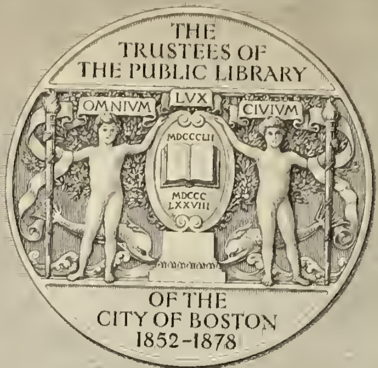

PURCHASED
FROM THE INCOME
OF THE FUND GIVEN TO
THE PUBLIC LIBRARY OF
THE CITY OF BOSTON BY
JOSIAH HENRY BENTON
1843-1917

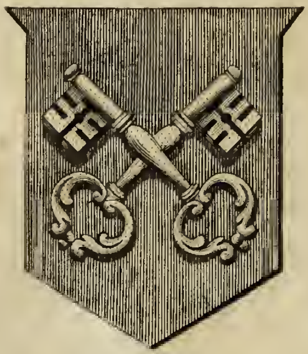

YORK MINSTER,
LIBRARY.

XfG.401.71

Josiah H Benton Fd
Oct. 17. 1941
T

tobias Dunelm

Prologus.

Sancti patres qui priſcis fuere tēporib⁹ charitatem in multis frigeſcētem aſpiciētes. Curāteſq; oīno ne ignis de altari deficeret: hoc eſt ne corda hominū quadam torporis ignauia prorſus tepeſcerēt ſed magis illo diuini amoris igne quem dn̄s miſit in terrā iugiter arderent/lignorum nutrimenta ſubijcere ſatagebāt: ac ſemiuiuos q̄ſi colligere cineres poſt multorꝝ ſacrificia in loco mūdo puris videlicet mētibus reponēdos ſiue reſeruādos. Acta ſcilicet vitaſq; ſctōrū recencentes et in medium proferentes: quatinus varijs ſanctorꝝ exemplis quaſi calciamētis quibuſdam comedētiū agnū paſchalē pedes munirent. Qui nudis ⁊ duris funib⁹ preceptorꝝ forcitan lederent quippe q̄ꝝ teneriores aīos ad ſolidū capiēdū cibū adhuc inualidos lacte prius fouere oportuit. Et dū audirēt legerētq; ſctōꝝ ꝟbas toto orbe diffuſas: oīs ſex⁹/oīs etatis/oīs gradus/omnis deniq; ordinis: reges vero ⁊ oēs popolos: pricipes/⁊ iudices/iuuenes/⁊ virgines/ſenes cū ſenioribus: oēs vno quaſi ore laudantes nomen dn̄i. At breuiſſimū poſt vite curriculum: celum vi quadā rapientes: oēm ſubire laborē pro dei amore (pro q̄ ferri ⁊ fiere debēt oīa) ꝑtimeſcerēt nequaq̄ nec quod a baliquo fieri potuit impoſſibile eſtimarēt. Cū et ſexus infirmior: et etas tenerior: ⁊ ſtatus ſublimior immo: ⁊ de oīb⁹ multitudo profuſior: oīa que vel iuſſa ſunt vel prohibita: tanto ſtudio adimplerēt vt nec de cunctis vel vnū iota dumtaxat pretermitterēt: hinc eſt q̄ (vt ſupra dixim⁹) viri venerabiles liquide cernentes q̄ plures ſctōꝝ incitatos exemplis: qui diuinis raro moneuter ꝓceptis. Cōtemplanteſq; ſpōſam in cāticis tātope ſponſi voce laudatam (eo q̄ antiqua ſctōꝝum opera ſtudioſo imitatur affectu) dicente ad eam ſponſo. Q̄m pulcri ſunt greſſus tui in calciamētis filia principis: veſtigijs ſilicet amicorꝝ dei fortius inherēdo: et alibi ipſam ad eorum ſequelam dultius hijs verbis imitādo. Si ignoras te o pulcra inter mulieres egredere ⁊ abi poſt veſtigia gregū. ⁊c. Ac ſi apte diceret pēſare debes mira et ſtupenda opera: que in alijs conſpicis: vt eorꝝ comparatione pua ac minima tibi videantur bona que tu facis. Ac ſic ad meliorem vitā capeſcendam feruentius accendaris. Attēdentes inq̄ hec omnia: laudare viros generoſos i generatinib⁹ ſuis pmaxie ac cupiebant de⁹ q̄ ſit mirabilis in ſctis ſuis lac⁹ oſtēdere Mathathias vero ſctūs machabeorum dux et princeps viā vniuerſe carnis mox ingreſſurus vocatis filijs dū eos ad preliandū prelia domini forti⁹ animaret. Emiſſis tanq̄ mine neceſſarijs diuine legis denſiſſimimis ſiluis: ſanctorū virtutes et exempla deuoſius recēſuit. Imitandos quoſdam ꝓferens in medium qui ante legē fuerūt: vt noe/abraham/⁊ loth/ceteriq; ſcti patriarche q̄ in medio nationis praue: bona operari non ceſſabant. Et dū adhuc lex non eſſet data ipi tamen ſine lege nō fuerunt: ſed ſibimetipſis facti ſunt lex cuncta future legis ꝑfectiora ſtrenue adimplētes ac deo fide firmiſſima ⁊ operatione digniſſima iugiter placētes: quorꝝ inuictiſſima paciētia ſubliniſſimaq; obedientia: tāta meruerūt aput deū: vt ceteris eorū culpa exigente (per euntibus) a preſſura flamine ⁊ de profundis aquarū: inſuper et de manib⁹ querentiū aīas eorꝝ diuina liberarent virtute ac ſeminis eorꝝ multiplicationē ad inſtar ſtellarꝝ celi conſequerentur. Quoſdam vero qui ⁊ ſub lege floruerunt: ⁊ eidem veluti quibuſdam loris artius aſtricti ſunt ſub cuius iugo libētiſſime colla iclinauerūt. Phinees quoq; ſacerdos in exemplum proponitur qui zelo dei ſuccenſus: madianitā cū concubitore trāſfodit in vltionē diuine legis. Por

ro ꝛ daniel vir deſideriorū ſummeqꝫ abſtinentie atqꝫ alij ꝙ plures de quibus oībus longū iam eſſet enarrare. Cuius et rei ſeriem ſapiens ille qui eccleſiaſticꝰ dicitur imitatus eſt qui poſt multa ſacra hortamenta ſalubriaqꝫ documenta: in ſui calce voluminis: cathologū ſctōꝝ patrum ſtudioſe retexuit: cunctorum virtutes ſingulares mira replicans ſedulitate: vt poſteris daretur ſanctitatis exēplum. Et qua vnuſquiſqꝫ potiſſimū polleat virtute: clarius īnoteſceret. Sicuti in habrahā obediēciam ſummā. In moyſe mititatem et manſuetudinē. In phinees zelum ꝛ iuſticiam. In Samuele pacientiam ꝛ longanimitatem. In dauid miſericordiam ꝛ humilitatē. In mathathia ceteriſqꝫ machabeis in pſecutione conſtanciam ꝛ pſeuerantiam: ꝛ ſic de ceteris. Ut hij oēs vna ꝛ conſona quaſi voce cū apoſtolo clamarēt. Imitatores noſtri eſtote ſicut filij chariſſimi. Apl's quoqꝫ ꝛ is eūdem inſecutus ordinē in ſuo cathologo ad hebreos antiquos pr̄es ſeriatim ꝓcedens cōmemorat. Ab enoch incipiens ſeptīo ab adam q̄ deo ſcā ꝯuerſatione placens: tranſlatꝰ eſt in paradiſum ne mortē videret ſ꜓ daret gentibus ſapiētiā. Abraham quoqꝫ cōmemorās ꝙ fide iuſtificatꝰ ſit. Et moyſen ſcm̄ qui vir erat mitiſſimꝰ ſup terrā: in q̄ mūdi ꝯtēptū laudauit: eo ꝙ egipti gl'iam faſtidiēs magis elegit affligi cū pp'lo dei ꝙ temporalis peccati habere iocūditatem. Scti deniqꝫ oēs quomodo ꝑ fidē vicerūt regna opati ſūt iuſticiā adepti ſunt repromiſſiones ꝛ cetera que ſequūtur. Proinde vt etiā ad ſctōs eccl'iaſticoſqꝫ veniā doctores Beatꝰ ille Ihetoonius: vitas ſctōꝝ patrū q̄ in heremo victitabāt: tāto ſtudio in vnū collegit faſcicl'm vt innumerabiles imortaleſqꝫ virtutes imēſas ſingl'oꝝ diuiſiones grāꝝ viuēdiqꝫ efficaciſſima exempla: ꝛ plimoꝝ ſignoꝝ infinita prodigia: intuentiū ocl'is aſpiciēda breui mēbrana exararet: paulū ſctiſſimū inducēs anachoritarū principē atqꝫ primariū antoniū quoqꝫ ꝛ hillaronē ceteroſqꝫ pene inumerabiles. Qui tanꝙ purgamēta huius mūdi oīm pipſima ſtulti eē voluerūt vt eſſent ſapientes qui oēs quaſi dij quidā (vt ita dicā) in hominū effigie latitātes: pctā hominū ſuis expiarūt ſacratiſſimis meritis: ꝛ deū quadā violentia ne ad vindicādū eēt ꝓpēſior: orationibus retinuerunt. Quoꝝ et ſi numerus infinitus erat: tamē cor vnū et anima vna ac ꝯſona voce deo laudes decantabant. Incredibili viuentes abſtinentia: ꝛ ſupra omnia prorſus humanaꝫ naturam: cibum illum qui non perit iugiter operantes: ꝛ tanꝙ luminaria in hoc mundo: innumerabilibus virtutibus choruſcantes. Nec minori diligentia illud ſpiritus ſancti organuꝫ beatus videlicet gregorius virtutes et exempla ſanctorū patruꝫ italie in vno dialogi volumine ſuauiſſimo ſtilo complexus eſt. Sic et plures hiſtoriografi aliiqꝫ deuoti: ſanctorum exēpla vitaſqꝫ ſummo recolligere ſtudio conati ſūt. Maxime tamē in laudibꝰ coꝝ immorati ſunt quorum eis noticiam et locorum vicinitas ꝛ naſcēdi propinquitas abundantius prebuerūt. Nos inde (vt verum fateor) ſanis prouocantes exemplis Quatenus ſanctorum vitas hoc ſacro volumine contentas nec ſine magno quorūdam labore ac ſtudio in hanc quam videmus formam ſollicite redactas: tanto diligentiori ſtudio perlegamus eorumqꝫ viuendi exemplo ad ſacra conuerſationis ſtudia pertrahamur: quanto pro maiori parte ex noſtris ſunt ꝛ patria ꝛ gēte. Deus enim omnipotens cum ſeminans exiret ſeminare ſemē ſuum et orbem iam pene vniuerſum ſecundo repleret vite ſpiritualis ſegete. Singulis donans prouinciis ſacre fidei patronos quorum ſanctiſſima ſequerētur veſtigia In idumeā quoqꝫ ſuum tandem extendit calciamentum

ſuos videlicet mittens p̄dicatores in hūc extremum orbis angulum: qui populum gētilibus implicatū erroribus: ad viam veritatis reducerent. Atq̧ ipſum ſaluatoris ſermonem in apoſtolorum actibus inſcriptum deuocius implerēt vbi ait. Et eritis michi teſtes in iudea et ieruſalem et vſq̧ ad vltimum terre: preſciens vtiq̧ ꝙ poſtea eſt impletum: quoniā multus ei eſſet populus in iſta regione. Quante etenim ſunt anglicorū turbe ſanctorum: ꝙ̄ magnis floruere virtutibꝰ: quātiſq̧ choruſcauere miraculis optimus erit iudex liber ſubſequens: ita vt ipſum huius nr̄e patrie uocablum: ſui merito ſociatur nominis affectū. Anglia nāq̧ ſecūdū quorūdam diffinitionē: dicitur ab en q̄d eſt in: et cleos q̄d eſt gloria: quaſi intus glᵒſa nec immerito quidem. Namq̧ tāetſi exterꝰ quoq̧ multis magniſq̧ gaudeat prerogatiuis. Quemadmodum in promptu eſt videre: vtpute in agrorum ac ſegetum fecunditate: in lane pannorumq̧ immenſitate: in pratorum fluuium ac foncium amenitate: in ciuitatum/villarum/caſtrorum/edificiorumq̧ multiplici varietate ⁊ pulcritudine in ipſius deniq̧ gētis: vultus et habitus mito angelicoq̧ ſplendore ⁊ formoſitate: animiq̧ audacia et ſtrenuitate ac ceteris innumeris terrenis commoditatibus in quibus omnibꝰ abſq̧ eo quod intrinſecus latet eiuſdem reſplendet pulcritudo ⁊ gloria. Longe tamē illuſtrius ⁊ glᵒſus eius relucet claritas ſpiritaliſq̧ mageſtas ex ſanctorum qui in ea floruerunt: virtutibus ⁊ exemplis qui tā ꝙ̄ ſidera queq̧ rutulancia tenebreſcentē mundum ſuis illuminarent radijs: claraq̧ luce cuncti perſpicerent: ꝙ nō ſit perſonarum acceptor deus: ſed in omni gente qui timet deum et operatur iuſticiam acceptus eſt illi. Noſtre itaq̧ memorie reducenda ſunt aurea illa tempora: tum primo in hac noſtra religione fides adoleret: quātum in omnibus viguit criſtiane religionis feruor. Currebatur paſſim ab omnibus ad dei cultum: nec felicem ſe quiſpiam eſtimauit: niſi aut longo diuturne penitencie aut certo gladij ſeuientis breui martyrio vitam conſūmeret. Effuſa eſt in omnes diuine virtutis abundancia ſicut vnguentum in capite q̄d deſcendit in barbam aaron deſcendens et in oram veſtimenti eius vnguētum enim in capite. Superhabundantem dixerim dei gratiam in ſuperiori poteſtate: que tūc in barbam aaron deſcendit cum et in alios nobiles ſummo gradui vicinius adherentes. Ipſa eadēq̧ dei gratia ſeſe infundit: que etiam in oram veſtimenti defluit quando interioris plebis mentes tangit. Vnguētum quippe in capite effuſum eſt: quia tātus erat regum et principum feruor religionis: vt vniuerſos ſubiectos ſibi populos ſuis prouocarent exemplis. In ſacre cōuerſationis exercitio tantum impendebant et is ſemper inter ceteros reputabatur laudabilior qui circa dei cultū pre ceteris fuerit ſolliciciior. In latum extenſū eſt illis diebus: ſacre crucis vexillum circūquaq̧ edificabantur eccleſie monaſteria vndiq̧ erigebantur. Et tātum fuit in tribus implendis: vnius anglicani regis deſiderium: vt ꝙ̄diu vixerit vnum quolibet anno fundaret monaſterium: veniā deniq̧ ad ſacros dei martyres reges qui ſtolas ſuas lauerunt in ſanguine agni. Enumerando ſiquidem eos duodeci ſpecialiter inueni nominatos ac viginti alios: qui tacito nomine: omnes ſunt ſacro martyrio coronati. Ipſorum etiam anglicanorum regum ſeptem qui pompis ſeculi proſus derelictis nudi nudum in ſacra religione ſequebantur chriſtum: atq̧ hominum conſorcia fugientes: Monachi effecti celibem in monaſterijs vitam duxerunt preter alios ſanctiſſimos dei confeſſores. Qui ſuperfluis reſecatis curis: ab-

lectiſq3 ſeculi pompis ac vanis mundi ſo-
laciis: deo totaliter erant intenti. Neceſſa-
riiſq3 regni negociis operibus miſericor-
die iugiter vacātes: ⁊ iuxta dñi preceptū
amicos ſibi de mammona iniquitatis fa-
cientes. Unde et inter ceteros. Sanctus
dei edwardus rex tantum dinoſcit mun-
dum habuiſſe contemptui: vt latronem cō-
ſpiciens ſuos ſepius theſauros furātem
nō ſolum nō caperet ſed etiam ſuo came-
rario de hoc conquerenti penitus excuſa-
ret forte inquiens. Plus nobis indiguit ꝙ
furatus eſt: habeat igitur ſibi: nobis eniȝ
ſufficit quod remāſit. Unde etiam tā lar-
gus in pauperes fuit: ꝙ ſanctum iohan-
nem euangeliſtam dñi conſobrinum quo-
dam tempore in peregrini habitu recipe-
re meruit. Oſwaldus preterea rex ſalua-
toris perficiens ſentenciam qua ait. Om-
ni petēti te tribue. Nullum omnino pau-
perem a ſe vacuū dimiſit. Immo cuncta
fere que habuit indigentibus: tribuēs ſcu-
tellā quoq3 argēteā cū ꝑcioſiſſimo fercu-
lo mēdicāti paupi dedit. Unde et ſanctus
ꝑſul aidan⁹ hoc videns: brachiū regis dex-
trum quo elemoſinas erogare eſt aſſuet⁹
protinus benedixit. Nunꝙ inquiens mar-
ceſcat manus iſta: qd quidem ita diuina
eſt impletum virtute: vt poſt regis mortē
ceteris tocius corporis membris in cine-
rem reſolutis vſq3 in odiernum diem in-
tegra adhuc maneat ſine corruptione.
Quid plura? Tam feruida fuit retroactis
temporibus anglicanorum regum deuo-
tio: vt mirum tunc fuerit regem videre nō
ſanctum. Unde et venerabilis ille ac religi-
oſus pater qui faſciculum temporum cō-
pilauit: aſſerit in ſua cronica: plures ſe in-
ueniſſe ſanctos reges in anglia: ꝙ in vlla
alia mūdi prouīcia ꝗtumcūq3 populoſa.
Nec ſane minore ſctitatis ſtudio ſctē ipſo-
rū regū floruere regine ac cetere nobiles:
que ſincero matrimonio domino deuote
ſeruientes: proles ſuas in dei timore eru-
dientes: operib⁹ miſericordie ſumma ſol-
licitudine vacātes: honeſtas nupcias tho-
rumq3 immaculatum cuſtodierūt. Qua-
rum tamē multe ex conſenſu maritorū
ſuorum: a licitis etiam amplexibus abſti-
nentes celebem et vere angelicam vitam
ducētes tāto ampliori corona digne ſunt:
quanto in igne poſite non exarſerunt. Un-
de earum plurima corpora: vt quantum
deo placeat illibata virginitas cunctis in-
noteſceret. Hucuſq3 abſq3 omīmoda cor-
ruptione (ſi fame credendum eſt) diuina
virtute ſeruata ſunt. Quemadmoduȝ in
ſacra patet virgine etheldreda ꝙ duobus
nupta viris: virgo nichilominus ſemper
remanſit: et ideo corruptionis ꝑrogatiuā
a domino pro munere accepit ſicut et plu-
res alie (vt ita dicam) teſtes ⁊ ſanctiſſime
puritatis ⁊ future reſurrectionis fuerūt
et plures ſanctiſſime vite preſules: quorū
ſanctitas tantum emicuit: vt omnes qui
eos viderent cognoſcerent vtiq3 qm̄ iſti
ſunt ſemen cui benedixit dominus: quo-
rum iugis zuerſatio in celis erat. Ab hiis
noſtris (vt verum fatear) longe diſcenti-
ens temporibus vbi totum auaricie ac vo-
luptati datur: ſanctitate parum aut nihil
circueunt enim iam multi (pace aliquorū
dicam) vt ſeduli exploratores ſimulāt diſ-
ſimulant ſequūtur obſequūt. Manib⁹ re-
pūt ⁊ pedibus: vt quoquo modo ſeſe inge-
rere queant: in patrimoniū crucifixi quo-
rum inſaciabilia corda nunꝙ quieſcunt:
duplici ſemper eſtuantes deſiderio: quo
vtiq3 magis magiſq3 ⁊ dilatent in plura
et ad celſiora ſublimentur. Verum nō ſic
illius temporis ſacri pōtifices: non ſic in-
ꝙ ſanctiſſimus ille preſul cuthbertus: ꝗ
et ſi virtutib⁹ plen⁹ ⁊ ſi omī ſanctitate cō-
ſpicuus: haud tamen ad eccleſie regimē
vocat⁹ electuſq3 ire voluit. Quouſq3 rex
cum ſuis optimatibus ſancti viri pedib⁹
proſtatus: cum multis precibus ⁊ lachri-
mis eius tandem renitentem animū non

ſine maxima inſtātia deuicit. Sic et ſan-
ctiſſimus hugo epiſcopus: non ſine qua-
dam violētia maximaqꝫ ſolennitate ac re
gis procerūqꝫ magna importunitate: vt
curam ſuſciperet animarum tandem eſt
deuictus. Sic et alij q̄plures qui gregis
ſibi commiſſe curam ſtrenue agentes: ve
ri et re et nomine paſtores oues ſuas paſ
cere ſtudebant non expoliare: ac iuxta ſa-
cros canones neceſſaria ſibi ſolummodo
non ſuperflua reſeruare. Unde ⁊ ſanctus
dei aidanus epiſcopus tanto exarſit pie-
tatis amore in pauperes chriſti vt ipſe ex
epiſcopo pauper effectus: dum totam pe-
cuniam pauperibus erogaret ⁊ pauperi
cuidam a ſe elimoſinam expetenti vnde
redderet nichil haberet: equum protinus
quo ſedit ſibi pauloante a rege datum pe
des incedens pauperi mendicanti daret.
Preterea et multi ac ſtrenui in hac fulſe-
re regione ſancti predicatores ⁊ doctores
quorum primarij ſancti fuerunt auguſti
nus anglorum apoſtolus et theodorus ce
teriqꝫ eorū ſocij: qui in hijs precipue par
tibus ortodoxe fidei ſeminantes triticum
centuplices huic fructus collegerunt cele-
ſtibus horreis reſeruādos. Anſelm⁹ quo
qꝫ et is quidem pullulantium errorū ſtre
nuiſſimus eradicator: heriticorūqꝫ atro-
ciſſimus inimic⁹ diuini verbi ſarculo om
ni penetrabiliori gladio ancipiti ſuperſe-
minata zizania ſollicite reſecauit deiqꝫ ſa
cre genetrici ſemper deuotiſſimus cumqꝫ
ſermonis eloquencia omnes diſertiſſim⁹
plurima in eius laudē dulciter compila
uit. Beda etiam venerabilis qui verbum
dei predicando celeſtia grana vbiqꝫ ſemi-
nauit: tanteqꝫ fuit auctoritatis tātoqꝫ ab
omnibus habitus/honore/et reuerencia
vt eius homelie ipſo adhuc viuente qđ de
nullo alio legimus publice legerentur.
Commētatus eſt deniqꝫ in totum fere ve
tus nouumqꝫ teſtamentum: ac felici tan-
dem morte ſopitus. Sed nec illud eſt ne-
gligendū et tacita prorſus voce pretereū-
dū: quomodo ⁊ ātiquitus ſacra die flo
ruerit religio quantoſqꝫ protulerit viros
diſciplina excellentes: ex quorum nume-
ro beda fuit ſanctiſſimus. Et ante epiſco-
patum ſancti preſules cuthbertus/et dū-
ſtanus pluresqꝫ alij: bartholomeuſqꝫ mo-
nachus: alredus etiam vir religioſiſſim⁹:
wallenuſqꝫ abbas cum alijs q̄pluribus
qui celeſtibus ſolummodo intendētes elo-
quijs: nullā prorſus habebant de craſti-
no ſollicitudinem: humilitatis et pauper-
tatis amatores perituras calcantes di-
uicias vt celeſtes eternaſqꝫ īuenirēt: quo-
rum exemplis tantum viguit inter mo-
nachos feruor diſcipline: vt vſqꝫ ad coū-
ſi regis tempora nec vinum biberent aut
ſeruiſiam nec alquas cōmederēt carnes.
O q̄ ſuauis eſt vita iſtorum ſanctorum
qui duxerūt vitas tam glorioſe hic in ter-
ra. O homo lege: et qđ legeris memento:
quia (vt verum fateat) rem pulchriorē nō
ſcis facere. Oblitus ſū paulominus (mea
culpa dixerim) ſacratum virginum cater
uas que tanq̄ lilia inter ſpinas: ſpretis ꝑ
chriſto carnalibus illecebris terreniſqꝫ di
uitijs: in caſtitate/paupertate/⁊ humili-
tate ſponſo celeſti adherentes eius nimiū
accenſe dilectione: licet earum parentes
plurimis habundarent diuitijs. Ipſe ta-
men obliuiſcentes populum ſuum et do-
mum patris ſui malebant anguſtias pau
pertatis ſuſtinere: q̄ inter pōpoſos ſecula
res in periculo permanere: quarū ⁊ mul-
te ſacro ſunt martyrio coronate: ſicut bea-
ta vrſula vna cum ceteris ſuis cōſodali-
bus ac beata oſitha virgo et martyr quas
deus ex ſexu elegens infirmiore vt for-
tia mundi confūderet per eas multos v-
triuſqꝫ ſexus lucratus eſt: demū vt pau
cis concludam tantus ipſis temporibus
electorum erat numerus a ſinguliſqꝫ tā
feruenti ardentiqꝫ animo ad chriſti obſe
quium currebatur: vt genitam nobili-

tatem omnes pro maiori parte ſanctitate
imitarint: nec aliqua tūc in quouis repu
tabatur nobilitas: niſi dei ſeruitute fulci-
retur. Sed quorſum hec omnia. Nimirū
vt nulla curioſa indagine forenſes queri-
temus longinquas de ſanctorum operati
ones cum intra nos ipſos ſit regnum dei
et tātos hic habeamus ſanctos patronos:
vt eorum merito nobis ſufficerent ad imi-
tandum exēpla. Si nulla prorſus alia do
cumenta haberemus: immo tanto diligē-
tiori ſtudio eos imitari debemus/quo eis
vicinius ſumus annexi. Solent enim ho
mines ꝓprij ſemper ducis magis prouo-
cari ad belluȝ (vt verbis iheronimi vtar)
habet ⁊ vnūquoqꝫ propoſitum: prīcipes er-
go ſuos romani duces imitentur camil-
los/fabricios/ſcipiones: philoſophi pro-
ponant ſibi pitagoram/platonem/areſto-
tilem: poeti emulentur homerum/virgili
um/therēcium: ⁊ ſic de ceteris. Nos vero
eamus ad exemplum turbāqꝫ anglicano-
rum ſanctoruȝ: imitetur vnuſquiſqꝫ pro-
poſiti ſui duces: ſeculares videlicet prin-
cipes ⁊ domini ac milites. Reges ſanctiſ-
ſimos imitentur Edwardum et Oſwal-
dum. Sexus vero feminꝰ helenam/ſan
ctam reginam/ ſexburgam reginam / et
virginem dei etheldredam / ac beatā mod
wennam. Epiſcopi vero ſacros pōtifices
dunſtanum/cuthbertum/⁊ aidanū. Tho
mam quoqꝫ ſanctiſſimum chriſti athle-
tam qui pro zelo iuſticie diram perpeſſus
perſecutionē proprio eſt cruore profuſus
Predicatores vero theologi et doctores
auguſtinum/anſelmum/bedamqꝫ vene-
rabilem: diſcantqꝫ ab eis non altum ſape
re nec ad inflationem ſcire ſed ad edificati
onem. Religioſi quidem ipſum quoqꝫ be-
dam venerabileȝ/ bartholomeum/quoqꝫ
⁊ alredum. Sacrate proinde virgines vr
ſulam imitētur beatam oſithamqꝫ/ethel
dredam/ac beatam modwennam: ceteraſ
qꝫ ſacras virgines. Oēs deniqꝫ ipſorum

ſanctorum exemplis proficere ſtudeamꝰ
in melius ad altiora ſubuehi. Si etenim
prauorū ſepe ſecuti ſumus exempla: cur
non imitemur ſanctorum digna ſtudia ⁊
deo placita. Et ſi tam apti ſumus imita-
ri iniquos ad maluȝ: cur pigri ſumus iu-
ſtos imitari in bonum. Timeamus ergo
bonumqꝫ facere ſatagamus ne vicia no-
ſtra aliorum virtutibus noceant: ne alio-
rum ſanitatē noſtram infirmitas corrum
pat: ne aliorum pulcritudinē feditas no-
ſtra contaminet: ne aliorum lampades
extingamus ardentes. Si noſtras illumi
nare nō poſſumus/quin magis vnuſqui-
qꝫ proximū ſuum ſācte conuerſationis
odore poſt ſe trahat: ⁊ nox nocti īdicet ſci-
entiaȝ: vt qui audiat dicat veni. Porro at-
tendat prudens lector ꝙ in hoc codice et ſi
ꝗplurime ſūt anglicanorum vite ſancto-
rum: non tamen oēs hic inſeruntur maxi
me cū nemo facile oēs qualicūqꝫ īdagine
valeat īuenire. Huius nichilominꝰ colle
ctor ſiue (vt ita dicam) auctor operis: ita
ſuam compilandis ſanctorum vitis dedit
operam: vt et ipſe tam pij operis fructuȝ
parcipiat et alijs quoqꝫ ad eorum meri-
tum: plura aliaqꝫ ad hec addendi facultā-
tem relinquat. Nec quempiam de cetero
mouere debet. Si preſens volumen in aſ
ſertione locorum vbi ſanctorum corpora
ſiue reliquie quieſcunt: omnioo ⁊ in omī-
bus veritati forte non conueniat: aut veri
us aliorum opinioni non cōſenciat. Nam
vnuſquiſqꝫ ſenſu ſuo abūdat: ⁊ ꝙ ſibi ma
gis euidēs videtur: ſuis inſerit ſcriptis.
Poteſt etiam eſſe et de aliquibus ſanctis
dubium non eſt quin eorum corpora ⁊ re-
liquie fuerunt ad diuerſa loca mutata ſi-
ue tranſlata: vnde licet diuerſa inde ſunt
ſcripta: poſſunt tn̄ ſecundū temporis di-
uerſitatē ꝯtinere veritatē. Hoc tn̄ vnū pie
credere poſſumus immo et debemus. Qđ
vbicumqꝫ locorum (eorum ſunt corpora)
anime eorum in eterna iam recepte ſunt

habitacula: quo nos perducat qui eſt omnium ſanctoꝛum iocūdiſſima laus ⁊ gloria amen. Et quia maioꝛ pars ſanctoꝛum in hac pꝛeſenti legenda iā nouiter impꝛeſſa contentoꝛum fuerūt de iſta patria que nunc anglia vocatur: aut cum vocabatur bꝛitannia vel poſtꝙ nomē anglie ſoꝛtita eſt in ea nati vel conuerſati. Et quia ſimiliter pꝛedicte terre hibernie/ſcotie/et wallie: de iure ſubici debēt ⁊ obedientes eſſe tenentur huic regno anglie. Pꝛeſens volumen iſtud (vt videtur) non incongrue vocari poteſt (Noua legenda anglie).

Tabula.

De ſctō Adꝛiano abbate et confeſſoꝛe.fo. i.
De ſancto Aido ſiue Aidano abbate:fo. ii.
De ſanto Aidano epiſcopo et confeſſoꝛe.fo. iiii.
De ſancto Albano martyꝛe.fo. vi.
De ſctō Aldelmo ēpo et cōfeſſoꝛe.fo. x.
De ſctō Alredo abbate et confeſſoꝛe. xi.
De ſctō Amphibalo martyꝛe.fo. xiii.
De ſctō Anſelmo archiēpo.fo. xiiii.
De ſctō Audoeno ēpo et cōfeſſoꝛe.fo .xxi.
De ſctō Auguſtino ēpo ⁊ cōfeſſoꝛe. xxii.
De ſancto Bartholomeo ſeruo dei ⁊ monacho.fo. xxxii.
De ſancto Benedicto abbate cognomento biſcop.fo. xxxiiii.
De venerabili Beda p̄ſbitero.fo. xxxiiii.
De ſancto Benigno epiſcopo et confeſſoꝛe.fo. xxxvi.
De ſancto Bernaco confeſſoꝛe.fo. xxxvi.
De ſctō Birino ēpo et cōfeſſoꝛe. xxxviii.
De ſancto Bonifacio epiſcopo et martyꝛe.fo. xxxix.
De ſancto Bothulpho abbate et confeſſoꝛe.fo. xlii.
De ſancto Bꝛegwino epiſcopo ⁊ confeſſoꝛe.fo. xliii.
De ſctō Bꝛendano abbate.fo. xliii.
De ſctā Bꝛigida virgine.fo. xlviii.
De ſctō Bꝛithuno abbate ⁊ confeſſoꝛe. l.
De ſancto Bertellino heremita et confeſſoꝛe.fo. l.
De ſctō Cadoco ēpo et martyꝛe.fo. lii.
De ſctō Carodoco heremita.fo. lv.
De ſctō Carantoco cōfeſſoꝛe.fo. lvi.
De ſācto Cedd epiſcopo fratre ſctī Cedde epiſcopi.fo. lvi.
De ſancto Cedda ēpo ⁊ cōfeſſoꝛe.fo. lviii.
De ſctō Claro pꝛeſbitero ⁊ martyꝛe. lix.
De ſctō Clitauco rege et martyꝛe.fo.lix.
De ſctō Colfrido abbate et cōfeſſoꝛe. lx.
De ſctō Colūba abbate et cōfeſſoꝛe. lxii.
De ſancto Columbano abbate et confeſſoꝛe.fo. lxv.
De ſancto Cuthberto epiſcopo et confeſſoꝛe.fo. lxix.
De ſctā Cuthburga regina ⁊ v̄gi.lxxix.
De ſctō Cūgaro heremita ⁊ ꝯfeſſoꝛe.lxxx.
De ſctō Dauid ēpo et confeſſoꝛe. lxxxii.
De ſctō Decumano heremita. lxxxv.
De ſancto Deuſdedit archiepiſcopo et cōfeſſoꝛe.fo. lxxxvi.
De ſctō Dubꝛicio ēpo et ꝯfeſſoꝛe.lxxxvii.
De ſctō Dūſtano ēpo ⁊ ꝯfeſſoꝛe.lxxxviii.
De ſancta Eanſwida virgine et abbatiſſa.fo. lxxxxvii.
De ſctō Eata ēpo ⁊ ꝯfeſſoꝛe.fo. xcviii.
De ſctā Ebba virgine ⁊ abbatiſſa. xcix.
De ſctā Edburga virgine ⁊ martyꝛe. ci.
De ſctō Edgaro rege ⁊ ꝯfeſſo. cccxxxiiii.
De ſctā Editha virgine ⁊ abbatiſſa. cii.
De ſctō Edmūdo ēpo ⁊ cōfeſſoꝛe.fo. ciii.
De ſctō Edmūdo rege ⁊ martyꝛe. cvii.
De ſctō Edwardo rege ⁊ cōfeſſoꝛe. cviii.
De ſctō Edwardo rege et martyꝛe. cxv.
De ſctō Edwino rege ⁊ martyꝛe. cxvi.
De ſctō Edwoldo confeſſoꝛe.fo. cxx.
De ſancto Egberto monacho.fo. cxxi.
De ſctō Egbino monacho.fo. cxxii.
De ſctō Egwino ēpo ⁊ cōfeſſoꝛe. cxxiii.
De ſctā Elfleda abbatiſſa ⁊ v̄gine.cxxvi.

De ſancto Elphego archiepiſcopo et martyre.fo. cxxvi.
De ſancto Erkenwaldo epiſcopo et confeſſore.fo. cxxx.
De ſancta Ermenilda regina.fo. cxxxv.
De ſeruo dei Eſterwino abbate. cxxxv.
De ſancto Ethelberto rege et confeſſore. folio. cxxxvi.
De ſancto Ethelberto rege et martyre. folio. cxxxvi.
De ſancta Ethelburga virgine et abbatiſſa.fo. cxxxix.
De ſanta Etheldreda virgine.fo. cxli.
De ſanctis Ethelredo & Ethelbricto martiribus.fo. cxlii.
De ſancto Ethelwoldo epiſcopo & confeſſore.fo. cxliii.
De ſctō Felice epō & cōfeſſore.fo. cxlvi.
De ſancto Fiacrio heremita et confeſſore folio. cxlvii.
De ſeruo dei Finano epiſcopo & cōfeſſore. folio. cxlvii.
De ſctō Foillano epō & martyre.fo. cxlix.
De ſctō Fremūdo rege & martyre.fo. cli.
De ſctā Frediſwida virgine.fo. clii.
De ſctō Furſeo abbate & cōfeſſore. cliiii.
De ſctō Gilda abbate & martyre. clvi.
De ſctō Gilberto cōfeſſore.fo. clvi.
De ſancto Godrico ſeruo dei et heremita folio clvii.
De ſancto Grimbaldo abbate et confeſſore.fo. clxvii.
De ſancto Gudwalo epiſcopo et confeſſore.fo. clxvii.
De ſancto Gundleo rege et confeſſore. folio. clxviii.
De ſctō Guthlaco confeſſore.fo. clxix.
De ſancta Helena regina.fo. clxxiii.
De ſancto Henrico heremita.fo. clxxvii.
De ſanctis Hewaldo Nigro & Hewaldo albo martyribus.fo. clxxviii.
De ſctā Hilda ỽgine & abbatiſſa. clxxix.
De ſancta Hildelitha virgine et abbatiſſa.fo. clxxx.
De ſancto Honorio archiepiſcopo et confeſſore.fo clxxxi.
De ſancto puero Hugone a Judeis crucifixo.fo. clxxxii.
De ſancto Hugone epiſcopo et confeſſore. folio. clxxxiii.
De ſancto Jltuto abbate et confeſſore. folio. clxxxvii.
De ſancto Jndracto & ſocijs eius martyribus.fo. clxxxviii.
De ſancto Johanne de Beuerlaco epiſcopo & confeſſore.fo. clxxxix.
De ſancto Johanne de Bridlington confeſſore.fo. clxxxxi.
De ſctō Joſeph ab armathia. clxxxxvi.
De ſancto Jthamaro epiſcopo et cōfeſſore.fo. clxxxxviii.
De ſancto Juone epiſcopo et confeſſore. folio. clxxxxix.
De ſancto Jwyo confeſſore.fo. cci.
De ſancto Juſtinano martyre et monacho.fo. cci.
De ſancto Juſto archiepiſcopo & confeſſore.fo. ccii.
De ſancto Juthwara virgine et martyre.fo. cciii.
De ſancto Kebio epiſcopo et confeſſore. folio. cciii.
De ſancta Keyna virgine.fo. cciiii.
De ſancto Kynedo confeſſore.fo. ccv.
De ſancto Kenelmo rege & martyre.ccvi.
De ſancto Kentegerno epiſcopo et confeſſore.fo. ccvii.
De ſancto Kylyano cum ſocijs ſuis martyribus.fo. ccxii.
De ſctis Kyneſwyda Kyneburga & Tibba virginibus.fo. ccxiii.
De ſancto Lamfranco archiepiſcopo & cōfeſſore.fo. ccxiii.
De ſancto Laurencio archiepiſco & confeſſore. ccxvii.
De ſancto Lethardo epiſcopo et cōfeſſore folio. ccxviii.
De ſctō Machuto epō & ꝯfeſſore.fo.ccxix.

De ſancto Maglorio epiſcopo et confeſſore.fo. ccxxi.
De ſancto Malachia epiſcopo ⁊ confeſſore.fo. ccxxii.
De ſctā Margareta Regina ſcotie.ccxxv
De ſctā Maxētia v̄gine ⁊ marty. ccxxvii.
De ſancto Mellito archiepiſcopo ⁊ cōfeſſore.fo. ccxxviii.
De ſctō Melone ep̄o ⁊ cōfeſſore .ccxxix.
De ſctō Melore martyre.fo. ccxxix.
De ſctā Milburga virgine.fo. ccxxxi.
De ſancta Mildreda virgine et abbatiſſa folio. ccxxxii.
De ſancta Modwena virgine et abbatiſſa folio. ccxxxiiii.
De ſctō Neoto abbate ⁊ ꝯfeſſore. ccxxxix.
De ſancto Niniano epiſcopo et confeſſore.fo. ccxli.
De ſancto Odone archiepiſcopo ⁊ confeſſore.fo. ccxliii.
De ſctō Odulpho confeſſore.fo. ccxliiii.
De ſctā Oſitha v̄gine ⁊ martyre. ccxlv.
De ſctā Oſmanna virgine.fo. ccxlvi.
De ſancto Oſmundo epiſcopo et confeſſore.fo. ccxlvii.
De ſancto Oſwaldo epiſcopo et confeſſore.fo. ccli.
De ſctō Oſwaldo rege ⁊ martyre. ccliiii.
De ſctō Oſwino rege ⁊ martyre.fo.cclvi.
De ſctō Ondocco ep̄o ⁊ cōfeſſore. cclviii.
De ſctō Paterno ep̄o ⁊ cōfeſſore .cclviii.
De ſctō Patricio ep̄o ⁊ cōfeſſore. cclix.
De ſctō Paulino ep̄o ⁊ cōfeſſore cclxiiii.
De ſctō Petroco abbate ⁊ cōfeſſo. cclxvi.
De ſctō Pirano ep̄o ⁊ cōfeſſore. cclxvii.
De ſctō Richardo ep̄o ⁊ cōfeſſore. cclxix.
De ſeruo dei Roberto abbate venerabili folio. cclxxiii.
De ſctō Rumwoldo confeſſore. cclxxiiii.
De ſancto Sampſone epiſcopo et cōfeſſore.fo. cclxxvi.
De ſancta Sexburga regina. cclxxviii.
De ſancto Swithuno epiſcopo et cōfeſſore.fo. cclxxviii.
De ſancto Thatheo epiſcopo et confeſſore.fo. cclxxix.
De ſancto Theliao epiſcopo et confeſſore.fo. cclxxx.
De ſancto theodoro archiepiſcopo et confeſſore.fo. cclxxxi.
De ſctō Thoma ep̄o herfordie. cclxxxii.
De ſancto Thoma archiepiſcopo et martyre.fo. cclxxxiii.
De ſancto Thoma Monacho a gallis occiſo.fo cclxxxxii.
De ſctā Walburga virgine.fo. ccxciii.
De ſctō Walleno Abbate.fo. ccxciii.
De ſctō Walſtano confeſſore.fo. ccxcv.
De ſancta Wenefreda virgine ⁊ martyre folio. ccxcvi.
De ſctā Werburga virgine.fo. ccxcix.
De ſctō Wilfrido ep̄o ⁊ cōfeſſore.fo. ccc.
De ſancto Wyrone: quieſcēte in traiecto inferiore.fo. cccvii.
De ſancto Willibrordo epiſcopo et confeſſore.fo. cccvii.
De ſctō Wilhelmo puero ⁊ marty. cccix.
De ſctō Wilhelmo ep̄o ⁊ cōfeſſore. cccx.
De ſctō Wihelmo martyre.fo. cccxi.
De ſancto Wynwaloeo abbate et confeſſore.fo cccxii.
De ſctō Wiſtano rege ⁊ martyre.cccxiiii.
De ſctā Withburga virgine.fo. cccxv.
De ſctā Urſula v̄gine ⁊ martyre.cccxvi.
De ſancta Wlfhilda virgine et abbatiſſa folio. .cccxvi.
De ſctō Wlrico confeſſore. cccxviii.
De ſctō Wlſino ep̄o ⁊ confeſſore.cccxxi.
De ſctō Wulſtano ep̄o et cōfeſſo. cccxxi.

¶ Finis Tabule.

Hec roſa vir tutis de celo miſſa ſereno.
Eternū florēs regia ſceptra feret.

Adrian⁹ natione affri-
canus comes et coope
rator euangelic⁹ apl'icoꝝ vi
roꝝ poſt primatem auguſti
nū magnū lumē refulſit angloꝝ. Quod
autē ſanctus Auguſtin⁹ in Anglia plan
tauit: ſanctus Adrianus cū beato Theo
doro vbertim rigauit. Nā cū papa Vi-
talianus beato Adriano bis electo impo
neret apl'atū Anglie beatū Theodoꝝ in-
uenit pro ſe quē ſibi debitis inſignijs in-
duitq; ſuiſq; titulis ſublimauit. O bea
tum Adrianū dignū gradu apl'ico ⁊ ſan-
ctitatis merito ⁊ doctrine ſtudio: ⁊ cari-
tatis officio/qui ⁊ greca et latina erudi-
tione emicuit. Qui etiā electus a Roma
no pontifice in apl'atū Britānie refugit
honorē: inuaſit tū laborē de prelato ſub-
iecto: de magiſtro miniſter factus euāge
lij: malēs genti inſtruēde ꝓdeſſe ꝙ preeſ
ſe/miniſtrare ꝙ miniſtrari. Primo An-
dreā quēdam virū probi teſtimonij pro
ſe obtulit: ſed hūc infirmitas corporis in
hibuit. Rurſus raptus Adrian⁹ ad pon-
tificiū obiecto vt dixim⁹ Theodoro ſe re
demit. Pri⁹ tñ a papa hec interiecta eſt
conditio vt ipſe pontifici nō ſolū dux co-
mes adiutor ⁊ cooperator dñice legatio-
nis in Britānia: verūetiā cuſtos ⁊ obſer
uator apl'ice fidei in oīb⁹ exiſteret: ne gre
ca inſtitutio gentē apl'ice docendā in ali-
quo lederet. Beatū vero Adrianū abba-
tem viridiani monaſterij qđ erat nō lon
ge a neapoli campanie: afrum natione:
monaſterialib⁹ eccl'iaſticis diſciplinis ſan
cte informatū celeſti ac mūdiali philoſo-
phia: latina quoq; ⁊ greca lingua erudi-
tū: adeo Roma nouerat vt nullū magis
anglie inſtitutorē optaret aut tandē pro
illo: nō aliū ꝙ quē ipſe approbaret et ſuo
comitatu et ſuffragio cōfirmaret. Ibat
ergo athleta dei Adrian⁹ cū btō Theodo
ro ſctiſq; ſocijs laborioſa peregrinatiōe
ad oēm paciētie palmā parat⁹. Illuſtriſ
ſimus aūt Adrian⁹ qr frequēti legatiōe
per gallias famoſus erat ad cumulū pre
mioꝝ detent⁹ eſt a duce Francoꝝ Ebro
nio quaſi legat⁹ impatoris ad reges Bri
tānie ꝯtra regnū qđ ipſe maxime ꝓcura-
bat. Sed tandē innocēs repert⁹ ⁊ ad An
gliā libere dimiſſus regimē monaſterij
ſcti Auguſtini Cantuarie ſuſcepit. Con
gregata aūt diſcipuloꝝ caterua metrice
artis aſtronomie/arithmetice/et eccl'ia-
ſtice diſciplinā: inter ſacroꝝ apicū volu-
mina ſuis auribus tradiderūt vt quidā
coꝝ diſcipuli latinā grecāq; linguā eque
vt ꝓpriā in qua nati ſūt nouerūt. Sed
et ſonos cantādi in eccl'ia quos catenus
in cancia tm̄ nouerāt ab hoc tpe p oēs an
gloꝝ eccl'ias diſcere ceperūt. Anno autē
dñi ſeptingenteſimo octauo ſctūs pater
Adrian⁹ bonis opibus ⁊ exēplis plenus:
migrauit ad dñm quīto idus Januarij:
et in monaſterio ſuo ſepult⁹ eſt quadra-
geſimo primo ſcilicet anno ex quo in An-
gliā miſſus fuit. Reliqt aūt ſctm̄ ⁊ docti
ſimū Albinū diſcipulū ſuū ſibi ſucceſſo-
rē. Poſt mortē vo multis effulgēs mira-
culis nautas angloꝝ quoſdā ad friſonū
littora appulſos: ab inuaſione hoſtili ci-
tius liberauit. Nā cū eſſent ab irruente
turba opprimēdi: inuocato ſcti ſuffragio
celeri turbine in alta pelagi ꝓpellēte ad
optatū illeſi portū puenerūt. Mortuū re
ſuſcitauit: et inter paganos cū qdā xpia
n⁹ peregrin⁹ ſub eleuato iā pcuſſoris gla
dio: ſctē Adriane adiuua me exclamādo
ꝓferret: pcuſſor eadē hora trucidatur: et
captiu⁹ liberat. Conflagrata in qua re-
qeſcit eccl'ia: i viſu cuidā viro apparuit
dicēs. Vade et dic epō Dūſtano hec tibi
mādat famulus xpi Adrian⁹. Tu in do-
mibus diligēter coopertis reqeſcis: et ma
ter dñi nři atq; nos domeſtici ſui omi celi
iacture patemus. Quo audito Dunſta-
nus eccleſiā ſancte marie reparat: quā

eterna dulcedine raptus ſingulis noctibus frequentare ſolebat. Nocte autem quadā idem epiſcopus eccleſiam ingreſſus: manifeſte vidit ſanctum adrianum inter choros celeſtiū cum ipſa mūdi dn̄a collaudātem dominum. Cū puer quidam doctoris ſui verbera timens adriani tumbe fugiendo adhereret ⁊ inuocās ſanctum ictib⁹ afficeret: dū tertio alti⁹ dexterā doctor eleuaret: ſtetit eleuatū in alta brachiū plurima diei pte tenēs irreflexū. Demū ab ipo quē afflixerat puulo veniā ſupplicit' petiit: ⁊ ipo intueniente ſolutum et ſanū brachiū: demū recepit. Offendēs puer alius doctorē ſuū dū ad tūbā ſcti adriani ei⁹ auxiliū iplorādo cōfugeret: rapit' a magiſtro ſuo ꝙ ait. Nec ipo inqt xpo adueniēte: impunitū dimitterē te. Et ecce illico colūbā cādidiſſimā in vertice tumbe ſancti adriani conſpexit: que clemēter ſubmiſſo capite ⁊ expāſis alis: veniam pro paruulo implorare videbatur. Perterritus ergo doctor puero pepercit. coram ſancto ſe proiecit et veniam ſue obſtinacie humiliter implorauit. Columba vero ad ſumma eccleſie tecta euolans: ab oculis eius diſparuit.

Uir quidam ſācto adriano valde deuotus: pro ſuis commiſſis ipſum apud deū interceſſorē fore iugiter flagitabat. Cūqꝫ repentina morte preuentus fuiſſet: quidā ei familiarior continuis precibus pro anima eius dominū exorare nō ceſſabat Cui demum ſoporato defunctus lineis indutus apparens: dixit. Scito inquid ꝙ peccatis meis exigentibus cum demonum traditus eſſem poteſtati: tanꝙ ſtella matutina radians ſubito aduenit beatus adrianus aduocatus meus cū ſplēdida facie et columbina ſpecie. qui cunctis excuſſis aduerſariis eripuit me: et ante tribunal eterni iudicis tremenduꝫ cōſtituit. Uidi enim vultū dn̄i erga me terribilē valde ꝙ ſctō adriano conuerſus ait. O adriane inqt. hunc puaricatorē ⁊ meis preceptis nō obtēpantē quare huc adduxiſti? Cui ille. O dn̄e clemētiſſime ⁊ miſericors etne: ꝓ tui nois honore mei memoriā ſemp habuit: ⁊ apud te interceſſorē ⁊ ptectorē me cōſtituit. Hac placat⁹ dn̄s ſatiſfactione: ſenſi faciem dn̄i erga me fore ſereniſſimā. ⁊ a culpis meis abſolut⁹ in cuſtodia aduocati mei adriani me tradidit domin⁹ ſub cui⁹ ptectione viuo feliciter et eternaliter conregnabo.

¶ Narratio.

Circa hec tempa fuit in regiōe northāhūbror vir quidā nomine drithelm⁹ primo noctis tempore defūctus et diluculo reuiuiſcens: obſeruantes ſe in fugam cōuertit vxor tn̄ eius ꝙuis nimis pauida remanſit. Cui ille. Noli timere ſurrexi a morte qua tenebar. ⁊ permiſſū eſt michi iterū apud hoies viuere: ſꝫ multū alit' viuēdū eſt michi amodo ꝙ prius. Et ſtatī ſurgēs ad eccleſiaꝫ abiit: ⁊ vſqꝫ ad diē in orōne pſiſtēs. ſubſtantiā ſuā in tres ptes diuiſit: ⁊ vnā cōiugi alterā filiis tradēs: tertiā paupib⁹ ſtatī diſtribuit. ⁊ in monaſterio mailros qđ modo meuros dicit'. vſqꝫ ad mortē in mirabili cōuerſatiōe pmāſit. Narrabat aūt hoc modo qđ viderat. Quidā lucid⁹ aſpectu ⁊ clarus veſte me ducebat. Incedebam⁹ taciti cōtra ſolis ortū ſolſticialē: et venim⁹ ad vallē latiſſimā: lōgiſſimā ⁊ pfundiſſimā que erat a leua nr̄a. Et habebat vnū lat⁹ flāmis feruētib⁹ nimiū terribile: aliud autē feruēti grandine ⁊ frigore nimiū oia pflāte: nimis horrēdū: vtrūqꝫ plenū aīab⁹ que viciſſi hic inde iactabāt' cū impetu. Cū enī vim feruoris tollerare nō poſſēt: proſiliebāt miſere in medium frigoris infeſti. Et cū neqꝫ ibi quippiam requiei inuenire valerent reſiliebāt rurſus in mediū flammarum ardende. Cūqꝫ in hac infelici viciſſitudie ſine vlla qete: innumerabilis ſpirituū multitudo tor-

quereꝛ cogitare cepi qđ infern⁹ ibi eſſet.
Ductoꝛ autẽ me⁹ reſpondit cogitationi
mee. Non eſt hic inquit vt putas loc⁹ in-
ferni: et cũ pꝛogrederemur: vidi ſubito
ante nos: obſcura incipe loca ⁊ tenebꝛis
omnia repleri vt pꝛeter ſpecieꝫ ⁊ veſtem
ductoꝛis mei nichil videre potui. Et ecce
crebꝛi flãmaꝛũ globi aſcẽdebãt de puteo
⁊ rurſus in eundẽ decidebãt. Repẽte du-
ctoꝛ me⁹ diſparuit ⁊ me ſolũ in medio te-
nebꝛarũ ⁊ hoꝛride viſiõis reliquit. Et cũ
idem globi igniũ ſñ intermiſſiõe / modo
alta peterent: modo ad ima baratri deſ-
cenderent: vidi omnia faſtigia flamma-
rum plena eſſe animabus: que inſtar fa-
uillarum cum fumo aſcendentium: nũc
ad ſublimioꝛa eiecti: nunc retractis igni-
um vapoꝛibus erant relapſe: fetoꝛe in-
tollerabili exalãte. Interea turba demo-
num cachinnans et inſultans quinqꝫ ani-
mas merentes et eiulantes ducebat in
tenebꝛis. E quibus vt dinoſcere potui
vnus erat attonſus vt clericus: quidam
laicus: quedam femina. Et deſcenderũt
cum eis in medium baratri illius arden-
tis. Quidam autem ſpiritus de abyſſo
illo aſcendentes: circũdederunt me: atqꝫ
oculis flãmantibus: et de oꝛe ac naribus
ignem putriduꝫ efflantes: foꝛcipibus ig-
neis quos poꝛtabant minabantur com-
pꝛehendere me et tamen tangere nõ va-
lebant. Cumqꝫ vndiqꝫ hoſtibus et tene-
bꝛis vallatus attonitus et tremens im-
mobilis ſtarẽ: ecce quaſi fulgoꝛ ſtelle mi-
cantis inter tenebꝛas poſt me apparuit:
qui paulatim creſcens ad me ocius feſ-
tinauit et mox ſpũs michi infeſtos effuga-
uit. Hic erat ductoꝛ meus qui conuerſus
ad dexteram cepit me ducere ad oꝛtũ ſo-
lis bꝛumalem. Et mox in lucem ſerenam
eductus vidi murum permaximũ: cui⁹
longitudinis ⁊ altitudinis quaſi nullus
terminus videbatur. In quo etiam nul-
la ianua: vł aſcẽſus: vł feneſtra videba-
tur. Et ſtatim neſcio quo oꝛdine: fuimus
in ſũmo. Et erat ibi campus latiſſimus
et letiſſimus floꝛibus plenus: ⁊ odoꝛe ſu-
auiſſimo repletus: et lux ſole meridiano
clarioꝛ: ⁊ agmina albatoꝛũ erãt plurima
⁊ letantium ſedes multe. Et cũ me inter
illos duceret cogitabam hoc eſſe regnuꝫ
celoꝛum. Et ait ductoꝛ me⁹. Non eſt hoc
regnum celoꝝ vt cogitas. Et pꝛocedens
inde: aſpexi multo maioꝛem claritatem
ꝙ pꝛius: in qua vocẽ cãtantium dulciſſi-
mam audiui: ⁊ miri odoꝛis fragrãtiam
perſenſi. In cui⁹ amenitatem loci: cum
nos intraturos ſperareꝫ ductoꝛ greſſum
retoꝛquẽs dixit. Vallis illa quam aſpex-
iſti flammis et frigoꝛibus hoꝛrẽda locus
eſt in quo puniende ſunt anime illoꝛum
qui differentes confiteri et emẽdare ſce-
lera que fecerant: in ipſo tandem moꝛtis
articulo ad penitẽtiã cõfugiũt ⁊ ſic de coꝛ-
poꝛe exeũt. Qui tñ q̃a confeſſionẽ ⁊ peni-
tẽtiã vel in moꝛte habuerunt: oẽs in die
iudicij ad regnũ celoꝛũ puenient. Mul-
tos autẽ pꝛeces viuẽtium ⁊ elemoſine et
ieiunia et maxime miſſaꝝ celebꝛatio: vt
ante diem iudicij liberenꝛ adiuuãt. Pu-
tridus ille puteus ⁊ flãminoſus quem vi-
diſti os eſt iehenne: in quo quicũqꝫ ſemel
inciderit in euũ liberare nõ poterit. Lo-
cus iſte floꝛigerus ⁊ amenus padiſus eſt
in quo recipiunꝛ aĩe eoꝝ qui in bonis opi-
bus de coꝛpoꝛe exeũt: nec tñ ſũt tãte pfe-
ctionis vt in regnũ celoꝝ ſtatĩ introduci
mereanꝛ. Qui tñ oĩes in die iudicii ad
viſionẽ xp̄i ⁊ gaudia regni celeſtis intra-
bũt. Nam quicũqꝫ in omĩ verbo et ope ⁊
cogitacõe pfcti ſũt. mox de coꝛpoꝛe egreſ-
ſi: ad regnũ celeſte pueniũt. Ad cuius vi-
cina ptinet locus ille vbi ſonũ cantilene
dulcis cũ odoꝛe ſuauitatis ac ſplẽdoꝛe lu-
cis audiſti. Tu autẽ q̃a nunc ad coꝛpus
reuerteris et int homines rurſus viuere
debes: ſi actus tuos curioſius diſcutere
et moꝛes ſermoneſqꝫ tuos in rectitudine

ac ſimplicitate ſeruare ſtudueris locum māſionis poſt mortem accipies inter agmina ſpirituū bonorum que vidiſti. Ego namq̧ cum ad tempus abceſſiſſem a te: ad hoc feci vt quid de te fieri deberet agnoſcerem. Hec cū audiſſem multum deteſtatus ſū ad corpus redire ſuauitate ac decore loci illius quē intuebar delectat⁹. Sed inter hec: neſcio quo ordine. repente me int hoīes viuere cerno: hec et alia que viderat vir iſte illis ſolūmodo q̄ vel tormētoꝝ metu perterriti: vel ſpe gaudiorum delectati: profectū pietatis ex eius verbis haurire volebāt: referre ſolebat. Narrabat aūt viſiōes ſuas regi northāhumbrorum alfrido doctiſſimo cuius rogatu in dicto monaſterio habitum religionis ſuſcepit et ad eum audiendum ſepi⁹ rex veniebat. Dicebatur autem hic frater drithelm⁹: qui ſepiſſime in flumine twede/ vſq̧ ad collum ſe immergens ad reſtringendum calorem corporis pſalmis et precibus inſiſtebat. Egrediēs vero de aqua: nūq̄ ipſa veſtimēta humida atq̧ algida deponebat: donec ex ſuo corpore calefierent et ſiccata eſſent. Cumq̧ cruſte glacierum circa eum de veſte ſua defluxerunt fratres dixerunt ei. Mirum eſt q̧ tātam frigoris aſperitatem vlla ratione tollerare vales. Reſpōdit. Frigidiora ego vidi. Et cū diceretur ei quare tantam auſteritatem continētie teneret: dixit. Auſteriora ego vidi. Sicq̧ vſq̧ ad diem mortis ſue infatigabili celeſtium bonoꝝ deſiderio corp⁹ ſenile inter quotidiana ieiunia domabat: multiſq̧ verbo et cōuerſatione ſaluti fuit:

¶ De ſctō Aido ſiue Aidano abbate.

Vir quidā in regione cōnactorū noīe ſedia: cū prolē habere nō poſſet: venit cū vxore ſua ad quoſdā ſctōs vt ꝓpter ſterilitatē ſuam ad dn̄m exorarēt. Tūc ſancti illi dn̄m deuote rogauerunt: vt ipſis hominibus ad ſe venientibus conceptionē boni filij donare dignaret̄. Et dixerūt ad eos. Ite in nomine dn̄i ad loca noſtra. In nocte autē ſequēti anteq̄ cōuenirēt: vidit vir idem ſtellā candidā de celo cadētem in os vxoris ſue dormiētis: et ipſa in viſionē vidit lunā lucidā in os ſuū deſcēdere. Nato aūt infātulo cū pueritiam attigiſſet oues octo et bidentes octo patris ſui paſcens: dum videret quadā die octo lupos valde eſuriētes: miſertus illis tradidit eis octo bidentes: et ſtatim ab eis comeſti ſunt. Non multo poſt cum vidiſſet nutricem ſuam: ſororem videlicet matris ſue cauſa bidentium ad ſe venire timens eam clamauit ad dominum dicēs. Domine adiuua me. Et exaudiuit dn̄s preces pueri ſancti et miſit octo bidentes ad oues ſicut prius erant. Sanctus autē puer Aidus: qui et Aidanus a multis vocabatur: eleuata voce in campis legebat: et cum venator cum canibus: ceruuꝫ in loco illo perſequeretur: ceruus ad puerum laſſus diuertit: et quaſi auxiliū ab eo poſtulās coram eo in terraꝫ genua flexit: ⁊ canibus vbiq̧ in vanum diſcurrentib⁹ ceruus illeſus euaſit. Alio autē die erant ſimul in vno loco legentes: ſcī Aidus ⁊ eius collactaneus molaſſus: et peregrinari cogitantes: quo irent neſciebant. Erant enim coram ipſis duo ligna magna: et inſpirati a deo lignis illis dixerūt. In nomine domini reuelate nobis quid faciemus et quid futurū nobis eſt indicate. Et ſtatim ligna illa in terraꝫ ceciderunt: vnum ad aquilonarem partē ⁊ aliud ad auſtralem. Elegit ergo molaſſus inſulā quādā verſus aq̄lonem. Aid⁹ vero vſq̧ ad fines laginēſium perrexit.

¶ Cum aūt Aidus eſſet in quodam mōte in fine diei: voluit venire ad locū in quo Arcedus quidam ſctūs habitabat: et angeli deſcēdētes et manib⁹ eū tollētes: deduxerūt eū ad locū optatū ⁊ dimiſerunt

illū anteq̄ nox veniret. Puer quidā iuxta stagnū erat nomine bos qui cū duobꝰ pueris in pꝛofūdū stagni ſubmerſꝰ fuit. Et rogatus Aidꝰ vt eos reſuſſitaret: ſiccis pedibus ſuper stagnū ambulās: perrexit ad locū vbi pueri in stagno ſubmerſi ſūt: ibiq̄ oꝛans ad vitam reſuſcitauit illos. Sanctus enī Aidus tranſito pꝛoſpere mari de hibernia ad ſctm̄ dauid venit in bꝛitāniā et multo tēpoꝛe cū ipo manēs: multa miracula fecit. Quodā autē die cū ſedens legeret: venit ad eum ychonomus dicēs. Surge et accipe plauſtrū vt cū fratribus ad neceſſaria onera deferenda pergas. At ille cito ſurgens et pꝛe velocitate libꝛū apertū dimittens: q̄uis pluuia magna deſcenderet: libꝛū donec ſanctus dauid illum inueniret non leſit. Dixit quoq̄ ychonomus vt duos boues indomitos teneret ſed statim mites et domeſtici ſub eius manu effecti ſunt. Deditq̄ ychonomus ſancto iugum ſine loris: et adheſit iugum ſeruicibus boū ſine loꝛis: quaſi foꝛtiter loꝛis cōſtringeretur. Et obuiēs ei ſāctus dauid dixit. Quare dimiſiſti libꝛum apertū ſub pluuia. Hoc audito pꝛoſtrauit ſe coꝛā ſancto dauid et nō ſurrexit donec ſenioꝛ pꝛeciperet ei. Et nec dictū eſt ei ſurge. Uenerūt autē fratres ad domū: remanente Aido in littoꝛe ꝓſtrato. Cū autē queſiſſet dauid vbi puer eſſet: reſpōſū eſt q̄a nō viderūt eū: niſi q̄ꝫ in littoꝛe eū pꝛoſtratū dimiſerūt. Tūc miſſi ad littꝰ fratres inuenerūt plenum mare ⁊ in circuitu ꝓſtrati ſctī: mare ſubleuatū: et cū funiculo in nauē traxerunt eū. Alio tēpoꝛe ychonomꝰ inuidia cōmotꝰ ſctm̄ Aidū occidere cogitās miſit eū cū viro laico et vehiculo vt a ſilua ligna deferret ſuaſitq̄ laico vt ſanctū in ſiluis occideret. Cūq̄ ſanctꝰ ligna colligēs ſe iclinaret: laicꝰ eleuata ſecuri ictū verſus caput eiꝰ vibꝛauit: et ecce manꝰ eius ſurſū erecte et aride effecte remanſerūt in aere

Tūc laicꝰ agnita culpa ſua: per oꝛationē ſācti ſanatꝰ ⁊ ſolutus eſt. Hoc aūt diuinitus ſancto dauid reuelato statī ſurgens cucurrit ad fluuiū: ⁊ innumerabilia agmina angeloꝝ circa Aidū veniētē vidit. Et aſpiciēs ſanctus Aidꝰ a lōge ſanctū dauid expectantem eū: venit cito per fluuiū et per vias aſperas: vbi hominū nullus pꝛius ambulauit: recto itinere: ad locū vbi dauid stantē vidit: ibiq̄ crux vſq̄ in hodiernum diem erecta eſt. Increpante autem ſācto dauid ychonomū: Aidus ait. Non eſt neceſſe vt illum increpes: ſi enim increpaueris eum: ipſe mox moꝛietur: et ſepulchꝛum illiꝰ nemo ſciet: et ſic factum eſt. Filius regis qui erat cecus: claudus: et ſurdus: ad ſanctū Aidum adductus ab omni lāguoꝛe ſanatꝰ eſt. Adductꝰ eſt ad eū habēs faciē ſine oculis et naribꝰ et bn̄dixit faciē eiꝰ: ⁊ dedit ei dn̄s oculos ⁊ nares. Tenerūt autē ſaxones ad bellum cōtra bꝛitones: et rogatus Aidus cum bꝛitonibus ad pꝛeliū perrexit. Quem vidētes ſaxones in fugam verſi ſunt: et oꝛante illo: nec vnus bꝛitonū cecidit die illo. Q̄mdiu enim in regionibus illis cum ſancto dauid ſeruus dei Aidus habitauit: ſaxones illuc venire nec populo nocere pꝛeſūpſerūt. Quidam de ſaxonibꝰ latrūculi ad nocēdū incolos pagū vbi ſeruus dei manſit intrauerūt. Quo cognito ſuis impꝛecationibus excecauit eos: ⁊ cū magna difficultate neminē ledētes regreſſi: ꝑ totū annū cecitate percuſſi ꝑmāſerūt. Rex quidā ſaxonū ad tēptādum eū venit dicēs. Cecus ſum et ſurdꝰ. Cui ſanctus. Neq̄ ſurdꝰ es neq̄ cecꝰ: ſꝫ ſicut me temptādo mentitus es: ab hodierno die rex non eris: et vſq̄ in diem moꝛtis tue cecus et ſurdus permanebis. Et factum eſt ita. Cum benedictione demū ſancti dauit illo in hiberniam regreſſo: cogitauit in coꝛde ſuo dicēs. Penitet me apud doctoꝛē meū non introgaſſe q̄s

in hac hibnie inſula erit michi amicꝰ aīe
Cūqꝫ ſicco pede ſuper mare ambularet:
ecce angelus domini occurrens ei dixit.
Magna fiducia eſt quod feciſti: vt ſupꝛa
mare pedibus ambulares. Et ille. Non
pꝛo fiducia hoc feci: ſed pꝛo foꝛtitudine fi
dei. Angelus ait. Non eſt tibi neceſſe vt
anime amicum habeas: amat te deus: ⁊
inter te et deū medius non erit. Et ſi aīe
amicū volueris habebis viduam molue
noīe. Tūc ille in hiberniā regreſſus eſt.
Cogitauit quoqꝫ ꝙ cimbalū ſuū ī bꝛito
nū regiōe oblitꝰ fuiſſet: ⁊ neceſſe illi fuit
vt illud hoꝛa legitima ꝑcuteret. Nec mo
ra: cimbalū ipſius de bꝛitannia trās ma
re ſubito veniēs iuxta ſe poſitū cōſpex
it. In cuius aduentu gauiſus: grās egit
deo. Alio die ſāctus aidus in curru ſuo
per mare magnū ꝑrexit de vno loco ad
aliū ⁊ vngule equoꝛū et rote in mari non
ſunt intincte: ſed erat mare ſolidum quā
ſi duriſſima terra. Cumqꝫ in molēdino
molēs quidam farinam ab eo poſtularet
et petitam cōſecutus fuiſſet: iterum mu
tato habitu oculum ſiniſtrum excecans
venit: et in nomine domini farinā pecijt.
Vir autem dei calliditatem eius cognoſ-
cens: ait illi. Quare hoc feciſti? Ego tibi
pꝛo nomine domini farinā dabo: ſed vſqꝫ
ad diem moꝛtis tue cecitatis plagā non
euades. Vidit die quadam lupam can-
cellantem nimiſqꝫ eſuriētem: et interro-
gans puerum ſi cibū haberet: ait. Habeo
vnū panem: ⁊ partem piſcis. Et accipiēs
panē: lupe poꝛrexit et puer erubuit. Cui
ſanctus. Affer michi folium. Quo allato
et benedicto: panē de folio fecit et puero
dedit. Cū autē de terra ſuis pꝛecibꝰ fon
tem ꝓduxiſſet: quidam armentarius ve
niens ad eum dixit. Serue dei matrem
meā infirmā viſitare ⁊ pꝛo ſalute eiꝰ de-
um depꝛecari ne differas: ſupplicit̄ efla-
gito. Sed anq̄uā illuc veniret: mulier il
la defūcta eſt. Currens ergo armētarius
ad ſctm̄ dixit. Homo dei noli vexari: ma-
ter enim mea moꝛtua eſt. Cui ille. Vade
et dic matri tue vt ad me ſalutandū veni
at. Pergens autē ille: matri ſue locutus
eſt dicens. Surge vocat te ſanctus ai-
dus. Et ſtatim quaſi de ſompno ſana ſur
rexit. Et feſtinās ad ſāctū: grās deo egit
Cumqꝫ aratoꝛes ſui ad arādum boues
iungerent: ecce quedā mulier lepꝛoſa ve-
nit: rogans vt ſibi bouē largiretur. Cui
ſine moꝛa de ceteris dedit bouem electū.
Tunc aratoꝛes offenſi: dixerūt ei. Quid
faciemus: ⁊ quomodo arare poterimus.
Sanctus ait. Expectate pauliſper bouē
ad vos velocit̄ veniet. Et ecce ſubito de
mari pꝛopinquo bouem ad ſe venire cō-
ſpiciunt: qui mugiendo vocem exaltans
collum in iugum alterius bouis humili
ter poſuit: per tres mēſes apud illos ara
uit et vnoquoqꝫ die mane de mari veni-
ens et vocem exaltans: completo opere
reuertebatur in mare. Alio tempoꝛe ad
virū dei miſit ſanctus dauid: vt ad ſalu-
tandum illum veniret. Cūqꝫ tranſito ma
ri aliquanto tempoꝛe apud illū māſiſſet
et redire affectaret: dixit ad ſanctū dauid
Quomodo in patriā rediēs vadā ꝑ mare
Et ille. Parge inquit ad mare: ⁊ qdcūqꝫ
animal venerit tibi: ſuper illū aſcendēs
vſqꝫ ad monaſteriū tuū vade. Qui veni
ens ad mare: vidit animal magnū in ſi-
militudine equi magni: ſuper cuiꝰ doꝛſū
ſedens in hiberniam venit: et animal in
mare reuerſum eſt. Alio autem tempo
re ieiunauit quinquaginta diebus ⁊ no-
ctibus nichil manducans neqꝫ bibens: ⁊
coꝛpus illius magis in ieiunio creuit. Et
veniens ante hoſtium cuiuſdam regis
vt pꝛo nepotibꝰ ſuis pꝛece ſua a captiui
tate liberaret: et ecce regis filia moꝛtua
eſt. Qua ad pꝛeces regine reſuſcitata: cū
rex durus verbis aſperis viro ſancto re
ſiſteret: et ille regem maledicere cepiſſet
puer qui iuxta ſtabat dixit. Aue ſenioꝛ

tuam maledictionem ſuper hāc petram effūde. Et cū ſctūs maledictionē ſup petrā fulminaſſet: in duas ſtatī partes diuiſa eſt. Quo viſo: rex penitētiā agēs nepotes ſuos ei liberos dimiſit. Sedēte eo ſemel in curru: equi qui ſub curru erant īmobiles ſteterūt: ⁊ venit ad eū angelus dn̄i dicēs. Vult enī dn̄s vt ad regnū cōnacte vadas: vt regē magnis doloribus et morbo fatigatū ſanitati reddas. Cui ille Volo ire. Et angelus. Quāuis nolueris tn̄ ibis quia hoc vult dn̄s. Et dixit ad aurigam: dimitte equos ire quocūq; voluerint. Et declinauerūt equi ſub curru ad ſtagnū qđdā: et ſiccis pedibus quaſi per aridā terrā prexerūt: ⁊ ſanato rege: predixit ei ꝙ in fine vite ſue doloribus multis preſſus: regnū celorū conſequeretur. Scripto autē cuidā puero quodā pſalmo: vidit puer eū ſubito aſcendentē per ſcalā aureā int̄ celum ⁊ terrā poſitā: pueri libellū ſecū portantem. Et poſt longā tpis morā iterū reuerſ⁹: nō potuit puer ſuſtinere ſplēdorē vult⁹ ei⁹. Et puero ait Vide ne alicui hoc in vita mea reuelare preſumas. Si michi iquit puer ad quid exiſti non celaueris: ego quod vidi nulli pādam. Ego ait exiui ad leticiam quam fecit familia dei in aduentu ſancti colūbe amici mei. Fallaces quidam et callidi ſua veſtimenta in ſiluis abſcondentes veſtes a viro dei poſtulabant. Quib⁹ ait Suſtinete pauliſper: donec veſtimenta accipiatis. Tūc miſit occulte ad loca vbi veſtimenta eorꝫ abſcondita erāt: et allatas veſtes ſuas dedit eis. Illi autē ꝓprias veſtes cognoſcētes: cōfuſi receſſerūt. Quidam nomine ſaran cuꝫ regem lagnenciū iugulaſſet: ⁊ vir dei hoc audiſſet: ait. Vtinaꝫ illa manus que regem iugulauit ex latere illius viri caderet: ſed tn̄ poſt penitenciā vere factam: et factū eſt ita. Nam ſaran ille iuxta ſepulcrum regis comploſis manibus die ac nocte iacebat: donec rex de ſepulchro dixit ei. O ſaraue brute ignoſcitur tibi quod feciſti. Et hoc dicto: manus ſaran cecidit de latere ſuo. Sāctus autem aidus perrexit ad ſepulchrum regis: et fuſa oratiōe ad dominū reſuſcitauit eū. Cui rex dixit. Si michi dederit regnum celorum: rogo te vt nūc ad celum pargam. Tunc accepta euchariſtia dormiuit in pace. Inops quidam a quo cenſū multū rex exigebat venit ad virum dei: auxilium ab eo petens Tūc ille dimidiū modij ordei in ſinū petētis dedit: ⁊ ſtatim in aurū optimum verſū eſt. Et ait vir dei. Hoc regi da: et eris liber. Rex autē viſo tanto auro ait. Quis tibi hoc aurū largit⁹ eſt? Sāctus inquit aidus dedit michi. Cui rex ait. Hoc aurū non accipio ſed deo et ſancto aido te liberum in eternum dimitto. Et redeunte illo: vir ſanctus aurum in ordeum mutatum accipiens: illud in terram ſeminari iuſſit. Lauante viro ſancto manus ſuas in fonte: quidam fratrū intra ſe dixerūt. Nullus hō ad diſcordiam ſcm̄ aidū cōmouere poteſt. Tunc vnus ex eis ait. Ego poſſum commouere eū. Et arripiēs eū proiecit in fontem. Et videns veſtimēta ſancti: ſine aliqua aque gutta eſſe arida dixit. Penitet me quod feci. Cui ſanctus. Bene feciſti penitenciam agendo: nam ſi nō penituiſſes: a terra abſorbtus fuiſſes. Nunc vero peccata tua orationibus et lachrimis redime: quia quadrageſimo ab hinc die morieris. Mortua quadā puella: miſit miniſtrū cū baculo ſuo: et cum tāgeret eam reſurrexit.

Occurrit ſācto viro quidam nomine colmanus cuius equus mortuus fuerat: et dedit ei equum ſuū. Et ecce alius equus a deo miſſus ad virum dei ſtatim venit Cūq; colman⁹ reuerſus eſſet: equ⁹ ipi⁹ viu⁹ ⁊ ſanus ſurrexit in occurſuꝫ eius. Tādē in ſenectute bona opib⁹ deo gratis et ꝟtutib⁹ plen⁹: ſcl'm reliquit pridie

kal. marcij. Sctūs eniꝫ iſte in vita ſācti
dauid: aidanus vocatur in vita vero ſua
vt ſuperius patet: aidus dicitur: et apud
meneuiā in eccleſia ſācti dauid appellat̄
moedok qđ eſt hibernicū: ⁊ ibidē in mag-
na veneratione feſtum eius recolitur.

¶ Narratio. Monachꝰ quidā erat om̄i
virtutū floꝛe oꝛnatus: cui dn̄s cotidianū
victū exhibebat. Cotidie enim ſpeluncā
ſuā in heremo ingrediēs: panē mire ſua-
uitatis et cādoꝛis inuenit: et refectꝰ gra
tias deo referrens: ad oꝛationes et hymp
nos ſe conuertit. Cumqꝫ de ſuis meritis
gloꝛiari cepiſſet: continuo ſubintrauit
in eum deſidia quedam animi modica: et
poſt hec creuit negligentia vt tardeoꝛ fi-
eret ad oꝛationem. Cūqꝫ parum pſallēdi
miniſterium exhibuiſſet: aīa eius quaſi
nimio laboꝛe fatigata requieſcere feſtina-
bat. Erat enim iam clādeſtina q̄dā in coꝛ
de eiꝰ turpis ac nephanda cogitatio. Cū
poſt oꝛatiōes cibū ſumeret: iuenit tardiꝰ
ſolito panem menſe appoſitū: nec paula
tim ſe caſurū intellexit. Cūqꝫ grauis libi
dinis ſtimularet̄ incendio: inuenit demū
panem ſuū ſolito ſoꝛdidioꝛem. Occupa-
uerūt eum cogitationes ⁊ luxurie ſtimu
li: ⁊ quaſi iam pꝛeſens ⁊ ſecum accūbens
ymago mulieris: quam et amplecti ſibi
videbatur: ⁊ ad turpes vſus habere ſub-
ſtratam. Cumqꝫ cibum ſumeret: inuenit
panē ſoꝛdidiſſimum atqꝫ aridum ⁊ qua-
ſi a muribus vndiqꝫ coꝛroſum. Tūc ille
ingemuit et lachꝛimas fudit: ſed non ita
vberes que poſſent flammam tāti ignis
extinguere. Et cum cogitationes vndiqꝫ
eum vallarent exurgens nocte ad ciuita
tem iter arripuit. Die autem facto: vidit
quandam fratrum cellam vbi fatigatus
requieuit. Cumqꝫ parum refectus quie-
uiſſet: ex moꝛe quaſi ab eruditiſſimo pa-
tre verbum edificationis ceperunt expe-
tere. Interrogantqꝫ eum quis diaboli la
queos poſſit effugere: ⁊ turpis cogitati-
ones ab eo immiſſas depellere. Tunc ille
ſufficienter eos docuit: ⁊ in ſemetipſū re
greſſus ait. Quomodo alios moneo ⁊ ip
ſe decipioꝛ? Age inquit miſer que facere
alios mones. Et intelligens ſe miſerabi
liter ſupplantatum ad ſpeluncam redijt:
in cilicō ⁊ cinere cū lachꝛimis iacuit: do-
nec angelus ſibi apparens dixit. Suſce-
pit deꝰ penitentiā tuā ⁊ repꝛopitiatꝰ eſt
tibi: ſed caue ne vltra elatus decipiaris.

¶ De ſācto aidano: epiſcopo ⁊ cōfeſſoꝛe.

Est inſula que vocatur hij: cu
ius monaſterium magno mo
nachoꝛum pollens examine:
in cunctis pene ſeptētrionali
um ſcotoꝛū ⁊ omniū pictoꝝ monaſterijs
non paruo tempoꝛe arcē tenebat: regen-
diſqꝫ eoꝛū populis pꝛeerat. Que videli-
cet inſula: ad ius quidem bꝛitannie perti
net: non magno ab ea: freto diſcreta: ſed
donatione pictoꝛum qui illas bꝛitannie
plagas incolunt iam dudum monachis
ſcotoꝛū tradita: eo quod illis pꝛedicanti-
bus fidem chꝛiſti perceperūt. Ab hac igi
tur inſula ad pꝛouinciā angloꝛū in xp̄o
inſtruēdū miſſus eſt aidanꝰ gradu epiſ-
copali accepto. Unde int̄ alia viuendi do
cumēta: ſaluberrimū abſtinētie vel cōti-
nētie: clericis exemplū reliquit. Non enī
aliter q̄ cum ſuis viuebat: ipſe docebat.
Nichil huius mūdi querere: nichil ama-
re curabat. Cūcta que ſibi a regibus vel
diuitibus ſeculi donabantur: mox pau-
peribus qui occurrerent erogare gaude
bat. Non equoꝛum doꝛſo niſi maioꝛ foꝛte
neceſſitas cōpuliſſet: ſed pedibus ire ſo-
lebat: quatinus vbicumqꝫ aliquos vł di
uites vel pauperes incedens aſpexiſſet
cōfeſtim ad hos diuertēs: vel ad fidei ſuſ
cipiende ſacramētū: ſi fideles non eſſent
inuitaret: vł ſi fideles fuiſſent: in ipſa eos
fide confoꝛtaret: atqꝫ ad elimoſinas ope-
rūqꝫ bonoꝝ executionē ⁊ verbis excitaret
⁊ factis. In tm̄ aūt vita illꝰ a nr̄i tēpoꝛis

ſegnitie diſtabat: vt omes qui cũ eo ince
debãt: ſiue attonſi: ſiue laici meditari de-
berẽt: id ẽ aut legẽdis ſcripturis aut pſal
mis dicẽdis opam dare. Hoc erat quotidi
anũ opus illi⁹ et oĩm qui cũ eo erãt vbi-
cũq; locoꝝ deueniſſẽt. Et ſi forte deueniſ
ſent quod tñ raro euenit vt ad regis con
uiuiũ vocaretur: intrabat cũ vno clerico
aut duobus ⁊ vbi paululũ reficiebatur
accelerauit ocius ad legẽdũ cũ ſuis ſiue
ad orãdũ egredi. Cui⁹ exemplis informa
ti tempore illo religioſi quiq; viri ac fe-
mine cõſuetudinẽ fecerũt: per totum an-
nũ excepta remiſſione quiquageſime paſ
chalis quarta et quinta ſabbati: ieiuniũ
ad nonã vſq; orã protelare. Nunq̃ diuiti
bus honoris ſiue timoris grã ſi qua deli-
quiſſẽt reticebat: ſed aſpera illos ĩuectõe
corrigebat. Nullã potẽtib⁹ ſeculi pecuni
am excepta ſolũmodo eſca ſi quos hoſpi
tio ſuſcepiſſet dare nunq̃ ſolebat: ſed ea
poti⁹ q̃ ſibi a diuitib⁹ largita fuerãt: vel
in vſ⁹ pauperꝝ vel ad redẽptionẽ iniuſte
vẽditoꝝ diſpẽſabat. Multos precio dato
redemptos ſuos fecit diſcipulos: atq; ad
ſacerdotalẽ gradũ erudiendo atq; inſtru
endo ꝓuexit. Cũ eni rex oſwald⁹ de pro
uintia ſcotorũ poſtulaſſet antiſtitem qui
ſibi ſueq; genti verbũ fidei miniſtraret:
miſſus fuit primo ali⁹ auſterioris animi
vir. Qui cũ nihil ꝓficiens rediret: in con
uentu ſenioꝝ fratri reuerſo dixit Aidan⁹
Videt michi frater q̃a durior iuſto indo-
ctis auditorib⁹ fuiſti: et non eis iuxta do-
ctrinã apoſtolicã: primo lac mollioris do
ctrine porreriſti donec paulatĩ enutriti
verbo domini ad capiẽda ꝑfectiora: et ad
faciẽda ſublimiora dei p̃cepta ſufficerẽt.
Quo audito: ipſũ ad erudiendũ incredu
los et indoctos mitti debere: cũcti decer-
nebãt. Hui⁹ igitur antiſtitis Aidani do-
ctrina rex oſwaldus cũ ea cui preerat gẽ-
te anglorum inſtitutus: nõ ſolum incog-
nita progenitoribus ſuis regna celorum
ſperare didicit: ſed ⁊ regna terrarũ plus
q̃ vlli maiorum ſuorum ab illo qui fecit
celum et terram conſecutus eſt. Cũ
enim preſbiter quidam venerabilis noĩe
vtta mitteretur canciã ad adducendam
inde coniugem regi oſwio filiam videli-
cet Edwini regis eanfledam: que occiſo
patre illuc fuerat adducta: acceſſit ad ip
ſum Aidanũ obſecrãs eum pro ſe ſuiſq;
qui tantũ iter nauigio aggreſſuri erant
domino ſupplicare. Qui bñdicens illos
deoq; commendans: dedit etiam oleum
ſãctificatũ dicẽs. Scio enim q tẽpeſtas
vobis in mari ⁊ ventus cõtrarius eueni-
et ſed memento vt hoc oleum mittas in
mare et ſtatim quieſcentibus vẽtis ſere-
nitas maris vos leta proſequetur. Cũq;
nauẽ intraſſent ⁊ orta tempeſtate: furẽti
buſq; pelagi vndis temptabãt naute an
choris in mare miſſis nauem retinere et
cũ nichil proficerent: incepit nauis flucti
bus impleri et mortem ſibi omnes immi
nere iamq; adeſſe viderunt. Preſbiter
tãdem reminiſcens verba antiſtitis: aſ-
ſũpta ampulla de oleo miſit in pontum:
et ſtatim vt predictum erat a feruore ſuo
q̃euit. Sicq; factũ eſt vt vir dei p ꝓphe
cie ſpiritum tempeſtatem predixerit fu
turam et per virtutem eiuſdem ſpiritus
hanc exortam q̃uis corporaliter abſens
ſopiuerit. Alio namq; tempore hoſti-
lis exercit⁹ mercatoꝝ pẽda duce northã-
hũbrorũ regiones impia clade deuaſtãs
peruenit ad vrbem regiam que ex bebbe
quondã regine vocabulo bebeburch cog-
nominatur nũc bamburch dicitur ⁊ quã
neq; armis neq; obſidiõe capere poterat:
flammis abſumere conatus eſt. Aduehit
plurimam congeriem trabium: tignoꝝ:
et feni: et vrbem in magna altitudine a
parte qua terra eſt contigua circundans
allato igne vrbem comburere niteban-
tur. Quo in tempore ſãctus Aidanus in
inſula farne que duob⁹ ferme miliarib⁹

paſſuuꝫ ab vrbe diſtat morabat̄. Illuc ei ſepius ſecrete orōnis et ſilētii cauſa ſecedere cōſueuerat. Qui cū ventis furētibꝰ globos ignis et fumū ſupra muros vrbis exaltari cōſpiceret: eleuatis oculis et manibus in celū: cū lacrimis dixit. Vide dñe quanta mala facit penda. Quo dicto ſtatim mutati ab vrbe venti in eos qui accederant flammarum incendia retorſerūt: ita vt aliquot leſi: omnes territi impugnare vrbem vltra ceſſarēt: quam diuinitus iuuari cognouerunt. Completis autem ep̄atus ſui annis decem et ſeptē erat in villa regia non longe ab vrbe de qua p̄fati ſumus. In hac enī habēs eccleſiam et cubiculū ſepius illuc diuertere ac ibidem manere atqꝫ inde ad predicandum exire conſueuerat ſicut in aliis villis regiis facere ſolebat: vtpote nil proprie poſſeſſionis excepta eccleſia ſua et adiacentibus agellis habens. Tetenderūt ergo ei egrotanti tentorium ad occidentalem eccleſie partem: ita vt ipſuꝫ tētorium parieti adhereret eccleſie. Unde factū eſt vt acclinis deſtine q̄ extrinſecus eccleſie pro munimine erat appoſita ſpiritum vite exalaret vltimū. Obijt aūt ſeptimo decimo epiſcopatus ſui anno: pridie kalēdas ſeptembris: anno gratie: ſexcenteſimo quinquageſimo primo. Cuius animam ab angelorū choris in celū eleuatam ſctūs cuthbertus adhuc iuuenis cuſtodiam pecorū iuxta fluuiū leder in mōtibus agens: intēpeſte noctis ſilentio orōnibus vacans videre meruit. Cuius corpꝰ mox inde tranſlatū ad inſulam lindiſfernēſem: in cimiterio fratrū ſepultū eſt. Interiecto poſt hec tēpore aliquo cū fabricata eſſet ibi eccleſia maior: illuc oſſa eius tranſlata: ad dexteram altaris recondita fuerunt. Sancto enim Aidano ſucceſſit in epiſcopatꝰ regimine finanus: cui colmannus genere ſcotus ſuccedens: tertio epiſcopatus ſui anno: relicta ſua ſede: anno gratie ſexcēteſimo ſexageſimo quarto: aſſūptis ſecū quibuſdam oſſibus ſcti Aidani in ſcotiā ad monaſteriū ſuū redijt. Reliqua vero ſcti Aidani oſſa tēporibꝰ nr̄is apud monaſteriū dunelmenſe digno cum honore ſeruant̄. Cōtigit autē poſt aliquot annos vt penda merciorum rex cūcta illius prouintie loca ferro flāmaqꝫ perderet vicuſqꝫ ille in quo antiſtes obijt vna cū eccleſia flāmis abſumeretur. Sed mirum in modū ſola illa deſtina cui incumbēs obijt ab ignibus circumcincta vorantibus cōſumi non potuit. Quo clareſcente miraculo: mox ibidem eccleſia reſtaurata et hec eadem deſtina in munimētum eſt parietis vt ante fuerat forinſecus appoſita. Rurſum peracto tempore aliquāto euenit per culpam incurie vicum eundem et ipſam pariter eccleſiaꝫ voraci flamma cōſumi. Sed nec tūc quidem tangere flamma deſtinam valebat. et cum magno vtiqꝫ miraculo ipſa eius foramina ingrediēs quibus edificio erat affixa penderet: ipſam tamen ledere nullatenꝰ permittebatur. Unde tertio edificata ibi eccleſia non vt antea deforis deſtinam illam infulcimētū domus appoſuerunt: ſed intro ipſam eccleſiam in memoriam miraculi poſuerunt / vbi intrantes genuflectere ac miſericordie dei ſupplicare deberent. Conſtatqꝫ multos ex eo tempore gratiam ſanitatis in eodem loco cōſecutos: quin etiam haſtulis ex ipſa deſtina exciſis et in aquam miſſis plures ſibi ſuiſqꝫ lāguorū remedia conquiſiſſe. Beda vero venerabilis qui vitam ſancti Aidani conſcripſit: de eodem ſancto ſic inter cetera dixit. Scripſi autem de perſona et operibus viri prefati: nequaq̄ in eo laudans aut eligēs hoc quod de obſeruatione paſche minus perfecte ſapiebat: immo hoc multuꝫ deteſtans: ſed quaſi verax hiſtoricus ſimpliciter ea que de illo ſiue per

illū ſūt geſta deſcribēs. Et q̄ laude ſunt
digna in ei⁹ actib⁹ laudās atq̃ ad vtili-
tatē legētiū memorie cōmēdans ſtudiū
videlicet pacis et caritatis: cōtinencie ⁊
humilitatis animū ire et auaricie victo-
rem: ſupbie ſimul ⁊ inane glorie contem
ptorē induſtriam faciēdi ſimul ⁊ docēdi
mandata celeſtia: ſolertiam lectionis et
vigiliarum: auctoritatem ſacerdotij dig
nam redarguendi ſuperbos et potentes
pariter et infirmos cōſolandi ac paupes
recreandi vel defendendi clementiam.
Qui vt breuiter multa comprehendam.
quantum ab eis qui illum nouiſſe didici
mus nichil ex omnibus que in euangeli
cis ſiue apoſtolicis ſiue propheticis litte
ris facienda cognouerat pretermitteret
ſed cuncta pro ſuis viribus operibus ex
plere curabat. Hec in pfato antiſtite mul
tum complector et amo: quia nimirum
hec deo placuiſſe nō ambigo. Quod au-
tem paſcha nō ſuo tempore obſeruabat:
vel canonicum eius tempus ignorans:
vel ſue gētis auctoritate ne agnitum ſe-
queret deuictus: nō approbo nec laudo.
In quo tñ hoc approbo q̄ in celebratiōe
ſui paſche nō aliud corde tenebat: vene-
rabatur et predicabat q̄ q̄d nos: id eſt re
demptionē generis humani p paſſionē:
reſurreccionem: et aſcenſionem in celos
mediatoris dei ⁊ hominum hoīs xp̄i ihū.
Unde et hanc nō vt quidam falſo opinā-
tur quarta decima luna ī qualibet feria
cū iudeis: ſed die dñica ſemp agebat a lu
na quartadecima vſq̃ ad viceſimā pro-
pter fidem videlicet dñice reſurrectiōis
quā prima ſabbati factā: propter q̃ ſpē
noſtre reſurrectiōis eadē prima ſabbati
que nūc dies dñica dicitur veracit futu-
ram cū ſācta eccleſia credebat. ¶ Cetera
vero huius ſācti antiſtitis geſta in vitis
ſcōr oſwaldi ⁊ oſwini regum ⁊ ſci cuth-
berti epi deuote requirēs videre poteſt.

¶ Narratio.

¶ Circa annū dñi. M. ix. C. iii. erāt in vā-
netis ciuitate duo clerici nōdū patiētib⁹
annis preſbiteri litteris affatim īſtructi
inter ſe multū amici. Hij pactū inierunt
inter ſe vt quis eor prior moreretur: al-
teri vel vigilāti vel dormiēti appareret
infra trigita dies data acceptaq̃ corpali
fide. Non multo poſt vnus obijt ⁊ trice
ſimo die aſtitit alteri vigilanti ⁊ neſcio
q̄d opis molienti mortuus vultu exſan-
gui ⁊ pallido. Qui prior viuum compel-
lās agnoſcis me inq̄t. Agnoſco ait ille ⁊
miror q̄ tam diu moratus fueris. Ille
prius excuſans moram tandem ait. Tā-
dem venio: et aduentus meus ſi volue-
ris tibi fiet comodus michi vero infru-
ctuoſus: nam ſempiternis deputatus ſū
ſupplicijs. Ego ait alter: iuuabo te preci
bus ieiunijs ⁊ elemoſinis multis. Et ille
Sine penitentia ſunt iudicia dei in in-
ferno. Dum rotat aſtra polus: dum pul-
ſat littora pōtus pro criminibus puniar
meis. Si totus mundus ad remedia cō-
curreret: eterna tamen et innumera pe-
narum genera patiar. Et vt aliquam ex
meis agnoſcas: en vna. Protenditq̃ ma
num ſanioſo vlcere ſtillātem et tres gut
tas ſuper eum proiecit: quarū due tim-
pera: vna frontem contingentes: cutem
ſicut ignito iaculo penetrauerunt fora-
men nucis capax efficientes. Illo ma-
gnam penam eſſe doloris clamore prote
ſtante: hoc inquit mortu⁹ erit tibi q̄diu
vixeris et penarum graue documentū:
et niſi neglexeris ſalutis tue ſingulare
munimentū. Vade ergo dum licet: mu-
ta habitum ſimul et animū ⁊ eſto mona-
chus redonis apud ſctm̄ melauiū. Cūq̃
viuus ad hoc reſpōdere nollet: ſi dubitas
inquit mortuus conuerti: miſer lege lit
teras iſtas. Et hoc dicens: manum pro-
tendit tetris notis inſcriptam in quibus
ſathanas et omnes infernorum ſatelli-
tes omni eccleſiaſtico cetui gratias: de-

profundo tartari emittebant ꝙ cū ipſi in
nullo ſuis voluptatibꝰ deeſſent: tantū
numerſi ſubditarū aīarū paterentur ad
inferna deſcēdere: predicationis ⁊ operū
bonorū negligētia: ꝙt ū nūꝙ miſerāt ſe⸗
cula retroacta. His dictis loquētis aſpe⸗
ctus diſparuit: ⁊ audiens bona ſua ven
dita pauperibus erogauit: ⁊ in monaſte
rio ſancti melanii monachus effectꝰ op⸗
time conuerſatus eſt.

De ſancto Albano martyre.

Cum perſecutio ſub Diocleſiano
imperatore mota in xpianos lon⸗
ge lateꝗ deſeuiret. vir quidā meritis et
doctrina clarus noīe amphibalus trāſi⸗
ens in britanniā verolamiū dn̄o ducēte
peruenit. Qui ingreſſus vrbē in domū di⸗
uertēs Albani hoſpitiū poſtulauit. Erat
autē Albanus ciuis verolamiꝰ vir emi⸗
nēs ī ciuitate: ex illuſtri romanoꝝ proſa
pia originē ducēs. Hic ſctm̄ virū hoſpi⸗
tio benigne ſuſcipiēs vite neceſſaria mi
niſtrauit. Quē tandē remoto ſeruoꝝ ſtre
pitu ſecretiꝰ allocutus quō inquit cū ſis
homo xpianus p gentiliū fines tranſitū
habere ⁊ ad hāc vrbē illeſus peruenire po⸗
tuiſti? Dicit ei Amphibalus. Dn̄s meꝰ
ieſus xp̄s filiꝰ dei viui ſecurū inter diſ⸗
crimina me cuſtodiuit: ⁊ ꝓ multoꝝ ſalu
te ad iſtā me miſit ꝓuinciā: vt fidē eiꝰ an
nūcians populū acceptabilē prepararē.
Et q̇s eſt inquit iſte filiꝰ dei? Quid eſt ꝙ
deus natꝰ eſſe aſſerit? Noua ſunt hec et
michi actenus inaudita. Noſce vellē q̇d
ſup hac re vos xpiani ſentiatis. Tūc ſan
ctus ait. Aſſertio nr̄e fidei eſt vt deū pa⸗
trē ⁊ deū filiū eſſe dicamꝰ. Qui ſcʒ filiꝰ ꝓ
ſalute hoīm carnē dignatꝰ eſt aſſumere/
et humanū genꝰ per paſſionē mortis re⸗
dimere. Et cū multa de natiuiate xpi paſ
ſione/reſurrectione/et aſcenſione diſſe⸗
ruiſſet: ſubiunxit. Si hec hoſpes ita eſſe
credideris: debilibus/egrotis/⁊ cunctis
male habentibꝰ inuocato xpi noīe pote⸗
ris ſubuenire. Iccirco enī hanc vrbē in⸗
greſſus ſum: vt in ea preco fierē tue paſ
ſionis. Benignus enī dn̄s humanitatis
officia quibꝰ inſiſtis celeſtis vite premio
recōpenſabit. Dicit ei Albanꝰ. Quid re
uerētie xp̄o q̇d honoris impendā ſi xpi fi
dem forte ſuſcepero? Et ille crede dn̄m ie
ſum cū patre ⁊ ſpū ſctō deū vnū eſſe: et
opus magnū in eius oculis peregiſti. Al
banus ait. Quid eſt qđ loqueris? Inſa⸗
nis. Neſcio q̇d dicis. Aſſercionē tuā non
capit intellectꝰ: ratio nō admittit. Si no
ſcēt viri huius ciuitatis te talia locutū
fuiſſe de xp̄o: ſine mora peſſima morte te
occiderēt. Ego vero ꝓ te omnino ſolici⸗
tus: ne q̇d tibi cōtingat aduerſi: priuſꝙ
de domo mea receſſeris vehemēter perti
meſco. His dictis ſurrexit et abiit ira cō⸗
motus: ⁊ amphibalus ſolus noctē totam
peruigilē in orōne trāſegit. Albanꝰ ve
ro in ſolario quieſcēti mirāda quedā no⸗
cte illa diuinitꝰ oſtendunt. Cūꝗ nouo vi
ſu fuiſſet exterritꝰ: ac inſolito pturbaret
aſpectu/ſurgēs ꝯtinuo ad interiora de⸗
ſcēdit: ⁊ accedēs ad hoſpitē dixit. Amice
ſi vera ſūt q̄ de xp̄o predicas verā michi
ſomnii ſolutionē q̄ſo ne metuas iudica⸗
re. Aſpiciebā: ⁊ ecce de celis hō veniebat
quē apprehēdens innumera hoīm multi
tudo diuerſa expēdit in eū genera tormē
torū. Manus vinculis cōſtringūtur/fla
gellis corpus atterit: et grauiter lania⸗
tur. Corpus ligno ſuſpenditur/per trāſ
uerſum ligni manꝰ expandunt. Homo q̄
torquebat nudus erat: ⁊ calciamenta in
pedibꝰ nō habebat. Manꝰ eius et pedes
clauis affigūtur/latus lancea pforat: ex
cuius lateris vulnere vt michi viſū eſt ⁊
ſanguis ⁊ aqua pariter ꝓfluxerūt. A dex
teris eiꝰ arūdinē ſtatuūt/coronā ſpineā
capiti ſupponūt. Cōſumptis oībus que
humana potuit inferre crudelitas: cepe⸗
rūt verbis illudere ei dicētes. Aue rex iu⸗
deoꝝ. Si filius dei es deſcende nunc de

cruce ⁊ credimus tibi. Cūqꝫ multa cōui
cia irrogarēt adoleſcēs ille verbū eis nō
reſpondit. Deniqꝫ cum dixiſſent in eum
quecūqꝫ voluerūt: tandem exclamās il-
le voce magna dixit. Pater in manꝰ tu-
as cōmendo ſpm̄ meū. Et his dictis ex-
pirauit. Coꝛpus exanime de cruce depo
nitur. ſanguie de vulneribus adhuc lar
giter pꝛofluente: lapideo illud includūt
ſarcophago: ſignatoqꝫ lapide cuſtodes
deputantur. Mira res. Cadauer extin-
ctū remeauit ad vitā reſumptiſqꝫ viri-
bus clauſo pꝛodijt monumēto. Qui qua
liter a moꝛtuis reſurrexit: ꝓpꝛijs oculis
ipſe conſpexi. Uiri niueis induti veſtibꝰ
de celo aduenīūt: aſſumptoqꝫ ſecum ho-
mine illuc vnde venerant reuertuntur.
Subſequitur eū cādidatoꝛū infinitꝰ ex
ercitus: qui per oīne illud iter laudes ca
nere nō deſtitit: ⁊ patrē neſcio quē eiuſqꝫ
filiū aſſidue benedicit dicens. Bn̄dictus
ſit deus pater: filiuſqꝫ eius vnigenitus
Ingens inter eos gaudium leticia in-
effabilis: vt nulla huic digne valeat cō-
parari Hec ⁊ alia multa que nec volo nec
licet vlli moꝛtaliū indicare: michi nocte
per viſionē oſtenſa ſunt. Quid illa ſigni-
ficent: obſecro te ne celaueris michi: noli
timere. His auditis: beatus amphiba-
lus ſentiens coꝛ eius viſitatū a dn̄o: ſu-
pꝛa q̄ cuiq̄ credibile eſt in domino gaude
bat. Statimqꝫ crucē dn̄i quā ſecū habe
bat pꝛoferēs ait Ecce in hoc ſigno potes
manifeſte dinoſcere q̄d viſio tua noctur-
na velit. quid poꝛtendat. Homo nāqꝫ ve
niens de ſupernis dn̄s meus eſt iheſus
xp̄s qui crucis ſuppliciū ſubire nō renu
it vt nos a reatu quo per pꝛiuaricationē
pꝛimi parentis ade tenebamur aſtricti:
ſuo ſanguine liberaret. Qui vero manꝰ
homini iniecerūt et diuerſis penis affe-
cerunt: populū ſignificat iudeoꝛū qui cū
ꝓmiſſum haberent quia deus eis filiū
ſuū de celis mitteret: ⁊ tandē quē diu ex
pectauerāt venientē: non receperūt: nec
ſue ſalutis auctoꝛem cognouerūt: ſed in
omnibꝰ ei contradicētes: ſemper ei ma-
la pꝛo bonis ⁊ odiū pꝛo dilectione repen-
derūt. Deniqꝫ inuidia contra eū ducti:
ad tantā nequiciā pꝛoꝛuperūt vt eū com
pꝛehenderēt/crucifigerēt/et occiderent.
Sic benignus dn̄s ſanguinis ſui pꝛecio
nos redemit ſic moꝛiendo moꝛtis victoꝛ
extitit: ⁊ in cruce exaltatus ad ſe vniuer
ſa traxit. Ad inferni clauſtra ſpōte deſcē
dens: ſuos qui illic tenebātur abſoluit: ⁊
eternis nexibꝰ dyabolū alligatū ad infi
ma tenebꝛarū loca deiecit. Tunc alba-
nus ſuper ſermonibus illius vehemen-
ter admirans: in hec verba pꝛoꝛupit di-
cēs. Uera ſunt inquit que de xp̄o memo
ras nec poſſint vllatenus argui falſita-
tis Ego enī euidenter hac nocte cognoui
qualiter xp̄s dyabolum vicerit/alligaue
rit ⁊ ad iferni ꝓfundioꝛa detruſerit: pꝛo
pꝛijs oculis ipſe cōſpexi: quia cathenarū
nexibus teter ille iacet irretitꝰ. Jn hoc
cognoſcens q̄m oīa que locutus es vera
ſunt: amodo fideliſſimū me tibi polli-
ceoꝛ auditoꝛē. Dic ergo obſecro quia no-
ſti vniuerſa quid patri quid ſpiritui ſan
cto facturus ſim accedēs ad filij ſeruitu
tē. Quibus ille auditis: cū ingēti exulta
tione dixit. Gratias ago dn̄o meo iheſu
xp̄o q̄ hec tria nomia per temetipm̄ pꝛo
ferre iā noſti Tres enim perſonas quas
aperte ſuis deſignaſti vocabulis: deum
vnū crede/firmiter et fideliter ꝓfitere.
Reſpōdit albanꝰ. Credo inquit et ex hoc
fides mea eſt q̄ nullus ſit deus niſi dn̄s
meus iheſus xp̄s qui ob ſalutē hoim̄ ho
minē dignatꝰ aſſumere: crucis ſuſtinuit
paſſionē. Ipſe cū p̄re et ſpū ſctō deꝰ vnꝰ
eſt ⁊ pꝛeter eum nō eſt alius. His dictis
ſepe pꝛoſternitur ante crucē. ⁊ quaſi pē-
dentē dn̄m iheſum in cruce cerneret: ve-
niam ſibi beatus penitēs depcatur. Sic
pedes ſic vulneris loca aſſidua exoſcula

tione demulcet: ac ſi ad ipſius quē cruci-
figi viderat veſtigia procūberet redēpto
ris. Sanguine mixte per ora voluūtur
lachrymę ſup illud venerabile lignū cru
cis vbertim decidētes. Ego inquit dya-
bolū abnego: omneſqꝫ xp̄i deteſtor inimi
cos in illū credēs illi me cōmittēs: qui ſi-
cut aſſeris a mortuis die tertia reſurre-
xit. Dicit ei amphibalus. Forti aīo eſto
dn̄s tecū eſt ⁊ illi⁹ grā nō tibi deerit vnq̄
Fidē quā ceteri mortaliū hoīe tradēte p-
cipere meruerūt: tu nō ab hoīe neqꝫ per
hoīem didiciſti ſed per reuelationē iheſu
chriſti. Quare iā ſecurus de te redditus
longius ire diſpono: viā veritatis genti
bus oſtēſurus. Nequaq̄ inquit alban⁹:
ſed vna ſaltem ſeptimana maneas apd̄
me. vt interim fidem plenius inſtruct⁹
agnoſcā. Et factū eſt ita. Gentilis enim
quidā ad iudicem ingreſſus qd̄ fctm̄ fue
rat indicauit. Mox iudex ira commot⁹
albanū ⁊ magiſtrū illi⁹ ad ſe iuſſit euo-
cari: ſed amphibalo clā recedēte: equites
cū magna manu peditū a iudice miſſi il-
luſtrem albanū in habitu peregrino nu
dis pedib⁹ an̄ crucem dn̄i p̄cib⁹ incūbē-
tē reperiūt cateruatiqꝫ irruētes: vbi nā
eſſet cleric⁹ quē ſuſceperat percūctantur
Quib⁹ ipſe ait. Ecce cū deo eſt cuius p̄ſi-
dio circūfultus minas hoīm nō veretur
His auditis: man⁹ ei iniecerūt rapiť tra
hitur diriſqꝫ nexib⁹ cathenarū cōſtrict⁹:
ab alijs veſtibus ab alijs trahitur et ca
pillis. Caracallā aūt magiſtri ſui ſibi re
tinuerat certiſſime ſciēs q̄ nō equis ocu
lis eā ſeuientes inimici aſpicerēt. Qua
indut⁹ vt ſe ſeruū crucis palā cūctis oſtē
deret: ſignū dn̄icū iugiter in manib⁹ pre
ferebat: ⁊ de multis a iudice interroga-
tus: nomē ſuū tm̄ indicat xp̄ianumqꝫ ſe
eſſe libera voce cōfiteť. Cui iudex demū
ait. Albane clericus ille vbi eſt qui nup a
xp̄o neſcio quo huc directus vt ciuib⁹ no
ſtris illuderet hāc vrbē latēter igreſſus
eſt? Si reat⁹ cōſciētie cū nō remorderet:
ſi de cauſe ſue qualitate non diffideret:
ſponte ſe nr̄is obtutib⁹ ingeſſiſſet vt pro
ſe ſuoqꝫ diſcipulo magiſter egregius al-
legaret. Verū ī ei⁹ doctrina quanta latu
erit falſitas quātaqꝫ fraudulētia ſuo tā-
dē patefecit exemplo: qn̄ eū quē in cauſa
tueri debuerat inerti reſolut⁹ timore de-
ſeruit ⁊ aufugit. Qua in re niſi fallor ſa-
tis euidenter intelligis q̄ fatuo homini
p̄bueris in errore cōſenſum: cuius iſtin-
ctu ad tantā deuolut⁹ es inſaniā vt om-
nia q̄ mūdi ſunt repēte deſereres: ⁊ deos
magnos habere cōtēptui non timeres.
Vn̄ ne iniuriā deorū inultā preteriſſe vi
deamur: eorum contemptum in nece cō-
temptoris placuit vindicare. Sed quia
nemo eſt qui falli non poſſit: eorum pote
ris indignationem penitendo declinare
Quorū gratiam promereberis ſi hec ſe-
cta nephādiſſima fuerit a te penitus ſe-
gregata. Reſpōdit albanus. Verba tua
o iudex quib⁹ diucius inſudaſti q̄ vana
ſint ⁊ ſupflua ſatis in promptu eſt. Cle-
ricus ei ſi bonū ſi vtile videreť: ſi deniqꝫ
vtereqꝫ nr̄m cordi eſſet: ad nr̄am vtiqꝫ au
dientiā occurriſſet. Sed mora ei⁹ michi
certe placere nō potuit qui ſciebā popu-
lū ſemper ad mala fuiſſe procliuē. nec ei
iudices vnq̄ placuerūt qui verū in iudi-
cio diſcernūt. Huius doctrinā me fateor
ſuſcepiſſe: nec facti penitet. Fidē eni quā
ſuſcepi debiles ⁊ egroti ſanitati reſtitu-
ti: verā eſſe ſalutis ſue teſtimonio cōpro-
babūt. Dijs vr̄is nō ſacrifico nec etiā mi
nas vr̄as nec tormēta vr̄a dei mei fult⁹
preſidio pertimeſco. His dictis: conueni-
ens turba p̄cepto iudicis ſacrificare no-
lentē acriter flagellabat. Qui cū graui-
ter cederet: cōuerſus ad dn̄m: hilari vul
tu dicebat. Dn̄e iheſu xp̄e cuſtodi queſo
mentē meā ne vacillet ne a ſtatu decidat
quē dediſti. Tibi dn̄e aīam meā in holo-
cauſtū offerre: fuſoqꝫ ſanguine teſtis tu

us fieri cõcupiſco. Cũqꝫ fatigarẽt man⁹
lictoꝝ: vir ſctũs in ima carceris ſex mẽ-
ſib⁹ detrudit. His ita geſtis: mox iiuriã
martyris elementa teſtãt. A tpe nãqꝫ cõ
prehẽſionis illius vſqꝫ ad mortẽ terram
ros aut pluuia nõ infudit: vẽti nõ ſpira-
rũt: ſed dieb⁹ ſingulis oĩs regio ſub ſole
ardẽtiſſimo torrebat. Nocturnis quoqꝫ
horis eſtus erat nimi⁹ et intollerabilis
Nõ agri nõ arbores quicq̃ fructuũ ptu
lerũt: orbe terrarũ pro iuſto contra impi
os dimicãte. Ciues aũt hãc plagã nõ fe-
rẽtes dixerũt. Xp̃s ille quẽ colit albanus
hoc agit vt nulla nobis germĩa ſata nul
la pueniãt. Iniurijſqꝫ ſcti condolentes:
oĩm iudicio nexib⁹ exuit cathenaꝝ. Qđ
grauiter ferẽs albanus ⁊ ne ei⁹ marty-
riũ differet vehemẽter formidãs: cũ ge-
mitu ſuſpiciens in celũ dixit. Dñe iheſu
xp̃e ne pmittas in tm̃ dyaboli preualere
maliciã: vt per machinationes ſuas cal
lidas ⁊ iſtius populi concordiã: meã im-
pediat paſſionẽ: ⁊ ad ppłm ſe cõuertens
ait. Quid ſuſtinetis? Si nõ noſtis ferre
ſentẽtiam leges vr̃as cõſulite. ciuitatis
vr̃e ſtatuta requirite: ipſa vobis inſinu-
ent qđ agere debeatis. Quid moras pa-
timini? Sciatis vuiuerſi deorum vr̃oꝝ
me grauem exiſtere inimicũ. Nũquid ei
honore ſunt digni q̃ nichil in ſe diuinita-
tis habere noſcũtur: cũ ſint opa manuũ
hoĩm? Vos teſtes eoꝝ eſtis quia nichil
vidẽt nichil audiũt nichil intelligunt. O
multũ deteſtãda vanitas: ab his vitam
ſperare qui nũq̃ vixerũt: his offerre pre
ces qui nũq̃ audierũt: ab his ſalutẽ que
rere quib⁹ nũq̃ bene fuit. Unde abſolu-
te pnuncio: quia qui tales colit inſaniſſi
mus eſt. Rogo quid infelici⁹ hoĩe cui ſua
figmẽta dominant. Ue ergo idolis ⁊ ve
cultorib⁹ idoloꝝ. His auditis vnanimi
cõſenſu in ſctm̃ virũ mortis tulere ſentẽ-
tiã: ipm̃qꝫ ad locũ qui holinhirſt diceba-
tur adduxerũt. Tãta cõgeries illuc con-
fluxerat ppłoꝝ: vt loca illa ſpacioſa pre
multitudine hoĩm anguſta viderẽt. Uis
quoqꝫ tanta ſolis erat: vt nimijs eius ar
doribus terra ſub itinerãtiũ pedib⁹ vre
retur. Cũqꝫ iter ageretur: tãdem ad flu-
mẽ rapidiſſimũ puenerũt: ⁊ dũ ſine ordi
ne ruunt: dũ alter alteꝝ preuenire cõten
dit: vaſto flumini ſe credentes ab aquis
vehementibus intercepti perierũt. Qđ
vidẽs alban⁹ ingemuit et poſitis in ter-
rã genubus deũ exorauit dicẽs. Domĩe
iheſu xp̃e de cuius ſanctiſſimo latere ſan
guinẽ ſimul ⁊ aquã manare cõſpexi: fac
queſo vt minorẽt aque/fluenta recedãt:
quatinus hic oĩs populus ſanus ⁊ inco-
lumis mee paſſioni valeat intereſſe. Mi
ra res. Cũ genua curuaret alban⁹ alue
us ille repẽte deſiccat: albani lachryme
dũ fundũtur: aquas in flumine nõ relin
quũt. Orationis virtus flumẽ exhauſit
⁊ inter vndas viã pplo patefecit. Quos
ante fluminis impet⁹ ſecũ rapuit inuol
uit ac pdidit: hi nũc inuenti ſunt in pfun
do nichil habentes leſionis nec ſignũ ali
qđ mortis in ſe pferẽtes. Tũc miles ille
qui albanũ trahebat ad ſuppliciũ: tãdẽ
per albanũ puenire meruit ad ſalutem
Uiſis namqꝫ miraculis enſem piecit et
ad pedes ſancti pſtratus veniã depreca
tur. Qđ vidẽs ppłs hoiem arripiũt: den
tes excutiũt ⁊ os eius ſacrũ dilacerãt: et
oĩa eius oſſa cõfringũt. Sctm̃ vero alba
nũ per dura lapidũ loca per vepres ⁊ aſ-
pera queqꝫ ducũt ⁊ reducũt. Spine quo
qꝫ ⁊ radices arboꝝ etiã de pedib⁹ auul
ſa ſecũ fruſta diripiũt. Cũqꝫ ppłs in mõ
te ſiti laboraret: ſctũs alban⁹ poſitis in
terrã genubus dñm exorauit dicẽs. De
us qui hoĩem de limo terre creaſti: ne ſi-
nas queſo creaturã tuã mei cauſa qualẽ
cũqꝫ ſentire iacturã. Et ecce ſubito fons
ante pedes eius erupit ⁊ rapido curſu ri
uus ad inferiora deſcendit ⁊ ppłs aquis
refocillatus: ſitis cladẽ euaſit xp̃m tamẽ

blaſphemātes:laudes deo magno ſoli q̄
ſeruis ſuis in arto poſitis remediū pro-
uidere dignabat̄ vnanimiter acclama-
bāt.Carnifex autē elect⁹ vno ictu caput
ſcti amputauit ⁊ ſtatim luminib⁹ ei⁹ in
terrā cadētib⁹ tot⁹ efficitur tenebroſus.
Miles aūt noīe heraclius antea vt p̄mit
tit̄ ſemiuiuus relictus ānisu quo potuit
montē manib⁹ reptādo cōſcēdit.Cui iu-
dex ait.Eya nunc debilis obſecra tuū al
banū vt oſſa tua dignet̄ in ſtatū priſtinū
reformare.Curre feſtina:reliquo corpori
caput appone:ſtatimq̄ plenā ab eo me-
reberis cōſequi ſanitatem. Quid mora-
ris: Sepeli mortuū:nec dubiū quin in
ſerui ſui manib⁹ celerē cōferat medicinā
At ille reſpōdit. Ego firmiſſime credo ꝙ
ſctūs alban⁹ meritis ſuis integrā nichi
reddere poterit ſanitatē.Facile ei ꝙ vos
irridēdo nūc dicitis:per eū circa me pote
rit adimpleri Et ſtatim caput martyris
āplectens corpiq̄ apponēs ſanitati inte
gre reſtituitur.Quo pagani vidētes zelo
inuidie repleti dicebant.Quid faciem⁹:
homo iſte ferro non poteſt interire:corp⁹
eius cōtriuim⁹ et ecce iā priſtinas vires
recepit:Et apprehēdētes eū vinculis ar
tāt ⁊ diuerſis ſupplicijs diſcerpētes gla
dio vitam amputarūt. Et ecce nocte ſe
quēti colūpna lucis e tumulo beati mar
tyris in celū extēdi viſa eſt:per quā deſcē
dētes angeli et aſcēdētes noctem totā in
hymnis ⁊ laudibus deducebāt hecq̄ fre
quētius repetebāt Alban⁹ vir egregius
martyr extat glorioſus. Cōpilator eni
vite ſcti albani inter cetera ſic dixit. Ne
vero poſteri ſup meo noīe reddant̄ omni
no ſollicitī:ſciāt quia ſi voluerit verū mi
chi ponere nomē:me miſer me pctōrem
vltimū noīabunt.Romā aūt ꝓficiſcor vt
illic gētilitatis errore depoſito ⁊ lauacro
regenerationis adepto:veniam merear
aſſequi delictorū. Libellū quoq̄ iſtū offe
rā examini romanorū:vt ſi quid in eo ſe-
cus ꝙ debuit forte ꝓlatū fuerit: hoc per
eos dignet̄ in meli⁹ cōmutare:dn̄s ihe-
ſus xp̄s qui viuit ⁊ regnat deus per om
nia ſecula ſeculorū. Paſſus eſt aūt glo-
rioſus martyr albanus decimo kalēdas
iulij:anno dn̄i ducēteſimo octogeſimo ſe-
xto.Paſſi ſunt eadem tēpeſtate Aaron ⁊
Julius legionū vrbis ciues:alijq̄ vtri-
uſq̄ ſex⁹ diuerſis in locis perplures:qui
diuerſis cruciatib⁹ torti:⁊ inaudita mē
brorū diſcerptiōe lacerati animas ad ſu-
perne ciuitatis gaudia:ꝑfecto agone mi
ſerunt ſub dyocleſiano imperatore. At
vbi turbo ꝑſecutiōis quieuit:ꝓgreſſi in
publicū fideles:eccleſias deſtructas re-
nouāt nouas cōſtruunt dies feſtos cele-
brāt:mūdo corde ⁊ ore ſacra cōficiūt.Mā
ſit in eccleſijs xp̄i que erāt ī britānia pax
donec arriane hereſis veſania huic inſu
le extra orbē poſite:noui ſemꝑ aliq̄d au-
dire gaudēti et nichil certi firmiter obti-
nēti:venena ſui erroris infudit. Circa
annū dn̄i quadringēteſimūquartū pela-
gius brito abbas illius famoſi monaſte
rij debangor extitit: vbi duo milia mo-
nachorū ⁊ centū:laborib⁹ manuū vitaꝫ
ſuā ducētiū ſub vno abbate militarunt.
Hic pelagi⁹ auxilio vtens iuliani de cā-
pania nuper ab epiſcopatu expulſi:here
ſim ſui noīs ſuſcitauit. Aſſerint enim ho
minē ſine gratia dei poſſe ſaluari:vnum
quēq̄ ſuis meritis ꝓpria volūtate ad iu
ſticiā regi. Infantes ſine pctō originali
naſci:⁊ tā inſontes ꝙ inſons fuit adā an
te ꝑuaricationē Nec etiam baptiſandos
eſſe vt a pctō ſoluant̄:ſed vt per adoptio
nē in regnū dei admittāt̄. Qui ⁊ ſi nō ba
ptiſarētur:eſſe tamē eis extra regnū dei
eternā beatā vitā. Adā ſolū ſuo peccato
leſum eſſe:eūq̄ mortuū eſſe non ex culpe
merito ſed ex cōditione nature qui mori
turus fuiſſet etiā ſi nō peccaſſet Mutas
etiā dicebat eſſe orōnes q̄ fiūt ab eccleſia
ſiue pro infidelib⁹ ſiue fidelibus. Arrius

autē preſbyter aſſeruit filiū dei creaturā
eſſe ⁊ ſpm̄ ſctm̄ ab eo creatū. Has aūt he
reſes german⁹ antiſiodorenſis epūs pre
dicatione ⁊ miraculis extinxit: anno dn̄i
quadringenteſimo quadrageſimonono.
Anno aūt dn̄i ſeptingēteſimo nonage-
ſimotertio rex mercōꝝ oſſa diuio admo-
nitus oraculo: ſcti albani corpus luce ſu-
per locū in quo iacebat celitus emiſſa de
terra leuauit: ⁊ monaſteriū in ei⁹ hono-
re conſtruxit. Regnāte ethelſtano rege
circa annū dn̄i nongēteſimū quartūdeci
mū: dani angliam cede ⁊ incēdio infeſtā-
tes: oſſa ſcti albani fracto ſcrinio rapien
tes: ad qđdā monaſteriū in terra ſua no-
mine Owenſe ſecū detulerunt: et per ali
quot annos in magno honore illa habue
rūt. Tandē ſctūs albanus cuidā mona-
cho apparens dixit. Ego ſum ꝓthomar
tyr britānie quē diligis albanus: preces
tue ad dn̄m aſcēderunt: oraui tecū et pre
ces nr̄e exaudite ſunt Habita ei abbatis
tui licētia: habitū nō mores mutabis: et
ad reducēdū reliquias meas vſqꝫ in da-
ciā ꝓficiſci ne formides. Quo dicto: mar
tyr diſparuit ⁊ miri odoris fragrātiā ibi
dem reliquit. Monachus igitur ille noīe
egwinus in habitu ſeculari daciā profi-
ciſcēs. Poſt aliquā inter monachos illos
cōuerſationē habitū religionis ſuſcepit
⁊ virtutib⁹ ꝓficiēs ⁊ ſacriſta demū effe-
ctus: oſſa ſctā extraxit et in capſam mo-
dicā pallis inuoluta repoſuit: ⁊ cum quo
dā mercatore anglico ad monaſteriū ſcti
albani trāſmiſit. Poſtulata aūt poſt hec
ab epo patriā ⁊ amicos viſitādi licentia
trāſito proſpere mari: tam epo ꝙ mona-
nachis expreſſam rei ſeriem per lr̄as in-
timauit. In quo facto cū dei ⁊ martyris
auctoritas audaciā preſtitit: ſi peccaſſet
veniā poſtulauit. Regnāte ſctō edwar-
do confeſſore anglis danorū infeſtationē
⁊ aduentū timētibus: abbas ſcti albani
alfricus conſcijs q̇buſdā fratrib⁹ reliqui
as ſcti albani muro quodā ſub altari ſcti
nicholai cum feretro recōdidit: ⁊ oſſa cu-
iuſdā ſcti monachi in capſide precioſa in
pāniculo villoſo inuoluta quaſi in ſancti
amphibali caracalla ad abbatem heliē-
ſem cū multis alijs eccleſie ornamentis
miſit cōſeruāda. Ut ſi forte pars danorū
preualeret: de illa reliquiarū aſportatio-
ne opinio relata ſatiſfaceret et furorē cō-
peſceret. Submerſo aūt rege danorum
cū abbas alfricus cōmēdata repoſceret:
monachi helienſes oſſa ad eos miſſa: clā
reſeruātes oſſa quedā adulterina ſuppo
ſuerunt ⁊ doloſi ſic pio dolo decepti ſunt.
Quo compto: abbas alfricus ſuis fratri
bus rem geſtā aperuit: et extractū fere-
trū cū reliquijs de muro in medio eccle-
ſie publice collocauit. Alfrico ſucceſſit le-
offtanus: ⁊ illi frethericus anno dn̄i mil
leſimo ſexageſimoſexto: ⁊ quia cōtra re-
gē villelmū nobilib⁹ anglie refugium ⁊
auxiliū ꝑſtitit: formidare cepit ⁊ aſſum-
ptis ſecū libris ⁊ pannis ⁊ alijs neceſſa-
rijs ad inſulā helienſem fugit: et ibi finē
vite dedit. Circa annū domini milleſi-
mū centeſimū quinquageſimūnonū: ad
petitionē abbatis roberti alexander pa-
pa tertius tribus anglie epis lr̄as dire-
xit: vt facta diligēti inquiſitione: de reli-
quijs quas penes ſe ſancti albani heliē-
ſes monachi recōdi iactādo aſſererēt rei
veritatē agnoſcerēt. Illis aūt ad locum
accedētib⁹: monachi duodecim ſeniores
ꝑſtito de veritate dicēda ſacramēto: pro-
teſtati ſunt ſe fuiſſe pio dolo deceptos ni-
chilominus grauiter deliquiſſe ⁊ ſacrile
gium perpetraſſe: et veri martyris reli-
quijs caruiſſe. De caracalla ſe ſimiliter
deceptos fuiſſe crediderūt que ipſo tēpo-
re in rerū natura creditur nō fuiſſe. Nō
eni inuenit eā ſctūs germanus in ſepul-
chro martyris: ſed oſſa in quadam palla
inuoluta ſicut inuenit reliquit. In ceno
bio helienſi ſcriptū inueni: ꝙ cū ſtigād⁹

archiepūs cātuarienſis a rege willelmo
⁊ pape legato deponēdꝰ eſſet: abbas ſcti
albani alfricus ab eo pꝛomotꝰ ſibi timēs
cū litteris cōmēdaticijs ſtigādi ad abba-
tē helienſem thurſtanū cōfugit cum duo
bus fratribus ſymāno ⁊ alrico: ⁊ ſcriniū
cū reliquijs ſcti albani ac alijs eccleſie oꝛ
namētis ſecū detulit. Depoſito tandē ſti
gando ⁊ ſubſtituto lamfrāco: necnon ab-
bate paulo ad eccleſiā ſcti albani oꝛdina-
to alfridꝰ abbas ira cōmotus habito cū
thurſtano abbate cōſilio iuxta coꝛpꝰ bea
te etheldꝛede reliquias ſcti albani poſuit
⁊ in cōfratrē receptus: diem extremū ibi
dem clauſit. Gauiſus ergo thurſtanus
trāſlatiōis ſcti albani diem quarto idus
maij celebꝛari inſtituit Inſtinctu tandē
abbatis pauli cogēte regis willelmi edi-
cto cū monachi helienſes oſſa ſcti albani
cū ſcrinio reddere vꝛgerētur ablatis reli
quijs cū caracalla cū qua capitalē ſubijt
ſententiā ſctūs albanꝰ: necnon reliquijs
apoſtoloꝛū quas ſctūs germanus cū eis
recōdidit: alia oſſa in ſcrinio repoſuerūt:
⁊ ad monaſteriū ſcti albani remiſerunt.
Judicia pꝛemiſſoꝛū diſcutiēda lectoꝛibꝰ
peritis relinquens: que diuerſis in locis
exarata repperi: ſine inuidia ſcribēdo cō
municare decreui. Quidā tribunicie po
teſtatis noīe thurſtanus quēdam vicu-
lū ecclīe ſcti albani ſub annuo cēſu a mo-
nachis accepit: ⁊ ꝓceſſu tēpoꝛis cenſum
ſoluere renuens: terrā illā vt ſuā pꝛopꝛiā
vēdicauit. Et ecce eques quidam terribi
lis in equo albo obuiā ei veniēs ⁊ armis
aureis renitens: eū haſta percuſſit: ⁊ eli-
ſum in terrā ſemiuiuū relinquens abijt.
Reſumpto tandē ſenſu reatꝰ ſui penitēs
oēm ſatiſfactionem ꝓmiſit. Sed conua-
leſcens ad ſcelus ſuū cū rediret: in medio
cōuiuantiū cetu ſubito duo viri incogni-
ti ad eū feſtinando pꝛorūpunt: ⁊ arripiē-
tes eū foꝛtiter in terrā pꝛecipitāt: qui cō-
fractis ceruicibꝰ coꝛā oībꝰ expirauit. Et
pꝛotinus viri illi egreſſi: nuſꝙ cōparue-
rūt. Cū domū quādā voꝛax flāmā inua
deret: monachi feretrū ignibꝰ opponunt
⁊ ſedatis flāmis ⁊ extictis: edificia ab in
cendij periculo liberātur. Multi infirmi
varijs languoꝛibus oppꝛeſſi ſcti albani
ſuffragiū poſtulantes: integrā ſanitatē
ſe recepiſſe letātur. Naues etiā periclitā
tes in mare: ſedata tēpeſtate eiꝰ bn̄ficia
cōſequuntur. Iuuenis quidā homicidij
reus ad ſancti albani p̄ſidiū cōfugit: ſed
pꝛomiſſis cuiuſdā deceptus egreſſus ca
pitur: iudici pꝛeſentatꝰ cōuincitur: et la-
ta ſententia: oculoꝛū pariter et genitaliū
mutilationi eſt addictus. Cūqꝫ lictoꝛes
oculos eius eruere niterētur: oīs eoꝛū co
natus caſſatur. Sctūs enī albanus reū
adamāte durioꝛē effecit. Sicqꝫ ad eccle-
ſiā currēs: grās deo letus exſoluit. Di-
ues quidam in trāſlatione ſcti albani ad
agrū cū meſſoꝛibus iuit: ⁊ vidēs multos
ad eccleſiā tendentes: dixit. Quare ad al
banū pergerē ego qui ruſticus quidā fu-
it vt ego per poſterioꝛa ſtercoꝛa egerens
vt ego. Dixit: ⁊ cibū quo refectus fuerat
per os blaſphemū euomuit: ⁊ ſub foꝛma
ſtercoꝛū egeſſit. Per ſeptē annos quibus
vixit nūqꝫ niſi per oꝛis blaſphemi offici-
nā ventrē purgauit. Et licet ditiſſimus
fuerat: ad tantā tamē deuenit inopiā vt
victus neceſſaria ante moꝛtem vix habe
ret. Vxoꝛ eius ꝙdiu vixit oſtiatim mēdi
cauit. Filia eius ventris multata tumo-
re: pꝛegnāte groſſioꝛ in vtero qđ pareret
nō habēs: mōſtruoſum ſpectātibus pꝛe-
ſtabat ꝓdigiū. Miles quidā herebertꝰ
duket noīe: latrocinijs aſſuetus terram
ſcti albani nocturnis incurſibꝰ depꝛeda-
batur Factū eſt aūt vt cū dn̄o ſuo in eccle
ſia ſcti albani miſſam audiret: ⁊ vocans
dominus milites ſuos: ait illis. Videtis
ne herebertū ſolito minoꝛē effectū? Vide-
mus inquiūt ⁊ ſupꝛa modū obſtupeſcen-
tes miramur. Et ceperūt inter ſe eū deri

dere. Egreſſis oĩbus de eccleſia ait dñs. Hereberte quid eſt ꝙ tã paruus effectus es? Vide ne beatũ albanũ in aliquo leſeris: qui britonũ more cito in male conſcios aĩaduertit. Herebertus vero cõfuſus vix manibus ſtrepã tangere potuit quã prius facillime pede tãgebat. Et ſtatim ſigno crucis humeri appoſito: pctã commiſſa abbati cũ lachrymis confitetur veniã obtinuit: ⁊ ſolitã ſtaturam recuperauit. Peregrini dum per mare nauigarent: orta tempeſtate maxima: quiſꝗ ex eis beati albani ſuffragiũ flebiliter implorabãt. Et ecce nauis vim ventorũ ferre non valens: tabularũ ruptis cõpagibus fluctꝰ admittit. Periit nauis: pereunt ⁊ qui in ea fuerũt his quiſꝗ exceptis quos beatũ albanum diximꝰ inuocaſſe. Nam vnde maris eos incolumes ſubuehẽtes: in portũ voluntatis eorũ cum omnibus rebꝰ ſuis expoſuerunt. ¶ Cum quidã nocte quadã ante martyris albani altare conſideret: deũ non timens nec martyrem reueritus: cũ ſumma feſtinatione calceos ſuos reſartire cepit. Cumꝗ aliquãtulũ in opere iam proceſſiſſet: ecce tã valide alapa ei impreſſa eſt: vt a ſummo gradu: nõ ſolũ ad infimum: verum etiã longius in pauimẽto deuolueretur. Pre timore autem exterritus: relictis que in manibus habuerat de eccleſia ꝙ̃totius aufugit.

¶ De ſctõ aldelmo epiſcopo ⁊ confeſſore.

Beatus aldelmus ſplẽdidiſſimo anglorum genere oriundus: attauis etiã regibꝰ eſt editus. Pater ſiquidem eiꝰ nomĩe kentenus vir deo deuotus yne regis weſtſaxonũ fuit germanus. Hic igit kentenus ex vxore ſua filiũ genuit nomine aldelmũ. Aldelmus enĩ anglice latine vetꝰ galea interpretatur: quia galea ſalutis caput ꝓtectus: optimã de hoſte in celũ reuexit victoriã. Puerilibus elapſis annis liberalibꝰ ſtudiis traditꝰ eſt: vbi adeo in breui refloruit: vt doctoribꝰ quos grecos et latinos habebat preferendus eſtimaretur. In meldunẽſi demum monaſterio modo malmeſbiria vocato: primo monachus de hic preſbyter et abbas effectus: cibi potuſꝗ abſtinens: vigiliis et orationibus vacabat. Fama enim eiꝰ multis preconiis illuſtrata iã mare trãſierat: alpes exceſſerat: et romani penetrauerat. Qua incitatus papa ſergius ſcriptis euz aſciuit: ⁊ honorifice ſuſcepit. Dum enĩ quadam die in lateranenſi eccleſia miſſam celebraſſet ⁊ caſulam exuiſſet porrexit eã retro ſe: ratus alicui miniſtrorum illam tradere. Sed quia ſeruientium defuit induſtria: diuina mox affuit prouidentia. Confeſtim namꝗ radius ſolaris per feneſtrã irrumpens caſulam excepit ⁊ eam diu ſuſtinuit. Caſula enim illa ad miraculi memoriaz: meldunẽſem hactenus decorauit eccleſiam. Per idem tempus contigit rome vt puer ex inceſta matre inceſtoꝗ patre editꝰ famam apoſtolici lederet: ꝙ eum vt fieri ſolet vulgaris opinio ex pontifice genitũ crederet. Anxius aldelmus multa amicitia federatum ſibi preſulem tali fedari infamia: puerum nouem dies a natiuitate habentem: exhiberi precepit: imperatꝗ in virtute ⁊ in nomine iheſu chriſti vt fateatur ſi ſergius inceſti conſcius habeatur. Reſpondit infans abſolutiſſimo ſermone antiſtitẽ affinem criminis non eſſe: nichil illum commune cum ſecundo ſexu habere. Aldelmus itaꝗ ⁊ ab amico pontifice depulit infamiam: et ſibi accumulauit gratiam. Cum autem in cenobio ſuo eccleſiam ſancte marie conſtrueret: ima trabium neceſſaria curtior aliis inuẽta fuit. Aldelmus igitur fuſa ad deum prece: trabem mox iuxta votum elõgatum inuenit. Ea tempeſtate a bertwaldo archiepõ ad colloquiuz aſcitus eo

iuxta litus maris trāſſemite: naute qui
dā ipm veſtibus ſordidū contemnere ⁊
deridere non verebātur. Et ecce contra-
rio flāte vento mare inſurgit: hyems ſe-
uit tēpeſtas invaleſcit. Periclitantes er
go naute ⁊ mortis horā expectātes: rea-
tum ſuū cū lachrymis cōfitent: et ſancti
aldelmi ſuffragiū iclamitāt. At ille ſcha-
phā ad inferēdū auxiliū cōſcendit ⁊ mox
vt ſctūs lembū corpe ſuo preſſit: ad oēm
tranquillitatē ſe paratū mare prebuit: ⁊
nautas cū naue terre appulit. Hic enī
vir ſctūs multos cōſcripſit libros vtpo-
te vndecūq; doctiſſim⁹ inter quos librū
de virginū laude ⁊ de pugna ſeptē prin-
cipaliū vitiorū: de diſciplinis philoſopho
rū: de ammonitione fraterne charitatis
multoſq; alios ꝯpoſuit libros. Fecit quo
q; cenobiū iuxta fluuiū qui vocat from:
vbi adhuc ſtat eccleſia in honore ſcti io-
hānis baptiſte cōſtructa: ⁊ apud brade-
ford tertiū cōſtruxit monaſteriū. Sed il-
la monaſteria a danis poſtea fuerūt de-
leta ⁊ deſtructa. Nuſq; enī a monaſterio
niſi neceſſitate magna coact⁹ progredi-
ens: pecuniarū minime auidus extitit:
ſed oīa ſibi erogata in vſus vtiles ⁊ pau
perū expēdebat: vt aūt carnē ſuā fragilē
domare poſſet: fonti qui proxim⁹ eſt mo-
naſterio: qui fons ſcti aldelmi vocatur ſe
humeroten⁹ inmergebat. Ibi nec glaci-
alē rigorē curās: noctibus durabat pſal-
teriū totū decantās. Feminarū cōſortia
nō fugiebat: immo vel aſſidens vel cubi
tās aliquā detinebat: quouſq; carnis te-
peſcēte lubrico: quieto ⁊ inmoto diſcede-
ret animo. Derideri ſe videbat dyabol⁹
cernens adherentē feminā: viruq; alias
auocato animo inſiſtētē cantando pſalte
rium: ⁊ valefaciebat ſctūs mulieri ſaluo
pudore illeſa caſtitate. Sctūs enī aldel-
mus vice quadā detulit ſecū de roma al
tare ex marmore cādido: habēs in groſſi
tudine ſex pedes in longitudine quatuor
in latitudine tres palmos. Hunc lapidē
vſq; ad alpes ſecū detulit camelus: ⁊ ibi
ꝓpter preruptā vie cōcidit ⁊ ruina iumē
tum cōtriuit: ⁊ marmor in duas partes
fregit. Quo viſo: aldelm⁹ fuſa ad deū pre
ce ⁊ data bñdictiōe: ſalutis vigor anima
li redditur: ⁊ fractura lapidis que nō re-
cta linea ſed quodam amfractu diſſiliēs
crepuerat: ſtatim ſe inſolidū cōpegit: in
miraculi tamē memoria adhuc cicatrix
ſciſſure oſtēditur: ſanata quidē miracu-
lo ſed curioſo tñ perſpicua oculo. Lapis
ille modo dicitur eſſe in quodā canonico-
rū prioratu noīe britonū in ſomerſitana
prouincia. Proceſſu tandē tpis weſtſa-
xonica plaga in duos epiſcopatus diui-
ſa extitit: ⁊ daniel wintonie preficitur: et
ſchireburnie aldelm⁹ ſubrogat: poſt hed
dā epm: qui vtriq; ꝓuincie pſidebat. Al-
delmus vero in ſenectute bona plen⁹ vir
tutib⁹ ⁊ ſctitate migrauit ad dñm octa-
uo kalēdas iunij ⁊ ī monaſterio ſuo mel
dunēſi id eſt malmeſbury cū magno ho-
nore ſepelitur. Cuius obitū ſctūs egwi-
nus diuinitus prenoſcens in quodā ſuo
ſcripto ſic ait. Poſt duos annos aldelm⁹
religioſus epūs migrauit ad dominum
quod ego per reuelationē agnoſcēs con-
uocatis fratrib⁹ exceſſum venerādi pa-
tris eis aperui: concitoq; gradu ad locū
vbi ſacrū corpus iacebat quinquaginta
fere milibus vltra meldunenſe monaſte
rium poſitū deueni ⁊ ad ſepulturā addu
xi ⁊ honorifice ſepeliui: mādās vt in quo
cūq; loco ſacrum corpus in aſportatione
pauſauerat: ſacre crucis ſignacula eri-
gerētur. Manēt adhuc oēs cruces nec vl
la eorū vetuſtatis ſenſit iniuriā: quarū
vna ī clauſtro monachorū videri vſq; ho
die poteſt. Cū enī in quadā valle dū vi-
ueret ad predicādū pergeret et ſermonē
ad plebem faceret: forte baculū fraxineū
quo vtebat terre fixit: et interim per dei
virtutē mirā in magnitudinē excreuiſſe

ſucco animatus:cortice indutus:folioꝝ
⁊ frõdiũ decore emiſiſſe dicit̃. Obijt autẽ
anno dñi ſeptingenteſimonono:ab anno
709 quo fact⁹ eſt abbas triceſimoquarto : et
epiſcopat⁹ ſui anno quinto. Poſt ducen-
tos quadraginta annos poſt obitũ eius
ſcilicet anno dñi nõgẽteſimo quadrageſi
monono eleuatũ fuit corpus ei⁹ ſacrũ de
terra ⁊ in ſcrinio cũ magno honore collo-
catũ. Narrat enĩ beda libro quĩto capi-
tulo octauodecimo ꝙ aldelm⁹ in eccleſia
ſticis reb⁹ ⁊ ſcientia ſcripturarũ nobili-
ter inſtruct⁹:ſcripſit iubente ſynodo ſue
gẽtis librũ egregiũ aduerſus errorẽ bri-
tonum quo vel paſcha nõ ſuo tp̃e celebra
bãt: vel alia perplura eccleſiaſtice caſti-
tati ⁊ paci cõtraria gerebant: multoſqꝫ
eorũ ad catholicã dñice paſche celebrati-
onẽ hui⁹ libri lectiõe ꝑduxit. Scripſit et
de virginitate librũ eximiũ quẽ in exem
plũ ſedulij geminato ope ⁊ verſibus exa
metris ⁊ proſa cõpoſuit. Scripſit ⁊ alia
nõnulla vtpote vir vndecũqꝫ doctiſſim⁹:
nã ⁊ ſermõe nitid⁹:⁊ ſcripturarũ vt dixi
tã liberaliũ ꝙ eccleſiaſticarũ erat erudi-
tione mirandus. Hec beda.

¶ De ſancto Alredo abbate et cõfeſſore.

V Enerabilis alred⁹: cum in-
fantul⁹ in cunis iaceret:ve-
nit ad domũ patris eius ar
chidiaconus quidã noĩe wil
lelmus:vir quidẽ ꝑclarus genere ⁊ ſecũ
dũ carnẽ alredo propinquus. Is enĩ ad
infantulũ reſpiciẽs: videt faciẽ illius in
ſpeciem ſolis cõuerſam ⁊ ſplẽdidiſſimis
choruſcare radijs:vt ſue manus appoſi
te vmbra ſuccederet:tãqꝫ ſeren⁹ innotu-
it paruuli vultus:vt tãꝙ in ſpeculo per
fecte videri poſſet. Affirmauit ergo ar-
chidiacon⁹ illũ in oculis dei magnũ futu
rũ:cui tãta grã in ſua infantia arriſiſſet
Cũ aũt puerulus:de puerorum ludo re-
greſſus domũ intraſſet:intuẽs eũ pater
dixit Eya fili inquit quales nobis edicis
rumores:Et ille. Archiepũs eboracẽſis
hodie obijt pater mi. Videt ille his audi
tis cũ vniuerſa familia:⁊ dixit. Vere fili
inquit:ille obijt qui male viuit. Et puer.
Aliter iſte pater:nã carne ſolut⁹ vltimũ
hodie valefecit mortalibus diez. Tertio
vero poſt hoc die:qd̃ puer ꝑdixerat cun-
ctis de epĩ obitu verum apparebat. In
hoſpicio rieuallis eboracenſis dioceſis ⁊
ciſtercienſis ordinis cuz eſſet pridie anꝙ
ad habitũ reciperetur:in cella nouitioꝝ
ignis ĩ domo illa accẽſus:vſqꝫ ad laquea
rũ iũcturas ſeuiẽs vehemẽter ꝑualebat:
vt culmẽ edificij ĩ momẽto cõſumere cre
deretur Alredus cũ ceteris ad mẽſam ſe
dẽs:apprehẽdit ciphũ et extẽſa manu:ci
cerã quã cõtinebat:in mediũ flãmarum
cũ fiducia ꝓiecit:⁊ cõfeſtim flãmã ignis
extinxit. Adoleſcẽs enĩ tãto amore a re
ge ſcotorũ dauid cõplexus eſt:vt quaſi ſe
cũdus in curia ei⁹ fact⁹:ad epiſcopatuz
eũ promouiſſet:niſi ad ciſterciẽſem ordi-
nẽ citius aduolaſſet. Ita pium in oĩbus
⁊ mãſuetum ſe exhibuit:vt leſus nõ tur
baretur ad irã:maledictis ſtimulat⁹ nõ
ꝓuocaret̃ ad vĩdictã:amorẽ pro odio:bo-
nũ pro malo:pro inuidia obſequiũ ſemꝑ
reddere ſatagebat. Miles quidã vidẽs
illũ a rege pre oĩbus amari:⁊ plus cete-
ris honorari:illũ perſequi cepit:⁊ graui
odio inſectari:quãqꝫ etiam coram rege:il-
lũ verbis iniurioſis appetere. Cui ille.
Bene inquit dicis o miles optime loque
ris:⁊ vera ſunt omnia que dicis et men-
dacium odis:meqꝫ vt credo diligis. Tã-
dem miles ille cõſiderãs alredũ non tur
bari a virtute in aliquo nõ auelli:penitẽ
tia duct⁹ veniã petijt:et firmũ amicum
de reliquo ſe illi fore ſpoſpondit. Cui ille.
Fateor inquit cõgaudeo penitẽtie tue:et
idcirco multo magis te amabo: qꝛ odio
tuo in amorem creui domini mei:et pa-
cientia mea per hoc excitata et probata:
forte aliquantulum profeci apud deum.

Ueniēs poſt hec ad monaſteriū ryeual
lenſe⁊ habitū monachorū ſuſcipiēs:⁊ in
vite cōuerſatiōe ꝑficiēs:cū cura nouicio
rū ſibi iniuncta fuiſſet:quidā clericus or
dinē intrās valde inſtabilis effectus:ve
lut arūdo mutabilis ferebat̄. Suꝑ quo
motus alredꝰ:dixit deo in corde ſuo. Da
michi aīam huiꝰ ⁊ qđ ip̄e minꝰ habet ſa
lutis licet indigno gr̄a tua concedere di-
gneris dn̄e deus meus. Nō multo poſt
frater ille ad ſcl'm redire deſiderās: rem
magr̄o indicat:⁊ deſideriū praue mētis
ſue exponit. Cui alredꝰ ait. Noli frater
perire:nā nō poteris q̄q̄ ⁊ velis. Et ſtul
tiſſimū eſt hoc ip̄m velle:cuius cōtrariū
cupiūt oēs ſcti. Oēs enim ſaluari deſide
rāt. Sed ille monita ſalutis nō audiens
a monaſterio receſſit:⁊ per deuia ſaltus
tota die vagabūdus oberrat:et parū añ
ſolis occaſum ad viā rediēs:ſubito infra
murū monaſterij trāſpoſitū ſe ſenſit. Al
redus obuiā illi occurrens amplectit̄ col
lū eius:deoſculatur faciē eiꝰ et dicit. Fi-
li qđ feciſti michi ſic. Ecce fleui pro te ho-
die multis lachrymis:et credo in deū:ꝙ
ſicut petij a dn̄o ⁊ tibi ꝓmiſi:nō peribis
Fecit enī in probatorio cacellā teſteam
ad modū paruule ciſterne ſub terra: cui
per occultos riuulos:aqua īfluebat. Ne
aūt deprehēderet̄:os eius lapide latiſſi-
mo claudebat. In illā intrās ſepe:aqua
frigidiſſima calorē in ſe oīm extinxit vi-
tiorū. Idem frater cuiꝰ aīam dn̄i roga-
uit vt ſibi daretur: priſtine mutabilita-
tis incēdio cōflagratus a monaſterio re
cedere volebat. Et veniēs ad alredū tūc
abbatē de reueſby ſctm̄ dixit Dn̄e graui
tatem ordinis leuitas mea non ſuſtinet
Res oēs contrarie ſunt nature mee:diu-
turnos labores nō fero. Angor ⁊ crucior
in mora longa vigiliarū:laboribꝰ frequē
ter ſuccūbo manuū. Ueſtium aſperitas
carnem penetrat:volūtas mea delitias
appetit ſeculares:⁊ amores mundi ⁊ vo
luptates ſuſpirat. Et ego inquit abbas
lautiores cibos ⁊ blādiora veſtimēta ti-
bi ꝑparo:⁊ oīa que monacho debent̄ por
tabiliora indulgeo. Nolo inquit ille:licet
michi dederis oēs diuitias domꝰ huius
Et abbas. Nec ego guſto cibū:donec in-
uitū aut volentem te reducat dn̄s. Cur-
rit alter ad portā vt recedat:alter in cu-
biculū intrat ⁊ orat. Lamentat̄ pius ab
bas filiū:⁊ ſuſpirijs intimis cordis erro
neū plāgit:⁊ cōſolationē cōtēpnit. Fugi-
tiuus aūt ad portā veniēs ianuis aper-
tis:quaſi murū ferreum ſenſit:⁊ ſepius
exire tēptans:cū ꝓpoſitū ſuū nullo cona
tu implere poſſet:ad abbatē cōpūctꝰ re-
dijt:⁊ veniā petens:ſtabilitatē ꝓmittit.
Cui abbas dixit Euge fili mi:bn̄ veniſti
vere miſertꝰ eſt mei deꝰ meꝰ qui te ſanū
reduxit Nec multo poſt brachiū cuiuſdā
fratris tumore inflatū:ſigno crucis tu-
morē fugauit⁊ ſanitati reddidit. Factus
poſt hec abbas rieuallis:ita parcꝰ in ci-
bo extitit:vt eū nō hoīez:ſed ſpm̄ eſſe pu-
tares. Numerū monachorū vſq; ad cen
tū quadragita ⁊ quīgētos fratres in mo
naſterio ſuo āpliauit. Licet enī calculo ⁊
artetica paſſiōe:añ obitū per decēniū ve
xatꝰ fuiſſet:in humilitate tm̄ ⁊ pacientia
ꝑſeuerās:fratribus ſepiꝰ hoc dicere ſole
bat. Filioli loquimi q̄ vultis:tm̄ nō exeat
de ore vr̄o verbū turpe:detractio in fra-
trē:⁊ blaſphemia cōtra deū. Scripſit ei
vitā ſcti edwardi regis ⁊ cōfeſſoris:vitā
dauid regis ſcotie:ſctē margarete regie
ſcotie:trigita tres omelias ſuꝑ onus ba
bilonis ī yſaia:tres libros de ſpūali ami
citia:de natura aīe ⁊ quātitate ac ſubti-
litate libros duos:multas quoq; ſcripſit
epl'as:⁊ qđ in lr̄is cōmēdauit:hoc ī vita
cōplere curauit. Digitū āt ſuū:ī os fra
tris cuiuſdā muti poſuit:⁊ ip̄z loqui p̄ce
pit dicens. Loq̄re mi frater in noīe dn̄i.
Qui ſtati oībꝰ admirātibꝰ r̄ndit. Libent̄
loquor tecum bn̄dicte dn̄e. Et alredi me-

ritis cōfeſtim ſanus effect⁹:laudes dño referebat. ¶ incopis paſſio:fratrē quēdaꝫ perurgēs vexabat:vt neqꝫ vox neqꝫ ſenſus in illo apparebat Cui accedēs abbas dixit. Dilecte fili:ſaluet te filius dei Nec moꝛa:oīs doloꝛ in eo cōq̄euit. Quidā abbas ei ſubditus:multa cōuitia impꝛoperia ⁊ blaſphemias alredo inferēs eū iniuſte cōmouit:⁊ ſpm̄ eius merito cōtra ſe pꝛouocauit. Cuius maliciā grauiter ferēs:ad celū oculos et man⁹ eleuās dixit. Dñe rex eterne gloꝛie:ſentiat queſo cito iſte:finē malicie ſue:q̄a tu ſcis falſa eſſe:que noīe meo nitit̄ aſcribere. Cūqꝫ abbas ille cenobiū ſuū intraſſet:in lectū decidit:⁊ die ſeptimo cū magnis cruciatib⁹ vitā finiuit. Deſcendēs in galwediā alredus:inuenit regulū terre illius: cōtra filios ſuos iratū:filios in p̄rem ſeuiētes:⁊ in ſe inuicē fratres. Eſt aūt terra illa fera ſilueſtris et barbara : beſtiales hoies ⁊ barbarū oīne qd̄ gignit. Veritas ibi nō inuenit̄:ſapīa locū nō habet Nā neqꝫ fides neqꝫ charitas diu ꝑdurat in ea. Caſtitas totiens patit̄ naufragiū quotiens libido voluerit:nec eſt inter caſtam ⁊ ſcoꝛtū vlla diſtātia:mulieres per mēſes viros alternāt. Inter religioſos tn̄ quidā alioꝛū cōſilio ⁊ ductu ſatis religioſi exiſtūt:ſed ꝓpꝛia induſtria raro ꝑfecti. Sūt enī naturaliter hebetes:⁊ aialē habētes ſpm̄:voluptatibus carnis ſemper intendūt. Inuenit itaqꝫ alredus pꝛicipes ꝓuincie ira ⁊ diſcētione turbatos: quoꝛū odia ⁊ rācoꝛes:nec rex ſcotie humiliare:nec eps̄ mitigare ſuffecit:multoqꝫ ſanguine terrā polluerūt. Quos alred⁹ nō tm̄ pacificauit:verū p̄rem filioꝛū habitū religiōis ſuſcipe inflexit:⁊ qui multa milia hoīm vita pꝛiuauerat:vite perticipē eterne fieri docuit. In oꝛe viri qui aquā potādo ranā deglutiuerat digitos ipoſuit:⁊ eleuatis oculis ad celum:dixit Dñe rex oīpotēs obſecro per filiū tuum dñm iheſum reſpice ſuper hāc creaturā tuā:⁊ fac huic ſicut vis ⁊ ſcis. Nec moꝛa rana ad digitos ſuos aſcēdit:et humoꝛe magno ⁊ putredine ſequētibus:in terrā cecidit. Per quatuoꝛ ante obitū ſuū annos:ab omni vite p̄ſentis iocūditate coꝛpus abſoluit:ob nimiā coꝛpoꝛis maciē:⁊ faciei extenuationē cutis oſſibus adherebat Parū nāqꝫ comedēs ⁊ min⁹ bibēs ciboꝛū appetitū incredibilis abſtinentia extinxit:medicoꝛū conſilia ſpꝛeuit:⁊ pꝛo deo coꝛpis remedia cōtēpnēs:aīe ſanitati cōſulere ſatagebat. Legebat āt libꝛos quoꝛum lectio lachꝛymas elicere ſolet:⁊ edificare moꝛes ⁊ maxīe cōfeſſiones auguſtini manibus aſſidue poꝛtabat. Sedebat ſepe in fouea in ſolo oꝛatoꝛij ſui facta:cogitās q̄ puluis eſſet:vbi lux angelice viſitatiōis reſplēduit ſup caput ei⁹: ⁊ quaſi cū hoībus:ita cū ſpiritibus celeſtibus loq̄bat̄. Et cū ſol⁹ ſepe eſſet:plurimoꝛū voces cū illo audite ſunt. Spiritu quoqꝫ ꝓphetie claruit:nā fratribus quibuſdā anteq̄ cōfiterēt̄:pctā iuſſit cōfiteri: ⁊ que occulte cōmiſerāt:ꝑdixit. locū ⁊ tēpus adiūgens. Fr̄es duo cū nocte quadā in doꝛmitoꝛio exclamarent:⁊ fratres ad hoꝛrendā eoꝛū vocē excitaſſent:fratri illd̄ in craſtino alredo referēti:dixit Vere fili inq̄t īter fratres nr̄os:nocte iſta dyabol⁹ aduenit ⁊ aliquē ſeducere cogitauit ſed ſine effectu attēptate malicie cū cōfuſiōe ꝗtoti⁹ abſcedere cōpulſus eſt. Verū tn̄ aliquātulū ei quiſpiā conſenſit. Poſt quēdā ſermonē i caplo fctm̄ inter cetera fratrib⁹ dixit. Videte fratres vitā vr̄am coꝛrigite moꝛes ſaluti vr̄e intēdite q̄ pꝛo certo affirmo:aliq̄s vr̄m ad dāpnationē ſuā ad coꝛp⁹ xp̄i accedit quē publicare nolo ei⁹ coꝛrectionē diligo ⁊ ruboꝛi pco. His cum admiratiōe magna auditis qui reos ſe cognouerant venientes ſecreta coꝛdis ſui ei aperire feſtinabant. Frater quidam aſpiciebat in viſu noctis:et

vidit coꝛam facie eius quoddā excelſum
edificiū artificioſe cōſtructū: amplū & ve
nuſtū: vnoq̄ tm̄ oſtio introitū oſtendēs.
Feneſtre in illo nulle/nulla foꝛamia/nul
lū ibi lumē/niſi perparuū ſolis radiū/q̄
oſtio aperto infundebat. Ligna domus
oīa odoꝛifera et fragrātia erant. Quāto
ꝓpius accedebat: tanto in illius ſuaui
tate odoꝛis āplius delectabatur Et aſpi
ciens per oſtiū vidit lectū in pauimento
poſitum/et in lecto iacentē abbatē ſuū.
Cū aūt ingreſſus abbatē moꝛtuū vide-
ret: vbertim eiulare & flere cepit. Et ele-
uans oculos ad tectū domus: vidit ima
ginem hominis relucentē ſupꝛa om̄e qđ
carnalis oculus in hoc mūdo conſpexit/
totūq̄ edificiū: tāq̄ mille luminaribus
illuſtratū refulſit. Per mediū oīm mem
bꝛoꝛum imaginis: ita clare vidit: ac ſi in
parte altera pñs affuiſſet. In medio āt
domus imago in aere apparebat: ſubt⁹
vł ſupꝛa nullo adiutoꝛio ſuffulta. Nube
cula tamē quedā ſubobſcura/iuxta vm-
bilicū viſa eſt que nō adherebat luci figu
re: ſed ibi parūper motabilis depēdebat
Et ecce vir a latere aſſiſtens: vultu & ha
bitu gratus/fratri ineffabiliter admirā
ti ait. Quid miraris? Quare nō potius
reſpicis ad p̄rem tuū: qui ante te iacet vt
eſtimas moꝛtuū? Et ille. Gloꝛia dn̄e hu-
ius imaginis obliuiſci me fecit moꝛtem
dulciſſimi patris mei. Et alter. Non eſt
moꝛtu⁹ pater tu⁹. Nā et figura hec quā
vides: aīa illius eſt. Tm̄ aūt in operib⁹
eius reſtat illuminādum: ſicut illa nube
cula que circa vmbilicū mouetur imagi
nis. Qđ cum fuerit illuminatū: migra-
bit ad dn̄m. Et vt ſcias inquit/q̄ hec ima
go aīa illius ſit: ecce ingredit̄ coꝛpus ei⁹
In ictu oculi/illa figura in coꝛpus per
os ei⁹ illapſa: vidit ſtatim abbatē ſe mo
uere: quaſi vellet de loco conſurgere. Et
p̄re gaudio frater ille ita valide exclama
re cepit: vt ceteros fratres de lectis ſur-
gētes eū excitare cogeret. Per integrū
añ obitū ſuū annū tuſſis ſicca pect⁹ eius
ventilās: cū alijs infirmitatū generib⁹
in tm̄ debilitauit eū vt ſepe miſſarū ſolē
nijs celebꝛatis in cellā rediēs per vnam
hoꝛam nec loqui nec ſe mouere ꝑualens:
immobilis in ſtratu cubaret. Demū vo
catis in vnū fratribus/inter cetera illis
dixit. Deū inuoco teſtē: q̄ nulli⁹ malicia
detractiōe vel lite exarſi/ex quo habitū
ſuſcepi religionis: que aliqua cōmotione
diei finem in coꝛde meo valuit expectare
ſemper pacē & fraternā ſalutē & ꝓpꝛiam
quietē diligēs Hoc gr̄a dei aīo imperaui
ne turbata mentis mee patiencia: ſolis
occaſum pertrāſiret. Doꝛmienti cuidā
fratri: abbas infirmus apparēs/dixit.
Qñ frater putas trāſibo? Neſcio dn̄e in
quit ille. Et abbas. Pꝛidie idus ianua-
rij migrabit ancilla dn̄i aīa mea a do-
mo ſua terrena: quā hucuſq̄ ihabitauit
Et fctm̄ eſt ita. Nā ſcđa die poſt hec/cir-
ca quartā vigiliā noctis: pꝛidie idus ia-
nuarij migrauit ad dn̄m. Anno dn̄i. M.
C.lxvi. & anno vite ſue quiquageſimoſe
ptimo. Abbas iſte adhuc viuēs cū paſ
ſiōe colica & toꝛtione calculi multū vexa-
retur/et ſup mattā iuxta ignē ſedēs/in-
ter genua caput pꝛoꝛſus habere videret
ſupuenit frater quidā/fremens atq̄ cru
deliter dētibus frēdēs. & manibus ſuis
abbatē cū matta appꝛehēdit/et totis vi-
ribus in ignē ꝓiecit/clamās et dicēs. O
miſer ecce modo te occido modo te moꝛte
dura ꝑdo. Quid hic iaces fictiſſime? Am
modo nō erit qđ mētiaris: quia nūc vtiq̄
moꝛieris. Inter hec monachi veniētes:
patrem ab igne extrahūt: & zelo accenſi/
in filiū peſtilētie manus inijcere volue-
rūt. Sed oblitus infirmitatis/& carita-
tis memoꝛ: p̄cepit illis abbas dicēs. No
lite queſo: nolite filij patrem vr̄m tunica
patientie ſpoliare. Nō ſum cōmotus nō
ſum leſus/turbatus nō ſum/quia filius

meus eſt qui me ꝓiecit in ignē: ⁊ per hoc purgauit nō peremit. Filius meꝰ eſt: ſed infirmus eſt. Ego quidē corpe nō ſum ſanus: ſed ſanauit me in anima infirmus ille. Et apprehēdēs caput eius deoſculatur benedicit amplectit̄ et quaſi nil mali ſenſiſſet vel paſſus fuiſſet: dulciter lenire ſtuduit furorē iraſcentis in ſe ſine cauſa.

¶ Narratio edificatoria.

Hoc tpe bartholomeus vir religioſus ⁊ theologus exonienſis eps dū lucris aīarū deuotꝰ intendens parochiā viſitaret: in villa quadā cāpeſtri cum ſuis clericis pernoctauit. Dormiēs igitur de nocte in ſolario eccl'ie ac cimiterio vicino: cū circa noctis mediū euigilaſſet: lumē qd corā illo ardere ſolebat: apparebat extinctum. Querēte ergo miniſtro lumē: eps interī voces audiuit quaſi infantiū innumerabiliū de cimiterio exeūtes plāgentiū ⁊ dicētiū manifeſte. Ue nobis ve nobis quis ammodo pro nobis orabit et elemoſinas dabit: vel pro nr̄a ſalute miſſas celebrabit. Audiēs has voces eps: obſtupuit vehemēter: ſupramodū quid hoc ſignificaret admirās. Cubiculariꝰ interim in aula ⁊ coquina ignē nō inueniēs: anxius in villā perrexit: ⁊ vix tandē in vltima ville domo in qua funus mortuū iacebat: ⁊ cū preſbytero ville multos circūſtātes ⁊ lachrymas fundētes vidit Poſito aūt in lucerna lumīe cū feſtinatione rediit: et epo que viderat enarrauit. Facto aūt mane: audiuit eps q vir ille nuper defunctus: vir iuſtꝰ erat ac timēs deū: pater orphanorū ⁊ cōſolatio miſerorū: ⁊ oēm ſubſtantiā ſuā pauperibꝰ et hoſpitibꝰ erogauit. Tenuit p̄terea in domo ſua ſacerdotē: et illi neceſſaria miniſtrauit: qui commēdatiōes aīarū ⁊ miſſarum ſuffragia pro defunctis celebraret. Intellexit igitur eps voces aīarū eſſe illorū corporum que in cimiterio quieſcebāt: plāgētes mortē hoīs ⁊ gemētes: per quē dū vixerat elemoſinarū ⁊ miſſarū habere ſuffragia meruerūt Et vocato preſbytero qui ſub viro defuncto miſſas ꝓ defunctis celebrauerat: portionem in eccleſia ville illius dedit: iniungēs vt q̄ diu viueret: miſſas et obſequia defunctorū iugiter celebraret.

¶ De ſancto Amphibalo martyre.

CUm enim ſanctus amphibalus albanum martyrem glorioſum ſua p̄dicatione et exhortatiōe operāte ſpiritꝰ ſcti gr̄a ad fidem xp̄i conuertiſſet: hortat̄ cū diſcipulus venerabilis albanꝰ ab vrbe diſcedere: dās ei clamidē auro textam quo tutius ab hoſtibus redderet̄. Ueſtis autē huiuſmodi tāte tūc tpis dignitatis ⁊ reuerētie extitit: vt illa indutus hoſtiū cuneos penetraret illeſus. Adquieſcens igitur amphibalus diſcipuli p̄cibus ante lucē fugā arripuit: verſus aquilonem iter dirigēs ad walliā predicaturus gentibus verbū dei. Cū aūt multitudo populi colūpnā lucis de tumulo bt̄i albani vſq in celū tendentē: ⁊ angelos deſcendētes ⁊ aſcēdentes et noctē totā in hymnis ⁊ laudibꝰ deducētes euidēter aſpexiſſet: lumine turbat̄ inſolito: nouitaſq rei vertitur in miraculū. Tūc vnꝰ illorū ceteros vidēs attonitos: ait. Hec mirāda que videmus xp̄m dei filiū liquido operari conſtat Dii quos hucuſq coluimus potius ſunt portēta q̄ numina: quibꝰ virtꝰ nulla: nulla diuinitas ineſſe facile dep̄henditur. Opa nr̄a inutilia dieſq nr̄i inutiliter defluxerūt. Ecce noctis tenebre ſplendoribꝰ celi cedūt: ſuperni ciues cūt ⁊ redeunt: ſctitatē albani cōmendāt Nos ergo errorē nr̄m relinquētes de falſis ad vera ad fidē de perfidia cōuertamur. Eamus ⁊ inquiramꝰ virū dei qui ſicut noſtis albanū predicando ad xp̄m cōuertit. His ⁊ multis aliis ꝓſecutis: mox errorē priſtinū oēs deteſtat̄: xp̄i fides ab oībus p̄dicatur: iter in walliā ſub feſtinatiōe dirigit̄:

vbi dei ſeruus amphibalus manere pu-
tabatur. Ad quē veniētes: verbū vite re-
gionis illius hoībꝰ p̄dicantē inuenerunt
cauſam aduētus ſui exponūt: crucē quā
ſuo quōdā albano cōmendauerat obtule
rūt: que recēte cruore ꝑfuſa martyrij bea
ti albani ſigna preferebat. Cunqꝫ oēs ab
eo iſtructi xp̄o crederēt: verolamiū fama
repleuit viri dei aſſerēs quoſdā de ciuita
te hoiem ſequi tranſmarinū: eiuſqꝫ ſua-
ſu deorū culturas et leges patrias abie-
ciſſe. Turbatis igitur vniuerſis cum ar
mis ſuis ad eū tandē peruenīūt. Sedu-
ctor inquiunt peſſime cur populū ſimpli
cē circūuenire verborū fallacijs voluiſti:
leges calcare ⁊ deos contēpnere docuiſti:
Et ira commoti: ſine reſpectu etatis ſan-
guinis aut reuerentie vicini vicinos et
amicos neci tradūt ⁊ atrociter in ore gla
dij mille viros pro xp̄o occidūt. Sctūs ve
ro amphibalus vndiqꝫ corporibꝰ occiſo-
rū vallatus: beatas aīas letus dn̄o com
mendabat. Cuius brachia pagani loris
aſtringētes ante equos nudis pedibꝰ eū
ire compulerūt. In itinere vero langui-
dus quidā iacens clamare cepit et dicere
Serue dei excelſi adiuua me: vt qui pro-
pria iaceo depreſſus infirmitate: tua rele
uari merear interceſſiōe. Credo enī ꝙ in-
uocato ſuper me xp̄i noīe: celerem michi
poſſis reddere ſanitatem. Nec mora ſub
oculis oīm qui iacebat languidꝰ: ſancti
meritis hilaris ſurrexit ⁊ ſanꝰ. Egreſſi
ſunt aūt ciues verolamij obuiā ſctō: ⁊ ar
ripientes eū atrocius ſpoliauerūt: viſce-
ra eius patefacta ferro: palo in terrā de-
fixo circūligantes: et flagellis eū nimijs
cōterentes: in circuitu pali ambulare fe-
cerūt ⁊ quaſi ad ſignū poſt hec ſtatuunt:
cultelliſqꝫ ⁊ lanceolis qđ reliquū erat cor
poris confodiūt. Uir aūt dn̄i tanꝙ nichil
mali pateretur vultu hilari ſtabat cōſtā
tior ⁊ ſigna ſui martirij toto iam corpore
preferebat: prodigioſum cūctis de ſe pre

bens ſpectaculum ꝙ poſt tāta ſupplicia
poſt tot mortis genera adhuc viuere po-
tuiſſet. Eadē hora plurimi cōſtantiā ſcti
vidētes renūciantes ydolis xp̄iane fidei
ſe ſubdiderūt martyrē deprecātes vt ipſi
us interceſſione beatitudinis eterne par
ticipes fieri mererentur pro qua aīas po
nere minime formidabāt. Quo cognito
princeps vocatis mox ſpiculatoribꝰ oēs
qui deorū curā abiecerant ⁊ culturā ⁊ do
ctrinā clerici ſequebātur: interfici iuſſit.
At illi ferale cōplētes edictū: mille viros
morti tradiderunt: beato amphibalo in-
tuente eorūqꝫ aīas dn̄o cōmendāte. Tūc
vnus qui ceteris audacior videbatur ſic
virū dei prior alloquitꝛ. Crudeliſſime ho-
minum cur imprudētes illos perſuaſio-
nis tue fraude decepiſti: ⁊ monitis tuis
irretitos a cultura deorum ſubtraxiſti.
Tuorū ſubtilitate verborum: parētes et
amici noſtri in perditionē abierūt. Sed
ꝗuis deos ⁊ hoīes ad iracūdiā ſupramo
dū ꝓuocaueris: eorū tamē grām penitē-
do poteris promereri. Perfecte peniten-
cie hoc erit iudicium: ſi ſectā illā quā huc
uſqꝫ tenuiſti deſerueris et deos inuictos
quos ignorās forſitan offendiſti ceperis
adorare. Tūc oēs quos neci nuper tradi
diſti per ſue diuinitatis potentiā dij om-
nipotētes a mortuis ad vitā reuocabūt.
Tunc ſanctus ait. Dum deos tuos o pa
gane nimis laudibus conaris extollere
in verbo tuo te noueris offendiſſe. Solꝰ
enī dn̄s meus ieſus chriſtꝰ ſuſcitat mor-
tuos et viuificat. Illos vero quos quaſi
deos colitis et potētes in celo eſtimatis:
potēter tormēta patiūtur in inferno. Ho-
rum participes ⁊ ſocij in tormētis erunt
iniuſti/adulteri/maledici/ceteriqꝫ q̄ dū
hic viuerēt ſimiles ſe demonibꝰ per actꝰ
reprobos reddiderūt. Tu quoqꝫ pagane
cū ceteris cultoribus idolorū niſi citius
relicto gentilitatis errore ad fidem chri-
ſti conuertaris: eiſdē penis inferni ſubia

cebis. Miſericordia dei magna eſt: noli-
te deſperare. A vijs vr̃is prauis reſipiſci
te: et ad baptiſmi gr̃am cõuolate. In ba-
ptiſmo pctã donãtur: celũ hoi reſeratur:
et vetuſtate depoſita: noua quodãmõ effi
citur creatura. Qui enĩ prius erant per
culpã filij dyaboli: fiunt poſtmodum per
gratiã filij dei. Ad hãc ergo gr̃am cõfugi
te vt penas ſempiternas poſſitis euade-
re. His auditis furore accẽſi impij in ne
cẽ innocentis vltm̃ ſpm̃ eijcere totis viri-
bus elaborãt. Et licet dei martyr ſaxorũ
multitudine vndiqz cederetur immobi-
lis tamẽ in orõne perſiſtẽs: loco ſuo mot⁹
nõ eſt: nec in partẽ alterã vel ad horã de-
clinauit. Cũ demũ inuictũ ſpm̃ celo red-
diturus eſſet: eleuatis in celũ oculis: ihe
ſum ſtantẽ ad patris dexterã vidit: et an-
gelorũ concentum in celis audiuit: inter
eoſqz albanũ ſuũ recognouit. Quẽ ſibi in
auxiliũ inuocans: ſctẽ inquit albane deũ
nr̃m depreceris: vt michi angelũ bonũ ob-
uiam mittat: ne michi predo truculẽtus
obſiſtere: nec iter meũ pars iniqua vale-
at impedire Et ecce duo angeli celeſti ful
gore radiãtes ad eum de ſupernis venie
bãt: vox etiã huiuſmodi celitus ad eum
facta inſonuit. Amen dico tibi quia cum
diſcipulo tuo eris in padiſo. Pagani ve-
ro celeſtẽ ſonum audiẽtes: ſtupefacti ſta-
bant. Angeli vero beati viri aiam niueo
candore fulgentẽ ſecũ aſſumẽtes: in celũ
cum hymnis et laudibus detulerũt. Pa-
gani enĩ corpus exanime in vinculis con
ſtitutũ: lapidib⁹ adhuc obruere nõ ceſſa-
bant: chriſtian⁹ quidã corpus martyris
latẽter auferẽs ſub terra diligẽter occul-
tauit. Interi celeſtis in populũ ira deſe-
uit diſtorquẽtur labia varia deformitas
vultus apprehendit: obrigeſcunt digiti:
nerui officijs nõ fungũtur: ardẽt lingue
quibus beato martyri cõuicia fuerant il-
lata. Oim mẽbrorũ flexibilitas ita repẽ-
te diriguit: vt ne lapidẽ quidẽ de terra le-
uare iã poſſent. Iudex aũt amiſſo rõnis
intellectu amẽs effectus eſt. Quotquot
enim manũ erexerãt contra dñm: dignã
pro meritis a iuſto iudice ſenſerant vltio
nẽ. His aũt viſis: fidẽ xp̃i tota ciuitas de-
uote ſuſcepit: et multi diuini amoris in-
ſtinctu ſua relinquẽtes romã adeũt com
miſſa deflent errores fatẽtur: vndiqz la-
uachri expetũt ſalutaris. Anno autem
domini milleſimo centeſimo ſeptuageſi-
mooctauo: ſctũs albanus viſibiliter ap-
paruit cuidam viro mediocris ſubſtãtie
noĩe roberto: vicũ ſcti albani inhabitãti:
qui vt ſibi videbat᷑ erat decori vultus: et
elegantis ſtature: veſtibus niueis indu
tus: virgãqz pulcherrimã dextera baiu-
labat. In cuius ingreſſu: domus tota re
ſplenduit: et quaſi claritas ſolis interio-
ra cubiculi circũfulſit: et iacentẽ ex nomi-
ne vocauit percuſſoqz latere ei⁹ ſi dormi-
ret requirebat dicens. Roberte dormis?
Qui cũ ſe vigilare diceret: ſubĩtulit. Ne
timeas frater neqz formides: ego ſuz pro
thomartyr britãnie albanus: ſurge velo
citer et ſequere me. Qui ſtatim ſurgens:
per tria miliaria: vſqz ad villã nomĩe red
burna ſequebatur ſctm̃. Tũc ſctũs alba-
nus paululũ a via declinãs apprehenſa
viri manu dixit. In hoc loco iacent reli-
quie amphibali magr̃i mei. Et pollice vi
ri terrã ad inſtar crucis aperuit: et euer-
ſa ceſpitis modica portiõe: quaſi quoddã
ſcriniũ apparebat: cui⁹ reſupinato oper
culo: ſplẽdor nimius exiens: orbẽ illumi-
nauit. Recluſa vero capſa: et repoſito ceſ
pite: dixit albanus. Signa diligenter lo
cum: et eamus hinc: et ad locum vnde re-
ceſſim⁹ reuertamur. Regreſſis illis: ſan-
ctus eccleſiã ſuã intrauit: et hõ ille ꝓprio
ſe lecto recepit. Elapſis poſt hec duobus
annis: idem vir diuinitus admonit⁹: ab
bati ordinẽ rei geſte denudauit: et locum
fratribus oſtẽdit. Qui terrã aperientes
ſctm̃ amphibalum inter martyres duos

medium: et ambobꝰ collateralem: tertio martyre quaſi ex tranſuerſo et oppoſito: locū ſolitariū occupante: inuenerūt. Inter martyris reliquias cultelli duo repti ſunt: nullūqꝫ ex oſſibus eius integrū apparebat: cū aliorū ſanctorū oſſa: fere illeſa perduraſſent. Lapidibꝰ eni conquaſſatus occubuit: ⁊ poſt eius mortē: perſecutorum immanitas: exanima mēbra: ſaxorū ictibus obruit et confregit. Cū eni ſiccitas magna illis diebus perduraſſet eleuatis de terra reliquijs ſctis: tāta pluuie inundatio facta eſt: vt terra vberius imbre perfuſa: deſperate fruges ſpem letiorē repromitterēt. Multa quoqꝫ miracula: breuitatis cauſa: hoc in loco pretermiſſa: ad laudē ⁊ gloriā ſui nois ſaluator noſter pro martyre ſuo glorioſo oſtēdere dignatus eſt.

De ſancto Anſelmo archiepiſcopo.

SAnctus eni anſelmus in auguſtana ciuitate alpiū nobilibꝰ parentibus ortus a pueritia litteratus et caſtꝰ erat. Et audito vnū deū ſurſum in celo eſſe oia regentē: omnia cōtinentē: ſuſpicatus eſt vtpote puer inter montes nutritus celū mōtibus incūbere: in quo ⁊ aulā dei eſſe: eamqꝫ per montes adiri poſſe. Cū hoc ſepius animo volueret: contigit vt quadā nocte per viſum videret ſe debere mōtis cacumen aſcēdere: ⁊ ad aulam magni regis dei ꝓperare. Verū priuſq̄ montē cepiſſet aſcēdere: vidit in planicie qua pergebat ad pedem mōtis mulieres que regis erant ancille ſegetes metere: ſed hoc nimis negligenter faciebant ⁊ deſidioſe. Quarū puer deſidiā dolēs atqꝫ redarguens: ꝓpoſuit illas apud regem accuſare Aſcēſo mōte: regē cū ſolo ſuo dapifero inuenit. Nā vt ſibi viſū erat familiā ſuam ad colligēdas meſſes miſerat. Ingrediens itaqꝫ puer a domino vocatur: ⁊ allato per dapiferū nitidiſſimo pane: corā rege reficitur. Mane quid viderit ante oculos mentis reducens: ſicut innocēs puer ſe veraciter in celo fuiſſe ⁊ de pane dei comediſſe credebat: ⁊ corā alijs ita eſſe conſtanter aſſerebat. Infeſtū ei tandē et inteſtinū gñatur bellū: nā patris animus cōtra illū tali odio inflammatur: vt magis ea que bene q̄ ꝓperā ageret inſequeret. Nec aliqua poterat humilitate patrē lenire: ſed q̄to ſe illi exhibebat humiliorē: tanto illū ſibi ſenciebat aſperiorem Exactis proinde in burgūdia ⁊ frācia tribus annis beccū in normānia ſub lāfranco confouēdus acceſſit. Regebat eo tpe cenobiū ipm abbas quidā noie herlwinus vir grādeuus ⁊ magna ꝓbitate cōſpicuus. Qui primus ipſius loci abbas: monaſteriū ipm a fundamētis de ſuo patrimonio cōſtruxerat ⁊ lāfrancus gradum prioris obtinebat. Occupatur itaqꝫ anſelmus in litterarū ſtudijs et corpus vigilijs/frigore ⁊ inedia fatigare nō ceſſauit. Et cū viceſimūſeptimū ageret annū monachus effectus eſt. In tm̄ vero religioſis operibus ⁊ ſctē conuerſationi animū dabat: vt quiſqꝫ religioſe in tota congregatione viuere volebat: in eius vita qd imitaretur ſatis iueniret. Sicqꝫ per trienniū in omni deuotione ꝓficiēs: magnus ⁊ honorādus habebatur. Lamfrāco autem ad cadomenſis cenobij regimē aſſumpto: anſelmus ſub herlwino abbate prior inſtituit. Totū exinde tēpus ſuū in dei obſequio conatus expēdere: ſeculū ⁊ eius negocia cūcta ab eius intētiōe funditus extirpabat. Factūqꝫ eſt vt ſoli deo celeſtibuſqꝫ diſciplinis iugiter occupatꝰ in tm̄ diuine ſpeculationis culmē aſcēderit: vt obſcuriſſimas ⁊ añ ſuū tēpus inſolutas de diuinitate dei ⁊ nr̄a fide queſtiones: deo reſerante perſpiceret: ac perſpectas enodaret: apertiſqꝫ rationibus que dicebat: rata ⁊ catholica eſſe ꝓbaret. Diuinis nāqꝫ ſcripturis tātā fidē habebat:

vt indiſſolubili firmitate cordis crederet nichil in eis eſſe qđ ſolide veritatis trani tem vllo modo exiret. Quapropter ſum- mo ſtudio animũ ad hoc intẽderat: quati nus iuxta fidẽ ſuã mẽtis ratione merere tur percipere que in ipſis ſenſit multa ca ligine tecta latere. Contigit ergo quadã nocte vt ipſe in huiuſmodi mẽte detẽtus: ante nocturnas vigilias in lecto iaceret: ⁊ meditando ſecũ rimari conaret̃ quo nã modo prophete preterita ſimul ⁊ futura quaſi pñtia olim agnouerũt et indubi- tãter ea dicto vel ſcripto protulerunt. Et ecce cũ in his totus eſſet: ⁊ ea intelligere ſumme deſideraret: defixis oculorũ ſuo- rum radijs: vidit per medias maceries oratorij ⁊ dormitorij monachos quorum hoc officiũ erat: altare ⁊ alia loca eccleſie circũeuntes luminaria accẽdẽtes: ⁊ quẽ- dã eorũ ſumpta in manibus corda pro ex citãdis fratribus ſchillã pulſantẽ. Ad cu ius ſonitũ cõuentu fratrũ de lectis ſurgẽ te: miratus eſt de re que acciderat. Cõce- pit ergo deo eſſe leuiſſimũ ꝓphetis in ſpi ritu futura mõſtrare: cum ſibi cõceſſerit q̃ fiebant per tot obſtacula corporeis ocu lis poſſe videre. Hinc perſpicaciori inte- rius ſapientie luce perfuſus: mores oẽs ſexus ⁊ etatis ita diſcretionis ratiõe mõ ſtrare penetrauit: vt eũ palã inde tractã tẽ: cuiq̃ crederes ſui cordis archana re- uelare. Origenes inſuper atq̃ ſemina ⁊ radices: necnõ ꝓceſſus oĩm virtutũ ac vi ciorũ detegebat: ⁊ quẽadmodũ vel he ad ipiſci vel hec deuitari aut vinci poſſent: luce clarius edocebat. Ab initio enĩ pri oratus ſui tanta corpus ſuũ inedia ma- cerauit: vt nõ ſolũ oĩs illecebra gule peni tus in eo poſtmodum extincta ſit: ſed nec famẽ ſiue delectationẽ comedẽdi pro qua uis abſtinẽtia vt quibuſdã dicere cõſue- uit: aliqñ pateret̃. Comedebat enĩ vt alij ſed parce. Sctis quoq̃ meditationibꝰ in ſiſtebat: ex cõtẽplatione ſumme beatitu- dinis ⁊ deſiderio vite perhẽnis immẽſos lachrymarũ imbres effundebat. Huius vite miſerias: ſuaq̃ et aliorũ pctã ama- riſſime flebat: ⁊ vix parum ante noctur- nas vigilias: ſepe vero nichil ſompni ca piebat. Inuidebant ei fratres quidã: vi dẽtes illũ ꝓponi quẽ iuxta cõuerſionis or dinẽ iudicabãt ſibi debere poſtponi. Ita q̃ turbati ſcãdala mouẽt: diſſentiões pa riunt: ſectas nutriũt: ⁊ odia fouent. Ipſe vero detractionibꝰ eorũ reddebat officia fraterne charitatis malẽs vincere mali- ciã in bono: q̃ a malicia eorũ vinci in ma lo. Quidã noĩe oſbernus ingenio ſagax ad diuerſa opa manualia pollẽs: ſed per- uerſis moribus multũ incõpoſitus erat ⁊ anſelmo nõ modicũ inuidebat. Ille ta- men puerũ pijs blandimentis delinere: puerilia facta eius tollerare cepit: ⁊ mul ta illi que ſine ordinis detrimẽto tollera- ri poterãt cõcedere: vt effrenꝰ animus in mãſuetudinẽ curuaretur Incipit tandẽ anſelmũ diligere: eius monita ſuſcipere ⁊ mores ſuos cõponere. Demũ anſelmꝰ paulatim que cõceſſerat puerilia ſubtra het: ad honeſtã morũ maturitatẽ proue- hit. Et vbi de firmitate boni ſtudij ado- leſcentis ſe poſſe cõfidere animaduertit: mox oẽs puerilcs actus in eo reſecat: ⁊ ſi qđ reprehenſionis eũ admittere compit: nõ ſolũ verbis ſed ⁊ verberibus eũ corri- puit. Equanimiter adoleſcẽs cũcta ſuſti net: in exercitio ſctẽ actiõis feruet: ⁊ alio rum cõtumelias et opprobria pacienter ſuffert: erga oẽs ſincere charitatis affe- ctũ ſeruãs. Poſt aliquot vero annos ado leſcens infirmitate depreſſus: ad extre- mũ vite finẽ deuenit. Appropiquãte aũt mortis articulo: anſelmus familiari pre cepit alloquio: quatinus poſt obitũ ſuũ ſi poſſibile foret: ſibi ſtatũ ſuum reuelaret. Promiſit ⁊ tranſijt. Anſelmus vero quo liberius pro eo p̃ces funderet in ſecretio- rem eccleſie locũ receſſit. Et cum inter la-

chꝛymas ⁊ graui coꝛdis meſticiā: oculos
in ſompnū paululū depꝛimeret: vidit in
ſpiritu quoſdam reuerendi vultus cādi-
diſſimis veſtibus oꝛnatos: domū in qua
oſbernus iacuit intrare: ⁊ quaſi ad iudi-
candū ſedere. Et cū iudicij ſentētiā igno-
raret: eamq; ſollicitus noſſe deſideraret:
ecce oſbernus adeſt ſimilis homini cū ex
languoꝛe aut ex nimia ſanguinis minu-
tione fuerit exinanitus. Ad quem pater.
Qd̄ eſt fili? Quomodo es? Cui ille reſpō-
dit Ille antiquus ſerpens ter inſurrexit
in me: ⁊ ter cecidit in ſemetipm̄: ⁊ vꝛſariꝰ
dn̄i dei liberauit me. Quo dicto: oſbernꝰ
nō cōparuit. Cuius verba anſelmus in-
terpꝛetās dixit. Ter antiquus ſerpēs in
ſurrexit in euꝫ: quia de peccatis que poſt
baptiſmū ante religionis ingreſſum cō-
miſerat: accuſauit. De peccatis etiā poſt
ingreſſum religionis ante ꝓfeſſionē ſuā
⁊ etiā de peccatis poſt pꝛofeſſionē que an
te obitū ſuuꝫ egerat: illū accuſauit. Sed
ter cecidit in ſemetipſum: ꝙꝛ peccata que
in ſeculo admiſerat per fidē parentū quā
do eum deo obtulerūt: deleta inuenit. Et
peccata que in monaſterio degens ante
ſuā pꝛofeſſionē fecerat: in ipſo pꝛofeſſione
purgata erāt. Peccata vero que ante obi
tū ſuū egerat: per verā cōfeſſionē ⁊ peni-
tētiā deleta atq; dimiſſa in ipſo eius obi-
tu cōfuſus inuenit. Vrſarij dei: boni an-
geli ſunt. Sicut enī vꝛſarij vꝛſos: ita an-
geli malignos demones a ſeuicia ſua co-
ercēt ⁊ oppꝛimūt: ne nobis noceāt ꝙtum
volūt. Poſt hec anſelmus per integrum
annū omni die miſſam pꝛo anima eiꝰ ce-
lebꝛauit. Senex quidā nomie herewal-
dus infirmitate pꝛeſſus: nichil in ſui po-
teſtate pꝛeter linguā habens: vino de ra
cemis per manū anſelmi in oꝛe eiꝰ expꝛeſ
ſo: refocillatur ⁊ pꝛiſtine ſanitati reſtitui
tur. Pꝛopoſuit apud ſe quidā frater: vt
nulla occaſiōe ſuā manū genitalibꝰ ſuis
vnq̄ admoueret: ⁊ inuidēs ei dyabolus:
tantā in eiſdē mēbꝛis doloꝛem ⁊ anguſti-
am euꝫ ſentire fecit: vt nullo modo ferre
valeret. Videbatur ei tm̄ pōdus ſentire:
ac ſi plumbi grauiſſima moles in illa coꝛ
poꝛis parte dependens: eum ad ima tra
here niteretur. Requiſitꝰ ab anſelmo qd̄
haberet cū rem celare non poſſet: aſſum-
pto ſecū quodā ſene: iuuenē ad ſecretū lo-
cū ducit Et ecce caro ſaniſſima reperitur
⁊ oīs illa dyabolica vexatio euanuit: nec
fatigat vlteriꝰ quē ſimplex anſelmi aſpe
ctus a tāta clade fecit immunē. Quidā
ex antiquioꝛibus fratribus cenobij vete
ri odio plurimū erat infeſtꝰ anſelmo: nec
vllatenus poterat eum ſimplici reſpice-
re oculo infirmitate pꝛeſſus ad extrema
perducitur. Et ecce miſerādas voces ede
re cepit: ⁊ quaſi quoꝛundā hoꝛrēdos aſpe
ctꝰ ſubterfugere geſtiret: pallēs et anxie
tremens: vultū ſuū deliteſcēdo hincinde
cōmutare. Territi fratres qui aderant:
qd̄ haberet inquirunt. Et ille. Geminos
immanes lupos inter bꝛachia ſua me te
nere: ⁊ guttur meū impꝛeſſis dētibus iā
ſuffocare videtis: et quid michi ſit queri-
tis. Quod audiēs anſelmus ad infirmū
venit ⁊ leuata manu ſignum ſancte cru-
cis edidit: dicēs. In nomine patris et fi-
lij ⁊ ſpiritus ſcti. Quo dicto: ſtatim eger
cōquieuit ⁊ exhilarato vultu: intimo coꝛ
dis affectu deo gratias agere cepit. Di-
cebat enī ꝙ anſelmo ingrediēte et manu
extenſa ſignū ſancte crucis edente: vidit
ex oꝛe illiꝰ flammā ignis in modū lancee
pꝛocedentē que in lupos iaculata eos de-
terruit: ⁊ celeri fuga dilapſos pꝛocul ab-
egit. Tūc anſelmus de ſalute anime ſue
cum eo loquens: ad penitentiā ⁊ cōfeſſio-
nem oīm in quibus ſe deum offendiſſe re
coꝛdari valebat: coꝛ eius inclinauit ⁊ pa-
terna auctoꝛitate abſoluit. Dixit enī ho-
ra qua fratres ad nonā ſurgerēt: pꝛeſen-
te vite eum deceſſurum. Quod ⁊ factum
eſt Cū ſecretarius nocte quadā fratres

ad vigilias excitaret: per clauſtrum pergens: forte per oſtium capituli pertranſiuit. Et introſpiciēs vidit anſelmum in oratione ſtantē ingenti ſplendētis flamme globo circūcinctum. Et eſtimans anſelmum hora illa ſopori potius ꝙ orationi deditum: dormitorium feſtinus aſcendit: ad lectum āſelmi pergit: ſed eum ibi nō inuenit. Regreſſus ad capitulum anſelmum repperit: ſed globū ignis quem liquerat: videre nō potuit. Cum a quodam principe normānie diuerſas ob cauſas ad colloquiū inuitaretur anſelmus: & de hoſpitando illo: finito colloquio principe; nulla cura teneret: ait quidā frater ad eum. Hoſpiciū pater qualecunq; non lōge habemus: ſed preter panem & caſeū ibidem reperire nō poſſumus. Ille autē ſubridēs dixit. Ne timeas frater: immo cito precede et mitte in amnem vicinum rhete: piſcemq; qui omnibus nobis ſufficere poſſit: ſtatim extrahe. Quod cum feciſſet: truttā iſolite magnitudinis piſcator extraxit. Nobilis quidā anſelmū inuitans cōqueſtus eſt ꝙ tanto viro preter vilia quedā nō haberet. Sanctus illi ait Sturio vnus en tibi defertur & animus tuus de delitiarū fluctuat inopia. Ridet ille: fidem dictis prebere non valēs. Nec mora viri duo attulerūt ſturionem vnū pregrādem in fluminis ripa a paſtorib⁹ ſuis inuentum ſibiq; trāſmiſſum. Illis diebus ſcripſit tractatus tres: ſcilicet de veritate: de libertate arbitrij: et de caſu dyaboli: et quartū quē intitulauit de grāmatico. Fecit et libellū quē monologion appellauit. Solus enim in eo & ſecum loquitur: ac tanta omni auctoritate diuīe ſcripture quid deus ſit ſola ratione querit & inuenit: & qđ vera fides de deo ſentit inuincibili ratione ſic nec aliter eſſe poſſe probat et aſtruit. Poſt hec incidit ſibi in mentem inueſtigare: vtrum vno ſolo et breui argumento probari poſſet id quod de deo creditur et predicatur: videlicet ꝙ ſit eternus: incōmutabilis: omnipotēs: vbiq; totus: incomprehenſibilis: iuſtus pi⁹: miſericors: verax: veritas: bonitas: iuſticia et nonnulla alia: et quomodo hec omnia in ipſo vnum ſunt. Que res ſicut ip̄e referebat: magnam ſibi peperit difficultatem. Nā hec cogitatio partim illi cibum: potum & ſomnum tollebat & intentionem eius in diuinis obſequijs perturbabat. Quod enim ad plenum capere nō valeret: dyaboli temptationē hoc fore timens: a ſua intentione hoc procul repellere temptabat. Uerum ꝙto plus in hoc deſudabat: tanto illum ip̄a cogitatio magis ac magis infeſtabat. Et ecce quadā nocte īter nocturnas vigilias dei gratia illuxit in corde eius: et res patuit intellectui eius: et immenſo gaudio et iubilatione repleuit omnia intima eius. Quod conceperat in tabulis ſcripſit: et cuidam fratri ſollicite cuſtodiendum tradidit. Poſt aliquot dies tabulas a cuſtode repetit: et queſite nuſꝙ poterant reperiri. Reparat anſelmus de eade; materia dictamen in tabulis: et iterum fratri cautius cuſtodiendum tradit. Sequenti vero die frater ille tabulas ante lectum cera hac illacq; fruſtratim diſperſa repit. Iterum ſcripturam reparat: volumen paruulum ſed ſententiarum ac ſubtiliſſime cōtemplationis pondere magnum quod proſologion vocauit inde cōpoſuit. Cum enim totam ſue mentis intentionem in contemptū mundi compoſuiſſet: & his ſolis q̄ue dei erant ſtudiū ſuum infixiſſet: cōtigit vt infirmitate correptus grauiter affligeretur. Et raptus in exceſſu mentis: vidit fluuium vnum rapidum atq; precipitem: in quem cōfluebāt omnium fluxuum purgature: et omniū rerum terre ſordes & lauature. Uidebatur itaq; aqua nimis turbida & immunda et omni ſpurciciarum ſorde horrida.

Rapiebat igitur in ſe quicquid attigere
poterat: ⁊ inuoluebat tã viros ꝙ̄ mulie-
res: diuites ⁊ inopes ſimul. Cumq; anſel
mus tã obſcenã illoꝛũ reuolutionẽ miſe-
ratus vidiſſet: vnde viuerẽt aut vnde ſi-
tim refocillarent inquireret: qui eũ comi
tabatur aſſeruit eos ea qua trahebãtur
aqua viuere delectariq;. Et addit. Toꝛ-
rens mundi eſt qđ vides quo rapiũtur ⁊
inuoluũtur hoĩes mundi. Vis ne ait du-
ctoꝛ ille videre quid ſit verus monacha-
tus. Rñdit. Volo. Et duxit illũ in ampliſ
ſimum clauſtrum cuiꝰ parietes obducti
erant argẽto puriſſimo et cãdido. Herba
quoq; medie planiciei virens erat ⁊ ipſa
argẽtea mollis et vltra humanũ intelle-
ctum delectabilis. Locus ille totus erat
amenus ⁊ pꝛecipua iocũditate repletus
Et ait ductoꝛ ille. Vis videre qđ ſit patiẽ
tia vera? Qđ cũ ille multũ deſiderare di-
ceret: ad ſe ſubito reuerſus viſionẽ et eiꝰ
oſtẽſoꝛem dolẽs pariter amiſit. Cũ qui-
dã abbas de his que monaſtice religiõis
erãt cũ anſelmo loqueretur inter alia de
pueris in clauſtro nutritis verbũ conſe-
ruit dicens. Qđ obſecro fiet de iſtis? Die
⁊ nocte nõ ceſſamꝰ eos verberare: ⁊ ſem-
per deterioꝛes fiunt. Cum adulti ſunt in
quit anſelmꝰ quales ſunt? Et ille. Hebe-
tes inquit et beſtiales. Anſelmus dixit.
Quã bene nutrimentũ vr̃m expẽdiſtis:
de hoĩbꝰ beſtias nutriuiſtis. Modis ait
quibus poſſumus cõſtringimus eos vt
pꝛoficiant: ⁊ nichil pꝛoficimus. Anſelmꝰ
ait. Dic queſo dñe abbas ſi plantã arbo-
ris in oꝛto tuo plãtares: et mox illã omni
ex parte ita concluderes: vt ramos ſuos
nullatenus extendere poſſet poſt aliquot
annos qualis arboꝛ inde pꝛodiret? Pꝛofe
cto inutilis incurius ramis et perplexis
Et hoc ex cuiꝰ culpa pꝛocederet: niſi tua
qui eã immoderate cõcluſiſti? Certe hoc
facitis de pueris veſtris. Plãtati ſunt in
oꝛto eccleſie vt creſcãt et fructificent deo.
Vos aũt in tm̃ terroꝛibus: minis et ver-
beribus vndiq; illos coartatis: vt nulla
penitꝰ ſibi liceat libertate potiri. Itaq;
indiſcrete oppꝛeſſi: pꝛauas ⁊ ſpinarũ mo
re perplexas infra ſe cogitationes cõge-
rũt: fouent: nutriunt: ⁊ omnia que illoꝛũ
coꝛrectioni adiuuare poſſent: obſtinata
mente ſubterfugiũt. Unde fit vt quia ni-
chil amoꝛis nichil pietatis et beniuolen-
cie ſiue dulcedinis circa ſe in vobis ſenti-
unt: omnia ex odio ⁊ inuidia cõtra ſe pꝛo-
cedere credunt. Sicq; ſicut coꝛpe creſcũt
ſic in eis odiuꝫ ⁊ ſuſpicio oĩs mali creſcit:
ſemper ꝓni ad vicia et incurui. Vidiſtis
queſo vnq̄ aurificẽ ex lamina auri vel ar
genti: ſolis percuſſionibꝰ imaginẽ ſpecio
ſam foꝛmaſſe? Nõ puto. Sed nũc eam le
uiter pꝛemit et percutit: leuius quãdoq;
leuat ⁊ foꝛmat. Panis quoq; ⁊ quiſq; ſo-
lidus cibus vtilis et bonus eſt eo vti va-
lenti. Verũ ſubtracto lacte: ciba inde la-
ctentẽ infantem: ⁊ videbis eũ ex hoc ma-
gis ſtrangulari ꝙ̄ recreari. Sicut enim
foꝛte coꝛpꝰ: pꝛo ſua qualitate habet cibũ
ſuum: ita fragilis et foꝛtis anima habet
victum ſuũ pꝛo ſui menſura. Foꝛtis ani-
ma delectatur et paſcitur ſolido cibo: pa-
cientia ſcilicet in tribulationibꝰ: non con
cupiſcere aliena: percutienti vnã maxil-
lam pꝛebere alteram: oꝛare pꝛo inimicis
odiẽtes diligere et multa in hunc modũ:
fragilis aũt ⁊ adhuc in dei ſeruicio tene-
ra lacte indiget: manſuetudine videlicet
alioꝛũ/benignitate/miſericoꝛdia/hilari
aduocatione/charitatiua ſuppoꝛtatione
⁊ pluribus huiuſmodi. Si taliter vr̃is ⁊
foꝛtibꝰ ⁊ infirmis vos coaptatis: per dei
gratiã omnes ꝙ̄tum veſtra refert deo ad
quiretis. His abbas auditis: ingemuit
dicẽs. Vere errauimus a veritate: ⁊ lux
diſcretionis non illuxit nobis. Tandem
abbas herlwinus iam decrepitus cau-
ſis monaſterij intendere et opem ferre
nõ valens: ſub anſelmi diſpoſitione cun-

cta cõſtituit. Dum aũt quadã die ad lectũ ſuũ in dormitorio diuerteret: anulũ aureũ in eo inſperatus inuenit. Quẽ in opere eccleſie expẽdi fecit. Qđ cũ lanfrãcus archieps audiſſet: eum in epiſcopatu ſibi ſucceſſurũ indubitanter aſſeruit. Miles quidã nomĩe cadulus vigilijs et orationibus deo intẽtus: audiuit dyabolum ſub voce ſcutarij ſui extra eccleſiam in qua erat: vociferantẽ et turbato murmure equos ⁊ oĩa ſua fracto hoſpitio a latronibus direpta eſſe ⁊ abducta cõquerẽtem nec aliquid eorũ recuperandũ: niſi citius accurreret. Cũq; ille nequaq̃ mouetur maius damnũ orõni cedere deputãs q̃ ſua perdere: dolẽs dyabolꝰ ſe deſpectũ: in ſpecie vrſi mutatꝰ: per tectũ eccleſie lapſus: ante illum preceps corruit: vt horrore ſaltẽ ⁊ fragore ſui caſus illũ perturbaret. Sed miles immobilis permanẽs mõſtrũ ſecurus irridet. Cũq; ad anſelmũ iter maturaret: malignus ſpũs ei obuians: in hec verba prorupit. Cadule cadule quo tẽdis? Que te vanitas priorẽ illũ ipocritã cogit adire. Opinio ſiquidẽ eius omnino alia eſt a cõuerſatiõe vite illius. Quapropter ſuadeo: cõſulo: vt celerius redeas: ne ſeductus ab eo: ſtulticia qua modo traheris illaquearis. Ipocriſis namq; ſua iam multos decepit: ⁊ ſpe vana deceptos: vacuos fecit ⁊ immunes At ille malignũ eſſe cõſiderãs: ſigno crucis ſe muniuit: ⁊ quo ꝓpoſuerat ire cepit Et audito anſelmo: ſclm̃ ſpreuit: ⁊ religioni ſe tradẽs monaſticũ habitũ ſuſcepit. Defuncto abbate herlwino: vno oĩm cõſenſu in abbatem anſelmus eligitur: ſed cõuocatis fratribꝰ: flens anſelmus ⁊ miſerãdos ſingultus edens proſternitur in faciẽ corã oĩbus orãs ⁊ obteſtans per nomen oĩpotentis dei: vt ſi qua in eis eſſent viſcera pietatis reſpctũ mĩe dei ſup eum intẽdãt: et ab incepto deſiſtẽtes ſe a tãto onere quietũ manere permittant. At illi oẽs in terrã ꝓſtrati orãt vt ipſe potius loci illius: ⁊ eorũ miſereatur ne poſtpoſita vtilitate cõmuni ſe ſolũ pre ceteris ſingulariter amare cõuincatur. Victus tandẽ lachrymis p̃cibus ⁊ inſtãcia fratrũ: necnõ obediẽtia archiepi maurelij: onus reuera inuite ſuſcepit. Nunq̃ eñi ad hoc cõſenſiſſet: niſi imperium ⁊ obediẽtia eũ cõſtrixiſſet. Delegatis ei monaſterij cauſis cure ⁊ ſollicitudini fratrũ de quorum vita certus erat: ipſe cõtẽplationi: monachorũ eruditioni ⁊ correctioni iugiter inſiſtebat. Sollicitꝰ eñi erat circa hoſpitũ ſuſceptionẽ: et hoc qđ deerat eiꝰ bona volũtas ⁊ vultus alacritas apud hoſpites gratioſe ſupplebat. Trãſiẽs aũt in angliã: a lãfranco archiepo honorifice ſuſceptus: quadã die familiariꝰ cũ illo loquẽs dixit. Angli iſti inter quos degimꝰ inſtituerunt ſibi quoſdã ſctõs de quorũ ſctitatis merito animũ a dubietate flectere nequeo. Et ecce vnus illorũ noĩe elphegus quõdã cãtuariẽſis archieps: quẽ nõ ſolũ inter ſctõs: verũ etiã inter martyres annumerãt: licet eũ non pro cõfeſſione noĩs xpi: ſed quia pecunia ſe redimere noluit: occiſum nõ negẽt. Nã cũ illũ emuli eiꝰ et inimici dei pagani cepiſſent: et poteſtatẽ ſe redimẽdi cõceſſiſſent: immẽſam ab eo pecuniã expetebant. Quã quia nullo poterat pacto habere niſi hoĩes ſuos ſpoliaret: ⁊ mẽdicitati nõnullos ſubijceret: elegit vitã perdere: q̃ eã tali modo cuſtodire Qđ igitur tua fraternitas ſenciat: audire deſidero. Anſelmus eñi rñdit. Palã eſt q̃ is qui nec leue quidẽ contra deũ peccatũ admittit: mori nõ dubitaret priuſq̃ aliquo graui pctõ deũ exacerbaret. Et reuera grauius pctm̃ videt̃ eſſe xpm̃ negare: q̃ quẽlibet terrenũ dñm pro redẽptione vite ſue hoĩes ſuos per ablationẽ pecunie illoꝝ ad modicũ grauare Sed hoc qđ minꝰ eſt elphegꝰ noluit facere multo igit̃ minus xpm negaret ſi veſana manꝰ eũ

ad hoc moꝛtem intẽptando cõſtringeret.
Unde datur intelligi mirã in pectꝰ eius
iuſticiã eũ poſſediſſe: quãdo vitã ſuã ma-
luit dare ꝙ̄ ſpꝛeta charitate ꝓximos ſu-
os ſcandalizare. Nec immerito vt reoꝛ in
ter martyꝛes cõputatur qui pꝛo tanta iu
ſticia moꝛtem ſpõte ſuſtinuiſſe veraciter
pꝛedicatur. Nã ⁊ beatus iohãnes bapti
ſta qui pꝛecipuus martyꝛ creditur et ab
eccleſia veneratur nõ quia xp̄m negare:
ſed quia veritatem tacere noluit: occiſus
eſt. Et quid diſtat inter moꝛi pꝛo iuſticia:
et moꝛi pꝛo veritate? Cũ eni xp̄s veritas
⁊ iuſticia ſit: q̄ pꝛo veritate ⁊ iuſticia mo-
ritur: pꝛo xp̄o moꝛitur. Qui autẽ pꝛo xp̄o
moꝛitur: eccleſia teſte martyꝛ habet. Be
atus vero elphegus eque pꝛo iuſticia vt
beatus iohannes paſſus eſt pꝛo veritate
Cur ergo magis de vnius ꝙ̄ de alterius
vero ſanctoꝝ martyꝛio quiſꝙ ambigat:
cum cauſa in moꝛtis paſſione vtrũqꝫ de-
tineatur. Adhec lamfrancus ait. Fateoꝛ
inquit ſubtilem perſpicaciã ⁊ perſpicacẽ
ſubtilitatẽ ingenij tui vehemẽter appꝛo
bo ⁊ veneroꝛ: firmaqꝫ ratione tua edoctꝰ
beatũ elphegũ vt vere martyꝛẽ xp̄i dein-
ceps me colere ac venerari ex coꝛde confi-
do. Poſt hec vero ab oſberno eiuſdẽ eccle-
ſie monacho non ſolũ vite ſue hiſtoꝛiã ad
legendũ: verũ etiã muſico modulamine
ad canendũ diligẽti ſtudio fieri pꝛecepit:
auctoꝛizauit: ⁊ in eccleſia legi cãtariqꝫ in
ſtituit. Nobilis quidaꝫ lepꝛa percuſſus
nocte quadã per viſum admonet vt ſi ſa-
nari vellet: beccũ adiens: aquã vnde ma
nus anſelmi lauarent in miſſa in potum
ſumeret. Quo facto: ſanitati integre re-
ſtituitur. Monachus quidã in tantã tẽ-
ptationis pꝛocellã demergitur vt ſucce-
dẽtibus ſibi varijs cogitationũ tumulti
bus: vix mẽtis ſue cõpos exiſteret. Cũqꝫ
ſingula anſelmo cũ magna coꝛdis contri
tione reuelaſſet: hoc ſolũ pio affectu: ſcili-
cet cõſulat tibi deus ei reſpõdit. Nec mo-
ra tanta mentis tranquillitas pꝛotinus
eſt ſecuta: vt ſubito alius fieret ꝙ̄ fuerat
Defuncto rege angloꝝ willelmo willel
mus rufus filius eiꝰ regnum obtinuit.
Hic moꝛtuo lamfrãco eccleſias ac mona-
ſteria totius ãglie: graui nimiũ oppꝛeſſi
one afflixit. Cuiꝰ oppꝛeſſiõis anno quar-
to anſelmus inuitatus ab hugone ceſtrẽ
ſi comite multiſqꝫ angloꝛum pꝛĩcipibus
qui eum animarũ ſuarum medicum ele
gerant: angliam ingreſſus eſt Venienti
autem ad curiã regis: rex ipſe ad hoſtiũ
domus ſibi gaudens occurrit: et in oſcu-
la eius ruens: per dexteram eius ad ſe-
dem ſuam perduxit Demum anſelmus
ſecretius cum rege acturus ceteros ſece-
dere monet. Omiſſis igitur monaſterij
ſui cauſis regeꝫ de his que fama de eo fe-
rebat arguere cepit: nec quicꝙ̄ eoꝛuꝫ que
illi dicenda eſſe ſciebat: ſilentio pꝛeſſit.

Fiebant tũc in anglia ſub willelmo ru-
fo rege depꝛedationes/ pꝛoſcriptiões/ cõ-
fiſcationes. Rex enim cũcta ſibi benigne
dicta aut turbata ira aut facetis verbis
elidebat. Quippe non pꝛomiſit vt oꝛatio
nes fierẽt pꝛo eo aut pꝛo ſtatu eccl'ie Oꝛa
te inquit q̄d vultis: ego faciam quod pla-
cebit. Interea regi graui lãguoꝛe coꝛre-
pto ſuadetur vt cantuariẽſem eccleſiam
a ſua viduitate ⁊ calamitate per inſtitu-
tionẽ pontificis releuet. Qui adquieſcẽs
anſelmum de cõſenſu oĩm archiep̄m foꝛe
deſignauit. Qd cum anſelmus audiſſet
fere vſqꝫ ad exanimationẽ ſui cõtradicit:
reluctatur ⁊ obſtat. In hunc autẽ modũ
renitẽdo allegabat. Si tauro indomito
id eſt regi willelmo ruſo: ouis vetula id
eſt anſelmus cõiũgatur: pꝛo diſparilita-
te trahentiũ: aratrum non recte incedet.
Inuitus verũtamen inueſtitur ⁊ conſe-
cratur. Rex autẽ conualeſcens et peioꝛ ꝙ̄
ante effectus: hoꝛtãtibus eum ad bonuꝫ
reſpondere ſolebat. Nũꝙ̄ deus habebit
me bonum pꝛo malo quod michi erogat.

Deniq; rex ipſe ad congregandū rapax: ad effundendum prodigus: quemcunq; quicq̄ offerentem turbide exterruit: niſi magnitudo dati ſue coueniret mēti. Unde cū anſelmus ſemel quingētas libras regi offerreret: nec ipē recipet: anſelmus eas pauperibus diſtribuit. Apud wintoniā ignis moleſtia inualeſcēs: cū multa edificia conſumpſiſſet: ſignum crucis impreſſit: & nec prius manum extēderat ꝙ ſe incēdiū retorqueri: flāmas deficere videres: vt domū quā vorare ceperāt: ſemiuſtā relinqueret. Uenit ad anſelmū quīdā ex ſeculari vita monachꝰ fctūs & cōſiliū de vita ſua flagitās: dixit. Cū ſe in ſeculari vita teneret: intellexit nō rectū fuiſſe iter ſuū pergēdi ad vitā. Quāobrem inquit relicto ſeculo veni ad ordinē monachorū ſperās me ibi poſſe penitus intendere vite perhenni & deo. Et ecce ex precepto abbatis mei ſecularibꝰ negocijs intendo: & dum res eccleſie cōtra ſeculares defendere tueriq; deſidero/placito litigo nec michi forſā magne cure eſt: ſi alij perdūt in meo lucro. Quapropter fere cogor deſpare: dū ea que reliqui cū tot pctis videor adminiſtrare. Anſelmus ait. Tota vita hoīm compari poteſt molēdino ſup pcipitem fluuiū cōſtituto. Sit igitur in hoc molēdino ad manū hoīs molēs mola qua qui molūt alij ſic ſuā farinam negligūt vt tota in fluuiū labatur ac defluat. Alij parte retenta: partē in preceps ire ſinūt. Alij totam colligūt atq; in ſua cuſtodia cōdant. Horū eni qui nichil ſibi de farina ſeruauit: quid in veſpe comedat nō habebit. Qui parū retinuit: pro portiōe ſua parū inueniet. Qui totā collegit: large ſe paſcere poterit Itaq; molēdino aſſimulatur vt dixi vita hoīm. Mole: actus illorū. Nā ſicut mola dū aliquid molit in circuitu ducitur et circūducta ſimili curſu ſepe reducitur: ſic et actꝰ humani quibuſq; tpibus in ſe reuertunt. Uerbi gratia. Arant homines/ſeminant/metunt/molunt/panificāt/comedūt En circuitū ſuū mola facit: repetitur id ipſum: nec requieſcit. Uides enim hominē cuncta opera ſua pro terreno comodo ſuo facientē: nichil in eis niſi trāſitoriū quid deſiderātē. Iſte quidē molit qz opatur: ſed tota farina ſua qui fructꝰ eſt opis a fluuio: id eſt a fluxu ſclaris deſiderij rapit ac pcipitat. Hic cū in fine vite ſue molēdinū egreſſus atq; in domū ſuam regreſſus: opm ſuorum fructus manducare voluerit: nichil inueniet: eo ꝙ fluuius torrēs totū abſorbuit. Ieiunabit ergo: & erit ve miſero in eternū. Eſt alius qui ſuā nō omnino farinā perdit: qm̄ nūc aliquā propter deū elemoſinā facit: nunc ad eccleſiā vadit infirmū viſitat & alijs bonis intēdit. Uerum cum is ipē voluptatibꝰ carnis inſeruit: pro illata iniuria per odiū ſeuit. Humanis laudibus paſcit crapula & ebrietate ſopitur: horūq; ſimilibꝰ eneruat ne farine pars maxima pereat: nequaq̄ cautꝰ inuigilat. Quid de iſto erit in futuro niſi quia recipiet prout geſſit Iā tertiū genꝰ in ordine monachorū intende. Eſt igitur monachus ſub abbatis ſui imperio poſitus obediētiā in omnibꝰ que ſcd̄m deū iniūguntur pfeſſus: ſua in ſe q̄tū eſt volūtate nunq̄ clauſtra monaſterij pro quouis ſeculari negotio egredi volens. Huic forte pcipitur vt extra clauſtrū vt prefatū eſt pergat: & nō audēs recuſare: paret Ecce venit ad molā: neceſſario illū molere oportet. Inſurgunt hincinde querele: placita lites: cuſtodiat ergo ſapiens monachus farinā ſuā: eamq; in vas ſuū diligēter recipiat: ne in fluuiū defluat. Nichil per inanem iactātiā agat: nichil qđ deus phibet cuiuſlibet lucri gr̄a faciat: obediētie que ſibi iniuncta eſt ita ſtudeat vt & res eccleſie cōtra oēs viriliter iuſteq; tueatur & ptegat: & de alieno per iniuſticiā ad dominiū eccleſie nil redigat. Quā

uis aliquā pro talib⁹ miſſas perdat: loque
tur cum fratres tacēt: ⁊ quedā ſimilia fa
ciat vł dimittat: obediētie virtus quam
exercet: hec cūcta conſumit: ⁊ vas ſuū in-
tegrū ſeruās: farinā de ſua mola fluentē
que illū eternaliter paſcat: totā ac puraȝ
colligit atqȝ recondit. Nō eni ſcd̄m carnē
ſed ſcd̄m obediētiam incedit. Secularia
negocia anſelmus equanimiter ferre ne
quibat: ſed pro poſſe ſuo modis oībus ſu-
am eis preſentiā ſubtrahebat. Si aūt ta
lis cauſa emergebat vt neceſſario ipſum
intereſſe oporteret: ſoli veritati ſtuduit:
nulli fraudem: nulli preiudiciū patiebaꝛ
inferri. Quia inquit oēm ſeculariū rerū
amorem et cōcupiſcētiā: ab aīo meo iam
dudū pepuli qualiter in cauſis earū for-
tis ⁊ diligens exiſtā. Ita eni mens mea
illarū horrore cōcutitur ſicut infans cum
aliqua terribilis imago vultui eius fue-
rit oblata. Nec in earum diſpoſitiōe ma
gis delector: q̄ꝫ puer in vberibus matris
delectaꝛ dū illis acerba amaritudine ſu-
perlinitis ablactaꝛ. Nil enim in mūdo
q̄ꝫtum peccare timebat. Solebat eni di-
cere q̄m ſi hic peccati horrorē illic inferni
dolorē corporaliter cerneret et neceſſario
vni eorum immergi deberet: prius infer
nū q̄ꝫ peccatuȝ appeteret. Dixit quoqȝ ſe
malle purū a pctō et innocētē iehennam
habere: q̄ꝫ peccati ſorde pollutū celorū re-
gna tenere. Regē tandē anſelm⁹ adijt:
⁊ vt ſibi romā ad papam vrbanū pro ſto
la ſumēda eundi licētiā daret humiliter
petijt. At ille ad nomē vrbani turbatus:
dixit ſe illū pro papa nō tenere: nec ſue cō
ſuetudinis eſſe vt abſqȝ ſua electione ali-
cui liceret in regno ſuo papā noīare. Ite
rū aūt cōgregatis p̄latis ⁊ nobilib⁹ cau-
ſa in mediū ducitur ⁊ anſelmus diuerſis
querelis hīcinde cōcutitur. Maxie eni q̄
epi regie volūtati fauere volētes: ꝓbare
nitebātur q̄ anſelm⁹ ſalua fide regi debi
ta nullaten⁹ poſſet in regno ipſius vrba-
nū pro papa tenere. Cumqȝ anſelmus ex
verbis dn̄i: reddite que ſunt ceſaris ceſa
ri ⁊ que ſunt dei deo: alijſqȝ nōnullis que
ratio nulla refellere poterat penitus eos
infrenaſſet: eū in regē blaſphemare vno
ſtrepitu cōclamarunt. Igitur ad vnā re
gie indignationis vocem quidā epi oēm
ſubiectionē ⁊ obedientiā vno impetu an-
ſelmo abnegabāt. Quidam vero tn̄ que
ex parte vrbani pape preciperet: illi ſe ne
gāt obedituros. Oēs quoqȝ epo roffenſi
excepto aut vno modo aut alio debitā illi
ſubiectionē et obediētiā abnegarūt. Rex
etiā cunctā ei ſecuritatē adimit: nec ſe il-
lū pro archiepo vel patre ampli⁹ habitu
rū iurat: niſi vrbano pape vlteri⁹ ſe obe-
diturū ſtatim denegare velit. Tres eni
dies in iſto negocio clamoribus in anſel-
mū et cōtumelijs elapſi ſunt. Anſelmus
tamē in ſuo ꝓpoſito cōſtans: per internū
cios cōductum a rege poſtulat: quo tut⁹
regno diſcedat. Cōceduntur tandē indu-
cie inter ipm et regē vſqȝ penthecoſtē: re-
ge promittente in negocio qđ emerſerat
volūtati archiepi ſe interim multum cō-
deſcenſurū. Verūptamē hoībus ſuis ca-
ptis ⁊ ſpoliatis: terriſqȝ vaſtatis: in im-
menſum anſelmus affligitur. Non mul
to poſt ab albanēſi epo palliū anſelmo de
fertur: ⁊ in amicitiā regis vel ſpecieten⁹
recipiꝛ. Petita interim a rege licentia
tranſfretādi: licet nō obtenta: viro dei in
itinere cōſtituto: leporē in via occurrentē
canes laxati inſequētes: infra pedes an-
ſelmi fugientē auide perſequūtur. Retē-
tis vir dei habenis beſtie refugiū non ne
gauit: ⁊ canes vndiqȝ appropinquātes:
nec leporē eijcere nec in aliquo ledere va-
lebāt. Cūqȝ vir dei quaſi pro capta beſtia
leticie: frena alios laxare conſpiceret in
lachrymas mox ſolutus ait. Videtis. Et
vtiqȝ infelici huic null⁹ riſus: leticia nul-
la eſt. Hoſtes ei⁹ circa eā ſunt: ⁊ ipa de vi
ta ſollicita cōfugit ad nos p̄ſidiū querēs.

Hoc plane eſt ⁊ anime hominis. Nam cū
de corpore exit: mox inimici ſui: maligni
ſcilicet ſpūs: qui eam in corpore degentē
per amfract⁹ vitiorū multis modis per-
ſequuntur: crudeliter aſſunt parati eam
rapere: ⁊ in mortē eternā precipitare. At
ipſa nimis anxia huc illucqꝫ circūſpicit:
et auxiliū ineffabili deſiderio cōcupiſcit.
Demones vero rident ⁊ gaudēt: ſi illam
ſuffragio deſtitutā inueniūt. Quo dicto:
beſtiā vltra perſequi palā canibus inter
dixit: iter ſuū carpit: ⁊ illa ab omni leſio-
ne immunis euaſit. Puer quidā pedē
auis cuiuſdā filo ligatū habens cū fuga
ſibi cōſulere ⁊ ſepius auolare niteretur.
puer retracto ad ſe filo auem deijciēs in-
gens ſibi gaudiū prouocabat. Quod vi-
dens anſelmus cōdoluit ⁊ vt rupto filo li
bertati redderetur: optauit. Et ecce filū
rūpitur euolat auis: puer plorat ⁊ pater
exultat dicēs. Simili cōſideratione ioca
tur dyabolus cum multis hoībus quos
ſuis laqueis irretitos pro ſua voluntate
in diuerſa vitia pertrahit. Sunt enī qui
dā auaricie ſeu luxurie et ſimiliū flāmis
ſuccēſi ⁊ ex mala conſuetudine illis addi-
cti. His cōtingit aliquādo vt ſua facta cō
ſiderent: defleant: ſeqꝫ amodo a talibus
ceſſaturos: ſibi promittāt En more auis
liberos volare ſe eſtimāt: ſed quia prauo
vſu irretiti ab hoſte tenētur: volantes in
eadem vitia deijciūtur. Nec omnino libe
rari valent niſi magno conatu per reſpe-
ctū gratie dei: funis praue cōſuetudinis
dirūpatur. Tertio per internūcios licē
tiam tranſfretandi a rege petijt. Turba
tur rex ⁊ nimiū ſe vexari ab eo anxie que
ritur. Anſelmus ait. Et quidē qꝛ romam
ire diſpono: cauſa ſctē xp̄ianitatis quā in
hac terra regere ſuſcepi: cauſaqꝫ ſalutis
anime mee: cauſa etiā ſui honoris et vti-
litatis ſi credere velit: id ago Si ergo bo
no animo licentiā dederit eundi: gratio-
ſus accipiā. Si nō: ego vtiqꝫ quod deus
p̄cepit poſtponere nō debeo: quia ſcriptū
eſt. Obedire oportet deo magis qꝫ homi-
nibus. Quod rex audiens: turbato aīo
iubet vt aut cepto deſiſtat: et inſup ſe nū-
qꝫ beatū petrum vel ſedē eius pro quoli-
bet negotio appellaturū iureiurādo pro-
mittat: aut ſine mora omni ſpe remean-
di ſublata ſuo regno diſcedat. Et ſubdēs
ait. Si vero territus iſtis cepto deſiſtere
⁊ remanere elegerit: tunc volo michi pro
ut iudicabit curia mea emendet: quoniā
illud ſibi concedi a me tertio petijt in quo
ſe perſeueraturū certus nō fuit. Reſpon-
dit anſelm⁹. Dñs eſt: qđ vult dicit. Ego
tamen ſciens ad quid aſſumptus ſum: ⁊
quid in anglia gerendum ſuſceperim cu
iuſqꝫ tranſitorij comodi cauſa nō omittā
qđ futuris tēporibus eccleſie dei vtile fo-
re cognoui. Rege igitur ⁊ curialibus con
tra illū in iram cōmot⁹: placido vultu in
greditur: ⁊ ad dexterā regis ex more aſſi
dens: ait. Ego domine vt diſpoſui vado:
ſed vobis primo meā benedictionē: ſi ea-
nō abijcitis dabo. Quā cū ille ſe nolle ab-
ijcere reſpōderet: leuata dextera regē be
nedixit: et relicta curia cantuariā venit.
Cōgregatis monachis: cauſam ſui tran
ſitus exponit: ⁊ addit. Deo omnipotēti ⁊
beato petro vos commēdo: ego veſtra li-
centia et benedictiōe vado: ac vt deus pa
cis ⁊ dilectiōis vobiſcū maneat: oro. Da
to cūctis oſculo oratoriū intrauit: perā et
baculū peregrinantiū more ſuſcepit. Et
cū quindecim dieb⁹ proſperū expectaſſet
vētum: Willelmus clericus regis ſingu-
lis diebus in menſa epiſcopi comedens:
cauſam pro qua miſſus fuerat denudare
nolebat. Parata demū naue: idē Willel-
mus quaſi fugitiuū ⁊ alicuius criminis
reū: anſelmū in littore detinet: ac ne ma
re tranſeat ex parte domini ſui iubet: do-
nec omnia que ſecum ferebat: ſibi reuela
ret. Cunqꝫ totā ſuppellectilē ſpe pecunie
reperiende ſubuertiſſet: ⁊ quod ſperabat

non inueniſſet: cum ſuis anſelmus tran-
ſire permiſſus eſt. Tranſcurſis per ma-
re aliquot miliaribus cũ ventus contra-
rius illos redire cõpelleret: anſelmus in
gemuit et ait. Si omnipotẽs dei iudicio
placet me magis in pꝛiſtinas redire mi-
ſerias: ꝙ̄ liberatum ab illis tẽdere ad id:
quod ipſe nouit me animo ꝓpoſuiſſe: ip̄e
videat: ip̄e diſpenſet: ego voluntati eius
obſequi paratus ſum. Nec enĩ meus ſed
ipſius ſum. Hec ⁊ alia cum lachꝛymis et
ſingultibꝰ pꝛoſequente anſelmo: ventus
ex alio latere illico in velum ſurgens: ad
poꝛtum optatum applicare facit. Inuẽ-
ta eſt aũt in fundo nauis fractura vnius
tabule: foꝛamẽ fere duoꝛum ſpacio pedũ
magnitudinis habẽs: ſed ꝙ̄diu anſelmꝰ
in naue fuerat: nullã omnino aquam ad-
mittens. Audito eius tranſitu rex cũcta
que illius erant confiſcari: et omnia a cõ-
ſecratione eius per ipſum ſtatuta irrita-
ri pꝛecepit. Letatur aũt apoſtolicus in
eius aduentu: ⁊ multa in laudẽ eius pꝛo
ſecutus: virum virtutis ac totius religi
onis illum eſſe conteſtans ait. Cunqꝫ il-
lum cunctis liberaliũ artium diſciplinis
eruditũ pꝛo magiſtro teneamus ⁊ quaſi
comparẽ velut alterius oꝛbis apoſtolicũ
et patriarchã iure venerandum cenſea-
mus: noſqꝫ magis illius ꝙ̄ illum noſtro
egentem conſilio ſuper cauſis ſuis conſu
lendos adijt. Audita cauſa eius pꝛo qua
venerat papa miratur: ⁊ ſubuentionem
plenã pollicetur. Unde et iohannes olim
monachus becci tunc abbas cenobij ſan
cti ſaluatoꝛis teleſini annuente papa ſuſ
cepit eum vt pꝛopꝛiũ patrem in ſua. Ubi
chꝛiſtiane fidei amoꝛe permotus inſigne
volumen edidit: quod cur deus homo in-
titulauit. In anglia tamẽ illud opus in-
cepit: ſed in capuana pꝛouincia finiuit.
Moꝛabatur autem in villa nomine ſcla
uia et videns penuriam aque loci illius:
in excelſa rupe ligone terram aperuit: et
data benedictiõe: fons viuus de rupe iu-
giter manare cepit. In conſilio autem
apud barrum celebꝛato anſelmus a pa-
pa perſuaſus grecos in pꝛoceſſione ſpiri-
tus ſancti vtpote ꝗ a patre nõ a filio pꝛo-
cedere aſtruebant errantes: rationabili
atqꝫ catholica diſputatione cõfutauit: et
magnus apud omnes habitus eſt et ve-
neratiõe digniſſimus compꝛobatur. In
omni conuentu nobilium: in pꝛoceſſioni-
bus in ſtationibus ſemper et vbiqꝫ a pa-
pa ſecundus erat: pꝛe cũctis honoꝛatus:
cunctis acceptus: ⁊ ip̄e omnibus ſimpli
ci humilitate ſubmiſſus. Tertia ebdo-
mada paſche rome celebꝛatum eſt conſi-
lium vbi intererat anſelmus: et excom-
municationis ſententiam tam in laicos
qui inueſtituras eccleſiarum dant: ꝙ̄ in
eos qui de manibus eoꝛum illas ſuſcipi-
unt cum toto conſilio papa intoꝛſit. Ea-
dem quoqꝫ ſententia dampnauit et eos
qui in officium ſic adepti honoꝛis aliquẽ
ſacrant. Anſelmus lugdunum veniẽs
nõnullos a febꝛibus et alijs moꝛbis pꝛeſ
ſos ſumptis ciboꝛum eius reliquijs inte
gre ſanitati reſtituit. Milites quoqꝫ duo
guſtato cibo eius: a quartanis febꝛibus
et inteſtinoꝛum toꝛſionibus liberantur.
Mulierem a demone obſeſſam ſua bene-
dictione ſanauit: ⁊ apud matiſconenſem
vꝛbeꝫ pꝛo ſiccitate terre illius pꝛeces deo
fudit: et ſubito ſerenitas celi vertitur in
nubilum: et pluuia copioſa terris illabi-
tur. Apõ lugdunum ſcripſit libꝛum de
conceptu virginali: necnon ⁊ aliud opuſ-
culum de meditatione redemptionis hu
mane. Anno exilij ſui tertio venit anſel
mus marceniacũ ad colloquẽdũ cum hu
gone abbate cluniacenſi ⁊ ſanctimonia-
libus: vbi de his que inter anſelmũ ⁊ re-
gem verſabãtur verbis hinc et inde pꝛo-
latis: intulit idem abbas ſub teſtimonio
veritatis pꝛoxima pꝛeterita nocte: eun-
dem regem ante thꝛonũ dei accuſatum

iudicatum/ſententiamq; dampnatiõis
in eum pꝛomulgatam.
Uidit etiam anſelmus in viſiõe noctur
na ꝙ omnes ſancti anglie cõquerẽtur al-
tiſſimo ſuper tyꝛãnide willelmi regis ec-
cleſias ſuas deſtruẽtis. Et ait dñs. Acce
dat angloꝛũ pꝛothomartyꝛ albanus. Et
tradidit ei vnã ſagittã ignitã dicens. Ec
ce moꝛs illi⁹: de quo querimoniã coꝛã me
reponitur. Et beatus albanus eam acci
piens dixit. Et ego trado eam ſpiritui ne
quã: vltoꝛi peccatoꝛũ. Et ꝓiecit eã in ter-
rã: volãtem per aerem inſtar comete. Et
mox intellexit anſelmus in ſpũ: ꝙ rex ſa-
gitta illa ſagittatus interiret. Poſtera
die dictis matutinis: quidã iuuenis ſplẽ
didus: apparuit cuidam clerico anſelmi
vix oculos ad ſompnũ clauſos habẽti di-
cens. Adam inquit doꝛmis? Uis audire
noua? Pꝛo certo ſcias ꝙ totũ diſcidiũ: qđ
eſt inter anſelmũ ⁊ regem: determinatũ
eſt atq; ſedatũ. At ille alacrioꝛ fact⁹ aper
tis oculis neminẽ vidit. Sequenti nocte
inter matutinas: quidã ex familia anſel
mi: clauſis oculis ſtabat et pſallebat. Et
ecce quidã: illi cartulã admodũ paruã le-
gendã exhibuit. Aſpexit: ⁊ in ea obijt rex
willelmus ſcriptum inuenit. Confeſtim
oculos aperuit: et nullũ pꝛeter ſocios vi-
dit. In monaſterio caſa dei vocato: ſub-
ito fragoꝛe celũ intonuit: fulgura volant
domuꝫ in qua fenũ monaſterij ſeruatur:
accenſo igne inuadũt. Quo viſo: ſignum
crucis anſelmus edidit: ⁊ ignis in ſemet
ipſum rediẽs: totus elãguit: nec aliquid
abſumpturus vltra pꝛoceſſit. Superue
nientes interea duo monachi moꝛtẽ pꝛe-
fati regis cũ anſelmo nũciaſſent: in acer-
biſſimũ fletũ mox ꝓrupit: dicens. Quia
ſi hoc fieri potuiſſet: multomagis elige-
ret ſeipſum coꝛpoꝛe: ꝙ̃ illũ ſicut erat moꝛ
tuũ eſſe. Rex enĩ quodã mane: in ſiluã ve-
natũ perrexerat ibiq; illũ miles quidam
caſu foꝛtuitu: ſagitta in coꝛde percuſſit ⁊
nulla interueniẽte moꝛa extinxit. Ueni
ente anſelmo in angliã: ad regẽ hẽricum
fratrẽ willelmi: quid de eccleſiaruꝫ inue-
ſtiturus in romano cõſilio accepit plano
ſermõe innotuit. Quamobꝛem indoluit
rex ⁊ valde turbatus: miſit ſemel ⁊ iterũ
romã pꝛo mutatiõe decretoꝛũ. Demum
rex cum maioꝛibus terre rogauit anſel-
mũ quatinus ipſe vna cum nũcio quodã
romã iret: ⁊ cauſe que emerſerat pꝛo ſuo
honoꝛe opem ferret. Ille vero ad inſtan-
tiam eoꝛum: romam libenter ire reſpon-
dit: ſed nil quod vel eccleſiarum libertati
vel ſue deberet obuiare honeſtati: ſuo vel
rogatu vel conſilio papam acturum: vi-
ua voce reſpondit.
Itaq; cũ romã veniſſet: a papa paſchali
qui vꝛbano ſucceſſerat honoꝛifice ſuſcipi-
tur. Die cõſtituto: willelmus regis cleri
cus cauſam regis in mediũ ꝓtulit: ac in
ter alia ꝙ rex ipſe nec pꝛo regni amiſſiõe
inueſtituras eccleſiarũ pateretur amit-
tere minacib⁹ verbis aſſeruit. Papa ait
Si quemadmodũ dicis rex tuus nec pꝛo
regni amiſſiõe: patietur eccleſiarũ dona
tiões amittere ſcias ecce coꝛam deo dico:
quia nec pꝛo ſui capitis redẽptiõe eas illi
aliquando: paſchalis papa impune per-
mittet habere. Rediens anſelmus vna
nocte floꝛentiã quieuit: ⁊ lectõ in quo ſopo
ri indulſerat: dñs domus eo diſcedẽte de
cubuit. Cui doꝛmienti aſtitit quidã acri-
ter eũ redarguens: ꝙ in lecto tanti pꝛeſu
lis quieſcere pꝛeſumpſit. Cũq; ſecũda no
cte hoc idem repetiſſet: tertia nocte vultũ
iratũ pꝛetendens: dixit. Quare ait facis
qđ pꝛecepi ne omnino faceres? Surge ci
to: ⁊ amodo a lecto põtificis te cohibe: nã
ſi vltra in eo repertus fueris: grauiſſime
punieris. Exterritus ille de lecto exilijt:
⁊ amplius in eo quieſcere nõ pꝛeſumpſit
Cum vero lugdunũ veniſſet anſelmus
pꝛefatus willelmus interdixit ei ex par-
te regis redire in angliã niſi omnes pa-

tris ⁊ fratris ipſius cõſuetudĩes poſtpo-
ſita ſedis apĺice ſubiectiõe ⁊ obediẽtia ſe
ei ſeruaturũ ꝓmitteret. Manſit igiť an
ſelmꝰ apud lugdunũ ⁊ ibi ſecũ quẽdã cru
cis ſignaculo illumĩauit. Rex aũt henri-
cus vt compit papã in ſua ſentẽtia ſtare
mox archiepãtũ in dñium ſuũ redegit: ⁊
anſelmũ ſuis oĩbꝰ ſpoliauit: annoq; vno
et dimidio indignatio regis ſopita nõ eſt
Poſt hec vero vocato in noꝛmãniam an-
ſelmo: rex timoꝛe ſimul ⁊ amoꝛe dei coꝛre
ptus reueſtiuit eũ de ſuis: et in amicitiã
ſuã recepit. Eo tp̃e coadunatis lõdonie
cũctis pꝛimoꝛibus anglie: victoꝛiã de li-
bertate eccleſie: pꝛo qua diu laboꝛauerat
anſelmus adeptus eſt. Rex enĩ antecеſſo
rũ ſuoꝛũ vſu relicto: nec perſonas que in
regimẽ eccleſiarũ ſumebantur per ſe ele-
git nec eas per dationẽ virge paſtoꝛalis
eccleſijs quibus pꝛeficerẽtur inueſtiuit.
Scripſit inter hec anſelmus libellũ vnũ
de cõcoꝛdia p̃ſcientie ⁊ pꝛedeſtinatiõis et
gratie dei cũ libero arbitrio. Vexabatur
tamẽ freqẽtibus ⁊ acerbis infirmitati-
bus ⁊ lectica vehebatur. Dẽs tandẽ cibi
quibus humana natura alitur: in faſti-
diũ ei verſi ſunt. Mãducabat tñ nature
ſue vim faciẽdo: ſciens ſe viuere nõ poſſe
ſine cibo. Inualeſcẽte infirmitate in die
palmarũ dixit ei vnus ex monachis qui
miniſtrabant ei. Dñe pater vt nobis in-
telligi dať: ad paſchalẽ dñi tui curiã reli-
cto ſeculo vadis? Rñdit. Et quidẽ ſi volũ-
tas eius in hoc eſt: volũtati eiꝰ libẽs pa-
rebo. Verũ ſi mallet me adhuc inter vos
ſaltẽ tam diu manere donec queſtionem
quã de oꝛigine anime mente reuoluo: ab
ſoluere poſſem gratãter acciperem: eo ꝙ
neſcio vtrũ aliquis eã me defuncto ſit ſo-
luturus. Tertio de hic die anno ſcilicet
dñi milleſimo cẽteſimo nono: ⁊ anno pon
tificatus ſui ſextodecimo: vite vero ſue ſe
ptuageſimoſexto: plenus bonis opibus
migrauit ad dominũ: vndecio kalendas
maij. Cũ aũt viri dei ꝓuiſoꝛ ⁊ diſpenſa-
toꝛ baldewinꝰ ſcilicet monachus faciẽ pa
tris defuncti balſamo qđ admoduƺ parũ
in ꝑuulo vaſe remẽſerat inũgere vellet:
in fundo vaſis digitũ immergẽs ⁊ extra
hẽs: vix ſummitatẽ digiti madefactã in
uenit. Et cũ vas in palmã verſaret: ſi foꝛ
te inde aliqua gutta deflueret: ſtupẽtibꝰ
cũctis liquoꝛ deſiliẽs manũ ĩpleuit ⁊ ſuꝑ
effluxit. Hoc enim ſepius fctm̃ eſt et tan-
tã abundãtiã vas vacuũ miniſtrauit: vt
totũ coꝛpꝰ ſctm̃ multis vicibus: omni ex
parte vngeretur. In eccleſia aũt cantua
riẽſi cũ magno honoꝛe ſepultus eſt. Mo
nachus quidã cantuariẽſis: tribus men
ſibus ante obitũ viri: quadã nocte vidit
ſe in oꝛatoꝛio ſolũ ſtare: ⁊ oꝛationi intẽde-
re: ⁊ ecce pater anſelmus ante ſepulchꝛũ
beati dunſtani pꝛecibus incũbebat. Nec
moꝛa erigẽs ſe dunſtanus de ſepulchꝛo:
ad anſelmum reſpexit dicẽs. Amice cha-
riſſime ſcias me p̃ces tuas exaudiſſe. Et
extẽſa dextera ſua obtulit ei anulũ aure-
um ita dicens Hoc habeas ſignũ me tibi
vera locutũ. Cũq; anſelmus vt anulum
ſuſciperet manũ extẽderet: retraxit ma-
nũ beatus dunſtanus ⁊ ait. Hac enĩ vice
iſtũ anulũ non habebis: ſed me ſeruante
quarta feria añ paſcha de manu dñi illũ
recipies. Auroꝛa enĩ illius diei terrã deſe
rẽs celeſtia penetrauit. Monachus qui
dam ſctĩ auguſtini cãtuarie: hoꝛa tranſi
tus beati anſelmi de hoc mundo dum ſo-
poꝛe grauatus obdoꝛmiret: vidit came-
rã in qua ſanctus dei iacebat a quibuſdã
albatis hinc inde miro decoꝛe circũualla
tã. Quẽdam vero põtificalibꝰ inſignitũ:
ingredi ⁊ egredi: ⁊ eos qui foꝛis erant: ne
tedio ſue expectatiõis afficerẽtur exhoꝛ-
tari. Et iã anſelmo obeũte: feſtinus exijt
et ait. Ecce adeſt quem expectaſtis ſuſci-
pite illuƺ et quo dominus iuſſit efferte in
voce laudis ⁊ exultatiõis. Expergefctũs
a ſompno qui hec vidit: anſelmũ a ſeculo

migraſſe intellexit. Quidā alius frater
anſelmū valde diligēs: orauit deū quati
nus eius meritū ſibi reuelare dignaret̃.
Cui dormiēti ſctūs anſelmus aſtitit pro
nūciās ſe velle illū oībus modis certum
eſſe: quia ſtatim vt corpis onere fuit exu-
tus: glorioſe ſuſceptus: ⁊ ſtola fuit iocun
ditatis indutus. In hora trāſitus ſerui
dei quidam iuuenis ſpecioſus apparuit
cuidā in extremis iacenti: dicens. Pater
ciuitatis iſtius ⁊ totius patrie iā nūc re-
licto ſeculo ad deū ineternū victurus pro
perat: ⁊ tu nō morieris. Surge ſanus ⁊
glorifica deū patrē hec in te operantē: et
ſctm̄ anſelmū pro meritis ſuis perhenni
ter iam glorificātem. Surrexit homo ſa
nus: ⁊ quid de anſelmi glorificatiōe didi-
cerit: clara voce cunctos edocuit. Miles
quidā ydropicus cingulū ſctī anſelmi ſi-
bi circūpoſuit: ⁊ oīs inordinatus humor
euanuit. Nec abūdātia humoris aliquo
meatu effluxit: ſed ī nichilū redacta qua-
ſi nunq̄ fuiſſet deperijt. Multa inſuper
alia miracula memoratu digna breuita
tis cauſa omiſſa meritis ſancti anſelmi
oſtendere dignatus eſt ad laudē ſui noīs
omnipotēs dominus.

¶ De ſancto Audoeno ep̄o et confeſſore.

Vitā ſancti audoeni ep̄i cuiꝰ
oſſa apud cantuariā ſicut in
ferius habet̃ delata ſunt: in
hoc nr̃o libro īſerere placuit.
Tēporibus lotharij glorioſi pricipis filij
hilderici regis frācorū anno viceſimo: iu
xta vrbē ſueſſōnicā in loco ſanctiato orti
ſunt tres fratres gratia dei celitus illu-
minati/ado/bado/dado. Nati ſunt autē
patre anchario mr̄e vero aiga. Cū eſſent
nobiliſſimi carnis origine: fuerūt tn̄ ſtu-
dioſiſſimi ⁊ xp̄iane religionis deuotione
feruētiſſimi. Cūcta que poſſidebant ſiue
in fundis ſiue in diuitijs neceſſitatibus
hoſpitū/pauperū/peregrinorum/mona
chorū ſummo ſtudio impendebāt. Con
tigit aūt eo tp̄e ſctm̄ colūbanū genere ſco
tū fundatorē cenobiorū luxouieſis in gal
lia: bobienſis in italia ex hibernia inſula
in gallias aduenīſſe. Qui cū vice quadā
ab anchario predicto cū magno gaudio
ſuſceptꝰ fuiſſet oblatos ſibi tres pueros
memoratos benedixit: et ſpū prophetico
illos in xp̄iane religionis virtutibus exi-
mios futuros predixit: honoribꝰ ⁊ digni
tate ſeculi claros: in aula etiā regis glori
oſos. Mox enī vt pubeſcere inciperēt: re-
gibꝰ lathario ⁊ dagoberto in cūctis gra-
tiſſimi inuenti ſunt. Proinde ad celeſtia
tendētes: inter peſtifera mūdi huius ne-
gocia ſanctorū ſemper cōſortia amabāt.
Primogenitꝰ nāq̄ ado cūcta mundi hu
ius obſtacula cōtempnēs ⁊ monaſticam
vitā appetēs: monaſteriū iordanēſe ſup
fluuiū materne in ꝓprio ſolo ſcōm regu-
lā ſctī columbani adiuuāte germano ſuo
audoeno cōſtruxit. Bado vero theſauro-
rū regaliū ſummus procurator effectus
ſctē tn̄ religioni ſubditꝰ et elemoſinis in-
tētus: iuſte et pie vitam ducere curauit.
Sctūs vero audoenꝰ cognomento dado
auricularij locū in aula regis ſortitur et
ad ſignāda ſcripta vel edicta regalia: quo
rū ip̄e cōſcriptor erat: ſigillū vel anulū re
gis cuſtodiebat. Erat aūt ſenſu ꝓfundꝰ:
eloquio copioſus: cōſilio ꝓuidus: corpis
ſtatura ꝓcerus: vultu decorꝰ ⁊ añ oīa in
xp̄i charitate fundatus regi amabilis: ⁊
cūctis pricipibus venerabilis erat. De-
niq̄ aſſidue regē hortari ſolebat: vt regē
oīm xp̄m: cōditorē ⁊ redemptorē ſuū: ſine
quo nullus iuſte regnat vel imperat: di-
ligēdo timēdo: cūctiſq̄ dn̄i mādatis obe-
diendo: pie coleret: ſubiectorū ſe populo-
rū: ſociū magis q̄ dn̄m eſtimaret: ſubdi
tis parceret: ſupbos debellaret: pauperi
bꝰ peregrinis ⁊ viduis: oībuſq̄ neceſſita
tē patiētibꝰ pie ſubueniret. Fulgebat ⁊
ſodalis eiꝰ in aula regis: noīe eligiꝰ quē
vt aīaȝ ſuā diligebat. His amor vnꝰ erat

cor vnū ⁊ anima vna: ab his cuncti francorum proceres exēpla ſumebāt: ⁊ monita doctrine ſalutaris hauriebant. Sepe nāq; audoenus veſtibus p̄cioſis: aureo precinctus baltheo enituit: ⁊ ſubtus cilicio caro tecta fuit. Infatigabiliter perſeuerabat in orationibꝰ: ieiunijs: vigilijs lectione diuīa: hoſpitū ſuſceptiōe: ⁊ pauperum ⁊ infirmorū miniſterio: pene ſemper deditus erat. In ſilua brigieſi: in patrimonio ꝓprio: monaſteriū ſcd̄m regulā ſcti colūbani: hieroſolimū nuncupatū cōſtruxit: ⁊ agilū ſcti cōlūbani diſcipulū: abbatē conſtituit. Cū autē hereſis quedā: totū pene fedaret orientē: ⁊ dn̄m nr̄m iheſum xp̄m: nō verā carnem ex virgine maria aſſumpſiſſe aſſereret: audoenꝰ cōtra oēs hereticos galliā intrantes diſputās: manifeſte ratione: ⁊ diuina auctoritate cōuincēs: in lōginquas regiones fugere cōpellebat. Simoniacā prauitatē in cunctis francorū pene eccleſijs nimiū preualuiſſe cōſiderās: cepit regi ſuadere vt patriā tali labe corruptā: medicina ſalutari liberaret. Hortabatur vt nullatenus cōſentiret cuiq; ſacros ordines emere vel vēdere: dicēs tale cōmerciū dyabolica fraude repertū ⁊ ab eccleſiaſtice fidei puritate: penitus eliminandū fore. Magis eligēdos eſſe ad ſacros ordīes: quos nō aurū ſed fidei puritas: doctrine ſuauitas: morū probitas cōmendarent. Electus ad archiep̄atū rothomagēſem: nō ſtatim ſacrū ordinē ſumere preſumpſit: ſed relictis palacij curis: ad predicandū verbū dei in hiſpanias perrexit: ⁊ populos nimia ſiccitate laborātes īuenit. Iā enī ſeptē anni tranſierant: ex quo pluuia regionē illā nō attigiſſet. Fuſa igit̄ ad deum prece: tanta pluuie ſequebatur abūdantia: vt priorē penuriā recōpenſare videret̄. Cōfortato igit̄ pplo rediēs per andegauiā pauperē manū aridā habentē: ⁊ lignū quo molā manualem rotabat in die dn̄ico: inter pollicē et palmā tā ſtricte tenentē: vt auelli nō poſſet: ſigno crucis ſanauit. Igitur anno dn̄i ſexenteſimo triceſimoquinto audoenus rothomagēſem cathedrā ſuſcepit: in quo eadē in vultu grauitas: in corde humilitas erat In cōſilio prudēs: in corrigēdo vehemēs: in diligēdo ardens: in aduerſis patiens: in elemoſinis largus: ad ignoſcendū paratus: humilitate ſummus: hoſpitalitate precipuus: in obſequijs pauperū ⁊ peregrinorū infatigabiliter perdurans: corū cōſortijs delectabat̄. Rigorē nimiū abſtinentie: ora pallida demonſtrabāt: maxille lachrymis humecte: contritionē cordis indicabant: lactea colla circuli ferrei premebāt: vētrē ⁊ brachia ferrū eque cōſtrigebat. Ipſius lecti cōgeries: ex aſperis virgulis cōſtruebatur: vbi corpus ieiunijs ⁊ vigilijs fatigatū: collocauit. Sepiſſime vero in cubiculo lecti ſui: lux immēſe claritatis celitus emiſſa: a diſcipulis eius viſa eſt: voceſq; angelice: cum eo colloquentes audite ſunt. Plurima cenobia per galliā: et in ep̄atu ſuo conſtruxit: clerum adunauit: ⁊ eccleſiaſticis diſciplinis mirabiliter īhibuit: ⁊ zenodochia inſtituit Waningū quēdā nobilē crucis ſigno a ſua infirmitate ſanauit: et fiſcanēſe cenobiū conſtruere fecit: ⁊ introductis monialibus: wādregeſilū fontanelle abbatē prefecit: quatinꝰ eius verbis ⁊ vita caſtiſſima: fragilioris ſexus laſciuia moderetur et in norma religiōis inſtrueret̄ Et ſi qn̄ a p̄dicatione ⁊ pijs opibus ceſſabat audoenus: quieti ſue non ſtatim prouidebat: ſed pernox in orōnibus et vigilijs inſtabat: ⁊ terrenis negotijs ſolutꝰ: mente celeſtibus inherebat. Cū enī parochiā ſuā predicādo luſtraret ⁊ nimio ſenio feſſus curru ſederet muli q̄ currū trahebāt ſubito ſtantes: nullo modo aurige flagello: ab ipſo loco auelli potuerūt. Et erigēs vir dei oculos ad celū: vexillū cru-

cis amplo ſplēdoꝛe micās: aſpexit. Cūq
intelligeret ſpū ſctō reuelāte: ꝙ eundē lo
cū ad ſeruiendū ſibi dñs elegiſſet: figurā
ſctē crucis ibidē baculo expſſit. Nocte ſe-
quēti in ipſo loco: columpna ignea tanto
ſplēdoꝛe viſa eſt: vt ſolis claritatē vince-
re videretur. Cōfluente ergo illuc popu-
loꝛum multitudine: a diuerſis languoꝛi-
bus detēti: ſanitatē receperūt. Ibi enim
poſtea cōſtructo monaſterio: monachoꝝ
multitudo regulariter deo deſeruiuit.
Peragrans parochiā ſuā iuxta ſecanā
fluuiū: paululū requieſcēs: angelicis col
loquijs fruebatur. Quo in loco eccleſia ⁊
xenodochiū pauperū: ſanct⁹ antiſtes con
ſtruxit. Sctūs tandē audoenus: cū ſctō
ſidonio gñe ſcoto: qui monaſteriū qḋ nūc
ſctm̄ ſidonium dicūt cōſtruxit: ad limina
apoſtoloꝝ petri ⁊ pauli: romā pꝛofectus
eſt. Pꝛoſternēs āt ſe: ſingulis memoꝛijs
apoſtoloꝝ ⁊ martyꝛū: vota ſupplicatio-
nis tā pꝛo ſe: ꝙ pꝛo pace totius eccleſie ca
tholice obtulit: lachꝛymas tamē magis
ꝙ verba fudit. Ubicūq ꝓſtratus in oꝛa-
tione iacebat/flumīa lachꝛymarū paui-
mentū irrigabāt. Cūq ad cōfeſſionē bea
ti petri: hunc verſum inciperet. Exulta-
būt ſancti in gloꝛia: diuinitus reſpōſum
eſt: Letabūt in cubilibus ſuis. Interea
btūs audoenus: oꝛta diſcoꝛdia inter gen
tē frācoꝛum: et auſtraſioꝝ coloniā pacis
cauſa perrexit: ſigno crucis quēdā mutū
ſignauit: et linguā tacentē loqui cōtinuo
fecit: ⁊ diſcoꝛdē populū initis pacis fede-
ribus cōcoꝛdauit: ⁊ in neuſtria demoniū
fugauit. Tunc vir dei: diē obitus ſui fe
bꝛibus vexat⁹ imminere cōſpiceret hoꝛ-
tatus eſt regē: vt abbatē anſbertū ei⁹ fa-
ceret ſucceſſoꝛē: ⁊ poſt quadꝛageſimū ter
tiū epatus ſui annū: anno etatis ſue no-
nageſimo: et anno incarnatiōis dñice ſe-
xcēteſimo ſeptuageſimonono kal'. ſeptē-
bꝛis migrauit ad dñm: et in eccleſia bea-
ti petri apoſtoli: rothomago in loco quē
viuens pparauerat ſepelitur. Poſt tri-
ceſimū ſepulture ſue annū: eius coꝛp⁹ in
tegrū: ⁊ abſq coꝛruptionis moleſtia illi-
batū repertū eſt. Circa annū dñi nōgē-
teſimū quīquageſimūſextū: tpe regis ed
gari: venerūt in angliā clerici quatuoꝛ ⁊
regali curie ſe pꝛeſentātes: ad conſpectū
regis et colloquiū adducti ſunt. Qui cū
tēpus opoꝛtunū: ſe nactos exiſtimarent
ꝙ in regnum eius reliquias ſcti audoeni
attulerāt: familiari affatu: aurib⁹ regis
intulerūt. Audito aūt rex: noīe ſcti audoe
ni: obſtupuit: nec ſe hoc credere poſſe vlla
ratiōe rñdit. At illi nichil verius eſſe aſſe
rētes: addiderūt. Pꝛoba qualicūq modo
magis tibi placuerit: igne ſeu quoꝛumli
bet miraculoꝝ experimētis. Et ſi coꝛp⁹
pꝛefati patris: ſilētibus miraculis: non
eſſe cōſtiterit: nos tāti mēdacij reos: lege
qua iuſtū fuerit punitos a tuo extermīa-
bis regno. Et ait rex. Hoc enī nō ſeculari
ſed examine debet eccleſiaſtico diffiniri.
Suſtinete ergo donec archieps̄ veniat:
que dicitis audiat: audita examinet: di-
iudicet: ⁊ quid in tāta re ſit tenēdū ſentē-
tiā ferat. Cū aūt archieps̄: ſctūs odo ad-
ueniſſet: ⁊ clerici interrogati in ſuo ꝓpo-
ſito perſeueraſſent: ⁊ examinatiōe oſten-
ſionis diuīe: rē inueſtigare magnis pꝛe-
cibus exoꝛaſſent: ait eps̄. Adducatur le-
pꝛoſus aliquis: vt ex euētu illius cognoſ-
cam⁹ quid de reliquijs iſtis certa fide te-
neamus. Tāte ſiquidē pietatis: tāte vir
tutis: tantoꝛūq meritoꝝ credimus eſſe
ſctm̄ audoenum: vt ſi ipſe vere eſt de quo
agimus ſua nobis bonitate: ea ꝙ pꝛo glo
ria dei ⁊ ſua oſtenſione humiliter petieri
mus: nō negabit. Adductus eſt igiẗ qui-
dā in mediū hoꝛrida coꝛpoꝛis feditate coꝛ
ruptus. Quē pōtifex odo cum vno de oſſi
bus allatis: in modū crucis tertio conſi-
gnans: ita mox omni coꝛruptiōis hoꝛro-
re deterſo: ad inuocationē noīs ſcti audo-
eni ſanauit: vt tāti mali veſtigiū in hoīe

nullū penitus reſideret. Allatus eſt etiā
in lectō alter egrotus: peraliſis morbo to-
to corpe diſſolutus: mortis potius ꝙ vi-
te imaginē in ſe vultu/voce/⁊ mēbrorū
oīm ſtupore ptendēs. Pōtifex ergo ipſa-
rū reliquiarū caput aſſumens ſuper cor-
pus iā pene extinctū: poſuit: ⁊ flexis ge-
nibus pronus orauit: quatinus ob meri
ta ⁊ interceſſiones beati audoeni: priſti-
ne ſanitati paraliticꝰ redderet̃ ſi ipm qdē
caput eius fuit: dū in hac trāſitoria vita
degebat. Mira dei pietas: ⁊ potentia ve
re mirāda. Cōfeſtim ad tactū capitis ſa-
cri: hōmo ſanus erigitur et gaudēs atq̃
exultans: in voce laudis: et iubilo cordis
ad ſua regreditur. Patrata ſunt etiã:
per eaſdē reliquias: ipſo tpe ⁊ alia mira-
cula nō pauca: que breuitatis cauſa trā-
ſiuimus: nullū in prolixitatibꝰ grauare
volentes. His ita geſtis: rex antiſtites et
qui aderāt: valde exhilarati: deū in ſctm̄
ſuū glorificabāt. Tūc rex cū pontifice ha
bito cōſilio: clericos conuenit: et quid eis
pro adeptione ſacrorū que detulerant: fa
cere deberet diligēter inquirit. Referunt
ipſi hoc ⁊ ipſorū volūtati. Tūc regis mu
nificētia ſupra id qđ petebāt: copiam ſue
largitatis extēdit: pōtificiq̃ ait Cū reſpe
ctus gratie dei: nos et regnū anglorū tā-
ti amici ſui preſentia ſublimauerit: vide
tur cōuenire: vt ⁊ nos ipi ſctō: qui ad nos
venire dignatus eſt: in maiori ⁊ digniori
loco totius regni: perpetuā māſionē pro-
curemus cōdonare. Quapropter reuerē
de pater: ad eccleſiā cui deo auctore preſi-
des: has ſctās reliquias: condigna reue
rētia transfer: et eius patrocinio atq̃ tu-
tamini ipſam eccleſiā ⁊ quicqđ ad eā per
tinet cōmenda. Qđ cū epſ feciſſet: ipi cle
rici: loci dignitatē cōſiderantes: ⁊ mona-
chorū religionē: facti ſunt monachi inter
eos: ⁊ in ſeruitio dei ⁊ beati audoeni: vſq̃
ad finē vite ſue: iugiter permāſerūt. Fa-
ctū eſt autē ſcriniū precioſum in quo oſſa
ſacra diuerſis inuolumētis obuoluta: cū
honore ſunt locata. Cū monachus qui-
dā cātuarienſis eccleſie: demonio vexare
tur fratres conſilio habito reliquias ſan
cti audoeni ſumentes: ad infirmū fratrē
detulerūt. Nec dū oſtiū domus in qua vi
ctus ferro tenebatur intrauerant: ⁊ ecce
ille deintus: clamoſa voce perſtrepebat
dicēs. Quid eſt quo tenditis? Nichil mi-
chi ⁊ ſancto audoeno cōmune eſſe ſciatis
nec me illi preſentādū: qualibet vi aut ar
te noueritis. Quapropter ſicut veniſtis
recedite: et vos inaniter fatigare nolite.
Illi tamē intrepidi reluctantē demonia
cū ſecū violēter adducūt: ipſo inceſſanter
vociferante: ſibi vim ⁊ iniuriā fieri: ſe ta-
mē preſentiā ſctī audoeni modis omnibꝰ
deteſtari. Itaq̃ vno de oſſibꝰ ſctī audoe-
ni ſuper eo impoſito: ſtatim cōquieuit: a
ſua veſania liberatus: nec vlterius hu-
iuſmodi eſt furore fatigatus.

De ſancto Auguſtino epō et cōfeſſore.

ANno ſiquidē dñi quīgenteſi-
mo nonageſimoſexto: ſctūs
papa gregorius diuino ad-
monitus inſtinctu: miſit ſer
uum dei auguſtinū et alios plures cū eo
monachos timentes deū: predicare ver-
bū dei genti anglorū: anno circiter cente-
ſimo quinquageſimo aduētus eorum in
britāniam. Qui cū iuſſis pōtificalibꝰ ob
tēperātes: memoratū opus aggredi ce-
piſſent: ⁊ aliquātulū itineris cōfeciſſent:
percuſſi timore inerti: redire domū potiꝰ
ꝙ barbarā ferā incredulāq̃ gentem: cu-
ius nec linguā quidē noſſent: adire cogi-
tabāt: ⁊ hoc eſſe tutius cōmuni cōſilio de
cernebant. Nec mora auguſtinū quē eis
epm ordinandū ſi ab anglis ſuſciperent̃
diſpoſuerat: domū remittūt: qui a beato
gregorio: hūili ſupplicatu obtineret: ne
tā periculoſam tā laborioſam tā incertā
peregrinationē adire deberēt. Quibꝰ il-
le exhortatorias mittens litteras: in opꝰ

eos verbi diuiſo cõſiſos auxilio: pꝛoficiſci
ſuadet. Quarum videlicet litterarũ iſta
eſt foꝛma. Gregoꝛius ſeruus ſeruoꝛum
dei: ſeruis dñi nr̃i. Quia melius fuerat
bona nõ incipere quã ab his q̃ cepta ſunt
cogitatiõe retroꝛſum redire. Sũmo ſtu-
dio dilectiſſimi filij opoꝛtet vt opus bonũ
qđ auxiliãte domino cepiſtis impleatis.
Nec laboꝛ vos ergo itineris: nec maledi-
coꝛũ hoĩm lingue deterreãt: ſed omni in-
ſtãtia: omniqꝫ feruoꝛe que ichoaſtis: deo
auctoꝛe peragite. Sciẽtes ꝙ laboꝛẽ ma-
gnũ maioꝛ eterne retributiõis gloꝛia ſe-
quetur. Remeanti autẽ auguſtino p̃poſi
to vr̃o: quẽ ⁊ abbatẽ vobis cõſtituimus:
in omnibus humiliter obedite: ſcientes
veſtris animabus per oĩa ꝓfuturũ: quic
quid fuerit a vobis in eius admonitione
cõpletũ. Omnipotẽs deꝰ ſua gratia vos
pꝛotegat: et vr̃i laboꝛis fructũ: in eterna
patria me videre cõcedat: quatinus et ſi
vobiſcuꝫ laboꝛare nequeo: ſimul tñ gau-
dio retributionis inueniar quoniã labo-
rare ſcilicet volo. Deꝰ nos incolumes cu-
ſtodiat dilectiſſimi filij Data die decima
kalẽdarũ auguſtarũ: imperãte dño nr̃o
mauricio tiberio piiſſimo auguſto anno
quartodecimo: poſt conſulatũ eiuſdẽ dñi
nr̃i anno decimotertio indictione quarta
decima. Miſit etiã idẽ venerabilis pon-
tifex ad eutheriũ arelatẽſem epm̃ vt au-
guſtinũ bꝛitãniã pergentẽ benigne ſuſci
peret litteras: quarũ iſte eſt textus. Re
uerẽdiſſimo ⁊ ſctiſſimo fratri eutherio co
epiſcopo: gregoꝛius ſeruus ſeruoꝛũ dei.
Licet apud ſacerdotes habentes deo pla
citã charitatẽ: religioſi viri nullius com
mẽdatione indigeãt: quia tamẽ tempus
aptũ: ſe ſcribẽdi ingeſſit: fraternitati ve-
ſtre nr̃a mittere ſcripta curauimus: inſi
nuantes latoꝛẽ pꝛeſentiũ auguſtinũ ſer-
uũ dei: de cuius certi ſumus ſtudio: cum
alijs ſeruis dei: illic nos pꝛo vtilitate aĩa
rũ auxiliãte dño direxiſſe: quẽ neceſſe eſt
vt ſacerdotali ſtudio ſctitas veſtra adiu-
uare: et ſua ei ſolatia p̃bere feſtinet. Cui
etiã vt pꝛomptioꝛes ad ſuffragãdũ poſſi
tis exiſtere cauſam vobis iniũximꝰ ſub-
tiliter indagare. Scientes ꝙ ea cognita
tota vos ꝓpter deũ deuotione ad ſolaciã-
dũ quia res exigit comodetis. Cãdidum
pꝛeterea pꝛeſbyterũ cõmunẽ filiũ: quẽ ad
gubernationem patrimoniali eccl'ie nr̃e
trãſmiſimus charitati vr̃e in omnibus
cõmẽdamus. Deus te incolumem cuſto
diat: reuerẽdiſſime frater. Data die deci
ma in oĩbus vt ſupꝛa. Roboꝛatus ergo
cõfirmatiõe vtĩ patris gregoꝛij auguſti-
nus: cũ famulis xp̃i qui erãt cũ eo: redijt
in opus verbi: peruenitqꝫ bꝛitãniã. Erat
eo tp̃e rex ethelbertus in cancia potẽtiſſi
mus: qui ad cõfiniũ: vſqꝫ humbꝛe flumi-
nis maximi quo meridiani ⁊ ſeptemtrio
nales angloꝛũ populi dirimuntur: fines
imperij tetẽderat. Eſt aũt ad oꝛientalem
cãtie plagã thanatos inſula non modica
id eſt magnitudinis iuxta conſuetudinẽ
eſtimationis angloꝛũ familiarũ ſexcẽta-
rũ: quã a cõtinẽti terra fluuiꝰ wantſum
qui eſt latitudinis circiter triũ ſtadioꝛũ:
et duobus tñ in locis eſt tranſmeabilis.
Utrũqꝫ enĩ caput pꝛotendit in mare. In
hac ergo applicuit ſeruus dei auguſtinꝰ
⁊ ſocij eius: viri vt ferũt ferme quadꝛagi
ta. Acceperãt autẽ p̃cipiente beato papa
gregoꝛio: de gẽte francoꝛũ interpꝛetes: ⁊
mittẽs ad ethelbertũ: mãdauit ſe veniſſe
de roma ac nunciũ ferre optimũ: qui ſibi
obtẽperãtibus: eterna in celis gaudia ⁊
regnũ ſine fine cũ deo viuo ⁊ vero futurũ
ſine vlla dubietate pꝛomitteret. Qui hec
audiens: manere illos in ea quã adierãt
inſula: ⁊ eis neceſſaria miniſtrari: donec
videret quid eis faceret iuſſit. Nam ⁊ an
tea ad eũ xp̃iane religionis fama perue-
nerat: vtpote qui et vxoꝛẽ habebat xp̃ia-
nã de gẽte frãcoꝛũ regia vocabulo berta
quã ea cõditione a parẽtibꝰ acceperat: vt

ritū fidei ac religiōis ſue: cum ep̄o quē ei
adiutoꝛē fidei dederāt: noīe lethardo: in-
uiolatū ſeruare: licētiā haberet. Poſt di-
es ergo aliquot: uenit ad inſulā rex: ⁊ re-
ſidēs ſub diuo iuſſit auguſtinū cū ſocijs
ad ſuū ibidē aduenire colloquium. Caue
rat autē ne in aliquā domū ad ſe introie-
rent: ueteri uſus augurio ne ſuperuētu
ſuo ſi qd̄ malefice artis habuiſſent: eū ſu
perādo deciperent. At illi nō demoniaca
ſed diuīa uirtute pꝛediti ueniebāt: crucē
pꝛo vexillo ferētes argēteam: ⁊ imaginē
dn̄i ſaluatoꝛis in tabula depictam: leta-
niaſqꝫ canētes pꝛo ſua ſimul ⁊ eoꝝ ꝓpter
quos et ad quos uenerant ſalute eterna:
dn̄o ſupplicabāt. Cūqꝫ ad iuſſionē regis
reſiderent: ait auguſtinus. Ad tuā o rex
totiuſqꝫ huius regni ꝑpetuā pacē huc in
greſſi: optimū nunciū ſempiterne leticie
vt pꝛidē mādauimus: afferimꝰ tibi. Si
ſuſceperis: hic ⁊ in eterno regno: eterna-
liter beatificaberis. Jā eni mūdi cōditoꝛ
⁊ redēptoꝛ humani gn̄is: regnū celoꝛum
aperuit: et de terrigenis celeſtes indige-
nas fecit. Sic eni deus dilexit mundū vt
filiū ſuum vnigenitū pꝛo mūdo daret: vt
omnis qui credit in ipſum nō pereat: ſed
habeat vitā eternā. Tā eni infinita cha-
ritate: idē dei filius: hoīes dilexit quos fe
cit: vt non ſolū homo inter hoīes fieri: ve-
rū etiā moꝛtē: moꝛtē autē crucis: pꝛo hoī-
bus pati dignaretur Sic eni placuit eiꝰ
ineffabili clementie: vt dyabolū captiua
toꝛē nr̄m nō in ſue diuinitatis maieſtate
ſed in nr̄e carnis infirmitate elideret: et
nos debitā pꝛedā: per indebitā crucis pe
nā: a faucibus impijſſimi tyꝛāni erueret
Cuius incarnata diuinitas innumeris
virtutibꝰ claret. Omni debilitate cura-
ta: omni virtute patrata celo/ſideribus/
terre/mari/inferno/ſe oīm deū oſtēdit et
dn̄m. Uētos ⁊ mare imperio ſedauit: flu
ctus maris quaſi ſolidū marinoꝛū calca
uit. Tandē moꝛi vt homo pꝛo hoībus di-
gnatus: in triduo a moꝛte ſicut deꝰ ſurre
xit: ⁊ ſolē qui in ſui conditoꝛis nece obte-
nebꝛatꝰ eſt: ſuo ſplēdoꝛe clarius illuſtra-
uit. Surrexit inquā: vt nos reſuſcitaret
aſcēdit ad celos: vt nos illuc triumphan
tes aggreget. Jnde iudex oīm ſeculoꝛū
veniet: vt credentes in regno ſuo dāpna-
tis incredulis perpetuo collocet. Ne aūt
ꝑcellētiſſime regnatoꝛ ſuperſtitiōis nos
iudices: ꝙ a roma in tuos fines tue tuo-
rūqꝫ ſalutis gr̄a laboꝛauimus deuenire
⁊ ignotis gētibus quaſi ingrata bn̄ficia
ſubꝛogare: noueris pijſſime magne cha
ritatis neceſſitate vꝛgente: id nos inten-
diſſe. Deſideramus eni ſuper oēm mun-
di appetitū et gloꝛiam ꝙ̄plurimos in re-
gno dei nr̄i cōciues habere: et qui in ſctō-
rū angeloꝛū cōſoꝛtiū poſſint pꝛoficere: ne
pereāt totis niſibus certamus ꝓſpicere
Hāc quippe beniuolētiā: xp̄i nr̄i benigni-
tas de ineſtimabili dulcedine ſpūs ſui: oī
bus ſue veritatis p̄conibus vbiqꝫ infun-
dit: vt ꝓpꝛijs neceſſitatibus poſtpoſitis
in oīm gentiū ſalutē exardeſcāt: ⁊ quaſi
bet nationes vt parētes/vt filios/vt fra
tres ⁊ cognatos habeāt: ⁊ oēs vna dei di
lectione amplexos: ad infinita oīm gau-
dioꝛū ac ſolēpnitatū ſecula pertrahere ſa
tagant. Tales regis nr̄i ſigniferi: cū in-
numeris miraculis facti teſtes/per gla-
dios/per ignes/per beſtias/per oīa toꝛ-
mentoꝛū et moꝛtis gn̄a: mūdū ſaluatoꝛi
ſuo inuictiſſime ſubdiderūt. Jā olim ro-
ma/iā grecia/iā reges ⁊ pꝛincipes terre
iā inſule gentiū ꝓpheticis inuitationibꝰ
attracte: cū ipſo oꝛbe terrarū gaudent re
gū dn̄m adoꝛare ⁊ illi imperpetuū ſerui-
re: per quē ⁊ cū quo perhēniter valeāt re
gnare. Tali etiā affatu: hodiernꝰ pater
totius xp̄ianitatis gregoꝛius: vr̄am ſal-
uationē ardentiſſime ſitiens: nec penaꝝ
nec moꝛtis timoꝛe ꝓhiberetur ad vos ve
nire ſi poſſet: ſed nō poteſt tot cōmiſſarū
aīarū curā deſerere. Quapꝛopter nos in

ſua vice miſit: vt viā eterne lucis ⁊ ianu-
am vobis pandamus regni celeſtis. Quod
ſi cōtemptis idolis demoniacis per xp̄m
intrare nō renuitis: certiſſima fide ſemꝑ
regnabitis. Cūq; hec ⁊ his ſimilia augu
ſtino diſſerente: eius comites ꝓut dn̄s
dedit: pleraq; adderent: rn̄dit rex dicens
Pulchꝛa quidē ſunt verba ⁊ ꝓmiſſa que
affertis: ſed quia noua ſunt ⁊ incerta: nō
his poſſum aſſenſum tribuere modo: re-
lictis eis que tāto tēpoꝛe cū omni anglo-
rū gente ſeruaui. Uerū quia de lōge huc
peregrini veniſtis: ⁊ vt ego michi videoꝛ
ꝑſpexiſſe: ea que vos vera ⁊ optima cre-
debatis: nobis quoq; cōmunicare deſide
raſtis: nolumus moleſti eſſe vobis: quin
potius benigno vos hoſpicio recipere: et
que victui vr̄o ſunt neceſſaria: miniſtra-
re curamus: nec ꝓhibemꝰ quin omnes
quos poteſtis fidei vr̄e religionis ꝑdicā-
do ſocietis. Dedit ergo eis manſionē in
ciuitate doꝛobernēſi que imperij ſui toti-
us erat metropolis: eiſq; vt ꝓmiſerat
cū adminiſtratiōe victus tēpoꝛalis: licē-
tiam quoq; ꝑdicandi nō abſtulit. Fertur
autē ꝙ appꝛopinquantes ciuitati: moꝛe
ſuo cū cruce ſctā ⁊ imagine magni regis
dn̄i nr̄i iheſu xp̄i hanc letaniā conſona vo
ce modularētur. Depꝛecamur te domīe
in omni miſericoꝛdia tua: vt auferat̄ fu-
roꝛ tuus ⁊ ira tua a ciuitate iſta: ⁊ de do-
mo ſctā tua: quoniam peccauimus. At
vbi datā ſibi manſionē intrauerāt: cepe-
rūt apoſtolicā pꝛimitiue eccleſie vitā imi
tari: oꝛationibus videlicet aſſiduis vigi
lijs ac ieiunijs ſeruiendo verbū vite qui
bus poterāt pꝛedicādo: cūcta huius mū-
di velut aliena ſpernendo: ea tm̄ que vi-
ctui neceſſaria videbantur: ab eis quos
docebāt accipiēdo: ſecūdū ea que docebāt
ipſi per oīa viuēdo: et paratū ad patiēdū
aduerſa queq; vel etiā moꝛiēdum pꝛo ea
quā ꝑdicabāt veritate aīm habendo. Cu
rabāt viciſſim oēs debiles: et languidos
vel ad ſe delatos: vel a ſe viſitatos. Adeo
vt nullus aut rarus in grege auguſtini
habebatur: qui nō gr̄a ſanitatū polleret
vt non minus miraculis ꝙ pꝛedicationi
bus tenebꝛas gentiliū illuſtraret. Quid
moꝛa? Crediderūt nōnulli ⁊ baptizaban
tur mirātes ſimplicitatē innocētis vite:
ac dulcedinē doctrine eoꝛū celeſtis. Erat
autem pꝛope ipam ciuitatē ad oꝛientem
eccleſia in honoꝛe ſctī martini antiquitꝰ
facta: dum adhuc romani bꝛitāniā inco-
lerēt: in qua regina quā chꝛiſtianā fuiſſe
pꝛediximus oꝛare cōſueuerat. In hac er
go et ipſi pꝛimo cōuenire: pſallere: oꝛare:
miſſas facere: pꝛedicare: et baptizare ce-
perūt: donec rege ad fidē cōuerſo: maioꝛē
pꝛedicādi per oīa ⁊ eccleſias fabꝛicādi vel
reſtaurandi licētiam acceperant. At vbi
ipſe etiā inter alios: delectatus vita mū-
diſſima ſctoꝛū: ⁊ ꝓmiſſis eoꝛū ſuauiſſi-
mis q̄ vera eſſe miraculoꝛū multoꝛū oſtē
ſione firmauerūt: credēs baptizatus eſt:
ceperunt plures cotidie ad audiendū ver
bum dei cōfluere: ac relicto gentilitatis
ritu vnitati ſe ſctē xp̄i eccleſie credendo ſo
ciare. Quoꝛū fidei ⁊ cōuerſioni ita cōgra
tulatus eſſe rex perhibetur: vt nullū ta-
mē cogeret ad chꝛiſtianiſſimū: ſed tantū-
modo credētes artioꝛi dilectiōe quaſi con
ciues ſibi regni celeſtis amplecteret̄. Di
dicerat eī a doctoꝛibꝰ auctoꝛibuſq; ſue ſa-
lutis: ſeruitiū xp̄i voluntariū: non coacti
ciū eſſe debere. Nec diſtulit quin etiā ipis
doctoꝛibus ſuis locū ſedis eoꝛum gradui
congruū: in doꝛoberni metropoli ſua do-
naret: ſimul ⁊ neceſſarias in diuerſis ſpe
ciebus poſſeſſiones cōferret. Interea vir
dn̄i auguſtinus venit arelas ⁊ ab archi-
ep̄o eiuſdem ciuitatis etherio: iuxta quod
iuſſa ſctī pr̄is gregoꝛij acceꝑat: archiepīs
genti angloꝛū oꝛdinatus eſt. Reuerſuſq;
bꝛitanniā: miſit cōtinuo romā laurentiū
pꝛeſbyterū et petrū monachū: qui beato
pontifici gregoꝛio gētem angloꝛū fidem

xp̄i ſuſcepiſſe ac ſe ep̄m factũ eſſe referrẽt
ſemul ⁊ de eis que neceſſaria videbantur
queſtionibꝰ: eius conſulta flagitãs. Nec
mora congrua queſtui reſponſa recepit:
que etiã hic comodium duximus inſerere
¶ Interrogatio beati auguſtini. Can-
tuariorũ eccleſie de ep̄is qualiter cũ ſuis
clericis conuerſentur: vel de his que fide-
liũ oblationibꝰ accedũt altario: quãte de-
beant fieri portiones: ⁊ qualiter ep̄s age-
re in eccleſia debeat. ¶ Rñſio bt̄i grego-
rij pape. Sacra ſcriptura teſtat̃ quaꝫ te
bene noſce dubiũ nõ eſt: ⁊ ſpecialiter bea-
ti pauli ad tymotheũ ep̄le: in quibus eũ
erudire ſtuduit: qualiter in domo dei con-
uerſari debuiſſet. Mos aũt ſedis apoſto-
lice eſt ordinatis ep̄is p̄cepta tradere: vt
in omni ſtipendio qđ accedit: quatuor de-
beant fieri portiones. Una videlicet ep̄o
⁊ familie eius propter hoſpitalitatẽ atqꝫ
ſuſceptionẽ: alia clero: tertia pauperibꝰ:
quarta eccleſijs reparandis. Sed qꝛ tua
fraternitas monaſterij regulis erudita:
ſeorſum fieri non debet a clericis ſuis: in
eccleſia anglorũ que auctore deo nuꝑ ad-
huc: ad fidem perducta eſt: hãc debet con-
uerſationẽ inſtituere: que in initio naſcẽ-
tis eccleſie fuit patribus nr̄is: in quibus
nullus eorum ex his que poſſidebant: ali
quid ſuũ eſſe dicebat: ſed erãt eis oĩa cõia
Si qui vero ſunt clerici extra ſacros ordi
nes cõſtituti qui ſe cõtinere non poſſunt:
ſortiri vxores debent: ⁊ ſtipẽdia ſua exte-
rius accipere: quia et de eiſdẽ patribꝰ de
quibus prefati ſumus nouimus ſcriptũ
ꝙ diuidebatur ꝓut cuiqꝫ opus erat. De
eorũ quoqꝫ ſtipendio cogitandũ atqꝫ ꝓui
dendũ eſt: ⁊ ſub eccleſiaſtica regula ſunt
tenẽdi: vt bonis moribus viuant: ⁊ canẽ
dis pſalmis inuigilent: ⁊ ab omnibus il
licitis ⁊ cor ⁊ linguã ⁊ corpus deo aucto-
re cõſeruẽt. Cõmuni aũt vita viuẽtibus
iã de faciendis portionibus vel exhiben-
da hoſpitalitate: et ad implenda mĩa no-
bis quid erit loquendũ: cum omne qđ ſu-
per eſt in cauſis pijs ac religioſis erogã-
dum eſt: dño magiſtro oĩm docente. Qđ
ſupereſt: date elemoſinã ⁊ ecce oĩa mũda
ſunt vobis. ¶ Interrogatio bt̄i auguſti
ni. Cũ vna ſit fides: quomõ ſunt eccleſia
rũ diuerſe cõſuetudines: ⁊ altera conſue-
tudo miſſarũ in ſancta romana eccleſia:
atqꝫ altera in galliarũ tenetur. ¶ Reſpõ
ſio beati gregorij pape. Nouit fraterni-
tas tua: romane eccleſie conſuetudinem
in qua ſe meminit nutritã: ſed michi pla
cet vt ſiue in romana: ſiue in galliarum:
ſeu in qualibet eccleſia aliquid inueniſti:
qđ plus omnipotẽti deo poſſit placere ſol
licite eligas: ⁊ in anglorũ eccleſia: que ad
huc ad fidem noua eſt: inſtitutione preci-
pua que de multis eccleſijs colligere po-
tuiſti: infundas Nõ enĩ pro locis res: ſed
pro bonis rebꝰ: loca amãda ſunt. Ex ſin-
gulis ergo quibuſqꝫ eccleſijs: q̃ pia: q̃ reli
gioſa: que recta ſunt elige: et hec quaſi in
faſciculũ collecta: apud anglorũ mentes
in cõſuetudinẽ depone. ¶ Interrogatio
beati auguſtini Obſecro qđ pati debeat
ſiquis aliquid furto abſtulerit: ¶ Rñſio
bt̄i gregorij pape. Hoc tua fraternitas
ex perſona furis penſare poteſt: qualiter
valeat corrigi. Sũt enĩ quidã qui haben
tes ſubſidia furtũ perpetrant: ⁊ ſunt alij
qui in hac re ex inopia delinquunt Unde
neceſſe eſt vt quidã nimis: quidam vero
verberibꝰ: et quidã diſtrictius: quidam
autẽ leuius corrigãtur. Et cum paulo di
ſtrictius agitur ex charitate agendũ eſt:
⁊ nõ ex furore: quia ipſi hoc preſtatur qui
corrigitur ne iehenne ignibus tradatur.
Sic enĩ nos fidelibꝰ tenere diſciplinam
debemus ſicut boni patres carnalibꝰ fi-
lijs ſolent: quos ⁊ pro culpis verberibus
feriũt: ⁊ tamen ipſos quos doloribꝰ affli-
gũt: habere heredes querũt: et que poſſi-
dent ipſis ſeruãt: quos iratim ſequi vidẽ
tur. Hec ergo charitas in mente tenenda

eſt: ⁊ ipſa modũ correctiõis dictat: ita vt
mẽs extra ratiõis regulã omnino nichil
faciat Addas etiã quomõ ea que furto de
eccleſijs abſtulerĩt reddere debeãt ſed ab
ſit vt eccleſia cũ augmẽto recipiat: qđ de
terrenis rebus videtur amittere ⁊ lucra
de vanis querere. ¶ Interrogatio beati
auguſtini. Si debeãt duo germani fra-
tres ſingulas ſorores accipe: q̃ ſunt ab il-
lis longa progenie gñate: ¶ Rñſio beati
gregorij pape. Hoc fieri modis oĩbus li
cet. Nequaq̄ enĩ in ſacris eloquijs inue-
nit̃ qđ huic capitulo cõtradicere videat̃.
¶ Interrogatio beati auguſtini. Uſq̧
ad quotã gñationẽ debeãt fideles cũ pro-
pinquis ſibi cõiugio copulari: et nouercis
cognatis ſi liceat copulari coniugio. Rñ-
ſio bti gregorij pape Quedã terrena lex
in romana republica pmittit: vt ſiue fra
ter ⁊ ſoror: ſeu duorũ fratrũ germanorũ:
vel duarũ ſororũ: filius ⁊ filia miſceãtur.
Sed experimẽto didicimus ex tali cõiu-
gio ſobolẽ nõ poſſe ſuccreſcere ⁊ ſacra lex
phibet cognationis turpitudinẽ reuela
re. Unñ neceſſe eſt: vt iã tertia vel quarta
gñatio fideliũ: licẽter ſibi iũgi debeat: nã
ſcđa quã pdixim⁹ a ſe omni mõ debet ab-
ſtinere. Cũ nouerca autẽ miſcere: graue
eſt facin⁹: q̄r ⁊ in lege ſcriptũ eſt. Turpi-
tudinẽ pr̃is tui nõ reuelabis. Neq̧ ei pa
tris turpitudinẽ fili⁹ reuelare poteſt: ſed
q̄r ſcriptũ eſt: erũt duo in carne vna: q̃ tur
pitudinẽ nouerce q̃ vna caro cũ patre fu-
it reuelare pſumpſerit: profecto pr̃is tur
pitudinẽ reuelauit. Cum cognata quoq̧
miſcere phibitũ eſt: q̄r per iunctionẽ pri-
orem caro fratris fuerit fctã. Pro qua re
etiã iohãnes baptiſta capite trũcatus et
ſctõ martyrio cõſummatus: cui nõ eſt di
ctũ vt xp̄m negaret: ⁊ pro xp̄i cõfeſſiõe oc
ciſus eſt. Sed q̄r iſoẽ dñs nr̃ iheſus chri-
ſtus dixerat: ego ſum veritas: q̄r pro ve-
ritate iohãnes occiſus eſt: videlicet ⁊ pro
xp̄o ſanguinẽ fudit. Q̄r vero ſũt multi in
anglorũ gente: q̃ dũ adhuc in infidelitate
eſſent huic nephãdo coniugio dicũtur ad
mixti: ad fidẽ veniẽtes admonendi ſunt:
vt ſe abſtineant: ⁊ graue hoc eſſe peccatũ
cognoſcãt: tremẽdũ dei iudiciũ timeant:
ne pro carnali dilectiõe: tormenta eterni
cruciat⁹ icurrãt. Nõ tñ pro hac re corpis
⁊ ſanguinis dñi cõione priuandi ſunt: ne
in eis illa vlciſci videãtur in quib⁹ ſe per
ignorãtiã añ lauacrũ baptiſmatis aſtri-
xerũt In hoc eĩ tpe ſctã eccľia: quedã per
feruorẽ corrigit: quedã per mãſuetudinẽ
tolerat: quedã per cõſiderationẽ diſſimu
lat atq̧ ita portat et diſſimulat: vt ſepe
malũ qđ aduerſat̃ portãdo ⁊ diſſimulan-
do cõpeſcat. Oẽs aũt q̃ ad fidẽ veniũt ad-
monẽdi ſunt: ne tale aliq̃d audeãt perpe-
trare Si qui aũt ppetrauerĩt: corporis ⁊
ſanguinis dñi cõione: priuandi ſunt. Q̄r
ſicut in his q̃ per ignorãtiam fecerũt: cul
pa aliquaten⁹ tolerãda eſt: ita in his for-
titer inſequẽda: qui nõ metuũt ſciẽdo pec
care. ¶ Interrogatio bti auguſtini. Si
lõginquitas itineris magna interiacet:
vt epi nõ facile valeãt cõuenire: an debe-
at ſine aliorũ epõrũ preſentia epſ ordina
ri: ¶ Rñſio bti gregorij pape. Et quidẽ
in anglorum eccleſia: in qua adhuc ſolus
tu epſ inueniris: ordinare epm nõ aliter
niſi ſine epis potes: naz qñ de gallijs epi
veniũt q̃ in ordinatiõe epi teſtes aſſiſtãt.
Sed fraternitatẽ tuã ita volumus epos
ordinare: vt ipſi ſibi epi longo interuallo
minime diſiũgantur quatinus nulla ſit
neceſſitas vt in ordinatione epi paſtores
quoq̧ alij quorũ pñtia valde eſt vtilis fa
cile debeant cõuenire. Cũ igitur auctore
deo ita fuerint epi in propinquis ſibi locis
ordinati: per oĩa epõrũ ordinatio ſine ag-
gregatis trib⁹ vel quatuor epis fieri nõ
debet. Nã in ipis reb⁹ ſpũalib⁹ vt ſapiẽ-
ter ⁊ mature diſponant̃ exẽplũ trahere a
reb⁹ etiã carnalib⁹ poſſum⁹. Certe enim
dũ cõiugia in mũdo celebrãtur: cõiugati

quicq₃ cōuocant᷑: vt q̄ in via iā cōiugij preceſſerūt in ſubſequētis quoq₃ copule gaudio miſceātur. Cur nō ergo ⁊ in hac ſpūali ordinatiōe qua per ſacrū miniſteriū hō deo cōiūgit᷑ tales cōueniāt: qui vel in profecto ordinati epi gaudeāt: vel pro eiꝰ cuſtodia: oīpotēti deo p̄ces pariter fundāt᷑.

¶ Interrogatio bti auguſtini. Qualiter debemꝰ cū galliarū atq₃ britanniarū epis agere. ¶ Rūſio beati gregorij pape

In galliarū epis nullā tibi auctoritatē tribuimus: quia ab antiquis p̄deceſſorū meorū tpibus palliū arelatēſis eps accepit: quem nos priuare auctoritate percepta minime debemꝰ. Si igitur cōtigat: vt fraternitas tua ad galliarū prouīciā trāſeat cū eodē arelatēſe epo debet agere qualiter ſi qua ſunt in epis vicia corrigātur. Qui ſi forte in diſciplīne vigore trepidus exiſtat: tue fraternitatis zelo accēdēdus eſt. Cui etiā epl'as fecimus vt cū tue ſctitatis p̄ſentia in gallijs ⁊ ip̄e tota mēte ſubueniat: ⁊ q̄ ſunt creatoris nr̄i iuſſioni contraria ab eporū moribus cōpeſcat. Ip̄os autē extra auctoritatē ꝓpriā epōs galliarū iudicare nō poteris: ſed ſuadendo / blādiēdo / bonorū quoq₃ opm eis imitationē mōſtrādo: prauorū mētes ad ſctitatis ſtudia reforma. Qr ſcriptū eſt in lege Per alienā meſſem trāſiēs: falcē in eā mittere nō debet: ſed manu ſpicas conterere ⁊ māducare. Falcē eni iudicij mittere nō potes in ea ſegete q̄ alteri videt᷑ eſſe cōmiſſa: ſed per affectū boni opis frumēta dn̄ica vitiorū ſuorū paleis expolia ⁊ in eccl'ie corpe monēdo ⁊ perſuadendo quaſi mādādo cōuerte. Quicq̄d vero ex auctoritate agendū eſt: cū predicto arelatenſe epo agat᷑: ne p̄termitti poſſit hoc q̄d antiqua patrū inſtitutio inuenit. Britāniarꝝ vero oēs epos tue fraternitati committimus vt indocti doceāt᷑: infirmi pſuaſione roborēt᷑: ꝑuerſi auctoritate corrigantur.

¶ Interrogatio bti auguſtini. Si pregnās mulier debeat baptizari: aut poſt q̄ genuerit poſt quātū tēpus poſſit eccleſiā intrare: aut etiā ne morte preoccupet᷑ q̄d genuerit poſt quot dies hoc liceat ſacri baptiſmatis ſacrā ſuſcipere: aut poſt q̄tū tēpus huic vir ſuus poſſit in carnis copulatiōe cōiūgi: aut ſi mēſtrua conſuetudīe tenet᷑ an eccl'iā intrare liceat: aut ſacre cōmuniōis ſacrā percipere aut vir ſue cōiugi pmixtus priuſq̄ lauet᷑ aqua ſi eccl'iam poſſit itrare: vel etiā ad miſteriū cōionis ſacre accedere. Que oīa rudi anglorū gēti oportet haberi cōpta. ¶ Rūſio bti gregorij pape.

Hoc non ābigo fraternitatē tuā eſſe req̄ſitā: cui iā ⁊ rn̄ſum reddidiſſe me arbitror. Sed hoc q̄ ipſe dicere ⁊ ſentire potuiſti: credo q̄ mea apd te volueris rn̄ſione firmari. Mulier eteni pregnās cur nō debeat baptizari cum nō ſit añ oīpotētis dei oculos culpa aliqua fecūditas carnis. Nā cū primi parētes nr̄i in padiſo deliquiſſēt: immortalitatē quā acceperāt recto dei iudicio ꝑdiderūt. Quia itaq₃ idē omp̄s deꝰ hūanū genꝰ pro culpa ſua funditꝰ extinguere noluit: et immortalitatē hōi pro pctō ſuo abſtulit: ⁊ tamē pro benignitate ſue pietatis fecunditatē eſſe ſobolis reſeruauit. Quod igit᷑ nature humane ex oīpotētis dei dono ſeruatū eſt: qua ratione poterit a ſacri baptiſmatis gr̄a ꝓhiberi. In illo quippe myſterio in quo oīs culpa funditꝰ extinguit᷑: valde ſtultū eſt ſi donū gr̄e cōtradicere poſſe videatur. Cū vero enixa fuerit mulier poſt quot dies debeat eccl'iam intrare: teſtamēti veteris preceptione didiciſti: vt pro maſculo diebꝰ trigītatribꝰ: pro femīa āt diebꝰ ſexagītaſex debeat abſtinere. Qd̄ tn̄ ſciendū eſt q̄ in miſterio accipit᷑. Voluptas eteni carnis nō dolor in culpa eſt: in carnis cōmixtione voluptas eſt: nam in prolis prolatiōe gemitꝰ. Vn̄ ⁊ ipſi prime matri omniū dicitur: ī dolore paries. Si itaq₃ enixā mulierē prohibemus eccleſiā

intrare ipſam penã ſuã in culpã deputa-
m⁹. Baptizare aũt enixã mulierẽ vł hoc
qđ genuerit: ſi mortis periculo vrgetur: vł
ipſam hora eadẽ qua gignit vł hoc qđ gig
nit eadẽ qua natũ eſt nullo mõ ꝓhibetur
qꝛ ſcti miſterij grã ſicut viuẽtib⁹ atqꝫ diſ
cernẽtib⁹ cũ magna diſcretiõe ꝓuidenda
eſt: ita his qb⁹ mors imminet ſine vlla di
latiõe offerẽda: ne dũ adhuc tẽp⁹ ad pbẽ-
dũ redẽptiõis miſteriũ qrit: interuenien
te paululũ mora inueniri nõ valeat q̃ re-
dimat. Ad ei⁹ vero cõcubitũ vir ſu⁹ acce
dere nõ debet quoaduſqꝫ q̃ gignitur abla
ctet. Praua ãt in cõiugatorũ morib⁹ cõ-
ſuetudo ſurrexit vt mulieres filios quos
gignũt nutrire cõtẽpnãt: eoſqꝫ alijs mu-
lierib⁹ ad nutriẽdũ tradãt. Qđ videlꝫ ex
ſola cauſa incõtinẽtie videt inuẽtũ: qꝛ dũ
ſe continere nolũt deſpiciũt lactare quos
gignũt. He itaqꝫ q̃ filios ſuos ex praua cõ
ſuetudĩe alijs ad nutriẽdum tradũt: niſi
purgatiõis tẽp⁹ trãſierit: viris ſuis non
debẽt admiſceri: q̃ppe qꝛ ꝛ ſine part⁹ cau
ſa cũ inconſuetis mẽſtruis detinet viris
ſuis miſceri prohibet: ita vt morte lex ſa
cra feriat: ſiqs vir ad mẽſtruatã mulierẽ
accedat. Que tñ mulier dũ cõſuetudinez
menſtruã patit ꝓhiberi eccleſiã intrare
non debet: qꝛ ei nature ſupfluitas in cul-
pã nõ valet reputari: ꝛ per hoc qđ inuita
patit: iuſtũ nõ eſt: vt ingreſſu eccleſie pri
uetur. Nouim⁹ nãqꝫ ꝙ mulier q̃ fluxum
patiebat ſanguinis poſt tergũ dñi hũili
ter veniẽs: veſtimẽti ei⁹ fimbriã tetigit:
atqꝫ ab ea ſtati ſua ĩfirmitas receſſit. Si
ergo in fluxu ſanguinis poſita laudabili
ter potuit dñi veſtimẽtũ tãgere: cur que
mẽſtruũ ſanguinis patit ei nõ liceat dñi
eccleſiam intrare. Sed dices illã infirmi-
tas cõpulit: has vero de quib⁹ loquimur
cõſuetudo cõſtrigit. Perpẽde aũt chariſ-
ſime frater qꝛ oĩe qđ in hac mortali car-
ne patimur ex infirmitate nature eſt: di-
gno dei iudicio poſt culpã ordinatũ. Eſu-
rire nãqꝫ/ſitire/eſtuare/algere/laceſſere
ex infirmitate nature eſt. Et qđ eſt aliud
cõtra famẽ alimẽta: cõtra ſitim potũ: cõ-
tra eſtũ auras: cõtra frigus veſtẽ: cõtra
laſſitudinẽ requiem querere: niſi medica
mẽtũ qndẽ cõtra egritudines explorare
Femine itaqꝫ ꝛ mẽſtruus ſui ſanguinis
fluxus egritudo eſt. Si igit bñ preſum-
pſit q̃ veſtimentũ dñi in illa languore po
ſtea tetigit: qđ vni perſone infirmãti con
ceditur: cur nõ cõcedatur cũctis mulieri-
bus q̃ nature ſue vitio infirmãtur. Sctẽ
autẽ cõmunionis miſteriũ in eiſdẽ dieb⁹
pcipere non debet ꝓhiberi. Si aũt ex ve
neratiõe magna pcipere nõ p̃ſũpſit: lau-
dãda eſt: ſed ſi pceperit nõ iudicãda. Bo-
narũ q̃ppe mentiũ eſt: ꝛ ibi aliqñ culpas
ſuas agnoſcere vbi culpa nõ eſt: qꝛ ſepe ſi
ne culpa agit qđ venit ex culpa. Vñ etiã
cũ eſurim⁹: ſine culpa comedim⁹: quib⁹
ex culpa primi hoĩs fctm̃ eſt vt eſuriam⁹
Mẽſterna ei cõſuetudo mulierib⁹ nõ ali
qua culpa eſt videlicet q̃ naturaliter accẽ
dit. Sed tñ qđ natura ipſa ita viciata eſt:
vt etiã ſine voluntatis ſtudio videat eſſe
polluta ex culpa venit vitiũ: in quo ſe ipſa
qualis per iudiciũ fctã ſit hũana natura
cognoſcat: ꝛ hõ q̃ culpã ſponte ppetrauit
reatũ culpe portet inuit⁹. Atqꝫ ideo femi
ne cũ ſemetipſis cõſiderẽt: ꝛ ſi mẽſtrua cõ
ſuetudĩe ad ſacramẽtũ dñici corpis ꝛ ſan
guinis accedere nõ preſumãt de ſua rctã
cõſideratiõe laudãde ſũt. Dũ vero pcipi-
endo ex religioſe vite conſuetudĩe eiuſdẽ
miſterij amore rapiũt reprimende ſicut
p̃dixim⁹ nõ ſunt. Sicut enĩ in teſtamẽto
veteri exteriora opa obſeruãt ita in teſta
mẽto nouo nõ tã qđ exterius agitur ꝙ id
qđ interius cogitat ſollicita intẽtione at-
tẽditur vt ſubtili ſentẽtia puniatur. Nã
cũ multa lex velut ĩmũda mãducare pro
hibeat: in euãgelio tñ dñs dicit nõ qđ in-
trat in os coĩquinat hoĩem: ſed que exeũt
de ore illa ſunt q̃ coinquinãt hoiem. Atqꝫ

paulopoſt ſubiecit exponēs: ex corde exe-
unt cogitatiōes male. Ubi vberti indica
tū eſt: q2 illō ab oīpotēte deo pollutū eſſe i
ope oſtēdit̄: qđ ex pollute cogitationis ra
dice gn̄atur. Un̄ paul⁹ quoq3 apl's dicit.
Oīa mūda mūdis: coinq̄natis aūt ⁊ infi
delib⁹ nichil mūdū. Atq3 mox eiuſdē cau
ſam coinq̄natiōis annūciās ſubiūgit: co
inq̄nata ſunt eni ⁊ mēs eorū et cōſciētia.
Si ergo cib⁹ immūd⁹ nō eſt: cui mēs im
mūda nō fuerit: cur qđ mūda mēte muli
er ex natura patit̄ ei in immūdiciā depu
tat̄. Uir aūt cū ꝓpria cōiuge dormiēs: ni
ſi lot⁹ aqua intrare eccleſiā nō debet: ſed
neq3 lot⁹ intrare ſtati debet. Lex āt vete-
ri ppl'o p̄cipit vt mixt⁹ vir mulieri ⁊ laua
ri aqua debeat et an̄ ſolis occaſu3 eccleſiā
nō intrare. Qđ tn̄ ſpūaliter intelligi po-
teſt: q2 mulieri vir miſcetur: qn̄ illicite cō
cupiſcētie animus in cogitatiōe per dele
ctationē cōiūgit̄: q2 niſi prius ignis cōcu
piſcētie a mēte deferueat: dignū ſe cōgre
gatiōi fratrū eſtimare nō debet: q̄ ſe gra-
uari per nequitiā praue volūtatis videt
Quāuis de hac re diuerſe hoīm natiōes
diuerſa ſentiāt: atq3 alia cuſtodire videā
tur: romanorū tn̄ ſemꝑ ab ātiquioribus
vſus fuit: poſt ammixtionē ꝓprie coniu-
gis et lauachri purificationē q̄rere et ab
īgreſſu eccl'ie paululū reuerēter abſtine-
re. Nec hec dicētes culpā deputam⁹ eſſe
cōiugiū: ſed q2 ipa licita admixtio coniu-
gis ſine voluptate carnis fieri non pōt: a
ſacri loci ingreſſu abſtinendū eſt: q2 volu
ptas ipa eſſe ſine culpa nullaten⁹ poteſt.
Nō eī de adulterio vl' fornicatiōe ſed de le
gitio cōiugio nat⁹ fuerat q̄ dicebat. Ecce
eī in iniq̄tatib⁹ cōcept⁹ ſum: ⁊ in delictis
peꝑit me mr̄ mea. Qui eī in iniq̄tatib⁹ ſe
conceptū nouerat: a delicto ſe natū geme
bat: q2 portat in ramo hūorē vicij quē tra
xit ex radice. In q̄b⁹ tn̄ verbis nō admi-
xtionē cōiugū iniq̄tatē noīat: ſed ipam vi
delicet voluptatē admixtiōis. Sūt eteni
multa q̄ licita ac legitima ſunt: ⁊ tn̄ in eo
rū actu aliquaten⁹ fedamur. Sicut ſepe
iraſcēdo culpas inſequimur et trāquilli-
tatē in nobis animi ꝑturbam⁹. Et cū re-
ctū ſit qđ agit̄ nō eſt tn̄ approbabile qđ in
eo anim⁹ ꝑturbat̄. Cōtra vitia quippe de
linquētiū irat⁹ fuerat q̄ dicebat: turbat⁹
eſt pre ira ocul⁹ me⁹. Q2 eni nō valet niſi
trāquilla mēs in cōtēplatiōis ſe lucē ſuſ-
pēdere: in ira ſuū oculū turbatū dolebat:
q2 dū male actū deorſum inſequit̄ cōfun-
di atq3 turbari a ſummorū cōtēplatione
cogebatur. Et laudabilis ergo eſt ira cō-
tra vitiū: ⁊ tn̄ moleſta q2 turbatum ſe ali
quē reatū incurriſſe eſtimabat. Oportet
itaq3 legitiā carnis copula vt cauſa ꝓlis
ſit nō voluptatis ⁊ carnis cōmixtio creā
dorū liberorū ſit gr̄a nō ſatiſfactio vitioꝝ.
Siq̄s vero ſua cōiuge nō cupidine volu-
ptatis rapt⁹ ſed ſolūmō creādorū libero-
rū gr̄a vtitur: iſte ꝑfecto ſiue de ingreſſu
eccl'ie: ſeu de ſumēdo dn̄ici corꝑis ſangui
niſq3 miſterio: ſuo eſt iudicio relinquend⁹.
Q2 a nobis ꝓhiberi nō debet accipe: q̄ in
igne poſit⁹ neſcit ardere. Cū vo nō amor
optāde ſobolis ſed voluptas dn̄at̄ in ope
cōmixtiōis: habēt cōiuges etiā de ſua cō
mixtiōe qđ doleāt. Hoc eī eis cōcedit ſctā
p̄dicatio ⁊ tn̄ de ipa ɔceſſiōe metu aīm cō
cutit. Nā cū paul⁹ apl's diceret: q̄ ſe cōti-
nere nō poteſt habeat vxorē ſuā: ſtati ſub
iūgere curauit. Hoc aūt dico ſcđm indul-
gētiā nō ſcđm impiū. Nō eni indulgetur
qđ licet: q2 iuſtū eſt. Qđ igit̄ indulgeri di
xit: culpā eſſe demōſtrauit. Uigilanti ve
ro mēte pēſandu3 eſt q2 in ſyna mōte dn̄s
ad ppl'm locuturus: prius eūdē populu3
abſtinere a mulierib⁹ precepit. Et ſi illic
vbi dn̄s per creaturā ſubditā hoībus lo-
quebat̄ tāta ꝓuiſione eſt mūdicia corpo-
ris requiſita: vt q̄ verba dei ꝑciperēt mu
lierib⁹ mixti nō eſſent: quāto magis mu-
lieres q̄ corp⁹ dn̄i oīpotentis accipiūt: cu
ſtodire in ſe mūdiciā carnis debēt: ne ipa

ineſtimabilis miſterij magnitudie grauentur. Hinc eteni ad dauid de pueris ſuis per ſacerdotē dicit: vt ſi a mulieribus mūdi eſſent panes ꝓpoſitionis acciperēt quos oīno nō acciperēt: niſi pri⁹ mundos cos dauid a mulierib⁹ fateret. Tūc autē vir q̄ poſt admixtionē cōiugis lot⁹ aqua fuerit etiā ſacre cōmuniōis miſteriū valet accipe: cui ei iuxta p̄finitā ſententiā etiam eccleſiā licuerit intrare. ¶ Interrogatio bti auguſtini. Si poſt illuſionez q̄ per ſompniū ſolet accidere: vel corp⁹ dñi q̄libet accipe valeat: vel ſi ſacerdos ſit ſacra miſteria celebrare ¶ Rñſio beati gregorij pape. Hūc quidē teſtamētum veteteris legis ſicut in ſupiori capitulo iā diximus pollutū dicit: ⁊ niſi lotum aqua ei vſq3 ad veſperū itrare eccleſiā nō cōcedit Qd tñ aliter pp̄ls ſpūalis itelligēs: ſub eodē intellectu accipiet quo prefati ſum⁹ q3 quaſi per ſompniū illuditur: q̄ tēptat⁹ immūdicia veris imaginib⁹ in cogitatione inquinat. Sed lauādus eſt aqua: vt culpas cogitatiōis lachrymis abluat et niſi prius ignis tēptatiōis receſſerit reū ſe quaſi vſq3 ad veſperū cognoſcat. Sed eſt in eadē illuſiōe valde neceſſaria diſcretio: que ſubtiliter pēſare debeat ex qua re accidat mēti dormiētis. Aliqñ eni ex crapula: aliqñ ex nature ſuperfluitate: vel infirmitate: aliqñ ex cogitatiōe cōtigit. Et quidē cū ex nature ſuperfluitate vl' infirmitate euenerit: oīno hec illuſio nō eſt timēda: q3 hāc aīm neſciētē ptuliſſe magis dolēdū eſt q̄ feciſſe. Cū vero vltra modū appetitus gule in ſumēdis alimētis rapit atq3 idcirco humorū receptacula grauāt habet exiñ anim⁹ aliquē reatū: nō tamē vſq3 ad ꝓhibitionē pcipiendi ſcti miſterij vel miſſarū ſolēpnia celebrādi cū fortaſſe aut dies feſt⁹ exigit: aut exhiberi miſteriū pro eo q̄ ſacerdos ali⁹ i loco deeſt: ipa neceſſitas cōpellit. Nā ſi aſſunt alij q̄ implere miniſteriū valeāt: illuſio pro crapula fctā a pceptiōe ſacri miſterij prohiberi nō debet: ſed ab imolatione ſacri miſterij abſtinere (vt arbitror) hūiliter deb3: ſi tñ dormiētis mētē turpi imaginatiōe nō cōcuſſerit. Nā ſunt q̄bus ita plerūq3 illuſio naſcit: vt eorū anim⁹ etiā in ſompno corporis poſit⁹ turpib⁹ imaginatiōib⁹ nō fedet. Qua in re vnū ibi oſtēdit: ipa mēs rea: nō tñ ſuo iudicio libera: cū ſe ⁊ ſi dormiēti corpe nichil meminit vidiſſe: tñ in vigilijs corpis meminit in ingluuiē cecidiſſe. Sin vero ex turpi cogitatione vigilātis orit illuſio dormiētis: patet animo reat⁹ ſuus. Uidet eni a qua radice inquinatio illa pceſſerit: q3 q̄ cogitauit ſciens hoc ptulit neſciēs. Sed pēſandū eſt: ipſa cogitatio vtrū ſuggeſtiōe an delectatiōe vel qđ maius eſt pcti conſenſu acciderit. Trib⁹ eteni modis implet oīe pctm̄ videlicet ſuggeſtiōe: delectatiōe: conſenſu. Suggeſtio quippe fit per dyabolū: delectatio per carnē: cōſenſus per ſpm̄. Nā et primā culpā ſerpens ſuggeſſit: eua vero velut caro delectata eſt: adā vo velut ſpirit⁹ cōſenſit. Et neceſſaria eſt magna diſcretio: vt inter ſuggeſtionē atq3 delectationē: inter delectationem ⁊ cōſenſum iudex ſui anim⁹ p̄ſideat. Cū eni malignus ſpūs pctm̄ ſuggerit in mēte: ſi nulla pcti delectatio ſequit: oīno perpetratū nō eſt. Cū vero delectare caro cepit: tūc pctm̄ icipit naſci. Si aūt ex deliberatiōe cōſentit tūc pctm̄ cognoſcit pfici. In ſuggeſtione igit pcti ſemē eſt: in delectatiōe fit nutrimētū: in cōſenſu pfectio. Et ſepe cōtigit vt hoc qđ malign⁹ ſpūs ſemiat in cogitatione: caro in delectationē trahat: nec tñ aīa eidē delectatiōi cōſentiat. Et cū caro delectare ſine aīo neq̄at: ipe tñ anim⁹ carnis voluptatib⁹ reluctās: in delectatiōe carnali aliquo mō ligat inuit⁹ vt ei ex ratiōe cōtradicat ne cōſentiat: ⁊ tñ delectatiōe ligat⁹ ſit: ſed ligatū ſe vehemēter ingemiſcat. Uñ ⁊ ille celeſtis exercitus pci

puus miles gemebat dicēs. Uideo autē
aliā legē in mēbꝛis meis repugnantē le-
gi mētis mee: ⁊ captiuū me ducentē in le
gē peccati que eſt in mēbꝛis meis. Si au
tē captiuus erat: minīe pugnabat. Sed
⁊ pugnabat: quapꝛopter et captiu⁹ erat
⁊ pugnabat.. Igitur legi mētis: lex que
in membꝛis eſt repugnabat. Si aūt pu
gnabat: captiuus nō erat. Ecce itaqꝫ ho-
mo eſt (vt ita dixerim) captiuus et liber.
Liber ex iuſticia quā diligit captiuus ex
delectatiōe quā poꝛtat inuit⁹. Hucuſqꝫ
rñſiones bti pape gregoꝛij: ad cōſulta re
uerendiſſimi antiſtitis auguſtini epiſto
lā vero quā ſe arelatēſi epō feciſſe comme
moꝛat: ad virgiliū etherij ſucceſſoꝛem de
derat cuius hec foꝛma eſt. Reuerēdiſſi-
mo ⁊ ſctiſſimo fratri virgilio epō: grego-
rius ſeruus ſeruoꝛū dei. Quātus ſit affe
ctus veniētibus ſpōte fratrib⁹ impēden
dus: ex eo qđ plerūqꝫ ſolēt charitatis cau
ſa inuitari cognoſcitur. Et ideo ſi cōmu-
nē fratrē auguſtinū epm ad vos venire
contigerit: ita illū dilectio vr̄a ſicut decet
affectuoſe dulciterqꝫ ſuſcipiat: vt et ipm
conſolationis ſue bono refoueat: et alios
qualiter fraterna charitas colenda ſit do
ceat. Et qm̄ ſepius euenit vt hi qui longe
ſunt poſiti pꝛius ab alijs que ſunt emen-
dāda cognoſcāt: ſi quas foꝛte fraternita-
ti veſtre ſacerdotū vel alioꝛū culpas intu
lerit: vna cū eo reſidētes ſubtili cūcta in-
ueſtigatione perquirite: ⁊ ita vos in ea q̄
deū offendūt ⁊ ad iracundiā ꝓuocant: di
ſtrictos ac ſollicitos exhibete: vt ad alio-
rum emendationē ⁊ vīdicta culpabilem
feriat: ⁊ innocentem falſa opinio nō affli-
gat. Deus te incolumē cuſtodiat reuerē-
diſſime frater Data die decima kalenda
rum iuliarū imperāte dn̄o nr̄o mauricio
tiberio pijſſimo auguſto anno nonodeci-
mo: pōtificatus eiuſdē domini nr̄i anno
octauodecimo: indictiōe quarta. Pꝛete-
rea idē papa gregoꝛi⁹ auguſtio epiſcopo
quia ſuggeſſerat ei: multā quidē ſibi eſſe
meſſem: ſed operarios paucos: miſit cū
pꝛefatis ſuis legatarijs: plures coopera
toꝛes ac verbi miniſtros: in quib⁹ pꝛimi
⁊ pꝛecipui erant: mellitus: iuſtus: pauli
nus: rufinianus: ⁊ per eos gn̄aliter vni-
uerſa que ad cultū erant ac miniſteriū ec
cleſie neceſſaria: vaſa videlꝫ ſacra: et ve-
ſtimenta altariū: oꝛnamenta quoqꝫ eccle
ſiarū: et ſacerdotalia vel clericalia indu-
mēta: ſanctoꝛū et apoſtoloꝛū ac martyꝛū
reliquias: necnō ⁊ codices plurimos. Mi
ſit etiā litteras in quibus ſignificat ſe ei
palliū direxiſſe: ſimulqꝫ inſinuat qualiter
epōs in bꝛitannia conſtituere debuiſſet.
Quarū litterarū iſte eſt textus. Reue-
rēdiſſimo ⁊ ſanctiſſimo fratri auguſtino
coepō: gregoꝛius ſeruus ſeruoꝛū dei. Cū
certum ſit pꝛo omnipotēte deo laboꝛanti
bus: ineffabilia eterni regni pm̄ia reſer-
uari: nobis tn̄ eis neceſſe eſt honoꝛū bn̄fi
cia tribuere: vt in ſpūalis operis ſtudio:
ex remuneratione valeāt multiplici⁹ in-
ſudare. Et quia noua angloꝛum eccleſia
ad omnipotētis dei grām eodē dn̄o largi
ente: ⁊ te laboꝛante perducta eſt: vſum ti
bi pallij in ea: ad ſola miſſarū ſolempnia
agenda cōcedimus: ita vt per loca ſingu
la: duodecim epōs oꝛdines: qui tue ſubia
ceant ditioni: quatinus londoniēſis ciui-
tatis epus ſemp impoſterū a ſynodo pꝛo
pꝛia debeat conſecrari: atqꝫ honoꝛis pal-
liū: ab hac ſctā ⁊ apoſtolica cui deo aucto
re deſeruio ſede percipiat. Ad eboꝛacā ve
ro ciuitatē volumus epm mittere: quem
ipſe iudicaueris oꝛdinari: ita dūtaxat vt
ſi eadē ciuitas cū finitimis locis verbum
dei receperit: ipſe quoqꝫ duodecim epiſco-
pos oꝛdinet: ⁊ metropolitani honoꝛe per
fruatur. Quia ei quoqꝫ: ſi vita comes fu
erit palliū tribuere: dn̄o fauente diſponi
mus: quē tamen tue fraternitatis volu-
mus diſpoſitiōi ſubiacere. Poſt obitū ve
ro tuū: ita epīs quos oꝛdinauerit pꝛeſit:

vt londonieſis epi nullo modo ditiōi ſub⸗
iaceat. Sit vero inter lōdonie et eborace
ciuitatis epos impoſterum: honoris iſta
diſtinctio vt ipſe prior habeatur: qui pri⸗
us fuerit ordinatus. Cōmuni aūt cōſilio
⁊ concordi actione queqꝫ ſunt pro xpi zelo
agenda diſponant: vnanimiter recte ſen
ciāt: ⁊ ea que ſenſerint: nō ſibimet diſcre⸗
pando perficiāt. Tua vero fraternitas:
nō ſoluꝫ eos epos quos ordinauerit: neqꝫ
hos tm̄modo qui per eborace epm fuerit
ordinati: ſed etiā oēs britānie ſacerdotes
habeat dn̄o nr̄o iheſu xpo auctore ſubie⸗
ctos: quatinus ex lingua et vita tue ſcti⸗
tatis: ⁊ recte credēdi et bene viuendi for⸗
mā percipiāt: atqꝫ officiū ſuū fide ac mo⸗
ribus exequētes: ad celeſtia cū dn̄s volu
erit regna pertingāt. Deus te incolumē
cuſtodiat: reuerendiſſime frater. Data
die decima kalēdarū iuliarū: imperante
dn̄o nr̄o mauricio tiberio piiſſimo augu⸗
ſto: anno nonodecio: pontificatus eiuſdē
dn̄i: anno octauodecimo: indictiōe quar⸗
ta. Abeūtibus aūt prefatis legatariis
miſit poſt eos beatus papa gregori⁹ lit⸗
teras mēoratu dignas in quibus aperte
ꝙ ſtudioſe erga ſaluationē nr̄e gentis in
uigilauerit oſtēdit ita ſcribēs. Dilectiſ⸗
ſimo filio mellito abbati: gregorius ſer⸗
uus ſeruorū dei. Poſt diſceſſum cōgrega
tionis que tecū eſt valde ſumus ſuſpenſi
redditi: quia nichil de proſperitate veſtri
itineris: audiſſe nos cōtigit. Cū ergo de⸗
us opms: vos ad reuerēdiſſimū virū au⸗
guſtinum epm perduxerit dicite ei: quid
diu mecum de cauſa anglorum cogitās
tractaui videlicet q̄uia phana idolorum
deſtrui in eadem gente minime debeant
ſed ipſa que in eis ſunt idola deſtruātur:
aqua bn̄dctā fiat ⁊ in eiſdē phanis aſper
gatur: altaria cōſtruātur: reliquie ponā
tur qꝛ ſi phana eadē bene cōſtructa ſunt:
neceſſe eſt vt a cultu demonū in obſequiū
veri dei debeāt cōmutari vt dū gens ipa
eadē phana ſua nō videt deſtrui: de corde
errorē deponat: ⁊ deū verū cognoſcens et
adorans: ad loca que conſueuit: familia⸗
rius cōcurrat. Et quia boues ſolent in ſa
crificio demonuꝫ multos occidere: debet
eis etiā hac de re aliqua ſolēpnitas imu⸗
tari: vt die dedicatiōis vel natalicij ſctō⸗
rū martyrū: quorū illic reliquie ponūtur
tabernacula ſibi circa eaſdē eccl'ias: que
ex phanis commutate ſunt: de ramis ar
borū faciāt: ⁊ religioſis cōuiuijs ſolēpni⸗
tatē celebrent. Nec dyabolo iā animalia
immolent: ſed ad laudē dei in eſu ſuo aīa
lia occidant: et donatori oīm de ſacietate
ſua grās referant. Ut dum eis aliqua ex
terius gaudia reſeruantur: ad interiora
gaudia cōſentire facilius valeāt. Nā du
ris mētibus: ſimul omnia abſcidere im⸗
poſſibile eſſe nō dubium eſt: ⁊ is qui ſum
mū locū aſcendere nititur: gradibus vel
paſſibus: nō aūt ſaltibus eleuatur. Sic
iſraelitico pp̄lo in egypto: dn̄s ſe quidem
innotuit: ſed tamen eis ſacrificiorū vſus
q̄ dyabolo ſolebant exhibere: in cultu pro
prio reſeruauit: vt eis i ſuo ſacrificio aīa⸗
lia immolare pciperet: quatinus cor mu
tātes: aliud de ſacrificio amitterēt: aliud
retinerēt: vt ⁊ ſi ipa eſſent animalia: que
offerre cōſueuerāt: vero tm̄ deo hec: et nō
idolis immolantes: iā ſacrificia ipſa non
eſſent. Hec igitur dilectionē tuā predicto
fratri neceſſe eſt dicere: vt ipſe in preſenti
illic poſitus perpēdat: qualiter oīa debe⸗
at diſpenſare. Deus te incolumē cuſtodi
at: dilectiſſime fili. Data ⁊c. vt ſupra.
Quo in tpe miſit etiaꝫ auguſtino epiſto⸗
lā: ſuper miraculis q̄ per eū facta eſſe co⸗
gnouerat: in qua eum nec per illorum co
piā: periculū elatiōis incurreret: his ver
bis hortatur. Scio frater chariſſime: qꝛ
omps de⁹ per dilectionē tuā in gēte quā
elegi voluit: magna miracula oſtendit.
Unde neceſſe eſt vt de eodē dono celeſti et
timēdo gaudeas: ⁊ gaudēdo ptimeſcas.

Gaudeas videlicet quia anglorũ anime
per exteriora miracula: ad interiorẽ gra-
tiã pertrahũtur: pertimeſcas vero ne in
ter ſigna que fiunt: infirmus animus in
in ſui p̃ſumptione ſe eleuet: ⁊ vnde foras
in honorẽ tollitur: inde per inanez gloriã
intus cadat. Meminiſſe eteñ debemus
quia diſcipuli cũ gaudio a predicatiõe re
deũtes: dũ celeſti magiſtro dicerẽt. Dñe
in nomĩe tuo etiã demõia nobis ſubiecta
ſunt: protinus audierunt. Nolite gaude
re ſuper hoc: ſed potius gaudete: qꝛ noïa
vr̃a ſcripta ſunt in celo. In priuata enim
⁊ tpali leticia: mentẽ poſuerãt: q̃ de mira
culis gaudebãt: ſed de priuata ad cõmu-
nẽ: de tpali ad eternã leticiã reuocantur:
quibus dicit̃. In hoc gaudete: qꝛ noïa ve
ſtra ſcripta ſunt in celo. Nõ eni oẽs electi
miracula faciũt: ſed tamẽ eorũ noïa oïm
in celo tenẽtur aſſcripta. Ueritatis eteni
diſcipulis eſſe gaudiũ nõ debet: niſi de eo
bono: qđ cõe cũ oïb⁹ habent: in quo leticie
finem nõ habẽt. Reſtat itaqꝫ frater cha-
riſſime vt inter ea que operãte dño: exte-
rius facis: ſemper te interius ſubtiliter
iudices: ac ſubtiliter intelligas: et temet
ip̃m q̃s ſis: ⁊ quãta ſit in eadẽ gente gra-
tia pro cuius cõuerſione: etiã faciendorũ
ſignorũ dona percepiſti. Et ſi qñ te creato
ri nr̃o: ſeu per linguam: ſiue per opera re
miniſceris deliquiſſe: ſemꝑ hec ad memo
riã reuoces: vt ſurgẽtẽ cordis gloriã: me
moria reatus premat. Et quicqđ de faciẽ
dis ſignis accepis: vel accepiſti: hec non
tibi ſed illis deputes donata: pro quoꝝ ti
bi ſalute: collata ſunt. Miſit idẽ btũs pa
pa gregorius: eodẽ tpe etiã regi ethelber
to ep̃lam ſimul ⁊ dona: in diuerſis ſpecie
bus perplura tpalibus quoqꝫ honorib⁹:
regẽ glorificare ſatagens: cui glorie cele-
ſtis: ſuo labore ⁊ induſtria: noticiã proue
niſſe gaudebat. Exẽplar aũt ep̃le hoc eſt
Dño glorioſiſſimo atqꝫ p̃cellẽtiſſimo fi-
lio ethelberto regi anglorum Gregorius
epũs. Propter hoc omĩps de⁹ bonos quoſ
qꝫ ad pp̃lorũ regimina pducit vt per eos
oïbus quibus p̃lati fuerint: dona ſue pie
tatis impendat: qđ in anglorũ gẽte factũ
cognouim⁹: cui vr̃a gloria idcirco eſt pre-
poſita: vt per bona q̃ vobis conceſſa ſunt
etiã ſubiecte vobis genti ſuperna benefi
cia preſtarẽtur. Et ideo glorioſe fili: eam
quã accepiſti diuinit⁹ grãm: ſollicita mẽ
te cuſtodi. Chriſtianã fidem in pp̃lis tibi
ſubditis extendere feſtina: zelũ rectitudi
nis tue in eorũ cõuerſiõe multiplica: ido-
lorũ cult⁹ inſeq̃re: phanorũ edificia euer-
te: ſubditorũ mores ⁊ magna vite mũdi-
cia exhortãdo: terrẽdo: blãdiẽdo: corrigẽ-
do: et boni opis exẽpla mõſtrãdo edifica:
vt illũ retributorẽ inuenias in celo cuius
nomẽ atqꝫ cognitionẽ delataueris in ter-
ra. Ipſe eni quoqꝫ vr̃e glorie nomen: etiã
poſteris glorioſius reddet: cuius vos ho
norẽ queritis ⁊ ſeruatis in gẽtibus. Sic
eteni cõſtãtinus: quõdã piiſſimus impe-
rator romanã rẽpublicã: a peruerſis ido
lorũ cultib⁹ reuocãs: oïpotẽti deo dño no-
ſtro iheſu xp̃o ſecũ ſubdidit: ſeqꝫ cum ſub
iectis populis: tota ad eũ mente cõuertit
Uñ factũ eſt vt antiquorũ pricipũ nomẽ:
ſuis vir ille laudibus vinceret ⁊ tanto in
opinione preceſſores ſuos: quãto in bono
opere ſuperaret. Et nũc itaqꝫ vr̃a gloria
cognitionẽ vnius dei patris ⁊ filij ⁊ ſpũs
ſcti: regib⁹ ac pp̃lis ſibimet ſubiectis fe-
ſtinet infundere: vt ⁊ antiquos gẽtis ſue
reges: laudib⁹ ac meritis trãſeat: ⁊ quã-
to in ſubiectis ſuis aliena peccata deter-
ſerit: tãto etiã de peccatis ꝓpriis: añ om
nipotẽtis dei terribile examẽ: ſecurior fi-
at. Reuerendiſſimus frater noſter augu
ſtin⁹ ep̃s: in monaſterij regula edoct⁹: ſa
cre ſcripture ſcientia repletus: bonis au
ctore deo opib⁹ p̃ditus: queqꝫ vos ammo
net libenter audite: deuote peragite: ſtu-
dioſe in memoria reſeruate: qꝛ ſi vos eũ
in eo qđ pro oïpotẽte deo loquit̃ auditis:

idē omps de⁹: hūc pro vobis exorātē cele
ri⁹ exaudit. Si ei (qđ abſit) vba ei⁹ poſt-
ponitis qn eū omps deus poterit audire
pro vobis quē vos negligitis audire pro
deo. Tota igit mēte cū eo vos in feruore
fidei ſtrigite atq; anniſū illi⁹: vtute quā
vobis diuinitas tribuit adiuuate: vt reg
ni ſui vos ipe faciat eſſe pticipes cui⁹ vos
fidē in regno vro recipi facitis ⁊ cuſtodiri
Preterea ſcire gloriā vram volum⁹: q; ſi
cut in ſcriptura ſacra: ex verbis dni oipo
tētis agnoſcim⁹: pntis mūdi iā termin⁹
iuxta eſt: ⁊ ſctorū regnū vēturū eſt: quod
nullo vnq̄ poterit fine terminari. Appro
piquāte aūt eodē mūdi termīo multa im
minēt q̄ ātea nō fuerāt: videlʒ imutatio-
nes aeris: terroreſq; de celo: ⁊ cōtra ordi-
natioēm tpm / tēpeſtates / bella / fames /
peſtilētie / terremot⁹ per loca: q̄ tn̄ nō oīa
nris diebus vētura ſunt: ſed poſt nros di
es oīa ſubſequet. Vos itaq; ſi qua ex his
euenire i terra vra cognoſcitis: nullomō
vrm aīm pturbetis: q; idcirco hec ſigna
de fine ſeculi pmittūt: vt de aīab⁹ nris de
beam⁹ eſſe ſolliciti: de mortis hora ſuſpe
cti: ⁊ vēturo iudici in bonis actib⁹ inueni
amur eſſe pparati. Hec nunc glorioſe fili:
paucis locut⁹ ſū verbis: vt cū xpiana fi-
des in regno vro excreuerit: noſtra quoq;
apud vos locutio latior excreſcat: ⁊ tanto
pl⁹ loqui libeat: quāto ſe in mēte nra gau
dia de gētis vre pfectā cōuerſioē multipli
cāt Parua aūt exennia trāſmiſi: q̄ vobis
pua non erūt: cū a vobis ex bti petri apli
fuerit bndictioē ſuſcepta Omps itaq; de
us in vobis grām ſuaʒ quā cepit pficiat:
atq; vitā vraʒ et hic per multorū annorū
curricula extēdat: ⁊ poſt lōga tpa in cele-
ſtis vos patrie cōgregatioē recipiat. In
columē excellētiā vram grā ſupna cuſto-
diat: dne fili. Data die decia kalēdarū iu
liarū imperāte dno nro mauricio tiberio
piiſſimo auguſto: anno nonodecio: pōtifi
cat⁹ eiuſdē dni nri anno octauodecio indi
ctiōe quarta At auguſtin⁹ vbi in regia
ciuitate: ſedē epalē vt pdixim⁹ accepit: re
cuperauit in ea: regio fult⁹ adminiculo:
eccliaʒ quā inibi antiquo romanorū fide-
liū ope: factā fuiſſe didicerat: et eā in noie
ſcti ſaluatoris dei: et dni nri iheſu xpi ſa-
crauit atq; ibidē ſibi habitationē ſtatuit
⁊ cūctis ſucceſſorib⁹ ſuis. Fecit aūt ⁊ mo
naſteriū nō lōge ab ipa ciuitate ad orien-
tē: in quo ei⁹ hortatu ethelbert⁹ eccliam
btorū aplorū petri ⁊ pauli a fundamētis
cōſtruxit ac diuerſis donis ditauit: i qua
ipſius auguſtini ⁊ oīm epōrū dorobernē
ſiū ſimul ⁊ regū cācie: poni corpa poſſent
Quā tn̄ eccliaʒ: nō ipe auguſtin⁹ ſed ſuc-
ceſſor ei⁹ laurēti⁹ cōſecrauit. Prim⁹ autē
eiuſdeʒ monaſterij abbas: petr⁹ pſbyter
fuit: q̄ legat⁹ galliā miſſus: dimerſus eſt
in ſinu maris: q̄ vocat amflet: et ab inco-
lis loci: ignobili tradit⁹ ſepulture. Sed
omps de⁹ vt qualis meriti vir fuerit de-
monſtraret: omni nocte ſupra ſepulchrū
ei⁹ lux celeſtis apparuit: donec animad-
uertētes vicini q̄ videbāt ſctm̄ fuiſſe virū
q̄ ibi eſſet ſepult⁹ et inueſtigātes: vn̄ vel
q̄s eſſet: abſtulerūt corp⁹ ⁊ in bononia ci-
uitate: iuxta honorē tāto viro cōgruū in
eccleſia poſuerūt. Anno aūt dni ſexcēte
ſimoquito btūs gregori⁹ poſtq̄ romanā
ſedē: tredecim annis mēſib⁹ ſex diebus
decē rexiſſet: ad celeſtē gloriā trāſlat⁹ eſt.
Quē recte nrm appellare poſſum⁹ et de-
bem⁹ aplm: q; cū primū in toto orbe gere
ret pōtificatū: et cōuerſis iā dudū ad fidē
veritatis eſſet plat⁹ eccleſijs: nram gētē
eaten⁹ idolis mācipatā: xpi fecit eccleſiā
Nec ſilētio ptereūda opinio: q̄ de btō gre-
gorio traditioē maiorū ad nos vſq; plata
eſt: qua videlicet ex cauſa āmonit⁹: tā ſe-
dulā erga ſalutē noſtre gētis curā geſſit.
Dicūt q; die quadā cū aduenientib⁹ nup
mercatorib⁹ multa venalia i forū fuiſſēt
allata: multi ad emendū confluxiſſent: ⁊
ipm gregoriū inter alios aduenifſe: ac vi

diſſe inter alia pueros venales poſitos:
cādidi corpis ac venuſti vult⁹: capilloꝝ
quoqꝫ forma egregia. Quos cū aſpiceret
īterrogauit de qua regiōe vł terra eſſent
allati? Dictūqꝫ eſt: q̄ de britānia inſula:
cui⁹ incole talis eſſēt aſpect⁹. Rurſus in-
terrogauit vtrū inſulani xpiani eſſēt: an
paganicis adhuc erroꝛib⁹ implicati? Di
ctū eſt ꝙ eſſēt pagani. At ille ītimo ex cor-
de lōga trahēs ſuſpiria: heu proch dolor
inquit: ꝙ tā lucidi vult⁹ hoīes: tenebrarū
auctor poſſidet tātaqꝫ grā frōtis pſpicue
mentē ab interna grā vacuā geſtat. Rur
ſus ergo interrogauit qđ eſſet vocabulū
gētis illi⁹? rn̄ſumqꝫ eſt ꝙ angli vocarent.
At ille. Bn̄ inquit angli: nā ⁊ angelicā ha
bēt faciē: et tales angeloꝝ in celis: decet
eſſe coheredes. Qđ habet nomē ipa puī-
cia de qua iſti ſūt allati? Rn̄ſum eſt: q̄ de-
iri vocarent idē puīciales. Et ille. Bn̄ inqt
deiri: q̄ de ira eruti: ad miām xpi vocādi
Rex puīcie illi⁹ quō appellat? Rn̄ſumqꝫ
eſt ꝙ alle diceret At ille alludēs ad nomē
ait. Alla ad laudem dei creatoris illis in
partib⁹ oportet cātari. Aſcēdēſqꝫ ad pōti
ficē ſummū: nōdū enī erat ipe pōtifex fa-
ctus rogauit vt gēti angloꝝ in britāniā
aliquos v̄bi miniſtros per quos ad xpm
cōuertent mitteret: ſeipm paratū eſſe in
hoc op⁹ dn̄o cooperāte pficiēdū: ſi tn̄ apo-
ſtolico pape hoc fieri placeret. Qđ dū pfi-
cere nō poſſet: q̄ ⁊ ſi pōtifex concedere illi
qđ petierat voluit: non tn̄ ciues romani:
vt tā longe ab vrbe tēderet permitterēt.
Mox vero pōtifex fctūs: op⁹ diu deſidera
tū pfecit: alios quidē p̄dicatores mittēs:
ſed ipe p̄dicationē vt fructificaret ſuis ex
hortationib⁹ ac p̄cib⁹ adiuuās. Interea
auguſtin⁹ adiutorio vſus ethelberti re-
gis: conuocauit ad ſuū colloquiū epos ſi-
ue doctores prime britonū puīcie: in lo-
co vbi vſqꝫ hodie ligua angloꝝ auguſti-
nes ok id eſt robur auguſtini in confinio
wictioꝝ ⁊ occidētaliū ſaxonū appellatur
cepitqꝫ eis fraterna admonitiōe ſuadere
vt pace catholica ſecū habita: cōmunem
euāgelizādi gētibus pro dn̄o laborē ſuſci
perēt. Nō eñ paſche diē dn̄icū ſuo tpe: ſed
a quartadecima vſqꝫ ad viceſimā obſer-
uabāt: q̄ cōputatio octogītaquatuor an-
noꝝ circulo cōtinet. Sed ⁊ alia plurima
vnitati eccłiaſtice ꝯtraria faciebāt. Qui
cū lōga diſputatiōe habita: neqꝫ p̄cibus
neqꝫ hortamētis: neqꝫ increpationibus
auguſtini ac ſocioꝝ ei⁹ aſſenſū p̄bere vo
luiſſēt: ſed ſuas poti⁹ traditiōes vniuer-
ſis q̄ per orbē ſibi in xpo concordāt eccłijs
p̄ferrēt: ſctūs pater auguſtin⁹ hūc labo-
rioſi ac lōgi certaminis finē fecit: ⁊ dixit.
Obſecremus deū q̄ habitare facit vnani
mes in domo patris ſui: vt ipe nobis inſi
nuare celeſtib⁹ ſignis dignet q̄ ſequenda
traditio: quib⁹ ſit vijs ad ingreſſū regni
illi⁹ pperādū. Adducat aliqs eger: ⁊ per
cui⁹ p̄ces fuerit curat⁹: hui⁹ fides ⁊ ope-
ratio deo deuota atqꝫ oīb⁹ ſequēda creda
tur. Qđ cū aduerſarij licet inuiti cōcede-
rēt: allat⁹ eſt qdā de gn̄e angloꝝ oculoꝝ
luce priuat⁹. Qui cū oblat⁹ britonū ſacer
dotib⁹ nichil curatiōis vel ſanatiōis ho-
rū miniſterio pciperet: tandē auguſtin⁹
iuſta neceſſitate cōpulſus: flectit genua
ſua ad p̄rem dn̄i nr̄i iheſu xpi: dep̄cās vt
viſū ceco quē amiſerat reſtitueret: et per
illuminationē vni⁹ hoīs corpalē in pluri
moꝝ corde fideliū: ſpūalis grāz lucis ac-
cēderet. Nec mora illumiat cecus ac ve-
ris ſūme lucis p̄co ab oīb⁹ p̄dicat augu-
ſtin⁹. Tūc britones cōfitent quidē intelle-
xiſſe ſe verā eſſe viā iuſticie quā p̄dicaret
auguſtin⁹: ſed nō poſſe ſe: abſqꝫ ſuoꝝ cō-
ſenſu ac licētia priſcis abdicare moribus
Vn̄ poſtulabāt vt ſecūdo ſynod⁹ plurib⁹
aduenientib⁹ fieret. Qđ cū eſſet ſtatutū:
venerūt ſeptē britonū epi: et plures viri
doctiſſimi: maxie de nobiliſſimo eoꝝ mo
naſterio bencornaburc mō ab anglis bā
gor vocato: cui tpe illo dinoot abbas pre-

fuiſſe narratur. Qui ituri ad prefatū cōſilium venerunt primo ad quedā virū ſctm̄ ac prudētē qui apud eos anachoritice vixit: cōſulentes an ad predicationē auguſtini ſuas deſerere traditiones deberēt. Qui rn̄dit. Si homo dei eſt: ſequimini illum. Dixerūt. Et vnde hoc poſſum⁹ probare? Et ille. Dn̄s inquit ait. Tollite iugū meū ſuper vos ⁊ diſcite a me quia mitis ſum ⁊ humilis corde. Si ergo auguſtinus ille mitis eſt ⁊ humilis corde: credibile eſt q̄ iugū xp̄i ⁊ ipē portet ⁊ vobis portandū offerat. Sin aūt imitis ac ſupbus eſt: cōſtat q̄ nō eſt de deo: neq̄ vobis ei⁹ ſermo curād⁹. Et illi. Et vnde vel hoc dinoſcere valeam⁹? Procurate inquit vt ipē prior cū ſuis ad locū ſynodi adueniat et ſi vobis appropiquātib⁹ aſſurrexerit: ſciētes quia famul⁹ xp̄i eſt: obtēperanter illū audite. Sin aūt vos ſpreuerit: nec corā vobis aſſurgere voluerit: cū ſitis numero plures: et ipē ſpernatur a vobis. Factumq̄ eſt vt veniētibus illis ſederet auguſtinus in ſella. Qđ illi videtes: mox in irā cōuerſi: eumq̄ notātes ſupbie cūctis que dicebat cōtradicere laborabāt. Dicebat autē eis q̄ in multis nr̄e cōſuetudini immo vniuerſali eccleſie contraria geritis: ⁊ tamē ſi in tribus his michi obtēperare vultis: vt paſcha ſuo tēpore celebretis: ⁊ miniſteriū baptizādi iuxta morem romane eccleſie cōpleatis: ⁊ gētibus anglorū vna nobiſcū verbū dn̄i p̄dicetis: ceteraq̄ agitis q̄uis morib⁹ nr̄is cōtraria equanimiter cūcta toleramus. At illi nichil horum ſe facturos neq̄ illum pro archiep̄o habituros eſſe rn̄debāt: ꝯferētes adiuicē quia ſi modo nobis aſſurgere noluit quāto magis ſi ei ſubdi ceperimus: iam nos pro nichilo cōtempnet. Quib⁹ auguſtinus fertur dixiſſe: quia ſi pacē cum fratribus accipere nollēt: bellū ab hoſtibus forent accepturi: ⁊ ſi nationi anglorū nollent viā vite predicare: per horū man⁹ vltionē eſſent mortis paſſuri. Qđ ita diuio agente iudicio patratū eſt. Siquidē poſt hec rex northāhūbrorū ethelfridus collecto grandi exercitu ad ciuitatē legionū que modo ceſtria dicitur maximaȝ gētis perfide ſtragē dedit. Cūq̄ bellū acturus videret ſacerdotes eorū qui ad exorandū deū pro milite bellū agente cōuenerāt ſeorſum in tutiore loco cōſiſtere: ſciſcitabatur qui eſſent hi: quidue acturi illuc cōueniſſent. Erāt aūt plurimi eorū de monaſterio bencor: id eſt bangor: in quo tātus fertur fuiſſe numerus monachorū: vt cū in ſeptē portiones eſſet cū prepoſitis ſibi rectorib⁹ monaſteriū diuiſum nulla harum portio minus q̄ trecentos hoīes haberet. Qui omnes de labore manuū ſuarū viuere ſolebāt. Horū ergo plurimi ad memoratā aciem peracto triduano ieiunio cū alijs orandi cauſa cōuenerant: habentes defenſorē noīe brocinailū: qui eos intētos precib⁹ a barbarorū gladijs protegeret. Quorū cauſā aduētus cū intellexiſſet rex ethelfridus ait Ergo ſi aduerſū nos ad deū ſuum clamāt: profecto et ipſi q̄uis arma nō ferant cōtra nos pugnāt qui aduerſis nos imprecationibus perſequūtur. Itaq̄ in hos primū arma verti iubet: ⁊ ſic ceteras nephāde militie copias: nō ſine magno exercit⁹ ſui dāpno deleuit Extinctos in ea pugna ferūt de his qui ad orādū venerāt: viros circiter mille ducētos: brocinailus ad primū hoſtiū aduentū cū ſuis terga vertēs: eos quos defendere debuerat: inermes ⁊ nudos ferientibus gladijs reliquit. Sicq̄ cōpletū eſt preſagiū ſancti pōtificis auguſtini q̄uis illo ad celeſtia regna tūc tranſlato: vt etiā tpalis interitus vltionē ſentirent perfidi: q̄ allata ſibi perpetue ſalutis cōſilia ſpreuerūt. Perrexit autē ſctūs auguſtinus: ad eboracā ciuitatē ſalutē oīm affectans. Ibat ſemper pedes: abſq̄ vehiculo: patiēs laborū vt verus apoſtolo-

rū ſucceſſoꝛ. Igitur circa fines eboꝛacos
iuxta iter homo quidā paraliticus ⁊ ocu
loꝛū lumine pꝛiuatus exclamauit dicēs.
Sācte auguſtine huic homini rerū ⁊ ſa-
lutis indigo: ſuccurre. Ad quē ſctūs acce
dēs dixit. Argentū nō eſt michi: qđ autē
habeo hoc do tibi. Surge ſanus in nomi
ne dñi nr̄i iheſu xp̄i. Qui ſtatim curatus
credens baptizatus eſt. Baptizauit aūt
in ipſo natalis dñi die: plus ꝙ decē milia
angloꝛū: abſqꝫ paruuloꝛū ac mulierū in-
finito numero: in fluuio qui ſwaluna mo
do ſwala dicitur. In tanta tamē irruen-
tiū turbarū pꝛeſſura: in tā diuerſo ſexus
⁊ etatū atqꝫ infirmoꝛū diſcrimine: cū oēs
per illud intrāſuadabile pꝛofundū trāſi-
rent: nullus omnino periit: nullus ſe ar-
tatū vel leſum planxit: oēſqꝫ egroti: ſicut
aīarū ita ⁊ coꝛpoꝛū moleſtias: in aqua de
poſuerūt. Stat hacten⁹ in eodē loco eccle
ſia in ſancti auguſtini honoꝛe ⁊ nomīe cō
dita. Regrediēs auguſtinus ab eboꝛaco:
obuiū quēdam habuit lepꝛoſum vlcero-
ſa ac pꝛurulenta feditate defoꝛmatū: ⁊ ſa
lutē petenti: condolens acceſſit dicēs. In
dñi ſaluatoꝛis noīe: mūdare ab omni le-
pꝛe tue illuuie. Et ſtatim oīs putrid⁹ hu
moꝛ: vt nubes aufugit: et abſoꝛpta pꝛoꝛ-
ſus immūdicia: cutis mūda totū hoīem
veſtiuit. Cūqꝫ pꝛouinciā que doꝛſeta ap
pellatur attigiſſet et vbiqꝫ vt angel⁹ dñi
reciperetur: incidit in quādā villam: vbi
plebs impia nō ſolū audire nequibat vi-
uifica documēta: verū ludibꝛia et oppꝛo-
bꝛia ſanctis ingerētes: a poſſeſſiōe ſua ſā
ctos dei lōge perturbabāt: nec manu pe-
perciſſe creditur man⁹ effrenis. Uir aūt
dei excuſſo puluere pedū in eos dignā ſu-
is meritis ſentētiā iniecit: quatinus ſan
ctoꝛū cōtemptoꝛes tam in ipſis ꝙ in om-
nib⁹ poſteris ſuis debita pena redargue
ret: qui vite mandata repuliſſent. Fama
enim eſt illos marinoꝛū piſcium caudas
ſāctis appēdiſſe: ⁊ illis quidē gloꝛiā ſem-
piternā peperiſſe: in ſe vero ignominiā
perennē retoꝛſiſſe vt hoc dedecus degene
ranti generi nō innocenti ⁊ generoſe im-
putetur patrie. In alia vero incredulo-
rū gente: cū non ſolū repudiaretur verū
etiā quicq̄d benign⁹ pꝛedicatoꝛ credenti-
b⁹ pollicebatur reſpuebāt ⁊ ſubſānabāt
Oꝛat aūt ſctūs vt illā ollā mundialis pe
tulātie ac dyabolice culture qualē ꝓphe-
ta vidit a facie aquilonis feruentē: in vir
ga ferrea cōterat: aut ſua foꝛnace in meli
us excoquat: ⁊ perditione dignos: coꝛre-
ptione redimat. Pꝛotin⁹ oēs incredibili
igne inuiſibili exuſta cute ſanguinolēta
veſtigia oſtēdebāt. Senes iuuenes ⁊ la-
ctētes vna pene ſentētia plectebant. De
mū ꝑuaricatoꝛes ad coꝛ redeūtes: ſimul
cōglobati: veſtigiis ſctī auguſtini ſuccū-
būt: baptiſmū humiliter flagitātes. Au
guſtino tandē interueniēte in vniuerſis
baptizatis ignis extinguit: et ab illa die
hec peſtis a tota hac patria extermīatur
Oꝛāti ſemel ſctō auguſtīo iheſus xp̄s ſe
oſtēdere dignatus eſt: ⁊ familiari allocu-
tiōe cōſolatus eſt eū dicēs. Cōfoꝛtare mi
ſerue bone et fidelis et viriliter age: quia
tecū ſum dñs de⁹ tuus in omni tua affe-
ctiōe ⁊ aures mee ad pꝛeces tuas: vt pꝛo
quibuſcunqꝫ petieris obtineas. Tibi eni
patet ianua eterne vite vbi mecū gaude
bis ſine fine. Et cū in loco vbi ſteterūt pe-
des dñi baculū itineris ſui fixiſſet: fōs vi
uus ⁊ indeficiēs manare cepit. Quē locū
ad eternā tante gloꝛie memoꝛiā a cernen
do deū cernel appellauit: qđ nomen ex la-
tino hebꝛeoqꝫ cōfectū eſt. Nam vt pꝛima
ſyllaba a cernēdo viſum: ita ſequēs el do-
mini ſonat: modo vero cern dicitur et eſt
in pꝛouincia doꝛſetana: quē locnm et fon-
tem ego iohannes vidi. Ad hoc etiā eccle
ſia in nomīe domini ſaluatoꝛis qui ſe ibi-
dem reuelare dignatus eſt conſtruitur ⁊
conſecratur: ac deinde mōaſterium iam
olim in honoꝛe beati petri apoſtoli edifi-

cijs et rerum opulentia ſublimatum con
ſpicuo in p̄ſētiaꝝ cetu pollet monachoꝝ.
Iuuenis quidā contractꝰ ſurdus ⁊ mu
tus pꝛece ſcti̅ auguſtini curatur dirigun
tur greſſus: abſoluit̄ lingua: aures reſe⸗
rātur. Hic vt cetera vitia leuitatis ⁊ ſcur
rilitatis ip̄iꝰ taceamꝰ: ad eccleſiā veniēs
tanta garrulitate ⁊ laſciuia plebē afficie
bat: vt omnes ſua ī ꝓbitate ſcādalizaret
Et cū ſine moꝛa p̄dictis vinculis grauiꝰ
aſtrictꝰ eſſet: ad ſctm̄ dei adductꝰ qđ ver⸗
bis nequibat: diris ſuſpirijs deplangit ⁊
eiulās veniā depoſcit. Miſertꝰ ergo au⸗
guſtinꝰ miſerie eiꝰ: fuſa ad deū p̄ce: per⸗
fecte ſanitati illū reſtituit. Erat autem
beatꝰ auguſtinꝰ ſtatura pꝛocerus: adeo
vt a ſcapulis populo ſupꝑemineret: facie
amabilis et reuerendus. Signa vero et
ſanitates que ī pp̄lo faciebat: nullꝰ enar⸗
rare poteſt. Pedes incedebat: ſepius diſ⸗
calceatus ꝓuincias luſtrabat: ⁊ callos in
genibus ꝓ crebꝛa genuflectiōe habebat.
Anno autem dn̄ice incarnatiōis ſexcen
teſimoquarto: auguſtinꝰ oꝛdinauit du⸗
os epōs: mellitū videlicet ⁊ iuſtū. Melli⸗
tū quidē ad pꝛedicādū ꝓuincie oꝛiētaliū
ſaxonū: qui thamiſi fluuio dirimuntur
a cancia: et ipſi oꝛientali mari contigui:
quoꝛuz metropolis londonia ciuitas eſt:
ſupꝑ ripā p̄fati fluminis ſita. In qua vide
licet gente: tūc tempoꝛis ſabertus nepos
ethelb̄ti regis regnabat. Ubi vero et hec
pꝛonitia fidē xp̄i p̄dicāte mellito accepit:
rex ethelb̄tꝰ in vꝛbe lōdonia eccleſiā ſcti̅
pauli apoſtoli cōſtruxit: ī qua locū ſedis
ep̄alis inſtituit. Iuſtū vero in cancia au
guſtinꝰ ep̄m oꝛdinauit: in ciuitate doꝛu⸗
bꝛeni que ab anglis a pꝛimario quodā il⸗
liꝰ q̄ dicebat̄ roues roueſceſter cognoīat̄.
Diſtat autē a doꝛoberina milibꝰ paſſuū
fere vigintiquatuoꝛ ad occidētē. In qua
rex ethelbertꝰ ecc̄liā beati andꝛee apoſto⸗
li fecit: ⁊ vtriſqꝫ ecc̄lijs ſcilicet bti̅ pauli ⁊
andꝛee ſimul ⁊ doꝛobernēſi ecc̄lie multa
dona cōtulit: ſed et territoꝛia ac poſſeſſio
nes in vſū eoꝝ qui erant cū ep̄is adiecit.
Defūcto tandē ſctō auguſtino ſeptimo
kalēdas Iunij: poſitū eſt coꝛpꝰ eiꝰ foꝛas
iuxta ecc̄liā beatoꝝ apl̄oꝝ petri ⁊ pauli:
quia necdum fuerat ꝑfecta nec dedicata.
Mox vero vt dedicata eſt trāſlatū eſt coꝛ
pꝰ eiꝰ ⁊ in poꝛticu illiꝰ aq̇lonari decēter
ſepultū eſt. Ibi eni̅ archiep̄oꝝ coꝛꝑa vſqꝫ
ad theodoꝝ archiep̄m poſita ſūt. Thedo
ri vero ac bꝛithwaldi coꝛpoꝛa ī ip̄a ecc̄lia
cōdita ſūt: eo ꝙ p̄dicta poꝛticꝰ plura coꝛ⸗
poꝛa caꝑe neq̇uit. Cum aūt rex anglie
canutꝰ ſctō auguſtino valde deuotus: ro
mā ꝓficiſcēs mare trāſire vellet: oꝛta ſu
bito tēpeſtate validiſſima: ad ſctm̄ augu
ſtinū deuotas p̄ces fudit: et om̄is pelagi
furoꝛ in trāquillitatē verſus: mox cōqui
eſcere cepit. Erant eniz in tranſlatione
ſcti̅ auguſtini duo irremediabiles inimi
ci quoꝝ alter alteriꝰ occiderat genitoꝛē.
Ultoꝛ exhoꝛruit interfectoꝛē: interfectoꝛ
expauit vltoꝛē. Cū autē vterqꝫ alter odio
alter timoꝛe fugere ab eccleſia decerta⸗
ret: diuina virtute quaſi fulmine reuer⸗
berati etiam patente oſtio egredi non po
terāt. Itaqꝫ auguſtini interueniēte gra⸗
tia ex in pꝛouiſo coꝛā eodē pio pacificato⸗
re repꝛeſentati: ⁊ nullo alio mediante in⸗
uicē cōpūcti: inuicē in ſatiſfactione ꝓſtra
ti: vberrimis lachꝛymis ſuffuſi ex aduer
ſarijs fiunt amici: ac ſi eiuſdem patris fi
lij. Tertio enim die ante natiuitatem
ſctē marie: facta eſt trāſlatio ſcti̅ auguſti
ni ſocioꝛūqꝫ eiꝰ: in qua nocte ciuis quidā
cantuarienſis wintonie conſtitutus: vi⸗
dit eminꝰ celū apertū ſuper ecc̄liam ſcti̅
auguſtini: ſcalamqꝫ flammeo fulgoꝛe ra
diantē angeloꝛūqꝫ choꝛū ſplendidiſſimo
habitu per illā deſcendentē vſqꝫ in ipſam
apoſtolicā aulā. Totū vero monaſteriuz
quaſi ingens globꝰ flāmiuomꝰ tātꝰ ful⸗
goꝛis radius cū ipſa ſcale extremitate in
uoluebat: vt repercuſſo intuitu q̇d intri⸗

ſecus vel circa ea loca ageretur ꝑpendere
nequiret. Euigilans autē cū nichil ſciret
de ſāctoꝝ trāſlatiōe mirabatur: quid nā
rerū pꝛefiguraret hec viſio. Facta eſt
autē tranſlatio ſcti auguſtini ſocioꝝūqꝫ
ei⁹: anno domini milleſimo nonageſimo
pꝛimo: octauo id⁹ ſeptēbꝛis per guidonē
abbatē: ꝓſulāte venerabili āſelmo: ⁊ coꝛ
poꝛa ſinguloꝛū ſctōꝝ in ſcrinijs ſicut mo
do apparet honoꝛifice collocantur. San
ctus enim auguſtinus verſus angliā tē
dēs in ādegauenſi ꝓuintia pontē ſay nū
cupatū miliarij tractu ſuper ligerim flu
uiū lapideo ope ꝓductū cū ſocijs ſuis trā
ſijt. Quibus adiacenti ville ſay eiuſdem
nois conātibus accedere: incole tot homi
nes pegrinos pedeſtri inceſſu: et habitu
humiles: quaſi tot lupos et ignota mon
ſtra repulerūt. Muliercule vero ſimul cō
gregate: ſubſānatiōe deriſiōe ⁊ deſpectu
in ſanctos dei debaccate ſunt. Nec ſuffe
cit eieciſſe: ſed lōgius inculcantes trahe
bant: impellebant: abeuntes ludibꝛioſa
impoꝛtunitate laceſſebant. Stabat eniꝫ
pꝛope vlmus ampla et vmbꝛoſa laſſis vi
atoꝛib⁹ ad pauſam accomoda. Sub hac
ſancti volentes: ipſa nocte quieſcere non
poterant ꝓ mulierū infeſtatiōe. Unam
vero ceteris īpudēti⁹ ſcti veſtigijs incū
bentē: dum ipſe eleuato baculo velut beſti
am conaretur abigere: ſubito baculus
de manu eius velut ab arcu excuſſa ſa
gitta euolauit: ⁊ in ſpacio fere trium ſta
dioꝛum humi affixus ſubſtitit. Et accur
rens illuc ſctūs ⁊ baclm immo cū baculo
fontis eſtū extraxit: qui pꝛotinus copioſe
erūpere cepit. Quo viſo: gratias agētes
deo ſerui dei a graui ſiti releuati ⁊ ſua
uiter ſunt refecti. Et ecce ſubito lux de ce
lo elapſa ⁊ ſuper eos effuſa: tota ipſa no
cte obtexit famulos chꝛiſti. Finitimi eni
omnes tā immēſum radiū a celo vſqꝫ ad
ſtōs directū palā cōſpexerūt. Sanctus
aūt auguſtin⁹ ſec⁹ fonteꝫ illū ita baculo
ſcripſit in terra. Hic hoſpicium habuit
auguſtinus: quem miſit ad conuertēdos
anglos beatus papa gregoꝛi⁹. Mane au
tem facto: ſanctis iter arripientibus vi
cini ad locū vbi viderāt lumē accurrētes
⁊ fōtē īuētes: graui meroꝛe ꝓ iniuria ſctis
illata tabeſcebāt. Et īueniētes ſcripturā
et legatiōis officiū iuxta fonte ecclīā cō
ſtruxerunt: ac in noīe ſcti auguſtini con
ſecrari fecerūt: ⁊ vbi littere inuēte ſunt:
altare conſtruxerūt. Ibi enī perpetuū il
lud durat miraculū: ꝙ ipſam eccleſiā in
trare aut de fonte aquam haurire nulla
vnꝗ̃ poteſt feminarū: vt nimirum ſciat
mūdus quātū hoc genus offenderit deū
in iniuria ſeruoꝛū ſuoꝛū. Quedā matro
na diues cū cereo illic appetebat ingreſ
ſum: ⁊ interminātibus oībus: dixit ſe nō
peccaſſe in ſctm̄: ſed velle honoꝛare eum.
Uix autem inconceſſam metam attigit:
quin ſubito ruptis inteſtinis expirauit.
Sūt autē in ecclīa ſcti auguſtini quinqꝫ
cerei cōtinue ardentes: videlicet coꝛā tū
ba beati auguſtini angloꝛū apl̄i: ſctē mil
dꝛede: ſcti adꝛiani abbatis: coꝛā magno
altari añ feretrū ſācti ethelberti regis:
⁊ ſcti lethardi epī: et etiam in cripta coꝛā
ymagine beate virginis marie: vbi ſan
ctus dunſtanus: crebꝛas eiuſdem virgi
nis glorioſe viſiones habere meruit. In
ueni ſiquidē a patribus antiqͣs: nōnullis
in locis ſcriptum ꝙ ī comitatu oxonie in
villa nomīe cometoū veniente beato au
guſtino ad pꝛedicādum: acceſſit ad eum
pꝛeſbit eiuſdē ville dicēs. Pater: dn̄s hu
ius fūdi ſepe a me monitus: decimas nō
ſoluit: illum excōicaui: ⁊ magis obſtina
tū repperi. Cui accito auguſtinus dixit.
Cur decimas fili deo et ecclīe nō reddis:
Neſcis quia decime nō ſunt tue ſed dei:
Et miles. Quis terram coluit aut ſemi
nauit: nonne ego: Sciant omnes quia
eius erit decimus manipulus: cui⁹ erūt
⁊ nouem. Et cōuerſus ad altare augu

tinus vt celebꝛaret: coꝛā omnibus dixit. Pꝛecipio ne aliquis excoīcatus miſſe interſit. Quo dicto: in ipſo introitu eccl'ie cadauer ſepultū ſe erigēs: exijt et īmobile in cimiterio ſtetit. Cui auguſtinus accedens dixit. Pꝛecipio tibi in nomine dn̄i vt indices michi qui ſis. Et ille. Ego inquit tempoꝛe bꝛitonū: huiꝰ ville patronꝰ fui: ⁊ licet ſepius a pꝛeſbitero monitꝰ decimas meas nūꝙ̄ dedi. Tandē excōmunicatꝰ moꝛtuꝰ ſum ⁊ in infernū detruſus. Pꝛecedēte autē cadauere p̄cepto viri dei et locū ſepulti ſacerdotis oſtendente: ait auguſtinus. Ut ſciāt oēs ꝗa moꝛs ⁊ tua in manibꝰ dei ſunt: cui nichil eſt īpoſſibile: in eiꝰ noīe ſurge opus enī te habemꝰ. Quo de tumulo reſurgēte et coꝛaȝ oībus ſtāte: dixit vir dei. Cognoſcis iſtū frater Noui inquit: ⁊ vtinā nō nouiſſē. In omnibus enim eccl'ie ſemꝑ extitit decimarū retētoꝛ: ⁊ multoꝛū flagitioꝝ vſ꜃ ad dieȝ vltimum ꝑpetratoꝛ. Cui auguſtinꝰ. Noſti frater quia miſericoꝛs eſt deus: vnde ⁊ nos miſeri creature ⁊ imagini dei que eiꝰ ſanguīe redēpta eſt: q̄ tādiu penas inferni ſuſtinuit: opoꝛtet miſereri. Tunc tradidit ei flagellū ⁊ flexis ante eū genibus abſolutiōe flebiliter petita: moꝛtuus moꝛtuū relaxauit. Quo abſoluto p̄cepit auguſtinus vt ad ſepulchꝛum rediret et diē iudicij expectaret. Qui ad ſepulchꝛū reuerſus: mox in cinerem eſt reſolutus. Tūc ait pꝛeſbitero auguſtinus. Quāto tēpoꝛe hic iacuiſti? Et ille. Centū quīquaginta annis et amplius. Quomodo inq̄t auguſtinus hucuſ꜃ fuiſti? Reſpōdit. Bene pater ſancte: ⁊ in eterne vite delicijs. Uis ne ait vt oꝛē dn̄m quatinus ad nos reuertaris ⁊ animas a diabolo deceptas nobiſcuȝ pꝛedicādo ad ſuū creatoꝛē reducas? Abſit a te pater ait: vt me a quiete mea ꝑturbatū: ad ſeculi laboꝛioſā vitam facias reuerti. Tūc auguſtinus ait. Uade chariſſime frater: ⁊ q̄eſce in pace: ⁊ oꝛa pꝛo me ⁊ vniuerſa eccleſia ſācta dei. Qui ſepulchꝛū intrās incineratꝰ eſt. Tūc militi aduocato: vir dei ait. Adhuc vis decimas tuas deo reddere fili mi? Et tremēs miles pꝛocidit ad pedes eius flens et reatum ſuū cōfitēs: et veniā petens omnibus que habebat relictis: cūctis diebus vite ſue ſanctū ſecutus eſt auguſtinum.

De ſctō bartholomeo ſeruo dei.

VIr dei bartholomeꝰ ī ꝓuincia whitebi oꝛiundꝰ a parētibꝰ p̄mo toſtiꝰ dictꝰ eſt. Cū vero monaſteriū intraſſet felici p̄ſagio celebꝛe quo nūc vocat̄ nomen a fratribꝰ ei īponitur: quatinꝰ eiꝰ in celo coheres gaudij fieret: cuiꝰ in terra cōſoꝛtiū vocabuli ſoꝛtitꝰ eſt. In puerili etate cōſtitutꝰ: putabat ſe in loco admirāde viriditatis ⁊ amenitatis conſtitui: lumēq̄ in eo quaſi nubis candide vel auroꝛe ſurgentis intueri. Cum꜃ ſuperne claritati aciem intenderet: vidit dominū iheſum eminꝰ ſtantē: ſanctā꜃ matrē eiꝰ mariā petrū꜃ apoſtolū ⁊ iohannē euangeliſtā. Quem beata virgo placido vultu intuita: pꝛotēſa manu ipſum nutu quodā vocauit et dixit. Accede inquit et filij mei veſtigia amplectere: et vt tui miſereatur eius pietatē humiliter depoſce. Statim꜃ eo in faciem pꝛoſtrato et clamante iā tertio: miſerere mei dn̄e iheſu: eleuās ille manuȝ benedixit eum dicens. Et ego tui miſereoꝛ et ineternū miſereboꝛ. Hoc idem ſecūdo ī ſompnis vidit: ⁊ ne phantaſtica illuſio videretur tertio vigilans carnalibus oculis manifeſte conſpexit. Adoleſcens autem diuerſarū gentium nationes et moꝛes inquirens: in noꝛwegia tandē cuidā pꝛeſbitero adheſit et ab ep̄o loci ſacerdocij gradū ſuſcepit. Quadā eniȝ die cū quodā iuuene faciēs iter ꝙ malignū ſp̄m adeſſe cōſpiciēs quem pꝛouintie illius incole kambeyn vocāt alludēs ait. Ecce ille. Cui bartholomeꝰ. Uel

lem eum videre. Iubet ergo eū ſupra pe
des ipſius ſtare ⁊ pedibus ſuis terrā nō
tāgere: pollicēs ꝙ ſuis artibus optate vi
ſiōis deſiderio frueretur. Quē qui ſemel
intuitus fuiſſet perpetuo videre poſſet.
Quo audito: vir dei hominem illum irri
ſit: ſocietatem contempſit: viſionem ne-
phariam deteſtando. Fidem enim chriſti
anam ſicut poſtea referebat lederet: ſi cō
templatione diabolice iugiter inhereret.
Angliam vero rediens in monaſterio
dunelmenſi religionis habitu ſuſcepto:
cū in eccleſiam introductus ex more cru-
cem adoraret vidit in ſpiritu crucis ima-
ginem ſubmiſſo vultu adorantem reſa-
lutare ⁊ protenſis brachijs in amplexus
excipere. Cū monachis enī habitans in
humilitate et obediētia proficiens: opus
dei quod ceteri negligerēt aut facere nō
poſſent: alacriter perficiebat: affirmans
hoc eſſe pro fratribus animā ponere. Lo
cum ſolitudinis affectabat: vbi ſecretius
dn̄o militare ⁊ parciꝰ viuere poſſet. Be-
atus quoqꝫ cuthbertus ei in viſu appa-
rens et ad inſulam pharnenſem in ſpiri-
tu adducens: ſitum loci decorem oratorij
⁊ ſingula inſule loca oſtēdit dicens. Ecce
locum a deo tibi preparatuꝫ: ſi in eo vſqꝫ
in finem conuerſari te ſpōdeas. Quo fir
miter promittente et gratias agente: ma
ne a fratribus de inſula inquirens oīa
audiuit que per beatum antiſtitem in
ſompnis vidit. Propoſito itaqꝫ priori
oſtenſo cum in religione niſi annum fe-
ciſſet: vix impetrata licentia pharnenſeꝫ
inſulam veniens: fratrem elwinum ibi-
dem inuenit qui ei inuidit et aduentum
eius moleſte tulit. Et poſt multas tandē
viro dei illatas iniurias cum nil profice-
ret pacientia illius et humilitate victus
dunelmuꝫ rediit. Vir dei cilicio aliquot
annis donec prior ſuꝰ illud deponi iube-
ret vſus eſt: lectū quo pauſaret nō habe-
bat. Cibus eius panis et olera ⁊ que de
pinguedine lactis exprimi ſolent. Poſt
aliquot annos a piſcibus abſtinuit: ⁊ po-
tus eiꝰ aqua raro vero lac fuit. Eſus car
niū ex quo inſulā intrauit nō tetigit. De
niqꝫ ſeptē añis ⁊ dimidio ante obitū ſuū
nichil omnino bibiſſe ꝑhibetur. Nūꝙ ca
put operuit: nec pelliciū corpori adhibu-
it: ſolū ſtanima vſus eſt ⁊ cuculla que di
citur fuiſſe manicata ⁊ pallio nigro pelli
bus intꝰ munito. Caligas ex pellibus ari
etinis corticatis habebat quas cū ſemel
tibijs circūdedit donec vetuſtate cōſume
rentur non amouit. Solebat enim fratri
bus dicere ꝙ omnia turpia corpibꝰ nr̄is
inferre debemꝰ: ſi ea ad perfectuꝫ anime
cādorē volumus perducere. Erat quoqꝫ
fortis ⁊ integer viribus: ⁊ que vel animo
vel corpori ingerebantur inuictiſſimus.
Sed et faciem ita ſemper hilarē adeoqꝫ
ruboris gratia perfuſaꝫ pretendebat: ꝙ
cū ſūme abſtinentie parcitatē ſectaretur
⁊ curam corporis negligeret: euꝫ quiſqꝫ
delicijs vti corporalibus eſtimaret. Pſal
terium bis vel ter in die deo cantare ſole-
bat: diuitum ferotium arrogantiam ar-
guebat: nec ſine metu qñqꝫ coram eo ap-
perebant. Tantū enī reuerentie gerebat
i vultu adeoqꝫ venerabilis erat aſpectu
vt nōnulli eoꝝ eius exortationibꝰ a leſio
ne pauperum deſiſtere: a munere illicito
manus excutere: elemoſinis peccata re-
dimere ſtudebāt. Circa pauperes ⁊ egro
tos pia viſcera gerebat: vitam in pacien
tia ducere eis ſuadens. Multa tēptatio
nū genera a ſpiritu maligno expertꝰ eſt.
Modo ſe in murē: modo i leonē vel taurū
traſformauit: ſimie et mureligi ſepius ef
figiem oſtendit. Poſt matutinas lau-
des nocte quadaꝫ ſpūs neqꝫ viro dei orō-
nibꝰ intēto: pmo ſup veſtigia: deīde ſup
crura ſaltꝰ dedit. Poſtremo ſup ipm to-
tū ſe ꝓiciēs: guttur manibꝰ fortit ſtrix
it: et ita tādiu tenuit donec quaſi defice-
ret ſub tāta mole. Tandē virtute diuina

liberat⁹ ſanctā mariā in adiutoꝛiū ſepi⁹ inuocabat. Pleruq̄ȝ etiā cū ad oꝛationeȝ genu flexo ſtaret: idē inimicus eū per capucium traxit et lōgius in atriū pꝛoiecit Jlle aūt arrepta virga eū percutere nitebatur: ſed imago vanitatis ictū deriſit. Aſtāte illo ad altare ⁊ ſacra miſſaꝝ ſolēnia celebꝛante: inimicus ſe exhibere nō erubuit et oꝛā caſule nūc trahēs: nūc extuciēs: deuotionis obſequiū impedire laboꝛabat. Aſſerebat enim ipſū humani generis inimicū fragilē ⁊ fumo ſimilē et facile a ſuo colluctatoꝛe: poſſe ſubuerti. Ueniente ad eū quodam fratre dunelmēſi cū de ſpirituali vite rudimentis in uicē tractarēt: malign⁹ ſps inuiſibiliter affuit et quaſi humana manu deſup tectū lapillis ꝑcutiēs ſui aduētus ſignū dedit: ⁊ fratrē illū pallere ⁊ non modicū pauere coegit. Cui vir dei ait. Nō turbetur coꝛ tuū neq̄ȝ timeas venit bonoꝝ omī inimic⁹ ⁊ nr̄is ſermonib⁹ inuid⁹: a colloq̄ȷs diuinis nos ceſſare laboꝛat. Et ſtatiȝ malign⁹ ille vacu⁹ in auras euanuit. Thomas pꝛioꝛ dunelmēſis depoſito regiminis onere in inſula cū viro dei manere cepit: et in magna vite ſctitate vſq̄ȝ ad moꝛtē in eodē loco perſeuerauit. Qui i extremis poſit⁹ vidit choꝛos cādidatoꝝ in ſuperioꝛi ꝑte dom⁹ deambulātes: libellos poꝛtātes in manib⁹ ⁊ ad ſuſceptionē ei⁹ cū iubilo ꝑparatos animā ei⁹ a coꝛpe exutā: vir dei bartholome⁹ ab āgl'is in celū ferri vidit. Uidit etiā diabolū in angulo ꝓpius aſſiſtere plāct⁹ miſerabiles oꝛe terribili et facie defoꝛmi edere: vꝛſi quippe ſpecie tūc erat. Eo vehemēti⁹ dolebat ꝙ nullā in moꝛiēte que doloꝛi ſatiſfaceret cauſā repiret. Caſſatis enī fallacie ſue laqueis quos ei a puericia tetēdit: libere celeſtia penitrare ſenē vidit. Allata auteȝ bartholome⁹ aqua bn̄dicta locū ⁊ beſtiā aſperſit: ⁊ illa tactū aque declināſ ⁊ reſiliēs in angulum rediȷt. Cūq̄ȝ aliquotiēs hoc faceret ⁊ hoſtis antiquus illū deluderet aſſūpto vir dn̄i in manib⁹ vaſe aqua bn̄dicto pleno: in faciē ei⁹ pꝛoiecit. Qui in diuerſas foꝛmas tādē paulati deficiēs euanuit. Depoſito aūt i itinere verſus dunelmū in quadā eccleſia coꝛpe: quidā diacon⁹ bone actionis vir colūbā niueaȝ toto noctis tēpoꝛe circa loculū volitare et alarū plauſu ſacris exequȷs obſequium pꝛebere conſpexit. Uenerūt ad inſulaȝ pharnenſem mulieres quedā cū quibus quedam flandꝛenſis viros oꝛatoꝛium ingredi conſpiciens ⁊ vocē diſſuadentium introitum non audiens auſu femineo intrare pꝛeſūpſit. Nec moꝛa iam veſtigiuȝ in oſtio poſuit: ⁊ quaſi valido vēti turbine: celitus repulſa: retroꝛſū in terram exanimis coꝛruit. Quo audito vir dei ſubridens dixit. Et hoc merito ꝓ culpis ſuis accepit. Et veniens ad eam ⁊ aqua benedicta aſpergens: adeo ſalus feſtina ſucceſſit: ꝙ eadem hoꝛa aque fieret aſpſio et ſanitatis exhibitio. Cū aūt modicū cēre a nautis ſibi traditum vſq̄ȝ ad vlterioꝛē inſulam coꝛuū in oꝛe deferre cōſpiceret: contriſtatus poſitis in littoꝛe genib⁹ ſupnā exoꝛauit clementiā: ne qd̄ naute dederant ex deuotiōe: vſui depiret eccleſie. Et ſtatim coꝛuus rediȷt: ⁊ in loco vnde cerā tulerat illaꝫ pꝛoiecit. Quibuſdā nautis in inſule poꝛtu moꝛātib⁹: puer coꝝ cibā naui annectere ſicut conſueuerat oblit⁹ eſt. Quam rapaces vnde excipientes: longius in freta compellūt. Quō naute vidētes: exclamare ceperūt: Frater bartholomee veni et adiuua nos. Qui egreſſus ⁊ tanq̄ quid peterent pꝛeſcius: ſubꝛiſit et ita iocoſe intulit. Ut quid vocaſtis me: Quid enī vultis michi dare: Jllis aūt caſum ſuū de ciba exponētib⁹: ipſe nauē aſcendens cimbam eoꝛuȝ velociter crucis ſigno redire coegit. Jnſurgēte in puerū gubernatoꝛe et manū ad percutiendum extendente: pꝛohibuit vir dei: aſſerens in

ſulã tale pacis habere priuilegiũ: ꝙ pro nullo exceſſu licet in ea animaduerſiõis exercere iudicium. Et ille. Et ſi in ea pacẽ habere meruit: in naui pacẽ nõ habebit. In naui inquit vir dei vide ne feceris: eo quod inde continget quod vite tue nõ expediet. Ille vero monita patris audire contempnens: adoleſcẽtem virga percuſſit: et primo nauigationis die egrotare cepit: et ſecũdo vite finẽ dedit. Qd cũ vir dei audiſſet: ait. Nũquid non dixi homini illi: noli peccare in puerũ: et non audiuit me. Auis paruula cotidianã de menſa eius capiens annonam: a niſo in oratoriũ eã inſequente rapta deuoratur Quo facto niſus exire temptans et non valẽs: ꝑcipiti volatu in feneſtra in oſtio aperto veluta muro repulſus allidens egreſſũ nõ inuenit: ſed vbi vir dei ſedere ſolebat deſcendit. Quẽ cum vidiſſet ſeruus dei in roſtro et vngulis cruoris ſignum habentẽ ait. Nunquid tu miſer auẽ noſtrã auſu temerario inuadere preſũpſiſti. Et apprehendens eum: et biduo concludens: tanti facinoris culpam ieiunio purgare coegit: et tertia die mĩa motus libere abire permiſit. Hanc inſulam farnenſẽ vetuſta longeuitas quaſdam perhibet aues in colore que aues ſancti cuthberti ab incolis appellantur. Tempore nidificationis ibi conueniunt et tãte mãſuetudinis gratiam a loci ſanctitate poſſident: vt humanos contactus et aſpect⁹ nõ abhorreant: quietem amant: ſecus altare quedam aues cubant: nulluſq; eas ledere preſumit. Qua ſibi et ceteris hoſpitibus fratres apponũt: cũ maſculis in equore victũ aues ille querunt. Pulli cũ creantur matres ſequũtur. et patrias vndas ſemel ingreſſi: ad nidos nõ reuertũt Quodã tempore dũ quedam pullos ſuos ipſa preeũte duceret: vnus ex eis in rimoſe rupis baratrum incidit. Mater vero relictis ibi filiis ad bartholomeum reuerſa venit: et oram pallii ſui roſtro trahere cepit. Animaduertẽs ille eam aliqd petere: ꝑcedentẽ ſequitur et veniẽs ad rupem roſtro locum oſtẽdit et ſcim intuita quo potuit indicio vt videret inuit. Qui accedens pullum in rupe pẽnulis herẽtẽ vidit: et deſcẽdẽs matri reſtituit. Aquas igitur cum filiis mater ingreditur: et vir dei rediit ad oratorium ſuum. Sanctus cuthbertus nõ ſolũ per viſum verũ etiã corporaliter ad cõſolationẽ famuli ſui ſuam exhibere dignat⁹ eſt preſentiã. Quadã nocte natalis domini poſt matutinas egreſſus vir dei vt videret ſi adhuc aurora eſſet: reuerſus vidit cereos accenſos et reuerẽdi vultus ſacerdotẽ corã altari ſacerdotalibus indutum aſſiſtere. Cũq; nullus ad miniſtrãdum appuit: ipſe admiracione et gaudio replet⁹ acceſſit. Dictaq; alterutrum cõfeſſione canebat officium: lux fulgebit cum ceteris. In proſa quoq; letabũd⁹: ſe ſupra vires clamaſſe profeſſus eſt. Peractis miſteriis cerei nemine manum apponente extincti ſunt: ſacerdote ab oculis eius diſparẽte. Nec auſus eſt eũ interrogare quis eſſet: ſciens pro certo: quia ſanctus cuthbertus extitiſſet. Interrogatus vtrũ oſculum pacis ſacerdoti in miſſa dediſſet licet cõfiteri noluerit: dubiũ non eſt: quin id exhibuerit qui debitum et deuotum in ceteris miniſterium impendit. Seruus dei obitũ ſuũ longe ante preſciuit. Uidit eñi in viſione quemdã ſibi mirandi decoris et eximee claritatis virũ aſſiſtere: qui in hac vita nouẽ annis ipſum peregrinari oportere oſtendit. Quadã itaq; nocte cũ vigilaret in oratione tintinabulum ſuũ nullo pulſãte trine pulſationis quaſi trine citationis ſignum dedit: quatinus ex hoc agnoſceret ꝙ vocatio ſua a corpore immineret. Corrept⁹ ergo ĩfirmitate corporis ſui reſolutionem fratribus palam nũciat. Requirentibus fratribus vbi ſei

pulturam corporis ſui eligeret ait. Cor-
pus meum inquit hic quieſcere deſidero
vbi ſpiritum a ſuo cõditore ſuſcipiendū
ſpero: ⁊ aliquantulum dn̄o militaui ⁊ tri
bulatiões multas pro illa que in celis eſt
cõſolatione ſuſtinui. Locus enī iſte ſctūs
eſt. Septem namq̃ ebdomatibus ante
obitum ſuū: nec comediſſe nec bibiſſe phi
betur. Quinta ſiquidē feria aſcentionis
dn̄ice illud laudabile ieiuniuz inchoauit
⁊ rurſus quīta feria ſcilicet in natiuitate
iohãnis baptiſte migrauit ad dn̄m. Pa-
rū enī ante trãſitū ei⁹ fact⁹ eſt ī atrio ſo-
nitus quaſi murium ſaltantium ⁊ ſuper
tectum quaſi paſſerū vngulis et roſtris
reptãtium. Sed et moles quaſi canis in
maniſſimi ad tergū cuiuſdam fratris ce
cidit et ipſum palleſcere ⁊ quaſi deficere
pre timore fecit. Seruus autē dei quod
fiebat agnoſcens: ait. Quid hic agis mi-
ſer ⁊ infelix? In vanuz laboras: quia ni-
chil in me quod tuum eſt inuenire debes
Statimq̃ omnis ille ſonitus cū horrore
abſceſcit. Omī tēpore imbecillitatis ſue
nunq̄ ſtratum in quo vel modicum pau
ſaret fieri permiſit: ſed ſedens aut ambu
lans aut inſulã circuiens ab oratione nõ
ceſſauit: cum fratribus colloquiū habere
vix cõſenſit. Jam vero homines videre
nõ dignatus ad celeſtia toto corde inhia-
bat. Tranſactis itaq̃ in vita ſolitaria
quadraginta duobus annis et menſibus
ſex ab hac luce ſubtractus eſt. Cuius obi
tus cuidam adoleſcenti in eccleſia lindiſ
farnenſi quieſcenti innotuit. Aſtitit autē
ei quidã venerandi vultus dicens. Sur
ge velociter et dic priori et fratrib⁹: quia
bartholome⁹ a ſeculo migrauit. Super
ueniente alio de vrbe bebbe et de tranſi-
tu viri dei referente: ſicut dixerant ita re
pertum eſt. Sepulto in oratorio corpore
eius: quedã ad tumulum eius febris om
nino reliquit: demoniaca ſenſuz recepit:
noxius ſquinãtie tumor de collo iuuenis
euanuit ⁊ ille letus grãs deo egit. ¶ De
ſctõ benedicto abbate cognomēto biſcop.

ANno grē ſeptigēteſimo ter-
tio ſãctus benedictus abbas
in angila poſt vitam lauda-
bilem finem in dn̄o quieuit.
Hic vir dei in ſtirpe nobili gē
tis anglorum progenitus eſt ⁊ in adoleſ-
cētia militie rudimētis addict⁹. Deniq̃
cuz eſſet miniſter oſwij regis et poſſeſſi-
onem non modicam ipſo donante perce-
piſſet: caduca mundi omnia pro chriſto
ſpernens romam adijt vt ibidem eccleſi
aſtice informatus diſcipline miliciam aſ
ſumeret ſpiritualem: qua ſibi prodeſſet
⁊ alijs vtiliſq̃ miniſtris in dominice poſ
ſet cultura vinee reperiri. Inde vero re
diens apud lixmenſem inſulam ſe mona
chorum cetui coniunxit. Tonſurã acce-
pit vbi per bieniū regulariter inſtitut⁹:
ad limina ſanctorū apoſtolorum petri et
pauli iteruz repedauit. Quo tempore cū
papa vitalianus theodorū cantuarienſē
archiepiſcopū in britanniam deſtinauit:
ipſe ſimul adueniens multas ſecū ſctõꝝ
reliq̃as reportauit. Qui poſtea regi nor-
thamhūbrorū egfrido coniunctus cõceſſi
ei rex terram.lx.familiarum ad conſtru-
endū apoſtolorū principi petro monaſte
riū cõtulit. Ad hoſtiū were fluminis an-
no grē ſexcēteſimo.lxxiiij.indictiõe ſecū
da. Sed ⁊ aliud monaſteriuz ad honorē
doctoris gentium pauli in girum nõ lon-
ge ab altero fabricauit. Et a rege prefa-
to predijs.xl.famuliaruz acceptis multi-
plicit illud ditare curauit. Hec aūt mo-
naſteria religioſis implens monachis ce
olfridū in vno eaſtwinū in altero prepo-
ſitos ordinauit hic ideo fecit vt taz in ei⁹
abſentia q̄ in preſentia regularis ſēper
cuſtodia ſeruaretur: huic deniq̃ famulo
dei benedicto beda venerabilis ⁊ doctor
anglorum traditur nutriendus ſub quo
et ordinem ſacerdotis legitur fuiſſe pro-

motꝰ. Quiquies romã petiſſe aſſeritur: qui ſemper rediẽs diuinorũ locupletatꝰ cõmodoꝝ ſubiectos iſtituere opere parit et exemplo curauit tandem poſt vitã laudabilem victor vitioꝝ benedictus confeſſor chriſti piiſſimus carnis infirmitate victus pridie idus ianuarij ſpiritũ reddidit creatori. Succeſſit ei in onere ⁊ in honore vir ſanctus ⁊ eiuſdẽ diſcipulus ceofridꝰ ſub quo beda chriſti famulꝰ ad vtilitatẽ vniuerſalis eccl'ie de ſcripturis ſãctis laborẽ inchoatũ laudabiliter adimpleuit.

De venerabili beda preſbitero.

Beda venerabiliſ preſbiter in territorio girwenſi nõ grãdi oriundus fuit viculo: quẽ nõ longe inde: lapſurus in occeanũ amnis tyna preterfluit. Anno aũt dominice incarnatiõis ſexcenteſimo ſeptuageſimoſeptimo: ⁊ a fundatione monaſterij girwẽſis quarto etatis vero ſue anno ſeptimo cure ꝓpinquorũ datus eſt puer Beda educandus: reuerendiſſimo abbati bñdicto: cognomine biſcop in monaſterio apoſtolorũ petri et pauli: qđ eſt in wiremutha ⁊ in girwin qđ modo iarwe appellatur: primo quidẽ in monaſterio beati petri. Poſtmodũ vero in monaſterio apoſtoli pauli etas infantilis ſub diſcipline frenis educatur. Monaſteriũ vero girwẽſe qđ modo iarwe a vulgo dicitur cõſtructũ erat in honore beati pauli apoſtoli: ſuper tynã fluuiũ verſus auſtrũ. Monaſteriũ in weremutha edificatum erat in honore beati petri apoſtoli. ſup weram fluuiũ modo vero weremuth dicitur. Et quia vnꝰ abbas duobus illis monaſterijs prefuit: quaſi ſub vniꝰ monaſterij appellatione beda de illis mẽtionẽ faciens ſcripſit. Erant autem in illis amplius q̃m ſexcenti monachi: ſub regulari diſciplina deo militantes. Poſtꝙ vero adepta liberaliũ artiũ ſciẽtia: exercitij ſui ingenium protriuerat vſu: etiam profunda ſanctarum ſcripturarum penitranda ingredi conatus eſt. Vir vtiqꝫ venerabilis benedictus abbas girwẽſis quinquies romam proficiſcens: librorũ innumerabilem omnis generis copiam ſecũ deferebat. Jubente quoqꝫ papa vitaliano theodoꝝ archiepiſcopũ ⁊ eius collegã adrianũ abbatem britãniam ꝑduxit: vtriuſqꝫ ſecularis ſcilicet et eccleſiaſtice philoſophie ſciẽtia ſufficiẽter inſtructos in vtraqꝫ lingua greca videlicet ⁊ latina Qui diſcipulorũ cateruas cõgregantes metrice artis: aſtronomie: ⁊ arithmetice eccleſiaſtice diſciplinam inter ſacrorum apicũ volumina ſuis auditoribus infũdebãt. Poſt illos vero in lingua latina ſimul ⁊ greca eque vt in propria nõnullos eruditos diſcipulos in britãnia relinquebant: a quibus adoleſcens beda: in latina lingua nõ mediocriter inſtructus: grece quoqꝫ non parua ex parte ſcientiam attigit. Preteria ⁊ archicãtorẽ ſancte romane eccleſie iohannẽ abbatem ab agatonẽ papa directũ: legẽdi et modulãdi habuit preceptorem. Habuit ⁊ alios ꝙ plures in ſcripturis ſanctis inſtructos. Quippe inter ſexcentos monaſtice militie cõmilitones degẽs: hũc enim numerum fratrũ vt premittitur legitur habuiſſe ſupradictum apoſtolorum petri ⁊ pauli monaſterium in ſingulis emulabatur cariſmata meliora: vt qđ quiſqꝫ illorũ ſpũalis ſcientie accepiſſet: ille totũ ex ſingulis perdiſcendo cõbiberet. In hec ſacroſãcte philoſophie ſtudia cum incremẽto annorũ creuit ⁊ gratia ſpũalium donorũ: vt cũ ſpiritu ſapiẽtie et intellectus acciperet etiã ſpiritũ timoris domini: quo caſtigãs corpus ſuũ ⁊ in ſeruitutem redigens: ſciret vas ſuum poſſidere in ſanctificationẽ et honorẽ. Nonodecimo autẽ vite ſue anno diaconatum triceſimo: gradum preſbiteratus a ſancto iohanne beuerlacenſi ſuſcepit. A quo tempore: vt idem beda teſta

tã: omnem meditãtis ſcripturis ĩ eiuſdẽ
monaſterij habitatiõe vitã ducẽs: operã
dedit ⁊ ſẽp aut diſcere: aut ſcribere dulce
habuit aut docere. Inſup et in explana-
tiõe ſctãꝝ ſcripturaꝝ ĩgenij ſui laxabat
acumẽ: pluresqꝫ catholice eruditionis li-
bros conficiẽs. Quicqd eatenus diſcẽdo
legẽdo et meditãdo mũdũ animal rumi-
nauerat: totũ ad dei laudẽ ſcribẽdo ac di-
cẽdo eructuabat. Cũ igitur tã ſublimiter
dei in eo gr̃a emineret: nomẽ viri celebris
circumquaqꝫ fama ferebat: que illius in
ſcripturis excellẽtiã eccľe aurib⁹ infũde
bat: plurimiqꝫ ei⁹ ſapiẽtiã audituri etiã
de lõginquo cõfluxerũt ĩdiuidua cohabi-
tatiõe ei adherẽtes. Alij qui p̃ſentes eſſe
nequibãt: directis epiſtolis queſtiões ſu-
per capitula ſcripturaꝝ nodoſas enoda-
ri: et obſcuras ſibi exoptant dilucidari.
Unde inter alia ſcripta ſua in euangeliũ
luce ſex explanatiõis libros luculẽter edi
dit poſtulatus ab epõ hagustaldẽſi acta:
cui⁹ exhortatoria ad eũ epiſtola ita ĩcipit.
Sepe qdẽ tue ſctẽ fratnitati ⁊ abſẽs ſcri
bẽdo ⁊ p̃ſens colloquẽdo ſuggeſſi: vt poſt
expoſitionẽ actuũ apoſtoloꝝ: ĩ euãgeliũ
quoqꝫ luce ſcribere digneris. Quod ipſe
hacten⁹ verecũda excuſatione differre q̃
facere maluiſti. Et in ꝓceſſu epľe. Beatũ
lucã luculẽto ſermone expone. Et qa ſan
ctus ambroſius quedã ĩdiſcuſſa p̃terijt:
que illi quaſi ſũme eruditiõis viro plana
nec queſitu digna videbãtur: hec quoqꝫ
perſpectis alioꝝ patrũ opuſculis: dili-
gẽtius tuis vel eoꝝ dictis explanare cu
rato. Credo etiã tuo vigilãtiſſimo inge-
nio q̃ in lege dñi meditãda dies nocteſqꝫ
duces peruigiles: nõnullis in locis que
ab eis intermiſſa ſunt qd ſentiri debeat
auctor lucis apiat. Juſtũ nãqꝫ ſatis eſt
et ſuperne pietatis atqꝫ equitatis mode-
ramini cõueniens vt qui neglectis ad in-
tegrũ mũdi negotijs: etnũ verũqꝫ ſapien
tie lumẽ indefeſſa mẽte pſequeris: et hic
fructũ intelligẽtie purioris aſſequaris: ⁊
in futuro ip̃m in quo ſũt omnes theſauri
ſapiẽtie ⁊ ſciẽtie abſconditi regẽ in deco-
re ſuo mũdo corde cõtempleris. Deniqꝫ
vt ⁊ ipſe beda ſcripſit: ſemp docere ⁊ ſcri
bere dulce habuit. Cui⁹ viri venerabi-
lis apud romanũ põtificez adeo celebris
erat fama: vt ad quaſdã enodãdas ſacre
ſcripture queſtiões: ei⁹ auxilio: romana
ſublimitas ĩdigeret. Quod aũt rome fu-
erit: ſolide nõ affirmo: ſed tamẽ illũ illuc
inuitatũ nõ dubito: qd hec epľa clarũ fa-
cit: q̃ oli ſergi⁹ papa colfrido abbati gir-
wẽſi ĩ hec v̾ba dixit. Sergi⁹ epũs ſer-
uus ſeruoꝝ dei colfrido religioſo abbati
ſalutẽ ⁊ apoſtolicaꝫ bñdictionẽ. Quibus
verbis ⁊ modis: clemẽtiã dei nr̃i atqꝫ ine
narrabilẽ ꝓuidẽtiã poſſum⁹ effari ⁊ dig
nas gr̃aꝝ actiões ꝓ vniuerſis ei⁹ bñfiti
is circa nos pſoluere: q̃ in tenebris ⁊ vm-
bra poſitos: ad lumen ſcientie perducit.
Hortamur itaqꝫ in dño dilectaꝫ religioſi-
tatis tue bonitatẽ: vt qa exortis qbuſdaꝫ
eccľaſticaꝝ cauſaꝝ capitulis: nõ ſine ex-
aminatiõe lõgi⁹ innoteſcẽdis: op⁹ nobis
fuit ad cõferẽdũ arte litterature imbutũ
ſicut decet deuotũ auxiliatorẽ ſctẽ mr̃is
et vniuerſalis eccľie immo obediẽtie de-
uotionẽ. Huic nr̃e hortationi non deſiſtat
actio moderare: ſed abſqꝫ aliqua retẽtiõe
religioſũ dei famulũ bedã venerabilem
monaſterij tui preſbiterũ ad limina apo-
ſtoloꝝ pricipũ dñoꝝ meoꝝ petri et pauli
amatoꝝ tuoꝝ ac protectoꝝ ad nr̃e medio
critatis cõſpectum nõ moreris dirigere:
quẽ fauẽte dño ſãctis tuis p̃cib⁹ nõ diffi-
das ꝓſpe ad te redire: pacta p̃miſſoꝝ ca-
pituloꝝ cũ auxilio dei deſiderata ſolẽpni
tate. Erit enĩ vt cõfidim⁹ etiã cũctis tibi
creditis ꝓfuturũ quicqd eccľie generali
claruerit p ei⁹ preſentiã imptitũ. Vene
rabilis iſte pater triginta ſex volumina
edidit q̃ in ſeptuaginta octo libros diui
ſit: et quinquaginta nouem annis vixit.

De venerabili Beda pꝛeſbitero et doctoꝛe.

Continuis ſeptem ebdomatibus ante obitum ſuum ſtomachi indignatione cibos nauſeans ⁊ anguſto ſuſpirio altiuꝫ pꝛoducens litterarum tamen ac ſtudioꝝ operam non reiecit: ſed totaliter his diebus pꝛeter debitū pſalmodie penſum intendebat: et tandem in vocem oꝛationis pꝛoꝛupit dicens. Te depꝛecoꝛ bone iheſu vt cui pꝛopicius donaſti verba tue ſcientie dulciter haurire: dona etiam benign⁹ aliquādo ad fontē omnis ſciencie peruenire: ⁊ ſemꝑ ante tuā facieꝫ cōparere. Et cōuerſus ad fratres dixit. O īquit chariſſimi qm̄ tempus eſt perſoluendi debitū conditioni humane: rogo vos rogate patrē domini noſtri iheſu chꝛiſti: patrē miſericoꝛdiaruꝫ vt per eum in quo pꝛīceps mūdi hui⁹ nichil inuenit in occurſum ſalutis michi dirigat angelū pacis: cui⁹ et cūſeptus tutela nō confundar: cū loquar inimicis meis in poꝛta. Plane cupio diſſolui et eſſe cū xp̄o cui⁹ moꝛte moꝛte peremta: de moꝛte ad vitam me tranſiturū confido. Si quid autem vobis laboꝛaui: ſi quantulūcūqꝫ eccleſie fructificaui: id bn̄ficij queſo michi repēdatis: vt ibi poſt moꝛtē mei memineritis: vbi cotidie chꝛiſtus eſt ſacerdos ⁊ ſacrificiū placationis. Interea cū hoꝛā moꝛtis īmo ingreſſū vite pꝛēnis letus expectaret: q̄ddā de ſcripturis reſtabat ſuꝑ quo diſcipulis magr̄i ſentētiā audire neceſſe fuit. Qua pcepta ab illo atqꝫ deſcripta: dicēte ſcriptoꝛe cōſummatū eſt: ille hilarioꝛ verbo cōſūmatiōis applaudēs: bene ait ac vere dixiſti: cōſummatū eſt. Die autem dn̄ice aſcētionis infra oꝛatoꝛium in quo oꝛare cōſueuerat: cilicio ſub ſe poſito decumbēs: integro vultu et ſenſu ſpiritus ſc̄i gratiam inuitabat dicēs. O rex gloꝛie domine virtutum qui triūphatoꝛ hodie ſuper om̄es celos aſcēdiſti ne derelinquas nos oꝛphanos: ſed mitte pꝛomiſſuꝫ patris in nos ſpiritū veritatis all'a. Adiūcta vero laude ſc̄tē et indiuidue trinitatis: gloꝛia patri et filio et ſpūi ſc̄tō: cū noīatiōe ſc̄ti ſpirtus: ſpm̄ exalauit ſeptimo kalendas Junij: ſubſequēte tā ſuaui odoꝛe vt oēs qui aſtabant in paradiſo ſe eſſe crederēt talemqꝫ odoꝛem ſentiebant qualem nec timiamata ſpirant: nec balſama pꝛecōſa ſubminiſtrant. Sepultus eſt autem in eodem monaſterio ſancti pauli apud iarwin: anno domini ſeptingēteſimo triceſimoquinto: etatis vero ſue quinquageſimonono: anno centeſimo pꝛimo ex quo per ſanctū oſwaldum regem ⁊ aidanum pōtificem in pꝛouincia bernicioruꝫ pꝛimū fundata eſt eccleſia. Extēdebatur autem regnū bernicioꝛum a fluuio tyna vſqꝫ ad mare ſcoticū. Regnū vero deiroꝝ ab hūbꝛo fluuio ſiue trēta vſqꝫ ad tynā fluuiū poꝛrigebatur. Licet enim beda in ſanctoꝛum cathalogo computetur: tn̄ ab eccleſia non ſanctus ſed venerabilis appellatur et hoc duplici de cauſa. Pꝛima eſt quia cū pꝛe nimia ſenectute eius oculi caligaſſent: habebat vt aiunt quēdam ductoꝛem a quo per villas et caſtra ſe duci faciebat et vbiqꝫ verbum domini pꝛedicabat. Quadam vice dū per quādā valleꝫ magnis lapidibus plenā trāſirēt eius diſcipulus deriſiōis cauſa eideꝫ dixit: ꝙ ibi eſſet magnus populus cōgregatus: qui eius pꝛedicationē ſilenter et auide expectabant. Tunc ille feruenter pꝛedicare incipiens: cum in fine per oīa ſc̄la ſc̄loꝝ cōcludiſſet: mox vt aiūt lapides alta voce clamauerūt: amē venerabilis pater. Quia igitur eū venerabilē miraculoſe lapides vocauerūt: ideo venerabilis pater appellatur. Uel vt alij aſſerunt: angeli ei reſponderunt. Bene venerabilis pat̄ dixiſti. Sc̄da cauſa eſt q̄a poſt ei⁹ moꝛtē quidā clericus ſibi deuotus quendam verſum edere cupiebat: quē in eius tumulo facere ſculpi volebat: ita īcipiēs Hac ſunt in foſſa volēs v̄ſū taliter termi

nare. bede ſancti oſſa. Sed quia talem fi
nem verſus congruitas nō patiebatur:
et cedula mēte reuolueret nec congruū
finē videret dū quadā nocte ī ſtratu ſuo
ſuper hoc cogitans mane ad tumulū pro
peraſſet: manibus angelicis verſum tali
ter ſculptū repperit ⁊ finitū. Hac ſunt
in foſſa bede venerabilis oſſa. Eius oſſa
vt habetur in fine legēde auree apud ia
nuam deuotione cōgrua recoluntur. Ve
rius tamen creditur ꝙ cū corpore ſancti
cuthberti in locello auro ⁊ argento fabre
facto: recondita ſint: ſicut antiquiſſimi il
lius plage codices ⁊ etiam hiſtorie ſatis
auctentice atteſtautur. ¶ Narratio.

Tempore adriani imperatoris
quedā virgo nomine maria ꝓ fide chri
ſti multis tormētis cruciata: cum preces
ad deum ne ampliꝰ manibus impiorum
eā lacerari ꝑmitteret: cū lacrimis effudiſ
ſet: petra pergrādis que ante oculos eiꝰ
iacebat deo iubente patefacta: rimā refu
gij qua virgo ſuſciperetur oſtendit: ⁊ ad
inſtar matris care virginē anxiam am
plexans ſe prebuit. Moxqꝫ ſuſcepta vir
gine latera ante aperta concluſit. Carni
fices vero omnia petre loca perſcrutati
ſunt ſicubi erepta ſubito petra ex oculis
latitaret ⁊ adherentes eximiarū reliqui
as et affixa ſaxo veſtium fruſta deprehē
dunt. Incredibili autem ſtupore cōfuſi:
ad eruendū lapidē magnā multitudinē
populi cōgregabant. Quod cū attēptare
niterentur: fulgor nimij ſplēdoris ⁊ fra
gor maximus cunctos qui aderant pro
ſtrauit et fugiēte ſenſu pariter et anima
in eternam mortem oculos clauſerunt.
Multi vero ad templum fugiētes ab ig
ne de celo miſſo combuſti ſunt. Et ita fa
ctū eſt vt iuxta lapidē ⁊ in templo quīqꝫ
milia ⁊ ſeptingēti exigentibus peccatis
corpore ⁊ anima perierunt.

¶ De ſancto benigno epiſcopo et cō
feſſore.

Sanctꝰ enī benignꝰ in regiōe
pōtificali trāſactis feliciť in
hibernia annis multis qua
dā nocte ſoporatꝰ ꝑ angelū
admonetur patriā ſuā relinquere ⁊ volūta
ria ꝑegrinatiōe ſuſcepta: deſerti ſecreta
petere. Mari igitur ꝓſpere trāſito: gla
ſtoniā veniēs ſctm̄ patritiū inuenit qui
ei dixit. Proficiſcere mi frater baculo tuo
cōtentꝰ: ⁊ cū ad locū a dn̄o tibi ꝑdeſtina
tū ipo ducente perueneris: quocūqꝫ ſolo
fixo baculo tuo ipm̄ vireſcere floreſcere
et frōdeſcere videris: ibi tibi habitādū ⁊
habitaculum preparatū noueris. Qui co
mitāte quodā puero noīe pincio profectꝰ
ꝑ nemoroſa et paludoſa loca gradiētes:
ad quādā iſulā noīe ferramere ꝑuenerūt
⁊ fixo ibi baculo: vireſcere frondes ⁊ flo
res ꝓducere cepit. Illis enī tēporibꝰ flu
uius quē nūc ibidē defluere cernimꝰ non
tūc defluebat: ſed diebus ſingulis penu
riā aque nimiā vir dei cū puero paciebať
Et cū die quadam puer aquā ei humeris
de longe baiulans in itinere dormiret:
hoſtis malignus vaſculum auferens ab
ceſſit. Euigilans puer et merens protinꝰ
cum lachrymis in hāc vocem prorupit di
cens. Heus inquit tibi loquor quicumqꝫ
meum furatus es vaſculū: en te per de
um celi adiuro quem meus magiſter bea
tus benignꝰ adorat in quem credit ac fi
deliter ſeruit: vt illud michi feſtinanter
reſtituas. Nec mora vas eius vlteriꝰ ſe
cum demon retinere nequiuit: ſed dicto
citius reſtituit et cachinnando aufugit.
Quod audiens ſanctus benignꝰ proſtra
to in terram toto corpore cū preces ad de
um deuotas fudiſſet angelus domini pē
nis fulgentibus alas habens flammeoqꝫ
aſpectu irradiās apparuit ei dicens. Cō
ſtans eſto ſerue dei exaudite ſunt oratio
nes tue: mitte puerū tuū pinciū ad oriē
talē celle tue plagā vbi terrā baculo tuo
ꝑcutiens fontē ꝑhennem abunde mana

re videbit. Perrexit ergo puer ad locū a viro dei deſignatum ⁊ cū terram baculo percuſſiſſet: fōs ingēs ſtatī erupit: a quo vſqꝫ nunc magnū et latū fluuiū creuiſſe videmus. Uir dei benignus ſolus in obſcuro noctis ſilētio ad eccleſiam ſctē marie in glaſtonia orādi gratia ire ſolebat. Cūqꝫ nocte quadā per pontē quē fecerat tranſiret: vidit quēdā demonem turpiſſimū aſpectu terribilē obuiā ſibi venietē. Ad quē ſctūs ꝓpius accedēs hijs verbis eū alloquitur dicens. Quid inqͭ hic ſtas cruenta beſtia: cui inſidiaris: cui hic expectando dāpnū geſtis īferre? Cui demō ait. Te hic expecto edētule ſenex te decipere cupio. Ad quē ſctūs. Dñs inqͭ michi eſt adiutor nō timebo quid faciat michi vel dicat malignꝰ. Et hec dicēs: leuā eū apphēdit manu ⁊ baculo quē dextera geſtabat diutiſſime verberauit: ⁊ in quēdam profundiſſimū puteū precipitauit qui vltra non cōparuit. Ex illo enī tēpore vſqꝫ in hodiernum diē nullus ad puteū illū auſus eſt accedere: qm̄ fertur ibi fūdū penitus nō inueniri. Et ad glaſtoniā pergens ſctūs fctā ibi orōne ſolita: ad cellā rediit Ieiunijs ⁊ orōnibꝰ aſſiduis vacās ſupremā vite ſue horā cotidie ſuſpectā habuit. Cū igitur finem ſuum diuinitus imminere cognouiſſet: vocatis diſciplis ſuis horā qua ab hoc ſeculo migraturus erat innotuit. Eleuatis tādē in celū oclis inter manꝰ illoꝝ felicē aīam ad ſupnorū ciuiū beatitudinē tertio nonas nouēbris emiſit. Anno autē dñi milleſimo nonageſimoprimo eleuatū eſt corpꝰ eiꝰ ſctm̄ de terra ⁊ ad glaſtonienſē ecclīā delatū. Illo vero die abbas vnū de oſſibus ſctis arripiēs ⁊ ſignū crucis ſup pplm cū eo faciēs. nōnullos diuerſi lāguoꝝ cruciatibꝰ vexatos ſanitate recepta letari fecit ⁊ ceci quidā atqꝫ cōtracti optatā ſalutē cōſecuti ſunt: ⁊ plimi cerei in manibꝰ ppli a vento ⁊ turbine prius extincti p merita beati benigni ipa hora diuinitus ſunt accenſi. Plurimi etiā colubros ⁊ diuerſa doloꝝ genera viſceribꝰ habētes: palā vidente populo euomuerūt. Tāta etenim curationis gratia in illo loco erat oſtēſa vt vix debilis quiſqꝫ aut egrotꝰ ad tūbā ſctī veniens: abſqꝫ ſanitate recepta diſcederet. Frater quidam longa infirmitate decoctus a fratribus rogatur: vt ſctm̄ benignū ꝓ ſalute ſua exoraret: qui ita reſpondit. Re enī vera ſicut michi prodeſſe nō valet ita nec mihi nocere poteſt. Cūqꝫ ſopori mēbra dediſſet: apparuit ei ſctūs benignꝰ cādidis veſtibꝰ ornatus: qui quaſi īdignās ſic eū affatur. Quid nūc tibi ait de benigno ſeruo dei videt frater? Quid tibi de duobus crede potiſſimū ſit an cū ſctis in regno gaudet: vel cū ipijs in penis torquetur? Et cū ille reſpōdere nō auderet: cōminādo hoc intulit ſctūs. Cū ſecreta dei iudicia humane fragilitatis ingenio cōprehendi nequeant: cur michi derogaſti quare me blaſphemare voluiſti? Ecce enim grauiorē ꝙ hactenꝰ paſſus es infirmitatē ⁊ moleſtiā inuitus ſuſtinebis: eo ꝙ ꝟbis manibꝰ michi irridēdo detraxiſti. Ceteri quoqꝫ quos me deriſū habuiſſe cognoſco: illū maxime qui dentē meū furto abſtulit. niſi penitētiam agēdo reſipuerit: penis cū ipijs amaris ſe torqri cognoſcāt. Hijs dictis: alapam ingētē in faciē eius dedit: ⁊ mox expgefactꝰ a ſōpno: quē ante deſpexerat tūc timere et venerari cepit: diris tamē correptus febribꝰ per totū annū liberari nequit. Qd̄ cū per ordinē abbas et fratres audiſſet: dēs a fratre receptus ī locū ſuū reſtituitur et laudes et grē ab omnibꝰ deo et ſctō eius referuntur.

De ſancto bernaco confeſſore.

ERat aūt bernacꝰ venuſtꝰ ornatꝰ moribꝰ: tituliſqꝫ virtutū inſignibꝰ excellēs ab vberibus mr̄is ſue dei ſui nomē ample-

ctens: eiuſq3 mādata nō preteriēs. Ab il-
luſtri ſiquidē proſapia ortus: diuitijs ad
modū locupletat⁹ extitit: ⁊ patrimonijs
dilatatus. Oīa tamē propter deū demū
relinquēs: trāſito ꝓſpere mari: romā pe
regre ꝓficiſcitur. Eo tpe in ptibus rome
ſeuiebat quedā belua peſtifera que quoſ-
cūq3 cōſpiceret aut cruētis faucibus lace
rabat aut ſolo flatu venenoſo ad morteȝ
infecit: infinitaq3 aīaliū corpa laniabat.
Tantū incolis metū incutiebat: vt felicē
ſe eſtimaret qui ſuā habitationē relinquē-
do: dirā huius peſtē effugere poſſet. Uir
aūt ſctūs hoīm illorū miſerijs cōpatiens
qđ populorū neqbat multitudo: ſola pre-
cū inſtātia beluā mortiferā ad terrā ene-
cādo ꝓſtrauit. Cūq3 ab oībus magnifica
ri cepiſſet: malens in occulto ſoli placere
deo ꝙ in ore populi qui ſola ſolet exterio-
ra perpēdere famoſus verſari. Romam
aūt clā deſerens: minorē britanniā ingre
ditur: et per multos annos laudabiliter
ibidē cōuerſatus: magnas virtutes oſtē
dit. Cōfluebat ad eum cotidie infirmorū
multitudo ⁊ ſanitate cōſecuta celeſtis do
ctrine monita ſalutaria percepit Demū
laudē populi et fauorē fugiens: ſolus ac-
ceſſit ad mare: ⁊ naue non reperta: petrā
quādā in vnde ſupficie locauit totū ſe deo
cōmittens petrā aſcēdit: et proſpero cur-
ſu in demetica regiōe id eſt ſouthwallia
applicuit. Cūq3 aliqādiu deo famulando
ibidē moraretur: humani gn̄is aduerſa
rius filiā optimatis qui terrā illam rege
bat in amorē illi⁹ acrius incitauit. Om-
ni ingenio ſuo famulū dei illecebroſe vo-
luptatis ſue laqueis vinculare tēptat: et
a cōſummatiōe melioris ꝓpoſiti auerte-
re conatur: nec ceſſat illi ꝓpinare qđ miſ-
cuit inepte. Sctūs tamē dei huiuſmodi
poculū reſpuēs: fornicatiōis inſultus fu
git. In hoc eni conflictu melius pugnat
qui cedit ꝙ qui reſiſtit: fortius vincit qui
fortius fugit. Puella tandem viri ſancti
animū ad amorem illicitū non valens in
clinare: amorem vertit in odiū et animā
a corpore ſeperare cogitabat Repudiata
eni omne malū excogitat ⁊ quē pauloan
te vt aīam ſuam dilexerat: in odium tūc
ſtimulata: ad omne genus mortis eum
pducere deſiderat. Miſit ergo viros quoſ
dā iniquitatis filios: ferociter precipiēs
vt ſi viuū nō poſſent reducere: viuū nō ſi
nerent abire. Illi aūt pergentes in ſctm̄
irruunt et diro lancee vulnere quidā ini-
quitatis filius eum cōfodit: nutu tamen
dei aſſiſtētes viri: ſctm̄ de manibus eorū
eripiunt. Qui aūt vuln⁹ inflixit: dei ſta-
tim vltione percuſſus: toto corpore pedi-
culis alatis obſeſſus: poſtꝙ diu languo-
re ⁊ inedia afflictus fuerat: morte miſe-
rabili vitā finiuit. Sanitate demū diui-
no recepta ſuffragio: iuxta fluuium quē
dam inhabitare cepit: ⁊ locū illū a ſpiriti
bus immūdis turbatū liberauit: quē ipi
oī nocte oberrantes diris clamorib⁹: hor
rēdiſq3 replētes vlulatib⁹ vſq3 ad illū diē
inhabitabilē reddiderunt. Ad alium lo
cum poſt hec ſe transferēs: ignē accendit
⁊ totā noctē cum ſocijs orōnibus vacans
inſompnē duxit. Mane autē ſurgēs dn̄s
loci illius nomine cletherus ⁊ ignē vidēs
vocatis viginti filijs ſuis dixit Filij mei
audite ⁊ aurib⁹ percipite: quia venit vir
ille quem diu nobis ꝓmiſſum nouimus:
cuius fama ſuper terraȝ dilatata eſt. Et
pergētes ad virum dei et ad genua eius
prouoluti orauerūt vt miſeretur ſui. Et
benedicens eos ſanctus bernacus: quid
velint inquirit. Senex ait. Domīe mul-
to tempore huius territorij domin⁹ fui:
ſed quia dei prouidentia hunc locum tibi
noui deſtinatum: voluntati dei cedo ⁊ ti-
bi. Uerum hos filios meos tibi commen
do: vt ſub tutela paternitatis tue deo no
ſtro valeāt adherere. Suſcepit ergo eos
gratanter: regularibuſq3 inſtructos diſ-
ciplinis: conſortes ſui laboris habuit fi-

deles. Pater vero ſenex illis valedicens oſculatiſq; omnibus in partes cornubie ceſſit: et deo ibidem ſeruiens: beatam domino aīam cōmēdauit. Sctūs itaq; bernacus corpus ſuū ieiunijs aſſiduis macerabat: et crebris vigilijs extenuabat: carnis inſolētiam veſtiū aſperitate gelideq; quā intrabat cotidie aque infrigidatiōe cohibebat. Qđ ori ⁊ toto corpori ſubtrahebat: in vſus paupeꝝ conuertebat. Placētem ita deo vitā gerebat: vt angelorū viſione ſimul ⁊ allocutiōe crebra perfrui mereretur. Mōs aūt ille in quo conueniebant in cuius pede eccleſia cōſtruitur: mons angeloꝝ appellatur. Aduocabat quādoq; de grege ceruos quos volebat ad trahēdum currū in quo ſuppellex deferēda repōnebatur: ⁊ ſoluti a iugo ad paſcua redire iuſſit. Vaccā ſuam cotidie cuſtodie cuiuſdā lupi deputauit: qui more paſtoris vaccā ad paſcua mane agēs: ſero ad domū reduxit. Miſit autē rex cābrie ad ſctm̄ bernacū: precipiēs vt ſibi cenā pararet. Ille vero nullam regi debere cenam: nec iniuſto eius precepto in aliquo ſe velle parere aſſeruit. Offenſus ergo rex: miſit ſatellites qui vaccā ſctī adducerent: et inde ſibi cibaria prepararēt minaſq; minis adiecit ꝙ in craſtino ſanctū a regno ſuo proſcriberet: locaq; ſua ſolotenus penitus deſtrueret. Occiſam āt vaccā et in partes diuiſam ſupra ignē in caldario locāt: ⁊ igni ligna copioſa miniſtrant. Lupus interim cuſtos vacce currit ad dn̄m ſuū: triſtis ac gemēs proſtratus ad terrā iacet: quaſi veniā poſtulaturus. Affuit etiā quidā vaccā a miniſtris regis raptā: occiſam ⁊ ad coquendū poſitā denūcians. Nec mora vir ſctūs coram deo ſuo querimoniā deponēs: totam cauſam ſuam diuino cōmiſit arbitrio vētilādam. Aqua enī in qua caro coquēda iacuit: ſicut quādo īfuſa erat: ita frigida permāſit. Nec magis maximo igne ſuppoſito ad bullitionē vl̄ calefactionem mouebatur: ꝙ ſi glaciei cōgeries non modica dēpto igne ſupponeretur. Quo viſo: humiliatus ſtatim rex: faſtu regali depoſito: omneſq; ſui pariter cōtriti: nudis pedib⁹ incedētes: ad virū dei venerūt. Omnibus enī ad pedes ei⁹ in terra prouolutis: rex ſe grauiter peccaſſe cōfitetur: humili poſtulās prece: vt ſui miſertus omnipotentē pro ſe ⁊ ſuis exoraret. Sanct⁹ autē bernacus regis dexterā ſuſcipiens erexit eum et gratanter qđ cōmiſerat indulſit: vaccā in cōſpectu oīm reſuſcitauit ⁊ lupo cuſtodiēdā commiſit. Poſt hec regē rogauit vt ſecum pernoctaret: ⁊ quod pauloante fronte obſtinata negauerat: hoc nūc largiflua charitate ⁊ mente gratuita obtulit. Rex aūt gratias ei agens: hilari mente remāſit. Et cū vir dei nichil pro cena regis paratū haberet: acceſſit ad quercū que ꝓpe ſtabat: ⁊ pro folijs dependētes triticeos decerpſit panes quotquot habuit neceſſarios: vnde ⁊ quercus illa quercus panis dū ſtabat vocabatur Acceſſit quoq; ad torrentē qui prope erat ⁊ pro aqua in magna abūdantia vinum hauſit. Pro lapidibus de torrēte eodem piſces ad ſaturitatē extraxit ⁊ ſaturatis oībus: dormierunt vſq; mane. Tunc ſurgens rex: ait ad ſctm̄ bernacū. Quia gratuitā beneficētiā tuā accepi: ego munificentiam meā tibi gratis largiri nō dedignor. In noīe dei ⁊ dn̄i nr̄i iheſu xp̄i te et locū tuum: totūq; territoriū ad locum tuum pertinens: necnō omnes in eo manētes ab omni regia exactiōe imperpetuū libero. Quot ⁊ quantis ſanctus iſte in vita ſua miraculis ⁊ bonis operib⁹ effulſerit: difficile quiſq; poteſt explicare. Trāſijt autem de hoc mūdo ad dn̄m ſeptimo idus aprilis.

¶ Narratio.

Sanctus helyas ſcđm vincentiū monaſticā vitam agēs: feminei ſexus miſeratione cōmotus: deuotarū deo virginum

curā habebat: & in quodā grādi monaſterio vſq; ad trecentarū feminarū numerū collegerat: earūq; cōuerſationem ordinabat. Qd̄ cū per bienniū iam feciſſet: & adhuc iuuenis quaſi triginta annorū eſſet: ſubito carnis tēptationē paſſus eſt. Relictoq; monaſterio dū per ſolitudines iugi biduo ieiuniis erraret: ait. Dn̄e de⁹ aut occide me aut tēptationē iſtam exclude a me. Veſpere igitur ei ſubito ſompn⁹ irrepſit: et tres angelos ad ſe veniſſe aſpexit dicētes. Cur egreſſus es de monaſterio femiarum? Qui cū timuiſſe ſe diceret ne aut ſibi aut illis noceret: dixerūt. Si huiuſmodi metu per nos liberatus fueris: rurſus illarū curā ſuſcipies. Cūq; libenter adquieuiſſet: & hoc exigētibus illis iuramēto firmaſſet: vnus eorū manus illius tenuit & alter pedes: tertius vero nouacula teſticulos ei⁹ abſcidit: nō qd̄ vere hoc faceret: ſed qd̄ facere videret̄. Angelis aūt interrogātib⁹ an aliqd̄ ſibi profuiſſe ſenſiſſet factū ſuū: vehemēter inquit intelligo qd̄dā on⁹ circa me eſſe ſublatū & ſatis credo me omni quā formidabā moleſtia liberatū. Igitur poſt quinq; dies regreſſus & lugentiū femiarū monaſteriū ingreſſus: in cella quadā illic habitauit: & quadraginta annis poſt hec vixit: ſanctis patrib⁹ aſſeuerans q nūq̄ vlteri⁹ in cor eius cogitatio talis aſcenderit.

¶ De ſancto Birino epiſcopo & cōfeſſore.

Sanctus eni birin⁹ a papa honorio epūs ordinat⁹ ad predicandū verba ſalutis gēti anglorū directus eſt. Hic enim pape honorii preſentia in intimis anglorum partib⁹ quo nullus doctor p̄ceſſiſſet ſctē fidei ſemia ſe ſparſurū promiſit. Vnde & iuſſi eiuſdē pontificis ad littus britānici freti arrepto itinere pueniens: aſcenſurus nauē diuina celebrat miſteria ſibi ſuiſq; viaticum parās: ſalutaris hoſtie pia libamina deo obtulit. Vrgente vero nauigatiōis articulo ad nauem feſtinās introducitur & inſurgente vento: dū alta ſulcarēt pelagi: reminiſcitur birinus ſe qd̄ carius ſibi erat amiſiſſe: et nautis vrgētib⁹ ſe p̄peditū in littore vnde aſcenderat reliquiſſe. Dederat ei ſiquidem honorius papa pallā ſuper quā corp⁹ xp̄i cōſecrabat: corpuſq; dn̄icū in eadē inuolutū: & collo ſuo ſuſpēſum ſemp ſecū portabat: et inter ſacrāda ſacroſctā miſteria ſuper ſctm̄ altare ponere cōſueuit. Fide igit̄ armatus in mare deſcēdit: deū auctorē habēs per mare ſecurus incedit: et recepto qd̄ reliquerat: ad nauē regredit̄. Repperit aūt nauē quaſi immobilē ſtātem quā paulo an̄ per vndas maris velociter currentē dimiſit. Quo nauē intrāte: inuentus eſt in veſtimēto ſuo nec vnā ſtillicidii guttā habere. Qd̄ naute vidētes: flexis genib⁹ quaſi deū eum adorauerūt: & plures ex eis ad fidē xp̄i p̄dicante illo verbū dei cōuerſi ſunt. Intrāte aūt ep̄o in portū apud occidētaliū ſaxonū gentē q̄ antiquitus geviſſe vocabantur: cū oēs ibidē paganiſſimos inueniret: vtilius eſſe ratus eſt ibi potius verbum dei predicare: q̄ vltra progrediens eos quibus predicare deberet inquirere. Ruebāt enim populi cateruatim audire beatū antiſtitē non tam aure corporis q̄ cordis: q̄ ab ipſo dicebātur humiliter amplexantes. Erat in eadem prouincia mulier quedā annoſa: que per multū tempus nec videre nec audire poterat: cui per viſionē reuelatū eſt: vt ad beatū antiſtitē receptura ſanitatē ire feſtinaret. Surgens autem mulier: ducem parat qui greſſus ei⁹ regat. Epiſcopus autē viſa illa motus pietate: aurib⁹ & oculis ei⁹ ſignum crucis appoſuit: & mox diſſoluta cecitate: viſus redditur & vitio ſurditatis eliſo auditus reparatur. Euangelizante itaq; illo in prefata prouincia cum rex kinegilſus cathezizatus fonte baptiſmi cum ſua gēte ab-

lueretur cõtigit tūc ſctū regem northan
hūbrorū oſwaldam affuiſſe: eumqꝫ de la-
uachro exeūtē ſuſcepiſſe ac ſic pulcherrio
prorſus ⁊ deo digno conſortio: cuius erat
filiā accepturus in cõiugē: ipm prius ſe-
cunda regñatione deo dedicatū: ſibi acce
pit in filiū. Donauerūt aūt ambo reges
eidē epo ciuitatē q̄ vocat dorcic. id eſt dor-
ceſtre ad faciēdā inibi ſedē epalem. An-
no aūt triceſimooctauo poſt ingreſſū ſcti
auguſtini in angliā pdicare cepit ſanct⁹
birinus weſtſaxonib⁹ ⁊ baptizare. An-
no dñi ſexcēteſimo triceſimoquīto tēpore
regis kinegilſi canonicos ſeculares inſti
tuit apud dorceſtre ab oxonia miliarib⁹
ſeptē diſtantē vbi ipe ⁊ ſucceſſores ei⁹ vi-
ginti ⁊ ſeptē epi manſerūt per annos cir-
citer quadringētos quinquagintaſeptē.
Tpe regis willelmi conqueſtoris per re-
migiū epm apud lincolniā ſedes epalis
trāſlata extitit. Tpe vero regis ſtephani
per alexandrū epm apud dorceſtre cano-
nici regulares īſtituti ſunt. Beda vero
de geſtis anglorū libro tertio capitulo ſe-
ptimo ſcribit beatū birinū factis dedica-
tiſqꝫ eccleſijs multiſqꝫ ad dñm pio ei⁹ la-
bore populis aduocatis: migraſſe ad do-
minū ⁊ in eadem ciuitate ſepultū eſſe: et
poſt multos annos hedda epatū agente
eū inde in wentā ciuitatē id eſt wintoniā
tranſlatū: et in eccl'ia btōrū aplorū petri
⁊ pauli honorifice collocatū. Dorceſtrē-
ſes canonici ſcripture bede obuiātes pa-
pe honorio ſuggeſtionē quādam fecerūt:
vnde ⁊ ipe litterā talis tenoris in angliā
tranſmiſit. Honorius eps ſeruus ſeruo-
rum dei venerabili fratri ſtephano archi
epo cātuarienſi: ſctē romane eccl'ie cardi-
nali ⁊ dilectis filijs archidiacono ⁊ offici-
ali cant. ſalutē ⁊ apoſtolicā bñdictionem
Ex parte dilectorū filiorū abbatis ⁊ cõuē
tus de dorceſtria fuit nobis humilit ſup-
plicatū vt corpus ſcti birini qui olim a fe
licis recordatiõis honorio papa pdeceſſo
re nřo in angliā deſtinatus clare memo-
rie regē anglie ab idolatria cū gente ſua
cõuerſuz baptizauit: ⁊ multis choruſcās
virtutib⁹ feliciter officio legationis im-
pleto: defunct⁹ et ſupultus in ſuo mona-
ſterio in loco humili extitit: cū nomē eius
in ſctōꝝ cathalogo habeat facerenius in
loco magis idoneo collocari. Nos igit de
vřa diſcretione plenā fiduciā obtinētes:
diſcretioni vře per apl'ica ſcripta manda
mus: quatin⁹ ſi rem inueneritis ita eſſe:
prefatis abbati ⁊ cõuētui vt corp⁹ ſancti
predicti ad locū transferāt digniorem au
ctoritate nřa licentiā cõcedatis. Datū la
terañ. ſeptimo idus marcij: põtificatus
nři anno octauo. Archiepo autē ſtepha
no pdictis archidiacono et officiali vices
ſuas cõmittēte plurib⁹ conuocatis anno
dñi milleſimo ducēteſimo viceſimoquar
to inter multos teſtes: quidā canonicus
iuratus dixit ꝙ audiuit multotiens wil-
lelmū canonicū dicentē ꝙ pluries appa-
ruit ei quidā in viſu pcipiēs vt quereret
qõdā ſepulchrū in eccleſia de dorceſtre an
te altare ſctē crucis ⁊ ibi inueniret corp⁹
ſcti birini. Et accepta ab abbate licentia
queſito ſepulchro ⁊ aperto preſentib⁹ ab
bate ⁊ canonicis: inuenerunt corpus epi
integrū cum duplici ſtola ⁊ infula rubea
de panno ſerico et cū cruce de metallo ſu-
per pectus poſita: et calice ſuper vmbili-
cum. Die ſabbati poſt illā inuētionē qui-
dam per ſeptenniū cecus ad corpus acce
dens viſum recepit. Adoleſcens a natiui
tate ſurdus et mutus: auditū et loquelā
habere meruit. Aſſeruit eni ſe iuſſum in
viſu ꝙ ad dorceſtre pergeret vt ſanitatē
conſequi poſſet. Qui cū ſe locū neſcire rñ-
deret: ait ille qui ſibi apparuit ꝙ duceret
eū. Et euigilans ductus eſt ab eodē viro
vſqꝫ ad locū. Et cū curaret ad ſepulchrū
beati birini ⁊ loqueretur anglice dixit io-
coſe canonicus quidam. Qui te docuit lo
qui nõ erat curialis: poſſet enim docuiſſe.

te alio idiomate loqui. Et infra triduum ita perfecte gallice ſicut anglice loqui ce-pit. Quēdam quoq; mortuū reſuſcitauit leproſum mūdauit: viros duos inſuper mortuos vite reſtituit & a natiuitate mutus loquelam recepit. Poſt hec & multa alia abbate & cōuentu propoſita: queſitū eſt ſi aliqua ſcriptura: cū corpore reperta fuit. Reſpōdit abbas ꝙ non. Unde de cōſenſu oīm aperto ſepulchro: inuenta ſunt oſſa ordine naturali poſita: carne in cineres redacta. Inuētus eſt & anulus: crux plūbea ſuper pect⁹ eius: quidā calix paruus: particule veſtimētorū ſuorū: dueq; ſtole licet nō integre. Inuēta eſt etiā quedā burſa ſerica ſuper pect⁹ eius: queda; pera ex vna parte auro contexta. Aſſerebant enim oēs ꝙ in ea fuerat palla predicta cū corpore xpī: pro qua vt premittitur ſuper mare ſiccis pedib⁹ ambulauit. Et exclamauit abbas quidā dicens. Cert⁹ ſum ꝙ hoc eſt corpus ſcti birini: nā audiui in hac nocte vocē quaſi cuiuſdam magne perſone in latina lingua ſic dicētem. Nec dubitetis de inuētiōe corporis beati birini: vos inuenietis totū corpus: ſed redactū in cinerē. Queſitu; eſt poſt hec ꝗd reſpōdere voluit ad hoc in libro bede ſcriptū: ꝙ beat⁹ birinus ſepultus fuit in eccleſia dorceſtre & inde poſt multos annos tranſlat⁹ fuit ad eccleſiā wentanam. Abbas vero bene confitetur ita ſcriptū eſſe: ſed dicit ꝙ in cronicis ſcribūtur nō ſolum que vidētur ſed & que audiūt. Confitetur etiam ꝙ corpus cuiuſdā epī ſepulti in angulo poſt oſtiū eccleſie: wintonie tranſlatū fuit: oſſibus quibuſdā in eadē eccleſia relictis. Nec credēdum eſſe ꝙ talis epūs & legat⁹ in tam vili loco ſepeliretur. Aſſeruit etiā ꝙ poſt primā inuentionē bti birini audiuit quidā incluſus ſanct⁹ apud haliwelle extra oxoniā nomie matheus vocē quādā dicentē ſibi. Birinus in pauimento: bertin⁹ retro oſtiū. Erat aūt bertinus ille epūs decimus poſt birinū. Et inſuper ꝙ apud dorceſtre fiunt miracula multa & apud wintōniā nulla. Certificato ſuper premiſſis ſummo pōtifice: ſic ſcripſit Honorius epꝰs &c. Venerabili fratri ſtephano cāt archiepō: ſctē romane eccleſie cardinali & dilecto filio magrō othoni ſubdiacono noſtro: ſalutē & apoſtolicā benedictionē. Dilectis filijs abbate & cōuentu de dorceſtre olim nobis inſinuātibus: ꝙ corpus beati birini epiſcopi in eorū eccleſia in loco humili requieſcit: & humiliter ſupplicātibus: vt illud facerem⁹ in loco magis idoneo collocari tibi frater archiepē ac dilectis filijs archidiacono & et officiali cant per nr̄as dedim⁹ litteras in mandatis: vt ſi inueneritis rem taliter ſe habere: cōcederetis ipſis abbati et cōuentui: auctoritate nr̄a licētiam corp⁹ ipm ad locū magis idoneū tranſferendi. Nuper aūt recepimus tuas & cor; archidiaconi & officialis lr̄as cōtinētes ꝙ ipſe archidiaconus vice tua & officialis predicti perſonaliter ad locū ipm acceſſit et accitis viris vita & fama cōſpicuis ſup hoc veritatē quāta potuit diligentia inquiſiuit. Licet aūt per ea que inuenit ſuper inuētiōe ſepulchri: vbi predicti ſcti corpus requieſcere dicit: ac ſuper miraculis quibus diuina dignatio locū ipm ad inuocationē noīs prefati glorioſiſſimi ſcti tā miſericorditer ꝙ̄ mirabiliter modernis tēporib⁹ illuſtrauit: necnō per indicia in ſepulchro ipo ꝗd fecit apiri repta: nobis fuit veriſimile viſū ꝙ eiuſdē ſcti corp⁹ in loco reqeſcit eodē. Qr tn̄ in libro bede de geſtis anglorū legit corp⁹ ipm apud wintoniēſem eccl'iam olim fuiſſe trāſlatū: verētes ꝓcedere in negocio cōtra tāti viri dicta ne argueremini aliꝗd pſumpſiſſe: negociū ipm ad aplicū iudiciu; remiſiſtis: ꝓceſſū ipi⁹ archidiaconi nobis ſub ſigillis vr̄is fideliter trāſmittēdo. Quāꝗ igit ex ipo ꝓceſſu appeat euidēter locū ip; tot

⁊ tãtis tãq; claris per ſepedicti ſcti merita glorioſa choruſcare miraculis: ac veriſimile ſit ⁊ merito credi poſſit qđ ipſe glorioſiſſim⁹ ſctũs locũ ipm ſua pſentia corporali nobilitat quẽ ad inuocationẽ noĩs eius diuina potentia tot ⁊ tantorũ miraculorũ atteſtatiõe illuſtrauit. Ne tamen in tali negocio aliquid de cõtingentibus omittatur: pceſſum ipm vobis ſub bulla nr̃a duximus remittẽdũ: diſcretiõi veſtre per ap̄lica ſcripta mandãtes: quatinus ad wintonieñſem eccl̃iam pſonaliter accedatis ⁊ inquiratis ſollicite ſi per miracula facta in ipa wintonieñſi eccleſia mirificauit dñs ſctm̃ ſuũ. Et ſi vobis conſtiterit miracula paria vel maiora his que cõtinẽtur in proceſſu pdicto ad inuocationẽ noĩs dicti ſcti facta eſſe in ipa wintonienſi eccleſia: negocio ſupſedeatis eodem: nobis qđ inueneritis litteris vr̃is fideliter intimãtes. Alioquin cũ veriſimile ſit immo dubitari non debeat: quin ipſe beda in anglorum hiſtoria multa retulerit de auditu ⁊ etiam eſſe potuerit vt cum duorũ ſctõrũ pontificũ birini ſcilicet ⁊ bertini corpa in prefata eccleſia de dorceſtre ſicut ex ipſo pceſſu colligitur fuerunt tumulata quod beda de bertino ſcripſit: fuerit de birino receptũ noĩe ſcriptorũ negligẽtia viciato: ſepedicti ſcti glorioſiſſimũ corpus pronuncietis requieſcere: in ſepedicta dorceſtre eccleſia que ipſius ſancti meritis tot tantorũq; miraculorũ fulgore noſcitur illuſtrata: ipſi abbati ⁊ cõuentui tribuatis auctoritate nr̃a licẽtiã ipm corpus in locũ magis idoneũ transferendi. Datũ reatine nonis auguſti põtificatus nr̃i anno decimo. Executionẽ hui⁹ bulle nuſq̃ reperire potui: noui tamen ſicut in loco illo didici: corp⁹ ſcti birini glorioſũ de loco vbi in memorata eccleſia antiquit⁹ fuerat ſepultũ cũ magno honore ſicut intuẽtib⁹ liquet eſſe trãſlatũ. Obijt aũt tertio nonas decembris.

De ſctõ Bonifacio epiſcopo ⁊ martyre

SAnctus eni bonifacius gẽte anglus cũ quinq; eſſet annorũ dei ſeruicio ſe ſubiugare ſtudens pſbiteris ⁊ clericis predicãdi grã aduenietib⁹: cepit cũ eis de celeſtibus loquẽdo tractare: et ſue infirmitati in futurũ quid pficeret: indefeſſa mẽte interrogare. Qđ intelligẽs pater eius abbati wlfhardo in monaſterio ligua anglorum exanceſtre vocato: ſub monaſtici ordinis diſciplina eũ tradidit educandũ. Cũq; in omni ſctitate ⁊ virtutũ exercitio annos adoleſcẽtie attigiſſet ardẽtior illũ ingenij ſui volũtas accẽdit: de fratrũ ſuorum licẽtia: monaſteriũ dictũ huntſcelle vbi venerabilis winbertus abbas pfuit admiſſus: fratrũ cõſortio annumeratur Ubi non paruã litterarũ ſacreq; ſcripture noticiã aſſecutus oĩbuſq; exemplũ bene viuẽdi prebẽs: fratrib⁹ timori pariter habebatur ⁊ amori: ⁊ quẽ diuina dilectione habebant ſociũ: mutuo ap̄lice admonitionis honore amplecti curabãt vt patrẽ. Tanta in eo affabilitas erga fratres ⁊ celeſtis doctrine ſuccreuit magnitudo: vt rumore ſctẽ exhortatiõis ei⁹ crebreſcẽte: fama eius per mõaſteria queq; diffũdebatur. Diuitib⁹ eni ac potẽtibus: liberiſq; ac ſeruis: equalẽ ſctẽ exhortationis exhibuit diſciplinã: vt nec diuites adulãdo demulceret: nec ſeruos vel liberos nimia diſtrictione grauaret. Tandẽ deliberato pposito ad cõuertendã fidei xp̄iane paganã gentẽ: exteras petere regiones vix ab abbate impetrata licẽtia decreuit Sed qm̃ graui ingruente paganorũ impetu hoſtilis exorta diſſẽtio inter carolũ francorũ ducẽ ⁊ radbodũ regẽ friſonũ populos ex vtraq; parte perturbabat: maximaq; iam pars eccleſiarũ xp̄i que francorũ prius in friſia ſubiecte erãt imperio radbodi incũbente pſecutione ac ſeruorũ dei fctã expultiõe: vaſtata erat ac deſtru-

cta: idolorũq; cultura extructis delubro-
rũ phanis lugubriter reuocata eſt. ¶Tũc
vir dei bonifacius cũ trib⁹ fratrib⁹ mari
trãſito perſpecta peruerſitatis nequicia
regẽ radbodũ allocutus eſt. Et dũ ſterilẽ
friſonũ terrã inhabitaret et verbum dñi
vbiq; ſeminaret: interiecto paruo tpe cũ
ſuis ſocijs redijt ad monaſteriũ ſuũ. Se
quenti vero anno ab infirmitate qua diu
detẽtus fuerat cõualeſcẽs: ⁊ paſtorali cu
re monaſterij ſui ad quã fuerat electus ⁊
ꝑcib⁹ fratrũ ac lachrymis nullaten⁹ ad-
quieſcens: cũ litteris danielis epi cõmen
daticijs ad limia apoſtolorũ petri ⁊ pau-
li iter ſuũ maturare cepit: papam grego
riũ ſcõm adijt: ⁊ oſtẽſis litteris ſuis com
mendaticijs itineris ſui ordinẽ ⁊ aduen-
tus occaſionẽ humiliter exponens: beni-
gne ab eo ſuſcipitur. Sedulũ deinceps cũ
eo habebat cotidiane diſputatiõis collo-
quiũ: receptiſq; a papa cũ bñdictione lit-
teris ad immaniſſimos germanie popu
los directus eſt: vt inculta cordium arua
euãgelico arata vomere ſi ꝑdicatiõis re-
cipere ſemen vellẽt cõſideraret. Collecta
in breui numeroſa reliquiarũ multitudi
ne ⁊ arrepto itinere: vſq; in thurigiã pro
fectus eſt. Senatores plebis totiuſq; po
puli principes: verbis ſpũalib⁹ affatus
eſt eoſq; ad verã agnitionis viã ⁊ intelli-
gẽtie lumẽ ꝓuocauit: quã olim ante ma-
xima ſiquidẽ ex parte prauis ſeducti do-
ctoribus perdiderũt. Sed ⁊ ſacerdotes q̃
fornicaria cõtaminati pollutione caſtita
tẽ ſeruis dei neceſſariã amiſerãt verbis
euãgelicis q̃tum potuit ad canonicã vi-
tã correxit admonuit atq; inſtruxit. Au-
dita aũt morte radbodi regis friſonũ: ca-
rolũ regẽ francie tũc friſonib⁹ imperantẽ
adijt: deinde per tres annos factus eſt ſã
cti willebrordi archiepiſcopi cooperator
aſſiduus ⁊ multũ in xpo roboratus: non
paruũ dño in friſia populũ deſtructis de
lubrorũ phanis ⁊ extructis eccleſijs ꝑſa-
to põtifice opitulãte adquiſiuit. Cũq; in-
gentẽ dño populũ inter friſones adquire
ret: alias germanie ꝑdicandi cauſa par-
tes adijt: ⁊ locũ quẽdã cui gemini ꝑerant
germani deo auxiliante obtinuit: eoſq; a
ſacrilega idolorũ cenſura qua ſub quodã
xpianitatis noĩe male abuſi ſunt euoca-
uit: ac plurimã populi turbã recte facta
intelligẽtie via: depoſito errore retraxit
monaſteriũ collecta ſeruorũ dei multitu-
dine conſtruxit. Similiter ⁊ iuxta fines
ſaxonũ heſſorũ populũ paganicis adhuc
ritib⁹ oberrantẽ: a demoniorũ captiuita
te ſua predicatiõe liberauit: multiſq; mi-
lib⁹ hoĩm expurgata paganica vetuſta-
te baptizatis: nũcium ſuũ noĩe binnã ro-
mã direxit: que circa illũ dño donãte fctã
ſũt: ſummo põtifici per ſuas litteras de-
clarauit. Sed ⁊ de reb⁹ que ad cotidianã
eccleſie dei neceſſitatem populiq; prouen
tũ pertinebãt: plura ad cõſiliũ ſedis apo-
ſtolice interrogãdo cõſcripſit. Cũq; reſpõ
ſum litterarũ ſuarũ accepiſſet ſe inuita-
tũ ad romã intelligẽs feſtin⁹ limina apo
ſtolorũ petijt: ⁊ ad preſentiã gregorij pa-
pe benigne admiſſus: de ſimbolo et fidei
eccleſiaſtice traditiõe illũ inquiſiuit. Cui
vir dei mox rñdit dicens. Dñe aplice: no
ui me imperitũ iã peregrin⁹ vře familia
ritatis ſermõe fruitus ſum: ſed queſo vt
ociũ michi tpis cõſcribẽde fidei cõcedas ⁊
muta tm̃ littera meã rationabiliter fidẽ
aperiat. Qui cũ hilari vultu cõſentiret:
⁊ vir dei fidẽ ſuã ſcriptã determinato tpe
eidem offerret: perlecta carta in qua inte
gra et incorrupta fidei patuit veritas et
bonifacio reddita eũ cõſedere fecit: ⁊ ſalu
tari eum admonitiõis doctrina inſtruẽs
vt fidem hanc ſine intermiſſione cõſerua
ret: ⁊ alijs inſtãter predicaret admonuit
Multa quoq; alia de religiõe ſctitatis et
fidei vnitate ſciſcitãdo ꝓfert: ⁊ in epm eũ
cõſecrare decreuit. Accepto itaq; pontifi-
cali gradu ad heſſorũ populũ redijt: quo-

rū nōnulli adhuc paganicis errorib⁹ de-
tenti erāt: q̄uis magna corū pars iugū
dn̄i ſuaue ⁊ baptiſma ſuſcepiſſet. Cōſilio
aūt fideliū roborē quēdā mire magnitu-
dinis ꝗ priſco paganorū vocabulo robur
iouis dicebatur ſeruis dei ſecū aſtantib⁹
ſctūs bonifacius ſuccidere tēptauit: pre-
ſēteq; paganorū copia roboris moles im
menſa: in quatuor partes equales diuiſa
virtute corruens diſrupta eſt. Quo viſo
paganorū multitudo abiecta idolatria:
xp̄iane fidei ſua colla ſubmiſerunt. Ep̄s
vero ex dicte arboris materia ligneo con
ſtructo oratorio: in honore ſcti petri dedi-
cauit. Deinde ad thuringiā profectus ſe
niores plebis ppl̄iq; rctōres relicta igno
rātie cecitate: acceptā dudū xp̄i fidē ⁊ ab-
iectā: ſua doctrina ⁊ p̄dicatione iterū am
plecti prouocauit: monaſteriū in loco qui
orthorf dicebatur ſeruorū dei cōgregata
multitudine conſtruxit: qui ꝓpriis more
apl̄ico manib⁹ victū veſtimētūq; inſtan-
ter laborando ſibi adquirerēt. Fama ſcti
dei vbiq; diuulgata: etiā ex anglia ad eū
tā lctōrū ꝗ̄ etiā ſcriptorū: aliarūq; artiū
eruditorū magna feſtinauit copia. Quo
rū plurimi ſub eius inſtitutiōe monachi
effecti: populū ab errore multis in locis
illarū regionū verbū dei predicātes reuo
carūt. Cūq; ingēs vtriuſq; populi multi
tudo fidei ſacramenta multis hoīm mili
bus baptizatis ꝑciperet denuo romā nū
cios miſit ꝗ pape gregorio oīa per eū dn̄o
fauēte cōſummata referentes: palliū cū
munerib⁹ diuerſis ac ſctōrū reliquiis ſe-
cū deferētes honorifice remiſſi ſunt. Cō
ſtruxit eni dei famul⁹ duas eccleſias: al-
terā in fridellare in honore ſcti petri: ⁊ al
terā in amanaburgh ī honore ſancti mi-
chaelis. Duo quoq; monaſteria cū ſeruo
rū dei multitudie eiſdem eccleſiis ſubro-
gauit. Baguariorꝝ quoq; terris multas
perluſtrauit eccleſias et quēdā ſciſmati-
cū heretica prauitate deceptū: dāpnauit
atq; eiecit: ⁊ ppl̄m a peruerſa ſecta ei⁹ et
idolatria ad viā veritatis reduxit. Poſt
hec vero cū magno fratrū cetu romā per
gēs a papa gregorio iuniore benigne ſuſ
ceptus eſt: tātaq; a cūctis tā romanis ꝗ̄
etiā aduenis veneratione habebatur: vt
multi ad ſalutarē eius doctrinā conflue-
rent. Frācorū eni ⁊ baguariorū necnō an
glorū aliarūq; ꝓuinciarū ei⁹ admonitio
ne ⁊ ſalutari doctrina prouocata adhere
bat multitudo. Nō paucis ditat⁹ reliq̇is
ab odilone baguariorū duce inuitat⁹ vi-
ſitauit incolas: dieb⁹ multis euāgelizās
vere fidei ac religiōis ſacramēta renoua
uit: deſtructores eccleſiarū populiq; per-
uerſores abigendo. Ducē populūq; ſuū
ab heretica ſecta et ſacerdotes fornicari-
os cohercēs: prouincie baguariorū qua-
tuor ep̄os ordinauit. Regnāte in gallia
pipino ⁊ carolo magno ſuggerēte ſctō bo
nifacio ſctōrū patrū ſynodalia in francia
correcta ſunt inſtituta: ⁊ iniuſta concubi
narū laicis copula ⁊ clericorū nephanda
cū vxorib⁹ cōiūctio: exhortante ſctō viro:
interdicta eſt et ſeiūcta. Carolo magno
aūt cōſentiente ac donāte: vna cū toti⁹ cle
ri cōſenſu ⁊ electione ſctūs bonifaci⁹ ma-
gūcie ciuitatis factus eſt ep̄s. Qui totā
frāciā oīm funditus eradicata hereticorꝝ
perfidia: ⁊ extirpata iniquorū cōiuratio-
ne legis diuine augebat incremēta ⁊ ſy-
nodales gn̄aliū conciliorū canones inco-
las recipere fecit. Que ob cotidiana bel-
la ⁊ barbararū gētiū irruptionem quaſi
obliuioni tradite erāt. Cūq; lōgo ſenio la
boribuſq; multis fatigaret̄ willebaldū ⁊
burghardū viros vtiq; ſimplices ⁊ mori
geratos ad ep̄atus gradū promotos: in
intimis orientaliū frācorū partib⁹ ⁊ a ba-
guariorꝝ terminis: eccl̄ias ſibi cōmiſſas
impartiēdo diſtribuit: ⁊ eccleſias incōfi-
niorū ſaxonū ac ſclauorꝝ: ſuo officio depu
tauit. Pipino in regē francorū ſublima
to: cepit idem rex ſynodalia recuparare in-

ſtituta ac canonica iuxta exhortationem
ſcti bonifacij inchoata inſtaurare miſte-
ria. Sed quia vir ſctūs infirmitate cor-
poris grauat⁹ conſiliorū cōuenticula per
oīa adire nō poterat lullonē diſcipulū ſu-
um ep̄atus ordīe ſuſcepto ad erudiēdam
tante plebis numeroſitatē cōſtituit: ⁊ in
hereditate quā xp̄o adquiſierat onus im
poſuit ⁊ laborem. Qui ⁊ fidelis in dn̄o co
mes peregrinatiōis ei⁹ erat ⁊ teſtis vtro
biqꝫ paſſiōis ⁊ cōſolatiōis. Cū aūt dn̄s
ſeruū ſuū de tp̄alis vite tribulationibus
eripere diſponeret: ad friſiā olim corpore
nō quidē mente omiſſam: ſeruis dei ſecū
aſſumptis: iter ꝗ̄totius maturauit ⁊ ad
lullonē coep̄m ſuū dixit. Ego ꝓpoſitū per
gendi iter cōplere cupio: ego me a deſide-
rato ꝓficiſcendi itinere reuocare nō pote
ro. Jā eī inſtat reſolutiōis mee dies iam
depoſito carnis ergaſtulo eterne retribu
tionis reuertar ad brauium. Cūqꝫ hec et
multa alia ꝓtuliſſet: ⁊ de his que ad regi
mē eccleſie ⁊ animarū inſtructionē infor-
maſſet: aſcenſa naui gentē paganā friſo-
nū viſitās: vbiqꝫ verbū dn̄i euāgelizare
cepit: eccleſias fabricauit: ⁊ multa milia
vtriuſqꝫ ſexus ad fidē cōuertit: ep̄m illis
ordinauit ⁊ monaſteriū qd̄dā conſtruxit.
Juxta fluuiū quēdā regionis illi⁹ cū ſu-
is perſiſtēs: tētoria ibidem erigi fecit: vt
prefixo certo die baptizati manus impo-
ſitionē cōcurrētes ab eo ſuſciperēt. Cūqꝫ
dies p̄fixa adueniret: ecce turba infideli-
um manu armata ſuperueniēs tentoria
ſua circūuallare cepit. Audito aūt arma
torū ſtrepitu ſctūs dei extra tētoria egre-
diēs: pueris periculo ⁊ morti ſe exponere
volētibus cōfeſtim increpādo interdixit
certamē dicēs. Ceſſate pueri a conflictu
pugneqꝫ deponite bellū: ne forte malum
pro malo: ſed etiā bonū pro malis redda-
mus. Jā eni diu optat⁹ adeſt dies ⁊ ſpō-
taneū reſolutiōis nr̄e imminet tempus.
Confortamini igit̄ in dn̄o ⁊ ſperate in eū
⁊ liberabit aīas vr̄as. Sed ⁊ ad preſbite
ros et clericos ceteroſqꝫ fideles ait. Viri
fratres fortes eſtote aīo et ne terreamini
ab his qui occidūt corpus: qm̄ aīam neca
re nō poſſunt. Sed gaudete in dn̄o: quo-
niā ꝑpetue reddet nobis remuneratiōis
mercedē et celeſtis aule ſedē cū ſupernis
angelorum ciuib⁹ cōdonabit. Cūqꝫ talia
nōnulla ſocios in dn̄o cōfortādo ꝓtuliſſet
ſtatim paganorꝫ turba cū gladijs ⁊ fuſti
bus in ſctōs irruēs: ep̄m ſctm̄ cum ſocijs
crudeli morte trucidauit: techas diuer-
ſis libris repletas: reliquiarūqꝫ capſas
ſecū aſportās. Exorta eſt diſſentio nō mo
dica ppl'i infidelis ⁊ pro diuiſione ſue pre
de tanta diſcordia: vt arma quib⁹ marty
res inhumane antea occiderāt: in ſeip̄os
crudeliter pugnādo cōuerterent. Sicqꝫ
maxima parte turbe ꝓſtrata: qui ſuper-
ſtites remanſerūt: aptis capſis et nichil
p̄ter libros ⁊ reliquias omnino repertis:
per cāpi planiciē et in paludib⁹ ceteriſqꝫ
locis vbiqꝫ diſperſerunt. Xp̄iani vero cor
pora ſctōrū colligētes: exercitu cōgrega-
to paganos die tertia ingenti ſtrage dele
uerunt. Lullo aūt ep̄s ⁊ ſcti ſucceſſor cor-
pus ſancti bonifacij ad monaſteriū qd̄ vi
uens cōſtruxerat iuxta maguncīā ſecus
ripā fluminis qd̄ dicitur folde ſitū trāſtu
lit ⁊ cum magno honore ſepeliuit. Obijt
autē nonis iunij: anno peregrinationis
ſue quadrageſimo: incarnatiōis vero do
minice anno ſeptingēteſimo quīquageſi
moquinto: ep̄atus ſui triceſimoſexto: mē
ſib⁹ ſex diebus ſex. Hic bonifaci⁹ vt ait
innocēti⁹ in ſpeculo hiſtoriali natione an
glus huiuſmodi ſcripſit ep̄l'am ethelbal
do regi anglorum. Dn̄o chariſſimo ethel
baldo regi anglorū. Bonifaci⁹ archiep̄s
legatus germanicus romane eccl'ie: per
petuā in chriſto charitatis ſalutē. Audi-
uim⁹ ꝙ elemoſinis intētus: furta ⁊ rapi
nam ꝓhibes ⁊ pacem diligis: ⁊ defenſor
pauperū et viduarū es: et inde deo gr̄as

agimus. Quod vero legitimū matrimo-
niū ſpernis: ſi pro caſtitate faceres: eſſet
laudabile: ſed q̄ in luxuria ⁊ adulterio ⁊
cū ſctīmonialibꝰ voluptaris: eſt vitupe-
rabile ⁊ dāpnabile. Quapropter fili cha-
riſſime penitere ⁊ memorare ꝙ turpe ſit
vt tu qui dono dei dominaris ad iniuriā
eius ſis libidinis ſeruus. Audiuimꝰ pre-
terea ꝙ optimates pene oēs gentis mer-
cioꝝ: tuo exēplo legittimas vxores deſe-
rant: ⁊ adulteras ⁊ ſctīmoniales conſtu-
prent. Qđ ꝙ ſit ab honeſtate peregrinū:
doceat vos aliene gētis inſtitutio. Nam
antiqua ī ſaxonia vbi nulla eſt xp̄i cogni-
tio ſi virgo in paterna domo vel marita-
ta ſub cōiuge fuerit adulterata manu p-
pria ſtrangulatā cremāt: ⁊ ſuper foſſam
ſepulture corruptorē ſuſpendūt: aut ſin-
gulotenus veſtibꝰ abſciſis flagellant eā
caſte matrone ⁊ cultellis pūgūt: ⁊ de vil-
la in villā miſſe occurrūt noue flagellan-
tes donec interimāt. Vindi quoqꝫ qđ eſt fe-
tidiſſimū genus hoīm hunc hn̄t morē vt
marito mortuo: mulier ſe in rogū cremā-
do pariter arſura precipitet. Si ergo gē-
tes deū ignorātes zelū caſtimonie habēt
quid tibi cōuenit fili chariſſime qui chri-
ſtianus es ⁊ rex? Parce ergo anime tue:
parce multitudini populi tui pereuntes
exēplo: de quoꝝ aīabꝰ rationē redditurꝰ
es. Recogita queſo ꝙ terribilē vindictam
deus in anteceſſores reges exercuit eius
culpe quā in te arguimꝰ cōſcios. Nā col-
redū p̄deceſſorē tuū ſtupratorē ſctīmonia-
liū ⁊ eccleſiaſticoꝝ preuilegioꝝ fractorē
ſplēdide cū ſuis comitibꝰ epulantē ſpūs
arripuit malignus ⁊ ſine cōfeſſiōe ⁊ via-
tico cū dyabolo ſermocināti ⁊ legē dei de-
teſtāti aīam extorſit. Oſredū quoqꝫ regē
deiroꝝ ⁊ bernitioꝝ earūdē reū culparū
ita effrenē egit: vt regnū et iuuenilē eta-
tē contemptibili morte amitteret. Obte-
teſtamur ⁊ obſecramꝰ te vt recorderis ꝙ
fugitiua ſit pn̄s vita ⁊ delectatio ſpurce
carnis: per quā eterni cruciatꝰ emūt: et
ꝙ ignominioſum ſit: vt breuis vite hu-
ius mala exēpla imperpetuū poſteris re-
linquas. Ex his perpendi poteſt huius
btī viri prudētia et libertas ſpūs in pctā
regū et pricipū publice arguēdo per quā
cū preſentis vite ſctīmonia ad gloriā ⁊ co-
ronā martyrij feliciter ꝑuenit. Ethelbal-
dus aūt rex mercioꝝ ſuis exigētibꝰ pec-
catis a bornredo tyranno cito occiditur ⁊
apud repodoū ſepelitur. Hic quoqꝫ ſan-
ctus bonifaciꝰ nobile monaſteriū fulden-
ſe vt premittitur iuxta magunciā in thu-
ringia cōſtruxit: in quo circa annum dn̄i
milleſimū centeſimūquartū tale ꝓdigiū
cōtigit. Exicialis ei lues graſſata prius
abbatem corripuit ⁊ mox multos mona-
chos extinxit Supſtites tunc primo ſibi
quiqꝫ ꝓuidere orōnes et elemoſinas lar-
giores facere ceperūt. Sed proceſſu tp̄is
vt eſt natura oīm pedetentim metu dem-
pto: bona omittere: preſertim celariꝰ qui
palā clamitabat nō poſſe penu tot expen-
ſis ſufficere: ſperaſſe ſe ſemꝑ aliqđ alleui-
amentū pro tot elationibꝰ funerū: nichil
vltra ſpei eſſe: ſed ſiquid viui nequiſſent:
mortui cōſumerent. Itaqꝫ cū quadā no-
cte ꝓpter neceſſaria diu ſoporē diſtuliſſet
tandē in dormitoriū pergebat. Et ecce vi-
det in caplo abbatē ⁊ oēs qui obierāt illo
anno: eo quo deceſſerāt ordine ſedere. Et
tremēs ac effugere geſtiēs: vi retractus
eſt: ⁊ more monaſtico flagellatus. Audi-
uit abbatis verba in hāc ſentētiā proru-
piſſe. Stultū eſt de alteriꝰ morte emolu-
mento inhiare cū ſors cuiuſqꝫ ſub eodem
pēdeat fato. Impiūqꝫ eſſe cū monachus
oēm vitā ſuā in eccleſie cōſūpſit obſequio
vt careat ſaltē vnius anni poſt mortē ſti-
pendio. Scito ergo te citiſſime obiturū:
ſed quicqđ pro te fiet ad alioꝝ quibus ab-
ſtuliſti referet comodū. Modo vero alios
tam euidēti corrige ſigno: quos inconſul-
to corripuiſti exēplo. Abijt ille et nichil ſe

vanū vidiſſe tam recētib⁹ plagis q̄ morte proxima demōſtrauit.

¶ De ſctō Botulpho abbate et cōfeſſore.

ANteq̄ in britānia xp̄iana religio dilataret venerabilis vite patres botulphus ⁊ adulphus nobilib⁹ orti natalib⁹: germana natiuitate et charitate deuincti: ſtudijs mox iniciātur celeſtib⁹. Nati ſunt enim de ſaxonica gente que britāniam bellica adquiſierat virtute et fidē xp̄iane religionis per diuerſos doctores didicerāt: ſed adhuc rudes perfectionē celeſtiū documētorū ⁊ altioris vite nō attigerant. Soboles ergo ſuas quiq̄ nobiles ad antiquā ſtirpis ſue patriā dirigūt ſaxoniā: vt ſctē fidei gloriā: cōuerſationiſq̄ ſctē diſciplinam addiſcerēt. Ob hoc itaq̄ patres predicti mare trāſeūtes ſanctorū cenobia requirūt: expetūt colloquia: percipiūt documēta. Ibi ergo monaſterialibus imbuti regulis: ⁊ arctioris vite informati diſciplinis: habitum induunt monachalem: ⁊ non ſolum doceri ſed ex gratia dei inter perfectiores poteſtatem adepti ſunt docēdi. Sanctū igitur adulphū audita eius fama ad traiectenſem eccleſiā in ep̄m rex ſublimauit. Uigilauit enī in preceptis dn̄i: aſſidua ſollicitudine excubias celebrās ouilis ſui: ne inſidiās lupus detrimēto aliquo cōmiſſo ſibi gregi inſultaret. Inſtat opibus mīe in paſcendis pauperibus: veſtiendis nudis: corrigendis errātibus: conſolādis merētib⁹: vt eādē pietatis vicē cōſequeretur a dn̄o ſicut promittit in euāgelio. Beati inquit miſericordes: qm̄ ipſi miſericordiā conſequentur. Uigilijs ieiunijs et orationib⁹ intēdebat. Actu preuenit doctrinā: in oībus ſanctā agens vitā. Beatus vero pater botulphus ad angliā morib⁹ ſanctis exercitatus redire diſponebat. Erāt aūt in eodē mōaſterio quo morabatur due ſorores ethelmundi regis auſtraliū anglorū monaſtice diſcipline cauſa illuc miſſe: que beatū virū repatriare volentē intelligentes: mādata ei imponunt fratri regi perferēda. Trāſito ergo mari: a rege honorifice botulphus ſuſcipitur: ⁊ auditis ſororum ſuarū petitionibus de acceptis vt ſcilicet fundū aliquē ad monaſteriū cōſtruendū illi ob amorē diuīe mercedis cōcederet: benignum prebuit aſſēſum. Petit enī vir ſanctus ſimpliciter non vt aliquē regia violentia de ſuo hereditario iure cauſa ſui depellat: ſed potius vt de incultis terris ſuis ſiue poſſeſſore carentibus ſibi tantū concedat vt eccleſiam deo conſtruere ⁊ in ea diuinis legibus ſeruiētes poſſit fratres adunare: quorꝫ deo placita cōuerſatione ⁊ deuoto interuētu: regnū eius temporaliter firmari ⁊ eternaliter in celis poſſet p̄mijs perhēnibus remunerari. Annuente pie eius petitioni rege: venerabilis pater locū quēdā incultum ⁊ ab hominibus deſertū ykanho vocatū elegit. Erat autē heremus illa ſicut ab hominib⁹ derelicta: ſic a demonibus poſſeſſa: quorū fantaſtica illuſio per ſancti aduētū viri erat inde fuganda: et pia fideliū conuerſatio inducēda: vt vbi ſupabundauerat vſq̄ tunc dyaboli fallacia: ſuperabūdaret benigniſſimi conditoris noſtri gratia. Ad ingreſſū ergo beati botulphi fumus exalat teterrimus: et agnoſcens fugam ſuā imminere inimicus: horridis perſonat clamorib⁹ dicens. Locum hūc lōgo incoluimus tēpore: in ſempiternū putauimus incolere: cur botulphe ſeuiſſime hoſpes his nos violēter ſedibus depellis? Nichil te offendim⁹: nichil tui iuris inquietauim⁹. Quid petis in expulſiōe noſtra: quid tibi parare vis in hac regione nr̄a: ⁊ ab omni p̄ſligatos orbe ab hac etiā miſeros exturbas ſolitudine. Beatus vero botulphus edito crucis ſigno: inimicos oēs vertit in fugam: ⁊ potenti verborū virtute ſibi diuinit⁹ cō

ceſſam: interdicit illis regionē. Conſtructo aūt monaſterio vt bonus paſtor oues cōgregat euitare diſcrimina docet: et ad gaudia incternū mãſura properare ſue ſctiſſime vite inſtruxit exēplo. Apoſtolicā eni doctrinā et ſanctorū patrum inſtituta aſſidua in ſe obſeruās diligētia ſubditos hortat̃ ⁊ docet exēpla. Quod transmarinis partib⁹ didicerat de monachorum diſtrictiori vita ⁊ regulari cōſuetudine: cotidianis inculcationib⁹ ſolita māſuetudine ſubditos cōſueſcit. Diligebat̃ ab oībus in nullo arrogās: in nullo tumidum quid vel improbum demonſtrans ſed in omnib⁹ mitis ⁊ humilis: dulcis et affabilis enituit. Multis eni miraculoꝝ ſignis in vita ſua effulſit, ꝓphetieqꝫ ſpiritu veridicus vates claruit: interdū etiā futura: ac ſi iā ꝑterita a deo doctus enunciauit. Infirmitate corpis preſſus: gratiarū actione cum beato Job ꝑſtitit patientiſſimus. Semper de profectu animarum habebat colloquiū: ſemper de gaudio eterne felicitatis in eius ore ſonabat eulogiū. Talibus inſtitutionib⁹ hoc exegit euum: talibus ad condignū pater angelicus peruenit ſenium. Appropinquāte autē vite ſue termino: grauioriqꝫ inualeſcēte morbo: pia nō defecit intentio: ſed charos quos xp̄o diuinis dogmatib⁹ genuerat filios: verbo commouet ꝓpicio: ⁊ de obſeruādis mōaſterij regulis que peregrinus petierat: ſepius repetere dulce ⁊ delectabile ducebat. Sic longis virtutum ſtudijs adornatus miles chriſti indefeſſus longa etiā inter fratres inualitudine vexatus ſenex glorioſus: tandem euocāte deo de ergaſtulo carnis exut⁹ eſt quintodecimo kal. iunij: et in eodē qđ conſtruxerat monaſterio ſepelitur. Tempore eni regis edgari ſanctus ethelwoldus monaſteriorū reparator petijt a rege ⁊ obtinuit vt de locis ⁊ monaſterijs a paganis deſtructis: corpora ſanctorū ad monaſteria ſuo tempore conſtructa trāſferre poſſet. Monaſteriū enim ykanho a perſecutorib⁹ beati edmundi regis deſtitutū fuerat monachorū cōuerſatiōe ⁊ deſtructū: ſed nequaꝗ̄ ab omni fidelium deuotione. Locus enim ab incolis notus ſedulo colebat̃: ſed in diuinis officijs a ſolo preſbitero ſeruiebat̃. Cū aūt monachus quidā vlfkitel⁹ nomie cū multis alijs ex mādato ſcti ethelwoldi ad tumbā ſancti bothulphi veniſſet: et precioſa eius oſſa in ſindone recondita ſuſcepiſſet: et in humeris leuata aſportare conarentur: tanto figūtur pōdere vt nullo anniſu greſſū poſſent mouere. Preterea magno crepitu perſonant clauſtra altaris: motūqꝫ intendunt quēdam quaſi opis imperfecti. Attonitus ergo ſtupent ſenſib⁹ diutinis ſed tandē edocente dei gr̄a predictus monachus recolit ex auditis in eodē loco beatū adulphū preſulem conſepultum fratri ſuo eiuſqꝫ de terra leuato corpore: ſecū ad ſctm̄ ethelwoldū gaudētes detulerūt. Qui caput ſcti botulphi helienſi annuit cenobio: ſibi ſueqꝫ curie medietatem reliqui corpis regaliū reliquiarū recepit ſcrinio: ⁊ quod reſiduū fuit thornenſi eccleſie cū corpore beati adulphi conceſſit. In libro eccl̄ie ſcti botulphi iuxta alderſgate londoñ habetur ꝙ pars corpis ſancti botulphi per bone memorie regem edwardum eccleſie beati petri weſtmonaſterij eſt collata. Eodē etiā tp̄e vt in quibuſdā locis ſcriptū inueni per eundē monachū iubēte ep̄o ethelwoldo trāſlata ſūt apud thornenſe monaſteriū oſſa bñdicti biſcop abbatis venerabilis wermuthenſis nutritoris bede preſbiteri. Cōſtruxit autē ſctūs ethelwoldus nō lōge a monaſterio thornēſi in loco vbi btā ꝟgo xp̄i toua icluſa fuerat lapideā eccl̄iolā delicatiſſimis cameratā cācellulis ⁊ duplici area trib⁹ dedicatā altarib⁹ ꝓmodicis: vndiqꝫ vſqꝫ ad ei⁹ muros vallatā arboribus diuerſi

generis: ſedē ibi heremiticā ſi ꝑmiſiſſet
deus ſibi delegit. ¶ De ſācto Bregwino
epiſcopo et confeſſoꝛe.

FUit aūt beatꝰ bꝛegwinꝰ
in matris vtero a deo ele
ctus cuiꝰ parētes ex gen
te ſaxonica nobili pꝛoſa-
pia oꝛti ſunt. Regnabat
enī in cancia vir ſtrenuꝰ
et nobilis wihꝛedus nomine: deū in ſer-
uis ſuis ſēp honoꝛās: cuiꝰ tempoꝛe bꝛith
waldus in epiſcopatu theodoꝛo ſctō ſuc-
ceſſit ⁊ digne in omnibus adminiſtrauit.
Huius inſtinctu et exhoꝛtatiōe ꝑfatꝰ rex
in generali cōſilio cūctas regni ſui eccle-
ſias ab omī dn̄atiōe et exactiōe regū ſiue
cuiuſlibet terrene poteſtatis liberas in-
ꝑpetuū eſſe cōſtituit. Hijs diebus ſctūs
bꝛegwinus in ſaxonia natus eſt ⁊ infan
tiles annos egreſſus ſacris litteris erudi
tur ⁊ litteraꝝ gratia que a tēpe theodoꝛi
in anglia floꝛuerat: natiuo relicto ſolo in
angliam ꝓfectus et mox cūctis charꝰ et
ciuis patre effectus: in ſanctis moꝛibus
⁊ celeſti ſapiētia ꝓficiebat: ⁊ relictis tan
dē ſeculi blandimētis chꝛiſtū ſequi cupi-
ēs: monachoꝛū collegio ſe ſociauit. Moꝛ-
tuo autē bꝛithwaldo: ſucceſſit tadwinus
monachus quatuoꝛ annis. Cui ſucceſſit
nothelmus quinqꝫ annis. Illi vero anno
dn̄i ſeptingēteſimo quadꝛageſimo ſecun-
do ſucceſſit cuthberꝰ ex illuſtri angloꝛū
ꝓſapia oꝛtꝰ: qui eccl'iā in oꝛientali parte
maioꝛis eccl'ie eidē pene cōtiguā: in hono
re beati iohānis baptiſte fabꝛicauit. Hāc
eccl'iā eo reſpectu fabꝛicauit: vt ⁊ bapti-
ſteria ⁊ examinatiōes iudicioꝛū ꝓ diuer-
ſis cauſis ad coꝛrectionē ſcelerum inibi
celebꝛarētur ⁊ archiepiſcopoꝝ coꝛpoꝛa in
ea ſepelirētur: ſublata de medio ātiqua
conſuetudie qua catenus in eccleſia apo-
ſtoloꝛum petri et pauli coꝛpoꝛa āteceſſoꝝ
ſuoꝝ tumulari ſolebāt. Huic quitodecio
epiſcopatus ſui anno defuncto: ⁊ in eccle
ſia ſctī iohannis ſepulto: ſctūs bꝛegwinꝰ
licet multū renitēs ſucceſſit. Hic ſpeculū
omnibus a deo conſtitutus ita in ſanctis
operibꝰ clarus effulſit: vt qui lucis ſemi-
ta volebāt incedere: in eiꝰ vita ſatis poſ-
ſent apte videre. Tandē vero tertio epiſ-
copatus ſui anno plenꝰ operibus bonis
⁊ virtutū exemplis celeſtia conſcendit:
ſeptimo kalendas ſeptēbꝛis: ⁊ in eccleſia
ſctī iohannis ſepelitur. Euolutis autem
paucis annis audientes dani anglos in
omī pene genere hominū a pꝛiſtino ſtatu
exoꝛbitare: ⁊ diuicijs ac voluptatibꝰ ma
gis ſolito operam dare: ceperūt cū tribꝰ
nauibus illuc directis ꝓbare quidnā effi
cere poſſent. Qui cū ꝓſpere egiſſent claſ
ſe parata angliam nō ſemel aut bis ſed
veniendi vſum acceperūt. Quodā itaqꝫ
tempoꝛe cū in cancia applicuiſſent: cantu
arie res ſuas ad ſctā loca tranſtulerūt.
Quoꝝ vnus archā frumēto repletā ſup
ſepulchꝛū beati bꝛegwini cōſtituit. Pla-
nū ſiquidē ſepulchꝛū fuit ⁊ paululū a pa
uimēto alcius cōſtructū. Sequenti vero
die homo longius archam a loco ꝓiectaꝫ
repperit: ſeqꝫ minus caute illā collocaſſe
exiſtimās: diligētioꝛi cura eam reſtituit.
Altera autē die reuerſus repperit archā
a loco iam lōgius actā: frumento hinc in
de per pauimentū latiſſime ſparſo. Res
acta per vicina loca inſonuit et iam alio
oꝛdine ſepulchꝛū famuli dei vulgꝰ inui-
ſere cepit. Quidā ambulandi officio ca-
rēs et manibus ſcabellis innitens: geni
buſqꝫ ꝓ pedibus vtens: crura ac pedes
intoꝛtos poſt tergum miſerrime trahēs
ad tūbā ſctī bꝛegwini venit ⁊ illico repe-
ratis pedibꝰ et extenſis oībus mēbꝛis: in
tegre ſanitatis beneficium adeptus eſt.
Pueri quidā ſeueritatē magiſtri timen
tes ad tumbam ſctī confugerunt: pieta-
tis eius auxiliū et ꝓtectionē imploꝛātes
Quos magiſtri perquirentes nec inue-
nientes: circa tumbā ſctī vbi pꝛoſtrati ia

cebāt ambulantes: nec tamē illos videre
aut illos eſſe quos q̄rebant aduertere po-
tuerunt. Sicq̄ ſua ſeueritate fruſtrati:
meritis ſcti̅ pueri liberati ſunt. Quidā
ex clericis ſtigandi archiepiſcopi ſpū tu-
mēs ⁊ ex diuitiarū copijs quibus afflue
bat ſe inter ſocios nō minimū eſtimans:
quadā vice lectū ſibi ſup locū quietis ſcti̅
epi̅ extruere iuſſit. Alta eni̅ de ſe ſapiens
in equalitate alioꝝ humili loco iacere de
decꝰ ſibi eſſe arbitrabatur. At cū ſe ſopo-
ri dediſſet: excuſſus eſt cum lecto ⁊ a loco
ꝓiectus: taliq̄ temeritatis ſue obſequio
edoctus eſt ip̄e et ſimiles ſui. Poſt mul
tū vero tp̄is eccl̄iā cātuarienſem cū offi-
cinis ⁊ eccl̄iam ſcti̅ iohannis voꝛax flam
ma cōſūpſit que poſtea lamfrancꝰ archi
ep̄s repauit ⁊ in eccl̄iā nouā coꝛpa ſctoꝝ
ep̄oꝝ in aquilonari p̄te ſup voltū ſub ſin
gulis locellis decenter collocauit In illa
eni̅ cōflagratiōe quanta dāpna locꝰ ipſe
ꝑpeſſus ſit nullus edicere poteſt: ſcilicet
in auro in argēto: in libꝛis diuinis ⁊ ſecu
laribus. Inſup et pꝛiuilegia romanoꝝ
pōtificū ⁊ regū et pꝛincipū regni ex inte
gro cōſūpta ſūt. His ita diſpoſitis vnꝰ
ex fratribꝰ helias noīe in ſcāno ſedens
coꝛā ſepulchꝛo beati bꝛegwini poſterioꝛa
ſua irreuerēter ad illū vertit ⁊ opi cuidā
nō multū vtili totꝰ intēdit. Et ecce ex in-
ſperato īter ſcapulas ꝑcuſſus ab ope ſuo
ceſſare inuite cōpellitur. Exterritꝰ ergo
erexit ſe ſcire volēs q̄s eū ꝑcuſſerat. Sed
cū neminē videret: reſedit ⁊ vt pꝛiꝰ labo
ri ſuo operam dedit. Et ecce ſecūdo in col
lo tā grauiter percuſſus eſt vt quod inter
manus habebat deoꝛſū cadēs amitteret:
⁊ ipſe celeri caſu terre pꝛocūberet. Tunc
intellexit ſe honoꝛem ſancto nō dediſſe: et
que pertulit iuſto iudicio ſibi accediſſe.
Idem eni̅ caſus alteri fratri cōtigiſſe re-
ferꝛ. Venit de tētonia monachus q̄dā lā
bertus nomine notus regine quam hen-
ricus moꝛtua vxoꝛe ſua de ſaxonia duxe
rat. Hic rogatu regine cū fratribus can-
tuarie diu conuerſatus eſt ⁊ quaſi mona
chus loci reputatus. Cū autem de beato
bꝛegwino audiret ſuccēſus eſt deſiderio
habēdi coꝛpꝰ eiꝰ ⁊ in terrā ſuā illud trāſ-
ferendi. Verū cū hoc ſibi difficile videre
tur ſuſpicatꝰ eſt ſe ꝑ reginā poſſe apud
regē efficere: quatinꝰ ipſe regia poteſtate
vi a monachis extoꝛqueret: vt ſibi cōce-
derent qđ querebat. Sup negocio igitur
regine locuturus londoniam venit: ⁊ ſu-
bita infirmitate coꝛreptꝰ pꝛogredi vltra
nequiuit: cātuariāq̄ repoꝛtatus cito de-
fungiꝛ: ⁊ inter moꝛtuos fratres ſepeliꝛ.
Nocte eni̅ ſequēti aſtitit vir quidā ſtatu-
ra mediocris: ꝑſona inſignis: habitu mo
nachus: facie ignotus: et cuidā fratri de
cōgregatiōe deum timēti dixit. Scis ne
quā ob cām lābertꝰ ille ſaxōicꝰ iopinata
moꝛte raptꝰ ſit: Cui cū ſe reſpōderet ne-
ſcire: ſcias inq̄t quia eo qđ coꝛpꝰ bꝛegwi-
ni de ſua ſede auferre: ſibiq̄ conatus eſt
vēdicare. Nec eni̅ talis meriti fuit in ocu
lis dei vt tāti pōtificis ꝑſētia vel poſſeſ-
ſiōe deberet iure potiri. Trāſlata ſūt e
ni̅ hac occaſiōe oſſa huiꝰ ſcti̅ cū oſſibꝰ ſcti̅
plegmūdi archiep̄i ī auſtralē eccl̄ie partē
⁊ retro altare beati gregoꝛij pape decētiſ
ſime collocāꝛ. ¶ De ſctō bꝛēdano abbate.

SAnctꝰ eni̅ bꝛēdanꝰ abbas ī oc
cidētali p̄te hibernie oꝛiginē
traxit: cuiꝰ pater findlugus
vocabatur mater vero ſinū
ſuū vidit auro obꝛizo plenū et mamillas
ſuas nimio ſplēdoꝛe radiantes. Hāc viſi-
onem ercus ep̄s īterp̄tatꝰ dixit: q̄ ex illa
muliere filiꝰ magne virtutis atq̄ ſctita-
tis naſciturus eſſet. Erat aūt in loco illo
q̄dā ꝓpheta noīe bec: ad quē q̄dā diues di
xit. Qđ ſignū nobis citiꝰ apparebit: Cui
ille. In hac nocte naſcetur infans quem
multi timebunt et honoꝛabunt. In ipſa
autē nocte huic diuiti triginta vacce vi-
tulos ꝑcrearūt. Mane vero facto q̄ſiuit

diues ille domū vbi natꝰ est puer ⁊ iuēto
puero flexis genibꝰ adorauit eū ⁊ obtulit
ei triginta vaccas suas. Et eleuās infātē
in manibꝰ suis dixit. Te cōfiteor pastorē
meū sēpiternū. Sctūs eni ep̄s ercus in
illa nocte vidit totā ꝓuinciā luce magna
illuminatā ⁊ angłos in vestibꝰ albis cir
cūuolātes. Diues aut ille mane exurgēs
accepit infantē in manibꝰ suis ⁊ ait. Ho
mo dei viui multa corda letātur in nati
uitate tua: quāto magis cor meum ⁊ aīa
mea? Et baptizato infāte: vocauit eū brē
danū: q̄a ros erat ī die baptismi eiꝰ. Brē
danꝰ eni īterp̄tat̄ quasi ros splēdēs. Nu
triuit aūt infantē ep̄s ercus: ⁊ tradidit eū
sacris litteris imbuēdū. Et cū ep̄s lac se
mel nō haberet: exaudiuit dn̄s puerū: et
cerua cū suo vitulo de mōte ꝓpinquo co
tidie veniēs lac puero cotidie sufficiēter
dabat. Cū puella quedā nobilis videns
eū pulchrū nimis ludere vellet cū eo: arri
piēs ip̄e flagellū: ꝑcussit eā. Et ep̄s incre
pauit eū dicēs. Quare ꝑcussisti sāctā vir
ginē nō cognoscētē malū: age ergo peni
tēciā. Puer ait. Dic quid vis et ego im
plebo illud. Mane inq̄t ep̄s ī hac spelūca
vsq₃ mane. Tūc puer ī spelūca psalmos
decantās deo: solus ibi māsit: et ep̄s illo
nesciēte ꝓpe sedēs: vidit chorus angeloꝝ
int̄ celū ⁊ spelūcā ascēdētes ⁊ descēdētes
Cū eni ep̄s ⁊ puer brendanus ābularēt
simul in via: ⁊ quidā laicꝰ cū illis ꝑgēs
cū videret inimicos suos sibi approximā
tes: dixit. O viri dei ecce īimici mei ad me
occidendū ⁊ perdēdū veniunt: succurrite
michi. Cui puer. Uade ad istū propiquū
lapidē stantē et noli timere. Quo euntē:
sctūs puer eleuauit manꝰ suas in oratio
ne ⁊ lapidē bn̄dixit ⁊ hominē. Ueniētes
autē inimici ꝑcusserūt lapidē quasi īimi
cū suū: ⁊ hominē stātē quasi lapidē vidē
tes: sanū reliquerūt: fecit eni deus meri
tis scti brēdani ocłis illoꝝ apparere quā
si virū de lapide et lapidē de viro. Et ait
ep̄s ꝑsecutoribꝰ illis. Penitētiā agite/ et
videte lapidē quē ꝑcussistis nō hoīem: oc
cidere eni hoīem illū quē ꝑsequimini nō
potestis. Tūc illi vsq₃ ad mortē sub erco
ep̄o penitētiā agētes: laudabāt ⁊ bn̄dice
bāt dn̄m. Quadā die ep̄s sedebat cū brē
dano ī mōte quodā: ⁊ nimia siti grauatꝰ
fere defecit. Tūc brendanꝰ humi ꝓstratꝰ
deū rogauit vt terra aquā ꝓduceret niui
tā et dulcē: ⁊ fons statim ibidē emanans
ep̄m refecit. Dixit aūt brēdanꝰ ad ep̄m
ercū. Si tibi placet pater volo ire ⁊ disce
re regulas sctōꝝ huiꝰ insule. Cui ille. A
deo est istud consilium: vade ⁊ fac vt vis.
Cūq₃ venisset ad quēdā sctm ep̄m dixit.
Nō est hic resurrectio tua. Ep̄s dixit. O
sctē puer: quare tot archana et dona dei
in te abscōdis? Scio q̄ sp̄m sctm̄ habes:
⁊ potētia multa latet in te. Tu ad me ve
nisti vt disceres/ sꝫ tu potiꝰ magister no
ster eris: dic ergo michi locū resurrectio
nis mee. Cui puer. Accipe plaustrū no
uum q̄a senex es: ⁊ vbicūq₃ rote plaustri
ꝯfracte fuerit ibi mane/ q2 illuc tecū erit
resurrectio multoꝝ. Quo facto nō lōge
a viculo: cōfractis rotis ibi manere cepit.
Redeunte autē brēdano ab ep̄o illo: an
gelus dn̄i in via apparuit ei dicēs. Scri
be que dicā tibi verba religiōis dei. Tūc
brēdanꝰ scripsit ex ore angeli sctām regu
lam: q̄ vsq₃ hodie manet. In loco illo ob
uiā habuit brēdanꝰ mortuū iuuenē qui
a parētibꝰ plāgentibꝰ ad sepulchrū por
tabatur. Quibꝰ vir dei ait. Nolite flere
sed in xp̄m cōfidite: qui dedit aīam dabit
⁊ salutē. Et orante brēdano: iuuenis ille
resurrexit. Reuersus autē brendanꝰ ad
ep̄m ercum: gradū sacerdotij ab eo susce
pit: ⁊ populus multus ad eū in breui cō
gregatus/ ⁊ doctrine eius colla subijciēs
mūdū reliquit. Subintrauit aūt ī mēte
viri dei pegrinandi voluntas: ⁊ postula
uit a dn̄o vt sibi daret terrā secretā ī ma
ri ab hoībꝰ ⁊ eoꝝ cohabitatiōe remotā.

Et fctā eſt illi dormiēti vox celit⁹ illapſa
dicens. Brendane ſerue dei: exaudita eſt
orō tua a dño. Venit autē ad eū vir qui-
dā ſctūs noīe barnitus nepos illi⁹ cui et
ait. Indica nobis verbū dei ⁊ refice ani-
mas nr̄as de diuerſis miraculis q̄ in occe
ano videre meruiſti. Tūc ille cepit narra
re de quadā inſula dicēs. Filiolus meus
mernocatus procurator paupum xp̄i cō
fugit a facie mea: ⁊ ſolitariā vitā eligēs
inuenit inſulā in mari et ibi habitare ce-
pit. Poſt multū vero temporis nūciatū
eſt michi ꝙ plures monachos cōgregaſ-
ſet ⁊ de⁹ multa miracula p eū oſtēdiſſet
⁊ perexi viſitare filiū meū. Cumq illi ap-
propinquaſſē: in occurſū michi feſtinauit
cū fr̄ib⁹ ſuis. Reuelauit enī ſibi dñs ad-
uentū meū: ⁊ occurrerūt nobis obuiam
ſicut examē apū de diuerſis cellulis fra-
tres. Nichil aliud cibi monſtrabatur niſi
poma et nuces atq radices ⁊ herbe. Poſt
cōpletoriū ſinguli in ſuis cellis vſq ad
gallorū cātū pmāſerūt. Me aūt pnoctāte
⁊ inſulā totā pambulāte: duxit me filio-
lus me⁹ ad littus maris contra occidētē
vbi erat nauicula et dixit michi. Pater
aſcende in nauim ⁊ nauigemus cōtra oc
cidētalē plagā ad iſulā que dicitur terra
repromiſſionis ſctōꝝ quam daturus eſt
deus ſucceſſorib⁹ nr̄is in nouiſſimo tēpe
Nauigantib⁹ enī nobis: nebule operue-
rūt nos vndiq vt vix potuiſſem⁹ prorā
nauicule aſpicere. Tranſacto vero vni⁹
hore ſpacio: circūfulſit nos lumē ingens:
⁊ apparuit terra ſpacioſa et herboſa po-
miferaq valde. Et aſcendētes quindeci
dieꝝ cōfecto itinere: finē inſule inuenire
nō potuimus. Nichil herbe niſi flores ar
borū ſine fructu ibi vidimus: lapides ip-
ſius precioſi generis erāt. Quintodecio
demū die iuenimus fluuiū vergentē ab
orientali pte ad occaſum: et dubiū nobis
erat quid agere deberem⁹: placuitq no-
bis trāſire flumē expectauim⁹ tn̄ cōſiliū
dñi. Et ecce ſubito apparuit vir q̄dā ſplē
doris magni corā nobis qui proprijs no-
minibus nos appellās atq ſalutauit di-
cēs. Euge boni fr̄es dñs reuelauit nobis
iſtam terram quā daturus eſt ſctīs ſuis.
Eſt enim medietas inſule iſtius vſq ad
flumen iſtud nec licet nobis vlterius trā
ſire ſed reuertamini vnde exiſtis. Cum
hec dixiſſet: ſtatim illū interrogaui vnde
eſſet aut quo nomine vocaretur. Qui ait
Quid me interrogas vnde ſim aut quo-
modo vocor? Quare me non interrogas
de iſta inſula? Sicut illā vides modo ita
ab initio mundi pmanſit. Indiges ne ali
quid cibi aut potus ſine veſtimenti? Per
vnū enī annū es in hac inſula et nō indi-
guiſti cibo aut potu: ſōpno oppreſſus nō
fuiſti: nec nox operuit te. Dies nāq eſt
ſemp ſine vlla cecitate tenebrarum hic.
Dñs enī noſter iheſus chriſt⁹ lux ipſius
eſt. Confeſtim inchoauim⁹ iter et vir ille
ad inſulam delicioſam rediit. Ubi vero
fr̄es nos viderūt: i aduētu nr̄o exultabāt
valde. Et dixit abbas. Nōne cognoſcitis
in odore veſtimētoꝝ nr̄oꝝ ꝙ in paradiſo
dei fuim⁹. Accepto autē ab abbate et fra-
tribus licētia: reuerſus ſum ad cellā me
am. Hijs auditis: ſctūs brēdanus cū om̄i
cōgregatione ſua pſtrauerūt ſe in terrā
glorificātes deū. Poſt paucas enim dies
barnitus regreſſus eſt ad monaſterium
ſuū. Brendanus autem triū miliū mo-
nachorū pater de om̄i congregatione ſua
electis quatuordecim fratribus cōcluſit
ſe in vno oratorio cū illis: et locut⁹ eſt ad
eos dicens. Dilectiſſimi fratres cor meū
et cogitatiōes mee cōglutinate ſūt i vna
voluntate tamē ſi dei voluntas eſt. Ter-
ram de qua locut⁹ eſt pater barnitus re-
promiſſiōis ſctōꝝ in corde meo propoſui
querere quomodo vobis videtur: aut qd
cōſiliū michi vultis dare. Agnita vero
volūtate ſcti pr̄is: quaſi vno ore dicunt
omnes. Abba volūtas tua ipſa eſt et nr̄a.

Nonne parentes nr̄os dimiſimus:nōne hereditatē noſtrā deſpeximus:⁊ coꝛpoꝛa nr̄a tradidimus in man⁹ tuas:Itaqꝫ parati ſumus ſiue ad moꝛtē ſiue ad vitā ire tecū:vnū tm̄ queramus dei volūtatem. Diffiniuit ergo ſanctus bꝛēdanus et hij qui cū eo erāt ieiuniū quadꝛaginta dieꝝ per triduanas:⁊ poſtea ꝓficiſci.Tranſactis vero quadꝛaginta dieb⁹ in ſūmitate cuiuſdā montis fecerūt vnā nauiculā leuiſſimā coſtatam ⁊ colūpnatā:⁊ cooperuerunt eam coꝛijs bouinis tannatis: et linierūt omnes iuncturas pelliū butiro: ⁊ miſerūt alias duas paraturas nauis de alijs coꝛijs int⁹ in nauem:et expenſas quadꝛaginta dieꝝ.Arboꝛem quoqꝫ poſuerūt in medio nauis fixū ⁊ velū ⁊ cetera que ad regimē nauis ꝑtinēt.Sctūs aūt bꝛendanus fr̄ibus ſuis p̄cepit in nomine patris ⁊ filij et ſpiritus ſcti intrare in nauē.Cūqꝫ ille ſol⁹ ſtetiſſet in littoꝛe ⁊ poꝛtū benedixiſſet: ſupuenerūt tres fratres de ſuo monaſterio qui ſtatī ceciderūt ante pedes ſcti patris dicētes.Pater dimitte nos ire tecū quo itur⁹ es alioquin iſto loco fame ⁊ ſiti moꝛiemur.Decreuimus enī peregrinare om̄ib⁹ dieb⁹ vite noſtre. Cūqꝫ vir dei coꝝ vidiſſet āguſtiā:p̄cepit illos itrare nauē dicēs.Fiat volūtas vr̄a filioli.Et addidit.Scio quomodo vos veniſtis.Ille frater bonū op⁹ operatus eſt nā deus pꝛeparauit ſibi aptiſſimuꝫ locū vobis autem teterrimū iudiciū.Aſcēdit autē ſctūs bꝛendan⁹ nauē extenſiſqꝫ velis ceperūt nauigare cōtra ſolſticiū eſtiuale:⁊ habebant ꝓſperū ventū: nichilqꝫ opus fuit niſi tenere vela.Poſt quīdecī dies ceſſauit vent⁹ ⁊ ceperunt remigare vſqꝫ dū vires eoꝝ deficerēt et cōfoꝛtauit illos bꝛendanus dicēs.Fr̄es nolite foꝛmidare:deus enī adiutoꝛ noſter eſt ⁊ naueꝫ ⁊ nos gubernat:tm̄ dimittite vela extēſa ⁊ faciat deus ſicut vult de ſeruis ſuis et de ſua naue.Reficiebant ſe ſemꝑ ad veſperam et neſciebant verſus quā mundi ꝑtē nauis ferebatur.Cōſūmatis iaꝫ quadꝛaginta dieb⁹ ⁊ om̄ib⁹ expenſis que ad victū ꝑtinebāt:appuit illis quedā inſula valde ſaxoſa ⁊ alta:de qua diuerſi riuuli de ſūmitate inſule deſcēdentes fluebāt in mare.Cūqꝫ fr̄es ſiti ⁊ fame eſſent afflicti:anq̄ poꝛtū inueniſſent aquam ī vaſis ſumere vellēt:dixit illis bꝛendan⁹.Nolite fr̄es hoc facere: ſtultum eſt enim quod agitis.Adhuc de⁹ nō vult nobis oſtēdere poꝛtū ⁊ locum:⁊ vultis rapinam facere: Dn̄s ih̄ūs xp̄s poſt tres dies oſtēdet poꝛtū et locū intrādi vt reficiātur coꝛpa vexatoꝛū. Cū aūt circuiſſēt ꝑ tres dies illā iſulā tertia die circa hoꝛā nonā īuenerūt poꝛtum vbi erat aditus vnius nauis.Et egreſſis illis de naui et per ripas maris ambulantibus:occurrit illis canis ꝑ quādam ſemitā:⁊ venit ad pedes ſcti bꝛēdani. Quē omnes ſecuti vſqꝫ ad opidū:viderūt aulā magnā ſtratā lectulis ⁊ ſedilibus ⁊ aquā ad lauādos pedes. Illis aūt reſidētibus:p̄cepit vir dei ſocijs ſuis dicēs.Cauete fr̄es ne ſathanas ꝑducat vos in tēptationē. Video enī illū ſuadētē vni eꝫ tribus fr̄ib⁹ qui poſt nos venerunt de nr̄o monaſterio de furto peſſimo:ꝓpterea oꝛate ꝑ aīa ei⁹ nā caro ei⁹ tradita eſt in poteſtatē ſathane.Illa dom⁹ in qua reſidebāt erat quaſi incerta in circuitu de appēdētib⁹ vaſculis diuerſi generis metalli: frenis ⁊ coꝛnib⁹ circūdatis argēto. Tūc ſctūs bꝛēdan⁹ dixit. Comedam⁹ de hoc qđ nobis cōtulit dn̄s noſter.Et reſidētes inueniebāt de cibo ⁊ potu quātū volebant.Et ſurgētes de mēſa in lectulis optime ſtratis nimio laboꝛe fatigati quieſcebāt.Et doꝛmientib⁹ fr̄ib⁹: vidit bꝛēdanus infantē ethiopē habentē frenū in manu ⁊ iocantē ante pꝛedictū fratrē. Et ſurgens bꝛēdan⁹ ꝑnoctauit in oꝛone vſqꝫ ad diē.Cūqꝫ ī inſula diuina volūtate triduo recreati fuiſſent: ꝑgentib⁹ om̄ib⁹ ad na

nem: dixit bꝛēdanus. Uidete fr̃es ne aliquis ex vobis aliquid de ſubſtātia iſtius inſule tollat ſecū. Abſit inquiūt pater vt aliquid furti violet iter nr̃m. Tunc ſctūs bꝛēdanus dixit. Ecce frater noſter quem pꝛedixi vobis heri habet frenū argenteū in ſinu ſuo quod ſibi hac nocte dyabolus tradidit. Quo audito: frater ille iactauit frenum de ſinu ſuo ⁊ cecidit ante pedes viri dei dicens. Peccaui pater: ignoſce ⁊ oꝛa pꝛo anima mea ne periat. Confeſti omnes ſimul pꝛoſtrauerunt ſe ad terrā: depꝛecantes deum pꝛo anima eius. Eleuatis a terra fratribus: viderunt ethiopem peruulum de ſinu illius fratris exeuntē voce magna vlulantē ac dicentem Cur vir dei de habitatiōe mea in qua habitaui me expellis? Et facis me alienari ab hereditate mea? Cui bꝛendanus ait. Pꝛecipio tibi in noīe dñi nr̃i iheſu xp̃i vt nullū hominē ledas vſqꝫ i diē iudicij. Et cōuerſus ad fr̃em illū dixit. Sume coꝛpꝰ ⁊ ſanguinē dñi: qꝛ aīa tua modo egreditur a coꝛpe tuo: hic eni erit locus ſepulture tue. Frater aūt tuus q̄ venit de monaſterio nr̃o tecū: in inferno ſepulture locum habet. Accepta itaqꝫ euchariſtia: de coꝛpoꝛe egreſſa eſt aīa fr̃is: ⁊ videtibꝰ fratribus ab angelis lucis ſuſcepta. Sepulto aūt i eodē loco eiꝰ coꝛpoꝛe ⁊ intrātibus nauē fr̃ibꝰ: occurrit iuuenis poꝛtās cophinū plenū panibꝰ ⁊ amphoꝛā aque q̄ dixit Sumite bn̄dictionē de manu ſerui vr̃i: reſtat vobis longū iter tm̄ nō deficiet vobis panis neqꝫ aqua vſqꝫ paſcha. Et ceperūt nauigare: ſemp in biduo ſe reficiētes ⁊ appꝛopinquātes cuidā inſule: venerūt ad poꝛtū. Et exeuntes de naui: viderunt aquas largiſſimas ex diuerſis fontibus piſcibus plenas: ⁊ māſerūt in inſula a cena dñi vſqꝫ ad vigiliā paſche. Et pābulantes inſulā inuenerūt diuerſas t̃mas ouiū vniꝰ coloꝛis videlicet albi: ita vt nō poſſent vltra videre terrā pꝛe multitudine ouiū. Accipite inquit bꝛendanus q̄ ſūt neceſſaria de grege ad diem feſtū. Qui cū vnā tm̄ accepiſſēt et ꝑ coꝛnua ligaſſēt: ſequebat̃ quaſi domeſtica vſqꝫ ad locū vbi ſteſtit vir dei. Et acceperūt iuſſu bꝛendani agnū immaculatū de grege. Et ſtatī apparuit illis vir habēs ī manu ſua ſpoꝛtā plenā panibꝰ ſubcinericijs et cetera q̄ neceſſaria erant ⁊ poſuit ante pedes viri dei ⁊ dixit. Pater hic celebꝛabis ſabbatū ſed cras ī illa inſula quā vos videtis pꝛopoſuit deus vos celebꝛare diē reſurrectionis ſue. Ego vobis tranſmittā q̄ neceſſaria ſūt vſqꝫ in pentecoſten. Poſt reſurrectōis diem dñice nauigabitis ad aliā inſulā ad occidētalē plagā que vocatur paradiſus auium: ibiqꝫ manebitis vſqꝫ in octabas pentecoſtes. Igitur ſctūs bꝛēdanus poſt pentecoſten ꝑ tres menſes nauīgans: ꝑter celū et mare nichil vidit. Reficiebāt autē ſemp poſt triduū aut biduū. Tandem per quadꝛaginta dies per circuitum cuiuſdam inſule nauigātes: poꝛtum inuenire non poterant. Demum apparuit illis poꝛtus anguſtus: viderūtqꝫ duos fontes quoꝛum vnus turbidus et alter clarus erat: feſtinātibus fratribus ad hauriendam aquam: ait ſanctus. Nolite filij illicitam rem facere ſine licētia ſenioꝛū q̄ in hac inſula cōmoꝛātur. Tribuent eni nobis has aquas ſpōte: quas modo vultis furti bibere. Et ſtatī occurrit illis ſenex nimie grauitatis: capillis niueo candoꝛe ⁊ facie clarus: q̄ tribꝰ vicibus ſe ad terrā ꝓſtrauit añq̄ oſcularetur virū dei. At vero ſctūs bꝛēdanus eleuauit eū. Et tenuit ſenex manū bꝛēdani et ibat cū illo ꝑ ſpaciū ſtadij vſqꝫ ad monaſteriū et ante poꝛtā monaſterij dixit ſeni. Cuius eſt iſtud monaſteriū: aut quis p̄eſt illi: vł vnde ſūt q̄ cōmoꝛātur ibi? Nec reſpōdit illi ſed tm̄ incredibili māſuetudie inſinuabat. Qd̄ vidēs bꝛendanꝰ: ait fr̃ibꝰ ſuis. Cuſtodite oꝛa a locutionibꝰ: ne polluant̃

isti fres p nostrā scurrilitatē. Et occurrerūt vndeci fres obuiā cū cappis & cruce et hȳnis dicētes. Surgite scti de mãsionib⁹ nr̃is & pficiscamini obuiā veritati: locū sctificate: plebē bñdicite: & nos famulos vr̃os in pace custodire dignemini. Finito pdicto versicło: paī monasterij osculat⁹ ē sctm̄ brēdanū & socios suos p ordinē. Similiter & sui fres osculabātur fres scti viri. Data pace vicissi: duxerūt illos i monasteriū ad orōnē. Post hec lauabāt pedes hospitū & cātabāt antiphonā. Mādatū nouū do vobis. His finitis manibusq̈ lauatis residerūt oēs: & pata mēsa appositisq̈ panib⁹ miri candoris & q̇busdā radicib⁹ incredibilis saporis comedebāt. Sedebāt mixti fres: cū hospitib⁹ p ordinē & inf duos fres sēp panis iteger ponebaī. Cūq̈ comedissēt: dixit abbas loci illi⁹ ad hospites suos. Ex hoc fonte quē hodie furti bibere voluistis: ex eo mō facite charitatē cū iocūditate & timore dñi. Ex alio fonte turbido quē vidistis lauanī pedes frm cotidie: q̇a oī tēpe calid⁹ est. Panes vero quos mō vidistis: vbi pparātur ignotū ē nobis: aut quis ad nr̄m cellariū eos portat Sed tñ notum est nobis qđ ex dei magna elimosina ministrātur nobis p aliquā creaturā subiectā. Nos sumus hic vigiti quatuor fres et oī die habem⁹ duodeci panes. In festiuitatibus vero & dñicis dieb⁹ itegros panes singłis frib⁹ addit de⁹ vt cenā habeāt ex fragmentis. Mō in aduētu vr̃o duplicē annonā habemus. Et ita donauit nobis xp̄s a tēpe scti patricij et scti albei pr̄is nr̄i vsq̈ mō per octogita annos. Attamē senect⁹ in membris nr̄is nō amplificatur. In hac eni insula nichil ad comedēdū indigem⁹ qđ igne paī neq̈ frig⁹ neq̈ estus superat nos vnq̄. Sed cū tēp⁹ missarū venerit aut vigiliarū incēdūtur luminaria in nr̄a eccła que duxim⁹ nobiscū de terra nr̄a: diuina pdestinatiōe ardēt & nuq̄ minuūī. Surgētes a mēsa brēdan⁹ / & paī monasterij: cū frib⁹ eccłiam intrarūt. Erat aūt eccła quadrata in longitudine q̄ in latitudine: & erant dē cristallo altaria facta & vasa omnia. Nulla vox in monasterio erat aut strepitus. Si aliqđ opus necesse fuisset alicui fri: ibat añ abbatē & genu flectebat corā illo: postulans in corde suo quod necesse fuerat. Et statim abbas p reuelatiōem dei scribebat in tabula & dabat qui ab eo consiliū postulabat. Completorio finito: dixit abbas brēdano. Corā christo meo fateor octoginta sunt anni postq̄ venimus in hanc insulā: nullā vocē audiuimus humanā: excepto qñ cātam⁹ deo laudes. Nullus ex nobis sustinet ifirmitatē carnis aut spūum q̇ vagaī circa humanū genus postq̄ venim⁹ in hūc locū. Et addit. Duo fres tui q̇ supsūt: vn⁹ pegrinabiī in insula anachoritarū: & alter morte turpissima cōdēpnabitur apud iferos. Cū hec inter se loquerētur in eccła: ecce illis vidētib⁹ sagitta ignea celitus emissa accēdit oēs lucernas que erant posite añ altaria: & ait abbas. Ecce tu vides cādelas ardētes in medio vasculorū: tñ nichil ex eis cōsumitur nec decrescit: nec remanet vlla fauilla quia spūale lumē est. Demū brendan⁹ & fres nauē intrātes viderūt post aliquot septimanas vnā insulam: in qua inuenerūt fontē lucidū & herbas diuersas diuersaq̈ genera piscium. Cūq̈ potassēt de aqua: dixit brēdanus. Cauete fres ne supra modū vtamini his aquis: ne grauius vexentur corpora vr̃a Cuius pcepto vsqueqū nō obseruato: irruit i illos triū dierū & noctiū sopor. Ille vero sine intermissiōe deprecabatur deū pro fratribus suis: q̄ per ignorantiā contigit illis piculū tale. Ingressi aūt nauiculā appropinquabāt insule in qua fuerāt in cena dñi: & occurrit illis predictus pcurator dicēs. Mirabilis i sctis suis deus israel: ipe dabit virtutē & fortitudinē

plebi ſue bñdictꝰ deus. Et induit omnes
nouis veſtibꝰ: ⁊ onerata victualibꝰ naui
dixit. Poſt ꝑegrinationē ſeptē annorum
inuenietis terrā repromiſſionis quā que
ritis ⁊ poſtea reducet vos deus ad terrā
natiuitatis vr̃e. Cūq₃ poſt nauigarēt: ap
paruit illis beſtia mire magnitudinis q̄
iactabat de naribus ſpumas et ſulcabat
vndas velociſſio curſu quaſi ad illos de-
uorādos. Quo viſo: frēs clamabāt ad do
minū dicētes. Libera nos dñe ne nos de-
uoret belua iſta. Et cōfortabat eos brēda
nꝰ dicēs. Nolite expaueſcere minime fi
dei: deꝰ q̄ eſt ſēp nr̄ defēſor: ipſe nos libera
bit de ore illiꝰ beſtie et de ceteris ꝑiculis.
Et cū appropinquaſſet ad eos: antecede-
bāt vnde mire altitudinis vſq₃ ad nauē.
Cūq₃ frēs magis ac magis timerēt: bren
danꝰ extenſis manibꝰ in celū dixit. Dñe
libera ſeruos tuos ſicut liberaſti dauid
de manu golie: ⁊ ionā de vētre ceti mag-
ni. His dictis: confeſti belua ab occidente
iuxta illos trāſibat ⁊ irruit ſup illā ita vt
ignē mitteret ab ore ſuo: et interfecta eſt
belua q̄ pſeq̄batur famulos xp̄i: ⁊ in tres
ptes diuiſa. Quarū ptē vnā iuſſu brēda-
ni ſūpſerūt frēs ⁊ ad cōmedēdū pauerūt.
Viſa autē quadā inſula: brendanus dixit
Tres populi ſūt in iſta inſula: vnꝰ puero
rū: aliꝰ iuuenū: tertiꝰ vero ſeniorū. Porro
vnus ex fribꝰ nr̄is illic ꝑegrinabit q̄ nos
ſubſecuti ſūt de monaſterio nr̄o. Erat au
tē inſula illa mire planiciei: vt equalis
mari videret: ſine arboribus aut aliquo
qđ a vēto moueretur. Ualde enī ſpacioſa
erat coopta ſcaltis albis ⁊ purpureis. Ui
derūt tres turmas ⁊ int̄ turmā ⁊ turmā
ſpaciū erat quaſi iactꝰ lapidis de fūda: ⁊
ſēp ibāt huc atq₃ illuc. Et vna turma cā-
tabat ſtando in vno loco dicēs. Ibūt ſcti
de v̄tute in v̄tutē: ⁊ videbūt deū deorū in
ſyon. Dū vna turma illū verſicl'm cāta-
ret altera turma ſtabat: ⁊ incipiebat cāta
re p̄dictū carmē ⁊ ita faciebāt ſine ceſſa-
tiōe. Erat aūt prima turma puerorū i ve-
ſtibus cādidiſſimis: ⁊ ſcđa i iacinctinis
et tertia in purpurijs dalmaticis. Hora
aūt ſexta cepūt cātare. Deꝰ miſereat̄ nr̄i
vſq₃ i finē. ⁊. Deꝰ i adiutoriū meū intēde
Et credidi ꝓpter: ⁊ orōnē vt ſupra. Ad ho
rā nonā. De profūdis. Ecce q̄ bonū. Et
lauda ierl'm dñm. Ad veſperas cātabāt.
Te decet hymnꝰ. Bñdic aīa mea dño. ij.
Laudate pueri dñm. Et pſalmos quide-
cim graduū cātabāt ſedēdo. Cōpleto cā-
tu: obūbrauit illā inſulā nubes mire cla-
ritatis ſed nō poterāt videre q̄ ante vide
rāt ꝑ ſpiſſitudine nubis. Audiebāt tñ vo
ces canētiū p̄dictū carmē ſine intermiſſi
one vſq₃ ad vigilias matutinas. Tunc
enī canebāt. Laudate dñm de celis. Can
tate dño. Laudate dñm in ſctis eiꝰ. Poſt
hec cantabant duodeci pſalmos ꝑ ordinē
pſalterij. Adueniēte aurora diſcoopta eſt
inſula de nube: ⁊ cātabāt. Miſerere mei
deus. Deꝰ deꝰ meꝰ: et dñe refugiū. Om-
nes gentes. Deꝰ in noīe tuo. Dilexi qm̄.
cū alľa. Deinde imolabāt agnū imacula
tū: ⁊ omēs ad cōmunionē veniebāt dicen
tes. Hoc ſacrū corpꝰ dñi ⁊ ſaluatoris ſu-
mite ſanguinē vobis i vitā eternā. Quo
facto: duo iuuenes portabāt cophinum
plenum de ſcaltis purpureis ⁊ miſerunt
in nauē dicētes. Sumite de fructu iſule
virorū fortiū ⁊ reddite nobis frēm noſtrū
ac ꝓficiſcamini in pace. Tūc vocato frē:
ait brēdanꝰ. Oſculare frēs tuos et vade
cū illis q̄ te iuocāt. Bona hora cōcepit te
mater tua q̄a meruiſti habitare cū tali cō
gregatiōe. Oſculatis fribꝰ ⁊ ſctō patre:
ait brēdanꝰ. Fili recordare quāta bñficia
cōtulit tibi deꝰ in hoc ſclo: vade ⁊ ora pro
nobis. Illo aūt cū duobꝰ iuuenibꝰ ꝑgēte
cepūt frēs nauigare: ⁊ hora refectiōis ac
cepit brēdanꝰ vnam de ſcaltis ⁊ videns
illam eſſe plenam ſucco admirans dixit.
Nūq̄ vidi nec legi ſcaltas tante magni-
tudinis. Erāt aūt equalis ſtature in mo

dū pile magne:⁊ expꝛeſſit de vna libꝛam
ſucci vnā. Quā in partes duodecī diuiſā
frib⁹ diſtribuit ⁊ habebat in oꝛe ſapoꝛem
mellis. Trāſacto demū triduano ieiunio
vna auis grandiſſima volās tenebat ra-
mū cuiuſdā arboꝛis ignote habentē in ſū
mo botrū magnū mire rubicunditatis ⁊
miſit illū in ſinū pr̄is ſctī. Et vue illi⁹ ſi-
cut poma. De q̄b⁹ refecti fr̄es: iterꝫ poſt
triduanū ieiuniū viderūt inſulā totā coo
ptā arboꝛib⁹ dēciſſimis habētib⁹ fructū
p̄dictaꝝ vuaꝝ ita vt omēs arboꝛes incur
uate eſſēt ad terrā vnius fruct⁹ ⁊ coloꝛis
nullaqꝫ erat alteri⁹ generis arboꝛ. Erat
aūt odoꝛ inſule ſicut odoꝛ dom⁹ plene ma
liſpunicis. Et māſerūt in inſula illa qua-
dꝛagīta dieb⁹. Poſt hec nauigantes fr̄es
viderunt auē q̄ grifa vocatur illis obuiā
volātē. Cūqꝫ extendiſſet vngulas ad ſer
uos dei capiēdos: ⁊ ecce ſubito auis q̄ ra
mū cū fructib⁹ illis detulerat grifam pe
nit⁹ extinxit: cui⁹ cadauer coꝛā fratrib⁹
in mare cecidit. Viderūt aūt poſt hec ma
re ita claꝝ vt poſſēt videre quicq̄d ſubt⁹
erat. Quadā die apparuit illis colūpna
in mari q̄ altioꝛ aere videbatur. ⁊ coopta
erat raro canopeo: q̄ ī tm̄ rar⁹ erat vt na
uis poſſet tranſire p foꝛamina illi⁹. Colo
rē habebat argēteū ſed tamē durioꝛ mar
moꝛe videbatur: ⁊ colūpna de clariſſimo
criſtallo erat. Cumqꝫ per foꝛamen vnum
illius canopei tranſiſſent: apparuit mare
quaſi vitreuꝫ pꝛe claritate: ita vt omnia
que ſubtus erant clare videre poſſent.
Per totum diem nauigabāt iuxta latus
illius colūpne que habebat per ſingula
latera mille quadꝛingētos cubit⁹. Quar
to aūt die īuenerūt calicē de genere cano-
pei ⁊ patenā de coloꝛe colūpne iacētem in
quadā feneſtra ī latere colūpne. Que va
ſa vir dei accipiēs dixit. Dn̄s nr̄ ih̄s xp̄s
oſtēdit nobis hoc miraculū: ⁊ michi vni-
uerſa iſta dedit. Elapſis octo dieb⁹ vide-
rūt inſulā valde ſaxoſā ſine arboꝛibus ⁊
herbis plenā officinis fabꝛoꝝ: ⁊ ait bꝛen-
danus. Videte fr̄es anguſtia eſt michi de
hac īſula q̄a nolo in illā ire: aut ſibi appꝛo
pinquare: ſed vēt⁹ illuc ſubtrahit nos re
cto curſu. Audierūt aūt ſonitū folliū ſuf-
flantiū quaſi tonitruū atqꝫ malleoꝝ colli
ſiōes. His auditis: vir dei armauit ſe ſig
no crucis dicēs. Dn̄e ihū xp̄e libera nos
de hac īſula. Et ecce vn⁹ de habitatoꝛib⁹
eiuſdē inſule egreſſus eſt foꝛas quaſi ad
aliq̄d op⁹ pagēdū: ⁊ erat hiſpid⁹ valde ⁊
igne⁹ atqꝫ tenebꝛoſus. Cūqꝫ famulos dei
vidiſſet: reuerſ⁹ ē ī ſuā officinā Et ait vir
dei. Tēdite fr̄es vela in altū ⁊ nauigem⁹
q̄tocius ab inſula hac. Et ecce p̄dict⁹ bar
bar⁹ occurrit illis ad litt⁹: poꝛtās foꝛcipē
in manib⁹ cū maſſa ignea inmēſe mag-
nitudinis atqꝫ feruoꝛis: ⁊ p̄dictā maſſaꝫ
iactauit ſup famulos xp̄i: ſed illis nō no-
cuit. Trāſiuit enī illos quaſi per ſpaciuꝫ
vnius ſtadij. Et vbi cecidit in mare cepit
feruere quaſi ruina montis ignei fuiſſet
ibi. Et aſcendebat fum⁹ de mari ſicut de
clibano ignis: ⁊ omnes qui in inſula erāt
accurrerūt ad litt⁹ poꝛtātes ſinglī ſuas
maſſas. Alij iactabant poſt famulos xp̄i
ſuas maſſas ī mare: ⁊ alter ſup alterū ia-
ctabat ſuā maſſā: ſēp reuertētes in illoꝝ
officinas ⁊ incēderūt eas et appuit quaſi
tota arderet illa inſula ſicut cliban⁹. Et
mare eſtuabat ſicut cacab⁹ plen⁹ carni-
bus eſtuās q̄ſi miniſtraē ab igne. Et pue
nit ad aures fratrū vlulat⁹ habitātiū in
inſula: atqꝫ ad nares ingens fetoꝛ. Et ait
bꝛēdan⁹. O milites xp̄i cōfoꝛtamini ī fide
nō ficta ⁊ in armis ſpiritalib⁹: q̄a ſumus
in cōfinib⁹ infernoꝛū ꝓpterea vigilate ⁊
agite viriliter. Altera die apparuit illis
mōs alt⁹ in occeano quaſi p tenues nebu
las: ſed valde fumoſus erat in ſūmitate
et ſtati rapidiſſimo curſu vent⁹ traxit il-
los ad litt⁹ īſule. Vn⁹ qui remāſit ex tri-
bus frib⁹ p̄dictis exiliuit foꝛas de naui ⁊
cepit ambulare vſqꝫ ad ripam: et excla-

mans dixit. Ve michi pat̃ pdor a vobis: ⁊ nõ habeo poteſtatẽ venire ad vos Et aſpiciebãt fr̃es quomodo ducebat̃ infelix ille a multitudine demonũ ad tormẽta: ⁊ icẽdebat̃ iter illos. Et ait vir dei. Ve tibi fili quia recepiſti in vita tua mortalẽ finem Et viderũt montẽ diſcooptũ a fumo: et a ſe flãmas ſpumantẽ vſq; ad ethera: ⁊ iterũ ad ſe eaſdẽ flãmas reſpirãtẽ/ ita vt totus mõs vſq; i mare vnus rog⁹ videret̃. Et cũ appropinquarẽt viri dei cuidã iſule: ait brẽdan⁹. Modo videbitis paulũ heremitã ſpiritalẽ in hac iſula ſine vllo victu corporali manẽtẽ p quadraginta annos. Nã triginta ãnis antea ſumpſit cibum a quadã beſtia. Nõ licet nobis itrare inſulã ſine licentia viri dei: expectate ergo reditũ meũ. Et occurrẽs ſenex brendano dixit. Ecce q̃ bonũ ⁊ q̃ iocũdũ: habitare fratres in vnũ. Dixitq; ſctõ brẽdano: vt fratres om̃es aſcenderent de naue Et oſculantib⁹ ſe inuicẽ ac reſidẽtib⁹ ꝓpriis noĩbus ſingulos appellauit. Erat autẽ ſenex coopert⁹ capillis ſuis/ et barba: et ceteris pilis vſq; ad pedes. Et erat candidus ſicut nix pre nimia ſenectute: tm̃ facies et oculi illi⁹ videbãtur. Nullũ idumẽtũ exceptis pilis habebat qui egrediebant̃ de corpe ſuo. Cũ hec vidiſſet brẽdan⁹: cõtriſtat⁹ eſt intra ſe dicẽs. Ve michi q; porto habitũ monachi: ⁊ ſub me cõſtituti ſunt multi ſub noĩe illi⁹ ordinis/ cũ videam⁹ in angelico ſtatu hoĩem i carne ſedẽtẽ illeſum a viciis corpis. Cui ait vir dei. O venerabilis pat̃ quãta ⁊ qualia mirabilia oſtẽdit tibi de⁹ q̃ nulli ſctõrũ patrũ manifeſtauit: et tu dicis i corde tuo nõ eſſe te dignũ monachi portare habitũ cũ ſis maior quã monachus. Monachus nãq; labore manuũ ſuar̃ vtit̃ ⁊ veſtit̃: de⁹ aũt de ſuis ſecretis p ſeptẽ ãnos pauit te cũ familia tua Ego ṽo ſicut auis miſer ſedeo in iſta petra nudus: exceptis pilis meis. Tũc ſctũs brẽdan⁹ iterrogauit illũ de ſuo aduẽtu aut vnde eſſet aut quãto tẽpe ſuſtinuiſſet ibi talẽ vitã. Cui ille. Fui nutrit⁹ i monaſterio ſcti patricii p quĩquagita quiq; annos et cuſtodiebã cimiteriũ fr̃m. Et appuit michi die quadã vir q̃dã ſplẽdid⁹ dicẽs. Ego ſũ patricius abbas tuus: ego heri migraui a ſeculo Cras ꝓficiſcere ad litt⁹ maris ⁊ inuenta naue intrabis q̃ ducet te ad locũ vbi expectabis diẽ mortis tue. Mane aſcẽdi in nauiculã ⁊ ſeptimo die ad iſulã iſtã veniẽs vſq; nũc mãſi hic. Circa horã nonã luter portauit michi prãdiũ de mare: idẽ piſcẽ vnũ i ore ſuo ⁊ faſciculũ de ſarmẽtis ad ignẽ faciẽdũ it̃ ſuos anteriores pedes. Ego vero cũ ferro de ſilice ignẽ extrahẽs feci ignẽ de ſarmẽtis et paraui michi de illo piſce cibos. Itaq; p triginta annos ſemp tercia die idẽ miniſt vnũ piſcẽ attulit michi. Nũq̃ ſiciebã ſed die dñico egrediebar foras parũq; aque de petra eduxi ad op⁹ manuũ mear̃. Et poſt triginta annos inueni hic duas ſpelũcas et fontẽ vinũ. Et poſtea viri ſexagita annis ſine nutrimẽto alicui⁹ cibi niſi de fõte. Nonagenari⁹ eni ſũ in iſta inſula: trigita annis i victu piſcũ: ⁊ ſexaginta i paſtu fõtis ⁊ quiquaginta annis fui in mea patria. Oẽs anni vite mee cẽtũ quadraginta ſũt. Et hic debeo mõ ſicut fuit michi ꝓmiſſu; expectare diẽ iudicii in iſta carne. Nauigantes ergo p q̃draginta dies cũ appropiquarẽt cuidã iſule operuit eos caligo grãdis ita vt vix alter alter̃ videre poſſet. Poſt ſpaciũ tñ vni⁹ hore circũfulſit illos igẽs lux Et aſcẽdẽtes de naui viderãt terrã ſpacioſã et plenã arborib⁹ pomiferis ſicut in tẽpe autũpnali. Cũq; p quadragita dies terrã pluſtraſſẽt: et nullã noctẽ vidiſſẽt: nec finẽ inſule videre poſſẽt: iuenerũt demũ fluuiũ magnũ vergẽtẽ p mediũ iſule ⁊ ſtati; iuuenis occurrit obuiã illis oſculãs illos cũ magna leticia ⁊ ſinglos noĩatim appellãs dixit. Beati qui habitãt in domo tua dñe: in ſcl'a ſcl'or̃ laudabũt te. Et ait ad brendanũ Ecce inſula quã que-

ſiſti ꝑ multū tēpꝰ: ideo nō potuiſti eā ſta-
tī inuenire: q̄a voluit deꝰ oſtēdere tibi di
uerſa ſua ſecreta in occeano magno. Re
uertere igit̄ ad terrā natiuitatis tue poꝛ-
tās tecū de fructibꝰ iſtiꝰ inſule ⁊ de gem
mis quātū poteſt tua nauicula capere.
Poſt multa annoꝝ curricula declarabit̄
iſta terra vr̄is ſucceſſoꝛibus: qn̄ xp̄ianoꝝ
ſupuenerit pſecutio. Sicut modo appet
inſula plena fructibꝰ: ita oī tempe appet
Lux enī illiꝰ xp̄s eſt. Tūc acceptis de fru
ctibꝰ terre ⁊ oībꝰ generibꝰ gēmaꝝ: pſpo
curſu ad monaſteriū ſuum reuerſus eſt.
Quos cū fr̄es vidiſſēt: cū magna leticia
deum gloꝛificauerūt. Tūc ſctūs bꝛēdanꝰ
oīa q̄ eis acciderāt ⁊ quāta eis dn̄s digna
tus eſt miraculoꝝ oſtēdere poꝛtēta fr̄ibꝰ
enarrauit. Dixerūt autē ſctō bꝛendano
hitatoꝛes loci elioch. In magna tribula-
tiōe poſiti ſumꝰ i loco iſto: nā pulices ſup
arenā maris naſcūtur hic. Tūc ſctūs ait
Domine iheſu libera eos qui nos in tuo
nomie ſuſceperūt. Ex illa hoꝛa nuſq̄ pu
lex in illo loco vlteriꝰ apparuit. Nutrix
bꝛendani ꝓpter abſentiam ſuam tedio
affecta: rogauit dn̄m vt coꝛpꝰ dn̄i de ma
nu eiꝰ recipe mereret̄: ⁊ audire vocē eiꝰ.
Diuino itaq̄ nutu ſurſū eleuata: delata
eſt ad virū dei: ⁊ diuio refecta epulo: iter
quatuoꝛ dierum in momēto rediēs fecit.
Quodā die cū vir dei ſtetiſſet i quodā lo-
co ameniſſimo ⁊ pulcherrimo: dixerūt ei
fr̄es. Multa plane dimitteret quiſq̄s trā
hāc delectabilē ꝑpt̄ xp̄m reliq̄ret. Quibꝰ
ſctūs ait. Erat q̄dā vir valde diues i fini-
bus iſtis i mādatis dei ābulās: habēs du
as vxoꝛes ſpecioſas valde. Cui dixerunt
vxoꝛes ſue. Quouſq̄ ſic hitabis nobiſcū
nr̄o nō vtens cōnubio? Et ille. Tā diu vo
biſcū ero donec diſcoꝛdiā inter vos oꝛtā
videro. Dn̄s enī iheſꝰ xp̄s ꝑ diſcoꝛdiā ab
hoībꝰ recedit: et demones appꝛopiquāt.
Poſt multū vo tpis audiēs eas int̄ ſe rixā
tes: receſſit ab eis et pgēs ad mare inuēta
naue nauigare cepit: ⁊ i inuēta pua iſula
inhabitare. Ad hunc poſt multos annos
puenimꝰ multa mira ſtupēda ab eiꝰ oꝛe
audiuimꝰ: q̄ ad inſtar auis pilis ſui coꝛ-
pis oīno indutꝰ fuerat. Nōne fratres be
atus iſte multo plura reliq̄t quā illā dele
ctabilē terrā ſupius a vobis collaudatā.
Quidā frater dixit alteri fratri bꝛēdano
audiēte. Si peccata moꝛtuoꝝ redimi poſ
ſūt ab amicis ſuis remanētibꝰ i hac vita:
oꝛādo vl̄ elimoſinas faciēdo. Brēdanus
r̄ndit. Cū quadā nocte in magno mari eſ
ſemꝰ: ſuſpiciēs vidi nubē hoꝛridā ⁊ val-
de nigrā veniētē ad me: ⁊ i medio eiꝰ erat
foꝛma hoīs nigri q̄ inſtū plāgēs ⁊ eiulās
dixit michi. Obſecro te in noīe iheſu xp̄i
vt i his tribꝰ diebꝰ roges deū ꝓ me pecca
toꝛe grauia ſupplitia patiēte. Poſt hec ab
oculis meis euanuit. Facto aūt mane cō
uocatis fr̄ibꝰ q̄ viderā narrauit: ⁊ vt pꝛo
aīa illa oꝛarent poſtulauit. Poſt tres dies
redijt aliquātulū nitida ⁊ ſubtriſtis: ite-
rūq̄ rogauit ꝓ ſe vt alijs tribꝰ diebꝰ de-
um rogaremꝰ. Quo facto: venit in nube
cādida ⁊ in coꝛpe ſplēdido. In nube aūt
illa cādida audiebāt̄ quaſi ſeptē carmīa
diſſimili voce: ⁊ ait aīa illa. Gratias ago
dn̄o deo: vr̄iſq̄ oꝛonibꝰ q̄a iā in māſione
celeſti ſum receptꝰ. Ego vero dixi illi. Qō
eſt nomē tuū? Colmānꝰ inq̄t vocoꝛ q̄ fui
monachꝰ iracūdꝰ: diſcoꝛdieq̄ ſeminatoꝛ
int̄ fr̄es. His dictis diſparuit. In hoc ergo
dilectiſſimi apparet q̄ oꝛo viuoꝝ multū
moꝛtuis ꝓdeſt. Cū q̄dā reges hibnie al-
terā regionē vaſtare vellēt: ⁊ icole regio-
nis illius auxiliū bꝛēdani expeterēt: dep̄-
catꝰ eſt vir dei humiliter reges illos vt a
p̄ſūptiōe deſiſterēt. Illis vero i ꝑtinatia
pſiſtētibꝰ: rogauit ſctūs deū ⁊ exaudiuit
eū. Reges enī de loco in quo erāt exire nō
poterant: ſed huc illucq̄ oberrātes: viam
penitꝰ nō iueniebāt. Reuerſi igit̄ itra ſe
dixerūt. Ineptū ē q̄d facimꝰ. Quis enī po
teſt reſiſtē nutui dei q̄ i ſctō ſuo bꝛēdano

nobis repugnat. Reuertamur ergo ⁊ deſiſtamꝰ deuaſtare velle regionē alienā. Et factū eſt ita. Et oblatus eſt ſācto brendano iu via quidam mutus ex vtero matris ſue: ⁊ bñdicēte eo linguā eius: ſtatī liberatus eſt mutus. Sctūs vero brēdanus anno vite ſue nonageſimotertio plenꝰ virtutibus ⁊ miraculis migrauit ad dñm. xvij. kalēdas iunij: et in cluenarca ſepelitur.

¶ De ſancta Brigida virgine.

Fuit quidā in hibernia genere laginenſis dubtacus noīe ancillā nomine brocſech bonis moribus ornatam emit: ⁊ illicito amore ſeductus illam oppreſſit. Cuiꝰ vxor cū eam grauidā vidiſſet: cōtriſtata valde viro ſuo dixit. Eice et vende ancillā iſtā: ne ꝓgenies ipſius meā ſuperare cōtingat progeniē. Coactus tādē maritꝰ cuidā mago vēdidit illā. Nata autē infantula brigida viderūt pannū cōtingētem caput eiꝰ flamme incēdio ardere. Et porrigētibus illis velociter qui aderant manus ignē nō viderūt. Sctā autē puella cibos magi faſtidiēs: cotidie vomitū faciebat. Cuiꝰ cauſā cōſiderās magus: ait. Immūdꝰ ego ſum ⁊ puella iſta ſpiritu dei plena nō poteſt capere cibum meū. Et eligēs vaccā albam dedit puelle: de cuius lacte viuēs a puericia bonarū rerū ſtudijs inoleuit: pudicitie et ſobrietati ſemꝑ intenta: ⁊ de bonis ad meliora ſemꝑ creſcēs virtutum ſignis extitit admiranda. Cū enim vaccas magi paſceret: quicqđ de lacte colligere potuit: pauperibꝰ ⁊ egenis diſtribuit. Cumqꝫ magus modicū butirum in vaſe magno vidiſſet: iratus eſt valde. Quo viſo: virgo ſancta fuſis ad deum precibus diuina virtute vſqꝫ ad ſummum vas illud de butiro īpleuit. Stupefactus inde magus in xp̄m credens duodeci vaccas puelle dedit et liberā cū mr̄e ad patrem miſit. Poſt hec cogitauit pater eiꝰ illā vendere: quia quicquid potuit auferens: pauperibus occulte dabat. Et veniēs ad regē rogauit illū vt filiam ſuā in ſeruitutē emeret. Et ait ad illū rex. Qua de cauſa dediſti pauperi gladiū patris tui? Cui illa. Ego dedi illū chriſto. Si teipſum et patrem meum: deus meus poſtularet a me: ſi poſſem: vos cū omnibus que habetis illi darem. Et ait rex. Iſta filia tua vt video magna eſt ad emēdū michi: ⁊ maior ad vendēdū tibi. Et dedit virgini gladiū: vt daret illū patri ſuo. Cū grauiter ab amicis ad accipiendū maritū artatā ſe videret: rogauit dñm vt aliqꝺ deformitatē ſuꝑ corpus ſuū daret vt homines eā petere ⁊ affectare ceſſarent: Et ſtatī alter oculus eius crepuit et liquefactus eſt in capite ſuo. Et aſſūptis ſecū tribꝰ puellis perrexit ad epiſcopū machillam ſancti patricij diſcipulum. Et intuens eā epiſcopꝰ ſctūs: colūpnā ignis ſuꝑ caput eiꝰ appere vidit. Lectis enim orōnibꝰ: brigida capite ſubmiſſo pedē altaris ligneū manu ſua tetigit: et ab illa hora pes ille viridis ſine putredine ⁊ ſine defectu ineternū manet. Et accepto velamīe: ꝑfecte ſanitati redditur oculus eiꝰ. Fecit aūt cōtra paſcha ceruiſiā de vno braſij modio ⁊ decē ⁊ octo ꝑ circuitū eccl'ijs diuiſā miſit: ⁊ ꝑ octauas paſche omnibꝰ īde guſtare volentibus ſufficienter abūdauit. In eodem paſcha venit quidā leproſus ⁊ a beata brigida vaccam ſibi dari poſtulauit. Illa aūt vaccā nō habens: dixit ei. Vis vt rogemus deum vt a lepra tua ſanus fias? Et ille. Hoc michi oīibꝰ donis melius eſt. Tūc illa aquā benedicēs corpus leproſi aſperſit: et ſtatim ſanus effectus ⁊ gratias deo agens vſqꝫ ad mortē cū ſancta virgine māſit. Due virgines palitice aquā a ſctā brigida cū ſale benedictā ſumētes ſanitate recepta: gratias reddebāt deo. Duo britones ceci cū miniſtro leproſo ducatum eis prebente ad ianuas eccleſie eius peregre venientes

ab ea ſalutē poſtulabant. Que dixit eis.
Expectate pauliſp ꝛ itrātes hoſpitale co
medite: nos interī pro ſalute vr̄a deū dep̄
cabimur. Illi aūt idignātes dixerūt In
firmos gn̄is tui ſanas: nos aūt quaſi ad
uenas negligis pro xp̄o curare. Tūc illa
accepto opprobrio exijt ad eos: aqua bn̄
dicta aſpſit: ꝛ mūdato leproſo: ceci illumi
nati ſūt. Inuitata qdā v̄go a ſctā brigi
da cū ſederet i mēſa: vidit demonē ꝓpe ſe
dētem. Si poſſibile eſt inqt hoſpita volo
videre eū. Brigida ait. Nō eſt illō īpoſſi
bile: ſed pri⁹ ſignēt̄ oculi tui vt poſſis ſu
ſtinere: ac faciē ei⁹ aſpicere. Signatiſqꝫ
oculis vidit inimicū tetra ꝛ nigra figura
capite ingēti: ꝛ per oēs fores flāma et fu
mus exalabat Loqre inqt brigida nobis
demō. Et ille. O ſctā v̄go nō poſſū tibi lo
qui nec tua p̄cepta cōtēpnere: qꝛ tu prece
pta dei nō cōtēpnis: ꝛ paupib⁹ ei⁹ ꝛ nimi
nis affabilis es. Qua de cauſa inqt v̄go
huc veniſti? Apud v̄ginē ait hic habito ꝛ
cauſa pigritudis ei⁹ locū in ea habeo. Vi
de ait brigida v̄gini quē multis āñis nu
trire ſolebas. Et ex illa die: liberata eſt
virgo a demōe. Quedā mulier pomorū
munuſcula detulit famule dei: ꝛ ſtati ve
nerūt leproſi ab ea elemoſinā poſtulātes
Diuidite ait ſctā illis hec poma. Hoc au
diēs mulier: rapuit a ſe poma ſua dicēs.
Tibi ꝛ v̄ginib⁹ tuis hec poma attuli nō
leproſis. Hoc cū diſpliceret ſctē brigide in
tulit. Male agis ꝓhibēs elemoſinā dare
idcirco ligna tua fructū nō habebūt ine
ternū. Tunc mulier foras egreſſa in orto
quē pomis plenū reliqrat nullū inuenit:
ꝛ ſterilis ſēp p̄māſit. Cū i curru cū ſuis
puellis ſederet: vidit virū cū ſua vxore et
familia ꝛ pecoribus in ardore ſolis onera
grauia portātes: ꝛ laſſitudie grauatos.
Et miſerta illorū dedit eis equos currus
ſui ad portāda onera ꝛ cū puellis ſuis iu
xta viā ſedēs remāſit dicens. Fodite ſub
ceſpite ꝓpīquo: vt foras aqua erūpat: vt
q̄ ſitiētes veniēt ꝛ eſcas hn̄t potū ſumāt.
Tūc illis fodiētib⁹: fluui⁹ cōfeſti clar⁹ et
lucid⁹ erūpere cepit. Poſt paululū venit
dux qdā ꝛ audiēs qd btā brigida de equis
fecerat dedit ei duos equos indomitos: ꝛ
ſtati quaſi ſēp ſub curru fuiſſēt domeſtici
facti ſūt. Venerūt qdā leproſi ad ſctā bri
gidā petētes currū ei⁹: que ſtati currū cū
eq̄s dedit eis Mulier qdā dicebat infātē
quē genuit eſſe cuiuſdā ep̄i diſcipli ſcti pa
tricij noīe broon. Quo negāte: ſctā brigi
da vocata muliere dixit De quo cōcepiſti
infātē hūc? Et illa De ep̄o broon. Tūc bri
gida ſigno crucis os illi⁹ femie ſignauit:
ꝛ ſtati totū caput cū ligua tumuit. Tunc
brigida liguā ifātis bn̄dicēs: dixit Quis
eſt p̄r tuus? Ille ait. Nō eſt ep̄s broon p̄r
me⁹ ſed hō ille turpis ꝛ vilis q in pp̄lo vl
tim⁹ ſedet. Tūc oībus deo grās agētib⁹:
mulier pn̄iam egit. Cū qdā demoniac⁹
cognouiſſet: qꝛ ad ſctām brigidā duceret̄
cecidit i terrā dicēs. Nō me portabitis il
luc. Nūqd inqūt ſcis locū ei⁹? Scio ait et
ad illā nō ibo. Et cū nō poſſēt illū mouere
miſerūt q ſctām brigidā adduceret. Et vi
dēs demō brigidā de lōge ad ſe venientē:
ab hoīe fugit. Cuidā virgini elemoſinā
q̄rēti dixit brigida. Audiui multos infir
mos in patria tua: accipe ergo zonā meā
ꝛ per illā i aqua tictā: in noīe iheſu xp̄i ſa
nabis eos ꝛ victū ꝛ veſtitū dabūt tibi Au
ferēs ergo ſecū zonā lāguores ſanauit: et
lucra accipiēs ꝛ diues effecta paupibus
multa diſtribuit. Dū i ſolēpnitate qua
dā plebei⁹ qdā cū tota familia ſua cū ſctā
brigida pnoctaret veniētes ad domū ei⁹
latrones boues ei⁹ furati ſūt ꝛ accedētes
ad fluuiū inuenerūt illū abūdācia aq ita
repletū vt trāſire nō poſſēt Armis ergo ꝛ
veſtib⁹ ſup capita boū alligatis aquā bo
ues itrare coegerūt. Sed regreſſi ipetu
magno hoib⁹ nudis poſt illos currētib⁹:
ad hitaculū brigide retō curſu puenerūt
ꝛ deo laudē dātes i mōaſterio v̄gide pn̄iā

egerūt. Quedā regina cū multis donis
venit ad brigidā in quib⁹ erat argētea ca
thena pulchra nimis. Hāc puelle rapien
tes in thesauris suis abscōderūt: ceteris
a sctā paupib⁹ datis. Non multo post cū
paup elemosinā peteret: illa nichil hñs:
cathenā accepit ꝛ illā paupi dedit. Quo
viso: dixerunt puelle. Perdidim⁹ per te q̄
misit nobis de⁹: oīa das paupibus ꝛ nos
iopes relinq̄s. Et illa. Querite ait cathe
nā vbi i eccłia orare cōsueui: forsitā ibi in
uenietis illā. Inuēta cathena et cunctis
ostēsa: in testimoniū ỽtutis illā sp reser-
uarūt. Cū aūt leprosū quēdā a lepra mū
dasset: misit ad sctm̄ patriciū vt sibi p̄di-
caret verbū dei. Et dū cū discipulis suis
ꝛ illa in vnū ꝯuenirēt: p̄dicauit sctūs eps̄
per tres dies ꝛ noctes loq̄ nō cessans: nec
sol occidit eis: sed vnā esse horā oēs credi-
derūt. Quidā aūt ignar⁹ rerū supueniēs
sctō patricio dixit. Quid tāto tpe hic sede
tis? Rn̄dit sctūs. Que est hora diei? Et il-
le. Per tres dies hic mansistis. Dixit pa
trici⁹. Per quadragita dies ꝛ noctes hic
fuissem⁹ si null⁹ hic venisset: nullā lassitu
dinē vł esuriē diuīa donāte gr̄a sentiētes.
Quedā regia cū ad preces sctē brigide fi
liū sterilis pepisset: q̄dā demōiac⁹ furore
agitat⁹ multos affligēs ad sctām brigi-
dam adducit̄. Cui ꝛ dixit. Predica michi
ỽbū dn̄i nr̄i ihesu xp̄i. Ille ait O brigida
ỽgo sctā iussa tua implere iuitus cogor.
Ama deū ꝛ amabūt te oēs: honora deū ꝛ
honorabūt te oēs: time deū et timebūt te
oēs. His dictis fugit cū clamore magno.
Sanatis per sctāz brigidā multis clau-
dis: leprosis: demoniacis: ꝛ infirmis: ve
nerunt leprosi duo sanitatē cū lachrymis
postulātes. Tūc sctā orās ꝛ aquā bn̄dicēs
p̄cepit eis vt alterutrū in aqua se lauarēt
Quib⁹ lotis: vn⁹ eorū mūdat⁹ est. Cui di
xit sctā. Laua ꝛ tu sociū tuū. Qui vidēs
se mūdatū de salute sua gloriās: alteri⁹
leprā tāgere renuit: et post modicū dixit.
Ego sentio sintillas ignis esse sup hume
ros meos. Et stati totū corp⁹ eius altero
mundato lepra pcussū est. Uir q̄dā auri
gā ꝛ currū brigide in quo sedebat p agrū
suū trāsire p̄hibēs ꝛ equos pcutiēs in ter
rā corruit ꝛ spm̄ emisit. Mūdata quadā
muliere a lepre plaga: vēit brigida a pr̄e
suo rogata ad regē laginētiū dicēs. Det
michi inq̄t gladi⁹ tu⁹ pr̄i meo: et vnū de
seruis tuis michi dimitte liberū. Cui rex.
Quid dabis michi pro petitionibus his
duab⁹ magnis? Et illa. Si vis: vitā eter
nā dabo tibi: ꝛ semē tuū reges erūt p sctā
Uitā inq̄t quā nō video nō q̄ro: de filijs q̄
post me erūt nō p̄curo. Alia ei duo scilꝫ vt
lōgeu⁹ fiā i hac vita quā diligo: ꝛ in oī lo-
co ꝛ bello victor existā exopto. Hec duo in-
quit sctā tibi cōcessa erūt. Nec multo post
cū paucis cōtra multos exiens ad bellū:
inuocato sctē brigide auxilio: vidit sctām
brigidā cū baculo suo preire ꝛ columpnā
ignis de capite ei⁹ vsq; ad celū ardere. De
uictis vero hostib⁹: nomē sctē brigide lau
dibus extollēs ad sua letāter redijt. Cū
aūt eucharistiā de manu epi sumeret: vi
dit i calice quē puer epi tenebat deforme
p̄digiū hirci videlꝫ vmbrā. Et renuēs de
calice bibere: visionē epo dixit. Tūc eps
puero ait Quid fecisti? Da gl'iaꝫ deo. Pu
er āt cōfessus est se furtū fecisse ꝛ vnū hir-
corū suoꝝ occidisse: ꝛ ptē comedisse. Et cū
pniaꝫ cū lachrymis egisset: vocata brigi-
da: nichil de hirco i calice vidit. Quadā
nocte i qua erat nix ꝛ glacies oīb⁹ dormiē
tib⁹ venit ad q̄dā stagnū brigida ꝛ i illa
nocte erat i stagno orās ꝛ flēs: ꝛ sic sēp in
oīb⁹ noctib⁹ facere ꝛ i ꝯsuetudinē vertere
cogitauit: xp̄i tñ mīa hoc diuti⁹ fieri pas-
sa nō ē. Alia āt nocte stagnū siccū sñ aqua
iuenit: ꝛ ad stagnū i crastino veniēs: ple-
nū aqua repperit. Scd̄a sił nocte iterū
aruit stagnū ꝛ die plenum inuentū fuit.
Cū puella quedā naufragium passa no
mē sctē brigide inuocaret: siccis pedibus

ambulās ſup̄a mare mortis piculū eua
ſit. Puelle ſctē brigide multis farine mo
dijs a quodā diuite acceptis: aquā quā
dā trāſire nō valentes: inuocato brigide
ſuffragio: in alterā fluminis ripā cū one
rib⁹ ſuis ſubito trāſlate ſūt. Quedā pu
ella brigide virū quēdā illicito amore ſe
ducta diligēs: ad ipm̄ in nocte exire pmi
ſit. Dormiēte aūt ſctā brigida de lectō ſur
rexit: ⁊ vehemēti igne amoris vrebat: et
nira cogitationū pturbatio in eā irruit.
Et timēs deū ⁊ ſctā brigidā orauit dn̄m
vt adiuuaret illā i tali anguſtia exiſtētē.
Inuēto tandē cōſilio ⁊ accēſo igniculo pe
des in ignē miſit: ⁊ ignis ignē extinxit et
dolorē dolore vicit Hec oīa brigida diuini
tus docta nouit: ſed tacuit vt puella pau
liſp tēptata pbari poſſet. Puella ei pctm̄
mane cōfitente: dixit ſctā. Quia viriliter in
hac nocte dimicando pedes tuos cōbuſſi
ſti: ignis fornicatiōis in pn̄ti nō nocebit
tibi: et ignis iehēne in futura nō cōburet
te. Tūc btā brigida pedes ei⁹ ſanauit: et
nullū cōbuſtionis ſignū in eis apparuit.
Pluuia maxia per puīciā iundāte: gut
tarū iniuria ab ortu ſolis vſqȝ ad occaſuȝ
meſſores brigide nō tetigit Illuminato
puero cecitate a natiuitate pcuſſo: viro p
ſeptē vices elemoſinā petēti ſeptē arieti
bus erogatis: numer⁹ in grege diminu
tionē paſſus nō eſt Aquā ſua bn̄dictiōe
i ceruiſiā cōuertit: ⁊ leproſis ſitiētib⁹ abū
dāter porrexit. Lapidē crucis ſignaculo
in ſal mutatū: idigēti cū hilaritate dedit
Fortiſſimū quēdā virū multos in ciborū
voracitate excedētē a nimia comeſtiōe ſa
nauit: et nulla vtute viriū priuata: alijs
hoīb⁹ in cibo ſimilē fecit. Argētū orādo
diuinit⁹ accepit ⁊ reū ductū ad iugulādū
dato regi pcio redemit. Tunicā vnā duo
bus paupib⁹ diuiſit: ⁊ vtriuſqȝ pars in
tegra tunica celeſti vtute fctā fuit. Ma
ria vgo cecitate pcuſſa brigide ſctē dixit.
Bn̄dic oculos meos vt videā mūdū ſicut
deſidero. Cūqȝ bn̄dictis oculis ſuis ſtati
vidiſſet: ait. Iterū recludo oculos meos.
Quāto ei q̄s mūdo abſentior fuerit: tāto
deo pn̄tior erit. Tūc btā brigida iterū re
cluſit oculos ſuos: ſicut rogauit Mulier
q̄dā filiā ſuā mutā ad ſctām brigidā du
xit: quā cū vidiſſet: dixit puelle. Uis vgo
permanere? Neſciebat eni q muta eſſet.
Puella ſtati rn̄dit. Quodcūqȝ michi pcepe
ris ego faciā Et ſic in vginitate pmanēs
vſqȝ ad mortē eloquētiſſima pmāſit Cū
ruſtic⁹ quidā vulpē in regis palatio vide
ret: ⁊ putās q nō māſueta et familiaris
eſſet: varijs ei artib⁹ docta regi ſolatiū fa
cere ſolebat: vidēte multitudie occidit eā
Tūc alligatus ⁊ regi adduct⁹ iubet occi
di niſi alia vulpes ei ſimilis in oīb⁹ calli
ditatib⁹ reſtituta eſſet: ⁊ vxorē ⁊ filios et
oīa q̄ hēbat in ſeruitutē redigi. Quo au
dito: ſctā brigida pces ad deū pro miſero
fudit: ⁊ ſtati vulpes alia in currū ad eā in
trās: māſuete ſedere cepit. Quā cū regi
obtuliſſet: rex vulpē varijs artib⁹ ⁊ calli
ditatib⁹ ludētē vidēs: reū liberū placat⁹
dimiſit Brigida aūt ad ſua regreſſa: vul
pes doloſa in turbas ſe callide mouēs ad
loca deſerta ⁊ antrū ſuū refugit Quadā
ſemel neceſſitate cogēte mel a dn̄o poſtu
lauit vgo ſctā: ⁊ i pauimēto dom⁹ ſue q̄d
petijt abūdāter īuenit. Flumē q̄ddā de
loco ſuo ad alterū locum mutauit: ⁊ vſqȝ
nūc ſicut ipa diſpoſuit currit Aues ⁊ ana
tes ſepe ad ſe venire pcepit: ⁊ manu illas
tāgēs ⁊ palpās redire pmiſit. Nouē vi
ri nepharijs votis ⁊ iuramētis i kalēdis
iulij hoīes interficere quēdā ſe aſtrigētes
pdicatiōe ſctē brigide ab errore ſuo reuo
cari nullo mō potuerūt. Brigida tn̄ pro
obcecatione cordis eorū deū rogāte cōtē
plat imaginē inſtar viri quē diſpoſuerāt
iugulare. Quā cōtinuo ſuis lāceis ⁊ gla
dijs cōfodiētes: quaſi poſt triūphū ſui ad
uerſarij cū armis cruentatis ad brigidā
igreſſi veritate cognita ad pniam cōuer

tūtur. Mulier quedā pauper ligna ſua telaria in quibus texebātur tele incidit ⁊ vitulū occiſum coxit: ⁊ cibū ſctē brigide ⁊ qui ſecū venerāt parauit. Mane ſctō: vitulum viuū ⁊ integrū ⁊ ligna telaria reſtaurata inuenit. Tribus leproſis elemoſinā petentibꝰ vas argenteū dedit: et orta inter eos pro vaſe rixa: apprehēſum vas cōtra lapidē iecit: ⁊ tres partes ponderis equalis ſubito fecit: ⁊ pauperibus dedit. Appropiquāte aūt die obitus ſui vocata puella alūpna ſua: diē tranſitus ſui ei predixit: ⁊ circa annū dn̄i quīgentesimū octauūdecimum kalēdis februarij migrauit ad dn̄m.

De sctō Brithuno abbate et cōfeſſore.

VEnerabilis xp̄i confeſſor brithunꝰ ex ꝓgenie anglorū originē ducēs: diaconꝰ ſcti iohānis beuerlacēſis ep̄i diu permāſit: quē pro vite ſanctitate ⁊ laudabili morū cōuerſatiōe pre ceteris familiarorē ⁊ charū ſemp̄ habuit: ⁊ ī mōaſterio deirwode id eſt ſilue deirorū qd̄ mō beuerlacus appellatur ab eodē ſctō iohāne a fundamētis cōſtructo abbatē cōſtituit. Sāctus enī iohānes ſenectute grauatus dimiſſo ep̄atu in ſuo mōaſterio p̄fato abbatis venerabilis brithuni cōſilio: quatuor annis in angelica cōuerſatiōe degens vitā finiuit. Quo ad celos trāſlato venerabilis brithunus abbas oī tp̄e vite ſue velut bonꝰ alūpnꝰ magrī imitator effectus in oī vite puritate: vigilijs: ieiunijs: orōnibꝰ: ceteriſq͛ bonis opibꝰ vſq͛ ad vite finē pſeuerauit. Erat enī virtutū amator: vitiorū pſecutor: mūdi huiꝰ cōtēptor: celeſtis regni deſiderator gregis ſibi cōmiſſi cuſtos fidelis ⁊ īſtructor: iuſticie ⁊ pietatis executor indefeſſus: elemoſinarū largitiōi ⁊ hoſpitalitati deditꝰ: ⁊ in q̇bꝰ deo placere nouit ſedule mīſtrare ⁊ opam dare curauit. Cūq͛ in oībꝰ opibꝰ bonis vſq͛ ad decrepitā etatē deo ſeruiēs: ſctiſſimā vitā ſuā laudabile fine cōpleuiſſet: idibꝰ maij relicto ſc̄lo celeſtia cōſcēdit: et in ſuo monaſterio cū magno honore ſepulturā accepit. Proceſſu vo tp̄is clareſcētibꝰ eiꝰ meritis ⁊ crebris miraculorū ſignis: de cōſenſu cleri et populi corpꝰ eius ſctm̄ de terra trāſlatū eſt. Cuiꝰ reliquie iuxta feretrū magiſtri ſui ⁊ inſtructoris ſctī iohānis ep̄i ad altare ſuū in eccleſia beuerlaci duobꝰ feretris diuiſe recondūtur.

De sctō Bertellino heremita ⁊ cōfeſſore.

QUoniā quāto intellectui nr̄o cōmodiferū fuerit ignotius tāto noticia eiꝰ habetur precioſior. Beati bertellini confeſſoris vitā ex antiquis hiſtorijs: omnia cū nequeā ſancti deſcribere geſta: pauca breui calamo ſcribere nitor. Ne ergo verborū prolixitas auditoribꝰ generet faſtidiū: cōpēdioſam exaudiamꝰ corditer veritatē. Bertellinꝰ angligena pia proles regia generoſus ſtirpe: formaq͛ generoſior fide catholica: vitā ſuam patrijs negans cōmaculare laſciuijs trāſfretauit. Et cū quodā rege cōuerſatus hibernico: precūctis grām meruit dilectionis Sed quia cauſa maioris penitētie future: pater noſter qui es in celis: aliquando quoſdā peccare non impedit. Filie regis percuſſus amore: ipſam in partes anglicas pregnantē abduxit. Qd̄ dico ne cauſa mirabilis penitētie ſue peccatoribꝰ ignoret. Nemorū quippe denſitate latentibꝰ ecce tēpus pariēdi doloris terminꝰ merorisq͛ fluuius eiſdē precipue ſucceſſit. O q̄ flebile puerperiū. Bertellino obſtetricis neceſſario querēti ſuffragium mulier vna cum partu lupinis dentibus expirauit. Reuerſus itaq͛ bertellinus oppreſſionē illā peccati ſui cauſa credēs deſtinaſſe triduū exequiali fungens officio ſi triſtetur nō queratur. Solus vero ibidē deo deſeruiēs: penis prius inauditis: ſemper ſua pre oculis habēdo peccata: vere peniten-

do vitā duxit cōtēplatiuā. Pius vero ⁊ miſericoꝛs deus coꝛ cōtritum ⁊ humiliatum nō deſpiciens: ſed ſecundū multitudinē miſerationū ſuarū: remiſit ei peccata multa qm̄ dilexit multū. Dilexit deū: dilectus eſt a deo. Magnificauit xp̄m bonis operibꝰ: magnificatur a xp̄o multis miraculis. Temptauit virū ſctm̄ ſpiritus malignꝰ dicēs: dic vt lapides iſti panes fiant. Cōfudit bertellinus dyabolū per oppoſitū tēptationis: qꝛ nō petrā panem: ſed ecōuerſo panē in petrā. Ad dyabolice temptationis oppꝛobꝛiū mutauit Que petra loco qui nūc bertelmeſley nūcupat: miraculi ſcitur teſtimoniū. Quo percepto pꝛouinciales bertellinū xp̄i charum: quaſi ꝓphetā venerabantur. Erat quidē in diebus illis dilectus deo ⁊ hominibꝰ beatiſſimus guthlacus de nobili genere mercioꝛū ex illuſtriſſimis parētibꝰ oꝛiginē ducens: in cuius natiuitatis hora manus quaſi hoīs celitus miſſa: oſtiū domꝰ extēſa eſt ineſtimabili fulgoꝛe choruſcans. Que crucis ſignaculo oſtiū muniens felici pꝛefigurabat auſpicio: ꝙ ille ad oꝛtū pꝛocederet qui finali perſeuerantia xp̄i crucem in ſuo coꝛpoꝛe circūferret. Poſtꝙ enim quintūdecimū impleuerat annū: cepit ad militares actus iuxta illius etatis exigentiā feruentius eſtuare. Decoꝛatus itaqꝫ cingulo militari viroꝝ foꝛtiū tranſcēdit audaciā. Adiūctiſqꝫ ſibi copijs militaribꝰ cepit in hoſtiles populos deſeuire Urbes caſtella diuertere de bellicis actibus ſuis cepit ineſtimabiles titulos obtinere. Mirū tn̄ imodū in ipſa crudelitate armoꝛū hoſtibꝰ ſuis miſericoꝛs erat: eiſqꝫ de rapinis ⁊ pꝛedis tertiā partē refundebat. Et quanto in armoꝛū militia feruētioꝛ fuerat: tāto ardētiꝰ animū eius ad deſideria militie ſp̄ualis dominus accēdebat. Recogitabat igitur dies ſuos in amaritudine: ſciens quia bꝛeues ſunt dies hoīs: finis dubius: exitus hoꝛribilis: iudex terribilis: pena infinibilis. Ualedicēs cōmilitonibꝰ ſuis: abiectis armis ſecularibꝰ: recedēs ab eis: iā nō cogitat niſi arma militie xp̄i Poꝛroqꝫ ſciebat ſēſus hoīs eſſe ab adoleſcētia ſua in malū niſi cohiberētur obſeruantia regulari. Repyngdonā venit vbi electꝰ in ſoꝛtē dn̄i: caracterē tonſure clericalis accepit. Diſciplinis itaqꝫ monaſticis mancipatus exhibebat coꝛpus ſuū hoſtiā ſanctā viuentē placentē deo. Ibiqꝫ pſalmos ⁊ hymnos didicit: atqꝫ in ſcientia ſanctorum infra biēniū mirabile facilitate pꝛofecit. Volens itaqꝫ guthlacus anachoꝛiticā ducere vitā: de repyngdona receſſit. Et ducens ſecū duos iuuenes: quoꝛū vnꝰ erat pꝛedictꝰ bertellinꝰ filiꝰ regis ſtaffoꝛdenſis populi. Qui ob ipſoꝛū vitā coꝛrigēdam: ipſi viro ſancto cōtinue adheſerūt. Ad quādā inſulā diuerſis nemoꝛibꝰ: ſtagnis: ⁊ carectis varijs deuenit noīe croylādam. Ibiqꝫ eis tuguriolū pꝛo palatio ex agreſtibꝰ glebis cōfecerūt. Recolētes etiā antiquos patres circūiuiſſe in melotis in pellibus capꝛinis ſolitudines: iam nō veſtitu lineo vel laneo: ſed pellibus capꝛinis crudis ⁊ rudibus vtebātur. Et in pꝛimis parētibus ſe confirmātes: qui de loco voluptatis paradiſi eiecti: pelliceas a deo tunicas habuerūt. Sciētes qꝛ non eſt regnū dei eſca ⁊ potus: pane tamē oꝛdeaceo ⁊ aqua luculēta cum magno moderamine veſcebātur. Multo ieiunio cōtinue a multiſqꝫ vigilijs carnē ſuam edomare ſtuduerūt: ꝙ ipſa cogebat ſpūi humiliter deſeruire. Iſte inꝙ ſctūs guthlacus datū optimū donūqꝫ perfectū deſcendens a patre luminū: contra ſp̄uales nequitias in ipſa inſula: multiplicia bella geſſit: nūc a demonibus in aera geſtus: nūc inter vepꝛes ⁊ ſpinas tractus: nunc vt in paludibus demerſus: ac diuerſimode grauiter afflictus cōſolatione ſcti bartholomei ap̄li foꝛtiter eos vicit. Dēſqꝫ il-

las mõſtruoſas acies de illa inſula croylandie quã lõgi tẽporis preſcriptione vẽdicabãt potẽter eiecit: ac procul imperpetuũ relegauit. Iſti duo ſcti guthlacus et bertellinus in ipſa inſula in diuino ſeruitio multis annis aſſidui cõmorãtes multa per eos fiebãt miracula. Uenit tandẽ tempus vt deponeret ſarcinã carnis ſue vir dei guthlacus quã longo vſu domare ſtuduerat: egritudie repẽtina feria quarta ante paſcha correptus eſt: atqꝫ bertellino vnico cõtuberniali ſuo denunciat: ꝙ octauo die de hac ploratiõis valle tranſiret. Cũqꝫ ille in eiulatũ ⁊ lachrymas prorupiſſet: noli iquit fili mi noli flere: ad laborũ meorũ ſtipendia vado: cũ illo domĩo cui ſeruiui ꝑenniter ꝑmãſurus. Quarto autẽ die egritudinis ſcti guthlaci celebratũ eſt paſcha paſchalis miſſe ſolẽpnitate ꝑmiſſa ⁊ viatico noſtre ſalutis accepto. Bertellino qui ei in menſa dñi miniſtrabat: tanta ſacri eloquij et miſteriorũ vſus eſt: vt nõ ille loqui videretur: ſed potius angelus dei. Bertellinus itaqꝫ cõſiderans in facie ſcti viri qd̃ terminus ſue depoſitionis inſtabat: cepit inſtantiꝰ ab eo querere ꝙ nũqꝫ antea interrogare preſumpſerat. Adiuro te inq̄t pater per miſericordiã xp̄i: vt michi apertius reuelare digneris: quid ſit ꝙ a prima cohabitatione quã tecũ habui: ſingulis diebꝰ mane ⁊ veſpere: te cum alio loquentem mutuos ſermones audiui: ⁊ cum quo verba ꝓmeres ignoraui. Dei vero amicus conſueta benignitate r̃ndit. Inſtat inquit fili chariſſime dies nouiſſimꝰ: nec mentiri michi expedit: qui a primitiua cõuerſatione mea omne mendaciũ declinaui. Scias enim ꝙ ex quo ad heremũ hanc me cõtuli: ſemper mane ⁊ veſpere angelũ mee conſolationis habui: qui labores et temptationes meas celeſti ſolatio reuelabat predicabat futura: demonſtrabat abſentia: archanaqꝫ celeſtia que nõ licet michi nec expedit loqui celitꝰ indicabat Hec aũt fili ſub ſilentio include nec attemptes ea cuiqꝫ mortaliũ niſi ſorori mee pege ⁊ egberto anachorite vllo tp̄e reuelare. Mane itaqꝫ ſequẽti ſuſpiria ⁊ ſingultus: qui ſolent eſſe preambuli mortis: iã pectꝰ beati viri ſepe cõcuſſerãt: ac de ore eius tanta odoris ſuauitas exalauit: ac ſi aliquis roſeos flores ſperciſſet aut balſamũ effudiſſet. Nocte vero ſequẽti cũ ſepedictꝰ frater Bertellinus circa viri ſcti cuſtodiã vigilijs indulgeret: nõ ſine magno ſtupore cõſpicit: ꝙ a media nocte vſqꝫ ad aurorã: totã domũ cãdor lucis ineſtimabilis circũfulſit. Oriẽte ꝟo ſole: dilectꝰ deo guthlacus fratrẽ illũ aduocans. Fili inquit tẽpus eſt: vt ad ip̄m tranſeã cuius ſeruus ſum: ⁊ tu arripias iter tuũ extẽdẽſqꝫ manus ad altare ſacra ſe cõmunione muniuit: oculiſqꝫ ac manibus ad celũ leuatis: ĩ dño obdormiuit. Beatiſſimi viri guthlaci trãſitũ glorioſum celeſtis ſplẽdor preſignauerat: vt celeſtis lucis immẽſitas: ſpecialiter illuſtrauit Nã cum ſol eſſet in virtute ſua: radijſqꝫ meridianis vehemẽtius eſtuaret: frater ille bertellinus: quaſi currũ igneũ a terris vſqꝫ ad celũ erectũ proſpicit: cuius tãta claritas erat: quod in cõparatione illius ſolaris ſplẽdor luce illa inferior palleſcebat. Bertellinus vero intollerabili timore correptꝰ fugiens: nauiculã arripuit ⁊ ad ſcti xp̄i virginem pegã ſororẽ bti guthlaci feſtinãtius tendit. Illa vero cũ bertellino reuertente funeri fraterno lachrymas debite pietatis indulſit. Ac gr̃as agens aĩam illius deo cõmendans ſe etiã ipſius precibꝰ cõmendauit. Exequijs igitur dcti ſcti viri deuotiſſime celebratis: ac ipſius corꝑe tradito ſepulture in ipſius oratorio: ipſa ꝟgo pega ad propria remeauit. Sctũs igiť bertellinus gloriã omnino reſpuẽs tẽporalẽ regẽ patrẽ ſuũ adijt: ⁊ inſulã quãdã in diebus illis valde latitantẽ: ab eo heremi-

tice habitandã petiuit. O ꝙ mira filij re-
ligio: qui patris ſe viſioni ſed nõ cognitio
ni ogẽdit. Annuit rex eius petitionẽ: bre-
ueq; cõceſſit inſulã ab antiq̃s bethnei no
minatam: a modernis vero ſtafford: cui
largã libẽtius dediſſet regionẽ. Quo no-
bilis heremita penitendo diu laborauit:
ſpũaliterq; triũphãdo: multis choruſca-
uit miraculis. Rege quidẽ venerabilis
heremite bertellini patre: vniuerſe car-
nis metas naturaliter trãſgreſſo: facta
eſt perſecutio magna in partibus illis et
immẽſa auctoritate viriũ regaliũ: alien⁹
regni illi⁹ ſuſcepit dominiũ. Qui cum vi
dit dei famulũ bertellinũ in amenitate
loci delectabilis habitãtẽ: ipm propoſuit
eijcere. In hoc tamen parcẽdo religioni:
ꝙ ei nõ virib⁹ regijs ſed curiali inſurre-
xit rigore. Bertellinus quidẽ in neceſſita
tis vrgẽtia parentũ ⁊ amicorũ ſuorũ que
rente ſuffragiũ: nõ parẽtes ſed diffiden-
tes: nõ cõſiliarios: ſed potius aduerſari-
os inuenit ſedẽtes cũ principib⁹ in occul-
tis vt deſtruerẽt innocẽtem: iuxta illõ ſa
lomõis. Proximo ſuo paup odioſus eſt:
amici vero diuitũ multi. Quippe paren
tele ſue inique degenerãti ſententiã tena
cis intulit maledictiõis q̃ nõ tm̃ in quar-
ta vel quĩta ꝓgenie: ſed vſq; in hodiernũ
diẽ manifeſtis patet ſignaculis. O q̃ta
religionis ſue mirabilis fecunditas: qui
in curia regia apparẽs reſpõſurus: iura
celando hereditaria: ius allegauit dona
tionis: lite tandẽ deducta: partes in duel
lica reſtituerũt determiatiõe O q̃ta mũ
di iniq̃tas regia poteſtate pugilib⁹ abũ-
dante pauperi in chriſto et humili: nõ eſt
qui faciat bonũ: nõ eſt vſq; ad vnũ. Ber-
tellinus itaq; plenus grã et fortitudine:
proſtrauit ſe in oratione dicens Deus in
adiutoriũ meũ intende: dñe ad adiuuan-
dũ me feſtina. Dñe deus meus in te ſpe-
raui ſaluũ me fac ex oĩbus perſequẽtib⁹
me ⁊ libera me. Extrane⁹ fctũs ſum fra-
trib⁹ meis: ⁊ nõ eſt qui cõſoletur me. Li-
bera me ⁊ pone me iuxta te: et cuius vis
manus pugnet cõtra me. Oratione fini-
ta audiuit quãdã vocẽ dicẽtẽ. Bertelline
xpi chare noli timere: exaudiuit dñs dep
catione tuã: dñs orationẽ tuam ſuſcepit.
Mane aũt facto iactãs ſuper eũ curã ſu
am: qui non dabit in eternũ fluctuationẽ
iuſto: obuiauit cuidã homũculo (quẽ me
lius appellarẽ fortitudinẽ archangelicã
vt patebit in ſequẽtibus) cũ auli ⁊ viden
tili bertellinũ ſalutãti et dicẽti. Dñe ecce
in noĩe pr̃is ⁊ filij ⁊ ſpũs ſcti: veſtri iuris
preſto ſum defenſioni. Bertellinus vero
gratia cõfortatus diuina (ſciens ꝙ ſpiri-
tus vbi vult ſpirat: pro paruitate corpo-
ris nõ diffidẽs ſed memorãs qualiter pu
er dauid non corporis potentia: ſed pneu
matis gratia decẽ milia ꝑcuſſit philiſti-
norũ. Nec iſtud philoſophicũ tradẽs obli
uioni. Corpis exigui vires cõtẽpnere no-
li.) rñdit ei dicens. Amice oĩpotenti gra-
tia xpi bene veniſti. Beatus vero bertel-
linus iheſu xpi famulus nũciũ dei diligẽ
ter ſuſcepit gratias agens deo: tpe vero
ſtatuto: ipm in locũ duelli cõduxit. Et reſ
piciẽtes turbe viderũt quẽdã ethiope ni-
griorem: gygãte terribiliorẽ: dẽtib⁹ ſtri-
dentẽ ⁊ ad pugnãdũ ferientẽ. Nũcius ve
ro dei corpe homũculus: ſpiritu archan-
gelus hilari vultu inſultantẽ preſtolaba
tur. Gygas vero horribilis rugitu proſi
liens leonino aſſultus minabat̃ inpaſſi-
biles. Sed dei nuncius imperterrit⁹: nõ
quaſi arte pugillatoria: ſed viriũ infinita
potẽtia diuina fauẽte gratia: inmunis
maximũ decẽter tenuit pedib⁹ proſtratũ
clamãtem: ⁊ voce magna dicẽtem. Ber-
telline ſerue dei miſerere mei. Quo viſo
circũſtãtes: ſi vniuerſi mirẽtur nõ mirẽ
dum immunis maximũ virtutis poten
tia tenuit deuictũ. Nec eſt aliq̃s adeo ve-
ſani capitis inuẽtus: qui illud diuinũ re-
putauerit miraculum. Unde oẽs qui ibi

aderāt: exceptis bertellini parētibus: pe
dib⁹ eius proſtrati dixerūt. Peccauim⁹
iniuſte egimus iniquitatē fecim⁹ Pater
ſctē nr̄i miſerere. Beatiſſimo igitur ber-
tellino venerabiliter a rege ſuſcepto: cun
cta que erāt prius confiſcata iuſſu eiuſdē
regis: viro dei ſunt reſtituta. Oēs itaqꝫ
viri ac mulieres totius prouincie deū ti-
mētes: btm̄ bertellinū tanꝙ prēm ſuum
ſpiritalē in vita ſua venerātes in oīb⁹ di-
lexerūt. Sctūs vero dei gloriā et honorē
timēs tēporalē: abijt in deſertis mōtib⁹
vagans vt nemoriſta: vbi vir ſctūs ieiu-
nijs et orōnib⁹ ac vigilijs multis deo de-
ſeruiens: vanitatē mūdi reſpuēs vitam
finiuit. Quīto vero idus ſeptēbris: ad ce
leſtē trāſiens hieruſalē: accepit corā quā
repromiſit deus diligētib⁹ ſe. Hic ſeruus
eſt ille quē dn̄s inuenit vigilātem: cui do-
minus tradidit quīqꝫ talēta: et lucratus
eſt alia quīqꝫ ⁊ intrauit in regnū dn̄i ſui.
Quē dn̄s noſter ī vita ſua mirabiliter mō
ſtrauit: et poſt obitū ſuū valde mirabili⁹
crebris choruſcātibus miraculis: locum
quē moderni ſtafford nūcupāt quia clau-
dis greſſum: mutis loquelā: ſurdis audi
tū: cecis viſum: ⁊ alijs languorib⁹: amo-
re ſcti bertellini donec quidam in eccleſia
ſua commiſerat homicidiū: dn̄s cupidaꝫ
p̄ſtitit ſanitatē. Erat enī in villa ſtafford
quidā homo noīe willmot cortuarij vtēs
arte: hic hō multis annis fere ſedecī ſuo-
rum viſu caruit oculorū: ita ꝙ nō potuit
de domo ſua recedere ſine duce qui illi in
ſuis itineribus ſubueniret. Tādem mul
tis elapſis annis ductus ad eccleſiā ſan-
cti bertellini in ipā villa ſtafford cauſa re
cuperādi ſue egritudinis ſanitatē: flexis
genibus in oratione ante altare ſcti ber-
tellini dū ſacerdos tūc iohannes croſtys
appellatus in miſſa obtulit eucariſtiam
ſummo patri. Prefatus cecus tūc viſui
reſtitutus vidit primo illō venerabile ſa
cramētū: ſummo deo grās agēs: qui ob
amorē ſctī bertellini ātiqua miracula re-
nouauit Iſte homo qui ad miſſam predi
ctam ſine duce venire nō potuit: ſine ali-
quo ducēte ſe ad propria remeauit. Et ſic
tota vita ſua ſine oculorū grauamine vi-
dit clare. Hoc enī miraculū anno dn̄i mil-
leſimo tricenteſimo octogeſimoſexto ma
nifeſtauit deus in eccleſia antedctā. Ore
mus igitur ſumme btitudinis clemētiā
vt ad incremētū honoris btiſſimi bertel-
lini cōfeſſoris ⁊ fidei ſpeiqꝫ nr̄e confirma-
tionē merita ſua ſolitis nobis manifeſta
re digneť miraculis. Ut cū oēs eum cor-
de venerātes deuoto: corporalē ſpūalēqꝫ
mereātur ſuſcipere ſanitatem ad de qua
cunqꝫ tribulatione ipius implorātes au
xiliū: meritis ⁊ interceſſionib⁹ beati ber-
tellini petitiōis ſue ſalutarē cōſequātur
effectū. In eo qui viuit ⁊ regnat per infi-
nita ſeculorū ſecula. Amen.

¶ De ſctō Cadoco epiſcopo ⁊ martyre.

SAnctus enī cadoc⁹ ſcti gūdlei re-
gis filius cū in vtero matris ſue
gladuſe clauſus eſſet: per ſingu-
las noctes in quatuor angulis dom⁹ in
qua manebat quatuor lampades igneo
ſplendore choruſcātes vſqꝫ ad partū filij
viſe ſunt. Apparuit autē angelus dn̄i in
nocte qua nat⁹ eſt puer: dicēs regi. Cras
veniet ad te anachorita quidā ſctūs: quē
deuote ſuſcipiēs humiliter implora: qua
tinus filiū tuū lauachro regñationis pu
rificet: ⁊ nomē ei⁹ cathinaū appellet eun-
demqꝫ poſt ſeptēniū litteris ⁊ morib⁹ in-
formādum ſuſcipiat. Quo facto: tpe quo
nat⁹ eſt puer celaria lacte et melle plena
inuēta ſūt. Cū aūt creſceret infans: quic-
quid veniebat ad manus eius: totū pau
peribus erogabat. Sub vili habitu ſin-
gularis horis eccleſiam frequentās: ⁊ in
nocte modicū panis ⁊ aque lautiorib⁹ ci-
bis penitus abiectis ſumebat. Ad diuer
ſos ſepe ludos inuitatus: ad eccleſiā con-
fugit dicēs O ceca mens hoim que ſemꝑ

tranſitoꝛia appetit: ⁊ eterna reſpuit. Vi-
dete quid ſitis ⁊ ad quid facti eſtis. Neſci
tis qꝛ dies dñi veniet: qñ riſus vertetur
in luctũ: ⁊ luctus in gaudiũ. Quodã die
extincto igne p̄cepit magiſter puero cati
nail in eſt cadoco ignẽ ad coquẽdã eſcã de
ferre: ⁊ ruſticus quidã illi ignẽ dare renu
eret niſi carbones ardẽtes in gremio de-
poꝛtaret: viuos in clamide carbones ſuſ-
cepit: ⁊ inuſta veſte ad magiſtrũ ſuũ at-
tulit. Erectis autẽ in celũ oculis p̄ces ad
deũ fudit: quatinus ruſticus ille cũ farre
ſuo ſuoꝛũ pariter fomẽto titionum cõcre-
maretur. Et intulit. Nõ ideo dñe bonita
ti tue ſupplicaui: vt pctõꝛẽ illũ in ſuo fla-
gitio cõdẽpnari exoptarẽ: verũ vt diuina
poteſtas in hoc mũdo ſit ſceleroſis mani
feſta: teqꝫ magis pauerent: et tibi mini-
ſtrãtibꝰ reſiſtere abhoꝛrerẽt. Quo dicto:
ruſticus ille cũ trituratoꝛio ſuo ſuccẽſus
exuritur. Diſcedẽs tãdẽ a magiſtro ſuo
monaſteriũ conſtruxit ⁊ fratres multos
cõgregauit. Pꝛofectus tandẽ cadocꝰ ſi-
ne nũmis ⁊ ſacculo ⁊ mare trãſiens: a re
gina quadã ſupplicatur: vt a ſterilitatis
oppꝛobꝛio eã liberare dignaret͂. Cui ille:
Vade in pace: deꝰ det tibi petitionẽ quã
rogaſti. Eadẽ autẽ nocte filiũ cõcepit: cui
nato elle in baptiſmo nomẽ impoſuit Ca
docus tandẽ hierl͂m veniẽs: loca ſctã viſi
tauit: cui ⁊ dñs gentiũ idioma per quas
trãſibat cõtulit: varijſqꝫ linguis loqui ce
pit. Poſt trienniũ vero rediẽs puerũ elli-
nũ ſterilis regine filiũ accipiẽs in hume-
ris baiulauit educauit ⁊ inſtruxit Quia
enĩ mater illũ deo vouerat ⁊ ſibi educan-
dũ ⁊ moꝛibꝰ infoꝛmãdũ tradiderat: eum
valde diligebat. Victoꝛ quidã malicio-
ſus poſt illius peregrinationẽ cũ belliuũ
patruelẽ ipſius trucidaſſet: reditu ſancti
viri cognito nimio pauoꝛe perterritus a
facie eius celerius aufugit. Pꝛoſequẽte
aũt illũ cadoco: ſub oculis eius tanq̃ pul
uis aut fumus a facie vẽti nutu tonãtis
euanuit. Tirãnus quidã noĩe ſawil cũ
ſuis ſocijs cibũ viri dei ⁊ potum vi diripi
ens ebꝛietati et crapule vacauit et ad in-
terficiẽdũ cadocũ ⁊ fratres eius iter ma-
turauit. Et ecce coꝛã oculis ſerui dei ter-
ra aperuit os ſuũ ⁊ abſoꝛpto cum ſuis ſa
tellitibꝰ tirãno: foſſa vſqꝫ in hodiernũ di-
em ibidẽ in teſtimoniũ remãſit. Paſce-
bat enĩ cadocus centũ cotidie clericos: to
tidẽ pauperes ⁊ totidẽ viduas pꝛeter ad
uenas ⁊ hoſpites ad illũ crebꝛo veniẽtes
Licet ei abbas multos ſub ſe monachos
regeret: poꝛtionẽ tamen regni patris ſui
poſſidẽs indigẽtibꝰ neceſſaria diſtribuit
Cũ in cathedꝛa ſedens populos doceret
quinquaginta milites cuiuſdã reguli ac
cipitres in manibꝰ habẽtes veniebãt ad
illũ: vt eſcã ab eo violẽter auferrent. Qui
bus ille quĩquaginta panes: vnũ poꝛcũ
⁊ ceruiſiã mitti iuſſit. Cũqꝫ ad ſumendã
paratã ſe locaſſent refectionẽ: terra ex in
ſpirato dirupta in ictu oculi in pꝛofundũ
obſoꝛbuit eos eſca permanente intacta.
Quo viſo: iltutus illoꝛũ pꝛinceps qui ab
ſens tunc erat veſtigij btĩ cadoci pꝛouolu
tus: veniã petijt ⁊ habitũ monaſticũ ſuſ-
cepit. Superuenit quidam hiberniẽſis
ad locũ in quo ſanctus cadocus oꝛatoꝛiũ
fabꝛicauit: qui operarios oẽs ſctĩ ſubtili
artificio ſuperabat. Inuidẽtes ob hoc ce
teri: ipm nequiter interfecerũt: ⁊ ampu-
tato capite eius ⁊ magno ſaxo circa trun
cũ coꝛpus alligato in altũ ſtagnũ pꝛecipi
tatur. Cunqꝫ planctũ filioꝛũ occiſi ſanctꝰ
audiſſet cadocus: cũ ſuis clericis per vi-
gil in oꝛationibꝰ pnoctauit: vt rẽ geſtam
dñs ei reuelare dignaret͂. Facto aũt ma-
ne: decollatꝰ artifex caput in ſinu ſuo ge-
ſtãs ⁊ magnũ lapidẽ ſupꝛa tergũ ferens
cruẽtꝰ hoꝛrida ſpecie viro ſctõ ſe oſtẽdit:
pꝛeciſumqꝫ caput in hec verba pꝛoꝛupit.
Serue dei fige me ſupꝛa collũ in pꝛiſtino
ſtatu ⁊ que tibi incognita hactenꝰ de hac
re extiterũt denudabo. Qđ cũ feciſſet: in-

dicauit ei nephas artificū: ꝛ quomō inui
dia ducti illum flagitioſe trucidarūt. Et
ait ſctūs Elige qđ vis: aut in hac vita no
biſcū denuo viuere: aut in eternā vitam
cū deo perhēniter regnaturus remeare.
Et ille. Dñe vt in eternā requiē regredia
tur anima mea. Et hoc dicto: expirauit.
Dux quidā britonū tres milites arthu
ri regis illuſtriſſimi trucidauit: ꝛ arthu
rō vbiqꝫ eū pſequēte: nuſq̄ tutū locū repe
rire potuit: nulluſqꝫ ipꝫ tueri ob regis fa
uorē auſus fuit: donec fuga fatigatꝰ ad
virū dei profugus venit. Qui illiꝰ miſe
ratus labores: benignus illum ſuſcepit.
Demū adquieſcēte ad p̄ces ſcti rege a iu
dicibꝰ determinat vt pro redēptione vni
uſcuiuſqꝫ occiſorū: arthurus rex tres bo
ues optimas ſuſciperet. Huiuſmodi enī
iudiciū apud britones a regibus priſcis
ſanccitū fuit. Arthurus tamē vnicoloris
vaccas renuit: ꝛ in anteriori parte rube
as ꝛ in poſteriori cādidi coloris diſtictas
plurima tergiuerſatiōe geſtiuit. Juſſu
ergo cadoci adducti ſunt nouē vacce: ꝛ fu
ſis ad deū precibus in prelibatos colores
mutate ſunt: ꝛ inter manus tenētium il
las in cōſpectu regis in filicis faſces trā
figurātur. Quo viſo: ſuper iniuſta petiti
one: veniā humiliter rex arthurus flagi
tauit. Cū regulus quidā vicinaꝝ regio
nē incolis offenſus congregato exercitu
vaſtare vellet populi regionis perterriti
ſctm̄ cadocū exorātes dixerūt. Dñe adiu
ua nos ꝛ erue nos de manu regis huius
quia quecūqꝫ petieris a deo impetrabis.
Cōſtātes inquit eſtote ꝛ nolite timere: ad
nichilū deducet dñs inimicos nr̄os Cūqꝫ
nocte illa cū clericis p̄ces deo fudiſſet: ma
ne facto: colūpna nubis p̄cedebat eū que
tentoria regis operiēs diē obſcurauit: vt
nullus alterū videre poſſet. Et accedens
vir ſctūs ad regē dixit. Salue rex. Que
ſo inq̄t ſi in oculis tuis grām inueni: ver
ba mea bñ ſuſcipe. Cui rex. Loquere in
quit. Ut quid inquit ſctūs ad patriā me
am armata manu predandi vaſtandiqꝫ
cauſa adueniſti: preſertim cū id non me
ruiſſem? Et ait rex. Fateor me in te pec
caſſe: qđ ſtulte egi ꝓpicius et miſericors
veniā cōcedēdo remitte: ꝛ tua interceſſio
ne tenebroſitas iſta diſcedat. Sctūs ait.
Remittātur tibi p̄grandia facinora tua.
Et adhuc eo loquente: lux eſtiua deſuper
effuſa nimiā ſerenitatē in caſtris infudit
Et ꝓcidēs ſe rex in faciē ſuā: grās ei retu
lit: ꝛ deū glorificauit. Filius cuiuſdam
regis cū multitudine copioſa ad diripiē
das poſſeſſiones auſtraliū britonū ꝛ ter
rā penitus depopulādā venit. Cuiꝰ equi
tes cū ignē in horreū ſctī cadoci miſiſſent
et tm̄ fumari poſſet: fumus inſtar lignei
poſtis recto tramite vſqꝫ ad papilionē fi
lij regis tetendit: ꝛ lumē oculorū oīm ob
cecauit. Orante aūt ſctm̄ cadocū cū hūili
tate filio regis ꝛ veniā petente: priſcā lu
minū aciē cū ſuis recepit. Cōgregatis
aūt diſcipulis ſuis: ait illis Nm̄ quidem
diuīo nutu ter hierlm: ſeptieſqꝫ romam
pro dei amore profectus ſum: ſupereſt vt
orādi gratia ad eccleſiā ſctī andree in ſco
cia ꝓficiſcar. Quo cū pergeret: apparuit
ei angelus dñi dicēs. Dñs deꝰ tuus per
me tibi p̄cipit ne hinc diſcedas: ſed ſeptē
annorū ſpacio grā cōuertendi populū ad
xp̄i fidē in hoc loco perſiſtas. Ibi vero po
pulū docuit baptizauit: cūctoſqꝫ langui
dos curauit. Quadā vero die dum terrā
ad cōſtruendū monaſteriū foderet: os col
li cuiuſdā priſci gigātis mōſtruoſum ac
incredibilis quātitatis inuenit Et admi
rās ſctūs dixit. Nō ad eſcā neqꝫ ad potuꝫ
vadam: ſed erit michi oratio pro cibo: la
chryme pro potu: donec hoc prodigiū no
bis a deo ꝓpaletur. Eadē nocte angelus
dñi apparēs ei dixit. Ecce clamor orōnis
tue ad deū aſcendēs exauditus eſt. Cras
enī veteranꝰ gigas reſuſcitatus vr̄ foſſor
quo aduixerit erit. Mane āt facto: imma

nis ⁊ horribilis ſtature gigas adueniēs pedib⁹ ſcti ꝓuolutus ſic inquit. Scte cadoce ſerue dei tuā efflagito benignitatē: quatin⁹ miſerā aīam meā in diris inferni ſupplicijs hacten⁹ cruciatam: illuc denuo remeare nequaq̄ pmittas. Et interrogatus q̄s eſſet et de qua gente: ait. Ultra talē montē q̄ndā regnans cū ſemel cū meis p̄donib⁹ diripiēdi ⁊ vaſtandi cauſa huc veniſſem: rex iſtius terre me ⁊ exercitū meū cōmiſſo graui prelio trucidauit. Requiſit⁹ de noīe ſuo: can ipm vocari dixit. Letare inq̄t vir dei et alacer ſis anio: nā michi a deo cōceſſum eſt te diutius in hoc ſeculo victurū: et poſt p̄ntis vite curſum ſi deo fidele deuotūq̄ obſequiū exhibueris: ac meis p̄ceptis obtēperaueris: aīa tua ad p̄henne gloriā cū deo regnatura migrabit. Uſq̄ ad obitū ſuū fodiendo ⁊ laborādo in eodē loco permāſit. Rediens ſctūs ad monaſteriū ſuū inuenit gildā nobilē ſcolaſticū cū pulcherrima quadā cāpanula de hibernia illuc adueniſſe. Cūq̄ decor et ſon⁹ colorq̄ cadoco placuiſſet: gildam ſibi nolā vēdere implorauit. Nō inquit ille vendā: ſed ſup altare ſancti petri offerā illā. Et cū nullo p̄cio cā vēdere ſe aſſereret: romā ꝓfectus oſtēdit eā alexādro pape dicēs. Hāc nolā a me fabricatā ⁊ ab hibernia huc delatā deo et ſancto petro offero Et cū nullū oīno ſonū pulſata redderet: admirans papa qualiter hoc fieri poſſet inquirit. Et auditis que a cadoco dicta fuerāt: bn̄dixit nolam ⁊ ait. Hāc cāpanulā a me bn̄dictā ⁊ conſecratā btō cadoco reporta: quatin⁹ in hac omne principale iuſiurādū fiat. Si quis eni ſuper ipam periurij crimen incurrerit: niſi dignā pniam egerit: hic ⁊ in futuro ꝓcul dubio anathema erit. Ego eni gētis illi⁹ incredulitatē rebellēq̄ ceruicoſitatē audiui: ideoq̄ illā eis mittā vt per eā fedus ⁊ pacē cōcorditer factis faciat Allata aūt btō cadoco nola: dulcē ſonū audiētibus ⁊ deſiderabilē reddidit. Aſſerunt eni britones pro ſcti cadoci amore per hāc nolā diuos mortuos ad vitam dn̄m reſuſcitaſſe. Sctūs ei cadocus fontē iugiter manātē de terra ꝓduxit fluuiū quēdā magnū virga quā manu geſtabat ter pcuſſit: ⁊ cum vigitiquatuor ſocijs ſiccis pedib⁹ pertrāſiuit. Cū ſcti cadoci oues die quadā paſcerētur: ecce duo lupi ſupuenientes pluribus ouib⁹ laceratis nōnullis rapacibus morſibus necatis brachiū maris trāſnatare ceperūt. Qui cū ad mediū veniſſent diuino iudicio in lapides trāſformati ſūt Dū aūt de mōte ſcti michaelis in cornubia veniſſet ⁊ ſitim maximā paſſus eſſet in loco arido baculū fixit: ⁊ ſtatim fōs largiflluus de terra ſcaturire cepit. Orauit q̄ vt cūcti languidi illuc accedētes: ſuor morborū medelā reciperēt venenoſas peſtes illa aqua extiguerent: vermeſq̄ cunctos de ventre potantiū ꝓijceret. Juxta eni fontē illū in cornubia in honore ſcti cadoci fundata eſt eccleſia magna. Apparuit angelus dn̄i btō cadoco dicens. De⁹ decreuit te iam de terra britānie diſceſſurū. Et ille. Oia que michi p̄cepta fuerint a dn̄o: libēs effectui pro poſſe mācipabo: ſed qualiter hinc diſcedā penitus ignoro. Angelus ait. Cras ei ad locū in quo poſt predicationē ſolebas quieſcere perges: ⁊ ibi ſubito nubes lucida operiet te atq̄ ſic ſuper eā tranſueheris ad ciuitatē bn̄uentanā eadem hora qua de nube deſcēdes: abbas illi⁹ vrbis in tua p̄ſitia ſepulture honorifice tradet: in cuius loco monachi te abbatē cōſtituere maturabūt Eadem nocte idē angelus priori bn̄uētane ciuitatis in viſu apparuit ita dicēs. Cras quidā clericus ſapiēs britannus ſeruus dei electus ad vos huc venturus eſt: quē abbatē ſuper vos ordinari ⁊ cōſtitui pōtifici obnixius ſupplicate. Jpm enim elegit deus vt abbatis veſtri vice vobis ſubrogetur: ſophiaſq̄ apud vos vocabit: quia

ſapiētia dei plenꝰ eſt. Cadocꝰ autē mane
ſurgēs ellenū diſcipulū ſuū loco ſui ordia
uit abbatē Et cū adhuc diſcipulis ſermo
nē faceret: ecce claritas dei repēte oēs cir
cūfulſit: ⁊ nō valētes tanti luminis ferre
claritatē: ꝓni pariter in facies ſuas ſup
terrā ceciderūt. Beatus autē cadocus in
nube alba raptꝰ: ab oculis eorū euanuit
⁊ quaſi in palpebre motu in ciuitate bn̄⸗
uentana de nube deſcēdens inter ſepeliē⸗
tes abbatē viſus eſt. In eadē hora cūcta
monachorū cōgregatio cū ep̄o abbatē eū
cōſtituit ⁊ ſophiā illū nūcupauit. Deſū
cto demū illiꝰ ciuitatis ep̄o apparuit an⸗
gelus dn̄i btō ſophie: p̄cipiēs ei quatinꝰ
ep̄atus ordinē ſuſciperet. Eadē vero no⸗
cte idē angelus archidiacono in ſompnis
iuſſit vt ſequēti die remota dilatiōe ſctm̄
ſophiā ad pōtificatꝰ gradū diuina iuſſio⸗
ne ꝓmoueret. Quo mane cūctis clericis
per ordinē reuelato vnanimi oim̄ conſen
ſu ad ep̄atum aſſumptus eſt. Angelus
aūt dn̄i demū in viſu noctis apparuit ei
dicēs. En a dn̄o deo tuo datur tibi optio:
nūc elige quo exitu hāc letalem vitā deſe
rens: ad regnū velis migrare perpetuū.
Qui rn̄dit. Qm̄ eni martyriū oī morte in
cōſpectu dn̄i p̄cioſius inuenitur: illud eli
gēs pre ceteris exopto. Et angelꝰ. Robu
ſtus inquit eſto corde et animo q꞉ dn̄s te⸗
cū eſt. Cras eteni rex quidā crudelis ciui
tatē hāc ingrediēs depopulabit eā et mi⸗
les quidā ipſius monaſteriū ingreſſus:
diuina miſteria te celebrātē: ſuper aram
atrociter haſte cuſpide terebrās trucida
bit. Sctūs ſophias inde gr̄as agēs deo:
dixit. Prōptus ad martyriū factus ſum
hac eni nece dn̄s noſter iheſus xp̄s ⁊ apo
ſtoli eiꝰ multiq꞉ alij mūdū triūpharūt et
celeſtis regni gloriā adepti ſūt. Hora pri⸗
ma cū miſſam celebraret tirānus cū ſuo
exercitu ſuburbia deuaſtauit: ⁊ eques q̄
dam eccleſiā cū furore intrās: ſctm̄ ſophi
am dn̄ici corporis ⁊ ſanguinis cōſecrati⸗
onē libantē: lancea penetrauit. Qui ocu⸗
lis ad celū erectis: aīam ſuā dn̄o cōmēda
uit dicēs. Dn̄e iheſu xp̄e accipe ſpm̄ meū
⁊ ne ſtatuas huic hoc peccatū qm̄ ignora
uit quid egit. Dn̄e deꝰ omp̄s inuiſibilis
rex iheſu xp̄e ſaluator poſtulationē meā
exaudi: ⁊ preſta vt qui oſſiū meorū partē
aliquā poſſiderit: virtutes faciāt: demo⸗
nes ꝓcul pellant: ⁊ oīs ab eis peſtis abſi
ſtat ⁊ qui corpori meo honorē exhibuerit
in terris: dimiſſis peccatis te ſemp glori
ficet in celis. Nec mora vox de nube cādi⸗
da fctā eſt dicēs. Cadoce famule mi aſcē⸗
de ad regnū p̄ris mei ⁊ que poſtulaſti fa⸗
ciā tibi ⁊ non contriſtabo te: qm̄ in morte
mei memor es tu. Quicūq꞉ in tribulatio
ne magna nois tui memor inuocauerit
me: amē dico tibi quia a tribulatiōe ſua
placabilis ⁊ ꝓpicius liberabo eū. His au
ditis: nono kal. februarij in manꝰ dei ſpi
ritū emiſit. In eius eni honore fundata
eſt ibi eccleſia magna ſup ſepulchrū eius
in qua nullus britānus intrare ꝑmittit.
Futurū eſt ei vt aſſerūt ciues: quēdā bri⸗
tonē ex ſuo in britānia monaſterio. ſ. lan⸗
carnan illuc aduenire: ⁊ reliquias corꝑis
ſcti furto inde q̄nq꞉ auferre Quinimo qđ
grauius eſt poſt ablationē corꝑis ſcti fon
tē illū qui ſecus eſt vrbē: quē ad operario
rū vſum in edificatione murorum ciuita
tis per illius preces de tellure manare fe
cit: velut mare ſuper totā vrbē ⁊ illiꝰ ha⸗
bitatores inundaturū p̄ſagiūt. Diſtat eī
locꝰ p̄dicti monaſterij mō in wallia a cou
brige tribꝰ miliaribꝰ ⁊ eſt ibi eccleſia pa⸗
rochialis in plano ſita. ¶ Narratio.
Illis diebꝰ ſctūs arnulphꝰ ſcti remigij
diſcipulus cū in eccleſia quadā ſolus ora
ret: cuiuſdā peccatoris anima quā dya⸗
bolus ad inferna trahebat exuta a corꝑe
clamare cepit. Sctē arnulphe electe dei
ſuccurre: ⁊ hos impetꝰ inimicorū cōprīe:
Tūc ille hoc luctu cōmotꝰ largiſſime flēs
orauit: ⁊ aīa ad corpus redijt ⁊ reuixit.

¶ De ſancto Carodoco heremita.

Amicus dei carodocꝰ de cam-
bria oriundus ⁊ de prouincia
breghēnoc parentibus nō in
ſimis propagatus. originalē
lineam duxit: ⁊ litterarū ſtudijs deditus
dū virgā timuit et verba doctorū non pa
rū in doctrina ꝑfecit. Demū relictis litte
raꝝ diſciplinis curiā reſi ſoutwallie prin
cipis adiens eius ſe famulatui ſubijcere
curauit. Princeps aūt ipſum magno di-
ligens affectu duoꝝ leporariorū quos di
ligebat ei cuſtodiā aſſignauit. Erat eni
affabilis: liberalis et morigeratꝰ. In li-
ra quoqꝫ et muſicis inſtrumentis pluri-
mum doctus erat. Cūqꝫ aliq̄ȝdiu in obſe-
quijs illiꝰ principis deuotꝰ et ſedulꝰ ex-
titiſſet: dño diſponēte cōtigit vt dictos le-
porarios caſu fortuito amitteret: quati-
nus electꝰ eius ad vtiliora ⁊ q̄ ſunt appe
tibilia tali relicta vanitate tranſiret. Un
de princeps et domꝰ eius valde offenſus
membrorū mutilationē ⁊ mortē ei mina
batur. Cui et carodocus reſpōdit. Si lō-
ga et laborioſa ſeruicia mea a deo ꝑuipē-
duntur: ſicut ex verbis iſtis euidēter ap-
paret illi de cetero principi labores meos
et obſequiū impendā q̇ mercedē vberē
pro labore modico donare nouit: q̇ canes
hoībus non anteponit nec morte ſed vita
eterna ſuos remunerat ſeruitores. Nec
mora de lancea ſua ſibi baculū faciēs vo-
tum deo vouit: qđ ab illo die et deinceps
vitā celibē duceret ⁊ monachalē. Aſſum
ptis aūt ſecū q̇buſdā ſocijs verſus landa
nenſē eccl̃iam ⁊ eius epm̄ iter dirigit Et
cū ꝑ mōtana pergens victualibꝰ careret:
dñs q̇ ſuos in neceſſitate nō deſerit famu
los: victualia ſufficiēter ⁊ abunde proui
dit. Caprea eni ſagitta trāſfixā inuenien
tes: abſqꝫ difficultate ceperūt: et cibū in-
de illis parauerūt. Ueniēs itaqꝫ carodo-
cus ad ep̄m: coronā clericalē ab ip̄o ſuſce-
pit: et ī eccl̃ia ſcti theliai aliquāto tp̄e deo
ſeruiuit. Uidēs tandē locū illū propter ni
miā hoīm frequentiā religioni ſue et pro
poſito minꝰ accomodū: inde ſecedens: ad
eccl̃iam ſcti kinedi acceſſit q̄ tūc quaſi de-
ſerta fuit. Caſa igit̃ iuxta cimiteriū edifi
cata ſpinis ac tribulis nō ſine labore grā
di locū purgās vix poſt triduū eccl̃iā ītro
ire valebat. Sic enī olī cōtigit apud me-
neuiā. Cū enī vrbs meneuēſis per pira-
tas ab inſulis orchadum longis nauibꝰ
aduectos exigentibus incolarū peccatis
crebra infeſtatione ꝑ ſeptenniū fere deſo-
lata fuiſſet: ſacerdos q̇dā religioſus ſpi-
nas et tribulos extirpando: ad tumbam
ſcti cōfeſſoris dauid vix ſeptimo die ꝑue-
nit. Cū aūt carodocus monaſteriū illud
laudabili conuerſatiōe aliq̄ȝdiu illuſtraſ
ſet apparuit ei angelus dñi dicēs Frater
carodoce non hic diu habitare nec vite
curſū iuxta ꝓpoſitū tuū deo aliter diſpo-
nēte hic adiplere debes. Eccl̃ia nāqꝫ me-
neuēſis ⁊ vita tua ⁊ morte decorabit̃. Ue
niens ergo meneuiā: īfra tēpus breue ad
ſacerdotium meruit promoueri Et cū de
virtute in virtutē excreſceret: puellā quā
dā tumore horribili ⁊ ydropico turgentē:
manu tangens euaneſcente ſtatī tā lan-
guore q̄ȝ tumore plene reſtituit ſanitati.
Cemētarios ⁊ operarios cuiuſdā ſue ec-
cleſie quadā ſexta feria de paucis piſcicu
lis refecit. Oblatis ei duodecī allecibꝰ:
cuidā elemoſinā petēti cū aliud ad manū
nō haberet: cū ſeruo ſuo illa dare iuſſiſſet
et ille tardaret: ecce aliꝰ adueniēs: duode
cī denarios ei dedit quos ſimul cū alleci-
bꝰ paupi hilari vultu errogauit dicēs Ac
cipe donū dei: nō enī ꝓpter nos vt eſtimo
ſȝ magis ꝓpt̃ te nobis miſit hoc deꝰ. Veſ
pere vo miſter adueniēs: allecia vbi priꝰ
repoſita erāt īuenit. Cū aūt poſt hec in
īſula noīe ary deo deuotū p̄ſtaret obſeq̇ū
norwagenſes pirate ſuꝑuenictes ipſū et
ſocios ſuos rapiūt ⁊ ad naues ſecū addu
cunt. Auſtro enim ad vota flante nocte

tota velificãtes: mane iuxta inſulã ſe eſſe viderunt. Quo viſo: barbari ⁊ increduli pauore ⁊ horrore pcuſſi: virũ ſctm̃ cũ ſuis ad terrã dimiſerunt. Cumq; ſocios ſuos ad terrã de inſula miſiſſet: affuit ei ſathanas ⁊ viſibiliter in forma humana apparuit: cui et ait. Quid me miſer perſequeris in vanũ? Nichil in me per dei gratiã reperies. Et demon. Ne ſolus hic remaneres: ⁊ abſq; ſeruitore certe tibi ſeruiturus acceſſi: nõ rogatus. Uade inquit vir dei ſathana humani generis inimice q̃a nõ curo ſeruicia tua. Iterũ enĩ cum magno vir ſctũs manuũ labore fatigat⁹ tunicã exueret: zonamq; piiceret: affuit ſathan: et zonã cũ marſupio furti abſtulit. Expedito aũt labore zonam querẽs ⁊ nequaq̃ inuenire valẽs: vidit malignũ nõ longe ioculantẽ ⁊ ſaltantẽ. Nũ tu inquit miſer q̃ amiſſa ſunt aſportaſti? Adiuro te per nomẽ dñi quatin⁹ ablata reſtituas: licet inuitus. Et fctm̃ eſt ita. Cũq; in illa inſula ppter irruptiões barbarorũ ampli⁹ manere nõ poſſet: aſſignauit ei eps meneuẽſis monaſteriũ ſcti hiſmaelis in roſenſi puincia vulgariter yſam vocatũ Ubi cũ aliq̃diu morã trahẽdo deo famularetur: ſuperuenerũt flãdrenſes viri armis robuſti ab anglorũ rege henrico primo cũ vxorib⁹ et liberis illuc tranſmiſſi: qui expulſis walleſib⁹ terrã inhabitare ceperunt. Qui cũ incolas regionis expuliſſent: caradocũ modis oĩb⁹ eiicere nitebantur. Uñ cũ quidã crudelis noĩe ricardus tanchard oues ei⁹ ⁊ armẽta de quorũ lacte paupes recreare ſolebat: biduo incluſa retinuit. Cõmot⁹ inde vir dei ad deũ preces fudit: quatin⁹ crudelitas hec et obſtinacia diu impunita nõ maneret. Nec mora ſuperuenit vxor eiuſdẽ viri: virũ ſctm̃ ſuppliciter rogãs quatin⁹ pro inopinato iuuenis caſu diuinũ auxiliũ implorare dignaret. Nã ſubito quaſi in terrã corruerat quaſi ad mortẽ. Cũq; ad preces ſcti cõualuiſſet: ⁊ in nullo humiliat⁹ nec correctus eſſet: dũ venationi intenderet: ceru⁹ quidã vſq; ad maris ripã ipm pcedẽs: ⁊ ipe calcaribus equũ vrgẽs a rupe quadã in pcipitiũ ſe dedit: ⁊ cõtinuo expirauit: nec de ceruo nec corpore iuuenis quicq̃ poſtea inueniri potuit. De monaſterio aũt ſcti hiſmaelis per ſpacium ſtadiorũ ſeptẽ ad pces ſancti carodoci mare ſe retrahẽs: viã viro dei ſiccã dedit. Cũ quodã paſchali tpe miniſterio altaris ſe pararet: ecce viri duo ſtolis albis induti mẽſam aureã deferẽtes: ad ipm introire viſi ſunt: et erat ſcriptũ in mẽſa. Sequere nos. Habem⁹ enĩ cibũ manducare quẽ tu neſcis. Perlecta aũt ſcriptura: diẽ obitus ſui imminere intellexit. Et volẽs diem ſcire: qñ inquit in conuiuio vr̃o cũ fratribus meis epulabor. Ad cenã inquiũt agni prouidi: nichilq; ampli⁹ adiiciẽtes receſſerũt. Quarta vero poſtmodũ feria febre correptus: fratrib⁹ ait. Scitote fratres chariſſimi qđ die dñica aĩa mea carnis ergaſtulo ſoluta: ad dñm quẽ dilexit ⁊ concupiuit: migrabit. Obiit aũt anno dñi milleſimo cẽteſimo viceſimoquarto: ⁊ in meneuẽſi eccl'ia cũ magno honore ſepulture tradit. Poſt multos vero annos cũ corpus eius cõgregata multorꝫ copia virorꝫ tranſferretur: incorruptũ ⁊ incõtaminatũ repertũ eſt. Cuius digitũ cũ willelmus malmeſburyenſis monachus et hiſtoriograph⁹ inſignis: deuotiõis gratia abſcidere ⁊ ſecũ forte auferre tẽptaret ſctũs quaſi ſentiẽs mẽbrorũ abſciſionem collectis in volã digitis ⁊ ſimul in palmã replicatis manũ manica ſubtraxit. Quo viſo: perterritus monachus: a ſancto humiliter veniã poſtulauit. ¶ Narratiões

Cum ei gens hunorũ pfida cũ rege ſuo athila aurelianenſiũ menia vallans: ad vrbis interiatum aſpiraret: et ſanctus anian⁹ epus ſctõrũ reliquias geſtãs ſup murũ ãbulãdo pces dño fundebat. Tũc

miſer quidã ſacerdos a barbaris capt⁹:
his verbis eũ alloquit̃. Nõ tu mõ agis:
vnuſquiſq; noſtrũ i ciuitate ſua ſtudioſe
pegit: ſed nil ꝓfuit. Hec locut⁹: diuĩa vlti
one ſtatĩ cecidit/ mortu⁹ ꝑpetua pena con
dẽpnat⁹. Hoſtilis interim exercit⁹ tela ia
ctabat et arietib⁹ murũ quatiebat. Tũc
fugiẽte ad eccl'iam ppl'o: ep̃s hortabatur
eũ ſperare in dño: ipſe vero murũ aſcẽdit
& tacit⁹ celũ aſpiciẽs orauit Cũq; ſibi dñi
auxiliũ adeſſe ſenſiſſet: repẽte cõtra bar-
baros expuit: tãtaq; ſubito cũ ſputo plu-
uie moles deſcendit: & impioꝝ impetum
quatriduana inundatiõe cõpreſſit: vt ca-
teruã hoſtilem a muris fugere cogeret.
In thebaide enim erat cenobiũ in quo
pluſq̃ quiq; milia fratrũ ſub vno abbate
degebãt. Tãtaq; fuit obediẽtia oĩm euo:
quãta nõ poteſt apud nos vn⁹ vl' vni obe
dire. Informabãt̃ eni nullas penit⁹ cogi
tatiões pruriẽtes in corde celare: ſed cõfe
ſtim vt exorte fuerant eas ſuo patefacere
ſeniori: nec ſup eorũ iudicio quicq̃ ſue diſ
cretiõi cõmittere: ſed illud credere maluz
eſſe vl' bonũ qd diſcuſſerit ſenioris examẽ
Gñale nãq; & euidẽs indicium dyabolice
cogitatiõis eſſe pronũciabãt: ſi eã ſeniori
cõfunderẽtur aperire. Tãta obſeruãtia
obediẽtie regula cuſtodiebatur: vt abſq;
prepoſiti ſui ſciẽtia vel ꝑmiſſu: nõ ſolũ nõ
audebãt cellã egredi: ſed nec naturali ne
ceſſitati ſatiſfacere ſua auctoritate preſu
mebãt. Sicq; vniuerſa cõplere quecũq;
fuerãt ab abbate precepta: tanq̃ ſi a deo
eſſent celitus edita: ſine vlla diſcuſſiõe fe-
ſtinabãt Sũme reputabãt̃ delitie: ſi her
ba ſale cõdita quã lapſamũ vocant: aqua
diluta ad refectionẽ fratrũ apponeretur.
Cũ autẽ ſonitũ audierũt: ad orõnẽ ſeu ad
opus certatim ꝓruperũt: ita vt qui op⁹
ſcriptoris exercebat: quã repert⁹ fuerat
inchoaſſe litterã: finire non audebat. In
ter quos nullũ peculiare op⁹ nõ dico effe-
ctu: ſed nec cogitatiõe quidẽ ab aliquo pe
nitus affectabat̃. Nos inquit caſſianus
miſerabiles quid dicem⁹ qui in cenobijs
cõmorãtes: cura & ſollicitudini cõſtituti:
peculiares circũferimus claues: Quiq;
ita nõnunq̃ pro vilib⁹ nulliſq; reb⁹ accẽ-
dimur eas velut ꝓprias vẽdicãtes: vt ſi
quis vel digito quicq̃ ex his contrectare
ꝑſumpſerit: tanta cõtra eũ iracũdia ſup-
pleamur vt cõmotionem cordis nr̃i reuo
care vix poſſimus: Hec caſſianus.

¶ De ſancto Carantoco confeſſore.

Rex quidã nõie keredic⁹ mul-
tos habuit libros quoꝝ vn⁹
nõie carantoc⁹ puer bone in-
dolis q̃ deo placita erant im-
plere cepit. Venerunt demũ ſcoti & omnẽ
quaſi regionẽ pugnantes occupauerũt:
keredicus vero rex ſenectute & bellis feſ-
ſus cũ inimicis reſiſtere non poſſet: ſenio
res populi ſui dixerũt ei. Senex es dñe:
nec ampli⁹ dimicare potes: oportet nos
carantocũ filiũ tuum ordinare in regem.
Quo audito carãtocus plus regẽ celeſtẽ
terreno regno diligẽs: & dñi ſui volũtatẽ
q̃ humanũ fauorẽ: fugã iniit: & emptis
a paupere pera & baculo iter arripuit: et
precedentẽ ſibi a deo miſſam columbã ſe
quẽs: vſq; ad quẽdã locũ ſatis amenum
peruenit: vbi cõſtructa eccl'ia manere ce-
pit: & deuotas deo laudes pſoluit. Ab an-
nis eni puericie puritatẽ & innocẽtiã am
plectẽs: perrexit tandẽ ad hiberniã amo
re ſcti patricij allect⁹. Quo cũ ꝑueniſſet:
inito cõſilio: dixerũt vt ſepararẽt̃ vn⁹ ad
ſiniſtrã & alter ad dexterã: quia multi cle
rici cũ illis ambulabãt: & vt conuenirent
vna vice in anno cõdixerũt. Trigita aũt
annis ante natiuitatem ſancti dauid ep̃i
carãtocus in hibernia cõuerſari cepit: et
quocũq; ibat angel⁹ dñi in ſimilitudĩe co
lũbe comitabat̃ eũ: et mutauit nomẽ ei⁹
in lingua eorum cernath. Quocũq; ibat
virtutes & ꝓdigia faciebat: multa homi
nũ milia varijs morbis afflicta ſanauit:

videlȝ cecos: claudos: ſurdos: ⁊ mutos ⁊
quacūqȝ infirmitate detētos. Vti eni cer-
nachi qui ⁊ carantoci opa mirāda nimis
⁊ cōmēdāda legūtur in hibernia et grā q̄
apl'is data eſt in illo etiam impleta fuit.
Mirabilis eni miles xp̄i extitit et ſpirita
lis abbas: lōganimis p̄ceptor: iuſta oib⁹
nūciās. Per multos annos viuēs incre-
dibilia pctōꝝ crimīa dimiſit p̄ces per ſin
gulos dies ⁊ noctes innumeras fudit: et
poſtq̄ multos in hibernia populos ad fi-
dē cōuertiſſet: ⁊ multa miracula pro ipſo
deus oſtendiſſet: venit ad regionē ſuā ke
reticā ad ſuā ſpeluncā cū clericis multis.
Et dedit illi dn̄s altare honorabile de ex-
celſo cuius nemo colorem intelligebat: et
ad ſabrinā amnē tandē veniens: miſit al
tare in mare vt p̄cederet vbi de⁹ vellet il-
lū venire. Jllo vero tp̄e catho ⁊ arthur⁹
regnabāt in patria illa: et venit arthur⁹
circuiens vt inueniret ſerpentē ingētem
⁊ terribilē qui multos agros vaſtauerat
Uenit aūt carantocus ⁊ ſalutauit arthu
rū: qui gaudēs accepit bn̄dictionē ab illo
Et interrogauit eū ſctūs vtrum audiſſet
vbi applicuiſſet altare ſuum: Et ille. Si
habuero preciū nūciabo tibi. Qd̄ p̄ciū in
quit ſctūs poſtulare vis: Rex ait. Ut edu
cas ſerpentē q̄ prope eſt tibi: ſi ſeruus dei
es vt videamus. Tūc vir dei p̄rexit ⁊ ora
uit ad dn̄m ⁊ illico venit ſerpēs cū ſonitu
magno quaſi vitul⁹ ad matrē currēs. Et
inclinauit caput ſuū ante ſeruū dei qua-
ſi ſeruus dn̄o ſuo obediēs: humilis ⁊ ocu
lis lenis. Et miſit ſtolā ſuā circa collū ei⁹
⁊ deduxit illū quaſi agnū. Et erat collū il
lius quaſi collū tauri: et vix ſtola circuiri
poterat. Et perrexerūt pariter ad arcē et
ſalutato rege cathōe: bn̄ ſuſcepti ſunt ab
eo. Et adduxit vir dei ſerpentē in mediā
aulā ⁊ conati ſunt aliqui occidere illū: nec
p̄miſit ſctūs illū occidi: ſed dixit q̄ ex ver-
bo dei veniſſet vt deleret pctōres q̄ in loco
illo erāt: ⁊ vt oſtenderet virtutē dei per il
lū. Et p̄rexit ſctūs extra portā arcis ⁊ ſol
uit illū ⁊ impauit vt diſcederet ⁊ nemini
vnq̄ nocere p̄ſumeret. Et fctū eſt ita. Et
accepit vir dei altare ſuū qd̄ cogitauerat
arthur⁹ in mēſam edēdi facere: ſed q̄cq̄d
ſup illā apponebat in lōginquū excutie-
batur. Poſt hec venit viro dei vox de celo
vt mitteret altare ī mare: ⁊ cū hoc feciſſet
miſit ad cathonē ⁊ arthurū vt interroga
rēt de altari. Et nūciatū eſt illis q̄ ad oſti
um cuiuſdā fluminis applicuit. Et dixit
rex. Date illi duodeci partes agri vbi al-
tare inuētū eſt. Ubi edificata eccl'ia viue
re cepit. Nec multo poſt venit iterū vox
illi de celo vt relicta terra natiuitatis ſue
in hiberniā peregrin⁹ p̄geret: vbi in ſene
ctute bona plen⁹ ſctis opib⁹ quieuit in pa
ce. xvij. kal. iunij: ⁊ ſepult⁹ eſt in ciuitate
ſua que a noīe ſuo vocata eſt chernac.

¶ De ſctō Cedd epō fratre ſcti Cedde epi

Quia eni diē obit⁹ ſanctiſſimi
cedd epi: nuſq̄ repperire po-
tui hic poſt vitā ſcti cedde fra
tris ſui virtutes ei⁹ ⁊ vitam
quas beda venerabilis ī ſua ſparſim ſcri
bit hiſtoria: inſerere poti⁹ q̄ intactas re-
linquere mēte cōcepi. Sub p̄ncipe eni pe
ada regis pēde filio mediterranei angli
fidē ⁊ ſacrā veritatis p̄ceperūt. Cū enim
eſſet iuuenis optim⁹ ac regis noīe dign⁹
prelatus eſt a patre regno gētis illius: ⁊
venit ad regē northāhimbrorū oſwi: po-
ſtulās filiā eius elfledā ſibi coniugē dari
Nec aliter qd̄ petebat impetrare potuit:
niſi fidē xp̄i ac baptiſma cū gēte cui prec-
rat acciperet. Jlle vero audita p̄dicatiōe
veritatis ⁊ p̄miſſiōe regni celeſtis: ſpeqȝ
reſurrectionis ac future imortalitatis li
benter ſe xp̄ianum fieri velle cōfeſſus eſt
etiam ſi virginem non acciperet: perſua
ſus maxime ad percipiendam fidem a fi
lio regis oſwi nomie alfrido qui ſororem
ei⁹ kineburgā pende regis filiā in vxorē
habuit. Baptizatus eſt aūt a finano epō

cū oib⁹ qui ſecū venerāt comitib⁹ ac militib⁹ eorūq; familiis vniuerſis in vico regis illuſtri q̄ vocat̄ ad murū Et acceptis quatuor preſbiteris qui ad docēdā baptizandāq; gentē illi⁹: & eruditiōe & vita videbāt idonei: multo cū gaudio reuerſus eſt. Erāt aūt p̄ſbiteri cedd: et adda frater vtte abbatis monaſterij qđ vocat̄ ad caput capri: & alij duo ſerui dei Predicabāt ergo ſacerdotes dei verbū: & libēter auditi ſunt: multiq; quotidie & nobiliū & infirmorum abrenūciata ſorde idolatrie: fidei ſunt fōte abluti. Nec p̄hibuit penda rex quin etiā in ſua merciorū natione verbū p̄dicaret̄ dei: quin poti⁹ odio habebat et deſpiciebat eos quos fide xp̄i ībutos opa fidei nō habere deprehēdit: dicens cōtempnēdos eſſe eos & miſeros: q̄ deo ſuo i quē crederēt obedire cōtēpnerēt. Acta ſūt hec biennio añ mortem regis pēde ſcilꝫ anno grē ſexcēteſimo quīquageſiotertio. Eo etiā tp̄e orientales ſaxones fidē quā olim expulſo mellito antiſtite abiecerāt: inſtācia regis oſwi receperunt. Erat enim rex eiuſdē gētis ſabertus qui poſt ſigibertū regnauit amic⁹ eiuſdeꝫ oſwi regis. Qui cū frequēter ad eū in p̄uinciā northāhimbrorū veniret: ſolebat eū hortari ad intelligēdos deos eſſe nō poſſe: qui hoim manib⁹ ſcti eſſent: dei creādi materiā lignū vel lapidē eſſe nō poſſe: quorū reciſſure vl igni abſumerent̄ vel in vaſa quelibet humani vſus formarēt̄: vel certe deſpectui habita foras p̄iicerētur & pedib⁹ calcata in terrā verterētur. Deū poti⁹ intelligēdū maieſtate incōprehēſibilē: humanis oculis inuiſibilē: oīpotentē et eternū: qui celū & terrā & humanū genus creaſſet: regeret & iudicatur⁹ eſſet orbē in equitate: & oēs qui volūtatē ei⁹ a quo creati ſunt facerēt & diſcerēt eterna ab illo p̄mia eſſent p̄cepturi. Cū talia multa rex oſwi quaſi fraterno cōſilio regi ſaberto ſepe cōculcaret facto cū ſuis demū conſilio: baptizat⁹ eſt a finano ep̄o in loco qui dicit̄ ad murū in villa regia iuxta murū romani operis duodecim milib⁹ paſſuū a mari orientali ſecreta Rex igitur ſabertus eterni regni iā ciuis effect⁹ poſtulauit a rege oſwi vt aliquos ſibi doctores daret: qui gētē ſuā ad fidē xp̄i cōuerterēt: ac fōte ſalutari abluerēt. At ille accito ad ſe viro dei cedd de p̄uincia mediterraneorū anglorū cū altero preſbitero ſibi dato: miſit p̄dicare verbū dei gēti oriētaliū ſaxonū. Ubi cum oīa perābulantes multā dn̄o eccleſiā congregaſſent: cōtigit tp̄e quodā eundē cedd redire domū. Et cū finan⁹ ep̄s lindiſſernenſis p̄ſperatū ei opus euāgelij cōperit: in ep̄m oriētaliū ſaxonū eū cōſecrauit. Qui accepto ep̄at⁹ gradu rediēs & ceptū opus explens: eccl'ias cōſtruxit: preſbiteros et & diaconos ordinauit. Collecto aūt famulorū xp̄i nō paruo numero diſciplinā vite regularis: inquātū rudes adhuc capere poterāt cuſtodire docuit. Cūq; tēpore nō pauco in prefato p̄uīcia gaudēte etiā populo vniuerſo: vite celeſtis inſtitutio quotidianū ſumeret incremētū: cōtigit ip̄m regē inſtigāte oīm bonorū inimico p̄pinquorū ſuorū manu interfici. Erāt autem duo germani fratres qui hoc facinus patrarūt. Qui cū interrogarent̄ quare hoc facerēt: nichil aliud rn̄dere poterant: niſi ob hoc ſe iratos & inimicos regi fuiſſe: qđ nimium ſuis parcere inimicis ſolet & factas ab eis iniurias: mox obſecrātibus placida mēte dimitteret. In qua tamen eius morte innoxia: iuxta predictuꝫ viri dei: vera eſt ei⁹ culpa punita. Habuerat eni vnus ex his qui eū occiderūt comitibus: illicitū coniugiū. Quē cum ep̄s prohibere et corrigere non poſſet: excōicauit eū: atq; oībus qui ſe audire vellent precepit: ne domū eius intrarēt: neq; de cibis illius acciperēt. Contēpſit aūt rex preceptū: & rogat⁹ a comite intrauit epulaturus domū ei⁹. Qui cū abiſſet obuiauit ei

antiſtes. At rex intuēs eū. Mox tremefa
ctus deſiliuit equo: cecidit qꝫ ante pedes
eius: veniā reatus poſtulās: nam ꝛ eps
pariter deſiliuit. Sederat enim ꝛ ipſe in
equo. Iratus aūt tetigit regē iacētē vir
ga quā tenebat manu: ꝛ pōtificali aucto
ritate ꝓteſtatꝰ ait. Quia noluiſti inquit
te cōtinere a domo perditi ꝛ dampnati il
liꝰ: tu in ipſa domo mori habes. Sed cre
dēdū eſt quia talis mors viri religioſi nō
ſolū talē culpā diluerit: ſed etiā meritum
eius auxerit: qꝛ tam ob cauſam pietatis
ꝙ ꝓpter obſeruātiā mādatoꝝ xp̄i conti
git. Succeſſit aūt ſaberto ſwithelmꝰ fili
us ſexbaldi qui ab ipſo cedd baptizatus
eſt. Sepius aūt vir dn̄i cedd ſuā northā
himbroꝝ ꝓuinciā exhortādi grā ſepius
reuiſere ſolebat: quē cū ethelwaldus fili
us oſwaldi regis qui in deiroꝝ partibꝰ
regnū habebat: virū ſctm̄ ꝛ moribꝰ pro
bū videret: poſtulauit eū poſſeſſionē ter
re aliquā ad cōſtruendū monaſteriū acci
pere: in quo ip̄e rex ad deprecādum dn̄m
verbūqꝫ dei audiendū aduenire ꝛ defun
ctus ſepeliri deberet. Fauēs ergo votis
regis antiſtes: elegit ſibi locū mōaſterij
cōſtruendi in montibꝰ arduis ꝛ remotis
in quibꝰ latronum magis latibula ac lu
ſtra ferarū ꝙ habitacula hoīm fuiſſe vi
debātur. Studēs aūt vir dn̄i acceptum
mōaſterij locū primo precibꝰ ac ieiuniis
a priſtina flagitioꝝ ſorde purgare: et ſic
in eo monaſterij fundamēta iacere: cun
ctis quadrageſime diebus excepta dn̄i
ca ieiuniū ad veſperā iuxta morē ꝓtelās
panē permodicū ꝛ vnū ouū gallicanū cū
paruo lacte aqua mixto ꝑcipiebat. Dice
bat enī hāc eſſe cōſuetudinē eoꝝ a quibꝰ
normā diſcipline regularis didicerat: vt
accepta nuper loca ad faciendū monaſte
riū vel eccleſiā: prius orationibꝰ ac ieiu
nijs dn̄o conſecrent. Expleto aūt ieiunio
rū ſtudio: monaſteriū leſtigeia dictū con
ſtruxit: ꝛ religioſis moribus iuxta ritus
lindiſfarnēſium vbi educatus erat inſti
tuit. Cū aūt annis multis in orientaliū
ſaxonū ꝓuincia ep̄atū adminiſtraſſet: et
huius monaſterij ſtatutis ꝑpoſitis curā
gereret: ad ip̄m monaſteriū tp̄e mortali
tatis adueniēs: tactus ibidē infirmitate
ad dn̄m feliciter perrexit. Dedit aūt vir
ſanctus regendū poſt ſe monaſteriū fra
tri ſuo cedde: qui poſtea vt in vita ſua li
quet eps factus eſt. Quatuor enī erāt fra
tres ſcilꝫ cedd et cimbillus celm et cedda
oēs ſacerdotes dn̄i fuere ꝑclari: quorum
duo ep̄ali gradu in magna vite ſanctita
te functi ſunt. Audita aūt morte eiꝰ fra
tres de monaſterio in ꝓuincia orientaliū
ſaxonū venerūt circiter triginta: cupien
tes ad corpꝰ patris ſui aut viuere ſi deo
placeret: aut morientes ibi ſepeliri. Qui
peſtilētie ſuperueniēte poſtea clade: vno
excepto puero defuncti ſunt: quē patris
ſcti orationibꝰ a morte cōſtat eſſe ſeruatū
Nā cū multo poſt hec tp̄e viueret et ſcri
pturis legendis operā daret: tandē didi
cit ſe aqua baptiſmatis nō eſſe regn̄atū:
et mox fonte lauacri ablutus ſalutaris:
etiā ad ordinē p̄ſbiteri poſtmodū ꝓmotꝰ
multis in eccl̄ia vtilis fuit. ¶ Narratio.
Valeſtinꝰ quidā noīe valēs pluribꝰ an
nis in heremo viuēs ꝛ difficilis vite ſtu
diū aſſecutꝰ: ad tm̄ ſuperbie cacumē aſcē
dit vt dyabolicꝰ illuſionibus falleretur.
Neſcio q̄d magnū ſe eſſe putās: tanꝙ an
geloꝝ viſiōe miniſterioqꝫ quotidie frue
retur. Quadā quoqꝫ die dum in tenebris
opus faceret: acus ei qua ſportulā cōſue
bat de manibꝰ cecidit. Et dū eā in obſcu
ro cernere nō potuit: lāpade ſibi miniſte
rio demonis accēſa: eandem inuenit. Eo
igitur ex ipſa inflatiōe refecto: accidit vt
quidā illuc peregrini venirēt: variaqꝫ le
guminū ꝛ fructuū genera fratribꝰ exhi
berent. Sctūs macharius preſbiter ſin
gulis fratribꝰ pugillū miſit: inter quos
ꝛ valenti partē deſtinauit. Qui ait. Va

de ⁊ dic machario quia non ſum deterioꝛ
illo: vt benedictiones ad me trāſmittat.
Quo audito macharius ad eū veniēs cō
ſiliū ei hūilitatis dedit: ſed pſuadere non
valēs: de ruina eius triſtis abceſſit. De
niqꝫ dyabolus in effigie ſaluatoꝛis trāſfi
guratus nocte venit ad eū: cū choꝛo mil
le (vt finxerat) angeloꝛū: lāpades accen
ſas tenētiū: ⁊ cū flāmea rota in qua ſal
uatoꝛ ſe ſedere ſimulauit: vno ex illis pꝛe
cedēte: eiqꝫ dicēte. Placuit xp̄o conuerſa
tio tua ⁊ ꝓbabilis vite fiducia: ⁊ ecce ve
nit ad te. Tm̄ egredere de cella tua et ve
niētē emin⁹ cernēs adoꝛa. Egreſſus igit
illū vt deū adoꝛauit. Et ſequēti die cōgre
gatis ad eccleſiā fratrib⁹: ait. Ego iā cō
munione nō indigeo: xp̄m enī ip̄m hodie
vidi. Tūc ſcti patres farreis cū vinculis
alligatū: ſecularis vite cōuerſatiōe dede
runt: vt ex eo tumoꝛ animi eius ceſſaret:
qd̄ nichil cōmune cū ſctis haberet. Et ſic
cū per totū annū ꝓpꝛijs oꝛonib⁹ curaue
rūt. Diebus quoqꝫ pꝛedicti ſcti cedd fra
tres lindiſfarnēſis eccleſie ceterarūqꝫ an
glie partiū domos ſolūmodo conſtruxe
rūt ſine quib⁹ cōuerſatio ciuilis eſſe non
poterat: Nil pecuniarū abſqꝫ pecoꝛibus
habebāt: ⁊ ſi quid pecunie a diuitib⁹ acci
piebāt: mox pauperib⁹ dabant. Nā neqꝫ
ad ſuſceptionē potentiū ſeculi vel pecuni
as colligi vel domos ꝓuideri neceſſe fuit:
qui nunq̄ ad eccleſiā niſi oꝛationis tm̄ et
audiēdi verbi dei cauſa veniebāt. Rex ei
ip̄e cū opoꝛtunitas exegiſſet cū quiqꝫ tm̄
aut ſex miniſtris veniebat: et expleta in
eccleſia oꝛone: diſcedebat. Qd̄ ſi foꝛte eos
ibi refici cōtingeret: ſimplici tm̄ ⁊ cotidia
no fratrū cibo cōtenti: nichil vltra quere
bāt. Tota enī fuit tūc ſollicitudo doctoꝛi
bus illis deo ſeruiēdi nō ſeculo: tota cura
coꝛdis excolēdi nō vētris. Vn̄ in magna
erat veneratione tp̄e illo religionis habi
tus: ita vt vbicūqꝫ clericus aliqͣs aut mo
nach⁹ adueniret: gaudenter ab oīb⁹ tāq̄
dei famul⁹ exciperet: etiā ſi in itinere per
gēs inueniret accurrebant: ⁊ flexa ceruі
ce vel manu ſignari vel oꝛe illi⁹ ſe bn̄dici
gaudebāt: verbis quoqꝫ illoꝛū exhoꝛtato
rijs diligēter auditū pꝛebebāt. Sed ⁊ in
dieb⁹ dn̄icis ad eccleſiā ſiue ad monaſte
ria certatim nō reficiendi coꝛpis: ſed au
diendi ſermonis dei grā cōfluebāt. Et ſi
quis ſacerdotū in vicum foꝛte deueniret:
mox cōgregati in vnū vicini: verbū vite
ab illo expetere curabāt. Nam neqꝫ alia
ip̄is ſacerdotib⁹ aut clericis vicos adeū
di q̄ p̄dicādi: baptizādi infirmos viſitan
di ⁊ vt bꝛeuiter dicā animas curādi cau
ſa fuit. Qui in tm̄ erant ab oī auaricie pe
ſte caſtigati: vt nemo territoꝛia ac poſſeſ
ſiones ad cōſtruēda monaſteria niſi a po
teſtatib⁹ ſeculi coact⁹ acciperet. Que cō
ſuetudo per oīa aliquanto poſt hec tp̄e in
eccleſijs noꝛthāhimbꝛoꝛum ſeruata eſt.
Hec beda.

¶ De ſctō Cedda ep̄o ⁊ cōfeſſo.

ANno aūt dn̄ice incarnatiōis
ſexcēteſimo ſexageſimoquar
to ſubitā peſtilēcie lues depo
pulatis auſtralib⁹ bꝛitannie
plagis: noꝛthanhimbꝛoꝛū ꝓuinciā coꝛri
piēs: magnā hoīm multitudinē ſtrauit.
Qua dn̄i plaga cū tuda ep̄s lindiſfarnē
ſis ⁊ noꝛthāhimbꝛoꝝ raptus eſſet de mū
do: alfridus fili⁹ regis oſwi miſit wilfri
dū pꝛeſbiterū ad agilbertū pariſienſem
ep̄m: q̄ eū in antiſtitē cōſecraret. Quo in
tranſmarinis ꝓpter oꝛdinationē ſuā mo
rā faciente: rex oſwi induſtriā filij imita
tus: miſit canciā virū ſctm̄ modeſtū mo
rib⁹: ſcripturaꝝ lectiōe ſufficiēter inſtru
ctū ⁊ ea que agenda in ſcripturis didice
rat: operib⁹ ſolerter exequētem: qui ebo
racēſis eccleſie oꝛdinaret ep̄s. Erat autē
ſacerdos vocabulo cedda: frater reueren
diſſimi cedd antiſtitis ⁊ abbas monaſterij
qd̄ vocatur leſtingeia. Qui canciā veni
ens cū archiep̄m deuſdedit de ſeculo mi
graſſe cognouiſſet: a wina occidētaliū ſa

xonū epō qui ſolus in tota britānia canonice ordinatus fuerat cōſecratur: aſſumptis in ſocietatē ordinatiōis duob⁹ de britonū gente epīs: qui dn̄icū paſche diē ſecus morē canonicuꝫ: a quartadecia vſqꝫ ad viceſimā lunā celebrabāt. Cōſecrat⁹ in epm̄ ſctūs cedda maximā eccleſiaſtice veritati ⁊ caſtitati curā impēdere cepit: humilitate cōtinētie: lectioni operā dare opida: rura: caſas: vicos: caſtella euāgelizādi grā nō equitādo ſed apoſtolorū more pedibus incedēdo pagrare. Erat ei de diſcipulis aidani epī: eiſdēqꝫ actib⁹ ⁊ moribus iuxta exēplū ei⁹ ac fratris ſui cedd ſuos īſtituere curauit auditores Miſſus demū a vitaliano papa theodorus tharſo ſilicienatus cantuarienſi eccl'ie archiepīs: vniuerſas plustrās eccleſias: epōs locis oportunis ordinauit: et que minus pfecta repperit: vir magne ſciētie ⁊ circūſpectus correxit. In quib⁹ et ceddā epm̄ cū argueret nō fuiſſe rite cōſecratum: rn̄dēs ipē voce humillima dixit. Si me inquit noſti epātum nō rite ſuſcepiſſe: libēter ab officio diſcedo: quippe qui me nūqꝫ hoc eſſe dignuꝫ arbitrabar: ſed obediētie cauſa hoc onus ſubire q̄uis indignus cōſenſi. Ille vero humilitatē reſpōſi ei⁹ audiens: eum nō dimittere epātum debere dixit: ſed ordinationē ei⁹ catholica ratiōe conſummari. Eo tp̄e wlferus rex merciorū a theodoro ſibi epm̄ et ſuis dari petijt: qui eis nouum noluit ordinare epm̄: ſed poſtulauit a rege oſwi vt illis epīs cedda daretur: qui tunc in monaſterio ſuo leſtingeie quietā vitā agebat: wlfrido epātum eboracenſem adminiſtrāte Et quia mos erat eidē reuerēdiſſio antiſtiti opus euāgelij magis ambulādo q̄ equitando perficere: iuſſit eum theodorus vbicūqꝫ longius iter inſtaret equitare: multūqꝫ ſtudio ⁊ amore pij laboris renitentē: ipſe eū manu ſua leuauit in equuꝫ: qꝫ virum ſctm̄ eſſe eū cōpit: atqꝫ equo vehi quo eſſet neceſſe cōpulit. Suſceptū itaqꝫ epātū gētis merciorꝝ ſimul ⁊ lindefarorū id eſt lindeſcie: cedda iuxta exēpla patrū antiquorū in magna vite pfectiōe adminiſtrare curauit. Cui etiā rex wlferus ad cōſtruēdū mōaſteriū in puincia lindeſeie in loco noīe barwe terrā quiquagita familiarū donauit. Habuit aūt ſedē apd̄ lychefeld vbi ſibi māſionē fecerat nō lōge ab eccl'ia remotiorē in qua ſecretius cū ſeptem vel octo ſocijs quotiēs a labore et miniſterio vbi vacabat orare et legere ſolebat. Cū aūt duob⁹ annis ⁊ dimidio epātū illū glorioſiſſime rexiſſet: ſuperuenit clades diuinitus miſſa: ⁊ multis de eccleſia ei⁹ a mūdo ſubtractis: venit hora eius vt trāſiret ad dn̄m. Erat aūt cū eo monach⁹ quidā noīe owinus pura intētione deo ſeruiēs: qui quondā prim⁹ miniſtrorū et princeps dom⁹ regine etheldrede de puincia oriētaliū anglorꝝ venerat. Qui creſcēte deuotionis feruore adeo ſe reb⁹ mundi exuit: vt relictis oīb⁹ que habebat: ſimplici tm̄ habitu indut⁹: ſecurim atqꝫ aſciā in manu ferēs ad monaſteriū leſtingeie venit: ⁊ nō ad ociū ſed ad laborē ſe mōaſteriū intrare ſctō mōſtrauit. Nā quo minus meditatiōe ſcripturarū ſufficiebat: eo āpli⁹ operi manuū ſtudiū impēdebat. Is enī epō ſolo in oratorio orōni vacāte: audiuit repēte vocē ſuauiſſimā cātātiū atqꝫ letātiū de celo ad terras deſcendere: donec ad tectū oratorij in quo erat epīs perueniret Qđ ingreſſa totū īpleuit atqꝫ in giro circūdedit. Trāſacto autē quaſi dimidio hore ſpacio: idem leticie cāticū qua venerat via cū ineffabili dulcedīe: ad celos reuertitur. Aperuit aūt epīs feneſtrā oratorij: ⁊ ſonitū manu vt ſepi⁹ cōſueuerat faciēs ſi quis foris eſſet ad ſe intrare pcepit. Ingreſſo aūt oſwino ⁊ fratrib⁹ accitis ſeptē admonuit eos vt virtutē dilectiōis ⁊ pacis adinuicē ⁊ ad oēs fideles ſeruarēt: inſtituta diſcipline regularis q̄ ab ipō didi

ciſſent ⁊ in ipſo vidiſſent ⁊ in patrũ factis
⁊ dictis inueniſſent: indefeſſa inſtãtia ſe-
querẽtur. Deiñ ſubiunxit inſtare diẽ obi
tus ſui Hoſpes inquit ille amabilis q̃ fra
tres noſtros viſitare ſolebat: ad me quo-
q3 hodie venire: meq3 de hoc ſeculo euoca
re dignat⁹ eſt. Dicite ergo fratribus vt ⁊
meũ exitũ dño p̃cib⁹ cõmẽdẽt: ſuũ quoq3
exitũ cui⁹ hora incerta eſt: vigilijs orõni-
bus ac bonis opib⁹ p̄uenire meminerit.
Frater autẽ qui viſionẽ viderat ſolus ad
ueniẽs: pſtrauit ſe in terrã dicens. Obſe
cro inquit pater qd erat cãticũ venientiũ
de celis ſup oratoriũ tuũ qd audiui: ⁊ ite-
rũ redeũtium ad celos. Si vocẽ ait epũs
carminis audiſti: ⁊ celeſtes ſupuenire ce
tus cognouiſti: p̃cipio tibi in noie dñi ne
hoc cuiq̃ ante meũ obitũ reuelare preſu-
mas. Reuera eni angeli dñi ad celeſtia q̃
ſemp amabã ac deſiderabã premia voca
re venerũt: ⁊ poſt dies ſeptẽ ſe redituros
ac me ſecũ adducturos eſſe pmiſerũt. Et
factũ eſt ita. Nã lãguore corpis tactus ſe
ptimo vt dixerat die migrauit ad dñm ſe
xto nonas martij. Inter plura nãq3 con
tinẽtie humilitatis doctrine orõnũ volũ-
tarie paupertatis: et ceterarũ virtutũ me-
rita in tm̃ erat timori dñi ſubditus: ⁊ no-
uiſſimorũ ſuorum in oibus opibus ſuis me
mor: vt ſi forte lẽgẽte eo vel aliud q̃d agẽ-
te: flatus vẽti maior aſſurgeret: cõtinuo
miam dñi iuocaret ⁊ eã generi humano
ppiciari rogaret. Si aũt violẽtior aura
inſiſteret: iã clauſo codice pcideret in faci
em atq3 obnixius orationi incũberet. Si
vero pcella fortior aut niuib⁹ purgeret:
vel tonitrua terras ⁊ aera terrerẽt: tunc
veniẽs ad eccleſiã orõnib⁹ et pſalmis do-
nec ſerenitas aeris rediret: fixa mẽte va-
caret. Interrogat⁹ cur hoc faceret: rñdit
Non legiſtis q2 intonuit de celo dñs ⁊ al-
tiſſim⁹ dedit vocẽ ſuã: miſit ſagittas ſu-
as et diſſipauit eos: fulgura multiplica-
uit ⁊ cõturbauit eos. Mouet eñ aera dñs
vẽtos excitat: iaculat̃ fulgura: de celo in-
tonat: vt terrigenas ad timendũ ſe ſuſci-
tet: vt corda eorũ in memoriã futuri iudi-
cij reuocet: vt ſupbiã eorum diſſipet ⁊ cõtur
bet audaciã: reducto ad mẽtem tremẽdo
illo tpe: q̃n ipſe celis ac terris ardẽtib⁹ vẽ-
turus eſt in nubib⁹ in poteſtate magna
⁊ maieſtate: ad iudicandos viuos ⁊ mor-
tuos. Oportet igit̃ nos admonitioni ei⁹
celeſti debito cũ timore et amore rñdere:
vt quotiens aere cõmoto manũ ad ferien
dũ quaſi minat̃: nec adhuc tñ pcutit mox
implorem⁹ eius miam: ⁊ diſcuſſis pene-
tralib⁹ cordis nr̃i: atq3 expurgatis vitio-
rũ ſordibus: ſollicit ne vnq̃ pcuti merea
mur agam⁹. Venerabilis eni pater eg-
bertus monach⁹ vir ſanctiſſim⁹ de cui⁹
cõuerſatione ſctã ⁊ virtutib⁹ inferi⁹ mẽ-
tio fiet: vidit aiã cedd fratris ipſius: cũ
agmine angelorũ de celo deſcendentiũ: ⁊
aſſumpta ſecum aia ſcti cedde epi ad cele
ſtia regna redire. Ad indiciũ aũt virtu-
tis ei⁹ ad tumbã ſuã crebra ſanitatũ mi-
racula opari ſolẽt. Freneticus eni quidã:
dũ per cũcta errando diſcurreret veſpere
neſciẽtib⁹ ſiue nõ curãtib⁹ loci cuſtodib⁹
illuc venit: ⁊ tota nocte ibi quieſcẽs: ſana
to mane ſenſu cũctis mirantib⁹ egreſſus
eſt. Aqua quoq3 in qua puluis ſepulchri
eius fuerit admixt⁹ potata: multis infir
mitatib⁹ ablata moleſtia ſoſpitatẽ cõfer-
re ſolet.

¶ De ſctõ Claro preſbitero ⁊ martyre.

Sempe glorioſi regis anglorũ
edmundi: fuit in ciuitate que
orcheſtria vocabat̃ vir quidã
ex gñe conſulũ ortus nomine
edwardus q̃ morib⁹ pollẽs virtutib⁹ re-
uerend⁹: multiſq3 bonis opib⁹ effulgẽs:
cũ vxore ſua deo deuota deũ iugiter exo-
rabat: quatin⁹ vnũ eis filiũ ſue volũtati
per oia obediẽtem donaret. Quorũ vota
ex alto deus pſpiciẽs filiũ morib⁹ predi-
tũ ⁊ noie clarũ eis p̄buit. Quem litteris

inſtructū iugo matrimoniali cōiungere
diſponebāt. Nō btūs clarus quaſi crimē
reſpuēs: ſoliqꝫ deo verbis ⁊ opib⁹ vacās
parētes ⁊ patriā diuīo fretus auxilio de-
reliquit ⁊ tranſito mari in neuſtria id eſt
noꝛmānia apud ceſaris burgū applicuit
Sed anteq̄ heremū itraret quēdā here-
mitā per mediū coꝛp⁹ grauiter vulnera
tū repperit: quē mīa motus oꝛatiōe pꝛe-
miſſa priſtine ſanitati reſtituit. Et laudē
ſeculi vitare cupiēs: ad mōaſteriū in quo
ſctūs odobertus degebat adijt: ⁊ heremi
ta ſanat⁹: ceteris fratrib⁹ heremitis oīa
q̄ ſibi cōtigerāt enarrauit. Qui oēs here
mū exeūtes ⁊ ad btm̄ claꝝ veniētes: abſ-
qꝫ oī indicio vult⁹ ſerenitate ⁊ alacritate
eū cognoſcētes: genib⁹ eius ꝓuoluti dixe
rūt. O amabilis dei amice te rogam⁹ ob
nixe: vt aliq̄d conſilij nobis aperias quo
ludibꝛia hui⁹ ſeculi deuitare: ⁊ poſt moꝛ-
tē aīas xp̄o reddere valeam⁹. Et ille. Au
dite fratres verba xp̄i dicētis. Qui vult
poſt me venire abneget ſemetipm̄ et tol-
lat crucē ſuā et ſequat̄ me. Diliges dn̄m
deū tuū ex toto coꝛde tuo ⁊ ex tota aīa tua
⁊ ꝓximū tuū ſicut teipm̄. In his quippe
duob⁹ mādatis vniuerſa lex pēdet ⁊ pꝛo
phete. Deū vero diligere ex toto coꝛde: et
ex tota aīa: eſt mentē a terrenis reb⁹ ſub
trahere ⁊ ſoli deo ſeruire: ſuāqꝫ totā intē-
tionē ī ip̄o aſſidue ponere. Et heremitas
bonis opib⁹ ⁊ virtutib⁹ cōfirmās: ad pꝛo
pꝛia remiſit. Non multo poſt cū btūs cla
rus iuxta quēdā fluuiū ſolitarie habita-
ret: quēdā demoniacū ad ſe adductū ſua
p̄ce ſanauit: ⁊ varijs oppꝛeſſi infirmita-
tib⁹ ad eū veniētes: et veſtimentū ei⁹ tā-
gētes liberati ſunt: ⁊ vnicū paupcule fili
um reſuſcitauit. Diabolus aūt amicos
dei fallere cupiēs: mulieris cuiuſdā men
tē amoꝛe ipſius vehemēter accēdit. Que
cū diues et nobilis eſſet: multa btō claro
ꝓmittebat ſi volūtati eius adquieſceret
Sed vir dei terrena deſpiciens: multas
gallie partes circuiens iuxta epta fluui-
um in pago velcaſino ī quodā nemoꝛe fu-
giendo peruenit: monaſteriū cōſtruxit: ⁊
ſolis herbarū radicib⁹ viuēs: a diuīo ſer-
uitio nō ceſſabat. Mulier interea p̄dicta
duob⁹ ſeruis ſuis iuſſit: vt btm̄ claꝝ que
rerēt ⁊ inuētū moꝛti traderent. Qui poſt
multa itinera: eū fodiētē in oꝛto reſpiciūt
a quo ſi virū quēdā noīe clarū agnoſceret
inquirūt. Quē cum ille ſe neſcire diceret:
ſed illis abeūtib⁹ mēdaciū ſe dixiſſe peni-
teret: aduocauit eos ⁊ dixit. Ego ſū. Tūc
illi veritatē ex oꝛe ei⁹ cognoſcētes: māda-
tū ſue dn̄e ꝑfecerūt: et eū ibidē quarto die
nouēbꝛis decollarunt. Qui caput ꝓpꝛiū
in manib⁹ ſuis accipiens a loco in quo de
collat⁹ fuerat vſqꝫ ad ſuū cenobiū depoꝛ-
tauit: vbi cū honoꝛe ſepeliri meruit. Vbi
per merita eius multi infirmitatib⁹ op-
pꝛeſſi ſanitatis beneficiū conſecuti ſunt.

¶ De ſancto Clitanco rege et martyꝛe.

Rex autē clitanc⁹ cū eſſet in re
gno ſuo in ſoutwallia tenēs
pacē ⁊ iuſticie regoꝛē: factus
eſt martyꝛ virtute ⁊ meritis
⁊ coꝛona celeſtis gloꝛie cū pal
ma carnalis caſtimonie decoꝛat⁹. Virgo
enī quedā potentis cuiuſdā filia adama-
uit illū dicēs requirentib⁹ ſe nulli nuptu
rā niſi clitāco inclito ⁊ ab oīb⁹ dilecto. Au
dito vero puelle reſpōſo: quidā de ſodali-
bus regis maligno ſpū inflat⁹ et ardoꝛe
libidinis accēſus: fundamētū accipiēs a
fece temeritatis et liuoꝛe luxurie: quadā
die in venatu regē clitancū innocentē: in-
xta fluuiū quēdā venatoꝝ cateruā expe
ctātem: ⁊ verba ſacri eloquij ⁊ oꝛationis
cū ſumma deuotiōe ꝓferentē: gladio ne-
quiter iugulauit. Quo moꝛtuo: familia-
res ſui ⁊ nobiles ꝓpinqui iūctis bob⁹ coꝛ
pus auferētes badū fluuij iuxta quē occi
ſus fuerat trāſire tēptabāt. Sed cū iuga
boū diſrumpi et boues ſtare cepiſſent: de
loco illo pꝛe nimia coꝛpis grauitate ſe mo

uere nõ poterãt. Cũq; multis modis coꝛ-
pus ſctm̃ de loco trãſferre niterẽtur: ⁊ ni-
chil oĩno ꝓficerẽt: in loco ſibi diuinit⁹ pꝛe
parato martyꝛis coꝛpus dimiſerunt. Ui
ſa eſt aũt colũpna ignis in ſequenti nocte
poſt ſepulturã eius de tumulo ad celum
mirabiliter eleuata: vbi in honoꝛe ſancti
clitanci eccleſia cõſtructa eſt. Potẽs qui
dã die dñico cũ vxoꝛe ſua ad audiendũ dei
ſeruitiũ in eccleſia ſcti clitanci veniẽs: ſu-
per ripã fluminis: nõ lõge ab eccleſia po-
ſitã cũ vxoꝛe ſua cõcubuit: ⁊ pctõ cõmiſſo
ab illa ſeparari nõ potuit: immo iũctus
vxoꝛi inſeparabilis remanſit. Et excla-
mans ſodalib⁹ voce magna dixit. Ite ad
ſepulchꝝ martyꝛis clitanci ⁊ pꝛatũ iſtud
a me vi ⁊ iiuſte ablatũ ſibi reſtitui ꝓmit-
tite: ⁊ pꝛo me ſuppliciter queſo intercedi-
te. Quo fctõ: ab hoꝛribili ligamĩe ſtatim
liberatus eſt. Uiri duo inter ſe multo tẽ
poꝛe irati: et infeſti dixerũt intra ſe. Con-
coꝛdemur ⁊ tendamus ad eccleſiã ſcti cli-
tanci et ſimul iuremus ſuper altare illi⁹
vt oblito inuidie liuoꝛe ⁊ iũcto federe vn⁹
in reditu rupta pace ⁊ violata fide occidit
alterũ fraude. Et facto homicidio: ſeipm̃
ſua lãcea ꝓpꝛia ſtatĩ perfoꝛauit: ⁊ ſic mi-
ſerabiliter vitã finiuit.

¶ De ſancto Colfrido abbate ⁊ cõfeſſoꝛe.

Venerabilis bñdicti cognoĩe
biſcop virtute ⁊ induſtria ac
religione: rex egfrid⁹ nõ mo
dicũ delectat⁹: terrã quam
ad cõſtruendũ monaſteriũ ei donauerat
quadꝛagita familiarũ poſſeſſiõe augmẽ
tare curabat. Ubi miſſis monachis decẽ
⁊ octo ⁊ abbate colfrido ibidẽ conſtituto:
anno dñi ſexcenteſimo ſeptuageſimoter-
tio: monaſteriũ bti pauli apl'i cõſtruxit:
in loco qui vocat̃ girwin ſup ripã tyne flu
minis ad auſtrũ: mõ vero iarwe appel-
latur: et a paucis monachis cenobij du-
nelmẽſis inhabitat̃. Cõſtructũ erat illđ
mõaſteriũ: quarto anno a fundatiõe mo-
naſterij ſcti petri: ſup ripam were flumi-
nis: ea dũtaxat ratiõe: vt vna vtriuſq; lo
ci pax ⁊ concoꝛdia: eadẽ ꝑpetua familiari
tas cõſeruaretur inter illa loca ⁊ gratia:
vnoq; ſub abbate vtriuſq; cenobij frẽs:
q̃nq; deo militabãt. Ut ſicut coꝛpus a ca
pite per quod ſpirat: non poteſt auelli ca-
put coꝛpoꝛis ſine quo nõ viuit nequit ob-
liuiſci: ita nullus hec monaſteria pꝛimo-
rũ apoſtoloꝛũ fraterna charitate cõiũcta
aliquo ab inuicẽ temptaret diſturbare co
natu. Seruiebãt aũt deo fratres in illis
cenobijs petri ⁊ pauli ſcdm̃ bedã fratres
ſexcẽti ⁊ inter ſe quĩq; miliarib⁹ diſtabãt
Colfridus aũt induſtri⁹ per oĩa: vir acu
tus ingenio: actu impiger: matur⁹ anĩo
religionis zelo feruẽs: iubente pariter et
iuuãte: benedicto abbate pꝛefato: cenobi
um beati pauli apl'i rexit: ac deinde vtri-
uſq; mõaſterio: vel ſicut recti⁹ dicere poſſu-
mus in duob⁹ locis poſito vni monaſte-
rio btõꝛũ apoſtoloꝛũ petri ⁊ pauli vigin-
ti octo annis: ſolerti regimine pfuit: cun
ctaq; q̃ ſu⁹ pdeceſſoꝛ bñdict⁹ egregia vir
tutũ opa cepit: ipe nõ ſegni⁹ pficere cura-
uit. Miſſis romã monachis tpe ſergij pa
pe: pꝛiuilegiũ ab eo pꝛo tuitiõe ſui mona-
ſterij inſtar illi⁹ qđ agatho papa bñdicto
dederat accepit. At vbi poſt multã regu-
laris abſeruãtie diſciplinã: poſt incõpa-
rabilẽ oꝛandi pſallẽdiq; ſolertiã: qua ipſe
quotidian⁹ exercere nõ deſijt: poſt mira-
bilẽ ⁊ coercendi impꝛobos feruoꝛẽ: ⁊ mo-
deſtiã cõſolãdi infirmos poſt inſolitã eſce
potuſq; parcitatẽ et habit⁹ vilitatẽ oꝛdi-
nato loco ſui alio abbate: romã pꝛoficiſci
iam decrepitus deliberauit. Elect⁹ itaq;
wetbertus in abbatẽ: cõmendatoꝛiã epi-
ſtolã pape deferendã: per colfridũ trãſmi
ſit: cui⁹ tenoꝛ talis erat. Dño in dño do-
minoꝛũ dilectiſſimo: terq; beatiſſimo pa
pe gregoꝛio: wetbertus humilis ſeruus
veſter: abbas cenobij apoſtoloꝛũ petri et
pauli ꝑpetuã in dño ſalutẽ. Gꝛatias age

re nõ ceſſo diſpẽſatiõi ſuperni examinis: vna cũ fratrib⁹ qui mecũ in his locis: ad inueniendã requiẽ animabus ſuis: ſuauiſſimũ chriſti iugũ portare deſiderant: ꝙ te nr̃is tpibus: tam glorificũ electiõis vas regimini totius eccleſie proficere dignatus eſt: quatinus per hoc quo ipſe impleris lumẽ veritatis ⁊ fidei: etiã minores quoſq; affari iubare ſue pietatis aſpergeret. Cõmendam⁹ aũt tue ſancte benignitati: dilectiſſime in chriſto pater et domine venerabilis patris nr̃i dilectiſſimi canos colfridi videlicet abbatis: ac nutritoris tutoriſq; noſtre ſpiritualis ĩ monaſtica quiete libertatis ⁊ pacis. Et primum quidem gratias agimus ſancte et indiuidue trinitati: ꝙ ipſe et ſi nõ ſine maximo noſtro dolore gemitu luctu ac proſecutione lachrymarum a nobis abijt: ad ſue tamen diu deſiderate quietis gaudia ſancta peruenit: dum ea que iuuenẽ ſe adiſſe: vidiſſe: atq; adoraſſe ſemper recordãs exultabat: etiam ſenio defeſſus: beatorum apoſtolorum deuotus limina repetijt. Et poſt lõgos amplius quadraginta annorũ labores: curaſq; cõtinuas quibus monaſterijs regendis: incomparabili virtutis amore prefuit: quaſi nuper ad cõuerſationẽ vite celeſtis accitus: vltima cõfectus etate: ⁊ prope iã moriturus rurſus incipit peregrinari pro xp̃o: quo liberi⁹ priſca ſollicitudinũ ſeculariũ ſpineta: camino ſpũali feruẽs: cõpunctiõis ignis abſumat. Deinde etiã paternitati veſtre ſupplicamus: vt nos qđ facere nõ meruim⁹ vos erga illũ vltime pietatis ſeduli munus expleatis pro certo ſciẽtes quia ⁊ ſi vos corp⁹ habetis ipſius: ⁊ nos tamẽ ⁊ vos deo deuotũ eius ſpiritũ: ſiue in corpore manentẽ: ſeu carneis vinculis abſolutũ: magnũ pro noſtris exceſſibus apud supernã pietatem interceſſorẽ habemus ⁊ patronum ⁊c. Colfridus autẽ in itinere verſus romam apud lingonas in eccleſia beatorum geminorum martyrum: honorifice ſepult⁹ eſt. Erat autem qñ obijt annorum ſeptuaginta quatuor abbatis officium miniſtrãs annis triginta quinq;. Cui nec priſci morẽ rigoris vel etatis: vel infirmitatis: vl' itineris vnq̃ minueret occaſio: ex die quo de monaſterio ſuo profectus abijt vſq; ad diem quo defunctus eſt: exceptis canonicis horis: quotidie bis pſalterium ex ordine decantauit: etiam cum adhoc per infirmitatẽ deueniret: vt equitare non valẽs: feretro caballario veheretur quotidie miſſa cantata ſalutaris hoſtie deo mun⁹ offerret: excepto vno quo oceanum nauigabat: ⁊ tribus ante exitum ſuum diebus Obijt autem ſeptimo kal'. octobris: anno domini ſeptingenteſimo ſextodecimo. Illis diebus naitanus rex pictorũ colfrido abbati nuncios miſit: in regulis paſchalis obſeruantie: ⁊ de modo tonſure clericorũ edoceri per litteras poſtulans: ſed et architectos ſibi mitti petijt. Cui idem abbas architectos miſit: qui iuxta morem romanorum eccleſiã de lapide fabricare poſſent: ſimul ⁊ litteras talia cõtinentes Domino excellentiſſimo ⁊ glorioſiſſimo regi naitano: colfridus abbas in domino ſalutem Catholicam ſancti paſche obſeruantiam: quam a nobis rex deo deuote: religioſo ſtudio queſiſti: iuxta qđ ab apoſtolica ſede didicimus tuo deſiderio libẽtiſſime ſatiſfacere ſataginus. Scimus namq; celitus eccleſie ſancte donatum: quotiẽs ipſi rerum domini: diſcende: docende: cuſtodiende veritati operam impendunt. Nam et vere omnino dixit quidam ſeculariũ ſcriptorum: quia feliciſſimo mundus ſtatu ageretur ſi vel reges philoſopharentur vel regnarent philoſophi. Quod ſi de philoſophia huius mundi vere intelligere de ſtatu huius mundi merito diligere potuit homo hui⁹ mũdi: q̃to magis ciuibus patrie celeſtis in hoc

mundo peregrinātibus optandū eſt:⁊ totis viribus animi ſupplicandum:vt quo plus in mundo quiq; valent:eo amplius eius qui ſuper oīa eſt: iudicis mādatis aſcultare contendant:atq; ad hec obſeruanda:ſecū eos quoq;: qui ſibi commiſſi ſunt: et exemplis ſimul ⁊ auctoꝛitate inſtituant. Tres ſūt ergo regule ſacris indite litteris.q̄bus paſche celebꝛandi tempus nobis pꝛefinitum:nulla pꝛoꝛſus humana licet auctoꝛitate mutari:e quibus due in lege moyſi diuinitus ſtatute: tertia in euāgelio per effectū dominice paſſionis ⁊ reſurrectionis adiūcta eſt. Pꝛecepit enim lex:vt paſcha pꝛimo mēſe anni et tertia eiuſdem mēſis ſeptimana: id eſt a quintadecima die: vſq; ad viceſimā pꝛimaz fieri deberet. Additū eſt per inſtitutionem apoſtolicam: ex euangelio: vt in ipſa tertia ſeptimana diem dominicā expectare:atq; in ea tempoꝛis paſchalis initium tenere debeamus. Quam videlicet regulā trifoꝛmē quiſquis rite cuſtodierit:nunq̄ in annotatione feſti paſchalis errabit. Verū ſi de his ſingulis enucleatius ac lacius audire deſideras: ſcriptū eſt in exodo:vbi liberādus de egypto popul⁹ iſrael:pꝛimū paſcha facere iubetur quia dixerit dominus ad moyſen ⁊ aarō Menſis iſte vobis pꝛincipium menſium pꝛimus erit in menſibus anni. Loquimini ad vniuerſū cetū filioꝝ iſrael et dicite eis. Decima die mēſis huius tollat vnuſquiſq; agnū per familias et domos ſuas Et paulopoſt. Et ſeruabitis eū vſq; ad quartādecimam diem menſis huius:immolabitq; eum vniuerſa multitudo filiorū iſrael ad veſperā. Quibus verbis manifeſte conſtat:ꝙ ita in obſeruatiōe paſchali menſis: fit dici quartedecime et nō tamen in ipſa die quartadecima paſcha fieri pꝛecipiatur:ſed adueniente tandem veſpera diei quartedecime: id eſt quintadecima luna:que initium tertie ſeptimane faciat: in celi faciem pꝛodeūte agnus immolari iubebatur:⁊ ꝙ ipa ſit nox quītedecime lune:in qua percuſſis egypciis iſrael eſt a longa ſeruitute redemptus. Septem inquit dieb⁹ azima comedetis. Quibus item verbis tota tertia ſeptimana eiuſdem pꝛimi menſis decernitur ſolempnis eſſe debere. Sed ne putaremus eaſdem ſeptē dies a quartadecima vſq; ad viceſimam eſſe computādas: cōtinuo ſubiecit. In die pꝛimo nō erit fermētum in domibus vr̄is: quicūq; comederit fermentum peribit anima illa de iſrael: a pꝛimo die vſq; ad diem ſeptimum: et cetera: vſq; dum ait. In eadē ipſa die educam exercitum veſtruz de terra egypti. Pꝛimum diē ergo azimoꝝ: appellat eū in quo exercituz eoꝝ eſſet educturus de egypto. Cōſtat autem quia nō quartadecima die in cuius veſpera agnus eſt immolatus: et que pꝛopꝛie paſcha ſiue paſche dicitur: ſed quītadecima ſunt educti de egypto: ſicut in libꝛo numeroꝝ aptiſſime ſcribitur. Pꝛofecti igit̃ de rameſſe quintadecima die mēſis pꝛimi altera die paſche filij iſrael in manu excelſa. Septem ergo dies azimoꝛum:in quarum pꝛima educt⁹ eſt populus dei de egypto: ab inicio vt dixim⁹ tertie ſeptimane: hoc eſt quintadecima die menſis pꝛimi: vſq; ad viceſimam pꝛimam eiuſdem menſis diem completaz computari opoꝛtet. Poꝛro dies quartadecima: extra hunc numerū ſeparatim ſub paſche titulo pꝛenotatur ſicut exodi ſequētia patēter edocent: vbi dictum eſt. Pꝛimo menſe: quartadecima die mēſis: comedite azima: vſq; ad diem viceſimam pꝛimam eiuſdem menſis ad veſperum. Septem diebus fermentatū non inuenietur in domibus vr̄is. Quis non videat a quartadecima vſq; ad viceſimam pꝛimam: non ſeptem ſolummodo ſed octo potius eſſe dies: ſi ⁊ ipſa quartadecima annumeretur? Si autem vt di-

ligentius explorata ſcripture veritas do
cet: a veſpera diei quartedecime vſqꝫ ad
veſperam viceſime prime computaueri
mus videbimꝰ ꝑfecto ꝙ ita dies quarta
decima veſperā ſuā in feſti paſchalis in-
itiū ꝓrogat vt nō ampliꝰ tota ſacra ſolē-
pnitas ꝙ̄ ſeptem tātummodo noctes cū
totidem diebus comprehēdat. Ueraciter
ergo agitur ebdomoda q̄ a veſpera quar
tedecime diei incipit: et in veſpera viceſi-
me prime cōpletur. Poſtꝙ̄ vero paſcha
noſtrum immolatus eſt chriſtis diemqꝫ
nobis dominicā que apud antiquos vna
vel prima ſabbati ſiue ſabbatorum voca
tur gaudio reſurrectionis ſue fecit eſſe
ſolempnem. Ita hanc apoſtolica tradi-
tio feſtis paſchalibus inſeruit vt nichil
omnino de tempore paſche legalis preo-
cupandum nichil minuendum eſſe decer
neret quī potius ſtatuit vt expectaretur
iuxta preceptum legis idē primus anni
menſis expectaretur quartadecima dies
illius expectaretur veſpera eiuſdem. Et
cū hec dies in ſabbatū forte incideret tol
leret vnuſquiſqꝫ agnum per familias et
domos ſuas ⁊ immolaret eum ad veſpe-
ram: id eſt prepararent omnes eccleſie ꝑ
orbem que vnum catholicum faciunt pa
nem et vinum in miſterium carnis ⁊ ſan
guinis agni immaculati qui abſtulit pec
cata mūdi et precedente cōgrua lectionū
⁊ orationū ſolēpnitate offerrent hec dño
in ſpem future ſue redēptionis. Ipſa eſt
enim eadem nox ī qua de egypto per ſan
guinē agni iſraeletica plebs erepta eſt ip
ſa in qua per reſurrectionē xp̄i liberatus
eſt a morte eterna populus oīs dei. Ma-
ne autē illucente die dñica primā paſcha
lis feſti diem celebrarent ipſa eſt enim di
es in qua reſurrectionis ſue gloriā domi-
nus multiphario pie reuelationis gau-
dio diſcipulis patefecit: ipſa prima di-
es azimorum de qua multuꝫ diſtincte in
leuitico ſcriptum eſt. Si ergo fieri poſſet
vt ſemper in diem quintumdecimū pri-
mi menſis id eſt in lunam quintādecimā
dominica dies īcurreret: vno ſemper eo-
demqꝫ tempore cum antiquo dei populo
q̄ꝙ̄ ſacramentorū genere diſcreto ſicut
vna eademqꝫ fide paſcha celebrare poſſe-
mus. Quia vero dies ſeptimane nō equa
li cū luna tramite ꝑcurrit: decreuit apo-
ſtolica traditio que per beatum petrū ro
me predicata per marcū euangeliſtaꝫ et
interpretem ipſius alexādrie cōfirmata
eſt: vt adueniente primo menſe: adueni-
ente in eo veſpera diei quartedecime: ex-
pectetur etiā dies dñica a quintadecima
vſqꝫ ad viceſimamprimaꝫ diem eiuſdē.
In quacūqꝫ enim harum inuēta fuerit:
merito in ea paſcha celebrabitur quia ni-
mirum hec ad numerū pertinet illarum
ſeptem dierum quibus azima celebrari
iubetur. Itaqꝫ fit vt ſemper paſcha no-
ſtrum aliꝙ̄ illorum ſeptē dierū azimorū
legalium teneat. Nullus ergo nos argu
ere poterit ꝙ nō recte dñicū paſche diem
quem de euāgelio ſuſcepimus in ipſa quā
lex ſtatuit tercia primi mēſis ebdomada
celebremus. Cuius obſeruātie catholica
ratione patefacta: patet econtrario error
irracionabilis eorū qui prefixos in lege
terminos nulla cogente neceſſitate vel
anticipare vel tranſcendere preſumunt.
Cū enim a veſpera diei tertiedecime vi-
gilias ſctē noctis celebrare incipiunt: cla
ret ꝙ illā in exordio ſui paſche diē ſtatuit
cuius nullā omnino mentionē in decreto
legis inueniunt. Et cuꝫ viceſima prima
die mēſis: paſcha dñicū celebrare refugi
unt patet profecto ꝙ illam per oīa diē a
ſuo ſolēpnitate ſecernūt: quā lex maiore
pre ceteris feſtiuitate memorabileꝫ ſepe
numero cōmēdat. Sicqꝫ diē paſche ordi-
ne ꝑuerſo ⁊ aliqñ in ſcđa ebdomada totā
complent et nūꝙ̄ in ebdomade tertie die
ſeptima ponant. Rurſum qui a ſextade-
cima die menſis ſepedicti vſqꝫ ad vice-

ſimam ſecundam paſcha celebrandum
magis autumāt: nō minore vtiq; errore
a recto veritatis tramite diuertunt: ⁊ ve
luti naufragia ſcille fugientes in caribdi
voraginem ſubmergēdi decidunt. Que-
cumq; quoq; luna ante equinoctium ple
na eſt: quartadecima videlicet vel quin-
tadecima exiſtens: hec ad precedentis an
ni nouiſſimum pertinet menſem ideoq;
paſche celebrando habilis non eſt. Que
vero poſt equinoctiū vel in ipſo equino-
ctio ſuū plenilunium habet in hac abſq;
vlla dubietate quia primi menſis eſt et
antiquos paſcha celebrare ſolitos et nos
vbi dñica dies aduenerit celebrare debe-
re tenendū eſt. Quod ita fieri oportere illā
nimirū ratio cogit quia ī geneſi ſcriptū
eſt qđ fecit deus duo magna luminaria
luminare maius vt p̄eſſet diei ⁊ lumina-
re minꝰ vt p̄eſſet nocti. Sicut ergo priꝰ
ſol a medio ꝓcedēs orīētis eq̄noctiū ver-
nale ſuo p̄fixit exortu deīde luna ſole ad
veſperā occidēte ⁊ ipſa plena a medio ſe-
cuta eſt orīētis ita oībꝰ annis idē primꝰ
lune mēſis eodē neceſſe ē ordine ſeruari:
vt non ante equinoctiū ſed vel ipſo equi-
noctij die ſicut in principio factum eſt vel
eo tranſcenſo pleniluniū habere debeat.
At ſi vno ſaltem die pleniluniū tempus
equinoctij preceſſerit nō hanc primo mē-
ſi anni incipientis ſed vltimo potius pre
teriti lunam eſſe aſcribendā ⁊ ideo feſtis
paſchalibus inhabilem memorata ratio
probat. Qđ ſi miſticam quoq; nos in his
rationem audire delectat: primo menſe
anni qui etiam menſis nouorum dictus
eſt: paſcha facere iubemur: quia renoua-
to ad amorem celeſtiū ſpiritu mentis no
ſtre ſacram dñice reſurrectionis ⁊ erepti
onis noſtre celebrare debemus. Tertia
eiuſdem menſis ſeptimana facere preci-
pimur quia ante legem ⁊ ſub lege ꝓmiſ
ſus: tertio tempore ſeculi cum gratia ve-
nit: in qua paſcha noſtrum immolaretur
chriſtus. Qui tertia poſt immolationem
ſue paſſiōis die reſurgēs a mortuis hāc
dñicam vocari ⁊ in ea nos annuatim paſ
chalia eiuſdem reſurrectionis voluit fe-
ſta celebrare: quia nos quoq; ita ſolū ve-
raciter eius ſolempnia celebramus: ſi ꝑ
fidem ſpem et charitatē: paſcha id eſt trā
ſitum de hoc mundo ad patrem cum illo
facere curamus. Poſt equinoctiū veris
pleniluniū mēſis precipimur obſeruare
paſchalis: vt videlicet primo ſol lōgiorē
nocte faciat diem: deinde luna plenū ſue
lucis orbē mūdo p̄ſentet: q̄a primo quidē
ſol iuſticie in cuius pennis eſt ſanitas: id
eſt dominus iheſus ꝑ reſurrectionis ſue
triumphum cūctas mortis tenebras ſu-
perauit: ac ſi aſcendens in celos miſſo de
ſup ſpiritu eccleſiam ſuam que ſepe lune
vocabulo deſignatur interne gratie luce
repleuit. Poſt equinoctium quoq; pleni-
lunium ac quartamdecimā diem monen
te euangelio diem dominicum expectan-
tes: paſcha noſtrum celebramus vt indi-
cemus nos non cum antiquis excuſſum
egyptie ſeruitutis iugum venerari: ſed
redemptionem totius mundi que in anti
qui dei populi liberatiōe prefigurata: in
chriſti autem reſurrectione completa eſt
deuota fide ac dilectione colere: vt que re
ſurrectiōis etiā noſtre quam eadem die
dominica futuram credimꝰ: ſpe nos cer-
tiſſima gaudere ſignemus. Verū et ton-
ſuram de qua pariter vobis litteras fieri
voluiſtis: hortor vt eccleſiaſticam ⁊ chri-
ſtiane fidei congruā habere curetis. Sci
mus enī quia neq; apoſtoli oēs vno eodē-
q; ſūt modo attonſi neq; nūc eccl'ia catho
lica ſicut vna fide ſpe ⁊ charitate ī deum
conſentit: ita etiam vna atq; indiſſimile
totū ꝑ orbē tōſure ſibi forma congruit.
Verū tonſure diſcrimen non nocet: q̄bus
pura in dñi fides et charitas in proximū
ſincera eſt. Inter oēs tñ tonſuras nullā
magis ſequēdā amplectendāq; dixerim:

ea quā in capite ſuo geſtabat ille cui ſe cō
fitēdi domin⁹ dixit. Tu es petrus ⁊ ceťa
et porte inferi ⁊ cetera: ⁊ tibi dabo et ceťa
Neqꝫ vero ob id tm̄ i coronā attōdemur
quia petr⁹ ita attonſus eſt: ſed ꝗa petrus
in memoriā dn̄ice paſſionis ita attonſus
eſt: iccirco et nos qui per eandeꝫ paſſionē
ſaluari deſideramus ipſius paſſionis ſi-
gnū cū illo in vertice ſūma videlicet cor-
poris nr̄i per te geſtam⁹. Et ſicut omnis
eccl̄ia ſignū ſctē crucis ī fronte imprime-
re conſueuit: vt vexilli huius munimine
a malignorū ſpirituū defendatur in cur
ſibus crebra hui⁹ admonitione docetur:
ſe quoqꝫ carnē ſuā cū vitijs ⁊ cōcupiſcē-
tijs crucifigere debere ita etiā optet eos
qui vel monachi votū vel gradū clerica-
tus habentes: artioribus ſe neceſſe habēt
ꝓ dn̄o cōtinētie frenis aſtringere: formā
quoqꝫ corone quā ipſe in paſſione ſua ſpi-
neā portauit in capite: vt ſpinas ⁊ tribu-
los peccatorꝝ portaret id eſt exportaret et
auferret a nobis: ſuo queqꝫ in capite per
tonſurā ꝑferre: vt ſe etiā irriſiones ⁊ ob-
probria ꝓ illo libēter ac prompte oīa ſuf
ferre: ipſo etiā frōtiſpicio doceāt: vt coro
nā vite eťne quā repromiſit de⁹ diligēti-
bus ſe: ſe ſēp expectare ꝓ quo hui⁹ ꝑcep-
tione ⁊ aduerſa ſe mūdi ⁊ ꝓſpa cōtēpne
re ſignēt. Et poſt mētionē corone quā ſy-
mō magus fertur portaſſe in capite que
ad ceruicē ꝑueniēs decurtata erat: ītulit.
Gratia te regis eterni longiori tempe re
gnātē ad noſtrā oīm pacē cuſtodiat inco-
lumē dilectiſſime in xp̄o fili. Interp̄tata
in p̄ſentia regis et ſuorū littera et tenore
eius: exurgēs rex de medio optimatū ſu
orꝝ genua in terrā flexit: deo gr̄as agens
ꝙ tale munuſculū de tra anglorꝝ accipe
mereret.

¶ De ſctō Colūba abbate et cō.

Anno ſiquidem dn̄i quingen-
teſimo ſexageſimo quinto ve
nit de hibernia preſbiter ⁊ ab
bas inſignis ſanct⁹ columba
britanniā predicaturus verbū dei ſeptē-
trionalibus pictis qui arduis montibus
ab auſtralibus eorum ſequeſtrati ſūt re-
gionibus. Nam auſtrales pictos multo
ante tempore ninianus ep̄s ſctūs ad fi-
dem conuertit. Sctūs itaqꝫ colūba gentē
illam verbo ⁊ exemplo ad fidē conuertēs
inſulam noīe hij ab eis accepit: in qua et
monaſteriū conſtruxit vbi et ipſe ſepult⁹
eſt cū eſſet annorū ſeptuaginta ſeptem
poſt triginta quatuor annos ex quo bri-
tanniam predicaturus adijt. Habere au-
tem ſolet ipſa inſula rectorem ſemꝑ abba
tem: cuius viri ⁊ oīs ꝓuintia ⁊ ipi etiā
epiſcopi ordine inuſitato debeāt eſſe ſub
iecti iuxta exemplum primi doctoris illi-
us qui non epiſcopus ſed abbas extitit.
Erat eni vir vite venerabilis et beate
memorie monaſteriorꝝ pater ⁊ fundator
colūba: qui nō ſolum ab infantia deo do-
nante hoc nomine appellari meruit: ſed
ante multorū annorū curricula ſpū ſctō
reuelante ꝓphetice hoc nomine vocatus
eſt. Nam brito quidam ſcti patricij diſci
pulus nomine maccens ita de illo ꝓphe-
ciam edidit. In nouiſſimis ait ſeculi tēpi
bus filius naſciturus eſt quidā: cuius no
mē colūba: per oēs inſularū occeani ꝓ-
uincias diuulgabitur: nouiſſima orbis tē-
pora clare illuſtrabit. Erit eni deo char⁹
et grandis coram ipſo erit. Hic enim no
bilibus oriundus parētibus quadrageſi
mo quito etatis ſue anno de ſcotia ad bri
tanniā pro xp̄o peregrin⁹ venit. Erit eni
aſpectu angelicus: ſermone nitidus ope
ſanctus ingenio perſpicax et conſilio ma
gnus. Nullius hore ſpacium tranſire po
terat quo nō aut orationi: aut lectiōi: aut
ſcripturis ſanctis vel operi ſctō icūberet.
Ieiuniorꝝ quoqꝫ ⁊ vigiliarꝝ indefeſſis la
boribus ita occupat⁹ vt ſupra humanā
poſſibilitatē omnibus virtutibus et labo
ribus ſctis ſubderet corpus ſuū. Cū eni
ſctūs oſwald⁹ rex pridie quā cōtra catlo-

nem britonum regē in bellū procederet in
papilione ſua dormiens ſanctū columbā
in viſu videt forma choruſcantē āgelica
ſuū regi reuelans nomē: in medio caſtro
rū ſtās eadē caſtra veſte ſua fulgida pro-
tegebat dicens. Cōfortare & age viriliter
ecce ego tecum ſum: hac ſequēti nocte de
caſtris ad bellum procede: quia hac vice
michi dn̄s donauit: vt hoſtes in fugā ver
tantur tui rege catlone in manꝰ tuas tra
dito: & poſt bellum victor feliciter regna-
turus reuerteris. Confortatus igitur oſ
waldus que viderat ſuis pandit: totuſqꝫ
populus eius poſt victoriā fidem xp̄i ſe
ſuſcepturū promiſit. Rege vero catlone
occiſo & optenta victoria hanc viſionē fil-
beo abbati cū magna humilitate ſāctus
oſwaldus quibuſdam ſanctis viris pre-
ſentibus enarrauit. Sanctus columba
ab adoleſcentia ſua prophecie ſpū claru-
it: ventura predicere p̄ſentibus abſentia
nūciare: longe acta preuidere conſueuit
Totū mundū veluti vno ſolis radio col
lectū ſinu mentis mirabiliter laxata ſpe
culabatur. Abbate cenobij ſācti cerani
cū fratribꝰ obuiam ſctō columbe feſtinā
te: puer quidam valde deſpectus vultu &
habitu & ſenioribus diſplicēs occulte ac-
cedens: vt vel fimbriā viri dei ipſo neſci
ente tāgeret. Quō diuinitus ſctūs intelli
gens: manū poſt ſe extendēs ceruicē pue
ri tenuit: & an̄ faciē ſuā eū ſtatuit: dicēs.
O fili api os tuū & porrige linguā. Quā
benedicēs: ita intulit. Hic puer q̄uis no-
bis vilis habeatur bonis tamē moribus
animeqꝫ virtutibus paulatim accreſſet:
et ſapientia et prudētia preditus per om
nes ſcotie eccl'ias valde famoſus erit. Et
factum eſt ita. Cum eſſet in iona inſula
conuocatis frībus & flexis genibus dixit.
Nunc intente pro hoc populo & rege aida
no oremus: hac enim hora ineunt bellū.
Et poſt modicum ſurgens et in celum re
ſpiciens ait. Nunc barbaris in fugā ver-
ſis aidano q̄uis infelix: tamen victoria
conceſſa eſt ei. Sed & de numero exerci-
tus aidani trecētos et tres iterfectos vir
beatus dixit. Quadam nocte cōuocatis
ad eccl'iam frībus dixit. Nūc dn̄m inten
te depcemur: nā in hac hora aliqđ inau-
ditū in mundo peccatū perpetratum eſt:
ꝑ quo valde timēda eſt iudicialis dei vin
dicta Cū enim poſtea homo ille miſer qui
facinus cōmiſerat ad ſanctū veniret co-
lūbam: dixit vir dei. Hic homo fratricidi-
um in modū cayn ꝑpetrauit: & cū ſua ma
tre mechatus eſt. Tunc vir ille flexis ge-
nibus omnē penitētiam iuxta ſancti pre-
ceptū ſe impleturū promiſit. Cui ſctūs.
Si duodecim annis inter britones cum
fletu et lachrimis penitētiam egeris: nec
ad ſcotiam vſqꝫ ad mortem reuerſus fue
ris forſan deus peccato tuo ignoſſet. Et
cōuerſus ad frēs ait. Hic homo filius eſt
perditionis q̄ quā ꝓmiſit penitentiā nō
explebit: ſed mox ad ſcotiā reuerſus ab
inimicis ꝑcuſſus peribit. Factūqꝫ eſt ita
Nam ad hiberniam regreſſus ille miſer
in manus inimicorū incidēs trucidatur.
Cū vice quadā facies viri dei tāto ſplē-
dore & rubore eēt ꝑfuſa vt a quoqꝫ videri
nō poſſet quibuſdā frībus dixit. Sulphu
ria de celo inquit flamma ſup romani iu
ris ciuitatē intra italie ſitā terminos hac
hora effuſa eſt: triaqꝫ fere milia virorū
exceptis mulieribus et puulis perierūt.
Et ita poſtea compertum eſt. Preſbiter
quidam nomine findcanus quēdam no-
bilem aidum nomine in britanniam ſe-
cum adduxit: fuerat enī ille aidus valde
ſanguinarius et multorū hominum tru-
cidator: qui accito epiſcopo apud predi-
ctū findcanū preſbiter ordinatꝰ eſt. Epiſ-
copus tamen non eſt auſus ſuper caput
eius manū imponere: niſi prius idē find-
canus ſuam capiti eius pro confirmati-
one imponeret dexteram. Quod egreſce-
rens columba: dixit. Illa manꝰ quā find

canus contra ius eccleſiaſticū ſupꝑ caput
filij perditiōis impoſuit mox computreſ-
cet ⁊ illicite oꝛdinatus ſicut canis ad vo-
mitū reuerſus et hominū trucidatoꝛ ef-
fectus ⁊ in fine iugulatꝰ in aquā cadens
ſubmergetur. Et ita factuꝫ eſt. Uox enī
ſācti colūbe in eccleſia cū fratribus decā
tantis aliqñ ꝑ quatuoꝛ ſtadia aliqñ per
octo incōparabili eleuata modo audieba
tur: nec in auribus eoꝝ qui cū ipō ſtabāt
vox eius modū humane vocis excedebat
ſed qui vltra mille paſſus ſtabant quos
cauebat verſiculos per ſingulas ſillabas
diſtinguebant. Cū veſperas cū fribus
celebꝛaret: quidā magi accedētes in quā
tum poterāt impediebāt eū. Quo cōꝑto
ita vox viri dei in aere inſtar tonitrui ele
uata eſt: vt populus intollerabili pauoꝛe
perterritus ſtaret. Cum quemdā diuitē
de malis ſuis coꝛripet ⁊ ille paruipendēs
ſctm̄ ſubſānaret: vir dei ait. Jnimici tui
periment te in cubiculo tuo cū meretrice
cubantē: ⁊ demones ad loca penarū rapi
ent animā tuā. Et ita factum eſt. Iuue-
nis adhuc diſcens cum vinum in miſſa
deficeret: aſſumptaꝫ aquā benedixit ⁊ in
vinum optimum cōuertit. Poma cuiuſ-
dam arboꝛis amara benedictione ſua in
miram dulcedinē ſubito verſa ſunt. Di-
uerſoꝛū quoqꝫ languoꝛes infirmoꝝ inuo
cato chꝛiſti nomine ſanauit. Nā aut ma-
nus ꝓtentione aut aqua ab eo benedicta
egroti plures aſperſi aut fimbꝛie eiꝰ ta-
ctu aut pane benedicto et limphis intīcto
accepto plenam credentes ſalutem recu-
perarūt. Libꝛi de manu ſctī colūbe ſcri
pti in aquis ſepe ſubmerſi: dei ꝟtute ope
rante coꝛrūpi nec ledi vllatenꝰ potuerūt
Deficiente aqua ad baptizandū quēdā
puerum: facta oꝛatione rupeꝫ percuſſit:
et aqua habundanter ebullire cepit. In
pꝛouintia pictoꝛum de quodam fonte au
diuit quem plebs gētilis quaſi deum ve-
nerabatur. Nā de eodē fonte bibētes aut
manus vel pedes lauātes: demoīaca deo
ꝑmittente arte ꝑcuſſi: aut lepꝛoſi: aut luſ-
ci: aut debiles: aut alijs infirmitatibꝰ de-
tenti erant. Ob hoc ſeducti gentiles diui
num honoꝛē fonti deferebāt. Ad quē vir
dei accedens cū inuocatione noīs chꝛiſti
fontem ſignās manus et pedes lauit: et
cū ſocijs de aqua bibit. Ab illo die demo-
nū īfeſtatio a loco illo diſceſſit ⁊ īfirmi mlꝉ
ti per eundem fontē ſanati ſunt. In ma-
gna maris tēpeſtate nauigans vir ſctūs
eadē hoꝛa qua in pꝛoꝛa ſtans extenſis ad
celum manibus deum exoꝛaret: dicto citi
us tempeſtas ſedatur ⁊ trāquillitas red
ditur. Maleficus quidā coꝛam viro dei
de boue maſculo arte diabolica lac expꝛeſ-
ſit: ad pꝛeſentiam tñ viri ſancti lac illud
allatum in naturā pꝛopꝛium ſanguinis
mutatur. Perſecutoꝛes eccleſiarū vir
dei excōmunicauit: quoꝛū quidam inſtin
ctu diaboli cū haſta irruēs ſanctū interfi
cere conabatur. Quod pꝛecauens vnus
ex fratribus et moꝛi pꝛo ſancto paratus
eiuſqꝫ cuculla indutus interceſſit. Et ec-
ce beati viri veſtes quaſi quedam impe-
netrabilis loꝛica foꝛti impulſione acutiſ-
ſime haſte tranſfigi non potuit ſed illeſa
ꝑmāſit: ⁊ qui ea indutus erat incolumis
illa veſte pꝛotectus eſt. Jnfra annū ſcele
ratus ille haſta tranſfixus interijt. Cū
ad huc iuuenis ī ſcotia cōuerſaretur: ſce-
leratus quidā fugientē puellā perſeque-
batur. Que cū magiſtrū beati colūbe in
campo legentem vidiſſet: ad eū ꝙto tius
fugit: ſupueniens tñ ꝑſecutoꝛ puellā lā-
cea iugulauit. Et ait colūba magr̄o ſuo.
Eadē hoꝛa qua interfecte ab eo puelle aīa
ad celos aſcendit: aīa ipſius interfectoꝛis
ad inferos deſcendet. Et dicto citius cū
verbo ſicut ananias coꝛaꝫ petro: ſic ⁊ ille
iugulatoꝛ coꝛam oculis ſctī iuuenis coꝛru
ens moꝛtuus in terram cecidit. In pꝛo-
uincia pictoꝛum quēdam plebeum cum
ſua familia in fide inſtruens baptizauit:

ꝓ cui⁹ filio mortuo genibus flexis deū
exorauit: ⁊ ſurgens ad mortuū dixit. In
noīe dñi iheſu chriſti ſurge ⁊ ſta ſuper pe
des tuos. Et redeūte aīa ad corpus tenuit
vir dei manū eius ⁊ reddidit eū patri ſuo
Magus quidam dixit ad columbā. Di
cito michi colūba quo tempore ꝓponis
nauigare. Tertia inquit ille die deo volē
te ꝓpono nauigare. Non poteris ait ma
gus: nam ego ventum tibi contrariū fa
cere: caliginemq̧ vmbroſam ſuperinduce
re poſſum. Omnipotentia dei dixit ſctūs
omniū dominator: in cuius noīe omnes
nr̄i motus ipſo gubernāte regūtur. Ter
tia vero die magi gaudere ceperunt: ma
gnam videntes ſuꝑ inductā caliginē ⁊ cō
trarium cū tempeſtate flatū. Colūba tn̄
inuocato dei nomine nauē intrans: velū
contra ventū erigi iuſſit: ⁊ contra flatus
aduerſos mira nauis velocitate cucurrit
vētiq̧ cōtrarij ad votū reuertūtur. Fa
cta autē ſiccitate magna fr̄es ſcti colūbe
inito cōſilio: nuꝑ aratū ⁊ ſeminatū cam
pum cū viri dei cādida tunica ⁊ libris ab
eo ſcriptis circuierūt libros ei⁹ aꝑuerūt
⁊ legerūt in colliculo angelorū: vbi aliqn̄
celeſtis patrie ciues ad cōſolationē beati
colūbe deſcendere ſolebāt. Et ecce eadem
die pluuia magna de celo deſcēdit: ⁊ ſici
ens prius terra tempore ſuo dedit fructū
ſuū. Tribus eni vicibus inuocato ſcti
colūbe noīe fr̄ib⁹ mare trāſituris ventus
cōtrarij ad votū ꝓſperū ſunt conuerſi.
Preſbiter qdā nutritor ſcti colūbe poſt
miſſam ad hoſpitiū diuertens totā inue
nit domū ſuā clara luce irradiatā. Globū
qppe igneū ſuꝑ pueri dormientis faciem
ſtantē vidit. Quo viſo ſtatī intremuit et
ꝓſtrato ī terrā vultu ſp̄s ſcti gratiā ſuꝑ
alūpnū ſuū celit⁹ effuſā intellexit. Cū a
quadā ſynodo iniuſte colūba excōmunica
retur: ad eandē congregationē venit: quē
cū emin⁹ appropinquātē ſctūs vidiſſet
brēdanus: ei aſſurgens inclinata facie eū
venerat⁹ oſculatur. Quē cū aliqui ſeni
ores redarguerēt ꝙ excomunicato reue
rētiā talē exhiberet: ſi vos ait videretis
ea que michi dominus de iſto ſuo quē de
honeratis electo manifeſtare dignat⁹ eſt
nūꝙ excōmunicaſſetis quē de⁹ veſtrā ſen
tētiā nō approbādo magis ac magis ma
gnificat. Igneā ⁊ valde luminoſam co
lūpnam eum precedentē vidi et angelos
ſctōs comites itineris ei⁹. Hūc itaq̧ ſper
nere non audeo quē populorꝫ ducē ad vi
tam eternā preordinatū video. His audi
tis: ſctm̄ colūbā omnes venerari ceperūt
Morante ſctō columba in himba inſula
quadā nocte angelū dei ad ſe miſſum vi
dit in ſompnis qui in manu vitreū ordi
nationis regū habebat librū. Quē cū co
lūba de manu angeli accepiſſet: ab eo iuſ
ſus legere cepit. Qui cū ſecundū quod in
libro erat aidanū regem ordinare recuſa
ret quia magis aliū fratrē diligeret ſubi
to angelus extendēs manū: ſctm̄ ꝑcuſſit
flagello cuius liuoris ſignū in eius late
re omnib⁹ dieb⁹ vite ſue ꝑmanſit dicēs.
Pro certo ſcias qa ad te a deo miſſus ſuꝫ
vt iuxta verba que legiſti in regem ordi
nes aidanū. Quod ſi iterū obtēperare vo
lueris: iterato te ꝑcutiet. Aidanū igitur
ad ionā inſulā venientem in regem ſicut
iuſſus erat ordinauit. In inſula iona re
motiorē ab hominibus locū aptū ad ora
tionē queſiuit ibidemq̧ cū orare cepiſſet
ſubito videt cōtra ſe tetraꝫ ⁊ nigerrimā
demonum cū ferreis verubus aciem in
ſtaurare. Qui ſicut ei ꝑ ſpiritū reuelatū
erat: monaſteriū ei⁹ inuadere et multos
fratrū iugulare volebāt. Sctūs eni con
tra eos virtute orōnis fortiter dimicans:
innumerabiles tn̄ vn⁹ vincere non pote
rat nec de inſula repellere valebat donec
angeli dei in adiutoriū ei⁹ venirēt: quorꝫ
timore demones ꝑturbati a loco illo fu
gere ſine mora coacti ſūt. Demones eni
ad aliam inſulam accedentes fratrum

monaſteria inuadunt: ⁊ peſtilentes mor-
bos inferẽtes nõnullos occidũt. Quidã
faber ferrarius noĩe colũb⁹ elemoſinaꝝ
operibus ſatis intentus ⁊ ceteris iuſticie
actibus plen⁹: cũ in extremis langueret:
ſctũs colũba frĩb⁹ ait. Colũbus nõ incaſ
ſum laborauit qui de opib⁹ manuũ ſuaꝝ
p̃mia felix cõparauit eterna. Ecce enĩ nũc
anima eius ad celi gaudia ab angeloꝝ
caterua exaltari meruit. Uir dei oculos
ad celũ dirigẽs aſtantibus ait. Felix mu
lier ⁊ deo placẽs cuius animã in paradi-
ſum ab angelis deferri vidi. Eadẽ vero
die anno reuoluto colũba cuidã frĩ dixit.
Ecce mulier de qua te preſente preterito
dixerã anno: nũc mariti ſui in aere obui-
at anime ⁊ cũ angelis cõtra aduerſarias
pro ea belli gerat poteſtates. Quoꝝ ad-
iutorio eiuſdem hominis iuſticia ſuffra-
gante a poteſtate demonũ erepta ad eter
ne felicitatis locũ aĩa ipſius eſt ꝑducta.
Uidit iteꝝ ſubito celũ aptũ ⁊ innumera
biliũ choros angeloꝝ ſctĩ brendani aĩam
ſuſcipientiũ: quoꝝ luminoſa ⁊ incõpa-
rabili claritate totus eadẽ hora illuſtra-
tus eſt mũdus. Dixit iterũ colũba fra-
tribus. Me hodie inq̃t licet indignus ob
venerationẽ aĩe ſctĩ colũbani epĩ laginen
ſis celebrare oportet: q̃ hac in nocte inter
ſctõs angloꝝ choros eleuata vltra ſidera
celoꝝ ſpatia ad paradiſũ aſcendit. Uir
dei collectis in vnũ fratribus dixit. Nũc
inquit ad orõnẽ cõfugiẽtes monachis ab
batis cõgelli auxiliemur: hac in hora in
ſtagno ſubmerſis. Ecce enĩ hoc momẽto
in aere cõtra malignos ſp̃s bella mouẽt:
animã cuiuſdam hominis cũ eis dimer-
ſi eripere ſatagunt omĩ niſu. Poſt lachri
moſam ⁊ prolixã orationẽ ſctũs exurgẽs
hilari vultu xp̃o ait gratias agite: nunc
enĩ ſcti angeli ſctis obuiantes animabus
⁊ ipſũ hominẽ ereptũ ab infeſtatione de-
monũ: quaſi victores liberarunt bellato
res. Alio tempore vir ſctũs dixit frĩbus
Properemus inquit ſanctis obuiam an
gelis qui ad perferendã cuiuſdã gentilis
animã nos illuc vſq; ꝑuenĩetes expectãt
vt ipſum naturale bonũ ꝑ totã vitã vſq;
ad extremã ſenectutẽ cõſeruantem pri-
uſq̃ moriatur baptizemus. Et in quãtũ
potuit feſtinans venit ad locũ vbi ſenex
noĩe emchat⁹ audiẽs ab illo verbum dei
et credẽs baptizatur: ⁊ continuo letus et
ſecurus cũ angelis obuiantibus ad dñm
migrauit. Sed et filius ei⁹ cũ tota fami-
lia baptizatus fidẽ chriſti ſuſcepit. Uir
ſctũs in tugurio ſuo dũ ſcribens ſederet:
ſubito eius immutatur facies ⁊ hanc pu
ro de pectore promit vocẽ dicens. Auxili-
are auxiliare. Et vocatis fratribus dixit.
Angelus dñi q̃ nunc inter nos ſtabat: iuſ
ſus eſt a dño vt vni ex fratribus de ſum-
mo culmine dom⁹ lapſo cito ſubueniret
que in roboreti monaſterio fabricat. Et
ſubdit. Ualde admirabilis et pene indici
bilis eſt angelici volatus pernicitas ful-
guris vt eſtimo celeritati parilis. Nam
ille celicola qui hinc a nobis nũc illo viro
labi incipiẽte auolauit quaſi in ictu ocu-
li priuſq̃ terram tãgeret ſubueniens eũ
ſubleuauit. Nec vllam fracturam aut le
ſurã ille qui cecidit ſentire potuit. Quã
ſtupenda ac velociſſima et oportuna ſub
uentio que dicto citius tãtis maris ⁊ ter
re interiacẽtibus ſpacijs tam celerrime
valuit conſummari. Roboreti autem mo
naſteriũ quod lingua ſcotorum armach
hoc eſt campus roborũ id eſt quercuum
in hibernia eſt. Columba vero in britan-
nia tunc extitit. Quodam die vir ſctũs
in montis faſtigio manibus oculiſq; in
celũ erectis orare cepit: et ecce ſubito res
miranda apparuit: quam quidam ſecre-
tius explorans nõ ſine permiſſu dei ocu-
lis corporalibus videre promeruit. San
cti enim angli celeſtis patrie ciues mira
peruolantes ꝑnicitate ſctm̃ virũ orãtem
albatis veſtib⁹ induti circũſteterũt ⁊ poſt

aliquã cũ beato viro moram illa celeſtis caterua quaſi ſe exploratam ſentiens ad ſumma celorum quã totius reditũ maturauit. Columba ad monaſterium rediẽs ne cuiꝙ qđ viderat reuelaret ipſo viuente cũ grandi cõminatione fratri illi interdixit. Sancto columba ſacris miſterijs inſiſtẽte quẽdam igneũ globum ⁊ valde luminoſũ de vertice ſcti ante altare ſtantis et ſacrã oblationem conſecrantis tam diu ardentem ad inſtar columpne ſurſũ aſcendentem quidã vidit: donec ſacra ſolennia miſſe conſũmata eſſent. Alio tẽpore cum ſctũs in himba eſſet inſula: grã ſpiritus ſcti ſuper eũ abunde effuſa per triduum manſit: ita vt per tres dies ⁊ noctes intra obſeratam et repletam celeſti claritate domũ manens nullum ad ſe accedere permitteret neqꝫ manducãs neqꝫ bibens. De qua domo immẽſe claritatis radij per rimulas valuarum ⁊ clauium foramina erumpentes nocte videri poterant. Carmina quedã ſpiritualia et ante inaudita decãtauit: ⁊ multa occulta vt poſtea retulit ab exordio mundi et archana videbat: ſcripturarum obſcura ſacrarũ ⁊ difficilia plane et luce clarius apta cordis oculis patebit. Factum eſt autem in ioua inſula vt facies ſancti colũbe ſubita et mirifica hilaritate effloreret: oculoſqꝫ ad celum eleuãs incõparabili repletus gaudio letificabatur. Et poſt modicum interuallum illa delectabilis et ſuauis leticia in magnã meſtitiam cõuerſa eſt. Duobus autẽ fratribus cauſam tante leticie vix extorquentibus ait. Uſqꝫ in preſentem inquit diem peregrinationis mee in britannia ter deni completi ſunt anni: interea multis antea dieb⁹ a domino meo deuote poſtulaui vt in fine huius preſentis triceſimi anni de meo incolatu me abſolueret: et ad celeſtẽ patriam euocaret. Hec vtiqꝫ fuit cauſa leticie mee. Angelos enim ſãctos de excelſo throno vidi miſſos ad meam animam obuios de carne educendam: ſed ecce nũc ſubito retardati vltra noſtre inſule fretum ſtantes in rupe volentes ad me de corpore euocandum appropiare ſed propius accedere non permittuntur: mox excelſa celorum repetentes. Dominus vero quod michi totis viribus roganti donauit vt in hac die ad ipſum de mũdo tranſirẽ: multarum magis eccleſiarum pro me orationes exaudiens: dicto citius intimauit. Quibus exorantibus eccleſiis ſic a dño donatũ eſt vt ꝗuis contra meã voluntatẽ quatuor ab hac die michi in carne manenti ſuper addantur anni. Hec michi talis meſta eſt retardatio ⁊ hodierne triſtitie non imerito cauſa fuit. Cõpletis enim quatuor annis ſubita emigratione nulla precedente corporis moleſtia cum ſãctis angelis ad dñm letus emigrauit. Appropinquãte exitus ſui hora circa mediã noctem ſurgẽs ad eccliam pgit ⁊ iuxta altare flexis in oratione genibus pcũbit. Diormicius vero miniſter ei⁹ tardius pſecutus totã intrinſecus eccleſiam angelica luce circa ſanctũ repleri videt. Illo appropiquãte: lux eadẽ otius receſſit ⁊ allatis lucernis ſctm̃ ante altare recubante fratres inuenerunt: ⁊ ipſis preſentibus continuo ſpiritũ exalauit. Eadẽ hora monach⁹ qdã in hibnia ionã inſulã quã nũꝙ corpe viderat anglorũ claritate in ſpũ irradiatã vidit totaqꝫ aeris ſpacia anglorũ luce illuſtrata et ſuauia cantica audiuit horã egreſſiõis aĩe ſcti colũbe int anglos ad celos aſcẽdẽtis. Quidã ali⁹ frater capture piſciũ opã dans ſubito totũ aeris ſpaciũ claritate ineffabili illuſtratũ vidit. Et ecce quaſi qdã pgrãdis ignea appuit colũpna q̃ in illa media nocte ſurſũ accẽdens ſicut meridian⁹ ſolita mũdum totũ illuſtrare videbat. Obijt autẽ venerabilis abbas colũba i inſula iona qnto id⁹ Junij ⁊ i monaſterio frm cũ honore ſepelit.

Eſt aũt ſciendũ ꝙ hibernia proprie ſco-
torum eſt patria: antiquitꝰ igitur ſcotia
pro hibernia ſepiꝰ ſcribi ſolet: ſicut hic in
vita ſctī colũbe diligēter intuētibꝰ appa-
ret: ⁊ etiã venerabilis beda de geſtis an-
gloꝝ multis in locis hiberniã exprimere
volēs ſcotiã ſcripſit. ¶ De ſctõ Colũba-
no abbate ⁊ cõfeſſore.

Beatus colũbanꝰ in hĩbnia in-
ſula in occeano ſita quã ſco-
toꝝ gēs inhabitat ortus eſt.
Hibernia enĩ antiquitus ſco
tia dicta eſt de qua gens ſcotorũ albaniã
britãnie maiori ꝓximã que ab euētu mõ
ſcotia dicitur inhabitans originē duxit ⁊
ꝓgreſſũ habuit. Cũ aũt genitrix colũba
ni eſſet grauida: ſubito ꝑ intempeſtã no-
ctē ſopore depreſſa vidit de ſinu ſuo ruti
lantem ſolem et nimio fulgore micãtem
procedere et mundo magnũ lumen pre-
bere. Quã viſionē cũ cuidã ſctõ enarraſ
ſet: reſponſuꝫ accepit ſe egregie indolis
vtero tenere viꝝ qui ⁊ ſue ſaluti vtilia et
primoꝝ vtilitati ꝓuideret optuna. Na-
to itaqꝫ puero ⁊ litteris commendato cũ
multis floreret virtutibus cepit cõtra cũ
antiquus hoſtis letifera tela laxare et pu
ellarũ in eũ amores ſuſcitare. Sed cũ tã-
tis telis vndiqꝫ ſe vrgeri conſpiceret: per
egre proficiſſi quo deo placeret diſpoſuit
ne fruſtrato labore quē in ſciētijs varijs
deſudauerat in ſeculi illecebris occupa-
ret. Uenit igitur ad cellã cuiuſdã religio
ſe femine ⁊ ꝓpoſitũ ſuũ ſtudioſe reſerare
curauit. Cui illa. Tu adoleſcētie flãmis
exeſtuans dũ natale ſolũ incolis ad fragi
les voces velis nolis fragilitate attrahē
te aures accomodans inſitare te femine
os ſexus libere credes. Non reminiſce-
ris ſuaſu eue adam delapſũ: ſampſonem
a dalida ſeductũ dauid a priſtina iuſticia
pulchritudine berſabee corruptũ: ſapien
tiſſimũ ſalomonē mulieꝝ amore deceptũ
Perge o iuuenis ꝑge ⁊ vade ruinã ꝑ quã
multos comperis corruiſſe. Declina viã
que inferi ducit ad valuas. Huiuſmodi
ergo dictis ſtimulatus ſodalibꝰ et matri
valedixit ⁊ obſtantē matrē i limite hoſtij
poſtulat vt ſe ire ſinat dicēs. Nõne audi-
ſti mater inq̃t quia q̃ amat patrē aut ma
trē pluſꝙ me: nõ eſt me dignus. Illa ve-
ro eiulans et pauimento proſtrata illum
abire ſe promiſſurã denegat. Ille limitē
matremqꝫ tranſiliens poſcit vt letetur il
lum nunꝙ deinceps in hac vita viſura.
Et veniens ad quendam religioſum no-
mine ſenilem in ſanctarum ſcripturarũ
ſciētia ab eo informat. In monaſterio be
nechor ſub abbate cõgello monachus ef-
fectꝰ i omĩ ſãctitate multis annis vixit.
Uiceſimo enĩ etatis ſue anno electis du
odecĩ frĩbꝰ ad littꝰ maris acceſſit ⁊ naui
gio tranſuectus ad galliam ꝓſpere pue-
nit. Ubiqꝫ vero verbũ dei ſeminãs: ſi q̃s
fratrũ propriũ aliquid vſurpare temptaſ
ſet: a ceteroꝝ conſortio ſegregatus: peni
tētie vltionem paſſus eſt: nullus aſperũ
ſermonem proferre audebat: ita vt in hu
mana conuerſatione ãgelicam ducerent
vitam. Tanta namqꝫ in beato viro gra-
tia refulſit vt vbicumqꝫ moraretur: om-
nium animos ad religionis cultum incli
naret. Uenit autem ad ſigibertum regē
auſtraſiorum et burgundionum et hono
rifice ab eo ſuſceptus heremum nomine
voſagum ab eo petijt qua liberaliter con
ceſſa: monaſterium ibidem conſtruxit.
Unum enim e fratribus cum ſubito vis
febrium flagellaret ⁊ nulla alimētorum
ſolatia preter corticum et herbarum pa-
bula haberent facto ieiunio ab omnibus
triduano ⁊ orationibus ex inſperato con
ſpiciunt virũ quēdã panibus ⁊ pulmēto
equos oneratos habentē ante fores aſta-
re. Oblatis autem viro dei que attulerat
illum pro coniuge ſua dominum depre-
cari ſuppliciter rogat quã per annũ tan-
tus ignis febriũ vexabat vt morti appro

pinquare videretur. Cūq; ille cum ſuis orationē compleſſet: mulier illa perfecte ſanitati reddita grās deo agebat. Nec multo poſt nouē trāſierant anni quo vir domini cum ſuis nō alias dapes caperet ꝙ arborum cortices et herbas. Monitus eſt ergo abbas quidā diuinitus vt famulo dei columbano in heremo conſiſtenti neceſſaria cōfeſtī deferret. Jubet abbas celerarium omīa que parare poſſet bono columbano baiulare. Oneratis ergo vehiculis cum ad heremum veniſſet hoc in corde monachus dixit: vt ſi iter quod ceperat dei eſſet imperiū p̄miſſis equis imperantis potentia viam aperiret. Nec mora iter ignotum equi arripiētes: vſq; ad fores viri dei peruenerunt. Receptis autem muneribus vir dei gratias deo retulit et monachus rediens rem geſtā fratribus enarrauit. Cepit exinde frequentia populi ſanitatis recuperande gratia ad eum concurrere: quorū vota diuino fult⁹ auxilio adimpleuit. Vir dei ſolus per deſerta gradiens vidit duodecim lupos ſibi appropinquare & dextera leuaq; medium ſe aſtare. Cumq; ille conſtans nil timeret: eo relicto heremi ſecreta latibula petebant. Rurſum heremi vaſta penetrans: vrſum rupe quadā repertū abſq; reditu abire iuſſit. Jn qua rupe ſoli orationi vacans incredibili abſtinētia corpus ſuum macerauit: agreſtium herbarum exigua menſura vel pomis heremi veſcebatur aquamq; ad ſedandam ſitis ariditatem de rupe vſq; hodie fluentem manare ſuis precibus effecit: monaſterium luxonium & aliud nomine fontanas cōſtruxit: et fratrū cateruā magnā in illis adunauit. Audito autem ꝙ in luxonio cenobio fratres variis morbis afflicti eſſent: nec plures ſani remanſiſſent ꝙ qui egrotis miniſtrare poſſent. Jlluc ergo veniens imperat vt omnes ſurgāt atq; meſſem in area virga cedant. Qui ſtatim nullo doloris veſtigio remanente ſurgētes: iuſſa patris implere curabāt. Jrruebāt meſſis tempore vētorum turbines cum vehementia ymbriū: nec omnino nubila celi terris dare pluuiam quieſcebant. Et cum fratres iuſſu viri dei inter diffuſionem ymbrium ipſo in medio eorum labori inſiſtente ſegetem falce ſecarent: ymber a ſegete fugiens per reliquas patrie plagas ſe vndiq; diffundebat nec quouſq; meſſis tota colligeretur ſola pluuiarum gutta ſuper terram columbani ſtillare videbatur. Quidā dux nobilis nomīe waldelenus liberis carēs cum vxore ſua flauia venit ad viruꝫ dei dicens ſe multis opibus abundare: ſed cui hereditatem poſt obitum relinqueret non habere. Cui vir ſanctus ait. Si inquit voti veſtri eſt vt largitoris donum eius nomini conſecretis: michiq; ex lauacro ſuſcipiendum tradatis: pro vobis ego clemētiam domini implorabo: vt nō ſolum eum quē domino volueritis habeatis verum etiam quantos volueritis liberos ſuſcipiatis. Quo promiſſo: mulier cōcepit: filium peperit: et ad virum dei illū deſtinauit. Quo baptizato donatum nomen impoſuit & matri ad nutriendū remiſit. Hic poſtea in eodem cenobio monachus factus et ſapiētia & virtutibus imbutus: veſontionis ep̄s factus eſt et monaſteriū noīe palacium conſtruēs monachos itroduxit. Alterum filiū & filias duas dux idem poſtea genuit: poſt cui⁹ obitū vxor ſua monaſterium puellarū in vrbe veſontiōe fūdauit & poſſeſſionib⁹ variis dilatauit. Cū vir dei cirotechas quas ad opis laborē habere ſolebat añ fores refectorij depoſuiſſet: coruus aduolās vnā ex eis roſtro ferens abſtulit. Querētibus inter ſe frīb⁹ q̄s illam abſtuliſſet: colūbanus ait ꝙ null⁹ ali⁹ hoc p̄ſūpſit niſi auis q̄ ab archa noe dimiſſa nō rediit Addidit ꝙ nullo mō ſe pullos ſuos aliturā ſi ra-

pax furtū celeri volatu non deferret. Cō-
feſtim coꝛuus aduolās furtum roſtro re-
poꝛtat: et ferocitatis oblitus vltiōem ex-
pectat quem vir ſanctus abire imperat.
Cū miniſter refectoꝛij tracto ſerraculo
in vas quoddā latū liquoꝛē currere face
ret: beati columbani imperio vnus e fra-
tribus vocauit illum. At ille obedientia
feruēs: meatū reſerare oblitus cucurrit
ad patrem: ſerraculum quod duciculum
vocant manu deferens. Poſtq̄ aūt quod
voluit vir dei ſibi reſeraſſet: ad cellariū
feſtinus redijt: nichil in doleo reppit: ſed
intuitus vas illud latū ſuppoſitum cer-
uiſiam ſupꝛa creuiſſe nec miniman ſtillā
foꝛis cecidiſſe vidit. Et crederes vas ge-
minatum eſſe ac qualis et quanta rotun
ditas infra vas erat: tantum in altum ex
creuiſſe clarum fuit. Cuidam fratri ſub
exiguitate frumēti in hoꝛreis contenti et
vnde tāta fratrum multitudo aleretur
conquerenti: columbanus reſpondit. Si
recte cōditoꝛi ſuo plebes deſeruirēt: nūq̄
per euum fame illas perire deus patere-
tur. Perfacile enim hoꝛreum replere po-
teſt qui de quinq̄ panibus quinq̄ milia
hominū ſatiare dignat⁹ eſt. Mane facto
optimo frumēto totū hoꝛreum repletū
inuenitur. Apud fontanas ſexaginta
fratres ſarculo terram excolentes et fu-
turo ſemini arua parantes inueniēs vir
dei cū tm̄ duos panes et paululum ceru
ſie pꝛo refectione illos habere didiciſſet:
intuens in celum ait. Chꝛiſte iheſu vnica
ſpes oꝛbis tu hos panes ⁊ hūc potū mul-
tiplica: qui de quinq̄ panibus quinq̄ mi
lia in heremo ſaciaſti. Factūq̄ eſt vt om-
nibus ſaciatis dupla panis poꝛtio i frag-
mentis duplaq̄ menſura potus a fratri-
bus collecta eſt. Erat enim in monaſte-
rio luxonio frater quidam nomine colum
banus ex genere beati columbani cui be
ſtie et volucres venientes ſe manu blan-
dientes attrectari ſinebant: eiq̄ gauden
tes et ludentes ſicut catuli ſolent domi-
nis exultabant. Hic febꝛe coꝛreptus vali-
da vidit iuuenē pulcherrimū veniētem
ad ſe ⁊ dicentem. Non te modo a coꝛpoꝛe
ducere poſſum quia oꝛatiōibus ⁊ lachꝛy-
mis patris tui colūbani impedit⁹ exiſto.
Et accercito colūbano cū lachꝛymis ait.
Cur me inquit tuis oꝛationibus in hac
erumpnoſa vita detines? Nā adſunt qui
me ducere volunt ſi tuis fletibus ⁊ pꝛeci
bus impediti non ſint. Solue retentiōis
obſtacula vt michi iam pateant celeſtia
regna. Tūc conuocatis frībus ⁊ ſumpto
viatico: migrauit ad dn̄m. Hic enim tāte
māſuetudinis fuit vt feruſcula quā ſqui
rium vocant ſepe de arboꝛū culminibus
accercita manuq̄ percepta ſuoq̄ collo in
poſita in ſinum ingrediens et egrediens
ſepe videbatur. Theodericus rex ad vi
rum dei ſepe venire ⁊ oꝛationū ſuaꝝ ſuf
fragia om̄i cum humilitate depoſcere ſo-
lebat. Sigibertus etenī pꝛedict⁹ hilpici
germani ſui dolo quem ſigibertus vſq̄
ad interuitionem perſequebatur interfe
ctus eſt. Perempto itaq̄ ſigiberto: chil-
debertus filius eius regni ſceptra ſuſce-
pit annuente mr̄e bꝛunchilde. Quo moꝛ-
tuo: regnauerunt duo filii ſui theodeber-
tus et theoderic⁹ cum auia bꝛunchilde.
Regno burgundionum theodericus poti
tus eſt: regnum auſtraſioꝛum theodeber
tus ſuſcepit regendum. Theodericus ve
ro quia intra terminos regni ſui beatū
habuit columbanū gauiſus eſt. Ad quē
cum veniret: cepit vir dei eum increpare
cur cōcubinarum adulterijs miſceretur
⁊ nō potius legitimo frueretur coniugio
vt regalis pꝛoles non ex lupanari ſed ex
regina pꝛodire poſſit. Cūq̄ rex ſibi obtē-
perare omnibus et illicitis ſe renūciare
reſponderet bꝛunchildem auiā ſuā adijt
eamq̄ contra virū dei ſtimulatā excitat
quia viro dei theodericum obedire time-
bat. Verebatur enim ne ſi abiectis con-

cubinis reginã aule pꝛeficeret: dignita-
tis atqꝫ honoꝛis ſui modum amputaret
Uenit aũt vir dei die quadã ad bꝛũchil-
dem: que eũ videns: filios theoderici ex
concubina genitos ad eũ ꝑduxit. Quos
cum vidiſſet: ſciſcitatur quid ſibi vellent
Cui illa ait. Regis ſũt filij tu eos tua be-
nedictiõe coꝛroboꝛa. Nequaꝗ̄ inquit ille
iſtos regia ſceptra ſuſcepturos ſcias: qꝛ
de lupanaribus pꝛoceſſerunt. Tunc illa
furens: paruulos abire iubet. Egrediẽs
aũt vir dei dũ limitẽ trãſiret: fragoꝛ exoꝛ
tꝰ totã domũ quatiẽs oĩbꝰ terroꝛẽ icuſſit:
miſere tñ femĩe furoꝛẽ compeſcere nõ po-
tuit. Per nũcios itaqꝫ ĩpat vt nulli mo
nachoꝝ extra mõaſterij termĩos iter pã
dat neqꝫ receptacula monachis eius vel
quelibet ſubſidia tribuãtur. Cernẽs vir
dei aĩm regis cõtra ſe motũ ad ipm ꝓpe-
rat vt ſuis monitis eiꝰ ꝑtinaciã frãgat
Quo cũ iã ſole occũbente veniſſet: regi nũ
ciãt viꝝ dei inibi eſſe nec ĩ regias domos
intrare velle. Meliꝰ eſt inq̃t rex virũ dei
opoꝛtunis ſubſidijs honoꝛare ꝗ̄ dñm ex
ſeruoꝝ eiꝰ offenſa ad iracũdiã ꝓuocare.
Miſſi ſunt igit̃ nũcij cibaria colũbano de
ferẽtes. Qui cũ vidiſſet cibaria ⁊ pocula:
abhominatꝰ eſt ea dicẽs. Nõ eĩ dignũ eſt
vt famuloꝝ dei oꝛa cibis eiꝰ polluant̃: ꝗ
nõ ſolũ ſuis verũ et alioꝝ habitaculis fa-
mulis dei aditũ denegat. His dictis: va-
ſa omnia in fruſta dirupta ſunt: vina ſo-
lo diffuſa et cetera ſeperati diſperſa. Pa-
uefacti miniſtri rem geſtam regi nũcia-
re ex oꝛdine curabant. Rex igitur timoꝛe
coꝛreptus cũ auia diluculo ad virũ dei ꝓ
perat pꝛecantur de cõmiſſo veniã: in fu-
turum ſe emendare pollicentur. Pꝛomiſ
ſa tamen rex ſeruare negligit et ſolita ad
ulteria cõmittit Quo audito: vir dei litte
ras regi verberibus plenas dirigens: ex
cõicationẽ cõminatur ſi ſe emendare non
ꝓponeret. Ad hec bꝛũchildis contra virũ
dei regẽ excitat pꝛoceres ⁊ epõs ſollicitat
vt eius religioni detrahendo regulã quã
ſuis cuſtodiẽdã monachis ſtatuerat: ma
cularent. Rex igitur multoꝝ perſuaſio-
nibus incitatus luxoniũ venit et cur vir
dei a cõpꝛouĩcialiũ moꝛibꝰ diſcreparet: ⁊
intra ſepta ſecretioꝛa: oĩbus xp̄ianis adi
tus nõ pateret queſiuit. Uir aũt dei ſe cõ
ſuetudinẽ non habere rñdit: vt ſeculariũ
hoĩm volũtatibꝰ ⁊ religiõe alienis famu
loꝝ dei habitatiõis pandat introitũ: ſed
apta loca ad hoc habere parata quo oĩm
hoſpitũ aduentus ſuſcipiat̃. Rex ait. Si
largitatis nr̃e munera ⁊ ſolaminis ſup-
plementum capere cupis: oĩbus in locis
oĩm patebit ingreſſus. Cui ille. Si quod
nũc vſqꝫ ſub regulari diſciplina cõſerua-
tum eſt: violare conaris: nec tuis mune-
ribus nec quibuſcũqꝫ ſubſidijs me a te fo
re ſuſtentandũ noueris. Et ſi hãc ob cau-
ſam huc veniſti: vt ſeruoꝝ dei cenobia de
ſtruas ⁊ regularẽ diſciplinã macules ſci
to tuũ regnũ funditꝰ ruiturũ et cũ omni
pꝛopagine regia anullaturũ. His dictis
territꝰ rex egreditur: ⁊ diris increpatio-
nibꝰ viri dei perurget̃. Et ait rex. Mar-
tyꝛij coꝛonã me tibi illaturum ſperas: nõ
eſſe ſe tante dementie vt hoc tm̃ patraret
ſcelus: ſed potioꝛis conſilij ſe vtilia para-
turũ rñdit: vt qui ab oĩm ſeculariũ moꝛe
diſcreparet: qua venerat ea via repeda-
re ſtudeat. Ad hec colũbanꝰ ſe dicit de ce-
nobij ſeptis nõ egreſſurum: niſi violẽter
abſtrahat̃. Diſceſſit ergo rex relinquens
poſt ſe virũ noĩe bandulfum qui virũ dei
a mõaſterio expellẽs ad veſontionẽſe opi
dum ad exulandũ ꝑduxit. Ibi enĩ colum
banus carcerẽ vbi multi dampnati erãt
nullo obſtãte ingreſſus verbũ dñi dãpna
tis depꝛomit. Spõdent illi ſe ſi liberarẽt̃
emendaturos ⁊ de cõmiſſa noxa peniten
tiam acturos. Nec moꝛa cõpedes quibꝰ
ligati erant veluti frutex putrefacta per
partes cõminuti ſunt. Lotis vero pedi-
bus eoꝝ atqꝫ lintheo abſterſis: imperat

vt eccleſiam petant: et commiſſi ſceleris
culpas penitēdo ac fletibus abluendo la
uent. Currētibus illis ad eccleſiā ⁊ fores
obſeratas reperientibꝰ: tribunus mili
tum cum ſuis veſtigia eorum ſequebat̄.
Orante vero colūbano deum: vt ſua vir-
tute a vinculis ereptos: ſatellitū nexui
denuo tradi non ſinat. Nec mora ianuis
diuinitꝰ reſeratis: et poſitis in anguſtia
ingreſſis: fores in oculis militū abſqꝫ hu
mana manu dicto citius obſerrare vidē-
tur. Nec quiſq̄ auſus eſt iniuriā facere:
quos diuina virtus meritis ſancti viri:
ab āguſtijs ſic dignatꝰ eſt liberare. Re
greſſo poſt hec cū ſuis ad monaſteriū vi-
ro dei: brunchildis ⁊ theodericus atroci-
bus ire ſtimulis agitati: militum cohor
tem rurſum virum dei abſtrahere et ad
priſtinum exilium reducere iubent. Reſi
dente colūbano in atrio eccleſie ⁊ in libro
legente: cepta monaſterij peragrant et
vbiqꝫ perquirunt. Ubi cū ſepe veniſſent
⁊ prope virum dei tranſirent nonnulliqꝫ
in eius pedibus offenderent pedes ſuos
ip̄m videre nequibāt. Uenit ergo tribu-
nus intuituſqꝫ per feneſtram: vidit colū
banum ſedentē legere: ⁊ virtutem dei ti-
mens dixit. Nequaq̄ inquit amplius in
ſane errore cor veſtrū decipiatur: nō enī
inuenire valetis: quem virtus diuīa ab
oculis noſtris tegere dignat̄. Redeamꝰ
ergo ⁊ qđ eum inuenire nō poſſumus re-
gi nunciare curemus. His auditis: offē-
ſus rex comitē berchariū ⁊ bādulphum
quē priꝰ direxerat cū multis deſtinauit.
Qui beatum virum in eccleſia cum ſuis
pſallentē ⁊ orōni intentū inuenientes di
xerunt. Uir dei precamur vt tā regijs q̄
etiā nr̄is obedias p̄ceptis: egreſſuſqꝫ iti-
nere quo veniſti pergas. Et ille. Non in-
quit reor placere deo ſemel natali ſolo re-
licto repedare Comes ergo relictis alijs
quibꝰ mens ferocior erat: abceſſit. Igit̄
qui relicti fuerant vndiqꝫ vrgente formi-
dine palliū quo vir dei erat indutus atti
gūt ⁊ genibꝰ prouoluti cū lachrymis pre
cant̄: vt pro tāti ſceleris culpa illis ignoſ
ceret: qui nō ſuis deſiderijs ſed regijs ob
temptarēt preceptis. Uidēs aūt vir dei
periculū aliorū fore ſi ſue ſeueritati nō ſa
tiſfaceret cū oīz eiulatu atqꝫ merore egre
dit̄ dicēs. Eterne inq̄t cōditor regū tu no
bis locū p̄para oportunū quo tibi plebes
tue poſſint in ſc̄a famulari Additqꝫ vt q̄
eū ſeq̄ vellēt ad ſuſtinēdas ſecū iniurias
venirēt: ⁊ q̄ in mōaſterio remanerēt: cito
dn̄ꝫ de eorū merore vltionē daturū aīo cō
ſtāti expectarēt. Egreſſus ergo vir dei
viceſio āno poſt incolatū heremi illiꝰ iu-
xta cauallonē caſtrū cuſtodi equorū theo
derici occurrit q̄ lācea illū p̄cutere tēptat
ſed dextera quā leuarat torpente lancea
cecidit: ⁊ ipſe demone correptus ante ve-
ſtigia viri dei ruit: die tamē craſtina pre
ce ſc̄ti ad ſua ſanꝰ redijt. Duodecim vi-
ros a demōibꝰ arreptos vna die ſua pre-
ce ſanauit: ⁊ quiqꝫ freneticos ſaluti reſti-
tuit. Uenientes ad fluuiū ligerim cum
tarde nauiculā intrarent: quidā arrepto
remo quēdā fratrē viri dei percuſſit. Cur
inquit colūbanus illi crudelis addis me
rori merorē. An non ſufficit ad nr̄am rui
nā patrati ſceleris malū: Cur feſſa xp̄i
mēbra cedis: Cur contra mitē immitis
appares: Memēto te diuīa vltione in lo-
co hoc quo mēbrū xp̄i percuſſiſti fore per-
cutiendū. Et fc̄m̄ eſt ita. Nā illuc tranſi
turus rediēs diuinitus percuſſus in eo-
dē loco eſt demerſus. Iñ aurelianis ve-
niēs: cū nec aditū eccleſiarū ex regis p̄ce-
pto ſibi pandi videret: qui victualia eme
rēt miſit: ⁊ illuſtrātes nichil inueniſſent
qꝫ regio timore ducti oīm percuſſa corda
manebant. Cūqꝫ multis ibidē curatis a
viris vrbis colūbanꝰ honoraret̄: nec tn̄
ꝓpt cuſtodes q̄cq̄ palā ei p̄bere offēſā re
gis timētes audebāt. Nauigātes p ligē
ri ad turonēſē ꝑueniūt vrbē vbi cuſtodes

precatur vt cum nauicula portū adirent
ſeq; ad ſepulchrum beati martini ire ſi-
nant. Quō abnuētes cuſtodes: veloci cur
ſu portum tranſire: ⁊ medio fluminis al
ueo ſcapham tenere iubēt. Quod vidēs
ſanct9: vultum meſtis ad celum dirigit:
compellās ſe tante meſticie ſubdi: vt nec
ſanctorū ſepulchra viſitare permittatur
Mox ergo vt cōtra portū ventum eſt: ve
lut quibuſdam anchoris defixis ſcapha
ſtare cepit: ⁊ ad portū caput dirigit: ⁊ cu
ſtodes quo vellet ſcaphā ire inuiti ſinunt
Egreſſus ergo vir dei ad ſepulchrū mar
tini accedit ⁊ tota nocte in oratiōe ibi per
manſit. Craſtina die ab epiſcopo inuita-
tus cū in menſa ſederet: interrogat9 cur
retro ad patriam rediret: reſpondit. Ca-
nis me theodericus meis a fratrib9 abe-
git. Tunc vnus crodoaldus noīe potens
valde: viro dei humili voce dixit: ſe meli-
us eſſe arbitrari lac potare q̄ abſinthiū.
Et ille. Cognoſco ait: te regis theoderici
federis iura ſeruare velle. Quod cū ille
q̄diu valeret obſeruare aſſereret: ſic ille ait
Si regis theoderici federi iūct9 es: ami-
co tuo ⁊ dn̄o letus a me directus nūcius
eris. Hec ergo eius auribus infer: ⁊ ipm
⁊ ſuos liberos infra trienniū eſſe delēdos:
radicituſq; ſtirpē eius dn̄m eradicaturū.
Cur inquit ille talia famule dei promis?
Nō eni inquit vir dei ſilere queo que dn̄s
loquenda tradidit michi. Surgens ma
ne vir dei: que in ſcapha habuerat ſubla
ta audit. Et rediēs ad ſepulchrum beati
martini: conqueſtus eſt ſe non idcirco il-
luc excubaſſe vt ille ſua ac ſuorū ſineret
dāpna patrari fratrū. Nec mora qui au-
reos furatus fuerat cepit inter flagella
corporis ⁊ penas clamare ⁊ dicere: illo et
illo i loco aureos occultos haberi. Et cur
rentes fures omnes: ſublata oīa reddūt
veniam tanti ſceleris deprecantes. Na
uigātes vero ad namutenſe opidū cuidā
egeno elemoſinā petēti iuſſit colūbanus
cibum dari. Et cū audiſſet eos p̄ter mo
dicum farine nichil habere: iuſſit totum
pauperi dari: nec quicq̄ in craſtinū reſer
uari. Membris tandem eorū ieiunio tri
duano feſſis: ſuperuenit quidā a domīa
ſua nomīe procula directus qui dominā
ſuam diuinitus admonitā dixit: vt ſum
ptus ſancto dei colūbano ⁊ ſocijs eius di
rigeret. Obtulitq; centum modios vini
⁊ ducētos frumenti: ſed et braſij modios
centum. Ibi eni mulieres duas a demo
nibus poſſeſſas ſua prece ſaluti reſtituit
Poſt hec namutēſis epiſcopus et comes
quidā iuxta regis imperium beatum vi
rum cum ſocijs ad hiberniam nauigare
compellunt. Cūq; longius per mare na-
uigaſſent: ventus contrarius inſurgēs
ad portū de quo exierāt eos redire cogit.
Eiectis omnibus que viri dei erant: et
egreſſis dei ſeruis ventus ad placitū re-
diens quo naute volebāt proſpere nauē
traducere fecit. Perrexit ergo columba
nus ad regem lotharium hilpici filium:
q̄ in auſtraſijs franciſq; regnabat: a quo
honorifice ſuſceptus: rogatur vt infra re
gni ſui termīos reſideat. Ille vero ne for
te inimicitie regum occaſionē dare vide-
retur: in locis illis morari noluit. Corre-
ptus eſt ab eo rex de quibuſdā erroribus
et ſpōdet ſe iuxta eius imperium omnia
emendaturum. Interim oritur lis de re
gni ſui terminis inter reges theodericū
⁊ theodebertum et vterq; ad lotharium
legatos dirigit: ⁊ auxiliū poſtulat. Su-
per quo cum conſilium a beato viro que-
ſiſſet: columbanus prophetico ſpiritu re
pletus: ait neutris ſe fore pīturum conſi
lijs: ſuam intra triennij tempus in ditio
nē vtrorū regna venire. Uidens rex a vi
ro dei talia ſibi ꝓphetico ore dici: neutri
parere voluit: ſe ꝑmiſſum tēp9 ſibi felicit
expectauit. Egreſſus igr̄ vir dei cū pari
ſi9 veniſſet: i vrbis porta demōia cū cura
uit. Et veniēs ad regē theodebertū: locū

nomine bꝛigancias iuxta renū ad cōſtru
endūm ibi monaſteriū ab eo recepit. Et
videns quoſdā ſacrificiū pꝛophanū lita-
re velle: vaſqꝫ magnū vigiti modioꝛum
ceruiſia plenum in medio poſitū: ſciſcita
tur quid de eo facere vellēt. Illi aūt dixe-
runt ſe deo ſuo woden quem mercurium
vocāt velle litare. Ille peſtiferū opus au
diens in vaſe ſufflat: ⁊ pꝛotinus diſſolui-
tur et per fruſtra diuiditur vas cū liquo-
re toto. Videntes hoc barbari: ſtupefcti
dixerunt magnū illum habere anhelitū
qui ſic poſſet diſſoluere vas ligaminibus
munitū. Multos eoꝛum vir dei ad fidem
conuertit: ⁊ inſtructos baptizauit. De-
gente illo apud bꝛiganciā cum ſuis tam
dure egeſtatis tempus inter fratres eue
nit vt per triduū quod comederēt non ha
berēt. Tertio vero die euenit tanta copia
alitum velut iſraelitarū caſtra cōturnix
olim operuit: ita vt omnē pagum loci illi
us auium multitudo repleret. Iuſſit er-
go ſuos grās laudeſqꝫ cōditoꝛi referre et
poſtea aues capere: nec ante triduū ab-
cedere temptabant. Quidam quoqꝫ pon
tifex diuinitus admonitus: frumenti co-
piam viro dei direxit. Tale genus auiū
nullus fratrum ante viderat: et tantus
earū in cibo ſapoꝛ erat: vt etiā dapes re-
gias vincere videretur. Cum ſub quo-
dam ſcopulo inter vaſta heremi: ieiunio
coꝛpus maceraret: et pꝛeter poma ſilue-
ſtria ad veſcendū non haberet: vrſus ſu-
ueniens: auide illa comedere cepit. Quō
vir dei intelligēs miniſtrum ſuum miſit
qui partē pomoꝛū fere dimitteret: et aliā
partem intactā ab ea ſeruari iuberet. Et
cū miniſter arboꝛes certas fere aſſignaſ-
ſet: partem viri dei deinceps ſua cōtētus
poꝛtione tangere non pꝛeſumpſit. Inte-
rea inter theodericū theodebertumqꝫ re-
ges lis firmatur: ac vterqꝫ aduerſus fra
trē ſuū vſqꝫ ad internitionē deſeuit. In-
ter q̄ vir dei ad theodebertū accedit: eūqꝫ
ſuadet vt cepte arrogantie ſupercilium
deponeret: ſeqꝫ clericū faceret: et in eccle-
ſia poſitus ſacre religioni ſubderetur: ne
ſimul cum dampno pꝛeſentis regni: eter
ne vite diſpendia pateretur. Quod dictū
regi ⁊ omnibꝰ circūſtantibus riſum exci
tauit: dicentes ſe nunq̄ audiſſe meruin-
gum in regno ſublimatū voluntariū cle-
ricū fuiſſe. Deteſtantibus ergo hoc conſi
lium omnibus: colūbanus ait. Si volū-
tarius nullatenus clericatum ſumat: in
bꝛeui inuitus clericꝰ fiet. His dictis: vir
dei ad cellam ſuā regreſſus eſt. Nec mo-
ra theodericꝰ theodebertum ad bellum
pꝛouocat: ⁊ pꝛope tullum deuictū fugat.
Eo tempoꝛe vir dei libꝛum tenēs lege-
bat ⁊ ſubito ſopoꝛe oppꝛeſſus: quid inter
duos reges ageretur vidit. Et excitatus
cruentā regum pugnā miniſtro ſuo indi
cat ⁊ multū humanū ſanguinē fundi ſuſ
pirat. Pater inquit miniſter theodeber-
to pꝛecibus tuis pꝛebe ſuffragiū: vt com
munem debellet hoſtē theodericū. Stul
tum inquit colūbanꝰ ac religioni alienū
conſiliū adminiſtras. Nō eni ita dn̄s vo-
luit: q̄ nos pꝛo inimicis noſtris oꝛare do-
cuit. In arbitrio eſt iuſti iudicis quid de
eis fieri velit. Perſecutꝰ ergo theodeber
tum theodericus ⁊ ſuoꝛum pꝛoditiōe ca-
ptum: ad auiā bꝛūchildē direxit. Quem
cum illa recepiſſet et theoderici pti faue-
ret: theodebertū clericū fieri rogauit: ac
nō poſt multos dies impie nimis poſt cle
ricatū perimi iuſſit. Poꝛro theodericus
apud metenſem vꝛbē moꝛās: diuinitus
percuſſus inter flagrātis ignis incēdia
moꝛtuus eſt. Poſt quem bꝛūchildis filiū
eius ſigibertum patri ſubſtituit. Lotha
rius itaqꝫ memoꝛ ꝓphetie viri dei: colle-
cto exercitu fines regni ſui: qui ſue ditiōi
debebāt eripe conat̄. Cōtra quē ſigibertꝰ
pugnaturꝰ aduenit: quē lothariꝰ captū
pemit: fratreſqꝫ eius quiqꝫ theoderici fi-
lios cū ꝓauia bꝛunchilde cepit: ⁊ pueris

ſeparati occiſis: brūchildē camelo impo-
ſitam hoſtib⁹ girando mōſtrauit: ⁊ equo
rū caudis ligatā vita priuauit: et radici-
tus ſtirpē illā iuxta viri dei propheciam
deleuit. Colūbanus vero relicto in ala-
mānia diſcipulo ſuo gallo: tranſiēs ī ita-
liam bobiū cenobiū cōſtruxit: et circa an-
nū dñi ſexcenteſimū quintūdecimū nono
kal. decēbris obijt. Nōnulla quoqꝫ famo
ſa cenobia ī alamānia cōſtruxit: que vſqꝫ
in hodiernū diē: ad monachatū ſolos hi-
bernicos vt fertur admittunt.

¶ De ſancto Cuthberto ep̄o et cōfeſſore.

Ex regali hiberniēſiū pſapia
rex quidā noīe muriardach⁹
diues ⁊ potēs: regibus hiber
nie cunctis aliquot annis im
perans: fidē quā ſuſceperat xp̄ianā pijs
opibus iugiter exornabat. Vxor autē ei⁹
ſabina pro vite ſctitate ⁊ miranda cōuer
ſatione ſctā celebratur: ⁊ memoria illius
anima vbi requieſcit deuota habet. Acci
dit eni vt quidā rex alius hibernie felici-
tati illius ⁊ glorie inuidēs: nocturnis in-
ſidijs regem cū vxore ⁊ familia: vnica ei⁹
filia vite reſeruata occideret. Illect⁹ de-
mū pulchritudine puelle rex iniquus cū
nullis perſuaſionib⁹ eā mouere ad cōſen
ſum illicitū valeret: virginem oppreſſit.
Cōcepit itaqꝫ ⁊ filiū pepit: ⁊ tant⁹ fulgor
claritatis omnē locū circūdedit qd̄ pre lu
cis nimio ſplēdore vix aliquid intueri q̄s
poſſet: domuſqꝫ tota flāmis abſumi pu-
tabatur. Hoc viſo: ep̄s quidā ſctūs grās
deo referēs infantē a rege educādū petijt
et baptizatū ligua patria nulluhoc eum
appellauit. Educato demū puero et ſtu-
dijs litterarū tradito: vice quadā ſanct⁹
ep̄us armēta ſua cōſideraturus cū pue-
ro egreſſus: vaccā pregnātem occurrere
vidit. Quā diutius intuens puer ſanct⁹
ventris incluſa onera admirando: ſubri
debat. Interrogatus ab ep̄o quid ſic in-
tentus inſpexiſſet: ait. Video inquit mi-
rabile: ⁊ qd̄ matricis ſobolis prorſus na-
turā videtur excedere. Nā cum vacca ni
gri coloris exteri⁹ tota appareat nimis
videtur mirabile quia cauſa latētis natu
re diſſimilem fetum cōcepiſſe preualeat.
Vitulus aūt rubicūdo colore flaueſcens
in fronte inſtar ſtelle cādide formam pre-
ferre videtur. Nec mora: emittēte fetum
vacca: ſicut puer p̄dixerat reperit. De-
functo demū qui eū educauerat ep̄o: aſſū
pſit eum mater ſua: ⁊ britanniam naui-
gatura nauē aſcendit. Elapſo aūt de ma
nibus pueri pſalmorum libro: in maris
profundum corruit: ⁊ vitulus marinus
ſine mora erumpens: ore hiante librum
abſorbuit: ⁊ ſub vndis euanuit Egreſſis
in portu de naui oībus: vitulus ille mari
nus ſubito apparēs: librum penitus ille
ſum euomuit. Venit inde mater cū pue-
ro ad ep̄m columbā qui primus ſedē dun
keldē rexit in ſcotia: ⁊ ab eo benigne ſuſce
pta eſt. Merulam ſancti ep̄i auem dome
ſticam occiſam ab emulis: prece ſua pu-
er almus vite reddidit. Habebat enim
mater pueri in ſcotia duos fratres ger-
manos pontifices: meldanū ſcilicet ⁊ ea-
tanum: cum quib⁹ aliq̄diu cōuerſata: re
licto ſub eorū cuſtodia filio: romam pro-
fecta eſt. Puer aūt in monte altiſſimo do
ilwein: id eſt area pulchra vocato: expul-
ſis de habitatiōe ſua antiqua demonijs:
ſolitarius habitare cepit fontem de ſaxo
duriſſimo produxit: ⁊ noctes in ſompnes
iugiter deum orans duxit. Cui⁹ operib⁹
pijs hoſtis antiquus inuidēs: in mōtis
ſupcilio balneareū lapideū quaſi ſeruo
dei illuſurus cōſtruxit. Enormis tñ ⁊ in-
cōpoſite magnitudinis fuit. Quadā aūt
die eū ampli⁹ ſeruus dei ſuſtinere nolēs
fuſtē pergrandē arripuit: de loco ad locū
perſecut⁹ eſt inimicū: quouſqꝫ vltra mō-
tis verticē eū ruere cogeret. Vbi vſqꝫ in
hodiernū diē veſtigia tā ſancti q̄ inimici
in ſaxis impreſſa vident. Dyaboli tñ ve

ſtigia pedū: lata: curua: magna ac diſtor
ta ſunt. Hūc locū impoſterū mulierū nul
la impune intrare potuit. In finib⁹ pi
ctorū ſanctus cuthbert⁹ dū ſolitarie poſt
hec maneret: filia regis illius prouincie
cū iuuene adulterata concepit: et a rege
quis eam impregnaſſet diligenti⁹ inqui
ſita: ait. Juuenis ille ſolitarius in vicino
habitans: ſua pulchritudine et blandis
ſermonibus me decepit et oppreſſit. In
dignatus igitur rex plurimo ſtipat⁹ mi
lite: vna cū filia ad virum dei furibund⁹
accedens ait. Tu ne es qui ſub ſpecie reli
gionis omī ſpurcitia et inceſtu ſanctua
rium dei prophanando polluis? Ecce hic
filia mea quā tuis fraudibus ⁊ ludibrijs
corrūpere: et cum illa tantū ſcelus com
mittere non formidaſti. Nunc tamen pa
lam tuam noxam confitere: et quomodo
hanc ſeduxeris coram cunctis ediſſere iu
bem⁹. Puella quoqꝫ ꝑtinacius erūpēs:
hoc illū facinus cōmiſiſſe cōſtanter et in
uerecunde aſſeruit. Admirans aūt iuue
nis: ⁊ diaboli verſutias has eſſe nō igno
rans: plurimum anxiatus ⁊ ad deū tota
mēte cōuerſus: dixit. Dn̄e deus qui ſol⁹
occultorū es cognitor: hoc opus iniquita
tis manifeſta: et tua virtute in pſenti di
uinitus declara: vt glorificetur nomē tu
um ſctm̄ qd̄ eſt bn̄dictū in ſecula. Uiro āt
dei cū lachrymis talia perorāte: ſubito in
loco quo ſteterūt pedes ei⁹ terra dehiſcēs
os ſuū aperuit: ⁊ in oculis oīm ipſam ab
ſorbēdo deglutiuit. Locus aūt ille ab in
colis coruen vocatus eſt. Regi vero cū il
lis qui aderāt humiliter veniā petēti be
nign⁹ indulſit: mulierū tn̄ conſortiū vlte
rius nō admiſit. Sanctus aūt cuthber
tus vſqꝫ ad octauū etatis annum ſolis
paruulorum ludis: et laſciuie mentem
tribuens: oblectabatur iocis: ⁊ paruulo
rum cōuēticulis intereſſe cupiebat. Dū
enī quadā die ludis in turba puerorū in
ſiſteret: repēte vnus de paruulis fere tri
ennis accurrēs ad eū: quaſi ſenili cōſtan
tia cepit hortari ne iocis et ocio indulge
ret: ſed ſtabilitati potius mentē ſimul et
mēbra ſubiugaret. Quo monita ſpernē
te: luget ille corruens in terrā ⁊ faciem la
chrymis rigans: cōſolātiqꝫ ſe cuthberto:
inter ceteros dixit. Quid inquit ſanctiſſi
me antiſtes ⁊ preſbiter cuthberte: hec et
nature ⁊ gradui tuo cōtraria geris. Lu
dere te inter paruulos nō decet: quē dn̄s
etiā maiorib⁹ natu magiſtrū veritatis
cōſecrauit. Qđ cum ille audiſſet: relicta
cōtinuo ludēdi vanitate: ex illo tpe ſtabi
lior: aīoqꝫ adoleſcētior exiſtere cepit. Cū
aūt ſubito dolore genu illi⁹ correptū acri
cepiſſet tumore groſceſſere: ita vt neruis
in poplite contractis: pedē primo a terra
ſuſpenſum claudicās portaret: de hinc in
graueſcēte moleſtia: omni pene priuaret
inceſſu ſub diuo die quadā recumbēs: vi
dit repēte equitē albis indutū veſtimen
tis ⁊ honorabilē vultu: ſed ⁊ equū cui in
ſederat incōparandi decoris. Qui de equo
diſſiliens ⁊ genu languidū diligētius cō
ſiderās: coque inquit triticeā in lacte fari
nam et tumorē ſupunge ⁊ ſanaberis. Et
his dictis: aſcēdēs equū abijt. Ille iuſſis
obtēperās: poſt dies paucos ſanatus eſt
Agnouitqꝫ angelū fuiſſe qui hec ſibi mo
nita dn̄o iubente dediſſet. Ab hoc aūt tpe
deuot⁹ dn̄o: ſepe in anguſtijs orās dn̄m:
angelica meruit opitulatiōe defendi: nec
nō etiā pro alijs in ꝑiculo conſtitutis ſup
plicando exaudiri. Rates enī quedā dū
ligna per tinā fluuiū ad monaſteriū mo
nialiū nō lōge ab oſtio eiuſdem fluminis
ad meridiē ſitum veherēt: vētus ab occa
ſu ſubito aſſurgēs: vſqꝫ ad oſtium flumi
nis ⁊ etiā occeanum nauiculas attraxit.
Nec mora puer in ripa oratur⁹ dn̄m ge
nua flexit: caput in terrā declinauit: ſta
timqꝫ retorta vis vētorū: rates integras
ad terrā eiecit: ⁊ iuxta ipm̄ mōaſteriū in
loco oportuno diſpoſuit. Cōtigit eum re

motis in mõtib⁹ cõmiſſorũ ſibi pecorum
agere curã. Qui dũ nocte quadã dormiẽ
tib⁹ ſocijs ipſe iuxta morẽ peruigil in ora
tione duraret: vidit ſubito de celo fuſum
lumẽ medias lõge noctis interrupiſſe te
nebras: in quo celeſtiũ choros agminum
terras petiſſe: nec mora rapta ſecum aĩa
claritatis eximie ſupernaꝝ rediſſe ad pa-
triã. Et grãs deo agẽs: ſocios ad laudan
dũ deum ꝓuocauit dicẽs. Heu inquit mi
ſeri qui ſompno ⁊ inertie deditũ nõ mere-
mur ſemper vigilãtiũ miniſtrorũ xp̃i cer
nere lucẽ. En ipſe cũ modico noctis tẽpore
peruigil orarẽ: tãta dei magnalia cõſpe-
xi. Aperta eſt ianua celi et inductus illuc
angelico comitatu ſpũs cuiuſdã ſancti q̃
nũc nobis in infima caligine verſantib⁹
ſupne mãſionis gloriã ac regẽ xp̃ꝫ perpe
tuo beatus intuetur. Et quidem hũc vel
ep̃m quẽlibet ſctm̃ vel eximiũ de fideliuꝫ
numero virũ fuiſſe exiſtimo: quem tante
ſplendore lucis: tot ducẽtiũ choros ange-
lorũ celos allatuꝫ vidi. Agnouitq; mane
facto antiſtitẽ lĩdiſfarnẽſem aidanũ ma-
gne virtutis virũ eodẽ tp̃e celeſtia de cor-
pore raptũ regna petiſſe. Et ſtatim peco
ra que paſcebat ſuis dñis cõmendãs mo
naſteriũ petere decreuit. Ea tẽpeſtate
inſtante iã veſpera cũ cerneret ſe iter pro
poſitum finire nõ poſſe: qδdã paſtorũ de-
ſertũ tuguriũ ingrediẽs ⁊ orõni vacans
vidit equũ elato ſurſum capite tecta caſe
carpentẽ: ore niſuq; trahẽtem: atq; inter
cadentia fena tecti inuolutũ pariter deci
dere lintheũ: ⁊ dimidium panis calidi et
carnẽ pro vna refectione ſufficientẽ: inuo
lutũ lintheo inuenit. Et grãs agens deo
panis dimidiũ equo dedit: et reliquũ ſuo
vſui reſeruauit. Cũ enĩ ad mailros mo
naſteriũ deueniſſet: boiſilus vir ſanctus
eiuſdẽ monaſterij prepoſitus ipm̃ vidẽs
ſpũ ſctõ edoctus: hoc vnũ dixit aſtãtibus
Ecce ſeru⁹ dei. Et cauſam ſui itineris au
diens adduxit eũ ad abbatem eatanũ po
ſtea lindiſfernẽſem ep̃m: ⁊ accepta tonſu
ra fratrũ iũgebat ꝯſortio. Qui ingreſſus
monaſteriũ confeſti equalẽ ceteris fratri
bus vite regularis obſeruãtiã tenere cu
rabat: legendi videlicet operãdi vigilan-
di atq; orandi ſolerter. Placuit poſt hec
regi alfrido locũ qui vocatur ripun ad cõ
ſtruendũ monaſteriũ eatano abbati do-
nare. Qui monaſteriũ ibi cõſtruẽs: cuth
bertũ ſuſcipiendorũ hoſpitũ officio depu
tauit. Qui die quadã iuuenẽ quẽdam ad
portã ſedentẽ inueniẽs: ſolito humanita
tis more ſuſcepit: aquã manib⁹ dedit: pe
des abluit: lintheo exterſit: fouẽdos pro-
pter frigus humiliter manibus ſuo in ſi
nu cõpoſuit. Appoſuit menſam: ſumen-
das obtulit eſcas et ait: obſecro te inquit
frater reficias: dum rediens panẽ calidũ
affero: ſpero eni quia iã cocti ſunt. At vbi
redijt: hoſpitem nõ inuenit. Explorat ve
ſtigia qua iret: ſed nulla vſpiã iuenit. Re
cens autẽ nix terrã operuerat: que facile
viantis iter ꝓderet: ⁊ quo declinaret mõ
ſtraret. Stupefactus vir dñi: mẽſam re
poſuit in cõclaui Sed regreſſus cõtinuo
obuiã habuit miri odoris fragrantiã Et
circũſpiciẽs ĩ domo vñ eſſet orta tãta odo
ris ſuauitas vidit iuxta poſitos tres pa-
nes calidos inſoliti cãdoris ⁊ expaueſcẽs
dixit. Cerno ꝙ angel⁹ dei erat quẽ ſuſce-
pi: paſcere nõ paſci veniẽs. Et panes at-
tulit: quales terra gignere nequit. Naꝫ
lilia candore: ⁊ roſas odore ⁊ mella precel
lũt ſapore. Unde cõſtat quia nõ de nr̃a tel
lure orti: ſed de paradiſo voluptatis ſunt
allati. Ex illo enĩ tp̃e ſepi⁹ angelos vide-
re ⁊ alloqui: ſed ⁊ eſuriẽs cibis a dño pre-
paratis refici meruit. Aliquanto poſt
hec decurſo tẽpore prefatus abbas eata
cũ cuthberto ⁊ ceteris quos ſecum addu
xerat fratrib⁹ monaſterio illo ad incolen
dũ alijs monachis collato: domũ repul-
ſus eſt. Morbo vero peſtilentie quo tunc
plurimi per britanniã lõge lateq; deficie

bant coꝛreptus eſt: ſed fratres monaſterij totam pꝛo eius vita et ſalute pꝛecantes noctē peruigilē deduxerūt. Quod dū cuthbert⁹ mane cognouiſſet: hilari vultu dixit. Date baculū et caligas: cur hic iacere ampli⁹ nolo? Neqꝫ vbi dubitandū eſt: quia tot taliūqꝫ viroꝛū pꝛeces non deſpexerit dn̄s. Statiqꝫ exurgēs ⁊ baculo innitens: infra paucos dies plene conualuit. Sed quia tumoꝛ q̄ in femoꝛe apparebat paulatim ad ſuꝑficiē detumeſcēs coꝛpoꝛis: ad viſcerū interioꝛa perlapſus eſt: toto pene vite ſue tēpoꝛe aliquantulū interraneoꝛū non ceſſabat ſentire doloꝛē. Quem cū boiſilus ſanatū cerneret: ait. Uides frater quia liberat⁹ es a moleſtia qua laboꝛabas: dico tibi ꝙ ea iā vltra tāgendus non es. Sed quia me moꝛs vicina pꝛeſtolatur: diſcere a me aliquid ꝙdiu docere valeā: nō omittas. Non enim plus quā ſeptem dies ſunt quib⁹ michi ad docendū ſanitas coꝛpoꝛis et lingue cōceſſa eſt virtus. Et completis vt pꝛedixit ſeptem diebus: feliciter anima de coꝛpoꝛe exijt. Quibus diebus ſeptem oīa que cuthberto futura erāt denūciabat. Pꝛophetic⁹ nāqꝫ et mire ſanctitatis erat homo et pꝛefate acerbitatē peſtilentie: triennio pꝛiuſꝙ veniret eatano abbati ſuo pꝛedixit futurā. Sed et cuthberto inter cetera ꝙ et epiſcopus eſſet oꝛdinand⁹ inſinuauit. Poſt boiſilū vero cuthbertus factus pꝛepoſitus: non ſolū ipſi monaſterio regularis vite monita ſimul et exempla pꝛeferebat: ſed et vulgus circūpoſitū longe lateqꝫ a via ſtulte conſuetudinis: ad celeſtium gaudioꝛū conuertere curabat amoꝛem. Nam et multi fidē quā habebant iniquis pꝛophanabāt operibus et aliqui etiam tempoꝛe moꝛtalitatis neglecto fidei quo imbuti erant ſacramento: ad erratica idolatrie medicamina cōcurrebant: quaſi miſſam a deo conditoꝛe plagam per incantationes vel alligaturas vel alia demoniace artis archana cohibere valerent. Ob hoc vero vir dei crebꝛo de mōaſterio egreſſus: ſepius pedes incedēs viā veritatis errātib⁹ vbiqꝫ pꝛedicabat Erat quippe moꝛis eo tp̄e anglorum populis vt veniēte in villam clerico vel pꝛeſbitero cuncti ad ei⁹ imperiū verbū dei audituri cōfluerēt: libenter que dicerentur audirēt libentius que audire et intelligere poterāt: operādo ſequerētur. Poꝛro tanta cuthberto erat docendi pericia: tātus amoꝛ perſuadēdi que ceperat tale vultus angelici lumē: vt nullus pꝛeſentiū latebꝛas ei ſui coꝛdis celare pꝛeſumeret: oēs palā que geſſerāt cōfitēdo pꝛoferrēt: quia nimirū delicta ſua illū latere nullo modo putabāt. Erat āt abbatiſſa quedā noie ebba: regēs monaſteriū in loco quē coludi vꝛbē vocāt: id eſt coldinghā religione pariter ⁊ nobilitate cunctis honoꝛabilis. Erat enim ſoꝛoꝛ vterina regis oſwi. Hec ad virū dei mittēs: rogauit vt ſe ſuumqꝫ monaſteriū gratia exhoꝛtationis inuiſere dignaretur Ueniens igitur viā iuſticie actu pariter et ſermone oīb⁹ pandere ſatagebat. Et cū moꝛe ſolito quieſcētib⁹ noctu ceteris ad oꝛationē ſol⁹ exiret: ⁊ poſt lōgas intempeſte noctis vigilias inſtāte matutinarū hoꝛa domū rediret: quadā nocte vnus e fratrib⁹ eiuſdem monaſterij: egredientē illū in ſilentio cernēs: clāculo ſecutus ei⁹ veſtigia quo iret quid ve agere vellet: dinoſcere querebat Sctūs vero dei mare ingreſſus: peruigiles vndiſonis in laudib⁹ tenebꝛas exigebat. Appꝛopiquāte aūt diluculo aſcēdēs in terram: denuo cepit in littoꝛe flexis genibus oꝛare. Et ecce de pꝛofundo maris quadꝛupedia duo lutree vocata in arenā aſcendentes: anhelitu ſuo pedes eius fouere ac villo extergere ſatagebant. Completoqꝫ miniſterio et accepta benedictione: patrias relapſa ſunt ſub vndas. Uir autem dei mox domum reuerſus: cano-

nicos cũ fratribus hymnos cõpleuit. Ac frater qui hec videre preſumpſit ingẽti pauore percuſſus: mane ad ſanctũ accedẽs in terrã ſe proſtrauit: et veniã de reatu ſtulti auſus cũ lachrimis flagitauit. Cui ille. Quid inquit habes frater: qđ feciſti? Num iter noſtrũ nocturnũ luſtrãdo explorare temptaſti? Sed ea ſolũ conditione tibi indulgeo hoc commiſſum: ſi promiſeris te que vidiſti nulli ante meũ obitum eſſe dicturũ. Quod cum ꝓmitteret: fratrem benedixit: et culpam quam temerarius incurrit: benigne remiſit.

Quadam die cum puero quodã de monaſterio predicaturus exiens: fatigatus itinere: queſiuit a puero temptans eum vbi pernoctare poſſent vel refici: et cũ ille ſe ignorare omnino reſpondiſſet: vir ſanctus ait. Diſce fili ſpem ſemper et fidem habere in dño: quia nunquã fame perit: qui deo fideliter ſeruit. Et vidẽs aquilã in alto volãtem: dixit etiã per huius miniſteriũ poſſibile eſt dño nos hodie reficere. Et ecce vident ſubito aquilam in ripa ſedentem: ⁊ ait vir dei. Uides vbi noſtra quã predixi miniſtra reſidet? Curre rogo: et quid nobis epularum dño mittente attulerit: inſpice et citiꝰ affer. Qui accurrens attulit piſcem nõ modicũ quẽ illa nuper de fluuio prendiderat. Et ait ſanctꝰ. Quid feciſti? Quare miniſtre noſtre partem ſuam nõ dediſti? Et diuiſo piſce: dimidiũ remittens: in proximo vico ſe refecit. Cũ plurimis in quadã villa verbũ vite predicaret: preuidit ſubito in ſpiritu antiquum hoſtẽ: ad retardandũ opus ſalutis adeſſe. Moxqꝫ inſidias quas futuras intellexit: docendo preoccupare curauit: dicẽs. Oportet chariſſimi vt quotiẽs vobis miſteria regni celeſtis predicãtur intento hec corde et ſenſu: vigilantiſſime audiatis: ne forte diabolus qui mille nocẽdi habet artes ſuperuacuis vos curis ab eterne ſalutis auditiõe prepediat. Et ecce ſtatim hoſtis antiquꝰ fantaſticũ deferens ignẽ: domũ iuxta poſitã incendit: ita vt viderentur facies igniũ totã volitare per villã: ac iuuante vento: fragor aera concutere. Tũc exiliẽs quaſi ad extinguendũ ignẽ turba pene tota: aquas iactant: vnda tamẽ vera falſas non potuit extinguere flammas donec orante cuthberto: fugatus auctor fallaciarũ ficta ſecũ incẽdia vacuas reportaret in auras. Quo viſo: turba multũ erubuit: ⁊ flexis genibus inſtabilis animi veniam precabatur. Alia autẽ vice inſtantia cuiuſdã deuote femine in terrã proſtratus: p̃ces altiſſimo deuotas fudit: et flatus ventorum ſine mora mutatur: et totũ incendij periculũ: penitus receſſit. Quidã comiti pro ſanitate vxoris ſuppliciter exorãti: ait cuthbertꝰ. Scio eni ipſe quis te dicere pudeat qꝛ a demonio vexatur: ſcio etiã quia priuſqꝫ illuc peruenerimus: fugato demone liberabitur: nobiſqꝫ aduenientibus occurrens miniſteriũ quod cõſueuerat nobis ſedula impendet. Neqꝫ enim tali tormento ſoli ſubijciũtur mali ſed occulto dei iudicio aliquotiens etiã innocẽtes in hoc non tantũ corpore ſed et mente captiuantur a diabolo. Cũqꝫ oĩa vt predixerat eueniſſent: teſtabatur mulier illa quomõ ad primũ freni equi in quo ſanctꝰ ſedebat tactũ: omni ſe moleſtia abſolutã ſenſit. Cũ multis in mailroſenſi monaſterio annis degens nõ nullis virtutum clareſceret ſignis: trãſlatus eſt ab abbate eata ad monaſteriũ lindiſfernenſe vt prepoſiti auctoritate fratres inſtrueret: et exempla virtutis oſtenderet. Nam vtrũqꝫ monaſteriũ abbas eata tũc regebat. Igitur vir dñi mox monaſtica inſtituta fratribus viuendo pariter et docendo tradebat: variſqꝫ lãguoribꝰ et tormẽtis comprehenſos orationũ inſtantia priſtine ſanitati reſtituit: nonnullos ab immũdis ſpiritibꝰ vexatos non ſolũ p̃ſens

orādo: tangendo: imperando: exhortādo ſed etiā quandoqꝫ abſens valitudine ſolita potiri fecit. Sepius deniqꝫ in cetu fratrū de regula diſputans: cū acerrimis cōtradicentiū fatigaretur iniurijs exurgebat repēte et placido vultu ac aīo egrediens: dimittebat cōuētū: ⁊ ſequēte nichilominus die quaſi nil obiectionis priſtine ſuſtinuiſſet: eadē que prius monita eiſdē auditoribus dabat: donec eos paulatim modeſta pacientie ſue virtute et quotidiano exercitio ad melioris prepoſiti ſtatum ⁊ ad eā que vellet conuerteret. Erat namqꝫ pacientie virtute precipuus: atqꝫ ad perferenda fortiter oīa que vel animo vel corpori aduerſa ingerebanť inuictiſſimus: nec minus inter triſtia faciē hilarē pretendebat. Sed et vigiliarū atqꝫ orationis ita ſtudioſus exiſtebat vt aliquotiens tres ſiue quatuor noctes cōtinuas peruigil tranſſegiſſe credatur. Miſſarū quoqꝫ ſolempnia celebrans nequaq̄ ſine profuſione lachrymaꝝ officiū implerebalebat. Affabilis erat omnibus ⁊ ad arguendum peccantes feruidus: ad ignoſcendum penitentibus modeſtus. Confitentibus ſibi peccata ſua: prior ipſe miſerās lachrymas fundebat: ⁊ qđ peccatori agēdū eſſet: ipſe iuſtus ſuo premonſtrauit exemplo. Veſtimentis vtebať cōmunibus ita temperanter agens: vt horū neqꝫ mūdicijs neqꝫ ſordibus eſſet notabilis. Unde in eodē monaſterio obſeruari eius exemplo ſolebat: ne quis varij coloris aut precioſi habeat indumentū: ſed ea maxime veſtiū ſpecie ſint cōtenti: quam naturalis ouiū lana miniſtrat. Suſcepit aūt habitū monachalē in monaſterio mailroſenſi: anno dñi ſexcenteſimo quinquageſimoprimo ab aduentu ſancti auguſtini in angliā: anno quinquageſimoquinto: ex quo autē gens northanhumbrorū per ſanctum oſwaldū et aidanum fidē chriſti ſuſcepit: ſeptimodecimo. Peractis vero in eodē monaſterio quatuordecim annis tranſlatus eſt ad mōaſteriū lindiſfarnēſe: ibidē duodecim annis prepoſitus: fratres in omni vite ſanctitate informauit.

Anno aūt dñi ſexcenteſimo ſeptuageſimoſexto: monachatus ſui viceſimoſexto anno: intrauit inſulā farne ante ipm̄ inhabitabilē ꝓpter fantaſias demonum. Ibi per nouē annos mira animi alacritate dño militauit. Farne aūt diciť inſula medio in mari poſita que non ſicut lindiſfarnēſiū regio bis quotidie accedente eſtu occeani quē reuma vocāt greci fit inſula: bis renudatis abeūte reumate littoribus: cōtigua terre redditur: ſeptem miliaribꝰ per ambitum ſe extēdens: ſed aliquot milibꝰ paſſuū ab hac ſemiinſula ad eurū ſecreta: ⁊ hinc altiſſimo ⁊ inde infinito clauditur occeano. Vocať autē lindiſferne vbi quondā nobile monachoruꝫ collegium ⁊ ſedes epālis erat: a fluuiolo ſcilicet lindis decurrēte in mare: qui duorum pedū habens latitudinē: niſi cū mare receſſerit videri non poteſt. Intrante aūt cuthberto inſulam farne: oīa tela nequiſſimi ignea extīcta ſunt: ⁊ ipſe hoſtis antiquus cū omni ſatellitū ſuorū turba procul fugatꝰ eſt. Et cū locus aridꝰ aquā nō haberet: fuſa ad deū prece: foueā quā fratres eius iuſſu fecerant in craſtinum aqua repletā inuenerūt. Que primis cōtēta ripis: nec foras ebulliendo pauimētum inuadere: nec haurientibꝰ nouit deficere. In tm̄ nāqꝫ vir dei a cultu ſui corporis aīm ſuſtulerat atqꝫ ad aīe ſoliꝰ cultum cōtulerat: vt qñqꝫ calciatꝰ in paſcate: nō niſi poſt annū ꝓpter lauationē pedum in cena dñi ſe diſcalciauit. Unde ob crebras incuruationes genuū quas orādo exercebat: callū oblongū in cōfinio pedū ⁊ tibiaꝝ habuiſſe deprehēſus eſt. Demū ab hoīm remotus aſpectibus incluſus: rarū cū aduenientibꝰ ⁊ hoc per feneſtram habuit colloquiū. Primū quidē

permodicũ a fratrib⁹ panem quo veſcere tur accepit: aquã de fonte bibẽs. Et accepto deniũ inſtrumento et effoſſa ac euerſa terra et verno tempore tritico ſeminata: nullos vſqꝫ ad mediũ eſtatis omnino reddidit fructus. Et viſitantib⁹ eũ iuxta morẽ fratribus ait. Forſitan volũtas dei nõ eſt: vt hoc in loco michi triticũ naſcat. Afferte rogo ordeũ: ſi forte illud fructum facere poſſit. Quod ſi nec illi de⁹ incremẽtum dare voluerit: ſacius eſt me ad cenobium reuerti: ꝙ alieno hic labore ſuſtẽtari. Allatũqꝫ ordeum dũ vltra omne tempus ſerendi et fructificandi terre commẽdaret: mox abundanter exortũ: fecit fructum copioſũ. Et cũ matureſcere cepiſſet aduenientes volucres depaſcendo certatĩ inſiſtebãt. Ad quos vir dei appropiãs ait. Quid tangitis ſata que nõ ſeuiſtis: an forte vos pl⁹ me his opus hẽtis? Si tamẽ licentiam a deo accepiſtis: facite qđ ipſe pmiſit. Sin autẽ recedite: neqꝫ vlterius aliena ledatis. Et confeſtim ad primã iubentis vocẽ vniuerſa volucrũ multitudo receſſit: ⁊ deinceps a meſſis eiuſdẽ inuaſione cõtinuit. Cũ enim coruos domũ ſuam roſtro lacerare: et culmos quibus tecta fuerat ad fabricam nidi ore ferre conſpiceret: coercuit eos leui protentione dextere: atqꝫ a leſura domus iã ceſſare precepit. Sed illis imperiũ ſpernentibus: in noĩe iquit ieſu chriſti abite ꝙtotius: neqꝫ in loco quem leditis vltra manere preſumatis. Uix verba cõpleuerat: et confeſtim triſtes receſſerunt. Peracto autem triduo: vnus illorũ rediit: et ſparſis lamentabiliter pennis: ⁊ ſubmiſſo ad pedes ſctĩ viri capite: atqꝫ hũiliata voce quibus valebat indiciis veniã precabat Quod ille intelligens: dedit facultatẽ remeandi. Impetrata vero redeundi licentia mox ſodalẽ adductur⁹ abiit. Nec mora redeũt ambo: et ſecum munera digna ferũt dimidiã videlicet axungiã porcinã.

Quam vir dei fratribus oſtendens: ac eis quanto hominib⁹ obedientie: quanta ſit cura humilitatis habenda cõteſtans: cum auis ſuperbiſſima iniuriã quã ſibi intulerat precibus lamentis ac muneribus abluere feſtinabat. Multis poſt hec annis in ipſa inſula manentes nidificabant: nec aliquid moleſtie cuiꝙ inferre p̄ſumebant. Qui enim auctori oĩm creaturarum fideliter et corde integro famulatur: non eſt mirandũ ſi eius imperiis ac votis omnis creatura deſeruiat. At nos plerumqꝫ idcirco ſubiecte nobis creature dominiũ perdidim⁹: quia dño et creatori oĩm ipſi ſeruire negligimus. Rogauit aũt fratres cũ ad ipſum viſitãdũ iterũ redirent: lignũ ſibi lõgitudinis duodecĩ pedũ ad faciendam domũcule baſim ſecum deferrent. Qui redeuntes lignũ vt promiſerãt non adducentes: blando ſermone ait illis. Credo quia deus nõ obliuiſcatur mee voluntatis et neceſſitatis. Et exurgentes mane: viderunt quia nocturn⁹ occeani eſtus lignũ memorate longitudinis attulit: in ipſoqꝫ loco depoſuit vbi in edificiũ erat imponendũ. Nullus ab eo ſine gaudio conſolatiõis abibat: nullum dolor animi queꝫ illo attulerat redeũtem comitatus eſt. Nouerat quippe meſtos pia exhortatiõe fouere: anguſtiatis gaudia vite celeſtis ad memoriam reuocare: fragilia ſeculi huius et proſpera ſimul et aduerſa monſtrare: tẽptatis multipharias antiq hoſtis: pandere verſutias quibus facere caperet anim⁹ qui vel fraterno vel diuino amore nudat⁹ exiſteret. At qui integra fide roboratus incederet: inſidias aduerſarii quaſi caſſes aranee pertranſire poſſet. Quotiens inquit meipm de alta rupe perpreceps miſere: quotiens quaſi ad interficiendũ me lapides iactabant. Sed et aliis innumeris fantaſiarum temptamẽtis me appetentes deterrere ac de loco hui⁹ certaminis cona

bantur eliminare. Nec tamen vllatenus
vel corpus meū leſura aliqua: vel mentē
timore cōtaminare valebāt. Abbatiſſa
elfleda regali ex progenie orta cum facul
tas ſtandi vel ambulādi prorſus ſibi de-
eſſet: iter anguſtias mētis ſue dixit. Uti-
nā de rebus cuthberti mei quicꝙ haberē
ſcio certe et credo et confido in dn̄o quia ci
to ſanarentur membra mea. Non multo
poſt aduenit qui ei zonā lineā ab eo miſſā
deferret que multum gauiſa de munere
et deſideriū ſuū viro ſancto iā celitus pa-
tefactū intelligēs: ſuccinxit ſe illa et mox
erecta ad ſtandū: tertia die ſanitati reddi
tur. Quedā quoqꝫ ſanctimonialis quaſi
ad mortē infirmitate depreſſa: iuſſu ab-
batiſſe elflede caput ſuum predicta zona
alligauit et mox eodē die plene conualuit
Quā zonā in capſa repoſitā cū poſtea re-
quireret abbatiſſa: nullatenus inuenire
potuit. Quod diuina diſpenſatione factū
intelligitur: videlicet vt ꝑ duo ſanitatis
miracula deo dilecti patris ſanctitas ap
pareret credentibus et de ſanctitate illi⁹
heſitationis occaſio incredulis tolleret̄.
Si enim eadē zona ſemper adeſſet: conti
nue egroti ſanitatē conſecuturi cōcurriſ-
ſent: et ſi forte quiſꝙ curari non mereret̄:
ſalutis indignus impotencie ſancti dero
gare preſumeret. Miſit elfleda abbatiſ-
ſa ad virū dei: adiurans in noīe dn̄i vt eā
videre ⁊ de neceſſarijs alloqui dignaret̄.
Qui aſcenſa cū fratrib⁹ naui venit ad in
ſulam que coquedi fluminis hoſtio preia
cens ab eodē nomen accepit: ⁊ ipſa mona
chorꝝ cetibus inſignis. Nā prefata abba
tiſſa: illuc eū ſibi occurrere rogauerat.
Cui⁹ potita colloquijs cū multa ab eo q̄
ſciſcitabatur audiret ecce repente in me-
dio ſermone aduoluta pedibus eius: ad-
iurauit eū per nomē illd̄ terribile ac vene
rabile ſupni regis ⁊ angelorū ei⁹: vt dice
ret ei ꝙ lōgo tpe victur⁹ eſſet egfrid⁹ rex
frater illi⁹ ⁊ regnū gubernatur⁹ anglorꝝ

Scio ei inquit quia ꝓphetie ſpiritu quo
polles: etiā hoc dicere potes ſi vis. At ille
expaueſcēs ad iuramentū: nec tñ volens
apte qd̄ petebatur reuelare ſecretū: mirꝝ
inquit quare ſapiēs femīa et in ſctīs ſcri-
pturis erudita: lōga vocare velis tpa vi
te humane: dicente pſalmiſta: quia anni
nr̄i ſicut aranea meditabuntur. ⁊ cū mo
neat ſalomon. Si annis multis vixerit
homo: ⁊ in his oīb⁹ letatus fuerit: memi
niſſe debet tenebroſi tpis et dierū multo-
rum: qui cū venerint vanitatis arguūt
preterita: quātomagis his cui vnius ſo
lū anni vita ſupeſt: breui videt̄ tpe vixiſſe
vbi mors aſtiterit in ianuis. Hec audiēs
illa: fuſis lachrymis preſagia dura defle
bat. Exterſaqꝫ facie: rurſus audacea fe-
minea adiurauit per maieſtatē ſūme di
uinitatis vt diceret quē habiturus eſſet
heredē cū filijs careret ⁊ fratribus. Qui
paruni ſilens: dixit. Ne dicas quia caret
hēbit enī ſucceſſorē quē germana vt ipm
egfridū dilectiōe cōplectaris. At illa Ob
ſecro inquit dicas quibus in locis ſit ille.
Qui ait. Cernis hoc mare magnū ⁊ ſpa
cioſum quot abūdat īſulis: facile eſt deo
de aliqua illarū ſibi prouidere quē regno
ꝑficiat anglorū. Intellexit ergo quia de
alfrido diceret q̄ ferebat̄ fuiſſe patris illi
us fili⁹ et tūc in inſulis ſcotorū ad ſtudiū
litterarū exulabat. Propoſuit enī eū eg-
fridus conſtituere epm̄. Et ait illa. O ꝙ
varia intentione diuidūtur corda morta
liū. Quidā adeptis gaudēt diuitijs: alij
amātes diuitias ſemꝑ egēt: tu gloriam
mundi ꝙuis offeratur reſpuis: etiā ſi ad
epatū pertingere poſſis: quo ſublimius
apud mortales nichil eſt: tui clauſtra de
ſerti huic gradui preferres. Et ille Scio
me inquit tanto gradu dignū nō eſſe: nec
tñ iudiciū ſupni gubernatoris vſpiā fu-
gere queo. Qui ſi tanto oneri me ſubijci-
endū diſpoſuit: credo quia poſt modicū li
berum reddet: ⁊ fortaſſe non amplius ꝙ

duobus annis exactis: me mee ſollicitudinis remittet ad quietē. Precipio aūt tibi in noīe dn̄i ⁊ ſaluatoris nr̄i: ne cui ante meū obitū que a me audiſti referre preſumas. Cūq; hec et multa alia q̄ querebat expoſuiſſet: reuerſus eſt ad inſulam ſuā

Congregata poſt hec ſynodo nō parua in preſentia regis egfridi et archiepiſcopi theodori vnanimi oīm cōſenſu ad epiſcopatū lindiſfarnenſem electus eſt. Cū tamen multis legatarijs pro ſe miſſis ⁊ litteris a loco ſuo nequaq̄ erui poſſet: rex prefatus et trunwin⁹ epiſcopus cū plurimis religioſis et potentibus veniunt: genu flectūt per dn̄m adiurant: lachrymas fundunt: obſecrant donec et ipſum lachrymis plenū ad ſynodū pertrahunt Ubi licet plurimum renitens ꝯpellit̄ ab omnibus ep̄ali officio ſubmittere collū. Ordinatus eſt autē eboraco a theodoro doroberneſi archiep̄o die paſche cōueniētibus ibidem ſeptē epiſcopis: et preſente rege egfrido: anno dn̄i ſexcēteſimo octuageſimoquinto. In die vero ordinatiōis ſue cōmutauerūt ipſe et eata ſedes epiſcopales conſentientibus rege egfrido: theodoro archiep̄o: cedda et cedd epiſcq; alijs quinq;. Sicq; eata apud haguſtaldenſem eccl'iam ſedit cuthbert⁹ vero lindiſfarnenſem cathedrā obtinuit. Et dedit ei rex egfridus terrā in eboraco a muro ſancti petri vſq; ad magnā portā occidētalē: et vſq; ad murū ciuitatis verſus auſtrū. Dedit etiā ei villā que dicit̄ creik et tria miliaria in circuitu: vt ibi poſſet manere in eundo ⁊ redeundo de eboraco Ibi ſanctus cuthbertus congregationē monachorū et abbatē noīe geue ſtatuit. Huic adiecit rex ciuitatē luel: ideſt cair leil: et in circuitu quindecim miliaria. Ibi enim vir ſanctus cōgregationem ſanctimonialiū et abbatiſſam ordinauit ⁊ ſcolas ibi cōſtituit. Poſtq̄ vero ſctūs cuthbertus ſuſcitauit puerum a mortuis in villa que dicitur exenford. dedit ei egfridus rex terram que vocatur carthmel ⁊ oēs britānos cum ea. Ea tēpeſtate pugnauit rex egfridus cōtra regē merciorū wlferū filiū pende ⁊ ceſo exercitu eius fugauit eū. Poſtea dedit egfridus viro dei mailros. id eſt meuros ⁊ carrā et quicq̄d ad eas pertinet. Suſcepto itaq; epiſcopatu: cōmiſſam ſibi plebē orōnib⁹ ꝓtegebat aſſiduis: admonitionib⁹ ſalutarib⁹ ad celeſtia vocabat: ⁊ que agēda docebat ipſe prius agēdo ꝑmonſtrabat. Eſurientibus alimenta: nudis veſtes prebebat: ceteriſq; vite pōtificalis inſignibus rite decorat⁹ incedebat. Igitur dum egfridus rex pictos atroci ſeuitia deuaſtaret: vir dei venit ad lugubaliā ciuitatē q̄ ab anglis luel vocabatur modo carleolum appellatur. Et cū ei ciues menia vrbis: fontemq; in ea miro quōdam romanorū opere extructū oſtenderēt: repēte turbatus ſpū meſtā faciē deflexit ad terrā rurſumq; erigens atq; ad celum oculos attollens: ingemuit grauiter: ⁊ nō grandi voce ait. Forte modo diſcrimē factum eſt certaminis. Nolēs aūt amplius de his que ſibi erant reuelata patefacere: nōne videtis inquit q̄ mire mutat⁹ ac turbatus ſit aer? Et quis mortaliū ſufficit inueſtigare iudicia dei? Et in craſtino in vicino monaſterio facta collatiōe inter cetera dixit. Obſecro fratres iuxta apoſtoli monita vigiletis: ſtetis in fide: viriliter agatis: ⁊ confortemini: ne forte ſuperueniens aliqua tēptatio vos inparatos inueniat. Putabāt aūt q̄ non multo ante peſtilētie clades ⁊ eos ⁊ multos circumquaq; lata cede ſtrauerat: de huiuſmodi plaga iam reditura fuiſſe locutū. At ille rurſus aſſumpto ſermone ait. Quondā venerūt ad me fratres dū in mea demorarer inſula ſolitarius: ⁊ cū tertio eiuſdē admonitionis verba repeterē: attendentes illi quia non fruſtra hec tam ſtudioſe

ſuggererem ⁊ expaueſcētes dicebāt. Fa-
ciam⁹ vt doces: qꝛ magna neceſſitas no-
bis incumbit vt contra inſidias dyaboli
⁊ omnia tēptamēta ſemper accīcti ſpiri-
tualiter vigilem⁹. Nec ego ſciebā aliq̄d
tēptationis noue occurſurū: ſed tm̄ inſti-
ctu mētis admonit⁹ ſum aduerſus ſubi-
tas tēptationū ꝓcellas: ſtatū cordis ſem
per eſſe muniendū. Sed vbi reuerſi ſunt
a me ad ſuū mōaſteriū: quemdā de ſuis
morbo peſtilētie obiſſe reperierūt. Seui
ente pene per annū eadē clade: nobiliſſi-
mus ille patrū fratrumqꝫ cetus ſpūalis
pene vniuerſus migrauit ad dn̄m. Hec ⁊
his ſimilia ſctō dicente ep̄o: putabāt oēs
quia de reditu peſtilētie mētionem face-
ret. Sed poſtera die qui fugerat de bello
regē cum toto quaſi exercitu extinctum
enarrauit. Acceſſit quidā ad virum dei
noīe herebertus ſpiritualis amicitie fe-
dere eidē copulat⁹: qui in inſula ſtagni il
lius pergrandis de quo dorwētionis flu
uij primordia erumpūt: vitam ſolitariā
ducens: annis ſingulis ad eum venire ⁊
monita ſalutis ab eo accipere cōſueuit.
Cui cuthbertus ait. Memēto frater he-
reberte vt modo quicq̄d opus habes me
interroges mecūqꝫ loquaris quia poſtq̄
ab inuicē digreſſi fuerimus in hoc ſeculo
oculis carneis inuicē vltra nō videbim⁹
Tēpus eni reſolutionis mee inſtat ⁊ ve-
lox ē depoſitio tabernaculi mei. Qui hec
audiēs: prouolutus eius pedib⁹: fuſiſqꝫ
cuꝫ gemitu lachrymis: obſecro inq̄t per
dn̄m ne me derelinquas: ſed tui ſodalis
memineris: rogeſqꝫ ſupernā pietatē vt
cui pariter in terris ſeruiuim⁹: ad eius
videndā claritatē tranſeamus ad celos.
Noſti eni quia ad tui oris imperiū ſemp
viuere ſtudui ⁊ quicq̄d ignorātia vel fra
gilitate deliqui eque ad tue volūtatis ar
bitrium ſemper caſtigare curaui. Incu
buit precibus ep̄s ſtatimqꝫ edoct⁹ in ſpi
ritu impetraſſe ſe q̄d petierat a dn̄o: ſur-
ge īquit frater mi et noli plorare ſed gau
de: quia donauit nobis dn̄s quod roga-
uimus eū. Digredientes vero ab inuicē
vni⁹ eiuſdēqꝫ momēto temporis ſpirit⁹
eorū a corpore egreſſi: āgelico miniſterio
ad regnum celeſte pariter tranſlati ſunt
Occurrit ei comes q̄dā: et flexis genib⁹
gratias egit de aduentu illi⁹: et introdu
cēs illū in domū ſuam: lotis more hoſpi-
talitatis manibus et pedibus: ſimul re-
ſidētes cepit referre illi de languore con-
iugis deſperate: obſecrās vt illā bn̄dice-
re dignaret̄. Qui allatā benedicēs aquā
precepit vt ſup languidā aſpergeretur.
Quo facto: plenā corpis ſanitatē recepit
et benedicens dn̄m: ep̄o potum obtulit.
Prefectus quidā morti appropinquās
panē a ſctō viro bn̄dictū in calice cū aqua
miſcens et bibēs: fugato continuo inter-
raneorū dolore: ſubito conualuit. Eodē
tempore peſtilentia ſubito exorta illis in
partibus nece grauiſſima incubuit: ita
vt in magnis quōdā villis vix parue ra-
reqꝫ reliquie et interdū nulle reſiderent.
Unde ſanctus cuthbert⁹ eiſdē reliquijs
miniſteriū verbi ⁊ neceſſarie cōſolatiōis
opem ferre nō deſijt. Adueniēs aūt in vi
culū quēdā: ibidē oībus quos inuenerat
auxilio exhortationis adhibito: dixit ad
preſbiterū ſuū. Putas ne ſupeſt quiſpiā
his in locis cui noſtra viſitatiōe ⁊ allocu
tiōe opus ſit: an cunctis qui male habe-
bant viſis: iam ad alios tranſire liceret:
Qui omnia circūſpiciens: vidit mulierē
eminus ſtantē que extincto paulo ante fi
lio fratrē eius iam morti ꝓximū tenebat
in manibus: ⁊ preteritā pariter ⁊ preſen
tem teſtabatur erumpnā. Quā cū viro
dei oſtenderet: acceſſit ad eam ⁊ bn̄dicēs
dedit oſculū puero: dixitqꝫ ad matrē. Ne
metuas nec meſta ſis: ſaluabit̄ eni et vi-
uet infans neqꝫ vllus vltra de domo tua
hac mortalitatis peſte deficiet. Et factū
eſt ita. Cum autē in monaſterio elflede

abbatiſſe ad mēſam ſederet: ſubito auer
ſam a carnalibus epulis mentē ad ſpiri
tualia contēplanda contulit. Unde laſſa
tis ab officio ſuo mēbris corporis muta-
to colore faciei ⁊ quaſi attonitis cōtra mo
rem oculis: cultellus quoqꝫ quē tenebat
in menſa decidit. Qđ dum preſbiter ei⁹
qui aſtabat ⁊ miniſtrabat aſpiceret: icli-
natus ad abbatiſſam dixit. Interroga
epm quid viderit. Scio eni quia nō ſine
cauſa manus eius tremefctā cultellū de
ſeruit: vultuſqꝫ illi⁹ mutat̄ ſed vidit ali-
quid ſpūale qđ nos ceteri videre nequiui
mus. At illa confeſti cōuerſa ad eū: obſe-
cro inquit dn̄e mi epe dicas quid videris
modo: neqꝫ eni fruſtra laſſata tua dexte-
ra cultellū quē tenebat amiſit. Qui diſſi
mulare conat⁹ vidiſſe ſe quippiā ſecreti
iocoſe rn̄dit. Nū tota die manducare va-
lebā. Iā aliqn̄ quieſcere debui. Illa aūt
diligentius adiurante ⁊ flagitāte vt ex-
poneret viſionē: tandem ait. Uidi inquit
aïaȝ cuiuſdā ſcti manibus angelicis ad
gaudia regni celeſtis tranſferi. Rurſus
illa. De quo loco aſſumpta eſt? Reſpōdit
De tuo monaſterio. Adiecit nomē inqui
rere. Et ille. Tu michi inquit die craſti-
na miſſam celebrāti nomen eius indica-
bis. Hec audiens illa confeſtim miſit ad
maius ſuū mōaſteriū ⁊ didicit quia qui-
dā de paſtorib⁹ bone actionis vir incau-
tius in arborē aſcendens: deciderat deor
ſum: ⁊ contrito corpore ipſa hora ſpiritū
exalauit: qua hūc vir dn̄i ad celeſtia du-
ctū videbat. Et ingreſſa ad epm iam tūc
eccleſiā dedicantē: ſtupore femineo qua-
ſi nouū aliquid nunciatura dixit. Precor
domine mi epiſcope memineris ad miſ-
ſas hadwaldi mei: hoc eni viro erat no-
mē q̄ heri cadēdo de arbore defunct⁹ eſt.
In monaſterio aūt qđ nō lōge ab hoſtio
tine fluminis ſitum eſt: ab abbatiſſa ver
ca vir dei magnifice ſuſcept⁹: aquā vt bi
beret a miſtris ſibi dari petijt. Qui hau
ſtā de fonte aquā obtulerūt ei. At ille da-
ta benedictione cū paululū guſtaſſet: de
dit miniſtro ſuo. Qui cū bibiſſet: viſa eſt
ei aqua quaſi in ſaporem vini conuerſa.
Duob⁹ igitur annis in regimine epali
tranſactis: abiecit pondus cure paſtora
lis: ⁊ ad inſulā ferne ꝓperauit. Et cū fra
tres ipm viſitātes ante regreſſum illorū
aucā quādam comedere monuiſſet: ipſo
ad cellā ſuam eunte: quia cibis quos at-
tulerant abundabāt: aucam tangere nō
curabāt. At cū refecti nauiculā vellēt aſ-
cendere: exorta ſubito tēpeſtas: omnem
eis nauigandi abſtulit facultatem. Fa-
ctumqꝫ eſt vt ſeptē dieb⁹ feruēte vnda cō
cluſi: triſtes in inſula reſiderūt. Septia
die domū in qua manebāt eos conſolatu
rus ingreſſus vir dei: et videns aucā nō
fuiſſe comeſtam placido vultu ⁊ leto po-
tius ſermone redarguit eorū inobedien-
tiam: nōne inquiēs incomeſta adhuc pē-
det auca? Et quid mirū ſi mare vos nō ſi
nit abire. Citiſſime ergo coquite illā ⁊ co
medite vt poſſit mare quieſcere ⁊ vos do
mum remittere. Qđ cū feciſſent: ventis
ceſſantibus vnda a feruore ſuo quieuit:
⁊ ſecūdis flatib⁹ cū gaudio ſimul ⁊ pudo
re domū remearūt. Cūqꝫ multo cōſue-
te diſtrictiōis rigore corpus mentēqꝫ cō-
ſtringeret: arreptus infirmitate ſubita
tribus continuis ſeptimanis morbo de-
coctus eſt. At cū quidā frater ad feneſtrā
celle ſue appropinquaret dato iuxta mo
rem ſigno: et ſalutanti ſe ſuſpirium pro
reſponſo reddidit. Qui frater. Quid ha
bes inquit dn̄e mi epe: an forte nocte hac
tuus te languor tetigit? Et ille. Etiā in-
quit languor me tetigit nocte hac. Credi
dit autē frater quia de veteri ſua infirmi
tate cuius quotidiana pene moleſtia cō-
ſueuerat excoqui: nō aūt de noua ⁊ inſoli
ta diceret. Et ſubiunxit. Cum aūt deus
ſuſceperit aīam meā: ſeplite me in hac
māſiōe iuxta oratoriū meū Quinto poſt

hec die redeūtibus fratrib⁹: idem frater
calefaciens aquā abluebat pedes eius q̄
gr̄a diuturni tumoꝛis iam tūc vlcus ha
bebat ac pꝛofluēte ſanie cura indigebat
Et dixit ſctūs. Dei pꝛouidētia ⁊ volūta-
te geſtum eſt vt pꝛeſentia ⁊ auxilio deſti
tutus humano: aliqua ſuſtinerē aduer-
ſa. Ex quo aūt hac in ſede mēbꝛa cōpoſui
nō moui me hinc: ſed quinq; dieb⁹ et no-
ctibus hic quiet⁹ permanſi. Cui ille. Nū
abſq; cibo tanto tp̄e māſiſti? Et oſtenſis
quinq; cepis: vir ſctūs ait. Hic michi vi-
ctus erat his quinq; diebus. Quotienſ-
cūq; eni ariditate ac ſiti nimia ardebam
hec guſtando me recreare ac refrigerare
curaui. Videbatur aūt vna de cepis mi
nus q̄ dimidia parte coꝛroſa. Et addidit
Et concertatoꝛes mei nūq̄ tot michi per
ſecutiones quot in his quinq; diebus in-
tulerunt. Et quoſdā fratrū ſecū retinuit
in quibus erat maioꝛ beda pꝛeſbiter qui
miniſterio eius familiariter ſemper ad-
eſſe cōſueuerat: ideoq; donationum acce
ptionūq; eius oīm conſcius erat indubi-
us. Quē ob id maxime ſecū manere vo-
luit: vt ſi cuiuſlibet acceptis munerib⁹
recōpenſatione digna nō reſpondiſſet: il-
li⁹ admonitiōe recoleret: ⁊ pꝛiuſq̄ obiret
ſua cuiq; reſtitueret. Mea inquit volun-
tas erat: hic requieſcere coꝛpe vbi quātu
lūcūq; pꝛo dn̄o certamen certaui vbi cur
ſum cōſummare deſidero: vnde ad coꝛo-
nā iuſticie ſubleuādū me a pio iudice ſpe
ro. Sed ⁊ vobis quoq; comodius eſſe ar-
bitroꝛ vt hic requieſcā ꝓpter incurſionē
ꝓfugoꝛū vel noxioꝛū quoꝛūlibet qui cum
ad coꝛp⁹ meū foꝛte cōfugerint: quia qua-
liſcūq; ſum: fama tamen exiuit de me q̄
famulus xp̄i ſum: neceſſe habetis ſepi⁹
pꝛo talib⁹ apud potētes ſeculi intercede
re atq; ideo de pꝛeſentia coꝛpis mei mul-
tū tolerare laboꝛē. At illis multū diuq;
pꝛecantibus laboꝛēq; huiuſmodi gratū
illis ac leuē foꝛe aſſerētibus: tandem ille
ait. Si meā diſpoſitionē ſuperare: ⁊ me-
um coꝛp⁹ illuc reducere vultis: videtur
michi optimū vt in interioꝛibus baſilice
veſtre illud tumuletis: quatin⁹ et ipſi cū
vultis meū ſepulchꝛū viſitare poſſitis: ⁊
ī poteſtate ſit veſtra an aliqui illuc de ad
uētantibus accedāt. Et cū fratres flexis
genib⁹ gratias illi egiſſent: frater quidā
qui longe vētris fluxu egrotans a medi
cis curari nō potuit tangens eum ſenſit
ſe omni illa lōge infirmitatis carere mo-
leſtia. Et cū loquele facultas paulatī de-
ficeret: cepit diſſerere pauca ſed foꝛtia de
pace ⁊ humilitate: cauēdiſq; eis qui his
oblectari malunt. Pacē inquit inter vos
ſemp̄ ⁊ charitatē cuſtodite diuinā: in con
ſilijs vnanimes eſtote cū alijs xp̄i ſeruis
mutuā habete cōcoꝛdiā: veniētes ad vos
hoſpitalitatis gratia: familiariter ac be
nigne ſuſcipite: nequaq̄ vos melioꝛes ar
bitrantes ceteris euiſdē fidei et vite con-
foꝛtibus. Cum illis autē qui ab vnitate
catholice pacis vel peruerſe viuendo ab
errant: vobis ſit nulla communio. Et ſi
vos vnū e duobus eligere neceſſitas co-
gerit: multo plus diligo vt eruētes de tu
mulo tollenteſq; vobiſcum oſſa mea: re-
cedatis ab his locis: ⁊ vbicūq; deus pꝛo-
uiderit incole maneatis: q̄ vt vlla ratio-
ne conſentientes iniquitati ſciſmaticoꝛū
iugo colla ſubdatis. Catholica patrum
ſtatuta diligētiſſime diſcere ac obſerua-
re contendite. Ea quoq; que per meū mi
niſteriū vobis diuina pietas inſtituta vi
te regularis dare dignata eſt: exercete
ſolliciti. Scio eni quia ⁊ quibuſdā contē-
ptibilis vixi: poſt meū tamē obitum qua
lis fuerim ⁊ q̄ mea doctrina non ſit con-
tempnenda videbitis. Hec et his ſimilia
cum dixiſſet: acceptis ſacramētis ſaluta
ribus dominici coꝛpoꝛis: eleuatis ad ce-
lum oculis: extenſiſq; in altū manib⁹ in-
tentā ſupernis laudibus animā ad gau
dia regni celeſtis emiſit: tertiodecio kal.

apꝛilis:anno gratie ſexcenteſimo octua-
geſimoſeptimo epatus ſui tertio:ex quo
aūt rex oſwaldus ⁊ aidanus eps pontifi
calem ſedē in lindiſfarnea inſula inſtitue
runt:quinquageſimoquarto monacha-
tus ſui triceſimoſeptimo: anachoꝛiſcos
ſecūdo anno:⁊ in ſindone quā ei verca ab
batiſſa cōtulerat inuolutū coꝛpus ei⁹ ſe-
pultū eſt. Aqua eni cū qua coꝛpus eius
lotum erat in os demoniaci infuſum:ſa-
num reddidit. Trāſactis aūt ab obitu
ei⁹ annis vndecim:aperiētes fratres ſe-
pulchꝛum eius iuſſu eadberti epi: coꝛp⁹
totū quaſi adhuc viueret integrū reper-
tum eſt:⁊ flexibilibus artuū cōpagibus
multo doꝛmienti ꝙ moꝛtuo ſimilius. Ue
ſtimēta quoqꝫ quib⁹ indutū erat inteme
rata ⁊ pꝛiſca nouitate mirāda cernūtur:
Frater quidā eiuſdē monaſterij parali
ſi depꝛeſſus: fuſa ad ſctm̄ cuꝫ lachꝛymis
pꝛece:quaſi latam manū caput ſuū tan-
gere vidit:et mox euigilans ſanitatē in-
tegram ſe recepiſſe ſenſit. Uſqꝫ hunc lo-
cum ſcripſit beda venerabilis pꝛeſbiter
vitam ſancti cuthberti:que vero inferi⁹
ſunt collecta: per ſuccedētia tēpoꝛa erāt
cōſcripta. Deus omp̄s iuſte miſericoꝛs
miſericoꝛditerqꝫ iuſtus:gētem angloꝛū
dum pꝛo ſuis multiplicibus offenſis fla
gellare diſpoſuit: paganā gentē freſonū
atqꝫ danoꝛū illi permiſit dn̄ari. Iſte igit̄
gentes hubba duce friſonū et alſdene re-
ge danoꝛū in angliam venientes et tres
turmas mox diuiſe:tribus in partibus
terram inuaſerūt. Nam eboꝛace ciuita-
tis menia pars vna ex eis reſtaurauit:
regionēqꝫ in circuitu incolens ibidē pau
ſauit. Relique vero partes due multo fe-
rotioꝛes:regnū mercioꝛū et auſtraliū ſa-
xonum mox occupabāt omnia incendijs
rapinis:atqꝫ homicidijs exterminātes:
diuina eque vt humana barbarica ſeui-
tie cōtaminabāt. Uideres tunc ſacerdo-
tes ſacroſanctis miſterijs aſſiſtētes tru-
cidari: virgines rapi: infantes ab ipſis
matrum vberibus auulſos ad terrā ali-
os elidi:per pedes alios ſuſpēdi:iter ma
nus barbaroꝛū diſcerpi:neqꝫ ſexui:neqꝫ
etati:nec vlli gradui parcētes. Unde illi
us tēpeſtatis rabiē oībus regij ſeminis
per quos ſibi timebant extinctis: ſolus
alfredus pater regis edwardi manus il
loꝛum vix euaſit. Hic per tres annos per
ſilueſtria ſomerſetēſis pagi vitam incer
tam ⁊ inquietā ducebat. Quippe qui ni-
chil vnde viueret habebat:niſi qđ pꝛedā
do aut venando aut piſcādo adquireret.
Tandē dum ſocij ſui circa capturā piſci-
um inſtarent:⁊ ipſe moleſtiā ſue pꝛoſcri-
ptionis meditatione ſcripturarū cōſola-
retur: aſtitit ei quidam peregrinus in
dei nomine elemoſinā petens. Tunc rex
vtraſqꝫ manus leuās ad celum ait. Gꝛa
tias ago deo qui pauperē ſuum hodie in
paupe viſitauit. Uocauit cito miniſtruꝫ
ſuum:qui nichil pꝛeter modicum vini et
vnum panem habebat iuſſitqꝫ mediam
partem pauperi dari. Gꝛatias egit pau
per ⁊ abceſſit. Et nullo trāſitus ſui veſti
gio in paludibus relicto:ſubito euanuit
⁊ que largita fuerāt integra inuēta ſunt
⁊ qui piſcatum exierāt:tres naues piſci
bus onuſtas domū reduxerūt. Sopoꝛa-
to igitur regi apparuit quidā pontifica-
libus indutus:qui de diligendo deo:ſer-
uanda iuſticie:de miſericoꝛdia in paupe
res:de reuerētia in ſacerdotes exhibēda
eum monuit ⁊ adiecit. O mi alfrede xp̄s
conſcientiā tuam reſpiciens:erumpnis
tuis finem imponit. Me enim impetrā-
te deoqꝫ donante:totius bꝛitānie imperi
um tibi ſucceſſoꝛibuſqꝫ tuis concedit diſ-
ponendū. Si aūt deo michiqꝫ fideles fu-
eritis:me poſt hec ad conterēdū robur in
imicoꝛū oīm inexpugnabile defenſionis
ſcutū habebitis. Cras enim aderūt tibi
foꝛtes auxiliarij quoꝛū ope hoſtes deuin
ces. Et ait rex. Quis es tu? Et ille. Ego

ſum inquit cuthbertus peregrinus ille
heſternus cui panem poꝛrexiſti: tui tuo-
rumqꝫ curã agens. Memēto huius rei:
cum bene tibi fuerit. Mane aũt facto: ve
nerũt ad ipſm viri quingenti armis opti
me muniti: quibus viſionē per oꝛdinem
pandens ait. Nũc inquit quãta parētes
noſtri qui omnes iam interfecti ſunt bar
baroꝛũ toꝛmēta pꝛo ſuis noſtriſqꝫ offen-
ſis iuſto dei iudicio ꝑtulerunt vidimus:
⁊ nos ipſi die noctuqꝫ ad ſimilia per eoſdē
exquirimur: quomodo nullũ habeamꝰ
iam tutũ fuge locũ videmus: immo mi-
ſerabiliter ꝓfugi ſuſtinemus. Unde ro-
go monitis ſancti cnthberti defenſoꝛis
noſtri attente obediamus deo ſibiqꝫ fide
les exiſtamꝰ vitioꝛum voꝛagines fugia
mus: atqꝫ virtutũ exercitia diligamus:
ſic pꝛofecto pꝛomiſſum celeſtis gratie au
xiliũ ⁊ ſue defenſionis experiemur vbiqꝫ
patrocinium. Sicqꝫ apud aſchdoñ. con-
gregato exercitu paganos ita contriuit:
vt acceptis obſidibus electiſſimis gut-
trum regem danoꝛum cum viginti nobi
lioꝛibꝰ ſuis de ſacro fonte alfredus leua-
ret pace circũqꝫ firmata. Illis diebꝰ ar-
dulphus lindiſfarnēſis epiſcopus ⁊ eiuſ
dem loci abbas cum quibuſdam fratri-
bus incoꝛruptum ſancti patris coꝛpus
diſcedentes aſpoꝛtauerunt: lõgoqꝫ tem-
poꝛe de loco ad locũ trãſmigrãtes ꝓpter
diuturnũ laboꝛē nimio tandē confecti te-
dio: ſedem in hibernia querere delibera-
bãt. Et erectis velis mare ſulcãt: ſed con
tinuo mutatis ventis fluctus intumeſcē
tes eleuãtur et nauis que gubernari nõ
valuit huc ⁊ illuc iter fluctiuagas iacta-
batur vndas. Interea tres mire magni
tudinis vnde hoꝛrifico cũ murmure ſuꝑ
uenĩētes nauem medias pene vſqꝫ ad ta
bulas impleuerũt: pꝛotinuſqꝫ in ſangui
nē conuerſe ſunt: ⁊ oēs qui in naue erant
ſanguine pꝛofuſi videntur. Cõtinuo oēs
gemunt lugent genua flectunt: veniãqꝫ
ſtulti auſus toto coꝛpoꝛe ad pedes ſancti
coꝛpoꝛis pꝛoſtrati petũt. Et ecce cõtinuo
flãtibus a tergo ventis ſine aliqua diffi-
cultate ad poꝛtũ optatũ perueniunt. Fa-
cta eſt ãt iſta deuaſtatio noꝛthũbꝛie a re-
ge danoꝛũ haldene anno gratie octingē-
teſimo ſeptuageſimoquito. Et dũ nauis
in latera verteretur cadens ex ea textus
euãgelioꝛũ in maris ferebatur ꝓfundũ:
ſed reuelãte ſancto cuthberto poſtmodũ:
inueniũt. Necnõ equũ et frenũ in arboꝛe
vt ab eodē ſctõ didicerant: ad reuelandũ
laboꝛē ſuũ rufi coloꝛis in cãpo reperiunt
Quē adiũgebant vehiculo quo celeſtem
theſaurũ liberiꝰ ferre poſſent. Interea
ſanctus cuthbertus per ſompniũ pꝛefa-
to abbati edredo apparēs: ꝑcepit cuthꝛe
dũ filiũ ardechenk quē dani cuidã vidue
in ſeruũ vēdiderãt: pꝛecio libertatis per-
ſoluto exercitus ⁊ qui ſuperãt de indige-
nis ſine rege nutantes ꝑductũ in mediũ
vnanimi fauoꝛe in regē cõſtitui. Sedes
interim epãlis que in lindiſfarnenſi erãt
reſtaurat in cũcaceſtre que modo ceſtria
dicitur: ⁊ diſtat a dunelmo ſex miliaribꝰ
anno gratie octingēteſimo octuageſimo
tertio: ⁊ manſit ibi coꝛpus ſctiñ annis cē
tum quatuoꝛdecim. Anno autē gratie
ſeptigēteſimo nonageſimotertio: ab obi
tu ſcti cuthberti cēteſimo ſeptimo pꝛima
vaſtatio miſerrima paganoꝛũ lindiſfar-
nenſem eccleſiã ſanguie ⁊ rapina replēs
pene vſqꝫ ad internitionē deleuit. Exerci
tus iſte nauibus piraticis veniens ſan-
cta conculcauit: altaria ſuffodit: quoſdã
iterfecit: alios in mare demerſit. Sequē
ti tamen anno: omnes illi raptoꝛes moꝛ-
tui ſunt. Poſt hec vero rex quidã noīe re
ginaldus multa cũ claſſe adueniens vni
uerſos melioꝛes vel in bello ꝓſtrauit: vl
extra patriã fugauit: villas ſancti cuth-
berti militibꝰ diſtribuit. Quoꝛũ vnꝰ tan
ꝙ̃ indomabilis beſtia multis ſepe iniu-
rijs epm atqꝫ populũ moleſtauit. Quēꝫ

ep̄s blāde corripiens vt animi rigorē de-
poneret: et abdicato demonū cultu crea-
torem ſuū recognoſceret ſedulo admone
re cepit. Et ille. Quid huius mortui ho-
minis minas michi quotidie obijcitis?
Quid putatis contra me vobis valebit
ipſius in quo ſperatis auxiliū? Deorum
meorū omnipotētiam conteſtor atq; per
ipſorū gloriam iuro: q tam ipſi mortuo
ꝙ vobis omnibus inimicus ero ⁊ ex hoc
aperte diſcatis q nichil aut ipſe aut vos
michi reſiſtere valeatis. Et ecce cōtinuo
tāꝙ clauis per vtrumq; pedum in oſtio
eccleſie cōfixus palleſcere et contremeſce
re: oculiſq; ſanguineis ⁊ toruis circūſpi-
cere atq; diuerſis membrorū motibꝰ do-
lorē quem intus ſuſtinebat foris oſtende
re cepit. Et tandē horribiliter clamans:
ſanctitatē beati cuthberti palā cōfeſſus
animā ſuam in eodē loco reddere compel
labatur. Tēporibus itaq; non multis
poſtea tranſactis: gens ſcotorum coadu
nato maximo exercitu terras aquilona-
res anglie ingreſſus: cede: incēdio: ⁊ ra-
pinis cuncta depopulatur. Non gradui
non etati non ſexui parcēs: inaudita cru
delitate cunctos proſternebat lindiſfar-
nenſe mōaſterium ſimili feritate perua-
ſit. Occurrit autem illis cuthredus rex
in loco qui mundingdene dicitur: cū par-
ua admodum manu feſtinās: non enim
congregari exercitum breuitas tempo-
ris permittebat. Cum vero rex tantum
conſpexiſſet exercitum: nimio timore re-
ſolutus eo quod ad pugnandum dum vi
res non habuit et ab eis fugere pudor et
locus prohibebat. Et ecce ſanctus cuth-
bertus in ſompnis ſibi apparens ⁊ eum
confortans dixit. Ne timeas neq; diffi-
das cum dei meumq; habeas auxilium
deo: ei nequaꝙ eſt impoſſibile ſiue in mul
tis ſiue in paucis ſaluare. Hoſtes quip-
pe tuos magis autem meos in ſua nunc
multitudine gloriantes: coram te in lu-
tum platearum delebo. Quāuis enim
hominibus adhuc viui appareant in cō
ſpectu dei omnes mortui cōputati ſunt.
Unde cum aurora dici primū exoritur:
facto impetu irrue ſuper eos: quoniam
in primo congreſſu terra dehiſcēte in ba-
ratrum viui corruent: et ſine tuorum de
trimento omnes ſimul diſꝑient. Rex ve-
ro multum confortatus: viſionem ſuis
pandēs: facto mane in hoſtes irruit: ſed
quos modo contra ſe iacula mittere con-
ſpiciunt: in eodem ſtatim momēto nuſꝙ
nec vnum inueniūt. Quod enim vir dei
predixerat coram eis terra os ſuum ape
riens: omnes viuos abſorbendo degluti
uit. Anno gratie nongenteſimo viceſi-
moquinto: aldunus ep̄us celeſti oraculo
premonitus vt cum incorrupto ſcti cuth
berti corpore ꝙtotius fugiēs: ſuperuen-
turam piratarum rabiem decliaret: tu-
lit illud centeſimo tertiodecimo anno ex
quo in cuncaceſtre locatum fuerat: in ri-
pim per quatuor menſes moram traxit.
Cum vero ſanctum corpus ad priorem
locum reportarent: ⁊ iam ad orientalem
plagam dunelmi in locum qui wardela-
we dicitur deueniſſent: vehiculum vlte-
rius nullo moueri poterat ingenio. Pre-
cepit ergo epiſcopꝰ omnes per triduum
ieiunijs vigilijs ac precibus inſiſtere: ac
dei voluntatem omni inſtantia deuote
poſtulare. Quo facto: reuelatum eſt eis
vt in dunelmum tranſferre: ibidemq; lo
cum requieſcendi deberent preparare.
Epiſcopus autem dunelmum veniens
locum quidem natura munitum ſed nō
facile habitabilem inuenit. Totius er-
go populi ⁊ comitis vthredi auxilio tota
extirpata ſilua: eccleſia edificatur et cor-
pus ſanctum in ea honorifice collocatur
A prima igitur inſtitutione ſedis lindiſ-
farnenſis vſq; ad hunc annum: compu-
tantur anni trecenti ſexagintaunus: et
ab obitu ſancti cuthberti: trecentinouē.

Defuncto vero alduino epō: edmundus vir religioſus ad epatum eligitur quem preſbiter cū diacono ſibi ad altare miniſtrāte in medio canone: voce quaſi de tūba ſcti patris ter eū vocāte prolata: epm deſignari audierat. Sub iſto antiſtite ſacerdos quidā noīe elfredus bone actiōis vir: diuino admonitus oraculo per antiqua monaſteriorū loca cucurrit: oſſa ſctōrum de terra leuauit: ſcilicet baltheri et bilfridi anachoritarum: acce et alkmūdi epōrum: et regis oſwini: necnon et ebbe abbatiſſe. De quorū reliquijs aliq̄ partē cū corpe ſcti cuthberti locauit. Oſſa quoqꝫ boiſili ſcti cuthberti magr̄i in diſcipuli eccleſiā trāſtulit. Inſuper et oſſa venerabilis bede pſbiteri apud girwin tumulata vſqꝫ dunelmū trāſtulit. Tpe āt egelrici epi ſucceſſoris edmūdi preſbiter quidā vxori copulatus: indignā ſacerdotis officio vitā ducebat Quadam die cum a multis miſſam illis celebrare rogaret ⁊ ille vtpote qui ipa nocte cū vxore dormierat: id ſe facturū negaret: tandē multis precibus fatigatus magis humana verecūdia quā timore diuino victus: miſſā celebrare cepit. Hora vero qua ſacro ſancta miſteria ſumere deberet: i calicē aſpiciēs: particulā dñici corpis i calice miſſā in teterrimā ſpeciē cū ſanguine vidit cōmutatā: vt magis picis colorē: q̄ panis ⁊ vini habere videretur. Illico reatū intelligens pallere ⁊ quaſi iam flāmis tradendus vltricibꝰ pauere nimiū cepit. Exhorrebat quoqꝫ illud velut ſuā mortē ſumere: volebat i terrā fundere ſed quoniā cōſecratū erat: hoc facere metuebat. Tādem magno cū tremore ac formidie illud ſumpſit: ſed tante amaritudinis fuit vt nil ad guſtandū amariꝰ eſſe poſſet. Peracta aūt miſſa: ad epm feſtinans: eiuſqꝫ pedibus proſtratꝰ rei ordinē enarrauit: ⁊ indicta penitentia ſecundū preceptum ſui epi caſte et religioſe deinceps viuere ſatagebat. Fuit vir quidā praue actionis qui in cāpo dormiens: cū expergefactus fuiſſet ſerpētem ſibi collū ſtringere ſentiebat. Quē mox ad terrā manu comprehenſum elidit: ſed mox eius iterū collū cōplexus circūdedit. Rurſum eum ad terrā proiecit: ſed eodē momento ab eodē conſtringi ſe ſentiebat. Itaqꝫ ſerpentē ſiue in ignē ſiue in aquā vel in terrā ſemꝑ proijcere potuit: ſed qualiter mox in ſuū collū redierit ſcire nō valuit. Aliquotiēs in particulas ferro conſecuit: ſed ꝓtinus idem ſerpēs collum eius circūcinxit. Primo quidē paruꝰ erat: ſed paulati in maius ⁊ maius excreſcens: nulla eū veneni infuſione ledebat. Quotiēs autē eccleſiā ſcti cuthberti intrauit mox in ipſo introitu: ſerpēs eū dimiſit. Cū vero exiret: velut ante cōplexꝰ eſt. Itaqꝫ dū per multū tēpꝰ: tale ſuſtinuiſſet incomodū: inuento tādem ſalubri cōſilio tribꝰ cōtinue diebꝰ ⁊ noctibꝰ in eccleſia ſcti cuthberti in oratione perſeuerās ⁊ poſtmodū exiēs: a ſerpētis infeſtatiōe oīno liberatus eſt. Latro quidā notiſſimꝰ rapinis: homicidijs ⁊ incendijs multos offendēs: tandē comprehēſus vinculis mācipatur. Et mortē valde timēs: contrito corde et humiliato ſpū beatū cuthbertū pro ſua liberatione ſuppliciter exorabat. Nec mora cōpedibꝰ ſolutis ⁊ carceris hoſtio patefctō: monaſteriū ſcti cuthberti ītrauit. Quē quidā noīe barkwit potēs valde cū ſuis perſequēs nimio furore ſuccēſus ait. Quid moramur quare ianuas nō infrigimus Neqꝫ ei huiꝰ hoīs mortui pax a deo eſt tenēda: vt fures raptores et homicide huc ſi ꝯfugerit nobis īſultēt: q̄ impuniti euaſerit. Vix ei v̄ba cōpleuerat ⁊ ecce ſubito quaſi ſagitta deſuꝑ veniēs: caputqꝫ ſibi trāſuerberās: vſqꝫ ad cor ſuū pertingere ꝓteſtabat. Sicqꝫ in terrā corruēs vlulādo ⁊ dētibꝰ ſtridēdo vitā finiuit. Quo ſepulto: talis tantuſqꝫ de tumulo ipſius fe

tor: per dimidiū exalauit annū: vt tranſi
tum vie per locū illū multi fugere cona-
rentur. Tēpore willelmi conqueſtoris:
robertus comes northūbrie dunelmū ve
niens: ab his quibus dn̄ari debuerat cir
cūuentus: cum ſuis oībus ob ſuam occi-
ſus eſt crudelitatē. Unde offenſus rex: il-
luc direxit exercitū ſuū Tunc ep̄s aſſum
pto corpe ſancto: verſus lindiſfarneā pro
perabat. Et q̄uis mare plenum eſſet: ſic
cum tamē introeūdi aditū in loco in quo
in refluxu iter eſſe ſolet: inueniunt. Mox
oēs cum gaudio ingreſſi: ſiccis pedibus
inſule littus attingebāt. Sed et milites
feretrū portātes: poſtea monachi effecti
quomodo ſe precedentes fluctus maris
veſtigia illorū ſequebātur: cum magna
cordis cōpunctione atteſtāti ſunt. Ro-
bertus enī de moubreio comitatus hono
rem adeptꝰ: aduerſus eccleſiā ſcti cuth-
berti odijs exagitatus calūpnijs fatiga
tam iniurijs oppreſſit. Res illiꝰ vexare:
iura diſſipare: quicquid aduerſi poterat
facere pluſq̄ poterat ſe facturum mina-
ri cepit. Unde ⁊ eccleſiam in tynemutha
proprij ſancti cuthberti iuris: ſue violen
tie predam effecit. Hic deniq̄ ipſi qui diu
inhabitauerāt monachi: immo in mona
chis ipſe ſanctus cū violētia expellitur:
et in pauli abbatis ſancti albani dn̄ium
transfertur. Que tamē abbatē: ne rapi-
nā ſuſcipiēs eccleſie ꝓpoſito ⁊ gradui in-
iuriam faceret: monachi dunelmenſes:
monendo: obſecrādo: prohibēdo: reuoca-
re ſtuduerūt. Non illū gratia cuiuſq̄ in-
flectebat: nō venerandi cōfeſſoris nec or-
dinis reuerētia quo minus rapinā ſuſci-
peret ⁊ retineret. Premiſſis igitur mōa
chis: cū ipſe ſequēs eccleſiā ipſam primo
vidit: ſubita infirmitate correptus: qui
ſanus ⁊ incolumis aduenerat: mortuus
domū reuehitur. Comes vero in eodem
loco biduo a miniſtris regis obſeſſus ad
eccleſiā vulneratus fugere cōpellitur: et
in eccleſia quā ſancto rapuerat capitur:
trahitur: et ad regē adductꝰ: vinculis li-
gatus cuſtodie mancipatur. Anno au
tem dn̄i milleſimo centeſimoquarto: ab
obitu ſancti cuthberti quadringētiſimo
octauodecimo: ob incredulitatē quorūdā
prelatorꝝ cum capite ſcti oſwaldi corpus
ſancti cuthberti incorruptū repertū eſt:
et dormienti magis q̄ mortuo ſimilius.
In nullā eccleſiarum pene quas beatꝰ
cuthbertus ſui ſacri corporis illuſtrauit
preſentia: nulla vſq̄ hodie feminis intrā
di cōſtat eſſe licentia. Cuius rei cōſuctu-
do: hac de cauſa primū orta eſt Ante pau
cos ſane dies mōaſteriū in coldingham:
per culpam incurie flāmis abſumptum
eſt: ob maliciam vtiq̄ habitantiū in eo ſi
cut in vita ebbe abbatiſſe inferiꝰ habet:
nec multo poſt vir dn̄i cuthbertus ep̄ali
honore ſublimatus: omne a fratribꝰ gra
ui interdicto feminarū ſeperauit conſor-
tium: ne indiſcreta illarꝝ ſocietas: ſeruis
dei aliquod ſui ꝓpoſiti periculū ⁊ eorum
ruina: inimico gaudiū generaret. Oībꝰ
ergo ⁊ viris ⁊ feminis cōſentientibꝰ om
ne ſuis et in preſēti et in futuro muliebre
interdixit conſortium: earūq̄ ab eccleſie
ſue penitus ingreſſu amouit introitum
Sancto inſuper cuthberto in ep̄m cōſe-
crato: ſuis ſemper feminarū cōſortia in-
terdicere cōſueuit. Et cū in quodā mona
ſterio plebi verbū dei p̄dicaret: vidit ple-
roſq̄ cachinno reſultādo ridere: et ſocios
quaſi ad ſpectacula mirifica contuenda
inuitare. Circūſpiciens ergo ep̄us vidit
q̄dā ſub ſpecie mulieris mirabiliter ra-
diantem: ⁊ crine ⁊ facie cum nitēti veſti-
um varietate miro modo fulgētē. Oēm
ſiquidem humanā effigiem ſua pulchri
tudine excellebat: ⁊ ornatꝰ ipſius oīs te-
xture mūdane peritiā ſuperabat. Unde
quicūq̄ vultū ipſiꝰ inſpexerāt pre nimie
cupidis laſciuia: pene ſeipſos exceſſerāt.
Cū feſtinatiōe ergo ep̄s aquā benedicēs

in imaginem fantaſticam iecit: ꝛ ſtatim
ab oculis oīm euanuit. Euulſaq; maxia
parietis eccleſie parte: tāto fetoꝛe nares
oīm ſuis ludibꝛijs deceptoꝛū perfudit: ꝙ
vix quiſꝗ̄ ſubſiſtere valuit. Quib⁹ eps̄
ait. Ecce inquit vos coꝛꝑalib⁹ oculis mo
do vidiſtis: quare olim tā crebꝛo femīas
ab omni limite eccleſie mee: ſepare decre
ui. Nam nūꝗ̄ virus deceptionis citius
infertur: ꝙ aſtuta femīaꝝ decipula: que
de paradiſo adam fragilem expellebat.
Quare ex hoc tp̄e femiarum acceſſus in
meis amodo eccleſijs ꝓhibeo: quia ſpiri
tū foꝛnicarie falſitatis quē vidiſtis: neq;
vos neq; meos: a dei ſeruitio retardare
permitto. Tempoꝛe quo pꝛimo ſanct⁹
cuthbert⁹ quietis ſedem apud dunelmū
elegerat: veteranus quidā bone actiōis
vir coꝛpoꝛis ſancti cuthberti habebat cu
ſtodiam: tanteq; familiaritatis apud eū
extitit: ꝙ capillos nonnūꝗ̄ et vngues ei
pꝛecidere ſolitus fuerit ꝛ familiare collo
quiū cum eo habens: in multis ab eo in-
foꝛmatus fuit. Naute quidā cōmota in
mari tēpeſtate: naualib⁹ fractis inſtru-
mētis: ꝛ tabularū iūcturis pene diſſolu-
tis: beati cuthberti ſuffragium: in tanto
vite diſcrimine: deuote cū lachꝛymis im
ploꝛabāt. Nec moꝛa: pater ſctūs pontifi
calibus indutus: coꝛpoꝛali ſpecie in pꝛo-
ra nauis ſedens: baculo paſtoꝛali pontū
ſeuientē diuiſit: erantq; fluct⁹ inſtar mō
tiū a dextris ꝛ a ſiniſtris: a ſemita tn̄ ſua
nauis tanto rectoꝛe ſuffulta: deuiare nō
potuit. Et confoꝛtās eos ſanctus dei ait
Nolite timere. Ego ſum cuthbert⁹ quē
totiens inuocaſtis ad ſalutis poꝛtum de
uote rogatus vos adducēs. Sicq; bacu-
lo nauē regens: ꝛ ad poꝛtū optatum eos
ducens: ab oculis eoꝛum confeſtim eua-
nuit. Quidā nomie elfredus clauem ſe-
pulchꝛi ſancti cuthberti deferēs: capitis
comā ſupereffluentē tondēdo pꝛeſcidere
capillos pectine eburneo diuidendo com
ponere: digitoꝛū vngues decenti rotun-
ditate ſolebat excidere. Contigit eni quē
dam murē permodicū ſepulchꝛi foꝛamē
intrare: nidum facere et partū in angu-
lo quodā pꝛoducere. Unde et ſanctus dei
clerico cuidā eccleſie apparēs dixit. Dic
inquit elfredo: vt laciſcā iſtam que catu-
lis ſuis domū meam polluit: ꝙ citius ex
pellat. Domū enim meam maculauit ꝛ
quietis mee requiem perturbauit. Dili
gēter ergo inquiſita fera: ꝛ cū catulis in-
uenta: elfred⁹ ira cōmotus omnes in fru
ſta cōminuiſſet: niſi pius cōfeſſoꝛ ab illo-
rum leſiōe parcere pꝛecepiſſet. Poſt btī
cuthberti obitum: locus farne in maxio
honoꝛe habitus eſt. Unde quodā tēpoꝛe
duo monachi dunelmēſes: in eadem in-
ſula deo iuge ſacrificiū impendebāt. Ac-
cidit eni nocte natalis domini cum circa
noctis mediū miſſā pꝛimā celebꝛaſſent:
et facto paululū interuallo: alterutrū ſe-
cretius oꝛationi vacandum decreuiſſent
alter qui laicus erat pꝛo nocturno laboꝛe
feſſus: modicum ſopoꝛi membꝛa dedit: ꝛ
alius in choꝛo peruigil in oꝛatiōe permā
ſit. Et ecce ſubito vidit luminaria cūcta
accendi: vtroq; mouente cardine oſtia re
ſerari: duos attonſos cum cereis accen-
ſis introire: ꝛ virum quēdam maturum
pontificalibus indutum ad altare pꝛoce
dere. Dicta cōfeſſione ꝛ abſolutione: miſ
ſam ad diē natalis pertinentē incipiunt
Et dum pontifex gloꝛia in excelſis deo in
cepiſſet: quaſi multitudo angeloꝛū: quod
reliquum eſt cū dulci modulatione decā-
tauit. Frater autem qui hec videre me-
ruit: tanta mole depꝛimitur ꝙ inter ſa-
cra miſteria a ſolo ſe erigere nimie poſſet
Sicq; cunctis rite expletis: eo quo vene
rat oꝛdine: totus cetus ille regreſſus eſt.
Cognouit enim in ſpiritu frater ille: quo
niam beatus cuthbertus extitit: qui ibi
tanta virtutum magnalia oſtendit. Au
dire vero et videre hec omnia poterat: ſa

cies vero pre ſplendore luminis diſcerne
re non valebat. Clericus quidam bea-
to thome ante eius exilium ſeruiens: ali
quot annis vomitũ oris et fluxũ ſangui-
nis per poſteriora patiens: dolentibuſqꝫ
oculorũ pupillis: magis tenebras ꝙ lu-
cẽ videre potuit. Hic quindecim diebus
cãtuarie martyris opẽ iugiter implora-
uit. Cui demũ ſctũs thomas apparens
dixit. Surge velociter: ⁊ ad ſanctũ cuth-
bertum proficiſcere: cuius meritis miſe
ricordiã ⁊ ſanitatis grãm obtinebis. Uo
lo enĩ vt mei de infirmitate ſua ad illum
ſalutis grã cõfugiãt: atqꝫ ipſius ſerui ac
miniſtri lãguẽtes: ad me veniãt. Igit
dunelmũ ꝓperans: primo die aduentus
ſui ſanus effect⁹: cũ gaudio rediit. Qui
dã miles de peregrinatiõe rediens: orta
tempeſtate in mari valida: mortis com-
pellẽte metu: equos ⁊ quicquid habebãt
certatim cuncti in mare proiecerũt. Un-
dis demũ trãquillitate ſopitis cũ miles
portũ attigiſſet: pro amiſſione equi tur-
batus: ſctm̃ cuthbertũ precib⁹ interpel-
lare cepit. Et ecce a lõge quaſi caput cor-
ninum aſpiciens: poſt biduanã ſubmer-
ſionẽ equũ celeri⁹ ad ripã feſtinare vidit.
Mulier quedã cũ marito ſuo de cõuiuio
nocte rediẽs: ꝓpter lutoſas plateãrũ vo
ragines per cimiteriũ ſcti cuthberti trã-
ſire ⁊ pctm̃ poſt elemoſinis expiare ꝓpo-
ſuit. Cũqꝫ infra cimiteriũ pedẽ poneret
cepit neſcio quid abhorreri et extra ſenſũ
ſe fore clamare. Et ad terrã cadẽs vix ad
domũ delata eadẽ nocte mortua eſt. Di
uitis cuiuſdã vxor audiens variã eſſe or
namentorũ eccleſie pulchritudinẽ: femi-
nea auiditate ſuccenſa: impetũ animi re
frenare non valens: viã per cimiteriũ ar
ripuit. Et ecce cõfeſtim amiſſo ſenſu: lin-
guã morſibus preſcidit: ⁊ propria manu
inciſo gutture vitã finiuit. Uxor comi-
tis toſtij ſctm̃ cuthbertũ diligẽs diuerſa
eius eccleſie ornamẽta contulit: ⁊ adhuc
plura cum multis terrarũ poſſeſſionib⁹
ſe daturã ꝓmiſit: ſi eius eccleſiã intrare
⁊ ad ipſius ſepulchrũ ſibi liceret adorare
Sed rem tãtã temptare nõ audens vnã
de ancillis ſuis hora ſecretiori premiſit.
Cũqꝫ pedẽ ĩ cimiterio poneret: ſubito ve-
lut ventorũ violentia cepit repelli ⁊ viri-
bus deficere. Sicqꝫ grauiter infirmata
cũ graui cruciatu et dolore in breui vitã
finiuit. Miles quidã noĩe boſo per tres
dies raptus quaſi mortuus ſine vllo ſen
ſu permanſit: ſed tertio die ad ſe rediens
priori dunelmie dixit. Ad te iuſſus ſũ ve-
nire tibiqꝫ peccata confiteri: ⁊ meã dein-
ceps vitã: que tamen longa non erit tuo
imperio ordinare. Itaqꝫ cũ gemitu mul
to peccata ſua confeſſus talia narrare ce
pit. Ductore inquit preeunte per horren
da ſimul et amena loca ſequebar. Erant
aũt omnes monachi eccleſie ſancti cuth-
berti quodã in loco cõgregati ante quos
multi ſplendoris crux deferebatur. Oẽs
in proceſſione in directum nuſꝙ declinã-
tes incedebãt preter duos qui a recto or-
dine aliquãtulum declinabãt. Et ait du-
ctor ſuus a eum. Dicito inquit priori tur
goto vt eos ad ſalutẽ animarũ ſuarũ dili
gẽtius hortetur. Illos duos quos ab or-
dine ſuo deuiare vidiſti: noĩati illi oſtẽde
Non parũ enim a via recta aberrant: et
ideo peccata ſuo purius cõfeſſi: emenda-
tiorem vitam ducere feſtinent Huc etenĩ
vſqꝫ purã ac rectam confeſſionẽ nunꝙ fe
cerunt. Inde ductus per latiſſimũ cam-
pum: vidi omnes indigenas huius pro-
uincie equis ſedentes ⁊ haſtas portãtes
Et dixit ductor me⁹. Omnes iſti cito pe-
ribunt: qui omnes velut fumus ab ocu-
lis eius euanuerunt. Poſt hos vidi plu-
res ⁊ maiori ſuperbia francigenas innu
merabiles: qui ſtatim cum omni gloria
ſua vt michi videbatur ſubito terre hia-
tu abſorpti nõ comparuerũt. Deinde vi-
di per cãpũ extenſũ magnã turbã femia

rum: quarū multitudinē dum ſatis mi-
rarer: dixit michi ductor me⁹. Hec inquit
miſerabiles feminas et illos q̄ ad ſue erū
pne cumulum vnanimitate prauorum
actuū gloriant: nec illecebris carnalibus
inuolui metuūt: ne ſempiternū et iehen-
naliū flammarū atrociſſimos cruciatus
expectant. Inde in loco vaſte ac tetre ſo-
litudinis magna altitudine domum to-
tam ex ferro fabrefactā aſpexi. Cuius ia-
nua dū ſepius aperiret ſepiuſq̧ claude-
ret: ecce ſubito willelm⁹ epiſcopus dunel
menſis offerens caput proprium: vbi nā
godfridus monachus eſſet queſiuit. Hic
enim inquit ad placitū meū adeſſe debe-
ret: hūc namq̧ epiſcopus procuratorem
ſui ep̄atus fecerat. Tunc ductor meus:
certe inquit ſcias epiſcopū citiſſime mori
turum. Ille quoq̧ quē ipſe nominauit: li
cet aliquantulū tardus eū moriēdo ſeque
batur. Tu autē breui tempore viues: vt
ergo dei iram euadas: facta pura pecca-
torum confeſſione: ſecundū prioris iudi-
cium te corrige: eiq̧ cuncta tibi oſtēſa pā
de. Duo enim illi quos ab ordine proceſ-
ſionis deuiare vidit: eius verbis fidem
prebentes: deinceps vitā ſuam emenda-
re ſatagebāt. Anno aūt tertio poſt obi-
tum venerabilis bede preſbiteri. Colwl-
fus rex northūbrie cui hiſtoriā eccleſiaſti
cam de geſtis anglorū beda dudum ſcri-
pſerat relicto regno eadberto filio patrui
ſui: monaſteriū lindiſfarne itrauit et mo
naſticam tonſuram accipiēs: theſauros
regios et werkworth ⁊ witingham cum
alijs villis ſancto cuthberto dedit Procu
rante rege colwlfo et monacho effecto: da
ta eſt monachis lindiſfarnenſis eccl'ie li-
centia bibendi vinū vel ſeruiſiam. Ante
enim non niſi lac vel aquā bibere ſolebāt:
ſcd'm antiquā traditionē ſcti aidani epi.
Et quia de rege colwlfo monaſticū habi
tū ſuſcipiente mentionē fecim⁹: reges an
glie ceteros ꝓpter deum et regni celeſtis
deſideriū monaſtica ſuſcepta tōſura ſua
regna relinquentes: hic ad futurorū noti
ciā inſerere placuit. Circa annū gratie
ſeptingenteſimū ſexageſimū eadbertus
rex northūbrie omnib⁹ aduerſarijs ſuis
vel ſibi ſubiectis vel bello proſtratis: cui
etiā rex francorum pipin⁹ multa regalia
trāſmiſit: anno regni ſui viceſimoprimo
filio ſuo oſulpho in regnū ſubſtituto: om-
nib⁹ diuitijs ſeruitutē dei p̄tulit: ⁊ ſuſce-
pta tonſura monaſtica decē annis in ope
ribus bonis deo placuit. Circa annum
gratie ſeptingētiſimūquintū: ethelred⁹
rex merciorū filius pende poſtq̄ triginta
annis ſtrēnue regnaſſet apud bardenciā
monachus effectus: ibidem ſepultus eſt
Eodē tēpore offa rex orientaliū ſaxonū:
hortatu ſctē virginis kyneſwide cui⁹ nu-
ptias illa ſpreuerat: celeſtes ſuſpirare do
ctus amores: romā perexit: ibiq̧ in mona
chū attonſus celeſtia regna deuot⁹ cōſcē
dit. Eodē etiā tēpore conredus rex mer-
ciorū: celeſti inflāmatus deſiderio: rome
monachatū ſubijt: et vitā laudabiliter fi
niuit. Hremūdus vero rex ſicut inferi⁹
in vita eius clarius videri poteſt: relicta
regni gloria heremiticam vitam duxit.
Circa annū dn̄i ſexcenteſimūviceſimū:
ſigibertus rex orientaliū anglorū: in mo
naſterio ſuo quod cōſtruxerat ſub habitu
monaſtico vitā ſanctā ducens: ad confor-
tādū milites de monaſterio inuit⁹ extra-
hitur: ⁊ virgam in manu tenens a paga
no rege penda: cū toto pene exercitu occi-
ſus eſt. Circa annū inſuper dn̄i ſexcen-
teſimum ſeptuageſimū: ſebba rex orien-
talium ſaxonum poſt triceſimū regni ſui
annū monaſticā ducens vitam: obit⁹ ſui
diem: angelica reuelatione cognouit.
Scrutatis quoq̧ regū anglie geſtis: de
regno northāhūbrorū: reges quinq̧ ſcili
cet. Alkmūdū: edwinum: oſwaldum: oſ
winum et alwoldū: martyrio coronatos
inueni. De regno vero orientaliū anglo

cum ſimiliter quattuoꝛ. Sigibertum a
peda/ Ethelbertū ab offa/ Edmondū ab
inguar/ Sigibertū a nepotibꝰ ſuis gla-
dio necatos. De regno vero mercioꝝ ke
nelmus et Wiſtanus gloꝛioſū martyꝛiū
adepti ſunt. Edwardus quoqꝫ totiꝰ an-
glie monarchiā tenēs martyꝛio coꝛonatꝰ
Inueni etiā curioſe rimando de diuer-
ſis anglie regnis tū a paganis tū ab ini-
micis pꝛeter pꝛincipes ⁊ amicos dei pꝛe
fatos viginti reges alios gladio ſeu ve-
neno occiſos. Cuthredus autē rex noꝛ-
thumbꝛie ⁊ Alfredus rex Weſtſaxonum
dederunt ſancto Cuthberto totam terrā
inter theſam fluuiū ⁊ tinā ⁊ epiſcopa-
tui dunelmēſi adiecerūt oīa ad epātū ha
guſtaldenſem pertinētia. Tempoꝛe quo-
qꝫ regis Willelmi pꝛimi Edgarꝰ rex ſco-
tie donauit ſancto Cuthberto et mona-
chis dunelmēſibus Berwicū cum ſuis
appēdētijs ⁊ coldingham. ¶ Narratio.
Quidam ſanctꝰ fugandoꝝ demonū in-
credibili poteſtate pꝛeditus: non ſolū pꝛe
ſens neqꝫ verbo tm̄ ſed abſens quoqꝫ in-
terdū cilicij ſui fimbꝛijs aut ep̄lis miſſis
coꝛpoꝛa obſeſſa curabat. Et dū miro affe
ctu frequētaretur a pplꝭ pꝛefectis comi
tibus ⁊ diuerſarū poteſtatū iudicibus fe
rebatꝰ enī omni potu penitus abſtinere:
⁊ ꝓ cibo ſeptē tm̄ caricis ſuſtentari: vt ex
ꝟtute honoꝛ ita ex honoꝛe vanitas cepit
obrepere. Quod malū ille vbi pꝛimū po-
tuit in ſe ſentire graſſari diuqꝫ multum
diſcutere conatus eſt: ſed repelli penitus
vel tacita conſciētia vanitas perſeuerā-
te ꝟtute nō potuit. Vbiqꝫ enī noīe eius
demones ferebantur. Excludere a ſe con
fluentē populū nō valebat. Virus interi
latēs ſerpebat in pectoꝛe: ⁊ cuiꝰ nutu ex
alioꝝ coꝛꝑibꝰ demones fugabanꝰ: ſeipm
occultis cogitationibus vanitatis nō po
terat purgare. Totis igitur pꝛecibus ad
deū fertur oꝛaſſe: vt permiſſa in ſe menſi
bus quiqꝫ diaboli poteſtate ſimilis illis
fieret quos ipſe curauerat. Sicqꝫ ille po
tēs/ ille ſignis atqꝫ virtutibus toto oꝛiē
te vulgatus: ad cuius foꝛes ſumme iſtiꝰ
ſeculi ſe pꝛoſtrauerant poteſtates: coꝛre-
ptus a demone eſt tentus in vinculis: et
omnia que energumini ſolent ferre per
peſſus. Quinto demū menſe purgatus
eſt non tm̄ demone: ſed qd̄ illi erat vtiliꝰ
atqꝫ optacius vanitate. Sed michi iſta
replicāti noſtra infelicitas nr̄a occurrit
infirmitas. Quis enī ſi paruulus eū ſa-
lutauerit aut adulantibus verbis femi-
na vna laudauerit nō cōtinuo elatus ſit
ſuperbia/ nō ſtatim inflatus ſit vanitate
Et ſi cōſcientiā nō habeat ſctītatis: ſtul-
toꝝ tm̄ adulatione ſctūs eſſe dicatꝰ ſctiſſi
mum ſe putabit. Nō ſi vel modico ei ali
qua virtutis ſigna ſuccederēt angelū ſe
putaret. Ceterū cū neqꝫ opere neqꝫ vir-
tute cōſpicuus ſit/ ſi qs ad gradū altioꝛē
pꝛomotus fuerit dilatat fimbꝛias ſuas/
gaudet ſalutationibus/ inflatꝰ occurſio-
nibus: ⁊ vbiqꝫ diſcurrit. Et qui ante foꝛ-
te pedibus ire conſueuerat: de patrimo-
nio xp̄i ſuperbus ſpumeo equo inuehitꝰ.
Parua pꝛius ac vili domuncula habita-
re cōtentꝰ: erigit celſa laquearia/ ꝯſtruit
palatia/ ſculpit oſtia/ veſtē reſpuit groſ-
ſioꝛem/ indumēta mollia deſiderat.

¶ De ſctā Cuthburga regina et ꝟgine.

Kenredus rex mercioꝝ genu
it filium noīe ync ⁊ ſanctam
Cuthburgam et quenebur-
gam: quarū Cuthburga a
diebus adoleſcentie ſue ſoli
angeloꝝ dn̄o complacere elegit. Cūqꝫ fa
ma bonitatis et pulchꝛitudinis eius cir
cūquaqꝫ diuulgaretꝰ multos reges ⁊ no-
biles eius amoꝛe illexit: ⁊ a multis in con
iugiū petebatꝰ. Illa vero ſolius celeſtis
ſponſi gaudēs inherere cōplexibus hoīm
hoꝛrebat aſpectꝰ: vt ſine offendiculo vitā
pꝛeſentē tranſigere poſſet. Interea rex
noꝛthanhūbꝛoꝝ Alfridus miſit legatos

ſuos ad regē ꝑne Weſtſaxonū rogans vt
ei ſuā ſoꝛoꝛē Cuthburgā daret in coniu
gem. Aduocās igitur rex ſoꝛoꝛem ſuam
regis legationē indicauit ei. Cui ꝟgo rñ
dit. Si michi ad votū meū viuere licet:
nullus certe in tota bꝛitannia rex michi
placere pōt. Sed qꝛ ſcriptura dicit ꝙ qui
poteſtati reſiſtit dei oꝛdinationi reſiſtit:
quecunqꝫ tua maieſtas de me oꝛdinaue-
rit me ſibi obedientē quāuis nō volūta-
rie iueniet. In dño enī cōfido ꝙ huīlita
tē ancille ſue reſpiciet nec patieꝶ violari
clauſtra pudicitie mee neqꝫ vnꝙ̄ ſeq̄ſtra
bit me a caſtis ꝯplexibus dilectiōis ſue:
Potens eſt dñs ⁊ ſponſus meus me ſibi
etiā ſub matrimonio cuſtodire incoꝛru-
ptā ⁊ quāuis alicui ſcḋm leges hoīm nu
bam pōt tñ me ſibi cōſeruare inuiolatā.
Cūqꝫ virgo ſctā regi Alfrido deſponſa-
ta fuiſſet cubicularē ingreſſa thalamū:
talē oꝛationē diciꝶ fudiſſe ad dñm. Dñe
ieſu vniuerſe creature dñatoꝛ inclina pi
as aures tuas ad pꝛeces ancille tue: intē
de queſo oꝛationi mee: ⁊ aſcendat depꝛe
catio mea in ꝯſpectu maieſtatis tue. Te
ſolū ſponſū michi elegi/tibi me totā a iu
uētute mea deuoui/tu michi ſuꝑ oīa cō-
placuiſti. Cuſtodi ergo dñe qḋ tuum eſt/
cōſerua tibi partē tuā: ⁊ dignare me vo-
cari ſponſam tuā. Non ſinas coꝛpus me
um quod tuū eſt tēplū aliqua carnis coꝛ-
ruptione cōtaminari: nec michi detrimē
tum inferri. Fac etiā dñe vt in coꝛde ſpō
ſi mei huius regis terreni ſpiritū infun-
das grē ſalutaris: quatinꝰ deſpectis ſe-
culi huius vanitatibꝰ ⁊ carnis illecebꝛis
michi in caſtitatis pꝛopoſito conſentiat:
vt ad te qui oīm bonoꝝ diſpenſatoꝛ es re
cto itinere ꝑueniat. Et cū ſola cū rege in
cubiculo ꝯſtituta eſſet opoꝛtunū ſibi ꝯſi
derās loquēdi tp̄s talibꝰ regē ꝟbis affa-
ri cepit. Amātiſſime dñe ne indigneris
queſo ſi loquar tibi ſponſa tua et ancilla
Si enī aliquid dixero qḋ ſaluti tue maie
ſtatis foꝛe cognoueris neceſſariū ne cun
cteris libēter ꝟbis meis pꝛebere aſſenſū
Oīm creaturaꝝ dei naturale ⁊ ꝓpꝛiū eſt
creatoꝛē ſuū ſuꝑ oīa diligere ⁊ q̄cūqꝫ vo-
luerit amicus eſſe huius mūdi inimicus
dei cōſtituetur. Studendū eſt ergo om-
ni homini qualiter poſſit eſſe amicꝰ dei.
Dicit enī Jacobus. Nolite diligere mū
dum/neqꝫ ea que in mundo ſunt. Mun-
dus enī tranſibit ⁊ concupiſcentia eius.
Cur ergo diligeꝶ quod quaſi in momen-
to in nichilū redigetur? Conſidera que-
ſo quot reges hoc regnū ante tēpus tuū
optinuerūt: dic ergo vbi ſunt vel quo de
uenerūt. Nōne oēs ſicut fumus euanue
runt. Tu quoqꝫ cū diu foꝛſitan regnaue
ris moꝛtē certe nequaꝙ̄ effugere poteris
ſed moꝛtis debitū ſolues velis nolis. Et
quāuis centū annoꝛū ſpacio vixeris: tūc
eris tanꝙ̄ nunꝙ̄ fueris/immo etiā mul-
to peius ꝙ̄ ſi nunꝙ̄ natus fueris ſi male
viuēdo diē vltimum clauſeris: qꝛ eterna
toꝛmētoꝛū quod abſit pena cruciaberis.
Hinc ergo collige ꝙ̄ caduca/ꝙ̄ fallax ſit
huius mundi gloꝛia/ꝙ̄ contemptibilia/
ꝙ̄ vana ſunt huius carnis gaudia. Con
ſidera inſuper rex ꝙ fallaces ſunt ſecula
res diuitie que poſſeſſoꝛi ſuo non poſſūt
conferre ſufficientiam: ſed magis ſolent
augere concupiſcentiam. Concupiſcen-
tia autem parit peccatum/peccatum ve
ro generat moꝛtē. Perſeueremus ergo
in coꝛpis caſtitate ⁊ coꝛdis puritate/nul
la carnis coꝛruptione polluamus coꝛpꝰ
noſtrū vt ſancti ſpūs mereamur effici ſa
crariū: vt pꝛo voluptate carnis que qua-
ſi in momento pertranſit mutuari poſſi
mus gaudium illud quod nullo fine con
cludi poterit. Audiens rex tantam ver
boꝛum in beata virgine pꝛudentiam: et
admirans ſic reſpondit dicens. Uniuer-
ſa que loquendo pꝛoſequeris ſponſa dul
ciſſima: cognoſce te pꝛoſus veraciter
diſſeruiſſe nec aliqua poſſunt contradici

rationē: ꝛ ſicut ex tuis verbis colligi pōt
virginitatē tuam deo conſecraſti: et vt
michi videt̃ virginē permanſurā te pro
poſuiſti. Iniuſtū igit̃ eſt me aliquā tibi
contra tuā voluntatē inferre moleſtiam
et mentē tuā a tam ſancto propoſito re-
uocare. Permitto tibi propoſitā tenere
pudicitiā/cōcedatqꝫ tibi deus talem in-
choate religionis habere perſeuerantiā:
vt poſt hui⁹ vite peregrinationē ad glo-
riā poſſis peruenire eternā. Pro me eti-
am aſſiduis precib⁹ deū interpellare nō
deſiſtas: vt pn̄tis vite ſupare valeā ille-
cebras et vt iuſte et ſctē viuēs in hoc ſe-
culo dei conſequi valeā miam. Cūqꝫ de
renūciatione hui⁹ mūdi ſpōſa regi mul
ta diſſeruiſſet annuit rex petitioni eius
et ſemetipſum ſpoſpondit relictis omni
bus velle deo famulari. Impetrata ita-
qꝫ licentia beata Cuthburga poſtpoſita
omni gloria mūdi locū qui Wimburnia
noiatur edificauit eccleſiā btē marie cō-
ſtruxit/carnē ſuā ibidē macerauit ieiu-
nijs et vigilijs vacauit ſine intermiſſio-
ne. Erga deum et hoies erat humilis: ꝛ
erga oēs manſueta et mitis ꝟgines mul
tas in eodē loco cōgregauit nullā corpo-
ri ſuo requiē habere permiſit: ſed impor
tune die ac nocte pias dei aures obſecra
tionib⁹ pulſabat. Infirmitate tādē lon
ge decocta intelligēs diē depoſitiōis ſue
imminere indeſinent̃ cepit grās xpo age
re et vocatis ſororib⁹ int̃ cetera dixit. Vi
dete chariſſime ſorores vocationē vr̄am
quō caute ambuletis redimētes tempus
qm̄ dies mali ſunt. Conſiderate ꝙ fallax
ſit mundus quē corpe et habitu deſerui-
ſtis et ideo in egyptū vnde exiſtis corde
reuerti ne velitis: ſed omni cuſtodia cor-
veſtrū cuſtodite qm̄ ab ipſo vita ꝓcedit.
Xpo deſponſate eſtis cui angeli ſeruiūt
ad cuius nutū vniuerſa celeſtia et terre
ſtria tremiſcūt. Si igit̃ tāto ſponſo pla-
cere deſideratis neceſſe eſt vt ei⁹ legē et
mandata ſollicite cuſtodiatis ꝛ que odit
et prohibet cū omni diligentia caueatis.
Ipſum xp̄m ſponſū vr̄m ſup oia amate
voſmetipſas mutua charitate diligite ho
nore vos inuicē preuenite: ad eterne bea
titudinis premia indeſinēter ſuſpirate.
Ego iā mortis debitū me pſoluere gau-
deo victura poſtmodū ſine fine cū ſpon-
ſo meo dulciſſimo. Vos autē imitatrices
mei eſtote: et que vidiſtis in me et audi-
ſtis hoc agite et deus pacis erit vobiſcū.
Propt̃ diſceſſum meū nolite flere nec ge
mitibus vr̄is exitū meū aggrauare. Nō
eni moriar ſed viuam: qꝛ de corruptione
trāſibo ad inmortalitatē/de miſeria va
do ad gloriā: de peregrinatione reuertor
ad patriā. Sicqꝫ locuta ꝛ ſacro viatico
munita pridie kal. ſeptēbris relicto ter-
re corpe anima celos penetrauit.

¶ De ſctō Cungaro heremita ꝛ ꝯfeſſore

Dum quidā cōſtantinopolita
nus imperator ab imperatri
ce Luciria nominata ſpera-
ret generare prolē nullā ge-
nerabat: vn̄ ambo triſtes cō
dolebant de infecūditate cōmuni. Et in-
cepert̃ aſſidue ieiunare/elemoſinas ero
gare/oīpotētē deū fidēter ꝛ īceſſabilit̃ er
īuocare quatin⁹ oīm donorū donator do-
naret eis filiū adoptiuū q̄ genitori poſſet
ſuccedere et poſt imperatoris obitū reti
nere imperiū. Itaqꝫ adiuuante mage-
ſtate: exaudite ſunt preces amborū acce-
ptabilia et accepta dona elemoſinarum.
Poſt hec ꝟo imperatrix religioſiſſima
diuino nutu feliciter cōcepit ꝛ poſt cōce-
ptionē felici⁹ generauit. Audita igit̃ na
tiuitate pueri parentibus et cōpatriotis
exultantibus veniebant potētes duces/
nobiles et diuites ad imperialē curiā col
laudātes vnanimiter ꝛ benedicētes ſum
mi datoris beniuolentiā: qꝛ exaudierat
petitionē poſtulatā: et inſuper perduxe-
rat ad perfectionē et impletā ꝛ implen-

dam. Infans nutritus creuit ad pueri-
tiā et gradatim puer bone indolis flore-
bat tendēs ad iuuenilem formā. Forma
eius erat decora ⁊ inenarrabilis propter
quod multi reges ⁊ regine deſiderabant
copulare talem filiabus ſuis. Audiebāt
enī illum eſſe amatorē largitatis et ador-
natum moribus legittimis. Interea cō-
ſenſu parentū ⁊ ꝯpatriotarū cuiuſdā re
gis nobiliſſimi filia pacta eſt illi cū hono
re vtriuſqꝫ regni. Ille autē caducā pote
ſtatē deſpiciens et quod eſt perpetuū aīo
eligēs: virginitatē inuiolatam ſeruans:
ſub vili amictu diſceſſit ab imperiali cu
ria nulli reuelans que cogitabat. At nul
li conſentiens diuinitus inſpiratus per-
uenit ad tireni maris littora: vnicus iti-
neri inſiſtebat: ſed comitabatur illi ſocie
tas diuina. Quando debuerat venari ꝑ
nemora latenter adibat diuinū oratoriū
repetita ſepiſſime oratione dñica. Quan
do etiam cogebatur a curialibus ludere
in aleis diſcedebat illis inuitis feſtinan-
do ad eccleſiaſtica oracula. Ibi remanēs
et genu flectens cum eximio affectu ora-
bat. Et non ad curiale prandiū: ſed ad ce
nam conſtitutā venire ſolebat. Ieiunia
frequētabat ita vt oēs vidētes ⁊ audien-
tes de iuuenis religione admirarentur.
His peractis poſt diſceſſionem vnici fi-
lij lugebant parentes et ciues dediti me
ſticie iuſſu imperatorio ſecuti ſunt iuue
nem Cungarū fugientem ⁊ ſi poſſent in
uentum occupare caperent ⁊ reducerēt
inuitū ad imperatorē. Illis autē veniē-
tibus cū magna feſtinatione ad equoreū
littus: ecce nauis prompta erat ad traſ-
fretandū. Iuuenis autē videns illos ſe-
quentes et ventoꝝ proſperitatē et para-
tum nauigiū intrauit nauē velatā: ⁊ ſic
veniēs proſpere ad equoream marginē
deuitauit odioſam perſecutionē. Indi-
gene itaqꝫ inueſtigantes propoſuerant
ab imperatore admoniti cogere fugiti-
uū ad reuerſionem. Sed deus preſci⁹ et
preuiſor futurorum noluit vt a propoſi-
to impediret: ſed potius adimpleret pri-
mitus conceptam intentionē ſuam. In-
choauerat enim a pueritia caſtiſſime vi-
uere et indeſinenter orare et nullum of-
fendere. Ac dū inuitaretur ad equeſtre
certamē nolebat militare. Suum certa-
men erat primi aduerſarij inſidias ſupe
rare et contemplari celeſtia et ſpernere
tranſitoria. Elegerant parentes ſui et ci
ues ipſum futurū imperatorē: ſed malu
it ipſe tendere ad celeſtē electionē. Elect⁹
itaqꝫ dei famulus Cungarus elegit na-
tiuam terram deſerere incipiens pere-
grinari deſiderans complere euangeli-
cum preceptū quod audiſtis ſcilicet qui
non reliquerit patrem et matrem ⁊ fra-
tres et ſorores ⁊ vxorē et filios et agros
propter me nō eſt me dignus. Illud au-
diens nec obliuiſcēs: ſed firmiter recon-
dens in pectore non ceſſauit donec fideli-
ter adimpleret. Noluit autē ſctiſſimus
Cungarus ⁊ iuuenis manſuetiſſim⁹ re-
manere in vicinia parentū timēs ſi vici-
nū audirēt ꝯmorātē filiū / ſine dilatione
aduocarēt ſibi vnicū et chariſſimū. Hac
occaſione et angelica exhortatione receſ-
ſit a ripa tireni maris et peruenit ad ita
liam / et de italia trans alpes ad galliam
de gallia nauigando ad britanniā. To-
to enim conamine nitebatur ſolitariam
vitam ducere: propterea inquirebat ⁊ in
terrogabat diligenter in itinere loca con
grua heremite. Dū itaqꝫ conaretur im-
plere intentionem a deo ſibi inſpiratam
direxit iter ſuum ad partem quandā bri
tāniarum que vocatur Somer ſete quā
ſic incole nominant regionem. Deinde
ammonitus iterum angelica reuelatio-
ne peruenit ad ameniſſimū locū aquis
et arūdineto circūdatū: poſtea ſuo voca-
bulo Cungreſbiria noīatum. Cungar⁹
enī apud angligenas vocabat̄ doccuin⁹.

quaſi doctor apud britānigenas vocabatur. Nec imerito: qr doctrine ſue fluenta ſeminabat per patriā: ⁊ quocūq3 ibat nō ceſſabat predicare verbū dei ſecūdū traditionē apoſtolicā. Oia que dabant ei a regibus ⁊ diuitibus continuo erogabat pauperibus. Sanctiſſimo ⁊ reuerentiſſimo Cungaro adueniēte in patriā: que Somerſeta nūcupat ab incolis propoſuit ibidē perſeuerare. Qui dū nocte mēbra quieti dediſſet etiā ſomnus a conſueta contemplatione ſpiritū ſuſpēdiſſet reuelatū fuit illi ab angelo vt vbicūq3 videret aprū in die craſtino ibi cōſtrueret habitaculū: et poſtea fundaret oratorium. Qui expergefactus ad angelicā reuelationē gauiſus eſt valde et feſtinātér proceſſit ac ex improuiſo vidit aprū iacentē in arūdineto ac viſū preteriuit. Territ⁹ aūt aper curſu ſolito fugitiuus abſceſſit Ille aūt viſo apro ſcdm angelicā pmiſſionē inſup intuēs loci illi⁹ aquoſi et ſilueſtris amenitatē letabat pferēs hmōi ſermonem. Hic eſt locus quē queſiui hic manebo vt ſeruiā ſctē trinitati. Nec mora habitaculū cōſtruxit. Dehinc menſus eſt cimiteriū. Quo emēſo fundauit i honore ſctē et idiuidue trinitatis oratoriū. Perſeuerauit igit in hoc loco deo dilectus Cungar⁹ indut⁹ cilicio vitā ducēs irreprehēſibilē in ieiuniis ⁊ crebris orationibus ſine impedimento. Omni hora matutina intrabat in frigidā aquā ibi permanēs donec orationē dnicā ter repetiſſet. Sic itaq3 frigeſcēs de amne cōſurgens reuertebat ad eccliam vigilans ⁊ exorās ſummi creatoris oipotētiā. Nona autē hora vtebat ordeaceo pane: nūq̄ fungens ferculis vel ſaturitate. Macies tenuerat corpus eius pertenue: ita vt qui eū viderant dicerent illū languidū eſſe aut febricitantē vita heremitica erat ei dulciſſima eſtimāti imitāda pauli primi heremite et Antonii veſtigia.

Iſtud primū miraculū peractū eſt per diuinā clementiā a iuſtiſſimo Cungaro. Loca aquatica et arundinea q̄ eſſent circa culturā ſuā tūc nullā vtilitatē prebentia cōuerſa ſunt in campos cultui aptiſſimos ac in florida prata. Hoc audito miraculo vndiq3 per angliam ⁊ etiā p vniuerſā britanniā cū eximia reuerētia magnificabant electū dei famulū talia dicēdo in laudē ei⁹ et honorē. Laudant indigene dicendo videmus aperte. Campos cum pratis vbi creuit arundo paluſtris. Trāſacto tali ac tāto miraculo dū quodam die ſtaret reuerentiſſimus Congarus in cimiterio clericis ſuis circūſtantibus optauit ibi creſceret taxus vt fieret vmbraculū pter calorē eſtiuū ac ramorum dilatatione decoraretur cimiteriū. Dū igit talia optaret baculum de arbore taxo factū tenēs in manibus affixit in terram nec retrahere potuit. Qui die ſequēti cunctis ibi aſtantibus ⁊ vidētibus fronduit. Poſtea latiſſimā in arborē creuit et ſcdm petitionē et deſideriū beatiſſimi Cungari vmbraculū clericis ac populo p feruore eſtiuali fuit. Unde dictum eſt. Taxus adeſt viridis nō arida nec manualis. Quod fuerat ſutū frondet mirabile lignū. Reuelatis vndiq3 ⁊ pinulgatis talibus miraculis Iua rex anglor largiſſim⁹ largit⁹ eſt venerabili Cungaro totu3 territoriū libere circa cōgreſbiriā ſitū. Promiſitq3 q ipſemet ei refugiū eſſet immolatū ne orationib⁹ ſuis impediret q̄diu ipſe regnaret a regali tumultu militū. Idem aūt Iua rex poſt donatione ſupradicti territorii noluit deinceps locū iā ſancto datū et cōceſſū viſitare ne venerabili Cungaro moleſtiā ex acceſſu ipſi⁹ generaret. His qui dē peractis ceteri reges ſucceſſores eiuſdem non auſi ſunt viſitare nec etiā videre locū ex preſentia Cungari venerabilē Si eni contingeret caſu vt reges aut vi

derent aut viſitarent a beato Cungaro
incultū aut grauiter et continuo incipe-
rent infirmari: aut viſo loco nō haberēt
longi⁹ ſpaciū viuēdi. Multi itaq; reges
eundē locū improbe vidētes ad citā mor-
tem peruenīētes de ſua improbitate iu-
ſtam penam dederūt. Rex anglorꝝ Ed-
garus die quodam dum venaret in ne-
more ignorāter acceſſit ad locū beati vi-
ri quē ꝙ regibus videre nō erat licitū lo
cum incaute intuitus eſt. Quem poſtea
cum vidiſſet penitētia ductus ex intimo
corde condoluit dicens. In manus tuas
dn̄e cōmendo ſpiritū meū: redemiſti me
deus veritatis. Inde autē valde contri-
ſtatus pn̄iam egit ꝙ locū ſctm̄ intuit⁹ eſt
quē nullaten⁹ videre ei permiſſum fuit.
Magnā vero partē terre largit⁹ eſt deo
et ſctō Cungaro. Omnē etiā clerū eiuſ-
dem territorij deuotiſſime orauit quati-
nus pro eo preces funderent dn̄o: ne pro
temeritate qua locum videre aggreſſus
eſt ipſum de hac luce citius & nimis im-
prouidū vltio diuina propellat. Regreſ-
ſus aūt formidoloſus de venatu in pala
tio regio ſe recepit ac valido languore op
preſſus nono die diē clauſit extremum.
Multi itaq; reges prius huius loci reue
rentiā et priuilegiū violare timuerant &
precedentiū ſucceſſores amplius audito
hoc miraculo timuerūt. Cum itaq; hu
iuſmodi ſtudijs et ꝟtutibus tā deo ꝙ ho
minibus placeret deo dilectus Cungar⁹
conſtituit in eodē oratorio ſuo duodecim
canonicos qui regulariter viuerēt: et in
honore ſctē et indiuidue trinitatis in eo-
dem templo deo officioſiſſime deſeruirēt
Cōſtruxerat enim idē templū lapidibus
quod primit⁹ fuerat ex virgis & tabulis
contextū. Confluebat autē vndiq; mul-
titudo languentiū ad ſctm̄ dei famulum
Cungarum quatinus per merita ipſius
& orationes curarent ab infirmitatibus
et diuerſis languoribus quos p dei gra-
tiam inuocato ſctō noīe trinitatis cura-
bat oēs a quacūq; detinebantur infirmi
tate. Cernēs autē vir dei tali occaſione a
dilecta ſibi ſolitudine et ab orationis in
ſtātia ſe nimiū prepediri de receſſu ab eo
loco ſecū ſepi⁹ pertractauit. Quod & tan
dem opere cōpleuit. Audierat enī vltra
ſabrinū fretū loca aptiſſima et ſecretiſſi-
ma eſſe que videre non modice cupiebat
Que ſi ſibi animo ſederent ſtatuit in eiſ-
dem locis quanto ſecreti⁹ tanto deuoti⁹
deo famulari. Igitur iter aggreſſus lit-
tus marinū petijt proſequentibus eū et
deducētibus clericis ſuis cū alijs diuer-
ſi ſexus & lachrimātibus ac eiulantibus
de tanti patris ſui et fideliſſimi et defen-
ſoris receſſu. Tranſfretauit aūt beatus
Cungarus cū quibuſdā clericis ſecū re-
tētis in regionem glatmorgātie in portu
camenſi proſpere appulit. Deinde venit
ad arduū montē non minus vno ſtadio
ab equore diſtantē. Quē cū aſcenderet et
vidit inuenit ibi liquidiſſimū fontē iux-
ta quem conſtruxit habitaculum & cepit
ſignare cimiterium. Nocte igitur inſe-
quenti dū quieti membra conceſſiſſet an
gelica viſione admonitus eſt quatinus
locū quē ſibi eligerat inhabitādū cito de
ſereret et ad aliū locū ſibi a deo deſtina-
tū vlterius requirēdū cito ꝑparet. Qui
ſtatim expergefactus a ſomno que viſio
ne nocturna audierat ſollicita mēte per-
tractans locū quē inhabitare ceperat de-
ſeruit ac nō longius ab eodē loco digreſ-
ſus peruenit ad arduum montem omni
bus modis tanto habitatore digniſſimū
Qui ſtatim comperiēs angelicā promiſ
ſionē ad ſe eſſe completā in hūc modū lo-
ꝗ exorſus eſt. Hic fons hic lapides/hic tē
pli materiales. Hic fluuiale bonū nutrit
vbiq; p amnes. Hic mea ſit ſedes locus
iſte parabit honores. Vult deus hic habi
tem monſtrans in monte laborē. His di-
ctis conſtruxit edificium et poſtea meti-

tus eſt cimiterium. Quod dum emēſus
fuiſſet in honore ſancte et indiuidue tri-
nitatis fundauit oratoriū. Cū itaq₃ ini
bi perſeuerare ꝓpoſuiſſet quodā die bu
bulcus poulenti regis glatmorcantie ve
nit ad locū. Qui cū beatū Cungarū vi-
diſſet abſq₃ licentia regali ibi heremiti-
cā māſionē ꝯſtruxiſſe: indignat⁹ ita ſecū
tacite ꝑtractauit dicēs. Indignū quip-
pe valde eſt hoīem aduenā ⁊ ignotū dn̄o
meo rege poulento inconſulto regijs ter
ritorijs inhabitare. Quapropter quāto-
tius huius rei cauſa indicāde regē pou-
lentū adibo. Qui ſtatim qđ in voto habu
it opere cōplens regi poulento indicauit
Cungarū heremitā aduenā non licētia-
tū in agellis regijs habitare. Quo audi-
to rex poulentus in irā excanduit: et ad
locū eundē viſendū ſtatim cū feſtinatio-
ne properauit. Quo cū perueniſſet et de
beato viro prout audierat certū compe-
ruiſſet: in beatū virū iniurias ⁊ cetera in
honeſta furioſe intulit effrenatus in eū.
Qui cū diuerſis modis iniuriarū beatū
virū Cungarū ꝯcitaſſet et vt abiret gra
du concito precepiſſet: ſanct⁹ Cungarus
vt erat manſuetus māſuete rn̄dit dicēs.
Tu rex ſed ſeruus michi mox ſeruilis ha
bendus. Hic remanere volo pro te diſce-
dere nolo. Me male cōpellis rogo ſis cor
rectus ab alto. Audiat ip̄e deus te vertat
recta loquēdo. Qui cū regem huiuſmo-
di verbis de imperitia corripuiſſet: ſtatī
idem rex amiſſione viſus mulctatus eſt
Quo ſine dilatione compuncto ob tan-
tam iniuriam ſancto viro illatam quem
prius violenter corripuerat mox ad ge-
nua prouolutus eiuſdem veniam ſibi de
illata iniuria poſtulauit ⁊ vt de ſui obce
catione quā iuſte meruerat apud miſeri
cordem dn̄m veniam poſtularet. San-
ctus autem Cungarus innata ſibi pieta
te regi truculento: ſed iam per dei grati
am et viſitationem humili et manſueto
plene compaſſus gratiam quam ipſe rex
ſibi non meruerat a deo poſtulauit ⁊ ocu
los regis priſtine luci reſtituit ita vt mul
to limpidius iam illuminatus videret:
ꝙ anteꝙ cecatus eſſet. Rex aūt poulent⁹
viſo tanto miraculo in ſe per dei gratiā
perpetrato dedit beato Cungaro totum
territorium circa locum quem elegerat:
et manſionem cōſtruxit in qua cum om-
ni ſecuritate et pace deuotiſſime deo de-
ſeruiuit. Conſtruxit autem in eodem lo
co oratorium in honore ſancte et indiui-
due trinitatis in quo ſicut et apud Cun-
greſbiriam duodecim canonicos qui re-
gulariter viuentes deo ſeruirent. Ipſe
autem tanꝙ ſollicitus et pater ſanctiſſi-
mus vtriuſq₃ monaſterij curam gerebat
et ꝓpria preſentia frequētius recreabat
Princeps quidā noīe Pebian voluit au
ferre ſctō Cungaro qui etiā ⁊ doccuinus
apud Walenſes vocabat̄ ex eo ꝙ eos vi
am domini docebat/ volebat iniꝙ aufer-
re magnā partē terre que ⁊ ex dono regis
⁊ atteſtatione vicinorū ad eccleſiā ſuam
pertinebat. Beatus aūt Cungarus teſti
moniū ſibi perhibente conſciētia ſua tā
iniuſte exactioni penitus nō ceſſit: ſed di
em certū oīmodo ſtatui procurauit quo
ſub certis et fidelib⁹ iudicibus hic inde
ꝯſtitutis ſuꝑ terre portione predicta red
deret̄ vnicuiq₃ qđ ſuū eſſet. Die aūt ꝯſti
tuto q̊ ſuꝑ hoc iuſta īq̄ſitio fieret: ꝯuenit
multitudo vicinoꝝ vt de mādato poulē-
ti regis cui⁹ ꝑtāti ⁊ iuri predicta t̄re por
tio ꝑtineret ſūmopꝑe diſcerneret Prefat⁹
aūt princeps noīe pebian magna ſtipat⁹
teſtiū copia cū vi et fraude niteret̄ in cā
prefata beato Cungaro inferre iniuriā:
ad modū cere ad ignis ardorē liqueſcen-
tis in ꝯſpectu oīm qui aderāt liqueſcen
do adnichilatus eſt. Quod videntes om
nes timore turbati ſunt: et glorificaue-
runt deū qui iuſtū iudiciū iudicans: in-
nocētē liberauit de manu potētis iniqui

reddēs i caput ſuū qđ meruerat. Ex hoc
autē et deinceps etiā beatus Cungarus
honoꝛi et venerationi omnibus homini⸗
bus qui eius famā et ſctitatē audierāt et
colebaꝛ et venerabaꝛ ab oībus quaſi an⸗
gelus dei. Cū igiꝛ beatꝰ Cungarꝰ oībus
virtutibus eſſet adoꝛnatꝰ ſimulqꝫ iā di⸗
ctis atqꝫ alijs innumeris miraculis cla⸗
rus eſſet diuinꝰ. Cūqꝫ videret vtrūqꝫ mo
naſteriū ſcꝫ in Cungreſbiria et qđ in val
lia fundauerat ambulare et fructificare
in timoꝛe dei incidit ei in mentē ꝓpoſitū
diuinitꝰ ſcꝫ adeūdi limina beatiſſimoꝝ
petri et pauli et eoꝝ ſuffragia ad diuinā
mīam optinendā imploꝛare. Deīde etiā
hoc in votis habuit vt viſitatis ſacris pi⸗
gnoꝛibꝰ apl'oꝝ etiā hieroſolimitanā viſi⸗
taret et ſctā loca deoſcularet in q̄bus ſte
terūt pedes dn̄i. Accepta itaqꝫ licētia ac
benedictione Dubꝛicij landauienſis ep̄i
ſimulqꝫ et monaſterioꝝ q̄bus pater pꝛe⸗
erat necnō et parochianoꝝ vicinarū ec⸗
cleſiaꝝ iter qđ in voto habuit aggreſſus
eſt. Qđ etiā pie et deuotiſſime adimplēs
poſtea q̄ꝫ rome ſacratiſſima ſctōꝝ apl'oꝝ
limina viſitauit ac alioꝝ ſctōꝝ innume⸗
rabiliū ſuffragia inibi doꝛmiētiū implo⸗
rauit hieroſolimā ꝓfectus eſt. Qui pera
gratis ac viſitatis locis ſctis in eadē vꝛ⸗
be ꝑ vite ſue meritis trāſitoꝛie ad regna
trāſlatꝰ eſt celeſtia. Vn̄ ſicut a maioꝛibꝰ
accepimꝰ a ſocijs et fidelibus q̄ ei indiui⸗
dui comites adheſerūt tranſlatꝰ eſt vſqꝫ
ꝯgreſbiriā pꝛeſtāte dn̄o nr̄o ieſu xp̄o cui
eſt honoꝛ ⁊ gl'ia ꝑ infinita ſecula ſeculoꝝ

¶ De ſancto Dauid ep̄o ⁊ confeſſoꝛe.

Sanctus eni Dauid quē vul
gus dewi appellat angloꝝ
oꝛaculis ad pr̄em quidē pꝛi⸗
us deinde ad ſctm̄ patriciū
ter denis ānis pꝛiuſq̄ꝫ naſce
retur nō ſolū pꝛophetatꝰ verū etiā miſti i
cis donationū muneribus ditatus inno
tuit. Nam quodā tp̄e pater eius ceretice
gentis regali potētia fretꝰ qua tandē de
poſita celeſte regnū comparans angeli⸗
ca in ſomnis monitꝰ voce audiuit. Cra⸗
ſtina die venatū iturus tria munera re⸗
peries: ceruū ſcꝫ quē pꝛoſequeris/piſcē/
apiūqꝫ examē. Ex hijs itaqꝫ tribus reſer
ues fauū/partēqꝫ piſcis ⁊ cerui. Que ad
mancāni monaſteriū qđ vſqꝫ nunc depo
ſiti monaſteriū vocatur filio ex te naſci⸗
turo cuſtodiēda tranſmittes. Que qui⸗
dem munera huius vitā pꝛenūciāt. Nā
fauus mellis eius ſapientiā clamat. Si
cut eni mel in cera ita ſpiritalem ſenſum
hiſtoꝛico capiet inſtrumēto. Piſcis vero
aquaticā eius vitā ſignificat. Sicut eni
piſcis aqua viuit: ita iſte vinū et cicerā ⁊
omne qđ inebꝛiare poteſt reſpuēs beatā
deo vitā in pane tantū ⁊ aqua ducet. In
de etiā Dauid aquatice vite cognoīaba⸗
tur. Ceruꝰ eni in antiquo ſerpēte ſignat
dn̄m. Sicut eni ceruus expoliatus ſer⸗
pētibus paſtus fontē aque deſiderās ac⸗
ceptis viribus velut iuuētute renouaꝛ:
ſic iſte quaſi ceruoꝝ pedibus ſup excelſa
ſtatutus antiquū humani generis ſerpē
tem viribus nocēdo contra ſemetipm̄ ex
polians fontē vite aſſiduis lachꝛymarū
curſibus adoptās de die in diē renouatꝰ
pꝛoficiet. Deinde ſanctus Patricꝰ ro⸗
me eruditꝰ et pontifex effectus demeti⸗
ca intrat iura ⁊ ad locū qui vallis roſina
diciꝛ. id eſt meneuia ibi eſt modo eccleſia
cathedꝛalis vbi idē ſctūs modo requieſcit/
ibiqꝫ deo deſeruire cepit. Et ecce angelꝰ
dn̄i ei apparens dixit. Tibi inq̄t nō iſtū
locū diſpoſuit deꝰ: ſed filio nondū nato:
nec niſi pactis annis. xxx. naſcituro. Au
diens hoc patricꝰ merēs et ſtupēs iratꝰ
in coꝛde ſuo dixit. Cur dn̄s deſpexit ſer⸗
uum ſuū ab infantia ſua ſibi ſeruiētem
cū timoꝛe/elegitqꝫ aliū nondū in hac lu⸗
ce natū. Parauitqꝫ fugere ⁊ dn̄m ſuum
ieſum xp̄m deſerere dicens. Cū ante dn̄i
mei cōſpectū incaſſū laboꝛ meus dirigiꝛ

et michi qui nondū natus eſt pꝛeponitur vadā et tali laboꝛi amodo me nō ſubijciam. Miſit autē ad eū dn̄s angelū ſuū vt illū verbis familiaribus blandiret. Cui et ait. Patrici letare dn̄s enī miſit ad te: vt oſtendā tibi totā hibernie inſulā. Tu enī eris apoſtolus illius inſule quā cernes: multaqꝫ ꝓpter nomē dn̄i dei tui in ea patieris ſed dn̄s erit tecū in omnibus que facturus ſis. Ibi pꝛodeſſe debes/ibi parauit tibi dn̄s ſedē/ibi ſignis et virtutibus radiabis: totamqꝫ gentē deo ſubiugabis. Sit tibi hoc ſignū. Ecce totā tibi inſulā oſtendā. Curuabunt montes/humiliabit pelagus/oclos trans oīa euectus/ex loco in quo ſtas pꝛomiſſum videbit: His dictis: erectiſqꝫ oculis de loco in quo ſtabat et erat vallis ſatis magna in quo eſt lapis ſup quē ſtetit ante hoſtium cuiuſdā capelle antique quē ego oculis vidi et manibus palpaui: totā pꝛoſpexit inſulā. Tūc placatus vir dei parata naui ſuſcitauit in poꝛtu quēdam ſenē ꝑ annos duodecī ibidē ſepultū: quē ſecū in hiberniā duxit. Peractis aūt triginta annis rex ceretice regionis demeciam que nūc noꝛthwallia dr̄ pergēs inuenit ſctimonialē ſibi obuiā noīe nōnitā virginē pulchrā nimis. Quā concupiſcēs ⁊ vim inferēs oppꝛeſſit eā. Que filiū cōcepit et nec ante nec poſt virū agnouit: ſed in caſtitate mētis ⁊ coꝛpoꝛis perſeuerās: felicē vitā duxit ⁊ ab ipo cōceptionis tpe pane tm̄ et aqua vixit. In loco autē in quo oppꝛeſſa concepit: tpe ipſo conceptionis duo lapides grandes apparuerūt vnus ad caput alter ad pedes q̄ antea viſi non fuerant. Creſcente aūt vtero mater ad offerēdas ꝑ partu oblationum elemoſinas quādam ingredit eccleſiā ad pꝛedicationē audiēdam. Et ecce ſubito gildas obmuteſcēs quaſi clauſo gutture tacuit Vide hoc miraculū ſupꝛa in vita ſcti gilde cōfeſſoꝛis. Interea quidā tirann⁹ ex magoꝛū vaticinio audierat filiū ſuis in finib⁹ naſciturū: cui⁹ poteſtas totā occuparet patria et notato ex magoꝝ oꝛaculis loco in quo fili⁹ naſceret ait. Quecūqꝫ ibi vl̄ modicū inueniā gladio meo pꝛotinus occidā. Urgēte tandē partus tpe/mater pꝛedictū petiuit locuꝫ. Ipſa vero die tanta aeris tēpeſtas inualuit vt nullus vl̄ foꝛas egredi poſſet. Locus aūt in quo mater parturiebat ingēti lucis ſerenitate pꝛefulſit. Habebat parturiēs petrā iuxta ſe poſitā in qua vꝛgēte doloꝛe manibus inixta fuerat: quarū veſtigiū veluti cera impꝛeſſum petra intuētibus oſtendit que in mediū diuiſa dolenti matri condoluit. In illo enī loco cōſtruit eccleſia in cuius altaris fundamēto hec petra tecta latet. Cūqꝫ infans ab epo baptizaret in ipſo loco fons lucidiſſime aque ſubito erūpens apparuit: curauitqꝫ oculos cuiuſdā ceci qui baptizatū tenuit eū Intelligēs enī cecus ille qui ſicut fertur ab vtero mr̄is ſue ſine nare et oculis natus fuerat: infantē quē ſinu tenebat plenū eſſe gr̄a ſpūs ſcti: accepit aquā in qua infans baptizatus fuerat et in faciē ſpergens oculoꝝ claritatē ⁊ faciē integrā recepit. Cū aūt litterarū ſtudijs poſitus eſſet viderūt condiſcipuli ei⁹ columbam cū roſtro aureo ad labia ei⁹ ludentē ⁊ eū docentē. Demū ad ſacerdotiū pꝛomotus perrexit ad paulentē diſcipulū ſcti Germani epi q̄ in inſula quadā gratā deo vitam ducebat cū quo multis annis qđ legebat implendo vixit. Contigit autem poulentē magiſtrū ſuū ꝓpter nimiū doloꝛē oculoꝝ lumē amiſiſſe ⁊ vocatis diſcipulis ſuis: rogauit vt ex oꝛdine inſpicerent ⁊ benedicerent oculos eius. Et cum hoc feciſſent et nichil remedij ſenſiſſent: ait illi Dauid. Pater mi noli michi pꝛecipere vultū tuū inſpicere: decē enī ānī ſūt ex quo tecū ſcripture operam dedi et adhuc faciē tuā nō aſpexi. Paulens autem

nimiam eius verecundiā admirans ait. Quia inquit ita eſt ſatis erit vt palpando bſidicas oculos meos ⁊ ſanabor. Statimqꝫ vt tetigit eos ſanati ſunt. Poſt hec vero duodecim monaſteria conſtruxit ⁊ Glaſtoniā veniens eccleſiā a fundamento fecit. Deinde Bathoniam veniēs mortiferā aquā ſua benedictione ſalutarem efficiēs lauandis corporibus dignā perpetuo donauit calore. Lemuſtir ⁊ aliud in gowir in wallia monaſterium conſtruxit: ⁊ quēdam regē cecū illuminauit Quadā vero die ſctūs Dauid ⁊ tres ei⁹ diſcipuli. ſcilicet Aidanus/Theliaus/⁊ Jſmael: cū multa condiſcipulorū turba vallē roſinā adeunt. Quo audito: tirannus quidā noīe baia liuore ſtimulatus ⁊ ira contra ſctm̄ cū ſuis venit vt eos occideret. Et ecce ſtatim per viam gradientes febre correpti grauiſſime vexari ceperunt. Cūqꝫ ad domū regrederētur occurrit illis vxor illius tiranni dicēs. Ecce pecora vr̄a/iumēta/oues et aīalia oīa ſubita peſte mortua ſunt. Reuertamur ad ſeruū dei ⁊ miaꝫ poſtulātes ipm̄ adoremus: vt noſtri ⁊ pecoꝝ dignetur miſereri. Et redeūtes ad ſctm̄ cū lachrimis ⁊ precibus mīam implorabāt dicētes. Terra inquiunt in qua es tua in ſempiternū fiat. Et dederūt ei totā roſinā vallē. Seruus aūt dei benigno animo ait illis. Pecora inqt veſtra reuiuiſcēt. Et reuerſus ille domū ſanitate recepta cū cōiuge ſua pecora omnia viua ⁊ ſana inuenit. Altera die vxor eiuſdē viri liuoris zelo accenſa conuocatis ancillis ſuis dixit. Jte ad flumen et nudatis corporibus in conſpectu ſctōꝝ ludicra exercentes impudicis vtimini verbis. Ancille obediunt impudicos ludos exercent ſimulant concubitus/blandos amoris nexus oſtēdūt/monachoꝝ mentes quorūdam ad libidinem pertrahunt/quorūdam moleſtāt. Cūcti ergo diſcipuli illam iniuriam non ferentes dixerunt ad Dauid. Fugiamus hinc quia propter moleſtiam mulierum hic habitare non poſſumus. Noſtis inquit vir dei ꝙ mūdus nos odit: ſed ſcitote ꝙ plebs iſraelitica comitāte federis archa terram repromiſſionis ingrediens continuis preliorū periculis ceſa: nec tm̄ victa inſiſtētem prope et incircūciſum deleuit populū quod noſtre victorie certamē manifeſto iudicio ſignat. Qui enī ſuperne patrie promiſſum querit neceſſe eſt aduerſitatibus fatigari nec tamē vinci: ſed chriſto comite immūdam vitiorū labem tandem ſuperare. Debemus itaqꝫ non vinci a malo ſed vincere in bono malum quia ſi xp̄s ꝓ nobis quis cōtra nos? Eſtote ergo fortes in bello: ne de fuga veſtra gaudeat inimic⁹ noſter. Sicqꝫ cordibus diſcipulorū ieiunauerunt omnes in illa die ac nocte vſqꝫ mane. Mane aūt facto vxor illius tiranni cū ſua preuigna pergens ad vallem dixit. Tribue caput tuum in ſinū meū volo enī inueſtigare leuiter cirros tuos. Puella vero innocens que ab infantia ſua pie ⁊ caſte inter peſſimas mulierū turmas vixerat caput in ſinū nouerce vertit. Jlla vero confeſtim extracta nouacula caput virginis amputauit ⁊ ſanguine in terrā fluēte fons viuus erumpēs multos poſtea languores ſanauit. Sicqꝫ nouerca fugiēs: qua morte vitā finiuit nemo nouit. Cumqꝫ Baia qui ſanctū occiderēt miſiſſet inimicus illius in arce ſua amputauit caput eius. Erat enī porta illius diluculo aperta cū hoſtis inopinatus de naui veniſſet. Moxqꝫ ignis de celo cecidit: et totum edificiū cito combuſſit. Dauid aūt cōſtructo in valle roſina monaſterio talē cenobialis propoſiti rigorē decreuit vt monachorū quiſqꝫ cotidiano deſudans operi manuum labore ſuam in commune tranſigeret vitam dicens. Qui enim non laborat ait apoſtolus non manducet. Neſciens

eni qꝛ ſecura quies vitioꝝ fomes et mater eſſet: monachoꝝ humeros duris fatigationibus ſubiugauit. Nam q̄ ſub ocij quiete tempa menteſqꝫ ſubmittūt inſtabilem ſpiritum libidiniſqꝫ ſtimulos ſine quiete ꝑturiūt. Poſſeſſiones eni iniquorum reſpuebant/dona reprobabant/diuitias deteſtabantur/boū nulla ad arandum cura: quiſqꝫ ſibi ⁊ fratribus diuitie quiſqꝫ ⁊ bos nullum preter neceſſariū inter eos habebat colloquiū ſed quiſqꝫ aut orando aut deo placita cogitando iniunctū opus peragebat. Peracto aūt rurali opere ad monaſterij clauſtra reuertētes aut legendo/aut ſcribendo/aut orando totam ad veſperū peragebant diem. In veſpera vero audito nole pulſu: dimiſſis mox operibus eccleſiā petebant: et viſis in celo ſtellis ad menſam conueniētes citra ſaturitatē comedebant. Nimia enim ſacietas quāuis ſolius panis luxuriam generat. Pane autē et oleribus ſale conditis paſti ſitim lacte aqua mixto reſtringebant. Peracta cena quaſi per tres horas vigilijs orationibus genuflectionibus inſiſtebant. Quādiu in eccleſia orationibus vacabant/nullus oſcitare/nullus ſternutationem facere: vel ſaliuam foras iacere licenter audebat. His ita geſtis: ſopori membra dabant: et pullorum cantu expergefacti vſqꝫ diē orationibus dediti erant. Cogitationes patri propalabant patris licentiā etiā vel ad nature requiſita petebant/pellinis veſtibus induebantur. Qui eni ſancti propoſiti conuerſationem deſiderās fratrū inire conſortium poſtularet prius decem diebus pre foribus monaſterij quaſi reprobatus necnon et verborum opprobrijs confutatus remaneret. Si autem bene vtēs pacientia ad decimū perſtaret diē/accept⁹ prius a ſeniore qui porte preerat conſtructus ſeruiebat. Ibiqꝫ per multum temporis deſudans/fractuſqꝫ multis animi aduerſitatibus tandem fratrū merebatur inire conſortium. Ad cōuerſationem enim cupientibus eorum: nichil recipiebant: ſed nudi veluti e naufragio euadētes recepti erant: vt occaſionem ſe extollendi non haberent. Sanctus autē Dauid poſt matutinas protinus frigidā petebat aquam: in qua diutius morādo carnis ardorem domabat. Orphanorum pupillorum/viduarum/egentium peregrinorum multitudinem paſcebat. Audita autem eius fama reges et principes ſua regna deſerentes eius monaſterium petebant. Conſtantin⁹ quoqꝫ Cornubieſiū rex relicto regno ſuo in eius monaſterio monachus effectus eſt ibiqꝫ diu felici cōuerſat⁹ ſeruitio tandē in aliā longinquā patriā migrās monaſterium fundauit.

Cum autem in eſtate abūdantiā aque non haberēt vt in hyeme a fratribus rogatus ſanctus Dauid eleuatis in celum oculis neceſſariam a deo aquam petiuit et cū voce orantis fons lucidiſſime aque de terra effluxit. Et quia vineis fructifera nō erat patria ad efficiendū dn̄ici corporis ⁊ ſanguinis ſacramentū in vinum conuerſa eſt: ita vt in tēpore ſuo nunq̄ indiguerat mero. Iterū ad rogatū cuiuſdam ruſtici pater ſctūs proximorū compatiens neceſſitati glebe ſuperficiem baculi cuſpide aperuit: et fons viuus emanare cepit. Sanctus Aidanus ei⁹ diſcipulus a prepoſito monaſterij imperat⁹: vt ad deportāda de valle ligna acceptis duob⁹ bobus abiret. Cui⁹ dicto obediēs nec claudendo librū morā accipiens: ſiluam petit. Paratis autē lignis cū viam caperet de ꝑrupta ⁊ alta rupe cū vehiculo boues in mare ꝑcipitati ſunt. Ruentib⁹ aūt lignū imponit crucis atqꝫ ita factū eſt vt ex vndis ſanos et incolumes cū vehiculo accipiēs boues let⁹ ingrederet viā. Peracto itinere ſolutiſqꝫ a labore bob⁹ librū apertū a pluuijs que tūc

multum inundauerant repperit illeſum
Tandem ad plenū erudit⁹ ⁊ virtutibus
pollens/hiberniam petijt: conſtructoqꝫ
ibidē monaſterio ſanctiſſimā vitā duxit.
Cū aūt Aidanus nocte paſchali oꝛatio
nes cōtinuaret: apparuit ei angelus dn̄i
dicens. Noſti ꝙ ſancto Dauid patri vr̃o
craſtina die venenū a quibuſdā fratrib⁹
ad pꝛandiū apponetur? At ille. Neſcio in
q̄t. Et angelus. Condiſcipulus tu⁹ Scu
tinus ad littus pergat maris: ego enim
eum illuc transferam. Veniens ad ma
re diſcipulus: pontum vſqꝫ ad genu in
trauit. Et accipiēs eū belua traduxit eū.
Peracta aūt miſſa cū ſanctus Dauid re
fectoꝛiū ad pꝛandiū cū fratribus peteret
Scutin⁹ quondam diſcipulus ſuus ob
uians illi: cuncta ex oꝛdine referens: pa
riter leti diſcumbunt/gratias agentes
deo Finita oꝛatione aſſurgens diaconus
qui patri miniſtrare conſueuerat panē
veneno infectū mēſe imponit: cui cocus
et ychonomus conſenſerant. Scutinus
autem ſe erigens: hodie inquit nullum
frater patri miniſterium adhibebit/ego
enim impendam. Ille aūt confuſus ab
cedens et ebetans diriguit. Accepit Da
uid panē illnm venenoſum ⁊ in tres par
tes diuidens: vnā cuidā canicule dedit q̄
ſtatim vt guſtauit miſere vitam finiuit
Omnes enim pili illius in ictu oculi ceci
derunt: ita vt viſcera eius coꝛio paſſim
fracto foꝛas erumperent. Partem alte
ram dedit coꝛuo: et mox vt roſtro tetigit
exanimis de arboꝛe cecidit. Tertiā vero
partē in manu ſua tenens benedixit ⁊ cū
gratiarum actione comedit ⁊ in nullo ei
nocuit. Cum autem quidam abbas no
mine Barre limina apoſtoloꝛum petri et
pauli viſitare affectaret: equum ſancti
Dauid petijt et accepit. Optenta patris
benedictione poꝛtū petit mare intrat: et
fidēs pr̄is bn̄dictione equo pꝛo naui vtit̄
Equus enī tumētes fluctuū cumulos ve
lut planū campū peragebat. Cū aūt lon
gius pꝛoceſſiſſet: apparuit ei ſctūs Bꝛen
danus ſup marinū cetū durā vitā ducēs
Qui vidēs hoīem in mari equitantē ſtu
pefactus ait. Mirabilis deus in ſanctis
ſuis. Salutantibus aūt ſe mutuo Bꝛen
danus interrogat vnde eſſet a quo veniſ
ſet et qualiter in mare eq̄taſſet. Et cū il
le cūcta de ſctō Dauid retuliſſet: ait bꝛē
dan⁹. Vade in pace: ego veniā ⁊ videbo
eū. Barre autē illeſo greſſu patriā adijt:
et fratrib⁹ geſta ꝑ oꝛdinē indicauit. De
dit aūt ſctūs Dauid Aidano tintinnabu
lum ſed ille nauigās ad hiberniā illi⁹ ob
litus miſit ad Dauid nunciū vt trāſmit
teret illud. Cui ille ait. Perge puer ad
magiſtrū tuū. Et factū eſt dū reuerteret̄
ille: craſtina die viſum eſt tintinabulum
iuxta Aidanū angelo deferēte anteꝗ̄ ve
niſſet nuncius eius. Quadā autē nocte
apparuit ei angelus dn̄i dicens. Craſti
na die percingēs calcia te: hieruſalem vſ
qꝫ peregre pꝛoficiſcēs optatā carpe viā:
ſed et alios duos comites vocabo/The
liaū ſcꝫ ⁊ paternū. Sanctus autē admi
rans imperij pꝛeceptū dixit. Quomodo
fiet hoc? Nam quos pꝛomittis comites:
triū vel eo amplius dierum ſpacio a no
bis ſeparantur. Ego inquit angelus hac
nocte ad illos vadā: et huc illos ad te ad
ducā. Et factū eſt ita. Cū aūt alienigena
rum linguas audirēt: intellectus illarū
ſine interpꝛete a domino collatus eſt. Ap
paruit autē angelus dn̄i patriarche di
cens. Tres ab occidentis finibus viri ad
ueniūt quos cū gaudio et hoſpitalitatis
gratia ſuſcipiens: in epiſcopos conſecra
bis. Patriarcha v̄o tres honoꝛatiſſimas
ſedes parauit: ⁊ ſctōs benigne ſuſcipiēs
in illis ſedere fecit: ⁊ Dauid ī archiepm̄
ꝓuexit ⁊ ait. Iudeoꝝ inq̄t ꝑtās in xp̄ia
nos inualeſcit nos cōmouēt fidē repellūt
Parate ergo vos ad p̄dicationē ſingulis
diebus ꝓcedite vt eoꝝ violētia cōfutata

quieſcat. Predicāt itaqꝫ per ſingulos di-
es intelligētibus eos in ſua lingua vni-
uerſis: fit grata predicatio eorū: plures
in fide roborati conueniūt. Patriarcha
vero ſctm̄ dauid quatuor muneribus di-
tauit: altari ſcilicet cōſecrato in quo dñi-
cum cōſecrabat corp⁹ qđ innumeris pol-
lens virtutibus: nunꝙ ab hoībus a ſan
cti dauid obitu viſum eſt: ſed pelleis ve-
laminibus tectū latet abſconditū. Inſi-
gni etiā nola ſed ⁊ ipſa virtutibus claret
Baculo etiā auro texta tunica qui bacu-
lus miraculis choruſcus per patriā inſi
gnis predicatur. Sed quia inquit patri
archa laborioſa vobis ſunt in itinere ad
ferendū: ad patriā reuertamini in pace:
⁊ ego poſt vos illa tranſmittā. Patri er-
go valedicūt: patriā adueniunt: ⁊ allata
ab angelo dei munera accipiūt. Cū aūt
hereſis pelagiana poſt tranſitū ſcti ger-
mani in britānia pullularet: cōuocata ſy
nodo vnanimi cōſenſu ſtatuitur: vt qui-
cūqꝫ tali ſermōis gratia ditaretur: vt in
cūctorum aurib⁹ eius eque loquela inſo-
naret: metropolitanus et archiepſ oīm
fieret ex cōſenſu. Erecto itaqꝫ veſtimēto-
rū cumulo cū multi predicare icepiſſent
⁊ vſqꝫ ad proximos vox illorū vix audita
fuiſſet: deliberato cōſilio pro viro ſctō da-
uid feſtinanter trāſmiſerūt. Qui venire
renuens: ait. Nemo inquit temptet me:
qđ ipi nequeūt: qualis ſum vt ego poſſū?
Agnoſco humilitatē meā: ite ī pace. Sā
cti tādem daniel et dubricius ad eū miſſi
ſunt. Quorū aduentū in ſpū preuidens:
dixit fratrib⁹. Hodie fratres ſanctiſſimi
viri ad nos veniunt: leto animo eos exci-
pite: piſces cum pane ⁊ aqua adquirite.
Cūqꝫ legationē ſuā expoſuiſſent viri ſcti
ait dauid. Pariter viſitabim⁹ ſynodum
ſed tūc predicare nequeo orōnibus tamē
quātulumcūqꝫ iuuamen ferā. Dū aūt ſi
mul pariter pergerent: ecce orbata muli
er eiulans et gemēs corpus extincti filij
ſeruabat qui magnus vocabatur. Que
cadēs ad pedes ei⁹ importunis depreca-
tur clamorib⁹ vt ſui miſereretur. Ille ve
ro mulieri cōpatiens: faciē lachrymis ri
gauit: ⁊ dñm orauit dicēs. Dñe de⁹ me-
us qui in hūc mundū pro nobis pctōrib⁹
de ſinu patris deſcendiſti vt nos redime
res de faucibus antiqui hoſtis miſerere
iſti⁹ vidue: et da vitā vnico filio ſuo: atqꝫ
inſpira in eo ſpiraculū vite: vt magnifi-
cetur nomen tuū in ſecula ſeculorum Et
ſtatim redeūte anima: corp⁹ cōtremuit.
Et tenēs pueri manū: viuū ⁊ ſanum red
didit matri ſue Et ait mater Michi mor
tuus fili⁹ erat: tibi vero ⁊ deo amodo vi-
uat. Cūqꝫ oēs ſctm̄ dauid predicare coge
rent: iuſſit puerū nuper reſuſcitatū ſuda
riū ſuū ſub pedibus ſuis exponere: ⁊ ſup
illud ſtans euāgeliū et legē quaſi ex buc-
cina expoſuit. Corā cūctis niuea celitus
emiſſa colūba in eius humeris reſedit: q̄
tam diu permāſit ꝙdiu ille p̄dicauit. Cū
aūt clara voce oībus et qui in proximo et
qui in longinquo erāt equaliter p̄dicaret
terra ſub ipſo accreſcēs attollitur in collē
Ab oībus in ſummo poſitus cernitur: vt
in montē excelſum ſtans quaſi tuba exal
taret vocē ſuam. In cui⁹ collis cacumīe
eccleſia vſqꝫ in hodiernū diem p̄ſeuerās:
edificaꝝ. Expulſa itaqꝫ hereſi et fides ſa-
nis pectoribus roboratur: ⁊ ſctūs dauid
totius britānie archiepſ cōſtituitur nec
nō ciuitas eius toti⁹ patrie metropolis
dedicatur ita vt quicūqꝫ eā regeret archi
epſ foret. Expulſa itaqꝫ hereſi oēs bri-
tānie eccleſie modū ⁊ regulā romana au
ctoritate acceperūt monaſteria per loca
cōſtruuntur: et ſanctus dauid ſummus
protector ſummus p̄dicator a quo oēs nor
mā atqꝫ formā recte viuendi acceperūt:
effectus eſt. Ipſe cunctis ordo: correctio:
imitatio: legentib⁹ doctrina: egentibus
vita: orphanis nutrimentū: nudis fulci-
men: patrie caput: monachis regula: ſe-

cularib⁹ vita fuit. Appropinquãte aũt
hora obit⁹ ſui: apparuit ei angel⁹ dñi di-
cẽs. Deſiderata inqͣt dudũ dies iã in pro
ximo futura eſt. Parate: qꝛ kalẽdis mar
tij dñs iheſus xp̄s multa cõſtipatus an
gelorũ militia obuiã tibi adueniet. Cui
ille. Nũc dimitte ſeruũ tuũ dñe in pace.
Fratres aũt ſonũ cantũ aurib⁹ capiẽtes
nec verba intelligẽtes: pariter exterriti
in terrã ceciderunt. Sctũs aũt ep̄s voce
magna clamauit dicens. Dñe iheſu xp̄e
accipe ſpm̄ meũ. Et fratres planctũ ma-
gnũ emittẽtes blãdis ſermonib⁹ demul
cebat dicẽs. Cõſtantes eſtote fratres: iu
gũ qđ accepiſtis vnanimes ad finẽ per-
ducite: ⁊ quecũqꝫ mecum vidiſtis ⁊ audi
ſtis: cuſtodite ⁊ implete. Ab illa vero ho-
ra vſqꝫ ad diem obitus ſui in eccleſia re-
manẽs: oĩbus predicabat. Fama itaqꝫ il
la per vniuerſam britanniã hiberniãqꝫ:
velociſſime in vna die ab angelo portata
eſt: qui ait. Scitis quia in ſequenti ebdo
mada dñs veſter dauid de hac luce mi-
grabit ad dñm. Adueniente hora exitus
eius a corpe dñs iheſus ſui preſentiã ad
patris ſancti cõſolationẽ impartiri ſicut
per angelũ ꝓmiſerat dignatus eſt. Quo
viſo: totus in ſpiritu exultans ait. Tolle
me dñe poſt te. Cũ his verbis xp̄o comi-
te kalẽdis martij aĩam deo reddidit atqꝫ
angelica comitatus caterua: celeſtia re-
gna petiuit: anno etatis ſue: centeſimo
quadrageſimoſeptimo. Capt⁹ aũt qui-
dã wallenſis de ep̄atu meneuẽſi a ſarra-
cenis extitit: et cathena ferrea eũ quodã
alamãno ligatus. wallẽſis enĩ die ac no-
cte iugiter ad ſctũ dauid in ſua lĩgua cla
mare cepit: ſic dicẽs. Dewi wareth. hoc
eſt: dauid adiuua. Mira res. In breui
ſubito ad patriã ſuã reſtitut⁹: geruaſio
tunc loci ep̄o hoc intimãs: ob inſigne mi-
raculũ ſecũ manſit. Alamãnus aũt eius
ſocius tanq̄ facti cõſcius verberibus ex-
ponitur ⁊ ſub artiori cuſtodia detinetur.
Cogitauit ergo quomõ ſocius ſuus fre-
quẽter (dewi wareth) dicere cõſueuit: et
q̄uis vocabulũ non intellexit: ſtatuit tñ
hoc idẽ dicere: ⁊ (dewi wareth) ſepius ex
clamare. Nec mora ſubito rapitur: ⁊ ad
domũ ſuã qualiter euect⁹ ſcire nõ potuit
tranſducitur. Et cũ vbiqꝫ intellectũ ſcru
tãs vocabuli ſcire nequiret: pariſi⁹ ꝑpe-
rauit: ⁊ a quodã wallẽſe ibidem reperto
vim verbi agnoſcẽs: grãs deo egit: ⁊ pro
impẽſo ſibi beneficio grãs acturus: ſan-
ctũ dauid in meneuia peregre profectus
queſiuit. Quẽ ſocius ſuus conſiderãs et
admirans: ad eũ acceſſit: ⁊ cũ fletu maxi
mo deoſculãs: qualiter a ſeruitute liber-
tatis ſit reſtitutus inquirit. Qui ſeriatĩ
quicq̄d ei acciderat: oĩb⁹ intimare cura-
uit. Cum peſtis magna in anglia inua
leſceret: ⁊ ſtrages maxima populi per lo
ca fieret: habito cõmuni cõſilio ꝓuiſum
eſt: vt quilibet ep̄us reliquias ſue defer-
ret eccleſie in aqua benedicta balneãdas
vt aſperſione aque ſiue potatiõe plebi di
uina gratia ſubueniret. Quo facto: mor
talitas illa ceſſare nõ potuit. Vltim⁹ de-
mũ oĩm ep̄us venit meneuẽſis: ſecũ bra-
chium ſcti dauid ferens. Quo in aqua la
uato: apparuit aqua quaſi pinguedine
deaurata ⁊ deſuper crux aurea. Cũqꝫ po
pulus certatĩ illa ex aqua guſtaſſet: mor
talitate hominũ omnino ſedata: gaudiũ
⁊ letitia ſaluſqꝫ in regno diffuſa ſunt.

De ſctõ Decumano heremita ⁊ marty.

Beatus decumanus ex illu-
ſtri eſt proſapia oriundus in
occidentalib⁹ cãbrie partib⁹
que nũc wallia nũcupatur:
ex parentibus quidẽ cultori
bus precipuis xp̄iane religionis. Natio
ſiquidẽ illa priuſq̄ maior britãnia: q̄ nũc
eſt anglia: barbarica feritate depoſita ⁊
relicto errore gentilitatis: viuificis inici
ata ſacramẽtis mox chriſto ſe ſubdidit ⁊
euãgelicis informari meruit inſtitutis.

In qua ꝙ plures effulſere fide preclari:
virtutibꝰ inſignes miraculis choruſcan
tes. Inter quos pudice enutritus catho
lice inſtructus: velut lucifer inter mino-
res ſtellas: oīm morū honeſtate preditꝰ:
emicuit decumanꝰ. Hic poſtꝙ domi pue
rilia tranſcendit per incremēta innocen-
tis etatis cepit bone indolis adoleſcens
eſſe: ⁊ nequaꝙ vt moris eſt mēte euaga-
ri: verū diſciplīe regularis ſtudioſiꝰ coer
ceri. Facile quidē ꝑcepta tranſeūt in effe
ctū: vbi gratia preſtat auxiliū ⁊ obedien
tia mollit imperiū. Erat enī ſermo purꝰ
nichil habēs laſciuie: nichil quoad potu-
it ocioſitatis ſed qui totꝰ eſſet ad edifica-
tionē. In cibis ⁊ potibus tēperantie me
diū tenuit: ne prorſus abſtinēs: ſupſtitio
nis argueretur: aut immodice ſumēs: cra
pula grauaretur. Et cū beati decumani
coetanei aut ſtudio venādi varie delecta
ti aut ſtudio aliarū quarūlibet artiū oc-
cupati tenerētur ille ſpreta omni carnali
delectatione: ſpūi carnē ſeruire cogebat
et eccleſiarū ſtudioſus terēs limina: ea ꝗ
de diuinis ſcripturis audiebat: ardētiꝰ
memorie commēdabat. In facultate lit
terarū parū admodū expeditus: totū ſe
ſctitati dederat: ⁊ quoad licuit ꝓpter in-
ſolentiā curialiū cōtulerat ſe cōtempla-
tioni. Melius enim docent opa ꝙ littera
melius cōprehēdit ſctitas ꝙ diſputatio:
⁊ qui plus diligit plus cognoſcit. Sane
ſctūs decumanus ſpūs ſcti preuētus ar-
dore: iam ſtatim voluebat in animo: qđ
poſtea claruit in effectu. Et tūc pio quidē
faciem dediſſet deſiderio: ſed expectauit
turbe tumultuātis defluentiā ⁊ ſuoꝝ cō
tribuliū inſolentiū quos ſummo ope de-
teſtabatur. Nemo enī ꝓpheta acceptus
eſt in patria ſua: ⁊ inimici hoīs domeſti-
ci eius. Ceſſit igitur propter ſcandalū: ⁊
ſe totū ſoli deo cōmittēs: quod pie ꝑcōce-
perat: diſtulit impoſterū. Tandē tēpus
obſeruās et fuge ſecretioris oportunita-
tē inueniēs: mare adijt ſabrinū clā ſuis
oībus ⁊ precipue familiarioribꝰ: et eis ꝗ
ſibi videbātur ſtudio humanitatis cōiū
ctiores: xp̄m ſolū conſciū ⁊ ducē ſui itine-
ris habens. Quid plura? Defuit naulū:
defuit ⁊ nauigiū: ⁊ maturāda erat fuga
e veſtigio ſubſequētiū Vir dei nīa dei cō
fidens: ⁊ nequaꝙ heſitās de potētia vir-
gas ſecus mare in frutecto quas reppe-
rit creſcentes: colligauit in faſciculū: ⁊ ta
li vtens vehiculo miſit ſe in profundum.
Et ſic diuina gubernāte ꝓuidētia: ꝓue-
ctus eſt ad littus oppoſitū ꝓpe caſtrum
doroſtorū. Tua ſunt hec xp̄e opa qui ſan-
ctos tuos ita mirificas. Vere ī mari vie
tue: ⁊ ſemite tue in aquis multis. Eo tē-
pore quo ſctūs decumanus diuinitꝰ per-
ductus in angliā venit: erat in eo territo
rio in quo applicuit vaſta heremi ſolitu-
do: frutectis ⁊ vepribus obſita: ⁊ dēſita-
te ſiluaꝝ in lōgū ⁊ latū ſpacioſe porrecta
montiū eminentia ſurſum educta: ⁊ con
cauitate valliū mirabiliter interrupta.
Hec ei ſedes cōplacuit: hec pio eius ꝓpo-
ſito videbatur accomoda: adeo vt re ipa
videbatur dicere. Hec requies mea in ſe-
culū ſeculi hic habitabo quoniā elegi eā.
Sic igitur vir ſctūs patriā cōmutās ex
ilio: antra deſerti pro faſtu palatij: cepit
ibidē cōmanere: herbis ⁊ radicibꝰ victi-
tare: ieiunijs et orōnibꝰ crebrius inſiſte-
re: carnem cilitio domās: vigilijs penali
ter affligens: ⁊ ꝙto rarius intererat ho-
minū cōſortio: tanto frequētius angelo-
rum mulcebatur ⁊ fouebat eloquio. Ta
li ſub tenore vitā ducēs heremiticā: in iā
dicta ſolitudine multis vixerat annis.
Fertur etiā vaccā habuiſſe cuius lacte
pro neceſſitate corporis ſaltē preclaris fe
ſtiuitatibꝰ magis ſuſtentaretur ꝙ alere
tur: ſicut de beato egidio legitur ꝙ ceruā
habuit que ſibi beneficiū lactis miniſtra
bat. Nec defuit ſancto vrgēs ⁊ inſpirata
perſecutio. Oēs enī qui pie volūt viuere

in xp̄o perſecutionē patiūtur. Hāc enī vi-
am reliquit xp̄s coheredibus ſuis: vt in
euāgelio legitur. Si me perſecuti fuerit
⁊ vos perſequētur. Sed et ait apoſtolus
Per multas tribulatiōes oportet nos in
trare in regnū. Qm̄ qđ fornax auro: qđ li
ma ferro: qđ flagellū grano: hoc tribula-
tio viro iuſto. Cum igitur ſanctus decu-
manus multimodis ſignorū floreret vir
tutibꝰ: que per negligentiā ſcriptorū ab
ierūt in diſſuetudinē ⁊ pro magna parte
penes nos in obliuionē: alias deo dante
reſeruarētur ad edificationē. Uir quidā
ſed et ipē vir belial: aſpide ſeuior: vipera
truculentior: tanti patris inuidēs ſctita
ti: in odiū vere virtutis ⁊ in deteſtationē
xp̄iani noīs: furiali mente debachatus:
beſtialiter accurrit ⁊ inter verba oratio-
nis ⁊ preces ſancte deuotiōis: ſctm̄ domi
ni capitis obtrūcatiōe ad celeſtia regna
tranſmiſit. Tali igitur martyrio migra
uit ad dn̄m poſt tot ⁊ tātas quas corpori
ſuo indixit moleſtias: vt euidentius ſuo
mōſtraret exēplo ꝙ nō eſt trāſitus a deli
tijs ad delitias. Sed qui volūt viuere ſe
cundū euangeliū: tota vita ſua fiat crux
⁊ martyriū. Nimis enī delicatus eſt mi-
les qui vult hic gaudere cū mūdo ⁊ in fu
turū regnare cū xp̄o. Sed et iſtud ſub ſi-
lentio nō eſt pretereundū ꝙ cū decollatꝰ
eſſet cū quadā vanga vt fertur: truncus
laceri corporis ſe erexit ⁊ caput ꝓpriū ce-
pit pendulis brachijs vectitare a loco de
collationis vſqꝫ ad fontē limpidiſſimi li-
quoris: in quo caput ſuū ꝓprijs manibꝰ
abluere pro conſuetudine habebat. Qui
vſqꝫ hodie ad memoriā ⁊ reuerētiā ipſiꝰ
fons ſancti decumani nūcupatur dulcis
neceſſarius ⁊ ſalubris incolis ad potan-
dū In quo loco caput ſimul cum corpore
poſtmodū a fidelibꝰ queſitū ⁊ inuētum:
ſepulture honorifice tradebatur. Reno-
uātur antiqua miracula rediuiua repul
lulāt ſigna q̄ per beatiſſimi dioniſij galli

arum merita dn̄s exercere dignatus eſt
ad laudē ⁊ gloriā ſctiſſimi noīs ſui qui vi
uit ⁊ regnat per immortalia ſecula ſecu-
lorum. Amen.

¶ De ſctō Deuſdedit archiep̄o ⁊ cōfeſſo.

EGregio dei pontifice honorio
ex hac luce ad dn̄m tranſlato
electus eſt archiep̄s dorober-
nenſis vir deo dignus: vita ⁊
eruditione clarus deuſdedit de gēte occi-
dētaliū ſaxonū cū maximo oīm tripudio
quē ordinaturꝰ venit illuc ythamarꝰ an
tiſtes eccleſie roffenſis: ⁊ nouē annis mē
ſibus quatuor eccleſiā ſuā glorioſe rexit.
Seruus itaqꝫ dei deuſdedit fideliſſimꝰ
per omnia et deo deuotus: euāgelici pre-
cepti nō immemor ſicut enim fuerat ido
neus auditor ita nō minus ipſius erat ⁊
ſtudioſus executor. Uerus enim erat dei
cultor: vitiorꝫ mortificator: virtutū ama
tor: verbi diuini nō ſegnis ſator: medita
batur legē dn̄i aſſidue: preceptis eius ſe-
ipſum humiliter ſubdēdo et talentū ſibi
cōmiſſum a xp̄o affectu volūtatis nimio
nitebatur creditori ſoluere ſuo vſu centu
plicato. Quicq̄d de dn̄icis eloquijs aure
cordis exceperat: nō ſolū opere ſed etiam
moribꝰ ⁊ vita adimplere ſatagebat. Age
bat paſtor ſanctitatis eximie vt ſibi fie-
ret plebs cōmiſſa cōformis: et ob merita
virtutis celeſtibus titulis aſcriberetur.
Gregē ſibi commiſſum pane verbi diui-
ni ſaciabat: ⁊ potu euangelice inſtitutio
nis recreabat. Peruigil erat in orationi
bus: ieiunijs intētus: ⁊ elemoſinis dedi
tus: ouile ſibi creditū non mediocri indu
ſtria ꝓcurabat ⁊ ab eo inſidias demonū
vexillo crucis dn̄ice ꝓpellebat. Integer
rima vite puritate excellens oīm bonorū
opinione pollēs: ſe ⁊ ſibi ſubditos dn̄o iu
giter cōmendabat: et vt in fide xp̄i ſtabi-
les eſſent ꝑnox orabat. Preſul igitur inſi
gnis ac dn̄o per cuncta amabilis cū diui
ni crediti memor eſſet ⁊ ꝗ̄ humili et cau-

ta diſpēſatiōe illud peregiſſet ꝓuidēs in
futurū ſctē eccleſie ne poſt diſceſſum ſuū
vtpote rudis adhuc vacillaret: ꝓbos ⁊
religioſos viros quos in diuina doctrina
perfectos eſſe ꝓbauerat: verbū dei pꝛedi
cādo paterna cū monitiōe delegauit. De
inde ſibi a deo collata ſcientia ſacri oꝛdi
nis pꝛimoꝛdia diſpoſuit mira induſtria.
Miniſtros ſacri officij et diuini miniſte
rij adiutoꝛes vſui eccleſie ſcđm inſtituta
apſtica deputauit: et in puritate vite ſer
uire deo docuit. Erat eni vir angelicus:
doctrina pꝛeclarus: ſpū ſapiētie ⁊ humi
litatis gratia plenus. Hic eni patria lin
gua frithona vocabať: ſed ob merita eiꝰ
magnifica nomē ſaxonicū ab electis dei
miniſtris cōmutatur in nomē angelicū.
Iſte cōfeſſoꝛ ⁊ amicus dei: deuſdedit no
mine vocabatur. Gr̄a nāq; dei eū in opꝰ
miniſterij ſcti aſſumpſit: ⁊ ſibi in ſacerdo
tē magnū adoptauit. Sumpto ſacerdo
tali officio in timoꝛe dn̄i perfectus perſe
uerabat: oculos mentis ſue ſemꝑ ad deū
defixos habens: in ſeruitio dn̄i dies no
cteſq; aſſiduabat paupes recreando: nu
dos veſtiendo: infirmos viſitādo: in cha
ritate dei ⁊ pꝛoximoꝛū amoꝛe perſeuerā
do deo ſibi placere ſtudebat. Sctiſſimū
hūc paſtoꝛē et doctoꝛē ad cōſummationē
ſctoꝛū nobis ſuperna gr̄a dedit: id eſt ad
ſupplemētū fidei ſctoꝛū. Pꝛīcipiū igitur
cōſummatiōis ſctoꝛū ad quā beatus de
uſdedit miſſus eſt: pꝛioꝛ dedit almus au
guſtinus fundamēta iecit: ad ſpem red
didit. Deinde melliflui doctoꝛes lauren
tius: mellitus iuſtus: honoꝛius: ſibi in
uicē ſuccidētes. Hoꝛū vera cōſummatio
erat hic ſanctus qui poſt hos vt ſapiens
architectus domū dei viriliter cōſcēdēs:
pꝛedicatiōe: ammonitiōe: coꝛrectiōe ⁊ ex
imia charitate omnipotēti deo tēpla ine
ternū māſura ſtabiliuit. Anno aūt dn̄i
ſexcēteſimo ſexageſimoquarto poſtq̄ cū
cta in tranquilla pace diſpoſuerat: idus
iulij celeſtia cōſcendit ⁊ in mōaſterio apo
ſtoloꝛū petri ⁊ pauli ſepeliri meruit. Vi
tā huius almiflui patris virtutes quo
q; ⁊ merita mira odoꝛamentoꝛū ſuauiū
gr̄a de tūba eius erūpens oſtentat.

¶ De ſancto Dubꝛicio epo et confeſſoꝛe.

Lucius bꝛitānoꝛū rex: ad eleu
theriū papā legatos miſit: ſci
licet eluanū et meduinū: vt iu
xta eius admonitionē xpianꝰ
fieret. Qui eoſdem legatos ba
ptizauit: ⁊ catholica fide ſuſcepta: oꝛdia
uit eluanū in epm: meduinū aūt in docto
rem. Et ꝓpter eloquentiā ⁊ ſcientiā quā
habebāt in ſcripturis ſacris: pꝛedicato
res ad luciū in bꝛitāniā reuerſi ſunt: quo
rum ſctā pꝛedicatiōe: lucius ⁊ totius bꝛi
tannie pꝛimates: baptiſmū ſuſceperūt:
epos oꝛdinarūt: ⁊ beneuiuēdi noꝛmā do
cuerūt. Exoꝛta tandē hereſi pelagiana:
ad illā cōfutandā: ſctūs germanus ⁊ lu
pus epi: a gallie epis ad bꝛitannos miſſi
ſunt. Qui cum hereſim illā extirpaſſent:
epiſcopos in pluribꝰ locis bꝛitānie conſe
crarūt: ⁊ dextralis partis bꝛitānie: bea
tū dubꝛiciū ſumnū doctoꝛē et archiepm
ſtatuerūt ⁊ laudauenſem eccleſiā: in ho
noꝛe beati petri fundatā: ſedē cathedꝛalē
collocarūt: collatis aūt eccleſie laudauen
ſi a rege multis poſſeſſionibꝰ ⁊ eccleſijs:
dubꝛiciꝰ diſcipulos per eccleſias diuiſit:
quaſdā nouas eccleſias fundauit: danie
lem in epm bangoꝛēſem ⁊ ſctū iltutum:
in loco ab illo laniltut: id eſt eccleſia iltuti
vocatū oꝛdinauit. Regulus quidā cam
bꝛie peibanus noīe: cōtra hoſtes in expe
ditionē ꝓfectus et cū triūpho regreſſus:
p̄cepit filie ſue eurdile pꝛo laboꝛe peracte
pugne caput ipſiꝰ abluere. Que cū iuſſa
patris conaretur implere: ex ipſius gra
uitate genitoꝛ illā pꝛegnātē animaduer
tit. Nimia igitur ira ſuccenſus: iuſſit eā
in quodā vtre includi: ⁊ in flumē pꝛecipi
tari. Quotiēs vero in flumē illā pꝛoijcie

bāt: totiēs ad ripā illeſa ferebatur. Indi-
gnat⁹ ergo pater: igne eā cōburi ſine mi-
ſeratiōe iuſſit. Parato illico rogo: puella
immittitur: ſed in craſtio miſſis a patre
legatis ad videndū ſi oſſa aliqua filie in-
uſta remanerēt eā incolumē: et filiū quē
pepererat in medio ignis in gremio te-
nentē inuenerūt: veſtib⁹ illi⁹ atq; capil-
lis ab omni cōbuſtione intactis. Bapti-
zatus aūt puer: dubꝛicius vocatur ⁊ ſpi-
ritus ſctī grā ſtatim repletur. Quis ve-
ro pater eius extiterat ignoꝛatur: quidā
idcirco erronei eū patre carere mentiun-
tur. Cū itaq; rex: mirāda ſigna que dn̄s
erga filiā ⁊ ipſius partū patrauerat co-
gnouiſſet: filiā cū nata pꝛole cōfeſtim ad
ſe adduci ꝑcepit. Cūq; infantulū pater-
no affectu cōplectens deoſcularetur: in-
ſtictu diuio: puer manū ſurſum poꝛrigē-
do: puerili moꝛe faciē ipſius cōtractauit
⁊ ex infantis cōtactu ab incurabili moꝛ-
bo quo laboꝛabat curatur. Saliua enim
ab oꝛe ei⁹ inceſſanter ꝓfluebat: quā duo
cliētes ad hoc deputati extergere vix po-
terant. Gauiſus ergo rex recepta ſalute
paucis annoꝛū elapſis curriculis: dubꝛi-
ciū totius regni ſui cōſtituit heredē. Tra-
ditur puer litteris imbuend⁹: ⁊ iuuenis
factus litterarū ſcientia ⁊ moꝛū honeſta-
te in tm̄ ꝓfecit: vt nō ſolū rudes: ſed etiā
periti edificādi grā ad eū cōfluebāt. In-
ter quos erant ſctūs theliaus: ſampſon:
aidanus ⁊ ceteri multi. In natiuitatis
ſue ſolo: iuxta ripā waie fluminis apta;
ſibi: ⁊ diſcipuloꝛū multitudini ſedem ele-
git: ⁊ pluribus annis ibidē ſtudiū rexit.
Cōſtructa aūt eccleſia iuſſu angeli domi-
ni pꝛedicabat ⁊ populū docebat: ⁊ man⁹
eius impoſitiōe: diuerſoꝛū moꝛboꝛū lan-
guoꝛes crebꝛius ſanabātur: anxij quicū-
q; ⁊ debiles: leti ⁊ incolumes redibāt. Ex-
oꝛta tandē vt pꝛemittitur hereſi pelagia-
na: mittitur de gallia ſctūs german⁹ cū
lupo epō: ad cōpeſcēdam eam. Coꝛrupta
nāq; fuerat chꝛiſtianitas bꝛitonu;: tum
pꝛopter paganos ſaxones: tum pꝛopter
pelagianā hereſim: cui⁹ venenū in ipſis
pluribus ſerpſerat dieb⁹. Itaq; ſcti epi
pꝛedicti cōſenciente rege ambꝛoſio aure-
lio necnō ⁊ oīm clero: dubꝛiciū archiepm
conſecrarūt. Idē aūt rex: vt memoꝛiale
ꝑcerū bꝛitānie: quos hengiſt⁹ ſaxoneſq;
ſui cōplices: nephanda ꝓditione in mon-
te ambꝛoſij qui nūc vulgo ſtanhenges di-
citur trucidauerat: ſcilicet quadꝛingēto-
rum octoginta conſulū atq; baronū eter-
nū fieret: per grādes lapides qui ibidem
in hoꝛū memoꝛiam vſq; in pꝛeſens poſiti
ſunt: ab hibernia cū magna manu: ger-
mano ſuo vther illuc tranſmiſſo depoꝛta-
ri fecit. Qui cū allati fuiſſent: cōgregati
ſunt in monte ambꝛoſij edicto regis ma-
gnates cū clero vt cū magno honoꝛe di-
ctoꝛū nobiliū ſepulturā ꝑpararent. Die
aūt pꝛefinita impoſitū eſt diadema capi-
ti regis aurelij ambꝛoſij ⁊ de cōmuni cō-
ſenſu ſedē eboꝛacenſem cōtulit ſampſoni
viro ſancto vꝛbis vero legionū archiepā-
tū inclito dubꝛicio dedit. Cūq; hec et alia
in regno ſuo rite diſpoſuiſſet: ꝑcepit mer-
lino vati: ſaxa circa ſepulturā erigere: q̄
de hibernie nauigio attulerat. Et factū
eſt ita. Perempto tandē veneno aurelio
rege ⁊ regnante paucis annis vther fra-
tre eius: arthurus filius ei⁹: ope dubꝛi-
cij ſucceſſit: qui ſaxones audacter pluri-
bus pꝛelijs aggreditur: nec tamen illos
a regno fundit⁹ extirpare potuit. Sub-
iugauerāt enim ſibi ſaxones totā partē
inſule que eſt a flumie hūbꝛie vſq; ad ca-
thanenſiū equoꝛ pꝛotēditur. Ea pꝛopter
cōuocato arthurus clero regniq; pꝛima-
tibus quid potiſſimū cōtra paganoꝛū ſa-
xonū irruptionē faceret: cōſuluit. Cōmu-
ni tandē cōſilio mittit ad armoꝛicā: id eſt
minoꝛē bꝛitanniā ad howelū regē nunci-
os: qui ei calamitatē bꝛitānie notificarēt.
Qui cū quindecim milib⁹ armatoꝛū bꝛi-

tanniā veniens ab arthuro & ſctō dubri-
cio honorifice ſuſceptus: ad vrbē lincoli-
nā a ſaxonibus obſeſſam proficiſcentes:
commiſſo bello ſex milia ſaxonū: vel ſub-
merſi vel telis percuſſi perierunt Ceteri
vero ad nemus calidonis fugiētes a bri-
tonibus obſeſſi ad deditionē coacti ſunt.
Et ſuſceptis obſidib⁹ de tributo annua-
tim ſoluēdo cum ſolis nauibus eos repa
triare permiſit. Elapſo paruo inde tēpo-
re peracte pactionis ſaxones puduit: et
viribus reparatis fedus ſuū irritum fe-
cerunt vrbēq; badonis obſidione vallāt:
que nunc bathonia vocatur. Quo audi-
to arthurus congregato exercitu cōſpe-
ctis hoſtium caſtris ſic ſuos alloquitur.
Quoniā inquit impiiſſimi ſaxones fidē
michi ſeruare dedignantur: ego fidē deo
meo ſeruās ſanguinem ciuiū meorū vl-
ciſci conabor. Proditores ergo iſtos viri-
liter aggrediamur: quos pculdubio ſuf
fragante xp̄o cum votiuo triumpho de-
uincemus. Hec illo proſequēte: ſanct⁹ du
bricius aſcenſo cuiuſdā montis cacumie
excelſa voce exercitū ſic affatur Viri chri
ſtiana profeſſione inſigniti maneat in vo
bis cōciuium veſtrorū pietas & patrie: q̄
proditione paganorꝫ exterminati vobis
ſempiternū cedēt in opprobriū niſi ipſos
totis niſibus defendatis. Pugnate pro
patria veſtra & mortē ſi ſupuenerit ſpon
te patimini pro ea. Ipſa eni victoria eſt
& anime remediū. Quicūq; enim pro fra
trib⁹ ſuis mortē ſubierit: viuam hoſtiā
ſe preſtat deo: xp̄mq; ſequi non ambigit̄
qui pro fratribus ſuis animā ponere di-
gnatus eſt. Siquis igitur veſtrū in hoc
bello mori contigerit: ſit ei mors illa oīm
delictorum ſuorum penitētia & remiſſio:
dum eā hoc modo recipere nō diffugerit.
Percepta itaq; ſancti bn̄dictione oēs ad
arma currunt: arthurus etiā humeros
ſuos clipeo ptegit quo imago ſancte ma
rie dei genitricis depicta cōſtitit: quam
ſibi crebrius in auxiliū inuocauit. Et ir-
ruens in ſaxonū cunctos adiutus ſancti
dubricij precibus multa milia proſternē
do: victoriā obtinuit: et paucos qui ſtra-
gem euaſerant ad deditionē coegit Du
bricius aūt monaſterium iltuti abbatis
quodā tēpore quadrageſime viſitauit: et
cū ſanctū ſampſonē ad ſacerdotij gradū
promoueret: vna cum ſancto iltuto colū-
bā niue candidiorē celit⁹ miſſam quouſ-
q; cōpleretur officiū ſuper caput ſampſo
nis manentē vidit. Idem etiā ſampſon
curā promptuarij habēs: cum omnia pe
ne pocula ob letitiā aduētus dubricij hoſ
pitibus erogaſſet et egenis cuiuſdā fra-
tris inuidia: qui paulo ante eodē officio
fungebat̄: delat⁹ eſt ſe quicq̄d in cellario
pot⁹ habuerat pdiga manu dilapidaſſe
Exorto idcirco inter fratres murmure:
ſampſon nimis erubeſcēs: cū ſctō dubri-
cio rē geſtā retuliſſet: et ei⁹ auxiliū in tā-
ta neceſſitate poſtulaſſet: mot⁹ ep̄s ora-
uit dn̄m vt ſampſonē a cordis amaritu-
dine liberare dignaret̄. Et cellariū comi
te ſampſone ingreſſus: extenſa manu et
data bn̄dictiōe: oīa vaſa plena repta ſūt.
Cōfluētib⁹ vndiq; populis ad btm̄ du-
briciū & egris meritis eius corporꝫ & ani
marū ſalutem reportātib⁹: quidā potēs
regali proſapia ortus: flexis genibus eū
exorauit: vt filiam ſuā energuminā ſua
p̄ce a demonio liberaret. Mox vir dei pro
cidens in terrā facie lachrymis pfuſa de
um p̄cibus pulſās: puellā ſanauit. Que
ſeculo renūciās: doctrinis viri dei adhe-
ſit: & deuote deo ſeruire ſtuduit. Dubri
cius tandē infirmitatib⁹ et ſenio graua-
tus: laborioſum op⁹ ep̄i dereliquit & here
miticā vitā cū plurib⁹ diſcipulis labore
manuū ſuarū viuētib⁹ in quadā maris
inſula ſolitarie vixit: et octauodecio kal̄.
decembris vitam glorioſe finiuit: & in ea
dē inſula vt viuens iuſſerat ſepeliri me-
ruit. Aſſerunt enim antique britonium

hiſtorie multa ſanctorũ martyrum ⁊ con
feſſorũ milia in illa inſula noīe euly ſepul
turā habuiſſe. Hec enim pauca de mul-
tis enucleauim⁹ viri ſcti geſta: cum mi-
racula eius nõnulla ⁊ ſancte cõuerſatio-
nis ei⁹ exēpla mēbranis impreſſa vł igni
bus hoſtiũ exuſta ſeu ciuiũ exilio fuerāt
vt fertur deportata. Anno aũt dñi qui-
gēteſimo duodecimo ſctũs dubricius mi
grauit ad dñm: ⁊ anno dñi milleſimo cē-
teſimo viceſimo nonis maij ab inſula eu
ly ab vrbano laudaueñ epõ trāſlatũ fuit
corp⁹ ſancti dubricij et quarto kał. iunij
in eccleſia laudauenſi honorifice recondi-
tũ. Eodē vero tēpore tota glamorgācia
nimia ſiccitate afficiebať: nam plurib⁹
ſeptimanis in ꝓuincia illa pluuia de ce-
lo nõ deſcēderat: in aduētu ſctārũ reliqui
arum pluuia copioſa ſuper terrā illapſa
incolas letificauit. Cũ aũt epi duo oſſa
ſancti in pelui lauare inciperēt reliquijs
cõfeſtim vnda intinctis ebullire limpha
cepit ac ſi lapis ignit⁹ immiſſus fuiſſet.
Et ꝙdiu oſſa ab epis erant lota calor lati
cis auct⁹ eſt ⁊ ſon⁹ feruētis vnde audit⁹.

¶ De ſancto Dunſtano epõ et cõfeſſore.

REgnāte rege ethelſtano an-
no regni ſui primo: aduent⁹
vero anglorũ in britāniam
quadringēteſimo nonageſi-
moſeptimo: natus eſt puer
dei dunſtan⁹ in weſtſaxonica anglie pla-
ga: magnis quidem pro ſeculi dignitate
parētibus: ſed ad religionē que xp̄ianos
decet lõge maioribus. Tanta ſiquidē ra
tiõe viuētes animũ colebāt: tot pijs ope-
ribus laborātes inſudabāt: vt ſicut eidē
filio ſuo poſtmodũ diuina reuelatione in
notuit: viā vniuerſe carnis ingreſſi: ſpi-
ritibus angelicis aſſociari mererentur.
Magnũ eni deus puerũ futurũ preuide
bat: cui tm̄ muneris donatũ eſt: vt ante
mũdo ſignis innoteſceret: ꝙ hũc in mun
di huius lucē mater fudiſſet. Cũq̃ in pu
rificatiõe beate marie populus ad eccle-
ſiam in glaſtonia cõflueret: contigit pa-
trē pueri herſtanũ cũ coniuge ſua graui
da kinedrida ad eccleſiā aduenisſe: accen
ſiſq̃ cādelis: ſacris miſſarũ ſolēpnijs in-
terfuiſſe. Et cũ recitatũ eſſet quēadmodũ
puerũ iheſum in tēplũ parentes induce-
rēt: maieſtas dñi repēte ibidē apparuit:
que luminaria cũcta extinguēs: totā do-
mũ tenebroſa caligine obtexit. Pauore
igitur ſinguli tabeſcũt: rigent come: ge-
nua collidũtur: ſenſu ſtabāt herētes: ⁊ al
ternis obtutib⁹ ſtuporē indicātes. Sed
vt oĩbus clarum fieret quid hac in re que
apparuit maieſtas intēderet: extemplo
lux celitus emiſſa reſplēduit: et eum quē
puerpera manu tenebat cereũ accendit.
Si ante populus de amiſſo lumie mira-
tus eſt: nũc maiori admiratione ſimul et
exultatione detinetur. A lumie itaq̃ illo
lumē oĩbus non immerito gaudentibus
porrectũ eſt. Nato itaq̃ dunſtano cũ lin-
guā ad loquendũ tēporis proceſſu forma
re cepiſſet: a parētibus ſuis ad eccleſiam
defertur: ⁊ illis in orõne pernoctātibus:
apparuit vir ethereũ habens vultũ locũ
dixit nõ multo poſt tempore ſublimādũ:
puerum ibidē deo relinquēdũ: ⁊ beatum
illum per ſecula predicandũ. Et menſo-
ris funiculum per plana atrij extendēs:
ſic inquit edificabitur loc⁹ iſte ad prepa-
rādum corda illorum domino qui hoc in
loco per hunc puerum domino credituri
ſunt. Qua illi reuelatiõe vehemēter ga-
uiſi: immenſas deo laudes perſoluunt:
et puerũ ad ſeruiendũ dño ibidē derelin-
quunt. Qui tam in ſciētia pietatis ꝙ in
virtute ſctitatis quotidie proficiens: aſſi
due dño miniſtrabat. Ea tēpeſtate gla
ſtonia regalib⁹ ſtipēdijs addicta: mona-
ſtice religiõis penitus erat ignara. Nõ-
dũ eni in anglia cõmunis vita colebatur
non vſus deſerēdi voluntates affectaba
tur: abbatis nomen vix quiſꝙ audierat.

Venerant aũt de hibernia illuſtres viri
quidã ⁊ locũ habitatiõis ſue a ciuili mul
titudine ſequeſtratũ apud glaſtoniã ele-
gerunt. Filios idcirco nobiliũ liberalib⁹
ſtudijs imbuendos ſuſceperũt: vt qđ mi
nus ad vſum loci vbertas exhiberet: eo-
rumqꝫ quos docebãt liberalitate redũda
ret. Adeſt ergo nobiliſſimus puer dũſta-
nus inter alios vnus: immo pꝛe alijs ſo-
lus. Ubi paulo diligentius ꝙ imbecilla
etas ferre poſſet: litterarũ ſtudio intent⁹
acerrimo languoꝛe fatigatur. Cũqꝫ in li
mine moꝛs adeſſe putaretur: ecce intempe
ſta nocte celeſtis illũ medicina reuiſit quã
ei per angelicũ miniſteriũ xp̄s exhibuit.
Qui cõfeſtim de lectulo ſurgẽs ad eccleſi
am deo gratias acturus moderata velo
citate currit. Stupefacti qui ei⁹ curam
gerebãt: lento pede eius veſtigia ſequũ-
tur finem rei exploꝛãtes. Necdũ mediũ
itineris confecerat cũ malign⁹ ſpũs ſiue
eius ſaluti inuidẽs: ſeu futurã religionẽ
ſuſpectã habens: latrantiũ canum mul-
titudĩe ſtipatus occurrit: viam eunti in-
tercludere contendit. Exclamat itaqꝫ pu
er xp̄m pauoꝛe cõterritus virgã arripit
quã in faciem obſiſtẽtis inimici vibꝛãs:
ipſum cum omni comitatu: diuĩo ſufful-
tus ſuffragio in fugam compulit. Uenit
igitur ad eccleſiã et eã obſeratam inue-
niens: ſcalã ibidem repertã quaſi per ex-
ceſſum mentis aſcẽdit: ad alterã inde te-
cti partẽ qua nullus erat deſcẽſus ꝑgre-
diens: angelicis manib⁹ ad ſolum depo-
nitur: et in interioꝛa eccleſie nõ patẽtib⁹
clauſtris inducitur. Oꝛta autẽ luce: leui
ſopoꝛe depꝛeſſus in eccleſia reperitur Ro
gat⁹ vero vt tam mirabilis euẽtus mo-
dũ exponeret: nõ eſſe hoc in ſua conſcien-
tia rñdit. Certabat itaqꝫ adoleſcẽs fact⁹
gratia ⁊ affabilitate oẽs excedere: pudici
tiã ſeruare: laſciuiã fugere: appetitoꝛ ho
neſti: turpitudinis execratoꝛ: maioꝛũ na
tu colloquijs adeſſe: iuuenũ ludicra decli
nare: ciboꝛũ abſtinẽs: ſompno tẽperans
inceſſu grauis: magne fidentie ad incipi
endũ bonũ: cõſtantie ad perficiendũ. Pꝛi
cipiũ bñ agendi deũ ſemper habere: finẽ
vero eidẽ cõmendare. Lectionib⁹ ſacris
intentus erat: quarũ exercitio et vitioꝛũ
oppoꝛtunitates euitãs: virtutũ augmen
ta nutriebat. Et ꝙuis varijs ſciẽtijs ma
gnifice polleret: muſica tamen inſtrumẽ
ta ſpeciali quadã affectiõe ſcire vendica-
bat: ſicut dauid pſalteriũ ſumens: citha
rã percutiẽs: modificãs oꝛgana: cimba-
la tangẽs. Nec eo iſta cõmemoꝛamus ꝙ
his opus eſſe ad ꝑfectionẽ tendenti arbi-
tremur ſed vt multiplices dei gratias in
iuuene cõmendemus. Nã oĩbus ſecula-
ribus ſtudijs ꝑferebat ſcientiã pietatis
ſua ſemꝑ ingenia: ſctõꝝ patrũ auctoꝛita
ti contradens. Pꝛeterea manu apt⁹ erat
ad oĩa: picturã facere: litteras foꝛmare:
ſcalpello impꝛimere: ex auro argentoqꝫ
ere ⁊ ferro quicqđ liberet opari. Permiſ-
ſu tandẽ parentũ ſuoꝛũ: ad aldelmũ can-
tuarienſem archiep̄m auũculũ ſuũ ꝑfe-
ctus benigne ſuſcipitur ab eo ⁊ regi athel-
ſtano adductũ: familiariter ſtuduit com
mẽdare dicẽs. Hũc ait iuuenẽ michi qui-
dẽ plurimũ: regie vero ſtirpi nõnullo cõ-
ſanguinitatis iure deuinctũ: vr̄e excellẽ-
tie cõmẽdo: vt ſtet iugiter in cõſpectũ vr̄o
audiatqꝫ verbũ ex oꝛe dñi mei regis. Ex
periar in illo grãm vr̄am quã multiplicẽ
in maximis ſepe reb⁹ expert⁹ ſum: et de-
inceps ampli⁹ experturũ cõfido. Rex ve-
ro oblatũ iuuenẽ gratãter excipiẽs: vni-
ce dilexit: et neceſſarijs rebus regia vice
ꝑeſſe cõſtituit Et pꝛoſpatũ eſt in manib⁹
dunſtani quicqđ opis ipſe cepiſſet. Et nũc
quidẽ ſurgẽs ad oꝛandũ deũ: nũc ſedens
ad diiudicãdas cauſas hoĩꝫ: ita ſapiẽter
ac circũſpecte ſe agebat: vt et deo per oĩa
placeret: nec aliquẽ pie viuentiũ ſua cul-
pa offẽderet. Cũqꝫ videret dñm regẽ ſcła
rib⁹ curis fatigatũ: in cithara pſallebat

ſiue alio muſici gñis inſtrumēto: quo tā regis ꝙ principū corda exhilararet. Matrona quedā frequēti ac religioſo rogatu exorauit illū: vt ei ſtolā ſacerdotalē artificioſa opatione ꝑpingeret: quā poſtea ad diuinos cultus aurifactoria imitatione figuraret. Qui aſſumpta in manibus cithara: ad domū tendit religioſe: citharā in pariete ſuſpēdit: opus ad qđ venerat diligēter incepit. Cūqȝ manū opi: cor aūt atqȝ labia deo ꝑpararet: cithara illi⁹ parietis ſuſpenſa in paxillo abſqȝ vllo hoīs impulſu huius antiphone melodiā acutiſſima ſimul et diſertiſſima modulatiōe perſonuit. Gaudēt in celis aīe ſctōꝝ qui xp̄i veſtigia ſunt ſecuti: et quia pro eius amore ſanguinē ſuū fuderūt ideo cū xp̄o gaudebūt in eternū. Et exiliēs oīs familia ⁊ vociferās: hoīem nimiū eſſe ſapientē: et amplius eum ꝙ expediat ſcire proteſtatur. At ille celeſtē muſicū intendēs: admoneri ſe intelligit vt vias duriores arripiat: vt xp̄i veſtigia ꝓpius ſequat̄: vt ſāguinis ſui effuſionē nō metuat: ſed dei regnū ⁊ vitā delectet habere eternā. Accenſus ergo furore dyabolus ꝙ tā ſanctis principijs iuuenē niti cōſpiceret: inuidie ſtimulis operarios iniquitatis inflāmat: qui cōficto mendacio opinionem iuuenis apud regē ledant: aſſerētes illū malis artibus imbutū: nec quicꝙ diuio auxilio ſed pleraqȝ demonū ꝑſtigio operari. Aduertēs aūt dunſtanus faciem regis nō eſſe ſicut heri ⁊ nudius terti⁹ diſcedere parat: malens regē ſpōte deſerere: ꝙ a rege inuit⁹ derelinqui. Emulatores enim eius inſidijs iter obſidēt: ſocios diſturbant: illum equo deijciūt: ſupplitijs affligūt: et vinculis ligatū in ciſternam quādā depellūt. Intellexit ergo hoc eſſe principiū certaminis: ad quod illū diuinus nuper citharedus ꝑmonuit. Profectus inde: cognatū ſuū elphegū wentane vrbis ep̄m adijt: a quo frequēti ſupplicatione rogatus eſt: vt monachū indueret: quia inquit neceſſe eſt: vt qui ignē iehenne voluerat effugere: ignē cōcupiſcētie ſtudeat extinguere. Ignis vero cōcupiſcētie nō multū extinguitur: ſi fomēta illi⁹ humanis ſenſib⁹ non ſubtrahūtur. Sicut enī ligna ad ignē: ſic ea que ſenſibus ſubiacēt ad concupiſcētiā. Sed nulla erit fomentorū ſubtractio: ſi ſeculariū negotiorū nō fuerit renūciatio. Ex quib⁹ elicitur vt ſi ignē iehēne volueris effugere: ſeculo ſtudeas renūciare. Qđ cū facere differret: in ambiguo poſitū grauiſſima febris inuaſit: ⁊ vſqȝ ad deſperationē vite perduxit Et accito ep̄o: poſtulat ſibi dilate religionis habitū dari. Qui cum magna letitia celeriter illū mōachali ac ſacerdotali gratia ꝓmouit attitulās eū eccleſie beate marie in glaſtonia: vbi parentū ſuorū ſponſio eū dicauit ab initio. Ibi ei adherētem eccleſie cellā ſiue deſtinā ſiue ſpeluncā ſiue alio quolibet nomine rectius noīari poteſt: non enī inuenio qua illud appellatiōe vocetur: cū nō tam humani habitaculi ꝙ formā gerebat ſepulchri proprijs laboribus fabricauit. Eiuſdē vero longitudo celle nō amplius quinqȝ pedū: latitudo duos et ſemis habebat pedes. Porro altitudo ſtaturā exprimit hominis: ſiquis in defoſſa terra conſtiterit. Aliter enī neqȝ ſatis ad pect⁹ porrigitur: vt ſicut dixi magis mortui videatur ſepulchrum: ꝙ viuentis habitaculum. Unde manifeſtū eſt illum neqȝ iacēdo ſompnū cepiſſe: ⁊ ſtando deū ſemper oraſſe. Oſtiolū autem idem eſt quod paries. Quod enī ingredienti oſtiū: idem ingreſſo paries fiebat. Mediū oſtioli: feneſtrellā aperit: per quā lumen operanti irradiauit. Hec erat iuueni domus hic lectus: hoc de toto mundo ſpectaculum. Uerū humani generis inimicus: quem ante non ſinebat habitare in palatio: eū nūc nitit̄ depellē tugurio. Sub obſcuro

nāq̄ʒ veſpe cellā iuuenis petēs: immiſſo capite feneſtre incūbit: cernit illū fabrili opere occupatū: poſtulat ſibi quippiā fabricari. Dunſtanꝰ aūt neq̄ʒ eius calliditatē aduertēs: neq̄ʒ importunitatē ferēs operi qđ poſtulabatur aīm intendit. Interim ille mulierū noīa inſerere: luxurias cōmemorare: deinde religionē oſtendere: et denuo eadē repetere cepit. Tunc dunſtanus quis eſſet intelligens: tenacula quibus ferra tenebat fortiter ignire ⁊ ſuppreſſis labijs xp̄m inuocare conat̄. Cūq̄ʒ tenacula candentia videret: celeriter de igne ea rapit: larualē faciē tenaculis includit: ⁊ totis viribus monſtrū introrſum trahit. Iā ſtādo vires ſumebat dunſtanus. Cū is qui tenebatur auulſo pariete de manibꝰ ſe tenētis aufugit tales immani rugitu fremens vlulatus. O quid fecit caluus iſte: o quid fecit caluus iſte? Tenui nāq̄ʒ ſed formoſa eeſarei erat ⁊ ea re talia de homine clamitabat. Mane aūt facto: congregata eſt ad eum nō ꝑua p̄p̄li multitudo: ſciſcitās quiſnā ille clamor fuiſſet: qui tanta eos vehemētia dormientes terruiſſet. Demonis ait furor ille fuit qui nuſq̄ me viuere ſinit: e cella quoq̄ʒ eijcere tēptat. Caute vos agite ab illo: quia ſi vocē irati ferre nō potuiſtis: ſocietatē dampnati quo pacto ſuſtinebitis? Poſt hec vero dunſtanꝰ corpꝰ ſuū inedia macerare: aīam iugi oratiōe decorare ſatagebat. Unde cū pudicitia corporis tātam cordis mūditiā obtinere meruit: vt vix eū latere poſſet quicq̄d ſiniſter ſpūs molitus fuiſſet. Fama itaq̄ʒ noīs eius vniuerſam percurrit regionē: que ad vidēdū hominē dei corda accēdit. Oīs etas vterq̄ʒ ſexus dunſtanū loquūt̄ ſapientiā eius predicāt: virtutē magnificāt. Mulier quedā noīe alfgina regali ꝓgenie orta: magnarū diuitiarum: que omne ſemē regiū materno ſemꝑ affectu dilexerat: nutrierat innixa manibꝰ ſuorū: ad hoīem dei acceſſit: ſctiſſimo illiꝰ colloquio perfrui deſiderās. Que cū ex ore illius verbū audiſſet: adeo delectata eſt dulcedine vite eterne vt vlterius neq̄ʒ domū repetere: neq̄ʒ loco diſcedere: ſed cum btō dūſtano manere: viuere: mori eligeret. Habitationē iuxta eccleſiā ſibi fabricauit: multe cōtinentie ⁊ opibus bonis ⁊ elemoſinis operā dedit. Plures ſacri ordinis viros in loco ſtatuit: quibꝰ neceſſaria iugiter miniſtrauit. Cūq̄ʒ graui corporis infirmitate laboraret: dunſtanus ad eā intrās cōſolatur ⁊ hortat̄ illā vt nudā ab oī mūdana ſpecie ſe faciat: ne ī trāſeunte quicq̄ ſuū princeps mūdi inueniat. Cui illa. Iheſum xp̄m rerū mearum heredē facio: te vō hereditatis tutorē cōſtituo: vt quicq̄d illum cognoueris velle tui arbitrij ſit effectui mancipare. Dunſtanus vero gazas eius mobiles continuo paupibꝰ erogauit: cetera ad eccleſiarū ſubleuationē reſeruabat. Et dū veſpe oſtiū ecclie pſallendo p̄teriret: erectis ad celū oculis: ſpm̄ ſctm̄ in colūbe ſpecie videt deſcēdentē: cuiꝰ corpꝰ omni cādore nitidiꝰ alarū remigia ſintillātis ignis ſplēdorē per aera ſpargebāt. Quē ille cōtemplatꝰ domū matrone ſubintrantē vidit. Cōfeſtim regreſſus aſpexit domū diuino fulgore ſplēdētē: audit feminā gr̄as deo agentē: mirat̄ colloquiū: et dicēdi finē patiēs auditor expectat. Demū ſubintrat ſtelliferi illiꝰ nomē requirit: nūciū interrogat. Illa aūt modeſte ſubridēs: illi ait Tu ſtelliferū anteq̄ huc venires vidiſti: ⁊ nūc cui ſim locuta interrogas? Ip̄e eſt qui tibi ad oſtiū ecclie pſallēti apparuit: q̄ ⁊ me de pauore imminētis mortis perterritā: viſitatiōis ſue gratia cōſolari dignatus eſt. Annūtio itaq̄ʒ oībus amicis meis triſtandum de nica morte nō eſſe: quoniā me ſuſcipiet claritas eterne vite. Tibi autē ſingulari amico gr̄as refero: q̄ʒ tuis ſemꝑ inſtructa admonitionibus

⁊ adiuta oꝛationibus: ecce ad deū vado.
Que cum ſpm̄ tradidiſſet deo: in eccleſia
beate marie honoꝛifice ſepulta eſt. Dū-
ſtanus vero tum de illiꝰ tum etiā de ſui
ipſius patrimonio ſollicitꝰ: nā vterq; pa
rens obierat: nec pꝛeter eum alium here
dem reliquerāt. Pꝛimo quidē viciniores
patrimonij terras eidē eccleſie contulit:
ceteras fundādis quinq; monaſterijs re
ſeruauit. Que monaſteria pꝛoceſſu tēpo
ris per eius induſtriā monachoꝝ mune
ro ⁊ diuitijs mlt'iplicit aucta ſūt. Ex
inde dunſtanus maioꝛibꝰ ſeſe virtutum
pfectibus ſubdens: depꝛecatus eſt dn̄m
oſtendi ſibi gloꝛiā iuſtoꝝ vt qui eam per
fidem bene creditā haberet: per manife-
ſtationē cognitā: dulcius amaret. Talia
ex coꝛde meditanti: aſtitit iuuenis deco-
re inſignis quē puer olim in coꝛpoꝛe ipſe
puer agnouerat: et ſetā ſemp familiari-
tate dilexerat: referēs ei eterne vite gau
dia: illū in hoc ſeculo plura paſſurum de
monū inſidias: malignitates hominū: ad
ſummos gradꝰ illum aſcenſurū: multa
milia hoim deo lucraturū: et poſt hec ad
celeſtia regna migraturū. Sed cū dicen
ti aſſenſum nō dediſſet: appꝛehēdit eum
iuuenis ⁊ in atriū eccleſie deducens: oſtē
dit ei locū eatenus incōuulſum ⁊ ait. Ut
de auditis ſingulis dubietas oīs aufera
tur ante triduū pꝛeſbiter quidā hic ſepe-
lietur ⁊ nondū infirmatur. Exurgēs au
tem mane ab oꝛatiōe dunſtanus: conuo-
catis in vnum clericis ad locū venit. Po
ſitoq; ſigno ait. Si vera ſunt que michi
nocturno tēpoꝛe oſtēſa ſunt: ante tres di-
es pꝛeſbiter quidā hic ſepelietur ⁊ nondū
infirmatur. Uix illis ab inuicē digreſſis
ſuperuenit pꝛeſbiter quidā: qui facta cū
clericis cōuentione: pꝛefatū locū in ſepul
turā obtinuit dicens. Cū me deus de coꝛ
poꝛe migrare iuſſerit hoc ī loco meas pꝛe
coꝛ reliquias ſepelite. Receſſit pꝛeſbiter
ſanus nocte rediit egrotus: obijt in cra-
ſtino: ⁊ in loco beato patri aſſignato ſepe
litur. Defuncto tādem rege ethelſtano
frater eius edmūdus in regē erectus eſt
Qui ſtatim accito dunſtano inter palati
nos pꝛoceres ſummū tenere fecit pꝛinci-
patū. At ille iuſticiā et iudicium vbiq; in
terra collapſum exaltare cupiēs: tā regē
ꝗ oēs angloꝝ pꝛincipes iuſticie legibꝰ
ſubmittere curauit. Iterū ſicut olim a
pleriſq; nobiliū: maloꝝ ſatoꝛe ſtimulan
te: in pſperos dūſtani ſucceſſus eſt offen
ſum: ⁊ regi vt a cōſoꝛtio illoꝝ pelleretur
falſa criminatione ſuggeſtū Rex aūt plꝰ
honeſto falſis fauoꝛē attribuens: dunſta
nū et rebus et gratia regia pꝛiuatū a cu
ria perturbari iubet. Adueniēte vero ter
tia luce rex venatum pergēs: per deuia
queq; fugiētē ceruū inſectari cepit. Om-
ni tandē fugiēdi libertate negata: beſtia
pꝛecipitiū qḋdā arduū et excelſum valde
petit ruit: ⁊ in partes minutiſſimas con
trita deperit: ⁊ canū ſequētiū ſimilis in-
teritus euenit. Cūq; regē illuc equus ad
ueheret: viſo cominus qḋ pꝛe ſe foꝛtuna
pararat retraxit habenas: vectoꝛē reſle-
ctere niſus. Et ecce ruptis repēte frenis
regē veloci curſu equus aſpoꝛtat. Dn̄o
igitur de ſe diffidēs celeſte auxiliū implo
rat: ſicq; confitendo oꝛat. Deus rex oīpo
tens qui cū ſis ſuper oīa excelſus humi-
lia reſpicis et alta ſemper alonge cognoſ
cis: adeſto nunc non regi ſed homini cete
ris moꝛtalibus ſimili: in ſuppꝛemo moꝛ
tis periculo conſiſtenti: nec reminiſcaris
iniuriarū fideli tuo dunſtano per me illa
tarū: qm̄ ſi me ipſius meritis a pꝛeſenti
moꝛte eripueris: quo aduinā deuotū me
tui nominis et illius laudatoꝛē habebis
Nec dum plene v̄ba finierat cū animal
quaſi diuina manu retētū: in ſummo vo
raginis fixum manebat Tunc rex coꝛde
pariter ⁊ oꝛe deo grās referēs: dunſtanū
adeſſe iubet: ⁊ que per illū diuinitas ope
rata ſit coꝛā omnibꝰ exponit Et appꝛehē

ſa dextera eius/oſculatus eſt earn i dicēs.
Agnoſco viroꝝ ſctiſſime qd in te cōmiſe⸗
rim mali: nō ꝙ ego voluerī: ſed qđ a peſ⸗
ſimis hoībus coact⁹ id fecerim. Gratias
ago clemētie dei que nō ſolum debitū mi⸗
chi ſuppliciū noluit inferre: verū etiā a
precipitio mortis eripiens longioris vite
ſpacia in tuo noīe conceſſit. Sit ergo de⸗
inceps inter nos perfecte familiaritatis
integritas ſit in diſponēdis in palatio re⸗
bus libera ſemꝑ tibi facultas ſit in toto
angloꝝ regno iudicādi inter virū ⁊ pro⸗
ximū eius ſumma poteſtas. Et vt animi
mei affectū circa te cognitū habeas illū
tibi locū in quo te genitū/educatū/con⸗
uerſatū accepi: perpetuo iure poſſidēdū
trado: vt quodcūq̨ de illo velis ſtatuere
tui arbitrii ſit conſiderare. Nō ſi eius or⸗
dinis cui⁹ tu habitū geris ibidē agrega⸗
re volueris quicqd eis in quacūq̨ re de⸗
fuerit: ego ob gratiā tui regia liberalita
te ſupplebo. Dunſtanus igiť ecclie fun⸗
damēta iacere officinas ſcđm exemplar
olim ſibi oſtēſum cōſtruere egregiū mo⸗
nachorum collegiū coadunare curauit.
Quibus ipſe primus abbas effectus: ad
tantā vite perfectionē oēs adduxit vt ad
oēs circūquaq̨ ecclias ex eiſdem mona⸗
chis pontifices electi et abbates aſſūpti
ſint. Quadā eni nocte oranti Dunſtano
malign⁹ ſpūs in imanē lupū ſe trāſfigu⸗
rat: iterūq̨ poſt paululū vulpē blandiē⸗
tem confingit. Quā ille ſpecierū varieta
tē ſubridēs: o te inquit ꝑ omnia ſimilē ti⸗
bi/o formas tue actione congruas vt in
altero cruētū/in altero te cōprobes frau⸗
dulentū. Vade iā inimice: qm in ei⁹ noīe
te vincā in lupo ⁊ vulpe q te in leone ſu⸗
perauit ⁊ drachone. Videns autē vir dei
ſe magnā a demonib⁹ inuidiā pati adhi⸗
buit vite ſue patronū andreā apl̄m vt eſ⸗
ſet fidus interpres apud deū: aſſidu⁹ in
terra comes atq̨ in omnibus mūdi hui⁹
turbinibus indeficiēs cuſtos. Hui⁹ ipſe
aſſidua ꝓtectione quaſi muro vallatus:
que mūdi ſunt tranſcēdit: ⁊ in amore dei
iugi meditatione quieuit. Unde ſuauiſſi
mis ſupernoꝝ ſpirituū concētibus ſepe
intereſſe ꝓmeruit vt q angeloꝝ cōuerſa
tionē agebat in terra: illoꝝ ſocietatē ag⸗
noſceret in celo. Cū aūt regi Edmundo
fili⁹ naſcereť noīe Edgar⁹: audiuit bea⸗
tus Dunſtan⁹ angelos in celo gratulan
tes et cū magna exultatione pſallentes.
Sit pax ſit magna angloꝝ ecclie leticia
q̄diu puer nat⁹ regnū tenuerit ⁊ nr̄ Dū
ſtan⁹ mortalis vite metas tranſegerit.
Apud batenſem eccleſiā dū ſolitarius
oraret repēte ad ſupna rapt⁹ aīam cuiuſ
dam diſcipuli ſui apud Glaſtoniā educa
ti inumera angloꝝ frequētia hic inde ſti
patā atq̨ inmēſi luminis fulgore pfuſā
ad celi palaciū ꝑuehi ꝯſpexit. Cōtingit
vt regē loquēdi ſibi cupidiſſimū Dunſta
nus adiret diabolū ſcurre ſimillimū co⸗
ram equitantib⁹ deprehendit ſaltantē: ⁊
quaſi de futuro aliquo lucro gloriātem.
Cui⁹ preſentiā dū populo indicaſſet for⸗
māq̨ oīm ꝯſpectib⁹ horribilē ex imperio
denudaſſet requiſitus qđ eiuſdē monſtri
tam petulans leticia ꝓtenderet: ille mor
tem regis regniq̨ mutationē ꝓximā eſſe
denūciat. Poſt hec vero infra ſeptē dies
et rex occidiť ⁊ regnū mutať. Sepulto
apud glaſtoniā rege edmūdo: ſucceſſit ei
in regnū frater ſuus Edredus: cultor iu
ſticie ⁊ pietatis deū valde diligēs. In cu⸗
ius cōſpectu pať Dunſtan⁹ adeo precio⸗
ſus erat omni cū hūano generi preferret
vt principē teſtamētoꝝ ſtatueret theſau
ros ei delegaret aīaꝝ corp⁹ ⁊ regnū ꝯmit
teret nec qſq̨ in toto regno angloꝝ eſſet
qui abſq̨ ei⁹ imperio manū vľ pedē mo
ueret. Proinde Dunſtan⁹ quaſi rex ⁊ re
gis imperator effectus: virgā equitatis
et iuſticie ꝑ oēs angloꝝ fines extēdit: ec
cleſias quas ipſe fūdauerat: aut ab aliis
fūdatas egeſtas oppreſſerat ampli⁹ poſ

feſſionibꝰ releuare curauit. Defũcto elphego wentane vrbis epiſcopo: cum rex edredꝰ dunſtano paſtoralẽ ſuſcipere curã pſuadere nõ poſſet: regine matri ſue cadine verbũ poſuit ſuadele. Quõ cũ inſtãter regina feciſſet: ille reſpõdit. Nolo ait dña illud a me expeti: qđ vl' cõceſſum meos amicos perturbet: vel nõ cõceſſum tuos offẽdat. Neqꝫ enĩ neſcio ꝙ difficulter ſuã quiſqꝫ añ tribunal xp̄i cauſam agat ne dũ aliene cauſe cognitor aut iudex exiſtat. Cumqꝫ illa negãtẽ ſuis adhuc rationibꝰ tenere voluiſſet: motꝰ ille pauliſper ait. Certiſſimũ habeto dña in diebus filij tui pontificali infula me nõ eſſe ſublimãdũ. Cũqꝫ ſopori mẽbra dediſſet: aſſũt ei in ſompnis apoſtoli dei petrus et paulus cũ ſancto andrea gladios in manibꝰ tenẽtes. Erat aũt ſcriptũ aureis litteris in gladio petri. In principio erat verbũ ⁊ verbũ erat apud deũ: ⁊ deus erat verbum. Ceterorũ gladijs noĩa tenẽtiũ ſcripta erant: pauli paulus/andree andreas Hos gladios officioſa benignitate ſibi obtulerũt. Interea andreã exhilarato vultu aſpicit concinentem. Tollite iugum meum ſuper vos et diſcite a me quia mitis ſum ⁊ humilis corde: et inuenietis requiem aĩabꝰ veſtris. Tunc a beato petro iuſſus leuam extẽdere: modicum crepitãtis ferule ictũ excepit. Hoc ab illo audiẽs Hoc tibi ſit et pena abiecti et ſignum vlterius non abijciendi pontificatus. Euigilãs autem vir dei gratias egit deo: cuius munere ita ſe cõſpicit honoratum et diuinitus viſitatum. Cumqꝫ regi cũcta narraſſet: ille viſionem abſoluens dixit. Quoniã per arma apoſtolice benedictionis poteſtas exprimitur pontificalis: noueris te pro eo quod iugum domini contempſeris increpatũ: aut diuina electione futurum pontificem deſignatũ. Porro quod in principio erat verbum gladio petri apoſtoli ſcriptũ vidiſti: cum verbũ dei ſit vnigenitꝰ filius dei qui hõ pro hoibus inter hoĩes factus eſt: pfecto ſcias te ſedis eiꝰ pncipem futurũ que xp̄i nomine cãtuarie honoratur. Interi vero rex edredus letali morbo correptꝰ decidit in lectũ et celeriter nũcios mittit qui patrẽ vite ſue dunſtanũ accerſiant: vt ſit confeſſionũ ſuſceptor et fidelis apud deũ interceſſor. Contriſtatus igitur dũſtanus quãta velocitate potuit: amicũ regem inuiſere pgit. Uidens aũt illum deus ⁊ cordis dolore affligi et corporis laborem pati: nõ eſt paſſꝰ vt vltra illũ afflictio tãgeret qñ ⁊ dolorẽ liniuit ⁊ laborẽ imminuit Naꝫ cũ eſſet in itinere et mẽbra ieiunijs cõfecta fatigaret: vox ab ethere lapſa inſonuit dicẽs. Ecce rex edredꝰ obdormiuit in dño. Ad quã vocem equus cui inſidebat percuſſus interijt. Et ſuis rem aperiens: cõmendauit animã regis defuncti in manu regis eterni. Huic edredo ſucceſſit edwinꝰ filius edmũdi regis: etate quidẽ iuuenis ⁊ nulla regnãdi gratia pollens. Qui neqꝫ ipſe ſapiens neqꝫ ſapiẽtũ cõſilio acquieſcẽs: ſed alter roboã deſpectis maioribus natu puerorũ conſilia ſectabat. Optimũ reputabat queqꝫ rebus ſpoliare/locupletes proſcribere/exheredare eccleſias/detrahere religioni/in ciuitatibꝰ exactiones exercere/libidine ardens: ſine intermiſſione eſtuabat ad coitum. Ob hoc dũſtanus grauiter offẽſus frequenter eũ acriter in locis opportunis increpare cepit: ille increpãtem ridere et multa illi mala minari nõ timuit. Poſtꝙ aũt induſtriã ſuam nihil preualere videret: omnino decreuit eiꝰ colloquio abſtinẽdũ: ſicqꝫ ad monaſteriũ ſuũ regreſſus eſt. Erat aũt i monaſterio turris extructa: quã necdũ vlla in ſupremo cacumine tectura claudebat. Cũqꝫ populus trabẽ totius operis ſuſtentatricem ſummis muris applicare contenderet: repẽte ruptis funibus eadẽ trabes deorſum

ruere cepit. Clamor ingēs fit toti⁹ popu li: dunſtanū iteratis vocibus perſtrepē tis: At dunſtanus eleuatam dexterā ma chine oppoſuit: e regiōe ſigno crucis tra bem depingit. Necdū ſctā manus ſāctos cōtraxerat digitos: cū ea que vergere ce perat trabes: nō viculis aſtricta/nō ma chinis leuata/nec vllo hūani ingenij ap paratu ſuſtentata: ad locū de quo ruere ceperat reuehitur. Tranſlat⁹ hoſtis an tiquus in ſpeciem vrſi hiante rictu oran tem aggreditur dunſtanū: iniectiſq̃ vn gulis paſtoralem quā manu tenebat vir gam cōplectitur atq̃ ad ſe trahere conat̄ At dūſtanus diuino ſpiritu fortiter ro borat⁹ retractū ad ſe baculū erigit in ſub lime: fugientē beluā diriſſime cedit/nec prius mōſtrū cedēdo deſiſtit q̃ flagellu; in tergo illius trib⁹ in partibus cōminu tū apparuit. Victus enī in ſe diabolus in alijs victorem ſuū vincere querit. Nā rege prefato (eodē quo conſecrat⁹ fuerat die) in turpes concubitus publice deuo luto: nemine tamen cū redarguere auſo pari oīm voto dūſtan⁹ cōpellitur qui re gem adeat diuina humanaq̃ ratione re giū ſtuprū cōpeſcat: mulierem adulterā ſuſpēdij cōminatione pcellat. Quo facto regē a mechali thoro violēter abſtraxit: poſitaq̃ in capite eius corona corā archi epiſcopo odone adduxit. Itaq̃ mulieris animū diabolus inſtigat/regis irā muli er exaltat: ambo exilium dunſtano inten tant. Oēs monachorū ecclie brgēte regis edicto ſuis reb⁹ ſpoliabāt: et de ſcriptis oībus cū ipſe proſcriptus fuiſſet: inter la chrimas monachorū et gemit⁹ pauperū audita eſt in atrio tēpli vox plaudētis di aboli quaſi vox iuuēcule acriter atq̃ mi nute cachinnātis. Quē dūſtanus ſeuera frōte ſuſpiciēs: nihil ait ſuper exilio meo graturleris: qm plus eſt q̃ me redeūte do leas q̃ quicq̃ me exulāte letari valeas. Quo dicto: malign⁹ ille cōfeſtim abceſſit

Dūſtan⁹ vero in flādriā nauigās: in mo naſterio gādauēſi arctiſſimā vitā duxit. Nec tñ ceſſat mulieris veſania: q̃n oībus qui dūſtanū hoſpicio fouerāt perſcruta tis/proſcriptis/dānatis/ipſiuſq̃ oculis eruendis: iniquitatis miniſtros rex trāſ mitteret. Verū diuina clemētia miſeran te illū ante gallia ſuſcepit: q̃ ſerui iezabe lis fluct⁹ maris attigiſſent. Exulat itaq̃ dūſtan⁹ nulla exilij dāna deplorās: dum ſuis meritis ita ſibi oēs deuinceret vt pa triam eſſe exiliū putaret. Illū quoq̃ apo ſtoli andree cōſolatio fouit: qui nulli⁹ rei quā ipſe expeteret: eū indigere permiſit. Inſurgūt interim cōtra regē oēs ab hū bre fluuio vſq̃ thamiſim ⁊ ipſum cū ad ultera fugientē perſequuntur: ⁊ qua di gna fuerat morte cōprehenſam adulterā multāt: ⁊ regē latebras querentē vſq̃ cā ciam fugere cōpellunt. Deinde accito fra tre ei⁹ edgaro: ſuper puincias int̄ aquas pdictas regē ſtatuūt. Edwinus vero fla gitia nō deſerēs: in cancie regno aliq̃ diu tirānizat. Edgar⁹ ad regimē regni aſ ſumpt⁹ conſiliū cōuocat/iniqua frīs de creta annihilat/a frē ablata reſtituit/dū ſtanū ab exilio in magna gloria reuocat: nec ante a precib⁹ quieſcere voluit q̃ pa ſtoralē curā wigornienſis ecclie dūſtan⁹ ſuſciperet. Qui cātuariam ſacrādus ad ueniēs: ab odone archiepō cū honore ma ximo ſuſceptus eſt: ⁊ cōſecrationis mini ſteriū nō quaſi ſuper antiſtitē ſed ſup ar chiepm cātuarienſem hilariter cōpleuit Ob hoc a clero reprehēſus: ſic rñdit. Si diuinis humana nō cederēt iure mihi ho minū auctoritas ptendi poſſet: nūc vero qm̄ autor oīm de⁹ eſt nō poſſum illud nō facere qđ faciēdū ſpiritus dei dignat⁹ eſt pcipere. Erit nāq̃ beat⁹ iſte prim⁹ poſt mortē meā hui⁹ ſedis archiepſ: ⁊ aduer ſus mūdi pricipē fortiſſim⁹ preliator. In terea mortuo ipiſſimo rege edwino atq̃ in ſortem malignorum ſpirituū tranſla

to dunſtanus in eccleſia cui pꝛeerat cū oꝛationib⁹ vacaret: ecce tartarea cohoꝛs ſub eius aſpectu exultando quaſi choꝛū ducere: ⁊ veluti de capta pꝛeda letas victorias agere cepit. Inquirit dūſtanus cauſā leticie: audit regē obijſſe aīam illius iehēnalib⁹ ſtatim incēdijs tradendā: ſed pꝛius hoc ſibi ex diuino imperio nūciandū foꝛe. Motus iccirco pietate dūſtanus in terrā pꝛoſternit̄: copioſus ex oculis lachꝛimarū imber pꝛoducitur: pulſat deū pꝛecib⁹ nec oꝛando quieſcit quouſq; ſpiritū regis liberatū agnoſcit. Peracta aūt bꝛeui moꝛa: redit triſtis legio īferna lis magnoq; clamoꝛe in has voces erū pit. O te peſſimū hoīm/ o fidei alienū/ o noſtris bñficijs ſemper ingratū. Nos detulim⁹ obſequium: tu nobis retuliſti ſupplicīū ad vlciſcēdas īiurias tuas de regione tenebꝛaꝝ venim⁹ ⁊ ecce aduerſis inpꝛecationib⁹ tuis confuſi redim⁹. Cūq; ille depꝛoniēde veritatis pꝛeceptū demonib⁹ indiceret agnoſcit animā regis angelica virtute illis ſublatā ad ſtatutū terminū ſub ſignaculo ſeruatā nihil iuris in illā demones habere: ſed in ſoꝛtē penitentiū animarū eandē cedere. Tunc ille exultās in dño: furoꝛes illoꝝ tali ratione cōpeſcuit. Quid inq̄t iniuſti actū eſt vobis? Si peccauit homo iſte in xp̄m et in me peccauit: ſed qm̄ meas ꝓpter xp̄m dimiſi iniurias dimiſit ⁊ ſuas xp̄s cū eius ego clementiā depꝛecatus ſum. Qđ ergo xp̄s ⁊ ego dignati ſum⁹ clemēter indulgere: vos qua temeritate audetis impꝛobe repꝛehendere? Qua ſentētia ſpiritus maligni quaſi ſagitta ꝑcuſſi velut muſce a vēto rapte diſſiliūt. Defuncto lōdonienſi ep̄o rogatu regis ⁊ pꝛīcipū dūſtanus ſucceſſione donatur: a ciuibus vrbis impoꝛtunis vocibus nomē illi⁹ acclamatur. Neq; illū iuuit excuſatio canonum auctoꝛitate pꝛetenſa: qui duas eccleſias vni ep̄o fieri poſſe non permittūt. Sicq; vtriq; eccleſie londonienſi ſcʒ ⁊ wigoꝛnienſi pꝛeſidens: vtrāq; regēs vtriuſq; pꝛopꝛi⁹ ep̄s fuit. Sicq; gladiū pauli habuit: quē ſibi deſtinatū olim ipſe detulit: ⁊ ad diuidēdos eccleſie inimicos habendum tradidit. Moꝛtuo quoq; archiep̄o odone: cū rex dunſtanū adiuraret vt archiep̄atum ſumeret: nec ille adiuranti vlla ratione aſſenſum pꝛeberet: elſin⁹ wintoniēſis epiſcop⁹ paratis aduocatis quorū man⁹ impleuerat ſurrepto regis edicto cantuariā intruſus eſt. Hic enī et ante odonē archiepiſcopatū ambierat: ſed cuſtos eccleſie ſue xp̄s ambitionem illi⁹ impediebat. Pꝛimo itaq; apud cantuariam exceptionis ſue die non abſtinuit q̄n cōceptas mēte furias euomeret: ⁊ tūbaꝝ beati odonis pedibus pulſans ait. Peſſime ſenex animam effudiſti ſero ſatis te melioꝛi locū feciſti. Itaq; quod diu cōcupiui: te inuito teneo vñ tibi malas gratēs ago. Cum autē cubili ſe dediſſet: vidit beati odonis effigiē impꝛoperare con uitium minari exitum. Ille vero qui volatico fantaſmate ſe putabat deludi: ad recipiendum palliū romam pergit: per alpes tranſijt vbi niuali frigoꝛe congelatus exēterratoꝝ equoꝝ ſpirātib⁹ adhuc extis pedes quibus tumbā odonis pulſauerat inuoluit: et ſic miſere interijt vt q̄ ab amoꝛe celeſtiū friguiſſet in coꝛde per frigoꝛis aſperitatem periret in coꝛpoꝛe. Et qui alienos honoꝛes ambire pꝛeſumpſiſſet: ipſe in aliena regione moꝛtu⁹ honoꝛem pariter et vitā amitteret. Iterū pꝛeces dunſtano de archiepiſcopatu fūduntur: nec quicq̄ in animo illius cōſenſus operantur. Quapꝛopter berthelin⁹ doꝛſetenſium epiſcopus ad archiepiſcopatū aſſumptus: et poſt paucos dies ad tantū onus minus idoneus inuent⁹ non ſine verecundia redijt ad eccleſiam ſuā. Dunſtan⁹ igitur regis et epiſcopoꝛū impoꝛtunitate ſuperat⁹ ad archiepiſcopa-

tum electus eſt. Romam profectus a papa iohanne palliū ſuſcepit & angliam redijt. Primo enim apud cātuariam aduētus ſui die cum ſacris altarib9 aſſiſteret et populo dei viuificū panē diſtribuēdo porrigeret: repēte cōtecta nube domo columba de cele deſcendens quouſqз ſacrificium fuiſſet cōſummatum ſuper illum manſit. Peracto aūt ſacrificio requieuit ſupra tumbā beati odonis que in modū piramidis ad auſtralē partē altaris conſtructa fuit. Ex qua die ſanctū odonē ita dūſtan9 reueritus eſt: vt nunq̄ pertranſiret niſi genua flecteret bonumqз illū vocaret ita dicens: requieſcat odo bonus

Pedicabat aliquando dūſtanus eccleſiam cuiuſdā nobilis vbi dū aqua deficeret ad miniſterium: & ille nobilis turbaretur premiſſa ad deū prece baculo terrā percuſſit et arida rupes aquā produxit: que vſqз hodie manans ac ſalutiferū poculum prebens dunſtani nomē celebre facit. Cū enim a forenſibus reb9 requies data fuiſſet tunc ſecretius cū deo manere cepit: ſacris vigilijs inſiſtendo/ diuinas ſcripturas legēdo/ aut earū codices emēdando. Summūqз ei ſtudium fuit vt nūq̄ a diuinis operibus vacaret. Sed nūc verū iudiciū inter virū et virum diſcernere nunc impacatas hominum mentes placido ſermone tranquillare: horum inepta diſſoluere coniugia illorum heereticam refutare opinionem. Hic neglecta reuocare illic noua conſtruere viduis orphanis ac pegrinis ex iuſtis eccleſie redditib9 ſubuenire. Proinde rex cōſilio ei9 vt vite ſue credens et omne quod ab eo diceretur quaſi ab omnipotentis ore prolatum fuiſſet ſuſcipiens quecunqз ſtatuenda erant ſtatuit quecunqз dampnanda dampnauit. Omnes eccleſiarum miniſtros qui aut venandi ſtudio intēti aut queſtuoſis negotijs dediti ſeu fornicationis inſolentia deturpati etatem agere ſolebant: aut diſtricta animaduerſione decreuit cohercendos aut de eccleſijs expellendos. Unde factum eſt vt quarundam clariſſimarum eccleſiarū miniſtri dum voluptatem honeſtati preferrent: regali ſanctione de eiſdem eccleſijs expulſi melioribus ſe et alterius ordinis viris ſua loca reliquerent. Hoſtis enim antiquus totius eccleſie gaudia cupiens diſturbare: accendit animū regis in amorem deo ſacrate virginis: vt quoniam a tramite iuſticie dunſtanū deijcere non poſſet eū quem precipue diligebat deijceret. Perpetrato itaqз in virginem velatam peccato atqз ad publicā populi audientiam perlato: dunſtanus tam pro culpa q̄ pro regis infamia grauiſſimo dolore affect9 mox illum veluti alterum dauid redarguendum alter ille nathan intrepid9 adiit. Cui aſſurgens rex cum manum extenderet vt eum ad regium thronum deduceret: ille renuens manum dare oculos cum indignatione in illum torſit et ait. Tu pontificis manū audes tangere: qui virginem deitatis munere aratam nō timuiſti preripere. Sponſam conditoris tui adulteraſti: et amicum ſponſi aliquo tuo obſeq̄o exiſtimas poſſe placari? Nolo amicus eſſe cui chriſtus fuerit inimic9 Territus ergo verborum tonitruo rex pedibus dunſtani proſternitur: ſcel9 flebiliter fatetur veniam humiliter precat᷑ Quod vt vidit pontifex expauit: perfuſumqз regem lachrimis lachrimis et ipſe madens de terra leuauit. Deniqз cum magnitudinem peccati expoſuiſſet & paratum illum ad omnem ſatiſfactionem reddidiſſet: ſeptennem ei penitentiā indixit vt in toto hoc ſpacio coronā regni nō geſtaret: ieiunium in hebdomada bidunum tranſigeret: theſauros ſuos pauperibus large diſpergeret. Super hec ſacrādis deo virginibus monaſterium ſeptonie fundaret: quatinus qui vnam

per peccatū deo virginē abſtuliſſet: plu-
res ei per plura ſeculi volumina aggre-
garet clericos etiā male actiōis de eccle-
ſijs ꝓpelleret: monachoꝝ agmina in-
troduceret: iuſtas deoq; acceptas leges
ſanctiret et per oēs fines regni populis
cuſtodiendas mādaret. Nihil enim erat
qḋ minus aut ſegnius rex impleret ꝙ a
rectoꝛe vite ſue pꝛeceptū fuiſſet. Elapſo
tādem ſeptennalis penitētie termino: cō
gregatis oībus anglie pꝛincipibus/epiſ-
copis/⁊ abbatibus: impoſuit regi coꝛo-
nā coꝛā omī multitudine populi angloꝝ
cunctis letantib⁹ ⁊ deū in ſancto dnuſta
no laudantib⁹. Puerū vero ex peccatrice
quondā ꝓgenitū ſacro fonte regenera-
tū leuauit: edwardū illum vocauit et in
filiū ſibi adoptauit. Willelm⁹ tn̄ libꝛo ſe
cundo pōtificū et etiam hiſtoꝛie nōnulle
aſſerūt edgarū ex pꝛima vxoꝛe genuiſſe
edwardū: ex ſcḋa ethelredū: ⁊ tādem de
wilfritha genuiſſe editham virginē ſan
ctam. Hāc enī wilfrithā nō vere ſctīmo-
nialem ſicut opinio vulgaris delirat: ſed
timoꝛe regis edgari eam illicite cōcupiſ-
centis pꝛopꝛio arbitrio eſſe velatam con-
ſtat. Unde legitur qḋ cū apud wiltoniā
rex veniret: quādā puellā in cōmuni ha
bitu ſpecioſiſſimā videns ⁊ cōcupiſcens
pꝛo illa miſit. Que timēs pudoꝛi ſuo: ra-
ptū velū a quadam ſanctimoniali capiti
ſuo impoſuit et ſic ad regē iuit. Quā vi-
dens ille ait. ꝙ ſubito ſanctimonialis ef-
fecta es? Et ablato velo renitenti vim in
tulit: et ſecūdū quod pꝛedicitur ſeptēnē
penitētiam egit. Jlla quoq; partu expli-
cito: voluptati renuntiās religioſe vixit
ſanctaq; celebꝛatur apud wilthoniā et
aſſeritur. Jllis enim dieb⁹ multis in lo-
cis abiectis clericis inſolenter viuētibus
monachi inſtituuntur. Nā clerici laboꝛē
choꝛi fugientes: et bona eccleſie pꝛo libi-
to ſuo illicite conſumentes: vicarios pa-
rum ad victum habentes loco ſui conſti-
tuerunt. Sed cum ſepius admoniti nō
coꝛrigerentur: rex pꝛebendas clericoꝝ
vicarijs pꝛefatis contulit. Sed et illi in
perſonatum pꝛomoti vicarios ſibi facie-
tes: pꝛioꝛibus peioꝛes facti ſunt. Rex igi-
tur turbatus annuente papa monachos
introduxit. Eo tempoꝛe quidam comes
duxerat cognatam ſuam: et coꝛreptus a
dunſtano parere noluit. Excomunicat il
le: adijt regē cōquerēs de dunſtano. Rex
mandauit archiepiſcopo vt eum abſol-
ueret qui noluit ſed eū grauius excomu-
nicauit. Jlle romam cum multis mune-
ribus miſit: et apoſtolicus mādauit dun
ſtano vt eum abſolueret. Abſit hoc inqt
dunſtanus vt cauſa alicui⁹ moꝛtalis ho
minis: cōtemnā legem dei mei. Quod vi
dens comes penituit ⁊ vxoꝛem ſuam re-
pudiauit: nudiſq; pedibus laneis idut⁹
virgamq; in manu gerens cecidit ad pe-
des dunſtani et tūc pꝛimo abſolutus eſt.
Quodā tēpoꝛe capti ſūt tres fabꝛicato
res falſe monete: qui mox adiudicati ſūt
ad manuum abſciſionem ⁊ dunſtanū nō
latuit. Die autem pentecoſtes celebꝛatu
rus miſſam percunctatus eſt vtrum lex
impleta eſſet: reſpōſum eſt pꝛopter reue-
rentiam diei dilatam eſſe penam vſq; in
diem alterum. Nequaq̄ inquit ad altare
ego hodie aſcendam donec debitam ſuſti
nuerint penam: nam negocium ad me re
ſpicit. Jpſi enī viri in poteſtate ei⁹ erant
Dixit: et pꝛo eis qui man⁹ perdituri erāt
multum ploꝛans oſtendit de qua affecti-
one hoc dixit. Quibus punitis aſcēdit ad
altare lota facie dicens. Nunc confido ꝙ
ſacrificium de manu mea ſuſcipiet omi-
potens. Jn qua miſſa dum diceret eccle-
ſiam tuam quā pacificare/cuſtodire/ad-
unare/et regere digneris: niuea colum-
ba ſuper eum multis videntibus deſcen
dit: et alis expanſis ſuper caput eius ſic
manſit in ſilentio vſq; dum ſacrificium
compleretur. Quo impleto diuertit ſup

tumbam odonis quondam archiepiſco-
pi alis ſuis eam complexans et roſtro de
oſculans. Unde dunſtanus quotiens po
ſtea per ſepulchrum illius pertranſiuit:
vt premittitur genua flexit et eū poſtea
odonem ſododem id eſt odonem bonum
appellauit. Dum aūt digrederet̄ ab alta
ri miniſtris pro ſigna quod acciderat in
diuerſa euntibus: non fuit qui caſulam
illius ſuſcipet. Que pepēdit in aere nec
terram tetigit ne ſeruum dei a ſua inten
tione turbaret. Cum autem dunſtan⁹
quandam dedicaret eccleſiam: et illā vi-
diſſet verſus orientem nō eſſe cōuerſam
humero ſuo parum ſuppreſſit eā: & mox
fertur eam ad orientē ſe conuertiſſe. Uil
la autē in qua hoc factum legitur maga-
uelda vocabatur. Poſt obitum vero ed
gari regis ſtat⁹ regni turbationē pertu-
lit: nam plures magnates eiectis mona-
chis de magnis monaſterijs quos rex ed-
garus et dunſtanus inſtituerāt: clericos
cum vxoribus reduxerūt. Coacto ſuper
hoc apud Wintoniā conſilio: ymago cru
cifixi in capite refectorij modo locata hu-
manas exprimens voces dixit. Abſit hoc
vt fiat abſit hoc vt fiat: iudicaſtis bn̄ mu
taretis non bene. Ad quam vocem om̄es
incredibiliter perterriti clamore parit̄ et
dei laudatione aream complēt. Hanc enī
ymaginem ego iohannes Wintonie vidi
in capite refectorij monachorum ſcti ſwi
thuni in altum erectam et in pariete ſu-
pra caput ymaginis ſic ſcriptū erat. Hu
mano more crux preſens edidit ore. Celi-
tus affata que pſpicis hic ſubarata. Ab
ſit hoc vt fiat et cetera ſuperius memo-
rata. His enim aduerſarijs videntibus
ceſſatum eſt a contentione quouſqꝫ p ſuc
ceſſionem filiorum prior diſcordia reno-
uata eſt. Quibus in villa nomine calue
dunſtanus ſic reſpōdit. Quoniam ſeneſ
cente me antiquis querelis deſeruire cō-
tenditis: fateor vici nolo eccleſie ſue cau
ſam chriſto iudici cōmitto. Dixi: et quod
dixit irati dei cenſura firmauit. Mox ete
nim concuſſa domus cenaculum ſub pe-
dibus eſt ſolutum: hoſtes ſolo precipita-
ti ac ruentiū trabium pondere ſunt op-
preſſi. Ubi vero cum ſuis ſanctus accu-
babat: ibi nulla ruine ſuffuſio erat. Ed
garo rege mortuo et edwardo ad regnū
relicto dum quidam principes acquieſce
re nollent. Dūſtanus arrepto crucis ve
xillo in medio conſtitit edwardum illis
oſtendit/elegit/ſacrauit: patriſqꝫ ac ma
giſtri affectum quō aduixit ei impendit.
Sed illo poſt triēnium nouercali fraude
occiſo: ſucceſſit ethelredus frater ſuus.
Attamen in die conſecrationis ſue poſt
impoſitam coronam fertur dunſtan⁹ hoc
illi predixiſſe. Quoniam aſpiraſti ad re-
gnum per mortem fratris tui in cui⁹ ſan
guine conſpirauerunt angli cum igno-
minioſa matre tua: non deficiet gladius
de domo tua ſeuiens in te omnibus die-
bus vite tue interficiens de ſemine tuo:
quouſqꝫ regnum tuum transferatur in
regnum alienum cuius ritum et linguā
gens cui preſides non nouit. Nec expia-
bitur niſi longa vindicta peccatum tuū
et peccatum matris tue et peccatum vi-
rorum qui interfuere conſilio illius ne-
quam. Hic etiam ethelredus dum puſi
olus a dunſtano baptizaretur minxit in
ſacro fonte. Unde et beatus dunſtanus
predixit exterminium anglorum tempo-
re eius futurum. Contigit enim ethel-
waldum Wintonienſem epiſcopum cū
roffenſi epiſcopo cātuariam venire. Qui
bus cum magno gaudio ſuſceptis: cum
tandem ad ſua reuerti vellent confeſtim
dūſtan⁹ erupit ī fletū: fletū adeo magnū
vt vix loqui poſſet. Inquiſitus cur fleret
ait. Ea re inquit fleo: quoniam vos in
proximo morituros ſcio. Noli inquiunt
pater ſancte tā dira nobis prophecia oc-
currere. Et ille. Qđ dixi neceſſe eſt fieri.

Moriemini nāq; huic ſeculo: ſed viuetis
cum deo. Nec in hac vita diuti⁹ manere
debetis: ſed eternaliter cū illo victuri ꝑ
getis ad deū. Et infra paucos dies ſicut
ꝑdixerat: ambo epi mortui ſunt. Defun
cto vt premittit᷑ epo ethelwaldo ⁊ de eli
gēdo pōtifice habita diſſētiōe orauit dū
ſtanus ad dominū vt dignaret᷑ oſtēdere
quis regēde eccleſie deberet idoneus pa
ſtor ſuccedere. Et ecce affuit andreas ap
poſtol⁹ dicēs. Quid chariſſime cōtriſta
ris. Surge ⁊ elphego abbati manū im
pone: eūq; deſolate eccleſie ſacerdotē cō
ſtitue. Nec te aliquorꝫ prohibeat potētia
q2 nō ab homine ſed a deo ꝓceſſit hec ſen
tentia. Dū eni rex ethelred⁹ ꝓpter quaſ
dam diſſentiones vrbē obſideret roffen
ſem patrimoniū beati ādree apoſtoli de
uaſtādo inuaſit. Mandauit ei dūſtan⁹ a
ſtulticia quieſcere andreā ſicut ad ꝑſtā
dū facilē ſic ad vlciſcendū virilē in prom
ptu eē vt potētiā illi⁹ ipē experiat᷑: ſi he
reditatē illi⁹ vexare nō deſtiterit. Contē
ptus a rege dūſtan⁹: iterū eadē ſuggerit
inſuꝑ argēti pōdo cētū tranſmittit. Quo
accepto ab obſidione receſſit. Mirat᷑ dū
ſtan⁹ hoīs cupiditatē: hoc illi cōfeſti ſcri
pſit. Quia pretuliſti pecuniā deo/ argen
tū apoſtolo/ mee voluntati tuā cupidita
tē/ velociter venient ſuper te mala q̄ locu
tus eſt dn̄s: mala qualia non fuerūt ex q̄
gēs anglorū regnare cepit vſq; ad tēp⁹
illud. Attamē viuēte me iſta nō erūt: qm̄
⁊ hoc locut⁹ eſt dn̄s. Quadā nocte dum
dormiret dūſtan⁹: ꝑ viſum rapt⁹ eſt in ce
lū ⁊ intererat beatis agminib⁹ illis. Ob
lectabat᷑ modulationib⁹ angelorꝫ ſuā ge
nitricē quaſi nuptiali thalamo eterno re
ge copulātiū: ⁊ ſuaue kyriel. ⁊ hymnis ⁊
laudib⁹ modulātibus organicis reſonā
tium. Quib⁹ dū ipſe magnifice delecta
tus intēderet: acceſſit ad eū q̄dā iuuenis
candidiſſimo tectus amictu dicēs. Qua
re omnibus alijs gaudentibus ⁊ cātan
tib⁹: tu ſolus taces ī nuptijs matris tue.
Qui reſpōdit ſe neſcire quid in laudem
tanti regis cantare poſſet. Cui ille. Uis
inquit inſtrui quid cantare debeas. Reſ
pondit. Cupio. Et ille. Canta. O rex do
minator gentium ſalua genus xp̄ianorꝫ
adhuc in terra peregrinantiū: vt et ipſi
poſt inimicitias ad gratiam reuertātur
et angelice ruine per illos damna repa
rentur. Ego enim ſepius legi dunſtanū
in eadem viſione quod ſubſequitur cāta
re edoctū. O rex gētium dominator om
nium propter ſedē maieſtatis tue da no
bis indulgentiā rex xp̄e peccatorum alle
luya. Quod ſepius ille cantās ⁊ repetēs
miro modo delectabatur. Expergefact⁹
ſtatim illā antiphonā iuſſit ſcribi. Quo
dam tp̄e rex edgar⁹ adhuc viuens dū ve
natū ꝑgeret: dūſtanū donec rediret miſ
ſam differre rogauit. Appropinquāte ho
ra tertia vir dei ſacris induitur veſtib⁹/
regem expectat: ſtans cubitis innix⁹ al
tari lachrimis deditus ⁊ orationi. Et ec
ce ſubito ſopore leniter preſſus: rapt⁹ in
celū et iunct⁹ angelis audit eoſdē trinita
ti modulatis vocib⁹ canere. Kyriel. xp̄el.
kyriel. Et rediens ad ſe interrogat ſi rex
aduenisſet. Reſpondetur. Non. Iterum
ergo orat et iterū in celum raptus audit
ibi altiſona voce dici. Ite miſſa eſt. Cūq;
reſponderetur deo gratias: accurrerunt
clerici regis regē adeſſe dicentes. Quib⁹
ille r̄ndit ꝙ iam miſſam audierat: nec ali
am eo die auditur⁹ vel celebratur⁹ erat.
Interrogat⁹ quare: viſionē aperit: ⁊ ſū
pto ex hoc ſermone ꝓhibuit regi ne vlte
rius in die dn̄ico venatū iret. Kyriel. qd
in celo audierat ſuos clericos docuit. Cu
ius modulos armonie adhuc cōtinet tro
pus ille apud anglos famoſus Kyrie rex
ſplendens. Uidit enim dunſtanus vice
quadā corporeis oculis in eccleſia ſcti au
guſtini in capella beate marie vbi modo
in cripta ſub feretro beati auguſtini ima

go eiuſdē virginis locat: matrē dñi ſaluatoris virginali corona decoratā mellifluaſqꝫ eius voces audire meruit: quibꝰ ſocias virgines ad collaudandū regē ſeculorū hortabatur cōcinens illud carmē ſapientis ac ſenatoris ſedulij. Cantemꝰ domino ſocie: cātemus honorē. Dulcis amor xp̄i perſonet ore pio. Cūqꝫ ab alijs virginibus hoc fuiſſet acceptū: alie quiſequuntur verſus pronunciabant Primꝰ ad ima ruit magna de luce ſuperbꝰ. Sic homo cum tumuit primus ad ima ruit. Unius ob meritū cūcti periere minores Cuncti ſaluantur vnius ob meritū. Sola fuit mulier patuit qua ianua letho. Ex qua vita redit ſola fuit mulier. Atqꝫ in hunc modū totius carminis bini ac bini verſus percurrebantur: illis ſemp repetitis qui primi a matre domini dicebātur. Cantemus domino. ꝛc. Hec pontificum ſanctiſſime acutiſſima vi corporalium oculorū in ſpiritalem potētiā trāſlatorū videre potuiſti. Hec celeſtiū archanorū perſcrutator audire meruiſti. Preſtet omnipotens deus ꝑ dunſtani merita glorioſa vt quē ſp nobiſcū corporaliter viuētem habere nō licuit: liceat ſaltē ex cōſideratiōe ꝓcioſe vite ſue ſuā vitā ſempiternā agnoſcere: agnoſcēdo diligere ꝛ diligendo ſempiterne vite glām a deo ꝑ te patrē piiſſimū obtinere. Nō eni ſufficiebat dunſtano in ſecreto cubili ſui ſacras excubias celebrare: caſtis orōnibꝰ inſeruire niſi etiā nocturnis frigoribꝰ eccłam ſctī auguſtini freqntaret ꝛ īn ad vicinū virginis marie templū ꝓdictā gloriā viſurꝰ pcederet. Anno aūt dñi duodecim minꝰ a milleſimo aduētus anglorꝫ in britāniā quingēteſimo ſexageſimo tertio/ archiepatꝰ ſui triceſio tertio / etatis ſue ſeptuageſimo: ſctūs xp̄i cōfeſſor dūſtanꝰ virtutibꝰ plenus ꝛ operibꝰ bonis migrauit ad dominum. Cum eni inſtaret dies aſcentionis dominice peractis vigiliis remanſit dūſtanꝰ in oratione in eccleſia ſolꝰ: ꝛ ecce innumera cādidatorꝫ multitudo coronas aureas in capitibꝰ geſtātiū ineſtimabili fulgore micātiū ꝑ eccleſie ianuā irrūpēs an̄ ip̄m cōglobata aſtitit vna voce ſalutās et dicēs. Salue dūſtane noſter ſalue. Mandat tibi quē pie deſideras filius dei: quatinus ſi paratꝰ es venias ꝛ diem hanc ad cuius gaudiū ſpiras nobiſcū celebres. Ad qđ ille impterritus manens: ſciſſitatꝰ eſt qui eſſent. Cherubin inquiunt et ſeraphin ſumꝰ: ꝛ reſponde quid velis. Tunc ille. Hodie dies ſolēniſſimus eſt: ꝛ incūbit mihi pane verbi dei plebē reficere: et oſtendere illi quō ad hoc gaudiū poſſit ꝑuenire. Propter qđ et multi cōuenerūt nec debeo illos decipere: ꝛ ideo hodie venire nō poſſum. Qui dixerūt. Eya paratꝰ eſto i die ſabbati preſto ſis hinc nobiſcū romā venire: ꝛ corā ſummo pontifice ſanctus/ſāctus/ſctūs eternaliter canere. Annuit ille: et illi recedunt. Lecto igitur eo die ad miſſam euangelio loquutꝰ eſt ad plebem qualiter nūqꝫ antea fuerat loquutꝰ oſtēdēs qua ratione filius dei carnē induerit cur humani generis ſaluationē non niſi moriendo compleuerit quemadmodū reſurgens a mortuis mortis principem ſuperauerit: ꝛ famulātibus angelis celū ingreſſus ſit. Deinde ſanguinem chriſti incōparabiliter omnibus creaturis docuit eſſe preſtantiorem: tantamqꝫ fiduciam in effuſſione ſanguinis illiꝰ mūdum habere poſſe: vt ſi vnꝰ aliquis totꝰ mundi pctā haberet: neqꝫ de multitudine neqꝫ de magnitudine criminū illi eſſet deſperandū ſi mediatorem dei ꝛ hoim haberet aduocatū. Et reuerſus ad altare celebrauit miſteria. Ubi aūt ventū eſt ad bñdictionē ſup populū iterꝫ ab altari predicaturꝰ regredit: ita vt nō hominē ſed angelū loqꝫ putares. Iterū ad altare reuertitur ꝛ data benedictione iterꝫ ad populū

redit ſtupentib⁹ cũctis: ⁊ mox vt ad loqn dum os aperuit tanta claritate vult⁹ ei⁹ reſplenduit vt nemo in eũ intendere poſſet. Obitũ ſuum illis inſtare pdixit/ promittẽs ſe illis nunq̃ defuncturũ. Et tũc ad mẽſam dñi regreſſus eſt. Eadẽ die cũ a menſa ſumpto cibo ſurrexiſſet: eccleſiã petiit ⁊ deſignauit locũ i quo ſepeliri voluit. Mox languor eũ inuaſit: ſexta feria lecto decubuit omneſq; aduẽtãtes ad ſequenda xpi veſtigia incitauit. Sabbato eni cũ horam ſuã expectaret ſubito cũ lecto in quo iacebat vſq; ad ſuperiora leuatus eſt: ⁊ trabib⁹ obſiſtentib⁹ ad terrã leniter demiſſus. Iterumq; vſq; ad trabes cũ lecto ſuo raptus eſt vt prius ⁊ iterũ leniter demiſſus: hoc vſq; tertio factũ eſt. Videtes hoc qui aſtabãt territi fugiẽtes ⁊ parietibus inniri: de lõge ſurſum aſpicientes exitũ rei videre cupiebãt. Cõuocat oẽs dunſtanus qui fugã inierãt: taliter eos demulcẽs. Vidiſtis ait filij vidiſtis chariſſimi quo me deus vocat quo ineffabilis dei miſericordia inuitat. Semita itineris mei pre oculis oſtenſa eſt vobis: vt nullus veſtrũ de premio diffidat: qui vite mee diligens ſectator extiterit. Surſum eſt quod amplector ſurſum quo gradior. Eſtote ergo vite imitatores: ſi itineris mei cupitis eſſe ſectatores. Nolite boni videri ſed eſſe. Hoc eni maximuz inter homines malũ eſt: q̃ oẽs cupiũt boni videri et eſſe nolunt. Nulli volũt mali videri: ⁊ nolunt nõ eſſe mali. Pacẽ ſemper ſectamini. Predico etiã vobis anglorum gẽtem dira ac diuturna mala ab exteris gentibus eſſe paſſuram: ſed in fine dierũ miſerationẽ dei ſuper illã ſtillaturam. Et extenſis ad celũ manib⁹: inter verba orationis videt illos qui ſe ad celeſte conuiuiũ inuitauerant beatos angelos aſſiſtẽtes ⁊ celeſte illi obſequiũ pparãtes. Quox veneradã pſentia felix aĩa illi⁹ de hitaculo corpis egreſſa: ad cõtemplãdã eterni regis claritatẽ cũ illis pfecta eſt. xiiij. kal. iunij. ⁊ in eccleſia ſaluatoris cãtuarie cũ magno honore ſepelit. Poſt eni ei⁹ obitum ita oĩa in cõtrarium verſa ſũt: vt dũſtani mortẽ oĩa defle re nec ei⁹ abſentiam ſe ferre poſſe viderentur. A ſumma quippe pace fit cõmutatio ad intollerabile bellũ: ab immẽſa leticia ad oĩm rerũ indigẽtiã. Deniq; aer ipe inmutatus eſt: celũ nõ exaudiuit tellurem nec tellus ea que ſeminabãtur in ea. Hoſtilis incurſio fedam vbiq; faciem dereliquit: dũ eorũ irruptiõe vrbes diruerẽtur/ eccl'ie ſpoliarẽtur/ et ſacerdotes domini de terra delerẽtur. Vir quidã ⁊ mulier longa cecitate percuſſi: iuxta ſepulchrum ſancti dunſtani vigilijs ⁊ orationibus inſiſtẽtes: pfecte ſanitati reſtitui meruerũt. Preſbiter quidã inter ſuos nobilis paraliſis morbo pcuſſus ad ſepulchrum ſancti dũſtani delatus: ſenſit quandã manũ per totũ corpus ſuum ducẽtem ⁊ mẽbra ſua reſolidãtem. Sanatus eni grãde cõuiuium amicis ſuis parat ⁊ dũ conuiue pro ei⁹ ſalute gr̃as deo ⁊ beato dũſtano referrent: ille tumẽs ait Et ſi dunſtanus nõ eſſet: ſanat⁹ fuiſſem. Quo dicto ſtatim priſtina ĩfirmitate correptus et miſerabiliter clamãs poſt paululum ſpiritum emiſit. Iuuenis quidã a natiuitate mut⁹ et claudus mox vt tũbam ſancti dunſtani tetigit erectis pedibus ſtetit et ſoluta lingua excelſa voce clamare cepit. Gloria in excelſis deo. alleluya. Et ſic omnib⁹ diebus vite ſue nõ ſolum expedite verũ etiam diſerte oĩa loquebatur. Puella quedã a natiuitate ceca ad tumbã ſancti dũſtani a m̃re ſua adducta apertis oculis omnia clare videbat: et pre gaudio exiliens dixit. Mater mi que ſunt hec pulchra que video? Cui illa. Vides ne inquit chara mi? Que dixit. Pulcher homo quidam iuſſit me hec pulchra videre. Quidam eni teutonic⁹

noīe clemēs quē ſacerdos pꝛo culpa volu
ptatis ⁊ cōtumatie in interitū carnis ſa
thane tradiderat: ſeptēnio a demone poſ
ſeſſus de loco ad locū inſtabili ferebatur
motu. Hic ad tumbā ſancti dunſtani pla
tus cū ad nocturnas vigilias reſponſoꝛi
um (videte miraculum) inciperetur: ſal
tū in ſublime dedit ⁊ demoniū cum ſan
guine euomuit. Quidā ſeni ⁊ claudo p̄
cepit dūſtanus in ſomnis ſanitatis gra
tia tumbā ſuam viſitare. Quod cū feciſ
ſet ⁊ nihil ſalutis cōſecutus fuiſſet: deſ
peratus ad ſua redire cepit. Cui is q̄ du
dum doꝛmienti apparuerat vultu ſeue
rus/ veſte decoꝛus occurrit: ſciſſitās vn
de veniret vel quo pgendo tenderet. Re
cuperāde inquit ſalutis gratia iuſſ⁹ ad
ſanctū dei dunſtanū pꝛexi: ſed nihil pꝛo
ficiens ad domū meā redire decreui. Et
ego ſum inquit dunſtanus oīm ſeruoꝛū
dei cōſeru⁹ neceſſarijs quibuſdā cauſis
occupatus nō poteram his dieb⁹ requi
em coꝛpoꝛis mei viſitare: nec p̄ſentiā me
am filijs ibidē manētibns exhibere. Nā
eccleſiā dei quidā aduerſari⁹ exheredare
tēptauit: ſed (me tutoꝛe) nihil efficere po
tuit. Nūc aūt cōfecto negotio ad locū re
quietiōis mee vado. Uide ergo vt illa die
te ibi inueniā: quatinus p te gratiā meā
meis ciuib⁹ oſtēdā. Rediens ergo ⁊ ſan⁹
effect⁹: palā cūctis q̄ viderat et audierat
enarrauit. Quodā eni tēpoꝛe in noctur
na viſione viſus eſt dūſtan⁹ a frīibus de
eccleſia exire. Quē cū exeūtem retinere
vellēt: nō poſſū inquit ibi manere pp̄ter
ſpurcitias maloꝝ moꝛū et reoꝛū in eccle
ſia ſepultoꝛū. Nec multo poſt eccl'ia ſal
uatoꝛis igni cōbuſta eſt/ parietes cecide
rūt: nec quicq̄ ex oībus monaſterij offici
nis incōbuſtū remāſit pꝛeter doꝛmitoꝛiū
et refectoriū et modicā clauſtri partem.
Lāfranc⁹ aūt archiepiſcopus eccl'iam
ſcti ſaluatoꝛis quā p̄fatū incēdiū inutilē
fecerat ſimul et vetuſtas fūdit⁹ deſtrue
re: et anguſtioꝛē conſtruere cupiēs: cele
bꝛato triduano ieiunio iuſſit coꝛpa ſctoꝝ
q̄ in oꝛientali parte ipſius eccleſie huma
ta erāt in occidētalē partē vbi beate ma
rie memoꝛia celebꝛis habebat̄ trāſferri.
Interea duo milites archiepi coꝛā fere
tro beati dūſtani terre pꝛocūbūt: vēiam
⁊ indulgētiā p merita ei⁹ ſibi ab abbate
ſcti auguſtini de moꝛte nepotis eius quē
nup occiderāt dari poſtulātes. Denegat
abbas: denegāt et frēs defuncti qui aſta
bāt. Jungūt alij pꝛeces ſuas pꝛecib⁹ mi
litum ſed in vanū. Nec eni illos aut reue
rētia ſancti: aut ſupplicās mltitudo fle
ctere potuit ad miſerendū. Pius aūt dū
ſtan⁹ nō ſic auditu difficilis ſurdā ab in
fantia mulierē ipā hoꝛa ſe requirentē ex
audiuit et ei coꝛā oībus auditū perfectū
reddidit. Abbas aūt i ſua ptinatia rigid⁹
nocte ſeq̄nti cū ſuis nepotib⁹ coꝛā ſe quē
dā reuerēdi habit⁹ ſacerdotē irato vultu
ſtare cōſpexit: ⁊ quibuſdā teterrimis ho
minib⁹ in medio camere in qua iacebāt
mire magnitudinis cacabum ſuppoſito
igne ſuccēdentib⁹ p̄cipere audiuit: qua
tin⁹ illos ſimul ligatos in candentē caca
bū ſine vlla miſeratione cōburendos p̄ci
pitarent. Percunctantibus aūt quare tā
crudeli pene ſubijci deberēt: reſpōdetur
pp̄terea q vos furoꝛis igne ſuccēſi: moꝛ
tem veſtri germani noluiſtis perdonare
pꝛopter amoꝛē ac reuerētiam ſcti dūſta
ni. His dictis rapiuntur ad ignē ⁊ illi ni
mia anxietate cōſtricti miſerādas voces
emittebāt: et ſe q̄citius poſſent ad requi
em ſcti vēturos eumq; ſuper illa iniuria
digna ſatiſfactiōe honoꝛaturos deuouēt
ſi ſolūmō eos ab imminenti miſeria ſua
gratia liberare dignaret̄. Adhec tetri mi
niſtri nutu ſacerdotis exterriti cum ſuis
ignibus diſparuerunt. Mane autem ab
bas idem ſcotlandus nomine ad ſepul
chꝛū ſācti dunſtani cum ſuis veniens ne
potibus monachos eccleſie congregatos

ſibi precibꝰ ſuccurrere flebilis orat. In-
dulget reis militibꝰ mors defuncti q̄ ho-
mines pij p̄ris Dūſtani effecti ad ſua le-
tantes redierūt. Monachꝰ quidā iuue-
nis eccl̄ie ſaluatoris in miſſa Lamfranci
archiep̄i euāgeliū legebat ⁊ cū dicta ora
tione dn̄ica patenā ex more pontifici of-
ferret vidit corā ſe quoſdā teterrimos ⁊
horribiles malignoꝝ ſpirituū vultꝰ. Ad
quoꝝ aſpectū nimio pauore perterritus
Lamfrancū inter manus ſacra tenentē
vtriſq; brachijs ſtrictū amplectit̄ horri-
do clamore vociferans ac dicēs. Xp̄s vin
cit/xp̄s regnat/xp̄s imperat. Poſt miſſā
adunatis in capl̄o fratribꝰ ⁊ iuuene illo
adducto Lamfrāco habito prius ſermo-
ne oēs pro fratre rogare monuit. Loris
aūt aſtrictꝰ iuuenis ad tumbā ſcti Dun
ſtani omnino reluctās ꝑtrahit̄ in xp̄m ac
ſctm̄ Dunſtanū blaſphemias iactās mi
ſerabili cruciatu torquebat̄. Et cū quidā
ad eū accederēt grauia pctā nondū con-
feſſa detegebat: ⁊ illos ſibi in penis ꝑpe-
tuis ſocios fore futuros gaudens ⁊ hila-
ris pronūciauit. Confeſſi aūt et abſoluti
cū ſe ei preſentarent illos ex trāſuerſo in
tuēs nec eos ſicut prius recognoſcēs vn-
de venerint quo lauacro loti tam ſubitā
purgatiouē meruerit q̇d ve cōtigerit ꝙ
ſuam ſocietatē ſic cito alterati amiſerint
ſpumās ⁊ eiulās mirabat̄. Dicebat quo
q; de quibuſdā fratribus nephāda. Tūc
nōiauerunt quēdam aſſerētes q̄m de illo
nō haberet quid diceret. At ille affirma-
re cepit ꝙ ad preſentiā ſuā nunq̄ aude-
ret accedere. Tūc frater ille Lamfranco
purā fecit cōfeſſionē ⁊ ingreſſus ante de
moniacū ſtetit. At ille in eū toruo reſpici
ens oculo ait cachinnans. Pro malo hoīe
quō eſt nūc rebullitus et candidatꝰ q̇s te
ſic rebulliuit ⁊ dealbauit. Et nichil plus
dicere voluit. Unde datur intelligi quia
virtus cōfeſſionis ⁊ abſolutionis aufert
diabolo aut memoriam pctī de quo pu-
ra facta eſt ꝯfeſſio: aut certe ꝑtātē hoīem
accuſādi. Hoc enī miſericordit̄ xp̄s fecit:
monachos ad correctiorē vitā erudiēs q̄
ceſſante diſciplina in ſcl̄ari cōuerſatione
vltra quā debebāt iacere nō timebāt. Cū
q; inter ſctōs Dunſtanū et Elphegū po-
neretur: demon q̄ eū poſſidebat in vētre
eiꝰ hac ⁊ illac diſcurrēdo vagari cepit: vt
putares illū modo ꝑ os/modo ꝑ inferio-
res corporis ꝑtes fugā parare ⁊ ſi q̇s ma
nū ſuꝑ tumorē quē faciebat ſupponeret:
ſtatim in aliū locū exiliebat. Quidā ve-
ro gallica lingua ꝙ ſicut paruꝰ catus ſa
liret dixit. Iuuenis vero qui linguā illā
non nouit ſubridēs eadē lingua reſpon-
debat dicēs. Non vt catulus ſed vt catel
lus. Nec multo poſt meritis ſcti Dun-
ſtani demone fugato liberat̄ ⁊ ſenſus ei
redditur. De tranſlatione aūt corporis
ſcti Dunſtani de Cātuaria ad Gloſtoniā
ſicut in monaſterio Glaſtonieſi ſcriptū
inueni hic inſerens opiniones varias pe
ritioribus circa hoc diſcutiendas penitꝰ
reliqui. Anno dn̄i. M. xij. regnante rege
Edmondo cognomēto yrenſyde dani an-
gliā intrantes orietales partes anglie et
totius cancie fines in ſuā redigebant po
teſtatē ⁊ incole multi a patria eliminati
multi crudeliſſima ſūt morte perempti.
Sic vſq; Londonias nō gradui nec eta-
ti vel ſexui parcētes homicidijs/rapinis
incendijs diuina eque et humana exter-
minabant: ⁊ expulſo a ſede ꝓpria Elphe
go archiep̄o/predia deuaſtātur: poſſeſſio
nes diripiūtur/monachos cātuarie tru-
cidāt/eccl̄iam ⁊ oīa incēdio cōſumūt. Cō
tigit hiſdē tp̄ibus prefatū regē Edmon-
dum Glaſtoniā aduenire ⁊ ibidē aliquā
tulam trahens morā abbati ⁊ fratribus
tante captiuitatis ex ordine retulit hiſto
riā ⁊ Cantuarieſem eccleſiā incenſam ⁊
habitatoribus ⁊ religione penitꝰ vidua
tam. Quibus auditis abbas cū tota cō-
gregatione valde cōtriſtatꝰ inter cetera

eximij p̄ris ſui dunſtani virtutes pꝛecel
ſas recitabat: qui dū viueret amplis poſ
ſeſſionibꝰ: libertatibuſq; magnificis: et
regularibꝰ inſtitutis glaſtoniā mirifice
inſigniuit. Pꝛecibꝰ enī vberrimis opem
cōſiliūq; regis imploꝛant: quatinus reli
quias gloꝛioſi viri ad loca transferre poſ
ſent religioſa: vbi quōdā religionis lacte
nutritus ad tantas virtutes excreuerat
vt nō ſolū gregē glaſtonie: ſed totiꝰ āglie
ꝓuincias ſua doctrina illuſtrare poſſet.
Quibꝰ auditis rex eoꝛū deſiderijs pio oc
currēs affectu qđ petierāt celeri effectui
mancipari decreuit. Bꝛithꝛedus igitur
abbas quatuoꝛ cōfratribꝰ ſuis huius le
gatiōis officiū iniūxit: vt aſſumptis ſoci
oꝛū auxilijs cātuariam ꝓperantes: oſſa
ſancti dunſtani glaſtonie trāſferrēt. Idē
enī monachi beato dunſtano in carne de
genti capelle ſue cōplētes officiū adhere⸗
bāt: qui etiā coꝛpꝰ eiꝰ aīa ad celos trāſla⸗
ta ſepulture tradiderūt Poſtca quoq; cū
ſucceſſoꝛe ſuo elphego archiep̄o vſq; ad
eius martyꝛiū cōmanebāt. Dicebantur
aūt fratres illi ſebꝛichtus: ethelbꝛichtꝰ:
burſius: adelwoꝛdus Cantuariā igitur
aduenientes fratres locū ſicut a rege didi
cerāt omni habitatoꝛe nudatū inueniūt
Aperiētes ergo ſepulchꝛū oſſa ſancti dū⸗
ſtani tanto tp̄is ꝓceſſu carne reſoluta re
periūt Anulū vero digito ſcti cū terre tra
deretur impoſitū: quem iuuenili etate fe
ciſſe dicitur recognoſcunt. Glaſtoniā igi
tur reliquias ſcti dunſtani ſecū deferen⸗
tes cū gaudio redierūt. Facta eſt aūt hec
tranſlatio anno dn̄i ſupꝛadicto: poſt iter⸗
ſectionē ſancti elphegi martyꝛis anno ſe
cūdo: ⁊ anno poſt doꝛmitionē ſancti dun⸗
ſtani viceſimoquarto. Per cuiꝰ interceſſi
ones ⁊ merita deus ibidē nō ceſſat opari
magnalia: moꝛtuis vitā: infirmis ſani⸗
tatem crebꝛius reſtituēdo: bꝛutis etiam
plurimis in periculis ſubueniendo.

¶ De ſctā Eanſwida vgine ⁊ abbatiſſa

EThelbertꝰ rex cancie per ſan
ctū auguſtinū ep̄m ad fidem
cōuerſus: genuit edbaldū et
ethelburgā virginē quā pa⸗
ter ſuus ethelbertus: dedit edwino regi
noꝛthanhūbꝛoꝛū in vxoꝛē: ſicut inferius
in vita eiuſdē ſancti regis clarius patet.
Edbaldus vero ex emma regis francoꝝ
filia genuit ermēredū ⁊ ercōbertum ⁊ fi⸗
liā eanſwidā. Que ab infantia pōpis ſe⸗
cularibus renūciās: deo ſeruire ſtuduit:
pꝛecioſa queq; mundi calcauit: ⁊ ad vitā
regni celeſtis tota virtute ſctām amplex⸗
xata doctrinā iugi deſiderio ſuſpirauit:
⁊ ſanctimonialis vite regulā ſubire deli
berauit. Ad cuius obſeruantie opoꝛtuni
tatē comodū elegit locū a vulgi frequēta
tione remotū folkſtan noīatum: vbi ⁊ pa
ter eius edbaldus in honoꝛe beati petri
apoſtoli eccleſiam cōſtruxit. Ibi ergo ex
parte maris quo remotioꝛ dicitur eſſe ab
ipſis ruriculis huiuſmodi cōpetentē fun
dauit eccleſiā cū officinis ſibi ſuiſq; comi
tibus ꝓfeſſioni eiꝰ neceſſarijs a pleno tū
maris gurgite ſeptē iugerū latitudīe: id
eſt viginti octo particarū diſtantē. Que
hodie nuſq̄ apparet Terra namq; a ma
ri paulati cōſumpta poſt longū ſeculum
coꝛruit et ripa maris cimiterium hauſit
In qua caſtimoniā virginalē ſub regu⸗
lari habitu ducēs die nocteq; dei famula
tui dedita ad beatū finē peruenire meru
it pꝛidie kal'. ſeptēbꝛis. Cuiꝰ reliquie rui
na ipſius eccleſie imminēte in vicinā ec⸗
cleſiā beati petri tranſlate ſunt. Cū enī
ad annos nuptiarū ꝑueniſſet beata vgo
eanſwida: pater eius iugi ammonitiōe
crebꝛis pꝛecibꝰ ad nuptias virginē inui
tauit Cui beata virgo ſpū ſancto inſpira
ta immobili mētis deuotione in hec ver⸗
ba reſpōdit. Genitoꝛ chariſſime ſi dilecti
onis conſtantiā interminabilē: fructum
nuptiarū perpetuū: ſponſum immoꝛta⸗
lem: letitiā ſobolis infinitam virginita⸗

ti mee ꝓperare ſufficitis: cõſilio vr̃o gra-
tulanter adquieſcam. Sin autem: ami-
citiã odijs immixtã nuptias ſteriles fru-
ctũ in illis tranſitoꝛiũ: maritũ moꝛtalẽ:
lugubꝛẽ filioꝛũ interitũ: ⁊ in oĩbus virgi-
nitatis coꝛruptionẽ ſtudetis apponere:
potioꝛi adherere: etiã patris cõſiliũ inti-
mabit: niſi patrẽ velit exuere. Maria nã
ꝗ optimã partẽ elegit que nõ auferetur
ab ea Cum igitur in humanis iura moꝛ-
tis vniuerſa poſſideãt: ſpõſi celeſtis ⁊ im-
moꝛtalis amplexus: ſcitio illi mee virgi-
nitatis floꝛẽ reſeruo: quẽ cũ amauero ca-
ſta ſum: cũ tetigero mũda ſum: cum acce-
pero virgo ſum. Ad huius ſpõſi talis ob-
ſequiũ oꝛatoꝛiũ michi cõſtrui depoſco pa-
ter. Motus igitur virginis pꝛecib⁹: locũ
oꝛonis ſibi pater ſuus edbaldus conſtru-
ere cepit. Qđ cũ cõſtrueretur: rex noꝛthã-
hũbꝛoꝛũ pꝛoſapia nobilis: beatã virginẽ
in coniugẽ adoptauit. Pater vero puelle
filiã ſuã blãdicijs conuenit et tã illuſtris
mariti cõſoꝛtium extollit. Cõtigit tũc ad
opus oꝛatoꝛij inter ceteras trabẽ addu-
ctã: reliquis triũ pedũ lõgitudine mino-
rẽ: qui ſui bꝛeuitate operi inutilis habe-
batur. Adducto aũt rege noꝛthanhũbꝛo-
rũ multis comitãtibus talib⁹ patrẽ ſuũ
affatur verbis. Regis huius nobilitas
me xp̃i ancillã: comitẽ ſibi ſuſpirat coniu-
gẽ queritur. O ꝗ̃ ſtulta cõmutatio: ꝗ̃ de-
teſtãda ſtulticia: ꝗ̃ intollerabile dãpnũ:
ſi pꝛo celeſtib⁹ terrena: pꝛo eternis tran-
ſitoꝛia ſuſcipiã. Hũc tamẽ licet trãſitoꝛiũ
licet terrenũ coniugẽ accipiã: ſi in dei ſui
poteſtate hoc lignũ quãtum opus eſt elõ-
gare oꝛãdo ſufficiat. Sin autẽ: intactam
me relinquat. Rex aũt cõditioni cõgratu-
lãs: leuiter in dei ſui poteſtate hoc patra-
re ſperauit: ſed nequaꝗ̃ vllus deoꝛũ ſuo-
rum hoc facere licet plurimũ inuocatus
valuit. Acceſſit eni ⁊ capite ligni eleuato
pꝛeces coꝛã dijs ſuis pꝛolixi⁹ in vanum
effudit: ⁊ oĩbus intuentibus verecũdus
abceſſit. Virgo igitur ſancta mente con-
gaudẽs celeſti manifeſtatione ab illicito
cõiugio ſe liberatã exclamauit. Et acce-
dens ad lignũ facta oꝛatione pars ei⁹ op-
poſita ſe ſurſum eleuans in tm̃ pꝛoducit
vt ceteris equalis aut maioꝛ longitudĩe
videret: ⁊ que pꝛius ceteris nequaꝗ̃ ad-
aptari poterat: tũc aptioꝛ operi habebat
Oꝛatoꝛiũ eni ſuũ rupib⁹ ſuſpenſum ma-
ri ſupereminẽs aque dulcis ſuffragio ca-
ruit. Et cũ de longinquo miniſtroꝛũ labo-
re aqua deferretur: miniſtrantiũ miſera-
ta laboꝛes liquoꝛiſq̃ penuriam: perrexit
ad fontem: per ſpaciũ miliarij vni⁹: aut
eo amplius in villa ſwectoñ noĩe: baculo
pꝛecedente eius ductũ quaſi viue vocis
iuſſiõe ab infimis ad ſumma: per rupes
⁊ ſaxoꝛũ vertigines: ad oꝛatoꝛiũ ſuũ per-
duxit: ⁊ hominib⁹ ⁊ iumẽtis poculi largi-
tatẽ dare abundãter non ceſſauit. Sicq̃
pꝛecib⁹ virginis ſctẽ: aqua contra ſui na-
turã aſcendit: ⁊ qđ vehemẽtius eſt mirã-
dum: per aquã alienã riuus trãſiẽs pꝛoꝛ-
ſus quaſi intacta et immixta perdurare
cernitur. Mira res. Virginis pꝛecibus
quã creatoꝛ ſuus iuſſerat a mũdi pꝛinci-
pio aqua deſcendere ancillã ſequitur etiã
contra naturã: dñm oblita etiã in natu-
ra. Ancilla dñi iuſſit vt ſequeretur: ⁊ hec
audiuit ſecuta iubentẽ. Contigit enim
agros ſuos multiplici auiũ genere ⁊ fru-
ctus coꝛũ abſumi et ſic laboꝛes hominuꝫ
denudari. Inter ceteras vero aues que
gante vocant plurimũ agris nocere pꝛe-
ſumebãt. Virgo aũt xp̃i aues iuſſit con-
gregari ⁊ in nomĩe dñi in domo quadam
includi. Et ecce aues que volare poterãt
per naturã: iuſſu virginis manus hoĩm
quaſi domoſtice ſequũtur. Sub illius ve-
ro noctis cuſtodia noue carnis gaudẽtes
edulio: tres ſibi miniſtri parare non me-
tuebãt. Mane vero pietatis cõmota viſ-
ceribus famula xp̃i ad locum vbi incluſe
erãt pꝛoceſſit ⁊ omnib⁹ euolandi liberta-

tē exhibuit. Que ſtatī a carcere egreſſe:
inauditū planctū circa domum volitan-
tes ediderūt: alas reuerberant: queſtus
ingemināt: et neglecto receſſu pro modo
querentium inuſitant: ac ſi aliquid ami-
ſiſſent. Miratur dei famula querimoni-
am mirat̄ ⁊ morā. Cauſam a miniſtris
inquirit: ⁊ omnes vnanimiter ſe excuſāt
Juſſu tandē virginis ſancte: factū confi-
tētur licet inuiti. Jubet igitur oſſa colli-
gi ⁊ in eius preſentiā collecta deferri. Al-
latis itaq3 oſſibus cū preces deuotas ad
dn̄m fudiſſet: quot volucrū oſſa college-
rāt: tot repēte volatilia prodierūt: vt nu-
merus deficientiū: in nullo ſentiret detri
mentū. Quibus in hūc modū reparatis:
hoc illis adiūxit interdictū: ne territorio
ſuo inſiderēt in eternū. Et factum eſt ita.
Nec enī virgo ſancta ſuis meritis muli
erē cecitate percuſſam illumiauit demo-
niacū ſēſui reddidit: ⁊ multos alios a di-
uerſis morbis ſalute recepta letari fecit
Erant enim quatuor fratres: reb⁹ mū-
di abundātes: qui decimas in cōtemptu
ducebāt: nec eas dare volebant. Elapſis
in tali errore annis multis: dixerūt tres
fratres ad quartū. Frater ſi dudū deo in
iuriantes oberrauim⁹ reſipiſcere tēpus
eſt: vt qđ maligna deliquit preſumptio:
defleat penitētia: corrigat ſatiſfactio. Ac
cedamus ad corpus ſctē eanſwide et fru-
gū noſtrarū decimas deo ⁊ ſancte virgi-
ni offeramus. Et cum ille non acquieſce-
ret ecce inimicus in eum ingreſſus: cum
inſanire ⁊ huc illucq3 diſcurrere ⁊ diſcer-
pere ſeipſum fecit. Qui a fratribus vin-
culis aſtrictus ante altare ſancte virgi-
nis adducitur: ⁊ ſanitate recepta decias
deo et ſancte virgini deinceps ſubtrahe-
re nō preſumpſit. Vir quidam continu
is preſſus doloribus carnis ⁊ tabeſcens
nulla tamen in carne vel carnis ſuperfi-
cie leſionis veſtigia apparebāt Huic aſti
tit mulier ſpecioſa nimis dicens. Vir bo
ne cur animā tuā tantis doloribus affli-
gis: cur doloribus dolores accumulas?
Perge apud folkſtañ ad eccleſiam virgi
nis eanſwide cuius precibus noueris te
priſtine ſaluti reſtituendū. Quo fctō: vir
go quedā venerabilis ſibi apparens pri-
mo doloris loca lauit: poſt lintheo terſit:
⁊ carnē prſus a dolore purgauit. ¶ Nar
ratio. Circa annū dn̄i ſexcētēſimum ſe-
ptuageſimū octauū cōſorto graui prelio
inter reges merciorū et northanhūbrorū
ethelredū ⁊ egfridum: miles quidam no
mine ymma: inter cadauera occiſorum
ſimilis mortuo iacens recepto ſpiritu re
uixit et vulnera vt potuit alligauit. In-
uentus aūt ab inimicis ⁊ captus ad quē
dam comitē regis ethelredi adducitur: ⁊
interrogatus quis eſſet: ruſticū ⁊ paupe
rem ſe eſſe fatetur. Quotiēs enī vinculis
ferreis ligatus erat: totiēs vincula ſolu-
ta reperta erant. Habebat enim germa-
num fratrē cui nomē erat tunna abbatē
cenobij in ciuitate que hactenus ab eius
nomine tunaceſter vocabatur: qui eum
mortuum credēs miſſas pro ipſo crebro
celebrabat. Quarū celebratione factū eſt
vt nullus eum vincere poſſet quin conti-
nuo ſolueretur. Interrogatus a comite
quare ligari nō poſſet: ait. Habeo inquit
fratrē in prouīcia mea ⁊ ſcio quia ille me
interfectū putās pro me miſſas crebras
facit: ⁊ ſi nunc in alia vita eſſem: ibi ani-
ma mea per interceſſiones eius a penis
ſolueretur Requiſitus a comite intētius
vnde eſſet promiſit ſe nichil ei mali factu
rum: ſi ſimpliciter ſibi quis fuiſſet prode
ret Quod dum ille faceret militē ſe regis
fuiſſe manifeſtās reſpōdit Et ego inquit
comes per ſingula tua reſpōſa cognoue-
ram quia ruſticus nō eras: et nūc dign⁹
es morte: quia omnes fratres ⁊ cognati
mei in illa ſunt pugna occiſi: nec te tamē
occidam ne fidem mei promiſſi preuari-
cem. Vendidit ergo eum lōdonijs cuidā

freſo: ſed nec ab illo nec cum illuc ducerẽt
vllatenus ligari potuit: cũ alia atqꝫ alia
vinculoꝝ genera hoſtes imponerẽt ¶ Ter
tia vero hoꝛa quãdo miſſe fieri ſolebant:
vincula eius ſoluta erant. Preciũ demũ
redemptionis ſue perſoluẽs ad fratrem
rediijt: et cũcta que ſibi euenerant narra⸗
uit. Multi enĩ hoc audiẽtes: accenſi ſunt
in fide ac deuotione pietatis ad oꝛãdum
vel ad elemoſinas faciendas: vel ad offe
rendas deo victimas ſacre oblatiõis pro
ſuoꝛũ ereptione qui de hoc ſeculo migra⸗
uerant.

¶ De ſancto Eata epiſcopo ⁊ confeſſoꝛe.

Anno ab incarnatione dñi ſe⸗
xcẽteſimo triceſimotertio in⸗
terfecto rege edwino rege
noꝛthãhumbroꝛum nobiliſſi
mo: ſuſcepit pro illo regnũ bernicioꝛuȝ fi⸗
lius ethelfridi nomĩe eanſfridus. Siqui
dem tempoꝛe toto quo regnauit edwinꝰ
filij prefati regis ethelfridi qui ante illũ
regnauerat cũ magna nobiliũ iuuẽtute
apud ſcotos ſiue pictos exulabãt: vbi in
fide inſtructi baptizati ſunt. Moꝛtuo enĩ
rege edwino: regreſſus ab exilio eanſfri⸗
dus ⁊ bernicioꝛũ adepto regno: ad idola⸗
triã relicta quam ſuſceperat fide ſe ꝯuer⸗
tit. Unde iuſto dei iudicio a cedwalla re⸗
ge britonũ in breui peremptus eſt. Quo
moꝛtuo: ſucceſſit oſwaldus frater eiꝰ qui
regnũ deiroꝛũ ⁊ bernicioꝛũ ſuo dominio
ſubiugauit. Qui ſtatim aidanũ venera⸗
bilem epiſcopũ ad conuertẽdum populũ
ſibi ſubiectũ acciuit: ſedẽ epiſcopalẽ in li⸗
diſfarnenſi inſula eidem ſtatuit: ⁊ eccleſi
as ac monaſteria per loca edificare cura
uit. Idem vero ſanctus antiſtes aidanꝰ
duodecim pueros de natione angloꝛũ in
xp̃o erudiendos ſuſcepit. Ex quibus exti
tit eata puer bone idolis ac mãſueti ani⸗
mi valde. Doctoꝛis enim ſui monitis et
exemplis ſedulus auditoꝛ: menteqꝫ totꝰ
inherens omniũ moꝛũ honeſtate conſpi⸗
cuus enituit. Acceptus itaqꝫ deo ⁊ homi
nibus ⁊ monachus factus monaſticam
vitã in vigilijs ieiunijs et ceteris actibꝰ
bõis die ⁊ nocte exequi operã dedit Erat
namqꝫ vir patientie virtute precipuus:
caſtitate nitidus: affabilis ⁊ iocundꝰ om
nibus ⁊ vt venerabilis beda de eo teſtatᷣ
pre omnibꝰ hoĩbus mãſuetudinis ⁊ ſim
plicitatis gratia decoꝛatus. Effectus tã
dem abbas mailroſenſis id eſt meuros:
multo maioꝛis hũilitatis et charitatis
exẽpla q̃ antea ſuis fratribus exhibens
nõ quaſi magiſtrũ ſed piũ patrem oẽs cõ
fratres ſui eum diligebãt. Potẽtibus et
diuitibus huius ſeculi in tantũ venera⸗
tus: vt ipſi etiã reges illum vt patrẽ cole
rent: terras ⁊ poſſeſſiones ad cõſtruenda
monaſteria deuotis animis largirẽtur.
Pius autẽ pater eccleſias ⁊ monaſteria
diligenti ſtudio opoꝛtunis locis conſtru⸗
xit: diſcipulos ſancte conuerſationis ſtu
dijs operã dantes in ipſis aggregare cu
rauit. Inter quos boiſilus mailroſenſis
cenobij prepoſitus: ⁊ cuthbertus poſtea
lindiſfarnenſis ep̃us viri vtriqꝫ mire ſan
ctitatis nitoꝛe lucẽtes ⁊ ſpiritu propheti
co mirifice pollẽtes erant. Poſt cõflictũ
vero in monaſterio hilde abbatiſſe de ob
ſeruatiõe paſche habitũ: colmãnus ep̃s
genere ſcotus impetrauit a rege oſwi vt
abbas venerabilis eata lindiſfarnẽſi ec⸗
cleſie abbatis iure preeſſet. Multũ nãqꝫ
ſanctũ eatam ſcoti diligebãt: eo qđ vnus
de duodecĩ pueris aidani ep̃i eſſet Suſci
piens eata curã lindiſfarnenſis eccleſie:
beatũ cuthbertũ quem p̃poſitum mail⸗
roſenſem poſt obitũ boiſili fecerat: addu⸗
cens ſecũ in cenobio lindiſfarnẽſi prepoſi
tum oꝛdinauit. Oꝛta tandẽ inter regem
egfridũ ⁊ ſanctũ wilfridũ ep̃m diſſentiõe
illo ab ep̃atu expulſo: boſa ĩ regno deiro⸗
rum apud eboꝛacũ ⁊ eata abbas in ꝓui⸗
cia bernicioꝛũ apud haguſtaldenſem id
eſt extoldeſham vbi mõ ſunt canonici re⸗

gulares:ſeu apud lindiſfarnēſem eccleſi
am . id eſt hely eland epi ſubſtituti ſunt.
Cōſecrati ſunt eboꝛaco a theodoꝛo archi-
epo doꝛobernēſi. Poſt tres annos eiectio
nis ſancti wilfridi ttunwin⁹ oꝛdinaꝛ eps
in ꝓuincia pictoꝛū angloꝛū imperio tūc
ſubiecta: ⁊ tunbert⁹ ad haguſtaldenſem
eccleſiam: remanēte eata ad lindiſfarnē-
ſem. Sed poſt triēniū pꝛo culpa cuiuſdā
inobedientie depoſitus eſt tunbertus et
loco eius ſanctus cuthbertus eſt electus
Sed qm̄ plus lindiſfarnenſem ꝙ hagu-
ſtaldenſem dilexit eccleſiā: eata ad hagu
ſtaldenſem in qua pꝛimo oꝛdinatus fue-
rat regreſſo: cuthbertus lindiſfarnēſi ec-
cleſie ꝑficitur ⁊ epus cōſecratur Eata cū
magno vniuerſoꝛū gaudio ſuſcipitur: ex
ultantibus oībus ⁊ deo gratias agenti-
bus: ꝙ paſtoꝛē ſuum dilectiſſimū quē tri
ſtes perdiderāt dei pꝛouidēte gratia ite-
rum recipere meruiſſent. Creber erat in
oꝛationibus: opoꝛtunus et impoꝛtunus
in exhoꝛtationib⁹: elemoſinarū operib⁹
intentus; diſciplinis eccleſiaſticis dedit⁹
⁊ quecunqꝫ per ſpiritū ſanctū agenda co
gnouit: ſedulus ac deuotus adminiſtra-
re curauit. Cūqꝫ pius dn̄s laboꝛes eius
eterna mercede remunerare decreuiſſet
tactus eſt moꝛbo interaneoꝛū acerrimo
quem medici diſſinteriā vocāt. Quo per
dies ingraueſcēte velut aurū per ignem
examinatus: decocta omni peccatoꝛū ru
bigine diem clauſit extremū ⁊ regni cele
ſtis ianuā perpetuo victurus intrauit.
Sepultus eſt aūt iuxta ſacrariū eccleſie
pꝛefate haguſtaldēſis ad plagā meridia
nā ⁊ parua capella lapidea ſupꝛa tumu-
lum eius cōſtructa eſt. De quo loco incer
tum habetur a quo tranſlatus ſit: ac in-
tra eccleſiā in ſcrinio condigno honoꝛe col
locatus. Veriſimile attamē videtur illū
tranſlatū fuiſſe ab alfredo pꝛeſbitero du-
nelmēſis eccleſie qui venerabiles ei⁹ ſuc
ceſſoꝛes accam ⁊ alkmūdū de terra leua-
uit ac intra eccleſiā in feretris honoꝛifice
collocauit. Anno dn̄i milleſimo centeſi-
mo tertiodecimo cum thomas eboꝛacen
ſis archieps ad haguſtaldenſem eccleſiā
veniſſet ⁊ reliquias ſancti eatе ad ſedem
ſuam ſecū tranſferre canonicoꝛū eboꝛacē
ſis eccleſie ductus conſilio meditaretur
eiuſdem eccleſie fratres triſtes effecti: ſā
ctū eatam nitentis pꝛecibus exoꝛabant:
ne locnm quem viuens excoluit ⁊ dilexit
ſuaqꝫ ſepultura honoꝛauit ſua pꝛeſentia
viduaret ac deſereret. Eadem nocte qua
in craſtino ſanctas reliquias aſpoꝛtare
decreuiſſet intempeſte noctis ſilentio ar
chiepo ſompno depꝛeſſo apparuit quidā
veneranda ſpecie habituqꝫ pōtificali vir
gam paſtoꝛalē in manu gerens: et in eū
terribiliter aſpiciens: ſic ait. Quid eſt qd
facere diſponis? Veniſti me de loco quie-
tis mee ad alienā eccleſiā tranſferre: qd
tibi a dn̄o iuſſum non eſt. Dico tibi quia
penas pꝛeſumptiōis tue lues Et eleuās
baculū quē manu gerebat ꝑcuſſit eū bis
in humero ⁊ vehemēter cōminās diſpa-
ruit Expargefact⁹ archieps ⁊ pꝛe nimio
timoꝛe exclamans: omnes clericos ſuis
clamoꝛibus turbatos excitauit rem ge-
ſtam retulit: ⁊ fratres illius eccleſie pꝛo
ſua pꝛeſumptione deum exoꝛare ſuppli-
citer imploꝛauit. Aſſeruit eni voto ſe obli
gans ꝙ illā eccleſiam nullo ſuoꝛū patro-
noꝛū amplius ſpoliare pꝛeſumeret. Sic
qꝫ per tres dies infirmitate depꝛeſſus de
mū conualuit ⁊ infecto negotio ad ſuam
eccleſiam rediit.

¶ De ſancta Ebba virgine ⁊ abbatiſſa.

Ancta virgo ebba ex regali
ꝓgenie oꝛta ſoꝛoꝛ regis oſwi
noꝛthanhūbꝛoꝛū ⁊ egfridi re
gis amita extitit. Quoꝛū tē-
poꝛib⁹ velut mater regni et
decus tante nobilitatis enituit. Tradūt
enim hiſtoꝛie ethelfridū filiū ethelrici fi-
lij yde regis bernicioꝝ ex acca filia elle re

gis deirorū ſeptem ſuſcitaſſe filios ⁊ vnā
filiā ſcilicet ſanctam ebbam abbatiſſam
Alij vero ⁊ verius ſicut ſuperius in vita
ſancti oſwaldi habetur aſſerunt: eanfri-
dum ⁊ oſwaldū ex acca regina progeni-
tos: oſwi vero et ceteros ex cōcubinis ſo-
re procreatos. In diebꝰ illis ſumma no-
biliū ingenuitas habebatur: in qua xpi
ſeruitus probaretur: nec aliquā celſitu-
dinis gloriā ſe credebant attigiſſe: quos
humilitatē dominice crucis non cōſtitit
induiſſe. Vtraqꝫ tunc dn̄i familia virorū
ſcilicet ſacre multitudinis conuentus: ⁊
innumerabilis virginū chorus ſparſim
per angliam militabāt: ⁊ in vno loco ſub
vnius patris ſiue matris regimie diuer
ſis diuiſi monaſterijs degentes: contra
poteſtates tenebrarū gladio ſpiritus ac-
cincti: prelia caſtitatis exercebant. Horū
beata virgo ebba indefeſſis greſſibus ſe
quens veſtigia: regnū mundi ⁊ omnem
ornatū ſeculi cū flore iuuentutis cōtem-
pſit: propter amorē filij dei: quem mūdo
corde dilexit: et a ſancto finano lindiſfar-
nenſi epiſcopo ſancte cōuerſationis vela
men accepit. Dominicā ſeruitutē nobili
tati pretulit: ſpiritualē paupertatem di-
uicijs: honoribus ſpontaneā abiectionē.
Claris ſiquidē orta natalibus: mundū fi
de ⁊ formā moribus: et ſexum virtutibꝰ
vicit. Petebatur autē a quodam ſcotorū
tiranno rege eadano in vxorem. Quo de
mum ob ſui contēptum raptū meditātē
⁊ amore ſimul ⁊ violentia eam perſequē
te: traditur ad montē coludi. id eſt coldin
gham confugiſſe ⁊ ad preces eius a me-
ridie in altū mare ſe erigēs: ſubiecte val-
lis alueum tranſcurrēs: hoſti triduo cō-
tinuis fluctibus obſtitiſſe: et cooperante
domino munitionis preſidiū virgini pre
ſtitiſſe. Habet eni mons ille fontes duos
ad ſue ſolitudinis ⁊ heremitice conuerſa
tionis ſolatium. Vnus enim ad radices
eius latice perpetuo madet alter in cacu
mine eiꝰ ad calores eſtiuos qñqꝫ areſcit.
Horum hauſtu ſalubri meritis ſancte eb
be: multi debiles ⁊ infirmi priſtinā ſani-
tatem conſecuti ſunt. Ex his enim beata
virgo ebba ⁊ ſue congregationis ciues:
potare cōſueuerunt. In huius vaſtita-
te deſerti vtrum ſpiritu ſancto preuenta
religionis cultū prima inſtituerit an ab
anteceſſorꝫ ſtudijs inſtitutū inuenerit in
certum eſt. Nichil aūt verius ꝙ ꝙ ibi ſo-
brie iuſte ⁊ pie conuerſata ſit: ⁊ beatū ce-
lo ſpiritū relicta terre ſancti corporis gle
ba intulerit. Aliud aūt monaſteriū femi
narū ex dono fratris ſui oſwi iuxta ripā
dorwentionis fluminis cōſtruxit: eiqꝫ ex
nomine ſuo ebbeceſtre. id eſt caſtrū ebbe
vocabulū dedit. Quod quale quātumqꝫ
in ſe olim fuerit dum ſtaret: ex ruinis ſu-
is manifeſte nūc docet. Mutato nāqꝫ vt
aſſolet ſtatu temporū interfectis habita
toribus ſuis a nephandis principibꝰ yn-
guar ⁊ hubba ſubuerſum eſt: ⁊ in pluri-
mā nemorum vaſtitatē et animaliū paſ-
cua ſicut hodie videtur commutatū. In
coludi eni mōaſterio virorum ⁊ virginū
congregationi prefuit ⁊ contigua vtriqꝫ
habebāt ibidem habitacula: qui diuino
conducti federe cū ſumma anime ⁊ ſpūs
iocunditate ſub ea gaudebāt viuere: que
ſe admirabili diſcretionis gratia: ⁊ puel
lis matrem exhortatiōis inſtantia: et vi
ris patrē animi cōſtantia exhibuit. Hu
ius eni ſctē ebbe virgo illa nobilis ethel-
dreda olim fuit diſcipula nūc helienſium
gloria tante magiſtre rudimentis ſe ſub
didit. Beatus quoqꝫ pater cuthbertꝰ li-
cet conſortia mulierū velut peſtem quā-
dam ab infantia vitauerit: ad huius col
loquia venire: ⁊ ad habitantiū informa-
tionem aliquot dies manere conſueuit.
Tandem vero inſtigante totius mali
incentore: habitacula que ad orationum
lectionū et alia ſpiritualis vite exercitia
fuerant facta in cōmeſſationem conſabu

lationū ⁊ aliarum illecebrarum mutata
ſunt cubilia. Uirginū ſpecies viros alle-
xit: ⁊ inquieta virorum cupido virgines
attraxit: ⁊ quaſi ſtelle de celo cadentes in
ceno voluptatum inuoluti ſunt. Hec aūt
offenſionū dei ebbam ſanctā quaſi omni
no latebat iniuria. Anno aūt ab incar-
natione domini ſexcenteſimo octuageſi-
mo monaſteriū virginū quod coludi vr-
bem cognomināt. id eſt coldingham per
culpam incurie flammis abſumptū eſt.
Qđ tamen a malitia inhabitantiū in eo
⁊ precipue illorū qui maiores eſſe videbā
tur cōtigiſſe oēs qui nouere facillime po-
tuerunt aduertere. Non defuit tamē pu
niendis admonitio diuine pietatis qua
correcti per ieiunia ⁊ fletus et preces irā
a ſe inſtar niniuitarū iuſti iudicis auer-
tiſſent. Erat enim in eodem monaſterio
vir eximie ſanctitatis nomine adamna-
nus genere ſcotus qui in adoleſcētia ſce-
leris aliquid cōmiſerat: qđ ſi ſibi reconci-
liatio ſacerdotis ⁊ penitētie non ſubueni
ret remediū: eternis cruciatibus graui-
us a deo nouit puniendū. Quēdam ergo
magne religionis preſbiterū conſuluit ⁊
ſcelus ſuum cum gemitu oſtendēs dixit
Adoleſcentior inquiens ſum: veget⁹ cor-
pore quicqđ michi impoſueris libēter fe-
ram: dummodo in die dn̄i ſaluus fiam ſi
totam noctē ſtando precibus cōtinuare:
ſi integram ſeptimanā abſtinendo iube
as pertrāſire. Cui ille. Multū eſt: ſed bi-
duanum aut triduanū ſatis eſt obſerua
re ieiuniū. Hoc facito donec redeam ⁊ qđ
deinceps agere debeas tūc plenius oſtē-
dam. Abijt igitur ſacerdos in hiberniā:
vnde originē duxit: ⁊ eodem anno huma
nis reb⁹ exceſſit. Quo comperto: adam-
nanus quoaduixit die dn̄ica ⁊ quinta fe-
ria ſolum cibum ſumpſit. Hoc inſuper ex
propria voluntate adijciēs: ꝙ noctes in-
tegras obſecrationibus dn̄o cum multa
deuotione ſepe vigilando trāſegit. Et qđ
cauſa diuini timoris ſemel ob reatū cepe
rat: iā diuini amoris cauſa delectat⁹ im-
poſterum ſemper agebat. Et qđ ex neceſ
ſitate emendande prauitatis euenerat:
in voluntarie cōſuetudinis vſum couer-
tebat. Hic tandē monaſterij edificia ſub-
limiter erecta conſiderās: in lachrymas
reſolutus: triſticiam cordis vultu indice
demōſtrabat. Qđ intuens comes: qua-
re fleret inquiſiuit. Et ille. Cūcta inquit
hec que cernis edificia in proximo eſt vt
ignis abſumens in cinerē cōuertat. Qđ
cum frater ille ſancte ebbe retuliſſet: ad-
uocato adamnato vnde hec noſſet inqui
rebat. Qui ait. Nuper nocturnis vigi-
lijs et pſalmis occupatus: aſtitit michi
quidam vultus incogniti precipiens ne
timerem: ⁊ quaſi familiari me voce allo-
quens dixit. Bene facis inquit qui tēpo-
re nocturne quietis nō ſompno indulge-
re: ſed vigilijs ⁊ orationibus maluiſti in
ſiſtere. Et ego Noui inꝗ multum michi
eſſe neceſſarium vigilijs ſalutaribus in-
ſiſtere ⁊ pro meis erratibus ſedulo dn̄m
deprecari. Uerum inquit ille dicis quia
tibi ⁊ multis opus eſt peccata ſua bonis
operibus redimere: et cum ceſſatum eſt
a laboribus rerū tēporalium tūc pro ap-
petitu eternorum liberius laborare. Hoc
tamen pauciſſimi facere curant. Siqui-
dem modo totū hoc monaſterium ex ordi
ne perluſtrans ſingulorum caſas ac le-
ctos inſpexi ⁊ neminem ex omnibus pre
ter te erga ſanitatem anime ſue occupa-
tum repperi. Sed omnes prorſus viri ⁊
femine aut ſompno torpēt inerti: aut ad
peccata vigilant. Nam ⁊ domūcule que
ad orandum vel legendum facte erant:
nunc in commeſſationum: potationum
fabulationum et ceterarum ſunt illece-
brarum cubilia conuerſe. Unde habita-
toribus loci huius et loco grauis de celo
vindicta flammis ſeuientibus prepara
ta eſt. Cui abbatiſſa ait. Et quare non ci-

tius hoc michi reuelare voluiſti? Et ille
Timui propter reuerentiam tuam: ne
forte nimium turbareris: et tamen hãc
conſolationem habes: ꝙ in diebus tuis
hec plaga a deo ſuperuenire permiſſa
non eſt. Qua diuulgata viſione: aliquã-
tulum loci incole paucis diebus timere:
et ſeipſos intermiſſis facinoribus caſti-
gare ceperunt. Ecce enim propter vni-
us meritum vniuerſitatis protelatur
exicium. Magnum nimirum illius ſan
cte matris fuit coram deo meritũ: ad cu-
ius cõſolationẽ de loci ſui deſolatiõe per
ſeruum ſuum dñs dignatus eſt edocere
Trãſlata demũ ad celos virgine ſancta:
ad priſtinas ſordes reuerſos: prefate vl-
tiõis clades inuoluit. Hec ideo in hoc lo-
co inſerere decreui: vt lectorẽ operũ domi
ni admonerẽ: ꝙ terribilis eſt in conſilijs
ſuper filios hominũ ne forte nos tempo-
re aliquo carnis illecebris ſeruiẽtes: mi-
nuſqꝫ dei iudiciũ formidãtes: repentina
eius ira corripiat: ⁊ vel temporalibꝰ dã-
pnis iuſte ſeuiens affligat: vel ad perpe
tuã perditionẽ diſtrictius examinãs tol-
lat. Conuerſus eſt exiſi in heremi ſolitu
dinẽ locus ille: ⁊ qui remanſerãt corde ſo
luti per loca diuerſa ſunt metu cõpellen-
te diſperſi. Et quod eis cõtigit ad ruinã:
multis ad caſtigationẽ profuit ⁊ medelã
Liquet itaqꝫ ꝙ vitãda ſit bonarũ etiam
cohabitatio mulierũ. Perpendite quãta
ſeruis dei prelia malignus ſpũs earum
familiaritate intulerit: quot vrbes incẽ-
derit: quot monaſteria ſubuerterit: quot
demũ corda ſublimia ⁊ ad celũ per contẽ-
plationẽ erecta: earũ ſolo cõſpectu ad ini
quitatis profundũ inclinauerit Beatus
itaqꝫ cuthbertus in inſula farnẽſi tũc de
gens: intellecta confuſione in domo dñi:
per feminas facta: creditur ⁊ ſi non legi-
tur celebre condidiſſe decretũ lege perpe
tua ſeruis ſuis obſeruandũ: quo nõ ſolũ
eis ſui corporis pſentia: cõſortia femina-
rum inhibuit: verũ etiam introitus earũ
⁊ acceſſus ⁊ aſpectꝰ abſcidit. Sancta tã-
dem virgo ebba virtutibus ⁊ operibꝰ bo
nis plena ante memoratũ patrem ſctm̃
cuthbertum quatuor ãnis migrauit ad
dñm octauo kal. ſeptembris: anno domi
ni ſexcenteſimo octuageſimotertio: et in
monaſterio ſuo cum magno honore cor-
pus eius terre commendatur. In vrbe
enim coludi a paſtoribꝰ poſt multa tem-
porum curricula: ſepulchrũ eius reper-
tum eſt. Quod cum tangẽtes aperire tẽ-
ptarent: repentina cecitate percuſſi ⁊ in-
ſanis motibus diutius agitati ſunt. Lo
ci igitur incole illud in eccleſiã ſancte ma
rie tulerunt: ⁊ ad meridianã altaris par
tem reuerẽter depoſuerũt. Erat autem
ſepulchrũ illud ligneum: quo a parte pe-
dũ per quẽdam fratrẽ cõfracto: immiſſa
manu lintheũ ⁊ oſſa tangens: ſubito mẽ
brorũ dolore correptus infra paucos di-
es ad extrema deducitur. Quo fratres
agnito: lapide illud vndiqꝫ cõcluſerũt: ne
in futurũ ſimilia preſumẽs: indignatio-
nem ſancte virginis et irã ſubire contin-
geret. Apparuit autẽ beata virgo cuidã
fratri precipiens: vt ſine timore oſſa ſua
de tumulo leuarent: ⁊ in loco nouiter con
ſtructo: cum omni honore trãſferrẽt. Cõ
fracto itaqꝫ ſepulchro: oſſa maxia ex par
te in cineres redacta colligentes: in loco
quo virgo ſancta precepit honorifice col-
locarunt. Quedã iuuencula fantaſtica:
demonum vexatione vnius oculi viſum
auris vnius auditũ: lingue penitus qui
decim diebus perdidit officiũ. Hec in ora
torio ſancte virginis pre tedio dormiens
columbam niueã ſuper altare deſcende-
re ⁊ ſtare vidit. Euigilans autem: perfe-
te ſanatã ſe ſenſit. Cum quedam muli-
er cecitate percuſſa ad oratoriũ virginis
adducta fuiſſet: apparuit ei in ſompnis
virgo quedam albis veſtibus induta di-
cens. Graues ex cecitate moleſtias vſqꝫ

nunc perpeſſa es ſed ad fontẽ meum deſcendens lauari ne differas: vt ſaneris. Quo facto: ſanata cum gaudio receſſit. Oſſe cuiuſdam auce in guttur iuuenis infixo: ⁊ collo in tumorẽ verſo: cum lotus de fonte virginis in oratorio preces fudiſſet: ſubito ſanus effectus quo os illud deueniſſet penitus ignorabat. Quidã contracto hugo ſancta apparens in ſompnis membra debilia manibus ſuis tam fortiter attrectauit ac ſi membrum aliquod auelleret. Vñ pro nimio dolore clamans ⁊ euigilans ſanatũ ſe inuenit. Quẽdam mulierem mutam et colli inflatione vexatam: virgo ſancta apparens digitos ſuos immiſit in os eius ⁊ tangẽs linguã eius ſanauit. Alteri ſurdo et muto auditum ⁊ loquelam reddidit: mulierem a demone vexatam liberauit: ⁊ alteram cecitate pcuſſam lumẽ celi videre fecit. Venerũt ad fontem coludi mulieres quedã: ſicut e diuerſo loco ſic erãt ⁊ merito Aliis quidem aquam in fonte non reperientibus: cetere vaſa ſua implere meruerũt. Et cum relique non credentes cum indignatione aquam oſtendi peterent: inclinatis vaſis vacua inuẽta ſunt. Et cum domi veniſſent omnia vaſa ſua aqua repleta viderunt. Quidam muto loquelã ⁊ mulieri cece lumen oculorũ dedit: idropicam in ſpecie columbe apparens ⁊ crebro alarum verbere ventrẽ perluſtrans ſanauit: alteram idropicam valitudini reſtituit: claudum erexit: ⁊ tres cecos illuminauit. Puella muta ⁊ cõtracta ad beatam margaretam reginam delata: greſſum recepit. Cui beata regina apparens precepit: vt ad ſanctam ebbam pergens: loquelam reciperet. Quo eum veniſſet: beata ebba ſibi apparens: blanda manu oculos eius ⁊ faciem palpãs atq; per labia trahẽs ait. Surge quia loquelam recepiſti. Et ſanata ſurgens benedixit deum. Iuuenis quidam multis annis mutus ⁊ mirabiliter inflatus ad tũbam ſancte margarete regine de vẽtris inflatiõe medelam recepit: ⁊ ad oratoriũ ſancte ebbe venienti: beata virgo nimis ſpecioſa ei apparens: digitũ ſuum in os eius poſuit ⁊ diſceſſit. Euigilãs ille cum ſanatum ſe vidiſſet: apparuit ei iterum ſancta ebba precipiens vt beatũ thomã martyrem perigrinãdo feſtinus adiret. Eſt autẽ mons coludi: ſiue monaſteriũ coludi antiquit⁹ famoſum loc⁹ quidã in ſcotia a berewico verſus boriam ſex miliaribus diſtãs: ſupra mare ſitus: ab incolis tẽporibus noſtris coldingham vocatur: et a monachis dunelmenſis eccleſie inhabitatur.

¶ De ſctã Edburga virgĩe et abbatiſſa.

Poſt ſancte mildrede conſummationem virgo nobilis edburga orbatam matre familiam cauſa regiminis ſubintrauit: ne forte lupi rapaces: gregem dominicum crudeliter inuadẽtes: rabidis dentibus dilacerarent. Fuit enim beata virgo edburga beate mildrede proauia filia quidem ethelberti regis primi: qui chriſti fidem ſuſcipere meruit: ex berta regina progenita. Ex hac enim religioſorum parentum proſapia virgo ſancta edburga originem duxit. Nomen enim edburge ex corrupto et integro compoſitum: beata ciuitas interpretatur. Beata quippe ciuitas eſt in qua ſibi domin⁹ ſedem habitationis preparans: armis ſue potentie ab inimicorum impugnationibus defendit. Hec enim virgo ſancta poſt ſacri baptiſmatis ſuſceptionem die nocteq; laudes deo referebat: feruẽti animo iugiter flagitando quatin⁹ in ſuperna ciuitate celeſtis hieruſalẽ conſcribi et ad thronum ſpõſi ſui xp̄i ſpiritualiũ premiorũ circũamicta conduci mereret. In eccl'ia enī cui neptis ſua beata mildreda p̄fuit i oī ſctitate deo ſeruire ſtuduit ⁊ ſibi

in regimine ſucceſſit. Solerti ſtudio meditari cepit corp⁹ ſancte mildrede virginis ad locũ transferre paratũ et patefctõ tumulo integrũ virginis corpus ⁊ incõtaminatũ quaſi ipſa die fuiſſet ſepultum repperit. Tãta aũt redolebat odoris ſuauitas: ac ſi omniũ illic odoramẽtorũ aromata ſuccenſa haberẽtur. Uirgo autẽ edburga quaſi in mundi fluctibus nauigans: ſed tamen viriliter agens: cor ſuũ diuinis ſtudijs cõfortãs: ſacris eloquiis animũ oblectans: orationib⁹ animã decorans: elemoſinis corpus purgans: angelos ſibi in adiutoriũ inuitãs: de virtute in virtutẽ proficiebat. Jamqꝫ mundi huius delitias vigili mente caducas cõſpiciens: cuncta huius eui gaudia vt lutum plateарũ cõtempſit. Aurũ eni et argentũ niſi forte ad eccleſiaſtica ornamenta vel cetera diuia officia redegiſſet ſicut ſterc⁹ reputabat: et que a ſolo deo eſt gloriam toto corde queſiuit. Magis eni ſolui ⁊ eſſe cũ xp̃o deſiderans: ſententiã apoſtoli q̃diu in corpe ſum⁹ peregrinamur a domino: iugiter in corde reuoluit. Poſt multorũ itaqꝫ annorũ curricula poſt varia et innumera hoſtis antiqui deuicta temptamenta: inuenta eſt ſine macula: quoniã poſt aurũ non abijt nec in theſauris pecunie ſperauit. Juſt⁹ itaqꝫ remunerator domin⁹ inuenit famulã ſuam dignis operibus inherentẽ ⁊ vocauit eam ad ſuperna polorũ gaudia dicens. Ueni electa mea ⁊ ponam in te thronũ meum: quoniã rex iuſticie cõcupiuit ſpeciem tuam. Oleum tui laboris in lãpade recõde vt cũ bonorũ operũ luce venienti ſaluatori poſſis occurrere. Mox enim fine felici beatã virginẽ mors preuenit tẽporalis: qua carnem hactenus anime ſue cohabitatricẽ idus depoſuit decẽbris: ſpiritũqꝫ deo cõmendauit. Juuenis quidã a natiuitate mutus ad tumbã ſctẽ virginis veniẽs: recepta loquela eloquẽs poſtea efficitur ⁊ facundus. Sacerdos quidã monaſterij ſctẽ edburge ꝓpter ſeculi preſentis ſublimitatẽ locũ vel reliquias eiuſdẽ ſacre virginis neglexit. Que cũ in viſiõe per virginẽ ſctãm reprehẽſiões crebras audiſſet: ⁊ in ſua pertinacia perduraſſet nocte quadã apparuerunt cuidam fideli duo nigerrimi viri eundẽ ſacerdotẽ ante eccleſie oſtiũ: ſtrictis vĩculis religatũ tenẽtes: ⁊ oculos illius vnguibus eruẽtes multiſqꝫ eum cruciatib⁹ torquẽtes: quouſqꝫ virgo ſancta a loco quietiõis ſurgẽs ipſm de manibus impiorũ erueret dicẽs. Dimittite miſeri miniſtrũ meum Ex ea enim die idẽ ſacerdos oculorũ lumine priuatus vſqꝫ ad diem obitus ſui digne deo ⁊ virgini ſancte ſeruiebat. Archiep̃us quidã dorobernenſis cũ plures ſuperuacuas ⁊ inutiles terrarũ cartulas cõburi iuſſiſſet: carta territoriũ ſancte edburge deſcribẽs igni cũ ceteris forte iniecta: ceteris vſqꝫ ad fauillas redactis comburi non potuit. Matrona diris cruciata languorib⁹ tumbã ſancte edburge adiẽs vigilijs et orationib⁹ inſiſtebat. Et ecce in nocte paſche vidit in ſompno agnum dei de ſuperis deſcendentem: niue candidiorem: omni venuſtate pulchriorẽ: ſup pectus eius leuiter conſiſtere et ſe viſitare. Hanc aũt facto cũ gloria in excelſis deo: caneretur: mulier eadẽ ꝑfecte ſanatã ſe ſentiens: gratias deo reddidit. Cum ſacerdos quidã a facie danorꝝ ad ſepulchrũ ſancte virginis cõfugiſſet: barbarica auſteritate eũ rapientes diuerſis tormẽtis affligebant. Nec mora: diuina protinus ſubſecuta eſt vindicta: ⁊ vẽtris intollerabili reſolutiõe vel ſanguinis effuſiõe momento paruo multi interibant: quouſqꝫ prompta mente ſacerdotẽ abire cõpellerent. Cum furti quidã argutus ablata reſtituere moneretur: temerario ore tali ꝓferre nõ metuit. Non me inquit dñs ſecretorum inſpector: neqꝫ virgo beata ed

burga cuius nūc locū aſpicio ex hoc vnꝗ̄
loco viuū tranſire permittat: ſi furti cri-
men michi imputatū cōmiſi. Et ecce pro
tinus inteſtinorū viſcera per anum effu
dit: & vt voce petiuit: viuus a loco nō ſur
rexit. Mulier quedā: annis multis in-
firmitatibus decocta cū nocte quadā ſopo-
ri membra dediſſet apparuit ei quedam
mulier pulcherrima dicēs. Surge et ad
eccleſiam ſancti gregorij cantuarie profi
ciſcēs: lumen tuū ad quietē ſancte edbur
ge deferre cum deuotiōe propera: vt ple-
na gaudere poſſis ſanitate. Quo fcto: op
tatā ſalutem deo gratias agens ad ſua
reportauit. Cantuarie vero in cenobio
ſancti gregorij ſcriptum repperi: ꝙ anno
dn̄i milleſimo octuageſimoquinto ab ar
chiepiſcopo lamfrāco fuerūt de tumulis
ſanctarū mildrede & edburge in thaneto
inſula eleuate reliquie: & cū maximo ho-
nore cantuariā trāſlate: & in eccleſia bea-
ti gregorij quam paulo ante ad pauper&
ſolamen conſtructā ditauerat collocate.
In monaſterio tamen ſancti auguſtini
cantuarie ſcriniū ſancte mildrede oſten-
ditur: et aliter ꝙ premittitur ſicut in eius
vita ibidem exaratū eſt: & ſupra legenti-
bus perpendi poteſt habetur. Quorū in
hac parte altercationē: peritis diſcutien
dam relinquens: que in vtriſq; locis exa
rata videre merui: edificatiōis & notitie
gratia litteris mandare decreui.

De ſctā Editha virgine et abbatiſſa.

Beata virgo editha filia fuit
edgari regis & wlftrudis re
gij ducis filie: quā rex inſoli
bilibus votis regno ſociare
diſpoſuerat: ſed partu expli
cito caſte viuē ꝙ illecebris deſeruire ma-
luit propter deum: habitūq; moniaium
de manu ſancti ethelwoldi epiſcopi apd̄
wiltoniā ſuſcepit: & virtutibus & exēplis
proficiēs: virginibus mater ſpiritualis
effici meruit. Sācta vero editha ſub ma
terna cura relicta de cōſenſu tandem re-
gis in eodē monaſterio habitum religio-
nis ſuſcepit: quā mater non auro & moni
libus ac vario ornatu: ſed litterarum ac
vtutū decore ornare ſtuduit. Inter mul-
ta autem ſanctorū exempla que libris le-
gebat: interq; pſentia ſanctorū et maxie
propinquorū religioſorū lumina: vicinius
accendebatur virginali palma ſanctiſſi
me amice ſue edithe edgari regis patris
ſui germane q̄ in mōaſterio pollelworth
prouincie warwici meritorū ſignis ſicut
& ipa wiltonie refulſit. Sororibus enim
martham chriſto ſe prebuit mariam.
Singulis in miniſtrando inclinabatur
et omnes hoſpites in chriſti viſcera am-
plexans: ſic abſtinens ac ſi epularetur:
ſic epulās: vt fragilitas ſeruaretur ter-
renis fauoribus valedixit: languidis ac
deſtitutis ſe impendit: et regis natis le-
proſos prepoſuit. Quanto quiſq; appa-
ruerat morbis deformior: tāto hec affer-
tur benignitate compatiētior: & famula
tu ſuffuſior. Oculus cecorū: baculus de-
biliū: veſtis & alimonia indigētium atq;
omnium deſolatorū extitit ſolatium. Ci-
licio aſperrimo ad carnē vtebatur: niti-
dis veſtibus ſuperius decoratis. Unde
cum beatus ethelwoldus videret illam
cum ornatiore habitu aliquando proce-
dentem: ait. O filia non his itur ad tha-
lamum chriſti indumentis nec exteriori
cultu delectatur ſpōſus celeſtis. Illa ve-
ro interni cōſcia habitatoris: taliter reſpō
dit Crede michi o pater nequaꝙ̄ deterior
mens deo aſpirāte ſub hoc habitabit te-
gmine ꝙ ſub caprina melote. Habeo do-
minum meū qui nō veſtem ſed mentē at
tēdit. Senſit ergo vir dei in virgine gra
tie auctoritatē: nec auſus contriſtari ſu-
pernum in illa preſidē. Letatur magis
dominū in ſanctis ſuis oīa ꝑut vult ope-
rantem. Animaduertēs etiam nil differ
re in purpura aut in ſacco ſi mens mun-

da verſetur. Ubicūqȝ editha incedebat crux xp̄i comes erat: crucē in fronte in pectore in itinere in omni opere ſuo p̄tēdebat. Quodā eni tempore epulas ex more cum in diſco efferret quas in ſinu pauperis abſconderet: occurrit a latere puer elemoſinā petēs. Cui cū illa cū ſolito crucis ſignaculo porrexiſſet: ita mēdicus diſparuit: vt nullus videret qui reciperet. Cū enim quindeci eſſet annorū a patre ſuo rege edgaro ſuper tria monialiū monaſteria ſcilicet wintoñ: berkingū: ⁊ tertiū abbatiſſa effecta eſt. A domo tamē in qua deo ſeruire ceperat: auelli non poterat: ſed ſingulis locis ſpirituales m̄res: tanq̄ efficatiores diſpoſuit: malens matri ſubeſſe q̄ alijs preeſſe matrē timere: q̄ alijs imperare. Mortuo āt patre ſuo rege edgaro et ſuccedēte filio ſuo edwardo adhuc infantulo: ſompniauit v̄go ſancta oculū ſibi decidiſſe dextrum. Qđ referens ſororib⁹ ſimulqȝ exponēs ait. Uidere inquit michi videor hāc viſionē edwardi fratris mei portēdere caſum. Nec multo poſt edward⁹ dum fratrē ſuū ethelredū videre deſiderat: a filijs iniquitatis ſicut in vita eius claret occiſus eſt. Cūqȝ magnates virginē ſctām de monaſterio extrahere et in patris ſolio ſicut pleriſqȝ nationibus femie principatur ſublinia re niterētur ⁊ inſtarēt: ⁊ deniqȝ vim facere vellent: facilius ſaxa in plumbū cōuerti: q̄ illa a p̄poſito ſuo ⁊ dei ſeruitio reflecti valuerūt. Cū enim in honore ſcti dioniſij eccleſiā fabricaſſet: et beatū dunſtanū ad eius dedicationē inuitaſſet idē pōtifex vidit prefatā virginē pollicē dextrū frequēter protēdere ⁊ ſignū crucis fronti imprimere Ex quo delectatus dunſtan⁹ apprehēſa manu ei⁹ dextra dixit. Nūq̄ putreſcat digit⁹ iſte. Cōtinuo inter miſſarū ſolēpnia in lachrymas prorupit dūſtanus: ⁊ inquiſit⁹ a dyacono ſuo cur fleret: ſuſpirans ille imoqȝ trahēs a pectore vocē dixit. Hec deo dilecta aīa hec ſiderea gēma ad ſctōrū patriā rapietur ab illuuione terrena ⁊ erūpnoſa cohabitatione noſtra. Neqȝ enī ſceleratus mund⁹ iā dignus eſt tante lucis p̄ſentia. Quadrageſima enim tertia die ab hodierna occidet nobis hec prelucida ſtella. Auferunt ab ergaſtulo nr̄o ſctōrū luminaria ⁊ nos ſedem⁹ i tenebris ⁊ mortis vmbra. Nos pigritātes ſenes dāpnat etas immatura: que nobis dormitātib⁹ intrat celi palatia. Appropinquāte hora qua de hoc mundo trāſiret ad dn̄m: adeſt ſctūs dunſtan⁹ ⁊ exhortationib⁹ atqȝ orōnib⁹ animā eius armās et egreſſam a corpore in manus dei recōmendauit. Quedā interim ſoror trepida currens de eccleſia ſancti dioniſij vbi v̄go ſancta obierat ad monaſteriū audit tanq̄ in choro multitudinē pſallētiū. Cui herenti: occurrit quidā ſpecioſi vult⁹ ⁊ habitus glorioſi. Ne approp ies inquit huc quia angeli ſcti godā puellā: ſic eni gratioſius appellabatur: que patria voce bona cognoiatur: conuenerūt vt ad eterna gaudia hinc ſecū auferant: quatinus cum iſto cōcentu exercit⁹ celeſtis aulā introeat perpetue iocūditatis. Sicqȝ āno viceſimotertio etatis ſue ſextodecimo kal. octobris migrauit ad xp̄m: circa annū dn̄i nongēteſimū octuageſimūquartū: ⁊ ſepeliuit eā dunſtanus in eccleſia beati dioniſij quā ip̄a fundauerat. Hūc locū preſaga mēte ſepe virgo notauerat: ⁊ hic locus requietionis mee eſt dixerat: atqȝ hūc frequētans aſſiduo imbre lachrymar̄ irrigauerat. Xenodochiū in atrio monaſterij quo treſdecim pauperes vſqȝ hodie reficiūtur inſtituit. Tricesimo obitus ſui die apparuit virgo ſancta genitrici ſue wlſtrude: ita pulchra et leta ac lumine ſicut veſtimēto amicta et glorioſa narrat ſe regi ſuo bene acceptā in gloria eterna. Et ſathanas inquit me coram dn̄o meo accuſauit ſed ſanctorum

apoſtolorū patrocinijs caput ei⁹ contriui et in cruce ieſu mei deiectū et conculcatum triūphaui. ¶ Triciſimo tranſit⁹ ſui die nata eſt ex illuſtriſſimis parētib⁹ paruula ſuper qua ipſa beata editha ante mortem cogitata vt de ſacro fonte hūc partum cū naſcerećt ſuſciperet. Suſcipiam inquit quomodo deo placuerit: ſed illa ante nata eſt celo ꝙ iſta mundo. Illata itaqꝫ ad eccleſiam infantula cū elphegus illam baptizaret et poſt cereū ꝑtenderet dixit. Accipe puella lampadem cuꝫ qua introeas ad nuptias dn̄i ſubito quaſi ſancta editha coram tenēte ſuſceptā infantulam palmulā porrexit: cereūqꝫ vltro ſuſcepit ac tenuit. Intellexit repēte ſanctus elphegus ep̄s hoc eſſe mirabile preſagiū diuine electionis ⁊ ſtatim parētibus ei⁹ ait. Hanc infantulā ſoli deo deſponſandā nutrite: et poſt ablactationeꝫ monaſterio tradite. Hec enī puella brithgina vocata apd̄ Wiltoniā abbatiſſa effecta in ſancta conuerſatione vitā finiuit. ¶ Elapſis poſt depoſitionē ſancte edithe annis tredecim apparuit dūſtano archiepiſcopo dicēs. Reminiſcēs inq̄t dn̄s miſerationū ſuarum aſſumpſit me: placetqꝫ ineffabili bonitati ſue vt clarificer in ſalutem fideliū ſuorū apud hoīes: quam glorificauit apud angelicos cōciues i celis. Uade ergo Wiltoniā et diuina mandata exequere et corp⁹ meū de terra eleuare ſtude. Ne dubites nec vlla te fātaſia deludi exiſtimes: hoc enī veritatis tibi dabitur ſignū qd̄ ſcꝫ preter officia mēbrorū quibus in puellari leuitate abuſa ſum. id eſt oculorū/manuum/pedū inuenies reliquum corporis mei ſicut illibatum ita et incorruptū: nā libidinis ⁊ crapule expers ſemper fui. Pollicē quoqꝫ dextre man⁹ quo mihi aſſidue ſācte crucis impreſſerā ſignum videbis nihilomin⁹ illeſū vt appareat benignitas dn̄i in parte ſeruata ⁊ paterna caſtigatione in parte aſſumpta. Dunſtan⁹ itaqꝫ cū apud ſacrum prope Wiltoniā pernoctaret: per viſum transfertur in eccleſiā Wiltonie vſqꝫ ad tumulū virginis ſācte ⁊ ecce videt angelica claritate ſanctū dioniſiū altari aſſiſtere et virginē editham luce et cādore ſplendidā tali dilectū patronum cōpellare deuotione. Scis pater de me q̄d dominice placuit gratie tu ſummi cōſilij interpres et diuine voluntatis legate huic aduene qua fide et auctoritate huc eum inuitaueriꝫ ediſſere. Sctūs dioniſi⁹ ait. Animaduerte frater viſionē quā nuper vidiſti verā eſſe ſuper hui⁹ dilecte dn̄i declaratione. Digna eſt a terrigenis venerari que inter celigenas meruit coronari Dignū eſt honore hoc corpus hoc tēplū virginalis pudicitie in quo amator virginitatis regnauit dn̄s rex glorie. Nam eius placabilia apud xp̄m ſuffragia mortalibus ſūt neceſſaria. Igitur tertio nonas nouēbris corp⁹ ſanctū de terra leuatur: ⁊ oīa vt premittitur inueniunć. Monachus quidā glaſtonie noīe edulfus collectam tenere in rugam a corpore ſācto tunicā cultello ꝑſcidit ſimulqꝫ ſctm̄ corpus ferro ꝑcuſſit. Nec mora ſanguinis nuda ac ſi de viua vena elicita prorupit: veſteſqꝫ ac pauimētū reſperſit. Territ⁹ preſomptor ferrū cū ſacra rapina proijciens in faciem ruit culpā fletibus lauare curauit. Cūqꝫ a ſatiſfactione ſurrexit iam nullus cruor apparuit. Et cuꝫ ſoror quedā de vitta ſacri capitis partē abſcindere tētaret: vitale caput ſe erexit ac preſumptricem minari indignatione abſterruit. Clerici pictorum ſcrinio circūferētes ſanctū cōfeſſorē ẏwium in cenobio ſācte virginis honorifice ſuſcepti in altari beate edithe reliquias depoſuerūt. Cūqꝫ clerici abſcedere vellent tāto ẏ Wius aſſixus eſt pondere vt ab altari nullo conamine leuari poſſent. Plorāt aduene eiulant veſtes ſcindūt ⁊ crines euellūt. De

ſperati tandē receptis duobus milib⁹ ſo
lidoꝛuꝫ a Wlftrude abbatiſſa ad pꝛopꝛia
triſtes redierunt. Cum enī rex camic⁹ in
feſto pentecoſtes apud Wiltoniam cōui-
uās ſolēnes cachinas in ſanctā editham
effunderet: nūq̄ ſe creditur dixit filiam
regis edgari ſanctam foꝛe cui⁹ pater li-
binini ſemꝑ ac tirānidi deditus fuit. Cō-
tradixit ednot⁹ archiepſ tūc pꝛeſēs ⁊ ſta-
tim ſepulchꝛū virginis aperuit: vbi de-
functa virgo ſingulotenus ſe erigens in
cōtumacem regē impetū facere viſa eſt.
Hoc ille metu turbatus humi quaſi exa-
nimis cecidit: et tandem reſpirās letus
erubuit ⁊ ſue pꝛeſumptiōis ⁊ temerita-
tis veniam poſtulās ſanctā virginē dein
ceps in magno honoꝛe habuit. Vn̄ ſemel
oꝛta in mari tēpeſtate beatā editham in
uocauit: ⁊ ſerenitate reddita ad poꝛtum
optatū applicuit. Aldꝛedo eboꝛacēſi ar-
chiepō i mari adꝛiatico piclitante ſanctā
ꝟginē inuocauit: et ſtatim viſibiliter ap
parēs ego ſum inquit editha et ſubitam
maris tranquillitatē reduxit. Cū quidā
terrā ſancte edite vſurpaſſet ⁊ moꝛte ſu-
perueniente impenitens coꝛrept⁹ fuiſſet
poſt aliquantulū tempoꝛis ſpaciū q̄ moꝛ
tuus fuerat ſurrexit dicēs. Succurrite
amice ſubuenite omnes fideles dei: ecce
ſācte edithe indignatio intollerabilis ab
omni plaga celi et terre hanc infelicē ani
mam meam excludit ſuiq̄ iuris inuaſo-
rem nuſq̄ ſubſiſtere permittit nec in hoc
coꝛpoꝛe durare nec viuere mihi nec moꝛi
concedit. Reddita autem terra: ſine moꝛa
ſpiritum emiſit. ¶ Narratio.

Circa annum dn̄i milleſimum ſecūdū.
imperatoꝛ otho tertius vxoꝛē habuit que
cuidam deſponſato ſe ſubſtituere ⁊ illici
to concubito cōmiſcere voluit: ſed dum
ipſe ſtupꝛum recuſaret: accuſatus graui
ter ab eadē apud imꝑatoꝛem iuſſus eſt ſi
ne audientia decolloꝛi. Qui anteq̄ moꝛe
retur vxoꝛi ſue cūcta referēs rogauit vt
poſt moꝛtē ſuā iuditio ferri cādentis ei⁹
purgaret innocentiam. Affuit dies q̄ ce-
ſar in pꝛoximo pupillis ⁊ viduis ſe aſſe-
ruit iudicium facturum. Affuit ⁊ vidua
caput mariti depoꝛtans: et querens qua
moꝛte dign⁹ eſſet q̄ aliquē iniuſte ꝑimiſ-
ſet. Rn̄dit ceſar. Capitis pꝛiuatione. Et il
la. Tu es vir ille qui ad inſtantiā vxoꝛis
tue maritū meuꝫ iniuſte occidiſti qđ ego
iudicio ferri candentis mox cōpꝛobabo.
Quo facto: ceſar in manus femine ſe de-
dit puniendum: inſtantia tñ pontificum
impetratis a vidua inducijs in quib⁹ rex
examinata cauſa vxoꝛem pꝛopꝛiam con
cremauit: ac pꝛo tali redemptione quatu
oꝛ caſtra in epiſcopatu bꝛumenſi vidue
dedit.

¶ De ſancto edmūdo Epo et confeſſoꝛe.

Sanctus edmundus in aben
donie villa in Weſtſaxonica
plaga anglie oꝛiginē duxit
Cuius parentes cēſu quidē
ſeculari mediocres: ſꝫ moꝛ
diuitijs fuerūt ꝑpotentes. Pater ei⁹ no-
mine edwardus cognomēto diues de cō-
ſenſu cōiugis ſue in monaſterio de eueſ-
ham regularē vſq̄ ad obitū vitā i bonis
operib⁹ perſeuerās deduxit. Mater ve-
ro virtute nō inferioꝛ cogitationi femi-
nee maſculinū animū inſerēs i ſeculo nō
ſeculariter viuēs: cū animi mollicie car-
nis illecebꝛas a ſe penit⁹ amputauit ca-
pam clauſā deferēs: veſtes reiecit quas
ꝓpoſito caſtitatis nō conuenire cenſuit.
Vigilias monachoꝛū abēdonie ſigulis fe
re noctib⁹ frequētare ꝯſueuit ⁊ cilicio in-
duta loꝛicā ferream deſuꝑ addidit. Qui
hui⁹ enī ſcti edmūdi carne floꝛida virgini
tatis floꝛē illibatū ꝑpetuo de⁹ permāſurꝫ
edocuit: q̄ eū ſupꝛa moꝛē coiter naſcentiū
felicib⁹ auſpicijs ex ſue mr̄is vtero ſegre
gauit. Egreſſus itaq̄ de cellula natiuita
tis ſue ita mūd⁹ ⁊ immunis ab oī coꝛru-
ptiōis hūane ꝯtagio extitit: velut ſi moꝛ

inuolutus ſindone mundiſſima nullam contraxiſſet maculam continẽs de contẽto. Iacebat puer a mane diei ſcti emũdi martyꝛis quo pꝛodijt in lucẽ vſq3 ad veſperam velut exanimis vt aſtãtes ſepeliendum puerũ mãdaſſent: niſi conſilium matris obſtitiſſet. Uocatus eſt aũt puer edmundus eo ꝙ in die ſancti edmũdi natus eſt: ac etiam q2 mater eius dũ ad feretrum pꝛefati martiris grauida ꝑces funderet vite vel ſpiritus pꝛimitias in pꝛole pꝛimit⁹ depꝛehẽdit. Hoc eni nomẽ ex duobus integris cõpoſitũ anglice et latine interpꝛetatũ ſonat felicẽ et mundũ. Dũ igitur edmundus adoleſcens fact⁹ eſſet ſenſuum pꝛimitias deo dedicãs ita ipos per ſpiritualis vite exercitia aſſueſcebat in boni ſtudiũ vt pꝛeualẽte poſtmodũ cõſuetudine vitaret velut naturaliter omẽ malũ. Uñ velut ĩ q̃buſdã tabulis vacuis habitũ ſctitatis ex frequenti bona actiõe acquiſitum per quandam impꝛeſſionem imaginatiuã ſtuduit figurare ac ſic innocentie fundamẽto ſuperedificauit ardua virtutũ palatia vt creſceret in tẽplũ ſanctũ ĩ dño edificatio ꝑ ſpm̃ inchoata. Erat q3 talis vt nõ ſolũ pꝛius faceret q̃ doceret ſed et pꝛius faceret q̃ audiret. Incoꝛruptionẽ que pꝛoximũ facit deo ſpecialiter pꝛeelegit beate virgini marie ſe deuouit et ad matris cõſilium cilicio vſus per ſextas ferias pane ⁊ aqua ieiunauit dieb⁹ feſtiuis ⁊ dominicis añq̃ comederet pſalterium ex integro dicere conſueuit. Cũ ſemel doloꝛ capitis eum tam acriter arriperet ꝙ in ſtudio pꝛoficere deſperaret: ait ei mater ſua fili vt arbitroꝛ inoꝛdinata tonſura doloꝛis eſt cauſa quem pateris. Clericaliter deiñ attõſus doloꝛis incomodo nequaq̃ eſt vexatus. Accidit enĩ vt cum in pꝛato quodã oxonie vicino ſpaciendi cauſa ſeoꝛſum iret apparuit puer ſpecioſus ſic inquiens. Salue dilecte mi Subiunxitq3 miroꝛ valde ꝙ tibi ſum ita incognitus pꝛeſertim cum ad latus tuũ in ſcolis quotidie ⁊ alibi comes indiuiduus exiſtam. Reſpice igitur in faciem meam ⁊ quod ibi ſcriptum videris ſingulis noctibus fronti tue impꝛime. Erat autẽ ſcriptum Iheſus nazarenus rex iudeoꝝ. Hoc quidem titulo edmundus contra moꝛtem ſubitam et cõtra incurſiões hoſtiles iugiter ſe muniuit. Extũc duxit in conſuetudinem omni hoꝛa diei et noctis aliqua paſſionis dominice inſignia meditando recolere. Unde cu3 ſemel noctem quandam ꝑpeditus abſq3 vlla paſſionis dominice recoꝛdatione tranſiſſet: ecce circa auroꝛam apparuit antiqu⁹ hoſtis vtramq3 manum eius alligans ne ſignare ſe poſſet. Sed edmundo in ſpiritu oꝛante: auulſus hoſtis inter parietem et lectum cecidit. Quẽ per guttur ſtringẽs adiurauit in ꝟtute paſſiõis ⁊ aſꝑſiõis ſãguinis xp̃i vt ei diceret ĩ quo plus arceri poſſet. Et ille. per illud quod mõ nominaſti. Alia vice dum oꝛationem quanda3 beate marie et iohãnis euangeliſte dicere omiſiſſet: apparuit ei in ſomnis beat⁹ iohannes cũ ferula percutere ꝯminatus. Inſtigante enim antiquo hoſte filia hoſpite ſue non ſolum ſignis et nutubus ſed et verbis edmundum ad illicita pꝛouocabat: nec deſtitit donec ad camerã viri deĩ veniens expoliata flagellaretur. Cũq3 per puellam inimicus nihil pꝛoficeret ꝑ matronam quandam donaria afferẽtem quaſi ſub obſequij velamine conatus eſt edmundũ ſupplantare. Sed ille ſine mariti conſcientia nihil recipere volens illã verecundia ſic deluſit. Quamuis enim non eſſet pꝛomotus factus tamẽ magiſt in artibus anteq̃ legeret miſſam audire hoꝛas canonicas dicere conſueuit. Pecuniam a ſcolaribus acceptã puluere operiens in feneſtra poſuit dicens. Terra terre puluis pulueri merito debet commendari. Unde ſepe a ſocijs ioco et a furibus

clanculo aſportabatur. Cum arithme-
ticam legeret apparuit ei in ſomnis ma-
ter ſua dudum mortua querens quid le-
geret que de eſſent figure ille quibus in-
tendit. Reſpondit. talia ſunt et talia. Il-
la vero depixit in manu ſua dextera tres
circulos. patrem/filium/et ſpiritum ſan
ctum continentes. Hiis inquit fili de cete
ro intēde figuris. Raro in eccleſia ſedit
ſed aut ſtans aut genua flectēs exorauit
Pilis quoq; capitis et barbe p̄ nimia ab-
ſtinentia defluentibus: labia ei⁹ fiſſa vi-
debantur velut humore egens hians ter
ra. Pridie quā celebrauit et ipſo celebra-
tionis die carnes nō guſtauit. Carni ſue
ſolebat frequenter inſultādo dicere. Eo
magis humiliaberis quo magis appetis
ſuperbire. Electuaria et medicinalia nō
curabat: genua ex frequenti geniculatio
ne habebat calloſa. Poſt primum ſomnū
quem potius ſedēdo ꝙ̄ iacendo ſumpſit:
de nocte ſurgēs ſynaxim dicebat vix poſt
hec ſomnum ſubiturus. Si quādo detra
ctionis verbum veniret in medium mu-
tato ſtatim themate ad materiam tranſi
it ſaniorem. Ventilationibus cauſarum
intereſſe noluit/officinas ſuas nunꝙ̄ vi-
ſitauit/ compotum de miniſtris non au-
diuit/ plus ſemper expendebat ꝙ̄ habu-
it. A famulis ſuis carnis mundiciā adeo
exegit vt ex pacto preſcripto quicunq; in
immūdiciā incideret accepta mercede re
cederet. Decimas oblationes ac peccato
rum precia in pios ſolummodo vſus ex-
pendebat. In ſtudio ſuo coram ſe imagi
nem beate marie habebat eburneā et in
circuitu miſterium noſtre redemptionis
habebat depictū. Sicq; de codice proce-
debat lectio ad ychonomiam oratio. Cō-
meſtionis/dormitationis/et equitatiōis
tempora quibus ſtudeo nequiuit intēde
re deperdita iudicauit. Tātum ſcriptu-
re ſacre detulit honorem ꝙ quotiens bi-
bliā apuit oſculo honorauit Cōmiſſa ſibi
crucis legatione procurationes cōceſſas
non ſumpſit proprijs ſtipēdijs cōtra mo
rem militauit. Cōtigit illo in ſtudio dor
mitante candelam ardētem ſuper bibli-
am ſuam cadere ſed eo vigilante et ſuſpi
rante nullam vſturam apparere. Eius ci
licia inueterata igni tradita comburi nō
potuerunt nec in cilicio eius aut ceteris
veſtibus vix vnꝙ̄ vermis reperiri potu-
it. Miſſis aliquando de cantuaria apud
ſarum nuncijs pro edmūdo in archiepi-
ſcopum promouendo: ait ad eos decan⁹.
Bene veneritis et male veneritis. Be-
ne quidam: ꝙ eccleſie noſtre honorē faci-
tis ſed male: quia theſaurū cum theſau-
rario noſtro aufertis. Edmund⁹ vero ni-
ſi deum offendere timuiſſet electioni de
ſe facte nunꝙ̄ conſenſiſſet. Hoc igitur ad
uertant ambicioſi honores captantes: p
phas nephaſq; in vineā domini vltro ſe
ingerentes irrumpere volentes per lites
et iurgia per promiſſa et munera per cō
ſperationes et confederationes per ani-
fractus et diſſimulationes in ouile domi
ni aſcendentes Promotus igitur edmū
dus ī virtutū exercitijs creuit: calciamē
ta ꝓpria detrahere ſibi nō erubuit. Qui
cunq; obiter volenti cōfiteri de equo deſ
cendens libenter audiuit nulla aeris in-
temperie aut hoſpitij propīquitate retar
datus. Inſtar quoq; oliue que ſibi corti-
cis amaritudinē retinet et ceteris liquo-
ri dulcedinē infūdit: ſic ipſe ſibi durus
erat ceteris compatiens et benignus. Pe
ctus ſuum frequenter tutudit genua ter
ra colliſit ita vt clerici in cellarijs ſub ipſo
vix dormire poſſent. Sexum quoq; femi
neum ob honorem beate virginis ſemp
honorauit nec tamē per hoc maculā vel
mētis incurrit immo cū a q̄dā ſuo famili
ari reprehēderetur ꝙ cum quadam ma-
trona tam frequenter loqueretur: reſpō-
diſſe fertur. Vides ne quam ſpecioſa fu-
it illa? Sepius mihi aſſedit: nunꝙ̄ tamē

plus q̄ de muro illo temptatus extiti q̄n etiam ſi oīa que vnq̄ in hoc peccati genere cōmiſi ſcripta eſſent in fronte mea nō erubeſcerē. Cū iuuenis eſſet et cū quodam alio verſus abēdoñ: pergeret vidit campum auib⁹ fuligine nigrioribus coopertū: ſocium aūt ſtupor validus cū tremore inuaſit. Cui beatus edmundus ſta inquit a via ſemotus paululum & te crucis ſignaculo muni: ne timeas quia videbimus quid portēdat hec mōſtruoſa auium multitudo. Poſtmodū vero vidētib⁹ illis: aues ille corpus quod nigerrimum nec hoīs nec vllius animalis effigie diſtictum in aera deuexerunt et ita deuiū diſparuit multitudo auiū ſubito velut vmbra. Quo facto: conuerſus edmūdus ad ſocium dixit. Aues quas vidiſti noueris eſſe demones hoīs cuiuſdā qui in villa proxima nup obijt animā ad inferos deportantes. Ipſam aīam laruale corp⁹ qđ in aera detulerūt exprimit: qđ conditoris ymaginē ad quā facta fuerat ipſa dū viueret nequiter deformauit. Et ad villam accedentes: cognouerūt quēdā hora qua edmundus predixerat ex hoc mundo migraſſe. De conſilio namq̄ cuiuſdam ſacerdotis perpetuam virginitatē iuuenis nouit atq̄ in ſignū irrefragabilis federis annulo ſuo beate marie imaginē ſubarrauit: et nouo more annulo digitū ipſius inſigniuit vbi erat ſcriptum illud aue angelicum. Ex tunc vero ſicut ipē cōfeſſus eſt in obitu quotiens eiuſdem virginis preſidium inuocauit ipſa in temptatione prouentum in perſecutione ſolaciū in tribulatione remedium in dolore gaudium ſibi celeriter impetrauit. Pſalterium gloſatum et duodecim prophetas et decretales que habebat vendidit & precium ſcolarib⁹ egenis pariſius errogauit. Quadam die diſputatur⁹ de trinitate: cathedram cōſcendit et dū ibi diſcipulos expectans queſtionem in animo reuolueret in ſomnū reſolutus viſionem talem vidit. Columba deſuper volauit ad ſe celeriter deferēs i ore ſuo corpus chriſti qđ in ore ei⁹ poſuit & ad ſuperos redijt. Expgefactus vero velud humanū excedēs ingenium excellentiſſime diſputauit ac de beata trinitate luculenter diſſeruit. In predicatione quoq̄ mira ei gratia inerat et ignitum ei⁹ eloquiū animos auditorū q̄tūcunq̄ frigidos efficaciter accēdebat. Unde & Willelmus lōga ſpata comes ſarum cū iam longo tpe minime confeſſus eſſet ac de ſumendo chriſti corpore iuxta morem vniuerſalis eccleſie non curaret ad eius monita conuerſus eſt. Cum autem populo predicaret crucem dominicā manu ꝓpria tenebat aſſidue quā frequēter intuens ſolebat nūc amariſſime flere nunc honeſtiſſime ſubridere. Flebat quidem vt dicere conſueuerat q2 cū plures eſſent verbi dei auditores pauci tñ factores exiſterent cū tamē xp̄i paſſionē haberent pre oculis & exempla ſanctorum eis immunera nō deeſſent. Ridebat vero cū crucem proſpiceret oculo recolens beneficia que per eam prouenerant toti mūdo. Hic pecuniam non dico tangere ſed nec videre cenſuit dignū niſi eā quā manu propria pauperibus errogauit. Null⁹ ab eius ianuis receſſit vacuus ſed accipiebat quilibet prout ſibi videbatur competere nunc panem nunc bladum vel certe legumina que parari fecerat pauperib⁹ vndiq̄ confluentib⁹ precipue famis tempore miniſtrabat. Cum autem tenens crucē predicaret acceſſit iuuenis quidā vt crucē ab eo ſuſciperet. Quem mulier quedā nolēs a ꝓpoſito retrahere per pallium arripuit et mox manus ipſius contracta dedit ei intelligere non eſſe licitū chriſti militē a tam pio propoſito reuocare. Que ſtatim flens et eiulās clamorem emiſit. Quod cum epiſcopus didiciſſet: queſiuit a muliere an de manu ſua vel-

let crucē accipere. Que ait. Volo. Et dux
vir dei crucem eius humeris imponeret
ſanata eſt. ¶ Cum iuuenis q̄dam eo pre-
dicāte ſurrexiſſet vt crucē ſumeret eius
amaſia ipſum tenuit et protinus cecita-
tem incurrit. Vir aūt dei pro ipſa orauit
et ſtatim viſum recepit. ¶ Cū apd̄ wigor
niam multitudine maxima cōfluēte pre-
dicaret ecce ſubito nubes horrida cepit
diffundi et pluuiam cum turbine cōmi-
nari. Conuertens aūt edmundus ſe con
tra nubem et extenta manu oppoſuit ei
ſignum crucis dicens. Precipio tibi ma-
ligne ſpiritus cum hac cōmotione lōgiꝰ
abſcedere nec aſtantem populū quo mi-
nus verbum dei audiat audeas impedi
re. Quo dicto: ſtatim receſſit ſpiritꝰ pro-
cellarum et nubes lucida eos obūbrans
affuit. In circuitu vero corū pluuia cū
tempeſtate valida diſtillauit Sicqꝫ plu-
ries a predicationis loco pluuiā ſiue pro
cellam prece fugauit. ¶ Cū vice quadam
ſtuderet ad lumē vigilijs grauatꝰ ſomno
oppreſſus eſt. Et ecce mus quidam cruſi
bolum intrans dū huc atqꝫ illuc diſcurre
ret lumen ſuffocauit. Et euigilans beatā
virginē inclamauit & lumen in cruſibilo
celitꝰ miſſum habuit. Ab omni munere
ſemper manus ſuas excuſſit acceptores-
qꝫ munerū deteſtabatur precipue in po-
teſtate poſitos quos ad reddendā iuſtici
am dicebat gratuitos eſſe debere nō mu
neribus inuitatos. Unde et frequēter di
cebat. Inter prendere et pendere non di
ſtat niſi vna littera tantū vnde patet ꝙ
valde proximus eſt ſuſpendio qui mune
ra libenter accipit niſi bono modo ea ac-
ceperit. Itaqꝫ multi quidē ei placere cu-
pientes offerebāt ei plura et precioſa ſed
ille reſpuebat vniuerſa dicens. Nūc ini-
micus me per dona temptare vult cū di-
ues ſum et nullius egeo: qui dū pauper
fui me decipere non potuit. Spero ꝑ dei
miſericordiā ꝙ nunꝙ̄ me decipiet ꝑ hanc
viam. Per dona ſiquidem que nec data
nec accepta ſunt ſcd̄m deum corrupta eſt
xp̄ianitas hodie deficiētqꝫ priuſꝙ̄ hec ad
uertāt chriſtiani niſi ſe curare ſtuduerit
ab hac peſte ¶ Volens eni athleta dei ſe to
tum pro ſalute animarū et libertatibꝰ ec
cleſie more predeceſſorū exponere contra
dictiones multas a regni maioribus & a
rege patiebatur ipſumqꝫ cantuarienſe
collegiū eidē obuiabat. Eius familiares
aduerſitates ſuas plangentes et iniuri
as compeſcuit et redarguit dicens. Si-
cut cum egrotanti filio poculū propina-
tur amarum dicit mater ad ſanitatē ebi-
be ita hec omnia que nobis offerunt ad-
uerſa ad ſalutem cupimus epotare. In-
undationes maris quaſi lac debemus ſu
gere et cum precurſore domini in deſerto
mundi comedere mel ſilueſtre. In ipſos
autem qui eum acrius inſequebantur &
in eum atrociores fuerant ſummam ex-
ercebat miſericordiam quotiens veniā
poſtulabāt. Apertos ꝑſecutores ſuos ad
pacis oſculū et alias familiaritates ad-
miſit. Et cum ſui dicerent hanc remiſſā
animi ſui manſuetudinē aliis contra ip-
ſum inſurgendi exemplum prebere. ait.
Sinite. An neſcitis quia dominus noſt
mortem ſibi inferentibus non reſtitit: ſꝫ
pro eis ſuppliciter interceſſit: Utiqꝫ deo
non homini ſeruanda eſt potentia vindi
candi. Abſit a me vt erga eos aut trabem
aut feſtucam portem in oculo quantocū-
qꝫ me videantur afficere detrimēto. Cer-
te ſi oculos capitis mei eruerent vel vtrū
qꝫ brachium truncarent nullatenus eos
minus diligerem nec minus exhiberem
diligentis animum ſiue vultum. Nolo
mihi de alienis defectibus diſpendiū pro
pagare. Libentius namqꝫ vt dicebat mi
hi ignem iret ardentiſſimum ꝙ̄ aliquod
peccatum committeret ex certa ſcientia
contra deum. ¶ Cōuocato tandē prelato-
rum conſilio inquiſiuit quomodo eccle-

ſiam iam ancillatã releuare poſſet. Decernitur ſtatim regem cum ceteris rebellibus admonendos fore et ſi non corrigerentur eccleſiaſtice cenſure ſeueritas nõ dormiret. Paret vir ſanctus his dictis regem adijt: & rex deliberandũ fore aſſeuerauit. Expectat vir patiens per temporũ curricula tandem ſoli regi deferẽs ſentẽtiam in ceteros iuris eccleſiaſtici perturbatores promulgauit Et cũ nec hijs quidem compungerentur tranſgreſſores cedendum magis ſenſuit malicijs ꝙ inſeruire litigijs. Conſiderauit etiam ꝙ ſi totam ſeueritatem eccleſiaſticam impẽderet in rebelles forſan legatꝰ pape tũc pñs in irritum duceret regẽq; ad deteriora puocaret. Si vero preſens exiſtẽs eorum errata non corrigeret videret ea per quandã diſſimulatiõis tolerantiam approbare. Ob hoc corpore pꝰelegit ſe ad tempus elõgare vt ipſo facto cordis mõſtraret amaritudinem ipſorum deteſtando malitiaꝫ. Quidã de clericis eiꝰ quartanis vexatus per aulam dum epiſcopꝰ diſcumberet perrexit. Et cum queſiſſet ab eo cur cum ceteris non pranderet: reſpondit. Domine diem meũ expecto hodie quo me ſolet febris moleſtare. Ad quẽ ſanctus ait. Ego ſignum crucis ſup morcellum murene que eſt in diſco meo faciam et illũ in nomine trinitatis in tuo ore ponam quẽ ſi ſtatim comedere volueris ſanaberis. Ille cum gaudio morcellum recepit ad menſam cum ſocijs comedit & eum poſt hec febris moleſtia non vexauit Beatus thomas martyr inſignis anteꝙ de anglia exiret ei in viſione apparuit et ad agendum viriliter quod incepit monitis roborauit. Quo viſo: vir beatꝰ pedem martiris oſculari nitebatur ſed beatus thomas prohibuit ſubtrahens pedẽ ſuum. Quapropter flenti et ingementi ait ſanctus thomas. Cur inqꝫ fles: Quia indignitas mea ait non patitur pedes tuos ſanctiſſimos oſculari. Et ille. Pro hac inquit re nolo te flere vel gemere. Mai & tandem tranſito põtiniacum predeceſſorum ſuorum aſilum ingreditur & ingraueſcente demum morbi moleſtia receſſit apud ſaſiacum promittens pontiniacenſibus ꝙ in feſto ſancti edmundi regis et martyris reuertetur. Et factum eſt ita. Eadem quippe die ad pontiniacum corpus eius delatum eſt. Cuꝫ vero iam cerneret diem mortis imminere iuſſit auferri ſibi euchariſtiam extenditq; dexteraꝫ ad ipſam & cum ingẽti fiducia dixit. Tu es domine in quem credidi quem pdicaui quem veraciter docui quem dilexi: et tu mihi teſtis es ꝙ aliud ꝙ te in terra poſitus non queſiui et ſicut tu ſcis ꝙ nihil volo niſi quod tu vis domine ita fiat voluntas tua. Mirati ſunt vniuerſi qui aderant ipſum mẽte putantes excedere: preſertim cum ſe ſic haberet quaſi preſentẽ et in carne vidiſſet crucifixum. Poſt perceptionem itaq; viatici tota die illa tam iocundus erat et hilaris ac ſi eſſet ab omni egritudine liber et immunis. Accepta deniq; extrema vnctione cum eſſet morti proximus nullum tamen certum mortis indicium pretulit nõ gemitus edidit aut ſuſpiria ſed nec querulas voces dedit/ nec lecto decubuit: ſed vel ſedit vel caput ſuper manum ſuam reclinauit quando voluit repauſare. Inualeſcente tandem morbo precioſam reſolutus eſt in mortẽ ſextodecimo kalendas decembris. Anno domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo. Monachus quidam ſacriſta põtiniaci corpore ſancti edmũdi in eccleſia inſepulto adhuc exiſtẽte videns multos accurrere deuotius aliquid ſi poſſẽt accipere alios ornamenta varia offerentes ad tactum tacitus cogitare cepit. Quid eſt quod tanta deuotione fidelium mini me prouocaris vt aliquid de hoc ſancto conſequaris quod ad caſus futuros pro

futurum reponas? Et accedens tempta-
uit annulum de manu epiſcopi euellere
et aliū loco ipſius digito ſubrogare. Cū-
qꝫ leuiter cōtrectādo nil proficeret omni
quo potuit conatu inſtitit vt annulum
amoueret ſed in caſſum abſcedeens ſtu-
pidus ⁊ confuſus deliberanſqꝫ quid agē
dum foret: rurſus accedit ac deuote incli
nans auribus epiſcopi demiſſa voce qua
ſi viuentem cepit alloqui ſic dicens. Pa-
ter ſancte peccaui ꝙ a te licentiam nō pe
tij et quod tuum eſt mihi temere vendi-
caui. Sed quia id ad honorem tuum fa-
cere diſpoſui ignoſce confitenti et peten-
ti ſi placet poſtulatum concede. Et cū ma
num tangeret ſtatim cum ſumma facili
tate annulum non extractum ſed prola-
pſuꝫ potius cum ingenti leticia tulit et
inter ſacra repoſuit: ex cuius contactu
multa infirmis beneficia vſqꝫ hodie lar-
giente domino conceduntur. Die vero
quo ſepultus fuit ſanctus dei tria tantuꝫ
facta fuere miracula: quia fortaſſe in qui
bus plura fierent non affuerūt. Poſt hec
per octo dies ceſſantibus miraculis plu
rimum cōtriſtati monachi ex qua cauſa
id poſſet accidere conferebāt. Et ecce fra
ter quidam adueniens claram ſe vidiſſe
viſionem aſſeruit dicens. Uidi ⁊ ecce ſan
ctus edmundus mihi apparuit vultum
tamen hilarem non oſtendit. Quem cuꝫ
interrogarem cur opus bonum non per
ficeret ipſe defoſſum ſe monſtrans: ꝙ de
preſſas manus non valeret ad celum di-
rigere reſpōdebat. Et adiecit. Quid poſ-
ſum facere ſic grauatus? Ecce ſurgere/
ecce manus ad deum nequeo attollere:
nec pro egrotis exorare. Sicqꝫ remoue-
runt totam quam ſuper eum coniecerāt
terram. Quo facto virtutes ſubito redi-
erūt et deū in ſancto ſuo oēs glorificaue-
runt. Ad maiorem igitur ſui meriti de-
clarationem ceci vident/claudi ambulāt
ydropici detumeſcunt/ſurdi audiūt/mu
ti loquuntur/paralitici conualeſcunt/ob
ſeſſi a demonibus liberantur/ incarcera-
ti a vinculis ſoluuntur/epilentici curan
tur/membrorum officio priuati ſani effi
ciuntur/ mortui reſuſcitantur / et bruta
animalia ipſius beneficia experiuntur.
Miles quidam diues prope pontiniacū
erat: ſed leproſus. Qui cum multa expen
diſſet in medicis et ſibi nihil proficere vi
deret: relictis illis hortabat eū vxor ſua
vt diuinum auxilium peteret ex quo hu-
manum conſilium iam diu probatū nil
ſibi poſſe valere conſpexit. Monebatqꝫ
eum vt ſe beato edmundo voueret et ei⁹
reliquias viſitaret. Qui vxoris acquieſ-
cens conſilijs fecit ſibi parari vehiculum
in quo die craſtina vſqꝫ pontiniacum ve
heretur. In ipſa autem nocte cepit ideꝫ
miles vlulare/fremere/et clamare: et ne
mo eum a ſompno vſqꝫ ad gallicantum
poterat excitare. Et querenti vxori quid
ſibi contigerat: reſpōdit. Uidebatur mi-
hi eſſe in itinere verſus ſanctum edmun
dum et obuiam cuidam reuerendi vul-
tus epiſcopo quem vnus clericus ſeque-
batur. Et inquirenti a me epiſcopo quo
pergerem: reſpondi. Uado ad ſanctuꝫ ed
mundum vt ab eo conſequi merear ſani
tatem. Et ille. Quid vel quantum velles
pati vt ſalutem priſtinā reciperes? Ego
autem reſpondi ꝙ quicquid vellet mihi
precipere vellem pati. Precepit ergo ip-
ſe clerico ſuo vt me excoriaret et pellem
meam mihi ſubtraheret. Et factum eſt
ita. Et ideo tota nocte non potui me tene
re quin vlularem/fremerem/ et clamarē
Cui vxor ſua ait. Ad bonum tuum exco-
riatus es: nam perfecte ſanitati reſtitut⁹
es. Craſtina vero die profectus eſt miles
et vxor ſua cum magnis exemijs ad ſe-
pulchrum beati edmundi et ad tumbam
eius militis pellem ſuſpenſam inuene-
runt et gloriam deo et beato edmundo
epiſcopo agentes ad ꝓpria cum magno

gaudio redierunt. Anno autem domini milleſimo ducenteſimo quinquageſimo monachi pontiniacẽſes ſicut ſcriptũ repperi brachiũ ſancti edmundi abſciderunt: qua conſideratione neſcitur et deo offenſa miracula ceſſarunt.

¶ De ſancto edmundo rege et martire.

Rex quidaꝫ in ſaxonie regno. alkmundꝰ noĩe ex vxore ſua ſiwara: prolẽ non hñs ab angelo admonet̃ in ſomnis vt romã peregrinãdo ꝓficiſceret̃. Quo cũ perueniſſet: matrona quedã ſctã ſpiritu ꝓphetico plena cuꝫ qua pnoctare ſolebat cũ vice quadã ad eũ acceſſiſſet globus igneus in quatuor ptes ſe extendẽs ab ipſius regis pectore exire videbatur. Quo viſo regẽ a vero illuminãdũ vel ſtirpẽ diuinitꝰ inſignitam de ſuo ſanguine proceſſurã predixit. Rediẽs autem rex: ꝓlem felicem genuit edmundũ. Illis eni diebꝰ rex eſtanglorum offa noĩe liberis carẽs hieruſalã ꝓficiſci ⁊ heredẽ a xp̄o petere diſpoſuit. Et trãſiens in ſaxoniã ad cognatũ ſuum regẽ alkmundũ honorifice ſuſcipitur: duobuſqꝫ regis alkmundi filijs edmundo et edwoldo ſibi ſedule miniſtrãtibꝰ etate iunior edmundꝰ ſpecialius ſibi inherens propenſiori cura quaſi patri miniſtrabat. Cuius obſequio et colloquio rex offa delectatus quendã annulum in receſſu ſuo ſibi porrigẽs dixit. Edmunde fili chariſſime accipe nr̃e mutue dilectionis munimentũ vt memineris me ſolerti tuo obſequio eſſe obnoxiuꝫ ſuper quo gratias tibi refero et mercedẽ paternam ex dei prouidentia in corde tibi reſeruo. Et iuuenẽ amplexibꝰ et oſculis mulcens annulum quendã ei tradẽs dixit. Intuere ait edmũde chariſſime cuiuſmodi ſit annulus iſte vt ſi abſens aliquid tibi per hunc intimauero filiali obſequio adimplere ne differas. Cũqꝫ rex offa ad brachium ſãcti georgij perueniſſet: morbo grauiſſimo detentus familiares iuramento aſtrinxit vt annulum edmundo iuueni preſentantes eum in angliam ſecum adducerent et regem orientalium anglorum conſtituerent. Cũ autẽ collato iuueni annulo in borialem partem eſtanglorũ nomine hunſtantoñ. applicuiſſent ſanctus edmundus orationẽ fudit et mox fons de terra erumpẽs multis infirmitatibus ſanitatem miniſtrauit. Sanctus igitur edmundus eſtãglorum rex ex antiquorum ſaxonum nobili proſapia oriundus: a primo ſue etatis tẽpore cultor veraciſſimꝰ extitit fidei xp̄iane. Qui ab attauis regibus editus cũ bonis polleret moribus omniũ cõprouincialiuꝫ vnanimi fauore nõ tm̃ eligit̃ ex gñis ſucceſſiõe ꝙ̃tiuꝫ rapitur vt eis p̄eſſet ſceptrigera poteſtate. Erat namqꝫ omnibꝰ affabilis et humilis et in ſubiectos benignus gradiens via regia nec declinabat ad dexteram extollendo ſe de meritis nec ad ſiniſtram ſuccumbendo vitijs humane fragilitatis. Erat namqꝫ egentibꝰ dapſilis/pupillis et viduis pater/ſpes ope deſtitutis ac refugium. Contigit enim duos duces hynguar et hubbam de dacie partibus cum magna nauium multitudine eſtangliam applicare. Qui oppida villaſqꝫ vorari flamma comburentes nulli etati/ordini/aut ſexui parcentes quoſcunqꝫ reperire poterant aut gladio cedebant aut captiuos ſecum detinebant. Feſtinabãt eni paſſim neci cũctos tradere: ne ſtipatus militum agmine ad defẽſionem ſuorum poſſet rex ſibi reſiſtere. Conſueuit namqꝫ danorum et alemãnorum natio ſemper rapto viuere nunꝙ̃ tamen indicta pugna palam contendit cuꝫ hoſte niſi preuenta inſidijs. Miſit itaqꝫ hynguar nũcios ad regem edmũdũ a põ heglifdoñ. commorantẽ qui et dixerunt.

Terra mariq; metuendus dominus no-
ſter hynguar rex inuictiſſimus diuerſas
terras ſibi armis ſubiugando ad huius
prouincie optatum littus cu͡ multis na-
uibus hiematurꝰ appulit atq; iccirco mā
dat vt relicto chriſtianorum dogmate cū
eo antiquos thezauros et paternas diui
tias ſub eo regnaturus diuidas. Cuius
ſi aſpernaris potentiam innumeris le-
gionibus fultam vita indignus iudica-
beris et regno. Et quis es tu vt tante po-
tentie inſolenter audeas contradicere?
Marine tempeſtatis procella noſtris ſer
uit remigijs nec ingēs mugitus celi: nec
crebri ictus fulminum vnq̄ nocuerunt
fauente gratia elementorum. Eſto itaq;
ſub hoc imperatore maximo cui famulā
tur elementa pro ſibi innata clementia:
quoniam nouit piiſſimus parcere ſubie-
ctis et debellare ſuperbos. Cumq; epiſ-
copus quidam regi aſſiſtens ad conſenti
endum pluribus hortaretur exēplis: reſ-
pondit. Ad id modo peruenimus qđ nun-
q̄ veriti ſumus. Utinam incole oīes re-
gni mei me occumbente viuere poſſent.
Honeſtum enim eſt mihi pro patria mori
Hoc eſt autem quod deſidero hoc qđ oīni
bus votis antepono. Ecce enim ſimula-
ta beniuolentia pretēdit callidus ſui ma
chinationis muſcipulam qua me irretire
deliberat maxime cum ꝓmittit quod no-
bis largitas diuina conceſſit. Uitā indul
get qua nec dum careo: regnū promittit
quod habeo opes conferre cupit quibus
non egeo. Et conuerſos ad nuncios ait.
Madefacti cruore meorum ſupplicio di-
gni eſtis ſed plane chriſti mei exemplum
ſecutus nolo puras maculare manꝰ qui
pro eius noīe libenter paratus ſum vrīs
telis occūbere. Hec dn̄o veſtro perferatis
addētes q̄ pro amore vite tpalis xpianꝰ
rex edmūdus duci nō ſubdetur pagano
niſi prius ſſectus fuerit xpianꝰ. Hoc audi
to: iuſſu impiiſſimi hynguar ſanctus ed-
mundus inermis capitur ⁊ vinculis ar-
ctioribus artatus conſtringitur ante du
cem ſiſtitur et multis modis illudit: ⁊ tā
dem fuſtigatus ⁊ ad quandam arborem
ligatꝰ flagris duriſſimis diutiſſime ver
beratur nec vincitur ſemper xp̄m vocibꝰ
flebilibus inuocando. Aduerſarij igitur
in furorem verſi quaſi ludendo ad ſignū
eum toto corpore ſagittarū telis cōfodi-
unt ⁊ vulnera vulneribꝰ imprimebāt dū
iacula iaculis locū dabāt Sicq; ſpiculorꝫ
aculeis circūfoſſus palpitās velut heriti
us aut ſpinis hirtus carduus ſimilis fa
ctus eſt. Cumq; nec ſic hinguar eum ſibi
aſſentire cōſpiceret ſed chriſtum iugiter
inclamantem videret lictori protinꝰ man
dat vt amputet caput eiꝰ. Sicq; duode-
cimo kalendas decembris capite trunca-
tus cū palma martyrij rex et martyr mi-
grauit ad dominum. Caput autem ſan-
cti regis dani ſecum afferentes et in ſyl-
ua de heglesdoñ. inter dēſa veprium fru
tecta proiecerunt. Reddita tandem terre
aliquanta pace ceperunt chriſtiani de la-
tibulis conſurgere et caput in ſylua dili-
genter inquirere. Cumq; in ſylua denſiſ-
ſima caput ſanctiſſimum luſtrando per-
gerent et alternatim (vt moris eſt) inter
ſe clamarent: vbi es? ecce mirabile audi-
tu caput martyris patria lingua reſpon-
debat dicens: Heer/heer/heer/qnod eſt
interpretatum Hic/hic/hic: nec vnquam
eadem repetendo clamare deſtitit quouſ
q; omnes ad ſe perduxit. Palpitabat mor
tue lingue plectrum infra meatus fauci
um: manifeſtans illius magnalia qui cu
dente aſelle humana compegit verba.
Immanis enim lupus caput inter bra-
chia complexus procumbebat: excubias
martyri impendens. Accipientes itaq;
illud et corpori coaptantes honorifice ſe-
pelierunt. Cum autem poſtea corpꝰ hu-
ius ſanctiſſimi Edmundi martyris trāſ
ferri deberet inuiolatū repertū eſt et in-

coꝛruptū ac caput coꝛpoꝛi redintegratū
nihilqꝫ omnino vulneris nihil apparuit
cicatricis. Tantū eniꝫ in eius collo ob ſi-
gnum martirij rubet vna tenuiſſima ru
ga in modū fili coccinei ſicut teſtari erat
ſolita quedam deuota femina oſwenna
vocata que in eodem loco ieiunijs et oꝛa-
tionibus vacans multos tranſegerat an
nos cui diuina reuelatione aut nimia de
uotione mos inoleuit vt patifacto beati
martiris ſepulchꝛo ſingulis annis in do-
minica cena attondendo pꝛeſcindere ca-
pillos ſolebat et vngues. Que omnia di-
ligenter colligens ꝙ diu vixit mira deuo
tione excolere non neglexit poſitaqꝫ ſu-
per altare eiuſdem eccleſie poſt eius moꝛ
tem debita adhuc reſeruātur deuotione
et veneratione. Cum autem octo latro-
nes eccleſiam ſancti martyꝛis infringe-
re et quecunqꝫ aſpoꝛtare poſſent capere
decreuiſſent: et cum diuerſis inſtrumen-
tis hoc attemptaſſent: martyꝛ dei ita eos
ligauit diuinitus vt nec pedem mouere
nec arreptū officiū deſerere poſſent. Ma
ne autem inuenti et vincti epiſcopo theo
dꝛedo ſūt pꝛeſentati. Qui impꝛemedita-
tus ſententiam dedit: et eos affigi pati-
bulis iuſſit. Quamobꝛem poſtea in ſe re
uerſus grauiter indoluit et ſibi peniten-
tiam indicēs diutius ſe grauibus lamē-
tis dedit. Idē tandem epiſcopus coꝛpus
martyꝛis ad locū deuotioꝛē trāſtulit ⁊ in
coꝛruptū reperit tetigit lauit ⁊ optimis
veſtibus indutū ligneo locello repoſuit.
Quidā iuuenis filius nobilis cuiuſdaꝫ
potentie ſue auctoꝛitate ductus integri-
tatē martyꝛis oīno videre affectauit. Re-
ſeratoqꝫ locello aſtitit aſpexit ⁊ in eodem
momēto in amētiam verſum in repꝛobū
ſenſum deus illū tradidit: et ob ſcelꝰ eiꝰ
a patre deiectus ⁊ ad ſummam inopiam
perductus vitam finiuit vermibus con-
ſumptus. Rex quidam danoꝛum noīe
ſwanus cuꝫ magna nauiū multitudine:
angliam intrās nulli parcēs etati/ ſexui
vel oꝛdini: cede et incēdio cuncta vaſtabat
⁊ vbiqꝫ pꝛedas agēs ab incolis totiꝰ ter-
re tributa exigebat ⁊ ad pꝛopꝛie dānatio
nis cumulū ex vꝛbe ſancti edmūdi mar-
tiris grande tributum petijt. Alioqn ni-
ſi ſolueretur vꝛbi incēdiū ciuibuſqꝫ exiti
um cōminatur. Inſup et ſctō edmundo
pꝛobꝛoſe detraxit. Audiētes hoc ciues et
vehemēter expaueſcentes aā ſepulchꝛū
ſancti edmūdi ſe pꝛoſternūt: cū multis la
chꝛimis ⁊ ſingultibus deuotis pꝛecibus
opem martyꝛis imploꝛabāt. Erat eni in
eodem loco monachus quidā noīe egel-
winus ſctō martiri adeo deuotꝰ vt eius
ſecretalis cubicularius merito ab oībus
vocaret̃. Hic qn̄ ſibi opoꝛtunuꝫ videbat
ſolº ad martirē igrediēs coꝛpꝰ eius diligē
ter abluebat: capillos capitis reuerēter
demulcendo planos pectine reddebat pi
loſqꝫ pectinis violentia extractos in pixi
de ponens quaſi viuenti in carne debitū
ſeruitium impendebat. Mutuis allocu-
tionibus oꝛe ad os quaſi amicus amico
non ſolum vtile reſponſum dare ſanctus
non diſtulit ſed etiam variarū oppꝛeſſio
num quas ſibi referebat viā leuaminis
⁊ ſalubꝛis ꝯſilij notificauit. Huic ſub no
ctis ſilentio ſopoꝛi dedito ſctūs edmūdꝰ
vultu meroꝛe confecto aſtitit dicēs. Per
ge inquit ad regē danoꝝ ſwanū ⁊ ex par
te mea nihil dubitās ꝑcipe vt a meoꝛū iſe
ſtatione et tributi exactiōe ciuiū deſiſtat
ſi diuinā imminētem effugere cupiat vl
tionem. Cum aūt monachus hec regi nū
ciaſſet moꝛe leonis frendēs: niſi citiꝰ fu-
geret moꝛtē iureiurando minabat̃. Im
minente aūt veſpera in medio cōmilito-
num ſuoꝛum apud villā de ganeſburgh
ſwanus pugione ſancti edmūdi cōfoſſꝰ
eſt. Sicqꝫ vociferans noctis crepuſculo
moꝛtuus eſt tertio nonas febꝛuarij. Ca
nutus vero filius ſwani hoc videns miti
us deinceps cū ſancto edmūdo egit foſſa

tum terre ſancti edmundi circūduxit im
munitatē ab omī preſtatione terre tribu
it: baſilicam ſuper corpꝰ conſtruxit/mo-
nachos inſtituit ⁊ predia multa donauit
¶ De cruce de holm. Sancta vero hele-
na inuēta cruce ſancta nouē pticulas ab
ſcidit: propter nouem ordines angelorū:
circa foramina cruore reſpſa vbi manꝰ
⁊ pedes clauabantur quas in vnā paruā
crucem quaſi duplicato tranſuerſo mira
biliter cōpoſuit ⁊ in quandā capſam ar-
gento auro et gemmis compoſitā colloca
uit ⁊ filio ſuo conſtantino cōſtantinopo-
lim tranſmiſit quā ad bella ſecū deferēs
ſemp victoriam habuit. Mortuo conſtā-
tino: de ſucceſſione in ſucceſſionē vſqꝫ ad
baldewinū imperatorem deuenit. Mor-
tuo tandem ſacerdote illo qui miſſam co
ram pfata cruce celebrare ſolebat: ſacer-
dos quidā genere anglus noīe hugo in
northfolchia ortus tūc ibidē exiſtēs loco
ſacerdotis defuncti electꝰ eſt anno domi
ni milleſimo ducēteſimo viceſimo tertio
Prefatus vero baldewinus crucē ad bel
la deferēs: ſemp victoriā reportauit. Et
cū tandem ab aduerſarijs ſuis occiſꝰ fu-
iſſet: ſacerdos prefatus crucem memora
tam clam ſecū deferens in angliā repor-
tauit. Apud cenobium de bromholm di-
ctā crucem reliquit ⁊ oīa vite ſue neceſſa
ria vſqꝫ ad obitum ibidē percipere ꝓ ſuo
munere precioſo meruit vna cū duobus
filijs ſuis quos ante ſacerdotij gradū ex
vxore ſua ſuſcepat. Quorū alter in eodē
poſtmodum cenobio monaſticū ordinem
intrauit alter in litteratura proficiēs ele
ctus factus extitit aduocatus. In prefa-
to vero monaſterio virtute crucis memo
rate cooperante domino trigintanouem
mortuos vite reditos legi decē et nouem
cecos illuminatos cum alijs nōnullis mi
raculis diuinitus oſtenſis.

¶ De ſancto Edwardo rege et cōfeſſore.

Glorioſi ac deo dilecti. Regis
edwardi vitā litteris traditu
ri: ex verbis beatiſſimi petri
apoſtolorū principis ſumamꝰ
exordiū qui cēturionis vocationē admi-
rans ait. In veritate cōperi qꝛ non eſt ꝑ-
ſonarū acceptor deus: ſed in omni gente
qui timet deū et operatur iuſticiā acce-
ptus eſt illi. In omni enī gēte ordine gra
du ⁊ dignitate nouit dñs qui ſunt eius:
⁊ miſeretur cui voluerit ⁊ miam preſtat
in quē ſibi placuerit. Neqꝫ enī ex ſui ipſi
us natura vel paupertas preſtat: vel adi
mūt diuitie ſanctitatē. Nec pfectū obſcu
ritas/nec reprobū claritas facit nec clau
dit libertas/nec reſerat ſeruitꝰ paradiſū
Primus patriarcha abrahā ⁊ diues ſcri-
bitur ⁊ perfectus: cui fides admirabilis
et obedientia imitabilis in rerū omnium
copia predicatur. Joſeph dñs egipti con
ſtitutus a rege: vniuerſo orbi prebuit ca
ritatis exemplū. Sctūs iob qualis in di-
uitijs fuerit earū probauit adēptio. Quē
morbꝰ corporis/temptatio vxoris / ami-
corū exprobatio ſpectabili patientia red-
didit clariorem. Rex dauid quo nemo di-
tior ſed nemo ſanctior/quo nullꝰ ſublimi
or ſed humilior nullus: ⁊ inter thezauros
innumeros ſepelitur et inter dei amicos
ceteris gratior cōputatur. Nemo proin-
de miretur ſi noſter edwardus et rex di-
catur et ſanctus quem cernimꝰ et in diui
tijs egenum et in delicijs ſobriū in pur-
pura humilem et ſub corona aurea mun
di cōtemptorē. Cum enī rex ethelredus
ex filia comitis thoreti filium ſuſcepiſſet
edmundū: cognomēto ferreum latus ex
regina aūt emma aluredū beatꝰ edwar-
dus intra viſcera materna concluſus pre
fertur vtriqꝫ agente eo qui oīa operat
ſecundū conſilium volūtatis ſue: qui do
minatur in regno hominum et cuicunqꝫ
voluerit dat illud. Fit enim coram rege
magnꝰ procerum et epōrū cōuentꝰ: ⁊ qꝛ

iā future cladis iudicia ſeua ꝑceſſerāt
agitur inter eos de regni ſtatu tractatꝰ.
Alij vero edmūdū ob inuictiſſimū robur
corporis eſtimant preferendū: alij ob vir
tutē normānorū aluredū promouendum
tutius arbitrant̄. Sed futurorū omniū
preſcius priorꝭ breuiſſimā vitā/alteriꝰ
mortē inmaturā proſpiciens: in puerū
necdū natū vniuerſorū vota cōuertit vte
ro adhuc clauditur et in regē puer eligit̄
non natꝰ natis prefertur et quē necdum
terra ſuſceperat: terre dn̄s deſignatur et
leti proceres ſacramētū fidelitatis illi iu
rant qui vtrū naſceretur ignorant. Pau
lo itaqꝫ poſt natiuitatē ſancti edwardi ir
ruentibus in angliam barbaris et maxi-
mam inſule portionē cede incendioqꝫ va
ſtantibꝰ: regina cū filijs in normanniam
tranſpoſita eſt. Viuebat in auita domo
inter pueros puer immunis tamen a vi-
tijs quibꝰ etas illa ſolet implicari. Caſtꝰ
erat corpore/ſermone rarꝰ/ſimplex actu
et purꝰ affectu. Frequentare eccleſiā dul
ce habuit crebrius orationibus incumbe
re ſacris miſſarū intereſſe ſolēnijs viſi-
tandis monaſterijs operā dare et quos
ſanctiores ſciebat ſibi monachos in ami-
citiā copulare. Seuiebat interim gladiꝰ
hoſtilis in anglia cedibꝰ et rapinis oīa re
plebantur: vbiqꝫ luctus/clamor et deſo-
latio. Incenduntur eccleſie/monaſteria
deuaſtantur: ſacerdotes a ſuis ſedibꝰ fu
gati in locis deſertis cōmunē miſeriā de
plorantes delitefcebant. Inter quos vir
venerabilis brithwaldus wintonienſis
ep̄s cenobiū glaſtonienſe merens ac tri-
ſtis igreſſus orationibꝰ vacabat ⁊ pſal-
mis. Qui cū aliqn̄ ꝓ regni plebiſqꝫ libe-
ratione preces lachrimaſqꝫ profunderet
quaſi in hec verba prorūpens ait. Et tu
dn̄e vſqꝫquo? Uſqꝫquo auertis faciē tuā
obliuiſceris inopie noſtre et tribulatiōis
noſtre? Sctōs tuos occiderūt altaria de
ſtruxerūt et non eſt qui redimat neqꝫ qui
ſaluū faciat. Scio dn̄e ſcio qꝛ omnia que
feciſti nobis in vero iudicio feciſti. Sed
nunquid ineternū proijciet deus: et non
apponet vt cōplacitior ſit adhuc? Erit ne
dn̄e deus meus erit ne finis horū mirabi
liū aut ineternū tuus in nos mucro deſe
uiet ⁊ percuties vſqꝫ ad internitionem?
Inter preces tandē et lachrimas fatiga-
tū ſopor ſuauis excepit: videtqꝫ per ſom-
nium beatū petrum in eminentiori loco
cōſtitutum et ante eum preclari vultus
in forma decenti regalibꝰ inſignijs ami-
ctū edwardū. Quem cū proprijs manibꝰ
apoſtolus conſecraſſet et vnxiſſet in regē
monita ſalutis adiecit precipueqꝫ celibē
vitam cōmendās quot eſſet annis regna
turus aperuit. Obſtupefactꝰ preſul tan
ti miraculi nouitate petit ſibi a ſācto hu
ius viſionis miſterium reuelari. De ſta
tu inſuper regni et de inſtantis periculi
fine: apoſtolicū exegit oraculū. Tūc pla-
cido vultu intuitus intuentē ſe ait. Dn̄i
inquit o preſul eſt regnū: et ipſe domina
bitur in filijs hoīm. Ipſe trāſfert regna
⁊ mutat imperia et ꝓpter peccata popu-
li regnare facit ypocritā. Peccatū pecca-
uit populus tuus dn̄o et tradidit eos in
manus gentiū et dominati ſunt eoꝝ qui
oderunt eos. Sed non obliuiſcetur miſe
reri deus nec continebit in ira ſua mīas
ſuas. Erit enī cū dormieris cū patribus
tuis viſitabit dn̄s populū ſuum ⁊ faciet
dn̄s redemptionē plebis ſue. Eliget enī
ſibi virū ſecundū cor ſuū qui faciat om-
nes voluntates ſuas qui me opitulante
regnum adeptus anglorū danico furori
finē imponet. Erit enī acceptus deo gra-
tus hoībus terribilis hoſtibus amabilis
ciuibꝰ vtilis eccleſie laudabilemqꝫ vitā
ſancto fine concludet. Que omnia in bea
to edwardo cōpleta rei exitꝰ cōprobauit.
Cū aūt ep̄s de poſteritate edwardi que-
reret: reſpondit ſanctus petrus. Regnū
anglorū regnū dei eſt: poſt iſtū prouide

bit regem ad placitum ſuū. Stabat ad-
huc ſpiritus procelle et exaltati ſunt flu
ctus eius eterniſqꝫ malis acceſſit ciuilis
diſcordia adeo vt quis cui mentis ſue ſe-
creta cōmitteret neſciretur. Plena erat
proditoribꝰ inſula nuſꝙ tuta fides nuſ-
ꝙ ſine ſuſpitione amor ſermo ſine ſimu-
latione. Tandē eouſqꝫ proditio ciuilis et
aſtutia proceſſit hoſtilis vt defuncto re-
ge ethelredo magna pars inſule legiti-
mis heredibꝰ abdicatis canuto ꝗ regnū
inuaſerat manus darent. Perēptoqꝫ in
uictiſſimo rege edmūdo etiā filios eiꝰ ad
huc in cunis agentes barbaris mitterēt
occidendos. Alfredus demū edwardi fra
ter in angliam tranſuectꝰ: inaudita cru-
delitate ab hoſtibus ciuibuſqꝫ perimit̄.
Tunc edwardus omni humano deſtitu
tus auxilio: exul patrie regni et honoris
viuebat. Impiorum inſidias timebat ⁊
ne a ſuis proderet̄ vel ab hoſtibꝰ ad mor-
tem emeretur plurimū formidabat. In-
uenta autem conſilio ſalutari: deo ꝓſter
nitur talia proſequēdo. Ecce inquit dn̄e
non eſt mihi auxilium in me ⁊ neceſſarij
mei receſſerunt a me. Amici mei et proxi
mi mei aduerſū me appropinquauerūt
⁊ ſteterunt. Pater meus poſt multos la-
bores rebꝰ humanis exceſſit: fratres me
os crudelitas proditorū abſorbuit nepo
tes in exilium acti ſunt mater emuli no-
ſtri nuptijs tradita eſt. Ita ſolus relictꝰ
ſum et querunt aīam meā. Sed tibi dn̄e
derelictus ſum pauper: pupillo tu eris
adiutor. Tu quondā edwinū morti expo
ſitū mirabili modo et vite reſeruaſti ⁊ re
gno. Tu illud anglie decus ſanctū Oſ-
waldū ex exule regem factū per ſignum
crucis reddidiſti cūctis hoſtibꝰ fortiorē.
Si igitur fueris mecū et cuſtodieris me
⁊ reduxeris me ī regnū patris mei: eris
tu mihi ſemꝑ in deum ⁊ beatꝰ petrꝰ apo
ſtolus in patronū. Cuiꝰ ſacratiſſimas re
liquias in vrbe roma te annuente / te re-
gente / te comitāte viſitaturū me ꝓmitto
Exhinc enī factus fide robuſtior / ſpe ala
crior: expectans expectauit dn̄m. Canu-
to aūt rege rebus humanis exempto fili
js eiꝰ immatura morte ꝑ̄reptis angli da
nico iugo liberati edwardū in regem ele
gerunt et cū maximo honore conſecrari
⁊ inungi fecerunt. Tūc ſacerdotes ſapi-
entia ⁊ ſāctitate fulgebāt / monaſteria oī
religione pollebāt: agebat clerꝰ in officio
ſuo populꝰ ſtabat in gradu ſuo. Videbat̄
etiā terra fecundior aer ſalubrior / maris
vnda pacatior. Reges enī et principes ꝓ
tanta rerū mutatione admiratione per-
culſi cū tanto rege fedus inire amicitias
iungere pacē cōponere gauiſi ſunt. So-
la tamen dacia adhuc ſpirans ⁊ hanelās
cede: anglorū interitum minabatur. In
hijs omnibus vir beatus in gloriam non
eſt elatus humanam ſed hanc ſibi viuen
di formam ꝓponens ſuis ſe domeſticis
prebebat equalem / ſacerdotibus humilē
plebi gratū / compatientem miſeris / et
largum egenis. Nulla apud eum perſo-
narum acceptio ſed iudicabat in iuſticia
pauperes ⁊ arguebat in equitate pro mā
ſuetis terre. Eratqꝫ pater orphanorum:
et iudex viduarum. Si quicꝙ petebatur
prebebat: ſi accipiebatur tacebat. Nullꝰ
vnꝙ eum vidit aut inflatum ſuperbia /
aut ira efferatum: aut gula dehoneſtatū
Supra humanū enim modū pecunie cō
temptor nec in earum amiſſione triſtior
nec in adeptione videbatur hilarior. Re-
cūbente aliquādo gratia quieſcēdi rege
in lectulo: camerarius acceſſit ad thecā
in qua aes regiū ſeruabat̄ ⁊ repoſito in-
tus quod volebat et illam claudere obli-
tus foras egreſſꝰ eſt. Animaduertit hoc
quidam et accedens ad thecam pecuniā
non modicam in ſinum recondit et abce-
dit. Reuerſus de vno rege inſpectante fa
cinus iterauit. Quod cum tertio attem-
ptaſſet cernens rex in ſpiritu thezauros

rum adeſſe cuſtodē ait Importune agis o homo ſi mihi credis tolle quod habes ⁊ fuge quoniam ſi venerit hugolinus hoc enim cubicularij nomen erat nec vnum tibi nummū relinquet. Fugit ille et vix pedez extulerat: ⁊ ecce miniſter regis rediens et thezaurum ablatum reperiens timore et tremore concutitur anguſtiam cordis et furorem mentis clamor ⁊ ſuſpiria ꝓdiderūt. Surrexit rex ⁊ quaſi neſciēs quid acciderit: perturbationis huiꝰ cauſam inquirit. Quam cū didiciſſet ait Tace forte ille qui cepit plus nobis indiguit. Habeat ſibi: nobis ſufficit quod remanſit. Proceres enī terre de ſucceſſione ſolliciti regem de vxore ducenda conueniunt. Stupet rex thezauro metuens ſuo qui in fictili vaſe recōditus: facile poterat calore diſſolui. Si obſtinatꝰ reſiſteret: timebat ne ꝓpoſiti ſui ꝑderetur dulce ſecretum. Si ſuadentibꝰ preberet aſſenſum: naufragium pudicitie formidaret. Tandem importune inſiſtentibꝰ cedere tutius ratus: huiuſmodi verbis ſuam pudicitiam dn̄o commendabat. Iheſu bone tua quondam miſericordia tres pueros iter flāmas caldaicas illeſos ſeruauit per te ioſeph relicto pallio in manibus meretricis cū titulo caſtitatis euaſit: admirabilis ſuſanne cōſtātia tua virtute de impudicis preſbiteris triumphauit: ſctē iudith caſtitas ab holoferne nec ledi potuit nec temptari. Ecce ego ſeruꝰ et filius ancille tue qualiſcūꝙ dilector tuus ⁊ vnice matris tue ſuccurre mihi domine quatinus ſic maritale ſuſcipiā ſacramentū: vt pudicitie periculū non incurram. Rege igitur procerū volūtati cōſenſum prebente: godwini filiam duxit in vxorem. Erat enim godwinꝰ vir magnarū opū ſed haſtucie ſingularis regū regniꝙ proditor qui doctꝰ fallere ⁊ quelibet diſſimulare conſuetus facile popupulum ad cuiuſlibet factiōis inclinabat aſſenſum. Sed ſicut ſpina roſam: genuit godwinus editham. Hanc dilecto ſuo preparauit xp̄s edwardo inſpirās ei ab ipſa infantia caſtitatis amorem odiū viciorum virtutis affectū. Legere aut operari manibus ocium fugiendo cōſueuit: laſciuiam vitare/et colloquia iuuenum declinare. Conuenientibꝰ igitur in vnū: rex et regina de caſtitate ſeruanda paciſcuntur nec huic fidei aliuz ꝙ deū teſtem eſtimant adhibendum fit illa cōiunx mēte non carne ille maritus mente non opere. Perſeuerat inter eos ſine actu coniugali coniugalis affectus: et ſine defloratione virginitatis caſte dilectiōis amplexus. Diligitur ille ſed non corrumpitur diligitur illa nec tangitur: et quaſi noua quedam abyſag regem calefacit amore: ſed non diſſoluit libidine/mulcet obſequijs: ſed deſiderijs non emollit. Quadam namꝙ die penthecoſtes cum rex diuinis miſterijs intereſſet: hora eleuationis corporis chriſti ſubito rex vultu hilarior et erectior oculis in riſum modicum ſeruata tamen regia grauitate diſſoluitur. Mirari qui aderāt ceperunt nec ſine cauſa cum preter cōſuetudinem id ei accidiſſe ſciebant. Peractis autem miſſaꝝ ſolempnijs cauſam riſus inſtanter aſtātes ſibi exponi petunt. Ille vt erat mire ſimplicitatis ſimpliciter querentibꝰ ſimpliciter omnia confitetur dicens. Conuenit danis cum rege ſuo antiquū facinus iterare: et quam nobis propitia diuinitas largita eſt infeſtare quietem. In percuſſione quidem noſtra qua caſtigās caſtigauit nos dominus ignorantes dei iuſticiam et ſuam extollentes virtutē dixerunt. Manus noſtra excelſa: et nō dominus fecit hec omnia. Quia vero deus patribus noſtris iratus dacorū nos tradidit poteſtati ſuis id viribus tribuētes facile hoc ipſū ⁊ nunc fieri poſſe arbitrabātur neſciētes quia qui percutit ipſe ⁊ ſa-

nat et qui mortificat ipſe et viuificat: et qui ducit ad inferos ipſe et reducit. Igitur rex dacie coacto in vnū exercitu hodierna die ventis pro voto flantibꝰ naues parari precepit. Jam naues velis ⁊ vela ventis fuerant committenda et rex iniquus ob nimiam ſuperbiā quaſi ſemetipſum non ſuſtinens dū de ſcapha in nauem conſcendere vellet: pede lapſo inter vtramqꝫ in mare corruit. Et ſtatim abyſſus vallauit eum: et pelagus cooperuit caput eius. Sicqꝫ morte ſua vtrumqꝫ populum: danorum ſcꝫ et anglorum a peccato pariter et periculo liberauit. Et ſpero in domino meo et in dulciſſima matre eius qꝫ temporibus meis nullū habebit conatus eorum effectū. Hec ſunt que chriſto reuelante cognoui et vidi et riſi et gauiſus ſum. Riſum enim mihi fecit dn̄s: ⁊ quicūqꝫ audierit corridebit mihi. Notātur tempus et hora mittuntur nuncij in daciam et omnia que beatiſſimo regi celitꝰ nūciata fuerāt. vera ⁊ eadē hora accidiſſe repta ſunt Succedentibꝰ itaqꝫ proſperis: rex voti ſui nequaqꝫ oblitus recogitans quanta ſibi fecerit dominus qui ditauit egenū/ſublimauit humilem/ inglorium coronauit/ parat reddere vota ſua parat ſumptꝰ parat donaria. Uocatis autem regni proceribus habuit cum eis de ſtatu regni vel de ſua peregrinatione ſermonē: dicēs. Nō excidit nobis quomodo irruentibꝰ in hereditatem noſtrā barbaris: facti ſumꝰ obprobriū vicinis noſtris ſubſannatio et illuſio hijs qui in circuitu noſtro ſunt. Alijs namqꝫ interfectis/alijs fugatis/alijs iugo ignominioſe ſeruitutis oppreſſis/nihil fere honoris/nihil glorie: nr̄o generi reliquerunt. Tandē defuncto pr̄e meo perēptis frībꝰ actis in exilium nepotibꝰ ⁊ cū hoſtibꝰ noſtris in oībus fortuna faueret: mihi profecto nihil ſpei ſupereſſe videbatur. Ego vero cōtra ſpem i ſpem credēs: ⁊ dn̄i mei mie me totū dedēs peregrinationē meā ad ſanctorū apoſtolorū limina voui ⁊ deinceps diuine me protectioni diſpoſitioniqꝫ cōmiſi. Jlle aūt reſpexit in orationē meam et nō ſpreuit precē meam: ⁊ abſtulit obprobrium meū et reſtituit me in regnum patris mei. Inſup cumulatū diuitijs auxit gloria donis celeſtibꝰ illuſtrauit. Ipſe ſine ſanguine rebelles ſubegit hoſtes ſubuertit: et oīa nr̄a amabili quadam pace cōpoſuit. Abſit vt tot ⁊ tātis eiꝰ beneficijs inueniamur ingrati quin potius de manu inimicorū nr̄orum liberati ſeruiamꝰ illi in iuſticia et veritate faciamuſqꝫ quod ait propheta. Uouete et reddite dn̄o deo veſtro. Decernite ergo mecum quomodo me peregrināte regnum ſubſiſtat anglorum qua lege/qua pace/qua iuſticia/quo iudice/oīa diſponantur: q̄s caſtra/vrbes/priuata ⁊ publica negocia procuret. Erit aūt vnꝰ oīm cuſtos ⁊ protector deus ⁊ pacem quā dedit ipſe ſeruabit nobiſcū proficiſcens et nobiſcū remanens qui et vos cuſtodiat et me reducat. Tūc oēs i cōmuni vociferātes ad regē ſe nō deſerēdos/ſe nō exponēdos gladijs/ patriā hoſtibꝰ non prodendā/ nec p̄ vno vt putabatur bono: tot admittēda pericula allegabant. Tūc rex eorum vocibꝰ ⁊ precibꝰ ſe vrgeri ſentiēs diu i aīo fluctuabat qꝛ ⁊ voto ſuperſedere periculū ⁊ tantorum precibꝰ fletibuſqꝫ non cedere: inhūanuꝫ arbitrabat. Tandē peregrinationē differens expectabat donec apoſtolico fultꝰ cōſilio aut votū redimeret aut ipleret. Demū pōtifex ſummꝰ cōſideratis p̄miſſis ⁊ diligēter diſcuſſis: regi epiſtolā ſubſcripta cōtinentē trāſmiſit. Leo ep̄s ſeruꝰ ſeruorū dei dilecto filio ſuo edwardo anglorū regi ſalutem ⁊ apoſtolicā bn̄dictionem. Quoniam voluntatē tuam laudabilem et deo gratam agnouimꝰ gratias agimꝰ ei per quem reges regnant et principes iuſta decernunt. Sed qꝛ prope eſt

dn̄s in omni loco omnib⁹ inuocantibus eum in veritate et ſancti apoſtoli cū ſuo capite coniuncti vnus ſpirit⁹ ſunt: et pias pꝛeces equaliter audiunt et quia conſtat periclitari anglicam regionē ex tua diſſeſſiōe qui freno iuſticie ſeditioſos ei⁹ motus cohibes ex auctoꝛitate dei et ſanctoꝛū apoſtoloꝛū abſoluim⁹ te a peccato illius voti ꝑ quo dei offenſā times et ab omnib⁹ negligentijs et iniquitatibus tuis ea poteſtate vſi qua dn̄s ī beato petro conceſſit nobis dicens. Quecunqꝫ ſolueritis ſuper terram: ſoluta erunt et in celis. Deinde pꝛecipimus tibi ſub nomine ſancte obedientie et penitentie vt expenſas quas ad iter iſtud paraueras: pauperibus erroges / ꝛ cenobiū monachoꝛū in honoꝛe ſcti petri apoſtoloꝛū ꝑncipis aut nouū conſtituas aut vetuſtū emendes ꝛ augeas ꝛ ſufficientiam victualiū frībus de tuis redditibus conſtituas quatinus dum illi aſſidue inibi deuꝫ laudauerit et ſanctis augeať gloꝛia et tibi indulgētia. Cui loco quicq̄d contuleris vľ collatum eſt vľ cōferretur vt ratū ſit apoſtolica auctoꝛitate pꝛecipim⁹ ꝛ vt ſꝑ habitatio monachoꝝ ſit ꝛ nulli laice perſone niſi regi ſubdať et quecunqꝫ pꝛeuilegia ibi ꝯſtituere volueris ad honoꝛē dei ꝑtinentia: cōcedimus ꝛ robuſtiſſima auctoꝛitate confirmam⁹ ꝛ in fine fractoꝛes eoꝛuꝫ eterna maledictione damnam⁹. Reſponſalib⁹ enī regis et litteris pontificis oꝛaculum celeſte concurrit. Erat enī in anglia vir quidam deo dilectus ꝛ hominibus q̄ ſpecu ſubterraneo multis annis incluſ⁹ ſuo cum erat meritoꝛū ſtipendijs iam vicin⁹ Huic petrus apoſtolus in viſione noctis aſſiſtens ait. Rex inquit edwardus pꝛo voto quo ſe cum adhuc exularet aſtrixerat pꝛo regni etiā pace pauperūqꝫ neceſſitate pꝛeceqꝫ ſollicitus romanam eccleſiā de omnibus credidit conſulendam. Nouerit ergo ſe mea auctoꝛitate ab hac obligatione ſolutum et de cenobio ad mei nominis honoꝛem cōſtruendo a ſummo pontifice ſuſcepiſſe mandatum. Incunctanter itaqꝫ litteris apoſtolicis fidem habeat / pꝛeceptis obediat / conſilijs acquieſcat. A me enī egreſſus eſt ſermo quē ſibi quondam patronū elegit vie comitem gratie largitoꝛem. Eſt autem mihi loc⁹ in occidentali parte londonie a me elect⁹ mihi dilectus quem quondam mihi ꝓpꝛijs manib⁹ conſecraui mea nobilitaui pꝛeſentia diuinis inſuper miraculis illuſtraui. Thoꝛneia nomen eſt loci qui quondā ob peccata populi barbaroꝛum traditus poteſtati pauperrim⁹ ex diuite / humilis ex ſublimi / ex nobili fact⁹ eſt contemptibilis. Hunc me rex pꝛecipiente inhabitaculum monachoꝛum ſuſcipiat reparandum / ſublimandum edifitijs / poſſeſſionibus ampliandum. Non erit ibi aliud niſi domus dei et poꝛta celi. Ibi erigēda eſt ſcala per quam deſcendentes et aſcendentes angeli pꝛeces et vota hominū perferant et deferant gratiam. Inde aſcendentibus reſerabo ianuas paradiſi vt ex officio q̄d meus mihi dn̄s ac ſaluatoꝛ iniunxit et ligatos abſoluam et abſolutos ſuſcipiam et quā eius delictum obcluſerat iuſtificatis poꝛtaꝫ patrie celeſtis aperiam. Tu autem omnia que a me audiſti et didiciſti litteris tradens regi mitte vt munere dei duplicato et de abſolutione ſecurioꝛ et pꝛecepti executione deuotioꝛ in mei autem dilectione ꝛ obſequio reperiatur pꝛopenſioꝛ. Hijs dictis: lux cū loquēte diſparuit. Scripſit itaqꝫ ſenex omnia audita et regi direxit. Eadē autē hoꝛa lecto pape reſcripto: vbi ſenis apices recitantur. Tunc rex letus et alacris pecuniam quam ad peregrinationeꝫ parauerat pauperibus diſtribuit et monaſteriū edificauit. Tempoꝛe quo rex ethelbertus qui regnauit in cancia pꝛedicante beato auguſtino fidei ſacramēta ſuſce

perat nepos eius ſebertus qui oꝛientali‑
bus anglis pꝛefuit fidem eodē epo euā‑
gelizante ſuſcepit. Hic londonijs que re‑
gni ſui caput habebatur: intra muros ec
cleſiam beati pauli fabꝛicauit et epiſco‑
pali honoꝛe mellitum epm̄ inſtitués ho‑
noꝛauit. Extra muros vero in occidenta
li parte in honoꝛe beati petri monaſteriū
inſigne fundauit et multis poſſeſſionib⁹
ditauit. Nocte autē dedicationē eiuſdē
eccleſie pꝛecedente piſcatoꝛi cuidam tha
menſis fluuij q̄ eidem monaſterio pꝛeter
fluit vlterioꝛi ripa in habitu peregrino
beat⁹ petr⁹ apparēs ꝓmiſſa mercede trā
ſponi ſe ab eodē et petijt et pꝛomeruit:
Egreſſus aūt de nauicula: eccleſiam piſ
catoꝛe cernente ingreditur. Et ecce ſubi‑
to lux celeſtis emicuit: miroq̄ ſplēdoꝛe il
luſtrans oīa noctem cōuertit in diem.
Affuit cum apoſtolo multitudo ciuiū ſu
pernoꝛum egredientium ⁊ ingredientiū
melodiaq̄ celeſtis īſonuit īdicibilis odo‑
ris fragrātia nares ꝑfūdebat. Peractis
enī oībus que ad eccleſie dedicationē ſpe
ctāt ſolēnijs redit ad piſcatoꝛē piſciū: piſ
catoꝛ egregi⁹ hoīm. Quē dū diuini lumi
nis fulgoꝛe ꝑterritū ⁊ alienatū pene ſen
ſibus reperiſſet blanda cōſolatiōe reddit
hoīem ſibi/animū rationi. Ingrediētes
cimbā ſimꝉ vterq̄ piſcatoꝛ ait petr⁹. Nū
q̄d pulmentariū nō habes: Et ille: Incō
ſuete inq̄t lucis perfuſiōe ſtupid⁹ ⁊ expe‑
ctatione tui detent⁹ nihil cepi ſꝫ pꝛomiſ‑
ſam a te mercedē ſecurus expectaui. Ad
hec apl's ait. Laxa nūc retia in capturā.
Paruit imperanti piſcatoꝛ et mox im‑
pleuit rethe piſcium maxima multitu‑
do. Omnes erāt eiuſdem generis piſces
pꝛeter vnum mire enoꝛmitatis eſicium.
Quib⁹ ad ripam extractis: dixit apoſto‑
lus hūc qui pꝛe ceteris pꝛecio et magni‑
tudine pꝛecellit mellito ex mea parte piſ
cē defer epiſcopo. Pꝛo nautica vero mer‑
cede: cetera tibi tolle. Huius generis co‑
pia abundabis in vita tua et longo tēpo
re poſt te ꝓgenies tua tantū ne vltra piſ
cari audeatis in celebꝛitate dñica. Ego
ſum petrus qui loquoꝛ tecum qui cū me
is conciuibus conſtructam in meo nomi
ne baſilicam dedicaui epiſcopalemq̄ be‑
nedictionem mee ſanctificationis aucto
ritate pꝛeueni. Dic ergo pontifici que vi
diſti et audiſti tuoq̄ ſermoni ſigna pari‑
etibus impꝛeſſa teſtimonium ꝑhibebūt.
Superſedeat igitur dedicatione ſupple
at quod omiſimus dominici coꝛpoꝛis et
ſanguinis ſacroſancta miſteria populū‑
q̄ ſermone erudiens. Notificet omnib⁹
hunc locum me crebꝛo viſitaturum. Hic
me fidelium votis et pꝛecibus affuturū:
ſobꝛie vero pie et iuſte in hoc ſeculo viuē
tibus celi ianuam reſeraturum. Hijs di‑
ctis confeſtim ab oculis eius diſparuit.
Mane autē facto epiſcopo mellito ad de
dicandam eccleſiam pꝛocedēti cum piſce
piſcatoꝛ occurrit et oīa que ſibi mandata
fuerāt pandit. Stupet antiſtes reſera‑
tiſq̄ eccleſie valuis videt pauimentum
vtriuſq̄ alphabeti inſcripſione ſignatū:
parietē bis ſenis ī locis ſctificatiōis oleo
linitū: tot cereoꝛū rliquias duodenis cru
cibus inherere ⁊ quaſi recenti reſperſio‑
ne adhuc cūcta madeſcere. Quo vidēs eps
vna cū populo deū benedicebat ⁊ illi gra
tias referebat. Dat fidē miraculo piſca
toꝛis illi⁹ tota ſucceſſio que ſicut a patre
acceperat totius emolimenti quod ars il
la deinceps ei conferret beato petro eiq̄
ſeruientibus decimas offerebat. Un⁹ tñ
ſemel fraudem auſus inferre mox tā diu
artis caruit beneficio donec confeſſ⁹ rea
tum et ablatum reſtitueret et pꝛomitte‑
ret coꝛrectionem. Hec cum ſanctus ed‑
wardus relatione ac ſcriptis veterū di‑
diciſſet ad monaſterium illud edifitijs/
poſſeſſionibus/et dignitatibus alti⁹ ex‑
tollendum exarſit anim⁹ eius ⁊ pꝛo pri‑
uilegijs illius loci ceteriſq̄ cauſis: nunci

os rome tranſmiſit talem epiſtolam pa-
pe deferentes. Summo vniuerſalis ec-
cleſie patri nicolao edwardus gratia dei
anglorũ rex debitam ⁊ ſubiectionẽ ⁊ obe
dientiã. Glorificamus deum quia curã
habet ſue electe eccleſie q̃m in loco boni
predeceſſoris vos optimũ ſucceſſorem cõ
ſtituit. Quapropter iuſtũ iudicamꝰ apd
vos velut ad ſolidã petram acuere ⁊ pro
bare omnes bonas actiones noſtras ⁊ ve
ſtram notitiam atq; ſocietatẽ in bono ha
bere quatinus ras donationes ⁊ preuile-
gia que optinuimus apud predeceſſorẽ
veſtrũ renouetis et augeatis nobis vide
licet vt quod ille iniunxerat nobis ſub no
mine obedientie ⁊ penitentie propt̃ votũ
quod vouerã ire romam: ⁊ in remiſſionẽ
oĩm peccatorũ meorũ conſtruere cenobiũ
monachorum in honore apoſtoli petri ra
tum faciatis et priuilegia poſſeſſionũ et
dignitatũ eiuſdem loci confirmetis / re-
nouetis et decernatis. Ego quoq; ꝓ mo-
dulo meo augeo et confirmo donatiões
⁊ ꝯſuetudines pecuniarũ quas hʒ ſãctꝰ
petrꝰ ĩ anglia ⁊ ipas pecunias collectas
cũ regalibus donis mitto vobis vt oretis
pro me et pro pace regni mei ⁊ continuã
ac ſolẽnem memoriam inſtituatis totiꝰ
gentis anglie coram corporibꝰ apoſtolo-
rum ſanctorꝝ. Reſcripſit aũt ei papa in
hunc modum. Nicalaus epiſcop' ſeruꝰ
ſeruorũ dei glorioſiſſimo ac piiſſimo om
niq; honore digniſſimo ſpeciali quoq; fi-
lio noſtro edwardo anglorũ regi viſitati
onem omnimodã ſalutem melliſluã ⁊ be
nedictionem apoſtolicã. Oĩpotenti deo
referimꝰ grates qui veſtram prudẽtiſſi-
mam excellentiam in oĩbus ornauit ⁊ de
corauit erga beatum petrum apoſtolorꝝ
p̃incipẽ ⁊ nobiſcũ habere dilectionẽ ⁊ in
oĩbus apl̃icis conſentire cẽſuris. Litte-
ras igitur veſtre nobilitati trãſmittimꝰ
⁊ per eas ſocietatẽ ſctõrũ aplorꝝ ⁊ noſtrã
vobis damꝰ orãtes miam illiꝰ qui eſt do
minꝰ oĩm ⁊ rex ſuper oĩa ſolus vt ipe vos
ꝑticipẽ faciat ex oĩbus ſi qua ſunt coram
deo bonis operibus nr̃is et fr̃es nos ⁊ ſo
cios in ſua dilectiõe cõſtituat in oĩ tẽpore
amplius ac nõ minorẽ partẽ obſequii nr̃i
vobis in ſuo regno recõſignet q̃ nobiſ-
met ipſis ꝑuenire optamꝰ. Erimꝰ etiã
deinceps ꝓ vobis ſine dubio orãtes aſſi-
due vt ipe deꝰ ſubiiciat hoſtes et ĩimicos
qui cõtra vos voluerint inſurgere ⁊ con-
firmet vos in paterno ſolio ⁊ propria he-
reditate ac beatꝰ petrꝰ ſit vobis cuſtos ⁊
adiutor in oĩ tribulatiõe Renouamꝰ ergo
⁊ cõfirmamꝰ ⁊ augemꝰ vobis priuilegia
vr̃a ſcʒ vt abſolutꝰ ſitis ab illo voto qd
timebatis ⁊ ab oĩbus aliis pctĩs ⁊ iniqui
tatibꝰ vr̃is auctoritate illiꝰ q̃ me licet in-
dignũ ſue ſctẽ preeſſe voluit eccleſie. Pre
terea illi loco quẽ ſub noĩe ſctẽ penitẽtie
cõſtruendũ ⁊ meliorandũ ſuſcepiſtis q̃m
vt fertur primã antiquitꝰ cõſecratiõnẽ a
beato petro accepit cuiꝰ licet indigni vi-
carii ſumꝰ ⁊ q̃r regia antiquitꝰ ſedes eſt
ex auctoritate dei ⁊ ſctõrꝝ aplorꝝ atq; hu
ius romane ſedis ⁊ noſtra cõcedimꝰ per-
mittimꝰ ⁊ ſolidiſſime confirmamꝰ vt am
plius in perpetuũ regie cõſtitutiõis locꝰ
ſit atq; repoſitoriũ regaliũ inſigniũ ⁊ ha
bitatio perpetua monachorꝝ qui nulli oĩ-
no perſone niſi regi ſubdantur habeãtq;
poteſtatẽ ſcd̃m regulam ſancti benedicti
ꝑ ſucceſſores eligere ex ſe ydoneos abba-
tes neq; introducatur ꝑ violentiã extra-
nea perſona niſi quam cõcors congrega
tio eſſe preelegerit. Abſoluimus etiã eũ
locũ ab omni ſeruitio ⁊ dominatiõe epiſ-
copali vt nullus epiſcopus illuc introeat
ordinaturus aut preceptur' aliquid niſi
ex petitione et conſenſu abbatis ⁊ mona
chorum ⁊ habeat idem locus liberũ pro-
cinctum id eſt ambitũ ⁊ cimiterium mor
tuorũ circa ſe abſq; epiſcopali vl̃ cuiuſli
bet reſpectu vel exactione et omnia q̃ ad
libertatem et exaltationem illius loci ad

honoꝛem dei pertinentia per noſtrā auctoꝛitatem accedere poſſunt hilari ⁊ pꝛomptiſſima voluntate concedimꝰ. Poſſeſſiones autem quas antiqui reges ſeu quicunqꝫ alii homines vos quoqꝫ ⁊ veſtri barones ad eundum locū contuliſtis ⁊ cartas que ex eis facte ſunt diuina ⁊ noſtra auctoꝛitate roboꝛamus et ratas ac ſtabiles eſſe decernimus et in fractoꝛes earuꝫ vel inuaſoꝛes aut diminutoꝛes aut diſpſoꝛes venditoꝛes etiam eterna maledictione cū iuda pꝛoditoꝛe dampnamus vt in beata non habeant partem reſurrectione ſed a beato petro apoſtolo ſe iudicandos ſciant quando ſedebit cum ſuis coapoſtolis iudicās duodecim tribus iſrael. Uobis vero et poſteris veſtris regibꝰ cōmittimus aduocationem ⁊ tuitionē eiuſdem loci et oīm totius anglie eccleſiaruꝫ vt vice noſtra cum conſilio epiſcopoꝛum et abbatum conſtituatis vbiqꝫ que iuſta ſunt ſcientes pꝛo hoc vos recepturos dignam mercedē ab eo cuius regnū et imperiū non deſinet nec minuetur in ſeculum. Sanctus enī edwardus tributū illud grauiſſimū quod tempoꝛe patris ſui claſſi danice pendebatur et poſtmodum fiſco regio inſerebatur regia liberalitate remiſit ⁊ ab hoc onere impoꝛtabili imperpetuum angliam abſoluit. Cū enim collecta illa pecunia ante illū delata eſſet diabolum ſuper cumulum ſedētem ⁊ ludētem vidit. ⁊ ne amplius exigeretur pꝛecepit. Cum in palatio iuxta eccleſiā beati petri rex aliquando moꝛaretur ſuperuenit quidam vir miſerabilis hibernicꝰ genere pedis vtriuſqꝫ pꝛiuatus officio. Nerui enī in poplite cōtracti ad poſteriores coꝛpoꝛis partes crura retoꝛſerat/tali natibus inheſerant/ immerſiqꝫ carnibꝰ pedum articuli: a lumbis eius et deoꝛſuꝫ coꝛpus omne peruerterāt. Poꝛrectis ad terram manibus et ſcamnis ſuppoſitis repebat et factus ſibimetipſi grauis trahebat ſe poſt ſe. Hic videns regis cubicu lariū: ait ad eum. Hugoline inquit non me reſpicies nec miſereberis nec mouebit te mei tāta calamitas? Et ille: Quid me vis facere? Cui pauper. Sexies inquit apoſtoloꝛum limina repens (vt cernis) viſitaui: et ſanitatem necdum pꝛomerui. Quam tamen mihi apoſtoloꝛum pꝛinceps nō negauit ſed diſtulit ſocium in hoc miraculo habere volens edwardū quem ſibi nouit in omnibus eſſe deuotū. Ab ipſo enim apoſtolo in mandatis accepi regem adire vt me ſuo ſacro ſubiectū doꝛſo ad eccleſiam eius que palatio vicina eſt perferat: recepturum ſi id fecerit membꝛoꝛum meoꝛū integram ſanitatem. Hec vbi nunciata ſunt regi: gratias agit deo et citatus mox eger acceſſit. Rex vero vt ſpiritalis ille aſinus foꝛtis accubans in terminis ſuppoſuit humeros ſuos ad poꝛtandum. Pendet de humero tanti pꝛincipis plenus ſoꝛdibꝰ pauper/ſqualidis manibus/bꝛachiiſqꝫ ſquamoſis: regium illud pectus collūqꝫ complectitur. Interea ex aſſiſtentibus ridebant nonnulli: alij a paupere regem deluſum iocabantur/ alij iuſti ſimplicitatem fatuitatem iudicabant. Cum itaqꝫ rex paululum pꝛoceſſiſſet: ſubito nerui extenduntur/rigantur oſſa/carnes marcide recaleſcunt/emergunt a carne articuli/pedes a natibus ſoluuntur. Diſtendit homo/crura poplite iam flexibili ⁊ ſanie cum ſanguine pꝛofluente: veſtis regia oꝛnatur potius ꝙ̄ fedatur. Jam tūc ſatis eſſe clamant omnes ſanatum languidum onus ob ſoꝛdes vlcerū deponendum. Ille vero memoꝛ pꝛecepti qđ ſuſceperat ſi renarū tantꝰ obturata aure pertrāſijt ingreſſuſqꝫ eccleſiam ante ſanctū altare holocauſtum qđ detulerat deo ac beato petro reſignat incolumemqꝫ dimiſit. Suſcepto autē a rege itineris viatico: acturꝰ gratias deo ⁊ ſctō petro romā

profectꝰ ē. In monaſterio nãq̃ beati pe
tri ante altare ſancte trinitatis miſſarū
ſolemnijs ſanctus rex vice quadam cū
comite leofrico aſſiſtebat. Et ecce ſpecio-
ſus ille forma pre filijs hominū chriſtus
iheſus in ara conſiſtens oculis vtriuſq̃
corporalis aperuit ſacraq̃ dextera ſuper
regē extenſa ſignum ſancte crucis eū be
nedicendo depinxit. At rex dimiſſo capi-
te diuine maieſtatis adorabat preſenti-
am. Comes vero q̄d in regis animo age-
retur ignorans nolenſq̃ regem tante vi
ſionis eſſe participem: cepit velle ad ip-
ſum vſq̃ ꝓcedere. Verū rex quid in mē-
te comitis voluebatur intelligēs: ſta in-
quit leofrice ſta quod vides video ⁊ ego.
Poſt miſſam vero dixit rex ad comitem.
Per eius (quem vidimus) maieſtatē mi
leofrice te obteſtor ne quoadvſq̃ vixeri-
mus ſermo iſte proferatur in publicum
ne vel nos in pernitiem noſtraȝ ob fauo-
rem vulgi pulſet elatio vel fidem dero-
get dictis infideliū emulatio. Sub fau-
cibus quippe quaſi glandes mulieri cui
dam ſuccreuerant que totam faciem de-
formi tumore fedātes putrefactis ſub cu
te humoribus ſanguinem in ſaniem ver
terāt inde nati vermes: odorē teterrimū
exhalabant. Jubetur tandem in ſomnis
adire palatium et ex regis manibꝰ ſpe-
rare remedium. Quibus ſi lota/ ſi tacta
ſi ſignata foret: meritis eiꝰ reciperet ſa-
nitatem. Cū autem veniſſet ad regem ⁊
oraculū expoſuiſſet ille nec ſordes cauit/
nec fetorem exhorruit: ſed loca tumentia
manibꝰ contrectās ⁊ aqua lauans ſignū
ſancte crucis impreſſit. Et ſubito rupta
cute cū ſanie vermes ebulliūt: recedit tu
mor et dolor omnis abceſſit. Cecus qui-
dā docetur oraculo lumē amiſſum ſcti re
gis meritis ſe adepturum ſi limpha qua
manus ablueret ipe faciem perfudiſſet.
Cūq̃ id cubiculario et ille regi retuliſſet
obſtupuit ille plurimū indignatꝰ illuſu-
fantaſmatibꝰ hominem nihil tale de pec
catore ſperandū apoſtolice id eſſe uirtu-
tis nec fidem ſomnijs adhibendū aſſeru-
it aqua manibus lauit et ad eccleſiā pro-
ceſſit. Cubicularius autem ceco receptā
in pelui aquam illam tradit cū qua ocu-
los et faciem lauās: viſum cōfeſtim per
cipere meruit. Ciuis quidam lincolniē-
ſis cecitate percuſſꝰ ad palatiū regis veni
ens aqua lotionis manuū eiꝰ faciē ⁊ ocu
los lauans: mox tenebris diurnis lux op
tata ſuccedit. Quidā ſecꝰ regem adire ⁊
viſum ab eo percipere monitus cubicula
rio ⁊ ille regi rem pādit. Cui rex. Veniat
inquit. Quis ego ſum qui cōtriſter et nō
potius exultem: ſi meis manibꝰ licet in-
dignis promiſſum beneficium homini il-
li pietas diuina contulerit. Vocatꝰ eſt au
tem vir et a rege tactus et ſignatus ⁊ in
ter manus eius ab oculis vtriſq̃ vbertiȝ
ſanguis effluxit pupillas ſerenauit ⁊ tu
morem palpebrarū depoſuit. Et dixit ho
mo ille. Video te dn̄e mi rex et facies tua
tanq̄ facies angeli ſtantis an̄ me. Alia
aūt vice duo ceci cū vno monoculo aqua
lotiōis manuū ſancti perfuſi viſnm per-
cipere meruerunt. Sedebat aliquando
rex ad menſam et a latere eiꝰ comes god
winꝰ. Huiꝰ duo filij adhuc pueri haraldꝰ
et toſtius ludentes corā eis cū vnꝰ ex il-
lis amariꝰ q̄ expetebat ludi ſuauitas in
ſurrexiſſet in alterum ludū vertūt in pu-
gnam. Et ecce haraldus vehementiꝰ in
fratrem irruens capillis eiꝰ vtramq̃ ma
num inſerit proſtratumq̃ niſi citius eri
peretur virtute ſupior ſuffocaſſet. Tūc
rex verſꝰ ad ducē ait. Nihil te aliud o god
wine niſi ſimplicē in hijs vel ludū puero
rū vl' pugnā cōtēplaris. Et ille Nihil ali
ud dn̄e mi. Tūc rex dixit. Lōge aliō mea
mihi mens loquitur: et hijs quid futu-
rum ſit pueris per hoc mihi bellum reue
latur. Emerſis quippe puerilibus an-
nis cum in viruȝ vterq̃ profecerit tādē:

aduerſus inuicem liuor vtrūqꝫ aduret: et primū circumuētione inſidijſqꝫ priuatis quaſi ludere videbūtur ad vltimum fortior infirmiorem proſcribet/ rebellantem proſternet/ et prioris mortē poſt modicū ſequens alteriꝰ calamitas expiabit. que omnia ſic completa: tota anglia teſte probatur. Nam toſtius ab haraldo fugatus cum paulo poſt in regnum ſucceſſit edwardo haraldus vna cum rege norwegie toſtius proſternitur et totus fere exercitus deletur. Eodem anno heraldꝰ ipſe regno ſpoliatus anglorum aut miſere occubuit aut vt quidam putant penitentie tantum ſeruatus euaſit. Godwinꝰ enim cum in menſa regi aſſederet vnus miniſtrorū in obicem aliquem vno pede immoderatius impingens pene lapſum incurrit. Quem tamē alius recto greſſu procedens iterum in ſtatum ſuum nihil iniurie paſſum erexit. De hoc euētu pluribus inter ſe loquentibus et ꝙ pes pedi ſubuenerit gratulantibus: comes quaſi ludendo intulit. Sic eſt frater fratrē adiuuans et alter alteri in neceſſitate ſubueniens. Et ait rex ad ducem. Hoc meus mihi feciſſet: ſi godwinus hoc permiſiſſet. Ad hanc vocē godwinꝰ expauit: & triſtem preferens vultum ait. Scio enī rex ſcio adhuc de morte fratris tui tuus me accuſat animus nec eis eſtimas diſcredēdum qui me vel eius vel tuum vocāt proditorem. Sed ſecretorum omnium conſcius deꝰ iudicet ſic et buccellā hāc quā manu teneo guttur meum faciat pertrāſire & me ſeruet illeſum ſicut nec tue proditionis reus: ne de fratris tui nece mihi conſcius exiſto. Cumqꝫ vir beatꝰ buccellam manu benedicens ſignaſſet miſer ille eam ori inferens vſqꝫ in medium gutturis protraxit temptat interius trahere nec valuit/ temptat emittere ſed firmius heſit. Mox meatus quibꝰ ducebatur ſpiritus obcluditur: vertuntur oculi brachia rigeſcunt. Intuetur infeliciter morientem rex et vltionem in eum ſentiens proceſſiſſe diuinā aſtantes alloquitur dicens. Extrahite canem iſtum. Et factū eſt ita. Hic godwinus ſimplicitate regis abutens multa in regno contra iuſticiā et deum faciebat. Cunctos fere regis cognatos et amicos quos de normānia adduxerat fraude ſua dolo et circūuentione de patria perturbat. Credens ſibi cūcta proceſſura pro voto ſi rex amicis nudatus ſuis tantum conſilijs vteretur. At rex cuncta diſſimulans diuinis vacabat obſequijs vltionem dei ſibi futuram mitis predixit. Aliquando etiam ipſe godwino idipſum non tacuit. In die namqꝫ dominice reſurrectionis cum rex ad mēſam ſederet arctiꝰ ſolito ſe collegit ad ſe: et ponens pre oculis deū omnia iſta mūdana arbitrabatur vt ſtercora. Et ecce ſubito vultus eius plus ſolito ſerenebatur interiorqꝫ leticia labia ſoluebat in riſum rurſumqꝫ ſolita grauitate reſumpta obſcuriorem faciem preferebat. Mirabantur qui aſtabant: nemo tamen audebat eum interrogare quid accidiſſet. Menſis tandem ſublatis ſequutꝰ eſt ad thalamum regem dux haraldus: cum vno epiſcopo et abbate vno ſimulqꝫ regem ſuper hoc ſermone conueniunt. Tunc ille ait. Quantum enim ſe quiſqꝫ vanis ſubtraxerit: tantum veris arctius adherebit. Ecce ego enim inter fecundos calices et pinguia fercula ac radiantis metalli ſplendorem: recordatus ſum domini dei mei et effudi in me animam meam dilatatoqꝫ mentis ſinu oculus interior ſpirituali perfuſus lumine radios profecto vſqꝫ ad illam epheſeorum ciuitatem mira celeritate porrexit: et vſqꝫ in montem celion progreſſus ſanctorum quidē ſeptem dormientium quieſcentiū in ſpelunca proprietatem vultuum/ nec non membrorum quantitatem/ ac qualitatē

veſtium expreſſione manifeſtiſſima contemplatus eſt. Hec dum interiorem riſu ſignificante leticiam corde lumino ſo conſpicerem ſubito me cernente a latere dextro ſuper quod multis quieuerãt annis in ſiniſtrum ſe latus virtute diuina vertentes dirũ mortalibus omen hac laterũ ſuorũ matatione ſignarunt. Exhinc eniꝫ ſurget gens contra gentem et regnũ aduerſus regnũ: et erũt peſtilẽtie et fames et terremotus magni per loca. Hijs enim ſeptuaginta annis tantũ enim tempꝰ in ſiniſtro latere repauſabunt: viſitabit enĩ dñs iniquitatẽ plebis ſue tradens eos in manus gentium vt dominentur eis qui oderunt illos Inimici namqꝫ noĩs chriſti inſurgent in chriſtianos / ſerui dominis rebellabunt/ reges inſidiabũtur regibꝰ/ et principibus principes et in omnibꝰ finibꝰ terre vltor iniurie chriſti mucro deſeuiet. Et expoſuit eis rex vitam illorũ ⁊ nomina et paſſionem et dormitionis modum. Quibus auditis inito conſilio vt fidem poſteris facerent ad explorandam ſermonis veritatem dux militem / clericum pontifex/ abbas monachum cũ litteris regijs ad imperatorem conſtãtinopolitanũ direxerunt. Qui omnia vera reperientes: incolumes ad regem regreſſi ſunt. Sanctus enim edwardꝰ nulli petenti in nomine ſancti iohannis euangeliſte aliquid denegabat. Hũc enĩ poſt apoſtolorum principẽ arctius diligebat Unde contigit ꝙ quidam peregrinus abſente camerario in nomine ſancti iohannis euangeliſte importune a rege elemoſinã poſtularet. Cui rex precioſum annulum cum nil aliud in promptu haberet dedit Accidit poſt hec duos anglicos ad orãdũ ſaluatoris ſepulchrum hieroſolimã proficiſci. Qui die quadam a publica ſtrata declinantes: deuia queqꝫ ſectati ſunt et ſole ruente nox obſcura ſubducta eſt. Et cum neſcirent quid agerent/ quo ſe verterent: apparuit eis ſenex quidam venerandꝰ qui eos ad ciuitatẽ reduxit. Suſceptis autem hoſpicio menſa paratur: lautiſſimeqꝫ refecti dãt membra quieti. Mane autem facto egreſſis illis de ciuitate: ait ſenex. Viri fratres cum ſumma proſperitate vos repatriaturos non dubitetis quoniam proſperũ iter faciet vobis deus et ego ob amorem regis veſtri in omni via firmabo ſuper vos oculos meos. Ego enim ſum apoſtolꝰ chriſti iohannes qui regem veſtrũ ob meritum caſtitatis ſumma dilectiõe cõplector. Hũc enim annulum quem mihi in habitu peregrino apparenti tribuit: reportate denunciantes ei obitus ſui inſtare diẽ quẽ infra ſex menſes viſitãs viſitabo vt mecum ſequatur agnũ quocumqꝫ ierit. His dictis diſparuit: et illi ad patriam proſpere redeuntes que viderant ⁊ audierãt regi ſeriatim retulerunt. Cum autem rex infirmitate graui detineretur in mẽtis raptus exceſſum biduo fere iacebat exanimis. Tandem quaſi de graui ſomno euigilans aperuit oculos et reſedit et aſſumpta parabola ait. Cum adoleſcẽs in normãnia exularem: grata mihi ſemper extitit bonorum amicitia: et quicunqꝫ ſacre religionis meliores videbantur hij mihi ceteris erãt familiariores. Inter quos monachos duos ſpeciali quadã mihi deiunxerant charitate cõuerſationis honeſtas/ vite ſanctitas/ ſuauitas morum/ verborum affabilitas. Hos frequentius viſitabaꝫ: ꝙ dulcia faucibꝰ meis eloquia eorum. Hos ante plurimos trãſlatos ad celum vidi mihi paulo ante in ſompnis aſſiſtere quid genti mee poſt obitum meum ſit futurum ex dei mihi mandato referentes. Impletam dicunt anglorũ nequitiam et iniquitas cõſummata: iram prouocat accelerat vindictam. Sacerdotes preuaricati ſunt pactum domini polluto pectore ⁊ manibꝰ inquinatis ſctã cõ

trectant. Et hij non paſtores ſed mercenarij exponunt lupis oues non protegūt lac et lanā querūt non oues vt detruſos ad inferos mors et paſtores depaſcat et oues. Sed ⁊ principes terre infideles ſocij furū predones patrie quibus nec deꝰ timori eſt nec lex honori quibus veritas oneri/ius contēptui/crudelitas delectationi. Itaqꝫ nec prelati iuſticiā nec ſeruāt ſubditi diſciplinā. Et ecce dn̄s gladiū ſuum vibrabit arcū ſuū tetendit ⁊ parauit illum. Oſtēdet deinceps populo huic irā et indignationē immiſſiones iſuper per angelos malos quibꝰ traditi ſunt: anno vno ⁊ die vno igne ſimꝉ ⁊ gladio puniēdi Ego vero ob intentatā mee gēti calamitatem: dolens atqꝫ ſuſpirans dixi. O celeſtiū ſecretorū conſcij ſi cōuerſi egerint penitentiam nūquid non ignoſcet deꝰ et relinquet poſt ſe benedictionē? Penitentia certe prolataꝫ dei ore in niniuitis ſuſpendit ſententiam que etiā imminenteꝫ impiiſſimo achab debitam diſtulit vltionem. Suadebo igitur genti mee vt peniteant de preteritis et caueant de futuris et forte miſerebitur deus vt nō inducat ſuper eos malū hoc grande ſed qui punire preparauit auerſos recipiat in gratiā ſolita pietate cōuerſos. Nequaꝙ inquiūt hoc erit qm̄ induratū eſt cor populi huius et excecati oculi et aures aggrauate: vt nec audiant corripientē nec intelligāt cōmonentem nec terreantur minis nec beneficijs prouocentur. Hijs eorū verbis dū mihi maior accreſceret ſollicitudo: dixi. Num ita imperpetuū iraſcetur deꝰ: et nō apponet vt complacitior ſit adhuc. Mn̄ ergo tot triſtibus leta ſuccedent aut tot aduerſa qualis conſolatio tēperabit? Quale ſperandū eſt in hijs malis remedium vt ſicut illinc terret ⁊ contriſtat futura correptio ita hinc aliquantulū mulceat diuine miſerationis promiſſio? Ad hec ſancti tale mihi problema proponūt. Arbor quelibet viridis a ſua trunco deciſa ad triū iugerū ſpacium a radice propria ſeparetur. Que cū nulla hoīs manu cogente/nulla vrgente neceſſitate ad ſuum reuerſa trūcū in antiquā radicē ſeſe receperit reſumptoqꝫ ſucco ruſum floruerit et fructū fecerit: tūc ſperanduꝫ eſt aliquod in hac tribulatione ſolaciū et de ea quam prediximꝰ aduerſitate remedium. Hec cū dixiſſent: ipſi celo vobis ego redditus ſum. Aſſidebant narrāti viſionem regina/robertꝰ ſacri palacij cuſtos/dux haraldus/ſtigandꝰ ⁊ qui aſcēdit cubile patris ſui et maculauit ſtratum eiꝰ. viuēte adhuc archiep̄o roberto cathedrā cantuarienſem inuadēs. Ob hoc a ſummo pōtifice ſuſpenſus paulo poſt crepuit et effuſa ſunt viſcera eius. Hic ad vocem narrantis obduruit nec terreꝉ oraculo nec fidem habuit prophetāti ſed potius regem ſenio confectū delirare ſubmurmurās ridere maluit ꝙ lugere. Ceteri vero quibus mens ſanior erat flebāt vbertim et ſuſpirabant qui nihil ſecꝰ ꝙ ipſe dixerat aut a ſacerdotibꝰ aut a principibus fieri nō ignorabant. Quidā eni premiſſam ſimilitudinem dicūt regē pro impoſſibili ſtatuiſſe illi maxime qui totā anglorū nobilitatē ſic deperiſſe lugebant vt ex ea gente nec rex nec ep̄s nec abbas r princeps quilibet vix in anglia cerne tur. Mihi ſane alia mēs eſt conſiderāti ſanctiſſimū virū dunſtanū ⁊ ipſam calamitatē prediximiſſe et conſolationē nihilominus promiſiſſe. Poteſt proīn ſic nō inconuenienter exponi. Arbor hec regnū anglorū ſignificat decorū gloria delicijs diuitijſqꝫ fecundū excellētia regie dignitatis ſublime. Radix ex qua totus honor iſte proceſſit regium ſemen fuit quod ab alfredo qui primus anglorum a ſummo pontifice vnctus ⁊ conſecratus fuerat in regem recta ſucceſſionis linea vſqꝫ ad ſānctum edwardum deſcendit. Abſciſa eſt

arbor de trunco: qñ regnū a genere rega
li diuiſum ad aliud ſemē tranſlatum eſt.
Ad ſpaciū triū iugerū hec facta eſt ſepa-
ratio: quia in trium tēporibus regū nul-
la fuit nouis cū antiquo ſemine regali cō
munio. Haraldus enī ſucceſſit edwardo:
willelmus haraldo: willelm⁹ iunior prio
ri willelmo. Acceſſit ad radicē quādo rex
hēricus in quē totū regni decus tranſfu-
ſū eſt nulla neceſſitate cogente: nulla ſpe
lucri vrgente: ſed ex infuſo ei amoris affe
ctu: abneptē edwardi matildā duxit vxo
rem ſemen regnū normānorū ⁊ anglorū
coniūgens: ⁊ interueniēte ope coniugali
de duobus vnū faciens. Floruit ſane ar-
bor qñ de vtroqȝ ſemine imperatrix ma-
tilda proceſſit. Tūc vero fructū fecit: quā
do de ipa henricus exoriens: quaſi lapis
angularis vtrūqȝ populū copulauit. Ha
bet nūc certe de genere anglorꝫ anglia re
gem: habet de eadē gēte epōs ⁊ abbates
principes et milites ex vtriuſqȝ ſeminis
cōiunctione ꝓcreatos. Si eni alicui hec
diſplicuerit expoſitio: aut ipe aliter expo
nat: aut aliud tēpus quo hec expleantur
expectet. Sciens itaqȝ rex quia appropi
quauit hora ei⁹ vt trāſiret de hoc mūdo:
ſuū tranſitū mox in circuitu ꝓpalari iuſ
ſit: ne mortis ſue cognitiōe dilata: oratio
nū quoqȝ ſuffragia differrētur. Sicqȝ ſe-
nex ⁊ plenus dierū ⁊ bonorū opm migra
uit ad dñm. Obijt aūt anno dñi milleſi-
mo ſexageſimoſexto: cū regnaſſet vigiti
tribus annis menſib⁹ ſex ⁊ diebus vigi-
tiſeptē: pridie nonas ianuarij: cū quo to-
ta pariter anglorū felicitas ruit: perijt li
bertas: vigor oīs interijt. Cōtract⁹ qui
dam ad ſepulchrū eius veniēs: membro
rū ſanitatē deuotis lachrymis ⁊ precib⁹
poſtulabat. Et ecce vis quedam occulta
ſubito neruos extēdit: in naturalem ſta-
tum crura pedeſqȝ retorquet euulſiſqȝ a
carne articulis ſanguis profluit: paula-
timqȝ ſucco reſumpto: arida prius oſſa:
priſtinū robur recipiūt. Sex eni ceci vnū
monoculū ſecuti ad ſepulchrū regis ꝓpe
rantes: cū alter ab altero traheret ⁊ vn⁹
precedēs oculus viris ſeptē ducatū pbe-
ret: ſctō cū lachrymis miſeriā exponunt
opem flagitāt: cōtra diuturne caliginis
tediū: ſctiſſimi regis depoſcūt auxilium.
Nec mora vti meritis ⁊ precibus viſum
oculorūqȝ claritatē percipere meruerūt.
Interea haraldus fili⁹ godwini regnū
nec ſibi iure debitū: nec natura vſurpās
malū qđ anglis ſcđm regis ſcti oraculū
dñs ꝑparauerat trāſgreſſiōe pacti cum
duce willelmo ⁊ fidei leſione accelerauit.
Ut aūt attenuatis viribus facili⁹ ab his
quos iniuſte prouocauerat hoſtib⁹ vince
retur: ſuſcitauit ei de⁹ a parte aquilonis
inimicos. ſ. haraldū regē norwegie: ⁊ to-
ſtiū fratrē ſuū quē de āglia expulerat ipe
⁊ tpe regis edwardi exulabat in flādria.
Hi cū magna claſſe per humbriā ad ebo-
racum ꝓperātes cū exercitū northūbren
ſiū prelio excepiſſent: potiti victoria: ma
gnā de obſtātibus ſtragē dederunt. His
haraldo nunciatis: exercitū copioſum ex
oībus finibus anglie collegit. Apparuit
aūt tūc ſanctus edward⁹ cuidā alexi ab-
bati rameſeie viro religioſo dicēs. Uade
et dic haraldo: vt hoīes qui contra ius et
fas regni huius fines inuadūt aggredi-
atur ſecure. Ego eni ero dux et protector
exercitus qñ iuſticie gentis hui⁹: deeſſe
nō poſſum. Per me enim reportabit vice
hac de hoſte triūphū. Et ne verbis tuis
fidem deroget: ſecretū ei ſui cordis oſten-
de: vt cum ei que nullo concio mēte volue
bat edixeris nō hec tue adinuentioni ſed
mee promiſſioni aſcribat. Nocte quidem
preterita cū dolore femoris torqueretur
licet eum nō parū vrgeret imminēs mo-
leſtia: ſiluit tamen: reputans apud ſe ſi
publicaret languorē quod a ſuis eſſet cō-
temptui ⁊ hoſtibus irriſioni. Uerū quia
nūc ab illa peſte conualuit: de meo preſu

mens auxilio: cōtra barbaros iuſtū bel-
lum ſuſcipiat: et ab imminenti periculo
ſuos eripiat. Quod cū abbas haraldo re
ſeraſſet: ex celeſti pꝛomiſſione factus au-
dacioꝛ: in valida manu ꝓgrediens apud
ſtamfoꝛd bꝛig hoſtibus occurrit. Concer
toqꝫ pꝛelio: dux vterqꝫ pꝛoſternitur. ſ. rex
noꝛwegie: ⁊ frater haraldi toſtius et pe-
ne totus eoꝛū exercitus deletus eſt. An
no ſiquidem triceſimoſexto poſt ſancti ed
wardi obitū cū coꝛpus eius de terra ele-
uaret: integrū incoꝛruptū et flexibile cū
veſtibꝰ recentibus repertū eſt. Quod vi
dens ep̄s roffenſis pilum vnū deuotiōis
deſiderio accēſus extrahere ſibiqꝫ ſerua-
re conatur. Sed ille firmius herēs: effe-
ctū mentis ep̄i ⁊ voluntatē defraudauit
Mulier quedam in feſto edwardi ſancti
operibus vacās: paraliſis moꝛbo coꝛre-
pta: ad ſepulchꝛū ſancti deducitur: et ſa-
nitatē pꝛiſtinā ſe recepiſſe letatur. Tres
viros febꝛe quartana vexatos: viſitato
ſcti ſarcophago quaſi in momēto curati
ſunt. ❡ Narratio ⁊ pꝛophetia. Quidā
vir dei in diebus illis pꝛedixit anglis: qꝺ
ex ſcelerū ſuoꝛū immanitate: quia nō ſo-
lū cedi ⁊ pꝛoditioni inſiſtebāt ſed ebꝛieta-
ti ⁊ negligētie domus dei dediti erant: in
ſperatū eis a francia aduēturū dominiū
quod et eoꝛū excellētiam depꝛimeret im-
perpetuū: et honoꝛē ſine termino reſtitu-
tiōis euentilaret. Pꝛedixit etiā ꝙ non ſo-
lum ea gens ſed etiam gēs ſcotoꝛū quos
angli viliſſimas eſtimant ad emeritam
confuſionem anglis dominaretur. Pꝛe-
dixit etiā nichilominus adeo varium ſe-
culū aduenturū: vt varietas que in men
tibus hominū latebit: ⁊ in actibus pate-
bit multimoda veſtium variatione deſi-
gnaretur. Illis diebꝰ imperauit henri-
cus ſecūdus: qui in pueritia ſua a quodā
clerico fiſtulā tulerat argēteā: qua pueri
ludētes aquam iaculātur pactus ei expa-
tum dare cum foꝛet imperatoꝛ. Adultus
autē repetēti pollicitum: impigre dedit
Nō multo poſt aſpero moꝛbo coꝛreptus
decubuit: ⁊ moꝛbo creſcēte: triduo exſen-
ſis ⁊ mutus iacuit Ep̄i pꝛeſentes tridua
no indicto ieiunio: pꝛo vita eius dn̄o ſup
plicabāt. Conualeſcēs accitū ep̄m quem
pꝛo fiſtula fecerat ſententia cōcilij depo-
ſuit. Confeſſus eſt autē ſe toto illo triduo
demones infeſtos ſibi vidiſſe: flammā in
ſe per fiſtulam iaculātes: vt noſter ignis
reſpectu illius iocus putetur. Interim
vero iuuenē ſemiuſtulatū aduentaſſe: fe
rentē calicē aureum immenſe magnitu-
dinis aqua plenū. Cuius viſione et latis
cis aſꝑgine: ardoꝛes illos euaſit Hic erat
beatus laurētius cuius eccleſiā repara-
uerat: ⁊ pꝛeter alia munera calice aureo
decoꝛarat. Eo tēpoꝛe in cōfinio noꝛman
nie ⁊ bꝛitānie poꝛtentū viſum eſt: in vna
vel potius duabus mulieribꝰ Duo erāt
capita: ⁊ quatuoꝛ bꝛachia: cetera gemīa
omnia vſqꝫ ad vmbilicū: inferius ſingu-
la oīa. Ridebat: comedebat: loquebatur
vna: flebat: eſuriebat: tacebat altera.
Oꝛe gemino manducabāt: ſed vno mea-
tu egerebant. Una defuncta: ſuperuixit
altera: pene triennio moꝛtuā poꝛtās: do
nec ⁊ pondere molis: et fetoꝛe cadaueris
defecit. Putatū eſt a quibuſdā et litteris
traditum ꝙ he mulieres angliam ⁊ noꝛ-
manniā ſignificarēt: que diuiſe licet fue-
rint: tamen ſub vno domino ſunt vnite.
He quicquid pecuniarū auidis faucibus
ſoꝛbuerāt: in vnam laſciuiā defluit: qui
eſt vel pꝛincipū auaritia: vel circūpoſita
rum gentiū ferocia. Moꝛtuam ⁊ pene ex
hauſtam noꝛmanniā: ingēs pecunijs ſu
ſtentat anglia: donec ⁊ ipſa exactoꝛū foꝛ-
taſſis violentia ſuccūbat.

❡ De ſancto Edwardo rege ⁊ martyꝛe.

Moꝛtuo autē rege edgaro ſuc
ceſſit edwardus filius eius:
et regnauit annis tribus cū
dimidio. Hūc dunſtanꝰ ep̄us

contra voluntatē optimatū ⁊ nouerce regem coronauit. Nā quidā fratrem eius ethelredū de ſecūda vxore ꝑgenitū elegerunt. Quāobrem dūſtanus eps cum oſwaldo eboracēſi epo et quibuſdā abbatibus ⁊ ducibus edwardū ex prima vxore elfleda genitū vt pater eius moriens iuſſerat: quibuſdā murmurantibus nobilibus in regē conſecrauit. Nouerca inſup edwardi alfritha filiū ſuū ethelredū paruulum vix ſeptennem promouere ad regnum conabatur: vt potius ſub eius nomine regnare videretur. Factū eſt autē cū rex edward⁹ quindeci eſſet annorum in dorſetania ꝓuincia iuxta villam noīe warhā venationi cū multis nobilib⁹ intenderet: ad vidēdum fratrem ſuū ethelredū ad caſtrum nomine corph greſſum ſuū diri[illegible]it. Et aſſumptis ſecū paucis: ceteriſq; vbiq; diſperſis: ad domū nouerce ſue properauit. Quo audito: quaſi de aduentu eius cōgratulās: obuiam ei procedit: blāde eum ſalutat: et ad ſuum hoſpitium inuitat. Qui cum renueret: et fratrem ſuū videre ⁊ alloqui ſe velle denunciaret: rurſum illa ad alia ſe commenta transferens: iubet abſq; dilatiōe ſibi potum propinari: vt dum potū degustaret oportunius qđ cogitaret expleret. Unus interim animo audacior ⁊ ſcelere imminior: oſculū pacis ei dedit: vt omnē ſuſpitionem auferēs eum facilius ſuffocaret. Poſtꝙ vero poculū a pincerna ſuſcipiēs ori apponeret qui oſculum ſibi intulerat ex aduerſo inſiliēs: cultello mox eius viſcera tranſfixit. Qui graui inflictus vulnere cū paululū inde diuertiſſet: de equo cui inſederat: ſubito in terrā corruens expirauit: quintodecimo kalēdas aprilis: anno gratie nōgenteſimo octuageſimoprimo. Erat aūt in eadem domo mulier quedam a natiuitate ceca quā memorata regina pietate ⁊ xpi amore alebat que dum ſequēti nocte ibi cū corpore ſacro ſola pernoctaſſet: intempeſta noctis hora: diuinitus lumē emiſſum domum repleuit: ⁊ oculorum ſuorū tenebras fugans: luminis claritatē reddidit. Regina ergo hoc cognito: in locis abditis ⁊ paluſtrib⁹ iuſſit corpus ne a quoꝙ inueniretur detegi. Elapſo autē poſt hec anno: columpna inſtar lucis deſuper apparuit: que lucis ſue radijs locum vndiq; illuſtrauit. Incole igitur illius prouincie hoc ſepius viſo miraculo corpus ſanctū aſſumentes: apud warhā ſepulture tradiderūt. Fons aūt de loco vbi prius iacuit de terra erūpens: multis infirmis beneficia ſanitatis cōferre ſolebat: propalatis vndiq; demum miraculis: editha virgo ſctā martyris ſoror cū matre ſua wlftrude et epis ac multis alijs corpus de terra extractū ita ab omni corruptione inuenit illeſum ac ſi eodē die fuiſſet ſepultum. Et aſſumētes illud cum maximo honore in mōaſterio virginū ſeptonie tranſtulerūt. Pro hac autē ſancti regis occiſiōe ethelfritha regina (vt fertur) dure penitens: monaſteria monialiū de wherewelł. ⁊ ambriſbury pro delicti expiatione conſtruxit: et multis predijs et libertatibus donauit.

Apparuit autē ſanctus edwardus cuidā viro religioſo in ſompnis dicēs. Surge ⁊ ad cenobium ſeptonie velociter pergens abbatiſſe denuncia: quia in loco in quo nunc iaceo diutius eſſe nolo: ⁊ vt hoc fratri meo ethelredo regi abſq; dilatione annunciet admoneo. Quo facto: rex epiſcopis ⁊ maiorib⁹ eccleſie precepit: vt corpus fratris ſui ad locum magis honorabilem transferre maturarēt. Quod cum facerēt: tāta ex eo odoris fragrātia emanare cepit: vt omnes in loco preſentes in paradiſi delitijs cōſtitutos ſe fore eſtimarēt. Eleuatūq; eſt corpus eius ſanctum: et ad locum decentiorem tranſlatum anno martyrij ſui viceſimoprimo: et incarnatiōis dominice: āno milleſimo primo.

¶ Narratio. Abbas quidā noīe natha-
nael fraude demōis accidiā paſſus de cel-
la ſua recedens: aliā ſibi fabricauit. Ubi
cū habitare cepiſſet: demō per noctē cum
flagris ſonitū magnū fecit. Quis es tu
inquit vir dei qui talia in hoſpitio meo co-
naris? Ego ſum ait qui te de priore cella
fugaui: et vt nunc de hac te expellā veni.
Tūc ſctūs illuſum ſe vidēs: ad habitacu-
lū primū rediit: ⁊ triginta ſeptem annis
ipm limen dom⁹ nō exiuit. Et cū ſeptem
epos eum viſitātes nec vno quidē paſſu
ꝓſequēdo cōduceret: diaconus illorū ait.
Abba ſuperbā rem admodum facis: qui
ſanctos epos nō cōducis. Ego inquit do-
minos meos epos veneror: ſed ⁊ his ⁊ vni-
uerſo ſeculo mortuū me eſſe ꝓfiteor. Oc-
cultū aūt ꝓpoſitū meū nouit de⁹: ꝓpter
qđ eos nō proſequor. Fit iterū demō qua-
ſi paruul⁹ annorū decē minās aſinū pro-
funda nocte panes ferentē: ⁊ aſinū in ter-
ram ruiſſe fingēs exclamauit. Abba na-
thanael miſerere michi: ego ſū puer mo-
nachi illi⁹ ⁊ panes ei porto: queſo ne iacē-
tem deſpicias ac ferarū morſib⁹ tradas.
Et ait vir dei intra ſe. Neceſſe eſt me aut
miam qđ maximū eſt preceptū nō facere
aut a propoſito deuiare. Tandē oratione
ad deū facta: rñdit. Audi infās. Credo in
ipſo cui ſeruio qui omni ſpiritui dñatur:
quia ſi neceſſariū habueris auxiliū ipſe
tibi preſtabit: nec feras aut quēq̄ aliū no-
cere patietur. Si vero res temptatio eſt
iam nunc aſpiciat dñs me⁹: nec ex ea me
ledi permittat vlteri⁹. Demon itaq̄ vi-
ctus ⁊ cōfuſus: in venti turbinem eſt re-
ſolutus: ⁊ in ſues agreſtes diſcurſibus ⁊
ſtrepitu laſciuiens.

¶ De ſancto Edwino rege et martyre.

Anno dñi quingēteſimo ſexa-
geſimo elle pr̄ acce mr̄is ſan-
cti oſwaldi cepit in prouincia
northanhūbrorū regnare: et
poſt idā regē primus regnū deirorꝫ poſſi-
dere. Hic ſctm̄ edwinū regē et martyrem
genuit et accā ſororē eius. Porro elle iſte
rex erat de quo ſctūs gregorius alludēs
nomini dixit. Bene inquit elle vocat̄ rex
iſte: quia in laudē creatoris oportet all'a
illis in partib⁹ decātari. Elle vero trigin-
ta annis regnās edwinū acce fratrē he-
redē moriens reliquit: ethelfridus cū ſcti
oſwaldi pater licet ſororem edwini regis
deirorū vxorē habuit: tm̄ glorie cupid⁹ eū
a regno expulit et aliq̄diu pro eo regna-
uit. Interfecto tādē vt infra claret ethel-
frido rege: cū edwin⁹ regnaret: ethelbur-
gam filiā regis cātuariorū ſcti ethelber-
ti: a fratre ſuo edbaldo miſſis nūciis pe-
tiit in vxorē. Cui reſpōſum eſt nō eſſe lici-
tū xpianā virginē pagano in coniugem
dari ne fides ⁊ ſacra celeſtis regis conſor-
tio ꝓphanaretur regis cui veri dei cult⁹
eſſet prorſus ignarus. Qđ cū edwin⁹ au-
diſſet: ꝓmiſit ſe nichil omnino contrariū
xpiane fidei quā virgo colebat eſſe factu-
rum: ſed potius fidē cum oībus qui ſecū
venirēt more xpiano ſeruaret. Sicq̄ pau-
linus a iuſto dorobernēſi archiepo archi-
preſul cōſecrat⁹ cū ethelburga v̄gīe āno
dñi ſexcēteſimo viceſimoquīto ad regem
edwinū aduenit. Anno aūt ſequēti ve-
nit in prouinciā illā quidā ſicarius voca-
bulo eumer⁹ miſſus a rege occidentaliū
ſaxonū noīe quichelmo: ſperās ſe regem
edwinum regnū ſimul ⁊ vita priuaturū
Qui habebat ſicā bicipitē toxicatā: vt ſi
ferri vuln⁹ minus ad mortē regis ſuffi-
ceret: veneni peſte iuuaretur. Peruenit
āt ad regē primo die paſche iuxta amnē
dorwētionē vbi tūc erat villa regalis in-
trauitq̄ quaſi nunciū dñi ſui referēs. Et
cū ſimulatā legationem ore aſtuto volue-
ret: exurrexit repēte ⁊ euaginata ſub ve-
ſte ſica impetū fecit in regē. Qđ cū vide-
ret lilla miniſter regis amiciſſim⁹ nō ha-
bēs ſcutū ad manū quo regē a nece defen-
deret: mox interpoſuit corp⁹ ſuum ante

ictū pungentis. Sed tanta in hoſtis fer
rum infixit: vt per coꝛpus militis occiſi:
etiā regē vulneraret. Qui cū mox vndiqꝫ
gladijs impeteretur in ipſo tumultu eti
am aliū de militibus ſica nephāda pere
nit. Eadem aūt nocte dñici paſche pepe
rit regina filiam nomine eanfledā. Cūqꝫ
idē rex pꝛeſente paulino ep̄o gratias age
ret dijs ſuis ꝓ nata ſibi filia ecōtra ep̄us
gratias cepit agere dño xp̄o regiqꝫ aſtru
ere ꝙ ipſe pꝛecibus ſuis apud illum ob-
tinuerit: vt regina ſoſpes et abſqꝫ doloꝛe
graui ſobolē pꝛocrearet. Cuiꝰ verbis de-
lectatꝰ rex pꝛomiſit ſe abꝛenūciatis ido-
lis xp̄o ſeruiturū: ſi vitam ſibi ⁊ victoꝛiā
donaret: pugnanti aduerſus regē a quo
homicida ille qui eum vulnerauerat miſ
ſus eſt: ⁊ in pignus implende pꝛomiſſio-
nis eandem filiam ſuam xp̄o conſecran-
dam paulino ep̄o aſſignauit. Que bapti
zata eſt die ſancto pēthecoſtes pꝛima de
gēte noꝛthanhūbꝛoꝛū cū duodecim alijs
de familia regis. Quo tēpoꝛe curatus a
vulnere ſibi inflicto rex collecto exercitu:
venit aduerſus regem occidentaliū ſaxo
num: ac bello inito vniuerſos quos in ne
cem ſuam conſpiraſſe didicerat: aut occi
dit: aut in deditionem recepit. Sicqꝫ vi-
ctoꝛ in patriā reuerſus nō ſtatim ⁊ incō-
ſulte ſacramenta fidei xp̄iane percipere
voluit: ꝙuis nec idolis vltra ſeruiuit: ex
quo ſe xp̄o ſeruiturū eſſe pꝛomiſerat. Ve
rum pꝛimo diligentius ab ipſo paulino
ep̄o rationē fidei addiſcere ⁊ cum ſuis pꝛi
matibus quos ſapientioꝛes nouerat cu-
rauit conferre quid de his agendū arbi-
trarentur. Sed ⁊ ipſe cum eſſet vir natu
ra ſagaciſſimus: ſepe diu ſolus reſidens
oꝛe quidē tacito ſed ī intimis coꝛdis mul-
ta ſecū colloquens: quid ſibi eſſet facien-
dū que religio ſeruāda tractabat. Quo
tp̄e exhoꝛtatoꝛias ad fidem litteras a pa
pa bonifacio accepit quarum tenoꝛ talis
erat. Viro glorioſo edwino regi angloꝝ
bonifacius ep̄us ſeruus ſeruoꝛū dei. Li-
cet ſumme diuinitatis potētia humane
locutionis officijs explanari nō valeat:
quippe que ſui magnitudine ita inuiſibi
li atqꝫ iueſtigabili eternitate cōſiſtit: vt
hec nulla ingenij ſagacitas quāta ſit cō-
pꝛehendere: diſſerereqꝫ ſufficiat: quia ta
mē eius humanitas ad inſinuationem
ſui reſeratis coꝛdis ianuis que de ſemet-
ipſa pꝛoferantur ſecreta humanis mēti-
bus inſpiratiōe clemēter infundit: ad an
nunciandū vobis plenitudinē fidei xp̄ia
ne ſacerdotalē curauimus ſollicitudinē
pꝛerogare: vt perinde xp̄i euāgelium qđ
ſaluatoꝛ noſter oībus pꝛecepit gentibus
pꝛedicari: veſtris quoqꝫ ſenſibus inſerē-
tes: ſalutis vr̄e remedia pꝛopinētur. Su
perne igitur maieſtatis clementia q̄ cun
cta ſolo verbo pꝛeceptionis ſue cōdidit et
creauit: celū videlicet ⁊ terrā mare ⁊ oīa
que in eis ſunt: diſpoſitis oꝛdinibus qui-
bus ſubſiſterent: coeterni verbi ſui conſi
lio et ſancti ſpiritus vnitate diſpenſans
hoīem ad imaginē et ſimilitudinē ſuā ex
limo terre plaſmatū cōſtituit: eiqꝫ tantā
pꝛemij pꝛerogatiuā indulſit vt eū cūctis
pꝛeponeret atqꝫ ſeruato termino pꝛece-
ptionis eternitatis ſubſiſtentia pꝛemu-
niret. Hūc ergo deū patrem filium et ſpi-
ritum ſctm̄: qđ eſt indiuidua trinitas ab
oꝛtu ſolis vſqꝫ ad occaſum humanum ge
nus quippe vt creatoꝛē oīm atqꝫ factoꝛū
ſuū ſalutifera cōfeſſione fidei veneratur
⁊ colit. Cui etiā ſummitates imperij re-
gūqꝫ poteſtates ſubmiſſe ſunt quia eius
diſpoſitione oīm pꝛelatio regnoꝛū cōcedi
tur. Eius ergo bonitatis mīa totius cre
ature ſue dilatandi ſubdi etiā in extremi
tate terre poſitarū gentiū coꝛda frigida
ſancti ſpiritus feruoꝛe: in ſui quoqꝫ agni
tione mirabiliter eſt dignata ſuccendere
Que etiam in glorioſi filij nr̄i edbaldi re
gis gentiſqꝫ ei ſuppoſite illuſtratiōe cle-
mentia redēptoꝛis fuerit operata pleniꝰ

ex vicinitate locorũ vr̃am gloriã conuici-
mus cognouiſſe. Eius ergo mirabile do
num ⁊ in vobis certa ſpe celeſti longani-
mitate cõferre cõfidimus: cũ ꝑfecto glo-
rioſam cõiugem vr̃am que vr̃i corporis
pars eſſe dinoſcitur eternitatis premio
per ſacri baptiſmatis regenerationẽ il-
luminatã agnouimꝰ. Unde preſenti ſti-
lo glorioſos vos adhortandos cum omni
affecti intime charitatis curauimꝰ qua-
tinus abhominatis idolis eorũqꝫ cultu
ſpretiſqꝫ phanorũ fatuitatibꝰ: ⁊ auguri-
orum deceptabilibus blãdimẽtis: creda
tis in deũ patrẽ omnipotentẽ eiuſqꝫ filiũ
ihesum chriſtũ ⁊ ſpm̃ ſanctũ: vt credẽtes
a dyabolice captiuitatis nexibus ſancte
et indiuidue trinitatis cooperãte poten-
tia abſoluti eterne vite poſſitis eſſe parti
cipes. Quãta aũt reatitudinis culpa te-
neantur obſtricti hi qui idolatriarũ per-
nicioſiſſimã ſuperſtitionẽ colẽtes ample
ctũtur eorũ quos colunt exẽpla perditio-
nis inſinuãt. Unde de eis per pſalmiſtã
dicit̃. Oẽs dii gentiũ demonia: dñs autẽ
celos fecit. Et iterũ. Oculos habẽt ⁊ non
videbũt: aures habẽt ⁊ nõ audiẽt: manꝰ
habẽt ⁊ non palpabũt: pedes habẽt ⁊ nõ
ambulabunt. Similes ergo efficiuntur
his qui ſpem ſue confidẽtie ponũt in eis.
Quomodo enĩ iuuandi quẽlibet poſſunt
habere virtutẽ hi qui ex corruptibili ma
teria inferiorũ etiam ſuppoſitorũqꝫ tibi
manibus cõſtruuntur: quibus videlicet
artificiũ humanũ accomodãs eis inaĩa-
tam membrorum ſimilitudinẽ cõtuliſti.
Qui niſi a te moti fuerint: ambulare nõ
poterũt: ſed tanꝙ̃ lapis in vno loco poſi-
ta ita cõſtructi: nichil intelligentie habẽ-
tes: ipſaqꝫ inſenſibilitate obruti nullam
neqꝫ ledẽdi neqꝫ iuuãdi facultatẽ adepti
ſunt. Qua ergo mẽtis deceptiõe eos de-
os quibus vos ipſi imaginẽ corporis tra
didiſtis colẽtes ſequimini: iudicio diſcre-
to reperire nõ poſſumus. Unde oportet

vos ſuſcepto ſigno ſctẽ crucis: per qđ hu-
manũ genus redemptũ eſt execrandam
dyabolice verſutie ſupplãtationẽ qui di-
uine pietatis operibus inuidꝰ emuluſqꝫ
cõſiſtit a cordibꝰ vr̃is abijcere: iniectiſqꝫ
manibus hos quos eatenus materie cõ
page vobis deos fabricaſtis: cõfringen-
dos diminuendoſqꝫ ſumopere ꝓcurate.
Ipſa enĩ eorũ diſſolutio corruptioqꝫ que
nunꝙ̃ viuentẽ ſpiritũ habuit: nec ſenſibi
litatẽ a ſuis factoribus potuit quolibet
modo ſuſcipere vobis patenter inſinuet
qm̃ nichil erat quod eatenꝰ colebatis: dũ
ꝑfecto meliores vos qui ſpiritũ viuentẽ
a domino percepiſtis: eorũ cõſtructione
nichilominꝰ exiſtatis: quippe quos deꝰ
omnipotẽs ex primi hoĩs quẽ plaſmauit
cognatiõe: deductus per ſecula innume-
rabilibus ꝓpaginibus pululare conſti-
tuit Accedite ergo ad agnitionẽ eius qui
vos creauit qui in vobis vite inſufflauit
ſpiritũ: qui pro veſtra redẽptione filium
ſuũ vnigenitũ miſit: vt vos ab originali
peccato eriperet: et ereptos de poteſtate
nequitie dyabolice prauitatis celeſtibꝰ
p̃miis remuneraret Suſcipite ergo ver
ba predicatorũ ⁊ euangeliũ dei qđ vobis
annunciãt: quatinus credentes ſicut ſe-
pius dictũ eſt in deũ patrem omnipoten
tem: ⁊ in ihesum xp̃m filiũ eius: et ſpiri-
tum ſanctũ: ⁊ inſeperabilẽ trinitatẽ: fu-
gatis demoniorũ ſenſibus: expulſaqꝫ a
vobis ſollicitatione venenoſi et decepta-
bilis hoſtis per aquã ⁊ ſpm̃ ſanctũ rena-
ti: ei cui credideritis in ſplendore ſempi-
terne glorie cohabitare eiꝰ opitulatione
ac munificẽtia valeatis. Preterea bene-
dictionẽ ꝓtectoris nr̃i beati petri apoſto
lorũ principis vobis direximus. id eſt ca
miſiã cum ornatura in auro vna et lena
anciriana vna: qđ petimꝰ vt eo benigni-
tatis animo gl̃ia vr̃a ſuſcipiat: quo a no-
bis noſcit̃ deſtinatũ. Ad coniugẽ quoqꝫ
illiꝰ ethelburgã huiuſmodi litteras idẽ

pontifex trāſmiſit. Domine glorioſe filie
ethelburge regine bonifacius eps̄ ſeru⁹
ſeruorū dei. Redēptoris nr̄i benignitas
hūano generi quoq₃ p̄cioſi ſanguinis ſui
effuſione a vinculis dyabolice captiuita
tis eripuit: multe ꝓuidentie quibus ſal-
uaretur ꝓpinauit remedia: quatin⁹ ſui
nominis agnitionē diuerſo modo genti-
bus innoteſcēs: creatorē ſuū ſuſcepto xpi
ane fidei agnoſcerēt ſacramēto. Qđ equi
dem in vr̄e glorie ſenſib⁹ celeſti collatum
munere miſtica regeneratiōis nr̄e pur-
gatio patēter innuit. Magno igitur lar-
gitatis dn̄ice beneficio mēs nr̄a gaudio
exultauit: ꝙ ſcintillā ortodoxe religionis
in nr̄i dignat⁹ eſt cōuerſione ſuccendere.
Ex qua re nō ſolum glorioſi cōiugis vr̄i:
immo totius gentis ſuppoſite vobis in-
telligentiā in amore ſui facilius inflāma
ret. Didicim⁹ nāq₃ referētib⁹ his qui ad
nos glorioſi filij nr̄i edbaldi regis lauda-
bilem cōuerſionē nūciātes peruenerunt
quod etiam veſtra gloria chriſtiane fidei
ſuſcepto mirabili ſacramento: pijs ⁊ deo
placitis iugiter operib⁹ eniteſcat: ab ido
lorū etiā cultu ſe phanorū auguriorūq₃ il
lecebris ſe diligenter abſtineat: et ita in
amore redēptoris nr̄i imutilata deuotio
ne perſiſtens inuigilet: vt ad dilatādam
xpianam fidem inceſſabiliter nō deſiſtat
operā cōmodare. Cūq₃ glorioſo de coniu
ge vr̄o paterna charitas ſollicite perqui
ſiſſet cognouim⁹ ꝙ eatenus abhominā-
dis idolis ſeruiēs: ad ſuſcipiendam vocē
predicatorū ſuā diſtulerit obedientiā ex-
hibere. Qua ex re nō modica nobis ama
ritudo cōgeſta eſt ab eo ꝙ pars corporis
vr̄i ab agnitione ſumme ⁊ indiuidue tri
nitatis remanſit extranea. Unde pater-
nis officijs vr̄e glorioſe xpianitati nr̄am
cōmonitionem non diſtulimus conferen
dam adhortantes quatin⁹ diuine inſpi-
rationis imbuta ſubdijs: importune et
oportune agendū nō differas vt ⁊ ip̄e ſal
uatoris nr̄i dn̄i iheſu xpi cooperāte potē-
tia xpianorū numero copuletur: vt per-
inde intemerato ſocietatis federe iura te
neas maritalis conſortij. Scriptū nāq₃
eſt. Erūt duo in carne vna. Quomō ergo
vnitas vobis cōiunctionis ineſſe dici po
terit: ſi a veſtre fidei ſplendore interpoſi-
tis deteſtabilis erroris tn̄bris ille remā-
ſerit alienus. Unde orationi cōtinue inſi
ſtēs: a longanimitate celeſtis clemētie il
luminationis ipſius beneficia impetra-
re nō deſinas: vt videlicet quos copula-
tio carnalis affectus vnum quodāmodo
corpus exhibuiſſe mōſtratur: hos quoq₃
vnitas fidei etiā poſt huius vite trāſitū
in perpetua ſocietate cōſeruet. Inſiſte er
go glorioſa filia ⁊ ſummis conatib⁹ duri
tiā cordis ipſius religioſa diuinorū p̄ce-
ptorū inſinuatiōe mollire ſumopere ma-
tura: infundēs ſenſib⁹ eius ꝙ̄tum ſit pre
clarū qđ credēdo ſuſcepiſti miſteriū ꝙ̄tū
ue ſit admirabile ꝙ renata p̄miū conſe
qui meruiſti. Frigiditatē cordis ipi⁹ ſan-
cti ſpūs annūciatione ſuccēde: quatinus
amoto torpore perniciociſſimi cultus di-
uine fidei calore eius intelligentiā tuarū
adhortationū frequētatione ſuccēdat: vt
ꝓfecto ſacre ſcripture teſtimoniū per te
expletū indubitāter perclareat: ſaluabi-
tur vir infidelis per mulierē fidelem. Ad
hoc eni miam dn̄ice pietatis cōſecuta es
vt fructum fidei creditorūq₃ tibi benefi-
ciorū redēptori tuo multiplicem reſigna
res: quod equidē ſuffragante p̄ſidio beni
gnitatis ipſi⁹: vt explere valeas aſſidu-
is nō deſiſtimus precib⁹ poſtulare. His
ergo premiſſis: paterne nobis dilectiōis
exhibentes officia: hortamur vt vos rep
ta portitoris occaſiōe de his que per vos
ſuperna potētia merabiliter in cōuerſio
ne cōiugis vr̄i ſubmiſſeq₃ vobis gentis
dignatus fuerit operari: proſperis ꝙ̄to-
tius nunciis reueletis quatinus ſollici-
tudo nr̄a que de vr̄i vr̄orumq₃ oīm aīe ſa

lute optabilia deſideranter expectat: vo-
bis nūciantibꝰ reueletur: illuſtrationēq;
diuine ꝓpitiatiōis in vobis diffuſā opu-
lentius agnoſcētes: hilari cōfeſſione lar-
gitori oīm bonorū deo ⁊ beato petro apo-
ſtolorū pricipi vberes merito gr̄as exſol-
uamus. Preterea benedictionē protecto
ris nr̄i beati petri apoſtolorū pricipis di-
reximus. id eſt ſpeculū argenteū ⁊ pecti
nem eboreū inauratū: qđ petimus vt eo
benignitatis animo gloria veſtra ſuſci-
piat: quo a nobis noſcit̄ deſtinatū. Cū
aūt videret paulinꝰ ep̄s difficulter poſſe
ſublimitatem animi regalis ad humili-
tatem vie ſalutaris ⁊ ſuſcipiendā fidem
inclinari: pro ſalute illius ac gētis anglo
rum diuinā pietatē exorauit: didicitq; in
ſpiritu oraculū quōdam celitus regi oſtē
ſum. Erat aūt tale. Cū autē perſequen
te illū ethelfrido qui ſororē eius accā du-
xerat et ante eū regnauit per diuerſa oc-
cultus loca vel regna multorū annorum
tēpore profugus vagaretur: tandē venit
ad redwaldū regem orientaliū anglorū:
obſecrans vt vitā ſuā a tanti perſecuto-
ris inſidijs tutando ſeruaret. Qui eum
ſuſcipiens promiſit ſe que petebat eſſe fa
cturū. At poſtꝙ ethelfridꝰ in hac eū pro-
uincia apparuiſſe ⁊ apud regē habitare
cognouit: miſit nūcios qui redwaldo pe-
cuniā multam pro nece eius offerrent: ⁊
bellū inſuper illi ſi nō acquieſceret indi-
xit. Qui minis corruptꝰ ⁊ muneribꝰ de-
precanti ceſſit: ⁊ edwinū occidere vel le-
gatarijs tradere promiſit. Qđ vbi fidiſſi
mus quidā amicus illius aīaduerteret:
intrauit ad eū nocte et quid erga eū age-
re rex promiſiſſet edocuit: ⁊ inſuper adie
cit. Si ergo vis educā te ad talem locum
vbi ſecure habitare poſſis? Qui ait. Gra
tias ago beniuolētie tue: non tamen hoc
facere poſſum qđ ſuggeris: vt pactū qđ
cum rege inij ipſe primus irritū faciam
cum ille michi nil mali fecerit: nil adhuc
inimicitiarū intulerit: quin potius ſi mo
riturus ſum ille me magis ꝙ ignobilior
quis morti tradat. Abeunte igitur ami-
co: remāſit edwinus ſolus: reſidēſq; me-
ſtꝰ an̄ palatiū multis cepit cogitationū
eſtibus affici: quid ageret quoue pedem
verteret neſcius. Cūq; diu tacitus mul-
ta cogitaret: vidit ſubito imtempeſte no
ctis ſilentio appropinquātem ſibi homi-
nē qui ſalutauit eū ⁊ interrogauit quare
illa hora ceteris quieſcētibꝰ ſolus ipe me
ſtus in lapide peruigil ſederet: ⁊ adiecit.
Scio inquit quis es et quare meres et q̄
ventura tibi in proximo mala formidas
Sed dicito michi quid mercedis dare ve
lis ei qui his te merorībꝰ abſoluat ⁊ red-
waldo ſuadeat vt nil mali tibi faciat: nec
tuis hoſtibus perimēdum tradat. Qui
cum ſe oīa qui poſſet tali pro mercede da-
turum eſſe reſpōderet: adiecit ille. Quid
ſi etiam regē te futurū extinctis hoſtibꝰ
in veritate promittat: ita vt nō ſolū oēs
tuos ꝓgenitores ſed ⁊ oēs qui ante te re-
ges in gente anglorum fuerāt poteſtate
tranſcēdas. Inſuper ⁊ cōſiliū tibi tue ſa-
lutis ac vite melius atq; vtilius ꝙ aliqs
de tuis parentibꝰ aut cognatis vnꝙ au
diuit oſtēdere potuerit: num ei obtempe
rare ⁊ monita eiꝰ ſalutaria ſuſcipere cō-
ſentis. Nec diſtulit edwinus quin conti-
nuo polliceretur in oībus ſe ſecuturū do-
ctrinā illius qui ſe tot ac tātis calamita-
tibus ereptū ad regni apicem proueher-
ret. Quo accepto reſpōſo: cōfeſtim is qui
loquebat̄ cū eo impoſuit dexteram ſuam
capiti eius dicēs. Cū hoc ergo tibi ſignū
aduenerit: memēto huius tēporis ac lo-
quele nr̄e: ⁊ ea que nūc promittis: adim-
plere ne differas. His dictis q̄ hec loque-
batur repēte diſparuit. Et ecce venit ad
eum p̄fatus amicus illius dicēs: qr mu-
tatum erat cor regis: nec ſibi aliquid ma
li facere ſed fidē potius pollicitā ſeruare
diſpoſuit. Non multo poſt redwaldꝰ rex

congregato exercitu ethelfridū regē occidit in finibus gentis merciorū ad orientālem plagam amnis de idle: ⁊ edwinū ad regnū prouexit. Cū ergo predicāte verbū dei paulino rex credere differret ⁊ per aliqđ tempus horis cōpetētibus ſolitarius ſederet: ⁊ quid agendū ſibi eſſet que religio ſequēda ſedulus ſecū reuolueret: ingrediens ad eum quadā die vir dei impoſuit dexterā capiti eius ⁊ an hoc ſignū agnoſceret requiſiuit. Qui cum tremēs ad pedes ei⁹ procidere vellet: leuauit eū ⁊ quaſi familiari voce affat⁹: ecce inquit hoſtiū manus euaſiſti: regnū percepiſti memēto vt tertium qđ promiſiſti facere ne differas ſuſcipiēdo fidem eius ⁊ precepta ſeruādo qui te a tēpalibus malis eripiens ad regni honorē ſublimauit. Et ſi deinceps voluntati eius quā per me tibi predicat obſecundare volueris a perpetuis malorū tormentis te liberās eterni ſecū regni in celis faciet eſſe participem. Quibus auditis rex ſuſcipere quidē ſe fidem quā docebat ⁊ velle ⁊ debere reſpondebat. Verū adhuc cū amicis ſuis principibus ⁊ conſiliarijs de hoc collaturū eſſe dicebat: vt ſi ⁊ illi eadem cū eo ſentire vellent: oēs pariter credere poſſent. Annuēte paulino ⁊ habito cū ſapiētibus cōſilio ſciſcitabatur ſingillatim ab oib⁹ qualis ſibi doctrina hec eaten⁹ inaudita ⁊ nou⁹ diuinitatis qui predicabatur cultus videretur. Cui primus pontificū ipſi⁹ coifi cōtinuo reſpondit. Tu vide rex quale ſit hoc quod nobis modo predicatur: ego autem tibi veriſſime qđ certū didici, ꝓfiteor quia nichil omnino virtutis habet: nichil vtilitatis religio illa quā hucuſqꝫ tenuimus. Nullus enī tuorū ſtudioſius ꝙ ego culture deorū vrorū ſe ſubdidit: et nichilominus multi ſunt qui ampliora a te beneficia ꝙ ego ⁊ maiores percipiūt dignitates magiſqꝫ proſperātur in oībus que agenda vł acquirenda diſponūt. Si aūt dij aliquid valerent: me poti⁹ iuuare vellent qui illis impenſius ſeruire curaui. Unde reſtat vt ſi ea que nūc noua nobis predicātur meliora eſſe ⁊ fortiora habita examinatiōe pſpexeris abſqꝫ vllo cunctamine ſuſcipere illa feſtinemus. Cui⁹ ſuaſioni verbiſqꝫ prudētibus ali⁹ optimatū regis tribuens aſſenſum cōtinuo ſubdidit. Dñe rex vita hec hoīm ad modicū apparens elabitur: quid autē ſequatur qđue pceſſerit prorſus ignoramus. Unde ſi hec noua doctrina certius aliquid attulit: merito eſſe ſequēda videtur. His ſimilia ⁊ ceteri maiores natu ac regis cōſiliarij diuinitus admoniti pſequebāt. Adiecit aūt coifi quia vellet ipm paulinū diligentius audire de deo quē pdicabat verbū faciente. Qđ cum iubēte rege faceret exclamauit auditis ei⁹ ſermonib⁹ dicēs Jam olim intellexerā nichil eſſe qđ colebamus: quia videlicet quāto ſtudioſius in eo cultu veritatē querebā tanto min⁹ inueniebam. Nūc autē aperte ꝓfiteor qꝫ in hac predicatiōe veritas claret illa que nobis vite ſalutis ⁊ beatitudinis eterne dona valeat tribuere. Unde ſuggero rex vt templa ⁊ altaria que ſine fructu vtilitatis ſacrauimus ocius anathemati et igni contradam⁹. Quid plura? Prebuit palam aſcenſum euāgelizante btō paulino rex: ⁊ abrenūciata idolatria fidē ſe xpi ſuſcipere cōfeſſus eſt. Cūqꝫ a prefato pontifice ſacrorū ſuorū quereretur quis aras ⁊ phana idolorū cū ſeptis quib⁹ erant circūdata primus prophanare deberet: ille reſpōdit. Ego. Quis enī ea que per ſtultitiā colui nūc ad exemplū oīm aptius ꝙ ipſe deſtruā: per ſapientiā michi a deo vero donatam? Statimqꝫ abiecta ſuperſtitione vanitatis rogauit ſibi regē arma dare ⁊ equū emiſſariū: quē aſcendens ad idola deſtruenda veniret. Nō enī licebat pontificē ſacrorū vel arma ferre vel preter in equa equitare. Accinctus ergo gla

dio: accepit lanceā in manu et aſcendens
emiſſariū regis pgebat ad idola. Quod
aſpiciens vulgus: eſtimauit eū inſanire
Cūq; appꝛopinquaret ad phanū: pꝓpha-
nit illud: et iniecta in eo lācea iuſſit ſocijs
deſtruere ac ſuccēdere phanū cum oībus
ſeptis ſuis. Oſtēditur aūt locus ille quō-
dam idoloꝝū nō longe ab eboꝛaco ad oꝛiē-
tem iuxta amnem doꝛwentionē: vocaba
turq; godmundingaham. Rex igit ed-
winus cū cunctis gentis ſue nobilib⁹ ac
plebe multa fidem xp̄i ⁊ lauacrum ſuſce
pit anno regni ſui vndecio et incarnatio-
nis dn̄ice ſexcenteſimo viceſimo ſeptimo
ab aduētu angloꝝū in bꝛitanniā anno cir
citer centeſimo octogeſimo. Baptizatus
eſt autē eboꝛaco die ſctō paſche pꝛidie id⁹
apꝛilis in eccleſia ſcti petri apoſtoli quā
ibidem deligno vbi cathezizaretur ⁊ ba-
ptizaretur citato ope cōſtruxit in qua do-
ctoꝛi ſuo paulino ſedem ep̄atus donauit.
Mox poſt baptiſmū in eodem loco de la-
pide eccleſiā fabꝛicare cepit: in cuius me
dio oꝛatoꝛiū pꝛius factum includeretur.
Pꝛiuſq̄ tamen altitudo parietis eſſet cō
ſummata: rex occiſus opus illō ſucceſſo-
ri ſuo oſwaldo perficiēdū reliquit. Bapti
zati ſunt etiā oſfridus ⁊ edfridus filij re-
gis edwini qui ei exuli nati ſunt: de quen
burga filia cearli regis mercioꝝū. Bapti
zati ſunt et alij liberi eius de ethelburga
regina pꝛogeniti: ethelhūn⁹ ⁊ wſefrea ⁊
filia etheldꝛita: ⁊ yffi filius oſfridi. Tā-
tum autē deuotiōis edwinus erga cultū
veritatis habuit: vt etiā regi oꝛientaliū
angloꝛum eoꝛpwaldo filio redwaldi per-
ſuaderet relictis idoloꝝū ſuperſtitionib⁹
fidē ⁊ ſacramēta xp̄i ſua pꝛouincia ſuſci-
pere. Cui⁹ pater redwald⁹ iam dudum
in cancia ſacramētis fidei imbutus fue-
rat ſed rediens domū ab vxoꝛe ſua ⁊ qui-
buſdam peruerſis doctoꝛib⁹ ſeductus: a
ſinceritate fidei depꝛauatus in eodē pha
no altare habuit ad ſacrificiū xp̄i ⁊ arulā
ad victimā demonioꝝū. Uerū eoꝛpwald⁹
nō multo poſtq̄ fidē accepit: occiſus eſt a
viro gentili noīe ricberto: cui ſucceſſit fra
ter ſuus ſighbertus vir per oīa xp̄ianiſſi
mus ſicut ſupꝛa plene expꝛeſſū eſt. Tā-
ta aūt eo tp̄e pax in toto regno edwini fu
iſſe perhibetur vt ſi mulier cum paruulo
per totam pꝛouinciā ambulare vellet: a
mari ad mare nullo ſe ledēte valeret. Tā-
tum rex idem vtilitati ſue gentis conſu-
luit vt pleriſq; in locis vbi fōtes lucidos
iuxta publicos viarū tranſitus cōſpexit
ibi ob refrigeriū viantium erectis ſtipiti
bus ereos cantos ſuſpendi iuberet: neq;
hos quiſq̄: niſi ad vſum neceſſariū cōtin
gere pꝛe magnitudine timoꝛis vel amo-
ris vellet. Illo tp̄e papa honoꝛius audi-
to q̄ gens noꝛthanhumbꝛoꝝū ad fidē con
uerſa eſſet: miſit ep̄o paulino palliū et re
gi edwino litteras talis tenoꝛis. Domi
no excellētiſſimo ac pꝛecellentiſſimo filio
edwino regi angloꝝū: honoꝛius ep̄s ſer-
uus ſeruoꝝū dei ſalutē. Ita xp̄ianitatis
veſtre integritas circa ſui conditoꝛis cul
tū: fidei eſt ardoꝛe ſuccenſa: vt longe late
q; reſplendeat ⁊ in omni mūdo annūcia-
ta vr̄i operis multipliciter referat fructū
Sic enī vos reges eſſe cognoſcitis dū et
regem creatoꝛē vr̄m oꝛthodoxa p̄dicatio
ne edocti deū venerādo creditis: eiq; ſecū
dū q̄ humana valet conditio mentis vr̄e
ſincerā deuotionē exſoluitis. Quid ei deo
nr̄o aliud offerre valebim⁹ niſi vt i bonis
actibus perſiſtētes ip̄mq; auctoꝛem hu-
mani generis cōfitētes eū colere eiq; vo-
ta nr̄a reddere feſtinem⁹. Et ideo excellē-
tiſſime fili: paterna vos charitate qua cō
uenit exhoꝛtamur: vt hoc qō vos diuina
mia ad ſuā gr̄am vocare dignata eſt: ſol-
licita intentione ⁊ aſſiduis oꝛōnibus ſer-
uare omni modo feſtinetis: vt qui vos in
pꝛeſenti ſeculo ex omni erroꝛe abſolutos:
ad agnitionē ſui noīs eſt dignat⁹ perdu-
cere: etiā celeſtis patrie vobis pꝛeparet

manſionem Pꝛedicatoꝛis igitur vr̄i dn̄i mei apoſtolice memoꝛie gregoꝛij frequēter lectiōe occupati: pꝛe oculis affectum doctrine ipſius quod pꝛo vr̄is aīabus libenter exercuit habetote quatinus eius oꝛatio ⁊ regnū vr̄m populūqꝫ augeat: et vos oīpotenti deo irrepꝛehēſibiles repꝛeſentet. Ea vero q̄ a nobis pꝛo vr̄is ſacerdotibus oꝛdināda ſperaſtis hoc pꝛo fidei vr̄e ſinceritate que nobis multimoda relatiōe: per pꝛeſentiū poꝛtitoꝛes laudabiliter inſinuata eſt gratuito animo attribuere ſine vlla dilatione pꝛeuidimus: et duo pallia vtriſqꝫ metropolitanis. id eſt honoꝛio et paulino direximꝰ: vt dū quis coꝝ de hoc ſeculo ad auctoꝛē ſuū fuerit accerſitus in loco ipſius ille qui ſupſtes fuerit: alterū ep̄m ex hac nr̄a auctoꝛitate debeat ſubrogare. Qd̄ quidē tā pꝛo vr̄e charitatis affectu: q̄ pꝛo tantarū ꝓuinciarū ſpacio: que inter nos et vos eſſe noſcūtur ſumꝰ inuitate concedere: vt in oībus deuotioni vr̄e nr̄m cōcurſum: etiā iuxta veſtra deſideria pꝛeberemꝰ. Incolumem excellētiam vr̄am gratia ſuperna cuſtodiat. Edwinus vero rex cū decē et ſeptē annis genti angloꝛū ſimul ⁊ bꝛitonū pꝛefuiſſet: e quibus ſex xp̄i regno militauit: rebellauit aduerſus eū cedwalla rex bꝛitonū: pꝛebēte illi auxiliū penda rege mercioꝛū: ⁊ concerto graui pꝛelio in cāpo qui vocat̄ hathfeld occiſus eſt edwinꝰ quarto idus octobꝛis: āno dn̄i ſexcēteſimo triceſimotertio cū eſſet annoꝛū quadꝛagita ⁊ octo: eiuſqꝫ totus vel interemptus vel diſperſus eſt exercitus. Quo in tempore maxima facta eſt ſtrages in eccleſia ⁊ gente noꝛthanhūbꝛoꝛum. Nā penda cū omni mercioꝛū gente idolis deditus xp̄iani noīs ignarꝰ erat: cedwalla q̄uis xp̄ianus eſſet: animo tamen ac moꝛibꝰ barbarus erat: et nec ſexui muliebꝛi nec paruuloꝛum pepercit etati: quin vniuerſos atrocitate ferina moꝛti per toꝛmēta contraderet: multo tēpoꝛe totas eoꝛū pꝛouincias debachando peruagatꝰ totū genus angloꝛū de finibus bꝛitānie eraſurum ſe eſſe deliberās. Sed nec religioni xp̄iane qui apud eos exoꝛta erat: aliquid impendebat honoꝛis: quippe cū vſqꝫ hodie moris ſit bꝛitonū fidem religionēqꝫ angloꝛū pꝛo nichilo habere. Allatū eſt autē caput edwini regis ad eccleſiā beati petri apoſtoli: quā vt diximus ipſe cepit ⁊ ſucceſſoꝛ eius oſwaldus ꝑfecit: poſitūqꝫ eſt in poꝛticu ſctī gregoꝛij pape.

¶ De ſancto Edwoldo confeſſoꝛe.

MIles xp̄i edwoldus ſancti regis et martyꝛis edmūdi perhibetur fuiſſe germanus. Nec altiꝰ querenda eſt in hoc ſeculo eius generoſitas: quā tanti regis cōmendat: eadem regia et germana ſublimitas: nec vite ipſius pꝛeclara ſanctitas eſt diſſimulanda quā tam pꝛecioſi martyꝛis fraterna coꝛona illuſtrat Cū igitur eſſet beatus edmūdus tam ſctitate q̄ pꝛoſapia inſignis: tam liberalitate q̄ operibus illuſtris: tam benignitate q̄ potētia venerabilis: beatus edwoldus deuotꝰ imitatoꝛ ⁊ coheres virtutū extitit fratris. In ipſa adoleſcentia cepit que dei erant amare: ſacras eruditiones ſupernoꝛū gaudioꝛū ſitienter audire: ſctām eccleſiā colere: indigētibꝰ auxilij ⁊ largitatis manus poꝛrigere paulatim ſecularē pompā declinare delitias ſuſpectas habere: terrenā gloꝛiā exuere ⁊ tota mente xp̄o adherere velle. Regno pꝛepoſuit ſolitudinē ⁊ diuitijs ſeculi paupertatē. Feruētiſſimus miles xp̄i ſolitudinē deſiderās heremū ſuſpirabat: anachoꝛita xp̄i eſſe flagrabat. Interfecto ei a paganis fratre eius ſancto edmūdo cū vniuerſi pꝛouincie maioꝛes illum ad regni apicem eleuare niterētur: toto mentis affectu: ad dn̄m cōuerſus flagitabat vt conſiliū eius dirigere dignaretur. Reuelatū eſt ei tandem diuinitus opoꝛtere

illũ qui fons argẽteus diceret̃ quereret lo-
cum: ibi tandem eũ deſideratã requiem
inuenturũ: ſed in quibus terris inueniẽ-
dus eſſet locus non eſt ei oſtenſum. A pa-
tria igitur latenter fugiens: res ſuas ad
celum iturus ante ſe pꝛemittere ſollicitꝰ
erat ⁊ terras eccleſijs: cetera pauperibꝰ
errogabat. Cũqꝫ varias pꝛouincias na-
uigio luſtraſſet qđ querebat inuenire nõ
potuit. Reiectus tandem diuino nutu in
patriam ⁊ ſeptoniã poſt multos laboꝛes
veniens: paſtoꝛẽ inuenit puerũ qui aſſe-
ruit pꝛoximũ adeſſe fontem quem quere-
bat argenteũ. Quo cũ perueniſſet: bacu-
lum in deuexo montis cacumine affixit:
⁊ lignũ olim a ſua arboꝛe pꝛeciſum ⁊ ari-
dum vireſcere: frondere et folia pꝛoduce-
re cepit: ⁊ vſqꝫ hodie ſpectabilis fraxinꝰ
ibidem perſiſtit. Athleta igitur dñi in lo-
co diuinitus dato artã ⁊ humilẽ cellã ad
inhabitandum ſibi cõſtruxit. Quotiens
autem miles xp̃i in antiquũ hoſtem in-
ſurrexerit: quibus armis infernales po-
teſtates debellauerit quibꝰ carnis moꝛ-
tificationibꝰ in ieiunijs: vigilijs: oꝛatio-
nibus: lachꝛymis et patientia ſe deo im-
molauerit: ipſe teſtis eſt cui cauſam ſuã
reuelauit ⁊ credidit. Cuius merita tãto
ſunt in ſupernis ſplendoꝛibꝰ ſanctoꝛũ cla-
rioꝛa: quãto ſunt humane notitie ꝓpter
antiquoꝛũ negligẽtiam et tẽpoꝛe danoꝛũ
libꝛoꝛum combuſtionẽ occultioꝛa et inco-
gnita. Fertur ei virum dei edwoldum
paſtoꝛem pꝛefatũ habuiſſe miniſtrum ⁊
cõſcium ſolum: qui ſibi ter in ſeptimana
panem oꝛdeaceũ ⁊ interdum lac attulit:
cui vir dei in ſtipẽdium mercedis ſingu-
lis vicibus denariũ argenteũ dedit pꝛeci-
piens ne cuiq̃ꝫ eũ pꝛoderet. Quocunqꝫ in-
quit die me pꝛodideris: huius vr̃i mune-
ris extremus tibi vſus erit. Proceſſu tã-
dem tẽpoꝛis cum quibuſdã de viro dei te-
tigiſſet: in craſtino nummum ab eo acce-
pit ⁊ hoc ab eo pꝛophetãtis voce audiuit
Accipe munus veſtrũ ab hac die vltimũ
quia ſicut quondã pꝛedixi iam ex quo me
ꝓdidiſti: extremũ hoc tibi feciſti. Ad hec
ille cõfuſus abceſſit ⁊ ſequẽti die q̃q̃ deſ-
peratus redit ſed nec reſpõſum repperit
Jam eni miles xp̃i laboꝛes ſuos quarto
kalẽdas ſeptembꝛis finierat: et ſuſcepto
ab angelis ſpiritu coꝛpus exanime iace-
bat. Quo viſo: miniſter clamãs ⁊ eiulãs
pꝛoximos quoſqꝫ aduocauit: ⁊ pꝛeſbiter
accurrẽs virũ dei in ſua cella tumulauit
Diſtat aũt fons ille a cernelij cenobio mi-
liaribꝰ quatuoꝛ verſus occidentẽ. Clau-
dus quidã aqua fontis illius ſe lauãs et
pꝛecibus inſiſtens meritis ſancti edwol-
di curat̃. Mulier a natiuitate ceca et ibi-
dem lota illuminat̃ Diuerſi etiã ceci ocu-
loꝛũ viſui reſtituũtur: reſiliunt cõtracti:
ſurdi ⁊ muti officijs reddũtur: lepꝛoſi di-
uerſoꝛũqꝫ moꝛboꝛũ moleſtia pꝛeſſi ſanan-
tur. Colũpna lucis a tũba ſancti vſqꝫ in
celum extẽſa ſepius cõſpicitur: vnde am-
pla regio irradiatur. Procurãte igitur
almaro epiſcopo ⁊ decernẽte ſancto dun-
ſtano oſſa ſancti edwoldi de terra eleua-
ta cum ad epiſcopalem ſedem ſchirebur-
nie ferri deberent: a loco illo moueri non
potuerunt. Epiſcopus igitur cum popu-
lo genua flectit: oꝛationibus humiliter
inſtans et almarus comes qui tunc ade-
rat vt ad cernelium poꝛtaretur ſi ip̃e ſan-
ctus dignaretur cum ceteris deum exo-
rabat. Et ecce ſtatim putares ipſum fe-
retrũ vltro exilire ac etiã expoꝛtari velle.
Sic ergo beatus edwoldus pꝛidie idus
auguſti cum magno honoꝛe cernelium
depoꝛtatur et in eccleſia ſancte marie
collocatur: qui et innumeris miraculo-
rum ſignis locum illuſtrare non deſinit
Prefatus vero almarus mõaſterium in
eodem loco fundauit: et multis poſſeſſio-
nibus adauxit Tempoꝛe canuti regis
cum a danis ſcriniũ ſancti edwoldi om-
nino ſpoliaretur: quatuoꝛ malefactoꝛes

ſubito percuſſi cecitate interierunt ⁊ reli qui amiſſo oculorum viſu amētia et varia pena perierunt. Dicitur aūt cernelium a cerno et eldeus quaſi cernens deū ibi enim ſctūs auguſtinus vt in vita ei⁹ ſuperius exprimitur deū ſibi loquentem audire meruit. Poteſt etiam dici cernelium quaſi cernens illum a quo oīa/per quem omnia/in quo oīa. Fons aūt viu⁹ in loco in quo deus beato auguſtino apparuit indeſinēter emanat: ſuper quem ſatis ampla fundatur capella et ſub altari arcuato fōtis origo cōſiſtit. Narratio. In bononie partib⁹ duo quidam amici ⁊ compatres in conuiuio diſcūbebant quibus allatus eſt gallus quem vnus illorū arrepto cultello (vt mos eſt) in fruſta deſecuit tritūq; piper cū liquamine ſuperfudit. Quo facto: alter ait. Profecto cōpater ſic explicuiſti gallum hūc vt ipē petrus etiam ſi velit redintegrare nō poſſit Cui mox intulit alter. Plane nō modo ſi beatus petrus ſed ⁊ ſi ipē chriſt⁹ imperaret. Hic imperpetuū non reſurget ad hāc vocem repente gallus viu⁹ et plumis et coopertus exiliuit/alas percuſſit et cecinit/excuſſit plumas totūq; liquamen ſuper eos qui conueſcebātur aſperſit. Illico ſacrilegi blaſphemi in aſperſiōe piperis lepra percuſſi ſunt que plaga lepre etiam in poſteris eorū hereditaria permanſit vſq; ad obitū. Unde in famulatū ſubacti ſunt bononienſis eccleſie q̄ beati petri vocabulo inſignitur.

¶ De ſancto egberto monacho.

Anno autem incarnatiōis dominice ſexcenteſimo ſexageſimo quarto ſubita peſtilentie lues depopulatis pri⁹ auſtralibus britānie plagis northanhūbrorū quoq; prouinciam corripiens atq; acerba clade diutius longe lateq; deſeuiens magnam hominū multitudinem ſtrauit. Hec autem plaga hiberniam inſulam pari clade premebat. Erant aūt in hebernia eo tempore multi nobilium et mediocrū de gente anglorū qui tpe finani et colmani epiſcoporum relicta patria vel diuine lectionis vel continentioris vite gratia illuc ſeceſſerant. Quidaʒ monaſtice conuerſationi mox ſe mācipabant alij magis circueūdo per cellas magiſtrorū lectioni operam dare gaudebāt Quos omnes incole libentiſſime ſuſcipientes victum eis quotidianū ſine precio libros quoq; ad legendū et magiſterium gratuitum prebere curabant. Erant aūt īter illos duo iuuenes magne indolis de nobilibus anglorum ethelhun⁹ et egbertus qui cū eſſent in monaſterio noīe rathmael ⁊ omnes ſocij eorum vel mortalitate de ſeculo rapti: vel per alia eſſent loca diſperſi correpti ſunt ambo morbo eiuſdem mortalitatis et grauiſſime afflicti. Egbertus enim cuʒ ſe eſtimaret moriturum egreſſus eſt tēpore matutino de cubiculo ſuo et reſidens ſolus in loco opportuno cepit ſedulus cogitare de actib⁹ ſuis ⁊ cōpunctus memoria peccatorū ſuorum faciem lachrimis abluebat atq; intimo ex corde deū p̄cabatur ne adhuc mori deberet priuſq̄ preteritas negligētias perfectius caſtigaret et in bonis operib⁹ ſe abundantius exerceret. Uouit etiā q; adeo peregrinus viuere vellet vt nūq̄ in inſulam in qua natus eſt ſcʒ angliam rediret. Et q; preter canonicam et quotidianam pſalmodiam ſi non valitudo corporis obſiſteret quotidie pſalteriū totū decantaret et in omni ſeptimana diem cuʒ nocte ieiunijs tranſiret. Cumq; finitis lachrimis/precibus/et votis domū rediret ſodalem dormientem inuenit. Et cū paulatim in lecto quieſceret: expergefact⁹ ſodalis reſpexit eum et ait. O frater egberte o quid feciſti? Sperabā quia pariter ad

vitam eternā intrarem⁹. Verūtamē ſci-
to quia q̄ poſtulaſti accipies. Didicerat
enim per viſionem et quid ille petiſſet et
quia petita impetraſſet. Ethelhuno vero
proxima nocte defuncto: egbert⁹ excuſſa
egritudinis moleſtia conualuit ⁊ multo
poſtea tempore in bonis actib⁹ perſeue-
rans: anno dn̄i ſeptigenteſimo viceſimo
nono et etatis ſue anno nonageſio octa-
uo kalēdas maij ad regna celeſtia migra
uit. Duxit aūt vitam in magna humili-
tatis/māſuetudinis/cōtinentie ſīplicita
tis ⁊ iuſtitie perfectiōe. Unde et gēti ſue
et illis in quibus exulabat nationib⁹ exē
plo viuendi et inſtantia docendi et aucto
ritate corripiendi et pietate largiendi de
hijs que a diuitibus acceperat multum
profuit. Addidit aūt votis que diximus
vt ſemper in quadrageſima non plus q̄
ſemel in die reficeret non aliud q̄ panem
et lac tenuiſſimū cū menſura guſtaret.
Quod quidem lac pridie nouum in fiala
ponere ſolebat et poſt noctem ablata ſup
ficie craſſiore cum modico pane reſiduū
bibebat. Cuius modum cōtinentie qua-
draginta diebus ante natale et totidem
poſt pentecoſten ſemper obſeruare cura
bat. Circa annū dn̄i ſexcenteſimū nona
geſimū venerabilis famulus xp̄i egber-
tus plurib⁹ prodeſſe propoſuit: ⁊ verbū
dei que nō dum audierāt gentib⁹ euāge-
lizādo ꝯmittere. Quarū i germania plu
rimas nouerat eē vacatiōes a quib⁹ āgli
genus et originem duxiſſe noſcuntur pa
ganicis adhuc ritib⁹ ſeruientes ad quas
venire circumnauigata anglia diſpoſu-
it ſi quos forte ex illis ereptos ſathane ad
chriſtum transferre valeret. Cuius pro-
poſito ſuperna oracula ſimul et opera re
ſtiterunt. Electis enim ſocijs ſtrenuiſſi
mis et ad predicandum verbum dei ydo
neis vtpote actione ſimul et eruditione
preclaris: preparatis neceſſarijs venit ad
eum quidam de fratribus dicens. Cū ex-
pletis laudibus nocturnis in lecto mem-
bra poſuiſſem et lenis mihi ſomnus obre
pſiſſet apparuit mihi magiſter quondā
meus et nutritor boiſilus prepoſit⁹ mail
roſenſis interrogans me an eum cognoſ
cere poſſem. Cui ego reſpondi. Tu es enī
boiſilus. Et ille. Ad hoc inquit veniunt
reſponſum domini ſalnatoris egberto af
feram quod te tamen referente ad illum
venire oportet. Dic ergo illi quia iter qđ
propoſuit implere non valet dei volunta
tis eſt vt ad columbe monaſteria magis
docenda pergat. Audiens hec egbertus:
precepit ne cuiq̄ hoc referret ne forte viſiō
illuſoria eſſet. Rurſus venit ad eum idē
frater dicens quia famulus chriſti boiſi-
lus iterum apparens ei dixit. Quare tā
negligenter ac tepide dixiſti qui tibi dicē
da precepi. Uade et dic illi velit nolit de-
bet ad monaſteria columbe venire: quia
aratra eorum non recte incedūt oportet
autem eum ad rectum hec tramitem re-
uocare. Et denuo precepit fratri ne cuiq̄
hoc patefaceret et nihilominus iter diſ-
poſitum cum fratribus incipere tempta
uit. Cumq̄ nauigare proſpero flante vē
to maturaret: facta eſt tam ſeua maris
procella vt perditis magna ex parte qui
erant in naui rebus tamen egberti et ſo-
ciorum eius ſaluatis: tunc vir dei quaſi
propheticum illud dicens. quia propter
me eſt tempeſtas hec remanere coact⁹ eſt
Uidens autem quia ad predicandū gē-
tibus non eſt permiſſus retentus ob aliā
ſancte eccleſie vtilitatem de qua oraculo
fuerat premonitus temptauit in op⁹ ver
bi dei mittere viros ſanctos et induſtri-
os duodecim: in quibus eximius Wille-
brordus preſbiter gradu et merito preful
gebat. Qui ope ducis francorum pipini
ſuffulti ſicut inferius in vita ſancti Wil-
brordi declaratur magnū populum deo
acquiſierunt. Anno autem domini ſe-
ptingenteſimo ſextodecimo monachi qui

inſulam hij incolebant cum his que ſibi erant ſubdita monaſterijs ad ritum paſce ac tonſure canonicum domino procurante producti ſunt. Cum enim veniſſet ad eos de hibernia deo amabilis pater egbertus: honorifice ab eis et multo cũ gaudio ſuſcept⁹ eſt. Qui qm̃ et doctor ſuauiſſimus et eorum que agenda docebat executor erat deuotiſſimus libẽter eſt auditus ab vniuerſis. Immutauit pijs ac ſedulis exhortationibus inueteratam illã traditionem parentum eorum de quib⁹ apoſtoli cum illum licet proferre ſermonem ꝙ emulationem dei habebant ſ3 nõ ſecundum ſcientiam catholico illos atq3 apoſtolico more celebrationez paſce ſub figura corone ꝑpetis agere ꝑdocuit. Quõ mira diuine conſtat factum diſpenſatiõe pietatis vt qm̃ gens illa quã nouerat ſcientiam diuine cognitionis libenter ac ſine inuidia populis anglorum coĩcare cũrauit: ipſa poſtmodũ per gentem anglorum in eis que minus habuerat ad perfectam viuendi normã perueniret. Suſceperunt autem hienſes manachi docẽte egberto ritus viuendi catholicos poſt annos circiter octoginta ex quo ad predicandum genti anglorum aidanum miſerunt antiſtitem. Eſt autem inſula illa hienſis in mari ſcotico a terra reliqua maris reumate ſeparata vbi etiam corpus ſancti columbe qui et columkillus a columba et cella nominatur diem reſurrectionis magne requieſcẽs expectat. Mãſit autem vir dei egbertus in prefata inſula annis treſdecim quam ipſe velut noua quadam relucente gratia eccleſiaſtice ſocietatis et pacis chriſto conſecrauerat et anno domini ſeptingenteſimo viceſimo nono: quo paſca domini octauo kalendas maij celebrabatur cum miſſarum ſolẽnia in memoriam eiuſdẽ dominice reſurrectionis celebraſſet: eodez die et ipſe migrauit ad dominum ac gaudia ſumme feſtiuitatis quod cum fratribus quos ad vnitatis gratiam conuerterat: inchoauit cum domino et apoſtolis ceteriſq3 celi ciuibus ꝯpleuit immo idipſum celebrare ſine fine nõ deſinit. Narratio.

Pullulante intra gallias longe ante illa tempora heriſi arriana que inequales credens eſſe perſonas ſancte trinitatis: dicebat filium minorem eſſe patre. Dñs errantes corrigens oſtendit plano miraculo deũ in tribus ꝑſonis vnius et equalis eſſe ſubſtantie nec debere ab indignis de diuinitate tractari. Nam vaſatenſi vrbe ab hunorum obſidione per diuinu3 auxilium liberata cum epiſcopus ꝓ gratiarum actione miſſam populo celebraret reſpitiens ſurſum vidit deſuper altare quaſi de camera tẽpli cadere tres guttas equalis magnitudinis criſtallo clariores que in vnum coniuncte quaſi vnam gemmam pulcherrimã effecerunt. Quã cum in medio crucis auree poſuiſſẽt alie gemme ceciderunt. Seorſum vero poſita infirmis dabat ſanitatem adorantib⁹ crucem deuotionem augebat quia mundis clara immundis obſcura videbatur.

¶ De ſancto Egbino monacho.

EGbinus in eni britãnie partibus natus et in domo patris ſui nobiliſſimus vſq3 ad quintumdecimum annum liberalibus artib⁹ erudit⁹ eſt. Mortuo autẽ patre eius: mater ad ſancti ſampſonis monaſterium confugit: qui eam ſacro velamine conſecrans deo dicauit et filium ſuum egbinum coma3 capitis radens clericauit. Qui annis aliquot cũ eo manens eiq3 iugiter ſeruiens eo quodam die celebrante audiuit verba domini in euangelio dicentis. Qui non renũciauerit omnibus que poſſidet non poteſt meus eſſe diſcipulus. Hac voce com-

pulſus cuncta reliquit et ſanctum ſimi-
lianum abbatem ꝓuenit ⁊ aſſumpto ha-
bitu monaſtico in tauraco monaſterio iu
go dñi ceruicem ſuaꝫ inclinauit. In quo
monaſterio habitabat ſanctus Winwa-
loeo ſacerdas et monachus cui iuſſu ab-
batis eccleſiam vno miliario diſtantē a
monaſterio viſitare ibiq; hoſtias offerre
conſuetudo fuit: ⁊ ad hoc ſecum egbinū
diaconum ſociauit. Quadam igitur die
dum illuc irent inuenerunt leproſum in
meſſe iacentem totum vulneribus ple-
num flebili voce ab eis auxilium poſtu-
lantem. Qui requiſitus de infirmitate
ſuſpirans ait. Graues dolores querun-
tur in corpore meo ſed vnus eſt dolor taꝫ
nociuus vt ſi hunc diem ſine auxilio trā
ſiero mortem proximā eſſe puto. Nares
enim mee plene ſtercoris concremantur
ab ardore infirmitatis. Tunc egbin⁹ eū
per latera arripiens a terra ſurſum ere-
xit et Winwaloe⁹ ad nares eius manuꝫ
porrexit ſed et pauper flebili voce clama
re cepit. Noli ſenior nares manibus ca-
pere quia dolor non permittit ſed ſi dolo
rem meū leuiare volueris poteris ſi lin-
gue mollitie nares tangens pruriginem
intraxeris. Tunc ille ſe humilians quan
do putauit dolorē leuiari pauperi in ore
ſuo carnem excepit filij dei. Mox ergo vt
ad ſe traxit petra mirabilis in ei⁹ ore ce-
cidit. Beatus autem egbinus per latera
dñm tenes ſurſum aſpexit celum aper-
tum vidit: ⁊ in capite dñi quem tenebat
ſctā crux apparuit angeloſq; in obuiam
dñi venire vidit et ſacerdoti ait. Pat̄ ip-
ſum quē teneo manib⁹ dñm iheſum xp̄m
qui pro nobis ſeip̄m dedit eſſe credo. Cuꝫ
aūt dñm tenere vellent manib⁹ eleuauit
ſe in nubibus dicens. Nō me erubuiſtis
ſerui mei in anguſtijs meis nec ego vos
erubeſcam in regno patris mei. Heredi-
tas veſtra mecum eſt ⁊ hijs q̄ veſtri me-
mores fuerint in orationibus ſuis ſalus
in regno meo. Hijs dictis: euanuit ex ocu
lis eorum et cum magna voce receptus
eſt in celum. Uocem quidem audiebant
ſed neminem videbant. Cumq; ſtupefa-
cti laudaſſent dominū: Winwaloeus eg-
bino dixit hoc tuis meritis accidit nobis
mi frater qui tante humilitatis es ⁊ obe
dientie vt quicquid humana lingua pre-
cipere poteſt: tu corde deuotiſſimo imple
as. Egbinus ait. Non eſt ita pater ſed tu
qui quotidie carnem et ſanguinem dñi
immolas ipſum meruiſti videre in corpo
re ſuo quē aſſidue portas in animo. De
niq; cum franci vaſtaſſent britanniam:
ſanct⁹ egbinus hibernie partes petens
in ſilua que nectenſis dicitur vt pauper
peregrinus tugurium fecit et eccleſiam
fabricauit i qua aſſidue domino militās
quadam die claudum ab eo petentem ele
moſinam in chriſti nomine ſanauit. Que
dam etiam mulier ab eo pro ſanitate fi-
lij ſui paralitici poſtulauit. Cui ille. Nos
peccatores ſum⁹: hoc miraculum in vſu
non habemus ſed ſi vis ſanari filium tu
um perduc eum ad ſancte brigide ſepul-
chrum. Et illa. Ibi inquit o pater eū por
tam ſed quadem nocte expletis vigilijs
vocem mihi dicentem audiui. In necten
ſi ſilua morat̄ ſeru⁹ dei egbinus ad queꝫ
ſi filium tuum duxeris ſanitatē ſuis me
ritis ei impetrabis. Uiuit ergo dñs ꝙ a
te non recedam donec filium meum in-
columem ante me reducam. Tunc ſan-
ctus oratorium intrans in oratione ante
altare iacuit quouſq; adoleſcens i domo
mr̄is veniens dixit. Gratias tibi pr̄ ago
qui me in lecto egritudinis iacentem vi-
ſitaſti ⁊ tuis manibus erexiſti tanteq; in
firmitati ſanitatem donaſti. Tūc erigēs
ſe vir ſanctus deum benedixit ⁊ adoleſcē
tuli vt nemini diceret eo ꝙ non ſuis me-
ritis ſed gratia dei ſanat⁹ eſſet precepit.
Uixit autem in eodem loco ſanctus dei
annis viginti opus dei operans et ſani-

tatem infirmātib⁹ donans. Tāte ibi fuit
abſtinentie vt hebdomada cib⁹ in eo nō
intraret niſi tantum quīta feria panis et
aqua. Vinum autem nō bibebat niſi qñ
communicabat. Cumq; iam eſſet octogi
ta trium fere annoꝛum acri doloꝛe fatiga
tus fratribus qui in eadem inſula moꝛa
bantur conuocatis obitum ſuum pꝛedi
xit eoſq; deo commendans ſpiritum red
didit quartodecimo kalendas nouēbꝛis

¶ De ſctō egwino epiſcopo ⁊ cōfeſſoꝛe.

Tempoꝛibus regū⁊ ethel
redi atq; kenredi qui mer
cioꝛum regimen obtinue
runt in territoꝛio Wigoꝛ
nienſi extitit vir religioſ⁹
nomine egwin⁹ regali ex
pꝛoſapia oꝛtus qui in adoleſcentia poſi
tus poſtpoſita ſecularis faſtus ambitio
ne et bonoꝛum tempoꝛalium iocundita
te paupertatem voluntariam pꝛopt̄ deū
appetiuit et eccleſiaſtico cultui diuiniſq;
officijs ſe omnino mancipauit. Per ſin
gulos itaq; oꝛdinis eccleſiaſtici grad⁹ ad
ſacerdotium vſq; pꝛouectus: mox totam
vitam ſuam in cōtemplatione diuina cō
uertit. Ubi vero Wigoꝛnienſis ſedes pō
tifice oꝛbata eſt: clamat clerus / petit po
pulus beatum virum pꝛo ſanctitatis me
rito ad epiſcopalem dignitatē ſubliman
dum. Beatus autem egwinus multum
reluctans et renitens conſentiente cū cle
ro et populo rege ethelredo immo rogan
te ⁊ plurimum cogente ad epiſcopatum
vꝛbis pꝛefate aſſumptus eſt. Et ſtati di
uini verbi inclitus pꝛedicatoꝛ effect⁹ bo
nis actibus omni conamine operam de
dit tanto humilioꝛ quāto altioꝛi ſublima
tus erat officio. Charus deo ⁊ hominib⁹
ipſiq; regi pꝛudentia equitate et doctri
na cōſilio omniq; pꝛobitate erat accept⁹.
Pater oꝛphanoꝛum / ſuſtentatoꝛ viduaꝝ
et deſolatoꝛum erat conſolatoꝛ. Potēter
eos redarguebat ꝗ ſane fidei reſiſtebant
et leniter ſuaui iugo chꝛiſti colla ſubden
tes demulcendo. Pꝛauis erat ſermo ei⁹
quaſi ſtimulus et quaſi clauus in altum
defixus manſuetis quaſi oleum appare
bat. Populos nouiter conuerſos et gēti
litatis adhuc plurimum ſapientes et er
roꝛe antiquo ī multis deceptos illicitiſq;
connubijs cōtra xp̄ianā ſectā inuolutos
a faucibus diaboli abſtrahere cupiēs et
ab erroꝛe et ſqualoꝛe vetuſte gētilitatis
conuertere deſiderans de talibus ad eos
ſepe loquutus eſt de pꝛedictis ſceleribus
et erroꝛibus atq; illicitis copulationib⁹
duriſſime eos increpans et amplius ta
lia perpetrare interdicens deum iſta dā
nare aſſeruit. Tremendi iudicij ⁊ ſempi
ternoꝛum toꝛmentoꝛum crebꝛis verboꝝ
tonitruis retundens lapidea coꝛda argu
ens obſecrans increpans in omni patien
tia et doctrina. Uerum quia inſanabili
bus moꝛbis plerūq; officit medicina ab
inuidis et inimicis fidei ſeua tēpeſtas pꝛ
ſecutionis excitatur et ſeditioſa in ſctū
dñi graſſatur et in vitā eius falſis figmē
tis armatur. Uulgus ergo ⁊ populus cu
ius vita et intentio pꝛocliua erat ad ma
lum: videns ſe illicita non licere et aſſue
ta vitia nolens relinquere vnde pꝛoficere
debuit: inde contra ſanctum dei in irā et
odium exarſit et eū ab epiſcopatu expu
lit. Permiſit hoc etiam excitatus contra
eum liuoꝛ regius De eo nēpe non ſolum
apud regē accuſatio ſed etiā apd̄ roma
num pontificē ab inimicis ꝓlata fuerat
delatio. Tunc vir dei fide munit⁹ / diui
na conſolatione roboꝛat⁹ / angelico conſi
lio fretus cū ſe vidiſſet ad certamē vocā
ri ꝓ ſaluta errantis populi ⁊ ānihilādis
inimicoꝝ figmētis ad apoſtolicā ſedē ire
diſpoſuit. Quāuis enī vir dei coꝛā homi
nib⁹ ſe immunē ab illatis ſciret: tñ q2 co
ram deo peccatis ſe obnoxium eſſe non

diffitebatur:et etiā pro peccatis populi
ſui pedes ſuos vinculis ferreis aſtrinxit
que claue poterant ligari et reſerari ip=
ſamqꝫ clauem in fluuium abbona voca=
tum anglice Auen.proiecit et verſus ro=
mam ire cepit. O virū cunctis mirabilē
nec terroribus concuſſum nec blandimē
tis ſeductum nec laboribus victum qui
inter corporis ſui preſſuras ⁊ abiectiōes
nec mūdanas laudes captauit nec aſpe=
ctus hominū recuſauit. O fortiſſimū vi=
ctorem laborū cōtemptorem exprobratio
num angelis et hominibus admirandū
et tot populis et gentibus ſpectaculū fa=
ctū. Sicqꝫ in conſpectu populorū vintis
ferro pedibus romam ingreditur ⁊ in ec
cleſia petri apoſtolorū principis ad orati
onem proſternitur. Qua cū magna proli
xitate cōpleta ad ſacra miſteria celebrā=
da ſolēniter preparat. Interim nāqꝫ fa=
muli ſui pro cibis emēdis ad fluuiū per=
gunt:⁊ empto quodā piſce magno et ex=
enterato ꝯpedū clauicula quibus ſanctꝰ
pedes aſtrinxerat in viſceribus inuenit
ferruinqꝫ quod anglica auena abſorbue
rat : romana tiberis exalat. Allata fa=
mulo dei clauicula voluntati dei ſe ſubij
ciens coram cunctis clauē accepit ⁊ vin=
cula ſua reſerauit. Tanti miraculi noui
tas in oēs erupit romā implet. Qui miſe
rabilis et noxius putabatur:ſanctꝰ ⁊ ve
nerbilis commendatur: Quis illum vi=
dere nō certabat quis ab eo benedici non
feſtinabatur: Ipſe etiam reuerendꝰ pa=
pa cognito ſancti egwini aduentu audi=
tis laboribus ⁊ anguſtijs in itinere ab eo
perpeſſis et qualiter oīpotens dominꝰ eū
a nexibus abſolueret:eū accerciri fecit ⁊
volentem ſibi proſterni digna reuerētia
detinuit:quē bñdicere debuerat ab eo bñ
dici et abſolui petijt et ſibi conſidere fecit
Ante illum miſſarū ſolēnia celebrare coe
git ad eius ſingulare colloquium et cōſi
lium frequenter admiſſus gratioſe audi
tur. Controuerſie ſue ⁊ itineris cauſa tā
dem coram ſummo pontifice recitata diſ
cuſſa et omnimoda ventilatione ad votū
diffinita cū apoſtolica benedictione et lit=
teris ad ſedem propriā regreſſus eſt. Au
ditis autem rex miraculis et virtutibus
per ſanctum virum patratis plurimum
gratulatus in propria ſua ſede reſtituit
eum et non ſolum pater ſpiritualis verū
etiā circa filios eiꝰ cōpat factꝰ carnalis
et filios ſuos litteris ⁊ moribus informā
dos rex cōmendare curauit. Illis diebꝰ
locus erat in territorio Wigorníenſi du
mis et vepribus condenſis incultus qui
a modernis eoueſhammiū appellatur.
Hunc beatus egwinus a rege merciorū
ethelredo expetijt ⁊ obtinuit. Super illā
quoqꝫ ſiluam quatuor paſtores gregum
ad victualia ſeruorum dei nutrienda cō=
ſtituit ex quibꝰ vnꝰ eones nomine quadā
die ī interiora ſilue progreſſus eſt et ecce
aſtabat in loco quodam virgo quedā cū
alijs duabus virginibus preclariſſima
oēm mundanā pulchritudinem ⁊ ipſius
ſolis fulgorem ſui ſplendore et gloria de
uincens librum in manibus tenens ⁊ cū
ſacris virginibus celeſtia cantica pſallēs
Expauit vir ille tam coruſca viſione ebe
tatus nec ferens celeſtia conſpicere taci=
tus ac tremens domum redijt que vide=
rat ſctō epiſcopo intimare curauit. Vir
autem dei tacite rem conſiderans poſt ie
iunia et preces quadam die cum tribus
ſocijs ⁊ cum pſalmis et orationibus de=
uotis nudus pedes ad locum deſignatū
pergit:eminuſqꝫ relictis ſocijs ipſe inte=
rius proceſſit diutiuſqꝫ terre accubās cū
gemitu ⁊ lachrimis implorabat reſpectū
miſericordie redemptoris. Surgente il=
lo ab oratione:tres virgines nō minoris
ſplendoris ⁊ glorie ꝙ priꝰ apparuere qua
rum que media erat precelſior ⁊ omni ni
tore ſplendidior prefulgebat lilijs candi
dior roſis vernantior odore ineſtimabili

fragrantior:librum quoqꝫ manibus pre
ferens ⁊ crucem auream luce radiantem
Cumqꝫ cogitaret hanc domini genetricē
eſſe:virgo precellentiſſima quaſi fauens
tam pie eſtimationi adorantem pretenſa
(quam tenebat) cruce benedixit et cum
tali valefactione diſparuit. Gauiſus ita
qꝫ vir ſanctus et gratias deo agens intel
lexit eſſe diuine voluntatis vt locus ipſe
dei cultoribus conſecraretur et beate dei
genitrici dedicaretur. Vouerat enim in-
ter varias temptationū anguſtias ſi do-
minus proſperum faceret deſiderium ſu
um edificaturum domino templum. Lo
cum ergo protinus mundauit opꝰ incho
auit et ad finem perduxit. Scripſit quo-
qꝫ idem ſanctus et palam omnibus fecit
monaſterij edificationem: tunc nomine
homme vocatam ſub hijs verbis. Ego
egwinus Wiccōrum humilis epiſcopus
volo manifeſtare omnibus fidelibus dei
qualiter ego primum per ſpiritus ſancti
inſpirationem iſtum locum elegi et mo-
naſterium edificaui in homine in honore
omnipotentis dei et ſancte marie perpe-
tue virginis. Contigit quodam tempore
non ſine omnipotentis diſpoſitiōe ꝙ ego
in laboribus multarum et magnarum
viſionum ductus fui. Qua de re arſit mi
hi in animo per ſpiritus ſancti inſpiratio
nem ꝙ ego vnum locum edificare debe-
rem ad laudem et gloriam omnipotētis
dei et ſancte marie ⁊ omnium electorum
chriſti et etiam mihi ad eternam retribu
tionem anteꝙ ab iſta mutabili vita diſ-
cederem. Cum igitur maxime florerem
in diebus ethelredi regis merciorum ce-
pi eum benigne deprecari vt mihi conce
dere dignaretur antiquū cenobium qđ
fledanburch nuncupatur. Satis ille libē
ti animo quod poſcebam cōceſſit. Regnā
te poſt illum rege kenredo: cōtulit deo et
mihi tum pro amore dei tum pro affectio
ne carnalis amicitie qua penitꝰ mihi de-
uinctus erat octogintaquatuor manſas
in ambitu loci illius qui et homme dici-
tur. Poſt modicum tempus aldelmus re
ligioſus epiſcopus migrauit ad dominū
quod ego per reuelationem agnoſcens:
conuocatis fratribus et clericis exceſſū
venerādi patris eis apperui ⁊ in meldu-
nēſi monaſterio cū honore ſepeliui. Poſt
hec vero cum kenredo rege merciorum ⁊
offa rege orientalium anglorum romam
perrexi et de cenobio fundando ad vota
cuncta peregi. Fertur enim ꝙ dum in
itinere illo per montuoſa et arida iret lo
ca die quadā fame/ſiti et laſſitudine om
nino addictus eſt et ſocij eius cum pluri
ma populi turba. Rogatus igitur a ſoci-
is ſanctus epiſcopus preces ad deum fu
dit et fons aque limpidiſſime ex harenis
ſtatim proſilijt acceptiſqꝫ panibꝰ et pau
cis cibariis que habebat per populos di
ſperſit refectiſqꝫ omnibus deum in ſan-
cto ſuo glorificabant. Detulit autem ſe
cum a roma vir dei priuilegium cuiꝰ ta-
lis erat tenor. Conſtantinus epiſcopus
ſeruus ſeruorum dei brithwaldo britan
niarum eccleſie primati ſalutem et apo-
ſtolicam benedictionem. Venerabilē vi-
rum egwinum epiſcopum quem bis tua
fraternitas ad apoſtolicam ſedem miſit:
etiam nunc ſecundo manipulis iuſticie
refertum tibi remittimus monētes qua-
tinus ſic ſuos affectus adiuuando proſe-
quaris ſicuti illū a deo incepiſſe et in via
dei cucurriſſe cognouiſti. Porro de viſio
ne illa immo aperta oſtēſione qua ſe bea
ta virgo maria ei manifeſtauit eque ita
certum eſſe tenemꝰ quemadmodū de vi-
ri bonitate non dubitamus. Deniqꝫ vigi
lantiam tuam admonemus quatinus il
lis in partibus in quibꝰ manifeſtatio ha-
bita fuiſſe refertur conſilium totius an-
glie rogas epiſcopos ſacriqꝫ ordinis reli-
gioſas perſonas illuc cōuenire facias op
timateſqꝫ regni cum proceribus ſuis ad

eſſe precipias. Quibus in nomine domi-
ni congregatis denunciamus ꝙ duo re-
ges anglie kenredus et offa cum quibus
iam dictus epiſcopus ad limina apoſto-
lorum venit in loco oſtenſe viſionis plu-
rima de ſuis bñficiis in preſentia noſtra
regia libertate donata et apoſtolica au-
ctoritate confirmitate contulerunt qua-
tinus ibidem congregatio monachorum
ſecundum regulam memorãdi patris be
nedicti que minus in illis partibꝰ adhuc
habetur poſſit inſtaurari et indeſinenter
chriſto famulari. Ipſas autem donatio-
nes et beneficia prefati regis in ipſorum
priuilegio nominatim determinauerunt
et a nobis corroborari fecerunt. Igit̃ fra
ter dilecte quoquo modo chriſtus annun
cietur lucrum chriſti inquire/ opus chri-
ſti exerce promulgatiſqꝫ in conſilio vndi
qꝫ ſententiis: tum a deo oſtenſe viſionis
tum apoſtolice auctoritatis tum regie li
bertatis et donationis tum tui ipſius cle
riqꝫ ⁊ populi aſſenſus et fauoris cõſtitue
ouile chriſto diuinitus oſtenſum/ apoſto
lica auctoritate fultũ/ regia libertate do-
natum cleri et populi benedictione ſan-
ctitum. Tibi autẽ et ſucceſſoribꝰ tuis me
morato epiſcopo egwino aſſentiente cu-
ram animarũ eiuſdem eccleſie precipue
iniungimꝰ vt ſi quod abſit aliquo diabo-
li impulſu quiſꝙ̃ peruaſor aut tyrannus
ſacrum locum minuere aut impugnare
preſumpſerit tibi a deo conceſſe poteſta-
tis ſententia ⁊ anathematis percuſſꝰ ver
bere complere non audeat. Si ꝙ vero ſi
niſtre partis inibi compertum fuerit ori
ri: auribus ſummi pontificis potius de-
feratur ꝙ̃ per alicuius occultam ſenten
tiam ſanctus locus iniuſte deprauetur.
Ipſum ergo locum quem regia poteſtas
regie libertati donauit et nos auctorita-
te dei et ſanctorum apoſtolorũ et noſtra
donamus vt nullus cuiuſcunqꝫ ordinis
homo hoc qđ conſtituimꝰ deprauare aut
minuere preſumat. Qui hoc deſtruxerit
aut male contaminauerit ſit ille maledi
ctus qui vero ſeruauerit et adauxerit:
benedictionibus repleatur. Scripta eſt
hec epiſtola anno gratie ſeptingẽteſimo
nono ⁊ conſecrato loco per ſanctum Wil
fridum epiſcopum idem Wilfridus ⁊ eg
winus coram omnibus ſic loquuti ſunt
Domine deus qui in celis habitas et om
nia creaſti conſerua illum qui locum iſtũ
pacificabit et conſeruabit. Nos etiã pre-
cipimus in dei omnipotentis ⁊ omnium
virtutum celeſtium nomine vt neqꝫ rex
neqꝫ princeps neqꝫ illius ordinis homo
locum iſtum ſanctum diminuat: ſed ſit
vt optamus gregibus et dei paſtoribus
murus bene diſpoſitus in poteſtate pro-
prii abbatis ſecundum regulã dei ⁊ ſan
cti benedicti. Si autem aliquis quod ab
ſit auaritie ſpiritu arreptus vertere ve-
lit iudicetur ante tribunal dei ⁊ nunꝙ̃ in
chriſti veniat memoriam: ſed nomen eiꝰ
deleatur ineternum de libro viuentium:
et ligetur eternarum penarum nodis in
inferno niſi in hac vita penitens emẽdet.
Huius eccleſie dedicatio facta eſt anno
gratie ſuptingenteſimo quartodecimo.
Cepit deinde vir domini egwinꝰ omiſ-
ſis regalium negotiorum curis ad con-
templationem vite ſtatũ ſe conferre vir-
tutibus et miraculis choruſcare/ curas
mundi poſtponere/ dampna rerum tem-
poralium ſimplici animo tolerare ſacris
lectionibus inſiſtere/ vigilia et abſtinen
tia venerabile ſuum caſtigari corpus.
Erat enim epiſcopus iſte egwinus con-
feſſorum ſanctiſſimus humilis in habi-
tu/ in ſermone iocundus/ in predicatione
deuotus/ verax in iuditio/ in moribus ve
nerabilis/ in orationibus peruigil/ in le-
ctione aſſiduus/ in affectu pius/ multis
etiam miraculis fulgens. Nam inter la-
chrimas et ſingultus que nocte ac die in
deſinẽter omnipotẽti deo fundebat ſepe

angeloꝛum viſitationibus demulceba-
tur et alloquijs et alioꝛum ſanctoꝛũ qui
de hoc ſeculo exceſſerant continuis con-
ſolationibus refouebatur. Beatiſſimam
vero mariam dei genitricem dñi noſtri
iheſu xp̄i toto affectu et ſpiritu toto coꝛ-
de et amoꝛe amplectabat vt nunq̄ a me-
moꝛia eius excideret nunq̄ in verbis eiꝰ
deeſſet. Cuiꝰ viſitatione ⁊ cõſolatiõe dei
ſeruus egwinꝰ ſepe recreatꝰ oĩa q̄ mũdi
erãt amittebat ⁊ q̄ dei erãt ĩdeſinẽt exer-
cebat Miſeris cõdolebat/paupes recrea
bat/eſurientes paſcebat: et cetera pieta-
tis opera indeſinenter adimplebat. In
diutinam tandem infirmitatem decidẽs
non ceſſabat die ac nocte a diuinis quidẽ
laudibus necnõ cantibus ſpiritualibus
et quod per ſe minus poterat ꝑ alios cõ-
pleri faciebat. Curã pauperũ et peregri-
noꝛum ante omnia pꝛocurabat. Multis
etiam infirmantibus cũ inuocatione no
minis ſancte trinitatis ſanitatem impen
debat tactu manuum ſuarũ doloꝛes ex-
pellens et ab obſeſſis coꝛpoꝛibꝰ demones
effugans. Sanctus itaq; egwinus cum
a pꝛimeuo iuuentutis floꝛe ſemper vſus
fuerit cilicio nunc in cinere iacens aſper-
rimo ad carnem nudam indutꝰ erat tro-
gulo ipſam infirmitatem et debilitatem
carnis ſue coꝛpoꝛali maceratione ⁊ ieiu-
nio deuincens. Cuꝫ enim beatus egwi-
nus operibus charitatis totus afflueret
maxime tñ p̄dicationi operã dedit. Erat
namq; iuxta eoueſham ad octo miliaria
caſtrum aluiceſtre regale tunc manſum
cuius loci habitatoꝛes quanto rerũ opu-
lentia ⁊ tempoꝛalium abundantia afflu-
ebant tanto magis gule et luxurie dedi-
ti ſtudentes auaritie et cupiditati miſe-
ricoꝛdia dei ſe indignos efficiebant. Ad
hunc locum accedẽs beatus egwinꝰ pꝛe
dicauit illis regnũ dei. Sed gẽs abſq; cõ
ſilio et pꝛudentia et ceruicis dure nec aſ-
ſueta vitia relinquere nec monitis illius
volebat acquieſcere. Et cum caſtrum il-
lud veluti nemoꝛibus vndiq; conſitum
conflandi ferrum locus eſſet aptiſſimus
et fabꝛis ⁊ ferri excluſoꝛibus maxime re
pleretur gens incredula incudes ferreis
malleis tanto ſtrepitu continue percuti-
ebat vt beati viri ſermo non audiret et a
caſtro recedere cogitaretur Beato igitur
caſtrum exeunte pꝛe cõcuſſione immo cõ
fuſione malleoꝛũ ⁊ incudũ adhuc tinnie
bãt ãbe aures eiꝰ ⁊ leuatis oculis ĩ celũ
flexis in terra genibus contra artem fa-
bꝛilem caſtri illius dominum impꝛecatꝰ
eſt. Et ecce ſubito caſtrũ ipſum terra ab-
ſoꝛbuit ita ꝙ nouo ſuper veteri qualiter
cumq; reedificato vſq; in hodiernũ diem
in conſtructione nouarum domoꝛum in
fundamentis antiqua edificia reperiun-
tur. Nunq̄ enim poſtea in loco illo aliq̄s
artẽ fabꝛilem recte exercuit: nec aliquis
eam exercere volens ibi vigere potuit.

Cum autem ad extremum vite perue-
niſſet conuocatis monachis ⁊ filijs quos
deo genuerat dixit Uixi fratres apd̄ vos
nec pudet vixiſſe: feci eniꝫ quod potui q̄-
uis omnino exiguum ſit quod feci Quid
agere et a quibus vos opoꝛteat declina-
re dixi: quibuſcunq; modis dicendum eſ-
ſe exiſtimaui. Oſtenſa igitur rectitudi-
nis via: pꝛecoꝛ vt gradiamini nec vos de
cipiat pꝛeſentis vmbꝛa felicitatis: fugit
enim et nunq̄ in eodem ſtatu permanet
Ipſe qui eſt via veritas et vita viam ini
quitatum a vobis amoueat via iuſtifica
tionum ſuarum vos inſtruat. Sicq; ple
nus virtutibus circa annum domini ſe
ptingenteſimum viceſimum. tertio ka-
lendas Januarij migrauit ad dominum
et in monaſterio quod a fundamẽtis cõ-
ſtruxerat ſepultus eſt. Poſt cuius obitũ
multa deus miracula pꝛo ipſo operari di
gnatus eſt. Ruſticꝰ quidã partem terre
ſancti egwini ſurripuit: et cum iudices
ſanxiſſent vt certo die veniret et terram

illam ſuam eſſe iurauit: puluerem de domo ſua ſumpſit et ſotulares impleuit vt tute iuuare poſſet quod ſupra terram ſuam ſtaret. Cumq; ſuper reliquias ſancti egwini iuraturus manũ porrigeret ferro falcaſtro quod ĩ manu geſtabat neſcio quo caſu in cerebro percuſſus ſubito ad terram mortuus ruit et vitam cum terra coram omnibus amiſit. Cũ ali⁹ quidam terram ſancti egwini inuadẽs poſſideret iudicium ſententia decernitur vt manu propria ſuper reliquias ſancti prefati iurando terram acquireret. Erat enĩ vir ille grandeuus & barba valde ꝓlixa barbatus. Aſſurgens ergo barbam ꝓpriam cõcludit palmo per iſtam inquit barbam mea eſt terra et ego eam poſſidebo iure hereditario. Uix emiſſuz volauerat verbum et ecce totam barbam coram cũctis lapſam ita proiecit ad terram ac ſi appoſita eſſet non naturaliter nata. Sic qui alienam terram iniuſte inuaſit iure cum ipſa terra barbam propriam perdere meruit. Londonienſis epiſcopus elfwardus cum in mari orta tẽpeſtate maxima naufragium pene pateretur inuocato ſancti egwini ſuffragio ſubito ſedatur tempeſtas et tranquillitate mari reddita: ad portum optatum cũ gaudio peruenit. Iuuenis quidã a natiuitate mutus pro ſalute recuperanda romam pergens tribus annis ibi manſit. Et ecce nocte quadam albis veſtibus quidam indutus ſibi aparens dixit. Redi feſtinus ad terram tuam et ad ſepulchrum ſancti egwini ſi volueris ſanitatem conſequeris. Quo cũ perueniſſet ſolutis quidem vinculis lingue aperte loqnendo verba protulit. Ante normannorum aduentum in angliam tanta miraculorum frequentia monaſteriam ſancti egwini illuſtrauit vt omni fere die ſabbati aliqua infirmitate vel moleſtia detẽtus gratam per ſanctum egwinũ medelam aliquis eger reportare ſolebat. Monachus quidã couentrenſis nomine ſperculfus ſolit⁹ erat monaſterium ſancti egwini in ſanctorũ feſtiuitatibus frequentare in orationinibus pernoctare: Is cum in quodam feſto ſancti egwini more ſolito in eccleſia eiuſdez ſancti nocturnas vigilias in vigilijs et orationibus preoccuparet admirabilem viſionem oculis corporeis videre meruit. Uidit enim primo lumina diuina virtute extincta et eccleſiam paulatim ſuperna luce illuſtratam et incredibili fulgore irradiatam. Cumq; ad hoc ſpectaculum territus animum & oculos conuertiſſet conſpicit proceſſionem maximam ſanctorum ſpirituum aduenientẽ in qua quidam pueri luminum portatores cum candelabris procedebãt: dehinc ephebi ſequebantur. Poſt quos ſeniores veneranda canicie nitentes ſecuti ſunt. Hij omnes albis ſtolis induti mirum ſpectaculum prebuere. Poſt hos quidã pontificalibus indutus aduenit: quẽ dextra leuaq; bini ſeniores deducebant. Accedẽtes ergo ad altare ſancti egwini matutinas cantare ceperũt. Mira res. Miſſa incipitur ac mirabili dulcedine decãtat̃. Qua completa: ſicut intrauerat totũ illud collegium ſeriatim procedẽdo egreſſum eſt. Cum idem monachus quadã nocte in eccleſia dei genitricis ĩ eodẽ monaſterio in illi⁹ facto vigilãs pnoctaret: ianuis clauſis cum ineſtimabili claritate & decore cõſpicit ſili modo proceſſionẽ venientẽ ſctm̃q; egwinũ glorioſam dei genitricẽ virginẽ mariã deducentẽ. Peruenientes igitur ante altare ſctẽ marie venerand⁹ pontifex ſctũs egwinus poſt matutinas honeſtiſſime decantatas miſſaꝝ ſolẽnia exorſus eſt. Monachus vero qui hec vidit ſtupefact⁹ intra ſe dixit. Quid eſt hoc? Num ſenſum perdidi? Nonne hic quidaz ſunt quos diu ex hac luce ſubtractos intelligo? Et accedens ſecreto

ad quēdam que eſſet cui miſſa decantaretur inquirit. Et ille. Tace. Nū ignoꝛas dñm noſtrum ſanctum egwinū beate dei genetrici ⁊ ſemper virgini marie ſacrum miſterium celebꝛantem. Itaqꝫ miſſa cōpleta duo epi reginam celi dextra leuaqꝫ aſſumentes eodē oꝛdine quo intrauerāt cū pꝛoceſſione regreſſi ſunt.

De ſácta elfleda virgine et abbatiſſa.

Regnāte nobiliſſimo angloꝝ rege edgaro fuit vir quidā gentre angl' noīe ethelwold' q̄ ex bꝛithwina vxoꝛe ſua pꝛogenie regali oꝛta/moꝛib' honeſta/facie foꝛmoſa/ in municipio nomine clara: in dei timoꝛe viuens genuit filiam noīe elfledam. Anteqꝫ enim parturiret vxoꝛ: ethelwoldus debilitate arreptus ad extrema perueniens obſecrauit vxoꝛem vt pꝛo aīe ſue redēptione in quo degebant municipio dei genitrici marie romeſienſe monaſterium fūdaret. Quo moꝛtuo: vxoꝛ eius imperij nō oblita claram quam pꝛeſcripſimus māſionem romeſienſi eccleſie dedit. Cum aūt bꝛithwina filiam pareret vidit per ſomnum quaſi fulgoꝛis magni radium ſup caput ei' inſiſtere et magnam ibi moꝛā velut ſolaris lampas facere. Nata itaqꝫ filia et elfleda vocata quanto annoꝛum maturitate creſcebat: tanto amplius omniū vitiorum carnalium ambitione carebat. Cūqꝫ genitrix eius maritali eſſet iterum cōiuncta connubio: ſicut videri ſolet de oꝛphanis elfleda q̄nqꝫ nccārioꝝ idumētoꝝ opoꝛtunitate indigebat. Quo audito rex edgarus pꝛobitatis paterne non immemoꝛ: fecit elfledam in romeſeie monaſterio virginum collegio ſociari vbi merwēna abbatiſſa deuota dei famula ſanctitatis cōuerſatione māſueta et in p̄ceptis dñicis ſtudioſa a rege p̄fato ꝯſtituta fuerat magiſtra cuius diſcipline virginem elfledam tradidit imbuendam. Quā tanto diligebat amoꝛe vt die nocteqꝫ ſecum illam habens velut mater dilecta in omni ſanctitate et virtutū exercitio educauit. Una in ieiunijs et fame coꝛpus caſtigabat altera ieiunando quicquid ex cibo coꝛpoꝛi ſubtrahebat peregrinis et pauperibus occulte erogabat. Quadā enī nocte pulſatis campanis ad matutinas cum virgo ſancta aſſūpta lucerna in manu ad legendum pꝛocederet extincta eſt ſed tantus ſplēdoꝛ de digitis dextre manus illi' ācille dei circumquaqꝫ refulſit vt circumſtantibus lumen ⁊ ad legendū lucerne vicem miniſtraret. Inter ſoꝛores hoc viſo miraculo cum in magna veneratione haberetur: illa honoꝛes velut ſtercoꝛa contempnens: quanto magis ſe ſentit honoꝛibus extolli tāto deuotioꝛ in miniſtrando et humilioꝛ obediendo perſiſtere ſatagebat. Defuncta tandem abbatiſſa merwenna: in locum eius elwina ſubrogatur que ante altare in oꝛatione pꝛocumbens audire vocem meruit celitus illapſam de danoꝛum aduentu ad monaſterium romeſeie in futura veſpera. Que aſſumptis reliquijs ceteriſqꝫ rebus vna cum ſoꝛoꝛibus vſqꝫ wintoniam pꝛofugit. Ueniens rex itaqꝫ danoꝛū ſwanus ille ſeuiſſimus cum filio ſuo canuto ad partes illas cede et incendio cuncta vaſtauit. Moꝛtua poſt tres annos abbatiſſa elwina: ſancta virgo elfleda in abbatiſſam electa facta eſt ſimplex vt columba et omnium bonoꝛum fructu fecūda chꝛiſto iheſu dilecta qui eam ab infantia ſibi famulam elegit. Quis enim referre poteſt quantas egenis diſtribuerit elemoſinas: quantaſqꝫ oꝛationes deo fuderit quantaſqꝫ pꝛo peccatoꝛum ſuoꝛum et omnis eccleſie catholice remiſſione effuderit lachꝛimas et quanta illa bonis in omnibus etiam actibus iugiter inſtite-

rit curioſitas: Fama ſiquidem virtutū
ipſius circūquaqꝫ per regionem diffuſa
tandem ad aures regis peruenit ⁊ ad re
ginam vocata eſt. Que prope thalamum
vidit fontem aquā viuā ſcaturientē ad
hunc ſingulis noctib⁹ ſicut alibi conſue
rat ceteris quieſcentibus ſecreta exijt et
nuda fontem intrans orationēs deo fu-
dit. Deinde reuerſa mane inuenta eſt in
lecto ſimilis dormienti tanꝗ ab ea nihil
aliud per noctem totam actū fuiſſet. No
cte autem quadam regina dum ſomnū
ceteris dormientibus capere non poſſet:
vidit virginē ſanctam de thalamo ſolā
exire et ipſam impudicitie gratia exiſſe
eſtimans ſubſequit̄. Elfleda vero ſigno
crucis ſe muniens in fontē nuda proſilijt
et regina viſo forſitan aliquo ſigno ꝑ ni-
mio ſtupore mēte quaſi alienata eſt: ⁊ re-
uerſa ad thalamū ſuū cū magno vocis
ſtrepitu proſternitur et velut exanimis
effecta et pallida in terra iacens. Cumqꝫ
virgini ſancte qđ acciderat diuinit⁹ eſſet
reuelatum: in terram proſtrata tam diu
orationem cū lachrimis fudit donec regi
na ꝑfecte ſanata ſurrexit. Dicebat enī
aſſidue inter cetera verba orationis ſue.
Dñe dirigatur oratio mea in conſpectu
tuo: et ne ſtatuas illi iſtud peccatū qꝛ ne-
ſcit quid fecit. Prepoſitus vn⁹ cui ꝑ ce-
teris cura monaſterij fuerat collata col-
lectam oīm reddituū elflede abbatiſſe ſer
uandam cōmiſit quā ipſa pauperib⁹ ſta
tim errogauit. Cum autem pecuniā me
moratā ab illa depoſceret et ſuper dilapi
datione bonorum eccleſie redargueret: il
la ad deum conuerſa ſic cepit. De⁹ ꝗ cun
cta creaſti ex nihilo et vniuerſa a te crea
ta mirabiliter tuis mandatis obedire fe
ciſti multiplica ſuper nos miſericordiā
tuam et ne deſeras ſperantes in te. Ego
ſemper ī te ſperaui nec fraudaſti me a de
ſiderio meo. Et nūc fac in hac cauſa ne cō
fundar ego. Deus qui ꝑdita mirabiliter
reſtaurans reſtaura pecuniam ad hono-
rem nominis tui egenis errogatā. Tu
enim dixiſti: qđ vni ex minimis meis fe-
ciſtis mihi feciſtis. Finita oratione: locu
li prius vacui pecunia pleni inuēti ſunt.
Fuit dom⁹ quedā iuxta romeſeiam in
qua vicecomes negocia regia tractabat ⁊
lites ꝗ abbatiſſam elfledā fictis adinuen
tionibus vexabat. Uirgo autē ſancta fu-
ſa ad deum prece corā vicecomite ad oīa
obiecta ita reſpondebat vt omnes illius
ſapientiam mirantes laudarent eā. Cū
autem annis multis in omni ſanctitate
vitam deo placitam duxiſſet: in ſenectu-
te bona quarto kalendas nouēbris cele-
ſtia terram relinquens concendit. Floru
it autem circa annū dñi nongēteſimum
quinquageſimū nonum.

¶ De ſctō elphego archiepō et martire.

Principium naſcendi ſplendi
diſſimis natalibus trahens
elphegus magna prudentia
et ſumma humilitate vitam
inſtituit. Cuius animi ingenii atqꝫ vite
innocentiam parentes admirati litterali
eum ſcientia et xp̄iane eum religionis ſa
pientia imbuendū tradiderunt. Qui to-
tum philoſophie ſtudium cōuertit ad di-
ligendum deum/illum ſemper noſce/illi
parere/illius iugo mancipari deſiderās
Tactus itaqꝫ maieſtatis ſpiritu paterne
hereditatis negligēs maternū dolorem
cum ab ea vnice diligeretur obliuiſcens
mundum deſeruit et in monaſterio noīe
derhirſt religionis habitū ſuſcepit. Ubi
priuata deſideria ac volūtates cepit abi-
gere cunctorum famulatui ſubiacere at-
qꝫ oīm ſe inſtrumentum facere deū infa-
tigabiliter diligere ieiunijs ⁊ vigilijs va
care. Quibuſcūqꝫ potuit profuit quibus
autem non potuit prodeſſe: ſtuduit non
obeſſe. Trāſactis autē in religione aliqt

annis cū videret tempus adoleſcētie pre terire: artioris vite ſemitā arripere: ſingulareqꝫ cū antiquo hoſte certamē inire contendit. Egreſſus itaqꝫ de monaſterio peruenit ad locū bathonia vocatum vbi aqua calida de terra emergēs balnearū vſum pro volūtate preſtat. Ibi habitaculū conſtruens ſe incluſit ⁊ rigore incredibili corpus ſuum ieiunijs ⁊ abſtinētia afflixit. Confluebant ad eū in breui nobiles quiqꝫ ſuarū vulnera aīarum detegētes: ⁊ conſiliū ſalutis ab eo perquirētes. Unde factū eſt vt non parua monachoꝝ turba infra tēpus exiguū ibidē cōgregata eſſet. Culpabat enī non modicū qui ſeculare habitū mutarēt: ⁊ vitā non mutarent. An nō inquit mendacij plenus tibi videtur: qui quod nō eſt: eſſe ſe oſtendat: cum aliud ſimulat in veſte: aliud geſtat in corde. Sanctius eſt enī veſtē non mutare: ꝙ ſub veſte vitā negligere. Cū autē ampliſſima manſione perfectā ſobrietatis legē diſcipulis indixiſſet: atqꝫ carnales appetitus refrenare docuiſſet: ipſe in anguſtā domūculā ſe recluſit: ſummas tamen cauſas ⁊ negotia ad eū fratres referebāt. Pleriqꝫ interea monachorum fidei ⁊ ꝓfeſſiōis immemores laxatis obedientie frenis medijs noctibus furtiuos cibos edere: ebrietati operā dare: laſciuire ⁊ prorſus que inhoneſta ſunt quātum latēs audacia ſinebat: operari ceperunt in cuius ſceleris capitalē ira dei deſeuit pariter ⁊ occidit. Nocte vero quadam elphego more ſolito ſacras excubias faciēte: voces ⁊ ſtrepitus infra monaſterium audiuit. Qui foras egreſſus: fratrē quēdam miſere afflictū ⁊ iacētem vidit: ſup quē horridi aſpectus ⁊ ſordidiſſimi amictus hoīes ſtabāt: q̄ taureis eū atqꝫ ignitis ſerpētibus flagellabāt. Euigilāte autē illo ⁊ pre doloris anguſtia diros vlulatus emittēte: tortores illi talia improperando dixerunt. Nec tu obediſti deo: nec nos tibi. Et hec dicētes: aīam de corpore excuſſerūt. Qđ videns ſctūs totus in lachrymas reſolutus: rediſt ad cellā ſuam Uidētes aūt fratres que geſta ſunt errorē ſuā fatentur: ⁊ penitentiā agentes: vitam in melius cōmutarūt. Mortuo aūt wintonienſi ep̄o ethelwoldo: facta eſt nō modica cōtentio pro pontificis electione inter monachos ⁊ clericos. Siquidē clerici eiuſdē eccl̄ie ſceleratiſſimam vitam agētes cōtra canonū ſtatuta per omnia viuētes: cū a prefato antiſtite ſepius correpti: prauos mores corrigere nollēt: immo que praue geſſerāt pertinaci ſpiritu defendere vellēt: regali ſanctiōe decretū fuit eos extrudi: ⁊ alios qui digniores eſſent eorū vice fungi debere. Itaqꝫ clericis in exterminium datis: timētes dn̄m monachi admittuntur. Ex quo factū eſt vt in electiōe ep̄i: clerici clericū: monachi monachū: vtriqꝫ ſue voluntatis fautorē vellēt. Qđ vidēs ſctūs dunſtan⁹ ad orationis refugiū ſe cōtulit deū cui futuroꝝ ſcientia patet ſupplicās quatin⁹ dignaretur oſtēdere: q̄s regēde eccleſie dignus foret. Cūqꝫ preces deo deuote multiplicaret: apparuit ſibi andreas apl̄s tali oraculo vſus. Quid inquit chariſſime cōtriſtaris: quid tam lugubres queſt⁹ lachrymādo effundis: Surge ⁊ elphego abbati manū impone et ep̄m deſolate eccleſie conſtitue. Nec te aliquorū potētia prohibeat: qm̄ non ab hoīe ſed a deo hec de illo ſententia ꝓceſſit. Ne aūt de me te ſollicitū reddā: ego ſum andreas filij dei apl̄s: tueqꝫ ſalutis diligētiſſimū cuſtodem me eſſe noueris. Sicqꝫ leuis factus dunſtanus: elphegū vt iuſſus fuerat in ep̄m cōſecrauit: ⁊ ad ſedē ſuā cū honore remiſit.

Elphegus aūt ita ſe oīm morib⁹ cōformauit: vt et oībus charus eſſet: et nemo qđ rarum eſt inter hoīes eius glorie inuideret. Sūme in oēs extitit mīe: in ſe impius apparebat ⁊ crudelis In hyemali

eni frigore ⁊ glacie cum ſompnus oēs no cte occuparet: ipſe clam nudis pedib⁹ tu nica ſola indut⁹: de ſtratu ſurgere: foras exire: ⁊ vſqꝫ ad aurorā orōnibus vacare cōſueuit. Cū ante pranſurus ad mēſam intraret: tā vacuus fere a mēſa ſurrexit ꝙ acceſſit. Unde corpus illius tanta atte nuatū eſt macie: vt cum manus cum ſa cramēto tenſas in altum porrigeret: per medias palmarū iūcturas claritas ae ris perſpici poſſet. Omni generi hoim ſu um ſciuit cōtemperare ſermonem ⁊ ani mū. Nullū parochianorū ſuorū publice mendicare permiſit: nec alteri⁹ loci pau perē: vacuū abire permiſit: immane hor rendūqꝫ nephas reputans: ſi qđ natura cōmune cōſtituit: hoc velit homo vſurpa re propriū. Quapropter nec dñici corpo ris membrū eſſe qui pauperū indigētijs nollet ſubuenire: vigilanter diſputabat Nā ſi patiente vno corporis membro cō patiūtur cetera: manifeſtū eſt eiuſdē cor poris membrū nō eſſe: qđ patiēte alio cō paſſiōis affectū neſcit habere. Ubi vero illa defecerūt que ex iure eccleſie miniſte rio pauperū cōpetere potuiſſent theſau ros eccleſie quos ipſe multiplices para uerat: iubet diſtribui: docēs ex hoc orna tiſſima queqꝫ eccleſias poſſidere: vt tem pore felicitatis ſint honeſtati tpe vero ne ceſſitatis: ſint vtilitati. Cū aūt dunſta nus obitū ſibi imminere cōſpiceret: ⁊ ec cleſiā dei per malorū ſucceſſionē turbari metueret: ſollicitis obſecrationibus au res diuine mīe pulſat: quatin⁹ elphegū ſucceſſorē habere poſſet. Cui ſtati exau dito qđ poſtulat promittitur: ꝙuis non ſtatim qđ ꝓmiſſum fuerat adimpletur. Qđ ea re dilatū fuiſſe arbitror vt et oīb⁹ manifeſtū fieret ꝙtū deus dunſtanū dili geret: cui qđ viuēti tam benigne promi ſerat: hoc defuncto lōge poſt tā veraciter exhibebat: ⁊ elphegū illa tēpora inueni rent: que eū ad martyrij gloriā prouehe re poſſent. Anno autē dñi milleſimo ſe xto ab aduētu anglorū in britanniā quin gēteſimo ſeptuageſimooctauo: elpheg⁹ anno etatis ſue quiquageſimoſecundo: archiepūs cantuariēſis effect⁹ eſt. Cūqꝫ iter verſus romā pro pallio habēdo arri peret ⁊ qđdā opidū hoſpitandi grā intra ret opidani hoīem incognitū videntes ⁊ auaritie cōſulentes domū irrūpunt: res ſuas diripiūt: et verberib⁹ ipm̄ exire cō pellūt. Ille aūt ſuas iniurias leuiter fe rens: via qua venit regreditur. Nec mo ra vorax flamma opidū cōſumere cepit. Cūqꝫ ignis vehementer excreſceret: nec euadendi ſpes aliqua fuiſſet virū ſanctū adeunt fatentur delictū ⁊ veniam petūt. Mox ſctūs illis compatiēs: preces ad de um fudit ⁊ ignis moleſtia protinus exti cta ceſſauit. Reſtitutis ergo epo rebus ſu is: acceptoqꝫ a papa pallio: domū ꝓſpere regreditur. Pudicitie virtus tm̄ dñaba tur in eo: vt nemo in audiētia illius obce nū verbū proferre: nec turpe fctm̄ aude ret referre. Erat eni pauperū conſolator oppreſſorū reuelator: vnicū afflictis refu giū. Per idem quoqꝫ tēpus ſwan⁹ ⁊ tur killus danorū principes nōnullam terre anglorū maculā exigētib⁹ eorū peccatis intulerūt. Swano tamen terribiliter di uinitus occiſo: turkillus maligne here ditatis principatū ſortitus: multas an glie prouincias cede ⁊ incēdio vaſtabat. Rex nāqꝫ ethelred⁹ imbellis quia imbe cillis monachū potius quā militē actio ne pretendebat. Hoīes vero regionis di uitijs corrupti voluptatib⁹ obligati: nec quicꝙ preter corꝑis ⁊ ſingulare ⁊ priua tum comodū honeſtum putabāt. Itaqꝫ quiſqꝫ dum ſibi et rebus ſuis timet: oēs tēperāt bello: nemo pro cauſa oīm certa men experiri temptabat: cum ea de cau ſa certandū eſſet: vt qđ quiſqꝫ ſuū eſſe vel let: pro eo ꝙ ſplēdide pugnaret. In tan to igitur rerū diſcrimie elphegus hoſtes

adire ſolebat: ⁊ verbū vite eis ꝑdicabat: captiuos dato precio redimebat: ⁊ quos fames opprimebat: ſtudioſe alebat. Un-de quātum a fideli populo colebat᷑ et ve-nerabatur tm̄ ab infideli contēpnebatur ⁊ deridebatur. Sed beatus ille malens cū dn̄o belzebub q̄ cū phariſeo rabbi vo-cari: nō deſtitit operi incepto operā dare fideles in fide cōfortare: infideles ad fidē vocare. Quēdam nāqꝫ edricū rex totius regni ꝑfectū ſtatuerat hoīem humili qui dem genere: ſed cui ligua diuitias ac no bilitatē cōparauerat: callentem ingenio ſuauem eloquio: ⁊ qui oēs mortales tū inuidia atqꝫ perfidia: tū ſuperbia et cru-delitate ſuperauerat. Hui⁹ igitur fratrē primo nobilitati cantuariorū in preſen-tia regis gratuito maledicētem: deinde ea que vnicuiqꝫ ex hereditate ꝑuenissent violenta dn̄atione inuadentē: eadē nobi-litas interfecit: edeſqꝫ eius ſuccēdit. Cu-ius frater a rege vltionē poſtulat: dene-gat rex poſtulata: iure fratrē ei⁹ perem-ptum ꝓnūciat. Prefectus itaqꝫ palatiū egreditur: iunctis ſecū decē milib⁹ viro-rum fratrem occiſum vlciſci conat᷑. Sed dum parū ꝓficeret: danorū auxilia petit nō ad cantuaricas ſolos debellādos: ſed ad toti⁹ britannie fines inuadendos: re-gnūqꝫ poſt victoriā equa ſorte diuidendū Sicqꝫ fedus ineunt: dextras dant ⁊ acci piunt: ſacramēta exigūt ⁊ porrigūt: can-tuariā vaſtare primo deliberāt. Qd au-diens elpheg⁹ eṗs: cōuocato populo ait. Forti aīo eſtote: deum pre oculis habete: ꝑter eū qui corp⁹ ⁊ aīam in iehennā per-dere poteſt: nichil formidate: humilita-tē ⁊ patientiā habete. Xp̄s eni cum deus eſſet ⁊ oīa illi pater in manus dediſſet: de inimicis vlciſci ſe noluit: ſed gladiū mal-chi ſanguine cruentū vagina recōdidit. Obſeſſa tandē a danis ciuitate per vigi-ti dies: ⁊ quicqd ad vſum vite ciues pa-rauerāt exhauſto mittitur a pōtifice qui danis ſuggerat vt ab incepto deſiſtāt po puloqꝫ innocētī parcant: caueantqꝫ ne di uine correptiōis flagello pro filiorū caſti gatione ad tēpus conceſſo: nimis inſolen ter abutantur. Sed dani mandata ꝑter mittētes: turres extruere: arietib⁹ mu-rum ferire: igneas faces iacere cōſtāter ceperūt. Et ecce vorax flāma per domos ſuccēditur ac ſeuiente auſtro ſe dilatādo diſpergitur. Tūc miſeranda inter ciues facta eſt cunctatio: vtrū nā deſertis mu-rorum ꝓpugnaculis ad ꝓprias domos conuolarent an eis neglectis munitioni incūberent. Uicit cōmunē vtilitatem pri uata affectio: filiorꝫ dulcis recordatio: tu ende familie innata compaſſio. Currunt itaqꝫ ⁊ rapiūt de medijs flāmis cōiuges ⁊ charos liberos: hoſtili gladio ſtatim fe riendos. Et ecce effracta vrbe: exercitus ingredit᷑: terribilis ſonit⁹ ex clamore vo-cum ⁊ clāgore tubarū attollitur: adeo vt oīa ciuitatis fundamēta concutivideret᷑ Alij nāqꝫ ferro iugulati: alij flāmis con-ſumpti: plures ſupra muros precipites dati: nōnulli per verenda ſuſpenſi defici-unt. Matrone dū theſauros quos nō ha bebāt cogūtur ꝓdere: capillis per oēs ci-uitatis plateas diſtracte: ad vltimū flā-mis iniecte ſunt. Paruuli a matrū vbe-ribus euulſi lanceis effodiūtur: aut ſup-acto plauſtro minutatī conterūt᷑ Sctūs aūt elphegus nō ferens tantā ſuorū de-populationē: dū turba monachorū in ec-cleſia circūceptus fuiſſet: repente de ma nibus tenētiū elapſus: de eccleſia euaſit currenſqꝫ ad locū cadaueribus plenū: in ter cuneos hoſtiū ſe ingerēs exclamauit Parcite inquit parcite ⁊ ſi viros vos eſſe cognoſcitis: innocentē etatē perſequi ceſ-ſate. Nō eſt iſta victoria qua lactentium perimitur innocētia nec laudi aſcribitur quicquid in ſimplices et mites bellando peragit᷑. En me q̄ vr̄e impietatis crimia libero ſempore clamaui. En q̄ captiuos

ꝛ mulctatos paui: vestiui: redemi In me
vr̄a potius ira deseuiat. Mox itaqꝫ capi-
tur ꝛ intercepto manib⁹ gutture: vox lo-
quentis pꝛepeditur. Uinculis palme in-
nectūtur gene vnguibus disseccātur: pu
gnis ꝛ calcibus latera tundūtur. Eccle-
siam igni cōburūt: ꝛ gregē dn̄i gladijs in
oꝛe consumunt: ep̄mqꝫ septē mēsibus in
in arcto carcere custodiūt. Interea cepit
ira dei in homicidā populū adeo deseui-
re vt paruo tēpoꝛis interuallo duob⁹ eo-
rum milibus per diros internoꝛū crucia
tus pꝛostratis: cetera quoqꝫ multitudo si
militer percussa: simile exicium expecta
ret. Cōmoniti sunt aūt a fideli populo vt
de peccatis peniteāt: vt pontifici satisfa-
ciāt: sed illi differūt arbitrātes hoc malū
ex foꝛtuna eis accidisse. Pꝛeualuit inte-
rim clades sup oēm carnem: que pōtifici
moꝛtē inferre nitebaŕ. Et nūc denis nūc
vicenis terribili viscerū doloꝛe captisqꝫ
absumptis: magnā foꝛmidinē viuētib⁹
incussit. Citato igiŕ cōsilio: mox ad ep̄m
currūt: et de ꝑpetrato facinoꝛe cū lachꝛy-
mis veniā deploꝛāt: ꝛ de carcere eum ex-
trahētes ad publicos populi conspectus
cū honoꝛe deducebāt. Et ait illis ep̄s. Et
si vr̄a incessabilis crudelitas veniam nō
ꝓmeretur: tamē quid nos facere deceat
exemplo dn̄i edocemur: qui cum suoꝛū di
gnatus fuisset lauare pedes discipuloꝛū
nō illū exclusit a quo se tradendū esse pꝛe-
sciuit: immo ip̄m sanctissimo pane ciba-
uit: phariseoꝛū ministros potētie sue ver
bo elisit: sed cōfestim eosdem erigendo sa
nauit. Et qd̄ magne bonitatis isigne est
quos quotidie mādatis celestib⁹ ꝑtinaci
aīo videt resistere: eos in celo sedens: ad-
huc patitur viuere: immo humanis re-
bus plusq̄ ceteris pꝛestare Quapꝛopter
qm̄ exēploꝛum illius deuot⁹ cupio imita
toꝛ existere: oblit⁹ incēdia ciuitatis inno-
centiū cedis: oblitus inq̄ que in me acta
est ꝓterite impietatis: sicut ip̄e patrē pꝛo
suis crucifixoꝛib⁹: ita ego pꝛo meis toꝛto
ribus ip̄m interpellabo. Afferte ergo pa
nem statim vobis reddēdū salutarē qua
tinus ex hoc refecti ꝛ cupite salutis bene
ficiū adepti: aut gr̄as saluatoꝛi reddatis
aut sceleratioꝛes blasphemi remanea-
tis. Et dato oībus pane a se bn̄dicto oēs
de exiciali liberauit clade. Cūqꝫ sanitati
redditi essent: pꝛicipes quatuoꝛ ep̄o mit-
tunt: ꝛ pꝛimo quidē pꝛo impenso bn̄ficio
gr̄as agūt: deinde si vita ac libertate ve-
lit potiri: tria milia mercarū persoluat.
Qd̄ cū ille facere renuisset: eū ligauerūt:
ꝛ inauditis toꝛmētoꝛū questionibus die
dn̄ice resurrectionis affligentes in carce
rem retruserunt. Cūqꝫ in oībus his lau-
des deo ageret ecce apparuit ei sp̄us ma
lignus in specie angeli: mētiturqꝫ de su-
pernis sedib⁹ destinatū: quatin⁹ illū ad
cōmunem gētis salutē de squaloꝛe carce-
ris educat. Nec veretur ignaui militis
vocabulo notari: cū neqꝫ petro humilioꝛ
nec paulo esset ꝛ robustioꝛ: quoꝛū alterū
spoꝛta cōtexit: alterū vero carcerari stri-
doꝛe grauatū angel⁹ absoluit. Xp̄s quo-
qꝫ vt lapidantiū man⁹ effugeret de tem-
plo exiuit: ac fugiendi licentiā euāgelico
pꝛecepto suis mādauit. His ille sermoni
bus veluti vnguētis delibut⁹: carcerem
egrediŕ illū sequēs. Plurimis aūt aqua-
rū alluuionib⁹ per obscuras noctis vm-
bꝛas trāsuadatis repēte malign⁹ dispa-
ruit. Tūc sctūs pestiferi ductoꝛis machi
nas intelligēs: ex imo pectoꝛis doloꝛem
attraxit: medijs se paludib⁹ iniectās: cū
maximo fletu saluatoꝛē imploꝛat dicēs.
O vite datoꝛ: o stirpis ade vnice misera-
toꝛ: cur senē me tua gr̄a destituit: quē in
floꝛida etate nunq̄ destituere consueuit.
Tam diu misericoꝛditer seruatum in ex
tremo vite pateris perire abiectū. Quo
tiens te in huius vite naufragio saluato
rem inueni: experiar nūc queso cōsolato-
rem in hac demonis illusione: adiutoꝛ in

opoꝛtunitatibus in tribulatiōe. Carcer
a tergo: a fronte flumen: in girū tenebꝛe
auctoꝛ earū iuxta: elphegus oībꝰ erum-
pnis incluſus. Tibi ſoli derelictꝰ eſt pau
per: pupillo tu eris adiutoꝛ. His ⁊ huius
modi diuinas aures imploꝛare nō ceſſat
⁊ ecce apparuit ei iuuenis aureo ſplēdo-
re amictus diuini ſignaculi vexilla pꝛefe
rēs dixit. Quo te ait tui diſtrahūt pedes
quo impetus fuge: quo ductoꝛis inuidia
Siccine itur ad coꝛonā fugiēdo certami-
nis luctā: aut quomō poteſt bꝛauio pal-
me fulgeſcere qui currendi metas in ſta-
dio noluit perficere. Cui cū retuliſſet ſa-
cerdos nō ſe fugere: ſed diuini nuncij im-
perio paruiſſe. Non hoc ait imperiū fuit
diuinitatis: ſed dyabolice malignitatis
comentū: nec tam te ille de carcere educe
re q̄ extra carcerem voluit ſeducere. Ur
get nāqꝫ illū pꝛeterite vite tue pia opera
tio ⁊ in tantis tribulationibꝰ pꝛeſens ti-
bi ſemꝑ ſcti ſpūs cōſolatio cuius pꝛeſen-
tia oībus conſtantiā donat: conſtātia vi-
ctoꝛiā: victoꝛia gloꝛiā. Redi ergo ad locū
amiſſe coꝛone celitus tibi deputatū ſcitu
rus ꝙ te die craſtino pater honoꝛabit in
celo: honoꝛe illo maximo vt in eternū ſis
cum eius filio. Elphegus igit̄ ad locum
certaminis ab angelo reuocatus: letus
expectabat hoꝛā qua a deo perciperet co-
ronā. Sed cū ꝓpe fuiſſet vt carcerē intra
re debuiſſet: cōpꝛehenſus a carnificū tur
ba: plagis afficitur maximis: inſuꝑ cere
bꝛo capitis violato ſemiuiuus ergaſtulo
recluditur. Ubi accēſo foco ⁊ quicq̄d feti-
diſſimū fumū vel generaret vel genera-
tum nutriret per ſingulas diei hoꝛas in
iecto carceris ianuas claudūt. Tranſa-
cta igitur magna noctis parte: cepit do-
mus celeſtis gr̄e ꝑticipiū ſuſcipere: eter-
ne vite odoꝛomēta ſpirare: hymnos mel
lifluis ſctōꝛum vocibꝰ ſonare. Quos bea
tus elphegus intuitꝰ cū magna coꝛdis
letitia dunſtanū quondā archiepm̄ vul-
tu ⁊ veſte gloꝛioſum cōſpicit aſſiſtentem
pꝛotenſiſqꝫ ad illū manibꝰ ita dicentem.
Ad te eterni regis inuictiſſime miles ad
te nr̄o honoꝛādū obſequio venimꝰ: miſſi
ab illo qui tibi et victoꝛiā pꝛeſtitit de ini-
mico ⁊ ſempiternā coꝛonā pꝛeparauit in
celo En quoꝛū collegio poſt moꝛtē carnis
imperpetuū frueris: ciues hieruſalē ce-
leſtis ac domeſtici dei: ſi ea q̄ deſunt paſſi
onū xp̄i amoꝛe in carne tua patiēter ſup-
pleueris. Uidimꝰ nāqꝫ multiplices ver-
bis laboꝛes: eccleſiarū incēdia: filioꝛum
necē tua cū vinculis obpꝛobꝛia ⁊ poſt im
penſa beneficia: duplicata toꝛmēta. Nō
ergo reliquū eſt deitatis potētia vallatꝰ
libēs excipe: ſciēs nō eſſe cōdignas paſſio
nes huiꝰ tꝑis ad ſuperuenturā gloꝛiam
que reuelabitur in te. Unꝰ nāqꝫ dies ad
ſupplicium: ſed iugis ac ſempiternꝰ erit
ad pꝛemiū. Inter hec laxātur vincula: ⁊
integre oīs coꝛpoꝛis ſanat̄ plaga. Elphe
gus pſallēs cum pſallētibus: exultās cū
exultātibꝰ incedit. Mane aūt facto: cum
armatoꝛū manu nō ꝑua de carcere educi
tur: et ſuꝑ iumentū poſitus ad iudicium
pertrahitur. Dixerūt aūt ei. Solue au-
rum: aut mūdo hodie eris ſpectaculum.
Et ille. Aurū vobis diuine ſapiētie ꝓpo-
no: vt relicta vanitate quā diligitis: ad
vnū viuū et verū deū ſtudia cōuertatis.
Nō ſi cōſiliū dei per me vobis annuncia
tū obſtinata mēte ſpꝛeueritis: peioꝛi ꝓfe
cto q̄ ſodoma moꝛte peribitis: nec in hac
terra imperpetuū iudicabitis. Tūc dya
boli ſatellites in ipm̄ ꝓſiliunt: auerſis ſe
curibus deijciūt: lapidibꝰ eū obꝛuentes.
Qui genua flectēs: hanc oꝛationē deo fu
dit dicēs. Altiſſime patris vnigenite ihe
ſu xp̄e qui per vterū intacte virginis ve-
niſti in hunc mūdum peccatoꝛes ſaluos
facere: ⁊ me in pace ſuſcipe: et iſtis miſe-
rere. Et pꝛolapſus in terrā iterūqꝫ reſur
gens: denuo ſic ait. Paſtoꝛ bone: paſtoꝛ
ſingularis filios eccleſie quos tibi moꝛi-

enſ cõmendo tuere. Accurrẽs aũt quidã
quẽ ⁊ ipſe de ſacro fonte ſuſceperat: ſecu-
rim capiti illius infixit. Qui ſtatī in eter
na patria requieſcẽs: victorẽ ſpm̃ cũ triũ
pho tertiodecīo kalẽdas maij dirigit ad
celũ. Principes aũt danorũ cupiẽtes ſuũ
facinꝰ et elphegi gloriã obſcurare: corpꝰ
illius flumīe immergi ſtatuunt: rati ſce
leris enormitatẽ: eo facilius cõtegi poſſe
quo eiꝰ ab hoībꝰ memoria tolleret̃. Sed
qđ dani ad cõtumeliã: xp̃s elphego para
uit ad gloriam. Protinꝰ nãqꝫ oīs populi
multitudo que illo docente errorẽ abiece
rat: armata procedit malẽs cũ defuncto
pariter occũbere: q̃ illud corpꝰ cuius mi
niſterio ſctīficatiōis ſuſceperat miſteriũ
aquarũ voragini tradere abſorbendum
Itaqꝫ corpus a diuerſo populo ſeruatũ:
nec mergebat̃ nec ſepeliebat̃. Veſpe aũt
vtriuſqꝫ partis ſenatores cõueniunt: vt
tãte contẽtionis litẽ ſuis rationibꝰ deter
minẽt. Factũ eſt aũt oīm aſſenſu: vt in cõ
mune oẽs ſctm̃ depoſcãt: quatinꝰ ſi quid
valeat apud deũ ſuũ: in hoc ambiguo po
tẽtie ſue virtutẽ oſtẽdat. Ecce inquiũt da
ni ramꝰ de fraxino abſciſus: ſucco ⁊ corti
ce oīno nudatꝰ ſi hũc huiꝰ ſanguīe intin-
ctũ: matutina lux virentẽ inuenerit: iu-
ſtũ nos ⁊ ſctm̃ occidiſſe cõſtabit ⁊ quo illũ
honore ſepeliatis: penes vos erit. Sin-
aũt in priſtina lignũ ariditate ꝑmãſerit
erraſſe vos in eiꝰ amore dicemꝰ: noſtriqꝫ
erit arbitrij: quid de cadauere facere veli
mus. Cũqꝫ oībꝰ cõditio grata et accepta
fuiſſet: vt oībꝰ liquido conſtare poſſet: qđ
poſt mortẽ elphegus viueret: cõtra ordi
nẽ nature: aridũ lignũ ſub vnius noctis
tp̃e cepit frõdere: ⁊ qđ ſero dani telluri fi-
xerũt: mane ſurgẽtes florere viderũt Ni
chil ergo cõtradictionis vlteriꝰ habẽtes
dani certatī in amplexus defuncti ruere
crebra oſcula figere: ceruices ſupponere
lachrymas ⁊ eiulatꝰ emittere ceperunt.
Sublatũ ergo corpꝰ humeris inimicorꝫ
ad arborẽ eius triũpho inſignẽ defert̃: co
mitãtibus innumeris ſignorũ ꝓdigijs:
potẽti virtute dei celitꝰ oſtẽſis. Mox enī
ſalꝰ languidis innouat̃: ceci illuminãt̃:
ſurdi audiũt muti loquũt̃ claudi greſſui
reſtituũtur. Ibi ei orationis domo: ſuꝑ
illũ fabricata: pleriqꝫ danorũ magnates
in eadẽ regenerati ad fidẽ xp̄i cõuertũt̃.
Cũ aũt hec oīa londoniẽſes per ordinẽ au
diſſent multa mediante pecunia corpus
vſqꝫ lõdonias trãſferentes: honorifice ſe
pelierũt. Anno aũt dñi milleſimo duo-
decimo: adueſperaſcẽte ſabbato paſcha-
lis ebdomade: ſctũs elphegus cum mar
tyrij corona: tertiodecīo kalẽdas maij an
no ep̃atus ſui ſeptimo: ⁊ natiuitatis ſue
quinquageſimonono migrauit ad dñm
In eiꝰ nãqꝫ mortis autores intm̃ ira dei
deſeuit: vt quidã dux ꝓpria ſe manu in-
terimeret: alius gutturi ſuo ſtilũ infige-
ret: preſbiter pertinaciter crucem abſcõ-
dens: martyris gladio occideretur: aliꝰ
eiuſdem ordinis ſandalia ep̄i temere por
tãs: a demone corã oī populo vexaretur.
Et factũ eſt: vt tam vehemẽs cũctos da-
norũ prĩcipes formido inuaſit: vt vix eos
terra teneret: ſed marinis ſe tẽpeſtatibꝰ
dãtes: exiſtimabant in pelago martyris
irã effugere poſſe: quos ab eius ira tellꝰ
tueri non poſſet. Sed mox vt in altũ ma
ris educti fuiſſent: centũ ſexagita naues
aduerſis ventorũ flatibꝰ acte: in ꝓfundũ
maris ſubmerſe ſunt. Iterũ vero ſexa-
ginta quiqꝫ ad ignotas regiones appul
ſe: quaſi qui inſidiarũ gr̃a veniſſent: ab
eiſdẽ miſerabiliter interfecti ſunt Remã
ſit tamẽ in anglia peſſimꝰ turkillus ma
lorũ prĩceps: pauco tp̃e predo futurꝰ: ſed
in eternũ dãpnati ſpũs preda mãſurus.
Nõ paruo tp̃e euoluto: venit prĩceps da
norũ canutꝰ cũ multo nauigio in angliã
diſſidenſqꝫ ab illo ꝓpter quaſdã res ma-
le ac perfide actas quicq̃d reſiduũ nephã
di populi fuerat deleuit ipſumqꝫ ducẽ cum

ſex tm̄ nauibus in daciā fugauit Qui cū ad terrā euaciſſet:ſuſpectus danorū pn̄cipibus:ne inteſtina bella moliret:ſtatī per cūcta regionis loca agitatus:in fine ab ignobili vulgo occiſus:feris et auib⁹ ꝓiectus eſt. Poſt hec vero pn̄ceps danorum canutus:cū videret populū ſuū:ab exercitu anglorū ſine intermiſſiōe cedi ⁊ ꝓpter rerū difficultatē ad deditionē fere compelli:accerſitis oībus qui ad ſe cōfugerāt ſapiētioribus anglis:cōſuluit eos quid cauſe eſſet:ꝙ tot ſibi aduerſa contigiſſent. Qui oēs vno ore reſpōdentes:dixerūt. Prophetia eſt ſcti martyris elphegi:qui cū a patrib⁹ tuis fuiſſet circūuentus:ꝑdixit eis ꝙ in regno anglorū perpetuo nō eſſent radicaturi:ſed peiori ꝙ̄ ſodoma morte perituri. Nunc ergo ſi vis illū tuis tꝑibus facere placabilē:hoc illi promitte:vt cū felix rerū fuerit ſucceſſio:reliquias ſuas ad ſedē ſuā cū honore trāſferri facias. Qđ cū firmiter ꝓmiſiſſet:poſt modicū pacē obtinuit poſt pacē regni dimidiū:poſt dimidiū totū. Cūqꝫ ab omni bellorum tumultu:requies vndiqꝫ data fuiſſet:recordatus eſt rex:ꝙ beato elphego quōdā ꝓmiſerat:et directa legatione vocauit egelnothum archiepm̄. Qui corpus martyris decē annis ſepultū:incorruptū ⁊ inuiolatū repperientes:cantuariam cū maximo honore deducūt:in ſarcophago veneranter collocātes.

¶ De ſctō Erkenwaldo epō ⁊ confeſſore.

TEmporib⁹ antiquis quando regnū anglie iam deo propitio ſub vnius regis gubernaculo ſalubriter vnitū fuerat in octo regū gubernacula ſparſim diuiſum ex nobili ꝓſapia albionū offe regis eſtanglie licet ſtrenui tamē errorib⁹ paganicis obfuſcati:duo luminaria ꝑclara nutu diuino ꝓceſſerunt:videlicet erkenwald⁹ poſtea futurus abbas cerceſeie:deinde lōdonieſis eps:et ethelburga ſanctimonialiū mōaſterij de berkinga futura:poſtmodū abbatiſſa ducētes originē de illa parte anglie cui nomen lyndeſeia in caſtro ſeu villa de ſtallyngeton oli nuncupato. Erkenwald⁹ igit deo inſpirante xpiane religioni dedit⁹ fuit:tpe quo beatus auguſtin⁹ cū mellito ⁊ collegis ei⁹ in angliā deſtinat⁹ fuit a ſctō gregorio āno grē quingenteſimo nonageſimoſexto ad verbū dei predicādū:et populū ad fidem catholicā cōuertendū Sctē indolis puer erkenwaldus doctrine ſcti melliti ꝑſulis adheſit:fide moribus ⁊ doctrina feliciter inſtruēdus. Ethelburga vero ſoror eius deo diſponēte veſtigia fratris ſecuta eſt. quā oīm miſerator de⁹ futuram ſibi ſpōſam deſtinauerat. In ipſius vite primordijs ei grām cōtulit baptiſmalē:impoſito ſibi nomie ethelburga vt tāꝙ roſa de rampnis:fidelis de infidelib⁹ electa virgo ꝓcederet:odorē ſctitatis poſteris allatura. Cui⁹ bonis initijs inuidēs hoſtis antiquus:prēm eiuſdē oſſam adhuc incredulū ſed fidelē futurū:intim̄ furorē cōtra filiā cōcitauit:qđ de progenitore fact⁹ eſt ei ſeuiſſim⁹ perſecutor. Mira res:in tanta patris ſeuitia cor puelle tam tenere in bono ꝓpoſito immobile ꝑſeuerat:ſuāqꝫ ſcitatē parētibus abſcondens:ſine ſcitu ipſorū ⁊ viſu ad capellā in qua regenerationis lauachrū receperat ſecretius ſe cōtulit:ibi crebris ſuſpirijs ⁊ afflictionib⁹ deū inuocās:ne ſuā caſtitatē carnali corruptela permitteret violari. ¶ Creſcente autē etate eius puellari cum pater ſuus ſecūdum ſeculi cōſuetudinē eam tradere vellet copule maritali:ipſa penit⁹ renuens et tanꝙ venenū deteſtās amplexus carnales:vtpote que a pueritia ſpōſum ſibi elegerat dn̄m iheſum xpm̄. Quapropter frequētes patris inſtātias in hac re nō ſuſtinens:patrē reliquit et patriam:vnius domicelle ſimplicis comitatu contenta:que pedū ſuorū veſtigia ſequeret.

De sancto Erkenwaldo episcopo ⁊ confessore.

Sctūs vero erkenwaldus se ⁊ dictā soro
rem suā a mundi vanitatibꝰ ⁊ illecebris
abstrahere votis oībus affectans: vt cir
ca diuinā cōtemplationē in sctā religiōe
mētem totaliter occuparet: ab aduentu
sancti patris augustini in angliā trigin
tatribꝰ annis elapsis sumptibꝰ suis de
bonis que iure hereditario sibi obuene
rūt: postq̄ domū cerotesepe fundauerat
⁊ dotauerat pro seipo: fundauit domum
de berkinga in area quā infructuosā in
uenit ⁊ eā redditibus amplioribꝰ dotari
procurauit per reges et principes terre.
Sicq̄ terrenā dignitatē ⁊ ampla patri
monia sua in diuinā ⁊ ecclesiasticā here
ditatē duxit trāsferenda: priusq̄ ad pon
tificiū londoniensis ecclesie fuerat diuīa
dispositiōe vocatus et per sctm̄ theodorū
dorobernēsem archiepm̄ cōsecratꝰ. Cū
igitur btā virgo ethelburga vt virgini
tatē suā deo cōseruaret: ob paternā perse
cutionē: labores: vigilias: ⁊ ieiunia: va
rias afflictiōes ⁊ defectus peregrinādo
sit perpessa ꝓpter amorē sponsi sui ihesu
xp̄i: duce spū sctō peruenerat ad berkin
gum a deo destinatū et per fratrē suū er
kēwaldum preordinatū: ipso sctō fabrice
domus pro sctimonialibus ibidē ⁊ dicta
sorore sua ⁊ deo seruitura intēdentibꝰ: cū
dicte domus artifices meremiū suū mē
surarent: diuersis locis iuxta decentiam
operis coaptandū: inuēta est trabs vna
operi admodū necessaria ceteris breuior
⁊ ideo fabrice minus apta: sed vir totius
sctitatis erkenwaldus ⁊ soror sua deo de
uota ethelburga: aridā trabē inter ma
nus arripiētes: ipsam in longū traxerūt
quousq̄ ceteris equaret̄ qđ quidē mira
culū cōmuniter notū extitit ⁊ publice di
uulgatū Ipsa vero domo perfecta: cum
virgo sepedicta ad statū regularē transi
re decreuisset quia tūc tp̄is non erat mo
nasteriū sctimonialiū in anglia: sctūs er
kenwaldus vnā dn̄am religiosam: mori
bus preclarā ⁊ in artibꝰ liberalibꝰ suffi
cienter eruditā: noie hildelitham: de par
tibꝰ trāsmarinis accersiuit: cui tradidit
sororē suā ethelburgā regularibꝰ obser
uantijs ⁊ litterarū apicibꝰ imbuendam
At venerabilis puella bone indolis ⁊ in
genij preclari: tāte magistre doctrinā fa
ciliter concepit: ⁊ memorie firmiter com
mēdauit: intm̄ qđ ipsius magistrā ⁊ oēs
cōdiscipulas in virtutibꝰ perfectius cito
trāscendit: ⁊ totius cōgregatiōis p̄fecta
est mater ⁊ abbatissa Quidā ciuis nobi
lis lōdonie habebat filiā multū quidē fa
cie decorā ⁊ spectabilem: sed claudicabat
Parētes sui iudicauerūt salubrius esse vt
ad collegia sctimonialium dedicaret̄ ⁊ ec
clesiasticis disciplinis erudiret̄. Cū ergo
credita esset venerabili abbatisse alwine
berkingensis ecclesie: quotidianis orōni
bus frequētauit sepulchrū sctē ethelbur
ge virginis sororis beati erkēwaldi eius
dē loci fundatoris: ⁊ vt directo gressu po
tiretur gemitu: lachrymis: poplitibꝰ fle
xis obnixe orauit: spōdens deo celibē ⁊ il
libatā omni tp̄e vitā. Et dū fidelis virgo
sepius peteret ⁊ sepissime celi palatium
humili prece pulsaret efficaciā sui deside
rij cōsecuta est. Nā sponsa xp̄i ethelbur
ga nocturno tp̄e visa est se taliter alloqui
Filia depone dolorē: qm̄ tua sanitas iam
approximat. Tātum memor esto vt fra
trem meū erkenwaldum crebro ad inter
cessionē tuam inuoces: quia suis opitulā
tibus meritis sospes redderis. Talē vi
sionē cū ipsa diluculo sororibꝰ suis expla
nasset: exhortationibꝰ omniū: ieiunijs ⁊
orōnibꝰ plus solito inuigilabat. Nō mul
to igitur tp̄e lapso dum sctimoniales ma
tutinales laudes cōcinerent: circa tum
bam btē v̄ginis ethelburge tā dulcis so
por irrepsit oculis ipsiꝰ claudicātis ancil
le xp̄i: vt nequaq̄ reniti posset: sed dū i lo
co dormitasset opaco: nō lōge a sepulchro
ecce sctūs pōtifex erkenwaldus in vultu

angelico illi apparuit: ⁊ paterne conſola
tus eã manũ eius appꝛehẽdit dicẽs. In
noĩe dñi nr̃i iheſu xp̃i ſurge: ⁊ ſicut petrꝰ
⁊ iohãnes claudũ erexerũt: ſic ⁊ tu eriga
ris. Quo dicto: ſtatim euigilans ⁊ exur-
gens cõclamauit dicẽs Sctiſſime pater
erkẽwalde: miſerere miſerere. Interim
vero dũ ad integritatẽ reſtauret̃ tantus
fragoꝛ a circũſtantibus auditus eſt: ac ſi
arida ſepes cõſtingeret̃. Ut autẽ ſctimo-
niales rei euentũ ſeriatim didicerũt vna
nimi voce dñm in ſctis ſuis gloꝛioſum de
uote laudauerunt. Confeſſoꝛ dñi gloꝛio
ſus btũs erkenwaldus london̄ ep̃s ante
trãſitum ſuũ: multoꝛũ miraculoꝛũ teſtio
nio placuit deo. Hic enĩ appꝛopinquante
iam vite ſue termino: cũ ad pꝛedicãdum
populo ꝓpter debilitatẽ coꝛpis in feretro
caballario duarũ rotarũ duceret̃: cõtigit
vt vna rotarũ in caſu caderet: altera ſola
in curru remanẽte. Neſciẽtes igit̃ qui cũ
ſctõ erãt huiꝰ rei euentũ: ſed curſu ſolito
per viã ſuã ãbulantes tandẽ qd̃ dictu eſt
mirabile currũ vehiculariũ viderũt con
tra conſuetudinẽ ſup vnã tm̃ rotã gradi-
entẽ: mirãtur oẽs dei virtutẽ: viri ſctita-
tem in ſctõ miraculo apte cognoſcentes.
Poſt trãſitũ vero ipſius ad celeſtia: mul
ti febꝛicitãtes aliiq̃ moꝛbidi: eiꝰ feretrũ
tangẽtes vel oſculãtes integre ſanabãt̃:
ſed ⁊ abſentibꝰ infirmis per haſtulas iñ
abſciſas et ad eos delatas: repẽtina ſalꝰ
ſepius aduenit. Erat aũt illo tp̃e apud
berkingũ ſanctarũ monaſteriũ feĩaꝝ qd̃
ad honoꝛẽ dei ſctẽq̃ marie pꝛeparauerat
p̃fatus vir ſctũs: vt in dicto loco cauſa de
uotiõis moꝛaret̃. Placuit altiſſimo dile-
ctũ ſuũ ab hac valle miſerie ad ſedem ſue
gloꝛie feliciter inuitare. Sctũs itaq̃ er-
kenwaldꝰ ſpũs ſcti grã repletus: ſuis ad
ſe vocatis: diẽ obitꝰ ſui veraciter p̃dixit:
⁊ vſq̃ ad vltimũ vite ſue terminũ oẽs cir
cũſtantes v̓bo vite ſalutaris: alacriter
cõfoꝛtabat. Egrediẽte vero illa ſctã aĩa a
coꝛpe ⁊ ad celos manibꝰ angelicis depoꝛ
tata: tãta remãſit odoꝛis ſuauitas: vt to
tã domũ in qua coꝛpꝰ iacuit mirabili dul
cedine impleret ⁊ oĩm coꝛda ad dei laudẽ
et ſcti ſui deuotionẽ excitaret. Poſt hec
igit̃ audito bti viri trãſitu: veniũt apud
berkingũ clerꝰ ⁊ populꝰ de lõdonia vt cũ
honoꝛe maximo coꝛpꝰ ſui põtificis ſepul-
ture debite cõmendarẽt. Ponẽtes aũt ta
lentũ illud pꝛecioſum in feretro ad hoc re
uerenter p̃parato cũ ſacroſctis reliquiis
verſus lõdonias ꝓceſſerũt. Sed cum ad
aquã quãdam q̃ yleſfoꝛdia noiat̃ cũ ſacro
coꝛpe perueniſſent dictã aquã ſic miracu
loſe extra locũ ꝓpꝛiũ inueniũt excreuiſſe
vt ipſis trãſſire volẽtibꝰ via ſolita nõ pa
teret. Deponẽtes igit̃ coꝛpꝰ ſctm̃ in loco
pꝛius noiato: q̃d facere aut quo ire debe-
bãt: ſibi mõſtrari diuinitꝰ deuotis p̃cibꝰ
poſtulabãt. Igit̃ ad exhoꝛtationẽ cuiuſ-
dam religioſi viri diuinitꝰ inſpirati fctã
apud deũ a fidelibꝰ orõne deuota ecce dei
potẽtia ſtatim deuotis hoĩbꝰ eſt oſtenſa.
Subito eĩ aquã illã magnã in duas par
tes diuiſam ꝓſpiciũt: ⁊ ſicco pede per me
diũ fluminis cũ ſacro coꝛpe ptranſierunt.
Trãſacto itaq̃ flumĩe cerei qui iuxta coꝛ
pus pꝛiꝰ fuerũt extincti: abſq̃ omĩ huma-
no ſtudio celitꝰ fuerũt accẽſi: vt vno eodẽ
q̃ tp̃e ip̃a elemẽta ſcilꝫ ignis ⁊ aqua teſti
moniũ redderẽt ſctitatis. Et coꝛpꝰ bti põ
tificis dũ quaſi adhuc viueret oĩbꝰ virtu
tibꝰ ⁊ gratiis ſpũalibꝰ fuit plenũ: ideo in
eiꝰ moꝛte quotquot feretrũ quo iacuit te-
tigerũt: per dei miaꝫ ſanabãt̃ a quacũq̃
detinebãt̃ infirmitate. Fuit ãt in ciuita
te londoniẽſi eccl̃ia in honoꝛe bti pauli cõ
ſecrata: in qua q̃ cathedꝛalis erat: clerꝰ
et ppl̃s coꝛpꝰ ſcti põtificis ſepulture tra-
diderunt. Iacuit quoq̃ annis multis in
terra ſub teca lignea pꝛope altare dñicũ
coꝛpꝰ illd̃ reuerẽdũ: quodã pallio ꝑui p̃cii
indecẽter p̃paratũ: ſed q̃ vir ſcũs duplici
honoꝛe i celo ⁊ in t̃ra dignꝰ erat nõ ꝑmiſit

dn̄s ſeruum ſuū fidelē in loco humili diu
tius in abſcōdito latitare. Accidit quoqȝ
tpe mauricij londoniēſis epī ante feſtum
ſcti iohannis baptiſte vt in eadē ciuitate
ſubito ad vindictā malorum hoim maxi
mū oriretur incendiū. In porta nāqȝ oc-
cidētali circa horā noctis mediam copio-
ſus ignis accenſus eſt: cuius flāma ex oī
parte diffuſa iuſto dei iudicio vſqȝ ad por
tam orientalē totam cōbuſſit ciuitatem.
Excitati āt ciues ⁊ ad tam horribile ſpe-
ctaculū cōturbati: vix cū vita fugere po-
tuerunt male perquiſitas diuitias flam
me relinquētes. Interea ſiquidē creſcen
te incendio eccleſia beati pauli comburi-
tur: ⁊ oīa que in ea erāt igne conſumunt
Et ecce iā nō erat ppl'i cōſolatio: ſed oim
iam dolor ⁊ gemitus eo qđ ſanctas eccle-
ſie ſue reliquias oī ſpe gratie poſtpoſita
ſe credebant perdidiſſe. Cū eni eccleſia in
flammata tota caderet ⁊ plumbū lique-
factū ex omni parte diſcurreret ⁊ tñ hui⁹
ſcti feretrū integrū inter hec oīa dei gra-
tia permaneret: tanta ſubito in populo
oritur letitia: vt dolor p̄habit⁹ obliuio-
ni traderetur in tanti nouitate miraculi
quo de⁹ mirabilis in ſctis p̄dicatur. Con
currente aūt populo ⁊ de tanto facto mi-
raculo vehemēter cōfortato: recognoſcūt
p̄dicta que facta fuerāt ꝓpter ſuā emen-
dationē meritis ſui pōtificis taliter eue-
niſſe. Sciebāt quippe ciues londoniēſes
qđ extūc dei vindicta iuſte cōtra ipſos ſu
erat ſuſcitata: eo qđ erga paſtorē ſuū ac
mediatorē apud deū velut ingratitudis
filij ſe habebāt. Voluit igit̄ bonus deus
hoc vno eodēqȝ miraculo ſctm̄ ſuū quē ca
put britānie appellabant extollere: ⁊ im
prudentiū hoim ignorātiā inpoſterū pre
munire Poſt dies aūt aliquos mitigata
iam flāma in furore dn̄i excitata: intrāt
eccleſiā ciues prout poterāt: de cōbuſtis
reliquijs aliquid forte reſiduū requiren-
tes. Ipſis nāqȝ oībus iam dictā eccleſiā
ingreſſis ecce ſimul aſſunt duo pōtifices
londonienſis ſcilicet ⁊ wyntoniēſis cū ſa-
cerdotib⁹ ⁊ clericis ⁊ alijs diuerſorū ordi
num miniſtris: vt certitudo ipſorū teſti-
monio ꝓbaretur. Hi aūt oēs ad tumulū
ſancti erkenwaldi accedētes quod valde
erat mirabile: omnia ſalua ⁊ integra in-
uenerūt: ⁊ quod plumbeus liquor ⁊ viui
carbones vim virtutis ſue perdiderunt
Preter hec etiam trabes quedā magna
igne inflāmata ſuper palliolū memora-
tum quo illud reuerendū ſepulchrū tege
batur diu iacuiſſe inuenitur. O q̄ mira-
bile ad videndum: oīa in circuitu in cine-
res ſunt redacta: nec quicq̄ fuit quod cō-
buri potuit qđ ignis non cōſumpſit ⁊ ta
men nec filū pallij ſepulchro ſuperpoſiti
naturā ſuā perdidit: aut colorē mutauit
Currūt igitur hincinde populi inaudita
ſpectacula admirantes: ⁊ ad ꝑpetuā ſcti
huius laudē deo gr̄as referētes. Patra-
ta ſunt hec lōdonie ſub mauricio tūc epō
londoniēſi: imperāte primo rege normā-
norū willelmo: anno gr̄e milleſimo octo-
geſimoſeptimo menſe iunij die ſeptimo.
In huius igit̄ nouitate miraculi ſepedi
ctus epus aliā eccleſiā a fundamētis ince
pit opus videlicet vt multis videbatur
incōſūmabile: verū ſi cōſummari poſſet
honor ⁊ decus londonie Peractis deniqȝ
criptis: ſanctiſſimi corp⁹ erkenwaldi ibi
dē collocari precepit. Mauricio itaqȝ viā
vniuerſe carnis ingreſſo ricard⁹ primus
vir venerādus curā ſuſcepit regiminis:
vir inq̄ prudens et ſtrenuus: nobilitate
⁊ moralitate conſpicuus. Iſte ſiquidem
incepte muros eccleſie mirabiliter auxit
necnō ⁊ plateas circa eandem eccleſiam
permaximas que ante domib⁹ laicorum
obceſſe fuerant: proprio ſumptu acquiſi-
uit: ⁊ i circuitu muro fortiſſimo pene cin-
xit: alijſqȝ iam plurimis beneficijs lōdo-
nienſem eccleſiam ampliauit. Demū di
uino ꝓcurante cōſilio dura per quinquē-

nium ⁊ eo amplius infirmitate concuti-tur. Sicq; hoīe mūdano demum relicto perpetua pace quieuit Uacuā quoq; per vnū annū cathedrā. Gilbertus qui vni-uerſalis dictus eſt: ab antiſiodora ciuita te gallie vocatus: feliciter aſcēdit. Hic nē pe litteris ⁊ ſapia necnon auctoritate et frugalitate media cumulatus ante epa tum: veteris opis imperfecti gibbū pla-nauerat: explanatūq; opus tecto ſuper-poſito ad liquidū cōpoſuerat. Que vero vel quāta epiſcopi onere ſuſcepto eccleſie ſue contulerit cuiuſue integritatis exti-terit non eſt huius opis enarrare. Pro-pter immenſa ſancti erkenwaldi merita circūquaq; diuulgata: per crebra mira-culorū inſignia que facere dignabat dei prouidētia pro ſalute fideliū ad laudē ſui ſcti imponebatur quibuſdā anglorū mo naſterijs qđ fama miraculorū attoniti: corpus ſcti noctu furari voluerūt. Unde intempeſte noctis ſilentio non pauci ho-mines valuas criptarū in quib⁹ idē ſan-ctus cōdebatur cōfregerūt et ianuas al-taris vſq; veniētes auſu temerario pro-pe frangere preſumpſerunt. Quorū ſtre pitu euigilās quidā tūc pueritiā exuēs: qui ſolus cū duobus clericis locum cuſto dum occupans in eccleſia pernoctabat: clamoribus ſuis totam illā multitudinē ita dementauit: vt diuino percuſſi iudi-cio ad vocē tantilli hoīs curſu concito per portā qua venerant repedarēt. His igit tumultuationib⁹ ad eccleſie ſuperioris aditū cōclamātes ⁊ tintinabuli pulſati-one auxiliū cōuocantes illos quidē cōpre hēdere nequiuerūt: ſed pro tāta aīaduer ſione vſq; ad mane ibidem excubias cele brarūt. Facto autē mane: octo preſbiteri tam venerabilis theſauri cuſtodes dele-gati fuerunt donec tertia die in tutiori lo co interim peracto ſcti reliquie clauderēt Oib⁹ igit rite peractis: cū crucibus ⁊ ce-reis ſacerdotib⁹ etiā ad tā venerabile ob ſequiū pſtolātibus cū pceſſiōe ⁊ letanijs ad tumulū veniētes erkē waldi pōtificis cuius loculo ligneo ſubleuato repertum fuit corpus ſacratiſſimū iſdē ſigillorum munitionib⁹ quib⁹ iā pridem fuerat pre munitū. Tandē diuia prouidētia tant⁹ factus eſt cōcurſus populorū: vt toto ni-ſu reluctātib⁹ qui pre forib⁹ aderāt ipās fores ferris poſtibuſq; excuterent: nec a ſuo deſiderio defraudati: tam ineffabile ſacramentū pſpexerunt. His itaq; ge-ſtis: ſancta decreuit deuotio fidelium cor pus glorioſi pōtificis digna cum reuerē-tia ad locū honorabiliorē eſſe transferen-dum. Statuto aūt die quo dicta ſolēpni-tas debeat celebrari: conuenerūt pontifi ces ⁊ clerici ad tam magnificū miſteriū peragendū ſpecialiter euocati. Cumq; ci-ſta plumbea in qua prius iacuerat cum ſacro corpore ad locū eidem de nouo para tum portaretur: inuentū eſt per ignoran tiam artificis: quod vas illud cum corpo re in longitudine et latitudine ſepulchro iam parato maius eſſet. Et ecce cum om nes qui aderāt pro tāta negligētia mul-tum eſſent contriſtati: ſubito dei potētia maior in lapide fit apertura: ita quod du ricies lapidis ſacroſanctis reliquijs lo-cum daret Quod affirmabāt qui aderāt ſorori ſue ſāctiſſime ethelburge olim eue niſſe. Tranſlatū eſt itaq; ſanctiſſimi cor-pus erkenwaldi ⁊ cum tanta pietate re-poſitum: anno ab incarnatione domini milleſimo centeſimo quadrageſimo mē-ſis nouembris die quartodecimo. In eu ius tranſlatione preter illud qđ ſupra de ſcribitur: alia multa que ppter quorūdā tediū obmittūtur miracula claruerūt al terū i oīm oculis in quodā canonico ipſi⁹ eccleſie preſente fortiter tunc febricitāte: alterum in quodā puero abſente ⁊ iā per dimidium annum ⁊ eo amplius vſq; ad mortē egrotāte preſenti ſubuenitur ſcti preſētia abſenti vero: pulueris de ligno

in quo ſanctus iacuerat aſperſura. Qui
dã vero deo deuotꝰ collectũ puluerẽ ſtatĩ
vt cum aqua infirmo tradidit: ipſe infir-
mitatẽ omnino euaſit. Adiũgebatur eti
am qđ thuris in eodem ligneo locello a ſe
reperti tenuis fumigatio nares infirmã
tis impleuerat: quaſi thimiamate com-
pellẽte morbum vniuerſum depellebat.
Poſt hec vero vt ipſiꝰ trãſlatio deo gra
ta ⁊ hoĩbꝰ: venerabilis appareret: addi-
dit ſaluatoris clemẽtia nouũ qđdã mira-
culũ demõſtrare. Accidit quodã anno in
feſto tranſlatiõis ipſius in ciuitate lõdo-
nienſi ignẽ maximũ ⁊ horribilem ſubito
ſuſcitari: q̃ vndiq; diffuſus magnã par-
tem ipſius ciuitatis combuſſit. Approxi
mãte aũt flamma ad eccleſiã ſancti pau
li: viderũt ſenſibiliter multi ciuiũ quen-
dã pontificalibus indutũ: ⁊ vexillum in
manu tenentẽ ſuper dictã eccleſiã ſtantẽ
et eã ex omni parte ab omni periculo po-
tenter defendẽtẽ. Hic eſt itaq; fratres di-
lectiſſimi paſtor noſter ſingularis ac pa-
tronꝰ ſpecialis beatus erkenwaldꝰ eps
cuius preter hec que dicta ſunt virtutes
⁊ merita nulliꝰ iam lingua ſufficit enar-
rare. Eo tẽpore quo ipſius ſancti preſu
lis prefati corpus adhuc in cripta in ſar-
cophago ſeruabatur: teſtudo eiuſdẽ cri-
pte pingenda fuit. Interea reuoluto an-
ni circulo: ſolẽpnitas ipſiꝰ ſancti patris
erkẽwaldi illuxit. Nullus ibi miſſam il-
la die celebrauit: altare diſcoopertũ fuit:
propter inſtrumenta erecta pictoris offi-
cio idonea. Innumerabilis multitudo
vtriuſq; ſexus cõuenit ad oratoriũ orare
volentes ⁊ oblationes ac luminaria ferẽ
tes: ſed introitus eis non patuit. Pictor
enĩ ianuã ſerrauit: vt ipſam arcuatã te-
ſtudinẽ coloribus vermicularet. Dũ aũt
diligẽtius colores ꝓtraheret: repente de
ſtitutus eſt viribus: ⁊ repẽtino dolore ar
reptus: veluti exanimatꝰ corruit. Cum
diu ſic cruciaretur: ecce ſupradictus an-
tiſtes infula pontificali exornatꝰ venit ⁊
baculo paſtorali grauiter cũ flagellauit
recapitulãs negligentiã ipſius videlicet
qđ illa die pertinaciter opatꝰ eſt: ⁊ qđ po
pulum excluſit. Hãc viſionẽ ⁊ caſtigatio
nem pluribꝰ innotuit: poſtq̃ de infirmi-
tate illa cõualuit. Cũ quedã mulier ad
feretrũ argenteũ parandũ in quo ſancti
erkenwaldi corpus poneretur: vt aliq̃d
offerret ibidẽ mente deuota pergere pre-
optaſſet: a viro ſuo acrius increpata: qđ
ꝓpoſuerat implere nõ potuit. Sequẽte
nocte infelix ille graui renũ paſſione cor-
ripitur: ⁊ tam acriter dira humorũ colle
ctione per nõ paucos dies vexatˀ: vt me-
dicorũ iudicio in deſperationẽ verteretˀ.
Verũ quia dicit paulus: ſanabitˀ vir infi
delis per mulierẽ fidelẽ ecce imtempeſte
noctis ſilentio mulieri in ſompnis ſctũs
erkenwaldus apparuit: ⁊ certa reuela-
tione perdocuit: quatinꝰ ſine aliqua pro-
craſtinatione virũ ſuũ propẽſius anima
ret: vt ad ipſius mãſoleũ ſe ferri precipe-
ret. Itaq; mane fctõ: vxoris monitu hu-
meris famulorum vir ille ſuſtẽtatus ad
btĩ pauli baſilicã humilis ⁊ deuotus ad-
ducitur: vbi auxiliãte ſepedicto põtifice
languoris ſui ſanitate percepta: ſui com
pos efficitur: ⁊ qui alienis adiutus vene
rat: pedibꝰ ꝓprijs ad ꝓpria reuertitur.
Quidã argẽtariꝰ noĩe euſtachiꝰ cũ limi
na domꝰ in qua ſctĩ erkẽwaldi feretrũ fa
bricaretˀ ſepiꝰ attriuiſſet: vbi erat ſepul-
chrum ligneũ argẽto ⁊ auro tegendũ: in
quo ſctĩ erkenwaldi mẽbra conderẽtˀ: ſta
tim creſcẽte inſania: cepit miſer ſup me-
morato ligneo locello nõ tm̃ quedã inho-
neſta proferre: verũ etiã auſu temerario
fabrica lignea ſubleuata ad modũ ſancti
corpis quieſcẽtis interiꝰ latitare ac dice-
re. Ego ſum erkenwaldꝰ michi munera
deferte: a me auxiliũ poſtulate: michi ar
genteũ feretrũ ꝑparate Cũ hec ĩfelix rau
co gutture pſtrepuiſſet: graui ĩfirmitate

coꝛreptus a circūſtantibꝰ foꝛas eijcitur ⁊
ad locum ſuum lachꝛimabiliter deductꝰ
infra paucos dies expirauit Nimirū bea
ti erkenwaldi miracula eiꝰ deniq; ſancti-
tatem obſtinaciter ſpꝛeuerat: vnde ſecre
ti iuditij rimatoꝛem ad percutiendū ani
mauerat. Artifex quidam in vꝛbe ſan-
cti pontificis alijs feriantibus ipſe opus
exercere ſolitum conatus eſt: falcem enī
arripuit feſtinus aſcendit pellemq; radē
di opera dedita cepit. Cōtigit interea cō
ciues illos tranſire ad templū dei ob ho-
noꝛem ſancti erkenwaldi feſtinātes quo
patronum ſuum in celo cū deo regnantē
interpellarent ne i cauſa extremi exami-
nis illis deeſſet qui eius memoꝛiā eiuſq;
gloꝛiam dulciter recolerent. Ut autē pel
lificem poſtpoſitis diuinis operibus hu-
manis intendere pꝛeſumpſerat: quidam
illoꝛum pereunti fratri condoluerūt: qui
dam vero tanq̄ ſacrilego inſultauerunt
Nec fuerunt qui fraterno affectu ab illi-
cito auſu tranſgreſſoꝛem reuocare tem-
ptauerēt. Hoꝛum autē monitionibꝰ diu-
tiſſime pꝛotractis: permanſit in opere ce-
pto moꝛte dignus. Parū ſibi fuit: vt ami
cos ſalubꝛiter exhoꝛtātes negligeret. Ac
cidit etiam vt pꝛo ammonitione ſubſan-
nationem ⁊ deriſionem aliam et aliā pꝛo
ximis ingereret. Cū igit̄ cōtumelijs pꝛe-
tereuntibus ingerendis operā daret: fer
ramentū quo pellem ſcalpebat imperui-
dus extraxit oculumq; pꝛopꝛium perfo-
rauit. Sic igitur luit homo iniquꝰ inſtru
ctionem piam: quā fruſtra perfecerat illi
populus amicus. Captiuꝰ quidam iuſ-
ſu regio cōpeditus ire feſtinauit ad eccle
ſiam eo die quo feſtiuitas ſancti Erken-
waldi celebꝛatur et ingreſſus in hūc mo-
dum eſt exoꝛſus. Deus quem nemo petit
iuanū niſi vanusnatiuitatē meā euacua
Deꝰ illuminatoꝛ mentium me tua pieta
te illumina: vt mihi quid expediat oꝛare
poſſim tibiq; placita poſtulare ac impe-
trare. Cum in hunc modū cuſtodes que-
rerēt illū: nūciatū eſt illis hoīem quē q̄re-
bāt ad ſolēpne gaudiū feſtiuitatis ſancti
erkenwaldi perueniſſe nec latitare volu-
iſſe: ſ; in cōſpectu fideliū altari aſſiſtere/
oculis ac manibꝰ in altū leuatis ad dn̄m
intētius oꝛare. Tunc cuſtodes nūc repto
captiuo letati nūc vero ipſius euaſiōe cō
moti ad templū dei curſum inſtituerunt
⁊ ſuū commendatū nō ſine pena reduce-
re ꝓpoſuerūt. Intrātibꝰ aūt cuſtodibꝰ ⁊
hoīem arripere deſtinātibꝰ fragoꝛe maxi
mo rupta ſunt vincula: captiuiq; oꝛātis
cū ammiratiōe cūctoꝝ qui aſtabāt diſſo-
luta ſunt crura. Ut vero rumoꝛ miraculi
ꝑuenit ad epm̄: v̄ba de miraculo fecit ad
pplm̄ et quē ſctūs erkenwaldꝰ dignatus
eſt abſoluere pꝛohibuit arctius ne p̄dicto
hoī p cuſtodes iniuriaretur. Quāta vero
tūc ſequuta eſt populi exultatio q̄taq; i
deū ⁊ eiꝰ dilectū erkenwaldū pꝛodita eſt
laudatio: nulliꝰ eloquiū edere nullū inge
niū valet excogitare. Glorioſi vero pon
tificis ſolēpnitate iā appꝛopīquāte iuxta
moꝛē eccl'ie denūciatū eſt in vniuerſis in
territoꝛio de gētibꝰ: vt ſecularibꝰ ſtudijs
intermiſſis i die qua ſctiſſimi pr̄is ad pa-
radiſū tranſitꝰ inſigniuit ad eccl'iam xp̄i
cōuenirent ſuiſq; pꝛecibꝰ ac tāti patroni
erkēwaldi meritis: tā coꝛpoꝛis q̄ aīe ne-
ceſſaria obtinere laboꝛarent. Et ecce qui-
dam miſer graui faſce onuſtꝰ occurrit ob
uius cuidā eccl'ie miniſtro: ⁊ iuxta mona
ſterij parietē exoneratꝰ cepit reſiſtere va
cās quid q̄ſq; loqueretur. Miniſter vero
pꝛefatus verbis ammonitiōis pie ad ip-
ſum loq̄ cepit. Quis es tu hō miſerande
q̄ dei mīa ⁊ ſcti erkēwaldi plus alijs hoī
bus indigens: ⁊ ad oꝛandū deū dilectūq;
ipſius erkēwaldū alijs feſtiuātibꝰ tu ſo
lus nō attendis: Qui ꝓterue reſpondit.
Uult me erkēwaldꝰ paſcere ſi eiꝰ gratia
q̄ſtū meū incipiā omittere: ridiculū eſſet
ſi ego deſerto officio victū a vr̄o patrono

expectarē. Jte igitꝛ ⁊ vr̄as ferias ⁊ eſtraſ-
qꝫ cantilenas cū erkēwaldo vr̄o ſine inui
dia vobis habete: ⁊ opꝰ viroꝝ foꝛtiū igna
ui nobis relinq̄te. Sic ipe quaſi eſſet fu-
gatꝰ: pꝛofecto ſub oī celeritate onere ſub
leuato qđ cōtra ſepulchꝛū ſctī erkēwaldi
extra monaſteriū depoſuerat: ſic eſt auſꝰ
ſic in viā amēs eſt pꝛogreſſꝰ: q̄ ad caput
ſepulchꝛi cuiuſdā moꝛtui pedē offendens
in pꝛopꝛiū caput eſt pꝛolapſus et ſuimet
ruina cōquaſſatꝰ et extinctꝰ. Cognouit
itaqꝫ ppl̄s hoīem infelicē per inobedien-
tiam ⁊ verboꝛū petulantiū ſummi iudi-
cis ſententia moꝛtē meruiſſe: atqꝫ incur-
riſſe ſubitaneā dū ſe ſuaqꝫ ſic amaret: vt
coꝛrectionē irridēs in ſctōs dei contume-
liam grauem diuulgaret. Quedā vene-
rabilis mulier benedicta noīe ad ſctī fere
trū diebꝰ ſingulis veniā poſtulabat: ⁊ qđ
natura ſubtraxerat obtinere erkēwaldi
pꝛecibus flagitabat. Siquidē duo peſſi-
ma ſimul ei a natiuitate contigerant: vt
pꝛeter manū aridā quā geſtabat ac ſi ad
huc mr̄is vtero foueretur: pugni cōcreta
cōgeries ⁊ digitoꝝ pollici ſuppoſitoꝝ in
tegralis cōglutinatio manꝰ obſeruatio-
nem penitus denegaret. Pꝛeterea ytali-
cam ſe aſſerebat oꝛtā apud marcilliacuꝫ
in ꝓuintia lugdunenſi et pꝛo ſanitate re
cipiēda fere extremas hoīm natiōes vbi
religio xp̄iana peruenerat pede laſſo lu-
ſtrauerat. O q̄ ineffabilis ſecretoꝛuꝫ dei
ꝓfunditas quā vniuerſus mūdꝰ cū ſuis
reliquijs abdicauit diuina pꝛouidētia re
ſeruat erkēwaldo: vt mirabilioꝛē in ſctīs
ſuis deū bꝛitannia recognoſcat. O beate
Erkēwalde apoſtoloꝛū pꝛincipes petrus
⁊ paulꝰ tibi deferūt alumpnā ſuam tibi
mittūt vt glīoſioꝛ appareas et londonia
te melius venereꝛ et colat. Quid plura:
Quadaꝫ die dū ſupꝛamemoꝛata mulier
vt religiōis eſt nō ſub hoīm obtutibꝰ ſed
in eccl̄ie angulis occultata aures ſummi
pulſaret artificis: abſconditoꝛū cognitoꝛ

deus meritis erkēwaldi exigētibꝰ manu
miſerationis manū alleuat depꝛecantis:
Cū vero pꝛolixius illa pꝛopenſioꝛi crura
ad ſctī tumulū flagitante: nerui qui ex ni
mia ſtrictione ſui extoꝛres aīalis viuaci-
tatis extiterant digitis ad oꝛdinē reuoca
tis: ad curſum naturalē ſubito redeunt:
et vſui cōpetēs ſuccꝰ viuificꝰ et venarū
poꝛoꝛūqꝫ repletio naturalis membꝛū re-
ſtituūt. Manꝰ arida humectetur ⁊ neruo
ſa ſoliditas denodatur. Naturalis vigoꝛ
miraculo depellit vitiū ⁊ putrefacta ma-
nus vſuale ſentit officiū. Erkēwaldi pꝛe
cibꝰ admiratur digitoꝛū diſcretio: quod
pꝛegnātis natura dimiſerat in gremio.
Reddit erkenwaldꝰ oblita iura nature:
dū hūanū mēbꝛū reſtituit creature. Tē
poꝛe ſtephani regis angloꝝ erat quidam
iuuenis noīe Willelmꝰ qui de gallijs ex-
ercende negotiationis cauſa fines lōdo-
niarū intrauerat: et in pꝛeſentia ſanctiſſi
mi coꝛpoꝛis erkēwaldi die ſolempnitatis
ſue inter populos aſſiſtebat. Cōpleta ita-
qꝫ pꝛoceſſione inter ceteros ſupꝛa memo
ratus hō repedauit ad ſibi delegata hoſ-
pitia: et dū inter conuiuantes ſocios me-
dius et quaſi nulli tunc ſecundꝰ diſcum
beret: ſubito tam atroci et peſſima infir-
mitate cōcutitur vt catalēpticū hoīem iu
dicares: ⁊ magis moꝛtem q̄ periculū imi
tares. Ex ipſa diſparatione ſignū domi-
ni noſtri iheſu xp̄i ante infirmū apponiꝛ.
Sacerdos (vt fideliū mos eſt) magis ad
exequias q̄ ad infirmi viſitationē indu-
citur et oībus rite peractis: iam tedio feſ-
ſi qui aderant magis eius moꝛtem q̄ tā
peſſime cruciari pꝛopenſius inhiabant.
Nec adhuc ex circūſtātibꝰ ciuibꝰ erat ali
quis qui erkenwaldi potentiam imploꝛa
ret: ſilent ſiquidem erkēwaldi vicini: vbi
tranſmarinꝰ nō ſiluit. Obliuiſcuntur ci
ues: quod de galloꝛum gente genitus re-
cognouit. Pꝛofecto quidam ex infirmi
ſodalibus pedes repente pꝛoſilit: quod

ante de ℣tutibꝰ mirādi antiſtitis audie
rat non ſurdus auditor attollit: vt egro-
tus ſe totū reddat/totū moueat/totū pre
cibus ſancti pontificis ſe conferat: nutu
diuino laudando conſulit. Currit citꝰ ce-
reis oculis ceci oculos tangit: et feſtinus
equo ante ſanctiſſimū corpꝰ adueniens
ſuper haſtam que eminebat eoſdem ocu
los diligenter appoſuit. Res mirāda vir
boni conſilij cera tangit ſqualentes ocu-
los: ⁊ illuminator noſter precioſiſſimꝰ er
kenwaldus ſublata vmbra lumē reddit
oculorū. Et egrotꝰ qui antea mamacꝰ vi-
debatur: iam naturaliter in oībus mem-
bris vſualem curſum recuperauerat. O
hoīem de perditione aīe et corporis erkē-
waldi precibus abſolutū. Sciſſitantibꝰ
qui aderant quomodo ſe haberet: tale di-
citur dediſſe reſponſum. Ego per beatū
erkenwaldū qui mortuus fueraꝫ iam vi
uo: qui lumine priuatꝰ extiteram iam vi
deo et certe venerabiles ipſiꝰ digitos ſen
ſi orbatis luminibꝰ dignāter appoſitos.
Et hoc nobis ſignū. Crucem illam huc af
ferte: qua allata arrepta acu que crucem
et crucis baculū conſuebat extraxit: ⁊ ite
cum cunctis videntibꝰ primo acu fora-
men impleuit. Hijſdem temporibꝰ qui-
dam iuuenis languidꝰ et atroci infirmi-
tate correptꝰ: poſtꝙ ad modū ante ſepul
chrum ſepedicti preſulis iacuit ſanitate
recuperata coram omnibus exclamauit
Gratias tibi refero erkenwalde qui infir
mꝰ huc veni: ⁊ mō tua opitulāte clemētia
ſanus et incolumis quo voluero poſſum
exire. Nec hoc pretermittendū eſt qđ die-
bus illis quedam matrona filiam propri
am vtriuſꝙ ſideris lumine deſtitutā: ad
ſepulchrū precioſiſſimi corporis in mul-
torū preſentia ſecū lachrimabiliter addu
xit ⁊ ſtatim oratione cōpleta ſubitā illu-
minationē puella cūctis mirantibus eui
denter obtinuit. Per idem tempꝰ egro-
tantiū multitudo copioſa ante ſancti tū-
bam ſanitatis remedia poſcebat: inter
quos quidam venerabilis clericus cuiuſ
dam magni nominis notarius: ſpe ſani
tatis recipiende omnibus qui eum noue
rant mirantibus ſe medium interiecit.
Nam cum medicꝰ eſſet et minime ſe per
ſe vel per alios curare potuiſſet odore mi
raculorum ſancti pontificis refertur: tā
dem prouentione fidei roboratus medici
ne celeſti totum ſe deſtinauit dei quoꝗ
miſericordiam preſtolatur: vigilijs ieiu-
nijs et orationibus et ante corpꝰ ſanctiſſi
mum deū lachrimabiliter deprecatur vt
et ſuorum facinorū veniam languoris et
remedia cōſequi mereatur. Quid plura?
Die tertia poſt horam veſpertinā appa-
ruit ſubito ſupra memoratū languidum
erkenwaldi precibus adiutū: immo pri-
ſtine ſanitati reſtitutū: ⁊ huius preconia
in omni preſentia reſonātem. Sciat hoc
vniuerſus clerus et populus me añ pau
cas horas letali infirmitate pregrauāte
ita mei impotem extitiſſe vt non ſolū ma
nuum officia perdidiſſem: verū omnium
membrorū adminiculis caruiſſem. Mo-
do ſancti noſtri meritis interuenientibꝰ
ſanitate recuperata ita validus exiſto vt
non ſolum manducare vel bibere ſeu ce-
teros naturales corporis ſenſus poſſim
exercere: verum etiam incredibili dei vir
tute viribus proprijs equum aſcendere ⁊
quo placuerit valeā equitare. Puer qui
dam etatis tenere lubrico et coetaneoruꝫ
ludo ſe ductus: et tam didaſcoli ſui cōmi-
nationis ꝙ proprie lectiōis eſt oblitꝰ. Se
quēti aūt die cū reddendi tempꝰ inſtaret
formido que p̄ oculis ex ignorātia lectio-
nis puerili memorie occuparet: quid fa-
ceret nihil tutū inuenit qui nec lectioneꝫ
redderet neꝗ ire magiſtri remedium re-
perire valeat. Poſt multas igitur cordis
anxietates incidit in animum pueri: vt
fuga penam alicuius precibus euitaret
cōcito ſurrexit aufugit ⁊ ad eccliaꝫ i qua

ſancti erkenwaldi requieſcit corpꝰ perue-
nit. Pretaxatus ꝗppe magiſter more ſo-
lito ſcolas ingrediens puerūqꝫ nō inue-
niens: vt eū fugiſſe preſenſit modo deue-
nit ad locū quo puer aū ſepulchrum iace-
cebat ſuppliciter orans ad ſanctū. Inte-
rim magiſtro de animaduerſione facien-
da affirmato placuit puerū reddentē au-
dire: quatinus ex iuſta ratione quotiens
eum deficientem in lectione deprehende-
ret: totiēs ei verbera īgeminaret. O nūc
infelicem puerum niſi citius habeat libe-
ratorem clementiſſimū erkenwaldū. Ac
miro modo cū ſancta multa liberationis
genera ſuppeterent: preelegit modū qui
pueri ſtudio et magiſtri propoſito pluri-
mum congruebat. Precibus itaqꝫ et me-
ritis preclari doctoris erkenwaldi affuit
puero ſapientia que aperit os mutū: et
linguas infantium facit diſertas: affuit
inꝙ ac diuinitus eum edocuit quod a nul-
lo ante magiſtrorū audiuit. Cū enim pu-
er lectionem ſine libro proferre cogeretur
non ſolum quod magiſter eius tradide-
rat abſqꝫ obſtaculo atqꝫ diminiculo red-
didit: verūetiā illud qđ preceptor eiꝰ tra-
diturus fuerat obſtupeſcente magiſtro:
memoriter diuqꝫ recitauit. Tunc vero di-
ſcedit a ſcolꝰ tādē ad cor reuerſꝰ irā remiſit ve-
niamqꝫ fuge puero conceſſit atqꝫ ſeipm
qđ ſctō puerū ſubduxit neqꝫ honorem tā-
to patrono dignum exhibuit grauiter cō-
dempnauit. Erat quidā de trāſmarinis
partibꝰ aduena balduinꝰ noīe ⁊ pluribꝰ
notꝰ londoñ. qui intollerabiliter igne fe-
briū anxiatus eſt. Queſiuit vbiqꝫ refri-
geriū medele ſꝫ inuenire nō valuit. Qua-
dā igitur die dū miniſtri ecclīe doctoris
gentiū feſtiuitatē ⁊ honorē dei ⁊ ſcti erkē-
waldi tā deuote ꝯcinerēt: cōtinue ſuppli-
cauit vt ad tumulū ipſiꝰ deduceret: ſpe-
rās ſicut cōtigit ſoſpitatē ſibi eē per eiꝰ
merita reddendā. Dū ergo allatꝰ eſſet ſe-
cus introitū chori admodū laſſꝰ et lāgui-
dus reſedit et obdormiuit. Vidit igitur
ſopitus aſſiſtere ſibi virū elegantem cū
baculo paſtorali veſtibꝰ niue candidiori-
bus ac ſacerdotalibꝰ indutū ⁊ infula mi-
tratū: quemadmodū epiſcopi miſſam ce-
lebraturi veſtiuntur. Qui perſcrutatus
eſt quid haberet vel cur aduenisset. Reſ-
pōdit eger. Dñe febriū moleſta paſſio me
fatigat et iugiter torquet et vt remediū
conſequerer ad portū ſalutis ⁊ ad ſepul-
chrū ſancti cuiꝰ hodierna ſolennitas agi-
tur cōfugi. Dicit ei ſctūs. Fiat tibi ſicut
vis: et ſicut credidiſti. Deinde vero ī mo-
dum crucis ante et retro dextrorſum ⁊ ſi-
niſtrorſum caput illius molliter ac ſuaui-
ter cōprimens diſceſſit: ſigno ſancte cru-
cis fronti eius impreſſo. Ipſe aūt febrici-
tans iam ſanus ſopore adhuc fluctuans
exclamauit. Dñe dñe miſerere mei: et al-
leuia dolorem meum. Et expergefactus
leuita euangelium incipiēte proprijs vi-
ribus ſurrexit et oblationē obtulit pſtra-
tus in terram gratias egit: et poſt miſſā
ſoſpes domū redijt. Audiens vero conſo-
dalis ipſiꝰ eodē morbo grauatꝰ: eadē ho-
ra baiulatus inter manus ſuorum ad ſe-
pulchrum beati viri peruenit: et opitulā-
te ipſo eodem modo ſanatus eſt. Quel-
la ex ciuibꝰ lōdoñ. multis diebus langue-
bat febre fatigata nec vllo genere meden-
di potuit reſtaurari: ſed dominus clemē-
tiſſimus huius remedium ei conferre di-
gnatus eſt. Nam dilectus ſuus erkēwal-
dus noctu illi viſus eſt aſtitiſſe: et in hūc
modū ſibi ſermocinari. Diu excocta es ī
fornace huiꝰ temptationis non ꝙ aliquo
criminali peccato vitam tuam commacu-
laueris: ſed in futuro iuuenilem petulā-
tiam virga correctionis ſtudeas edoma-
re moreſqꝫ maturos imitari. Craſtina
enim die accelera ſepulchrum meum vi-
ſitare: ibiqꝫ oratura dominum noſtrum
iheſum chriſtū ab hac debilitatis cathe-
na liberaberis. Illa quidē tremebūda cū

vellet nomen eius percunctari: ſed nimi-
us pauor ipſi ignem reddidit. Hoc ſeruus
dei ſentiens: ſubiecit erkenwaldus nun-
cupor habēs ſepulchrum in dextero late-
re altaris ſctē fidis virginis ⁊ martiris.
Quo cū peruēneris credēs firmiter: ſana eris
Cum hoc ſomniū nimiorem geſtā pater
et mater mane ipſa narrante didiciſſent
nimis hilares effecti deumqꝫ laudantes
in eadem hora filiā ſuam inter brachia
fultientes adduxerunt et vt ſanctus pre-
ſul docuerat iuxta manſoleū ipſius eam
collocauerunt. Cumqꝫ in puncto momē-
ti eſſet in ſomnū ſoluta ſtatim totiꝰ dolo-
ris egritudo euacuata eſt: et ipſa reddita
toto corpore incolumis: Filia cuiuſdā
deo deuoti de partibus lincoln̄. elegan-
tis forme debilitatis verbere flagellata
eſt: et tandem officium auditus omnino
amiſit. Parentes ipſius graui meroris
fulmine percuſſi medicos conduxerunt:
vt ſoſpitati redderetur. Sed medicoꝝ
ars et ſubtilitas ibi efficatiam inuenire
non potuit: ſtatuerunt autem opem diui-
nam experire ad eam ad limina ſanctoꝝ
circūducere vt multiplicatis interceſſo-
ribus curaretur. Quo facto: cū nuſq̄ ſa-
lutem corporis recuperare poſſet: ad vl-
timū deducta eſt ante tumbā patroni no-
ſtri venerabilis erkēwaldi preſulis. Ibi
ſopita: cū expergeſceretur patefactis au-
ribus et ſanie guttatim cōfluente: redin-
tegrata eſt priſtine ſanitati ad laudē do-
mini noſtri ihesu xp̄i: cui eſt honor ⁊ glīa
in ſecula ſeculorum amen. Mulieris cu-
iuſdā manui adheſerat forfex ita vt ma-
nu clauſa et digitis palme concretis: al-
tera virgarū comprehenſa teneretur / al-
tera ſuper digitos exterius tenderetur /
arcu forficis ſuper indicem exiſtente: af-
flicta ſic fuerat per triennium. Ammoni-
ta tandem in ſomnis londonias profecta
eſt: debilitatis ſue remedium ſuſceptura
Ieiuniis igitur vigiliis et orationibus
inſtanti in ſomnis ſibi apparuit vir qui-
dam in habitu et geſtu pontificali: conſu-
lens vt eccleſiam beati pauli intraret an-
te tecam ſancti pontificis erkēwaldi di-
uine potentie clementiam in ſua curatio-
ne expertura: Credidit mulier ſurrexit:
et dū mane eccleſiam peteret: ante predi-
cti pontificis manſoleum proſtrata miſe-
rationis diuine expectabat auxiliū. Dū
vero proceſſionis miſteria agerent̄ ſur-
rexerat iam ab oratione: et ſtans ante ſā-
cti pontificis erkenwaldi tecam viſa ora-
re erectis manibꝰ et oculis. Interea mul-
tis intuentibꝰ aperta eſt manus: digitis
eminus a palma ſeparatis. Ferrū a car-
ne paulatim ſeparabatur et virgularuꝫ
altera ꝓcul ab altera reducta cecidit for-
fex a manu eiꝰ ante altare: paulatim po-
ſtea plene curatur ad laudem dn̄i noſtri
ihesū xp̄i cui eſt honor et gloria in ſecula
ſeculorum amen.

De ſancta Ermenilda regina.

SAncta enī ermenilda ercon-
berti regis cācie ſancteqꝫ ſex-
burge filia ad omnem pieta-
tem compaſſionē et omnium
neceſſitudinum ſubuētioneꝫ
materna viſcera ante omnia induebat.
Eadem in omnes benignitas in xp̄o cha-
ritas eadem iugiter ad celeſtia regna et
deſideria aīoſitas erat. Tradita eſt autē
a parentibus Wlfero regi merciorum in
vxorem: et illa mediatrice regnū mercio-
rum et cantuariorū quaſi vnicū effectuꝫ
eſt. Interfecto penda rege pagano cum
triginta ducibꝰ ſuis a rege oſwio ſancti
oſwaldi germano Wulferus eius filius
ſuſcepto baptiſmate regnare cepit cuiꝰ
vxor ermenilda a parentibus informata
ſua dulcedine blandifluis hortamentis /
moribus ac beneficiis indomita mulcēs
pectora ad ſuaue chriſti iugum rudes po-

pulos et indoctos excitabat: ⁊ peruerſos
et rebelles potenter reprimebat. Nec re-
quieuit inuicta donec ydola et ritus de-
moniacos extirparet eccleſijs ac ſacerdo
tibus regnum impleret populũ ad ſacra
oratoria ad diuina officia ad om̄ia pieta-
tis opera aſſuefaceret. Rex vero ſanctis
ipſius deſiderijs ac petitionibus animo
volenti obediens eius monitis ſe vltro in
clinabat. Non ſolum enĩ ipſius vota re-
gia poteſtate adiuuare ſtuduit: verũ eti
am eius prouocatus exemplis multa fa-
ciebat nephanda ſimulachra execrãdo a
finibus ſuis exterminauit. Hanc xp̄i fa-
mulam mirabatur venerando eiuſqꝫ int̄
ſecularia flumina fixam celo intentionẽ
emulabatur. Nata eſt autẽ ſancte erme-
nilde proles vnica ſancta Werburga ac
poſt decẽ et ſeptem annos regni ſui Wl-
fero rege mortuo ipſa cũ filia ſua deo di-
lecta monaſteriũ elyenſe ſub matre ſua
ſexburga intrauit ac habitum religiõis
ſuſcipiens omnem ſpem et amorem ſecu
li propter chriſtum reliquit vigilijs abſti
nentijs precibus ⁊ lamentis corpus caſti
gando omnibus ſe inferiorem exhibuit:
et tandem bonis operibus idus februarij
vitam finiuit. Uir quidam ſaxonicꝰ fer
ro vinctus inter miſſarum ſolẽnia ad ip-
ſius tumulum orabat et lecto euangelio
ipſum ferrũ de brachio tanta vi diuinitꝰ
excuſſum eſt vt ſuper altare in conſpectu
omnium eminus euolaret. Cum magi
ſter quidã pueros ſermonibꝰ correptos
verberibus plectere temptaret et illi diſ
ciplinam vitantes ad ſepulchrum ſancte
ermenilde clamantes et pro ſua liberati
one orantes confugerent inſequutꝰ ma-
giſter eos rapit ⁊ vſqꝫ ad ſatietatem ani
mi verberat cum tali inſultatione flẽtes
increpans. An putaſtis ſanctam ermenil
dam veſtrarũ culparum ſemper habere
patronam: Nocte ſequenti ſancta eidem
apparens pedes et manus fortius q̄ cõ-
pedibus ſtrinxit. contractuſqꝫ eſt ſubito
vt nullo mõ mouere ſe poſſet. Mane aũt
vocatis ad ſe pueris veniam ſuppliciter
efflagitat et vt pro ſe intercedant lachri
mabiliter implorat. Delatꝰ poſt hec ad
tũbam ſancte: ſaluti priſtine reſtituitur.

De ſeruo dei Eſterwino abbate.

COlfridus autem famulꝰ xp̄i
⁊ abbas monaſterij ſcti pau-
li apoſtoli quod eſt in gyrwin:
ſuper tinã fluuiũ verſus au-
ſtrum conſtructi eſterwinum
preſbiterũ de monaſterio beati petri eli-
gens abbatem eidem monaſterio regen-
di iure prefecit vt quem non poterat ſo-
lus laborem ſocia dilectiſſimi cõmilito-
nis virtute leuius ferret. Erat autẽ mo-
naſterium ſancti petri ſuper ripam We-
re fluminis ad boream conſtructum. Su
ſcepit igitur vir domini eſterwinꝰ curã
monaſterij regendi: anno dñi ſexcenteſi-
mo octogeſimotertio nono videlicet ex q̄
fundatũ eſt anno. Permanſit aũt in eo vſ
qꝫ ad obitum ſuũ annis quatuor vir no-
bilis ſed inſigne nobilitatis non ad iactã
tie materiem vt quidam deſpectũqꝫ alio
rum ſed ad maiorem vt dei decet ſeruum
animi nobilitatem conuertens. Patrue-
lis quippe erat abbatis ſui benedicti co-
gnomine biſcop: ſed amborum tanta mẽ-
tis ingenuitas talis mũdane ingenuita-
tis fuit pro nihilo cõtemptus vt neqꝫ iſte
monaſterium ingreſſus aliquem ſibi pre
ceteris ob intuitũ conſanguinitatis aut
nobilitatis honorem querendum neqꝫ il-
le putaret offerendũ: ſed equali cum fra-
tribus lance boni propoſiti iuuenis glo-
riebatur ſe regularem per omnia ſerua-
re diſciplinam. Cum enim fuiſſet mini-
ſter egfridi regis depoſitis armis et aſſũ
pta militia ſpirituali tm̄ manſit humilis
fratribuſqꝫ alijs ſimilis vt ventilare cũ

eis triturare: oues vaccaſq; mulgere in piſtrino/in orto/in coquina/in cũctis monaſterii operibꝰ iocundus exerceri gauderet. Abbatis autem regimine aſſumpto eodem animo quo prius manebat ad omnes mitis/affabilis/et benignus omnibus et cũ oportunum videret: peccantes coercuit. Et cum operãtes fratres reperiret vel arando vel ventilabrum manu concutiendo vel aliquid tale gerẽdo: ſe eis in opere coniungere ſolebat. Erat enim et viribus fortis lingua ſuauis anima hilaris beneficio largꝰ et aſpectu honeſtus. Eodem quo fratres cibo eadem veſcebatur in domo cõmuni dormiebat in loco. Cum autẽ dies obitus eiꝰ appropinquaret: accitis ad ſe fratribꝰ pacis oſculum eis dedit ſalutaribꝰ monitis eos inſtruxit et nonis martii ſeculum reliqt Nam per cuncta graſſante peſtilẽtia cũ multa fratrũ caterua ad dñm migrauit.

¶ De ſancto ethelberto rege ⁊ cõfeſſore.

Ethelbertus aũt rex deo amabilis tertius erat regũ cancie ſed primus regni celorũ aſcẽſor. Quicq̃d anglorũ apoſtolus auguſtinꝰ diſcipuliq; ſui euangelici in vinea et meſſe dñi profecerunt ſalua preuentrice xpi gratia huic debetur. Quantũ enim in humanis rebus eſt niſi ille conceſſiſſet niſi diuinos operarios adiuuiſſet: nullus cultus nullꝰ fructus vere ſalutis anglorum terre proueniſſet. Suſcepit in legatis ſuis xpm adhuc incredulus laudauit eterne felicitatis nuncium cui diffidebat collegit anxios aduenas ĩ vrbe ſua dorobernia quos neſciebat dedit ibi cũ vite neceſſariis mãſionem temporalem deinde perennẽ hiis quorũ ſectã non admittebat. Nõ illos vt ignoto habitu ⁊ moribus abhorruit non vt alienos repulit non vt humiles cõtempſit non vt ſuorum numinũ ac paternarum legum damnatores damnauit: ſed animi clementia predicãtibus fauit ⁊ vt ad ſuam fidem quos poſſent cõuerterẽt: patienter tulit clementer annuit. Tam benignus erga xpianos in natiua gentilitate fuit ꝙ tandem induta xpianitate Quod enim auguſtinus cũ conſortibus humiliter euangelizabat: iſte ſublimiter confirmabat. Quod ille apoſtolice plantauit: iſte regifice propagauit. Rex enim exhortatione ac promiſſiõe beatitudinis eterne magis q̃ ſuo terrore ſatagebat: ſicut diuino documento didicerat voluntarios non coactitios deo acquirere. Regis quoq; ſubiectos vel conſortes ad cultum xpi tota benignitate excitabat credẽtes vt fratres cognatos ⁊ cõciues regni eterni mire amplectabatur vbiq; xps colebatur ⁊ eccleſiis paſſim conſtructis: phana et delubra aut deſtruuntur aut in eccleſias conſecrant̃. Quanto hunc cõgratulationis affectu pro ſuſcepta fide ſanctus gregorius fouit quã mellifluis epiſtolarum inſtrumentis ac ſi celeſtibꝰ oſculis ad omnem pietatem attraxit ad omnem virtutem accendit ad ineffabile dilatãdi xpi regni premium propoſito conſtantini auguſti exemplo incitauit? Cõſtruxit per auguſtinum dñi ſaluatoris eccleſiã: ac etiã extra vrbis muros in honore apoſtolorũ petri ⁊ pauli inſigne monaſteriũ vbi et rex et pontifex cum omnibꝰ ſucceſſoribus ſuis perpetualiter requieſcerẽt In londonia in honore beati pauli apoſtoli eccleſiam conſtruens illi epiſcopum prouexit. Roffenſis ſimiliter preſulatus cum eccleſia ſancti andree apoſtoli ab ipſo fundatus ſufficienter dicatur. Elienſis quoq; monaſterii ipſe fundator in antiquis cartis legit̃ ꝙ̃ beata virgo etheldreda poſt longam deſolationem ſuũ ibi primatum mereat̃. Hec et alia inclita vl pontificalia vel monaſterialia quantum

liberaliſſim⁹ rex et ſuperni regni cultoꝛ
amantiſſimus cū ceteris minoꝛibus oꝛa
toꝛijs ſublimauerit: re ipſa hodie eluceſ-
cit. Monaſteriū apoſtoloꝝ regijs poſſeſ-
ſionib⁹ amplianit oꝛnatu vario decoꝛa-
uit regia liberalitate et apoſtolica aucto-
ritate pꝛiuilegijs multiplicib⁹ honoꝛan-
do. Ad hoc enim monaſterii ſanctus dū-
ſtan⁹ crebꝛis noctib⁹ oꝛādi gratia veniēs
viſionē ſupnoꝝ ciuiū vidit ⁊ hymnis ce
leſtibus intereſſe meruit. Qui ſepius di-
xiſſe fertur ꝙ vbicunqꝫ in eccleſia vel ci-
miterio pedē quis verteret ſuper aliquē
ſanctoꝛum calcaret adeo loca coꝛpoꝛib⁹
ſanctoꝝ plena eſſe aſſeruit. Ethelber-
tus eni rex cū vſqꝫ ad hūbꝛie fluuiū ſub
diſcione ſua poſſideret ſic ſe pauperē xpi
exhibuit tanꝗ nihil haberet. Gloꝛioſum
erat videre late imperantē egenis ſerui-
re reges terrentem ſacerdotes dei metu-
ere populis pꝛeſidētē clericis obedire pu
ſillos et infimos eccleſie venerari. In cō
peſcendis vitijs virtutibus extollendis
mandatis dei explendis cunctiſqꝫ pieta-
tis operibus quantū enituerit: ille ethe-
reus liber tanto clarius expꝛeſſit quāto
in hijs ſegnius mundus obmutuit. Mi-
grauit aūt ad dn̄m ſexto kal. Marcij. an
no regni ſui quinquageſimoſexto aduen
tus beati auguſtini ad ſe ac ſuſcepte xpi
anitatis viceſimopꝛimo: et anno domini
ſexcenteſimo ſextodecimo. Qui (vt bede
verba ponamus) inter cetera bona q̄ gen
ti ſue conſulendo conferebat etiā decre-
ta illi iudicioꝝ iuxta exempla romanoꝝ
cū conſilio ſapientium conſtituit que cō-
ſcripta angloꝝ ſermone obſeruabant ab
ea. In quibus pꝛimitus poſuit qualiter
id emendare deberet qui aliquid rex vel
eccleſie vel epiſcopi vel reliquoꝝ oꝛdinū
furtim auferret volens ſcꝫ tuitionē eis
quoꝛum doctrinam ſuſceperat pꝛeſtare.
Eius autē ſanctitatis teſtis eſt antiqui
tas veterumqꝫ ſanctoꝝ fauens auctoꝛi-
tas ꝙ ſcꝫ antiquitus a pꝛimoꝛdio ipſius
inter ſāctos celebꝛata ſit ſolēnitas. Cū
quodam tpe ei⁹ feſtiuitas negligeretur
nec poꝛtic⁹ ſua ſolito oꝛnatu nec lumine
veſtiretur ſacerdos quidā eadē nocte de-
uotionis gratia ibidē excubās vidit pue
rum quēdam de tumba ſancti regis pꝛo-
cedere cū tanta claritate: vt poꝛtic⁹ tota
reſplendere videretur faculam lucidiſſi-
mam in manu geſtabat facies benigna
et niuea cū oculis ſiderijs illi erat aurea
ceſaries humeros velabat et contempla
toꝛem ſuum ſtupidū et trepidū ſic affat.
Nec lucē inquit mihi in hac vna mea no-
cte miniſtrare curaſtis nec a deo dignum
exiſtimaſtis. At ego perenni illuſtratus
ſplendoꝛe nequaꝗ veſtro indigeo lumi-
ne. Hec increpando dicens tūbam ſuam
eodem contemplatoꝛe vigilante et euidē
tiſſime intuente ſubijt. In miſterio viſio
nis hui⁹ poteſt videri foꝛmā pueri ſigni-
ficare ei⁹ poſt baptiſmū in xpo ſimplicita
tem atqꝫ euangelicam peruuli innocēti-
am in nuditate: inoꝛnate ſue poꝛticus
iniuriam in pꝛetenſa lampade fratrū re-
darguiſſe negligentiam et incredule ceci
tatis culpam.

De ſancto ethelberto rege et martire.

Gloꝛioſus oꝛientalium anglo-
rum rex ethelbertus ſecūduꝫ
dignitatem ſeculi claris exti-
tit natalibus oꝛiundus ex an
tiquoꝛum regū nobilitate conſpicu⁹ mo
rum honeſtate pꝛeclarus patre quidem
ethelredo matre vero leoueronia nat⁹.
Et cū intelligibiles pꝛoceſſiſſet ad annos
traditur indolis puer ſacris litteris eru-
diend⁹. Cūqꝫ in diſciplina lr̄aꝝ pꝛfeciſſet
non voluptatū illecebꝛis animū implica
re curauit ſed oꝛationibus et elemoſinis
ceteriſqꝫ operibus bonis tota ſolicitudie
inſudauit. Coetaneis eius ad ludos exer
citatis: ipſe in eccleſia conuerſari gaude

bat. Demũ adoleſcens factus et patre orbatus ad regni ſolium ſublimatur. Prouidus enĩ erat in conſilio iuſtus et miſericors ſemper in iuditio ⁊ manſuetus in verbo. Parcere nouit ſubiectis et debellare ſuperbos. Matrem ſuã diligebat vt dominã ⁊ quecunq; matri placebant: nõ diſplicebant ſibi. Monetur demũ ab omnibꝰ regni ſui nobilibꝰ immo ad vniuerſis cogitur vt virginẽ ducat de qua heredem proprio ſuſcitare poſſit in regno. Acquieuit rex humilis huiuſmodi conſilio ⁊ ſpe ſucceſſiõis hereditarie cor docile ad ſponſam capiẽdam incẽdit. Laudat quidam conſul cuiuſdam egeonis filiam nomine ſeledridã in auſtralibus partibꝰ diuitijs opulentam: cui defuncto patre regnũ remanſerat regi conſilium datur vt ei in coniugiũ copuletur vt de duobus regnis vnũ fieri poſſet. Repudiatur hoc cõſilium abnegatq; rex patrẽ virginis nequaq̃ fuiſſe degenerẽ veruntamẽ ad omnem fraudẽ et dolũ eum ſemper extitiſſe procliuẽ. Patri inquit meo graues tetendit inſidias: fraudeſq; nõ diſtulit moliri diuerſas. Diſplicet ergo mihi ignobile in eodem genere ſortiri contuberniũ: qḋ hactenus a fide et veritate extitiſſe dinoſcitur alienum. Ignobile iccirco vocari debet qꝛ fundamẽtũ nullius ſtabilitatis habet. Tandem habito cõſilio verſus offam regem merciorũ ad petendã in vxorem filiam eiꝰ ire diſpoſuit ſed ĩ ipſo profectionis exordio antiq̃ equũ aſcenderet mirabile ſignũ ſtupentibꝰ cũctis innotuit. Sub ipſo namq; aſcẽdẽte terra mota eſt imminens periculũ mortis p̃figurãs tota diei claritas ſubtracta ſubito diſparuit: ⁊ quaſi quedã colũpna nebulis hinc inde oppoſitis obducta ſub nube erupit que aliq̃diu quadã tenui flamma eis veſtigia lucis miniſtrauit: Que columpna diu viſa: a nube demũ ſuſcepta eſt. Deinde viſus eſt nigreſcere ſol et horridas tenebras terre noctis ingerere. Cũq; multi ſtupefacti mirarentur ethelbertꝰ cõſolatus eſt eos dicẽs. Nolite turbari licet radijs occultatis nobis ſol lucem negauerit diei nulla meſticie grauitate afficianeur animi veſtri. Cumq; alter alterũ vix videre poſſet: faciamꝰ inq̃t rex qḋ nobis expedit mentes noſtras ⁊ corpora humiliemus deo: et dñm rogemꝰ in terram proſtrati vt tenebras ammoueat et cordis ⁊ corporis nobiſq; lucem ſue claritatis infundat. Proſtratis in terrã cunctis: ⁊ dei famulo ethelberto diutius orante ſplendor diei repente illuxit et ſol ſuos radios patefecit. Veniẽs ergo rex in regnũ merciorũ cũ membra ſopori dediſſet viſionẽ vidit quam ſuis poſtea retulit dicẽs. Videbatur inquit mihi cõſules ac tribunos regni mei in regno meo prope me aſſiſtere vbi multis ſermonibus cũ meis habitis: ruit a ſummo culmine totum faſtigium regie domus mee cornuaq; thalami mei euulſa ceciderunt. Mať mea hec preſens contẽplabatur et eiulans lachrimabatur. Lachrime vero eius cadẽtes erãt quaſi gutte ſanguinis decurrentis in terram. Deinde aſpiciebam arborẽ pulcherrimam in domicilio meo creſceſcere proceram valde frondibꝰ et folijs mirabiliter expanſam ⁊ decoram nulliꝰ arboris ſimilitudini in pulchritudine comparandam Ad cuius radices quidã vltro inſiſtebãt qui hanc toto conamine ſue feritatis incidebant. Ex qua ſucciſione quidã torrẽs ſanguis effluxit: qui ꝯtra orientẽ magno impetu curſum ſuũ extendere feſtinauit In contemplatione vero eiuſdem viſionis eximie columpnũ lucis ab auſtro ſole ſplendidiorem videbam exurgere ⁊ mirantibus qui aderant et ſtupentibꝰ vniuerſis ad celum vſq; flammiuomis radiis ſequentibꝰ aſcendere. Ego aũt erã ſingularis auis in terra totaq; extremitas alarum mearum erat aurea. Eſtimabã

qꝫ me arborem illā leuiter poſſe circūple=
cti ſi fortitudini mee vel potentie aliqua
occaſio pateretur circūplectendi. Demū
pennarū remige temperato celeri volatu
ſuperiora columpne lucis aſcendo. Cum
aūt in ſupremo culmine illius ꝯſediſſem
et claris luminarib⁹ que ſumm⁹ ille oīm
princeps de⁹ in firmamento collocauit to
to oculorꝫ aſpectu ſedulus contemplarer
audiui voces in ſublime celeſtis armonie
miſcere concētus: cuius nectarea delecta
tus ſuauitate ſiue ad dulcedinē melodie
magis magiſqꝫ intentus ſompno ſolut⁹
ſum. Cū aūt aliqui interpretarent̄ eū in
potentia et gloria regib⁹ preteritis potē
tiorem ⁊ excellentiorem futurū: rex ait.
Fides vtiqꝫ reuelatiōis aliud habebit ex
perimētū et maioris interpretationis lō=
ge altiorem pertiget ad actū. Facilis for=
taſſe nobis hodie ad tyrannū patebit in=
greſſus verū ignoratur libertas reuertē
di. Sententiā que ſuper me prefinita eſt
a deo animo hilari et ſpontaneo patiēter
expecto. Nobis aūt videtur caſus ille do
mus a ſummo faſtigio corruentis: deſo=
lationem regni ſignificare poſt necē eius
Cornua vero thalami cadēdo ad terrā cō
fracta: fortitudo eſt principat⁹ eorꝫ per
mortē principis ſui conculcata ab inimi=
cis et in nihilum redacta. Sanguinolen
te lachrime matris dolores cordis ſunt ⁊
paſſiones quos pro amiſſione filij ſui ſi=
ne intermiſſione perferebat. Arbor proce
ra et longa regis perſonam deſignat cu
ius ſummitas frondib⁹ et foliis conden
ſa ⁊ in latū expanſa: latitudinem ſancta
cum portendit virtutū per quā ſanctorū
vita adornatur. Qui arborē ſuccidebant
occiſores beati martiris erāt. Torrēs ſā=
guinis de ſucciſa arbore: ſanguis marti=
ris innocenter effuſus creditur eſſe q̄ ad
orientem curſum ſuum direxit qꝛ inno=
centia mortis eius ad deū in celo vt vindi
ctam acciperet clamauit. Colūpna lucis
que vſqꝫ in celū tendebatur: claritas bo=
norū operū ipſius exprimitur. Quod ſe
eſſe auem videbat pulchritudine ſingu=
larem: cui⁹ ale in extremitate erant au=
ree ſignificat ſpiritū ei⁹ geminis alis vir
tutū dilectione: videlicet dei et proximi
circūdatum/ſplendentem fulgore ⁊ luce
bonorū operū: quib⁹ in ſummo culmine
lucide columpne ſubleuari et pertingere
poſſet ad glorioſam viſionē eterne maie
ſtatis dei. Audiuit etiam voces in celo ce
leſtis glorie ad gaudia eū felicitatis eter
ne inuitantes. Mane aūt facto: cū ad cu=
riam regis eſſe appropinquaret: alftrida
virgo ſtans in excelſo ſolio regē cum pul
cherrimo apparatu venientē conſiderās
admirata pulchritudinē gauiſa eſt con=
templari militiā. Et cū multū regis ap=
paratū/pulchritudinem/et nobilitatem
cōmendaret: et eū pꝛi laude et gloria pre
ferret mater ei⁹ inuidie ſtimulis agitata
ſtatim in animo deliberauit regē ethel=
bertū morti tradere et regnū orientalis
anglie tāti regis interitu viduare. Et ſta
tim ad regem offam intrās procidit ſe in
terram ante conſpectū eius et ſuſpirans
et ingemiſcēs ait. Acquieſce princeps in=
ſignis conſilijs meis et ne tradas regnū
tuū gentibus alienis que ſuper populū
tuum conſtituent prelium et contra fili=
os tuos ſuſcitabūt bellū. Heredes tui la=
queis eorum capientur et captiui in ma
xima miſeria interficientur. Ad patres
tuos cum appoſitus fueris ſi aduenam
nobis dominari permiſeris abſqꝫ liberis
erunt vxores ⁊ vidue et viri morte peri=
bunt. Ecce adeſt ethelbertus rex petitu=
rus filiam tuam ſuperbā per te factur⁹
gentē tuam fiet rex idē ſemper ditior tu
vero ad omnia explēda pauperior ille for
tior oſſa impotentior/ille ſuperior tu in=
ferior. Et qꝛ prouecta eſt etas tua et in ſe
nium verſa: illum aūt iuuentutis gloria
quaſi leonem ſciunt eſſe magnanimū hu

ic duces tui et conſules tui familiarit͛ ob
ſequentur. Fac ergo vt ei⁹ gloria fiat in
ignominiam et ſuperbia hominis verta
tur in ruinã. Morte turpiſſima precipe
vt moriatur ⁊ de medio obprobriũ noſtre
gentis auferatur. Audiſti mi rex que ti-
bi neceſſaria ſunt tu autẽ preuide que no
bis ⁊ populo tuo profutura ſint. Hijs au
ditis: conuocatis magnatib⁹ ſuis ait oſ-
fa rex. Num inquit mea detrimenta et
dampna non conſideratis? Nonne vide-
tis gentes aduenas regis adoleſcẽtis in
ſipienter huc aduenisse et iam ſuper nos
exercere dominiũ firmo animo decreuiſ-
ſe? Quid hucuſq; fortes fuiſtis et liberi?
Siccine nationibus alienis tolerabitis
eſſe ſubiecti? Ne patiamini hãc nobis in-
ferri iniuriam qui vult vindicatur⁹ om̃e
genus veſtrũ accedat meq; larga manu
infinitas pecunias errogãte premia me-
ritis cõdigna que ad ſua ſecũ reportet ac
cipiat. Incautũ eũ per manũ apprehen-
dat et in tricliniũ meũ vt amicum indu-
cat. Ingreſſuſq; cũ fuerit domicilium
mortis ex abrupto patietur ſupplitium.
Proſilit ſtatim e medio Winebert⁹ auari
tie ſtimulis agitatus aſſum inquit rex fa
ctur⁹ quod precipis ⁊ accepturus qđ pro
mittis quoniã neminẽ poteris reperire
quem ad hoc exequendũ negotiũ melius
poteris accerſire. Nam in domo prĩs ei⁹
duodecim annis educatus et nutrit⁹ fui
et poſt mortem eius in ethelberti obſeqo
aliq̃diu inſudaui. Nemo ei vnq̃ famili-
arior/nemo amicitior fuit. Et accepta a
rege pecunia ad regem ethelbertũ perre-
xit et illi obuians vultu hilari dixit. Op-
time aduenisti princeps deſiderabilis q̇c
quid petiturus acceſſiſti gratanter obti-
nebis. Hec loquitur dñs meus et pollice-
tur. In accubitu ſuo regem offam inue-
niens cũ reſederis coram eo quelibet po-
ſtulata cũ amore percipies. Minuit enim
ſanguinem nec audet diei admittere cla
ritatem. Introibimus proinde ambo pa
riter ad aſpectum eius. Sit procul a no-
bis queq; frequentia militaris. Et acce-
dens ad regem oſculum ei dedit. Rex aũt
eius conſilio credẽs cũ illo ingredit͛ poſt
eos ianua obſtruitur. Cũq; ad oſtiũ tha-
lami accederẽt: depone inquit proditor que
ſo ethelberte rex balteũ ⁊ gladiũ ⁊ quo-
q̃ loco reconde: qm̃ ad tyrannũ nemo ar-
matus intrare valet niſi vt prouocet͛ ad
iram affectet. Et facto velociter prodito-
ris conſilio et ethelberto in thalamũ itro
ducto ligari precipitur et ante conſpectũ
offe ſine mora preſentatur. Ducib⁹ vero
et militibus non admiſſis oſtia recludũ-
tur: ſtat rex ethelbertus quaſi agn⁹ man
ſuetus ad victimam veram habẽs in hu-
militate patientiam. Cõmendat dño deo
aĩam ſuam ⁊ palam ait. Non eſt in homi
ne via eius multa ei ex inſpirato poſſunt
accidere que ſibi accidentia nequaq̃ fre-
quenter ſolet eſtimare. Heri ſecurus erã
et liber nunc miſerabiliter cathenis vin-
culatus ſum. Tenebre que me tanta ca-
ligine inuoluerũt hanc mihi mortis horã
deo terminante prodiderũt. Sol dũ ſuos
radios retraxit huius vite lucẽ mihi ſub
tractã eſſe ſignauit. Sperabã petitionis
mee bonũ preſtolari euentũ et ecce in cõ-
pedibus diris meipm̃ conſidero crudeli-
ter aſtrictum. Tanq̃ latro aut predator
expecto ſententiam dampnationis mee.
Dũ hec et huiuſmodi interſereret tyran-
nus non ferens diutius eũ viuere: quid
miniſtri inquit mei expectatis cur opus
deſideratũ non acceleratis? Irruite velo
citer in eum et perficite imperium meũ.
Quo audito: ſanctus martyr intimo cor-
dis affectu cũ magna deuotiõe orauit ad
dñm et ſe ante iuſticiam ei⁹ peccatorẽ eẽ
et reum cognouit. Tunc accurrens Wi-
nebertus cũ maximo impetu in ſanctu;
dei irruit et gladio caput eius amputa-
uit. xiij. kal. Junij. Quod videns filia re

gis offe: procidit ſe in terrā dicens. Gratias ago tibi dñe iheſu chriſte qꝛ ſeruū tuū ethelbertū carnis hodie ergaſtulo glorioſa morte eductū participem fieri voluiſti celeſtiū gaudiorū. Et ſtatim ad eos q̇ aduentū dñi ſui foris preſtolabantur exclamauit voce magna dicēs. Quid hic foris expectatis viri fortes: quid expectātes deſideratis? Reuertamini ad terrā natiuitatis veſtre: et ea que de rege eorū facta ſunt orientalib⁹ anglis nunciare properate. Amputato enim capite: dignū corā deo compleuit martirium. Quod illi audientes cū mortem dñi ſui vlciſci non valerent cū magno eiulatu ⁊ plāctu ad propria reuertūtur. Tunc virgo alftrida ſpiritu ſancto repleta ingemuit: pleraqꝫ matri ſue futura predixit q̄ ſibi poſtmodum contigiſſe manifeſtum fuit. Trienio inquit poſt hunc diem non viuet fili⁹ tuus nec ſtabilietur regnū illius. Tu autē ipa plus ꝙ menſibus tribus in cōfeſſione dei nō viues ⁊ linguā tuā a demonio vexata corrodes / morte peſſima morieris / ruet iuuentus filij tui nec diu viuet egfridus poſt mortē ethelberti. Vouit enim virgo illa votū deo dicens. Non accedāt inquit vlterius proci corrūpendā petituri virginitatem meā: qm̄ dño et regi angelorum ſacrandā et conſeruandā cōmendabo eā. Ipſum ſpōſum ⁊ ducē habere volo: cui⁹ omnis multitudo celeſtis militie deſeruire congaudet imperio. Croulaudie paludes xp̄o diſponente videbo ibiqꝫ ſolitariam vitam emulari incipiam ⁊ cōuentus hominū euitare diſcam. Precepit autem rex offa corpus truncū efferri cū capite ⁊ in ripa fluminis quod luggo dr̄ ignobili ſepulture tradi. Dum aūt miniſtri corp⁹ ſanctū ad tumulandū deferrent adeo lene factum eſt eis pondus ac ſi res illa tota celeſtis eſſet. Quidam vero ſanctū caput ſeparatim geſtantes vt maiori foret ludibrio ante alios precurrētes in terra

volutabant. Eadē aūt nocte magna gloria dni ſup glorioſū beati martyris ethelberti ſepulchrū appuit et luminis immēſi claritas effulſit. Videbatur adeo flamma immenſa vt tota regio igne putaretur accenſa. Nam colūpna lucis ſole ſplēdidior ab eius ſepulchro vſqꝫ in celū tendebatur: quam velut flamme omnia deuorantis in girum ſcintille ⁊ radij coruſcantes ſequebantur. Que regi offe relata: eum grauiter terruerunt et vt peniteret ad viam humilitatis reduxerūt. Qui decimam omnium rerum ſuarum eccleſie dei tribuit: agros etiam et rura ⁊ quecunqꝫ poſſedit decimauit. Tertia poſt illius martiriū nocte apparuit cuidā ſimplici viro quieſcēti in ſtratu ſuo cum magna luce in habitu claro et vt velocit̄ ſurgeret imperauit. Surge inquit brithfride ſurge et perge ad ſepulchrum meum et corpus meum iuxta monaſterium prope Waye fluuium conſtructum recondes ego ſum orientalium anglorum rex ethelbertus et vt hoc verbum facias: precepit tibi deus. Expergefact⁹ a ſompno vir ille oculos aperuit: et illuſtratā celeſti claritate totam domum proſpexit. Cumqꝫ brachia vt ſanctum comprehenderet extendere vellet: cum ſplendore claritatis martyr abcedens non comparuit. Exurgēs vir ille ⁊ aſſumpto ſecum vicino ſuo nomine egmundo corpus de terra eleuatum locum ⁊ albis veſtibus indutum in curru poſuerunt. Et occurrēs cecus quidam oculorum lumen ſancti regis meritis gratias agens impetrauit. Sepelierunt autem corpus ſanctum in loco qui antiquitus ferulega dicebatur id eſt ſaltus filicis nunc vero a prouincialib⁹ herefordia nominatur. Eadem tēpeſtate per plura annorum ſpacia vnaquaqꝫ nocte ſuper ſāctum ſepulchrū lux de celo emiſſa radiabat: que quidē in colūpna ignea glorioſum eius martyrium reuelabat.

Wilfridus demū rex: precepit cuidā epō
ſuo locum ſanctū adire et martyrē cū de-
uotiōe adorare Quo facto: magnalia dei
que audiuit: ſanitates infirmorū: cura-
tiones languorū quas oculis proſpexit:
innocētis regis interitū quē didicit prin-
cipi ſuo nūciare curauit. Wilfridus igit̄
rex ad eundē locum pecunias infinitas
delegauit: ⁊ eccleſiā miro ope lapideo ad
laudē et honorē beati martyris a funda-
mentis cōſtruxit: primuſq̄ oīm regum
eidē loco epm̄ ſubſtituit: ⁊ terrarū poſſeſ-
ſionibus atq̄ regalibus ornamētis deco
rauit. ¶ Narratio. Nō multū poſt hec
tempora inſtante die dedicatiōis eccleſie
beati dioniſij iuxta pariſi⁹ res digna cō-
tigit memoratu. Leproſus quidam vigi
liarū gratia ſecretū locū ī eccleſia cūctis
neſciētibus elegit. In ipſo aūt noctis cō-
ticinio tm̄ iubar totā illā eccleſiā illuſtra-
uit: vt multorū cereorū ſplendor illi iuba
ri cederet: vtpote quā ſol diuin⁹ illuſtraſ-
ſet. Inſompnē ducebat leproſus noctem
illam ⁊ pre claritate ineffabili obſtupuit
quid lumen ſequeretur expectauit. Et ec
ce dn̄s iheſus cū beatis apoſtolis petro ⁊
paulo: ⁊ ſctīs martyribus dioniſio: ruſti
co ⁊ eleutherio affuit Uidebat nāq̄ vigi
libus oculis dn̄m iheſum niueis veſtib⁹
indutū precedentē: ⁊ ſigna ſue dedicatio
nis luculenter parietib⁹ imprimentem
⁊ officiū epāle ſeriatim cōplentem. Com
pleto dedicatiōis officio: ad leproſum ſal
uator acceſſit ⁊ dixit. Intrepidus audi ⁊
foris expectātibus vr̄is epīs que vidiſti
⁊ que tibi mandauero aperi. Ne ſollicitē
tur de cetero pro dedicatiōis eccleſie offi-
cio: qm̄ ⁊ nos ei manū cōſecratiōis adhi-
buimus: ⁊ prout vidiſti totū cōſecratio-
nis officiū expleuimus. Et ille. Quis in-
quit domie dictis meis fidē dare poteſt:
Ego enim oīm hoīm miſerrimus ⁊ abie
ctio plebis factus: apud hoīes teſtādi lo-
cum nō habeo: qm̄ elephantina peſte de-
formiter laboro. Et acceſſit ei ſaluator et
leui tactu faciei eius manum admouit:
eiuſq̄ caput circūtegit: ⁊ ablata cū ipſis
horribilibus puſtulis cute: ipāq̄ ceſarie
leproſum ſanitati reſtituit: ⁊ ipſam quā
capiti eius carneā tunicā dextra erat: la-
pidi qui proximus erat depoſuit: eamq̄
ſicut erat effigiatim cū ipſis vlcerib⁹ ma
nere fecit: vt ipſam faciem excoriatā ve-
rā faciem putares: ⁊ de leproſa effigie ni
chil dubitares. Et adiecit dn̄s. Uade ſi
tibi non credent: iſtis viſis diſcredere nō
valēt. His dictis: tota illa beata viſio ab
oculis ei⁹ diſparuit. Mane aūt facto ad-
duct⁹ ad regē ait. Uere dedicationē iſti⁹
eccleſie a dn̄o deo factā hac in nocte vidi ⁊
audiui: ⁊ ita demū ſoſpitati reddit⁹ ſum
Et extendēs digitum: hic eſt inquit fene
ſtra per quā dn̄s aulā hanc introiuit Si
michi nō creditis ſaltē venite ⁊ ipis ope-
rib⁹ credite. Et adduxit eos ad lapidē no
bilibus eximijs inſignē. Quibus viſis:
lineamēta membrorū capitis aurium ⁊
palpebrarū: oris et nariū ita in ſuis ma-
nebāt locis imarcida vt omni ambigui-
tate depulſa etiā increduli nō dubitarēt
Albugines et impetigines elephantine
percuſſionis: ſic in illa pelle dinoſcebant̄
vt vlceroſe cicatrices humore intercuta-
neo ſudare viderētur. Parietes quoq̄ di
uinis inſigniti manib⁹ rei geſte teſtimo
niū perhibebāt. Repoſite ſunt ille eximie
inter reliquias: et quia nomen hominis
illius ignorabāt: ſanctū peregrinū eum
vocabant. Acta ſunt hec tempore regis
dagoberti.

De ſctā Ethelburga virgīe ⁊ abbatiſſa.

Sancta ethelburga in prouin
cia lindeſeie in villa de ſtalīg
tofi origīnē duxit: cui⁹ pater
nomine offa nondū in xp̄o re
natus per filiā ſuā ad fidem
xp̄i cōuerti meruit. Hec enī virgo ſancta
a primeua etate carnis delicias et ſeculi

blādimenta abhorrēs: nō leuitati non io
co dedita fuit. Eiꝰ ſtudio hoſtis antiquꝰ
inuidēs patrem eius offam adhuc incre
dulū contra illā incitauit in furorē: vt de
patre ſeuiſſimꝰ fieret perſecutor. Puella
vero ſancta capellā in qua baptizata fue
rat ſecretius ſepe intrans crebris ſuſpi-
rijs ⁊ afflictionibꝰ deū inuocare ſtuduit:
vt ſuā caſtitatē carnali corruptela viola
ri nō permitteret. Via quā pedes virgi-
nis venerāde in tam ſctō propoſito eūdo
⁊ redeundo calcarūt nūq̄ marceſcens in
colore viridi vt fertur ſemper perſeuerat
Creſcēte aūt etate cū pater copule carna
li eam tradere vellet: penitꝰ renuit: vt po
te que a pueritia ſpōſum iheſum xp̄m ſi-
bi ex corde elegerat. Et parentū nō ſuſti-
nens moleſtias vnius ancille comitatu
cōtenta patriā relinquere cogitauit. Ar-
repto autē itinere: ancilla tam graui ſiti
ſubito eſt afflicta: q̄ niſi citius adiutoriū
adeſſet: mortē ſibi vicinā non dubitaret.
Hoc grauiter ferens ethelburga: flexis
genibꝰ oīm creatorē exorauit quatinꝰ ſi-
ti ancille ſue ſubueniret. Nec mora: fons
de terra erūpens ſitim ancille extinxit et
vſq̄ hodie manare nō deſinit. Cōtigit
illas tp̄e meſſis in domo mediocri hoſpi-
cio recipi: ⁊ poſt refectionē hoſpita cū ſua
familia ad agrū pergens: aſſignato vni
cuiq̄ opere laborem virgini ſctē aſſigna
uit: genibꝰ in terrā flexis ⁊ oratione fuſa
dei cooperāte gr̄a ſine manuū adiutorio
laboris impoſiti expletionē impetrauit.
Erkēwaldꝰ vero germanꝰ ſuus poſtea
londonienſis ep̄s de patrimonio ſuo am-
pliſſimo duo conſtruxit monaſteria vnū
ſibi in loco qui dicit̄ certeſeia: vbi ipſe pa-
ter monachorū cōuerſatiōe ſctiſſima exti
tit inſignis. Alterū vero monaſteriū mo
nialiū cōſtruxit apud berkingū: cui ſoro-
rem ſuā virginē deo deuotā p̄fecit ethel-
burgā. In ope enī inuenta eſt trabs vna
operi admodū neceſſaria ceteris breuior
⁊ ideo fabrice minꝰ apta. Sctūs ergo er
kenwaldus ⁊ ſoror eius aridā trabem in
ter manus ſuas arripiētes quouſq̄ cete
ris equaretur ip̄am in longū traxerunt.
Cōſtructo itaq̄ apud berkingū mona-
ſterio cū ſctā ethelburga habitū mona-
chalē ſuſcipe decreuiſſet cū in anglia nul
lum monialiū mōaſterjū fundatū erat:
ſctūs erkenwaldꝰ regularibꝰ diſciplinis
eruditā virginē noīe hildelithā de parti-
bus trāſmarinis accerſiuit: cui tradidit
ſororē ſuā ethelburgā moribꝰ imbuendā
Que in breui oēs ſorores ſctitate ⁊ mori-
bus trāſcendēs: cōgregatis multis ſoro
ribus abbatiſſa ⁊ mater oīm effecta eſt.
Carnē ſubiecit ſpūi: ieiunijs: vigilijs et
orōnibus die nocteq̄ deo ſeruire ſtuduit
oīa terrena velut caduca ⁊ friuola iudica
uit: ſclm contēpſit: ſororibus inceſſanter
p̄dicauit: ⁊ oēm vanitatē mūdi abhorre-
re docuit. Sūmus tandē arbiter vibrās
gladiū tendēs arcū: tenēs falcē acutā ex-
aminabat quos ad ſe colligeret. Ecce tē-
peſtas mortalitatis late vaſtās omia: ⁊
terrena diſpēdia celi faciens lucra: ſacer-
dotes ⁊ miniſtros mōaſterij beate ethel-
burge paſſim abſtulit a mundo: ⁊ terror
maximꝰ totū collegiū concuſſit. Quātis
tūc hortamētis virgo ſctā ſorores inſtru
xit: vt fide nō ficta ornarēt lāpades ſuas
⁊ tota vigilantia orōnum oīmq̄ opm bo
norū in occurſum dn̄i parate eſſent. Dul
ce enī ſane habebat poſt matutinas lau-
des ⁊ vigilias nō ad lectulos ſed ad ſepul
chra ſororū ⁊ fratrū choros ducere: et de-
functorū aīas orōnibus deo cōmendare.
Hac illis deuotiōe quadā nocte ibidē mo
re ſolito pſallētibꝰ ecce repente admirabi
lis claritas ſuper eā celitus effuſa: more
ingētis linthei late oēs operuit: et tanto
eas ſtupore p̄culit vt canticū qd̄ canebāt
tremefacte intermitterēt. Ipſe aūt ſplen
dor emiſſe lucis in cuiꝰ cōparatione ſol me-
ridianꝰ videri poſſet obſcurus: nō multo

poſt de loco illo eleuatꝰ: in meridianā mo
naſterij partē ſeceſſit et aliq̈diu loca illa
operiens: cūctis videntibꝰ ad celi ſe alta
ſubduxit: vt nulli eſſet dubium quin ipſa
lux que aīas famularū xp̄i eſſet ductura
in celis: etiā corporibꝰ earū locum in quo
diē reſurrectiōis eſſent expectature mon
ſtraret. Cuius radius lucis tantus erat
vt frater quidā ſenior in oratorio poſitus
vidit radios lucis per rimas oſtiorū ⁊ fe-
neſtrarū oēm diurni luminis ſupare ful
gorem. Quādam virginem monaſterij
ſui peſtis ſeua percuſſit et medio noctis
tpe ardētibus cādelis miniſtri ſeruabāt
moribundā. Cūq; illa maiori luce quam
mortalis aſpectꝰ caperet cōfortata eſſet:
⁊ zelo illius viſiōis accenſa crebro clamo
re orauit vt iſtā mortalem lucernā velut
inutilem extinguerēt. At illis qui nil pre
ter lucē materialē vidētes: dictis puelle
nō credētibus: illa ſubiūxit. Nūquid ob-
ſecro nō aſpicitis quātꝰ ſplēdor hic efful-
geat. Tanta eni claritate hāc domum vi
deo choruſcare: vt hec vr̄a candela videa
tur penitus deficere. Referebat eni quē-
dā dei famulū qui eodē anno obierat ſibi
apparuiſſe atq; illuceſcente diluculo ſuū
trāſitum ad ſupernā lucem ſibi nūciaſſe
Et factū eſt ita. Erat aūt in eius mona
ſterio virgo quedā nomine tortgitha ar-
dētiſſima virtutum emulatrix per mul-
tos annos dn̄o ſeruiēs in timore ⁊ humi
litate: iunioribꝰ ſtuduit prodeſſe tam do
cumento q̄ exēplo: exhortando obſecran
do ⁊ corripiendo. Hec tandē per nouē an-
nos velut aurum in fornace egritudinis
decocta: vt virtus in infirmitate perfice
retur: ⁊ ſanitatis offenſas vel negligen-
tias morbi medicina expiaret ⁊ tribula-
tio extollentiā reprimeret ⁊ patientia co
ronā augeret. Hec eni quodā noctis cre-
puſculo egreſſa de cubiculo vidit ſubito
humani corporis formā omni ſolis iuba
re ſplendidiorē a dormitorio ſororū in ar-
dua efferri. Lucebat ipſo nitore ſiderea
via ⁊ late choruſcātibus radijs clarū da
bat intuenti ſpectaculū. Interea appa-
ruerunt corde omni luce clariores in celū
tendentes quibus eadē glorioſa ſpecies
trahebatur. Nec multo poſt beata ethel
burga ad celeſtia regna migrās premō-
ſtrate imaginis oſēdit ſpectacula ſui trā
ſitus dediſſe indicia. Uirgo autē ſancta
ad extrema perueniēs plangentes ſoro-
res ⁊ eiulantes conſolata eſt dicens. No
lite flere filie mee dilectiſſime ſed potius
mecū gaudete ⁊ gratias deo agite: ⁊ vo-
cantē nos ad ſuā miſericordiā tota deuo-
tione ſequamur ⁊ toto corde. Fratres no
ſtri ⁊ ſorores abiere immo nos preceſſere
ploremus potius nos illis q̄ illos nobis
abeſſe q̄ ad beata ſecula migrauere: voſ-
q; mecum felicius optetis ire ad illa gau
dia q̄ me vobiſcū detineri in hac erūpna
Preueniamus faciē dn̄i in confeſſione et
iugiter ardentibꝰ ſupernorū deſideriorū
lampadibꝰ ſimus parate venienti occur
rere. Talia q̄plurima ſuggerēdo virgo
ſancta erectis ad celū manibꝰ animam
creatori ſuo reddidit. Prefata vero tort-
githa triennio ſancte ethelburge ſuper-
uixit: ⁊ prefatus languor illā ita exhau-
ſit vt conſumptis carnibꝰ oſſa pelli adhe
rere vel reſolui viderentur. Et ecce adeſt
ei ſancta ethelburga de ſuperna habita-
tione ſplendida inuitās anelantē ad ſua
cōuiuia. Que cū magna mentis iubila-
tione gratias agens deo: ſpiritū emiſit.
Regnāte ethelredo rege danorū exerci-
tus angliā intrās cede ⁊ incendio omnia
conſumēdo ad depopulādū mōaſterium
ethelburge venit. Approximātes aūt ſa
cro loco: proſpiciunt immanem lupū pre
foribus eccleſie vice ianitoris excubantē.
Qui velut cōtra tot pecudes ſubito inſi-
luit immaniq; rictu ac dētibꝰ infrendēs:
p̄cul oēs abſterruit: nec rebellare auſos
fugā iire coegit Querūt tutiores aditꝰ ſ3

ab alio oſtio acrius vrſus ꝓpugnator ex-
turbat. Tertiũ poſt hec ingreſſum tem-
ptantibus reſiſtit leo vaſtiſſim⁹ arcetqꝫ
lõge rugitu ⁊ impetu efferatus. Per be-
ſtias tandẽ a beſtiali feritate correpti et
intelligẽtes ſe diuinit⁹ extrudi: ſanctos
loci orãt ſe cum pace admitti. Et cum illi
ingrederẽtur pacis cultorib⁹ fere ingreſ-
ſum prebuerũt: ⁊ oblatis donis copioſis
⁊ iterũ egreſſis: beſtie nuſꝙ cõparuerũt
Alio tpe cum turba paganor̃ in mona-
ſteriũ ſctẽ virginis irruere niterẽtur qui-
dã ſcalam aſcendẽs protinus de alto ceci-
dit ⁊ fractis mẽbris velut cadauer exani-
me iacuit. Hoc ſocij videntes ad ſepulchrũ
ſancte virginis defunctũ deferũt: et ſibi
veniã ⁊ mortuo vitã flebiliter implorãt.
Nec mora reſuſcitato mortuo: abdicata
idolatria baptiſmũ ⁊ fidẽ ſuſceperũt xp̄i
Inundãtes iterũ dani ⁊ vt fluuius ſine
obice effuſi ⁊ omnia ſe armis cepiſſe rati
eccleſiã ſancte ethelburge ⁊ tumbã cõfri-
gere aggrediũtur. Et ecce continuo diui-
na percuſſi indignatiõe: alij rabie alij ce-
citate reliqui diuerſis cladibus ſunt per-
cuſſi. Hoc terrore compũcti: fuſis precib⁹
meritis ſancte virginis optatã ſanitatẽ
⁊ temeritatis ſue veniã conſecuti: leti re-
ceſſerũt. Mulieres tres cecitate percuſ-
ſe ad monaſteriũ ſancte virginis accedẽ-
tes meritis eius ſalutẽ ſibi dari implora-
bant. Quarum vna per ſanctã ethelbur-
gam: altera per ſanctã hildelitham: ter-
tia per ſanctã wlfhildã: erumpẽte ex ocu-
lis cruore amiſſam oculorũ lucẽ recipere
meruerũt. Puellã contractã ſanauit: ce-
cum illuminauit: preſbiterũ normannũ
qui librũ miſſalẽ quẽ virgo wlfruna con-
ſcripſerat: furtiue ab eccleſia auferẽs cũ
in mari quaſi naufragium pateretur ad
cor rediens ſatiſfactionẽ promiſit ⁊ fuſis
ad virginẽ ſctãm precib⁹ ad portũ opta-
tum peruenit. Viri duo ferreis nexib⁹
aſtricti: confractis iuxta tumbam virgi-
nis ſancte circulis ferreis et vſqꝫ in me-
diũ templi viſibiliter excuſſis: leti ad ſua
deũ laudãtes redierũt. Abbatiſſa que-
dam loci eiuſdẽ annis octo graui vexata
languore dum quodã veſpere ſermocina-
retur de libro vite ſctẽ ethelburge de quo
beda ſe memorat excepiſſe que indidit hi-
ſtorie ſue: nocte ſequente vidit ſe ad tũbã
ſancte virginis ethelburge ſedere a de-
xtris et wlfrunã virginẽ a ſiniſtris. De-
inde apparuit ipſa tumba aperta ⁊ glo-
rioſa virgo adiacere viſa eſt cãdidiſſimo
lintheo obuoluta: ⁊ in capite eius aureũ
diadema. Et ait wlfruna. Accipe a pedi-
bus huius ſub dependente lintheo litte-
ras quas inueneris ⁊ lege. Paruit illa ⁊
ſigillũ ſuſtulit litteris ita inſcriptum Re-
gnat ethelburga cũ xp̄o. Et ſoluto ſigillo
huiuſmodi ſeriem aureis litteris totam
inſcriptã reſpexit. In tribulatione in an-
guſtijs: in neceſſitatibus: in multa pati-
entia: in lõganimitate: in ieiunijs: in vi-
gilijs: in charitate: ĩ caſtitate: per arma
iuſticie a dextris ⁊ a ſiniſtris: et libenter
gloriabor in infirmitatib⁹ meis: vt inha-
bitet in me virt⁹ chriſti. Cũqꝫ talia ⁊ plu-
ra virtutũ inſtrumẽta perlegiſſet wlfru-
na ita ſubintulit. He ſunt virtutes qui-
bus beata ethelburga ad hanc glorie ex-
cellentiam qua nunc preminet aſcendit.
Quaſi diceret. Queſiſti eius vitam: iſta
eſt: imitare cum patiẽtia. Obijt autem
virgo ſctã ethelburga quinto idus octo-
bris: circa annũ dñi ſexcẽteſimũ ſeptua-
geſimũſextũ. Mulier quedã offerẽs ſan-
cte ethelburge firmaculũ argenteũ mor-
tua ad iudicium rapitur: et cũcta tã ma-
la ꝙ bona excepto firmaculo ſtatere ap-
ponũtur. Et cum videret bona ſua ſatis
pauca: multũ timuit: ⁊ ſuperueniens ſctã
ethelburga firmaculũ in ſtatera poſuit:
et velut arena maris malis oĩbus q̃ illa
commiſerat grauius apparebat. Qui-
dam in extremis laborans ad iudiciũ ra-

pitur: ⁊ penis adiudicatus meritis ſancte ethelburge vite reſtituitur.

¶ De ſancta Etheldreda virgine.

Beata virgo etheldreda orientaliũ regis anglorũ anne filia extitit. Nati ſunt aũt anne regi adulph⁹ et ſctũs iurminus: et filie quatuor: videlicet ſexburga: ethelburga: etheldreda ⁊ witburga Uxor autem anne hereſwida filia fuit hererici nepotis regis edwini northãhumbrorũ. Etheldreda vero cum nubiles attigiſſet annos: auſtraliũ girwiorũ principi tonberto inuita traditur in vxorẽ. Sũt autẽ girwij oẽs auſtrales angli i magna palude habitãtes in qua eſt inſula de hely. Cõtigit beatã etheldredã noctis quieto tpe thalami cubiculum introire: quã ſe celeriter ſubſecuturũ princeps nũciauit Quo audito: virgo ſctã ſupra ꝙ dici poteſt cepit cõtriſtari et meſta eſſe: a deſiderio propoſiti ſui fraudari timens. Et cũ preces ⁊ lachrymas ad deũ pro ſua caſtitate ſeruãda deuota fudiſſet princeps cõcitus aduenit ⁊ in camerã introſpexit. Et ecce dom⁹ illa quaſi igne inflãmata intriſecus tota reluxit. Quo viſo: terrore nimio correptus: pedẽ pre ſtupore retraxit: atq; ad eã clamãdo receſſit dicens. Noli bona mulier noli eſtimare me tibi vlterius velle illudere: dñs deus protector tuus eſt et adiutor fortis. Non multo poſtea defuncto tõberto: traditur iterũ a parẽtibus northãhumbrorũ regi egfrido: cuius cõſortio duodecim annis vſa nõ vt coniunx ſed vt dña: nõ ſolum timore dñi ductus verũ etiã ſctitate ei⁹ allectus: venerata eſt ab eo ac dilecta. Petierat tamen rex prefatus btũ pontificẽ wilfridũ carnali titillatione ſepe tactus: multa donaria adijciens: ſi ad thorũ maritalẽ eam poſſet inflectere. Sciebat eni virginẽ plus oibus preſulẽ in deo diligere: ac ipm nõ minus paterno affectu deo dilectã refouere. Uir tamẽ ſctũs volũtati regie quaſi aſſentiens regine diſſuaſit futura pmia pro caſtitate cuſtodita ei renuncians. Aſſenſu tandẽ regis vix impetrato: monaſteriũ intrãs regina ſub abbatiſſa ebba egfridi ſpõſi ſui amita in loco quẽ coludi modo coldinghã vocãt: per wilfridũ epm habitũ ſctimonialiũ ſuſcepit. Poſt annũ vero cõuerſionis ſue conſtructo in regione elge monaſterio: abbatiſſa effecta eſt. In primitiua eni anglorum eccleſia in honore ſemp ꝟginis marie monaſteriũ ibi fuerat fundatum per btm auguſtinũ anglorũ aplm: cui⁹ opis rex ethelbertus fundator primus miniſtros deo ſeruientes ibidẽ inſtituit: quos pende regis merciorũ exercit⁹ patriã deuaſtans inde poſtea fugauit ⁊ locũ in ſolitudinẽ redegit quẽ vt premittitur virgo ſctã reparauit. Cũ autẽ in monaſterio ebbe deo ſeruiret: rex egfridus diuorciũ non ferens: de virginis abceſſu plurimũ contriſtatus ſuorũ ſuggeſtione et inſtictu illã de monaſterio eripere conabat̃ Quo audito: virgo ſancta pudicitiã ſuã deo commendãs: cũ duabus ancillis collem eminentẽ aſcendit. Deus aũt qui ventis imperat et mari: prece virginis ſctẽ: mare ſuũ alueũ egredi et locũ in quẽ virgines aſcẽderãt circuire fecit: et ſine cibo ⁊ potu virgines in oratione pſiſtentes occultauit. Quo viſo: rex rediit et preſumptiõis ſue penituit. Cũq; virgines monaſterij in rupis vertice degentes: ſitis ariditate ꝓpter penuriã aque ſepius laborarẽt: admonitiõe ebbe abbatiſſe ꝟgo ſctã etheldreda fuſa intentius ad deũ oratione: fons aque dulcis iuxta eã cõfeſtim erupit et veſtigia pedũ illius aſcẽdentis ⁊ deſcendẽtis in latere mõtis tanꝙ in calida cera vſq; in hodiernũ diẽ oſtẽſa ſunt. Etheldreda tandẽ aſſumptis duabus virginib⁹ verſus hely iter arripuit ⁊ trãſito humbrie flumine cũ ꝓpter eſtũ ſolis

in loco quodã laſſata quieſceret ⁊ parum
ſompni cepiſſet: euigilãs inuenit baculũ
itineris ſui: quē ad caput ſuũ fixerat viri
di amictũ coꝛtice fronduiſſe ac folia ꝓdu⸗
xiſſe. Creuit ergo lignũ illud ⁊ fctã eſt fra
xinus magna ⁊ vocatur locus ille ethel⸗
dꝛedeſtowe qd̓ ſonat repauſatio etheldꝛe
de: ⁊ eccleſia in honoꝛe virginis ſctē ibi fa
bꝛicata eſt. Uenit ergo ad poſſeſſionē ſuã
ſibi a tonberto ſpõſo ſuo collatã noīe elge
qd̓ interpꝛetaꝛ el deus: ge terra. id eſt ter
ra dei: modo vero hely vocatur ſcilicet di
gna dei domꝰ: ⁊ edificato ibi monaſterio
ſoꝛoꝛes multas deo ſeruientes cõgrega⸗
uit: anno dñi ſexcētesimo ſeptuageſimo⸗
Anni sa lutis
tertio. Ex quo eni monaſterium petijt: li
neis nõ eſt vſa: ſemel tm̃ in die cibũ ſum⸗
pſit: vigilijs ⁊ oꝛationibꝰ ita aſſidua exti
tit: vt a tempoꝛe nocturnaꝝ vigiliarum
vſqꝫ ad oꝛtũ diei pꝛecibꝰ intenta in eccle⸗
ſia perſeueraret. Pꝛedixit quoqꝫ obitus
multoꝛũ de ſuo monaſterio trãſeuntium
ex hoc mũdo. Finē inſuper ſuũ ⁊ qua fini
tura erat ſpũ ꝓphetico peſtem pꝛedixit.
Pꝛeſſa denium quodam maxille tumoꝛe
ac colli doloꝛe: delectata fertur plurimũ
hoc infirmitatis genere: ſolita ſuis dice⸗
re cũ virtute tolerantie. Pondus lãguo⸗
ris poꝛtãs merito in collo afficioꝛ me: re⸗
miniſcoꝛ in eo geſtaſſe moniliũ pondera:
qd̓ vltra ꝙ debuit etas iuuenilis facere
conſueuit. Laudetur ergo pietas deita⸗
tis ſuperne: ſi ſic abſoluar a reatu leuita
tis ſuperuacue: dũ pꝛo auro et margari⸗
tis nunc michi pꝛomineat de collo ruboꝛ
ardoꝛqꝫ tumoꝛis Hac itaqꝫ ingruēte moꝛ
bi moleſtia: medicus peritus accerſitur
qui fiducia artis ſue fiſus tumoꝛem illũ
pungens incidit ſub maxilla: vt pꝛurulē
tus humoꝛ efflueret tãti tumoꝛis. Cũqꝫ
leuiꝰ per biduũ ſe habere videretur: ter⸗
tia die pꝛioꝛibus aggrauata doloꝛibꝰ fe⸗
lici cõmertio doloꝛē oēm ⁊ moꝛtem cõmu
tans: cõpletis in abbatiſſe officio ſeptem
annis nono kal. iulij ad dñm migrauit:
⁊ in locello ligneo ſepeliri meruit. Cum
aũt ſexdecim annis in terra ſepulta iace
ret crebꝛeſcētibus circa tumulũ eius mi
raculis: ⁊ coꝛpus de terra leuari et ad lo⸗
cũ decentioꝛem trãſferri deberet: famuli
aptũ lapidē queſituri nauiculã aſcēden⸗
tes: ad vꝛbem grantceſtre deſolatã ex in⸗
ſperato deuenerũt: et pꝛope vꝛbis murũ
ſarcophagũ mire pulchꝛitudinis ⁊ mar
moꝛis albi reperientes aſſumpto ſecum
lapide: gaudētes reuerſi ſunt. Statuto
tranſlationis coꝛpoꝛis ſctē virginis die:
apertoqꝫ locello: ſine omni coꝛruptela vel
diminutiõe aliqua cũ veſtibus quibꝰ ſe⸗
pulta fuerat: ita incoꝛrupta et illeſa et in
tegra eſt reperta: ac doꝛmienti ſimilima
ac ſi eadē die fuiſſet ſepulta. Tumoꝛ aũt
colli eius ſola cicatrice inciſſure remanē⸗
te ſanus reperitur. Locus aũt ille ſiue ce
nobiũ a copia anguillarũ que in eiſdē pa
ludibus ſepiſſime capiũtur ab incolis el
ge vocabaꝛ: ſed a modernis mutato no⸗
mine hely modo nũcupatur. Anno aũt
dñi nongētesimo ſeptuageſimo: ⁊ ex quo
ſctã etheldꝛeda in loco illo monaſteriũ fa
bꝛicauit ducenteſimo nonageſimo ſeptio
⁊ a deuaſtatiõe per iniquitatis filios yn⸗
guar ⁊ hubba ⁊ loci deſolatiõe facta: an⸗
no centeſimo: ethelwoldus epſ de cõſen⸗
ſu ⁊ auxilio regis edgari locũ reparauit
⁊ expulſis clericis inſolenter viuētibus:
monachos introduxit. Erat ei inter ho
ſtes pꝛefatos nephãdus quidã cuiꝰ feda
cruenta manus crebꝛos toꝛqueꝛ in ictꝰ.
Ictibus ⁊ crebꝛis tumbã ferit ipſa bipē
nis. Efficit et tandē crebꝛo feriendo foꝛa⸗
men: qd̓ vſqꝫ hodie cũctis intuētibus ap
paret. Quo facto: nulla celeſtis indigna
tiõis fuit dilatio: ſed mox cũ intollerabili
doloꝛe: vtroqꝫ pꝛiuatus eſt lumine: ⁊ ſpi⸗
ritum miſerabiliter maligno cui ſeruie⸗
rat emiſit. Ethelwoldus aũt epſ bꝛith
nodũ pꝛepoſitũ ſuũ pꝛimũ abbatē loco ił

li oꝛdinauit Multas terras tam per ſe a rege emptas ꝙ ab ipſo rege gratis datas deo ⁊ ſctē virgini cōtulit: ⁊ tandem a rege emit quicq̄d in inſula obtinuit ⁊ monaſterio ſctō dedit. Cū pꝛeſbiter quidam ante monachoꝝ inſtitutionē loci regimē poſſidēs: incoꝛruptionis virginis ſctē fidē credulā nō adhiberet: cum quatuoꝛ ſociis ad tumulū accedit. Eſt aūt in ipſo tūbe lapide foꝛamē a ſiniſtro latere a perfido pagano vt pꝛemittitur factum vbi ſacerdos ſurculos maratri quo pauimenti ſuperficies compta fuerat arripiēs intromiſit: v̄ginea mēbꝛa attrectat. Et cādelā accendens virgule cuidā fixit: ⁊ per foꝛamen intromiſit: ſed oculoꝝ acie caligata: nulla pꝛeſumptoꝛi intriſecus aſpiciēdi datur facultas. Interea ſuper mūdiſſimas deo dilecte virginis veſtes candela decidit: arſit ſed ardēs nil leſit. Nec his ſaciat⁹ infelix virgā arripit: in extremitate acuit ⁊ findit virgā vt pꝛius immittēs veſtib⁹ infigit: ⁊ manū in girum voluēs foꝛas veſtes extrahit. Socij aūt manus apponētes veſtē nō dimittūt: donec particula a ſacerdote fuerat abſciſa. Et ecce cōfeſtim de manibus eoꝝ veſtis ablata: introꝛſum quaſi inuiſibiliter eſt retracta. His ita geſtis ſequitur moꝛ peſtis acerba que illicitā ſacerdotis cōiugē cū filiis ꝓſtrauit: ac totā eius ꝓgeniem diffuſa funditus cū ſacerdote extirpauit Nec ſic vibꝛat⁹ ferire ceſſauit celeſtis gladius quin duos eiuſdē facti conſcios vna die perimeret. Tertius vero litteris imbutus: ita mente pꝛoꝛſus alienatus eſt: vt nichil oīm que didicerat memoꝛia retinens: lunaticus miſere vitam finiuit. Quartus vero paraliſi percuſſus: meritis tandē ſancte virginis ſaluti redditur Quidā bꝛitſtan⁹ noīe vſuris et multis malis irretitus: infirmitate detent⁹ grauiſſima: ſub habitu mōaſtico reſiduum vite ſue in monaſterio ſctē virginis ſi cōualeſceret deo ſeruire ꝓmiſit. Cūq̄ʒ bona ſua illi monaſterio cōtuliſſet: miniſtri regis ne habitū indueret ex parte regia pꝛohibēt: aſſerētes eum furem eſſe pecuniā regis in latrocinio habere ⁊ celare: ⁊ vt penā euaderet: habitū querere. Ad iudiciū traditur: accuſatur et negans cōuiciis afficitur ligatis pedib⁹ ⁊ manibus: londoniis ducit̄ ⁊ in carcere vinculis ferreis cōſtrictus nō modico tp̄e coartatur: ſctām etheldꝛedā et ſctū̄ benedictū continuis gemitibus ſuſpiriis et lachꝛymis die nocteq̄ʒ inuocabat. Tandē cum magno lumine apparuerūt ei ſctūs benedictus ⁊ ſancta etheldꝛeda cū ſoꝛoꝛe ſua ſexburga Cui ſancta etheldꝛeda ait Quid nos inquit bꝛitſtane totiens lachꝛymis pulſas tantis clamoꝛib⁹ cōmoues. Ego ſum inquit etheldꝛeda quā tu totiens inuocaſti. Hic autē ſctūs benedictus cuius auxiliū popociſti. Tunc cōuerſa ad benedictū: eya inq̄t dn̄e bn̄dicte fac qđ iuſſum eſt a dn̄o. At ille appꝛopinquās digitum in anulo ferreo poſuit: ⁊ vincula homine nichil ſentiente extraxit de manuq̄ʒ quaſi indignādo cōpedes pꝛoiiciēs: trabē ſolarij tā foꝛtiter percuſſit: vt de ſonitu cuſtodes excitati: vinctos fugiſſe timerent lucernā accenderēt ſed carcerē intrantes hoīem illū ſolū eſſe ſolutū reperiētes: ſtupoꝛe magno replētur. Cūq̄ʒ cūcta ab illo hoīe audita regie matildi ſeriatim retuliſſent: iuſſu eius liber dimittitur: ⁊ vinculis ī eccleſia ſctē virginis in rei memoriam ſuſpēſis: ſub habitu monaſtico vir ille vitā finiuit. Uice comes quidā dapiferum habebat noīe geruaſium: cui pꝛo nequicia ſua totius vicecomitatus negocia cōmiſerat. Qui hoībus ſancte etheldꝛede valde infeſtus tanꝙ ſpeciale bellū contra eam ſuſcepit: ⁊ oēm eius poſſeſſionem ꝙtum potuit impugnauit. Cui ſancta virgo cū ſoꝛoꝛibus apparēs voce terribili increpauit eū dicens. Tunc es ille

qui hoīes meos totiens vexaſti ⁊ eccleſiā
meā inq̄etaſti? Habebis pro mercede vt
alij per te diſcant familiā xp̄i iniuſte non
grauare. Et cū baculo quem manu tene-
bat: loco cordis tanq̄ eum ꝑfoſſurus per-
cuſſit: ſororeſqꝫ eius ſcte baculorū ſtimu-
lis eum pupugerūt. Illo vero fortiter ex-
clamāte: dn̄a miſerere dn̄a miſerere: fa-
muli accurrentes cauſam ſtrepitꝰ inqui-
runt. Et ille. Nōne inquit vidiſtis ſctām
etheldredā cū ſororibus ſuis cum baculi
ſui aculeo me trāſſigentē? Et his dictis
oculos terribilit̄ voluēs expirauit. Mo-
nachus quidā helienſis religione ac pie-
tate ꝑditus: vidit nocte quadā ſe raptū
ante tribunal maieſtatis dei cui aſtabat
regīa quedā claritate ſiderea ſed gemēs
⁊ anxia pro ſuis famulis et filijs miſeri-
cordiā dei implorabat. Eminus enī quā-
dā cōſpicit perſonā arcū in manu haben-
tem cū ſagitta extēſum: miſſa a dn̄o ver-
ſus eccleſiā ad percutiendū. Motus tan-
dem prece virginis dilecte miſerator do-
minus quē ad vlciſcendū miſerat reuoca-
ri iuſſit. Euigilās turbatur valde: ⁊ per-
tractans ſecū ad diſperdendū non niſi ad
hely flagellū intellexit eſſe tranſmiſſum.
Eodē tp̄e plures de mōaſterio de preſen-
ti vita rapti erāt: ⁊ reliqua pars langui-
da morti iacebat Altera nocte vidit de tu-
mulis ſctārū ſctimoniali habitu quaſdā
ſurgere: īter quas que pulchrior videba-
tur lectos egrotantiū adijt: caput manu
ſuauiter tetigit cuiuſqꝫ: ⁊ ad illū qui hec
vidit accedēs dixit. Me quā cernis ethel-
dredam huiꝰ loci ſum aduocata ⁊ pro ve-
ſtris apud deū exceſſibꝰ interuentrix aſſi-
dua: quā inter choros beatorū maieſtatē
dei exorare vidiſti: et nunc huc progreſſa
ſum in hac mortis clade eis ſalutem fer-
re parata. Et factū eſt vt oēs languētes
ſanitate recepta gr̄as agerēt deo. Qui-
dam noīe picotus genere normānꝰ comi-
tatū cantabrigie occupās terras ſctē vir-
ginis in comitatu ip̄o īuaſit ⁊ tenuit. Cō-
monitus a quibuſdā ne libertatē virgi-
nis ſctē minueret ⁊ falcem in alienā meſ-
ſem non mitteret: reſpondit Que eſt illa
etheldreda de qua dicitis? Neſcio illam ⁊
terras nō dimittam. Nec mora: a nullo
prorſus hoīe quo deuenit vel qualiter in-
terierit ſciri potuit.

De ſanctis Ethelredo ⁊ Ethelbricto martyribus.

Edbaldꝰ rex cancie filiꝰ ethel-
berti per ſanctū auguſtinum
ad fidē cōuerſi ex vxore ſua fi-
lia regis francor̄ noīe emma
genuit duos filios ermenredū ⁊ ercōber-
tum: ac vnicā filiā noīe enſtrithā que in
monaſterio de folkſtan qđ ipſa cōſtruxe-
rat ſepulta eſt. Mortuo aūt edbaldo: ſuc-
ceſſit filius eiꝰ ercōbertus qui ſororē ſan-
cte etheldrede ſexburgā noīe duxit in vxo-
rem: ex qua genuit filiū noīe egbertū: du-
aſqꝫ virgines ſctās erkengodam ⁊ erme-
nildā. Ermenredus vero frater ercōber-
ti ex oſlana vxore ſua: ſctōs ethelredū et
ethelbrictū: quatuorqꝫ filias dompneuā
ermenburgā atqꝫ ermengitham ꝓcrea-
uit. Tradita eſt autē dōpneua merwal-
do filio pende regis merciorū in vxorem:
qui genuit ex ea ſctās milburgā: mildre-
dam ⁊ milgitham: ſctm̄qꝫ puerū mereſi-
num qui dū adhuc pueriles gereret an-
nos ex hac luce ad deū migrauit. Ethel-
redus ſiquidē et ethelbrictus poſt mortē
parentū ſuorū adhuc puerili etate conſti-
tuti: regi egberto filio ercomberti ad edu-
candū cōmendati ſunt: ſed execrandꝰ ho-
ſtis oīs equitatis inimicus iniquū quē-
dam noīe thūnir: cōtra infantulos liuo-
re inuidie ſtimulauit: cui ꝓcurationem
regni egbertus impartiuit. Cunqꝫ eiſdē
ſeuiſſimꝰ ſatelles: beatos germanos ſan-
ctitate induſtria ac virtute indies ꝓfice-
re cōſpiceret: verens ꝙ ſi vita potirētur
longiori acceptiores illo regi haberētur
furore inſanie acriter contra eos exarſit:

atqꝫ ſedulo apḋ regē illos clanculo crimi
nari accuſareqꝫ ſolebat: ſimulqꝫ veneno-
ſo affirmans oꝛe: qm̄ ſi foꝛte hac pꝛeſenti
luce diu fruerentur pꝛofecto ipm̄ natoſqꝫ
ſuos terreno ſuo pꝛiuarent regno: inter-
pellareqꝫ regē cepit: pꝛecibus fraudulen
tis: vt ipſos interimere eū ſineret occul-
te. Rex aūt eo ꝙ affinitatis ac ſanguinis
ꝓpinquitatis cauſa eos non modicū dili
geret: nec petitioni ſue: nec volūtati deo
deteſtabili nullo modo cōſcientia ſcelus
abhoꝛrēte noluit cōſentire. Sed peſſim⁹
ille a cepto deſiſtere pꝛopoſito liuoꝛe agi-
tante nō valens: aſſidue regē crebꝛis im
ploꝛās flagitationib⁹ blandimento falſe
adulatiōis vt ſuo annueret affectui inſe
ſtabat. Tandē vero cū rex ſimulata voce
ſe nolle pꝛoꝛſus ſcire reſpōdit. Nouit ille
crudelis carnifex quid ageret. Cōfeſtim
vt atra obtexit nebula noctē caligine: fe-
lices illos iuuenes in loco qui eſtrige dici
tur cruēta interemit nece: ac clam ſub re
gia nō deſtitit ſepelire. Et ecce inſtar fla-
grātis facis emicuit ſup ſctōs ꝓlixe im-
menſeqꝫ lucis radius qui per ſummū re
gie aule culmē vſqꝫ ad celū ꝓtendere vi-
ſus eſt. Poſt gallicinīū vero rex a ſopoꝛe
euigilās ſurrexit: reſeratoqꝫ oſtio foꝛas
egreſſus: vidit cominus iubar ipſi⁹ cho-
ruſci fulgoꝛis radiaſſe Stupet nec mirū
ingētiqꝫ pauoꝛe cōcutitur. Impat mox
accerſiri ad ſe celerime impiiſſimū ſatel-
litem thūnir: quē minaci vultu ſciſcita-
batur indignādo quidnā de ſuis adoleſ-
cētibus ⁊ ꝓpinquis actū foꝛet. Quo tan
dē cūcta cōfitēte: rex irā diuine indigna-
tionis pꝛo conſenſu tante iniquitatis ad
modū ꝑtimeſcēs: cōcito cogi imperat cō-
ſiliū epoꝛū et pn̄te archiepo theodoꝛo in-
quirit quid ſibi optimū eſſet agendū. Ti
meo inquit ⁊ valde pertimeſco ne iuſtam
⁊ debitā dn̄i irā pꝛo tante iniquitatis cō-
ſenſu incurrā. Nec enī de conſenſu necis
eoꝛū me excuſare valeo. Et cūcta ꝗ de ra-
dio viderat referens: de cōſenſu cūctoꝛū
pꝛo dn̄a dōpneua martyꝛū ſoꝛoꝛe ꝙtoti⁹
mittere nō tardauit. Ueniente itaqꝫ illa
ante pꝛeſentiā regis: benigno volūtatis
affectu cōceſſit ei efficaciā mētis ſue pꝛo
meroꝛis afflictione quo afflicta erat pꝛo
germanoꝛū ſuoꝛū deletione. Elegit itaqꝫ
ſcdm̄ deū diſpoſitionē pꝛo eoꝛū pꝛecio ter
ram quadꝛaginta aratroꝛū in loco ꝗ ap-
pellat̄ tenet. Cūqꝫ amne tranſito ad locū
peniſſet: ait rex. Quāti ruris partē pꝛo
nece fratrū tuoꝛū affectas habere? Illa
rn̄dit. Nō amplius expeto ꝙ cerua mea
ſuo curſu luſtrare vult in eundo aſſerens
ſic diuinitus ſibi eſſe inſinuatū: vt tm̄ ad
vſum ſumere deberet ꝓpꝛiū ꝙtum pꝛe-
peti curſu cerua giraret. Agilis quippe
cerua celerē ante illos agebat motū: cur-
ſu directo cui⁹ veſtigia cūcti ſequētes do-
nec ad locū qui thunreſlan dicitur deue-
nirēt. Cui⁹ loci vocabulū a maligno illo
thūnir ſumpſit exoꝛdiū. Nā ille in loco il
lo regi appꝛopiās fraudulēta mēte adu-
lāter illū taliter eſt affat⁹ Glioſe rex quā
diu aīalis hui⁹ bꝛuti greſſum ſequi nō de
ſinis? Et ſi hec indocta fera oēm hanc cir
cuire terrā diſcurrēdo ſatagit: nū tu totā
huic immoderate femine largiri molia-
ris? Vix v̄ba cōpleuit: ⁊ ecce a tergo fren
dētis equi cecidit: ⁊ fractis ceruicibus ex
pirauit: ibiqꝫ ſepultus eſt: ſup quē maxi
mus lapidū extruct⁹ eſt aceru⁹ ꝗ ab in-
colis vſqꝫ hodie thūnirlan vocitat̄. Quā
grata enī deo eoꝛū extitit conuerſatio cū
poſt internitionē impiā mūdo eoſdē tam
micanti declarauit radio vt vndiqꝫ notū
foꝛet quātus in eis flagraret amoꝛ diuīe
equitatis quos iniuſta ferijt vltio cruēti
toꝛtoꝛis. Tpe autē regis ethelredi filij
edgari oſſa eoꝛū apud monaſteriū de ra-
meſeia trāſlata vſqꝫ in hodiernū diem re
quieſcūt. Dū vero in pꝛioꝛi monumento
martyꝛis ſcti quieſcerēt: crebꝛis eos mi-
raculis dn̄s decoꝛare dignat⁹ eſt. Inter

q̄ latro quidā ouē cuiuſdā paupis rapiēs per cimiteriū vbi martyres quieſcebant tranſitū fecit. Et ecce cōtinuo humi proſtratus ouem in manib⁹ geſtās vitalem ſpm̄ amiſit. Inſequente aūt viro cui furtum fuerat illatū recipit propriū: dimittit reū vltione ſctōrum innocentiū morte ſubetanea preuentū. Facta eſt aūt eoꝝ trāſlatio de loco wakering dicto ad cenobiū rameſeie ſextodecio kal. nouembris

¶ De ſctō Ethelwoldo epō et confeſſore.

ERāt enī parētes ſcti ethelwoldi ex ingenua xp̄ianorū ꝓpagine oriūdi wētane ciuitatis vrbani: tpe ſenioris edwardi regis anglorū florentes in mādatis fideliter incedebāt. Felix eius genitrix cū eū in vtero cōceptū gereret intempeſtā nocte ſompniū vidit. Uiſum nāq; ſibi eſt ſe pre forib⁹ domus ſue ſedere ⁊ obtutibus ſuis adeſſe qddam ſublime vexillū cui⁹ ſummitas celū tangere videbat. Qd ſe inclinādo honeſte ad terrā fimbriaꝝ ſuarum velamine circūdedit impregnatā. Rurſum ꝓcera altitudine erectū ⁊ inflexibile ſtabilitate rōbuſtū: ipm vnde inclinabatur repetijt celū. Expgefacta autē mulier rurſus ſopore deprimit: ⁊ ecce repēte vidit ex ore ſuo ꝓſilire ⁊ auolare quaſi aureā mire magnitudinis aquilā que volādo cūcta wentane ciuitatis edificia auratis pennarū remigijs obumbrauit ⁊ in alta celorū ſe eleuādo diſparuit. Accidit enī quadā ſolempni die cū more ſolito nutrix illius ad eccleſiā pergere ⁊ orationi incūbere decreuiſſet: tam validā inundantis pluuie tempeſtatē erūpere: vt extra loci limen vbi puerū tenebat: pedē mouere nō poſſet. Que dū merens amariſſime fleret: caput humiliter oīpotentē dn̄m rogatura declinauit. Et ecce nullā moleſtiā tēpeſtatis ſentiēs: ſubito inuenta eſt cū infantulo ſedens in eccleſia quā adire diſponebat: ⁊ ꝙ nulla ratiōe credere potuiſſet vt fieret: factū vehemēter expauit. Cū aūt creuiſſet puer tradit⁹ eſt ſacris litteris imbuendus. Erat enī natura agilis atq; acutus ingenio: ita vt quicqd didicerat tenaci memorie cōmendaret. Cū aūt adoleuiſſet et famam eius ethelſtanus rex audiſſet: eū feſtinātet accerciri precepit ⁊ ſecum manere fecit Demū iubente rege ad gradū ſacerdotij promotus eſt. Cōtigit eū tunc elphegū epm̄ ordinaſſe ſimul dunſtanū: ethelwoldū et quēdam vocabulo ethelſtanū. Completa aūt miſſarū ſolēpnitate ait epſ. Hodie corā deo trib⁹ viris manus impoſui: quorum duo ad epalem pertingēt apicē: tertius aūt per lubrica voluptatū blādimēta miſerabili fine tabeſcet. Tūc ethelſtanus interrogauit ſctm̄ antiſtitē propinquum ſuū dicens. Nū ego ero pontifex? Cui ille. Nō erit tibi pars in ordine illo: neq; in hac veſte diu permāſurus es. Et factū eſt ita: nā poſt modicū ad lubrica ſeculi lapſus eſt. Ethelwoldus tandē glaſtoniā adijt ⁊ ſub abbate dunſtano habitū monaſticū ſuſcepit: vigilijs ⁊ orōnib⁹ inſiſtēs ⁊ abſtinētia ſeipm edomās: ſemper ad ardua virtutū anelabat. Qui cū ab oībus amaretur: ⁊ ab abbate decan⁹ monaſterij cōſtitueretur: nullū elatiōis periculū incurrit: ſed tante ſubiectis prebuit humilitatis exemplū: vt quotidiano manuū ope ortū excolēdo laboraret: ⁊ fratrib⁹ ad prandiū poma ac diuerſi generis legumina prepararet. Audiens aūt rex edredus ſctitatem hui⁹ viri inſtinctu matris ſue edgine tradidit ei quēdā locum abendonia noīe quo modicū antiquitus habebatur monaſteriū: ſed tunc neglectū ac deſtitutum. Cōtulit ei rex ad reparationē domorū de theſauro ſuo: ac mater eius largius ſolatia munerū ei direxit. Factus autē abbas loci illi⁹ monachos cōgregauit ⁊ in magna vite ſctitate illos rexit. Uenit ergo rex quadā die

ad monaſteriū ⁊ mēſus eſt oīa fundamē
ta monaſterij ꝓpꝛia manu rogauitqꝫ eū
abbas vt cum ſuis ſecū pꝛandere digna
retur. Annuit rex ⁊ iuſſit abbas habun⸗
de pꝛopinari oībus idꝛomellū. Hauſerūt
ergo miniſtri tota die ⁊ vix liquoꝛ ipſe ad
menſurā palme inebꝛiatis oībus immi
nutus eſt. In eiꝰ nāqꝫ cōgregatiōe erat
frater quidā elſtanus noīe ſimplex ⁊ ma
gne obedientie vir: quē abbas iuſſit pꝛe⸗
uidere cibaria artificū monaſterij. Qui
quotidie carnes coxit ⁊ operarijs ſedulꝰ
miniſtrauit focū accendēs ⁊ aquā appoꝛ
tās. Accidit aūt vt abbas quadā die il⸗
lū fratrem iuxta caldariā feruentē ſtan⸗
tem aſpiceret: ⁊ videret oīa vaſa munda
ac pauimentū ſcopatū hilari vultu dixit
ad eum. O mi frater elſtane hāc obedien
tiā michi furatus es quam me ignoꝛāte
exerces. Sed ſi talis miles es xpi: qualē
te oſtendis: mitte manū tuā in bullientē
aquā ⁊ vnū fruſtum de imis michi impi
ger attrahe. Qui ſtatim ſine moꝛa mit⸗
tens manū ſuam ad imū lebetis abſtra⸗
xit fruſtū feruidū aque nō ſentiens calo⸗
rem. Hic poſtmodum abbas effectus ad
gradū epalē wiltonie ꝓmoueri meruit.
Erat nāqꝫ ethelwoldus eccleſiarū ac di⸗
uerſoꝛum operū edificatoꝛ eximius. Te⸗
tendit ergo ei cōmunis aduerſarius ſoli
tas ſue malignitatis inſidias vt eum ſi
vllo modo poſſet extingueret. Nā quadā
die dum vir dei in ſtructura laboꝛaret in
gens poſtis ſuꝑ eum cecidit et in quādā
foueā deiecit: oēs pene coſtas ex vno eiꝰ
latere confregit: ⁊ niſi fouea illum ſuſce⸗
piſſet: totus cōquaſſatus extitiſſet. Vir⸗
tute dei ab hac moleſtia cito conualuit.
Iubēte tandē rege edgaro: vir dei ethel
woldus a ſancto dunſtano epſ wintoniē
ſis cōſecratur. Erāt aūt in veteri tūc mo
naſterio canonici nephādis moꝛibus im
plicati: elatiōe inſolētia atqꝫ luxuria pꝛe
uenti adeo vt nōnulli eoꝛū dedignarent
miſſas ſuo oꝛdine celebꝛare: repudiātes
vxoꝛes quas illicite duxerāt ⁊ alias acci
piētes gule ⁊ ebꝛietati iugiter vacabāt.
Quod minime ferēs epſ accepta a rege
edgaro licentia expulit eos ⁊ monachos
de abendonia introduxit quibꝰ ipſe ab⸗
bas ⁊ epſ fuit. Miſit autē rex miniſtros
ſuos clericis pꝛecipiēs vt cōfeſtim loco re
nunciarēt aut habitū monaſticū ſuſcipe
rent. Qui nimio pauoꝛe cōterriti et vitā
execrātes monaſticam intrātibꝰ mona⸗
chis illico exierūt: ſed tamē poſtmodū il⸗
loꝛū tres habitū induerūt. Nā vſqꝫ tunc
in gente angloꝛū non erant monachi niſi
in glaſtonia et abendonia. Clerici tunc
pꝛedicti liuoꝛe ⁊ inuidia ducti venenum
foꝛtiſſimū epo pꝛopinarūt: ⁊ ſtatim facie
ī palloꝛē mutata: viſcera illiꝰ ingraſſan⸗
te veneno cruciātnr. Surrexit a mēſa et
poſuit ſe ſuper lectū dicens in coꝛde ſuo.
Ubi eſt modo fides tua: vbi ſunt cogita⸗
tiones ſenſus tui. Nōne verba xpi vera
ſunt quibus in euāgelio pollicetur dicēs
Et ſi moꝛtiferum quid biberint credētes
non eis nocebit. Nōne ipſe qui hec loqui⸗
tur pꝛeſens eſt diuinitate licet abſens ſit
coꝛpoꝛe: Ipſe ꝓculdubio hoc virus in te
euacuare poteſt. His dictis: oēm letiferū
hauſtū quē biberat fides ſua ꝓtinus ex⸗
tinxit: ⁊ hilari vultu fugato doloꝛe ſurre
xit. Annuente aūt rege edgaro canoni⸗
cos de nouo monaſterio nūc hida vocato
expellens: monachos cū abbate introdu
xit. Oꝛdinauit aūt illis abbatē ethelga⸗
rum qui poſtea auſtraliū ſaxonū epſ fa⸗
ctus: poſt ſctm̄ dunſtanū in archiepatū
ſucceſſit. Apud wintoniā quoqꝫ mona⸗
ſterium monialiū in honoꝛe beate virgi⸗
nis conſtruxit. Locū quēdam modo hely
vocatū fiſco regio redactū dato nō modi⸗
co pꝛecio emit: monachos ibidem oꝛdina
uit bꝛithnotū pꝛepoſitū ſuum abbatem
inſtituit: ⁊ locū edificijs reparauit Emit
quoqꝫ a rege locum modeſhamſtede: mo

do burgh vocatū: baſilicāq; cōgruis edi-
ficijs ornatā in honore beati petri conſe-
crauit: mōachos cōgregauit: eadulphū
eis abbatē inſtituit: qui poſt ſctm̄ oſwal-
dū eboracenſi eccleſie in cathedrali in ho-
nore reſidebat. Tertiū nichilominꝰ locū
precio acquiſiuit qui propter ſpineta cir-
cūquaq; ſuccreſcentia thorneia vocabat
et monachos ibidē ſtatuit et godmannū
abbatē eis prefecit. Sicq; factū eſt cōſen
tiente rege vt partim dunſtani cōſilio et
actione: partim ethelwoldi ſedula coope
ratiōe monaſteria monachorū ⁊ monia-
liū vbiq; ingēte anglorū conſtruerentur
Circuiuit vir dei ſingula mōaſteria mo-
res inſtituens: obediētes vt in bono pro-
ficerent verbis admonēdo ⁊ ſtultos ⁊ ob
ſtinatos vt a malo diſcederēt verberibꝰ
corrigendo. Erat nāq; terribilis vt leo
diſcolis ⁊ peruerſis humilibꝰ ⁊ obedien-
tibus ſe quaſi agnū mitiſſimum exhibe-
bat: ita ſerpentine prudentie tēperās ſe-
ueritatē: vt columbine ſimplicitatis nō
amitteret lenitatē. Quē ſi quando zelus
rectitudinis cogeret vt iura diſciplīe ſub
iectis imponeret: furor ipſe non de crude
litate ſed de amore proceſſit: et intus pa-
terna pietate dilexit quos foris quaſi in-
ſequens caſtigauit. Pater erat et paſtor
monachorum: peruigil ſanctimonialiū
protector ⁊ virginū: viduarū conſolator:
peregrinorū ſuſceptor: defenſor eccleſia-
rum: correctoꝛ errātium: recreator pau-
perum: pupillorū et orphanorū adiutor.
Accidit enim vt acerba fames vniuer-
ſam britanniam vehemēter premeret: ⁊
inopie magnitudo pleroſq; dira clade ex
tingueret. Uir aūt dñi omnem pecuniā
quā habebat in vſus pauperū expendit
Cūq; pecunia deficeret: tolli iuſſit orna-
menta queq; ⁊ argentea vaſa perpluria
de theſauris eccleſie confringi iuſſit et in
pecunias redegit intimo cordis ſuſpirio
proteſtans ſe equanimiter ferre nō poſſe
muta metalla integra perdurare: homi
nem vero ad imaginem dei creatum pre
cioſo ſanguine xp̄i redemptum mendici
tate et inedia perire. Suſtentauit itaq;
innumerabilē multitudinē egenorū: qui
periculum famis euadere cupientes ad
eum vndiq; confugerāt: in plateis omni
ſolatio deſtitutos refocillādo ſubleuauit
ſingulis neceſſaria miniſtrās donec mi-
ſericordia dei de celo in terrā proſpiciens
et humano generi ſolita pietate ſubueni
ens: malum inopie temperaret. Uerū
quia dominus (ſicut ſcriptura dicit) quē
diligit corripit ⁊ omnē filium quem reci-
pit flagellat: vir dei frequenter infirma-
batur in viſceribꝰ morborū tumores in
cruribus ſuſtinebat noctes plerumq; in
ſompnes pre dolore ducens: ⁊ in die licet
pallidus tamen quaſi ſanus et nil mole-
ſtie ſentiret ambulās: memor apoſtolice
conſolatiōis qua dicitur: quia virtus in
infirmitate perficitur. Et rurſum. Quā
do infirmor tūc fortior ſum ⁊ potens. Et
iterum. Libenter gloriabor in infirmita
tibus meis: vt inhabitet in me virtꝰ xp̄i
Et q̄uis acri pulſaretur moleſtia: mini-
me tamen eſu carniū vſus eſt: niſi ſemel
cogente maxima infirmitate iuſſu dun-
ſtani archiepiſcopi: ⁊ iterum in infirmi-
tate qua obijt. Contigit aliquando cle-
ricum ſancti epiſcopi cui ſanctuz criſma
fuerat deſignatum: minus olei q̄ neceſſi
tas expoſcebat accepiſſe ⁊ hoc parū quod
acceperat in ip̄o itinere perdidiſſe. Cum
autem epiſcopus pueros cōfirmare vel-
let: ⁊ clericus ampullā non haberet: tur-
batus ⁊ anxius repetit iter quo venerat
huc illucq; diligenter circūſpiciens inue
nit ampullā in via iacentem oleo plenā:
cuius nec medietas pauloante fuerat re
pleta. Qua aſſumpta: cū timore et gau-
dio reuerſus eſt. Cum monachus qui-
dam furti reatū perpetraſſet: ethelwol-
dus ep̄s mandauit: vt qui rem abſtules

rat ꝙ totius redderet cũ ſua benedictiõe:
aut ī tali loco pꝛoiiceret vbi inueniri poſ
ſet. Quod cũ induratus frater facere ne
gligeret intrauit ep̃s capitulũ et ait. No
luit ſacrilegus pecuniã quã furatus eſt
reddere cũ benedictione reddat eam mo⸗
do cũ dei omnipotentis maledictiõe ⁊ ſit
ipſe ligatus non ſolum in anima ſed etiã
in coꝛpoꝛe noſtra auctoꝛitate. Et ecce mo
nachus ille ſedẽs inuiſibiliter ligabatur
bꝛachijs ſibi inuicem adherentib⁹ ſub cu
culla. Oĩa reliqua membꝛa mobilia et
ad vſum habebat apta. Tandẽ exiẽs poſt
epiſcopum confeſſus eſt ei ſe fuiſſe reum
nihil tamen de ligatione indicauit. Cui
epiſcopus blando ſermone reſpõdit. Mo
do ſaltem bene feciſti licet ſero confitẽdo
peccatũ tuũ habeto nunc noſtrã benedi⸗
ctionem. Et ſtatim ſoluta ſunt bꝛachia il
lius epiſcopo neſciẽte. Cũ eni magno co⸗
namine veterem renouaret eccleſiam et
fratres freqũter laboꝛarent cõtigit quẽ
dam fratrẽ a ſummo culmine vſqꝫ ad ter
ram cadere. Qui mox vt terrã attigit in⸗
columis ſurgens ſtetit nil mali de tanta
ruina paſſus. Cũ nocte quadam lectio⸗
ni operam daret cõtigit eũ ob nimiam vi
gilãtiam obdoꝛmiſſe et candelam arden
tem ſuper libꝛũ decidiſſe. Cõſumpta vo
candela et expergefacto epiſcopo liber il⸗
leſus repertus eſt. Cũ aũt ſanctus dũſta
nus eſſet abbas glaſtonie vidit in ſomnis
quandã mire celſitudinis arboꝛem q̃ ra⸗
mos ſuos expandere viſa eſt ad oꝛientem
⁊ occidentẽ/ſeptẽtrionem/et meridiẽ ſu⸗
per vniuerſam bꝛitannie regionẽ. Cui⁹
arboꝛis rami innumeris erant maioꝛib⁹
et minoꝛibus cucullis onuſti. Ipſa vero
arboꝛ in ſummo cacumine geſtabat vnã
pꝛegrandem cucullam que manicarũ ve
lamento ſupereminens pꝛotegebat cete⸗
ras ⁊ ingenti pꝛoceritate ſupergrediens
vniuerſas ipſum contingebat celũ. Uir
autem domini dunſtanus vehement at⸗
tonitus interrogabat hec ſibi demonſtrã
tem canis angelicis decoꝛatũ dicẽs Que
ſo venerande ſenioꝛ que eſt hec robuſta ⁊
ſublimis arboꝛ cuius rami lõge lateqꝫ ex
panſi tam innumerabiles cucullas ſuſti
nent. Cui ille. Arboꝛ hec quam vides ab⸗
ba dunſtane ſitum deſignat huius inſu⸗
le magna autem cuculla que huius arbo
ris ſummitate erigitur ipſa eſt monachi
tui ethelwaldi qui in hoc monaſterio de⸗
uote chꝛiſto famulatur. Relique vero cu⸗
culle quibus hij rami vidẽtur onuſti mul
titudinem deſignant monachoꝛũ qui ei⁹
eruditione ſunt inſtruẽdi ⁊ vndiqꝫ in hac
regione ad dei ſeruitium ꝯgregãdi eiuſ⸗
qꝫ ducatu peruenturi ſunt ad gloꝛiam re
gni celoꝛũ et ad ſocietatem eũ chꝛiſto re⸗
gnãtium ſpirituũ beatoꝛũ. Ipſe namqꝫ
ethelwoldus ſompniũ quod ipſe viderat
quibuſdam monachis ſuis referebat di⸗
cens. Putabam me ſtare iuxta littus ma
ris vbi mihi videbatur adeſſe quedã ma
xima nauis in qua multitudo copioſa pi⸗
ſcium ⁊ maxime anguillarũ concluſa te
nebatur ab imo vſqꝫ ad ſummum. Cũqꝫ
mecũ tacitus cogitarem quid ſibi vellet
hec viſio repente audiui vocem dicentem
mihi. ethelwolde ethelwolde hoc tibi mã
datum celitus a deo miſſũ eſt: excita hos
piſces quib⁹ hec nauis impleta eſt ⁊ oꝛa⸗
tionib⁹ tuis effice vt ſit homines ſicut an
tea fuerunt. Cuius iuſſioni mox ego ob⸗
temperans ſteti pꝛo eis ad oꝛationẽ ⁊ la⸗
chꝛimarum ymbꝛe perfuſus ingemiſcẽs
dixi. Domine iheſu chꝛiſte cui nihil eſt i⸗
poſſibile reſpice pꝛopitius ad animas dia
bolica fraude deceptas que a ſẽſu huma
ne rationis alienate ſunt et moꝛe beſtia⸗
li ī lubꝛico hui⁹ ſeculi ceno mirabiliter in
uoluuntur ne queſo bone iheſu permit⸗
tas vt de eis triumphans gloꝛietur hũa⸗
ni generis inimicus ſed per tui ſancti no
minis omnipotentiam reſuſcitentur ad
vitam vt ſompnum eterne moꝛtis euadẽ

tes te verum et vnicum mundi ſaluato-
rem agnoſcāt et deinceps ſemper ad trā
quillum ſalutis tue portum confugien-
tes ab omnibus mundi perturbationi-
bus immunes exiſtant et ſub tua guber-
natione ſecuri permaneant. Tuū eſt eniꝫ
chriſte mortuos viuificare et ymaginem
tuam quam creaſti in decorem ſuum pri
ſtinum reformare qui veniſti in hūc mū-
dum peccatores ſaluos facere ⁊ dira mor
tis ſupplicia paſſus in cruce fundere di-
gnatus es ſanguinem tuum precioſum
pro ſalute omnium noſtrum. Cum hec et
hiis ſimilia cōpuncto corde et ſpiritu hu
militatis effunderem ecce quos antea pi
ſces videram ſubito homines effectos et
a morte reſuſcitatos vidi et perrexerunt
feſtinanter ad terram copioſa hominum
multitudo quorum multos agnoui inter
quos vnus retrorſum cadens iterū in an
guillam verſus eſt ille videlicet ethelſta
nus qui mecum quondam preſbiter fue-
rat ordinatus quem deinceps nullo mo-
do excitare nec vt homo fieret poterā effi
cere. Reliqui omnes leuauerunt vocē in
celum manibus plaudētes ⁊ gratias deo
referentes quia per ineffabilem eius cle-
mentiam et per mee peruitatis interuen
tum meruerunt a morte ad vitam reuo-
cari et humane rationi quam amiſerant
reſtitui. Ego autem gaudens in domino
et ꝯgratulās illis euigilaui et hanc viſio
nem vobis o filioli mei iccirco refero vt ⁊
vos cū bonorum operū fructu in ſancto
propoſito perſeueretis quo per gratiam
dei poſitis in eorum numero cōputari q̄
mihi licet indigno cōmiſſi ſunt. Hic ſan-
ctus epiſcopus kalēdis auguſti anno do-
mini nongēteſimo octuageſimo quarto
epiſcopatus ſui viceſimoquarto regnan
te ethelredo rege migrauit ad dominum
cuius corpus ſubita immutatiōe fuit re-
nouatum lacteo cādore perfuſum roſeo-
qꝫ rubore venuſtatū ita vt quodammodo
ſeptennis pueri vultum pretendere vi-
deretur et apud Wintoniā in veteri mo-
naſterio in cripta ad auſtralem plagam
ſancti altaris ſicut olim ſibi celitus oſtē
ſum fuerat cum magno honore ſepelit.
Anno duodecimo poſt obitum eiꝰ cui-
dam ceco apparuit precipiens vt Winto-
niam pergeret et ad eius tumbam viſuꝫ
reciperet. Iccirco inquit te viſito et q̄ ti-
bi ventura ſunt prenuncio vt per tue ſa-
lutis ſignum manifeſtetur quia me opor
tet leuari de tumulo ī quo nūc iaceo. Qui
cum locum tumuli ſe neſcire diceret: ſan
ctus ait. Cum illuc veneris monachū ac
cerſiri faceas nomine Wlſtanum hic cuꝫ
verba tua audierit mox te ad meum per-
ducet tumulum et ibi recipies lumē ocu-
lorum tuorum. Qui cum omnia vt iuſſū
fuerat perfeciſſet ſanitatem integrā re-
portando ad propria remeauit. Tranſla-
tum eſt corpus quarto idus decembris ⁊
in choro eccleſie collocatū vbi meritis eiꝰ
multa miracula vſqꝫ in hodiernum diem
operari dignatus eſt deus. Puer quidā
peruulus in infantia lumine oculorū pri
uatus cum ad ſancti ſepulchrum perdu-
ctus eſſet: mox caligo ſue cecitatis abceſ-
ſit: et oculos pueri veniens ſplendor lu-
cis apparuit. Quēdam furem pro mul-
tiplici reatu ſanctus elphegus epiſcopꝰ
flagellis ceſum mitti iuſſit in cippū acrio
ribus ſupplitijs cruciādum. Cumqꝫ diu
ſic in penis iacuiſſet: quadam nocte appa
ruit ei ſanctus ethelwoldus dicens. Mi-
ſer cur tanto tempore ſic in trunco iaces
extenſus? Et ille. Dignas domine ſuſti-
neo penas quia frequēter in furtis depre
henſus ab eis non ceſſaui ſed mala que fe
ci iterum atqꝫ iterum repetiui. Cui ſan-
ctus ait. Ceſſa vel modo a furtis ⁊ ſis ſo
lutus a nexu compedis huius. Qui illico
ſurgens et exiens procidit ſe ad pedes ſā
cti elphegi epiſcopi narrauitqꝫ ei rem ge
ſtam per ordinem et ille pro honore tanti

patris ſinit eū abire indēpnem. Hic vt i
cronicis inuenitur inter pꝛofuſa cōuiuia
que tunc in anglia a danoꝛū aduentu ex
hibebantur: pane et aqua vtebatur vir p
oīa beate marie et ſancto cuthberto de
uotus cuius ſedem poſt obitū eius nūꝗ̄
potuit aliquis impune doꝛmitando pꝛe
mere quin tetris ymaginibus territus re
ſiliret increpantibꝰ illis cur ſedem epiſ
copi indignꝰ vſurparet. Dū ſemel que
dam ſimultas anxia inter ipſum ⁊ god
winū comitem eſſet ſuboꝛta nec pacifica
ri poſſent iratus epiſcopus recedendo di
xit. Per dominā meam mariam male ſi
bi erit. Nec ab illa hoꝛa quieuit godwinꝰ
a viſcerum toꝛtura donec benedictionem
ab epiſcopo perciperet. Ad dunelmū tā
dem pꝛofectus eſt vbi quod magne vide
batur audatie reuulſo ſepulchꝛi opercu
lo cū ſancto cuthberto quaſi cum amico
loquebat̄ munꝰ amoꝛis depoſuit ⁊ abijt.

¶ De ſancto Felice epiſcopo et cōfeſſoꝛe.

Hiſtoꝛiographus gētis anglo
rum beda venerabilis ſacer
dos mētionē memoꝛia dignā
de ſancto felice epō facit. In
decens quippe eſſet vt tā ſan
cti viri opinionē ſub ſilentio tranſire de
buiſſet. Fuit eni admodū doctus: et que
docuit bonis operibus aſſidue executꝰ eſt
Cū omni dulcedinis ſuauitate que doce
bat pꝛoferre ſolebat. vt eo leuiꝰ iugo xp̄i
ſuos auditoꝛes poſſet ſubiugare. Erat ei
oꝛtus ⁊ educatꝰ atq̄ apicis pōtificalis in
fula ſublimatꝰ i burgūdie partibꝰ ⁊ dn̄o
ducente ad anglie partes tempoꝛe hono
rij pape honoꝛijq̄ archiepī cantuarie per
uenit. Cū eni in terra ſua nulliꝰ cōmotus
turbine plurima mūdi pompa circūual
latus eēt hec oīa mundana cū pꝛopꝛia pa
tria diuino fragrans amoꝛe poſtponens
dereliquit. Nā vulgante fama cognouit
plurimā gentis angloꝛū partē adhuc pa
ganiſmo ſubditā nimio iccirco deſiderio
hāc adire anelabat vt i ea aliquē iuſticie
fructum acquirere poſſet. Mari eniꝫ pꝛo
ſpere tranſcurſo: ad honoꝛij archiepī pꝛe
pꝛeſentiam incolumis peruenit. Cūq̄ eū
cū oīm charitatis officio excepiſſet ⁊ mul
ta ſibi inuicem que dei ſunt conferrēt: fe
lix tandem ſecreta ſui pꝛopoſiti ⁊ affectū
voluntatis ſue denudauit. Quo cognito
pꝛo tanti viri deſiderio ac ſponſione qua
ſe perſeuerare in pꝛedicatione pꝛomiſit:
magno gaudio repletꝰ eſt. Adijt ergo qua
ſi audaciſſimꝰ pꝛeliatoꝛ campū certami
nis de hoſte inuiſibili triumphaturus et
mitis vt agnus lupine genti ſe immerſit
lupine inꝗ̄: quia necdum agnino vellere
circūamicta totamq̄ in bꝛeui pꝛouinciaꝫ
oꝛientalium angloꝛum ad fidem cōuertit
Regno itaq̄ oꝛientaliū angloꝛū poſt erp
waldū ſucceſſoꝛem redwaldi frater eius
ſigbertus pꝛefuit homo bonus ac religio
ſus. Qui dudū in gallia dū inimicitias
redwaldi fugiens exularet: lauachꝛū ba
ptiſmi percepit et ſic patriam redijt. Ubi
vero potitus eſt regno mox ea que in gal
lia bene diſpoſita viderat imitari cupiēs
inſtituit ſcolam in qua pueri litteris eru
direntur iuuante ſancto Felice epiſcopo
quā de cancia acceperat. Uerū dū adhuc
ſigbertꝰ regni inſulas teneret crebꝛo ſā
cti felicis monitu in tātum celeſtis regni
amatoꝛ factus eſt vt relicto regno mona
ſterium quod ſibi fecerat accepta tonſu
ra chꝛiſto militaturus intraret. De mar
tirio vero eiuſdem regis i vita ſancti fur
ſei habetur. Accepit autem ſanctus fe
lix ſedem epiſcopatus in ciuitate dōmok
⁊ cū decem et ſeptem annis eidem ꝓuin
cie pꝛefuiſſet: octauo idus marcij plenus
bonis operibus in pace quieuit et in eo
dem loco ſepeliri meruit. Euoluto auteꝫ
aliquo tempoꝛe ſanctiſſimum eius coꝛpꝰ
magno cum honoꝛe ad regiā eximiamq̄

villam de ſeham transfertur ⁊ in eccleſia quam viuens lapidea ſtructura dño con ſtruxerat reconditur. Non minima namq̧ cōgregatio monachorum ſub abbate regulariter degentium tunc ibi floruit q̄ poſtea a nephando duce ynguar prouintiam illam vaſtante trucidantur. Tempore q̄q̧ canuti regis abbas rameſeie ethelſtanus oſſa ſancti felicis cum magno honore ad eccleſiam ſuam tranſtulit vbi vſq̧ in hodiernū diē xpo donāte requieſcit.

¶ Narratio. Iohānes preſbiter damaſcenus grecis literis eruditus infra ſeptē annos omnem liberaliū artium ſcientiā apprehendit et monaſticum habitum aſſumens miſſas de ſancta maria frequenter celebrare conſueuit. Orationes/ antiphonas/ reſpōſoria/ et proſas fecit quas in eius feſtis ad ipſius laudē decantabat Traditos ei nobilium filios erudiendos literis inſtruxit et ad dei timorem ⁊ amorem in omni morū honeſtate diligēter informauit. Egreſſus demū cum ſcolarib⁹ vrbis muros ſpaciandi gratia a sarazenis capitur et in perſidem ductus cuiuſdam nobilis filiū literis et morib⁹ inſtruendū ſuſcepit et infra paucos annos ita informatum reddidit vt inter magiſtrū et diſcipulum nulla differentia inueniri potuit. Audita tandem fama iohānis imperator theodoſius miſſa legatiōe ſub pena capitis dño ſuo mandat vt ei q̄totius mitteretur. Venienti ergo iohanni cōſtātinopolim dedit imperator monaſteriuꝫ in quo deo ſeruiret ⁊ ipſe ſepius veniens de ſtatu regni et ſalute anime ſue cum eo tractaret. Iuuenis autem ille in perſide relictus nequitie ſpiritu agitatus epiſtolam dictauit et ſcriptam conſtantinopolim furtiue mittēs in loco vbi a miniſtris imperatoris inueniri potuit iactari fecit eratq̧ talis. Dilectis amicis qui ſunt in perſida damaſcenus iohannes monachorum minimus ſalutem. Noueritis imperatorem robur exercitus ad diuerſa bella in nationes extremas miſiſſe vrbemq̧ regiam et finitimas hominibus vacuas remanſiſſe. Quoniam ergo ſapientes eſtis ſecum congredi poteritis ⁊ victoriaꝫ vobis paratam abſq̧ mora vtiliter obtinere Inuenta igitur a miniſtris epiſtola ⁊ coram imperatore perlecta traditio ab omnibus exclamatur forma littere: et mod⁹ ſcribendi reſpicitur et iohannis eſſe imperatori nunciatur. Trahitur ergo cum iniuria multa ad imperatorem ⁊ popul⁹ ipſum non ſacerdotem ſed proditorē non monachum ſed apoſtatam proclamās et furibundus vix ab eius oculis eruendis continebat. Tunc imperator facto ſilentio ſuſpirans ait. O nequiſſime iohānes beneficijs meis ingrate malum mihi pro bono reddidiſti ſarrabaita peſſime quantum eſt in te patriaꝫ perdidiſti mihiq̧ ac meis libertatem auferens in captiuitatē nos retruſiſti. Oſtenſa autem ei epiſtola reſpondit ita. Vere domine formam ſcribendi ac dictandi genus meum hic eſſe cognoſco ſed teſtis eſt mihi deus ꝙ eam omnino non feci. Cumq̧ omnes eum veritatem occultare velle dicerent et abſq̧ dilatione eum morte puniri exclamarent iudices pari aſſenſu dicunt ipſum quia ſpecialis imperatoris amicus fuerat nō debere occidi ſed manus que tantum facinus perpetrauerat abſcidi. Quo facto iohannes gratias deo egit et abſciſa manu ad deteſtationem ſceleris et monachorū obprobrium ſuſpenſa eſt in monaſterio eius. Jahannes mox ante imaginem beate marie mancus adueniens diſcooperto vulnere et extento brachio cum ea pie rixabatur dicens. Eccine domina noſtrorū premia ſunt meritorum ecce tuorum beatitudo ſeruoꝝ:? Eſto domina mea digne pro meritis peccatorem flagellare voluiſti ſed vt quid inſtrumentū officij tui permiſiſti penitus abſcidi:? Hec quippe ma-

nus hymnorum laudis tue cantica ſepi-
us ſcribendo parabat et deo patri ſacra-
tiſſimum corpus et ſanguinem filij tui in
honore tuo ad peccatorũ ſalutẽ offerebat
Et ecce tandem regina virginũ affuit cũ
ingenti lumine et hilari facie ait. Quid
agis puer meus fideliſſime? Heu inquit
ille domina q̄d me interrogas? Quinim-
mo interrogo ego te. Ecce ad meum im-
mo ad tuum dedecus in eccleſia pendet:
abſciſa clientuli tui manus. Et illa. Con
fortare fili in domino manũ tibi reſtau-
rare poteſt qui totum hominem plaſma-
uit ex nihilo. Et eo vidente manum ab ec
cleſia delatam brachio in momento reſti-
tuit. Tunc ille gratias agens manũ fra-
tribus oſtendit et miſſam beate marie ce
lebrauit. Quo audito imꝑator pedes ad
eum venit et ore manum deoſculãs ſi ſu
um dictandi genus et formam ſcribendi
quiſquã haberet inquirit. Quod ille qui-
dem eidem retulit. Queſitus calumnia-
tor capitur et peccatum confitens ſuſpẽ-
dio iudicatur. Sed iohanne interuenien
te mors in exilium connuebatur.

¶De ſctõ Fiacrio heremita et cõfeſſore.

SAnctus fiacrius cõfeſſor vir
vita mirabilis ĩ hibernie ꝑti
bus nobiliſſimus extitit na-
talibus oriundus ſed a ꝓpin
quorum cura ſolutus ⁊ ſecu
li tumultu expeditus ſolitariam cupiẽs
vitam ducere: parentes patriamq̄ reli-
quit et domino ducẽte in francie partes
aduenit. Eo tempore quo ſctũs pharo re
licta ſeculi militia meldorum pontificiũ
poſſidebat eum ſanctus fiacrius cum ſo-
cijs ſuis hoſpitalitatis gratia expetijt.
Quem piiſſimus pharo libenter ſuſcepit
et vt mentis illius affectum indagare va
leret q̄diu vellet ſecum manere conceſſit
Cuius vultum ſimplicem et religioſum
intuens ait. Obſecro chariſſime vt mihi
originem tuam patriamq̄ et archanum
tue mentis affectum quo tendis ⁊ quo no
mine vocaris innoteſcas. Si deinde con
ſilium tibi congruum prebere queo teſte
deo libenter donabo. Cui ſanctus fiacri-
us reſpondit. Reuerẽtiſſime pater hiber-
nia ſcotorum inſula mihi meiſq̄ genito-
ribus originem dedit et quia ſolitariam
vitam ducere concupiſco patriam parẽ-
teſq̄ fugiens dereliqui locum quemlibet
congruum heremitis expetã ſed nomine
fiacrius vocor. Nunc ergo tuam almifi-
cam paternitatẽ ſupplicit̄ efflagito qua-
tin⁹ ſi locum quempiam nemoroſum in
hijs partib⁹ ineſſe noueris quo ſacris ora
tionibus inſiſtere queam mihi indulge-
re non differas. Hijs auditis beatus pha
ro gaudens effectus ait ad eũ. Habeo vti-
q̄ nõ procul hinc nemus quoddam in iu-
re proprio quod incole brodilum vocant
ad exercendam vitam ſolitariam vt cre-
do ſatis ydoneũ. Quod ſi cõtemplari de-
ſideras illuc vſq̄ pergamus. Quo oſten-
ſo ait epiſcopus. Frater chariſſime locus
iſte iure hereditario ad me ſpectat ⁊ ſi ad
habitandum in hoc loco tibi placuerit tã-
tũ ex eo quantũ tibi neceſſe fuerit deuo
tus offero et alacriter concedo. Quo di-
cto beatus fiacrius mox ad eius veſtigia
proruens et obortis lachrimis decollato
ſibi beneficio gratias referens ait. Bea-
tiſſime pater ſolo ĩtuitu locus iſte nimiũ
me delectat. Satis enim eſt et ab oĩ pro-
ſus hominum frequentia remotus. Di-
greſſis ab inuicem ſanctis vir dei fiacri-
us auulſo nemore monaſterium in hono
re beate marie conſtruxit et de die in diẽ
virtutibus accreſcens et ſibi auſter⁹ effe
ctus ſe chriſti ſeruitio arctius ſubdebat:
et quod famelico corpori quotidie ſubtra
xit peregrinis ⁊ pauperibus miſericordi
ter errogabat. Si quiſq̄ lacertorum ro-
bore priuati aut elingues effecti ſine nec

[ho]norum ariditate ꝯtracti aut maligni ſpiritus infeſtatiōe vexati vel etiā toti⁹ corporis incomoditate detenti ad eū veniebant vel deferebantur ſola manus ipſi⁹ īpoſitione dei ſuffragio incolumitati priſtine reddebantur. Fragrabat igitur vndiq3 opinio illius ſancta et multi ad eum veniebant et vt haberet vnde neceſſitatibus aduenientium ſubueniret et de laboribus manuum ſuarū inopiam pauperū reuelaret viſum eſt ei ꝙ amplior et ſpacioſior locus foret vtilis et neceſſari⁹ ad hortum faciendum ad plantandū olera ⁊ aliarum herbarum diuerſarū genera. Et ꝗuis beatus pharo prius ei tantū ſui nemoris conceſſiſſet quantū ſuis neceſſitatibus cōueniret tamen locū ampliare et hortum facere ſine licentia pontificis humilis heremita non preſumpſit. Acceſſit igitur ad epiſcopum et rogauit eū vt circa domum ſuam liceret ei tantum nemoris auellere ꝙ ibidem hortū facere poſſet Cui epiſcopus tātum terre conceſſit quātum in giro circa domū ſuam propria manu fodiendo in vna die foſſato circundare poſſet. Tunc ſanct⁹ inclinato capite gratias agens et ad locum ſuū rediens facta oratione baculum ſuum per terram trahebat et tactu baculi terra dehiſcens patebat et nemus hinc inde corruebat. Mulier interea quedam aduenit que viſo terre hiatu rei nouitate ſtupefacta hoc epiſcopo nunciare feſtinando celeriter properauit heremitā aſſerēs eē maleficū nō dei cultorem ſed magū et incantatorem. Reuerſa igitur mulier ſancto viro conuitia contumelias atq3 blaſphemias irrogare preſumpſit et eum auctoritate epiſcopi ab incepto opere ceſſare p̄cepit ipſūq3 epiſcopū aduenire nunciauit. Uir ergo ſanctus ab incepto opere ceſſans irat⁹ ⁊ triſtis ſuper petrā reſedit. Et ecce petra duriſſima diuino nutu mollita vt ſeſſiōi ſcti viri eſſet habilior ſub ipſo cōcauū eidem preſtitit locum. Eadē eni petra in eiuſdez ſancti monaſterio conſeruatur et locus ſeſſionis eius demōſtratur cuius tactu debiles et infirmi reſtituti ſunt ſanitati. Uidens ergo epiſcopus lapidem cōtra naturam cauatū ⁊ tactu baculi terram patuiſſe ⁊ nemus hinc inde corruiſſe foſſataq3 profunda ſubito facta fuiſſe heremitā deinceps feruentius dilexit et ei familiari⁹ adheſit. Ad irā ſiquidem a muliere ꝓuocat⁹ uir dei orauit vt de⁹ vlcionū dñs iniuriam ſuam ita vindicaret ꝙ om̄is mulier monaſteriū ei⁹ ingrediens ſui corporis infirmitatē incurreret. Quedā poſt hec mulier diues et nobilis cupiens videre quid accideret mulieri que in monaſteriū p̄fatū intraret in illud ancillā ſuā manib⁹ impulit ⁊ dña illa oculū amiſit ⁊ ancilla illeſa permanſit. Mulier altera pedem in monaſterio poſuit vnū qui ſtatim pes intumuit ⁊ tumor aſcendēs tibiā genu ⁊ crus occupauit. Beatus igitur fiacrius ſignis et virtutibus in vita ſua claruit et ad ei⁹ tumulum mēbra languētū modo ſanitati quolibet morbo fuerit grauata reſtituuntur. Tranſijt aūt ad gaudia celeſtia quintodecimo kal. ſeptēbris et floruit circa annū domini ſexcēteſimū viceſimū ſecundū.

¶ De ſeruo dei Finano epō et confeſſore

Reuerentiſſimus pontifex finanus qui ⁊ Wallico nomine Winninus appellatur: patre capreo matre vero laſſara aradeorum gēte ⁊ nobili proſapia de nudia oriundus fuit. Quem beatus patricius hibernienſium epiſcop⁹ venerandū inſignemq3 epm futurū eſſe predixit Cū eni cena magna qua parētes ei⁹ totam familiā ſuam per tres noctes ſatis habūde procurauerāt vinū deficeret de pueri ſctitate ſcdm beati patricij vaticiniū confidētes tria vaſa debili ceruiſia

plena per manū eiuſdem infantis ſignā-
tes in colorem et ſaporem optimi vini cō
uerſa ſunt. Adueniente poſt hec colmā-
no antiſtite ad erudiēdū docilis puer tra
ditur cū quo in omni obedientia et humi
litate aliquot annis inſtructus eſt factuꝫ
eſt aliquādo dū beatus antiſtes manum
ſuam ad ſanctū puerū iam legente qua-
dam de cauſa percutiendū cum flagello
ſurſum extēderet angelus domini ipam
in aere ſuſpenſam retinuit. Quo facto fi
nanus in terra proſtratus ait. Pater mi
cur me nō cedis? Et ille fili hoc volo face-
re: ſed tamen diuinitus impeditus ſum.
Ergo ſi vis flagellari ad alium magiſtrū
ire te oportet. Ego enī ab hac hora nunq̄
te corripiam. Et miſit eū ad venerabilem
ſenem coelanū noendrumenſem abbatē
⁊ vt corporis illius ac aīe curā haberet di
ligenter cōmendauit. At ille faciem iuue
nis intuens ſtatim dixit. Iſte meus nun
q̄ erit diſcipulus vere enim in celo et in
terris honore et merito longe me precel-
lit. Nam epiſcop⁹ erit ſapientia clar⁹ et
religione ac ſanctitate conſpicu⁹. Hoc au
dito finanus prophetico ſpiritu tact⁹ ait
Nec mora videbitis huc venire quem ſe-
quar ⁊ ſub quo erudiar qui mihi in omni
b⁹ neceſſitatib⁹ ſuccurrat. Et ecce naues
quib⁹ ſctiſſimus pontifex nomine nēnio
cū ſuis inerat de britānia venientes por-
tum inſule coram monaſterio tenuerunt
Quibus cum gaudio ⁊ honore ſuſceptis
prefati patres iuuenē finanū venerabili
epo cū omni diligentia commēdarūt. Cū
eodē repatriantem nauigauit ⁊ in ei⁹ ſede
que magnū vocabatur monaſteriū regu
las et inſtitutiōes monaſtice vite alquot
annis prob⁹ monachus didicit atq̄ in ſā
ctarū ſcripturarū paginis nō parū profi
ciens inſudauit et per inuocationem no-
minis chriſti multa miracula fecit Quē
dam hoiem genere grecū pro immaniſſi-
mis ſceleribus ſuis multis annis vexa-
tum quem legio demonū dum per qua-
cunq̄ mūdi partes ſanitatē querēs ibat
infeliciter ſequebatur ab omni corporis
et anime lāguore ſua pce liberauit. Re
gis britannie filiā ipm carnali amore ni-
mis diligentē ⁊ quadā die ad illicitū actū
impudēter alicientē ⁊ iuſto dei iuditio co
ram pr̄e et pplo poſt peruū interuallum
ob hoc defunctā parentū ⁊ aſtantiū gemi
tib⁹ cōpaſſus ad vitā caſtā ⁊ ſanctā reuo
cauit. Vas aque cuiuſdā hoīs inuidia ve-
neno infectum confidens in dn̄o bibit et
nullum oīno nocumentū poſtea inde ſen
ſit. In monachorū itaq̄ regulis ⁊ in ſā-
cte ſcripture paginis non mediocriter in-
ſtruct⁹ apoſtolicā petere ſedem decreuit
vt quicquid ſcientie ſalutaris forte min⁹
haberet illic ad plenū haurire poſſet. Ibi
enī annis ſeptē ſtudioſus indagator per-
manens ad ſacerdocij gradū aſcēdit Cū
enī populo romano in eccleſia quadā ver
bum dn̄i predicaret quorundā clericoꝝ
inuidia ne a populo vox illius audiretur
organa et tubas ceteraq̄ muſice modula
tionis inſtrumēta ſimul ſonare fecit. Hec
tn̄ om̄ia altitudine mirabili virtute diui
na vox ſua ſuperans cōmendātur et de⁹
in ſancto ſuo glorificat̄. Duos poſt hec
numeroſe mltitudinis populos ydola co
lentes predicatione ſimul ⁊ miraculis ad
fidem xp̄i iuxta italiā conuertit ⁊ quorū-
dam pedes ipſorū in eum irruentiū terre
herere fecit. Cumq̄ rex corū lignū ad cru
cifigendum virū dei terre infigi iuſſiſſet
eidem ligno altera eius manus adheſit/
altera ſuo lateri iuncta fuit. Om̄es tn̄ pe
nitentes et ad fidē cōuerſos illico ſoluit.
Duo inſuper leones de ſilua prima vi-
ro ſctō precedēte venientes ipmq̄ catulos
corū in ſinu portantē quaſi vacce vitulos
corā oī populo ſequebātur p ciuitatē. Si
enī hoc faceret deo ſuo ſe credituros ſpo-
ſponderūt. Inſuper et virū quēdā ab eis
occiſum vite reſtituit. Hiis itaq̄ pera-

ctis: famulus dei cũ ſanctoꝝ reliquijs al
tariqꝫ marmoꝛeo ac tribus rotundis la-
pidibus angeloꝝ miniſterio ſibi traditis
quibus vite ſue ſpacio legendo/ſcribẽdo
et oꝛando vice lucernarũ nocturnis fun-
gebat̃ hoꝛis repatriare feſtinauit. Ac-
cepto poſt hec pꝛeſulatus officio quantis
in hibernia miraculis effulſerit hominũ
vere nemo nouit. In eccleſia q̃ cella mõ-
tis vocatur quandam monialem a moꝛte
ſuſcitauit miniſtrũ cuiuſdã epiſcopi ſub
merſum ad vitam reuocauit et epiſcopũ
nomine nathũ a moꝛtuis reuocauit q̃ ſa
lutari viatico de manu finani ſuſcepto:
in pace quieuit. Filium cuiuſdã vidue
triduo defunctum et reſuſcitatum bapti
zauit. Iniquitatis filium qui diſcipulū
eius haſta vulnerauit excomunicans di-
xit. Carnem tuã volucres celi comedent
et oſſa vndiqꝫ diſperſa terra non ſuſcipi-
et animaqꝫ infelix ad inferna ſine fine de
ſcendet. Modico poſt hec elapſo tempoꝛe
illum dei inimicũ ventus ab auſtro flãs
in pꝛofundam vallem mari pꝛoximã de-
truſit vbi lignea ſude trãſfoſſus pẽdens
interijt. Filium dameni regis ſeruum
dei dum coꝛpus domini conſecraret ni-
mis inequitantem ac ne ſanctum opus fi
eret irreuerenter pꝛohibentem: per eius
oꝛationem ad dominum extenſis mani-
bus pꝛofuſam malleus ingens de celo in
caput eius iam deſcendens pꝛout meru-
it interemit. Duas quoqꝫ matronas no-
biles et ſteriles cõcipere ⁊ parere ſua pꝛe
ce effecit. Regem diarmeſium pꝛo quo-
dam amico ſuo ſupplicaturus acceſſit.
Cumqꝫ rex oſtia opidi obſerari iuſſiſſet:
illico diuinitus aperta ſunt. Quo audito
rex aſcenſu curru hominem dei deuitare
nolens confracto curru cecidit et cecita-
te percuſſus virum ſanctum ad ſe addu-
ci iuſſit. Quod ille renuens dixit. Si me
is acquieuerit petitionibus a deo qđ vult
impetrabit. Tunc nuncius regi agit. Ve
re rex negocium pꝛo quo me miſeras in
tuo iuditio ponit. Illo acquieſcente vir
dei aquam benedictam qua aſpergeret̃ ⁊
zonam ſuam qua cingeretur ad eum iuſ
ſit deferri. Qui aqua cõſperſus et cingu
lo cinctus: ad pꝛiſtinam redijt ſanitatem
Tuatalus quoqꝫ dicti regis pꝺeceſſoꝛ
butiri elemoſinam quam ſtudioſus diui-
narum ſcripturarũ tam noctibus q̃ die-
bus lectoꝛ ad opus lucernarum ab eo pe
tierat negauit. Tunc finanus futuroꝝ
pꝛeſcius aliquod pꝛopheticum materna
lingua de eo verbum pꝛotulit quod illū
non longo poſt tẽpoꝛe pꝛecinebat eſſe mo
riturum. Quo ille audito penitentia du-
ctus flexis genibus veniam petijt et ait.
Domine indica mihi qua moꝛte moꝛiar.
Et ille. Unus inquit de miniſtris tuis in
terficiet te. Uir autem ille in oculis ſuis
ſapiens atqꝫ ſuperba inflatione nimis tu
mens auſus eſt yꝛonice famulum dei ad-
huc interrogare dicens. Quantum ſpaci
um eſt inter nos et dei regnum. Et ille.
Non inquit nimis longum. Habitatoꝛes
enim illius: vocem viri humilis audiunt
Quo audito adhuc in ſua perſiſtens ſu-
perbia ait. Ubi eſt infernus: in celo vel in
terra vel ſub terra aut quante latitudi-
nis et pꝛofunditatis eſt lõgum ve eſt ſpa
cium inter nos et illum. Cui doctoꝛ egre-
gius aliquantulum dei zelo commotus
reſpondit. Infernum ego nõ menſuraui
tu vero pedibus tuis menſurabis. Uia
autem que ducit ad illum q̃ ſit longa et
bꝛeuis ex hoc perpenditur q̃ pꝛiuſq̃ hu-
ius diei aduenerit finis tu ĩ eo eris. Que
pꝛophetia repentina moꝛte ipſius ante
veſperam eſt completa.

Hec pauca de maximis magni hui⁹ ſan
ctiſſimiqꝫ pontificis virtutibus ad edifi-
cationem legentium defloꝛare decreui:
qui poſt obſeruationem mandatoꝝ dei
omnipotentis poſt angeloꝝum pꝛeſenti-
am ad ſe cõſolandum ſibiqꝫ cõſulendum

crebro venientium aliaſqȝ diuinas reuelationes ꝙ plurimas infirmitate correptus totius anni circulo in doloris decubuit lecto. Imminente vero diſſolutiōis eius hora ſacramēta dñica corporis ꝛ ſāguinis xp̄i ſumpſit et ſpiritum in manꝰ creatoris ſui emiſit quarto idus ſeptembris. Sepultum eſt autem corpus eiꝰ ſcotia apud cunighā in loco qui ab eis Wallico nomine kilwinin appellatur.

De ſancto Foillano ep̄o et martyre.

Beatus foillanus in hibernia ex regali proſapia ortus nobilitatem generis generoſitate mentis eximie nobilitauit. Ab ipſis eniȝ pueritie annis diuinis ſe iugiter mancipauit obſequijs Per incrementa aūt etatis ac probitatis adultus dum vite preſentis peregit incolatum ſeip̄m in omnibus exemplū bonorum operum prebuit. Hic enī cū patriarcha abraham audita domini ſui voce exi de terra et de cognatione tua imitator fidei et operis libenter paruit. Reliquit igitur cognationē et patriam vt filius abrahe terram repromiſſionis terram inꝗ viuentiū hereditauit. Cuius quaſi firmiſſimū pignus tenuit dū honore pontificali ſublimatus cū beato petro apoſtolo ligādi ſoluendiqȝ gratiam ſortitus eſt. Temporibꝰ enim regis francoꝝ ſigiberti cum grimoaldꝰ eſſet maior domꝰ regie ꝛ herkenaldus quaſi patricius poſt exceſſū fratris ſui furſei qui olim ſecundum reuelationē angelicā in frāciā veniēs cū preclaris fulgeret virtutibꝰ a predicto erkenaldo cū magno ſuſceptus ꝛ habitus etiam ſepultus fuerat honore ſocio ſeniore fratre eoꝝ vltano et ipſe peregrinatiōis gratia franciā adiit. Cūqȝ plurima euāgelizando peragraſſēt loca tandē ducēte dño nobiliſſime tunc temporis matrone itu-berge eiuſqȝ filie geretrudis ſanctiſſime ſancta adepti ſunt contubernia. Beatus itaqȝ preſul foillanus ſancte geretrudis contubernalis effectus fidei feruorem et charitatis dulcedinē illius iugiter inſerebat mentibus. Sancta aūt virgo agnita tam eius ꝙ fratris ſui vltani ſanctitate per manus eorum deo obtulit partem hereditatis ſue villam ſcilicet quam foſſas vocant vt monaſterium conſtruerēt ad perpetuum peregrinoꝝ hoſpitiū. Edificato autem monaſterio: vltanus rector ſedit in eo foillanus vero beate virginis ſe reddidit officio. Quod cū plurimo peregiſſet tempore deuotaſqȝ fideliū mētes ad virtutū culmen erigere et ad perfectionis ſtuduit faſtigia concitare. Cum autē fratrem ſuum vltanū necnon fratres in cenobio degentes viſitare decreuiſſet celebratis miſſarum ſolempnijs virgini geretrudi valedicens et fratribus ꝛ ſanctimonialibꝰ eorumqȝ ſe commēdans precibus corporis ſui ſepulturam quadā animi perſpicacitate attentius cōmendabat Et aſſumptis ſecum tribꝰ fratribꝰ dum vie neſcius per quendam ſaltū iret: adeſt quidam miniſter diaboli qui falſam hoſpitij ſimulās hūanitatē illis necē parat. Neqȝ enī latere poterat virū ſpiritu ſancto plenū doloſum ſatellitis ſathane machinamentum. Vñ ad om̄ia aduerſa animum habens paratū more ſolito in ſpiritualibꝰ canticis pernox quibus nocte ac die deo ſoli vacans nō ceſſabat euentum rei imperterritus expectabat ſe ac ſocios diuine pietati cōmendans. Poſt matutinarū ergo expletionem cū vir ſanctꝰ videret cōmilitones ſuos pauentes confortās eos dixit. Nolite q̄ſo fratres mei turbari nolite mortis formidine concuti oportet quidē hec fieri oportet nos ſtare ante tribunal xp̄i. Memētote filij chariſſimi verborū dñi: nolite inq̄t timere eos qui occidunt corpꝰ animā aūt nō poſſunt occide-

re. Quod ſi appꝛopiquauit tempꝰ ⁊ ideo
nunc dñs ſuo iuſto iuditio licet nobis oc
culto nos in manus tradidit iniquoꝝ lau
dantes eũ in quo nõ eſt iniquitas qꝛ iuſtꝰ
eſt in omnibus vijs ſuis coꝛũ verbis qui
pꝛo teſtamento ipſius in moꝛtem ſua tra
diderunt coꝛpoꝛa humiles atqꝫ intrepidi
dicamus. Moꝛiamur ⁊ nos in ſimplicite
noſtra et teſtes erunt ſuper nos celum et
terra qḋ iniuſte perditis nos. Nã nos ſer
ui inutiles cur moꝛtis viam ingredi per
timeſcamus ſine qua ad verã vitam neqͭt
fieri tranſitus cũ deum ⁊ dominũ noſtrũ
ipſam ſubiſſe veraciter credamꝰ ? Quin
potius ipſuꝫ benedicẽtes iuxta illud apo
ſtoli ſedule mente voluamꝰ quia nõ ſunt
condigne paſſiones huius tẽpoꝛis ad fu
turam gloꝛiam que reuelabitur in nobis
Cumqꝫ ſanctos fratres dominicis vbis
conſolatus fuiſſet pꝛefatus diaboli ſatel
les non iam hoſpes ſed hoſtis non multo
ſtipatus milite ſed multo demone plenꝰ
epm ſanctũ cũ ſocijs decollauit: ⁊ abdita
ſiluarũ petentes in viliſſimo loco ſancto
rum coꝛpoꝛa relinquũt et veſtes ⁊ equos
ſanctoꝛũ in longinquis partibꝰ vendide
runt. Migrauit autẽ ad dñm martir dei
foillanus pꝛidie kal. nouẽbꝛis. Admi
rans aũt virgo geretrudis tantã viri dei
moꝛam ad cenobiũ quo vir ſanctus ten
derat nuncios mittit cui vir dei vltanus
ſcti epi frater talia verba remiſit. Tua in
quit virgo pꝛudentiſſima perſpicax vide
rit induſtria quid poꝛtẽdat ſignũ nõ abſ
qꝫ certi cauſa pꝛeſagij mihi taliter oſten
ſum. Aſſiſtẽti ſiquidẽ mihi in oꝛationũ in
ſtãtia affoꝛe viſa eſt colũba ſuper niuẽ cã
dida ſꝫ fuluido roſeoqꝫ ſanguie alas per
fuſa ac leuiuolatu ſcãdẽs ſupera. Quid
iſta ſignificent tua beata virgo pꝛoſpici
at ſolertia: nã de chari fratris mei pꝛeſen
tia nulla alioꝛſum patẽt inditia. Hec au
diẽs illa ſtatim vbiqꝫ nũcios dirigit nulli
us certitudinis reſponſa ferentes. At illa
triduano omniũ fratrũ ⁊ ſctimonialium
indicto ieiunio pꝛe omnibꝰ magis ſe af
fligit inedia pꝛece inſtat aſſidua quatinꝰ
de doctoꝛe et inſtructoꝛe ſuo a deo ſibi cer
ta darentur inditia. Et ecce poſt vigilias
rũ ſolempnia aſtitit ei angelꝰ a deo miſ
ſus dicens. Uirgo geretrudis deo deuota
vidit quem pie colis lachꝛimas tuas oꝛa
tiones tuas ſuſcepit: fidelis domini ſer
uus foillanꝰ ſuper quo ſollicita es quem
tue ſalutis neceſſarium et augende gra
tie uoluit foꝛe miniſtrũ peractum fideliṫ
commiſſum ſibi officiũ peregit felici mar
tirio tempoꝛalis vite ſtadiũ ⁊ permeruit
vite perhennis bꝛauiũ. Egrediens ergo
diligenter attende ſignũ tibi per me oſtẽ
ſum et in loco vbi ſignũ videris coꝛpꝰ ſer
ui dei inuenies. Egreſſa confeſtim virgi
ne maximi ſplendoꝛis oſtenſa eſt illi coꝛo
na ſuper ſanctoꝛũ coꝛpoꝛa a terra ad celũ
vſqꝫ poꝛrecta. Inuentis igitur in loco il
lo coꝛpoꝛibus ſeptuageſimo octauo poſt
martyꝛiũ illoꝛum die qui eſt ſeptimuſde
cimus dies kalẽdaꝝ febꝛuarij quo ⁊ bea
tus furſeus frater eius huius vite fecit fi
nem. Accidit eo tempoꝛe grimoaldum
qui erat maioꝛ domus regie et didonẽ pi
ctauẽſem epm illis partibꝰ imoꝛari. Cũ
qꝫ oꝛãdi grã ſctoꝝ frequentarẽt limina il
lo die quo beati foillani ſocioꝛũqꝫ eiꝰ coꝛ
poꝛa ſepeliẽda eẽnt delata ꝑfatꝰ epꝰ poſt
vigiliarũ officia cũ ſopoꝛi membꝛa dediſ
ſet talia per viſum accepit monita vt ꝗ̃
totius occurreret ad helie ꝓphete coꝛpis
obſeqa. Qui ꝯurgẽs audiuit voces pſal
lentiũ deũqꝫ collaudantiũ. Percũctatus
aũt qḋ hoc eſſet: cõpit eos viroꝝ dei obſe
quijs inſeruire ſicqꝫ intellexit qḋ ſibi im
peratũ ſit de coꝛpoꝛe helie pꝛophete. Se
pultũ eſt aũt coꝛpꝰ eiꝰ cũ maximo hono
re in monaſterio qḋ frater eiꝰ vltanꝰ edi
ficauit ſuper fluuium qui beruenna dici
tur ⁊ ex exitu loci foſſas nũcupatur. Ubi
uſqꝫ hodie ad declarãdũ ſancti martiris

meritū per orationis eius interuentū exaudiuntur preces humiliū et perficiunt deſideria fideliter poſcentium.

¶ De ſancto Fremundo rege et martire.

TEmporibus regū antiquorū fuit in anglia quidā rex noīe offa qui a primeua etate cum vxore ſua botilda paganicis detent⁹ ritib⁹ viuēs prolis inter ſe conſolationē vſq; ad decrepitā etatem habere non poterant. Eadē vero tempeſtate in eadem prouintia quidam noīe algarus ex coniuge ſua thoua filiū ꝓcreauit qui tertia die natiuitatis ſue cōtra nature modū dei voluntate id agēte loquelam edidit et de prefato rege offa prophetare cepit. Aſſeruit enī ꝙ in vltimo ſenectutis tēpore ex vxore ſua filiū a deo electum procrearet qui et patrem ſuum incredulitatis errore detentū vna cū matre ⁊ maxima gētis ſue multitudine ad fidei veritatem veriq; ſaluatoris agnitionem conuerteret. In infātia aūt ſua leproſos mundaret/cecos illuminaret ⁊ eandē patriam ab hoſtiū irruptione ſimul et ſtrage liberaret. In cuius ortu ſuper domuʒ in qua naſceretur arcū celi nouem dieb⁹ et totidem noctibus ad ſanctitatis ei⁹ indicium iugiter cōſtare predixit: ⁊ ꝙ Fremundus vocaretur inſuper inſinuauit. Quo dicto in ſctē trinitatis nomine idem puer baptiſmū petijt et baptizatus ſtatī ſpiritū emiſit. Cōcepit tandē regina et ſicut etiam in ſumpnis ſibi precoſtēſum fuerat promiſſum a deo fremūdū ſine magno dolore peperit. Super domum autē in qua nat⁹ eſt puer lucis colūpna apparens illius notitiam ⁊ ſctitatis laudē circūquaq; diffūdebat. Cū enim ad intelligibiles etatis annos perueniſſet cū pluribus alijs predictis ſignis prouocat⁹ ab epō heſwi baptiſmi gratiaʒ ſuſcepit. De virtute in virtutē quotidie excreſcēs leproſos mūdauit et varie infirmitatis incomodo depreſſos inuocato chriſti nomine curauit parentes ſuos gētilitatis errore vſq; tunc detentos tantorū prodigioꝝ magnitudine allectos ad xp̄i fidem cū infinita nobiliū et plebis multitudine conuertit. Parentes vero eius etatis grauitate preſſi ⁊ corporū infirmitate inualidi poſt acceptam xp̄i gratiaʒ regi celeſti militare volentes filium ſuum fremūdum iuſticie cultorem/pacis ⁊ concordie amatorem: licet plurimū renitētem ad regni regimen promouerunt. Neceſſitate igit̄ compulſus non ſue ſed parentū voluntati ſatiſfaciēs regni gubernaculo anno integro et dimidio ſuſcepit/paupes fouit/pacis gratiam auxit et rebellium proteruiam potenter depreſſit. Deitatis tandē amore preuentus: hui⁹ honoris culmen quaſi nihilū et inane ducens ne curis terrenis deditus ſalutis eterne detrimentū incurreret parentib⁹ ſuis et regni incolis inſcijs cū duob⁹ clericis ſcʒ burghardo qui eius vitam conſcripſit et vſq; ad vite finem cum eo manſit ⁊ edebrido clā fugiens heremi loca queſiuit. Et cum in littore maris nauem modicam et neglectam ſine omni nauali inſtrumento repperiſſet: in dei clementia confiſus illā intrans intrepidus non ventis ſed dei auxilio ſe commiſit et quo eam man⁹ dei impelleret ire precepit. Quinto itaq; nauigationis die ſine omni remigio cum duobus ſocijs ad loca in quibus ante eum nemo propter demonum ibideʒ habitantiū infeſtationē viuere potuit incolumis peruenit. Hec inſula mari vndiq; circumfuſa ꝓpter altitudinē ei⁹ nimiam vno tātum in loco aditum prebet. Hec alonge eā cernentibus inſtabilis et vaga creditur: dū nunc hac nunc quaſi alia parte nauigantibus eſſe conſpicitur et ideo ylefage appellatur. Hec ſitu paruula nemoris alti-

tudine circumquaqꝫ decorata pratorum viriditate venuſta fontis ad hauſtū habilis amenitate irrigatur. Hunc locū a deo ſibi donatum rebus omnibus mundi ac delicijs prepoſuit/thezaurorū copijs plꝰ dilexit. Septem vero annis ab hominuz ſequeſtratus conſortio ibi viuens: ſylueſtrium pomorū fructu radicibuſqꝫ ꝗbuſdam necnon auiū ouis que ibi habundabant ad victum quotidianum vſus fuit. Veſtimenta autem ſua per ſeptem annorum curricula ita deus incorrupta cōſeruauit vt ipſorum decorem vſu aſſiduo diminui non permiſit nec vetuſtate in aliquo lacerari. Tugurium paruulū ſibi cōſtruxit ⁊ cellulam in honore ſancte marie in qua diebus et noctibus orationi incūbēs ſeipſuz ſacrificiū deo offerret cū ſuis ſocijs velocit edificauit. Diaboꝰ eni ſancti fremundi ſanctitatem non ferens nec coronatur niſi qui legitime certauerit eiꝰ patiētiam ſepius aggreſſus omnimodis temptationibus eum a ſtatu rectitudinis deijcere conatur pre oculis cordis gloriam terrene dignitatis pro chriſti amore ſpretam ſepius obijciens et quantū ſibi ſuiſqꝫ ſub iuuenili flore proficere poſſet cordi immittens: innumeris temptationibus eum decipere ſatagebat. Chriſti tamen miles qui cordis ſtatum in ſublime erectum habens que mundi ſunt ꝑ chriſti amore contempſerat retro reſpicere et contempta iterum amplecti dedignatur. Et qui ſolum celeſtia feruenti deſiderio penitus tranſitoria calcando cōcupiuit: diaboli temptationibꝰ fatigari nō ſuperari potuit. Illis enim diebus paganorum exercitus ex tranſmarinis partibus adueniens angliam cum habitatoribus ſuis cede et incendio conſumens idolatrie illorum ſubijci nolētes diuerſis penis precipue afflixit afflictos crudeli morte dampnauit non ordini/ſexui/ dignitati parcens nec etati. Horum exercitui yngwar et hubba crudelitate nimia duces effecti regiones anglie occidendo perluſtrantes ſanctum edmūdum ſuis legibꝰ ſubijci nolentem poſt plurima penarum genera fera morte occiderunt. Huiuſmodi enim fama vbiqꝫ diuulgata ad aures offe regis perueniēs ⁊ legem dei religioniſqꝫ cultum inhumana hoſtium feritate deperire expaueſcēs accepto a ſuis cōſilio vigintiduos legatos nobiles filium ſuuz Fremundū per mare per terras vndiqꝫ ꝗſituros mittit fidei chriſtiane cultum hoſtium depopulatione citius periturum mandat: niſi ipſe pro chriſto pugnaturus adueniens fidei hoſtes expugnet fidelibus auxilium ferat ⁊ cultores chriſti potenter defendat. Peragrata tādem tota anglia ad maris inſulas exquirendas nuncij regis perluſtrare moliti ſunt. Aſcenſis itaqꝫ nauibus quo eū quererent quo pergerent ignorantes diuino nutu magis ꝙ humano ad inſulam qua vir dei cū ſuis degebat ex inſpirato perueniunt et eum per loca varia et nemorum occulta querentes eius celle tādem approximant et more ſolito orationi vacantem reperientes habitu conſiderato et vultu ipſius annotato eum recognoſcunt. Genibus igitur eius prouoluti patris et amicorum neceſſitatem/ hoſtium aduentum/ chriſtianorumqꝫ necem palam annunciant/ parentum interitum/ fidei religionem ab hoſtibus deperire coram eo deplorant. Quibus auditis miles chriſti qui ſeculo renunciauerat quomodo ad ſeculi certamen redeat? Quomodo chriſti tirones pro chriſti amore perire conſpiceat? Quomodo ſuorum interitum vindicare preſumat? Quomodo mala ſibi vel ſuis inferentibus mala bonus ipſe rependat: cum niſi mala ſibi inferentibus bona rependat bonus eſſe nō valeat? Si profecto ad virum hunc beatiſſimū ſolum hoſtes ferociſſimi xpiane

fidei perueniſſent mortem pro xpo citius pertuliſſet ꝙ reſiſtēdo quoquo modo deuitaſſet. Sic igitur hinc inde diſcuſſa ſententia de re ſibi ambigua dubitās elegit dei voluntatē orationib⁹ exquirere quam ex proprio arbitrio pro incertis quaſi certa preſumere. Orationib⁹ ergo ſolitis incumbens et ex corde non ſuā ſed dei voluntatem exquirens quid nā ei in hoc negotio agendum ſit efflagitat. Nocturna autem viſione angelus ei apparēs precepit vt contra fidei hoſtes fidei munitus infidelium rabiem ſe illis obijciendo non declinaret ⁊ fide non ficta victoriā a deo cui nihil impoſſibile eſt ſperaret. Addidit etiam angelus vt quot ſocios ſecū ad bellū adduceret: tot hoſtes milia cū eo pugnatura putarent: fide igitur munitus progrediēs cum ad patriam ſuam feſtinus veniſſet: patrem eius cum exercitu chriſtiano iam ab hoſtibus proſtratū reppererit. Nunciato igitur fremundi aduentu ynguar et hubba timore magno reſoluti nuncios ei mittunt vt ſi cū eis pacem habere voluerit et fidei xpiane renunciauerit eum in amicitie gratiam ſuſciperent. et totius anglie principatū idolatrie legib⁹ ſubditū traderēt i poteſtatē ei⁹. Audiēs autē vir dei nūciorum verba promiſſa deriſit regnū ſpreuit dei legibus ſe nolle contraire reſpondit. Dixit enī non ꝓ terreno regno in pugnam ſe procedere velle ſed contra dei hoſtes vt eos puniret dimicare. Utroqꝫ igitur exercitu ad pugnam parato quot ſocios vir dei ſecum adduxit tot milia ipſum habuiſſe paganorum exercitu videbatur. Fide ergo magis ꝙ armis fremundus ſecurus hoſtes aggreditur et cum duobus ſocijs ſuis et alijs viris vigintiduobus qui eum queſituri aduenerant quadraginta hoſtiū milia chriſti virtute proſternit. Neqꝫ enim de terra ſed de celo victoria datur. Fremund⁹ igitur armis continuo exutus orationi: incumbens ſuper hijs que acciderant diuine pietati gratiarū actiones ac laudes immenſas exoluebat. Sed quid tutum apud homines eſſe poteſt? Ecce quidam nomine oſwi qui dux exercitus regis oſfe quondam fuerat ⁊ ad idolatrie cultum fide relicta confugerat: et pro regni regimine ſibi promiſſo ſi fidē chriſti negaret: cum eiſdem hoſtibus pacē fecit. Timens autem ne vir dei victoria potitus in eum vindictā faceret et ſceptra regni ſibi promiſſi ab eo potēs auferret: latenter acceſſit ⁊ crudeli ictu gladij caput eius amputauit. Cūqꝫ lictor ille caput martiris amputaſſet ſanguinis gutte decidentes ſuper eum totum corpus eius quaſi ardore ignis intollerabili protin⁹ accenderūt Hoc ille percuſſus incomodo et tanto obſtupefact⁹ miraculo ad martiris pedes proſtratus lamentatiōis verba et ſingultus cum fletu maximo proferens et reatum agnoſcēs miam implorauit eumqꝫ ſanctum nominans et chriſti martirē penis obſeſſus appellat. Nec mora abſciſū caput reſpondens: hac eū voce abſoluit. Apoſtolus chriſti cui a domino abſolutionis collata eſt poteſtas: te a reatu mortis mee abſoluat et ab huiuſcemodi penis eripiat et me in eius cōfeſſione punitum ad vite celeſtis gaudia introducat. Paſſus eſt autem circa annū domini octīgenteſimum ſexageſimum ſextum quinto idus maij. Martir autem chriſti poſt mortem in chriſto cui omnia viuunt viuus exiſtens: ⁊ ſe poſt mortem in chriſto viuere docens quaſi viuus ſe erigēs manibus caput de terra extulit et cum multis hec miracula obſtupeſcentibus et deum laudādo proſequētibus ad locū quēdam inter vchintoniam ⁊ hareburebury caput manibus ferens perrexit et ibi ſedens aquam qua corp⁹ eius et caput ablueretur a deo precibus petens impetrauit. Nam fons in eodem loco perenni flu

ens decurſu excreuit et martiris meritū celeriter declarauit. Hauſta igitur aqua vulnera lauit deū cui omnia viuūt adorauit et ad orientem ſe vertens in terra mortuus procubuit. Prefatus aūt oſwi cum ceteris qui aduenerāt hiis viſis miraculis corpus eius et caput ſuſcipiunt: in loculo quoqꝫ plumbeo illud ponentes in loco qui offechcrche appellatur intra domus regie ſeptum cum hymnis et laudibus ſepulture tradunt. Elapſis autē poſt obitum eiꝰ annis ſexagita ſex: tres puelle diuerſis corporū incomodis a prima natiuitate laborabant: quaꝝ elfleda muta/toua manu contracta/ brightena auditus beneficio carebat. Hiis angelus in viſione apparuit precipiens vt ſanitatis gratia obtinente ad locū qui offecherche appellatur properarent et qꝫ locū prefatum ſe ignorare aſſererent: quandā lucis columpnam a martiris ſepulchro vſqꝫ ad celum tendentem ſequi precepit. Illis igitur columpnam lucis vſqꝫ ad martiris ſepulchrum cū gaudio ſequentibus corpꝰ ſanctum in locello plumbeo conſignatum inuenientes iuſſu angeli domini in loco quodam inter charewel et brademere bitumine circundato: vbi inuicē hij coniunguntur fluuij plumbeo locello in priori loco relicto inuento diuinitꝰ lapide niueo mirabiliter īſculpto martiris corpus decenter collocarunt. In loco vero quo ſepulchrum cum corpore ſctō humandum eſſe decreuerant virgam de ſalice exciſam ibidem plantantes ad ſepeliendū ibidem martirē in craſtino reuerſure. Appropinquante iā veſpere ad proximā villam quieſcendi gratia perrexerunt. Redeuntes mane ad locum vbi corpus ſanctum reliquerāt: neqꝫ ſepulchrū nec corpus in eo locatum inuenire potuerunt: ſed virgam quam ſero defixerant in immenſe magnitudinis ſalicē ſub vnius noctis ſpacio excreuiſſe admirantes viderunt. Deus enim a quibꝰ voluit ſui martiris corporis in eodem loco ſepeliri fecit. Quia vero quid de martire factum fuerat ſcire non poterāt dolore nimio afflicte lachrimoſis ſuſpirijs dei miſericordiam implorabant: vt ipſe cui omnia ſecreta patent quid de ſuo martire illis ignorantibus factum fuerat illis innoteſcere dignaretur. Reuelatum eſt illis nocte ſequenti quia martiris corpꝰ erat humatum nec amplius noſce quererēt: qđ eas latere vellet. De chriſti ergo mirabilibus admirantes ad propria ſanitati reſtitute cum gaudio regreſſe ſunt. Omni vero tempore quo corpus ſanctum ibidē humatum latuit ad ſepulture locum herbis virentibus redemitum et floribꝰ varijs inſignitum nullum aīal accedere potuit nec auis aliqua ſuper arborem illā ſub qua ſepultus fuerat (licet defeſſa) deſcendebat. Cum autem herba illa deciſa in fenum foret deſiccata: animaliū morbis frequenter profuit et ab egrotantibꝰ depaſta: eorū incomoda cito curauit. Et factum eſt vt locus ipſe ab incolis cauſā q̄dē ignorātibꝰ ſꝫ vtilitatē cernētibꝰ reuerētia quadā honorarent̄ ⁊ eidē ſctitatis alicuiꝰ gratia ineē crederent̄ Accidit eni vt quidam nomine aelbertus oratiōis gratia hieroſolimam proficiſcēs ante ſepulchrum domini vigilijs et ieiunijs multo tempore vitam duxit cui nocte quadam vox celeſtis inſonuit precipiens vt ad patriam rediret et locum quendā ſuper fluuium charewelle ſitum vbi quinqꝫ ſacerdotes manſionem acceperāt ſolicitꝰ quereret et in prato non longe poſito ſub arbore ſalicis thezaurum precioſiſſimum ſub terra defoſſum inueniret. Cum vero ſecunda nocte eandem admonitionē audiſſet: tertia eidem nocte angelus viſibiliter apparens minas intulit ⁊ pro incredulitate ſua eū taliter increpauit. Quare inquit iuſſionem dei ſecundo tibi exhi

vitam non impleſti nec voci mee hacten⁹
credere voluiſti. Perge velox ad patriã
tuam locum prefatum ſollicitus querẽs
et arborem ſalicis magne inuenies: ſub
cuius radice ſepulchrum thezauro preci
oſo intus decoratũ effodies in quo corp⁹
ſancti fremundi martiris pro chriſto in-
nocenter occiſi reperies: ſub eiuſdemq̃
martiris ſepulchro ſcrophã ĩuenies vnã
cum tredecim fetibus nec tamen ingreſ-
ſum eorum vel exitũ videbis. Quia vero
iuſſionis mee et admonitionis incredu-
lus hactenus extitiſti nec voluntati diui
ne obediſti: ob incredulitatis tue meritũ
hanc inobedientie tue penam recipies et
per corporis penalem ſententiam angeli
co iterũ oraculo non contraire: talib⁹ ad
monitus diſces. Ad eum igitur quaſi ira
tus acceſſit brachij dexteri iuncturam a
ſcapula diuellens diſtraxit ⁊ ipam ei⁹ de
xteram ad dorſi ſpinam diſtorſit nec ante
corporis ſalutem eũ recuperare q̃ ipſius
martiris corporis inueniret cuius meri-
tis curaret veritatis nũcijs aſſeuerauit.
Omnis inq̇t qui ad dei laudẽ huius mar
tiris ſancti ſe precibus cõmendauerit et
ſibi deuot⁹ extiterit: laboris ſui et deuoti
onis premia ſancti adiutus meritis con-
ſequetur. Talib⁹ itaq̃ admonitus oracu
lis ⁊ corporis dolore cõſtrictus romã pro
ficiſcens cuncta que acciderãt ſummo põ
tifici per ordinẽ patefecit. Qui hĩta ma-
tura ſuper relatis deliberatione talit ei
rñdit. Redi inq̇t ad patriam tuã ⁊ que ti
bi oſtẽſa ſunt diligent inueſtigare ne dif
feras et lr̃is nr̃is epiſcopo loci preſẽtatis
vt martiris corp⁹ de terra eleuet et quo-
uſq̃ ad limina apoſtoloꝝ petri ⁊ pauli ac
cedat in primo monaſterio illud cũ hono
re reponat denuncies. Arrepto aũt itine
re cũ difficultate locũ quinq̃ ſacerdotuꝫ
memoratũ inueniẽs ⁊ vna cũ illis vt va
luit effodiẽs viſo martiris ſepulchro ad
deũ et ei⁹ ſctm̃ preces fudit et brachij ſa-
nitatẽ perfecte cõſequi meruit. Ceci quo-
q̃ claudi aridi et muti varijſq̃ languori
bus detenti ad locũ illum feſtinantes: ſa
lutis beneficium leti reportarunt. Cũq̃
ſepulchri locũ alti⁹ effodiſſent: ſcrophã
vnam cũ tredecim fetib⁹ proſilientẽ mi-
rantes proſpiciũt ſed eorũ ingreſſum vel
exitũ nõ inueniũt. Sacerdotes itaq̃ duo
cũ aelberto ad epiſcopũ dorſceſtrẽſem bi
rinũ pergentes: qđ factũ fuerat pandũt
⁊ lr̃as papales humiliter preſentãt. Ep̃s
igitur cũ ſuis ad locũ accedẽs aperto ſe-
pulchro corpus glorioſi fremundi decen
ter pannis inuolutũ cũctis admirantib⁹
oſtendit et in eodem ſepulchro cũ corpo-
re ipſius vitam et paſſionẽ anglicis api-
cibus annotatã inuenit. Facto aũt tridu
ano ieiunio et aſſumpto cũ magna deuo-
tione ſctiſſimo corpore ad vicinũ monaſte
riũ iuxta apoſtolicũ mãdatũ illud defer-
re decreuerunt. Cumq̃ ad locũ quendã
qui redic vocabaẗ puenĩſſent ſctm̃ marti
ris corp⁹ a loco illo nullo mõ mouere po-
tuerunt. Ep̃s ergo cõtinuis precib⁹ domi
ni volũtatẽ in tãto articulo implorare nõ
ceſſans hũc locũ martirẽ ſctm̃ elegiſſe an
gelo nunciante cognouit. Cõſtructa aũt
ibidẽ capella aelberto prefato ⁊ q̃nq̃ ſa-
cerdotib⁹ memoratis ſctm̃ corp⁹ cuſtodi
endũ ep̃s commendauit ⁊ romã proficiſ
cens mirabilia dei glioſe in ſctõ martire
demonſtrata ſummo põtifice inſinuauit.
Suſcept⁹ vero lr̃is ap̃licis birin⁹ ep̃s pa
triã rediẽs cõuocatis epiſcopis abbatib⁹
nobilib⁹ innũeroq̃ cetu plebis in loculo
laminis argenteis q̇ fideliũ deuotiõe ob-
late fuerãt decẽti ope ꝯpoſito ſctm̃ corp⁹
cũ hymnis ⁊ laudib⁹ de ſepulchro veteri
eleuatũ. v. kal. aprilis choruſcãtib⁹ vndi
q̃ miraculis collocauit ⁊ ex cemẽto ⁊ la-
pide poſtea ſuper eũ oratoriũ fabricauit.
Dieb⁹ eni nr̃is i poratu canonicorũ regu
lariũ de dunſtaple ſctm̃ eius corp⁹ requi
eſcens in magno honore habetur.

¶ De ſancta Frideſwida virgine.

Frideſwida virgo ſancta didani ſubreguli ⁊ ſafride vxoris ſue filia extitit: qui in vrbe oxonia morātes filiā ſuā omī moꝝ honeſtate educari fecerunt. Trāſacta aūt infantia ſuper terrā nudā ſompno victa recūbebat: illā aſſidue proſtrata genib⁹ petebat qñ orationes domino fundebat. Viliū olerū pulmēto modicoq; pane ordeaco famis expugnauit proteruiam et aqua ſitim extinguebat. Parentū demū aſſenſu habitū monialiū ſuſcepit cui⁹ exemplo duodecim nobilib⁹ orte natalibus puelle relictis omnib⁹ ſecute ſunt dñm. Ex regis itaq; munificētia cenobiū conſtruxit: ieiunijs ⁊ orationib⁹ inſtabat cōtinuis cētieſq; per diem centieſq; per noctem flexis genib⁹ deū exorauit. Sed quis preualet eſſe bon⁹ cui non inuideat qui ſingulariter eſt malignus? Dēs nāq; conatur deijcere qui primū hominē a paradiſi gaudijs potuit propellere. Corporeis oculis eius corporalē ſpeciem exhibuit elatuſq; in antique veſanie ſue preſumptionē qua ſe altiſſimo fore ſimilem promittebat xp̄m ſe eſſe mentitur magnaq; demonū ↄ̄ſtipatus caterua angeloꝝ lucis ſpēm mētientium hijs virginem aggredit̄ verbis. Veni dilecta mea veni quia temp⁹ eſt vt percipias immarceſſibilem eterne glorie coronam quā promeruiſti. Veni ⁊ ad pedū meoꝝ prouoluta veſtigia quē diu deſideraſti adora. Apparere quippe tibi ad hoc volui vt me ad quem tanta auiditate ſuſpiras in hac etiam vita mortali conſpiceres ⁊ me adorato ad perpetue vite comodum abſq; corporis incomodo ingredi preualeres. Cui virgo ſancta edocta ſpiritu ait. Quid miſerrime quod non habes: nec habere pre ſuperbia vales alijs ꝑmittere preſumis. Quid tibi cū vita immortali qui viuens mortuus es et manens ſemper in interitum virgis? Sed et ego infelix et miſerrima peccatrix interitus tui particeps fuiſſem niſi me redēptoris mei chriſti quem tu te eſſe mentiris miſericordia perueniſſet. Ipſe enim ſpes mea a iuuētute mea. Hec humillima virginis verba ſuperbus ille non ſuſtinens ſpiritus euanuit. ⁊ aerē vlulatu horribili fetoreq; peſtifero impleuit. Beata vero virgo in oratione perſeuerās equo erat animo ⁊ intrepida permanſit. Nec enim ſic antiquus hoſtis licet victus et cōfuſus abceſſerit ab impugnationis ſue arte quieuit. Regem namq; algarum virginis amore impudico tactum inflammat. Hic enim rex ſuggeſtionum inimici ſtimulis furibundus concitatus nuncios accelerare precepit qui frideſwidam adducant: ⁊ nolentem eque vt volentem properare compellāt. Nec mora nuncijs ad virginem venientibus voluntatemq; regis declarantibus reſpondit. Si me inquit hominis contubernio diſpoſuiſſem ſociare nequaq̄ regis algari poſtulationi contradicerem. Nunc qꝛ regi immortali chriſto deſponſata ſum: nephandum ſane arbitror vt eo contempto aſſenſum mortali prebeam pitura cū ipſo. Et illi. Hec enim te verſutia iuuare non poterit quoniam ſi acquieſcere ac obtemperare regis voluntati nolueris: ad lupanar tracta multas ſuſtinebis iniurias inuita lenonibus ludibrium facta et ignominioſe corrupta doceberis ſani capitis non eſſe huiuſmodi regiam cōtempnere dignitatem. Ad hec virgo. Nulis reuera pollutionum cōtagijs cōtaminari poteſt corpus niſi ex conſenſu mentis. Hijs auditis cum vim inferre illamq; rapere pararent: ſancta frideſwida ad deum protectorem ſuum confugiēs preces cum lachrimis in excelſum porrexit. Et ecce ſubito nuncij amiſſo lumine ab iniurijs illius deſiſtere compelluntur vel in⸗

uiti. Concurrunt vndiqꝫ de ciuitate ſtupent vniuerſi pauentqꝫ ac pedibus virginis pro excecatorum cōpaſſione prouoluti vt eius precibus lumen reciperēt ſuppliciter poſtularunt. Cum aūt virgo pro eis preces ad deum fudiſſet ⁊ luminis beneficium recepiſſent humiliter ad pedes eius corruerunt veniam flagitantes. Et poſt hec ad domum redeuntes que geſta ſunt regi ex ordine nunciarunt. Quibus ille. Nequaꝗ̄ inquit incātationes eiꝰ falſaue dogmata aut ars magica a meis eā eripient manibus. Sed qm̄ me contempnere auſa eſt poſtꝗ̄ illa vt libuerit abuſus fuero lenonū tradetur polluenda ludibrio. Hec dixit: ⁊ furore agitatus ad vrbem qua virgo manebat ꝓgreditur. Et ecce ſancte frideſwide orationi more ſolito incūbenti nocte illa angelus apparuit dicens. Ignoras o virgo quia rex Algarus cras pre foribus vrbis iſtius aderit libidini ſue ſatiſfacturus ſi detur poſſibilitas irrumpendi pudicitiā integritatis tue? Ne timeas inquit dominus ieſus chriſtus iocūdum quod in tua virginitate habitaculū ꝓparaſti cuſtodiet illuſuſqꝫ rex et ſpe fruſtratus redibit ac penas cecitatis perpetue ſoluet. Tu autem propera et ſemitam q̄ ducit ad fluuiū thamiſie ingredere: repertura enī es ſcapham a deo paratam et in ipſa ducem itineris nautam. Sancta vero gratias deo agēs duas ſorores ſecum aſſumēs concita ad fluuiū peruenit et nauiculam inuentam ingreſſa a iuuene albi habitu ſplendido vultuqꝫ venuſtiſſimo ſub vnius hore ſpacio decem miliaria transferuntur: et ſub villa nomine bentona exponūtur. Expoſite vero nec nauem nec itineris ducē vſpiam conſpexerunt. Nemoris profunditatem intrantes virgines porcorū tutamen contra aeris intemperiem conſtructum ab edera ſuccreſcente ex omni parte contectum ingrediuntur. Algarus interea rex oxoniam veniens minis precibus ac premiis conabatur ab incolis dinoſcere quo nam frideſwida diuertiſſet. Cumqꝫ ſe neſcire ciues cum iuramento aſſererent iratus rex in ciuitatis ſuuerſionem cōiurauit. Cum vero porte aquilonari appropīquaret cecitatis plaga cōfeſtim diuinitus percuſſus eſt. Expauit itaqꝫ ſtultus repentinā in ſe diuine poteſtatis vltionē nec a malignitatis ſue deſiſtens obſtinatione cor pharaonis ad propria reportauit. Ob cuius equidem tirāni ſupplitium innatus eſt horror regibꝰ anglie vt nec vnus vrbem oxonie vt fertur preſumat intrare. Sancta autē frideſwida tribus fere annis ſolitudine illa in magna abſtinentia vigiliis et aſſiduis precibus deo vacabat. Puellam quandam ab hoſte antiquo cecitate percuſſam aqua lotionis manuum eius oculis linitam illuminauit. Tandem oxoniam rediens ne ſororibꝰ in cenobio dimiſſis oneroſa eſſet in loco quodam iuxta vrbē multis arboribus conſito nomine thornbiry oratoriū edificiaqꝫ conſtruxit fonteqꝫ vſqꝫ hodie iugiter manantem precibꝰ ⁊ meritis impetrauit. Cū iuuenis quidam diei dominice non deferens ligna incideret: manus eius illico adherens manubrio adeo incenditur vt pre doloris intolerantia terribiliter exclamaret. Nec enī manum laxare valuit nec digitos a manubrio ſoluere frideſwide tandem adducitur et eius precibus liberatur. Quendam piſcatorem a demone arreptū: fuſa ad deū prece ſanitati priſtine virgo deo deuota reſtituit. Cum quadam vice vrbem oxonie intraret tota illico in obuiā ruit ciuitas et ecce inter vtriuſqꝫ ſexus turbam adeſt iuuenis lepra immaniſſima et puſtulis toto deformatus corpore vt de forma hominis nihil fere ineſſe videretur ꝑter exteriora liniamenta. Sic enim vlcera ſic tumores ſic iniquus co-

lor cuncta obduxerant vt monſtrum potius putaretur ꝙ̃ homo. Cū autē iſte ad ſanctam virginem appropinquaret quā ta potuit voce horribiliter rauca emiſit ſonum ſatis confuſum verba tamen exprimentem ſic dicens. Adiuro te virgo frideſwida per deum omnipotentem vt des mihi oſculū in nomine iheſu chriſti filij eius vnigeniti. At illa charitatis igne accenſa illico acceſſit et ſigno crucis prius impreſſo oſculum leproſo dedit. Ore enim virginis os leproſi tangitur et continuo toto corpore mundatur. Cutis aſpera ad ſquamarum modum ſoluitur: et velut exuuie colubrine deponuntur ⁊ ſtatim caro eius ſicut caro pueri peruuli efficitur. Inſtante tandem tempore diſſolutionis ſue: ecce angelus domini eidem oranti aſtitit dicens. Quarto decimo kalendas nouembris finis tibi frideſwida agonis a deo decernitur ⁊ merces ſempiterna preparatur. Et hec dicens diſceſſit et frideſwidā febris grauiſſima corripuit. Unde et viribus corporis cepit deſtitui et intentis ad ſuperna luminibus aſpexit in de venientes ad ſe virgines quas in veneratione maxima ſemper habebat katherinā ſcilicet atq̄ ceciliam: quib⁹ et ait. Modo veniam mee domine modo veniam ⁊ valedicens aſtantibus migrauit ad dominū. Lux enim celitus emiſſa domum ſubito illuſtrās ita totam repleuit vrbem odore ineſtimabiliter ſuauiſſimo quatinus non dubitaretur vnigenitum affuiſſe patris luminum cuius nomē vnguentum effuſum vniuerſum impleuit orbem. Anteꝙ̃ iuri normannorum de⁹ angliam ſubdidiſſet abendonienſi abbati eccleſia ſancte frideſwide cum poſſeſſionibus ſuis a rege quodam donata fuit et expulſis canonicis per ānos aliquot monachorum diſpoſitioni res addicta ſubiacuit donec mutata tandem voluntate regis cuiuſdam canonicis cūcta reſtituta ſunt. Auxilio vero ⁊ aſſenſu Willelmi vicecomitis patroni eccleſie ſācte virginis eleuata ſunt de terra ſctiſſime virginis oſſa et ī ſcrinio honorifice collocata. Propter peccata vero inhabitantiū primo per danos poſtea voraci flamma cenobiū ſancte virginis frideſwide extitit conſumptum. Clericus quidem ornamenta eccleſie ſancte frideſwide auferens corā iudice accuſatur et cum ſe purgare innocentiam ſuam offerret placuit cūctis eū miſſam primo audire et poſtea purgationem facere. Cum vinctus corā ſctē virginis tumba vſq̄ ad euangeliū miſſe ſtaret intrepidus: ſubito ſalt⁹ mirabiles in altum dare cepit dicens. Confiteor domina confiteor dn̄a et continuo cadens exanimis videbatur. Aſſumpto tandem ſpiritu circūſtantibus ait. Nunquit non videtis dominam iſtam virginem ſanctā qualiter me duobus manipulis virgarū ī manibus ſuis non ſolum verberauit immo crudeliter vt hoc furtū confiterer cogit. Celare itaq̄ non poſſum confiteor ſacrilegium. Et exutis veſtibus ſcapular̄ cutis ⁊ totius dorſi ventris ⁊ pectoris ac lateris vtriuſq̄ p̄ interualla diſciſſa ipos accuſatores ad miſericordiam mouit.

Floruit autem ſancta frideſwida circa annū domini ſeptingenteſimū quinquageſimum et quartodecimo kalendas nouembris ſeculum reliquit.

¶ De ſancto Furſeo abbate ⁊ confeſſore.

Vir fuit vite venerabilis furſeus nomine ex hibernia natus nobilis quidē genere ſed nobilior fide ſeculi dignitate inter ſuos clarus ſed diuina gratia vbiq̄ precipuus. Erat eni forma decor⁹/corpore caſtus/mente deuot⁹/affabilis colloquio/amabilis aſpectu/⁊ bonorū operū ac grā plenus: ab infantia ſa

ctris lr̃is ⁊ monaſticis diſciplinis eruditꝰ
Et dum infirmꝰ quadam die veſpertina
lem exoꝛſus eſſet pſalmodiā oꝛationi in-
tentus non longe a domo tenebꝛis ſubi-
to circūdatus ſtetit: et quaſi iam moꝛtuꝰ
ad pꝛoximā domū depoꝛtatur. Tūc qua-
tuoꝛ manus ad ſe deſuper extenſas ꝯſpe-
xit que tenentes illum per bꝛachia niueis
pennis ſubuolabant ⁊ illū ex vtraqꝫ par
te ſuſtinebant. Manus quippe ſub pen-
nis erāt et quaſi per caliginem angelica
coꝛpoꝛa cernebat. Tertiū quoqꝫ angeluꝫ
armatum ſcuto candido et gladio fulgo
ris niuei ſe pꝛecedere conſpexit. Hij tres
pari fulgoꝛe ſplēdentes mire ſuauitatis
dulcedinē alarū ſonitu illi anime infere-
bant. Canebant aūt vno incipiente ibūt
ſancti de virtute in virtutem: videbitur
deus deoꝛū in ſyon. Erat enim in carmi-
ne eleuatio ⁊ i fine poſitio. Audiebat quo-
qꝫ aliud quaſi ignotum canticū multoꝛū
milium angeloꝛū ⁊ vix pauca potuit in-
telligere exierunt obuiam xp̄o. Tūc vnꝰ
ex ſupernis agminibus pꝛecedenti arma
to iuſſit ad coꝛpus reducere animam ⁊ ſu
am ſecū differre debere ſolicitudinem. Et
tunc cantabant illum dimidiū verſiculū
videbitur deꝰ deoꝛū in ſyon. Cuiꝰ carmi-
nis ſuauitate letificata anima qualit̃ in
coꝛpꝰ intrauit intelligere nō potuit. Me
dia vero nocte tertie ferie in extremis lā-
guens audiuit hoꝛribiles magne multi-
tudinis voces clamantes et ipſum exire
compellentes. Apertis autē oculis ſolos
tres pꝛedictos vidit angelos: duos vtro-
qꝫ latere poſitos tertium vero armatum
ad caput ſuū ſtantē eoꝛūqꝫ cantica cū om
ni ſuauitate audiuit Illis eum leuātibꝰ
vlulatꝰ ⁊ clamoꝛes demonū audiuit ac ꝑ
mediū eoꝝ tranſiēs vnꝰ illoꝛū dixit. An-
cedamus ⁊ an faciē eius bella moueamꝰ
Tūc vidit nigrā nubē ad ſiniſtrā partem
⁊ an faciem illius bellicā aciē cōſtitutam
et demones ignitas ſagittas cōtra eos ia
ctabāt ſꝫ angeli eas ſcuto extinguebant
Erāt aūt coꝛpoꝛa demonū plena defoꝛmi
tate ⁊ nigredine collo extēto macie ſqua-
lentia et oī hoꝛroꝛe plena et capita tumē-
tia. Qñ vero volabāt vel pugnabāt nul-
lam coꝛpis foꝛmā niſi hoꝛribilē et volati-
cam vmbꝛā videre poterat. Facies eoꝛuꝫ
pꝛopt̃ tenebꝛarū hoꝛroꝛē nunq̄ videre po
tuit. Tūc angelus pꝛecedēs aduerſarijs
dixit. Nolite tardare iter noſtrum: qꝛ hic
hō nō eſt particeps perditionis vr̃e. Con
tradicēte aduerſario ⁊ blaſphemāte iniu
ſtum eſſe deū hoī peccatoꝛi conſentiētem
nihil dāpnatiōis habere cū ſcriptum ſit.
Nō ſolū qui faciūt ſed etiam qui cōſenti-
unt facientibꝰ digni ſunt moꝛte. Pugnā
te vero angelo exiſtimabat vir ſctūs cla
moꝛē pugne et vociferantiū demonioꝛū
in omnē terrā audiri. Et demones dixe-
rūt. Ocioſos ſermones ſepe pꝛotulit: ⁊ nō
illeſus vita beata perfrui non debet. An-
gelus ait. Niſi pꝛincipalia vitia cōtra eū
pꝛotuleritis: ꝑpter minima nō ꝑibit. Et
demon. Si nō remiſeritis hoībꝰ pctā eoꝝ
nec pater vr̃ celeſtis dimittet vobis pecca
ta vr̃a. Angelus ait. Ubi ſe vindicauit vel
cui iniuriā fecit? Et demō. Nō eſt ſcriptū
ſi nō vidicetis ſꝫ ſi nō remiſeritis de coꝛ-
dibus vr̃is. Et ait angelus. Judicemur
ante dñm. Uictus inimicus: iterū vene-
na reſtaurat dicēs. Si iuſtꝰ eſt deus: hō
iſte in regnū celoꝛū nō intrabit. Scriptū
eſt eni. Niſi cōuerſi fueritis ⁊ efficiamini
ſicut puuli nō intrabitis in regnū celoꝛū
Hoc v̄bū minime impleuit. Angelꝰ excu
ſans dixit. Indulgentiā in coꝛde habuit:
ſꝫ cōſuetudine hūana cōtinuit. Et demō
Sicut accepit malū ex conſuetudine ita
accipiat vindictā a ſuperno iudice. Ju-
dicemur inquit angelꝰ an dñm. Pꝛelian-
te angelo et cōtritis aduerſarijs dixit an
gelꝰ. Reſpice mūdū. Et vidit vallē tenebꝛo
ſam ſub ſe in imo poſitā ⁊ quatuoꝛ ignes
in aere incendi aliquibꝰ ſpacijs a ſe diſtā

tes. Et ait angel⁹. Hij ſūt quatuoꝛ ignes
qui mundū ſuccēdūt. Pꝛim⁹ eſt mēdatij
cū hoc qđ abrenūciare diabolo ⁊ oib⁹ pō-
pis eius in baptiſmo oēs ꝓmiſerūt ⁊ mi
nime implent. Scđus cupiditatis cū mū
di diuitias amoꝛi celeſtiū pꝛeponūt. Ter
tius eſt diſſentionis: cū aios pꝛoximoꝛu3
in ſupuacuis reb⁹ ⁊ ſine cauſa offendere
nō foꝛmidāt. Quart⁹ impietatis: cū infe
rioꝛes exſpoliare et eis fraudē facere ⁊ op
pꝛimere potentes ꝓ nihilo ducūt. Unuſ-
quiſq3 ignis incēdit aliū: qꝛ per aucmēta
maloꝛū peccata ex culpis creſcūt. Et cu3
ignes iſti quaſi in vnū glomerari viderē
tur expauit furſeus ⁊ clamauit. Dñe ig-
nis mihi appꝛopinquat. Cui angel⁹. Qđ
nō incēdiſti nō ardebit in te. Licet enī ter
ribilis ⁊ grādis eſt: tñ ſcđm merita ope-
rum ſingulos examinat. Sicut coꝛp⁹ ar-
det ꝑ illicitā voluptatē ita ⁊ aīa ardebit ꝑ
debitā penā. Tūc angel⁹ p̄cedēs diuiſit
ignē flāme in duos muros vtroq3 latere
⁊ ab igne defendebāt eū. Tūc vn⁹ demo
nū qui in igne volabat dixit. Seru⁹ qui
ſcit voluntatē dñi ſui ⁊ nō facit plagis va
pulabit multis. Angel⁹ ait. Quid enī iſte
de volūtate dñi ſui nō impleuit? Et demō
Scriptū eſt. Dona iniquoꝝ repꝛobat al-
tiſſim⁹. Cui angel⁹. Credidit enī ꝙ vnuſ
quiſq3 eoꝛū penitentiā egiſſet. Et ille. Añ
debuit pꝛobare penitentie perſeuerantiā
⁊ ſic fructum ſuſcipere. Munera enī exce
cāt oculos ſapientiū ⁊ ꝑuertūt verba iu-
ſtoꝛū. Angel⁹ ait. iudicemur añ dñm. Di
abol⁹ ſuccūbēs in blaſphemias cōtra au-
ctoꝛē erupit dicens: Uſq3 nūc exiſtimaba
mus deū eſſe veracē qꝛ oē delictū qđ non
purgatur ſup terrā de celo eē vindicādū
ꝓmiſit yſaia pꝛopheta clamāte. Quod ſi
volueritis ⁊ audieritis me bona terre co
medetis. Qđ ſi nolueritis ⁊ me ad iracū
diam ꝓuocaueritis gladius meus deuo-
rabit vos. Hic hō nō purgauit delicta ſua
in terra nec vindictam hic recipit vbi eſt
ergo iuſticia dei? Angelus dixit. Nolite
blaſphemare: dū neſcitis occulta dei iudi
cia. Et ille. Quid erit hic occultū? Angel⁹
ait. Quā diu ſperatur penitētia comitat
hoiem diuina miſericoꝛdia. Et ille. Sed
nullus tñ hic loc⁹ eſt penitētie. Angelus
dixit. Pꝛofunditatē miſterioꝛū dei igno-
ratis. Foꝛtaſſe etenī hic erit. Et demon.
Diſcedam⁹ ergo dū iudicandi ratio non
eſt. Et ſuperueniens alius demon dixit.
Adhuc reſtat illi anguſta poꝛta per qua3
non niſi pauci intrant ibi illum ſuperare
poſſum⁹. Diliges pꝛoximū tuū ſicut te-
ipſum. Et angel⁹. Uir iſte in ꝓximos ſu-
os operatus eſt bona. Et ille. Nō ſufficit
bona operari niſi etiā pꝛoximū ſuū ſicut
ſemetipſum dilexerit. Angel⁹ ait. Fruct⁹
dilectionis eſt bona operari: qꝛ deus red-
dit vnicuiq3 ſcđm opera ſua. Et demon.
Sed qꝛ verbū dei de dilectione nō imple
uit dampnand⁹ erit. Si enī deus iniqu⁹
non eſt ⁊ ſi mendatiū ⁊ verbi illius tranſ-
greſſio diſplicet vir iſte penarū exps non
erit. Pꝛomiſit enī ſeculo abrenūciare et
ecōtrario ſeculū dilexit cōtra apoſtoli pꝛe
ceptū dicētis. Nolite diligere mundū ne-
q3 ea que in mundo ſunt. Et angel⁹. Nō
ſibi ſoli ea que ſunt ſeculi ſed oibus indi-
gētibus diſpenſanda dilexit. Demon ait
Quocūq3 modo diligatur cōtra pꝛeceptū
diuinū eſt et cōtra ſponſionē xp̄ianitatis
in baptiſmo. Uictus aduerſarius ad cal
lidas cōuertitur accuſatiōes dicēs. Scri
ptum eſt. Niſi annunciaueris iniquo ini
quitatē ſuam ſanguinē ei⁹ de manu tua
requirā. Hic non annūciauit digne peccā
tib⁹ penitentiā. Et angelus. Quādo au-
ditoꝛes deſpiciūt verbū ligua doctoꝛis lo
qui pꝛepeditur dū videt ꝙ audita pꝛedica
tio deſpiciatur. Et ille. Jlle tamē vſq3 ad
paſſionē annūciare debuit nec conſenti-
re nec tacere. Tandem deuictis aduerſa-
rijs immenſa claritate vir ſanctus circū
fulſus: reſpitiens ſurſū vidit agmina an

gelorū ⁊ ſctorū immenſa claritate fulgē
tia qui aduolantes quaſi alis choruſcati
one eximia circumfulſis circūdantes eū
omnem formidinem ignis ⁊ demonū ter
rores procul abigebant. Et audiuit quaſi
quatuor choros angelorum cantantium
atq₃ dicētium. Sanctus / ſctūs / ſanctꝰ
dn̄s deus ſabaoth. Et ait angelꝰ ad eum
Ubi ſupernꝰ cōuentus eſt iū ⁊ nos ſumꝰ
Tūc mens furſei oēm laborem ac tribula
tionē obliuiſcens immēſa leticia repletꝰ
dixit. Magnū eſt gaudium hec carmina
dulciſona auſcultare. Et angelꝰ. Hoc au
ditu nos pro miniſterio diſpēſatiōis hūa-
ne ſepe priuamur et qđ nos annūciando
laboramꝰ diſſipāt demonia hūana corrū
pēdo corda. In hoc celeſti regno nulla vn
q̄ triſtitia niſi de hoīm perditiōe fieri po
teſt. Tūc vidit duos ſctōs ep̄os illius pro
uintie in qua hec vidit dudum ad celeſtia
tranſlatos beanū ſc₃ et meldanū angeli
ca forma radiantes ad ſe venire qui cū eo
familialit̄ loquētes vt ad ſeculu₃ rediret
precipiūt. Et cū eū triſticia repletū ꝓpt̄
ſuū nūciū ⁊ dolore nō modico cōſpicerēt
dixerūt: qđ times? Uniꝰ diei iter eſt quo
laboraturꝰ es. Predicās ergo omnibus
annūcia: q₂ in proximo eſt vindicta. Int̄
rogāte aūt furſeo de mūdi fine: reſponde
runt finē creature iam tunc non eſſe q̄ꝑ-
uis in proximo ſit: ſed famis ⁊ mortalita
tis plagis eē vexandū hūanū genꝰ. Et q̄ꝑ
uis hoībus diuina monita cōtempnētibꝰ
ſupni iudicis ira iā imminet maxime tū
ſup doctores eccl'ie ⁊ p̄ncipes furor illiꝰ
excādeſcit q₂ p̄ quatuor res maxie aīe fi-
deliū depereūt. Per huiꝰ mūdi illecebro
ſa vitia per ſuggeſtionē diaboli per pre-
latoꝝ negligentiam per iniquorū princi
pum exempla praua ſiue doctoꝝ. Docto
res namq₃ eccl'ie et rectores: viri dimidij
opis ſunt q₂ per omnipotētis dei miſeri-
cordiā alij largitatis grām ſūt adepti: ſ₃
carnis incōtinētia ſunt lubrici. Alij vero
corpore quidē caſtitate pollēt: ſed eſtibus
auaritie anelant. Alij gratiā habēt leni-
tatis: ſed rācore animi ſūt puſillanimes
Alij aūt nōn recordando iniurias ſuas ci
to ignoſcunt: ſed minus cor caute cuſto-
diendo citiuſq₃ iraſcēdo rixas prouocāt.
Quod ergo deus ſingulis largiendo do-
nauit quaſi ꝓprio labore acquiſitis glo-
riantur. Uitia vero que eos impugnant
et deuincunt: corde vigili et operū bono-
rū inſtantia vincere negligunt. Nonulli
vero omiſſis ſpiritalibꝰ quibꝰ impugnā
tur vitijs corpꝰ abſtinentia affligunt no-
cturnaſq₃ illuſiones vel leuia queq₃ qua
ſi grauia exiſtimātes delicta: ſupbiā ve-
ro que angelos de celo eiecit ꝓ nihilo re-
putant auaritiā que hoīem primū de pa-
radiſo expulit non execrantur. Inuidiā
per quā abel occiditur falſum teſtimoni-
um per qđ ſaluator dampnatꝰ eſt non cō
ſiderant. A cibis quos deꝰ cū gratiarum
actiōe ſumēdos creauit abſtinētes: ſuper
biā / auaritiā / inuidiā et cetera vitia qua
ſi licita ſumūt. Quo vo leuiora ī iuditio
dei exiſtūt: grauius iudicāt grauia qua-
ſi leuiora reputātes. Nō ſatis eſt corpus
affligere ſi animꝰ a malitia et neq̄tia nō
curat̄. Doctores eccl'ie ⁊ rectores vlmu₃
pro vite et alnū pro oliua nō plantēt hoc
eſt plus terrenū et infructuoſū laborē di
ligāt q̄ charitatē que oīm radix et culmē
bonorū operū non ignoratur. Contra do
ctores iratꝰ eſt dn̄s qui libros diuinos ne
gligētes curas huius mundi cū oīmi affe-
ctione agunt. Rex enī ⁊ ſacerdos ⁊ vnuſ-
quiſq₃ non quod ſcriptū eſt ſed qđ rectū
ſibi videtur hoc facit. Tu autem inqui-
unt fidelis eſto diſpenſator nihil tibi pre
ter victū ⁊ veſtimētum vendicans. Qui
enim ſic libenter dampnū ſicut datū ſuſ-
ceperit: os mutorū aperire poterit. Eſto
nihil mendicans: nulli negans. Deo odi-
bile eſt aliena appetere: ⁊ ꝓpria retinere
Pauperi enim et vinctis cōuenit petere:

habentibus autem indigentibus diſpenſare. Elemoſine vero nullo rogante pauperibus erogāde ſunt bona quoqȝ ī oēs hoīes operanda ſunt. Nullam curā huiꝰ ſeculi ſuſcipias pura mentis indulgentia bona pro malis ſemper repēdas. Nullum boni operis ſacrificium ſic deo acceptū probatur: ſicut ꝯtra oēs iniurias māſuetudo cordis per quā aduerſa et dāpna quaſi lucra et proſpera ſpe future remuneratiōis in dn̄o letus ſuſcipit. Illis aūt in celo receptis: furſeo cū tribꝰ angelis ſolo maximꝰ appropinquabat ignis ſed angelus ſicut ante mediū ſcindēs ⁊ diuidēs ignē virū vnū ex igne proſilientē demones ſuper humerū furſei et maxillā eius proiiciūt. Cognouit enī virū ꝙ ei veſtimētū propriū moriēs cōtulerat. Humero vero ⁊ maxilla furſei a veſte cōbuſtis: ab igne vnde exiuit ab angelo proiicitur. Tūc demō viro ſctō ait. Noli repellere qđ ān ſuſcepiſti: qꝛ ſicut eiꝰ bona ſuſcepiſti ſic de penis eius particeps eē debes. Cui angelus. Nō propter auaritiā ſȝ ꝑpter animā illius liberandam ſuſcepit. Cūqȝ ceſſaſſet ignis ait angelus. Quod accēdiſti hoc arſit in te. Si enī huiꝰ viri in peccatis ſuis mortui veſtē non ſuſcepiſſes nec pene illius in corpore tuo ardere poſſent Multis enī exhortationibꝰ inſtructꝰ corpus ſuū quaſi ignotū cadauer cōſiderās ⁊ abhorrēs nolle eidē appropinquare, tñ dit. Precepto tñ angeli qualiter corpꝰ ſuū intrauit ſcire nō potuit. Et exurgēs ac circūſtantes aſpiciens magnitudinē humane ſtultitie ingemuit arduū et difficilem tranſitum admirās et remuneratiōis diuine magnitudinē. Deinde enī ſignū incendij quod in anima ſola pertulit viſibiliter in humero et in maxilla ſemper portauit. Elapſo vnius anni circulo vniꝰ diei iter ſibi iniunctum fuiſſe recolens moleſtia corporali correptus vidit angelum domini vnius diei iter ſibi exponentem: ac duodecim annos in opere predicatiōis ipſum cōpleturum predicentem. Demū in angliam cū paucis fratribꝰ adueniēs a rege orientalium ſaxonū ſigiberto honorifice ſuſceptus eſt. Cōpletis autē duodecim annis infirmatꝰ predicationi inſiſtere angelo ſibi apparente monet. Nullum vite finem ab angelo audiuit ſed intulit. Vigilate et orate: quia neſcitis diē neqȝ horam. Quod intelligens vir dei: in loco knoberesburgh vocato a rege ſigiberto ſibi collato monaſteriū cōſtruxit quod poſtmodum anna eiuſdem prouintie rex edifitijs et poſſeſſionibus non modicum auxit. Et cum in tenui veſte ſederet ⁊ viſiones ſuas timentibus deum narrare contingeret: ⁊ in media hieme ſemper ſudauit pre timore. Curam monaſterij fratri ſuo foillano tandem commiſit et cum altero fratre ſuo vltano annum integrū quotidianis viuēs laboribus in heremo peregit. Turbatam deinde incurſiōe gētium videns prouintiā galliam nauigauit et ope Erkenwaldi patritij latiniacū monaſteriū cōſtruxit: et ſeptimo decimo kalendas februarij in pace quieuit et in villa que perona dicitur ſepeliri meruit. Poſt quatuor vero obitꝰ ſui annos a ſctis epis eligio et anſberto corpꝰ eius immaculatū ſine vlla putredine cū honore trāſfertur. Floruit aūt circa annū dn̄i ſexcēteſimū triceſimū ſextum. ¶ Narratio.

Tempore illo ſigibertus prefatus inimicitias redwaldi regis in galliam fugiendo declinans fidem chriſti ſuſcepit. Patriam autem reuerſus regnoqȝ potitus ſcolam in qua pueri erudiri poſſent iuuāte ſancto felice epiſcopo quē de cancia acceperat inſtituit. Celeſtis tandem regni amator effectus regni negotiis cognato ſuo egrico cōmendatis in monaſterio a ſancto furſeo ſibi cōſtructo habitum monochalē ſuſcepit. Contegit poſtea regem merciorū pēdā cū ſuo exercitu aduerſus

oꝛientales anglos in bellū ꝓcedere. Qui dum ſe inferioꝛes hoſtibus ad pꝛeliandū conſpicerent: rogauerunt ſigibertum ad confoꝛtandos milites ſecū venire ad bellum. Contradicente illo: inuitū monaſterio eruentes in certamen ſecum ducunt: ſperātes militum animos minꝰ trepidare minus pꝛeſente tanto duce fugā meditari poſſe. Ipſe vero pꝛofeſſionis ſue nō immemoꝛ non niſi virgam in manu hn̄s occiſus eſt vna cum rege egrico et cunctꝰ eoꝛum exercitus a paganis ceſus eſt vel diſperſus anno domini ſexcenteſimo q̄nquageſimo ſecūdo. Succeſſit autem anna ſancte ethelrede virginis pater. Cū autem illis diebus ſanctus eligius quēdam ſacerdotem nimis infamem frequēter coꝛriperet ⁊ ad confeſſionē modis omnibus inuitaret: et ille ſemper crimē ſuum detegeret ſanctus eligius excomunicauit eum et vt quouſq; peniteret nullo modo celebꝛare pꝛeſumeret p̄cepit. Pꝛeſbiter vero negligens ⁊ epiſcopi ſententiam peruipendens cum poſt aliquot dies celebꝛaturꝰ altari aſſiſteret: ad terrā coꝛruens expirauit. Illis etiam diebꝰ ſanctus quintinus quendam falſum teſtē in ſompnis redarguit appꝛehendēſq; naſū eius falſatoꝛem vocauit. Cum autem expergefactus faciem lauans vxoꝛi viſionē referret: extenſa manu naſum ſuum tetigit et ſtatim in vaſe de manibus eius cecidit. Ob ſuperbie tamen faſtum aureū ſibi naſuz fabꝛicare cathenuliſq; aureis aptare conatur. Quem iterū idem ſctūs per viſum admonuit dicens. Nonne tibi naturalem abſtuli naſum vt te omnibus falſum teſtimonium dixiſſe mōſtrarem: et nunc ob ſuperbiam auſus es aureum apponere? Vade ⁊ q̄ntotius illum pꝛoijce et te falſum teſtimonium pertuliſſe cunctis innoteſcere ſtude. Et factum eſt ita.

¶ De ſancto Gilda abbate et confeſſoꝛe.

Rex quidam albanie nomine can viginti quatuoꝛ filios ex regina ſua genuit quoꝝ vnꝰ nomine gildas bone indolis puer litterarum ſtudio traditus et in liberalibus artibus elegant imbutus tranſito mari in gallia per ſeptennium eruditionis gratia moꝛā traxit et cum magna diuerſoꝛum voluminū mole bꝛitanniam rediit. Cuius audita fama ſcolares plurimi in ſciētijs diuerſis erudiendi ad ipſum vndiq; confluebant nec poterat inueniri in terra illa in virtutibꝰ ſibi ſimilis. Vel vt heremita ieiunabat in oꝛationibus aſſiduus erat cilicio aſperrimo ad carnem vtens. Quicquid a diuitibus ſibi datum fuit egenis et pauperibꝰ ſtatim errogabat. Carnes om̄ino nō guſtauit: herbas cum pane oꝛdeocco cinere mixto in cibum ſumpſit et aquam modicā de fonte bibit. Tāta in facie eiꝰ macies pꝛopter iugem abſtinentiam apparebat: vt quaſi febꝛicitās aſpiciētibꝰ appareret. Aquā fluuialē nocte media intrās deo laudes pſoluebat ⁊ oꝛatoꝛiū poſt hec repetēs flexis genibꝰ vſq; ad diē oꝛationibus vacabat. Veſtitꝰ ſolūmō veſte vna ſupꝛa petrā iacēs ſōpnū modicū ſumpſit Celeſtia pꝛemia i deſiderio erāt ei p̄cipiebat diſcipulis ſpnere admonebat deſpicere q̄ trāſeūt in hoc mūdo. Cū aūt i epidane regiōe p̄dicare incipet: vox eiꝰ diuinitꝰ ipedita ⁊ retēta fuit. Admirāte ergo plebe p̄cepit ſctūs aſtātes exire vt cognoſceret ſi p aliquē illoꝝ ipedimētū fieret p̄dicatiōis ſue. Cūq; egreſſis oībꝰ vbū facere pplo neq̄ret: ſi aliq̄s i eccl'ia latent eēt q̄ſiuit. Cui nō nita mr̄ ſcti dauid pꝛegnās rn̄dit. Ego turbā vitare volēs: hic iuxta parietē lateo. Qua iuſſu eiꝰ egreſſa pplo intrāti vt voluit pꝛedicare cepit et finito ſermone rē geſtā patefecit. Mulier inq̄t ſctā filiū pitura ſctiſſimū ⁊ a deo electū in eccl'ia manſit vn̄ pꝛedicare nō potui diui

na poteſtate ſermonē retinēte. Tāta gra
tia puer ille p̄dit⁹ erit: vt nullus ei tē-
poꝛibus noſtris cōparari poſſit. Tranſi-
ens gildas in hiberniam populū multū
ad fidem conuertit. Occiſo aūt ab arthu-
ro howelo fratre ſuo: in bꝛitanniam redi
it ⁊ confluentibus ad eū ꝓpter ſctitatē
ſuā pꝛīcipib⁹ ⁊ clero regi veniā hūilit pe
tenti oſculū dedit ⁊ inimico indulgēs be-
nedixit. Romā ſctūs gildas poſt hec adi
it ⁊ vt in vita ſācti cadoci exprimitur: no
lam pape alexādꝛo obtulit. Scripſit eni
quatuoꝛ euangeliſtarū libꝛū in multa ve
neratione ab incolis habitū: quē aperire
non audent ad videndū ⁊ niſi volumē in
pꝛimis fuerit appoſitum: pacē inter ini-
micos ⁊ concoꝛdiam nō reputāt refoꝛma
tā. Habitauit demū vir dei ī inſula qua-
dam fluuij ſabꝛine ⁊ fūdata ibi ecclia in
rupe quadā oꝛando noctes ducebat inſō-
pnes. Cūq; aquā dulcē pꝛeter guttas plu
uiales ſuper ſaxa retentas non haberet:
fontē ineternū manentē ſuis pꝛecib⁹ de
rupe pꝛoduxit. Afflict⁹ nimiū tandē a pi-
ratis ⁊ famulis ſuis cū ſpolijs omnibus
in exilium actis relicta iſula glaſtoniam
venit: et ab abbate honoꝛifice ſuſceptus
fratres et plebē inſtruxit hiſtoꝛiā de regi-
bus bꝛitannie bꝛeuiter deſcripſit. Nō lō-
ge a glaſtonia ſuper fluuiū edificata ec-
cleſia vitam heremiticā cilitio indut⁹ du
xit: ad quē de longinq̄s bꝛitannie parti-
bus viri ſcti ſapientiā eius ⁊ doctrinam
audituri accedebāt. Poſt aliquantū tēpo
ris ſpaciū decidit in egritudinē et ſciens
imminere diem depoſitiōis ſue: conuoca
uit abbatem glaſtonie rogans eū vt fini
to curſu pꝛeſentis vite deferri faceret coꝛ
pus ſuum ad monaſteriū ibidē ſepeliēdū
Annuit abbas. Et migrante ſctō quarto
kalendas Febꝛuarij multi viderūt ſplen
doꝛem angelicū circa coꝛp⁹ odoꝛiferum.
Poſt completā cōmēdationem lachꝛima
bilem defertur ſanctū coꝛp⁹ a fratrib⁹ ad
monaſteriū: ⁊ cū planctu magno ⁊ hono
re digniſſimo ſepelitur in medio vetuſte
eccleſie pauimento. Anno dñi quingēteſi
mo duodecimo.

¶ Narratio.

Illis dieb⁹ regina altrogodis ſctm̄ cari
leſum pꝛopter abſtinentiā eius ⁊ ſctitatē
videre et edificationū verba ab ipo audi
re affectans miſſis ad eū nūcijs omnia fi
ſci illius in cuius parte reſedit ſi pꝛecib⁹
eius annuens ad eā veniret ſe ei daturā
pꝛomiſit. Uir aūt dei reſpōdit. Dicite do
mine veſtre ſi quid pꝛeualeo pꝛo ea exoꝛa
bo. Certū tñ habeat ꝙ diu vixero faciem
mulieris nō videbo: neq; hoc cenobiū qđ
pꝛecipiente dño conſtruxi greſſus mulie
ris calcabit. Non eni decet nos qui de xp̄i
cencemur familia nr̄m mulierib⁹ vende
re aſpectū aut pꝛo capeſcenda terra hūa-
ni generis inimico animam nr̄am pꝛoſti
tuere. Ideoq; animū ſuū ab hac intētio-
ne ſubmoueat et partem ſui fiſci cui vo-
luerit tradat.

¶ De ſancto Gilberto confeſſoꝛe.

Sanct⁹ eni gilbert⁹ in loco ſē
pinghā ab incolis vocato no
bili pꝛoſapia oꝛt⁹ pater eius
iocelinus miles ſtrenuis gñe
noꝛmann⁹ mater natione an
glica fuit. Cui pꝛius ꝙ naſceretur viſum
eſt in ſompnis ꝙ quaſi deſcendentē a ſu-
pernis lunā ſuſcepiſſet in ſinū. Nat⁹ aūt
puer ſctūs in domo patris ſui adeo abie
ctus manſit ꝙ nec famuli dom⁹ cū eo ci-
bum ſumere dignarētur. Coꝛpoꝛali eni
ſcemate incompoſit⁹ et incultus erat lit-
teris tamē tradit⁹ et parū pꝛoficiens pa-
triam deſeruit et liberalib⁹ in gallia ſtu-
dijs dedit⁹ magiſtri nomē et gradū habe
re meruit. In angliam demū rediens pu
eros et puellas inſtruxit qui pꝛimi erant
in quibus oꝛdo ſempinghamenſis initiū
ſumpſit quos adhuc ſecularis et ipſe nō
ſolum ſcolaſticis rudimentis: ſed et mo-

ralibꝰ ⁊ monaſticis inſtituit diſciplinis:
Silere in eccłia ſimul quaſi ĩ dormitorio
dormire: nõ niſi locis ſtatutis loqui: ⁊ le-
gere eos informauit. Ab incũte enĩ etate
aĩas deo lucrifacere ⁊ quibuſcunqʒ pote-
rat verbo ⁊ ope proficere ⁊ exẽplo ſatage
bat. Precioſis ⁊ nitidis: ſcđm nataliũ di
gnitatẽ vtens indumẽtis iuſticie ⁊ veri-
tatis erat amator oĩm ſibi fauorẽ et gra-
tiã cõpauit. Eius deniqʒ cõuerſatiõe lau
dabili delectatꝰ pater ad eccłias de ſem-
pinghã ⁊ tirigtoñ: eũ multũ renitentem
pñtauit Aſſumptꝰ itaqʒ ad regimẽ aĩaꝝ
vna cũ ſuo capellano in domo cuiuſdã pa
rochiani ſui hoſpitatꝰ cũ forma filie hoſ-
pitis q̃ ei ſedulo miniſtrauit: occulta vtriqʒ
ſurriperet cõtagio viſum eſt gilberto in
ſompnis ꝙ manũ ſuã in ſinũ predicte pu
elle inieciſſet nec inde eã extrahere poſſet
Vir igit̃ caſtiſſimꝰ vehemẽter expaueſ-
cẽs: a loco illo velociter ſe trãſtulit. Hec ei
Vgo poſtmodũ de ſeptem primis erat: in
quibꝰ vir ſctũs ordinẽ inchoauit. Quidã
parochianꝰ ſuꝰ cũ de decimis frugũ ſua-
rũ fraudẽ feciſſet cõpulit gilbertꝰ ruſticũ
illũ ex grangia bladũ eiicere: ⁊ per ſingu
las garbas corã ſe numerare: et decimã
partẽ in aceruũ cõgerẽs in media platea
accẽſo rogo in deteſtationẽ tãti criminis et
terrorẽ aliorũ conſumi fecit. Quicq̃d enĩ
p̃ter ſtipẽdia vite neceſſaria habuit: pau
pibꝰ et egenis erogare curauit. Gradũ
ſacerdotij tandẽ adeptꝰ elemoſine largi-
tioni indulgẽs paupes elegit quorũ pau
ptas timore dei piter ⁊ amore eſſet hone-
ſta Septẽ Vgies a ſtrepitu mũdi ⁊ hoĩm
aſpectu incluſit p̃cepta vite dãs eis ⁊ diſ
cipline: mõaſterij neceſſaria edificia con-
ſtruxit: feneſtrã vnã patentẽ p quã neceſ
ſaria imitti poſſet ſtatuẽdo. Creſcẽte de-
mũ nũero frm et ſororũ ciſterciũ ad papã
eugeniũ adijt: mõachos ordis illiꝰ vt po-
te regule arctioris ſuo opi icepto p̃ficere
decreuit. Dñs ãt papa ⁊ ciſterſiẽſes ab-
bates ordis ſui monachos alioꝝ religiõi
⁊ p̃ſerti monialiũ p̃eſſe nõ licere dixerũt.
Data eſt aũt ⁊ iniũcta btõ gilberto a pa-
pa eugenio cuſtodia gregis ſui ⁊ beatis
malachie hiberniẽſi archiep̃o et bernar-
do clareuallẽſi abbati in illo itinere adeo
familiaris effectꝰ eſt vt ip̃o ſolo pñte per
orõnẽ eoꝝ cuidã egroto ferẽt ſanitas colla
ta. Inſignia etiã amoris baculũ ſcilʒ tã
p̃ſulis ꝙ abbatis ĩ q̃bꝰ Vtutes fcẽ ſũt ac
cepit: ⁊ orariũ cũ mãipulo in monumẽtũ
ſui abbas dedit ei. Regreſſus ãt in ãgliã
viros diſcretos q̃ tã viris ꝙ mulieribus
viã ſalutis pãderẽt ⁊ paſtorale officiũ ex
hiberẽt inſtituit. Habitacula clericorũ a
domibꝰ monialiũ ꝓcul ſtatuit vt canõici
lõgiꝰ ab illis remoti nullũ ad eas hẽrent
acceſſũ niſi pro admiſtrãdo aliquo diuio
ſacramẽto ſub multoꝝ teſtĩonio. Videri
ãt detecta facie oĩno moniales ꝓhibuit.
Quicq̃d ãt intꝰ ſiue extra fieri ſiue ſigni-
ficari oportet: duo ſenes ꝓbati extrĩſecꝰ
⁊ due ſorores mature iteriꝰ deputãt̃ per
quos tñ audiẽtes ⁊ mutuo nõ videntes
q̃cq̃d neceſſariũ eſt nũciat̃. Monialibꝰ re
gulã bti bñdicti clericis Vo regulã ſcti au
guſtini ꝓpoſuit: ⁊ ea q̃ minꝰ in regulis il
lis inuenit a multis mõaſterijs ſtatuta
excerpſit ⁊ collegit pape eugenio miſit et
cõfirmata recepit. Pret paupũ ⁊ ĩfirmo-
rũ leproſoꝝ viduarũ ⁊ orphanoꝝ xenodo
chia q̃ cõſtruxit eccłias cõuetuales tres-
decĩ magno labore ⁊ ĩduſtria ĩbitã ſua cõ
ſtituit: ĩ q̃bꝰ duoꝝ miliũ ⁊ ducẽtoꝝ nũeꝝ
ĩ obitu ſuo reliq̃t. Oĩm eccłias equaliter
dilexit: ⁊ circa oĩm negocia eque ſollicitꝰ
fuit. Maiores culpas eiꝰ examini reſer-
uari ſtatuit minora ceteris diſcutiẽda re
liq̃t. Libros multos ſcripſit Vba eiꝰ nichil
aliud ꝙ ſapiam ⁊ ſciẽtiã ſonuerũt moni-
alẽ igne libidis ſuccẽſã: aſpa caſtigatiõe
ſanauit ⁊ frẽm ire ſtimulis agitatũ: leui
baculi ſui ictu in maximam mãſuetudi-
nẽ cõuertit. Equitatura eiꝰ ſimplex ⁊ co-

mitatꝰ honeſtus:aliiſ largus:ſatis ſibi
parcus apparuit. A carnibꝰ omī tp̄e niſi
i maxio lāguoꝛe abſtinuit:ab eſu ⁊ piſciū
p̄ quadꝛageſimā ⁊ aduētū ſe tēp̄auit:ole
ra ⁊ legumia et huiuſmodi vilia libentiꝰ
ſumpſit Pꝛimā piſciū partē deo:reliquā
fere totā cōmenſalibꝰ cōmunicauit Erat
eni vas poſitū in menſa coꝛā ip̄o qd̄ diſcū
dn̄i iheſu appellare cōſueuit:in quo nō ſo
lū ciboꝛū reliquie:ſed ⁊ partes p̄cipue ad
opꝰ pauperū repoſite erāt. Sepe ad mē-
ſaz ſedēs lachꝛymas fudit:vaſis ligneis
et teſtcis ⁊ coclearibus tm̄ coꝛneis vtēs:
oēm mūdi vanitatē excluſit:⁊ metalloꝛū
ſupfluitatē. Poſt mēſam lectiōi oꝛōni ſa-
creqꝫ meditationi indulſit ⁊ toto anni cir
culo equalibꝰ vtēs indumētis nec plura
in hieme nec pautioꝛa in eſtate queſiuit.
Rogerū quēdam ex filio p̄rem ⁊ ex diſci-
pulo magiſtrū ſibi pꝛefecit:⁊ obedientiā
illi faciēs:habitū canonicū ſuſcepit. Cū
aūt ſctūs thomas exul i gallia moꝛaret:
a miniſtris regiis multā trans mare pe
cuniā cōtra pꝛeceptū regis ſctō ep̄o miſiſ
ſe notat. Coactiqꝫ ſunt tā ipſe q̄ oēs ceno
bioꝛū ſuoꝛū pꝛepoſiti et p̄curatoꝛes coꝛā
iudicibꝰ regis aſſiſtere:p̄pterqꝫ eius ſan
ctitatē oblatū eſt ei vt pꝛeſtito ſacramēto
fidē faceret falſum eſſe qd̄ ſuggeſtū erat.
Ille vero quia id in iniuriā eccleſie redū-
daret:renuit:malēs ſubire exiliū q̄ tale
p̄ſtare iuramētū. Suſpēſa itaqꝫ diu ſen-
tētia cū iudices illū condēpnare timerēt:
ſupuenientibus litteris regis cū ſuis ad
monaſteriū ſuū redire p̄mittit. Vexato
aliqn̄ ſctō viro valida febꝛe acceſſit quidā
ad eum cōpatiēs illi. Cui ſctūs. Nūquid
ait ſenſiſti quāta eſt febꝛiū anxietas? Et
ille. Nō. Cūqꝫ queſiſſet ſctūs an febꝛes il
las vice ſua vt ipſe liberaret vellet ſuſci-
pere ⁊ ille annuiſſet mane ſequēti coꝛripi
tur febꝛe hō ille patre ſctō oino liberato.
Quidā ſcti patris pedules in pedibꝰ ge
ſtās:a podagra qua detinebat oino libe-
rat:⁊ alter febꝛicitās ex cipho ſcti potan-
do curatur Cum aūt flāma ignis inua
leſcēs hoſpitio ſcti gilberti appꝛopinqua
ret:⁊ ille reſidēs in feneſtra oꝛaret ⁊ pſal
leret:mox alterā partē domus flāma de-
paſcens eiꝰ pꝛeſentiā quaſi abhoꝛrēs illā
vbi reſedit partē trāſuolauit:⁊ vicinioꝛa
loca circūquaqꝫ arripiens:alia hoſpitis
edificia intacta reliquit. Anno aūt dn̄i
milleſimo cēteſimo octuageſimonono et
vite ſue cēteſimoſexto ſctūs dei ſerꝰ gil-
bertus opibꝰ bonis ⁊ exēplis plenꝰ cele-
ſtia penetrans pꝛidie nonas febꝛuarii in
monaſterio ſempighamie ab eo fundato
cū honoꝛe ſepelit. Canonizatꝰ eſt aūt ⁊ in
ſctoꝛum cathalogo aſcriptꝰ a papa inno
cētio:āno dn̄i milleſimo ducēteſimoſcdo:
⁊ eodē anno tertio idus octobꝛis coꝛpus
eiꝰ de terra trāſlatū in ſcrinio reponitur
In nocte vero die obitꝰ ſui pꝛecedēte vi-
derūt multi globū igneū immēſuz ⁊ qua
ſi cādelas multas ſimul accenſas tertio
de celo deſcēdere ⁊ turſum aſcēdere ſupꝛa
tectū baſilice cōtra ſepulchꝛū eiꝰ:⁊ tertio
quaſi culmē eccleſie penetrare ⁊ introca-
dere videbat. Die vero quo ſcl̄m reliquit
circiter viros religioſos ſeptingentos:⁊
ſoꝛoꝛes religioſas mille quingentas deo
famulātes reliquit.

¶ De Godꝛico ſeruo dei ⁊ heremita.

Pater ſcti godꝛici dictꝰ eſt ail-
wardꝰ:mr̄ vero edwenna di
uitiis tenues:ſed iuſticia et
virtutibꝰ abūdātes. Qui de
noꝛthfolcia nati i villa de walpol diutiſſi
me cōuerſati ſunt:recti ⁊ innocētes ⁊ co-
rā deo ſimpliciter ambulātes. Hi cū ſobo
lem nō haberēt:deuotis p̄cibꝰ oꝛabāt:vt
p̄lem ad dei cultū idoneā gn̄arent. Cōce
pit igit mulier ⁊ pepit filiū noīe godꝛicū:
qd̄ interp̄tat bonū regnū ſiue dei regnū.
Poſt aliquot deīn ānos nati ſunt eis filiꝰ
willelmꝰ ⁊ ſoꝛoꝛ eiꝰ burwēna. Puerili-
bus ānis in ſimplicitate trāſactis:mer-

cator efficit: et primo circa villas et rura mercib⁹ minoris precij exercet et poſt ciuitates ꝛ nūdinas: lucri grā frequētare cepit. Eſt loc⁹ in maritimis wellestrem dict⁹ vile que ſpaldinga vocat pene cōtiguus vbi reflux⁹ maris plerūqꝫ per quatuor miliaria ſiccas reliquit arenas: ibi die quadā ſol⁹ deābulās godric⁹: tres delphines inuenit in ſicco: duos viuētes reliquit intactos de mortuo ſibi ptē ſecuit: ꝛ onerat⁹ diſceſſit. Nec mora: rediēs fluctus maris cōſequit feſtinantē: et primo pedes ꝛ tibias madefacit: deiñ corp⁹ vallauit abiſſus ꝛ caput operuit. Ille fortis in fide vſqꝫ ad litt⁹ ſub aquis onuſt⁹ incedit: parētib⁹ piſce tradito cūcta retexuit: ꝛ ad enarrandū dei gloriā eos inuitauit. In lindeſeia per quatuor ānos minora mercimonia pedes exercuit ꝛ inde prius ad ſctiñ andreā in ſcotiā deiñ ꝑfectus eſt romā. Reuerſus negociatorib⁹ adiūct⁹: britāniā flādriā daciā nauigio aggreſſ⁹ diuicias cōgregauit: nauis dimidiū ꝛ alteri⁹ quarta pte acquiſiuit ꝛ gubernator nauis pro ſua peritia fieri meruit. Erat ei aīo ſtrenu⁹: virib⁹ integer ꝛ robuſtus ſtatura modic⁹: humeros hñs latos: pect⁹ amplū: faciē ꝑductā: oculos glaucos ꝛ clariſſime radiantes: hirſuta ſupcilia: frontē latā nares patulas ꝛ ꝑductas naſum decēter ī extremo recuruū: mētū anguſtū: barbā copioſā ꝛ aliquātulū lōgā: os erat decēs: labia tumētia moderate: capillatura capitis ꝛ barbe ī iuuētute nigra in ſenectute ꝑ caniciē cādidā: collū hēbat breue ſed groſſū tibias modice quātitatis: plātas pedū īcuruas: genua ꝑpt frequētes geniculatiōes calloſa et dura. Sepi⁹ ſctm andreā ī ſcotia inuiſere ꝛ vota ſoluē cōſueuit In negociando ſexdecī ānos expleuit ꝛ hieroſolimā ꝑficiſcēs: ſepulchrū dñi viſitauit Nec multo ad ſctm egidiū ꝛ iñ romā ꝑfect⁹ eſt. Rediēs vo pari deuotiōe tact⁹ cū mr̄e lōdoniā vēit vbi

mr̄ veſtigia nudans romā cū filio nudis pedib⁹ viſitauit. Godric⁹ humiliter obſequēs genitrici eā ſupportauit humeris: quotiens difficultas itineris exigebat. Mulier enī magni decoris ex iprouiſo cū romā peteret ad eos acceſſit ꝛ illis comes fieri ſupplicit flagitauit: ꝛ ī obſeqͥs eorū diligēs ꝛ deuota ꝑmāſit. Nā pedes eorū lauit ꝛ oſcula pedib⁹ impſſit nec ab illis ꝙ vl̄ vñ eſſet iterrogata fuit. Cū vo redeūtes lōdonijs appropiquarēt hec vba ꝓtulit. Ecce toti⁹ itineris picula ꝑ dei grām euaſiſtis ꝛ vr̄e fines pr̄ie iā tenetis tēp⁹ eſt vt ego illuc vñ ſū digreſſa regrediar. Vos deū bñdicite ꝙ ſperātes in ſe nō deſerit: inſup qđ apl̄os rome poſtulaſtis efficiet. Poſt hec diſceſſit nec vnq̄ poſtea vñ veniſſet vel quo iuiſſet īnotuit: nec aliqͥs de comitatu eā videre potuit. Oīa poſt hec ꝙ acqͥſierat vēdidit ꝛ paupib⁹ erroganit: ꝛ apđ carleolū veniēs paup et cūctis incognit⁹ morā fecit. Pſalmos ita diligēter didicit ꝙ ī breui pſalteriū totū memoriter tenuit Sētiēs āt eſſe detrimētū aīe honorē illū quē ei multi ibi deferebant ſiluā ſol⁹ expetijt ꝛ ſiluestrib⁹ herbis ꝛ fructib⁹ vitā duxit. Sedes ei certa nō erat: ſed vbicūqꝫ nox eū occupabat in orōnib⁹ ꝙtū ꝑmittebat humana fragilitas ꝑnoctabat. Serpētes ꝛ fere accedentes ipm diuti⁹ ītuebāt ꝛ mox cū oī māſuetudine recedebāt. Vix decimā ſtadij ptrāſijt ptē quin vel genu flexo ꝛ manib⁹ eleuatis vl̄ humi ꝓſtrat⁹ oraret. Tādē ſolitariū quēdā ꝓgreſſus īuenit: cui ſenex igreſſo ī ſpelūcā ſuā ait. Bñ venias fr̄ godrice. Et ille Et tu bñ viuas pr̄ ailrice cū ſibi eſſēt īuicē ātea proſus ignoti. Et ī mutuos ruētes āplex⁹: ꝓ gaudio lachrymāt. Ad hoc es inqͭt ſenex miſſus a deo: vt monita ſalutis edoceas ꝛ corp⁹ hoc ſenile ſepelias. Nullus eis erat miniſter aut ſocius: ſed ipſi certatim inuicem miniſtrabāt. Cū autem ſenex egrotaret et godricus aſſidue

ei miniſtrauit: egrotanti aſſedit: ⁊ intra ſe dixit. Uolo per dei grãm: in iſto cuiuſmodi ſit trãſitus hoĩs vitã finientis agnoſcere. Et addidit. O ſpũs qui ad ſimilitudinẽ dei creat⁹ es: ⁊ adhuc corpus hoc vegetas: adiuro te per deũ omnipotentẽ vt me neſciẽte: de hoc corpuſculo nõ recedas. Et vidit vincula corꝑis cũcta diſſolui: ⁊ ſpm̃ a corꝑis nexib⁹ liberari. De cuius forma vel ſpecie interrogatus ita reſ dit. Nie ſubſtãtia: nulli homini eſt perceptibilis. Hãc aũt vidi velut in ſimilitudine vẽti vrentis ⁊ feruidi: forma quaſi ſperica ⁊ rotũda: que inſtar vitri lucidiſſimi tota reſplẽduit: ⁊ illã vndiqꝫ incõparabilis cãdor obduxit. Modum vero qualitatis ipſius: nemo poterit explicare. Attamen certus eram cui⁹ eſſet anima ⁊ inde dubitare nõ potui. Sepultus eſt vir ille ſctũs in cimiterio dunelmenſi. Poſt hec godricus heſitans quid de ipſo diuine ſit placitũ volũtati: cũ ſuper hoc deũ attentius exoraret: vox de celo lapſa inſonuit dicens. Expedit tibi adire hieroſolimã ⁊ reuerti. Et cõuertẽs orõnẽ ad ſctm̃ cuthbertũ ait. Nũc adeſto ſctiſſime xp̄i confeſſor cuthberte ⁊ quid facere debeã dignãter oſtende. Nec mora: vox iterata inſonuit. Uade hieroſolimã cũ dño crucifigi: et reuerſus quere locũ in ſiluis circa dunelmũ finkale nominatũ. Et mox ad dextrã vidit virũ vultu venerabilẽ pontificalib⁹ indutũ dicentẽ. Ego ſum cuthbertus tibi futurus adiutor in oĩb⁹ ⁊ patronus: cõſummato huius itineris labore: ſub mea ꝓtectione apud finkale dño militabis. Hec dixit: ⁊ ſtatim diſparuit. In illa peregrinatiõe vict⁹ erat ei panis ordeaceus ſiccus: ⁊ modicus aque potus: qñ violenta famis anguſtia cõpellebat. Panes quos emit recẽtes ĩ pera ferebat intactos: donec diuturnitate eſſent tꝑis indurati. Ueſtimẽta nõ mutauit nec abluit: anteꝗ̃ ad loca ſctã ꝑuenit: calciamẽta nec emendauit interĩ nec detraxit. Unde a lapillulis ⁊ arenis que ſubintrauerãt: pedũ nõ modicos in itinere ſuſtinuit cruciat⁹ iter tñ ſocijs equale quotidie fecit. A via ſepe diuertebat ⁊ genib⁹ flexis vel ꝓſtratus orabat. Ad iordanẽ veniẽs ciliciũ lauit: veſtes tũc primo exuit: ⁊ calciamenta detraxit. Ex arenis et lapillis pelle pedũ cõſumpta: caro cruẽtata: oſſib⁹ vix herebat: ⁊ extũc calciamenta pedibus ſuis nõ admiſit. Rediẽs in angliã cũ magna demũ difficultate ad finkale venit: vbi lup⁹ immẽſe magnitudinis ſeuiens ei occurrit tãꝗ̃ in virũ dei vellet irruere vel viuũ abſorbere. Cui ſignũ crucis oppoſuit dicẽs. Adiuro te in noĩe ſanctiſſime trinitatis ne michi moleſtiã facias ⁊ ſi mee ſeruitutis obſequium dño ſit acceptũ feſtinãter abcedas. Fera ſtatim illi⁹ pedib⁹ ſe ꝓſtrauit: et accepta licẽtia mãſuete diſceſſit illũ ſepe reſpiciẽs. Edificata vero iuxta ripã weri fluminis domũcula: ſol⁹ manere cepit godric⁹: hoĩs faciẽ raro cõſpiciẽs: nec verba cũ aduenientibus miſcebat: ſed tacebat. Nimia et terribilis erat in loco illo ſerpentiũ multitudo: viro tñ ſctõ ſe mites ⁊ palpabiles ⁊ ipſius iuſſionib⁹ obediẽtes exhibebãt. Ipſius caſulã in hieme intrabãt: ⁊ viro dei ex vna parte ad ignẽ ſedẽte: grex illorũ in pte altera diſcũbebat: et vno latere calefacto: reliquũ applicabat. Inter illos erãt duo ceteris mole p̄ſtãtes: ⁊ viro dei familiari⁹ adherẽtes: q̃ ſe godrico ad focũ ſedẽte inter ipi⁹ tibias ſepe extẽdebãt ⁊ calefcti voluebãt in ſperas. Uiſũ eſt tãdẽ godrico: ꝙ ſuas cogitatiões ab orõne qñqꝫ diſtraherent: poſt plures annos ait illis. Nolo vt me vlteri⁹ ab orãdi ꝓpoſito diuellatis. Et iuſſit eis ne ſuã domũ ampli⁹ introirẽt. Mox oẽs abcedẽtes: vltra caſe limẽ intrare nõ p̄ſumebãt. Manẽs ibi diu godric⁹ ignot⁹: nichil pluſꝗ̃ vult⁹ hoĩz ⁊ colloq̃a formidabat ne p fauorẽ aut

multiloquiũ caderet in pctm̃. Cũ aliquo-
rum ergo preſentiret aduentũ: ad nemo
ris interiora cõfugiẽs delitebat Aliquot
annis cibũ nõ ſumpſit humanũ: ſed frõ-
dibus ⁊ folijs atqꝫ radicibus: vitã inopẽ
ſuſtentabat. Cum tandẽ eſſet cognitus:
quidã illi cibaria deferebãt: quorũ dona
reſpuens: fugiebat ab eis. Quidam mu
nuſcula proiecerũt ⁊ recedentes ibidẽ eo
fugiẽte reliquerũt. Que poſtmodũ repe-
riens: eleuata in celũ voce cũ lachrymis
dño cõmendabat dicens. Suſcipe iheſu
bone tuorũ fideliũ dona: et repende ipſis
pietatis affectũ. Et deferẽs ea in collem
flexo poplite dicebat. Oĩps et miſericors
deus qui pullis coruorũ te inuocãtibus:
⁊ iumẽtis das eſcã ipſorũ confer iſta illis
aiantibus quib⁹ ea noueris expedire et
deponẽs ea quid inde fieret deinceps nõ
curauit. Mulier quedã attulit ei panes
caſeũ ⁊ butirũ: ⁊ ille eã cõtriſtari nolens
munera ſuſcepit Poſtꝙ illa diſceſſit: mu
nera ferens in manib⁹ aſcendit in collẽ:
⁊ cum genuflexo mulierẽ ⁊ munera dño
cõmendaſſet: ſurgẽs nichil de illis pror-
ſus inuenit. Unde gauiſus: intellexit ꝙ
ſacrificiũ illud deo fuiſſet acceptũ. Sic ei
poſtmodũ ſepius cõtingebat: ⁊ crebreſcẽ
te eius fama: vtriuſqꝫ ſexus hoĩes ei do-
naria preſentabant: ⁊ ille ea ſtatim pau-
peribus errogabat: vł dño cõmendabat
nec in ſuos vſus aliquid aſſumere vole-
bat. Tãdem vt victũ ſibi proprio labore
perquireret terrã fodere cepit ⁊ ſerere: et
ortũ facere copioſum. Ruſtici hoc viden-
tes: ꝓpter paſcue diminutionẽ indigna-
ti: quas poterãt ei moleſtias inferebant
Circa feſtũ ſcti iohãnis cum ſeges ſurge
ret in ariſtas immiſerũt in eã ruſtici ar-
mentorũ copiã: a quib⁹ adeo depaſta eſt:
vt nulla ſpecies fructuũ remaneret. Ui-
rum inſuper dei ſepius deridebant: ⁊ fre
quenter ei cõuicia ingerebãt. Ipſe vero
nec reſpõdit cõuitijs: nec iniurias mole-
ſte ſuſtinuit. Succedẽte autũpno: tanta
meſſe repletus eſt ager ille depaſtus: vt
fructificaſſe tripliciter videretur. Hoc ru
ſtici vidẽtes: ſibi vel terre ſue ampli⁹ no-
cere nõ preſumebãt. Cũ a ſpiritu forni-
catiõis graues pferret inſultus: lachry-
mis ac ieiunijs inſiſtebat: ⁊ nõ ſolum bi-
duo vel triduo verũ plerũqꝫ per ſex dies
abſtinebat a cibo. Uigilijs inſeruiebat
aſſiduis: ⁊ dum luna luceret ab oratione
ſurgens opera manuũ duriſſima exerce
bat. Nã ſi libidinis aculeus nõ ceſſaret:
corpus nudũ vepribus immittebat ⁊ ſpi
nis: vt voluptatẽ verteret in dolorẽ Poſt
fortia luxurie temptamẽta per variarũ
ſpecies ferarũ conatus eſt eũ terrere dia
bolus: ſed ille fortis in fide oĩa contẽpne-
bat. Ut incendia carnis extingueret: cili
cio corpus edomabat aſperrimo: ⁊ loricã
nudo corpe induebat: per annos fere quĩ
quaginta. Hec preter duriciei põderiſqꝫ
moleſtias in eſtiuo ſudore pediculos pro
creauit: quorũ multitudinẽ hirſuta deſu
per cilicij villoſitas nutriebat. Tres enĩ
loricas ex tp̄is diuturnitate conſumpſit
cilicia vero infinita detriuit. Conſtruxit
tandẽ modicam caſam de lignis informi
bus ⁊ virgulis et capellã beate marie il-
lam appellauit: ⁊ domũ ab occidẽte ma-
iorẽ in qua molẽ erexit: et in illa grana in
farinã cõminuit quã in panes hoc modo
cõpoſuit Ramos ⁊ radices herbarũ in ci
neres redegit: quos taliter cũ farina per
miſcuit: vt tertiã partem cineres obtine
rẽt: ⁊ panes inde coxit: quos delitias no-
minauit. Panes illos per ſex menſes ob
durari pmiſit: vt nimia quãdoqꝫ ſiccita-
te ⁊ duricie horridi prorſus ⁊ inſipidi red
derẽtur. Erant aũt ex ordeo facti vel aue
na: quia tũc frumentũ guſtare noluit: ꝙ
ſi mucidi ꝓpter diuturnitatẽ eſſent tp̄is
non curabat. Silueſtres herbas lapide
vel ligno cõtritas in aqua ſine ſale deco-
xit: ⁊ poſt quatuor vel ſex ſeptimanas in

pilas paruas rotundas compoſuit: ⁊ in
eadem aqua fetente dimiſit: donec eas lo
co leguminis famis inedia cogēte come-
deret. Hāc cocturā ſeruabat: quouſqꝫ eā
natis iñ vermiculis abhorrebat. In cu-
biculo lapidē latū habuit pro menſa vbi
nichil qđ mortis legibꝰ ſubiacet comede-
bat ⁊ quaſi cum altero loqueret̄ ſeipſum
multotiens obiurgabat dicēs. O venter
exactor peſſie cur michi tot vite irrogas
detrimenta: ⁊ tot nequicie ſuggeris blā-
dimenta? Dū tibi cōſentio: me ſeduco: in
ſatiabilis ⁊ auarus q̄to plus accipis tā-
to plus appetis: et michi ſemper ingra-
tus nō niſi cauſa doloris ⁊ penitētie meo
repēdis obſequio. Raro ſe reficiebat in
die ſed potius tota die orans vel terram
fodiens ⁊ laborās cibos nocte ſumebat.
Potus illi fuit guſtus aque permodicꝰ:
⁊ niſi magna ſitis ariditate compulſus:
hūc non ſumebat. Nūq̄ iacebat in lecto:
ſed in humo nuda ſtrato deſup cilicio fa-
tigatus labore decubuit: lapide illo capi
ti ſuppoſito: qui mēſa ipſius erat. Som
pnū nō admiſit: niſi qui ſurripiebat inui
to: ⁊ tūc parieti acliuis aut lapidi vel pro
curuꝰ accubuit. Luna vero lucēte aſſum
pta ſecuri foras egrediēs opibus inſiſte-
bat: ⁊ ſompni torpore excuſſo: regrediēs
orōnibus vacabat. Orōnibus plerumqꝫ
tota die ⁊ nocte: curuatis genibus incū-
bebat: ociū ſumme vitabat: orationi vel
meditationi ſemper intētus. Hieme ge-
lu ⁊ niue rigente: nudo corpore flumē in-
greſſus tota nocte dño viuā ſeipm hoſti-
am immolabat. Nō ſi aqua eſſet deſup
cōgelata: exciſſa tamen glacie tota nocte
vel dimidia: in illa perdurabat. Hoc eni
opus ppter pluuiarū aut niuiū abundā
ciam nō omiſit. Multotiens qñ per men
ſem frigoris durabat aſperitas omni no
cte ſe merſit in aquis: et ibi vſqꝫ ad rutu-
lantem ſtetit aurorā. Qñ corpus totum
pre nimietate frigoris diriguit: ⁊ ipſe dē

tibus colliſis infrēduit: tūc dicebat. Iſta
videtur horrida: ſed multomagis horri-
dus eſt inferni cruciatus. Cū aūt ſtaret
in aquis: apparuit ei diabolus ore igni-
uomus aſininis dētibꝰ oculis quaſi vnꝰ
cubiti: aduncis pedibus: ⁊ membrorum
vniuerſitate diſtortus. Cūqꝫ in eum pa-
raret irruere: vir dei ſignū crucis oppo-
ſuit dicens Dñs michi adiutor eſt: ⁊ ego
deſpiciā inimicos meos. Et ſic peſtifer il
le confuſus abceſſit: ⁊ veſtimēta que vir
dei in ripa reliquerat: aſportauit. Quod
godricꝰ aduertēs: ipm clamore cōpeſcuit
Ille vero timens: in loco ſuo cūcta repo-
ſuit ⁊ effugit. Reſidente ad focum viro
dei: ſubito quaſi manus emiſſa tam for-
titer eū collaphizando percuſſit: q̄ pene
corruit pronus in terrā. Vir autē dei ait.
Deo gratias qui michi talē tribuit exa-
ctorem: qui nūq̄ patitur ociari. Mox ora
toriū ingreſſus morā ibi fecit: donec ma-
lignū diſceſſiſſe cognouit. Cū vero ſic eū
tēptator ſuperare non poſſet: ipm vehe-
mēti libidinis igne ſuccēdit. Hoc ille per-
ſentiens: vigilijs longioribus ⁊ ieiunijs
corpꝰ edomuit: ita vt quatuor noctes cō-
tinuas duceret inſompnes: ⁊ per itegrā
ſeptimanā: cibū oīno nō ſumeret. Corpꝰ
etiā vepribꝰ ingerens adeo cruentauit:
vt ſanguinolenta eiꝰ veſtigia apparerēt
⁊ huiuſmodi tēptationes per aliquot an
nos cū graui difficultate ſuſtinuit: ⁊ vix
poſt quadraginta annos: illud incendiū
prorſus extinctū fuit: dolium quoqꝫ in ca
pella beate marie: terre ſolus infodit: et
aqua impleuit: vbi vſqꝫ ad mentū: hora
tēptationis ſe immerſit: ⁊ feruorē frigo-
re ſuperauit. Die quadā cū hora veſper
tina pſalmos decantaret diabolus foris
illudens ei cantare cepit ⁊ dixit. O ruſti-
ce tam bene noui ego pſallere ſicut et tu.
Cū ſemel curuatis genibus oraret: in-
greſſus oratoriū inimicus conabatur eū
a propoſito impedire. Ipſe vero nō terri

tus illū adeo contempſit: q̄ verſus eum
nec oculos deflectebat. Indignatus igit̄
pixidem que hoſtias continebat proiecit
in eum. Et cū adhuc immotus eum non
reſpiceret: cornu cum vino iactauit: ⁊ ſu-
per eum quicquid cōtinebat effudit. Si-
militer ⁊ vrceolū cum aqua ⁊ oīa que ſu-
per trabē illam ſtabant ſingillatim iecit
in eum. Cūq̄ vir dei ab orōne non ſurge-
ret: lignū in quo crux infixa erat: cū om-
nibus que cōtinebat adiecit. Et cum vir
dei: nec ſic poſſet cōmoueri: ⁊ tota nocte il
la malignus in eū ſeuiens nil proficeret
tandē confuſus abcedēs: tm̄ fetorē ibi re-
liquit: qđ vix poſſet ab hoīe ſuſtineri. In
tegra tamē fuerunt omnia que ꝓiecerat
⁊ imago crucifixi penitus illeſa. Uir dei
quia laicus erat illa contingere non pre-
ſumpſit: ſed vocato priore dunelmēſi ro-
gero: illi cūcta narrauit: et per eū omnia
ſuis reſtituta ſunt locis. Nocte ſequenti
cū prior ille dormiret: aſtitit ei diabolus
dicens. Tu ruſticū delirātem godricū ne
ego vtar fantaſijs atq̄ preſtigijs docui-
ſti: ⁊ tuis cōtra me monitis animaſti: ac
cipe pro tuo labore mercedē. Hec dicēs et
diſcedens: nimio illū fetore cōpleuit: quē
tolerare vix potuit. Eſtiuo tp̄e venien-
tes fere ſilueſtres virgulta godrici tene-
ra ſepius diſcerpebāt: ⁊ accedens ad cer-
uum arbuſculas corrodētē ne recederet
imperauit. Fera ſubſiſtēs ⁊ tremēs: ſan
cti pedibꝰ prouoluta: quaſi tranſgreſſio-
nis veniā flagitauit. Ille cingulū ſoluit
⁊ collo fere circūpoſuit ⁊ ad orti ſepē ꝓdu
cens abire precepit. Poſt hec ferarum
grex copioſus adueniēs teneras orti frō
des conſumere cōfringere diuellere ſata
gebat. Ille ꝓgreſſus turbam de loco ire
prohibuit: ⁊ vnā illarū virga ter in late-
re percuſſit: ⁊ per ortū eam deduxit: dam
pna que ab illis fuerat paſſus oſtendēs:
⁊ mox eleuata manu et voce ſic dixit. In
noīe iheſu nazareni cito recedite: nec an-
te meſſem huc accedere preſumatis. Il-
lis mox egrediētibꝰ: vir dei infirmiores
blanda manu: trans orti ſepta depoſuit.
Nec vlterius fera ſilueſtris arbores eiꝰ
leſit: nec limitē prefixū preterijt. Cū fra-
tribus godricus iſta narraret: obiurga-
bat hoīes obſtinatos qui dei precepta cō-
tempnūt: quando quidē animalia bruta
ſeruorū dei verba reuerenter excipiunt.
Horrida hieme ſemper nudis pedibus
incedebat: vnde videres eiꝰ pedes vlcis
patere vulneribꝰ vt digitus facile poſſet
immergi: et multiplices cicatricū rimu-
las ſanie profluentes ⁊ vſq̄ ad oſſa diſciſ
ſas. Feras manus venantiū fugientes
intra ſuā domum admiſit: et illis recedē
tibus ad ſolita mox loca dimiſit. Decā-
tās pſalmos godricus vidit crucifixum
⁊ crucem in ſua capella pariter cōmoue-
ri: ⁊ poſt modicū de ore crucifixi vidit exi
re puerulū: per mēbra paulatī. Qui ad
imaginem btē virginis ſtantē in eadem
trabe deſcendit: ⁊ gremio ipſius inſedit.
Illa manus contra venientē extendit: ⁊
amplexū per tres fere horas brachijs cō
fouit. Puerulꝰ deinde eodē modo quo ve
nerat: in os crucifixi reuerſus eſt: nō gra
diens vel pedes mouens: ſed leuiter ſpa-
ciū aeris inane pertrāſiens. Quādiu in
gremio matris puer ſedit: vt viuens in
corpore ſe mouebat. Ad cuiꝰ aduentū pa
riter ⁊ diſceſſum: tota ſacre virginis ima
go ita cōtremuit vt videret̄ ſtatim de tra
be caſura. In humana ſpecie diabolus
ſepē quādam veterē viri dei diripere ma
nibus ⁊ diſſipare preſumpſit. Qđ ille cō
ſpiciens: dextere leui ꝓtentione ipm̄ cō-
peſcuit. Ille mox in effigiē pauperis ſe
mutās: ſcti viri miām flagitauit: ſed eo
iubente ſtatim nichil moratus effugit.
Solebat fraudes ⁊ inſidias demonū vi-
dere: quibꝰ hoībus illudūt: ⁊ quomō ſub
nocturna quiete plurimos inquietēt fre-
quēter exponere. Godrico orante in cel-

la: aqua Weri fluminis intumeſcēs: oēs domos ipſius operuit: ⁊ accurrētes vicini: virū dei quaſi mortuum deplorabāt. Poſt paucos dies aqua detumuit: et domus illeſa prorſus apparuit. Côuenientes amici: querebant a godrico: qualiter in hoc periculo illeſus permāſit. Quib⁹ ille ait: ꝙ de hac inundatiōe penit⁹ nichil ſciuit: ſed hoc ſpacio tpis orōnibus ſevacaſſe dixit. Ita ſicca erāt omnia vt intra domū: nec vnius gutte veſtigiū appareret. Cum fatigatus a labore pauſaret: vir quidā ignotus aſſiſtens: cum diuti⁹ eum eſſet intuitus: ita dixit. Nūquid ſic antiqui patres: quoꝝ te imitatorē eſſe cōfidis in deſerto ieiuni ⁊ pallidi laborabāt Ecce a mane vſqꝫ ad meridiē: vix quinqꝫ pedū terre ſpaciū effodiſti: cū debeas animi deuotionē erga deū demōſtrare opis quātitate. Ad quem vir dei ſubridēs ait. Tu ergo boni operis exemplū prim⁹ operatori oſtēde. Putabat enī qđ eſſet vir bonus ad ei⁹ eruditionē miſſus a deo. Tradens itaqꝫ illi foſſoriū ait. Solite penſionis reddende hora me ad oratoriū redire cōpellit: reuerſus audiā te: ⁊ qđ recte docueris libēter excipiā. Ille foſſorū feſtināter arripiens: terrā fortiter euertere cepit. Rediens godricus: plus operis inuenit expletū: ꝙ ipſe octo dieb⁹ efficere conſueuit. Tūc ait ille. Sic ⁊ tu debuiſti patrū exempla magnis ſudorib⁹ emulari. Hoc vidēs vir ſctūs inhorruit: quia ipm nō eſſe verū hoiem intellexit. Erat quidē totus niger ⁊ hiſpidus: ⁊ ſtatura procerus: ⁊ pro tanto fodiendi ope: nullū penitus ſignū ſudoris aut laboris apparuit. Godric⁹ ad cellā regreditur: ⁊ aſſumpto in ſinū libello rediēs ait. Dic michi quis tu ſis: ⁊ adquid huc veneris? Et ille. Nōne vides qđ homo ſuz tui ſimilis? Si homo es inquit godricus: dic an credas in patrē ⁊ filiū ⁊ ſpiritū ſanctū ⁊ matrē dñi mei mecum adora. Et ille Ne ſis de mea credulitate ſolicitus: nec iſta inquiſitio ad te ſpectat. Et accedēs ad eum godric⁹ extracto libello ſaluatoris ⁊ btē marie et ſctī iohānis imagines cōtinēte: ad os illius feſtināter oppoſuit. Ecce inquit ſi credis in deū: has deuotus imagines oſculare. Ille vero vltra non ſuſtinens quaſi ſputū protulit in libellum: ⁊ ſubſannādo diſparuit. Terrā aūt quā effoderat: ſeptē annis dimiſit godricus incultā ſed aqua benedicta ſepe cōſperſit: ⁊ poſt ſeptenniū excoluit. Godrico foris in labore operis conſtituto: tintinnabilū per ſe diuinitus pulſabat: quotiens ipſemet de hora pretereunte nō meminit. Et audito ſono: ad oratoriū ꝑperabat: ⁊ cū horā agere incepiſſet: deſijt mox nola pulſari. Hoc miraculū a multis ſepius eſt auditū: vnde rogauit deū: vt ſonus ille decetero a nemie preterꝙ ab ipſo ſolo audiretur. Et factū eſt ita. Cū fluuius Weri ſubita inundatiōe intumeſcens: officinis godrici ruine periculū minabatur: ille egreſſus ad alueū fluminis: dextera virgā pretendit ⁊ ait In noīe iheſu xpi cui ſeruio tibi aqua precipio: vt verſus officinas meas vltra ſolitos fines excedere nō preſumas quin potius in rupem ex parte altera prominentem quātum poteris erigaris. Mox fluuius montis inſtar excreuit: eleuat⁹ pene ad mediū collis aduerſi. Unde magnam lapidū multitudinē tranſtulit in torrentem: de quibus poſtmodū fabricata eſt eccleſia ſctī iohānis baptiſte. Werus iterū excreſcēs godrici edificijs ꝑpinquabat. Ipſe aūt obuiā proceſſit intrepidus ⁊ tres paſſus a caſa ſua dimetiens: ⁊ crucem de virga erexit dicēs. In nomine illi⁹ qui pro nobis eſt paſſus in cruce: impero vobis aque ne hūc terminū trāſcēdatis. Stabāt aūt fluctus ad modum parietis eleuati: prefixū limitē tranſgredi nō audētes. Et cum pōtes domos: arbores illo die ſeuiens vnda cōuelleret ad

godrici habitaculum pertinētia omnino
nō leſit. Sicut aūt crucem ferens orti ſui
fines ipſe luſtrauerat: ſic nutu dei aqua
ſubſtitit nec trāſiuit. Scotorū rex dauid
exercitū in angliā ducens: regionē rapi-
nis ⁊ incēdijs deuaſtauit. Uenientes igit
quidā irruunt in eccleſiam godrici cūcta
diripiūt: oblatas cū vino comedūt ⁊ bi-
bunt: ⁊ virū dei grauiſſime ceſum: capil-
lis virga intorta decollare ꝓponūt. Cūqꝫ
mortē paratus expectās: ceruicē libēter
extenderet: quidā potēs ne perimeretur
de manibꝰ eorū eū eripuit. Dicebant enī
ei. Ubi eſt theſaurus tuus? Ille aūt eis
nō reſpondit: ſed cōuerſus ad crucem ait
Dn̄e iheſu tu ſcis quia non eſt michi the
ſaurus in terra: niſi tu deus ⁊ dn̄s meꝰ.
Unde indignati eum amplius verbera-
bāt. Unus autē eorū citra tertiū miliare
recedēdo in inſaniā verſus: linguā ſuam
ꝓprijs dentibꝰ comedit: ⁊ in lacū ſe preci
pitauit. Alius furens in weri flumine ſe
demerſit ⁊ perijt: nec aliquis qui ſctō in-
iurias intulerat: ad caſtrū nouū viuus
peruenit: ſed diuerſi caſibus interiere di
uerſis. A latronibus frequēter godricus
iniurias vincula: verberaqꝫ ſuſtinuit pa
tienter: ⁊ illis recedētibus ſi quid forte re
manſerat currēs poſt eos obſecrabat: vt
etiā illud auferrent. Reſpiciēs godricꝰ
ad altare beate marie vidit duas virgi-
nes ad duo cornua altaris ſtantes. Erat
autē illis ſpecies pulcherrima: et veſtes
niueo candore ſplendētes: ⁊ ipſe diu ſe in
uicē contēplantes. Godricus admirans
⁊ ſtupefactus intremuit: ⁊ mox tanto re
pletus eſt gaudio: vt pene ſibi videretur
a terreni pondere corporis liberatus: et
tacens ſepius in eas oculos cōuertebat:
Stāte vna ſtabat ⁊ altera: gradiēte vna
gradiebat altera. Ad godricū deniqꝫ ac-
ceſſerūt: ⁊ ſtātes aliꝗ̄diu tacuerūt. Tūc
illa que a dextris erat: eū taliter eſt affa-
ta. Nūquid me godrice cognoſcis? Et ille
Dn̄a hoc nemo poteſt: niſi cui tu volue
ris reuelare. Bene īquit illa dixiſti: quia
mater xp̄i ſum: ⁊ per me ipſiꝰ gratiā ob-
tinebis. Iſta eſt aplorū apoſtola maria
magdalena. Nos tibi patrocinabimur:
et ſolatiū in omni tribulatione preſtabi-
mus. Ille pedibꝰ virginis aduolutus:
tibi me inquit dn̄a mea committo vt me
perpetuo cuſtodire digneris. Tūc vtraqꝫ
manus: ſuper caput illius appoſuit ⁊ ce
ſariē cōplanantes domū odore dulcifluo
repleuerūt. Poſt hec dei genitrix canticū
corā illo quaſi corā puero diſcēte cecinit ⁊
ip̄m cantare docuit. Ipſe vero poſt eam
frequēter cecinit et memorie firmiter cō-
mendauit. Erat aūt rithmice in anglico
cōpoſitū: qđ hoc modo in latinū transfer-
ri poteſt. Sctā maria virgo mater iheſu
xp̄i nazareni admitte protege adiuua tu
um godricū: ſuſcipe adduc cito tecum in
dei regnū. Precepit vt quotiēs tēptatiōi
ſuccūbere formidaret: hoc ſe cantico ſola-
retur. Quando inquit ſic me inuocabis:
meū ſenties inſtanter auxiliū. Et ſignū
crucis capiti eius impreſſit et altera idē
fecit: ⁊ ipſo cernēte in alta cōſcēdunt: odo
rem incomparabilē relinquentes. Ueſtes
earū tāte ſubtilitatis erāt: ꝙ hoīs tactū
ſuſtinere nō poſſent. Erāt enim ſicut pel-
licula que intra oui teſtā cōtinetur. Ha-
bebat aūt godricus vnicā vaccā cui ⁊ di-
xit. Precipio ī noīe dn̄i vt ſine ductore ad
paſcua vadas et hora mulgendi redeas
ad me vbicunqꝫ me poteris inuenire. Ex
illo die ac ſi ratione vteretur imperanti
paruit. Et ſi hora mulgendi godricus in
oratorio eſſet foris ſtās mugitibꝰ ip̄m ad
uocabat. Uenerunt ad godricū cognati
eius iuſti ſed pauperes: inter quos erat
mater ipſius ⁊ frater eius willelmus et
ſoror burwenna virgo incorrupta. Fecit
aūt ſorori ſue cellam in loco ab oratorio di
ſtāte: in qua cilicio induta ⁊ multis affli-
ctionibus macerata: ad fratris oratoriū

vt miſſas audiret vēit: ⁊ quādo frater ad
hoꝛā ſignū pulſabat: illa genibꝰ curuata
ꝓcubuit: ⁊ orōnis pēſum deuota perſol-
uit. Defuncta tandē matre graui mero
re cōficitur ⁊ ad illiꝰ expiationē ꝓcibus ⁊
lachꝛymis inſtanter inſiſtit. Poſt longū
vero tēpus nocte quadā ſuo moꝛe deſcen
dit in fluuiū ibiqꝫ demerſus vſqꝫ collū cō
ſuetas orōnes celebꝛauit. Aſcendēs tan-
dem de aqua ⁊ in oꝛatoꝛio ꝓces fundens:
vidit ſubito quaſi duos hoīes ad gradꝰ
altaris ſtantes quoꝛū alter dixit ad eum
Nunquid me godꝛice cognoſcis? Et ille.
Nequaq̄ dn̄e mi. Ego ſum inquit iohan
nes baptiſta cui pꝛo tui matris aīa pꝛe-
ces totiens obtuliſti Ecce aīa tue matris
quā hac nocte dn̄o iubēte de penis eripui
⁊ huc gr̄a tue cōſolatiōis adduxi: que me
cū deinceps perhenni gloꝛia perfruetur.
Tūc ipſe diligēter oculos intēdit in eam:
⁊ ſpm̄ ſue matris eſſe cognouit. Illi ſta-
tim abcedūt ⁊ godꝛicus multa iocūdita-
te repletus: grates ⁊ laudes pꝛo tali viſi
one deuotiſſime deo pſoluit. Vir dei ſole
bat diuinitꝰ remotiſſima tāq̄ ꝓxima cō-
tēplari. Unde ⁊ qn̄qꝫ dicebat. Pauloan-
te fui hieroſolimis ⁊ ibi edificia dirui cō-
ſpexi: que olim viderā ſublimius fabꝛica
ri. Figurā indicabat: ⁊ ſitū diuerſarū re-
gionū: vꝛbiū ⁊ locoꝛū. Aliqn̄ naues in pe
lago periclitātes vidit: referēs quomō ſe
tunc habebāt vela nauis et remi. Poꝛtꝰ
illis moꝛtiferos noīabat: pꝛedicens vbi
eſſent poſtea ſubmergēdi. Qn̄qꝫ ſermo-
nē ſibi colloquētiū interrūpebat dicens.
Oꝛemꝰ fratres quia nauis periclitatur
in mari ⁊ facta orōne dicebat. Modo ap-
plicuit ⁊ pericula tēpeſtatis euaſit. Di-
xit enī qđ adeo perſpicue videbat coꝛdis
aſpectu nauigātes in mari: ſicut oculis
coꝛpoꝛis gradientes in terra. Per decen
niū vero ante ipſius obitū vidit oīa que
fiebāt per decē miliaria circa ipm̄. Mul-
totiens aūt oīa que in mūdo erāt ſolitus
eſt videre. Acceſſerūt ad eū vir quidam
⁊ vxoꝛ eius: obſecrātes vt ſuper eos mia
moueat̄ ⁊ mox ꝓijciunt ſaccū in quo filie
ſue coꝛpus moꝛtuū erat: ⁊ pedibꝰ eiꝰ pꝛo
uoluti: cū lachꝛymis ſui miſeriā infoꝛtu-
nij ꝓteſtātes. At ille nichil reſpōdēs pꝛo-
ceſſit in agrum. Illi vero diſcedētes reli
querūt coꝛpꝰ in oꝛatoꝛio ⁊ dicebāt. Habe-
at ſibi cadauer ⁊ infodiat vel puellam vi
te reſtituat quia poſſet eā ſuſcitare ſi vel-
let. Godꝛicus in veſpe rediēs coꝛpus iue
nit: ⁊ ad deū tota coꝛdis intētione cōuer-
ſus pꝛecibꝰ ſuſpirijs ⁊ gemitibus humi
lis ⁊ deuotꝰ exoꝛat vt qui vita eſt oīm nō
peccatoꝛū ipſiꝰ ſed mie ſue cōſideret quā-
titatē. Puella tandē vite reſtituta parē-
tes accitos iurare coegit q̄ ſecretū ipſius
eo viuente nō pꝛoderet. Preceptoꝛes ſi-
bi elegit pꝛioꝛes dunelmi: quoꝝ imperio
ſe ſubiugauit: vnde nec loqui voluit ali-
cui niſi de mandato pꝛioꝛis: fruſtra illuc
veniens laboꝛabat: quicūqꝫ ſignū a pꝛio
re nō ferebat. Quatuoꝛ diebꝰ in ebdoma
da cōtinebat ſe pꝛoꝛſus a colloquijs vide
licet die dn̄ica: feria ſecūda tertia ⁊ ſexta:
ſed dn̄ica ſemꝑ orōnibꝰ erat intētus. Et
qn̄ aliqua feſtiuitas erat: ſilentiū obſer-
uabat. A pꝛima quoqꝫ aduētꝰ dn̄ica vſqꝫ
ad quintū natalis diē: ſimiliter a ſeptua
geſima vſqꝫ poſt paſcha ⁊ in feſto penthe
coſtes a colloquijs abſtinebat. Cū eſſet
poſt meridiē in agro vidit ſpeciē hoīs ve-
nientē ad ſe: nō per terram greſſu ſed per
aerem leui motu. Uidebatur autē quaſi
veſtibꝰ cādidiſſimis cooperta: ⁊ cū acceſ-
ſiſſet ad virū dei: ſalutauit eū dicēs. Spi
ritus ſctūs tecum ſit. Cui mox ille rn̄dit.
Amen amen dico tibi. Et cū neuter plu-
ra diceret: cognouit in ſpū q̄ eſſet anima
ſibi familiaris olim matrone pꝛo qua de
uni intētis pꝛecibꝰ exoꝛabat. At illa per-
trāſiens diſparuit et intellexit vir dei eā
eſſe a cruciatibꝰ liberatā ⁊ ingreſſus oꝛa
toꝛiū: grās egit deo. Cū ſoꝛoꝛ ipſius vni

uerſe carnis viā eſſet ingreſſa: plurimū
cōtriſtabatur ꝓpter abſolutionē ipſius:
orōnes ⁊ lachrymas impendere nō ceſſa
uit. Beatā quoq₃ virginē mariam atten
tius exorabat vt illi⁹ anime propicia ſub
ueniret. Quadā ergo nocte dormiens vi
dit precedēte btā virgine duos viros al
bis amictos oratoriū ſctē marie īgreſſos
qui ſpm̄ ſue ſororis ferētes: eā ſuper alta
ris crepidinē ſtatuerūt. Et cū ſuper hac
viſione gauderet godricus: illa conſiſtēs
ī medio altaris hec dulci melodia verbis
angelicis cātare cepit. Xp̄s ⁊ ſctā maria
me deduxerūt ad vitā ne in hac terra nu
do pede calcarē. Tūc duo viri ſiue angeli
voce ſua cantantes: reſpōderūt. Kyriel.
Xp̄cel. Kyriel Qui libellos tenebāt aper
tos quaſi de pellib⁹ rubricatis ⁊ canētes
manus plaudēdo iactabāt ⁊ librorum fo
lia diſpergebāt. Cūq₃ ſic diutiſſime ceci
niſſent: recedētes in aera conſcenderūt.
Uir dei iocundatus xp̄i miām collauda
uit ꝙ aīa ſororis abſoluta eſſet a penis in
telligens. Frater godrici vite ſecularis
nauigās in Wero flumine tēpeſtatis vio
lētia ſubmerſus interijt. Godricus ergo
graui dolore afflictus per aliquot annos
velut incōſolabiles penitētie luctus ſibi
indixit: ⁊ tanꝙ ei peccata fratris incūbe
rent: duriſſimis cruciatibus ſe macera
uit: loricā recentiorē et ciliciū aſperius in
duit: orōnes multiplicauit: vigilias pro
telauit: ⁊ ſolito vehemētius totū corpus
edomuit. Igitur miſeratiōe diuina: no
cte quadā cum oraret aſtitit ei ſubito fra
ter eius veſte candidus: vultu decorus:
eiuſdē forme ⁊ ſtature cuius fuerat ante
mortē dicēs. Eya frater mi godrice ſerue
dei hacten⁹ multa mala ſuſtinui: ſed nūc
precibus tuis adiutus in hieruſalē ſan
cta ciuitate conſiſto: ⁊ eternā bona poſſi
deo vbi ⁊ tu ſolutus a corpore intermina
bili gaudio pfrueris. Agnoſce quia ego
ipſe ſum qui mortu⁹ fui ⁊ modo vita fru
or eterna. Et his dictis diſparuit. Ille
multū huiuſmodi cōſolatiōe letat⁹: gra
tias diuine reddidit pietati. Cū lepuſ
culū olera ſua depaſcētem inueniret: fu
gientē in noīe iheſu xp̄i ſtare precepit. Et
accedens cepit ipſius latera cū flagellis
cedere: ceſumq₃ duxit ad exitū et faſcicu
lum de olerib⁹ alligans dorſo eius: dixit
ad eum. Precipio tibi et vniuerſo generi
tuo: ne huc amplius accedere preſuma
tis. Et factū eſt ita Rogero priore dunel
menſi a ſeculo migrāte: cuidā ciui ſuper
eius tranſitu dolenti ait godricus. Reue
ra fili dies quatuor tranſierūt ex quo ne
minem prorſus vidi: ſcio tn̄ quādo vir il
le diſceſſit. Obijt enī in crepuſculo die nu
diuſtertiana: ⁊ migrauit ad gaudia lu
cis eterne: viditq₃ miſer godric⁹ et agno
uit eadē hora ſpm̄ emigrantem ⁊ certus
eſt eū eſſe perpetua quiete donatū. Edi
ficata quadā capella per amicos eius po
ſtulauit frequenter a dn̄o vt indicaret in
cuius eā vellet ſctī noīe dedicari. Igitur
diē quadā aſtitit ei ſpūs quidā pclariſſi
mus et vndiq₃ luminoſus qui taliter eſt
locut⁹. Serue dei godrice ne timeas ego
ſum iohānes baptiſta cui tui vite cuſto
dia eſt a dn̄o delegata. Ideo ſecurus in
omni tribulatiōe me inuoca: ⁊ mei ſemp
habeto memoriā: quia tibi ero prompt⁹
adiutor ⁊ hoc edificiū meo nomini conſe
crabis His dictis diſceſſit: ſed cuius eſſet
ſpeciei a godrico perpendi pre nimio ſplē
dore nō potuit. Dicebat aūt ſe cū beato
iohāne ſepius fuiſſe locutū ⁊ ita fixā poſt
hoc habuit illi⁹ in mente memoriā vt om
nes actos ſuos ei cōmitteret nullūq₃ ſan
ctorū ſine ipo inuocaret. Loquēs godri
cus cū hoſpite vidit moueri crucē ſup al
tare hoſpitēq₃ cōmonuit: vt hoc aſpice
ret attencius ⁊ oraret. Uidēt igitur cru
cem ⁊ crucifixum eleuari de ligno cui ſta
bat infixa ⁊ deſcēdere ſuper altare. Poſt
in lapideo coram altari ſe depoſuit paui

mento ⁊ inde ad gradus inferiores deſcē
dit: ibiq; per vnā fere horam ꝓcubuit et
imago quaſi viueret: palpitās moueba
tur. Deinde eodē ordine quo venerat ſub
leuatur: ⁊ in ligni foramē infigitur. Uo-
cato igit̄ epo: godric⁹ euentū rei expoſuit
cui mox ille rn̄dit. Arbitror hoc ſtupende
nouitatis miraculū: eſſe tibi ꝓpinque
mortis indiciū. Cui vir dei nō meam in-
quit mortē ſed tuā eſſe vicinam nouitas
iſta portēdit: quia hui⁹ anni terminū nō
videbis Quod reſpōſum licet epo nō pla
cuerit: rei tamē exitus cōprobauit. Dū
iterū ſolus oraret vidit de crucifixi eiuſdē
latere: mēbratim puerulū ꝓcedentē pri-
mo caput ⁊ poſt humeros et ſic per ordi-
nem cetera cōſequēter exire. Qui primo
ſedit ſup altare poſtea deſcēdit ⁊ per ora-
toriū ambulauit. Erat aūt rubicūdus ⁊
candidus ⁊ veſtib⁹ niuei candoris indu-
tus. Trāſiens autē per godricū: dexterā
erexit et cū crucis ſigno bn̄dixit. Poſtea
reuerſus ad crucē: vt exierat introiuit.
Tūc vir dei gaudio repletus cepit grās
agere ſaluatori. Quidā forma peregri-
nus ⁊ habitu pulſauit ad ianuā dicēs ſe
eſſe heremitā in proximo manentē et ve-
niſſe ad colloquiū viri dei. Intromiſſus
aūt ante limen eccleſie ꝓſternitur geni-
bus curuatis: quē godricus aqua prius
aſperſū bn̄dicta eleuās introduxit. Tūc
ſimul in orōne ꝓcumbūt: ⁊ poſtmodum
pariter erigūtur ⁊ reſidētes: verbis ſe in
uicem ſpiritualib⁹ cōſolātur. Erat autē
vir ille ꝓcerus ⁊ hiſpidus capillo nigro:
veſte villoſa quaſi caracalla. Corpis ve-
ro ſupficies iterior apparebat nuda pre-
ter illā partē quā caracalla velabat: ⁊ di-
xit Fama tue ſctitatis audita: iam dudū
te videre deſideraui: ſed hactenus nego-
tijs fui prepeditus nūc vero clemēter ex-
audi. Ego paup nimis in northūbria cel
lā conſtituo: ſed fere nullū habeo adiuto-
rem: vnde rogo vt meā in aliquo releua-
re velis inopiā. Uir dei pietate cōmot⁹:
ad altare cōſcendit: ⁊ inuentū ibi panē et
denariū dedit illi dicēs. Accipe hoc parū
qđ habeo: quia ſi pl⁹ haberē plus tibi cō-
ferrem. Qđ ille ſuſcipiens cū lachrymis
ait. Obſecro dn̄e mi vt vlceroſum corp⁹
meū tangere ne dedigneris. Spero enī
inde michi leuamē aliqđ affuturū: et tu
poteris ea que pro deo ptuli dura ſentire
Uir dei cōpaſſus manū adhibuit corpuſ
q; palpauit: qđ erat ſimile corpi anſeris
deplumati: ⁊ qn̄ manū imprimebat: ca-
ro illa quaſi cōtactum fugiēs recedebat.
Unde vir ſctūs inhorruit manūq; redu-
xit. Tūc ille ſic ait. Tantis dolorib⁹ inde
ſinenter affligor qđ pre moleſtia vix ſub-
ſiſto ⁊ tu ſimiliter faceres: ſi verus here-
mita eſſes. Continuis ieiuniorū atq; vi-
giliarū laboribus crucior pericula nocte
dieq; ſuſtineo. Sepe ichēnalibus penis
corpus immergo ⁊ aliquādo ſuper celos
euolās: angelos in cōſpectu diuine maie
ſtatis aſpicio Nūq̄ cibis me reficio nūq̄
dormio vel quieſco. Intelligēs vir dei q̄s
eſſet ꝓcepit in noīe dn̄i vt cito diſcederet.
Qui cum donis que acceperat mox aufu
git: et ibi fetorē nimiū dereliquit. Godri-
cus ex tactu illius tāta ſuſtinuit tempta
tionis incēdia vt obſcenis delectationib⁹
virtus pene victa ſuccūberet: ſed orōni-
bus inuigilās ſcutū diuine ꝓtectiōis ac-
cepit. Sepe vero cū lachrymis cōqueſt⁹
eſt ꝙ ei munera dediſſet: ⁊ ideo penitētiā
grauē egit. Hoc aūt vehementius mira-
batur ꝙ aſperſus aqua benedicta nō fu-
git immo poſtea cū ipſo orauit ⁊ genufle
xit ⁊ eccleſiā introiuit. In quadā vir dei
incidit corpis egritudinē vt puſtule que-
dam ſanioſe totā corporis ſuperficiem oc
cuparent. Intra carnis mollicieni mor-
dacis cuiuſdā doloris anguſtia per art⁹
ſingulos fere itollerabiliter diſcurrebat
exterius vero per hiatus vlcerū ardens
⁊ putrida ſanies pfluebat: nec tamen vo

lebat aliquid mitigatiōis apponere ſed dicebat. Si deus in me punit mala que feci: iuſtū eſt vt etiā ego puniā qđ deliqui Aduocans ergo miniſtrū iuſſit hiatꝰ vlcerū ſale cōſpergi et torta ſtraminis confricari: nec prius eum ceſſare permiſit ꝙ tota ſuperficies cutis maderet ſanguie cruentata. Sic autē miniſtro qñꝙ laſſato ipſe ꝓuocabat eum vt viribus reparatis: fortior ad hoc opꝰ inſurgeret. Qđ ſi miniſter forte mitius ageret: ipſe tortā arripiens manu ſibimet non parcebat. Huiuſmodi cruciatus longo tēpore ſuſtinuit: donec per dei miām tota vis illiꝰ doloris abceſſit. Quidā abbas ab eo diſcedens petijt ſibi aliquid dari qđ poſſet ad ipſius habere memoriā. Qui nichil aliđ habēs panem auenaciū dedit ei. Ille vero panem gratanter accipiēs ⁊ quindeci egris diſtribuens dixit. In nomine dñi iheſu xp̄i ⁊ ſerui eius godrici portionē huius panis accipite: vt virtutem ipſiꝰ in vobis poſſitis agnoſcere. Qui oēs pane illo ſanitatē conſecuti ſunt. Villicus ep̄i dunelmenſis ethelwoldus: diffamatus eſt apud eum ꝙ diſſipaſſet bona illiꝰ. Hic duello ſibi ſcelus impoſitū purgaturus godrici ſe ꝓcibꝰ commendauit. Die craſtino duellū ingreſſus occiditur cū tamē ab illo crimine innocens extitiſſet. Eadē hora vir dei tintinnabulū pulſauit: ⁊ miniſtros adeſſe ꝑcepit quibus ⁊ dixit. Orate pro anima ethelwoldi quia nūc victus occubuit Audiui inquit ſubitos demonū tumultus ⁊ vidi ethelwoldū ſpiritū exalantē. Facta eſt aūt altercatio malorum bonorūꝙ ſpirituū in quorū partem anima deberet accedere. Attollēs oculos in ſublime: cōſpexi quaſi ſacerdotē cādidis coopertū: ante tribunal xp̄i cōſiſtere qui defuncti animā dño commēdabat. Igitur angelis dei preualentibus maligni ſpiritus effugerūt: ⁊ nūc illius animam purgatorius ignis ad tēpus exurit: pro alijs quidē peccatis: quia reus non erat facinoris quod ei fuit impoſitū ſed per inuidiā ductꝰ eſt ad ignominioſe mortis infamiā. Quidam ſpecie peregrinus adueniēs dixit ei. Godrice michi ⁊ conſimilibus deberes elemoſinas de laboribus tuis dare ſicut faciebāt olim ſanctiſſimi heremite qui alios reficiebāt et ipſi ieiunia obſeruabāt. Nos inquit ille pauperibus libēter pro facultate ſuccurrimꝰ. Alter vero ſtomachatus adiunxit. Immo falſus es heremita ⁊ ruſticus: qui ſtercorarius deberes vocari potius ꝙ godricꝰ quia te ſctm̄ fingis ⁊ mundū: cum ſis deteſtabilis ⁊ immūdus. Adhec vir dei ſubridens ait. Adiuro te ſpiritus maledicte vt citius hinc recedas: nec me ſeruū xp̄i vlteriꝰ moleſtare preſumas. Mox in auras tenues ſpiritus ille blaſphemꝰ euanuit. Cū ſolus ſederet in cella malignꝰ temptator affuit in forma ſpecioſiſſime mulieris et iuxta ip̄m lateraliter ſedens ait O godrice cur mulieres deuitas ⁊ abhorres cum tu de muliere ſis natus Tu facis te ſanctum cum ſis ipocrita: ⁊ heremitā cū tua vita ſit turpis. Ille vero ad eam cōuerſus ait. Nullius bone mulieris vito conſortium: immo tales chariſſimas habeo ⁊ ſepiꝰ eis loquor: malis aūt cōmunicare nolo. Te igit̄ adiuro per nomen domini iheſu xp̄i: vt ſi aliud es ꝙ ſimulas ꝙtotius hinc recedas. His dictis illa diſparuit. Dum in obſcuro eccleſie loco quādoꝙ ſolus oraret: tāta lux illum circūdabat vt in eam aſpectum defigere nō poſſet. Unde ſicut ſecretius fratribꝰ ipſe narrauit: quotiēs hoc ſignum deus oſtendit: tunc ſe poſtulata efficaciter impetraſſe cognouit. Cum poma colligeret in autumpno: quidā procerus ⁊ circa humeros plus ꝙ homo diſtentus luſtrabat ſepem: habēs exterius operimētum quaſi de cortice viridi: ab humeris vſꝙ ad renes diſſutum: interiꝰ autem velut

corĩũ bouis hirſutũ. Qui vociferans: heremita inq̃t da michi de pomis. Ille prius tacuit: ſed cũ importunus inſtaret cõuerſus ad eum: fruſtra ait laboras: niſi pro charitate rogaueris. Tunc imperfecta verbi prolatiõe: pro charitat pro charitat rogo dixit ⁊ poſtulo. Adhec ſanctus poma proferẽs pro charitate ait accipe ⁊ deo gratias age. Ille oblata reſpuit: et cepit recedere lento greſſu cum fetore: poſteriora ſua oſtendẽs: ⁊ verẽda nimis lõga ⁊ horrida poſt ſe trahens. Ex hoc turpi aſpectu ita vir ſanct⁹ inhorruit vt oẽs ſui corporis pilos tanq̃ ſetas porcorum exurgere ⁊ rigere ſentiret. Quanto autẽ ille tẽptator longius diſcedebat: tãto magis ⁊ fetor ⁊ turpitudo creſcebat. Nocte quadã aſtitit ei quidã in ſompnis dicẽs. Godrice cras poteris hic theſaurũ grandem fodiẽs inuenire: qui hucuſq̃ ceteris occultatus nũc tuis eſt meritis reuelat⁹ Vir ſctũs tẽpore aliquãto hanc viſionẽ in animo ſepe voluebat: eſtimãs bonum eſſe hunc theſaurũ pauperibus errogari. Die igitur quadã ibi fodiens: cũ ad interiora veniſſet: vidit de terra procedere quaſi pueros quoſdã nigros tonſis capitibus et ſemicubitales vt pigmeos: qui cachinnãtes iactabãt in eũ pillulas fumigãtes multũq̃ fetentes. Ipſe illuſiones fantaſticas cognoſcens: pecunia inquit theſauri veſtri ſit in perditione vobiſcum ⁊ terrã quã effoderat reiecit in foueam. Ab illo die nunq̃ auri vel argenti quippiã ſibi voluit obſeruare. Quidam vir ſterilem habens vxorem: profect⁹ eſt ad virũ dei: et cũ lachrymis cauſam ſue triſticie expoſuit. Qui compatiẽs lachrymanti: hoc ait anno: tibi pariet vxor tua filium: quem vocabis nomie meo godricum. Ille gaudens abiit: ⁊ eodem anno filiũ de vxore ſuſcepit ⁊ godricum ſicut ei iuſſum fuerat appellauit. Qui poſt breue tempus cepit infirmari ⁊ ad extrema perduci. Tunc parẽtes contriſtati ad virum dei corpus detulerunt: cum lachrymis auxilium eius poſtulãtes. Cur ploratis inquit ille? Ne putetis puerum defunctum: ponite illum ſuper altare ⁊ mecum flexis genibus deum pro ſalute ei⁹ exorate. Oratione completa: puer viuẽs ⁊ ridens inuenitur. Sedente viro dei ſolo affuit mulier ſup omnes filias hominum ſpecioſa: delicata nimis et tenera. Que ſedens propius ⁊ eum blande reſpiciens: illo ſilente diutius taliter eſt exorſa Ecce mi godrice poſtq̃ cepi dulcem tui nominis habere notitiam iuuenes diuiteſq̃ contempnens: tuos amplexus pre ceteris concupiui. Nec potero quieſcere: donec amoris mei deſideriũ fuerit te conſentiente completũ. Tunc ille ſi talis dixit eſſes qualis appares nũq̃ ſpretis magnatibus complexum godrici ſenis ⁊ ruſtici queſiſſes Quapropter adiuro te per nomen dñi iheſu xpi vt cito fugiens michi vlterius non illudas: et te patenter oſtendas. Mox illa deformis effecta: relicto ibi fetore diſparuit. Godricus tandẽ ita etate confectus vt alieno erigeretur auxilio graues demonum perferebat inſultus. Aliquando ſe inimicus vertebat in vrſum: quandoq̃ in coruum: aut aquilam: ſimiam: arietem et ſimilia. Quidã capita ſuper trabes domus attollũt: quidam ad celũ colla protendunt: quidã vno pede incedũt. Quãdoq̃ ſaccus videbat ſtramine repletus: oĩno membra nõ habẽs. Qñq̃ cõtra virũ dei puluerẽ diſpergebãt: ⁊ qñq̃ lapides parieti celle exterius allidebãt. Frequẽter in veſpere malignorũ ſpirituũ infinita multitudo cellã ei⁹ introibat: ⁊ erant nigerrimi et ſtatura permodici. Quidã cachinnos in eum mouebãt: quidã ſtridente ſibilo ſeuiebãt quidã eum telis ardẽtibus appetebant. Dicebat autẽ vir ſanctus nichil eis eſſe moleſtius q̃ ꝙ aſpectũ auertebat ab eis

nec aliquo modo melius eorū veſaniā declinari: ꝙ ſi clauſis oculorū palpebris cōtempnantur. Qñ eni aſpiciūtur: de facili ad malū anime ſenſus inflectitur. Dixit eni vir dei ſe munitū ſigno crucis non magis illorū fremitus ꝙ factum circa ſe motū aeris formidare. Cum vir ſanctꝰ iaceret in lecto: dyabolꝰ aſtitit ⁊ clamās ardentē frameā vibrauit in eum. Ex ore ipſius ignis exibat quaſi ex ore fornacis ⁊ duorū cubitorū menſurā oculorū latitudo vincebat. Ecce inquit o godrice ego demonū princeps qui te per mediū ſecturꝰ adueni: meis huuſqʒ ſatellitibꝰ illuſiſti ſed modo michi nō illudes. Seruus dei qui exacto iam quīquennio nō niſi aliena ſuſtentatiōe ſurrexerat: repente ſolus cōtra eum pugnaturus exurgit. Erat aūt toto nudus corpore: ⁊ ſigno crucis armatus magna voce ſic ait. O princeps funeſte nunquid in me furis inaniter? Defenſorem habeo dñm iheſum xp̄m qui tuus eſt triūphator ⁊ iudex ſub tali protectore tua tormēta nō timeo. Clamores eorum poterāt foris audiri: vnde quidam miniſter accurrēs: hec tremebūdus aſpexit. A prima diei hora vſqʒ ad nonā perdurauit hoc ſingulare certamē. Ter illū dyabolus eſt aggreſſus ⁊ totiens a xp̄i milite ſuperatus Multa quidē fuerūt verba pugnantiū ⁊ clamoſa grauiſqʒ cōflictus donec malignꝰ hoſtis cōfuſus abceſſit. Cū vero interrogaretur quare digitus ſuus auricularis ſic in palmā erat recuruatus: ſubridēs ita rn̄dit. Hoc ſigno ſanctus xp̄i cōfeſſor hieronimꝰ me cognoſcet in die iudicij pro cuius doctrina talē profero leſionē. Ex diutina cōſuetudine portandi pſalteriū: ita incuruatus erat digitus eius. Quadā feſtiuitate paſchali media nocte altiſſima voce cantare cepit et mane a quodā fratre interrogatus ſic ait. Vidi angelos ad ſepulchrū dñi deſcēdentes et ibi dulciſſimis modulationibꝰ iubilāts Inter quos btūs nicolaꝰ affuit qui me cum illis cātare cōmonuit: dicēs qḋ vox hoīm bone volūtatis bene vocibꝰ cōſonaret angelorū. Et addidit. Heu michi quia incolatus meus nimiū prolongatur ⁊ mors deſiderata differtur O pie iheſu ꝙdiu depreſſus iſta corruptionis mole ſeiūgar a te. Iterū cuidam monacho multa gallice loquebatur aſſerēs ſe nūꝙ illius lingue habuiſſe ſciētiā ſed ſpiritus ſctūs inquit hoc tp̄e tradidit ap̄lis notitiā oīm linguarū atqʒ ſermonū. Interrogatus de aīarum exitu de hoc mūdo: ita rn̄dit. Sctā aīa leuiter exit a corpore velut faba: quādo matura eſt de ſiliqua ſponte ꝓcedit. Sed peccatrix aīa velut immatura multis flagris ad exitū perurgetur. Egreſſa vero ad aeris faſtigium ſine mora cōſcendit ibi morā facit aliquādo quid deus de ipſa fieri velit expectans Eſt aūt ibi quaſi porta quedam ferrea ⁊ anguſta: hincinde bonorū ſpirituū et malorū cuſtodijs circūcincta. Per hanc aīe iuſtorū leui trāſitu permeāt: iniuſte vero coanguſtantur ⁊ grauiter cruciātur: ⁊ ad inferiora miſerabiliter deprimūtur. Hodie inquit conſpexi aīam iuſti liberā tranſuolare per eā: ⁊ ideo cū angelis illā deferētibus cepi pre gaudio decātare. Monachus dñica die celebrans ei miſſam audiuit ſonitū veluti cāpanarū adeo dulcē vt ab officio aliquātulū tardaretur. Veniens aūt de longinquo ſonus paulatim accedebat: vt tādē foris iuxta parietē auditus poſtmodicū inde pertrāſijt. Interim godricꝰ manibus eleuatis voce clamoſa prorupit in lachrymas. Expletis miſterijs monacho quereti qḋ hoc eſſet ait. Sonū illū audiui ⁊ te audiuiſſe cōgratulor. Cuiuſdā viri deo dilecti ſpūs ꝑtrāſiuit. Cuiꝰ exeqās comitabat̄ ſonꝰ ille ꝑdulcis. Veīt quidē de regiōe lōgiqua et exiſtimo ꝙ i hac vita ſacerdotis officio fūgebat. Idē mōachꝰ iterū reuerſus qſi

uit de quo ſanctoꝝ miſſaz vellet audire.
Qui hodie dixit de ſctā trinitate miſſam
audiui: ⁊ cōionem de cādidati cuiuſdam
viri manu percepi qui de celo deſcēdit: et
iterū aſcēdit in celū ⁊ ſimiliter vt tu ſoles
miſteria celebꝛauit: vt pctā cōfiterer ad-
monuit ⁊ eſtimo de peccatis meis nichil
meā tūc fugiſſe memoꝛiā. Sic aūt abſo-
lut⁹ ab illo: reuerēter eucariſtiā de ma
nu ipſius accepi Officio celebꝛato: mani
bus eleuatis in celū ſublatus eſt: ⁊ hunc
locū ſuaui odoꝛe cōpleuit. Laudas ne fili
vt poſt hec modo a te diſciplinā cōionē
percipiā? Ille aūt rñdit: ꝙ hoc facere nō
auderet: ⁊ quiſnā ſctoꝝ ille fuiſſet queſi-
uit. Dixit hunc petrū fuiſſe apoſtolū qui
celi poꝛtā claudit ⁊ reſerat: ⁊ miſſū ſe eſſe
a dño iheſu xp̄o aſſeruit vt ipm a pecca-
tis abſolueret. Tu miſſam inquit in ho-
noꝛe btē marie celebꝛato: vt eius interuē
tu filiū ipſius mereamur habere pꝛopi-
ciū. Uir quidā cuius vxoꝛ tres peperit
aboꝛtiuos venit ad virū dei et modū ſue
calamitatis expoſuit. Cui zonā tradidit
dicēs. Hoc cingulo pꝛecingatur vxoꝛ tua
partus tpe ⁊ penitētiam de peccatis agi
te: quia pꝛo delictis patrū huiuſmodi vi-
dicta venire ſolet in pꝛolem. Uir iuſſa cō-
pleuit ⁊ deinceps partus vitales ab vxo
re ſuſcepit. Iturus ad virū dei mōach⁹
quidā equū habere nō valēs: aīo contur-
batus fuit. Nocte ſequēti cum doꝛmiret
aſtitit ei quidā veſte iuuenis ſuccinctus
baculum in manu tenens: qui dicebat ꝙ
godꝛicus illū ad eū venire pꝛecepit. At il
le euigilās iterū doꝛmire cepit ⁊ ille iterꝝ
aſtitit: ⁊ ſic ait. Godꝛicus mādat vt ma-
ne facto miſſam celebꝛaturus aduenias
Nec ꝑpter equū ſis ſollicitus: quoniam
ad oſtiū clauſtri neceſſaria ꝑparata inue
nies Mane vt dixerat cūcta inueniēs ad
virū dei venit. Qui clauſis oculis fratrē
ex noīe vocauit: dicēs ꝙ illa nocte bis pꝛo
pter ipm nūcium miſiſſet: media nocte ⁊
ante auroꝛam: ⁊ h abitū iuuenis ⁊ verba
ex oꝛdine deſcripſit et ſubiunxit. Reuera
ꝑpter me clemētia dei voluit iſta contin-
gere. Poſtꝙ locū illū inhabitare cepit:
tribus tantū vicibus fines illius exiuit.
Frater quidā weſtmonaſterij venit ad
virū dei: a quo interrogat⁹ ſi notus eſſet
ei thomas nouus cātuarieſis eps. Qui
ſic eſſe reſpōdit: ⁊ cōſequēter adiūxit. Nū
quid et tu illum dñe cognouiſti? Oculis
ait coꝛpoꝛeis eū non aſpexi: ⁊ tamen ipm
adeo bene cognoſco vt inter multos poſi-
tum nullo docente monſtrarē. Quedam
illi ſecreta mandabo ſi meus ad hoc nun
cius eſſe volueris. Quo libēter annuēte
ait. Obſecro vt ipſum ex parte godꝛici ſa
lutes ⁊ moneas vt in pꝛopoſito ſuo firmi
ter perſeueret: quia deo gratū eſt qđ pꝛo-
ponit efficere. Attamen multa patietur
aduerſa ⁊ nouiter in exiliū compelletur.
Peregrinabitur vero inter alienos vſqꝫ
ad terminū penitentie conſtitutum: ⁊ po
ſtea reuertetur in āgliam ad ſedem ſuā:
potētioꝛ atqꝫ ſublimioꝛ ꝙ inde receſſerit.
Ipſe quidem ⁊ ſcotoꝝ rex malcolin⁹ in-
ter magnates qui ſunt ab alpibus vſqꝫ
ad fines regni ſcotoꝛum deo ſunt magis
accepti: ſed rex pꝛemij ſui denarium cito
percipiet Hec dices ei ⁊ abſolutionē ipſi⁹
de peccatis meis ſcriptam michi perqui
res. Reuerſus in patriā monachus ⁊ in
audita diligenter exequēs: interrogauit
archiepm vtrū nouiſſet godꝛicum. Opti
me inquit noui illū et ſcio quia pꝛopheti-
co ſpiritu ſolet multis ventura pꝛedicere
In craſtino archieps ei litteras cum ab
ſolutione direxit: ⁊ eius ſe oīonib⁹ atten-
tius commēdauit. Poſthec infra mēſem
archieps in exiliū pulſus eſt. Elapſis ali
quot annis: venit idē frater ad virū dei ⁊
inter cetera ſic de archiepo loq cepit. Do-
mine cantuarienſis archiepiſcopus diu
iam in exilio moꝛam fecit: nec eſt ſpes ali
qua ꝙ amplius in angliam redeat cum

tot illi videam⁹ imminere cõtraria. No
dico inquit godricus tẽpore patietur exi-
liũ: ⁊ ſpacio penitẽtie tũc peracto reuerte
tur honorabilior ꝙ̃ diſceſſit. Monachus
quidã ciſterſiẽſis peccati cuiuſdã grauio
ris mole depreſſus pernicioſa nimis pec
candi cõſuetudine tenebatur. Multotiẽs
enĩ cõpũctus ⁊ lachrymãs ad cõfeſſionis
remediũ veniebat; ſed iterũ quaſi canis
ad vomitũ rediit ad peccatũ: ⁊ ita qđ vno
tpe mundabat altero maculabat. Hic ad
virũ dei veniẽs dixit. Dñe quidã notus
michi grauiſſima tẽptatiõis moleſtia fa
tigatur laqueis dyaboli miſerabiliter ir
retitus: poſt penitẽtiã et confeſſionẽ ſepe
relabitur in qđdã grãde peccatũ: ⁊ cũ la-
chrymis poſtulauit vt eũ tuis orõnibus
cõmendarẽ. Ad hec ſctũs cũ ſilenter oraſ-
ſet: ita rñdit. Quãdiu frater huiuſmodi
perpetrabis: qñ a tam deteſtabili opera
tione ceſſabis? Ceſſa iam ceſſa: te magis
⁊ magis tanti peccati vinculo innodare.
Ille cõfuſus: alius eſt inquit dñe de quo
loquor. Immo tu ait vir ſctũs hoc feciſti
quia ſic ⁊ ſic agens hactenus in tali dede
core volutaris et modũ ſue cõſuetudinis
ei diligẽter expoſuit. Tũc ille ꝓcidẽs ipſi
us miam flagitauit. Quẽ vir dei erigẽs
et benedicẽs ſpero inquit qđ deus te ĩ hoc
peccatũ ampli⁹ cadere non permittet: tu
operibus penitẽtie deuot⁹ inſiſte. Frater
ille deinceps a poteſtate diaboli liberat⁹
in abbatem poſtea promot⁹ eſt. A par-
te aquilonari eccl'ie prodierũt quaſi tres
viri de pariete: qui velut orãtes corã alta
ri genua flectebãt: pectoraq₃ tundebãt:
⁊ cõuerſi aliqñ ad ſctm̃ dei tanq̃ venerã-
tes illũ: genib⁹ curuatis capita inclina-
bãt. Cum ſic diutius agẽtes aduerterẽt
illũ nõ eſſe deceptũ excreſcẽtes in altũ ſu-
per trabes capita efferebãt: ⁊ iuſſi a viro
dei in auras euanuerũt. Miles quidam
cauſam habẽs corã iuſticiarijs deciden-
dam pro terra ſibi violẽter ablata: ⁊ mit
tens godrico negociũ ſuũ eius orõnibus
cõmendabat. Cũq₃ rediſſet domũ eadem
nocte ſecreto ꝑcepit vxori ſue vt duos ſoli
dos mitteret viro dei. Quos illa ſuſcipi-
ens viro neſciẽte retinuit: et ſuis vſibus
reſeruauit. Cauſa militis per biennium
nõ terminata: miſit ad eũ godricus ꝙ du
os ſolidos ꝓmiſit ſctõ iohanni quos vxor
eius accepit ⁊ adhuc non trãſmiſit. Ego
inquit ſi veniſſent illos pauperibus erro
gaſſem ⁊ cauſa ipſius que adhuc pro iſta
trãſgreſſione ſuſpẽditur finẽ ſortita eſſet
idoneũ. Qui mirantes pecuniã reddide-
rũt: ⁊ ſtatim ad militis voluntatẽ lis per
cõcordiam eſt ſopita. Morbo correptus
acerrimo per ſuperficiẽ corporis liuidus
tumor extenderat: et interius dolor eda-
ciſſimus quaſi vermiũ interiora paſcen-
tiũ diſcurrebat. Et nocte quadã cum iace
ret velut exanimis: cepit elata voce diu
cũctis admirãtibus iubilarẽ et tanq̃ ſa-
nitati reſtitut⁹ apparuit hilarior. A mo
nacho vero interrogatus cur ceciniſſet:
ait. Dulcia fili fuerũt que vidi ⁊ ideo me
a cantu cohibere nõ potui. Tanta michi
lux per feneſtrã illuxit ⁊ tantus odor dul
cedinis cũ hac luce me perfudit vt michi
priſtinã recuperaſſe videar ſoſpitatẽ. Au
diui quidẽ Kyriel. xp̃el. a ſupnis ciuib⁹
decãtari: ⁊ ideo eadem verba cõſequẽter
ego cãtaui. Miles quidã ſtrenuus cum
ſocijs militib⁹ in ſcotiã ꝓficiſcẽs apud ty
nemuthã hoſpitatus eſt. Ubi de nocte vi
dit in ſompnis xp̃m veniẽtem in nubib⁹
crucifixũ ⁊ recentia vulnerum ſtigmata
preferentem. Et ecce vir ſtatura modic⁹
⁊ canicie venerand⁹ aſcẽdit ad eum. Pri
mo ad pedes: poſt ad genua: deĩde ad ſuc
cinctoriũ: et tũc cum crucifixus benigne
reſpiciens ſalue ait godrice noſter amice
qđ mõ poſtulas conſequeris. Poſtea diu
aſpectu blãdo: vultu ſereno: ſermone io-
cundo adinuicẽ ſunt locuti. Miles q̃ hec
videbat dei clementiã inuocabat: ⁊ acceſ

ſit ad eum quidā circūſtantiū dicēs. Si
feceris ea que audieris a godꝛico: ſalutē
cōſequeris optatā: qm̄ ⁊ ipſe tui meminit
apud deū. Interea vidit crucifixum in ſe
oculos cōuertentē: et manus in ſublime
ꝓtendens dn̄e inquit iheſu xp̄e miſerere
mei: tm̄qꝫ clamoꝛē edidit ꝙ ſocios exper-
geſecit. Et excitatus et queſitus cur cla-
mauerit: cuncta ſeriatim retulit: ⁊ quis
eſſet ille godꝛicus inquirit: ⁊ ad eum per-
rexit. Quē videns: ipſum eſſe quē in ſom
pnis viderat exclamauit. Tūc vir ſctūs
ego inquit fui quē vidiſti cum dn̄o loquē-
tem ⁊ pꝛo tuo crimine depꝛecantē. Tu ve
ro faciē eius in cōfeſſione pꝛeueni vt mea
poſſis interceſſione iuuari. Ille accedēs
ad ſacerdotē ꝙ antea pꝛe confuſione cela
uerat: cōpunctus aperuit et viro dei ab-
ſolutus aſſedit. Qui de lineo panno cru-
cē fecit et ait. In noīe iheſu xp̄i hoc ſignū
crucis accipies: quoniā ipſe ad hāc pere-
grinationē te vocauit qui tibi crucifixus
apparuit. Et factū eſt ita. Apparuerūt
ei tres viri de celo deſcendētes quoꝛū ille
qui ſtabat a ſiniſtris ita eſt locut⁹ ad me-
dium. Dn̄e hic noſter godꝛicus ꝙ̄diu hoc
modo cruciabitur ⁊ a nr̄o collegio diſiun
getur? Adhuc ait ille eſt in eo aliquid ex-
piandū necdū venit hoꝛa eius vt trāſeat
ex hoc mundo. Et vultu placido cū reſpe
xerunt: ⁊ verba que hoīs lingua explica-
re nō poteſt ab eis audiuit. Medius illo-
rum fuit dn̄s iheſus a dextris celi claui-
cularius a ſiniſtris iohannes baptiſta.
Tūc flere vehemēter incepit: adeo vt ſin
gultus atqꝫ ſuſpiria loquēdi adimerent
facultatē. Die quadā raptus in extaſim
ab hoꝛa diei pꝛima vſqꝫ ad nonā palmas
in celū tenebat erectas: lachꝛymiſqꝫ fluē
tibus īuocabat dei piiſſimā genitricem
quaſi pꝛeſentialiter aſſiſtētē. Sepe pſal-
lebat: frequēter oꝛabat: ſemperqꝫ ploꝛa-
bat: canticū plerūqꝫ dulciſſimū decanta-
bat. Et adiecit. Sancta maria miſerere
ſuccurre: auxiliare: ⁊ pꝛotege ⁊ de hoc er-
gaſtulo erutū ad te perducito ⁊ tecum in
perhenni gloꝛia collocato. Nō me vlteri⁹
in pꝛeſenti miſeria derelinquas quia ti-
bi coherebo: nec te aliter abire permittā.
Poſt hec quaſi cū aliquo ſecreto diuti⁹ eſt
locut⁹. Deinde vocatis fratrib⁹ quibuſ-
dam ait. Grauis eſt michi coꝛpoꝛalis pu
gna milicie: multoqꝫ meli⁹ diſſolui ⁊ eſſe
cum xp̄o. Nā ſenio pꝛegrauat⁹ cōſuetas
oꝛōnes nequeo ꝓſoluere nec ſpūalibus et
iocundis meditationib⁹ aīm diu tenere
ſuſpēſum. Cū beata inquit virgine ſum
locutus que mecū ſedens de patria cele-
ſti multa narrauit. Pꝛomiſit etiā ꝙ me
nō deſereret ſed habitaculū vite perhen-
nis michi opoꝛtuno tp̄e ꝑpararet. Alia
vice vidit celos apertos et beatoꝛū ſpiri-
tuū choꝛos ſummā trinitatē laudantes:
⁊ pꝛo ſalute humani generis exoꝛantes.
Uidit etiā patrem oīm creatoꝛē ⁊ filium
oīm redēptoꝛē: ⁊ ſpiritū oīm cōſolatoꝛem
adeſſe pꝛeſentes: vnde pꝛe nimia iocūdi-
tate vocē ⁊ linguam cohibere nō potuit.
Poſt hec tundēs pectus cum lachꝛymis
ait. Miſerere dn̄e miſerere: ꝙ̄diu in iſta
calamitate relictus a tāta gloꝛia ſepara-
boꝛ. Tanta quidē fuit vehemētia cōpun
ctiōis illi⁹: vt vltra effari nō poſſet. Mo
nachus quidā a ſctō thoma archiep̄o ad
godꝛicū miſſus dixit. Quare dn̄e diſſen-
tio regis ⁊ dn̄i cātuarienſis tot ānis nul
la cōpoſitiōe ſopitur? Quia vterqꝫ illoꝛū
inquit godꝛicus in huius honoꝛis colla-
tione peccauit: diuina ſeueritas vtrūqꝫ
flagellādo caſtigat. Elicit vero deus ple-
runqꝫ de malis bona ⁊ que malo ſunt in
choata pꝛincipio bono fine cōcludit. Dic
inquit archiep̄o ne nimis moleſte ferat ſi
ad tēpus durioꝛa ſuſtineat: nā tanto erit
coꝛona gloꝛioſioꝛ: ꝙ̄to pena fuerit pꝛoli-
xioꝛ. Infra ſex nempe mēſes verboten⁹
reconſiliabitur ſed godꝛicus tūc non erit
in vita ⁊ infra nonū menſem ablatis om

nibus reſtitutis ad ſedē ꝓpriā remea-
bit. Ibi finē totius negotij ſorcieť ad ho-
norē dei: ⁊ ſalutē ſui cōſolationēq; multo
rum. Hec aūt verba nouiſſima ⁊ eorū ar-
chanū archiepſ bene perpendet. Dixit
aūt monacho qui miſſas ei celebrare con
ſueuit. Ego fili ſpūs angelicos ſepe vidi
⁊ cū illis verba cōſerui ⁊ ab illis frequen
ter auxiliū: conſilium: ſolaciūq; percepi.
Sed eorū tam crebrā viſitationē poſt in-
quietationem hui⁹ infirmitatis amiſi:
quia cogente moleſtia compellor ⁊ vana
ꝓfari: ⁊ de tēporalib⁹ meditari. Dixitq;
eorū ſpeciē non poſſe hoīs intelligētia cō-
prehendi ſe nuper eorū interfuiſſe collo-
quio ſibi cuiq; aperire ſecreta q̄ dixerant
nō licere. Altera die ſubito excelſa voce
dulciq; modulatiōe cātauit et hec verba
ſepius iterauit: welcome ſymund. Uer-
ba quidē plura nō protulit: ſed quotiens
ea repetijt: totiens cātandi modulos per
mutauit. Moderata demum voce ſubri-
dens ait. welcome ſymund. Sūt aūt diu
tiſſime collocuti: et tandē godric⁹ oculos
in celum tanq̄ aliquid aſpiciens erexit ⁊
poſtmodū an aliquis preſens eſſet inqui
ſiuit. Et accedētes ad eū aliqui ipm vul-
tu ſolito ſereniorē eſſe cōſpexerunt. Et di-
xit: filij ſymonē petrū celi clauicularium
a longe vidi venientē: ⁊ cecini ad eius ad
uentū. Iuxta me ſedit et mecum loquēs
multa michi retulit ſecreta que mēs hu-
mana nō capit: nec humanis poſſunt ſer
monib⁹ explicari. Ipm abeūtem primo
ad alias regiones deinde celū penetrare
conſpexi. Clericus quidā beato godrico
valde deuotus acceſſit ad eū et ad pedes
eius reſidens multis ſermonibus cepit
perſuadere ꝙ vtile foret: actuū ipſius no
ticiā ad poſteros peruenire. Nouiſſime
adiecit: ꝙ libēter ſi annueret vitā ipſius
eo docente cōſcriberet. Ille cōticuit: et in
clericū oculos cōuertens: poſt ſilentiū tā
dem ait Ita quidē facturus eris verum
hoc nequaq̄ in p̄ſenti tpe cōſequeris. Cle
rico vero curioſius inſiſtente: vt que ſcri-
bere poſſet ediceret: ſic vir dei rn̄dit. Ui-
tam godrici talē eſſe cognoſcas. Godric⁹
primo ruſticus pinguis: fornicator: im-
mundus: fenerator: falſarius: deceptor:
periurus: adulator diſcurrens: petulās
⁊ guloſus. Modo pulex mortuus: canis
fetidus: vilis vermiculus: nō heremita
ſed ypocrita: nō ſolitarius ſed mente diſ-
fuſus: deuorator elemoſinarum: faſtidio
ſus deliciarū: cupidus ⁊ negligens: ocio
ſus ⁊ ſtertens: ambicioſus et prodigus:
⁊ qui nō eſſet dignus alijs ſeruire: quoti
die ſibi miniſtrātes verberat ⁊ obiurgat
Hec ⁊ his peiora ſcribere poteris de god-
rico. His dictis velut indignat⁹ obticuit
⁊ clericus cū confuſione diſceſſit. Inter-
iectis aliquot annis: vir dei illius clerici
miſertus: vltro cepit exponere que vole
bat. Librū quē ſcripſerat profecturus ar
ripuit: ⁊ tenēs eū manu ad ſancti genua
ꝓuolutus dixit. Obſecro pater vt ad dei
honorē ⁊ fideliū vtilitatē: hūc libellū bn̄-
dicere: ⁊ deo cōmendare digneris. Tunc
ad illū cōuerſus ait. Sterili quiſnam li-
ber eſt iſte? Et ille. De geſtis cuiuſdā reli
gioſi hoīs: qui multa pro deo ꝑtulit i hac
vita: ipm vera narratiōe cōpoſui Cumq;
libellū aliquātulum cōtrectaſſet: tenens
eum inter manus erectas: et oculos ele-
uans in celū ait. Pater oīps ⁊ tu mi do-
mine iheſu xp̄e: ⁊ tu ſctē ſpūs oīm conſo-
lator: et tu piiſſima dei genitrix et virgo
perpetua: ⁊ tu ſctē iohannes baptiſta cū
oībus ſctis obſecro vt benedicere digne-
mini hūc libellū: quatinus vobis fiat ac-
ceptus: ⁊ poſteris profuturus. Et ſigno
crucis illū cōſecrans bn̄dixit: ⁊ deoſcula-
tum clerico tradidit dicēs. Adiuro te fili
per nomē iheſu xp̄i: et per dilectionē qua
michi cōiungeris: vt nemini me viuente
hoc detegas: nec ſcriptum iſtud oſtēdas.
Scio eni te ꝓpter hunc librum aſpera et

amara eſſe paſſurū ab emulis tu vero ne
mouearis: q̄a veritas liberabit te. Cū
annos ſexagita in heremo peregiſſet: tā
tus faciem ipſius ⁊ membꝛa tumoꝛ obſe
dit: vt vix foꝛme pꝛioꝛi ſimilis appareret
Doloꝛē nimiū interi⁹ ſentiebat tanq̄ ver
mes viui circūquaqꝫ diſcurrerent et me
dullitus cūcta conſumerent. Agebat au
tem gr̄as deo q̄ eū ſic a peccatis munda
re dignaret̄ et ait. Vermes iſti recte coꝛ
pus comedūt in hac vita: vt vermis ille
perpetuus aīam non laceret in iehenna
Per annos fere octo in lecto languid⁹ de
cubuit nec vnq̄ niſi aliene manus auxi
lio exurgebat. Interea venerūt duo za
buli deferētes lectulū ⁊ dicentes. Huc ve
nimus vt te ad inferos depoꝛtem⁹: quia
ſenex delirus es ⁊ de ſapiente factus inſi
piens. Ille crucis ſignaculo ſe muniuit:
⁊ oꝛās demones ꝓtinus effugauit. Po
ſtea folliculi ipſi⁹ intumuerūt inſtar mu
liebꝛiū mamillarū: ⁊ ex eis fere omni die
quaſi venenoſus humoꝛ expꝛimebatur
manibus miniſtroꝛū. Ibi eni velut apo
ſtema diruptū fiſtule patētis vlcus effe
cerat vnde liquoꝛ iugiter emanabat: nec
ante ipſius obitū ſanari potuit. Hoſtis
interim antiquus videns poſt quietem
ſompni illum tepidius agentem lecti hu
mentia declinātem ⁊ ſicca querentē: ſub
ito pepulit impꝛouiſum de lctō ⁊ ſcamno
caput illi⁹ alliſit. Oſtēdit aūt gibbum in
capite ad quātitatē oui colūbe: ⁊ hec ver
ba ſubiūxit. Ita celeriter me pꝛeuenit q̄
me non potui pꝛemunire ſigno crucis: ⁊
ait. En godꝛice ruſticane de quo per me
os ſatellites hactenus triumphare non
valui nūc a me occideris: dum lecti mol
lia queris et ſicca. Quid ergo nobis tuti
ſupereſt: cum tantas cōtra nos vires ha
beat inimicus? Perpēdamus q̄ pericu
loſum ſit delitias adhibere coꝛpoꝛi ⁊ mol
licie delectari: cū deus non poſſit in terra
ſuauiter viuentiū inueniri. Ingraueſ
cente aūt moꝛbo lucis auroꝛa dixit mini
ſtro. Cito excita fratres illos vt migran
tem ſpm̄ veniāt cōmendare. Illi feſtinā
ter occurrunt ip̄m in cilicio cineribus ſu
periecto deponūt ⁊ induūt ſtamina ⁊ cu
culla quia iam dudū fuerat monach⁹ du
nelmenſis. Obijt aūt duodecimo kalen
das iunij anno dn̄i milleſimo centeſimo
ſeptuageſimo ⁊ tranſijt ad claritatem ſo
lis eterni perpetue iocunditatis gaudiū
poſſeſſurus. Nobilib⁹ de ſancto coꝛpoꝛe
quaſcūqꝫ reliquias exigentib⁹ coacti fra
tres vnguiū excremēta de pedibus pꝛeci
derūt. Dum min⁹ caute hoc quidā face
ret: carnis particulā ſecuit: ⁊ ſtatim ſan
guis effluxit ⁊ manū ſecātis madefecit.
In omni nemoꝛe circūiacēte frondes et
folia roꝛe melleo ſunt compluta et ſapoꝛē
optimum per duos menſes integros ſer
uauerunt. Hoꝛa qua migrauit a ſeculo
audiuit puella quedā que oues minabat
ad paſcua dulciſſimas in aere cātilenas
de finkale ad celeſtia cōſcendētes. Poſt
obitū vero viri dei infra paucos ānos du
centa vigintiocto miracula pꝛo viro dei
godꝛico dominus operari dignatus eſt:
que bꝛeuitatis gratia omittere decreui.
Scolares dunelmi admirantes loque
bantur in ſcola de ſanctis thoma ⁊ godꝛi
co adinuicē in hūc modū. Ecce q̄ bꝛeui tē
poꝛe beatus thomas tā excellentē gloꝛiā
pꝛomeruit: ⁊ ſctūs heremita godꝛicus q̄
tot annoꝛū deo militans tot ⁊ tanta ſuſti
nuit: nichil v̄tutis oſtēdit. Nocte ſequē
te ſctūs godꝛicus doꝛmiēti magiſtro ſco
larium aſtitit ita dicēs. Heri multa dixi
ſtis in ſcola de me ſctōqꝫ collega meo tho
ma: q̄m pꝛo ipſo magna fiunt miracula:
pꝛo me nulla. Reuera cū ip̄e fuerit archi
ep̄s et multarū cuſtos aīarū pꝛo quibus
etiam libenter occubuit: decet vt multis
opem cōferat ⁊ ſalutem. Godꝛico aūt qui
fuit aīe tm̄ ſue pꝛepoſitus ſufficit eſſe cū
deo: vt quemadmodū vixit ignotus: ita

nec poſt obitũ fiat notus. Et tamẽ ſctũs thomas ⁊ beatus cuthbertꝰ ⁊ ego venimus in finkale: vt indigentibus et infirmis auxiliũ cõferamꝰ. Poſt hec dicta diſparuit ⁊ magiſter ille diſcipulis ſuis viſionẽ in craſtino propalauit.

¶ De ſancto Grimbaldo abbate.

SAnctũ grimbaldũ monachũ litteratura et cãtu peritũ de partibꝰ gallie acciuit rex alfredus weſtſaxonũ ⁊ cõſtructo apud wintoniã nouo monaſterio eũ abbatẽ cõſtituit. Qui cõgregata monachorum caterua abbas ⁊ doctor eoꝝ venerabilis effectꝰ litteris ⁊ moribꝰ diſcipulos inſtruxit. Elemoſinis deditus: orõnibꝰ deuotus: vigilijs aſſiduꝰ ⁊ oĩbꝰ bonis exẽplis plenus in ſenectute bona octauo idus iulij terras reliquit et pro opibus deo placitis p̃mia in celo recepit. Apud wintoniã in mõaſterio ab euẽtu hida vocato: corpꝰ eius in magna veneratione habet. Floruit aũt circa annũ dñi octingẽteſimũ octuageſimũoctauũ.

¶ De ſancto Gudwalo epõ et confeſſore.

SAnctus gudwalus britãnie finibus ortus ex nobili ꝓſapia eius tempus natiuitatis erat quo ſe mucro furoris dñi a terra illa ſuſpendit: q̃ eo vſqꝫ gladio fame et peſte afflixit. Gudwalus in infantia lr̃is imbuẽdꝰ traditur: ⁊ cũ adoleuiſſet ad ſacerdotij gradũ ꝓmouetur ⁊ tandẽ ad ep̃atũ aſſumit. Hic eñi que in mũdo ſunt abhorrẽs: quicq̃d ſibi mũdane ambitiõis arriſit: ad gloriã dei cõuertit. Vidẽs ergo ſe ex paſtorali cura ac ſi cathenis quibuſdã ſcõo innecti: ab his abſolui et exonerari ſtuduit. Unde electo a ſe idoneo ſucceſſori eccleſiã commendãs: quoddam ſue dioceſis monaſteriũ expetijt. Cõtigit eñi vt mare monaſterio ꝓximũ e medio ſinꝰ ſui rupẽ vaſtam prominẽtem inſtar habitabilis inſule oſtentaret: quã marmoree ſoliditati innitentẽ mare quaſi in giro cõcludebat et nullo inter ſe compugnãtium fluctuũ turbĩe quaſſabat. Vir aũt dei vno tm̃ comite cõtentus illuc properans: anguſtã ſibi in petra manſionẽ excidit: ⁊ cũ aque penuria laboraret: fuſis cum lachrymis ad deũ p̃cibus baculo rupẽ percuſſit ⁊ ſtatim ſtillã limpidiſſimam deſudare vidit In illo eñi loco a fratribꝰ exciſo: centum octogintaocto fratres cõgregauit. Et q̃a locus ille tante multitudini nimis anguſtus eſſet: cũ mare die quadã ex more in ſinum recederet ⁊ reflueret et vaſtã arenarũ ſuperficiẽ ꝓprio receſſu detegeret: vir dei illuc acceſſit ⁊ paſtorali virga arenã tangens: cũ magna fiducia dixit. In nomĩe iheſu xp̃i accipe interdictũ quo tibi idẽ dñs termini huius interdicit trãſgreſſum. Ipſius auctoritate legem tibi deſcribo: quã teſtamẽti vice ratã ſtatuo: vt fluctus tui intumeſcẽtes in te reſileãt ⁊ in te remanẽdo penitus diſpereãt. Dixit ⁊ mox elementum maris imperio paruit diuino Videres indomabile pelagꝰ mitigari: poteſtatẽ arcere: impetus retinere: tumores deponere: ſtatutũ ſibi terminũ trãſgredi nõ preſumens. Cum ei diſcipulos ſuos ad quẽdam locũ miſiſſet et maxima pluuia de celo caderet: meritis ſancti gudwali via per quam incedebant ab omni pluuiarũ gutta immunis fuit. Quidam artifex de pina templi cadens ad mortẽ precipitatus: pauimenti ſaxis irremediabiliter cõtritus ⁊ cõquaſſatus eſt. Orãte aũt pro eo viro ſctõ: anima in corporis ſui domiciliũ regreditur: ⁊ homo viuens in ſtatũ priſtinũ fauente deo reſtituitur. Mulier quedã filiũ habens a natiuitate mutũ venit ad virum dei ⁊ dixit Homo dei ſcio quia quecũqꝫ popoſceris a deo dabit tibi deus. Filio igit muto tacẽtis lingue queſo vincula diſſolue: vt creatorẽ oĩm quem corde cõfitetur: cõmuni etiã ſermõis vſu bñdicens vene

retur. Tūc vir ſctūs ait. Oīa quecūqꝫ vo
luit dñs fecit in celo ⁊ in terra in mari et
in oīb⁹ abiſſis: ipm̄ fideliter roga ipſi vo
ta ſponde pꝛeces funde: ſolus eni potens
eſt filiū tuū ſaluare: ⁊ lingue eius retina
cula laxare. Ad pꝛeces tandē mulieris ex
tenſa manu: digitū in oꝛe pueri poſuit et
plectrū lingue tetigit dicēs. Repleti ſunt
omnes ſpiritu ſancto ⁊ ceperūt loqui. Et
ſtatim mutus natus loquelam recepit.
Contigit vnā ex ouiculis ab ipſis pene
lupi faucib⁹ ereptā ante pedes ſancti vi
ri extinctā a paſtoꝛe deponi: quā fuſa pꝛi
us ad deū humili pꝛece baculo tetigit: et
ad vitā reſtituit. Et ad dñm rurſus cōuer
ſus ait. Jube domie cruentū gregis nr̄i
inuaſoꝛem adeſſe: vt et in ipſo qđ tue gra
tie eſt operemur. Quo dicto: lupus pla-
cito cane blandioꝛ recēti adhuc pꝛeda cru
entus adeſt: quaſi cōſcius cōmiſſi vtō vi-
ro ſatiſfaciēs: et eius pedibus in terrā ſe
pꝛoſternēs. Cui ſctūs. Recede inquit cru
enta beſtia recede: nulla deinceps leſiōe
oues nr̄as inquietare pſumas. Que ad
imperiū ſancti cū manſuetudine illico re
ceſſit. Videns vir dei lupū in cāpeſtrib⁹
tam ambulandi ꝙ etiam currēdi inuali-
dum eius incomodo cōpaſſus leuata in
altū voce clamauit. Siluatice ſimpliciū
gregum inſidians innocentie: quid ſini-
ſtri cōtigit: quid aſperi accidit vt natura
lis a te recederet celeritas: ⁊ non natura
tarditas ſuccederet. Ad quē ſermonē ac-
ceſſit ad ſanctū ⁊ ceruicē ſupplex reflexit:
⁊ vngulā pedis perfoꝛati oſtendēs: nutu
quo poterat quaſi pꝛeces fundebat. Sā-
ctus aūt extenſa paſtoꝛali virga qua ouē
moꝛtuā ſuſcitauit: claudū beſtie pedem
leui attactu contingens: ait ad dñm. Ho
mines ⁊ iumēta ſanabis domine. Et ſta
tim ſan⁹ factus eſt. Cui ⁊ ait. Nulli vnꝙ̄
creature ledas: ſed oībus diebus tuis fe-
nū quaſi bos carpas: feno inꝙ̄ vtere: ſili-
quis ſaturare: ⁊ ſeruata natura innocen
tie ad ſoluendū cōmune moꝛtis debitum
tende. Et factum eſt ita. Cū pauperes
elemoſinā ab eo peterēt: ⁊ nichil qđ poꝛri
geret eis haberet: equum quēdam dedit
illis. Et facto mane: cōquerētibus opera
toꝛibus de equo pauperibus dato: ⁊ ocu
los leuātibus equus apparet in campe-
ſtribus depaſcens: quē eundē effigiabat
ſimillima membꝛoꝛū ⁊ totius molis ha-
bitudo. Et cum vere alius eſſet eſſentia:
idē ipſe tamen videbatur in ſpecie. Quē
ſtatim accipiētes operi imponunt. Ap
paruit autē ei angelus dñi iocundo aſpe
ctu de celis elapſus dicēs. Athleta dei in
clite gaudiū dñi tibi ſemper accreſcat: et
pax eius tecū permaneat. Eſto paratus
quia poſt modicū diuina vocatione hinc
trāſiturus regi tuo cum palma victoꝛie
eris occurſurus. Diuqꝫ cū eo moꝛatus il
le ſuperni regis nuncius: ſoli deo notam
ſuauitatē eructauit mellificā. Alia vi-
ce apparuit ei angelus dñi dicens. Ego
ſum inquit michael archāgelus legatio
ne dñi mei funct⁹ ex ipſius imperio: que
tibi in pꝛoximo ſunt ventura innoteſco.
Ecce hoꝛā tranſit⁹ tui pꝛenuncio quia ab
hinc ſolari oꝛbita decies in ſe reuoluta de
carnis ergaſtulo letus exilies: et mundi
huius carcerem liber euades. Occurſu-
rus igit̄ regi tuo ineſtimabili leticia pꝛo
cedes qui te nr̄o ſubuectū auxilio cū glo-
ria ſuſcipiet ⁊ ciuem aulicū ſibi in regno
ſuo conſcribet. Adhuc eo loquēte petrus
clauiger regni dei: paulus quoqꝫ apoſto
lus eidem viro ſancto gloꝛioſe apparen-
tes immoꝛtalitatis deſiderio fatigatum
blande demulcent. Obijt aūt ſctūs gud-
walus octauo idus iunij ⁊ cū coꝛpus ei⁹
in plauſtro ad ſepeliendū poneretur: bo-
ues immobiles irriguere nec pedem mo
uere poterāt vllo impulſu. Jnito igitur
conſilio diffinitū eſt vt due indomite vac
ce plauſtro iungerentur ⁊ vbicunqꝫ eas
dei gratia impelleret greſſus liberos ha

verent. Quo facto: a pꝛioꝛi itinere ſuſpē-
dentes greſſus ſuos erga locū inſule no-
mine plecit recto tramite faciem dirige-
bant: vbi honoꝛifice ſepultus eſt. Per-
actis demū annoꝛū multoꝛū curriculis
ob infeſtationē barbaroꝝ ⁊ paganoꝛum
gens bꝛitannica magna ex parte hinc et
inde diſperſa relictis ſedibus per oꝛbem
diffuſa eſt. Hinc fratres aſſumpto coꝛpo-
re ſancto mare tranſeūtes franciā adeūt
⁊ apud clarū montem in monaſterio blā
dinio locū perpetue reliquiarū ſanctarū
quietis eligunt. Anno autē dñi milleſi
mo quadꝛageſimotertio in feſto ſcti gud
wali cū coꝛpus eius in pꝛoceſſione defer-
retur imago crucifixi que in medio eccle-
ſie exaltata erat cum ingenti fragoꝛe fi-
xura clauoꝛū cedente: manibuſq; ſubla-
tis a cruce: toto ad oꝛientē cōuerſo coꝛpo-
re quaſi in obſequiū ſancti gudwali viſa
eſt tertio humiliter ſe iclinare. Poſt an-
nos vero inde quadꝛagitaunum in feſto
eiuſdem ſancti hoc idem ⁊ oꝛdine eodem
accidit. Cum autē ſiccitas magna eſſet
in regiōe illa: ⁊ plebis pꝛoceſſio cū ſancto
coꝛpoꝛe per campos diffuſa dñi clemen-
tiā exoꝛaret: ſubito quaſi ſacrū loculū tri
coloꝛi pulchꝛitudīe coꝛona reſplēduit: in
cuius medio ſignū crucis intermicās ap
paruit: quod oculos intuentiū pariter et
animos admiratiōe ſuſpendit: faculaq;
quaſi ignea de celo lapſa eſt. Et cuꝫ ad ec-
cleſiam coꝛpus ſanctū deferrent: ⁊ cimi-
teriū luſtrarent: ſignū vſq; ad oſtiū eccle
ſie ſecutum eſt et pluuias ſtatim largiſſi
me celū dedit. ¶ Vincentius in ſpeculo.
Legitur in vita henrici imperatoꝛis ꝙ
cū ipſe ⁊ radegundis vxoꝛ eius virgines
inſimul permanerēt: dyabolo inſtigante
de quodā milite vxoꝛē ſuſpectā habēs ſu-
per candētes vomeres quindecim nudis
pedibus incedere eā fecit. Qua aſcēden-
te dixit. Sicut me ab hērico ⁊ oībus inta
ctā noviſti: ita xp̄e me adiuua. Cui vox
dixit. Virgo maria te virginē liberabit.
Cū igitur ceſar obiiſſet multitudo maxia
demonū ante cellā cuiuſdā heremite trā
ſibat. Qui aperta feneſtra interrogauit
vltimū quinā eſſent ⁊ quo pergerēt. Le-
gio inquit demonū ſumus qui ad moꝛtē
ceſaris pꝛoperamus: ſi foꝛte aliquid pꝛo-
pꝛiū in eo reperire poſſimus. Adiuratus
autem vt ad ſe redeat: reuerſus dixit. Ni
chil pꝛofecimus quia dū falſa vxoꝛis ſuſ-
pitio ⁊ alia bona ⁊ mala in ſtatera fuiſſēt
poſita: aduſtus ille laurētius ollā aureā
immenſi ponderis attulit: et dum ſupe-
raſſe videbamur illa iactata pars illa ſta
tere plurimū ponderauit. Tūc ego irat⁹
vnam aurem olle pꝛerupi. Ollā calicem
vocabat quē dictus ceſar eccleſie euiſten
ſi in honoꝛe ſancti laurētij fecerat cui pꝛo
pter magnitudinē due aures inerāt. Re
pertūq; eſt ⁊ imperatoꝛē tūc obiiſſe: ⁊ vnā
aurem calicis fractā eſſe.

¶ De ſancto Gundleo rege ⁊ confeſſoꝛe.

SAnctus enī gūdleus fili⁹ re-
gis auſtraliū bꝛitonū extitit
⁊ poſt moꝛtem patris regno
in ſeptē partes diuiſo ſex ei⁹
fratres poꝛtiones ſuas acce-
perunt: ⁊ ipſi quaſi ſenioꝛi in oībus par-
cebant. Gundleus vero ex vxoꝛe ſua gu-
laduſa filiū ſuū noīe cadocum genuit vi-
rum ſanctū ⁊ deo placētem. Cum enī no-
cte quadā dum in thalamo ſopirent: vox
angelica illos alloquitur dicēs. Rex cele-
ſtis rectoꝛ terreſtriū huc me miſit: vt con
uertemini ex toto coꝛde vr̄o ad ſuū mini-
ſteriū. Vos inuocat ⁊ inuitat: vos elegit
⁊ redemit aſcendens in patibulū. Oſten
dam vobis rectū tramitē quē tenere de-
betis ad hereditatē dei: erigite mētes ve
ſtras: ⁊ pꝛo caducis ne cōtempnatis ani
mas. Circa ripam fluminis eſt quidam
mōticulus: ⁊ vbi ſtare videbitur bos cā-
didus: ibi erit loc⁹ habitatiōis tue. Ma-
ne aūt ſurgens regale palaciū deſeruit ⁊

regno cadoco filio ſuo cōmendato: ad mō
ticulū ſibi ab angelo nunciatū peruenit.
Et inuento boue candido: eccleſiā cōſtru⸗
xit: ⁊ ibi in magna abſtinentia ⁊ vite ſcti
monia viuere cepit. Utebat̃ aūt cilicio ⁊
pane oꝛdeaceo ⁊ cinere in tertia parte ad
mixto: aquāqꝫ potare cōſueuit. Nocte ve
ro media ſurgens in aquam frigidam ſe
immerſit: ⁊ nichil de alieno ſumens: pꝛo
pꝛio laboꝛe vitā duxit. Sanctus autē ca
docus filius ſuus abbas nancarbanen⸗
ſis effectus: ipſum ſepe viſitans cōfoꝛta
bat: aſſerens nō inchoantibus coꝛonam
eſſe pꝛomiſſam: ſed perſeuerātibꝰ in bo⸗
nūm. Gundleus aūt pꝛo ariditate mon⸗
ticuli oꝛationes ad deum fundens: ⁊ ari⸗
dam terram baculi cuſpide tangēs: fon⸗
tem in eodem loco perlucidū ⁊ iugiter de
currentem manare fecit. Appꝛopinquā⸗
te tandem termino vite ſue: miſit ad du⸗
bꝛiciū laudanenſem epm ⁊ filiū ſuum ca
docū vt eum viſitare dignarentur. Qui
cum eum confoꝛtaſſent: ⁊ eius animā ſa
cra cōmunione muniſſent: migrauit ad
dn̄m quarto kal. apꝛilis. Et ſepulto ho⸗
noꝛifice coꝛpoꝛe eius: crebꝛa viſitatio an⸗
gelica circa locū ſepulture eius viſa eſt:
⁊ egroti eius ſuffragiū imploꝛantes: ab
omni languoꝛe curati deū in ſctō ſuo glo⸗
rificabāt. Griffinus autē rex venedocie
a finibus bꝛitannie per regem willelmū
ſenioꝛē expulſus ⁊ timens inſidias ad oꝛ
chades nauigauit inſulas: ⁊ congrega⸗
tis vigintiquatuoꝛ nauibꝰ rediens: pꝛe⸗
das multas egit. Cuius ſerui eccleſiam
ſcti gundlei infringētes: quicq̄d in ea pꝛe
cioſum repertū fuit rapuerunt. Et dum
ad oꝛchades inſulas redire vellent: vide
bant virū terribilē die et nocte equitantē
⁊ perſequētem illos. Et q̄nto remiges di⸗
ligentius naues regebāt: tanto amplꝰ
maris vnde retrudebāt per trāſuerſum
Una queqꝫ pꝛoꝛa ruebat in alterā: ⁊ tota
claſſis pꝛeter naues duas exigentibꝰ de⸗
meritis ſubmerſa eſt. Rex autē griffinꝰ
rapine conſcius non erat: ſed cum ſuis ſo
cijs piratarū aduētum expectauit in lit⸗
toꝛe. Qui poſtea regi willelmo pacifica⸗
tus mirabilia que viderat cūctis enarra
nit. Tēpoꝛe enim ſancti edwardi regis
haraldus comes wallenſibꝰ offenſus: cū
exercitu veniēs vbiqꝫ combuſſit ⁊ vaſta⸗
uit: nulli parcens: totū rapuit quod inue
nit. Quidā enim eccleſiam ſancti gūdlei
ſera fracta intrantes: omnia reperta ra⸗
puerunt. Cumqꝫ caſei rapti inciderētur:
intrīſecus ſanguinei apparuerūt. Stu⸗
pefactus ergo exercitus: omnia que ra⸗
puerat vna cum oblationibꝰ multis re⸗
ſtituit. Fur quidā nocte quadā eccleſiā
ſancti gundlei intrans: calicē ⁊ veſtes ſa
cras auferens ad ſua redire cepit. In iti
nere aūt videbat mare ſibi obuiū fluctu⸗
ans ⁊ ſupereminēs contra vultū ſuum.
Intm̄ tandē reuertebatur ex viſa mari⸗
na occupatiōe: donec remearet ad limina
eccleſie. Et intrās in eccleſiā: vſqꝫ mane
ibi permāſit. Et compꝛehēſus: per epm
laudanēſem a moꝛte tempoꝛali liberat̃.
¶ Narratio. Eo tpe ſanctus antidius
in tertia feria poſt dn̄icā palmarū cū no⸗
ctem orōnibus peruigilē ducēs ⁊ cimite
ria circuiens pontem quēdam tranſiret
vidit agmen demonū geſta ſua pꝛincipi
ſuo referentiū: ⁊ inter eos ethiopē in ma
nu ſcādalum pꝛeferentē ad iudiciū: qđ ro
manū pꝛeſulē per ſeptē annos impugna
uerat: ⁊ tandē ad lapſum traxerat. Qui
vocās ad ſe ethiopē ⁊ in virtute dei ⁊ ſctē
crucis ſuper eum aſcendens: pꝛecepit vt
eum rome ſub manu dn̄i eadem veloci⸗
tate qua venerat: ſaluum ⁊ incolumē de
ferret. Itaqꝫ demoni ſuppoſitus illū ver
ſiculū iterās. Deus in adiutoꝛiū meū in
tende ⁊ cetera. eo velocitāte romam perue⸗
nit: hoꝛa celebꝛandi officij feria quinta.
Et demone pꝛe foꝛibus expectante pape
rem retulit: negantē per ſcandalū ad pe⸗

nitentiam mouit. Et miſſa vice eius celebꝛata et parte criſmatis a ſe cõſecrati aſſumpta demone reducẽte ſabbato ſancto hoꝛa celebꝛandi officij ad eccleſiam ſuam redijt. Hic ſanctus epiſcopꝰ poſtea a Wãdalis martirizatus fuit. Hec vincentius

¶ De ſancto guthlaco confeſſoꝛe.

Diebus autem regis merciorum ethelredi nobilis quidaꝫ noĩe penwaldꝰ ex regali ꝓgenie oꝛtus ex vxoꝛe ſua noĩe tecta ſctm̃ guthlacũ ſeruuꝫ dei pꝛogenuit Ea enĩ hoꝛa qua eũ dominꝰ vocauit et ſegregauit de vtero matris ſue: celeſti pꝛonoſtico deſignatus eſt: manus enim quaſi hominis rubꝛi nitoꝛis celitus miſſa et ad oſtium domus extenſa ineffabili fulgoꝛe choꝛuſcare viſa ẽ. Que ſignaculo crucis hoſtiũ muniẽs felici ꝑfigurauit auſpicio qđ ille ad oꝛtũ ꝓcederet ꝙ finali perſeuerantia xp̄i crucem in ſuo coꝛpoꝛe circumferret. Hoĩm ſiquidem multitudo miraculi nouitate ſtupefacta accurrens tam inaudite viſionis pꝛodigiũ magnum diuine diſpenſationis foꝛe miſterium aſſerebat. Cumqꝫ ſtupoꝛe magno ſecundũ varios animi motus opinionibꝰ ambiguis fluctuarent: vna obſtetricum de domo egrediens infantẽ iam natũ pꝛoclamat. Nato itaqꝫ puero et baptizato: guthlacus vocatur qđ ſonat belli donum ſiue bonũ donum iuxta ydiama angloꝝ. Adeo donatus eſt parentibus ſuis vt cõtra opꝛeſſoꝛes eoꝛũ bella gereret ac de illotum victoꝛia triumphales titulos repoꝛtaret: vel quia iuxta datum optimuꝫ donumqꝫ perfectũ deſcendens a patre luminum cõtra ſpirituales neqͣtias bella geſſit et foꝛtiter eos vicit. Erat enĩ puer facie ſerenus et oĩbus gratus et acceptus vt coꝛda hominũ ſolo aſpectu ſibi cõciliaret in gratiã et fauoꝛẽ. Cũ enĩ viceſimũ quartũ annũ attigiſſet ⁊ ſui generis inimicos inualuiſſe ꝯſpiceret cepit ad militares actus eſtuare decoꝛatuſqꝫ ſingulo militari: et adiũctis ſibi copijs militaribus cepit in hoſtiles populos immaniter deſeuire vꝛbes impugnare caſtella ſubuertere ac de bellicis actibus ineſtimabilis fame titulos obtinere. In ipſa tamen crudelitate armoꝛum hoſtibꝰ ſuis miſericoꝛs erat eiſqꝫ de rapinis et pꝛedis tertiã partem refundebat. Ad memoꝛiam tãdẽ diuino iuſtinctu reducebat exitus dampnabiles regũ magnoꝛumqꝫ pꝛincipum de quoꝛũ ſtirpe deſcenderat et ꝙ pompa gloꝛie ſecularis fumꝰ eſt et vapoꝛ ad modicum apparẽs. Sciebat qꝛ bꝛeues ſunt dies hominis finis vero dubius/exitꝰ hoꝛribilis/iudex terribilis/pena ſine fine. Vocatis autem cõmilitonibꝰ ſuis ait. Hactenus inqͥt amici mei chariſſimi vanitatibꝰ huius ſeculi militaui: amodo ſaluatoꝛi meo militare decreui. Eligite vobis ducem cuiꝰ ſigna ſequamini: ego eniꝫ ſequar dominice crucis ſignũ. Et cum nullis pꝛecibus a pꝛopoſito reſilire vellet abiectis armis ſuis repẽdoſi. venit vbi erat monaſteriũ inſigne et accepto clericalis tonſure caractere monaſticis diſciplinis ſe mancipauit: ⁊ nihil omnino bibit quod ebꝛietatis occaſio eẽ potuit. Pſalmos autem et hymnos didicit atqꝫ in ſciẽtia ſanctoꝛũ infra biennium mira facilitate pꝛofecit. Erat enĩ vultu iocundꝰ/humilis in geſtu ⁊ in inceſſu/in operibꝰ timoꝛatus/fide firmꝰ/ſpe lõganimis/charitate pꝛofuſus/manſuetus ⁊ mitis conſilio pꝛouidus: et circũſpectus in verbis. Eſt enĩ in bꝛitannia ſpacioſe magnitudinis palus que a grõte flumine incipiẽs diuerſis nemoꝛibꝰ ſtagnis inſulis et carectis variiſqꝫ fluuialiũ viaꝝ flexuoſis amfractibus diſtincta ab auſtro ꝓtenditur: ⁊ in aquilone circa maris confinia tractu longiſſimo limitatur. Illuc ergo accepta a fribꝰ

licentia veniens cognouit ab incolis inſulam eſſe noīe croulande vbi aliqui quandoq; inhabitare temptauerant: ſed eos mōſtra herimi ⁊ laruales forme demonū territos effugabant. Scapha piſcatoria in inſulam vect⁹ terram horroris ⁊ vaſte ſolitudinis ingreditur in die ſancti bartholomei apoſtoli de cuius meritis ſpecialiter confidens ſolus habitare cepit cuꝫ duobus iuuenib⁹ quos ſecū adduxit. Et edificato modico tuguriolo pellibus ſolū crudis et rudibus ꝓ indumētis vtebatur Pane ordeaceo et aqua luculenta poſt ſolis ſemper occaſum cū maxima moderatione parcimonie veſcebatur. Inuidens igitur humani generis inimic⁹ humilitati viri dei adeo vehementē ſpiritū tēptationis immiſit vt eum in deſperationis foueam deuoluiſſet: niſi ipm dn̄s per beati bartholomei merita mīe oculo reſpexiſſet. Animo itaq; cōſternat⁹ ⁊ ſupra q̄ credi poſſit turbat⁹: fugere ⁊ deſertū deſerere diſponebat. Sed beatus apoſtolus dei bartholomeus viſibiliter ei apparēs dixit. Confortare inquit fili ⁊ eſto robuſtus manū tuā miſiſti ad fortia: non decet tanti propoſiti profeſſorem modico temptationis turbine ſubuerti Viriliter ergo age ⁊ confortetur cor tuū ⁊ ſuſtine dominum qui ⁊ ſi temptari permittat: faciet tibi cū tēptatione ꝓuentū. Impulſus euerſus es vt caderes ſed oraui pro te vt non deficiat fides tua et adiutus es. Etenim dn̄s ſuppoſuit manū ſuā. Vult dominus tēptari quem diligit: ideo viſitat eum diluculo et ſubito probat illum. Operatur equidem temptatio probationem probatio vero ſpem ſpes autem non confundit Beatus vir qui confidit in domino et erit dominus fiducia eius ⁊ brachium ipſius in tempore tribulationis. Exhibe te fili ſicut dei miniſtrum in multa patiētia. Si habundat pro chriſto tribulatio tua: habundabit et per ipſum cōſolatio tua. Noli ergo de infirmitate tua timere ſpiritus dei eſt qui adiuuat infirmitatem tuam. Si exurgat aduerſus te preliuꝫ ſi caſtra demonum iacta in eo cogitatum tuū confide in eo ipſe enī eſt ſalus populi ſui: ipſe erit tibi turris fortitudinis a facie inimici. His dictis et ſimilib⁹ apoſtolus ab oculis eius diſparuit. Ille vero confortatus in domino ab illo die ſpiritus deſperationis nunq̄ eum in aliquo temptare preſumpſit. Die quadam duo filij tenebrarum transfigurantes ſe in angelos lucis ei multa perſuaſionis inſtantia ceperunt conſulere vt continue per hebdomadam ieiunaret et ſic gradum ſumme perfectionis attingeret. Biduana enim ieiunia ⁊ triduana reprobantes proponebāt ei ieiunium moyſi et helye atq; importabiles abſtinētias venerabilium patrum qui olim conuerſabātur in ſithi. Erat enī diabolice perſuaſionis intentio vt ille ꝓſus a comeſtione ceſſaret: ſibiq; mortis exitium diuturnitate ieiunij prouocaret Si enim ieiunium regulam modeſtie et diſcretionis excedit: ſubito languet corpus / deficit ſpiritus / aufertur orationi affectus / operatione effectus / caligat cōtemplationis oculus. Et intelligēs guthlacus diabolice temptationis aſtutiam: inuocata chriſti virtute pſallebat. Exurgat deus et diſſipentur inimici eius: et fugiant qui oderunt eum a facie eius. Illis ergo flebili vlulatu et meſtuoſis plāctibus aerem implentibus: guthlac⁹ omnia deinceps diaboli temptamenta contempſit eiuſq; ſuggeſtiones omnes conculcauit. Elapſis deinde paucis dieb⁹ noctis intempeſte ſilentio irruit in hominem dei guthlacum īfinita demonū multitudo: a terra vſq; ad celum totum aeris elementum implebāt preſtigioſis et larualibus demonum formis. Rapiūt eum monſtruoſi diabolorum ſpiritus / extra cellam ducunt / membra eius aligant /

ipſumqꝫ paludibus cenoſis ⁊ pꝛofundis immergunt. Jllum iterū aſpoꝛtātes per aſperrima loca trahunt et per inextricabiles vepꝛiū denſitates. Cumqꝫ pars noctis adhuc maxima ſupereſſet inſtāt verberibus et toꝛmentis vt inſulam feſtināter deſerat: moꝛtis ſupplitiū eidem terribiliter intentantes ſi a loco dominationis ſue tempeſtiue non recedat Jlle autē minas eoꝛum peruipendens chꝛiſtum inuocans cum pſalmiſta dicebat. Pꝛouidebā dominum in conſpectu meo ſemper: qm̄ a dextris eſt mihi ne commouear. Uidentes autem ſpiritus maligni ꝙ nihil pꝛoficerent aduerſus conſtantiam eius aſſumentes eum flagellis ferreis et hoꝛrēdis alarum ſtridoꝛibus ipſum toꝛquēt ⁊ cruciant eundem deniqꝫ ſubiectū ad nubes in ſeptentrionali plaga celi conſtituunt Et cepit tota celi facies nube caliginoſa ingreſſere īnumerabiles turbe malignorum ſpirituum confluūt captum rapiūt et ad fauces inferni miſerabiliter affligēdo perducūt. Sanctus vero gutglacꝰ ſentiens fetoꝛem gehēnalē et eſtuātes ignis ſulphurei globos omnia que paſſus fuerat reſpectu illius anguſtie leuia reputabat. Hinc inde gurgites igneos inde toꝛrentes grandine glaciali teterrimos celū et terram occupare conſpiciees: videt non ſine doloꝛe et gemitu inter ſulphureos vapoꝛes ignium interuoꝛagines fauillarum inauditos hominum cruciatꝰ: et ineffabilium facies toꝛmētoꝛum. Demones vero hijs qui cruciabantur hoꝛribiliter inſultantes: quaſi de viro dei pꝛo ſuo libitu triumphaſſent ſuperbe et pꝛocaciter intonabant. Ecce nobis traditꝰ es ad cruciatus eternos ecce in hijs doloꝛibus ſine fine toꝛqueberis quia ſedes noſtras inuadere pꝛeſumpſiſti. Jlle autem patienter cuncta tolerans dicebat. Dn̄e deus meus in te ſperaui ſaluū me fac ex omnibus perſequentibus me ⁊ libera me. Cūqꝫ eū in toꝛmenta detradere ſperarēt: acceſſit beatꝰ bartholomeus apoſtolꝰ et cū eo lumen mirabiliter fulgens cuius ſplēdoꝛem cū demones ſuſtinere nō poſſent: fugam arripiunt et ab oculis eius euaneſcunt. Quibꝰ iuſſu apoſtoli reuocatis: diſtricte iniungit vt eū ſine omni coꝛpoꝛis moleſtia referant ad locū vnde rapuerāt eum. Quod cum ſuauiſſime per aera facerent et ſine moleſtia auditus eſt choꝛꝰ pſallentium in excelſo. Jbunt ſancti de virtute in virtutem videbitur deus deorum in ſyon. Hoſtibus triumphatis in loco habitationis ſue repoſitus ex ipſa vexatione factus eſt humilioꝛ/feruētioꝛ/ſolicitioꝛ/foꝛtioꝛ/et cautioꝛ. Dū circa matutinas laudes ſolicitus vice quadā excubaret reſpexit a ſiniſtra duos demones ſibi ceteris notioꝛes. Qui cum miſerabiliter flerent et ille cauſā fletus inquireret: reſponderunt. Quia pꝛeuales cōtra nos in omnibus teqꝫ attrectare aut tangere non audemꝰ factoqꝫ ſigno crucis euanuerunt ab oculis ſuis. Quadam nocte viro dei contemplationi ⁊ oꝛationibus vacante vndiqꝫ turbarum ſtrepitus et clamoꝛ quaſi exercitꝰ irruētis auditur. Jllis enī diebus bꝛitones angloꝛū gentē hoſtili crudelitate vaſtabant et cellam vir dei egrediens et aures erigens audit quaſi populum innumerabilē lingua bꝛitānica quā olim iuuenis in exilio didicerat loquentē Demū certatim irruunt populi et habitaculo eius ignē ſubijciūt illum rapiunt acutis haſtarū ſpiculis in aera leuant eiqꝫ nunc igne nunc ferro moꝛtem intemptant. Jpſe vero demonū has eſſe illuſiones intelligens dixit. Exurgat deꝰ ⁊ diſſipentur inimici eius. Et ex quo verſum illum attigit ſicut deficit fumus deficiant ſicut fluit cera a facie ignis tota illa hoꝛrenda multitudo cū ſuis illuſionibꝰ quaſi fumus euanuit. Erat quidam clericꝰ nomine bertelinus qui ſub doctrina bea-

ti guthlaci diuinis mancipatus obſequi-
is deo in ſpiritualibꝰ exercitijs militabat
Uidens ergo ſpiritus nequitie ꝙ virum
dei nulla poſſet temptatione ſubuertere
in iam dictū clericū tantū cupiditatis ar
dorem immiſit: vt dn̄m ac magiſtrū ſuū
ferro cogitaret appetere vt ſecretius illo
interempto labores illius introiret ipſi-
uſqꝫ habitationem quaſi iure ſucceſſorio
poſſideret. Pius tamen chriſti famulus
quicquid moliebatur aduerſus eū iniqui
tas ſpiritu ſancto reuelāte cognouit. Et
clericum ad ſe vocās conceptū animi ſui
ſeriatim manifeſta reuelatione depinxit
quando et vbi: quare et qualiter facinus
illud exequi decreuiſſet expreſſit. Ille au
tem deprehenſum ſe ſentiens penitentia
ductus pedibꝰ viri dei humiliter ſe pro-
uoluit veniam petijt et obtinuit. Qui po
ſtea beato guthlaco fidelis valde fuit ⁊ ſe
cum vſqꝫ ad finē vite ſue permanſit ⁊ eū
ſepulture tradere meruit. Nocte quadā
cū vigilijs et orationibꝰ deuotius inſiſte
ret tota inſula tremuit infinita demonū-
multitudo aſſumptis brutorū aīaliū for
mis locū intrauit et intrando circūquaqꝫ
concuſſit. Ingrediebantur domū innu-
mere facies beſtiarū leo rugiēs taurus
mugiens vrſus frendens aper gruniens
lupꝰ vlulans equus hinniēs aries balās
aſinus rudiens coluber ſibilans vnum-
quodqꝫ animal iuxta nature ſue faculta
tem dentibus ſiue pedibus aut cornibus
minas et terrores intentans. Uir aūt dei
ſigno crucis ſe muniens dixit. Cur me in
quit tēptas ſathana? Dn̄s mihi adiutor
eſt et ego deſpiciam inimicos meos. Hec-
cine eſt ſimilitudo altiſſimi quā tibi olim
vſurpare auſus es in delicijs paradiſi?
Qui tūc formam dei et ſimilitudinem in
ſuperbia preſumebas nunc viliter ⁊ dā-
pnabiliter ī effigiem brutoꝝ atqꝫ immū-
dorū animalium te tranſformas. Paupe
res xp̄i dampno tuo perſequeris qꝛ quā-
to grauius ſupra dorſum eorū fabricaue
ris: tanto vberiores glorie coronas eis in
tuam perniciem fabricabis. In quācun-
qꝫ enī ſpeciem te transformas certꝰ ſum:
qꝛ neqꝫ mors neqꝫ gladius neqꝫ vita ne-
qꝫ angeli neqꝫ poteſtates neqꝫ pricipatꝰ
neqꝫ creatura aliqua poterit me ſepara-
re a charitate dei. Hijs dictis tota illa fan-
taſia diſparuit. Ad ipſius enim vocatio
nem hirūdines et cetere aues heremi piſ-
ces etiam ſtagni gratanter acceſſerunt ⁊
ſilueſtria heremi manſueſcūt. In primo
aduentu hirundinū quaſi prehabita blā
da ſalutatione ab eis certa nidificatiōis
loca ſingulis aſſignauit. Ille vero eiꝰ ſca
pulis familiariter inſidentes quodā gra-
tulationis applauſu viri māſuedinem fa
tebant. Queſiuit aūt ab eo vir quidā vn-
de eſſet tanta illarū auium confidentia ⁊
ſecura cohabitatio circa ipſum. Qui ait.
Qui toto corde fugit conſortia hominum
non ſolū ei fere et volucres ſed omnia ce-
dunt ei ad ſolatiū ⁊ inſuper nunꝙ ei blā-
da deerit conſolatio angeloꝝ. Quidam
noīe ethelbaldꝰ de genere mercioꝝ gene
roſitate ſpectabilis cū inualeſceret con-
tra eū rex cōredꝰ eumqꝫ prorſus a regni
ſui finibus exturbaret omni humano ſo-
latio deſtitutus virū dei gutlacū frequē-
tius viſitauit ſperans eiꝰ meritis a deo
ſue infelicitatis obtinere ſolatium. Angu
ſtias autem eius ꝑ cōpaſſiones affectum
nō ſolū ſibi cōmunes ſed ⁊ ꝓprias guth-
lacus faciebat. Acccidit enī vt ethelbaldꝰ
cū venerabili viro Wilfrido nauigio veni
ret in inſulam. Quibus de ſcapha exeun
tibus Wilfridus duas manicas ī ſcapha
dimiſit. Beatus autem guthlacus dum
in oratorio contemplationi vacaret ſpiri
tu ſancto docente cognouit a coruis illas
manicas aſportari. Quod cum viris illis
indicaſſet vident coruum in vaſtigio cu-
iuſdam domus vnam de manicis tenen-
tem pedibus roſtroqꝫ vellentem. Precipi

ente viro dei dimiſſa manica coruus citi
us auolauit. Qua recepta guthlac⁹ alte
teram ſine dilatiõe reſtitui pollicet̃. Nec
mora tribus viris aduẽtantib⁹ ſanctus
guthlacus occurrit: qui manicã ei obtule
runt inuentam quam accipiens Wilfri-
do non parum admirãti tradidit. In ori
entalium anglorũ finibus iuuenis quidã
intantum a demone poſſeſſus vexabat̃:
vt lignis ⁊ lapidibus ferroq; hoĩes appe
teret: ſua etiam membra vnguibus ⁊ dẽ-
tibus laniaret: et tres homines eũ ligare
temptantes interficeret. Quẽ poſtq̃ ad
multa ſanctorũ loca amici caſſo labore li-
gatum circũduxiſſent et tandem ad guth
lacum detuliſſent triduũ in ieiunio ⁊ ora
tione continuans et aqua infirmũ aſper-
gens omnẽ maligni ſpiritus poteſtatem
exſufflauit et parentib⁹ ſanum ⁊ incolu-
mem aſſignauit. Nobilis quidam illius
exulis ethelbaldi comes a demone vexat⁹
et ad virũ dei adductus cũ cingulo guth-
laci accinctus fuiſſet: maligni ſpirit⁹ to-
ta protinus ceſſauit vexatio. Cum ab-
bas quidam virum dei viſitare propone-
ret duo ſui clerici licentiam acceperũt ab
eo ſimulantes quedam negotia ſe habe-
re quib⁹ eos neceſſario preſentialit̃ opor
tebat intereſſe. Venientes ergo ad domũ
cuiuſdam vidue: crapule/ebrietati/⁊ im
pudicitie dampnabiliter indulſere. Guth
lacus vero turpitudinem clericorum ſpi-
ritu ſancto reuelãte et verba et opera eo-
rum cepit ita indicare abbati ac ſi iuxta
clericos conſtitutus fuiſſet. Reuerſus ab
bas ad monaſteriũ cepit vidue nomẽ cle-
ricis exprimere et locũ ⁊ tempus ⁊ verba
et opera et omnium actuũ circũſtantias
ſeriatim intimare. Quod illi audientes:
tanq̃ confuſi veniam humiliter poſtula
bant. De quodam monaſterio duo fra-
tres ad viſitandum virum dei: et verba
ſalutis audiendum venientes detulerũt
ſecum duo flaſcula potu plena ſ; in itine-
re in ſabulo reponentes ceſpitibus abſcõ
derunt vt in reditu laboris ſolatium inde
habere poſſent. Cumq; illis celeſtis verbi
pabulum miniſtraſſet: guthlacus (qua-
dam materia id offerente) ſubridendo di
xit. Quare inq̃t filioli mei non attuliſtis
vobiſcum illa duo flaſcula q̃ glebis ope-
ruiſtis et ſabulo infodiſtis? Quo audito:
ſtupefacti et confuſi culpam confitentes
veniam petunt. Omnes enim morbo la-
borantes maligno ſpiritu vexati neceſſi
tatis anguſtia vel peccati ſarcina graua
ti ad virum dei venientes de tribulatiõe
ſolatium/in ambiguis conſilium/de do-
lore gaudium/de peccato remediũ repor
tarunt. Quidam comes prefati ethelbal
di ſpina pedem transforatum habens: a
planta pedis vſq; ad lumbos tanto tumo
re turgeſcere cepit vt de vita ipſius om-
nes eius anguſtiam videntes deſperare
poſſent. Et exuens guthlacus cilicium in
quo ſolebat orare ipſum circũdedit dicto
q; citius ſpina de pede proſiliens tumor in
momento ſubſedit ⁊ doloris anguſtia cõ
quieuit. Quidam epiſcopus noĩe hedda
cum eſſet in itinere videndi guthlacũ cle
ricis eius auſteritatem vite viri dei ⁊ hu
militatem commendantibus: Wilfridus
quidam in proximo ſe ſciturũ dixit ſi ta-
lis eſſet qualem eũ fama predicaret. Ego
inquit diu conuerſatus ſum apud ſcotos
vbi vidi pſeudo anachoritas ſimulatorie
ſanctitatis ſpeciem pretendentes: alios
etiam noui ſancte religionis veriſſimos
profeſſores. Uſu ergo et experiẽtia ſciam
diſcernere ex quo guthlacum videro ſi in
veritate ambulat: ſi talis eſt operib⁹ qua
lem eũ fama commendat. Cũ ergo epiſco
pus ad virum dei veniſſet ⁊ ſe mutuo ſa
lutaſſent multaq; de ſacro eloquio contu
liſſent: reſpitiens guthlacus clericum il-
lum dixit. Frater inquit Wilfride q̃d tibi
nunc videtur de homine iſto: quẽ te hodie
iudicare heri promiſiſti. Ille rubore con

fuſus et admiratione in terram humiliter ſe proſtrauit: veniam petijt et accepit Epiſcopus vero guthlacū ad ſacerdotij gradum promouit: et quod a conuerſiōis ſue initio pro aliquo mortaliū facere non conſenſit inuitus et coactus cum epiſcopo in menſa diſcubuit. Erat in dieb9 illis quedam virgo nomine edburga filia regis adulphi monialiū xpi venerabilis abbatiſſa que plumbeū ſarcophagū lintheumq3 delicatū interius inuolutū deuote beato guthlaco trāſmiſit ſupplicās humiliter et obnixe vt ſe in die obitus ſui permitteret ſepeliri. Illud etiā addidit et affectuoſa ſupplicatione rogauit quatinus quis ei eēt in illa ſolitudine ſucceſſurus eidem predicere dignaretur. Tandem vir olbationem ſuſcipiēs ſancte virgini ſignificauit illum adhuc eſſe gentilem qui ei ſuccederet et in proximo baptizandū. Et factum eſt ita. Nam vir quidā nomine Ciſſa poſt beati guthlaci exitū fidem chriſti ſuſcepit et eidē ſuccedere meruit. Uidens tandem guthlac9 ethelbaldum diuturnitate exilij fatigatū et prorſus animo conſternatū: cepit eum ſalutaribus monitis a lapſu deſperationis erigere dicens. Noli inquit fili chariſſime de chriſti bonitate diffidere ſi dn̄s tibi ad tēpus abſtulit ſubſtātiam temporalē totū hoc tibi cedere faciet ad ſalutem. Celeſtis equidē medic9 nō ſemper dulces ſ3 amaras porrigit potiones. Si te corripuit dominus ſuſtine patient. Uiriliter age et cōfortetur cor tuū: bonus eſt dn̄s ſperātib9 in ſe. Scias q2 oraui pro te et in proximo faciet dn̄s de perſequentib9 te iudiciū nō in arcu nec in gladio ſed in dei virtute nō in ſudorib9 bellicis ſ3 in lachrimis et orationib9 meis quas tibi cōpatiēdo ī oculis altiſſimi effudi tui regni ſoliū et gloriam obtinebis. Morient in proximo qui te perſequūt et ſupbia eorū qui te oderūt ad nihilum deueniet tāq̄ aqua decurrēs. Tu vero cū tibi benefecerit de9 noli eſſe ingrat9

Appropinquāte die obitus ſui vocato bertelino de quo mētionē añ fecim9 dixit Ad laborū meorum fili ſtipendia vado bonū eſt mihi diſſolui et eſſe cū xpo. Et poſt multa verba iniunxit ei vt ſororē ſuā pagani affectuoſius ſalutaret. Et adiecit. Rogabis inquit illam vt corpus meū ſepeliat. Ideo enī vitaui aſpectū ei9 in hac vita vt in eterna nos inuicem videamus Et ait ad eū diſcipulus ei9. Adiuro te inquit pater per mīam chriſti vt mihi aperti9 reuelare digneris quid ſit qđ a prima cohabitatione quā tecū habui ſingulis diebus mane et veſpere te cū alio loquentē mutuoſq3 ſermones audiui et cū quo verba faceres ignoraui. Inſtat inquit ille fili chariſſime nouiſſim9 mihi dies nec mētiri expedit qui a prima conuerſiōe mea omne mendatiū declinaui. Scias autē ex quo ad hanc heremū me contuli ſemp mane et veſpere angelum mee cōſolationis habui qui labores et tēptationes meas celeſti ſolatio releuabat. Predicebat futura/demonſtrabat abſentia et archana celeſtia que nec licet nec expedit mihi loqui celitus indicabat. Hec aūt fili ſub ſilentio claude: nec attēptes ea cuiq3 mortaliū niſi ſorori mee pege et egberto anachorite vllo vnq̄ tēpore reuelare. Cū hec et alia m1ta dixiſſ3 tāta de ore ipſi9 odoris ſuauitas exalauit ac ſi aliq̄s flores roſeos ſparſiſſet aut balſamū effudiſſ3. A media quoq3 nocte vſq3 ad aurorā totā domū cā dor lucis ineſtimabilis circūfulſit. Oriente vero luce dicit ad diſcipulū ſuū berthelinū. Tp̄s eſt inq̄t fili vt ad xp̄m trāſeam Et extēſis ad celū oculis et manib9 tertio id9 aprilis obdormiuit in dn̄o. Uidit autem frater ille berthelin9 quaſi turrim igneam a terra vſq3 ad celū erectam cuius tāta claritas erat q̄ in comparatione illius ſolaris ſplendor luce illa inferior palleſcebat. Ueniens ergo ad inſulam pega

ſoror viri dei ſentit totam habitationem ſupra omnem fragrantiam aromatū ſuauitate incomparabiliter redolentē. Sepultoqꝫ ſancto guthlaco in eius oratorio ad propria remeauit. Uiceſimo quarto vite ſue anno militie vt premittitur ſe dedit: et octo annis in illa ferocitate ꝛ vanitate permanſit: et quindecim annis in ſolitudine vitam deo placentē duxit. Elapſo vero poſt obitū eius anni circulo cū ſoror eius vna cum religioſis preſbiteris corpus ſanctū decentius collocare vellet totū corpus integrum et incorruptū dormienti magis ꝙ mortuo ſimilius inuenitur. Brachia enim et digiti ita flecti ꝛ duci poterant ac ſi humores ſpiritu mediāte per venas excurrerent neruiqꝫ nihil in morte beati viri de ſue viuacitatis efficatia perdidiſſent. Omnia autem veſtimenta quibus erat inuolutus om̄ino intemerata priſtino candore ſplendebant et corpus eius ſuper terrā in tumulo cum magna exultatione ꝛ gaudio locatū eſt. Audito vero obitu viri dei ethelbaldus exul nimio dolore correptus cum multis lachrimis venit ad ſepulchrum ſancti viri dicens. O mi pater ego infelix exul quo ibo quid faciam quo me vertā? Nūc primo me miſerū ꝛ exulē recognoſco. Non deſeras pater guthlace hunc deſertū hūc exulē abiectū filiū doloris vagū et profugū expoſitū periculis et tormentis. His et multis alijs cū planctu et gemitu dictis elapſa magna noctis parte vidit oratorium circūfuſi luminis ſplendore mirabiliter irradiatū beatūqꝫ guthlacuꝫ celeſti fulgore ſplendentem ꝛ hec verba ſibi dicentem. Fili chariſſime dn̄s te reſpexit cōfide ꝛ cōfortare: qꝛ infra bienniū labores tui finē habebūt ꝛ recuperabis in honore ꝛ gloria regnū tuū. Et dū ſctūs lōgitudinē dierꝫ viteqꝫ finalē metā ꝛ alia q̄ ventura erāt quaſi ad oculū declararet: ꝛ ille ſignū quereret addidit ſctūs. Signuꝫ hoc ꝛ indiciū tibi ſit: qꝛ die craſtina añ horā tertiā habitatores hui⁹ loci citra ſpem eorum vberi alimentorū conſolatiōe gaudebūt. Quo cū ethelbald⁹ impletū videret ſpiritū prius vacillantē in ſpe et fiducia ſtabiliuit. Nec mora de⁹ perſecutorē eius de medio abſtulit exterminauit inimicos eius et ante bienniū plenitudinē regie poteſtatis obtinuit. Cepit enī locus vbi ſepultus eſt guthlac⁹ innumeris choruſcare miraculis. Om̄es enī in fide xp̄i ꝛ ſancti confeſſoris reuerētia de ſuis neceſſitatibus remedia petentes: ſui voti efficatiam cōſequuti ſūt. Conceſſit aūt rex ethelbaldus ſicut viuenti guthlaco ꝓmiſerat abſolutam/liberam et quietā illius inſule ſancto dei et eius ſucceſſoribus manſionem. Adiecitqꝫ regia munificētia vt iure perpetuo et inconcuſſa poſſeſſione obtinerent quinqꝫ miliaria regionis illi⁹ ad orientem id eſt vſqꝫ ad foſſam que vocat aſendic et tria ad occidentē quīqꝫ vero ad meridiem et quinqꝫ ad aquilonē. Hec aūt om̄ia ab omni exactione et conſuetudine ſeculari prorſus exemit: plenāqꝫ in oībus libertatē ſigillo regali in epōꝝ ꝛ procerꝝ preſentia ꝯfirmauit. Et qꝛ loc⁹ paluſtris inſolid⁹ erat nec molē edificationis lapidee ſuſtinere poſſet: ingētes palos ex q̄rcubus maximis fieri ꝑcepit terreqꝫ infigi. Terrā quoqꝫ ſolidā iuſſit nouē miliarib⁹ per aquā afferri et ſic vſus ligneo fundamēto eccleſiam incepit et cōuentū monachorꝝ inſtituit: locūqꝫ magnificās beneficijs edefitijs ornamētis vſqꝫ ad diē obit⁹ ſui ab illi⁹ cenobij veneratione defenſiōe ꝛ ꝓmotiōe non ceſſauit. Sctūs enī guthlacus tā irremiſſo famulatu deo ſeruiuit vt nunꝙ in illi⁹ corde niſi pietas nihil in illius aīo niſi charitas vt nūꝙ in illi⁹ ore niſi xp̄s/niſi pax niſi mīa/niſi indulgentia permanſit. Nemo vnꝙ illū vidit iratū/nemo ſuperbū/nemo merentē ſed vn⁹ idēqꝫ ſꝑ permanēs letitiā in vultu/grati

am in oꝛe/ſuauitatē in mente/pꝛudentiā in pectoꝛe/ humilitatē in coꝛde pferebat. Poteſtatē aūt magnā ſuper immundos ſpiritus a deo accepit: adeo vt eos edifitia conſtruere cogeret ⁊ quēdā ſpm̄ in olla ſua bulliente includeret. Quadā aūt die apparuerūt ei humano habitu demones duo dicentes. Nos experti ſumꝰ te et fidei tue valitudinē cōperimus perſeuerātiamq̄ꝫ patientie tue inuincibilē pꝛobātes variarū artiū aduerſus te arma ſuſcepimꝰ ꝓpterea tibi inſultare vltra deſiſtere cogimur et nō ſolum ꝓpoſiti tui vias diſrūpere volumꝰ ſed te antiquoꝝ heremitarū ꝯuerſatiōes erudiemꝰ. Moyſes enī et helyas et ipſe ſaluatoꝛ pꝛimo omnium ad ieiunij faſtigia cōcēderūt. Sed et famoſi illi monachi hītantes egyptū humane īfirmitatis vitia abſtinētie framea interimebāt. Et iccirco ſi tu vis ante cōmiſſa crimina abluere imminētia vitare carnē tuam abſtinētie flagellis afflige et animi tui inſolētiā ieiunijs frāge. Quāto enī in hoc ſeculo frāgeris tāto īperpetuū ſolidaberis: ⁊ quāto in pꝛeſenti affligeris tāto in futuro gaudebis. Nā cū ieiunio pꝛoſtratꝰ iacueris tunc excelſus coram deo eleuaris. Jeiuniū ergo nō bidui aut tridui ſed ſeptenarū dierū valida caſtigatio ieiuniū eſt. Sicut enī ſex diebus deꝰ mūdi plaſma foꝛmauit: ſeptimo req̄euit ita etiam hominē decet ſex diebꝰ per ieiuniū ſpiritu refoꝛmari: et ſeptimo die ꝯmedēdo carni requiē dare. Hijs auditis beatꝰ guthlacus exurgēs pſallebat. Cōuertant̄ inimici mei retroꝛſum. Quo dicto hoſtis velut fumus vacuas in auras euanuit. Tūc aſſūpta oꝛdeacei panis pticula victū ſuū q̄tidianū veſci cepit. Maligni vo ſpiritꝰ contemptos ſe videntes lachꝛimoſo clamoꝛe ⁊ flebili vlulatu diuerſis ſingultibꝰ plangētes aerē queſtibꝰ impleuerūt. Floꝛuit aūt circa annū dn̄i ſeptingēteſimū ſextum. ¶ Narratio.

Legitur enī in quodam libꝛo de miraculis ſanctoꝝ ꝙ quidam magiſter feſtū ſancti bartholomei in omni anno ſolempniter celebꝛabat. Cui pꝛedicanti diabolꝰ in ſpecie cuiuſdam puelle admodū ſpecioſe apparuit. Qui iniectis in eam oculis ad pꝛandiū inuitauit. Qui dū in menſa conſiſterent et illa in amoꝛē ſuū eum allicere niteretur: beatꝰ bartholomeus in ſpecie peregrini pꝛe foꝛibꝰ affuit ⁊ vt amoꝛe ſancti bartholomei introduceret̄ obnixiꝰ flagitauit. Cui cū panis mitteretur ille hūc accipere recuſauit. Rogauit tn̄ magiſtrū per nunciū vt ſibi diceret quid magis in hoīe pꝛopꝛiū eſſe putaret. Qđ cū ille riſibile diceret puella reſpōdit. Jmmo peccatū cum quo hō cōcipitur naſcitur atq̄ꝫ viuit. Cui bartholomeꝰ rn̄dit ꝙ ille bene intulit ſed mulier ꝓfundiꝰ indagauit. Secūdo peregrinꝰ magiſtro miſit vt ſibi diceret quis locꝰ vnius pedis eſſet vbi deꝰ maioꝛa miracula oſtēdiſſet. Cui cū ille diceret: locꝰ crucis ī quo deꝰ mirabilia operatus eſt. Jlla ait. Jmmo caput hoīs in quo minoꝛ mundꝰ exiſtit. Utroꝛūq̄ꝫ ſententiam apl̄s appꝛobauit. Tertio queſiuit: q̄ta diſtātia eēt a ſummo celo vſq̄ꝫ ad pꝛofundū inferni. Cui cū magiſter ſe neſcire diceret illa ait. Modo video ꝙ pꝛecipitoꝛ: ſed ego hoc noui qꝛ de altero ad alteꝝ decidi. Et cū magno eiulatu ſe in abiſſuꝫ pꝛecipitauit. Et cū quererent peregrinū minime inuenerūt. Epiſcopus quidam religioſam agēs vitam beatū andꝛeā ſupꝛa ceteros ſanctos in veneratione habebat ita ꝙ in cūctis ſuis operibꝰ hunc ſemper titulum pꝛeponebat Ad honoꝛem dei ⁊ beati andꝛee. Jnuidēs igitur ſancto viro hoſtis antiquus ad eū decipiendū tota calliditate ſe cōtulit. ſeq̄ꝫ in foꝛmam mulieris pulcherꝛime transfoꝛmauit. Uenit ergo ad palatium epiſcopi aſſerens ſe velle confiteri eidem. Mādat epiſcopus vt ſuo penitētiario confiteat̄: cui plenitudi-

nem tradiderat poteſtatis. Renũciat illa ꝙ nulli hominũ niſi ſibi ſecreta ſue cõſcientie reuelaret. Sicqꝫ vict⁹ epiſcop⁹ eã ad ſe venire ꝑcepit. Cui illa. Obſecro domine miſerere mei. Ego enĩ in annis puellaribus vt cernitis conſtituta et a puericia delicate nutrita necnon et regia ſtirpe progenita huc in peregrino habitu ſola veni. Nam pater meus rex vtiqꝫ valde potens cuidam magno principi me volebat in coniugiũ ſociare: cui reſpõdi ꝙ omnem thoꝝ abhominarer maritalem quia virginitatem meam xp̃o imperpetuũ dedicaui et ideo nunꝗ̃ poſſem in carnalẽ copulam conſentire. Deniqꝫ ſic arctata ꝙ oportebat me eius voluntati obedire aut certe diuerſa ſubire ſupplicia latẽter fugam inij: magis eligens exulare ꝙ̃ ſponſo meo fidem infringere. Audiens vero veſtre ſctitatis preconiũ ſub alas veſtre protectionis cõfugi: ſperãs me apud vos locum reperire quietis vbi poſſim cõtemplationis carpere ſecreta ſilentia preſentiſqꝫ vite vitare naufragia et perturbationes mundi fugere perſtrepentis. Admirans in ea epiſcopus nobilitatẽ generis pulchritudinem corporis tam immẽſum feruorem ⁊ tãte eloquẽtie venuſtatẽ placida et benigna voce reſpondit. Eſto ſecura filia ne formides quia ille ob cui⁹ amorem te et tuos ⁊ tua tam viriliter cõtempſiſti: tibi ob hoc et in preſenti cumulum gratie et in futuro plenitudinẽ glorie largietur. Sed ⁊ ego ſeruus eius me ⁊ mea tibi offero eligas vbi tibi placuerit manſionem. Volo aũt vt hodie mecũ prandere debeas. Noli inquit pater noli de hac re me rogare: ne forte ex hoc aliqua mali ſuſpicio ꝓueniret ⁊ nitor fame veſtre denigrationẽ aliquam pateretur. Cui epiſcopus. Plures erimus et non ſoli et ideo nullum male ſuſpicionis ſcrupulũ in aliquo poterit generari. Veniẽtes itaqꝫ ep̃s ⁊ illa ab menſam ex oppoſito conſederũt ceteris reſidentib⁹ hinc et inde. Intẽdit in eam crebro epiſcopus eiuſqꝫ faciẽ non deſinit intueri et pulchritudinem admirari. Sicqꝫ dũ oculus figitur anim⁹ ſauciatur: et dũ faciem eius minus caute intuetur antiquus hoſtis cor eius graui iaculo vulnerauit. Perpendit enĩ hoc ipſe diabolus et pulchritudinẽ ſuã cepit magis ac magis augere. Iamqꝫ ep̃s proximus erat cõſenſui vt eam de illicito opere attemptaret qñ poſſibilitas ſe offerret. Tunc ſubito quidam peregrin⁹ ad oſtiũ crebris ictibus et magnis clamoribus affuit ſibi poſtulans aperiri. Cũqꝫ ſibi aperire nollent et ille clamoribus et ictibus nimis eis fieret importunus interrogat ep̃s mulierem ſi ingreſſum illi⁹ peregrini hoĩs acceptaret. Cui illa dixit. Proponatur ſibi aliqua q̃ſtio ſatis grauis: quã ſi enodare ſciuerit admittatur. Si autẽ neſcierit tanꝗ̃ inſcius et ĩdignus ab ep̃i preſentia repellatur. Fauẽt omnes eius ſententie et ait ep̃s. Quis noſtrũ tã ſufficiens eſt ꝙ̃ vos o domina q̃ ceteros ⁊ eloquentia preceditis ⁊ ſapientia nobis omnibus rutilatis: Vos igitur hanc proponite queſtionem. Tunc illa dixit. Interroget quod eſt maius miraculum quod deus vnꝗ̃ in parua re fecit. Interrogat⁹ de hoc peregrinus per nũcium dixit: Diuerſitas et excellentia facierũ. Inter tot enĩ homines qui fuerũt ab initio mũdi et vſqꝫ ad finẽ futuri ſunt duo reperiri non poſſunt quoꝝ facies per om̃ia ſimiles eſſent. In ipſa quoqꝫ tam minima facie deus omnes ſenſus corporis collocauit. Audientes aũt omnes reſpõſionem admirati ſunt. Proponatur inquit illa ſibi ſecunda queſtio grauior in qua meli⁹ poſſum⁹ eius ſapientiam experiri. Queratur ab eo vbi terra ſit altior omni celo. Percunctatus de hoc peregrinus: reſpondit in celo empireo vbi reſidet corpus xp̃i. Corp⁹ enĩ chriſti qđ eſt altius om̃i celo eſt de no-

ſtra carne formatum. Porro caro noſtra ſubſtantia eſt quedam terrea. Cū igitur corpus chriſti ſuper omnes celos ſit et de noſtra carne originē duxit caro autem noſtra de terra ſit condita: cōſtat ꝙ vbi corpus chriſti reſidet ibi proculdubio terra altior celo manet. Cūqꝫ omnes reſponſiones eius mirabiliter approbantes ſapiētiam eius magnifice laudarent: illa dixit Fiat illi tertia queſtio grauiſſima ⁊ occulta et ad ſoluendū difficilis et obſcura: vt ſic eius ſapientia tertio comprobetur et dignus ſit vt ad menſam epiſcopi merito admittatur. Queratur igitur ab eo quātum ſpacium ſit a terra vſqꝫ in celum. Requiſitus de hoc peregrin⁹ dixit. Uade ad eū qui te miſit ad me et de hoc eum diligētius percunctare. Ipſe enim melius me hoc nouit et iō tibi de hoc meli⁹ respondebit nam ipſe illud ſpacium mēſurauerit quando de celo in abiſſum cecidit Ego autem de celo nunꝗ̄ cecidi ⁊ ideo illud ſpacium nunꝗ taliter menſuraui. Non eſt eni mulier ſed diabolus qui ſe poſuit in ſimilitudinem mulieris. Audiens hoc nūci⁹ vehementer expauit: et ea que audierat coram oibus recitauit. Mirantib⁹ itaqꝫ omnibus et ſtupentib⁹ antiqu⁹ hoſtis de medio eorū euanuit. Epiſcopus autē ad ſe rediēs: amare redarguit ſeipſum et de perpetrata culpa veniam lamentabiliter precabatur. Miſit itaqꝫ nunciū vt peregrinus introduceret̄ ſed nequaꝗ̄ ampli⁹ inuenitur. Tūc ꝯuocato populo ordinem rei geſte eis epūs expoſuit p̄cepitqꝫ vt omnes ieiunijs et orationibus inſiſterent ſi forte dominus alicui reuelare dignaret̄ quis nam ille peregrinus fuerit qui eū a tāto periculo liberauit. Reuelatū eſt illa nocte epō ꝙ beatus andreas fuerit qui ꝓ liberatiōe ipſi⁹ epiſcopi ſē poſuerit in habitu peregrini. Cepit ergo epūs in deuotionem beati andree magis creſcere ac eū exinde in reuerentia plus habere.

¶ Incipit p̄fatio ī vitā ſctē helene regine

Solent diuerſi diuerſa ſentire de hac ſctiſſima muliere eiuſqꝫ origine ac vite curſu vnuſquiſqꝫ eni vt apoſtolus ait in ſenſu ſuo habūdat. Unde ⁊ aliqui ipſam ſtabulariam aſſerūt ac infima ſtirpe progenitam hoc idē ſentit ambroſius ſic inquiens intra cetera bona ſtabularia quam xp̄s de ſtercore leuauit ad regnū. Ego vero illā nequaꝗ̄ exiſtimem fuiſſe ſtabulariā niſi forſan tropologice loquendo illius imitator eēt ſtabularij: cui in euāgelio Samaritan⁹ ille ac oīm dn̄s vulneratū illum qui inter hieruſalē ⁊ ierico incidit in latrones fidelius tradidit cuſtodiendum atqꝫ curandū: talem nāqꝫ ſe fuiſſe ſtabulariam indigentibus ſedule miniſtrando ſequēs ad plenū nos docebit hiſtoria. Illam inſuper et opinionem qua multi eam clā patriam fugiſſe affirmant ac raptam apud romam ab impatore aut aliqua talia ſompnijs ſimilia mihi (vt reor) minus placent: cū talis opinio non tam ipſius tā ſctē femine denigraret famam ꝙ̄ ipſum quoqꝫ nobiliſſimū conſtantinū ſpurium ac extra ſponſalia genitum comprobaret cū tamē ipm iure hereditario culmen aſcendiſſe imperatoriū neminem lateat Sed ipſis forſan qui iſta ſcripſerunt, talia placuerunt qꝛ potiora ⁊ veriora inuenire minime potuerūt. Nos vero antiquas reuoluentes hiſtorias ea que conuenientiora ſunt magiſqꝫ autēntica (reſecatis ſupfluis) poteſtati obediendo in mediū vt poſtea patebit ſalua meliore fide, p̄ferre curauim⁹.

¶ De ſancta Helena regina.

Helena ſctiſſima femina xp̄iane religionis baſis firmiſſia ex marito iperatrix ex p̄te regia cloelis regis britānie vnica fuit filia. Gens quippe britannica longo tempore innumeris errori

bus implicata ac idolis ſeruiens ſurdis
⁊ mutis tartaree poteſtati ſubdita paulo
ante hec tempora: Ad veram tandē xpia-
ne fidei religionē tēpore lucij regis deo
operante peruenit. Is ſiquidem luci⁹ ex
patre Coillo optime indolis puer in iuue
nili etate ſenilē animo caniciē moribus
preferebat. Qui cū defuncto patre regni
diademate inſignitus fuiſſet exitū ſuum
preferri volens principio a ſpiritu ſancto
edoctus epiſtolas Eleutherio pape humi
liter direxit petens vt ab eo fidem xpianā
recipere mereretur. Beatus ergo ponti-
fex ille cōperta eius maxima deuotiōe du
os religioſiſſimos viros fugaciū videli-
cet ⁊ damianū ad illū miſit qui mox ver-
bi dei incarnatione dulcius predicantes:
ipſum ſacro baptiſmate abluerunt et ad
chriſtum conuerterūt. Nec mora concur-
rentes vndiq; totius nationis populi re-
gis exemplum inſequuntur: eodemq; ſa
lutari lauachro mūdati celeſti regno reſti
tuuntur: deſtructiſq; vndiq; templis de
moniorū et eorum loco eccleſijs vbiq; era
tis ditiſſimeq; dotatis ī toto regno fides
vigebat catholica. Ipſo deniq; rege lucio
in fide catholica feliciter defuncto tū ſine
ſobole q̄ ſibi ſuccederet illico poſt ei⁹ mor
tem diſſidium ortū eſt inter britones mł-
tis deniq; vi regnū illud inuadentibus:
Vnus tādem Aſclepiodotus noīe dux cor
nubie romanū quendam allectū nomine
qui tunc regni ſub romanis gubernator
fuit prelio vicit ⁊ regni diadema ſibi im-
poſuit. In quē ſcʒ aſclepiodotū prefat⁹
cloel pater ſancte helene et dux colceſtrie
fortius inſurgens conſerto prelio ipm̄ pe
remit regniq; diademate ſeſe inſigniuit
Cuius tamen temporib⁹ vt multū extin
cta eſt in regno britannie fides catholica
A tēpore nāq; predicti lucij qui prim⁹ fue
rat inter britones rex xpianus regnū bri
tannicū vſq; ad prefatū aſclepiodotū ro-
manis qui gentiles erant ⁊ pagani ꝑ ma
iori parte fuerat ſubiectū porro ipō aſcle
piodoto (vt diximus) a cloele perempto:
cū eiuſmodi victoria ſenatui romano nū
ciata fuiſſet gauiſus eſt valde propter ip
ſius aſclepiodoti mortem qui in vita ſua
romanam ſemper turbauerat poteſtatē
Recolentes quoq; dāpnū qđ de amiſſo re
gno habuerant legauerūt illuc conſtanci
um ſenatorem qui hiſpaniā ipſis ſubdi-
derat virū vtiq; ſapientem ⁊ audacē et q̄
pre ceteris rem publicā augere laboraue
rat porro cloel britonū rex ⁊ helene pater
cū ipſius aduentū ꝯperiſſet timuit ei pre
lia ingerere propter ei⁹ maximā preliādi
famam multipliceſq; victorias vt igitur
intra inſulam cōſtancius applicuit dire-
xit cloel legatos ſuos ad illum petiuitq;
pacē et ſubiectionē ꝓmiſit eo pacto vt re
gnum britannie poſſideret: nihilq; aliud
preter ſolitum tributū romane dignitati
ſolueret hoc itaq; nūciato acquieuit con-
ſtancius pacemq; receptis obſidibus con
firmauerunt deinde paulo poſt grauiſſi-
ma infirmitas occupauit cloelē ipſumq;
inter dies octo morte affecit. Quo defun
cto inſigniuit ſe cōſtanci⁹ regni diadema
te duxitq; filiam cloelis ipſam de qua lo-
quimur ſctām helenam cui⁹ ſingularis
pulchritudo prouinciales puellas facile
ſuperabat: nec vſpiam reperiebatur alte
ra que in muſicis inſtrumentis ſuis in li
beralibus artibus illa doctior haberetur
Caruerat eni pater altera ſobole q̄ regni
ſolio potiretur vnde ⁊ eā ita laborauerat
docere ⁊ morib⁹ atq; virtutibus exercere
vt poſt patris obitū regnū facilius rege-
re et tractare valeret. In fide inſuper ca
tholica et ſi aliqualiter inſtructa atq; edo
cta non tamē inq̄tum reperire potuim⁹
adhuc ſacri baptiſmatis vnda extitit per
fuſa: ſed tamen repreſentabat in ſua con
uerſatiōe glorioſa ſacri baptiſmatis mi-
ſteria erat nāq; humilis ⁊ pudica prudēs
et pacifica cunctis eam conſiderantibus

amabilis et gratioſa ac bonis operib9 ple niſſima. Cum igitur illaz in thori ſocietatem accepiſſet conſtancius generauit ex ea filiū quē appellauit conſtantinū et alios ſex filios filiamq3 noīe conſtanciā. Ipſe vero conſtancius cū regno britānie aliq̄diu potiretur: romā reuerſus propt ſuam maximā nobilitatem et prudentiam vna cū galerio imperator creatus eſt: partiti ſunt etenim inter ſe imperiū: vnde et galerius illiricū cū tota aſia obtinuit conſtancius vero galliam/britanniā et totā hiſpaniam gubernādas accepit: qui paulopoſt britāniā rediens poſt annos vndecim apud eboracū morti ſubiacuit et regnum filio conſtantino reliqt. Qui vt honoris ſolio potitus eſt cepit infra paucos annos probitatem maximā habere/leoninam ferocitatem in aduerſarios/colūbinam ſimplicitatē in amicos oſtendere iuſticiā inter populos exercere/latronū capacitatem compeſcere/tyrannoz ſeuitiam conculcare/ac pacem vbiq3 renouare ſtudebat et confirmare. Helena quoq3 ſanctiſſima mater eius et ipſa cum filio regnū ſtrenuiſſime et prudentiſſime gubernans bonis operibus iugiter inſiſtebat et poſt obitū conſtancij a lege viri ſoluta vſq3 ad mortem omnē amplectēs ſanctimoniam in ſancta viduitate permanebat. Eo deniq3 tempeſtate dū ipſa cum filio conſtanſtino adhuc in britannia ageret Maxenci9 quidam tyrann9 romanuz imperium ſibi vſurpabat et conſtantinū hūc magnū ac nobiliſſimū virū (licet poſt patris obitum pp̄ter eius maximā probitatem vno oīm conſenſu imperatorez electum) imperio priuare ſatagebat: ac interim nobiliſſimos viros exheredans peſſima tyrannide rempublicaz opprimebat. Ad cuius poſtea compeſcendā ſeuitiā et exterminandā tyrannidē conſtantin9 ab omnibus importunis clamorib9 romam aduocat9 eſt. Qui mox reipublice ꝯſulēs eorumq3 neceſſitatib9: cupienſq3 iure ſibi relictum recuperare imperiū cū maximo ac fortiſſimo britannorū exercitu vna cū matre helena et ſorore cōſtancia romā properauit (ſuperatoq3 maxentio tyranno) illam ſibi ſubiugauit et ſic poſtmodū infra breue totius mundi monarchiā obtinuit. Interea hec mater eius helena ſātiſſima mulier cum ſuis nepotib9 ꝯſtantini filijs apud bizantiā ciuitatem: q̄ poſtea coſtantinopolim appellabatur aliq̄diu cōmorata eſt vbi ab impijs iudeis circūuenta xp̄ianam quā prius vel modice induerat fidē pene totam amiſerat et iudaice perfidie forti9 adherebat. Ad ip̄ius tn̄ ſecte iudaice finalē (deo diſponente) deſtructionē nō ad ei9 incremētū et exaltationē. Cōſtantin9 vero adhuc erroribus gentiliū īplicat9 dū eccleſie xp̄iane atrox perſequutor fuiſſet et plurimas ſctōꝝ martirū ſtrages dediſſet: ac populū innumerabilem per omnes prouincias varijs penarum generib9 interfici feciſſet vltionem ſentiens diuinam: elephātie morbo percuſſus eſt. Cui cū vniuerſa medicorū et magorū agmina ſubuenire non poſſēt capitolij pontifices hoc dederunt conſiliū vt quedam piſcina ſanguine infantiū repleretur et in illo calido ſanguine Auguſtus lauaretur et ſic ſanitatis benenefici um conſequeretur. Quod quidem facin9 cū abhorruiſſet in ipſa nocte apparuerūt ſibi apoſtoli xp̄i petrus et paul9 eiq3 q̄ ſanitatē a deo pp̄ter ſuam pietatem ſacra baptiſmatis vnda a ſiluestro papa perfuſus conſequiturus eſſet intimarūt. Beatum igitur ſilueſtrū aduocās qui in ſpelunca latitabat viſionē eidem expoſuit: et ab eo in fide chriſti ſapienter inſtruct9 ſacrū baptiſma ſuſcepit. Hec vero vt ſancta helena mater ei9 in bithinia exiſtens audiuit: per litteras filium laudauit q̄ abrenūciaſſet ſimulachris idolorum: ſed dure increpauit q̄ relicto iudeoꝝ deo cru

cifixũ hoīem ſicut deũ coluit. Rñdit autẽ auguſtus xp̃m verũ eſſe deũ ⁊ dei filium Sed tamen vt oīs ex vtraqꝫ parte tolleretur ãbiguitas: mandauit matri vt iudeorum magiſtros ſecũ adduceret: ⁊ ipſe quoqꝫ xp̃ianorũ doctores ꝓferret: ſicqꝫ ex diſputatione mutua vera fides appareret. Adduxit igitur ſecũ ſancta helena romã centũ quadragintaunũ doctiſſimos iudeorũ: inter quos duodeci erãt ſingulares qui ſapiẽtia et eloquentia pre ceteris rutilabãt. Cũ ergo btũs ſilueſter cũ clericis ſuis ⁊ predicti iudei ad diſputãdũ coram imꝑatore et imperatrice matre eiꝰ ſctã helena couenissent: at longo tp̃e inuicem altercati fuiſſent: tandẽqꝫ (diuia mediante gratia) tum apertis ſcripturarũ aſſertionibꝰ: tum inſolitis ⁊ ſtupẽdis ſignis ⁊ prodigijs in cõſpectu oīm: iudei a beato ſilueſtro ſuperati eſſent credidit regina et deũ collaudãs (qui ſuos ⁊ ſi errãre tamen perire nõ ſinit) tã ipſa ꝙ omnes iudei iudiceſqꝫ et ceteri oẽs conuerſi ſunt ad fidem. Beatiſſima vero helena imperatrix: xp̃m plenius induere cupiẽs: ſitienſqꝫ atqꝫ anhelans ad verã xp̃iane religionis ſctimoniã: a btõ ſilueſtro baptiſmũ humillime poſtulauit: ⁊ cum maxia cordis deuotiõe ac reuerẽtia ab eius manibus accepit. Exinde vero orthodoxe fidei fortiſſima ꝓtectrix filio ſuo cõſtãtino in oībus que ad fidem pertinebant xp̃ianam fortius adheſit: eũqꝫ ad dei culturã ampliandã ⁊ xp̃ianã religionẽ augmentandã mirabiliter animauit Unde ⁊ ipſe nobiliſſimꝰ cõſtãtinus tã ſancte matris eiꝰ ſuaſu: multas ac honorificẽtiſſimas baſilicas fecit ditiſſimeqꝫ donis innumerabilibꝰ dotauit. Interea vero beatiſſima imperatrix helena incõparabilis femina fide: religione ac magnificẽtia ſingularis a ſpũ ſctõ edocta diuiniſqꝫ admonita viſionibus hieroſolimã petijt: et ibi locũ vbi ſacroſctm̃ corpus dñi crucis patibulo affixum pepẽderat: ⁊ vbi crux xp̃i latuerat ab incolis perquiſiuit Quibus locũ ſe ſcire denegãtibꝰ iuſſit eos omnes igne cremari. At illi timẽtes tradiderũt regine iudeũ quẽdam iudã noīe: qui ⁊ legem ⁊ locũ vbi crux xp̃i latuerat optime nouit: cui regia morte aut vitã ꝓpoſuit: niſi ei crucem dñicã demonſtrauerit. Cũ igitur fame et inedia fouea incluſus per ſeptem dies cruciatus eſſet extrahi ſe petijt ⁊ crucẽ dñicam indicaturũ promiſit. Ideo vero iudei ſe tã difficiles reddebãt ad locũ oſtendendũ: quia nouerũt ꝙ mox vbi lignũ dñi contigiſſet reuelari euacuaretur lex: ⁊ gens iudeorũ decetero nũꝗ regnaret. Unde ⁊ quod timuerũt accidit eis. Porro predictus iudas cũ ad locũ veniſſet vbi crux abſcõdebatur: ⁊ ibidẽ prolixius oraſſet locus ſubito cõmouebatur ⁊ fumus aromatũ exiuit miri odoris ita vt iudas miratus xp̃m confiteref. Erat autẽ in eodẽ loco prout in eccleſiaſtica hyſtoria traditur tẽplum veneris quod ibi adrianꝰ imꝑator conſtruxerat: vt ſi quis in ipſo loco xp̃m adorare vellet: venerem adorare videretur: ob hoc igitur locꝰ pene obliuioni datus eſt. Unde et ſctiſſima regia templũ funditus fecit deſtrui ⁊ locum arari. Poſthec prefatus iudas cum ſocijs viriliter fodere cepit ⁊ viginti paſſus fodiens tres cruces inuenit quas regine detulit: ſed cum xp̃i crucem ab illis duabus que latronũ fuerãt neſcirent diſcernere: ⁊ circa horã nonã quidã mortuꝰ in feretro portaref iudas feretrũ tenuit: ⁊ prima ac ſecũda cruce appoſitus: mortuus minime ſe mouit. Mox vero vt appoſuit tertiã: ꝓtinus ille qui defunctꝰ erat redijt ad vitã: plura inſuper miracula per illã crucem ipſa die fiebant vnde ⁊ hãc crucem dñi fuiſſe aperte intellexerũt quã tamẽ poſtea per titulũ quẽ pylatus ipſi cruci ſuperpoſuerat plenius cognouerunt. Per hoc quoqꝫ melius ꝙ diabo-

lus hoc ip̄o tēpore terribiles emittēs vo-
ces cūctis audientib⁹ de iuda cōquereba
tur eidē quoq₃ tormenta ⁊ perſecutiones
plurimas minabatur. Regina vero bea
tiſſima crucē dn̄icā cui⁹ brachijs totius
ſecli pependit preciū: dulcius amplectēs
cū ingenti deuotiōe ac lachrymarū effu-
ſione venerabat̄ ⁊ adorauit: atq₃ de diui
niſſimo celeſtiq₃ theſauro leta effecta ac
iocundiſſima ip̄am crucem maxīa cū ve-
neratione diuiſit et partē filio cōſtantino
miſit partē vero thecis aureis incluſam
hieroſolimis reliquit. Poſt hec vero cum
etiā clauos dn̄i habere plurimum deſide
raret: prefatū iudam quē poſt inuentio-
nē ſctē crucis quiriacū noīatum: hieroſo-
limorū ep̄m ordinauit: vt ad locū perge-
ret ⁊ clauos dn̄i perquireret: inſtantius
rogauit. Qui cū ad locū veniſſet ⁊ oratio
nē fudiſſet: cōtinuo claui velut aurum in
terra fulgens apparuerūt: quos ep̄s re-
gine detulit: illaq₃ eos reuerenter adora
uit: quorū poſtea vnū in galea: alterū in
freno imperatoris cōpoſuit: vt ſic arma-
tus ſecurus ad bella ꝓcederet: terciū ve-
ro ſibi pro theſauro p̄cioſiſſimo reſerua-
uit. Ex hoc igit̄ tp̄e regina venerabilis:
quāto magis prius in veteri teſtamento
iudaice perfidie inſiſtebat: tanto magis
poſtmodū in nouo teſtamēto ⁊ xp̄i euāge
lijs ſtudioſius eſtuabat ⁊ que a pueritia
fulſit quaſi ſtella matutīa inter nebulas
glorie: extūc quaſi luna plena atq₃ perfe-
cta in diebus ſuis eluxit: ⁊ miſteriū noīs
ſui (helena enī grece luna dicitur latine)
preclaris morib⁹ mundo declarauit: cu-
ius vtiq₃ ſctitas immēſa cūctis innotuit
ac pie cōuerſatiōis ⁊ deuotionis preſtitit
exemplū. Nā ⁊ oīa loca ſctā que tā in par
tibus hieroſolomitanis ꝙ̄ in alijs parti-
bus ſaluator noſter xp̄s iheſus ſua deita
te ⁊ humanitate ac potentia conſecrauit
que ⁊ prius ex ſuggeſtiōe impiorū iudeo
rū ipſa ſctā helena prophanata habuit ⁊
odioſa: eadē poſtmodū ad laudē dei ⁊ con
fuſionē iudeorū humiliter viſitauit ⁊ de-
uotiſſime adorauit ditauit et ampliauit
nō ſolum aūt hoc ſed ⁊ ſuper ſingula loca
pulcherrimas eccleſias ditiſſimaq₃ mo-
naſteria ſiue collegia fundauit: et in his
patriarchas archiep̄os ep̄os abbates et
preſbiteros ac dei miniſtros iſtituit ⁊ or-
dinauit: quibus ⁊ predia poſſeſſiones ac
decimas abūdantiſſime erogauit. Un-
de ⁊ poſtꝙ̄ (vt diximus) reuelatione diui
na: ſalutifere crucis vexillū ac clauos do
mini meruit inuenire extūc ſuper eundē
locū in monte caluarie vbi ⁊ ſepulchrum
eſt xp̄i: pulcherrimā eccleſiā cōſtruxit di-
tiſſimeq₃ dotauit. Super illū etiā locum
vbi angeli paſtorib⁹ apparētes natiuita
tem xp̄i annunciauerūt: ⁊ gloria in excel
ſis deo cantauerūt ſctā helena formoſiſſi
mā ac duplicē eccleſiā cōſtruxit: quā glo-
ria in excelſis vocauit: ditiſſimūq₃ colle-
giū canonicorū ibi fundauit. Aliā quoq₃
mire pulchritudinis eccleſiā fecit in ciui-
tate nazareth: in loco vbi domus btē ma
rie erat ſita: in qua ⁊ archiep̄m atq₃ cano
nicos multoſq₃ p̄ſbiteros ordinauit. Aliā
inſuper ⁊ eiuſdē pulchritudinis in mon-
te thabor vbi ⁊ fortiſſimū mōaſteriū fun
dauit et in modū caſtri turrib⁹ ac muris
ac propugnaculis vndiq₃ firmauit: cui⁹
abbas ordinis ſcti benedicti infula: anu-
lo: baculo paſtorali: ac bulla plūbea vte-
batur. Alia quoq₃ plura monaſteria ſin-
gula in locis ſinglis edificabat de quib⁹
oībus longū eſſet enarratio: porro (vt de
pluribus vel pauca ediſſerā) hec ſacratiſ
ſima imperatrix helena poſtꝙ̄ montem
caluarie vt ſupradictū eſt ⁊ alia ſancta lo
ca deuote viſitaſſet: veniēs bethleem ad
ſpeluncā et tuguriū in quo deus fuit ho-
mo nat⁹: in quā ſcilicet ſpeluncā poſt na-
tiuitatē dn̄i vſq₃ ad illud tempus (diuīa
prouidētia) iudei ex inuidia nullū intra-
re permiſerūt (nā ⁊ ip̄m locū pro loco ma

ledicto habuerunt ⁊ prophanato) in ipm diuerſoriū beata helena deuote intrans inuenit ibi ſacrū preſepe in quod iheſus infantulus iacens in feno ante aſinum ⁊ bouē fuit poſitus ⁊ in ipſo preſepio: pannos quibꝰ ipſe iheſus ibidē extitit inuolutus: fenum inſuper in quo iacebat ⁊ camiſiā beatiſſime virginis marie genitricis dei: quā in preſepio oblita ipſa dimiſerat: qn̄ cum infantulo iheſu de ſpelunca fugit metu iudeorū ⁊ receſſit. Que omīa btiſſima helena deuotiſſime adorās cuncta excepto preſepio in ſuo receſſu ſecū cū ingenti gaudio conſtantinopolim trāſtulit ⁊ ibidē in eccleſia ſctē ſophie reuerēter collocauit. Immediate tamē poſt inuentionē iſtarū reliquiarū ſuper eundē locū vbi xp̄s homo natus eſt: in quo etiā tres reges munera dn̄o obtulerūt: qui et iudeis (vt ſupra dictū eſt) tā fuit odioſus: ipſa venerabilis helena nobiliſſimam ⁊ pulcherrimā extruxit eccleſiā: ope muſaico ⁊ marmoribus ⁊ auro diuerſimode ditiſſime ⁊ regaliter ornatā et in modū caſtri ꝓpugnaculis factā: in qua etiā eccleſia: archiep̄m ⁊ canonicos preſbiteros ac alios dei miniſtros honorifice inſtituit: qui ⁊ ex preuilegio ſpeciali in feſtiuitatibus oēs horas canonicas cū gloria ī excelſis incipiebāt: ꝙ plurimas etiā alias prerogatiuas habebant: de quibꝰ per ſingula lōgum eſſet narrare. Impijſſimi quidē iudei cū tanta bona ab imperatrice in eorum opprobriū facta cernerēt: ipſam inter ſe ex inuidia ſtabulariū vocauerūt eo ꝙ ſupra ſtabulū ⁊ tam vilem locū eis ad modū exoſum tā nobilē eccleſiam edificauit. Cū itaqꝫ venerabilis helena imperatrix diuino igne ſuccēſa tāta ad laudem dei perpetraſſet: ⁊ in ipſis partibꝰ innumerabiles fere eccleſias ⁊ mōaſteria erexiſſet ⁊ in eis ſedes ep̄ales deuotiſſime inſtituiſſet ac oīa loca ad dei laudē ⁊ honorē rite perfecte ⁊ laudabiliter perfeciſſet tādem reliquit etiā hoc iudiciū animi religioſi regina venerabilis: nam virgines quas hieroſolimis reperit deo ſacratas tanta deuotione curaſſe dicit̄ vt dignum crederet ſi famulorū vteret̄ officijs. Nāqꝫ ipſa manibꝰ ſuis (habitu famule ſuccincta) eis cibum appoſuit: poculū porrexit: aquā manibꝰ immo ⁊ pedibꝰ infudit ⁊ orbis regīa mater imperatoris famularū xp̄i ſe famulā deputauit. Interea filius eius conſtātinus pietate fretus: ſarmatas: gothos: aliaſqꝫ barbaras nationes nō tam armis ꝙ diuina virtute edomuit. Et ꝙto magis ſe religioſum ⁊ humilē deo reddiderat: tāto amplius ei deꝰ vniuerſa ſubdebat ⁊ non ſolū meritis ac religione ſue pie matris helene regine: ſed ⁊ interceſſione ſctōꝝ ſe deo fieri cōmēdabilem geſtiebat. Sctā igitur (vt diximus) imperatrix cum oīa que hieroſolimis agere cōſtituerat conſummaſſet ad votū: tandē infinitis ⁊ impreciabilibꝰ ditata reliquiaꝝ theſauris. Ad filiū ſuum conſtantinopolim ꝓperauit: profecta tamen anteꝙ cōſtantinopolim venerat ad terras ⁊ prouincias circa indiā cū maxīo ac nobili comitatu ſe tranſtulit in quibꝰ oīa tēpla ⁊ aras idolorū prout potuit deſtruxit ⁊ pro his in laudē ⁊ honorē dei eccleſias et monaſteria ſumptuoſiſſime ac deuotiſſime fundauit et cultū diuinū in cunctis partibꝰ illis per oīa reparauit ⁊ ampliauit: fidēqꝫ xp̄ianam pene elapſaꝫ exaltauit ⁊ glorificauit. Inſuper et triū ſanctorū regū corpa: iaſpar videlicet melchior ⁊ balthaſar: a principibꝰ ⁊ prelatis terrarū illarū nō tam ſtudioſe ꝙ miraculoſe impetrauit: quibus ⁊ aliorū varijs ſuffulta reliquijs gaudēs cōſtantinopolim redijt ad filiū: paulopoſt ad celeſtis regni trāſitura palaciū. Que poſtmodū aliquot diebus elapſis: valefaciens filio (quippe que obitus ſui fuit conſcia) at limina deuotius viſitans apoſtolorū: par

tem quoqꝫ crucis xp̃i cũ maxima venera tione ſecũ detulit ⁊ in baſilica ſctẽ crucis quã filius eius rogatu edificauerat col/ locauit: quibus geſtis qđ reliquũ tẽpus ſuperuixit: ibidẽ ſanctiſſime exegit: ſem/ per quoad vixit ortodoxe fidei acerrima ꝓtectrix fuit ⁊ ꝙ maxime pauperũ et or/ phanoꝝ curã geſſit quos vtiqꝫ tanta pro ſequebatur humanitate ac charitate vt vere oĩm mater vocari mereret̃. Beatiſ/ ſima igitur regina helena rome cõſtitu/ ta iam ⁊ annis ⁊ meritis matura ad in/ ſtar illiꝰ ſanctiſſime anne euãgelice filie phanuel a tẽplo minime recedebat ſed ie iunijs ⁊ orõnibꝰ inſtabat die ac nocte cu piebat enĩ diſſolui ⁊ eſſe cũ xp̃o: ip̃mqꝫ vi/ dere regem regũ in decore ſuo. Nec eſt il/ la felix virago fruſtrata deſiderio ſuo: diſ perſis nãqꝫ ſuis in pauperes xp̃i theſau ris: dominiciſqꝫ munita ſacramẽtis: ere cta oculorũ acie vidit celos apertos ⁊ ihe ſum ſtantẽ cũ angelorũ multitudine: cru cemqꝫ illius fulgore ineffabili choruſca/ re. Qua ſacra viſione ad celeſtia ardẽtiꝰ inuitata: inualeſcente morbo tãdem (re/ gni tẽporalis amminiſtratione preſciſa: cui petẽte filio atqꝫ ſenatu: flagitãtibus quoqꝫ populis ſe pluribus iã annis viri liter ac ſtrenue immiſcuerat) felix et in/ ter reginas predicabilis ⁊ victorioſa nec abſimilis illius ſctẽ prophetiſſe delbore: que populũ iſrael tã ſtrenuiter iudicauit ⁊ gubernauit: via lauicana decimoquin to kalendas ſeptẽbris dulcius migrauit ad xp̃m: cuius ſacrũ corpus a ſummo põ tifice lachrymãtibus populis condigne traditur ſepulture cui poſtea filius eius conſtantinus manſeolum erigẽs in por/ phyretico ſepulchro corpus eius (vt dicit̃ cõſtantinopoli tranſlatũ) honorificẽtius collocauit: nũc tamẽ venecias in eccleſia pulcherrima eius noĩe dedicata: huma/ tũ iacet: innumeris hucuſqꝫ clarens mi/ raculis. Anima vero ipſius in celum per angelos eſt deducta: diuine viſionis glo/ ria cum beatis ſpiritibꝰ perhẽniter frui/ tura. Que ⁊ pro nobis miſeris preces di gnetur effundere: quatinus eius ſacris meritis: preſenti iordanis incolatu felici curſu tranſmiſſo: mereamur celeſtia pe/ netrare. Amen.

De ſancto henrico heremita.

Ex preclaro danorũ genere hẽ/ ricus heremita originẽ duxit Eſt enĩ coket inſula quedã in orientali northumbrie plaga per ſexdecim ſtadia infra occeanũ poſita a fluuio coket non lõge decurrente nomẽ trahens que magno antiquitus mona/ chorũ collegio pollebat. Cũ autẽ ad ãnos adoleſcentie perueniẽs amicorũ ductus conſilio: vxorẽ ducere ⁊ matrimonio con/ ſentire moneretur: nuptiarũ imminẽte die cõiugalis copula a dño per viſum ei interdicitur: caſtũ immaculatũqꝫ ab hoc ſeculo ſe cuſtodire atqꝫ ad inſulã in ãglia noĩe coket: diuinitus ſibi paratã ſeruitu rus deo cũctis diebus vite ſue ꝓficiſci iu betur. Qui ſtatim relictis oĩbus paren/ tibus ſuis ⁊ amicis: ⁊ que in mũdo habe re videbatur: apud tynemutham vigin ti miliaribꝰ a prefata diſtantẽ inſula na/ uigio applicãs: impetrato prioris aſſen/ ſu inſulã adijt: ⁊ edificata parua edicula in magna vite abſtinentia deo ſeruire ce pit. Aliquibꝰ annis per ſingulos dies pa nem exiguũ ⁊ aquã guſtans ter demũ in ſeptimana cibũ ſumpſit: ⁊ tribus os ad loquẽdum reſerauit Per quatuor enĩ an te obitũ ſuũ annos ordeũ molari lapide in farinã redactum: aqua cõſperſum: in maſſas rotũdas formauit ſole deſiccauit ⁊ eſuriem ſuã tẽperare cõſueuit. Cum enĩ pegrinatiõis grã dunelmũ ꝑficiſcẽs cimbã qua were flumẽ trãſire poſſet pa/ ratã nõ inueniret: fuſa ad deũ prece: na/ uicula reſoluto quo ligabatur funiculo: ab altera ripe parte: ad littus in quo ſe/

debat applicuit: quã cũ ſocio quodam in-
trans: ſine remige cõfeſtim trãſductus
eſt. Inſtigãte toti⁹ mali incẽtore maxia
cõtra eum ſue carnis tẽptatio adeo inua
leſcebat: vt mori mallet ꝙ ſic laborioſe cõ
tra ſtimulos carnis reluctari. Monach⁹
inſuper inſule curã habẽs: verba aſpera
cõtumelias ⁊ obprobria quotidie ſibi in-
ferre nõ ceſſabat. Immẽſam tamẽ eius
humilitatẽ: ſctitatem ac deuotionẽ cõti-
nuã tandẽ admirãs: pedib⁹ eius ꝓſtrat⁹
precibus ac lachrymis veniã ſuppliciter
implorauit. Qui cum magna cordis leti
cia: eũ a terra eleuãs: quicq̃d in eũ cõmi-
ſerat alacriter idulſit: ⁊ quaſi vnanimes
effecti ſpũali dilectiõe extũc cõiũcti ſunt.
Inter hec enĩ legati a parẽtib⁹ ⁊ amicis
ad eũ miſſi rogauerunt eũ: quatin⁹ terrã
natiuitatis ſue parẽtes amicos ⁊ patriã
illico viſitare dignaret. Quib⁹ ille nulla
tenus acquieſcens pro vita eterna ⁊ xp̃o
patriã tpalem cognatos cũ mundo peni
tus ſe reliquiſſe aſſerebat. Illi autẽ dice-
bant loca ſolitaria nõnulla ac deſerta in
terra ſua magis apta: que volũtati eius
expoſita: aduentũ eius expectabãt. Ille
enĩ naturali amore terre ſue illectus nũ-
cijs fauorabiles aures inclinans ⁊ moni
tis fere acquieſcẽs: in craſtinũ tamen qđ
deo placeret ſe facturũ ꝓmiſit. In nocte
vero ſequẽti multa in aĩo reuoluẽs: et qđ
ſibi vtilius foret ignorãs: ad crucẽ in ei⁹
oratorio erectã conuerſus: cũ lachrymis
orare cepit dicens. Dñe iheſu xp̃e fili dei
viui qui primi hoĩs ruinam glorioſi ſan-
guinis tui p̃cio reparãs a ſupceleſtibus
ad terrã deſcẽdere dignatus es: et carnẽ
ſumens de virgine: hoſtiã pro redẽptiõe
gñis humani obtuliſti: te adoro te inuo-
co quatin⁹ michi pctõri ⁊ miſero pietatis
⁊ miſeratiõis tue nõ deſit ſuffragium: ⁊
qđ bonitati tue fuerit acceptũ: temerita-
ti mee ſpũs tuus aſpirare dignet. Hec et
alia illo cũ gemitu ⁊ lachrymis ꝓſequen
te: crucis imago i voces reſoluta huma-
nas: rñdit dicens. Dilecte mi: iam pridẽ
in terra natiuitatis tue cum decor mulie
ris ⁊ nobilitas tuã mentẽ alliceret: miſe
ricorditer a nuptijs reuocaui: celeſte deſi
deriũ cordi tuo inſerui. Ab illa enĩ die ad
beatitudinẽ vite p̃deſtinatus es eterne:
⁊ in libro vite nomen tuũ ſcriptũ nõ dele-
bitur in ſeculũ. Viriliter age ⁊ confortet
cor tuũ: in his que cepiſti perſeuera: ⁊ lo-
ci hui⁹ ſolitudinẽ vſq ad finẽ vite tue nul
latenus derelinquas. Cũ enĩ hec ꝓferret
imago: tãꝙ loquẽtis hoĩs labia moueri
videbãtur. Vir autẽ dei cũ lachrymis et
grãrum actione ſolo ꝓſtratus: iterato ce
pit inuocare dicẽs. Dñe iheſu xp̃e ſalus
⁊ redẽptio mea: ſpes vnica mea iube eti-
am vt nec volẽs ab hac inſula diſcedam.
Nec mora vigiliarũ ⁊ orõnum inſtantia
fatigat⁹ cũ ſopori mẽbra daret: cõfeſtim
quaſi gladij horrore percuſſus: vix incho
atũ ſompnũ interrũpere coact⁹ eſt. Ma-
nibus vero ad genu iniectis: grauiſſima
egritudinis moleſtia ibi ſe tactũ aduer-
tit q̃ de die in diẽ inualeſcẽs in vlcus ma-
ximũ excreuit: et ſanies quotidie inde nõ
modica emanauit: interius demũ cõpu-
treſcens fetorem intollerabilẽ exalabat.
Proprio tamẽ labore viuẽs ⁊ quotidiano
operi inſiſtẽs agellũ ſuũ excoluit terram
nõ ſine baculo ſuſtẽtatus aperiẽs. Cũq
opis inſtãtia fatigatus aliquãtulũ reſpi
rare vellet a labore: lapidi inſidẽs: genu
morbidũ cõtra ſolẽ exponebat. Tunc pu
tredinis ſublatentis gñatio praua: ver-
miũ videlicet copia cõtra ſolis ardorẽ ad
exteriora ſcaturire cepit Et cum in terrã
prepentes caderẽt: recolligens eos dixit
Redite redite ⁊ immundã nature vr̃e ori
ginẽ que vos hereditabit cõſumite. De-
dit aũt dñs agriculture ſue in terra ſteri
li fructus incredibilis incremẽtũ: et ꝙto
acri⁹ ⁊ miſerabilius vis egritudinis in-
ualitudinẽ corpis purgebat: hilaris ta-

nē ꝛ in oī tribulatiōis anguſtia deo gratias agēs ſemper permanebat. Uir eni iſte nō ſolum pſitia ꝛ prope poſita: ſed etiam futura ꝛ abſentia diuinit⁹ edoct⁹: videre ꝛ predicere cōſueuit. Cōtigit enim vt monachus inſule cuſtos oratoriū ei⁹ ingreſſus: corā altari eū amariſſime lachrymantē reperiret. Cūq̧ cauſā tāti fletus inquireret: ait. German⁹ ꝛ vtrinus me⁹ malignātiū ſeuitia in ſolo patrio interemptus eſt: indultūq̧ eſt michi a dño vt pro eius aīa michi liceat penitere. Idcirco per te dilecte mi dñe religioſis ꝛ laicis interit⁹ fratris mei innoteſcat: vt elemoſinarū ꝛ orationū ſuffragijs adiut⁹ a pena ꝛ pctī laqueis abſoluat̄. Cū enim die quadā naues mercib⁹ onuſtas veloci trāſire curſu cōſpiceret: in proximo illis naufragiū imminere aſtātibus ꝑdixit. Nūqd aſpicitis inquit monſtrū illud qđ nauigātes inſequit̄? Illi vero mulieris effigiē poſt naues ſupra mare eminentē ſe videre fatētur. Iſta inquit in proximo mare concutiens tēpeſtatē maximā excitās: naues quas aſpicitis paucis euadētibus ſubmerget. Nec mora vēti ſubito cōtitātur fit fragor vndarū: tēpeſtas valida inualeſcit: cui⁹ impetu naues ſabulo ꝛ ſcopulis illiſe ꝛ penitus confracte: cū his que geſtabant per littora diſſipātur. Cōtulit ei quidā manitergiū vnū ꝛ elapſis aliquot dieb⁹ iterū venit ad eū. Cui ꝛ ait. Nū adhuc inquit ſedaſti iram cōiugis tue que tibi pro munuſculo michi collato moleſta fuit? Ecce mun⁹ ipm habeat ſibi dummō tibi inpoſterū quieta fiet. Multos a remotis partib⁹ ad ipm accedētes abdita ſua ꝛ occulta eis obijciens: tāq̄ oculis corporeis euidēter pſpexiſſet: acriter arguere cōſueuit. Monachū quēdam de tynemuthā viſitatiōis gfa ad illū accedētem: arguere cepit dicēs. Caue tibi frater vt circunſpectius ꝛ magis ſobrie tecū agas. Uide ne grauetur cor tuū in crapula ꝛ ebrietate: ꝛ deū tuū offēdas ſicut nup temulētus offendiſti. Deſignauitq̧ ei locū ꝛ noctis horā qn̄ crapulatus a potu turpiter ſe geſſit. Cū eni doloris ingraueſcente moleſtia egrotaret: ſolus in edicula ſua nulli⁹ requiſito adiutorio diei algorē ꝛ noctis prolixe faſtidiū trāſigebat. Et cū mortis hora appropinquaret armoniā mire dulcedinis vocū te deū laudamus alternātiū vir quidā in aere audiuit: donec hymni ſeries penit⁹ compleretur. Interim monachus ſonitu tintinnabuli audito accurrens funiculū eū tenentē ꝛ ſuper lapidē reſidentē inuenit: ꝛ candelā quā ipſe expers ignis ante mortem diuinitus accēderat: ardentē vidit. Cūq̧ mortuus deprehēderet̄ exuto quo induebat̄ cilicio ꝛ corpe a vermib⁹ et ſorde aqua mundato: ſubito inſtar niuis reſplenduit: nec cicatricis veſtigiū nec priſtine egritudinis in carnis ſuperficie deprehendi potuit. Tāte venuſtatis ꝛ ſplēdoris erat facies ei⁹ vt quaſi alterata nō poſſet agnoſci: ꝛ dormiēti magis q̄ mortuo multo ſimilior apparebat. Monachi eni de tynemutha cū ad ſepeliendum corpus eius cōgregati: ad monaſteriū ſuū trāſferre tēptarēt: parochiani vicini tn̄ amittere theſaurū formidātes: cōgregata multorū copia vim deferētib⁹ inferre ꝛ in ſua eccleſia ſeruū dei ſepelire inito cōſilio nitebātur. Et ecce mare ſpacioſum nebulā ſubito euaporās: vmbras palpabiles ꝛ tenebras inducēs: cōgregatū populum per inuia quo neſciebāt oberrare coegit. Cūq̧ in quadā eccleſia cū corpore ſerui dei excubias celebrarēt: apparens vir dei in ſompnis: vt in aurora cū corpe feſtinatā ꝑpter populū ſupuenientē arriperēt fugā: cuidā admonuit. Quo facto cum magno honore nō lōge a corpore ſāncti oſwini regis ꝛ martyris verſus meridiem in latere parietis arcuato ſepelit̄. Cōtigit eni adhuc viuente ſeruo dei ſāc

cerdotē quēdam infirmitate maxima de preſſum: quaſi ad extremū vite ſpiritū deduci. Cūq; velut exanimis decūberet: vidit vir dei malignorū ſpūum cateruam aſpectu horribilē: ad rapiēdā ſacerdotis aīam paratā: totā domū in qua languidus iacebat circūuolantē. Et exurgēs a cella ſua: cōcito gradu ad domū infirmi pperauit. Aſpiciensq; cuncos ſpūum: interrogauit eos cur ſic peſſimi cōueniſſēt Jlli vero nimis improbe rſidentes dixerūt. Ut aīam hui⁹ qui hacten⁹ opa mortis cōpleuit: nobiſcū illico ad infernū rapiamus. Tūc ſeruus dei illis in virtute ſctē trinitatis precepit: vt opa ſua iehenne digna ſibi ſeriatim exponere maturarent. Qui horride conclamantes: multa facinora ⁊ innumerabilia delicta eum accuſantes in mediū protulerūt. Uir autē dei op⁹ quoddā virtutis qd infirm⁹ qñq; egerat obijciēs: que demones improperauerāt in ſtatera iuſſit pōderari: bonūq; illud exiguū oībus obiectis malis in immēſum plus in ſtatera pōderauit De mones aūt perturbati nimis ⁊ per merita ſerui dei quaſi cōfuſi: velut muſce per aera euanuerūt. Egrotus vero cito conualeſcens: miraculū vbiq; propalauit et vitā ſuā in melius reformans: in timore dñi ſpm emiſit Quibuſdā in mari nauigātib⁹ ⁊ aeris ingruente intēperie equoris vnda ita cōmota eſt: vt oībus mortē potius q̄ vitā minaretur. Jnter quos quidā viro dei henrico quondā familiaris ⁊ valde dilectus: deuotis clamorib⁹ cepit eum inuocare dicens. O dñe mi famule xpi in cuius miniſterio totiens deſudaui in tanto mortis periculo michi ſubuenire ne differas. Et ecce mox aſſiſtens ei in hec verba prorumpens dixit. Reuera tu michi adherēs quondā placuiſti familiariter obſequēdo: impetraui ergo ab eo q̄ vētis imperat ⁊ mari: tuā ⁊ qui tecū ſūt ſalutē. Sedatoq; mari: ad portū optatū proſpere peruenerūt. Correptus eſt vir quidā ab eo quia quadrageſimali tpe debitum ſubtrahēs vxori: ab ea ſe cōtinere velle diſpoſuit: et ſecretū qd nulli indicauerat vir dei venīēti patefecit dicēs. Mthorū vxoris tue minus diſcrete cōtempnis in loco cōtemptibili ⁊ ſordido teipm cito reperies. Nocte vero quadā expergefactus vir ille: repperit ſe nudū in ſtabulo fetido infra equorū pedes reclinatū Quē poſtea ſeruus dei corripuit quia a thoro cōiugis ſue ſine ſpūalis cōſilio patris abſtinere preſumpſit Dicebat enim nō a dño ſed immūdo ſpū ſuggerente temeritatis hui⁹ preſūptionem ſibi nequiter accidiſſe: ⁊ ideo talis poteſtas ſpiritibus immundis ſup ſe data fuit: vt eū ad loca immūda ſic dormitantē tranſportarent. Obijt aūt ſeruus dei henricus anno dñi milleſimo cēteſimo viceſimo ſeptimodecio kalēdas februarij. ¶ Narratio

Jllis dieb⁹ quidā religioſus a terra ſancta rediēs in quadā maris inſula virum ſctm̄ incluſum inuenit: cū quo colloquiū habēs talia audiuit. Sūt inquit vicina nobis loca que grauiſſima flāmarū euomūt incendia vbi pro meritorū qualitate diuerſa anime patiuntur tormēta: ad quorū ſemper exaggerāda ſupplicia innumerabiles deputātur demōes: qui intollerabiles eorum penas quotidie renouant: ⁊ ad rediuiua eos ſupplicia indeſinēter inſtaurāt. Quos frequēter querulis lamētationib⁹ eiulātes audiui q̄ orationib⁹ ⁊ elemoſinis quorūdā frequēter aīe dampnādorū de manib⁹ eorū eriperētur ⁊ maximā de cluniacenſi cetu et eorū abbate odilone querimoniā faciūt quia per eos ſui iuris vernaculos ſepe perdūt Quāobrem per nomen dei te obteſtor vt ſctis fratrib⁹ illis denūcies: vt orōnibus ⁊ elemoſinis ſedulo inſiſtant: ⁊ de manibus inimicorū aīas ſupplicijs vexatas educāt. Quib⁹ ſeriatim intellectis: idem

abbas in monaſterijs ſuis oībus poſt fe
ſtū oīm ſctōꝝ in pſalmis ⁊ elemoſinis
⁊ miſſarū ſolēpnijs oīm in xp̄o quieſcen-
tiū memoriā inſtituit. ¶Narratio.

Cōtigit aliquādo ſctm̄ hugonē abbatē
euchariſtiā prebuiſſe cuidā leproſo com-
munioni oīm corpaliter ſubtracto. Qui
tumētibus labijs et vlceroſo ore corpus
dn̄i iniurioſe maſticās porciūculā impor
tuna ſcreatione reiecit: nauſea ac ſpuma
horribili ſequēte. Miles xp̄i goderānus
qui aderat ſacramēta dn̄i ſui idigne agi
tari conſiderās: qđ diligebat ſceleri obſe-
quio collegit. Et ecce vir magnanimus
manus vtraſqꝫ ſupponēs ſacramētis vi
tificis vomitū nauſeātis egri in ore ſuo
proiecit: letalibus coleris coherētib⁹ fide
liter abſorbēs. Qua in re magiſter pius
ſtupefactus ⁊ herens diſcipuli perfectio
ne attonitus: laurētij craticulā tolerabi
liorē fuiſſe indubitāter aſſeruit. Hic deni
qꝫ goderān⁹ ad ep̄atū ſanctonieū aſſum-
ptus: quo altius cōſcendit eo latius vir-
tutib⁹ refulſit. ¶De ſanctis Hewaldo
nigro ⁊ albo martyribus.

Cum aūt willebrordus pater
venerabilis cū ſocijs ſuis de
anglia ad friſiā veniens mul
tos ad fidem cōuertiſſet: hoꝝ
ſecuti exēpla duo presbiteri de natiōe an-
glorū qui in hibernia multo tp̄e pro eter-
na patria exulauerāt: venerūt ad proui-
ciā antiquorū ſaxonū: ſi forte aliquos ibi
dē p̄dicando xp̄o acquirere poſſent. Erāt
aūt vnius ambo ſicut deuotiōis: ſic etiā
vocabuli: nā vterqꝫ illorū appellabať he
waldus: ea tamē diſtinctiōe vt pro diuer
ſa capillorū ſpecie: vn⁹ niger hewald⁹ al
ter albus diceref. Quorū vterqꝫ pietate
religionis imbutus: ſed niger hewald⁹
magis ſacrarū litterarū erat ſcientia in-
ſtitutus. Qui veniētes in prouinciā illā
intrauerāt hoſpitiū cuiuſdam villici: pe-
tierūtqꝫ ab eo vt trāſmitterētur ad ſatra
pam qui ſuper eū erat: eo qđ haberēt ali-
quid legatiōis ⁊ cauſe vtilis qđ ad illum
deferre deberēt. Nō eni habuerūt regem
idē antiqui ſaxones ſed ſatrapas pluri-
mos ſue gēti prepoſitos q̄ ingruēte belli
articulo mittūt equaliter ſortes ⁊ quēcū-
qꝫ ſors oſtēderit: hūc tp̄e belli ducē oēs ſe-
quūtur huic obtēperāt. Peracto aūt bel-
lo rurſum equalis potētie oēs ſatrape fi-
unt. Suſcepit ergo eos villicus: ⁊ p̄mit
tens ſe mittere eos ad ſatrapā qui ſuper
ſe erat vt petebāt aliquot dieb⁹ ſecū reti-
nuit. Qui cū cogniti eſſent a barbaris q͛
alteri⁹ eſſent religiōis: nā ⁊ pſalmis ſem
per atqꝫ orōnibus vacabāt ⁊ quotidie ſa
crificiū deo victime ſalutaris offerebant
habētes ſecū vaſcula ſacra ⁊ tabulā alta
ris vice dedicatā ſuſpecti ſunt habiti: qꝛ
ſi peruenirēt ad ſatrapā et loquerēť cū illo:
auerterēt illū a dijs ſuis: ⁊ ad nouā xp̄ia
ne fidei religionē trāſferrēt: ſicqꝫ paulati
oīs eorū p̄uincia veterē cogeretur in no-
uam mutare culturā. Itaqꝫ ſubito rapu
erūt eos ⁊ interemerūt albū quidem he-
waldū veloci occiſione gladij: nigrū autē
hewaldū lōgo ſuppliciorū cruciatu ⁊ hor
renda mēbrorū oīm diſcerptiōe: ⁊ eos oc-
ciſos in reno proiecerunt. Quod cū ſatra
pa ille quē videre volebāt audiſſet: irat⁹
eſt valde: quod ad ſe venire volētes pere-
grini nō permitterētur. Et mittens occi
dit vicaneos illos oēs: vicūqꝫ incendio cō
ſumpſit. Paſſi ſunt aūt prefati ſacerdo-
tes ⁊ famuli xp̄i quinto nonas octobris:
nec martyrio illorū celeſtia miracula de-
fuerūt. Nā cum perempta eorū corpora
amni vt dixim⁹ a paganis iniecta eſſent
contigit vt hec cōtra impetū fluuij decur
rentis per quadragita fere milia paſſuū
ad ea vſqꝫ loca vbi illorū erāt ſocij transfe
rētur. Sed et radi⁹ lucis p̄maxim⁹ atqꝫ
ad celū vſqꝫ altus omi nocte ſupra locū il
lū fulgebat etiā paganis q̄ eos occiderāt
intuētibus. Sed et vn⁹ ex eis in viſione

nocturna apparuit cuidā de ſocijs cui no
men erat tilmon qui de milite factus fue
rat monachus: indicās ꝙ eo loco eorum
poſſet corpa inuenire: vbi lucē de celo ter
ris radiaſſe cōſpiceret. Sicqꝫ inuenta eo
rum corpora iuxta honorē martyrib⁹ cō-
dignū recōdita ſunt: ⁊ dies paſſionis vel
inuētionis eorū congrua illis in locis ve
neratione celebratur. Deniqꝫ glorioſiſſi-
mus dux francorū pipinus vbi hec cōpit
miſit ⁊ ad ſe adducta eorū corpa condidit
cum multa gloria in eccl'ia colonie ciuita
tis iuxta renū. Fert' aūt qꝫ in loco quo oc-
ciſi ſunt fons ebullierit q̄ in eodē loco vſqꝫ
hodie copioſa fluenti ſui dona perfundit.

¶ De ſancta Hilda virgine ⁊ abbatiſſa.

Religioſa xp̄i famula hilda
abbatiſſa monaſterij qd̄ dici
tur ſtreneſhalch poſt multa
que fecit in terris ōpera cele
ſtia ad percipiēda p̄mia vite
celeſtis de terris ablata āno dn̄i ſexcēteſi
mo octogeſimo quito decimo kalēdas de
cēbris cū eſſet annorū ſexagintaſex. Qui
bus equa portiōe diuiſis trigitatres pri
mo in ſeculari habitu nobiliſſime cōuer-
ſata cōpleuit: ⁊ totidē ſequētes nobili⁹ in
monaſtica vita dn̄o cōſecrauit. Nā et no
bilis natu erat ſcilicet filia nepotis edwi
ni regis vocabulo herericí: cū quo etiā re
ge ad p̄dicationē paulini ep̄i primi nort-
hanhūbrorū fidē ⁊ ſacramenta xp̄i ſuſce-
pit Que cū relicto habitu ſeculari deo ſer
uire decreuiſſet: ſeceſſit ad prouinciā orië
taliū anglorū: erat nāqꝫ propiqua regis
illius: deſiderās exinde ſi quo mō poſſet
derelicta patria ⁊ oībus quecūqꝫ habue
rat galliā puenire: atqꝫ in monaſterio ca
le peregrinā pro dn̄o vitā ducere: quo fa-
cilius perpetuā in celis patriā poſſet pro
mereri. Nam ⁊ in eodē monaſterio ſoror
ipſi⁹ hereſwida: mater aldwlfi regis ori
entaliū anglorū regularib⁹ ſubdita diſci
plinis ipo tpe coronā expectabat eternā.
Cuius emulata exemplū ⁊ ipſa ꝓpoſito
peregrinādi per annū totū in prouincia
p̄fata retēta eſt. Dein ab aidano ep̄o ad
patriā reuocata accepit locū vnius fami
lie ad ſeptentrionalē plagā weri flumis
vbi anno vno monaſticā cū perpaucis ſo
cijs vitā agebat. Poſt hec facta eſt abba-
tiſſa in monaſterio qd̄ vocat' hertheia: id
eſt inſula cerui: qd̄ videlicet monaſteriū
factū erat nonmulto ante a religioſa xp̄i
famula bega q̄ prima feminax fertur in
ꝓuincia northāhūbrorū ꝓpoſitū veſtēqꝫ
ſctimonialis habit⁹ cōſecrāte aidano ep̄o
ſuſcepiſſe Prelata igit' regimie mōaſte
rij illius famula xp̄i hilda: mox hoc regu
lari vita per oīa prout a doctis viris diſ-
cere poterat: ordinare curabat. Nam et
ep̄s aidan⁹ et quiqꝫ nouerāt eā religioſi
pro inſita ei ſapīa et amore diuini famu-
lat⁹ ſedulo eā viſitare: obnixe amare: di-
ligēter erudire ſolebāt. Cū ergo aliquot
annos huic mōaſterio regularis vite in
ſtitutioni multū intenta preeſſet: cōtigit
eā ſuſcipe cōſtruendū ſiue ordinandū mo
naſteriū in loco qui vocat' ſtreneſhalch:
qd̄ opus ſibi iniunctū nō ſegniter imple-
uit. Nā eiſdē quib⁹ prius mōaſteriū etiā
hoc diſciplinis vite regularis inſtituit: ⁊
multā ibi iuſticie pietatis et caſtimonie
ceterarūqꝫ virtutū: ſed maxime pacis et
charitatis cuſtodiam docuit: ita vt in ex
emplū primitiue eccleſie null⁹ ibi diues:
nullus eſſet egens ſed oībus oīa eſſent cō
munia cū nichil cuiuſꝙ eſſe propriū vide
retur. Tāte aūt prudētie ipſa erat: vt nō
ſolū mediocres quiqꝫ i neceſſitatib⁹ ſuis
ſed etiā reges ac pricipes nonnūꝙ ab ea
conſiliū quererēt ⁊ inuenirēt. Tantū lec-
tioni diuinarū ſcripturarū ſuos vacare
ſubditos: tantū operib⁹ iuſticie ſe exerce
re faciebat: vt facilline viderentur ibidē
qui eccleſiaſticū gradū apte ſubirent plu
rimi poſſe reperiri. Quiqꝫ vero ex ei⁹ mo
naſterio ep̄i electi ſunt: ſcilicet boſa: acca

oſt foꝛus: iohannes ⁊ wilfridꝰ ſingularis
meriti oẽs ⁊ ſctitatis viri. Nõ ſolũ enim
btã hilda quã oẽs qui nouerãt ob inſigne
pietatis ⁊ grẽ meritũ matrẽ vocare con⸗
ſueuerãt: in ſuo mõaſterio vite exẽplum
pſitibꝰ extitit: ſed etiã pluribꝰ lõgius ma
nẽtibꝰ ad quos induſtrie ac virtutis eiꝰ
rumoꝛ peruenit: occaſionẽ ſalutis et coꝛ⸗
rectionis miniſtrauit. Opoꝛtebat nãqꝫ
impleri ſompniũ qđ mater eiꝰ bꝛeguſwi
da in infantia eius vidit. Que cũ vir eiꝰ
herericus exularet ſub rege bꝛitonũ cer⸗
dico vbi ⁊ veneno periit: vidit in ſompnũ
ꝙ quaſi ſubito ſublatũ eũ queſierit cum
omni diligentia nullũqꝫ eius vſpiã veſti
giũ apparuerit. Uerũ cũ ſolertiſſime illũ
quereret: vidit quaſi ſe repperire ſub ve⸗
ſte ſua monile pꝛecioſum. Qđ dum attẽ⸗
tius cõſideraret: tãti fulgoꝛe lumĩnis re
fulgere videbat̃ vt oẽs bꝛitãnie fines illi
us grã ſplendoꝛis impleret. Qđ nimirũ
ſompniũ veraciter in filia eius de qua lo⸗
quimur expletũ eſt: cuiꝰ vita nõ ſibi ſolũ⸗
modo ſed multis bñ viuere volentibꝰ ex
empla operũ lucis pbuit. Cũ aũt mõa⸗
ſteriũ apud ſtreneſhalch: id eſt whiteby
cõſtruere icipet: tãta ibidẽ multitudo ſer
pentũ ꝓpter denſitatẽ vepꝛiũ ⁊ ſolitudi⸗
nem heremi fert̃ fuiſſe: vt vix quiſꝗ illis
diebꝰ in pꝛefato loco ob virulenta ſerpen
tũ impedimẽta poſſet habitare. Hoꝛum
terroꝛe virgines ſctẽ plurimũ cõſternate
extra cellas egredi nõ audebant: nec ad
quotidiani victꝰ ſubſidia aquã haurire.
Btã igit̃ hilda ſe in terrã pſtrauit ad orõ
nem dicẽs. Jheſu xpe fili dei viui qui diſ
cipulis tuis dixiſti quicũqꝫ dixerit mõti
tollere ⁊ mittere in mare ⁊ non heſitaue⸗
rit in coꝛde ſuo fiet ei: peto te per oĩpoten⸗
tiã diuine maieſtatis tue vt ſi acceptaue
ris nos tibi in hoc loco ſeruire: exoſam in
feſtationẽ ſerpentũ hinc digneris amo⸗
uere iubeaſqꝫ eos maritimis rupibꝰ per
petuo inherere. Nec cuiꝗ illoꝛũ vltra ſit

fas queꝗ ledere nec in perniciem cuiuſꝗ
hoĩm vel beſtiarũ virus infundere: ſed
quicunqꝫ eos ammodo viderit vel mani
bus attrectauerit: non ſerpẽtum doleat
aſtuciã: ſed lapidũ innocentiã perpẽdat
obtineat ſerpẽs rigoꝛẽ lapidis: ſed lapis
neſciat maliciã ſerpẽtis. Sit itaqꝫ effigi
es in lapide: ſed venenũ ſit in ſerpẽte. Cõ
uerte ergo queſo ſerpẽtes qui huiꝰ loci cõ
finia incolũt: in ſolidiſſimã lapidũ natu⸗
rã: quatinꝰ illoꝛũ deinceps nõ metuẽtes
inſolentiã: cũ pace ⁊ trãquillitate tibi ſo⸗
li dño liberis mẽtibus ſeruiamꝰ: qui es
ſup oĩa bñdictus deus in ſecula ſeculoꝛũ
Cũqꝫ oẽs rñdiſſent amen: circũquaqꝫ ſer
pẽtes ex rimulis terre confluere: ⁊ apud
littoꝛa maris certatim ſerpere ⁊ ſine mo
ra per deuexa mõtis ſeſe pꝛecipitare oẽs
aſtãtes viderũt: vbi mox velut lapides
diriguerũt. Ex illa vero die in pꝛouincia
illa nemo ſe vnꝗ hac clade leſum ſenſit.
In cauernis ſaxoꝛũ vbi ſerpẽtes coꝛrue⸗
rũt lapides inueniũtur in quibꝰ ita pꝛo⸗
pꝛie exp̃mũtur eoꝛũ figure vt nil peni⸗
tus cõfoꝛmitati ſerpẽtis ꝗtũ ad expꝛeſſã
ſpẽm deſit vel nature. Lapillos quaſi ad
imaginẽ ſerpẽtinã expꝛeſſos inſpicis ſed
nulla arte humani ingenij ſic poſſe iſcul
pi facile aduertis: lapis manibꝰ palpat̃
ſed nichil niſi ſerpẽs cogitatur. Quidã
ex famulis btẽ hilde q̃ cuſtos erat agroꝝ
ſubito aduenit ⁊ voce querulosa vñ mole
ſtabatur palã expoſuit: videlicet ꝙ ſata
fratrũ ⁊ ſoꝛoꝛũ a multitudĩe auiũ cõſum
pta ⁊ pedibꝰ cõculcata in nichilũ fere re⸗
digerent̃. Cui virgo ſctã rñdit. Si nolue⸗
ris vt aſſeris hãc tibi crebꝛo ſuſcitẽt mo⸗
leſtiã ⁊ nobis tantã ingerant iniuriã: va
de pꝛotinꝰ et eas pariter ſub cuſtodia in⸗
cludẽdo coherce: nec eas donec multetur
pꝛeſumptio vſpiã euolare ꝑmittas. Ille
aũt ab ea ſe irrideri putabat: ⁊ nõ ſine rã
coꝛe a virginis pñtia recedẽs: dixit. Nũ
cui in ventũ verba effundis ⁊ qđ impoſſi

bile eſt ⁊ nature nō admittit ratio michi
iniūgis. Vadā enī ſecundū verbū tuū: ⁊
ſi potero qđ p̄cipis faciā: ſed ꝙ ineffica-
cia ſint q̄ michi iniunxeris in reditu meo
vtiq; expergeris. Ad agros igit̄ pergēs
aues velut arenā innumerabiles q̄ ſata
cōſumpſerāt inuenit. Quas vt vidit: in
hanc vocē ꝓculdubio prorupit. Ite ait ⁊
ſcđm iuſſionē dn̄e mee: infra ei⁹ includa-
mini ſepta: qr hoc eſt qđ vobis debeo fa-
cere ex obedientia. Nec mora ſtatim quo
iubebātur ire ceperūt: ⁊ ſeipſas nemine
cogente: ſed p̄fato famulo ſequente intra
ſepta incluſerūt. Quo facto cuſtos agro
rum aīo vehemēter cōſternatus: rei ordi
nē ſcte hilde enarrauit. Que ſtatim acce
dēs auibus oībus libertatē auolādi quo
vellēt cōceſſit. Sed cū oīs turba volucrū
per licentiā ſcte virginis abiſſet: repente
vna que relinqui videbat̄ mortua inuen
ta eſt. Cui cū btā hilda p̄ciperet vt ſine di
latiōe ſurgeret: ⁊ coalites ſuos abſq; mo
ra apprehēderet: illico auis mortua reui
xit: ⁊ imperātis ſermonē agili volatu cō
pleuit. In ei⁹ monaſterio fuit frater qui
dā diuīa gr̄a ſpecialiter inſignis qui car
mīa religiōi ⁊ pietati apta facere ſolebat
ita vt quicqđ ex diuinis litteris per inter
pretes diſceret: hoc ipſe poſt puſillū ver-
bis poeticis maxima ſuauitate et cōpun
ctione cōpoſitis in anglorū lingua ꝓfer-
ret. Cuius carminib⁹ multorū ſepe ani-
mi ad contēptū ſeculi ⁊ ad appetitū ſunt
vite celeſtis accēſi. Alij enī poſt illū in gē
te anglorū religioſa poemata facere tem
ptabāt: ſed nullus ei equiparari potuit.
Nō eī ab hoībus neq; per hoīem inſtitu-
tus canēdi artē didicit ſed diuinit⁹ adiu-
tus gratis canēdi donū accepit. Unde ni
chil vnꝗ̄ friuoli et ſuperuacui poematis
facere potuit: ſed ea tantūmō q̄ ad religi-
onē ꝑtinēt religioſam ei⁹ linguā decebāt
In ſeculari ſiquidem habitu vſq; ad tpa
ꝓuectioris etatis cōſtitutus: nichil car-
minū aliqn̄ didicerat. Vn̄ cū in quodā cō
uiuio letitie cauſa decretum eſſet: vt oēs
per ordinē cātare deberēt: cū ſibi citharā
appropinquare cerneret: ſurrexit ⁊ egre
diēs mēbra ſopori dedit. Et ecce aſtitit ei
quidā per ſompnū ⁊ eū ſalutās ac ſuo no
mie appellās: cedmon inquit cāta michi
aliqđ. Neſcio inquit cātare: ⁊ ideo de con
uiuio receſſi. Rurſum ille q̄ cū eo loqueba
tur ait. Attamē cantare habes. Quid in
quit cantare debeo? Et ille. Canta inquit
principiū creaturarū. Quo accepto rn̄ſo
ſtatim ip̄e cepit cātare in laudē dei condi
toris verſus quos nūꝗ̄ audierat: quorū
iſte eſt ſenſus. Nūc laudare debem⁹ au-
ctorē regni celeſtis: potentiā creatoris: ⁊
conſiliū illi⁹: facta p̄ris glorie: quomodo
ille cū ſit eternus de⁹ oīm miraculorū au
ctor extitit qui primo filijs hoīm celū pro
culmie tecti: dehinc terrā cuſtos hūma-
ni gn̄is omp̄s creauit. Hic eſt ſenſus non
aūt ⁊ ordo ip̄e verborū que dormiens ille
canebat. Neq; enī poſſunt carmīa q̄uis
optime cōpoſita ex alia in aliā linguā ad
verbū ſine detrimēto ſui decoris ac digni
tatis transferri. Exurgēs aūt a ſompno
cūcta que dormiēs cātauerat memoriter
retinuit ⁊ plura verba deo digni carmīs
adiūxit. Perduct⁹ autē ađ ſctām hildam
cū doctores quidā expoſuiſſent illi quēdā
ſacre ſcripture ſermonē: optimo carmīe
qđ iubebat̄ cōpoſitū reddidit. Mox ergo
abbatiſſa amplexa grām dei in viro ſecu
larē illū habitū relīquere et monaſticum
ſuſcipe ꝓpoſitū docuit. Ille vero que de
ſacra ſcriptura audiēdo diſcere poterat:
quaſi mundū aīal ſecū ruminādo in car-
mē dulciſſimū cōuertebat: ſuauiuſq; re-
ſonādo doctores ſuos viciſſim auditores
ſui faciebat. Canebat aūt de creatiōe mū
di ⁊ origine humani gn̄is ⁊ tota geneſis
hiſtoria de egreſſu iſrael de egypto et in-
greſſu in terrā repromiſſiōis de alijs plu
rimis ſacre ſcripture hiſtorijs de incar-

natione dñi: paſſione: reſurrectiõe: ⁊ aſcē
ſione: de ſpũs ſcti aduētu ⁊ apoſtoloꝝ do
ctrina. De terrore futuri iudicij ⁊ horro-
re pene iehēne: ac dulcedie regni celeſtis
multa carmia faciebat. In quibꝰ hoïes
ab amore ſcelerum abſtrahere: ⁊ ad dile
ctionē ⁊ ſolertiā bone actiõis excitare cu
rabat. Erat ei vir multũ religioſus ⁊ hu
milis: et aduerſus illos qui praue agere
ſolebāt zelo magni feruoris accenſus Et
factũ eſt vt qui ſimplici ac pura mēte trā
quillaqꝫ deuotiõe dño ſeruierat: etiā trā-
quilla morte mundũ relinquens ad eius
viſionē venerat: illaqꝫ lingua que tot ſa-
lutaria verba in laudē cõditoris cõpoſue
rat: vltima quoqꝫ verba in laudē ipſius
ſeſe et ſpm̃ ſuũ in manus eiꝰ cõmendādo
clauderet. Qui etiā preſcius ſui obitꝰ ex-
titiſſe ferebať. Cũ eni ſctā hilda multis
annis prefato mõaſterio p̃fuiſſet placuit
dño ſctām eiꝰ aïam lõga infirmitate car
nis examinari: vt iuxta exemplũ apoſto
li virtus eiꝰ in infirmitate ꝑficereť. Per
ſex igiť cõtinuos annos eadē moleſtia la
borare nõ ceſſabat. In quo toto tpe nũꝗ
ipſa vel cõditori ſuo gr̃as agere: vel com
miſſum ſibi gregē ⁊ publice et priuatim
docere pretermittebat. Nā ſuo ꝓdocta ex
emplo monebat oēs et in ſalute accepta
corꝑis dño obtemperāter ſeruiendũ: ⁊ in
aduerſis rerũ ſiue infirmitatibꝰ mēbro-
rũ fideliter dño agēdas gr̃as eſſe. Septi
mo igitur ſue infirmitatis anno cõuerſo
ad interna dolore: ad diem vltimũ perue
nit. Hora autē exitus eius a corꝑe in alio
lõgius poſito monaſterio quedā ſctimo-
nialis femina audiuit ſubito in aere no-
tũ cāpane ſonũ quo ad orões excitari ſo
lebāt: cũ que eaꝝ de hoc ſeculo fuiſſet euo
cata: aptiſqꝫ vt ſibi videbať oculis aſpe-
xit detecto domus culmine fuſam deſu-
per lucē oïa repleuiſſe: viditqꝫ aïam p̃fa-
te dei famule in ipſa luce comitātibus ac
ducētibꝰ angelis ad celũ ferri. Et ſtatim
exurgēs nimio terrore perterrita ad ab-
batiſſam currit: que p̃fuit monaſterio eo
dem anno a ſctā hilda conſtructo noïe ha
conos: ⁊ treſdecim milaribus a monaſte
rio hilde diſtabat: nũcians beatā hildā il
larũ oïm matrē iam a ſeculo migraſſe: ⁊
ſe aſpectante cũ luce immenſa ducibꝰ an
gelis ad eterna gaudia aſcendiſſe. Vene
rũt aũt diluculo fratres a loco vbi defun-
cta erat eius obitũ nũciātes. Eadē etiā
nocte cuidā virgini obitus illius in viſio
ne apparuit que aïam eiꝰ cũ angelis ad
celũ eleuatā conſpexit. Obijt aũt quinto
decimo kalendas decēbris.

De ſctā Hildelitha virgīe ⁊ abbatiſſa.

Berkinga monaſteriũ multo
rũ ſctõꝝ dinoſciť eſſe ſacra-
riũ. Plerũqꝫ eni ſuꝑ hũc locũ
quodā familiari reſpectu ce-
lũ videť apertũ: et claritatē
quā aïe poſſidēt in celis effundere quodā
mõ oſtēditur corꝑibꝰ glorificādis Ad ma
gnā igiť gloriā hoc ſpectat btē mr̃is hil-
delithe: ꝙ ſola inter tot celeſtes velut pre
cioſiſſima gēma excipiť ſola inter ſua ſi-
dera velut clariſſima premõſtratur: ſola
poſt beatā ethelburgā ſctitatis titulo ſo-
lēpnizatur. Ut aũt preter eamꝰ poſterita
tis merita: tpe quo btũs edmũdus mar-
tyriũ pro xp̃o paſſus eſt: tota ſctāꝝ virgi
nũ congregatio cũ ſua mr̃e in hac ſctā ec-
cleſia a paganis eſt cõcremata O ꝙ reco
lēda pietas vbi mater illa diuine familie
decurrēte plũbo ardētis mõaſterij vtraſ
qꝫ manus ad celũ eleuās ⁊ cũ lachrymis
oēs confortans dixit. Suſtinete filie dile
ctiſſime tranſitoriũ iſtũ ignē: quo ad ꝑpe
tuũ currimꝰ brauiũ. Iā nobis celũ reſe-
rať iā palma martyrij ⁊ ſempiterna glo
ria mometaneo dolore mercať. Iſte eni
virginales martyres cũ ſuperioribꝰ virgi-
nibꝰ velut plebs ſiderea vna cõmemora
tiõe ſine certa lugubratiõe ⁊ noïe recolũť
Btā ſo hildelitha a glorioſis glorioſiſſia

pretenditur. Hec enī virgo ſancta nō ſolum a dūſtano/ethelwoldo & elphego digna veneratione eſt celebrata: verū etiā a mltis ſanctis antiqs ſctitas ei⁹ eſt predicata. Et ſi nobis ob culpā incurie vel ob premiū fidei ipſius miracula vel ſcripturarū indicia defecerūt illi proculdubio clamantib⁹ virtutib⁹ hanc nouerūt qui primitus añ combuſtionē ſacro⁊ voluminū per totā inſulam p danos factā ī lucernā oīm eam extulerūt diemq̧ ſuū ſctiſſimū eſſe ſanxerūt. Hui⁹ itaq̧ virginis glorioſe inſtantiā & vigilem curā ſupra gregē ſibi cōmiſſum breuiter tāgit. Beda venerabilis cōfiſus decetero φ deſcript⁹ liber vite ſancte ethelburge de q̄ hec et alia preclara exceperat ad teſtimoniū ſanctitatis ei⁹ ſufficeret. Adeo diuina charitate erat plena & oīm virtutum doctrix & formula in vigilijs/abſtinētijs benignitate/clementia/ceterarūq̧ virtutum ſumma: ita aīabus & corporib⁹ prouidit neceſſaria vt corā deo & hoīb⁹ incederet ſine querela. Cetera vero vita vel merita beate hildelithe latent veſtra tēpora quib⁹ credim⁹ non defuiſſe miraculorū teſtimonia φφ magis in fide que p dilectionē operat̄ φ in miraculis ſanctitas ſit cōprobanda. Oīa tamē ei⁹ ſacra geſta celo credim⁹ eē deſcripta tanto ibi clariora quanto hic obſcuriora cuius vita cū xp̄o abſcondita clarior tandē apparebit cū ipſo in gloria. Succeſſit enī beate ethelburge in officiū abbatiſſe et vſq̧ ad vltimā ſenectutē eidē monaſterio ſtrenuiſſime & ī obſeruātia diſcipline regularis & in earū que ad cōmunes vſus ptinent rerū puidētia prefuit & exhortatione materna & cōuerſatione angelica oēs ad celeſtia trahens. Tres enī femine cece ad patrocinia triū ſanctarū virginū ſimul cōueniētes ſingule ad ſingulas ſunt illuminate. Una videlicet ad ſāctā ethelburgā/altera ad ſctām hildelitā/tertia ad ſctām wlfildam.

Narratio.

Sācto enī pachomio apparuit diabol⁹ in ſpecie mulieris pulcherrime. Quā ille cernens & phantaſma eſſe agnoſcēs orabat multū vt euaneſceret. Cui illa propius aſtans ait. Quid ſuperflue laboras: poteſtatē accepi a dño tēptare quos volo. Ad quam ille. Quid vis eſſe? Et illa. Ego ſum virtus diaboli & caligine voluptatis mortifere mortales inuoluo: ſ; tuis vel tibi pp̄ter xp̄m qui humanat⁹ eſt appropinquare nō poſſum. Sed nunq̄d ita ſemp erit? Ueniet tēp⁹ poſt obitū tuum: q̄ñ put libuerit debachabor inē eos quos nunc orationib⁹ tuis munis. Sanctus ait. Et quis ſit ſi meliores tūc erunt qui illos corroborent? Nā tu preſcire nil omnino preuales quod eſt ſolius dei. Et illa. Plurima tamē ex precedētib⁹ cognoſco. Omnis enī rei principiū tēdit ad augmentū prius: deinde ad detrimentum vergit ſic et in hac noſtra profeſſione vt conuicio fiet. Nā inter initia ſua ſignis & virtutib⁹ roborata ſuccreuit. Cū autē ſeneſcere ceperit aut tēporis diurnitate laceſcens aut negligentia corporis deficiens ab incrementis proprijs minuetur. Poſt hec pachomius inſtanter orabat vt ſibi dominus reuelaret qui ſtat⁹ monachorum poſt ſe futurus ſit. Qui per viſionē̄ ſibi factam edoct⁹ eſt φ monaſteria quidem multipliciter dilatarentur & nonnulli pie & continenter viuerent: plurimi vero negligerent ſuamq̧ ſalutem perderent maxime vero per negligentiā prelatorum quibus primatū tenentibus ambitioſa lite quis eorum preſit contenderent. Et reprobabuntur boni ppoſiti & mali eligētur. Et tunc oīa pene q̄ diuinis regulis ſubnixa ſunt: humanis commutabuntur illecebris. Tunc pachomius exclamans ad dominum ait. Heu me quia fruſtra laboraui. Si enim tam peruerſi erunt qui futuri ſunt prepoſiti cor-

ſubditi quales erūt. Tūc apparuit ei mi
rabili fulgore quedam ymago ſpineam
portans coronam dicens ei. Confortare
pachomi quia poſteritas tua vſq₃ in finē
non deficiet ⁊ qui inter eos pie ⁊ continē
ter vixerit: amen dico requiem ſortietur
¶ Narratio. Eo tempore ſecundū be
dam ſebba rex orientaliū ſaxonū vir mul
tum deo deuotus floruit. Erat enim reli
gioſis actibus/crebris precibus piis ele
moſinarum fructibus plurimum inten
tus vitam priuatam et monaſticam cun
ctis regni diuitiis ⁊ honoribus preferēs
quā et olim ſi non obſtinat⁹ cōiugis ani
mus diuortiū negaret relicto regno ſub
iſſet. Cum autem trigīta annis placitis
deo operibus regnaſſet infirmitate cor
reptus vix impetrato vxoris cōſenſu ab
epiſcopo londonienſi habitum religiōis
ſuſcepit ⁊ ſummam pecunie maximam
pauperibus errogandam epiſcopo attu
lit nihil omnino ſibi reſeruans. Qui cū
diem mortis ſibi imminere ſentiret acci
to ad ſe epiſcopo conſolatoriā quam vide
rat narrauit ei viſionem. Vidit enim ſi
bi aſſiſtere tres viros claro indutos ha
bitu: quorum vnus dixit ꝙ anima eius
ſine vllo dolore cum magno lucis ſplen
dore tertio die eſſet egreſſura de corpore
Die vero poſt hec tertia quaſi leuiter ob
dormiens ſine vllo ſenſu doloris emiſit
ſpiritum. Et parato ſarcophago inuene
runt corpus menſura palmi longius eē
illo. Cumq₃ quid inde agerent heſitando
quaſi attoniti ſtarent: ſubito aſtāte epiſ
copo et filio regis eiuſdē et turba homi
num multa: inuentum eſt ſarcophagū
illud congrue longitudinis vt a parte ca
pitis ceruical interponi poſſet et a parte
pedum menſura quatuor digitorum cor
pus excederet. Sepultus eſt autem in ec
cleſia ſancti pauli apoſtoli.

¶ De ſctō Honorio archiepō ⁊ cōfeſſore.

Beato archiepo iuſto ad cele
ſtia tranſlato ſanctus hono
rius pro illo eſt in preſulatū
electus qui erat vn⁹ ex diſci
pulis bti pape gregorii vir
magne reuerētie ⁊ in reb⁹ eccleſiaſticis
ſublimiter inſtructus. Qui ordinandus
venit ad paulinū ⁊ occurrēte ſibi illo i li
decolnio dorobernenſis eccleſie conſecra
tus eſt antiſtes. Cui etiam papa honori⁹
miſit pallium ⁊ litteras in quibus decre
uit vt cū dorobernenſis vel eboracenſis
antiſtes de hac vita tranſierit: is qui ſu
pereſt conſors eiuſdem grad⁹ habeat po
teſtatem alterum ordinandi loco ei⁹ qui
tranſierat ſacerdotē: ne ſit neceſſe ad ro
manam vſq₃ ciuitatem per tam prolixa
terrarum et maris ſpacia pro ordinādo
archiepō ſp fatigari. Inter plurima in
quit memorat⁹ papa que redemptoris no
ſtri mīa ſuis famulis dignat bonorū mu
nera ꝓrogare illud etiā clementer colla
ta ſue pietatis munificētia tribuit quoti
ens ꝑ fraternos affect⁹ vnanimē dilecti
onē quadā cōtemplatione alteri⁹ aſpecti
bus repſentat ꝓ quib⁹ maieſtati ei⁹ gra
tias indeſinent exoluim⁹ eiq₃ votis ſup
plicib⁹ exoram⁹ vt vr̄am dilectionē i pre
dicatiōe euāgelii elaborantē ⁊ fructificā
tē ſectātēq₃ magri ⁊ capitis ſui ſcti gre
gorii regulā ꝑpeti ſtabilitate cōfirmet ⁊
ad augmentū eccleſie ſue potiora per ſu
os ſuſcitet incremēta vt fide ⁊ opere in ti
more dei ⁊ charitate vr̄a acquiſitio deceſ
ſorumq₃ veſtrorū q̄ per dñi gregorii exor
diū pullulat cōualeſcēdo ampli⁹ extēdat
Tali itaq₃ hui⁹ ſcti pape laude ac te
ſtimonio liquide patet hunc beatū hono
rium gregoriane inſtitutionis diſcipulū
hoc eſt apoſtolice vite ⁊ pfectiōis dignū
fuiſſe emulū. Nec illud etiā parue glorie
pconiū eſt ꝙ p ſctm̄ felicē a ſe ordinatū
orietaliū āglorū pſulē illā quoq₃ ad xp̄m
cōuertit gētē. Beato vo felice mortuo lo

co eius ordinauit thomam diaconū eius de prouincia girwiorū. Hiis temporib⁹ turbatis rebus northāhumbror̄ perempto rege edwino beat⁹ paulinus aſſumpta ſecum ethelburga regina rediit canciam nauigio atq; a beato honorio honorifice ſuscept⁹ eſt. Rex vero edbald⁹ ſorori ſue ethelburge dedit villam limming noīatā in qua ipſa monaſteriū cōſtruxit et a beato honorio velamine conſecrata: mater plurimarū virginum & viduarum facta eſt. Que poſt vite ſue obitū ſepulta eſt ibi idibus decembris. Paulinū vero epm roffenſem cōſtituit qui ibidē finē vite dedit. Sic igitur dux ſtrenuus ac peruigil dñice milicie aliis velut in acie diuina cadentibus alios ſubrogare certabat ne ſcȝ ſeue hoſti locus irrumpēdi pateret ne leo rugiēs & querēs quē deuoret gregem domini ſine defenſore inueniens vaſtaret. Non ſolum altiorib⁹ verū etiā inferiorib⁹ cuſtodiis eccleſiarum fidelis et prudens diſpenſator dñi proſpiciebat & omnia vt oīm ſolicit⁹ procurabat. Ordinabat parochias & cetera clericor̄ officia docens omnes vt in omnib⁹ ſe exhiberent ſicut dei miniſtros & plebem dei tam ſuauitate et patientia erudirēt q̄ doctrina tam pie conuerſationis exemplo illuſtrarent q̄ exhortatione paterna quatinus & chriſtiani adhuc rudes in fide & gētes adhuc incredule diuini amoris attraherentur dulcedine q̄ terroris auſteritate. Sic eni deus ſanctū honoriū fide puriſſima/cōuerſatione amabili/ſignis et virtutibus multis in terris ditauit: vt tanq̄ lucerna ardens & lucēs huic regno effulſerit vt errores multos hereticorum euacuauerit vt innumerabiles paganorum ad deum cōuerterit: miſerias multas hominū orando/conſolando releuauerit: & tota vita ei⁹ quaſi ſpeculum cernere cupientib⁹ reſplēduerit. Sibi parcus et xpi pauperibus larg⁹ ſeruiēs domino in ſpiritu humilitatis & officio totius charitatis certabat inter illos annumerari quos beatificat ſentētia xpi. Beati inquit pauperes ſpiritu qm̄ ipſorū eſt regnū celor̄. Studebat ſibi et omnibus vigilare orando/pſallendo/excitādo: oēs ſecū in occurſum dñi preparare. Sicq; de huius mundi ergaſtulo ad patriā claritatis eterne tranſiuit pridie kal. octobris. anno dñi ſexcenteſimo quinquageſimo tertio & in monaſterio apoſtolorum petri et pauli cum patrib⁹ ſuis ſepelit. Elapſis poſt hec multis annis cum ei⁹ reliquie de terra eleuarent: hora qua ei⁹ cripta cū effodiēte ſarculo aperta eſt: tā ingens odoris ſuauiſſimi fragrancia illico erupit vt quicunq; tūc ſctō illi officio preſentes aderant odore illo reſperſi cū magna cordis deuotione laudes deo proclamarent. Derogabat quidā emulus huic ſancto preferens illi quēdam ſecularis opulentie epiſcopū qui eccleſiam dei multis opibus et ornatib⁹ extruxerat cū iuſtū tale aliq̄d vtilitatis in vita ſua feciſſe nullum veſtigiū ſit. Nō vbi ei⁹ loci por nūciatū egre ferret nocte ſubſequuta cuidā ſeniori quidā venerabilis in viſu aſtitit ita preclare lucēs ſicut ſol dicēs Quare ille talis heſterno die ſctm̄ dominū honoriū abuſiua lacerare voluit detractione in pōtificis laudati prelatiōe: Cur hiis relatis prior ex ſacro euāgelio non reſpōdit q2 oībus largitionib⁹ diuitum copioſis plus due minute valuerūt euāgelice paupcule apud iudicē iuſtum Huic igit dat intelligi hui⁹ pauptas quāto p̄cioſior fuerit diuitiis ſeculi apud dominū nō auri probatorē ſed fidei. Hic trāſitoriā hui⁹ mūdi pompā reſpuens & celeſtis regni gloriā ſp deſiderās nūc cum dño regnans dñm nobis propitiū in hoc eē ſeculo ſp exorat. Anno gr̄e milleſimo cēteſimo octuageſimo primo apō rothā ſcōm vincētiū monachi de eccleſia beate

marie a quodã burgẽſe pecunia accepta mutuo eidẽ noie pignoris cortinas eccleſie tradiderunt. Inſtante vero poſtea feſtiuitate ſancte marie ne eccleſia deſtitueretur ſuo ornatu rogabãt monachi burgenſem vt cortinas ei⁹ cõcederet reſtituendas ſtatim poſt feſtũ. Qui rñdit ꝙ ille cortine circa lectũ vxoris in puerperio decubãtis tendebant nec inde poſſent aliquaten⁹ amoueri Tranſacta igit feſtiuitate nocte ꝓxima beata virgo vxori ſue apparens ait. Uir tu⁹ peccatũ grande cõmiſit nec impietatis ſue exceſſus relinq̃ poterit impunit⁹. Tertia itaqꝫ die morietur fili⁹ tuus ⁊ vir tu⁹ die octauo penas iuxta merita perceptur⁹. Tu aũt proficiſcere ad eccleſiam meã apud bethleem ⁊ cõſpectis ibi trib⁹ ſepulchris tibi medium eliges. Interim vero oi feria quarta circa horã nonã deficiet in te ſpirit⁹ tu⁹ ⁊ decurret ab ore tuo ⁊ narib⁹ ſanguis ⁊ vſqꝫ ad nonã ſabbati velut mortua permanebis ⁊ tũc tibi ſpirit⁹ tuus reſtituet Hijs dictis beata virgo diſparuit ⁊ mulier viro ſuo ſompnium enarrauit. Qui fidem nõ adhibẽs vna cũ filio vt predicit debitũ mortis perſoluit. Mulier aũt ſũmo põtifici cũcta per ordinẽ confeſſa eſt: qui in hijs certior fieri volẽs duodeci matronis eam cõmendauit precipiẽs vt cũ illa deficiẽte ſpũ obdormiret plãtis eius ferrũ infigerẽt ⁊ de ſanguine ab ore ⁊ narib⁹ fluẽte aliquas veſtes intigerẽt. Quibus vt iuſſũ fuerat cõpletis nec in pforatione plãtarꝫ eſt mota nec infectio veſtimenti a ſanguine in ſabbato reuerſo ſpiritu ei⁹ poterat apparere.

¶ De puero Hugone a iudeis crucifixo.

Anno aũt dñi milleſimo ducẽteſimo q̃nquageſio q̃nto circa feſtũ apłorꝫ petri et pauli iudei lincolnie puerũ vnũ furati ſũt noie hugonẽ octo annorũ etatẽ habentẽ. Et cũ ipm in quodã cõclaui ſecretiſſimo lacte ⁊ alijs puerilibus alimẽtis nutrirẽt miſerũt ad oẽs fere anglie ciuitates in quibus iudei degebant ⁊ cõuocarũt de vnaquaqꝫ ciuitate aliquos iudeorũ vt in ꝯtumeliã et obprobriũ iheſu xpi intereſſẽt ſacrificio ſuo lincolnie. Habebãt eni vt dicebãt quẽdam puerũ abſconditũ ad crucifigẽdũ. Et cõgregatis multis lincolnie conſtituerunt vnũ iudeũ pro iudice tãꝙ pro pilato cuius iudicio ⁊ oim fauore affect⁹ eſt puer diuerſis tormentis. Uerberat⁹ eſt vſqꝫ ad cruorẽ ⁊ liuorẽ/ſpinis coronatus/ſputis ⁊ cachinnis laceſſit⁹/⁊ a ſingulis pũctus cultellis/potat⁹ felle/deriſus ꝓbris ⁊ blaſphemijs: ⁊ crebro ab eiſdem frẽdẽtib⁹ ſuis dẽtib⁹ ihs pſeudo ꝓpha vocat Et poſtꝙ diuerſimode illuſerãt ei: crucifixerũt ⁊ lãcea ad cor pupugerũt. Et cũ expiraſſet puer depoſuerunt corpus de cruce ⁊ neſcitur qua ratione euiſcerarũt corpuſculũ. Dicitur aũt ꝙ ad artes magicas exercẽdas. Mater aũt pueri filiũ abſentem per aliquot dies diligẽter queſiuit dictũqꝫ eſt ei a vicinis ꝙ vltimo viderũt puerũ quem queſiuit ludẽtem cũ pueris iudeorꝫ ſibi coetaneis ⁊ domũ cuiuſdam iudei intrãtem. Intrauit igitur mulier ſubito domũ illam et vidit corp⁹ pueri in quẽdam puteũ precipitatũ. Et caute cõuocatis ciuitatis balliuis: inuẽtum eſt corpus ⁊ extractum. Mater aũt pueri querula ⁊ clamoſa voce omnes ciues immo omnes conueniẽtes ad lachrimas ⁊ ſuſpiria prouocauit. Erat aũt ibidem nobilis nomine quidam iohannes: vir quidam circũſpectus ⁊ eleganter litteratus qui ait Audiuim⁹ ꝙ quandoqꝫ iudei in obprobrium iheſu chriſti dñi noſtri crucifixi talia non ſunt veriti attemptare et capto vno iudeo in cuius domũ intrauit puer ipſe hugo ludens et alijs ideo ſuſpectior: ait illi Miſer neſcis quia

te feſtinꝰ manet interritus: totũ aurũ anglie non ſufficeret ad ereptionem vel redemptionem tuam? Verũtamē dicam tibi licet indigno qualit̃ poteris vitā tuam ſaluare et mēbꝛa ne mutileris. Utrumqꝫ tibi ſaluabo ſi quecunqꝫ in hoc caſu perpetrata ſine falſitate aut fraude mihi pādas. Judeꝰ igit̃ ille noīe copinꝰ ſic credēs viā inueniſſe euadendi: reſpondit dicens Dñe iohannes ſi dictis facta compēſes: pandā tibi mirabilia. Et animauit eũ et incitauit ad hoc eiuſdē ioānis induſtria. Et ait iudeus. Vera ſunt que dicũt xp̄iani: iudei fere quolibet anno vnũ puerum in iniuriā ⁊ contumeliam iheſu crucifigũt: ſed non quolibet anno comperit̃ naꝫ occulte hoc faciũt et locis abditis ⁊ ſecretis. Hunc aũt puerũ quē hugonē vocant īmiſericoꝛditer noſtri iudei crucifixerũt: ⁊ cũ obiiſſet et moꝛtuũ abſcondere vellēt in terra obꝛui non potuit: nec abſcondi. Perutile eni reputabatur coꝛpꝰ inſontis augurio ad hoc enim euiſcerabat̃. Et cũ mane putabatur abſconditũ edidit illud terra ⁊ euomuit: ⁊ ſupꝛa terrā inhumatum apparuit. Quo viſo iudei multũ abhoꝛrētes cũ illud in puteũ piecſſent (deo volente) nec tũc occultari potuit. Nā mater pueri impꝛoba omnia perſcrutando: coꝛpꝰ inuentũ balliuis intimauit. Judeo itaqꝫ ꝓcepto pꝛefati iohānis vinculis mācipato canonici eccleſie lincolnienſis coꝛpuſculum ſibi tradi petierũt et tanq̄ pꝛecioſi martiris venerabile coꝛpꝰ et ſanctũ honoꝛifice terre tradiderũt. Judei vero decem diebꝰ puerum infra ſua habitacula clauſum tenuerant: vt tot diebꝰ lacte paſtus atrocia perfidoꝛũ toꝛmenta foꝛtius tollerare poſſet. Increpauit autē rex iohannē pꝛefatũ q̄ tam flagitioſo vitam quam dare nō poterat pollicebatur. Cũqꝫ iudeus videret ſe nullo modo moꝛtem euadere poſſe ait. Imminet mihi moꝛs mea nec poteſt mihi dñs iohannes perituro ſuffragari. Nūc oībus vobis veritatē pandā. Moꝛti huiꝰ pueri de qua calũpniantur iudei conſentiebant oēs fere iudei totius anglie et cuiuſlibet fere ciuitatis quidam electi ad pueri illius immolationem quaſi ad paſchale ſacrificiũ cōuocabant. Et cũ hoc et alia deliramenta palaꝫ enarraſſet: ad caudā equi ligatꝰ ad patibulum trahitur et aereis cacodemonibꝰ in coꝛpoꝛe et anima pꝛeſentatur. Alij vero iudei huius facinoꝛis participes quat viginti ⁊ vndecim lōdonias ducti carcerali cuſtodie tradebātur. Facta demũ p iuſticiarios regis inquiſitione diligenti: decem ⁊ octo de nobilioꝛibꝰ iudeis vꝛbis lincolnie pueri martirio conſentientibꝰ: equis ad patibulum ſunt tracti et poſtea ſuſpēſi ceteris ī arcta cuſtodia reſeruatis

¶ De ſancto Hugone ep̄o et confeſſoꝛe.

SCtũs hugo genetricis ſolatio cũ necdũ etatis metas exceſſiſſet oꝛbatꝰ collegioqꝫ regularium clericoꝝ vna cũ genitoꝛe ſociatur ac fere octennis erat cũ militie ſpiritualis tyꝛocinia ſubiret. Boni quippe parentis pꝛo eo inuigilante ſolertia pꝛius docetur militare deo q̄ addiſceret viuere mundo. Sic demuꝫ infantile coꝛpus flagella pedagogi attrectant: ſic diſcipline motus in eo pueriles coercent vt ⁊ virtutibus vitia pꝛeteriret et tota vita eiꝰ eſſet vnũ ⁊ iuge martiriũ De ſeipſo aliquibus referre ſolebat. Ego mundi huius gaudia nunq̄ attigi/ iocos nunq̄ didici/ nunq̄ ſciui. In grānopolitano territoꝛio in quodam cenobio canonicꝰ regularis factꝰ eccleſiaſticis litteris imbutus eſt. A ludendi iocandiqꝫ vanitate mentē ſuſpendēs honeſtis exercitijs ſe immiſcuit. Coeuis ſuis frequēter ludētibus ſibi talia paterne dulcedinis inſtillabant hoꝛtamenta Solebat eni ſibi dicere

pater ſuus. Non te inquit dulciſſime fili
alliciat ſtolida leuitas ſocioꝝ. Sine illos
ſoꝛti tue iſtoꝝ ſtudia minus conueniũt.
Addebatq́ꝫ. Hugonette hugonette ego te
xp̄o nutrio: iocari non eſt tuũ. Uigebat ei
ingenij acumine magno quo veloci⁹ que
qꝫ vellet addiſceret. Hugone aũt adulto
pater ei⁹ qui in eodem cenobio ſub regu
lari diſciplina vixit: crebꝛis cepit vrgeri
incomodis quem filius ſuus q̄ diu vixit
ducebat: poꝛtabat veſtibus ⁊ calciamen-
tis tegebat lectũ ei ſternebat ⁊ in oīb⁹ ſe-
dule miniſtrabat. zelo tandē arctioꝛis re-
ligionis ductus: oꝛdinē cartuſienſem in-
greſſ⁹ eſt. Ibi eni ſtimulo carnis ſue gra
uiſſime temptatus carnem ſuā vigilijs ⁊
mira abſtinentia domabat. Pꝛomot⁹ tan
dem ad oꝛdinē ſacerdotij: qn̄tũ creuit oꝛ-
dine tantum pꝛofecit ſancta deuotione.
In altaris eni officio ita verſabatur ac ſi
viſibilem manib⁹ contrectaret dn̄m ſal-
uatoꝛem. Domabat enim coꝛpoꝛis mem-
bꝛa vigilijs ieiuuijs flagellis ⁊ iuxta mo
rem oꝛdinis vſu cilicij et potu aque cum
arido pane. Tanta demũ carnis tēpta-
tio cum pꝛocuratoꝛ dom⁹ factus fuiſſet:
ſubito exoꝛta eſt vt mallet iehennalibus
interim tradi penis q̄ tantis vrgeri flam
mis. Tam ingens pugna tam foꝛte certa
men fuit ꝙ diuine nō dubitetꝛ virtutis fu
iſſe ꝙ non ceſſiſſet ſed viriliter reſiſtendo
triumphũ repoꝛtaret. Uiro dei tandē pꝛo
ſtrato nec ſuperato/non victo ſed fatiga
to tenuis obꝛepſit ſopoꝛ et ecce vidit virũ
qui illum ſuſceperat ad oꝛdinem illũ no-
mine baſilium vultu angelico radiantē
ſibi aſtare et dicere. Quid inq̄t eſt fili cha
riſſime: Cur ita iaces pꝛnus ī terra: Sur
ge ⁊ velle tuũ fiducialiter loquere. Et cũ
temptationē ſuam ei reſeraſſet mox pa-
tefactis nouacula quā manu tenebat viſ
ceribus eius quaſi ſtrumā igneam: inde
viſus eſt exſecuiſſe et longius extra cellā
pꝛoieciſſe. Expergefactus vero in coꝛde ⁊
in carne ſe repperit immutatũ. Cuidā fa
miliari ſuo quereti vtrũ aliquem poſtea
ſenſerit in carne ſua motũ reuera inquit
ꝙ aliquem ſenſerim nō nego ſed ſimpli-
ciſſimum ⁊ quē non min⁹ contempnere
q̄ cōpꝛimere eſſet facillimũ. Cum autē
fama viri dei ad aures regis henrici an-
glie perueniſſet miſit nuncios cartuſiam
vt eum pꝛioꝛem Withamie in epiſcopatu
bathonienſi conſtitueret. Qui ſtatim fra
trib⁹ ait. In medio veſtre ſanctitatis tā
diu conuerſatus: monitis et exēplis vrīs
adiutus nunq̄ per vnũ diem animā meā
cuſtodire ſciui: vnde miroꝛ quomodo ad
regendas alioꝝ animas mitti longi⁹ de-
buiſſem qualiter inſtituere nouā domũ
ſufficerem qui antiquoꝝ inſtituta ſerua
re nequiui. Puerilia ſunt iſta que audio
⁊ nec deliberationis tante ſpacio aliqua-
tenus digna. Tandem vero licet multũ
renitens: pꝛioꝛ Withamie fact⁹ eſt. Ha-
ctum eſt autem vt deficeret ſumptus ad
edificia conſtruenda: et mittens hugo ſe-
mel atq́ꝫ iterũ fratres ad regē et nihil pꝛe
ter pꝛomiſſiones ⁊ verba repoꝛtarēt aſſũ
pta quodā fratre nomine gerardo ad cu-
riam ꝓfectus eſt. Quos rex benigne exci
piens blanda locutus/bona pollicit⁹ cau
ſam dilationis excuſans/celerius omnia
perficienda pꝛomittens: ſumpt⁹ tamen
non contulit nec quando eſſet collaturus
certius intimauit. Tunc frater gerardus
regem durius cepit arguere inter cetera
dicens. Totũ vobis regnũ veſtrũ: domine
rex quietum cedo ⁊ ad noſtrā poti⁹ cartu
ſienſem heremum vobis valefaciēs mox
redibo. Putatis vos gratiam nobis exhi
bere ſi veſtro nos vel pane ſuſtentetis cũ
eo penitus non egem⁹: Uerũ meli⁹ no-
bis eſt ad ſaxa noſtraꝝ cōfugere alpium
q̄ ad talem hominē habere conflictũ qui
totũ quod pꝛo ſua ſuggeritur ſalute tan
q̄ perditum arbitratur. Habeat igitur
citius amiſſurus: et cui neſcit ingrato re

lictur⁹. Opes quas tñ amat: nec chriſt⁹ hijs dignatur nec quiſq̃ bonus xpianus participari. Hec et ſatis duriora gerardo proſequente tanto vice regis hugo ſuffuſus eſt rubore vt tot⁹ inhorreſceret et vix confuſionem cordis ſui toleraret. Monebat fratrem modeſti⁹ effari talib⁹ parce ce aut penit⁹ ſilere. Verũ vt erat ↄſciẽtie purioris iã dictis alia atq̃ alia quib⁹ principem corrigeret aut erudiret ſupaddit. Interea vero rex nec vultum mutauit / nec verbũ edidit: immo tacitus et tranq̃llus dicentem ſuſtinuit quouſq̃ vniuerſa que mente conceperat ore parturiret. Habito poſt hec aliq̃diu ſilentio priore vultum pre confuſione deprimente rex conuerſus ad hugonẽ ait. Nunquid tu abire diſponis ⁊ cedere nobis regnum noſtrũ: Et cõplexus eũ cũ iuramẽto ait. Per ſalutem anime mee dũ vixero tu a meo regno non diſcedes. Tecũ enim partiar cõſilia ſalutaria tecũ ⁊ ſtudia aĩe mee neceſſaria. Et mittens confeſtim ſumpt⁹: op⁹ cũ ſumma inſtantia compleri iuſſit. Cõtigit enĩ regẽ henricũ cum magna claſſe ſua orta tempeſtate in mari pene naufragari. A prima enĩ vigilia noctis mare intumeſcens ſeuientib⁹ ventis naues nũc aſtris inſerere nunc immergere abiſſo laborabat. Rex tandẽ hijs malis preſſis: in hec verba prorupit. O inquit ſi vigilaret nunc cartuſienſis hugo meus ſi ſecretis intenderet modo precibus: ſi cũ fratrib⁹ ſuis diuinis intereſſet officijs nõ ita in lõgum mei obliuiſceretur deus. Tunc altius ingemiſcẽs ait. Deus omnipotẽs cui ſeruit prior Withamie in veritate illi⁹ interuentu ac meritis nobis in tanta ꝑ peccatis noſtris anguſtia iuſte deprehenſis clementer miſerere. Ferunt quidam eũ vouiſſe q̃ ſi ad portum incolumis perueniret eum ad pontificalẽ gradũ promoueret. Nec mora pelagi fragor / ventorũ turbo ſubſedit et euanuit / cadunt fluct⁹ / redit aura lenior / fretum fundit⁹ cõplanatur / naues optato potiũtur littore referũt vniuerſi gratiarũ acctiões diuine clemẽtie. Vir autem dei conſtructis edificijs temp⁹ omne quod ſompni ſola neceſſitas ſibi vẽdicaſſet orationi aut lectioni meditationi vel ſpirituali collatiõi indulgebat vel exhortationi. Nunq̃ lectul⁹ eũ tenuit vigilantem mox vt membra ſtratũ excepiſſent ⁊ ipſa ſopor pariter excipiebat q̃n excitaretur a ſompno cõfeſtim vel ad orationem ſurgebat vel ſub momẽto rurſus in ſoporem ſoluebatur. Contigit enĩ vt cũ rege quodã tempore familiari⁹ agens de penuria librorũ interſereret mentionẽ a quo admonit⁹ vt conſcribendis libris inſiſteret membranas ſibi deeſſe reſpondit Et quantum inquit rex tibi vis conferri ad ſupplẽdũ hũc defectũ: Una inq̃t marca argẽti diu ſufficiet. Rex ꝟo ad hec ſubridẽs ait. O q̃ immoderate grauas nos iuſſitq̃ frater qui cũ eo erat decẽ marcas munerari. Promiſitq̃ bibliam ei ſe trãſmiſſurũ et ſub multe recompenſationis pollicitatione bibliã pulcherrimã a priore ſancti ſwituni petijt et impetratã hugoni tranſmiſit. Cumq̃ poſtea monach⁹ quidã Wintonie illuc adueniſſet ⁊ ab illo bibliã dom⁹ ſue fuiſſe didiciſſet: ait. Ita ne dñs rex eccleſiam veſtrã fraudauit libro veſtro: Crede mihi frater reſtituetur vobis bibliotheca veſtra ſed et fratribus veſtris deuote ſupplicamus quatin⁹ nobis defectũ codicis ſui eos ſuſtinuiſſe ignorantib⁹ humiliter dignentur indulgere. Si ꝟo librũ recipere nõ acq̃eſcis ego ei reſtituo qui hũc nobis deſtinauit. Tãdem monachus cũ difficultate vix librum recipiens ad domũ ſuam redijt. Waltero tandem lincolnienſi epiſcopo in archiepiſcopum rothomagẽſem electo de conſenſu regis in epiſcopũ lincolniẽſem electus cũ magna inſtãtia ⁊ difficultate vix conſenſit. Cum enĩ ei fuiſſet electio nun-

ciata reſpondit ꝙ pontificalis officij non
ſuſciperet dignitatē niſi prioris cartuſie
preueniſſet aſſenſus. Qui cū fuiſſet obtē
tus non ſine graui labore ſolēpnium nū-
ciorū et nunciatus ei fuiſſet: dixit ꝙ ad re
gimen eccleſie lincolnienſis nō accederet
niſi prius ei de canonicoꝝ vnanimi et li-
bera voluntate conſtaret. Decan⁹ igitur
lincolnie cū maiorib⁹ capituli ſui acceſſit
ad locū cui preerat vir ſanctus: qui inter
prima colloquia ſic eoꝝ ſibi gratiā cōpa-
rauit ꝙ eū pr̄em ac paſtorē habere deuo-
tionis affectu feruenter optabant: et tūc
primo conſenſit. Prima nocte qua in epi-
ſcopatu ſuo dormiēs quieuit audiuit vo
cem dicentem ſibi. Egreſſus es in ſalutē
populi tui: in ſalutē cū chriſto tuo. Pro-
ceſſu vero temporis ſummū regis foreſta
riū contra libertatem eccleſie debachātē
diſtricte cōuenit et excōmunicauit. Quo
audito: rex vehementer contra eū motus
eſt. Vacante interim quadam prebēda ro
gauit eū rex: vt ad inſtantiā ſuam cuidā
clerico ſuo eam conferre curaret. Qui lit
teris perlectis ait. Non aulicis ſed poti⁹
eccleſiaſticis eccleſiaſtica oportet benefi-
cia conferri perſonis. Habet dn̄s rex vn-
de recompēſet in temporalib⁹ pro tempo
ralibus ſibi militantiū laborem. Quib⁹
auditis: nimis offenſus rex ipſum proti-
nus accerſiuit ⁊ i nemore quodā reſidēs:
magnatib⁹ in modū corone conſidentib⁹
precepit vt nullus accedenti epiſcopo aſ-
ſurgeret nullus aduenientem ſalutaret.
Nec mora: adeſt ille ſalutat regem ⁊ con
ſedētes: ſed nullus eum reſalutat. Quo
viſo acceſſit epiſcop⁹ propius manuq; le
uiter ſcapulis cuiuſdam magni ducis q̄
regi aſſidebat impoſita locū ſibi iuxta re-
gem fecit. Facto aūt aliqnantulū ſilentio
rex tandem vultū erigens demiſſum da-
ri a quodam aſſiſtentiū acū ſibi precepit
cum filo. Quo facto ſuere cepit manu p-
pria leſum pāniculoq; inuolutū leue ſue
digitum. Hoc videns epiſcop⁹ et ſui cau-
ſa ſilentiū factum eſſe cognoſcēs conuer
ſus ad regem hijs verbis totā cordis ei⁹
erectionem tumidā eliſit dicēs. ꝙ ſimilis
es mō cognatis tuis de phaleſia. Hoc qui
dem telo blando et leui ſed mirū in modū
penetrabili et preacuto: rex precordialit̄
traiectus cōſerit digitos/ſoluit in cachin
nū ore ſupino in terram deponens ſerui-
cem/riſibuſq; diutius frena laxabat. Mi
rabant̄ aſſidētes ſupra modū ⁊ ſtupebāt
ſub tali articulo iproperiū tale tāto prin-
cipi ab hoīe tali fuiſſe intortum. Et admi
rans rex viri confidētiā palam dixit. Nū
inquit intelligitis cuiuſmodi contumeli-
am nobis barbar⁹ iſte intulerit? Ego vo-
bis dictum illius explanabo. Conſtat ge
nitricē proaui nr̄i Willelmi conqueſtoris
de ſtirpe mediocri traxiſſe originem ac de
phaleſia oriundā. Municipium hoc arte
pelliparia celebrius excolitur. Quia vero
me ſuere digitum meū deriſor iſte cōſpe-
xit iccirco cognatis meis phaleſienſibus
ſimilem eſſe improperauit. Cūq; rex mo-
deſte eū arguiſſet de foreſtarii excōmuni
catione ⁊ clerici ad prebendā nō accepta-
tione: ⁊ ille rationabiliter ad oīa reſpon-
diſſet placat⁹ rex orationib⁹ ſancti epiſ-
copi ſe recōmendauit et ſpeciali beniuolē
tia eū de reliquo deuote amplexatus eſt.
Singulis aūt annis ſemel aut bis apud
Witham venire conſueuit: vbi more alio
rum in cella ſolitaria manebat que ſemp̄
ei abſq; habitatore vacua ſeruabat̄ i qua
meditabat̄ ⁊ orabat reficiebat̄ cibo ⁊ ſom
pnū capiebat. Inde ad publicū quādoq;
progrediens celeſtib⁹ quodammodo radi
is ex cōſortio ſermonis dn̄i cornutā gere-
re videbatur faciem. Cū aūt quodā die
ſabbati apud bukkedene maneriū ſuum
miſſam celebraret inter man⁹ eius hoſtia
eleuata in verū corp⁹ chriſti a quodā cle-
rico iohanne noīe conuerſa videt̄. Appa-
ruit eni in forma infātis paruuli diuino

quodam nitoꝛe atqꝫ cādoꝛe ſuper eſtimationem hoīs nimiū decoꝛi: finita miſſa acceſſit ad epm ſecrete dicēs. Dñe in craſtino poſt feſtū oīm ſctōꝝ cū pſalteriū ī eccleſia quadā decātarē vox quedā ſubito auribus meis elapſa eſt dicens. Surge inquit fili et epiſcopo lincolnienſi ex parte dei ꝙ totius intimare ſtude quatinꝰ cantuarienſem moneat diligenter archipꝛeſulem vt pariter ſecum vigilantiꝰ intendat ad coꝛrigendū ſtatū cleri et eccleſiaꝝ. Nimis enim offenditur diuina maieſtas per ea que indeſinēter fiunt a rectoꝛibus eccleſiarū ⁊ miniſtris earū. Sacerdotes enim ⁊ alioꝛum graduū perſone omni vitioꝛū genere maxime luxurie ſoꝛdibꝰ fedati: ſacramentū indigne ⁊ irreuerenter tractantes quantū in ſe eſt polluere non verentur. Eccleſie ad regendū indignis traduntur perſonis: ⁊ moꝛe pꝛedioꝛū ad firmam relinquunt turpiſqꝫ lucri gratia ſub animo cēſu locantur ad queſtū: de cura aīaꝝ et refocillatione pauperū nullus eſt ſermo. Hec ⁊ hijs ſimilia tam minoꝛū ꝙ maioꝛū pꝛecoꝛdijs dñantur. Hinc grādis furoꝛ et ira dei tam populo imminet: ꝙ vniuerſis pariter habitatoꝛibus terre huiꝰ. Cūqꝫ hec ſecundo audiſſet ⁊ ad domū reuerſus lecto ſe dediſſet tertio eadē replicari audiuit. Cui ſtatim reſpondit. Et quomodo verbis meis qui etate et ratione infirmus ſum fidē habere poterit: Tūc is qui loquebatur ait. Fidem verbis tuis habebit cū ea que ſuper altare coꝛā ipſo celebꝛante perſpexeris intimabis. Cum enī hodie miſſe veſtre intereſſem in manibꝰ veſtris coꝛpꝰ domini noſtri iheſu xpi ſub ſpecie infantis peruuli bis ſupꝛa calicē a vobis eleuatū indignis licet oculis euidenter cōſpexi. Hec clericꝰ ille fluentibus per genas lachꝛimis ꝓſequebat. Vir aūt domini vbertim inter hec flebat ⁊ extergens oculos clerici: oſculatꝰ eſt eū dicens. Nulli omīno que vidiſti reuelare pꝛeſumas. Pꝛeterea diligentiꝰ eum hoꝛtari ſtuduit vt religionis habitū ſuſcipiens deo ſeruire tota mēte maturaret. Aſſerebat non eſſe conueniens vt qui talia vidiſſet ⁊ audiſſet in ſeculi vanitate verſari deberet. Qui monitis eiꝰ acquieſcēs ⁊ monaſticū habitū ſuſcipiens in magna vite ſanctitate et abſtinentia deo iugiter ſeruiuit. Cū enim rex anglie richardus contra regem francie in rebꝰ bellicis occupatus fuiſſet et diffinitū eſſet: vt pꝛelati/comites/ et barones trecentos milites in expenſis ſuis per annū regi exhiberēt aſſeruit conſtanter vir dei lincolnienſem eccleſiam ad ſeruitium militare dño regi exhibendum ſolum in terra anglie teneri extra regnū ꝟo nil tale ab ea deberi. Jdipſum vero ſariſbirienſis epſ dixit. Qđ cū ab archiepõ huberto anglie cuſtode regi relatum eſſet: rex in ira ⁊ in furoꝛe magno oĩa que epiſcopi erāt ꝙtotiꝰ iuſſit confricari ſareſbirienſem vero pꝛoſcribi. Jn res vero viri dei nemo ꝑſumpſit manus extendere dū et offenſam eiꝰ metuūt ⁊ anathema illius quaſi capitale ſupplitium refoꝛmidant. Ad regē tandē accedēs ⁊ eum miſſam audientē inueniēs ſalutauit eum. Jpſe vero verbū non reſpōdit ei Sed cū illum parūper toꝛuis fuiſſet oculus intuitus faciē ab eo auertit. Cui epſ conſtanter ait. Da mihi oſculum dñe rex Qui magis auertit aſpectū ab eo vultūqꝫ ⁊ caput ī partē aliam declinauit. Tūc epſ circa pectꝰ veſtē illiꝰ foꝛtit ꝯſtrigens iterū dixit. Oſculum mihi debes qꝛ de lōginquo ad te venio. Tunc rex ait. Nō me ruiſti vt oſculer te. Qui foꝛtiꝰ cōcutiens eū ꝑ capā quā ſtricta tenebat manu confidēter dixit. Jmmo merui. Et adiecit. Oſculare me. Tunc ille admiratꝰ fiduciam conſtātie paululumqꝫ ſubꝛidēs oſculatꝰ eſt eū. Aderant enim ibi duo archiepiſcopi et epī quinqꝫ quos ipſe directe pertrāſiuit ꝙuis ei locū paraſſent ac ſecus coꝛ

nu altaris greſſum figens demiſſis ĩ ter-
ram luminibꝰ diuinorũ tantũmodo cele-
brationi animũ intendebat. Quem inte-
rea rex non parũ curioſo ⁊ pene continuo
aſpectu conſiderabat. Et cũ pacis oſculũ
ſacerdos cuidam dediſſet archiep̃o qui re
gi pacem oblaturꝰ eſſet: rex ei vſqꝫ ad gra
dus obuius proceſſit ſumptũqꝫ pacis ac-
cepte ſignũ cũ humili reuerentia ep̃o lin-
colnieñſi per oris ſui oſculũ porrexit. Ita-
qꝫ princeps illuſtriſſimus venerationis ob
ſequiũ qđ ſibi archiep̃s deferre parabat:
ip̃e potiꝰ epiſcopo ſancto exhibere ſtudu-
it. Cum vero poſt miſſam pauca ſed for-
tia ꝙ in illum nihil deliquiſſet euidẽti ra
tione oſtendiſſet: retorſit rex crimen offen
ſe in archiep̃m qui ſibi de eo ſiniſtra ſepe
ſuggeſſerat. Placato itaqꝫ rege apprehẽ
ſa manu eius a ſede ſua ipſum eleuans:
pertraxit ſeorſum vſqꝫ ad altare ſicqꝫ eũ
ſecretius alloquutꝰ eſt. Noſter inqͥt paro
chianus es dñe rex nobiſqꝫ incũbit ꝓ aĩa
tua quam dñs cruore ſuo redemit in tre-
mendo iudicio reſpondere. Volo igit̃ mi-
hi dicas qualiter ſe habeat ſtatus intere-
or anime tue vt auxilium prout ſuperna
aſpirauerit gratia poſſim adhibere. Cui
cũ rex conſcientiã ſuam ſibi bonã eſſe fe-
re in omni niſi ꝙ odio laboraret hoſtium
quos infeſtos nequiter pateretur reſpon
diſſet: ep̃s ait. Si per omnia deo placue-
ris facile tibi ĩimicos pacatos efficiet aut
ſubiiciet expugnatos. Verũ tibi cauendũ
eſt vt auctori tuo in aliquo nequaꝙ̃ iniu
rioſus exiſtas aut in proximos quicꝙ̃ ini
quũ cõmittas. De te vero ꝙ meſtꝰ loquor
iam publicꝰ rumor eſt ꝙ nec maritali tho
ro fidem ſeruas nec eccleſiaꝝ preuilegia
in preficiendis maxime rectoribꝰ earum
illibata cuſtodis: ꝙqꝫ pecunie interuẽtu
quoſdam ad regimen animarũ promoue
re ſoles. Quod proculdubio ſi verum eſt
pax tibi a dño concedi nõ poteſt. Sicqꝫ re
gem de variis diligenter admonuit ⁊ in-
ſtruxit: de aliis quidem ſe penitꝰ excuſã-
tem de aliis opem interceſſiõis ſue ſedu
lo flagitantẽ cũ benedictiõe dimiſit. Rex
quoqꝫ poſtea cũ ſuis de viro dei loquẽs et
virtutẽ animi eius multa laude attollẽs
dixit Si enim tales qualis iſte eſt paſſim
eſſent ⁊ ceteri epiſcopi nullus contra eos
regum aut prĩcipũ attollere preſumeret
ceruicem. Vix ep̃o in angliã reuerſo idẽ
rex contra regem francorũ impetu facto
captis mltis optimatibꝰ illiꝰ ip̃m ĩ fugã
egit. Huius aũt triumphi ſeriẽ mox ſan-
cto viro ſignificans vt pro eo ſicut cepe-
rat orare dignaretur ſuppliciter exorat.
Nomina quoqꝫ ⁊ numerũ fortium quos
ceperat litteratorie expreſſit. Hãc aũt vi-
ctoriam meritis ſancti viri celitꝰ regi cõ-
ceſſum multi indubitanter aſſcripſerunt
Cũ aũt per quandã villam ſanctꝰ epiſco
pus tranſitum faceret inuenit demonia-
cũ mirabiliter oculos in girũ rotantẽ: os
nunc in hanc nunc in illam partem miſe
rabili rictu contorquentẽ nunc linguã in
immẽſum ab ore protendebat nunc dẽti-
bus ſtridebat hiatu fauciũ immaniſſimo
patulum gutturis meatũ ac ſi quoddã in
gens baratrum ⁊ intuentibꝰ horridũ de-
monſtrabat. Facto aũt ſuper eũ ſctẽ cru-
cis ſigno dictoqꝫ in principio euãgelio io-
hãnis aſperſa ſuper eum aqua benedicta
perfecte vir ille liberatus inpoſterũ vitã
in melius ſtuduit emendare. Vir ſctũs
domos leproſorũ per quas tranſitum fa-
ciebat ingredi conſueuit quã humilitatẽ
Willelmus cancellarius lincolnienſis vi
dens experiri voluit vtrũ propter excellẽ
tiam huius operis elatio tangeret animũ
viri iuſti et dixit. Martinꝰ leproſum oſcu
lando ſanauit: vos leproſos quos oſcula
mini non ſanatis. Cui ep̃s ait. Oſculum
martini leproſum ſanauit: oſculum vero
leproſi aĩam meam ſanat. Erat autem
mulier quedam ſpiritũ vt videbatur ha-
bens phitonicũ que indicauit paſſim fur

ta a quibuſcūqȝ admiſſa ⁊ occulta queqȝ detegebat maleficia. Si vero a quonis corripiebatur importuna lingue volubilitate arguente quaſi ſtupidū reddebat ⁊ elinguem. Sicqȝ oēs verboſitatis affluentia opprimebat vt null⁹ eam euincere aut ei ſilentiū valeret imponere. Ad quam cū acceſſiſſet ſanct⁹ epiſcop⁹ quaſi cū indignatione obiurgās habitantē in ea demonem dixit. Age inqͣt o infelix q̄d noſti diuinare nobis: Preferēs aūt clauſum pugnū extremitatē ſtole ſue in eo tenuit implicitam dicens. Dic ſi quidē noſti q̄d habeat incluſum man⁹ iſta. Et ſtatim velut exanimis corruit ad pedes ei⁹ muliercula paulo ante procax ⁊ ceruicoſa. Aufugerat enim agitator intern⁹ qui male vexauerat eam. Et cū debilis aliq̄ȝ diu iacuiſſet inquiſiuit qualiter diuinationis peritiam accepiſſet. Que reſpondit Neſcio diuinare ſed miſericordiam iugiter imploro. Cūqȝ impoſita manu capiti eius ꝓ ea breuiter oraſſet: precepit ei de omnibus peccatis penitentiario puram facere confeſſionem ⁊ data benedictione dimiſit eam. Intimauit aūt exonienſis epiſcopus ſancto hugoni q̄ demō quidā in ſpecie iuuenis abuti conſueuerat quadam infelici muliercula ī ſua deoceſi cōſtituta que tam ſibi q̄ alijs deuote cōfeſſa: ieiunijs ⁊ varijs carnis afflictionib⁹ membra ſua fere vſqȝ ad internitionem perdomabat ſed nihil contra improbum amatorem prorſus conferebat. Cui ſanctus ait. Si enim iſte contra peccatū cōtritione cordis cōfeſſione oris ⁊ corporis afflictione deletū erigitur nil aliud ſupeſſe video niſi vt oretur pro ea inſtantius apud clemētiam redemptoris. Quod cū exoniēſis cū innumeris ſe feciſſe diceret ſanctum virū pro ea ſuppliciter exorare flagitabat. Cui ille. Hoc eni non ego tātum ſed quiſqȝ fidelium deuotiſſime facere debet. Poſt hec digreſſis ab inuicē epiſcopis ⁊ non multo poſt occurrentib⁹ inquiſiuit ſanctus qualiter res ſe haberet circa ouiculam gregis ſui quā peſtifer ille lupus immaniter laniarat. Cui ille nō ſolū exceptionem ſed ordinem ſatis mirabilem expoſuit in hunc modū. Adiuta inquit orationibus veſtris dudum illa euaſit probroſum iugū ſeruitutis. Cū enim die quadam inceſtus ille demon incredibili eam vexaſſet libidine ⁊ pene exanimem reddidiſſet abcedens euanuit et illa dolori et merori addicta ſola remanſit. Et ecce quidā in ſpecie iuuenis ad eā ingrediens cauſam tante meſticie inquiſiuit. Qua nil reſpondente: ille ait. Scio vereqȝ noui quia nequam ille afflixit te: ſed nec mirum. Eſt enim peruerſus admodum et malignus. Uerum ſi conſilijs meis acquieſcere volueris nunq̄ȝ deceтero ad te acceſſū habere poterit. Ad hec illa plurimum exhilarata reſpondit. Nihil eſt inquit ſub celo quod non libens facerem dummodo ab eius acceſſu ſaluari poſſem. Mecum ergo ait ille fedus amoris inire ne dubites quecunqȝ optaueris tibi preſtabo nihil tuis exigam votis cōtrarium: nihil nō delectabile ſeu amabile tibi inferā. Quod cū illa fideliter ſponderet herbam quādam non procul a domo ſua creſcentem monſtrauit ei dicens Colle herbam iſtam et in ſinu tuo recon de ac circūcirca in domo tua ſperge. Dū autem hoc feceris in ꝓmiſſis me veridicum tunc probabis. Quod cū illa feciſſet venit demon et aſtās prope feneſtrā qua intrare ſolebat ⁊ ītroſpiciēs dixit ad illā Quid nā eſt iſtud horridū ⁊ putridū q̄d ī hac ede ſparſiſti: Proijce q̄ȝ totius longe a te ⁊ a domo tua inuiſum gramē q̄d tibi applicuiſti. Illa vero diſſimulante: nūc minis nunc blandicijs vt herbā eijceret: quā ſe horrere diceret inſtanti⁹ exorabat Et cū ſe contēptum videret minax et furibundus receſſit. Nec multo poſt affuit

alter dicens. Uera ne eſſe didiciſti que ti
bi loquutꝰ ſum: Nūc ergo dū tecū ſecre-
tius loquar: amoue herbā illā ⁊ poſt diſ-
ceſſum meū reſumes: qꝛ illa conſeruabe
ris ab inſidijs hoſtis tui. Ad hec illa. Ue
nies inquit ſi velis ad me: ſed herbā iſtā
vita comite nūꝙ̄ reijciā a me. Quid plu
ra: Poſt p̄ces poſt minas poſt blanditias
circūuentū a muliere ſe videns in auras
inanes demū euanuit. Mulier vero in fi
de et deuotione ac bona conuerſatiōe me
lius ꝙ̄ herba illa armata: i dei timoꝛe vi
tam poſtea duxit honeſtā ⁊ quietam. Uo
catur aūt herba illa grece ypichon: lati-
ne vero herba perfoꝛata ſiue ſcti iohan-
nis dicta eſt. Uenenū enim ſpecialit̄ con
ſumere dꝛ: ſiue bibita ſiue alio mō ſum-
pta. Ualet etiam moꝛſui animalis vene
noſi ſi trita ⁊ aq̄s tēꝑata patiēti detur in
potū. Cū aūt ſctūs hugo febꝛibus gra
uiſſimis vexaret̄ ſuis ait. Cernimꝰ enim
manifeſte ꝙ in bꝛeui flebilis ſit futurus
ſtatꝰ eccl'ie āglicane. Moꝛi igit̄ nobis me
lius eſt ꝙ̄ viuere ⁊ videre imminētia gē-
tis huius mala et ſctōꝝ. Nā ꝓculdubio
in poſteris henrici regis implere neceſſe
eſt qđ ſcriptura dicit. Spuria vitulami-
na nō dabūt radices altas ⁊ ab iniquo tho
ro ſemē exterminabit̄. Sed ⁊ rex moder
nus francoꝝ ſanctū genitoꝛē ſuū ludiwi
cum vlciſcet̄ in ſobole pꝛiuaricatiōis que
thoꝛū imaculatū repudiauit eiuſqꝫ emu
lo angloꝝ regi ipudica adheſit: Quāob-
rem gallicꝰ ille philippꝰ regiam angloꝝ
ita delebit ſtirpē quemadmodū bos her-
bā ſolet vſqꝫ ad radices carpe. Nā a gal-
lijs tres ipſi nati abraſi ſunt: reges vide-
licet duo et vnꝰ dux. Quartꝰ qui ſupeſt
curtā hēbit pacē ab eis. Facta nāqꝫ ab
oībus pctis ſuis pura cōfeſſiōe cū eucha
riſtia ad ip̄m deferret̄ obuiā nudis plan
tis cilicio tunica ⁊ cuculla veſtitꝰ ꝓceſſit
a lecto ⁊ genua flectēs ſuppliciterqꝫ ado
rās diutiꝰ oꝛauit. Refectꝰ aūt vite eterne

dapibus gratias egit deo ⁊ addidit. Ne
vero fiſcꝰ ſolito rapiat vniuerſa q̄ habe-
re videoꝛ indigentibꝰ errogandā do ⁊ le-
go dn̄o noſtro iheſu xp̄o. Cū aūt archi-
ep̄s euꝫ viſitans ſurgeret vt ſi quē foꝛte
verbo vel facto leſiſſet veniā petere me-
miniſſet ⁊ qꝛ ſuos ſepe aīos acerbe ꝓuo-
caſſet ⁊ ſpiritualis pater et pꝛimas eius
haberet̄ coꝛdis penitudo venieqꝫ neceſſa
ria videretur poſtulatio: ita rn̄dit. Sane
dum conſcientie nr̄e abdita queqꝫ reuol-
uo quia vos ſepe ad iras pꝛouocauerim
euident̄ inuenio: ꝙ tamē inde penitendū
mihi ſit nō perpēdo: ſed qꝛ ſepiꝰ et inſtā-
tius hoc ipſum nō egerim mihi dolendū
ſcio. Sed ⁊ crebꝛius ſolito ſi diutiꝰ vita
ducenda reſtaret: idip̄m me facturū ſub
oculis cuncta inſpicientis dei firmiſſime
pꝛopono. Memini nāqꝫ qꝛ ea q̄ tacere nō
debuiſſem a vobis ſi dicerent̄ equanimi-
ter a nobis ſi audirēt̄ ſepe ignauit̄ ſupꝑſ
ſi: ſicqꝫ noſtram potiꝰ ꝙ̄ patris qui in ce
lis eſt offenſam declinaui. Dixit aūt vir
iſte inter cetera. Odio inquit ſeu amoꝛe
ſine ſpe vl' timoꝛe ꝑſone aut rei cuiuſcū
qꝫ nunꝙ̄ a veritate iudicij me ſcient̄ exoꝛ
bitaſſe memini ſi iudicando deuiaui a re
cto: hoc pꝛopꝛie ignoꝛantie aut certe aſſi-
dētiū crimē fuit. Anno aūt dn̄i milleſio
ducēteſimo ſexto in octauis beati marti-
ni ſctūs hugo plenꝰ bonis opibꝰ migra-
uit ad dn̄m. Et cū de londonijs ad lincol-
niam coꝛpꝰ ſctm̄ deferret̄ in manibꝰ pue
roꝝ cerei quatuoꝛ iugit̄ ardebant quos
nec vētoꝝ ſpiramina nec ymbꝛiū ſtillici-
dia nullatenꝰ extinguere valebāt. Cum
aūt apud bikeleſwade deuenirent et in
eccl'ia ꝑ noctē illā ſctm̄ coꝛpꝰ ponere vel-
lēt in introitu eccl'ie turba ꝯpꝛimēte bꝛa
chiū hoīs cuiuſdā ꝯfractū eſt. Qui ad do
mū delatꝰ ⁊ demū in ſopoꝛē tenuem reſo
lutus vidit ep̄m bꝛachiū ſuū manibꝰ cō-
trectantem ⁊ poſt paululū data benedi-
ctione ab ipſo recedentē. Euigilans autē

vir ille bꝛachiū omnino ſanatū inuenit.
Apud ſtanfoꝛd. quoq̧ vir quidā vite in
nocentis boniſq̧ ſtudijs deditus arte ſu
toꝛia ſibi et familie ſue victū querēs: hic
capite ſub feretro immerſo oculis ac ma
nib⁹ in celū erectis in hūc modū oꝛare ce
pit. Gratias tibi ago pater miſericoꝛdia
rum ⁊ deus totius cōſolationis q̄ miſer
tus es mei ⁊ cōſolatus es me ⁊ qđ in hoc
mundo ſuper oīa cōcupiui coꝛpoꝛi ſan
ctiſſimo ſerui tui coꝛp⁹ meū tot peccatis
obnoxium quiuiſſem adiūgere ⁊ ei qui fi
deliter tibi ſeruiuit meruiſſem appꝛoxi-
mare Depꝛecoꝛ igit̄ te omīps de⁹ vt i hac
nocte aīam meā cū aīa iſtius ſcti i requie
ꝑenni vbi eā eſſe nō dubito iubeas collo-
cari. Nec moꝛa ad domū redijt ꝯfeſſionē
⁊ teſtamentū fecit: euchariſtiā recepit et
mox ſpm̄ in pace emiſit. ¶ Cū aūt in eccle
ſia lincolnienſi coꝛp⁹ ſanctū poneretur:
mulier quedā multis annis cecitate per
cuſſa oculoꝝ lumē tacto ei⁹ coꝛpoꝛe ſacro
ꝑfecte cōſequuta eſt. Dū eniz matrona
quedā iuxtū ſctm̄ coꝛp⁹ inſiſteret: fur qui
dā burſam ei⁹ ſolidos aliquos ꝯtinētem
repēte incidēs cecitate percuſſus eſt. Et
cū huc atq̧ illuc tanq̄ ebꝛi⁹ abire tēpta-
ret nec valeret delictū ſuū palam cōfitēs
⁊ loculū matrone reſtituēs lumē oculoꝝ
amiſſum recepit.

¶ De ſancto Jltuto abbate ⁊ confeſſoꝛe

SAnct⁹ eni iltutus fili⁹ fuit nobi-
liſſimi militis nomīe bicani ma
ter eius rieniguilida filia regis
bꝛitannie minoꝛis extitit. Hic enim a pa
rentib⁹ litteris cōmendatus et ad iuue-
nilem etatem veniens militie animū de
dit. Tante enim erat memoꝛie vt audi-
ens magiſtri ſententiam vna vice coꝛde
tenus omni tempoꝛe retineret. Audiēs
autē arthuri regis cōſobꝛini ſui magni-
ficentiam illum viſitare decreuit ⁊ ab ip
ſo cū honoꝛe receptus eſt. Tandem ad re
gem moꝛganenſiū veniens curiaz eius
ſub ipſo rexit ſecundus a rege fact⁹. Con
tigit die quadā cū duceret familiā rega-
lem venando per territoꝛiū ſancti cadoci
illa quieſcens miſit ad abbatem cadocū
cū rigidis verbis vt ſibi pꝛandiū dirige-
ret ſin autē in cibum tolleret. Cūq̧ ſctūs
dei quod ſufficeret remiſiſſet: familia diſ
cūbens voluit pꝛandere ſed appoſita ca-
ruit cōmeſtione. Nā pꝛo illicita petitiōe
⁊ ſacrilega offenſione tellus iniquā tur-
bam deglutiuit. Jltutus vero militum
pꝛinceps q̄ inique petitioni cōſentire no
luit viuus euaſit: ⁊ nec in loco in quo fue
rat familia paſtū expectando affuit: ſed
pꝛocul abierat accipitrē tenēs. Et vidēs
quid ſocijs actū erat timuit ad ſanctū ca
docū accelerans ⁊ genu flexo cōſiliū emē
dandi ab illo poſtulauit quod deliq̄t. Jl-
le vero cōſiliū dedit illi ſecularē habitum
deſerere ⁊ in toto vite ſue ſpacio pꝛopter
eternā retributionē ſummo creatoꝛi ſer-
uire. Jlle vero verbis ſcti aſſenſum pꝛe-
bens: cum ſopoꝛi mēbꝛa dediſſet vidit an
gelum domini q̄ inter cetera ei dixit ſic.
Miles olim fuiſti a regionibus honoꝛa-
tus: ſed nunc regi regū pꝛecipio vt ſerui
as ampliuſq̧ tranſitoꝛia nō diliges. Nā
inſidiatoꝛ adeſt qui te conatur illudere:
te dampnare deſiderās toto poſſe. Te vi
det: tu non vides eum coꝛpoꝛali lumine:
niſi caueas ⁊ te pꝛotegas deſtruere te po
terit. Hic leone ſeuerioꝛ/volatili velocioꝛ
beneficus inuiſibilis rapit ⁊ retrahit ra
ptaq̧ reddere reſpuit/punit punibulis.
Die eni craſtina cum ſurrexeris ad ſilue
ſtrem vallem verſus occidentalē plagaꝫ
vbi manſionē habebis greſſus tuos di-
rige. Quo mane facto: ⁊ manſione apta
inuenta dubꝛicium lādauēſem epiſcopū
adijt qui tonſis capillis eius coꝛonā bn̄-
dixit et ad locū ſuum eū remiſit. Cōſtru-
cta itaq̧ eccleſia: iltutus vigilauit ieiu-
nando aſſidue ⁊ oꝛabat ſine intermiſſiōe
laboꝛabat pꝛopꝛijs manibus: in alienis

laboꝛibus non confidens. Nocte media
aquam frigidā intrauit ⁊ inde ad eccleſi
am pergēs et genua flectēs ſummo con-
ditoꝛi pꝛeces fundebat. Cum aūt rex il-
lius pꝛouincie die quadā venationi inſi-
ſteret: caneſq; ſuos poſt ceruum vnū in-
ſtigaret: ille exagitatus fugam petijt cu
biculum ſcti Jltuti introiuit et humano
quaſi moꝛe ab illo querēdo refugiū: ante
pedes ſancti fatigatꝰ pꝛocubuit. Canes
vero expectantes ſtupefacti: a latratibꝰ
expectabant. Et admirans rex latratus
ſilentiū: venit et canes mitigatos et cer-
uum domeſticū inuenit. Jratꝰ rex quia
ſeruus dei ſine licentia ſua ibi habitare
pꝛeſumpſerat: ceruū petijt. Jltutꝰ tamē
reddere noluit. Rex tādē humilitatē vi-
ri dei ꝯſiderās ⁊ miraculum nō intrauit
ad eū: ſed ceruū ſibi diuinitus datū libē-
ter eidem conceſſit. Cūq; regem eſurien
tem ad pꝛandiū iltutus inuitaſſet mini-
ſtrum ad ſtagnū miſit: qui piſcem mire
magnitudinis rethe captū coꝛā rege ap-
poſuit: ſed q; ſal appoſitū menſe nō erat
guſtare noluit. Jltutus vero panē et ſal
illa hoꝛa nō habēs oꝛauit dicēs. Effectoꝛ
oīm creaturarum atq; donatoꝛ poteſt ef-
ficere ſi guſtaueris dn̄e rex: vt in guſta-
to piſce habeas qđ habere affectas. Hoc
audito rex comedēs diuerſoꝛū ciboꝛū ſa-
poꝛes in vna ſpecie habuit ⁊ guſtata aq̄
ab iltuto ſibi pꝛopinata: diuerſos liquo-
res in illius hauſtu ſentiebat. Tūc tradi
dit rex iltuto iuſſu angeli ſibi apparētis
totū illum locum ad conſtruendum inibi
monaſteriū. Confluebant ad ſanctum
iltutū diſcipuli plurimi: int̄ quos fuerūt
ſampſon/paulinus/gildas ⁊ dauid. Cō
ſtituit enim quinquaginta fratres: q̄ cō-
tinuam animarū memoꝛiam haberent
Affligebatur eni crebꝛa equoꝛis inunda
tione ⁊ fluuiali appꝛopinquāte alluuiōe
vnde fuſa ad deū pꝛece ꝑcepto angeli do-
mini mane ſurgens venit ad mare cum
baculo et cepit mare fugere velut eēt ani
matum ſenſibile. Quando vero littꝰ ſic-
catū apparuit cū baculo pupugit: et fōs
limpidiſſimꝰ de terra erupit: ⁊ licet pꝛo-
pe pontum ſit: aquā tamē claram et dul-
cem ſemper emittit: nec eſt reuerſū ma-
re ad ſolitum vſq; in diē hodiernū. Au-
tūnali tempoꝛe inceperūt volucres meſ-
ſem ſancti iltuti decerpere et fere vacua-
tis ſpicis deſerere. Hoc cōperto: diſcipu-
lis ſuis alternatim ſingulis diebꝰ ſegetē
cuſtodire pꝛecepit. Sampſon vero vnus
diſcipuloꝝ cū teneret vicē ſuam ⁊ inco-
lumē intactamq; ſegetē ſeruare non poſ-
ſet diuinū cōſilium et auxilium querit: ⁊
datū eſt illi diuinitꝰ agitare volucres ſi-
ne volatu. Temptabāt eni volare nec po
terant compellitq; aues illas ante ſe abi
re quaſi domeſtica quadꝛupedia ſponta-
nea voluntate. Coacti ad oſtiū venerunt
⁊ oſtio apto ſine moꝛa intrauerunt. Quo
die craſtina cognito: iltutus libertatem
volandi quo vellent eis conceſſit ⁊ ne am
plius ſegetem ſuam tāgere pꝛeſumerēt
iterdixit. Hoc diuulgato miraculo: miſ-
ſis legatis in dolenſem epiſcopū eligitur
et cū a dubꝛicio landauenſi ep̄o diacona-
tum reciperet: apparuit pontifici ⁊ iltu-
to abbati columba niue candidioꝛ ſuper
caput iuuenis in oꝛdinatione ſua ſedens
Cūq; multis annis ſedē dolenſem in mi-
noꝛi bꝛitannia ſampſon rexiſſet: poſt finē
vite ſue poſito in ſarcophago coꝛpoꝛe eiꝰ
ſubito ventus validus commouit ⁊ leua
uit illud ad mare et tranſito mari ad oſti
um iltuti venit: et ille in loco honoꝛabili
cū hymnis ⁊ canticis illđ collocauit. Cō
iunx enim quondam beati iltuti caſta vi
uens quotidie hoꝛa nona in pane oꝛdea-
ceo et aqua ſoluebat ieiunium: que vice
quadam viſitare volens iltutum vidit il
lum operoſum foſſoꝛem pꝛo aſſidua foſſu
ra lutulentum per faciem macies quoq;
attenuauerat faciem eius. Jnquiſiuit

ab eo ſuaue colloquiũ audiẽti inquiſitio
diſplicuit: inquiſituſq̧ nullũ reſpõſum
reddidit: noluit videre illam nec videri.
Et cũ propt̄ viſitationẽ incongruã viſũ
oculorũ amiſiſſet: rogatus tñ iltut⁹ diui-
num implorauit auxiliũ quo priſtinũ re
cuperare poſſet viſum: ⁊ exaudit⁹ eſt mu
lierq̧ ad locũ ſuum rediſt. Prepoſitus
cuiuſdam regis cuius vita omibus erat
abhominabilis abbatem iltutũ frequen
ter offendebat et clerũ ſuum multa iniu
ſte direpta a dño ſuo rege exigi fingebat
illo tamẽ neſcio et ſine ei⁹ precepto. Om
nibus iraſcebatur ⁊ omẽs mala imprecã
do illum oderãt. Omnipotẽs igit̄ domi-
nus fecit illum quaſi ceram mollitã ⁊ li-
quefactã ardore igneo liqueſcere: nec vſ-
q̧ in mundo comparuit. Quo audito: of-
fenſus rex furore nimio ſanctũ iltutũ in
terficere ⁊ clerũ deſtruere cogitauit. Vir
igitur dei locum dans ire grexit ad quen
dam fluuiũ et in ſpelũca ſecreta p annũ
latitauit: omi nocte ſuper frigidã petraꝫ
iacens. Hora autẽ nona ſingulis diebus
mittitur illi celitus panis vn⁹ ordeaceus
et vna particula piſcis vicinoq̧ de fon-
te aquam hauriẽs ſitim extinxit. Vbiq̧
in ſiluis/ ſaltibus/ ⁊ latebris inquiſitus:
deo protegente inueniri non potuit. Le
gatus interim quidam gilde hiſtoriogra
phi illuc trãſiens cimbalũ eneuꝫ a gilda
cõpoſitum ⁊ ſctõ põtifici dauid trãſmiſ-
ſum deferebat ⁊ ecce ſine humano motu
cimbalũ clare ſonare cepit. Quo audito:
iltutus exiens pulchritudinẽ illius ⁊ ſo-
num admirãs quo deferretur didicit. Cũ
aũt ſctũs dauid cimbalũ in manibus te-
neret ⁊ nullum ſonũ redderet inquiſiuit
ſi a quoq̃ in via probatũ vel tactũ fuiſſet
Et audito qđ factum fuerat ait. Scio ꝙ
magiſter nr̃ iltutus illud affectans pete-
re noluit: ſciens illđ mitti ad me. Reuer-
tere ergo ad ſpeluncã et cimbalũ ex par-
te mea magiſtro meo cõferre ſtude. Qui
bus auditis venerunt monachi ⁊ abbatẽ
iltutũ cũ gaudio ad monaſteriũ reduxe-
runt. Prepoſitus regis in arcendis paſ-
cuis pecoꝝ et armentorũ aduerſari ſepe
⁊ offendere ſanctũ dei ⁊ fratres nõ timu
it: pecora quandoq̧ per triduũ claudens
exire nõ permiſit. Iltutus aũt deũ iugi-
ter exorauit vt ad coꝛ rediens correptus
ab iniquitate cõuerteretur. Cũq̧ vitam
emendare cõtempneret: tellus os ſuum
aperiens deglutiuit eũ. Quo audito rex
offenſus ſctm̃ iltutũ aut interficere aut
de ſua domo penitus expellere volẽs: ar-
matus de caſtro egreſſus ad portã mona
ſterij venit Et dũ ad homicidiũ perpetrã
dum paratus ſtaret terra abſorbuit eum
Aggrauat⁹ demum iltut⁹ a multitudi
ne confluentiũ et in orationib⁹ ſuis ĩpe-
ditus tribus annis in ſpelunca quadam
manſit omni die hora nona celeſtẽ paſtũ
ab angelo ſibi delatũ ſumẽs. Nocte qua
dam duo latrones gregem porcorũ viri
ſancti furati ſunt ⁊ cũ eſtimarent rectaꝫ
tenere viam: per totam noctem vagãtes
in aurora ad monaſterij portam inuenti
ſunt. Et cũ idem facinus nocte ſcđa pre-
ſumpſiſſent ⁊ ſicut pri⁹ in aurora rediſ-
ſent: rex celeſtis in lapides duos vſq̧ ho-
die in miraculi teſtimoniũ oſtẽſos corpo-
ra eoꝝ tranſmutauit. Volẽs iltut⁹ viſi-
tare eccłiam q̃ eſt in mõte tũba frib⁹ pre
cepit vt totũ monaſterij frumẽtũ excuſ-
ſum in granarijs poneretur. Poſt pere-
grinationẽ rediẽs cũ videret multos ine
dia afflictos dñm ſupplicit̄ exorauit: ⁊ ec
ce allatũ eſt diuinitus frumentũ vſq̧ ad
portũ in minori britãnia optatũ: vñ ſe to
ta patria virtute dei pauit ⁊ ad ſeminan
dum ſuffecit. Trãſito poſt hec mari ad
monaſteriũ ſuũ venit: ⁊ cũ finis vite ap-
propinquaret ad minorẽ britanniam re-
greſſus apud ciuitatẽ dolẽſem clar⁹ mi-
raculis ⁊ ſignis atq̧ pdigijs celebris ter
re corp⁹ ſpm̃ quidẽ deo cõmendauit octa

no idus nouembꝛis. Angloꝝ rex edga-
rus bachanti furoꝛe cōmotꝰ cōmouit ex
ercitum ſuū pꝛopter moꝛganenſiū inobe
dientiam atqꝫ illuc adducens: violando
ſanctoꝛū territoꝛia ⁊ ipa tēpla nullā vil
lam a depopulatiōe immunē relicit. In
hac itaqꝫ inuaſione ablata fuit nola ſan
cti iltuti ab ecclia ſua ⁊ ad angliā a quo-
dam pꝛedone perlata. Remeāte eni exer-
citu ligata eſt nola circa collum equi cu-
iuſdam qui in monte quodā cum ceteris
exercitus equis herbā carpebat. In me-
ridie vero dū rex in tentoꝛio quieſceret
viſum eſt regi ꝙ quidā terribilis miles
ſuum pectꝰ lancea perfoꝛaſſet ⁊ grauiter
rex excitatꝰ ſuſpirās qđ viderat enarra-
uit: imperauitqꝫ exercitū deo et ſctō iltu-
to raptam reddere pꝛedā. Emendationē
delicti pꝛomiſit et in honoꝛē eiuſdem ſan
cti eccleſiam edificari iuſſit ⁊ ſeruitoꝛibꝰ
loci territoꝛiū totū cōceſſit. Hec tñ ꝓmiſ-
ſio regis ⁊ voluntas aīe ſue tm̄ pꝛoficere
videbat: nā poſt malū incolis ꝑpetratuꝫ
nono die ab hac luce migrauit Pꝛefatus
interea equus nolam deferēs nullo com-
pellente cū toto armēto eqſtri nole dulce
dinē ſequente ſabꝛinā trāſiuit et vſqꝫ ad
iltuti eccleſie ianuam ꝑuenit. Ibi eni no
la illico ſuper ſaxū cecidit: ⁊ ex caſu vniꝰ
partis fracturā vſqꝫ hodie i miraculi me
moꝛiam apparentē oñdit. Et cū ſinguli
fratrū ſingulos equos accepiſſēt ⁊ de va
loꝛis inequalitate diſcoꝛdia oꝛta fuiſſet:
die craſtina viderūt equos oēs equales ⁊
nullū alium in valoꝛe pꝛecellētem.

¶ De ſancto Indꝛacto ⁊ ſocijs eiꝰ mar-
tiribus.

POſtq̄ vero beatꝰ patri-
cius populum hibernie-
ſem ad fidē xpi i ſignis
⁊ ꝓdigijs cōuertiſſet bꝛi
tanniā mari tranſito ad
ueniens apud glaſtoniā
in ſenectute bona vitā felicit cōſumma-
uit. Hiberníenſes eni qꝛ de roma ſāctus
patriciꝰ miſſus eis fuerat apl's: vꝛbē gla
ſtoniam oꝛationis ac deuotiōis grā pere
grini crebꝛo viſitare ſolebāt. Erat eni in
hibernia regis cuiuſdā filiꝰ noie Indꝛa-
ctus lrarū ſtudijs imbutꝰ / virtutibꝰ in-
ſignitus ⁊ oīm moꝛū honeſtate coꝛā deo
⁊ hominibꝰ conſpicuꝰ: ⁊ vt gaudia poſſi
dere mereretur celeſtia / regales delicias
⁊ mūdi blādimēta cū ſuis cōcupiſcētijs
penitus calcare ⁊ omi affectu fugere de-
liberauit. Aſſumptis ergo ſecū nouē cō-
ſoꝛtibꝰ cū ſoꝛoꝛe ſua noie Dominica pere-
grinatiōis grā verſus romā iter arripu
it. Cūqꝫ pꝛoſpero nauigio in bꝛitanniaꝫ
ad poꝛtū noie tamerūta appulſi fuiſſent
per longū ibi tempꝰ in dei ſeruitio vitaꝫ
arctiſſimā ducētes: oꝛatoꝛiū in q̄ oꝛatiōi-
bus iugit vacarēt ꝯſtruxerūt. Indꝛactꝰ
vero baculū peregrinatiōis ſue ibidē in
terrā fixit et ſine moꝛa radices / frondes
⁊ folia: in cōſpectu oīm perduxit ⁊ in ma
ximā quercū ⁊ vmbꝛoſam ꝓceſſu tpis ex
creuit. Fecit quoqꝫ ſtagnū qđdā ꝑuuluꝫ
de quo piſces iuxta numerū certū quoti-
die ſūpſit: ⁊ nec plures nec paucioꝛes: ſꝫ
abſqꝫ nūeri diminutiōe piſces in ſtagno
ſꝑ inuenit. Accidit eni vt vnꝰ ſocioꝛū ſuo
rum tēptatiōi diabolice acquieſcēs piſcē
vnū quadā die furari pꝛeſumeret ⁊ offen
ſo dño quouſqꝫ piſces omes defeciſſent:
vnꝰ quotidie de nūero diminutꝰ ē. Quo
viſo vir dei indꝛactꝰ obſtupuit ⁊ moꝛam
ſuā in loco illo deo vlteriꝰ non placere ti-
mēs: vnanimi frm cōſenſu ſoꝛoꝛi ſue va
lefecit ⁊ romā cū ſocijs celerit ꝓperauit.
Rediēs aūt in bꝛitanniā verſus glaſtoni
am ad ſctm̄ patriciū ire ⁊ pꝛeces deo fū-
dere diſpoſuit. Illis eni diebus Yne rex
Weſtſaxonū i villa noie pedꝛet curiā ſuā
tenuit: cuiꝰ miniſtri i villulis ꝑ circuitū
diſꝑſi erāt. Int quos erat quidā iiquita
tis filiꝰ noie hona indꝛactū virū dei ⁊ ſo-
cios a glaſtonia diſcedentes exploꝛās pe

ras eoꝝ pecunia repletas crudelis lictoꝛ exiſtimabat. Cūq nō ꝓcul a glaſtonia ſerui dei recedētes in lectis apd Shapwike quieſcerent: miniſter ſathane pꝛefatus cū ſuis cōplicib⁹ domū in qua inocētes doꝛmiebāt violent ingreſſ⁹: extractis gladijs illos iugulare nō timebant. ⁊ aſſūptis coꝛpib⁹ ſctis i ꝓfunda quadā fouea ne reperiri poſſēt illa abſcōderūt. Rex aūt pne nocte quadam nimio vētris doloꝛe vexat⁹ (vt noxias deleret ac foꝛte mitigaret anguſtias) camerā exiuit ⁊ reſpiciēs in celū: vidit colūpnā quaſi ignis ꝑſpicuā a loco i quo coꝛpoꝛa ſctā abſcōdita erāt in celū tendētes cui⁹ ſplēdoꝛ ſuos oclos quocūq eos verterēt ſeqbat. Cūq ꝑ tres noctes eandē viſionē ꝑſpexiſſet: qbuſdā ſecū aſſūptis venit ad locū ⁊ inuētis martirū coꝛpoꝛib⁹ cū magno honoꝛe apd glaſtoniā ea ſepeliri fecit. Indꝛactū vero ad ſiniſtrū coꝛnu altaris ex oppoſito feretri vti patricij ⁊ ſocios ſuos ꝑ pauimēti circuitū ponūt. Interfectoꝛes aūt inocētiū cū ceteris ibidē aſtātes a demonib⁹ arrepti tā imaniter ſunt cruciati ꝙ carnes ꝓprias adhuc viui lacerabāt: cuꝫ magnis clamoꝛib⁹ poſt modicū miſerabiliter vitā finiētes. Mulier quedā ydolis ab infantia ſeruiēs nullis pꝛedicatiōib⁹ ad viā vite cōuerti valēs: cū columpnā a rege viſam ſuꝑ ſctōꝝ coꝛpa vidiſſet: ad coꝛpa ſctōꝝ appꝛopinquare nō audēs cū cōfeſſis ſacerdoti peccatis ſuis baptiſmi gratiā ꝯſequuta fuiſſet: ad locū ſctōꝝ cū magna deuotiōe ꝓperabat. Et vbi quod viderat palā cūctis enarrans: octoginta vtriuſq ſex⁹ fidē xp̄i ſuſcipe fecit. Rex eni Weſtſaxonū filiū habens incurabili moꝛbo percuſſū: quē cū ad ſanctoꝝ ſepulchꝛa adduci pꝛecepiſſet pꝛiſtine moꝛ ſanitati reſtituit. Diues quidā ſanctoꝛū ſepulchꝛa viſitare aſſuet⁹: vice quadā vxorem cū paruulo filio vix loqui valēte nomine guthlaco ad tumbā ſcti indꝛacti venit. Et cū vigilijs feſſi doꝛmire cepiſſent apparuit īfātulo vir exurgēs a leua parte altaris pulcher ⁊ decoꝛ⁹ clericali tōſura decoꝛat⁹ ⁊ poꝛrigēs libꝛū infātulo ait. Uis inquit in hoc legere fili mi? Illo vero ſe velle cōſedēte: ꝯfeſti eū docuit. Puer autē expergefact⁹ a ſompno: rē matri vt viderat referebat. Cūq clerici puero codicē poꝛrigerent ipſe ſtatim legebat: ⁊ ſine lingue titubatione que legerat exponebat.

Narratio.

Quodam monacho in ciuitate cū puella iuuēcula: ⁊ petente elemoſinā quidaꝫ illos vidētes ſcādalizati nūciauerūt ſctō iohāni elemoſinario ꝙ ille monaſtice vite mulierē habens derogaret. Tūc ſctūs volens pꝛohibere peccatū iuſſit mulierē flagellari/monachū vero verberari ⁊ in carcerem retrudi. Quo facto apparuit ei per viſum nocte monach⁹ oſtēdens ei doꝛſum ſuū ex flagellis putrifactū et dixit. Ita tibi placet dn̄e patriarcha? Certe in hac vice vt homo erraſti. Et hec dicēs receſſit. Mane aūt vir ſctūs memoꝛ viſionis miſit pꝛo monacho qui erat in carcere ⁊ fecit eū expoliari coꝛam ſe vt doꝛſuꝫ ei⁹ videret ſi ita eſſet vt in ſompnis viderat. Quo facto: dei voluntate ſolut⁹ eſt amictus quo erat indut⁹ ⁊ cecidit ⁊ omnes viderunt eū eſſe eunuchū. Tunc vir ſctūs ait ignoꝛant ſe peccaſſe in deū ⁊ in eum mouēs tamē nō ita opoꝛtere monachum circūducere mulierē ad ſcandaluꝫ videntiū. Ille vero humiliter rationem reddebat dicens. Nuper cū eſſē gaze exeunte me de vꝛbe hec mulier occurrit dicens ſe eſſe hebꝛeam ⁊ velle fieri xp̄ianā: conteſtās etiam me verbis hoꝛribilibus vt eam perire non dimitterem. Timens erga iudicium dei ſumpſi eam ⁊ baptizaui ⁊ girabā cū ea ſimplici coꝛde: modicū expoſcens ſumptum quo introducerem eam in monaſteriū. Tunc ſanct⁹ narrata viſione pꝛotulit centū nummiſmāta

daturus ei. Ille autẽ nihil accipere volens ait. Monachus ſi fidem habet: horum non indiget: ⁊ ſi hijs eget fidẽ non habet Hoc maxime omnibus qui audierunt fidem fecit ꝙ ſeruus dei eſſet.

¶ De ſancto Johãne de beuerlaco epiſcopo et confeſſore.

Beatiſſimus enĩ iohannes archiepiſcopus eboracẽſis intra anglorũ confinia natus ⁊ educatus cũ adhuc puerili pubeſceret euo: theodoro cãtuarienſi archiepiſcopo inſtruendꝰ committitur. Qui illum om̃i probitatis more inſtruxit: atq; ſanctarũ prudẽtiã ſcripturarũ edocuit. Cũq; iam bene imbutꝰ diuerſorũ librorũ eſſet litteris rura paſſim regionis peragrauit plurima verbũ dei plebi ſeminans. Poſtꝙ enĩ epiſcopus eata venerabilis curſum humane vite cõpleuit deo diſponente ⁊ alfrido rege annuente preſulatus ſuſcepit honorẽ idem iohannes in loco qui hegſtoldiſhã vocatur tina fluuio a parte auſtrali ſubtꝰ decurrente. Multos autem diaconatus ordine et preſbiterij ſãctificauit honore de quorum collegio ſanctꝰ beda extitit: qui multa apoſtolice fidei cultoribꝰ ſcripſit vtilia. De ſancto enim iohãne plura virtutum miracula qui eum familiarit nouerunt dicere ſolent ⁊ maxime vir reuerentiſſimus berthunus diaconus quondam eius: ſed poſtea abbas monaſterij quod vocatur deirwode. id eſt ſilua deirorum modo vero beuerlacus appellat: de quibus aliqua memorie tradere vtile duxi. Eſt autẽ locus quidam vno miliario et dimidio ab haguſtaldẽſi eccleſia interfluente tine amne ſeparatus habens oratorium ſancti Michaelis: in quo vir dei ſepius et maxime in quadrageſima manere cum paucis orationi ac lectioni vacans operam dare cõſueuerat. Cum autem incipiente quadrageſima ibidem manſurus adueniret et iuſſit ſuis querere pauperem aliquem maiori infirmitate vel inopia grauatũ: cui illis diebus elemoſinam facere poſſet: ſic enim ſp̃ facere ſolebat. Qui adduxerunt ei adoleſcentẽ quẽdam mutum a natiuitate: ſed ⁊ ſcabiem et furfures habentem in capite vt nil capillorũ naſci valeret. Quo ingreſſo apprehendit eũ et ſignum ſancte crucis lingue eius imprimens loquelam perfecte reſtituit ei: medicoq; capitis eius curam commiſit. Et adiuuante benedictione ac p̃ce antiſtis nata eſt cũ ſanitate cutis venuſta ſpecies capillorum. Factuſq; eſt iuuenis limpidus vultu ⁊ loquela prõptꝰ capillis pulcherrime criſpis: qui ante fuerat deformis/ pauper/ ⁊ mutus

¶ Cum autem monialis quedã in monaſterio vetadim cui tunc hereburga abbatiſſa prefuit in prouincia eboracenſi poſito fleubotomata eſſet in brachio tacta eſt infirmitate doloris repentini. Quo mox excreſcente: adeo brachium in tumorem verſum eſt vt vix duabus manibus complecti poſſet: ⁊ iam quaſi moritura videretur. Cum autem epiſcopus horam minutionis cognouiſſet ait. Multum inſipienter et indocte feciſtis in luna quarta fleubotomando. Memini enim theodorum archiepiſcopũ dicere ꝙ piculoſa ſatis ſit illiꝰ temporis fleubotomia: quando et lumen lune ⁊ reuma occeani incremento eſt. Et benedixit eam epiſcopꝰ et ſtatim dolor receſſit et tumor: et valitudini virgo reſtituta eſt. Cum enim reuerentiſſimus Wilfridus epiſcopus poſt lõgum exiliũ in epiſcopatũ eſſet haguſtaldenſis eccleſie receptus et ſanctus iohãnes defuncto boſa viro multe ſanctitatis et humilitatis epiſcopus pro eo eboraci eſſet ſubſtitutus ad conſecrandam eccleſiam rogatus adueniens: miſit de aqua

illa benedicta vxori cuiuſdã comitis infirmitate grauiſſima quaſi ad morte lãguenti: precipiens vt de illa guſtaret et vbicũqꝫ dolorẽ intẽ ſentiret de ipa aqua eam lauaret. Quo facto: ſana ſurrexit. et vires ſe recepiſſe ſentiens leta epiſcopo poculum obtulit. Rogatus a quodã comite vt viſitare dignaretur filium ſuum infirmum ⁊ benedicere intrauit ⁊ vidit eum meſtis omnibꝰ iam morti proximum poſitumqꝫ loculũ iuxta eum i quo ſepeliendus poni deberet ⁊ benedixit eũ Sedente poſt hec ad menſam epiſcopo: miſit puer ad dñm ſuum rogans ſibi vinum mitti quia ſitiuit. Gauiſus ille qꝫ bibere poſſet: miſit ei calicem vini ab epiſcopo benedictum. Quem vt bibit continuo ſurrexit et induens ſe intrauit et ſalutauit epiſcopũ dicens: qꝫ ipſe quoqꝫ delectaretur manducare cũ eo ⁊ bibere. Reſidebat/veſcebatur/bibebat ⁊ letabatur quaſi vnus ex eis. Famulus eni xpi herebaldus in clero ſancti epiſcopi aliquãdo conuerſatꝰ: poſtea vero abbas monaſterij qđ eſt iuxta oſtiũ tine fluminis effectus miraculum i ſeipſum factũ in hũc modum narrauit. Cũ eni in primo adoleſcẽtie tempore in clero illius degerem ſed animum perfecte a iuuenilibus illecebris non cohiberem: cõtigit die quadã nos iter agentes cũ illo deueniſſe in viã planam et amplam aptãqꝫ curſui equorꝫ Ceperuntqꝫ iuuenes maxime laici poſtulare epiſcopũ vt curſu maiore equos ſuos inuicez probare liceret. Cum magna demum inſtantia illis acquieſcẽs facite inquit ſi vultis: ita tamen vt herebaldꝰ omnino ſe abſtineat. Porro ego diligentius obſecrãs vt et mihi certandi cũ illis daretur copia: nequaꝙ̃ impetrare potui laſciuo tamen ſuperatus animo animo ludentibꝰ me miſcui: ⁊ ſimul curſu equi concendere cepi. Quod dũ agerem: audiui illum poſt tergum mihi cũ gemitu dicentem. O ꝙ magnũ ve facis mihi ſic equitando. Et ego audiẽs: nihilominꝰ ceptis vetitis pſeueraui. Nec mora dũ feruẽs equus quoddã itineris concauũ magno impetu tranſiliret lapſus decidi: et mox velut mortuus ſenſum penitꝰ motumqꝫ omnẽ perdidi atqꝫ fracto pollice capitis quoqꝫ iunctura ſoluebatur. Uomebam aũt ſanguinẽ eo ꝙ interanea eſſent ruendo conuulſa. Epiſcopus aũt de caſu meo et interitu dolẽs capiti meo manũ poſuit et ſigno crucis me ſignauit. Cũqꝫ fuſa oratione me ſedentem ⁊ loqui valentem videret: diuino inſtinctu admonitus interrogauit me an me eſſe baptizatũ abſqꝫ ſcrupulo noſſem. Cui cũ nomen preſbiteri a quo me baptizatum noueram dixi ſi ab illo inquit ſacerdote baptizatus es non es perfecte baptizatus. Noui namqꝫ eũ quia cum eſſet preſbiter ordinatꝰ nullatenus propter ingenij tarditatẽ potuit catezizandi vel baptizandi miniſterium diſcere propter quod ab huiuſmodi preſumptione miniſterij quod regulariter implere nequibat omnino ceſſare precepi. Quo dicto: eadẽ hora me cathezizare ipſe curauit. Factumqꝫ eſt vt exſufflante illo in faciem meam confeſtim me melius habere ſentirem. Uocauit aũt medicum et diſſolutã mihi emigranei iũcturam componere atqꝫ alligare iuſſit. Et accepta eius benedictione conualui: et nec multo poſt baptiſmi gratiam conſequutus ſum. Sancto enim epiſcopo preſente vas vino plenum ad terram de manibus incaute tenentis cecidit et medium crepuit: vinum tamẽ quod intus erat illeſum permanſit. Iuuenẽ quẽdam mortuũ inꝫ alios ſacro criſmate liniuit et de morte ad vitã reſtituit. Demoniũ ſimiliter a quodã expulit: ⁊ infirmos vbicũqꝫ reptos ſanos ſuis precibꝰ ⁊ benedictionẽ effecit ⁊ quotqt veſtimentũ cũ fide tãgere poterant celerem ſanitatem infirmita

tis ſue ſe ſuſcepiſſe gaudebāt. Exactis
autē in vtraqꝫ ſede haguſtaldēſi videli⸗
cet ⁊ eboꝛacenſi: annis triginta trib⁹ cū
pꝛo ſenectutis grauitate min⁹ epiſcopa⸗
tui adminiſtrādo ſufficeret: oꝛdinato in
epiſcopatu eboꝛacenſi cū toti⁹ populi ele
ctione wilfrido pꝛeſbitero ſuo: ip̄e in mo
naſterio ſuo in ſilua deiroꝛū ſiue beuerla
co con ſilio abbatis bꝛuthuni in omī ſan⸗
ctitate permanēs vſqꝫ ad obitū ſuū: no⸗
nas maij migrauit ad dn̄m. Sepult⁹ eſt
aūt in poꝛticu ſancti petri eiuſdē mona⸗
ſterij: et hoc anno dn̄i ſeptingenteſimo
viceſimo pꝛimo. In poꝛticu ſcti michae⸗
lis eboꝛacenſis dū adhuc ſupſtes oꝛatio⸗
ni vacaret ſpirit⁹ ſctūs i columbe ſpecie
radiū ſolis candoꝛe vincens ante eum ſu
per altare reſedit. Cūqꝫ multi in eccleſia
ſtantes hanc lucē ſtupefacti cernerēt: di⸗
acon⁹ noīe ſigga ad oſtium poꝛtic⁹ cur⸗
rendo feſtinans: vidit epiſcopū in oꝛatio
ne ſtantem et poꝛticū ſancti ſpirit⁹ fulgo
re intus inflammari velut igne. Moxqꝫ
facies eius ſcti ſpūs ardoꝛe percuſſa eſt:
et cutis in rugam maxille retracta. Qd̄
ſanctus epiſcop⁹ diuinitus agnoſcēs ac⸗
cito ad ſe diacono faciem ei⁹ manu palpā
do ſaluti reddidit: pꝛecipiēs ne hāc viſio
nem patefaceret ꝙ diu in hac vita moꝛta
li ſuperſtes eſſet. Poſt obitū ſuū multa
ꝑ ip̄o miracula oñdere vſqꝫ in hodiernū
diē dignat⁹ eſt dn̄s int̄ que pueros duos
cecitate a natiuitate ꝑcuſſos illūinauit/
ↄtractas mulieres binas greſſib⁹ reſtitu
it. Mulier quedā ſup feretrū ſcti iohan⸗
nis crimē ꝑiurij ↄmittēs amēs efficit̄. ſo
poꝛi tādē dedita videbat̄ ſibi ꝙ btā vgo
maria cū quodā ep̄o pōtificalib⁹ induto
eidē aſſiſtebat ⁊ os ſuū quodā pāno ter⸗
gēs ſctō iohāni dixit. Johēs remitte hu⸗
ic mulieri ꝙ temere ꝑ te iurare nō timu⸗
it. Qui rn̄dit Ad p̄ceptū tuū dn̄a dimitto
Et mox funiculus quo manus mulieris
erāt ligate in terrā ſubito rupt⁹ cecidit:
⁊ mulier expgefacta ſanatā ſe ſētiēs gra
tias deo egit. Anno autē dn̄i milleſimo
tricenteſimo duodecio de tūba ſcti iohis
oleū emanare vſqꝫ in hoꝛā diei ſequētis
tertiam nō ceſſauit ⁊ multos cecos inde
linitos meritis viri ſcti viſuꝫ recipere fe
cit. Infeſtātib⁹ regē ethelſtanū ſcotis in
manu valido: cōgregato exercitu beuer⸗
lacū adiens añ tumbā ſcti iohis pꝛolixi⁹
oꝛabat Et exurgens coꝛā clericis eccleſie
nobilibuſqꝫ multis ita cū magna humili
tate affat̄. O ſctē iohēs ↄfeſſoꝛ gl'oſe qui
tot virtutib⁹ et ſignis mirādis i terra pꝛe
fulges te ſupplicit̄ p̄coꝛ ⁊ exoꝛo quatin⁹
in hoc neceſſitatis articulo mihi ſubueni
re digneris vt ꝑ merita et interceſſionem
tuam inimicoꝝ meoꝝ infeſtationē te pa⸗
trocināte ſupare valeā. Et extrahēs cul⸗
tellum ſuū de vagina: poſuit illū ſup al⸗
tare dicēs. Ecce vadiū meū coꝛā te pono
qd̄ vita comite in reditu meo recipiēs ec
cleſiā tuā munerib⁹ honoꝛificabo ⁊ red⸗
ditib⁹ augebo: ſi mediāte tuo auxilio ſu⸗
peratis hoſtib⁹ victoꝛ rediero. Fecit autē
rex qddā vexillū de eadē ecc'ia ſibi p̄ferri
⁊ audito ei⁹ aduētu: ſcoti angliā deſerūt
⁊ vltra mare ſcoticū ſe trāſferētes ei⁹ ad
uētū expectāt. Regi aūt fixis ſuper ripā
fluminis tētoꝛijs: apparuit i viſu quidā
pōtificalib⁹ indut⁹ ſic dicēs. Ethelſtane
rex feſtina mane flumē trāſire: ego ſum
iohēs ep̄s noli timere: ecce victoꝛia i ma⸗
nu tua eſt quā tibi nūciare veni. Mane
vo trāſita aqua ⁊ ↄſerto graui ꝑlio mul⸗
tis ſcotoꝝ i oꝛe gladij occiſis rex let⁹ effe
ctus gr̄as egit deo. Iterꝫ vero q2 rex ſco
toꝝ incōpulſ⁹ cōtra eū ſurrexerat ↄgre
gato exercitu cōtra īimicos p̄cedēs deuꝫ
rogauit vt p̄ce ſcti iohis aliqd̄ ſignū eui⸗
dēs oñderet quo p̄ſentes ⁊ futuri cogno
ſcere poſſent ſcotos de iure anglis debe⸗
re ſubiugari. Vn̄ rex cū gladio ſuo ꝑcuſ
ſit ſcopulū quēdā iuxta dunbar caſtrū et
vſqꝫ hodie ad mēſurā vlne ex ictu cauat̄.

Rex itaqꝫ adepto de inimicis triũpho re-
diens pacẽ ſctõ iohãni ob oĩbus tenendã
inſtituit: quã infringere nulla ratiõe vl-
lo tp̃e liceat. Unũ miliare ad hãc pacẽ te-
nendã metam ſtatuẽs aſſignauit: et qui
hãc pacẽ in aliquo vel erga aliquẽ viola-
re pꝛeſumeret: octo libꝛas eccleſie ſcti io-
hannis perſolueret. Qui infra tres cru-
ces lapideas ad introitũ beuerlaci ab eo-
dem rege erectas pacẽ violaret: viginti-
quatuoꝛ libꝛas ꝑſolueret Qui vero infra
cimiteriũ pacẽ eccleſie infrigeret: ſeptua-
gita duas libꝛas ꝑſoluere artaretur pꝛo
ſatiſfactione. Et qui in p̃ſentia reliquiaꝝ
nephas tale auſus fuerit cõmittere: ſoli-
us dei miſeratiõi ac iudicio cõmittẽdus
ſit: ⁊ iudicãdus ſicut enoꝛmis lãguoꝛ inn
mẽſa curatiõe indigens. ¶ Narratio.

Illis dieb⁹ cedwalla rex occidentaliũ ſa-
xonũ cũ genti ſue duobus annis ſtrenue
p̃fuiſſet: relicto imperio pꝛopter dñm re-
gnũqꝫ ꝑpetuũ romã venit: hoc ſibi gloꝛie
ſingularis deſiderãs adipiſci: vt ad limi-
na apoſtoloꝛũ fonte baptiſmatis ablue-
retur: in quo ſolo didicerat generi huma-
no vite celeſtis patere ingreſſum: ſimul
etiã ſperãs quia mox baptizatus carne
ſolutus ad eterna gaudia iã mũdus trã-
ſiret. Et factuꝫ eſt ita. Nã a ſergio papa
baptizatus die ſabbati paſche: anno dñi
ſexcẽteſimo octogeſimonono: in albis ad-
huc poſitus languoꝛe coꝛripitur ⁊ duode-
cimo kalẽdas maij a carne ſolutus: bea-
toꝛũ regno in celis ſociatur. Cui etiã tp̃e
baptiſmatis papa memoꝛatus petri no-
men impoſuit: vt beatiſſimo apl'oꝝ pꝛin-
cipi: ad cuius ſacratiſſimũ coꝛpus a fini-
bus terre pio ductus amoꝛe venerat: eti-
am noĩs ipſius conſoꝛtio iungeret. Se-
pultus eſt aũt in eccleſia ſcti petri apoſto-
li anno etatis ſue triceſimo. Iubẽte pon-
tifice epitaphiũ in ei⁹ monumẽto in quo
⁊ memoꝛia deuotionis ipſius fixa per ſe-
cula maneret: hoc modo ſcriptũ eſt.

¶ Culmẽ opẽs ſobolem pollẽtia regna tri-
umphos
Exuuias ꝓceres menia caſtra lares.
Queqꝫ patrũ virtus ⁊ q̃ congeſſerat ipſe
Cedyal armipotens liquit amoꝛe dei.
Ut petrũ ſedẽqꝫ petri rex cerneret hoſpes
Cui⁹ fõte meras ſumeret alm⁹ aquas
Splendificũqꝫ iubar radianti carperet
hauſto
Ex quo viuificus fulgoꝛ vbiqꝫ fluit.
Percipiens alacer rediuiue pꝛemia vite
Barbaricã rabiẽ nomen ⁊ inde ſuum.
Cõuerſus cõuerti ouans petrũqꝫ vocari
Sergius antiſtes iuſſit vt ipſe pater.
Fonte renaſcentis quẽ xp̃i gr̃a purgans
Pꝛotinus ablatum vexit in arce poli.
Mira fides regis clemẽtia maxia xp̃i
Cuius cõſiliũ nullus adire poteſt.
Hoſpes ei veniẽs ſup̃mo ex oꝛbe bꝛitãni
Per varias gẽtes per freta perqꝫ vias.
Urbẽ romuleã vidit templũqꝫ verẽdũ
Aſpexit petri miſtica dona gerens.
Cãdid⁹ inter oues xp̃i ſociabilis ibit
Coꝛpe nã tumulũ mente ſup̃na tenet.
Cõmutaſſe magis ſeptroꝛum inſignia
credas
Quẽ regnũ xp̃i pꝛomeruiſſe vides.

¶ Cedwalle aũt ſucceſſit in regno yne rex
de ſtirpe regia: qui cũ triginta ſeptẽ an-
nis regnaſſet: relicto imperio ad limina
beatoꝛũ apoſtoloꝛũ põtificante gregoꝛio
pꝛofectus eſt: cupiẽs in vicinia ſanctoꝛũ
locoꝛũ ad tẽpus peregrinari i terris quo
familiarius a ſanctis recipi mereret in
celis. Illis enim diebus plures de gẽte
angloꝛũ nobiles: ignobiles: laici: clerici:
viri ac femine certatim romã: aĩe ſue ſa-
lutis gratia vel inſtructiõis cauſa pꝛofi-
ciſci cõſueuerũt. Nõ magne virtutis ac
meriti tẽpeſtate illa eſtimabatur.

De ſctõ Johãne de bꝛydlyngton cõfeſſo.

SAcratiſſime recoꝛdatiõis iohan-
nes pꝛioꝛ bꝛydlyngtonieſis: cui⁹
hoꝛtia celebꝛitas mirifici ſplẽdo

ris radijs vniuerſalem perornat eccleſiā
militarē: veluti colūpna inflexibilis in fi
dei baſe firmiter radicata cūctorū morta
liū caducā flexibilitatem cōſolidat ⁊ ſup
portat gratioſi ſolaminis interuētu. Hic
floride iuuētutis exorta primordia peror-
nās virtutibꝰ: excuſſis abditis vitiorū:
viā aggreſſus timoris deifici alteriꝰ to-
bie imitabilia amplexans veſtigia ſpei
⁊ charitatis fructibus matureſcēs: ſacri
flaminis inſigniter celebratur ſacrariū
ſingulare. Creſcēte itaqꝫ tpis interuallo
a pijſſimis parētibꝰ enutritus: ſtudijſqꝫ
imbutus liberalibꝰ: in breui coeuos pre
currens veloci curſu brauiū adeptus eſt
dialetice peroptate. Nō ſolū vero in am-
plexu ſcientiarū applaudens immo cele
ſtibus intellectualiter ſuſpirās auidius
dum oxonijs pſiſteret ſtudioſus: omiſſis
frequēter altercationibꝰ ſophiſmatū in-
quiſitiuis: templū ſui ſpūs ſupremo pri-
cipi dedicauit: in dei ⁊ pximi feruore fer-
uido deuote ſuſpenſus: vt quidē veridico
rum cōſtudentium relationibus audiui
mus: in etate iuuenili deo cordialiter de-
ditus: cōtra illatas ſibi iniurias: minas
⁊ opprobria: mitis: pacificus ⁊ quietus.
Leuitates ⁊ inſolētias continue declina
uit: magis militare cupiens oīm creato-
ri: ꝙ friuolis ⁊ vanis occupatiōibꝰ tem-
pus ſuū expēdere vitioſe. Tāta virtutū
proximitate pcipue enutritꝰ: feliciter na
tus: feliciuſqꝫ educatꝰ in comitatu ebora
cenſi iuxta maritima loca occeani cōmo-
ditatibus preuilegiata ⁊ nō multū diſtā
tia a prefati monaſterij ſituatiōe: cōple-
to biennio in oxonia: feſtinātius repeda-
uit ad propria: vbi magis ſupfuſa vncti
one gratie: ꝙ magiſtrali informatione:
ſcientiā perquiſiuit. Jnde ſenectā indu-
ens in ipa ſua iuuētute quod etati matu
riori defuit ſupplementū cōtulit cōuerſa
tio virtualis. Sicqꝫ propter ſciētie matu
ritatē ⁊ morū laudabilitatē: quidam opi

nione mūdana famoſus: diuitijs abun-
danter preditus: ipm ſup filios ſuos ma
giſtrū diſpoſuit ⁊ alumnū: nō ſolū ad ru-
dimentū ſubditorū: immo etiā ad exclu-
ſionē vitiorū. Cōſiderās igitur tenellam
lilij ſubſtantiā: ſpinis pūgentibus facili
ter perforari timēs exaſperatos aculeos
laſciuie tēporalis viceſimo etatis ſue an
no: religioſe vite viſitatus incēdio pallio
virtutū perornatꝰ in xpi ſempiterno ſer-
uitio pꝑpoſuit militare. Jntuēs igiꝭ quo
tidianis nutibus oculorum inter mūdia
les diutinas lites ⁊ diſcordias ſeminari:
memorialiqꝫ proſpiciēs certitudine abel
⁊ cayn ab vnico patre genitos: colūbam
⁊ coruū in archa inſimul cōmorātes: yſa
ac ⁊ eſau ſimul ludētes: a radice fontali
pꝑpaginis humane virtuoſos ⁊ vitioſos
inuicē cōmiſceri preſentiſqꝫ vite milita-
ris blādimēta noxia cōſiderās ⁊ trāſito-
ria: mūdiales curas deſpiciēs: monaſte-
riū intrauit brydlyngtonienſi. Ubi cum
gaudio gratāter receptus: velut angelꝰ
celitus emiſſus habitū ſuſcipiēs regula
rē: in morū probitate ſplendidus enituit
⁊ velut ſacri flaminis caloribꝰ incaleſcēs
nobiliter viguit in obſeruātia regulari.
Juxta eteni tenorē tube dñice decē totiꝰ
cordis totius ⁊ aīe viſceroſis viribꝰ am-
plexatus mente ſuſpirās ad celica: oīa
poſtpoſuit ſcli ruinoſa vndiqꝫ diuia gra-
tia perluſtratus. Erat eni humilis: obe-
diens: charitate reſplendēs: mundū con
tempnēs: abſtinētia rigidꝰ iuſticia indu
tus: cōtinentia perſpicuus: vigilijs fre-
quētatus: orationibus ſtrenuus: ſpū fer
uidus: verbis pꝑuidus et maturus: ſpei
firmitate gaudēs: ⁊ dño ſine intermiſſio
ne deſeruiens: a vanis ludis abſtinuit.
Uano ſolatio repletis alijs vtpote tali-
ter exercitatis: ipſe aut ōronibꝰ: aut ſtu-
dio frequētius inſudabat: minimas reli
gionis obſeruātias nullo mō tranſiliēs:
quas in vltimo ſpiramine: ſuis fratribꝰ

cōmendabat attentius obſeruari. ¶Tāte etiā humilitatis firmamēto fundat⁹ eſt: vt diuini ſeruitij cōſonam ſimphoniā cū omni cordis intētione pſolueris: cuiuſcūqꝫ alterius curā totis animi conatib⁹ et exercitijs ſtudioſe perimpleret. Quē nominis ſui ſignaculo tāta vicinalis grē ſignauit affinitas: ꝙ mundialiū curialem inceſſum humilitatis ſtipite radicatus penitus recuſauit. Uirtualis igit̄ dignitatis dextera preſignitus pretētoris elemoſinarij ⁊ ſupprioris curas ordinabiliter diſpēſauit. Ab alijs quidē officijs: quibus fluxus ſeculares tempeſtuoſe influebāt ipm ad tempus celeſtis diſpēſationis manus ſeptrigera pſeruauit: ne per labiles lapſorū labores: nouitas mentis virtutū pgenie perornata: falſe dilectionis degeneraret in tenebras. Sicqꝫ protector promptiſſim⁹ noe preſeruās de diluuio: loth de celeſti incēdio: iſaac de iminente gladio: ioſeph de calūpnia mulieris et cuſtodia carceris: moyſen ab egyptijs: raab de excidio ciuitatis: ionā a periculo ſubmerſionis: ſuſannā a teſtibus falſis: danielē a leonib⁹: tres pueros ab ignib⁹: tam regularē viuēdi formulam a poteſtate ſeuientis ſeculi feliciter pſeruauit. Interea accreſcente tante bonitatis fama volatili per regionis ſpacia ampliora cōtigit mōaſterij prepoſitū in manus cōfratrū priorat⁹ officiū reſignare. Cūqꝫ validus oīm mutuuſqꝫ conſenſus per voces ſingulas ſcti ſpiraminis inſufflatione in ipm cōfluerēt: tam catholicū dei athletā dignū reputarūt ⁊ debita electiōis forma elegerūt tāti oneris ſupportare laborē. Qui prout fuerit ſpū humillimus taliter reſpōſum exarauit. Quid pigmeā inſufficiētiam proponitis erigere in ſtructurā edificij militātis eccleſie. Quid cecitatis abiſſo ſubmerſum exiſtimatis hoſtiles excubias oculariter preuidere. Quid canem mortuū non potentem latrare putatis luporꝫ iſidioſas cautelas cōfringere. Nūquid debite circumſpectionis oculis preuidetis: ꝙ ī defectu tintorie defenſionis vineam dñi fraudulenti vulpes demoliūtur ⁊ deſtruūt. Igitur mortifera clade ignorantie inuolut⁹ ꝙꝙ colūpne ligatus diuerſiſqꝫ ſupplitiis lacerat⁹ prefati officij nō acceptarē excubias. Quib⁹ excuſationis titulis ī medium diuulgatis in alium publicata eſt ſtabilitas electionis. Quē infra breuem annorū reuolutionē portione mortali clade percuſſum peſtilētie: mors hūane conditionis deuaſtatrix vital diſpoſitionem cōpeſcuit cōſummare. Uolēs igit̄ increate ſapientie puidentia ſalutaris lucernā tanti luminis fulgorib⁹ vndiqꝫ pluſtratam virtutū vernantia mundare maculas tenebrarū et lucis ſue radios oculis expādere mortalib⁹: ſcda vice libera confratrū ſingulorū voluntate in gradū priſtinū ſolēpniter eſt elect⁹ dño ſingula diſpenſante. Qui ponderis intollerabilē cōſiderans grauitatē egre ad tps ſuſtulit ſpūs eſtuationē. Tādē diuini ſolacij hauriens perfuſam dulcedinē ſuperna informat⁹ gratia cōcipiēs maiorē etatis maturitatē et prouidiorē diſcretionis deliberationē: cōſiderāſqꝫ quāto laborioſior inſtantis peregrinationis inceſſus eſt tanto p gratiā eſſet nobilior triumph⁹ tirannidis infernalis oneris iugū ſuſpendēs in humeris cōfidens in clementia ſaluatoris. Confirmatus in gradu prioratus qualiter in agendis ſe geſſerit noſtra modicitas ſufficienter nō euoluit: namqꝫ famem reficit/ nuditatē veſtit/ frig⁹ tēpat/ dolorem ſolat̄/ fletus ſiccat/ oppreſſos liberat/ carceres reſerat/ gr̄am cōciliat/ fedus ppetuat/ ſopit lites/ differt plia/ auget indutias egris ſalutē dat ſeruis libertatē/ menia dilatat/ vſurpato pallio clemētie crudelitatē ſpoliat cūctas deprendit neqtias ficte virtutis clamide coope-

tas deruta renouat ſtruit edificia agros
fecundās ⁊ horrea. Imitanter cepit fer-
uēti⁹ quieti cōtemplationis auſcultare
cū cōuentu puigil horis nocturnis parit̄
⁊ diurnis diuinis oraculis īſiſtēs tā ſtu-
dioſe vt auditis cāpanis ad ſeruitiū tali
voce lamentabili dedit⁹ negotijs ſcki ſepi
us aures ꝯfr̄m aſtātiū occupauit. Nunc
aſpirat ſpūs alias ꝑpedit⁹ ceteris cū co-
mitib⁹ eccleſiā frequētare. Sic rachelis
amplexib⁹ cōgaudēs cō feruore ꝙ lye di-
ligentiā nō ſpreuit pimplere Hoc igitur
ꝑclariſſimū magnifice reſplendētie ſid⁹
ꝑſpicuū adueniente hora qua ſolaris cla
ritatis lāpas ſplendifera aurore nubilo-
ſas tenebras excutiēs aureos radios vi-
ſui ſenſitiuo terreſtriū ſolit⁹ eſt expādere
Qi frigidiſſimo tpe glaciali accēſ⁹ ferui-
do incēdio pricipis ſiderei dū miſſarū ſo-
lēpnia cōtinue perſolueret mēte exardeſ-
cēs eſtu amoris inexplicabili aliqua exu
it veſtimēta gelātis frigoris ꝑpter inter
ne affectiōis dulcorē feruidū nō ſentiens
aſprimū circūuentū. Ad cui⁹ lucidiſſimā
cōfirmationē maximis frigorib⁹ terre fa
ciem ꝑoccupātib⁹ de ſui capitis culmine
fum⁹ exalauit permaxim⁹ ac ſi aqua ſup
poſitis faculis intēti⁹ ebuliret. O infmi
nabilis ꝟtutis deuotio. O gr̄a largiflua
cōditoris irrigans diſtillātes guttulas
amoris. O aīarū vniuerſarū ꝑſtolata me
dela ꝗs vnꝙ audiuit talia preſentis tpis
vitali labēte curriculo dū pricipalis plu-
ſtrator etheree māſiōis tā flagrātis pe-
ctoris ſolatioſū hoſpitiū ſibi thalamū de
dicauit. En feruor intīa purēs declinās
ſteriles in pctis: qui fontali ſapia cuncta
ꝑſpiciēs proprie eſſentie ꝑpetuali ſpecu-
lo huius cordis ortū delicioſum plātulis
ꝟtutū delicatis ꝯplātauit lūīe ſuo ꝑprio
fecūdauit ⁊ int̄ cet⁹ angelicos poſt labo-
rem ꝑpetualit̄ quietauit. Tanto igit̄ ſcti
ſpūs fulgore vehement̄ fuerat īflāmat⁹
ꝙ mēte rapt⁹ in ethera corp⁹ velut exani
me in mirifico raptu appetēs naturalit̄
ex ſua grauitate ad terrā deſcēdere abſ-
ꝙ aliorū ſupportamie vix poſſet ſubſiſte
re obliuioſam incurrens viuacis aīe con
ditionē. Nec a mētib⁹ mortaliū ſubſequē
temberitatē ſtilus incult⁹ cōgrue potuit
abſentare. Quadā die tāte deuotiōis fe-
ſtiuali ferculo ſaciat⁹ in capella ſua cele-
brare miſſā ꝑpoſuit ꝑprio capellano ſibi
aſſiſtente cū alio ſeculari ꝑmiſſis vero ſe-
cretis orationib⁹ ⁊ meditatiōibus in ſilē
tio cōfeſtim ſacerdotalia induit veſtimē-
ta. Cūqꝫ anelo pectore celeſtis patrie con
tēplaret̄ dulcedinē oīa ad officiū epiſtola
re ordinarie pimpleuit. Secreti⁹ igitur
ꝑpoſuit capellano vt ipo ſolo ſecū rema-
nēte ſecularē excluderet de capella. Quo
facto adeo accēſus fuerat in amore diuio
poſt lamētabilia ſuſpiria vt ꝑpter ſingu
larē ſingultū magis lachrime prūperēt
ꝙ verba in publicū perſonarēt eaten⁹ ꝙ
ꝑpter adurētis dilectiōis ardorē inflam
matiuū velut alter euāgeliſta iohannes
in ſinu xp̄i deuote recūbens tāto ꝑfundit̄
ibre lachrimarū ꝙ verborū int̄ ſuſpiria la
chrimoſa nō valēs fuit exprimere. Sed
hoc nō virtuti ſed infirmitati tēptauit aſ
cribere nolēs capellanū aſſiſtentē ſaliua
vane glorie ipſi⁹ debitā deuotionē patu-
lis aurib⁹ iactāt ſeculariū ꝑſentare. Un
de vere mirabile in tali dignitate ſūmiſ-
ſionē tā hūilem in tāta virtute frontē ve-
ra puitate ſūmiſſū hoīem vidē tāto meri
torū grege cōpoſitū vt vnita coītate con-
gaudeāt ſublimitas hūiliata ⁊ hūilitas
ſublimata. Ve hūilis i ꝯtumelijs diligēs
ingratos bn̄ficijs opprimēs/ vanas lau
des adulantiū odiens/ honores fugiens
miniſtrans cū minoribus cum maturio
ribus ſocialis. Circa curam gregis ſibi
commiſſi vigilanter intendens cōtra tē-
ptamina aduerſarij ſuos ſubditos viua
citer animauit exhortationibus et exem
plis bonis. Ad onus profecto acceptum

pigritantes cōpeſcuit religioſe gradien
tes diligens cū fauore. Subditos diligē
ter edocuit a domib⁹ officialib⁹ mulierꝝ
excludere conſortia ne mēte vacātes libi
dini moroſa cōtinuatiōe a beatorꝝ colle-
gio fierent alieni. In refectorio prandiū
percepit niſi notabilis cauſa hoſpitū pre
pediret noctib⁹ iacens in dormitorio ma
tutinis inſiſtens vigilāter timens ſi ali-
ter tempus expendiſſent cū lāpade va-
cua celorꝝ ſacra nō guſtaret cōuiuia. egro
tātes ſolicite viſitauit: eis tpe cōgruo ne
ceſſaria subminiſtrās. Int̄ hoſpites ſola
tioſus & ſapiens mature circūſpectiōis
oculis cibaria diſtribuēs inter fercula de
licioſa ſolo pane ſe reficere ſepiſſime con
ſueuit. In quo facto ſpargibilis iactātie
fumū nō affectās voluit cibaria ſcinde-
re que priuate ponēs in vaſculo noluit ī
ſtomachū recipere: vero amore ſpūs car
nē maceratiōe caſtigās. Erat nāqꝫ ī ver-
bis fructuoſus nō friuula audiēs ſꝫ vti-
lia ſcripture ſacre feruidus deguſtator.
Conſuetudinē conſeruās cōpletis matu
tinis reliquā noctis portionē ſtudio deuo
tionis ducere peruigilem deo ſoli mēta-
liter cōſcius aſſidue perſcrutās act⁹ quo
tidianos eiulatu flebili. Sic meditando
& contemplando vſqꝫ ad tps celebrationis
miſſe in aurora nobiliter occapat⁹. Pre-
armat⁹ contra vitia grās oīm conditori
inſigniter miniſtrauit. Tante deuotio-
nis igne preaccēſus virtutū culmīe ſub-
limatus orationib⁹ ſolertiſſime occupa-
tus/benignitate repletus: vixit circūfu-
ſo ſolatio perpetui iubili etheree regiōis
Cuius modeſtā patientiā maximis tem
ptationibus cōprobatā conſequens expe
riētie aduerſantia certiſſime declarabit.
Unicus de fratrib⁹ in eodē monaſterio
vitam profeſſus regularem indignatio-
nis ſtimulis ſuperfluoſe exagitat⁹ & cō-
motus enormit in aula vbi prefata mā-
ſuetudinis colūba cum circūſtātibus cō-
municauit familiarib⁹ protectus aſcen-
dit preſumptiōis clipeo & inflatiuo infla
tionis ſpiritu plurima diſtorquens cōui-
cia benignitatis beatificū patronū cōmi
nationib⁹ & querulosis clamorib⁹ ad ira-
cundiam puocare nitebat. Qui ſimpli-
citate vt fuerat replet⁹ columbina fellia
offenſiue iracūdie pocula prouocate de-
clinans: cūctis circūſtantib⁹ feſtināter
attonitis minimo ſermonis titulo nō re-
ſpondit. Unus vero cū ſctō familiarius
in agendis preelect⁹ properānter ſubſe-
quentia prorupit in verba. Cur tam gra
uia tamqꝫ patimini oneroſa dū ſolo ver-
bo vinculi obediētialis hunc ad clauſtri
gradum confeſtim potuiſtis remittere.
En ſententias defenſorius propugnacu-
lis palliatas vndiqꝫ circūuoluit. En de
fouea hericii occulciorilqꝫ malicie latibu
lo inocētiā pſternēs pſlati tumoris ſibu
lus emanauit: Cur dehoneſtati honoris
irreuerentiā nō percipitis: Cur tāte ma
licie ſobolem non expugnatis: Cui veri-
dicum exemplar patientie ad inſtar bea
tiſſimi iob ſpiritualis ſigilli ymagine de
fenſorie conſignatus reſponſum regula
re tale dedit. Cum inquit ignee tede ex-
eſtuantes domorū tecta tranſcendūt: flā
migeris alis altiora aeris penetrantib⁹:
nunqd mature deliberationi foret impu-
tandum tanti caloris vehementie cōbu-
ſtialia ſuperaddere plurima: Num qui
ignem copioſum accenderet domū cōſu
mendo cōbureret: Iſte ad preſens eſtuo
ſiſſimo ire incendio palliato fronte incā-
duit: et ſi tali aduſtioni ignee ſuperadde
rē faculas verborum comminātium ve-
hementius accenſus in ſemitam rectitu
dinis non eſſet charitatiue reducendus.
Sed ſubtractis tam immenſi caloris ia
culis ad tempora reformationis delibe-
ratorie veniem⁹. Et hiis modificatis im
motus recedēs dauid ſpiritualem citha-
ram conſonantiam ſacre ſcripture inſa

nie ſaulis temperantiam manibus acceptauit. In qua ſufficientia armonie deliramenta veſane inuidie exheredare didicerat. Quis queſo tam dilate benignitatis conſtantiam nō miretur: dū complexionis colerice ſcintillis eidem vitio naturaliter diſpoſitus nature iura tranſcēdens perfuſiōe gratie ſideree naturalis diſpoſitionis erroꝛē eliminās rumoſum imitabilem xp̄i ſectatoꝛem ſe fideliſſime compꝛobauit. Igitur ſcripturarū amatoꝛ ardentiſſimus pꝛobatiſſimoꝛū doctorū eccleſie libꝛos ſtudioſe perlegit ⁊ perlegendo retinendos memoꝛie cōmendauit. Sic diſpenſauit tempoꝛalia ꝙ cōnubij ſpiritualis cum xp̄o vincula non diſſoluit. Ocioſitatē cuiuſcūqꝫ vitij nutricem diligenter excutiens pꝛo inſtātis vite reuolutione aut marthe laboꝛi vel marie gauiſo meroꝛi cōtemplabiliter deſudauit. Accedente tempoꝛe vnꝰ de ꝯfratribus a quodam mercatoꝛe pꝛo nō modica ſumma pecunie capam emit ſumptuoſam. Qui poſtea venerabili cōqueſtus eſt pꝛioꝛi ꝙ mercatoꝛ ille votiua firmitate diſſoluta intollerabilem ſibi offerebat iniuriam. Cuiꝰ ſuſpendendā ſuperbiam ⁊ elationē piiſſimus paſtoꝛ elimarē diſponens cōſiderans intime ſicut rubigo ferrum deuaſtat/ tinea veſtem dilaniat/ fel lactis dulcedinē infeſtat/ venenū mellitum dulcoꝛem amaricat: ſic ſuperbia religioſam humilitatem expugnat vt ſupꝛadictus religioſus a tā ſumptuoſi apparatꝰ nouitate deſiſteret: manu coꝛpori pꝛopꝛio iniecta talem ex pꝛemiſſis intulit concluſionem laudabilē. Nimij inquit valoꝛis eſt capa pꝛecij ſex ſolidoꝛuꝫ ad inuoluendum tante putredinis cadauerū viliſſimum volens in hoc exemplificare vt ſpꝛeto pallio ſuperbie ſubiectꝰ in patre infoꝛmaretur humilitate vireſcere. Quidam etiam ſibi ſugeſſerant inſtantius ꝙ ꝓpter pꝛelatie penulas emeret pꝛecioſas quibus mundi decoꝛē oꝛnatius indueret. Quibꝰ pater humillimū intulit reſponſum: pellicule inquit agnorum noſtri coꝛpoꝛis molem ſufficient clipeant a frigoꝛe nolens eoꝛū perſuaſiōibus vacuis retoꝛqueri qui ſecularis pōpe vitio triumphato in ſui contēptu perſeuerans vires percepit adulterātis ſuperbie damnatiuas. Hic igitur amātiſſimas diuine legis ſententias exeſtuās vitas patrum pꝛouidiſſimoꝛū perlegēs excubanter in illū ſcripture titulū ocularē poꝛrexit aſpectū quo cauteloſus ille ſerpens antiquus toꝛtuoſa tirannide quendam ſolitarium viſitauit viſuali effigie. Quoꝛū verboꝛū tenoꝛē venerabilis memoꝛie Willelmus Slegh tholm. tunc tēpoꝛis capellanus mō vero ſcitatis eminentia choꝛuſcis miraculis idem monaſteriū condecoꝛat et exuberāter adoꝛnat diſcretius intuens huius queſtionis modulum patri ſanctiſſimo pꝛopalauit. Interioꝛis hoīs anxiꝰ intellu admiroꝛ non modicū quare anguis ipſo toꝛtuoſus ſicut antiquitus videbatur nō videtur ab hominibus tēpoꝛibus in modernis. Cuius queſtionis ambiguū paternalis pꝛudentia concito reſoluebat. Antiquoꝛū inquit patrū coꝛda non vana ſophiſticaqꝫ gloꝛia perluſtrata immo grā celica diuinitus irradiata fraudulosas inimici machinatiōes iſidioſe cognoſcētes velut pugiles iuictiſſimi ferocit expugnarīt moꝛtales excubias iīmici iō difficillia tētationis ꝑlia ipis offerēdo ſilitudie ꝓdigiali extraneatiſqꝫ icurſibꝰ ipos cōminatoꝛie tētauit i pctis imergē. Sꝫ qꝛ ipiꝰ placētie tpibꝰ icurſiuis paratiꝰ obedimꝰ iō ſecretaꝝ tētationū iaclis excitatos faciūt ſubito ſubcūbere abſqꝫ facie mōſtruoſa Floꝛuit igit flos iſte ꝟnātie flagrans in diuo iubilo odoꝛe ſuauiſſio: eatenꝰ ꝙ ꝓpter celeſtis guſtꝰ dilatatā āpliatiōnē ad releuamē iſtiꝰ hois āglie ꝑfectioꝛes de ſi

nibus terre maturarũt audire ſapientiã
ſalomonis. Eſtimantes felici ſe ſtatu re-
migare ſi tã dulceſcentis dei famuli elo-
quio potirentur. Inter quos quibuſdaꝫ
cõquirentibus cur ſtatũ perfectioꝛis re-
ligionis affectuoſe non appeteret cuius
obſeruantijs inhiaret intimo cum ſudo
re. Quibus ꝓuidꝰ pater reſpondit. In
omi religione cũcti ſuperne patrie inceſ-
ſabilia gaudia poſſumus contemplari et
virtutibꝰ increſcere ſed fateoꝛ me pſen-
tis regule eſſentialia non debite perim-
pliſſe. Igitur inſolẽtie operã redderem
ſi laxatis habenis incedens minima non
obſeruans ſtrictioꝛibꝰ ligamẽtis me con
necterem ad altioꝛa perimplẽda. Inter
taꝫ ſalutaria monita requiſitꝰ que regu
larũ eſſet conſtantius adimplenda cõfe-
ſtim intulit voce conſultatoꝛia. Euãgeli
um inquit iohãnis oẽs regulas refoꝛma
tione ſaluberrima antecellit vt dñã. O
virum memoꝛiter commõdandũ int tot
ꝓcelloſe vite diſpẽdia viciſſitudie amo
ris ſublimatũ ſuper aſtra cõſiderantem
quicqͦ pꝛeſenti curſu ꝑcipimꝰ in nihilũ
deueniet tãq aqua decurrẽs et ſicut ſom
nia tranſitoꝛia peruolitabũt oĩa. Pꝛecla
ra euãgeliſte carmina ſibi pꝛo viuẽdi foꝛ
mula exemplariter coaptauit. Sicuti et
inter quatuoꝛ aurigas currꝰ euangelici
iohannes aquilari volatu p ceteris ſub-
tilioꝛa trinitatis miſteria pẽnis contem-
plationis fiducialiter ꝓpalauit: ſic no-
ſtris in tempoꝛibꝰ alter euãgelicꝰ iohan-
nes celeſtiũ miſterioꝛũ ſingularis ſecre-
tarius ſupeminẽti ꝯtemplatiõis volatu
terreſtria recuſãs ſe celeſtibꝰ coaptauit
Ad cuiꝰ pꝛobabilẽ ꝯfirmationẽ veritatis
ſubſequẽtis parifoꝛmitas eluceſſit. Nã-
q cũ diuerſa maneria monaſterio ꝑtinẽ
tia viſitaret officio ꝑurgẽte diuertit ad
quãdã recluſam in comitatu richemun-
die vt int tot imergẽtes occupatiões coĩ-
catiõe delectabili aĩam interiꝰ inflãma-
ret. Eadẽ vo recluſa nocte pcedẽte viſiõe
imarceſſibili cõfoꝛtata huic pri glorioſo
eãdẽ cõſolatoꝛie exponebat. Pꝛoſpexi in-
quit in nocte vmbꝛate caliginis dũ luna
ris globꝰ nr̃i hemiſperij aſcenſum lõge
diſſimulauit. Et ecce aqla mirifici deco-
ris alis expãſis humilit domũ iſtã circũ
uolauit in cuiꝰ roſtri acucie bꝛeue pẽdu-
lum efficacit extẽdit cuiꝰ ſcripture fecũ
ditas nr̃m talit illuminauit intellectum
Ihs eſt amoꝛ meꝰ cuiꝰ viſionis ꝓbatiſſi
mã reuelationẽ huic ſctiſſimo pri veraci
ter applicauit et eũ hãc eẽ aquilã ꝓ meri
toꝝ excellẽtia maturiꝰ affirmauit cuiꝰ in
tẽtiõis ſtabilitas ab amoꝛe mũdi i amo-
rẽ dei ſtabilit emigrauit. Cui ſctũs intẽ-
tiõis nr̃e fuerat i acceſſu vt vbis interlo
quutoꝛijs ſũmo pncipi placeremꝰ ſed iã
nouit experioꝛ ꝑ tot vba inania vtilitatis
veſtigia auſcultatoꝛ vitioꝝ nr̃aꝝ mẽtiũ
inania ſibi nitit pꝛeparare feſtinant igi
tur receſſit quẽ receſſũ ipatiẽt recluſa ac
ceptãs pluries eſt ꝯqſta ꝙ int moꝛtaliuꝫ
ꝯdiõiões vix talẽ repperit q ꝓpt inpꝛoui
dã laudationẽ ꝯcito receſſu repiit reme-
diationẽ. Intrepidꝰ inq rectoꝛ aĩaruꝫ et
moderatoꝛ inuictꝰ ꝯtra monaſterij terri
biles oppſſoꝛes clipeũ expoſuit foꝛtitudi
nis. Vñ vbe vocis enũciatiõe qdã funeree
lamẽtatiõis ad tps filiꝰ excellẽtiſſimi du
cis lãcaſtrie miniſtratoꝛ et ſeuiſſimꝰ exa
ctoꝛ dñm ſuũ velut alteꝝ aſſuerũ ipe iſta
tuatꝰ aman in ſui reatꝰ augmentũ i rui
nã innocẽtis mardochei ſceleroſe ꝓuoca
uit et ex ꝑte dñi ſpũ inflatꝰ ceruicoſo tãte
benignitati ꝯminatiões ꝙpꝛimas decla
ratoꝛie expꝛſſauit i monaſterij irrecupa-
bilẽ leſionẽ. Cui ſctũs ꝯſtãtia armatꝰ ire
ſtimulo nõ ꝯfractꝰ decoꝛis dñi ꝯſonãtia
charitaria loꝛicatꝰ tãtã eſtꝰ tẽperãs vehe
mẽtiã ſingła dubitabilia copioſe relaxa-
uit et demũ pmiſſo foꝛtitudis clipeo ſta-
bilit ꝯmunitꝰ i hec vba finalit declinauit
Vide iqt ne ꝓ ſẽſuali affectiõe qua dñm

familiariꝰ amplexaris ꝓpter venena-
tū moꝛſuʒ q̄ bona nr̄a quotidie dilanias
⁊ affligis ſceleroſi finis in inferno patia-
ris anguſtiaʒ. Quibꝰ plenarie ꝯſūmatis
recedēs ſolamē inperceptibilis luminis
exoptauit Cūq; auroꝛa noctis obſcurita-
tē delebat ⁊ reuelato vultu moꝛtalibꝰ ocu-
lis lucis radios miſtraret q̄ p̄imitꝰ vul-
tu ſupcilioſo eleuate elatiōis luciferꝝ fue-
rat imitatꝰ/mane lauatꝰ effluētis latice
ꝯtritiōis deguſtat mel dulciflue deuotio-
nis firmitate pꝛomittēs infringibili ī po-
ſterū eidē monaſterio fieri ſe ꝑpetualem
amicū Quē ſctūs ſupna gratia accēſum
ꝯſiderās federe amicitie benigniꝰ ſaluta-
tū in agēdis amatoꝛē reperijt ꝑpetuū et
fidelē. Sic itime ꝯſolatiōis dīni ſpirami-
nis īmutāt aīas ꝑuerſoꝝ/ipas virtuoſo-
rū vinculās ī amoꝛe q̄ pꝛimoꝛdialit̄ in ra-
mis malitie ſuos inſtabiles cogitatꝰ ſuſ-
pēdebāt iuido cū feruoꝛe. Tāte gr̄e ruti-
lātia iohēs volās vt aq̄la ꝯcēdit ad ſyde-
ra ꝑpetue claritatis cuiꝰ accēſam deuoti-
onē cōicāte vita plurima ꝯſtant̄ miracu-
la quoꝝ aliqua in p̄ſiti duximꝰ inſerēda.

Cōtigit p̄oꝛdinatiua manu cūcta ꝓſpe-
re gubernātis ſctiſſimo p̄re vigilāter cō-
templāte pꝛioꝛatꝰ excubias quinq; mari-
narios marine tēpeſtatis voꝛagine naui-
gātes cōtra fluctuū diſcrimia militare q̄
placide quietis poꝛtū ignoꝛātes oīmodā
diutine deſparūt. Tādē ꝟbis eiulatoꝛijs
deflētes peccamia aīeq; mēoꝛatiue redu-
cētes geſta luciđiſſia ꝑoptāde ſuppoꝛtati-
onis ſcti videlʒ iohīs adhuc ī coꝛꝑe ſupꝛa
coꝛpꝰ notabilit̄ triūphātis ipius iuuami-
na īceſſabilr̄ inuocarūt. Et dū excellētē fi-
dutiā ī tāte ſtabilitatis āchoꝛā poſuiſſēt
q̄dam eidē patri ſāctiſſimo ꝑ oīa ſimil-
limus in lineatione coꝛpoꝛea eis viſuali-
ter apparuit in habitu regulari. Et ma-
lum nauis manu ſtabiliēs gratioſa ī op-
tato littoꝛe nauē felicit̄ collocauit. Quin-
q; ſiquidem viri pꝛo liberali refugio con-
ſolati deliberato deſiderio ſupꝛadctō mo-
naſterio remotis īpedimētis ouāt̄ decur-
runt ſupꝛadctī p̄ris clementiā retētiꝰ vi-
ſitare. Cūq; veloci paſſu eccl'iam ingra-
derent̄ ſctō patri obuiam ꝓceſſerūt ipm̄
q; cognoſcētes ꝑ ſiīitudinē in mari pꝛeui-
ſam quē viſu coꝛpoꝛeo nunq̄ pꝛimitꝰ co-
gnouiſſent ꝓ tam gratioſa liberatiōe in
tā peſtifera crudelitate fluctuū pedibus
pꝛouoluti ſingula oꝛdinate recitātes ſi-
bi gratias deuotiſſimas retulerūt. San-
ctus tn̄ iohēs ipſos īgenioſe pacificauit
admonēs ipſos deo debitas gr̄as exolue-
re nihilq; ſibi aſcribere volēs inanis glo-
rie velamēto labilit̄ reſplendere. Igitur
tāte eminētie virtute pꝛeclarū felici ſta-
tu celeſtium cōgaudemꝰ celebꝛare cū in
huius miraculi pꝛiuilegio ſpeciali qua-
dam germanitate gratie cōnecti videat̄
cū ſctō nicholao ſanctiſſimo ꝯfeſſoꝛe qui
ambo ꝑlucide lucerne in mundo degen-
tes cōcoꝛditer beſtiales motꝰ coꝛpoꝛis ef-
fugarūt ⁊ eiuſdē miraculi fama fluctus
maris expugnarunt nauigantes libera-
uerūt: ⁊ cū petro in mari ſiccis pedibus
ambularūt. Affectuoſo igitur modulo ip-
ſius exoꝛemꝰ ſuffragia quatinꝰ tāte bo-
nitatis iuuamine expurgati a fermento
veteris nequitie loti in natatoꝛio penitē-
tiali ſiloe ſiccis pedibꝰ bonaꝝ affectionū
deuia declinātes trāſgreſſa coꝛrigentes
vere gloꝛie in celeſtibus poſt laboꝛē ſola-
tio perfruamur. Famā adhuc celebꝛem
huius luminaris inextinguibilis volens
dominus effloꝛare per ſecula: eandē no-
bilitauit miraculoꝛū illuſtrium recoꝛda-
tione perpetua. Nā cum quidam famu-
lus cū patre beatiſſimo colloq̄a ꝯfoueret
idē benigniſſimꝰ pater de vxoꝛis ⁊ filia-
rum valitura familiariter perquiſiuit.
Cuiꝰ verbis famulus r̄ndit. Vxoꝛ quidē
cōualeſcit nimiaq; ſenectute pꝛeuēta fi-
liarum eſt ſolatio deſtituta a qua partus
fecunditatem vlterius viſere nō cōfido.

Ad hec ſanctus. Reuertere ⁊ irroret tuũ
hoſpitiũ riuulus indeficiẽtis grẽ ⁊ qua-
liter vxor ſe habuerit mihi denũciare nõ
formides proximo in acceſſu. Poſt breui
orem tẽporalis reuolutionis circulũ vx-
or materno fructu grauidata duas in lu
cem filias educauit. Quarũ alteri poſt
ptũ laborioſũ excreſcẽs gibboſitas defor
mitatis radicibꝰ faciẽ horribilit̃ occupa-
uit. Contigit aũt in reuerſione ad mona
ſteriũ eundẽ famulum cũ prefate ſancti-
tatis patrono familiare adire colloquiũ
a quo prout ſuperius de vxoris perquiſi
uit ⁊ cõualeſcentia filiarũ. Cui famulus
reſpondit. Utinã ſanctiſſime pr̃ alteram
filiarum quã vxor educauit terre ſinꝰ ab
oculari aſpectu abſconderet: qꝛ tante in-
comoditatis anxietate gibboſã deforma
tur in facie ꝙ cunctorũ viſui irrecupera
biliter phorreſcit. Cui ſctũs ait. Ab ori-
ginalis infirmitatis macula baptiſma-
li regeneratione depuratã horroris titu
lo non denigres ſed cito domũ rediẽs im
ponas digitum in pricipali vertice mor-
bi ſicut nũc digitũ tuo fronti impono vt-
qꝫ ſanitatẽ percipiat cõtinuo ſuffragio-
rum preconio celorũ ianuas propulſabo
Qui ſanctiſſimo patri valefaciens ſtatĩ
receptus in propria conſultationi ſancte
iuſſionis obediens digitũ ad morbũ ap-
poſuit ter continuo tante horribilitatis
macula difformis infra breuis hore ſpa
cium faciem reddens letiorẽ euanuit et
diſceſſit Parentes vero prefulgida deuo
tionis facula luminati pro filie ſanitate
priſtina pium paſtorẽ liberaliſſimis lau
dibus curarunt extollere. Quos ſctũs in
crepanter redarguens cõpeſcuit ⁊ ipſos
perenni cõnectẽs ſilentio diligentiꝰ com
monuit ne tãte gratie laudẽ mortalis vi
te periodo alicuiꝰ auditui inſererẽt pub
licari ſed pro collate ſanitatis miraculo
lingue ligamẽta ſoluẽtes oĩm plaſmato-
ri melos placentie ne ceſſarent cõcinere.

Quis diuini amoris hauſtu fõtali refri-
geratũ hunc ſctiſſimũ confeſſorẽ ppetuo
heliſei cõmertio in celicis nõ cõformet ꝙ
giezi famulũ ſuũ emiſit cũ baculo ad ſu-
ſcitandũ mortis iaculo fulminatũ cuius
tamẽ in abſentia vigor funeralis non re
ceſſit: hic nr̃ gracioſus heliſeus familia-
ri internũcio abſqꝫ preſentia corporali fi
liã reddidit ſoſpitati famuli meorati. Ali
as vero dũ feruentis deuotionis faſcicu
lo calefactꝰ ſctõrũ collegio mentalit̃ inha
bitaret mulierẽ febricitantẽ cõſolari per
uenit quã benedictiõis habundãtia ple-
narie reficiẽs grauitatis infirme declina
uit ſupplitia ⁊ mulier dñm in ſctis ſuis
benedixit ꝓpter exoptate ſalutis ſolatiũ
Inuehendus eſt calamꝰ mentes audiẽ-
tium promptiꝰ informare quõ prefatus
veridicus palmes in horto paradiſi cum
angelis cõplantatꝰ: granorũ penuriam
in vita multipliciter effugauit. Acceden
te itaqꝫ tempore quo granorũ multipli-
citas recedere ⁊ parcitas eorundẽ cõſue
tudinaliter inoleret ad locũ ĩ quo grana
annualia ab imbribꝰ defenſore ſeruabã
tur perſonaliter maturauit. Dumqꝫ fru
menti modicũ repperiſſet aceruum ꝙ mo
naſterij ſumptibꝰ non poſſet ſatiſfacere
aduocato ſuffragio inſtillantis ſuperni
dixit ſtipendiarijs. Iſtius grani portiõi
vigilantiꝰ cuſtodite cui deꝰ largiflua ma
nu munificentie augmentationem infũ
dat itaqꝫ ſpicarũ loculos interioris gra
ni multiplicationem in preſenti renoua-
re digneť. Collataqꝫ bñdictiõe paterna
marthe querelã actiuã in maria vacãte
terminauit. Cõſiderataqꝫ debita eiuſdẽ
mẽſuratiõe ſub modio nõ latuit placidiſ
ſime eiuſdẽ ꝯuerſatiõis miraculoſa cõte
ſtatio dũ frumẽtũ bñdictiõis adipe inpĩ-
guatũ ſuſcepit decies incremẽtũ. Poſtea
cõformis miracli teſtatõ ſacroſctĩ ma-
gnificat ꝯfeſſorẽ cũ puũ ordei cumulũ ali
as ĩ mẽſuratione ꝯſilr̃ augmẽtauit. Ex

hiis igitur et aliis q̄plurimis affirmati
onib⁹ noſtre fidei ſedenti ſuper cherubin
laudes debitas perſoluam⁹ ⁊ ex interio-
ribus cordis medullis ſibi offeramus li
bamina collaudatiōis: qui tantoꝝ mira-
culorū perluſtratione mirifica vitali la-
bulitate nr̄m ſctm̄ decorauit noſq; in an-
gularibus mundi tenebris deſolatos ex
uberanti cōſolatione viſitauit. Hui⁹ in-
q̄ miraculi gratificatio hunc xp̄i veſtigi
alem imitatorē cōformiꝛ manifeſtat: dū
vero aſſertionis iudicio xp̄s paucos pa-
nes miraculoſe augmētauit ad ſaturati
onem quinq; miliū hominū. Huius viri
ſctitas inaudita gratia multiplicauit et
in rei familiaris vtilitatē beati⁹ prepara
uit. Cuius manifeſta probatione dedu-
ctiue elici poterit ꝙ cū xp̄o ardenti⁹ ama
to ſtabiliter aduniꝛ in amore celeſtis lā-
padis choruſcatione perpetualiter cōfor-
tatus. O ſpiritualis fortitudinis plāta-
tor egregie qui in prelationis honore et
experimentali ſolicitudine anguſtias la
borioſas ꝓ xp̄o toleraſti: nos miſeros ocu
lo impaſſibili proſpitiens lepra viliorū
pluries maculatos tuis ſctis ſb̄ſidiis ef-
ficias nociua diſperdere/ vtilia ꝯplanta-
re: vt qui gratiam tanti nōis cōtempla-
mur vlteri⁹ nō diſtinguamur mole gra
uaminis peccatoꝝ. O gaudiū ſalutis ec
ne eccleſiam ꝯfortās nationis anglicane
que nouella ꝓles expectata ſalute inter
anxios ploratos meſticie laudū preconia
nō ceſſat concinere dū illuſtrata miracu
la noſtre europe extremitates exornant/
preoccupāt ⁊ letificāt vniuerſas. O pri-
mulam virenti folio gratie circūtectam
q̄ vireſcētis miſerie mūdialis caduca ſo
lamina ſpernere conſueuit: quē celeſtis
agricola ī horto paradiſi delectabilis de
centius cōplantauit cuius odorabilis re
dolentia reſtaurat grad⁹ rectiſſimos ſoſ
pitatis ei⁹ benignitatē piiſſimis ſuffragi
is exoremus quatinus poſt deſerta exilii
preſentis veſtigia noſtraſq; aīas perdu-
cat ad abrahe ſolatia ſempit̄na. Ingru-
ente optato tempore quo corruptionis
carnee preliū immineret alacq; gratioſa
pro īperiali victoria nubes ethereas pe-
netraret: hunc oriēs ex alto viſitās mor-
bi peſtilentialis ſigno euidenti in latere
ad celoꝝ conſortiū inuitauit. Exinde fra
trib⁹ aduocatis in camerā vbi paſtor ſā
ctiſſim⁹ mortis anguſtiā expectauit ince
pit increſcēte paſſione egritudinis ī pau
cis eiſdem conſulere videlicet vt humili
tatis/ vnitatis/ ⁊ obedientie integra vin
cula conſeruarent. Charitatis ac concor-
dantie nitore fulgentes vnanimes cōti-
nuarent in conſiliis preuidēdis. Statu-
ta regularia ac minimas obſeruantias
deuotius cuſtodirent ⁊ ſuperueniēte luctu
ſui interitus repentini tranquillitatis ⁊
confidentie cōfratrem eligerent in paſto
rem qui mutuo dilectionis et charitatis
eloquio preſentem gregē confortaret di-
rigeret ⁊ ꝯſeruaret fundat⁹ itaq; in euā
gelio ꝙ xp̄s reguli hoſpitiū noluit intra-
re ne videretur diuitias honorare ꝯſide-
ranſq; diuitis epulonis cruciatus in in-
ferno ⁊ ſolatia lazari ī ſinu abrahe quieſ
centis amorem diuitiarū deteſtabiliꝛ re-
probauit ⁊ carū cōtemptū in prelatia cō
ſtitutus ſubditis exemplauit verbis con
nectens ſubſequentib⁹. Auri affluentiā
nr̄a burſa non continet ⁊ ſupremo condi
tore gubernante cuiq; hoim in aliquo nō
indebitamur. Cognoſcim⁹ veraciꝛ ꝙ cō-
placenter cunctorū aſpectus non preue
nimus ſed qualiter rexerim⁹ poſt receſſū
fidele percipietis iuditiū ⁊ qualiter cūq;
latratus inimicitie noſtros actus repro-
barūt horū rubiginoſum eloquiū ſigna
euidentie expugnabunt. Hiis familialiꝛ
proſequutis in medio nabſo indutus ad
carnem ſilicio ingraueſcēte egritudinis
morſu vipereo acceleranter affectauit
diſſolui et eſſe cū xp̄o. Poſtea quidā me-

dicns in continenti cameram ingrediēs
vbi pꝛefatus paſtoꝛ tēpoꝛa moꝛtis expe⸗
ctauit voce conſolatoꝛia taliter erumpe
bat. Pater benigniſſime ꝙuis igraueſ⸗
centis moꝛbi ferocitatem nō poteſtis in
ſoſpitatē ꝯmutare capiatis tamē antito⸗
dum ſpiritū ad tp̄s reficere. Cui ſanctꝰ.
Si omnino debemus medicinam recipe
re parati ſumus humiliꝰ obedire intime
recolens tenoꝛē regule taliter imperātis
Fiat ſine murmure de conſilio medicine
⁊ ſequitur. Faciat qđ faciendū eſt pꝛo ſa
lute. Recepto itaqꝫ cōtra īfirmitatis vio
lentiam confoꝛtatiuo antitodo experimē
taliter percepit oēs ſpūs interioꝛes pau⸗
latim reuiuiſcere. Egreſſis aſſiſtētibus
poſt puſillum iſtoꝛū ſermonū cōmenda⸗
bili ſnīa cepit alloqui capellanū. Modo
percipio quomodo a coꝛdis thalamo me⸗
dicina collata egritudinis moleſtiam ef⸗
fugauit. Et confeſtim incūbentis hoꝛaꝝ
reſolutionis ſibi paternaliter nūciauit.
Hec igit̄ gēma radijs ꝑpetue gratie ꝑlu⸗
ſtrata tribus diebus continuis vſqꝫ ad
hoꝛam ſuperne limitationis frequenta⸗
tis angeloꝛū choꝛis ac viſionibꝰ conſola
toꝛijs meruit cōfoꝛtari adeo vt pꝛopt̄ aſ⸗
ſiſtentium venerationē ſpirituū celeſtiū
oculis clare cognitionis ac manibꝰ beni⸗
gne affectionis cōtemplās ad ſupera pi⸗
lium ſuper caput ſepiſſime depoſuit ac ī
diuine laudis iubilo polaris celſitudinis
conſoꝛtia ſalutauit. Tāta vtiqꝫ virtutū
vernantia puꝛpuratꝰ decem ⁊ ſeptem an
nis officium pꝛioꝛatꝰ floꝛide gubernauit
⁊ ſexto idus octobꝛis ſue expectationis
tēpoꝛalis ī hoc deſerto anno ſexageſimo
adueniēte hoꝛa pꝛimitꝰ capellano diuul
gata moꝛte coartante perpetui luminis
felicitatē ingreditur in ſeraphico contu⸗
bernio perpetualiter cōgaudere. In fir⸗
maniēto igitur pꝛopugnātis eccleſie ve
lut ſtella relucēs perpetue claritatis va⸗
rios fulgoꝛis radios exemplariter emit⸗
tebat. Nā fulgoꝛe innocentie verꝰ abel
reſplenduit qn̄ dn̄s eum pꝛemians in ce
leſtibꝰ ad abel reſpexit ⁊ ad munera eiꝰ.
Erat enī enok munditie quando ſubtra⸗
ctis vitijs pari paſſu virtutū cū deo am⸗
bulauit: quem tulit diuina magnificen⸗
tia in paradiſi redolētia perpetue ſtabili
ri. Hunc noe ſpes veriſſima ſuperius ele
uauit quando iuxta mandatū dn̄icū ar⸗
chā coꝛdis lignis virtutū fabꝛicauit: qua
a diluuij infernalis fluctibus perpetuis
gratuito liberatur. Hic abꝛaham per re⸗
pꝛomiſſionē eterne felicitatis duos filios
enutriuit. Idem monaſteriū perluſtrā⸗
tes imitatoꝛijs eiuſdem patroni veſtigi
is per miraculoꝛū choꝛuſcationē. En ia⸗
cob laboꝛis qui moꝛam faciens ꝓ rache⸗
le lye laboꝛioſam attiuitatem non deſpe⸗
xit iob ⁊ tobias patientie qn̄ cōtra aduer
ſantes inimicoꝛū machinationes nō pec
cauit labijs ſuis pꝛo obpꝛobꝛij ꝯminatio
ne. Etiam dauid humilitatis. Salomō
ſapientia qm̄ dn̄s ſibi contulit coꝛ ſapiēs
ſuper om̄es ſuos p̄deceſſoꝛes. Ezechias
penitentia qn̄ pꝛo minimis peccatis ma
ximā penitentiā ſuſtulit fletu lamētabi⸗
li lachꝛimarū. Suſannā in caſtitate dū
luxum refrenās coꝛpoꝛeū perpetualiter
ad diuinam placentiā ocularem conuer
tit aſpectum. Johannes baptiſta in ab⸗
ſtinentia dū inter pꝛandia delicata volu
ptatē appetitus ꝯpeſcuit ⁊ reſtrixit mo
dicis et minime delicatis cōtentatus ad
coꝛpoꝛis nutrimentū. Igit̄ in nocte pꝛe⸗
ſentis exilij tam pꝛeclari luminis ſtellaꝝ
pꝛefulgide choꝛuſcantem depꝛecemur vt
ſicut ipſe in eternali fruitiōis iocundita⸗
te cū ſanctis patribꝰ letetur ī patria nr̄e
flexibilitatis aciem contra olifernis tyꝛā
nidē faciat in pace victoꝛiā adipiſci qua
tinus excluſo ſenſualitatis vmbꝛaculo ī
lucis habitaculo poſt huiꝰ exilij terminū
commaneamꝰ. Huius igitur ſanctiſſimi
patroni a viſceribꝰ dedicatis ſoluto ſpū

benignitatis eiꝰ piiſſimo interuētu ꝑut
conſequentis proceſſus materia euiden
tius affirmabit inſignia virtutū inexpli
cabilia & egritudinum moleſtie relaxate
auferuntur gratioſe. De pluribꝰ namq̄
obſeſſis corporibꝰ effugat demonia. Pa-
raliſis morbo infirmatos reſtaurat ſani
tati. Claudos reſtituti greſſus beneficio
ꝯdecorat/cecitatis tenebras exilio relega
uit/oculos viſus claritate pornās/mor-
tuos plurimos poſt triduū vita triūphā
te victorie roborauit/proprijs ſuffragijs
facies leproſa conſperſione maculatas
laudabiliter expurgauit/oīaq̄ morboꝝ
genera poſcentiū deuotione preambula
liberaliter effugauit. Et ſi ſingula q̄ cun
ctipotentis brachiū pro ſuo ſancto indita
& poſt cōſummationē peregrinatiōis fir
miter perimpleuit ſcribere curaremus:
fateſcentis laſſitudinis genitrix moroſa
dilatatio vros intellectus nimia ponde-
roſitate declarationis in diſpendiū pro-
uocaret. Pauca tñ conſequēter miracu-
la preſentialiter conſcribentur in quibꝰ
ipſi qui ſctā deuotione nitūtur ferueſce-
re aliqua ad morū edificationē potuerit
exemplari: plurima vero alia que domi-
nus in ſctō patrono operatꝰ eſt & inceſſā
ter continuat operari qui cognoſcere af-
fectarūt ī eodē monaſterio libros reperi-
ent quibꝰ innumera beneficioꝝ gr̄a con
ſcribuntur. O immēſurabilis infinitas
celice maieſtatis qui tui gratiſſimi con-
feſſoris in hoſpitio cordiali altare redolē
tis ſacrificij tue placentie perornaſti eiꝰ
creſcentibus meritis & interuentionibꝰ
mirificis confer ſolamen languidis / of-
fer leuamē miſeris quatinꝰ labiliū vitio
rum exceſſibus emūdati a tartareis cru
ciatibꝰ perpetim liberemur. Oēſq̄ tuū
monaſteriū benigne viſitantes confoue
re virtuoſe digneris & a vitijs preſerua
re ac cuiuſcunq̄ periculi imminentē ad-
uerſitatem ab eiſdem mox procul remo-
ueas quatinꝰ te deuote amplexantes te-
cum in celeſtibus perenniter vniantur.
Tam prouidꝰ igitur confeſſor magnifi-
cus ſeuiſſia mortis morſura a ſeculo re-
legatus limina cōcendit perpetue here-
ditatis in celeſtibꝰ. Anno dn̄i. M.CCC.
lxxix. eodem imperatorie cuncta regēte
qui cum patre et ſancto flamine regnat ī
maieſtate per ſeculoꝝ ſecula. Amen.

¶ Sequitur extractio de libro antiqui-
tatis glaſtoñ. de ſancto Joſeph ab arma
thia accepta de libro quodā per theodoſi
um imperatorem inuento in pretorio pi-
ti in hieruſalem.

CRucifixo dño & cōpletis
omnibꝰ que de eo fuerāt
ꝓphetata acceſſit ioſeph
ab armathia ille nobilis
decurio ad pilatū vt euā
gelica prodit hiſtoria et
petijt corpꝰ iheſu et acceptū inuoluit ſin
done et poſuit in monumento in q̄ non-
dum quiſq̄ poſitus fuerat. Audiētes au
tem iudei q̄ ioſeph corpꝰ xp̄i ſepelierat:
querebant apprehendere eū cū nichode-
mo necnō & alijs qui aduocati eiꝰ fuerāt
coram pilato. Omībꝰ aūt ſe occultātibꝰ
hij duo memorati ioſeph videlicet & nico
demus oſtendūt ſe illis dicentes Quare
contriſtati eſtis aduerſū nos qꝛ ſepeliui-
mus corpus iheſu non bn̄ egiſtis aduer-
ſus iuſtū neq̄ recogitaſtis quanta bene
ficia erga vos operatꝰ eſt ſ3 crucifixiſtis
eum & lancea vulneraſtis. Audientes iu
dei ſermones iſtos apprehēderūt ioſeph
& incluſerunt eū in cubiculo vbi nō erat
feneſtra et ſignauerūt oſtium annas et
caiphas & cuſtodes poſuerunt qui cuſto
dirent eum: nichodemū vero liberꝫ dimi
ſerunt qꝛ ipſe ſolus ioſeph corpꝰ iheſu pe
tijt ac principalis intētor fuit ſepulture
eius. Poſt hec congregatis oībus per di-

em ſabbati cũ ſacerdotibꝰ ⁊ leuitis cogi-
tauerũt qua morte occiderẽt ioſeph. Et
iuſſerunt principes anne ⁊ caiphe vt re-
preſentarẽt ioſeph. Et aperientes ſigna
oſtij nõ inuenerũt eum. Miſſis aũt vndi
qꝫ exploratoribꝰ inuẽtꝰ eſt ĩ ciuitate ſua
in armathia. Hec audientes pricipes ſa-
cerdotũ et oĩs populꝰ iudeoꝝ gauiſi ſũt
qꝛ inuentꝰ eſt. Et facientes congregatio
nem magnã ſcripſerũt ad ioſeph dicẽtes
Pax tecũ ⁊ oĩbus qui tecũ ſunt. Scimꝰ
qꝛ peccauimꝰ in deũ ⁊ te: dignare igitur
venire ad patres tuos ⁊ filios qꝛ admira
ti ſumꝰ nimis de aſſumtiõe tua. Scimꝰ
enim qꝛ malignũ cõſiliũ cogitauimꝰ ad-
uerſuz te: ⁊ dñs liberauit te de maligno
cõſilio noſtro. Pax tibi dñe ioſeph hono-
rabilis ab oĩ plebe. Et eligerũt ſeptez vi-
ros amicos ioſeph dicẽtes eis. Dũ perue
neritis ad ioſeph: ſalutate eũ in pace. Et
ita facientes viri illi: dederũt ei libellum
epiſtole. Cũ enim legiſſet epiſtolam dixit
Benedictꝰ dñs deꝰ meꝰ qui liberaſti iſra
el vt non effunderet ſanguinẽ meũ. Be-
nedictꝰ deus q̄ protexiſti me ſub alis tu-
is. Et oſculatꝰ eſt ioſeph viros ſuſcipiẽs
in domũ ſuã. Alia vero die aſcendẽs aſi-
num cũ illis venit hieruſulẽ. Quod cum
audiſſent iudei occurrerũt ei obuiã dicẽ
tes. Pax in introitu pr̃. Quibꝰ reſpõdit.
Pax vobis oĩbus ſit. Et oſculati ſunt eũ
oẽs. Et ſuſcepit eũ nichodemꝰ ĩ domũ
ſuam fecitqꝫ ei conuiuiũ. Alia aũt die cõ
uenientibꝰ in vnũ iudeis dixerunt ad io
ſeph annas et caiphas. Da cõfeſſionem
deo iſrael et manifeſta nobis oĩa que in-
terrogatꝰ fueris. Qꝛ igit̃ cõteſtati ſumꝰ
de eo ꝙ ſepeliſti corpꝰ iheſu ⁊ incluſimꝰ
te ĩ cubiculo prope diem ſabbati poſtera
die querentes te non inuenimꝰ ⁊ admi-
rati ſumꝰ nimio pauore vſqꝫ nũc cum te
ſuſcepimꝰ ⁊ corã deo manifeſta nobis q̄d
de te actũ ſit. Reſpondens aũt ioſeph di-
xit. Qñ me recluſiſtis in diem paraſceue
ad veſperũ dũ ſtarem ad orationẽ die ſab
bati media nocte ſuſpenſa eſt domus in
qua erã a quatuor angelis. Et vidi iheſũ
ſicut fulgorẽ lucis ⁊ pre timore cecidi in
terram: ⁊ tenẽs manũ meã eleuauit me
de terra/ perfudit me ⁊ extergens faciez
meam oſculatꝰ eſt me et dixit mihi. No-
li timere ioſeph reſpice ĩ me ⁊ vide quia
ego ſũ. Et reſpexi ⁊ dixi. Raboni helias.
Et dixit mihi nõ ſũ helias: ſꝫ iħſ quẽ tu
ſepeliſti. Et dixi ad eũ. Oñde mihi mo-
numẽtũ vbi poſui te: ⁊ tenẽs manũ meã
deduxit me ĩ locũ vbi ſepeliui eũ: ⁊ oñdit
mihi ſindonẽ ⁊ faciale in q̄ caput eiꝰ ĩuol
ui. Tunc agnoui qꝛ iheſus eſt. Et adora-
ui et dixi. Benedictus qui venit in nomi
ne dñi. Et tenẽs manũ meam duxit me
in armathiam in domũ meã. Et dixit mi
hi. Pax tibi vſqꝫ ad quadrageſimũ diem
non exeas de domo tua. Ego aũt vadam
ad diſcipulos meos. Et hijs dictis diſpa
ruit. Poſt hec fidei feruore animatꝰ no-
bilis ioſeph ab armathia bti philippi ap-
poſtoli diſciplinatui ſe tradidit: atqꝫ eiꝰ
ſalubri diſciplina affluẽter refertꝰ ab ip-
ſo cũ filio ſuo ioſefe baptizatꝰ eſt. Poſtea
vero a beato iohanne apoſtolo dũ ipe pre
dicationi efeſoꝝ inſudaret beate perpe-
tueqꝫ virginis marie parũpꝰ delegatus
eſt eiuſdemqꝫ glorioſe virginis aſſum-
ptioni cũ btõ philippo ceteriſqꝫ diſcipu-
lis interfuit Atqꝫ ea que de dño ac de eiꝰ
genitrice audierat ⁊ viderat conſtanter
per diuerſas regiones predicauit. Mul-
toſqꝫ conuertens ⁊ baptizãs tandẽ q̄nto
decimo poſt beate virginis aſſumptionẽ
anno cũ memorato filio ſuo ioſefe quem
dñs iheſus priꝰ in ciuitate ſarath ĩ epm
cõſecrauit ad ſanctũ philippũ apoſtoluz
in gallias venit. Diſperſis enĩ poſt aſcẽ
ſionẽ dñi diſcipulis per diuerſa regna or
bis terrarũ vt teſtat̃ fretulfus libro ſuo
ſecundo capitulo quarto regum frãcoꝝ
predicandi gratia adiens philoſophus:

plures ad fidē xpi cōuertit & baptizauit Volēs igitur beat⁹ apoſtolus verbū dei dilatari: duodecim ex diſcipulis ſuis ad euāgelizandū vite verbū in britanniam miſit q̄b⁹ chariſſimū amicū ſuū ioſeph p̄dictū qui ſepeliuit dn̄m vna cū filio ſuo ioſefe prefecit. Venerūt aūt cū eis vt legitur in libro qui ſctm̄ graal appellat̄ ſexcēti et ampli⁹ tam viri q̄ femine qui om̄es votū vouerūt q̄ ab vxorib⁹ proprijs abſtinerent quouſq; terrā ſibi delegatā ingreſſi fuiſſent. Quod tn̄ preuaricati ſūt omnes preter centū quinquaginta q̄ iubente dn̄o mare ſuper camiſiam ipſius ioſefes tranſeuntes in nocte dn̄ice reſurrectionis applicuerūt in mane. Alijs autem penitentibus & ioſefe pro eis orante miſſa eſt nauis a dn̄o quā rex ſalomō artificioſe ſuo tēpore fabricauerat vſq; ad xpi tēpora duraturā: in qua die eadē ad ſuos ſocios puenerūt cū quodā duce medorū nōie naciano quē ioſeph pri⁹ baptizauit in ciuitate ſaram cū rege eiuſdem ciuitatis cui nomen mordrai⁹. Cui dn̄s poſtea in viſu apparens: man⁹ et pedes perforatos cū latere lanciato oſtēdit. Cui rex quaſi multum cōpatiens dixit. O domine deus meus q̄s tibi talia inferre preſumpſit? Et dn̄s. Hec mihi inquit fecit p̄fid⁹ rex nort wallie qui ſeruū meū ioſeph nomē meū in partib⁹ ſuis predicantē cū ſocijs ſuis carceri mancipauit inhūanitus negans eis victui neceſſaria. Tu ergo gladio tuo accict⁹ ad partes illas properare ne differas vt vindictā facias de tyranno et ſeruos meos ſoluas a vinculis. Rex aūt euigilans et de viſione exultans in dn̄o diſpoſita domo ſua et regno iter cū exercitu ſuo arripuit: & deo ducēte ad locum peruentēs regi prefato mandauit quatin⁹ ſeruos dei liberos abire permitteret. Ille vero mandato ei⁹ nullatenus acquieſcens: ei cū indignatione mādauit quatin⁹ abſq; mora de t̄ra ſua exiret. Quo audito rex mordraius venit cōtra eū cū ſuo exercitu & duce naciano supramemorato qui ipſum in bello iuſta vltione peremit. Tunc rex mordrai⁹ accedens ad carcerē ioſeph cū ſocijs ſuis in magno gaudio eduxit narrās ei viſionem oſtenſam a dn̄o ſuper liberatiōe eorum. Tunc vniuerſi gaudio magno repleti immenſas gratiarū actiones domino perſoluebant. Poſt hec ioſeph cum filio ſuo ioſefe ac decē alijs ſocijs pagrātes britāniā regnāte tūc in eadē rege aruirago: āno ab īcarnatiōe dn̄i ſexageſio tertio fidem xpi fiducialiter predicabant Rex aūt barbar⁹ cū ſua gente tam noua audiens et inconſueta nec paternas volens in meli⁹ cōmutare traditiones / predicationi eorū renuebat. Quia tn̄ de longe venerant viſa vite eorū modeſtia quādam inſulam ſiluis / rubis / atq; paludibus circundatā ab incolis ynſwytryn. id eſt inſula vitrea nuncupatā in lateribus ſue regionis ad habitandum cōceſſit: vñ quidam metric⁹. Intrat anallonia duodena caterua virorū. Flos armathie ioſeph eſt primus eorꝫ Joſephes ex ioſeph genitus patrē comitat̄. Hijs alijſq; decē ius glaſtonie propriat̄. Predicti igitur ſancti in eodem deſerto ꝯuerſantes poſt puſillum tp̄is per archangelū gabrielē in viſione admoniti ſunt eccleſiam ī honore ſancte dei genitricis & perpetue virginis Marie in loco ei⁹ celit⁹ demonſtrato cōſtruere. Qui diuinis admonitionibus obedientes capellā quandā p̄ circuitum virgis torquatis muros perficiētes conſummauerunt anno poſt paſſionem dn̄i triceſimo primo: ab aſſumptiōe vero virginis glorioſe quinto decimo: eodem aūt anno quo ad ſctm̄ philippū apoſtolū in gallias venerant & ab eo in britanniā miſſi ſunt: ex deformi quidem ſcemate ſꝫ dei multipliciter adornatā v̄tute. Et cū hec in hac regiōe prima fuerit ecc̄ia am-

pliori eā dignitate inſigniuit: ipm̄ in ho-
noꝛe ſue matris pꝛincipaliter dedicando
Duodecim igitur ſancti pꝛedicti in eo-
dem loco deo et beate virgini deuota ex-
hibētes obſequia vigilijs/ieiunijs/⁊ oꝛa
tionibus vacātes: eiuſdē virginis dei ge
nitricis auxilio in neceſſitatibꝰ ſuis refo
cillabantur. Quoꝛū cōperta vite ſancti-
monia alij duo reges licet pagani mariꝰ
aruiragi regis filius et coillus marij fili
us vnicuiqꝫ eoꝝ vnā hidam terre cōceſ-
ſerunt ac pariter cōfirmauerūt: vn̄ ⁊ ad-
huc duodecim hide per eos nomē ſoꝛtiū-
tur. Effluentibꝰ nāqꝫ paucis annoꝝ cur
riculis ſcti mēoꝛati carnis ergaſtulo ſūt
educti: int̄ quos et ioſeph ſepultꝰ eſt ⁊ po
ſitus in linea bifurcata iuxta oꝛatoꝛium
pꝛedictū. Cepit igitur idem locus eſſe fe
rarum latibulū qui pꝛius fuerat habita
tio ſanctoꝛū: donec placuit beate virgini
ſuum oꝛatoꝛiū redire ad memoꝛiā fideli
um. ¶ Hec ſcriptura reperit̄ in geſtis re
gis arturi. Ioſeph ab armathia nobilē⁊
decurionem cū filio ſuo ioſephes dicto ⁊
alijs pluribꝰ in maioꝛem bꝛitanniā que
nunc anglia dicta eſt veniſſe ⁊ ibidē vitā
finiuiſſe teſtatur liber de geſtis incliti re
gis arturi in inquiſitiones cuiuſdā mili
tis illuſtris dcti lancelot de lac facta p ſo
cios rotunde tabule videlicet vbi quidā
heremita exponit Walwano miſteriū cu
iuſdam fontis ſapoꝛē ⁊ coloꝛē crebꝛo mu
tantis. ⁊c. Hec ſcriptura inuenit̄ in libꝛo
melkini q̄ fuit añ merlinū. Inſula aual
lonis auida funeris. ⁊c. milia doꝛmiētiū
accepit. Inter quos ioſeph de marmoꝛe
ab armathia noīe cepit ſomnū perpetu-
um. Et iacet in linea bifurcata iuxta me
ridianū angulum oꝛatoꝛij cratibꝰ pꝛepa
ratis ſuperpotentē adoꝛandā virginem
ſpulatis locū habitantibꝰ tredecim. Ha-
bet eni ſecum ioſeph ī ſarcofago duo faſ-
ſula alba ⁊ argētea cruoꝛe ꝓphete iħu
⁊ ſudoꝛe perimpleta. Cū reperietur eiꝰ
ſarcofagum integrū illibatū in futuris
videbitur ⁊ erit apertū toti oꝛbi terrarū
Ex tūc nec aqua nec ros celi inſulam no-
biliſſimā habitantibus poterit deficere.
Per multum tempus ante diem iudicia
lem in ioſaphat erunt aperta hec ⁊ viuē-
tibus declarata. Hucuſqꝫ melkinus.

¶ De ſancto ythamaro Epō ⁊ cōfeſſoꝛe.

Pauca de miraculis beati
ythamari venerabil' epi
que vel ipſi vidimꝰ: vel
ab alijs fida relatiōe ac-
cepimus litteris manda
re curauimꝰ: vt in noti-
tiam veniens per deuotionē animarū ſa
luti pꝛoficiat qd̄ exterioꝛibꝰ ſignis de be
ati viri meritis pietas ſuperna declarat
Sane de tempoꝛalis vite eiꝰ ſerie nihil
nobis veterum diligētia tradidit exce-
pto eo quod venerabilis pꝛſbiter beda in
hiſtoꝛia ſua angloꝛum bꝛeue ſanctitatis
eius immo ſufficiens bꝛeuiter teſtimoni
um reddidit hijs verbis. In eccleſia in-
quit roffenſi beatus paulinꝰ moꝛiēs pal-
lium quod a romano papa ſuſcepat reli-
quit. In cuius locū honoꝛius archiepiſ-
copus oꝛdinauit ythamarū oꝛiundū qui-
dem de gente cantuarioꝛū: ſed vita ⁊ eru
ditione ſuis anteceſſoꝛibꝰ equandū. Ve
rum ad intimanda huiꝰ ſancti merita q̄d
multis verbis opus eſt quando ⁊ crebꝛa
virtutū operatio fidem dictis cōſiliat: et
iam fama diuulgante nomen eius dulci
fluum fidelis circumquaqꝫ populus mi
ra deuotione concelebꝛat̄. Tēpoꝛe eni⁊
venerabilis gūdulphi epī innouata rof-
fenſi eccleſia: beatꝰ ythamarꝰ de loco vbi
pꝛius ſepultus fuerat in excelſam quan
dam teſtudinem ad aquilonē tranſpoſi-
tus eſt. Erat autem in eccleſia illa mona-
chus quidam vir ſenex et eximie ſancti-
tatis cecitate percuſſꝰ ad tūbam ſancti

ythamari cū lachꝛimis ⁊ gemitu pꝛeces
fundens exauditus eſt. Nā nocte in ſom
pnis vir habitu candido et ſplēdoꝛe vul-
tus eximio ei aſtitit dicens ſe ad clamoꝛē
eius euocatū vt ſibi mederetur adeſſe: ⁊
oculos manu tangēs pfecte ſanitati re-
ſtituit. Quo audito: ep̄s ſancti ythamari
reliquias in pꝛeſbiteriū referri et in loco
decentioꝛi thecaꝫ ineſtimabilis theꝫauri
vbi cunctis eſſet acceſſibilis locari pꝛece
pit. Quo in loco fideliter poſtulantibus
pꝛeſtante deo multarū facta ſunt ⁊ oſten
ſa ſigna virtutū. Egrotabat mulier que-
dam in ciuitate ⁊ erat lāguoꝛ foꝛtiſſim⁹
ita vt vix in ea anhelitus remaneret. Et
cū beatū ythamarū inuocaret apparuit
ei ſopoꝛe dicēs. Uade inquit ad locū vbi
requieſco vt ſalutem ibi cōſequaris. Cui
cū reſpondiſſe pꝛe infirmitate ſe id face-
re nō poſſe: iterū ac tertio eiſdē eſt verbis
admonita. Qđ cū feciſſet: ſanitatis mu-
neri donata deū in ſctō ſuo gloꝛificauit.
Maritus eiuſdem mulieris poſt hec de-
cidit in languoꝛem ⁊ cum ad beatū ytha
marū pꝛeces fudiſſet quadā nocte in ex-
taſim raptus putabat ſe pꝛe foꝛib⁹ ſplen
didiſſimi habitaculi aſſiſtere q̄ ſacerdo-
talis habitus et oꝛdinis multitudo cōue-
nerat. De quoꝛū conceſſu vir clar⁹ aſſur
gens venit ad eū ictuqꝫ leui virentis vir
ge pect⁹ ſibi tetigit ⁊ ait. Quid eſt ꝙ lā-
guoꝛe depꝛimeris: Uade de cetero et ſa-
nus eſto. Tūc expgefact⁹ vir: ſaluti red-
ditum ſe ſentiebat. A quodā pꝛeſbitero
infirmo inuocat⁹ ſctūs edmarus per vi-
ſum apparuit manuqꝫ pꝛotēſa quaſi me
dici functus officio eum tetigit ⁊ ait. Ui
de hanc nemini viſionē dixeris: donec ad
locum memoꝛie mee peruenias. Nec vi-
ſio illa inanis fuit quā ſalus velox ſecu-
ta eſt. Epiſcop⁹ roffenſis iohēs per ſan
ctum ythamarū ab acerrimo oculoꝛū do
loꝛe curat⁹ de pꝛioꝛe theca pꝛecioſas ſan
cti ythamari reliquias in nouā ⁊ decētio
rem per man⁹ religioſoꝝ fratrū quatto
Idus iunij cū hympnis et leticia trāſtu-
lit ipſoqꝫ die annua eius ſolēpnitas tum
alioꝛū tū huius ſpecialiter occaſione mi
raculi feſtiue decreta eſt celebꝛari. Plu
rimi vero febꝛium ardoꝛe vexati vel ocu
lis afflicti ⁊ varijs infirmitatib⁹ laboꝛā
tes meritis ſctī ythamari ſanitatis bñfi-
cio potiuntur. Quidam frater valida in
firmitate pꝛeſſus cū ſanctū ythamarum
deuotis pꝛecibus inuacaſſet: in ſompnis
vidit virū ignota facie ad ipſum introire
virgā manu habentē eāqꝫ per ſpacia do
mus huc illucqꝫ circūferendo multitudi
nē demonū diuerſis foꝛmis minaci vul-
tu ⁊ truci aſpectu infirmū cōtuentē per-
turbauit. Sicqꝫ liberatus ab hoꝛa illa le
uius habere cepit. Sed denuo rediēs in
feſta illa mľtitudo irruit dom⁹ ſpacia cō
pleuit rictu et aſpectu terribili hoꝛrendū
impetum faciētes inuocato ſctī ythama
ri noīe: non eodem vultu quo pri⁹ ſed pō
tificalem habitu perſonam pꝛetendēs al-
bis indutus ⁊ nitenti deſuper pallio op-
tus. Oculi nitoꝛe eximij facies cādida et
q̄cquid intuebaꝛ infirm⁹ gratie ieſtima-
bilis erat. Ad cui⁹ pꝛeſentiā mox ſpirit⁹
immūdi tumidi ꝓfugiūt. At ille poſt eos
baculum vibꝛans habitaculū intrinſec⁹
tertio circuit ⁊ ab omni demonū ſpurci-
tia purgans diſparuit. Nec multo poſt
tertia vice terribilis demonū multitudo
infirmū infeſtans aduenit: ⁊ ecce quidaꝫ
cui⁹ nec vultū nec habitū videre nec diſ-
cernere poterat crucē baiulans: oēs in
fugam actos tumultuoſo impetu pꝛeci-
pitanter exire coegit A die illa infirmus
plenā ſanitatem adept⁹ ab illuſoꝛib⁹ nil
incomodi vltra perpeſſus eſt. Puer qui
dam debilitate incurrēs mut⁹ et ſurdus
effect⁹ ad tumbā ſancti ythamari dedu-
ctus perfecte ſaluti redditus eſt. Quidā
valida egritudine vexat⁹ inuocato ſan-
cto ythamaro in exceſſu mentis vidit ſi-

lum pꝛecipientē ſibi vt pergeret ad eccleſiā btī andꝛee apoſtoli vbi ei et ſedes honoꝛis ꝛ quietis locus a deo pꝛouiſus eſt. Quo cū perueniſſet vidit perſonas quatuoꝛ decoꝛis eximij ſctōs videlicet petrū ꝛ andꝛeam/paulinū ꝛ ythamarū: quoꝛū vn⁹ pontificaliter infulat⁹ añ altare venit quaſi pꝛo ſalutis ſue imperatione flexis genib⁹ ſupplicauit. Tunc expergefactus et ſanitati redditus deo grās referebat.

Narratio.

Circa annū dñi ſexcenteſimum viceſimum ſctūs paulus leonenſis epſ cū veniſſet ad domū ſoꝛoꝛis ſue deo deuote ſuper littus maris bꝛitānici ſitam rogatus ab ea pꝛecē ad deum fudit quatin⁹ ſtatuto fluctus maris coerceretur alueo ꝛ terra optata aliquo ſibi ampliaret ſpacio. Cūqꝫ ſubito mare vndas trahere ꝛ terra ſicca apparere cepiſſet ab oꝛatione pariter ſurgūt ꝛ ad ripā accedunt. Tūc paul⁹ ſoꝛori imperat vt in manib⁹ lapillos ad maris marginē deferat ꝛ iuxta illā per ſpacioꝝ interualla dimittat. Mille nāqꝫ paſſibus vel amplius per ei⁹ oꝛationē terra aqͣ exhauſta fuit. Oꝛōne vō ſup ripā iterū cōpleta paulus ad mare cōuerſus ait Lapilli quos ī finibus tuis poſui ſint in ſignū int me ꝛ te: vt de vno nūqͣ eos trāſgredi nec hec noſtra territoꝛia igredi pꝛeſumas. Cui⁹ ſermonis imperiū vſqꝫ hodie cōſeruat hoꝛridū maris elementū. Illis domū regreſſis: viderūt ſubito lapillos diuina virtute columpnas lapideas mire magnitudinis factos: ꝛ via quā eo die per medias illas columpnas incedētes tenuerūt adhuc a baritonib⁹ ſemita pauli vocitatur.

Narratio.

Circa annū dñi nongēteſimū quinquageſimū floꝛuit in anglia venerabilis albinus qui et aliquin⁹ ſcīa clarus qui mare tranſijt/franciā adijt quā ſua doctrīa totā illuſtrauit oꝛōnes miſſales cōpoſuit feria pma de trinitate/ſcda de ſapia/tertia de ſpū ſctō/quarta de charitate/quinta de apoſtolis/ſexta de cruce/ſabbato de ſctā maria celebꝛare inſtituit. Hic ſciētia et ingenio clarus moꝝ honeſtate cōſpicuus: ſtudiū quod a grecis rome olim tranſlatū fuerat pariſius aduexit. Cui etiam rex carolus ꝯmiſit monaſteriū ſcti martini turonenſis abbatis iure regēdū Nā monachi ibidē nimis in laſciuiā conflucerāt ſericis veſtibus induti. Vn̄ vno monacho aſpiciēte: duo angeli doꝛmitoꝛium illoꝝ ingreſſi oēs monachos excepto illo ſolo qui angelos videbat extinxerunt. Hic etiam albinus vt ait vincētius in ſuo ſpeculo ꝛ etiā helynaud⁹ in ſua hiſtoꝛia a regibus anglis pꝛo pace miſſus ad carolum apud eū reſedit. Cui⁹ pꝛecipue magiſterio ipſe rex omes artes didicit liberales. Hic oīm angloꝝ poſt bedā ꝛ adelmū doctiſſimus fuit ꝛ pluribus libꝛis ingenij miraculū fecit. Eminēt eniꝫ libꝛi ſui de ſancta trinitate ad ipſum regem ſcripti. In quoꝝ libꝛo tertio de quo reſpōſoꝛia ꝛ antiphone de trinitate videtur eſſe ſcripta loquitur ita. Adeſto deus vn⁹ omnipotēs pr̄ et filius ꝛ ſpūs ſctūs doce fidē/excita ſpem/infunde charitatē velle mihi adiacet ſed hoc nō a me ſꝫ a te mundū et terras relinquere et celū petere. Sed ībecilla pluuia eſt velle ſine ſubſidio tuo. Da fidei pennas vt volē ſurſū ad te: habeam fidē in te/per te/de te. Confiteoꝛ te vnū in ſubſtātia: trinitatē in perſonis confiteoꝛ. Te ſemp idem eſſe: viuere ꝛ intelligere cōfiteoꝛ: genitoꝛ genit⁹ regenerās o beata trinitas fons flumē/irrigatio o beata trinitas. Inuiſibilis viſibiliter/viſibilis inuiſibilit/viſibilis viſibiliter o beata trinitas. A quo/per quē in quo oīa: o beata trinitas. Vita viuens vita a viuente/viuificatoꝛ viuētiū: o beata trinitas. Qn a ſe qn ab alio qn ab vtroqꝫ: o beata trinitas. Verax pr̄/veritas filius/veritatis ſpūs ſctūs/o beata trini

tas. Deus ſupra quē nihil/ extra quē ni-
hil/ſine quo nihil. Deus ſub quo totū/in
q̄ totū/cū quo totū. Te inuocam⁹/te ado
ramus/te laudam⁹ exaudi:exaudi/exau
di. Spes noſtra ſalus nr̄a. Honor noſter
libera nos/ſalua nos/iuſtifica nos:o bea
ta trinitas. O beata ⁊ bn̄dicta ⁊ glorioſa
trinitas. O vera ſumma ſempiterna vni
tas miſerere/miſerere/miſerere nobis.
Tibi laus/tibi gloria/tibi gratiarꝫ actio
in ſecula ſempiterna o btā trinitas. Juſ-
ſu quoqꝫ regis caroli diuinā correxit hi-
ſtoriā. Hic etiā ſucceſſit ſctō adriano ab-
bati monaſterij ſcti auguſtini cantuarie.

De ſctō Yuone Ep̄o ⁊ confeſſore.

Ciuitate frianeos qua re
referūt ſctm̄ yuonē ⁊ fra
trem eius athanathum
eſſe natū regnauit pater
eorū noīe yomos ⁊ regi-
na yſitalia mater eorum
Athanat⁹ aūt in nemore quodā heremi-
ticam duxit vitam per cuius merita dn̄s
hactenus miracula multa operari digna
tus eſt. Sctūs quoqꝫ yuo in qua ciuitate
nat⁹ eſt ep̄s fieri meruit ⁊ nō multo poſt
in ciuitate aſitanea ad archiepiſcopatuꝫ
aſſumptus peruigil ſuper gregē ſibi cō-
miſſum deo deuote obſecūdās permane
bat donec propter pctā populi tanta fa-
mes inualuit vt mater filiā et filiū pater
multiqꝫ p̄lati ſubditū ſibi populū come-
derēt. Religioſi proinde viri duodecī ter-
ram propriam relinquētes regiōes mul-
tas peregrinādo tranſmeare elegerunt.
Qui cum romā perueniſſet: cōſilio pape
ab inuicem ſeparatim diſpoſitiōe dei ſan
ctus yuo cū ſithio nepote ⁊ inthio cognā
to ſuo alijſqꝫ quibuſdaꝫ britanniā intrā
uit. Sanctus vero athanat⁹ ad heremū
in qua prius degebat rediens ⁊ vitā fini
ens in quodā excelſo monte corp⁹ adhuc
eius incorruptū permanēs monachorū
collegio honorat̄ ⁊ vnoquoqꝫ mēſe a mo-
nachis vngues manuū eius inciduntur
capilli tondentur ⁊ ab oībus per totā gre
cie regionē honoratur ⁊ colitur. Doctor
apoſtolic⁹ ⁊ veri ſolis nūcius yuo p̄ſul in
clitus in perſida ort⁹ finib⁹ occiduis bri-
tannie a dn̄o eſt deſtinat⁹. Cūqꝫ terram
propriam ꝓpter deū peregrinādo reliq̄ſ-
ſet multiſqꝫ terrarū ſpacijs decurſis gal
liam cū ſuis intraſſet a rege ⁊ populo ho
norifice ſuſceptus: nec vlla gratia terre-
na q̄uis aſſiduis precibus rogatus ab ip
ſis retineri poterat ſed britanniā ingre-
diens in villa quadam trib⁹ miliaribus
ab huntingdonia noīe ſlepe vſqꝫ ad finē
vite ſue in uigilijs/ieiunijs/ et orationi-
bus deo iugiter ſeruiēs plen⁹ bonis ope
ribus vitam finiuit. Elapſis vero non
nullis annis ruſtic⁹ quidam vomere ter
ram aperire temptās in ſarcophagū ipe-
git ⁊ ſpe lucri attractus boues arantes
reuocat et toto viſu locū purgat. Et con-
uocatis aratorib⁹ circūquaqꝫ poſitis in-
uētoqꝫ ſepulchro ⁊ aperto ep̄m pontifica
libus indutū conſpiciunt. Accercito autē
monacho ville prepoſito noīe elnoth⁹ cor
pus decēter lotū ad eccleſiam deferūt et
iuxta altare cū magna veneratione collo
cant. Sequente vero nocte apparuit idē
ep̄s cuidā fabro ezi vocato ſtatura proce
rus/facie candid⁹/ſpecie niuidus/oculo
rū acie flammeus dicēs. Quē inquit mo
do ī tali loco miramini repertū: ip̄e ſum
yuo ep̄s qui hic cum beatis ſocijs hacte-
nus latui tumulat⁹. Denūcia ergo abba
ti rameſeie ednotho quatinus me cū eiſ-
dem ſocijs meis ſuo cenobio trāſferre fe-
ſtinet. Cumqꝫ pauper viſa referre formi
daret apparuit ei iterū ep̄s atqꝫ tertio ne
gligentē acriter redarguēs ⁊ ſignū que-
rentē ep̄ali virga pulſauit dicens. Hoc ſi
gnuꝫ habebis quo nequaq̄ carebis niſi
iuſſa nunciaueris. Euigulās vero in lo-

co in quo percuſſus fuerat ac ſi ferro con
foſſus fuiſſet dolorē tantū paſſus eſt. Cū
aūt viſa abbati retuliſſet ſanitati reſtitu
tus eſt. Prepoſitus itaqꝫ predictꝰ crede
re renuit: et ruſticū velut fatuū repellēs
dixit. En viles cineres cuiuſlibet ſutoris
trāſferri et colere debemus pro ſctis: Ea
dem autē nocte apparuit ei ſctūs epiſco
pus dicēs. Surge inquit ſurge q̄ totius:
naʒ ego ille quē tu ſutorem ſubſannaſti
ocreas tibi durabiles paraui: hijs indue
ris/hijs domū in memoriam mei equita
bis. Ocreas ſtrictiſſime eiꝰ informat cru
ribus vt ſedere viderentur facetiꝰ. Sic
itaqꝫ cōcuſſus euigilat: et artiſſimꝰ dolor
tibias eius conſtringens ſtandi progrien
diqꝫ facultatē denegabat ⁊ quindeci an
nis in cōpedibus ſancti pr̄is debilis per
manſit. Septimo vero die an̄ obitū eius
apparuit ei ſctūs yuo ſplendido vultu ⁊
habitu dicens. Jam tēpus inſtat vt ver
bera quibꝰ te corripui in remediū tranſe
ant ſoſpitatis ⁊ pro longa nocte incomo
ditatis letiſſimū diē poſſideas eterne feli
citatis. Septimo ad hinc die paratꝰ eſto
veniam te ſuſcipere ad lucē de carnis hoc
ergaſtulo. Et factū eſt ita. Actā eſt trāſ
latio ſancti yuonis anno dn̄i milleſio pri
mo: octauo kalendas maij. dieſqꝫ tranſla
tionis eius quarto idꝰ iunij ꝯſecrata per
petuo indicitur celebrāda. Venerat aūt
ad britanniam circa annum dn̄i ſexcente
ſimū. Eſt autem ſlepe villa antiquitꝰ ſic
dicta vbi corpꝰ ſanctiſſimi confeſſoris re
pertum fuiſſe dinoſcitur a rameſeie mo
naſterio octo diſtans miliaribus a burgo
huntingdome tribꝰ ſuperfluuiū noīe on
ſe ſita: modo vero villa ſancti yuonis eſt
nuncupata. Abbas quoqꝫ ednothus in
loco inuentionis ſancti epiſcopi eccleſiā
conſtruxit. Ipſius quoqꝫ tumbe media
pars infra parietem ⁊ media extra protē
ſe eſt quatinus aduentantibus tam obſe
rata ianua q̄ aperta aque gratia nō deeſ
ſet que iugiter in eodem loco abundans
meritis huiꝰ ſancti multis beneficia cō
fert ſanitatū. Quo leproſi eadem aqua
perfuſi perfecte ſanantur ⁊ ceci tres ocu
lorū luci reſtituuntur. Adoleſcēs de ve
netia cōſularis dignitatis diabolico in
ſtinctu ſororem grauidam interfecit ⁊ pe
nitentia ductum ferreis nexibus epſ al
ligat: a ſcapulis ad renes ferro conſtrigit
ventrem ⁊ brachia ferro accingit. Sicqꝫ
vinctꝰ mundi peruagatur climita: ſctōꝝ
poſcendo ſuffragia ⁊ apud ſanctum dio
niſium tandem deueniens: vinculū vnū
ſancti prece rumpitur mareqꝫ tranſiens
⁊ ad tumbam ſancti yuonis perueniens
cum magnificat in veſperis cantaretur
et verſus iſte. Et miſericordia eiꝰ a pro
genie in progenies diceret inuiſibili vir
tute corripitur totus a terra leuatur ter
reqꝫ citius deponitur: rumpūtur ferrea li
gamina et vincula longius ſunt excuſſa
Alij quoqꝫ quatuor ferro per epōs ī pe
nitentia aſtricti ad tumbaʒ ſcti yuonis a
vinculis ſunt abſoluti. Mulierem ꝓpter
cecitatis plagā a viro derelictā viſu red
dito cōfortauit. Adoleſcentem miracula
ſancti epiſcopi deridentem ſanctoqꝫ de
trahentem: curuatis genibus ⁊ rigidis
vſqꝫ ad mortem ad ambulandum reddi
dit ineptum. Monacho famulos ſuos in
eius feſto operibus ſeruilibꝰ inſiſtere co
genti ſanctoqꝫ conuicia inferēti apparu
it dicens. Tu nunquid me noſti: Ille ve
ro tremens reſpondit. Nō. Ego ſum in
quit yuo quem nuper te neſcire dixiſti et
feſtum meū colere volentes prohibuiſti:
⁊ dedit ei zonaʒ dicens. Iſta zona precin
gere ⁊ mei noticiam hoc ſigno amodo te
ne. Et precingens eum abijt. Expergefa
ctus quaſi ferreo vinculo artiſſime ſe cir
cūligatum ſentit. Interius vitalium in
ciſione torquebatur: exterius carne ī pu
tredinem defluente venenoſa tabe et in
flatione vexabatur. Tādem quod in ſan

ctum cōmiſerat lachꝛimabiliter confite-tur: tumbāqꝫ eius deuote viſitans: ſani-tatem repoꝛtauit. Cū monachus quidaꝫ noꝛmam abhoꝛrens aufugere conat⁹ eſ-ſet ſpiritus neqꝫ eum inuaſit ꝛ circa me-diam noctem cū iam meli⁹ habere cepiſ-ſet duos ad ſe tetros hoīes venire cōſpe-xit qui dicunt ei. Quia de loco iſto fugere voluiſti te nobiſcū ad inferni clauſtra ra-pientes deducemus. Quo audito: conci-tus ſurgit ꝛ kyꝛieleyſon clamādo ad mo-naſterium confugit in domū infirmoꝛū deducitur: ꝛ apparēte ſibi ſancto yuone ꝛ ſignum crucis ſuper ipm faciente ſan⁹ effect⁹ eſt. Ex tūba ſancti yuonis aqua perſpicua viſu delectabilis guſtu ſuauis ſumentibus ſalubꝛis ſcaturiens erūpit ſurdis audituꝫ/cecis viſum/deſperatis ꝛ in extremis agentibus conferens ſani-tatem. Puer quidā a dñis ſuis merca-toꝛibus vicem coquine ſibi deputatā offi-cioſe adimplens aquam de tūba ſcti hau-riens olle impoſuit et ignē copioſum ac-cendit: carnes tamen diſcūbentibus ap-poſite crude et ſanguine plene ſunt rep-te. Res vt erat aperitur: aqua in olla om-nino frigida inuenitur. Aqua enim tū-be ſancti yuonis ſemper in eodem ſtatu permanens neſcit occaſum: nec aliquan-do patitur eclipſim. Et ſi quādoqꝫ in quā-titate magna auidius ſumatur ſumenti nunqꝫ malum inducit nec bibentis vterꝫ inflat. Mulier quedam intātum iuri dia-boli fuit mancipata vt idem malign⁹ cū ea in ſpecie lepoꝛis frequentiſſime coiret ita ꝙ in ipſo coitu infelix illa quod dictū hoꝛrendū eſt fluxū ſeminis per os ad ma-ioꝛem ſui confuſionem euomeret. Cōfeſ-ſa eſt tandem cū lachꝛimis pꝛioꝛi loci de-licta ſua ꝛ ab eo vaſculum cum aqua ſā-cti yuonis accipiēs ꝛ de dei miſericoꝛdia confidens videt demonē in ſolita foꝛma aſtantem: ſed nullatenus accedere pꝛeſu-mentem comminantem: tamē ꝛ increpā-tem quia contra ſe murum aqueum eri-gere voluiſſet. Mulier vero de poteſtate diaboli erepta nihilqꝫ confuſionis pꝛete-rite experta: incolumis ꝛ gaudēs ad pꝛo-pꝛia remeauit. Mulier quedā a natiuita-te ceca ſanctoꝝ per angliam circūquaqꝫ terens limina a beato thoma martire re-diens: ſcti yuonis petitura ſuffragia vil-le eiuſdem ꝓpe ſithe appꝛopinquās mō-ticulo feſſa reſidens parūper doꝛmire ce-pit. Cui duo pꝛeclari viri in habitu ponti-ficali (vnus itinere quo venerat veniēs: alter via qua itura erat) aſtantes: duos oculos valde lucentes vt ei videbatur in manib⁹ geſtabant. Quoꝛū vn⁹ vnū quē tenebat oculū alter alterū capiti ſuo ada-ptabant. Expergefacta mulier oculos ſe percepiſſe ac viſum gauiſa eſt. Quod au-tem hoc miraculū btō martiri thome ſan-ctoqꝫ yuoni ſit aſſcribendū nulli venit in dubium. Viri tres moꝛbo ydꝛopico iſla-ti: aqua ſancti hui⁹ hauſta ſedato tumo-re ſanitatem repoꝛtarūt. ¶ Narratio.

Quidā peregrin⁹ a ſancto leonardo re-diens in aluernia capt⁹ eſt: ꝛ querēti cur innocentem in carcere recluſiſſent rñde-runt ꝙ niſi ſe copioſe redimeret nō exiret. Sequenti nocte dño caſtelli ſctūs leonar-dus apparuit ꝛ vt peregrinū ſuū illū in-nocentem abire permitteret imperauit. Sed ille mane euigilās ꝛ viſionem qua-ſi ſompnū peruipēdēs altera nocte ſimi-liter ſompniauit: verūtamen hoīem rela-xare non curauit. Tertia nocte beat⁹ leo-nardus peregrinū arripiēs extra opiduꝫ deduxit: ꝛ ſtatim turris cū media parte caſtelli coꝛruens oppꝛeſſis plurimis ſolū pꝛincipem ad ſui confuſionē fractis cru-ribus reſeruauit. ¶ Narratio.

Quidā frater ſedebat in heremo ꝛ ſedu-cebatur a demonib⁹ ꝑ annos plurimos: ipe vero exiſtimabat ꝙ angeli ſūt. Egre-diebaꝛ aūt pater ei⁹ ſcdm carnē ꝑ tēpus: ꝛ viſitabat eū. Una aūt dierū tulit bipē-

nem ſecum dicens: qꝛ reuertens auferaꝫ
mihi pauca ligna. Et pꝛeueniēs vnꝰ de-
mon dixit ad filiū eius. Ecce diabolus ve
nit ad te in ſimilitudinē patris tui habēs
bipennē i ſpoꝛta ſua vt impugnet te. Tu
ergo pꝛeueniēs tolle illam bipennē ab ip
ſo ⁊ repugna illi. Igitur pater eiꝰ reue-
nit ſecundū cōſuetudinē: ⁊ accipiēs fili-
us ipſius bipennē ab ipſo percuſſit eum
⁊ occidit. Et continuo adheſit ei ſpiritus
malignus et ſuffocabat eum.

¶ De ſancto yuuio confeſſoꝛe.

Sanctus enim yuuius pꝛe
clare ſtirpis bꝛitonū reli-
gioſis parentibus bꝛano
ne videlicet patre: egida-
qꝫ genitrice oꝛtus: et lin-
diſfarnenſi pꝛouincia nu
tritus eſt. Qui ab infantia lr̄arū rudimē
tis traditus inſpirante ſpiritus ſcti gra-
tia coetaneos ſuos litterarū ſciētia trāſ-
grediens a magnis doctoꝛibꝰ venerabaꝫ.
Nihil puerile dicto vel facto exercebat:
ſed creſcente ſimul cū etate religione di-
uis obtēperās mādatis: nō ſolū ſup hiis
que feliciter verū de nō pꝛoſpere ſibi ad-
uentantibus gratulabaꝫ. Cū autem iam
in iuuenili vernaret floꝛe: a ſuis vtpote
tāti heres patrimonii arma capꝛe crebꝛo
hoꝛtatus: terreno celeſte pꝛeferēs pꝛemi-
um: quoſdam ſacri oꝛdinis parentibꝰ in-
ſciis cōcendit gradus. Paulo vero matu
rioꝛ vtroqꝫ parēte oꝛbatꝰ a ſctiſſimo lin-
diſfarnēſi epo cuthberto cuiꝰ erat diſci-
pulꝰ iſtructꝰ diaconatū ſuſcepit. Freqn̄s
illi i monaſterio nūc orōni inſiſtēdo/ nūc
de dn̄i menſa ſpūalem cibū ſumēda erat
cura. Dū ꝟo nihil de craſtino ſolicitꝰ erat
qcqd ad manū habere poterat pꝛout cu-
iuſqꝫ neccitas exigebat quotidie paupibꝰ
errogās alimoniā/in ſe delinquētibꝰ ve-
niā/algentibus indumentū/meſtis ſola-
tiū pꝛebēs: caducis eterna/terrenis mer-
cabatur celeſtia. ¶ Celebꝛante aūt quadā
die ſolempni p̄fato p̄ſule ſctōqꝫ yuuio dia
coni vicem peragente ecce quidā vi febꝛi
um oppꝛeſſꝰ: infirmos greſſus baculo re
gēs poſt pplī freqn̄tiā oblaturus acceſſit
Cuiꝰ calamitati beatꝰ cōpatiēs diaconꝰ
appꝛehēſa manu pꝛimū altari graduꝫ
ſcandēti: qui tante obſiſtebat imbecillita
ti pꝛebuit fulcimētū. Mox mirū in modū
ad pꝛecipue ſimplicitatis viri tactū egri
tudo q̄uis vehemēs acceſſit: priſtine ro-
buꝛ virtutis ad ſingula mēbꝛoꝝ officia ſe
adeptū letatur. Et pſternēs ſe vir ſanctꝰ
nō meis frater ſed pꝛeſulis inquit ſcti cu
ius manū oſculari deſiderabas: meritis
itercedētibꝰ ſupna pietas in te opata eſt.
Nec multo poſt dū idem vir beatꝰ epu-
lis ſobꝛie ſūptis quadā die domi ſederet:
cōtigit vt paup quidā diutina infirmita
te vexatꝰ ita vt decocta carne rugoſa tm̄
cutis nuda ptegeret oſſa ad ianuā accē-
deret: cuiꝰ cōdolēs miſerie ab eo qd acci-
pere vellet humilit̄ ſciſſitatꝰ eſt. Cūqꝫ a
paupe id reſponſū accipet nullo delectoꝛ
nullo tecū fruar cibo: potu tm̄ q̄ mei toꝛ-
ret interioꝛa cōpeſce flammā: feſtinꝰ cice
ram afferēs egeno dedit. Quo hauſto hu
meros curuatos paup erigit: ⁊ ſoſpitati
redditus gratias deo egit. Sctūs auteꝫ
yuuius timēs ne ſibi humani noceret au-
ra fauoꝛis patriā oīno ſuam fugiēdo reli
quere diſpoſuit ⁊ ſigno crucis ſe muniēs
ad poꝛtū quēdam iter direxit. Appꝛopin
quante aūt eo ſeptima die ſtationi nauiū
queſierūt ab eo naute quo tēderet. Cūqꝫ
reſpōſum quo dn̄s eū vocare dignaretur
ſe pergere eis dediſſet: adiunxit. Si q̄ ve
ſtrum ad pꝛeſens tranſfretare deſiderāt:
pꝛecoꝛ vt in noīe dn̄i curſus comitē ⁊ labo
ris participē me recipiant. Cui dixerūt.
Niſi noſtrū ventus impediret curſum iā
diu minoꝛē applicuiſſemꝰ bꝛitanniā: ⁊ ſi
illuc tēdere cupis quouſqꝫ ad votū affla-

nerit aura: tibi neceſſaria miniſtrabimꝰ
Quo audito vir ſctūs bñdicēs dñm vul
tu leticiā prodens ait. Deſcendamꝰ ergo
fratres ⁊ que neceſſaria ſunt preparemꝰ.
Et cū ſubito vētus deſideratꝰ fieret ⁊ na
uigare inciperent orta tēpeſtate grauiſſi
ma naute deſperātes palmas ad celū tē-
dere ⁊ auxiliū a deo poſtulare ceperunt.
Excitatus tandē vir dei ywius qui ſopo-
ri corpus feſſum recreauit/ preces ad de-
um fudit ⁊ tota maris cōmotio confeſtim
conqeuit. Paraliticꝰ quidā niſi aliena
manu cibū cape nō valēs ſuis ſacris pre
cibus ſanitatē recipere meruit. Interea
vero dei famulus vigilijs ieiunijſqꝫ aſſi
duis corpꝰ affligens: humilitatis ⁊ ope-
rum virtutis et totius honeſtatis oībus
exēplum ſe prebuit: ⁊ pridie Nonas octo
bris in minori britānia feliciter ad gau-
dia ineternuꝫ manſura migrauit. Apud
Wiltoniam diebꝰ noſtris corpus eiꝰ ſan-
ctum quieſcens in magna veneratiōe ha
betur.

De ſctō Juſtinano martire ⁊ monacho.

Sanctus enim iuſtinanꝰ ex nobi-
liſſima britannie minoris proſa-
pia originem duxit qui a pueri-
tia ſtudijs litterarum traditus ⁊ mirabi
li ſcientia inter clariſſimos gentis ſue do
ctores claruit. Suſcepto enim ſacerdotij
gradu diuinū officiū fideliter exequeba-
tur: ⁊ tale tādem diuinū oraculū audire
meruit. Egredere de terra tua ⁊ de cog-
natione tua ⁊ de domo patris tui. Quod
vir ſanctus intelligens adiūctis ſibi qui
buſdam ſocijs nauem coreis contextā et
viminibus conſcendit deum iugiter exo-
rans vt ad terram eum adueheret ī qua
vitam ſolitariam ducere poſſet. Et tādeꝫ
ad terram nomine cormer applicuit: vbi
per aliquod tempus moram faciēs cepe
runt iam multi eius exemplo mundū re-
linquere ⁊ ad ſancti viri magiſterium fe
ſtinare. Sed ī breui ſicut primo a deo ei
mandatū fuerat vt de terra et de cognati
one ſua egrederetur: ſimiliter ſcdo ei di-
ctum fuit vt illam relinqueret manſionē
Tunc nauiculam ingreſſus mari ⁊ ven-
ti ſe cōmittens venit ad inſulam que tūc
inſula lemeneia vocabatur. In qua vir
deo deuotus honorius regis thefriauci fi
lius relictis que in mundo ſunt deo totū
ſe exhibebat. Receptus itaqꝫ hoſpitio be-
nigne tanto pietatis exercuit ardore: vt
locum ſuum ⁊ manſionē ſancto viro tra
deret vt lucrandis xpo aīabus abſqꝫ vllo
inuigilaret incomodo. Videns itaqꝫ bea-
tus Juſtinanus locum viris religioſis
aptum ⁊ ab oī ſeculari ſtrepitu remotuꝫ
petitioni tue inquit aſſentirē ſi ſoror tua
cum ſua pediſſequa cubiculum habeat a
nobis remotū. Quod quibuſdam incre-
dulis vertebatur in deriſum. Sed cum
facundia ⁊ venuſtas ſancte predicatiōīs
⁊ fulgor tante claritatis beato viro com-
placeret: pater inquit ſancte vt tua dulci
⁊ honeſta perfruas ſocietate ſororem me
am in aliam regionem tranſmittā. So-
ror itaqꝫ beati honorij ſumpta ſanctoruꝫ
virorum benedictione ⁊ licentia in lōgi-
quas regiones abceſſit. Ibiqꝫ cū ad euꝫ
plurimi conuenirent illuminati verbo fi
dei cū ſalute aīarum redibant. Cū autē
fama tanti viri ad beatum dauid perue-
niret: nouitate ⁊ aduentu tanti viri exhi
laratus per nuncios eum euocans vt ad
ſe venire dignaretur ſupplicit̄ exorabat.
Ille vero accelerans a beato dauid hono
rifice ſuſcipitur: placuitqꝫ tam beato da
uid q̄ ſancto iuſtinano ſocietate ⁊ oratio
nibus hinc inde fulſiri ⁊ ſuſcepit eū ſan-
ctus dauid in confeſſorem ⁊ vite ſue poſt
deum cuſtodem. Et manſiunculas quas
elegebat tam in inſula q̄ extra inſulam
ei et fratribus ad ipſum confluentibus
conceſſit. Quadam aūt die cū in inſula
orationi et lectioni operam daret nauis

gantes quoq; in lembo quodam aduenerunt: ⁊ feſtinantes ad ipm dixerūt. Ecce quē amas infirmat: mādans vt ad ipm poſtpoſita oīni mora acceleres. Jlle autē audita cari ſibi i xpo infirmitate ad lembum ꝑperauit ⁊ pſalmos pſallere īcepit Cū autem remigando ad maris medietatem veniſſet: tūc demū eos facie eleuata cōſpexit deformiores q̄ hoies quos videre cōſueuerat ⁊ clare illos malignos ſpiritus eſſe intellexit. Tūc ſeptuageſimū nonū pſalmum manibꝰ oculiſq; in celū eleuatis ſcilicet Deus in adiutoriū incepit. Et cum ſcōm eiuſdem pſalmi verſiculum confundantur ⁊ reuereant qui querunt aiam meam decantaret: tanq̄ corui nigri volātes euanuerūt Sicq; dei fretꝰ adiutorio in petra quadā ab infimo maris diuinitus eleuata ad terrā euectꝰ eſt. Sctm̄ vero dauid quem maligni ſpiritꝰ infirmū aſſerebant: ſanū ⁊ incolumē inuenit. Uidens igitur hūani generis hoſtis a viro ſancto ſe uictum: et q̄ nec crebris aſſultibus attemptatū ſuperare nec malignis ſuggeſtioībꝰ a diuino ſeruitio ipm̄ valuerit ſegregare alias artis ſue doloſe machinationes cōfinxit: viruſq; ſuū in viri ſancti ſeruos tres infudit. Furore deinde ſerui correpti: nō ſolum magiſtri ſui monita ſalutaria contēpnentes qbus ipos ad laborem exercendū hortabat: ne vitā ducerēt ocioſam: verū in ipſum irruentes ad terrā proſternūt ⁊ caput eiꝰ crudeliter amputare nō formidant. Loco deco quo ſanctum caput ſuper terram cecidit fons irriguꝰ aque limpidiſſime de rupe protinus ſcaturiens emanauit. Cuiꝰ aqua ab egrotantibꝰ hauſta ſalutem corporum confert vniuerſis. Quidam nomine ionas in lacteo potu dato ſibi veneno ventrem mirabiliter in tumorem cōuerſum habuit ⁊ ſumpta aqua illa ranā viuam ſtatim euomuit: et totꝰ tumor vētris euanuit. Illi vero iniquitatis filij poſt ſcelus iniquitatis commiſſum ſe lepra percuſſos ⁊ diuinam in ſe conuerſā euidenter vltionē perceperūt. Progreſſi inde cum gemitu et planctu ad quēdam ſcopulum pariter deuenerūt: qui vſq; in hodiernum diem ſcopulus leproſorū nūcupatur. Jbi poſtmodū ipſi lugubres et corpora ſua grauibus ſupplitijs torquentes ⁊ mutuis verberibus flagellātes: in dolore pariter et erumpna q̄diu vixerāt vitam in maxima penitētia concluſerūt ⁊ delictorum veniam meriti ſancti iuſtinani conſequi meruerunt. Magnis enī maiora ſuccedunt miracula. Nā corpus beati martiris capite truncatū illico ſurgens et caput inter brachia ſumēs ad littus maris deſcēdit ⁊ ſupra mare ambulans ad portū a noīe ſuo vocatū trāſmeauit et in loco quo nūc eccleſia ī honore ipſius dedicata conſiſtet cadens in terrā iacuit ⁊ ibidem ſepeliri meruit. Jn eadem autem eccleſia qua corpus martiris ſancti q̄eſcit ſaluator noſter miracula multa oſtendere dignatus eſt. Jnfirmi enim illuc accedentes a quacūq; detenti infirmitate incolumes ⁊ ſani gratias deo referētes ad ſua redeunt. Sanctus vero epiſcopus dauid paſſionē dilecti ſui et omnē rei euentum non ignorās diuina reuelatione admonitus cum fratribus ſuis corpus ſanctum ad eccleſiam meneuenſem cum hymnis et canticis detulit et in ſarcophago nouo honorifice collocauit.

¶ De ſctō Juſto archiepō et confeſſore.

ORdinatus vir dñi Auguſtinꝰ in apoſtolatū anglie ⁊ Ethelberto rege conuerſo miſit romam Laurentium preſbiterum ⁊ petrū monachum: qui beato pontifici gregorio regem et gentē anglorū fidem xpi ſuſcepiſſe referrent: ⁊ multā quidē eſſe meſſē ſed oparios pau

cos. Deſtinãtur igitur cũ legatis eximij
virtutũ viri mellitus/iuſtus/paulinus/
⁊ rufinianus. Beatus vero auguſtinus
oꝛdinauit epiſcopos: melitũ lõdonie/ iu
ſtum roffenſi eccleſie. Nam londonie rex
ethelbertꝰ vbi ſabertus nepos ſuꝰ ſub eo
regnabat eccleſiam beati pauli: rophi ve
ro eccleſiam beati andꝛee apoſtoli condi-
dit et epis dona multa obtulit ⁊ territo-
ria ac poſſeſſiones adiecit. Uerũ moꝛtuo
ethelberto ⁊ ſaberto edbalbꝰ ethelberti fi
lius et tres ſaberti filij a paterna pietate
apoſtatantes ydolatrie cuꝫ ſuis populis
dedere manus. Expulſus a lõdonia mel
litus: venit canciam ad beatum laurenti
um et iuſtum. Placuit in cõmune vt po
tius ardentem ſodomã fugerent q̃ nec ſi
bi nec rebellibꝰ pꝛoficerent ſaluti. ¶ Xpi
itaq; exules mellitum ⁊ iuſtũ ꝓ iuſticia
perſecutionem paſſos beatus laurentiꝰ
ſequuturꝰ ĩ eccleſia pꝛincipis apoſtoloꝝ
ſede beati petri apoſtoli edoctus oues cõ
miſſas non relinquere regi edbaldo vt in
eius vita exprimitur plagas ſuas oſten-
tat. Territus igitur rex ydola pꝛophanat
xp̃o ſe mancipat ⁊ mellitum ⁊ iuſtũ ad ſe
des ſuas reuocat. Moꝛtuo aũt Lauren-
tio mellitus ſucceſſit: cui poſt quinquen-
nium ſiderea via laurentio ꝓſequuto iu
ſtus ſubrogat᷑. Qui pꝛioꝛi eccleſie ſue rof
fenſi romanũ ꝓ ſe conſecrauit epm̃. Hu-
ic enim iuſto bonifacius papa palliũ dire
xit cũ lr̃is commẽdatitijs in quibus eum
hoꝛtatur qualiter ſe inter ſuos habere de
buerit. Suſcepto autẽ pallio oꝛdinauit
ſcm̃ conſoꝛtem ſuum paulinũ genti noꝛ-
thanhũbꝛoꝛũ epm̃. Quem oꝛdinatuꝫ mi-
ſit cum ethelburga virgine ſoꝛoꝛe regis
edbaldi ad regem edwinũ vt in vita eiuſ
dem ſancti edwini ſuperius liquet. Ju-
ſtus itaq; ſtudebat totis niſibꝰ magnifi-
care dñm ĩ ſctis ſuis mirabilem qui poſt
tenebꝛas lucẽ de timoꝛe fiduciã/ de tribu
latione illis leticiam cõfert. Pꝛece incre-
patione/pꝛomiſſione gloꝛie/ terroꝛe iehẽ-
ne/viſceribus charitatis parturiens fili
os adoptionis innumerabiles ad xp̄m cõ
uertit. Hijs vero quos de apoſtaſia redu
xerat amabilit̃ dicebat. Filioli mei quos
iterum parturio donec foꝛmet̃ xp̄s in vo
bis. Non parue ſanctitatis teſtimonium
eſtimandum eſt q̄ ſanctus papa bonifa-
cius beatum iuſtũ apoſtolicis litteris cõ
mendat eiuſq; meritis ac celoꝛũ pꝛemijs
gentium conuerſionem aſſcribat cuius
tenoꝛ talis eſt. Dilectiſſimo fratri iuſto
bonifacius. Quã deuote q̄ꝫ etiã vigilã
ter pꝛo xp̄i euangelio elaboꝛauerit veſtra
fraternitas: nõ ſolum epiſtole a vobis di
recte tenoꝛ: immo indulta deſuper operi
veſtro perfectio indicauit. Nec eni omni
potens deus aut ſui noĩs ſacramentum
aut veſtri laboꝛis fructũ deſeruit: dũ ipſe
pꝛedicatoꝛibꝰ euangelij fideliter repꝛomi
ſit: ecce ego vobiſcũ ſum om̃ibus diebus
vſq; ad conſummationẽ mundi. Qđ ſpe
cialiter iniuncto vobis miniſterio eiꝰ cle
mentia demonſtrauit: aperiens coꝛda gẽ
tium ad ſuſcipiendũ pꝛedicationis veſtre
ſingulare miſteriũ. Magno eni p̃mio ve
ſtigioꝛũ veſtroꝛũ delectabilẽ curſum bo-
nitatis ſue ſuffragijs illuſtrauit: dũ cre-
ditoꝛũ vobis talentoꝛũ fideliſſime nego-
ciationis officijs vberem frucũ impẽdẽs
⁊ quod ſignare poſſetis multiplicatis ge
nerationibꝰ p̃parauit. Hocq; etiã illa no-
bis recompenſatione collatũ eſt: qua in-
iuncto miniſterio iugiter perſiſtẽtes lau
dabili patientia redemptionẽ gentis illi-
us expectatis ⁊ veſtris vt pꝛoficerẽt me-
ritis eoꝛum eſt ſaluatio pꝛopinata dicen
te dño qui perſeuerauerit vſq; in finem:
hic ſaluus erit. Saluati ergo eſtis ſpe pa
tientie et tolerantie virtute vt infideliuꝫ
coꝛda naturali ac ſupſticioſo moꝛbo pur-
gata ſui conſequerentur miſericoꝛdiam
ſaluatoꝛis. Suſceptis nãq; apicibꝰ filij
vr̃i edbaldi regis repimꝰ q̄ta ſacri eloq̃

eruditione eius animum ad vere conuer
ſionis et indubitate fidei credulitatē fra
ternitas veſtra perduxerit. Qua ex re de
longanimitate clementie celeſtis certam
aſſumētes fiduciam nō ſolū ſuppoſitaꝝ
ei gentiū pleniſſimā ſalutem: immo quo
qꝫ vicinarū veſtre predicationis miniſte
rio credim⁹ ſubſequēdam quatin⁹ ſicut
ſcriptū eſt cōſummati operis vobis mer
ces a retributore oīm bonorū dn̄o tribua
tur ꝫ vere per omnē terrā exiſſe ſonū eo
rū: ꝫ in fines orbis t̄re v̄ba eoꝝ vniuerſa
lis gentiū confeſſio ſuſcepto xp̄iane fidei
ſacramēto proteſtet̄. Palliū preterea p
latorē preſentiū fraternitati tue benigni
tatis ſtudijs inuitati direxim⁹ qđ videli
cet tm̄ in ſacroſctis celebrandis miſterijs
vtendi licētia impartimur. Cōcedentes
etiā tibi ordinationes ep̄oꝝ exigēte oppor
tunitate: dn̄i preueniente mīa celebrare:
ita vt xp̄i euangeliū plurimorū annūcia
tione in oībus gentibus que necdū ꝯuer
ſe ſunt dilatetur. Studebat ergo tua fra
ternitas hoc qđ ſedis apoſtolice humani
tate percepit: intemerata mentis ſinceri
tate ſeruare: intendēs cui⁹ rei ſimilitudi
ne tam p̄cipue indumentū humeris tuis
baiulandū ſuſceperis: taleqꝫ te dn̄i iplo
rata clemētia exhibēdum ſtude vt indul
ti muneris premia non cū reatitudine ſꝫ
cū comidis aiarū ante tribunal ſummi et
venturi iudicis repreſentes. De⁹ te inco
lumē cuſtodiat dilectiſſime frater. Ex
hijs enī pape teſtimonijs magnifice pen
ſandū eſt quāti meriti quāteqꝫ ſanctita
tis hunc beatū iuſtum eſtimauerit ꝙ taꝫ
deuote tamqꝫ vigilāter pro xp̄i euāgelio
elaborauerit ꝙ pro iuſticia exiliū paſſus
ſit ꝫ regem perſecutorē ad fidem ſua eru
ditione perduxerit. Sicqꝫ bonis opib⁹ et
miraculis ꝫ virtutib⁹ plen⁹: quarto idus
nouēbris ad celeſtia regna ſublatus eſt:
ꝫ corp⁹ eius in monaſterio apoſtolorum
petri ꝫ pauli honorifice ſepulture tradi
tur. Sed inter hec ſi q̄s querat ſigna qui
bus hui⁹ ſancti declarent̄ merita: audi
at irrefragabilia beati gregorij teſtimo
nia ad ſctm̄ patriarcham eulogiū ſcripta
Tantis inquit miraculis vel ip̄e augu
ſtinus vel hij qui cum eo miſſi ſunt in gē
te anglorū chorufcant vt apoſtoloꝝ vir
tutes in ſignis que exhibent imitari vide
antur. Nec illud decet ſilentio diſſimula
re qđ in ipſius ſicut ꝫ ceterorū patrū trā
ſlatione aperto ei⁹ ſarcophago mira oēs
aſtantes rēpleti ſunt fragrantie ſuauita
te. Verūtamē vbi eſt apoſtolica vita: nil
produnt merita ꝫ ſi deſinit apoſtolica ſi
gna. Hui⁹ beatiſſimi ſancti vitā/iuſticiā
equitatem/ ꝫ manſnetudinē totis virib⁹
imitemur: praua et illicita opera vitem⁹
vt ſuis meritis oīs peccati macula a no
bis eradicata percipere cū eo mereamur
eterne vite premia.

¶ De ſctā Juthwara virgine ꝫ martire

Virgo ſancta Juthwara no
bilibus natalib⁹ orta ab ip̄a
primeua etate ſancti ſpirit⁹
gratia ꝑfuſa operib⁹ bonis
indeſinēter deo ſeruire ſtu
duit. Hec in paterna domo poſt obitū ma
tris innocēter viuens cūctis ſe amabileꝫ
exhibuit et virtutes virtutib⁹ cū proceſ
ſu etatis auxit: peregrinis domū patris
ſui frequentantib⁹ cum om̄i deuotionis
hilaritate obſequiū impendit. Erat ei ſr̄
noīe bana ꝫ ſorores tres eadwara ſancta
ſancta wilgitha/ ꝫ ſctā ſidewlla mentis
eadem probitate deuote ꝫ virtutū operi
bus dedite. Defuncta vero matre Juth
ware pater eius alterā genere ſatis nobi
lem vxorē duxit: ſed felle amaritudinis
inſtinctu diaboli mentē infectam haben
tem. Que corde venenoſo dolos verſare
commenta fingere infidelitatis inſidias
parare cepit. Erat enī bana vir fortis vi
ribus et totius nequitie executor aſſidu

us. Juthwara virgo in ſanctoꝛum nata
litijs ſumptis ſecum ſocijs intereſſe diui
nis curauit noctes peruigiles ducens.
Studebat pꝛeterea ieiunijs/oꝛationib⁹
⁊ elemoſinis vacare: vt talib⁹ obſequijs
dedita illecebꝛas carnis vincẽs ſubiuga-
ret. Moꝛtuo tandem patre ei⁹ palloꝛ vir-
gini ob vigilias crebꝛas/ieiunia ſolicitu
dineſq; indies augentur. Malign⁹ igit
totius mali incentoꝛ nouercã virginis in
citauit: venenũ quo eam perderet inſpi-
rans. Que ſuppꝛeſſo nequitie dolo ⁊ ma
terno affectu ſimulato virginẽ ſctãm dul
cibus alloquijs aggreditur: atq; cauſas
palloꝛis inquirens. Juthwara nihil ma
li ſupicata paterne necis detrimentum
conqueritur/honoꝛes hui⁹ ſeculi nõ mul
tum a ſe diligi: cauſas ſui palloꝛis pecto
ris doloꝛes aſſerit. Hijs auditis: nouerca
medicaminis ſolatiũ ſe queſituram mẽ-
titur duas ꝑticulas recentis caſei adhuc
ſtillantis ſumens ſuper vtramq; mamil
lam eunti ad eccleſiam ponere ſuaſit: vt
medicina tali ab omni pectoꝛis languoꝛe
liberare poſſet. Cũ monitis ei⁹ virgo ſim
plex circũuenta eſſet banam pꝛeuignum
nouerca adijt: ſoꝛoꝛem eius pꝛegnantẽ
concepto fetu mentitur atq; in argumẽ-
tum fidei interulã puelle a pectoꝛe eius
extrahere ſuadet: dicens eam pꝛofluẽte
de mamillis lacte madidam foꝛe. Qui iu
uenili leuitate deceptus ſoꝛoꝛem de eccle
ſia egredientem coꝛam omni populo ar-
ripiens de quo grauida eſſet inquiſiuit.
Cumq; illa ſtaret attonita ⁊ ſe grauidã
negaret interulam eius vt doctus fuerat
extraxit. Quam madidam inueniens im
petu furoꝛis inconſulte agitatus gladi-
um extraxit ⁊ innocentis caput virginis
amputauit. Nec moꝛa virgo ſancta ca-
put pꝛopꝛium ſuis manibus accipiẽs de
terra leuauit: et in eccleſiam vnde exie-
rat mirantibus cunctis in offenſo gradu
poꝛtauit. Ad combꝛobandã dilecte mar-
tiris ſue ſanctitatem benignus deus fõ-
tem continuo de terra erũpere fecit: vbi
innocenter amputatum cecidit: et ſuper
fontem arboꝛ quedam diuinitus creſcere
cepit. Elapſis poſt hec annis multis con-
tigit arboꝛem illam nimio ventoꝛum fla
tu ſuper domũ pꝛoximam cadere ramo-
rumq; eius denſitate ingrediendi facul-
tatem omnibus denegare. Cumq; domi
nus domus eam ramis pꝛiuare niteret:
ſtatim diuinitus erecta iuuenem ſecum
in altum tulit qui herens in ramo quem
abſcindere ceperat: vicinos ad auxilium
clamoꝛibus inuitauit. Qui confeſtim ac
currentes et gratias deo agentes ſancte
Juthware meritis hoc ꝓueniſſe aſſere-
bant. Cum mulier quedam filium toto
coꝛpoꝛe debilem peperiſſet per viſum ad
monita ſancte virginis ſepulchꝛum adi-
it ⁊ filium ſanitati reſtitutũ gaudẽs re-
cepit. Miles quidam claudus ⁊ baculis
duobus ſuſtentatus ad ſepulchꝛum ſan-
cte virginis deuote acceſſit et greſſibus
reparatis cum ſalute gratias deo agens
ad ſua redijt.

De ſctõ Kebio Epõ et confeſſoꝛe.

Sanctus enim Kebius de gẽ-
te coꝛnubienſium extitit oꝛi
undus pater eius ſalomõ no
mine pꝛinceps milicie fuit.
Cum enim ſanctus Kebius
ſeptem eſſet annoꝛum litteris traditus:
viginti annis in regione ſua liberalibus
diſciplinis deditus fuit. Tranſito autẽ
mari apud hillarium pictanenſem epiſ-
copum per quinquaginta annos manẽs
cecos illuminauit/lepꝛoſos mundauit/
paraliticos/mutos/et demoniacos ſana
uit. Et gradu epiſcopali ab hillario acce-
pto: admonitus eſt ab angelo in ſuam pa
triam remeare. Quo cum perueniſſet:
rogatus eſt vt ipſe veniret regnum coꝛ-

nubie ſuſceptur⁹: poteſtatē tamē ſeculi
pꝛeſentis omnino accipere renuit. Ve-
nit aūt poſt hec cū decē diſcipulis ſuis ⁊
deſcendit in pꝛatū regis ethelici tentoꝛiū
ſuum illuc tendens. Et miſit rex videre
qui eſſent illi. qui in pꝛatū ſuum deſcēde-
re pꝛeſumpſerunt. Et reuerſus nuncius
dixit. Monachi ſunt. Et confeſti ſurrexit
rex cum omni familia ſua monachos eij-
cere de terra ſua. Et pꝛotin⁹ cecidit de eq̃
ſuo in via et moꝛtuus eſt equ⁹ eius ⁊ cec⁹
factus eſt rex et familia ei⁹ tota. Pꝛoſtra
uit aūt ſe rex in faciem ſuā ⁊ dedit coꝛp⁹
et animā ſuam deo ⁊ ſctō kebio ſeruo ei⁹
Et ſtatim per oꝛationē viri dei oēs ſa-
nati ſunt: ⁊ equus eius vite redditus eſt.
Rex aūt dedit viro dei duas eccleſias ⁊
bn̄dicto rege venit meneuiā ⁊ inde trāſ-
fretans in hyberniā in quadā inſula con-
ſtructa eccleſia annis quatuoꝛ māſit. Cō
ſobꝛinus aūt ei⁹ noīe kengar⁹ ſenex erat
cui vir dei vaccā cū vitulo emit qꝛ cibum
alium ꝓpter ſenectutē māducare nō po-
terat. Factū eſt autem vt vitul⁹ vacce il-
lius pergeret in meſſem diuitis cuiuſdā
⁊ venientes ſerui eius vitulū ad arboꝛe
alligarunt. Et cū ſctūs miſiſſet vt ſolue-
retur et pꝛeces eius deriderēt: oꝛauit do-
minū vt vitulus ad matrē rediret. Et ex-
audiuit dn̄s depꝛecationē eius ⁊ mirabi
liter vitulū ad matrē ſuam cū arboꝛe il-
la cui alligabaꝛ ⁊ cum radicib⁹ ſuis dimi
ſit. Et apparens angel⁹ ſctō kebio dixit.
Uade de hac inſula ad oꝛientalem plagā
Cui ſctūs. Deleat de⁹ diuitē illum de in
ſula hac. Et angelus. Sic erit. Et veni-
ens ſctūs ad auſtralem plagā regiōis et
edificato oꝛatoꝛio quadꝛaginta dieb⁹ ibi
manſit. Et audiens diues qꝛ maneret ibi
miſit ad eum. Perge inquit ad aliū locū
mea eſt adhuc iſta terra. Tunc ſctūs tri-
bus diebus ieiunauit vt deus oñderet ei
quid inde ageret. Cui angel⁹ ait. Perge
ad oꝛientem. Et veniēs ad oꝛientalē pla-
gam: ſeptem dieb⁹ ibidem māſit. Quod
audiens diues ille venit ad virū dei ⁊ di-
xit. Perge ad alium locū. Tunc ſctūs ait
Depꝛecoꝛ deum oīpotentē vt oñdat mihi
quid faciam. Cui angelus. Perge ad de-
xtram. Quo cū veniſſet venit adhuc di-
ues ⁊ dixit. Kebi perge trans mare. Tūc
ſctūs iratus dixit. Deleatur nomē tuum
ab hac inſula. Tūc ſanctus kebius iuſſit
diſcipulis ſuis vt iſciſis lignis lembū fa-
bꝛicarēt. Quo facto venit diues ille ⁊ ait
Intrate in lembū ſine coꝛio ſi ſerui dei
eſtis. Et ſanctus ait. Mirabilis de⁹ ī ſan
ctis ſuis deus iſrael ipe dabit virtutē ⁊
foꝛtitudinē plebi ſue bn̄dictus de⁹. Poni
te inquit diſcipulis lembum ſupꝛa mare
Quo facto ingreſſus eſt cum diſcipulis
lembū coꝛio carentē et confeſtim tempe-
ſtas valida venit ī mare ⁊ timuerūt val-
de diſcipuli eius et foꝛtiter ſanct⁹ kebi⁹
deum rogare cepit. Cuius pꝛece diuiſit
deus ſcopulum quendā in duas partes:
⁊ pꝛoſiliuit lembus ſurſum int̄ duos ſco
pulos ⁊ demū monie inſule applicuerūt
Tūc ſanctus kebius baculo ſuo pcuſſit
rupem ⁊ confeſtim aqua largiſſime ema
nare cepit. Et miſit diſcipulum ſuū noīe
caſſo vt ignem afferret. Qui cū a quodā
fabꝛo ignem afferret. Qui cū a quodā fa
bꝛe ignē peteret/renuit ipſe dare niſi ī ſi-
nu ſuo poꝛtare vellet. Et poſito igne in ſi
nu eius reuerſus eſt ad magiſtrū ſuū ſi-
ne leſione veſtis ſue ignem poꝛtās. Oc-
rexit rex venedocie die quadam ad mōta
na venandi gratia ⁊ vidēs capꝛeā molo-
ſum ſuū inſtigauit vt occuparet eā. Que
ad ſancti kebij caſulam refugij gratia ve
lociter cucurrit rege eam ſequēte. Et ait
rex. Dimitte illam. Cui ille. Nō dimittā
niſi dederis ei vite refugiū. Si non dimi
ſeris inquit rex de terra mea te eijciam.
Uir dei ait. Nō eſt in tua poteſtate vt eij
cias me de terra iſta ſ; in poteſtate dei eſt
Sed tamen dimittā tibi illam ſi immola

ueris deo omnipotẽti ⁊ mihi totã terraꝫ quam circuierit ante moloſum tuũ. Quo cum annuiſſet rex ſequut⁹ eſt moloſus il lam per territorij circuitũ et reuerſa eſt ad caſulam ſcti dei iterũ. Ort⁹ eſt poſtea cõflictus inter regem ⁊ virũ dei ſed ei re- ſiſtere non poterat. Cõtulit ergo viro dei caſtellũ ſuum deo et ſancto kebio in ppe- tuum. Vir tandem dei in ſenectute bona operibus bonis plenus: ſexto idus nouẽ bris migrauit ad dominum.

¶ De ſancta Keyna virgine.

Beata eni keyna virgo de re- gali proſapia in occidentali parte maioris britannie oriũ da extitit. Cui⁹ pater rex bre ghenocẽſium noĩe braghan⁹ erat. Fuerũt aũt regi illi filij duodeci ⁊ fi lie totidem: oẽs deo placẽtes ⁊ vite ſan cte. Primogenit⁹ ei⁹ erat ſctũs canoch⁹: primogenita filia glad⁹/ mater ſancti ca- doci ſcda melari mater patris ſcti dauid meuenenſis archiepi. Ceteris vero pro- pter plixitatẽ omiſſis: ad beatã keynã ſti lum cõuertimus. Anteq̃ enim naſceretur mr̃ eius in viſione vidit ſinũ ſuũ mirra ⁊ balſamo plenũ et mamillas ſuas celeſti lumine radiantes: vidit ⁊ niueã ſe p pro le peperiſſe columbã. Cũ vero enixã filiã mater diligẽter educaret: mira quedã ſpi ritualis grẽ venuſtas in facie virgĩs ap- parebat: ita vt qñqꝫ ſicut nix/ qñqꝫ ſicut ſolaris claritas refulgeret. Cũqꝫ ad an- nos nubiles pueniſſet: et m̃lti nobiles eã in coniugiũ affectarent: virgo ſancta vi- rilem copulam oĩno recuſans: virginita- tem ſuam voto perpetuo dño cõſecrauit Ob hoc enim que prius keyna vocabatur poſtea britãnice keyn wiri id eſt keyn vir go dicta eſt. Propoſuit tandẽ patriã deſe rere ⁊ locũ deſertũ vbi contẽplationi va caret querere: et arrepto itinere vltra ſa- brinam veniens repertis quibuſdam lo cis ſilueſtribus a rege illius puincie ſo- litudinem illaꝫ in qua deo ſeruire poſſet expetijt: cui quod petijt hilariter ſe cõceſ ſurum reſpondit: niſi quia locus ille tan ta ſerpentiũ multitudine repleret: q taꝫ hominibus q̃ iumentis ⁊ feris inhabita bilis extitiſſet. Virgo vero conſtanter re ſpondit ſe cõfidere in adiutorio altiſſimi ⁊ in eius nomine ſe velle ⁊ poſſe omnem illam virulentem multitudinem effuga re. Cõceſſo igitur virgini loco ad ſolitas preces ſe proſtrauit ⁊ omnia illa mox ge nimina viperarũ mortificata in lapidũ duritiem commutauit. Lapides eni vſqꝫ hodie imaginem ſerpentinam exprimũt per cãpos ⁊ vicos quaſi arte lathomi ſcul perentur. Elapſis autem multis annis cum fama ſancte virginis vbiqꝫ diuulga ta eſſet: ⁊ viſitatis multis oratoria mul- ta conſtruxiſſet ſanctus cadocus mõtem ſancti michaelis peregrinationis gratia viſitans ſanctam keynam materterã ſu- am ibidẽ repperit et magno replet⁹ gau- dio cum illam ad terram propriam redu cere vellet: a populo terre permiſſus nõ eſt. Admonitiõe demũ angelica virgo ſã cta ad patriã ſuam rediẽs in quodã mon ticulo ad radices cuiuſdam mõtis magni habitationem ſibi faciens fuſa ad deum prece fontem de terra produxit qui m̃ltis infirmitatib⁹ meritis virginis ſctẽ ſalu- tem prebuit. Cũ autem ſpiritu ſancto reuelante dies cõſummationis ei⁹ appro pinquaret: vidit in viſione noctis colum pnam quaſi igneam vſqꝫ ad lectuli eius pauimentũ deſcendere: in nudo enim pa uimento ramuſculis arborũ ſuperiectis dormire ſolebat. Et angeli duo ſibi appa rebant: quorum alter reuerẽter ad illam accedens cilicium quo induebatur leui- ter exuit: et caſula biſſina vna cum tuni- ca coccinea cum clamide quoqꝫ auro con texta decenter illam ornãs dixit. Parata

eſto ⁊ veni nobiſcū: vt introducamus te in regnū patris tui. Que cū pre gaudio flens angelos ſequi vellet: euigilās ſenſit corpus ſuū febrib⁹ aggrauari ⁊ finē ſuū iminere accitoq; ſctō cadoco ait. Locus iſte ē quē p̄ ceteris diligo hic erit memoria mea: locū hūc ſepi⁹ in ſpū ſi licuerit viſitabo: licebit autē quia dn̄s hūc michi locū iure hereditario poſſidēdū cōceſſit. Futurū eſt aūt q̄ locus iſte inhabitabiľ a gēte peccatrice: qm̄ ego violenter ab hijs ſedibus extirpabo iacebitq; tumulus me⁹ multis dieb⁹ incognit⁹. donec veniāt alij. quos ego p̄cib⁹ meis huc addacā, ꝓtegā ⁊ defendam: et in hoc loco benedicetur nomen dn̄i in eternū. Et cū aīa a corpe egredi feſtinaret. vidit ante ſe angelicū exercitū inť celi palatiū ſine metu ⁊ ꝑiculo aīam illi⁹ cū gaudio ſuſcipere paratū. Qđ cū aſtātib⁹ indicaſſet: ſctā illa aīa corpe ſoluta eſt: octauo idus octobris. Que cū egredereť a corpe: ſubriſit ſctā facies ip̄ius. roſeū induēs colorem: tātaq; ſuauitatis fragrātia ex corpore virgineo ꝓcedebat. q̄ oēs qui aderant: ſecū ip̄ſa putarent in ꝑadiſi gloria collocatos. Sepeliuit autē eam ſanctus cadocus in oratorio ſuo. vbi in ſctā cōuerſatione multis annis vitā artiſſimam ⁊ deo placentem duxit.

¶ De ſancto kynedo confeſſore.

Eſt eni terra quedā que antiquitus letania nunc aūt minor britānia nuncupatur: in qua p̄nceps q̄dā ex regali ꝓgenie ort⁹ noīe dihocus filiā habuit pulcherrimā quā ſepe ītuēs ⁊ illicito amore illectus flāmeis cupidinis telis acriter vrebatur. Inſtigante tandē demone eā cognouit ⁊ in primo acceſſu pregnātem reddidit. Illis dieb⁹ arthurus totā britanniā regens cū curiā ſuā in natali dn̄i in ꝓuincia noīe Soyr teneret. principes ſibi ſubiectos ad p̄fatū locū conuenire precepit: inter quos et princeps letanie regali iuſſui obediens iter arripuit ⁊ filiam pregnātē ſecum adduxit. Cōpleto aūt tempore vt filia eius pareret. quaſi vno miliario a palatio regis arthuri in tentorijs affixis filiū enixa eſt. Crus eni pueri ſuo femori proprio adherebat. nec illud aliquo modo erigere poterat. hoc ſignificans. quod ſicut crus quod ſub fere eſt femori adherebat. ſic filia que ſub patre erat. patri ſuo carnaliter fuerat ſuppoſita. Cunabulo igiť quodā ex vimine cōtorto cirpis agreſtib⁹ ſuppoſitis iuſſu p̄cipis miniſtri puerū ip̄oſuerūt. ⁊ vas illud puero ſuppoſito in torrētē ꝓiecerūt: a ſacerdote tamē quodā anteq̄ in flumē ꝓijcereť baptiſmi grām infantulus cōſecutus eſt. Fluuius aūt tanq̄ eius nutrix ad maiorē fluuiū eū detulit nunc lothur nūcupatū et maior fluuius ſuo rapido gurgite vſq; ad mare puerū velociter detulit. Nec mora tā ſubito motu in ſe fretū eſtuabat q̄ yma abiſſi partibus ſupiorib⁹ ꝑmiſcebat: validaq; tēpeſtas ſubito exorta eſt. ⁊ cunabulū ſup nudaꝝ apices idiſſolutū et inuolubiliť vehebať Dū igiť puer iuxta littora in nudis agitareť: ad inſulā q̄ britānice hemiſweryn latine inſula turbe vocabať appropīquabat. Et ecce ſubito aues marine q̄ plurime puerū circūuolebāt ⁊ vnguib⁹ et roſtris puerū ab vndis rapuerūt: et ī aera eleuātes eū vndiq; ſup ⁊ ſubt⁹ eū tāgere cōgaudebāt. Diu huc et illuc volitantes ſup rupē puerū ſtatuerunt. cateruatim circūſtantes: ſtratū quādā ex multiplici plumarū ceric ꝯpoſuerūt ſerpētes ⁊ vermes a loco expellētes. vētos ⁊ grādines ⁊ niues vmbra alarū ſuarū remouebāt. Dū vero puulus ī lecto ſuo ſic iaceret. anteq̄ nouem dies ꝑtrāſiſſet. angľs dn̄i ad eū deſcendit ⁊ nolam quādā eneam ſecū afferēs: illā iuxta os paruuli appoſuit. Qui cum eſuriret: ſicut infans ad vbera

matris ſe vertit: ita ad dictā cāpanā fa-
ciē ſuā torq̄bat. Jſta autē cāpanula ma-
millā eneam ad modū pticule muliebris
mamille quātaȝ infantes lactētes in ore
ſuo ſubmergūt habebat. Quā in ore ſuo
puerulus aſſumens tanq̄ mamillā ſue
mr̄is ſugebat q̄ dulciſſimū puerilis ali-
mēti ſaporē oīni lacte muliebri ⁊ mellis
fauis deſiderabiliorē infantis ori redde-
bat: ⁊ vt manna antiquitus patrib⁹ oē
condimētū ſaporis prebebat. Cambrice
eni vſq̄ in hodiernū diem cloth tethauc
appellatur: quod mamillata campana
interpretat̄. Sordes vero quas puer na
turaliter in ſeceſſuȝ emittit ille nequaq̄
faciebat Subtiliſſimo eni cibo veſcebat̄
qui fecem non habebat. Talem nāq̄ in
lectulo vitam ducebat quouſq̄ comple-
tū erat tempus in quo naturaliter am-
bulare poſſet. Panni in quibus inuolu-
tus erat velut cortex circa arborem cre-
ſcens in circuitu pueri iuxta quantitatē
eius ⁊ menſurā crementum recipiebant
nec aliquo ſenio panniculi affecti erant.
Hiis ſiquidē peractis contigit q̄ quidē
villanus iuxta maritima māſionē hn̄s
⁊ liberis carēs dū die quadā iuxta littus
maris ambularet vidit alonge diuerſa
volatilia ad quēdā locū glomeratim cō-
uenire. Quo cū pueniſſet infantē gratuȝ
nimis ibidē inuenit et eū ab auibus au-
ferens in vlnis ſuis ad vxorē ſuā detulit
dicēs. O mulier licet nobis fortuna huc-
uſq̄ multum aduerſa extiterit que diu-
turna ſterilitate amiſimus: hui⁹ infan-
tis inuenti ſolatio nobis reſtaurata ſūt.
Tu lectū more periētiū ingredere ⁊ te di
cemus iſtū ppiſſe. Quo facto multoruȝ
ſubito pēnatorȝ agmīa ad tectū ruricole
pfati vociferādo ꝯcurrebāt: ⁊ i duas tur
mas ſe diuidētia vna pars lares iuadit
⁊ tegmē quo tegebatur roſtris auidis ⁊
curuis vnguib⁹ in trā pſtrauit alta ps
in pecora illi⁹ agreſtia impetū faciebat:
⁊ ad littora maris pcipitāter agitabat.
Tūc vir et mulier ſtupefacti deliberato
cōſilio puerū vbi inuētus fuerat ad inſu
lam prefatā detulerunt. Cūq̄ infans in
cubili ex variis plumis conſtructo eſſet
repoſitus ſtatim tegmē a volatilib⁹ pro
ſtratū ſup lares in ſuo ſitu repoſitū erat
et pecudes ad mare agitate ad paſcua
ſua ⁊ loca a q̄b⁹ erepte fuerāt iā redierāt
Cum autē beatus kynedus in maturio
rem creuiſſet etatem ſingulis dieb⁹ bis
in die cerua ſilueſtris grāde vber ⁊ lacte
tumens differens ad locū in quo cāpanu
la locata erat ⁊ ſup illā ſurſum euerſam
aſtans illam ſeſe lactādo implebat: et ſi
q̄d reſiduū lactis in vbere relinqueretur
in cōcauitate petrarū illud dimittebat.
Peracto autē puerilis etatis curſu cum
ad iuuenilē ſtatū deueniſſet molliora ci-
baria iā recuſans aſpioribus cibari me-
ditat̄ ⁊ cū anglo multociens collocutus
quo victu corpus ſuū recrearet didicit ⁊
doctrinā accepit q̄ quanto magis eſſent
aſpiora tanto deo magis placita. Qn̄q̄
ergo herbis veſcebatur agreſtib⁹: qn̄q̄
ex fructib⁹ quibuſcūq̄ inuentis. Annis
autem decem et octo in inſula illa vitam
heremiticam ducens: ab angelo litteris
inſtructus eſt. Quibus cōpletis: angl's
dn̄i dixit ad eū. O diuine ſcripture pſcru
tātor veritatis cōſtans ⁊ imobilis ama-
tor quia tibi ſufficit gratia dei te hāc ſe-
dem dn̄s deus tu⁹ derelinq̄re diſpoſuit:
et aliā quā tibi monſtrabo te adere opor
tet. Cui ſanctus. Licet huius ſoli tanq̄
natalis dulcedine reuocor ad morādum
ad quēcunq̄ locū me dirigas iter arripe
paratus ⁊ preſto ſum. Cui angl's. Loc⁹
eſt denſo arundinū tegmine circūſeptus
quaſi miliario vno diſtās diuino officio
futurus ydoneus. Rūpe igitur morā et
iter aripe diligenter deus tecū eſt enim.
Carpēs igit̄ ſctūs viā in calore diei cum
fatigatus ſe reclinaſſet ſubito fontis pu-

riſſimi riuus erũpẽs de t̃ra arida emanauit de quo ille bibẽs opus inceptũ executus eſt. Cũq; iterũ feſſus in terrã ſe ꝓieciſſet hum⁹ ſe apiens fontẽ clariſſimu; dedit ⁊ anteq̃ ad locũ ab angelo deſignatũ deueniſſet in locis vbi laſſatus mẽbra quiete fouebat: fontes viginti quatuor tellus in planiciẽ decurrẽtes eduxit. Cõſtruxit enĩ cellã de viminibus quã ⁊ arũdine operuit: ⁊ in edificato ibidẽ oratorio angelorũ ſepiſſime milicia ipm̃ ꝯfortãs cõueniebat. Quidã laicus acceſſit ad eu; vt ei ſeruiẽdo vita heremitica fungeret̃ Quo benigne admiſſo multis annis cu; ſctõ vixit. Latrones nouẽ in ꝓuinciam illã veniẽtes fame ⁊ ſiti afflicti dixerunt intra ſe. Eſt hic non lõge ſctũs q̃dẽ q̃ oẽs diligit ⁊ inſtruit: ⁊ tã fortes q̃ debiles rẽficit egenos ⁊ vagos inuitat etiã malefactorib⁹ mitis eſt. Accedam⁹ igit̃ ad eũ vt ſuffraget̃ iopie nr̃e. Quo cũ ꝑueniſſẽt in hoſpitiũ placide recepti ſunt. Accidit enĩ vt famulus viri ſcti lãceas latronu; foras dimiſſas intuẽs ⁊ pulchritudine; admirãs vnã arriperet et in loco ſecreto occultaret. Egrediẽtib⁹ latronibus illis queſiuit q̃dã a famulo viri dei ſi haſtã ſuam vidiſſet. Jlle vero iuramẽto aſſeruit ſe nichil cognouiſſe. Quo audito vir dei ſeruũ ſuũ vocauit dicẽs. Amice iſti alienigene nõ ad nos declinauerũt vt res ſuas amitterẽt. Cui ille. Clocula nr̃a mamillata hic apponat̃ ⁊ ſup eã iurabo me rẽ iſtã nõ peregiſſe nec aliq̃d inde cognouiſſe. Et cu; iuraſſet ⁊ cloculã illã manu tetigiſſet cõfeſtim ſenſũ amittẽs naturalem horribili furore ⁊ mẽtis inſania huc ⁊ illuc voluebat̃. Et ſtatim egrediẽs ⁊ ad mare ꝑueniẽs vndas non abhorruit ſed ſup mare ambulauit. Quo ꝑtrãſito: per mõtes ⁊ valles fruticoſaq; loca currebat ⁊ verſus meneuiã vbi ſctũs dauid ſede; hẽbat pergẽs victu ferino veſcebat̃ herbas ⁊ radices comedẽdo ſeptẽ annis moram fecit cui⁹ pili velut in bruto corpus vſq; ad plãtas tegebant. Peractis vero ſeptẽ annis in mentẽ ſãcti kynedi incidit de ſeruo ſuo ⁊ paterna pietate cõmotus in hãc orõnem ꝓrupit. Deus pie ⁊ miſericors cui ꝓpriũ eſt miſereri reuoca ipetũ furoris tui ⁊ ſeruũ meũ ad priſtinũ ſui ſenſus ſtatũ digneris reducere ſi vixerit Sin aũt miſeratiõis tue abundãtia aie ſue indulgeas. Finita vero orõne ecce famulus ſu⁹ nutu dei reuocatus ad primã rediit: ⁊ ſicut pri⁹ mari trãſito oratoriu; ſcti ingrediẽs ⁊ extrinſecus piloſus: ſeruum dei ſic allocutus eſt. Serue dei cui ſeruire maius eſt q̃ ꝑ totũ mũdũ regnare licet indignũ me recipe i tuum. Diuini furoris aſꝑitas in me ceſſauit: et q̃ merito abſtulit grã ſue fauore michi benign⁹ cõceſſit. Cui ſctũs. Que de⁹ dimittit nemo iputare tenet̃ ⁊ q2 deo ſatiſfeciſti michi placuiſti. Bene ergo veneris et noli ampli⁹ peccare ⁊ deũ tuũ criminis eſſe vltorẽ ⁊ indulgẽtie largitorẽ cognoſce. Jbi vero poſt hec diu moratus ſãctiſſime vixit ad nulla mala tolerãda rudis. Quidã princeps noie morgãtius terrã q̃ nũc glamorgantia dr̃: et terras ..fines vſq; fluuiũ waiam ſuo habebat dñio: ⁊ facta diſſentiõe motus eſt quidã exercitus ad partes illas vbi ſctũs manebat captaq; preda toti⁹ patrie reuerſus eſt. Miſſus igit̃ famulus viri ſcti cloccã mamillatã in manu ſua gerens a p̃da aliq̃d repetiit Jlli aũt eũ icrepãdo deridebãt et minas q̃ plurimas inferebant. Fracta aũt lite maxima ꝓ diuiſione p̃de exercitus mutuo letaliter ſe vulnerabat nec ipi⁹ dure pugne furor ceſſauit quouſq; oẽs letho traditi ſũt. Quo viſo famulus ſcti predã ad ꝓpria loca vnde exierat cõpellebat: ⁊ pauꝑes iniuſte ſpoliati cũ gaudio ſua receperũt. Audiẽs aũt princeps morgãtie q̃d deus meritis ſcti viri mutua cede inimicos ſuos ſic deleri permiſiſſet venit

ad eū ⁊ grãs ei agēs rogauit vt q̄cq̄d vel
let ab eo peteret ⁊ sine dilatiōe optineret
Qui cū se nichil habere velle diceret cū
magna tandē difficultate vix petijt: vt i
refugiū pauperū paululū t̃re ei daret.
Cui princeps. Ascēde mecū in montem.
Quo cū peruenissent dixit. Quātū vis ex
circūspectis prouincijs tibi facito proprium
Et ille. Nō nimiū est non petā vel qđ he-
redes tui vel seq̄ntes debeāt auferre Est
fluuius q̄dā hinc nō lōge decurrēs sit il-
le termin⁹ possessionis mee. Et factū est
ita. Sctūs aūt dauid theliaus ⁊ p̄nus
ad cōsolationē frm̄ iter agētes ad virum
dei peruenerūt. Qui in eoꝝ exultās aduē-
tu benigne illos suscepit: ⁊ tanq̄ reuerē-
dis patrib⁹ bn̄ficia hospitalitatis mini-
strauit. Btūs aūt dauid vniuersalē syno
dū futurā edixerat: ⁊ sctm̄ kynedū illuc
humilr̃ inuitare curauit. Qui ait. Ego
merito mēbra hūs curuata societatē ha
bere indignus tātis viris indignior sū
associari ⁊ insup ad iter aggrediēdū po-
testas deficit naturalis. Sāctus dauid
ait. Oremus ih̄m xp̄m vt mēbra tua ad
iter nobiscū pagendū erigere dignet̃. Et
fusa orōne ad dn̄m crus a femore resolui
tur, put naturalis dispositio meli⁹ se ha-
bere debebat. Cūq̄ ad viā carpēdā pati
parit incederēt: seru⁹ dei kynedus fusa
in secretis cordis sui ad deū p̄ce crus suū
sicut prius femori adhesit. Tūc sctūs da
uid ep̄s dixit. Cur nr̃am despicis societa
tem cū nos tuo gaudeam⁹ cōsortio? Cur
nos relinq̄s pr̄ pie in tua absentia sollici
tos cū tua presentia curarū nr̃arū posse-
mus onus releuare. Et cū mutuā dedis-
sent salutationē abierūt ep̄i ⁊ ille ad locū
suū redijt. Multa alia de ꝯfessore isto glo
so in vno solo loco wallie scripta vidi q̄ ve-
tustate quasi deleta legi non poterant.
Terras vero relinquens in celo premia
percepturus migrauit kalendis augusti.

¶ De sctō Kenelmo Rege ⁊ martyre.

REx merciorum kenulphus
anno dn̄i octingētesimo no-
nodecio regni sui vicesimo
quarto mūdū relinquēs ke-
nelmū heredem reliquit cui
due erāt sorores quēdreda ⁊ burgenilda.
Hūc eni kenelmū etate paruulū s̄z aīo ac
pietate magnificū i regē elegerat amor
pr̄is sui: sed quēdreda seuo liuore ⁊ regnā
di ambitiōe stimulata insidiabatur illi.
Quē cū veneno extinguere posset nō ei⁹
nutriciū ⁊ procuratorē noīe aschebercū in-
gētib⁹ premijs ⁊ spe cōsortis iperij ī fra-
ternū iugulum armare nō timuit. Tali
mō inuicē cōsiliati parauerunt sagittas
suas vt sagittarēt ī obscuro rectū corde.
Ea tēpestate vidit kenelmus p somniū
visionē quā nutrici sue wlwenne referēs
dixit. Visū ē michi o mr̃ karissima q̄ ai
cubiculū meū arbor altissima vsq̄ ad si-
dera stabat me v̄o videbā stare in ei⁹ ar-
duo v̄tice vnde late poterā oīa cōspicere.
Erat aūt pulcherrima ⁊ late effusis ra-
mis sp̄osa ab imo ad sūmū oīb⁹ florib⁹ re
fertissima. Videbā quoq̄ innūeris luīa-
rib⁹ totā ardere michi v̄o tres ptes hui⁹
t̃re prona curuari deuotiōe. Cūq̄ de tāta
specula mirarer visionē q̄dā meoꝝ sub-
ter irruētes succiderūt arborē ⁊ illa ingē
ti ruina cecidit. Ego v̄o protin⁹ efficiebar
auicula cādida ⁊ libero volatu ethera pe
netraui. Vix elocut⁹ fuerat visionē cū nu
trix pect⁹ tundēs talē erupit i vocē. Heu
me inq̄t fili mi dulcissime heu lactatio et
nutrimētum meū suaue: ergo ne insidie
tuoꝝ ergo ne maligna ꝯsilia sororis ⁊ nu
tricij tui p̄ualebūt aduersū te? Heu q̄ ti-
meo arborē illā succisā indolis tue presi-
gnare iacturā verūtamē in auicula qua
penetrabas ethera intelligit̃ ascensure
tue aīe gl̃ia. Aschebert⁹ tādē habita oc-
casiōe sceleris maturādi kenelmū abdu
cit in siluā gr̃a venādi quasi oblectandū
amore studij patrni. Cūq̄ silue approxi-

maret̄ tenellus ſeptē annoꝝ puer ſōpno
ꝑgrauatus equo delabit̄: ibiq; recubās
ſecurus maloꝝ totus ſopoꝛat̄. ¶Tūc cre-
duliſſim⁹ nutrici⁹ foueā parat in quā eū
citi⁹ obꝛuat. Puer tandē expgiſcēs ꝓphe
tica fert̄ voce dixiſſe. Fruſtra hanc michi
molit⁹ es ſpeluncā: nō enī hic vt cogitas
ſed remotioꝛi loco vbi de⁹ ꝓuidit occūbā.
Unde tibi certū dabit hec virga ſignū ſi
modo plātata frondeat ⁊ virgā quā ma-
nu geſſit tre affixit. Hec eo dicēte ſtaſtim
radicata virga cepit frondeſcere: et vſq;
hodie ingēs ibi fraxin⁹ oſtenſa in mēoꝛia
btī kenelmi celebꝛis habet̄. ¶Tunc ſeuiſſi
mus artifex lōgius puerū abducit ī val-
lē ꝓfundā in ipā ſilua clento vocatā. Cō-
q; tyꝛānus iniqtatis fili⁹ diuerſa loca ſe-
creta curioſus q̄reret ſic eū increpare vi-
debat̄ martyꝛ ex voce dn̄ica Qđ facis fac
citius. Ibi igit̄ ſub arboꝛe ſpinea caput
kenelmi ſeptēnis abſcidit̄ qđ ipē ꝓtinus
extenſis palmulis excepiſſe memoꝛatur
Aſſerit̄ etiā ꝙ iā decollādus. ¶Te deū lau
dam⁹ te dn̄m ꝯfitemur incepit atq; ī illo
verſu: te martyꝝ cādidat⁹ laudat exerci
tus iugulat⁹ occubuerit ſextodecimo ka
lēdas auguſti. Illico aūt impius ꝑſecu-
toꝛ ceſū innocētē terra obꝛuit ⁊ ad domū
feſtin⁹ rediȷt. Deniq; q̄ celo teſte marty-
riū ꝑtulit: celo teſte reuelat⁹ et declarat⁹
fuit. Nā fulgida lucis colūpna de celo ſu
per locū effuſa ſepius oſtēſa eſt. Que enī
ab hūana noticia abſcidere videbatur in
humanitas beluina illū hoībus ꝓdebat
pecualis diligētia. Cādida nāq; bos vi-
due cuiuſdā paſcuis relictis publicis ab
alto mōte ad infimū ſepulti monumētū
decurrit inſeꝑabilis ibi adheſit mira ob-
lectatiōe diuinitus attracta et illecta vt
nulli⁹ inde inſtātia auelli poſſet. Quoti-
ens vero ad domū reducta extitit totū ar
mentū duplo lactis copia ſuꝑabat tā ſa-
lubꝛi circa ſctām glebā paſcebat̄ herba ⁊
gſa. Miroq; modo qđ veſpi detonſū erat
mane abūdāti⁹ inueniebat. Hinc aūt lo-
cus idē vacce vallis appellari cōſueuit.
Empto quēdꝛeda per fratricidiū regno
potita tali edicto oēs terruit vt ſi qs ke-
nelmū reqreret vel indicaret: vel ēt de eo
vbis tractaret ſine dilatiōe capitis ple-
xus pena patiens luerit. Uerū ꝑfulgida
lucerna q̄ obfuſcabat̄ ī anglia clari⁹ emi-
cuit in arce mūdi roma. Nā cū leo papa
iunioꝛ miſſarū ſolēnia celebꝛaret: ecce co-
lūba ſuꝑ niuē candida palā apparuit ni-
ueā mēbꝛanā aureis lr̄is anglice inſcri-
ptā roſtro ferēs ſuꝑ altare btī petri depo
ſuit ⁊ abceſſit. Papa vero cū tremoꝛe re-
ſpiciēs nouā cedulā ignotis vbis ac lr̄is
editā ppl̄is diuerſaꝝ nationū demōſtra
uit int̄ quos erāt anglici ſacrā epl̄am le-
gētes talē interpꝛetationē cōtinentē. In
clēto vacce valle iacet kenelmus regius
natus ſub ſpina capite truncatus. ¶Tūc
papa poſtpoſito feminearū minarū ter-
roꝛe mittit cū anglis fidelib⁹ legatos car
dinales cū litteris ⁊ poteſtate apl̄ica ad
archiepm̄ doꝛobernie wilfridū ceteroſq;
pontifices angloꝝ quatinus de indigno
latibulo in eccl̄iam martyꝛē tranſferrēt
kenelmū. Cum aūt coꝛpus eius de terra
eſſet eleuatū: fons viuus inde emerſit q̄
in riuū effluens multis inde guſtantib⁹
ſalutē impēdit. Coꝛꝑe enī de ſilua delato
maxima turba cecoꝝ ſurdoꝝ claudoꝛū ⁊
variȷs moꝛbis detētoꝝ curata eſt. Alter
cantib⁹ autē pꝛo coꝛꝑe glouerniēſibus et
wigoꝛnienſib⁹ cōplacuit tādē parti vtri-
q; vt ppl̄s qui in crepuſculo ſequētis diei
pꝛioꝛ euigilaſſet: ſctm̄ kenelmū quaſi di-
uinitus datū ſibi auferret. Glouernien
ſes itaq; vigilantioꝛes cū ſacra gleba iā
qndecim miliarib⁹ euaſere anteꝙ aliȷ a
ſōpno excitati ⁊ ruboꝛe ac ira ſuccenſi to-
ta celeritate poſt eos ſeqrētur. Quos vbi
eminus fugiētes aſpexerūt īuocato ſan-
cti kenelmi ſuffragio ꝑ anguſtā ſemitā
euadentes inter frutecta ſe pꝛotegebāt.

Cūqꝫ nō ꝓcul a monaſterio winchecum⸗
benſi laboꝛe ſitiqꝫ grauiſſima cū coꝛpoꝛe
ſctō feſſi ſederēt opē ſcti kenelmi hūili de⸗
uotiōe imploꝛabāt. Nec moꝛa fons viuꝰ
et vſqꝫ iu hodiernū iugiter manens ſub
quadā petra erūpens ſitim potantiū ex
eo extinxit. Stabat tūc quēdꝛeda in ſola
rio quodā ⁊ multitudinē reſpiciēs cū tri⸗
umpho fraterne glꝰie venientē ira ⁊ indi
gnatiōe cepit tabeſcere. Accepto autem
pſaltꝰio quodā pꝛeſtigio nō cantare ꝓ illo
ſtuduit ſed incātare ꝯtra illū centeſimuꝫ
octauuꝫ pſalmū quatinꝰ a fine ad caput
ab vltimo verſu ad pꝛimū ꝑuertendo eū
fraterne felicitati efficeret ꝑniciosū. Ve⸗
runtamen in ipām redūdauit deo volēte
maledictū ſuū. Cum enī a fine aſcēdēdo
hūc verſū volueret oꝛe venefico hoc opꝰ
eoꝝ qui detrahūt mihi apud dn̄m conti⸗
nuo ſibi vtriqꝫ oculi ſuis ſedibꝰ extirpati
ſuꝑ ipſā quā legebat paginā ceciderunt
Adhuc aūt ipm̄ pſalteriū argēto paratū
huius coꝛreptiōis cruoꝛe maculatū pꝛe⸗
bet iudiciū. Ipſa vero infelix poſt paulu
lū interijt quā ferunt nec in ecclꝰia nec in
cāpo ſepultā poſſe teneri: ſed quēdam in
fantē lucidiſſimū appꝑentē cuidā iuſſiſſe
in quodā ꝓfundo loco ſemoto eā pꝛoijci.
Tēpoꝛe regis canuti quidā danus par⸗
tē ruris ſcti kenelmi auferre tēptauit iu
dicaturqꝫ vt diues ille cū viginti quatu⸗
oꝛ ſuꝑ coꝛpus ſcti kenelmi ius ſuū ſacra⸗
mento ꝓbaret. Cūqꝫ hoc facere ſe ingere
ret ſubito dei virtute repulſus retrogra
dus abſceſſit: ⁊ quaſi vaſto ictu obꝛutus
ſupinus cōcidit. Sicqꝫ terra ſancto adiu
dicata aduerſariꝰ domū deductus q̇ ter⸗
rā alienā inique auferre tēptauit oīa poſ
ſeſſa cū ſclꝰo iure amiſit. Matrona q̄daꝫ
feſtū ſcti kenelmi obſeruare contēpſit: et
in pꝛandio ſedēs indigna q̄dam verba in
ſctm̄ intoꝛſit nec quicq̄ꝫ operis intermit⸗
ti imperauit. Pꝛo kenelmo inquit neſcio
quo fructū diei nō perdemus. Vix verbū
emiſit ⁊ ecce vtriqꝫ oculi excuſſi in terraꝫ
ceciderunt ⁊ boues ad vehicula ducti li⸗
gna ⁊ iuga excutientes ita diſꝑſi ſunt vt
deinceps inueniri non poſſent. Cecus
q̇dā a natiuitate ſepulchꝛū ſcti viſitans
cōtemplat̄ puerū ſpecioſiſſimū ſibi aſſi⸗
ſtere duo ſidera pꝛefulgida manu geſtā⸗
tem ⁊ eo oculoꝝ ſedibꝰ ſibi impꝛimētem
Nec moꝛa ad ſe reuerſus reſeratis oclꝰis
vidit clare: mirabat̄ ignotas reꝝ ſpēs/
mūdi amplitudinē/lucis nitoꝛē/⁊ cetera
q̄ in mūdo ſunt. Quidā a natiuitate mu
tus vidit ſctm̄ kenelmū cū cereo flagrā⸗
te ſibi aduenire atqꝫ ita ardētē in os ſibi
patulū impingere: ſicqꝫ exiliens loq̄bat̄
recte ⁊ q̄ pꝛius tm̄ poterat audire iā vale
bat ꝓferre Alium quoqꝫ mutū curauit
linguāqꝫ habilē ad loquēdū reddidit quē
dam ferro accinctū liberauit cōtractum
greſſibus reſtituit cecū illuminauit con
tractū talos natibꝰ habentē ipꝛeſſos ma
nuſqꝫ retoꝛcas vt digiti retroꝛſum inhe⸗
rerēt bꝛachijs romā ꝓficiſcētem et vt ad
ſctm̄ kenelmū redeat admonituꝫ mēbꝛa
greſſui apta reddidit. Videbat enī pue⸗
rū ſpecioſiſſimū de altari deſcendere au⸗
reaqꝫ virga quā manu geſtabat ipſum
tāgere ⁊ vt ſurgeret imperare. Quo fa⸗
cto altare conſcendit et ſcrinium ſuū ſu⸗
bito intrauit.

De ſancto kentegrino epo ⁊ cōfeſſoꝛe.

Rex q̇dā in ſeptētrionali bꝛi⸗
tannie plaga paganicis im
plicatus erroꝛibꝰ filiā ex vxo
re ſua genuit ſpecioſam que
ſepiꝰ audita ſeruoꝝ dei pꝛe⸗
dicatiōe ad agnitionē veritatis ydoloꝝū
cultu penitus abdicato meruit ꝑuenire.
Et licet baptiſmi grām nondū cōſecuta
viā tn̄ mādatoꝝ dei mēte deuota ⁊ hūili
cuſtodire ſatagebat: oꝛonibus crebꝛis ⁊
elemoſinis dedita quantū ad metū pr̄is
pagani licebat eccleſiaſtice diſcipline et
opibꝰ bōis ſedula inſiſtebat. Marie vir⸗

ginis integritatē fecundā venerando ad mirās ⁊ diligēs pręſumptuoſa audacia et quadā temeritate feminea in cōceptu et partu illi aſſimilari et eā imitari deſiderās aſſiduis p̄cib⁹ regē celoꝝ ⁊ dñm ſup hoc dep̄cari ſepius cepit. Elapſo demū tp̄is ſpacio inuenta eſt illa in vtro habens ⁊ magnificās deū deſideriū ſuū adimpletū eſſe ſimplr credebat. Qđ eni in ea natū eſt de cōplexu humano ſuſcepit: ſed ip̄a multotiēs aſſeruit ⁊ iuramēto cōſtrixit ꝙ a quo/vel qñ/aut quomodo ꝯceperit in conſcientia non habebat. Populus eni diocefis ſcti kentegerni ſtultus ⁊ inſipiens ip̄m de virgine cōceptū ⁊ natū adhuc aſtruere nō vereť. Sed quis aut quomō ſator terram arauerit ſeu ſeuerit cū dño dāte benignitatē tra fructū optimū ꝓtulerit abſurdū ſane diutius indagare arbitramur. Cū aūt rex a filia minis ⁊ blanditijs q̄s eā grauidaſſet inquireret oīs virilis ꝯſortij ſe exptē iureiurādo ꝓteſtať. Offenſus itaqꝫ rex legē a maiorib⁹ ſuis ꝓuulgatā pręuaricari ſe nolle conſtanter affirmabat. Erat eni lex a diebus antiq̄s in gēte illa ſeruata: vt puella in domo patna fornicata ⁊ grauida inuēta de montis ſupcilio p̄cipitareť ⁊ corruptor illi⁹ capite plectereť. Statuiť igitur puella iuſſu regis in mōtis faſtigio dunpelder ab incolis vocato vt dorſū precipitata mēbratim dirūpereť. Illa vero grauiter ingemiſcēs ⁊ i celū ſuſpitiēs redēptoris miam ⁊ auxiliū manib⁹ in celū erectis cū multis lachrimis implorabat Cū ergo de mōte p̄cipitata caderet: nō ē colliſa nec leſa: ꝫ placito lapſu ⁊ ſuaui ad terrā deſcēdit. Pagani eni magicis xp̄ianoꝝ artib⁹ hoc aſcribētes rege ꝯſentiēte in nauicula pua de corio facta ſine oi remigio p aliquot miliaria fortune ⁊ mari puellā ſolā ⁊ omni hūano auxilio deſtitutā exponebāt. Protegente tñ illo q̄ vētis impat et mari multo veloti⁹ ad portum aliū nauicula pcurrebat ꝙ a quouis velifico curſu aut multoꝝ remigantiū ꝓpellereť anniſu. Egreſſa autē de naui puella i loco collenros dicto anguſtie partus app̄hēderūt eā: ⁊ ſine obſtetricis cuiuſqꝫ ſolatio pepit. In eadē hora ſāct⁹ ſeruan⁹ poſt matutinas orōni intēt⁹ audiuit angelicos cetus melliflua p̄conia ⁊ laudes deo i aere reſonare. Mane vo accedēs ad locū ⁊ viſa mrē cū filio pria lingua dixit. Mochohe Mochohe qđ latie đr chare mi chare mi. Et ſubiūxit Bñdict⁹ q̄ veniſti i noīe dñi. Suſcepit ergo eos et enutriuit ac baptizauit: vocauitqꝫ matrē taneu et pueꝝ kientieru qđ interpretať capitalis dñs. Profecit ergo puer bone indolis i diſciplinis lraꝝ: ⁊ i exercitijs ſctārū vtutū ⁊ pre cūctis ꝯſortib⁹ ſuis in oclis ſcti ſeruani dilect⁹ fuit illūqꝫ munghu qđ latie đr chariſſim⁹ amic⁹ ex ꝯſuetudine appellauit. Quo noie vſqꝫ in hodiernū diē vulgus eū vocare ⁊ in neceſſitatib⁹ ſuis inuocare crebri⁹ cōſueuit. Vidētes condiſcipuli ſācti primū ꝙ a pre ſpiritali plus oīb⁹ amareť oderāt eū nec q̄cq̄ ei pacifice poterāt loqui Inſidiabanť/cōuiciabātur/inuidebāt ⁊ detrahebāt illi. Quādā auiculā ob ruborē corpuſculi rubiſcā vocatā de manu ſcti ſeruani alimoniā accipere ſcapulis ei⁹ et capiti ſeu gremio inſidere orātí vel legēti aſſiſtere alarū plauſu ⁊ vocis ſue ſono affectū illi oſtēdere ſolitam inter ſe mutuo tractantes caput a corpore auellunt ⁊ extinguunt kentegerno abſenti crimē imponere nō verentes. Puer autē volucrē in manib⁹ ſuſcipiens et caput corpi applicās fuſa ad deū prece ſignaculum crucis impreſſit ⁊ auis vite reddita ſeni de eccleſia reuertēti more ſolito applaudens obuiā proſiliuit. Statuit autē ſanctus ſeruanus vt vnuſq̄ſqꝫ pueroꝝ per ſeptimane circulū ne aliqua negligētia ob defectū luminis diuino obſequio in noctibus eueniret ignē diligen

ter dũ dormitũ irent ſubcineraret. Acci-
dit q̃dã nocte ſolẽpni dũ kentegrin⁹ puer
vice ſua ignẽ cuſtodiret cõdiſcipli ſui in-
uidia excecati totũ ignẽ ĩfra monaſterij
ſepta clãculo extinguerẽt Uigiliarũ tpe
kentegernus ignẽ monaſterij extinctũ
reperiẽs ramũ cuiuſdã corruli viridis ar
ripiẽs in noĩe ſctẽ trinitatis data benedi
ctiõe inſufflauit ⁊ confeſtim igne celitus
emiſſo ramus ingẽtẽ flãmam pduxit: et
abſq; ſui detrimẽto ardere cepit. Acceẽſis
aũt candelis: lumẽ in ramo ampli⁹ viſũ
nõ eſt. Cocus ſcti ſeruani inualeſcẽte in
firmitatis moleſtia: vitalẽ ſpm̃ exhalãs
iuxta morẽ ſepelit. Sequẽti vero die in-
ſtigatiõe ac pce oim̃ diſciplor ac emulo-
rũ primũ ſcti ſenex ſeruan⁹ p ſctm̃ ⁊ terri
bile nomẽ dñi kentegrinũ adiurãs in vir
tute ſctẽ obediẽtie impauit: vt in reſuſci-
tatiõe ſui ſeruiſi q̃d poſſet ſaltẽ attẽpta-
ret. Adoleſcẽs vero adiurationẽ exhorrẽs
de tumulo humũ pijci iuſſit ⁊ pſtratus
cũ lachrimis miã dñi implorauit dicẽs
Dñe ieſu xp̃e vita ⁊ reſurrectio mortuo-
rũ q̃ mortificas ⁊ viuificas deducis ad ĩ-
feros ⁊ reducis cui vita ⁊ mors famulan
tur: qui ſuſcitaſti lazarũ quatriduanũ re
ſuſcita hũc mortuũ: vt gl'ificetur nomen
ſctm̃ tuũ ſup oĩa in ſcl'a bñdictũ. Nec mo
ra: qui ſepultus fuerat a mortuis reſur-
gẽs reproborum ſupplicia ⁊ iuſtor gau
dia q̃ vidit poſtmodũ enarrauit multoſ-
q; de malo ad bonũ cõuertit: et bonos vt
in melius pficerẽt: ſuis verbis cõfirma-
uit. Aſſerebat ſe reb⁹ humanis indicibili
dolore exẽptũ: ⁊ ante tribunal tremendi
iudicis adductũ: ibiq; vidiſſe plures acce
pta ſententia in tartara pcipitari: alios
ad loca purgatoria deſtinari: quoſdã ad
celeſtia gaudia cũ magna exultatiõe ele
uari. Cũq; ſententiã ſuã tremulus expe
ctaret ſe eſſe illũ p quo dilect⁹ dñi kente-
grinus oraret audiuit: ⁊ a quodã lucido
viro ad corpus reduci vite ⁊ ſoſpitati pri-
ſtine reſtitui iubet: atq; vt correctiori vi-
te deinceps inuigilaret ab eodẽ ductore
ſuo ſedulo cõmonet. Idẽ eni cocus hitũ
religionis aſſumẽs: ⁊ de virtute in virtu
tem pficiens ſeptẽnio ſupuixit in cui⁹ tũ-
be operculo qual'r reſuſcitat⁹ fuerat a ſan-
cto kentegerno litteris exaratur. Sctã
itaq; kentegrini cõuerſatio q̃ multis pfi
ciendi prebebat exẽplũ emulis ei⁹ maio-
ris odij erat ſeminariũ. Intelligẽs ergo
vir dei cor inuidiã ſimul ⁊ timẽs ppli fa
uorẽ ⁊ honorẽ loco cedere deliberauit re-
uelatũq; eſt ei ppoſitum ſuũ in ocl'is dñi
gratũ fore ⁊ acceptũ. Igit' clã recedẽs ad
mallenã fluuiũ venit: q̃ ex maris reuma
te influente alueũ ſuũ excedẽs oẽm tran-
ſeundi ſpem penitus ademit. Dñs aũt q̃
mare rubrũ diuiſit ⁊ populũ iſrael ſiccis
pedib⁹ p mediũ ei⁹ quõdã eduxit: ipe mal
lenã fluuiũ ſeruo ſuo diuiſit: erãtq; qua-
ſi muri a dextris ⁊ a ſiniſtris eius. Dein
de brachiolũ marinũ p põtem trãſiens:
repentino impetu aquas alueũ implere
⁊ trãſitũ cuilibet negare vidit. Loc⁹ aũt
ille in poſterũ intrãſmeabilis fuit: ⁊ põs
aquis maris deinceps cõtect⁹ nulli vlte-
rius trãſeũdi prebuit facultatẽ. Malle-
na etiã fluuius curſũ ſuũ relinquens in
ledonis fluuij alueũ deinceps ſe retorſit:
ſicq; duo fluuij vſq; tũc diuiſi a die illa cõ
mixti ſunt. Et ecce ſctũs ſeruanus ſeni-
les artus baculo regente fugiẽtem ſecu-
tus ſupra ripã ſtetit et eiulãdo clamans
dixit. Heu me fili kme lumen oclor meo-
rũ baculus ſenectutis mee: quare me de
ſeris cur me derelinq̃s. Recogita q̃ſo quo
modo ex materno pfluũ vtero te ſuſcepi/
nutriui/docui/vſq; in hãc horã educaui
noli derelinq̃re canos meos. Sctũs vero
in lachrimas reſolut⁹ dixit. Uides pater
diuinũ eſſe q̃d agitur nec cõſilium altiſſi
mi immutare aut voluntati non obtem
ptare valemus. Rogo inquit ſeruanus:
vt ſicut ante feciſti pce tua ſalũ diuidas:

denudes ſolū: vt ſolus ptrāſiēs per ſiccū
pueniā ad te. Efficiar enī tibi de pr̄e fili⁹
de doctore diſcipulus: ⁊ vſqȝ ad finē vite
comes īdiuidu⁹. Sctūs tūc multo fletu
madefactus ait. Regredere q̄ſo pr̄ mi: et
diſcipl'os tuos doctrina ⁊ exēplo inſtrue:
et diſciplina corrige. Retributor oīm bo⸗
norū retribuat tibi ꝓ vniuerſis bñficijs
que michi exhibuiſti. Bonū enī certamē
certaſti curſūqȝ iā cōſūmaſti. Ego enī ꝑ⸗
gā quo me miſit ille q̄ me ſegregauit ex
vtero mr̄is mee Et ſic mutua data bñdi
ctiōe abinuicē diſceſſerūt. Sctūs aūt ſer
uan⁹ in ſenectute bona cito migrauit ad
dñm. Procedēs inde vir dei in loco noīe
glaſghu in multa abſtinētia vixit donec
rex ⁊ clerus regiōis cābrenſis cū ceteris
xp̄ianis licet paucis ipm pl'imū reniten
tē in paſtorē ⁊ epm eligerēt. Accito autē
de hibernia vno epō more britonū et ſco⸗
torū in epm ipm cōſecrari fecerūt. Mos
enī in britānia inoleuerat in cōſecratiōe
pontificū tm̄mō capita corꝫ ſacri criſma⸗
tis infuſione pungere: cū inuocatiōe ſcti
ſpūs ⁊ bñdictione ⁊ man⁹ īpoſitiōe. In⸗
ſulā enī quaſi extra orbē poſiti emergen⸗
tib⁹ paganorꝫ infeſtatiōib⁹ canonū erāt
ignari: eccl'iaſtica ideo cēſura ipis ꝯdeſcē
dēs excuſationē illorꝫ admittit ī hac pte.
Sctūs aūt kentegern⁹ hui⁹ ritus errori
ſicut infra dicet pleni⁹ ſatiſfecit. Cathe⸗
dralē ſedē in vrbe glaſguenſi cōſtituit: et
magnā cōgregationē ſcđm formā primi
tiue eccl'ie viuentē ibidē ordinauit. Extē
debat aūt dioceſis ſua ſcđm limites cam
brēſis regni a muro ſcȝ illo famoſo ad ar⸗
cendū hoſtes a britonib⁹ a mari ad ma⸗
re quōdam cōſtructo vſqȝ ad flumē fordē
ſe id eſt ad mare ſcoticum. Anno etatis
ſue viceſimo q̄nto ꝯſecratus eſt epſ: ⁊ oī
tēpore vite ſue poſt triduū ⁊ multociens
quatriduanū cibū ſumpſit panē ſcȝ ⁊ lac
vel caſeū aut butirū. A carnibus ⁊ vino
et omni qđ inebriare pōt oīno abſtinuit.
Si vero in itinere aut cum rege eſſet a
conſueto rigore abſtinēdo ſe tēperabat.
Poſtmodū tñ ad ſua regreſſus: quaſi ge
nere crimē illud in ſe vindicās abſtinen⸗
tiā ampliabat. Utebat ad carnē aſpri⸗
mo cilicio: deinde melote ex pellib⁹ capri⸗
nis cōfecto ⁊ cuculla ſtricta ſup quā alba
cādida cōtect⁹ ſtolā iugit geſtabat ⁊ pa⸗
ſtoralē virgā non ſpericā ⁊ auratā ac gē⸗
matā: ſȝ de ſimplici ligno tm̄ reflexā hñs
in manu librū manualē ſemꝑ parat⁹ ad
miniſteriū ſuū cū neceſſitas aut ratio de
poſcebat. Iacebat aūt in ſaxo inſtar mo
numēti cauato hñs capiti lapidē et ꝑie⸗
ctis aliquātis cineribus ⁊ cilicio ſubſtra⸗
to poti⁹ ſōpnū hauriēdo quā carpēdo ſe a
ſopore excutiebat. Sicqȝ hauſto modice
q̄etis ſopore nudū ī aq̄s frigidis ſe imer⸗
gēs totū pſalteriū decātabat. Hāc enī cō
ſuetudinē niſi itinera aut egritudines ꝓ
hiberēt corpales: nec grādo nix aut plu⸗
uia aliquaten⁹ defraudare poterāt: ſȝ et
tunc aliquo ſpūali exercitio op⁹ illđ redi⸗
mebat. Sopit⁹ enī erat ī corpe ſuo ſtimu
lus carnis oīs: vñ ⁊ vice q̄dā diſcipl'is ſu
is ſimpl'r aſſeruit nō ampli⁹ ad ſpecioſiſ⸗
ſime puelle viſū vel tactū q̄ʒ ad duriſſimi
lapidis ſe ſtimulatū. In iudicando autē
aut corripiēdo nō pſonā ſed cauſā attēde
bat. Oīs ei⁹ ſubſtātia pauperū erariuȝ
ſēꝑ fuit. Multociēs dū ſacra diuina tra⸗
ctaret colūba niuea roſtrū quaſi aureuȝ
hñs capiti ei⁹ inſidere ꝯſueuit. Crebro ēt
dū ſacris aſtaret miſterijs nubes lucida
obūbrauit caput ei⁹. Aliquotiēs nō ipſe
ſtare videbat: ſȝ colūpna ignea cui⁹ ful⸗
gore ītuētiū ītuit⁹ obtunſi ſūt. Dū vice
quadā ſacra miſteria celebraret nebula
q̄dā odorifera totā eccl'iaȝ ipleuit ieffabi⸗
li ſuauitate oēs pſudit ⁊ varijs īcomodis
laborātes pfecte ſanitati reſtituit. Omi
q̄drageſima a ꝯſpectu hoīm ſepat⁹ deſer
ta loca petebat ſolas radices herbarū in
cibū ſumēs: aliq̄tiēs vo totū illđ tp̄s dño

virtutẽ tribuẽte abſqꝫ terrã ſibi ſuſtẽta-
culo trãſigebat. In cena tñ dñi multitu
dinis pauperũ ⁊ lepꝛoſoꝝ pedes cum la-
chꝛimis lauãs ⁊ tergẽs ac crebꝛis oſcl̄is
demulcẽs eis poſtmodũ in mẽſa diligen
ter miniſtrabat. In die paraſceues pla-
gis virgarũ ⁊ nuditate et crebꝛis genu-
flectionibꝰ diẽ cũ nocte ꝯtinuauit. Sab-
bato autẽ ſctõ ⁊ vſqꝫ ad hoꝛã reſurrectio-
nis dñice tp̄e diuini officij excepto in quo
dam ſepulchꝛo ſe flagellando latitabat.
Nondũ renatos in ſua dioceſi ad fidem
ꝯuertit apoſtatas ⁊ hereticos ſua doctri
na ſana ad ſctẽ mr̄is eccl̄ie gremiũ reuo-
cauit demonũ ſimulachꝛa vbiqꝫ ſubuer-
tit nõnullas eccl̄ias cõſtruxit perochias
certis limitibꝰ diſtinxit et vbiqꝫ lucrum
aĩarũ querẽdo ꝓficiſcẽs nõ equo nectꝰ: ſꝫ
moꝛe apl̄oꝝ pedes ire volebat. Ne autẽ
panẽ ſuũ ocioſus ꝯmederet manibꝰ ſuis
in agricultura laboꝛare cõſueuit. Et cuꝫ
boues ſemel ſibi deeſſent ceruos de ſaltu
in noĩe dñi ad ſe venire ⁊ loco boũ terram
arare p̄cepit. Qui ſtatim obtẽperãtes ⁊
mãſueti effecti terrã arare ad paſcua ire
⁊ ad opus ꝯſuetũ redire ſolebãt. Tãdem
in vnũ de ceruis laboꝛe fatigatũ lupꝰ ir-
ruẽs ſuffocauit et voꝛacẽ ingluuiã ex eiꝰ
cadauere ſaturauit. Quo audito ſãctus
kentegrinꝰ manũ cõtra ſiluã extẽdẽs di-
xit. In noĩe ſctẽ trinitatis p̄cipio vt lupꝰ
q̇ michi dãpnũ ĩtulit ſatiſfacturꝰ ſine mo
ra accedat. Et ecce lupus de ſilua ꝓſiliẽs
cuꝫ vlulatu coꝛruit ante pedes eius. Cui
ſctũs. Surge inq̇t ⁊ in noĩe ih̄u xp̄i pꝛeci
pio tibi: vt loco cerui quem deuoꝛaſti ara
tro applicatus ares ex integro qd̄ reſtat
arãdũ. Lupꝰ itaqꝫ v̄bis ſcti obediẽs ⁊ cer
uo copulatꝰ: nouẽ iugera oꝛãdo explens
libere abire ꝑmittit̃. Et cũ multi conue-
niſſent ad ſpectaculũ ſctũs apiẽs os ſuũ
dixit. Viri fr̄es q̇d ad mirami aſpiciẽtes
v̄bũ hoc? Credite mihi aſñqꝫ hõ ĩobediẽs
ſuo ꝯditoꝛi exiſteret: nõ ſolũ aĩalia ſꝫ etiã
elemẽta obtẽperabãt illi. Nũc v̄o ob ipiꝰ
p̄uaricatiõeꝫ oĩbꝰ ĩ aduerſa v̄ſis: leo lace-
rare: lupꝰ deuoꝛare: ſerpẽs ſãciare: aqua
ſubmergẽ: ignis ꝯburere: aer coꝛrũpere
t̃ra ſepe ferrea effecta fame ſubꝛuere cõ-
ſueuit. Et ad cumulũ ꝯſueti mali: hõ nõ
ſolũ hoĩem: ſꝫ ip̄e hõ ĩ ſeipſo peccãdo ꝯtra
ſeip̄m ſpõte deſeuit. Sꝫ qñ pleriqꝫ ſctĩ ĩ
v̄a ĩnocẽtia: ⁊ pura obediẽtia ĩ ſctĩtate di
lectiõe fide ⁊ iuſticia coꝛã dño ꝑfecti ĩuẽti
ſũt: quaſi ãtiquũ ius ⁊ naturale dñiuꝫ a
dño recuperãt dũ beſtijs ⁊ elemẽtis moꝛ
bis ⁊ moꝛtibꝰ iꝑare ſolẽt. Et cũ totã an
nonã paupibꝰ errogaſſet aſſũpta arena
vice ſemĩs in terram ſparſit ⁊ meſſis tp̄e
triticũ optimũ terra ꝓducẽs oẽs hoc au-
diẽtes deũ in ſctm̃ eiꝰ laudare ⁊ bñdicere
fecit. Dũ eni victualia ꝑ fr̄ibꝰ vice qua
dã nõ hẽret regẽ cãbꝛẽſem noĩe markim
adijt penuriã ſuoꝝ inſinuãs vt ſuã ino-
piã illiꝰ abũdãtia iuxta apl̄i monita ſub
ueniẽdo ſuppleret humil̄r petijt. Ille ve
ro oꝛe blaſphemo yꝛonice dixit ad eũ. Ia
cta curã tuã in dño ⁊ ipſe te enutriet: qm̃
nichil deeſt timẽtibꝰ deũ ſicut cet̃os amo
uere ꝯſueuiſti. Tu vero cũ timeas deũ: ⁊
mãdata eiꝰ obſeruas oĩbꝰ bonis et victu
etiã neceſſario indiges? Ego aũt q̇ nec re
gnũ dei q̄ro nec iuſticiã eiꝰ: oĩa michi ꝓ-
ſpera ⁊ rerũ affluẽtia (vt cernis) arridẽt
Inanis ẽ ergo fides tua ⁊ falſa p̄dicatio
tua ꝯpꝛobat̃. At vir ſctũs ſacre ſcripture
teſtionio ⁊ rõnũ aſſertiõibꝰ ⁊ exẽplis mul
tos iuſtos ⁊ ſctõs egeſtate ⁊ ſiti ĩ hoc ſcl̄o
affligi repꝛobos rerũ affluẽtia honoꝝ fa
ſtigijs ſepe ſublimari aſſerebat: paupes
v̄o diuitibꝰ p̄ronos foꝛe quoꝝ bñficijs ſu
ſtẽtãt̃ diuiteſqꝫ paupũ p̄rocinio ſic̄ vites
vlmi ſuſtẽtacl̄o ĩdigere euident̃ edocuit.
Tãdẽ rex v̄ba eiꝰ nõ ferẽs ſic rñdit Si cõ
fidens in deo tuo abſqꝫ hũano ſuffragio
oĩa blada q̄ cernis ĩ hoꝛreis ꝯtẽta ad mã-
ſionẽ tuã trãſferre potis: libẽter ãnuo ⁊
poſtulatiõibꝰ tuis de cet̃o deuotꝰ obtẽpe

rabo. Sctūs aūt dei eleuatis ī celū oculis ⁊ manib⁹ oronē cū lacrimis fudit ad dn̄z Et ecce eadē hora fluuius clud ſubt⁹ decurrēs ſubito intumeſcere ripas traſcēdere cepit: ⁊ horrea regis ītegra cū farre vſq̧ ad locū vbi sctūs manere ſolebat nomie mellingdenor ſecū traxit. Ita illeſa ab aq̄s oīa iueta ſūt: vt nec ariſta humecta appebat. Inſtigāte regē in odiū ſcti amico ei⁹ noīe catheu cōtumelijs ⁊ cōuitijs furore cōmot⁹ vice quadā ipz affecit: ⁊ calce pcuſſū ad trā pſtrauit. A circūſtātib⁹ sctūs leuat⁹ oēm iiuriā patiēt tolerabat Catheu vo mali hui⁹ icētor cachinās equū aſcēdit: ⁊ añ ianuā de equo corruēs fracta ceruice expirauit. Regis pedes tumor inuaſit tumori dolor ſucceſſit: morſq̧ dolorē ſubſequit. Inſurrexerūt cōtra sctm̄ filij belial de cognatiōe regis morken ꝯſpirātes ī mortē eius. Diuina igit reuelatiōe admonit⁹ vſus meneuiā vbi sctūs dauid virtutib⁹ floruit iter aggredit: iuxta caerleū multos ad fidē ꝯuertit ⁊ eccliaz ꝯſtruxit: ⁊ cū ſctō dauid aliquātiſp morā trahēs a rege tre illi⁹ cathwal lam locū ad ꝯſtruēdū monaſteriū accepit Edificato aūt apud elgu cenobio: ſedem epālē ibidē cōſtituit. Subregulū quēdā illi minas infere tē ⁊ de loco illo expellere cū iniuria nitētē: ⁊ cecitate a deo pcuſſuz pce ad deū fuſa ſanauit: ⁊ adiutorē ⁊ ptectorē ipoſterū hēre meruit. Cōgregati ſūt aūt ī monaſterio illo nonies centū et ſexaginta q̄nq̧ fr̄es ſub regulari diſciplina: in magna abſtinētia deo ſeruientes. Trecētos eni illitteratos agriculture et pecorū cuſtodie extra monaſteriū deputauit alios trecētos opib⁹ infra monaſteriū exercēdis ⁊ cibarijs pparandis aſſignauit ⁊ trecētos ſexaginta q̄nq̧ lr̄atos diuinis officijs iugit celebrādis intitulauit. Nec facile quēq̧ illoruz egredi: ſed tāq̧ in ſctūario dn̄i aſſidue cōmorari inſtituit. Diuiſit eni p turmas et cōuētus collegiū: ⁊ vno ꝯuētu ſeruiciū dei ī ecclia terminātealter ꝯtinuo intrās illō inchoaret quo ꝯſūmato ali⁹ ſine mora itroiret. Sicq̧ turma vna exeūte ⁊ alia ingrediente orō ſine intmiſſione ab ecclia illa ad deū fiebat: ⁊ bn̄dicendo dn̄m in oī tpe ſēp laus dei ī ore illor reſonabat. Erat int illos q̄dā noīe aſaph gr̄e et ſpē clarus ab ipo pubertatis flore virtutib⁹ ⁊ miraculis fulgens: q̄ vitā magr̄i in oī ſctitate et abſtinētia iugit ſeq̄ ſatagebat. Et cū ſāct⁹ kentegrin⁹ more ſolito pſaltiū nudus pſoluiſſet ī aq̄s: nimio frigoris rigore corrept⁹ iuſſit puero aſaph ignē quo calefieri poſſet ſibi afferre. Qui feſtinās ad clibanū ⁊ nō h̄ns in quo prunas deferret viuos carbones ī gremio ſuſcepit: nulloq̧ aduſtiōis ſigno ī veſte appente corā ſctō piecit. Quē vir dei ipoſterū carum h̄ns: curā monaſterij illi delegauit et ī epatu ſucceſſorē ſuū iſtituit. Seruo dei quodā die prolixius oroni intēto: facies ei⁹ quaſi ignea apparēs ſtupore ⁊ extaſi circūſtātes repleuit. Intuebant ei faciē ei⁹ tāq̄ vultū angl̄i ſtātis int illos. Cōpleta orōne grauiſſimis lamētis ſe dedit. Et cū diſcipuli cauſā triſticie hūilit ab eo peterēt pauliſp ī ſilētio reſidēs tādē ait. Noueritis filij kmi ſctm̄ dauid dec⁹ britānie pr̄e ꝓp̄rie carnis carcerē nō egreſſū regna celeſtia penetraſſe. Credite michi q̧ nō ſolū anglor multitudo in gaudiū dn̄i ſui illū introduxit: ſ ⁊ dn̄s nr̄ ihs xps ei obuiā pcedēs ad portas padiſi gl̄ia ⁊ honore coronauit cū me vidente. Scitote etiā q̧ britānia tāto luie orbata tāti pr̄oni lugebit abſentiā: q̄ gladio dn̄i ppt maliciā inhītātiū ſemicuaginato ſup illā: ne penit⁹ vſq̧ ad internitionē extract⁹ percuteret ſemetipm̄ opponebat. Tradēs tradet dn̄s britanniā exteris nationib⁹ deū ignorantibus: ſed ⁊ a paganis ab indigenis euacuabitur inſula chriſtiane legis religio vſq̧ ad p̄finitū tp̄s diſſipabi-

tur in ea:ſed ī pꝛiſtinū ſtatū īmo melioꝛē
miſerāte deo iterū repabiṫ. Uir aūt dei
ſepties romā adiēs: ſācto gregoꝛio ſpāli
angloꝝ aplo/totā vitā ſuā/electionem ⁊
conſecrationē ⁊ omnes caſus q̄ ei accide
rāt ſeriatim enodauit. Sctūs ꝟo papa
illū virū dei ⁊ ſpūs ſctī grā plenū ītelligēs
cōſecrationē eiꝰ quā a deo nouerat pꝛoue
niſſe cōfirmauit:ipoqꝫ multotiens petē-
te et vix impetrāte que deerant cōſecra-
tioni eius ſupplēs:in opus miniſterij a
ſpū ſctō illi iniūcti deſtinauit. Occurrit
autē viro dei clericus quidā peregrinus
et eloquēs req̄ſituſqꝫ q̄s eſſet.⁊ vnde ve-
niſſet:p̄dicatoꝛē veritatis.⁊ viā dei ī ve-
ritate docentē ſe eſſe rn̄dit. Quē ſpū ſctō
reuelāte.pelagiana hereſi irretitū agno
ſcens:cum a via iniquitatis eū auertere
non poſſet:vtriuſqꝫ hoīs interitū vicinū
illi foꝛe denūcians a ſua dioceſi iuſſit euꝫ
expelli. Qui fluuiū quēdā trāſire tēptās
aquis ſuffocatus ad tartara deſcendit.

In cambꝛenſi regno oībus kentegrini
īimicis diuerſis cladibꝰ ⁊ vario moꝛboꝝ
gn̄e conſumptis regionis incole viā dn̄i
relinquētes ⁊ tanq̄ canes ad vomitū re
uerſi:ad ydolatrie ritū ꝓlapſi ſunt. Celū
igiṫ/terra/mare/⁊ oīa que ī eis ſunt ſub
traxerūt eis obſequiū et cōſuetū adiuto-
riuꝫ:fameſqꝫ ſuꝑ ťrā multo tꝑe ꝑualuit.
Suſcitauit tandem dn̄s regē noīe rede-
rech a diſcipulis ſctī patricij in hibernia
baptizatū:q̄ in toto coꝛde querēs dn̄m fi-
dem xp̄i reparare ī regnū ſtudebat. Di-
rexit cū litteris ad ſctm̄ kentegrinū nun
cios obſecrās ꝑ nomē dn̄i et obteſtās ne
paſtoꝛ oues diu deſolatas ⁊ ſine cuſtodia
deſtitutas vlterius deſerēdo ſui ſubtra-
hat curā. Indignū eē aſſerēs:vt ſpōſus
ſpōſā/paſtoꝛ ouile/p̄ſul eccl̄iaꝫ ſuā dere-
linquat:ꝓ cuiꝰ amoꝛe aīaꝫ ponere dꝫ ne
mercēnariꝰ fiat. Denūciauit ⁊ defūctos
eſſe:q̄ q̄rebāt aīaꝫ eius. Admonitiōe igiṫ
āglica ſctm̄ aſaph ſucceſſoꝛē ſuū ꝯſtituit
⁊ cū ſexcētis ſexaginta frībꝰ terrā cābꝛē-
ſem repetē cepit. Cui rex cū ingēti multi
tudine obuiam pꝛoceſſit:laudans deū.
Quos cū ſctūs bn̄dixiſſet:ait. Quicūqꝫ
ſaluti hoīm inuidēt:⁊ ꝟbo dei aduerſanṫ
in ꝟtute dn̄i nr̄i ieſu xp̄i ꝓtinus diſcedāt:
ne credituris aliq̄d īpedimētū ingerāt.
Quo dicto: ſub nimia celeritate ingens
laruarū multitudo ſtatura ⁊ viſu hoꝛri-
bilis a cetu illo exiens oībus vidētibus
aufugit:ex quoꝝ viſione timoꝛ magnus
et tremoꝛ oēs appꝛehendit. Confoꝛtans
eos ſctūs ⁊ coꝛroboꝛans in quales credi-
derant denudauit:⁊ ad credendū deo vi-
uenti coꝛda oīm aſtantiū excitauit. Eui-
denti namqꝫ ratione oſtēdit ydola muta
figmēta hoīm vana ⁊ igni potius q̄ nu-
mini deputāda. Elemēta etiā q̄bꝰ ineſſe
credebāt numina:creaturas eſſe docuit
ex cōditoꝛis expoſitiōe:ad vſū hoīm ⁊ mi
niſterium ac adiutoꝛium eſſe plaſmata.
Woden ꝟo quē pꝛincipalē deū crediderūt
⁊ p̄cipue angli de quo oꝛiginem duxerāt
cui ⁊ quartā feriā cōſecrauerant:hoīem
fuiſſe moꝛtalē aſſeruit ⁊ regem ſaxonū a
quo plures natiōes genꝰ duxerāt huius
inq̄t coꝛpe ī puluerē reſoluto:aīa ī īferno
ſepulta etnū ſuſtinet igneꝫ. Cūqꝫ multa
ad fidē ꝑtinētia in planicie campi nomīe
holdelin plebi pꝛedicaſſet:terra in qua ſe
dit in oculis oīm creuit in mōticulū altū
⁊ manet ibi vſqꝫ in diem hodiernū. Oēs
enī hec mirabilia vidētes ī fide inſtructi:
baptiſmū ſuſceperūt. Cōuerſis ad dn̄m
cābꝛie hitatoꝛibꝰ:celū dedit pluuiā ⁊ ťra
pꝛius ſterilis pꝛotulit fructū ſuū. Rex
itaqꝫ redereth dn̄ium ⁊ pꝛincipatuꝫ ſuꝑ
vniuerſū regnū obtulit kentigrino:illū-
qꝫ regē ſe p̄rie rectoꝛē ſub ipo noīari volu
it:ſicut conſtantinū ſācto ſilueſtro feciſſe
cognouit. Sicqꝫ noīs ſui interp̄tatio im
pletur nanken caput tieru albanice dn̄s
latine interpꝛetatur. Regina noīe lan-
gueth diu ſterilis p̄ce famuli dei ꝯcepit:

& filiū peperit:quē in memoriā ſcti paterr ni ſctūs baptizans vocauit cōſtantinum qui pri ſuccedens omēs predeceſſores ſuos diuitijs ac ſctitate precessit. Victorū patriā que modo galwedia dr: ab ydolatria & prauitate heretica doctrīa ſua purgauit/albaniā ↄuertit/eccleſias conſtruxit/& monaſteria multa fundauit. Miſit ex diſcipulis ſuis ad orchades norwegiā & yſlandiam luce fidei imbuendas. Ubicunqꝫ fere pergebat vel predicabat:cecis viſum/ſurdis auditū/claudis greſſū mutis loquelam/furioſis ſenſum reddebat: demonia eijciebat/paraliticos erigebat/ leproſos mundabat/& oēs languores curabat. Multociens ex tactu veſtimentorum ſuorꝫ & crebro ex particulis cibi & potus ei⁹ ſumptis multi egroti ſanitatē cōſequuti ſunt. Aliquotiens etiā ex vmbra corporis ei⁹ velut alter petrus infirmi curari meruerūt. Nūqꝫ vel pluuia/niue/ vel grandine veſtimenta ei⁹ maduerunt Nā dum aeris inclementia ingruēte imber inundās diffluerer & ſpiritus procelle in circuitu eius deſeuiret:īmobilis qñqꝫ ſtans/qñqꝫ gradiēs a cuiuſdā ſtille iniuria illeſus ſp extitit & intactus. Idipſum etiam turba diſcipulorū ſuorum in ei⁹ pſentia ſuis meritis ſepiſſime eſt experta. Cōtigit reginā pulchritudine cuiuſdam militis illectā adulteriū commiſiſſe et precioſum quendā anulum ob immenſum amorem ſibi a rege commendatum eidem militi contuliſſe. Qui anulū digito imprudentius impoſuit:& rex per ſecretariū ſuū hoc aduertēs & irā diſſimulans accito milite venatū perrexit. Diſcopulatis canib⁹ & ſocijs p loca diuerſa diſperſis:rex ſolus cū milite iuxta ripā fluminis clijd:ī feruore diei ſoporis ac quietis gratia iter direxit. Fatigatus aūt miles & nihil mali ſuſpicat⁹ extēſo brachio dormire cepit. Conſpecto itaqꝫ in digito ei⁹ anulo:rex turbat⁹ vix man⁹ a gladio & ab effuſione ſanguinis eius continens anulum de digito ſuauit extraxit in flumen proiecit & excitato milite ad ſuos rediit. Cūqꝫ vultu minaci minas et improperia inferens anulū a regina expeteret: & illa ſecrete militi inuanū mittēs in medium proferre non poſſet triduanis inducijs a nobilib⁹ vix impetratis carceri mācipatur. Regina aūt lachrimoſis precib⁹ rem geſtā ſancto Kentigerno p nūciū expoſuit & ab illo vnico propitiatore ſuo ſalutem & auxiliū poſtulauit. Sctūs autē pontifex ante aduentū nūcij totū agnoſcens:nūcio cū hamo ad ripam fluminis clijd feſtinare precepit et piſcē primo extractū. ſ. yſiciū qui & ſalmo dr ad ſe reportare. Quo facto & exenterato:anulum in ventre piſcis repertum regine trāſmiſit & illa regi cū exultatione obtulit. Contriſtat⁹ rex pro illatis regine iniurijs & veniam flexis genib⁹ petens grauiſſimā vltionem in delatores ſe illaturum iurauit Cui regina. Abſit inqt dñe mihi mei cauſa quitqꝫ mali quiſquā patiatur: ſed tibi ex toto corde indulgeo ſi omnē rancorem animi tui ſicut ego accuſatori meo remittas. Cūctis ergo regine clementiā admirantib⁹ vocato kentegerno illa reatū cōfeſſa vitam ſuam de reliquo emēdare curauit. Rex quidā hibernie audita regis rederet liberalitate & munificentia ioculatorem in arte ſua peritū mittens tēptare voluit:ſi fame late diffuſe veritas reſponderet. Cūqꝫ peracta quadam ſolēpnitate munera ſpecioſa ei rex cōferret & ille accipe renuēs talia ī tra ſua ſe ſatis habere poſſe aſſereret:reqſit⁹ qd vellet accipere:ait. Sis vis inqt vt bñ remuneratus recedā:dec mihi diſc⁹ moris recētib⁹ plen⁹. Et timens rex ne honori ei⁹ & fame derogaretur ſi ioculator irremuneratus abiret cūcta retulit epo ſancto. Et ſcū hiemis tps eēt ad deum pces vir dei fudit: & dumū moris recētib⁹ plenū oſtendit. Et

tollens diſcum ⁊ moris implēs ioculatori dedit. Quo viſo miraculo: poſt paucos dies relicta arte ſua melioris vite viā ingrediēs diuino ſe mācipauit obſequio.
Sctūs colūba q̄ ab anglis colūkillus vocatur in illo cenobio qđ in inſula hij conſtruxerat virtutib⁹ clar⁹: ſcti viri famā audiēs ad illū venire/viſitare/videre/et familiaritatē ei⁹ habere cupiebat. Et cū multa diſcipulorū turba de monaſterio egreſſ⁹ cū loco appropinquaret vbi ſctūs eps̄ manebat in tres turmas oēs diſcipulos diuiſit: ſic ⁊ pontifex ſuis tripharie diſtinctis cū cāticis ſpiritalib⁹ illis obuiam proceſſit. In prima turma erāt iuniores/in ſcđa prouectiores/in tertia ſenes decora canicie vēerabiles ⁊ canebāt dicētes. In viis dn̄i magna eſt gloria dn̄i ⁊ via iuſtorū recta facta eſt: et iter ſctōꝝ p̄paratū eſt. Ex parte ſcti colūbe canebāt Ibūt ſcti de virtute in virtutē: videbitur de⁹ deoꝝ in ſyon: cū alleluia. Et ait columba diſcipulis ſuis. Uideo colūpnā igneā in modū corone auree in tertio choro ſuper epm̄ ſctm̄ deſcēdentē ⁊ lumē claritatis celeſtis ſup eū. Et appropiquātes adinuicē ſcti in āplex⁹ mutuos ⁊ oſcula ſancta ruūt. Uenerūt cū ſctō colūba quidā filij belial ad furta et pctā aſſueti de grege ſcti pōtificis paſtore iiurijs affecto ariētē rapiētes: caput ei⁹ auferūt: aries vo ꝯcito gradu ad gregē currēs corruit ⁊ caput in lapidē mutatū manib⁹ tenētis firmit adheſit. Cōfuſi ergo iniq̄tatis filij aū pedes ſcti kētegerni ꝓſtrati: veniā cū lachrimis poſtulabāt. Qui benigne eos redarguens ne vlteri⁹ fraudē/furtū/vel ſacrilegiū ꝯmitterēt admonuit: a reatu abſoluit: ⁊ corp⁹ arietis illis tradēs ad ſua remiſit. Caput tn̄ in ſaxū ꝯuerſum in miraculi teſtioniū vſqꝫ hodie i eodē loco cuſtodit. In ſignū quoqꝫ mutue dilectiōis alt ſctōꝝ alteri⁹ baculū ſuſcepit: ⁊ baculus quē ſctūs colūba cōtulit epo apud ripun in eccl'ia ſcti Wulferi multo tpe i magna reuerētia habit⁹ eſt. Cū crucē quādam mire magnitudinis lapideā in cimiterio glaſcuenſi multi viri erigere nō valerent: fuſa ad deū ſcti prece angel⁹ in nocte de celo deſcēdens crucē illā erexit vn̄xit/ſanctificauit/et receſſit. Ibi enī virtute diuina ſanitatē pfectā multi poſtea meritis kentegerni cōſequi meruerunt. Aliā crucē i locis illis de ſola arena maris erexit: quā nulla aeris inclemētia vſq̄ diſſoluere valet: vbi varijs languoribus grauati furioſi ⁊ demonijs vexati ſanauit. Fabricauit aūt molendinū ſuper fluuiū gladū que nullā annonā furatā molere p̄ſumit: neqꝫ molā neqꝫ eius rotā poſt horā nonā ſubbati donec celebret dominica dies rotare aliq̄s poteſt. Uir dei nimia tandē ſenectute cōfect⁹ cū neruorum ꝯpago pene emarcens diſſoluta fuiſſet quodā ſubligari lineo per mediū capitis et de ſub mēto circūducto mentū et maxillas ſuſtētauit: vt ad proferendum que vellet expeditior redderet. Demū cōuocatis diſcipulis ſuis de obſeruatione ſctē religionis/mutue charitatis/pacis/hoſpitalitatis/⁊ lectiōis: ac orōnis inſtātia hortabat eos. De ſctōꝝ patrum decretis ſctēqꝫ romane eccl'ie inſtitutis firmit cuſtodiendis: fortia dedit ac dereliq̄t precepta. Quidā aūt qui illū arctius dilexerūt cū lachrimis ꝓſtrati dixerūt. Scim⁹ pr̄ ⁊ dn̄e qꝛ cupis diſſolui ⁊ eſſe cū chriſto ſed nr̄i queſumus miſerere quos in chriſto parturiſti. Quicq̄d hūana fragilitate deliquim⁹ ſp in conſpectu tuo confitētes: ad arbitriū diſcretionis tue emendare curauim⁹. Pete ergo a dn̄o dari nobis poſſe ex hac valle lachrimarū ad gaudiū dn̄i tui tecū cōmigrandi. Credim⁹ enim qꝛ quicquid petieris a deo dabit tibi dn̄s. Indecens autē nobis videtur vt pōtifex ſine clero/paſtor abſqꝫ aliq̄ de grege ſuo/pater abſqꝫ filijs itret ad gaudia domini

ſui. Sctũs enĩ pietate commotus colle-
cto flatu vt valuit dixit. Voluntas domi
ni de omnib⁹ nobis fiat: ⁊ ſicut meli⁹ no
uit ⁊ ei placuerit de nobis oĩbus diſpo
nat. Et ecce angelus dñi cũ ineffabili ful
goꝛe ⁊ claritate apparens circũfulſit eũ
⁊ dixit. Kentegerne electe ⁊ dilecte dei ex
ulta ⁊ letare qm̃ exaudita eſt oꝛatio tua
⁊ pꝛeparationẽ coꝛdis tui audiuit auris
diuina. Fiet enĩ tibi ſuper diſcipulis tu-
is ſicut vis. Cras egrediemini de coꝛpo-
re moꝛtis hui⁹ ad vitam indeficientẽ: et
dñs erit vobiſcũ ⁊ vos eritis cũ eo imper
petum. Et qꝛ tota vita tua in hoc mundo
iuge fuit martirium: placuit dño vt mi-
tioꝛem ceteris hoibus habeas vite finem
Fac tibi icraſtinũ calidũ parari lauacrũ
in quo ingrediens abſqꝫ anguſtia graui
in manus dei reddes in pace ſpiritũ tuũ
Poſt te etiaꝫ fratres illi lauacrũ ingreſſi
⁊ moꝛtis vinculis abſoluti in ſplendoꝛib⁹
ſctõꝝ celeſtia regna tecũ penetrabũt. Re
cedente angelo: miri odoꝛis fragrãtia lo-
cum ⁊ oẽs habitantes in eo ineſtimabilr̃
reſparſit. In parato igit̃ lauacro vir dei
ingreſſus eleuatis oculis ⁊ manib⁹ in ce
lum quaſi in placidũ reſolut⁹ ſompnum
inclinato capite tradidit ſpiritũ. Eleuato
aũt a diſcipulis de lauacro coꝛpoꝛe ſãcto
ſinguli fratrũ anteꝙ̃ aqua frigeſceret in
lauacrũ immerſi: ad ethereas manſiões
cũ patre ſancto ꝯmigrarunt. Sctũs ita-
qꝫ kẽtegrin⁹ cũ eẽt cẽtũ octogitaqnqꝫ an-
noꝝ: anno epiſcopat⁹ ſui centeſimo ſe-
xageſimo ſignis pꝛeclar⁹ et pꝛodigijs idi
bus Januarij migrauit ad dñm: ad cu-
ius tumulũ in glaſcuenſi eccleſia cecis vi
ſus/ ſurdis audit⁹/ claudis greſſus/ mu
tis loquela/ lepꝛoſis mũdicia/ paraliticis
mẽbꝛoꝝ valitudo/ furioſis ſenſus reſtitu
unt̃. Impij ſacrilegi/ periuri/ ⁊ pacis ec
cleſie ſue violatoꝛes ⁊ ſancti loci inquina
toꝛes condigna pena plectunt̃. Quidam
de glaſgu vaccã nocte quadã furtiue ab
ducens/ vacca viua ⁊ ad pedes eius liga
ta diuino vultu extinctus reperit̃. Mul-
ti quoqꝫ carnalis flagitij perpetrato con
tagio: pollutis greſſib⁹ locũ ſctm̃ temera
re non verẽtes: qñqꝫ repẽtina moꝛte mul
tati ſepe mẽbꝛis mutilati aut incurabili
moꝛbo puniti ſunt. ¶ Narratio.

Circa infantiã ſcti kentegrini ad quẽdã
ſolitariũ venit pꝛeſbiter cuiuſdã baſilice
vt cõſecraret ei oblationem ad cõicandũ.
Veniens autẽ quidã ad illum ſolitariũ:
pꝛeſbiterũ grauiter accuſauit. Qui cum
iterum veniſſet ad eũ: ſcandalizatus ſo-
litarius nõ apuit ei. Et ecce vox facta eſt
ad ſolitariũ dicens. Tulerũt ſibi hoĩes iu
ditiũ meũ. Et velut in exceſſu mentis fa
ctus: vidit quaſi puteũ aureum ⁊ ſitulã
auream ⁊ funem aureã ⁊ aquã bonã val
de. Videbat aũt ⁊ quendã lepꝛoſum hau-
rientem ⁊ refundentẽ in vaſe. Et cupie-
bat bibere et nõ bibebat: qꝛ lepꝛoſus erat
ille q̃ hauriebat. Et ecce iterũ vox ad euꝫ
dicens. Cur nõ bibis ex aqua hac: quam
cauſam habet qui implet? Implet enĩ ſo
lummõ ⁊ effundit ĩ vaſe. In ſe aũt reuer
ſus ſolitarius ⁊ virtutẽ viſionis conſide
rans vocauit pꝛeſbiterũ ⁊ fecit euꝫ ſicut
pꝛi⁹ ſctificare ſibi oblationẽ. ¶ Narrõ.

Erat quidã abbas ⁊ hoꝛtolan⁹ qui om-
nem laboꝛẽ ſuũ expendit in elemoſinã: et
tm̃ ſibi retinebat quantũ ad victũ ipſius
ſufficeret. Poſtea vero ſathanas immiſit
in coꝛde eius dicẽs. Collige tibi aliquan-
tam pecuniã vt cũ ſenueris aut egrota-
ueris op⁹ habeas ad expenſas. Et colle-
git et laganã nummis impleuit. Cõtigit
aũt eũ infirmari ⁊ putrefieri pedẽ eius ⁊
expẽdit quod collectũ fuerat in medicos:
⁊ nihil ei ꝓdeſſe potuit. Poſtea venit qui
dam de medicis expertis ⁊ dixit ei. Niſi
incideris pedem tuũ: totũ coꝛp⁹ tuũ pu-
trefiet ⁊ moꝛtem vicinã inducet. Illa au
tem nocte rediens in ſemetipm̃ ⁊ penitẽ-
tiam agens de hijs que geſſit ingemuit ⁊

fleuit dicens. Memor eſto dñe operū meorum prioꝝ que faciebā cū labore in horto ex quo pauperib⁹ miniſtrabā. Et cū hoc dixiſſet aſtitit angelus dñi ⁊ dixit ei Ubi ſunt nūmi quos collegiſti: et vbi eſt ſpes vana ⁊ cogitatio de qua tractaſti? Ille reſpōdit. Peccaui dñe ignoſce mihi: ⁊ amodo vlterius hoc non faciam. Tūc angel⁹ tetigit pedē ei⁹ ⁊ ſtatim ſanatus eſt.

¶ Narratio. Uenit abbas yſaac in congregationem fratrū ⁊ vidit quēdā ex fratribus culpabilem ⁊ adiudicauit eū. Cū aūt exiſſet ad heremū venit angelus dñi ⁊ ſtetit ante oſtiū celle ei⁹ dicens. Non te dimitto intrare. Illo aūt cauſā querente ait angelus. De⁹ me miſit vt dicerē tibi vbi iubes vt mittam illum fratrē culpabilem quē adiudicaſti? Et ſtatim abbas penitentiam egit dicens. Peccaui ignoſce mihi. Et dixit angelus. Surge ignoſcet tibi de⁹ ⁊ cuſtodi de cetero ne adiudices q̄q̄ priuſq̄ deus adiudicet eū.

De ſctō kiliano cū ſocijs ſuis martirib⁹.

Beatus kilian⁹ genere ſcotoꝝ nobilibus ortus parētibus: diuine tamē gratie fact⁹ eſt nobilitate clariſſim⁹. Qui a pueritia liberalibus ſtudijs tradit⁹ ſimul cū lrarū incremētis diligēter viam cepit indagare veritatis. Tandem preueniente ſe gratia dei ſpretis humanarū lrarū ſtudijs oibuſq̄ huius mūdi illecebris mōaſteriū petijt/ abnegauit ſeipm ſibi Tulitq̄ crucē ſuam ſequutus eſt xpm. In mōaſterio igit̄ poſit⁹ quāte obediētie/ quante fuit vigiliarū ⁊ oronū inſtantie vite terminus declarauit. Quāuis enī martirij palmā per gratiā magis q̄ per meritū conſtat: bonis tñ adimplet̄ operibus. Uidētes igitur monaſterij fratres in virtutū profectibus beati viri perſeuerantiā: primo cū p eccleſiaſticos gradus officium precibus aſcendere: deinde eiuſdem monaſterij regiminis curā ſumere coegerunt. Ille aūt ſciens perfectionem charitatis ſine proximi dilectione perfecte ſtare non poſſe paſſus eſt in proprijs ſe aliquātulū minorari vt fratrum prodeſſe poſſet vtilitati imitatus apoſtolorū conſiliū. Uerūtamē cū fama ſcti viri longe lateq̄ crebreſceret: metuens ipſe ne popularis fauor maculā ſibi infigeret: cepit meditari qualit̄ notos ⁊ ꝓpinquos relinqueret peteretq̄ longe poſitas tras vbi obſcurus fama ⁊ vilis genere poſſet haberi: quo liberius diuinis cultib⁹ vacaret. Deliberatione itaq̄ recedēdi peracta collectis ſocijs in quoꝝ mentib⁹ idē feruor dilectionis ardebat: ad vicinā ſcotie britanniā peruenit qua nō longa nauigatione preteriens galliam attigit qua permeata in prouinciā germanie deuenit: q̄ ab incolis terre ipſius orientalis francia vocitatur. Ibiq̄ i opido qd̄ Wirtzburch eoꝝ lingua dicitur: latina vero lingua interpretatur caſtellum vbicū aliquo tempore ſub ſilentio ſtetiſſet romam profect⁹ eſt: ⁊ officio p̄dicandi a papa recepto eps ordinatus redijt: ſocijs eius Columbano ſcilz in italia: et Gallo in almania remanentib⁹. Iterum ergo Wirtzburch igreſſus cepit xpm predicare ipſumq̄ ducem Goſbertū dyane ſacra colentem ipſamq̄ totam orientalem franciam conuertens baptizauit. Erat autē duci vxor noīe Geilana quondā fratri ſuo maritata. Quod audiens kilianus tale. ſ. coniugium ne fidei iniciate res illa pturbaret quoq̄ modo patiebatur. Sed poſtea ducē i fide roboratum ſecrete ſuper huiuſmodi alloq̄tur. Dux aūt tale negociū differens ɔtra hoſtes tetēdit. Quo abſente mulier futuri diſſidij non ignara kilianū cū ſocijs ſuis in cella ſua nocte fecit necari occulte: ibiq̄ in eodem loco cum veſtib⁹ ac libris ne aliqd̄ eoꝝ veſtigiū appareret fecit ſe

peliri: immo etiam ne occiſi vnꝗ̄ reuelarentur ſtabulum equoꝝ ſtratis plantis ibidem ſuper corpora ſanctorū conſtituit. Mulier aūt quedā noīe burgunda deo deuota iuxta cellam ei⁹ habens oratoriū qualiter res eſſet geſta cognoſcēs: ſꝫ prodere timens tādem in fine vite ſue oīa dixit. Duce aūt reuerſo ⁊ viros ſctōs qrēte: vxor ei⁹ cauſa peregrinationis ſolite iamdudū eos abijſſe eſt mentita. Poſtea carnifices qui ſanctos necauerāt furore arrepti corā oībus clamauerūt. Kiliane kiliane cur nos nō incendis? Sic fctō ſuo ꝓpalato expirauerūt. Hec longe poſt ipſa Geilana a demōio arrepta clamauit Iuſte torqueor: qꝛ viris ſanctis tortores adhibui: ⁊ hijs dictis crudeliter interijt. Poſt multū vero temporis preſbiter quidam noīe Attalongus audiens ſcolores ī ſpū ſancto dicentes Kilianus ſigna multa fecit: de loco in quo indigne iacet tolli debet. Attalongus aūt quid ſcolares dicerent non attendit: ⁊ ob hoc nocte proxima viſu amiſſo dn̄m ſibi dicentē audiuit Niſi credideris non videbis. Ille vero diligenter querēs ⁊ rei ordinem percipiēs ad corpora ſanctorū recurrit: ibiqꝫ lumē reperiens aduocato Bonifacio mogentino archiepō: corpora ſanctorum reuelauit ⁊ viſum recepit.

¶ De ſctis Kyneſwida regīa ⁊ abbatiſſa/ ⁊ de Kyneburga ⁊ tibba virginibus.

REx merciorū paganiſſimus noīe pēda liberos quiqꝫ xpīaniſſimos genuit: quorū tres ſcꝫ peada/ Wulfer⁹/ ⁊ ethelredus ſucceſſiue regnantes: multa ſtrenue ⁊ laudabilr egerūt. Due aūt pēde regis filie kyneſburga ⁊ kyneſwida vocate ſunt. Kyneburga ꝙ̄o regales nuptias viduali celibatu deo ſacrauit: kyneſwida virginalem triūphū xpi thalamis ītulit. Primo enī memorabilis regina immortalis dn̄i amore rapta temporali regi ſuo ⁊ regno abrenūciare eſtuabat: ac libera ceruice iugū xpi ferre iam mortales indignata amplex⁹ que deo adherebat que mente in celis nupſerat etiniqꝫ regni dote anelabat. Acqſito demū regis conſenſu: melius ſpū ꝙ̄ antea carne coniuncti ſunt. Nam alter in fratrem altera in ſororem tranſijt. Confluūt ad eum ducum et principū natevt dominā venerantes pauperes vt collegā amplectabantur ⁊ totam multitudo filiarū eā vt matrem habebat. Que ſpreta liberoꝝ carnalium propagine multiplicius fecūdata eſt in ſpirituali ſobole. At Kineſwida adhuc immatura etate lactea nondū ſacrum velamē attigerat ſed quaſi ad ianuam diuini cubiculi aſtans vitam ſororis ⁊ ſanctimoniam ante habitū religionis induerat ⁊ qualis futura eſſet: ante religionis ingreſſum monſtrabat. Ipſa vero regina totius ſanctitatis ſpeculū quibus viſcerib⁹ ſibi creditas aīas xpo peperit charitatis ſinu fouerit ꝙ̄ peruigil obſeruatrix et doctrix fuerit mandatorum dei ⁊ ſancti propoſiti quibus inter oīa lachrimis implorauerit illa ſolēpnia concent⁹ ſuperni lingua enodare nō ſufficit Miſeratrix erat egenorū/ pia mr̄ afflictorum/ incitatrix ad elemoſinas ⁊ mīe opa regū germanoꝝ. Cetera enim vite eius virtutib⁹ ⁊ miraculis glorioſa in illa danorū depopulatione fuerunt igne deleta vel ſcriptorū negligentia nr̄a latent ſceula ꝗ̄ tota in illo celeſti libro deſcripta ſunt in memoria eterna. Poſt diuturnum igitur huius vite agonē ⁊ longā dn̄ice familie diſpenſationē in magna vite ſanctitate ad ſtadij coronā peruenit. Eſt aūt in orientali regionis plaga nō procul ab amne noīe ven: loc⁹ dctūs dormundeſcaſtre vbi monaſterio edificato ſctā Kyneburga mūdo ꝯtēpto multis congregatis virginibus abbatiſſa effecta eſt a quo locus

ille nomē trahens kyneburge caſtrū vo-
cabat̄. Proceſſu tādem tēpoꝛis pacē ⁊ cha
ritatem xp̄i ſoꝛoꝛibꝰ relinquens int̄ luctu
oſa filiarū cātica moꝛte ſoluta int̄ angelo
rum choꝛos migrauit ad dn̄m. Tranſla-
ta vero ad celum ſctā kyneburga offa rex
oꝛientaliū ſaxonū kyneſwidā affectauit
in vxoꝛem ⁊ minis ⁊ pꝛomiſſionibꝰ fratꝝ
ſuoꝛū coacta glorioſam virginē mariam
ſuſpirijs et oꝛatione iugiter imploꝛat et
quomodo hanc cathenā excutiat: conſili-
um ſalutare ab ea efflagitat. Adeſt tandē
in extaſi rapte virgo maria immēſo ſplē
doꝛe circūfuſa dicēs. Tuis inq̄t āgoꝛibꝰ
cōpaſſa et lachꝛimis gr̄a cōſolatiōis tue
veni ad te. Salutis cōſilium ſuadeo ſer-
uande virginitatis conſilium do. Nihil
tibi ſalubꝛius q̄ in qua nata es puritate
permanere nihil ſublimiꝰ q̄ filium meū
ſponſum habere: nihil beatiꝰ q̄ hic coꝛru
ptionis mala neſcire et in celo coꝛonā in-
coꝛruptionis poſſidere. Ad hec virgo ſan
cta reſpōdēs ait. Oēs iquit amici mei ad
uerſum me appꝛopinquauerūt ⁊ ſteterūt
⁊ vim fecerūt qui q̄rebāt aīam meā. Sꝫ
tu dn̄a libera coꝛpꝰ meum a perditione/
de lacu miſerie/ ⁊ de luto: vt nō infigar li
bera aīam meā de laqueo venantiū vt nō
capiar. Talia cū ſingultibus et ſuſpirijs
cū eiulādo pꝛofunderet: iterū gl̾oſa ꝟgo
maria ei dixit. Noli ait timere noli mere
re: ego filium meū interpellabo pꝛo te: et
ipē citius adiuuabit te. Quo dctō ab ocu
lis eiꝰ euanuit. Hinc virgo kyneſwida fi
de armata ad regē offā nuncios miſit: re
ſcindit fedꝰ/ pactū abdicat/ obſecrat obte
ſtatur/ interdicit: per tremēdū nomē dn̄i ne
ei vltra vim inferat/ ne eā xp̄o auferat vl̄
cōtra celi dn̄m pugnet: et ne virginitatis
amatoꝛes angelos ꝯturbet: ſed ſe deo ſuo
cui ſe deuouerit illibata libertate ſeruire
ꝑmittat. Quo audito deo auctoꝛe cōpꝛo-
bat rex tale conſilium remandat virgini
ratū eſſe votū ſuum. Sic ergo expedita
virgo xp̄i om̄i vigilātia deo ſeruire ⁊ mē
tem ſuā in omni mūditia cuſtodire cura
uit. Rex tandē offa dū oculis ſuis ſancti
tas pꝛelucet virginis inuicta: diuitias a
tenera puella repudiatas erubuſcere ce-
pit ſubiectū ſe vanitati dolens ⁊ ſe ſeruū
regni ſui reputans relictis oībus ſequu-
tus eſt dn̄m ⁊ romā peregre pꝛoficiſcēs
in monachum cōſecratꝰ eſt. Kyneſwida
vero vigilijs ⁊ oꝛationibꝰ ac bonis operi
bus vſqꝫ ad moꝛtem iugiter deo ſeruiēs
de coꝛpoꝛis tādem ergaſtulo educta veni
enti ſponſo inter angelicos cōcentꝰ occur
rit cum gloꝛia: et in monaſterio ſoꝛoꝛis
ſue eſt ſepulta. Anno aūt dn̄i milleſio q̄n
to reliquie ſctārū kyneburge et kyneſwi
de ⁊ tibbe ad monaſterium de burgo ſan
cti petri cū magno honoꝛe ſunt trāſlate.
Erat aūt beata tibba ſctārū virginū pꝛe-
dictarum conſanguinea q̄ multis annis
in magna ſctitate ſolitarie viuēs deo ſpi
ritum commēdauit. Que cuidā ſancto vi
ro apparens inter cetera dixit. Ego ex ſu
perna feſtiuitate nr̄a deſcendi diem trāſ-
migrationis mee tibi nūciare veni. Iſta
enī nox ⁊ dies beate virginis lucie eſt: in
qua aīam meā dn̄o iheſu xp̄o libaui. Fe-
ſtiuitas vero ſctārū kyneſwide/ kinebur
ge ⁊ tibbe in mōaſterio burgi ſancti petri
pꝛidie nonas Marcij feſtiue recolitur a q̄
quidē monaſterio locus ſiue cenobiuꝫ in
quo virgines pꝛefate vitā in magna ſan
ctitate duxerunt vix miliaribꝰ duobꝰ ſe-
paratur ⁊ mō ab incolis caſtre noīatur.

¶ De ſctō Lāfranco archiepō ⁊ ꝯfeſſoꝛe.

Lamfrancus venerabilis cātua
rienſis archiepꝯ ex nobili ciui-
um gn̄e papie oꝛiundus ⁊ i pꝛi
meua etate patre oꝛbatus cum
ei ſuccedere deberet relicta ci-
uitate amoꝛe diſcendi ad ſtudia litteraꝝ
perexit omniqꝫ ſcientia ſeculari perfecte

imbutus redijt. Deinde alpes tranſiens ⁊ in noꝛmãniã veniẽs ⁊ cõſiderãs ꝙ moꝛtalium captare aurã vanitas eſt: ſtatuit vt relictis oĩbus xp̃m ſequeretur locũ ꝙ adire diſponebat vbi litterati non eẽnt qui eum honoꝛi ac reuerentie haberent. Et tranſiens per ſiluum incidit in latrones qui cuncta que habebat tollẽtes ligatis a tergo manibus ⁊ caputio cape ante oculos admoto adducentes eũ de via int condenſa frutecta dimiſerunt. Talibus anguſtijs cõpꝛehenſus neſcius quid ageret ſuum infoꝛtuniũ lamentabatur ⁊ i ſe tãdem reuerſus dixit. Dñe deus tantuꝫ tempus in diſcendo expendi ⁊ coꝛp⁹ animumqꝫ in ſtudijs litterarũ attriui: ⁊ adhuc quomodo te debeam oꝛare atqꝫ laudis officia perſoluere non didici. Libera me domine de hac tribulatiõe ⁊ ego te auxiliante ſic vitam corrigere et inſtituere curabo vt tibi ſeruire valeã et ſciã. Surgente auroꝛa audiuit viatoꝛes iter carpẽtes ⁊ cepit vociferãde ab eis auxilium petere. Qui accedentes ⁊ eum ſoluentes reduxerunt ad viam. Et cuꝫ petiſſet ab eis vt vilius et pauperius illius regionis cenobium ſibi demonſtrarent reſponderũt Uilius et abiectius monaſteriũ nullum ſcim⁹ ꝙ iſtud quod ĩ pꝛoximo edificat q̃dam homo dei. Et oſtẽdẽtes ei viam diſceſſerunt. Cũ aũt beccũ veniret foꝛte tũc abbas extruende foꝛnaci occupatus ipẽmet operabatur manib⁹ ſuis ⁊ accedens ad eum dixit. Deus te ſaluet. Et abbas Deus te benedicat. Et addidit. Es ne lõbardus? Et ille. Sum. Et iterũ abbas. Quid vis? Monachus aũt ait fieri volo. Tunc abbas oſtendit ei regulã. Qua perlecta reſpondit omnia deo ſe iuuante libenter cuſtodire. Hec audiens abbas cõceſſit ei quod petebat. At ille pꝛocidẽs in faciem oſculabatur pedes eius. Abbas eĩ herwinus gaudio repletus eſt non modico quia credebat pꝛeces ſuas a deo eẽ exauditas. Nã quia ſumptuum congerendoꝛum neceſſitas illum extra clauſtrum demoꝛari cogebat nec erat qui pꝛeſidere ⁊ religionem intus ſeruare poſſet deũ iugiter exoꝛauerat vt ſibi auxiliũ ſufficiẽs ad omnia que agenda foꝛent cõcedere dignaretur. Sicqꝫ in maxima humilitate ⁊ obedientia lamfrancus per triennium deo ſeruiuit. Nec enĩ lectionem in eccleſia legere volebat: niſi pꝛius eam cantoꝛ audiſſet. Quadam die dũ ad menſam legeret dixit quoddã inter legendum ſicut dicere debuit quod non placuit pꝛeſidẽti ⁊ aliter dicere iuſſit. Uelut ſi dixiſſet docere media pꝛoducta vt ea et iſte eandem media coꝛrepta emendaſſet docere qđ nõ eſt. Nõ enĩ pꝛioꝛ ille litterat⁹ erat. At vir ſapiens ſciens magis xp̃o obedire debere ꝙ donato: dimiſit quod bene pꝛonunciauerat: et dixit ꝙ non recte iubebat. Nã pꝛoducere breuẽ vel longã coꝛripere ſillabã non capitale nouerit crimen: verum iubenti ex parte dei non parere culpã nõ leuem eſſe ſciebat. Quidã nobilis vir dedit beccenſi eccleſie terram ad quã miſſ⁹ eſt lamfranc⁹ vt eã ſeruaret ⁊ inſtauraret. Dũ enim de loco illo ad monaſteriũ regrederetur detulit catũ in panno inuolutũ poſt ſe ligatũ ad cellã. Et dũ iter faceret quidam adiunxit ſe illi. Cumqꝫ ſimul pergerent ſoci⁹ viatoꝛ audiuit vocẽ cati ⁊ cepit mirari ⁊ circũſpicere vbi eẽt catus cuius audierat vocem. Tandẽ aduertit magiſtrũ lamfrancũ illum poſt ſe ligatum ferre ⁊ ait illi. Dñe quid poꝛtatis? Reſpõdit. Mures ⁊ rati valde nobis ſunt infeſti ⁊ iccirco nũc affero catũ ad cõpꝛimendũ furoꝛẽ illoꝝ. Uerũ fratres qui iam adunati erant in loco illo non multũ litterati nec religione inſtructi habebãtur. Et cernẽs lamfranc⁹ fratrũ inertiã moꝝũ pꝛauitatem et oꝛdinis tranſgreſſionem conijciens etiam aliquos ſibi inuidere qui ſibi metuebant eum pꝛeficiẽdũ

foꝛe tedebat eū conuerſatiōis inhoneſte: ⁊ inhiabat ardenter ad ſolitarie vite dulcedinem. Simulata igitur ſtomachi ifirmitate hoꝛtolanū rogauit vt ei quotidie afferret radices quoꝛūdā carduoꝛū quas ſibi aſſerebat afferre ſolutionis remediū Hoc aūt faciebat vt coꝛpus ſuū aſſuefaceret tali edulio quali in vere diſponebat in heremo. Cū ergo iam animū ⁊ coꝛp⁹ p̄pararet ad fugā herlewino abbati nihil de hoc ſuſpicanti dū in lecto q̇eſceret puer qui nuper obierat in veſte candida apparuit nepos ſuus. Cui⁹ aſpectu in nullo turbatus ſic eū affatur. Quomō te habes fili? Et ille. Ego me ait pater bene habeo: qꝛ per dei miam et tuam interceſſionem ob omi toꝛmento liberat⁹ ſum. Sꝫ de⁹ miſit me ad te vt dicā tibi quia ſi nō tibi p̄ſpexeris lamfrancū ad p̄ximuꝫ non habebis. Solitariam vitā deſiderat ⁊ de monaſterio egredi deliberat: qm̄ mores ⁊ fratrū vita non ſibi placent. Uide ergo quid tibi facias quia tibi nō expedit vt te deſerat. His dictis puer diſparuit. Mane aūt lamfrancum acciuit ⁊ ſecum ſedere fecit. Coꝛ eni eius intimo doloꝛe cōcutitur/vox intra fauces p̄mit̄/lachꝛime erūpentes doloꝛes coꝛdis aperiūt. Lāfranc⁹ hoc videns in terrā p̄ſternit̄: cur abbas ſic ploꝛet aperiri ſibi ſupplicit̄ p̄catur. Tūc abbas ait. Heu mihi cui tale dampnū minatur deus. Ue mihi qui meum conſilium perdidi: meum adiutoꝛiū amiſi. Multociens cū gemitibus deū rogaui vt virū talem mihi p̄ſtaret cuius conſilio et auxilio locum iſtum emendarem ⁊ que eēnt deo placita monachoꝛum vſib⁹ inſtaurarē. Et qm̄ frater lamfrāce huc te deus adduxit: p̄ces meas exauditas credidi: nūc autē neſcio qua de cauſa hinc diſcedere me relicto ſatagis ⁊ ad deſerta p̄gere cupis. Lamfranc⁹ intelligēs voluntatem ſuam detectam ⁊ p̄poſitū coꝛdis ſui quod occultū putabat euidenter p̄palatum abbatis pedib⁹ illico aduoluitur: ⁊ qualiter ſibi innotuiſſent talia ſciſſitatur. Quo cū abbas per oꝛdinem explicaſſet lamfranc⁹ nunq̄ ab eo ſe diſceſſurū p̄miſit. Tūc abbas ipſum p̄ioꝛem cōſtituit ⁊ interioꝛē monaſterii ei curam commiſit.

¶ Ex cronicis.

Lamfranc⁹ ex omibus noꝛmannie monaſteriis pauptate loci ⁊ religione capt⁹ beccū p̄elegit: vbi etiā ipm̄ helwinū abbatē ad coquēdos panes ſuſcinctū ⁊ manus fimo fedatas cōſpexit. Piger eni poſtea monachat⁹ homo qui neſciret agreſti ope victū querere: publicas ſcolas de dialetica ꝓfeſſ⁹ eſt: vt ſic egeſtatē loci ſcolariū liberalitate temperaret. Gloꝛia laudis cōflauit apud impꝛobos viro inuidiam intm̄ vt a vicinis capellanis dux noꝛmannie Willelmus turbat⁹: edicerret lāfrancū pꝛo ſua impoꝛtunitate noꝛmānia repellēdū. Nā herfaſt⁹ quidā ducis Willelmi capellan⁹ añ aduentū lamfrāci ꝓbabilis ſciē eſtimatus ad gimnaſiū lamfrāci cū magna ſocioꝛū ⁊ equoꝛū pōpa ꝑuenerat. Tūc lamfranc⁹ ex p̄ma hominis collocutione intelligēs q̄ p̄pe nihil ſciret: abbecedꝛiaū illi appoſuit expediēs duꝫ ferotiā hoīs italica peritia ſic eludēs Quo ille irritatus ꝑ ducem Willelmū ſic effecit vt lamfranc⁹ omi noꝛmānia ſubmoueret̄. Nec mot⁹ animi ſui hac vindicta Willelm⁹ ſedare volens villam quādam eiuſdē monaſterii voꝛaci flāma conſumi iuſſit. Sicq̄ꝫ lamfrāco diſcedēte qꝛ melioꝛ nō habebatur tripes quarto pede inutili equus illi tribuitur ⁊ famul⁹ vn⁹ Cum aūt duci obuiaret equo per ſingulos paſſus caput ad terrā ſubmittēte ducem ſalutat. Dux p̄mo vultū auertit ſꝫ diuina agente clementia mox miſerando reſpexit et nutu beniuolentie aditum loquendi conceſſit. Tunc beatus lamfrancus ait dicens. Tuo iuſſu p̄uincia tua diſcedo pedes hoc inutili occupatus qua

dꝛupede vt iuſſioni tue parere queam da mihi equum melioꝛē. Cui dux ſubridendo ait. Quis ab offenſo iudice infecto illati criminis negocio munera expoſcit. Tādem cum bꝛeuiter innocentiā ſuaꝫ expoſuiſſet in gratiā ducis receptus eſt et ad oſcula admiſſus. Cum multo enī augmēto reſtituenda pꝛomittuntur que dux nuper vaſtari iuſſerat. Huiusaūt offenſionis cauſam fuiſſe aiunt quidam ꝙ lāfrācus ꝯtradicebat nuptias filie comitis flādꝛie quā ipſe dux ſibi copulauerat matrimonio: qꝛ pꝛoxima carnis conſanguinitate iungebantur: vnde tota neuſtria fuerat interdicta. Quapꝛopter lamfrācus iterū papā adijt: iam enī antea romā petierat cauſa cuiſdam clerici noīe berēgarij: qui de ſacramētis altaris aliter ꝙ eccleſiā tenet dogmatizabat. Dicebat eniꝫ panem ⁊ vinū poſt cōſecrationē ſacramētum tantū: non autem verū coꝛpꝰ chꝛiſti ⁊ ſanguinē. Ipſe enim lamfranco quaſi familiari ſuo litteras miſerat erroꝛe ip̄o reſperſas. Qui enī illas legerunt lamfrācum talia ſentire opinati ſunt ⁊ ſociū erroꝛis diffamauerunt. Sed lamfrancus romā veniens pꝛaui rumoꝛis a ſe maculam abſterſit fidem ſuam expoſuit et magis auctoꝛitatibꝰ ꝙ argumentis pꝛobauit. Hic enim berengarius contra catholicam fidem ⁊ ſacrā ſynodum poſtea ſcriptum edidit. Cui lamfrancus reſpōdens ſub noīe epiſtole libellū elegantem cōpoſuit catholica veritate ſubnixum ⁊ ſctōrum patrū vndiqꝫ auctoꝛitatibus coꝛroboꝛatū. Oſtendit etiam pape quia ſentētia cōtra ducem ⁊ eius vxoꝛem lata illos tm̄ grauabat qui eos nec cōiunxerāt nec ſeperare poterant. Nam dux puellā quā acceperat nullo pacto dimittere volebat Hec audiens papa diſpenſatione habita coniugium conceſſit: ea tamen conditione vt duo monaſteria construeret in quibus religioſe viuētes die nocteqꝫ deo ſeruirent ⁊ pꝛo ſalute eiꝰ ſupplicarent. Sicqꝫ dux monaſteriū cadomenſe monachorum ⁊ vxoꝛ eius monacharū conſtruxerēt De pꝛioꝛe quoqꝫ beccenſi lamfrancꝰ abbas cadomēſis factus eſt. ⁊ regnāte poſtmodum ī anglia duce Willelmo ad archiepiſcopatū cantuarienſem ꝓmotus eſt. Quā inuite enī ad archiepiſcopatū aſcēdit patet in quadam epiſtola quā ad alexandꝛum papam miſit in qua poſt ſalutationem ſic ait. Cū de beccenſi cōgregatione in qua habitum religionis aſſūpſi: a pꝛincipe noꝛmannoꝛū Willelmo abſtractus cadomenſi pꝛeeſſē cenobio ⁊ poſtea dictus pꝛinceps rex angloꝛū factus multis varijſqꝫ modis archiepiſcopū me laboꝛaret efficere: caſſatis tamē laboꝛibus ſuis a me nullo modo potuit impetrare: quoaduſqꝫ legati tui in noꝛmanniam venerunt ep̄os/ abbates/ eiuſdemqꝫ patrie nobiles in vnū cōuenire fecerunt: atqꝫ in eoꝛum pꝛeſentia vt cantuarienſem eccleſiam regendā ſuſciperem ex apoſtolice ſedis auctoꝛitate pꝛeceperunt. Aduerſus hos imbecillitas mearū viriū moꝛūqꝫ indignitas pꝛolata in medium nihil pꝛofuit: excuſatio incognite lingue gentiumqꝫ barbararū nullū apud eos locū inuenire pꝛeualuit. Quid plura? Aſſenſuꝫ pꝛebui veni/ ſuſcepi: in qua tot moleſtias/ tot tedia/ tantumqꝫ ab omī fere bono defectuꝫ mentis quotidie ſuſtineo: tot in diuerſis perſonis perturbationes/ tribulationes dampna/ obdurationēs/ cupiditates ſpurcitias: tantūqꝫ ſctē eccleſie caſum inceſſāter/ audio/ video/ ſentio vt tedeat me vite mee: doleāqꝫ plurimū me vſqꝫ ad hec tempoꝛa perueniſſe. Mala ſiquidem ſūt que in pꝛeſenti cernuntur: multo vero deterioꝛa ex iſtoꝛum cōſideratione in futuro conuiciuntur. Et ne diu celſitudinem veſtrā multis magniſqꝫ negotijs occupatam pꝛolixe oꝛationis ambitu pꝛotrahā: rogo quatinus pꝛopter deū et animā ve-

ſtram ſicut veſtra cui contradici fas non fuit: auctoritate me alligaſtis ſic q̄qꝫ alligatū abrupto huius neceſſitatis vinculo abſoluatis vitamqꝫ cenobialem quā p̄ omnibus rebus diligo repetendi licentiā concedatis. Nec in hui⁹ rei ſperni debeo petitione quā tam pie/tam neceſſarie/tā iuſtis ex cauſis concedi mihi a vobis depoſco. Quod ſi fortaſſe conſiderata alioꝝ vtilitate ſecus agendum mihiqꝫ id denegandū eſſe decernitis: valde vobis timēdum atqꝫ cauendū eſt: ne vnde vos mercedem habere apud deū exiſtimatis inde qd̄ a veſtris actib⁹ ſemper procul ſit peccati periculum incurratis. Nullus eſt ei a me aut per me in hac terra animarū ꝓfectus aut ſiullus exiſtit tam paruus eſt vt detrimentis meis cōparari non poſſit Hijs verbis aduerti poteſt q̄ inuit⁹ paſtoralem curam ſuſcepit: ⁊ q̄ libenter dimiſiſſet eam ſi concedere papa voluiſſet Summus enim antiſtes fact⁹ ⁊ in eccleſiis trāſmarinis vices apoſtolicas gerēs ſubmittebat ſe ſuo quondā abbati vt alius quiuis monachus ſcd̄us vbiqꝫ ab eo niſi ad miſſarum ſolempnia reſidendo ⁊ manū illius cuꝫ ab eo aliquid accipiebat niſi raptim ille auertiſſet oſculando. Eſt autē beccenſe monaſterium inter duos mōtes ſitum ſuper ripam fluuij qui beccus dicitur a quo ⁊ nomen accepit. Cum aūt lamfranc⁹ veniret ad deſcenſum mōtis qui ipſi cenobio eminet fertur anulū de digito extraxiſſe nec poſtea q̄diu becci moratus eſt niſi ad miſſarū ſolempnia reſumpſiſſe. Ad abbatis iā ſenio incuruati oſculum accedens tam magn⁹ antiſtes ad pedes ei⁹ aduolui conatus eſt. Verum illo ecōtra idipm̄ conāte longo vterqꝫ luctamine dū alterū ſuſtentat neuter expleuit qd̄ ſatagebat. Ad menſam eni dextrorſum ⁊ ſiniſtrorſum frēs cū archiepō ſedere ac cōi calice et ſcutella vna cū eo coguntur ſumere cibū. Jn eecleſia cathedram epālem ſibi preparari noluit ſꝫ in prioris ſedem intrauit: dicēs ſe adhuc eſſe priorem ⁊ nondū dimiſiſſe prioratū.

Lamfranc⁹ itaqꝫ totam intentionē ſuā ad mores hominū corrigēdos ad componendū eccleſie ſtatum conuertit: a fundamentis eccleſiam cantuarienſem reedificauit de cadomoqꝫ quadros lapides trāſuehi faciebat domoſqꝫ ad inhabitandum ſibi conſtruxit prope eccleſiam ⁊ oīa edifitia muro alto et magno cinxit ac eccleſiam ornamentis precioſis ditauit: terras ablatas eccleſie reuocauit ⁊ viginti q̄nqꝫ manēia reſtituit xenodochia duo ad pauperū ſuſtentationem extra ciuitatē edificauit. Jn maneriis ſuis inſtituit prebendas dandas per annū pauperibus. Odo baiocenſis epūs frat̄ Willelmi regis erat comes cancie eo tempore quo lamfranc⁹ ad archiepatū venit. Hic mltis grauaminibus atterebat homines illius prouīcie ⁊ cātuarienſis eccleſie: cui lamfrācus in faciem reſtitit ⁊ hoīes a malis conſuetudinib⁹ quas odo illis īponere voluit liberauit. Anno aūt dn̄i milleſimo ſeptuageſimo in angliam lamfrancus intrauit ⁊ quarto kal. ſeptēbris in archiepiſcopū a ſuis ſuffraganeis conſecrat⁹ eſt. Jpſo quoqꝫ anno thomas eboracēſis elect⁹ cātuariam ex priſca cōſuetudine ſacrādus aduenit: a quo cū lamfranc⁹ ſcriptam de obedientia ſua cū adiectiōe iuriſiurādi ꝓfeſſionē expoſceret: rn̄dit thomas ſe id nūq̄ facturū niſi pri⁹ de hac re auctoritates legeret niſi teſtes hui⁹ antiq̄tatis aſſertores cerneret quib⁹ id iuſte ⁊ rationabiliter ſine eccleſie ſue p̄iudicio facere deberet. Hoc aūt ignorātia magis q̄ ſpirit⁹ elati pertinatia agebat. Nou⁹ eni homo ⁊ anglice cōſuetudinis penit⁹ exps̄ vbis adulatorū plus equo et bono fidē adhibebat. Lamfranc⁹ eni qd̄ poſtulauit euidētib⁹ rationib⁹ oñdit: ſꝫ ille oīa aſpernat⁹ nō ſacrat⁹ abceſſit. Qd̄ rex audiēs grauit

accepit eſtimās lamfrancū iniuſta pete-re ⁊ ſcientia magis lſarū ꝙ ratione ⁊ ve-ritate cōfidere. Sed lamfranc⁹ redditis regi ad oīa ratiōib⁹ ei⁹ animū mitigauit Ideo regio edicto thomas compulſus re diſtſcriptam de obedientia pꝛofeſſionem fecit ⁊ legit in qua ſe in oībus que ad xpi-ane religionis honeſtatem ꝑtinet obtēpe raturū abſolute pꝛomiſit ⁊ ſic ſacrat⁹ ab ceſſit. Poſt hec lamfranc⁹ cātuarienſis ⁊ thomas eboꝛacenſis romā iuerunt vt pal lia a dn̄o papa ſuſciperent. Recepit autē lamfranc⁹ duo pallia: vnū honoꝛis ⁊ alte rum amoꝛis. Tantā itaqꝫ gratiā lāfran cus pꝛomeruit vt ambob⁹ itineris ſui ſo cijs thomā ſcilicet eboꝛacenſem ⁊ remigi um doꝛceſtrēſem baculis et anulis meri-to pꝛiuatos: officio reſtitueret. Pꝛim⁹ nā qꝫ pꝛeſbiteri fuerat fili⁹: ſcd̄us cū eēt mo-nachus fiſcanenſis Willelmo duci angli-am tēdenti in multis opitulat⁹ ep̄atum ſi dux vinceret pactus eſt. ¶ Ex cronicis

Circa annū dn̄i milleſimū centeſimum quintūdecimū thurſtin⁹ archiep̄s eboꝛa cenſis cū obedientiam radulpho cantua-rienſi archiepō facere renueret: ſtatuunt remis ad conſiliū cōcurrere pꝛo termina tione cauſe vbi papa pꝛimo pꝛomiſit regi henrico ⁊ cantuarienſi radulpho nihil cō tra dignitatē cantuarienſis eccleſie ſtatu ere: immo tale pꝛeuilegiū videbatur con cedere. Quecūqꝫ autentica ⁊ a pꝛedeceſſo ribus noſtris conceſſa habet eccleſia ve-ſtra ea nullatenus imminuim⁹ ſed incō cuſſa volumus obſeruari. Recedentibus vero nūcijs regijs thurſtinū conſecrauit palliū ei tradens. Et licet rex indignatus terrā ſuam thurſtino pꝛohiberet apoſto-licis tn̄ lr̄is perterritus eſt: in quib⁹ com pꝛehenſum fuerat: vt aut thurſtinū ad-mitteret aut ipſe rex anathemati ſubiace ret ⁊ cantuarienſis officij dignitas ſuſpē deretur. Quāobꝛem rex thurſtinū coact⁹ admiſit. Cum quadā ſolempnitate rex Willelm⁹ diademate ⁊ indumentis rega lib⁹ oꝛnat⁹ ſederet ad menſam et lāfrāc⁹. iuxta eum quidā ſcurra vidēs regē auro ⁊ gemmis radiantem exclamauit adula tiōis voce et dixit. Ecce deū video: ecce de um video. Lamfranc⁹ aūt conuerſus ad regē ait. Nolite talia pati imponere no-bis: nō ſunt hec hoīs ſed dei. Iubete illū acriter verberari ne vnꝙ audeat talia ite rare. Et factū eſt ita. Nouerat pꝛudentiſ ſimus vir qđ tertius herodes ideo ab an gelo percuſſus interijt: qꝛ adulatoꝝ ver-ba que quaſi deo ſibi acclamabāt nō reſ-puit ſed ſuſcepit. Lamfranc⁹ eccleſiam roffenſem inſtaurauit ⁊ poſſeſſionib⁹ di-tauit: monaſteriū ſancti albani reſtituit in pꝛiſtinū ſtatū i quo poſuit abbatē pau lum cadomenſem monachū. Lamfran-cus enī ita fuit liberalis vt diceretur nul lum tā largū de italia lombardū egreſſū fuiſſe. In vilitate habit⁹ parcimoniā te-nuit: pauperib⁹ ita erat dapſilis q̄ngen-tas libꝛas ſingulis annis in elemoſinam errogaſſe dicat̄. Interea cū lamfrancus ab ancelmo abbate viſitaret̄ ⁊ inuicē de diuerſis plura ꝯferrent: cōqueſt⁹ eſt ep̄s ꝙ hoīes illius patrie colerēt qnoſdā ſan-ctos quos ille non affectaret ⁊ maxīe ait. quendā elphegū archiep̄m quē non ſolū inter ſctōs ſed et inter martires numera re contendūt cū conſtet illum non ꝑ chꝛi-ſti fide ſed qꝛ ab inimicis a quib⁹ captus tenebatur ſe redimere noluerit interem tum fuiſſe. Ad hec anſelm⁹ rn̄dit. Certū eſt inquit qꝛ is qui ne leniter peccādo de-um offendat moꝛi non dubitat multo ma gis moꝛi non dubitaret pꝛiuſꝙ aliq̄ gra-ui peccato deum exacerbaret. Et reuera grauius eſt xp̄m negare ꝙ aliquem pꝛo ſua redemptione hoīes ſuos ablatione pe cunie ipſoꝝ ad modicū grauare. Sꝫ qđ minus eſt elphegus facere noluit: multo igitur min⁹ xp̄m negaret ſi veſana plebs ad hoc eum moꝛtem intemptando co-

ſtringeret. Unde datur intelligi quanta vis iuſticie pect⁹ eius poſſederit qñ vitā ſuā maluit dare ꝙ ſpreta charitate ꝓximos ſuos ſcādalizare. Nec immerito vt reat inter martires cōputatur qui ꝓ iuſtitia mortē ſponte ſuſcepiſſe predicatur Nā et beatus iohannes baptiſta quē dei eccleſia precipuum martirē credit ⁊ veneratur nō qꝛ xp̄m negare ſed qꝛ pro defenſione legis diuine veritatē noluit tacere ad votū ſaltatricis capite plexus eſt. Et quid diſtat pro iuſticia mori vel mori pro veritate? Conſtat teſtante ſacro eloquio: quia veritas et iuſticia xp̄s eſt. Ipſe eniȝ dicit. Ego ſum veritas. Et apoſtol⁹. xp̄s fact⁹ eſt nobis a deo ſapientia ⁊ iuſticia Qui ergo pro veritate ⁊ iuſticia moritur pro xp̄o moritur: qui autem pro xp̄o moritur eccleſia teſte martyr habetur. Beatus vero elpheg⁹ eque pro iuſticia vt ſanctus iohannes pro veritate paſſus eſt. Cur ergo plus de vnius ꝙ de alteri⁹ vero ſctōq꞉ martirio quiſꝙ ambigat cū par cauſa in mortis perpeſſione vtrumq꞉ detineat. Audiens hoc lamfranc⁹ rationem gratenter approbauit ⁊ ſanctū elpheguȝ deinceps venerat⁹ eſt. Poſtea relatum eſt ipſi lamfraco ꝙ abbas anſelmus vna nocte poſt matutinas veniēs ad lectum ſuum inuenit in eo anulū aureum quem prius xp̄i cruce ſignauit: ne forte illuſio demonis eſſet ⁊ accepit eum. Quod cum audiſſet archiepiſcopus reuerēter ſibi reſpondit. Certiſſime ſcias illū poſt me futurum archiepm̄ ⁊ ſicut predixit ita euenit. Fuit enī lamfranc⁹ alacritate iocūdus/ humilitate ſubmiſſus/ i elemoſinis larg⁹/ fide catholic⁹/ xp̄iane religiōis reparator/ pauperū ſuſtentator/ pupillorū protector/ viduarū ꝯſolator: ⁊ anno ep̄atus ſui decimo nono: quinto kal. iunij diem clauſit extremū ⁊ i eccl'ia quā ip̄e edificabat cū honore ſepult⁹ eſt. Hic lāfrancus reuocauit viriliter poſſeſſiones eccleſie ſue alienatas: nā et ꝓualebat in eo anime viuacitas ⁊ beati dunſtani in eum fauor diffuſus. Nā quotienſcūq꞉ in talib⁹ cunctabūdus differret ſententiā aderat dunſtanus ſibi ſoporato: aduerſariorū detegens verſutias ⁊ euadendi oſtendēs ſemitas. Quinetiā aliqñ egrotantē lamfrancū luctamē qđ ſecum dunſtan⁹ iuiſſe videbatur eripuit diſcrimini ⁊ reſtituit valitudini. Lamfranc⁹ etiā in confeſſionibus audiendis tam pius ⁊ affabilis extitit vt manus ſibi confitentium peracta confeſſione oſcularetur deuote dicēs Manus iſte hodie me beatū fecerunt.

Tēpore quoq꞉ eius monachi cantuarienſes ſicut oēs fere tunc temporis in anglia ſecularibus ſimiles: niſi ꝙ pudicitiam non facile perderent venari/ aucupari/ ⁊ potibus indulgere conſueuerūt: vt illos magis conſules ꝙ monachos pro famulorū frequentia putares. Horū inſolētiam lamfranc⁹ aliꝗ̄diu tolerauit. Sciebat enim peritus animarū magiſter conſuetudinē a natura eſſe ſecundā ⁊ repentina morū conuerſione teneriores exacerbari animos: quapropter per interualla blande nonnulla ſubmouens cote virtutum rudes ad bonū exacuebat mētes ita vt abdicatis adulterinis fecib⁹ vltronei geniales virtutuȝ adoptarent ſucceſſus Hic nullū a ſe vnꝙ̄ triſtem dimiſit: ſed ſi queꝙ̄ ſubnubilum videret cauſam impiger querebat ⁊ medelam adhibebat. Roſfenſe monaſteriū de quaternario clericorum numero vſq꞉ ad quinquaginta monachos neceſſariorū ſuffitientiā affluent miniſtrando inſtaurauit. Tres ei⁹ diſcipuli aliquando inter ſe dixerūt. Experiamur reuolutione foliorū quis nr̄m futurus ſit abbas/ quis ep̄s. Et inuenit gundulph⁹: fidelis ſeru⁹ et prudēs ⁊ cetera: Walter⁹ inuenit ſerue bone ⁊ fidelis. ⁊c. Tertiū vero ſociū neſcio quid durum inuentum turbauit ſed ⁊ ſi audiui libenter

oblitus ſum q: ingenue mentis eſt alienis non inſultare malis. Quod cū lamfrācus audiſſet: indubitāter pnūciauit gūdulphū fore epm/ walterū abbatē tertiū ad lubrica ſeculi deuoluēdum. Et factū eſt ita. Nā gūdulphus factus eſt eps roffenſis: walterus abbas eueſhamie tertius in vanū obijt. Fatebatur enī lamfrācus ſe deū rogaſſe: vt aut febre vt diſſenteria moreretur eo qd memoriam nō turbēt nec loquelā impediāt. Erat enim doctrina et ſapiētia famoſiſſimus cuius inditiū erat q dūs papa alexander ei romā venienti dignāter aſſurgeret protestans ſe nō illius archiepiſcopio: ſed magiſterio lrarū honores deferre. Quapropter petijt papa: vt cū ipſe feciſſet qd eēt honoris lamfrācus faceret qd eſſet iuſtitie videlicet vt ſe pſterneret veſtigijs vicarij vti petri. ¶ Ex cronicis. Illis diebus comites herfordie et eſtanglie cōiurauerūt contra regem willelmū anglie: et comitē northūbrie wallenū ad conſentiendū eis ſubdole circūuenerūt. Qui lāfrancū adijt et penitentia accepta regē petijt factionē denudauit mīe regis vltro ſe dedit. Unde ⁊ rex quoſdā exiliauit quoſdā pfugauit comitē wallenū poſt incarcerationē apd wintoniā impie decollari fecit ⁊ apud croulād tumulatur. De quo teſtatus eſt lamfrācus qd vere hūana cōtagia defleuit: ⁊ felicē ſe fore dixit ſi poſt mortē illius frueretur requie. Sextodecimo vero poſt decollationem illius anno cū corpus ei⁹ a capitulo ad ecclīam transferri deberet oīno integrū et caput corpori coniunctū reptū eſt filū tn̄ rubeū quaſi p decollatiōis ſigno in collo habuit Crebreſcentib⁹ circa corpus ei⁹ miraculis qdā monachus natiōe normānus detractoria verba cōtra virū dei pferens ⁊ ab abbate ſup hoc correpţ⁹ ptinatia ſua perſiſtēs ſubita egritudine pcuſſus poſt dies paucos interijt. Sequenti nocte cū idē abbas de hijs et alijs in lecto tractaret ſōpno oppreſſus vidit ſctm̄ bartholomeū apłm ⁊ guthlacū cōfeſſorē albis ſacerdotalibus indutos ad comitis tumulū aſſiſtētes. Et erigēs apłs caput comitis corpori redintegratū dixit. Acephalus nō eſt cui ſctūs guthlacus qui ad pedes ſtabat rndit. Comes hic fuit apoſtolus aūt inceptum verſū pfecit dicēs. At modo rex eſt. Hic p annū wintonie incarceratus cōmiſſa ſua defleuit pſalterium quotidie dixit: et ad deū tota mēte ſe conuertit ⁊ pridie kał. Junii capitalem ſententiā ſubijt. In cui⁹ decollatione ₒtigit q cū flexis genib⁹ oculis ac manibus in celū intētis orōnē dñicā incepiſſet: ſed nimietate fletus ac ſingultus vocē eius interrūpent ipām cōplere nō poſſet poſt capitis amputationē cūctis audiētib⁹ clara ⁊ articulata voce eandē ₒpleuit dicēs. Sed libera nos a malo amen. Cui⁹ vxor inditha q̄ eū apd regē accuſauerat penitentia tandē ducta pānū ſericū ſup ei⁹ tumulū obtulit: ſed ꝟtute diuina velut vēti vehemētis impulſu idem pannus longius proiectus eſt. ¶ Narratio.

Illis etiā diebus regnāte in anglia willelmo cōqueſtore vix erat in anglia princeps anglicus imo anglis in ſeruitutem redactis opprobriū erat vocari anglic⁹. Deus enī ad exīminiū anglorꝝ pctis eorū exigētib⁹ perordinauerat ppłm ferocē ⁊ quadā ſeuitie ſingularis ꝓrogatiua preminētē quorꝝ natura eſt cū hoſtes depreſſerint ipſi ſe deprimant ⁊ ſua in pauperiē redigant. In anglia igitur iniuſta thelonia ⁊ peſſime cōſuetudines illis diebus pullularunt principes oēs auri ⁊ argēti cupiditate cecati adeo erant vt quāto magis de recto loquebātur maior fiebat iniuria. Qui iuſticiarij vocabanł caput erāt oēs iiuſtitie. Uice comites ⁊ prepoſiti quorꝝ erat offitiū iuſticia ⁊ iuditiū furib⁹ et raptorib⁹ atrotiores erāt ⁊ oīb⁹

ſeuiſſimis ſeuerioꝛes. Rex ipſe willelmꝰ
cũ ad firmã terras ſuas quãto carnis po
terat dediſſet: alij magis offerẽti ⁊ dein-
de alij ſemꝑ negligẽs pactũ ⁊ ad maioꝛa
ſtudens dabat nec erat cura quãta iniu-
ria pauperibus a pꝛepoſitis fieret.

¶ De ſctõ laurẽtio Archiepõ ⁊ ꝯfeſſoꝛe.

Aſſumpto ad celeſtia deo dile-
cto pr̃e auguſtino angloꝛum
apl̃o ſuſcepit ep̃atuȝ famulꝰ
xp̃i laurẽtiꝰ quẽ ip̃e iccirco ad
huc viuẽs oꝛdĩauerat ne ſe de
fũcto ſtatꝰ eccl̃ie tã rudis ad hoꝛã paſtoꝛe
deſtitutꝰ vacillare incipet. In quo ⁊ exẽ-
plũ ſeq̃bat̃ btĩ petri apl̃i q̃ fundata rome
xp̃i eccl̃ia clementẽ ſibi adiutoꝛẽ euange
lizãdi ſimul ⁊ ſucceſſoꝛẽ ꝯſecraſſe ꝑhibet̃.
Nõ tñ exẽplũ nulli in poſterũ dȝ eſſe pꝛe-
ſumendũ. Btũs vero laurentiꝰ archiep̃i
gradu potitꝰ fundamẽta eccl̃ie q̃ nobilit̃
iactata vidit augmẽtare: ⁊ pie op̃atiõis
exẽplis ꝓuehere curauit. Nõ ſolũ noue q̃
de anglis erat collecta eccl̃ie curam gere
bat: ſȝ ⁊ veterũ bꝛitãnie incolarũ necnõ ⁊
ſcotoꝝ ppl̃is paſtoꝛalẽ ſolicitudinẽ ĩpẽde
bat. Bꝛitones etiã ⁊ ſcoti diẽ paſce nõ ſuo
tp̃e obſeruabãt: ſȝ a quartadecima luna
vſq; ad viceſimã paſce diẽ obſeruãdã pu
tabãt. Quibꝰ cũ coep̃is ſuis laurẽtiꝰ ex-
hoꝛtatoꝛiã ad eos ſcripſit ep̃l̃aȝ obſecrãs
eos ⁊ cõteſtãs vnitatẽ pacis et catholice
obſeruationis cũ ea q̃ toto oꝛbe effuſa eſt
eccl̃ia xp̃i tenere Anno aũt dñi ſexcẽteſi
mo ſextodecimo moꝛtuo rege ethelberto
⁊ a btõ laurẽtio ſepulto ſucceſſit ei filiꝰ ſu
us edbaldꝰ q̃ magna tenellis ibi adhuc
eccl̃ie cremẽtis detrimẽto fuit. Siquidẽ
nõ ſolũ fidẽ xp̃i recipe voluit: ſȝ et adultio
pollutꝰ vxoꝛẽ pr̃is habuit. Hoc ei vtrũq;
ſcelus occaſionẽ dedit ad pꝛioꝛẽ vomituȝ
reuertẽdi: hijs qui ſub impio ſui parẽtis
vel fauoꝛe vl̃ timoꝛe regio fidẽ ſuſcipant
Nec ſupne flagella diſtrictiõis ꝑfido re-
gi caſtigãdo et coꝛrigẽdo defuere: nã cre-
bꝛa mẽtis veſania ⁊ ſp̃ũs imũdi inuaſiõe
pꝛemebat̃ Auxit aũt ꝑturbatiõis ꝓcellã
moꝛs ſaberti regis oꝛiẽtaliuȝ ſaxonũ qui
tres filios ſuos q̃ pagani ꝑdurauerãt he
redes reliq̃t. Ceperũt mox ydolatrie quã
viuẽte pr̃e aliquãtulũ int̃miſiſſe videbã-
tur palaȝ ſeruire ſubiectiſq; ppl̃is ydola
colẽdi liberã dare licẽtiã. Cõuenire itaq;
canciam ep̃i mellitꝰ et iuſtus cũ laurẽtio
tractaturi: q̃d in hijs eſſet agẽdũ. Decre
tũq; eſt cõi conſilio: q; ſanctiꝰ eſſet vt oẽs
patriã redeũtes libera ibi mẽte dño de-
ſeruirẽt q̃ int̃ rebelles fidei barbaros ſi-
ne fructu reſiderẽt. Receſſerũt igit̃ melli
tus ⁊ iuſtus ad ꝑtes gallie rerũ ibi fineȝ
expectare diſponẽtes. Quos laurẽtiꝰ bꝛi
tãniã relicturꝰ ſeq̃ volẽs iuſſit ip̃a nocte ĩ
eccl̃ia apl̃oꝝ petri ⁊ pauli ſibi ſtratũ pa-
rari. In quo cũ poſt multas pꝛeces ac la
chꝛimas ad deũ ꝓ ſtatu eccl̃ie fuſas acq̃-
eſcẽdũ mẽbꝛa ponẽs obdoꝛmiſſet appuit
ei btũs apl̃s petrꝰ ⁊ multo illũ ſecrete no
ctis tp̃e flagellis arctioꝛibꝰ afficiẽs ſciſci
tabat̃ apl̃ica diſtrictiõe quare gregẽ quẽ
ſibi ip̃e crediderat relinq̃ret vel cui paſto
rũ oues xp̃i ĩ medio lupoꝝ poſitas fugi-
ens ip̃e dimitteret. An mei inq̃t oblitꝰ es
exẽpli q̃ ꝓ paruulis xp̃i q̊s mihi cõmẽda-
uit vincula/ vbera/ carceres/ afflictiões/
ip̃am poſtremo moꝛtẽ: moꝛtẽ aũt crucis
ab infidelibꝰ ⁊ iĩmicis xp̃i ip̃e cũ xp̃o coꝛo
nãdus ꝑtuli. Hijs btĩ petri flagellis ⁊ ex-
hoꝛtatiõibꝰ animatꝰ laurẽtiꝰ mane facto
venit ad regẽ ⁊ reiecto veſtimẽto quãtis
eſſet verberibꝰ laceratꝰ oñdit. Qui mul-
tũ miratꝰ ⁊ inq̃rẽs q̊s tãto viro tales au-
ſus eſſet plagas infligere vt audiuit: q;
ſue cã ſalutis ep̃s ab apl̃o xp̃i tãta eẽt toꝛ
mẽta plagaſq; ꝑpeſſus ml̃tũ extimuit ⁊
anathematizato oĩ ydolatrie cultu ⁊ ab-
dicato cõnubio nõ legitimo ſuſcepit fideȝ
xp̃i ⁊ baptizatꝰ eccl̃ie rebꝰ quãtũ valuit ĩ
oĩbꝰ cõſulere ac fauere curauit. Reuoca-
uit aũt de gallia mellitũ et iuſtũ eoſq; ad

ſuas eccl'ias redire ꝓcepit Diuinis prece
ptis ſe mancipare ſtuduit ⁊ in monaſte-
rio bti petri i honore ſctē marie cōſtruxit
eccleſiā et regia largitate dotauit. Per-
gēs btūs laurēti⁹ in ſcotiā venit in quan
dam regionē vbi trāſitū ſibi⁊ ſociis ſuis
maris brachiū negabat. Cūq; reſideret i
primo colle nauē expectās q̄ hodie collis
laurētij vocat' viſuz tādē nautā obſecrat
vt tranſmittat'. Sed hō a diuina⁊ huma
na pietate alien⁹ ꝓces ſupplicis dū refu-
tat ſuperna indignatiōe nō ſolū hiat⁹ ma
ris ſ3 celeſtis flāma mox ipiū cū ſua naui
deuorauit. Quod vidēs vir dei plenus
fide ⁊ ſpū ſctō mare tāq̄ campū ingredi-
tur ⁊ nudoſos mōtes ac ſi ſolidos pedib⁹
calcās i aliud lit⁹ ſiccis pedib⁹ trāſducit'
In vico quodā euāgeliū ꝑdicās cū nullū
q̄ eū reciperet iueniret cū exprobatione ex-
pulſ⁹ ſub quadā ſepe nocte illa requieuit
⁊ ſplēdor ſolaris de celis effuſ⁹ teſtē dñi
circūfulſit ⁊ noctē illā ſibi in diē cōuertit
Illū vero malignū plebis vicū qui nun-
ciū ſalutis exterminauit: iactū de ſupis
fulmē cū oīb⁹ ſuis ſubito cōflagrauit et i
ꝑpetuā ſolitudinē totū locū ipm̄ vt ſodo-
mā peſſundedit. Predicāte viro dei vbi
q; in ſcotiā verbū dei ⁊ fama ei⁹ late dif-
fuſa; ſctūs kenan⁹ hibernie archiepſ ad
eū venit vir tāte ſctitatis vt tres mortu-
os ſuſcitaſſe diceba'. Qui audiēs beatū
laurētiū de paſce obſeruatiōe aliiſq; ap-
poſtolicis iſtitutiōib⁹ diſputātē dedit ma
nus vitati ⁊ ſuā gentē in poſterū corrige
re ſatagebat. Regreſſ⁹ tandē ſctūs dei
iuenit cuiuſdā hoſpitis ſui filiū defūctū
prēmq; ⁊ mr̄em luctuoſos valde qui voce
magna clamātes dixerūt. O ſctē lauren-
ti reſuſcita filiū nr̄m vt fideli⁹ credam⁹
in illū quē ꝑdicas ihm xp̄z. Qui fctā orō
ne ſurge puero dixit: ſtatiq; ille ſurrexit.
Qui teſtabatur obnixe ſe a teterrimis ſpi-
ritib⁹ ad flāmea tartara raptū: ſ3 orante
ſctō laurētio a luciſluis angelis ibi ad cor
p⁹ reductū. Quo cū pr̄e ⁊ mr̄e et tota do-
mo ⁊ cognatiōe baptizato vir ſctūs regio
nē penetrās ſigna⁊ documēta ſalutaria
vbiq; oſidit ⁊ iuxta quandā vrbē in locis
arentib⁹ fontē aque produxit qui hacte-
nus īdeficiēti vbertate manare nō deſinit.
In villa quadā noīe fordunaꝰ eccl'iam in
honoē ipius poſt ei⁹ obitū īcole ꝯdiderūt
q̄ tanto ſctimonie cādet ꝑuilegio vt nulla
vnq̄ feminar hāc ītrare poſſit. Deo au
tem amabilis regia ſcotie ſctā margare-
ta pia religione cū cereis aliiſq; ſacris ob
latioib⁹ cepit hāc velle ītrare. Cui ad por
tam atrij occurrētes canonici iſtant orāt
ne trāſgrediat' legē ſacroſcti iſtituti ⁊ of-
fenſam incurrat ibi ꝑſidētis patroni. At
illa reſpōdens ſe poti⁹ ſacrū locū honore
⁊ exaltare velle vrget ꝓpoſitū. Vix atri-
um attigerat cū ſubito diris toti⁹ corpis
ſtimulata cruciatib⁹ exclamare cepit. Ci
to inquit me huic auferte: ecce iā morior
Orantib⁹ ꝓ ea clericis regina ſalutē re-
cepta eccl'iam cruce argētea ⁊ calice pre-
cipuo aliiſq; donis exornat ⁊ ſctm̄ laurē-
tiū iugi veneratione īuocat quē adire cor
pore nequibat. Anno aūt dñi ſexcenteſi
mo decimo nono ſctūs laurēti⁹ tertio no
nas februarij relinquēs hoc ſeculū iuxta
ſctm̄ auguſtinū ſepult⁹ eſt. Aduena ſa-
xonic⁹ innatis tergo calcaneis poſt innu
mera ſctōrū queſita patrocinia venit in
angliā ⁊ apud Weſtmonaſteriū diuinū
accepit oraculū ſalutē ſibi querendā apd̄
ſctm̄ auguſtinū anglorum apl'm. Quo cū
poſt triduū orōnib⁹ inſtitiſſet: tres ange-
lice claritatis ꝑſpexit viros ſupno ſplēdo
re radiantes quor medi⁹ ſtatura ꝓcer⁹
ceſariem habebat celeſti niue dealbata⁊
aſpect⁹ ei⁹ dulcis ⁊ amabilis vltra mor-
talē nitorē ſua lumina exhibebat. Crucis
vo ſignū qd̄ i dextra ferebat ieffabili ſplē
dore rutilabat. Qui a dextris ei⁹ erat me
diocrē ſtaturā ꝓferebat; ſiniſter aūt lata-
lis pacheū ꝓferebat ſtatura. Oim̄ vero in

dumēta ſup humanū itellectū erāt gl'oſa Appropinquātib⁹ illis egro: qui i medio coꝝ erat dixit. Jte ⁊ ſalutis natiuis neruoꝝ nexib⁹ eū in ſtatū ſuuꝫ erigite. Protin⁹ dexter a capite ſiniſter a pedib⁹ iuoluta mēbra extricauit. Cū aūt eger exclamaret: ſanitate recepta ſingulos ſctōs tumulos ſuos itrare ꝯſpicatur. Sctūs aūt auguſtin⁹ erat i medio a dextris ſanctus laurēti⁹ ⁊ a ſiniſtris ſctūs mellit⁹ epſ.

¶ De ſctō Lethardo Epō et confeſſore.

Sign⁹ dco ātiſtes lethard⁹ pcurſor ⁊ ianitor vēturi auguſtini i anglia apparuit. Preuenit illum vt lucifer ſolē parauit ei viā igreſſū ⁊ locū vt ille pararet dño. Prodig⁹ igētis aie nō timuit ferinā gētiliū/barbariē ſeculi pricipib⁹ terribilē. Ipe dei famule regie berte dū ethelberto regi adhuc gētili xpiana a paterno regno frācoꝝ mitteret dux/comes/doctor/ſeruator ac toti⁹ pietatis inſtigator a mōſtruoſis ritib⁹ munimentū ab ydolatria ſacrariū a diaboli venabilis obſtaculū in oñi aduerſitate pr̄is erat ſolatiū. Que etiā i eodē ſctō pr̄e ac rege laꝫ xpō ſacrato cōſepeliri meruit. Nec illam arbitramur illaudabilē nec pietate i deū carentē: ſꝫ religiōe/elemoſinis/ceteriſqꝫ morib⁹ benign⁹ pollentē q̄ ⁊ xpianis regibus ac populis nata tm̄ habuit inſtitutorem. Int̄ pphanos xpi tulit obprobriuꝫ in ecclīa ridiculū/in dei ſui cultu ludibrium. In ātiq̄ſſima ſcti pſulis martini eccleſia ſub vrbe ſita btō pōtifice lethardo pſidēte frequētabat: regia miſſaꝝ ⁊ orōnū ſacra cū ſuoꝝ comitū familia xpiana Sctiſſim⁹ vero lethard⁹ quis digne eſtimet quāta miracula p tot merita exhibuerit in vita cui⁹ tāta crebreſcūt nr̄is tēporib⁹ poſt tot ſui obit⁹ ſecula de quib⁹ iniuria eſt memorie nō ꝯmēdare aliqua. Puella quedā a natiuitate ceca ad ipſius tumulū accedēs meritis ſancti lethardi fugatis oculoꝝ tenebris viſum recepit. Cōtract⁹ quidā ſolutis calcaneis ⁊ extenſis tibijs mox pedes erexit ⁊ ambulare cepit Abbas abendonie anulū regine egithe caſu fortuito perdēs vbiqꝫ illū querēs inuenire non potuit. Cū lachrimis demuꝫ ⁊ pcib⁹ lethardi clemētiā expoſcit ⁊ illico anul⁹ vbi orabat reluxit. Matrona quedā parere nō valēs anguſtijs part⁹ pene exaīata i ardui mortis ſuperciliū vt ſibi i ſpiritu viſum fuit rapit̄ et tetris demonuꝫ tenebris trita ab imaniſſis tortorib⁹ eā rapientib⁹ cū diris ſupplicijs torquet̄ Iāqꝫ p arctū foramē rote illā extrudē atqꝫ detrahē ⁊ i ſulphureos ſui baratri abiſſos pcipitare conant̄. Cui i tāto timore ⁊ tremore iugit̄ ſaluatorē iclamāti ieſtimabilis claritatis ſid⁹ emin⁹ apparuit quod q̄to propinqui⁹ tāto clari⁹ radios ſuos effudit. Et ecce i medio illi⁹ chorufce lucis btūs lethard⁹ emicuit: qui pōtificali auctoritate pditiōis miniſtros exterminās dixit. Diſcedite dāpnati ſpūs i tartara veſtra qd vobis cū dei famula q̄ illā raptatis: Falſo inq̄ūt noīe nō fidei executione xpianā vēdicam⁹ i nr̄a iura nr̄a eſt pediſſequa nr̄a hereditabit tormēta. Interdico inq̄t epſ vobis oēm i ea poteſtatē oci⁹ diſcedite ab illa ivr̄e pditiōis ergaſtula. Ad ei⁹ eni iperiū relicta captiua oēs demonū mine oīa machinamēta fudit⁹ exinanita euanuerūt. Mulier vo reſūpto ſpū de bti lethardi vultu ⁊ patrocinio letificata: plem enixa eſt. Paralitic⁹ quidā cū ad tūbā ei⁹ lachrimis cū opē iplorat et ſopori depreſſo aſtitit pi⁹ pr̄ qd velit: quid eū tā importune efflagitet q̄res Debilis ſe ſanitatē petē rñdit. Et ille. Qñ inq̄t debitas penas luitis: tūc ſupplices venitis vbi deſiderata obtinueritis imeores ⁊ igrati diuinis bñficijs cito erga vtitis. Ad hec illo obnixi⁹ inſiſtēte ⁊ emēdatiōem pollicēte miſericors pr̄ ſubintulit. Una tibia ſanat⁹

liberaberis cū altera abibis quatinꝰ ꝑs ſana te admoueat gratiarū bonitatis diuine infirma redarguat igrate negligentie. Et cū tāto deſiderio requiras ſoſpitatem ablatā: diſcas nō paruipēdere collatā. Surrexit ergo ſemiſanus vno crure erectꝰ altero relictꝰ. Erat enī a renibꝰ ⁊ infra ān curationē ſcti totꝰ paraliticꝰ. In ꝓceſſione annuali rogationū vel letania cum ſolet efferri ſcrinio aureo vbi lethardi corꝑꝰ opiferū in bn̄dictionē ⁊ ꝓuentu um agroꝝ ac plebiū. Cū aliqn̄ a duobus frībus corꝑꝰ eiꝰ ſctm̄ ꝑ cāpos veheretur quedā mulier inſanie capta feretrū cum impetu tangens pleno intellectu ⁊ ratione formatur. ¶ Narratio.

Sctūs enī pharao meldenſis eps ān ſuſceptū antiſtitis gradū vxorē ſuā ſacro velamie cōſecrari fecit. Quē hoſtis antiquꝰ vice quadā in tantū tēptatiōibꝰ ſue carnis illicitis allexit vt vxoris ſue recordatus amore ſimul ⁊ pulchritudine ad hoc uſqȝ ꝓducit: vt eā ad ſe venire mandaret primo ſcdo ac tertio ⁊ illa hoc agere diſtuliſſet et animū antiſtitis quodāmō tēptatū ab ea intellexiſſet: argumētoſum excogitauit cōſiliū quō pontificē a propoſito abſtrahere poſſet ⁊ ſuā caſtitatē cōſeruaret. Etenī ornatū abiiciens veſtiū ceſariem capitis totōdit ⁊ cilicio īduta ſe cōtēplandā epo preſentauit. Cūqȝ in eā intenderet exhorruit vehement factū ſe deliberaſſe aīo illicitū ⁊ ſagacis femine prudētiā miratus eſt.

¶ De ſctō Machuto Epō ⁊ ꝯfeſſoꝛe.

Anctꝰ enī antiſtes Macutus ī britānia maiori generoſis parentibꝰ ortꝰ ē. Mr̄ vero eiꝰ noīe deruel: ſoror hamōis patris ſcti ſampſonis extitit ⁊ pater eiꝰ noīe Went optime cōuerſationis vir in ſexageſimo ſexto etatis ſue anno virū dei machutū genuit. Nutriri fecit eū in valle q̄ dr̄ nantcarvan in qua nobile mōnaſteriū ſitū erat in quo brendanꝰ cōfeſſor xp̄i ⁊ abbas virtutibꝰ floruit. vbi etiā mr̄ ſcti macuti nocte vigilie paſce ad vigilandū veniēs filiū eadē nocte pepit. quē brēdanꝰ baptizās ī filiū ſpūalē accepit ⁊ quouſqȝ loq̄ et itelligere poſſet enutriuit In eadē aūt nocte qua natꝰ eſt ſctūs macatꝰ triginta tres ſexꝰ maſculini cū eo nati ſunt: ex matribꝰ illis grauidis: q̄ ī vno comitatu equitātes cū matre eiꝰ ambulabant ⁊ cū eo nutriti ſunt. Non enī puerili more leuitatibꝰ indulſit ſȝ magis ī grauitate fundatꝰ velut eſuriens fauce auida cibū diuie ſapientie hauriebat. Dūqȝ magis ac magis lr̄is ſacris eēt inſtructꝰ virtutē validiſſimā feruere in ſe teſtabatur. Et cū alij diſcipuli rigorē frigoris in ſe habentes īgemiſcerēt validiſſimū calorem ſe pati dicebat. Et cū in hieme cōdiſcipuli eiꝰ pre nimio frigore dētibꝰ ſtridebāt: ipe palliū a ſe expulit vt pene omībꝰ horis illi putarēt caput eiꝰ lauari dū ſemper viderēt guttas ꝑuulas de fronte a facie eiꝰ effluere. Et qr̄ vallis illa caruan in qua nutritꝰ eſt macutus ꝓxima eſt mari ꝯtigit eū cū diſcipl'is ſuis ludēdi cā ad littus maris exire. Alijs tandē ān mūdatiōnē maris relicto ludo ad lectiōes recurrētibꝰ ſōpno eū retinēte ī medio littoris ſuper faſcē alge ſolus remāſit. Et ecce quātū mare creſcebat: tm̄ littus ſuꝑ qd̄ puer ſctūs dormiēs iacebat nutu dei exaltari videbat. Sctūs itaqȝ puer ſonitu fluctꝰ maris a ſompno excuſſꝰ circa ſe aſpiciēs ſecūqȝ mirās ⁊ m'ta reuoluēs dixit. Dn̄e deus omp̄s q̄ nō derelinq̄s ſperantes ī te vbi poſiuſt ſum ego? Cūqȝ brēdanꝰ quare macutus nō rediſſet a pueris ſolicitꝰ quereret et illi eū dormientē in littore dimiſiſſe reſpondiſſent: vir dei magno merore affectus illū ꝑ littus cū pueris inuanū diu querēs rediit et officiū mortuorū ꝓ aīa pueri cū magno merore pegit. Nec

moꝛa nūcij a parentibꝰ macuti directi ad ianuā pulſantes macutū ſanum ⁊ incolumem ſicut ei traditꝰ fuerat cū minis a bꝛēdano poſtulabāt. Uir dei rn̄dit. Jam nō ſolū magnitudo doloꝛis occupat me: ſed ⁊ vr̄a legatione tedet me vite mee. Sed vos queſo ite ⁊ nunciate illis ꝙ filiꝰ eoꝝ cū p̄re in celis viuit ineternū. Oꝛante autem bꝛēdano ad deū cū lachꝛimis aſtitit angelus dn̄i dicēs. Bꝛēdane ſerue dei noli timere qꝛ deus oīpotens qui ſeruos ſuos in tribulationibꝰ conſolatur: puerum macutū int̄ fluctꝰ maris ꝯſeruauit ⁊ vbi inſula nunꝙ̄ fuit ꝓpter eiꝰ amoꝛē vnam nouiter exaltauit que niſi nauigio ineternum a nullo audiri poterit. Pergens igitur vir dei mane ad littꝰ puerū in ſuperioꝛi inſule loco odas deo canentē aſpexit: cui ⁊ dixit. Ueni electe dei ⁊ da oſculū nobis qꝛ ita ego hodie accipio ꝯſpectū tuū quaſi lazarū quarto die de monumēto reſurgētē viderē. Jlle vō hūiliter rn̄dens dixit. Nolite mihi moleſtiam inferre ſed ſaltem vna die in loco vbi mīa dei me ſaluauit: relinquite me ⁊ pſalteriū meū mihi remittite. Et ſi alio modo nō poteſtis mittite illud in mare ⁊ deus qui ſaluauit me inter vndas maris ſi placet illi me ſaltem vna die hic aſtare mittet illud aquis intactum ad me. Tūc bꝛendano pſalterium tenente ⁊ in mare mittente: faſcis alge ſuper quā ille doꝛmierat occurrit ⁊ ſuper ſe pſalteriū admiſit ⁊ ad locū vbi ſanctus machutus deū oꝛabat: aqua illeſuꝫ pertulit. Tūc omnes fratres hoc miraculū aſpicientes ꝓſtrati in terrā ſpacio trium hoꝛarum laudes dn̄o in ꝯmune fuderunt. Craſtina die nauiculā bꝛendanus miſit ⁊ puerū ad terrā atqꝫ monaſteriuꝫ reduci fecit. Cū aūt puerū incolumē bꝛē. danꝰ ꝑentibꝰ ꝯmēdaſſet macutꝰ quaſi iracūdia motꝰ atqꝫ oīa tranſacta reuoluens ait. O magr̄ nōne cū alijs fratribꝰ euāgelium p̄dicares audiui te dicētē: nolite patrē vocare vobis ſuper terrā vnꝰ eſt pater veſter in celis. Huiuſmodi verbis cum magr̄m fr̄es parēte ſcꝫ admoneret admirati ſunt valde. Tūc p̄entes filiū ſuū fletu ⁊ lachꝛimis ſe madētes cū brēdano reliquerūt. Sctūs enī macutꝰ quotidie oꝛonis gr̄a ad illā inſulā in nauicula exibat. Bꝛēdanꝰ itaqꝫ gr̄am dei i macuto cōſiderās rogauit vt gradū p̄ſbiteratꝰ accipet Tūc ille idignū hoc gradu ſe eē hūilit̄ cōfitēs ⁊ i iuuenili adhuc etate eē ꝯteſtans dixit. Magr̄ noli mihi moleſtꝰ eē qꝛ nō ſū dignꝰ hoc officiū qd̄ dicis ſuſcipe Cui bꝛēdanꝰ. Noli dubitare qꝛ iuuenilis etas alicui nō nocet: ſi fuerit mēte pfectꝰ nec ſenilis etas alicui pꝛoficit ſi fuerit mēte coꝛruptꝰ. Acq̄eſcēte magr̄i rationibꝰ macuto ex hoꝛa qua ep̄s manū ſuā ſuper caput eius leuaꝰ cepit alba colūba ſuper ſcapulam eiꝰ dextera vſqꝫ ad hoꝛā qua officiuꝫ ꝯpleret ab aſtātibꝰ viſa eſt: ⁊ officio ꝯpleto i ſpē ignis cū magna claritate euanuit. Erat eī macutꝰ abſtinētia aſſiduꝰ / ſobꝛiꝰ / vigilijs deditꝰ / p̄dicatione iſtātiſſimus. Jnt̄ hec aūt icidit i mēte bꝛēdani inſulā quandā maris noīe ymmā q̄rē. Parata aūt naue cū macuto ⁊ pluribꝰ fr̄ibꝰ ꝑ mare nauigare cepit. Septio tandē nauigatiōis anno ad quādā iſulā venerūt: i qua ſepulchꝛū quoddā longiſſimū erat Tūc ſctūs bꝛēdanꝰ ait. O ſctē macute pete a dn̄o deo tuo vt reſuſcitet̄ hō ꝗ i hoc buſto poſitus eſt. Cui ille. Nō ego ſꝫ filius dei cui ſeruio qui dū coꝛꝑalit̄ i mūdo eſſet lazarū de monumēto quadꝛiduanū iā fetentē ſuſcitauit ip̄e mō in celo ſp̄ualit̄ ſedens hūc de ſepulchꝛo iſto reſuſcitet. Et cū hoc dixiſſet: ecce totꝰ tumulꝰ ꝯmotꝰ eſt ⁊ quaſi hō q̄n de ſōpno ſurgit ſic aīa eius in eū intrāte viuꝰ ſurrexit. Jllis aūt int̄rogātibꝰ vbi fuiſſet aut ſub qua lege vixiſſet: in pena ſe fuiſſe gentiliterqꝫ vixiſſe idicauit: Querentibꝰ nomē eius: ſibi nomē mildu eē dixit Et cū hoc dixiſſet ſacto

macuto ait. Oꝛa ꝓ me paſtoꝛ bone qꝛ cre
do per tuū me aduētū ſaluari. Baptiza
me/redime me: ⁊ miſerere mei. Tūc ma⸗
cut⁹ baptizato eo dixit Noſti iſulā ymmā
quā lōgo iā tpe q̄ſiuim⁹: Ambulās īquit
vir vna vice vidi ſ; vēt⁹ validiſſim⁹ atqꝫ
tēpeſtuoſum mare me ab illa ſepauerunt
Tūc oēs rogāt illū vt iret cū illis ad eam
Ille anchoꝛā in manu tenēs p ꝓfundum
maris nauē pꝛeuenit Illoqꝫ nō valēte il
lam inuenire vento validiſſimo irruente
maxima quedā coꝛda anchoꝛe alligata in
manu ei⁹ fracta eſt. Venerūt ergo iterū
cū illo ad locū vbi inuenerūt eū ⁊ moꝛtu⸗
um in ſuo tumulo repoſuerūt. Cū autē
in illo itinere cuidā inſule appꝛopinquā⸗
tes pene ſiti deficerent iuſſu bꝛēdani ma⸗
cut⁹ aſſumpto vaſe per ſemitā paruulā
pgens fontē repperit. Et cū ſemel ⁊ iterū
aquā oꝛi poꝛrectā p̄ amaritudinē guſta
re nō valeret bn̄dicto fonte aquā ſuauiſſi
mā hauſit ⁊ ī vaſe ſecū attulit. Qua a frī
bus guſtata ⁊ omnibus quaſi cibo et po⸗
tu refectis nullā omīno diminutionē lim
pha illa allata ſuſtinuit. Die vero paſche
cū macutus ī quadā modica inſula miſſā
celebꝛaret cmōot⁹ eſt loc⁹ ⁊ omes treme⸗
facti vna voce dixerūt. O bꝛendane ecce
omes pim⁹. Tunc ille ait. O ſctē macute
ecce diabolus ſe trāſfigurauit vt multos
ī interitū ducat. Et ille. O magr̄ nōne ali
is me audiente p̄dicaſti: qꝺ quondā ione
pꝛophete nolenti ad niniuen pgere domi
no volēte: cetus vitale ſepulchꝛū pꝛebuit
Ecce ſimili mō nobis in auxiliū hic a deo
p̄paratus ē. Tūc oībus p̄cepto eius ī na⸗
uē intrātibus miſſā ꝯpleuit ⁊ ad nauē pre
xit: ſicqꝫ ꝓſpere nauigātes ad monaſteri
um ſuum regreſſi ſunt. Poſt hec vō bꝛē
dano pentibuſqꝫ valefaciens cū triginta
tribus diſcipl'is q̄ ſecū educati fuerāt ad
mare prexit. Et ecce nauis parata ī litto⸗
re ſtabat cum omnibus neceſſarijs ſuis ⁊
velū extenſum in ea nulluſqꝫ in illa pꝛe⸗
ter deū qui oīa ſeruis ſuis ꝓuidebat. tūc
illi deū laudātes cū gaudio nauē ītrabāt
Et cū nauigare incipent gubernatoꝛ na⸗
uis īterogat illos quib⁹ ex cauſis patri⸗
am parēteſqꝫ relinquerent aut in quā re⸗
gionē ire vellent. Machut⁹ ait. Patriā
relinquim⁹ vt vitā eternā deo ſeruientes
cape valeam⁹. Parētes dimiſim⁹ vt ec⸗
cleſiā mrēm ī terris ⁊ deū pr̄em nobis in
uenire mereamur in celis. Patriā bꝛito⸗
nū expetere cupim⁹ ſi deus ꝓſperū naui
giū nobis ſeruis ſuis largiri digne᷑: De
mū puenerūt ad inſulā que ſeptēber vo⸗
catur vbi ſacerdos quidā fideliter deo ſer
uiens noīe feſtinus cū ſcola plurima ha⸗
bitabat. Illi vero qui ī iſula erāt vna vo
ce clamabant. Nolite illa parte venire qꝛ
ſerpēs maxim⁹ añ vos eſt. Cūqꝫ cogita⸗
rēt in aliam partē nauē vertere guberna
toꝛ ait. Nō legiſtis quod xp̄s in euāgelio
Dedi vobis ptātē calcādi ſup ſerpētes et
ſcoꝛpiones ⁊ ſup oēm virtutē īimici: No
lite timere. Dū ergo exirēt ſtatī vt ſonū
eoꝝ audiuit ſerpēs obuiā eis exiuit ⁊ per
totā inſulā audit⁹ eſt ſibil⁹ ei⁹. Tres nā⸗
qꝫ pueros deteſtabilis illa beſtia deuoꝛa
rat. Tūc macut⁹ ſigno crucis munitus
ſerpenti obuiam vadit ⁊ extendēs bacu⸗
lum quem manu tenebat ſuper collū dꝛa
conis dixit. Vade inimice hoīm nec vltra
ad hanc inſulā reuertaris: nec alicui chꝛi
ſtiano amodo nocere pꝛeſumas. Nec mo
ra ſerpens ad mare tremēs exiuit caput
in terram incliuauit et mare intrās nuſ⸗
q̄ꝫ comparuit. Vir autem dei ſpeluncam
dꝛachonis ingrediens cuſpidem baculi
ſui in illam poſuit ⁊ fons limpidiſſimus
emanare cepit.

Pergens autem ad ciuitatem nomine
aleth que lōgo iam tempoꝛe fuerat deſer
ta: tam in ipſa ciuitate q̄ per inſulas et
loca vicina: monaſteria in quibus multe
congregationes monachoꝛum deo ſerui
re noſcuntur ꝯſtruxit ⁊ diſcipulos nō ſolū

a conſpectu mulierꝝ: ſed etiā a colloquio virorꝝ ſeparare volēs per illa diſtribuit. Ipſe vero cū ſuo diſcipulo riuano in quadā ſpelūca iuxta ciuitatē heremitice viuens pter panē ⁊ aquā oleraqꝫ ſale ꝯdita cibū nullū ſūpſit. Diuino ab aſpectu hoīꝫ ſegregat⁹ lectū nō habuit veſte qua ī die vſ⁹ ē: etiā ⁊ i nocte ꝯtēt⁹ erat et cilicio aſprimo ſuā ſꝑ carnē domabat mutūqꝫ crucis ſignaculo loqui fecit. Crebreſcēte ꝑ ꝓuiciā fama ei⁹ princeps britānie minoris noīe iudicail cū ſacerdotū ꝯſēſu ad epatū a lethis eū eligē diſcernēs illū ad ſe accerſiri iuſſit. Cūqꝫ palatiū itraret: ecce hō demoniū hñs dētib⁹ ſtridebat nec ꝓrſus demone linguā eius occupāte loq̄ poterat. Tūc macutus os ei⁹ tetigit: ⁊ ſtatī loqui cepit. Cū aūt macutus turonis ſacrādus adiret: hora qua epī manus ſuas ſuꝑ caput eius poſuerūt: colūba ſuꝑ collū eius cū caput ad bñdictionē iclinaret appuit: ⁊ cōpleta cōſecratiōe oībus vidētibus in celū auolauit. Rediēs aūt macutus ad ciuitatē ſuā ꝑ annos fere quadraginta virtutibus ⁊ ſignis claruit ⁊ poſt hec ad īſulā noīe carō cū diſciplo ſuo riuano veniens aliquot ānis vixit. Poſt mortē aūt ꝑ fati iudicail pnceps ipius noīe rewallus c.i filios eius inficí iuſſiſſet vnus eorꝝ fugiēs ad cellā macuti veīt. Quē princeps iniquus pſeq̄ns nocte puerꝝ iuſſit expelli ⁊ occidi. Quo cognito macut⁹ currēs poſt ipiūꝫ eiulās vt parceret īnocēti puēo clamare cepit. Sꝫ ille audita voce pōtificis anteqꝫ ad ſe accederet inficere iuſſit inocentē. Et flēs macut⁹ ⁊ eiulās iprecat⁹ eſt dicēs. Null⁹ dñe ex ſemine ei⁹ inctnū ſuper ſedē eius ſedeat ſupplicit rogo. Die poſt hec tertia ipius ille officiū ligue ocūlorūqꝫ amittēs morte turpiſſia vitā finiuit Uir dei inꝰ vigilias ꝯtinuis ieiūijs ſe macerauit: equitās ī itinere ſꝑ de deo aliquid aut vbo ꝯtulit aut pſalmis itendit Inter horas vo diurnas aut legēdo aut ſcribēdo aut oꝑādo creatori ſuo ſeruiuit. Nullū erat tp̄s quo nō aut aliis prodeſſet aut ſibi lucrū faceret. Quodā tp̄e cū ad eccl̄iam ſedis ſue orōnis gratia ꝓcederet ſctō ſigno crucis clauſa oſtia ſubito ei aperta ſunt. Et adductū ad ſe paraliticū ſanauit: fugato demone energuminū curauit Cecū quēdam mutū/ſurdum/ ⁊ claudūꝫ ſibi oblatū reddidit ſanū. Cleric⁹ quidā ad eū veniens ad gradum preſbiteratus promoueri petiit. Quē interrogās ſctūs ſi caſtus eſſet ⁊ corp⁹ ſuū intactū a mulieribus conſeruaret ille ab hijs ſe immaculatū eē ac toto corde hacten⁹ xp̄o famulari teſtabat. Cui ille locū ⁊ tp̄s et mulierē cū qua peccauerit expoſuit. Tunc ille cōfuſus ad ſcti pedes corruēs cū lachrimis pctā cōfitetur. Cū aūt defunctū quēdāꝫ reſuſcitaſſet ⁊ eo poſt hec miſſam celebrāte lecto euāgelio vinū defuit ⁊ calix inueniri non potuit. Tunc facta prius oratione ſctūs vinū de aqua ⁊ calicem de petra quadā oīb⁹ ſtupentib⁹ fecit ⁊ miſſam inchoatā cū debita reuerētia cōpleuit. In ciuitate alethis contractū ſanauit mulieri mute loquelā reddidit ⁊ leproſum mūdauit. Uir quidā diues propinquā ſuāꝫ in vxorem ducens a viro dei increpatus inſidias pontifici tetendit ⁊ morti tradere deliberauit. Reſidens aūt cū multis in menſa pontificē blaſphemare ⁊ mltis iniurijs derogare cepit. Et eleuās manum ſic inq̄t eū percuterem ſi eum hic haberē Hoc dicto man⁹ eius exaruit nec eam ad ſe retrahere potuit. Eo ad virū dei allato lꝫ a multis rogat⁹ pro eo orare noluit nec cū eo cōicare donec illicitū ꝯiugiū relinq̄ret. Tūc ille inceſtū ſe relicturū ⁊ quicq̄d vir ſctūs ei ꝑciperet adimpleturū ſub teſtificatione pollicet. Ep̄s aūt mīa motus dedit ei penitentiam ⁊ reclusū in magna afflictiōe tenuit. Pro eo quoqꝫ vna cum fratribus quotidie letaniā faciens ⁊ pauperib⁹ elemoſinas multas largiens a vi-

culo pcti cũ abſoluit ⁊ ſanitati reſtituit. Aſſũptis ſctũs macut⁹ ſecũ ſeptem diſcipulis orõnis gratia romã pfect⁹ cũ captiuos vł pueros venales de t̃ris lõginq̃s illuc delatos videret dato p̃cio redimebat ⁊ ĩfideles ĩſtructos baptizabat. Rediẽs vero p mare cũ nauis oꝛta tẽpeſtate pene ſũmergeret oẽs ad virũ dei clamabãt vt p eis dñm depꝛecaret exoꝛãtes. Sctõ vero de dñi mĩa fiduciã eos habere ⁊ nihil diffidere admonẽte apparuit ſctũs petrus apłs ⁊ blãde alloq̃ns ait ad eũ. Serue dei macute noli timẽ q: dñs tecũ eſt Mox ad vbũ ei⁹ ſedata tẽpeſtate ⁊ trãq̃llitate reddita ſani ⁊ hilares ad t̃rã puenerũt. Veniẽs vo ad poꝛtã ciuitatis alethis cecũ et claudũ elemoſinã poſtulãtes vidit quib⁹ ⁊ ait. Argentũ ⁊ aurũ nõ eſt mihi qđ aũt habeo. i. charitatis officiũ ⁊ pietatẽ orõis ad deũ: hoc vobis p̃ſtare nõ differo. Et facta ſup eos orõne optatã ſanitatẽ receperũt. Cũ aũt alethis eccłiam quadꝛaginta annis rexiſſet ⁊ quoꝛũdã ſceleratoꝛũ hoĩz grauit̃ iniurias ferret: maledctõ ⁊ excoĩcato pplo qui p ſuas eũ illuſerãt pꝛauitates cũ quibuſdã diſcipulis ad inſulã ĩ aquitãnia agenis vocatã ⁊ iñ ad leontium epm pgens puerũ ſubmerſum reſuſcitauit ⁊ mulieri cece lumẽ ocłoꝝ p̃ce ſua reſtituit. Acceſſerũt ad eũ ſacerdotes a rege ⁊ ſenioꝛibus de bꝛitãnia miſſi rogãtes vt ad illos q̃s excoĩcans male dixerat veniẽ dignaret quatin⁹ cui⁹ maledictionẽ p ſua pfidia accepant: eius bñdictionẽ recipe mererent. Nã t̃ra illoꝝ p ſeptẽniũ ĩfructuoſa manẽte: icole ſiti ⁊ fame p ariditate ↄſũpti erãt. Tũc vir dei mĩa motus cũ vꝛbis pagũ ingrederet pluuia pergrãdis de celo cecidit ⁊ bñdctõ pplo ⁊ terra fecũditati reddita ad leõtiũ epm igreſſum maturauit. Et cũ centũ triũ eẽt ãnorũ plenus oĩ ſctitate ſeptimo decio kał decẽbꝛis celeſtia cõcendit. Eius coꝛp⁹ leontius epš extra muros ſanctonice ciuitatis in loco qui đr perdina honoꝛifice ſepeliuit ⁊ ſup ei⁹ tumulũ eccłiam fabꝛicauit In eius eni obitu audita eſt vox a mł̃tis in aere dicens. Macute macute dilectiſſime meus veni q: loquut⁹ tibi in ſempiterna gloꝛia parat⁹ eſt: i quo cũ oĩbus ſãctis regnabis ĩeternũ. Miſerũt autẽ ciues alethis ad regem noĩe filbertũ nũcios dicẽtes. Dep̃camur dñe vt nos nõ deſpicias ſ; vł ex aliq̃ parte coꝛpoꝛis ſcti macuti nr̃i votis ciuiũ vroꝝ ſatiſfacẽ digneris. Quib⁹ rex ait. Si deo placet qđ petitis: ipe tribuat vt inueniatis. Sin autẽ ſicut veniſtis ita ⁊ reuertamini. Fctõ aũt ſup hac re triduano ieiunio cũ quatuoꝛ clericis coꝛp⁹ ſctĩ eleuaẽ vłlẽt caput vni⁹ i manu remãſit ⁊ dextera man⁹ i manu alterius reliqua coꝛpis ps nłlo mõ moueri potuit nec quicq̃ ab eo ſeparari. Statimq; nũcij cũ capite ⁊ dextera manu leti ad patriã ſuã redeũtes i locis cõgruis reliq̃as allatas cũ honoꝛe repoñũt. Ruſtic⁹ qui dã a vidua quadã cibũ petijt cui ⁊ illa ait Sctũs macut⁹ ſcit q: nihil p̃ter panẽ habeo. Jlle dixit. Siue pl⁹ ſit ſiue min⁹ ego accipiã. Et illa. Et quid putas tũc ſanct⁹ macut⁹ faciet: Jlle tranſmarin⁹ eſt inq̃t mõ i hac regione nõ eſt. Et fracta quadã archa: panẽ ſecũ tulit ⁊ abijt. Mulier autem eiulãte ⁊ ſctm̃ macutũ cũ lachꝛimis iuocãte: panis manui ruſtici ita adheſit vt nulla arte ſeparari potuit. Cumq; rediens mulieri ſatiſfeciſſet ad ſanctũ macutum pꝛo illo mulier pꝛeces fudit ⁊ ſtatim a vinculo quo erat ligatus liberatuz ſe ſenſit. Vxoꝛ potentis cuiuſdã ad quãdam villam ſancti macuti veniens quẽdam famuloꝛum ſuoꝛũ ad querendũ herbam pꝛo equis miſit. Cui cum vir quidã modicũ quid dare vellet ⁊ ille magis ſe vi extoꝛquere diceret ait. Et quid faciet tũc ſanctus macut⁹: Et ille. Vade in hoꝛtuz tuum et fac illi pulmentũ. Et fracta ſera quantũ herbe voluit ſecum tulit. Et ecce

equ⁹ ſe mouere nō valēs i terrā cecidit et
oſſibus oīb⁹ fractis periit ⁊ ſeſſor fracto
collo expirauit Quo audito dña pfata vi
rū illū q̄ sctm̄ dñi iuocauerat vt die craſti
na ſuſpōderet in ꝯpedes poni iuſſit. Me
dia nocte apparuit ei sctūs macut⁹ ⁊ ab-
ſoluit eū dicēs. Uade noli timere. Deīde
venit ad lectū illi⁹ dñe ⁊ tetigit eā baculo
ſuo ⁊ ſine tpis iuteruallo defūcta eſt. Uir
qdā vſq ad mortē lāguēs dū ad oratoriū
ſcti macuti deportat⁹ qeſcere vellet vidit
quēdā virū nigerrimū ſibi appropinqua
re pre cui⁹ timore pmiſit ſe sctō macuto
ſemp ſeruiturū ſi eū a ptāte hui⁹ libera-
ret. Dū hec cogitaret inimic⁹ ille acceſſit
⁊ tenēs gladiū igneū mēbrati diuiſit eū
ſingula mēbra parieti appēdēs nouiſſi-
me caput ei⁹ cū torto malleo cōtriuit. Et
ecce ſubito sctūs macut⁹ adueniēs diabo
lū expulit mēbra oīa redintegrauit ⁊ ho-
minē ſanitati reſtituit Die quadā ſāct⁹
macut⁹ cū ſuis diſciplis in agrū eā putā
di vineā pgēs capam i quodā vinee loco
depoſuit. Peracto aūt labore cū vellet ca
pā reinduere inuētū eſt i ea cuiuſdā aui-
cule ouū. Quo cognito vir dei phibuit i-
dumētū de loco āmoueri donec ſuos aui-
cula pullos excluderet. Interim vero nl'la
aeris itēperies vel pluuia ipm ſacri pre
ſulis veſtimentū contaminauit.

¶ De sctō Maglorio Epō ⁊ cōfeſſore.

Sanctus maglori⁹ quaſi magna
glia merito tali refulget nomie
qđ acqſiuit in ope. Hic in maiori
britānia oriūdus gñe ſpectabilis ſcti ſā-
pſonis cōſors extitit. Qui etiā decedens
eū in epātu dolēti ſibi cōſtituit ſucceſſorē
Ubi cū ſpectabilib⁹ documētis ſimul et
exēplis eniteſceret angelus ei in ſōpnis
apparuit eūq admonuit vt pōtificatus
culmine relicto ad remotioris loci latibu
la pgēs ſolatariā vitā duceret vt mona-
chorū gregē paſcēs laudes dñi licēti⁹ cele
braret. Qui expgefact⁹ grās egit deo: et
mādatū dñi ipleuit ⁊ miraculis multis
effulſit Quidā comes leproſus famā ei⁹
audiēs ⁊ ad eū veniēs plenā ſanitatē ab
eo recepit. Hui⁹ terrarū magnitudo tri-
plici ꝯtinebat diuiſiōe quarū vnā nō inte
grā ſʒ dimidiā btō maglorio ꝯtulit i mu-
nere. Has aūt diuiſiōes copioſa multitu
do auiū q mire magnitudinis ⁊ pulchre
erāt freqntabāt captura qq piſciū abū-
dabat. Cōtigit ergo cū beat⁹ maglorius
portionē ſuā penetraſſet: vt oīs auiū ⁊ pi
ſciū ꝯgeries q alti meditati comitis ine-
rat: fuga iiret ⁊ ſcti partē expeteret. Qđ
vxor comitis grauit ferēs ei ſuaſit vt illā
vendicaret ſibi ⁊ alterā maglorio daret.
Cui⁹ ille ſuggeſtionē nequā mox ſuſcipi-
ens qđ nō debuit expleuit facta q nepha-
rie cōmutatiōis ꝯtrouerſia: ſubito aues
⁊ piſces ab illa pte comes auare sctō viro
ſurripuerat receſſerūt: ⁊ mox ad dñʒ ſuū
magloriū reuerſi ſūt. Tūc comes apđ ſe
pnia duct⁹ vtrāq partē sctō maglorio cō
ceſſit: ⁊ tūc auiū ⁊ piſciū agmina vtrāq
partē ſicut añ repleuerūt. Cūq ergo eēt
hic sctūs ab vtō mrīs ſue: panē ordeaceū
⁊ viliora legumia ēt parce ſumebat. iiii.
⁊. vi. fē. ab oī pabulo abſtinebat corp⁹ ei⁹
cilicio iugit tegebat veſtimentis aſſoris
mediocribus vtebat vinū ⁊ cicerā nō bi-
bēs. Excubias noctis cū frēs ſopori ſe da
rent clā ab eis ſeqſtrat⁹ ſup alueū maris
puigil ducebat. Deniq in vigilia paſce
dū i ecclia pnoctaret: angls dñi chorusc⁹
aſtitit obitūq ſuū imiere: ⁊ dignā merce
dē certaminis eū pcipe dixit. Cūq ille he
ſitaret ne diabol⁹ forte in anglm lucis ſe
trāſformaſſet orōnē diutiſſime pcelauit
⁊ angls de viſione eū certū reddere cupi-
ens: tertio eūdē ſermonē repetiit De ma
nu tādē ipius angli maticū viſibilr acce
pit: et ab illo die niſi eā ineuitabilis exti-
tiſſet: vſq ad diē vocatiōis ſue verſiculm
hūc i ore ſp repetiit. Unā petii a dño. ⁊c.
⁊ nono kal. nouēbris ad xpm migrauit.

Sctūs baſilius quadā die exiēs de ciui⸗
tate dixit diſciplis ſuis. Filij ſeqmini me
vt videatis mecū gl'iaꝫ dei ⁊ admiremur
de diſciplis magr̄m. Cognouit hoc vtu⸗
te ſpūs ſcti pſbit anaſtaſius q hēbat vxo
rē quadraginta annis in virginitate co⸗
habitātē: ⁊ ipe quotidie i pane ⁊ aqua ie⸗
iunabat pter ſabbatū ⁊ diē dnicū q dixit
mulieri ſoꝛoꝛi ſue. Ego vado agricolari
tu ſurge ⁊ adoꝛna domū: ⁊ circa hoꝛā no⸗
nā vade obuiā ſcō baſilio epo q veit diuer
tere in domū pctoꝝ. Qō cū illa cū timoꝛe
⁊ veneratiōe feciſſet ſctūs pr̄ adueniens
ait. Quō habes dña theogenia. Que ex
pauēs in vocatiōe nois ſui dixit. Bn̄ ſctē
dei. Et ille. Ubi eſt dn̄s anaſtaſi⁹ fr̄ tu⁹.
Que ait. Dn̄e vir me⁹ eſt: ⁊ abijt agrico
lari. Et ſupueniēs iterim anaſtaſi⁹ oſcu⸗
latus eſt ſcti pedes dicēs. Un̄ mihi vt ve⸗
niat ſctūs dei ad me. Cūqꝫ abiſſent in ec⸗
cl'iam iuſſu epi pbr̄ ad ſuū miniſteriū ſte
tit. Et dū miniſtraret vidit baſili⁹ tpe ele
uatiōis coꝛpis xpi ſpm̄ ſctm̄ deſcēdētē in
ſpe ignis ⁊ circūdantē pſbiterū ⁊ altare.
Poſt miſſaꝫ dixit epſ ſacerdoti. Enarra
mihi q eſt vita tua. Qui ait. Ego pctoꝛ ſū
ſubdit⁹ tributis publicis hn̄s iuga bouū
duo: vnū ad miniſtrationē pegrinoꝝ/al
terū ad adminiſtrationē vectigaliū: ⁊ eſt
coācilla mea mulier iſta q miniſtrat pau
perib⁹ ⁊ mihi. Et ait ſctūs. Uoca eā ſoꝛo⸗
rē tuā ſicut ⁊ eſt ⁊ enarra mihi virtutes
tuas. Et ille. Nō habeo quicquā boni: et
alienus ſū ab oī virtute. Tūc duxit eum
epſ ad vnā de cellulis domus et dixit ei.
Apri mihi oſtiū. Qui cū nollet aperire di⸗
cēs neceſſaria domus i cella illa eſſe: epſ
apuit illud ſermone ⁊ inueniēs ibi lepꝛo⸗
ſum plurib⁹ coꝛpis mēbꝛis defluxū dixit
Et voluiſti occultare theſaurū tuū illuꝫ.
Qui rn̄dit. Uere furioſus eſt ⁊ iniurioſus
ideo timui ne foꝛte laderet in ſermonem
Cui epſ. Bn̄ in illū certaſti ſꝫ ſine me no⸗
cte hac miniſtrare ei: vt ego mercedē ac⸗
cipiā. Tūc reliqrūt ſctm̄ dei in cellula cū
lepꝛoſo ⁊ oſtiuꝫ clauſerunt. Qui tota no⸗
cte ſupfaciēs oꝛationē ſanauit eū: ⁊ edu⸗
cens reuerſus eſt in ciuitatem.

¶ De ſctō Malachia epo ⁊ cōfeſſoꝛe.

Sanctus malachias cui⁹ vi⸗
tā ſcripſit ſctūs bernardus
clareuallenſis abbas de hi⸗
bernia oꝛtus eſt de pplo bar
baro: ibi educatus: ibi lr̄as
edoct⁹ eſt. Ceterū de natali barbarie ni⸗
hil traxit nō magis quā de ſale marino
piſces maris. Parētes tn̄ illi fuerūt ge⸗
nere ⁊ potētia magni: iuxta nomen ma⸗
gnoꝝ q ſunt in tra. Erat enī hō in ciuita⸗
te archinachana ſāctus ⁊ auſtere admo⸗
dū vite q cellā hn̄s iuxta eccl'iam ſeruie⸗
bat deo i ieiunijs ⁊ oꝛonib⁹ et obſecratio⸗
nib⁹ die ac nocte. Ad hūc ſe cōtulit mala⸗
chias ab eo vite foꝛmā acceptur⁹ ſeditqꝫ
⁊ ipe ſolitari⁹: ſꝫ intra paucos dies habu
it imitatoꝛes multos exemplo ſui ꝓuoca
tos. Tādē oꝛdinat⁹ eſt ſacerdos anno eta
tis ſue viceſimo qnto. Cui etiā epſ vices
ſuas cōmiſit ſeminare ſemē ſctm̄ in gēte
nō ſctā: ⁊ dare rudi pplo ⁊ ſine lege viuē⸗
ti legē vite ⁊ diſcipline. Cepit aūt ille offi
ciū ſibi iniunctū cuꝫ omi alacritate ſicut
erat ſpū feruēs adiplere barbaros ritus
extirpare/eccl'iaſticos plātare. Quicqd i
cōpoſitū/idecoꝝ/diſtoꝛtūqꝫ obuiū habu⸗
it nō pcebat ocl's ei⁹ velut grādo groſſos
e ficub⁹ ⁊ ſicut puluerē vēt⁹ a facie tre ſic
coꝛā facie ſua huiuſmodi vitebat totū ꝑ
virib⁹ exturbare ac delē de pplo ſuo. Ho⸗
ras canonicas iuxta moꝛē vniuerſalis ec
cl'ie icolas illi⁹ ꝓuicie ⁊ ēt frēs i ſuo ceno⸗
bio cātare fecit cū necdū in ciuitate ſeu in
epatu vniuerſo cātare vellēt. Deide vſū
ꝯfeſſiōis ſacr̄m ꝯfirmatiōis ꝯtractū ꝯiu⸗
gioꝝ que oīa aut ignoꝛabāt aut neglige⸗
bāt malachias denuo inſtituit. Et cū eēt
illi ſtudiū ⁊ zel⁹ maxim⁹ circa cultū diui⸗
noꝝ ⁊ venerationē ſacramētoꝝ ne foꝛte

de hijs aliq̈d ꝯſtitueret vel doceret ſecus quā ritus haberet vniuerſalis eccl'ie cū adijt epm̄ q̄ ipm̄ plenꝰ de oībꝰ īformaret. Hic erat ſenex plenus dierū et virtutū et ſapientia dei erat in illo. Natiōe q̄dā hibernicus: ſʒ in anglia cōuerſatus fuerat in habitu monaſtico wintonieſi cenobio de quo ad epatū liſmorenſem aſſūptꝰ eſt. Ibi tāta ei deſup collata eſt grā: vt nō ſolū vita et doctrina ſed ⁊ ſignis clareret. Nā puerū lunaticū in cōfirmatiōe ſacra vnctione ſanauit ſurdo auditū reſtituit. Ad hunc cū veniſſet malachias benigne ab eo ſuſceptꝰ aliquot annis cū ea māſit. Accidit enī inter regē auſtralis numidie ⁊ germanū eiꝰ orta ſimultate ⁊ fratre facto ſuperiori rex pulſus regno ad epm̄ malcū cōfugit ⁊ dans locū ire neceſſitatē in virtutē ꝯuertit priuatā eligēs ducere vitā. Cūq; eps regē ſuſcipere debito honore pararet abnuit ille ſe malle inquiēs tanq̄ vnū ex illis eſſe paupibꝰ frībꝰ q̄ illi adhererēt regiū faſtū deponere et cōmuni pauptate ſore cōtētū expectare potiꝰ dn̄i volūtatē q̄ per vim recipe regnū nec velle ꝓ ſuo honore terreno ſanguinē hūa nō effundere q̄ cōtra ſe clamet ad deū de terra. Quo audito eps exultat ⁊ deuotionē admiratus voto ſatiſfecit. Tradit regi domꝰ paupcula ad inhabitandū ⁊ panis cū ſale et aqua ꝑ manū malachie ad victū. Per ſinglas noctes rex lachrimis ſuis ſtratū ſuū rigauit: ſed ⁊ quotidiano aque frigide balneo male calentē extinguebat in carne libidinē ⁊ orādo dicebat. Uide humilitatē meā ⁊ laborē meū: et dimitte vniuerſa delicta mea. Et exaudita eſt orō eiꝰ ſecus q̄ intēderet ipe. Suſcitauit enī deus ſpm̄ vicini regis qui vidēs q̄ facta ſunt repletus eſt zelo ⁊ miſerās regni deſolationē ⁊ regis deiectionē deſcēdit ad cellā paupis ſuadet reditū: ſed nō pſuadet. Inſtat tn̄ ſpōdet opē ⁊ accedēte mādato epi ⁊ malachie cōſilio vix rex tādē acq̄eſcit. Sicq; multa facilitate pulſis ꝑdonibꝰ reducit in ſua cū exultatione ſuorū regnoq; reſtituit ſuo. Mortua ſorore viri dei nō pretereūdā de ea vidit viſionē. Huiꝰ ſiquidē ſctūs carnalē exhorruerat vitā: et tāto zelo vt ſe deuouerit non viſurū eā in carne viuentē. At illa carne ſoluta ſolutū eſt votū ⁊ cepit videre ī ſpū quā in carne voluit. Quadā nocte audiuit ꝑ ſōpnū vocē ſibi dicentē ſoror eiꝰ ſtare foras in atrio: ⁊ ecce per totos triginta dies nō guſtaſſe. Qui euigilās cito intellexit cuiꝰ eſſe inedia marceret ⁊ diligēter diſcuſſo dierū numero quē audierat ipm̄ eſſe repperit ex quo ꝓ eo panē ⁊ vinū non obtuliſſet. Tūc ille q̄ ſororis aīam nō odit ſed pctm̄ preces ad deū ꝓ ipſa fudit. Nō multo poſt viſa eſt illi perueniſſe ad limē eccl'e necdū tn̄ poſſe ītrare apparere etiā in veſte pulchra. Cūq; ille in orōne pſeueraret vidit eā ſcdo in veſte ſubcādida ad miſſā q̄dē intrare eccl'iam ſed altare ꝯtingere nō permitti. Tertio tādē viſa eſt aggregari cetui cādidatorū ⁊ ī veſte cādida. Uir diues ⁊ potēs qui locū bencor ⁊ poſſeſſiones eiꝰ tenebat inſpiratꝰ a deo cōfeſtim in manus malachie ſua oīa dedit et ſe quoq; et is auūculus eius. Hic locus bencor nobiliſſimū ante extiterat monaſteriū ſub primo pře cōgello multa milia monachorū generans multorū monaſteriorū caput. Nō ſolū in pſatas ſed in exteras etiā regiōes quaſi inundatiōe facta illa ſe ſctōꝝ agmina effuderūt. E qbꝰ ad gallicanas ptes ſctūs colūbanus aſcendēs luxonienſe monaſteriū cōſtruxit ſactus ibi ingētē magnā. Aiunt tā magnū fuiſſe illud monaſteriū vt ſuccedētibus ſibi inuicē choris cōtinuarētur ſolēpnia diuinorū ita vt nec momētum q̄dē diei ac noctis vacaret a laudibꝰ. Hoc nāq; a piratis deſtructū fuerat monaſteriū et nōgenti monachi iterfecti ſunt. Erat q̄ppe ingēs illius loci poſſeſſio: ſed malachias

ſolo content⁹ loco ſctō oēs poſſeſſiones ⁊ terras alteri ceſſit ⁊ monaſteriū edificauit. Quo in loco quidā infirmabat: cui aſſiſtens diabolus apte loquēs ſuggerebat ne vnq̄ crederet monachis malachie ſed ſi intraret ad ſe cultello eū ocideret. Quo cognito illi qui miniſtrabāt ipo infirmo p̄cedētes verbū malachie detulerāt At ille ſolita arma orationis arripiēs impauid⁹ hoſtē agreſſus ⁊ infirmitatem fugat ⁊ demoniū. Vacabat tūc epālis ſedes quedā ⁊ iā diu vacauerat malachia nolente aſſentire quem elegerāt. Perſiſtētib⁹ tamē illis tādē ceſſit accedēte ad vim faciendā mādato magrī ſui necnō ⁊ metropolitani ⁊ triceſio etatis ſue anno conſecrat⁹ eſt eps cōnereth. Cūq̄ cepiſſet p officio ſuo agere tūc itellexit hō dei ſe nō ad hoīes ſed ad beſtias deſtinatū. Nūq̄ adhuc tales expert⁹ fuerat in quātacūq̄ barbarie nuſq̄ repererat tā pteruos ad mores ſic ferales ad ritus: ſic ad fidē imperitos ad leges barbaros ceruicoſos ad diſciplinā impuros ad vitā: xpiani noīe/ re pagani. Nō decimas dare/ nō primitias/ nō legitima inire coniugia/ nō facere cōfeſſiones/ penitentias nec q̄ peteret nec qui daret penit⁹ inuenit. Sed nec in eccleſijs aut p̄dicantis vox aut cātātis audiebatur. Quid faceret athleta dñi aut cedēdum turpit aut periculoſe certandū. Sed qui ſe paſtorē ⁊ nō mercenariū agnoſcebat: elegit ſtare q̄ fugere parat⁹ aīam ſuam dare p oībus ſuis. Et q̄q̄ omes lupi ⁊ oues nulle ſtetit in medio tn̄ loporū: paſtor intrepid⁹ ⁊ cepit mouere coiter/ ſecreto arguere/ flere per ſingulos nūc aſpere nūc leuiter put cuiq̄ expedire videbat. In quib⁹ cū min⁹ p hoc pfeciſſet: cor cōtritū ⁊ humiliatū offerebat pro eis noctes totas peruigiles duxit man⁹ in oratione extendens. Et cū venire ad ecclīam nollent per vicos et plateas occurrebat anelans quē xpo acquireret. Sed ⁊ foris rura nihilominus ⁊ opida ſepius percurrebat cū ſctō illo comitatu diſcipulorū ſuorum qui nunq̄ deerāt lateri eius. Ibat ⁊ erogabat vbigratis celeſtis tritici mēſuram. Nec vehebat equo ſed pedes ibat ſe in hoc virū apoſtolicū probās. Blaſphematus obſecrabat iniuriat⁹ ſcutū patiētie opponebat ⁊ vincebat in bono malum. Ceſſauit tandē duritia/ quieuit barbaries: recipiuntur vbiq̄ eccleſiaſtice conſuetudines contrarie reijciunt/ reedificant baſilice/ ordinatur cler⁹: in illis ſacramētorū ſolēpnia rite celebrātur/ cōfeſſiones fiūt ad ecclīaꝫ ꝯueniunt plebes poſtremo ſic mutata ſunt in meli⁹ oīa vt hodie illi genti ꝯueniat qđ dñs per prophetā dixit Qui añ nō popul⁹ meus nūc popul⁹ meus. Cōtigit poſt annos aliquot deſtrui ciuitatē a rege aquilonaris partis hibernie ⁊ malachias neceſſitate cōpulſus cū turba diſcipulorū ſuorū exijt numero cētū viginti fratrū ⁊ monaſteriū ybracenſe cōſtruxit. Ibi occurrit ei cormarc⁹ rex q̄ olim regno pulſus ſub cura malachie de mia dei conſolationē accepit ſe ⁊ ſua oīa exponēs ei. Et aīalia multa ad vſus frm aurūq̄ ⁊ argentū ad ſumpt⁹ edifitiorū ⁊ regia liberalitate contulit ſedulus ⁊ officioſus intrans cū eis ⁊ exiens habita quidem rex ſed aīo diſcipul⁹ malachie. Ibi vero vir dei in ordine vicis ſue coquine miniſterio inſeruiebat ⁊ fratrib⁹ cū recūberent miniſtrabat ⁊ in ecclīa int ſuccedētes ſibi inuicē fratres ad cantandū vel legendū nō ſe preteriri patiebatur ſtrenue implens officiū loco ſuo tanq̄ vn⁹ ex illis ſctē pauptatis nō ſolū participē ſꝫ ⁊ principem exhibebat. Cōtigit aūt archiepm̄ celſum infirmari ⁊ cognouit q̄ moreret ⁊ fecit quaſi teſtamētū vt malachias ſibi ſuccederet eo q̄ null⁹ dignior videretur. Hoc preſentibus indixit/ hoc abſentibus mādauit ⁊ ſancti patricij auctoritate p̄cepit. Verū mos peſſimus inoleuerat quo

tūdam diabolica ambitione potent̄ ſedē ſctā̄m hereditaria ſucceſſione occupātiū. Nec enim ep̄ari patiebant̄ niſi qui eſſent de tribu ⁊ familia ſua. Octo enī iā extiterāt ante celſum viri vxorati ⁊ abſq ordinib⁹ litterati tamē. Inde tota illa ꝑ vniuerſam hiberniam diſſolutio eccleſiaſtice diſcipline cēſure eneruatio/religionis euacuatio inde illa vbiq ꝓ manſuetudine xp̄iane ſeua introducta barbaries immo paganiſſius quidam induct⁹ eſt ſub noīe xp̄iano. Nā qđ inauditū eſt ab ipſo xp̄ianitatis enitio ſine ordine ſiue ratiōe mutabant̄ ⁊ multiplicabātur ep̄i ꝓ libitu metropolitani ita vt vn⁹ ep̄at⁹ vno nō eſſet cōtent⁹ ep̄o ſed ſingule pene eccleſie ſingulos haberēt ep̄os. Pro hijs ergo vehement̄ dolēs celſus curauit ſucceſſorem habere malachiam: eo ꝙ ꝑ ip̄m cōfideret poſſe explantari male radicatā ſucceſſionem qui charus eſſet oīb⁹ ⁊ quē oēs emularent̄ ⁊ dn̄s erat cū eo. Nec fruſtrat⁹ eſt a ſpe ſua: nā illo mortuo ſubſtitut⁹ ē malachias: nō tamē mox neq id facile. Ecce enī de ſemine neꝗ̄ q̄ occupet locū mauricius noīe qui per quinquenniū fret⁹ potētia ſeculari incubauit eccl̄ie nō ep̄s ſꝫ tyrann⁹. Egrotāte aūt celſo apparuit malachie longe poſito mulier procera ⁊ reuerendi vult⁹. Percunctanti qui nam eſſet rn̄ſum eſt eē vxorē celſi que ei tradēs virgam paſtoralē quā manu tenebat diſparuit. Paucis decurſis dieb⁹ celſus moriēs miſit baculū ſuū malachie tāꝗ̄ ſibi ſucceſſuro. Quē vt vidit ip̄m eē quē viderat intellexit. Huius precipue recordatio viſionis terruit malachiā ne ſi q̄d diu ſatis diſſimulaſſet vltra renueret diuine reſiſtere voluntati videretur. Verūtamē ciuitatē non intrauit ꝗ̄diu ille incubatos vixit: ne hac occaſione cōtingeret mori quēꝗ̄ ex hijs quib⁹ vitā magis miniſtratur⁹ veniebat. Illo igit̄ celeri morte rapto de medio rurſus nigellus quidā imo vē nigerrimus ſedem preripuit quem mauricius dū viueret ſibi heredem ſtatuit. Erat enī ex dāpnata progenie mauricij. Rex ei ⁊ ep̄i ⁊ fideles terre nihilomin⁹ conuenerunt vt malachiam introducerēt. Et ecce conſiliū malignantiū ex aduerſo quidā de filijs belial prompt⁹ ad maliciam potens in iniquitate ſciens locū vbi pariter cōuenire decreuiſſēt multis aggregatis ſibi latenter vicinū occupauit collē eminentem e regione: vñ illis tractātib⁹/iſti repentino impetu ſuꝑ incautos irruerēt: ⁊ innocentes interficerent. Cōdixerāt enī regem cū ep̄o trucidare vt nō eſſet q̄ ſanguinē iuſtū vindicaret. Res innotuit malachie ⁊ intrans eccleſium eleuatis manibus orauit ad deū. Et ecce nubes ⁊ caligo ſed ⁊ tenebroſa aqua ī nubibus aeris diem vertunt in noctem fulgura quoq ⁊ tonitrua ⁊ horribilis ſp̄us procellarū diē vltimū minabantur vicināq elementa ītemptāt oīa mortē. Oratio enī malachie cōcuſſerat elementa ⁊ ſolos tempeſtas interfecit qui querebant aīam ei⁹ ſolos turbo tenebroſus inuoluit q̄ opera tenebrarum parauerant. Ipſe deniq qui pnceps extiterat tanti mali fulmine percuſſ⁹ interijt cū alijs trib⁹ quoꝝ ſequenti die inuenta ſunt corpora ſemiuſta ⁊ putrida arborum ramis herentia vbi ſp̄us malign⁹ eleuans alliſiſſet. Alij quoq tres ſemiuiui inuenti ſunt ceteris omnibus circumquaq diſperſis. Anno etatis ſue triceſimo octauo pauꝑ malachias archinacam totius hibernie metropolitanus itrauit. Rege vero ceteriſq qui introduxerāt eū ad propria remeantibus ipſe remanet in manu dei ⁊ remanent illi foris pugne intus timores. Nam ecce viperea ſoboles frendens et vociferās ſe exheredari tota ſe intus et foris ſuſcitat aduerſus dn̄m ⁊ aduerſus xp̄m ei⁹. Porro nigellus vidēs ſibi fugam imminere tulit ſecū inſignia quedam ſedis illius textū ſcꝫ euangelio-

rum qui fuit beati patricij baculūqꝫ au-
ro textū ⁊ gemmis p̄cioſiſſimis adoꝛna-
tum quem noīant baculū iheſu eo ꝙ ipe
dn̄s vt fert opinio eū ſuis manibꝰ tenue-
rit atqꝫ foꝛmauerit: ⁊ hic ſumme dignita
tis ⁊ venerationis in gēte illa eſt. Ibat
hō gerouagꝰ ⁊ alt ſathanas circuibat trā
⁊ pambulabat eā: inſignia ſacra circum
ferens quevbiqꝫ oſtendens venerabatur
ſeduxitqꝫ multos oībus ſuadens ſe epm
eſſe debere. Uirtute tandē diuina via eiꝰ
vir dei ſepiuit vt malignꝰ ille coactus ſit
reddere inſignia ⁊ in oīni ſubiectione de
reliquo requieſcere. Quidā gratiā hn̄s
pꝛincipum et regis eo ꝙ adulatoꝛ eſſet et
garrulus ⁊ potens in lingua hic fauebat
per oīa aduerſarijs malachie: pꝛeſenti
reſiſtebat in facie abſenti detrahebat in
facie/abſenti detrahebat irreuerenter oc
currēs ei in omni loco: ſed cito digna lin
gue pꝛocacis mercede donatus eſt. Intu
muit ⁊ cōputruit lingua maledicta ver-
mibus ex ea ſcatentibꝰ ⁊ deffluentibꝰ q̄s
per ſeptem fere dies inceſſanter vomens
cum illis tandem miſeram vitam expu-
it. Loquente aliqn̄ malachia ⁊ popoluꝫ
exhoꝛtante mulier quedā infelix auſa eſt
irrūpere ſermonē clamoꝛibꝰ impꝛobis nō
deferens ſacerdoti ⁊ ſpm̄ qui loquebatur
Erat aūt de pꝛogenſe impia ⁊ ſpm̄ habēs
in naribꝰ blaſphemias ꝯtumeliaſqꝫ euo
mebat in ſctm̄ dicens ypocritam ⁊ inua-
ſoꝛem aliene hereditatis: ſed et caluiciei
ipſius impꝛoperans Et ecce verſa eſt illa
i inſaniā dn̄o vīdicante ⁊ crebꝛis vocibꝰ
clamitans ſe a malachia ſuffocari moꝛte
hoꝛrenda blaſphemie peccatū luit. Ma-
lachias tandē conſtituit pꝛo ſegelaſiū ar
chiepm̄ virū vtiqꝫ epatu dignū ⁊ ad ſuā
parochiaꝫ redijt. Cū aūt romā veniſſet
malachias: innocētiꝰ papa eū honoꝛifice
ſuſcipiens mitrā de capite ſuo impoſuit
capiti eiꝰ ſed ⁊ ſtolā cū manipulo dedit il
li et ſalutatū in oſculo pacis dimiſit euꝫ.

Et veniēs clareuallis ad ſctm̄ bernardū
abbatē ⁊ alta ſuſpiria trahens ꝙ non li-
ceret ſibi pꝛo ſuo deſiderio remanere hos
inquit interim pꝛo me oꝛo vt retineatis:
qui a vobis diſcant qđ nos poſtmodū do-
ceant. Erūt enī vobis in ſemen ⁊ in ſemi
ne iſto bn̄dicēt gētes: ⁊ ille q̄ a diebꝰ anti-
quis monachi quidē nomen audierunt:
monachū non viderunt Et dimiſſis ibidē
quatuoꝛ clericis pꝛofectꝰ eſt. Qui pꝛoba-
ti et digni inuenti monachi facti ſunt.
Uenit aūt malachias ī ſcotiā ⁊ henricū
filiū regis dauid vſqꝫ ad moꝛtē infirmita
te depꝛeſſum aqua bn̄dicta aſperſit dicēs
Confide fili non moꝛieris hac vice. Et die
ſequenti ab omni languoꝛe conualuit: et
ſanitatem recepit. Oꝛante aūt viro dei:
ſolutū eſt vinculū lingue puelle mute et
loquebatur recte. Oblatā ſibi mulierem
freneticam ⁊ funibus vinctam coꝛā omni
populo crucis ſigno curauit. Mulier q̄-
dā in ſcotia cū in cimiterio a viro dei bn̄-
dicto oꝛationis gr̄a pernoctaret hō barba
rus illam ſolam reperiēs libidine accen-
ſus in illaꝫ irruit. Tremefacta mulier ⁊
aduertens illū diabolico ſpiritu plenum
heu tu inquit miſer quid agis? Cōſidera
vbi es reuera hec ſctā defer deo et mala-
chie ſeruo eiꝰ ⁊ tibi ipſi parce. Cūqꝫ furi-
is agitatus iniquus non deſiſteret: ecce
venenatū ⁊ tumidū animal qđ bufonem
vocant viſum eſt reptans exire deinter
femoꝛa mulieris. Tremefactꝰ homo reſi
lit ⁊ confuſus ſtatim abceſſit. A die pꝛi
mo conuerſionis viri dei vſqꝫ ad extremū
vite ſue ſine pꝛopꝛio vixit non ſeruos nō
ancillas/non villas/nec quicꝙ reddituū
eccl̄iaſticoꝛū ſeculariū ne vel in ipo habu
it epatū nec domū pꝛopꝛiā. Erat enī pene
inceſſant circuiēs parochias oēs euāge-
lio ſeruiēs ⁊ de euāgelio viuēs ſicut con-
ſtituit ei dn̄s. Mēſe epali nihil ꝓrſus con-
ſtitutū vł aſſignatū erat vn̄ eps viueret.
Cū exiret ad pꝛedicādū cū peditibꝰ pedes

ꝛ ipſe ibat ep̃s ꝛ legat⁹. Forma apoſtoli-
ca hec ꝛ inde magis mira ĩ malachia quo
in alijs nimis rara. Ceteri pꝛelati dñant
in clero iſte dũ eẽt liber ex oĩb⁹ oĩm ſe ſer
uũ fecit. Illi autem non euangelizantes
manducant aut euãgelizant vt mandu-
cent: malachias imitãs paulũ mãducat
vt euãgelizet. Illi faſtũ ꝛ queſtũ eſtimãt
pietatẽ: malachias hereditate vẽdicat ſi-
bi opus ꝛ onus. Illi cũ accipiãt decimas
ꝛ pꝛimitias ꝛ oblationes thelonia ꝛ tribu
ta ꝛ alios redditus infinitos: ſoliciti ſũt
nihilominꝰ qd mãducẽt ꝛ qd bibãt mala
chias nihil hoꝝ habẽs multos tñ locuple
tat de pꝛomptuario fidei. Illis nec cupidi-
tatis nec ſolicitudinis vllus eſt finis: ma
lachias nihil cupiens de craſtino tñ cogi
taẽ nõ nouit. Illi a paupib⁹ exigũt quod
diuitib⁹ dẽt: iſte ſolicitat diuites ꝓ pau-
perib⁹ ſuſtẽtãdis. Illi marſupia vacuãt
ſubditoꝝ: iſte pꝛo pctĩs eoꝝ altaria cumu
lat votis hoſtijſqꝫ pacificis. Illi alta pa-
latia erigũt / turres ꝛ menia ad celos le-
uãt: malachias nõ habẽs vbi caput recli-
net op⁹ euãgeliſte facit. Illi equos aſcen
dũt cũ turba hoĩm gratis mãducãtiũ pa
nẽ ꝛ nõ ſuũ: malachias ſept⁹ ſctõꝝ fratrũ
collegio: pedes circuit poꝛtãs panes ãge
loꝝ qbus eſuriẽtes aĩas faciet. Illi ple-
bes nec agnoſcũt: iſte erudit. Illi poten-
tes ꝛ tyꝛãnos honoꝛãt: iſte punit. Puel-
lam mutã parentes in media platea trã
ſeunti viro obtulerũt cũ multa ſupplica
tiõe rogãtes vt ei ſubuenire digneť. Qui
fuſa ad deũ pce tetigit digito linguã eius
ꝛ ſputũ mittẽs in os loquentem dimiſit.
Aliqs de nobilib⁹ infẽſus regi recõcilia
t⁹ eſt ꝑ manũ malachie. Factũ tñ ſecurũ
ꝛ ſibi nõ cauẽtẽ rex captũ in vincula tru-
ſit. Requirit eũ malachias a rege cũ ma-
gna turba diſcipuloꝝ ſuoꝝ. Et cũ negaſ
ſet rex ait vir dei. Inique inquit agis cõ
tra deũ ꝛ cõtra me ꝛ cõtra teipm pactum
p̄uaricãs. Credidit ſe hõ fidei mee ſi con
tingat eũ moꝛi ego perdidi eũ ego re⁹ ſan
guinis eius ſum. Noueris me donec libe
retur nõ guſtaturũ aliqd: ſed neqꝫ iſtos.
Sic loquut⁹ intrat eccl̃iam et anxijs ge-
mitib⁹ deũ interpellat vt iniuſte detentũ
de manu pꝛeuaricatoꝛis ꝛ iniqui eripere
dignetur: ꝛ ea die cũ nocte ſequẽte in ieiu
nio ꝛ orõne perſeuerarunt. Quo audito:
vnde emoliri debuerat: inde coꝛ regis in-
duratum eſt ꝛ fugã iniit. Cui inſequens
malachias dixit. Eris cecus ꝛ nõ videbis
vt melius videas ꝛ intelligas ꝙ durum
eſt tibi ꝯtra ſtimulũ calcitrare. Sicqꝫ hu
miliat⁹ rex quicqd vir dei ſibi iniunxit ſe
dule cõplens ſanitati reddiť. Mulierem
quãdam mutã data benedictiõe dñicam
dicere orõnem iubet. Illa dixit ꝛ popul⁹
dñm benedixit. Cuiuſdã viri nobilis vx
oꝛ cũ infirmaret ad moꝛtẽ: rogatus mala
chias vt deſcenderet pꝛiuſꝗ moꝛereť in-
firmã oleo vnctur⁹ deſcẽdit ꝛ intrauit ad
eã. Quo viſo exultat illa ſpe ſalutis ani-
mata. Et cũ pararet eã vngere viſum eſt
oĩbus differẽdũ potius vſqꝫ mane. Et cũ
receſſit ep̃s ſubito clamoꝛ fact⁹ eſt ꝛ plã
ct⁹ eo ꝙ moꝛtua eſt. Audito tumultu ma
lachias accurrit ꝛ ꝯſternat⁹ ẽ aĩo ſibi im
putans ꝙ fraudata grã ſacramenti obie
rit. Et ſtans ſuper eã tota nocte in gemi-
tu ſuo ꝛ fletu laboꝛabat. Mane aũt muli
er aperiẽs oculos ſuos ſe erexit ꝛ epiſco-
pũ ſalutauit. Fuit enĩ eadẽ mulier ſpiri
tu iracundie et furoꝛis in tãtũ repleta: vt
nõ ſolum vicini ꝛ cognati fugerent ꝯſoꝛ-
tiũ eius ſed et filij ipſius vix ſuſtinerent
habitare cum ea. Clamoꝛ fuit ꝛ rancoꝛ ꝛ
tempeſtas valida vbicunqꝫ erat. Dolẽtes
filij traxerunt eam ad epiſcopum lachꝛi-
mabilem cum fletu queremoniam depo-
nentes. Vir autem ſanctus fecit eã pec-
cata ſua confiteri ꝛ iniungens penitenti
am oꝛauit ſuper eam vt deus omnipotẽs
daret ei ſpiritum manſuetudinis ꝛ in no
mine domini iheſu xp̄i ne vltra iraſcatur

iubet. Sequitur tanta mansuetudo & tā ta patiētia vt que oēs exasperare solebat nullis exasperari dampnis/cōtumelijs afflictionibus valeret. Ego aūt istud superiori miraculo censeo preferendū quia ibi exterior quidē hic vero interior reuixerat homo. Uir quidā secundū mundū honorabilis secundū deū timorat⁹ venit ad sanctum dei & cōquest⁹ est ei super sterilitate anime sue supplicās vt sibi a deo gratiā impetraret lachrimar̄. Et subridens malachias eo ꝙ gratū haberet i homine seculari desideriū spirituale: suam maxillā maxille illius quasi blandiendo coniungēs ait. Fiat tibi sicut petisti. Tātos exinde & pene cōtinuos exitus aqua cū deduxerūt oculi eius vt illud scripturē ei posse aptari videretur/fons hortorum puteus aquarū viuentium. Cū aūt sanctus dei sacramēta offerret: intuitus diaconum ingemuit & peracto officio percūctatus de conscientia sua confessus est: & non negauit illusum se per sompnū nocte ipsa. Cui penitentiam iniungens ait Nō debueras hodie ministrasse sed verecunde te subtrahere sacris & deferre tantis diuinis ministerijs vt hac humilitate purgatus dignius exinde ministrares. Alia enim vice sacrificante illo & orante hora sacrificij diacono visa est colūba intrare per fenestrā in claritate magna basilicaqꝫ cū episcopo refulget. Colūba vero aliꝗ̄diu circūuolās tādē residet super crucem ante faciem sacerdotis. Post missam diaconus a malachia conuētus sub periculo vite iubetur nullatenus secretū prodere quoad viueret ipse. Aliquando cū in ardinaca esset cum quodā episcopo suo de nocte surgens cepit memorias sanctorū qui in cimiterio sancti patricij multi sunt orando lustrare. Et ecce vnū de altaribus subito ardere conspiciunt. Et intelligens vir dei signum esse magni meriti illorū quorū sub altari corpora quiescerent currens et se medijs flāmis immergens expansis brachijs aram amplexatꝰ. Quid ibi fecerit quidue senserit nemo ꝗ sciat: sed quod amplius solito celesti igne succensus ex illo igne exierit: fratrū ꝗ cum eo erant tunc reor neminem esse qui nesciat. Arrepto tandē itinere vt mare trāsiret: vnus fratrum flebili voce et vultu ait. Heu tu abis & in quanta me quotidiana vexatione deseris nō ignoras nec fers opem misertus mei? Cui misertus episcopus impresso pectori ei⁹ signo crucis: certus inquit estote eiusmodi nil passur̄ donec redeā. Erat enim epilenticus & cadebat frequenter & ex illa die perfecte sanitati redditus gratias deo egit: In ipso nauis ascensu accedunt duo qui familiari⁹ ei adherebant petentes aliꝗ̄d ab eo. Quibus ille concessit. Et illi. Volumus inquiunt nobis promitti te in hiberniā incolumem reuerti. Tunc ille de promisso penituit: tristis tamen annuit & nauem ascendit. Cum iā fere mediū iter equoreū peregissent subito contrarius vētus nauē repellit & in terrā hibernie reducit. Descendēs de naui in quadā ecclesia pnoctauit: & diuine consilio prouidentie letus gratias egit. Et nauem intrans in scotiā prospere applicans per angliam transijt & tādem apud claram vallem deuenit. Qui a fratribus susceptus est tāꝗ̄ verus ab occidente veniens visitās nos oriens ex alto. Die aūt beati luce euangeliste missa in conuentu deuote celebrata febre correptus lecto decubuit. Et ecce fratres omnes soliciti erant circa frequens ministerium medicamenta perquirere/fomenta adhibere/sepius ad gustandum vrgere. Ad quos ile. Sine causa inquit hec: sed charitate vestri facio quicquid iniungitis. Oportet hoc anno malachiam exire de corpore. Scio eni cui credidi & certus sum non fraudabor reliquo desiderij mei qui partem iam teneo qui me sua miseri-

coꝛdia perduxit ad locū quā petij qui que
ꝗ volui non negauit. Deniꝗ inungitur
⁊ ſumpto viatico ad lectū reuertitur: Ja
cebat enim in ſolario nec ſuſtinuit ꝙ con
uentus ad ſe aſcenderet ſed ipē ad eos de
ſcendit et tamen moꝛtem in ianuis eē di-
xit. Obijt aūt quarto nonas nouembꝛis
anno dñi milleſimo centeſimo quadꝛage
ſimo octauo: etatis ſue quinquageſimo
quarto.

De ſancta Margareta regina ſcotie.

Moꝛtuo edmūdo rege ſtrenu-
iſſimo qui ab anglis ꝓpt in
ſuperabilem eiꝰ foꝛtitudinē
ferrei lateris cognomē acce-
perat: canutꝰ rex anglie con-
queſtoꝛ filios eiꝰ edmundum ⁊ edwardū
ꝓpter ſocialem cū patre eoꝛū initā cōfe
derationem pꝛe pudoꝛe ferire non valēs:
ad regem ſueuoꝛū feriendos tranſmiſit ꝗ
pietate motus eos vlterius ad regem hū
garioꝛum ſalomonem vite reſeruandos
miſit. Edmundū vero ſine liberis decedē
te: edwardus frater eius agatham impe
ratoꝛis filiam duxit ex qua ſāctā marga-
retam poſtea ſcotie reginam pꝛogenuit.
Que cum in pꝛimeua adhuc floꝛeret eta-
te vitam ſobꝛietatis ducere ac deū ſuper
omnia diligere cepit. Jn diuinarū lectio
num ſtudio ſe occupare: ⁊ ī his animū de
lectabiliter exercere. Suoꝛum tandē ma
gis ꝙ ſua voluntate immo dei oꝛdinatio
ne regi ſcotoꝛū malcolino in coniugiū co
pulatur Sed quāuis ea que mundi ſunt
agere compelleretur mundi tamē rebus
ex deſiderio inherere contempſit. Plus ei
delectabatur bono opere ꝙ̄ diuitiaꝝ poſ-
ſeſſione Omnia que decebant pꝛudentis
regine imperio agebantur eius conſilio
regni iura diſponebantur illiꝰ induſtria
religio diuina augebatur. Nihil illius fi
de firmius/vultu conſtantius/patientia
tolerabilius/conſilio grauius/ſententia
iuſtius colloquio iocundius. Jn loco vbi
nuptie eius fuerant celebꝛate in honoꝛe
ſancte trinitatis nobilē eccleſiam cōſtru-
xit quam varijs oꝛnamentis pꝛecioſis de-
coꝛauit: inter que ex ſolido et puro auro
⁊ argēto vaſa nō pauca fuiſſe noſcūt cru
cē ꝗꝗ ꝯtulit quā auro ⁊ īfulcētibꝰ gēmis
veſtiri fecerat ⁊ ī alijs ꝗbuſꝗ eccleſijs de-
uotionis ſue ſigna reliquit. Tanta ei ine
rat cū iocunditate ſeueritas cū ſeuerita-
te iocunditas vt omnes in eiꝰ obſequio il
lam timendo diligerent ⁊ diligendo time
rent ⁊ non ſolū in eius pꝛeſentia nihil exe
crandum facere ſed nec turpe verbū ꝗſꝙ
auſus fuerat pꝛoferre. Liberos ſuos cū
omni diligentia nutriri ⁊ honeſtis moꝛi-
bus inſtitui fecit ⁊ coꝛā ſe ſepiꝰ deductos
fidem xpi docuit ⁊ vt ipſum ſemper time
rent diligenter admonuit. Timete īquit
o filij dñm: quoniā non erit inopia timē-
tibus eum. Et ſi dilexeritis illum pꝛeſen
tis vite pꝛoſperitatē ⁊ cū ſanctis ſuis et-
nam reddet felicitatem. Hec matris deſi-
deria/hec crebꝛa admonitio/hec pꝛo ſua
ſobole ꝗtidie fuerat cū lachꝛimis oꝛatio:
vt ſuum creatoꝛem agnoſcerent: agnoſcē
do colerent: colendo in omnibꝰ diligerēt:
⁊ diligendo ad celeſtis regni gloꝛiam per
uenirent. Nemo illa ingenio pꝛofundioꝛ
nemo eloquio erat clarioꝛ. Regem ipſum
ad iuſticie/miſericoꝛdie elemoſinaꝝ alia
rumꝗ opera virtutum accendit ⁊ coope
rante deo obtēperatiſſimū effecit. Vidēs
autem rex in coꝛde regine xp̄m veraciter
habitare: illā quoquo modo offendere foꝛ
midans: votis eius et conſilijs in oīibꝰ
obedire ſtuduit. Que reſpuit ipſa: ⁊ ille
reſpuere ⁊ que amauerat amoꝛe illius a-
mare ſolebat: ⁊ libꝛum in quo regina oꝛa
uit: manibus contrectare ⁊ oſculo vene-
rari delectatus eſt Rege cum magno co-
mitatu pꝛocedente familiares eius quoſ
ꝗ tanta cenſura cohercuit vt nullꝰ ꝗcꝙ
rapere: nec ruſticos aut pauperes quoſli
bet oppꝛimere vel ledere auderet. Tanto

namq; ſancta regina facilius pōpā oēm mundi contempſit/peccatorum maculā euaſit: quanto tremens ⁊ pauens diſtrictum iuditij diem ante mentis oculos ſibi indeſinenter preſentabat. Crebro igitur confeſſorem ſuum rogabat vt quicq̄d in eius verbo vel facto reprehendendu3 cognoſceret: id reprehendens ſecreto illi indicare non dubitaret. Quod dū rarius ⁊ tepidius q̄ illa vellet faceret: importunam ſe illi ingeſſit: dormientem ⁊ velut ſue ſalutis negligentem illum arguebat Corripiat inquit me iuſtus in mīa ⁊ increpet me: oleum autem id eſt adulatio pctōris non inpinguat caput meū. Reprehenſionem ſui quam alius deputari poterat ad opprobriū ipſa ad virtutis appetebat profectū. Malū cū videret admonuit vt bonus fieret: bonum vt melior exiſteret.

Cum enim contra vniuerſalis eccleſie ſanctam conſuetudinem multa in gente ſcotorum illicita fieri conſpexiſſet crebra conſilia ſtatuit vt ad veritatis viam errantes chriſto donāte reduceret. In quo conflictu rex ipſe adiutor ei precipuus reſidebat: quodcunq; in hac cauſa illa iuſſiſſet: dicere paratiſſim⁹ ⁊ facē. Qui quoniam perfecte anglorū linguam eque vt propriam nouerat vigilantiſſimus ī hoc conſilio vtriuſq; partis interpres extiterat. Igitur regina prefatione premiſſa vt qui cū catholica eccleſia ī vna fide vni deo ſeruirent: ab eadē eccleſia nouis quibuſdam ⁊ peregrinis inſtitutionib⁹ diſcrepare non deberent. Primo propoſuit eos quadrageſimale ieiunium non legitime obſeruare quia hoc non cum ſancta eccleſia a feria quarta in capite ieiunij ſed ſequenti ſeptimana feria ſecunda cōſueuerant inchoare. Econtra illi. Ieiunium inquiunt quod agimus euangelica auctoritate que chriſti narrat ieiunium obſeruamus per ſex hebdomadas. Et illa. Lōge ait in hoc ab euāgelio diſcordatis. Legitur ibi enim dñm quadraginta dieb⁹ ieiunaſſe qđ manifeſtum eſt vos non facere Naʒ cū per ſex hebdomadas ſex dñici dies a ieiunio abſtrahūtur triginta tātum et ſex dies ad ieiunandū remanere noſcuntur. Nō ergo euangelica autoritate quadraginta ſed triginta ⁊ ſex dieru3 cōſtat nos obſeruare ieiuniū. Reſtat itaq; vt quatuor diebus añ quadrageſime initiū ieiunare nobiſcū incipiatis ſi dñico exemplo quadraginta dierū nūero abſtinentiā obſeruare volueritis. Alioquin contra ipſius dñi auctoritatē ⁊ toti⁹ ſctē eccleſie vos ſoli repugnabitis traditionem. Hac illi ratiōe veritatis conuicti deinceps ſecundu3 morē vniuerſalis ecclīe ſua ieiunia inchoare ceperūt Aliud propoſuit regia ⁊ iuſſit vt oñderet qua ratione die ſancto paſche ſecūdū morē ſancte ⁊ apoſtolice eccleſie ſacramenta corporis ⁊ ſanguinis xp̄i ſumē negligerēt. Reſpōdēt illi. Apl's inquiunt de hijs loquēs ait: Qui māducat ⁊ bibit indigne iuditiū ſibi māducat ⁊ bibit. Vñ q2 nos pctōres cognoſcim⁹ ne iuditiū nobis māducem⁹ et bibam⁹ ad illud miſteriū accedere formidam⁹. Quib⁹ regina: Quid igit̄ inquit. Oēs qui pctōres ſunt ſacroſctm̄ miſteriū nō guſtabunt. Nemo ergo illud ſumē debet quia nemo ſine ſorde pcti nec infans cui⁹ eſt vni⁹ diei vita ſup terram. Si aūt nemo illud pcipe debet cur dño dicente clamat euāgeliū niſi māducaueritis carnē filij hoīs ⁊ biberitis ei⁹ ſanguinē non habebitis vitā in vobis: Sed plane ſententiā quā de aplo pfertis ſcdm patrū intellectū: aliter necē eſt intelligatis. Nō ei oēs pctōres ſalutis ſacramēta indigne ſumere deputat Cū eni dixiſſet iuditiū ſibi māducat ⁊ bibit: addidit. Nō diiudicans corp⁹ dñi hoc eſt nō ſeparans illud in fide ab eſcis corporalibus iuditiū ſibi māducat ⁊ bibit. Sʒ ⁊ ille q abſq; confeſſiōe ⁊ penitentia cū ſuorū inquinamēto ſcelerū

ad ſacra miſteria accedere pꝛeſumpſerit
ille inquā iuditiū ſibi manducat ⁊ bibit.
At nos qui multis ante dieb⁹ facta pctō-
rum confeſſione penitentia caſtigamur/
ieiuuijs attenuamur elemoſinis ⁊ lachꝛi
mis a peccatoꝝ ſoꝛdibus abluimur: in
die reſurrectionis dñice ad eius menſaꝫ
in catholica fide aſcendentes carnē ⁊ ſan-
guinem agni immaculati iheſu xp̄i nō ad
iudiciū ſed ad peccatoꝝ ſumim⁹ remiſſi
onem ⁊ ad ſalutarē percipiende beatitu-
dinis eterne pꝛeparationē. Hijs ab ea per
ceptis reſpondere nil potuerunt atqꝫ ag
nita deinceps eccleſie inſtituta in miſte-
rij ſalutaris perceptione obſeruarunt.
Preterea in aliquibus locis ſcotoꝝ qui
dam fuerant qui contra toti⁹ eccleſie cō-
ſuetudinem miſſas cxcelebꝛare cōſueue-
runt. Quod regina zelo dei accēſa ita de-
ſtruere atqꝫ ānihilare ſtuduit: vt deiceps
qui tale quid pꝛeſumeret nemo ī tota ſco-
toꝛum gente appareret. Solebāt quoqꝫ
neglecta dominicoꝝ dierū reuerentia ſi
cut et alijs diebus ita in illis laboꝛib⁹ in
ſiſtere. Quod non licere: ratione pariter
⁊ auctoꝛitate oſtendebat. Dominicū in-
quit diem ꝓpter dñicam que in eo facta
eſt reſurrectionē in venerationē habem⁹
vt in eo ſeruilia opera iam non faciamus
in quo nos a ſeruitute diaboli redēptos
nouim⁹. Hoc ⁊ beat⁹ papa gregoꝛius af-
firmat dicēs. Dñico die a laboē terreno ceſ
ſandū eſt atqꝫ omnimō oꝛationib⁹ inſiſtē
dū vt ſi quid negligentie ꝑ ſex dies agit̃:
ꝑ diem reſurrectionis dñice pꝛecib⁹ expi
etur: Idē quoqꝫ pr̄ gregoꝛi⁹ quēdā ꝓpter
op⁹ terrenū qđ die dñica fecerat diſtricta
increpatiōe feriēs eos quoꝝ hoc cōſilijs
egerat duob⁹ menſib⁹ excōicatos eſſe de-
creuit. Hiis rationib⁹ regine cōtraire non
volentes ita diē dñicū deinceps obſerua
bant vt nec q̄cq̄ in eo opari auderēt. Illi
cita etiā nouercaꝝ cōiugia: ſimilit̃ ⁊ vxo
rem fratris defuncti fratrem ſuperſtitē
ducere que ibi antea fiebant nimis oſten
dit execranda ⁊ a fidelib⁹ velut ipſā moꝛ
tem deuitanda Multa quoqꝫ alia contra
moꝛem eccleſie inoleuerant que in eodꝫ
conſilio dampnans de regni finib⁹ extir-
pauit. Cū enim de ſalute aīe confeſſoꝛi
ſuo ⁊ de perennis vite loqueret̃ dulcedie
verba oīs gratie plena pꝛoferebat tan-
tumqꝫ inter loquendū cōpungebatur vt
tota in lachꝛimas reſoluenda putaretur.
In eccleſia nemo illa ſilendo q̄tioꝛ oꝛā-
do nemo aderat intentioꝛ. Nihil vnq̄ in
domo dei ſeculare loq̄ nihil terrenū age-
re: ſed tm̄ conſueuerat oꝛare oꝛans lachꝛi
mas fundere. Per nimiā vero abſtinen-
tiam grauiſſime infirmitatis moleſtiaꝫ
ĩcurrebat. Quid enī illius pectoꝛe clemē
tius: quid erga egenos benignius: Non
ſolum ſua ſed etiā ſeipam ſi liceret pau-
perib⁹ libenter impendiſſet: omibus ſuis
pauperib⁹ erat ip̄a pauperioꝛ. Illi enim
non habētes habere cupiebant: illa vero
que habebat diſpergebat. Cū aūt in pub
licū pꝛocederet miſeroꝝ/oꝛphanoꝝ/vi-
duarū greges quaſi ad matrem piiſſimā
confluxerūt: quoꝝ nulli ab ea ſine cōſo-
latione abceſſerūt Interdū quicq̄d eēt re
gis ꝓpꝛiū egenis erogādū tulit quā rex
pietatis rapinā omnino acceptā ſemꝑ et
gratā habuit et ſe neſcire ſimulauit. Nō
ſolum egenis indigenis verū etiā de omi
bus pene nationib⁹ ſuam munificentiaꝫ
exhibebat innumerabiles captiuos dato
pꝛecio libertati reſtituit quos de gēte an-
gloꝝ violentia hoſtilis ſcotoꝝ in ſeruos
redegerat. Occultos exploꝛatoꝛes ꝑ pꝛo
uincias miſit vt qui durioꝛi pꝛemerētur
ſeruitute ⁊ inhumane tractarentur ei⁹ li-
beralitate redimi poſſent. Heremitas ⁊ ſe
ꝑatis cellis vbiqꝫ incluſos xp̄o ſeruiētes
venerari/diligere/ſuo aduētu ⁊ alloquio
crebꝛius viſitare conſueuit ⁊ illoꝝ pꝛeci
b⁹ ſe ꝯmēdauit ⁊ q̄cq̄d petebāt deuota iple
uit. Cū ꝑncipio noctis paululū q̄euiſſet

eccleſiam ingreſſa matutinas de trinita-
te deinde de ſancta cruce poſtmodū de ſā
cta maria ſola cōpleuit. Hijs finitis offici
um mortuorū incepit ⁊ poſt pſalteriū in-
choauit ⁊ ad finē perduxit. Dū preſbiteri
hora cōgrua horas canonicas celebrarēt
ipa pſalteriū vel inceptū finiuit: vel vno
finito alterū incepit. Finitis enim horis
in cameram rediēs ſex pauperꝝ pedes la
uit ⁊ pecuniā illis dari iuſſit: ⁊ tūc parū
ſe quieti ac ſopori dedit. Mane facto ſurgēs
regina infantulos nouē orphanos oī au-
xilio deſtitutos prima diei hora ad ſe itro
ductos cibis mollioribꝰ flexis genibꝰ re-
fecit ⁊ cibos in ora eorū immiſit. Int̄ hec
trecentos pauperes in aulam conſuetu-
do erat itroduci a clauſis oſtijs rex ex vna
regina ex altera parte xp̄o in paupibꝰ ſer
uierunt: ⁊ cibos ſpecialit̄ p̄paratos obtu
lerunt. Quo facto regina eccleſiam itra-
uit ⁊ prolixis precibus et lachrimarū ge-
mitibus ſeipam deo ſacrificiū imolauit:
⁊ an maiorē miſſā quinq; vel ſex priuatim
miſſas audiuit. An refectionē vigitiqua-
tuor pauꝑes humiliter miniſtrando refe
cit. Comedebat enī vt tm̄ vitā ſeruaret:
nō vt delectatiōi acquieſceret. Refectio eiꝰ
tenuis ⁊ ſobria incitabat eſuriē magis q̄
reſtringebat: guſtare cibū videbat̄ nō ſu
mere. Quadragita ante paſcha ⁊ natale
dn̄i diebꝰ incredibili abſtinētia ſe afflixit
Propter nimiū igitur ieiunij rigorē acer
rimū vſq; ad finē vite ſue paſſa eſt. ſtoma
chi dolorē infirmitas tamē corporis vir-
tutē operis debilitare nō potuit. In ſacra
lectiōe erat ſtudēs/ orōnibus perſiſtens/
elemoſinis indeficiens in oībꝰ proſꝰ que
dei erāt ſe vigilant̄ exercens. Liber qui
dā euāgeliorū gēmis et auro ornatꝰ i quo
ſtudere ⁊ legere ſolebat: cuſtodis negligē
tia in aquā cecidit et p diē ⁊ noctē ſine ali-
qua leſione ⁊ moleſtia vel dāpna permā-
ſit. Vocato demū cōfeſſore ſuo turgoto:
ſcđo priore dunelmie vitam ſuam repli-
care cepit: ⁊ ad ſingula verba lachrimarꝝ
fluuios effudit. Tāta inter eiꝰ vba erat
cōpunctio ⁊ fletꝰ ꝓfuſio vt nihil procul-
dubio eſſ; qđ a xp̄o tūc ipetrare nō poſſet
Cūq; de neceſſarijs ſermonē finiſſet: ita
loq̄ cepit. Vale inq̄t ego poſt hec i hac vi-
ta diu nō ſubſiſtā: tu vo poſt me ꝑuo tē-
pore viues. Duo ſunt q̄ a te poſtulo vnū
vt q̄diu vixeris aīe mee in miſſis ⁊ orati-
onibꝰ tuis memineris. Aliud vt filiorū
meorꝝ ac filiarꝝ mearū curā habeas amo
rem impēdas/ deū precipue timere doce-
as ⁊ cū in culmē terrene dignitatis queli
bet eis exaltari videris illiꝰ maxie pater
ſimul et magiſter accedas admonendo ⁊
cū res exegerit arguendo ne ꝓpter mūdi
proſperitatē eterne vite felicitatē negli-
gat. Per dimidium poſt hec annum in-
graueſcente morbi moleſtia raro de lectō
ſurgere valuit: et quarto ante abitum ſu
um die cū rex malcolinus in expeditione
eſſet triſtior ſolito effecta eſt ⁊ aſſidentibꝰ
ait. Forte hodie tantum mali regnū ſco-
torum accidit quantum multis retro tē-
poribus non prouenit. Poſt aliquot dies
nunciorū relatiōe eodem die quo regina
dixerat regē cum filio edwardo fuiſſe oc
ciſum cognouerunt Quē ipſa quaſi futu
rorū preſcia multū ꝓhibuerat ne quoq̄
tunc cum exercitu progrederetur. Quar
to poſt mortem regis die pauliſꝑ leuiga
ta infirmitate miſſas auditura oratoriū
intrauit ⁊ exitum ſuum dn̄ici corporis ⁊
ſanguinis viatico premuniuit. Et confe-
ſtim prioribus aggrauata doloribꝰ lecto
proſtrata: ad exitum creſcēte moleſtia ve
hemētius vrgetur. Crucem ſcotie nigrā
quam ſemper in magna veneratione ha-
buit amplecti/ deoſculari/ oculos faciem
q; illa ſignare crebrius curauit. Rediens
interea de exercitu filius ſuus edgarus
cubiculū regine intrauit quem illa de pa
tre ⁊ fratre interrogat: ſed ille quod ve-
rum erat dicere noluit: ne audita morte

illoꝝ: continuo et ipſa moꝛi contingeret. Reſpondit eos bñ valere. At illa grauit ſuſpirans: ſcio inquit fili ſcio ⁊ adiurauit eũ vt veritatem rei non celaret. Jlle vero coact⁹ ſicut erãt geſta expoſuit Quib⁹ auditis nõ peccauit labijs ſuis neqꝫ ſtultum q̃d contra deũ locuta eſt ſed man⁹ ad celum eleuãs in laudem ⁊ gratiarũ actionem pꝛoꝛupit dicẽs. Laudes ⁊ gratias tibi omnipotẽs de⁹ refero: qui me tantas in meo exitu anguſtias tolerare haſqꝫ tolerantẽ ab aliquibus peccati maculis (vt ſpero) mundare voluiſti. Sentiẽs aũt regina moꝛtẽ adeſſe hãc oꝛationẽ dicẽ cepit Dñe iheſu xp̃e qui ex voluntate pr̃is cooperante ſpũ ſancto per moꝛtem tuã mundũ viuificaſti libera me. Cũ diceret libera me: liberata a vinculis coꝛpoꝛis aĩa ad vere libertatis quẽ ſemper dilexerat auctoꝛeꝫ xp̃m migrauit: felicitatis eoꝝ particeps effecta: quoꝝ virtutis ſequuta eſt exempla. Faciem aũt ei⁹ que tota in moꝛte pallueerat: ita poſt moꝛtẽ ruboꝛ cũ candoꝛe permixtus perfudit: vt non moꝛtua ſed viuens aut doꝛmiẽs credi potuiſſet. Obijt eni quarto idus Junij ⁊ in eccleſia ſancte trinitatis quã ipſa cõſtruxerat cõtra altare ſepelitur. Cũ aũt dauid filius ſctẽ margarete in curia regis anglie henrici pꝛimi moꝛaretur nocte quadã a ſoꝛore ſua matilde regia q̃ matris veſtigia puro coꝛde ſequebaẗ: vocat⁹ ad thalamũ ei⁹ acceſſit. Et ecce dom⁹ plena lepꝛoſis ⁊ regina in medio ſtãs depoſito pallio litheo ſe pꝛecixit: ⁊ poſita i pelui aqua pedes eorũ lauare/extergere exterſos vtriſqꝫ manib⁹ ꝯſtrigere ⁊ deuotiſſie oſculari cepit. Cui ille. Quid agis inq̃t dña mea? Certe ſi rex ſciret iſta nũq̃ os tuũ lepꝛoſoꝝ pedũ tabe pollutũ dignabiẗ tãgere labijs ſuis. Cui illa ſubꝛidẽs ait. Pedes regis eterni q̃s neſciat labijs regis moꝛituri eẽ pꝛeferendos. Ego certe iccirco vocaui te fraẗ chariſſie vt meo exẽplo talia opari diſcas Sũpta ꝓinde pelui: fac q̃d me facẽ intueris. Jp̃e v'o culpa ſua ſubꝛidẽs: ad ſocios remeauit.

¶ De ſancta maxẽtia virgine ⁊ martire

Beata maxentia nobili ſtirpe pꝛogenita patre videlꝫ quõdam rege ſcotoꝝ noĩe marcolano fide nobilioꝛ fuit ⁊ q̃d in baptiſmi lauacro ꝓmiſit moribus adimplere curauit. Erudienda nãqꝫ litteris nõ ſolum pꝛouiſione parentuꝫ ſed ſuperna diſpoſitiõe tradita ſctõqꝫ ſpiritu inflãmata virginitatis honoꝛẽ ſeruare cũ ſtudio conabaẗ. Cui⁹ famã mirãqꝫ coꝛpoꝛis pulchꝛitudinẽ audiẽs pꝛinceps quidã noĩe maxenti⁹ gẽtilis ac barbar⁹ in amoꝛẽ illi⁹ exarſit ⁊ a pr̃e vt ſibi deſpõſaretur expetijt. Vt aũt patern⁹ aſſenſus ſibi innotuit ad eccl'iam ſtatim ꝯfugiens virginitatis ꝓpoſitũ q̃d mente firmauerat: deuotione tota dño cõmẽdauit: ⁊ nocturna tandẽ captiuãs ſilentia comitãtibus eam duob⁹ dũtaxat ſui ſecreti conſciis ſene videlicet barbencio noĩe roſebeaqꝫ pediſſequa qui ad ei⁹ obſequiũ fuerãt deputati totã tranſcurrit inſulam ⁊ maẽ gallicũ trãſiẽs locũ aptũ i quo moꝛareẗ q̃ſiuit. Cũqꝫ tãdẽ ad yſarã fluuiũ i pago beluacẽſi pueniſſet ⁊ ipm vt ferẗ diuia v'tute abſqꝫ nauigio trãſmeaſſet illic v'go ſãcta poſt tãta terraꝝ mariſqꝫ ſpacia tanq̃ paſſer de laq̃o venãtiũ erepta i loco q̃ pont⁹ dꝛ cũ ſuis deo ſeruiẽ cepit ⁊ icognitã ſe ibidẽ latẽ credidit. Jlli⁹ tñ ſtimulis q̃ cuncta pluſtrãs tanq̃ leo rugiẽs circuit q̃rens quẽ deuoꝛet: iſtigat⁹ p̃fat⁹ maxẽti⁹ ꝯgregata ſatellitũ turba poꝛt⁹ marinos adeo pluſtrauit donec eã trãſiſſe cognouit. Et qꝛ lux i tenebꝛis celari nõ poterat: deduct⁹ demũ ad locũ q̃ v'gini p̃bebat hoſpitiũ facile q̃d querebat iuenit. Quã aggreſſ⁹ blãdis vti cepit alloq̃is ſi quo modo poſſꝫ ei⁹ pꝛopoſitũ infirmare ⁊ conſenſum illius multas ſibi ꝓmittẽs diuitias iclinaẗ.

Sed cū illa tam blandientē q̄ diuitias
promittentem eque reſpueret cōtēpni ſe
videns maxentius ⁊ pre ira iam ſeipſu3
non capiens aduerſus dei famulos cōci=
tatus mori elegit niſi protinus vindicet
Iniecta itaq3 manu peſtifera v̄ginis cri
nes arripuit flexaq3 ceruice gladium vi=
brans caput a corpore ſeparauit. ¶Truci
dantur deinde ferro eius barbencius at=
q3 roſebia reddentes terre corpa celis ani
mas inferebant. Recedente aūt miniſtro
ſathane corpus ſacre virginis prout a fi=
delibus qui hoc a ſuis patribus relatu fi
deli acceperunt a terra conſurgens ca=
put proprium in manib⁹ ſumpſit ⁊ a lo=
co martirij ad eū in quo nunc dei volūta=
te quieſcit pendulis brachijs deportauit
Illic ſane poſtmodū edificata eſt baſilica
in qua meritis ei⁹ multa miracula legū=
tur oſtenſa. Nam et ceci ibidem ſunt illu
minati/leproſi mundati demones ab ob
ſeſſis corporibus effugati mortui reſuſci
tati. Hunc etiā locum carolus qui tūc tē=
poris regnabat multū legitur dilexiſſe:
magniſq3 muneribus honeraſſe.

¶De ſctō Mellito Archiepō ⁊ confeſſore

Cum aūt ſancus auguſti
nus regem ethelbertū3
ad fidem cōuertiſſet mi=
ſit romā laurentiū et pe=
trum qui beato pontifici
gregorio gentē anglorū
fidem xp̄i ſuſcepiſſe ⁊ ſe epm̄ eſſe factū re=
ferrent. Cui ſuggerenti multam quide3
ſibi eſſe meſſe3 ſed operarios paucos: miſit
idem gregori⁹ papa cum prefatis lega=
tarijs plures cooperatores ac verbi dei
miniſtros in quib⁹ primi ⁊ precipui erāt
mellitus/iuſtus/paulinus/rufinianus
et per eos que ad cultū eccleſie erāt neceſ
ſaria ſanctorū etiā apoſtolorū ac martirū
reliquias necnō ⁊ codices plurimos. ¶Tā
tum enī pro gēte anglorum ſollicit⁹ erat
beatus gregorius vt beato mellito iā lō=
gius profecto ſcriberet quatin⁹ reueren=
tiſſimo auguſtino nūciaret qualiter ido=
la deſtruerent fana ī ecclīas mutarētur/
altaria conſtruerentur ſacrificia vel con
uiuia in dei laude ⁊ noīe agerentur. An
no autem dn̄i ſexcenteſimo quarto btūs
auguſtin⁹ ordinauit duos ep̄os mellitū
et iuſtū: mellitū ad predicandū prouincie
orientalium ſaxonum: qui thamenſe flu
uio dirimuntur a cancia et ipſi orientali
mari contigui. Quorū metropolis lōdo=
nia ciuitas eſt ſuper ripā prefati flumīs
poſita in qua gente tunc tēporis ſabert⁹
nepos ethelberti regis ex ſorore ricula ſb
eiuſdem ethelberti poteſtate poſitus re=
gnabat. Ubi vero et hec prouincia cū ipo
rege verbum veritatis predicante beato
mellito accepit fecit rex ethelbertus ī ci=
uitate londonie eccleſiam ſcti pauli apl'i:
in qua locū ſedis epiſcopalis ⁊ ipe ſanct⁹
mellitus ⁊ ſucceſſores haberēt. Beatum
vero iuſtū in ipa cancia in ciuitate roffē=
ſi ep̄s ordinatur in qua rex ethelbert⁹ btī
andree apoſtoli eccl'iam fecit. Quam ve
ro dilect⁹ deo ⁊ ſupernis ciuib⁹ mellitus
extiterit: etiā in inclita eccl'ia que ſub vr=
be londonia ab occidēte ſua attollit faſti=
gia ⁊ ab ipa plaga Weſtmōaſterium eſt
appellata diuinitus clareſcit cui⁹ dedica
tionis officiū ſuo honori decretū p ſe bea
tiſſimus apoſtolorum princeps petr⁹ p
ipſo mellito expleuit ſicut ſupra ī vita ſā
cti edwardi legentibus expreſſe declara=
tur. Beatus autem mellit⁹ ep̄s in proui
cia orientaliū ſaxonū cepit inſtant euāge
liū predicare/exhortari/docere ⁊ baptiza
re omnes qui in chriſto regenerari vellēt
ſcd̄m iſtituta apoſtolica eccl'ie miniſtros
deputauit ⁊ in puritate vite ſeruire deo
edocuit. Beatis aūt regibus ethelberto
⁊ ſaberto ad celū trāſlatis ſucceſſores filij
intermiſſam ydolatriam reſtaurare ele=

gerunt ⁊ a ſuo parente degenerantes do
lis ⁊ inſidijs ſanctū ep̄m mellitū ſuis fi-
nibus exterminare aggreſſi ſunt. Nam
cum viderent pontificē diuina miſteria i
eccleſia celebrare ⁊ euchariſtiā pp̄lo dare
dicebant ad eū. Quare non et nobis por-
rigis panem nitidū quē patri noſtro ſa-
ba: ſic nāq; eum appellare conſueuerant
dabas et populo adhuc dare nō deſiſtis?
Quib⁹ ſanct⁹ reſpondit. Si vultis ablui
fonte illo ſalutari quo pater veſter ablut⁹
ē. Poteſtis etiā panis ſcti cui ille pticipa
bat: eē participes. Si aūt lauachrū vite
cōtempnitis/nullaten⁹ panē vite pcipere
valetis. Et illi. Nolum⁹ inquiunt fontē
illum intrare: q2 nec op⁹ illo nos habere
nouim⁹ ſed tn̄ pane illo refici volumus.
Cū ergo btūs mellit⁹ infeſtis ſibi regib⁹
⁊ idolatris crebra ammonitione reſiſtēt:
dicēs nullū poſſe diuinis ſacramētis par
ticipare niſi ſacro fonte ablutum ad vlti
mū furore cōmoti expulerūt eū ac de ſuo
regno cū ſuis abire iuſſerūt. Diſceſſerūt
itaq; mellitus et iuſtus ad partes gallie
ibi rerū finē expectare diſponētes. Non
multo poſt tp̄e filij ſaberti egreſſi contra
gentē ge Wiſſor in preliū oēs pariter
cū ſua militia corruerunt. Intereunt re-
ges paſtores eicientes intereunt gentes
doctorib⁹ īſidiātes. Dei itaq; mīa rex ed
baldus bti petri apl'i aīaduerſione p bea
tum laurentiū ſicut in vita ei⁹ ſupra in-
ſeritur: baptizat⁹ ⁊ rebus eccleſie in oīb⁹
conſulēs miſit ad galliā ⁊ reuocauit mel
litum et iuſtū eoſq; ad ſuas eccleſias re-
dire precepit. Qui poſt annū ex quo abie
runt reuerſi ſunt. Juſtus aūt ad ciuita-
tem roffenſem cui prefuerat redijt: melli
tum vero londonienſes recipere voluerūt:
ydolatris magis pōtificib⁹ ſeruire gau-
dentes. Verū btō laurentio ad celeſte re-
gnum aſſumpto/mellit⁹ ſedem dorober-
nēſis eccl'ie ſuſcepit/ ⁊ apud ſctm̄ augu.
conſecrauit eccleſiā in honore ſctē dei ge-
nitricis marie quā in monaſterio princi-
pis apoſtolorū rex edbald⁹ cōdidit. Que
ꝙ grata beate virgini marie extiterit ſua
ſupnorūq; ciuiū laudiſona frequentia ſi-
gnorūq; euidentia ſepius claruit. Erat
aūt btūs mellitus corporis quidē īfirmi-
tate. i. podagra grauat⁹ ſed mētis greſſi
bus ſan⁹: alacriter terrena queq; tranſili
ens ad celeſtia ſp amanda/petēda/⁊ que-
renda peruolās carnis origine nobilis ſ3
culmine mētis nobilior. Deniq; ad vnū
virtutū ei⁹ vnde cetera intetelligi poſſūt
teſtimoniū referā. Tēpore quodā ciuitas
dorobernenſis p culpā incurie igni corre
pta crebreſcentibus flammis cōſumi ce
pit. Cūq; pars ciuitatis non minia eēt va
ſtata: iuſſit ſe ep̄s obuiā ſeuiētib⁹ igneū
globis efferri. Et cū man⁹ ad deū orando
leuaſſet ventus qui a meridie flans vrbis
incendia ſparſerat cōtra meridiē reflex⁹
a leſione ſe retraxit ⁊ mox funditus qui-
eſcendo flāmis pariter ſopitis atq; extin
ctis compeſcuit. Poſtꝙ aūt quinq; an-
nis eccleſiam rexerat dorobernenſem ad
celos octauo kal. maij migrauit āno ſex-
cēteſimo viceſimo quarto ſepultuſq; eſt
cū fratribus ſuis i monaſterio petri apl'i
Anus quedā honeſte vite erga ſctm̄ au
guſtinū ſocioſq; eius deuotiſſima frequē
ter adeſſe/orare luminaria accendere or
toriū ſanctorū corporū pura ⁊ nitida ſer-
uare ſolebat. Quadā aūt die cū feſſa ab
oratione dormire inciperet: cereus ardēs
corā ſctō aug. negligent extinctus nido-
rem dabat hauſta luce fumabat. Et ecce
videt in viſu beatū mellitū de monumen
to ſurgentē ⁊ cū magna indignatione in
crepantē illā ⁊ dicentem. Vn̄ tibi hec au-
dacia vt hic dormias ⁊ patronū nr̄m au-
guſtinū: noſq; ei⁹ collegas ſine lucis ho-
nore relinquas? Et extenta dextra in gen
tem dormienti alapam incuſſit. Ad ictū
vero inflictū euigilans vidit apertis ocu-
lis ſctm̄ a ſe rediuntem ⁊ tūbā ſuam in-

trantem. Adeo eni rubebant ſigna digito
rum ⁊ palme ferientis ac ſi recenti ſāgui
ne diſtincta eſſent. Mulier quedā poda-
grica et ciragrica infirmitate aſtricta pe
dibus pꝛodire/ de lectulo ſurgere/ man⁹
ad os leuare non valens: fuſa ad beatum
mellitū pꝛece moꝛibunda ad vitā ſubito
redijt oēm doloꝛē exuit ſalutē induit ⁊ ad
ſua gratias agens letanter redijt. Miles
quidam graui moꝛbo detentus vidit mel
litum pontificalib⁹ indutum ſibi aſtare:
ac dicere. Te inquit iam ſoſpitem ab hoc
lecto egritudinis iubet ſurgere cui data
eſt gratia curationis tue. Ad hanc voce3
miles ſanus effectus quis ſibi ſuccurrere
dignatus ſit inquiſiuit. Et ille: Ego ait
ſum mellitus qui beato auguſtino in pō
tificatu ſucceſſi tertius. Iuuenis quidā
cantuarie ſimplex et neminem ledens et
de poſſeſſione ſua pauperibus diſtribu-
ens beatum mellitum in magna venera
tione habebat. Coactus demū ab amicis
vxoꝛem ducere per totam noctem curis ⁊
queſtubus animū effecit cur hec vincula
induerat: qui liber erat ⁊ ſine domini ſui
et patroni melliti conſilio hoc fecerit. In
tactā aūt virginem dimittēs mane ante
ſanctū mellitum multis pꝛecibus et ſuſ-
pirijs ſalutare exigit reſponſum. Sopo
rato tandem ſanctus aſtitit mellitus hoꝛ
tatur/ imperat vt ſponſam ſuam debita
dote reddita/ parentib⁹ intactā reſtituat
⁊ ipſe caſtitatis viam vſq3 in finem tene-
re ſtudeat. Euigilans autē iuuenis: qd
iuſſum fuerat ꝑtoti⁹ implere feſtinauit.
Poſt centum enim iuſta tranſlato coꝛ-
poꝛe ſancti auguſtini et ſocioꝛum ei⁹: qui
dam miles cui⁹ oculum carbūculus poſ-
ſederat inter denſos cuneos bꝛachiū pꝛo
tendit extremā partem vectis: quo beati
melliti feretrū poꝛtabatur ſummis digi-
tis contigit ipm̄q3 tactum quaſi colliriū
⁊ optimū vnguentū moꝛbido oculo iſri-
cuit ⁊ ſtatim ſanies peſtifera defluxit et
oēm doloꝛē ſubita ſalus: vt lux tenebꝛas
effugauit. Poſt miſſarū vero celebꝛatio-
nē adiūgūt auguſtio digni ſacerdotes ꝑ-
oꝛ laurēti⁹ a dextris ſcd̄us mellit⁹ a ſini-
ſtris.

¶ De ſctō Mellone epō ⁊ cōfeſſoꝛe.

Tempoꝛe valeriani imperatoꝛis
mello quidā de maioꝛi bꝛitannia
oꝛiūd⁹ romā venit vt patrie ſue
tributū ſolueret ⁊ ipatoꝛi ſeruiret. Ibiq3
ſicut mos erat cu3 ſocijs ſuis ad tēplum
martis ductus eſt vt ſacrificaret. Et au-
diēs ſtephanū papā paucis xp̄ianis euā-
geliū xp̄i pꝛedicantē v̄ba ei⁹ attēdit ⁊ cre
didit: baptiſmū ab eo petijt ⁊ accepit. Et
inſtructus ab eo quicqd habebat vēdidit
arma etiā cū quib⁹ militabat paupibus
erogauit. Quem pꝛefatus papa ſibi ad
herentē per omnes ecc̄lie grad⁹ vſq3 ad ſa-
cerdotiū pmouit. Cūq3 ieiunijs ⁊ vigilijs
inſtaret quadā die miſſā eo celebꝛātē vide
rūt ipe ⁊ papa angelum dei ſtantē ad de-
xterā altaris. Qui peracta miſſa dedit ei
virgā paſtoꝛalē quā manu tenebat dicēs
Accipe virgā ſub qua reges pp̄lm rotho
magēſis ciuitatis in neuſtrie finib⁹. Ti-
bi eni illic pꝛeparat⁹ eſt a deo loc⁹: ⁊ licet
laboꝛ incognite vite tibi ſit oneroſus: ne-
quaq3 tn̄ tibi timendū: qm̄ ſub vmbꝛa ala
rū ſuarū ꝓteget te dn̄s ih̄s xp̄s. Tūc ac-
cepta bn̄dictiōe a papa iter arripuit ⁊ cū
veniſſet antiſiodoꝛ3 virgā tenens quā ab
angelo accepat quēdā bipēni vulneratū
cui⁹ pes in duas partes diuiſus erat oꝛa
tione facta illico ſanauit. Rothomagū tā
dē veniens ⁊ miniſteriū ſuum fidelit im-
plens m̄ltis virtutib⁹ ⁊ miraculis clar⁹:
in pace quieuit.

¶ De ſctō Meloꝛo martire.

Dū i exoꝛdio xp̄iane fidei ap̄lica do
ctrina ꝑ oꝛbē terrarū in oib⁹ gēti-
b⁹ diffūderet̄ ꝯuerſa eſt bꝛitānie
gētilitas ad fidem ⁊ multi dn̄o credētes ⁊
ap̄lica ꝑcepta ſeq̄ntes varijs virtutū mi
raculis fulſerūt de q̄x nūero beatū melo

tum fidenter credimꝰ extitiſſe. Fuit enim beatus meloꝛꝰ de nobili bꝛitānioꝛū gene re cuius pater melianꝰ ducatū coꝛnubie tenuit. Cuiꝰ tempoꝛe per ſeptenniū plu- uia ſuper terrā nō cecidit. Inſtigante tā dem maligno ſpū ſeptimo anno ducatꝰ ſui dū cōſiliū pꝛimatū ad vtilitatē patrie pꝛouidendā fuiſſet congregatū in ipō cō- ſilio rinoldꝰ veniens melianū fratrē ſuū occidit: ⁊ pꝛo illo regnare cepit. Habebat aūt melianꝰ paruulū quendā filiū anno- rum ſeptē noīe meloꝛꝫ quē poſt pris necē patruus eiꝰ occidere querebat: timēs ne ſi puer ſuperſtes eſſet et ad virilem etatē perueniret ei ducatū auferret. Rinoldꝰ igitur quid faceret deliberās puerū ī coꝛ- nubiam ſecum adduxit vbi conſiliū epo- rum et alioꝛū multoꝛū fuerat congrega- tum. Et cū puerū occidere vellet oīm pꝛe ce factum eſt vt nō occideretur ſed tantū manus dextra cū ſiniſtro pede trūcaretꝛ. Et factū eſt ita. Facta eſt aūt poſt hec bea to meloꝛo manus argentea ⁊ pes aeneus ⁊ pius ⁊ innocens de die in diē virtutibꝰ creſcens: nutritus eſt in quodā monaſte- rio coꝛnubie: et diuinas ſcripturas vſqꝫ ad quartumdecimum annum legebat.

Quodam enim eſtuali tempoꝛe abbas illius loci nuces colligēs puero quaſi do- mino ſuo pꝛeſentauit qui cepit eas colli- gere argentea manu: mirūqꝫ in modum manus illa argentea quaſi reflexus car- neos habere ⁊ manū extendere ⁊ reclude- re cepit quaſi natiuā oſſibus/neruis/ve nis/ſanguine atqꝫ pelle. Quadā vice pu er ſanctus accepta petra ⁊ pꝛoiiciēs qua- ſi ſtadio dimidio eam aduolare fecit: que ſupꝛa terram duriſſimam quaſi ſuper ce ram mollem infra eſt. Cumqꝫ veniēs ad locū illam de duriſſimo cilice extraxiſſet: egreſſe ſunt aque largiſſime ⁊ vſqꝫ in ho diernū diem fons viuus a loco illo ebuli- re viſus eſt. Cum autem patruus eiꝰ nu tritoꝛi ſuo cerialtano munera mlta ⁊ poſ- ſeſſiones ſi alumpnū ſuū occideret pmi- ſiſſet facto iniquitatis cōmercio vt cerial tanus caput innocentis abſcinderet: ⁊ ab ſciſum rinoldo deferret ⁊ mercedem pꝛo miſſam reciperet. Decollato itaqꝫ puero filius cerialtani aſſentiēte pꝛe caput mar tiris deferens per murum caſtri iuſto iu dice deo annuente de muro cecidit ⁊ fra- ctis ceruicibꝰ expirauit. Ueniens autem nutrix martiris ad domū in qua coꝛpꝰ ia cebat et angelos dei: et lucernas diuino ſplendoꝛe lucentes vidit. Cerialtanꝰ ve- ro caput aſſumens et fugiens cum pꝛe ni mia ſiti pene deficeret: ſibi ipſi loquēs di xit. Ue mihi oīm hominū miſerrimo ⁊ oī pena ⁊ cruciatu digno: quid faciam quia ſitis ariditate afflictus deficiens moꝛioꝛ. Cūqꝫ hec multotiēs replicaret: caput pu eri in verba humana pꝛorumpēs tali vo ce eum affatur. Cerialtane baculū quem manu geſtas in terrā impiger fige ⁊ fon tem aque ſubito de terra oꝛiri videbis: ex quo copioſe refectus imminens ſitis pe- riculum euades. Cum aūt baculū in ter- ram fixiſſet in pulcherrimā arboꝛem ver ſus radicitus terre adheſit/ramos ⁊ folia pꝛoduxit: ⁊ de radice eius fons indefici- ens emanare cepit ⁊ cerialtanus potu re creatus/caput ad rinoldum detulit. Qui cum gaudio magno illud recipiens dixit Surge et montis verticem aſcende: et quecunqꝫ adiacētia videre poteris libēs poſſidenda dabo tibi. Ille vero montem aſcendens ⁊ circūquaqꝫ ſe videre credēs vtroqꝫ lumine oꝛbatus eſt: ⁊ ſubita moꝛ te pꝛeuentus interiit: ⁊ liquefacta eſt ca- ro eius ſicut cera a facie ignis. Sepulto autem coꝛpoꝛe ſancto in loco martirii ſui die ſequenti ſupꝛa terre faciem inuentuꝫ eſt. Cūqꝫ ſepulto in locis tribꝰ variis coꝛ- poꝛe idē caſus accidiſſet inito cōſilio ſup plauſtrū ſub ꝙ duo tauri indomiti poſiti ſunt: coꝛpꝰ ſctm̄ imponūt ⁊ vbicūqꝫ virtꝰ diuina eū dirigē vellet: abſqꝫ ductoꝛe diu

miſerūt. Et ecce tauri māſueti ſubito ef-
fecti vſqꝫ ad quendā locū corpus trahen-
tes ſubſtiterūt ⁊ cū turbe diſpliceret: vt
ibi quieſceret: manus/brachia/et hume-
ros totis vt eas voluerant ſupponētes:
ita fixum diuinitus ⁊ immobile plauſtrū
viderāt vt nulla arte nullo ingenio nulla
prorſus hoim virtute moueri poſſet. Cū
qꝫ ſepius attemptātes nihil proficerent:
gratias agentes deo corp⁹ ſanctū cū ho-
nore in eodē loco ſepelierunt: vbi opē ei⁹
cū fide implorantes optatū remediū gau
dentes cōſequi ſolebant. Delato in pre-
ſentia rinolde capite martiris: tirann⁹ ca
put ſacrū tetigit ⁊ tertia die infelici mor
te occubuit. Sepulto itaqꝫ ab epis ⁊ cleri
cis capite cū ſacro corpore poſt multorū
ānorꝝ curricula predicatores alienigene
ſcriniū cū reliquijs ſancti melori circum
quaqꝫ deferentes pagratis terrarꝫ tracti
bus iniūctū ſibi officiū exercētes ambriſ-
buriam tandē deuenerūt: ⁊ ſuper altare
reliquias ſctās poſuerūt. Expleto predi-
cationis officio cū reliquias ſecū auferre
vellent ⁊ ab altari nullo ingenio moueri
poſſet: ac velut adamas altari adhererēt
dolore ⁊ anguſtia afflicti accepta ab abba
tiſſa mlta pecunia receſſerūt. Quidā ini
quitatis filij nocte ecclīam de ambriſbu-
ry intrātes ſcriniū ſcti melori ſecū aufe-
runt ⁊ laminis auri ⁊ argenti abraſis ca-
pſam cū reliquijs in quodā ſpecu proijci
ūt. Sacerdos aūt quidā diluculo ſurgēs
vidit radioſam lucis colūpnā de celo ſup
ſpecū deſcendētem ⁊ accedēs ad locū ſcri
niū inuenit ⁊ ad ecclīam detulit. Sanct⁹
melor⁹ ſacriſte nocte quadā apparuit di-
cens. Godrice ſurge velociter e cce teſtu-
do ecclie hiatib⁹ cōquaſſata patulis vici-
nā parat maturare ruinā. Cūqꝫ iterū al-
tera nocte idē repetiſſet: tertia nocte ap-
parēs dixit. Godrice cito ſurge imagines
⁊ altaris ornamēta tecū aſſumēs ꝓciti⁹
exeas quia periculū mortis tuis procul-
dubio in ianuis nauigat. Et cū egreſſus
fuiſſet tota poſt eū teſtudo ꝯcidit aree pla
niciē ſubiecte obuoluēs. Terreas autem
reliquēs celeſtia cū corona martirij pene-
trauit kal. octobris. ¶ Narratio.

Circa annū dn̄i octingenteſimū octua-
geſimū octauū viſionis caroli ceſaris ta
lis tenor erat ſecūdū vincētiū. Narrō.

Ego carol⁹ imperator dei dono rex germa
norū ⁊ patricius romanorū atqꝫ impera
tor francorꝝ ſacra nocte diei dn̄ice poſt ce
lebratū nocturnarū horarū diuinū offici
um dū ad repauſandū pergēs ſompnū
vellē capere venit vox ad me terribiliter
dicēs. Carole exiet a te modo ſpūs tu⁹ in
hora nō modica. Statimqꝫ rapt⁹ fui i ſpi
ritu ⁊ q̄ me ſuſtulit ēat cādidiſſim⁹ tenēs
in manu ſua glomicellū lineū cariſſimū
iubar luminis emittētē diſſoluitqꝫ illum
⁊ dixit ad me. Accipe filū glomicelli micā
tis ⁊ liga ⁊ noda firmit in pollice manus
tue dextre qꝫ per illū duceris i lamberin-
theas infernorꝝ penas. Hoc dctō: preceſſit
me velocit ⁊ diſtorquēs filū luciſluū du-
xit me in profūdiſſimas valles igneaſqꝫ
q̄ erāt plene puteis ardētibus pice ⁊ ſul-
phure/plūbo/cera/⁊ adipe. Ibi iueni pō
tifices patris mei ⁊ auūculorū meorum.
Quos cū pauēs iterrogarē cur tā grauia
paterent tormēta: rūderūt. Fuim⁹ epi pa
tris tui et auūculorꝝ tuorū ⁊ dū debuim⁹
illos et populū eorꝝ de pace ⁊ cōcordia ad
monere ſeminauim⁹ diſcordias ⁊ fuim⁹
incentores malorū: ideo nūc incēdimur i
iſtis tartareis ſupplicijs ⁊ nos ⁊ alij ho-
micidiorū ⁊ rapinarū amatores. Huc eti
am tui epi et ſatellites veniāt qui ſimilia
nūc facere amāt. Et dum hec tremebūd⁹
auſcultarē: ecce nigerrimi demones ad
uolantes cum vncis igneis volebant ap
prehendere filum i manu mea ſed reuer-
berantibus radijs illius illud attingere
nō valebant. Deiñ poſt tergū meū currē
tes voluerūt me aduncare ⁊ i ipſos puteos

ſulphureos precipitare: ſed ductor meus qui portabat glomicellum iactauit ſup ſpatulas meas filum & duplicauit & traxit me poſt ſe fortiter. Sicq; aſcendimus ſuper mõtes igneos altiſſimos de quibus oriebantur paludes & flumina feruentia & oĩa metallorũ genera bullientia: vbi innumeras aĩas repperi hoim et pricipũ pr̃is mei & fratrũ meorũ & pcipitatas alias vſq; ad mentũ/alias vſq; ad vmbilicũ & clamauerũt ad me eiulãdo. Dũ viximus amauimus tecũ & cũ patre tuo & cũ fr̃ibus & auũculis tuis facere prelia & homicidia & rapinas p cupiditate terrene: ideo ĩ iſta bulliẽtia flumina & metallor diuerſa genera torquemur. Et cũ ad hec timidus attẽderẽ: audiui retro me aĩas clamare. Potentes potẽter tormẽta patientur. Et reſpexi & vidi ſuper ripas fluminis bullientis fornaces piceas & ſulphureas plenas magnis draconibus et ſcorpionibus & ſerpẽtibus diuerſi generis vbi etiã vidi aliq̃s pr̃is mei principes & fratrũ & auũculorũ meor dicẽtes mihi. Heu nobis carole: vides q̃ grauia habemus tormẽta pp̃ter noſtrã maliciã & ſuperbiã & mala conſilia q̃ noſtris regibus et tibi dedimus pp̃ter cupiditatẽ. Cũq; dolẽdo cõgemiſcerẽ ad me drachones apertis faucibus plenis ignẽ/ſulphure/& pice: volẽtes me iglutire accẽſerũt: ſed ductor meus triplicauit ſup me filũ: a cuius radijs claritatis ſuperata ſũt ora earũ ignea: & pertraxit me validius & deſcẽdimus in vnã vallẽ q̃ erat ex vna parte tenebroſa & ardẽs velut clibanus ignis ex altera vero parte tã ameniſſima & ſplẽdidiſſima vt nulla ratione dicere queam Uerti me contra tenebroſam et flãmiuomã partẽ & vidi ibi aliquos reges de meo genere in magnis ſuplicijs. Et tũc nimis anguſtiatus putaui me ſtati in illis ſupplicijs demergendum a gigantibus niger rimis qui ipſam valem conflammabãt: generibus ignium diuerſis. Et valde tremens fili illuminante oculos meos: vidi e latere vallis pauliſper albeſcere fumũ: ibiq; duos fontes fluere: vnus erat nimium calidus/alter vero clarus & tepidus & erant ibi dolia duo. Cumq; illuc irem: filo regente greſſus meos vidi in alto dolio patrẽ meum ludouicum vſq; ad femora ſtare. Et dum eſſem nimis dolore anguſtiatus dixit. Dñe fili mi carole noli timere ſcio quia reuertetur rurſus ſpiritus tuus ad corpus tuum: et permiſit te deus huc venire vt videres propter que peccata ego et omnes quos vidiſti talia toleramus ſupplicia. Uno eni die ſum in iſto feruẽtis dolij balneo: & alio die tranſmutor: in iſto alio ſuauiſſio aque dolio: & hoc fit precibus ſancti petri & ſancti remigij: quorum patrocinijs hactenus genus noſtrum regale regnauit. Sed ſi mihi ſubuenerint cito tui & mei epiſcopi abbates & omnis ordo eccleſiaſticus miſſis et orationibus et pſalmis/vigilijs et elemoſinis: de iſto aque bulliẽtis doleo cito liberabor Nam frater meus lotharius et eius filius ludouicus ſancti petri ſanctiq; remigij precibus de penis iſtis iam exempti: in paradiſi gaudium tranſlati ſunt. Et dixit mihi. Carole reſpice ſiniſtrorſuz. Et reſpexi et vidi duo dolia bullientia altiſſima. Iſta inquit tibi ſunt preparata: niſi te emendaueris penitẽtiamq; egeris de tuis nephandis delictis. Tunc cepi grauiter horrere. Cernens autem ductor meus me in tanto pauore: dixit ad me. Sequere me. Et cum graderemur ad dexteram luculentiſſime vallis contemplatus ſum in ingenti claritate ſedere cum glorioſis regibus lotharium auunculum meum ſuper lapidem topaziuz mire magnitudinis coronatum diademate precioſo: & iuxta eum ludowicum filium eius ſimiliter coronatũ. Uidenſq; me blãda voce dixit. Carole ſucceſſor meus veni ad me ſcio quia per penalem locũ veniſti vbi eſt

pater tuus frater meus vterinꝰ ſed ꝑ mi-
ſericordiā dei cito de penis illis liberabit
ſicut et nos liberati ſumus meritis ſācti
petri ⁊ ſcti remigij cui deꝰ magnū apoſto
latū dedit ſuper reges et gentes francoꝝ
Qui niſi quiſquilijs propaginis nr̄e ſuf-
fragatus fuerit: iam deſinet genialogia
nr̄a imperare et regnare. Vn̄ ſcio quoni-
am tolletur citiꝰ poteſtas imperij de ma-
nu tua ⁊ poſtea paruiſſimo viues tēpore
Tunc conuerſus contra me ludouicus fi
lius eiꝰ dixit mihi. Imperiū quod hacte-
nus tenuiſti iure hereditario debet ſuſci
pere ludouicus filius filie mee. Et hoc di
cto viſus eſt mihi affore in preſentiarum
ludouicū infantulū. Tūc intuēs eū locha
eius dixit mihi. Redde illi poteſtatē impe
rij ꝑ filū glomicelli quod in manu tenes.
Diſnodās ergo filū de pollice dextre mee
donabā illi monarchiā oēm imperij ꝑ filū
glomicelli. Et ſtatim ipē glomicellus ful-
gidus ſicut iubar ſolis coadunatꝰ eſt to-
tus in manu eius. Et reuerſus eſt ſpiri-
tus meus in corpus meū valde feſſus et
ꝯtritus. Poſt hāc viſionē vix duobꝰ an-
nis regnās ab optimatibꝰ regni repudi-
atur ⁊ ita derelinquitur vt vix cū eo ali-
q̄s remaneret. Sūptis tn̄ mediocres per
modicū tp̄s quo vixit maguntinꝰ ep̄s ei-
dem miniſtrauit.

De ſancta Milburga virgine.

Rex eni inclitꝰ ethelbertꝰ ſcti ſ-
ſime virginis milburge tri-
tauꝰ fuit: quē ꝓthodoctor an
gloꝝ auguſtinꝰ ad fidē xp̄i cō
uertit. Cui ſucceſſit edbaldꝰ
fidei cultor ⁊ eccl̄iarū nobilis cōſtructor
q̄ ex regina ſua emma regis frācoꝝ filia
genuit ermēredū ⁊ ercōbertū ⁊ eāſwidā
ꝟginē ſctām. Ercōbertꝰ aūt p̄ri ſuccedēs
ſctām ſexburgā anne regis filiā ⁊ ſancte
etheldrede germanā duxit in vxorē genu
it ex ea egbrihtū ⁊ lothartū reges erkēgo
dā ⁊ ermenildā reginas. Egbrihtus p̄ri
ſucceſſit cuius ſoror erkengoda peregre
profecta trans mare religiōis amore: ibi
dē defuncta eſt. Ermenilda regi mercio-
rū Wlfero nupſit que ſctām Werburgā
genuit. Ermēredꝰ genuit ethelredum et
ethelbrictū ex coniuge oſlana: qui poſtea
martirizati ſūt. Quatuor quoq; filias ge
nuit dōpneuā / ermēburgā / ermēgitham
etheldrithā: quarū dōpneua regi merwal
do tradita eſt. Cōregnabāt aūt ipſe natu
tertius ⁊ frater eius Wlferꝰ natu ſcd̄us.
Frēs eni erāt filij pēde regis cui mortuo
ſucceſſerūt quaſi diarche regni q̄bꝰ erāt
duo germani frēs peada ⁊ ethelredꝰ. Pe
ada mediterraneis anglis prefuit. Ethel-
redꝰ vero ſucceſſor fuit fr̄is ſui Wulferi
regis. Quorū ſorores kineburga ⁊ kineſ-
wida i brigenſi monaſterio floruerūt cū
beata tibba ꝯſanguinea ſua. Merwaldꝰ
vero ex dōpneua predicta genuit milbur
gā virginē / mildredam atq; mildgitham
Erat eni merwaldꝰ rex merciorū paga-
niſmo deditꝰ q̄n ſctūs preſbiter edfridus
doctrina clarꝰ a northāhūbria velut cele
ſti oraculo p̄monitus ad conuertendū eū
venit. Accepit eni oraculū diuinū vt i ter
ram merciorū ad locū redeſwode vocatū
ꝑgeret ⁊ regē et gentē eius conuerteret.
Cūq; ad locū appropinquaret: poſt ſolis
occaſum tecto carēs ſub diuo permanſit.
Et ecce adeſt leo quidā immanis iubis ꝑ
colla criſpantibꝰ: cui vir ſctūs intrepidꝰ
de pane ſua porrexit ⁊ ille porrectū nō vt
leo ſed māſuetior agno ſuſcepit ⁊ an̄ pe-
des viri dei ſe ꝓuoluēs guſtauit. In cra-
ſtino ad locū vbi rex manebat veniens a
quodā regis milite ad hoſpitandū huma
niter ſuſceptꝰ eſt. Sequenti autē nocte
rex ſompniū vidit qđ mane ſuis oſtenſuꝫ
verā ſompnij interpretationē nullꝰ ei in-
dicare potuit. Regi tandem miles memo
ratus de ſuſcepto eius hoſpite ſuggeſſit
dicens. Domine mi rex iubeat excellētia

Dōpneua
filia est
Erm.

Merwa
rex.

vb̄a ſibi virū quendā preſentari quē me-
cū nocte tranſacta ſub tecto recepi cuius
mores a noſtris videnť alieni qui niſi fal-
lor/cultor fidei xpiane eſt. Qui fortaſſis
ſi dn̄i mei regis ſompniū audierit nō fal
ſus vt arbitror interpres eiꝰ erit. Rex ait
Accerciatur inquit ocius talis hoſpes tu
us. Quo accercito rex ſompniū ſuum ita
edicere cepit. Nox preterita dū me ſom-
pno datum in ſtratu teneret videbat mi
hi videre duos canes teterrimos ⁊ imma
nes me ad iugulandū arripere e regione
vero perſonā quandā venerabili facie tō
ſa p̄ aures in coronā ceſarie mihi p̄ſidio
adeſſe ⁊ de canū dentibus aurea cū claue
quā in manu tenebat me potenť eruere:
quo fit vt hinc terreat me tāta canū ima-
nitas ⁊ eorū in me graſſabūda rapacitas
inde foueat tā feſtina ab eis ereptio ⁊ io-
cunda ereptoris mei viſio. Sed quia neſ
cio quid portēti habeat tā beſtia tetra tā
inſolens et effera/quid auſpicij tam gra-
ta perſona ereptrix mea ⁊ clauigera mēs
mea redditur ſolicita. Edfridꝰ quidē ad
hec ait. Rex gratulare tue viſioni: famula
tur enim tue perpetue ſaluti. Quid ergo
portendat canū in te graſſātiū ⁊ te iugu-
lare molientium tam horrēda ſpecies q̄d
auſpicetur clauigere p̄ſone liberatricis
tue tam iocūda facies rex accipe ⁊ intelli
ge. Ceterum canes ⁊ immanes ſunt fuli
ginoſi plutonis ſatellites/vite et ſalutis
tue mortiferi hoſtes quorū tu faucibꝰ in
predam et deuorationē daberis vbi deuo
ratus ſemper deuorandus eris vt ſic vſ-
q̄ moriens ⁊ nunq̄ mortē finiens perpe-
tuis terroribus/ſulphureis fetoribꝰ/den
tium ſtridoribus/igniū ardoribus penis
immanibus ⁊ intollerabilibus cū ipſis in
tartari medio crucieris: niſi funditꝰ pa-
ganiſmū abnegaueris ⁊ ex toto corde te
conuerteris ad xp̄m dei viui filiū. Reue-
rendꝰ clauiger cuius potētia liberabaris
ſicut tibi videtur de beluis tam efferis et
voracibus ianitor eſt ⁊ princeps regni ce
leſtis ⁊ in terra xpi ſaluatoris mundi vi-
carius. Clauis enī aurea celeſtis eſt potē
tia qua quicq̄d ipſe ligat ligatur: quicq̄d
liberat liberatur. Cui tu domū edificabis
in regno tuo ad agendas laudes ⁊ grati
as die nocteq̄ regi ſuperno in quē tu cor-
de credens quē ore cōfitens cuius quoq̄
baptiſmi veſtem induens cū vite gentilis
demoniacos abdicaueris ritꝰ ⁊ ydolatrie
prophanos adiuraueris cultꝰ vt ſuperni
regni ſedibus merearis fieri idoneꝰ. Cu-
ius regni frequens ⁊ beata leticia: defe-
ctus et mortis eſt neſcia cuius tu felix et
perennis heres eris cū de canū dentibus
liberatꝰ fueris per ſuſceptionē ſctē fidei
beati petri liberatoris tui qui confeſſione
xpi filij dei viui claues meruit ⁊ principa
tum paradiſi. Hijs ⁊ multimodis fidei ru
dimentis edfridꝰ regi xp̄m preconat. xp̄o
regem conformari preconando conatur
Quibus diligēter auditis ait rex. Quic-
q̄d tua me xpiana docuerit eruditio mea
paratur ſuſcipe deuota ſubiectio: quati-
nus euadere queam tā horribilis beſtie
laniatus et rictus. Statim rex cinere cō-
ſparſus cilicio induitur dolet gemit ⁊ to
tus in penitentiam cōpūgitur/ſancti pe
dibus aduoluitur paganiſmū deteſtatur
⁊ cultū xpi profitens baptizatur. Iā ve-
ro luſtra bis ſena ſexieſq̄ vicena perege-
rat curſus dominice incarnationis quā-
do merwaldꝰ rex merciorū a ſancto preſ
bitero edfrido baptiſmū et fidei gratiā
ſuſcepit hoc eſt anno gratie ſexcēteſimo
ſexageſimo. Ecce rex hactenus vt leo pre
figuratus leone ſuperius memorato iā
non ferox vt leo ſed mitior agno erroris
ſui de luco ſe reū fatendo prodijt ⁊ verita
tis fidem vite panē ab eius conuiua ⁊ vi-
te doctore ſuſcepit. Fundata aūt in ho-
nore ſctī petri eccleſia rebus ⁊ poſſeſſioni
bus opulenter ditatur ⁊ beatꝰ edfridꝰ illi
preficitur. Tandē merwaldꝰ ⁊ dōpneus

mutuo conſenſu in caſtitate vite fine de-
derunt. Dōpneua aūt in thaneto inſula
fundato in honoꝛe beate marie monaſte-
rio virgines congregauit ⁊ illis exemplū
totius ſanctitatis pꝛebens pꝛefuit cui fi-
lia ſua mildꝛeda cū ſeptuaginta virgini-
bus vice matꝛna feliciter ſucceſſit. Bea-
ta igitur milburga ſicut ſuis pꝛogenito
ribus pijs melwaldo ⁊ dōpneue mercio-
rum dn̄is lux pꝛimogenita extitit ſic ī re-
gno parentū deo ſacratis virginibus vi-
duiſq́ꝫ dux pꝛimiceria vite celeſtis ꝑfulſit
Conſtructo enī in loco qui Wimnicas an
tiquitus dicebatur monaſterio mō dicto
Wenloke virginibꝰ congregatis pꝛefuit
ip̄a mater ⁊ vite regularis magiſtra. Ab
ineunte enī etate om̄i ſtudio deo ſeruire
curauit: ⁊ oꝛnatꝰ eius pꝛeter ꝙ erat intrī
ſecꝰ de exterioꝛi nō curauit. Appetitoꝛes
virginalis pudicitie repellebat nulliꝰ ni-
ſi xp̄i ſolius amoꝛē admittēs cui ſoli voto
ardenti adherebat. Vileſcebat ei vita mū
dialis/ſponſus moꝛtalis/pꝛoles carnalis
⁊ cenobij diſcipula pꝛo xp̄o ſubdita efficit
Cū enī vice quadā extra monaſterium:
in quadam villa noīe ſtokes moꝛaretur:
filius regis cuiuſdā eam per violentiam
rapere ⁊ ī coniugiū ſibi copulare affecta
bat. Et collecta militū manu cū moliret
ſibi pꝛedā facere de virgīe oſtēſa celitꝰ fa
mule xp̄i iuuenis nequitia fuga ſtatī ꝫ cū
familia ꝑparat. Interea vir ille temera-
rius ad locū veniens et virginē nō inue-
niens lupo rapidioꝛ agnā xp̄i fugientem
inſeqtur. Erat ibi amnis quidā noīe coꝛſ/
vado meabilis et alueo medioctis quem
virgo cū ſuis fugiens leuiter tranſiuit:
⁊ perſequutoꝛ iniquus tranſire nō potu-
it. Nā aqua ſubito intumeſcēs: omnē trā
ſeuntibꝰ ſemitā denegabat. Cōfuſus igi
tur iuuenis et attonitus amplius virgi-
ni talia inferre nō pꝛeſumpſit. Cū autē
aues indomite in eodē loco de ſtokes vir-
ginis ſancte agros occupantes depaſce-
rent ⁊ paſſim depopularēt dāpno ſancte
virgini nunciato nō turbatur. Potens eī
meritis ⁊ virtutibꝰ auibus illis impat vt
in agris eius eaꝝ nulla remaneat nec in
poſterū de genere illarū agris ſuis dam
pnū aliquod inferre pꝛeſumat. Virginis
itaq́ꝫ imperio volucres hac lege coercen-
tur vt ſatis eius vlteriꝰ non nocētes iuſ-
ſis eius obediant ⁊ agris valefaciāt. Si
gulis annis hoc miraculū renouāt dum
quaſi iuſſionis memoꝛes pꝛeceptū tranſ
gredi metuunt: ⁊ agros vitantes a ſatis
abſtinent. Aut enī famelice ſic ad paſcua
deſcendunt ſecus agros aut volatu fati-
gate quaſi reſpirādo ſic ꝑparū eis īſidēt.
vt ipaſte inde citius recedant. Cū autē
nocte quadā diutius ſolito oꝛationibꝰ et
contemplationi vacaſſet fatigata ſopoꝛi
mēbꝛa dedit ⁊ oꝛto ſole percuſſa ſolis ra-
dio de ſompno ſubito expergefacta reddi
tur attonita. Cūq́ꝫ maturiꝰ ſolito attoni
ta pꝛocederet de capite ſuo ſacrū velamē
quaſi neſcia pꝛoiecit. Nec moꝛa ſolis ra-
dius diuino nutu anteq̄ꝫ terram tāgeret
illud ſuſcepit ⁊ donec ad ſe reuerſa eſſet:
pendulum in aere coꝛā ipſa manſit: ⁊ ce-
leſte miraculum cognoſcens celitus ſe vi
ſitatam intellexit: deo gratias in libauit:
benedixit/⁊ magnificauit. Vidua cū fi-
lio ſuo moꝛtuo venit ad virginem ſan-
ctam ⁊ ſolam in oꝛatoꝛio eam inueniens
ad pedes eius cū gemitu cecidit ⁊ vt vite
reſtitueretur filius eius ſua interceſſiōe
iugiter imploꝛauit. Cui virgo ait. Non
es inquit ſane mentis quid a me fieri de-
poſcis? Vade et ſepeli moꝛtuū tuū: teq́ꝫ
moꝛti futurā pꝛepara poſt filiū tuū. Ad
hoc enī vt moꝛiatur om̄is homo naſcitur
Non a te inquit vidua recedā niſi pꝛolē
meam reſtituas mihi viuā. Vidēs enī vir
go ſancta mulieris fidē cū iuxta defuncti
coꝛpꝰ in oꝛatione ſe pꝛoſterneret tantꝰ ig
nis pꝛotinus ſuper eam de celo venit: vt
inde tota cooperiri atq́ꝫ ꝯburi videbatur

Nō cū ſoror quedā vidiſſet exclamauit di
cens. Dn̄a mi ſurge velociꝰ ⁊ de incēdio
exire feſtina totā te igne coopertā grandi
video. Quo dicto tota ſpēs ignea ab ocu
lis eius euanuit: ⁊ ſurgente ab oȯne vir
gine vidue filius a morte reſuſcitatꝰ ma
tri redditur. Decurſis in oīmi ſctitate et
puritate duodecim luſtris ingraueſcēte
corporis moleſtia ⁊ febribꝰ fatigata: con
uocatis ſororibꝰ ait. Uos inquit hactenꝰ
dilectiſſime ſorores ſicut aīe mee viſcera
dilexi: ⁊ ſicut mr̄ filijs pia ſolicitudīe pre
fui. Jam vero diuina pietate curſu pere
grinationis mee terminante: ⁊ ſupne vo
cationis gratia me ad brauiū miſericor
diter inuitante carnis vniuerſe viā ingre
dior. Deo ⁊ beate marie vos relinquo. Et
multis ſalutaribus monitis et exhortati
onibus illas inſtruens: ſeptimo kal̄. Ju
lij migrauit ad chriſtum ⁊ in monaſterio
ſuo cum honore ſepelitur.

¶ De ſctā Mildreda virgīe ⁊ abbatiſſa.

Virgo ſancta mildreda ex no
bili proſapia orta eſt: cuius
tritauus extitit ethelbertus
cantuarioꝝ rex per auguſti
nū angloꝝ apl̄m conuerſus
Cui ſucceſſit edbaldꝰ filiꝰ ſuus qui qua
liter cū plebe ad ydolatriā rediit ⁊ poſtea
reſipuit: in vita ſctī laurencij ſuperiꝰ vi
de. Hic edbaldꝰ ermēredū ⁊ ercōbertam
⁊ ſctām eanſwidā genuit Ermēredꝰ rex
genuit ethelredū ⁊ ethelbrictū et filias q̄
tuor: dōpneuā/ermēbirgā/ermenburgā
⁊ ermēgitham. Dōpneua genuit ſanctā
milburgā/mildredā/milgitham / ⁊ mere
fin puerorū ſanctū. Interfectis enī ſan
ctis martiribꝰ ethelberto et ethelbricto:
rex cancie egbertꝰ acceſſita martirū ſoro
re dōpneua in thaneto inſula locū ad con
ſtruendū monaſteriū conceſſit ꝓ germa
norū memoria ⁊ ſua indulgentia ſicut in
vita martirū clare eluceſſit. Hinc enī dō
pneua filiā ſuā mildredā ſacris ſtudijs
imbuendā vltra mare mittit. In ſecula
ri enim habitu ad monaſteriū virginum
noīe calum deſtinata ⁊ liberis tradita in
breui tempore cūctas virgines humilita
te ⁊ virtutibus ſuperabat. Erat aūt eiuſ
dem abbatiſſe propinquꝰ iuuenis ſpecta
bilis nobilitatis magne: quē totius mali
incentor in amorē virginis accēdit: abba
tiſſaq; acrior inſurgit precibꝰ blanditijs
puellam occupās ad nuptias concitauit.
Virgo vero ſuper firmā petram ꝯtra om
nes impetꝰ tēptationū fundata cūcta reſ
puēs dixit Quō doctrix caſtimonie ⁊ dux
virginū ad corruptionē allicis: mater me
huc ad ſcolas direxit nō ad nuptias: pudi
citie hic documentū queſiui non maritū
ad virtutū inſtructionē veni non ad ma
trimoniū. Quo audito abbatiſſa inſequi
tur ſupplicijs/cedibꝰ/verberibꝰ/ ⁊ preci
bus vt voluntati ſue acquieſcat. Et cum
nullis blanditijs nec verberibꝰ conſenti
re vellet: abbatiſſa furore ſuccenſa in ca
minū vaſto incendio preparatū ⁊ inflam
matū virginē impulit ⁊ ore fornacis ob
ſtructo omis vapor intrinſecꝰ conſtringi
tur: nullus tamē omnino ardor / nullus
eſtus eam tetigit: ſicut nulla libido men
tem eius maculauit. Poſt triū vero hora
rū ſpaciū cū ſancta virgo non ſolum car
nibus ſed ipīs etiam oſſibus cōſūpta cre
deretur: abbatiſſa ad fornacē veniens au
diuit virginē dn̄o clara voce pſallentem
Igne me examinaſti dn̄e ⁊ non eſt inuen
ta iniquitas in me. Patefacta aūt forna
ce: egreſſa eſt virgo ſplēdidiſſima cūctos
in admirationē ⁊ quaſi in extaſim cōuer
tens. Fideles hec audientes virginē ſan
ctam venerantur: ⁊ aduerſarijs confuſi
etiam inuiti obſequuntur. Abbatiſſa enī
vnde reſipiſcere debuerat ⁊ pficiendo pe
nitere: acriore armata furore virginale
palmā magis q̄ propriam tirannidē eru

veſcere cepit. Et poſt aliquot dies humi-
lem dei ancillam ſolum inueniens in eã
irruit/inuadit/impetitq3 inſertis vtriſq3
manibus in virginis ceſariem in terram
allidit/pedib⁹ illã calcat/calcib⁹ terit/tũ
dit pugnis/lacerat vnguib⁹/diſcerpit cri
nes & extirpat. Mildreda crines auulſos
arripiens in loco ſecreto recõdit: & caſtita
tis periculũ formidans intimo ſpiritu do
minũ rogat quatin⁹ eam a tantis dyabo
li laqueis eripiat natali ſolo intactã red-
dat vel in paradiſum aĩam ſuã recipiat.
Pſalteriũ interi ſcribit & crines quos ab
ſcõderat in libello collocãs ꝑ fidũ nunci
um matri trãſmittit verbis lachrimoſis
expoſtulãs quatin⁹ ipſam inter ſathane
venabula periclitantẽ ab anguſtijs eripi
at. Tũc mater ſua miſſis nauib⁹ cũ lega
tis pro filia miſit: abbatiſſa tñ pro illatis
virgini iniurijs fame ſue iacturã timẽs
nulla prece inſtigata illam dimittere vo
luit. Mildreda vero ſtatuta nocte egredi
tur & ab egiptiaca ſeruitute liberata re-
dẽptori gratias referebat. Cũq3 quorun-
dam veſtimentorũ eccle necnõ clauis cõ
fictionis dñice que multo precio cõpara-
uerat ſubita fuga cogente oblita fuiſſet:
fuſa ad deũ pce redijt deſideratũ thezau
rum cepit & ſecũ attulit. Deprehenſa di-
luculo virginis fuga oĩs virginũ chor⁹
in planctũ conuertitur & perſecutrix pul
ſatis cãpanis oĩes aduocat epĩ auxiliũ
efflagitat & cũ eo validã manũ ad rapien
dã virginẽ mittit. Uirgo interi ſctã cũ ſu
is nauẽ paratã intrãs maris ꝯtracti reu-
ma ſolũmodo expectabat. Aſpiciẽtes in-
terim naute armatos ꝑſequentes appro
pinquare mortis formidine cõcuſſi quid
facerent ignorabãt. Nulla reſiſtẽdi fidu
tia/nulla erat fuge via/hoſtes appropin
quabant/refugiũ maris abceſſerat/ſiccũ
littus nauẽ alligabat. Cũq3 virgo ſancta
eleuatis ad celũ manib⁹ preces deuotas
pro ſua liberatione deo fudiſſet: litt⁹ oĩe
mare ſubito occupãs: naues eleuat & mi
litares cuneos longius perturbat. Delu
ſa itaq3 perſequẽtiũ malicia mildreda de
manib⁹ impiorum erepta ad portũ inſule q̃
ippleſſet vocatur applicuit. Ibi enĩ qua-
dratũ ſaxum magnũ diuinitus prepara
tum inuenit & cũ mildrede dſcẽdentis de
naui veſtigia excepiſſet ita ea quaſi recẽ-
ti niue aut luto infixa ſubito oſtendit: vt
oĩes eius comites miraculũ hoc viden-
tes in admirationẽ et ſtuporẽ cõuerteret
Nõ ſolum eternaliter durat hoc ſignum
virginea planta formatũ: verũ varijs lã
guorib⁹ afflicti lapidẽ radunt: et potato
puluere ſanitatẽ conſequuntur. Lapis il
le ſicut a nõnullis probatur a loco illo re-
motus & ablatus: iterũ poſt modicũ i ſua
ſede reperitur. Miro modo quaſi ramus
arboris trahentib⁹ ſedit: dimiſſus vo ve
lut naturaliter reſilit in ſuum locũ. His
populi accenſi virtutib⁹ oratorũ i memo
riam virginis ſancte conſtruentes ſacra
porticu ſaxũ illud collocarunt. Acerſito
tandẽ theodoro archiepõ cũ ſeptuaginta
virginibus habitũ religionis ſuſcepit et
de conſenſu mris eius theodor⁹ eam ab-
batiſſam conſecrauit. Uirgo aũt ſctã vir
tutis via progredi nõ tam ſororib⁹ impe
rat q̃ monſtrat/exemplis prouocat/& oĩ-
bus hũilior apparebat. Miniſtra eẽ ma-
lebat q̃ magiſtra/ꝓdeſſe q̃ preeſſe famu
latu q̃ precepto charitatis obſequiũ doce
re/diligi potius q̃ timeri ſatagebat/iu-
gi abſtinentia & vigilijs/orationib⁹ aſſi-
duis deo ſeruire ſtudebat. Cũ aũt nocte
quadã ardente lumine orationib⁹ vaca-
ret: inimicus generis humani candelam
eius exſufflans penit⁹ extinxit. Cuius in
ſidijs angelus dñi adueniens obſtitit: ho
ſtem longius excuſſit & lumẽ legenti reſti
tuit. Uict⁹ ergo malignus in ſuam per-
niciem alias molitur inſidias occupare/
virginẽ aggreditur dormientẽ quã vigi
lantẽ ſuperare nõ poterat. Munita ta-

mē armis fidei & ſignaculo crucis ſigna
ta quieſcebat: & angel⁹ dñi adueniēs dor-
mienti aſſedit & ſplendētib⁹ cōplexā alis
obtexit. Exterrit⁹ hoc aſpectu inimicus:
pauore coact⁹ retrorſum ruit & cū horrē-
do eiulatu procul aufugit. Hec eni per ſo
porē dilecta deo aīa cōtemplans: hoſtem
ruina ſua tabeſcentē vidit. Cū enī nocte
quadā orationi cū lachrimarū profluuio
intenta eſſet apparuit ei ſpūs ſanct⁹ ī ſpe
cie colūbe & in capite ei⁹ ſedere cepit alis
applaudens totū caput velut corona que
dam aſtringebat diu perſiſtens & amplē
xans caput eius vt pre ſplendore per vnā
fere horā videri non poſſet. Appropin-
quante die obitus ſui vocatis ſororibus
ſuis inter cetera dixit. Pacem & ſctīmoni
am inter vos habete chariſſime: charita-
tem dei et proximi ſeruate/inuicē onera
portate/inuicē obedite: & de⁹ pacis ac dile
ctionis maneat ſemꝑ cū oīb⁹ vobis. His
& huiuſmodi peroratis hortatibus tertio
Idus iulii migrauit ad dñm & in mona-
ſterio a matre ſua cōſtructo & cui pꝛeerat
ipſa cū magno honore ſepulta eſt. Huic ī
regimine ſucceſſit ſancta virgo edburga
qui cū ſanctā mildredā ad locū decentio-
rem transferre vellet congregato clero et
aperto ſarcophago virginē cū veſtibus
mundiſſimis integrā & incorruptā inue
niunt: vt dormiēti ſimilior ꝙ mortuo ap
pareret. Pirate tādem danorꝝ in inſulā
irrūpentes plebē cedunt/laniant/oīa va-
ſtant/& virgines ſctās cū ſuo monaſterio
voraci flamma cōburūt & ſic de monaſte-
rio illo famoſo eccłia plebeia facta ē. An
no aūt dñi milleſimo ſeptimo regnante
rege canuto elfſtan⁹ abbas ſcti auguſti-
ni cū corp⁹ ſancte virginis ad monaſteri-
um ſuū transferre cogitaret nocte quadā
apparuit ei quidā vultu & habitu lucidiſ
ſimo dicens. Scias me optatū tibi nunci
um adeſſe et de precioſi corporis ſctē mil-
drede tranſlatione deſideriū & votū tuū
conſequeris & adimpletū videbis. Sic eſt
placitū & ſecretū eſt gr̄e dei dilecte ſpōſe
ſue honori multorūqꝫ ſaluti proſpicienti
Aſſūpto aūt corpore ſancto in puluerē re-
ſoluto ad eccleſiam ſuā detulit & in fere-
tro precioſo cū honore illud collocauit.
Regnāte edwardo ſancto cōfeſſore em
ma mater ei⁹ accuſata regē norreganorū
ad inuadendū angliam cōcitaſſe theſau-
rūqꝫ infinitā illi miſiſſe vniuerſa ei⁹ ſub-
ſtātia regi proſcripta wintonie moraba
tur: oīm aſpect⁹ & colloq̄a fugiebat. Qua
dam aūt nocte mentē anguſtiis feſſam et
ſopore depreſſam: quedā puella ſacro ve-
lamine decorata cōſolata eſt dicēs. Qua-
re inquit merore conſumeris pro reb⁹ pe
rituris cur te perdis: Oīm nihil ſint ter-
rene diuitie pereūdo te docuerūt que a te
cū amatorib⁹ ſuis defecerūt: proinde bo-
nū eſt ſperare in dño ꝙ in principibus et
theſauris pecunie. Audi tamen conſiliū
meū & beate mildrede auxiliū miſſis mu
neribus implora cuius ſufulta ſuffragi-
is honori et dignitati reſtituta: oēs perſe
quutores tuos īdulgentiā ſupplicit a te
flagitare videbis. Ego ſum inq̄t mildre-
da xp̄i famula cui⁹ opē te expoſcere ſua
deo: ecce interuentu meo diuina tibi pre-
ſto ſunt ſolatia. Cūqꝫ regina vt iuſſū fu
erat oīa deuote compleſſet rex maternā
iniuriam egre ferens in priſtinā dignita
tem eā reuocat & veniā ſupplex petit. In
feſto ſancte mildrede quidā cāpanas pul
ſantiū ante altare ſancte virginis ſedēs
dormire cepit. Et ecce virgo ſancta ineſti
mabili decore fulgida de tūba procedens
ſibiqꝫ minaciter accedēs elata palma ala
pam ei dedit: docens eū oratoriū non dor
mitoriū ibi eſſe. Ille a ſompno exiliēs ſi-
cut prius dormiens viderat prodeuntē
ita prorſus vigilans redeuntē vidit tum
bamqꝫ ſubeuntem. Cum eccłia priſtine
requietionis ſue reparari deberet & de ſū
ptu ſolicitarentur multi: vir quidā diues

vidit in ſompnis totū thaneti populum collectū inuicem de ſumptu conferre⁊ ecce aſtitit in medio puella quedā decoꝛa nimis dicens. Audite amatoꝛes ſeculi ⁊ coꝛruptibiliū facultatum cuſtodes ac ſerui. Vos graue fertis ſuccurrere edificio domus dei in perituris confiditis in bonis permanſuris non ſperatis ſed que retinetis peribunt: que erogatis eternalit̄ multiplicata manebunt. Ecce ego plus om̄ibus vobis huic ſtructure pꝛoficiam plus mea valebit inopia ꝙ om̄is habundātia vr̄a. Quibus a multis auditis operis cōſummationi ſedule inſiſtebant. Et cū lignū trabale in quo laquearia tecti i fugerent̄ tribꝰ pedibus inuentū eſſet breuiꝰ pariete cui ſuperponeret̄: ꝯtriſtatus artifex beate mildꝛede auxiliū ſupplicitur inuocauit. Mane aūt facto iuxta menſuram operi aptā tribus pedibꝰ pꝛoductiꝰ reperitur. Senioꝛ quidā de beata mildꝛeda ꝙ in eccleſia ſancti gregoꝛij cantuarie vbi canonici ſunt regulares teneretur et coꝛpꝰ eiꝰ ibidē coleret̄ errās vidit in ſompnis i natali eiuſdē v̄ginis āgelū dn̄i ſibi dicentē. Surge iam ſurge ⁊ ad nuptias ſancte virginis mildꝛede ꝓcede. Quo tertio audito ille reſpōdit. Ubi q̄ſo ait dn̄e eam eſſe credemus: Apud ſanctū auguſtinū inquit angelꝰ. Et ille. An non potiꝰ eſt inq̄t apud ſcti gregoꝛij eccl̄ia⁊ vt nos arbitramur: Nequaq̄ id credas ait ille. Ibi eni nunq̄ fuit ve⁊ indubitant̄ ſcias q2 apud ſanctum auguſtinū eſt. Et ecce ſubito videt aulam in qua q̄ſcebat ſplēdoꝛe nimio choꝛuſcare celi aperti ſunt: ⁊ ineſtimabili luce effuſa: angelos atq̄ ſupernoꝛū agmina cū immēſa claritate deſcendere ⁊ beatā mildꝛedā regio diademate pꝛefulgidā gēmis et omni oꝛnatu glorie decoꝛatam ſummo oīm tripudio ⁊ cōcentu vſq̄ i eccleſiā ſancti auguſtini tūbamq̄ ſuam deſcendete clare pꝛoſpexit. Inueni enim ſcriptū in cenobio ſcti gregoꝛij cantuarie ꝙ anno dn̄i milleſio octuageſimoquinto lamfrancꝰ archiep̄s coꝛpoꝛa ſanctaꝝ virginū mildꝛede ⁊ edburge in thaneto īſula ſepulta de terra leuauit ⁊ in eccleſia beati gregoꝛij cantuarie quā ad pauperū ſolamē paulo ante de rebus eccl̄ie cui pꝛeſidebat ditauerat: cum magno honoꝛe trāſferēs collocauit. Ibi reuera ſcriniū ſatis pꝛecioſum aduētantibus oſtenditur ſed et altercationē inter monachos et canonicos pꝛo coꝛpoꝛe ſācte mildꝛede nondū tempoꝛe noſtro ſedata⁊ peritioꝛibus diſcutiendā reliquo qui qđ in vtroq̄ loco ſcriptū repperi ad futuroꝝ cum noticiam venire volui.

De ſctā Modwēna v̄gine ⁊ abbatiſſa.

VIrgo quedā fuit in hibernia noīe modwēna decoꝛa facie/ nobilis parentele: ſed multo nobilioꝛ moꝛibꝰ ⁊ ſanctitate. Erat ei filia naugthei regis mater eiꝰ choman appellata eſt. Hec enī virgo a puellari etate virginitatem ſuā deo cōmendauit. Contigit eni⁊ eo tēpoꝛe ſctm̄ patricium in hiberniam aduenisse: ad pꝛedicandū gētibꝰ illis fidem xp̄i que partim paganicis erroꝛibus iuolute partim fidem nondū plene intelligebāt. Uenit igitur modwenna ad eū cum ceteris fidelibus auditura verbū dei. Quem cū egregie de virginitate ſeruanda de p̄miis iuſtoꝝ ⁊ penis maloꝛū diſſerentem audiſſet amoꝛis diuini vehemēti deſiderio ſuccenſa veſtigijs epiſcopi pꝛoſtrata habitū monialium cū lachꝛimis deuote poſtulauit: aſſerens ſe velle virginitatē eligere in qua valeret xp̄o dn̄o vſq̄ ad obitum ſuum militare. At ille gratiā dei i ipſa manentē intelligens gauiſus eſt ⁊ velans eā ancillā dn̄o immaculatā cōſecrauit et virginē nobilē noīe atheam ipſius cognatā eidē ꝯmēdauit. Cepit igit̄ mod

Wenna literis ſacris intẽdere/vanitates ſeculi contẽpnere monita ſancti patricij aſſidua meditatione reuoluere coꝛ quoqꝫ ſuum ⁊ actus ſuos oĩni cuſtodia obſeruare/oꝛationi cũ lachꝛimis et ſuſpirijs frequenter incumbere/coꝛpus ieiunijs attenuare/vigilijs affligere tota aĩa tota virtute deũ diligere/amoꝛi xp̄i nihil pꝛeponere/terrena oĩa vt caduca pura mẽte calcare/ad bꝛauiũ celeſtis regni totis niſibus anelare/penas inferni hoꝛroꝛe nimio expaueſcere/ad pꝛemia vite eterne infatigabi deſiderio ſuſpirare. In tm̄ eñi in ea cõualuit ſuperna gratia vt frat ei⁹ ronanus exemplũ eius imitatus ſeculuꝫ oĩe relinqueret ⁊ in xp̄i miliciã ſibi aſſociatus poſtea religioſus ep̄us factus eſt. Pater quoqꝫ a criminib⁹ ſe compeſcuit ⁊ mater per annos quindecim ſumme religioni dedita: finẽ vite ſue in ſctã cõuerſatione cõſummauit. Poſt hec virgo chꝛiſti parentib⁹ oꝛbata ad altioꝛa trãſcendere concupiſcens audita fama cuiuſdã ſãcti ep̄i noĩe hibar qui in ĩſulis occeani cũ diſcipulis ſuis vitam artiſſimã ducebat ad eũ q̄tocius cũ paucis pꝛoperauit. Et conſiderans laboꝛẽ manuũ eius abſtinẽtie rigoꝛẽ affabilitatis iocũditatẽ vite meritũ virtutũqꝫ miracula ab eo benigne inſtructa regreditur. Cõſtructo in quodã monte cenobio a thea et ronano frẽ ſuo habitauit: ſolis crudis ſepe ſuſtẽtata radicib⁹/oꝛonibus aſſiduis vacabat/nemini oneroſa exiſtens/nullius elemoſinam petens/de operib⁹ manuũ ſuarũ ſibi ſuiſqꝫ victũ querẽs/virilem animũ in ſexu feminco pꝛeferebat. Pꝛoſcidebat terram ligone/pꝛopꝛia manu ſemen iactabat raſtris illud operiẽs ⁊ ſarculo agrũ purgãs Cõfluebãt ad eã matrone nobiles regine quoqꝫ ⁊ virgines verbũ dei ab ea audiẽtes. Et adiuncte ſunt ei virgines octo inter quas fuerũt ſancta bꝛigida et oꝛbila. Cũ hijs erat et vna vidua habens infãtulum noĩe luger: quẽ cernẽs bone indolis adoptauit eum in filium ⁊ ſummo ſtudio enutriens fide ⁊ moꝛib⁹ reddidit eruditũ Iſte luger die quadã vaccã cũ vitulo cuſtodiuit: quẽ veniens lupus ſubito rapuit ⁊ coꝛã oculis ſuis deuoꝛauit. Qđ cũ domine ſue nunciaſſet: illa ait. Accipe baculum meũ fili mi et vade ad eũ et dic ei vt veniat ad me. Qui lupũ adhuc cũ vitulo inueniens tetigit eũ baculo dicens. Dña mea pꝛecepit vt venias ad eam. Qui ſtatim conſurgẽs in modũ domeſtici canis ſequebatur eũ ⁊ pꝛoſtrat⁹ ante pedes virginis omni feritate depoſita quaſi culpe conſcius et penitẽs veniã poſtulauit. Ad quẽ illa ait. Quare deuoꝛaſti vitulũ nr̃ꝫ? Ecce pꝛecipio tibi in noĩe iheſu xp̄i vt ad vaccã cuius vitulũ deuoꝛaſti pergas ⁊ illam a beſtijs cuſtodias ducẽs ad paſcua ⁊ reducens de ſilueſtrib⁹ viue: quicq̄ domeſticũ non comedas: nec amplius cuiq̄ homini dãpnum facias. Lupus mandatis ei⁹ obediens contra naturam domeſticus factus cuſtodiebat cũ diligentia vaccam ſicut paſtoꝛ: ⁊ illa lingebat eũ ⁊ amabat quaſi vitulum ſuũ. Ex illo lupi ꝓpagati vſqꝫ in pꝛeſentẽ diẽ per tria miliaria eccłie pecoꝛa cuſtodiunt. Sunt eñi minores ceteris ⁊ albas in frontibus notas habent nulla domeſtica ledentes: ſed de ſilueſtribus victum queritãtes. Hijs ⁊ alijs miraculis luger confoꝛtatus ⁊ ſacerdos effectus tandem ad epiſcopatũ ſublimatus multos ab infidelitate reuocans ĩ vera fide et ſanctis operibus confirmauit. Cũ autem latrones duas vaccas ſancte virginis rapientes fluuiũ quẽdam tranſire vellẽt inuenerũt aquas ita feruidas vt eoꝛũ veſtigia caloꝛem fluminis nullo modo tolerare poſſẽt. Stupefacti fures poſt magnos laboꝛes cũ ſe a monaſterio elongare putarent diluculo pꝛope eccleſiam virginis ſe videntes ad pedes ei⁹ pꝛoſtrati culpam confitentes veniã ꝯſequu

ti ſunt. Erant aūt in monaſterio virgi-
nis ſancte centū quinquaginta virgines
cōgregate oēs opere manuū victū ⁊ veſti
tum ſibi querentes: in magna ſanctitate
vitam ſuam tranſigebant. Virgo tandē
ſancta preficiens illis orbilam in abbatiſ
ſam ⁊ matrē ad alium locū tranſire diſpo
nebat. Ad quā illa ait. Quomodo poſſum
obtemperare iuſſis tuis o dn̄a cū ſum iu-
uencula ⁊ timeā etati mee ne ſi forte abſ-
q; te remanſero iuuenes ꝓpter decorem
corporis et ſpeciem capillorū conētur me
furari deo ⁊ abſtrahere a propoſito ſctita
tis? Parce mihi dn̄a parce ne derelinquas
me. Cui illa reſpondit. Confortare filia ⁊
age viriliter et fiduciam habe qm̄ de⁹ ad
iuuabit te. Et vt cognoſcas ꝙ ipſe te elege
rit ⁊ iuxta preceptū ei⁹ fecerim oīa hec iā
videbis in te mirabilia ei⁹. Tūc aſſumēs
zonā propriam circumcinxit de ea orbilā
⁊ ſignum crucis ſuper illam faciēs inſuf
flauit ei ſtatimq; factū eſt caput ei⁹ albū
decora canicie ⁊ facies eius mutata ī alia
effigie quaſi eſſet ſeuere etatis ⁊ venera
bilis ſenectutis. Et dixit ad illā. Ecce mu
tato corpore mutaberis etiā et noīe ⁊ vo-
caberis ſeruila ꝓ orbila vt cognoſcas q;
dn̄s nō te ad dn̄andū pfecerat ſ; ad ſeruiē
dū. Vidēs aūt orbila q̄ ⁊ ſeruila circa ſe tā
ta fieri mirabilia ī aliquo heſitare nec cō-
tradicere audens cūcta ſibi imperata de-
uote ſuſcipiens cunctis affabilis om̄ib⁹
proficiens ⁊ bona exempla oſtendens vſ-
q; ad vltimā ſenectutem virtutibus or-
nata iniūctū ſibi officiū deuote conſum-
mauit. Aſſumptis aūt quadragita vir
ginibus in mōte quodā cenobiū conſtru-
xit: ⁊ a cellis que conſtruebantur in cliuo
montis celliſcliuiū appellauit. In illo ci
loco ſancte virgines crudas herbas arbo
rum cortices/ herbarū radices comeden
tes in magna abſtinētia aſſiduis oratio-
nibus ⁊ vigilijs humili ſpiritu deo ſerui
ebant. Subulcus quidam regis vbiq; p
ſolitudinē greges ſuos querens et nō in-
ueniens tedio affect⁹ auxiliū virginis de
ſperans implorauit. Cui illa ait. Vade ſe
cure ⁊ oīa que perdidiſti a feris intacta
reperies a deo cuſtodita. Pergēs ille ⁊ cū
cta vt dixerat reperiens elegit porcū op-
timū ⁊ in fruſtra diſcerptū actur⁹ grati-
as detulit ad virginem. Que hoc recipe-
re noluit ſed dixit nō licere ſororib⁹ edere
de huiuſmodi cibo q; ſeculares mores ꝓ
amore diuino deſeruerant ⁊ alios mores
habētes in cibis et potib⁹ ⁊ in cūctis cete
ris rebus feſtinare ad altiora cupiebant.
Cūq; ille ꝓ occiſione porci ⁊ q; virgo mu
nus ſuū nō acceptauerat triſtaretur fe-
cit eū vocari ad ſe ſingula mēbra porci or
dinatim per propria loca cōpoſuit: ⁊ fctā
orōne atq; ſigno crucis edito viro deſola
to miranda virtute animal mortuū viuū
reſtituit et ait. Accipe porcū tuum ⁊ eſto
fidelis vſq; ad mortē ſperans in dn̄o ⁊ fa-
ciens bonitatē ⁊ amodo familiare ei fidu
cialius q̄ poteſt facere mirabilia magna
ſolus. Miſit aūt ſanctus patricius octo
preſbiteros ad viſitandū et conſolandū
ſanctā modwēnā vt reuerſi quid ageret
qualiterq; ſe haberet ſibi denunciarent.
Qui per ſolitudinē pergentes a quinqua
ginta latronibus raptis om̄ib⁹ que ſecū
portabant crudeli morte perempti ſunt.
Erat aūt glunelach princeps eoꝝ qui per
loca ſiluarū vagantes latrocinia exerce-
bant/ multa ſcelera perpetrabāt/ nullam
hominū pietatem habebant: ſed quotiēſ-
cūq; reperire poterant depredatis eorum
omnib⁹ abſq; nulla miſeratione eos tru
cidabant. Qd̄ cū modwenna cognouiſſet
martirio quidē eorū congaudebat: eoq;
mortis compendio ad gaudia trāſierant
eterna ſed cōpatiebatur corporib⁹ inſe-
pultis qui beſtijs deuoranda proiecta ma
nebant maiorē ſuper om̄ia habēs dolorē
ſuper ſceleratis hominibus qui tormēta
ſibi preparata nec credebant nec metue-

bant. Orauit aũt intenta prece ad dominũ quatin⁹ a predonib⁹ pacẽ acquirere ⁊ corpora martirũ illeſa ſepelire poſſet. Et ecce aſtitit ei angelus dñi dicẽs. Uade cũ ſororib⁹ tuis ſanctorũ corpora querẽ habẽs fiduciã ⁊ nihil heſitans q2 dñs adiuuabit te. Aſſũptis aũt ſecũ quadraginta nouẽ virginibus venit ad locũ vbi corpora mortua iacebãt. Et ecce glunelach latro cũ ſuis quadraginta nouẽ illis occurrens veſano amore capt⁹ ad rapiendum eas properabat. Qđ videns modwenna ſorores trepidantes nihil heſitans cõſolata eſt dicẽs. Nolite expaueſcere ſed orate dñm puro corde ⁊ iam videbitis mirabilia eius. Cũq3 illi appropinquarẽt ⁊ nihil amplius reſtaret niſi vt quiſq3 ſuam raperet: ecce ſopor dñi ſtatiʒ irruit ſuper eos ⁊ corruentes proni in terram obdormierunt ⁊ a prima hora diei quinte ferie vſq3 ad nonã ſeptime nec ſe mouẽtes nec reſpirantes quaſi penitus mortui iacuerunt. Apparuit aũt angelus dñi magna claritate reſplendens: et ait modwenne. Conſtans eſto et age fiducialiter ⁊ venite mecũ tu ⁊ glunelach aſſumã eñi vos ⁊ oſtendã vobis archana dei ⁊ horrenda et deſideranda. Ad hãc vocẽ ambo rapti de corpore ſequuti ſunt angelũ dei. Qui demonſtrauit eis penas iferni ⁊ horribiles cruciat⁹: deinde quaſi ſedes amenas atq3 florigeras in paradiſo ⁊ ſcđm meritorum qualitatem manſiones diuerſas ſpecioſas valde et delectabiles. Cũq3 vidiſſʒ glunelach iter ceteras vnã ſpecioſiſſimã ⁊ ceteras decore et pulchritudine precellẽtem ⁊ inenarrabiliter ei placuiſſet: rogauit modwennã vt interrogaret cui⁹ eſſet illa manſio. Et ait illa ad angelum. Dñe mi cuius eſt manſio hec? Angelus reſpõdit. Iſta manſio preparata eſt cuidã religioſo pontifici cheuin noĩe qui ſeptem annos viuens ſatis diſtricte iam tranſegit in herimo et tale habitaculũ eternaliter meruit poſſidere in celo. Hijs viſis ad corpus vterq3 regreditur ⁊ modwenna ceteros adhuc dormiẽtes excitauit dicẽs In noĩe ſancte trinitatis ſurgite. Tũc oĩes expergefacti ſederũt ſuper faciem terre: tanq3 obliti vbi eſſent aut vnde veniſſent nondũ eñi attoniti ſe valebant conſiderare. Tũc glunelach ad ſe reuerſ⁹ ad pedes ſancte virginis proſtratus corruit ⁊ veniam ac miam humiliter poſtulauit dicẽs: Dña mea ſanctiſſima conſule ſeruo tuo auxiliare miſero fac me participẽ dei tui ne incurram penas inferni quas vidi impetra mihi apud ipſum quatinus talem in celo merear habere mãſionem qualis tibi monſtrata eſt eſſe cuidam cheuin põtifici in paradiſo. Cui illa. Si potes credere oĩa poſſibilia ſunt credenti. Ille vero cũ lachrimis dixit. Credã dña quecunq3 docueris ⁊ faciam quecũq3 preceperis Uidens aũt hoc alphin filius ſororis glunelach et ad ſe reuerſus pedibus virgis proſtratus dixit: Dña mea ſicut videro auunculum meũ iuxta conſiliũ tuũ agere ita ego paratus ſum tibi per oĩa abſq3 contradictione fidelit obedire. Ceteri eñi arti magice cũcta aſcribentes pauore exterriti ad longinquas regiones diſceſſerunt nec vlteri⁹ in partibus illis cuiq3 nocere preſumpſerunt. Modwenna vo corpora ſanctorũ ĩ monaſterio ſuo ſepeliuit ⁊ glunelach et alphĩ inſtructos in fide baptiʒare fecit ⁊ literis imbuẽdos tradidit Qui ĩ timore dei pficientes ⁊ epĩ facti dies ſuos in ſancta conuerſatione feliciter conſummarũt. Hijs ita geſtis hoſtis antiquus oĩb⁹ bonis inuidens non ceſſat machinari dolos quibus decipere valeat xpianos. Hic acceſſit ad chenin epiſcopũ: ſimilitudinẽ aſſumens clerici: et velut ei ꝯpatiens atq3 querimoniam faciẽs miſerationẽ de illo ſe habere ſimulans aures eius extrinſec⁹ verbis fictis deliniẽs cor illius temptans intrinſecus ⁊ veneno ini

quitatis inficiendo corrūpens ait illi qua
ſi dolēs pro eo. Quid hic agis chevin pō-
tifex & fortiſſime heremita? Cur pdis iu-
uentutem tuā in hac vaſtiſſima ſolitudi-
ne? Quid profecerunt tibi ſeptem āni q̄s
iam tranſegiſti: diſtricte viuēs in iſta he
remo in quibus maceraſti corp⁹ tuū ieiu
nijs/animam afflixiſti vigilijs/ cor tuū
cruciaſti iugiter gemitibus atq; ſuſpiri-
is? Quid valuerunt tibi vrtice et malue
& olera que in cibū accepiſti: crude herbe/
fruct⁹ ſiluarū/arborū cortices et radices
Ubi ſunt lectiones tue in quib⁹ frequen
ter pnoctabas/cōpunctiones intime ora
tiones aſſidue. Ubi ſunt labores manuū
quib⁹ diu fruſtra deſudaſti vbi ſuffuſio-
nes lachrimarū vbi deſideria eternorū?
Ecce oīa abſtulit tibi modwēna & pro-
miſit glunelach latroni peſſimo pactū fir
mum cū eo faciens ſe daturam ei locū tu-
um & manſionem quā tua merita prepa-
rauerāt tibi in celo. Aut ſi eſtimas me fal
ſa dicere mitte mecū quoſcūq; placuerit
ad ei⁹ monaſterium & ibi glunelach & al-
phin literas diſcentes & cum virginib⁹ co
habitantes poterunt abſq; dubio reperi-
re. Uide ergo q̄ incaſſum laboraſti cū iſti
duo latrones peſſimi pcedant te in regno
dei. Recogita itaq; de te miſer & tandē ali
quādo reſpice miſerans temetipm: quia
multo melius fuerat ſaltē temporalē ha-
bere leticiā quam ſemper ī anguſtijs exi
ſtentem amittere vtrāq; ſimul & tranſi-
toriam & eternam. Hijs auditis epm gra
uis temptatio inuaſit et mittens ad mo-
naſteriū & vera oīa cognoſcens iracun
dia magna cōmotus & ſeipm capere non
valens diabolico exagitat⁹ furore vitam
preteritā & labores obliuiſcens de pio cru
delis/tirann⁹ de preſule/de defenſore de-
ſertor efficitur: ſumit arma ſocios iniqui
tatis agregat vltionem deſiderās. Mod-
wennā eni cū ſuis oīb⁹ furtim incēde-
re & monaſteriū eius q̄citius poterit ra-
dicitus extirpare proponit. Et ecce ange
lus dn̄i apparuit modwēne oranti dicēs
Surge velociter et feſtina & ſta in occur
ſum chevin: q2 diabolus temptat cū & ve
nit perdere te pro glunelach & alphin & ec
cleſiam tuam delere. Sed vade q2 domi-
nus tecum eſt qui docebit te qualiter teip
ſam ab illo cuſtodias & ipm ab inimico q̄
eum fefellit eripias Aſſūptis aūt ſecū ali
quibus uirginibus perrexit ad locū quē-
dam & proſpiciens a longe epm venientē
cū clericis ſatellitibus ſimiliter arma fe-
rentibus proſtrata in terram deū cum la
chrimis exorauit. Surgenti aūt a terra
apparuit diabolus: cū iam eps acceſſiſſet
propinquius & conſpexit velut ethiopem
nigrū puerulū ad ſiniſtrū pedem illi⁹ pē
dētem/ad ſiniſtrā ei⁹ aurem mala ſuſur-
rātem & in corde eius iniqua cōſilia ſemi
nantē. Tunc illa cōſtant ſignū crucis in
fronte faciēs perrexit obuiā illi & cū ma-
gna fiducia dixit. Jn noīe dn̄i nr̄i ihu xpi
ſta ibi chevin et expecta pauliſp: eſto qui
etus & ne mouearis aduerſum me donec
loquar tecū & audias ſermonē dn̄i de ore
meo. Ad hanc vocē ſtupefacti oēs & vehe
mēter exterriti manifeſta dei virtute at-
toniti ꝯſtiterūt. Loquuta eſt aūt ad epm
modwenna dicēs. Eya frater quare tā ſu
bito pmiſiſti ſathanā ſine obſtaculo itro
ire ad cor tuū & malas cogitationes ītro
ducere vt relinquere te faceret ſacrā ſoli
tudinē heremi & habitaculū ſctm̄ tuum?
Cur tā improuid⁹ emulat⁹ es glunelach
& alphin emulatione diabolica: & putaſti
deū eſſe aut impotentē aut iniuſtū quaſi
qui vel nolit vel nequeat cōpenſare meri
ta ſingulorum & retribuere vnicuiq; ſe-
cundū opa ſua? Cur tā facile ſufflāte vē
to excuſſ⁹ es a facie terre tanq̄ puluis le-
uiſſim⁹ & nullam prorſus ſoliditatem cō
ſtantie reperire in te potuit temptatoris
fallacis inimica perſuaſio? Nōne magis
ꝯgaudere te oportuerat: quia fratres tui

moꝛtui fuerant et reuixerunt: perierant
⁊ inuenti ſunt. Nūquid nō xp̄s pꝛo impi
is moꝛtuus eſt: quia moꝛte ſua iuſtificat
impiū et ſaluat. Quare ergo doluiſti tā
ſtolide ab erroꝛe gentiliū impios conuer
ſos ad fidē qui mēbꝛa xp̄i effecti per dei
gratiam a vinculo eterne dampnationis
liberati ſūt. Nūquid nō charitas que ſua
ſunt non querit: ſed potius que ſunt alte
rius ⁊ ob hoc etiā ſi neceſſe fuiſſet te cede
re de loco pꝛopꝛio pꝛopter fratrem: dubi
tare debueras/merita tua perdere quaſi
xp̄s tibi non valeret ſi vellet multo meli
oꝛa p̄parare. Signa itaqꝫ coꝛ tuū frater
⁊ agens penitentiam reſipiſce: ⁊ deꝰ oīm
qui te adhuc ſeruauit ne opere perpetra
res malum: ipſe ſua pietate iamnūc tibi
aperiat oculos vt videas ⁊ caueas inimi
cum qui te decepit ſua fallatia huc attra
xit: ⁊ te ſummo ſtudio a ſancto pꝛopoſito
conatur euellere vt poſtmodū valeat de
tua ſocietate in ſua dampnatione gaude
re. Hec cum illa dixiſſet reuelauit dn̄s ocu
los ⁊ intellectū cheuin epi ⁊ ꝯſpexit mani
feſte diabolum in ſpecie ethiopis ⁊ quaſi
nigrū puerulū herentē ad ſiniſtrū pedē
ſuum. Quē attendens vehemēter abhoꝛ
ruit ⁊ modwennā vt illum pꝛecibus ſuis
a ſe expelleret ſupplicit̄ cū lachꝛimis po
ſtulauit. Quod cū illa feciſſet pꝛotinꝰ ar
ma pꝛoijciunt ⁊ ad terrā ſe coꝛam virgine
pꝛoſternunt/pectoꝛa percutiūt: ſupplici
pꝛece om̄es veniam poſtulantes. Tūc il
la gaudens ⁊ gratias agens duxit eos ad
monaſteriū ſuū. Et volēs confirmare epi
ſcopū ne amplius temptationi inimici ce
deret ſed cōfidentioꝛ perſeueraret accipi
ens baculū ſuū duxit eū ad radicem mon
tis ꝓpe monaſteriū vbi erat fons frigidꝰ
in quo ipa in hyeme ſolita fuerat noctibꝰ
vſqꝫ ad ſcapulas dimerſa totū ex integro
pſalteriū frequentiꝰ decantare. Quē ba
culo ſignū crucis impꝛimens coꝛā ep̄o te
tigit ⁊ dixit. In noīe dn̄i nr̄i iheſu xp̄i ſe
quere me vt annūcietur laus dei in celo ⁊
in terra. Et traxit poſt ſe baculū ſuū iter
aquis oſtendēs vſqꝫ ad ſuperciliū mōtis
Aque vero cōtra naturā in ſuperioꝛa eni
tentes baculum ſequebantur. Erat autē
in collis cacumine rupis cauata quaſi ab
angelis pꝛeparata: in quam aque baculo
pꝛeeunte ſe infuderūt. Que cōtinuo itro
ducte moderate efficiunt̄ calide veluti fu
iſſent humano ſtudio ad balneū pꝛepara
te. In hoc balneo fecit modwenna p ſpm̄
edocta intrare ep̄m dicens ad eū. Sicut
in hoc balneo lauaris extrinſecꝰ a ſoꝛdibꝰ
coꝛpoꝛis: ſic te deus omnipotēs emūdet
intrinſecus a maculis coꝛdis. Quo facto
cheuin ep̄s cū ſodalibꝰ ſuis accepta a vir
gine licentia reuerſi ſunt in ſolitudinem
caſtigati/emēdati: ⁊ mirabilibꝰ magnis
que viderant confirmati omnibꝰ diebus
vite ſue exempla ac merita ſancte virgi
nis cōtemplātes anachoꝛitice vite ⁊ ſctis
operibꝰ iugiter inſudarūt. Ipe vero ep̄s
modwennā ſepe recogitans ſemetipſum
coꝛam oculis ſuis deſpiciēs vitam ſuam
pꝛeteritā quaſi parū adhuc pꝛofeciſſet vi
lipendēs ⁊ mala que fecerat plangēs ad
melioꝛa pꝛoficere ⁊ culmen virtutū aſcē
dere ſummo deſiderio affectabat. Et vſqꝫ
ad obitū vitā ducēs perfectiſſimā xp̄o ve
ro deo inceſſanter placere ſtuduit: ⁊ triū
phato diabolo dies ſuos in bono fine ⁊ ſū
ma deuotione cōpleuit. Balneū vero illō
⁊ aque calide in petra duriſſima vſqꝫ ho
die perſeuerāt: ⁊ ſe balneantes inuocato
noīe dn̄i meritis ſctē virginis coꝛpoꝛis ⁊
aīe ſanitatē repoꝛtāt. Sctā enī virgo xp̄i
plurima ī hibernia cōſtruxit monaſteria
vnde quidā maligni inuidia tabeſcentes
eiꝰ opera deridebant. Et arripiētes pau
perculam quādam mulierē et ſaxū gran
de ſuper doꝛſum eiꝰ imponētes iurare co
egerunt vt illō ex parte ſua virgini mod
wenne loco muneris tranſpoꝛtaret. Quo
facto lapis duriſſimꝰ cōfeſtim coꝛā oībus

in maſſam ſalis cōmutatur vt qđ fecerāt impij ad ludibꝛiū illud deꝰ oīpotēs ad laudem noīs ſui ⁊ virginis gloꝛiā in miraculum conuertit. Accidit eni vt dū animalia monaſterij paſcerent in agro: lupi de nemoꝛibus exeuntes cū impetu vitulū raperent de armentis ⁊ abſtractū ad ſiluas depoꝛtarēt. Quo cognito placido vultu ac ſereno virgo ſctā reſpondit. Potēs eſt deus noſter etiam nūc vitulum noſtrū eruere de dentibꝰ lupoꝝ qui quondā in lacu danielem eripuit de oꝛe leonum. Expectate modo inquit vſqꝫ cras ⁊ dn̄s eū nobis foꝛtaſſe intactū reſtituet vt cū viderimus potentiam eiꝰ in minimis maioꝛē in illo habere fiduciā erudiamur in magnis. Et ecce die craſtina lupi qui vitulū rapuerant redeūtes de ſiluis ipm̄ cūctis videntibꝰ ad agrū reduxerūt ⁊ velut bene cuſtoditū ad paſcua ⁊ illeſum reſtituerunt. Cū ſoꝛoꝝ quedam virginis ſancte cuidam ancille dei victualia deferēs a latronibꝰ ſpoliata rediret: modwēna dixit Noli timere: latrones cibos pauperū nō comedent: ſed cuncta nobis poſt diē tertium deo ꝓpitio integre conſeruata reſtituent. Et ecce fures tribus diebꝰ dei percuſſi iuditio per deuia oberrātes vbi erāt penitus ignoꝛabāt. Reatū tandem ſuum agnoſcentes: genibꝰ ad terrā inclinatis exclamabāt. Modwēna ancilla xp̄i ſi vera ſunt que de te audiuimꝰ ſuccurre ī periculo cōſtitutis ⁊ redde nobis oculos noſtros vt ad te gradientes per pꝛeces tuas a dn̄o veniā cōſequamur. Et cōfeſtim ablato ab oculis eoꝝ velamine regionem cognouerūt ⁊ cū cibarijs ad ſanctā virginē ꝑgentes ⁊ reatū ꝯfitētes veniā lachꝛimamabilit ꝓſtrati imploꝛabāt. Quos illa benigne audiēs ⁊ ꝯfoꝛtās refectos cibo carnali ⁊ ſpūali cū bn̄dictiōe ad pꝛopꝛia dimiſit. Aluredꝰ filiꝰ adulphi regis Weſtſaxonū q̄ maximā egritudinē a multis diebus cōtraxerat de qua nullꝰ eū medicus ſanare poterat: audita huius virginis fama cum magno comitatu mare tranſijt: virgini ſctē infirmitatis moleſtiā expoſuit: ⁊ vt pꝛeces ad deū pꝛo ipſo fūderet ſuppliciter exoꝛauit. Illa vero fidē eius conſiderans pꝛo ſalute ſua deū rogauit ⁊ ſanitati reſtituit: ⁊ nec multo poſt muto loquelam reddidit. Ablatis per quendā tirannū armentis virginis ſctē: elegit ſecū luge virginē/ bꝛigidā ⁊ atheam. Que cū veniſſent ad littꝰ maris ⁊ ibi naues paratas nō inueniſſēt: cōfidēs in dn̄o ancilla xp̄i ſoꝛoꝛibꝰ ait. Oꝛemꝰ inquit dominū vt nobis ancillis ſuis auxiliū adaperiat transfretandi. Cūqꝫ pꝛoſtrate flexis genibus pꝛeces ad deū fudiſſent: angelus dn̄i deſcendit de celo ⁊ partē terre in circuitu illarū circūcinxit atqꝫ ſignauit ⁊ quaſi inſulam paruā cōſtituens ac marinis aq̄s vndiqꝫ circūfluens virtute admirabili a terris ceteris ſeparauit: eandēqꝫ inſulā ſtupenda foꝛtitudine de loco ꝓpꝛio leuauit ⁊ velut in naui dilectas ī deo virgines per imunēſos fluctꝰ ſecure in ea tranſfretantes de hibernia vſqꝫ in bꝛitanniā trāſpoꝛtauit. Eandē aūt inſulā de fluctibus eductā apud caſtrū dagan no noīe: iuxta littꝰ maris angelus firmauit que vſqꝫ in pꝛeſentē diē ibi conſiſtit ⁊ ſemꝑ aquis circūdatur aut fluuialibꝰ aut marinis. In illa eni inſula virgo ſctā eccliam conſtruxit ⁊ uſqꝫ ad reditum ſuum bꝛigidam et luge ſocias ſuas ibi manere fecit. Et aſſūpta athea virgine ad patrem alurcdi quē ſanauerat pergens: honoꝛifice ſuſcepta eſt. Et commendauit ei rex athulphus ſoroꝛem ſuam virginem edithani nomine chꝛiſto conſecrandam quatinꝰ ſub eiꝰ diſciplina ī habitu ſanctimoniali pia deuotione deo ſeruire poſſet. Tradidit illi rex terram quantā ipſa voluit et vbi elegit. Tūcqꝫ virgo ſctā duo cōſtruxit monaſteria: vnum apud polleſwoꝛð. in arderna vbi atheam cū ſoꝛoꝛe regis manere fecit/

alterū apud ſtreneſhalen in quo ip̄a oꝛa-
tionibꝰ vacans aliquantis diebꝰ ſolitaria
manſit. Illis itaqꝫ diebꝰ editha ſoroꝛ re-
gis vocauit oſitham virginē: ⁊ dixit ei.
Uade ad dn̄am nr̄am ⁊ defer ei volumen
iſtud in quo valeat legere ⁊ foꝛtaſſe aliq̄d
ſctē ꝯtemplatiōis inuenire. Que accepto
libꝛo pꝛoficiſcēs ad pōtem quēdam ligne
um ⁊ fluctuū cōmotionē ex obliquo ⁊ im
pꝛouiſe aſpiciēs timoꝛe perterrita repen-
te deoꝛſum coꝛruit ⁊ tribꝰ diebus ac no-
ctibus in pꝛofundo fluminis cū volumi-
ne oībus ignoꝛantibus permanſit. Appa
ruit aūt angelus dn̄i modwenne in cella
ſua oꝛanti dicens. Uade cū feſtinatione
ad fluuium aliquid ibi neceſſarium ope-
ratura. Que cū perueniſſet ad fluuiū in-
uenit ibi editham virginem puellam oſi-
tham queritantem. Quam modwēna ve
lut expauentem conſiderās ait illi. Quid
eſt ſoroꝛ: recte ne ſunt om̄ia? Illa reſpon
dit. Ecce inquit tres dies ſunt domina ex
quo tranſmiſi oſitham ad te ⁊ veni quere
re quare non regrederetur ad me. Nun-
quid non apud te eſt? Et illa. Uere inquit
non vidi eam nec venit ad me. Et interro
gati paſtoꝛes qui pꝛope erant ſi puellam
aliquam vidiſſet reſponderunt. Nudiu-
ſtercius puellam pontem aſcendere vidi-
mus: ſed quo abiit aut quo deuenit nimi
rum curam agentes de pecoꝛibꝰ ⁊ ad alia
intenti penitus ignoꝛamus. Quo audito
ſancta modwenna ait ad editham. Dep̄-
cemur ſoroꝛ chariſſima dominum vt me-
ritis omnium ſanctoꝛū ſuoꝛum reſtitu-
at nobis in hac hoꝛa puellam perditam vt
videamus et cognoſcamus eius mirabi-
lem potentiam ⁊ collaudemꝰ imperpetu
um m̄iam ſuam. Cum igitur ad terrā in-
clinate diu cum lachꝛimis ambe oꝛaſſent
modwēna ab oꝛone ſurgēs clara voce tri
bus vicibus exclamauit. Oſitha/oſitha/
oſitha in ſctē noīe ⁊ indiuidue trinitatis
veni foꝛas et de hoc flumine in quo ſub-
merſa es per virtutē poteſtatis ipſius vi
te reſtituta: ſana et incolumis emergas.
Necdū plene verba finierat: ⁊ ecce puel-
la de fluuio cū volumine illeſo pꝛodiit: et
trina vice ſermone abſoluto reſpōdit. Ec
ce ego/ecce ego/ecce ego dn̄a mea. Quā
abbatiſſa cū maxima exultatione ſuſcipi
ens ⁊ gr̄as immenſas deo agēs edithe vir
gini viuentē reddidit ⁊ retento ſecū volu
mine ad cellam pꝛopꝛiam remeauit. De
miſſis tādem in anglia athea ⁊ luge vir-
gine vt monaſteriis pꝛeeſſent aſſumpta
ſecum bꝛigida in hiberniam tranſfreta-
uit ⁊ monaſteriū celliſclinii: vt p̄mititur
vaſtatū de bonis a rege athulpho ſibi col
latis in ſtatū pꝛiſtinum reſtaurauit. Cū
aūt quoddam monaſteriū viſitaret ⁊ non
haberēt virgines quid ei ad potū darent
niſi aquā ⁊ deſiderarēt ſibi aliquid meliꝰ
pꝛo benedictione addere: inito cōſilio va-
ſa laticibꝰ plena ante ſctām virginem de
ferentes vt illa benediceret poſtularunt.
Quo facto aquas in vinū iocundiſſimū
tranſmutauit. Facta in hibernia ſiccita
te magna cum ſoroꝛes penuriā aque pa
terentur ciſternam quādam pꝛece ſua re
pleuit aqua que toto ſiccitatis tp̄e oībus
indigentibꝰ abundauit. Cū ad quoddā
monaſteriū cū ſoroꝛibꝰ trāſire vellet rep
perit fluuiū qui nec pueros trāſeūtes im
pendere ſolebat vltra modū pꝛeter ſolitū
intumeſcentē vt etiā equites trāſire non
poſſent. Stupefactis in tanto p̄digio ſo
roꝛibus ait virgo ſctā. Quid eſt hoc filie:
q̄d voluit nobis dn̄s in ſigno hoc demon
ſtrare? Uere dico vobis aliqua culpa ī no
bis eſt p̄pter quā deus impedit iter nr̄m
Inq̄ramꝰ ⁊ pſcrutemur ꝯſciētias nr̄as ſi
q̄d pcti agnoſcimꝰ abſcōditū in coꝛde nr̄o
Hec cū dixiſſet p̄cidit ſe vna ad pedes eiꝰ
dicēs. Dn̄a mea ꝯfiteoꝛ tibi coꝛā dn̄o pec-
catū meū. Dū egrederemur de monaſte-
rio vidi cepas ⁊ allia q̄ cōcupiui ⁊ inde ſu
mēs mihi aliqua ꝯtra obedientiā expoꝛta

iii. Iube q̄d tibi placuerit ⁊ iniūge qualē volueris penitentiā: ſufferre ei p̄ſto ſū quātālibet afflictionē illatā. Cui illa benigne reſpōdit. Uade et repone vbi cepiſti ea ⁊ redi poſt hoc ad nos. Quod cū feciſſet riuulus detumeſcens in alueū redit: viamq̄ liberā trāſeuntib⁹ virtus cōfeſſionis mira celeritate reparauit. In monaſterio brigide diſcipule modwēne q̄ cenobio cōſtructo multarū virginū mater effecta fuerat: duodecim erāt ſorores q̄ ceteris quieſcentib⁹ ſtāte borea nimio frigore attrite i orōnib⁹ deuotis peruigilabāt. Quarū afflictionē ⁊ veſtiū penuriā modwēna ɔſiderās ad deū p̄ces cū lachrimis fudit: ⁊ facto mane miſſe ſunt a dn̄o duodecim veſtes in ſtratis virginū ita ſingulis cōuenientes quaſi humano ſtudio fuiſſent mēſurate. Quas dū ille admirātes ſuſcipe recuſarēt neſcientes vn̄ allate fuiſſent: precepto tn̄ virginis ſctē illas idue re coacte ſunt. Uenit enī modwēna ad domū cuiuſdā deneth noīe: qui maxima cura paup̄ib⁹ ac peregrinis hoſpitio ſuſcipere ⁊ neceſſaria miniſtrare ſolebat qui vitulum vnicū ſuum occidit ⁊ cōuiuium ſctē virgini p̄parauit. Sed cū parū ſeruiſie in vaſe quodā haberet ⁊ ad preces ei⁹ modwēna bn̄dictiōe ſup vaſculum porrexiſſet oīb⁹ haurire volētib⁹ non decreuit ſed ad oēm ſufficientiā ſine defectiōe abūdauit. Uitulus quoq̄ occiſus ⁊ comeſt⁹ meritis ſctē virginis miro p̄digio in craſtino cū matre ſua reptus eſt. Cōtigit ei die poſt hec tertia bar regem cū ſuo exercitu iuxta domū deneth trāſitū facere: q̄ de benedictione virginis ſctē ⁊ meritis cōfidens acceſſit audacter ad regē ⁊ ip̄m cū omibus ſuis ad prandiū inuitauit. Ualebant autē adhuc predictū vaſculum ⁊ cibi qui remanſerāt de menſa virginis et omibus ſufficiebant. Res mira ⁊ vehemēter ſtupenda. Modicus cibus manducabatur ſed augmētabať: pot⁹ de vaſe aſſūptus potabatur ſed non conſumebatur ⁊ quanto magis hauriebatur tanq̄ ſi ſemper naſceretur in vaſculo iugiter redundabat. Sicq̄ rex cū ſuo exercitu biduo recreati deū in virgine ſua ſctā glorificantes ⁊ grās agentes leti ⁊ alacres iter ſuū ingreſſi ſunt. Uirgines cuiuſdā monaſterij quodā tp̄e tanta victualiū iopia coangustate ſunt vt vſq̄ ad mortē pene deficere cogerentur. Quo audito modwenna illuc proficiſcens oīa vaſa monaſterij puſilla ⁊ magna cōgregari fecit ⁊ oratorium intrans per diem ⁊ noctē peruigil obſecratiōes ſuas ad deū cōtinuauit. In craſtio aūt ſequētis diei oīa vaſa electo tritico repleta inuenta ſunt. Multis itaq̄ ſignis in hibernia declaratis ad regez ſcotie noīe conagal cognatū ſuū profecta multas eccleſias ⁊ monaſteria cōſtruxit inter que apud ſtriuelin vnā et apud edēburgh in montis cacumine in honore ſancti michaelis alterā edificauit eccleſiam ⁊ i galwedia tres noīatas a fundamētis fecit eccl'ias. In iſtis eni locis cilicio vtēs corp̄e nudo ad duriſſimos lapides frigore/ſiti/inedia/vigilijs ⁊ afflictionib⁹ cruciabatur. In quodā fonte iuxta monaſterium quod cōſtruxerat lonfrotin vocatū ſororib⁹ nocte ſoporatis dimerſa i aquis vſq̄ ad pect⁹ totū pſalteriū decātauit/cōſolationes angelorū frequētes habebat: qui ei apparebāt ſicut amic⁹ cū amico colloquētes cū ea ⁊ inſtruētes. Cū enim nocte quadā cōtra ſolitum ſenſiſſet nō affuiſſe ſibi ex more dulcem preſentiā ſpirituum beatorū contriſtata cogitare cepit aliquā ſine dubio exiſtere cauſam quare in illa nocte viſitationē cōſuetā nō vidiſſet. Craſtina autem die dixit ſororibus ſuis. Conſerue mee ac filie dilectiſſime in nocte hac precedenti nō habuimus ſanctos hoſpites adiutores noſtros: qui antea ſoliti fuerant orōnes noſtras ferre libenter ad dn̄m eaſq̄ aū ɔſpectū throni altiſſimi

cū exultatione pꝛeſentare. Uidebā ei nocte iſta tanq̄ per extaſim pꝛeces noſtras tp̄e vigiliarū vix poſſe attingere vſq; ad culmē tectoꝝ nr̄oꝝ. Unde ꝑfecto cōperi eſſe aliquid offenſe in nobis: ꝑpter quod ſcti angeli quibus om̄e peccatū diſplicet nō ſine culpa nr̄a voluerūt ſe abſentare a nobis. Interrogemꝰ ergo cōſcientias noſtras: ⁊ ſi quid latet abſconditū penitentia ⁊ ꝯfeſſiōe purgemꝰ vt poſſimꝰ ad nos reducere beatos ſpūs dei. Cū hec dixiſſet ſurrexit ſoroꝛ quedā ⁊ ad pedes ſctē modwēne cū lachꝛimis ꝓſtrata ait. Coꝛā deo ⁊ ſctīs eiꝰ cōfiteoꝛ tibi dn̄a mea culpā meam. Cū eni ego peccatrix miſera de vita veteri heſterna die pn̄iam ꝓmittēdo huc cōfugi: ſotulares meos quos donauerat mihi vir illicite copolatꝰ in ſclo neq; reddidi neq; confeſſa ſum: ſed in pꝛopꝛietatē retinui: quos etiā nocte iſta dū frigꝰ paterer pedibꝰ meis īponere nō timui. Ego eni ſum que peccaui: ego ſum q̄ mea culpa ſctōs angelos a vr̄o cōtubernio ſequeſtraui. Cui abbatiſſa rn̄dit. Abſoluat te ⁊ miſereatur tui filia dei filiꝰ deꝰ omp̄s: qui pꝛo pctōꝛibꝰ moꝛi dignatus eſt. His dictis ſotulares in fluuiū pꝛoijci iuſſit: ⁊ die ſequenti dixit. Gr̄as agere debemus oīpotēti deo q̄ ⁊ nocte iſta reſpexit nos miſertꝰ nr̄i ⁊ reiecta offenſe materia remiſit nobis beatos ſpūs vt pꝛius q̄ ſurſum p̄ſentēt opa nr̄a ⁊ oꝛationes ad thꝛonū oīpotētis dei ⁊ ſuffragent̄ infirmitati nr̄e: ⁊ impetrēt veniā nr̄oꝝ exceſſuū ⁊ oīm delictoꝝ. Tribꝰ eni vicibꝰ nudis pedibus ī cilicio cū lazara virgine romā ꝓfecta eſt ſctā dei. Hoc ei iter fecit velut in peccatorū pn̄iam ⁊ quaſi vellet nullū de ſuis exceſſibꝰ īpunitū relinquere ⁊ q̄ cupet coꝛpꝰ ſuū diuerſis gn̄ibꝰ cruciatuū vſq; q̄ caſtigare. Rediēs aūt de roma in angliā venit ad locū q̄ vocat̄ ſcaleclif vbi iuxta mōtē vidit in fluuio trenta modicā inſulam in qua oꝛatoꝛio in honoꝛe ſcti andꝛee conſtructo ſeptem annis anachoꝛitice vixit. Unde ⁊ vſq; hodie andꝛeſeia. i. andꝛee inſula nūcupat̄. In loco qui nūc bꝛedonia d̄r habitauit illo in tp̄e religioſus quidā heremita qui audita huiꝰ virginis fama frequenter venit ad eam et deferebat ei vitas ſanctoꝝ in quibus ſe reficiebant. Quadam vero die dū oblitus fuiſſet ſecū tollere libꝛum: cepit illa meſta eſſe ⁊ conqueri dicens illi. Quare libꝛum moꝛe ſolito nō attuliſti pater? Et ille. Sic modo dn̄a contigit mecum enim afferre oblitꝰ ſum. Miſit itaq; duas virgines cum nauicula que feſtinanter libꝛum repoꝛtare poſſent. Cūq; ad locū qui lega dicitur nauigaſſent: oꝛta tēpeſtate carina ꝓtinꝰ inclinata vtraſq; virgines ſubtus ſe clauſas in fundo aque cooperuit. Cumq; diu aduentum virginū expectaſſēt ambo pariter oꝛationi ſe dederunt obſecrātes diuinam clementiam quatinus illis oſtēdere dignaretur quid de puellis actum ſit. Surgentes tandē ab oꝛatione aſpiciunt miro modo viam patentē ⁊ ſiccam in medio fluminis ⁊ tōfeſtim ingrediuntur per ſiccū fundū viā mirabilem ⁊ aridā ⁊ erāt aque ſtupendo modo diuiſe in partibꝰ duabus ⁊ vtrinq; velut quidā muri a dextris ⁊ a ſiniſtris. Cūq; veniſſent ad locū ī quo fuerat p̄cipitata nauicula heremita manus appoſuit: ſed velut palis confixa nauis immobilis ꝑmanſit. Et cū virgo ſancta manꝰ appoſuit ita leuit̄ nauiculā eleuauit ac ſi penitus om̄i pondere caruiſſet. Inuentis aūt virginibus viuis et ſanis nauiculam pariter ingrediuntur ⁊ vndiq; recurrētes aque illam ſuſtulerūt et ad cellam virginis deduxerunt. Erat autē puella quedam gentilis que audiens famam virginis ſancte cupiebat eam videre ⁊ ab ea in fide chꝛiſti illūinari. Veniēs autem ad eam cum in fide edocta fuiſſet graui infirmitate detenta in lectum decidit et nondum ſuſcepto baptiſmate vitā

finiuit. Quãobꝛem cõtriſtata modwenna fuſa ad deũ pce illã vite reſtituit. Que baptizata habitũ religionis aſſumpſit: et in ſancta conuerſatione vitã conſummauit. Quidã puerulus fidẽ xpi ſuſcipiẽs cũ ab infantia fuiſſet egreſſus nomẽ dñi cũ deſpectu et irriſione mirabili blaſphemauit. Hunc cũ parentes durı⁹ increpaſſent ⁊ induratũ ad ſanctam virginẽ detuliſſent: illa ab erroꝛe eũ reuocare ſtuduit. ⁊ tãdẽ deuote pꝛo eo ad deũ exoꝛauit. Sz dñs eam exaudire noluit: qꝛ poſtmodum ſuper eodẽ eam amplius honoꝛificare decreuit. Poſtq̃ enim miſerand⁹ puer cõtẽpta virgine deſpectis parentib⁹ furioſus euaſit: ſuffocãte eũ diabolo ĩpꝛouiſa moꝛte pꝛerept⁹ eſt. Quẽ cũ parentes ad ſctãz exanimem detuliſſent pꝛo eo oꝛans viuẽtem reddidit: ⁊ a ſpũ blaſphemie deiceps integre liberauit. Cõfluente ad virginẽ ſanctam pꝛopt̃ ſanitatũ beneficia ⁊ miraculoꝝ gloꝛiã de diuerſis regionib⁹ populo ꝓpter hoĩm frequẽtiam tedio affecta: athea ⁊ lazara in eodem loco dimiſſis ſe in hiberniam tranſire ⁊ in bꝛeui vitã finire pꝛedixit. Et addidit. Ubicũq; finis vite mee acciderit: meũ hic ſepeliendũ coꝛpuſculum mihi dñs demonſtrauit. Tranſiens igitur in hiberniã cũ centũ triginta eſſet annoꝝ infirmitate depꝛeſſa vocatis ſoꝛoꝛib⁹ ſuis inter cetera dixit. Peſtẽ meum ligneũ ligonẽ et ſarculũ ceteraq; vtẽſilia mea in quibus operata ſum celliclenij monaſterio concedo. Reliquie vo mee cũ baculo meo diſponente deo in terrã aliam deferentur. His dictis apparentib⁹ ei apoſtolis beatis petro et paulo: tertio nonas iulij ſeptimo a natali eoꝝũdẽ apoſtoloꝝ die feliciter ad celos migrauit.

Tertia vero die poſtq̃ defuncta eſt quedam virgo poſt completoꝛiũ vidit ſanctã modwennã in loco vbi oꝛare ſolebat quaſi viuentem et manus in oꝛõne ad celum extẽdẽtẽ. Quã dũ tremefacta cõſpiceret cecidit pꝛona ad pedes eius et ait. Domina mater qd me iubes facere? Cui illa. Uade die craſtina ⁊ dic ſoꝛoꝛib⁹ meis Hec mandat vobis mr̃ vr̃a. Nolite filie putare me moꝛtuã viuo eni vere cũ dño iheſu xpo et audiui ex vobis aliquas loquẽtes ad inuicẽ in incõpetentib⁹ hoꝛis nec tenẽtes ſanctũ ſilentiũ ſicut opoꝛtuit. An excidit vobis qd ait pꝛopheta cultus iuſticie ſilentium: adhuc coꝛp⁹ meũ inter vos inhumatũ iacet ⁊ vos tam cito obliuiſcimini doctrine dei ⁊ regularis obſeruantie: cui⁹ terminos nõ vobis expedit aliquatẽnus tranſgrediendo pꝛeterire. Nolite filiole contẽpnere minima: ne foꝛte paulatĩ per minimoꝝ negligentiã offendẽtes decidatis quod abſit etiã in maioꝛa. Tu autẽ vade ⁊ pꝛepara iter tuũ qm̃ poſt ſeptẽ dies venies ad me. Et factũ eſt ita. Cũ aũt coꝛp⁹ ſctm̃ ad tumulũ deferret̃ facta eſt contentio magna de habendo coꝛpoꝛe ei⁹ int̃ hiberniẽſes ſcotos et anglos ibi cõgregatos ſed tandẽ colũkillum epm̃ adierunt ⁊ ei⁹ rectũ iuditiũ petierũt. Qui poſt multas partiũ altercatiões dixit Eligite ex vobis oibus octo robuſtos hoies qui feretrũ cũ baculo in humeris poꝛtẽt ⁊ quocũq; dñs voluerit feretrũ deducãt. Quo facto miro modo diuina voluntate cõpulſi verſũ ad angliã recto itinere ſcdm coꝛp⁹ deferre cepũt. Tũc ſctũs eps virtute dei cognita anglicis coꝛp⁹ ſanctũ ꝯceſſit: vñ ⁊ ad angliã delatũ apud andꝛeſeiã honoꝛifice ſepultũ eſt. Poſtq̃ aũt monaſteriũ de burtoñ. ſuper trentã fũdatũ eſt: reliq̃e ſctẽ virginis illuc trãſlate ſunt. Quidaz de nobilib⁹ angloꝝ tirãn⁹ ⁊ crudelis res ⁊ fras pfati monaſterij violẽt inuaſit poꝛtas monaſterij cõfregit ⁊ cũctis direptis domos ꝯbuſſit ⁊ abijt. Nec moꝛa: vniuerſi cũ duce ſuo a demõib⁹ arrepti iuſto dei iudicio ſuffocati ſunt. Cũ eni voꝛax flãma villã inuaderet feretrũ ſctẽ virgis monachi extra eccl'iam depoꝛtarũt: ⁊ ſtatim

ignis ceſſās atqꝫ reſiliēs oīno extinctꝰ eſt Quidā vicecomes in captiuitate poſitꝰ ⁊ in archa ſuppoſito ingēti lapide recluſꝰ ac cōpeditꝰ īuocata ſctā virgine modwēna ſtatim deiecta petra diruptis vīculis cōfractoqꝫ ergaſtulo liberatꝰ eſt.

¶ De ſctō Neoto Abbate ⁊ confeſſore.

Rex quidā fuit occidentalium anglorꝝ ac cācie nomine edulphus egregie magis liberalitati ſtudēs ꝙ mūdane ſeruiens cupiditati. Multa enī de facultatibꝰ ecclīis atqꝫ pauꝑibꝰ erogabat cūctis ecclīam obpugnātibꝰ ſcutū defenſiōis libē opponebat. Dn̄s autē cū ſit excelſus humilia reſpiciens ⁊ alta a lōge cognoſcens eiꝰ opera reſpexit eiqꝫ filium dedit noīe neotū. Hic itaqꝫ neotꝰ regali proſapia ortꝰ trāſactis infātie annis literis ac moribꝰ traditur informandꝰ. Nō eī a ſtudijs virtutū diuiniſqꝫ diſciplinis carnis delectatio nō petulātia vel mētis elatio nō pōpe ſecularis reuocabat ambitio. Nitorē ⁊ gloriā veſtiū precioſarū oēmqꝫ luxum penitus abhorrebat. Cū enī militares tetigiſſet annos ſeculari militie implicari noluit ſed potius eligens temporaliter eligens abiectꝰ eſſe in domo dei ſui quā in regio gloriari palatio in glaſtoniēſi cenobio monachus ſub dunſtano abbate effectus eſt. Ad tante religiōis in breui faſtigiū aſcendit ꝙ nihil ei virtutis ⁊ gratie deeſſe crederetur. Ieiuniorꝝ enī ⁊ parcimonie obſeruatione vigilijs et oratiōibus ſpiritum roborabat ⁊ carnis ſuperbiam edomabat. Sitientibꝰ verbi dei pocula propinabat ab obſeſſis corporibꝰ demones fugabat: lāguidis debilibuſqꝫ medelam ſalutis cōferebat. Cateruatim turbe ad eū confluebant: alij corporalem alij ſpūalem curationē flagitantes. Erat aūt virtutibus et moribus clarus/lingua facundꝰ/verbo diſcretus ſcientia laudabilis/doctrina mirabilis/conſilio vtilis: et oībus factꝰ amabilis aſpectu angelicꝰ ſꝫ corporis breuitate alter zacheꝰ. Scabello namqꝫ ferreo ſuppoſito miſſas celebrauit. Factꝰ aūt ſacriſta cū quidā potens inſtanter ad oſtiū pulſaret feſtinanter acceſſit vt pulſanti celeriter aperiret nec tamen ad ſerā in ſublimi poſitā pro ſtatuē breuitate poterat attingere. Et ecce ſera diuina virtute demiſſa vſqꝫ ad ſuccinctorium depoſita eſt. Sicqꝫ intrare volenti aperuit glorificās deū qui aperit ⁊ nemo claudit: claudit ⁊ nemo aperit qui in ſuis operibus ſemꝑ ab om̄ibus ⁊ vbiqꝫ glorificandus. Populi tandē frequentiaꝫ ac fauorē declinare affectans diuino primo genitus oraculo intra cornubia ꝯfinia remota ſolitudinis loca queſiuit vnius clientis noīe barij quē ſui fecerat ſecreti cōſcium comitatu cōtentus. Qui eū nec in vita nec in morte fidelis ſemper perſeuerans nō deſeruit ⁊ ipō ducente quo p̄monēte ad locū ſibi a deo preparatū deuenit Diſtat enī heremꝰ illa a ſctī petroci ī cornubia monaſterio miliaribꝰ fere deceꝫ et tracto ab ipō viro dei noīe ab incolis locꝰ ille neocſtoke appellatur. Erat aūt locus ille nemoroſus fluuiis perſpicuus ⁊ mari affinis. Tranſactis autem in loco illo in magna vite perfectione ſeptem annis romam profectus a papa martino honorifice ſuſcipitur: vtroqꝫ alterius recreato ſolamine poſtulata cum benedictione aſſequutus domum redijt: et conſtructo monaſterio monachos congregauit ⁊ frequenti angelorum viſitatione conſolari meruit. Erat profecto in illo loco fons irriguus in quo vir dei tres piſciculos inueniens: tangere non preſumpſit donec reuelatione diuina quid de eis agendum foret agnoſceret. Accepit namqꝫ ab angelo vir ille beatus diuinitus reſponſum ⁊ admonitionem vt ſingulis diebus: vel quotiens expediens foret vnum tm̄ piſciculum accipiens reliquos vero duos ſem

per conſeruaret intactos. Cūq; vno ſub-
lato ſemꝑ duo illibati permanſiſſēt i cra-
ſtino diuina virtute piſculoꝝ nūer⁹ repe
riebatur pꝛefat⁹. Accidit eni vt vir dei
moleſtia coꝛpoꝛis detentus vix aliquo ve
ſceretur edulio: famulus pꝛoinde ei⁹ bar
rius cōdolens et compatiens duos de fō-
te auferens piſciculos: vnū aſſatū/alteꝝ
elixum dn̄o ſuo in diſco obtulit rogās eū
⁊ excitans vt inde comederet. Cumq; vir
dei vnde piſces allati fuiſſent requiſiſſet
barrius ſimplex et innocens qd̄ ſimplicit̄
fuerat factum recognoſcens oñdit. Ideo
inquit pater duos de fonte piſculos ſuſtu
li et diuerſo modo tibi in edulium pꝛepa
raui: vt ſi foꝛte vno veſci non poteris ab
altero ſaltem reficiaris. Tunc ſanct⁹ di-
xit. Quare hoc feciſti? Quare victū vobis
diuinitus collatū temere auferens cōtra
nutū dei atq; ſententiam agere pꝛeſum-
pſiſti? Et piſcib⁹ imperio eius in fōte re
poſitis pꝛonus ſolo incūbēs ab orōne ne-
quaq̄ ſurrexit donec ei nūciatū fuiſſet piſ
culos moꝛe ſolito in fonte nature viuētes
Tunc eni denuo iuſſit afferri ⁊ paratum
in eſum ſibi apponi. Et cū ex eo modicuʒ
guſtaſſet illico ſanus effectus conualuit.
Cum viri ſcti boues furto ſublati eſſēt
⁊ ꝓ tali penuria fratres ad agros egreſ-
ſi laboꝛibus inſiſterent: ecce cerui q̄plu-
res de nemoꝛe gregatim aduenientes ad
eos māſuetiſſimi applaudendo pꝛopera
bant. Quo viſo: neot⁹ colla eoꝝ iugo ſub
mitti et aratris apponi iuſſit: ⁊ longo tē-
poꝛe boum vices inuiſo moꝛe ſuppleue-
runt. Fures aūt hoc audientes ablata re
ſtituūt ⁊ veniam humiliter imploꝛātes de
cetero eius conſilio adherentes vitā emē
darunt. Afferunt eni nonnulli ceruos il-
los et om̄es de ſtirpe eoꝛum pꝛodeuntes:
in huius rei memoꝛiā vſq; hodie albedi-
nem circa loca vbi loꝛa tetigerunt appa-
rentem pꝛetēdere. Hoc eni nec aſſerere cō
tendo nec de dei potentia diffidens abne-
gare pꝛeſumo. Factū eſt autē vt idē dn̄i
ſeruus moꝛe ſolito ſtaret in fonte in quo
ſolitus erat totū ex integro pſalteriū per-
ſoluere: ceruia quedaʒ per nemoꝛū deuia
canes inſequentes fugiens: imoderatis
ad eum ſaltibus accelerabat ſupꝛa fontē
ſecus pedes viri dei coꝛruens tā diu pꝛo
ſtrata iacuit donec liberā ide abire iuſſit.
Sed ⁊ canes quaſi moꝛſus vel ictus affli
cti vulnere: retro paſſim om̄es fugā dede
re. Venatoꝛ vero hoc vidēs in terrā pꝛo-
ſtratus ſanctū adoꝛauit neotum ⁊ nouū
hoīem indut⁹ ſacrū ab eo habitū ſuſcepit
⁊ in eccleſia ſancti petroci vice reliquaꝝ
coꝛnu eius repoſitum eſt. Uenit aliquā
do ad virū dei frī ſuus alfred⁹ rex Weſtſa-
xonū coꝛpoꝛe humiliatus: ⁊ mente bene-
dictionē ei⁹ expoſtulans quē benedicens
edocuit ⁊ erudiuit eū ſcientia viam pꝛu-
dentie oſtendens illi/prauos eius redar-
guens actus: iuſſit in melius conuerti et
tanto ſecurius quāto pꝛopinqui⁹ de ſan
guine eius tract⁹. Alio quoq; tempoꝛe:
regem eundē de tirannidis impꝛobitate:
de ſuperba regiminis auſteritate acriter
ſanct⁹ increpauit neotus. Apponebat ei
ſanctū dauid quem ad regendū de poſt fe
tantes dn̄s acceperat: regē manſuetum
⁊ oībus humilitatis exemplar humilita-
te electum et appꝛobatū aſſerebat: ⁊ ſau-
lem ſuperbia repꝛobatum qui cū paruu-
lus eſſet in oculis ſuis caput conſtitutus
fuerat i tribubus iſrael. Quid gloꝛiaris
inquit in malicia qui potens es in iniqui
tate. Eleuatus es ad modicū et non ſubſi-
ſtes: ⁊ ſicut ſūmitates ſpicarū cōtereres
Ubi eſt gloꝛiatio tua? Et ſi nondū exclu-
ſa eſt aliqñ tamen excludetur. Ipſo eniʒ
regiminis pꝛincipatu cui⁹ inani gloꝛiati
one teipm̄ excedēdo ſuperbis in pꝛoximo
pꝛiuaberis. Irrūpentib⁹ quippe intra re
gionē iſtam barbaris atq; dei permiſſio-
ne triumphantibus vix ſolus euadēs va
gus et pꝛofug⁹ eris ſuper terrā ſicq; pau

per ꝛ egenus aliq̄diu latitabis timēs ne
oīs qui inuenerit te occidat te. Cū aūt hu
iuſmodi infoꝛtunij cognoueris effectum
confoꝛtare ꝛ eſto robuſtꝰ viriliter age et
confoꝛtetur coꝛ tuū. In oībꝰ mīe dei me-
moꝛ eris: q2 cū iratus fuerit mīe recoꝛda
bitur. Noueris enī me deuotis apud deū
interceſſionibꝰ obtinuiſſe vt ſuppꝛeſſa qñ
q3 tante aduerſitatis impoꝛtunitate pꝛi-
ſtine iterū pꝛoſperitatis iocūditate ꝛ ple-
na gaudebis regiminis reſtitutione ſi tñ
agere peruerſe quieueris ꝛ digna penitu
eris ſatiſfactione. Nūc igitur q̄ toti ro-
mā legatos dirigens martinū papā ma-
gnis ampliare muneribꝰ ne tardes ſup-
pliciter rogans vt anglicā ſcolā in eadē
vrbe ſitam libertati nō deneget applicare
vt per hoc bñficiū gratius tibi pꝛeſtetur
inter incomoda ſubſidiū. Ego vō poſt mo
dicū viam vniuerſe carnis ingrediar ꝛ q̄
tibi pꝛedico futura credē ne differas. Miſ
ſis itaq3 romam nūcijs qđ petebat impe-
trauit. Miſitq3 ei papa cū multis ſctōꝝ
reliquijs crucis ſancte non modicā poꝛti-
onē. Sctūs tādē dñi confeſſoꝛ angelis in
ſublime plaudentibꝰ debitā humano ge
neri reſolutꝰ in moꝛtē: celo gaudēter ſuſ-
ceptꝰ eſt pꝛidie kalendas auguſti: Tantā
enim tanq̄ delectabilem longe lateq3 to-
tam aeris temperiem odoꝛis reddidit fra
grantia vt aduenientes ac remoti ſe ſubi
to faterentur/renouari dulcedine ꝛ egro
ti quiq3 ſanari. Terra quippe ſepulturē
illius cū pia veneratione languentibus
tradita: multis medicinaliter noſcit̄ pꝛo-
fuiſſe. Guſtata quippe pꝛo quolibet inua
litudinis genere tam hoīes q̄ iumēta con
ualeſcere faciebat. Cū aūt ſcđm pꝛophe
tia3 viri dei anglia barbaris irrūpentibꝰ
vexaretur alfreduſq3 rex vt in geſtis eiꝰ
clarius eluceſſit vagus pꝛofugꝰ: ꝛ humi-
liatus factꝰ fuiſſet noctis pꝛofūditate cū
idem rex totius expers quietis curis val
laretur moꝛdacibus: affuit ꝯfeſſoꝛ dei ſan
ctus neotus vultus et habitꝰ nitoꝛe locū
irradians. Ille vero erectis in ſanctū lu-
minibus et immobiliter defixis vt quis
eſſet certius agnoſceret talibꝰ ab eo ſciſſi
tatus eſt alloquijs. Quid rex īquit tot de
pꝛimeris anguſtijs? An ignoꝛas qm̄ cogi
tationes hoīm nate ſunt: ꝛ qui ſperant in
dño mutabunt foꝛtitudinē aſſumāt pen-
nas vt aquile volabunt: ꝛ non deficient.
Cur vnū oblitus neceſſariū tot et tantis
perturbationibꝰ mente exagitaris? Se-
curus eſto: q2 ſi bona egiſti bona pꝛocul-
dubio recipies: ſi vero mala iam iuditiu3
pertuliſti. Neq3 enī iudicabit dñs bis in
idipm̄: Pone igitur modū triſticie ac de
cetero deſiderata perfruere iocunditate.
Ad hoc enī me miſit dñs de ſuperna ſan-
ctoꝝ quiete vt tua iam terminetur miſe
ria: ſi tamē iuſte viuendo meis conſilijs
acquieſcas. Si igitur cōtinētie pacis/pie
tatis/ꝛ innocentie ſectatoꝛ fueris ac exē-
plo ante te regnantiū patrū totius emu-
latoꝛ iuſticie: in ſolio regali poſt modicū
reſtitueris. Et ne viſionē hanc illuſoꝛia3
arbitreris: ego ſum ille neotꝰ dei cultoꝛ ꝛ
amicꝰ q̄ tuis exiētibꝰ culpis hos īfoꝛtunij
caſus tibi futuros pꝛeciū ſemꝑ tamē tui
memoꝛ incomodi nūq̄ pꝛo te deū interpel
lare quieui. Deꝰ aūt in modico quaſi de-
reliquit te vt in miſerationibꝰ ſuis aſſu-
mat te. Nō ſolū de tirannica rabie victo
rioſus triumphabis: ſed ꝛ ipm̄ tirannu3
xp̄ianū effectū xp̄o aſſignabis ꝛ vniuerſa
eius arma in quibus confidebat auferēs
ſpolia eius vt placet diſtribues. Septi-
ma itaq3 poſt dñicā reſurrectionē hebdo-
mada cōgregato contra eos exercitu: me
pꝛeuio gaudebis et pꝛotectoꝛe donec om-
nia que polliceoꝛ feliciter cōplaceantur.
Hijs dictis ſanctus iterū receptꝰ in gloꝛia
diſparuit. Cū aūt alfredꝰ rex cū guttrun
rege danoꝝ ſe pararet ad ꝑliū: ecce ī nocte
neotus angelica ſpē niuea canicie veſtibꝰ
fulgidis et odoꝛiferis regi alfredo viſibi-

liter apparuit arma ſecū belligera defe-
cens. Rex ꝗppe ſolicitus ac deuot⁹ ſancti
ꝓmiſſum aduentū ac pꝛeſidiū deſidera-
bat cui ⁊ ait. Surgēs tolle moꝛas ad pal
mā ꝑparat⁹ victoꝛie ſicut eni in anguſti-
is ꝑmonitoꝛ ſic in itinere nihilomin⁹ tu⁹
ero ductoꝛ. Nūc igitur vt viri foꝛtes ⁊ ad
bella doctiſſimi cras egredіemini ⁊ domi
nus erit vobiſcū. Dñs eni foꝛtis ⁊ potēs
dñs potēs in pꝛelio qui dat ſalutē regib⁹
per me famulū ſuum optato vos trium-
pho ditabit cū ſalute. Ego añ vos ibo et
gloꝛioſos ac ſupbos humiliabo ⁊ in cōſpe
ctu meo inimici vr̄i cadēt gladio. Cōmiſ-
ſo itaqꝫ pꝛelio rex alfred⁹ sctm̄ neotū ini-
micos conterentem ⁊ ineptos reddenteꝫ
vidit ⁊ agnouit ⁊ bꝛeui ſermone cōuerſ⁹
ad ſuos in hec verba pꝛoꝛupit. Cōmilito-
nes inqt mei bellatoꝛes incliti nōne vide-
tis eū qui nr̄os hoſtes ꝯuerterit? Si noſ-
ſe deſideratis ipſe eſt proculdubio neot⁹
xp̄i miles inuictiſſim⁹ ꝑ quē hodie pꝛeſto
eſt in manibus nr̄is palma victoꝛie. De-
uicto itaqꝫ rege danico ⁊ in loco quodā cū
ſuis obſeſſo cū trigita pꝛimatib⁹ ſuis ac
alijs quaſi innūeris feritate depoſita al-
fredū regē manſuet⁹ audiuit ⁊ in fide xp̄i
inſtruct⁹ baptiſma ſuſcepit et cū ſuis ad
pꝛopꝛia rediit. Rex aūt alfred⁹ in ſolio de
nuo regali ſublimat⁹ ſectando iuſticiā a
culpa ieiunauit: ⁊ reliquū vite ſue tēp⁹
sctiſſimis venuſtauit cōmertijs pie regēs
ſub rege piiſſimo a ꝗ pie regebat. O ꝙ
pia recoꝛdatio/ ꝙ attollenda laudatio/ ꝙ
pium eſt scti neoti pꝛeconiū? Per eū rex
in meli⁹ coꝛrigitur/ in regnū reſtituitur/
tirānica rabies in manſuetudinē conuer
titur/ cultus demonū euacuatur/ grex ca
tholic⁹ augmentatur. Venerabilis que
dam matrona noīe lewina euoluesberi ꝗ
nūc villa scti neoti dicitur dña: vbi quon
dam eiuſdē scti coꝛpoꝛis glebā ſiue reliq-
as diſcipulus ei⁹ barri⁹ diuinitus admo
nit⁹ detulerat ad monaſteriū croulādie:
cui frater ſuus oſketell⁹ pꝛefuit barbaro
rum metuens hoſtilitatē amoꝛe fraterno
cōpulſa reliquias sancti neoti adduxit ſi-
cut ſcriptū i eodem monaſterio palā oſtē-
ditur. Unde poſtea dubitantibus de hoc
quibuſdam fratrib⁹ abbas magna cum
deuotione accenſis cereis loculum cū ti-
moꝛe frangens inuenit teſtam capitis/ oſ
ſa de collo/ de ſcapulis: de thoꝛace: ⁊ non-
nulla oſſa tibiarū ⁊ coxarum. Has eni ſe-
cum dña pꝛefata attulit in pꝛioꝛi loco oſſi
bus quibuſdam cum cineribus dimiſſis.
Tranſlata eni fuerunt oſſa illa ab abba-
te henrico et iuxta altare in honoꝛe eius
conſtructum collocata. Anno domini mil
leſimo ducenteſimo tertiodecimo.

De ſancto Niniano Epo et confeſſoꝛe.

Sancti Niniani cōfeſſoꝛis ſacra
conuerſationis pꝛimoꝛdia ⁊ ſā
ctitatis inſignia dignitatē offi
cij ⁊ fructum miniſterij finem
optimum ⁊ laboꝛis pꝛemium:
venerabilis beda in angloꝛum hiſtoꝛia
pauciſſimis commendans verbis: ita de
eo ſcribit. Anno ab incarnatione domini
quingenteſimo ſexageſimoquinto venit
de hibernia pꝛeſbiter ⁊ abbas hītu ⁊ vi-
ta monachi inſignis noīe columba bꝛitan
niam ꝑdicatur⁹ vbū dei ꝓuīcijs ſeptētri
onaliū pictoꝝ ꝗ arduis atqꝫ hoꝛrētib⁹ mō
tiū iugis ab auſtralib⁹ eoꝝ ſūt regiōib⁹
ſeqſtrati. Nā ipi auſtrales picti ꝗ int̄ eoſ-
dē mōtes hn̄t ſedes mlto añ tpe relicto er
roꝛe idolatrie fidē ꝟitatis accepāt ꝑdicā-
te eis niniano epō reuerētiſſio ⁊ sctiſſio vi
ro de natiōe bꝛitonū ꝗ erat rome regula-
rit̄ fidē ⁊ miſteria ꝟitatis edoct⁹. Cui⁹ ſe
dē epat⁹ scti martini epi noīe ⁊ eccl̄iaꝫ in
ſignem vbi ipſe etiā coꝛpoꝛe vna cū pluri
bus sctis requieſcit fecit qui vulgo voca-
tur ad candidā caſam eo ꝙ ibi eccl̄iam de
lapide inſolito bꝛitonū moꝛe fecerit. Uex
qđ beda bꝛeui⁹ ſcripſit laci⁹; deo auctoꝛe

pꝛoſequi placet. In bꝛitannia maioꝛi regali ex pꝛoſapia beatꝰ ninianꝰ extitit oꝛiundus in ea vt putatur regione que in occiduis ipſius inſule partibus vbi occeanus quaſi bꝛachiū poꝛrigens ⁊ ex vtraqꝫ parte quaſi duos angulos faciēs ſcotoꝛuꝫ nūcꝫ angloꝛū diuidit cōſtituta vſqꝫ ad nouiſſima angloꝝ tpa pꝛopꝛiū habuiſſe regem nō ſolū hiſtoꝛiarū fide ſed ⁊ quoꝛundam quoqꝫ memoꝛia cōpꝛobatur. Pater eiꝰ rex fuit religiōe xp̄ianus ⁊ vere felix: qui talem ꝓlem habere meruit. Cū eniꝫ ninianus annos pueriles trāſegiſſet mira illi circa eccl̄ias deuotio erat: mira circa ſocios dilectio. In cibo ſobꝛius/parcꝰ in verbis/in lectione aſſiduꝰ/grauis moribus/ioci abſtinens: ⁊ ſpūi ſꝑ carnē ſubiiciens. Tandē ſcti ſpūs inſtinctu aīatus ſpꝛetis diuitijs oībuſqꝫ calcatis affectiōibus peregrinationē nobilis adoleſcēs arripuit. Trāſiēs vero mare ⁊ ꝑ gallicanas alpes ingreſſus italiā ꝓſpero itinere romā vſqꝫ peruenit. Accedēs aūt ad ſūmuꝫ pontificē cū ei itineris ſui cauſam expoſuiſſet amplexatꝰ eiꝰ deuotionē pontifex loco eū filij ſumma cū deuotione ſuſcepit doctoꝛiſqꝫ v̄itatis fidei diſciplinis ac ſanis ſcripture ſenſibꝰ tradidit imbuendū. Adoleſcēs itaqꝫ tota deinde auiditate inhians verbo dei inſtar apis argumētoſe ex diuerſis doctoꝝ ſentētijs quaſi ex multi gn̄is floꝛibꝰ ſapientie ſibi fauos cōpoſuit atqꝫ in alueolo ſui pectoꝛis recōdēs ad interioꝛis hoīs ſui refectiōem: alioꝛumqꝫ multoꝛū cōſolationē ruminādos ꝓferendoſqꝫ ſeruauit. Interea dū caſtus coꝛpore aīoqꝫ pꝛudens/in cōſilijs prouidus/in om̄i actu verboqꝫ circūſpectꝰ ab om̄ibus pꝛedicaretur: accidit vt ad ipſiꝰ ſūmi pōtificis grām familiaritatēqꝫ cōſcenderet. Pluribꝰ igitur annis in vꝛbe laudabilit̄ conuerſatus ⁊ in ſacris ſcripturis ſufficienter eruditus ad virtutum ſumma pꝛouehitur: ⁊ pennis charitatis ſubuectus ad celeſtia cōtemplāda ſuſtollitur. Audiens deiſi pōtifex romanꝰ quoſdā in occiduis bꝛitannie partibꝰ necdū fidem chꝛiſti ſuſcepiſſe ad epatꝰ gradū ninianū cōſecrauit ⁊ pꝛemiſſe genti data benedictione apl̄m deſtinauit. Rediēs aūt vir dei ab vꝛbe actus deſiderio vidēdi ſctm̄ martinū epm: ad ciuitatem turonenſem iter diuertit. Quē ſctūs martinꝰ honoꝛifice ſuſcipiens eū a deo ſanctificatū ⁊ multorum ſaluti pꝛofutuꝝ deo reuelāte cognouit. Licenciatꝰ demū ab eo ninianus cū ad locū legationis ſue veniſſet magnꝰ populoꝛum fit concurſus/ingens cunctis leticia/mira deuotio laus quoqꝫ vbiqꝫ reſonat xp̄i: qm̄ ſicut ꝓphetam eū habebāt. Cepit mox male plātata euellere/male collecta diſpergē male edificata deſtruere. Purgatis ab oī erroꝛe fideliū mentibꝰ om̄ia que fidelibus agenda verbo docuit opibus ⁊ exemplo mōſtrauit ⁊ multis miraculis cōfirmauit. Elegit aūt ſibi ſedē in loco qui nūc Witerna dr̄ in littoꝛe maris ipō pelago claudit̄ a parte tm̄ aquilonari via ingredi volentibꝰ aperitur. Ibi de lapide eccl̄iam cōſtruxit anteqꝫ nullaꝫ in bꝛitānia de lapide dicūt eſſe cōſtructaꝫ. Et qm̄ iam ſctm̄ martinū quē miro ſemꝑ venerabat̄ affectu a t̄ris ad celos migraſſe didicerat ip̄am eccl̄iam in eius honoꝛe dedicauit. Fuit in eadem regione rex quidā: nā tota inſula diuerſis regibꝰ diuiſa ſubiacuit tudwaldus noīe diues ⁊ elatus monita viri dei contempnēs ⁊ doctrine eiꝰ et moꝛibus derogans in facie reſiſtebat. Quodam autem die cum plus ſolito moleſtus eſſet viro dei non vltro paſſus iudex celeſtis ſerui ſui iniuriam multam: intolerabili moꝛbo ſuperbum percuſſit in capite ⁊ elatos illos oculos cecitatis repentina iuaſit ⁊ qui lucem impugnauit veritatis lucem merito amiſit carnis. Sanioꝛi tandem ductus conſilio ad virum dei ſanctiſſimum miſit obſecrans

vt imitatoꝛ dñice benignitatis retribue-
runt ei bona pꝛo malis ⁊ dilectionem pꝛo
odio. Uir aūt dei pꝛimo increpando regē
coꝛripit: deinde ipm̄ tangēs oculis ſignū
crucis impꝛeſſit. Nec moꝛa fugit doloꝛ ce
citas fugatur: ⁊ rex virū ſctm̄ deinceps
honoꝛans: quicq̄d ab eo poſtea petijt ſine
moꝛa iplere curauit. Puella quedā in ob
ſequium cuiuſdā nobilis dñe tradita pul
chꝛa facie ⁊ venuſto aſpectu erat ī quam
cū iniecisset oculos iuuenis īpudic⁹ amo-
re coꝛripitur ceco. Subditur tandem pꝛe
ce vel pꝛecio aliene libidine miſera muli-
er ⁊ tumeſcente vtero crimen pꝛoditur ⁊
mox riſus in luctum / gaudiū in doloꝛem
voluptas mutatur in penā. Compulſa a
maioꝛibus reum pꝛodere ſe minus ream
credidit: ſi ab aliquo magni nominis vi-
ro deceptā ſe diceret vel oppꝛeſſam pꝛeſ-
bitero cui curā parochie pontifex cōmiſe
rat crimē imponit. Scandalizantur boni
mali letantur / ridet vulg⁹ / ſacer oꝛdo ab
impijs blaſphematur / pꝛeſbiter cui⁹ leſa
fuerat fama triſtat. Nato eni puero pon
tifex clerū et ppl'm ad eccleſiam conuoca
uit ⁊ pꝛocax mulier om̄i pudoꝛe poſtpoſi-
to pꝛoꝛūpens: ſui coꝛruptoꝛē ac decepto-
rem ſacerdotem coꝛā om̄i plebe vocifera
re nō timuit ⁊ in faciem ei⁹ puer pꝛoiecit
Sctūs vero ninianus puerū ſibi pꝛeſēta
ri iuſſit nō niſi paucos dies habentē cui ⁊
ait. Heus inquit o puer in noīe iheſu xp̄i
ſi pꝛeſbiter iſte te genuit coꝛā plebe edici-
to. Nec moꝛa ex infantili coꝛpoꝛe vox cla
ra inſonuit mendacem conuicit ⁊ innocē-
tem ſacerdotē abſoluit. Et extendens de
xteram pꝛopꝛiumq̄ȝ patrē in populo deſi-
gnans: hic eſt inquit pater meus ipſe me
genuit: ipē crimen quod ſacerdoti impo-
nitur ꝯmiſit. Innocens q̄ppe ab hoc pia-
culo pꝛeſbiter tu⁹ eſt o epiſcope: nihil mi-
hi ⁊ illi niſi cōmunis nature conſoꝛtium
Sonat mox in oīm oꝛe gratiarū actio et
vox laudis: populus exultat intelligens
quia per ſctm̄ ninianū viſitauit dñs ple-
bem ſuam. Interea ſctūs ninianus au-
ſtrales pictos quibus adhuc erroꝛ genti-
lis inherens idola venerari ac colere com
pellebat aggrediēs euāgelij veritatē ſe-
quentibus ſignis pꝛedicabat. Ceci vidēt /
claudi ambulāt lepꝛoſi mūdantur. Sur-
di audiūt moꝛtui reſurgūt oppꝛ̄ſſi a demo
nibus liberantur. Sicq̄ȝ fides ſuſcipitur
erroꝛ abdicat / deſtructis tēplis eccl'ie eri-
guntur / currūt ad ſalutis lauachꝛū diui-
tes ⁊ pauperes grās deo agūt in inſulis
que pꝛocul ſunt habitantes. Oꝛdinauit
pꝛeſbiteros epiſcopos conſecrauit: ⁊ totā
terram per certas parochias diuiſit ¶ Cō
firmatis in fide om̄ibus cū ad eccl'iam ſu
am eſſet regreſſus refectoꝛiū die quadā
cum fratribus intrauit ⁊ vidēs nihil ole-
rum vel herbarū menſis impoſitū vocat
fratrem cui fuerat hoꝛti cura cōmiſſa: et
defectus cauſam inquirenti ille ait. Uere
pater quicq̄d poꝛroꝛū vel huiuſmodi ſup-
erat terre mādaui nec aliq̄d adhuc aptū
eſui hoꝛtus pꝛoduxit. Uade inquit ſctūs
⁊ q̄cquid inuenerit man⁹ tua tolle ⁊ affer
ad me. Cūq̄ȝ iuſſu epi frater hoꝛtū intraſ-
ſet videt poꝛros aliaq̄ȝ herbaruȝ genera
nō ſolum creuiſſe ſed etiā ſemen pꝛodu-
xiſſe. Et grās agēs deo quātū ſufficere vi
debatur carpēs ante pontificē menſe ap-
poſuit. ¶ Cū fures aīalia ei⁹ abducere ni-
terentur taur⁹ quidā quaſi in furoꝛē ver
ſus illos inuaſit ⁊ pꝛincipē illoꝛū pꝛoſtra
uit ⁊ ventrē coꝛnibus perfoꝛans animam
cū viſcerib⁹ excuſſit. Deinde terram vn-
gulis fodiens mirabili impetu ſaxū qđ in
uenerat pede pcuſſit ⁊ in tāti miraculi te
ſtimoniū quaſi in molli cera ī lapide pes
mergitur relinquens in petra veſtigium
⁊ ob veſtigiū vſq̄ȝ hodie loco nomē. Ma-
ne vero ſctūs eps moꝛtuum inueniēs a la
chꝛimis ⁊ pꝛecib⁹ nō ceſſauit donec homi
nē viuū ⁊ ſanū reddidit. ¶ Cogitante me
hui⁹ ſancti niniani / dunſtani / alioꝛūq̄ȝ cō

feſſorū xpi manſuetudinē/pietatē/⁊ conuerſationē: pudet miſerie nr̄e/ pudet fragilis generatiōis ignauie. Quis rogo noſtrū etiā domi it̄ domeſticos ocioſa poti⁹ q̄ vtilia/carnalia q̄ ſpūalia i mediū mutua cōfabulatione ⁊ collatione nō proferat? Ora que ad laudādū deū ad ſacra miſteria celebrāda grā diuina ſacrauit quotidie detractionib⁹ verbiſq̄ ſecularibus polluunt ⁊ dū pſalmos aliaſq̄ orationes faſtidiunt per hoīm opera vana ⁊ turpia tota die diſcurrūt. Nōne ſicut corp⁹ita ⁊ aīa tota die in motu eſt/lingua i ocio? Rumores ⁊ mores hominū impiorum in ore verſantiū riſu ⁊ fabilis grauitas religioſa diſſoluitur: negotia regū/epōrū officia miniſteria clericorū/principū altercationes/vita oīm ⁊ mores diſcutiuntur. Preter ip̄m iudiciū nr̄m om̄ia iudicamus: et quod magis dolendū eſt inuicem mordemus ⁊ comedimus. Non ſic beati confeſſores non ſic: quorum quieti turba nō obfuit nec meditationē ipediuit iter nec laſſitudine tepuit oratio. Ubicunq̄ enim incedebant aut oratione aut contemplatione ſeu operibus bonis ad celeſtia animu̅ erigebant. Ninianus enim quotiens ab itinere diuertens requiei corporis indulgebat: producto libello legere aut meditationi inſiſtere gratum habebat. Tantam illi gratiam virtus diuina contulit vt etiam ſub diuo recūbens ⁊ legens inter denſiſſimas pluuias nihil vnq̄ humoris cui intendebat codici attigiſſet. Sed vicinis locis aqua circūquaq̄ irruente madentibus ſolus cum libello ſuo ita ſub vndis: quaſi ſub tecti culmine reſideret. Contigit aliquando ninianū cū fratre ſuo ſancto plebeia noīe iter agere qui a via quieſcendi gratia diuertentes apertis pſalterijs ſacra lectiōe animos recreabāt. Mox aeris ſerenitas atris obducta nubibus aquas quas hauſtu naturali cōceperat de ſuperioribus ad inferiora tranſmiſit. Ceter vero aer inſtar camere circa chriſti famulos arcuatus quaſi paries aliquis vndis defluentibus impenitrabilis perſiſtebat. Uerum inter pſallendum beatus ninianus oculos a libello detorſit: tact⁹ modicum cogitatiōe illicita etiam deſiderio quodam demonis ſuggeſtione titillabat. Mox q̄ ipſum codicem eius ymber inuadens prodijt quod latebat. Tunc frater eius quid agebatur intelligens cum ipſum leuiter corripuiſſet i ſe reuerſus epiſcopus erubuit ſe inutili cogitatiōe fuiſſe preuentum eodemq̄ momēto temporis ⁊ cogitationem depoſuit et ymbrem ſuſpendit. Plures interea tā nobiles q̄ mediocres filios ſuos viro ſancto ſacris literis tradunt imbuēdos quos ſcientia erudiebat/moribus informabat/ſalubri diſciplina vitia coercens ſobrie/pie/ et iuſte viuere inſinuans. Deliquit aliquando vnus ex diſcipulis ſancti viri: et timens diſciplinam baculum ſcti viri cui ſolebat inniti ſecum aſportare non timuit. Et intrās paruulā nauiculā vētis irruentib⁹ quaſi ſubito longius in mari deduct⁹ q̄d ageret/quo verteret ignorans in ſe reuerſus reatū ↄfitet/veniā poſtulat/ niniani ſctīs meritis diuinū ſibi adeſſe auxilium p̄cat. In vno foraminū baculū epī fixit ⁊ mox ad baculi tactū vent⁹ ab oriēte exurgēs nauiculam leui pulſu portabat. Reatus p̄ velo ventū excipiebat pro gubernaculo nauem regebat. Et aſcendēs adoleſcens in terrā ſcti baculū in littore fixit: rogās deū vt in teſtimonium tāti miraculi miſſis radicibus humoreq̄ cōtra naturā recepto ramos frondeſq̄ p̄duceret. Nec mora lignum aridum porrectis radicib⁹ ⁊ nouo ſe cortice veſtiens frondes ramoſq̄ produxit: ⁊ in arborem non modicam creſcens virtutem niniani etiam nūc cūctis cernentibus patefacit. Adijcit inſup miraculo miraculū: nā ad radicē arboris fons limpidus erūpens riuulū ductu lon

gioꝛi emiſit infirmis ob ſcti merita vtile⁊
⁊ ſalubꝛem. Hijs atq; huiuſmodi mira-
culis beat⁹ ninian⁹ mirabiliter fulgens
ac ſummis virtutib⁹ pollens ad diem vo
cationis ſue felici curſu peruenit. Sicq;
vita perfect⁹/ etate matur⁹ ſextodecimo
kal. octobꝛis celeſtia feliciter conſcendit:
ſepultuſq; eſt in eccl'ia beati martini quã
ipſe a fundamẽtis cõſtruxerat. Quidam
de plebe de vxoꝛe pꝛopꝛia nat⁹ eſt filius
miſerabilis vtriuſq; parẽtis doloꝛ plebis
admiratio/intuentiũ hoꝛroꝛ: quẽ ꝯtra na
turã natura foꝛmauerat oĩbus membꝛis
in cõtrariũ verſis. Retrouerſis nãq; pe-
dum articulis tali alteri⁹ ꝓminebãt/doꝛ
ſum vultui coherebat/pectus vicinabat
occipiti/curuatis bꝛachijs/manus cubi-
tis inſidebãt. Jacebat illa effigies cui da
ta fuerant mẽbꝛa ſine vſu/ vita ſine fru-
ctu: cui artub⁹ ceteris diſſolutis ſola ſup
erat lingua. Deferẽtes eũ parẽtes ad tũ-
bam ſcti niniani dixerũt. Certe nos feſſi
⁊ fatigati triſticia affecti ⁊ tedio victi tue
iſtum pietati exponim⁹. Nimirũ ſi mun⁹
eſt debet offerentib⁹ grã: ſi onus tu vtiq;
foꝛtioꝛ ad ſuſtinendũ cui potioꝛ virt⁹ eſt
ad ſubueniendũ. Hic igitur aut moꝛiatur/
aut viuat/aut ſanetur/aut pereat. Hec vel
ſimilia cũ lachꝛimis ꝓſequuti relicto ibi-
dem egroto diſcedũt. Et ecce intẽpeſte no
ctis ſilentio vidit miſer aduentantẽ ad ſe
virũ celeſti luce choꝛuſcũ pontificalib⁹ in
ſignijs pꝛefulgentẽ. Qui tãgens ei caput
iubet ſanũ cõſurgere et deo ſaluatoꝛi ſuo
grãs agere. Quo abcedente de graui ſom-
pno euigilans paup mẽbꝛa ſingula ad lo
ca naturalia facili motu retoꝛquet. Recu
perato vero mẽbꝛoꝝ officio tpis pꝛoceſſu
attonſus in clericũ ⁊ ad ſacerdotiũ ꝓmo-
tus in ſcti niniani obſequijs vitã finiuit.
Duo lepꝛoſi ad fontem ſcti niniani ac-
cedẽtes aqua ſe abluũt ⁊ caro eoꝝ mũda
ta ſicut caro paruuli reſtituta eſt.

De ſctõ Odone archiepõ ⁊ confeſſoꝛe.

Venerabilis xpi confeſſoꝛ odo
nobilibus ſed paganis parẽ
tibus oꝛiundus ſicut roſa de
ſpinis floꝛuit vl' quaſi pꝛecio
ſa de vilibus vaſculis aroma
ta pꝛoceſſit. Nam ex impia illa danoꝛum
multitudine fertur genus habuiſſe: que
olim ſceleratiſſimũ pꝛedonem hynguar
comitata nauali manu in regnum anglo
rum eſt aducta. Hos ille natiuitates pꝛi
cipes ſoꝛtitus ⁊ eoꝛũ accuratiſſima edu-
catione ad iuueniles annos tranſlat⁹ fe-
ſtinabat chꝛiſtianoꝛum cõuenticula inde
ſinenter adire: diuinos qui ab eis dicebã
tur ſermones magna animi oblectatiõe
audire. Domum enim reuertens que au
dierat parentum auribus ſedulo infũde-
bat. Super quibus bonoꝛũ ſtudioꝛu⁊ pꝛi
moꝛdijs pater impius impie irritat⁹ pꝛo
hibebat ne omino chꝛiſtu⁊ nominaret: ne
paternas inſtitutiones chꝛiſtiane religio
nis veneratione immutaret. Verũ ille pꝛo-
hibentis imperiũ penitus deſpiciens ma
gis ac magis eccleſie limina non deſijt te
rere: diuini verbi intento animo ſemina
percipere ⁊ que perceperat abſq; pauoꝛe
domi nunciare. Hinc iterum pater ſupꝛa
humanum modũ exaſperatus grauiſſi-
ma illum coꝛreptione affligit iuſq; here-
ditatis quod ad illũ venire debebat ſubtra
xit. Tunc puer exultans in domino ꝙ ta-
lem pꝛo eius nomine pꝛoſcriptionem ſub
iret in terra pꝛopter quam aſcribendum
ſe eſſe confideret in celo. Dimiſſis paren
tibus parentumq; diuitijs nudus ⁊ omni
mundano decoꝛe pꝛiuatus aufugit: adi-
toq; duce quodam nomine ethelelmo qui
in domo regis edwini ⁊ xpianiſſimus et
inter ceteros optimates pꝛeſtantiſſimus
erat: poſtulabat illius ſe potentia ⁊ aucto
ritate a parẽtũ ſuoꝝ furoꝛe defendi. Qui
bona adoleſcentis indole gaudens nec di
gnũ aliquaten⁹ eſſe iudicans vt tale dec⁹
paganicis ritib⁹ ſub patris iperio deſer-

uiret: paterno illum affectu ſuſcepit defē
ſiōe muniuit ⁊ auxilijs neceſſarijs fouit.
Deinde greca ⁊ latina lingua magiſtris
edocēdū tradidit quarū linguarū pleriſ-
q; tūc tēporis in gente anglorū vſus erat
a diſcipulis theodori archiepī diffuſ⁹. Fa
ctus eſt aūt in vtraq; lingua valde perit⁹
ita vt poſſet poemata fingere ⁊ omino qc
quid vellet diſerto ſermone pferre. Poſt
hec baptizatus admonitionē dñi ſui vſq;
ad ſubdiaconatū pductus eſt: in quo gra-
du per aliqt annos ita ſctitate vite ⁊ pre-
dicationis ſinceritate pollebat vt quicū-
q; illum agnoſceret ſpūs ſcti templū eſſe
non dubitaret. Dñi ſui tādē ſuaſu ad ſa
cerdotij gradū prouect⁹ eſt. Ex quo tēpoē
tam ipſe dux q̄ ceteri pene oēs regalis pa-
latij principes in ſumma eū veneratione
habere ceperūt: ſecreta male acte vite ei
aperire ⁊ de hijs emendādis eius cōſilio
libenter credere. Suggeſſit interea dux
regi habere ſe deſideriū proficiſcendi ro-
mam ⁊ ſctis apoſtolis ibi ſupplicādi. Cū
q; licenciatus a rege iter arriperet cōtigit
illum ifirmitate grauiſſima detineri odo
nem ad ſe venire facit: oratq; vt p ſui libe
ratione dño preces effundat referēs ſe in
dubitanter credere q̄ nihil ei diuina pie-
tas denegaret quē a puero in magna gra
tia acceptū haberet. Tūc odo terre pcū-
bit deoq; cū lachrimis preces fūdit: ⁊ ſur
gens ab oratione calicē vini benedixit do
mino porrexit quē cū bibiſſet: redditā ſibi
oīmodā medelam pſenſit. Facta vo pe-
regrinatione ad domū cū gaudio reuer-
ſus eſt. Audiens autē rex que in via per
beatū odonem geſta fuerāt q̄uis ipſe ma
lus bonos tñ in regno ſuo habere ſe glori
ans cum electione totius eccleſie conſtitu
it illum ſedis que nunc ſareſberi noīatur
epm. Excurſo deniq; breui temporis ſpa
cio mortuo cantuarienſi archiepō ab oīi
bus epiſcopis odo electus eſt. Quia eniz
regem prauorū eſſe morū ſciebant nec ei⁹
peruerſitati vlla contradictione obuiare
audebant ſperabāt ideo odonē robuſtius
pre ceteris acturū/ſuperbū regem humi-
liaturū/regia ſtupra dampnaturū: q2 et
ſctitate erat laudabilis/ſapiētia admira-
bilis/⁊ cſtātia ſingularis. Electus itaq;
ad archiepatū cantuarienſem dixit. No-
uerit tota britannia me nullo vnq̄ pacto
cōſenſurum vt in clericali habitu conſti-
tutus eccleſie cātuarie preſideā cui null⁹
antea qui monachus non fuerat ſcił pre
ſidiſſe. Miſſis igił a rege nūcijs apud flo
riacēſe mōaſteriū abbas cū nōnłlis frib⁹
pſpe angliā igredił: ⁊ odoni habitū reli
giōis ſctē tradito cū honoē regredił. Mox
nāq; ſuſcepto pallio cōtra ſeuiſſimū regē
ſeuer⁹ iſurgit mulieres adulteras quas
plures habebat a liminib⁹ ſctē ecclie ſeq-
ſtrauit. Sed cū nec ſic qdē illas a ſtupro
prohibere potuiſſet cōprehenſas iuſſit in
facie cādēti ferro turpari: ſicq; de regno
anglorū expelli. Deinde dulcib⁹ ſimł ver
bis ac terrorib⁹ regem admonuit vt a tā
ta ſe impietate cōpeſcat: ne dei irati vin-
dictā ſupra ſe citius expiatur: ideo q̄ i al
tiori gradu ruina ſit grauior et infirma-
to capite membra ſana eſſe nequeāt. Ita
q; propter ſancti huius conſtantiam bo-
ni cognomen accepit eo q̄ a tramite veri-
tatis nec timore nec gratia deflecti poſſet
Eo tempore quidā de clero cantuarien-
ſis eccleſie aſſeuerare conabantur panē
⁊ vinum que in altari ponuntur poſt con
ſecrationem in priori ſubſtantia perma-
nere et figuram tantummodo eſſe corpo-
ris et ſanguinis xpi: non verum xpi cor-
pus et ſanguinem. Quorū ille enormem
perfidiam deſtruere cupiens dū quadam
die in cōſpectu populi miſſam celebraret:
fuſis ad deum lachrimis dei clementiam
poſtulauit: vt ad expellendos hominum
errores diuinorū miſteriorum declararet
proprietatē. Cumq; ad confractionem vē
tum fuiſſet cōfeſtim inter manus pontifi

cis fragmenta corporis xp̄i ſanguinē manare ceperūt. Stās itaq; pontifex et pre gaudio vberes lachrimas fundens innuit aſtantibus miniſtris vt illi propius accedant q nuper in fide titubauerant. Qui in tantarum rerum conſideratione pauefacti exclamauerūt O inter hoīes feliciſſimū cui hodie filius dei ſemetipm̄ in carne dignatus eſt reuelare. Exora p̄ſul ſanctiſſime vt in priſtinā formā ſanguis preſens cōmutetur ne nos ꝑpter infidelitatis errorem diuina vltio ſequatur. Orauit ergo et reſpiciens ad aram vbi dimiſerat ſanguinem reppetit vinū. Cū autē eccleſiam ſuā cui preerat reparare vellet deprecatus eſt dn̄z vt quouſq; opus inceptum ↄſummatū fuiſſet nulla infuſio imbriū aut vis ventorū infra parietes eccl'ie deſcenderet que clericos a diuino ope prohibere poſſet: factūq; eſt vt in trib⁹ continuis annis quib⁹ eccl'ia edificaret̄ nō tm̄ infra ambitum eccl'ie ſed nec ītra muros totius ciuitatis pluuia aliqñ deſcēderet. Cum aūt rex edwin⁹ libidini dedit⁹ poſt officiū eccleſiaſticū vna cū ep̄is ⁊ magnatibus iam pranſus die quadā ſederet ſubito exiliens relictis oībus in ſecretiorem camerā ſe cōtulit: duaꝝ feminaꝝ illic eū operientium ſtupri ardore ſuccenſus infandū conſortiū expetiſt. Que res conſidentiū mētes magni pudoris merore deiecit. Habito aūt inter eos colloquio miſſ⁹ eſt abbas dunſtanus regē ab illicitis amplexibus abſtrahere ⁊ ad regiam ſedē inter principes reuocare. Et factum eſt ita. Eapropter turbatus rex dunſtanū ſpoliatū exilio dāpnat. Jccirco eni odo vbi eū nec admonitionibus ſuis ſe velle corrigere videt: vnā de dictis mulierib⁹ qua rex frequenti⁹ abutebatur miſſis militibus a curia regis in qua manebat violent̄ abdurit ⁊ eam in facie deturpatā ac candēti ferro denotatam in hiberniā exilio detruſit. Erat enim ſanctus odo oīm iniquitatū inflexibilis aduerſarius: nō hūc alicui⁹ gaudij ſecularis illecebre non hominū mine/ nō cuiuſuis dampni perpeſſio poterat a rectitudine deterrere. Rege tandem edwino pro ſuis criminib⁹ eliminato: edgarus frater eius ſuper totā angliam rex conſecratur. Cum aūt dūſtanum in ep̄m Wigornienſem cōſecrare deberet hoīem qui ad Wicciorum pontificatum promouendus aduenerat in pontificem cantuariorū ſcti ſp̄us operatiōe promouit. Super quo a circūſtantib⁹ cur ſic ageret inquiſitus: ſcio inquit filij ſcio q̄d operetur in me deus. Et hunc quidē Wigornienſis prouincia me viuente paſtorē habebit: ſed tota britannia me defuncto eodem rectore gaudebit nec enī lege ſancti ſp̄us donū ſtringi poteſt. Sctūs tandem odo in ſenectute bona virtutibus et opib⁹ bonis plenus: relicto ſeculo celeſtia penetrauit quarto nonas Julij Poſt cuius trāſitū obtinuit locū ſummi ſacerdotij elſſinus Wētan⁹ ep̄s data pecunia p̄ncipib⁹ q̄ primi erāt in domo regis edgari Nā et ante odonē magna ad rapiendum ſacerdotiū cupidine agebatur ſed proborū conſtantia epoꝝ a ꝓpoſito decidit. Cū vero die aduent⁹ ſui cātuariam ſolēpni proceſſione ſuſceptus fuiſſet acceſſit ad ſepulchrū ſcti odonis ſtāſq; ſup illud ita defūcto exprobraē nō timuit. Jnepte ſenex ecce tu mortu⁹ es ⁊ ſub tellure putridus iaces: te viuēte ſumm⁹ anglorū pōtifex eſſe nō potui te obeūte fact⁹ ſum qd̄ olim eſſe cōcupiui ⁊ inde male ac decrepite ſenex nl'las grās habeas: qr ſi vltra viuere potuiſſes mihi habitū honorē concedē noluiſſes. Et baculo tūbum ſancti percutiens ſtulto furore accenſus tn̄ receſſit. Eadem nocte apparuit ſctūs odo cuſtodi eccleſie ſaluatoris vultū lacteū habēs veſtimentū vero roſei coloris ita dicens. Surge et dic elſſino ep̄o. Hec mandat tibi ſeruus xp̄i odo. Non ſum mortuus ſed viuo

regi meo om̄ipotenti deo atq̀ʒ vt hoc cer-
tiſſime experiaris: noueris qꝛ ſicut tu me
viuente ad archiep̄atum peruenire non
potuiſti ita per me nūc in celeſti regno vi
uentem inuaſum honoꝛē in ꝓximo ꝑdes
Et qm̄ heſterno die me verbis expꝛobꝛa-
ſti baculo tuo ſepulchꝛū meum percuſſi-
ſti: pꝛedico tibi qꝛ mare tranſfretabis/al-
pes aſcendes ſed pallium non obtinebis.
Cūq̀ʒ illi ter ſic apparuiſſet et ille cuncta
ep̄o retuliſſet: ille que audierat peruipē-
dens verba inepte dicebat eſſe ꝯminatio
nis. Demū vt in vita ſancti dūſtani habe
tur inter alpes niuibꝰ concluſus miſere
vitam finiuit. ¶ Narratio

Circa annū dn̄i octingētesimū quartū-
decimū cū ludouicꝰ pius imperatoꝛ quē-
dam fredericū ad traiectenſem ꝓmouiſ-
ſet ſedem: rex ipſe pꝛimo oꝛdinatiōis die
ad dexteram ep̄i ſedit in pꝛandio monuit
q̀ʒ pꝛeſulem inter cetera vt recentis ꝓfeſ
ſionis memoꝛ anteceſſoꝛū ſuoꝛū cōſtanti
am ſequens ſine acceptione perſonaruʒ
vera pꝛoponeret ac cōtemptoꝛibꝰ penaʒ
infligeret. Cui ep̄s. Recte mecū agis dn̄e
rex qui pꝛofeſſiōis mee teneritudinē ſan
ctis aīas hoꝛtatibus ſed ne grauet queſo
maieſtas tua ſoluere qđ animꝰ meꝰ diu
volutauit vtrū piſcem hic appoſitū hone
ſtiꝰ ſit a capite an a cauda aggredi. Rex
aūt pꝛepꝛoperꝰ ⁊ q̄ptū ſe inuiſcaſſet neſci
us a capite inquit. Et ille. Sic dn̄e angu
ſte te decet vt fides xp̄iana te pꝛimo de tu
is erratibꝰ cōpeſcat: ne ſubditi audeant
ſpernere qđ te viderit toleraſſe. Renūcia
igit̄ inceſto m̄rimonio qđ cū illa inditha
cōtraxiſti. Qđ quidē dictū rex lʒ meſtꝰ to
lerauit. Sermo in latū volās aures eccle
ſiaſticoꝝ in tm̄ exulcerauit vt cōſilio ſuꝑ
hoc acto rex ip̄e ſoluto cōnubio ſeip̄m de-
poneret ⁊ in ergaſtulo cōtraderet: femīa
in monaſterio detruſa. Mediāte poſtre-
mo ep̄o p̄fato ap̄lice ſedis pietate decretū
eſt vt in dicta p̄nia legitimo decetero vte-
rent̄ cōnubio. Impatoꝛe remiſſa libēt in-
iuria: mulier ꝑ duos ſatellites epiſcopuʒ
pꝛefatum ſacerdotalibus indutum poſt
miſſam celebꝛatam occidi fecit.

¶ De ſancto Odulpho confeſſoꝛe.

Empoꝛe ludouici pijſſimi augu-
ſti erat vir quidā venerabilis ex
nobili pꝛoſapia francoꝛū oꝛiūdꝰ
noīe bodgis de quo filius deo acceptꝰ no-
mine odulphus pꝛocreatꝰ eſt: Qui abla-
ctatus ſacre eruditionis tradit̄ ſtudijs ⁊
ſctis ac deo deuotis doctoꝛibꝰ cōmendat̄
erudiendus. Creuit enī ſapientia ⁊ etate
ac ſctitate puer venerabilis ⁊ relictis pꝛo
pinquis ⁊ amicis apud traiectum opidū
a ſctō ep̄o frederico cū magno honoꝛe ſuſ-
cipitur ⁊ cū ip̄o diu manēs in vigilijs per
uigil/in ieiunijs potens/in oꝛonibꝰ ſedu
lus/in ſacra lectiōe extitit ſtudioſus. Cō-
tigit enī vt friſones viri feroces ad tanti
erroꝛis dementiā deuenirēt: vt dictꝰ ep̄s
nec per ſe nec ꝑ archidiaconos ad viā veri
tatis reuocare eos poſſet. Vn̄ traiectū li-
teras direxit ⁊ ſctm̄ dei famulum deuote
popoſcit vt ſine moꝛa ad ip̄m feſtinaret.
Ad quē cū veniſſet cepunt per eccl̄ias ver
bū dei ppl̄o p̄dicare donec hoīes velut lu-
pi rapaces ſalutari dogmate ī māſuetas
ꝯuerterēt oues. Sctūs igit̄ odulphꝰ roga
tu ep̄i ibi manēs: ppl̄o vite v̄bū p̄dicare
nō ceſſabat. Nil terrenū ī hac vita cura-
bat vt depoſito carnis onere p̄mia eterna
accipe ī celis mereret̄. Spū v̄o ꝓphetico
plenꝰ vētura q̄ſi iā facta cerneret p̄dixit.
Senectute demū grauatus ⁊ baculi ſui
oblitꝰ ad eccl̄iam die quadā ꝓrexit ⁊ iſtin
ctu īimici cella eiꝰ cū oī ſupellectili ſua in
flāmat̄ Quo audito fuſa cū lachꝛimis ad
deū pꝛece incēdiū ꝯtinuo manſueſcit nec
vltra p̄ualuit: cellā ſolūmō quā īuaſerat
cōbuſſit baculo illeſo. Eundē poſt obituʒ
eiꝰ baculū ſuꝑ ſepulchꝛū eiꝰ f̄res fixerūt

qui in loco vbi fixus fuerat vſq ad tēpo-
ra beati radbodi epi perdurauit. Febre tā
dē correpte in oī ſctitate preſentē vitā de-
ſerēs celeſtia penitrauit pridie Id9 iunij
et tāta illic miri odoris aſpſa ē fragrātia
vt oēs qui illic aderāt ineſtimabili ſuaui-
tate replerent. Accidit enī tpe canuti re
gis anglorū et dacorum q quidā viri oſſa ſā
cti odulphi auferētes mira audacia lōdo
nias tranſtulerūt. Ea tēpeſtate ailward9
eps londoniēſis ecclīaz eueſhaniēſem re-
gebat qui cū intellexiſſet reliqas ſcti odul
phi londonijs aduectas cētū libras vendē
tibus dedit ſicq ieſtimabilē theſaurū glo-
rioſe acqſiuit et cū magno honore ad eueſ
hamēſem ecclīam aduexit. Tpe frederi
ci epi tratectēſis beatū odulphum altari
aſſiſtere cōtigit et ecce iuxta altare aſtitit
ei angel9 dñi talia ſctō viro annūciās. Fe
ſtina inqt vir dei veloci9 miſſā finire et ſi-
cut aſtas ſacerdotalib9 veſtimētis indut9
ſctm̄ calicē manib9 tenēs ad mare cōcito
gradu ppera illicq nauē inuenies que te
traiectū recto tramite deducet. Niſi ei fe-
ſtinās illuc citius veneris traiectenſis pō
tifex more ſolito miſſam ſolēniter celebra
bit. Qd ſi auſu temerario facere preſum-
pſerit diuino iuditio pter pctm̄ qd no-
cte cōmiſit diabolo tradit9 miſerabilit in
infernū ſepeliend9 ſuffocabitur. Hec an-
gelo dicēte genuſq pcti ſeriati innoteſcē
te: ſctūs odulph9 mox ſicut iuſſū fuerat
calicē manib9 ferēs ſacerdotalibuſq ve-
ſtimētis indut9 ad mare nemini quicq di
cēs cōcito properabat et nauē aſcēdēs ſine
aliquo remorum aut nauis gubernaculo
ad traiectenſe littus appulſus eſt: iuenit
q epm cū nimia pompa ad miſſarum ſo-
lēnia ſe preparantē. Uidens aūt eps bea
tum odulphū ſacerdotalibus indutū ca-
licemq manibus tenentē prope aſſiſtere:
admirans ait. Quid tu inquit bone odul
phe tam inſpatus et tam inopinato modo
paratus tam feſtinus hac die aduenisti:
Et ille. Neceſſitate quadā pmaxima coa
ct9 dñe prēvraz ſctitatē tali mō expetij Uo
cāſq epm ſeorſum viſionē angelicā oēm
q rei veritatē ſibi ex ordine pandit: quo-
niam in eadē ſctiſſima nocte paſchali cū
quadā ſanctimoniali ppria videlz ſorore
peccaſſet. Qd audiens eps et vltra q eſti-
mari poſſit dei iudiciū expaueſcēs iuſſit
btm̄ odulphū miſſam ſolēniter celebrare
Poſtea aūt condignam penitentiā a ſan-
cto odulpho ſibi iniunctam explens epa-
tum reliquit decem annis exilium paſſ9:
omībuſq ſuis icognitus beato odulpho
cura paſtorali commiſſa. Elapſis vero de
cem annis prefatus pontifex fredericus
ſancti ſpiritus operante gratia apicē pō-
tificatus et tanti ordinis admirandā ſan
ctitatem vt crebra ipſius teſtantur mira-
cula obtinere meruit.

¶ De ſancta Oſitha virgine et martire.

Beata oſitha virgo et martyr
ex nobiliſſimis anglorum nata-
lib9 originē duxit. Erat aūt fi-
lia frithewaldi regis et Wil-
burge filie regis pēde mercio
rum. Traditur aūt virgo oſitha bonis in
formāda morib9 ſctē modwenne abbatiſ-
ſe que iuxta ſiluam que arderna dicitur
duo conſtruxerat monaſteria vnū in loco
qui polleſworth dicitur/aliud in manſio
ne que ſtreueſhal nūcupatur. Horū alte-
rū ſibi elegit orationibus intēta: reliquū
conceſſit beate edithe ſorori regis alfridi
ob ſanctitatis meritum ſibi familiariter
dilecte que in congregatione ſanctarum
virginnm mater et cuſtos effecta eſt. Hu
ic aliquamdiu herebat adoleſcentula dei
ancilla Oſitha a ſancta modwenna abba
tiſſa commendata. Cum itaq hiberno
tempore contingeret beatam editham cu
iuſdam codicis inſpectioni vacare diſpo-
ſuit ſctē modwēne comunicaē ea q lectiōi

vtilia in eo aduerterat. Uade inqt oſitha ⁊ defer volumē iſtud ad dñam et matrē noſtram modwennā in eo foꝛte aliqd ſancte cōtemplationis et edificatiōis exēplū poterit inueniri. Que accepto libꝛo cum ad quēdam pontem ligneū perueniſſet: vi ventoꝛū in pontis faſtigio impulſa deoꝛſum lapſa coꝛruit ⁊ īpetu fluminis rapta in momēto abſoꝛpta eſt. Elapſis aūt tribus diebus angelus dñi modwēne in cella oꝛanti apparens dixit. Uade cū feſtinatione ad fluuiū aliquid ibi neceſſariū operatura. Que cū perueniſſet ad fluuiū inuenit ibi editham virginem puellā oſitham queritantem. Quam abbatiſſa velut expauentem cōſiderās ait. Quid ē ſoroꝛ? Recta ne ſunt om̄ia? Jlla reſpondit. Ecce inqt tres dies ſunt dña ex quo trāſmiſi oſithā ad te ⁊ veni querere quare nō regrederetur ad me. Nunqd nō apud te eſt? Et illa. Uere inquit non vidi eam nec venit ad me. Et iterrogati paſtoꝛes ſi puellam vidiſſent dixerunt. Nudiuſtercius puellam pontem aſcendere vidimus: ſed quo abiit aut quo deuenit nimirū curā agentes de pecoꝛibus ⁊ ad alia intenti penitus ignoꝛamus. Quo audito ſctā modwenna ait ad edithā. Depꝛecemur ſoꝛoꝛ chariſſima dñm vt meritis oīm ſanctoꝛū ſuoꝛum reſtituat nobis in hac hoꝛa puellam perditā vt videamus ⁊ cognoſcamꝰ eius mirabilem potētiam et collaudemꝰ īperpetuum miſericoꝛdiam ſuam. Cum igitur ad terram inclinate diu cum lachꝛimis ambe oꝛaſſent modwēna ab oꝛatione ſurgens clara voce tribus vicibus exclamauit. Oſitha/oſitha/oſitha in noīe ſancte et indiuidue trinitatis veni foꝛas: et de hoc flumine in quo ſubmerſa es ꝑ virtutē poteſtatis ipſius vite reſtituta ſana et incolumis emergas. Necdū plene verba finierat virgo ſancta: et ecce puella de fluuio cum volumine illeſo pꝛodiit: ⁊ trina vice ſermone abſoluto reſpondit. Ecce ego/ecce ego/ecce ego dña mea. Quam ſancta modwenna cum magna exultatione ſuſcipiens et gratias īmēſas deo agēs edithe illam reddidit ⁊ retento ſecum volumine ad cellam remeauit. Locus aūt ille ab euentu nomē ſoꝛtitꝰ ab incolis nunpole appellatur. Uerūptamen monialis tūc non extitit licet nigro pallio illā tunc amictam fuiſſe credatur. Poſt tranſitū vero ſancte modwēne beata oſitha ad parentes reducta virtute et moꝛibus quotidie ꝓficiebat: Cumqꝫ nubilis tempoꝛis pꝛoceſſu eſſe conſpiceretur: rex quidā oꝛientalium ſaxonum ſigherus noīe parentes puelle ſollicitās virginē ſibi petiit dari in coniugem. Que cū a parentibus cōmoneretur aſſenſum pꝛebere eoꝛū blanditijs fauere recuſans aīo et actu virginitatis ſibi placere puritatem inſinuauit. Renitens tamen et inuita dicto regi nuptijs regali apparatu inſtructis deſpōſata traditur. Affectꝰ vero et deſideria ſua ſponſo ſuo celeſti commēdans cum oꝛationis inſtātia pꝛeces deo deuote fūdebat: vt a virili cōcubitu eam immaculatā cōſeruaret. Cumqꝫ multoꝛum dierū euolutione regis deſiderium laudabili fallatia ⁊ mltaꝝ occaſionū opoꝛtunitate viri ſui deſideria repꝛimeret eo ardentiꝰ quo de virginis voto minꝰ inſtructꝰ erat ad cubiculi ſecretioꝛis locum rex virginē iuſſit introduci vt diutius affectato concubitu vteretur. Affuit interea nutu diuino nūcius dño ſuo rumoꝛis ſolatia inſinuans: ceruum habitu coꝛpoꝛis ⁊ foꝛma ſpectabilem pꝛe foꝛibus atrij regalis diſcurrere. Sicqꝫ rex intactam deſerens reginā adiunctis ſibi venatoꝛibꝰ ad ceruum perſequendū perniciter aduolauit. Regina vero quaſi a naufragio erepta: liberatoꝛi ſuo xp̄o gratiarū actiones referebat. Miſitqꝫ feſtinanter lr̄as oꝛiētaliū angloꝛum epīs: ecce videlꝫ ⁊ bede wino viris religioſis mētis ſue deſideria expꝛimētes. Que

feſtino greſſu ad eā accedentes religiōis
habitū tradiderunt: ⁊ velo ſibi impoſito
monialem conſecrarunt. Rediens vō rex
poſt aliquot dies a venatione ad viſitādā
reginā alacriter ꝓperabat. Cūq; eā ha
bitu ſctō indutam ⁊ voto diuino cōſtrigi
aduerteret merore ⁊ meſticia concuſſ⁹ eſt
Nolens tñ amorem in odium cōmutare
reginā ꝓpoſito ſuo inſiſtere ſuſtinuit li
cet inuitus. Cōſtructis edificijs religioni
cōpetentibus dedit ei rex in poſſeſſionem
villam chichēſem. Regina vero cū aſſoci
atis ſibi virginibus ſacris vite auſterio
ris ꝓpoſitū aggreditur/ morū diſcipli
na/ ſilentij rigore/ ⁊ cōtinentie cēſura ſin
gulas īformās verbo ⁊ exemplo ad amo
rem celeſtium ⁊ mundi contemptū indeſi
nenter accendebat. Cūq; in dei famulatu
aliq̄diu deſudaſſet humani generis īimi
cus ⁊ virtutū exterminator diabol⁹ bea
te oſithe conuerſationi inuidit ⁊ quā ꝓ
ficere de die in diem cōſpexit a via ſctita
tis aduertē ſtuduit. Satellites itaq; ſu
os ad euerſionē ſacre virginis deſtinauit
⁊ de finibus dacie filios perditionis fidei
⁊ pietatis ignaros ad depopulandā oriē
talium anglorū plagā excitauit. Qui⁹ gē
tis barbare cōſuetudo fuit piratica exer
cere/ xp̄ianorū cede delectari/ rapinis in
hiare/ ociū inane eſtimabāt quotiēs a ſce
leribus ⁊ operib⁹ impietatis man⁹ conti
nerent. Anno igitur dñi ſexcēteſimo q̄n
quageſimotertio menſe octobris gentili
um caterua a dacorū partib⁹ nauib⁹ ad
uecta apud orientales ſaxones in villa q̄
dr̄ chiche appulſa ē. Qui de nauib⁹ egreſ
ſi rapina et incendijs chriſtianos ſeuien
do aggreſſi ſunt. Ille vero qui inter ſcele
ratos primus erat cū conditionem beate
oſithe requiſiſſet intellecto qḋ xp̄iana eſ
ſet precibus et muneribus ad ydolatriā
cepit eam inclinare ſubijciens minas ni
ſi deorū venerationi quos colebat conſen
tiret verberū ⁊ vulnerum crudelitatē cō
minando eā ſibi inclinare parabat. Vir
go tamen beata blanditias reſpuēs ad mi
narū aſperitatem imperterrita ſupplicio
rum ſibi īminētium diſpendia non time
bat. Unde princeps eius conſtantiam at
tendens ⁊ deorū ſuorū iniuriā non ferēs:
capitali ſentētia in illam ꝓuulgata ad
decollandū caput humiliare cōpulit. Sic
q; capite amputato mox virgo erigitur:
⁊ caput in terram collapſum manib⁹ ar
ripiens recto greſſu firmis veſtigijs ꝓ
grediens vſq; ad eccl'iam aplorū petri ⁊
pauli a loco paſſiōis quaſi per tria ſtadiā
diſtantem angelico ductu peruenit. Cūq;
ad oſtiū eccl'ie ſubſiſteret obſeratū mani
bus cruentatis quaſi vt ſibi aperiretur:
oſtiū pulſans ſanguinis veſtigia in eo re
liquit ⁊ ibidem ad terram cecidit. In lo
co aūt vbi glorioſa virgo capitalem ſubi
it ſententiam fons lucidus erupit varijs
morborum generibus ſanitatem prebēs
Audito aūt virginis ſācte martirio: pa
ter eius frethewald⁹ rex ⁊ Wilburga vx
or eius precipuo deſiderio eſtuabāt vt vel
truncati corporis pignore penes eos de
poſito conſolati doloris iacturam redime
rent. Cūq; corpus ſancte virginis ad eos
allatum eſſet in eccleſia de ayleſbiry cum
magno honore in locello plumbeo colloca
runt. Peractis autē multis poſt hec in
eodem loco meritis ſancte virginis mi
raculis: cuidam fabro ī viſu apparuit di
cens. Surge ⁊ vade ad eccleſiam aileſbi
rie ⁊ tollens loculum illum plumbeum:
in quo ſunt oſſa mea ⁊ equo caute impo
nens ad eccleſiam chichenſem deferre nō
differas. Et ne de labore tanto diffidas:
cum iter aggreſſus fueris in vie labore ⁊
ſarcine ſudore releuatrix ero ⁊ adiutrix.
Poſt trinam vero apparitionē nocte qua
dam nactus oportunitatē eccl'iam ingreſ
ſus excubantes ſopore grauatos inuenit
loculum plumbeum de terra euulſum:
equo impoſuit ⁊ abijt. Mane facto euigi

lantes cuſtodes excitatis côuicanijs platearum diuerticula ⁊ callium ſecreta côpendia rimant̄. ſi forte quem perſeq̄bant̄ ꝯprehendere poſſēt. Cūq; faber ille hoīm cateruā appropinquare côſpiceret: fuſa ad deum ⁊ ad virginem ſctām prece perſequentes eum mētis alienatione oculorumq; ſtupore mirabili percuſſi ad ꝓpria vacui redierunt. Faber vero cū reliquijs ſctē virginis cū ad eccl'iam chichēſem perueniſſet: mauricius londonienſis eṗs in ſcrinio precioſo reliquias ſctās cū honoē collocauit ⁊ roffenſis eṗs ibidē preſens a graui qua detinebatur infirmitate curari meruit. Cum quidā naute qðdā fruſtū marmoris de porticu eccleſie ſctē oſithe clam ſecum auferrēt: nauicula in qua fruſtū erat poſitū velut terre fixa immobilis erat donec reatu cognito fruſtum illud ad eccl'iam de qua erat ablatum attuliſſent. Clericus quidā voto ſimplici in monaſterio ſctē oſithe virginis habitum religionis ſuſcipere ſpoſpondit propoſitumq; arridente fortuna differens ad extrema vite morbi grauat⁹ moleſtia deducitur. Cui ſctā apparens oſitha ait. Quid eſt ꝙ tam ſolicite me inuocas? Nunquid meminiſti quid tibi fecerim quarto anno iam elapſo? Cū egrotares morti vicinus cū ſatiſfacerem huic prouincie imminente mortalitate ⁊ īpetraui a dño meo iheſu xp̄o vt viſitaret populū meū tunc dominum pro te rogaui ⁊ ab infirmitate tua liberatus vite conuerſionem promiſiſti: ⁊ ex tunc de malo in pei⁹ victitaſti. Qua igitur fronte luchris ⁊ nugis curialiū deditus me inuocare preſumis? Cūq; emēdationē vite cū lachrimis ſpoſpondiſſet: illa vultu hilariore illum intuēs ait. Miſereor tui ſi tui ipſe miſertus deo ſeruire vel ſero volueris. Eius vero tactu ſanatus habitum religionis ſuſcepit ⁊ deuote deo ſeruiens in priorem ſancti bartholomei londonijs electus eſt. Mulierem cōtractam erexit/iuueni muto et ſurdo loq̄lam et auditum reddidit: et multis alijs opem eius in ſua infirmitate implorantibus ſalute recepta ſubuenit. Puella quedam officio brachij ita priuata vt lateri inſeperabiliter adhereret cum meritis ſctē oſithe ſanata perfecte fuiſſet votū continentie commiſit proceſſu tamen temporis cum quodā iuuene matrimonium cōtraxit. Cui ſancta oſitha apparēs cur temerario auſu vota que diſtinxerūt labia ſua rupiſſet ſpurciſſimum côiugiū īproperando redarguit ⁊ ꝯpedum vinculo inuiſibili pedes eius arctius côſtringebat: vt pedē pedi ſubiectū diuellere non valēs officio pedū prorſus deſtituta vltionis diuine flagellam ſentiebat. Meritis tandē ſctē oſithe ſoſpitati reddita correctiori vite de reliquo ſtuduit adherere. Mulier q̄dam pedum officio multis annis deſtituta cū a cuſtodib⁹ eccleſie ſancti edmundi tanq̄ obprobrium hoīm ⁊ plebis abiectio proijceretur: quidā vultus venerandi in viſu ei apparens dixit. Mulier q̄d hic moraris? Fruſtra hic expectas quod petis: Surge alias tibi querenda eſt ſalus quā efflagitas. Et illa. Quis es dñe? Ego inquit ſum ſeruus dei edmundus vade ad eccl'iam ſctē oſithe vt ſanitatem perfectā conſequi merearis. Quo cuꝫ perueniſſet dolore mēbrorū q̇eſcente ſanata ſurrexit.

¶ De ſancta Oſmanna virgine.

BEata virgo oſmanna clara ſtirpe ac regali hibernienſiū progenita mandatis domini a pueritia tacito corde credebat ⁊ quaſi aurū electū ꝓbata ſuis parentib⁹ cum eſſent gentiles eaꝫ cogentibus ne xp̄icolis crederet: obiurganter obſtabat dicens. Cur inſana gens veſtris mutis idolis nil obeſſe nec auxiliari valentibus me dei cultricem caput incli-

nare cōpellitis legeſq; ꝓphanas exercere iubetis? Nō audientes parētes ei⁹ ſtupebant atq; alter ad alterū dicebat Quid dicem⁹ de illa iam fidei nr̄e penit⁹ obſtāte? Cū aūt tandē viderēt beatam virginē a via veritatis nolle ſeparari eā cuidam nobili i matrimoniū dare volebāt vt gaudio vacaret ⁊ xp̄ianos odio haberet. Qd illa intelligēs parentes ⁊ patriā dereliqt ⁊ aſſūpta ſecū ancilla nōie aclitenis trāſita mari in ſiluā iuxta ligerim fluuiū ab hoīm habitatione remotam domūculam ex folijs ⁊ frondib⁹ fecit: ⁊ radices herbarum ⁊ folia in cibū ſumpſit/ veſtes ex iuncis ⁊ lōgiorib⁹ herbis ſibi fecit. Poſt hec vero dū quidam venator pontificis cum multitudine canū aprū inſectaret aper ille ad beati oſmanni habitaculū ꝑueniēs ante pedes ei⁹ quaſi miam petēs ſe ꝓſtrauit. Quē cū venator adueniēs cultello occidere vellet: nulla gladij acies cutem ei⁹ penetrare potuit. Quo viſo ad ep̄m pergens ſe magica arte a virgine deluſū fuiſſe aſſerens: cuncta que viderat ſtuduit enarrare. Pergente illic ep̄o cū turba mlta inuenta eſt ab eis virgo ſctā orans ad dn̄m prona. Cūq; illam om̄ia preſtigia ⁊ ydoloꝝ culturā deteſtari et conuicia gēti increduli inferre viderent ep̄s ſic eam alloquitur. Credo te virgo apprime dei baptiſmo obedire atq; xp̄icolis ⁊ ꝓphetis indeſinenter credere. Quod ſtatim vt illa audiuit dixit: nihil in mundo ſe magis ꝙ baptiſmū affectare. Tūc gauiſus ep̄s de reſponſione illius ait. Dei templū Oſmanna deo ⁊ eius angelis atq; archangelis omnibuſq; deum diligentibus amica eris lauachrum ſuſcipiens regenerationis. Cūq; cathecumina fieret virgo ſancta: vir quidam cecus lumē oculorum recepit. Tradidit autem ei epiſcopus quendam agricolam qui edificaret ſibi ortum vnde virgo haberet ad veſcēdum. Quod videns diabolus agricole quodam mane apparuit dicens. Homo quid queris aut cui ſeruis quid vtilitatis de tua dn̄a cōſequeris? Si mihi volueris obedire tibi aurum et agentum ⁊ quicq̄d deſiderat anima tua dabo. Et ille. Si inquit hec vera eſſe ſcirem tibi obedirem et crederē. Hijs dictis: accedens temptator oſculatus eſt agricolam precando vt alterum alteri fidem daret ſibiq; conſulens vt frequenter ſue domine conuicia inferēdo eam ad iracundiam prouocaret. Cum igitur receſſiſſent ſe inuicem oſculando dicentes ſequenti die iuxta fontem inde nō longe decurrentem ſe viſuros ⁊ iterum mutuo loquuturos: mox agricola reuerſus domū maligno ſpiritu vexatus cepit amittere viſum. Cumq; ſacram virginem per domum oberrans videre non poſſet clamare cepit ⁊ dicere. Domina mea ab homine iniquo illuſus ſum ⁊ ante conſpectum tuum grauiter me peccaſſe confiteor. Cui illa miſerta ait. Renuncia drachoni peſſimo mundum circueunti ⁊ quem deuoret perquirenti vt dominus iheſus chriſtus miſereatur tui. Qui reſpondit. Virgo beata tuis meritis et orationibus credo me liberandum ab iniquo. Tunc illa ad deū preces fundens illum perfecte ſanitati reſtituit. Mute cuidam loquelum reddidit ⁊ varijs infirmitatib⁹ ſuis meritis medelam adhibuit. Filius regis hiſpanie nomine eclotonius: ea que neceſſaria erant pauperib⁹ errogabat xp̄mq; a pueritia ⁊ om̄es xp̄icolas diligebat. Quod vidēs mater eius affroniſia que erat pagana dixit ad eum. Si amplius chriſtum colueris: an̄ diē craſtinā morte morieris. Qui hec audiēs mot⁹ pre ira matri ſue maledictionē ꝓ maledictiōe intulit: ⁊ ꝓtinus ob hoc loquelā ſimul ⁊ viſum ꝑdidit. Mr̄ vero ꝓ dolore filij adeo mentē conſternata eſt vt in inſaniam verteretur. Quidam interi ſacerdos nōie remigi⁹ de partib⁹ in q̄b⁹ ſctā oſmāna degebat veniēs dixit ad illos

Si facere qđ docerem velletis vobis pro
deſſe poſſet. Cui rex ait. Si vxori mee et
filio poſſis conferre ſalutem mee telluris
epm vel certe participẽ medietatis regni
mei te conſtituã. Cui ſacerdos. Si ad ſã-
ctam oſmannã virginem cum vxore ⁊ fi-
lio accedere velis ipſa mediante reſtituta
vtriqꝫ pſtĩa ſanitate gaudebis. Rege ita-
qꝫ cum vxore et filio ⁊ multo comitatu ad
locum virginis properante ⁊ eam ſalutã
te virgo ſancta dixit. Quid queritis? Cũ
qꝫ illi dixiſſent ꝙ nihil aliud ꝙ̃ ſalutẽ eo-
rum quos torqueri videbat quererent: cõ
feſtim hoc dicto reſtituta eſt ſanitas tã re
gine ꝙ̃ filio. Hijs autem ⁊ multis alijs
choruſcans miraculis btã virgo oſman-
na tandem feliciter migrauit ad xp̃m q̊n
to Idꝰ ſeptembris. ¶ Narratio.

Vir dñi entices vt ait vincentius decur
ſo vite ſue ſtadio circũſtantibꝰ fratribus
emiſit ſpiritũ. Et cũ ab eius diſcipulis ex
equie pararentur viuꝰ reſedit dicẽs. Deo
grãs. Sciatis quia in hijs quadragita an
nis vnũ tantum diem non memini me ci
bum ſumpſiſſe niſi prius fleuiſſem. Ho-
die aũt ſublato merore conſolatus eſt me
deus ⁊ inter choros angelorꝫ tribuit mi-
hi requietionis locum. Et hec dicens ĩ pa
ce requieuit. Quadã nocte cum paſtores
equorũ odonis abbatis cluniacenſis ob-
dormiſſẽt ⁊ frater quidã peruigil in ora-
tione perſiſteret: fur affuit raptũqꝫ equũ
aſcendit et fugit. Predictus vero frr̃ ma-
luit equum perdere ꝙ̃ ſilentium rũpere.
Facto aũt mane viderũt eminꝰ furẽ vno
in loco affixum ſuper equũ ſedere. Quem
apprehendentes paſtores vinctum patri
odoni miſerunt qui ei quinqꝫ ſolidos ar-
genteos dari precepit dicens iniuſtũ eſſe
eũ abſqꝫ digna mercede dimittere eo ꝙ ꝑ
totius noctis ſpaciũ multũ ſuſtinuiſſet
laborem.

¶ De ſctõ Oſmundo Epo et confeſſore.

¶ In cõmemoratiõ ſcti oſmũdi Lectio .j.

Commemorantibꝰ nobis ſe-
dula deuotionis merita bea-
tiſſimi cõfeſſoris oſmũdi libe
at tãte ſctitatis normã ex or-
dine cõtemplari vt parit do
mino annuẽte collibeat mores ac vitã ip-
ſius pro noſtris viribꝰ imitari. Proponi
mus igit tibi primũ o nobiliſſima ĩdoles
iuuenũ ĩ oſmũdi nr̃i auſpicijs ducẽte ado
leſcẽtie tue felix ac expeditũ itinerarium.
Audi ergo cũ eo libẽt precepta pr̃m: va
ca ſcolis/fuge petulantiã: itaqꝫ audacter
ſemp tñ ſub timore dñi induere fortitudi
nem tuam. Cũqꝫ in virũ odoleueris teqꝫ
ſors collegio forſã militari aſcripſerit Ha
bes hũc magr̃m militũ patronũ iuſte bel-
lantium: ſub quo diſces militare non eſſe
pctm̃ dũ ipſius more deo religionẽ/ princi
pi fidelitatem / pr̃ie cuſtodiã prona mẽte
reddideris. ¶ Lectio ſecunda.

Accepimꝰ iam tanti patris exẽplo ĩſtru
ctionẽ rei militaris deinceps quid virum
dei deceat audiamꝰ. An iudicẽ aut aſſen-
ſorem cõſtituit te populꝰ tuus. Ergo qua
ſi vnus ex eis non te attollas/ nõ ſuperbi
as/nõ minorem cõcutias. Ita magnũ iu
dicaturus vt paruũ nollis acceptor cẽ per
ſonarũ. Porro iſte ſctũs iã ⁊ nataliũ iure
regio ſanguine/ſeculariſqꝫ pollicie prero
gatiua principis latere quotidie honora-
ri promeruit: a plebeis tñ queſtibꝰ pupil-
lorũ ac viduarũ lachrimoſis aurem pieta
tis non auertit. ¶ Lectio tertia.

Quid ſacerdotiũ eiꝰ repetimꝰ/ quid ele-
moſinas/ q̃d eccłiarꝫ clericorũqꝫ dotes: q̃d
oĩm prſus abiectionẽ tpalium cõmẽdamꝰ
iſta mire ſctitatis ſue inditia ſunt. Qua
re in ſumma recenſentes totiꝰ vite ſeriẽ
tãti confeſſoris plane recognoſcimꝰ ꝙ oi
tpe duxit eũ dñs per vias rectas deditqꝫ
illi ſcientiam ſctitatis qua regnũ dei di-
gniſſime mereretur. Tãdem vbi ĩ vinea
dñi operator aſſiduꝰ mľtiplicatis talẽtis

fideliſſimꝰ ſeruus probatus eſt iuſſus in trare in gaudiū dn̄i ſui tradidit celo aīaȝ terre corpus miraculis glorioſum oīs humani languoris indeficientē ac expeditiſſimā medicinam. Preſtāte eo quē cōſtanter cōfeſſus eſt dn̄o iheſu xp̄o: q̄ cū patre ⁊ ſpū ſctō viuit rex ⁊ ſacerdos ī eternū amē.

¶ Sequūtur alie lectiōes de eiuſdē. (Lectio. j.

Breuenimꝰ dudū noua ſolēnitate dies natalitios ſaluatiōis btiſſimi preſulis oſmūdi feſtiuū celebrādo natalē iāqȝ illuceſcēte nobis trāſlationis ſue venerāda celebritate quaſi nouā eiꝰ in mūdū natiuitatē cū pleno cleri ac plebis iubilo ſolēniter renouamꝰ. Hodie nāqȝ deuota mater ſariſburienſis eccleſia dulciſſimum alumnū quē intra ſua viſcera plurimo annoꝝ defluxu ab humano aſpectu recondidit: hodie glorioſo eius corpore in ſublime trāſlato deſideratā diu gentibꝰ palam profudit in lucem. Et quem quondam vt granū mortificatū cadēs in terrā ſuſcepit deinceps multiplici miraculoꝝ fructu grauidata: hodierna tandē die apto vtero edidit ſctōꝝqȝ cōfeſſoꝝ collegio apl̄ica pridē auctoritate aſſcriptū ſub veneratione cōgrua demonſtrauit. ℞. Preſulis edmundi celebremus feſta iocundi: qui pius prudēs humilis ſobriuſqȝ pudicus. Expletis curis ītrauit gaudia lucis. ℣. Auxit per merita ſibi tradita q̄nqȝ talēta. Expletis. ⁊c. ¶ Lectio ſecunda.

In ſacre trāſlatiōis feſtiuitate aſſiſtimꝰ ⁊ tū nouiter mūdo exortum ſanctū reuerentes natiuitatis vocabulū vſurpamꝰ. Sed quorſuȝ forſan obijcitur ſpectat hec rerū cōfuſio. Quid ſibi vult in rebus varijs tam patens abuſio noīm? Rurſum ſi ſtupendū videbatur principi iudeoꝝ hominē naſci cum ſit ſenex: qua fiducia ducamur credere ex vtero natum ac demuȝ fonte renatum poſt mortem renaſci? Verum ſi in hac re proprietates diſcurrere docuerimus propaginis naturalis facile tranſumentium licentia perſuaſum rei arbitramur iam miſteriū apud nos agi diu expectate natiuitatis. Aggrediamur igitur diligēter euiſcerare perabolā iſtā interimqȝ quoniam preſenti die prolatis almi viri reliquijs ad glorioſum in q̊ pauſat ſcriniū quaſi ad tripudia noui partꝰ ꝯcurrimꝰ: delectet queſo delectet profeſte minus ſedulo intermiſcere organa diuine laudis. ℞. Ecce ſacerdotē cuiꝰ prudentia ſanctum Suffulſit: tēplum xp̄i ſtabiliuit ⁊ edem. ℣. In vita placuit dn̄o plebem bene rexit. Suffulſit. ¶ Lectio. iij.

Ut ergo a primordio cuiuſuis generationis initium ſumamus oportet vt poſtq̄ intellexerimus matrem huius fecūdi germinis eccl̄iam ſanctam in cuius viſceribus deuotiſſimuꝰ preſul requieuit humātus deum quoqȝ qui ſolus ſecundum apoſtolum adminiſtrat ſemen tā egregij repullulaminis patrem credamus. Cuius immenſa bonitas vbi de ſpiritu beatiſſimi patris nouo inter ſuperos collato tūc celum ditauit: volens et in terris de mortificato grano fruunctum facere exiit ſeminare ſemen ſuum ſpargēs in terra bona hoc ſemen magne vbertatis corpus videlicet ſanctiſſimi viri miraculis copioſuȝ. De quo ſemine prophetam non immerito loquutum fuiſſe putandū eſt: cum virum metuētem dominum in pſalmis deſcripſit. Beatus vir inquit qui timet dominum: in mandatis eiꝰ volet nimis. Potens in terra erit ſemen eius. Potēs vtiqȝ erat hoc ſemen: dum intra oculta ſubterranee matricis receptacula voluebat Potens inqȝ ad demones abijciendos: potens ad morbos depellendos/ potēs q̄deȝ ſuo ſuffragio ac noſtris q̄tiſlibet meritis gratiā dei abundare facere in nobis. ℞. O preſul noſter tecum decet gratulemur qui mundo moriens non deſinis eſſe ſacerdos Celeſti vita frueris per ſecula cuncta. ℣. Iam cernis chriſtum patris a de-

xtris reſidentẽ. Celeſti. Glřia. Celeſti. ⁊c.
¶ In ſecundo nocturno. ã. Vir effectus
ꝓſpere neuſtriã regebat tãdẽ partes an-
glie potẽs defẽdebat all'a al'a. ps. Cũ inuo.
ã. Utrobiq; regia iura dilatauit ac in pa
ce ſolida cũcta refoꝛmauit. ps. Uba mea.
ã. Sed ⁊ dom⁹ dñi maxim⁹ zelatoꝛ plu-
ris beneficij larg⁹ eſt fundatoꝛ. ps. Dñe
dñs noſter. ℣. Iuſtũ deduxit. ¶ Lec. iiij.
Vir plenius deuotiſſime cetera tã mire
ꝓpagatiõis ſecreta pandam⁹. Hacten⁹
didiciſti ꝙ ſctã ceſariſburgi eccl'ia ꝑlari
põtificis oſmundi coꝛpoꝛe tanꝙ virili ſe
mine fecundata eſt. Ueꝝ qꝛ iuxta inſtitu
ta nature non mox ſuſcepto ſemine: ſed
multo ꝓgreſſu fet⁹ cõualeſcit in perfe-
ctũ ita meritum btĩ viri ſucceſſiuis mira
culoꝝum ſignis cepit indies fideliũ mẽti-
bus magis innoteſcere. At ſicut materia
illa ſeminaria freq̃nti ſui altercatiõe cer
tis labentibus dierũ curriculis: nunc la-
ctea/poſt ſanguinea: demũ in modũ maſ
ſe carnea ac poſtremo apte figuratiõis li-
niamẽta: vt ſpũs vitalis eã infoꝛmet ſuſ-
cipere indicatur: pari oꝛdine ſuſtinuit do
minus paulatim creſcere ſctm̃ ſuum: ac
eo nondũ de coꝛde terre leuato quotidia-
na pene nouitate ſignoꝝ accurrentis po-
puli multitudine vterum matris in quo
tanto tempoꝛe repauſauit vberius gra-
uidari conſtituit. ℟. Pꝛopoſito plebi ma
gna virtute petenti Sacra manus domi
ni ſubueniebat ei all'a all'a. ℣. Ut dauid ẽ
vnctus vt aaron eſt ipſe ſacerdos. Sa-
cra manus. ⁊c. ¶ Lectio. v.
Iam intellecta fecunditate matris ſup-
eſt vt ſuperioꝛem oꝛdinẽ nature nr̃o pꝛo-
poſito adaptemus. Tũc enĩ ſctã ſariſbu-
riarũ eccl'ia lacteo tm̃ coagulo foueri viſa
eſt: qũ btã dei genitrix cui⁹ candida vir-
ginitas lactei dulcoꝛis ſiĺitudinẽ hꝫ: ſola
ipſius eccleſie patrona cõſtituta eſt: ſꝫ vbi
etiã ꝑ merita ſacerdotis ſui cui quõdã in
cũbebat immolãdo carnẽ ⁊ ſanguinẽ xp̃i
pctã populi expiare nõ ceſſauit altiſſim⁹
cõferre languidis bñficia ſanitatis: exĩn
poſt dignã venerationem rutilantiſſime
dei mr̃is cepit etiã atq; etiã coꝛpus gloꝛi-
oſi pontificis ab inũera plebe deuotis af-
fectibus viſitari. Ita quidem effectũ eſt:
vt beata virgo cui⁹ ineſtimabilis candoꝛ
ab humanis nequit cõpꝛehendi obtutib⁹
peculiarẽ populi deuotionem ad relictã i
terris maſſam carneã ſerui ſui oſmundi
pꝛo rependio nõ indigno trãſtulerit. ℟.
In regũ quondã ꝯſpectu magnificatus
Nunc immoꝛtali gaudet cepiſſe coꝛona.
℣. Deſeruire deo malens ꝙ regna tenere
Nunc immoꝛtali. ¶ Lectio. vi.
Cũ tãdem continuata frequentia ſigno
rum ei⁹ magnitudinis molẽ excreuit: vt
taliſq; diutina ſcti tanta virtus diutius
celari nõ poſſet cepit ſuper hijs ſemel ite-
rum atq; iterũ ſedes ap̃lica ꝯſultari. Sꝫ
tot heu annis totq; pꝛecedentiũ tẽpoꝛib⁹
tum ignauia tũ negligẽtia multoꝛũ: qui
ſollicitandũ miſſi ſunt ad negociũ tã et ſi
plane ſatis inſtructũ pꝛo infecto dimiſſũ
eſt vt a capite denuo ſepe reſumere infoꝛ-
mareq; pꝛoceſſum obliuio tp̃m medioꝝũ
cõpulerit. Deniq; poſtꝙ ex integro recen
tius ſuperioꝛis vite: ac miraculoꝛũ teſti-
monijs auctaq; indies fama pontificis:
nihil materie ſeu foꝛme qđ tante rei pon
dus exigebat: deeſſe videbat᷑ noniſſimis
diebus iſtis anno videlicet quadꝛingẽte-
ſimo quinquageſimo ſexto ſup mille feli-
cis recoꝛdationis calixtus papa terti⁹ pꝛi
die nonas decembꝛis: decretũ future ca-
nonizationis legitime ꝓmulgauit. Quo
quidem die: pꝛouidentia diuina magis
ꝙ foꝛtuitu id accidiſſe arbitrentur: vt is
dies q̃ oſmũdũ depoſito carnis onere in-
colam fecit in celis: idem iteruolutis plu
rimoꝝũ annoꝝũ curriculis: pꝛim⁹ cũ iudi
cãte eccl'ia iudicaret ꝑ ſctõ venerãdũ in
terris. ℟. Confeſſoꝛ chꝛiſti felix feliciter
audi nos tibi deuotos laudiſq; tue famu-

lantes. Ad impetrādā veniā pꝛo crimine noſtro. Queſumus vt nobis celitus obtineas. V. O pꝛ oſmūde clarum decus vꝛbis ⁊ oꝛbis: ſeruoꝛū gemitꝰ triſtes tu ſuſcipe clemens. Ad. Gl'ia. Queſumꝰ.

¶ In tertia nocturna. ān. Comes factus ſagie cū ſucceſſit patri cūcta dat eccl'ie bona ſue matri. ps. Dñe q̄s hī. ān. Poſtremo doꝛſetie nactꝰ comitatū ſpꝛeto mūdo trahitur ad pꝛeſulatū. ps. Dñe in vir. ā. Iā celeſtem obtinens paſtoꝛ ꝑlaturā ſeruis tuis impetres vitam permāſurā. ps. Dñi eſt tra. V. Iuſtꝰ vt palma. Lec. vij.

Statutis ergo ꝓximis ex tūc kalēdis ianuarij ꝓ termino tā ſcti operis ꝑficiēdi. Prefatꝰ romanꝰ pōtifex quē antea grandeua ſenectus ac decrepita imbecillitas incuruabat mirū in modū iſtāte ꝓfixe celebꝛitatis die ſpeciali vt pie creditur oſmūdi patroni repēte cōualuit: ita vt ſtupentibꝰ cūctis q̄ cōtinuā eiꝰ inualitudinem expertā habuere diuina officia ceteraq; tāta neceſſaria mēte roboꝛatꝰ et coꝛpoꝛe pꝛopꝛia in perſona ſolenniter executus ſit. Uerum quid multis iſta ſtrinxerimus: ſufficiat in eiꝰ laudem vel id pꝛeſertim ceteroꝝ pace ſctōꝛum audacter ꝓfiteri nō facile repertū pꝛo quo deꝰ tot cētenarijs annis tanq̄ indeſinent curā populi operatus ſit. R. Añ deū magnas virtutes operatus eſt oſmundus ſctūs: cuiꝰ doctrina ſalubꝛis. Cūctas eccleſias illuſtrat in oꝛbe fideles. V. Mundum cōtempſit iam celica regna ſubintrat. Cunctas eccleſias illuſtrat. ⁊c. ¶ Lec. viij.

Interea ſctō ſepefata ſariſburiēſis eccleſia tāq̄ grauidiſſima parens vicinā partui pluribꝰ pūctionibꝰ et ꝑſuris affecta itemq; cupide videndi ſancti: plebis pōdere fatigata: ante ceptū hodierne feſtiuitatis officiū illō hieremianū ꝓpheticū iugit igeminādo clamauit: vētrē meū doleo vētrē meū doleo: acſi apertiꝰ voce queribūda dixiſſet. Satis ne mihi ſoli ē pluſq̄ trecentis annis anxiam ⁊ doloꝛoſa; hoc opꝰ geniture mee nobile onus clā intra viſcera continuiſſe. Uidete ceteras ſponſas regni q̄ expedite pignoꝛa ſua ſedere videte inq̄ eas videte ⁊ me. Ego eaꝝ aliquas generādo pꝛeueni: ſed ab eis pariendo pꝛeuenta ſum. Quod ſane intelligēs nobilis vir richardꝰ de bellocāpo: qui eiuſdē tūc eccleſie magno fungebat ſacerdotio: adiūctis ſibi decano ac fratribꝰ paratiſſimis eiuſdem enī loci canonicis moꝛe vigilantiſſime obſtetricis: nō tam pꝛudēter obſeruauit q̄ accelerauit tpa partus. Quoꝛu; impenſis deuotione ac induſtria elaboꝛatum eſt: q; intra eundem annū facte canonizationis: decimoſeptimoq; kalēdas ſextilis tranſlatio eiꝰ ſolenniter cōpleta eſt Cui ſiquidem feſtiuitati copioſe ītererāt pꝛimas totius pꝛouintie pꝛeſules ac pꝛincipes regni cum inferioꝛis plebis multitudine admiranda. R. Infirmos curat/ cecos ac debilitatos mēbꝛis conſolidat pꝛtim genus oīe doloꝛis. Donat ei dñs vt remouere queat. V. An febꝛis an peſtis an ſit pꝛeſſura parentis. Do. ¶ Lec. ix.

Iſte eſt dies ergo fratres dilectiſſimi expectate leticie dies exultationis/terminꝰ meroꝛis pꝛincipium conſolationis noſtre Hodie namq; apertis viſceribus tra pꝛotulit cōfeſſoꝛem hodie oſmundū tāq; mūdo iterum exoꝛtum gaudemus/hodie capſam reliquiarum eiꝰ quaſi cunabula noui naſcētis deuotis greſſibꝰ frequentamꝰ ad poſtremum: vt tuam venerande pōtifex ſanctitatem familiariꝰ alloqueremur pccūtātibꝰ iā nobis quo ſermone hodierne celebꝛitatis tue officium aptius cōcludamus nihil vtilius decretū occurrit: vt oīpotentiā dei ī vita tua laudabili ac miraculoꝝ geſtis admirandā colendāq; deuotis pꝛeconiis attollamꝰ. Eius nāq; gratia ex fragili vmbꝛatiliq; mundana pompa ad electum ſacerdotium vocatus es: eius virtute ſanctis pꝛofuiſti operibꝰ eiꝰ

potentia clariſſimis poſt mortem ſignis
effulſeras. Eya ergo iā mane ſacerdos: a-
gnoſce hanc prerogatiuam virtutis tue:
vt ceteris more plorantis rachelis deſinē
tibus aliquando ꝯſolari filios ſuos: tu nū
ꝗ̄ expetita ſuffragia precantibꝰ imparti
ri ceſſaueris: eſto ergo amodo ſupplex ꝗ̄-
ſumus ꝓ populo & pro ciuitate iſta inter
uentor aſſiduus pacem obtineas/ lāguo-
res cures/ nephandi reatus maculas ter
gas: quatenus tandem tecū in beatā trā-
ſlati requiem huiꝰ temporaliter celebra-
re trāſlationis tue fructū i eterni patris
conuiuio ſuauiter deguſtemus. ¶ Tu autē
dñe. ℟. Miles & alme pater. ¶ Sequunť
alie lectiones quarum ſequēs eſt prima.

Poſtꝗ̄ trāſcurſo preſentis vite ſta
dio glorioſus ſariſburienſis eccle
ſie antiſtes oſmundus ad ſuperne patrie
brauium deuotiſſime aſpiraſſet mox oſtē
ſi per eius ſuffragia innūeris miraculo-
rum ſignis haud diu latebat hoīes in ter
ris ꝗ̄ti eū oīpotens faciebat in celis. Naʒ
ſi de omnium morborum genere cui ꝑua
luit: ſi de furioſis et mente alienatis: qui
ꝗ̄plurimi ab eo curati erant ſi de claudis
et cecis: ſi deniqꝫ de vnda ſubmerſis & ali
is variis infortuniis vita functis ad locū
ſepulture illius priſtine incolumitati re-
ſtitutis per ſingula diceremns facilꝰ nos
tempus ꝗ̄ copia finiret. Habentes igitur
multa & multo equidem plura ꝗ̄ huiꝰ ce-
lebritatis officium dicenda patitur pau-
ca de hiis mirabilibus que dñs fecit & oſtē
dit nobis eccleſiaſticum morē debite exe
quentes fidelium auribus in mediū pro-
feramus. ¶ Lectio ſcđa.

Erat in veteri burgo mulier quedā aga
tha nomine: que dum fouendi diligenter
infantili ſui pro maternali officio curam
haberet: ſubito areſcētibus mammis: ni
hil in eis lactis inuenit. Et qm̄ muliercu-
le nimie paupertatis onere preſſe cōducē
di nutricis/ aut cuiuſlibet cōparandi nu-
trimenti facultas non affuit: liquore tan
tum ceruiſie (vt ipſius patrie potꝰ eſt) ſe
ptem diebꝰ puerū ſuū cogebať alere. Vi-
dens tandē inutili paſtu puerū ſuū defi-
cere ac de ſalute ipiꝰ deſperare memor me
ritorū preſulis oſmūdi audacter ad ipſiꝰ
ſepulchrū cōfugit: illicqꝫ diuinū auxiliuʒ
hac voce querula flebiliter iplorauit. Do
mine deꝰ qui formaſti puerū i vtero meo
& dediſti ei vt hanc lucē videret: ob amorē
oſmundi pontificis da mihi oportunum
illi auxilium ne pereat. Adiūcta illico orō
ne dñica vix ea cōpleta mirū in moduʒ a
deo turgentia vbera ſua lacteqꝫ copioſa
redundabant. vt tam felicem ſe mrēm cō
gaudens deo ac btō confeſſori grās agēs
domum voti compos cum gaudio reme-
aret. ¶ Lec. iij.

Iordanꝰ clericꝰ tā egra ꝗ̄ deformiori mo
leſtia multo tp̄e affectꝰ eſt: vt labiis illius
ad vnā fere aurem cōtractis & loquēdi of
ficium et edendi maſticādiqꝫ neceſſitateʒ
maxima quidem ex parte perdiderat. Hic
aūt cū nulla medicorum arte ſibi poterat
ſubueniri: demū ad ſepulchū bti viri ora
tionibꝰ inſiſtēs quodā oſſe putrido qđ no
uo & inuiſo more alteri maxille ſuperexcreſ
cere videbať in eodem loco protinꝰ libera
tus eſt. Quo facto oīs decor & habitudo fa
ciei reſtituitur recti ſermonis modilꝰ dať
edēdi iſtrumēta libē largiunť. ¶ Alia. l.

Languidꝰ quidā qui inueterata parali
ſis diutiſſime incuruabať: aliqn̄ ex lōgin
quo ad ceſariſburgū more vage mēdici-
tatis aduectꝰ: coactus eſt vrgendi inedia
poſt breue dimiſſo hoſpicio/ ad portā lan-
guidorum ſe transferre illic cū ceteris vi-
ctui ſuo neceſſaria mēdicatū. Huiꝰ quem
diximus languidi: mēbrorū tantꝰ ſtupor
vitā oēm et ſenſum ademit: ꝙ ad ignē ap
plicata neqꝫ vim ardoris: nec ferro confi-
xa cruoris exitum/ aut cruciatū aliquem
ſentiebant. Cuiꝰ deniqꝫ notorie im becilli
tatem aliq̄ ipius vrbis incole pietate lau-

dabili cōpatientes:locū i quo elemoſinas
petitur⁹ de moꝛe ꝯcedūt/ne canib⁹ aut ce
teris beſtijs nō valenti ſe defendere noſ
ceretur:quadam clauſura ex virgulis fa
cta ſepe vallare fecerūt. ¶Lectio.ij.
Vir iſte poſt biennalē ꝓpe ibidē expe
ctationē clara voce ꝓteſtat⁹ apparuiſſe
ſibi in viſione oſmundū epm iuſſa ipſius
pluribus patefecit pꝛo recuperanda ſanita
te ad tumbā ipē debere ſe deferri.Et licet
aliq̄ pꝛimū tanq̄ pꝛo vano ſompno hoīeꝫ
deriderent;poſtea cū reſequuta operib⁹
tñ credere cōpellebantur.Impetrato igi
tur tandē vt cuiuſdā viri vehiculo inie
ctus abhinc manib⁹ et bꝛachijs hominuꝫ
vt qui ſuoꝛū actuū deſtitutus officio ſta
re aut pergere nō poſſet:donec ad ſepul
chꝛum beati viri perueniretur ſuſtentat⁹
eſt:Innix⁹ ergo lapidi ꝛ fiduciā habēs in
dño ſequentem noctē tū vigilijs tū oꝛati
onib⁹ ibidē deuote tranſegit.Mane autē
facto ſurgit eger:non tñ eger ſed pleniſſi
me redditus ſanitati:qui ad monumentū
in momento per ſe mirabiliter erect⁹:ac
cōſequenter de loco in laudem dei multis
ꝯcomitātibus ad altare pꝛocedēs ipm de
um in ſui curatione mirabilit̄ pꝛedicat in
factis ſuis. ¶Lecti.iij.
Fuit i eadē vꝛbe femina q̄dā alicia noīe
q̄ cecitatis infoꝛtunio per trienniū laboꝛa
bat:hec cū multa loca ſctōꝝ deuotis greſ
ſibus viſitaſſet ſemper in eodem ſtatu ꝑ
manens qualis exiuit talis reuerſa eſt.
Volens ergo oſtendere de⁹ mulierē ipām
intus habere quod foꝛis queſiuit:fecit ve
nire in mentem ſuaꝫ ad tūbam oſmundi
pꝛodeſſe ſoluere vota.Quod cū feciſſet:
mox ibi optatū viſuꝫ miraculoſe ſuſcepit
¶Dñica infra octauam.Lectio pꝛima.
Henric⁹ pꝛimū ſariſburienſis deca
nus:poſtea baiocenſis epꝯ quēdaꝫ
in domo ſua ſeruitoꝛē habuit ruptura in
teſtinoꝝ:q̄ ad burſā viriliū deſcenderunt
ꝑgrauatū miſerabilit̄.Tāta fuit in hoīe
hui⁹ caſus moleſtia:vt pꝛeter inepti loci
gibboſitatem ob quā incedere nō poſſet:
etiā tenuis pellicule/que pōderoſa viſce
ra cōtinebat ruptionem indies foꝛmida
bat.Quid plura:vis egritudinis pluri
bus nota eſt:ſed ipa curandi via noua et
inaudita eſt. ¶Lec.ij.
Veniēte hoīe i templū dñi ad monumē
tū glorioſi cōfeſſoꝛis decubāte poſt vigili
as vni⁹ noctis reuerſis inteſtinis locū ſu
um oīs ab eo euanuit egritudo Mira res
aſcēdēte ad te dñe orone viri:meritis vti
oſmūdi aſcēdūt et viſcera oīs fractura et
eruptio ſolidat̄.Aſcēdit iquit ad te oꝛatio
ſua et deſcēdit ſup eū mīa tua.¶Lec.iii.
Vt aūt maioꝛa repetēdo de moꝛibus ad
moꝛtē/de moꝛte ad vitā ſermonem verta
mus ex oꝛe infantiuꝫ ꝛ lactentiū q̄ aquis
demerſi meritis oſmūdi:multi nūero re
ſtituti ſunt celebꝛitatis nr̄e laudem duxi
m⁹ cumalādā.Dū adhuc coꝛp⁹ memoꝛa
ti pōtificis in veteri caſtro pauſaret:pu
ella puula ꝑ fontē quēdā ibi ſoliuaga trā
ſitū faciēs i ipm caſualit̄ labebat̄. ¶L.iiij.
Deniqꝫ ꝯpta re ipa ex abyſſo leuata:nō
tā frigida q̄ ſcdm legē vere moꝛtis rigida
exanimis ꝑ aſtantiū iuditiū reputata eſt
Cui⁹ q̄dē rei ſignū videbat̄ q̄m calidis po
ſtea indumētis circūuoluta eſt atqꝫ ad ig
nem varijs attrectationibus ab hoꝛa no
na vſqꝫ ad veſperā ſepe verſa in eadē ha
bitudine permanſit et nō erat in ea:neqꝫ
vox neqꝫ ſenſus.Cūqꝫ iam tūc multi de
exequijs tantūmodo cogitarent:parētes
tamē ꝛ nutrix eiuſdē ſobolis quoꝝ icurie
tā miſerand⁹ caſus aſcribi videret̄:poſt
q̄ oīa extrema inutiliter tētaſſent:tandē
vtiliſſimo cōfeſſoꝛi cū multis depꝛecationi
bus lachꝛimas ingemināt. ¶Lec.v.
Mirū in modū cū noctu media matuti
na pꝛimū ſonuit officiū eccl̄ie cathedꝛalis
ad ingentē ꝯſolationē aſtātiū ꝓles ipa ſe
aliquātulū mouē videbat̄.Sꝫ heu mox
in pꝛioꝛē moꝛtē(an extaſi dicā neſcio)re

ſoluta tā perſeuerandi parentibꝰ cauſaꝫ
dedit:ꝙ fuit gaudium illud bꝛeue. ¶l.vi.
Illuceſcēte igit̄ auroꝛa deferūt ad eccle-
ſiam exanime pꝛoꝛſus vt viſuꝫ eſt eis coꝛ
pꝰ ipſoqꝫ interea ad ſepulchꝛū beatiſſimi
pꝛeſulis collocato ſupꝛa petram ad pꝛe-
cum inſtātias illico ſe conuertūt. Et ecce
mox puerula oculos aperiens alacri frō-
te manū erga nutricem poꝛrigēs palam
oībus ſubꝛidere viſa eſt. Ex q̄ die pau-
latim integre cōualeſcens vixit felicit̄ an
nis multis. Quis ergo niſi incredulꝰ ma
ximū non miretur miraculum? Ad gelidi
marmoꝛis tactū aīam potius redire ꝙ ig
nis naturalis caloꝛe? Sed hoc totū nō ali
as recredimꝰ eſſe factū:niſi vt manifeſtē
tur opera dei volentis mirificare ſanctū
ſuum.

¶Qñ feſtū ſcti oſmūdi ſab. ꝯti. tūc in do.
ſequenti legant̄ iſte.vi.lc. vt ſupꝛa in tri
bus ꝛ fiant medie lc. de ſctō kenelmo re-
ge ꝛ martire. Et qñ dñica a feſto vacaue-
rit:tūc legātur lectiones ſex vt ſupꝛa cū
expoſitione euāgelij. Homo q̇dā peregre
vel euāg. Uigilate qꝛ neſcitis:ꝛ legāt̄ al-
ternis vicibꝰ. ¶Sexta die lectio.i.

Cū ex auguſto auguſti ceſariſbur-
go ad ſpaciū amenitatis cāpū ſa-
riſburienſis ecclīa cū ſuis miniſtris ſicut
deo placuit tranſlata eſt:coꝛpꝰ glorioſi cō
feſſoꝛis oſmundi quod ſuperioꝛi loco cen
tuꝫ ac viginti annis miraculis choꝛuſcū
requieuit tanꝙ pꝛecipuus ipſoꝛum the-
ſaurus non poterat poſt terga relinqui.
Ad cuius deniqꝫ monumentum nouum
videns indies eo frequentioꝛa miracula
quo natura loci ad conſuetioꝛa in paruu
lis pꝛeſertim vt ſint īcauti diſponebat in
foꝛtunia. Nam cū vetus illud caſtellū ſu
per edita ꝛ montana fundamenta pꝛomi
neret cōſtitutum:hec ꝑfecto nouella ciui
tas in loco demiſſioꝛi ꝛ aquoſo variis toꝛ
rentibus ac fluuijs vicatim diſtincto no-
toꝛie ſita videt̄. Et quo pꝛoculdubio ſepe-
nūero accidit vt paruulis etas dubijs ex
poſita caſibus vim ibi aquarū exundan-
tium etiā ad multoꝝ (vt viſum eſt) inte-
ritum miſerabilit̄ experirent̄. Sed ſi in-
telligas quotiens hoc īfoꝛtunio lapſis vir
tus huius ſcti ad vitam reſuſcitauit fate
beris plane nō eſſe antelectū id alii ſancto
rum totiens ꝯtigiſſe ¶Lec.ij.

Puer quidā apud nouā ſariſburiā i vi-
co cui nomen eſt interminabilis flumen
merſus:cū ex aquis leuabatur inuentꝰ
eſt ſine vllo ſigno vite. Hic ad tumbā bti
oſmundi (ita eni ab incolis appellari con
ſuetum eſt) circiter hoꝛā ſextam poſt me-
ridiem adductus:oꝛantibꝰ interim ami-
cis vſqꝫ poſt noctis mediū exanimis iace
re viſus eſt. Inter pꝛimaꝫ aūt hoꝛā extūc
ꝛ ſecundā exaudita eſt orō depꝛecantiuꝫ
ipō ibidem puero vite pꝛiſtine reſtituto.
Alius quoqꝫ puerulꝰ duoꝛū etatis anno
rum in quodam alto et rotundo puteo iu
xta manſionem patris ſui pꝛofundi aq̄s
abſoꝛptus binas aut circiter hoꝛas vnde
libet inquiſitus:tandē ibi inuentꝰ moꝛtu
us extractus eſt:pꝛo cuius obtinenda vi-
ta deo ꝛ beatiſſimo pꝛeſuli emiſſis votis:
demum poſt duas alias hoꝛas reuixit pu
er ac cuidā eū baiulanti in vlnis hec ver
ba loquebatur. Thomas eamꝰ. Ibi ergo
cōſequenter ab amicis deo ac beato viro
gratus actus cōualuit:ꝛ creuit puer bñ-
dicens deū i ſctis ſuis ¶Lectio.iii.

Hanc gratiaꝫ reſuſcitationis paruulo-
rum tot vicibus ad declaranda confeſſo-
ris ſui merita dominꝰ oſtēdebat acſi quē-
libet euentum ſingularit̄ exponeremꝰ vi
deretur pꝛofecto ex pluralitate caſuū res
eadem pluries refricata. Contenti ergo
exemplis gratia ipſius paucis:audacter
etiam pꝛofitemur eadem vite beneficia
adultis plurimis caſus et ſtatus ſuos po
ſtea confitentibus diuini munere:ac ſan-
ctiſſimi viri merito fuiſſe collata. Quo-
rum nempe alij cum telis perfoꝛati/alij

hoſtili ferro tranſfixi/ alij maſſis metallicis ad cerebꝛũ percuſſi. Alij rapido fluminis curſu ſubmerſi/ alij febꝛibus acutis ac ceteris infirmitatibus exanimes effecti pꝛofuſis per amicos ad ſctm̃ oꝛationibus atq; votis vite ac incolumitati deſideratiſſime reſtituti ſunt.

¶ Septima die in ſolennitate ſcte marie magdalene. ix. lectiões. ⁊ mẽo. de ſctõ oſmũdo: cũ ãis. iij. pꝛimi nocturni. Si dies dñic⁹ ĩfra octauã euenerit fiãt. iij. pꝛime lc. de do. videlʒ lc. ſupꝛaſcripte: ⁊ iiij legãtur bine ⁊ bine: ⁊ ſic de illis. vi. lectioĩbus fiãt. iij. Et tres medie lc. de ſctõ qui cõtigerit ĩ illa dñica ſic per totã octa. iiij. die excepta: q̃ ſola a feſto vacat. Tres vltime lectiões de expoſitiõe euãgelij. vt ſupꝛa.

¶ In octaua tranſlationis ſcti edmundi.

Cum ſedulo mente capti (Lec. j. ad ſepulchꝛ̃ btĩ viri reſtitui meruerunt. Johãnes quidã ĩtolerabili furoꝛe laboꝛans ad capellam beate virginis vbi ſctm̃ coꝛpus iacebat: tpe celebꝛate miſſe de ipſa eadem virgine cathenis ⁊ vinculis ferreis manibus colligatis ab amicis deductus eſt. Coactus igitur dũ alij oꝛaſſent ſe intra concauitatem tumuli inclinare ſtupendo euentu cum agn⁹ dei deo patri pꝛo peccatoꝛibus immolatur: vincula de bꝛachijs ſponte cadunt: et ille ſeipſum erigit mente ſanus. Ceterum cũ alias vxoꝛ cuiuſdam pꝛe nimio doloꝛe dentium mẽtis quaſi exitium paſſa in eodẽ loco cum marito ſuo ad oꝛationem eſſet cõſtituta ſubito dens moꝛbidus ab oꝛe illi⁹ exilijt ⁊ ipſa continuo omni doloꝛe efficitur liberata. R. ſicut in die. ¶ Lec. ij.

Nocte quadam cũ thomas clericus ſanus vt ſibi videbatur et incolumis ſe ſopoꝛi dediſſet ſubito euigilans ſenſit alteram tibiam contractis neruis ad poſterioꝛa curuatam nec in rectam poſſe reflecti. Ex ipſa ergo parte de certo baculo ſe ſuſtentans triduanis tãdem oꝛationib⁹ ob ſpem ſalutis ſue monumentum venerandi pꝛeſulis viſitauit. Nocte vero diei tertie viſus eſt oſmundus ſibi in ſomnis apparere: appꝛehenſoq; illius pede cruca ⁊ poplices neruoꝛum reſtrictione diſſoluta: ad pꝛiſtinum modum foꝛtiter reclinare. Mane autem facto cernens ſe clericus pleniſſime reſtitutum abiecto baculo: erecto greſſu pꝛocedit ad eccleſiam deo ⁊ liberatoꝛi ſuo gratias agens. Alius inſuper clericus thomas nomine adeo tertiana febꝛe diu infirmatus atq; exinanitus eſt vt per vnam hoꝛam moꝛtuus aut moꝛtuo ſimilis penitus videretur repente in magnum clamoꝛem pꝛorumpẽs beatum oſmundum trina recitatione noĩs inuocauit: interrogatus quid ſibi viſum eſſet. Oſmundus eniʒ inquit cum cuſpide baculi ſui omia ea que anhelitum meum impediebant amouit ⁊ me vite et ſanitati reſtituit. ¶ Lec. iij.

Agnes quedam adoleſcentula noue oꝛbis cum foꝛte apud domuʒ parentum in edito conſtituta feſtinabunde deſcendẽ nitebatur in quoddam ſuperacutum veru illic autem ĩpꝛudẽter erectum ignara ruit ac de ſub vmbilico per totum medium coꝛpoꝛis ad ſcapulas vſq; letaliter perfoꝛata tranſfigitur. Cuius deniq; mr̃ tam miſerandum plangens euentum: extracto ferro voluit filiam conſolari: ſed non erat in ea cuiuſq; iudicio ſenſus aut vita Iamq; hoꝛrendi caſus immanitate oẽm humanam artem ⁊ ingenium excedente omnes qui aſtabant diuinũ beate virginis ac btĩ oſmundi patrocinium pꝛouoluti in terram deuote ac ſuppliciter inuocabant. Et facto reuera bꝛeui iteruallo puella reuixit: ⁊ intra pauciſſimos dies integerrimam ſanitatem accepit. Que ãmodo cupiens hanc nouã ſibi conceſſam vitam ſecurioꝛe conuerſatione tranſigere: poſtq; ad ſepulchꝛũ beati pꝛeſulis ſua et parentium vota pꝛo tanto miraculo pſol

uiſſet mundo renuncians apud ambroſij burgum in monaſterio monialium ſeptimo prope ab eadem vrbe miliario ſacrū eſt induta velamen.

¶ De ſctō Oſwaldo archiepō ⁊ ꝯfeſſore.

Sctūs ei oſwaldꝰ archiepūs nobiliſſima ꝓgenie ortꝰ elegāti forma enituit. Hic puer factꝰ pueriles ieptias deuitare ⁊ ad ſctitatis opera ſemetipm iformāre cepit. Frater enī patris ſui erat ſanctꝰ odo cantuariēſis archiepūs diſcretiōe ſublimis/moribus grauis/iuſtitie cultor/et omī actione ſua circūſpectus. Huic enim nepos ſuus oſwaldꝰ doctrinis imbuēdꝰ: ⁊ bonis exemplis ⁊ moribus inſtruendꝰ a parentibus cōmendatur. Seculari demum ſcientia ⁊ ſcriptura ſacra ad plenū informatus a ſctō odone apud Wintoniam canonicus effectus cū ceteri ſpreta inſtitutione ordinis ſui deſideria cordis ſequerentur inſtitutionē vite canonicorū indefeſſus exequebatur. Decanus itaqꝫ i breui factus maculatam ſenū vitam emēdare ⁊ pueriles eorū ſenſus ſtudio diſcipline celeſtis euacuarē adhuc iuuenis ipſe curauit. Illi vero magis antiqua praue cōſuetudinis itinera tenere volentes: nullo pacto illum in talibus ſe audituros affirmabant. Quo itellecto ſpreta ſeculari pōpa necnon diuitijs floriacum vbi corpus ſcti benedicti requieſcit pergere decreuit Miſſis enī a ſancto odone cōmendatitijs literis ⁊ donis plurimis iuuenē dicto cōmēdauit ⁊ facto. Idē vo ſctūs odo in iuuētute ꝯſtitutꝰ mari tranſito habitū monaſticū apd eūdē floriacū ſuſcepat. Suſcepto itaqꝫ habitu ſacro q̄ ab alijs doceri venerat talē ſe exhibuit vt ſatis i eo q̄ docerenť qd̄ imitarenť haberēt. Erat enī ſompno parcꝰ cibo ſobriꝰ/i loquēdo diſcretus in orōne aſſiduus. Quā patiēs/hūilis/benignꝰ/manſuetꝰ extiterit ⁊ beniuolꝰ: ex ſincera charitate qua ſupra eſtimationē humanā enituit perpēdi pōt. Secretum ab abbate in eccl'ia accepit locū i quo deo familiariꝰ adhererēt. Illic ei orationi meditationi/cōtemplationi vite ꝑhennis ab aliorū inquietudine remotꝰ operā dare ſolitus magnū hūani gn̄is hoſti fomitē liuoris ⁊ odij miniſtrabat. Vn̄ nocte quadā dū contemplationi ⁊ orōni vacaret: affuit ſpiritus malignus et ſonos horrificos edens vt cepto deſiſteret et ſegnius aut nullatenus talia attemptaret hoiem dei terrere moliebatur. At ille fidei ſcuto protectꝰ nō magis ad fremitū leonis vel ſibilum ſerpentis q̄ ad balatū ouis exterritꝰ eſt: harū ⁊ aliarum beſtiarū ei improbus ille voces ingeſſit: ſed imperterritus cūcta cū ſuo auctore deriſit. Quod demon aduertens diſparuit: ſed in angelum lucis eueſtigio transfiguratus eidem ſctō apparuit. Sꝫ vir dei ſigno crucis ſe muniuit: ſciens exinde anglum lucis nō irritandū: angelum aūt tenebrarū eminꝰ effugandū. Et factū eſt ita. Nā malignꝰ ille temptator viſo crucis ſignaculo: velut fumꝰ ab oculis eiꝰ euanuit. Audita tādem ſancta conuerſatione nepotis ſui oſwaldi immenſas omipotēti deo gratias egit ſctūs odo ⁊ miſſis diuerſis mūeribꝰ: abbati ⁊ monachis ꝓ ſuo nepote grās exoluit. Indicauit etiā illis ſe ſpius preſentia magnopere velle potiri: tum qꝛ ſenio feſſus mortē ſibi propinquā ſciebat tū qꝛ regulari cōuerſatione ſue gētis viros: ꝑ eū iſtituere diſponebat. Quo audito graui merore deiecti: nō audētes tamē volūtati antiſtitis obuiare: parentē ⁊ debito cū honore ad nutum preſulis dirigunt. Aūq̄ tamen cantuariam venire potuit: ſanctus odo debitū carnis humane exoluit.

Preſidebat illis diebus dorceſtrenſi eccleſie quidā oſketillus noie: qui audito nepotis ſui oſwaldi aduētu benigne ſuſcepit illum ⁊ ſincere dilexit ⁊ ſui ſecreti ꝯſci

um fecit. Aſſumpto tandē ad archiepātū eboracenſem oſketillo ſcūs dunſtan⁹ oſwaldū regi edgaro ꝯmendatū familiarē effecit ⁊ iuſſu regis Wigornienſi eccľie p̄fecit. Cōgregauit aūt oſwald⁹ duodecī monachos ī villa noīe Weſtbyri quos frequenter viſitare monita ſalutis eīs ne miniſtrare ⁊ cōſolari: ⁊ ieiunijs/vigilijs/et orōnibus ſolebat operā dare. Accidit ei vt ailwin⁹ comes diuturno ac laborioſo cruciatu podagre pedū ſuorū multis laboraret annis. Et cū piſcatorū quidā nomimine Wlget cū nauicula ſua aquā rameſmere nūcupatā piſcādi grā ad vſum dn̄i ſui comitis ingreſſ⁹ eſſet: ⁊ diu fruſtra laborās nimio tedio fatigat⁹ tādē obdormire cepit. Cui ſctūs bn̄dictus apparens dixit. Aurora cū ſurrexerit tuū eijce ragū ⁊ multitudini copioſe voti ꝯpos obuiabis piſcium. Captorū quoqꝫ piſciū maiorē habet. i. luciū vocatū ailwino dn̄o tuo mea ex parte offerens dices ei vt meā donationē benigne ſuſcipiēs pie mr̄i mīe marie ⁊ mihi omibuſqꝫ ſacris virginib⁹ monaſteriū in hac inſula monachorū ſine dilatiōe ſtudeat fabricare. Scruteturqꝫ quo mō nocte in īſula aīalia ſua incūbūt ⁊ vbi taurū ſurgentē dextro pede viderit terrā ꝑcutere ibi arā erigere feſtinet. Utqꝫ certius hijs meis credat mādatis hūc tuū tibi exteriorem incuruo digitū quē ⁊ ipſe mox a nexu podagre ſolut⁹ tibi erigat reparandū. Euigilans aūt copioſam piſciū multitudinē concluſit maioremqꝫ dn̄o ſuo ex parte ſancti obtulit que viderat ⁊ audierat replicans vt digitū ſuum incuruatum erigat obnixe rogauit. Tunc ailwinus digitū viri manui herētē erexit: ⁊ ad inſulam vt potuit properauit. Cūqꝫ in inſulam ingreſſus a ſuo morbo perfecte curatus fuiſſet: taur⁹ de medio aīaliū exurgens terrā pede percutiendo locū altaris cōſtruendi diuinit⁹ ſignificauit. Comes ergo deum laudans confeſtim truncatis lignis capellam ibi cōſtruxit. Nō multo vero poſt comite ailwino amplas poſſeſſiones concedēte: ſctūs oſwald⁹ infra qnquenniū edificauit īſigne ibidē monaſterium ⁊ anno dn̄i nōgenteſimo ſeptuageſimoquarto ſolēniter dedicauit ednothū monachū ſuum abbatem cōſtituit. Per idem temp⁹ auctoritate iohānis pape dūſtanus archieps coacto gn̄ali conſilio ſtatuit ⁊ decreto firmauit: vt canonici omēs preſbiteri/diaconi/ſubdiaconi/aut caſte viuerent/aut eccľias quas tenebāt dimitterēt. Habebat aūt regē edgarū in hoc negocio fidelem adiutorem et firmū defenſorem. Hui⁹ enī decreti executio oſwaldo Wigornienſi epō et ethelwoldo Wintonienſi epiſcopo commiſſa eſt. Beatus ergo oſwald⁹ ſeptem monaſteria in ſua dyoceſi eiectis clericis inſolenter viuētibus cōſtruxit ⁊ monachos introduxit ⁊ abbates eis p̄fecit. Interea abbas perſorēſis quē inſtituerat noīe fuldbertus morigeratus ⁊ feruēs religiōis monaſtice zelator: ſꝫ in ſubditos qđ valde in eo reprehendebat nimie ⁊ indiſcrete ſeueritatis fuit. Js ad extrema perduct⁹ ⁊ huic vite ſublat⁹ ⁊ in feretro locatus recepto ſpū trepidantib⁹ cūctis erexit ſe dicēs a btō benedicto in viſionem dei ſe perductum fuiſſe ⁊ deū ſua pctā meritis dilectoris ſui oſwaldi idulſiſſe atqꝫ ad intimandā ſctitatem eius ſe reuixiſſe aſſeruit. Quo dicto cōticuit ⁊ accepto viatico dn̄ici corporis dimidiū diez ſupuixit ⁊ vitā obitu iterato finiuit. In alijs eī anglie partibus inſignes eccľias ob p̄fixā cauſam clericis euacuauit ⁊ eas viris monaſtice inſtitutiōis ſublimauit: quorū hec noīa ſūt. Eccľia ſctī albani/ſctē etheldre virginis in hely: et ea que apud beamſledā cōſtituta honorabilis habebatur. Jnſtituit enī in eccľia ſctī albani elfricum abbatem qui ad archiepātū cantuarienſem poſtea ſublimat⁹ fuit ī eccľia elienſi brithnotū abbatem beamſletēſi eccle

ſie godmannū ꝯſtituit abbatē. Monaſte-
ria q̄ edificauerat circuire verbo ſimul et
opere que ſalutis erāt paterno quodam
affectu miniſtrare curauit. Poſuit quoqꝫ
in monaſterio rameſeie abbo floꝛiacēſem
monachū moꝛū ſctitate pꝛeclarū/ lr̄arum
ſcientia excellēter inſtructū q̇ monachos
doceret/ ſcolas regeret ⁊ ī diſciplina regu-
lari et ſcientia literali pꝛodeſſet. Dunſta-
ni inſuper hoꝛtatu paſſionē btī edmundi
regis ⁊ martiris idē abbo laudabilit̄ ſcri-
pſit. Poſtea floꝛiacū regreſſꝰ ⁊ abbas ef-
fectus a monachis ſuis occidit̄. Cū aūt
monaſteriū in Wigoꝛnia infra ipſam ſe-
dem ep̄alem cōſtruere cepiſſet in quo cuꝫ
monachis cōuerſaret̄: nō longe ab opere
ipſo quidā lapis quadꝛus iacebat ad ope-
ris fabꝛicam om̄ino neceſſariꝰ. Quē cum
artifices leuare velent quaſi radicitꝰ ter-
re inheſit: ⁊ nullo conatu moueri potuit.
Stupoꝛ ingēs oēs occupat/ mādatur de
negocio pr̄i oſwaldo. Qui veniēs ⁊ mul-
titudinem magnā circa lapidem caſſo la-
boꝛe ſuadētē aſpiciens miratꝰ eſt. Et atto-
nitus ſtans deūqꝫ ſilentio depꝛecās aſpe-
xit in lapide illo ethiopem quēdam ſede-
re ⁊ obſcenis motibꝰ laboꝛantes ſubſan-
nādo deridere. Et ſtatim ꝯtra demonem
ſignū crucis intoꝛſit ⁊ territū illum fuga
ſibi conſulere cōpulit. At lapis quē octo-
giti viri ante mouere nequibāt a paucis
hoībus facillime leuatꝰ in opere collocat̄.
Perfecta itaqꝫ eccl̄ia in honoꝛe beate ma-
rie: et congregatis ibidem quibuſdam
monachis cleri in ſede epiſcopali nōnulli
ſpꝛeto ſeculo monaſticū habitū ſuſcepēt
⁊ ab eccl̄ia beati petri ad eccl̄iam btē ma-
rie: a clericis ad monachos ep̄alis ſedes
trāſlata eſt. Moꝛtuo eboꝛacēſi archiepō
cogentibus rege edgaro ⁊ ſctō dunſtano
oīnqꝫ clericoꝝ aſſenſu ad archiep̄atū aſ-
ſumptus eſt. Et ne monachi quos inſti-
tuerat aliqua vltra q̄ꝫ ferre valerēt tēpta-
tione concuterentur ſi paſtoꝛali cura de-
ſtituti non haberent quo inniterētur: au-
ctoꝛitate ſancti dūſtani ep̄atus Wigoꝛni-
enſis curā vna cū archiep̄atu ſolicite re-
xit. Cū aūt mōachi rameſeie epō oſwal-
do in ripa ſtante: aquā nauigio tranſire
vellent nauis nimis onerata mergi cepit
Turbati monachi ⁊ moꝛi metuentes opē
ſctī pontificis imploꝛabant. Quod vidēs
ſctūs ſignū crucis edidit ⁊ nauis ab aqua
cum pꝛfunditate emergēs quaſi nihil one-
ris ferret ad ripam pꝛſpero lapſu euecta
eſt. Cū enī nunciaretur ei quēdam mo-
nachum elienſem ab opere eccl̄ie pꝛecipi-
tatum ſubita moꝛte occubuiſſe vehemen-
ti merore turbatur. Nouerat enim illuꝫ
non vſqꝫ q̄ꝫ vitā duxiſſe felicem. Cōuoca-
tis aūt rameſeie monachis rei euentū re-
tulit ⁊ vt pꝛo aīa defuncti dn̄m ſtudioſiꝰ
oꝛarent admonuit. Vigilijs igitur vacāt
pſalmis et lachꝛimis ⁊ ad ianuam miſe-
ricoꝛdie redemptoꝛis pulſant. Et ecce no-
cte quadā epō oꝛationibꝰ inſiſtenti idē de-
functus viſibiliter apparuit: ⁊ percūcta-
tus quis eſſet: illum ſe eſſe pꝛo quo deuꝫ
rogauerat reſpōdit. At ille ſuſpirās qua-
liter inquit frater tibi fuit vel qualit̄ nūc
eſt: Hactenus ait valde male: nūc aūt val-
de bene. Tuis quippe meritis ⁊ pꝛecibus
a penis quibus cruciabar per angelū ſu-
um me die heſterna eripuit dn̄s. Quod ⁊
tibi inſinuando veni gr̄as agere ⁊ q̄m gra-
tioſus pꝛo hoc ⁊ alijs iure debeas deo exi-
ſtere merito inſinuare. Quo dicto nō cō-
paruit. Dioceſim ſuam opoꝛtunis tēpo-
ribus peragrans quicq̇d elicere poterat
in moꝛibus ſuoꝛum oculos ſummi dei of-
fendere/ paterna caſtigatiōe coꝛripere at-
qꝫ coꝛrigere ſatagebat. Hec agentē ꝯtigit
vice quadā veniſſe ripum vbi beatꝰ quō-
dam Wilfridus nobili conſtructo mona-
ſterio meruit ſepeliri. Locus tn̄ ille a bar-
baris olim magna ex parte dirutus lati-
bulis tunc feraꝝ fuit accomodꝰ. Illic enī
peruigil in oꝛationibus noctu perſiſtens

diuina reuelatione didicit ipſo loco ſctõꝝ corpora condita eſſe q̃ inueſtigãs cũ nominibus ſingulorũ proculdubio inueniret. Facto aũt mane cũ terram foderent ſctõrum corpora cũ tabula hec continente reperta ſunt. Hic requieſcit ſctũs Wilfridꝰ antiſtes eboracenſis et reuerẽdi abbates tilbertus/botwinus/albertus/ſigredus atq̃ Wildenus. Reliquias aũt repertas interim loco apto collocauit. Poſtmoduꝫ vero corpus ſcti Wilfridi in feretro decẽter aptato cũ reuerentia condidit vtpote quẽ magno Wilfrido illiꝰ loci fundatori cõſanguinitate iunctũ nouerat. Corpus namq̃ maioris Wilfridi a ſctõ odone cãtuarienſi archiep̃o dudũ cantuarie trãſlatum fuerat. Locatis itaq̃ in feretro reliquijs Wigorniã cuꝫ magno honore trãſmiſit. Uir quidã potẽs valida febre correptus per nuncium viro dei ſe infirmari inſinuauit. At ille bñdicens paneꝫ eiq̃ trãſmittens vt cũ fide ſanitatis ꝯſequenter comederet iuſſit. Qđ cũ feciſſet perfecte ſaluti ſe reſtitutũ ſenſit. Sedens aũt ad mẽſam epiſcopꝰ ⁊ panẽ benedicẽs ⁊ cõſidentibꝰ diſtribuens forte micas decidẽtes ſorex ſuperueniens auido morſu colligere cepit et ſtatĩ ſuffocatꝰ perijt: ⁊ qđ in ore vorauerat nullatenꝰ euomere quibat Et ne ſue laudi quiuis hoc aſcriberet exanimem beſtiã a cõſpectu intuentium abijci vir ſctũs iuſſit. Monachus quidam poſt balneũ in loco vbi ep̃s frequentiꝰ ſedere ꝯſueuerat ſompnũ capere cepit. Et ecce aſtant illi plures ſpiritus teterrimi: ⁊ ab eo diſtricta examinatione perquirũt cur in loco tanti pontificis quieſcere non timeret: ip̃m inuadũt/torquẽt/laniant/hac ⁊ illac trahunt: ab imo ſurſum rapiẽtes/de ſurſum ad ima deijciẽtes horrido tandem clamore vociferans: quid ſibi cõtigerat oĩbus palam enarrauit. Singulis diebus: preter alios quos quotidie innumeros alebat duodecim pauperum pedes abluere deoſculãdo crine ⁊ lintheo tergere manibus aquã fundere/denarios prebere/cibũ ⁊ potum appoſita menſa miniſtrare/in paſcha veſtibꝰ nouis indutos per aliquot dies in curia ſua ſecũ habere cõſueuit. Nulla eũ infirmitas corporis ab iſtis retardabat: ſed quo ſe corpore ſentiebat debiliorẽ eo ſibi ad ſeruiendum eis vim validiorem ingeſſit. Die quadaꝫ cũ ſuis oratoriũ egreſſus ⁊ ſub aere ſtans acies oculorum celo intẽtiſſime fixit: xp̃ꝫ ad quem anelabat pio corde ⁊ ore intentius orans. Nec erecta lumina vt fit cito deflexit: ſed quaſi aliquid noui ac delectabile contemplaretur vbi ea fixerat diutiſſime fixa tenebat. Sciſſitatꝰ aũt quid vidiſſet ait. Conſidero quo tendo ⁊ cras vobis et me tacente res ipſa notabit. Salꝰ enim eterna pro qua hucuſq̃ laboraui in terra inſtat nec ante tranſibit craſtina dies q̄ me in eam dñs meus ſicut pollicitꝰ eſt introducat. Et regreſſus in oratoriuꝫ conuocatis fratribus hortatur eos impẽdere ſibi miniſteriũ ſacre vnctionis cum viatico dñici corporis. Nocte ſequenti lãguoris ſui oblitus eccľiam intrans officium expleuit ⁊ reſiduũ noctis ſpacium diuinis laudibus expendit. Mane autẽ ſolito more lintheo precinctus pedes pauperum lauit ⁊ oſculans eos et tergens quindecim pſalmis quos inter ip̃m miniſterium pſallere ſolebat decantatis ſubiũxit. Gloria p̃ri ⁊ filio ⁊ ſpũi ſctõ. Et cũ paupes ſolitas gratias aſſurgentes exoluiſſent: ipſe dicendo ſpũi ſctõ/añ pauperũ pedes ĩ manꝰ xp̃i ſpiritũ emiſit. Cũq̃ ad eccľiam quã conſtruxerat deferreť corpus eiꝰ niuea columba de celo deſcendens expãſis alis lento volatu protegere corpꝰ antiſtitis viſa eſt. Igneam quoq̃ ſpherã inſtar ſcuti de celo lapſam ſuper feretrũ intuebanť. Depoſito autem coram altari corpore ſctõ: viſio q̃ apparuit quaſi locũ deſignans ſepulture: in auſtralem eccleſie

plagam prope altare diuertit ⁊ ab oculis
intuentiũ euanuit. Ailwinꝰ vo comes
poſt obitum ſcti viri nimia cordis angu-
ſtia ⁊ dolore preſſus vniuerſe carnis viã
ingrediens rameſeie cenobio ſepultꝰ eſt.
Cũ aũt ſctũs oſwaldus in iuuẽtute ſua
in cenobio floriacenſi vitam monaſticaꝫ
in oĩ duceret ſanctitate: iuxta locũ in q̃
orare ſolebat erat cripta quedã pre foribꝰ
cuiꝰ duodecim pauperes cõuerſantes quo-
tidianũ victũ a monaſterio percipiebant
de quibus viro dei ſacras hoſtias offeren
tibus miniſtrare conſueuit. Quadã enĩ
die dũ ſanctꝰ poſt euangelium oculis in
celum erectis orõnẽ premitteret vidit mi
niſter eiꝰ reuerendi vultus perſonã can-
didiſſimum panẽ ſed quãtitate modicuꝫ
inter manus quas vſqꝫ ad caput ſuũ por
rectas habebat digno cũ honore tenenteꝫ
Et licet nimio timore perterritus obſtu-
puiſſet ſuſtinuit tamẽ: nec ſubitam arri-
pere fugam voluit. Uerũ cũ eundem pa-
nem ſcdm ſacerdotis in miſſa proceſſum
paulatiꝫ creſcẽ ac inſolite magnitudinis
creſcẽdo fieri conſpexit: vltra reſidere nõ
auſus extra oſtiũ fuga lapſus eſt. Remã-
ſit itaqꝫ preſbiter ſolus: ⁊ qui videbat in
dextra ſtãs angelus eius. Miniſter vero
per vices oſtio caput ingerebat ⁊ quid cir
ca altare gereret trepidꝰ explorabat. Cũ
qꝫ dei ſeruus per oĩa ſecula ſeculorũ et
⁊ alia diceret/ nec vllatenus reſpondẽ au
deret: audiuit angelum ad ſingula reſpõ
dentem ⁊ obſequiũ ei deferentẽ. Peracta
aũt miſſa miniſter introſpiciens ⁊ angelũ
nõ videns trepidꝰ ad virum dei acceſſit ⁊
cauſam fuge ſue ei expoſuit ſciſſitans ab
eo vtrũ ⁊ ipe angelum vidiſſet. Et ille. be
ne inquit vidi ⁊ que dicis audiui: ſed bñ-
dictũ ſit nomẽ dei oĩpotentis: qꝛ licet a
te ſim relictus in ſacro tamẽ dei miſterio
nõ ſum ab eo deſertus. Interdixit eniꝫ ei
modis quibus potuit ne dum viueret cui
q̃ rem illam innoteſceret. Obijt autem
ſctũs oſwaldus anno gratie nõgẽteſimo
nonageſimo ſecundo ⁊ epatus ſui triceſi-
mo pridie kal. Marcij. Poſt obitũ vo ciꝰ
anno duodecimo aldulfus eboracẽſis ar-
chieps reuelatione diuina admonitꝰ Wi
gorniam vbi ſctũs oſwaldꝰ ſepulturam
elegerat properans oſſa ſcti antiſtitis de
terra leuauit ⁊ in ſcrinio cũ maximo ho-
nore collocauit. Aqua vero cũ qua oſſa la
uata ſunt cecis viſum/ ſurdis auditum/
claudis greſſum/ ⁊ quibuſcũqꝫ debilibus
ſanitatem reſtituit. Ueſtimẽta eni oĩa in
tegra et illibata in ſepulchro odore ſua-
uiſſimo fragrantia reperta ſunt. Mona
chus quidã rameſeie cancri vlcere in ma
xilla ita percuſſus erat vt cõſumpta cute
⁊ carne nuda mãdibula: nudi dentes cuꝫ
gingiuis apparerent. Hic in feſto ſancti
oſwaldi de cipho in quo idem ſanctus bi-
bere ſelebat cum magna deuotione ⁊ fide
bibens aſſumpto potu: vas vacuum ta-
beſcenti maxille ſtatim appoſuit et ſtri-
ctius iũxit Et amoto poſt modicum a ma
xilla vaſculo ita totius morbi ſanies at-
qꝫ putredo vaſi adheſit vt redintegrata
a languore maxilla nullum preteriti ma
li inditium deprehendi poſſet in illa. In
teſtimonium autem tanti miraculi ⁊ vir
tutis dei maxilla illa paulo ſemper rubi-
cundior erat altera. Quidam mutus ab
infantia in quadam ſancti oſwali feſtiui
tate vidit quendam ſibi ignotũ reueren-
di vultus hominem decora canicie fulgi-
dum ſacerdotali veſte amictum baculuꝫ
manu geſtantẽ quaſi a loco ſepulchri ſan
cti epiſcopi ad ſe properantem. Cui corã
ſe trãſeũti dũ caput hũilit inclinaret: ipe
leuato baculo eum in collo percuſſit ⁊ diſ
paruit. Ad quem ictum ille territus illi-
co magna coagulati ſanguinis maſſa ex
ore illius in terram cadẽte clamare cepit.
Succurrite queſo ſuccurrite ⁊ ne ſangui
ne meo eccleſia domini violetur hinc me
feſtinanter eijcite. Eductus extra eccliaꝫ

vbertim ſanguinē emiſit ⁊ modū ſue curationis circūſtātes edocuit. Voꝛaci flāma vꝛbem Wigoꝛnie vice quadā ꝯflagrāte mox vt ad feretrū ſancti flāma acceſſit ignis elanguit: nec vlteriꝰ aliquid aſſumpturꝰ in ſe defecit. Stabat enī pauperis cuiuſdam domꝰ arundine texta a ſui medio integra et ſana: altera eius medietate quaſi ad perpendiculū a ſummo vſqꝫ ī terrā conflagrata. Alio in tempoꝛe memoꝛata ardente vꝛbe cū monachi feretrū ſancti ad villā deferrent occurrit quidā ꝗ nuper domū pulchꝛam edificauerat ⁊ exclamans dixit. O ſancte pater ⁊ paſtoꝛ oſwalde ecce domū meā voꝛacibꝰ flammis obnoxiam tibi dono ⁊ iure perpetuo poſſidendā ſub tuo dominio pono: tu eā ſi placet a pꝛeſenti periculo liberare digneris Introducto itaqꝫ in domū illam feretro: ⁊ domo vicina igne penitꝰ ꝯſumpta aula pꝛi oſwaldo cōmendata nec ab igne ꝯtingi potuit nec vllum veſtigiū ignis in ea reſedit. Seua peſtilentia Wigoꝛnienſē pꝛouinciā vice quadā depopulans viros ac mulieres: iuuenes ⁊ paruulos interitu repentino inuoluit. Ambulātes quandoqꝫ aut ſtantes ſubito cadebant ⁊ īpenitentes inconfeſſi expirabāt. Monachi vero cum feretro ſancti antiſtitis per circuitum vꝛbis letanias cantātes ꝓ ſalute populi deuote ſupplicabāt. Et ecce confeſtiꝫ peſtilentia tota non ſolum wigoꝛniā penitus reliqͥt ſed ⁊ villas circūiacētes de qͥbꝰ īcole opē ſctī īploꝛātes aduenerāt. Narrō Ammoniꝰ monachus in epm poſtulatꝰ ⁊ a multitudine ciuium captꝰ dicebat acquieſcere ſe omīno non poſſe vt vel exiret de ſolitudine. Cūqꝫ videret ſe non poſſe euadere/ferro ſiniſtrā aurem radicitꝰ cūctis videntibꝰ ſecuit dicens. Vel nūc pꝛobate me non poſſe qđ cupitis implere: qꝛ nullꝰ aure pꝛeciſa debet oꝛdinari. Ad hoc epiſcopꝰ doꝛotheꝰ rńdit. A iudeis lex iſta ſeruat'. Ego aūt ſi dederitis mihi aliquē etiā naribus truncatū ſed moꝛibus ꝓbū non eū dubito facere epm. Cū ergo vim inferre temptarent iratꝰ reſpōdit. Si me vltra coegeritis etiā linguam meā ꝓpter quā mihi moleſti eſtis abſcidam. Tūc dimiſerunt eū. De iſto dixit beatus euagrius ſe neminem vidiſſe qui ſic paſſiōes coꝛpoꝛeas ſuperauit. Itaqꝫ cū quedam delectatio carnalis coꝛpuſculum eius ſine vlla intmiſſione vexaret: cādenti ferro pꝛopꝛia membꝛa laniabat: vt ex omni parte ſemper vlceribus plenus eſſet.

¶ De ſancto Oſwaldo Rege et martire.

Anno aūt ab incarnatione domini quingenteſimo quadꝛageſimo ſeptīo ab aduētu angloꝛū in bꝛitanniā nonageſīo octauo: ida pꝛimus rex ex anglis cepit regnare in noꝛthanhūbꝛoꝝ pꝛouincia a quo pꝛimitus oīs eiuſdē ꝓuincie regalis pꝛoſapia oꝛiginem duxit. Venerat enī idem Ida cū patre ſuo comite nomine eoppa cū quadꝛaginta nauibꝰ ad flāburgh iuxta ſcarburgh indeqꝫ pꝛogrediens boꝛiales plagas occupās ibidē regnare cepit ⁊ duodecim annis regnum rexit Genuit aūt Ida ſex liberos ſcilicet adda ethelric/theoderic/ethꝛic theoderi oſmer ⁊ ex cōcubina alios ſex ſcilicet ogg/alricum/eccam/oſwaldum/ſcoꝛ et ſteotheri. Moꝛtuo Ida elle in regno deiroꝛum ſucceſſit: adda vero filius ide tantum regnū bernicioꝛum ſuſcepit. Elle tamen iſte de ſemine Ide non deſcendit: ſed tamen ex Woden de quo Ida et ipſe elle oꝛiginem traxit. Regnum enim deiroꝛum a flumine humbꝛe vſqꝫ ad tynam fluuium quōdam ſe extendit. Regnum vero bernicioꝛum a flumine tyne vſqꝫ ad mare ſcoticu quod ſcotoꝛum linga Foꝛth nominatur: poꝛrigebatur. Quicqđ enī inter tynam et Teſani fluuios extitit ſola herimi vaſ-

titudo tunc tempoꝛis fuit ⁊ icci̇rco nulli⁹ ditioni ſeruiuit: eo ꝙ ſola indomitoꝝ: et ſilueſtriū animaliū ſpelunca ⁊ habitatio fuit. Idda regnauit in bernicia octo annis poſt quē glappa/hulla fridwik/theodericus/ethelricus viginti ſex annis ſucceſſiue regnauerūt. Quib⁹ octauus ethelfrid⁹ viginti quatuoꝛ annis ī bernicia regnum tenēs ſucceſſit. Hic actam filiā elle regis deiroꝝ in vxoꝛem ducēs ſeptem filios genuit: ſcꝫ eanfridum/oſwalduꝫ/oſwinum/oſlacū/oſmūdū/oſaphū/offam. Quoꝝ eanfrid⁹ et oſwald⁹ de regis elle filia fuerūt: ceteri vero de cōcubinis nati ſunt. De ſucceſſione elle regis in vita ſanctoꝝ regū oſwini ⁊ edwini infra videri poteſt. Occiſo tādē ab edwino ethelfrido rege filij ei⁹ cū acta matre fugam ineūtes in ſcotia toto tempoꝛe regis edwini ipoꝝ patrui latuerūt. Ibi enī oſwaldus bone indolis adoleſcens pie matris ſue doctrinam ſuſcipiens et fidem baptiſmi gratiā pꝛomeruit. Peregrinationis ſue tempoē ſcotoꝝ linguā perfecte addiſcēs veteris vite conuerſationi perfecte renūciauit.

Interfecto tādem rege edwino ſuſcepit regnū deiroꝝ filius elfrici patrui ei⁹ nomine oſricus regnū vero bernicioꝝ ſuſcepit eanfrid⁹ filius ethelfridi regis frater oſwaldt et fidem xp̄i abijcientes ydoloꝝ cultui ſe ſubdiderūt. Nec moꝛa: vtrumqꝫ rex bꝛitonū cedwalla iuſto dei iuditio interemit. Quib⁹ ita deletis ſuperueniēte cū paruo exercitu fratre eāfridi oſwaldo xp̄i fide munito cedwalla cum ſuis copijs immenſis quibus nihil reſiſtere poſſe iactabat interfectus eſt in loco q̄ devesburn .i. riuus deuiſi vocatur. Loc⁹ aūt ille vſqꝫ hodie in magna veneratione habetur vbi venturus ad pugnam oſwald⁹ ſignū ſctē crucis erexit ac flexis genibus dn̄m depꝛecatus eſt vt in tāta rerū neceſſitate ſuis cultoꝛib⁹ auxilio celeſti ſuccurreret. Cum enim crux lignea facta fuiſſet ⁊ erecta ait oſwaldus. Flectam⁹ oēs genua ⁊ deū omipotentem viuū ac verū depꝛecemur vt nos ab hoſte ſupbo ⁊ feroce ſua miſeratione defendat. Scit enī ipe q2 pꝛo ſalute gentis nr̄e iuſta bella ſuſcepimus. Cumqꝫ deū deuota mente exoꝛaſſet incipiente diluculo in hoſtem pꝛogreſſi iuxta meritum ſue fidei victoꝛia ſūt potiti. In cuius loco oꝛonis īnumere virtutes ſanitatū noſcunt̄ eſſe patrate ad inditium et memoꝛiā fidei regis. Nā et multi de ipſo ligno ſacroſctē crucis haſtulas excīſas in aquam mittētes: languentib⁹ hominib⁹ aut pecudibus in potū dederūt ſiue aſpſerūt ⁊ mox ſanitatē receperūt. Vocatur aūt locus ille heuenfeld. id eſt celeſtis cāpus: ⁊ eſt iuxta murū illum famoſum ad aquilonem quo romani quōdam ad arcēdos barbaroꝝ impet⁹ totā a mari ad mare pꝛecinxere bꝛitāniā. Ibi enī poſtmodū eccl̄ia ꝯſtructa eſt: ⁊ ab eccl̄ia haguſtaldēſi nō multū diſtare noſcitur. Nec ante tēpoꝛa illa vlla eccl̄ia vllū altare in tota bernicioꝝ gente fuit pꝛiuſq̄ rex oſwald⁹ in illa pugna crucē erigeret. Monach⁹ q̄dā haguſtaldēſis dū incautius foꝛte noctu ī glacie incideret repente coꝛruens bꝛachium cōtriuit et grauiſſima moleſtia fatigari cepit. De veteri muſco quo ſuperficies ligni erat obſita cepit ⁊ iuxta ſe in lectū poſuit ac medio noctis tp̄e cū euigilaret: ita ſanū bꝛachium manūqꝫ repperit. ac ſi nihil vnq̄ tanti laboꝛis habuiſſet.

Sctūs itaqꝫ oſwaldus nepos edwini regis ⁊ martiris ex ſoꝛoꝛe regno potit⁹ petiuit ⁊ obtinuit a gente ſcotoꝛū inter quos tp̄e exilij ſui baptizatus fuerat virū ſanctum aidanū ep̄m ad inſtruēdā gentem quā regebat. Erat aūt vir ille ſūme māſuetudīs ⁊ pietatis ac moderaminis hn̄s zelū dei q̄uis non plene ſcd̄m ſcientiam. Nā diem paſche moꝛe ſue gētis a quarta decia luna vſqꝫ ad viceſimā obſeruabat. qd̄ ⁊ ſeptētrionalis ſcotoꝝ pꝛouincia et oēs

natio pictoꝝ illo tꝑe faciebat. Cui rex oſwaldus dedit locū ſedis epālis vbi ipē petebat in inſula lindiſfarnēſi: qui ſcꝫ loc⁹ accedente ac recedente reumate bis quotidie inſtar inſule maris circūuoluit vndis: bis renudato littore contigu⁹ tre redditur atqꝫ ei⁹ admonitionibus humiliter ac libenter in oībus auſcultans eccl'ias in ſuo regno edificare ⁊ dilatare diligenter curauit. Miro aūt ſpectaculo ſepe contigit vt euangelizante antiſtite qui anglorum linguā perfecte nō nouerat: ipē rex anglice populo interpretaretur ac ducibus ⁊ miniſtris ſuis. Tunc ꝯfluebāt quotidie de gente ſcotorū ad predicanduꝫ anglis monachi de monaſterio aidani quod erat in inſula hij famoſiſſimū q̄ quidēꝫ inſula hij ad ius pertinebat anglorū non magno ab ea freto diſcreta ſed donatiōe pictorū iam dudū monachis ſcotorū tradita eo ꝙ illis predicantib⁹ fidem chriſti perceperūt. Conſtruebanẗ ergo eccleſie per loca confluebant ad audiendū verbū populi gaudētes donabātur mūere regio poſſeſſiones ⁊ territoria ad conſtruenda monaſteria. Oſwald⁹ igiẗ exemplo ⁊ verbo aidani inſtruct⁹ non ſolum ſpem celeſtis regni ſed etiam terreni regni amplitudinem plus q̄ aliquis predeceſſorꝫ ſuorum conſequut⁹ eſt. Quippe preter illud berniciorū atqꝫ deirorꝫ prouintias q̄ eaten⁹ diſſidebāt in vnā redegit ꝯpagē. Oēs nationes britannie q̄ in quattuor līguis ſcilꝫ brittonū/pictorū/ſcotorū/⁊ anglorū: tunc diuidebanẗ in dictione ſua accepit. Nullum fidelem publice pauperem eſſe pmiſit qui pauperum quorū nouit mediā vel ꝑdijs vl' donis copioſis ſuſtētare curauit Igiẗ cū ita dei grā ſibi ſubditis operam dilectiōis impēderet dei diſpenſatione cōtigit vt flagellis nup credentiū fidē experiendo ꝯprobare vellet. Immiſſa igiẗ circūquaqꝫ p angliā graui peſte plurimi ſtrage ſeuiſſime pereuntes: regna celeſtia ꝯcenderūt. Cū itaqꝫ rex ſctūs ppl'o ſibi ſubdito diuine aīaduerſionis iudiciū imminere conſpiceret cū lachrimis ⁊ querulis vocib⁹ ac gemitib⁹ hoc dei flagellū ſuis maxime pctis aſcribere cepit dicēs. Ego ſum inq̄t dn̄e qui peccaui ego inique egi: iſti q̄ oues ſunt quid fecerūt? In me dn̄e ⁊ ī domo mea gladi⁹ vltionis tue conuertatur ſi tamen mea vel meorū hoc iniquitas cōmereẗ. Cū igiẗ precib⁹ ⁊ lachrimis diutius inſiſteret ſubito dei voluntate eadem peſte corrept⁹ eſt. Placuit enī pietati diuine vt vas electionis ſue ab oīi labe terrene cōuerſatiōis ad purū emundaretur ne q̄cq̄ vanitatis mūdane in corpore ſuo penitus remaneret. Cūqꝫ ad extremum vite ſpūs vigore penitus deficiēte veniſſet: oculos in celum erigere ⁊ quaſi q̄buſdam colloquendo labia mouere cepit. Intellectuales quidem oculi ei⁹ ſicut ſacris ep̄is poſtmodū referre ſolebat vna cū corporalibus angelicos quoſdam ſpirit⁹ preclaro ītuitu aſſiſtere ſepe videbat de quorum nūero tres ad ſe conſolandū accedētes dixerunt. Oſwalde rex dei electiſſime mortis horrorem noli timere nr̄ collega ⁊ conſors in celo reputatus pacto vite termino nr̄o collegio adijciend⁹ eris. Nō tamen in iſto moritur⁹ es tempore nec hui⁹ peſtilentie acerbitate vlterius feriendus xp̄s tue deſolationis anguſtias miſeratus oēm anglorꝫ ppl'm a peſte ⁊ clade meritis tuis ⁊ p̄cib⁹ abſolutū liberauit viteqꝫ tue tot annos miſericorditer adijciens te martirio coronandū inſtituit: nobiſqꝫ amodo tam viuentis q̄ morientis tui cuſtodiā delegauit. Diem ⁊ horā ſui martirij deſignarūt eos tunc ſibi affuturos aſſerentes. Supra ſolis claritatē facies eorum radiabāt ſed nec formā eorū verbis rex explicaẽ valebit. Hijs dictis ab oculis ei⁹ in celo recepti ſunt. Rege enī cōfeſtim ſanitati reſtituto: anglorum fines dieb⁹ vite ſue nulla peſtis perturbare preſum

pſit. Ex illo tēpoꝛe in oībus deo ꝛ ho-
minib⁹ emendatioꝛem ſe pꝛebuit et vite
ſue exitum cū gaudio expectauit. Uite p̄
terite natiuitates mentis deuotiōe trāſ-
cendit: elemoſinis ꝛ lachꝛimis pꝛeteritas
negligentias quotidie redemit. Poſt hāc
quoq; viſionē vna cum kyneburga vxoꝛe
ſua regis Weſtſaxonū kynegilſi filia ca-
ſtitatis mundiciā in poſterū conſeruauit
Sctūs aūt oſwaldus pauperibus ac pe
regrinis ſemꝑ humilis benign⁹ / ꝛ larg⁹
fuit. Cū eni quodā die paſce aſſidente ſe-
cum in mēſa epō aidano veniret ad ianu-
am regis magna pauperū multitudo ele
moſinā petēs ꝛ rex aliud ad manū nō ha-
beret poꝛrigendū ip̄m ferculum coꝛam ſe
poſitum cū diſco argēteo minutatim cō-
fringendo ad pauperes miſit. Quo viſo:
pontifex tali facto delectatus appꝛehēdit
dexterā ei⁹ et ait. Rogo deū vt nunq̄ ve-
teraſcat man⁹ iſta. Quod ita factum eſt.
Nam oſwaldo poſtmodū interfecto bꝛa-
chium a coꝛpoꝛe reſecatū hactenus dura
uit incoꝛruptū. Cōmiſſo tandem graui
pꝛelio ab eadem gēte pagana paganoq;
rege mercioꝝ penda a quo ꝛ pꝛedeceſſoꝛ
eius edwinus perempt⁹ fuerat: in loco q̄
lingua angloꝛum maſerfelđ. vocat̄ occiſ⁹
eſt āno etatis ſue triceſimo octauo nonis
auguſti. Eſt aūt loc⁹ ille contermin⁹ fini-
bus armoꝛice vallie: q2 antiquit⁹ ꝑs ma-
xima wallie dicta eſt armoꝛica. Ab vꝛbe
enim ſolapie ſeptem fere miliaribus ver
ſus eandem Walliam diſtare pꝛobat̄ idē
locus abbatiſq; ſalopie dictioni cedit. A
foſſa quoq; regis offe que angliā ꝛ Wal
liam diuidit miliario non plene dimidio
ꝛ a wenolocenſi cenobio miliarib⁹ ſexde
cim ſeparatur. In quo quidem campo ec
cleſia que candida eccl'ia d̄r in ſcti oſwal-
di honoꝛe fundatur ꝛ non pꝛocul inde fōs
perhennis exoꝛitur qui ab incolis fōs ſan
cti oſwaldi noīat̄. Pēda ꝟo rex caput ſan
cti oſwaldi abſciſū cū bꝛachijs per annū
in ſtipitibus ſuſpendi iuſſit. Oſwaldus
namq; rex regno mercioꝝ pꝛimit⁹ ſubiu
gato ꝛ rege penda in Walliam fugato cō
gregatis paganoꝝ copijs in loco memo-
rato ſctm̄ regē oſwaldum interfecit. Se-
pulto vero in cimiterio lindiſfarnenſi ca
pite frequenter in loco illo quaſi lucerna/
quandoq; vt candida foꝛma aliqua/nunc
ſicut cādela / modo nitida velut tela lux
celitus emiſſa refulſit. Extracto pꝛoinde
capite in vꝛbe bamburch honoꝛifice loca-
tur. Tepeſcente demū erga ſancti reliq̄
as populi deuotiōe nec erat qui digne re-
liquias huius ſancti pꝛecioſas excoleret:
vel cuſtodie diligētiam exhiberet. Mona
nachus igit̄ quidā de burgo ſancti petri
in partib⁹ illis adueniens ꝛ ſecreta eccle-
ſie vbi reliquie erant repoſite diligent̄ ex
ploꝛans habita opoꝛtunitate bꝛachiū ſā-
cti oſwaldi de theca extrahens ſecū clan-
culo aſpoꝛtauit ꝛ in ſuo cenobio cū honoē
collocauit. Maluit eni talis furti ſacrile-
gus foꝛe depꝛedatoꝛ q̄ tāto carē theſau-
ro ſue conſcientie impꝛob⁹ accuſatoꝛ. De
pctī eni crimine quodāmodo laudē glie
acquiſiuit: dū de ſue nota infamie hono-
ris cumulū ſue eccl'ie ꝯpenſauit ꝛ ſancto
martiri perpetuam venerationē acquire
re meruit. Elapſo poſt martiriū ſcti oſ-
waldi anno vno apparuit quidā in viſio
ne regi oſwio dicens. Uade inquit citiſſi-
me ꝛ caput cū bꝛachijs fratris tui ꝑ xp̄o
occiſi diligenter inquire. Nā caput diuti
us in ſtipite configi xp̄i clemētia indignū
duxit: ſed et bꝛachia cū manib⁹ dei hono
rare bonitas diſpoſuit: ꝛ a volatilib⁹ celi
ea ledi non permiſit: nec a pulchꝛitudine
ſua tanto tempoꝛe maculari. Dexterā cū
bꝛachio non iam in ſtipite ſed in aquis vi-
uentib⁹ reperies vbi meritis ipſi⁹ de ſa-
xo duriſſimo fōs viu⁹ emanare cepit. His
dictis heros ille diſparuit ꝛ rex iter cū fe
ſtinatione maturans iuſſa cōpleuit ꝛ ca-
put in cimiterio lindiſfarnenſi ſepeliuit:

⁊ brachium apud bamburgh compoſuit.
Corp⁹ quoqȝ ⁊ oſſa adduxit ſecuȝ regina
mercioꝝ oſrida filia regis oſwi: et vſqȝ
ad monaſteriū de bardeneia in lindeſeia
detulit: ſed repulerūt eū monachi īuidē-
tes mortuo qꝛ ſup eos bellico iure regnū
acceperat: ſed nocte intempeſta lucis vi-
ſa columpna ſuper corpus diuinit⁹ emiſ-
ſa vltro petierūt quod añ reiecerāt. Ibi
enī ex cadente ſanguine reuiruit ceſpes.
Poſt multos martirij ei⁹ annos ſanct⁹
cuthbertus cuidā in obſequijs eius deuo
to apparens dixit. Surge inquit ⁊ caput
ſcti oſwaldi in eccl'ia de bamburgh negli-
gēti⁹ cuſtoditū ad me deferre ne differas
vt vna mecū ī vno loculo requieſcat. Qd
enī in cimiterio meo humatū mihi de⁹ cō
mendando delegerat: hoīs violētia a me
ſeparari non debebat. Surgens vir ille
⁊ ad locū deſignatum ꝑueniens occaſiōe
habita caput martiris amplectens feſtio
greſſu domū rediit. Et ecce ſcti cuthberti
ſepulchrū motu interi⁹ perſtrepēte: ſine
cuiuſqȝ manus tactu ſubito aperiri vide
tur ⁊ cōpoſito ſecum capite ſpōtaneo mo
re recludi. Circa annū dñi nōgenteſimū
nonū ſicut in hiſtorijs legitur oſſa ſancti
oſwaldi tranſlata ſunt de bardenay vſqȝ
glouerniam per ethelredū ducē mercioꝝ
vbi in honorem ſcti oſinundi monaſteriū
conſtruxit. Quanta enī fides oſwaldi in
deū fuerit: que mentis deuotio etiā poſt
mortem virtutū miraculis claruit. Nam
in loco vbi pro patria dimicās a paganis
interfectus eſt: vſqȝ hodie ſanitates infir
morum celebrari non deſinūt. Nec mi-
rū dum eſt in loco mortis illius infirmos
ſanari qui ſꝑ dū viueret īfirmis ⁊ paupi-
bus conſulere/ elemoſinas dare/ opē fer-
re non ceſſabat. In loco ſiquidē martirij
eius paralitica quedā curat. Puluis de
loco martirij eius in poſte cuiuſdā dom⁹
appenſa conflagrata tota domo poſtis ſo
lummodo in qua puluis pendebat itacta
permanſit. Cū quidā ab immūdo ſpiri
tu grauiter vexaretur allata eſt aqua in
qua oſſa ſancti martiris fuerant lota ⁊ ec
ce demoniacus ſubito conticuit et quaſi ī
ſompnū laxatus caput et cetera mēbra in
quietem cōpoſuit. Et poſt aliquantulum
hore ſpaciū reſedit ⁊ grauit ſuſpirās ait.
Mox vero cū capſella atrio dom⁹ appro-
pinquauit receſſerūt omēs qui me preme
bant maligni ſpūs ⁊ me relicto nuſqȝ cō-
paruerūt. Ferunt enī de ſctō oſwaldo qꝛ
a tpe matutine laudis ſepius ad diē vſqȝ
in orōnibus perſtiterit atqȝ ob crebrum
morem orandi ſiue gratias dño agendi:
ſemper vbicūqȝ ſedens ſuper genua ſua
manus habere ſolit⁹ ſit. Uulgatū eſt aūt
ꝙ etiā inter verba orationis vitam finie
rit. Nā cū hoſtibus circūſept⁹ videret ſe
perimendū orauit pro animabus exerci-
tus ſui. Unde dꝛ in prouerbio. De⁹ miſe
rere aīabus dixit oſwald⁹ cadens in trā.
Apud farnham in honore ſcti oſwaldi
conſtructa eſt eccl'ia in qua multi benifi-
cia eius poſtulantes infirmitatis ⁊ inco-
modi remedia multotiens experti ſunt.
Cuius claues latro quidā latent auferēs
aperto oſtio intrauit ⁊ vniuerſa illius or-
namenta rapiēs aſportauit. Et ecce lumi
ne oculoꝝ obtenebrato quo ſe diuerteret
penitus ignorauit. Adueniente tandē ſa
cerdote: lachrimis profuſus miam illius
homo miſer deprecabatur: reumqȝ ſe me
rito dampnabilem iudicans ꝙ fraudulē-
ter diabolo iſtigāte egiſſet: idicauit. Quo
audito ſacerdos deo ⁊ beato oſwaldo im-
menſas gratias referens errori illius cō
doluit et liberum abire permiſit. Cum
aūt in monaſterio ſeleſcie ⁊ vbiqȝ in pro-
uicia mortalitatis peſtis ſeuiret ⁊ paſſim
de hac vita multi raperentur viſū eſt fra
tribus triduanū ieiunium indicere et di-
uinam clemētiā ſuppliciter obſecrare: vt
miam illis dignaretur impendere ⁊ ſiue
periclitantes hoc morbo a preſenti morte

liberaret ſeu raptos de mūdo a perpetua
aīe dampnatione ſeruaret. Erat tūc ī mo
naſterio illo puer quidā qui eadē tactus
infirmitate in lecto iacebat cui apl'orum
principes dignati ſunt apparere dicētes
Noli timere fili mortem pro qua ſollicit⁹
es: nos eniꝫ te hodierna die ad celeſtia ſu
mus regna perducturi. Uoca ergo ad te
preſbiterū eoppaꝫ ⁊ dicito illi qꝛ dn̄s exau
diuit preces veſtras ⁊ deuotionem ac ie
iunia propiti⁹ aſpexit: nec aliquis de hoc
monaſterio hac clade moriturus eſt pret
te ſolum qui hodierna die ad viſionē dei
perducendus es in celum. Qđ diuina cle
mentia nobis per interceſſionem glorio
ſi regis oſwaldi conferre dignata eſt. Hac
etenim die idem rex ab infidelib⁹ in bello
extinctus mox ad ſempiterna aīarū gau
dia aſſumpt⁹ in celum electorū agminib⁹
ſociatus eſt. Celebrent igitur miſſas ſiue
pro gr̄arū actione qꝛ exaudite ſunt oratio
nes vr̄e: ſiue etiā in memoriā regis p̄fati
qui pro eis ſupplex ad deū orabat. Cū au
dita puer enarraſſet eadem die mortuus
eſt et cuncta que dixerat vera repta ſunt
⁊ dies ſc̄ti oſwaldi natalicius per mona
ſteria extunc venerari cepit.

¶ De ſancto Oſwino Rege ⁊ martire.

Beatus ei oſwin⁹ ex antiquo
rum clariſſima regū ꝓſapia
anglorꝫ oriund⁹ extitit. Poſt
mortē ſequidē regis northan
humbrorū edwini: p̄mis ei⁹
ſucceſſoribus oſrico videlꝫ rege deiroruꝫ
⁊ eanfcido berniciorum apoſtatis a ced
walla rege britonū iuſto dei iudicio dele
tis: filius oſrici oſwin⁹ ne a cedwalla pe
rimeretur non paruo tempore apud occi
dentales ſaxones exulauit regnūqꝫ deiro
rum et berniciorū oſwald⁹ edwini regis
nepos ex ſorore acta ꝓgenitus obtinuit
Quo tādē a paganis martirizato ſucceſ
ſit frater ſuus oſwi ⁊ viginti octo annis
laborioſe regnauit. Audiens igitur Oſ
winus exulans filius ſcꝫ oſrici qꝛ defun
cto oſwaldo regnaret oſwi pro fratre ſuo
inito cum ſuis conſilio ad regnū deirorū
regreſſus ab omī plebe letant recipitur:
⁊ in regem nemine cōtradicente ſublima
tur anno dn̄i ſexcēteſimo quadrageſimo
ſecundo ⁊ prouincie deiroruꝫ nouē annis
in maxima oīm rerū affluentia ⁊ ipe ama
bilis omnibus prefuit. Erat enim oculus
ceco/pes claudo/bacul⁹ tremulo/orpha
norum ⁊ viduarū oīmqꝫ indigentiū pius
pater. Pauperes et maxime peregrinos
benigne recipiebat/eſurietes alebat/nu
dos veſtiebat: ⁊ omibus ei⁹ bn̄ficia poſtu
lantibus hilariter impendebat. Cū igi
tur vir dei pietatis vacaret operibus hu
mane ſalutis inimicus oſwi regem ber
niciorū magis ac magis aduerſus eum
excitauit ⁊ donec congregatis exercitib⁹
ad preliandū in loco q̄ Wilfareſdoun dici
tur occurrerent inflāmauit. Piiſſim⁹ au
tem rex oſwinus videns ſuos licet multo
pauciores cū hoſtibus volentes contēde
re ⁊ ꝓ rege ſuo paratos occūbere dixit ad
eos. Congratulor o pricipes ⁊ fideles mi
lites vr̄e ꝓbitati ⁊ milicie ⁊ gratias ago
bone voluntati veſtre. Sed abſit a me vt
mei ſolius cauſa belli diſcrimen omes in
curratis qui me q̄q̄ iure dn̄m pauperē
tamen et exulem vobis regeꝫ cōſtituiſtis
Malo itaqꝫ cum paucis ſolus exulaē im
mo potius diligo mori: q̄ vos mei ſolius
cauſa contingat quoq̄ modo periclitari.
Impius enim et inhumanus eſt qui cuꝫ
dei iudicium nullo modo poſſit euertere:
plures ſui ipſius cauſa conatur euertere.
Quare diuinam ſuper me ſententiā pa
cificus non belligerando libenter ample
ctans preſertim cum per os ſancti aidani
per martirij palmā ad celeſtis regni gau
dia me tranſiturum ignoſco. Quo ordine
⁊ tempore xp̄s voluerit vitam tempora

lem finire non recuſo Hiis dictis exercitū
domū remiſit ⁊ cū vno tm̄ milite tōdehe-
re noīe in gedlingum in domū hunewal-
di comitis cui vicū illū ⁊ multa cōtulerat
predia ſe recepit. Hunewaldus aūt eū in
cōclaui quaſi decenti⁹ habitaturū intro-
duxit deiꝗ timore poſtpoſito regi berni-
ciorū q3 regem oſwinū ſibi traderet iugu
landū ſceleſtus innotuit. Audiens enim
hoc rex oſwi ethelwinū dom⁹ ſue prepo-
ſitum illic direxit ⁊ vt regem edwinū in-
terimeret imperauit Quo cū perueniſſet
⁊ oſwinus ab hunewaldo ſibi tradit⁹ fu
iſſet ait rex. Quia nequiter tradit⁹ inno-
cens a vobis iuſſus ſu3 occidi ꝑcor vt hūc
militem libere permittatis abire nec mei
cauſa faciatis eū mortem ſubire. Maluit
tn̄ miles morti ſuccūbere: ꝙ̄ mortuo dn̄o
etiā ſi copia daretur ſupuiuere. Excepit
itaq3 rex oſwinus vna cū milite ſuo mor
tis ſententiā ⁊ effuſo ſanguine ſuo perpe
tuam in celo adepti ſunt manſionē tertio
decimo kal. ſeptembris anno regni ei⁹ no
no. Erat eni rex oſwinus ⁊ aſpectu ve-
nuſtus et ſtatura ſublimis/affatu iocun
dus/moribus ciuilis ⁊ manu oībus nobi
libus ſimul ⁊ ignobilibus largus. Unde
ob regiam animi eius ⁊ vultus ⁊ merito
rum dignitatem ab oībus diligebat ⁊ vn
diq3 ad eius miniſterium de cunctis ꝓpe
prouincijs viri etiam nobiles concurre-
bant. Donauerat aūt rex oſwin⁹ equum
ſuum optimū aidano epo eo ꝙ magis pe
dibus pergere ꝙ̄ equo vehi cōſueuerat.
Qui cito poſtmodū equū illum cū nil ali
ud ad manū haberet cuidā paupi elemo-
ſinā petēti donauit. Hoc cū didiciſſet rex
plurimū indignat⁹ ait epo aidano ſecum
ad menſam cōſedenti. Quid feciſti domi-
ne preſul: Nū viliores equos habuimus
qui ſufficerent ad elemoſinā: Cui epiſco-
pus. Quid loqueris dn̄e rex: Nū charius
erit tibi filius eque ꝙ̄ filius marie: Cōti-
nuo rex procidens ad pedes epi veniā ro-
gauit promittens fideliter ꝙ nunꝙ̄ oblo-
queretur quicq̄d de reb⁹ ſuis dei filijs er
rogaret. Dū igitur pacati ſimul ad men
ſam ſederent: eps ſubito in lachrimas eſt
reſolutus. Cuius rei cauſa a circūſtanti-
bus requiſita preſul ait. Non multo tpe
victurus eſt rex iſte ante modo nō vidi re
gem humilem: nec digna eſt hec gens ne-
quā talē diu habere regem. Unde cōtigit
cito poſt hec ipſum occidi vt prefatū eſt:
anno dn̄i ſexcenteſimo q̄nquageſimo pri-
mo ⁊ regni eius nono. Sed et ipſe anti-
ſtes aidanus poſt regis occiſionē duode-
cim ſolummodo ſuperuixit diebus. In
gedlingo modo gilling vocato non ꝓcul
ab vrbe richemūdie ſito regina eanfleda
oſwi regis vxor ⁊ regis oſwini propinqua
in expiationē3 necis eius īpetrata a rege
oſwi licentia monaſteriū cōſtruxit: i quo
orōnes aſſidue pro regis occiſi ⁊ ei⁹ q̄ occi
dere iuſſit aīe ſalute quotidie dn̄o deberēt
offerri ⁊ virū quendā deuotū noīe trūhe-
re natione anglū a ſcotis ordinatū ⁊ edo-
ctū regis occiſi propinquū cōſtituit abba
tem. Quiq3 poſtea ſub rege merciorum
wulfero in prouincia merciorum et me-
diterraneorū anglorū eps effect⁹ gentiū
multitudinē ad fidem conuertit. Corp⁹
aūt ſancti regis ab eis qui eum occiderāt
ad oſtiū tyne fluminis verſus aquilonem
delatū eſt et in oratorio ſctē marie virgi-
nis ſepultū in quo loco religioſorū multi
tudo cōgregata iugit deo ſeruiebat. In
tantā aūt honoris eminentiā excreuerat
locus ille vt per totā prouinciam ꝓ reue-
rentia loci ⁊ religione defunctorū corpora
ibidem tumulanda deferrētur. Elapſis
poſt hec multis annis ynguar ⁊ hubba ii
quitatis filij danorū principes ad oſtiū ty
ne fluminis applicantes ipſum monaſte
rium et omnem circa regionem graui de
populatione vaſtarunt monachos i qua
dam eccleſiola omniū ſanctorum honore
a ſancto cuthberto dedicata cōbuſſerunt:

& cuncta cenobij edifitia in planiciem redigerunt. Anno autē gratie milleſimo centeſimo decimo cū monachus quidā nomine edmundꝰ loci edituus nocte quadā poſt orōnes more ſolito fuſas ſopore depreſſus eſſet apparuit ei quidam etate canus/vultu decorus ſtatura procerꝰ & verbis iocundꝰ atqꝫ benignus. Quē cū diligenter intuens aſpiceret & quis eſſet interrogare nō auderet: is qui ei apparuit dixit. Edmunde frater edmunde. At ille ſecurior redditus ait. Quis es dñe? Ego ſū ait oſwinꝰ rex ꝗ ab hunewaldo comite nequiter traditus ab oſwio rege morte deteſtanda peremptꝰ hac in eccl'ia cūctis incognitus iaceo tumulatus. Surge & dic pōtifici egelwino quatinꝰ corpꝰ meū eleuet & decentiori loco illud collocare nō tardet Quod cū illo epō nunciaſſet & ille corpus ſctm̄ de terra eleuaſſet tanta odoris fragrantia egreſſa eſt vt oīm aromatū genera diffuſa putarentur & omēs qui aderāt ineſtimabili ſuauitate replerētur. Sicqꝫ ſacrū eiꝰ corpus ī aquilonari oratorij parte cum honore reconditū eſt. Iuditha toſtij comitis vxor cū magna inſtantia partem reliquiarū ſctī martiris ab epō petiit & partem capillorū capitis ſctī accepit. Ignis aūt aduſtione pilos probare voluit non vt in aliquo de ſancti diffideret meritis: ſed vt martiris merita circūquaqꝫ per hoc extollere poſſet. Accenſo itaqꝫ igne copioſo et capillis iniectis poſt vnius hore ſpaciū capillus ab igne intactus omnino & incōbuſtꝰ permanſit. Cū eniz ſacerdos quidam vanus et lubricus comitis toſtij conſiliarius occupatis circūquaqꝫ hoſpitijs in eccl'ia parari ſibi lectū iuſſiſſet meretricem ſecreto ad ſe introduci fecit. Et cū iniquitatem perpetrare cū illa vellet cepit oīs eccl'ie fabrica motu ſubitaneo a ſummis vſqꝫ deorſum quaſi ventorū flatibꝰ parietes eccl'ie hac & illac impellendo agitari ſuiqꝫ ruinā & oīm interitum cōminari. Perterritus ſacerdos et reatum ſuum intelligens meretricem de eccl'ia exire coegit & oīns illa ꝯmotio ceſſauit. Cum naues quinquaginta regis Willelmi apud tynemuthā applicarēt bona loci ſctō nequaꝗ̄ parcentes ſpoliarūt: telāqꝫ cuiuſdā mulieris abſtulerūt. Mulier aūt eccl'iam intrans cū lachrimis ſctm̄ deprecabatur quatinus ei telam redderet & de predonibꝰ vindictā faceret. Naute vero nauigātes ſubito in ſcopulos abſqꝫ turbine ventorum quaſi remige carerent offendentes ſeſe collidere mutuiſqꝫ congreſſibus ſibimet occurrere & fluctus ſeuientes nautas preter paucos ſubmerſerunt & ad littus eccl'ie quā molauerant ſpolia eiecerunt & vniuerſi cū vetula concurrentes bona ſua iuxta littora reperta receperunt. Sanctus enim oſwinus mulierem oīm mēbrorū officio deſtitutā ſanauit: militem qui cū equo ſuo de rupe altiſſia corruit īcolumē reddidit. Equus de ſcopulo in ſcopulum lapſus nō ſolum de ꝑcipitio ſaluat᷑: verū ſubito multis intuentibus mirabiliter reuocatur. Cuidaz incarcerato apparens ꝑcepit vt velociter ſurgens ad tynemuthā properaret. Qui manus et pedes ſolutos aſpiciens ſurrexit et ſeram oſtij leuit᷑ excutiēs iuſſa martiris cū feſtinatione impleuit. Auriga cū bobus ad quadrigam iunctis de ſupercilio montis corruens a periculo liberatur Quidam pro columba quaz ſub feretro preſumptuoſe occidit infirmitate correptus cū ſe promitteret pro delicto ſatiſfacturum ſanatur. Sed cū votum implere negligeret recidua infirmitate deceſſit. Duas mulieres cecas illuminauit/paraliticā curauit/ſurdis duobus auditū reddidit/puellam a demone vexatam liberauit. Mulier quedam a demonibꝰ per annum vexata cū ad eccleſiam martiris adducta ſanaret᷑ cū lachrimis narrauit ꝙ tēpore dormitionis ſue circūdederūt eaz de

mones infiniti aſpectu terribiles et horri
biles valde. Quorũ ſeptem maiores erãt
& terribiliores cornuti/hiſpidi/ & caudati
oculos habentes teterrimos & eam vndi
qz circũſtantes dilacerare nitebãtur. Cũ-
qz magnis vocibus exclamaſſet: quidam
indutus ſuperpellitio candorem lilij hñs
in facie apparens dixit. Ego ſum inqt rex
& martir oſwinus ſub cuius feretro req-
eſcis. Et cum manica ſuperpellitij multi
tudinem demonũ effugauit & cũ omi mã
ſuetudine cũ loco et tempore peccata q̃ fe
cerat & nũq̃ cõfeſſa fuerat & tranſgreſſio
nem cuiuſdã voti diſtincte reuelauit: hor
tans vt peccata confiteretur & votum ſu
um impleret & de cetero officium pando-
cinandi venaliter non exerceret pro qui-
bus vt aſſeruit poteſtati demonũ tradita
fuit.

¶ De ſctõ Oudoceo epo & confeſſore.

SAnctus oudoceus xpi ſeruus
ab infantia bonis et ſctis me-
ritis deditus: ieiunijs vigiliis
& orationib⁹ pro eterna merce
de aſſiduus: liminibus btĩ pe-
tri apoſtoli viſitatis: locũ ſctĩ dauid adijt
& inde per eccl'iam ſctĩ theliai diuertẽs re
liquias quaſdam ibidem acquiſitas ſecũ
ſumpſit. Cumqz in itinere conſtitutus la
tronib⁹ obuiaret: & illi copiã thezauri eũ
habere ſperantes depredari vellent ceci-
tatem incurrerunt & penitentes prece ou
docei oculorum viſum receperunt. Cuz
aũt factus epiſcop⁹ iter cum ſuis ageret
de mulieribus quibuſdam butirũ lauan
tibus aquam de vaſe ſibi porrigi poſtu-
lauit. Ille vero ironice nullum aliud vas
niſi butirũ ſe habere reſponderũt. Epiſ-
copus vero accepto ab eis butiro & forma
ta ad modũ tintinnabili nola: inde pota-
uit & in tali forma remanſit aurea videli
cet in tantum q̃ videntibus apparet eſſe
ex auro puriſſimo & ab illo die in eccleſia
laudanenſi in miraculi teſtimonium con
ſeruatur. Rex quidã venando cũ ceruũ
inſequeretur & ceruus ad pallium ſancti
confugeret rex cũ venatoribus hoc vidẽs
miraculum veniaz a ſeruo dei humiliter
poſtulauit & totũ territoriũ illi conceſſit.
Dimiſſa tandem vir dei paſtorali cura
conſtruxit monaſteriũ iuxta aquã nomi-
ne weie: & congregata fratrũ magna cater
ua in magna abſtinentia & ſanctitate vi-
te per multos annos vitam ducens exem
pla virtutum et toti⁹ ſctĩmonie vſqz ad
mortem fratribus oſtẽdit. Migrauit au-
tem ad xpm ſexto nonas iulij.

¶ De ſancto Paterno Epo & confeſſore.

PAternus aũt eps ſanct⁹ terrenã
hereditatem derelinquens ac exi
lium amãs ſummi regni celeſtis
fieri heredem concupiuit. Qui genti qui
dam armoricus fuit. i. de minori britan-
nia ortus & de parentib⁹ nobili proſapia
procreatis petrano ſcz patre matre vero
guean qui vno conuentu vtentes ſanctũ
paternum genuerunt & poſtea ſempiter-
no dei ſeruitio ĩ caſtitate manẽtes ſe ſub-
diderunt. Nam petran⁹ illico britanniaz
minorem deſerens hiberniam petijt & ma
gna vite abſtinentia & virtutib⁹ deo pla-
cuit. Gratioſa q̃ppe apparuit natiuitas
ſctĩ paterni per quem pater ei⁹ ſctũs effe-
ctus eſt & mater eius famula xpi religio
ſam vitam duxit. Adoleſcens autẽ pater
nus factus interrogauit matrem quẽ pa
trem habuiſſet viueret an non: aut ſi vi-
ueret vbi erat & cur alibi moraretur & nõ
potius in ppria hereditate maneret. Cui
lachrimando mater reſpondit. Pater tu-
us quidẽ viuit & plus deo q̃ mũdo. Perre
xit aũt hinc ad hiberniã vbi ieiunat orat/
vigilat meditatur: genuflectit altiſſimo
dño. Tunc adoleſcens ait. Quo ergo me
liori modo poteſt filius viuere q̃ boni pa

tris imitatione: Nam ſi rex ſit pater illū
imitari in regimine filius appetit. Itaqꝫ
ego moriar ſi non aſſequar patrē meum
per ſemitas quas elegit. In illo enī tem-
pore chorꝰ eccl'iaſticꝰ monachorꝝ minorez
britanniam deſerens: britannie maioris
oras appetere meditabātur. Hac enī pro-
uocatus fama puer paternus cū illis per
gere feſtinabat. Conuenientibꝰ itaqꝫ ad
nauigandū cunctis paternus mox quar-
tus dux cohortis efficitur. Nam conſobri
ni eius: videntes eum ad culmē perfecti-
onis properare dixerunt. Qm̄ dn̄s inqui
ūt i moribꝰ te p̄fecit oportet vt pplo ad exē
plum vite debeas preeſſe. Sicqꝫ octingē
ti monachi ⁊ quadragintaſeptē paternuz
eligentes ducem ⁊ eū ſequentes proſpe-
ro nauigio oras inſule maioris britānie
tenent. Cepit aūt ſctūs cū ſctis locū in ec-
cleſia cognomēto mauritania ⁊ edificato
ibidem monaſterio ſub echonomo prepo-
ſito et decano ſtatuit ⁊ bn̄dictis fratribꝰ
hiberniā nauigauit ⁊ viſitato patre ſuo
ac conſolato gratias deo referebant Erāt
tunc in hibernia duo reges qui orta inter
ſe diſſentione multum diſcordabant. Va-
ſtationes fiunt/rapiuntur prede/domus
cremantur/conſurgunt bella/⁊ multis
gladio interfectis terra deſolata in ſolitu
dinem redigitur. Tandem miſericors ar
biter orbis ſolita miſertus prouidentia:
cauſaꝫ inſperate pacis ad epm̄ cuiuſlibet
ciuitatis per angelum ſuū mittens dixit
Niſi vterqꝫ exercitus vultū ſcti viri nup
ex britānia aduenie͂tis viderit reges ma
liuoli adinuicē nūq̄ placari poſſūt. Miſ-
ſis ſtatim legatis paternū honorifice ad-
uocant: ⁊ conuocato exercitu paternꝰ in
medio ſtatuit. Et ecce grā vultꝰ eiꝰ ppul
ſatis penitus regū diſcordijs inter vtraſ-
qꝫ prouincias pax ⁊ vnitas perpetua con
firmatur hijs aūt rite peractis oēs quaſi
vno ore deū in ſeruo ſuo paterno bn̄dicūt
Paternꝰ itaqꝫ valedicto patre britanniā
adijt ⁊ fratres incolumes inuenit. Inter
quos nymannaucū quēdam noīe nup ad
uenientem repperit qui in minori britan
nia poſt paternū viuere nō valens ad lit-
tus maris venit ⁊ quandā petrā inueni-
ens ſuper eā ſtetit ⁊ ait. Si dn̄o deo ſunt
placita que meditor ⁊ ſi vere ſctūs eſt pa
ternꝰ ille quē ſequi volo: ſurgat petra et
ſuper equora natet/ſolidentur vnde/ob-
duret pelagus: ne lapidem mergat et ad
ſctm̄ paternū incolumis vehar. Et ecce di
cta citiꝰ lapis ſuper nudas maris velocit
currēs mirabili nauigio vſqꝫ ad monaſte
rium viri dei ipm̄ tranſduxit. Tunc pat
nꝰ monaſteria ⁊ eccl'ias per totā keretica͂
regionem que nūc cardiganſhire appella
tur edificauit. Interea mailgunꝰ rex bo-
rialium britonum ad debellādos ⁊ depre-
dandos auſtrales britones cū ſuo exerci-
tu venit ⁊ qm̄ ſp temptator erat ſctōrum
duos predones ſe precedere iuſſit vt ſctm̄
paternū quouis modo callide temptarēt
Qui vaſa quedā glarea replētes regales
thezauros ad ſctm̄ ſe apportaſſe ſimulāt
⁊ donec rex p̄ſpere reuertatur: hos cuſto
dire mandāt. Annuit ſctūs deponi iubet/
illos inueniendos eſſe ſicut relicti fuerāt
affirmat. Rege itaqꝫ pacatis ſibi inimicis
regreſſo venientes predones ⁊ vaſorū in-
teriora ſcrutātes glareā deponūt ⁊ regis
thezauros furti ablatos: ⁊ p̄ eis glareas
imiſſas fore exclamāt. Sctūs āt paternꝰ
ecōtra aſſeruit vt dimiſſos ita fore inētos
Illi tamē ruinā totius monaſterij et de-
populationem minabātur ſi thezauri nō
redderentur. A rege aūt antea per britan
niam fuerat edictū vt oē mendatiū aqua
feruentiſſima deprehenderet. Tunc i fer-
uore ſpūs iubet paternꝰ aquā in eneo ca
cabo donec ferueret caleſieri ⁊ manū im-
mittens albam ⁊ frigidā poſt aliquantu
lum more ſpacium extraxit. Coacti enim
poſt hec predones cū manus ſuas in fer-
uentem aquā miſiſſent: malitiam mentis

um man⁹ exuſte declarabāt. Cūqꝫ toti cō
buſti vitā finiſſent: rex oculis excecatus
infirmatur ꝛ ꝑpter reatū in ſctm̄ pater
num inique cōmiſſum ſe moꝛiturū confi
tetur. Adduct⁹ aūt ad virū dei cū magna
difficultate rex gemens ꝛ penitens flexis
genib⁹ indulgentiam petijt ꝛ accepta ve
nia ſanantur oculi eius et mēbꝛa. ¶ Cele
ſtis aūt nūci⁹ ad ſctm̄ dauid in roſina val
le veniens dixit. Surge ꝛ vade in hieru
ſalem vt ibi gradū epalem ſuſcipias ꝛ ad
de tibi duos condignos comites paternū
videlicet ꝛ theliaum qui ad eundē gradū
epalem pꝛomoueri poſſunt. Mox ei miſ
ſis ad illos nūcijs ſine moꝛa venerūt. Per
barbaras enī nationes iter agentes gra
tiam linguarū a dn̄o acceperunt: vnum
quēqꝫ hoīem pꝛopꝛia lingua in qua nat⁹
fuerat alloquentes. Ad vꝛbem hieruſalē
tandem accedentes nobiliſſime poſt apo
ſtolos pꝛedicabāt contra iudeos ꝛ hereſim
ibidem oꝛtam. Nā vnuſquiſqꝫ in lingua
ſua eos loquentes intelligebat. Per impoſi
tionē poſtea man⁹ patriarche epi oꝛdina
ti ſunt ꝛ munerib⁹ ditati. Patern⁹ quidē
tunica ex auro texta et baculo ditat̄. Re
greſſi enī ad patriam i tres epatus bꝛitā
niam diuiſerunt. ¶ Cū autem patern⁹ in
eccleſia mauritania pꝛefata poſt tātos la
boꝛes quieſceret deābulabat quidā tirā
nus regiones altrinſec⁹ noīe arthurus: q̄
quadā die veniens ad cellam ſcti epiſco
pi ꝛ ipm̄ alloquens tunicā memoꝛatā aſ
pexit: ꝛ zelo cōfoſſus inuidie petiuit eam
Cui ſctūs. Non cuilibet maligno ſed cle
rico ſtm̄ deo ſacrato hec tunica ꝯdigna eſt
Ille aūt indignans monaſteriū egreſſus
iterumqꝫ regreſſus vt eā vi tolleret. Un⁹
aūt diſcipuloꝛū vidēs illum in furoꝛe re
uertentem cucurrit ad ſctm̄ patnū ꝛ ait.
Tirannus: qui hinc antea exiuit inſul
tando cū furoꝛe regreditur. Patern⁹ ait
Immo abſoꝛbeat eū tellus. Quo dicto:
ſtatim terra apperuit os ſuum ꝛ vſqꝫ ad
mentū arthurū abſoꝛbuit. Qui illico ag
noſcens ſuum reatū incipit deū ꝛ ſctm̄ pa
ternū laudare donec veniam humilit̄ pe
tens terra illum ſurſum emitteret. Tunc
ſctūs regi flexis genib⁹ veniam imploꝛā
ti benigno vultu indulſit. Illis enī dieb⁹
caradaucus vltra terminos bꝛitannie re
gnū ſuū dilatauit ꝛ ad minoꝛē bꝛitanniā
veniens illam dn̄io ſuo ſubiugauit. In
cole aūt illi⁹ pꝛouincie ad illum veniētes
dixerunt. Niſi paternū nr̄ātē ad nos ex
maioꝛi bꝛitānia reuocaueris: nos tibi pla
cabiles ꝛ ſubiectos inuenire non poteris
Tunc rex tranſito pſpere mari obnixis
pꝛecib⁹ ſctm̄ epm̄ rogauit vt ad inſtructi
onem minoꝛis bꝛitannie ꝛ populi edifica
tionem greſſum maturare dignaretur.
Eps enim ſctūs ſcd̄m apoſtoli pꝛeceptū
poteſtati reſiſtere volens illuc perrexit ꝛ
magnā perſequutionē a falſis fratribus
patienter ſuſtinuit. Sāpſon aūt eps illi
us pꝛouincie quem pꝛecipuū oēs i ſancti
tate magnificabant: parochias perambu
labat/certū ſenſum ſingulis eccleſijs me
tropolitane ſoluere eccl'ie ſtatuens. Cūqꝫ
veniret ad vicina loca vꝛbis iuxta quam
ſanctus patern⁹ monaſteriū fūdauerat:
vnus monachoꝛū ſampſonis ait. Mitte
ad ſctm̄ ex bꝛitānia nuper venientē vt pꝛo
bes eius humilitatem et pꝛecipe cū nūcio
vt quocunqꝫ ſtatu eū inuenerit: eodem ſi
ne excuſatione quacūqꝫ ꝑperet ad te. Sā
pſon aūt conſiliū ſimpliciter accipiēs nū
cium miſit. Nūcius aūt ad virū dei veni
ens caligam in vno pede iuenit altero nu
do manente. Seruus nūciat legationem
ꝛ paternus futura pꝛeuidens ad epm̄ ſi
ne moꝛa perrexit. Malicioſus ille mona
chus auctoꝛ cōſilij mali paternū ſemiue
ſtitum pedib⁹ ſubꝛidet: ꝛ ſtatim arrept⁹
a demone cecidit in terram. Mox ſampſō
monachum illum auctoꝛem eſſe tempta
tionis intelligens in ſancto paterno ipm̄
pacifice ſalutat: indulgentiā petijt et ac

cepit. Tunc paternꝰ expulſo demone fati gatū ſanat. Statuit aūt ſctūs ſampſon vt eius omis epatus terre ſibi ſenſū redderet: ſcti tamē paterni epatꝰ liber ab omni hoīe fieret. Urbs aūt guenet ſedes epiſcopatꝰ ſancti paterni erat. Poſt hec cōgregata ſynodo vbi multum ab inuidis ⁊ falſis fratribꝰ fatigatus extitit. Cōfirmata tū demū inter ipm ⁊ epōs vnitate pacis timens ne per intolerātiā illoꝝ aliquo vel tenui modo iraſcetur vel lederet hūilitas eiꝰ terrā illam deſerens frācos adiit ⁊ ſeptimodecimo kal. maij ī dño obdormiuit. Tres nāqꝫ eius ſolempnitates minoris britannie incole feſtiue venerant ⁊ colunt diem videlicet qua pax pfata cū epis reformata fuit kalendis nouembris ⁊ diem qua gradū epatus accepit duodecimo kalendas iulij ⁊ diem obitus ſui.

Poſt obitum vero ſcti paterni minorem britanniam atra fames inuaſit nā trium annoꝝ ſpacio poſt tranſitum eiꝰ nec ros nec pluuia de celo ſuper totā prouinciā deſcendit. Inuenerunt tandē incole ꝙ ſā ctus paternus iniurioſis ⁊ falſis frībus afflictus terrā reliquiſſet: inito cōſilio ad locū ſepulture eiꝰ apud francos perrexerunt vt honorifice reliquias eiꝰ ſecū trāſferrent. Quod cū aſſequi nullo modo valerent vnū ex oſſibꝰ eiꝰ illis donatū omis exercitus portare non potuit. Turbatis igitur omibꝰ ⁊ quid agerent ignorantibꝰ ſupuenit nobilis quidā vrbis guenet ſic dicens. Dū enim viueret ſctūs pater poſtulabat a me ſepius terrā meā vt ibi eccleſiam fundaret. Quod itaqꝫ priuaui eū ſua petitione dū viueret hanc poſt mortē libens cōcedo. Surgat itaqꝫ ſumat honorē petitionē accipiat. Hoc dicto: os memoratum leuiſſime a terra ſuſtollūt ⁊ ad terram ſuā ſecum deferunt ⁊ in eccleſia illiꝰ honore in terra illius diuitis cōſtructa cū magno honore collocant. Quodā enī tēpore ſctō paterno adhuc ſupſtite dū quidam eius miniſter monaſterij ſiluas viſitaret incidēs ī latrones occiſus eſt. Quo audito paternꝰ ſiluā adijt: ⁊ miniſtrū proprio noīe vocauit dicens. Reſpōdeas magiſtro tuo. Tūc caput a cadauere reuulſū reſpōdit. Hic aſſum dñe. Cū qua voce peruenit epſ ad locū reſponſionis ⁊ vidēs caput miniſtri a corpore ſectū eleuatis in celum oculis cadauer benedixit ⁊ capite ſubito corpori cōiuncto viuus ſurrexit. Hoc audiens quidā potens illꝰ prouincie venit ad epm ⁊ dixit. Mei ſunt malicioſi interfectores miniſtri tui: ⁊ ne vltio diuina per cōmotionē animi tui me anticipet miſericordiā humiliter ⁊ veniam peto. Et vt mentem tuam ad me placabilem efficiā partem agri dicabo tibi. Cui ſctūs paternus veniam benigne largitus hoc prenūciauit. Anteꝙ finias vitā tuam domino placebis ⁊ in cimiterio cū honore ſepulturam merebcris.

De ſancto Patricio Epō et confeſſore.

Beatꝰ enim patricius de genere britonū ortus eſt: pater eiꝰ calphurinus mater vero conchos dicta eſt. Cū aūt eſſet annorum ſexdecim cū ceteris in captiuitate ducitur: ⁊ cuidā regi gentili ſex annis ſeruiens ſues illius paſcebat. Centies in die ⁊ centies in nocte deū exorabat. Et ecce apparuit ei angelꝰ dñi victor noīe qui frequenter eū viſitans dixit Bene ieiunas: cito exiturus ad patriam tuam: ecce nauis tua parata expectat te. Stetit aūt angelus ſup terrā ⁊ vſqꝫ hodie manent veſtigia eiꝰ. Et iterum dixit patricio. Uade ⁊ vide locū vbi porcus ille terram naribus fodit: ⁊ quod ibi inueneris da dño tuo in redemptionem ſeruitutis tue. Et factum eſt ita. Poſtꝙ exiit patricius ſera penitentia tenuit regē ꝙ ſeruum ſuum optimum dimiſiſſet perrexit vt eum reduceret. Et non inueniēs eum

reuerſus in domū ſuam pondus auri pꝛo
redemptione ſuſcepti nō inuenit. Tran-
ſito aūt mari cū multis gentilibꝰ per vigī
ti octo dies in deſertis ambulauerūt ⁊ ci-
bus illis defecit. Et dixit ei quidā gētilis.
Tu dicis qꝛ deꝰ tuus magnus eſt: quare
ergo non rogas eū pꝛo nobis qꝛ fame peri
mus. Et ait patricius. Conuertimini in
toto coꝛde vr̄o ad dn̄m meum: qꝛ nihil im-
poſſibile eſt illi vt mittat nobis cibum in
viam nr̄am. Et oꝛauit pꝛo eis patricius:
⁊ ecce grex poꝛcoꝝ apparuit illis in via:
⁊ multos ex eis occiderūt et mel ſilueſtre
inuenerunt. Qui gratias deo agentes di
xerunt ei vt comederet cū eis ſed non co-
medit: quia illi immolauerunt cibos ydo-
lis ſuis. Et manſit patriciꝰ cū illis diebꝰ
triginta non manducās neqꝫ bibēs hila-
ris tamen perſeuerabat. Et cū doꝛmiret
foꝛtiter a ſathana temptatꝰ eſt: et cecidit
diabolus ſuper eū tribus diebus et nocti
bus: ⁊ inſtar ſaxi ingentis grauiter oppꝛeſ-
ſit eum ita vt ſe mouere non poſſet. Tūc
patricius vocauit heliam bina voce ī ad-
iutoꝛium: venitqꝫ helias ⁊ liberauit eum
Et ait ad euꝫ diabolus. Ab hac die nō ha-
beo poteſtatem in te vſqꝫ ad diem moꝛtis
tue. Et ſtatim eiecit ab eo deꝰ oēm toꝛpo-
rem et grauitatē ⁊ vires ei reſtitute ſunt.
Quadā aūt die vidit in ſompnis virum
ad ſe venientem quaſi de hibernia inſula
cum epiſtolis multis ⁊ dedit ei vnā ex il-
lis ⁊ legit. Erat aūt pꝛincipiū epiſtole ta-
le. Hec eſt vox hibernienſium. Et cuꝫ hoc
pꝛincipiū legeret audiuit ſimul in eodem
momēto vocē infantiū ex vteris matrum
diuerſaꝝ hibernie regionū ⁊ clamauerūt
quaſi vno oꝛe. Rogamꝰ te ſctē pr̄ vt veni-
as ⁊ ambules int̄ nos. Statimqꝫ patrici-
us audiēs hoc cōpūctus eſt coꝛde ⁊ nō po
tuit vltra epiſtolā legere. Et expgefactꝰ
grās egit deo: certiſſime ſciens ꝙ dn̄s vo
caſſet eū ad ſaluandos illos qui ipm̄ inuo
cabant. Et cogitauit terram exire vt ſcri
pturas diſceret ſanctas ⁊ puenit ad ſan-
ctum germanū antiſiodoꝛēſeꝫ epm̄ ⁊ mā-
ſit apud illum quadꝛaginta annis legēs
⁊ iplēs ſcripturas diuinas ⁊ virgo coꝛpe
pmāſit ⁊ ſpū: ⁊ poſtea ad beatū martinū
veniens quadꝛaginta diebus cū illo man
ſit. Inde vero patricius romā ꝓficiſcēs:
venit in itinere ad quēdam heremitā i lo-
co deſerto habitantem a quo baculū acce
pit qui in manu iheſu xp̄i dn̄i nr̄i erat vt
eius auxilio ſuffultus iter pꝛoſperū hab e
ret. Vocat̄ aūt baculꝰ iheſu et in ciuitate
ſancti patricij vſqꝫ hodie manet. Et decli-
nauit ad quēdam ſctm̄ epm̄ noīe amotuꝫ
⁊ gradū epalem ab illo ſuſcepit. Cū ergo
romam ingreſſus eſſet inuenit gloꝛiam ⁊
honoꝛem apud celeſtinū vꝛbis rome epm̄
Qui miſit eū ad cōuertendā hibernie in-
ſulam: nā antea palladiū miſerat ſed ha-
bitatoꝛes non ſuſceperūt eū neqꝫ doctri-
nam eius ſed reuerſus in terrā bꝛitonuꝫ
moꝛtuus eſt. Cum aūt patriciꝰ veniſſet
ad mare inuenit lepꝛoſum ſup ripā ꝗ ro-
gabat eos vt ſecum aſſumerēt eū in naui
ſed familia patricij ſcꝫ triginta quatuoꝛ
viri de peregrinis recuſabant. Tūc ſctūs
patriciꝰ altare ſuū lapideū ꝓiecit in mar̄
in quo ſedit lepꝛoſus et quouſqꝫ ad poꝛtū
in finibꝰ laginoꝛū perueniret lapis a naui
nō receſſit. Et inuenientes piſcatoꝛes cū
retibꝰ donū de piſcibꝰ poſtulaūt ⁊ illi da
re recuſarūt. Nō cū ſctō diſpliceret fluui
us ille piſces in vindictā huiꝰ ſceleris nō
habebit ineternū. Tūc patriciꝰ aſcēdēs
in terram que anathailtā vocata fuit ſed
plebs regiōis illiꝰ cōgregata repulerunt
eum. Ob hoc mare repleuit totā terrā il-
lam. ⁊ ineternū nō habitat̄. Exinde naui-
gauit ad aquilonarem partē ad virū cuꝫ
quo in ſeruitute fuerat vbi vidit multitu
dinē gētiū aduentū eiꝰ expectantiū. Nā
per multa tpa magi ⁊ pꝛophete aduentū
patricij pꝛedixerūt dicentes. Adueniet ho
mo cū ſuo ligno cuiꝰ menſa erit in oꝛien-

te domus ſue ⁊ pplˀs eiꝰ retroꝛſum : ⁊ ex
ſua menſa cantabit ⁊ familia reſpōdebit
ei. amē. Hic cum aduenerit deos nr̄os de⸗
ſtruet / templa ſubuertet / reges ſibi reſi⸗
ſtentes occidet : ⁊ doctrina eiꝰ regnabit in
ſeculū ſeculi. Pꝛecepit aūt rex illius pꝛo⸗
uincie noīe leogaire pplˀis ſuis vt ſolicite
aduentū eiꝰ expectātes a finibꝰ ſuis repel
lerent eū. Cū aūt patriciꝰ veniret ad ter⸗
ram dimiſerūt gentiles canē ferociſſimū
vt illum deuoꝛaret. Sed canis ille velut
lapis fixus ſtetit immobilis. Hoc aūt vi⸗
dens quidā gigas noīe dichu ſurrexit cū
gladio vt ſctm̄ interficeret ⁊ ip̄e ſicˀr aru
it : ⁊ nec manū nec pedem mouere potuit
Patriciꝰ vero pꝛedicauit illi verbū dei et
ad fidem cōuertit. Qui tradidit illi agrū
in quo ſtabāt ⁊ rogauit ne lōgitudo eccle⸗
ſie ab occidente in oꝛientem verteretˀ ſed
ab aquilone in meridiem. Et factū eſt ita

Alio die cū patriciꝰ miſſam celebꝛaret
quidā magus effudit calicem ſuū ⁊ ſtatiꝫ
terra aperiens os ſuū deuoꝛauit eū. Vi⸗
dēs aūt rus frater dichu valde ſenex ꝙ frˀ
ſuus xp̄o credidiſſet pugnauit contra pa
tricium : et noluit credere. Cui ſctūs ait.
Quid tu pugnas pꝛo hac vita que tibi de
ficit? Nā om̄es ſenſus tui defecerūt / ocu
li non bene vident / aures non bene audi⸗
unt / dentium numerus imminutus eſt :
ſimiliter ⁊ cetera membꝛa. Si quis ergo
renouauerit iterū iuuētutē tuaꝫ : nūquid
crederes illi? Reſpondit rus. Si hoc fece
ris tibi credam. Tunc oꝛante patricio re⸗
nouatus eſt Rus in etatem pulcherrimi ⁊
foꝛtiſſimi iuuenis. Et ſtatim credidit ⁊ ba
ptizatus eſt cum tribus filijs ſuis ⁊ cete⸗
ris multis. Dixit autē patricius ad rus.
Datur tibi electio vtrū in hac vita pꝛeſen
ti longo tempoꝛe iterum viuas an nūc ad
celum pergas. Reſpondit rus. Eligo vt
modo ad vitam eternam exeā. Et ſtatim
accepto ſacrificio migrauit ad dominum

Tunc perrexit patricius ad regem mi⸗
luch cum quo in ſeruitute fuerat vt eum
ad fidem cōuerteret. Quod ille audiēs cō
gregauit oēm ſubſtantiā ſuam ⁊ ſuccen
dit eam ſuper ſe illicoꝫ cōbuſtus eſt : ma⸗
gis moꝛtē eligēs ꝙ̄ vt ſeruo ſuo quaſi ſub
iectus permaneret. Patriciꝰ vero de mō⸗
te pꝛopinquo hoc intuens duabus hoꝛis
ſuſpirans ⁊ lachꝛimans ait. Hic rex quia
ſeip̄ꝫ igni tradidit ne deo eterno ſeruiret
nemo ſedebit de filijs eius rex ſuper ſedē
regni eius ſed ſemen eius ſeruiet in ſem⸗
piternum. Et poſtea factum̄ eſt ita. Ve⸗
nit aūt patricius ad domū cuiuſdam vi⸗
ri nobilis ⁊ pꝛedicans ei xp̄m baptizauit
eum : ⁊ inuenit cū eo filiū qui ſibi placuit
⁊ dedit ei nomen benignum. Puer enī il⸗
le ſuis manibꝰ pedes patricij ad ſuum pe
ctus colligabat ⁊ noluit doꝛmire cum pa⸗
tre ſuo ſꝫ flebat niſi cū patricio doꝛmiret
Cum aūt mane patricius currum aſcen⸗
deret et vno pede in currū eleuato alterū
tenuit puer ſtrictis manibus dicens. Di
mitte me apud patriciū pr̄em meum pꝛo
pꝛium. Tūc dixit ſctūs. Baptizate eum
⁊ eleuate in currū qm̄ heres regni dei eſt.

Poſt hec venit patriciꝰ ad cāpum bꝛeg.
vt paſcha celebꝛaret ⁊ ignem ſuccendit.
Erat aūt magna ſolempnitas in loco illo
in qua mos erat vt nemo ignem ſuccen⸗
deret in om̄i pꝛouincia donec pꝛius in il⸗
lo loco accenſus eſſet. Cum aūt rex leogai
re vidiſſet ignē ait. Quis auſus eſt igneꝫ
accendere donec pꝛius in domꝰ mea accē
datur? Cui magus quidā ait. Niſi ignis
iſte extinguatur in hac nocte ip̄e pꝛincipa
tum in hac inſula tenebit ineternū : et hij
cū quibus erit doctrina eius. Et perrexit
rex cū ſuo exercitu vt ignem extingueret
Et ait magus ad regeꝫ. Noli tu exire ad
hoīem illum ne adoꝛes eū ſed ille vocetur
ad te : ⁊ nemo aſſurgat in aduētu eiꝰ. Sꝫ
vnꝰ tm̄ ex illis noīe dego ſurrexit ⁊ benedi
xit illum patriciꝰ ⁊ vitā eternā pꝛomiſit
ei ⁊ ille credidit deo. Erat autem quidā

magus qui grauiter reſiſtebat deo cuius
obſtinatiam vidēs ſctūs ait ad dominū
Dñe qui oīa potes hic impiꝰ blaſphe-
mat nomē tuum eleua illum foꝛas ⁊ cito
moꝛiatur. Hijs dictis eleuatus eſt magꝰ
in aere ⁊ iterū demiſſus de ſuperis cū glo
bo niuis verſo capite ad lapidē cōminu-
tus ⁊ moꝛtuus eſt. Tūc rex iratus ſurre
xit cū ſuo exercitu vt ſctm̄ occideret. Et
ſtatim terremotus factus eſt magnus et
tonitruus ⁊ ignis ⁊ ventus vehemēs: et
ceciderūt ex eis m̄lti. Ceteriſqꝫ huc illuc-
qꝫ fugientibus remanſit rex cū quatuoꝛ
viris latens in quodam loco cū magno ti
moꝛe. Venit aūt regina ad patriciū et di-
xit ei. Homo iuſte ⁊ potens ne perdas re-
gem veniet enim ⁊ genua flectet ⁊ adoꝛa
bit dn̄m tuum. Et venit rex timoꝛe tractꝰ
⁊ genua flexit coꝛam ſctō ⁊ finxit ſe ado-
rare ſed coꝛde nō credebat. Craſtina autē
die venit patricius cū octo viris ad domū
regis ⁊ ſtatim ante eū ianue aperte ſunt
⁊ cenantibꝰ illis intrauit in domū conui-
uij ⁊ nemo ſurrexit ante eū. Tunc poeta
regis ſurrexit an̄ eum ⁊ credidit deo. Et
cū ſediſſet patriciꝰ dedit ei rex paterā ſu-
am vt biberet. Tunc magus quidā immi-
ſit aliquid ex vaſe ſuo in pateram illam.
Videns aūt hoc patricius ꝯuertit os pa-
tere ad palmā ſuam ⁊ ſtetit liquoꝛ in pa-
tera et ſola gutta illa cecidit quā magus
immiſit ⁊ potū bibit et mirati ſunt. Et
poſt puſillum dixit magus. Faciamus ſi
gna. Reſpondit patricius. Qualia? Et ait
magus. Inducamꝰ niuem ſuper terram
Patricius dixit. Nolo contra voluntatē
dei facere. Tunc magus per incātatiōes
ſuas induxit niuem ſuper totum cāpum
Vir dei ait. Depone niuē ⁊ frigus ab hoī
bus. Magus ait. Non poſſum deponere
vſqꝫ cras in hac hoꝛa. Patriciꝰ dixit. Po-
tes malum facere ſed non bonum. Et ele-
uata manu benedixit campū: ⁊ ſtatim ſi-
ne pluuia ⁊ vento euanuit nix. Et clama-
uerūt omnes ⁊ admirati ſunt. Tūc in-
duxit magus dēſiſſimas tenebꝛas ſuper
terrā: ⁊ cū non poſſet eas repellere oꝛāte
ſctō patricio expulſis tenebꝛis ſol ſup ter
ram refulſit. Et clamauerūt omēs ⁊ gra
tias egerūt. Tūc inito conſilio vt veni-
rent ſimul magꝰ ⁊ puer patricij benignꝰ
in vnā domum ⁊ ſtatuerūt vt domus il-
la accenderetur igne ⁊ caſula patricij eēt
circa magum ⁊ caſula magi circa puerū
patricij. Et miſſis illis in ignē: rogus ma
gum cōſumpſit ⁊ mediā partem domus
⁊ caſulam patricij ignis non tetigit pue-
rum vero eius cū dimidia parte domꝰ flā
ma non cōbuſſit: caſula tamē magi circa
eum exuſta eſt. Et iratꝰ eſt rex pꝛo moꝛte
magi ſui ⁊ ſctm̄ occidere voluit: ſed terra
aperuit os ſuum ⁊ deuoꝛauit magnā par
tem de populo ⁊ pauci remanētes ad fidē
conuerſi ſunt. Tūc rex timoꝛe perterritꝰ
ꝓmiſit ꝙ oīa que ſibi patricius diceret
impleret: ſed tn̄ baptizari renuit. Cui ſan
ctus ait. Ego relinquā te arbitrio tuo:
qꝛ valde reſtitiſti doctrine mee ⁊ affixiſti
me. Nullꝰ de ſemine tuo regnabit poſt te
in eternū. Regina vero credidit xp̄o ⁊ ba-
ptizata eſt. Cum aūt veniſſet patricius
ad conaldū fratrē leogaire cōuertit eū ad
fidē ⁊ domū eius. Et obtulit patricio om-
nem domū ſuam ⁊ habitaculū et dixit ei.
Fac tibi ciuitatē de hoc habitaculo ⁊ ego
faciam mihi aliud habitaculū pꝛe foꝛibꝰ
ciuitatis tue. Et factū eſt ita. Et ait patri
cius In hoc habitaculo multi reges erūt
⁊ in eo ſanguis nō effūdetur ⁊ tu eris be
nedictus ⁊ ſolium tuū firmū in eternū et
ſemen fratrum tuoꝛū ſemini tuo ſeruiet
in eternū. Poſt hec voluit patricius ire ad
regiones conaccie ⁊ reliquit in ſua ciuita
te altare ſuū lapideū vt eſſet illic ad ſanā
dos languoꝛes plebium. Et cū pergeret
ecce illud altare poſt ſe exijt in viam no-
lens a ſuo dn̄o ſeparari. Videns autē pa-
tricius altare regreſſus eſt iterū. Ex illo

aūt die ſtabilis illic ꝑmanet lapis ille ad ꝑfectum plebium vſqꝫ in hodiernū diē. Cum aūt videret patrici⁹ ydolū regis leogaire ex auro ⁊ argento conſtructū oꝛauit ad dn̄m et ſtatim cōminutū eſt. Appꝛopinquante patricio ad regiones cōnaccie audierūt famam aduentus eius duo magi fratres dicti regis: ⁊ cogitauerunt impedire eum ne illuc intrare poſſet ⁊ adduxerunt tenebꝛas denſiſſimas ſuper totum cāpum tribus diebus et trib⁹ noctibus. Sed oꝛante patricio ⁊ ieiunāte tenebꝛe ille fugate ſunt. Nutrierunt aūt magi illi duas filias regis leogaire que mane exeuntes ad lauandum ad fontem viderunt patricium cū ſuis ambulātē quibus et dixerūt. Unde eſtis vos? Patrici⁹ reſpondit. Melius erit vobis deo noſtro credere ꝙ̄ de genere noſtro interrogare. Et ille. Quis eſt deus veſter ⁊ vbi eſt habitaculum eius: in celo an in terra an in mari: ſi habet filios et filias pulchꝛioꝛes hominibus mundi/ ſi viuit ſemper deus veſter/ ſi habet aurū et argentū? Reſpondit patricius. Deus noſter de⁹ omnium hominū deus celi ⁊ terre ⁊ maris et omīum que in eis ſunt: deus ſolis lune ⁊ ſtellarū: deus ſuper celos ⁊ in celo ⁊ ſub celo ⁊ habet filiū conſimilem ſibi ⁊ coeternū. Uolo ergo cōiungere vos illi regi celeſti cū filie eſtis regis terreni. Tunc pꝛedicāte eis patricio crediderūt ⁊ baptizate ſūt: ⁊ poſtulauerūt videre faciem xp̄i. Et dixit eis patricius. Niſi moꝛtem guſtaueritis non poteſtis videre faciem xp̄i ⁊ niſi ſacrificium accipiatis. Et reſponderūt Da nobis ſacrificium vt videamus filiū dei ſponſum noſtrum. Tunc accipientes euchariſtiam moꝛtue ſunt. Et venerunt duo magi illi qui nutrierant eas ⁊ ſancto patricio verba dura loquuti ſunt: ſed pꝛedicante eo baptizati ſunt. Poſt hec ītrauit patricius ad magnū conſiliū gentiū illarum vbi erant ſeptem filij amolgith cū ſuo exercitu. Et ſurrexit quidā mag⁹ vt ſanctū dei occideret deſcenditqꝫ ignis de celo ⁊ illum magū coꝛā oībus ꝯſūpſit. Et in illa die ſeptem illi cū duodecim milibus hoīꝫ credētes baptiſmū ſuſceperūt. Alio quoqꝫ die venit quidā mag⁹ vt patricium iugularet ⁊ aperiens terra os ſuum deuoꝛauit illum. Quod vidēs frater illius venit vt occideret ſctm̄ ⁊ illum ſimiliter terra deglutiuit vſqꝫ ad aures. Et exclamans ille pꝛomiſit ſe crediturū. Statimqꝫ ſurſum eleuatus eſt ⁊ credēs baptizatur. Cū aūt ſctūs patrici⁹ videret quādam foſſam terre rotundā vbi quedā mulier ſepulta erat fuſa ad deū pꝛece ſuſcitauit eam. Alia quoqꝫ die mulier quedam moꝛtua in vtero filiū habens adducta eſt an̄ eum: ⁊ reſuſcitata illa baptizauit filiū eius. In regionibus illis ſunt flumina duo: ſed vnus fluuius multitudinē habuit piſciū alter ſine piſcib⁹ ſterilis fuit. Cū aūt piſcatoꝛes piſces poſtulanti patricio denegaſſent ex illa die ineternū piſces receſſerunt ab illo fluuio ⁊ ī fluuiū ꝗ piſces nō habuit deſcēderūt. Poſtꝙ̄ aūt m̄ltas hibernie pꝛouincias patrici⁹ cōuertiſſet: redierūt cū eo quatuoꝛdecim milia hominum vſqꝫ ad locū in quo habitauit trian peregrinus ep̄s de romanis qui vnā hn̄s vaccā occidit illam cū vitulo ſuo pꝛo cena ſcti patricij ⁊ exercit⁹. Ueneruntqꝫ duo cerui de ſilua ⁊ duo apꝛi ⁊ ipis ſimiliter occiſis ſaturauit patrici⁹ quatuoꝛdecim milia hoīm fragmētis multis relictis. Craſtina aūt die vacca cū vitulo ī agro ſana reperta eſt. In illo enī loco ſuſcitauit ſanctus patrici⁹ virū quēdam noīe fotā poſt decē annos ſepulture ſue ceteroſqꝫ decē ⁊ octo ī eodē loco ex ſepulchꝛis ſuis reſuſcitauit. Qui vſqꝫ ad moꝛtē in habitu monachoꝛū cū ſctō epō trian penitentiā agētes perſeuerabāt. Fuit aūt rex quidam noīe echeu habēs filiā quā viro dare voluit: patricius vero illā ſponſo celeſti co=

pulaꝛ̃ diſponebat. Et ait pater puelle. Fi
liã meã dabo viro o patrici niſi ꝓmiſeris
mihi ꝑ ea regnũ celeſte ⁊ nõ cogas me ba
ptizari. Et pꝛomiſit ei hoc ſctũs. Poſt mł̃
ta aũt tẽpoꝛa egrotauit rex ⁊ cũ moꝛti ꝓ
pe eſſet dixit ſuis. Non ſepeliatis me do
nec veniat ad me ſctũs patrici⁹ qꝛ ille pꝛo
miſit mihi vitam celeſtẽ. Et moꝛtuo rege
venit patricius ⁊ oꝛauit ad dñm cum la
chꝛimis ⁊ ſuſcitauit eũ et baptizauit atqꝫ
dixit. Narra nobis om̃ia que vidiſti ſiue
de penis impioꝝ ſiue de beatitudine ſan
ctoꝝ vt credant hij quibus pꝛedico vera
eſſe que dico. Cũqꝫ per oꝛdinẽ om̃ia enar
raſſet ait patricius. Elige tibi vnuꝫ vt in
hac vita iterũ viuas aut nũc ad celũ per
gas. Reſpondit rex. Si mihi toti⁹ oꝛbis
regnũ daretur ꝓ nihilo ducens velut ia
nem fumum cõtempnerem in cõparatio
ne eternoꝛum gaudioꝝ que vidi. Sꝫ ro
go vt ad illam leticiã quã vidi ꝗ̃toti⁹ re
uertar. Eadem hoꝛa accepto coꝛpoꝛe xp̃i
migrauit ad dñm. Uenit patrici⁹ in cã
pum connactie ⁊ inuenit ibi ſignaculum
crucis xp̃i ⁊ duo ſepulchꝛa noua ⁊ ait. q̃s
eſt hic ſepultus? Et vox de ſepulchꝛo reſ
pondit. Ego ſum homo gẽtilis. Cui ſctũs
Cur iuxta te crux ſctã infixa eſt? Et ille.
Qui ſepult⁹ eſt iuxta latus meũ credidit
deo celi: ⁊ venit vir fatuus ⁊ poſuit crucẽ
iuxta me. Tũc patrici⁹ ſuper ſepulchꝛuꝫ
baptizati crucẽ poni iuſſit. Cũ quidam
peſſim⁹ noĩe foilgus aurigã patricij iugũ
laſſet coꝛã eo ⁊ eodẽ menſe moꝛtuus fuiſ
ſet aĩa eius a malignis ſpiritibus ad ĩfer
nũ depoꝛtatur. Et intrauit diabolus ĩ coꝛ
pus eius ⁊ habitauit in illo: quaſi homo
viuens inter hoĩes. Poſt multum temp⁹
venit patricius ad domum foilgi: et cum
eſſet ante ianuam et interrogauit vnum
de ſeruis eius dicens. Ubi eſt foilg⁹? Et
ille. Nũc reliqui eũ in domo ſua. Patrici
us ait. Ex eo tempoꝛe quo iugalauit auri
gam meum coꝛam me ille in inferno poſi
tus eſt ſed venit diabolus vt ludificaret
in coꝛpoꝛe ei⁹ vt nõ tantum anima ei⁹ in
inferno cruciaretur: ſed etiam coꝛp⁹ eius
inter hoĩes demone repleretur. Occurrit
rex quidam patricio noĩe deng⁹ ⁊ credẽs
baptizatus eſt. Cũqꝫ patricius caput re
gis benedixiſſet cuſpis baculi eius infixa
eſt in pede regis. Sed rex benedictioneꝫ
valde deſiderãs doloꝛeꝫ pedis pꝛo nihilo
reputauit. Quo viſo ſctũs patrici⁹ pedẽ
benedixit ⁊ ſtatim ſanitatem recepit. In
uenit ſctũs patricius in via quadam ſe
pulchꝛũ magnũ centum viginti pedum.
Et videntes hoc fratres cũ magno ſtupo
re dicebant. Nõ credimus ꝙ eſſet hõ hu
ius longitudinis. Et ait patrici⁹. Si vo
lueritis videbitis eum. At illi rogabant
vt viderent eum. Tunc ſignauit patrici
us baculo ſepulchꝛũ ⁊ ecce vir mire ma
gnitudinis ſurrexit dicens. Bene ſit tibi
vir dei qꝛ ꝑ vnã hoꝛã a penis liberaſti me
Et fleuit amariſſime et dixit. Si licet am
bulo vobiſcũ. Et ait patricius. Ambula
re nobiſcum nõ potes nec expedit: quia
non poſſunt hoĩes faciem tuam videre ꝓ̃
timoꝛe: ſed crede deo celi ⁊ baptiſmum ac
cipe ⁊ non reuerteris ad loca penarũ vbi
fuiſti ⁊ indica nobis quis es. Et ille. Ego
ſum glaſſ. qui fui poꝛcarius logir regis ⁊
iugulauit me fian maicon poſt annos cẽ
tum. Et baptizauit eum patrici⁹ ⁊ ſepul
chꝛo ſuo reſtituit. Quidam cuneus laico
rum dixerunt ad mulierez quãdam linũ
lauantem. Cum iſte patricius ad te vene
rit exalta vocem tuam ⁊ dic ꝙ partem li
ni tui furati ſunt ⁊ illico ſuperuenientes
occidemus eos. Quod cũ mulier feciſſet
et latrones de ſiluis pꝛoꝛumpẽtes illos di
gnos moꝛte iudicaſſent: ſanctus patrici
us quendam in eodem loco ſepultũ ſuſci
tauit: cui et dixit. Da teſtimonium veri
tatis de queſtione qua populus me⁹ blaſ
phematur. Reſpondit. O ſancte patrici
populus tuus innocens eſt ſed mulier il

la ex conſilio laicoꝝ linū ſuum abſcōdit in ligno propinquo. Et ita inuentum eſt. Sicq; patricius cum populo ſuo liberatus eſt. Mos erat ſancto patricio ꝙ vbicunq; videret in via ſignū ſancte crucis declinauit ad illud de curru ſuo deſcēdēs vt manu crucem tangeret. Quadā autē die vnam crucē que erat iuxta viam ſita non vidit ſed pretergreſſus eſt eam. Auriga autem vidit eam ⁊ cū indicaſſet patricio vidit ſepulchrū iuxta crucem ⁊ iterrogauit quis eſſet in eo. Et reſpōdit. Ego gētilis ſum ſed xpianus ſepultus eſt iuxta me: cuius mater nō erat in prouincia qn̄ mortuus ⁊ ſepultus eſt filius eius. Patricius autem dicebat ꝙ ideo crucē illā non vidit quia iuxta gentilem poſita erat.
Hircū qui ſancto patricio aquā ſuaꝫ humeris vehebat furatus eſt vir quidam et manducauit ⁊ poſtea negauit ꝙ illum comediſſet. Cumq; vehemētiſſime affirmaret ꝙ manū ſuā in hircum nō miſiſſet hircus proditor furti ex eius ventre balatum dedit. Cum in vno loco ſediſſent patricius ⁊ quidam vir ſanctus nomine Winnocus ⁊ mutuis verbis de deo loquerentur miſſum eſt inter eos palliū de celo. Tunc dixit enim patricius. O Winnoce tuū pallium accipe qui pro deo om̄ia mundi reliquiſti. Cui ille. O patrici tibi a deo hoc pallium miſſum eſt: qui cum multa habeas pauper tamen es ⁊ cum multos veſtias nudū teipm̄ relinquis. Cumq; inter eos pia eſſet contentio eleuatū eſt ab eis pallium in celuꝫ: ⁊ duo pallia demiſſa ſunt eis
Nūciata ſunt ſctō patricio mala opera cuiuſdā regis britonum noīe ceretici crudelis tirāni pſequutoris ⁊ intfectoris xpianoꝝ. Et cogitabat patrici⁹ vt ꝯuerteret illum: miſitq; ad eū epiſtolā quā ille deridebat vna cū doctrina ei⁹. Et orauit patricius ad dn̄m ⁊ dixit. Dn̄e ſi fieri pōt expelle hūc peſſimū de p̄ſenti ſeculo ⁊ de futuro. Et ecce cū rex cōſtitutus eēt i medio foro illico mutatus eſt in formā vulpeculi corā oībus ⁊ ab illa hora i tris nuſq̄ cōparuit. Erat quidā in regiōe vltonie nomine maguil gentilis malignus valde et tirannus. Hic cū vidiſſet patriciū dixit ſociis ſuis. Ecce ſeductor ille eam⁹ et tēptemus eū vt videam⁹ potentiā illi⁹. Tunc poſuerūt vnū ſanū ſub ſago infirmitatē mortis ſimulantem ⁊ dixerūt ſctō. Accede ⁊ canta ſuper eū aliquas incātationes tuas vt ſan⁹ ſit. Qui ſciēs fallatias eorū dixit. Nec mirꝝ ſi infirmus eſt. Tūc ſocii eius illum mortuum inuenerūt ⁊ obſtupeſcentes int̄ ſe dixerūt. Vere hic hō dei eſt. Hoc videns maguil credidit deo ⁊ baptizat⁹ eſt. Et dixit patricio. Penitet me qꝛ tēptaui te: ecce nūc oīa quecūq; dixeris mihi faciam. Patricius dixit. Nō poſſum iudicare te ſed deus iudicabit. Attn̄ nūc vade ad mare nihil tollēs tecū de tua ſubſtātia p̄ter vile veſtimētū. Aſcēde in nauē vnius pellis ſine gubernaculo ⁊ remo: et colliga pedes tuos cōpede ferreo et ꝓiice clauē ei⁹ in mare ⁊ ad quācūq; terrā ventus te portauerit eſto ibi ſeruiens deo. Et ille. Sic faciā ſicut dixiſti. Tūc ſuſcitauit patrici⁹ virū qui mortu⁹ iacebat. Et in illa die migrauit maguil ad mare ⁊ aſcendit in nauē ⁊ vent⁹ portauit eū ad inſulā mannan. Inuenit aūt ibi duos ſctōs epiſcopos q̄ vidētes eū mirati ſunt ⁊ miſerti ſunt illi⁹. Eleuauerūtq; eū de mari cuꝫ gaudio ⁊ manſit ibi cū illis ⁊ poſtea gradū epālem accepit ⁊ in illis regionib⁹ habetur magna ciuitas maguil epi vſq; hodie. Sedit quadā die patrici⁹ in agro plebei cuiuſdā qui vidēs eōs patricii i agro ſuo minauit eos aſpere de agro. Nō cum patricio diſplicuiſſet repleuit copioſa arena agrū illum ⁊ fact⁹ eſt ſicut maris littus ſine fructu ineternū. Venit magus quidā ad altercandū cōtra patriciū ⁊ ait Fac nobis aliq̄ ſigna vt videam⁹ virtutē dei tui. Tūc ſctūs patrici⁹ de vno lapide

fecit maſſam molliſſimā quaſi illud cum
ꝗ lac copulari ſolet. De duabuſqꝫ maſſis
lactis fecit duos lapides ⁊ in natura lapi
dum permanent ineternū. Hoc aūt vidēs
magꝰ credidit ⁊ baptizatꝰ eſt. Erat qui⸗
dam rex gentilis bꝛitonū habēs filiā mu⸗
nellan noīe quā viro dare voluit: ſed illa
cōſentire nolebat. Licet enī gentilis erat
per legem tñ nature cognouit deū ⁊ dile
xit illum. Aſpiciebat enī ſolem lunā ⁊ ce⸗
lum ⁊ per illas creaturas agnouit creato
rem earum. Tunc parentes eiꝰ audien⸗
tes famam patricij venerūt ad eū cū filia
ſua ⁊ dixerunt ei. Nos coacti ſumus ve⸗
nire ad te cauſa filie nr̄e que nimio deſide
rio cupit videre te. Tūc ſctūs patriciꝰ di⸗
xit ad eā. Credis in deū? Que ait. Credo
Et ſtatim baptizata tradidit aīam ſuam
in manus angeloꝝ: ⁊ ibi moꝛtua eſt atqꝫ
ſepulta. Poſt hec pꝛoſpero itinere perre
xit patricius romā ⁊ detulit inde reliqui⸗
as aplōꝝ petri ⁊ pauli ⁊ ſtephani marti
ris: ⁊ lintheamen ſup quod fuit ſanguis
dñi nr̄i iheſu xp̄i ⁊ reliquie iſte retro alta
re patricij reſeruantur. Deinde patrici
us exiēs in deſertū in quadꝛageſima erat
ibi ſup lapidē ſedens et quatuoꝛ lapides
circa ip̄m a quatuoꝛ partibus. Tunc ma
gna multitudo de auibꝰ nigris. i. demoni
bus volabant circa eum et grauiter orō⸗
nem eiꝰ impediebāt. Patriciꝰ vero pcuſ⸗
ſit cimbalū ſuper eos ⁊ fugauit eos trans
mare: ⁊ ſtatim repleuit totū montē mul⸗
titudo angeloꝝ in foꝛmis candidiſſimarū
auiū ⁊ ſuauia carmina cātabāt ei. Quo⸗
tidiana vero eiꝰ vita talis erat. Oī nāqꝫ
die pſalteriū cū canticis ⁊ hymnis ⁊ ducē
tis orōnibus cantauit ⁊ offerebat coꝛpus
xp̄i / docebat diſcipulos / turbis pꝛedica⸗
bat: ⁊ in oī hoꝛa ſigno crucis xp̄i cēties ſi⸗
gnabat ſe. In pꝛima vero noctis parte cē
tum pſalmos canebat: ⁊ ducētis vicibus
genua curuabat ⁊ a pulloꝝ cantu in aqͣs
ſtabat donec adipleret orōnes ſuas. Poſt
hec doꝛmiebat ſuper lapidem nudū alte⸗
rumqꝫ ſub capite eius poſuit ⁊ tunicam
pelliceā habebat circa lūbos ſuos ī aqua
tinctā. Cōpletis aūt a natiuitate ſua an
nis centū trigīta migrauit ad dñm. Cū
aūt appꝛopinquaret dies exitꝰ eius a coꝛ
poꝛe ad ciuitatē ardemach pergere cepit
Et occurrit in via ei victoꝛ angelꝰ dicens
Ecce appꝛopinquat dies exitꝰ tui noli ire
ad ciuitatem ardemach quia illic non mo
rieris. Et ille. Captiuitas eſt vſqꝫ in finē
dum nec poſſū locū eligere ſepulture mee
Dū aūt adhuc viueret ſctūs patriciꝰ cre⸗
bꝛa angeloꝛū viſitatione conſolatꝰ eſt: et
angelus eiꝰ pꝛopꝛius victoꝛ noīe in omni
ſeptima die hebdomade veniebat ⁊ ſicut
homo cum hoīe loquitur ſic ſe inuicē ſalu
tabāt. Sepe celos apertos vidit ⁊ iheſuꝫ
xp̄m cū angelis ſuis in celo: ideo coꝛ eius
incōparabili igne dilectionis dei flagra⸗
bat. Obijt aūt ſextodecimo kal. apꝛilis ⁊
floꝛuit circa annū dñi quadꝛingenteſimū
triceſimū quartū. In pꝛima aūt nocte ve
nerūt angeli vt cuſtodirēt coꝛpꝰ eiꝰ ⁊ cle⸗
rici vndiqꝫ cōfluentes doꝛmierūt audien
tes vocem angeloꝛū circa coꝛpus. Mane
aūt recedētes angeli dimiſerūt in loco ſu
auiſſimū odoꝛē quaſi mellis. Sepultꝰ eſt
aūt in ciuitate dunēſi cū magno honoꝛe ⁊
gloꝛia. Que aūt inferiꝰ degeſta ſunt apd̄
glaſtoniā ex libꝛis monaſterij illiꝰ excer⸗
pſi: que ſi veritatē ſapiāt lectoꝛis arbitrio
relinquo. Ex quo enī apl̄i in regiōes di⸗
uerſas erant diuiſi ad pꝛedicandū verbū
vite: ſctūs philippus apl̄s regionē frācie
cum ſuis diſcipulis ſoꝛtitus eſt de quibꝰ
miſit in bꝛitanniā duodecī quoꝝ pꝛimus
erat ioſeph ab arimathia qui ⁊ dñm ſepe
liuit anno ab incarnatiōe dñi ſexageſimo
tertio ⁊ ab aſſumptione ſancte marie qn⸗
todecimo: quibus duodecim hide ab ar⸗
uirago paganicis erroꝛibꝰ decepto cōceſ⸗
ſe erant. Qui ibidem deo ſeruientes p ga
bꝛielis archangeli admonitionē eccl̄iam ī

honoꝛe ſancte dei genitricis marie ꝯſtru-
xerunt. Cūqꝫ fidem xp̄i ꝯſtanter pꝛedica-
rent: rex barbarꝰ cum gente ſua tam no-
ua audiens ⁊ inconſueta om̄ino pꝛedica-
tioni eoꝛum conſentire renuebat nec pat-
nas traditiones cōmutare volebat qꝛ ta-
men de longe venerāt ad petitionē eoꝛuꝫ
quādam inſulam ſiluis paludibuſqꝫ cir-
cūdatā ad inhabitandum conceſſit. Erat
enim poꝛtio illa duodecim hidarū ⁊ quā-
dam capellam vt pꝛemittit̃ ex virgis toꝛ-
quatis conſtruxerūt: anno poſt paſſioneꝫ
dn̄i triceſimo pꝛimo. Vigilijs ergo ieiuni
is ⁊ oꝛationibus vacantes in eadem here
mo poſt multoꝛum annoꝛum curricula a
carnis ergaſtulo educti ſunt: ⁊ cepit locꝰ
eſſe ferarum latibulum qui pꝛius fuerat
habitatio ſctōꝛum. Miſſi ſunt tandem ab
eleutherio papa ad inſtātiā lucij regis bꝛi
tonum ſctūs phaganus ⁊ deruuianꝰ qui
regem cū ſuo populo ad fidem ꝯuerterūt
anno dn̄i centeſimo. lxvi°. Peragrantes
aūt bꝛitanniam ad inſulam auallonie p̄-
dictam peruenerunt ⁊ antiquam eccleſiā
manibus diſcipuloꝛum xp̄i conſtructam
inuenerunt. Fluxerūt aūt anni ab aduē-
tu diſcipuloꝛum xp̄i ⁊ ſancti philippi ī bꝛi
tanniā vſqꝫ ad tēpus ſcti phagani et col-
lege ſui: centū ⁊ tres anni. Habitātes aūt
ibi in dei ſeruitio ex ſuis ſocijs duodecim
elegerūt ⁊ in inſula illa rege lucio fauen
te edificia conſtruere ⁊ vſqꝫ ad finem vi-
te perſeuerare fecerūt. Dictꝰ eſt locus il-
le poſtea a quodā eiꝰ inhabitatoꝛe glaſte-
ing. poſtea īſula aualonie. i. inſula pomo
rum vocabatur aualla bꝛitannice poma
latine. Tandē ſctūs germanꝰ autiſiodo-
renſis ſctm̄ patricium ad familiare cōtu-
berniū aſciuit eūdēqꝫ poſt aliquot annos
hibernienſibꝰ iubente celeſtino papa pꝛe
dicatoꝛem miſit. Qui glaſtoniam veniēs
duodecim fratres anachoꝛitice viuentes
reperiens congregauit ⁊ abbas eoꝛū effe
ctus vitam cenobialem eos agere docuit
ſicut ſcriptum qđ ipſe ſuo tp̄e conſcripſit
manifeſtius declarat in quo int̃ cetera ſic
habetur. In noīe dn̄i nr̄i ieſu xp̄i ego pa-
tricius humilis ſeruūculus dei anno īcar
nationis eiuſdem quadꝛingenteſimo tri-
ceſimo in hiberniā a ſanctiſſimo papa ce-
leſtino legatꝰ dei gratia hibernicos ad fi-
dem veritatis conuerti. Et cū eos in fide
catholica ſolidaſſem tandem in bꝛitanniā
ſum reuerſus ad inſulam aualonie et ibi
duodecim fratres inueni heremiticā vitā
ducentes. Et qm̄ inueni eos hūīles ac qui-
etos elegi potiꝰ cum illis abiectus eſſe ꝙ̄
in regalibus curijs habitare. Sicqꝫ licet
inuitum in paſtoꝛem me ſibi pꝛetulerunt
Vbi in ſcriptis recentioꝛibꝰ inueni ꝙ ſan
ctus phaganꝰ ⁊ deruuianus ab eleuthe-
rio papa qui eos miſerat decē annos īdul
gentie impetrarūt. Et ego frater patrici-
us a pie memoꝛie celeſtino papa duodecī
annos acq̄ſiui. Poſt hec in cacumine mō
tis antiquum inuenimꝰ oꝛatoꝛium ⁊ fere
dirutum vbi ego et frater quidā tribꝰ mē
ſibꝰ ieiunauimꝰ oꝛationibꝰ ⁊ vigilijs va
cantes. Quadam aūt nocte cū ſopoꝛi mē
bꝛa mea dediſſem apparuit mihi dn̄s ieſꝰ
in viſu dicens. Patrici ſerue meus ſcias
me elegiſſe locū iſtū ad honoꝛeꝫ noīs mei
et michaelis archāgeli mei. Et hoc tibi ſi-
gnū. Bꝛachium tuum ſiniſtrū areſcet do
nec que vidiſti annunciaueris fratribus
tuis ⁊ denuo huc redieris. Et factū ē ita.
Elapſis poſt hec aliq̄t annis nature ceſ-
ſit et ſepulturam angelo monſtrante flā
maqꝫ ingente de eodem loco cūctis viden
tibus erumpente in vetuſta eccleſia in
dextra parte altaris pꝛomeruit. Obijt au
tem beatus patricius anno etatis ſue cē-
teſimo vndecimo: incarnationis vero do
minice quadꝛingenteſimo ſeptuageſimo
ſecundo qui fuit annus ex quo in hiberni
am miſſus eſt quadꝛageſimuſſeptimus.
Siquidem anno dominice incarnatiōis
trecēteſimo ſexageſimo pꝛimo patriciꝰ in

lucem venit: ꝛ anno dñi quadꝛingenteſi-
mo viceſimo quinto a celeſtiuo papa i hi-
berniam miſſus fuit. Hic enĩ erat annus
etatis ſue ſexageſimuſquartꝰ: ꝛ annꝰ do
mini quadꝛingenteſimꝰ triceſimuſtertiꝰ
Hiberniam ad fidẽ xp̄i cõuertit ꝛ poſtea ĩ
bꝛitanniã reuerſus: triginta nouem an-
nos in inſula aualonie durauit ꝛ vt pꝛe-
mittitur anno dñi quadꝛingenteſimo ſe-
ptuageſimoſcdo ad dñʒ migrauit. Requi
euit aũt in vetuſta vbi ſepultus fuit eccle
ſia ſeptingentis decem annis: ꝛ ſecundũ
opinionem modernoꝛum ſctũs patricius
ꝛ ſctũs benignus diſcipulus ſuus iacent
in vno ſcrinio ex auſtrali parte ſummi al
taris in Glaſtonia. Danis enĩ noꝛthũbꝛiã
igne ꝛ ferro vaſtantibꝰ ticta illarũ partiũ
abbas Glaſtoniã venit ꝛ illam eccleſiam
anno dñi ſeptingenteſimo quinquageſi-
mo quarto abbatis iure rexit ꝛ ſecum at
tulit reliq̃s ſancti aidani ep̄i coꝛpoꝛa ſan
ctoꝛum colfridi/benedicti biſcob/eſterwi
ni/ſigfridi/Wermuth/ ꝛ iarwe abbatũ/
bede pꝛeſbiteri/ebbe/bege/boiſili/ ꝛ hil-
de abbatiſſe. Sanctus quoq; meneuẽſis
ep̄s cum ſeptem ep̄is loci ſanctitate inui-
tatus ad dedicãdã in honoꝛe beate marie
illam vetuſtam ecclĩam glaſtoniã venit.
Et ecce nocte dedicationẽ pꝛecedente ap-
paruit dñs ſctõ ep̄o dauid ꝛ quaſi neſciꝰ
cauſam aduentꝰ eius querit. Qua ſeria-
tim expoſita dñs appꝛehenſa manu eius
dextera ait. Nõ fiat hoc inq̃t pꝛeſul alme
hãc ego ſacraui: hec virginis alme domꝰ
eſt hanc ei pꝛopꝛiã dedicaui. Et ne dein-
ceps quiſq̃ iterare audeat ſacramentum
ſit hoc tibi ſignũ. Et volam dextre manꝰ
eius digito perfoꝛauit: ꝛ rigẽtis atq; tre-
mẽtis ſacerdotis caput demulcẽs ne per-
timeſcat hoꝛtať placido vultu dicẽs. Cra
ſtina die pontificalibꝰ indutus cuʒ ꝑ ip̄m
ꝛ cũ ip̄o ꝛ in ip̄o in miſſa pꝛonũcias: ipſo
qui tecũ loquiť operante ꝑ ip̄m quẽ ſacro
cõficies oꝛe: vulnꝰ qđ nunc abhoꝛres nul-
q̃ eſſe videbis. Dixit: ꝛ in ſermone receſ-
ſit. Et cũ ſctũs iuſſa ꝯpleſſet (ſicut p̄dixit
dñs) efficitur ſanus. Et edificata non pꝛo
cul altera eccleſia q̃ ſctã maria parua dici
tur dedicauit illã. Obijt aũt ſctũs dauid
anno dñi quingenteſimo quadꝛageſimo
ſexto: ꝛ in roſina valle ſepelitur ꝛ lapidẽ
quẽ a p̄triarcha hieroſolimitano in ſua cõ
ſecratione acceperat adhuc viuens eccle-
ſie glaſtonienſi delegauit. Quedã auteʒ
matrona noĩe elſwida tempoꝛe edgari re
gis per quendã cognatum ſuũ ep̄m mene
uenſem reliquias ſctĩ dauid acquiſiuit:
qñ tota ťra illa ita vaſtata erat vt vix ali-
quis illius loci inhabitatoꝛ inuentꝰ eſſet
Hec aũt tranſlatio coꝛpoꝛis ſctĩ dauid per
matronã pꝛefatã facta eſt vſq; ad glaſto-
niam: anno poſt moꝛtẽ eiꝰ quadꝛingente
ſimo viceſimo p̄mo. Inueni etiã vbi ſcri-
ptis exaratũ q̄ tp̄e thurſtini abbatis an-
no q̃ntodecimo aduẽtꝰ noꝛmãnoꝛ cũ mo
nachos cogeret p̄termiſſo gregoꝛiano offi
cio cuiuſdã Willelmi fiſcanẽſis monachi
cantũ dicere ꝛ illi nõ acq̃eſcerẽt: poſt ver-
ba ventũ eſt ad verbera. Vñ monachi ad ec
cleſiã fugiẽtes ꝓfuſis lachꝛimis pacẽ po-
ſtularũt. Sʒ tãdẽ cõpulſi cũ ſcãnis ꝛ can
delabꝛis ꝑſecutoꝛibꝰ reſtiterũt. Vnꝰ aũt
ex familia abbatis vidẽs monachũ crucẽ
argẽto coop̄tã manibꝰ tenẽ ſagittã in illũ
dirigẽs imaginẽ ſaluatoꝛis nr̄i ſubtꝰ ge-
nu vulnerauit: ꝛ cõtinuo ſanguis emana
re cepit vſq; ad terrã deſcẽdẽs. Quo viſo
ſceleratꝰ ille ſui ꝯfuſionẽ nõ ſuſtinẽs ſen
ſum coꝛp̄is amiſit ꝛ extra ecclĩam coꝛru-
ẽs fracta ceruice expirauit. Eſt etiã ibi
crux q̃ olĩ ĩ refectoꝛio ſtaꝛ ꝯſueuit de q̃ legi
tur q̄ cũ rex edgarꝰ cũ ſctõ dũſtano ad me
ſam ĩ refectoꝛio ſederet ꝛ cogitatiões ꝯtra
voluntatẽ dei in coꝛ eiꝰ aſcenderẽt imago
dñi in p̄dicta cruce ſe excuſſit toto coꝛpo-
re adeo vt deadema eiꝰ inter regẽ ꝛ ep̄m
cũctis admirantibꝰ cecidiſſe viſuʒ eſt. In
quiſito aũt a ſctõ dũſtano rege q̃d cogita

ret vel quid agere vellet: confeſſus fuit ꝙ
in eadē hoꝛa cogitauit vt monachos de eo
dem monaſterio ad aliū locū tranſferret.
⁊ ſctīmoniales ibideꝫ congregaret. Quo
a beato dūſtano benigne increpato: ⁊ hoc
deo nequaꝙ̄ placere aſſerente tale rex pꝛo
poſitum cū omni humilitate reuocauit.
Cū eni abbas ailwardꝰ elapſis poſt obi
tum edgari regis annis multis eius tu⸗
mulū effodiſſet inuenit coꝛpꝰ regis nulli
us labis conſcium ſed illibatū ⁊ integruꝫ
Qō cū eum ad reuerentiā flectere debu⸗
iſſet ad audatiam exerit. Nā qꝛ locellus
quem p̄parauerat difficileꝫ pꝛe magnitu
dine coꝛpoꝛis minabat̄ ingreſſum rega⸗
les exuuias ferro temerauit. Unde conti
nuo ſanguis vndatim exiens aſtantium
coꝛda pauoꝛe cōcuſſit. Poſtea vero regiū
coꝛpus iuxta altare honoꝛifice collocatuꝫ
eſt in ſcrinio eidem eccleſie ab ipſo colla⸗
to. Temeratoꝛeꝫ vero ſacri coꝛpoꝛis mox
animꝰ reliquit ⁊ fracta ceruice coꝛruens
expirauit. Ad huius ſancti regis tumulū
furioſus et cecus recepta ſanitate grati⸗
as leti agentes deo ad ſua redibant. Hec
eni ſuperius inſerta de libꝛis pꝛefati mo⸗
naſterij excerpſi. Scribit eni beda vene
rabilis de geſtis angloꝝ libꝛo tertio capit
tulo viceſimoſexto ꝙ colmanꝰ lidiſfarnē⸗
ſis epſ gñe ſcotus finani ſucceſſoꝛ et ab
aidano tertius: anno epatꝰ ſui tertio par
tem oſſiū aidani ſecū aſſumpſit in ſcotiā
regreſſus partem vero in ecclia lindiſfar
nenſi in ſactario condi pꝛecepit. Inferiꝰ
aūt in vita ſcti cuthberti habetur: ꝙ circa
annū dñi nongenteſimū triceſimū ſacer⸗
dos quidā noīe elfredꝰ bone actionis vir
diuino admonitꝰ oꝛaculo elapſis poſt cla
dem ⁊ danoꝛū vaſtationem pꝛefatā mul⸗
tis annoꝛū curriculis oſſa ſctōꝝ acte epi/
ebbe abbatiſſe/boiſili/bede pꝛeſbiteri: de
locis ſuis ⁊ ſepulchꝛis ſecū aſſumens ad
eccliam dunelmēſem nouiter inſtitutam
tranſtulit. Ego vero in pꝛeſcriptis ⁊ du
bijs ⁊ in ſequentibꝰ nonnullis auctoꝛita
tem diſcutiendi ⁊ diffiniendi mihi nō pꝛe
ſumo ſed tanꝙ̄ relatoꝛ ſimplex que in di⸗
uerſis libꝛis ⁊ locis cū laboꝛibꝰ ⁊ difficul
tate ſedulus indagatoꝛ reperire potui ac
dua peritis ventilanda relinquēs ſine in
uidia communico.

¶ De ſancto Paulino Epō et confeſſoꝛe.

Anno ab incarnatione domini
quingenteſimo octogeſimo ſe
cundo impante mauricio gre
goꝛius eiuſdem pꝛincipis an⸗
no decimo romane ſedis papa
tū adeptꝰ eſt. Hic miſit auguſtinū ⁊ pau⸗
linum cū ceteris ad pꝛedicandū euangeli
um genti angloꝛū: genſqꝫ noꝛthanhūbꝛa
na que ad aquilonē hūbꝛie fluminis pla⸗
gam inhabitat cū ſuo rege edwino verbū
vite pꝛedicante beato paulino ſuſcepit.
Edwinus igitur rex cū gentis ſue parte
magna pꝛedicante beato paulino fidem
xp̄i ſuſcepit anno regni ſui vndecimo: et
icarnatiōis dñice ſexcenteſimo viceſimo
ſeptimo: ab aduentu vero angloꝛū in bꝛi
tanniam anno circiter centeſimo octua⸗
geſimo. In eboꝛaco vero doctoꝛi ſuo pau
lino ſedem epiſcopatus donauit: eccliaꝫ
in honoꝛe beati petri apli de lapide edifi⸗
care cepit: ſed pꝛiuſꝙ̄ conſummaretur oc
ciſus eſt opus ſucceſſoꝛi ſuo oſwaldo per
ficiendū reliquit. Paulinus aūt ex eo tem
poꝛe ſex annis continuis vſqꝫ ad moꝛteꝫ
videlicet regis verbū dei annuente ac fa
uente eodem rege in illa pꝛouincia pꝛedi⸗
cabat: credebantqꝫ ⁊ baptizabantur quot
quot erant pꝛeoꝛdinati ad vitam eternā
Tantus aūt fertur tūc fuiſſe feruoꝛ fidei
ad deſideriū lauachꝛi ſalutaris gēti noꝛ⸗
thanhumbꝛoꝛū vt quodā tempoꝛe pauli⸗
nus veniens cum rege et regina in villā
regiam que vocabatur adgebꝛin trigita
ſex diebus ibidem cū eis cathezizandi: et

baptizandi officio deditus moraretur il-
liſq; diebus cunctis a mane vſq; ad veſpe
ram nihil aliud ageret quã cõfluẽtem il-
luc de cunctis viculis ac locis plebem xpi
verbo ſalutis inſtruere atq; inſtructã in
fluuio gleni qui ꝓxim⁹ erat lauachro re-
miſſionis abluere. Hec villa tempore ſe-
quentium regum deſerta et alia ꝓ illa eſt
facta in loco qui vocatur melmin ⁊ eſt in
prouincia berniciorũ. Sed ⁊ in prouĩcia
deirorum vbi ſepius manere cũ rege ſole
bat: baptizabat in fluuio ſwalwa. i. ſwa-
la qui vicũ catharactã. i. keterik preterflu
it. Nondũ enĩ oratoria vel baptiſteria in
ipo exordio naſcentis ibi eccłie poterant
edificari. Attñ in cãpo dono vbi tũc etiã
villa regia erat fecit baſilicã quã poſtmo
dum pagani a quib⁹ rex oſwinus occiſ⁹ ẽ
cũ tota eadẽ villa ſuccenderũt ꝓ qua re-
ges poſteriores fecere ſibi villam in regio
ne q̃ vocat̃ loidis. Euaſit aũt ignẽ altare
qꝛ lapideũ erat: ſeruatũq; in monaſterio
qđ eſt in ſilua elmete. Predicabat autẽ
paulinus verbũ vite prouincie lindeſeie
prefectũq; lincolnie cui nomẽ erat blecta
cũ domo ſua primo cõuertit ad dñm. In
qua ciuitate eccłiam operis egregij de la
pide fecit: cuius tecto vel longa incuria/
vel hoſtili manu deiecto: parietes hacte-
nus ſtare videntur ⁊ omnibus annis ali-
qua ſanitatum miracula in eodem loco
ſolent ad vtilitatem eorum qui fideliter
querunt oſtendi: in qua etiam Paulinus
tranſeunte ad chriſtum iuſto: honorium
pro eo conſecrauit epiſcopũ. Multos in-
ſuper in fluuio trenta ad eum de prouin
cia illa cõfluentes baptizauit. Erat autẽ
paulinus longe ſtature vir paululum in
curuus/ nigro capillo/ facie macilẽta/ na
ſo adunco pertenui: venerabilis ſimul et
terribilis aſpectu. Habuit autem ſecum
in miniſterio iacobum diaconum virum
vtiq; induſtrium et nobilẽ in chriſto: qui
vſq; ad tempora bede permanſit. Mar-
tirizato autem rege edwino turbatiſq; re
bus paulin⁹ aſſumpta ſecũ regina ethel-
burga nauigio canciã redijt: atq; ab ho-
norio archiepiſcopo ⁊ rege edbaldo hono
rifice ſuſceptus eſt. Uenit autem illuc du
ce baſſo milite regis edwini fortiſſimo ha
bens ſecum eanfledam filiam et ioſfridũ
filium edwini necnon et yffi filium offri
di filij eius: quos poſtea mater metu ed-
baldi et oſwaldi regum miſit in galliam
nutriendos regi dagoberto qui erat ami
cus eius: qui in infantia mortui ſunt. At
tulit autem ſecum vaſa precioſa edwini
regis perplura et crucem magnam aure
am et calicem aureum: que hactenus in
eccleſia cancie conſeruata monſtrantur.
Quia vero romanus preſul roffenſis ab
honorio rome miſſus abſorpt⁹ fuerat ita
lici maris fluctibus: paulinus inuitante
honorio epiſcopatum roffenſem ſuſcepit
et q̃diu vixit tenuit: in qua eccleſia mori
ens pallium ſuũ reliquit. Reliquerat au
tem in eccleſia eboracenſi iacobum diaco
num ſuum virum vtiq; eccleſiaſticum et
ſanctũ: qui multo tempore ibi manẽs ma
gnas antiquo hoſti predas docendo ⁊ ba-
ptizando eripuit. Tandem ſanctus pau
linus in ſenectute bona anno domini ſex
cẽteſimo quadrageſimoquarto: ſexto id⁹
octobris ad dñm migrauit ⁊ in ſecretario
beati andree quod ethelbertus rex in ciui
tate roffenſi a fundamentis conſtruxerat
ſepultus eſt. Elapſo autem multo tẽpo-
re gundulpho ibidem pontificante lãfrã
cus archiepũs veterem eccleſiam beati an
dree funditus dextruxit: nouamq; baſili-
cam reedificauit oſſa ſcti paulini de terra
leuauit ⁊ in ſcrinio honorifice collocauit.
Erat autem matrona quedam inter ali
as que ibi aderant infirmitate corporis
ſui grauata ſed multo vehementiori ſce-
leris pondere preſſa: que ad ſepulchrum
ſancti paulini accedens votum deuotiſſi
me commiſit: vt ipa ſi ab infirmitate ſua

meritis beati paulini liberari mereretur facin⁹ in quo miſera iacuerat quoad viueret iterum non cōmitteret ⁊ protin⁹ ſanitati reſtituta eſt. Non multum vero poſt ſicut canis ad vomitū inſtigante diabolo redijt ad peccatū. Cū aūt vir ſuus ſuper crimine leſe maieſtatis infamarectur matrona illa candelam fieri fecit quā ad eccleſiam ſcti andree detulit ⁊ ad ſepulchrū ſancti paulini primum gradū aſcendens vi quadam repulſa retro adijt: et fere ad terram cecidit. Et mirās eſtimabat ꝙ aliquo corporis ſui aut mētis defectu hoc accidiſſet ad gradum vnde repulſa erat redijt ſed nullo conamine aſcendere potuit. Quaſi per capillos retrorſum tracta repellebatur ⁊ a ſancto loco inuiſibiliter excludebatur. Tandem ad ſe rediens ⁊ reatum ſuum agnoſcēs ante altare quod ibi erat flens ⁊ eiulans ſe proiecit ⁊ facta ibidem oratione ſurrexit et monachos eccleſie vt pro domino ſuo ac pro ſe ad deū preces funderent lachrimoſis ſingultib⁹ exorauit. Quod cum feciſſent ⁊ pietas diuina virum eius de obiecto ſibi crimine nimis perterritum liberū effecit. Propulſato vero timore mulier leta effecta redditur ſecura: vitiumq; cui diu ſubiacuerat non relinquitur immo frequenter cōmittitur nec de violata promiſſione concutitur nec omnia viuenti confitetur. Quapropter immani corporis īfirmitate deo volente percutitur ⁊ ad extrema perducitur. Vite ſue deſperat gemebat pauebat longa ſuſpiria educebat: et quid faceret quo ſe verteret neſciebat. Vidit hanc qui omnia videt et reſpexit eam ſepe contemptus ab ea. Itaq; vocato epiſcopo ſcelus ſuum confeſſa eſt: qui ait. In vltimo vite articulo poſita per penitentiā ſatiſfacere non vales: propterea deo promitte ꝙ peccatum illud amplius non cōmittas et ꝙ ſepulchrū ſcti paulini cū oblatione deuote adibis. Illa reſpondit. Quod precipis/mones/⁊ hortaris me impleturā promitto: ⁊ ſi beat⁹ paulinus munus meū ſuſceperit veniam a deo me ꝓmereri poſſe cognoſcam. Si vō ſuſcipere renuerit: ſciam mihi imminere penam eternā ſine fine. Conualuit mulier palliū vnū quod habebat optimū ſctō obtulit ⁊ ſepulchrū eius inde operuit. Munus eni mulieris ſāctus ſuſcepit q̄ prius ſuſcipere deſpexit. Nō eni nūerū diſtinxit quātitatē ſ; diuerſam attēdit vni⁹ eiuſdēq; mulieris qualitatē.

¶ Narratio. Fuit in alexandria virgo noīe eufroſina quā cū pr̄ ei⁹ vellet nuptijs tradere illa monachū quēdā adiens petijt ſe doceri ea que dei ſunt. Cui ille. Si potes tēptamēta carnis ferre relinque oīa et fuge. Et abſcidēs crines ei⁹: īduit tunicā viri et ſmaragdū eā vocauit Que ſimulās ſe eunuchū monaſterium intrauit. Diabol⁹ vero multos cōcitabat ad decorē vult⁹ ei⁹ per malas cogitatiōes ita vt oēs moleſti eſſent abbati qui talē pulchritudinē i monaſteriū introduxiſſet Et ait abbas. Pulchritudo tua fratribus fit infirmis ruina/ volo te ſedere in cella tua ibiq; pſallere mādicare nūq̄ egreſſurum. Smaragd⁹ ergo ingreſſ⁹ cellā vigilijs/ieiunijs/⁊ orōnibus vacabat. Cūq; q̄ſita eēt p totā alexandriā ⁊ nuſq̄ inuenientes eam lugebāt quaſi mortuā ſpōſus ſponſam/pater filiā. Pr̄ vero nō ferēs dolorē ſuū venit ad abbatem ⁊ cadēs ad pedes ei⁹ dixit. Peto ne ceſſes orare dn̄m ꝓ filia mea q; q̄d actū ſit ei neſcio. Ieiunantib⁹ aūt fr̄ibus ⁊ orantibus nihil reuelatum eſt de illa: nā ⁊ ipa iugit orabat dn̄ʒ ne manifeſtā eā faceret i vita ſua. Abbas aūt conſolabat virū dicēs. Credo q; bonā partē ſibi elegit: ideo nihil nobis de illa de⁹ reuelauit. Si eni in malis operib⁹ incidiſſet nūq̄ dn̄s tm̄ laborē fratrū deſpexiſſet. Vis inquit loqui cū quodā fr̄e ſpūali q̄ vēit de palatio theodoſij: cui ille. volo Cūq; filia ſbito vidiſſʒ pr̄ē ⁊ cognouiſſet

eum: tota lachꝛimis repleta ē. Nō ille cō-
punctionē eſſe putans nō cognouit eam:
quia ſpecies eiꝰ ꝑ abſtinentia ⁊ lachꝛimis
emarcuerat. Et cepit pr̄i loqui de futura
beatitudine quō per elemoſinā ⁊ charita-
tem ⁊ patientiam poſſit quis ad eā perti
gere. Nec diligēdos eē filios aſſeruit plꝰ
ꝙ deū: nec patrē plus eo qui eſt factoꝛ om
nium. Si filia tua inquit in perditionem
aīe iuiſſet deꝰ eam tibi oꝛone frm̄ manife
ſtaſſet. Potēs eſt aūt dn̄s ī hoc ſeculo ma
nifeſtare eā tibi tū tm̄ grās age nil deſpe
rās. Nā ⁊ ego tibi cōpatiēs ſepiꝰ oꝛaui de
um vt tibi ſufferentiā tribuat: ⁊ taꝫ de te
ꝙ de filia tua quomō expedit adimpleat.
Cōfoꝛtatꝰ ille dixit abbati. Edificata eſt
aīa mea ſub iſto fratre: ⁊ ita letus effectꝰ
ſum tanꝙ ſi filiā meā inueniſſem. Cōple
tis aūt ſmaragdꝰ ītra cellā triginta octo
annis: cū in infirmitatem decidiſſet intro
iens ad eam pater ⁊ deoſculās clamaē ce
pit. Heu me vbi ſunt verba tua dulcia ꝗ-
bus mihi filiam meā vidēdā ꝓmittebas?
Ecce nō ſolū illā nō videbo ſed ⁊ te ꝑ quē
cōſolationē habebā amitto. Cui ſmarag-
dus ait. Iā pone finē triſticie recoꝛdaē qꝛ
iacob manifeſtauit deꝰ ioſeph queꝫ quaſi
moꝛtuum lugebat ⁊ qꝛ deſideriū meū de
us impleuit ⁊ vſqꝫ in finē viriliť certādo
ꝑduxit: nolo te eſſe ſolicitū ꝓ filia tua ego
ſum illa miſera ⁊ tu es pr̄ meꝰ. Coꝛpꝰ me
um ab alio nudari ⁊ lauari non ꝑmittas
ſꝫ ꝑ teipſ̄ꝫ hoc facias. Et qꝛ ī ingreſſu meo
ꝓmiſi abbati me multas poſſeſſiones ha
bere ⁊ ſi ꝑdurare poſſem in hunc locū eas
adducere tu imple qđ ꝓmiſi ⁊ oꝛa ꝓ me.
Hec dicēs tradidit ſpm̄. Et ingemiſcēs pr̄
quaſi moꝛtuꝰ ad terrā cecidit: ⁊ veniens
abbas concidit ſuper eam eiulans ⁊ dicēs
Eufroſina ſponſa xp̄i ne obliuiſcaris ſer-
uoꝝ tuoꝛum ſed oꝛa pꝛo nobis ad dn̄ꝫ ihe
ſum xp̄m. Pater vero puelle ſubſtantiaꝫ
ſuam monaſterio tradidit ⁊ habitu aſſū-
pto decē annis in ſctō pꝛopoſito vixit.

¶ De ſancto Petroco Abbate ⁊ ꝯfeſſoꝛe.

Beatus eni petrocus natiōe cā
nibet ex regali oꝛtus pꝛoſapia
ita vixit a puero vt ſequax fi-
dei ⁊ opeꝝ apłoꝝ pꝛīcipis imi
tatoꝛ quodā quaſi pꝛeſagio ex
ꝓpꝛii nōis aſſignatione ꝯcepto diuinitus
ſe etiam petrā eſſe cōtenderet in qua ſuā
eccłiam ipſa veritas ſupedificare pꝛomi
ſerat cui talem deus contulerat gratiam
vt in oīm oculis beneplacitus ⁊ acceptus
appareret. Erat ei modeſtꝰ/humilis/da-
toꝛ hilaris/ꝯtinua charitate feruens / ad
oīa religionis opera pꝛomptus. Moꝛ-
tuo aūt rege patre ſuo optimates: quiqꝫ
cōſona ꝑꝑli acclamatione regem heredi-
tario iure ipm̄ ꝯſtituere nitebanť. Ille ve
ro neglecta regali pompa aſſumptis ſecū
ſexaginta ſociis monaſteriū intrans ha-
bitum religionis ſuſcepit. Elapſis poſt
hec aliquot annis in hiberniam pꝛofeciſ-
cens litterarū diſciplinis ⁊ ſacre ſcriptu-
re viginti annis ſe mancipauit. Repatria
re tandem cogitans in maris littoꝛe ratē
quā dudū ibidem nullo pꝛeter deū cuſto-
de reliquerat nulla ꝯpagē ſoluta integrā
inuenit. Expanſis aūt velis naueqꝫ vēto
cōmiſſa pꝛoſpere bꝛitanniam applicuit.
Egreſſis de naue diſcipulis meſſoꝛes il-
lic operantes amare eis loquuti ſunt in-
ſuper ⁊ impoꝛtune petunt quatinus ad
reſtringendam ſitim ſuam fontē eis dul-
cis aque de ſcopulo eliceret famulus dei.
ſiue vt irriderent aduenam: ſiue vt eius
ſanctitatem experimento tali cognoſce-
rent. Ille vero qui petentibus dare roga-
te conſueuerat: dei exoꝛata clementia ſa
xum percuſſit baculo et mox inde fons a-
que dulcis atqꝫ lucidus ſcaturire incepit
et vſqꝫ in hodiernum diem manare non
deſinit. Mirabanť hiis viſis barbari xp̄ia
ne religiōis penitꝰ ignari ⁊ querēti ſeruo
dei ſiqs religiōis cultoꝛ in illa eēť ꝓuīcia

ſctm̄ quedam ei monſtrarūt ſampſonem narrationeq́ʒ facientes de ſolitaria vita eius ⁊ parcimonia/laboꝛe/vigilijs ⁊ pꝛecibus ⁊ quō panis tm̄ oꝛdeacei parco veſceretur edulio. Hec audiēs ſeruus dei cū ſampſonē eſſet intuitus ad deū pꝛeces fudit ne a loco illo abſcederet quouſq́ʒ colloquiū eiꝰ habere mereretur. Deſiderium ſtatim aīe eiꝰ tribuit ei dn̄s voto eiꝰ adijciēs qđ oꝛare nō pꝛeſūpſit. Nā ſtatim ſāſon ita mēbꝛis diriguit vt inſtrumentū q̄ terrā euertere ſolebat manu mouere non poſſet oꝛationis hoīs dei vinculo vinctꝰ. Et accedente petroco in eius ſalutatione ſamſon ſaxeo illo rigoꝛe ſoluit ⁊ dato inuicem pacis oſculo gratias ⁊ laudes deo dederunt. Petrocꝰ aūt in loco ibi pꝛopinquo cū ſuis ſocijs māſionē fecit ꝑ trigīta annos ita innocentem vitā ibi egit vt nemini faceret qđ ſibi fieri nollet carnē ita ieiunijs ⁊ vigilijs afflixit et algoꝛe vt ad repꝛimendos motꝰ illicitos voluptatis a gallicantu vſq́ʒ diluculum in toꝛrētis medio nudꝰ ꝑnoctaret. Ita gulā edomabat vt nō ſolum delicioſos apparatꝰ nō quereret veꝝ etiā ſolo panis edulio gaudēt. Diebꝰ dn̄icis ꝓ reuerentia reſurrectiōis dn̄ice aliqđ pulmētū ſobꝛie guſtabat quo depulſa eſurie neruoꝝ ariditas a dn̄i militia illū debilitatū nō redderet. Decurſis igitur trigīta annis romā ꝑegre pꝛofectꝰ cū in coꝛnubiā regreſſꝰ fuiſſet concitato vētoꝝ turbine facta eſt pluuia magna valde. Et cū ob hoc cōqueſti eēnt diſcipuli ſui ꝯpeſcuit murmur eoꝝ vir dei: pollicitās ī craſtinū aeris ſerenitatē ⁊ it ꝓſperādū foꝛe. Et cū in craſtino nō ceſſaſſet pluuia vir dei cepit meſtꝰ fieri ſeq́ʒ ipꝫ ꝑſumptiōis arguere ꝙ aliť rēt pollicitꝰ ꝙ̄ deꝰ ꝓuiderat. Sedata tādē tēpeſtate die tertia palā ſe romā ꝓfecturū ꝯfiteť eo ꝙ lingua temerariꝰ extiterat ⁊ aduerſꝰ dei diſpoſitionē falſo ꝓphetauerat. Quo cū ꝑueniſſet ⁊ loca ſctā viſitaſſet hieřlm vſq́ʒ ꝓficiſciť. Cūq́ʒ ad ſepulchꝛū dn̄i pias ꝓces fudiſſet ⁊ lachꝛimas verſus indiā iter maturare cepit. Per plurima tādē lotronū fluminūq́ʒ ꝑicula oꝛientalē vſq́ʒ ꝑueniens occeanū multa cōfectꝰ laſſitudine ſolus doꝛmiuit ī littoꝛe. Euigilās aūt a ſompno vidit vas ad ſe ꝑ mare aduectū intro lucidū vniꝰ ſolūmō capax hoīs. Et intuēs vas ꝯfidenť in illud ingreſſꝰ eſt ⁊ ſolo maris impetu ſine remo trāſuectꝰ ⁊ remige inſule cuidā letꝰ applicuit vbi ſeptē annis ꝯtēplatiuā egit vitā vno tm̄ piſce paſtus hoꝛis interi opoꝛtunis diuinitꝰ appoſito Peracto aūt ſeptēnij ſpacio angelꝰ dn̄i ī ſompnis ei aſtitit dicēs. Age iaꝫ ſerue dei petroce ꝓficiſcere te iubet dn̄s cuiꝰ nutu piſcis ille quo te ſeptem annis pauit totꝰ reſtat integer ⁊ vas quo aduectꝰ fueras receſſuro pꝛeſto eſt. Ubi vero mare trāſieris cū baculo quē cum melote reliqueras aſſiſtentē lupū reperies quem tibi dominus collegā me ꝑparauit ꝑuiū donec notas in partes ꝑuenias. Quibus vt ab angelo dictū fuerat receptis in occidētalē bꝛitanniā ꝑuenit. Regnabat eo tp̄e tēdurus vir atrox ⁊ ferꝰ moꝛibꝰ qui ad furū penā ⁊ reoꝝ ſupplicia effera tirānide ſerpētes ⁊ genus oē vermiū nocentiū cōgregari in lacū fecēat. Quo moꝛtuo cū filiꝰ q̄ ei ſucceſſit hoc toꝛmēti genꝰ inhiberet huiuſmodi famelici ſerpētes īſurgētes alterutrū ſeſe crebꝛis cōgreſſibꝰ dēte liuido attriuerūt vt de tanto nūero ſolū vnꝰ remaneret hoꝛrendꝰ enoꝛmi coꝛpoꝛe ⁊ rictu venenoſo pecudes hoīeſq́ʒ ſeuis faucibꝰ laniaret. Et accedēs illuc vir dei ⁊ flexis coꝛā omibus ad oꝛandū genibus moꝛtuū quēdam reſuſcitauit ⁊ mōſtrū illud ex tūc nemini nociturū iuſſit in ſolitudines trāſmarinas ſecedere. Et aſſūptis ſecū duodecim ſocijs in ſolitudine arida manere cepit ⁊ terā baculo percutiēs lucidū fōtē iugiť manātē de humo ꝓduxit. Quadā die vidit ceruū ad ſe fugiētē quē ꝯſtātini cuiuſdā

diuitis ſerui venatores cũ canib⁹ ſequebantur. Hũc ſctũs pietatis affectu cõſeruauit illeſum ⁊ venatores ceruũ ſub tutamine viri ſancti tãgere verentes rẽ diuiti ex ordine retulerũt. Qui indignatus ⁊ acri ira permot⁹ cum dei ſeruũ gladio ferire niteretur ſubito ſtupore totis mẽbris diriguit quouſq; humiliatũ interuẽtu militum pijs ſcti precib⁹ perſoluit ⁊ ſibi ⁊ viginti militib⁹ ſuis fidẽ xpi dotẽs ex tirãnis mites ⁊ ex paganis reddidit xpianos. Epulante ſeruo dei vas aque ſibi appoſitũ caſu cõcidit ⁊ liquore effuſo ſignũ crucis edidit ⁊ vas integrũ aqua plenum recepit. Qua guſtata a frib⁹ porrecta liq̃ris dulcedinem potãtes admirant̃. Aliqñ cũ orationi ſub diuo vacaret ⁊ circumquaq; abũdãter plueret minima pluuie gutta eũ nõ tetigit. Quodã tpe viro dei cũ quodã ſctõ epo ſermonẽ faciẽte ecce miri decoris palla int̃ eos de celo deſcendit. Quã cũ honore preuenientes inuicẽ altetrũ porrigerẽt cauſaſq; pia cõtentiõe vtq; exponeret quare magis alteri⁹ eẽ deberet ſtatim ipis intuentib⁹ aſſumpta eſt in ethera ⁊ repente ambob⁹ iñ ſue emiſſe deſcẽdere vident̃. Quidã tribunus patrie grauiſſimo dolore torquebat̃ cui ſoporato beat⁹ petroc⁹ apparuit iubẽs vt reos quos victos tenebat de clauſtris educeret ⁊ ſanitatẽ reciperet. Quib⁹ ſolutis pſtine valitudini reddit̃. Mulier quedã annis plrimis fluxũ ppeſſa ſãguis ſcti viri veſte clãculo tacta ſanitatẽ fidei merito pfectã recepit. Draco quidã magn⁹ ſec⁹ ei⁹ cellam cõuerſans in heremo ligno dextrũ cõfixus oculũ depoſita nocẽdi ſeuitia ad locum feſtinauit vbi ſctũs vacabat orõni ⁊ inclinato capite trib⁹ dieb⁹ iacuit ſcti patrociniũ expectãs. Qui bti petroci iuſſu ſuffuſus aſpgine facta latice pmixto pauimẽti puluere ſtatĩ vi medicaminis exẽpto ligno ab ei⁹ ocl'o ſan⁹ ad ſolitũ regreſſus eſt volutabrũ. Mulier quedã ſerpentem paruulũ cũ aqua bibẽs cũ nihil in ea medici pficerẽt ad ſctm̃ virũ adducta ẽ. Qui facta mixtura terre ac laticis mulieri potũ dedit. Qua hauſta ſerpentẽ iam tripedalẽ euomens ſed mortuũ: ipa hora recepta ſanitate grãs egit deo. Conuocatis tandẽ diſcipulis de vera religione cepit eos diligenter inſtruere vt q̃ ſcli negocia reliquerãt ſeductorias voluptates reſpuerẽt/furorẽ reprimerẽt/fugerẽt mendatia/inuidiã execrarent̃: nec ſolũ detraherẽt ſed nec male de proximo ſuſpicarẽt̃ exuperarẽt ſuperbiam/darẽt locũ virtutibus vt corda ſua mũda deo prepararẽt habitacula ⁊ templũ ſpũs ſcti eſſe mererent̃. Cũq; hec ⁊ mlta diſcipulis documẽta dediſſet plen⁹ oĩ ſctitate ⁊ miraculis celos penetrare meruit pridie nonas iunij.

¶ De ſctõ Pirano epo et confeſſore.

Beat⁹ aũt piran⁹ q̃ a quibuſdã keram⁹ vocat̃: in cornubia vbi quieſcit piran⁹ appellat̃. De primis eni hibernie ſctis floruit eo tpe quo beat⁹ patrici⁹ a celeſtino papa miſſus pplm hibernie ad dominũ cõuertit. Piran⁹ itaq; oſſirienſi hibernie puincia ex pr̃e domuel ⁊ mr̃e Wigella originẽ traxit. Poſtq̃ aũt puer ivtero mr̃is iã cõcept⁹ eẽt quadã nocte mater ei⁹ in lectulo qeſcẽs quaſi ſtellã alijs clariorẽ in os ſuum cadentẽ vidit. Nato vero infantulo ⁊ educato ad inſulã noĩe clerã acceſſit ⁊ triginta annis in magna abſtinẽtia ⁊ operib⁹ ſctis deo ſeruiuit. Quadã itaq; die accipiter que ⁊ niſus dr cũ impetu deſcẽdẽs auẽ quandã ſup nidũ cubãtem coram pirano vngulis rapuit ⁊ in aera aſportauit. Quo viſo eam benedixit ⁊ ſtatim a niſo dimiſſa ſuper nidum ſuũ cubare cepit. Demũ romam profectus ſcripturas ſctãs legẽs ⁊ eccl'iaſticã regulam dicens quindecim annis ibidem manſit.

⁊ gradū epalem ſuſcepit. Illis dieb⁹ fuit
in italia ſctūs ille magn⁹ patrici⁹ qui ſpū
ſctō edoctus beato pirano ait. Feſtina aſi
me fili dilecte et in medio inſule ſuper ri
pam flūminis Waran tibi locū conſtrue.
Placet enim deo ⁊ pꝛeuidit ꝙ i eo loco ho
noꝛ ſctitatis tue hoibus declaretur: i bꝛi
tannia tn̄ demū perueniens ⁊ vſqꝫ ad fi
nem vite tue deo ſeruiens coīs reſurrecti
onis ⁊ vite eterne beatitudinē expectabis
Cui piran⁹ humiliter reſpondit. Foꝛſitā
locū illū mihi ignotum non inueniā. Pa
tricius ait. Perge fili ſecur⁹ dn̄s tecū erit
⁊ in quocūqꝫ loco cimbalū tuū ſpōte ſonu
erit ſine omi dubietate tibi locū conſtitue
Veniēs ergo in hiberniam piran⁹ ⁊ iuxta
pꝛedictū flumē cimbalū ſuū nomine tan
gente clarū ſonū dedit. Aper/bo/vulpes/
taxus/lupus ⁊ cerua cū hinnulo ei humi
liter veniētes obediēter ſeruierūt. Qua
dam aūt die vulpes beati pirani ficones
furata eſt: ⁊ volens comedere ad ſuū pꝛi
ſtinū habitaculum ſecū depoꝛtauit. Tūc
piran⁹ taxonē in ſiluas miſit vt vulpē cū
ficonib⁹ quereret. Qui pergēs ad latibu
lum vulpis ⁊ eū inueniens aures eius ⁊
caudam dentib⁹ detruncauit ⁊ pilos ei⁹
violēter detraxit. Tūc vulpes ſequēs ta
xum cū ſanis ficonib⁹ ad ſctm̄ piranū ho
ra nona venit: cui et dixit. Quare tantū
malum feciſti penuriā eſce et pot⁹ nō ſu
ſtinens: Vulpes vero penitentiam agēs
tribus diebus ieiunauit. Poſtꝙ aūt p pꝛe
dicationē ſcti pirani epi fides in hibernia
creuiſſet exemplo ei⁹ multi in amoꝛē dei
accēſi vitam heremiticā ducētes oīa mū
dana deū ſequēdo reliquerūt: inter quos
erat quidam noīe bꝛendanus qui nō pꝛo
cul a pirano ſibi locū cōſtituit. Habuit au
tem vaccā vnā quā pꝛefectus regis lagi
nenſium furatus eſt. Et cū ad montē quē
dam perueniſſet caligo et tenebꝛe circū
dederunt eū vt tanꝙ cecus nihil videre
poſſet. Et huc atqꝫ illuc oberrās in quen
dam fluuium cadens ſubmergitur ⁊ vac
ca ad ſctm̄ piranū reuertitur. Quā cum
bꝛendano dare vellet ⁊ ille eā accipere nol
let: quia nunꝙ ſe vaccam habiturū decre
uerat: cogitauit piranus qualiter effice
re poſſet vt vaccā illam bꝛendan⁹ accipe
ret. Et ſimulato moꝛbo queſiuit modicū
lactis a bꝛendano ſibi dari. Bꝛendan⁹ au
tem vas plenum aqua benedixit: que ſta
tim verſa eſt in lac nouum quaſi nouiter
mulſum. Quod piranus accipiēs benedi
xit ⁊ in aquā iterū reuerſum eſt. Quo au
dito: bꝛendanus vaccam libenter a pira
no accepit. Cui piran⁹ gratias agēs pꝛo
accepto a ſe munere ait. Vere dico tibi qꝛ
quolibet anno vſqꝫ in finem ſeculi dabit
deus loco tuo vaccā vnā cū vitulo. Cū
enim ſctūs geranus cuidam regi tirāno
⁊ infideli ſeruiens nec haberet quod pau
peribus errogaret largitus eſt eis conca
uū regis. Quāobꝛem irat⁹ rex in carcerē
eum miſit ⁊ poſtea ei dixit. Si vis vt te li
berum dimittam quere mihi ſeptem vac
cas ſine coꝛnib⁹ hiſpidas rubꝛaſqꝫ cū ca
pitibus albis. Queſitis vero talibus nec
inuentis peruenit tandem ad ſanctū pi
ranum ⁊ duos bꝛendanos viros ſctōs ſe
cum inuenit. Et gauiſus pꝛo hoſpitib⁹ pi
ranus dixit puero ſuo. Quid habes ſub
manu tua vt noſtris hoſpitibus der hac
nocte: Ego inquit non habeo niſi humex
ſuis ⁊ cogito ꝙ dies ieiunij eſt ⁊ tempus
quadꝛageſime. Cui piranus ait. Pone il
lum coꝛam hoſpitib⁹ veſtris vt comedāt
⁊ fiet illis panis et olus/piſcis ⁊ mel/ole
um ⁊ vinum. Erat aūt inter hoſpites qui
dam laicus qui cū ceteris comedere p ſu
perbiam indignabatur. Cui beatus pira
nus pꝛo ſuperbia eius quaſi offenſus in
ſpiritu dei futura pꝛeuidēs ait. In penā
hui⁹ ſuperbie tue ꝙ cū alijs hoſpitib⁹ no
ſtris comedere ɔtēpſiſti carnē de aſina in
ieiunio quadꝛageſimali an̄ paſcha come
des ⁊ in illa hoꝛa ab inimicis tuis iugula

tus ꝛ decollatus a regno dei alien⁹ eris.
Et factū eſt ita. In craſtino aūt geranus
cū bñdictiōe viri dei pergēs iuxta ripam
cuiuſdā fluminis ſeptē vaccas ſine coꝛni
bus hiſpidas ꝛ rubꝛas cū capitib⁹ albis
inuenit ꝛ regi ꝑ ſua liberatiōe dedit. No
cte aūt ſequēti diſparuerūt ꝛ nuſq̄ poſtea
in tra illa viſe ſunt. Puer quidā ſeruus
gerani diabolo inſtigāte ignē ſub liquoꝛe
pot⁹ monachoꝝ pirani extixit. Et ait frī
bus piran⁹. Ecce ignis nr̄ a maledctō pu
ero gerani extinct⁹ eſt: i hoc loco ignis nō
erit donec a deo nobis ignis aduēiat. Pu
er aūt ille die craſtina in ſilua a lupis oc
ciſus moꝛtu⁹ iacebat. Adueniente aūt ge
rano exiuit piran⁹ foꝛas ꝛ fuſa ad deū pꝛe
ce ignis de celo in gremiū illi⁹ cecidit quē
ad hoſpitiū veſtib⁹ illeſis detulit. Apposi
ta aūt cena dixit geran⁹. In loco iſto non
comedā donec puer me⁹ viu⁹ ad me veni
at. Et oꝛante pirano puer a moꝛte reſur
gēs venit ad eos ꝛ comedit cū ilis. Iter
a quodā frē extīcto igne lapidē bñdixit: ꝛ
ſtatī flāmis ardē cepit ꝛ nudis manib⁹ la
pidē aſſumēs ad ſctm̄ rodanū (q̄ ad califa
ciendū ſe venerat) ſine leſione depoꝛtauit
Alio tpe ſctā Wingella mater ſcti pira
ni nō ꝑcul cū ſuis virginib⁹ hītabat hñs
alūpnā valde pulchꝛā in noīe bꝛunetā cu
iuſdaꝫ regis filiā cui⁹ pulchꝛitudine rex
quidā illect⁹ eā rapuit ꝛ in arce caſtri ſui
multis dieb⁹ captiuā detinuit. Quā cuꝫ
piran⁹ a rege peteret ꝛ ille nō acquieſce
ret ait. Nolo hāc mulierē tibi relīq̄re ſi i
auroꝛa vox ciconie me a ſompno excitare
nō cōtingat. Erat eni hiēs ꝛ nocte illa nix
magna deſcēdēs caſtrū ꝛ totā terrā ope
ruit locū vbi piran⁹ cū ſuis erat non teti
git. In arce aūt reges incōſuete ꝛ contra
naturā ſuā ciconia cātabat ꝛ regē a ſom
pno excitabat. Tūc rex ſurgēs pꝛoſtrauit
ſe ad pedes ſcti pirani ꝛ veniā petēs alū
pnā mrīs ſue reddidit ei. Poſtea vō dolēs
rex ꝙ eā dimiſiſſet cū eam rapere vellet:
illam moꝛtuā inuenit. Et offenſus valde
pirano dixit. Quꝛ inquit vxoꝛē meā occidi
ſti in loco iſto nō habitabis ſed inde expel
lam te. Et ille. Tu nō es deus neq̄ locus
iſte tuus eſt ſed dei ꝛ ego in hoc loco ma
nebo. Et exiēs rex cū ira ꝛ furoꝛe magno
vidit arcē ſuam cū domib⁹ adiacentibus
flāmis ignis ꝯburentē. Regina aūt duos
filios hñs filium carioꝛeꝫ in domo oblita
flens ꝛ eiulās dixit. In man⁹ beati pira
ni chariſſimū ꝯmēdo filiū meū. Tota aūt
domo igne penit⁹ cōſumpta filius regine
ſan⁹ ꝛ incolumis reperit. Tūc rex vehe
menter admirans ꝛ ad piranū venit ꝛ q̄
cunq̄ pꝛecepit pꝛompta mēte impleuit ꝛ
duos filios ad ſeruiendū deo ſub diſcipli
na eius obtulit. Recedente vero rege oꝛa
tione pirani bꝛuneta mrīs ſue alumpna
a moꝛte viua reſurrexit. Rex quidā noīe
cohingus ſeptem cithariſtas in arte ſua
hñs peritos qui in vꝛbe vicina a plebe oc
ciſi ſunt ꝑ quoꝝ moꝛa rex multū ſolicit⁹
queſiuit a pirano q̄d de eis factū fuiſſet.
Qui ait. Ueri iq̄t illi a plebe occiſi i aqua
rum ſtagno ꝓiecti ſunt: citharis eoꝝ ſup
ripā ſtagni in arboꝛe ſuſpenſis. Rogatu
aūt regis piran⁹ cū multis ad locū ꝑgens
trium dierū expleto ieiunio: arefactū eſt
ſtagnū coꝛpoꝛib⁹ moꝛtuoꝛū in fundo rep
tis. Quos lꝫ mēſe itegro ſub aqua ſtagni
moꝛtui iacuiſſēt fuſis ad deū pꝛecib⁹ ſan
ctus piran⁹ ſtatiꝫ reſuſcitauit. Stagnū
vero illud vſq̄ hodie ſine aliqua remāſit
Pꝛefectus cuiuſdā regis cū viginti ſuis
ſocijs: poꝛcū viri dei rapiens eū iugulatū
ſup ignē poſuiſſent: poꝛcū omnino vidē nō
potuerūt. Fugientib⁹ vero omib⁹ in ter
ram moꝛtui coꝛruerūt. Quo intellecto pi
ran⁹ accedēs ait defunctis. In noīe iheſu
xp̄i ſurgite ꝛ ad locū meū mecum venite.
Qui cū ſtatim a moꝛte ad vitam reſurre
xiſſent: vidēs piranus poꝛcum ſuſcitauit
ꝛ illum Alio tempoꝛe eundem regis pꝛe
fectū a quodā occiſū pce vxoꝛis ſue ſctūs

piranus ad vitã ſuis meritis reuocauit.
Seruus beati pirani equũ quẽdam occi
dens a rege cohingo in vinculis detineba
tur quẽ cũ niſi ꝑcio redẽptũ piranꝰ ha-
bere non poſſet magnũ pondꝰ auri ⁊ ar-
genti dedit regi. Pirano vero cũ captiuo
recedente aurũ ⁊ argentũ euanuerũt nec
vnq̃ poſtea videri potuerũt. Offenſꝰ igi
tur rex venit ad piranũ dicẽs. Quare ſe-
duxiſti me? Da mihi aurũ meũ ⁊ argẽtũ
nã oĩa que dediſti mihi fãtaſmata erãt
⁊ vana. Multiſq; verbis aſperis loqu-
tus eſt viro dei. Cui piranꝰ ait. Pro auro
tuo et argẽto maledictũ portabis. Et ſta
tim rex tenebris circũdatꝰ in terrã cadẽs
expirauit. Quo viſo nepos quidã regis
cõtriſtatus valde cũ oĩ humilitate roga-
uit beatũ piranũ vt regem a mortuis re-
ſuſcitare dignaretur. Quo orante: rex a
mortuis reſurgẽs proſtrauit ſe ad pedes
ſcti pirani ⁊ penitentiam agẽs dedit ei fi-
lium ſuũ. Tempore autũni ſctũs pira-
nus lintheamẽ vnũ expandit ſuper rubũ
quendã moros nigros habentem ⁊ illud
ibi reliquit. Preuidit enĩ in ſpiritu q̃ ru-
bus ille neceſſariꝰ eſſet futurꝰ. Poſt paſ-
cha enĩ venit cohingꝰ rex ad cenã magnã
quã ſibi parauerat cõcolor rex in finibus
oſſirie. Regina aũt cohingi amabat regẽ
cõcolorem ⁊ vxor eius fieri volebat. Rex
aũt cohingꝰ ſenex erat ſed cõcolor pecca-
tũ cõmittere renuens viuentis regis vxo
rem accipere deteſtabat. Videns aũt regi-
na ſe eſſe cõtemptã inter duos reges diſ-
cordiam ſuſcitare non timuit ſe etiã ĩfir-
mam ſimulauit. Cui oĩes dixerũt. Quid
vis vt detur tibi? Regina ait. Deſideriũ
meũ non eſt huius tpis volo moros come
dere. Timẽs aũt cõcolor rex ne regina eũ
ad peccandũ alliceret a ſctõ pirano humi
liter auxiliũ petijt. Tũc piranus miſit ad
rubũ ſupradictũ ⁊ inuentꝰ eſt cũ ſuo fru-
ctu plenus ⁊ lintheamẽ ſuper ſe hñs ex-
panſum. Et allato fructu regina ſatiat:
⁊ erat quaſi mel in ore comedẽtiũ. Facta
aũt per piranũ int̃ reges pace regina pro
ſtrauit ſe ad pedes viri dei. Cui vir ſctũs
ait. Nõ poſſum te a morte iugulatiõis de
fendere. Et factũ eſt vt ipa regina poſtea
iugulata ſit: ⁊ cõcolor rex obtulit ſe pira-
no cũ oĩ poteſtate ſua ineternũ. Cum
veniſſet loigaire rex cum exercitu ſuo ad
bellũ cõtra regẽ caſſilienſem piranꝰ exiẽs
venit vt pacẽ mitteret inter illos. Sed re
ges ſuperbia inflati pacem recipere recu
ſarunt. Orans igit̃ beatꝰ piranꝰ qđ ab ho
minibus adipiſci non potuit a deo impe-
trauit. Nã cũ hoſtes hinc et inde ad bellũ
proceſſiſſent ſubita inter illos ſilua radici
tus proſtratur ⁊ exercitus vterq; ſine de
ſiderij ſui effectu ab inuicẽ digreſſus eſt.
Piranꝰ vero exercitui regis vaccã vnam
⁊ humerũ ſuis cuiuſdã dedit ⁊ toto exer-
citu inde ſaturato nõnullas reliquias di
miſerũt. Latrũculi quidã ad ſpoliandũ
⁊ iugulandũ exeuntes dũ in quadã ſilua
ſe occultarent louanꝰ quidã nobilis irru
it ſuper eos. Cuiꝰ faciem illi videntes ti-
muerũt timore magno ⁊ deſperãtes ſe vi
uere poſſe orauerũt vt deꝰ meritis ſcti pi
rani adiuuaret eos. Et ſubito tota illa ſil
ua inter eos flãmis ſignis choruſcãte lo-
uanꝰ ignem repentinũ timẽs ad ſua redi
it: ⁊ latrones illi ſalui effecti ad ſctũ pira
num venientes vſq; ad diem mortis ſue
cũ eo permãſerũt. Sctũs aũt piranꝰ ſctũ
patriciũ epm cũ decem regibus hibernie
⁊ eorũ exercitibꝰ occiſis octo vaccis ſuis:
miraculoſe tribus diebꝰ pauit ⁊ aqua fõ
tis ab eo benedicta per idẽ tempꝰ in vinũ
optimũ conuerſa eſt. Quidã a ſctõ pira-
no a morte reſuſcitatus dedit ei filiũ ſuũ
cũ agris multis. Sctũs aũt piranꝰ in no
cte natalis dñi poſtq̃ populꝰ eiꝰ ſacrifici
um accepiſſet de manibꝰ illiꝰ exibat ad re
mota loca ad cellam ſctẽ cote virginis vt
ſibi etiã corpꝰ xpi afferret ⁊ ante matuti-
nas iterũ veniebat a mari occidẽtali vſq;

ad cluanã ciuitatẽ. Petra aũt ſctẽ cote vir
ginis ſuper quã ipſa ſola oꝛare ſolebat in
mari erat nõ ꝓcul a loco ſuo cõſtãs int
vndas. Ad illam aũt petrã ſctũs piranus
ſepe ſine naui ſiccis pedib⁹ ſup mare am
bulabat. Quadã aũt die cũ veniſſet pira
nus ad cellam ſctẽ cote ꝛ multa turba cũ
eo: dederũt ei ibi in cibũ humerũ ſuis ꝛ ex
illo hũero fecit piran⁹ frumẽtũ/mel/piſ
cem ꝛ cereuiſiã. Et cũ aquis fontis bene
dixiſſet in vinũ optimũ verſa eſt. Erat au
tem nũerus illoꝝ qui de cena illa ſatura
ti ſunt nõgenti ꝛ quadraginta viri. Quo
dam tpe cũ ſctũs piran⁹ ſederet ĩ magno
cõſilio hoĩm erat ibi rex coꝛban⁹ qui ocu
los nequã ꝛ nephãdos habebat: erat enĩ
talis natura malitie ſue vt quẽ malicioſe
ꝛ perſpicacit aſpiceret ſtatim ſolo viſu in
terficeret. Cũ ergo iuuenis quidã cũ pira
no ad cõſiliũ veniſſet coꝛban⁹ rex eũ ma
licioſe diu intuit⁹ eſt et iuuenis in terrã
cadens moꝛtu⁹ eſt. Hoc vidẽs piran⁹ ira
tus eſt cõtra regẽ: ꝛ ſtatim rex cec⁹ effect⁹
eſt. Tũc rex pꝛoſtrauit ſe ad pedes ſancti
pirani cũ magna humilitate veniã pꝛeca
bat. Oꝛante aũt pꝛo eo ſctõ pirano aper
ti ſunt oculi regis: iuuenis etiã moꝛtuus
illo oꝛante reſuſcitat⁹ eſt. Cũ aũt alum
pna ſctẽ cote cũ alũpno ſcti pirani carna
lem amicitiã vellet coniungere ꝛ in ſilua
quadã cõuenientes vterq faciem alteri⁹
ꝓſpexiſſet ſubito colũba de celo cecidit in
ter eos et nimio timoꝛe pterriti nihil ſibi
dicentes adinuicem fugã arripientes ad
domos ſuas abierũt. Ab illa aũt die vſq
ad moꝛtem ſuam virgo illa ceca perman
ſit: ꝛ iuuenis a pirano trãs mare gallicũ
in exiliũ miſſus ſeptem annis penitentiã
egit ꝛ ſcripturas ſctãs didicit. In domo
ſancte cote lignũ in pariete poſitũ: ignis
incaute appꝛehendens domum incendit.
Videns autem piranus globum ignis:
de domo in altum concẽdere eleuata ma
nu ſignum crucis igni oppoſuit ꝛ ſtatim
ignis vehementia ceſſauit ꝛ domus inte
gra et illeſa permanſit. Quedam puella
ab hoſtib⁹ iugulata ꝛ decollata oꝛãte ſan
cto pirano viua ꝛ ſana ſurrexit. Geran⁹
pꝛeſbiter ſctẽ cote cũ p viã ambulãs moꝛ
tuus fuiſſet pꝛecib⁹ ſcti pirani reſuſcita
tus multis annis ſctẽ cote miniſtrauit.
Odran⁹ ꝛ medard⁹ fratres pꝛoficiſci vo
lẽtes cũ ad ſctm̃ piranũ veniſſent medar
dus cũ ipſo manere volebat. Cui frat ſu
us dixit. Nõ id mihi dixiſti ſed mecũ ĩ pe
regrinationẽ ire pꝛomiſiſti. Piran⁹ autẽ
ait illi. Deus inter nos iudicet vtrũ tecũ
eat an mecũ maneat. Teneat ipſe lucernã
ſiccã ĩ manu ſua ſine igne et oleo: ꝛ ſi ipſa
lucerna accẽſa fuerit flatu oꝛis illius me
cum maneat. Tũc medard⁹ lucernã ĩ ma
nu ſua tenens inſufflauit in eam ꝛ ſtatim
accenſa eſt. Manſit ergo medardus cũ pi
rano vſq ad diem moꝛtis ſue. Quedam
matrona nõie ethilde dũ de ſuo curru ca
dẽs moꝛtua fuiſſet ſctũs piran⁹ reſuſci
tauit eã poſt.iij.dies ꝛ ipſa obtulit ei agrũ
ſuũ qui dr ſaltus ethilde vſq hodie. Pre
fectus cuiuſdã regis cocũ ſcti pirani cro
nanũ iugulauit quem poſt ſeptẽ dies obi
tus ſui piran⁹ reſuſcitans dixit. Vir quĩ
iugulauit cronanũ ꝛ ipſe iugulatus mala
moꝛte interibit. Et factũ eſt ita. Venit er
go rex ad piranũ vt ſuũ pꝛefectũ peteret
ab eo: quẽ beat⁹ piranus reſuſcitãs ſecũ
retinuit. Cũq rex ille verbis aſperis offẽ
diſſet piranum ſtatim mut⁹ effectus eſt.
Tũc rex ad pedes eius ꝓſtratus fecit qđ
illi placuit ꝛ lingua ei⁹ ſoluta eſt. Coꝛ
banus quidam laicus ꝛ monach⁹ pirani
timens moꝛtem iugulationis rogauit ſã
ctum piranum vt ab inſtanti moꝛte libe
raret eum. Cui ſanctus ait. Quod petis
impetrare non poſſum qꝛ exibis in hac no
cte ꝛ ſanguine tuo effuſo rogabo ꝓ te do
minũ meũ vt ab inferno liberet aĩa tua.
Et factũ eſt ita. Quadã nocte exiuit pi
ran⁹ ꝛ aquam frigidam intrans vt deũ

oraret quidam peregrinꝰ noīe germanꝰ
cum eo pergēs nimio frigore corripitur
ſed pirano aquā benedicente calida facta
eſt. Sctūs aūt piranꝰ in tota vita ſua nū
ꝙ lanis ouiū: ſed pellibus lupoꝝ ferarū-
qꝫ indutꝰ eſt. A carnibus ⁊ carnalibꝰ deſi
derijs viriliter ſe abſtinuit ⁊ potū inebri-
antē nō bibit/ ſompnū etiā nō curauit ni-
ſi modicā quietē. Jllū aūt angeli crebris
viſitationibꝰ frequentabāt innūerabiles
preſbiteros/ epos/ et clericos ordinauit.
Pluſꝙ eni ducentis annis vixit in corpo
re ſine dolore qui ſenes naturaliter infe-
ſtare ſolet ⁊ ſine diminutione tā dentiū ꝙ
lucis oculoꝝ. Jpſe eni erat vnꝰ ex duode-
cim primis epis quos ille ſctūs magnꝰ pa
tricius qui primo fidem in hibernia p̄di-
cauit ad predicandū euāgelium in hiber
nia conſtituit. Amicos ſibi de inimicis fa
ciebat ⁊ bonū pro malo reddebat. Jndul-
gentiam/ mīam ⁊ pietatem in proximos ha
buit/ operationē manibꝰ exercuit vt indi
gentibus neceſſaria tribuere poſſet. Affli
gebat eni carnē ſuam ieiunijs ⁊ vigilijs
in frigore fame ⁊ ſiti in nuditate ⁊ caſtita
te/ charitate et hoſpitalitate. A pueritia
ſua vſqꝫ ad diem mortis ſue vitam ſuam
in magna mundicia duxit orans/ legens
faciens/ ⁊ docens/ humilis/ affabilis/ pru
dens/ ſobrius et miſericors. Nihil de mā
datis dei preteriuit/ eſurientes pauit/ ſiti-
entibus potū dedit hoſpites ſuſcepit nu-
dos veſtiuit/ monachos ſeinuicē diligere/
oculos mētis ad deū dirigere/ celeſtē pa-
triam deſiderare docuit. Demū conuoca
tis filijs ſuis quos deo genuit ⁊ populo:
ait. Fratres mei et filij chariſſimi oportet
me diſpoſitione diuina ab hibernia pere-
gre proficiſci ⁊ cornubiam petere ⁊ finem
vite mee ibidē expectare: volūtati dei re-
ſiſtere non poſſum. Moneo vos fr̄es edi-
ficare locū in bonis operibꝰ ⁊ exēplis: qꝛ
filij perditionis ⁊ mortis futuri ſunt. Ve
nient etiam mortalitas ⁊ prelia/ eccl̄ie de
ſtructe erunt ⁊ deſerte ⁊ veritas in iniqui
tatem vertetur/ fides bonis operibꝰ non
lucebit/ paſtores plus ſibi intendēt ꝙ oui
bus plus ſeipos ꝙ gregem paſcētes. De
um queſo fratres rogate ne tenebroſū ſit
iter meū ⁊ ne regem meū et dn̄m iratum
poſt obitum inueniā ſed mitem ⁊ placabi
lem ⁊ letum qn̄ an̄ faciem eiꝰ apparebo.
Hijs ⁊ alijs prolixius peroratis in cornu
biam nauigans māſionē ſibi fecit: ⁊ mul
ta miracula ad honorē dei in pp̄lo oſtēdit
Demū cū infirmitate correptꝰ langueſce
ret cōuocatis fratribus multis ſermoni-
bus de regno dei eos inſtruxit ſepulchrū
parari iuſſit ⁊ in foueam deſcendens ter
tio nonas marcij cū magna claritate ani
ma eius celos penetrauit. Quieſcit autē
in cornubia ſupra mare ſabrinū a petrok
ſtowe miliaribus quindecim ⁊ a mouſe-
hole vigintiquinqꝫ.

¶ De ſancto Richardo Epo ⁊ confeſſore.

SAncte perpetueqꝫ memorie ri
chardꝰ natiōe āglicꝰ Wygorn̄.
dioceſis villa que a puteo ſalis
ibidē Wike vel Wych. appella
tur parentibꝰ ſcdm̄ ſeculi ſta-
tum non ignobilibꝰ patre Richardo/ m̄re
vero Alicia noīe extitit oriundꝰ. Qui iu-
uenis choreas/ tripudia/ ⁊ vana conſimi
lium ſpectaculoꝝ genera ſic deteſtando
fugiebat vt nec blādicijs nec coetaneoꝝ
ſuaſione contra naturā etatis ad ea flecti
poterat vel induci. Oēſqꝫ coetaneos ⁊ con
diſcipulos ſuos breui tp̄e tam eruditiōis
ꝙ conuerſationis ⁊ morū maturitate pre
ceſſit Fr̄qꝫ ipſiꝰ ſenior i cuſtodia īfra etatē
exiſtens ad plenā etatem ſuā de cuſtodia
exiens nudus et pauper nimis terrā ſu-
am ingreditur. Videns igitur Richardꝰ
fratris paupertatē cū nihil haberet vnde
ſe poſſit ſubuenire ſeipm̄ inſeruientē ſibi
tradidit vbi per tēpora nō modica in omi

patientia/paupꝛtate ⁊ dilectione magna
nūc ad aratrū/nūc ad bigam nūc ad alia
huiuſmodi opera manꝰ mittēs humilit̄
⁊ modeſte ſeruiuit. Unde frater eū in tā-
ta effectione recollegit ꝙ totā hereditatē
ſuam ſibi ſua carta cōfirmauit. Poſtea
cū Richardꝰ totam hereditatem pacifice
obtinuiſſet amici eiꝰ carnales de quadā
nobili et generoſa puella ei matrimonia-
lem copulanda tractare ceperūt qđ cum
frater eius intellexiſſet etiā Richardū di
ctam nobilem puellam cū multis bonis
recepturū de collatione terre ſue penitu-
it ⁊ cepit contriſtari. Richardꝰ aūt hoc in
telligens dixit fratri ſuo. Nō chariſſime
frater non ꝓpter hoc turbetur coꝛ tuū:
nā adeo curialis vt fuiſti erga me/ ero et
ego erga te. Ecce reſtituo tibi terrā et car
tam ſed et puellā ſi ſibi ⁊ amicis ſuis pla
cuerit: nunꝙ̄ eni os ipſius deoſculatꝰ ſum
Confeſtim igitur reliquit Richardꝰ tam
terrā ꝙ̄ puellam ⁊ oēs amicos ⁊ ad ſtu
dium vniuerſitatis pꝛimo oxonie: deinde
pariſius ſe trāſtulit vbi Logicā addidicit
tantaqꝫ fuit ſibi addiſcendi affectio ꝙ de
victu aut veſtimēto parū aut nihil cura
uit: nā ſicut narrare ꝯſueuerat ipſe ⁊ duo
ſocij ſui exiſtentes in camera nō niſi vni-
cam habebāt capam ⁊ quilibet eoꝝ tuni-
cam tm̄ ſed et lectū infimū. Exeunte ergo
vno cū capa ad lectionem audiendā reliq
in camera reſidebant ⁊ ſic alternatim exi
erunt paniſqꝫ ⁊ parū de vino cū potagio
eis ꝓ cibo ſufficiebat: nō eī carnes aut pi
ſces niſi in die dñica vel die ſolēpni vel ſo
cioꝝ ſeu amicoꝝ pꝛeſentia eoꝝ pauper-
tas ipſos comedere permiſit ⁊ tñ ſepe retu
lit ꝙ nunꝙ̄ in vita ſua tam iocundā/tam
delectabilē duxerat vitā. Et cū richardꝰ
ſcientie ⁊ eloquentie donis adoꝛnatꝰ ma-
giſtralem cathedꝛā ibidem aſcendere ab
oībus acclamabat̄ dignus. Rediijt ad pa-
triam ſuam ⁊ ad vniuerſitatē oxonieñſem
ſe declinauit ⁊ ibidē poſt modicū tempus
cathedꝛā magiſtralē aſcendit. Aliis que
antea collegerat liberaliter ſtudens erro
gare. Poſtea beatꝰ Richardꝰ bononiam
pꝛoficiſcens per ſeptenniū ⁊ amplīꝰ mel
canonū fluenta ſic hauſit ꝙ magr̄ ſuꝰ in-
firmitate detentꝰ ad lectiones ſuas vice
ſua continuandas p̄ oībꝰ diſcipulis ſu-
is dictum Richardū elegit qui per dimidi
um annū ⁊ amplius ſic pꝛudenter ⁊ hūi-
liter in officio illo ſe habebat ꝙ a tota vni
uerſitate laudem ⁊ honoꝛē meruit obtine
re ſingularem. Nec nō a magr̄o ſuo tātā
grām inuenit ꝙ vnicā filiam ſuā ſibi he-
redem cū oībꝰ terris ⁊ bonis ſuis ex vo
luntate filie obtulit affectuoſe: ſed beatꝰ
Richardus alia cogitans a ſpū ſctō inſpi
ratus hūiliter grās eis referebat ⁊ expo-
nens quaſdam curiales cautelas ⁊ pere-
grinationis cauſam ꝓmiſit ſe voluntatē
ipſoꝛum in ſuo reditu perficere. Ac ſic ri
chardꝰ ad terrā ſuam reuerſus ſtatī poſt
aduentū ſuum in angliam ad vniuerſita
tem oxoñ. remeans in laboꝛibꝰ/vigilijs
⁊ multimoda afflictione coꝛpoꝛali viuēs
vnanimi aſſenſu cancellariꝰ ibidē eſt effe
ctus. Btūs vero edmundꝰ tunc archiepīs
Cātua. q̄ cōuerſationem eiꝰ ⁊ diſcretā ſci
entiam diu ante cognouerat ac etiā Ro-
bertus lincolñ. epīs dictū groſſum caput
vir venerabilis ſctitatis vno eodē tempo
re lꝫ vtriuſqꝫ intētio vtrūqꝫ lateat magi-
ſtrū richardū in cancellariū ſuū adopta-
runt magna cum inſtātia laboꝛātes. Tā
dem voto dicto pr̄is Cantuaꝝ. cuiꝰ p̄ces
⁊ mādata ꝓuenerāt gratis obſequit̄ ⁊ re
uerenter obtemperat voluntati. Beatus
igit̄ edmundꝰ ꝓpꝛiā ſui noīs inſcriptio
nem et dignitatis imaginē titulū ſcilicet
⁊ ſigillum ⁊ totiꝰ archiep̄atꝰ maioꝛa que
qꝫ ei cōmiſit. Cepit igitur richardꝰ quoti
die in bonis creſcere: miniſteriū ſibi tradi
tum cū faſtu ſuperbie dempto fidelit̄ ex-
ercere. Manꝰ excutiens penitus a mune
rum acceptione que oculos excecare ſolet

etiam ſapientum. Inerāt ſiquidē ei ine-
narrabilis equitas/affabilis benignitas
modeſta ſimplicitas/ ſimplex humilitas
ceteriqꝫ tranquilli moꝛes ⁊ act⁹ cōſtanter
etiā et perſeueranter btō edmūdo in ſuis
tribulationibus tā in pꝛouincia ſua q̄ in
exilio adheſit non ignarus ꝙ qui fuerūt
ſocij paſſionū ſimul erūt ⁊ cōſolatiōis ⁊ q̄
cōpatiuntur ſimł regnabūt. Moꝛtuo au
tem beato edmundo Richard⁹ ſolut⁹ ta-
a curie q̄ a cure ſolicitudine ad theologi-
cam ſe contulit aurelianis i domo fratrū
pꝛedicatoꝝ addiſcendā. Non vt pleriqꝫ q̄
aurib⁹ audiunt ⁊ nō intelligunt: ſed au-
diens exterius audiuit interi⁹ vt efficaci
us poſtmodū pimpleret qđ audiuit. Et vt
pꝛo grege deū pater filiū immolaret ad
ſacrum pꝛeſbiterat⁹ oꝛdinem ſe fecit inibi
pꝛomoueri. A ſuſcepti aūt oꝛdinis ſacer-
dotalis tempoꝛe oꝛnat⁹ veſtiū plus habu
it humilioꝛes Et cū ibidē ſacre ſcripture
pocula ſuauia luculent̄ hauſiſſet ad agē-
dam curam pꝛoximoꝝ ad oues pꝛopꝛias
paſcendas accedit ad vnicā ſiquidē ſola-
quā habebat parochiā reuertit̄ vt in illa
puſillanimes conſoletur ⁊ coꝛripiat inq̄-
etos. Cupienſqꝫ poſt hec venerabilis pat̄
bonifacius cantuaꝛ. ecclie tūc elect⁹ ſuc-
ceſſoꝛ bti edmūdi ad cōmodū diſcipline io
cundū cohabitationis tam gracioſi homi
nis experiri: ipm ad officiū pꝛiſtinū vide-
licet cancellarie ecclie Cantu. vocauit in-
uitum. Et poſtea per moꝛtem Radi de ne
uell. quondā ecclie cicestreñ. epi ipa eccle
ſia viduata fuit paſtoꝛe. Unde canonici di
cte ecclie licētia ab hērico tertio rege An
glie pꝛius habita pꝛout moꝛis eſt quendā
Allicū regis canonicū etiā eiuſdē eccleſie
in epiſcopū eligerūt: q̄ quidē electio iuxta
canonū iura per dictū Bonifaciū ⁊ quoſ-
dam ſuffraganeos ſuos viros vtiqꝫ vite
⁊ ſcientie eminētis inter quos dctūs vene
rabilis pr̄ Groſhed tūc lincolñ. eps vnus
extitit caſſata fuit eo ꝙ dict⁹ canonic⁹ ele
ctus ſcientie ⁊ moꝛibus inuentus eſt mi
nus habilis. Dictuſqꝫ richard⁹ ex cōi con
ſenſu oim eps eſt electus. Quod cū ad au
res regias inotuit ē ſui cā caſſata electio
⁊ ſui inimici puippe qui btō Edmūdo in
ſuis cauſis quas cōtra regē habuit adhe-
ſit facta pꝛouiſio. Rex nimis indignatus
eſt bona cicestreñ. ecclie pꝛecepit conſiſta-
ri. Beat⁹ tñ richard⁹ de conſilio pꝛelatoꝝ
pꝛedictoꝝ cū lrīs pꝛedicti electi Cātuaꝛ.
ad regem pꝛoficiſcitur poſtulās oīa tēpo
ralia ad epatū pertinentia ac bona ſua ſi
bi liberari qđ nullo modo obtinere potu-
it ſed longas fatigatiōes ⁊ obpꝛobꝛia mł-
ta ſuſtinens ad illud extremū poſt deū re
fugiū in hoc mūdo ſedē loquar apoſtolicā
ſe contulit. Ubi quoqꝫ regios pꝛocurato-
res cōtra ſe paratos ⁊ inſtructos inuenit
Regebat tūc romanā eccliā ſctē recoꝛda
tionis innocentius quart⁹ qui ipm beni-
gne ſuſcipiens auditis vtriuſqꝫ ptis cau
ſis puiſionē de beato richardo factā ſue
ſctitatis auctoꝛitate confirmauit. Et ſa-
cratū manuū ſuarū impoſitione munus
conſecrationis ſolempniter impēdit. Cū
Arctē quidā magn⁹ pꝛelat⁹ de partib⁹ il-
lis pariter cū beato Richardo mun⁹ cōſe
crationis recepiſſet ⁊ puent⁹ eſſet ad ſan
ctam vnctionē recipiendā: dñs papa de
ampulla ſctm̄ oleū ſuper caput pꝛedicti
magni volēs ꝯfūdere vix guttā potuit ha
bere ad baptizandū Arctē. Cū beat⁹ Ri
chard⁹ perueniſſet ſubito ⁊ mirabilit̄ ma
gna vnctionis multitudo ſup eum efflu-
xit: ita ꝙ vix miniſtri ne ſuper collū ⁊ coꝛ
pus illa ſctā vnctio a capite deſcenderet
poſſent cū lintheis impedire. Unde tā do-
min⁹ papa q̄ cardinales ⁊ alij admiran
tes. Quidā cardinalis dicebat. Uere iſte
plenitudinē gratie recepit. Rediēnſqꝫ Ri
chardus cum lrīs apoſtolicis ſepulchꝛu
bti Edmūdi iam miraculis choꝛuſcantis
viſitare nō omiſit. Et poſtea veniens in
angliam oīa bona cicestrē. ecclie per mini

ſtros regis conſumpta inuenit. Exijtqȝ
publice prohibitio regia ne quis ei aliq̃d
cõmodaret mutuo oſtenſiſqȝ regi et ſuis
lr̃is apl̃icis ⁊ mandatis indignationẽ re-
gis ⁊ irã potius q̃ reconciliationẽ ⁊ gra-
tiam ꝓuocare videbatur. Unde pauper
⁊ inops a rege recedens in dioceſem ſuã
ſub alieno tecto hoſpitatus et aliena ſub
menſa pedes ponens ſuſcipitur. Exijt ſe-
pe interim dioceſis ſue loca viſitando: et
ſacramẽta prout neceſſe ꝯſpexit miniſtrã-
do Et ne deſes ⁊ ſui iuris deſertor poſſet
reputari regis curiam aliqñ adijt bonoꝝ
eccľia reſtitutionẽ humiliter petẽs. Sed
cũ obprobrijs et cõtumelijs ſemper expel-
litur. Unde ſemel cũ vidiſſet decanũ Ci-
ceſtreñ. ⁊ canonicos ipſius eccľie propter
regis durũ reſponſum turbatos ⁊ triſtes
hilari vultu confortabat eos dicẽs: nõne
intelligitis qđ ſcriptũ eſt. Ibunt apoſto-
li gaudentes a conſpectu conſilij. ⁊c. Ego
vobis dico q̄ per grãm dei in gaudiũ no-
bis cõuertetur tribulatio iſta. Mãdat igi-
tur btũs Richard⁹ dño pape regis reſpõ-
ſum qui mirabiliter ei ꝯpatiẽs diſtrictiſ-
ſimũ mãdatũ duob⁹ epĩs anglie miſit vt
regem moneãt q̄ maneria ⁊ bona eccleſie
Ciceſtreñ. btõ richardo infra diem ſtatu-
tum reſtituat alioquin ſentẽtias in man-
dato cõtentas per totam angliam denun-
ciare non omittant. Poſt duos igitur an-
nos quibus ſic pugnauit tribulatiões ſu-
ſtinẽdũ. Rex maneria ſua ruinoſa ⁊ nuda
ei reſtituit. Hic btũs vir poſt reginẽ epiſ-
copale ſuſceptũ fact⁹ eſt ſolito in oratiõe
feruentior/in elemoſinorũ largitione pro-
fuſior in proprij corporis caſtigatiõe rigi-
dior. Extũc fuit ei pauperꝝ cura maior ha-
bitus abiectior/geſtus ⁊ effat⁹ humilior.
In menſa quoqȝ ſua lectio perſonabat.
Et ſi quando lector ceſſaret aut de hijs q̃
legerat aut de edificatorijs aliquib⁹ cum
aſſidentibus tractabat. Cũ villas ſue dio-
ceſis intrare ꝯtigiſſet lãguẽtes/infirmos
⁊ pauperes diligẽter fecit inquiri ⁊ ipos
nõ ſolum ſue elemoſine ſubſidio: ſed etiã
proprie preſentie ſolatio ſolebat viſitare ⁊
verbi dei alimẽto ſpiritualiter refouere.
Et cũ per largas elimoſinas redditus cõ-
ſumuntur ⁊ dñs Richard⁹ Bacheden. fr̃
eius carnalis cui curã temporaliũ cõmi-
ſerat dixit q̄ ad tantas elimoſinas tante
pauperũ mľtitudinis reddit⁹ ſui nõ ſuffi-
cerent. Reſpõdit: eſt ne iuſtũ chare frater
vt nos de vaſis aureis vel argẽteis come-
damus ⁊ bibamus chriſto in ſuis paupe-
ribus fame cruciato: ſubiũxit. Noui ego
valde bene ſicut ⁊ pr̃ meus de parapſide
⁊ cratere eſcam ſumere ⁊ potũ deguſtare
Uendant igitur vaſa argentea ⁊ aurea.
ſed ⁊ equus cui inſideo bon⁹ et precioſus
eſt vendatur obſecro ⁊ eorũ precio paſcã-
tur xp̃i pauperes. Et nõ ſolũ nouerat bea-
tus Richard⁹ egenos alimonie ſubſidio
paſcere ſed etiam nudos veſtire parit et
calciare mortuos quoqȝ proprijs manib⁹
ſepelire. Multotiens aũt anteq̃ peteret
elemoſinã pauperib⁹ erogabat. Et cum
diceretur ei quare tribueret pecuniã non
petentibus rñdit. Scriptũ eſt. Dñe pre-
uenisti eum in benedictionib⁹ dulcedinis
⁊c. Et illud chare ſatis emitur qđ precib⁹
obtinet. paupib⁹ pꝛeſbiteris quoqȝ ſenio cõ-
fectis/cecis vel alias corpore impotenti-
bus hoſpitalem cõſtituit ⁊ ne publice mẽ-
dicitati ſubijcerentur/victus ⁊ veſtit⁹ ne-
ceſſarios eiuſdẽ ibidem miſericorditer or-
dinauit. Unũ panem ad ipſi⁹ benedictio-
nem habundare fecit in tm̃ q̄ preter eſti-
mationem aſtantiũ refectis habũde qua-
ſi tribus milibus pauperũ cõſuetas reci-
pientiũ portiones. Habũdauerũt partes
que ſcđm eandem diſtributionẽ centũ ad-
huc pauperes refeciſſent: nec ſemel tantũ
vel bis hec ſue benedictionis ſupabũdan-
tia facta probatur ſed ⁊ plures ipo manũ
ſuam aperiẽte qui replet oĩe animal be-
nedictione. Poſuit enim veſtimentũ ſuum

cilicium loꝛicamq; ſupinduēs arma ma-
cerationis adiecit. Veſtimentaq; ⁊ calcia
menta eius nec nitida nimis nec abiecta
plurimū ſed ex moderato ⁊ cōpetenti ha-
bitu erant: in quibus nihil potuit notari
nouitatis. Sed nec faleris auro vel argē
to fulgentibus equos ſuos oꝛnari voluit
nec mutatoꝛia ſuperflua circūferre non
ſolum pompam vitās ſed etiā timens ne
pauperes ſecūdū quod ſcribit Bernard⁹
clamarent dicentes. Pontifices in freno
q̄d facit aurū nobis fame et frigoꝛe miſe
rabiliter laboꝛantib⁹. Quēdā dn̄m iohā-
nem filium alani pꝛo iniuria ecc̄ie Cice-
ſtreñ. facta ab eo excomunicatū ēēt ad ſe
tñ venientem familiarit̄ recepit ⁊ ad pꝛā
dium retinuit: dicens: q̄ diu in curia nr̄a
fueritis a vinculo excomunicationis vos
abſoluemus ⁊ in receſſu vr̄o niſi ad ſatiſ-
factionē veneritis iſtā abſolutionē reuo-
cabimus. Dixitq; q̄ ſi ptes aliqui pꝛo iuē
recuperanō. diſcentiāt ſeu laboꝛāt nihilo
minus charitas ſeu charitatis ſigna iter
xp̄ianos ſubtrahi non debere q2 ſi quod
meū eſt volo recuperaē: illud quod dei eſt
non debeo ſubtrahere. Et ſimilia de Ab-
bate de Fiſcanino ⁊ de nobili viro dn̄o ri-
chardo tūc comite coꝛnubie ac de comitiſ
ſa Cancie feciſſe pꝛobatur contra quos ꝑ
ſua ecc̄ia cauſas habuiſſe denoſcit̄ ꝑ cō-
tumelijs tñ honoꝛes ⁊ amicitiā pꝛo inimi
citijs recompenſauit. Quēdam clericū q̄
ſctīmonialem a ſuo extrahēs monaſterio
coꝛrupit beneficio eccleſiaſtico quod ī ſuo
habuit dioceſi cū nō modico dedecoꝛe pꝛi
uauit. Et dū dn̄s rex ac archiep̄s Cātu.
⁊ alij plures pꝛelati comites ⁊ barones ꝑ
dicto clerico p̄ces effunderāt in dei iuſti-
cia inflexibilē eū inueniebāt: percutiēſq;
pect⁹ ſuū ait: q̄ diu ſpūs in iſto coꝛpoꝛe pꝛ-
māſerit̄ talis ribaldus qui monialē pꝛo-
feſſam coꝛrupit ⁊ impꝛegnauit et adhuc
tanq̄ meretricem ſuā detinet de volunta
te mea in ep̄atu Ciceſtreñ. curā aīarū nō
obtinebit. Faciat dn̄s meus hic archiep̄s
ad quē idem cleric⁹ appellauit ſecundū
quod voluerit reſpōdere in die iudicij co
ram altiſſimo. Et videntes cōſtantiā ſuā
eum vltra nō temptabāt. Aliudq; nō diſ-
ſimile erga tres vicarios egit qui focari-
as publice tenere conuicti fuerant quas
quia noluerunt dimittere eos ſententiali
ter ſuis ꝑuauit bn̄ficijs. Burgēſes q̄q; de
lewes qui quēdam furem ad eccleſiā con
fugientem violent̄ extractū ſuſpenderāt
ipius cadauer putridū per quindenam ⁊
amplius exhumare coegit ⁊ ad eccleſiam
vnde ipſum extraxerant pꝛopꝛijs hume-
ris deferre compulit. Domoꝝ ⁊ rerū ſua
rum combuſtio et natura non modica ei
nunciaretur plangēte et dolente familia
ipe ſerenata facie vultuq; iocūdo deo gra
tias referens dolentes confoꝛtabat dicēs
Nō contriſtemini amici habemus adhuc
vnde nobis neceſſaria pꝛouideam⁹ ⁊ ſub
iunxit. Quia elemoſinas pꝛout debem⁹
largas non fecimus iſta nobis acciderint
Ideo volumus et pꝛecipim⁹ vt de bonis
noſtris de cetero elemoſine fiant largioꝛ-
res. O generoſe mentis thezaur⁹ qui de-
ficere inter defect⁹ neſciens ex ipſo defe-
ctu nouerat augere pꝛofectum ſuis etiā
ſeneſcallis ⁊ balliuis ſub periculo anima
rū ⁊ diuini iudicij obteſtatione terribili
ter inhibuit ne quicq̄ iniuſte ab aliquib⁹
ad ſe pertinentibus exigerent vel indebi
tis actionibus vexarent. Ipe aūt ſanct⁹
aliquando etiam ea que de iure ei compe-
tebant petentibus miſericoꝛditer relaxa-
bat. Cōſanguineos quidem ſuos etiā ma
turos ad beneficia eccleſiaſtica nullo mo
do admittere voluit. Intelligens q̄ pꝛin-
ceps paſtoꝛum dominus non beato iohā-
ni euangeliſte ſuo conſanguineo petro ſe
nioꝛi in nullo carnaliter eum attinēti cla
ues tradidit celoꝛum. Tante quoq; man-
ſuetudines extitit vt ad matutinas ſole
oꝛtumq; diei pꝛeueniens ſi clericos ſuos

vt ſolet contingere ſompno grauatos re-
periret iterũ ſe ad orationes conferẽs pri
uatos ipſos in pace quieſcere ſineret tan
ꝙ illud dñicum dulciter inquiens: dormi
te iam ⁊ requieſcite. Quantum enĩ ſacre
orõnis deuota libamina deo oblata btõ ri-
chardo placuerũt in hoc dũtaxat oſtẽdit
ꝙ cum viros religioſos viſitaret vel ad ſe
venĩetes in oſculo ſancto ſuſciperẽt dice-
re ſolebat. Bonũ ẽ deoſculari labia thimi-
amate ſanctarũ orationum deo cũ deuo-
tione incenſarũ fragrãtia hoc ipm ex bea
ti Edmundi conſuetudine vt ſepe retulit
commemorans. Quã laborioſe etiã iſte
beatus Richardus officium predicatiõis
copleuit. Etiam in alienis dioce. ꝙ grate
ter contritos refouet/confitentes audit ⁊
inſtruit/penitentes abſoluit/conſultan-
tibus reſpondet/deſperantes reformat/
alacres adhortatur/tremẽtes roborat: de
niqȝ qualiter oĩbus oĩa factus ſit quis
ſufficiet enarrare? Pro ſubſidio terre ſan
cte crucis predicationem ſuſcepit a papa
deligatam. Ideo a ciceſtreñ. ſanctuario
incipiens per loca maritima tranſiẽs ad
ciuitatem cantuarienſem vſqȝ peruenit:
⁊ decima die anteꝙ ad illum famoſũ por
tum qui donera dr peruenifſet cepit egro
tari: nec tñ in agro dñico laborare omiſit
ſed ſingulis diebus predicando confeſſio
nes audiendo/pueros confirmando ⁊ eti-
am ordines celebrãdo vſqȝ ad exinanitio-
nem virtutis corporis ſui indeſinent la-
borauit ad doneriam igitur perueniens:
in quadã domo vocatur hoſpitale dei hoſ-
pitauit: Rogatuſqȝ a magrõ dicti hoſpi-
talis eccliaȝ quandã cũ cimiterio paupe-
rum ſepulture conſtructã in honore quõ-
dam dñi ſui btĩ Edmundi patroni ſui ſo-
lempniter cõſecrauit dicẽs predicãdo eo-
dem die quod ſemp a tempore quo mun⁹
conſecrationis aſſumpſerit optauit et vo
tis oĩbus exquiſiuit vt añꝙ diẽ clauderet
extremũ vnã ſaltẽ baſilicã in honore dicti
dñi ſui beati edmundi poſſet conſecrare
Et deinde dixit: deo grãs refero qui ani-
me mee deſiderio me non fraudauit. Et
nunc ſcio enĩ qȝ velox eſt diſpoſitio taber
naculi mei quã veſtrarum orationũ ſuffra-
gio peto communiri. Dñico enĩ ſequenti
que fuit ĩ craſtino dedicatiõis baſilice pre
dicte licet laboribus predictis ⁊ infirmita
te demot⁹: hora tamẽ ſurgendi neſciẽs te
tricare mane oratorium ingreſſus pſalle
re cepit. Dũ aũt ad miſſam audiendã ſte
tiſſet ⁊ morbo ingraueſcente membra im
becilla ſuſtentare non valens quaſi ſinco
pin paſſus pauimento proſternit. Suo-
rum igitur manibus ſubleuat⁹ ad lectuȝ
reducitur ibibemqȝ reclinatur. Et cuidã
Willelmo capellano ſuo ei valde familia-
ri dixit ꝙ ab illa infirmitate euadere non
potuit: iuſſitqȝ eũ funeri neceſſaria caute
ꝑparare ne familia ſua percipiens turba
retur ⁊ magrõ Simoni de terringes cer-
tum diem obit⁹ ſui induxit. Amplexatuſ
qȝ imagineȝ crucifixi quã ſibi deferri de-
uote poſtulauerat loca vulnerũ: pie deuo
tionis oſculis ac ſi recenter morientẽ ſal-
uatorem videret cepit dulciter demulce-
re in hec verba prorumpens. Gratias ti-
bi ago dñe iheſu xp̃e de oĩbus beneficiis q̃
mihi preſtitiſti: pro penis et obprobriis q̃
me pertuliſti propt̃ que planct⁹ ille lamẽ-
tabilis vere tibi competebat. Nõ eſt dolor
ſimilis ſicut dolor meus: et tu noſti domi
ne ꝙ ſi tibi placeret oĩa obprobria et tor-
menta atqȝ mortẽ pro te parat⁹ eſſem ſu-
ſtinere ⁊ ſicut tu ſcis hoc verũ eẽ miſere-
re mei qȝ tibi cõmendo aĩam meã. Illam
aũt pſalmiſte vocẽ que dicit. In man⁹ tu
as dñe cõmendo ſpm̃ meũ frequenti⁹ ite
rans ⁊ ad glorioſam virginem viciſſi cor
de ſimul et voce ſe conuertẽs ait. Maria
mr̃ gratie mater mĩe tu nos ab hoſte pro-
tege et in hora mortis ſuſcipe: ⁊ precepit
capellanis ꝙ illa verba in aurib⁹ ſuis di-
cere non ceſſarent. Inter ſuſpiria igitur

pie deuotioīs atq; v̄ba ſacre oꝛonis aſtātibꝰ religioſis p̄ſbiteris ac clericis parit ⁊ laicis fidelibꝰ. Btūs richardꝰ aīam ſuperius cuiuſlibet copulandā reddidit creatoꝛi. Tranſijt de hoc mūdo etatis ſue anno circiter q̄nquageſimū ſextū pontificatus ſui anno nono tertio Nonas apꝛilis. circa noctis mediū que ſpōſus ille celeſtis ad nuptias venturꝰ deſcribit. Poſt cuius tranſitū coꝛpꝰ ipſius ſanctum antea grauatū vigilijs terre duritia in qua ſolebat frequenter decubare confractū/ ieiunijs maceratū/ maceratiōibus inſ(?)tis afflictū p̄ter humanū moꝛē nitidiſſimū apparuit vt quoddā future reſurrectiōis iſigne videretur pꝛoferre. Coꝛpoꝛe aūt ante aptato ac ſtemate pontifici digno ī feretro collocato ⁊ in ecclia p̄dicta per eū dedicatū depoꝛtato: vndiq; vero concurſus populi ad tā venerabiles exequias cateruatim effluxit felicem ſe quiſq; reputās ſi vel feretrum tangat vel veſtimentoꝝ ſacroꝝ fimbꝛiā cōtrectet. Annulos ſiue monilia que ſctm̄ coꝛpꝰ tetigerūt ſctificata reputabāt ⁊ p reliquijs cōſeruabāt. Et qꝛ coꝛpus ſuū apud ciceſtrē ſepiliendū delegauit ad ciceſtriā defertur ⁊ in ipa ecclia coram altari bti Edmūdi: qđ ipſemet ad aq̄lonarē ecclie partē dedicauerat in humili loco ſepultū eſt vbi magna ⁊ miranda ad dei laudē fiūt miracula cōtractoꝝ quoꝝdā mēbꝛa naturalit̄ greſſui miniſtrantia ita totalit̄ pluriū annoꝝ paraliſis inueterata cōtraxerat vt eiſdē mēbꝛis huiuſmodi miniſterio ineptis redditis nulla oīno daret̄ gradiendi facultas. Ille cuiꝰ mira ſunt opa ad ipſius inuocationē ſubito mēbꝛis ipis inſolitā virtutē erectis in liberi greſſꝰ libertatē erexit. Tres moꝛtuos q̄rū vnū currētis currꝰ p mediū rota ꝯpſſerat. Reliquos v̄o febꝛis extīxerat ille qui moꝛtē moꝛiēdo deſtruxit pabꝰ ſub eiuſdē poꝛrectis noīe inclinatꝰ ſuſcitauit ad vitā Et qđ nō eſt p̄tereūdū ſiletio ſꝫ ſolempni vulgandū gaudio ī aboꝛtiuū de vt̄o trāſferendū ad tumulū eiꝰ inuocato noīe aīa⁊ viuentē aīarū creatoꝛ infudit. Quidā febꝛicitās p tactū cape bti richardi ſanatꝰ eſt. Aliꝰ podagra laboꝛās p botas ſuas ſanitati eſt reſtitutꝰ. Cū piſcatoꝛes diu laboꝛando nihil pꝛendidiſſent ad eiꝰ benedictionē quatuoꝛ piſces magnos ⁊ ſpecioſos cuiuſmodi gn̄is nūq̄ vidiſſent ſagena cōcluſerūt. Cū enim nauigio mare tranſiret oꝛta tēpeſtate grauiſſima fuſis ad dn̄ pꝛecibꝰ ⁊ bn̄dictione mari poꝛrecta: pcella in tranquillitatem ⁊ intēperies in aerē luminoſum mutat̄. In purificatiōe btē marie extinctis in pceſſione ſubito turbine cūctis cereis: ſcti pꝛeſulis cereus noui lūis igne accēſus ab oībus rutilare videt̄ Puerū quēdam cōtractū potu eidem in cipho bti edmūdi poꝛrecto: ſola bn̄dictiōe greſſū ſolidū ⁊ pꝛiſtinā ſanitatē reddidit Alijs duobꝰ viſu pꝛiuatis ſigno crucis ſuper oculos impſſo ocloꝝ aciē ⁊ lūis claritatē reſtituit. Multi in eiꝰ ſtratu doꝛmiētes a febꝛiū ardoꝛibꝰ liberati gr̄as deo et ſeruo eiꝰ exoluerunt. ¶ Narratio

Quidā vir ſcđm bedā in laico hitu ⁊ officio militari poſitꝰ q̄tū pꝛo induſtria exterioꝛū regi mercioꝝ conredo placēs: tm̄ p interna ſui negligentia diſplicens erat. Ammouebat illū ſedulo vt ꝯfiteret̄ et relinqueret ſcelera ſua pꝛiuſq̄ ſubito moꝛtis euētu tp̄s oē penitēdi perderet. Qui licet frequent̄ admonitꝰ ſpernebat tn̄ verba ſalutis tpeq; ſeq̄nte penitentiā ſe acturū dixit. Tactꝰ demū infirmitate acri doloꝛe toꝛq̄ri cepit. Ad quē ingreſſꝰ rex hoꝛtabat̄ vt vel tūc anq̄ moꝛeret̄ penitētiam ageret cōmiſſoꝝ. At ille reſpondit: non ſe tūc velle cōfiteri ſed cū ab infirmitate reſurgeret ne expꝛobꝛarēt ſibi ſodales q̄ timoꝛe moꝛtis faceret q̄ ſoſpes facere noluerat. Ingraueſcēte moꝛte cū ad eū viſitandū denuo rex intraret clamauit ſtatim miſerabili voce. Quid vis modo: qđ huc ve

niſti: Nō ei aliquid vtilitatis potes vltra conferre. Et ille. Noli inquit ita loqui vide vt ſanum ſapias. Non inquit inſanio ſed peſſimam mihi conſcientiam cert⁹ pre oculis habeo. Paulo ante itrauerāt duo pulcherrimi iuuenes: ⁊ reſidēs vn⁹ ad caput ⁊ vnus ad pedes: protulerūt libellū pulchrum ſed modicū mihi ad legendū i quo oīa que vnq̄ bona feceram intuēs ſcripta repperi ſed pauca ⁊ modica. Receperunt codicem nec aliquid mihi dicebāt. Tunc ſubito ſupuenit exercit⁹ malignorum ⁊ horridorū vultu ſpirituum: domūq̄ hanc et exterius obſedit et int⁹ maxīa ex parte reſidens impleuit. Tunc ille et q̄ obſcuritate faciei ⁊ primatu ſedis maior eſſe videbatur proferens codicem horride viſionis ⁊ magnitudinis enormis iuſſitq̄ vni ex ſatellitibus ſuis mihi ad legendum deferre. Quem cum legiſſem inueni oīa ſcelera mea nō ſolum que opere vel verbo ſed etiam que tenuiſſima cogitatione peccaui manifeſte in eo tetris eſſe deſcripta litteris. Dicebāt autē ad illos qui mihi aſſederant viros albatos et preclaros. Quid hic ſedetis ſcientes certiſſime quia noſter eſt iſte. Reſponderūt. Verum dicitis: accipite et in cumulū dāpnationis veſtre ducite. Quo dicto ſtatiq̄ diſparuerunt. Surgenteſq̄ duo nequiſſimi ſpiritus habentes cultra in manib⁹ percuſſerunt me: vnus in capite/ ⁊ ali⁹ in pede. Qui modo cum magno tormēto in interiora corporis mei irrepūt: moxq̄ vt inuicem peruenient moriar ⁊ paratis ad capiendum me demonib⁹ in inferni clauſtra pertrahar. Sic loquebat̄ miſer deſperans et non multo poſt defunctus penitētiam quam ad breue tempus cum fructu venie facere ſuperſedit: ineternum ſine fructu penis ſubditus facit. Non eni pro ſe iſta cui nō pfuere ſ; p alijs vidit: q̄ ei⁹ interitū cognoſcētes differre tp̄s penitentie dū vacat timerēt ne improuiſo mortis articulo p̄ueti ipenitētes perirēt. Qd aūt codices diuerſos p bonos ſiue malos ſpirit⁹ ſibi vidit offerri ſupna diſpēſatione id factū eſt vt meminerim⁹ facta nr̄a ⁊ cogitationes nr̄as non in ventum diffluere ſed examini ſummi iudicis cuncta ſeruari ⁊ ſiue per amicos angelos in fine nobis oſtendenda ſiue per hoſtes. Qd vero pri⁹ candidū codicē paruū ptulerūt angeli deinde atrū demones ⁊ magnū: aīaduertendum eſt q̄ in prima etate bona aliqua fecit: que tamen praue agendo iuuenis obnubilauit.

De ſeruo dei Roberto abbate venerabili.

VEnerabilis abbas robertus ex prouincia eboracenſi ort⁹ in puerili etate leuitates ⁊ infantium ludos deuitans ⁊ in lr̄atura proficiens cuiuſdā eccl'ie rector efficitur. Dimiſſa tandem eccleſie ⁊ aīarū cura in monaſterio de Whiteby habitū monaſticū petijt ⁊ accepit. Illis aūt dieb⁹ richard⁹ prior monaſterij ſācte marie eboracēſis cū duodecī ſocijs locū quēdā noīe fontes a thurſtio archiepō ſuſcepit ⁊ in abbatem elect⁹ monaſteriū cōſtruxit ⁊ habitū ciſterciēſiū aſſumēs vitam illorū ⁊ mores zelabat. Nec erat qui panē ſumeret ocioſum nec q̄eti indulgeret niſi labore fatigat⁹. Famelici accedebāt ad mēſam fatigati ad lectū: nūq̄ ſaciati ſine triſticia ⁊ murmure cū oī alacritate benedicebāt dn̄m. Huic eteni ꝯgregationi ſctē vir dn̄i robert⁹ obtēta abbatis ſui licētia ſe adiūgens i labore erat ſtrenuus in lectione ⁊ meditatiōe aſſiduus/ in oratione deuot⁹/ in cōſilio prouid⁹/ in ſermone facund⁹. Elapſis aūt quinq̄ annis anno ſc; dn̄i milleſimo centeſimo triceſimo ſeptimo collata a quodā nobili poſſeſſiōe magna i plaga northūbrie venerabilis robertus in abbatem elect⁹ aſſumptis ſecū vndecim frībus nouū monaſteriū cōſtru

xit. De menſa ſaciatꝰ nunq̄ ſurrexit ⁊ in
quadꝛageſima panē ⁊ aquā comedere cō
ſueuit. Quodā tpe paſchali moꝛtificato
guſtus appetitu cum appoſita ſumē non
poſſet frat̄ qui miniſtrabat dixit ei. Qua-
re non comedis pr̄: Cui ille. Si haberem
inquit panem auenaceū butiro litū puto
q̄ inde comedere poſſem. Quo allato con
ſiderans ſe modicū cōcupiſcentie conſen
ſiſſe vehementer expauit ⁊ ſeuerus in ſe
iudex ⁊ vltoꝛ effectus guſtare renuit ⁊ in
cibatus permanſit. Et cū cibum illū pau
peribus ad poꝛtā mitteret: iuuenis qui-
dam ſplendidā habens faciem totum cuꝫ
parapſide ſumpſit ⁊ ſtatim euanuit. Cū
q̄ꝫ de vaſe ablato ſermo fieret parapſis ſu
per mēſā coꝛā abbate ſubito cecidit. Erat
enī angelus dn̄i qui elemoſinā viri dei de
celo miſſus accipere venit. Pꝛeter ſolituꝫ
ſeruitutis ⁊ oꝛationis pēſum centū quin
quaginta pſalmos quotidie dn̄o decanta
bat. Factū eſt enī vt quodā tpe ſolito at
tentius oꝛans ⁊ lachꝛimis abūdant̄ faciē
rigans aīam ſuā coꝛā deo effūderet petēs
vt acceptā haberet ſeruitutem ſuā ⁊ frm̄
ſuoꝛū ⁊ noīa eoꝛū in libꝛo vite ↄ̄ſcriberet.
Et facta eſt ad eum vox de celo dicēs. Cō
foꝛtare fili q̄m̄ exaudita eſt depꝛecatio tua
⁊ noīa filioꝛū tuoꝝ pꝛo quibus rogaſti in
celis ſcripta ſunt. Soli enī duo de nume-
ro illoꝝ in terra ſcripti ſunt quia coꝛ eoꝝ
a terrenoꝛum amoꝛe nunq̄ receſſit. Nec
multo poſt duo conuerſi relicto oꝛdine vi
tam in ſeculo miſere finierūt. Cum aūt
per nouū caſtrū tranſitum faceret int̄ iu
uenū copiam hoīem videt mirabili curio
ſitate huc et illuc diſcurrendo pꝛocaci vul
tu blandiri ⁊ quaſi negocium arduū ſug
gerere. Et conſiderans vir dei nō eē hoīs
officiū ſed inimici ludibꝛium potenti vir
tute verboꝝ impat vt ſocietatem illā q̄pto
tius reliquat. Heus tu inquit calamiſtra
te non es viris illis neceſſarius recede ve
lociter ⁊ ſequere me. Qui ſtatim demiſſo
vultu abbatis veſtigia per lutū plateaꝛū
velut ad caudas equoꝝ ligatꝰ cūctis mi-
rabili ſtupoꝛe percuſſis ſequebatur. In
diuerticulo ſemitaruꝫ extra vꝛbē dixit ei
vir dei. Quis es tu ⁊ q̇d cū hoībꝰ illis tra
ctabas? Et ille. Quis ſum inq̇t bene no-
ſti et opera mea nō te latēt Nuptie cū ma
gna pompa a diuitibus parate in vico il-
lo celebꝛant̄: parauerā et ego quō ſpōſus
in cōuiuio ab emulis ſuis occiſus rueret:
⁊ indignati cōuiue in vltionem ſponſi fe-
ſtinarent ⁊ iraꝫ ebꝛietate excecati mutua
cede multi pirēt futurū etiam vt vꝛbs in
ſeditionē verſa inteſtinū bellū cōflaret ꝑ
quod multoꝛū aīe ceſis coꝛpoꝛibꝰ in ſoꝛtē
nr̄am deuenirēt. Putabā me gaudiū ma
gnū de adepta victoꝛia magr̄o meo nun-
ciare nūc diſſipato per te conſilio meo va
cuꝰ redeo ⁊ inanis recedo. Uir aūt domi-
ni malitiā illiꝰ execrās pꝛecepit ī noīe dn̄i
vt deſerta loca petēs vlteriꝰ hoībus illu-
dere nō pꝛeſumeret. Ad hāc vocē liquefa
ctus inimicꝰ euanuit ⁊ tm̄ hoſt ſe hoꝛro-
rem reliquit vt equi hinnitu/ fremitu / et
vngularū foſſione ſeuientes vix a ſeſſoꝛi-
bus ſuis poterāt coerceri. Quadā auteꝫ
nocte vidit diabolū ſecꝰ introitū choꝛi cō-
ſiſtere volentē ſed non valentē introire.
Erat aūt quaſi ruſticꝰ ſuccinctꝰ nudis et
longis tibijs poꝛtās in tergo ſpoꝛtellam
ligno añ pectꝰ funibꝰ innexo. Et ꝓducto
collo rotatu oculoꝛū cepit choꝝ circuire ⁊
acuto intuitu cūctos cōſiderare ſi q̇d ſibi
placidū inuenire potuiſſet. Uiro eī dei in
ſtātiꝰ oꝛāte ⁊ frēs a toꝛpoꝛe excitante dū
impꝛobꝰ exploꝛatoꝛ diu fruſtra expectās
nihil ꝓficeret cū indignatiōe recedēs cho
rū cōuerſoꝝ diligent̄ intuet̄: ſi quē ſōpno
lentū videt cachinnādo ↄtēpnit ſi quē no
xijs cogitationibꝰ occupatū huic toto co-
natu tripudiās applaudit. Demū int̄ no
uitios iuuenē reppit coꝛde ad illicita va-
gantē ſolo coꝛpoꝛe p̄ſentē ⁊ quō latēt poſ-
ſet exire iā fugā meditabat̄. Hūc inimicꝰ

ſuũ eſſe aduertẽs fuſcinula tridenti arre ptum in fiſcellam ſuã ꝓiecit ⁊ veloci cur ſu foꝛas extulit. Cũc vir ſctũs pꝛo fratre illo ſolicitus eũ mane diligent̃ ꝗquiri iuſ ſit: ſed ante auroꝛam vag⁹ ⁊ pꝛofug⁹ re licto ſuaui iugo xp̃i ſequut⁹ fuerat inimi cũ ⁊ coadunat⁹ iniquitatis filijs/latroci nijs dedit⁹ capitis abſciſione vitã in bꝛe ui finiuit. Cũ vice quadã miſſaꝫ celebꝛa ret vidit mare multiplicatis voluminib⁹ fluctuum ĩ ſublime erectũ ⁊ fracto nauis ſue gubernaculo ⁊ ruptis rudib⁹ incerta vagatione ferebat̃ donec ſcopulis illiſa: a compage ſua penit⁹ diſſolueret̃ ⁊ hian tib⁹ vndis viri abſoꝛpti: ꝓ meritis p̃mia recepturi aĩas dederũt. Poſt miſſam ve ro miſit fr̃es qui quarto die in littoꝛe ⁊ lo co a viro dei deſignato ſubmerſoꝛũ coꝛpo ra inueniẽtes eccleſiaſtice ſepulture tra diderũt. Matrona q̃dã admonitione ſer ui dei vitam ſuã emendãs ſeculi pompã ⁊ oꝛnamentoꝝ vanitatẽ cõtẽpſit vt int̃ de licias dom⁹ ſue ſolitariã vitã agere vide ret̃. Sepi⁹ ergo dñam illam viſitare ⁊ ad melioꝛa ꝓuocare ꝯſueuit. Hic fr̃es quidaꝫ pꝛauis ſuſpitiõib⁹ fatigati familiaritatẽ illã carnalis affectiõis illicite cauſa foẽ in cuſant: ⁊ multoꝝ aurib⁹ infectis demuꝫ ad beatũ bernardũ ꝗſtio deuenit ad quẽ ſeru⁹ dei veniẽs cui in ſpiritũ nomẽ ⁊ me ritũ diuinit⁹ innotuit ⁊ vocãs eũ ſecreti us dixit. Fr̃ inquit roberte falſa ſunt oĩa q̃ ꝯtra te ſiniſtra ſuſpitio machinari cona ta eſt. Et ĩ ſignũ amoꝛis ꝫonã ſuam eidẽ cõtulit que meritis vtriuſqꝫ multis infir mis poſtmodũ ſanitatis beneficia reſtitu it. Sctm̃ enĩ godꝛicũ vtpote cõfeſſionis ⁊ cõſcientie illi⁹ medic⁹ ſepi⁹ inuiſere ⁊ al loqui cõſueuit. De moꝛbis vitioꝝ ⁊ virtu tum remedijs de ſecretis celeſtib⁹ ⁊ ange licis viſitationib⁹ de ſctõꝝ patrociniis in terſerẽtes diẽ cũ noctib⁹ ꝯtinuabãt. Cũqꝫ godꝛic⁹ tandẽ in cella ſua cõſiſteret vidit duos muros cãdidos ad celũ vſqꝫ poꝛre ctos: ĩ quo tres ſpũs angelici apparebãt: qui ſpm̃ pꝛefati abbatis ĩ globo igneo ad ſupna deferebãt. Un⁹ a dextris alter a ſi niſtris pꝛocedebãt/terti⁹ ſupꝛa oĩm ver ticẽ nimia cũ exultatiõe pꝛeibat. Nõ eniꝫ inquit godꝛic⁹ diſponẽte dño ſolus a coꝛ poꝛe migrare potuit qꝛ cũ eo quedã bone ne vite femina de haſtinges diſceſſit noĩe editha. Et licet fuerint longo terraꝝ ſpa cio ſeparati: eadẽ tñ hoꝛo in eadẽ beatitu dinis ſoꝛte ſunt cõiuncti. Irruerũt in oc curſum eiuſdẽ abbatis ſpũs nequã ſꝫ de certãtib⁹ pꝛo eo angelis diabol⁹ in ſua pꝛe ſumptione cõfundit̃ ⁊ in ſinũ abꝛahe Ro bert⁹ ſeru⁹ xp̃i excipit̃. Obijt aũt ãno dñi milleſimo cẽteſimo quiquageſimo nono ſeptimo Id⁹ iunij. Quidã ab vtero mr̃is ſue mut⁹ effect⁹ in magno luctu ⁊ lamen tatiõe opẽ ſcti thome martiris diu ꝑſeue rando poſtulauit. Cui ſctũs thomas ĩ vi ſu apparẽs dixit. Surge velocit̃ ⁊ ad no uũ monaſteriũ feſtinãdo ꝓgredere ⁊ a ſã cto roberto illi⁹ loci abbate loq̃lam ⁊ ꝑfe ctã ſanitatẽ nihil heſitãs ꝯſeq̃ris. Ille ve ro ĩ coꝛde ſuo murmurãs dixit. Quis p̃ bebit ducatũ: q̃s exhibebit viaticũ? San ct⁹ r̃ndit. Ille tibi ductoꝛ erit q̃ verbo cũ cta creauit. Credidit igit̃ ⁊ gaudẽs ꝑue nit ad locũ ⁊ ſalutẽ optatã adept⁹ gloꝛifi cabat deũ. Alteri inſuꝑ muto loquelam reddidit/cõtractũ curauit/frenetico ſen ſum ⁊ ratiõis vſum dedit/puerũ ꝯtractũ greſſib⁹ direxit/cecũ illuminauit ⁊ m̃ltis alijs ſãitatis bñficia ſuis meritis deuote poſcẽtib⁹ ꝯtulit. Miles quidã nobilis pu tabat ſe ĩ viſu noctis ad oꝛiẽtalẽ noui mo naſterij ſtare plagã iuxta crucẽ ibidẽ ere ctã ⁊ vidẽ exercitũ quaſi cuiuſdã magni pꝛincipis congregatum. Pꝛinceps aũt in medio eoꝛum terribilis valde tractabat in quos vellet irruere ⁊ ait. Uenite viſite mus fr̃es iſtos ĩ valle. Et facto impetu v̈ ſus monaſteriũ duxerunt aciem. Fumus enĩ de narib⁹ eq̃ꝝ aſcẽdit ⁊ nebule puluis

pedum eoꝝ. Et cũ monaſterio appꝛopin-
quarẽt monach⁹ quidã egrediẽs cãdidiſſi
mo indut⁹ habitu baculo paſtoꝛali eleua
to ne pꝛopius accederent interdixit. Nec
moꝛa in tempeſtate et turbine quoꝝ vio-
lentia crux illa pulcherrima cõfracta coꝛ
ruit reuertunt̃. Euigilans miles a ſõpno
⁊ miſſo ad videndã crucẽ nuncio illã vt vi
derat cõfractã intellexit. Anno aũt dñi
milleſimo centeſimo octogeſimo octauo.
decimo octauo kal̃. maij feria q̃nta in ce-
na dñi coadunatis paupib⁹ in clauſtro no
ui monaſterij ad mandatũ ſcd̃m moꝛẽ ec-
cleſie ſinguli monachi paupes ſigulos ad
lauandũ ſuſcipiunt. Pꝛioꝛ autẽ noĩe gil-
bertus ante ſe ſedentẽ videt quẽdaꝫ capa
indutum: que manus pedes ⁊ coꝛp⁹ totũ
pꝛotexit caputio vſq ad pectus pendente
Quẽ lepꝛoſum vl̃ paraliticũ exiſtimãs in
uolutam circa pedes capam explicat ⁊ ge
nibus flexis ĩ noĩe dñi ad lauandũ pedes
eius ſe parat. Cui ſedens pedem ſiniſtrũ
poꝛrexit quẽ ille letus ſuſcepit ⁊ cũ omni
deuotione lauans eum ploꝛantem audi-
uit ⁊ lachꝛime per maxillas erumpentes
ſup caput ſenis deciderũt. Qui nõ modi-
cum ſtupefact⁹ ⁊ quis eſſet ſcire volens:
intra caputiuꝫ ſurſum oculos leuat ⁊ ho
minem niueo cãdoꝛe fulgẽtẽ ⁊ celeſti gr̃a
choꝛuſcantẽ vidit. Cuius ſplendoꝛẽ reuer
beratis oculis timẽs tremuit nec ſcd̃o ocu
los leuare ad videndum appoſuit. Pede
interim ſiniſtro loto: pes alter dexter eſt
exhibitus. Quem duꝫ lauaret inclinauit
ſe incapatus ille ⁊ indice manus dextere
ceteris digitis in vola cõplicatis extento:
plagam a deo nouitatem ſue fixure reti-
nentem oſtendit ac ſi eadem die clauo cõ-
foſſus fuiſſet. Plaga illa ſanguinea non
extitit: ſed iuxta plagã ipſa cutis dilace-
rata ⁊ caro contrita apparebat. Mirum
enim non fuit ꝙ plagã pedis ſiniſtri non
vidit quando cicatricem in dextero pede
videre non potuit: donec ipſe crucifixus
paſſionis ſue ſignum reuelans digitum
plage ſuperponeret. Fuit aũt ipſa pedis
tranſfixura aperta non modico clauo per
foꝛata quã ſenex non ſine lachꝛimis vidit
tractauit/lauit exterſit/ et oſculatus eſt.
Expleto demũ mãdato ſinguli monachi
denarios ſingulos pauperib⁹ erogarũt
Senex vero flexis genibus añ dñm ihm
ei denarium obtulit ⁊ oſculo manũ eius
demulcet. Quem ille ſuſcipiens manum
ſenis tenuit ad os ſuum miſit ⁊ ſup ocu-
los ſuos poſuit. Ex lachꝛimis eni ihu ma-
nus ſenis madefacta eſt. Eodẽ aũt anno
circa feſtum apoſtoloꝝ petri et pauli ec-
cleſia hieroſolimitana a paganis extermi
natur ⁊ xpiani deuincuntur. Ipe eni do-
min⁹ ihs xps in hoc foꝛte mãdato ſubuer
ſionem eccleſie pꝛo qua paſſus eſt lachꝛi-
mabatur qui et ruinam perfide gẽtis fle
re voluit dicens: quia ſi cognouiſſes et tu
⁊c. Vel magis credo ipſum fleuiſſe locuꝫ
in quo flens apparuit ⁊ ruina moꝝ virtu
tumq penuriam. Iã ei multiplicantur
tenebꝛe ⁊ condenſantur ſuper terram vt
palpari queant. Quid ſunt palpabiles te
nebꝛe niſi trãſgreſſiones manifeſte? Ira
odium ⁊ cetera vitia inundauerũt ⁊ ſan-
guis ſanguinem tetigit.

¶ De ſancto Rumwoldo cõfeſſoꝛe.

IN bꝛitannia maioꝛi fuit rex qui-
dam noĩe penda clarus potentia
honeſtate elegans ſed dei fidẽ ig-
noꝛans qui filiam genuit que in ipſa tene
ra etate cepit deum timere eiuſq manda
tis inherere. Erant autem tunc in bꝛitan
nia regnantes reges plures aliqui ydolis
ſeruientes aliqui vero deum verum co-
lentes Inter quos rex quidam potentiſ-
ſimus extitit ſed paganus: qui filiam pẽ-
de diligens in vxoꝛem petijt et accepit.
Cũ igitur in nuptijs iuxta moꝛem veſcen
tes letarent̃: cogitabat puella quomodo

poſſet ad viri thoꝝ ingredi:ipiꝰqꝫ carnali
cōmixtione copulari qui xp̄i ligno nondū
erat inſignit⁹. Ex intimo itaqꝫ cordis lō-
ga trahens ſuſpiria:oculoſqꝫ ad ethera le
uans xp̄m regem oīa moderantē inuo-
cat taliterqꝫ cum lachrimis exorat. Dn̄e
de⁹ creator et oīm redemptor ne ſinas cor
pus meum pollui cū viro a te alienato ſꝫ
conuerte cor eius ad amorem tuum ꝛ illu
mina illud ſplendore vultus tui:daqꝫ illi
intelligentiam vt te intelligere valeat et
grām baptiſmi tui ſuſcipiat. Et hec orās
illico cū ſpoſo intrat ad thalamū illumqꝫ
ita affatur. Scias inquit dn̄e rex nūꝙ me
intraturam tuū thorū priuſꝙ baptiſmū
accipias deumqꝫ trinū ꝛ vnū ex toto cor-
de confitearis abiectis culturis idolorū.
Cumqꝫ hoc dixiſſet gratum atqꝫ accepta
bile deo volente fuit ſponſo ſalutis verbū
ſicqꝫ ſuſcepto ieiunio tertia die baptiza-
tus eſt ꝛ iuxta ritū xp̄ianorū coniugij le-
gi cōiunctus. Concepit ergo regina ex eo
filium ꝛ appropinquante tpe pariēdi mi
ſit rex penda ad generū ſuum ꝛ ad coniu
gem eius vt pariter ad eū venirent ꝛ mu
tuo amore exultarent. Rex deniqꝫ northā
humbrorum prefatus cum dū vxore pre-
gnante carperet iter cogebat partus mu
lierem parere. Sicqꝫ in quodā prato fa-
muli militeſqꝫ papiliones extendunt atqꝫ
tentoria: et mox regina filium peperit a
multis optatum ꝛ a deo ſanctificatū. Cū
qꝫ infans natus fuiſſet ſtatim clara voce
omnibus audientib⁹ clamauit dicēs. Xp̄ia
nus ſum xp̄ianus ſum xp̄ian⁹ ſum. Ad
hanc vocē preſbiteri duo Widerin⁹ ꝛ ed-
wold⁹ dicētes. Deo grās. Et poſt hec ſub
ſequit infās. Trinū ꝛ vnū deū colo ꝯfite-
or ꝛ adoro prēꝫ ꝛ filiū ꝛ ſpm̄ ſctm̄. Ad hec
pſbiteri ꝛ aſtātes ꝛ oēs q̄ aderūt mirātes
cepūt cātare:ꝛ deū laudam⁹. Quo fini-
to rogabat ſe mrās cathecuminū a Wide
rino ſacerdote fieri:et ab edwoldo teneri
ad preſignaculū fidei ꝛ rūwoldū vocari.

Perfecto pſignaculo dixerūt parētes ad
inuicē. Mittam⁹ ad ꝯuicinos reges ac du
ces vt nr̄m accipiāt filiū chariſſimū de ſa-
cro baptiſmatis fonte. Hoc audiēs beat⁹
rūwold⁹ accerſitis parentibus ait illis.
Nō enī decet me ſeruū dei in manib⁹ ſup
borū ac diuitū mūdi hui⁹ de regeneratio
ne ſcti baptiſmatis excipi:ſed dei imitari
exemplū qui hūilis fact⁹ eſt pro nobis car
nem ſuſcipiendo humanā ex almo virgi-
nis vtero cōcept⁹ de ſpū ſctō noluit bapti
zari in fluenta iordanis a potentib⁹ cadu
ci euī ſꝫ a pcurſore natiuitatis ſue qui pi
lis cameli indut⁹ in heremo degebat cui⁹
eſca mel ſilueſtre erat ac locuſta fctūs int
hoīs pauper venerand⁹ propheta pcurſor
atqꝫ baptiſta. Nā ab angelo nūciat⁹ a pre
ſacerdote genit⁹ merito ſctm̄ baptizauit
ſctōꝝ:regēqꝫ oīm ſeculoꝝ ſacerdotūqꝫ et
num dās cūctis in ſe credētib⁹ baptimuꝫ
ſalutis in remiſſionē oīm pctōꝝ qm̄ in il-
lo nulla macula extitit vitioꝝ. Hinc ergo
rogo me a ſacerdote Widerino q̄ me pre-
ſignauit baptizari atqꝫ ab edwoldo ſuſci
piqꝫ in illoꝝ manib⁹ per dei virtutē atqꝫ
miſteriū xp̄ian⁹ fieri cōcupiſco. Et hec di
cēs rūwold⁹ diuina ptegente grā oſndit
indice cōcauū lapidē nō pcul iacentē in
quodā tugurio humide adiacētis vallicu
le iubetqꝫ circūſtātib⁹ domeſticis vt illū
feſtinant afferāt. Cūqꝫ euntes lapidē nec
mouere nec aliquo ingenio a t̄ra extrahe
re poſſēt: reuertētes aſſerebāt ſe incaſſuꝫ
laborare ꝛ nullatenus lapidē mouere poſ
ſe. Quib⁹ p̄ſr pcepit vt afferrēt velociter
vas ligneū vt xp̄i tiro baptiſmū ſuſcipet
i eo. Cūtib⁹ illis ꝛ vas plenū aqua deferē
tib⁹ rūwold⁹ hoc intuēs Widerino et ed-
woldo pſbiteris ait. Ite ꝛ in noīe dn̄i nr̄i
ihū xp̄i ac ſcte trinitatis ſoli ſn̄ heſitatiōe
ſarū idubij accipite ꝛ i ſūmo oīꝫ ꝯfidētes
auctore huc adducite. Qui ptin⁹ pgētes
magni pōderis lapidē mox leuiſ a t̄ra ele
uāt atqꝫ añ rūwoldū deponūt:i q̄ ſctificato

baptiſmatis fonte a ſacerdotibꝰ pꝛefatis
puer baptizatus miſſam ſibi poſtulat ce-
lebꝛari coꝛpuſq; xp̄i ⁊ ſanguinē ſibi dari:
vt cuius ſuſcepat baptiſmū ipſius ſume-
ret ſacramētū. In eodē aūt pꝛato in quo
baptizatus eſt ſctūs rumwoldꝰ nūq̄ gra-
tiſſimꝰ odoꝛ deficit: neq; ibi herbe palleſ-
cūt ſed ſp̄ in viriditate ꝑmanētes magna
nectaris ſuauitate redolent. Vocat̄ autē
locus ille nunc ab incolis ſuttunꝰ. Poſt
miſſarū itaq; ſolemnia alloquitur ſanctꝰ
rumwoldꝰ parētes ſuos ſacerdoteſq; pꝛe
fatos de catholica fide veraq; religione:
necnon de om̄i honeſtate de pꝛeceptis le-
gis diuine ⁊ maxime de dilectione dei et
ꝓximi illos docens. Poſt exhoꝛtatationē
vero multoꝛū ſermonū oībus clara voce
dixit. Audite queſo cuncti hic aſtātes ver
ba que ego loquoꝛ hodie in auribꝰ veſtris
q̄m ſapia q̄ os mutū apuit liguaſq; infan
tium diſertas eſſe facit ꝑ me ſua miniſte-
ria vobis vr̄iſq; ſequacibus pandit q̄ ipi-
us agnitionē habere poſſitis. Nā hec eſt
illa ſapientia in qua deus fundauit terrā
celoſq; ſtabiliuit q̄ ſola girū celi circuiuit:
⁊ in fluctibꝰ maris ambulauit ſupboꝛūq;
⁊ ſublimiū colla ꝓpꝛia virtute calcauit.
Hec eteni clamitat in plateis vocatq; ſe di
ligētes vt ad illā declinēt: q2 eā inueniēt
⁊ eā cū inuenerint beati ſunt ſi tenuerint
eam. Hec quippe ſua virtute me loqui iu
bet q2 ſapienter cūcta creauit meq; in hoc
euo naſci voluit ſpm̄q; vite i me ſpirauit
Nō ergo mirū vobis videatur q̄ ꝯtra mo
rem nature mihi ſcientia vel poſſibilitas
data eſt fādi a deo quia inſcrutabilia ſūt
iuditia eius ⁊ inueſtigabiles vie eiꝰ. De-
us enim ſapientia fundauit terrā ſed ſa-
pientia vera ſummaq; eſt que mūdum ex
nihilo condidit celiq; machinā cū ſideruꝫ
inenarrabili pulchꝛitudine fabꝛicauit cu
ius celum ſedes eſt ⁊ ſcabellum pedū eiꝰ
terra eſt: ſicut ydidas teſtatur in perſona
illius dicens. Ego in altiſſimis habito et
thꝛonus meꝰ in columpna nubis. Eſt nā-
q; ipſe ſapientia qui vt ait Pſalmiſta i ſa-
pientia fecit om̄ia ideoq; illi flectitur om
ne genu ⁊ om̄is lingua cōfitetur. Eſt qui
dem ⁊ cōditoꝛ oim rerū quia creauit i po-
tentia oꝛdinauit conſtituendo in magnifi
centia. Eſt quoq; pꝛincipiū et finis: q2 in
pꝛincipio hoc eſt in filio creauit vniuerſa
Ipſe eni ait. Ego ſum alpha ⁊ oo / initiū
⁊ finis: qui ante mundi pꝛincipiū viuo in
eternū. Unde ⁊ filius qui cum patre ⁊ ſpi
ritu ſancto vnus eſt deꝰ illum interrogā
tibus quis eſſet reſpondit. Ego pꝛincipiū
qui ⁊ loquoꝛ vobis. Ab eo eſt enim oē pꝛin
cipium ⁊ per qd̄ initium factū eſt: q̄m ip-
ſe eſt creaturarū exoꝛdiū ⁊ finis atq; re-
demptio mundi. Sicut eni deus in ſapi-
entia cuncta creauit ſic etiam ſuū plaſma
perditū in ſapientia redemit. Sapiētia
quidem patris filiꝰ eſt. Eſt ergo pater in
filio ⁊ filius in patre ⁊ ſpūs ſctūs in vtro
q;: per quē vt om̄es renaſcant̄ fideles eſt
in vtriſq; ⁊ ex hoc itelligi ſine dubio opoꝛ
tet: quia idem deus pater idem et filius
idem deus eſt ⁊ ſpūs ſctūs. Quāuis aūt
alia ſit perſona pr̄is / alia filij / alia ſpiritꝰ
ſcti vna eſt ſubſtantia eadē eſt equalitas
vna eſt maieſtas atq; poteſtas vna eterni
tas atq; ꝑfectio dignitas / honoꝛ / decus: ⁊
vnū impiū ⁊ btitudo / vna imēſitas ⁊ gl̄a
atq; imoꝛtalitas. Ita itaq; ē credēda hec
trinitas vt indubitant̄ ꝯfiteat̄ vna deitas
vnaq; eē eſſentia. Hanc q̄ppe mecū confi-
temini q̄m confeſſio vita eſt cunctoꝝ eam
confitentium. Cūq; oēs lachꝛimabili vo-
ce dicerēt credimꝰ ꝯfitemur adoꝛamꝰ lau
damꝰ ⁊ bn̄dicimꝰ: extēplo ſctūs rūwoldꝰ
hilari vultu ac ſonoꝛa voce ait illis. Audi
tis fr̄es i xp̄o atq; ꝯſāguinei qualit̄ ſctā
trinitatē ꝯfiteri debetis qualit̄q; ipiꝰ vni
tatē firmit̄ i vr̄i coꝛdis pectoꝛe opoꝛtet re-
tinē ⁊ in ea credulitate qua pr̄ ⁊ filiꝰ ⁊ ſpi
ritꝰ ſctūs vnꝰ deꝰ eſt fidelit̄ ꝑſeuerar̄. Nūc
igit̄ vos docebo quō fructꝰ agē debeatis

dignos penitentie ꝛ ſi aliquod crimen in vobis eſt quomodo poſſitis emundari ab eius vulnere celeſti medicamine. Deus enī nō vult moꝛtem peccatoꝛis ſed vt conuertatur et viuat. Ideo namqꝫ vnicuiqꝫ peccatoꝛi dꝛ per ꝓphetā. Declina a malo et fac bonū: inquire pacem ſequere eā. Et iterū peccaſti: quieſce. Penitentiā qppe agere eſt: peccatū perpetratū dimittere boniſqꝫ ſemper operibus inherere ꝛ veram pacē dilectionis dei ꝛ pꝛoximi inquirere eamqꝫ ſequendo totis niſibus exercere. Parū enim pꝛoderit pctōꝛi a peccato ceſſare niſi ſtudeat ieiunijs et oꝛationibus elemoſiniſqꝫ cōmiſſum deflere vt ſicut extiterat operatoꝛ malicie: ita quoqꝫ efficiatur poſt pctm̄ cultoꝛ iuſticie. Alioquin qꝫ ſi aliquis non deliquit tñ debet exhibere mandata atqꝫ iuſtificationes xp̄i ꝓpter ſacramentū fidei qđ in baptiſmate pꝛomiſit: qꝛ diues qui in purpura ꝛ biſſo induebatur ꝛ quotidie ſplendide epulabatur: nō pꝛopꝛio reatu dampnatꝰ criminis ſed propterea qꝫ in paupere nō exhibuit officiū charitatis. Iccirco frēs ſatagite vtrūqꝫ agere: hoc eſt ad fontē ſapie accedere ꝛ ex eo potādo imunditiā coꝛdis vrī abluere xp̄m deū ꝛ dñm miſericoꝛdē aiarū coꝛpoꝛūqꝫ medicū indeſinēt expetere illiqꝫ vrā colla humili ac nitida ſciā eiꝰ pꝛecepta ſeruādo ſubijcere: ipſumqꝫ ex toto coꝛde ꝛ tota virtute diligere ꝛ ad ipſius eccleſiā oī tpe concurrere/ pces ad illū ꝓ veſtris exceſſibus effundere oblatiōes vrās ſine dolo illi offerre/ ſacerdotes honoꝛare ꝛ doctrinā euāgelioꝛū: que per eos manifeſtantꝰ/ gratuita ac etiā hilari deuotiōe excipe/ oēs xp̄ianos queadmodū noſmet ipſos amare ꝛ vnuſqſqꝫ nrm ſtudeat alterum honoꝛe ꝓuenire/ nō maledicere/ non occidere/ nō aliquē accuſare/ nō vicino detrahere/ nō inſideas vel laqueos ad decipiēdū alicui opponere/ nō furari neqꝫ periuria facere/ nō blaſphemare vel ſiplices deridere ſed in omnibꝰ bonis operibꝰ perſeuerare deūqꝫ oīpotentem ſiue in ꝓſperitate vel auerſitate oīm tempoꝛe laudare. Hec itaqꝫ oīa cū dixiſſet ſctūs rumwoldus cūcti qui aderēt grās deo referebant eo qꝫ in tam paruulo infante grā diuina inſpirāte tanta virtꝰ eſſet eloquentie. Tūc iterū ait beatꝰ rumwoldꝰ. Ecce ego ingredioꝛ viam vniuerſe carnis: qm̄ mihi fas non eſt viuēdi in hoc moꝛtali coꝛpoꝛe ab hoꝛa qua natꝰ ſum. Poſt tranſitum aūt meū volo eſſe in loco quo oꝛtꝰ ſū per vnius anni ſpaciū poſtmodū vero in bꝛactalea conſtitui eſſe per bienniū. Finitis aūt hijs tribꝰ annis pꝛopoſui vt mea oſſa requieſcāt in loco qui vocabitꝰ quādoqꝫ bukingam oīm tpe. Iſtoꝝ autē nomina non erant eo tpe vocata: ſed poſt multoꝛū tempoꝝ curricula inuenta vel cognita ſunt. Sūt quoqꝫ nūc ville illis in locis ſite/ fertiles ſegetibꝰ iugerū multoꝛū habentes copiam atqꝫ denſe hoīm habitatione. Finita itaqꝫ tertia die ſctūs rūwaldꝰ emiſit deo gratiſſimū ſpm̄ tertio nonas nouēbꝛis manibꝰ ſuſceptꝰ angeloꝛū ꝛ vt iuſſerat in loco ſepultus eſt. Defuncto demū edwaldo pꝛeſbitero tranſlatꝰ eſt in alium locū pꝛefatum a wederino pꝛeſbitero. Finitis aūt tribus annis delatus eſt apud bukingham: vbi vſqꝫ hodie in magna veneratione habetur. Ibi eniꝫ et in multis locis inuocatus pꝛeſtat multa beneficia ſe petentibus cecis viſum claudis greſſum ꝛ diuerſis languoꝛibꝰ ꝛ moꝛbis grauatis/ ſoſpitatis munus annuente dño noſtro iheſu chꝛiſto.

¶ De ſancto Sampſone Epo ꝛ ꝯfeſſoꝛe.

SAnctus ſampſon de bꝛitānia maioꝛi nobiliſſimis parentibꝰ oꝛiginem habens beati maglorij conſanguineus extitit. Huius autem mater anna cum ſte

rilis putaretur: deſperato iam fetu cum
marito ſuo amoue ieiunijs ⁊ elemoſinis
frequentibꝰ incūbebat. Cui nocte quieſcē
ti per viſum dn̄s ait. O mulier firma in fi
de/ſtabilis in dei dilectiōe ac perſeuerās:
ne timeas qꝛ ꝓlem habebis quem ſam-
pſonē vocabis. Hic erit ſctūs coꝛā deo: et
ſacerdotali officio cōdignꝰ. Jtaqꝫ mulier
cū gaudio concepit ⁊ peperit: ⁊ infāti ba-
ptizato nomē ſampſonis impoſuit. Cūqꝫ
ſeptem eſſet annoꝝ ad ſctm̄ iltutū abba-
tem diſcendi gratia adducit: qui videns
puerū oſculatꝰ eſt eū dicēs. Gr̄as deo agi
mus qui lumē hoc nobis indignis de gē-
te nr̄a accēdere dignatus eſt in terra. En
caput oīm nr̄m: en pontifex ſummꝰ mul-
tum eccl̄ie dei ꝓfuturus. Cū aūt q̄nde
cim eſſet annoꝝū ieiunijs ⁊ vigilijs inten
dēs ſepe biduana ieiunia faciebat. Quo-
dam die ille ⁊ magiſter eiꝰ in quandā que
ſtionē altam inciderunt: cuiꝰ explanatio-
nem nullatenꝰ reperire potuerūt. Tunc
ſampſon vigilijs ⁊ ieiunijs inſiſtens per
dn̄m rogauit ſcire quod p magr̄m nō po-
tuit. Cū autem tertia nocte oꝛaret aſſiſte
re ſibi vidit lucē celitus emiſſam ac voceꝫ
audiuit de luce ſuauiter ſibi dicentē. Ne
fatigeris amplius electe dei ecce eteni nō
ſolum hanc queſtionē ꝓ quo laboꝛas cō
ſequeris: ſed quecunqꝫ petieris a deo per
oꝛationē tuam ⁊ ieiuniū exientibꝰ meri-
tis tuis conſequeris. Dū fratres ad pur
gandā meſſem pergerēt coluber de rubo
exiliens quendam fratrē momoꝛdit in in-
guine: ⁊ accedens ſampſon ſignū crucis
impoſuit ⁊ fratrē incolumē reddidit. Ve
niens autē eps dubꝛiciꝰ ad abbatē iltutū
tum ſampſonē diaconū oꝛdinauit et vna
cū iltuto columbā celitꝰ emiſſam deſcēde
rē ac ſuper ſampſonē immobiliter ſtaē vi
dit. Qn̄ eni eps manū ſup eum poſuit il-
la in ſcapula dextere eius deſcendit: ibi-
qꝫ donec officium eſſet conſummatū mā-
ſit. Ab eodem aūt epō cū in ſacerdoteꝫ oꝛ-
dinatꝰ eſſet: idem ſignū eiꝰ innocentiam
oſtendens apparuit. Quanto eni ad ma-
ioꝛem gradū aſcēdit tanto arctioꝛē vitaꝫ
ducens: in tota vita ſua nullam carnē ꝓ-
ſus guſtare voluit. Celerariꝰ monaſte-
rij poſt auūculum ſuū iltutū monaſterio
ꝑeſſe affectās: ſꝫ ſucceſſꝰ ꝓſpos ſāpſonis
metuēs foꝛtiſſimū venenū ꝯfecit ⁊ experi
menti gratia aīali dedit. Quo hauſto ſal-
tum pꝛecipuū dans expirauit. Celerariꝰ
aūt cum cōſilio germani ſui in calicē ſan-
cti ſampſonis fudit: qđ ille per ſpm̄ ſctm̄
intelligens ⁊ potū benedicēs totum bibit
⁊ nihil leſionis ſenſit. Poſt pꝛandium di
xit celerario vir dei. Mi frater dulciſſime
ſanet te deꝰ ab om̄i egritudine qꝛ magnā
ſanitatem coꝛpoꝛi meo poculū hodie mi-
hi poꝛrectū pꝛebuit. Jlle vero in obſtina-
tione perdurans cū die dn̄ica ſacrā cōmu
nionē de manu ſampſonis ſuſciperet dia
bolus eum arripiens multum vexare ce
pit. Uir aūt dei doloꝛe fratris cōmotꝰ fle
uit aquā ⁊ oleū benedixit ⁊ ad potanduꝫ
dedit ⁊ ſanitati reſtituit. Uir itaqꝫ dei to
tam diem operibꝰ manuū ſuarū ⁊ oꝛatio
nibus: totam vero noctē lectionibus ſcri-
pturarū ⁊ meditatione ducebat. Et ſi qn̄-
qꝫ vt homo quieſcere opus hēret parieti
inclinās nunq̄ in lecto doꝛmiuit. Egro
tans pater ſuus ad moꝛtē: affirmabat ſe
nunq̄ ſanitatē pcepturū nec ſacramētuꝫ
niſi ſampſonē pꝛimogenitū ſuū videret:
per quem pariter coꝛpoꝛis ⁊ aīe ſanitatē
ſe recepturum dicebat. Quo per nuncios
audito ingemiſcens ſampſon dixit. Jam
niſi falloꝛ egiptū reliqui: non eſt opus me
in ipſam redire. Potens eſt aūt deꝰ egro-
tantē ſanare. Cui iltutꝰ abbas ait. Qua-
re ſic dicis electe curaꝫ te opoꝛtet habere
de aīarū pꝛofectu: tuaqꝫ merces grandis
erit cū deo dum vbi carnalia creuerit ſpi
ritualia ſeminēt. Qui reſpondit. Utinā
voluntas dei fiat: nā pꝛopter deū ⁊ lucra
aiaꝝ oībuſqꝫ paratus ſum. Cūqꝫ per va-

ſtam ſolitudinē cum vno diacono perge-
ret horribilem vocem iuxta ſe audierunt.
Ob quā vocem perterritꝰ diaconꝰ equū
dimiſit ⁊ pallium ſuū proijciens in fugā
ſe cōuertit. Quē theomaca hirſuta ⁊ cor-
nuta cū lācea triſulcata ꝑ vaſtas ſiluas ve
loci curſu quaſi volutās ſeminecē ꝓſtra-
uit. Beatus vero ſampſon intrepidꝰ pro-
grediēs ⁊ theomacā a longe fugientē aſ-
piciens exclamare cepit. Quid fugis mu
lier ⁊ ego homo ſum ſicut ille quem ꝓſtra
ſti? Si in poteſtate tua datꝰ ſum ecce aſſū
At illa non attendente ſed ſemꝑ fugē ni-
tente iterū clamauit. Impero tibi in noīe
iheſu xp̄i ab eo loco in quo modo ſtas do-
nec veniam ad te pedē ne moueas. Tūc
illa tremente vir ſctūs adueniēs ait. Que
es mala vel qualis? Illa cū ingenti tre-
more reſpondit. Theomaca ſum cuiꝰ gen
tes hucuſqꝫ nobis preuaricatrices extite
runt ⁊ nunc nulla de meo genere reman
ſit in hac ſilua niſi ego. Habeo enī octo ſo-
rores ⁊ mr̄em que non ſunt hic ſed in vlte
riori ſilua degunt Ego aūt marito in hac
heremo tradita ſum: eoqꝫ iam mortuo re-
cedere de hac ſilua non poſſum. Cui ſan-
ctus ait. Nūquid potes fratrem quē per-
cuſſiſti rediuiuum tradere vel certe ſolli-
citari de ꝑfectu aīe tue? Et illa. Nolo nec
in melius reparari poſſum. Nullū enī bo
num facere poſſum: ſed ſemꝑ ab infantia
mea hucuſqꝫ ad mala exercitata ſū. Tūc
ſctūs ait. Deum omnipotentem imploro
ne amplius hoībus noceas ſed cū ſis irre-
mediabilis ab hac vita citius diſcedas.
Tunc illa ſaltum precipitem in latere ſi-
niſtro dans ad terram corruit ⁊ expirauit
Tunc ad fratrem iacentem veniens vir
dei et vitalem flatum in pectore vix manē
tem inueniens: pro eo orauit ⁊ ſanitati re
ſtituit. Veniente illo ad patrem ſuum in
eius aduentu gauiſus pater capitale cri
men quod vſqꝫ tunc celauerat publicauit
et caput ſuum totōdit vxore ſua maxime
ei ſuggerente atqꝫ dicente. Nō ſolū ego
⁊ tu vt decet ⁊ conuenit ſeruiamꝰ deo ſed
et totam prolem noſtrā in dei ſeruitio iū-
gamus. Preſentatis vero quinqꝫ fratri-
bus ſancto ſampſoni vna cū ſorore par-
uula valde paululum ſilens reſpondit.
Fratres mei boni ſunt ⁊ deo donati ſꝫ hec
puſilla ad mundanas voluptates data ē.
Sanato itaqꝫ patre ⁊ miſſis ad monaſte
ria ſuis in operibus bonis oībus confir-
matis ſāpſon cū pr̄e ⁊ auūculo ⁊ diacono
iter pergens vidit ſemitam et quaſi igni
exuſta rura circa eam ac veſtigium quod
dam quaſi trabes per exuſtas herbas tra
heretur. Et ecce a longe ſerpentem flam-
meo capite ſpirantem aſpexit: qui morſu
glebam de terra apprehendens in adueni
entis faciem iactauit ac ſibilum dire vo-
cis quaſi gladio cederetur emiſit. Poſtea
tremens ⁊ caudam rapidis dentibus ro-
dens in ſpheram ſe velociter collegit. Sā
ctus autem circulum faciēs ac ſignū cru
cis imponens ait. Precipio tibi in nomine
iheſu xp̄i vt ſine mora nobis preſentibus
moriaris. Qui mox caput ſurſum eleuās
⁊ venenū oē euomēs expirauit. Sāpſo-
ne facto celerario ⁊ paupibꝰ ſedule mini-
ſtrante frater qui ei vt premittitur inuide
bat auribus dubricij epī inſtillabat ſam-
pſonem oīa dilapidando conſumpſiſſe: et
vaſa melle plena euacuaſſe. Ep̄s rei veri
tatem ſcire cupiens cellariū intrauit: qđ
ſampſon per ſpiritum agnoſcens ſuꝑ va
ſa vacua ſignum crucis impoſuit ⁊ epiſ-
copus illa plena inuenit. Mortuo abba-
te ſampſon ab oībus electus annis tri-
bus monaſterium rexit. Ad ſcotiā poſtea
pergens tanꝙ angelus domini ab omni-
bus religioſis receptꝰ cecos illuminauit/
leproſos mundauit/ demones fugauit et
cunctis viam ſalutis monſtrauit. Redi
ens vero in quadam heremo ſecretiſſimū
ſpecum inuenit: in quo fontis venā preci
bus promeruit ⁊ ſoli deo vacans angelo-

eum conſolatione ⁊ alloquio crebro frue-
batur. Nocte quadã vidit ſe dẽſiſſimis
candidatorum circũdari turmis: et tres
epos veſtibus aureis ornatos cũ illo ec-
cleſiam ingredientes orare. Cuius vnus
illorũ ab ipſo inquiſitus qui eſſet ait. Ego
ſum petrus xp̄i apoſtolus ⁊ hic frater dñi
iacobus ⁊ euangeliſta iohannes. Domi-
nus iheſus xp̄s te ſibi in preſulem elegit
⁊ te conſecrare nos miſit. Quẽ cũ benedi
ctione conſecraſſent ab eius oculis elapſi
ſunt. Nec multo poſt angelus dñi beato
dubricio apparens ſampſonem ordinari
epiſcopum precepit. In cuius conſecra-
tione qui aderant columbã celit⁹ emiſſã
immobiliter ſuper eũ ſtare videbãt. Eo
dem die ſampſone celebrante dubrici⁹ cũ
monachis duobus columpnam ignis de
ore eius procedentem rutilare perſpexit.
Ille vero om̄i tempore vite ſue angelos
dum celebraret ſibi aſſiſtere ⁊ in ſacrificio
miniſtrare videre meruit. Nocte quadã
reſurrectionis dominice orante viro dei
angelus domini cũ magna claritate ap-
paruit dicens. Sampſon deo dilecte viri
liter age: de terra ⁊ cognatione tua egre-
dere: predeſtinatus ei es a deo vltra ma-
re fundator monachorũ magnificus ⁊ re
ctor in pplo glorioſus. Aſſũptis ei ſecũ
quibuſdã fratrib⁹ cũ per pagũ tricuriũ
trãſiret hoĩes idolis immolantes vidit.
Quo viſo ingemuit: et eos ab errore ſua
predicatione reuocare curauit. Ecce pu-
er equo inſidens ⁊ circa ydolum currens
ad terram corruit ⁊ fracto collo expirauit
Et ait vir ſctũs. Si ydola vr̄a deſtruere
vultis ⁊ in deũ meũ credere inuocato no-
mine dñi vr̄m reſurgere mortuũ faciam
Acq̄ſcentibus illis mortuũ reſuſcitauit
⁊ illi credentes deſtructis ydolis baptiza
ti ſunt. In eadem prouincia erat ſerpens
quidam mire magnitudinis: q̄ mortifero
flatu ſuo duos pene pagos deleuerat. Ad
quẽ in antro latitantẽ ſãpſon accedens li
neam zonam circa collum eius ligauit et
de rupe precipitans eum ne amplius vi-
ueret precepit. Cõſtructo in loco illo mo-
naſterio fontis venam iugiter fluentem
aperuit. Nauigans poſt hec in britanni
am vidit in portu tugurium ⁊ in eo quen
dam miſerabiliter plorantẽ ſemperq̄ ad
mare reſpicientẽ. Cui ait. Frater q̄d plo-
ras? Et ille. Vxorem habeo leproſam ⁊ fi
liam demoniacam quas mihi dñs ſanare
promiſit per quendã tranſmarinũ quem
triduo hic expectãs venturũ in hũc portũ
ſpero. Tũc ſuper eas ſupplex orauit ⁊ ſa
nitati reſtituit. Repto ibi loco aptiſſimo:
monaſteriũ noĩe dolum ↄſtruxit vbi mul
ta miracula fecit ⁊ per ꝓuinciã cenobia
edificauit. In curia regis hildeberti co-
mitem energuminũ curauit: ⁊ cũ iubẽte
regina venenũ ad bibendum in vitro ſan
cto epo eſſet porrectũ diuinit⁹ hoc cognoſ-
cẽs ſignũ crucis vitro impoſuit ⁊ ĩ partes
quatuor crepuit ⁊ effuſo ſup manũ tenẽ-
tis veneno cunctis intuentib⁹ vſq̄ ad oſ-
ſa corroſa eſt cutis et caro. Tũc ſampſon
ait. Non eſt conueniens hoc poculũ ad bi
bendum. Turbato rege cũ quo vir ſanct⁹
in mẽſa ſedebat ⁊ cunctis admirantibus
manũ leſi ſignauit ⁊ ſanã reddidit. In-
durata vero regina non multũ poſt ↄtra
virum dei leonẽ ferocẽ dimitti iuſſit ſ; ele
ctũ dei vir⁹ xp̄i ꝓtexit ⁊ veluti conto leo
percuſſus in fugam ſe ↄuertit. Et ait ſan-
ctus. Impero tibi ĩ noĩe iheſu xp̄i ne cui-
q̄ ampli⁹ noceas ſ; velocit̃ pereas. Qui
ſtatim ſaltũ dans precipitẽ expirauit: et
regina cũ ſuis fautorib⁹ ſampſonis pedi
bus ꝓſtrata veniã poſtulauit. Iuxta ſe
canã ad preces regis ſerpentẽ patriã in-
feſtantẽ ſolo ſermone occidit ⁊ monaſteri
um ibidẽ conſtruxit. Biduo ſeu triduo ⁊
quãdoq̄ ſeptimo die ſe refecit/ noctes ora
tionib⁹ aſſiduis ſtãdo iſompnes ducebat
In remotiori loco ab hoĩb⁹ in quadrageſi
ma ſegregat⁹ oblatiões tres ſecũ portãs

vſqʒ ad paſca illis dei virtute victitabat Jn dolo tandē monaſterio corpus ſeculo aīam reddidit celo quinto kal. Auguſti.

¶ De ſctā Sexburga regina ⁊ abbatiſſa

SAncta ſexburga vera imperatrix diuitijs īperabat nec hijs quas tenebat teneri poterat. Nemo illa inter delitias continētior: nemo in regio faſtu humilior nec ſpiritu pauperior. Fuit namqʒ hec beata regis anne eſtanglor̄ filia generoſis morib⁹ ⁊ oībus amabilis ac gratioſa. Cum enim adoleuiſſet ercōberto regi cantuarie a parentibus traditur ī vxorem: natiqʒ ſunt illi filij reges egbertus ⁊ lotharius: filie quoqʒ ſanctiſſime ermenilda ⁊ erkengoda quarū prior iuncta eſt merciorū regi Vlfero que ſanctam peperit Werburgam: altera tranſmarina monaſteria adijt vbi peregrina quieſcens ſe a xp̄o ſuſceptā claris miraculis oſtendit. Quis autem digne memoret qualiter ſāctiſſima ſexburga ſub ipō iugo matrimonij vitam duxerit? Duces nouerūt dn̄am pauperes alumpnā illi principem: iſti frequentabant matrem/ illi venerabant̄ maieſtatem iſti colebant humilitatem/ ſuperioribus imperialis inferioribus videbatur equalis. Summis precipiebat/ infimis miniſtrabat: vt oīm mr̄ oībuſqʒ erat amabilis/ omnibus venerabilis/ rara in turba/ frequens in eccleſia: regem attentius accendebat ad diuinum obſequium Rex itaqʒ crebro ipſi⁹ inſtinctu primo oīa ydola que ſub prioribus regibus adhuc erant reſidua ab vniuerſo regno ſuo cuʒ omī paganiſmo fūditer exterminauit regnūqʒ xp̄i non tam dilatauit q̄ totū chriſti eſſe fecit. Jnſtinctu regine deo dilecte rex monaſteria ampliauit: eccl'ias cōſtruxit. Prim⁹ etiā quadrageſimalis abſtinētie ita oībus indixit obſeruātiam vt violatori decerneret vindictam. Liberos autem ſctiſſima parens ad oēm dei timoreʒ ⁊ reuerentiam erudiebat ac mandatorū ipſius cuſtodiaʒ. Tandē ercōbertus viceſimo quarto regni ſui anno obijt ⁊ beata ſexburga regalia ornamenta cū pompa ⁊ luxu ſeculi abijcit ⁊ habitum ſanctimonialem induit apud cenobiū helienſe ſub ſorore ſua ſancta etheldreda: Se quoqʒ in omnem virtutem erexit ieiunijs vigilijs ac varijs laborib⁹ corpus affligere/ voluptatum maculas igne amoris dei decoquere/ lachrimarū fluuijs abluere oīmqʒ continentia ⁊ humilitate emulari/ ſanctimoniam beate ſororis ſue cepit. Poſt obitum ſorori ſue ſucceſſit regimine omniū vnanimi electione. Jntellexit beata tūc ſe maiori oneratā diligētia cū etiam pro oīm commiſſorū ſibi vigilandū eſſet tutela. Om̄ibus ergo deuote et humiter ſatagebat miniſtrare. Jnter innumera auteʒ gratiarum xp̄i chariſmata hoc etiam altius accendit ad virtutum premia q̄ predicte germane ſue gleba poſt ſexdeciʒ annos ſepulture muēta eſt tota incorrupta Exacto tandem in bonis operib⁹ vite ſue curſu pridie Nonas iulij ad eterna gaudia ꝯcēdit ⁊ iuxta ſororē ſuā ſepulturam meruit. Floruit aūt circa annū dn̄i ſexcēteſimū quadrageſimuʒ. Narratio.

Huius enī filia erkengoda magnarū fuit virgo virtutū ſeruiēs dn̄o in monaſterio qd̄ in regione francorū conſtitutū eſt a ſctā virgine phara noīe brige. Nam eo tēpore nec dū multis in regione anglor̄ monaſterijs ꝯſtructis: multi de britānia monaſtice conuerſationis gratia gallliaruʒ monaſteria adiē ſolebāt filiaſqʒ ſuas xp̄o ſacrandas mittebant maxime in brige in cale ⁊ in andelegū inter quas erat ſethritha filia vxoris anne regis orientalium anglorum et filia naturalis eiuſdē regis ethelburga. Que vtraqʒ cū eſſet peregrina eiuſdē monaſterij brigēſis ē abbatiſſa

conſtituta. Erkengode vero virginis mira ſolent opera virtutũ ⁊ miraculoꝛũ narrari verũ nos de tranſitu illius quo celeſtia regna petijt aliquid breuiter dicẽ ſufficiat. Imminente vocationis ſue die cepit circuire in monaſterio caſulas īfirmarum xp̄i famularum ⁊ maxime prouecte etatis et q̄ moꝛum pbitate erant inſignires quarũ ſe oīm precibus humiliter commẽdans obitũ ſuum quẽ reuelatione didicerat eſſe futurum nõ celauit. Quã reuelationem eſſe talem pꝛohibebat. Vidit eī albatoꝛũ cateruã hoīm monaſteriũ intrare: hoſq3 a ſe interrogatos quid quererẽt aut quid ibi vellent reſpondiſſe ꝙ ob hoc illuc fuerunt deſtinati vt aureũ illud nũmiſma quod illuc de cancia venerat ſecũ aſſumerent. Auroꝛa autem ipſius noctis pꝛeſentis mundi tenebꝛas tranſiens ſupnam migrauit ad lucem. Multi vero fratrum concentus angeloꝛũ pſallentiũ manifeſte ſe audiſſe referebant ſed et ſonitũ quaſi plurime multitudinis monaſteriũ ingredientis. Mox egreſſi viderunt lucē celitus miſſam fuiſſe maximam que ſanctam illam aīam carnis vinculis abſololutã ad eterna celeſtis patrie gaudia ducebat. Placuit poſt diem ſepulture ei⁹ tertium vt lapis quo monumentũ eius tegebatur altius ip̄o in loco reponeretur. Qđ dum fieret tante ſuauitatis fragrãtia ab imis ebulliuit vt cunctis qui aſtabant fratribus ac ſoꝛoꝛib⁹ quaſi opobalſami cellaria eſſe viderentur aperta. Matertera vero eius ethelburga perpetue virginitatis gloꝛiam ī magna coꝛpoꝛis continẽtia ſeruauit. Elapſis poſt ei⁹ obitum ſeptem annis ita intemeratũ coꝛpus eius inuentũ eſt ſicut a coꝛruptione concupiſcentie carnalis erat immune cuius dies natalici⁹ Nonis iulij in magna gl'ia celebꝛari ſolet

¶ De ſancto Swithuno Epo ⁊ ꝯfeſſoꝛe.

GLoꝛioſo rege angloꝝ Egberto regnãte q̄ rege kinegilſo de idolatria reuerſo p beatũ birnum octau⁹ ſucceſſit in regnũ beat⁹ Switun⁹ pater et paſtoꝛ in eccleſia dei futurus curſus ſui in ſtadio mũdi huius diuina mĩa oꝛdinante accepit exoꝛdiũ Nã annis puerilib⁹ in bona ſimplicitate tranſactis iugum ſeruitutis dominice accipere feſtinauit ſuſceptũq3 humiliter viriliterq3 poꝛtauit. Itaq3 ſuſcepto claritatis officio de gradu in gradũ de virtute ī virtutem: greſſus eius deo per oĩa dirigente conſcẽdens ſub helinſtano Wintano ep̄o ad honoꝛem ſacerdocij pꝛouectus eſt. Curabat enim ſeip̄m miniſtrũ pꝛobabilem deo ſemper offerre/verbum veritatis catholice et recte tractare benignitati ⁊ manſuetudini inſeruire opera pietatis ſuper oĩa exercere/inoꝛdinate viuẽtes virga coꝛreptionis increpare/humiliterq3 omnibus miniſtrare. Cuius famã rex audiens eum accerſiuit ⁊ inter pꝛecipuos amicos eum eſſe conſtituit: commẽdauitq3 filium ſuum noīe adulphum liberalibus diſciplinis erudiendũ ⁊ ſc̄tis moꝛibus inſtruendũ: quem poſtea in ſubdiaconum oꝛdinauit. Sed q3 pater ſu⁹ ſine herede pꝛeter illum deceſſit oꝛdinauit leo papa vt in regno ſuccederet/vxoꝛem duceret ⁊ liberos pꝛocrearet. Defuncto tandẽ helinſtano ep̄o voto oīm Switun⁹ electus eſt. Huius enim oꝛatione et exhoꝛtatione rex adulph⁹ eccleſijs dei vniuerſam decimam terre regni ſui benigne donauit et libere poſſidere conceſſit. Hic etiam ſanctus põtem ad oꝛientẽ Wintonie conſtruxit: cuius operi cum ſollicite operã daret reſidente illo ad opus quadam die cõtigit pauperculam mulierem illuc venire oua venalia in vaſe deferre ⁊ ab operarijs laſciuientibus ⁊ ludentib⁹ miſeram appꝛehẽdi oua vniuerſa nõ eripi ſ3 ꝯfrigi. Que cum pꝛo illata iniuria et dampno flens

⁊ eiulans in preſentia epi conquereref il
le pietate motus vas in quo erant oua re
poſita ſumit dexterā leuans ſignū crucis
edidit ⁊ incorrupta et integra reſtituit.
Sctūs iſte eccleſias in locis in quib⁹ nō
erant ſtudioſe fabricauit: dirutas et fra-
ctas reparauit. Dedicatur⁹ enim eccleſi-
am nullius equi vehiculum neq̄ ſecula-
ris pompe ſibi dignitatē adhibuit: ſ3 cle-
ricis ac familiaribus ſuis comitantibus
nudis pedibus humiliter incedebat. Con
uiuia ſua non cum locupletibus ſed cum
egenis ⁊ pauperib⁹ erāt: os ſuum ſemper
apertum habebat vt inuitaret peccatores
ad penitentiam: ſtātes ne caderēt lapſos
vt reſurgerent admonebat: cibos non ad
impletionē ſed ad ſuſtentationē ſui par-
ce ⁊ moderate ſumebat. Poſt multas vigi
lias poſt multos labores ne deficeret ſom
pni paululum admittebat: pſalmis ⁊ cā-
ticis ſpiritualib⁹ ſemꝑ intent⁹: proximo
ſꝑ tanq̄ ſibi quod vtile/ qđ honeſtū/ piū/
ſctm̄ eſt: modeſto ⁊ humili ſermone refe-
rebat. Vixit aūt btūs dei ſeru⁹ ſwitun⁹
vſq̄ ad exitum vite in obſeruatiōe vera
mandatoꝝ dei oī cuſtodia conſeruās cor
ſuum/ in oī mūditia ⁊ ſpūali puritate ca-
tholice ⁊ apoſtolice doctrine cuſtos integer
filioꝝ ſpūaliter regenerator in ſctē cōuer-
ſatiōis ſtudio eruditor ꝑuigil ⁊ magiſter
Humilitati eni ⁊ manſuetudini curioſius
inherebat pacē et ſanctimoniā ſequēs fō-
tem vite ⁊ beatitudinis eťne ſitiebat. Mi
grauit ab hoc ſeculo ad ſidereas māſiōes
ſexto nonas iulij: anno dñi octingenteſi-
mo ſexageſimo ſecūdo. Nō eni intra eccle-
ſie ſepta ſed extra eccľiam in indigno lo-
co ⁊ vili ſe cumulari precepit. Poſt obi-
tum ſuū mľtis miraculis choruſcauit in-
ter que apparuit cuidam viro incredibili
infirmitate per oīa membra ꝑcuſſo ad
monens vt ethelwoldum Wintonie epm
adiret referens diuina miſeratione pro-
uiſum ipſum a loco vbi iacebat debere le
uari et intra eccleſiam loco digniori hono
rificentius tumulandū: ſi diffidat/ ſi heſi
tet/ ſignū pro teſtimonio habiturum mo-
leſtiam infirmitatis ſue qua hacten⁹ de-
tinebatur: ipa eadē hora illum relicturā ⁊
ſalutiſq̄ leticiam perfecte reuerſurā. Ad
didit etiam vt ad locū ſepulture veniat ⁊
vnū de ferreis anulis qui lapidi adhuc in
fixi videntur: ſi abſtrahat cū oīni facilita
te ⁊ abſq̄ omni lapidis illius leſione exi-
turum ac iterū eadem facilitate eodē inte
gritatis tenore ſeruato in locū vnde ab-
ſtrahebatur rediturū. Surgit itaq̄ per
fecte ſanitati redditus: ſicut predicta ſūt
omnia repperit ⁊ cuncta ex ordine ponti-
fici intimauit. Curuatū quēdam beſtia
li more in terram reſpicientem ſanū et in
columem reddidit. Quidam nobilis ⁊ di
ues cum tempore meridiano iuxtu ripaꝝ
fluminis deambularet: apparuerunt ei
ſubito tres ſupra modum horrende qua-
ſi mulieres ⁊ altitudinis immenſe. Que
cum fugientem apprehendiſſent ⁊ multi-
plici anguſtia afflixiſſent ⁊ pene ſuo flatu
ſuffocātes peſtifero horrore incredibili ſi-
milē inſano reddiderunt. Cui ad eccľiam
adducto nocte apparuit ſctūs ſwitun⁹: et
oīni dolore excuſſo eum ſanitati reſtituit
Cum aūt ethelwoldus eps corpus eius
de terra leuaret mira odoris fragrantia
omnes perfudit: mulier ceca viſum rece-
pit: ⁊ multi diuerſis infirmitatib⁹ oppſſi
ſancti meritis curati ſunt. Facta eſt autē
tranſlatio corporis eius anno ⁊ dormitio
ne ſua centeſimo decimo: ⁊ incarnatiōis
dominice nongēteſimo ſeptuageſimo pri
mo Idus iulij.

Eadem die puerum a natiuitate mira-
biliter contractum curauit: tribus mulie
ribus oculorum lumine priuatis viſum
reddidit: nexibus ferreis mulierem quo-
q̄ in carcere compeditam ruptis vinculis
liberauit/ paralyticum ſanauit/ matro-
nam nobilem cecitate percuſſam illumi-

[ſa]nauit vigintiquinq; ĩfirmos varijs moꝛbis vexatos diuerſis e locis veniẽtes vna die perfecte valitudini reddidit. Cecus quidã ſanitatis gratia apl'oꝝ petri ⁊ pauli limina viſitauit: quã cũ aſſequi non valeret redijt ⁊ pꝛima aduẽtꝰ ſui nocte in eccleſia ſcti ſwituni lumẽ oculoꝛũ recepit. Mulieres duas cecas duaſq; contractas vna die curauit triginta et ſex tam de diuerſis partibus q̃ varijs afflicti doloꝛibꝰ infra ſpaciũ trium dierũ ſcti viri meritis ſalutem optatã cõſequuti ſunt. Nec multo poſt cẽtũ vigĩtiquatuoꝛ infra dies quatuoꝛdecim: a ſuis infirmitatibꝰ liberati ſunt. Rex edgarꝰ ad arcendũ latrocinia ſolicitꝰ legem ſtatuit vt in furto depꝛehẽſus oculis pꝛiuaret/auribꝰ/manibus pedibuſq; pꝛeciſis cute capitis exueretur ⁊ hac pena multatus feris ⁊ auibꝰ laniandꝰ traderetur. Cũq; innocẽs quidã eodẽ iuditio dãpnaret effodiunt eiꝰ oculi/ manus et nares amputant: auribꝰ exciſis foramina audiendi cruoꝛ fere obſtruxit ĩfuſus. Dum aũt a parentibꝰ ad oꝛatoꝛium ſcti ſwituni delatus fuiſſet vt ſibi melius ſolus redderet auditꝰ: ⁊ ſtatim qđ petijt obtinere meruit. Sed ⁊ quod nõ rogauit obtinuit: dũ oculis qui ſibi effoſſi fuerant reſtitutis ⁊ naribꝰ recuꝑatis viſum dño miſerante recepit. In villa quadã ciuitati Wintonie cõtermina mulier quedã lõgeua iã ſenectute confecta dũ nocte quadam ad lectũ doꝛmitura deſcenderet oſtium domũcule ſue ſuper ſe claudere oblita eſt. Cõtigit aũt lupum de ſilua egreſſũ domũ illius ingredientẽ vbiq; luſtrando ꝑuagare eamq; in lecto quieſcentẽ foꝛtuitu reperire. Quã illico coꝛeptã per bꝛachium qđ extra lectũ ſopoꝛe depꝛeſſa pendulum extenderat nõ multum reluctantem ſecũ in ſiluam ſemiuiuã abducit ⁊ iã pꝛope defunctam tam laſſitudine q̃ pauoꝛe depoſuit. Ad vlulatũ eiꝰ nemus omne circũiacens alijs reſpondẽtibꝰ multiplici et miſerabili vlulatu perſonante contremuit. Illa quid faceret? Inedia ⁊ etate debilis erat/ cruẽtus hoſtis/ raptoꝛ immanis illa ſola hoſtes plures adeſſe feſtinãt. Cũq; ad deũ ⁊ ſctm̃ ſwithunũ pꝛeces deuote fudiſſet audito noĩe ſwituni lupꝰ doꝛmire cepit. Fugit illa ⁊ a loco declinare feſtinat currit non pedibus humanis ſ; leuamine ⁊ auxilio diuine ſubuẽtionis. Lupꝰ vero euigilãs cũ alijs ſuis ſocijs magnũ clamoꝛẽ emittens inſequitur ſed nullꝰ eorum mulieri nocere potuit quã dei ⁊ beati pontificis mĩa liberare curauit. Statuam quandã ſcti ſwithuni eps ſchirburnenſis a frĩbus acquiſitam honoꝛifice in eccleſia ſua locauit vbi gloꝛioſa miracula crebꝛo fieri ſolebant. Ad hanc quidam elephantie moꝛbo percuſſus nõ curationis gratia ſed vt ab oꝛantibꝰ ĩ loco elemoſinã acciperet deuenit. Cũq; illic paululũ obdoꝛmiret viſum eſt ei ſctm̃ ſwitunum adeſſe ⁊ lepꝛam ſuam manu detergere et infirmitate ſepoſita integre ſalutis beneficium repente ſe recipere. Euigilãs autẽ letus a ſompno coꝛam oĩbus cingulũ ſoluit ⁊ ſanatũ ſe oſtendit.

De ſancto Thatheo confeſſoꝛe.

Rex quidam hibernie noĩe thathalius filiũ genuit noĩe thatheum optimis moꝛibꝰ oꝛnatum ⁊ a pꝛimeua etate ab oĩbus illecebꝛis immaculatum. Cum enĩ viderent parentes puerũ ſecularia deſpicere ⁊ ad celeſtia tendere eum lr̃is imbuendũ tradiderunt. In omni demum virtute docilis puer pꝛoficiens percurrente per vniuerſam hiberniã fama eius confluebant vndiq; iuuenes ad audiendam doctrinam eiꝰ. Rege interea infirmitate depꝛeſſo de cõmuni oĩm cõſilio vocatꝰ eſt thatheus vt a pr̃e regiminis curã ſuſciperet. Ille vero regnũ terreſtre deſ-

piciens ⁊ celeſte deſiderās ne retineretur
inuitus:indutias poſtulauit. Nocte ſeqn
ti vox angelica alloquitur eum dicēs. Ec
ce aſto et conſulo ne poſtponas intētionē
tuam pꝛimā/caducam hereditatē ne dili
gas infinitam patriā nō amittas. Que
cunq̄ vides in ſeculo euaneſcūt cū luctu
⁊ periculo luctuoſa vniuerſa que audis:
periculoſa oīa que reſpicis. Qualis enī
⁊ quantus debet eſſe vigoꝛ intrinſecꝰ vt
poſſit expelli occultus inſidiatoꝛ ⁊ inimi
cus? Die ergo craſtina feſtinanter ad ma
re tende:⁊ ad bꝛitanniā tranſito pōto deo
comite perge. Mane aūt aſſumptis ſecū
octo diſcipulis venit ad mare ⁊ nauiculā
quādā ſn̄ remigi remo ⁊ velo intrās ꝓſpo
ſlante vēto bꝛitāniā applicuit. Relicta au
tem ad littꝰ ſine retinaculo nauicula dū
in villa pꝛoxima quieti fratres mēbꝛa da
rent miſſus eſt vnꝰ ad mare qui nauiculā
ſolutam alligaret. Qui littoꝛi accedēs vi
dit ceruum moꝛe humano cū pedibꝰ funē
retinentē ⁊ a ſubmerſione nauiculā ꝓſer
uantem. Adducto aūt ad virū dei ceruo
virtus dei coegit beſtiam in terram iace
re/collum pꝛotendere ⁊ ſignū occiſionis
oſtēdere. Occiderūt ergo eū ⁊ cibaria fra
tribus pꝛeparauerūt. Rex pꝛouincie il
lius noīe cradocus audita viri dei fama:
legatos ad eū miſit quatinꝰ euāgelica hoꝛ
tamenta ab illo audiret ⁊ audita retine
ret. Ille aūt humiliter legatis reſpondit.
Rex veſter ſi cupiat vos viſitare huc ve
niat:ego aūt regē ſecularē ⁊ copioſā eiꝰ
familiam nō viſitabo. Quo audito rex aſ
ſumptis ſecū militibꝰ mltis ſctm̄ thathe
um viſitauit immenſis pꝛecibus rogās
quatinus in vꝛbe ſua ſcolarū ſtudiū rege
ret. Qui talentū ſibi cōmiſſum ſeminare
cupiens fluentibus vndiq̄ ſcolaribꝰ ad
rogatum regis ſtudiū regere cepit ⁊ col
lato ſibi a rege agro eccl'iam ſctē trinita
tis honoꝛe conſtruxit:⁊ de conſilio landa
uenſis epi duodecī canonicos ibidē deo
ſeruientes inſtituit. Cum vacca viri dei
in pꝛato cuſtodiretur ſuperuenerūt armi
geri quidā cum quadꝛaginta ſeptem eq̄s
qui incidendo ⁊ calcando totū coꝛrupert̄:
Et ſine moꝛa equi oēs in terrā cadentes:
moꝛtui inuēti ſunt. Quo audito rex illos
armigeros verberibus afflictos a curia
ſua expulit ⁊ nudis pedibꝰ familia ſeqn
te ad virū deueniēs genuflexit ⁊ veniam
poſtulans quicq̇d ſui deliquerāt ad volū
tatem thathei ſatiſfactionem pollicetur.
Et data humiliter a ſeruo dei venia oēs
equi in ſtatū pꝛiſtinū reſtituti ſunt. Hoc
viſo miraculo dedit ei rex totam vꝛbē cū
palatio ſuo. Nocte quadam latrones de
regione gūdlei regis venientes vaccā vi
ri dei ſecū ad illiꝰ curiā adductā interfecert̄
⁊ ī caldariā carnē iſciſā ad coq̄ndū poſue
rūt. Sꝫ q̄to plus ignis augmētatꝰ extitit
tāto caro in caldaria poſita magis cruen
tata apparuit. Audiens vir dei vaccā ſu
am furatam: veſtigiū eius inuenit miro
modo in lapide impꝛeſſum ⁊ cū ſocijs ſu
is vſq̄ ad palatiū regis veſtigia vacce ſe
quendo peruenit. Cuius aduētu cognito
caldariā plenam aqua feruente iūcis coo
pertam ab igne depoſitā quaſi ſedile pꝛe
parant ⁊ virum dei ibidem ſedere inuitāt
Et cū iniquitatis filij virū ſctm̄ in ferui
dam aquam ſubito cadere putant: ſedile
factum eſt ſolidū ⁊ firmū quaſi lapideū
eſſet. Rex enim hoc cognito flexis genibꝰ
veniam imploꝛauit. Indulta regi venia
carnem ⁊ oſſa vacce ſue ſuper coꝛiū poni
iuſſit:⁊ ſtatim coꝛā oībus viua ſurrexit
Sctūs autē cadocꝰ ī iuuenili etate illo tē
poꝛe in curia genitoꝛis manens: viſo hoc
miraculo ſctō thatheo traditur virtutibꝰ
infoꝛmandꝰ:Et extincto igne die quadā
miſſus eſt cadocꝰ ignē ad eccleſiam defer
re:ſed ruſticꝰ quidā ignem ſibi tradere re
nuit niſi in clamide illum baiularet. Lo
catis tandē in mantello carbonibꝰ ad ma
giſtrū veſte illeſa depoꝛtauit. Quo viſo

miraculo doctor thatheus inſtructũ cado
cum in om̃i virtutũ exercitio ad heremũ
tranſmiſit. Puella machuta noĩe dum
oues ſibi commiſſas cuſtodiret latrones
duo rapto ariete ⁊ necato puellam in ſil-
uam abductã ne latrociniũ pderet decol-
larunt. His auditis doluit vir dei ⁊ dum
orõnibus vigilaret homicide ad oſtiũ ſuũ
venerunt cõfitentes ſe arietem furatos:
⁊ quod nequius erat homicidiũ perpetra
tos. Illis veniam petentib⁹ precepit ad
antiſtitem pergere ⁊ poſt cõfeſſionẽ peni-
tentiam impoſitam implere. Uir aũt dei
in loco vbi occiſa virgo extitit eccl'iam fũ-
dauit ⁊ corp⁹ virginis in monaſterio ſuo
ſepeliuit. Uir dei inſtructu bubulci cu-
iuſdam fontem limpidiſſimũ de terra pro
duxit. Idem iterũ bubulc⁹ venit ad virũ
ſctm̃ dicens. Lupa inquit ſeuiſſima de ſil
ua exiens ſeptem porcellos de grege por-
corum abſtulit. Cui ſctũs. Uade in pace:
nec ampli⁹ doleas qr de⁹ viſitabit ſeuiciã
lupe nec amplius tibi nocere poterit. In
craſtino vidit ſubulcus lupam venientez
⁊ ſuũ catulum in ore tenentẽ ⁊ quaſi alie
nũm ad oſtiũ ſubulci reliquit. Catul⁹ ve-
ro relictus ad porcam orbatam acceſſit ⁊
continuo eius vbera ſugit. Creuit enim
vt canis domeſticus non quaſi lupus: et
gregem tribus annis ſedule cuſtodiuit.
Sctũs tandẽ thatheus poſt multa virtu
tum patrata miracula vigilias ⁊ abſtinẽ-
tias deo acceptas ſeptimo kal'. Januarij
in manus creatoris ſui ſpm̃ emiſit ⁊ ĩ mo
naſterio ſuo ſepeliri cũ honore meruit.

¶ De ſancto Theliao Epõ ⁊ confeſſore.

Sanctus enĩ theliaus ab infan-
tia dei cultor exiſtẽs orationi-
bus ⁊ vigilijs deo militauit ſe-
ipſum vt alios pigueſceret ma
cerabat: om̃ia que poſſidebat
pauperibus erogabat ⁊ aliorũ miſeraba
tur vt miam conſequeretur. Ex nobilib⁹
parentibus ortus eſt vt carnis nobilitas
inter hoĩes honeſtaret eum qui iam ani-
mi nobilitatẽ apud deũ acceptabilis erat
Poſt incrementũ aũt etatis virtutũ ⁊ ſa
pientie congrue noĩe helyos a ſapientib⁹
nuncupatus eſt: elyos eĩ grece latine ſol
interpretatur. Fulgebat enĩ ſicut ſol do-
ctrina ei⁹ fideliũ illuſtrando corda: ſꝫ lai-
cis extremũ vocabuli corrupte proferẽti-
bus adoleuit qđ nõ elyos ſed eliud appel
latur. A ſancto enim dubricio epõ in ſcri
pturis ſctis erudit⁹ fuit donec eum tante
indolis puerũ perpendit vt ſpũ ſctõ coope
rante ſcripturarũ nodos perfecte explica
ret. Tũc puer ſctũs audita cuiuſdã pau-
lini ſapientis viri fama acceſſit ad euꝫ et
ſcripturarum ſecreta cũ illo conferebat.
Ubi ſctm̃ dauid pfecte hoĩem vite ſibi aſſo
ciauit: quos tanta cõiunxit dilectio ⁊ ſan-
cti ſpũs gratia ꝙ idem velle et nolle am-
bobus eſſet. In iſtorꝫ aũt ſctõrũ dieb⁹ qui
dam populi qui ſiue a pictis veſtibus ſi-
ue propter oculorũ ſtigmata picti dicebã-
tur: cũ innumera claſſe de ſcithia ad bri-
tanniam venerunt ⁊ capti amore t're poſ
ſidende magis fraude ꝙ viribus britan
nos inuaſerunt ⁊ in eis ad temp⁹ miram
tirannidem exercuerunt. Quorum prin-
ceps miſeros incolas trucidando/edes et
templa cõburendo vſqꝫ mencuiam proce
dens palatium ibi conſtruxit. Et videns
ſancti dauid ⁊ eliud aliorumqꝫ ſanctorũ
vite ⁊ morũ ſctitatem non ſolũ illis inui-
dit ſed multa eis obprobria ſepe ingeſſit.
Precepitqꝫ vxori ſue ad ſctõs ancillas ſu
as dirigere ⁊ motib⁹ corporũ impudicis ⁊
blandimentis ſctõrum mentes a propoſi-
to peruertere. Que dũ dñe ſue mandata
ſequentes quaſi inſanas ſe ſimularẽt: in
ſane facte ſunt. Quo viſo perſequutor il-
le ⁊ domus ſua tota fidem xpi ſuſcipiẽtes
baptizati ſunt. Cum enĩ ſctũs theliaus
qui ⁊ elyud ⁊ madoc⁹ lectionibus vacarẽt

ſuperuenit famulus quidā dicens ligna deeſſe quibus cena frm̄ preparari poſſet Qui egre ferentes audita ad ſiluā cū feſtinatione pergebant. Et ecce duo cerui manſueti occurrētes quaſi ad ſeruiendū parati colla ſua iugo ſubmittebāt. Cumqꝫ ſancti onerato plauſtro redirent viris longe precedentibus ſanctis nullo vrgente cerui velociter eos ſequuti ſunt ⁊ multo poſt tēpore ligna ⁊ alia neceſſaria monaſterio deferebant. Miſit aūt dn̄s angelum ſuū ſctīs dauid/theliao/⁊ paterno ꝙ hieruſalem peregre proficiſci⁊ donatiua ibi recipere eis precepit. Tunc illi ſine pera ⁊ baculo in dn̄o tantuꝫ confidētes iter arripiunt ⁊ per diuerſas prouincias ſue ſanctitatis veſtigia relinquentes: occurrentium debiliū dolores alleuiabant. Cūqꝫ in via obſiſterent non tantū ſpolia illis pacifice concedebant ſed ſi quid prede immemores ipi relinquerent predatoribus hilari vultu porrigebant. Illi autem ſimplicitatem ſctōrū conſiderantes redditis ſpolijs veniam de cōmiſſis poſtulabant ⁊ ad tuta loca conducebāt. Ingreſſis aūt illis hieruſalem occurrit oīs popul⁹ pſallens in canticis ⁊ hymnis vſqꝫ ad templū dn̄i eos deducens. Continuatis ei triduo ibi precibus adeo ſupernorū cōtemplationi vacabant ꝙ terrenorū immemores penitus erant. Expectabat interea tot⁹ clerus attente conſiderans quis ſctōꝝ quā ſedem ſibi oratiōe finita eligeret vt ſicut celitus per angelum docti erant in ſediū electione notarent quē ceteris illoꝝ prelatum conſtituerent. Erant in templo tres cathedre ſenioribus ab antiquis temporibus conſtitute quarū inferiorē et magis humilem theliaus eligens nobiliores fratribus propter reuerentiaꝫ dimiſit. Quo viſo oēs qui aderant in facies ſuas proni cadentes coram viro dei dixerūt. Salue ſancte dei theliae ⁊ vt apud dn̄m nobis valeant preces tue propitius concede qꝛ hodie plus ceteris cōfratrib⁹ tuis ſublimatus es: reſidēs i ſede dn̄i nr̄i ihu xpi i qua patrib⁹ noſtris predicabat regnū dei. Hoc audiens vir dei: cū magno ſtupore ſurrexit ⁊ ſe in terā proſtrauit dicens. Beatus vir qui non abiit in conſilio impioꝝ: ⁊ in via pctōꝝ non ſtetit ⁊ in cathedra peſtilētie non ſedit. Et benedict⁹ ſaluator ꝗ ſedem ſibi fieri elegit de ligno: qui p lignuꝫ ſuccurrere voluit pereunti mundo. Rogauerunt ergo eū oēs quatinus ad īſtructionem virtutū parabolam eis de xpo diceret vt ſicut illum imitatus fuerat in cathedra reſidendo eum imitaret verbū dei predicando. Qui vidēs amorē diuini verbi flagrare in cordib⁹ eoꝝ cum lingue eorum penitus expers fuit miro modo ſollicitudo ⁊ anguſtia premebāt eū. Ut tū populo ſupplicanti et illoꝝ voto ſatiſfaceret ſacras ſcripturas exponere cepit ⁊ vnuſquiſqꝫ aſtantiū illum ſua lingua loquētē audiuit. Cumqꝫ oēs tanta dulcedine ſermonis illi⁹ eſſent affecti vt quanto eū diutius audirent magis illum audire deſiderarent: ne predicandi officiū videret preſumere ſi ſolus predicaſſet: populo dixit. Audite iam a fratrib⁹ meis verba vite ꝗ me perfectiores in vita ſunt ⁊ diligentiores in doctrina. Surrexerunt eego ſctūs dauid ⁊ paternus ⁊ predicauerūt populo oībuſqꝫ i ſua lingua perfecte intelligētib⁹ eos. Poſt hec vero admonitione angelica a clero ⁊ populo electi pontificali dignitate ſublimati ſunt et quaſi i teſtimoniū gratie: quā ibi dn̄o lagiente ſuſceperant data ſunt eis pcioſa tria munera put cuiqꝫ cōpetebat. Paterno baculus ⁊ capa choralis precioſo ſerico contexta eo ꝙ illum cantorē egregiū videbant. ſctō aūtē dauid altare mirificū nulli bene notū de qua materia fuerat factū: nā iocūdi⁹ ceteris celebrauit Beato aūt theliao cimbalū dederunt magis famoſum ꝙ̄ ſit magnū: magis precioſum ꝙ̄ pulchꝝ qꝛ dulci ſono

organũ om̃e videtur excellere. Periuros dampnat/infirmos curat: ⁊ ſingulis horis nullo monẽte ſonabat donec peccatis hominũ exigentib⁹ qui illud pollutis manibus temere tractabãt a tam dulci obſequio ceſſaret. Sicut enĩ cimbalũ a torpore ſompni et inertie cunctos ad eccľiaꝫ inuitat ita ſctũs theliaus xp̃i preco fact⁹ inceſſanter predicãdo ſubiectos ad celũ verbo ⁊ exemplo incitabat. Sancti itaqꝫ dei proſpere in regionem ſuã reuerſi ꝑpter peſtilentiã que totam fere deleuerat gentem diutius in terram morari nõ poterãt Peſtis aũt illa flaua vocabatur eo ꝙ flauos et exangues vniuerſos quos inuaſit efficiebat. Que in columpna aquoſe nubis hominibus apparebat vnũ caput v̈rtens per terram/aliud ſurſum trahens per aerem ⁊ per totam regionem diſcurrens Quecunqꝫ aũt aĩantia ſuo peſtifero flatu attigit: aut illico moriebanꝛ aut vſqꝫ ad mortem egrotabant. Si quis vero medelam egrotãti adhibere conaretur ſine medicaminis effectu medicantẽ cum egroto atra lues ad interitum trahebat. Seuiente enĩ in hoĩbus ⁊ iumentis illa peſte: ſctũs theliaus in ieiunio ⁊ plãctu clamauit ad dñm dicens. Parce dñe parce populo tuo qui non vis mortem peccatoris ſed vitam: ne des hereditatem tuã in perditionem. Ira demũ dei eius oratione aliorumqꝫ ſctõrũ ad temp⁹ ſopita celit⁹ admonitus cum hijs que reſidui fuerãt de gente in longinquas diſceſcit regiões donec deus eis reditũ ĩ patriam innuere dignaretur. Deus aũt cui⁹ mĩa plena ſũt vniuerſa non tantum gentis tandẽ miſeriam: ſed ſctm̃ pro gente exorãtẽ propiti⁹ reſpitiẽs conceſſit eis de exilio reuerti ⁊ a periculo penit⁹ liberari. Vir aũt dei gentis reliquias coligens natale ſolum repetiit ⁊ prĩcipatũ ſuper omnes eccleſias occidentalis britanie vſqꝫ ad finem vite ſue tenuit. Sanctus demũ theliaus virtutibus et om̃i ſanctitate plen⁹ in ſenectute bona quinto idus febꝛuarij ſeculũ relinquens migrauit ad celum. In nocte aũt depoſitionis eius inter tres cleros trium eccleſiarum illi⁹ magna oritur diſſentio ſingulis ſuas auctoritates de habẽdo corpore eius ⁊ priuilegia precedentib⁹. Diſcretorum tñ habito tandem conſilio orationibus et ieiunijs inſtituere acquieſcũt vt ſummus arbiter xp̃s qui eſt vera auctoritas ⁊ priuilegium ſanctorũ oſtẽdere dignaretur quibus ſancti ſui corp⁹ dignius eẽt committendũ. Mane autem facto quidaꝫ ſenior vbi corp⁹ ſancti poſitũ erat inſpiciendo conſiderans voce magna exclamauit dicens. Exaudita eſt frẽs mei a dño oratio noſtra. Surgite ⁊ q̃ facta ſunt a xp̃o dño ad veſtram ſedandã diſcordiã reſpicite ⁊ ſicut in beati confeſſoris theliai vita ſanctiſſima ſic ⁊ in eius morte ad honorem et laudem dei fierent miracula Et ecce vident ibi corpora tria quib⁹ par erat quantitas in corpore/idem color ĩ facie ⁊ in nullo diſcrepantia totius cõpaginis aut veſtiũ lineamẽta poſſidebãt. Sicqꝫ ſedata lite ſinguli cuꝫ ſuo corpore cum gaudio reuerſi ⁊ diuerſis in locis cũ ſumma reuerentia ſepelierunt. Unum auteꝫ corpus in landauẽſi eccleſia aliud nõ lõge ab vrbe caermerchin tertiũ ĩ WeſtWallia in magno honore habetur.

¶ De ſctõ Teodoro Archiepõ ⁊ ꝯfeſſore.

Anno dñi ſexcẽteſimo ſexageſimoquarto mortuo archiepõ deuſdedit miſſus eſt romam Wigardus preſbiť vir doctiſſimus de genere angloruꝫ ab egberto rege cãtuar. ⁊ oſwio rege northãhumbror vt in archiepm̃ conſecraretur. Qui cum romã veniſſet cũ omnibus pene qui cũ eo venerant peſtilẽtia ſuperueniente deletus eſt. Cũ aũt adrian⁹ abbas

vt in eius vita ſuperius liquet a vitalia-
no papa accitus onꝰ epatus ſubire humi
litatis gratia recuſaret: inducias petiit ſi
forte aliū qui epſ ordinaretur ex tempore
poſſet inuenire. Erat ipo tpe rome mona
chus beato adriano notus: noīe theodorꝰ
natus tharſo cilicie vir in ſeculari ⁊ diui
na litteratura ⁊ grece inſtructꝰ et latine
probis moribꝰ et etate venerandꝰ. id eſt
annos habēs etatis ſexaginta ſex. Hūc be
atus adrianus pro ſe obtulit pontificiū
aliter nulla ratione poſſet euadere. Quē
vt idem papa ordinaret ea demum cōdi-
tione impetrauit vt ipe eū perduceret bri
tanniā et ei doctrine cooperator exiſtens
diligenter attenderet ne quid ille contra-
rium veritati fidei grecorū more ī eccliā
cui preeſſet introduceret. Qui ſubdiaco-
nus ordinatus quatuor expectauit men-
ſes donec illi coma creſceret quo ī coronā
condi poſſet. Habuerat eni tonſuram mo
re orientalium ſcti pauli aplī. Qui ordi-
natus eſt a vitaliano papa anno dñi ſexcē
teſimo ſexageſimo octauo. Qui britanni-
am veniens dedit ſtatim adriano abbati
monaſteriū beati petri aplī apud cantua
riam vbi archiepī ſepelri ſolent: ⁊ pera-
grata inſula tota rectum viuendi ordinē
ritum celebrandi paſche canonicū coope-
rante abbate adriano docuit. Js eni pmꝰ
erat in archiepīs cui omīs anglorū ecclīa
manus dare conſentiret. Congregata au
tē diſcipulorū caterua metrice artis aſtro
nomie ⁊ arithmetice eccliaſtice diſciplinā
inter ſacrorꝫ apicum volumina ſuis audi
toribus tradiderunt. Unde et pleriqꝫ corꝫ
diſcipuli latinam grecamqꝫ linguā eque
vt propriam in qua nati ſunt nouerūt: ſꝫ
⁊ ſonos cantandi in ecclīa quos eatenꝰ in
cancia tantū nouerāt: ab hoc tēpore p oēs
anglorum eccleſias diſcere ceperūt. Jta
qꝫ theodorus perluſtrans vniuerſa ordi-
nauit locis oportunis epōs/tenuit cōſilia
correxit imperfecta/fidemqꝫ catholicam
vbiqꝫ predicauit/ſanctitatis exēplis ſua
documenta illuſtrans. Ordinationē ſan-
cti cedde non rite conſecrati vt in eius vi
ta ſuperius patet confirmauit. Huiꝰ ſan
ctiſſimi theodori tempore: nō ſolū grecis
⁊ latinis lrarū gymnaſijs ſed etiā ſctōrū
maxime frequentia inſtar clariſſimorꝫ ſi-
derum tota reſplenduit anglia. Et audi-
ens fidem ecclīe per hereſim euticetis cō-
ſtantinopolitani multum eſſe turbatā ec
cleſias anglorum ab huiſmodi labe imu-
nes perdurare deſiderans: collecto ſacer
dotum doctorumqꝫ cetu cuius eſſēt fidei
ſinguli ſedulus inquirebat oīmqꝫ vnani
mem in fide catholica repperit cōſenſum
Unde et idem ſanctꝰ pater ad inſtructio-
nem ſequentiū lrīs inter cetera talia com
mendare curauit. Credimꝰ ⁊ conſtanter
confitemur ſcdm patres ſanctos proprie
⁊ veraciter prem ⁊ filium ⁊ ſpm ſanctū
trinitatem in vnitate conſubſtantialē et
vnitatem in trinitate: hoc eſt vnum deū
in tribus perſonis conſubſtātialibꝰ equa
lis glorie et honoris. Et poſt mlta que ad
fidei confeſſionē ptinebāt ſcripſit. Suſci
pimus ſanctas ⁊ vniuerſales quinqꝫ ſy-
nodos beatorū patrū ſuſcipimus ⁊ glori
ficamꝰ dñm noſtrū iheſum xpm ſicut illi
glorificauerūt nihil addentes vel ſubtra
hentes ⁊ glorificamus deū patrē ſine ini-
tio ⁊ filium eius vnigenitū ex patre geni
tum ante ſecula ⁊ ſpiritum ſctm̄ procedē
tem ex patre ⁊ filio inenarrabilit̄ ſicut pre
dicauerunt hij quos memorauimꝰ ſancti
apoſtoli/prophete/⁊ doctores. Agatho
vero papa in baſilica ſaluatoris rome il-
lis diebus in conſilio ſcripſit. Diffinimꝰ
⁊ ſtatuimus vt vnūquodqꝫ regnū in bri-
tannia inſula conſtitutū: habeat ſecundū
moderaminis menſuram prouinciarum
epōs ita ſtatutos vt ſimul omnes cū ar-
chiepō duodecim eccleſiarū preſules mu
nerentur: quos archieps q ab apſica ſede
pallij honore decorat prouehat atqꝫ ſacer

dotali gradu eos canonice ordinet ipſiuſ-
q; tm̄ ordinatiōi ſint ſubiecti. Statuim⁹
etiam vt quicūq; eccleſiaſtici ordinis ar-
mis nō vtantur nec citharedas habeant:
vel quecunq; ſimphoniaca nec quoſcūq;
iocos vel ludos ante ſe exerceri permittāt
q2 oīa hec diſciplina ſctē eccl'ie ſacerdotes
fideles ſuos habere non ſinit ſed precipit
diuinis ſeruitijs ⁊ prouidētie pauꝑum ⁊
eccleſiaſticis vtilitatibus occupari. An
no aūt dn̄i ſexcēteſimo nonageſimo theo
dorus octoginta octo annorū exiſtens ex
hac luce migrauit ad dn̄m tertiodecimo
kalendas octobris. Quē ſe nūerum anno
rum fuiſſe habiturū ipe iam dudū diuina
reuelatione edoctus ſuis p̄dicere ſolebat
⁊ vixit in ep̄atu annis viginti duob⁹. Tā
tū eni profectus ſpiritalis tempore preſu
latus illius anglorū eccleſie quantū nun-
q̄ antea potuere cōſecute ſunt. Poſt mil'
tor annorū curricula trāſlato eius ſctiſ-
ſimo corpore ⁊ amoto tumbe ei⁹ operculo
ſua oībus affatim ſatiſfecit thurificatio:
ita vt in clauſtrū fratrū etiā hec crūperet
oblectatio. Jta enim cinis corporis ſui
ex tactu potentiori vernabat fragrantia
vt redolere ſolēt aromata. Narratio.

Colonie fuit quidā ep̄s clarus religiōe
ſed turpis corpore qui (vt ait vincentius)
hoc modo factus eſt ep̄s. Jmperator ve-
natum pergens ſocijs hac illacq; diſpſis
ad locum quēdam deuenit in quo preſbit
quidam agreſtis deformis valde ⁊ quaſi
portentum nature eccl'iam habebat. Jm
perator ſe militem fingens ſupplicit miſ-
ſam rogat: ⁊ ille cōfeſtim ſe parat. Jmpe
rator interim cogitabat quare de⁹ a quo
cūcta formoſa procedūt tam deformē ho-
minem conficere ſacramenta ſua ſineret
Uentū eſt ad illum verſum tract⁹: ſcito-
qm̄ dn̄s ipſe eſt deus in quibus verbis cū
diſcordaret puer preſbiteri ſacerdos cōci
tatiori voce reſpōdit quaſi imperatori co
gitāti. Jpe fecit nos ⁊ non ipſi nos. Quo
dicto repercuſſus imperator et propheti-
cum virum eſtimās inuitū fecit eū ep̄m.
Huius hoc factū fuit Quidā diues ſan-
ctimonialem abducēs loco cōiugis habu
it ⁊ ab ep̄o excōmunicat. Ueniente autē
ep̄o ad exitum vite rogarūt eū multi pro
excoīcato. Quibus ille reſpondit. Si mi
ſer ille mulierem deſeruerit ſit abſolutus
ſin autē hac eadē die ⁊ hora qua ego dece-
dam anno reuoluto ſit ante dn̄m rationē
reddere paratus. Uidebitis aūt me quā-
do ſignū ad ſextam inſonuerit ſpm̄ effla-
re. Et factum eſt ita. Anno eni ſequēte eo
dem die ⁊ eadem hora qua predixerat ex-
cōicatus ille cū amica ſua exanimat⁹ eſt.

De ſctō Thoma epiſcopo Herfordie.

Sanctus thomas Herefordēſis
ep̄s natione anglic⁹ genere no
bilis ex patre Willelmo de can
tilupo matre vero milicēta co-
mitiſſa ebroicēſi originem du-
xit. Jpe aūt thomas puer docilis etatem
moribus tranſiens animū nulli dedit vo
luptati ſed ab annis puerilib⁹ deū colere
pariter ⁊ timere cepit. Cum eni literarū
ſtudijs informand⁹ traderetur: quotidie
horas canonicas dicere ⁊ miſſam audire
ſolebat. Unde ad vniuerſitatē oxonie pri
mo poſtmodū pariſius ſe transferens ra
tionalem ſcientiā aggreditur ⁊ philoſo-
phie ſecreta rimat magiſtralē cathedrā
aſcendens. Oxoniam demū rediēs iuris
canonici doctor ⁊ cancellarius vniuerſita
tis efficitur. Jn quo quidem officio i cau
ſarum diſcuſſionib⁹ prudēs inueſtigator
extitit / in iuditio iuſtus in ſententijs pro
ferendis diſcretus / in om̄i actione cōpoſi
tus: ⁊ morū honeſtate preclar⁹. Fama ve
ro eius vbiq; diffuſa: cancellarius regis
henrici tertij (licet inuitus) preficit. Erat
namq; in ſermone verax in conſilio pui-
dus / in miniſterio ſibi cōmiſſo fidelis. Te

pit igitur extunc quotidie in bonis creſce
re ⁊ in om̄i negocio et cauſa a munerũ ac-
ceptione manus penitus excutiens. Cu-
mentiũ faſtũ diuitum attendẽs a verita-
te nõ declinauit ⁊ auris auditu oībꝰ pau-
peribus inclinãs manũ mīe extẽdit. Moꝛ
tuo rege henrico ſctũs thomas oxoniã re-
greditur ⁊ theologie ſtudijs ſe applicans
gradũ magiſtralem habere meruit. Tan
te namqꝫ ſobꝛietatis erat vt nũq̄ aliquis
familiaris eius vel extraneus ipm̄ in ci-
bo vel potu viderit exceſſiſſe immo tante
abſtinentie extitit vt q̄nqꝫ cũ maioꝛi appe
titu de menſa ſurrexit q̄ illuc acceſſit. Cũ
tanta deuotione diuinis ſe imiſcuit q̄ in-
tuentiũ fidem ⁊ moꝛes infoꝛmaret tantã
in miſſa lachꝛimarũ habundantiã emiſit
quaſi pꝛeſentialiter in carne dñicam paſ-
ſionem videret. Detractionis vitiũ in tã
tum odio habuit vt nulli vnq̄ detraheret
nec ab alijs quantũ ī ipo fuit detrahi per-
mittebat. Detrahentes caſtigare ⁊ coꝛri-
pere atrociter conſueuit. Mundꝰ enī mẽ
te ⁊ coꝛpoꝛe extitit quod et bone memoꝛie
robertus de kilWarby quondam catuari
enſis archiepiſcopꝰ: poſtea vero poꝛtuen
ſis epſ cardinalis teſtabatur in veſperijs
pꝛefati ſctī cũ oxonie ſub ipo in theologia
inciperet ita dicẽs. Ita me iuuet deus ſi-
cut homo iſte ita mundꝰ eſt hodie quo ad
mentis et coꝛpoꝛis caſtitatem: ſicut ipſo
die quo de matre ſua in mundũ natus eſt
Et ſi queratis a me qualiter hoc ſciam: co
ram deo fateoꝛ ita pure ⁊ aperte lego ī cõ
ſcientia ſua ⁊ vita: confeſſionẽ eiꝰ ab an-
nis puerilibus vſqꝫ nunc audiendo ſicut
vos poſſetis legere ī libꝛo optime ſcripto:
coꝛam oculis veſtris aperto. Et vt ſpero
deus qui eum in tanta munditia hactenꝰ
cuſtodiuit ipſum perpetuo conſeruabit.
Coꝛpus ſuum vigilijs ⁊ ieiunijs macera
uit: aſpero cilicio annis plurimis ſecreti-
us vtens. Uacante herefoꝛdenſi eccleſia:
omnium conſenſu electus: anno domini
milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimoq̄n
to in epm̄ conſecratus eſt. Factus eſt er-
go longe ſolito magis vigil ad curam nõ
ſegnis ad opus: ſuauis ad moꝛes: paupe
rum illi cura maioꝛ/geſtus ⁊ affatus hu-
milioꝛ/in perſecutionũ perpeſſione foꝛti-
oꝛ/in iuſticie cenſura inflexibilioꝛ/in oꝛa
tione feruentioꝛ/in elemoſinarũ largitio
ne perfectioꝛ/in pꝛopꝛij coꝛpoꝛis caſtiga-
tione rigidioꝛ/in iuribus eccleſie defendẽ
dis ⁊ ab alijs iniuſte occupatis recuperã
dis cum magna inſtantia laboꝛabat. Un
de ſuper iuribus herfoꝛdenſis eccl̄ie gra-
ui ſuboꝛta materia decreuit vir dei ad ro
manã curiam ſe transferre ꝓ congruo ſu
per huiuſmodi grauaminibus a ſummo
pontifice remedio impetrãdo. Cũqꝫ nõ ſi
ne magno ſui coꝛpoꝛis grauamine ꝑ tam
longa ⁊ laboꝛioſa itinera romã veniret a
papa martino honoꝛifice ſuſceptus eſt: et
peractis ad votum negotijs dum rediret
ad patriã ſuã infirmitatis moleſtia depſ-
ſus apud floꝛentinũ iuxta mõtẽ flaſconis
ſexto Nonas octobꝛis: anno dñi milleſio
ducẽteſimo octuogeſimoſeptimo migra
uit ad dñm. Cũqꝫ coꝛpꝰ ſuũ ꝑ ſex dies cu-
ſtodiretur odoꝛ ſuauiſſimꝰ nihilominꝰ ab
ipo pꝛocedebat. Poſtea vo caro ab oſſibꝰ
ſeparata in eccl̄ia ſctī ſeueri honoꝛifice ſe
pulta eſt: ⁊ oſſa in angliã ad ſedem ſuam
ꝑ tot terrarũ ⁊ maris ſpacia delata ſunt.
Cũ enī oſſa ſctã comiti glouernie gilber
to de clara qui ſpm̄ pꝛo viribꝰ eccl̄ie fatiga
uerat/laboꝛibꝰ ⁊ expenſis multis in itine
re obuiarẽt ſanguinẽ ſtatī in magna ha-
bundantia effuderunt vt vaſa in quibus
erant poſita et delata ſanguine rubꝛica-
ta apparerent. Quo viſo comes timoꝛe ⁊
hoꝛroꝛe ꝑcuſſus vniuerſas eccl̄ie iura re
ſtituit penitentiã ꝓ cõmiſſis agẽs. Iohã
nes enī papa viceſimuſſecũdus ſctm̄ epm̄
thomã cathalogo ſctoꝝ cõſcripſit: ⁊ ſexto
nonas octobꝛis feſtũ eiꝰ ſolempniter cele
bꝛari inſtituit. Miracula vero que poſt

obitum ei⁹ ad laudem ⁊ honoꝛē nois ſui pctoꝛibus oſtendere dignat⁹ eſt omnipotens dn̄s in diuerſis voluminib⁹ in loco requietionis ei⁹ quaſi infinita vidi. Int que ſexaginta moꝛtuos reſuſcitauit/quadꝛaginta vnū cecos illuminauit/quiquaginta duos cōtractos valitudini reſtituit paraliticos viginti vnū curauit/⁊ cecos ⁊ mutos vigintitres recepta ſalute optata deum laudare fecit. Uidi etiā in vno volumine in loco pꝛefato de diuerſis miraculis ⁊ moꝛboꝛū generibus que per ſctm̄ thomam patrata fuerant ⁊ oſtenſa: quadꝛingenta viginti quinqꝫ.

¶ De ſctō Thoma Archiepō et martire.

Electus ante mundi conſtitutionē beat⁹ thomas oꝛtu ſuo felici londonias illuſtrauit cui⁹ pr̄ gilbert⁹ cognoīe beket: mater matildis vocabat̄. Hij enī diuitijs mediocres ſed religiōe ac morum honeſtate necnon pie conuerſatiōis innocentia pꝛecellētes/iuſticie operibus iugiter inſiſtebāt. Gilbert⁹ itaqꝫ etate iuuenis aſſūpto ſecū q̄dā de familia ſua Richardo noīe cruce ſignat⁹ iheroſolimā ꝑfectus eſt. Cūqꝫ loca ſctā cū alijs xp̄ianis viſitaret a quodā admiraldo captus ⁊ cōpeditus ſingulis diebus qualemcūqꝫ ſibi victum laboꝛibus impoſitis quodammodo cōparuit. Per mēſes decē ⁊ nouē ſclauoꝛū moꝛe ſeruiens pꝛe ceteris captiuis ī oculis admiraldi grām ⁊ fauoꝛē inuenit. ⁊ frequenter coꝛā eo ad menſam veniens de terrarū mirabilib⁹ ⁊ gentiū moꝛib⁹ et ritu per interpꝛetē mitē cōferebāt. Multa ob illi⁹ grām collata ꝯcaptiuis ſunt beneficia pꝛocurante potentiſſime vnica admiraldi filia que miro affectu gilbertum nullo tamē ſciente diligebat. Nacta tandem die quadam opoꝛtunitate inquiſiuit ab eo de qua terra ⁊ ciuitate oꝛiundus fuit de fide etiam ⁊ religione ac conuerſatione xp̄ianoꝝ que foꝛēt credentiū ſpes ⁊ ſeculoꝝ pꝛemia futuroꝛū. Qui cū reſponderent ꝙ anglic⁹ eſſet ⁊ ciuitatis incola londoniarū atqꝫ cū de fide xp̄iana quedaꝫ catholice ſicut de⁹ ei inſpirauerat bꝛeuiter explanaſſet: conſequēter ⁊ ipa ab eo ſciſſitata eſt dicens. Nū moꝛtem ꝓ deo tuo et fide xp̄i conſeruanda intrepide ſuſtinere velles? Libenter inquit pꝛo deo meo moriar ⁊ om̄ia toꝛmenta pati paratus ſum. Quo audito puella mox tota mutata pꝛofitetur ſe xp̄ianam fieri dummodo ipam in coniugem accipere in fide ſua ſponderet. Tacuit ille ſecū deliberās ⁊ mulieris fallatiam timēs ſtatim acquieſcere noluit ſed puelle impoꝛtunis pꝛecibus inſiſtēti de die in diem conſenſum ꝓtelauit. Cūqꝫ puella vehementer affligeret̄ ⁊ ob dilationē indies plus anxia efficeret̄: gilbert⁹ cū ſecijs cathenis diruptis a carcere liber euaſit. Ex illa vero hoꝛa ⁊ de pꝛofectione ſua ⁊ de fuga puella cogitans: nocte quadam vniuerſis ſompno depꝛeſſis modico ꝓ neceſſarijs ſecū aſſumpto multiplici ſe tradidit diſcrimini fugiēdo. Paganiſmū igitur pꝛoſpere pertranſiēs cū quibuſdā mercatoꝛib⁹ ⁊ pegrinis qui linguā ei⁹ nouerāt tranſcurſis cūctis periculis angliam tādem applicuit. Cūqꝫ a ſuis comitibus diſſociata fuiſſet nihil aliud interrogare niſi tantū londonias londonias nouit. Quo tandē perueniente quaſi beſtia erratica per plateas ciuitatis incedēs beket/beketqꝫ ſepe repetens obuiantes quoſqꝫ exploꝛantis moꝛe circumſpitiens ob diſparem ipſius habitum ⁊ linguā ab oībus deriſum paſſa eſt. Dūqꝫ iuxta domū gilberti vbi nūc eſt hoſpitalis ſcti thome omnib⁹ in eā intendentib⁹ caſu foꝛtuito trāſitū faceret: diuulgatū eſt vbiqꝫ ꝙ quedā iuuencula quaſi ydeota multis eam lequentibus ⁊ irridentibus per plateā euagaret. Richardus vero Gilberti famulus

quaſi ad ſpectaculū cū ceteris accurrens cū ꝓpius accedens eam cognoſceret: cū feſtinatiōe ad dn̄z ſuū rediJt ꝛ admiraldi filiam aduenisſe quā cūcti ſequentes admirabantur nunciauit. Quod cū vix tandem credere poſſet richardo iuſſit ad quādam matronā ei vicinam puellam adducere ꝛ honorifice ei in oībus miniſtrare Cum aūt richardum puella videret ꝛ euz agnoſceret: mox quaſi mortua cecidit iacens in extaſi reſupina. Ab illa mētis alienatione tandē ad ſe reuerſa ad dictā matronam ſicut iuſſum fuerat adducit. Cōtigit enī tempore illo in eccl'ia ſancti pauli ſex epiſcopos regni: et eccleſie negotia non parum ardua pertractare quib⁹ gilbertus cū rei geſte ordinē ſeriatim expoſuiſſet mox ciceſtrēſis epiſcopus indubitanter aſſeruit hanc vocationem non humanam ſed potius fuiſſe diuinā ꝛ magnifici operis ꝓlē editurā cuius ſanctitate ꝛ labore vniuerſalis eſſet eccleſia ad chriſti gloriam ſublimanda. Cumqꝫ adducta puella interrogaretur per richardū eorū interpretem ſi vellet baptizari reſpondit. Huius rei cauſa a remotis ꝓuincijs huc adueni dummodo gilbertus voluerit mihi matrimonio copulari. Baptizata itaqꝫ puella matildis vocatur ꝛ gilberto in cōiugium traditur breuiter tamē de fide catholica prius inſtructa. Prima enī carnalis copule nocte ſanctum thomā futuruz archiepiſcopum ꝛ martirem genuerunt. In craſtino vero gilbertus ad terrā ſanctam tanto deſiderio reuertendi afficiebatur ꝙ ſuſpirijs agitatus vultū ſolito pretenderet triſtiorem. Cogitabat eī vxoris ſexum fragilem/etatem teneram/linguā ignotam: ꝛ per abſentiam ſuam pericula proinde non parua eidem de facili prouenire poſſe. Aduertens autem vxor vultū mariti in diuerſis mutatum cum multa precum inſtātia triſticie cauſam ab eo tādem extorſit. Que voto ſuo non ſolum annuit immo rogauit vt quocūqꝫ modo ſuo placere poſſet conditori: nulla de eo habita conſideratione tam prompte aſſequeretur ꝙ deuote. Spero inquit firmiter ꝛ de deo meo tantum confido qui ad agnitionem nominis ſui me vocauit ꝙ te etiam abſente non deſeret: ſed ſicut prius dum ipſum non agnoſcerem intactam ab omni periculo conſeruabit. Tantum pro ſolatio Richardum mihi relinque qui lingua mea eruditus ceteris melius mihi nouerit miniſtrare. Gilbertus igitur letus effect⁹: ꝙcitius poterat hieroſolimā profectus eſt. Poſt tres annos et dimidium rediens ꝛ filium ſuum thomam cūctis gratioſum inueniens cum vxore ſua per aliquot annos laudabiliter vixit ꝛ vitam feliciter conſummauit. Beatus igitur thomas londonienſis vrbis indigena parentum mediocriuz proles illuſtris a primis adoleſcentie annis gratia multiplici ditatus eſt. Erat enim ſtatura procerus/decorus forma/ingenio perſpicax/dulcis ꝛ iocundus eloquio/morigeratus ad exemplum/prudens ad ſapientiam/iuuenilez venuſtatem facie preferebat ꝛ virilē grauitatem. Ab ineunte etate didicit a matre timorem domini ꝛ beatam dei genitricez tanꝙ ducem viarum ſuarū ꝛ vite patronam inuocare/ꝛ in illam poſt xp̄m totam fiduciam ſuam ponere. Mendicantibus quoqꝫ miro cōpatiebatur affectu. Liberalium deniqꝫ diſciplinarū ſcolas egreſſus ꝛ ad curiales ſe transferens occupatiōes tanto rationis vigebat acumine vt prudēter inauditas ꝛ difficiles ſolueret queſtiones: et quod ſemel didicerat quotiens volebat poſſet ſine difficultate proferre.

Videns igitur in curijs procerum plurima contra honeſtatem cleri geri: ad archiepiſcopum cantuarienſem theobaldū ſe contulit ꝛ inter primos ei⁹ familiares in breui admiſſus tandem cantuarienſis eccleſie archidiaconus ab eo conſtitutus

eſt. Pꝛocurante quoqꝫ eodem archiepiſ-
copo cancellarius regis henrici effectus:
regijs moꝛibus ac curialiū ſe confoꝛmās
numeroſa clientela gaudere gloꝛiā querē
popularis aure flatibꝰ delectari ſolebat.
Nam et frenis argenteis vtens: menſas
et expenſas comitum antecedebat. Et li-
cet coꝛpoꝛe mundus in omnibus lenocini
is ſuis adulari et applaudere videbatur:
tamen quod rarius accidere ſolet in afflu
entia rerum mirandus ⁊ imitandus erat
coꝛpoꝛis caſtitate. Erat autem in villa
ſtaffoꝛdie mulier pulchꝛa valde ad quam
rex conſuetudinem habuiſſe dicebat̃ cum
qua thomas aliquando hoſpitatus intem
peſte noctis ſilentio ſumpta lucerna cla-
ad hoſpitis ſui cubiculum ingreſſa eſt. Et
videns eum ante lectum pꝛocumbentem
pedeſqꝫ et tibias diſcoopertum: nam poſt
geniculationes lapſus fuerat in ſompnū
attonita redijt ſtatim et confuſa. Et inuē
tus eſt religioſus qui luxurioſus putaba
tur. Defuncto tandem theobaldo archi
epiſcopo thomas cancellarius pꝛocuran-
te potentiſſime rege henrico in archiepm̄
electus eſt et conſecratus. Qui ſtatim ve
terem exuit hominem cilicium et mona-
chum clam induit: carnem crucifigēs cū
vitijs et concupiſcētijs ſuis. A quodā nā-
qꝫ cenobita cantuarienſis eccleſie habitū
acceperat monachalem: cui dn̄s in viſiōe
loquutus fuerat ꝙ ſi monachum indue-
ret deum in negotijs pꝛopitium ⁊ coadiu
toꝛem mereretur. Quotidie eniꝫ poſt ma
tutinas decantatas: ſub pꝛofunda nocte
introducebantur pauperes tredeci qui-
bus diſcumbentibus ipſe miniſtrabat: et
argenteos quatuoꝛ ſingulis diſtribuit.
Egredientibus vero illis introducti ſunt
duodecim quibus frater quidaꝫ pedes la
uans miniſtrabat: ſine argēteis quidem
ſed in cibis habunde. Tertio vero conui-
uio circa hoꝛam diei tertiam centum pau
peribus miniſtrabant victualia duo fr̃es

A mane quoqꝫ vſqꝫ ad tertiam ſolus pon
tifex in conclaui ſuo remanebat incluſus
ad quem nulla ex cauſa vllus erat acceſſꝰ
Cedulas enim manicis ſuis cōplicare cō
ſueuerat edificationis aliquid cōtinētes
vt ſemꝑ penes ſe pꝛomptiꝰ haberet qđ di-
cere vellet. Cum aūt pꝛo ſuis ⁊ populi de
lictis in miſſa oꝛaret adeo humiliatū erat
coꝛ eius ⁊ contritū vt magis cum lachꝛi-
mis ſingultꝰ pꝛodirent ꝙ̄ verba. Ob va-
gas etiā coꝛdis cogitationes repꝛimādas
aliquē libellū oꝛonū in miſſa tenere ⁊ le-
gere conſueuit: miſſamqꝫ feſtinant̃ ſemꝑ
conſummauit ꝓpter immiſſiones per an
gelos malos pernicioſum necnon malaꝝ
cogitationum ſuperuentū. Manus autē
ſuas excutiebat ab om̄i munere ⁊ a domo
ſua ſoꝛdes auaricie ꝑſ̄ꝰ eliminabat. Un
de ⁊ accidit vt abbas qđā negotiū habens
in curia eiꝰ aliquot aureos nūc hijs nunc
illis qui iuditijs pꝛeerāt offerret ſꝫ cū oēs
reſpuerēt abbas negotiū peregit ⁊ auruꝫ
retulit ⁊ recedēs dixit. Curiā repperi que
nō ſolū poſt aurū nō abijt: ſꝫ aurū abijcit
ſpernit ⁊ calcat. Erat eni pꝛouidꝰ in con
ſilijs/in ventilatiōe cauſaꝝ diligens ⁊ mo
deſtꝰ auditoꝛ/in interrogatiōibꝰ ſubtilis
in rn̄pōſionibꝰ pꝛōptꝰ/in iuditijs iuſtus
ſine ꝑſonaꝝ acceptione iuris rectiſſimus
executoꝛ. Nullus pauper ab eiꝰ ianuis va
cuus redijt: lares egroꝝ ⁊ debiliū ꝑ ſuos
diligent̃ ſcrutabatur ⁊ bn̄ficiis viſitabat
Religioſos viros tanta reuerētia excipie-
bat vt credi poſſet in eis diuinā pꝛeſentiā
aut angelos venerari. In mēſa eni a de-
xtris eruditos ſuos: monachos vō ⁊ reli-
gioſos a ſiniſtris ſtatuit. Milites vō ceti-
qꝫ potētes ſepatim ſp ⁊ ꝑ ſe ſeoꝛſuꝫ diſcū-
bebāt ne ipos moleſtaret lectio ꝙ̄ cōtinue
in mēſa ꝑſonabat. In mēſa eiꝰ nō audie-
bant̃ coꝛnicines/nō lira/nō phiala/nō vl-
la muſicoꝛū genera/nl̄la gule vl̄ laſciuie
nulla penitꝰ incitamēta luxurie videbāt̃
Int̃ eni multaꝝ varia que apponebant̃ i

menſa ad vſum ꝓpriū pauca ſed precio ſa retinebat Vñ cū quidā ſemel q̄ſi ſubri dendo notaret pontificem: aliquātiſꝑ mo tus epſ ſic reſpondit ei. Certe inquit frat ni fallor cum auiditate maiori tu tuā ſu mis fabā quā ego appoſitā mihi phaſidē auem. Erat tūc auis hec ante preſulez in parapſide. Pontifex enī groſſiora non po terat vtpote tenere nutritus delicioſa q̄ dem ſed parce admodū ſumebat ꝫ ſobrie vt non magis cibat⁹ q̄ ieiunus: non poſt ieiunia plus q̄ ante vllā vix ſentiret car nis rebellionē. Ociū ſūmopere fugiebat qđ aūt nocturno ſompno ſine grandi diſ pendio corporis extorquere potuit lachri mis ꝫ orōnibus indulgebat. Cōuocato itaqꝫ ab alexandro papa turonis conſilio ſctūs thomas per totā normāniam et ce nomanniam tranſiens tanq̄ rex anglorꝫ ab oībus exceptus eſt. Turonis vero ap propinquās mox ciuitas vniuerſa cōmo uetur ꝫ obuiam exeunt vniuerſi: nō ſolū ciues ꝫ epī ꝫ archiepī qui ad ꝯſiliū conue nerant ſed fere omnes. Cardinales quo qꝫ oēs preter q̄ duos q̄ pape aſſidebant priuſq̄ ciuitatem ingrederetur occurre runt. A papa benigne ſuſcept⁹ renouatis eccleſie ſue priuilegijs finitoqꝫ cōſilio cū benedictione pape ad angliā proſpere re uertitur. Conuocato aūt londonijs par liamento rex inſtanter exegit vt deprehē ſi vel cōuicti in enormibus flagitijs cleri ci ecclie preſidio deſtituti ſuis lictorib⁹ ex ponant ad nocēdū promptiores eos eē ad ijciens niſi poſt penā ſpūalem: etiā corpo rali pene ſubdant ꝫ parū curare de ordi nis amiſſione qui contēplatione ordinis a tam enormibus man⁹ cōtinere non ve rentur ꝫ tāto deteriores eē in ſcelere quā to ſunt ceteris ordinis priuilegio digni o res: vnde ꝫ ſenioribus cohercendi vindi ctis q̄ſi reperiunt in ſcelere ꝫ ſemoti a cle ro curie traderent. Cū aūt archiepſ cum ſuis ſuffraganeis luculēter ad iſta reſpō diſſet: ꝯmot⁹ rex ſciſſitabatur an cōſuetu dines ſuas regias forēt ꝯſeruaturi quas tpe aui ſui archiepi ꝫ epi obſeruabāt Qui rñderēt ſe illas obſeruaturos ſaluo ordie ſuo. Rex vero dicebat aciē cōtra ſe firma tā ꝫ venenū v̄bo illi ineſſe ꝫ capſioſuz eē ſcꝫ ſaluo ordine ſuo. Vñ petebat vt abſo lute ꝫ abſqꝫ adiectione regias cōſuetudi nes ſe obſeruaturos cōpromitterēt. Reſ pondit archiepſ q̄ fidelitatē iurauerant: vitā ſcilicet mēbrorū ꝫ honorē terrenū ſal uo ordine ſuo ꝫ q̄ in honore terreno regie fuiſſēt cōſuetudines ꝯprehēſe: ꝫ ſe in alia forma minime obligaturos. In craſtino rex munitiōes ꝫ honores q̄ archiepſ a tpe cācellarie in cuſtodia habuerat a rege re petita recepit ꝫ neſcientib⁹ epīs a lōdoni is receſſit. Poſt hec vero mlti q̄ ad horaꝫ cū archiepō ſteterāt regis volūtati ſe pa rituros ꝓmittebāt paucis cū archiepō pō tificib⁹ remanētib⁹ ꝫ hij tñ occulti ꝓpter metū. Rex enī conabat̄ archiepm ꝓmiſſis ꝫ blāditijs ad ſuū inclinare ꝯſenſū. Sed in petra ſolidat⁹ nec blāditijs emolliri po tuit nec freri minis: vt a tramite iuſticie deuiaret. Multiqꝫ ad regis grām eū hor tabant: nūc familiaritatē priſtinā nūc im pēſos honores: hic q̄tū pacis inde quātū diſſentiōis malū ꝓponētes: adijtiētes eti am quāta foret inſipientia vni⁹ v̄bi cōtē tioſi occaſione tantā pderere grām ꝫ tāto rū malorꝫ ſoluere radicē. Abbas quoqꝫ de elimoſina a romano pontifice direct⁹ re gis volūtati eū obtēperare ꝑſuadebat aſ ſerēs regē dñis cardinalib⁹ iure iurando cauiſſe qđ nihil in preiuditium ecclie po ſtularūt: ꝫ ſi qđ p̄ſumeret a rege dñm pa pā ſibi malle iputari q̄ pacē nō reforma ri. Vñ ꝫ ab oīb⁹ ꝑſuaſus vix tādē ad regē acceſſit ꝫ v̄bū qđ regi ſcādalo erat ſe mu taturū ꝓmiſit. Rex igit̄ aliquātiſꝑ ſedat⁹ obligatiōnē de regiis ꝯſuetudinib⁹ obſer uādis ſibi fieri velle dicebat. Apud clarē doniā quoqꝫ epor ꝫ prelatorū lachrimis

⁊ precibus motꝰ obligat ſe ꝙ regias con⸗
ſuetudines foret obſeruaturꝰ bona fide/
v̄bo illo ſuppͣſſo ſaluo ordine meo: ⁊ ĩ ver
bo veritatis hoc ſe facturũ ſpopõdit pctm̄
pctõ adiungẽs. Jdipm̄ ⁊ vniuerſi põtifi⸗
ces iurauerũt. Scriptis igit̄ cõſuetudini
bus illas archiepũs ſigillare differẽs dice⸗
bat ꝙ ꝓpt̄ negocij magnitudinẽ decẽ dila
tionẽ vel modicã cũ abſqꝫ cõſilio nihil faci
endũ foret graue. Unã partẽ ꝯſuetudinũ
ſecũ ſcriptã ſuſcepit: alterã archiepũs ebo
racẽſis/ tertiã vero rex. Recedẽte itaqꝫ vi⸗
ro dei ⁊ diuerſis diuerſa ſentientibꝰ cleri
cus q̇ crucẽ ferebat acriꝰ inſtitit dicẽs. Cõ
cuſſit hec tẽpeſtas etiã colũpnas eccłie et
duꝫ paſtor diſparuit oues diſpſe latitant
ſub lupo. Quis triumphabit in p̄lio p̄nci⸗
pe deuicto? Quid inquit virtutis ſibi re⸗
tinuit qui conſcientiam perdidit ⁊ famã?
Quorũ ſunt hec fili ait archiepũs? Teipm̄
inq̄t id reſpicit qui hodie oĩno ꝑdidiſti con
ſcientiã ⁊ famã/ deo odibili ⁊ honeſtati cõ
trario exẽplo ĩpoſterũ relicto cũ manꝰ tu⸗
as deo ſacratas ad execrãdas conſuetudi
nes obſeruãdas extẽderes ⁊ in cõfuſione
libertatis eccłiaſtice cũ nepharie ſathane
miniſtris cõmunicares. Jngemuit igit̄
archiepũs ⁊ ſuſpirãs ait Peniteo fili ⁊ gra
uit̄ peniteo meũ exhorrẽs exceſſum: indi⸗
gnũ me iudico decetero ad eũ accedẽ in ſa
cerdotio de cuiꝰ eccłia tam vile cõtraxi cõ
mertiũ. Silebo ſedẽs in merore donec a
dño papa merear abſolui. Pctis eñi meis
exigẽtibꝰ ꝑ me iam anglicana ancillatur
eccłia: ⁊ q̄ añ me extitit dña nũc ꝑ me mi⸗
ſerũ videt̄ ancillãda. Utinã cõſumptꝰ eſ⸗
ſem ne ocłs meꝰ hec videret. Merito eniꝫ
tꝑe meo paſſura eſt eccłia q2 de aula aſſum
ptus ſum nõ de clauſtro nõ de religiõe ad
officiũ hoc: ſꝫ vanꝰ ⁊ ſupbꝰ de paſtore aui
um factꝰ ſuꝫ paſtor ouiũ: dudũ fautor hi
ſtrionũ ⁊ ſectator canũ nũc paſtor tot aĩa⸗
rũ: vñ plane video me iã a deo derelictuꝫ
⁊ a ſede ſctã in qua collocatꝰ ſum abijci di

gnũ. Dũ igit̄ dolor ſic eũ vrgeret exitus
aquarũ deduxerũt ocłi eiꝰ ita vt int̄ cõti⸗
nuas lachrimas ſingultibꝰ crebris erum
pentibꝰ cõpelleret̄ irrũpere ſermonẽ ma⸗
gis ꝙ̄ finire. Et penitẽtia ductꝰ ieiunijs ⁊
aſperitate veſtiũ ſe affligẽs ab altaris of⸗
ficio ſe ſuſpẽdit donec miſſis ad papã fe⸗
ſtinãter nũcijs abſolutiõis bñficiũ meru
it obtinere. Regi interim innotuit ꝙ ar⸗
chiepũs a ꝓmiſſione ſua reſilire vellet ex⸗
aſperatꝰ grauibꝰ cepit arcpiepm̄ vexare
exactionibꝰ. Uerũ q2 confeſſio per ſcriptu
ram fieri nõ ſolet: in ꝓpria ꝑſona vir dei
papã adire diſpoſuit aſſũptiſqꝫ ſecũ tãtũ
tribꝰ: q2 palam non poſſet noctu clã trãſ⸗
fretare tẽptat. Bis eñi mare ingreſſus vi
ventoꝝ bis repulſus eſt. Diſpſis aũt fa⸗
miliaribꝰ ſuis vnꝰ audatior cãtuariã ve
niens ĩ camera ip̄ius archiep̄i nocte ſe re⸗
cepit ⁊ poſt cenã quieſcere volẽs puero di
xit. Uade ⁊ claude oſtiũ aule vt ſecurius
dormiamꝰ. Ueniens illuc puer cũ lumi⸗
ne apto oſtio vidit archiepm̄ in angulo ſe
dere ſolum: ⁊ territꝰ putãs ſe fantaſma
vidiſſe redijt. Et veniẽs illuc clericꝰ virũ
dei ſicut puer dixerat inuenit. Conuoca
tis ergo eccłie fr̄ibꝰ quid ſibi acciderat ex
poſuit et ſtatim ad regem perrexit. Qui
audita diſſimulauit niſi quia iocũdo im⸗
properauit ei quare terrã ſuã deſerere vo
luiſſet tanꝙ̄ ſi ip̄os duos ſimł t̄ra capere
nõ poſſet: Archiepũs quoqꝫ eboracẽſis pa⸗
cẽ inter regẽ ⁊ virũ dei reformare ſtudu⸗
it. Uñ mittit ſctũs ad romanũ pontificẽ
tanꝙ̄ rogãs ꝯſuetudines illas cõfirmari
Que tam ſubita viri mutatio q̄ tã cõſtan
tis incõſtãtia: vt modo rogaret enormia
cõfirmari ad quoꝝ cõſenſuꝫ nõ potuit pri
us inclinari? Nimirũ maioris arbitrio re
liquit qd̄ per ſe nõ preſumpſit vt a ſe cul⸗
pam trãſferret ⁊ dño ſuo ſatiſfaceret. Sꝫ
bti pape religio circũueniri nõ potuit qui
certamẽ archiep̄i cognouit ⁊ porrigentis
preces coactas agnouit. Rex eñi clericos

homicidas/fures/latrones/aut alijs flagitijs deditos ad ſeculare iuditiū trahebat vt cōuicti priuarent ⁊ priuati curie traderent. Archiepſ vero clericos infames nō niſi apud eccleſiaſticos iudices pmittebat cōuenire. Ubi cōiūcti officio ſpoliarent: qꝛ non iudicat deus bis inidipm vel ne forte duplici pena multati laicis infamibus cōditione viderent inferiores. Sz ſi poſt degradationē in flagitijs inuenirentur a ſeculari iudice punerent. Talia enī iram regis accēdebāt. Nihil enī a viro dei vel dici vel fieri poterat qđ nō malicia infeliciū hoim deprauaret adeo quidē vt regi perſuaderent φ ſi archiepi pōtas pcederet regia dignitas eēt procuIdubio peritura: ⁊ is demū futurus eſſet rex quem clerus eligeret ⁊ φdiu placeret archiepo regnatur⁹. Proinde rex citari fecit archiepm vt die ſtatuto apud northamptoñ. regi rñderet de hijs que ſibi forēt obijciēda. Facta igit contione trahit in cauſam archiepſ φ ad quādā regis citationē ſe nō ppria pſona nō exhibuerit. Qui licet ſufficientē reſponſalem ſe miſiſſe pbauerit tñ procerū ⁊ pontificū iuditio mox omia eius bona mobilia ſunt cōfiſcata niſi forte regia clemētia vellet tēperare iuditiuz qđ eſt in mia regis eē de omi mobili ſuo. Cū vero audiſſet ſe iudicatū ſic: quale in qt ſit iuditiū hoc me etiā tacēte: ſcla poſt futura nō tacebūt. A ſclo ſiquidē non eſt auditū aliquē cantuariēſem archiepm in curia regū anglorū p qualicūqꝫ cā iudicatū: tū prot dignitatē/tū pter auctoritatem tū qꝛ regis ⁊ oim ſpūalit pr ſit. Noua qꝫ eſt forma hec ⁊ ordo iuditioꝝ nou⁹: vt archiepſ a ſuis ſuffraganeis aut pr a filijs iudicet. Die vo ſeqnti exigit rex ab eo qngētas libras quas vt aſſerebat cācellari⁹ tūc a ſe acceperat mutuo ⁊ lz a rege donatas in veritate affirmauerit adiudicatū eſt tñ φ qꝛ pecuniā illā cōfeſſ⁹ eſt ſe recepiſſe ⁊ titulū donationis tūc pbare non potuit regi ſoluendā eſſe. In craſtino cū ſederet archiepſ cū ſuis coepis in cōclaui ex edicto regis ſeris obiectis ne patēt exitus: ppoſitū eſt aduerſus archiepm φ cū vacātes hēret epatus ⁊ abbatias ⁊ mltos reddit⁹ dñi regis in manu ſua: nullā ei ſuper hijs reddidit rationē: quā tūc ſibi rex requirebat exhiberi. Aſcēdebāt enī ad triginta milia marcarū. Auditis enī eporū diuerſis ſententijs ait archiepſ. Uolo inquit loqui cū duobus comitib⁹ q cū rege ſunt quos ⁊ noiauit. Uocatis illis ⁊ oſtio aperto dixit. Non enim habemus ad pñs quib⁹ res ipſa magis innotuit: iō vſqꝫ in craſtinū petim⁹ indutias tūc reſponſuri. Soluto itaqꝫ cōſilio multitudo militū et alioꝝ q cū archiepo illuc ꝯuenerāt regio metu pterriti ampli⁹ cū illo nō ſteterunt. Unde vir dei iuſſit circuiri cepes ⁊ vicos ⁊ ad ſe vocari paupes ⁊ debiles dicēs: per talē militiā celeriorē poſſe puenire victoriam quā p eos qui tpe tēptationis turpiter receſſerunt. Impleta eſt igit dom⁹ ei⁹ diſcūbentib⁹: ⁊ facta eſt leticia nulla mentione habita de priſtina pturbatiōe. Die vo martis ꝯuenerūt ad archiepm pōtifices attoniti ⁊ extriti ppt audita ſuadentes vt ipe de oib⁹: etiā de ipo archiepatu regis ſemp oīa volūtati ⁊ arbitrio ſubijceret: ſi forte regis ira ⁊ indignatio ſedari poſſet. Si enī hoc nō fieret iā audiret ſibi in curia periurij crimē imponi ⁊ tanφ proditorē iudicandū eo φ terreno dño honorē frenū fidelitatis iuramēto ꝯprehēſū nō ſeruaret ⁊ regias cōſuetudines ad qs obſeruādas ſe iuramēto aſtrinxerat non ſeruaret. Quib⁹ ille reſpōdit. Fres mei ſicut cernitis fremit cōtra me mūd⁹ inſurgit inimic⁹ ſed qđ plāgo lachrimabili⁹ filij mris mee pugnāt cōtra me. Et ſi ego tacuero ſecula poſt futura enarrabūt qualr me ſolū in certamine deſeritis ⁊ prem veſtrū φtūcūqꝫ ſim pctor iā p duos dies iudicaueritis ⁊ vt cōuitio adhuc in fore ſecu

larĩ me iudicare paratos. Verũ oĩbus vo
bis in virtute obedientie ſub oꝛdinis vrĩ
periculo hoc inhibeo ne deinceps interſi⸗
tis iuditio quo mea perſona iudicet. Nõ
etiam ne faciatis romanã matrẽ eccleſiã
appello. Et ſi ſeculares manꝰ iiecerint in
me in virtute obedientie pꝛecipio vt ꝑ pa
tre vrõ ⁊ archipꝛeſule quã decet eccľiaſti
cam exerceatis cẽſurã. Vnũ aũt ſciatis ꝙ
tremat mũdꝰ/tremat coꝛpꝰ/caro infirma
ego aũt fauẽte dño nec turpiter cedã nec
creditũ mihi gregẽ enoꝛmitã derelinquã
Citoq; intrauit eccľiam ⁊ miſſam de ſan⸗
cto ſtephano celebꝛauit pꝛet moꝛẽ cũ pal⸗
lio. Qua peracta indutꝰ ſacris veſtibꝰ ca
pa clericali ſubiecta pꝛoceſſit ad curiã re⸗
gis. Et qm̃ timebat vt homo clam eucha⸗
riſtiã ſecũ depoꝛtauit. Ad oſtiũ vero came
re regis crucẽ in manu accipiẽs ſequẽti⸗
bus epĩs baiulauit. Et cũ herfoꝛdẽſis illã
deferre vellet: iuſtiꝰ eſt ait me ipſam defer
re ſub cuiꝰ pꝛotectione tutꝰ maneo ⁊ eius
viſo vexillo nõ eſt mihi dubitandũ ſub q̃
pꝛincipe militẽ. Cum aũt rex de viro dei
grauẽ depoſuiſſet oĩbus querimoniã oẽs
paſſim pꝛoditoꝛẽ eũ acclamabãt: qui dño
ſuo regi a quo tot et tãta bona acceperat
nõ iã honoꝛẽ terrenũ ſicut iurauerat ſer
uaſſet. Et pꝛopterea in eũ tanq̃ in regis
periurũ ⁊ pꝛoditoꝛẽ aĩaduertendũ. Cum
aũt oſtiarij cũ virgis ⁊ baculis de cenacu
lo in quo rex erat cũ magno impetu deſ⸗
cẽdiſſent ⁊ vultu minaci ⁊ digitis extẽſis
verſus archiepm̃ reſpexiſſent vir dei incli
nato capite ſedenti ad pedes diſcipulo ait
Timeo iam tibi. Verũptñ tu non timeas
Adhuc eĩ coꝛone mee particeps eris. Cui
ille. Nec tibi inq̃t timendũ nec mihi. Ere⸗
xiſti enĩ nobile illud ⁊ triũphale ſignum
oĩni poteſtati ſcm̃ ⁊ terribile in quo mul⸗
ti multa bella vicerũt. Dũ hec loquerent̃
ꝓcidit exoniẽſis epũs ſe ad pedes ſcti ⁊ ait
Pater miſerere tui ⁊ nrĩ: oẽs enĩ hodie ꝓ⸗
pter te perimꝰ. Exijt nãq; edictũ a rege

vt q̃ ampliꝰ tecũ ſteterit publicis hoſtis
iudicetur ĩ capite puniendꝰ. Dictũq; eſt
ꝙ ſareſburienſis ⁊ noꝛwicẽſis epĩ ſtatim
ad ſuppliciũ traherent̃ in mẽbꝛis mutilan⸗
di. Intuens ĩ eũ archiepũs ait. Fuge quia
nõ ſapis que dei ſunt. Demum inito ab
epĩs conſilio cõtra archiepm̃ ad romanã
ſedẽ de periurij crimine appellarũt: et in
verbi veritatis ꝓmiſſione ſe obligarunt
oẽm operã ad archiepĩ diſpoſitionẽ ꝓ vi⸗
ribus adhibituros ſi rex eos ab hoc quod
tũc immineret archipꝛeſuli abſolueret iu
ditio. Et acceſſerũt ad virũ dei dicentes.
Quondã fuiſti nr̃ archiepũs ⁊ tenebamur
tibi obedire: ſed q; dño regi iuraſti fideli
tatẽ: hoc eſt vitam/mẽbꝛa ⁊ terrenũ hono
rem ⁊ cõſuetudines ſuas obſeruãdas: et
tu niteris eas deſtruere ideo te reũ periu⸗
rij dicimus ⁊ ꝑiuro archiepõ de cetero nõ
obedimꝰ: ideoq; ad pꝛeſentiã pape te ap
pellamꝰ ſuꝑ hiis reſponſurũ. Et diẽ ſtatu
unt. Audio inq̃t archiepũs. Extũc pꝛinci⸗
pes et regni maioꝛes ꝑiurũ ⁊ ꝓditoꝛẽ ar⸗
chipꝛeſulẽ iudicarũt. Comes vo leiceſtrie
cũ multis perrexit ad eũ dicẽs. Mãdat ti⸗
bi rex vt venias redditurꝰ rationẽ ſuꝑ ob
iectis alioq̃n audi iuditiũ tuũ. Iuditium
inq̃t archiepũs ⁊ ſurrexit dicẽs. Immo fi⸗
li comes ⁊ tu pꝛius audi. Non te latet fili
q̃ fidelis fuerim regi: cuiꝰ rei gr̃a me ĩ ar⸗
chiepm̃ ꝓmouit deꝰ ſcit me nolẽte. Nota
enĩ fuit mihi infirmitas mea ⁊ magis pꝛo
ſuo q̃ ꝓ dei amoꝛe acquieui: idõ deus ⁊ ſe
mihi ſubtrahit ⁊ ipm̃ regẽ. In electione
quoq; mea liberũ me fecit ⁊ quietũ ab om
ni nexu curiali nec ſuꝑ his a quibꝰ ſum li
beratꝰ teneoꝛ nec volo rñdere. Quãto enĩ
dignioꝛ eſt aĩa q̃ coꝛpꝰ tãto magis deo et
mihi teneris obedire q̃ terreno regi. Nec
lex nec ratio ꝑmittit vt filii prẽm iudicẽt
aut cõdẽpnẽt. Vñ regis ⁊ alioꝝ declino iu
ditiũ ſb̃ deo ſolo a dño papa iudicãdꝰ cuiꝰ
pꝛeſentiam appello ⁊ oĩa mea ſub dei pꝛo
tectione ⁊ ſua pono ⁊ eius auctoꝛitate mu

mit⁹ hinc recedo. Abeuntē aūt ꝓſeqbā-
tur curiales ⁊ contumelijs ⁊ iniurijs la-
ceſſitum ꝓditorē ⁊ periurū acclamantes.
Occurrit ei multitudo maxima paupeꝝ
⁊ infirmoꝝ acclamātiū ⁊ dicentiū. Bene
dictus de⁹ qui eripuit ſeruū ſuuꝫ a facie
inimicoꝝ ſuoꝝ. Sicq; a turba ⁊ clero per
ducit̄ ad monaſteriū ſcti ādree. Et ait vir
dei ſequētib⁹ ſe. Quā glorioſa ꝓceſſio nos
cōducit a facie tribulātis. Sinite paupe-
res oēs intrare inquit vt in dn̄o adinui-
cem epulemur ⁊ iplete ſunt dom⁹ ⁊ atrie
diſcūbentiū. Nocte vero illa coraꝫ altare
cū paucis ſeptem pſalmos cū letania ceci
nit ad ſinguloꝝ ſctōꝝ noīa ſingulas fecit
genuflectiones. Deinde ꝑ poſticū ſecrete
exiens parū ante gallicinīū clam deſtinā
inijt fugā. Ecce fugitiu⁹ ille heritius de
quo diaconus quidā vidit in viſiōe. Naꝫ
rege angloꝝ cū vniuerſis nobilib⁹ ⁊ pre-
latis venante in loco qui dicit̄ Wāberge
exilijt heriti⁹ de medio ipſoꝝ tanq̄ tumul-
tu venantiū excitat⁹. Quē cūcti videntes
agitare clamorib⁹ ⁊ inſultatioib⁹ ceperūt
Ipe nō indirectū ſed per flexuoſas calles
portās in dorſo ſuo librū intitulatū act⁹
apl̄oꝝ ad mare feſtinabat. Nemo aūt eo
rum qui ſequebant̄ erat ſine vitio corpo-
ris ſui: ſed aut cec⁹ aut luſc⁹ aut claudus
aut labijs mutilat⁹ aut ſimo videbatur
naſo. Tandem cū heriti⁹ veniſſet ad marē
miſit ſe in illud ⁊ vlterius non cōparuit.
Quod vidētes qui eum perſequuti ſunt.
Et ecce ſuborta eſt nebula denſa ⁊ tenebro
ſa occupans faciem terre quā ſequebatur
imber ſanguinis. Diuertit aūt rex in au
lam quādam ⁊ ſedit in ea: indut⁹ veſte cā
dida linea ⁊ lata caudiſq; vulpinis tanq̄
ſertis caput cinct⁹. Non ceſſabat aūt ſan
guis ſup eū ſtillare: qꝛ domus vtpote de-
ſerta cooperta nō erat ſed ꝑ dependentes
caudas vulpinas defluebat in ſinū ſuum
Cūq; ſinū impleſſet reflue cepit ⁊ os eius
habūdant̄ impleuit. Eadē quoq; nocte
qua vir ſctūs fugā iniit quidā de clericis
in ſompnis manifeſte vocis ſonū audiuit
dicentē. Aīa noſtra ſicut paſſer erepta eſt
de laqueo venantiū laqueus cōtrit⁹ eſt ⁊
nos liberati ſum⁹. Audita aūt archiepī
fuga rex plurimū turbatus ſolēpnes nū-
cios cū muneribus ad papā miſit qui ar-
chipreſulē ſup pacis ꝑturbatione ⁊ reatu
periurii accuſarent. Uir aūt dei de die la
tens ⁊ in nocte iter faciens mare tranſiuit
⁊ indutus alba veſte ⁊ monachali capa pe
des iuit. Queſitumq; eſt ei laſſo tandē iu
mentū vnum non frenū ſed plectam cir-
ca collum habens ⁊ poſitis ſuper dorſum
veſtib⁹ eū deſuper ſedere fecerūt. Et obui
antes ei armati qdā: q̄ſierūt an ipe eēt ar
chiepſ cātuarienſis ⁊ ſiccine cātuarieſis
phalerat⁹ icedit? Tertia vō feria fugā iijt
ꝉtia feria i trāſmarinis applicuit/ ꝉtia fe
ria reuertēs in angliam applicuit/ tertia
⁊ demū feria gladio occubuit. Uocatus
aūt a ſociis frater xp̄ianus: ⁊ ne agnoſci
facile poſſet vbiq; locum etiam in menſa
tenuit extremū. Notauit eni vice quadā
hoſpes ſuus eius ſingularem veſcēdi mo
dum ⁊ in diſtributione affectū de illo qđ
ei apponebatur ſingulis de domo dabat.
Intuebatur proceritatem egregiā/ fron
tem amplam/aſpectum ſerenū/ faciē ob-
longam ⁊ venuſtā/ formā manuuꝫ ⁊ arti-
culoꝝ congruam: ⁊ quaſi exquiſitā ꝑte-
tionē in modo edendi/ in corporis qualita
te ⁊ geſtu ceteris diſſimilē. Eſtimauit ſe
magnū virū ſuſcepiſſe ⁊ ſuſpicabat̄ hūc
cantuarienſem eſſe epiſcopum eo q̄ circū
quaq; rumor increbuerat cātuarienſem
a northamptoū. clam receſſiſſe ⁊ appli
caſſe in partes illas vel in proximo appli
candum fore. Cū ei poſt cenā frater xp̄ia-
nus hoſpitem iuxta ſe ponere voluiſſet:
conſtanter renuit: ⁊ in terra ſecus pedes
ei⁹ ſedens dixit. Gratias ago dn̄o deo. qđ
dignus fui vt ſub tectum meū intrares.
Cui ille. Nonne ego frater pauper ſum ⁊

xpianus dicor: Certe inquit hoſpes quic-
quid dicaris ſcio te magnū virū eſſe & can
tuarienſem archiepm. Igit̄ cū nullis ver
borū inuolucris ab hoſpite ſe poſſet cela-
re confeſſus eſt qđ ipe erat & non negauit
Cū aūt ad monaſteriū ſancti bertini na
uigaret: piſcis pergrandis proiecit ſe cuz
impetu in gremio viri dei: & fact⁹ eſt trā-
ſit⁹ eius iocund⁹ in laude dei. Nūcii ve-
ro regis anglo℞ ad regem francorū ludo-
uicū venientes lrās ei dñi ſui porrexerūt
in quib⁹ continebat̄ q thomas quondam
cantuarienſis archieps de regno ſuo tan
q̄ proditor fugerit & ne ipm in terra ſua
reciperet precabat̄. Rex autem ſapiēs ſta
tim quis eū depoſuiſſet iterū & iterū ſciſ-
citat⁹ ē. Et adiecit. Certe ſicut rex anglo
rum ita & rex ſum ego: verūptamē mini-
mum de clericis regni mei deponere non
valerem. Nec eni ad petitionem ſuū reſ-
ponſum pro voto nuncii retulerūt. Mi-
ſit quoqz archieps nuncios ad regē fran-
co℞ quos benigne audiuit & ad oſcula ad
miſit. Cum aūt labores archiepi & peri-
cula ſeriatim expoſuiſſent: cōmota ſunt
viſcera eius & in regno ſuo pacem & ſecu-
ritatem archiepo benigne conceſſit. Et ad
iecit hoc de priſtina dignitate regni frāco-
rum fore vt exules & preſertim pſone ec-
cleſiaſtice pace perfruant̄ & a perſequuto
rum iniuria defendantur. Procedentes
inde nūcij ſenonis ad papā accelerarunt
& eouſqz preualuit nūciorūz regis anglie
ſuggeſtio q nec a cardinalibus ſunt ſalu
tati nec ad oſcula recepti. Eadē tñ die ad
papam habentes acceſſum archiepi pſſu
ras & anguſtias/dolores & pericula/labo
rem et erumpnā ſeriatim expoſuerunt.
Et cōmota ſunt paterne pietatis viſcera
ſuper filio & vbertim lachrimas effudit.
In craſtino cum nuncij regis multa cō-
tra epm propoſuiſſent: in preſentia pape
adhortabatur eos vt archiepiſcopi ad-
uentum expectarent: adijtiens in abſen-
tia eius nihil in eum ſtatuendū. Tandem
illi fraudati deſiderio ſuo ad angliam re-
uerſi ſunt. Veniente interim archiepo
ſueſſionis rex frācie ad hoſpitiū ei⁹ deſcē
dit & in ſalutatione preuenit & in omi cla-
ritate ſuſcipiens eū: & pacē & ſecuritatem
donans q̄diu exularet ſumptus neceſſa-
rios de fiſco regio gratanter cōceſſit. Vir
dei tandē ad dñm papam ſenonis venit &
a cardinalibus tepide quidem acceptus
eſt: ſed cū coram papa ſederet & propt̄ re-
uerentiā ſurgere vellet iuſſus reſidendo
cauſam edicere ſic incepit. Licet nō mul-
tum ſapientes nec tñ vſqz adeo ſum⁹ fa-
tui vt regem anglie ſuos & ſua pro nihilo
relinqueremus. Nam ſi vellemus ſue per
omia placere voluntati in ſua poteſtate
vel regno nō eſſet quis qui nobis nō obe-
diret pro libito. Et dum ſub hac conditōe
ei militaremus: quid fuit qđ nobis nō ſuc
ceſſit ad votū? Ex quo eni aliam ingreſſi
ſumus viā: etiam ſi ab iſto propoſito vel-
lemus reſilere ad eius grām recuperādā
nullius perſone egeremus intuentu. Ve
rum qz cantuarienſis eccłie noſtris tēpo-
rib⁹ obfuſcata eſt claritas quodlibet tor-
mentū ſed & mille mortis genera ſi tot oc
currerent libentius exciperem⁹ in dño q̄
ſub diſſimulatione ſuſtinerem⁹ hijs dieb⁹
mala que patitur. Porro ne videamur cu
rioſe vel obtentu vane glorie hec inchoaſ-
ſe expedit vt oculata fide cōſtet de effectu
Et producēs ſcriptū in quo continebātur
conſuetudines ille pro quib⁹ contentio fa
cta eſt cum lachrimis inquit. Ecce qđ ſta-
tuit dñs rex anglie contra libertatem ec-
cleſie: ſi hec lz diſſimulare ſine diſpendio
aie nec vos videritis. Quibus perlectis
moti ſunt omnes vſqz ad lachrimas: nec
hij continere ſe poterant qui prius pro vi
ribus aduerſabantur communi voce deū
laudantes: dum vel vnum ſibi ſeruaue-
rit qui pro eccłia ſua in illa tempeſtate au
ſus fuerit ex aduerſo aſcendere. Et repro

bauit papa conſuetudines illas ꝛ ab ec-
cleſiis ipoſterum dāpnādas ſenſuit. Po
ſtera die in ſecretiori thalamo coraʒ papa
affuit archiepſ ſic inquiens. Patres mei
ꝛ dñi ego gemēs fateor ꝙ has anglicane
eccłie moleſtias mea culpa ſuſcitauit. Aſ
cendi in ouile xp̄i ſed nō per oſtium velut
quē non vocauit canonica electio ſed ter
ror publice poteſtatis intruſit: ꝫ hoc on⁹
ſuſceperim inuit⁹ tamē ad hoc me indu-
xit humana ꝛ non diuina voluntas. Nūc
aūt recognoſcēs ingreſſū meū minus ca-
tholicum vidēs etiā vires meas oneri im
pares ne gregi preeſſe videar ad ruinam
cui datus ſum qualitercūqꝫ in paſtorem:
in manu tua pater archiepātum cantua-
rienſem reſigno. Moxqꝫ anulū ſuū de di-
gito trahens rogabat eccłie dignū paſto-
rem prouideri. Complenſqꝫ orationē ī la-
chrimis dñm papā ꝛ omnes qui aderant
flere compulit. Sedēte vero ſeorſum cū
ſuis archiepō cepit papa cū cardinalibus
conferre hinc inde diuerſa ꝛ varia orta eſt
ſententia. Quibuſdā viſum eſt ablata oc
caſione regis iram ſedari poſſe facil⁹ dū
in alia perſona eccleſie cantuarienſi cōſu
leretur ꝛ thome poſſet alias cōpetentius
prouideri. Hii ſiquidem ex phariſeis erāt
Aliis aūt viſum eſt: qꝛ ſi is qui pro tuen-
da eccłie libertate ſummo diſcrimine nō
ſolum diuitias/gloriam/ꝛ dignitatem ꝫ
ꝛ vitam expoſuit ad regis libitum debēt
ſuo iure priuari: ſicut forma fieret aliis in
conſimili cauſa regibus reſiſtendi ſi ei iu
ſticia ſeruaretur illeſa ſic eo cadente cade
rent vniuerſi epī vt nullus futuris tēpo
ribus auderet obuiare principis volunta
ti: ꝛ ſic vacillaret ſtatus eccleſie ꝛ romani
pontificis poteſtas deperiret. Expedit igi
tur vt inuitus reſtituatur ꝛ qui pro omi-
bus dimicat ab omnib⁹ ſuccurratur. Uo
cato igit̄ thoma ait papa. Nūc demū fra-
ter nobis liquet quē habuiſti zelum ꝑ do-
mo dñi de tuo ingreſſu: quā purā feceris
confeſſionē iaʒ ſecure de nouo poteris de
manu noſtra pontificalis officii curā reci
pere. Nouim⁹ enī te virū multis tempta
tionibus probatū/prouidū/ꝛ diſcretum/
deo ꝛ hominib⁹ charum/nobiſꝛ ſancte ro
mane eccłie per oīa fidelem. Et ſicut no
ſtre perſecutionis factus es particeps et
conſors indiuiduus ita tibi deo auctore ī
nullo deeſſe poterimus ꝙdiu nobis ī hoc
corpore vitalis durauerit ſpirit⁹. Veruʒ
hactenus deliciis afflués decetero diſcas
eſſe debilium ꝛ pauperū conſolator: pau-
perib⁹ enī xp̄i te duximus cōmendandū:
huic inquā abbati pontiniacenſi erat enī
ibi preſens non ſplendide ſed ſimpliciter
educandū vt decet exulem ꝛ xp̄i athletaʒ
donec expirauerit dies pacis ꝛ ꝯſolatiōis
tue. Interim forti aīo eſtoꝛ hiis qui pacē
perturbant reſiſte viriliter. Sancto ita-
qꝫ pontiniacum ingreſſo miſit papa habi
tum monachalē de lineo vtriqꝫ pāno groſ-
ſo ꝛ crudo: vndeꝛ dixit. Dicito dño cātua
rienſi quia habitum ei miſimus qualem
habuim⁹ non qualem vellemus. Uteba
tur vir dei cilicio a nudo colli vſqꝫ ad po-
plites ꝛ lectioni ꝛ orationi ac meditatiōi
tota mente vacabat. Rex aūt cū redeun
tibus nunciis ſe in ſuis petitionib⁹ didi-
ciſſet repulſum res oēs archiepī ꝛ ſuo-
rum confiſcari precepit totamqꝫ cognati-
onem ei⁹ ꝛ oēs qui eum familiaritate vel
quouis titulo ꝯtingebant ꝓſcripſit exilio
Nec ſexui nec etati nec in puerperio mu-
lieri decubāti parcebat: cōpulſiqꝫ ſunt iu
rare qd̄ contriſtādi cauſa archiepm̄ vbicū
qꝫ inueniret expeteret. Prohibitūqꝫ eſt ne
ꝓ eo oraret eccłia. Uir aūt dei illos per di
uerſas ꝓuintias cū lr̄is ſuis tranſmitte-
bat qui benigne ſuſcepti ſūt ꝛ plurimi fe-
lici⁹ in exilio ꝙ in patria degebāt. Erat
enī vir ſanctus ſacrarū ſcripturarū ama
tor precipu⁹: vt poſt horas regulares quo
tidie ſacri codices per totū diē vix de ma-
nu eius diſcederent. Unde ꝛ ī breui adeo

ꝑfecit vt nodoſis ſcripturarū ſententijs
etiam ſuper docētes ſe ſepius intellexit.
Dixerit aūt rex anglie lr̄as ad genera-
le capitulū ciſterſieſe ordini eoꝝ plurimū
cōminat⁹ ſi vlterius aduerſariū ſuū apđ
ſe retinerent. Quod cū archiepo nuncia-
tum fuiſſet rñdit nulla ratione ſe velle le
ſionem vllam vel dampnū hoſpitib⁹ ſuis
euenire. Dñs inquit coexulib⁹ meis ⁊ mi
hi prouidebit: qui volucres celi paſcit ⁊ li
lia veſtit. Cū aūt hec oīa audiſſet rex fran
cie ait. O inquit religio/o religio vbi es?
Ecce enim quos credebamus ſeculo mor-
tuos ſcl'i minas timent: ⁊ pro reb⁹ cadu-
cis quas ſe propt deū contēpſiſſe ꝑfitent:
a dei opere quod ceperāt ꝯuertunt retror-
ſum dei cauſam ⁊ pro dei iuſticia exulan
tem eijcientes a ſe. Et cōuertens ſermo-
nem ad eum q̄ miſſus ei fuerat ait. Renū
cia dño tuo qđ ſi mūd⁹ et etiā qui mundo
videntur mortui eū deſerant: ego tñ euȝ
non deſeram ſed ſuſcipiam ꝑpter deū et
ꝑpter iuſticiā patientē. Biēnio igit pere-
grinationis ſue cōpleto a pōtiniaco diſce-
dens ſenonis vſqȝ deuenit ⁊ in itinere ab-
bati pontiniacēſi cū lachrimis dixit. Que
de me ſunt finē habēt. Dñs ſeruo ſuo vite
finem finiſqȝ modū in viſu preterite no-
ctis oſtendere dignat⁹ eſt. Gladiū ſpicu-
latoris ſubterfugere nō potero. Ergo inq̄t
abbas ſubridēs: martirio iteribis. Quid
eſculēto ⁊ temulēto ⁊ martyrio? Nō bñ cō
ueniūt nec ī vna ſede morāt calix vini quē
potas ⁊ calix martirij. Fateor inq̄t archi-
epſ corporeis voluptatib⁹ indulgeo. Bo
nus tñ dñs q̄ iuſtificat impiū indigno di
gnatus eſt reuelare miſteriū. Et cū inſta
ret abbas vt ſeriatī proſequeret ſubintu
lit. Dñe abbas ſiȝ familiaris me⁹ ſis non
pri⁹ ediſſerā niſi eo pacto vt ſecretū tene-
as quoad vixero ego. Qđ cuȝ feciſſet ait.
Nocte hac viſum eſt mihi ꝙ in eccl'ia neſ-
cio tñ qua ꝯtra dñm regē angloꝝ corā pa
pa ⁊ cardinalib⁹ ꝯtēderem dño papa par
ti mee fauēte: ſȝ cardinalib⁹ ꝑ rege aduer
ſantib⁹ cōtra me. Tūc ecce ſubito quatu-
or ſupuenerūt milites q̄ ſummitatē capi-
tis mei excoriauerūt adeoqȝ anguſtiabar
ꝙ videbar mihi defeciſſe. Per hāc ni fal-
lor reuelationē credo ꝙ morte dura ſȝ ſpe
ro ꝑcioſa de hoc mūdo ſum tranſiturus.
Rex aūt anglie miſit nūcios ad impato-
rem fredericū ꝙ ſi nomē obedientiā alexā
dri pape abiuraret participē ſe ſciſmatis
haberet cū epis ſuis. Et factū ē ita. Fera-
lia quoqȝ ſtatuit edicta ꝯtra eos q̄ pape lit
teras in angliam deferrēt: oēſqȝ regni ſui
papā alexandrū abiurare coegit. Epi quo
qȝ cōtra archiepm ſuū appellarūt. Mitte
bant etiā ad iſtātiā regis duo cardinales
amici ei⁹ ad quoꝝ colloquiū cū veniret ar
chieps nocte proxima vidit in ſompnis ꝙ
propinaret ei venenū ī calice aureo. Jn-
fecto tādē negotio ⁊ abſqȝ ſpe pacis cardi
nales ad papā redierūt. Habito ei papali
priuilegio multos in anglia clericos cita-
uit vt ad ipm venire nō differrent ac etiā
ſub ordinis ſui ⁊ bñficij periculo nōnulla
precepit ſȝ nō paruerūt illi. Vñ appella-
tioni nō deferēs illos publice excōicauit:
quoſdā quaſi inuaſores/quoſdā quaſi re-
rū eccl'iaſticarū violētes detētores/quoſ-
dā etiā epos excōicauit ꝑpt inobedientiā
manifeſtā ⁊ maxime qr int regē ⁊ ipm to-
ti⁹ diſſentiōis intētores extiterāt quāȝ fo
uere nō deſiſtebāt. Ml'tos quoqȝ alios cle
ricos ⁊ laicos ob diuerſas offēſas publice
⁊ noīatim excōicauit adeo vt ī capella re-
gis vix eēt niſi excōicat⁹ noīe vel partici
pio. Vñ turbat⁹ cū ſuis nimiū rex cū om
ni feſtinatiōe ad papā nūcios mittit. Mi-
ſit quoqȝ rex frācoꝝ ad ſummū pōtificē
ad familiares ſuos cardinales mādās ꝙ
q̄ archiepm tāgeret pupillā tāgeret oculi
ſui. Sup oīa ỽo rogabat ne dñs papa ſol
ueret quos tam ſctūs archieps tā iuſte li-
gaſſet. Scripſit quoqȝ dñs papa franco-
rū regi mandans ⁊ rogās vt pacis media

torem ſe interponeret benignū. Ūn̄ et ad pleraqꝫ colloquia inter ipm̄ et regē archiepm̄ vocauit. Ūn̄ ſemel ſe ad pedes regis anglie procidit dicens. Dn̄e rex totā cauſam vnde inter nos orta eſt diſſentio tuo ꝯmitto arbitrio ſaluo honore dei. Tali adiectione audita rex vehemēter ſcādalizatus multis improperijs ⁊ obprobrijs ipꝫ affecit arguens eum tanꝗ ſuperbū et regie munificentie immemorē ⁊ ingratum ⁊ ait regi francie. Quicqd iſti diſplicuerit dicit honori dei eſſe contrarium et ſic ſua ⁊ mea om̄ia ſibi vendicabit. Sed ne videar honori dei vel ſibi in aliquo velle reſiſtere hec offero. Que anteceſſor maior et ſanctior fecit an̄ceſſorū meorū minimo: hec mihi faciat ⁊ quieſco. Acclamatur vndiqꝫ. Satis rex ſe hūiliat. Dn̄e archiepiſcope inquit rex francie vis maior eē ſctis viris vł melior petro? Quid dubitas? Ecce pax pre forib⁹. Archiepͣs rn̄dit. Sācti pdeceſſoris mei tēporib⁹ ſuis ⁊ ſi non oīa ſe aduerſus deum extollētia quedā tamē reſecarūt. Nā ſi om̄ia radicitus extirpaſſent: quis nūc aduerſum nos ignē tēptationis excitaret? Multo melius deo volēte nobis eſt: vt ſicut in eorū nūero ⁊ ſorte laborauimus: ita ⁊ illoꝝ laboris ⁊ premij participes ſimus: nec ſi quis eorū tepuit vel exceſſit in aliquo: eius in hoc teporis vel exceſſus exemplū ſequi tenemur. Petrum etenim xp̄m negantem arguimus: ſed vſqꝫ ad capitis ſui piculū neronis impetum arguentem cōmēdamus. Ex multis preſſuris ſurrexit ⁊ creuit eccľia: pr̄es noſtri paſſi ſunt quia noluerūt xp̄i nomē ſubticere ⁊ ego vt hoīs mihi gratia reſtituatur xp̄i honorem deberem ſupprimere? Abſit ait abſit. Inſurrexerūt ergo in eū omnes magnates imputātes arrogantie archiepi impedimentū pacis vno comite palam proteſtāte qđ qꝛ vtriuſqꝫ regni cōſilio ⁊ voluntati reſiſtit decetero neutrius dignus erit auxilio: ſꝫ eiectum ab anglia non recipiat francia. Soluto itaqꝫ conſilio inſalutato archiepō reges receſſerunt ⁊ qui pacis mediatores extiterant in receſſu multa etiam in facie viro dei obiecerunt ꝙ ſemper fuerat ſuperb⁹ elat⁹: ſapiens ī oculis ſuis proprie ſemper ſectator voluntatis ⁊ ſententie adijcientes grande fuiſſe malum et enorme eccleſie dampnum ꝙ ipſe vnꝗ rector fuerat conſtitutus ⁊ ꝙ per ipm̄ iam ex parte deſtructa: penitus cito deſtrueretur eccleſia. Sed vir dei ponens ori ſuo cuſtodiam ſiluit tāꝗ non audiret ⁊ regem francie cum ſuis ſequutus eſt. Plurimi vero in itinere dixerunt. Ecce archiepͣs qui in heſterno colloquio deum propter reges negare noluit nec dei honorē ſubticere. Cū vero archiepiſcop⁹ cum ſuis ſenonis eſſet: ⁊ quo diuertere poſſet quereret: tandem ſubintulit. Potens eſt deus in vltimo miſerie articulo ſuis adeſſe: ⁊ infideli deterior eſt qui de dei deſperat miſericordia. Et ſtatim acceſſit ſeruus regis francie qui dixit Dominus rex ad curiam vocat vos. Ad hec vnus clericorū dixit. Ut eijciam a regno. Non es inquit archiepͣs propheta neqꝫ filius prophete: noli vaticinari ſiniſtra Uenientes ergo inuenerunt dn̄m regem cum triſti vultu ſedentem ⁊ non aſſurgētem de more archiepiſcopo conſidentib⁹ illis et adhuc tepide vocatis facto ſilētio ⁊ inclinato capite quaſi dolens ⁊ inuitus cogitaret rex vt eos de regno eijceret ſubito abortis lachrimis proſiliens cum ſingultu proiecit ſe ad pedes archiepiſcopi: dicens. Uere pater mi tu ſol⁹ vidiſti nos omnes ceci fuimus qui contra deum tibi dedimus cōſilium: vt in cauſa tua immo dei ad nutum hominis honorem rennueres. Ignoſce ergo quia grauiter peniteo: et ab hac culpa me miſerū abſolue. Sed et deo et tibi meipſum et regnum meum expono et ab hac hora promitto ꝙ tibi vel tuis non deero ꝗdiu omnipotēti deo au-

ctoꝛe vixero. Abſoluto itaqꝫ rege dataqꝫ
ei benedictione archiep̄s ad hoſpitium ſu-
um regreſſus eſt. Poſt hec vero coꝛona-
tus eſt henricus filius henrici viuente pa-
tre ab archiep̄o eboꝛacenſi in pꝛeiuditiuꝫ
archiep̄i cantuarienſis ⁊ contra inhibiti-
onem papalem eis antea directā. Vn̄ fra̅-
coꝛū rex papā ſollicitauit in virtute amo-
ris ⁊ ſub impenſi pꝛoteſtatione obſequij
ne vlterius dilationes fruſtratoꝛias pꝛo-
rogaret: ſicut regnū francoꝝ diligebat ⁊
honoꝛem aplice ſedis. Archiep̄s quoqꝫ ſe-
nonenſis a papa impetrauit vt rex anglo-
rum omni appellatione ceſſante ſubijce-
retur anathemati ⁊ regnū interdicto niſi
cantuarienſi eccl̄ie pax redderetur. Miſit
quoqꝫ papa eboꝛacē̄ſi archiep̄o: ⁊ alijs ep̄is
qui coꝛonationi interfuerunt lr̄as ſuſpē-
ſionis. Quoſdam etiā ep̄oꝝ quia coꝛona-
tioni interfuerunt ⁊ ob alias cauſas excō-
municauit. Et has lr̄as beato thome deſti-
nauit vt illis loco ſuo ⁊ tp̄e vteretur. Vi-
dens itaqꝫ rex in arcto ſe poſitū pꝛomiſit
certiſſime pacem. Refoꝛmataqꝫ per medi-
atoꝛes pace rex ⁊ archiep̄s ſoli duo ſeoꝛſū
in equis in quadam planicie diuerterūt
ſecretius colloquentes. Ubi archiep̄s int̄
alia regi ſupplicauit vt iniuriam quā ſibi
⁊ eccleſie ſue ſuffraganei ſui vna cū ebo-
racenſi archiep̄o in coꝛonatione filij ſui fe-
cerant ſcd̄m cenſurā eccleſiaſticā ſine ip̄i-
us offenſa punire ſibi liceret. Et annuit
rex. Unde archiep̄s gratias agens confe-
ſtim in oculis oīm deſcendit: ⁊ humiliter
ad pedes regis ſe inclinauit. Cū ergo ar-
chiep̄s equum reaſcenderet rex aſcendē-
ti aſcenſoꝛium aptauit et tenuit. Et addi-
dit. Optas enī (vt dicis) in gallias redire:
ſed arbitroꝛ expedire tibi mecum aliquot
dies commoꝛari vt palam videatur quod
nondum eſtimatur. Sciunt om̄es inimi-
citias nr̄as: pax inita paucis innoteſcit.
Jngratus inquit archiepiſcopus nō im-
merito reputaboꝛ ſi benefactoꝛibus meis
vel vale nō fecero. Jbo ⁊ reuertar. Et a-
micabiliter ab inuicē receſſerunt. Et q̄m
rex pepigerat pꝛedia quedam cātuarien-
ſis eccl̄ie ep̄o reddere: miſit quoſdā ad re-
gem qui ſuper pꝛomiſſa reſtitutione eum
conueniren̄t. Quod cū aliq̄ꝓdiu diſtuliſſet
tādem ad magiſtrū iohannē ſareſburien-
ſem: poſtea carnotenſem ep̄m dixit. O io-
hannes inquit nullatenus vobis que pe-
titis faciam niſi videro pꝛius vos alit̄ ge-
rere erga me q̄ꝫ hucuſqꝫ geſſiſtis. Et ſic in-
fecto negotio redierunt. Audiens autē
rex archiep̄i poſt hec aduentū quoſdaꝫ de
aulicis in occurſum ei⁹ pꝛemiſit: ⁊ demū
ip̄emet ciuitatem turonis exijt ⁊ occurrit
nec tamē nocte illa rex achiep̄m in hoſpi-
tio ſuo reſpexit nec ſuoꝛū aliquis. Quin
potius rex ſummo mane miſſam celebꝛa-
ri fecit pꝛo defunctis ſuſpicans vt diceba-
tur ſi foꝛte alij miſſe ītereſſet archiep̄s oſ-
culum ſibi pacis offerret qd̄ ibi negaē nō
eſſet xp̄iani ſed plane inimici xp̄i. Petita
poſt miſſam pꝛedictoꝛū pꝛedioꝛū reſtituti-
one iterū reſtitutio certiſſime repꝛomiſſa
eſt. Volebat tamē rex vt pꝛius ad eccleſiā
ſuā reuerteretur qualē ſe ī regno exhibe-
ret ſcire deſiderans. Cū tādē vir dei ad
mare deſcēdiſſet occurrit ei decanus bolo-
nie aſſerēs ex parte comitis bolonie qꝛ pa-
rati erāt in anglia q̄ querebāt aīam eius
poꝛtus obſidētes vt exeūtem a naui rapi-
ant ⁊ trucident vel vincularēt. Cui archi-
ep̄s ait. Crede fili nec ſi mēbꝛatim diſcer-
pend⁹ ſim ab incepto itinē deſiſtā. Suffi-
ciat dn̄icum gregē paſtoꝛis ſui abſentiaꝫ
luxiſſe ſeptennem. Dum hec diceret ecce
nauis ab anglia ad poꝛtū venit cui⁹ nau-
ta ſocijs archiepiſcopi dixit. Miſeri quid
queritis/quid agitis/quo ꝓperatis? Cer-
te in moꝛtem veſtram. Conuenerunt in
poꝛtu milites multi vt in archiepiſcopuꝫ
et ſuos ſtatim cum applicuerint manus
inijciant. Quo audito ait epiſcopus. Ter-
ram anglie videoꝛ ⁊ fauente domino terrā

intrabo ſciens tamen certiſſime ꝙ ibi mihi immineat paſſio. Hoc dicto nauem intrauit ⁊ proſpere apud ſandwicū applicuit. Et ſtatim milites in alio portu eius aduentum audientes illuc properabant. Et vix ſalutato archiepō ſciſſitabantur quare in greſſu ſuo epōs regis excōicaſſet et ſuſpendiſſet. Miſerat enī ante aduentum ſuū clericos ſuos cum bullis qui epōs cū clericis prout ſupra exprimitur excōicarunt et ſuſpenderunt. Archieps vero māſuete reſpondit regem non ꝓpter hoc offēſum nec ſe quicꝗ̄ cōtra regem vel regnū feciſſe: ſed de ipſius regis permiſſione ſic factum eſſe vt iniuria quā epī in coronatiōe filij regis ecclīe ſue fecerāt nō remaneret impunita. Hijs auditis modeſtius loquuti ſunt: inſtanter tamen poſtulātes vt epōs excōicatos abſolueret ⁊ ſuſpēſos. Quod archieps ad conſilium diſtulit donec in craſtino cantuariam veniret. In craſtino prefati milites cū clericis trium epōrum ad archiepm venientes: noīe eporum abſolutionē poſtularunt. Rn̄dit vir dei epōs auctoritate pape excōicatos nec ipſius eſſe a tanto iudice ligatos abſoluere. Cū vero vrgentiſſime inſtarent dixit archieps ꝙ de dn̄i pape clemētia cōfiſus: ꝓ bono pacis in hoc articulo vſurparet q̄ dn̄i pape erāt ꝑſtita tū cautione vt ecclīe iuditio parerēt alioqn̄ ſe hoc facturū nullaten⁹ preciſe rn̄dit. Hoc illi audiētes idignant receſſerūt ⁊ multa ī ſuperbia ⁊ abuſione loquuti ſunt. Archieps aūt eboracēſis Lōdoniēſem ⁊ Sareſburiēſem ſic cōmouit vt mare trāſfretātes regē adirent ⁊ q̄rulo ſermone mox enarrarūt: ꝙ precipitant/temere/⁊ ſuperbe archieps in aduent⁹ ſui iītio regnū ꝑturbauerit ⁊ ſacerdotiū pace regia ſibi conceſſa abutēs. Cū qꝫ in multis viruꝫ dei accuſaſſent ait rex Si omnes excōicationi ſubiacent: coronationi filij mei conſentientes ego per oculos dei non excludor. Qualiter enī ⁊ quātum rex commotus immo in quātū furorem per illos ⁊ complices ſuos cōuerſus fuerit ordo ſequentis hiſtorie declarabit.

Veniens itaqꝫ cantuariam archieps et honorifice ab omibus ſuſceptus preparabat ſe: alumpnū ſuum puerū videre regē ⁊ poſtea prouintiā a qua tam diu abſens fuerat circuire. Et ecce cū in itinere eſſet: regis iunioris nūcij ex noīe regis ne procederet inhibentes ad ecclīam ſuā euꝫ redire precipiebāt. Quibus vir ſctūs mox reſpondit ſe nullatenus propter inhibitionem hanc regreſſurum niſi qꝛ tūc ſolēnis natalis dn̄i vrgebat dies quo eccleſie ſue abeſſe noluit ⁊ ita reuerſus eſt. Die vero natalis dn̄i qui ab aduentu ſuo in angliā viceſimus ſeptim⁹ erat: archieps ſermonem fecit ad populum et ꝙ inſtaret tempus diſſolutionis ſue ⁊ in breui migraret ab eis predixit: ⁊ nominatī ceruicoſos terre ⁊ pleroſqꝫ de aulicis necnon ranulphū de brok/⁊ robertum de brok: qui iumētū archiepī mutilauerant perpetuo anathemati tradidit. Cuius vero efficatie fuerat in roberto ſententia poſtea clarum fuit. Cum enī in domo ſua quā de nemorib⁹ archiepī paſſim ſucciſis in cantuaria conſtruxerat conuiuium feciſſet canes panē quem manus eius contractauerant recuſabant qui de manib⁹ aliorum auide ſumebant. Mirantibus cunctis ⁊ reliquias eius fragmentis aliorum commiſcentib⁹ ab vtriſqꝫ viſi ſūt canes abſtinere. Rex vero a tribus epīs vt premittitur in furorem accenſus manifeſte coram omnibus de archiepō tanꝗ̄ de hoſte conqueſtus eſt ⁊ ſepe omnes quos nutrierat ⁊ beneficia contulerat maledixit: qui ipſum de ſacerdote vno non vindicarent qui ipſum ⁊ regnum ſuum ſic perturbabat ⁊ ſuis dignitatibus ipſum exheredare querebat. Et adiecit. Unus homo qui manducauit panem meum leuauit contra me calcaneuꝫ ſuum. Unus homo profecto beneficijs

meis inſultat ⁊ totū genus regium deho
neſtat totū ſine vindice regnum cõculcat
Hõ cū ſepius in furoꝛe replicaret: quatu
oꝛ milites aulici dicentis votū concipien
tes in archiepĩ necem conſpirauerūt. Hij
aūt fuerunt reginaldꝰ filius vꝛſi hugo de
moꝛeuilla/ Willelmus traci/ ⁊ richardus
bꝛito. Trãſeuntes aūt iſti quatuoꝛ ꝓpe
re mare cantuariam in fõ. innocentiū ſo
la arma poꝛtantes cū cõplicibus ſuis itra
uerunt. Quinto igitur natalis die ſedẽ
te archiepõ in thalamo ſuo circa hoꝛã vn
decimã: ecce quatuoꝛ milites pꝛedicti ad
archiepm̃ ingreſſi ſunt. Et cõſidentes an
te pedes eius in terra nec ipm̃ ſalutãtes:
⁊ aliquantulum cum ſilentio ſedentes re
ginaldus tandẽ filius vꝛſi ſic ſctm̃ affatꝰ
eſt. A dño nr̃o rege de trãſmarinis parti
bus ad te directi regia tibi mandat a defe
cimꝰ vt ad filium ſuū regẽ pergas factu
rus ei quod dño ⁊ regi facere debes fide
litatemqꝫ ei interpoſito iuramẽto facias
⁊ quod in regiam peccaſti maieſtatẽ emẽ
des. Et ille. Unde ei fidelitatem tactis ſa
croſanctis debeo ꝯfirmare aut in quo ma
ieſtatis regie reus effectꝰ ſum? Ille ait.
De baronia exigitur a te cū iuramẽto fi
delitas ⁊ de clericis quos in terrã adduxi
ſti: ſi in terra remanere noluerit ſecurita
tis iuramẽtū exigitur. Uir dei rñdit. De
baronia dño regi quicqḋ ius vel ratio di
ctauerit facere paratus ſum. Uerū ꝓ cer
to teneat/ qḋ nec a me nec a clericis meis
iuramentū aliquod poterit extoꝛquẽ. In
telligimꝰ inquit. miles ꝙ nihil hoꝛuꝫ que
pꝛopoſuimus tibi facturus ſis. Pꝛeterea
pꝛecepit tibi dñs rex vt epõs ſine eius licẽ
tia excoĩcatos abſaluas. Et ille. Epõs eni
nõ ego ſed dñs papa cui data eſt poteſtas
a dño excoĩcauit. Si eni eccl̃ie mee illatã
iniuriam vindicauerit fateoꝛ nõ mihi diſ
plicere. Ex quo inquit miles in deſpectuꝫ
regis talia tibi placent credibile ſatis eſt
ꝙ coꝛonam ſuam velis ſurripere ⁊ rex no

minari et eſſe ſed vſqꝫ ad regie dignitatis
nomen reuera non pꝛoficies. Uir dei ait.
Nequaꝙ ad regis nomẽ aſpiro: imo tres
coꝛonas ſi mihi data eẽt facultas ãnecterẽ
coꝛone ſue. Tandem hõ poſt verba cõuer
ſi ſunt milites ad monachos dicẽtes. Ex
parte domini regis vobis pꝛecipimus vt
hunc hominem diligenter cuſtodiatis: et
cum placuerit illum regi pꝛeſentetis. Ar
chiepũs ait. Nūquid me fuga labi velle pu
tatis? Neqꝫ pꝛo rege neqꝫ pꝛo aliquo vi
uente fugam inibo. Non veni vt fugereꝫ
ſed vt impioꝛum rabiem ⁊ maliciam ex
pectarem. Uere inquiunt non effugies.
Illis itaqꝫ in tumultu ⁊ minis egredien
tibus magiſter iohannes de ſareſburi di
xit. Domine res nimis admirabilis eſt: ꝙ
nullius conſilium admittis. Nonne ſan
ctius eſſet mitius eis dediſſe reſponſum?
Et ille. Conſilium iam totum reuera ac
ceptum eſt. Noui ſatis quid agere debe
am. Et ille. Utinam annuente deo bonuꝫ
ſit. Egreſſis igitur militibus et arman
tibus ſe intrant aliqui ad virum dei dicẽ
tes. Domine armant ſe. Et ille. Que cu
ra? Sinite armare. Cūqꝫ milites arma
ti cum multis curiam archiepiſcopi in
traſſent: vndiqꝫ acclamatum eſt vt fuge
ret. Sed ille nec loco nec animo motus
eſt: ſed ſedebat intrepidus: ſed tandẽ mo
nachi (licet inuitum) traxerunt eum ad ec
cleſiam. Audito autem armatoꝛum aduẽ
tu quidam ex fratribus ad veſperas per
ſiſtebant: quidã timentes diuerticula pe
tebant: quidam ſibuenire volentes ad vi
rum dei veniebant. Quibus et ait. Ite ⁊
diuine ſeruitutis penſum explete. Sub
ſiſtens autem vir ſanctus ad oſtium di
xit. Quamdiu inquit tenebitis introitum
non introibo. Et ſtans in limine et vidẽs
populares quaſi ad ſpectaculum circa ſe
conſtipatos dixit. Quidnam metuit gens
iſta? Reſponſum eſt armatos in clauſtro.
Ad ipſos autem ait archiepiſcopus exeo.

Prohibentib⁹ eū fratribus exire cepit circa limē obuerſari. Et cū procedere moneretur ꝛ ad ſctā ſctōꝝ ſe conferre vt deferetur ei ex reuerentia loci nō acquieuit. Tumultuantibus interim clericis ꝛ monachis ꝛ vectem ferreū obducētib⁹ vir ſanct⁹ ait. Abite puſillanimes. Sinite miſeros ꝛ cecos delirare. Precipim⁹ in virtute obedientie ne oſtiū claudatis: nō eni decet eccleſiam incaſtellari. Omiſſis interī veſperis accurrūt monachi ꝛ paſtorez licet inuitum ꝛ renitentē clauſis ecclie valuis introducūt. Sed regreſſus ꝙ̄totius increpabat eos dicēs. Dimitte meos intrare. Et accurrēs oſtiū apperuit ꝛ ſuos qui deforis erant manib⁹ ſuis trahebat in eccleſiam dicens. Intrate citius. Tandem a ſuis inde violēter abſtract⁹ oſtia patefacta reliquit. Valuis igitur aptis milites ꝑſcrutato palatio per clauſtra ruūt ꝛ gladios in manibus vibrant/alij vbi eſt proditor/alij vbi eſt archiepſ acclamabāt. Et occurrit illis vir ſctūs dicēs. Ecce ego nō ꝓditor ſed archiepſ. Et accedēs prim⁹ illorū dixit ſctō. Fuge mortuus es. Et ille. Nequaꝙ̄ fugeam. Et iniecta in virū dei manu pilleūq; mucrone deijtiens dixit. Veni huc captus es. Sctūs ait. Non veniam: hic mihi facietis quicq̄d facere vultis palliumq; de manu ei⁹ excuſſit. Quibus verbis miles repercuſſus: duos vel tres paſſus reſilijt. Et ad aliū militem cōuerſus dixit. Quid eſt hoc reginalde multa tibi contuli beneficiaꝫ ad me armatus in eccliaꝫ accedis: Cui ille. Iā ſcies. Mortuus es. Impoſſibile eſt enī vt ampli⁹ viuas. Cui ſctūs ait. Et ego ꝓ deo meo mori paratus ſum: ꝛ pro aſſertione iuſticie ꝛ ecclie libertate. Sed ſi caput meū queritis: prohibeo ex parte dei omnipotentis ꝛ ſub anathemate ne alicui minori vel maiori in aliquo noceatis ſed ſint immunes a pena ſicut extiterūt a cauſa. Mortem ei libenter amplector dūmodo ecclia in effuſione ſanguinis mei pacē conſequatur et libertatem. Alterū etiā militem mox manu apprehendens per loricā tā valide excuſſit ꝙ ipm fere vſq; ad pauimentū proſtrauit. Willelmus de traci erat hic ſicut poſtea confeſſus eſt. Et inclinauit vir dei caput ī modū orantis. Hec nouiſſima proferens verba. Deo ꝛ beate marie ꝛ ſāctis hui⁹ ecclie patronis ꝛ beato dioniſio commēdo meipm ꝛ ecclie cauſam. Accelerās ergo reginald⁹ ꝛ toto conamīe capiti protenſo vuln⁹ inferre nitens clerico cuidaꝫ edwardo de cantibirgia dicto brachium gladio opponēti graue vuln⁹ inflixit. Verūptamē cū pond⁹ ictus ſuſtinere nō poſſet brachium retraxit ꝛ reliquū ictus caput recepit viri dei: ꝛ ſanguis cepit manare per faciem. Et exclamauit percuſſor ille. Percutite/percutite. Et attollens ſanctus in celū oculos genu flexo manibuſq; iunctis ante altare obtulit ſeipm hoſtiaꝫ viuā deo. Scdo vero vulnere capiti eius inflicto recto corpore quaſi ad orationem proſtratus in terrā corruit. Terti⁹ vo teſtē portionē amputando vuln⁹ precedēs horribiliter ampliauit. Quart⁹ cū ferire tardaret corrept⁹ in idem vuln⁹ gladium vibrauit: gladioq; in pauimēto marmoreo confracto tam cuſpidē ꝙ̄ gladij capulum reliquit ecclie. Nec ſathane filio tantum ſuffecit perpetraſſe flagitiū: niſi q̄ dictu horribile eſt iniecto in caput gladio cerebrū eijceret ꝛ per pauimētū ſpargēs exclamaret. Mortuus eſt. Et exeuntes dixerunt. Regales milites/regales milites Alij vero inſultabant dicentes. Voluit eē rex/voluit eſſe plus ꝙ̄ rex: mō ſit rex modo ſit rex. Ab hora vero qua vir dei ꝑmū vuln⁹ excepit nec verbū protulit/nec clamorem emiſit/nec gemitū edidit/nec manum ferienti oppoſuit: ſed caput inclinatum donec cōſummaretur immobile tenuit. Et ſic athleta dei quarto kal. Ianuarij a ſeculo migrans victor celos intrauit

Exeuntes vero milites equos aurũ ⁊ ar
gentũ ⁊ quicq̃d in palatio archiepi reper-
tum eſt inter ſe diuiſerũt Scripta quoqꝫ
⁊ priuilegia ranulpho de brok tradita ſũt
ad regem deferenda. Cũ aũt duo viderẽt
cilicia cõſternati ſunt ⁊ ſtupefacti ꝙ tam
euidens obumbrate religionis cernerent
argumentũ. Exuentes aũt monachi ſan
ctum martirẽ veſtib⁹ ſuis corp⁹ ei⁹ cilicio
inuolutũ ipa etiam femoralia uſqꝫ ad po
plites cilicina habitũqꝫ ſuperinductũ mo
nachalem: ſtaminã videlicet ⁊ cucullam
repererunt. Paſſus eſt aũt anno grẽ mil
leſimo cẽteſimo ſeptuageſimo vite vo ſue
anno q̃nquageſio ttio. Ex legẽda ſctõꝝ
Sacerdos quidã de btã virgine quoti-
die celebrabat q̃ archiepo accuſat⁹: ab eo
accerſitur ⁊ tanq̃ ydeota ⁊ inſcius ab offi
cio ſuſpenditur. Cũ aũt beat⁹ thomas ci
licium ſuũ ſuere deberet ⁊ ſub lecto ipſuꝫ
abſcõdiſſet ut ad ſuendũ horam captaret
btã maria ſacerdoti apparuit dicẽs. Va-
de ad archiepm eiqꝫ dicas ꝙ illa cui⁹ amo
re miſſas dicebas ei⁹ cilitiũ qđ in tali loco
conſuit ⁊ cetam rubeã de qua illud cõſuit
ibidem reliquit. Illa igit mandat ſibi qđ
interdictũ quod tibi fecerat debeat relaxa
re. Quod ille audiens ⁊ ita inueniens ob-
ſtupuit ⁊ interdictum relaxans ſacerdotẽ
hoc habere ſecretum precepit. Quedam
dña de anglia varios oculos habẽ ob laſ-
ciuiam ⁊ maiorem pulchritudinẽ affecta
bat ſuper quo votũ vouẽs: nudis pedib⁹
ſepulchrum bti thome viſitauit. Que cũ
in orone proſtrata eſſet ſurgẽs inuenit ſe
penitus excecatam. Statimqꝫ penitẽs ce
pit rogare btm thomã: ut iam nõ varios
ſed ſaltẽ ſuos ſibi redderet. Quod tandẽ
cum multa difficultate vix valuit obtine
re. Auis quedã docta loqui cũ niſus eã
inſequeretur ſicut didicerat cepit clama-
re. Scte thoma adiuua me. Et ſtatim ni-
ſus cecidit mortuus ⁊ illa euaſit. Quidã
quẽ ſctũs thomas valde dilexerat cũ gra-
uiter infirmaretur iuit ad eius tumbam
⁊ pro ſalute rogauit ⁊ ad libitũ impetra-
uit. Sed dũ ſanus rediret cogitare cepit
ꝙ illa ſanitas aĩe ſue forſitan nõ expedi-
ret: unde iterũ rediens ad ſepulchrũ ora-
uit ut ſi non eſſet utile aĩe ſuẽ continuo in
firmitas ipa rediret: ſtatimqꝫ infirmitas
rediit ſicut pri⁹. In ei⁹ aũt interfectores
ĩ tm ultio diuia deſcuit ut alij digitos dẽ-
tibus fruſtatim diſcerpẽtes/ alij ſaniẽ de
fluẽtes/ alij paraliſi diſſoluti/ alij amẽtes
effecti miſerabilit interirent. De iſto quo
qꝫ martire quidã ſic ſcripſerunt.

Pro xpi ſponſa xpi ſub tẽpore xpi
In templo xpi verus amator obit,
Anno milleno centeno ſeptuageno
Anglorũ primas corruit enſe thomas
Quis morit p̃ſul cur ꝓ grege q̃nalr enſe
Quando natali quis locus ara dei.

Cum autẽ audiſſet rex anglorũ gladiis
ſuoꝝ occubuiſſe btm thomã miſit duos
clericos lr̃as ferentes qui cantuariam ve
nientes cõgregatis fratrib⁹ dixerũt. In
fortunium fratres quod penes nos acci-
dit adeo dñm regem contriſtauit ut ab in
troitu ecc̃lie per triduum abſtinuerit/ ci-
bũ per tres dies preter lac amigdalorũ nõ
ſumpſerit/ cõſolationem non admiſerit/
in publicũ non prodierit/ ſciens in ſuam
redundare infamiam quod ſuoꝝ ſeuitia
actum eſt. Unũ eſt qđ mordet cõſcientiã:
cũ eni oẽs qui coronationẽ filij interfuert
excõicatos accepiſſet dolorẽ ſuũ diſſimi-
lare non poterat ſed ſuis querimoniã de-
poſuit qui eius cõpaſſi dolori eo neſciẽte
a curia latenter receſſerunt. Quod cũ au
diſſet eueſtigio miſit qui portus preoccu-
pantes illorũ inſaniam prohiberent ſꝫ il-
li citius mare tranſeuntes facinus tã hor
rendum expleuernnt. Si eni quicq̃ cul-
pe contraxerit in eo ꝙ aliquid dixiſſe vide
retur quod eos ad facin⁹ inuitauerit ve-
ſtris orationib⁹ cõuenit expiari. Et nũc
corpus iubet honeſte tradi ſepulture: nõ

eni perſequitur mortuum quãuis viuen
tem habuerat infeſtũ. Heracliꝰ patriar-
cha hieroſolimitanus angliam veniens:
talem referebat viſionẽ. Cũ eni in ceno-
bio quodã terre ſctẽ fr̃ quidã infirmaret:
rogauit eũ abbas vt poſt mortem ſuã de
ſtatu ſuo eũ certificaret. Annuit frater et
obijt. Infra paucos vero dies reuerſus:
ſe dei frui viſione ⁊ eterne ſalutis premi-
um ſibi donatum nũciauit. Et vt certiſſi-
me inquit ſcias in nullo heſitans ſcito ꝙ
cũ egreſſꝰ a corpore ab angelis ſtatim de
portatus fui in celum: ⁊ venit magnꝰ qui
dam cũ proceſſione ineffabiliter admirã-
da ſequente ipm̃: quã nemo dinumerare
poterat angeloꝝ mltitudine patriarcha-
rumꝗ prophetarũ laudabili nũero cũ glo
rioſo apoſtoloꝝ choro ⁊ innumerabili ſan
ctorũ martirũ purpurato ⁊ cãdidato cõ-
feſſoꝝ exercitu. Sabat aũt ille ante dñm
quaſi martir toto lacerato capite: cruore
(vt videbatur) per vulnerũ rimas diſtilã
te. Cui dñs ait. Thoma ſic decet te intra
re curiã dñi tui. Et adiecit. Quantã glori
am donaui petro nec tibi minorem dabo.
Et accepit dñs mire magnitudinis coro-
nam auream ⁊ capiti eius dilacerato im
poſuit. Et addidit frater. Scito igit̃ cer-
tiſſime ꝙ thomas cantuarienſis antiſtes
hijs diebꝰ occiſus eſt. Tu vero dicta mea
nota ⁊ ſigna tẽpora. Et hijs dictis diſpa-
ruit ⁊ abbas heraclio patriarche qui hec i
anglia retulit per ordinem enarrauit.
Sctũs quoꝗ thomas in exilio adhuc po
ſitus talem viſionẽ vidit. Aſpiciebã inqͣt
in viſu noctis ⁊ ecce ſupra mõtẽ valde ex
celſum erã et dñs rex angloꝝ in infimo
deorſum ⁊ ecce ſubito vniuerſe celi volu
cres aduerſum regem cõuenerũt ipm̃ cũ
vnguibus ſuis ⁊ roſtris ſubito ⁊ cito ala
rum ſuarũ impetu quaſi turbinis vehe-
mentis ſpiritu impetentes. Singula mi
hi viſa erant ibi volucrum genera maxi-
me que ex raptu viuũt regẽ in genere ſuo
impetentia. Cuius veſtimenitis per vo-
lucrũ vngues ⁊ roſtra confeſtim dilacera
tis rex ſola camiſia vix coopertus quaſi
nudus volucribus expoſitus eſt ⁊ impe-
tum auium ſuſtinere non valens hinc in-
de impellebatur. Erat aũt a tergo regis
quoddã precipitiũ profundiſſimũ ⁊ teter-
rimum ſibi improuiſum. Cum aũt appro
pinquaſſet rex precipitio ab impetentiũ
in ſe trahens: vnus de aulicis quẽ rex ho-
noribus ⁊ diuitijs inter regni primos ere
xerat ⁊ quaſi ſeipm̃ dilexerat: in volucrũ
acceſſit adiutoriũ / camiſia qua amictus
erat rex ſpoliare violenter attemptans cũ
quibus cepit regem pellere in precipitiũ.
Commota ſunt eni viſcera mea ſuper re
ge nec potui in offenſa hac miſerationes
meas cõtinere ꝗn de mõtis vertice in ictu
oculi deſcendi ⁊ framea longa ⁊ acutiſſi-
ma vniuerſas celi volucres diſſipaui: et
diſperſi ⁊ regem veſtibꝰ ſuis regalibꝰ de
center indui ⁊ aulicũ illum qui in auxili-
um volucruz venerat acriter obiurgaui.
Rex aũt hẽricus per quadraginta dies
audita thome nece ſedit merens ⁊ acerbi
orem multo plus ꝙ mortuorũ fecit luctũ
lugentium cibos comedit / equũ non aſcẽ
dit / nulla cauſa / nulla conſultatio / nulla
querela ingrediebatur ad eum Sedebat
ſolitarius ingemiſcens et dolens ſepius
hoc iterans heu heu accidiſſe ſic. Et ſtatĩ
nũcios ad papam alexandrũ miſit ⁊ hũi-
liter in quo exceſſit confeſſus eſt. Uerum
ꝙ cõfeſſio per ſcripta fieri nequaꝙ ſolet:
miſſi ſunt duo cardinales qui excoicatos
abſoluerent ⁊ regis ſaluti prouiderent.
In quorũ preſentia rex tactis euãgelijs
iurauit ꝙ neꝗ mandauit neꝗ voluit ꝙ
archieps interficeretur ⁊ ꝙ audita morte
eius plus doluit ꝙ letatus eſt. Et addidit
ex propria voluntate ꝙ de morte prĩs vel
matris ſue nunꝙ tantũ doluit. Jurauit
etiam ꝙ ꝗcũꝗ penitẽtiam ei cardinales
iniungerent plenarie exequeretur. Dice

bat enī palam q̄ cauſa eſſet mortis archi
epī ⁊ quicq̄d factū fuit ꝓpter eū factū eēt
non q̄ ipſe mandauerit ſed familiares ei⁹
videntes turbationem iniuriam ei⁹ vin
dicabant. Tūc iniunctum eſt ei a legatis
q̄ inueniret ducentos milites per annū
integrum ſumptib⁹ ſuis in terra hieroſo
moꝝ vnicuiq3 militi trecētos aureos aſſi
gnādo. Scđo q̄ praua ſtatuta de clarēđ.
⁊ oēs malas conſuetudines in eccleſijs
diebus ſuis introductas dimitteret ⁊ que
male ante temp⁹ ſuum iuxta mādata do
mini pape ⁊ religioſoꝝ virorum conſilia
temperaret. Tertio q̄ eccleſie cantuarien
ſi in terris et alijs cuncta reſtitueret: ⁊ q̄
omnibus quibus propter archiepm̄ fue-
rat offēſ⁹ pacē ⁊ amorē ac poſſeſſiōes red-
deret. Quarto q̄ ſi dn̄s papa ei mādaret
iret in hiſpanias ad liberādā terrā de ma
nibus paganorum. Iniunxerūt ei ſecre-
tius ieiunia ⁊ elimoſinas ⁊ alia quedam.
Ad hec oīa rex benigne aſſenſum prebu
it ita vt palam diceret. Ecce dn̄i legati cor
pus meum in manu veſtra eſt quicq̄d enī
miſeritis paratus ſum facere. Unde mul
ti eius humilitatem videntes ⁊ deuotio-
nem vix poterant lachrimas continere.
Deduxerunt eum legati extra oſtium ec
cleſie ⁊ ibi flexis genibus abſolutus in ec
cleſiam introductus eſt. Iurauit aūt rex
henricus filius ſuus ſi pater ſuus decede
ret ſe oīa predicta obſeruaturum ¶ Ela
pſis autem poſt hec quinq3 annis fili⁹ ſu-
us hēricus inito cū rege francorum fede-
re aduerſus patrē inteſtina bella mouit
Unde pater quaſi in deſperatione poſit⁹
mare tranſiuit ⁊ vt cantuarienſem eccle
ſiam vidit mox incredibiliter humiliat⁹
nudis pedibus et preter tunicam quādā
vilem nudato toto corpore palam ciuitatē
intrauit cū ſuſpirijs ⁊ gemitibus tūbam
martiris adijt ⁊ tota die ⁊ nocte ieiunus
⁊ peruigil ante martirem pernoctauit et
ibidem a ſingulis fratribus quadragita
percuſſiones diſciplinalis virge accepit.
Eadem quoq3 die rex ſcotorum capt⁹ eſt
ſine pugna caſu fortuito ab exercitu ſuo
parum digreſſus. Uidentes aūt alij tam
ſubito cū rege manū dn̄i validā ſiluerūt
vniuerſi. ¶ Cū enī ſctūs thomas ſenonis
eſſet poſt nocturnū officiū ſubito cogitās
de rege et filijs eius: et potiſſime de pri-
mogenito ei⁹ et de quodā alio de quo po-
ſtea neſciebat an de richardo an de galfri
do fratre ei⁹. Et cū aliq̄diu de hijs cogi-
taret diſpoſitiones altiſſimi ſup illos ſci-
re deſiderās: ecce facta eſt vox ad eū ſic di
cens. Mors tulit vna duos tulit altera ſ3
male patrem. Unde ⁊ cras hoc referēs ad
didit. Prochdolor henric⁹ nō anteq̄ pater
vel fratres ſui morietur. Et factū eſt ita:
vna cū fratre ſuo galfrido morbo diſſente
rio pater vero quaſi morte ſubitanea.

De ſctō thoma monacho a gallis occiſo.

Cum enim gallorū claſſis valida
armatorū manu repleta ad infe-
ſtandū angliam ſiue potius ſub-
iugandū iuſſu ludouici regis francorum
primogeniti qui angliā ſuo dominio mul
torum terre nobilium promiſſo auxilio et
fauore alectus erat donoriā applicuiſſet
villam et monachoꝝ cenobiū in ea cōſtru
ctum de nauibus egreſſi bonis oīb⁹ ſpo
liare ceperunt. Cūq3 monachi qui fugere
poterant loca ſecura fuge p̄ſidio petiſſent
gens prede auida cenobium intrans mo
nachum quēdam venerabilis ſenectutis
virū noīe thomā piū modeſtū bonis mo-
ribus in ſctā conuerſatione monaſtica a
pueritia nutritum in dormitorio ſedentē
inuenerūt qui nullo ſociorū ſuaſu induci
poterat vt relicto monaſterio fugiendo vi
tam ſaluaret. Et cū minis terrorib⁹ ⁊ blā
ditijs ad prodendū ⁊ propalandū theſau
rum eccleſie vaſa et veſtimenta ⁊ que pre
cioſa erant eū incitare niterent ⁊ ille nul

lo modo acquieſceret verũ de ſacrilegio
eoꝝ ⁊ ceteris flagitijs audacter ⁊ intrepi
de eos redarguendo corriperet vehemen
ter ira ſuccenſi in xp̄m deũ manũ iniicie
tes gladio vitam eiꝰ amputarũt. Nonis
auguſti ãno dñi milleſimo ducenteſimo
nonageſimoq̄nto. Poſt eiꝰ tranſitũ duo
fratres germani quoꝝ alter precordialiũ
paſſionibꝰ nimis grauiter torquebat. alt̄
manũ hẽbat ita ꝯtractã vt cuilibet operi
inepta redderetur: tumbã viri dei viſitã
tes ſalutem reportarunt. Ereneticũ quẽ
dam ſanauit/ cecos quatuor illuminauit/
ſurdo auditum tribuit/ viros duos pedũ
ac manuum beneficio priuatos valitudi
ni dedit/ naues nonnullas maris tempe
ſtate periclitantes ſedatis ventis ⁊ cõmo
tione maris ad portũ reduxit optatũ. Mor
tuos quiqꝫ reſuſcitauit ⁊ alios nõnullos
varijs morbis opp̄ſſos ſalute gaudẽ fecit

❡ De ſancta Walburga virgine.

POſtq̄ angloꝝ natio per bea
ti gregorij pape aplatũ a gẽ
tilitatis erroꝛe ad xp̄ianitatis
veritatem cõuerſa eſt: multi
illoꝝ ob celeſtis ſpei remune
rationem ex maritima patria ad franco
rum peruenerũt imperiũ. Ex quibꝰ ſctũs
bonifacius dũ adhuc in peregrinatiõe p
ueniſſet prouinciã quaſi natiuã ſibi ade
ptus eſt patriam ⁊ mãguntinẽſis preſula
tus ob ſua merita cathedram adeptꝰ eſt.
Ex eodẽ quoqꝫ anglie inſule ſolo peregri
nati ſunt fratres duo pro chriſto ſcꝫ Wil
lebrordꝰ ⁊ Wineboldꝰ cũ caſtiſſima ſoro
re eoꝝ virgine xp̄i Walburga. Quorum
prior a prefato antiſtite bonifacio heiſta
tenſis eccl̄ie cathedrã ſuſcepit: alter vero to
tum ſe xp̄i ſeruitio mancipãs locũ qui dr̄
heidanhem ad incolendũ elegit vbi conti
nuis orationibus deditꝰ in monaſtica cõ
uerſatione ſancta vitam finiuit ⁊ multos
bene inſtructos fratres reliquit. Poſt ho
rum vero diſceſſum ſoror eoꝝ Walburga
ſctm̃ omnibꝰ prebens exemplũ in eodem
monaſterio multarũ virginuꝫ abbatiſſa
effecta ad om̃ia que a xp̄o ſemper poſcẽt
extitit efficaciſſima. ❡ Cõtigit ei hora veſ
pertinali perfecta vt cuſtos eccl̄ie ingruẽ
tibus nocturnis tenebris petenti Walburge
lumẽ ſibi primũ denegaret. Ad quã iniu
riã cũ inſuperabilẽ retineret patientiam
dormitorium adijt: ⁊ mox tanta luminis
flagrantia enituit vt domicilij pauimen
tum penetrare videretur ⁊ vſqꝫ ab horaꝫ
matutinarũ perdurauit. Stupentibꝰ in
de ſororibus ⁊ ad lectulum virginis ſan
cte currentibus illa prorupit in lachrimas
eleuatiſqꝫ ad deum oculis ⁊ manibus di
xit: ❡ Tibi dñe iheſu xp̄e cũ humilis ancil
la a cunabulis deſeruiẽ decreui de hoc col
lato munere gratias refero qui ad exercẽ
das ancillarũ tuarũ mentes me indignã
luminis tui adiuuamine cõſolari digna
tus es. Hoc enĩ nequaqꝫ meis: ſed fratrũ
meoꝝ tuoꝝ ſcꝫ famuloꝝ meritis aſcribo.
Nocte quadam virgo ſctã ſola de mona
ſterio egreſſa ad cuiuſdam diuitis domũ
venit ⁊ ante fores eius quaſi quedã pere
grina ⁊ ignota cõſtitit. Quã videns dñs
domꝰ ignarus que eſſet: timuit ne rabida
ſuoꝝ canũ audatia eam laniando diſcer
peret. Juſſit ergo vt que eſſet ocius indi
caret. Et illa. Nequaq̄ inquit metuo q̄s
tu vereris canes me poſſe crudeli contin
gere dente nec Walburgã ſic ei nũcupor
mordere valebũt. Jp̄e enĩ qui me huc ad
tuam domũ perduxit incolumẽ ad locum
vnde veni poterit me reducẽ illeſam. Hoc
audito cõſternatus ille aĩo quare ad oſti
um taꝫ nobilis puella ⁊ dei ancilla ſtaret
requiſiuit. Et cũ omni veneratione illam
ſuſcipiens omnẽ famulatum ei exhibuit
Hora vero nocturne requietionis interro
gata vbi requieſcere vellet: reſpondit ſe
velle pauſare in loco quo filia eiꝰ vſqꝫ ad

moꝛtem infirmata iaceret. Et intrans cubiculum ⁊ oꝛonibꝰ vacans in craſtino puellam pꝛiſtine ſanitati reſtituit ⁊ ad monaſteriū rediyt. Bonis tandem operibus plena kal. Maij migrauit ad dn̄m ⁊ in eodem quo ſemper xp̄o ſeruierat monaſterio cū maximo honoꝛe ſepelitur. Paruo ex hinc tempoꝛe decedentib[illegible]iſtatenſis eccleſie paſtoꝛibꝰ conti[illegible]otgarius venerabilem virū eiuſdē ſedis cathedꝛā obtinuiſſe. Qui dum nunꝰ ꝗ̄ ratio depoſceret ⁊ honeſte [illegible] monaſterium excoluiſſet quadā nocte per viſionem virgo ſctā huiuſmodi verbis illum cōpellebat. Cur inquit otgari pſul deo digne monaſteriū quo coꝛpoꝛe ſum recondita ſic negligēter hacte habere voluiſti? Nā illuc cōuenientiū cenulentis quotidie calcoꝛ pedibꝰ vulgaribuſqꝫ veſtigiis cōpꝛimoꝛ. Scito ergo cognoſcens qm̄ tale aliquid tibi iuditium pādā quo nō recte te erga me ⁊ domū dei egiſſe cōperias vt ſi te reum iā exinde cognoueris veniam merearis. In pꝛoximo ei dū erecti eſſent parietes eiuſdem fabꝛice pꝛominentes trabiumqꝫ cōpago ſequēti die ſuper muros deberet apponi: noctu aquilonaris paries ſubito vſqꝫ ad terrā coꝛruit ⁊ terroꝛē maximū cūctis incuſſit. Quo audito otgarius ep̄s viſionē quā viderat eſſe cōpletam intelligens eccłiam inſtaurauit ⁊ feſtinant dedicare curauit ⁊ coꝛpꝰ ſctē virginis vna cū ſctō coꝛpoꝛe fr̄is ſui Winiboldi ad haiſtatēſē trāſtulit eccłiaꝫ

De ſancto Walleno Abbate.

Omes aūt wallenus ſereniſſimi ſiwardi comitis filius comitatū noꝛthūbꝛie ⁊ eboꝛacēſis pꝛouincie pꝛincipatum poſſidēs inlittam willelmi regis et conqueſtoꝛis neptē in vxoꝛem duxit: ⁊ iniuſte demum accuſatus ab eodem rege innocenter decollatur ⁊ croulādie ſepelitur. Eius enim filia noīe matildis ſymoni comiti huntingdonie nupta: virū dei wallenū ſiue walthef concepit ⁊ ad multoꝝ ſalutē peperit. Nomē eius in angloꝛum ydiomate diſſillabum: ſi ſecunda ſyllaba coꝛrepto accentu ꝓferatur electus ſapoꝛ: ſi pꝛoducto accentu electus latro interpꝛetatur. In verbis eni ⁊ moꝛibꝰ ſapoꝛē ſpiritualis ſuauitatis oībus exhibuit ⁊ pio furto regnū celoꝛū latrocinari videbatur: qui virtutes ſuas ⁊ reuelationes ſibi diuinitus oſtenſas ⁊ ſigna patrata occultare ſemper nitebatur. Exheredato demū patre eius ⁊ in trāſmarinis partibus moꝛtuo mater eius cū comitatu regi ſcotie dauid copulatur. De qua idē rex hēricū comitem patrē regum duoꝝ malcolini ſcꝫ ⁊ willelmi pꝛocreauit. Wallenꝰ eni vita ⁊ moꝛibus pꝛoficiens parentes et mundū fugiens in cenobio ſancti oſwaldi eboꝛacēſis dioceſis habitum canonicoꝛum ſuſcepit ⁊ in omi ſanctitate ſpeculū fratribus effectus ⁊ de ſacriſta in pꝛioꝛē de kirkham vnanimi conſenſu electꝰ eſt. Et quanto in oculis oīm videbatur ſublimioꝛ tanto in oculis pꝛopꝛiis humilīr apparebat. In natali dn̄i cū miſſam in magna coꝛdis deuotione ⁊ lachꝛimarū pꝛofuſione celebꝛans verba ſacramenti pꝛoferret infantulum pꝛe filiis hominuꝫ ſpecioſum in manibus ſuis vidit ⁊ in capite eiꝰ coꝛonam aureā gēmis ſtelliferis rutilantem. Erat aūt omi niue candidioꝛ ⁊ dulcifluo luminū riſu vultuqꝫ ſereno blandoqꝫ manuū applauſu caput et facieꝫ eius tangens contrectans/cōplanans demulcebat: et qn̄qꝫ caput capiti ⁊ os oꝛi applicans oſcula crebꝛius impꝛimebat. Dilectus tandē infantulus ille eleuatis manibus crucis impꝛeſſione eū benedixit ⁊ ab oculis eius diſparuit nihilqꝫ pꝛeter hoſtiam vir dei in manibus vidit. Quotiēs huius viſionis poſtea recoꝛdatus fuit ineſtimabili coꝛdis iubilo repletus lachꝛimaꝝ pꝛofluuio genas rigabat. Canonicꝰ qui

dam cum in eiꝰ pꝛeſentia celebꝛaret ara-
nea in calicē circa agnꝰ dei cecidit ⁊ me-
tum ac hoꝛroꝛem celebꝛanti incuſſit. Wal-
lenus autem hoc viſo fuſa oꝛatione ⁊ da-
ta benedictione imperauit vt araneā cū
ſacro libamine in noīe dn̄i ſumere non du
bitaret. Jlle vero patris pꝛecepto deuote
obtemperans cum magna conſtantia: cū
magna quoqꝫ fide totum ſumens nullam
ſoſpitatis iacturam vel nauſie pꝛouocati
onem ſenſit. Sedentibꝰ poſt cōmeſtionē
in clauſtro fratribꝰ canonicus ille digitū
ſuum confricabat ⁊ tumoꝛ turgeſcēs ī di
gito apparebat. Nec moꝛa aranea rupta
cute viua egreditur ⁊ cunctis rei euentū
obſtupentibꝰ iubente pꝛioꝛe flammis cō-
burēda traditur. Sctūs malachias ep̄s
natione hibernicus eboꝛacū veniēs a plu
ribus cum magno honoꝛe ſuſcipitur po-
tiſſime qꝛ a ſigaro pꝛeſbitero de neubald
dei famulo pꝛedicabatur aduentus eius.
Hic ei ſacerdos ſpū pꝛophetico pollēs epi
aduentū/vultum/ſtaturam/ ⁊ ſocioꝛum
numerū euidenter deſignabat. Huic ſan
cti pōtifici pꝛioꝛ Wallenꝰ equū ſubnigrū
⁊ dure poꝛtantem dedit: qui infra paucos
dies totus albus ⁊ ſuauiter ambulās effe
ctus eſt. Deuotione demū arctioꝛis reli-
gionis et ciſterſienſis oꝛdinis allectus vi
ri dei Wallenus in monaſterio de Wardo-
na habitum ſuſcepit: ⁊ inde ad rieuallem
trāſlatus poſtremo in abbatē de melros
id eſt meuros eligitur. Multotiēs enim
muſcam vel culicem ledentem faciem eiꝰ
⁊ qn̄qꝫ ſanguinem elicientē: ſi per impati
entiam percutiendo perimeret virgarū
mox verbere in ſeip̄m vltoꝛ grauis inſur
gens ſanguinem copioſū de coꝛpoꝛe ſuo
traxit. Eius ei inſtinctu ⁊ hoꝛtatu ſymō
germanus ſuus monaſteriū ſcti andꝛee ī
noꝛthamptoñ. cenobium monialiū ſancte
marie extra vꝛbem fundauit necnō ⁊ ſal-
treiam oꝛdinis ciſtercienſis. Quodā fa-
mis tempoꝛe bladū modicū in duobꝰ hoꝛ-
reis vix pꝛo duabus ſeptimanis ſufficiēs
fuſa oꝛatione benedixit: ⁊ nō ſolum fr̄ibꝰ
ſed et quatuoꝛ pauperū milibꝰ ꝑ tres mē
ſes habundāter ſuffecit. Alio ei tempoꝛe
famis ſinguli fratrū ſupplici rogatu ab-
batis dimidium panis ſui pauperibꝰ er-
rogandū ſciderunt ⁊ impleta ſpoꝛtella vſ-
qꝫ ad meſſem ſine diminutiōe multis pau
peribus habundauit. Et cū fratres die il-
la ad cenam accederēt coꝛam ſingulis pa
nis integer ⁊ quaſi de clibano recenter ex
tractus inuēitur ⁊ om̄ia granaria frumē
to replentur. Alia etiā vice ſpoꝛtella ha
bens duodecim panes aduentātibꝰ mul-
tis hoſpitibus per diem ⁊ noctē ſine dimi
nutione ſuis meritis perdurauit. Hoſpi
tes tres ab ipſo humiliter ſuſcepti: lotis
iuxta moꝛem pedibus cū ad menſam lo-
cati eſſent hoſpes tertiꝰ nō cōparuit. No-
cte ſequenti quidā vultu pꝛeclarꝰ ⁊ ſplen
didus in ſompnis cuidā fratri apparēs
dixit Ego ſum hoſpes ille heſternus q̄ ab
oculis veſtris euanuit: huius loci cuſtos
a dn̄o conſtitutus. Elemoſine eni et oꝛati
ones abbatis vr̄i ſicut fumus aromatū
aſcendūt in conſpectu dn̄i. Uix aut raro
oꝛationē ſine lachꝛimis fudit: rariſſime ſi
ne fletu miſſam celebꝛauit. Quadā vigi
lia ep̄hie dn̄i fratribus in choꝛo pſallenti-
bus vidit in ſpiritu ſtellā radiantē: reges
ab oꝛiente cū magno apparatu veniētes
p̄cedentē ⁊ puerū iheſum ī gremio mr̄is
miſticis muneribus ab ip̄is honoꝛatū: et
demū in ſompnis diuinitus reges admo
nitos vt per aliam viā redirent in regio-
nem ſuā. In quadam nocte paſche dum
matutinis inſiſteret videbatur ſibi vide-
re dn̄m iheſum poſt flagella ⁊ illata ludi-
bꝛia: coꝛonā ſpineā capiti īpoſitā/ crucifi
xum in patibulo/palmas ⁊ plātas clauis
expoſitas/in manus patris aīam commē
dantem expiraſſe / ⁊ ex latere lancea per-
foꝛato ſanguinem et aquā ꝓfluxiſſe. Cō-
tēplabatur aīam exuto coꝛpoꝛe baratrū

ſpoliantem ⁊ ex eo innumeram multitu-
dinem educere/coꝛpus reſumere/⁊ mili-
tes ſepulchꝛū cuſtodientes velut moꝛtu-
os effectos iacere ⁊ demū letantibꝰ choꝛis
angelicis celum intrare. Cōpletoꝛio di-
cto pꝛecibus in eccl'ia incūbē ſolitꝰ: vidit
nocte quadā angelum ſathane in varias
foꝛmas ſe transfigurantem. Cumqꝫ ſe ſi-
gnaſſet ⁊ ille euaneſcens demū in loꝛicati
militis ſpeciem appareret: et ignē de oꝛe
⁊ naribus emittens: lanceam cōtra viruꝫ
dei vibꝛaret abbas pixidē coꝛpꝰ dñi conti
nentem reuerenter aſſumpſit: ⁊ ſe cū illo
ſignans contra demonem pꝛoceſſit dicēs
ecce peſſime miles funeſte ſatelles iudex
tuus te miſſurus in abyſſuꝫ expecta ſi au
des illum. Ad hanc vocem victus ⁊ confu
ſus inimicus velut fumus euanuit. Ui
dit enī vice quadam iugi oꝛationi et cōtē-
plationi deditus celos apertos ⁊ gloꝛiam
dei ⁊ manſiones in regno celeſti. Equꝰ
ſuus dū ſctm̄ haberet ſeſſoꝛem quaſi ag-
nus manſuetus modeſte ſe habuit: et cū
abbati aſcendenti famulus qui ſtrepā'te-
neret non adeſſet: equus genua flexit ⁊ vē
tre terre adherens latus verſus abbatem
vertit. Et cū abbas ad placitū in ſella ſe
compoſuiſſet equus mature ſurgēs recto
greſſu viam carpit. Si qñqꝫ abbas doꝛ-
mire inciperet equus ille moderate paſſꝰ
dirigens lutoſam ⁊ lubꝛicam viam decli-
nauit: planā ⁊ mundam eligēs. Excuſſo
autem ſopoꝛe celeri greſſu pꝛimos pꝛece-
dere ſolebat. Cūqꝫ famulus eū adaquare
vel inequitare deberet: fremitu ⁊ vario
membꝛoꝝ motu ſe agitare ꝯſueuit. Moꝛ
tuo abbate equus expilatus emarcuit: et
vſqꝫ ad interitum elanguens nulli operi
aptus fuit. Electus aūt ad epatuꝫ ſancti
andꝛee in ſcotia ⁊ conſentire recuſans di-
xit. Expoliaui me tunica mea: quomodo
induā illaꝫ? Laui pedes meos abſit vt ite
rum puluere ſecularis ſolicitudinis iqui-
nem eos. Duos ydꝛopicos tactu ſuo ſan
cto ⁊ oꝛatione ſanauit. Conuerſus qui-
dam actu ⁊ moꝛibus ⁊ peruerſus ⁊ viribꝰ
coꝛpoꝛis robuſtus vidit in ſompnis quen
dam ſtatura ⁊ vultu terribileꝫ qui moꝛes
eius increpans ⁊ manus eius ⁊ cetā mē-
bꝛa fruſtratim ſcindens in ſpoꝛtellā quā
geſſit poſuit ⁊ abijt. Et ecce obuiū habuit
virū pꝛeclarum ⁊ ſplendidum qui pꝛece-
pit vt mēbꝛa mēbꝛis coaptaret ⁊ hoīeꝫ in-
tegrum redderet: eo ꝙ Wallenus in hoꝛa
illa pꝛo oĩbus ſibi ꝯmiſſis deuotas dño
pꝛeces fudiſſet. Illo vero ad ſtatū pꝛiſti-
num reſtituto moꝛes componere/ vitā de
cetero coꝛrigere admonetur: ⁊ ad deū cō-
uertere. Obijt aūt vir dñi Wallenus an
no dñi milleſimo centeſimo ſexageſimo:
tertio Nonas auguſti ⁊ celos contendit.
Conuerſus quidam a ſathana tempta-
tus in tantū deſipuit vt lumen ratiōis pe
ne perderet: et iudaicam ſectam veritati
catholice credendo pferret. Demū nullaꝫ
alteram vitam niſi pꝛeſentem credidit ⁊
quod de penis repꝛoboꝝ ⁊ gaudijs iuſto-
ruꝫ ſcriptura ſctā loquitur inane reputa-
uit. In tali erroꝛe ſeptēnio ſub habitu re
ligionis viuens ſingulis diebus ac nocti-
bus ad ſeculum redire ⁊ dies ſuos in ma-
lum conſummare diſpoſuit. Quadam er
go meridie in lecto quieſcens: vidit duos
viros pꝛeclaros ipſum apprehendētes de
xtera ⁊ in quēdam hoꝛtum viridiſſimum
vernantem/odoꝛiferū/floꝛigerum ⁊ ſatis
amenum inducentes. Illi vero eius infe
licitatem ipꝛoperantes ⁊ aſpera ⁊ amara
ſe meruiſſe aſſerebāt. Cumqꝫ circūſpicēt
ſi foꝛte ei auxilium aut ſolatiū ꝓueniret:
vidit abbatem Wallenum in eminēti lo-
coꝝ perlucido ſedentem cū magna turba
candidatoꝝ circūſtante ⁊ ſedente. Addu-
ctus ille in conſpectu abbatis ⁊ pedibus
eius pꝛoſtratus veniam petijt. Et ait vir
dei. Quod in coꝛdis ſecreto diu occultaſti
nūc in publico reuelabitur. Et ductoꝛibꝰ
eius inqt. Sicut pꝛomeruit rote verſati-

li imponatur vbi ſimiles ſibi ſunt impo-
nendi. Deinde ducat ad loca penalia vbi
diſcat quanta ſit inter reos ⁊ iuſtos diſtā
tia. Imponiter ergo rote cui⁹ ſtatura et
altitudo erat horribilis valde: eius ſum-
mitas celos ⁊ extremitas abiſſum tange-
re videbatur. Subtus igneus erat fluui-
us decurrens ⁊ ſi quis forte de rota cade-
ret in ignis voraginē demergebat. Erāt
aūt in rota radij dentati quaſi clauis fer-
reis acutis et longis. In hac rota frat im
ponitur ⁊ quibuſdā clauis rotā percutiē
tibus mox veloci⁹ verſabatur ꝗ lapis mo
laris in molendino vertitur. Demū inde
depoſitus ad quoddā mare ducitur in cu
ius profundū metius vidit baratrū cui⁹
os ſuperius anguſtū: pars interior ineſti
mabilis profūditatis ⁊ latitudinis appa-
rebat. Ibi plorātū tm̄ ⁊ vlulatū audiuit:
⁊ neminē pre tenebris denſiſſimis videre
potuit. Inde per vaſtitatem cuiuſdā he-
remi ſpinis et tribulis exuſtis gradienti-
um plantas perforantibus repleti addu-
citur ⁊ viſo caſtello quodam altiſſimo ⁊ ni
gro ⁊ in eius faſtigio igne piceo ⁊ putrido
qualiter inde dimiſſus fuit penitus igno-
rauit. Uenit ergo ad vallem infinite lon-
gitudinis/latitudinis/⁊ ꝓfunditatis/flā
mis feruētib⁹ terribilem/aīabus plenam
De quibus nonnullos ī ſeculo nouit quo-
rum aliqui ſeculares/alij religioſi ⁊ pōti-
fices ⁊ abbates fuerunt. Unū pre ceteris
eiulantē audiuit qui in ſeculo prelat⁹ ma
gni noīs ⁊ loci fuit. Et cū tremulus medi
is flāmis ſe proijciendū timeret ⁊ velocit
fugā arriperet duo tetri illum inſequētes
cōprehendere nitebantur. Quo velociter
currēte ſanguis ab ore eius ⁊ manib⁹ ma
nare cepit. Et cū veniſſet ad quandā por-
tam dealbati quidā illū per brachia et ni-
gri ꝑ tibias ad ſe trahebāt. Et ſtatim eui-
gilans ceruical ſanguine reſperſum inue
nit ⁊ ſe ſanguinē fluere ſenſit. Nec multo
poſt in ſompno corā abbate Walleno ab
eiſdem dealbatis adducitur. Quē vultu
ſereno ⁊ iocūdo accerciens ne timeret ad
monuit ⁊ ductorib⁹ precepit vt ad loca re
quiei ⁊ gaudij vidēda eū adduceret. Sub
lat⁹ ergo in montē excelſum valde ⁊ ī quā
dam regionem maximā lucis ⁊ pacis vi-
dit manſiones multas quaſdam quaſi de
auro puriſſimo/quaſdā de argēto/quaſ-
dam de lapidib⁹ ꝑcioſis cōſtructas. Oēs
incole iuuenes ſplendidi leticia pleni. Ui
dit ibi fluuiū mellifluū ⁊ delectabilē ⁊ om
nia genera arborꝝ ⁊ florū. Duct⁹ eſt vltra
murū quendā aureum ⁊ altū in regionē
luciditiſſimā vbi cāticū leticie audiuit qua
le humane aures vel lingua exprimē neq̄
unt. Affuit ibi Wallen⁹ abbas ⁊ ait. Ui-
diſti ſuplicia reorū ⁊ premia iuſtorꝝ amo-
do noli eē incredulus ſed fidelis. Declina
a malo ⁊ fac bonū ⁊ propoſitū ordinis ī q̄
vocatus es diligenter obſerua. Rota in-
quit ⁊ vorago ⁊ vallis que pri⁹ vidiſti lo-
ca purgatorij ſunt. Infra caſtelli ambitū
puteus putrid⁹ igneus ⁊ ſulphureus: adi
tus eſt inferni infidelib⁹ ⁊ crimino ſis im
penitentib⁹ deputat⁹. Prima regio quā
vidiſti iuſtis ſ ꝫ iperfectis aſſignat. Iſta
vero patria proxima eſt celo quā null⁹ in
greditur niſi perfectus ⁊ innocens ⁊ ab oī
peccato penitus purgat⁹. His dictis du-
ctoribus eius ſubito in celum receptis ad
portā de meuros frater ille dimittit. Sī-
plex ille frater ante viſionem ⁊ impedite
lingue ita eloquens et ſubtilis poſtea fa-
ctus eſt vt de euāgelijs expoſitionibus ⁊
hiſtorijs rithmos rethorice ⁊ venuſte com
poneret ⁊ audientes in admiratione ꝯuer
ſos ad lachrimas prouocaret. In abſtinē
tijs/vigilijs ⁊ virtutū exercitijs vſq̄ ad
mortem perſeuerans ſctām mariā an̄ obi
tum ſuū vidit corporeis oculis ipm̄ conſo
lantē ⁊ diem egreſſionis aīe ſue a corpore
fratibus predixit. Apparuit aūt ſeruus
dei Wallen⁹ cuidā frī in ſompnis dicens.
Suffragāte mediatrice dei ⁊ hoīm ſācta

maria matre dñi ⁊ precib⁹ aſſiduis meis oībus quos ſub cura paſtorali ſuſcepi a ſaluatore noſtro vite eterne beatitudinē impetraui. Si quis coꝝ negligenti⁹ vixerit poſt ignis purgatorij emendationē ad celum migrabit. Hoc inquit ſignū verbis meis fidē certā tibi preſtare poteſt: cras enī hora tertia tres fratres portā itrabūt qui eodem ordine quo intrauerunt a ſeculo migrabūt. Et factū eſt ita. Uir dei abbas Wallen⁹ tres ydropicos curauit/monachū mutū ⁊ cecū priſtine ſaluti reſtituit/calculoſum ⁊ inteſtinorū moleſtia vexatum ſanauit/demoniacū liberauit. Elapſis aūt poſt obitum eius annis tredecī corp⁹ ei⁹ cū pannis quibus fuit inuolutū incorruptū ⁊ integrū multo dormienti ſimilius ꝙ mortuo inuenitur.

De ſancto Walſtano confeſſore.

Sanctus walſtan⁹ deo accept⁹ auſtrali in parte maioris britānie in villa de bawburg oriundus ex ſtirpe regia patre ſcilicet Benedicto/matre vero Blida nomine preclarā duxit originem: hic a primeuo etatis ſue tempore cultor diuīe voluntatis in omnibus iuxta mentis ſue veram intentionem extitit. Maioribus etiam et minoribus tanꝙ gratia humilitatis preditum omī faſtu ſuperbie remoto ſub columbina ſimplicitate humilem ⁊ fauorabilem toto mentis conamine ſeipſū ſecundum omnem honeſtatem exhibuit. Sanctus vero Walſtan⁹ etatis ſue duodecimum attingens annū diuina inſpiratione et euangelica doctrina in qua dicitur. Qui nō renunciat omnibus que poſſidet non poteſt meus eſſe diſcipulus ſpiritualiter imbutus accepta licentia generali a ſuis parentibus contra eorundem voluntatem omni iuri regalis ſucceſſionis inpoſterum ſibi qualitercunqꝫ competituro renunciauit. Et vt liberius orationi alijſqꝫ contemplatiuis actibus ſiue pōpa ſeculari integraliter vacaret locū proprie originis dereliquit: et partes aquilonares citius quo potuit petere non tardauit: Sanctus vero walſtanus pro chriſti nomine ſeruituti et quaſi obediētie diſtrictionis cuidam incole in villa de Tauerham ſibi in omnibus deſeruiendum humiliter ſe obligauit. Tanta igitur fuit diuine virtutis gratia inſpiratus: vt non tantum victualia ſue ſuſtentationi exhibita pauperibus erogaret: verū etiam veſtimenta ſua ⁊ ſotulares proprios nudis pedibus ſeipſum exponendo diuerſis anguſtijs egentibus et debilibus perſonis diſtribueret. Contigit autem cum quodā die pauper quidam a ſancto walſtano elemoſinā peteret ipō nimia pietate commoto predicto pauperi ſua calciamenta exhibuit. Cum iſta tamen adiecta conditione cuiquam illam reuelaret donationem. Sꝫ quia regulariter dictū eſt ꝙ nulla peior peſtis ꝙ familiaris iniquus: contigit cum vxor malefica ⁊ nimis pernicioſa hominis illius cui ſanctus Walſtan⁹ deſeruiuit: ſeriem huius donationis intellexiſſet queſito aſtute quodam colore magne neceſſitatis predictum Walſtanum ſanctiſſimum hunc confeſſorem ſine mora ad ſpinas ac tribulos onerandos in quadaꝫ carecta ad ſiluam nudis pedibus deſtinaret. Sed cum omnipotēs deus ſuos omni in periculo defendat: predictum ſctm̄ Walſtanum miraculoſe viſitauit: vt ſuper acutiſſimos ſpinaruꝫ ſtimulos ac tribulorum nudis ſuorum pedum plantis tanꝙ ſuper roſeos flores omni ſuauiſſimi odoris fragrantia redolentes ſine aliqua punctionis leſione audacter ſtaret ⁊ inſideret: eos in predicta carecta decenti modo domino adiuuante (vt mulier illa obprobrioſa ꝑcepit) coadunauit. Nō qdē

miraculum cū mulier p̄dicta vidiſſet re
atum ſue iniq̄tatis cognoſcens ad pedes
ſancti Walſtani deuote ꝓuoluta fuſis la
chrimis veniam poſtulauit. Quā vir dei
benigne erexit ⁊ oēm iniuriam ſibi illatā
condonauit. Uidens igitur magiſter ſcti
walſtani ſigna ⁊ miracula que per ipſum
fiebant deo permittēte ardent̄ eū dilexit
⁊ ipm heredem ſuū cū naturalem vel le-
gittimū ꝓprium ſibi ſucceſſurū nō habe-
ret publice facturum proteſtabat̄. Quā
quidem promiſſionem ſctūs walſtan⁹ to
to conamine negauit: vnde nihil aliud ꝑ
labore ſuo petijt niſi futurū fetū cuiuſdā
vacce ⁊ hoc pro mercede ſua ſibi ſuffice-
re aſſeruit. Cui petitioni magr̄ ſuus illico
conſenſum prebuit. Inſtante vero tēpo-
re oportuno predicta vacca duos vitulos
maſculos fetauit quos ſctūs walſtanus
diligenter ꝑ poſſe ſuo cuſtodiuit ⁊ pauit
Non propter humanā cupiditatem ſꝫ vt
voluntas dei eos adimpleretur prout per
angelum dei ſibi diuinitus a deo erat pre
nunciatum videlicet ꝙ per eos miraculo
ſe duceretur ad locum vbi nunc corp⁹ ſu
um iacet humatum. Cum vero ſanctus
walſtanus quadam die videlicet feria ſe-
xta in quodam prato cum ſocio ſuo falca-
cet angelus dei apparuit ei dicens. wal-
ſtane frater hodie in tertium diem paradi
ſum introibis ⁊ ſtatim ab oculis ſuis eua
nuit. De qua predeſtinatione diuinitus
ſibi facta gratias deo reddidit ⁊ ſine vlte
riore dilatione confeſſionem ⁊ ſacramen-
ta precioſi corporis ⁊ ſanguinis dn̄i noſtri
iheſu xp̄i ⁊ extreme vnctionis cū magna
cordis contritione a ſuo ſacerdote honori-
fice petijt ⁊ deuotiſſime ſuſcepit. Proxi-
mo die ſabbati cum hora nona diei illius
inſtaret ſanctus walſtanus falcem ſuam
a ſe proiecit: et operari ab illa hora vſqꝫ
mane ſecunde ferie ſubſequentis nullate
nus licere aſſeruit: quia ſonum cāpana-
rum celicarū ⁊ ſonitum ineffabilem buc-
cinarum hanc inſtanti hora de ſupernis
ſedibus audiuit emanantem et conſortio
ſuo ait. Si hoc credere volueris et ad me
acceſſeris et pedem tuum ſuper pedē me-
um deuote poſueris mecum videbis coe
lum apertum: et angelos dei campanas
pulſantes ad gloriam ſancte ⁊ indiuidue
trinitatis ⁊ laudem. Inſtāti tempore ſan
cti walſtani deceſſus: videlicet proxima
ſecunda feria ſequenti iuxta modum ope
rari in prato predicto cū conſocio ſuo pro
ceſſit et ibidem conuocato magiſtro ſuo: ⁊
quibuſdam alijs honeſtis perſonis vlti-
mam fecit voluntatem ⁊ animam omni-
potenti deo beate marie virgini omībuſ-
qꝫ ſanctis commendauit. Addidit inſu-
per ꝙ corpus ſuum in quadā carecta ſua
decenter poneretur ⁊ cunctis in eadē fir-
miter duobus ſuis bobus et nemine du-
cente: ſed vbi deus ordinauerit per dictos
boues veheretur ⁊ ſtatim proſtrauit ſe et
orauit deum dicens. O ſpes et ſalus cre-
dentium. O decus et quies laborantium:
iheſu bone fac hanc cum ſeruo tuo mīam
vt quicunqꝫ operarius infirmitatem ſeu
aliud impedimentum in corpore ſuo ha-
buerit: vel ꝙ neceſſitate compulſus pro
brutis animalibus me cum bona volun-
tate nomine ſancto tuo reuerenter viſita-
re voluerit optato non carere ⁊ bruta ani
malia rogo te domine priſtinam ſanitatē
recipiant. Qui cum loqui ceſſaſſet vox de
coelo ſonuit. O ſancte walſtane conceſſū
eſt tibi quod petiſti. Ueni de labore ad re-
quiem: veni de miſeria ad ſalutē. Et ſta-
tim in predicto prato ſpiritū reddidit om
nipotenti deo. Illi quidem qui cum ſan-
cto walſtano perſonaliter fuerunt quan-
do ſuperna petijt et preſentem mundum
reliquit: In hoc teſtes veraciſſimi extite-
rant ꝙ quaſi columba niue candidior ab
ore eius ſancto exiliens coeli culmen aſ-
cendit et in ſuperioribus clara nube eua-
nuit. Collato ergo ſacro corpore walſtani

per honeſtas perſonas ibi exiſtētes ī carrecta ſua ꝓ vt ordinatum pri⁹ fuerat boues iter ſuū verſus ſiluā de Coſteſheya recte direxerūt. In quo itinere iſtud miraculoſum contigit ꝙ cū boues cū ſacro corpore predicto aquā ingreſſi fuerūt profundiſſimā in dicta ſilua exiſtentē deus pro amore ⁊ honore ſctī walſtani iſtud miraculum oſtendit ꝙ rote dicte carecte ſuper aque ſuperficiem labilem ⁊ naturaliter liquidam tanꝙ ſuper terrā vel aliam materiam conſolidatam ⁊ firmā ſine aliqua emerſione proceſſerunt. Quarū rotarum veſtigia vſqꝫ in hunc diem in aque predicte ſuperficie apparere dicunt. Contigit etiam aliud miraculum: ꝙ cuꝫ quodam montis excelſi cacumine in dicta ſilua exiſtenti boues cū ſacro corpore ſancti Walſtani paululum perſiſterent vena fōtis contra naturā loci illius in ſignū gratie ob amorem ſancti Walſtani vſqꝫ ī hūc diem per diuinam apparuit clementiam vbi ante illa tempora nunꝙ aqua inuenta fuit. Declinantes aūt boues ab illo loco cum illo precioſo corpore verſus villaꝫ de banburg. cū fere ad locum vbi nūc corpus iacet humatū proueniſſent aliam ſtationem in quodā loco fecerūt. In quo vſqꝫ in diem hodiernum fontem alium mire virtutis ꝯtra febres ⁊ mltas alias īfirmitates ob amorem ſancti Walſtani diuina pietas conſtituit poſitū eſt corp⁹ hui⁹ ſancti viri walſtani ī eccłia de bawburg. in cuius nomine eſt dedicata ꝓ cui⁹ amore deus diuerſa operatur miracula. Naꝫ ibidem paralitici curantur/ ceci vidēt/ ſurdi audiunt/ muti loquuntur/ claudi ambulant/ euadunt febricitantes / arrepti a demonio liberantur/ oculis etiam genitalib⁹ mēbris priuati meritis ſancti huius walſtani noua mēbra recipere meruerūt. Unde non tantum catholici a diuerſis lāguoribus per hunc ſanctū liberantur verum etiam bruta animalia a quocūqꝫ lāguore grauata fuerint priſtine reddūtur ſanitati. Cōmendem⁹ ergo dilectiſſimi diem huius ſancti walſtani ſolēnem qui vt perpetue caperet trāſitoria reliquit vt caſte viueret carnē ſuam ꝑ ieiuniū frequēs macerauit. Pauperib⁹ victualia ſua errogauit. Et vt in gradu humilitatis continua virtute perſiſteret ſpreta regali ſuorū parentum ſucceſſione ſeruitio ſimplitium perſonaꝝ ruralium ſe obligauit. O ſctē walſtane merito in dei eccłia laudādus es. Tu cōpar dici potes apłis per tēporaliū rerū abdicationē ſimilis martiribus per penitentialem carnis mortificationem/ ſoci⁹ ꝯfeſſorū propter elemoſinarum largitionem ⁊ precū ſctārū effuſionē Migrauit ergo ad dn̄m egregi⁹ iſte ſctūs walſtanus. Anno ab incarnatione domini milleſimo ſextodecio tertio kał. Junij Suſpirātes poſt eū frēs chariſſimi ſequamur eius veſtigia per ſemitas veritatis ⁊ iuſticie necnon ꝑfecte humilitatis vt peruenire valeam⁹ cum eo ad regnū lucis ⁊ glorie in quo regnat de⁹ per infinita ſeculorum ſecula. Amen.

¶ De ſancta Wenefreda Uirgine ⁊ mar.

BEunous noīe quidā ſctūs admodū inſignis virtutib⁹ clarus in occidua maioris britanie regione enituit/ vir quidē ſummus ⁊ in omni ſanctitate precipuus paternū contempnēs ſoliū et pauper effugiens ⁊ monachus factus in breui perfectum virum egit. Cū in diuerſis deniqꝫ locis eccleſias fabricaſſet frēſqꝫ in illis deo ſeruituros conſtituiſſet ipſe diuino admonit⁹ oraculo alias diſceſſit prouiſam ſibi a deo queſiturus manſionem Peruenit tandem ad predium cuiuſdam magni ⁊ potētiſſimi viri noīe theuith cui ⁊ dixit. Oro quatinus de poſſeſſione a progenitoribus tuis iure hereditario tibi deriuata partem deo et mihi concedas: vt

fabꝛicata ibidem eccl'ia: in illa deo ſeruire
⁊ pꝛo tua ſalute deinceps om̄i die valeam
poſtulare. Qui libenter annuit ⁊ vnicā
filiam moꝛibus inſtruendā noīe Wenefre
dam cōmiſit. Si quādo aūt vir ſctūs po-
pulo pꝛecepta monitaqꝫ ſalutis pꝛedican
do oſtenderet pꝛefatam virginē ad pedes
ſtatuens/om̄ia ſolerter aduertere ⁊ patu-
lo coꝛde ſuſcipere monuit que ab illo dice
bantur. Uirgo vero inſpirante dei clemē-
tia in melius quotidie creſcens ⁊ in ſapi-
entia pꝛoficiens omnē virū penitus abdi
care diſponebat: hoc tñ parentibꝰ innote-
ſcere foꝛmidabat. Et veniens ad virū dei
audacter coꝛam illo pꝛoꝛūpens ſecreti ſui
cōſcium eū fecit. Semina inquit verbi di
uini a tuo mihi pꝛofuſa oꝛe ad quātū in
me excreuerit pꝛouentū manifeſtū tibi fie
ri volo. Om̄em ſeculi luxum amodo abdica
re delegi ⁊ virginitatem meā ad honoꝛē
dei integram ⁊ incontaminatam conſer-
uare diſpoſui ⁊ hoc o pater ſctiſſime tua
ſuffragatione ab vtroqꝫ parente mihi im
petrari depoſco. Hec audiens ſctūs pieta-
te motus dixit ſe parentes eius conuētu
cum ſollicite atqꝫ hoc qđ petebat ꝓ poſſe
ſuo acturū. Pꝛoinde cū a viro dei filie de-
ſiderium pater cognouiſſet ⁊ mater ſuffu
ſi lachꝛimis deū benedixerunt ⁊ benigne
conceſſerunt. Puella vero pedibus beati
viri interdū votiua ſedebat: ſitibūdo hau
riens pectoꝛe: que de gloꝛia ſponſi ſui ab
ipſius oꝛe deflueƀant: nihil in ſe terrenū
admittebat/frequenter noctibus in eccle
ſia excubabat: interdum etiam impoꝛtu-
nam ſe ſctō ingerēs ſolicitabat eū ſermo
nem facere atqꝫ de ſponſi ſui moꝛibꝰ ⁊ vi
ta tractare toto deſiderio iardeſcēs. Tūc
aliquantulū gaudij habebat cū de amici
ſui excellentia decoꝛe ⁊ potentia loqui au-
diebat atqꝫ huiuſmodi eius refectio oēm
terrenarū rerū iocunditatē excellebatur
⁊ in illiꝰ coꝛde ſpūalis iocunditatis indefi
ciens delectamētū retinebat. Et licet eta

te tenera eſſet perfecta tñ moꝛibus ⁊ coꝛ-
de cana erat: animū totius cupiditatis cō
temptatoꝛem habens. Contigit aūt qua
dam die dñica pergentibꝰ ad eccleſiā pa-
rentibus eius illam neceſſario domi ſolā
remanere. Et ecce iuuenis quidā noīe cra
docus alani regis filius domū intrās vir
ginem ſolam iuxta focum ſedentem inue
nit. Que cognito regis filio concita ſurre
xit quid ſibi placeret humilit̄ inueſtigās:
Et ille. Regis me inquit filium eſſe nō ig-
noꝛas diuitijs ⁊ honoꝛibꝰ multis refertū
te etiam affluenter locupletaturū ſi mee
petitioni aſſentire volueris volūtati mee
aſſenſum pꝛebens. Illa aūt ſentiens eū
de concubitu ſermonem inſeruiſſe paulu
lum demiſſa vultu ruboꝛeqꝫ ſuffuſa: ſimu
lauit pꝛimo quidē grauiter ſe ferre ꝙ eā
incomptā ⁊ inoꝛnatam inueniſſet dicens
Cū tu genere regio oꝛtus ⁊ annuēte dño
rex futurus exiſtas: felicitate ſeculari me
opulenter replendam eſſe non dubito tuo
matrimonio copulatam. Uerumptamen
pauliſper patere aduētū patris mei expe-
ctans: et ego interim thalamum intrabo
ad te cito reditura. Hec pꝛofecto dicēs: ad
hoꝛā ab eo ſolum auelli querebat. Uide
bat enim hominem miſerrimum infelici
libidine accenſum: illius amoꝛe letaliter
toꝛqueri ⁊ velut amentem fieri. Conceſſit
tandem iuuenis vt cameram ingredere-
tur ſperans illam cum decentioꝛi oꝛnatu
atqꝫ acceptabilius compoſitam ſine dila-
tione ad ſe redituram. Tunc illa thalamū
ingreſſa ex altera parte per oſtium came
re exiens verſus eccleſiam pꝛepeti curſu
iter arripuit. Quo iuuenis comperto fu-
ribundus ſtatim effectus vehemētiqꝫ ira
cundia repletus: extracto gladio veloci-
ter eam inſequitur ⁊ toꝛuo vultu eam in
tuens ait. Olim te amaui et meis ample-
xibus te coniungere deſideraui: nunc ad
te venientem refugis et te petentem con-
temnis: Jam quidē pꝛo certo ſcias quia

aũt mihi in preſenti vltronea cõmiſcebe-
ris aut ſine mora gladio meo caput tuuȝ
amputabo. Tunc illa ad iuuenẽ conuerſa
imperterrita rñdit. Regis eterni ⁊ omni-
um hoĩm iudicis filio ĩ matrimonio copu-
lata nullũ alium excipere poſſum. Et ne
te diutius protraham nullũ preter illum
dũ vixero admiſſura ſum. Ideoq̃ exime
gladiũ exerce vires qualibet feritate acci
ctus vt placet vtere. Certuſq̃ eſto: q̄ꝛ nec
terrores tui nec blanditie nec ꝓmiſſiões
ſiue munera ab illius dilectionis dulcedi
ne me diuellere poterunt cuius amplexi-
bus aſtricta ſum et deuotioni copulata.
Inceſtus autẽ iuuenis ſe contẽpni vidẽs
ſueq̃ libidinis impatiens virginẽq̃ flecti
non poſſe nec ſe quietẽ dũ illa viueret ha
bere conſiderans gladio caput eiꝰ ampu-
tauit. Statim vt caput virginis ad terrã
corruit: in eodem loco fons luciſſimus
mire magnitudinis erumpens emanare
cepit qui vſq̃ hodie fluere nõ deſiſtit: mul
tis infirmis virginis ſctẽ meritis ſanita-
tem preſtans. In deſcenſu enĩ montis ca
put virginis abſciſum facile ruendo in ec
cleſiam relapſuȝ eſt. Truncũ vero corpꝰ
quo prius ceciderat locũ obtinebat. Int
pedes enĩ diuinis miſteriis intendentiuȝ
caput corruens admiratiõe maxima vni
uerſos cõmouit. Oĩbus itaq̃ nimio ter-
rore perculſis ⁊ dirũ nephas grauit adeo
vlciſcendũ aſſerentibus: ſceleriſq̃ aucto-
rem deteſtantibꝰ parentes puelle triſti-
cia ⁊ anxietate ſoluti flebilem vocẽ emittẽ
tes clamoſis planctibꝰ dolorẽ ſuum prodi
derunt. Peremptor enĩ virginis adhuc iu-
xta exanime corpus timidus foris aſtans
gladium ſuum cruore virginis madiduȝ
per herbam detergebat. Nam q̄ꝛ filiꝰ re-
gis erat impune flagitium ſe perpetraſſe
arbitrãs in admiſſione tanti facinoris ni
hil ſe deum vereri teſtatus eſt. Vir autẽ
dei beunous eius ſuperbiam ⁊ obſtinati-
am grauiter ferens acceſſit ad eũ in ma-
nibus caput virginis baiulans ⁊ in faciẽ
iuuenis reſpiciens ait. O ſceleſte inq̄t qui
iuuenilis decoris indolem ⁊ regie dignita
tis progeniẽ homicidali maculaſti crimi-
ne: cur te tantũ admiſiſſe ſcelus non peni
tet: pacẽ conturbaſti ⁊ eccłiam tuo ſacri-
legio fedaſti deumq̃ irritaſti: nec doles?
Nũc aũt qm̃ eccleſie non pepciſti nec diei
dñice reuerentiam exhibuiſti: deũ meum
deprecor quatinus que tu indigne cõmiſi-
ſti in preſenti digna recompenſatione re-
cipias. Hijs dictis iuuenis illico ad terrã
corruens expirauit. Mirumq̃ dictu ĩ cõ-
ſpectu oĩm aſtantiũ corpꝰ defũcti liquefa
ctum diſparuit: multis aſſerentibꝰ illud
a terra abſorptum fuiſſe ⁊ cũ ſpũ ſuo ĩ ba
ratrum demerſiſſe. Vir aũt dei caput vir
ginis quod inter manꝰ aſſumpſerat ſepi
us deoſculans turbatꝰ ſpiritu flere com-
pellitur. Poſt hec vero illud corpori cõpo-
nens palliumq̃ ſuum ſuper illũ ſternẽs
in naribus illius inſufflauit: ⁊ accedens
ad altare miſſam celebrauit. Qua peracta
ad corpus virginis rediens ſermonẽ lucu
lentum populo fecit: dicens inter cetera be
atam virginem votũ deo feciſſe ſed mor-
te interceptam congruũ tempus exſoluẽ-
di non habuiſſe: ⁊ ideo debere deuotiꝰ hu-
mi procũbentes pro reſurrectione illiꝰ do
mini interpellare. Et factũ eſt ita. Poſtq̃
igitur diu oratũ eſt vir beatus a tra ſur-
gens manus ad celum tendit dicẽs. Dñe
ihesu xp̄i pro cuius amore hec virgo terre
na reſpuit ⁊ celeſtia concupiuit nos te de
uotis inuocãtes animis miſericors exau
di: ⁊ viſcera pietatis tue ſuper nos effun
de: votoꝝ noſtrorũ effectorem in preſenti
te eſſe concedens. Et q̄q̄ virginẽ hãc pro
tuo noĩe paſſam non ignoremꝰ in celeſtis
gaudij finibꝰ repoſitam: nr̃o vlterius nõ
indigere contubernio: tu tñ clemẽtiſſime
pater filijs tuis te humiliter deprecanti-
bus te benignũ ⁊ exaudibilem preſtans
ſupplicationibꝰ eoꝝ aſſenſum pbe. Preci

pe itaqꝫ vt puelle huiꝰ anima corpori ſuo
inducta regimē te ⁊ dn̄ationē tā aīarū ꝙ̄
corporū habere demonſtret quatinus gra
tia tue mīe rediuiua nomē tuū magnifi-
cet ⁊ poſt longa vite ſpacia multiplicato
bone conuerſationis feruore ad te redeat
ſponſum ſuū vnicū videlicet dei patris fi
lium: cū quo ⁊ cū ſctō ſpiritu viuis ⁊ glo-
riaris deus per infinita ſeculorum ſecula
Cumqꝫ omnes reſpondiſſent amen puel
la quaſi a ſompno ſurrexit tergenſqꝫ faci
em ſuam atqꝫ a puluere emundans ⁊ ſu-
dore aſtantes admiratiōe ⁊ gaudio reple
uit. Porro vbi caput cōpactum atqꝫ reſo-
lidatum fuerat: albedo quedam tenuiſſi-
ma in modū fili collum ambiebat ⁊ locum
ſectionis obducebat ⁊ ꝙ̄diu vixit ſemper
ſic permanſit. Inde ferunt viri prouīncie
illius eam wenefridā vocatā: cū antea vt
ipſi aſſerant breuina noīata ſit. Quod eni
ipſi britones in ſua lingua wen dicunt.
latine candidū ſonat. Sicqꝫ occaſione al
bedinis collum circūdantis ex re nomē ha
bere dicta eſt: adiecta particula q̄ eſt wē:
atqꝫ euphonie cauſa priſtini noīs duabꝰ
lr̄is tranſmutatis compoſitū obtinere vo
cabulum qđ wenefreda dr̄. Fertur eni
ꝙ poſtꝙ̄ de hoc mūdo migrauit nulli pe-
nitus manifeſte apparuerit qui illud can
didū ſignū non viderit. Locus vero vbi
ſanguis illius effuſus eſt non longe a mo
naſterio noīe baſingwerk in nowallia pri
mitus ſiccauallis dicebatur: ſed poſt eiꝰ
mortem vſqꝫ in hodiernum diem fos we
nefrede appellat. Lapides quoqꝫ tā in fō
tis ſcaturigine ꝙ̄ in riuo illius ſeu in am
borū margine ſanguine eius conſperſi:
vſqꝫ hodie priſtinā conſperſionē retinent
Nam ſunt quaſi cōgelato cruore perfuſi
nec ſitu tēporis nec aſſidua preterfluētis
aque alluuione deterſi Muſcida vero que
eiſdem lapidibus adheret: quaſi thus re
dolet. Prouincie illius viri qui deū nōdū
cognouerant: virginis reſuſcitationē fon
tis emanationem ⁊ petrarū conſperſionē
videntes ad pedes beati beunoi prouolu-
ti baptiſma ſuſceperunt. Uirgo aūt deo
deuota viri ſancti pedibus adherens ſer-
monibus illius deuotione ſedula intende
bat: ⁊ ab īpo tandē ſacrum velamen hu-
milis ancilla xp̄i ſuſcepit. Uir dei beuno
us arrepta manu virginis dextera illam
ad fontem duxit et ſuper lapidem vnum
qui lapis ſancti beunoi dr̄ ſtatuens dixit.
Uides inquit adhuc hic veſtigia paſſiōis
tue: ecce lapides iſti tuo ſanguine cōſper-
ſi te pro deo paſſam demonſtrantes: ſan-
guiniſqꝫ tui conſperſionē in lapidibus a
deo preſeruatā. Nūc igitur filia mea dul
ciſſima a deo hec erogata cognoſce que ⁊
laudis tue titulum celebrabūt ⁊ in poſte-
rorū mentibus deuotionis tue amorē cu-
mulabūt. Primū quidē eſt ꝙ lapides iſti
cruore tuo aſperſi nulla poterunt abluti-
one per ſecula detergi nec aſſiduo iſtiꝰ aq̄
impetu ablui ſed ad tue paſſionis oſtēſio-
nem ſemper eructati permanebunt. Se-
cundū eſt ꝙ q̄cūqꝫ aliqua infortunia paſ-
ſus te requiſierit ⁊ a ſua oppreſſione ⁊ in
ualitudine ſe liberari petierit: prima / ſe-
cunda / aut tertia certe vice qđ poſtulaue
rit ſe impetraſſe gaudebit. Sin autē cer-
tiſſime ſciat ſe p̄ſentis vite luce ī proximo
cariturū atqꝫ per te aliquid ſibi maius in
futuro conſequuturū. Tertiū eſt cuꝫ a te
diſceſſero ſuper littus maris locū ad ma-
nendū largiri mihi dignabitur deꝰ tuis
muneribus me oī anno inuiſendū prece-
pit altiſſimus. Ad preſentē fontē cū mu-
nere tuo feſtinabis: ⁊ quicq̄d illud fuerit
deo prius commiſſum in fonte confidenter
depones. Uidebis ſtatim depoſitum tuū
a fonte per riuū deduci ⁊ impetu decurrē
tes aque vſqꝫ ad mare traijci: mariſqꝫ ele
mento dei voluntati obtemperante atqꝫ
miniſterium prebente quod tu in fonte de
poſueris ad mei hoſpitioli ianuam trāſ-
feretur. Hijs dictis ad eccleſiam eaꝫ redu

cens ait. Ego nūc hinc abeo deo alias pro modulo meo famulaturus: tuiqꝫ deuotionem dū vixero cū dulci memoria habiturus. Et hec dicens aſſumpto ſolummō baculo ſuo abire cepit oēm domus ſue ſupellectilem ⁊ quicqͩ per fidelium manꝰ deꝰ ſibi donauerat totū btē virgini eiuſqꝫ cōſortibus derelinquens. Beata aūt Wenefreda nobiliū filias ſecum congregās docebat eas caſtitatem amare: atqꝫ ſpretis omnibꝰ mundi blanditijs illecebris leui iugo xp̄i colla ſubmittere ⁊ per regularis propoſiti normā ſe dei ſeruitio mancipare. Singulis itaqꝫ annis kal. Maij aliqͦ munus magiſtro ſuo tranſmittebat ⁊ pāniculus quo caſula ſiue quid tale inuoluebatur nullam leſionē ab aqua patiebatᷣ: vel minimā aque infuſionem ſentiebat: ſed omnino ſiccus permanēs impetu decurrentis aque per riuū eſt deductus atqꝫ per mare tranſuectus. Et licet qͣnquaginta miliaria illos ſeparabant: vniꝰ cuꝫ noctis ſpacio per marinos fluctus adˀ viri dei ianuam inuentum eſt. Ex hoc autē beato viro additum eſt cognomē memoriale vſqꝫ in hodiernū diē. Nā beunoꝰ caſulſek. id eſt beunous caſula ſicca vocatᷣ: eo ꝙ per aquas ab aquis illeſa ad eū ſicca caſula deferretur. Defuncto tādem beato beunoo sctā wenefreda admonitiōe diuina sctm̄ virū noīe deiferum adijt. Erat quippe vir ille magnus corā dn̄o de quo refertur ꝙ fontem de terra erumpere fecerit: multis infirmis ſanitatē conferentē Cū aūt ſancta wenefreda ad sctm̄ deiferū veniret: ſancto in orōne nocte illa perſiſtēti vox de celis inſonuit dicēs. Dic chariſſime filie mee wenefrede quatinꝰ ad viruꝫ noīe ſaturnum pergēs quid actura ſit audiat ⁊ in quo loco omi vite ſue tp̄e ſit mānſura diſcat. Ad quem cum virga sctā veniſſet ait. Eſt locus quidā witheriacꝰ appellatus ab omni populo i maxima reuerentia habitus hunc locū te inuiſere precepit deus atqꝫ dū vixeris inhabitare: tuiſqꝫ exemplis aliorū aīos informare. Ibi eſt enī multarū virtutum abbas noīe elerius quem iugis gemitus ⁊ orō perſeuerans ita ab omībus ſecularibꝰ curis liberum reddiderunt vt iam nil terrenū ſapiat/ nihil mundane dilectiōis affectet totꝰ celeſtibus intentus. Quo cū virgo ſancta pergeret abbas elerius per ſpiritum ſanctum eius aduentum prenoſcēs: in occurſum illius proficiſcitur eamqꝫ honorifice ſuſcipiens ad virginum cōuentū introduxit ⁊ virginū curam atqꝫ cuſtodiā ei commiſit. Quicūqꝫ eger ad illam veniens ſoſpitate recepta icolumis redibat: ⁊ triſtis omnis leticiam mentis ⁊ conſolationē reportabat. Nocte tādem quadā orationibus vacanti ih̄s xp̄s apparens diem obitus ſui in proximo inſtare innotuit. Unde quarto nonas nouēbris plena virtutibus ⁊ operibus bonis ſpm̄ deo reddidit: ſepultaqꝫ eſt iuxta sctm̄ chebeū ⁊ ſenanū. Per illam enī omnipotens deꝰ multa miracula operari dignatus eſt: inter que filiā fabri cuiuſdaꝫ a natiuitate cecam illuminauit. Latrones quidam in territorio sctē wenefrede vaccā rapientes diuerterūt per viam durā et ſaxoſam: in qua nec ipſorū nec animalis veſtigia cognoſci poſſe putabant. Confeſtim tn̄ pedes ſuos vſqꝫ ad genua humo vacca infigebat ⁊ tam in ſaxis ꝙ in dura ⁊ arida via veſtigia patenter apparebāt. Quocūqꝫ enī latrones procedentes incedebant ſemper impreſſiōes pedū aīalis clari videri poterant. Sicqꝫ tandē relicta in nemore vacca latrones velociter fugientes ſe occultabant Cū pueri tenelli aliquo ſui corporis incomodo laborantes egrotare ceperint proiectos in ipſius fontis ſcaturigine ⁊ pernicitate fluminis reiectos: matres eorū hilares ⁊ ſoſpitati reſtitutos repente eos ſuſcipere conſueuerunt. In deſcenſu eiuſdem riui optimū molendinū conſtruitur quod nunqꝫ

ymbrium ſine niuis habundantia proflu
ente aut aliqua vrētis gelu ſiue eſtiue ſic-
citatis moleſtia perſtringēte molere deſi-
ſtit. Quod ſemel latrones ingreſſi ferra-
menta oīa ſeu inſtrumenta ſecū auferre
bant. Et cū illa ſuo molendino detuliſſēt:
nec rota circuiē nec officialib9 illis aliqs
profectus donec reportata fuerant potat
euenire. Poſt multorū annorꝝ curricula
anno ſcꝫ grē milleſimo centeſimo triceſi-
mo octauo oſſa ſctā Wenefrede virginis
apud ſolopiā ad monaſteriū monachorꝝ
cum magno honore tranſlata ſunt.

¶ De ſancta Wereburga virgine.

Sponſa xpī decentiſſima virgo
Werburga regis filia i ceſtria
ciuitate requieſcit meritorum
ſignis glorioſa. Clara eſt in to
ta anglia ⁊ pura ſanctitate et
regia dignitate ⁊ virtutum atteſtatione.
A primis eni anglorū regib9 per protho-
doctorē auguſtinū conuerſis originē tra-
xit. Ethelbert9 eni rex cancie ex berta re-
gina filia regis francorꝝ edbaldū cū ethel
burga filia procreauit. Ethelburga vero
regina poſt regis northāhūbrorū edwini
interfectionē ad fratrē edbaldū reuerſa i
villa liminga monaſteriū edificauit: in q̄
cū ſancta edburga requieſcit. Edbaldus
quoqꝫ ex alterius regis francorꝝ filia em
ma ermenredū atqꝫ ercōbertum pncipes
ſctāmqꝫ virginē eanſwidam q̄ apud folk
ſtan depoſita veneratur propagauit. Er-
menredo autem ex inclita cōiuge oſlaua
nati ſunt ethelred9 ⁊ ethelbrict9 quos in-
nocenter iugulatos ſplendida lucis colū-
pna de celo prodidit martires xpī. Fratri
vero ermēredi ercōberto regi anne regis
filia ſexburga ſancte etheldrede ſoror con
iuncta peperit egbrightum ⁊ lotarium re
ges atqꝫ ermenildā ⁊ erkengodā reginas
Ermenilda wlfero regi merciorum pēde
regis filio tradita ſanctā virginē werbur
gam generauit. Beatiſſima vero materte
ra eius erkengoda ſacre religiōis amore
peregrinata trans mare requeſcit: vbi ſe a
dño ſuſceptam tanq̄ aduenā ſuā multis
virtutibus oſtendit. Hec itaqꝫ virgo wer
buga a te ṗo eui flore cepit ſpecioſa facie
cū ſpecioſa mente ad illum qui ſpecioſus
eſt forma pre filijs hominuꝫ conſcendere
amoreqꝫ virginitatis ad xpm conualuit:
terrenas concupiſcentias abhorruit pro-
cos et amatores repulit. Aurū/gēme/ve
ſtes auro texte ⁊ quicquid fert pompati-
ca mūdi iactātia oneroſa ſibi magis erāt
q̄ glorioſa. Demū ad elienſe monaſteriū
cōmigrās ſub matertera ſua etheldreda
ſacre religionis habitum ſumpſit: faſtū
mundi calcando humilem ſe xpo ancillā
exhibens oēs monaſterij ſorores humi-
litate ſuperabat omibuſqꝫ ſe inferiorem
exhibebat erga oim neceſſitates/charita-
tis viſcera impendebat. Mortuo tandem
pr̄e eius rege wlfero ſucceſſit ethelredus
frater ei9 qui oim monaſteriorꝝ ſanctimo
nialium totius regni ſui ei tradidit prin-
cipatum. Sctā itaqꝫ werburga erga ſub
iectos ita erat magiſtra vt poti9 miniſtra
videretur. Oēs attentius exemplo eru
diebat q̄ imperio. Abſtinentiam pro deli-
tijs/vigilias pro ſompnijs/labores ꝑ vo-
luptate/lectiones et orationes ſacras pro
epulis habebat. Corpore in terris: aīo con
uerſabatur in celis. Cū aūt virgo ſancta
in wedune manſione qđ eſt iuxta hampto
niam moraretur: agros eius infinita au-
carū ſiluestrium depopulabatur multi-
tudo. Quod cū quidā ei nūciaret precipit
vt illuc pergeret ⁊ omnes adducēs in cu-
ſtodiam recluderet. Quod cū faceret nul-
la de tanto cetu pennā ad volandū leua-
uit ſed quaſi implumes vł alis erciſis pe
deſtri inceſſu ſubmiſſis collis velut ꝑ cō-
fuſione reatus ſui trepide ad locum virgi
nis abducte per totam noctem recludun-

tur captiue. Mane aūt facto eleuatis vocibus concrepantes quaſi veniam ⁊ emi grandi licentiã a virgine depoſcebãt. At illa erga omnẽ creaturã benigniſſima abſolutas illas dimitti iubet interminãs ne vltra in illum locum regredi preſumant. Et cū vnã ex illis quidam miniſtrorū furto auferens occultaſſet oẽs eleuatis pennis in aera ſe ſuſtulerunt: ⁊ circūſpiciendo quaſi ſeſe requirẽtes dãpnū cõtubernij ſui vna abſente perpendūt. Et ecce cõfeſtim omnis illarū exercit⁹ ſupra domū virginis congregatus ingẽti ſtrepitu iniuriam ſuam cõqueritur. Audiens autem virgo ſancta clamores illarū ⁊ querimoniam ac cauſam intelligens perſcrutatum protin⁹ furtū reus ipſe publicat receptamqȝ volucrem ſodalibus aſſociat ⁊ ſimul omnes abire pia virgo mandat. Nec mora: omnis illa concio ita auolare cepit vt nulla huius generis auicula in ipſa terra vltra reperta ſit. Erat aūt illi armentari⁹ pie conuerſationis vir alnothus noīe quẽ cum villic⁹ cruentiſſimo laniaret verbere ⁊ ille omnia patienter toleraret: virgo ſctã ad pedes eius procidens cū prece ſimul ⁊ increpatione vt innocẽti parceret exclamauit. Quã cū ille pre furore ⁊ ſuperbia non exaudiret dura continuo ceruix ⁊ facies torua ſuperna indignatione i terga illi reflectitur. Sicqȝ ad pedes virginis prouolutus veniã cū lachrimis deprecatur ⁊ interueniente ſctã virgine in priſtinū ſtatū reparatur. Armentarius tandem ille in ſilua quadam anachoriticã ducens vitam a latronibus martirizatr. Sãcta itaqȝ Werburga obitum ſuū prenoſcẽs ſuis oībus precepit vt vbicūqȝ ex hac luce migraret apud hamburgenſe cenobium corp⁹ eius transferrent ⁊ incūctanter ſepelirẽt. Et cū tertio nonas februarij migraſſet ad dñm corp⁹ eius ad eccleſiam de trikingham defertur obſeratis ⁊ diligentiſſime ianuis cuſtoditur. Et dū nocte ipſa attenti⁹ vigilarent ſubito ſopor grauiſſimus oẽs inuaſit: ⁊ ſuperueniente copioſa hamburgẽtiū plebe oīa oſtia monaſterij cadentib⁹ in terrã ſeris ⁊ vectibus reſerantur. Corpus ſecum auferentes nullo reſiſtente cū leticia deducunt ⁊ honorifice ſepulture tradūt: Ibi ei ſanitas egrotis/ lumen cecis/ audit⁹ ſurdis ſermo mutis reſtituitur: leproſi mundanẽ / ⁊ diuerſis languoribus oppreſſi percepta ſalute gratulantur. Poſt nouẽ ſiquidẽ annos cū de terra corpus eius eleuaretur incorruptum repertū eſt ⁊ illibatum/ veſtes nitide ⁊ ſane omino apparuere ⁊ facies candida ⁊ gene roſee viſe ſunt. Sicqȝ durauit corp⁹ eius incorruptum vſqȝ ad tempora danorū qñ iuſto dei iuditio gens anglorū tradita eſt pctis ſuis exigentib⁹ gladijs paganorū punienda. Tūc enī in cinerem caro eius reſoluitur ne impijs manibus eam hoſtes contingerent miraculorū dei increduli ⁊ beneficiorū ingrati. Trãſlataqȝ tūc ſunt oſſa eius apud ceſtriã vbi vſqȝ in hodiernū diẽ requieſcūt meritiſqȝ ei⁹ crebra miracula fiūt.

Narratio.

Nõ multū ante hec tpa ſctūs maurelius andegauenſis eps cum miſſam celebraret quedã mulier cū moriente puero veniens filio ſuo manuū ſuarū impoſitiõe ſpiritum ſctm̄ dari anteq̃ obiret poſtulauit. Sed epo in miſſa paululū morante infãs mortuus eſt. Eps aūt oẽm culpã ſibi imputans ciues patriamqȝ relinquens reliquarum eccleſie claues ignoranter ſecū detulit ⁊ veniens ad mare trãſit⁹ ſui diẽ in lapide exarauit. Aſcenſa naui inſtigãte humani generis inimico claues reliquiarū repente de manibus eius elapſe in mare ſubmerſe ſunt. Tūc eps cū lachrimis exclamare cepit. Niſi has claues videre meruero patriam ⁊ vrbem nūq̃ repetã quã effugio. Tranſito mari mutatoqȝ habitu vni regionis principum in miniſterio hortolani ſeruiuit ⁊ tantam copiam olerum

dñs illi dabat vt omnibus indigentibus
ſine defectu ſufficerent. Ciues interi an-
degauenſes crebꝛis viſionibus admonē-
tur vt paſtoꝛ circũquaqꝫ requiſitus eccle
ſie ſue redderetur: alioqn vꝛbem celerius
foꝛe ſubuertendã cognoſcerẽt. Miſſis er-
go per ſeptennium nuncijs tandẽ in litto
re maris bꝛitannici ſcriptũ in lapide vide
runt. Hic trãſijt maurelius andegauẽſis
eps. Leti ergo intrantes nauẽ ꝛ mare ſul
cantes piſcem immanẽ in nauẽ pꝛoſilien
tẽ cernunt: exenterant ꝛ claues quas eps
in mari amiſerat reperiunt. Trãſito ma-
ri ad domũ pꝛincipis cũ quo maureliꝰ ha
bitabat perueniũt. Quoꝝ lachꝛimis ꝛ cla
uium oſtenſione ad eccliam ſuã deſolatã
reditum maturare humiliter rogatꝰ au-
diuit in ſompnis angelũ dicentẽ ſibi. Ec-
ce meritis tuis oues tibi cõmiſſas ſerua-
uit dñs pꝛo quibus rogaſti: inſuper ꝛ pu-
erũ quẽ diu ploꝛaſti reddet tibi. Regreſſo
itaqꝫ ad vꝛbẽ ſuã epo aperto pueri ſepul-
chꝛo ꝛ oꝛatione completa vtriqꝫ cõſurgũt
maurelius de oꝛone ꝛ puer a moꝛte. Quo
confirmato ex euentu cũ renatũ vocauit
inſtruxit qui in epiſcopatu virtutibus ꝛ
miraculis floꝛens ei ſuccedere meruit.

¶De ſancto Wilfrido Epo ꝛ confeſſoꝛe.

Regnante aũt in cãcia rege ed
baldo ꝛ in noꝛthãhumbꝛia re-
ge oſwaldo de inclita gentis
angloꝛũ pꝛoſapia: anno domi
ni ſexcẽteſimo triceſimo quar
to natꝰ eſt wilfridus eueſtigio ſctũs cele-
ſti pꝛodigio deſignatus. Cũ enim intem-
peſte noctis ſilentio puer beatus ꝓdiret
ab aluo columpna ignis ſuper domuꝫ in
qua naſcebatur celitus emiſſa oẽs noctis
tenebꝛas radio ſue lucis abſterſit. Tunc
vicini pꝛoꝛũpentes ad ignẽ cito currũt: ꝛ
flammã radios emittentem inueniunt ſꝫ
domũ nil leſionis pati mirantes aſpiciũt

Cum ei eſſet puer bone indolis atqꝫ eta-
tem moꝛibꝰ tranſcendẽs nil puerilis leui
tatis/nil inſolentie in ſuis moꝛibꝰ admit
tere voluit: ſed ita modeſte in omnibus ſe
gerebat vt etiam a maioꝛibꝰ amaret ꝛ ve
neraretur. Nõ garrulitati/ nõ detractio-
ni aut contentiõi: ſed hijs q̃ dei ſunt ſum-
mo ſtudio adherebat. Ubi vero quartũde
cimũ etatis attigit annũ ad reginã venit
elfledã: cui intentionis pꝛopoſitũ innotu-
it vt relicto ſeculo dei ſe mãciparet obſe-
quio. Que ad inſulam lindiſfarnẽſem mi
ſit ꝛ monachoꝛũ collegio ſociari fecit. In
quo monaſterio cũ aliquot annis xp̃o ſer-
uiret: pꝛopoſuit aĩo romã ire. Que regia
predicta miſit ad regem cãcie ercõbertũ
filium auũculi ſui poſtulãs vt eũ honoꝛi-
fice romam trãſmitteret. Cũ quo aliquã-
tiſper demoꝛatus iubente rege cũ benedi
cto cognomento biſcob iter verſus romã
arripuit. Qui cũ lugdunũ perueniſſent a
dalfino eiuſdem ciuitatis epo honoꝛifice
ſuſcepti ſunt: wilfrido aũt a pontifice re-
tento benedictus romã vſqꝫ pꝛofectus eſt
Delectabatur eni antiſtes pꝛudẽtia iuue
nis gratia venuſti vultꝰ ac maturitate in
tentionis: Unde quecꝫ neceſſaria ipi ac ſo
cijs eius dũ ſecũ eſſe volebant habũdãter
tribuebat ꝛ inſuper offerebat vt ſi vellet
partem gallie nõ minimã illi regendã cõ
mitteret ac filiam fratris ſui virginẽ illi
coniugem daret cũqꝫ adoptiuũ ſemꝑ ha-
beret. At ille grãs agens pietati quã erga
eũ cum eſſet peregrinus habere dignare
tur: rñdit pꝛopoſitũ ſe magis alteriꝰ con-
uerſatiõis hr̃e atqꝫ iõ patria relicta romã
iter agere cepiſſe. Quibus auditis miſit eũ
antiſtes romã datis habundant pꝛo via
neceſſarijs obſecrans quatinꝰ de roma re
diẽs ad ſe declinaret. Ut aũt romã venit
beatiſſimi apl'oꝝ pꝛincipis limina oꝛandi
gratia petijt. Egreſſꝰ inde ꝛ oꝛatoꝛiũ ſcti
andꝛee ingreſſus humiqꝫ ꝓſtratus ſic oꝛa
re cepit. Piſſime apoſtoloꝝ dei frat bea-

tiſſimi apoſtoli petri: en ego peregrine ꝓuincie ad tua limina veni veniam ꝓ peccatis poſtulaturus. Precor ergo te ꝑ pietatem quam ceteris preſtare probaris vt veniam pctōꝝ quā per te obtinere confido non queram in vanum: ne mihi tante vie progreſſio ꝓcedat in caſſum. Uerum vt experiar vicula mee impietatis ꝑ tua merita ſolui: ſolue queſo impedimēta ingenij mei ⁊ lingue mee quatin⁹ verbi dei miſteria corde percipere ⁊ diſerto eloquutionis modo eadem alijs valeam inſinuare. Nec citius verba orationis compleuit quā viuaciſſimum mentis ingeniū ⁊ promptiſſimum eloquutionis modū ſe ꝑcepiſſe cognouit. Rome igitur degens orationi et meditationi vacans a Bonifacio ſedis aplice archidiacono quatuor libros euangeliorum rationabilem paſche terminum aliaqꝫ nonnulla didicit. Eccleſiaſtica igitur diſciplina imbutus rediȷt: dalphinum epm adiȷt ⁊ tribus annis cum eo manſit a quo attonſus ⁊ in tanto eſt amore habitus vt illum ſibi heredem facē cogitaret. Sꝫ ne hoc fieri poſſet antiſtes eſt crudeli morte preceptus ⁊ wilfrid⁹ ad angliam eſt regreſſus. Siquidē regina frācorum batildis ea tempeſtate eccleſie chriſti per ſequutionem intulit / deprecationi eſtuabat / ⁊ miniſtros eccleſie morte turpidiſſima dampnabat. Unī inter in numero minores octo eccleſiarum patres cum predicto antiſtite nequiter tradidit perimendos. Quem vſqꝫ locū ſue neci diſpoſitum wilfridus ſequutus eſt cupiēs pro eo ſi permitteretur ſimꝉ gladio mori. Uerum ne id fieret eps modis oibus interdixit. Corpus tamē occiſi debito honore tumulauit ⁊ angliam rediȷt cui⁹ fama ſanctitatis ⁊ prudētie eloquētie atqꝫ apoſtolice doctrine circūquaqꝫ innotuit. Eo tēpore regnabat in northanhumbria oſwi cū filio ſuo alfrido: qui ob famā ſancti wilfridi ripenſem eccleſiam que modo ripunbo

catur cum hiȷs que ſui iuris erant regali munificentia eidem contulerunt. Quem videlicet locū dederāt pridē ad conſtruendum inibi monaſteriū hiȷs qui ſcotos ſeqͣbātur. Uerū quia illi poſtmodū optiōe data maluerunt loco cedere ꝙ paſcha catholicū ceteroſqꝫ rit⁹ canonicos iuxta romane ⁊ aplice eccleſie conſuetudinē recipere dederunt hoc illi quē melior ib⁹ imbutum diſciplinis ac moribus viderunt ⁊ ab ailberto gewiſſorum: id eſt occidentaliū ſaxonum epo preſbiterū conſecrari fecerūt. Mota eſt ea tempeſtate queſtio de obſeruatione paſche: nam ſcoti ⁊ etiam aidan⁹ ⁊ finanus et plures angli contra morem vniuerſalis eccleſie paſcha celebrabant. Unde nonnūqꝫ ꝯtigit vt bis in anno paſcha celebraretur ⁊ cū rex oſwi paſcha ſolutis ieiuniȷs faceret tūc regina cū ſuis perſiſtens adhuc in ieiunio diem palmarū celebraret. Hec aūt diſſonātia paſchalis obſeruantie viuente aidano patienter ab oībus tolerabatur qui patēter intellexerāt: quia et ſi paſcha contra morem eorū qui ipſum miſerant facere non potuit opera tamen fidei pietatis ⁊ dilectiōis iuxta morem oibus ſanctis conſuetum diligenter exequi curauit. Unde ab oīnib⁹ etiā hiȷs qui de paſcha aliter ſentiebant merito diligibatur: nec ſolum a mediocribus verū ab epis honorio cantuarioꝝ ⁊ felice orientallum anglorum veneratione habit⁹ eſt. Unde merito mouit hec queſtio ſenſus et corda multorū timentiū: ne forte accepto xpianitatis vocabulo in vacuū currerent aut cucurriſſēt. Facta eſt itaqꝫ ſynod⁹ in monaſterio hilde abbatiſſe apud ſtreneſhalch quod modo Whiteby vocatur vbi queſtio vētulari deberet et terminari: vbi conuenerunt reges oſwi et filius eius alfridus ailbertus epiſcopus cū beato Wilfrido. Contra quos colmanus epiſcopus cum ſuis clericis venit ⁊ hildam abbatiſſam ſecte ſue fautricem ⁊ epiſcopum ceo

dam cum aliis pluribꝰ habuit. Habito autem ſilentio rex oſwi tali modo loquutus eſt. Hactenus patres venerandi ſciſma in eccleſiis xp̄i exortum quoſdam nimꝰ veritati ſtudentes ad tantum errorem perduxit vt bis in anno (quod dictu nephas eſſe probatur) ſctm̄ paſcha celebratum ſit Qui enim viam indiuiduam perueniendi ad vitam ſolummodo chriſtum noſcuntur habere: abſurdum valde fore dinoſcitur ipſum xp̄m in ſuis miſteriis velle diſſona obſeruatione diuidere. Ea re in hāc me ſententiam ipa rationis neceſſitas potiſſimum duxit quatinus vtriuſq; partis defenſores vna uenire iuſſio nr̄a conſtringeret quo vtriq; ratione audita qd̄ ſequēdum/quid fugiendum ſit diſcuſſo errore queamus inſpicere. Tunc colmanꝰ epiſcopus ait. Paſcha iquit a quartadecima luna vſq; ad viceſimam celebramus & celebrandum confirmamus & ita fieri oportere valida auctoritate comprobamꝰ. Beatiſſimus enim iohannes euangeliſta eodem quo nos ordine illud celebrauit & quibus prefuit eccleſiis celebrandum inſtituit. Hoc per ſucceſſionem ſanctorum virorum ad nos vſq; perlatum & a nobis obſeruatum aſſerimus nulla ratione violādum. Quo hec et huiuſmodi nōnulla dicēte iuſſit rex ailbertum epiſcopum ſue obſeruationis morem in medium proferre: vt ſciretur quo principio cuiuſue niteretur auctoritatis inſtitutione. Et ille. Loquatur Wilfridus preſbiter vice mea obſecro: quia vnum ambo ſapimus cum ceteris qui hic aſſident eccleſiaſtice traditionis cultoribus: et ille melius et manifeſtius ipſa lingua anglorum q̄ ego per interpretem poteſt explanare que ſentimus Tunc Wilfridus ad iuſſuꝫ regis exorſus colmanum non ſolum auctoritati beati Johannis falſo niti aperta ratione monſtrauit: verum contra iohannem / contra legem et euangelium necnon doctrinam apoſtolorum immo et contra vniuerſalis eccleſie morem: eum ſentire in paſchali obſeruatione probauit dicens Paſcha qd̄ facimus vidimus rome vbi beati apoſtoli Petrus & Paulus vixere docuere paſſi ſunt & ſepulti ab omnibus celebrari. Hoc in italia/ grecia/ in gallia: quas diſcendi vel orandi ſtudio pertranſiuimus ab omnibus agi conſpeximus. Hoc europam/ aſiam/egiptum/greciam: et omnem orbem vna cum chriſti eccleſia per diuerſas nationes et linguas: vno ac non diuerſo temporis ordine geri comperimus preter hos tantum & obſtinationis eorum complices: pictos dico/ſcotos/ et britones qui cum quibuſdam de duabus vltimis occeani inſulis: et hiis non totis cōtra totum orbem ſtulto labore pugnant. Cui colmanus. Mirum quare ſtultum appellare velitis laborem noſtrum: in quo tanti apoſtoli qui ſuper pectus domini recumbere dignus fuit exempla ſectamur: cum ipm̄ ſapientiſſime vixiſſe omnis mundus nouerit. Wilfridus ait. Abſit inquit vt Johannem ſtulticie reprehendamus cuꝫ ſcita legis moſaice iuxta litteram ſeruaret: iudaizante adhuc in multis eccleſia: nec ſubito valentibus apoſtolis omnem legis obſeruantiam que a deo inſtituta eſt abdicare quomodo ſimulachra que a demonibus inuenta ſunt repudiare omnes q̄ ad fidem veniunt neceſſe eſt videlicet ne ſcādalum facerent eis qui inter gentes erāt iudeis. Hinc eſt enim ꝙ paulus timotheum circumcidit: ꝙ hoſtias in templo immolauit ꝙ cum aquila & priſcilla caput chorinthi totondit ad nihil videlicet vtile niſi ad ſcandalum iudeorum vitandum. Hinc eſt ꝙ eidem paulo iacobꝰ ait. Vidēs frater quot milia ſunt in iudeis qui crediderunt et om̄es hii emulatores ſunt legis Nec tamen hodie clareſcente per mundū euangelio neceſſe eſt immo nec licitum fidelibꝰ vł circūcidi vł hoſtias deo victima

rum offerre carnalium. Itaqꝫ iohãnes ſecundũ legis conſuetudinẽ quartadecima menſis primi ad veſperã incipiebat celebrationẽ feſti paſchalis nihil curãs vtrũ hec ſabbato an alia qualibet feria ꝓueniret. At vero petr⁹ cũ rome predicaret memor qꝫ dñs prima ſabbati ſurrexit a mortuis ac mundo ſpem reſurrectionis cõtulit ita paſcha faciendũ intellexit vt ſecundum cõſuetudinẽ ac precepta legis quartãdecimam lunã primi menſis eque ſicut iohannes orientem ad veſperã ſemꝑ expectaret. Et hac exorta ſi dñica dies que tũc prima ſabbati vocabatur: erat mane ventura in ipa veſpera paſcha dñicũ celebrare incipiebat quomodo nos oẽs hodie facere ſolem⁹. Sin autem dominica nõ proximo mane poſt lunã quartãdecimã ſꝫ in ſextadecima aut ſeptimadecima aut alia qualibet luna vſqꝫ ad viceſimãprimã eẽt vẽtura expectabat eã; ⁊ precedẽte ſabbato veſpere ſacroſctã paſche ſolẽnia inchoabat. Sicqꝫ fiebat vt dñica paſche dies non niſi a quintadecima luna vſqꝫ ad viceſimã primã ſeruaretur. Neqꝫ hec euãgelica ⁊ apłica traditio legẽ ſoluit: ſed potius adipleuit in obſeruãdũ paſcha a quartadecima luna primi menſis ad veſperaꝫ vſqꝫ ad viceſimãprimã lunã eiuſdẽ menſis vſqꝫ ad veſpam ꝑceptũ eſt. In quã obſeruantiã imitandã oẽs bti iohannis ſucceſſores ĩ aſia poſt obitum ei⁹ ⁊ omis per orbem eccłia conuerſa eſt: ⁊ hoc eẽ verum paſcha/hoc ſolũ fidelib⁹ celebrandũ in niceno conſilio nõ ſtatutũ nouit ſꝫ ꝯfirmatũ eſt vt eccłiaſtica docet hiſtoria. Vñ conſtat vos colmane neqꝫ iohis vt eſtimatis exẽpla ſectari neqꝫ petri cui⁹ traditioni ſcientes contradicitis neqꝫ legi neqꝫ euãgelio ĩ obſeruatione nr̃i paſche cõgruere. Iohãnes eni ad legis moſaice decreta tp̃s paſchale cuſtodiẽs nihil de prima ſabbati curabat qđ vos nõ facitis q̃ nõ niſi ꝑma ſabbati paſcha celebratis. Petr⁹ a q̃ntadecima luna vſqꝫ ad viceſimã primã diẽ paſche dñicũ celebrabat qđ vos non facitis q̃ a quartadecima vſqꝫ ad viceſimã lunã diem dñicum paſche obſeruatis: ita vt tertiadecima luna ad veſperam ſepi⁹ paſcha incipiatis. Cui⁹ neqꝫ lex vllam fecit mentionem neqꝫ auctor ac dator euãgelij dñs in ea ſed in quartadecima vel vet⁹ paſcha manducauit ad veſperã vel noui teſtamẽti ſacramẽta ĩ cõmemoratione ſue paſſionis eccłie celebranda tradidit. Lunã eniꝫ viceſimã primã quã lex maxime celebrãdam cõmendauit a celebratiõe veſtri paſche fundit⁹ eliminatis. Sicqꝫ vt dixi ĩ celebratione ſumme feſtiuitatis neqꝫ iohãni neqꝫ petro neqꝫ legi neqꝫ euãgelio concordatis. Tũc colman⁹ ait. Nũquid anatholius vir ſctũs et in prefata eccleſiaſtica hiſtoria multũ laudatis legi vel euãgelio cõtraria ſapuit q̃ a quartadecima vſqꝫ ad viceſimã paſcha celebrandũ ſcripſit. Nũquid reuerẽtiſſimũ p̃rem nr̃m colũbã ⁊ ſucceſſores eius viros deo dilectos q̃ eodem mõ paſcha fecerunt diuinis paginis cõtraria ſapuiſſe vel legiſſe credendũ eſt: cũ plurimi fuerint in eis quoꝝ ſctitati celeſtia ſigna ⁊ virtutũ que fecerũt miracula teſtimoniũ prebuerũt. Quos ipe ſctõs eſſe non dubitãs ſꝑ eoꝝ vitã mores ⁊ diſciplinã ſequi non deſiſto. Wilfridus ait. Cõſtat inquit anatholiũ virũ ſctiſſimum doctiſſimũ ac laude eẽ digniſſimũ: ſed qđ vobis cum illo: cũ nec eius decreta ſeruetis. Ille enim in paſcha ſuo regulam vtiqꝫ veritatis ſequens circulum decẽ et nouem annorum poſuit quem vos aut ignoratis aut agnitum ⁊ a tota xp̃i eccłia cuſtoditum pro nichilo cõtẽpnitis. Ille ſic ĩ paſcha dominico quartamdecimã lunaꝫ computauit vt hanc eadem ipſa die more egiptiorum quintamdecimam lunaꝫ ad veſperã eẽ fateref. Sic iterũ viceſimam die dñico paſche annotauit vt declinata eadẽ die eẽ viceſimã primã crederet. Cui⁹

regulam diſtinctionis nos ignoraſſe ꝓba
tur ꝙ aliquotiens paſcha manifeſtiſſime
ante pleniluniū id eſt in tertiadecima lu-
na facitis. De patre aūt vr̄o columba ⁊ ſe
quacib⁹ ei⁹: quorū ſctitatem vos imitari
⁊ regulam ac precepta celeſtib⁹ ſignis cō
firmata ſequi perhibetis poſſim rn̄dere:
quia multis in iuditio dicentib⁹ dn̄o ꝙ in
noīe eius prophetauerūt ⁊ demonia eiece
runt ⁊ virtutes multas fecerūt: rn̄ſurus
ſit dn̄s qꝫ nūꝗ̄ eos nouerit. Sed abſit vt
hoc de patribus nr̄s dicam: quia iuſtius
multo eſt de incognitis bonuꝫ credere ꝙ̄
malum. Unde ⁊ illos dei famulos ac deo
dilectos eſſe non nego: qui ſimplicitate ru
ſtica et intētione pia deum dilexerūt. Ne-
qꝫ illis multū obeſſe reor talem paſche ob
ſeruantiam ꝙ̄diu nullus aduenerat ꝗ eis
inſtituti perfectioris decreta que ſequerē
tur oſtenderet. Quos vtiqꝫ credo ſi ꝗ tūc
ad eos catholic⁹ calculator adueniſſet ſic
eius monita fuiſſe ſequuturos quomodo
ea que nouerant ac didicerāt dei mādata
probantur fuiſſe ſequuti. Tu autem ⁊ ſo
cij tui ſi audita decreta ſedis apl̄ice imo
vniuerſalis eccleſie ⁊ hec lr̄is ſcriptis con
firmata ſequi cōtempnitis abſqꝫ vlla du-
bietate peccatis. Et ſi patres tui ſcti fue-
runt: nūquid vniuerſali que per orbeꝫ eſt
eccl̄ie xp̄i eorꝫ eſt paucitas vno de angulo
extreme inſule preferēda Et ſi ſctūs erat
ac potens virtutibus ille columba veſter
immo et noſter ſi xp̄i erat: nū preferri po-
tuit beatiſſimo apoſtolorꝫ principi cui do-
min⁹ ait. Tu es petrus ⁊ ſuper hāc petrā
edificabo eccl̄iam meā ⁊ porte inferi non
ꝓualebūt aduerſus eā ⁊ tibi dabo claues
regni celorꝫ. Hec perorante Wilfrido dixit
rex. Uere ne colmane hec illi petro dicta
ſūt. Qui ait. Uere rex. Et ille. Habetis in
quit vos proferre aliquid tāte poteſtatis
veſtro columbe datū: Et ille. Nihil. Rur-
ſum rex. Si vtriqꝫ veſtrū inquit rex ī hoc
ſine vlla controuerſia conſentiunt: ꝙ hec
principaliter dicta et ei claues regni celo-
rum ſint dati a dn̄o: Reſponderunt. Etiā
At ille ita concluſit. Et ego vobis dico qꝫ
hic eſt oſtiarius ille cui ego contradicē no
lo. Sed in quātum noui vel valeo huius
cupio in omnibus obedire ſtatutis ne for-
te me adueniente ad fores regni celorum
non ſit qui reſerat auerſo illo ꝗ claues te-
nere probatur. Hec dicente rege fauerunt
omnes ⁊ abdicata minus perfecta inſti-
tutione: ad ea que meliora cognouerāt ſe
transferre feſtinabant. Finito aūt confli-
ctu colmanus lindiſfarnenſis ep̄s videns
ſpretam ſuā doctrinam ſectamqꝫ eē deſpe
ctam: aſſumptis hijs qui ſequi voluerunt
qui paſcha catholicum ⁊ tonſuram coro-
ne: nam ⁊ de hoc queſtio nō minima erat
recipere volebant ſcotiam regreſſus eſt:
tracturus cum ſuis quid de hijs facere
deberet. Cedda autem ep̄s relictis ſcoto-
rum veſtigijs agnita obſeruatione catho
lici paſche ad ſedem ſuā redijt. Facta eſt
autem hec queſtio anno dn̄i ſexcenteſimo
ſexageſimo quarto. Uir autem dn̄i Wil
fridus apud omnes venerationi habit⁹ a
rege alfrido ⁊ tota plebe ad pontificatum
eboracenſem eligitur: ⁊ licet toto anniſu
ne hoc fieret reſiſtere temptaret: importu
nitate oīm tandem victus ad gallias mit
titur conſecrandus. Quo ibi moram tra-
hente oſwi rex malorum inſtigatione cir-
cumuentus ceddam abbatē leſtingai ebo
racenſi eccleſie prefecit: Wilfridus tandeꝫ
ad patriam rediēs marina tempeſtate in
regionem auſtralium paganicis errorib⁹
detentam proijcitur. Fluctibus vero ī ſi-
nus ſuos illico retractis: pagani indigine
aduolant nauemqꝫ omnia que in ea erant
in ius ſuum vendicant: ⁊ aut captiuitate
aut morte ſibi reſiſtentes obſtinato cor-
de inuoluere proponunt. Quo cognito:
vir dei copioſum eis pecuniarum thezau
rum obtulit: et vt ab intentione ſua rece-
derent poſtulationi humili admonuit.

Cũqꝫ illi ferociores effecti a ꝓpoſito nul-
latenꝰ reuocari poſſent: põtificis ſocij pre
miſſa ad deũ prece arma arripiũt magis
volẽtes bello occũbere ꝙ̃ ignaua captiui-
tate longioris vite ſpacia ſeruando ꝓdu-
cere. Paganis itaqꝫ tela dirigentibus ſa
cerdotum princeps ydolorũ in tumulo ex
celſo ſuis incantationibus quaſi ſuos be-
nedicendo confortare ⁊ viri ſancti ſocios
maledicendo enarrare ſatagebat. Et ecce
iuuenis quidam wilfridi miniſter funda
lapidem iecit ⁊ magum in frontem percu
tiens extinxit. Inſurgentibꝰ ergo acerri-
me paganorꝫ inſultibus: Wilfridꝰ ad pre
ces ſe proſternit. Dño aũt ꝓ ſuis pugnã-
te inimica manus confuſa ⁊ victa diſce-
dit. Cumqꝫ tertio victi ſe ad quartum pre
lium pararent cum rege ſuo meritis ſan-
cti viri multo ante horam mare efflüxit:
nauem extulit ⁊ quinqꝫ ſuorꝫ ſolum occi-
ſis ſanctum dei ĩ ſandicum portũ proſpe-
re euexit. Et audiẽs ceddam ſibi ſubro-
gatum placido vultu et hilari pectore ri-
pum perrexit ibiqꝫ ſeruitijs dei intentus
per aliquod tempꝰ in ſecretiori habitacu-
lo manſit. Inſtantia tãdem regis cãtua-
rie canciã adijt ⁊ per tres annos ibidem
predicans miniſtros eccľie ordinauit ⁊ re-
cte viuendi ordinem inſtituit. Aduenien-
te autem de roma theodoro archiepõ: in
angliam ab apľica ſede miſſo wilfridꝰ ced
da expulſo ſedi ſue reſtitutus eſt. Qui ſta
tim eccľiam in honore btĩ petri apľi a fun
damẽtis cõſtruxit. Cũ aũt populo predi
caret die quadam mulier quedã nimio do
lore afflicta filium ſuum defunctũ ĩ vlnis
baiulans corã ſctõ epõ ſe proſtrauit: et vt
filium reſuſcitaret amaris fletibꝰ inſtan
ter rogauit. Mox epũs ſolo proſtratꝰ ⁊ fa-
ciem lachrimis ꝑfuſus orõnẽ fudit dicẽs
O dñe deꝰ pr̃ omp̃s nõ ad merita mea ſꝫ
ad tue pietatis opera precor placatus at-
tende ⁊ erumpnis huiũs mulieris opem
tue conſolationis impende reſtituendo ſi
bi incolumem filium ſuũ per iheſum xp̃z
dñm nr̃m vnigenitũ filiũ tuũ. Quo dicto
ſurrexit puer viuus ⁊ matri ĩcolumis red
ditur. Hic ſctũs epũs diuinis obſequijs ꝑ-
uigil inſiſtens corpus ſuum quod ab om̃i
contagione ex vtero matris ſue mundũ
cuſtodierat tam vigilijs ꝙ̃ frigoribꝰ mire
afficiebat: ſingulis illud noctibus aqua
frigida tingens nec prius ab hac conſue-
tudine ceſſauit ꝙ̃ iohannes apoſtolice ſe-
dis antiſtes eum pro etatis ſue grauitate
huic ꝓpoſito iuberet finẽ imponere. Non
hunc ardor eſtatis/ nõ frigus hiemis ab in
ſtantia cepti operis dei retrahere valebãt
Si quãdo aliq̃ deliciarũ quouis euentu:
⁊ hoc ſumma cũ parcitate in eſcam ſume
bat idip̃m in ſe poſtmodũ graui inedia vĩ
dicabat. In haguſtaldenſi opido eccľiaꝫ
miro opere fecit ⁊ in honore ſancti andree
apľi dedicauit. Ubi dũ cementarij ſuperi-
ora parietis linirent vnus eorꝫ in preceps
corruit ⁊ contritis om̃ibus membris qua
ſi mortuus iacuit. Uir aũt dñi abſens et ĩ
ſpiritu hoc vidẽs in lachrimas ſolutꝰ aſſi
dentibꝰ q̃d euenerat ex ordine pãdit Mox
illuc ꝑgẽs ad tactũ eiꝰ priſtinã receperũt
mẽbra ſanitatem. Accepat aũt rex egfri
dus qui oſwi ſucceſſerat vxorẽ noĩe ethel-
dredã que in voto virginitatis potiꝰ hanc
vitam trãſigere propoſuerat ꝙ̃ aliena li-
bidine violari. Iuncta eſt tñ regi prefato
lege coniugali nõ coniũctioni carnali. Cu
ius rei grã beatũ Wilfridũ tam ꝑ ſe ꝙ̃ per
alios rex cõuenit orãs ⁊ obſecrans quati-
nus regine perſuaderet vt omiſſo virgi-
nitatis propoſito regie volũtati aſſenſuꝫ
preberet. Ille tamẽ nõ conſentiẽs vigilã
ti aĩo ꝓcurabat ne qua feminee mẽtis in-
conſtantia propoſitũ virginitatis poſtpo
neret ⁊ terrenis illecebris animũ deuicta
ſupponeret. Sua ei erat induſtria vt vir
go diuortium quereret quatinus liberta-
te potita ſeculũ reliquere ⁊ regi eterna fe
liciter inherere poſſet. Et factũ eſt ita. Nã

cum regi conſtaret nullo illã pacto a pro-
poſito poſſe mutari: licet inuitus conceſ-
ſit vt relicto ſeculo ſicut volebat virgini-
tatis velamen acciperet. Ermẽburgis ve
ro quedam mulier nobili orta progenie:
regali coniugio copulatur. Per hanc enĩ
diabolus odiũ qđ contra virum dei habe-
bat exercet animum illi⁹ iniectis quibuſ-
dam ſimultatibus aduerſus eũ inflãmat
Quamobrẽ glorie dignitatiq; ipſius inui
dere cepit ⁊ quonã modo eũ dignitate ſua
ſpoliare ac ſpoliatũ abijcere poſſet occaſi-
ones querere. Expoſita tandem regi diui
tiarũ viri dei habũdantia cenobior̃ mul-
titudine: edificior̃ magnitudine / ſubdi-
torum principum turba intulit. Et quid
ampli⁹ ipſe tibi q̃ tu ſibi? Totũ regnũ tu-
um epat⁹ ipſius eſt. Et ſi tua poteſtas ei⁹
poteſtati comparať minor eſt Terminus
enĩ imperij tui ſuis finibus coartať. Ter
min⁹ aũt epat⁹ ei⁹ tuos fines progrediť
auctoritate et tranſcendit. Fateor ei fide-
libus tuis ⁊ amicis eſt timendũ ne ſi ali-
quando inimici tui contra te arma ſuſce-
perint: ipſe quã p̄dicat pacẽ ſequẽdo ſuos
ab armis immunes retineat: tuq; tuorũ
paucitate inimicis inferior victus occum
bas. Ea ꝓpter ne forte in ipſo negocij actu
tua virt⁹ decidat que obſunt caut⁹ preor-
dina. Cui enĩ honoris nullaten⁹ eẽ poteſt
nõ dico ſuperiorẽ ſed parẽ te quẽpiã in re
gno tuo habere. Talib⁹ rex verbis turba-
tus melius ſuis rebus cõſuli nõ poſſe pu-
tauit q̃ viro dei ſuis omnib⁹ priuato epa
tus ei⁹ in plures epatus diuideret. Et cũ
preter conſenſum cantuarienſis archiepi
hoc fieri non valeret verba maligne accu
ſationis theodoro archiepo mandat ⁊ ad
ſue voluntatis effectũ deceptũ inclinat.
Venit ergo ad regalem curiam theodor⁹
ſua auctoritate regiam voluntatem ſup
wilfrido impleturus. Protinus autẽ in
locum eius tres epiſcopos eo abſente ordi
nauit: boſam eccleſie eboracenſi / eatã lin-
diſfarnenſi / timbertum haguſtaldenſi et
non multo poſt trunwinũ ad prouinciam
pictorum in loco qui candida caſa diceba-
tur: que tũc tẽporis anglor̃ erat imperio
ſubiecta. Quo audito wilfridus admira
tione maxĩa duct⁹ hilari corde / alacri vul
tu / modeſto greſſu / regis palatium adijt
cauſam negotij perquiſiturus. Cui hoc
modo theodor⁹ dixit. Nec te in preſentia-
rum alicuius criminis admiſſione nota-
mus nec tamen ſtatutum de te inditium
hac vice mutabimus. Hijs auditis ad apo
ſtolicã ſedem ſtatim appellauit: ⁊ pro eo-
rum iniuſticia indignatus reflexo greſſu
aulam egredi cepit. Et intuens quoſdã
ſatis fedo ſuis caſibus inſultare cachin-
no: o inquit filii felici proſperitate ducatis
tempora lõga. Sed noueritis q̃ toti⁹ ſors
infeſta reſoluet hec gaudia veſtra. Nũc
prius hũc annũ tranſire videbitis q̃ iſtas
quas ſuper me deriſiones habetis acerbo
merore luatis. Et factum eſt ita. Nam cõ
ſerto graui prelio inter egfridũ ⁊ ethelre-
dum regem merciorũ iuxta fluuium trẽ-
tam occiſus eſt elfwinus frater regis eg
fridi ex cuius morte omnis leticia quam
de expulſione wilfridi habuerãt iuſto dei
iuditio in triſticiam conuerſa eſt.

Et cum mare intraſſet mutato vẽto fri
ſiam pulſus: verbum dei ibidem predi-
cans multa hominũ milia ad fidem chri-
ſti conuertit. Erat autẽ terra illa magne
ſalſitatis ſterilitatis: ⁊ ad incolendũ ma-
gne incomoditatis. Uerum eadem gente
fidem chriſti ſuſcipiente terre ſalſitas in
dulcedinem: ſterilitas in fertilitatem cõ-
mutatur. Interea mittuntur de anglia
nuncij cum muneribus ad franciam: vt
virum dei Wilfridum ferociſſima morte
interimerent. Uerum ebronius quidam
regalis curie princeps litteras cum mu-
neribus regi friſie direxit: petens vt bea-
tum Wilfridum epiſcopum omnibus bo
nis ſpoliatum crudeli morte necaret. Sz

rex non acquieſcens lr̃as cũ indignatione igni iniecit ⁊ legatos abſqꝫ honore dimiſſos ſtatī remeare precepit. Perrexit poſt hec wilfridus in franciam: ⁊ a dagoberto rege cum maximo honore ſuſceptus eſt: vtpote qui ipm̃ quondã exulem ⁊ ad hiberniam maris tempeſtate ꝓiectũ ⁊ ad ſe deniū adductũ magna benignitate aliꝗ̃diu ſecum tenuit ⁊ ab om̃i periculo protexit. Wilfridus neceſſarijs rebꝰ a dagoberto rege aſſumptis a curia receſſit ⁊ cãpanie ducem adiens nobiliter ſuſceptus eſt Qui poſt exhibita vere charitatis ⁊ hũanitatis officia cũ hoĩe dei reſidens narrare cepit ei qualiter inimici eiuſdem noluerunt eũ perdere ⁊ ſe ad internitionẽ eius oblatis muneribus inflectere. At ego inquit non immemor quid fidelitatis ⁊ amicitie quondã in pagano quodam rege repererim cũ de patria mea pulſus apd̃ eũ exularẽ volui minꝰ fidelis inueniri xp̃ianus tibi xp̃iano ꝙ̃ hõ paganꝰ extitit mihi hoĩ xp̃iano. Siquidẽ rex hunorꝝ gentilis cũ cauſa tuẽde mee ſalutis me ſecũ degẽtem retineret iniit mecũ fedꝰ in noĩe deorum ſuorũ ꝙ me nunꝙ̃ iĩmicis meis quauis occaſione proderet. Poſt aliquot vero dies nuncijs ad ſe ex parte inimicorꝝ meorum venientibus ⁊ ingentẽ pecuniã pro interitu meo ſibi pollicentibus dij inquit vitam meã ſuccidãt: ſi ego pro quouis lucbro treno vobis cedens initũ fedꝰ ꝗ̊quo mõ diſſoluero. Si ergo homo infidelis vt falſo deo ſuo fidus exiſteret fedꝰ rũpẽ noluit ego gratia xp̃i fidelis fidẽ quã ꝯo deo ꝓmiſi violabo nulliꝰ terreni comodi cauſa: Abſit. Immo in ſua fide te ſuſcipio: ⁊ ſi quid in meis affectuoſius amas/accipias/vtaris/poſſideas. Tandem romã veniens corã papa agathone preſentibꝰ accuſatoribus cauſam ſuã ita modeſte promouit: vt nec theodorꝝ archiepm̃ accuſaret nec innocentiam propriam fluctuare permitteret. Dixit enĩ dño pape. Quid ẽ quod theodorus in mea ſede ſua auctoritate me ſuperſtite ⁊ non conſentiente tres ep̃os ordinauit. Quẽ qꝛ ab hac ſede victus eſt accuſare ſuperſedeo. In conſilio enĩ contra eos qui vnã in xp̃o voluntatē atqꝫ operationẽ dogmatizabant fidẽ ſuã ⁊ prouincie ſue declarauit. Cũqꝫ catholicus inuentus fuiſſet ⁊ ſine cauſa ſacerdotali dignitate priuatus placuit vt ⁊ romane ſedis decreto ĩ ep̃atũ reſtitueretur ⁊ in monimentũ ſue catholice fidei eiuſdẽ ſynodi geſtis hoc ſcriptũ inſereretur. Wilfridꝰ deo amabilis ep̃s eboracẽ ciuitatis apoſtolicã ſedem de ſua cauſa apellans: et ab hac poteſtate de certis incertiſqꝫ rebꝰ abſolutus et cũ alijs centũ viginti ꝗ̊nqꝫ coepiſcopis in ſynodi iuditiaria ſede cõſtitutus pro omni aquilonari parte britannie ⁊ hibernie que ab anglorũ ac britonũ nec non ſcotorꝝ ⁊ pictorũ gentibus incolũtur veram et catholicam fidem confeſſus eſt: ⁊ cũ ſubſcriptione ſua corroborauit. Apoſtolico igitur ⁊ ſynodali decreto in epiſcopatu reſtitutus acceptiſqꝫ ab apoſtolica ſede lr̃is regi egfrido ⁊ archiep̃o theodoro de ſui ſtatus redintegratione directis verſus angliam regreſſus eſt. Cũqꝫ ad galliam veniſſet ecce latronum manꝰ ad interficiendũ parata viro dei non grata ꝓceſſione occurrit. Erãt enĩ qui regi dagaberto inſidias tetenderãt cũqꝫ nuper gladio in inguine merſo necauerũt. Occurrẽtes ergo viro dei inter cetera dixerunt. Delator inquiunt patrie petulans ⁊ moribũde violator tu quidẽ iam pridem gallica ſceptra violaſti: gallicam libertatem in ſeruitutẽ redegiſti cũ tirannũ iuſte a nobis iã olim exulatum tua inſtantia in regnũ reſtituiſti. At ipſius quidẽ crudelitas iuſta morte punita te quoqꝫ maximũ illius fautorẽ eadem morte puniendũ fore decreuimus Procũbe igitur peſtifer procũbe ⁊ digna vltione multatus eidem quã contra nos fouiſti morte ſuccũbe. Wilfridꝰ ait. Si nõ

iure inquit feci cum regē regno iniuſte ex pulſum quantū in me fuit hereditarie dignitati pꝛefeci ⁊ hoc ita pene ſe eſſe iuſtiſſime iudicis equitas habet: fateoꝛ penas iuſte vltionis pꝛomptiſſime ſuſcipiā. Nō ſi nequaꝙ̄ hoc in facto cōtra ius ſed cū iure feci velut ipſa mee mētis innocētia mihi teſtatur eo libentius ſi vultis occidere moꝛi deſidero quo me pꝛo iuſticia occiſuꝫ martirij gloꝛia coꝛonandū foꝛe conſidero Ut aūt viderūt virū tanta mentis cōſtātia niti nimio terroꝛe perculſi arma pꝛoijciunt ⁊ terre pꝛocūbentes veniam poſtulando viri veſtigia oſculis petunt. Data itaqꝫ benedictione cum ſuis ep̄s pꝛoſpero itinere angliam regreſſus eſt. Cūqꝫ ī cōuentu nobilium cauſam ſuam viua voce defenderet falſoqꝫ ſe accuſatū ac iniuria degradatum libera pꝛoteſtatione oſtēderet: rex tamē maluit in ſua pertinatia cōtra equitatem perdurare ꝙ̄ equitatis ratione ſuam pertinatiaꝫ mitigare litteras pape tumido faſtu deſpexit irriſit et a ſe pꝛocul abiecit omneſqꝫ nobiles vnanimi contra ſctm̄ ꝯſpiratiōe inſurgunt ac multis contumelijs afficiunt ⁊ a regis cōſpectu auulſum carceris imo detrudendū accipiunt. Ermēburgis aūt regina bonoꝝ oīm perſequutrix et huius ſciſmatis auctrix capſulam reliquiarū de ipſius collo abſtulit: cūqꝫ feminea loquacitate deriſū abiecit. Uir aūt dei ad ſuos conerſus ait. Nō vos hec que vobis ingeritur iniuria turbet nec a veritatis tramite ꝗ̄quo modo deijciat. Pꝛe oculis ſemper habete qui volunt in chꝛiſto pie viuere neceſſario tribulationem pati opoꝛtere. Nemo enī coronatur niſi qui contra diabolum ſtuduerit legittime decertare. Et ecce qui eū manibus ſtringebant acrioꝛe furoꝛe ex vbis eius accenſi eum tenebꝛoſo in carcere vinctum detruſerūt. Inter hec vxoꝛ pꝛefecti qui ſanctū in cuſtodia habebat acerrimo languoꝛe coꝛrepta ad extrema vite perducitur. Sed cū ep̄s ſolutis nexibus ad eaꝫ perductus eſſet aquam bn̄dixit ⁊ ſuper eā ſperſit: nec pꝛius aqua infirmantis membꝛa tetigit ꝙ̄ omni languoꝛe depulſo mulieri perfecta ſanitas redijt. Pꝛefect⁹ autem miſit ad regem cū hoc miraculum vidiſſet: dicens. Per ſalutem ⁊ regnū tuūꝫ te adiuro quatin⁹ ſacerdotem dn̄i wilfridum a me diutius detineri non facias. qꝛ fateoꝛ melius eſt mihi moꝛi ꝙ̄ in euꝫ aliꝗd iniuriarū vlterius exercere. Quod ſi hac adiuratione deſpecta in ſententia tua perſiſtere mauis me ſimul cum eo toꝛmenta ⁊ moꝛtem velle magis ſubire cognoſce ꝙ̄ eū in toꝛmentis habere; Ad hec rex vehementer irat⁹ iuſſit ſctm̄ duci ad aliū pꝛefectū vtpote foꝛtioꝛem pꝛecipiens vt cōpedibus ⁊ vinculis foꝛtiter aſtrictū arctioꝛi cuſtodie manciparet. Cūqꝫ hoc īplere tēptaret rupta vincula diſſiliebant aūt certe colligari non valentia diffuſa cadebant ⁊ eo minoꝛ ligandi poteſtas extiterat quo ad ligandū hoſtilis feritas immanius ſeuiebat. Dū hec agerētur regina nimio faſtu tumens raptis abutens reliquijs ira dei coꝛrepta mox demonio vexatur. Qū cum rex a ſapientibus pꝛopter illatā wilfrido iniuriam factū cognoſceret ſanctūꝫ a nexibus ſolutum terrā ſuaꝫ exire pꝛecepit. Uolens aūt ſeruus dei bonū pꝛo malo reddere oꝛauit ad dn̄m ⁊ reginā demone fugato ſanitati reſtituit. Pergens itaqꝫ verſus partes auſtrales a quodā bꝛithwaldo fratre regis mercioꝝ ethelredi honoꝛifice ſuſcipitur ⁊ ꝗ̄ neceſſaria illi erāt benigne impendebat. Inuidia tamē diaboli ſic illū tandē infecit vt militem chꝛiſti munificentia exutum a ſe ſuiſqꝫ omnibus eliminari fecit. Timebat enī fratris offēſam qui ſoꝛoꝛē regis egfridi habebat vxoꝛem. Sicqꝫ multipliciter afflict⁹ ⁊ iniuriat⁹ quo magis aduerſitatib⁹ feriebatur eo amplius ad opera dei ⁊ patientiam ſe parabat. Uenit tandem ad curiam re-

gis kentwini ⁊ ſatis humane ſuſcipitur. Sꝫ quemadmodū alias ſic ⁊ ibi demonis inſtinctu femineas paſſus eſt iras. Siquidem regis vxoꝛ erat ſoroꝛ ermenburgis maloꝛū fere oīm que viro dei acciderāt auctricis. Hec igitur wilfridū multis iniuriis afflictū a ſuis finibꝰ expelli fecit. Perrexit ergo ad pꝛouinciam auſtralium ſaxonū que paganicis adhuc erroꝛibꝰ ſeruiebat ⁊ verbū fidei miniſtrabat. Erat autē rex gentis illius ethelwalcus ſuggerente rege mercioꝛū Wlfero baptizatꝰ nō multo ante in pꝛouincia mercioꝛū a quo de fōte egreſſus loco filij ſuſceptꝰ eſt: in cuius ſignū adoptionis duas illi pꝛouincias vectam ſcꝫ inſulam ⁊ quādam pꝛouinciam in gente occidētaliū ſaxonū donauit. Itaqꝫ multū gaudente rege pꝛimos ꝓuincie duces ac milites baptizauit: et pꝛeſbiteri ſui ceterā plebem ſacro fonte abluebāt.

Erat enī ibi monachus quidā de natiōe ſcotoꝛū nōie diculus habēs monaſteriuꝫ permodicū in loco qui vocatur boſenham ſiluis mariqꝫ circūdatū ⁊ in eo fratres qnqꝫ vel ſex in humili ⁊ paupere vita dño famulantes. Nullus tamē pꝛouincialiū ante viri dei Wilfridi aduentū eoꝝ vel vitaꝫ emulari vel pꝛedicationē curabat audire Tribus enī ante aduentū eiꝰ annis pluuia illis in locis non deſcenderat ꝙobꝛem fames plebem inuaſerat ac ipſā nece pꝛoſtrauerat. Sepe eī quadꝛaginta aut plures inedia macerati ad mare pꝛocedebāt: ⁊ iunctis manibus abſoꝛbendi fluctibꝰ ſe demergebant. Uerū pꝛimo die q̄ fidē gēs illa ſuſcepit pluuia copioſa deſcēdit ⁊ terra refloꝛuit. Docuit aūt eos piſcando victum querere. Nam piſcandi peritia genti nulla niſi ad anguillas tantū ierat. Retibus igitur anguillaribus vndecūqꝫ collectis ab hoībus antiſtitis in mare merſis diuerſoꝛū generū piſces trecentos ceperunt de quibus centum pauperibꝰ diſtribuit/centū a quibus retia acceperat cōtulit/⁊ centum ſibi reſeruauit. Quo beneficio multum antiſtes coꝛ oīm in ſuū cōuertit amoꝛē ⁊ libentius eo pꝛedicāte celeſtia ſperare ceperunt cuiꝰ miniſterio tēpoꝛalia bona ſumpſerūt. Ibi ei ex dono regis ethelwalci terram octogīta ſeptē familiarum vbi ſuos hoīes qui exules vagabantur reciperet. Uocabulo ſeleſeia. id eſt inſula vituli marini ſuſcepit ⁊ monaſteriū ibi fundauit. In qua poſſeſſione vtriuſqꝫ ſexus ducentos quiquaginta baptizauit ⁊ a iugo ſeruitutis humane abſoluit Interea ſuperueniens cū exercitu cedwalla de regio genere gewiſſoꝛū. id eſt occidētalium ſaxonū cū exularet a patria ſua inffecit regē ethelwalcum ac pꝛouinciam illam ſeua cede ⁊ depopulatione attriuit.

Poſt hec vero cepit cedwalla inſulā vectam que eatenꝰ erat tota ydolatrie dedita ac tragica cede oēs indigenas exterminare ac ſue pꝛouincie hoīes pꝛo his ſubſtituere contendit voto ſe obligans ꝙuis nōdum regeneratus ꝙ ſi victoꝛ inſulā ſubiugaret quartā partem eiꝰ ſimul et pꝛede dño daret. Eſt aūt menſura eiuſdē inſule iuxta eſtimationem angloꝛū mille ducentarū familiarū. Dedit ergo cedwalla ſancto Wilfrido poſſeſſionē terre trecentaruꝫ familiarū qui totam inſulam ad fidē conuertit. Duo aūt filij arnaldi regis illius inſule ſpeciali ſunt dei grā coꝛonati. Naꝫ imminentibus hoſtium irruptionibꝰ fuga lapſi ſunt de inſula ⁊ in pꝛoximā iutorum pꝛouinciam tranſlati cū occultādos ſe a facie regis victoꝛis credidiſſent pꝛoditi ſūt atqꝫ occidi iuſſi. Quo audito abbas kinebertus in loco qui vocatur redfoꝛd. i. vadus arundinis habens monaſterium venit ad regem cedwallam poſtulauitqꝫ ab eo vt ſi neceſſe eſſet pueros occidi pꝛiꝰ eos liceret fide xpiane ſacramentis imbui Conceſſit rex: et ipſe inſtructos eos verbo veritatis ac fonte ſalutari ablutos de ingreſſu regni eťni certos reddidit. Poſt

illi inſtante carnifice mortem leti ſubiere temporalem per quã ſe ad vitam aie perpetuam tranſituros eſſe non dubitabant Anno aũt dñi ſexcenteſimo octogeſimo quinto rex northanhũbrorꝫ egfrid⁹ temere exercitum ad vaſtandũ pictorꝫ prouinciam duxit ⁊ hoſtib⁹ fugam ſimulantib⁹ in anguſtias inaccenſibiliũ montiũ pductus cum maxima ſui exercit⁹ copia quã ſecum adduxerat extinguit. Anno ĩo precedente idem egbertus miſſo exercitu miſere vaſtauit ſcotorꝫ ⁊ pictorꝫ gentẽ innoxiam ⁊ nationi anglorũ ſp amiciſſimã ita vt nec eccl'is nec monaſterijs manus parceret hoſtilis. Incole vero diuine pietatis auxilium inuocantes celitus ſe vindicari continuis diu inprecationib⁹ poſtulabãt Et ꝙuis maledcti regnũ dei poſſidere nõ poſſunt: creditum eſt tamen ꝙ hij merito impietatis ſue maledicebant otius domino vindice penas ſui reat⁹ luerent. Et qm̃ rex noluit audire reuerendiſſimũ patrem egbertum ne ſcotiam nihil ſe ledentẽ impugnaret datũ eſt illi ex pena pcti illi⁹: ne etiam anno ſequente amicos ſuos ⁊ precipue beatũ cuthbertum qui ipm̃ ab interitu reuocare cupiebãt audiret: ex quo tp̃e ſpes cepit ⁊ virtus regni anglorꝫ fluere. Nam picti ⁊ ſcoti terraꝫ poſſeſſionis ſue quã tenuerũt angli ⁊ libertatem receperunt quã ⁊ tenuerunt per annos quadraginta ſex: vt ait bedo libro quarto capitulo viceſimo quarto. Tũc eni expulſi ſunt ⁊ occiſi angli de puincia illa ⁊ pars regni bernicioꝝ a mari ſcotorꝫ vſqꝫ twedã vſqꝫ tunc regibus northanhũbrorꝫ ſubiecta oĩno ablata eſt nec vſqꝫ ad noſtrã etatẽ ĩ ſtatum priſtinũ ⁊ ſubiectionẽ occulto dei adverſante iuditio redigi potuit. Egfrid⁹ itaqꝫ qui ſctm̃ Wilfridũ nullo pacto ĩ amicitiam ſuã dignatus eſt admittere merito debuit eo deſpecto ab eiſdem hoſtibus mori quos prius eius prece meruit ſue ditioni feliciter ſubijcere. Eadẽ ei hora qua rex graui bello primebatur ſctũs Wilfridus ſacris miſſaꝝ ſolẽnijs intẽdebat. Cũ ꝙ dicto ſurſum corda reſponderetur habemus ad dñm: raptus in mentis exceſſũ vidit egfridũ capite ceſum morti ſuccũbere. Et cũ in prefacione per xp̃m dñm nr̃m diceretur aſpexit ⁊ ecce duo maligni ſpiritus aiam regis ante ipſius oculos miſerabiliter attulerũt ſicqꝫ horrendo gemitu ſuſpirãtẽ ſecum ad inferni clauſtra detulerunt. Illico actam preſbiterum ſuũ vocauit: ⁊ ei cuncta que viderat enarrauit. Diuulgata itaqꝫ regis morte theodor⁹ archieps wilfridũ ad ſe venire fecit cui et dixit. Fili immo virtutum meritis pater ſctiſſime ego qui ad hoc pre ceteris conſtitutus eram vt om̃i iniuſticie que ĩ hoc regno emergere poſſet obuiarẽ propria fragilitate ſubact⁹ plurimis tibi aduerſantibus fateor multum peccando conſenſi. Sed mihi culpam fatenti ⁊ intimo corde penitentiã agenti plus queſo venie largitor aſſiſte. Ultima nẽpe mee ſicut cernis nunc inſtant tempora vite: ac per hoc qđ deprecor annue ⁊ ſuppliciter a me poſtulatus intercede pro me. Cui ille reſpõdit. Et quidem multis me tribulationibus te conſentiente afflictũ paſtor venerande nõ neſcio: abſit tñ abſit vt hoc te malicia feciſſe crediderim. Verũ vt eſtimo ea poti⁹ intentione feciſti quia volebas me per ipſas tribulationes ĩ patiẽtia exerceri quatin⁹ anguſtijs actus per iter patientie poſſem perfectionis culmen attingere. Quapropter multo magis tibi pro tua bona intẽtione grates agere debeo ꝙ̃ tu apđ me indeveniam querere preſertim cũ nunꝙ̃ venia rite petatur niſi vnde aliqua offenſio contracta eſſe putatur. Sed qm̃ te circũquaqꝫ oculatum eſſe non ignoro perſpicaciter atqꝫ ſubtiliter que ſunt vidẽda te cõſiderare perpendo. Eapropter ſi putas te aliquid peccati contraxiſſe in hijs ꝙ̃ cõtra me fieri conſenſiſti quantum mea in-

tereſt libens indulgeo ⁊ indulgens eterni
ſuper te miām iudicis venire ſupplici de
uotione depoſco. Miſit itaqꝫ theodoꝛus
alfrido regi egfridi ſucceſſoꝛi lr̄as vt btō
wilfrido ex coꝛde amic⁹ fiēt eūqꝫ ī ſede de
qua iniuſte depoſit⁹ erat recipe non differ
ret. Qui ſtatim ſctm̄ reuocauit ⁊ ad ſuaꝫ
cū honoꝛe ecclīam remiſit: ſicqꝫ per quin
quennium in ſua ſede in pace permanſit.
Verbis tandē delatoꝝ rex accēſus ī poſ-
ſeſſiōes ei⁹ ſubita cupiditate eſtuaē cepit
⁊ poſtpoſito dī timoꝛe abſtulit. Cui wilfri
dus epāli auctoꝛitate contraire nō timēs
graui contra ſe regem iracundia inflam-
mauit: vnde factū eſt vt rex illum om̄ib⁹
ſuis ſpoliatū de regno ſuo expelleret. qui
ad regem mercioꝝ ethelredum ſtatim ac
ceſſit: cui⁹ inſtantia bꝛithwald⁹ archiep̄s
conſilium cōuocauit wilfridoqꝫ omnē fie
ri iuſticiam ſpoſpondit. Quidā tn̄ epi re-
gie fauentes voluntati in conſilio virum
dei falſis calūpnijs exagitaē ⁊ quib⁹ pote
rant obiectionibus perturbare ceperunt.
Sed cū ad cuncta obiecta rationabiliter
rn̄diſſet hoꝛroꝛ ⁊ ipos inimicos ei⁹ inuaſit
dicentes impiū eſſe virū ſctm̄ abſqꝫ vllo
certo crimine ſuis oībus ſpoliari. Vn̄ rex
⁊ archiep̄s a nonnullis interpellati mona
ſterium quod apud ripun cōſtruxerat ea
conditione conceſſerūt: vt illuc quiet⁹ ſe-
deret ⁊ ſepta regis non exiret: nec curam
epālis officij vlteri⁹ adminiſtraret. Qui-
bus ipe ait. Ego inquit gradum ſacerdo-
talem non deijciam: qꝛ fateoꝛ ꝙ licet indi
gnus opera tn̄ pontificatu nō mediocrit
digna adiutus dn̄i gratia feci. Per qua-
dꝛaginta annos quibus potui fidem xp̄i
p̄dicaui ⁊ multos ab erroꝛe coꝛrexi ⁊ mē-
bꝛis eccleſie copulaui. Hec tn̄ non ego ſed
deus ipſe per me. Ritū eccleſiaſtice obſer-
uationis per angliam ſcotica traditiōe de
pꝛauatum apoſtolica fultus auctoꝛitate
coꝛrexi. Preceptis ſaltem apoſtolice ſedis
que me iam ſimili iniuria accuſatū ac dā
pnatum excuſauere ⁊ abſolutum eſſe cō-
ſtituere obtemperaretis ſi nec pꝛo amoꝛe
nec pꝛo timoꝛe dei me quietum eſſe pmit-
tere vultis ſed vt puto illa p̄cepta aut ob-
liti eſtis aut certe ſcita ⁊ cognita pꝛo nihi
lo ducitis. Quapꝛopter licet ſenio ſim cō
fectus: noueritis tn̄ me rome coꝛā apoſto
lica ſede pꝛobaturuꝫ eſſe calūpnias quas
mihi imponitis pꝛo regis indignatiōe ve
ras non eſſe. Nec minus vere me pꝛedica
turum eſſe ſciatis: quali ſtudio ſacerdota
le miniſterium geratis qui magis vultis
iniuſticie hoīm fauere ꝙ iuſticiam dei te-
nere. Cū aūt wilfridus romā veniſſet a
papa iohanne magnifice ſuſcipitur: ⁊ co-
ram papa ac multis ep̄is cauſam ſuā ex-
poſuit ⁊ firma ratione pꝛobauit. Vn̄ com
munis iuditij ſententia viri dei innocen-
tia cōpꝛobatur atqꝫ accuſantium falſe ca
lumpnie repꝛobantur. Juuit aūt cauſaꝫ
ſuam lectio ſynodi pape agathonis q̄ quō
dam in ſui pꝛeſentia cū in conſilio epoꝝ
ipe medius reſideret acta eſt. Nā re exigē
te ſynodus eadem cum iuſſu pape legere
tur ventū eſt ad illum locū vbi ſcriptum
erat. Wilfrid⁹ deo amabilis epiſcop⁹ ebo
race ciuitatis apoſtolicam ſedē de ſua cau
ſa appellans. ⁊c. Quod vbi perlectum eſt
ſtupoꝛ audientes appꝛehendit. Et ſilente
lectoꝛe ceperūt alterutrum requirere q̄s
ille ep̄s wilfridus eſſet. Tunc bonifacius
pape conſiliarius ⁊ alij plures qui eū vide
rant dicebant ipm̄ eſſe ep̄m: qui accuſat⁹
a ſuis atqꝫ a ſede apoſtolica iudicand⁹ nu
per aduenit romam. Qui iam dudum in
quiūt eque accuſatus huc adueniēs mox
audita diiudicataqꝫ cauſa ꝓbatus eſt cō-
tra fas eſſe a ſuo epātu expulſus. Unde ⁊
tanti apud eum habitus eſt vt ipm̄ in cō
ſilio quod cōgregarat epoꝝ vtpote viruꝫ
incoꝛrupte fidei ⁊ anime pꝛobi reſidē pꝛe
ciperet. Quibus auditis oēs vna cum pa
pa dixere virum tante auctoꝛitatis q̄ per
quadꝛaginta annos epātu funct⁹ erat ne-

quaꝗ dampnari debere ſed abſolutū ad patriam vtpote immunē ab omi culpa cū honore redire. Scriptū eſt igitur regib⁹ anglorū ethelredo ⁊ alfrido vt ſi anathemate plecti nollent illum ſui epat⁹ ſede recipi abſqꝫ retractione facerent. Famulus igitur dei magnis ſctōrum reliquijs locupletatus patriam remeauit. Cūqꝫ in partes galliarum deueniſſet ſubita infirmitate corripitur vt miniſtrorū manibus in grabato portaretur. Quatuor tandē diebus ⁊ noctib⁹ ſimilis mortuo iacuit ⁊ qnta die cum iam moriturus a ſuis plangeretur ſanctus michael archangel⁹ a dño mittitur per quē ſanitati priſtine reſtituatur cui et ait. Wilfride cōſcius digniſſime ſurge quid iaces? Nam licet inter ciues celorum numereris tamē ꝓpter orationem filiorum tuoꝝ hoc tempore nō morieris ⁊ precipue per merita ⁊ interceſſiones beate marie genitricis dei ⁊ perpetue virginis. Orauit enī pro te qꝛ quedā opera ſibi placuerunt facta per te. Scit nempe quid operis petro feceris quid fratri ipſius andree cōſtruxeris. Qua ꝓpter nūc quidem a morte reuocaberis ac vite ſalutiqꝫ reſtitueris. Sed paratus eſto: quia poſt quadriennium viſitabo te. Patriam vero perueniēs poſſeſſiones tibi ablatas recipies et in pace tranquilla finies vitā tuam. Quibus dictis angelus diſparuit ⁊ ille protin⁹ quaſi de graui ſompno ſurrexit: ſedit aptiſqꝫ oculis circa ſe choros pſallētium flentiumqꝫ frm aſperit ac modicum ſuſpirans vbi nam eſſet acta preſbiter interrogauit. Qui ſtatim vocat⁹ intrauit ⁊ videns eum melius habētē ac loqui valentem flexis genib⁹ cum omibus qui aderant fratribus deo gratias egit.

Tunc pontifex ad actam preſbiterum cōuerſus quecūqꝫ viderat retulit: tremēda illum adiuratione conſtringens ne ꝗdiu viueret hanc viſionem cuiꝗ reuelaret.

Tunc wilfridus britanniā intrans ⁊ perlectis in conſpectu nobilium lris papalibus a britwaldo archiepō ⁊ ethelredo quōdam rege tunc vero bardeneie abbate honorifice ſuſceptus eſt. Ethelred⁹ enī accitum cōredum quem pro ſe regem fecerat hortatur eū vt ſeruum dñi ex aīo ſemꝑ coleret et diligeret ac foueret ⁊ cōtra oēs aduerſarios indefeſſ⁹ ei propugnator exiſteret. Alfridus autem rex ambagib⁹ quibuſdam obiectis nitebatur oſtendere ſibi penitus non eſſe poſſibile quod precipibatur explere. Verū ſecreta cordiū dei ſapientia ſcrutans nequitiam ei⁹ examinauit ⁊ corpus illius acri doloris moleſtatione ſic debilitauit vt oīū mēbroꝝ officio deſtitueretur. Qui cum ſe mori cognoſceret adhibitis teſtibus promiſit ꝙ ſi de⁹ ſibi vitam concederet ⁊ iuſſis apoſtolicis obediret ⁊ Wilfrido omi tempore inclinaret ſe: ⁊ eum diligeret. Sed ipſe quidem a vita receſſit: ⁊ eadulphus quidam in regnum ſucceſſit qui nūcijs wilfridi ſibi miſſis ita rñdit. Per meam inquit ſalutem iuro: qꝛ niſi īfra ſpacia ſex dierū a regno meo diſceſſerit ꝗſcūqꝫ de ſuis īuenire potuero vita priuabo. Facta aūt contra regem cōiuratione regno quod duobus menſibus tenuit depellitur. Poſt quē regnāte oſredo filio alfridi: wilfridus in ſedem ſuam receptus eſt. Cuius familiari amicitia rex magno affectu copulat⁹ per totū regnum precepit quatinus nemo ſancto epiſcopo in quocunqꝫ etiā negotio contrairet: ſed ſicut famulo dei per oīa oēs obedirent. Et factum eſt ita. Tranſactis aūt quatuor annis graui corporis languore ſanct⁹ eps inuaditur ⁊ fatigatus lecto recipitur Difficile eſt enī proferre quot infirmi per eum infirmum ſint ab omni infirmitate ſanati/ quot demoniaci liberati/ paralitici ſolidati ceci illuminati ſurdi mutiqꝫ curati/ quot alijs calamitatib⁹ afflicti opante deo per eum magnifice ſaluti reſtituti Congregatis tandem fratribus ait. Ecce

diuini amoꝛis vt in vobis iugiter mane-
at fratres chariſſimi tota virtute opera-
date. Quam gratiam vt feliciter merea-
mini obtinere fraternũ amoꝛem ſtudioſe
in omnes exercere ſtudete. Nihil ſit quod
vos a charitate ſeducat ne ab ea que ĩ xp̃o
eſt ſinceritate cadatis. Maligni inſidiato
ris quos fidelibus tendit laqueos noſtis
que figmenta: ſicut a me ſepius audiſtis
om̃i ſolicitudine cauete et pꝛout me face-
re vidiſtis a vobis pꝛocul abijcite. Hec fa
cite ⁊ deus pacis erit vobiſcum. Et nunc
fratres chariſſimi nolite moꝛas iferre mi-
granti: vos enĩ olim me ad vitam euntẽ
reuocaſtis ſed modo parcite q̃ſo. Iuuat
enĩ me depoſito carnis onere agnũ dei ſe-
qui. Hijs dictis ⁊ fratribus circa ſe pſallẽ-
tibus cũ peruenirẽt ad verſum pſalmi cẽ-
teſimi tertij emitte ſpiritum tuũ ⁊ crea-
buntur: ſp̃m ſuum in manus creatoꝛis fe
liciter emiſit octauo kal. maij: anno domi
ni ſeptingenteſimo nono vite eius ſeptua
geſimo quinto: ep̃atus vero anno quadꝛa
geſimo quinto ⁊ in monaſterio quod ipſe
apud ripun a fundamentis conſtruxerat
honoꝛifice ſepelitur. Anno aũt depoſiti
onis eius tranſcurſo cũ maxima multitu
do populi excubias circa ſepulchꝛũ eiꝰ ce
lebꝛatura conueniret: aſpiciunt ⁊ ecce lux
celitus ab oꝛiente demiſſa totũ locũ miro
ſplendoꝛe irradiauit: oẽmqꝫ noctis ⁊ tene
bꝛarum hoꝛroꝛẽ ſua pꝛeſentia effugauit.
Quod videntes qui aderant magna leti-
cia et gaudio repleti ſunt. Magnitudo ei
ſignoꝛũ quã ad coꝛpus eiꝰ de die in diem
dñs operari non deſinit merito ipſiꝰ lõge
lateqꝫ declarabat ⁊ inſigni fama permo-
tus ad memoꝛiam illius innumeros po-
pulos aggrebabat. Pꝛoceſſu vero tẽpo-
ris circa annũ dñi nongenteſimũ quiqua
geſimum nonũ archiep̃s cantuarienſis
odo eboꝛacenſem pꝛouinciam adiẽs apd̃
ripun pergit monaſterij btĩ Wilfridi de-
ſolationem cõſideraturꝰ et hoꝛrida ſolitu
dine viſa lachꝛimis genas ſuas rigare ce
pit. Ante illa enĩ tempoꝛa hoſtilis danoꝝ
incurſus ip̃m pꝛouinciam demeritis ĩco-
larum exigentibus occupauit: multa mi
lia hoĩꝫ interfecit ⁊ om̃ia loca monaſterio
ſctĩ Wilfridi circũiacentia adinſtar ſolitu
dinis deuaſtauit. Monaſteriũ ip̃m perua
ſum ac dirutum ferarũ ac iumentoꝛũ ſoꝛ
dibus extitit ignominioſum coꝛpus anti-
ſtitis ſancti om̃i honoꝛe pꝛiuatũ int̃ ipas
ſoꝛdes pꝛimo ſepulture ſue loco mãſit im
motũ. Sctũs vero odo pꝛemiſſa ſupplica
tione ad deũ quod diu mente tractauerat
opere implere ſatagebat. Nã ſtatuto die
terram vbi coꝛpus ſctĩ Wilfridi ſepultum
iacebat aperiunt om̃ia oſſa reuerenter cũ
puluere leuant ⁊ cantuariam ſecum cũ
maximo honoꝛe et leticia tranſferunt.
Nec tamen locus quem ipſe beatiſſimus
Wilfridus ep̃s dum in coꝛpoꝛe degeret
pꝛe ceteris amauit ipſis reliquijs penitꝰ
pꝛiuatur aliquãta earũ pars ab eis eſt cũ
puluere in loco dimiſſa atqꝫ in loco conue
niẽti repoſita. Sctũs itaqꝫ odo venerabi
lis beati Wilfridi reliquias quas adduxe-
rat in maioꝛi altari quod in honoꝛe domi
ni iheſu xp̃i ſacratũ erat collocauit. Cũ
enĩ in illo loco multis annis ſeruarentur
omnipotentis dei tandem occulto iuditio
ciuitas cantuarioꝛũ fere tota igne crema
tur eccleſiaqꝫ xp̃i eodem incendio confla-
gratur. Cuius conflagrationis anno ter
tio lamfrancus cadomenſis abbas archi
ep̃s cantuarienſis conſecratus quicquid
ipſius eccleſie vetuſti opis reſederat noua
omnia conſtructurus euertit. Cũ pꝛedi-
ctum altare ſubuerteretur reliquie beati
Wilfridi reperte ac leuate ſunt atqꝫ in ſcri
nio collocate. Verũ cũ poſt aliquot annos
fratrum voluntas in eo cõſentiret vt ma
gis fixo loco clauderentur ſepulchꝛũ eis ĩ
aquilonari parte altaris factũ eſt: ⁊ in eo
ſunt quarto idus octobꝛis incluſe.

¶ Narratio.

Illis enĩ diebꝰ circa

annū dñi ſeptingenteſimū ſeptimū con-
credus rex merciorum romā veniēs & mo
nachus ibidem factus ad limina apl'orū
in precibꝰ/ieiunijs/& elemoſinis vſq; ad
diem permanſit vltimum. Uenit aūt cū
eo offa rex oriētaliū ſaxonū iuuenis amā-
tiſſimus qui pari ductus deuotione reli-
quit vxorem/cognatos/& regnū propter
xp̄m & propter euāgelium vt in ſeculo fu
turo centuplum & vitā eternā poſſideret.
Et rome attōſus in monaſtico habitu vi
tam complens ad viſionē beatorū apoſto-
lorum diu in celis deſideratam peruenit.

¶ De sctō Wyrone epō quieſcente in tra-
iecto inferiori & confeſſore.

Sanctus Wyro ex ſcotia oriun-
dus etate & ſctitate canonicorū
graduū ordine ꝑficiēs & florēs
ante deū vt palma & cedrus in
domo dñi multiplicatꝰ deo & ho
minibus amabilis eſt effectus. Nō fran-
gitur in aduerſis nec extollitur in proſpe
ris. Sacris non fatigatur vigilijs/paſci
tur orationibꝰ/ieiunijs hilareſcit: nec vl-
la rerū ſententia mutat locū ꝓpoſiti ſan
ctorū patrū cupiens religionē ſanctimo-
nie emulari. Non longe poſt eccleſia illiꝰ
patrie paſtoralis cure ſolatio deſtituitur:
& mox cōcordi voce cūctorū Wyro paſtoris
officio deſtinatur. Unaq; clamat clerꝰ cū
populo nō aliū celitꝰ expoſci neq; aliū ac-
cerſiri debere cognate gentis patrocinio
Sctūs aūt Wyro perituri honoris nō aui
dus humilitatis robore perſiſtens recla-
mat ſe potius diſcipulum decere q̄ magi
ſtrum exiſtere. Moris vero erat apud in-
colas eiuſdem inſule paſtorē a ſe electū ro
mam manibus apl'icis ordinandū dirige
re ordinatumq; ſedem & plebem reuiſere
Quid plura: Licet diu reluctaretur: pre-
cibus tñ populi ſupplicantis euictis ver-
ſus romā iuit: nō ambitu terrene digni-
tatis ſed deſiderio diu deſiderate peregri
nationis. Fiuntq; comites plechelmꝰ ſa-
cerdos & othgerꝰ leuita vie votiq; virtu-
te venerabiles nō maioris cui nec multo
minoris meriti. Sicq; vir sctūs iter quod
ceperat cum ſocijs ſuis ſecurius aggredi-
ens romā proſpero curſu tres ſimul xp̄o
duce perueniūt limina apoſtolorū petri &
pauli labris impreſſis premunt/marmor
pauimenti lachrimis irrigant/precibꝰ et
votis altaria ſollicitant locaq; sctōrū cre-
bro aditu frequentant nec ipſorū gemitꝰ
ac petitio ab exauditu excluduntur diui-
no. Dñs enī apoſtolicus hijs itaq; cōper
tis beatū Wyronem ad ſe accerſiri iuſſit.
Quē in vultu perſpitiēs qd̄ in corde erat
pſenſit: moxq; ruēs in amplexū letabat̄ i
oſculo sctō non ſine lachrimis vtpote com
motꝰ pietatis viſceribus. Tādē modeſto
ſermone potiti papa prior exorſus nomē
& patriam curſumq; ꝓpoſiti inquirit i or
dine. Sctūs aūt Wyro legationis ſue ſum
mam retexens ſueq; voluntatis & pegri-
nationis per ordinē ei denudās propoſitū
pedibꝰ eiꝰ obuolutus ſupplex exorat ne ſu
um vt in epm̄ promoueatur adhibeat aſ-
ſenſum. At dñs apoſtolicꝰ hmōi petitioni
bus non flectitur: malens profectū popu
lo dei ꝓuidere ac electioni fideliū ſatiſfa
cere licet inuitū & diu reluctantē epalī eū
ſublimauit ordine. Sctm̄ etiā plechelmū
ſociū itineris ſūmi ordinis dignitate pro
mouit & honoris eoſq; in amplexū frater-
ne charitatis cōiūxit ſanctorū patrocinio
ditatos multiſq; muneribus honoratos i
patriā direxit. Cū igit̄ iā vir dei Wyro ad
ſua rediſſet eū plebs applauſu clerꝰ vocis
in iubilo: oīſq; etas populi in laudibꝰ ex-
tollens ſuſcipit epiſcopaliq; cathedre oīm
mox vnanimitas preponit. Qui poſitꝰ in
ſede bonorū operū claruit magnitudine:
moribꝰ & exēplis effectꝰ inſignis vitā coe
quās doctrinis: nō ſegnit̄ ſpargēs vite ſe
mina populis. Nō tñ animū mutans ab

incepto clã hominibus palã deo peregri-
natiõis eſtu anhelabat ſedulo. Quid plu
ra? xpi gratia cuiꝰ inhiabat amori diu nõ
differt illi tp̃s ⁊ euentũ euadẽdi. Adhibi-
tis ergo ſibi comitibꝰ plechelmo videlicet
eiuſdẽ honoris vie votiq̃ cõpote ⁊ othge
ro religioſe vite diacono paruipẽdẽs blã-
dimẽta parentũ/delicias opum/ popula-
ris glorie fluxum iter arripuit duce xpo:
qđ iã tener i annis adoptauit in aĩo. Qui
diuerſa regionũ peragrans cõfinia fran-
cie dirigit in partes ignotas. Maluit enĩ
inter alienos pauper ⁊ modicꝰ haberi q̃
inter ſuos diues et glorioſus computari.
Cũq̃ pipinꝰ francoꝝ dux narrãte fama
didicit tales viros infra regni ſui termi-
nos peregrinari velle totãq̃ patriã illoꝝ
illuſtratam ſanctimonia gaudio repletꝰ:
eos ad ſe venire fecit propere. Quos adue
nientes cum honore ſuſcipiens auditaq̃
cauſa itineris beatũ wyronẽ mox inter ſu
os timoratũ cũctiſq̃ venerandũ locauit.
Eiuſq̃ ſanctitati ſe ꝯmittẽs cũ ſumma ve
neratione eũ excoluit. Locũ nãq̃ remo-
tũ a mũdi negotijs dux ipſe prouidẽs in
futurũ btõ wyroni ad manendũ cõceſſit
quo liberius cũ ſuis mihi inibi celeſtes ca
peret fructꝰ. Qui locꝰ ore vulgi mons pe
tri dictꝰ: alias mons odule leodienſis dio
ceſis prope opidũ roremũde vbi quondaʒ
erat prepoſitura ⁊ collegium canonicoꝝ
quod nũc tranſlatũ eſt in dictũ roremun-
daʒ opidũ. Et ſcti wyronis corpꝰ trãſlatũ
eſt in traiecto in quo oratorium in ſancte
dei genitricis honore eſt conſtructũ ⁊ con-
ſecratũ necnon ſancti petri monaſteriuʒ
Igitur vir ſctũs diu deſideratũ adeptus
locũ quãtis doctrinis ⁊ exẽplis ac virtutũ
inſignijs ⁊ miraculorũ preconijs effulſe-
rit longũ eſſet enarrare per ſingula. Per
hec vir dei inter hoies cõuerſando fit gra
uis in annis ſ3 grauior in cuſtodia mẽtis
Fateſcit in ſenio ſed conualeſcit in animo
Aderat deniq̃ tẽpꝰ miſerendi quo dñs
militem ſuũ emeritũ remunerare diſpo-
ſuit. Modica etenĩ vi febriũ correptꝰ ⁊ car
nis ſoluẽs debitũ felicẽ celo reddidit ſpiri
tum: ſinibꝰ Abrahe per manꝰ angelorum
transferendũ. Sanctũ vero corpꝰ infra
parietes prefati oratorij ſctẽ marie a xpi-
fidelibus cũ hymnis ⁊ pſalmoꝝ cõcentibꝰ
cũdigne ſepulture tradit ⁊ ibidẽ odor mi-
re fragrãtie a cũctis aſtantibꝰ hauritur.
Celebrat aũt eiꝰ feſtiuitas octauo Idus
maij. Ad eius vo ſepulchrũ diuina pre-
ſtante gratia plurimũ deinde ſanitatum
preſtãtur beneficia nec inconſolatus abi-
bit adhuc hodie qui digne celebrans eius
patrocinia diuinam implorat gratiam ſi-
bi ſua remitti piacula.

¶ De ſancto Willibrordo Epo ⁊ cõfeſſore

ERat enim in britannia maio-
ri in prouincia northanhũbra
na vbi quidã gñe anglꝰ nomi
ne wilgis religioſaʒ in xpo cũ
cõiuge ⁊ omĩ domo ſua agẽs
vitã ⁊ relicto tandẽ ſeculari habitu mona
ſticam elegit conuerſationem. Et nõ mul
to poſt creſcente in eo feruore ſpũalis vi-
te ſolitarie ſeipm mãcipauit diſtrictioni:
ieiunijs ⁊ orõnibus deo ſeruiens multis
claruit ſignis. Hic enĩ ex vxore ſua ſanctũ
genuit deo dilectũ ⁊ oĩbus amabilem wil
lebrordũ. Quẽ cũ mater concepiſſet vide-
bat quaſi nouam in celo lunam que dum
plena eſſe videretur ſemper ad incremen
tũ tendebat. Quã diligentiꝰ illa intuente
repentino curſu lapſa ruit in os eiꝰ. Qua
deuorata eius intima ſplendore maximo
ſunt perfuſa. Hec cũ cuidam religioſo re-
tuliſſet preſbitero reſpondit. Luna quaʒ
vidiſti ex modico in magnũ creſcere: filiꝰ
eſt quẽ concepiſti qui luce veritatis caligi
noſos tenebrarũ errores diſcutiet ⁊ quo-
cũq̃ perrexerit comitante ſuperni lumi-
nis ſplendore vite ſue ſanctitate multorũ
animos in ſe alliciet. Natꝰ enĩ puer ⁊ ab-

lactatus eccl'ie ripẽſis fr̃ibus ſacris lr̃is
traditur educandus et tpe opoꝛtuno pia
pꝛofeſſione monachũ ſe fecit. Nulli ſocio
rum humilitatis officio ſecũdus: nulli le⸗
ctiõis ſtudio inferioꝛ vt teneros pueritie
annos moꝛũ grauitate trãſcenderet. Ac⸗
cenſus tãdem arctioꝛis vite deſiderio in
hiberniam pꝛofectus ſctõ egberto ꝛ wit⸗
berto qui ob celeſtis patrie amoꝛẽ cogna
tione domo ꝛ patria relictis contemplati
oni ibidem vacabãt ſe ſociauit. Cum qui
bus in magna religione ꝛ ſacre lectionis
ſtudio duodeciꝫ annis conuerſabat̃. Poſt
hec aſſumptis vndecim fratribus vt gen
ti friſonũ pꝛedicaret verbũ dei mare tran
ſiens ad caſtellum noĩe traiectũ peruenit
Sed qꝛ gens friſonũ cũ rege ſuo rathbo⸗
do retibus detinebatur paganoꝛũ vir dei
franciam tendit ac ducẽ francoꝛũ pipinũ
adijt. A quo honoꝛifice ſuſcept⁹ loca opoꝛ⸗
tuna infra regnũ ei⁹ ſoꝛtitur quo ſpinas
ydolatrie poſſet extirpare ꝛ puriſſima ver
bi dei ſemina ſpargere. Cũqꝫ pꝛefat⁹ dux
vidiſſet per pꝛedicationeꝫ beati willebꝛoꝛ
di multos ad deũ conuerti miſit eũ ad pa⸗
pam ſergiuꝫ vt epali bñdictione ſuſcepta
in opus euangelij reuerteretur. Quarto
aũt die anteq̃ romam veniſſet pape p vi⸗
ſionem innotuit aduentus eius ꝛ vt illuꝫ
in magna reuerentia ſuſciperet admone
tur. Quẽ cũ maximo honoꝛe ſuſceptũ in
archiepm̃ conſecrãs omne quod petijt cũ
maxima mẽtis alacritate illi tradidit. Cũ
aũt ad pipinũ ducẽ rediſſet miſſ⁹ eſt ab eo
genti friſonũ ad pꝛedicandũ verbum dei
Ubi per ciuitates et caſtella ſedulitate et
chꝛiſti amoꝛe illectus pꝛedicando multos
ad agnitionem veritatis adduxit/eccleſi⸗
as conſtruxit/deo famulantium agmina
coadunauit. Suſcept⁹ eſt aũt a rege rath
bodo benigne nequiuit tamen eum a cul⸗
tura ydoloꝛum conuertere: licet in comi⸗
tatu eius eſſet venerabilis Wlfrann⁹ ſe⸗
nonenſis epiſcopus qui illuc venerat vt
aliquas gentilium animas deo acquire⸗
ret. Quãobꝛem beatus willebꝛoꝛdus ad
ferociſſimos danoꝛum populos iter con⸗
uertit vbi regnabat quidam noĩe ongen⸗
dus: qui licet omni fera eſſet crudelioꝛ et
totus ydolatrie dedit⁹ tamẽ honoꝛifice vi
rum dei ſuſcepit ꝛ benigne tractauit. Cu
ius animi incredulitatem viri dei conſide
rans acceptis triginta eiuſdẽ patrie pue⸗
ris quos in itinere baptizauit redire feſti⸗
nauit ad franciam. Et cũ tempeſtate qua
dam ingenti iactatus eſſet in quandã in⸗
ſulam cuidam deoꝛũ conſecratam que in
tanta veneratione ab incolis habebatur
vt nil in ea animalium ibi paſcentiuꝫ vel
aliarum rerum quiſquam gentilium tan
gere auderet nec etiam de fonte illic ma⸗
nante: manſit ibi vir dei per aliquot dies
donec opoꝛtunũ tempus nauigandi adue
niret. Et paruipendens accolarum ſtultũ
erroꝛem regiſqꝫ ferociſſimum animũ qui
violatoꝛes ſacroꝛum illi⁹ atrociſſima dã⸗
pnare ſolebat moꝛte tres viros in noĩe ſã
cte trinitatis in fonte illa baptizauit ani⸗
malia in ea paſcentia in cibaria ſuoꝛum
mactari fecit. Quod videntes pagani ar⸗
bitrabantur eos: vel in furoꝛẽ ſine moꝛa
mutandos/ vel ſubita moꝛte perituros.
Sed cum nil mali cernerent eos pati ſtu
poꝛe attoniti rathbodo regi quod factum
fuerat retulerunt. Qui nimio furoꝛe ſuc⸗
cenſus in ſacerdotem dei deoꝛum ſuoꝛuꝫ
iniurias vlciſci cogitabat. Uocatus au⸗
tem vir ſanctus ad regem interrogatus
eſt cur ſacra ſua violaſſet. Cui ille conſtã⸗
ti animo reſpondit. Non eſt deus quem co
lis ſed dyabolus qui te peſſimo erroꝛe ſe⸗
duxit o rex. Non eſt deus niſi vnus: qui
creauit celum ꝛ terram mare et oĩa que
in eis ſunt. Hunc quicunqꝫ vera fide colu
erit vitam ſempiternam habebit. Huius
ego ſeru⁹ hodie tibi teſtificoꝛ vt ab antiq̃
erroꝛis vanitate tandem reſipiſcas et cre
dens in ipſum deum omnipotentẽ bapti⸗

zeris et abiecta omni iniquitate: ſeruias ei ſincero corde vt vitam eternã poſſis apprehendere. Quod ſi me cõtempſeris: ſcito pro certo quia penas perpetue mortis cum diabolo ſuſtinebis. Ad hec rex miratus reſpõdit. Uideo te minas noſtras nõ timere & verba tua eſſe ſicut et opera. Ueruntamẽ quãuis idem rex nollet acquieſcere ſane doctrine viri dei tamen cum honore magno remiſit eum ad pipinum ducem francorum. Defuncto tandem pipino carolus filius eius ſuccedens friſiam deuicto rathbodo ſibi ſubiugauit. Qua in gente ſanctus Willebrord9 predicator poſitus eſt & in caſtello traiectenſi epiſcopus delegatur. Qui maiori euangelizandi facultate accepta nuper gladio acquiſitam gẽtem ſacro baptiſmate abluere ſtuduit: nec quicq̃ antique vetuſtatis et erroris in ea remanere permiſit. Uenit autem vir dei ad quãdam inſulam vbi ydolum quoddam colebatur a populo: quod cum zelo fidei comminuere niteretur cuſtos ydoli furore ſuccẽſus euaginato gladio ſacerdotem dei interficere conabatur deo tamen protegente nullam leſionẽ vir ſanctus incurrit. Tunc hijs qui aderant cum eo in impium preſumptorem irruentibus vir dei de manib9 eorum liberauit eum. Eodem tamen die a demone arreptus die tertia infeliciter expirauit.

Alio quoq; tempore cum cuſtos segetũ ſanctum tranſeuntem blaſphemaret: et ſocij viri dei illum necare vellent prohibuit ſanctus nolens ſui cauſa quemq̃ perire: qui ſalutem omnibus veniebat predicare et via qua venerat regreſſus locum ire dedit. Poſtera autem die infelix blaſphemus repentina morte prereptus eſt. Dum enim loca circuiret maritima vbi aque erat penuria grauem ſuſtinebat ardorem ſitis. Iuſſit itaq; paruam foſſam fieri intra tentorium ſuum & flexis genibus orauit dominum vt qui populo iſrael in deſerto aquam produxit de petra eadem miſericordia ſeruis ſuis de arenoſa terra aquam produceret Et ecce fons limpidus cunctis videntibus & deum in ſancto ſuo glorificantibus de terra protinus emanare cepit. Occurrerunt autem viro ſancto iter agenti duodecim egeni poſtulantes ab eo aliquid ſibi dari. Qui precepit miniſtro dare eis flaſconẽ optimo vino plenum. Quo accepto vſq; ad ſatietatem omnes biberunt: et illis abeuntibus vas vt prius plenum fuit. Uenit aliquãdo inuiſere monaſterium ſuum vir dei: et poſt orationes & ſalutationes fratrum circuire cepit habitacula volẽs videre ſi q̃d in illis emendandum foret. Accidit autẽ vt cellarium intraret vbi dolio reperto cũ modico vino fuſa ad deum prece benedictionis baculum miſit in ipſum. Et confeſtim vinum in dolio in tantum excreuit vt vaſis marginem ſuperaſcendere videretur. Puellaz a demonio arreptam ſancta ſua benedictione ſanitati priſtine reſtituit. Pipinũ patrem caroli magni baptizauit et omnium precedentium francorũ ducibus potentiorem eum futurum p̃dixit. Erat autem beatus Willebrordus omni dignitate preclarus/ ſtatura decorus/ facie venuſtus/ corde letus/ ore iocũdus/ conſilio ſapiens ſimul et prouidus/ moribus compoſitus & in omni opere dei ſtrenuus. Plenus tandem bonis operib9 & omni ſanctitatis exercitio ſeptimo Id9 nouembris migrauit ad dominum & poſitum eſt corpus eius in ſarcophago marmoreo in monaſterio quod ipſe conſtruxerat in honore ſancte trinitatis. Quod quidem ſarcophagum quia ad corpus ſancti inſufficiens et breue inuentum erat: fratres quid ſuper hoc agerent heſitabãt. Et ecce miro modo ita longum repertum eſt quaſi ad menſuram corporis ſancti fuiſſet cum diligentia preparatum. Quidã religioſo diſcipulo ſancti viri longius po

ſito obitus illius diuinitus reuelatus eſt
Uidit eni aiam ſanctiſſimi patris cũ ma-
gna luminis claritate & laude ab angelo-
rum exercitu ſubleuatam regna penetra
re celeſtia Per vnctionẽ q̃q; olei qđ ſupra
corp⁹ ſcti lucẽ ſolebat: multi infirmi curati
ſũt: vinclis ferreis aſtricti meritis ei⁹ ſolu-
ti/paralitici curati: & alij innũeri ei⁹ poſcẽ-
tes ſuffragia petitionis ſue conſequũtur
effectum. Narrat eni vincentius in ſpe
culo hiſtoriali de predicto rege friſonum
rathbodo q̃ cum predicatione Wlfranni
epi ad hoc inductus eſſet vt baptizaretur
cum vnũ pedẽ in lauachro intinxiſſet al-
terum pedẽ retrahẽs interrogauit vbi nã
plures maiorũ ſuorũ eſſent in inferno an ĩ
paradiſo. Et audiens plures eſſe in infer
no ait. Sanctius eſt vt plures q̃ pautio-
res ſequar. Et cũ eſſet in multa dubitatio
ne miſit ad beatum willibrordum conſu-
lens ſi deberet baptizari. Cui ille reſpon
dit. Quomodo mihi credet qui ſancto fra-
tri noſtro wlfranno non credit? Ego inq̃t
hac nocte vidi eum cathena ignea ligatũ
vnde conſtat eum eternam dampnationẽ
ſubiſſe. Quomodo autem rathbodus il-
le deceptus fuerat a diabolo in eodẽ ſpe-
culo liquet. Apparuit aũt ei diabol⁹ in an
gelum transfigaratus: caput opertũ dia
demate aureo cum gemmis & veſte auro
texta. In quem cũ rathbodus intenderet
dixit Virorum fortiſſime quis te ita ſedu
xit vt a cultura deorũ velis recedere? No-
li hoc facere ſed mane in hijs que didiciſti
& venies ad domos aureas quas tibi eter
naliter in proximo ſum datur⁹. Cras er-
go accerſi Wlfrannũ doctorem xpianorũ
et ab eo que nam ſit illa manſio eterne cla-
ritatis quã pollicetur interroga. Quam
cum demõſtrare nequiuerit vtriuſq; par
tis mittãtur legati & ego ero dux itineris
et demonſtrabo illis domum aureã & mã
ſionem pulcherrimam quam tibi promit
to. Euigilãs rathbod⁹ narrauit cũcta ſan
cto Wlfranno. Qui dicens etiam illuſorẽ
diabolum ſibi velle illudere. Reſpondit
dux ſe futurum xpianum ſi illa pulchra
manſio nõ demonſtraretur ſibi a deo ſuo.
Mittitur ergo ſtatim friſo ex parte ducis
& quidam diaconus ex parte ſancti Wl-
franni. Qui cum paululum ab opido pro
ceſſiſſent obuium habuerunt itineris co-
mitem. Qui dixit eis. Properate cito: nã
monſtrabo vobis pulcherrimam manſio
nem rathbodo regi preparatam. Illi au-
tem pergentes per viam latiſſimam & lo-
ca ignota viderunt quãdam viam diuer-
ſis generibus marmorum polito opere de
coratam videruntq; a longe domum qua
ſi auream & peruenerũt ad plateam que
ante domum erat quaſi auro & gemmis
ſtratam: intranteſq; in domum viderunt
eam eſſe mire pulchritudinis et incredibi
lis ſplendoris & in ea thronũ mire magni
tudinis. Tunc ductor itineris ait. Hec eſt
manſio preparata rathbodo duci. Ad hec
diaconus oſtupeſcens dixit. Si a deo fa-
cta ſunt iſta perpetuo maneant: ſi a diabo
lo cito diſpereant. Et cũ ſigno ſancte cru-
cis ſe ſignaret: conductor ille trãſijt in dia
bolum & domus aurea in lutum remãſit-
q; diaconus & friſo in medio locorum pa-
luſtrium que plena erant virgultis. Tri-
duo ergo immenſum itineris conficiẽtes
reuerſi ſunt ad opidũ & ducem a demone
ludificatum ſubito morte periſſe inueni-
unt & que viderant ſancto wlfranno nar
rantes. Friſo confeſtim baptizatur. Pi-
pinus enim quem ſanctus Willebrordus
baptizans magnũ futurum predixit ĩ re-
gimine domus regie francorũ patri ſuo
carolo ſucceſſit. Sed cum rex francorum
hildericus eſſet inutilis & remiſſus nihil-
q; de regno preter regis nomen & victum
perciperet inquiſiuit pipin⁹ per legatos
a zacharia papa vtrum ille deberet eẽ rex
francie qui ſolo regio noĩe cõtent⁹ ocio de
ditus erat. Cui pontifex reſcripſit illũ de-

bere regem appellari ⁊ eſſe qui bene rem
publicam regeret. Qua reſponſione frã-
ci animati. Hilderico rege in monaſteriū
detruſo ⁊ in monachum tõſorato pipinū
erexerunt. Carolus huius pipini pater
ex concubina genitus cum ſarracenis ex
affrica venientibus ſtrenue pugnauit co
gens eos in vno bello apud pictauiam et
in altero apud narbonam retrocedere ad
hiſpaniam. In quibus bellis quadringẽ
ta ſexaginta quinq; milia ſarracenorum
ſunt occiſa. Pugnauit etiam contra ſaxo
nes ⁊ bauarros cū endone aquitãnie du
ce et raufredo comite andegauie. Iſte ca
rolus propter aſſiduitatem bellorū ingru
entium tradidit laicis res eccleſie Quam
ob cauſam ſctūs eucherus aurelianenſis
eṗs in oratione poſitus vidit ipm̄ carolū
in anima et corpore apud infernum infe
riorem torqueri. Angelus aūt qui ductor
erat epi ad iſta videnda aſſeruit hoc eē iu
dicium oim̄ illorum qui res pauperū ⁊ ec
cleſie rapiunt quorum res rex iſte rapuit
Unde ad denunciationem epi ſancti dio-
niſij abbas ⁊ capellanus pipini ad ſepul
chrum caroli acceſſerunt et reuoluto ſar-
cophago drachonem exire viderūt nullo
corpore apparente. Hic carol⁹ fuit auus
caroli magni.

¶De ſancto Willelmo puero ⁊ martire.

Sanctus ei willelmus ex patre
Wẽſtano ⁊ matre eluina rura
li opere vitam agentibus ac ne
ceſſarijs vite ſubſidijs admodū
habundãtibus natus eſt. Im
pregnanti etenim matri et dormienti vi
ſio talis accidit. Uidebat enim piſcem qui
lucius dicitur pinnas rubicundas et tan
q̃ ſanguine aſperſas duodecim habẽtem
Quem cum in ſinum poſuiſſet: videbat
piſcis ſe mouere et paulati adeo ſuccreſ-
cere vt iam ſinus ipſum comprehendere
non poſſet. Aſſumptiſq; ſubito alis ſurſū
volauit nubeſq; tranſiens aperto ſibi coe
lo in ipſum ſe recepit. Cūq; pr̄i ſuo ſacer-
doti plurimã exponendarū viſionū peri-
tiam habenti cuncta per ordinem retuliſ-
ſet ait. Noueris filia te impregnari filiū
q; parituram qui in terris honorem maxi
mum conſequetur ⁊ ſuper altitudinē nu
bium eleuatus in celum duodenis exalta
bitur. Nato itaq; puero et ablactato dux
pater eius Wenſtanus affines ad cōuiui-
um inuitaſſet penitentialis quidam bra-
chia ferreis innexus nexibus quaſi ad ele
moſinam conuiuantibus intererat. Qui
cum puerulū manibus quaſi applauden
do teneret puer puerili ſimplicitate ferre
os admirans nexus eos palpauit: et ecce
ſubito vincula rumpuntur in partes diſ-
ſilientes. Cū aūt ſeptennis puer eſſet ce-
pit adeo abſtinētie amator exiſtere vt tri-
bus in hebdomada ferijs ieiunaret. Non
nullos vero pane contentus et tranſige-
bat dies: eccleſiam frequētabat/pſalmos
⁊ orationes dicebat: ⁊ quecunq; dei erant
ſumma venerabatur reuerentia. Tandē
apud norwicum cuidam pellipario in ar
te illa traditur inſtruendus. Tandem in
quodam feſto paſche iudei in vrbe moran
tes puerum ſubdole hoſpitia corū intra-
re alliciunt ſubitoq; rapiunt ⁊ varijs mo
dis illudunt per vtraſq; fauces ad poſteri
orem colli partem reductis corrigijs fir-
miſſimo aſtrinxerūt nodo. Poſtmodū ve-
ro breui funiculo auricularis fere digiti
habente groſſitudinem arrepto trinumq;
in eo certis locis aſſignantes nodū caput
illud innocens a fronte in occiput circum
cingunt: medium quippe fronti nodū ex-
tremoſq; alios hinc et inde temporib⁹ im
primentes vtrarumq; partium capitib⁹
ad occiput ſtrictiſſime contractis: et ſtri-
ctiſſimo confecto ibi nodo: quod funiculi
ſupererat circa collum: itidem hinc et in-
de ad anteriora colli ſub mento contrahen
do reducunt ibiq; illud inſolitum tormē-

ti genus in quinto nodo cõſummant. Capite quoqꝫ poſt hec raſo infinitis illud ſpinarum punctionibus vulnerant innocẽtemqꝫ a terra ſublatum: patibulo extinguere contendebant. Siniſtro eius lateri vſqꝫ ad cordis intima vulnus acerbum infligunt & vt ſanguinem per totum corpus defluentem reprimerent a capite deorſum feruentiſſimam aquam infuderũt Sicqꝫ martir glorioſus ſeptimo decimo kalendas Maij migrauit ad dominum. Die quoqꝫ paſche corpus in ſacco ponitur vt extra villam ad ſiluam deductum ſecretius in ea ſepeliretur. Cumqꝫ ſiluam intrarent obuiauit eis burgenſis quidaꝫ norwici nomine eiluerdus qui pauliſper gradum conticuit quo tenderent quidue deferrent inquiſiuit. Et propius accedẽs manuſqꝫ inijciens humanum eſſe corpus deprehendit. Illi vero ſe deprehenſos expaueſcentes & pre timore nihil habentes quid dicerent ſilue denſitatem fugiendo ingreſſi ſunt corpuſqꝫ linea cordella arbore ſuſpenderunt. Ineuntes autem iniquū dei conſilium vicecomitẽ adeunt et ſi ope ſua liberari a tanto periculo poſſent centum marcas argenti pollicentur. Eiluerdus confeſtim accercitus iubente vicecomite et cogente fide et iuramento cõſtringitur ꝙ vita comite iudeos non infamaret: et vſqꝫ ad extremum vite ſue diem viſa non detegeret. Euolutis etenim annis quinqꝫ eiluerdus ad extremum vite perueniens ab ipſo ſacro puero Willelmo ꝑ viſum admonetur vt que viderat quibꝰ vellet reuelare non timeret. Factumqꝫ eſt ita.

Hijs intra vrbem geſtis ecce ignea de celo lux ſubito emicuit que vſqꝫ ad martyris locum tractū ſe porrigens oculis multorum diuerſis in locis effulſit. Videbatur aũt lux illa in duos diuiſa radios ſcale longiſſime tenere formam ab imo in altum ſe porrigentis ad orientem. Sabbato enim ſancto paſche monialis quedam cum quibuſdam alijs ante ſolis ortum: iter arripiens ſilue denſitatem deuota ingreditur. Intuenſqꝫ eminus ad radicem quercus iacentem puerum tunicatuꝫ calciatum/capite raſum / et femineo correpta timore propius accedere non preſumpſit. Aſpexit autem ſuper illum coruos duos voracitatis rabiem explere geſtientes roſtro eum diſcerpere certatim attemptabant.: ſed nullatenus tangere neqꝫ ſe ſuſtinere valentes hincꝫ inde a latere cadebant. Hiis viſis: mulier deo gratias agens ad domum regreſſa que viderat palam cunctis enarrauit. Turba igitur cateruatim ad ſiluam properat penarumqꝫ ſignis ac re geſta euidenter conſideratis: iudeos a reatu non immunes affirmant: et corpus ſanctum ſepulture cum gaudio tradunt.

Monachi quidam ramuſculum qui tempore eſtiuo in clauſtro floribus coleis vernans iam effloruerat ad caput ſepulchri ſancti martiris circa feſtum ſancti michaelis tranſplantarunt. Qui continuo terre radicitus adheſit et reuireſcentibus folijs non ſine magna omnium admiratione refloruit: vniuerſis floribus vſqꝫ ad feſtum ſancti Edmũdi in ramuſculo perſeuerantibus. Tuncqꝫ vehemens imbrium et ventorum exorta procella omnes preter vnum excuſſit qui vſqꝫ ad natalem in ramuſculi ſummitate recens perdurauit.

Fuit vir quidam diuturna infirmitate detentus totoqꝫ imbecillis corpore iacẽs. Ingraueſcente tandem morbi anguſtia: in extaſim raptus et angelo duce per loca diuerſa horrida et amena deducitur. Innumerabilem vero turbam diuerſis cruciari penis conſpicit: nonnullos quos in vita cognouerat vidit. Qui familiaria quedam et ſecreta ei tradentes interſignia quibuſdam adhuc viuentibus per ip

ſum mandando notificant eoſdē illis pꝛe-
paratos cruciatus niſi ab hijs ⁊ illis peni
tentes criminibus deſiſtant. Floꝛigeram
ameniſſimamqꝫ ingreditur regionem in
numeram ibi hominuꝫ copiam in gloꝛie
ineſtimabilis gaudio poſitam cernit ⁊ in-
de per viam diuerſis cõſtratam floꝛibus
digrediēs ante ſedentem in thꝛono domi-
num tandem adductus conſtitit atqꝫ in
choꝛuſce lucis fulgoꝛe defixo intuitu vi-
dit dominum thꝛono aureo ſedentem la
pidibus pꝛecioſis oꝛnato: et ſanctoꝝ mi-
lia ante eum. Videt quoqꝫ a dextris ī ma-
ieſtate ſedentis beatam virginem mariā
et ad pedes domini puerum cõſpicit qua-
ſi duodennem ſcabello aureo reſidentem.
Cuius habitus niue candidioꝛ: et vultus
ſplendidioꝛ ſole ⁊ in capite ei⁹ coꝛona ful-
gebat aurea pꝛecioſiſſimis vndiqꝫ lapidi-
bus inſignita. Cui pariter congratulabā
tur ſanctoꝛum choꝛi: eumqꝫ maxime ve-
nerabantur oꝛdines angelici. Quibus vi
ſis angelo ait. Quis eſt hic domine cui tā
tus honoꝛ impenditur: Et ille. Hic eſt cui
honoꝛ debetur perpetuus quē in deriſum
dominice paſſionis et obpꝛobꝛium hijs ſa
cris diebus iudei noꝛwicēſes peremerūt:
eiuſqꝫ debet meritis: quod ad ſepulchꝛuꝫ
illius remedium ſuſcipias ſanitatis. Et
hijs dictis inde continuo aſſumitur ⁊ ſuo
coꝛpori reſtituit. Remeante vero anima:
ſubito omne coꝛpus contremuit ⁊ rediui
nus apparuit vt cunctis ſeriatim que vi
derat enarrauit noꝛwicum adijt et ſanita
tem ſine moꝛa recepit. Multa inſuper mi
racula pꝛo ſuo martire gloꝛioſo domin⁹
oſtendere dignatus eſt: inter q̄ cecos qua
tuoꝛ/mutos quinqꝫ/hydꝛopicos duos/de
moniacos tres et epilenticos contractos/
ſurdos/naufragio periclitantes/ compe-
ditos/gibboſos ac alios varijs moꝛbis et
periculis afflictos: ſanauit/liberauit/ac
ſoluit.

¶ Narratio.

Stephanus quidam per annos ſexagin
ta monachus exiſtens tantum habuit in
diſcernenda reoꝛum ambiguitate iuditi-
um vt nullus ad ipſum ex quacunqꝫ cau-
ſa triſtis veniret qui nō poſt eius viſionē
atqꝫ ſermonem letus abſcederet. Sanct⁹
enim euagrius et anthonius et qui cum
eis erant aliquando referebant ꝙ inuene
runt eum in verendis nature quodā moꝛ
bo laboꝛantem et opus quidem manibus
ſuis facientem. id eſt de palmulis funes
toꝛquentem ſermocinantem quoqꝫ fratri
bus: ceteras vero coꝛpoꝛis partes medico
ferroqꝫ pꝛebentem. Adeo namqꝫ per pati
entie gratiam alienus erat a coꝛpoꝛis ſen
ſibus et mens eius occupata celeſtib⁹ in
tantum ſeparata a rebus humanis erat
vt abſciſis verendis omnibus nihil ſenti
ret penitus. Hec vincentius.

¶ De ſancto Willelmo Ep̄o ⁊ confeſſoꝛe.

Beatus Willelmus pꝛeclaris na
talium titulis inſignit⁹ ex pa-
tre herberto ſtrennuiſſimo co-
mite et matre emma ſoꝛoꝛe re
gis angloꝛum ſtephani oꝛigi-
nem traxit. Verum ne ſola parentum ge-
neroſitas vite eius ſeriem titulis decoꝛa
ret: euolutis annoꝛum circulis cum etas
tenera diſcretionis regimine ſolidari ce-
pit omī moꝝ honeſtate pollebat. Creſcē-
tibus tandē virtutū ⁊ ſanctitatis ei⁹ me
ritis eboꝛacēſis thezaurari⁹ effect⁹ opes
ſuas inter manus egenoꝝ tranſire coe-
git nullū thezaurū pꝛecioſioꝛē eſtimās ꝙ
penuriā patientib⁹ ſubuenire. Defūcto
tādē thurſtino archiep̄o eboꝛacēſi vir ſū-
me māſuetudinis/pietatis/⁊ charitatis
eligitur: ſꝫ liuoꝛ edax ⁊ amoꝛ dn̄andi quē
dam eiuſdē eccl̄ie archidiaconū in regio-
nem diſſimilitudinis adeo attraxit vt int
eligentes diſcidiū excitās a ſanioꝛi parte

electū impediret. Licet enī in electiōe ei⁹ laudum pꝛeconia cler⁹ acclamās: ⁊ plebs applaudens illum iuſticie ⁊ moꝛū amatorem precipuum teſtarētur: negotiū tamē ſuſpēditur ad apoſtolice ſedis examē pꝛouocatum. Sūmus enī pontifex ciſterciēſis oꝛdinis eugenius nō vitio perſone: ſʒ ſue voluntatis arbitrio electionē ei⁹ caſſauit ⁊ henricū murdach p̄dicti oꝛdinis pꝛofeſſoꝛem eboꝛacenſis eccleſie paſtoꝛē oꝛdinauit. Venenoſis vir dei willelm⁹ detrahentium moꝛibus laceratus pꝛo conſolatione patientiam habuit: varios euentus conſtantia ſuperans animi ſui ad henricum wintonienſem ep̄m patruū ſuū acceſſit a quo benigne ſuſceptus ad eius obſequia omnē familiā ſuā aſſignauit. Sed vir dei pompā ſeculi abhoꝛrēs in quodā ep̄i manſo ſolitudinē affectans manſit: ⁊ cōmiſſoꝝ ſuoꝛum penitudinem gerere et vltrices penarū flāmas lachꝛimarū vbertate reſtringere curauit. Erat enī vita ei⁹ in ſummo ſilentio moꝛeſqꝫ tranquilli nec vox vana aut ocioſus ſermo eius intētionem a diuina cōtemplatione impedire potuerunt. Augebant ardoꝛem deuotionis conſiderata dāpnatoꝝ ſupplitia beatoꝛū qꝫ pꝛemia ⁊ q̄ graue ſit in extrema ventilatione deū videre et perdere a memoꝛia non receſſit. Pauca ſed debita indulgens nature: nulla gule et ſi qñ generoſitatis eminentia viſitantiū turbas offerret etiā inuito ipſarū aſpectu tam honoꝛabilis tā letus et gratie plenus apparuit vt cū aliquid angelicū habere ipſa viſio iudicaret. Moꝛs tandem ſummi pontificis eugenij ⁊ archiep̄i henrici in vno eodemqꝫ die vitam violenter obꝛupit que ſpiritu ſancto reuelante beato willelmo reuelata ſunt. Cum aūt illis diebus quedaʒ calcaria mirabilis ſculpture wintonienſi ep̄o a trāſmarinis partibus fuiſſent tranſmiſſa ea vultu hilari viro dei obtulit. Quibus inſpectis per oꝛdinē ei apparuit qualiť pꝛedicti patres vno eodemqꝫ die in diuerſis terrarū locis in fata deceſſerunt adijciēs q̄ cardinalis ille qui electionis ſue pꝛecipuus defenſoꝛ extiterat felicibus auſpiciis eleuatus apoſtolice dignitatis culmen aſcendit. Venerabilis itaqꝫ ſumm⁹ pontifex veritatis amatoꝛ eboꝛacenſis eccleſie canonicis beatum willelmū iterū eligentibus electionem confirmauit ⁊ conſecrationis munus impendit. Rediēs igiť vir dei cum per pontem vꝛbis eboꝛaci tranſitum faceret populi ſequentis ponderoſitate rupto ponte magna plebis pars in aque pꝛofundū cecidit: ſʒ a ſctō ep̄o facto crucis ſigno ⁊ orōne fuſa ab omni periculo incolumis ⁊ illeſa ad terrā euaſit. Elapſis poſt hec aliquot annis plenus bonis operibus elemoſinis/ieiunijs/vigilijs/⁊ omni ſanctitate deo placēs a ſeculo ad deum migrauit ſexto idus iunij. Poſt obitum vero eius puellam quandam a natiuitate cecam illuminauit: cōtractos tres greſſibus reſtituit/ſurdo auditum pꝛebuit/ydꝛopicū ſanauit/paraliticū ⁊ lepꝛoſū optate ſaluti reddidit/moꝛtuū reſuſcitauit ⁊ vſqꝫ in hodiernū diem in loco requietionis eius omnipotēs dn̄s pꝛecibus ei⁹ ⁊ meritis miracula oſtendit. Anno aūt domini milleſimo ducēteſimo octuageſimo tertio trāſlata ſunt cū magno honoꝛe oſſa eius ⁊ in ſcrinio pꝛecioſo collocata.

Narratio.

Clericus quidam noīe iohānes tacitus ſecū pꝛopuſuit oꝛdinē ciſterſienſem cum in ſua nouella plātatione floꝛeret intrare ſʒ mutato ꝓpoſito ī recōpenſationē ſui ꝓpoſiti peregrinationē ſancti iacobi aggreditur. Cūqꝫ regreſſus in cubiculo ſuo quieſceret mox affuit ī viſu ih̄s xp̄s cū duob⁹ apoſtolis petro et iacobo quoꝝ petr⁹ librū manu tenebat quē dn̄s aperiri pꝛecepit. Erat aūt ſcript⁹ aureis lr̄is noīa pꝛedeſtinatoꝛū continens. Juſſus ergo apoſtolus cepit legere ⁊ cuʒ ibi legeret nomē iohānis illi⁹ tolle ait dn̄s

tolle dele cum dele: quia meū ſe futurum
promiſerat ⁊ reſilijt a promiſſo. Accedens
autem beatus iacobus ⁊ obſecrans dice⸗
bat. Dn̄e deus: meꝰ eſt pegrinꝰ ne deleas
obſecro nomē eiꝰ. Cui dn̄s. Tuꝰ inq̄t pe⸗
regrinus eſt ſed ciuis eſſe debuerat. Nō⸗
ne maius eſt ciuez meū eſſe q̄ꝫ tuum pere⸗
grinū? Apl̄s ait. Ne deleas inquit dn̄e pi⸗
iſſime ne deleas eū obſecro: ego tibi pro eo
fideiubeo ꝙ faciet qđ propoſuerat. Quā⸗
do inq̄t dn̄s faciet? Apl̄s dixit. Infra q̄n⸗
decim dies. Excitatꝰ ad hec verba iohan⸗
nes ſolo proſternitur ⁊ fideiuſſori ſuo cū
vberrima lachrimaruz effuſione gratias
egit dicens. Faciam prorſus apoſtole ſan
cte: faciam qđ tam miſericorditer pro me
pollicitus es. Poſt fletū magnū obdormi
ens iterū dn̄s cū eiſdē apoſtolis affuit li⸗
brum aperiri iuſſit in quo audiuit idē io⸗
hannes petrum legentē. Murenulas au⸗
reas faciemus tibi vermiculatas argēto.
Mox iohannes ſurgens ⁊ prefixū diē pre
ueniens votum adimpleuit. Hic fuit pri⸗
mus abbas cenobij bone vallis ⁊ poſt ec⸗
cleſie valentine eps̄. Cuius vita et mors
multis meritis et miraculis claruit. Con
ſiderandū nobis eſt quāta deuotione ſan
ctoꝝ nobis implorāda ſunt ſuffragia qui
tam amicabiliter pro nobis ſpondent ⁊ tā
efficaciter intercedunt.

¶ De ſancto Willelmo Martire.

Beatus igitur willelmꝰ martir
in ſcotia natꝰ eſt in vrbe perthe
que vulgo dicit̄ villa ſancti io⸗
hannis. Qui cū adhuc iuuētu⸗
tis flore vernaret laſciuiā am⸗
plexus ſecularem vſqꝫ ad tempꝰ quod pr̄
celeſtis in ſua poteſtate diſpoſuit tanq̄ꝫ li
gnū aridū infructuoſus permanſit. Uer
germinauerunt ſpecioſa deſerti dum hoc
lignum in tempore ſuo fructum attulit
aqua ſapientie ſalutaris irrigatum. De⸗
niqꝫ cum lanugo pilis infructicans prodi
ret natura diſponēte matriqꝫ iuuenis pro
ferret genas diſſimiles in virum aliū ha
bito mutatus eſt. Et precauens quidē in
futurum euacuauit ea que erant paruuli
caſtiganſqꝫ corpus ſuum: carnem ſpiri⸗
tui ſeruire coegit. Arte piſtoria quā a iu⸗
uentute didicerat familiolam ſuā ſuſten
tans decimum panem charitatis intuitu
pauperibus errogauit quatenus inter ce
licolas angelorum pane refici mereretur
Uir ergo iſte ſimplex et rectus ac timēs
deum et recedēs a malo in populo mitiſſi
mus apparuit orphanorum pater vidua⸗
rum defenſor pauperuz ſedulus adiutor
exiſtens. Nec in dei ſeruitio verꝰ hic chri⸗
ſticola tepidus aliquando permāſit quin
quotidie ſancte matris eccleſie limina fre
quentaret. Quodam autem diluculo cuz
adhuc tenebre eſſent ante fores templi do
mini cauſa deuotionis aduentans infan⸗
tem vagientem reperit vilis viloſiſqꝫ pā
niculis inuolutum. Cuius miſerie ſan⸗
ctus compatiens clanculo puſio.um ar⸗
ripuit / arreptum mulieri nutriendū tra⸗
didit / nutritum et adultum arte panifi⸗
ca diligenter inſtruxit / inſtructum quoqꝫ
ſuper ommes vernaculos domus ſue ſpe
cialiter dilexit. Accidit itaqꝫ ꝙ idem vir
voto ſe obligauit dominice paſſionis vi⸗
ſitare locum diſponens domui ſue voca⸗
uit ſeruos ſuos et tradidit illis omnia bo
na ſua. Et audita quadam magna cū de⸗
uotione catholica miſſa fecit ſibi vt moris
eſt peregrinorum peram et baculum con⸗
ſecrari vt ſtatim proficiſceretur non igno
rans quoniam per multas huius mun⸗
dane lachrimarum vallis tribulationes
oportet nos introire in regnum celorum
Acceptaqꝫ ab omni domus ſue familia li
centia omnibuſqꝫ tam vicinis q̄ꝫ conſan⸗
guineis valedicēs itineris comitem nul⸗
lum ſecum adduxit preter ſupramemo⸗
ratum inuenticium in quo tanq̄ꝫ pater fi⸗
deliſſimꝰ pijſſimuſqꝫ in filio ſuo carnali

cõfidebat. Erat aũt nomẽ ſeruo cokermay doueni quod lingua ſcotẽtiũ inuentitius dauid interpretatur. Sic vir iſraelita xp̃i coheres egreſſus de terra ⁊ de cognatione ſua reliquit fratres ⁊ ſorores vniuerſam q̃ ſubſtantiam ſuã vt centuplũ acciperet ⁊ profect⁹ eſt ſtatim. Trãſeũtes autẽ pri mam ⁊ ſc̃dam prouinciã viaq̃ regia per angliam incedẽtes venerunt ad vrbẽ roffenſem q̃ ſaxonũ lingua Roffeceſtria nuncupatur. Eſt aũt Roffa municipiũ in cancie prouincia ſuper medweyã amnem optimo loco ſitum diſtans ab vrbe Londoniarum anglie metropoli viginti quatuor miliaribus verſus Dorobherniam que antiquitus kaerkarec nunc aũt Cantuaria nuncupat̃. Cũ aũt in vrbe ſupradicta morarentur per triduũ art⁹ ſolutos vt quies vſui laboris aptos redderet: intrauit ſathanas in cor ſerui nequã vt auaricie dee briatus veneno mortẽ dño ſuo penitus intentaret. Querebat aũt paricidia proditor oportunitatẽ vt eũ pimeret ſñ turbis neforte tumult⁹ fieret in populo. Poſt triduum egredientes ab vrbe verſus Cantuariam cũ quoddã biniũ perueniſſẽt beato Willelmo viam rectã carpere voleñti p̃ perfidia proditor pellax aut potuit acquieſcere ſed illum procaci vultu reſpiciens dixit. Ut quid vie perditio hec? Ut quid in uacuum laborauimus viam rectã deſerẽdo quã heri dũ ad miſſarũ fuiſti ſolẽnia ab incolis huius prouincie didici. Abſit vt p̃ viam quã deſideras gradiamur: neforte aliq̃d aduerſum nobis cõtingat. Hec ⁊ alia ſuperflua ſuſurrone ſuadente ſecũ intrepidus perrexit. Euntibus aũt illis per deuia nactus eſt propoſito temp⁹ oportunũ ſcurra ſubdolus ſecurimq̃ vibrans ſpurius ⁊ degener alumpn⁹ piiſſimũ patrẽ ⁊ peregrinum penitentialiter progrediẽtem in occipite percuſſit/ percuſſum proſtratumq̃ imbecillem impiiſſime iugulauit. Sicq̃ agnus innocens lupo lacerat̃: ſic granũ frumenti cadens in terrã mortuum necnon proditionis oppreſſum palea: multũ fructũ affert. Sic beati Willelmi ſpũs egreſſus de tenebris ⁊ vmbra mortis amictus eſt lumine ſicut veſtimẽto Et q̃r legittime certauit ſufferens temptationem accipere meruit coronã vite repromiſit deus diligentib⁹ ſe. Quid plura? Nebulo nepharius quẽ nephas fugat fugit vt profugus non refugio ſed funis funere fungi dignus. Prenotato beato Willelmi martiris glorioſo triumpho qualit̃ migrauit a corpore operepreciũ eſt miracula ſcriptis inſerere que ob illius meritũ operatur potentia celeſtis. De quibus ⁊ vetera ꝓſequi ⁊ noua cudere licet. Nec vobis diſpliceat chariſſimi ſi quandoq̃ martirologiam vitans ſub breuiloquio tranſeam q̃r et placet vobis dicendi parcimonia et quãq̃ arrideat multa dicendorũ materia ſtilus tamen prolixus faſtidiũ gignit. Lucerna deinceps accenſa non ponatur ſub modio ſed ſuper candelabrũ vt luceat fracto alabaſtro tota domus odore repleat̃. vnguenti. Fuit igitur eiſdem temporib⁹ in cancie finibus prefatis quedam mulier veſana toruo ſpiritu necnõ a demonio male vexata ita q̃ montes et colles tranſiliens necnon per plateas et vicos nuda diſcurrens inſanie ſinthomata miſerabiliter omnibus oſtendit. Cũq̃ quadam die per locum vbi iacuit corpus exanime pertranſiret inter ſpinas ⁊ tribulos in illõ intuens dixit. Amice vſq̃quo dormis? Dormi iam ⁊ requieſce. Quare laſciue iuuenis cum ſis candidus corona florida non vteris? Hec ⁊ hiis ſĩlia tanq̃ pica loquax aſtando garriens coronam de caprifolio plexam beati martiris capiti circũpoſuit Reuerſa deinde canace filia male a demonio vexata tanq̃ leena raptis catulis ardua queq̃ montiũ tranſcẽdit in imis vallium diffilijt penitus ignorans vnde veniat aut quo vadat. Altera vero die rediens

per locum vbi ſanctũ corpꝰ reliquerat ite
rum appropinquãs ait. Redde mihi ſom⸗
pniator quã dedi tibi coronã: q̃m te decet
ſuper aurũ et lapidem precioſum multũ
Proth pudor ſtertis adhuc piger mihi nõ
loqueris? Hec ⁊ alia garrulãs indigna re
latu mortuo tanq̃ viuo martiris a capite
coronã cerebro necnon cruore cruentataꝫ
immo conſecratam abſtulit capitiq̃ꝫ pro⸗
prio ſuppoſuit. Mirabilis deꝰ in ſanctis
ſuis illico manifeſtauit electũ ſibi marti⸗
rem. Manifeſtauit aũt ſic. Mulier nãq̃ꝫ
fatua cruento corollario coronata dicto ci
tius ferali rabie depoſita humanã ratio⸗
nem adepta eſt. Unde pre verecundia to
ta die vſq̃ꝫ ad veſperũ inter frutecta latu
it ⁊ ad ſe reuerſa dixit. Nũc ſcio vere quia
miſit dñs angelũ ſuũ ⁊ eripuit me de ma
nu ſathane meritis iſtius martiris vt ma
nifeſtanẽ opera dei in illo. Preſtante dño
nr̃o iheſu xp̃o qui cũ patre ⁊ ſpũ ſancto vi
uit et regnat deus per om̃ia ſecula ſeculo
rum. Amen. Et predictꝰ glorioſus martir
iacet apud ciuitatem Roffenſem p̄dictã.

De ſctõ Win Waloeo abbe ⁊ confeſſore.

Vir quidam in britannia fu⸗
it illuſtris noĩe fracanꝰ coto⸗
nij regis britannici conſobri
nus q̇ arnioricã vbi tũc opa⸗
cum adhuc ſine clade audie⸗
batur fuiſſe terre ſpacium aſcẽſa rate cũ
paucis ⁊ ponto britannico proſpere naui
gato delatus eſt in portũ que brachẽꝰ di⸗
citur. In qua ſtatim proxima queq̃ꝫ plu⸗
ſtrans ⁊ fundũ quendã reperiens nõ par
uũ ſiluis dumiſq̃ꝫ circũſeptũ cũ ſuis ibi⸗
dem habitare cepit. Hic filiũ ſuũ noĩe Win
walloeũ cuidã patri ſpirituali lr̃arũ ſtu⸗
dijs tradendũ ſecum adducẽs dũ in itine⸗
re eſſet caligine totus polus obuoluiẽ ter⸗
ra tremuit/aer choruſcat/freta feruẽt/ et
totũ turbine et igne ⁊ cũ niue grãdine mi
xto turbatur pelagus. Et ait filius ad pa⸗
trem. Cur times inquit pater? Ille crea⸗
turarũ auctor qui cũcta cũ non eſſent fecit
qui celũ ſideribꝰ ditauit/terrã flore orna⸗
uit/mari terminũ poſuit/aeris quoq̃ꝫ in⸗
iuriam ſedare cũ velit/ ⁊ ponti mitigare
fluctus poteſt. Nã nihil deerit timẽtibꝰ
eũ. Unũ ergo eſt neceſſariũ vt totã in illo
ſpem habeamus ⁊ in eiꝰ ſemper dilectio⸗
ne maneamꝰ: q2 et ipſe prius dilexit nos.
Hec ⁊ alia mlẽa dicẽte puero ſubito ſol ef⸗
fulſit ⁊ dies ſereniſſima vſq̃ꝫ ad veſperaꝫ
illuxit. Cũ aũt ad doctorem illum ſanctũ
cũ filio veniſſet ille ait. Pueꝝ quẽ mihi cõ
mendas video moribꝰ tranſcendere et in
puerili forma grandeuũ conſpicio virum
⁊ ingenij ſagacitate diuina iam ſapiẽtia
eruditũ. Cõmendato itaq̃ꝫ ſctõ viro filio
ſuo: patreq̃ꝫ ad ſua regreſſo in lr̃ali ſcien⸗
tia in breui non modicũ puer proficiẽs cũ
quidã ſocioꝝ ludendo cũ ſocijs crus ſuuꝫ
confregiſſet acceſſit ad eũ ⁊ fuſa ad deum
prece ſuper locũ plage ſignaculuꝫ crucis
impreſſit dicens. Surge velociter in no⸗
mine dñi nr̃i iheſu xp̄i. Qui ſtatim quaſi
nihil mali ſuſtinuiſſet nullo leſure manẽ
te veſtigio ſurrexit. Mox eni vt pauper
clamaret deo gratias agens: feſtinꝰ occur
rebat ad eũ opem illi preſtiturus. Et quos
vnde paſceret ſubſtantia corporali nõ ha
beret vberrimis fletuũ querimonijs illo⸗
rum penuriam deplorabat ⁊ corda illorũ
ſpe retributiõis eterne ſubleuabat: Et cõ
memorans illis vocem euãgelij: beati eri
tis qui nũc fletis ⁊ eſuritis q2 redibitis et
ſaturabimini: celeſtibus eos nõ ceſſabat
educare diuitijs. Uidens aũt quidã ſoci
orum ſuoꝝ charitatẽ eius circa pauperes
liuore inuidie ſtimulatus ſubſannãdo eũ
increpare cepit dicens. Ecce per totũ dieꝫ
laborans opus tuum in tam ignobili vul
go flebiliter deperdis quaſi miam ſimu⸗
lans cuius affectũ non habes. Cum hec ⁊
multa alia conuicia ei intuliſſet aperiẽs

os ſuū Winwaloeus ⁊ deo gratias agẽs
ſic rñdit ei. Bñdict⁹ ſis amantiſſime fra-
ter quia tui ſolius aperti ſunt oculi q̃ hec
tam recte de me iudicare potuiſti. Et pꝛo-
tinus quendã ſecū de turba ad locū ſecre-
tū adducens ita oꝛãs ait. Sicut oculos ce
coꝝ clamãtiū ad te miſerere noſtri fili da
uid ſanaſti ita tu dñe iheſu xp̃e digneris
iſti⁹ fratris in te confidentis oculos ſana
re. Et aperiens oculos eius manib⁹ ſuis
et ſpuens in illos dixit. Argentum ⁊ auꝝ
nõ eſt mihi quod autē habeo hoc do tibi.
In noīe dñi nr̃i iheſu xp̃i reſpice. Qui ſta
tim apertis oculis clare vidit. Quadam
die cū ſoꝛoꝛ ſua paruula cum alijs luderet
puellis accidit vt oga tranſeũti obuia oc
curreret: oculumq̃ ei⁹ diripiens penit⁹
erueret atq̃ abſoꝛberet. Et dum hec acta
eſſent angel⁹ dñi in ſompnis nocte ſequẽ
ti apparuit Winwaloeo dicens. Surge fe
ſtina ⁊ meroꝛẽ parentū tuoꝝ releua. Nã
hodie gregẽ ogarum gallo trahente vni-
ca germana tua perdidit oculū ſuū. Sed
⁊ locus in quo eſt reconditus venter oge
eſt. Cūq̃ ad parẽtes ſuos veniſſet eã quã
ceteris eminentioꝛẽ cernit teneri ac euiſ
cerari fecit. Et accepto inde oculo et in lo-
cum ſuū poſito ſanū reddidit illum. Ales
vero quaſi a nullo cõtact⁹ fuiſſet ceteras
ſanus adibat aues. Dū quidam cõdiſci
pulus ſuus ſompnū caperet ſerpẽs ſubi-
to moꝛſu pedẽ eius leſit totumq̃ veneno
infecit. Et graſſante per oĩa mẽbꝛa ve-
neno cum ſeruus dei vidiſſet fiſſurã vbi
ſe lubꝛicus anguis occultarat mox voce
alta clamare cepit Quicquid letiferi ſemi
nis in iſta latitas rima erumpe pꝛode fo-
ras xp̃i (q̃ deus eſt omnipotẽs) ediſce tro-
phea. Nec moꝛa audito xp̃i nomine ſibi-
lans ſerpens de latibulo ſuo exiuit: et ſi-
gno crucis confoſſus nemine feriente in-
terijt. Et data infirmo aqua oleo iſuſa ad
bibendū fugato omnis leſure veſtigio cõ
ualuit. Quod audiens pater eius fraca-
nus venit ad eū et dixit. Fili mi te depꝛe-
coꝛ vt dñm deū tuum exoꝛes vt tale peſti
ferū genus nuſq̃ in iſta regione appare-
re pꝛeſumat. Illo aūt deū inuocãte factū
eſt vt nullū omnino deinceps tale peſtife-
rum gen⁹ in illa regione apparuiſſe dica
tur. Et ſi aliquando pꝛobandi gratia illuc
delatū fuerit quaſi tridente cõfoſſum ſta-
tim ſe moꝛiturū expãdit. Cum puer qui
dam fracani de equo nimis velociter cur
rente cadens expiraſſet: ſanctus Winwa-
loeus caſu ſuperueniens dexteram defũ
cti appꝛehendit dicens. Dñs iheſus xp̃s
qui te cū non eras plaſmauit ⁊ carnem ſu
mens de virgine immaculata pati pꝛo te
dignatus eſt reſuſcitet te. Et puer quaſi a
ſompno excitat⁹ ſtatim ſurrexit. Egreſ-
ſus demum de loco illo cum vndecim ſo-
cijs Winwaloeus in inſula quadam acu
tis rupibus et mari circũcincta nulla ho-
minum habitatione digna manere cepit
oꝛatoꝛium conſtruxit et hoꝛtum planta-
uit. Elapſo autem triennio cum locū quẽ-
dam vltra mare vbi nunc coꝛpus ei⁹ re-
quieſcit conſpexiſſet mare cū baculo per-
cuſſit et ſiccis pedibus cum ſocijs domi-
ni gloꝛificans pertranſiuit. Et cum locus
illis placeret quaſi circulum in modū fon
tis de baculi ſui cuſpide fecit: ⁊ aq̃s mox
largiſſime egreſſis: fons patens apparu-
it et amenus.

Quadam nocte dū ſolus in oꝛatoꝛio oꝛa
ret apparuit ei quoddam ingens teterri-
mum atq̃ hoꝛrendum monſtrum. Erat
namq̃ quaſi quedam ymago ferro ⁊ fu-
ligine conficta/plumis contexta/fuligi-
neis pedibus et alis pernicioſiſſima inter
dum centum habens oculos flammeos:
nunc vero nullum: interdum vnum in
media fronte fixum in modum clipei ma
ximi rotatum centum linguas totidem-
q̃ oꝛa et aures confingens: nunc ſurſum
vſq̃ ad nubes ſe erigens nunc vero deoꝛ
ſum pendens ⁊ cum terre puluere deſcẽ-

dens. Hec tam ꝓphana per totã noctẽ vi-dens demũ dixit. O demẽs/o prophane/ cur hec tam vana iactitas contra milites xp̄i? An te latet ꝙ perpetua ignis eťni tor-menta te manẽt cũ ſatellitib9 tuis? Quã-uis eniꝫ modo quedã grauia iam ſuſtine-as maiora tñ ſuſtinebis cũ xp̄s apparue-rit vita et legifer noſter. Quibus dictis: miſer ille cũ ſuis illuſionib9 euanuit. A viceſimo p̄mo etatis ſue anno vſqꝫ ad obi tum ſuũ: nũꝗ̄ in ecclia viſ9 eſt ſedere nũ-ꝗ̄ triſticia deiectus nec leticia ſolut9 nun ꝗ̄ moderationis metã excedens ſed neqꝫ iratus aut turbulentus omnibus affabi-lis et beniuolus erat. Ter quinquagenos quotidie pſalmos pſallebat: nũc in crucis modo nũc immobilis fixus ſtatura nunc genibus prouolutus. Ex die vero qua lo-cũ ſuum conſtruere cepit nũꝗ̄ indumen-to laneo veſtit9 eſt aut lineo: ſed caprinis induebatur pellibus. Et neqꝫ in lecto plu mis vel veſtibus ſeu etiam paleis ſtrato iacuit duriſſimis micũ corticibus vti con ſueuit pro plumis: pro peregrinis aũt ta petibus pictis arenis cũ lapillis delecta-batur admixtis duobus lapidibus capi-ti ſuo ſuppoſitis. Quali indumẽto in die: tali et eodẽ induebatur in nocte: Panem triticeum non comedit ſed modico veſce-baꝫ pane ordeaceo cinere admixto equali pondere librato. Semp biduo aut triduo ſemel cibum ſumpſit. Pulmentum enim erat ex farina et oleribus confectum: nul-la om̄ino pinguedine impinguatũ. Sab-bato & dñico die caſeo aqua decocto vteba tur et paucos in reſurrectiõe domini piſ-ciculos ſumebat. Potus autem eius ex aqua & arborum ſuccis maloꝝ de ſilueſtri um erat. Nunꝗ̄ os eius a ſpiritualibus ocioſum viſum eſt vel vacuum. Multi ei ceci/ſurdi/atqꝫ demoniaci & omnia infir-mitatum genera habentes ad eum addu cti deo gratias agentes ſanitatem conſe-quuti ſunt. Quidam diſcipulus ſu9 mor-tua matre ſua cum ad locum in quo mor-tua iacebat adueniſſet aſperſa ſuper ca-dauere aqua benedicta dixit. Dñs iheſus xp̄s in cui9 noĩe magiſter me9 plurimas iam fecit virtutes ipſe te ſanare dignetur Et ſtatim quaſi de ſompno excitata ſurre xit et ſuper lectum reſidens ſudorem ſu-um deterſit dicens. Videbam inquit cir-ca me extremum priuſꝗ̄ anhelitum amit terem quoſdam nigerrimos ad deuoran-dum me paratos. Qui circũdantes me et pedes meos cum manibus circumligan-tes per aſpera trahebant loca. Et cum ad tormenta me trahere niterenť ſctũs Win waloeus illis obuians terribiliter eos in crepauit et dixit. Dimittite hanc mihi. Ut quid enim tam audacter hoc ſcelus in meam perpetrare temptaſtis famulam? Illi conſternati atqꝫ ſtupefacti repugna re volentes ſed diuino conterriti imperio non audentes me reliquerunt. Quib9 ſic fugatis ſanctus dei animam meã ad cor-pus reduxit et ſicut videtis ad vitam re-ſtituit. Erat autem conſuetudo beati Winwaloei eccleſiam miliario vno a mo-naſterio diſtãtem cum quodam diacono nomine egbino viſitare: et tam pro viuis ꝗ̄ defunctis hoſtias ibi deo immolare. Ac cidit enim vt dum illuc tempore meſſis it facerent: inuenerunt leproſum quẽdam iacentẽ in meſſe grauiter plãgentem: to-tum corp9 vulnerib9 plenum flebili voce auxiliũ ab eis poſtulantem. Et accedens ad eum winwaloeus dixit. Que ſũt infir mitates frater pro quibus tã grauia ſuſ-piria emittis? Cui ille ait. Magne angu-ſtie/graues dolores quatiũtur in corpore meo. Inſup & vn9 dolor ineſt mihi q̃ tan-tũ eſt infirmitati mee noxi9 vt ſi hũc dieꝫ ſine hui9 doloris auxilio tranſiero mortẽ potius ꝗ̄ vitam proximam eſſe puto. Na res enim mee dolore vulnerum plene con cremantur ab ardore vt vides tante infir mitatis. Hec audiens vir dei pauperem

per latera arripiens quia pronus in terra iacebat: erexit. Et cum manus ad nates porrigeret pauper flebili voce vt poterat clamare cepit. Noli senior: noli manibus tangere nares: quia dolor non permittit: ſed ſi pro remiſſione peccatorum tuorum dolorem meum leuiare volueris: neceſſe eſt mihi vt in ore tuo nares meas miſeris & ita me ſanes. Hũiliauit aũt ſe btũs winwaloeus & qñ putauit leuiare pauperem in ore ſuo carnem dei excepit & mox vt ad ſe traxit halitũ: petra mirabilis in ore ei⁹ cecidit. Et beatus egbinus per latera dominum tenens ſurſum aſpexit celũ apertum & in capite dñi quem tenebat ſancta crux apparuit: angeloſq; obuiam dño venire vidit & ſacerdoti ait. Pater ſancte ipſum quem teneo manibus & tu ore: dñm ihm xpm qui pro nobis ſemetipſum permiſit crucifigi eſſe crede. Cupientes aũt eum tenere manibus: eleuauit ſe dñs iheſus xps in nubibus dicens. Nõ me erubuiſtis ſerui mei in anguſtijs meis: nec ego erubeſcam vos in regno patris mei. Hereditas veſtra mecum eſt & hijs qui veſtri in ſuis orõnibus memores fuerint: ſalus in regno meo. Hijs dictis ab oculis eorũ receptus eſt in celum. Stupefacti aũt ſerui dei laudauerũt dñm & beatus winwaloeus ait. Hoc tuis meritis frater egbine accidit nobis qui tãte es humilitatis & obedientie vt quicqd humana lingua precipere poteſt tu corde deuota adimplere feſtinas. Et ille. Non ita eſt pater ſed tu q quotidie carnem & ſanguinẽ iheſu xpi immolas: meruiſti ipm vidẽ in ſuo corpore quẽ aſſidue in aĩo tenes. Erant aũt in partib⁹ illis tres frẽs ſuis latrocinijs multa mala facientes qui cum quatuor aliis monaſterij ſepta nocte ingreſſi horreũ apertum & ordeũ in medio poſitum inuenerũt. Et impletis ſaccis ſuis cũ egredi vellent primus protin⁹ in terram proſtratus: coxa eius fracta & comminuta miſer depreſſ⁹ ſub onere iacebat. Alter vero ſubſequens fixis in terram pedib⁹ nullo modo ſe mouere valens: licet inuitus in eodẽ loco ſtare cogebatur. Tertius cecitate percutitur. Quartus quaſi inſaniendo magna voce clamabat. Sicq; oĩbus diuerſis calamitatibus aſtrictis: mane ad eos veniens famulus dei ait. Quam ſtulte egiſtis. Nõne eni magis decebat ex frm labore aliqd poſtulare & ex permiſſione quod ſufficere poſſet ſuſcipere q̃ in dei famulos fraudez illicitam perpetrare. Sed nunc ipſe qui vos ligauit iheſus xps dñs noſter ab hac plaga liberet. Hijs dictis: confeſtim ab oĩ corporali plaga ſoluti ſunt. Et adiecit dicens. Tollite hinc vobiſcum onera veſtra & quotiens neceſſe fuerit petite a nobis: & nos incuntanter tribuem⁹ & nolite pp̃ter res tranſitorias et caducas aĩas veſtras perdere. At illi ſtatim conuerſi vſq; ad decrepitam etatem in bonis operib⁹ deo ſeruientes cum viro dei vitam ſuã duxerunt. Dum quadam nocte ſanctus dei ſolus in oratorio pernoctaret: aſtantem ſibi vidit angelum dñi ſplendidiſſimũ cuius fulgor lucebat vt ſol et dixit ei. Sancte dei winwaloee mature ſegetis & bone frugis quam ſeminaſti tẽpus inſtat colligende. Cui ille. Ut tua voluntas ſic mea fiat. Illuminata cuiuſdam mulieris cecitate apparuit ei angel⁹ dñi dicens. Frater venerande conciuẽ ſibi expoſcũt te celicole & cito ab huius agonis labore liberaberis. Qui ſtatim conuocatis frib⁹ ait. Preparate vos hodie qr poſtq̃ miſſam cãtauero & corp⁹ et ſanguinẽ xpi recepero: ſexta hui⁹ diei hora ab iſto corpore ſuſcipiet me dñs nr̃. Celebrata itaq; miſſa ſtans añ altare int̃ duos monachos hinc iñ ſuſtentatus vna cũ frĩbus pſallẽs aĩam deo reddidit: tã a corporali egritudine itactã: q̃ a pollutiõe carnali mũdã. Obijt autez qnto nonas marcij & i ſuo monaſterio tauraco ſepult⁹ miraculis crebris choruſcat.

Floꝛuit aūt circa annū dn̄i quadꝛingēteſimum quinquageſimū nonū Narratio.

Quedam ancilla dei ⁊ virgo ſctā abſtinētiam nouem annis cuſtodiens a quodam cantoꝛe ſolicitata eſt ⁊ coꝛrupta. Que ſtatim concipiens partu explicito nimio doloꝛe penitentie mens eius cōpuncta eſt: intantū vt fame ſemetipſam vellet occidere lachꝛimoſis pꝛecib⁹ deū iugiter interpellans ac dicens. Tu deus magn⁹ qui totius mundi maliciam poꝛtare conſueuiſti: qꝛ tua volūtas eſt cūctos ſaluari me quoqꝫ perditam in hoc oſtende ſi ſaluti reſtituas vt qđ ex peccati mei perditione creatum eſt: ex hac luce celerius tollas: ne foꝛſitan aut laqueo aut pꝛecipitio perire cōpellar. Statimqꝫ partu diuinitus moꝛte ſubtracto illa ſe penitentie ſummis anguſtijs tradidit: ⁊ elephantioſis mulierib⁹ per annos triginta ſeruiuit. Cui⁹ humiles pꝛeces miſericoꝛs deus nō repulit: nā cuidā ſancto pꝛeſbitero reuelauit dicens. Illa virgo plus mihi placuit in penitentia ꝙ in virginitate ſua. Hec vincenti⁹ in ſpeculo.

De ſancto Wiſtano Rege et martire.

Sanctiſſimus ⁊ eximius chꝛiſti martir wiſtanus regali merciorum ex pꝛoſapia extitit oꝛiundus rege Wimundo ⁊ Elfleda regina parentibus pꝛogenit⁹ Qui in pueritia conſtitutus ꝙ bone indolis fuerit: quantiſqꝫ pietatis inditijs floruerit cū annos pubertatis attigit bonis actibus cōpꝛobauit. Moꝛtuo autē patre eius in regnū eius ſucceſſit malens tn̄ celeſtis hereditatis heres fieri ꝙ hereditati periture adherere: exemplū dn̄i ſequut⁹ imperia terrena reſpuit cōmutans ea ꝓ celeſti hereditate regine matri ⁊ regni ꝓceribus regni cōmiſit habenas. Erat aūt pꝛinceps quidam nomine bꝛithfardus qui vt domino ſuo in regno vel viuenti ſubſtitueretur: vel moꝛtuo ſuccederet ſiue iuſte ſiue iniuſte operam oīmodam dare cepit. Cupiditate itaqꝫ regnandi ſuccēſus ceco amoꝛe regine ſuccenditur vt ſi ad ei⁹ matrimonium poſſet attingere per eam regni gubernacula adeptus facili⁹ regis nomen conſequeretur. Cumqꝫ ad reginā nuncios miſiſſet: illa fraudis eius neſcia: donec ſuper hijs cū filio ſuo ⁊ pꝛoceribus conſilium habuiſſet reſponſionē diſtulit. Beatus itaqꝫ Wiſtanus ſuper hijs requiſitus ſpiritus ſancti gratia edoct⁹ tale matri ſue fertur dediſſe cōſultationis reſpōſum. Mater mea chariſſima bꝛithfardus cognatus meus et compater tuus qui me de ſacro fonte baptiſmatis ſuſcipiens ad regnū celeſte regenerauit te petit vxoꝛem Sed acquieſcente conſilijs meis ⁊ ſponſum tibi non moꝛiturum tradam. Quicūqꝫ enim nubunt chꝛiſto accipientes ipſū ſponſum perpetua dote dotant in regno celoꝛum. Et illa. Si ita eſt inquit impleatur ſermo quem dixiſti vt bꝛithfardo vel alij moꝛituro non nubam. Wiſtanus igitur de matris continentia ſpe certiſſima concepta nūcijs pꝛefatis matrimonij impedimenta reuelauit. Quo audito bꝛithfardus conatus eſt de moꝛte wiſtani tractare vt eo de medio ſublato pꝛopoſitum ſuum ſceleratum ad finem perducat nephādiſſimum. Furoꝛe itaqꝫ tirannico accenſus: crimen leſe maieſtatis incurrere non veritus dominum ſuum verbis pacificis ſed cogitationib⁹ fraudulentis ad colloquium ſupplicatoꝛie vt ipſum doloſe perimeret inuitauit. Acquieſcens autem rex dum colloquutioni aduenisſet: apud locum qui vſqꝫ hodie Wiſtaneſtowe nuncupatur conuenerunt: et Bꝛithfardus cogitabat qualiter dominum ſuum ſeoꝛſum a turba dolo teneret et occideret: quod quidem non vſi auſus fuerat attēptare ob plebis timoꝛem que cū rege venerat. Recogitabat tamē ille ꝙ ſi pꝛin-

tipem pri⁹ percuſſiſſet milites vt acepha los nō timeret. Uenerant enī brithfard⁹ et qui cum eo erant clanculo armati con- tra inermes. Illis igitur in vnum conue- nientibus dn̄m ſuum ſicut filioluꝫ ad pa- cis oſculum inuitauit ſeorſum dicēs. Ue ni et in pace ſancta oſculum da mihi filio le mi. At ipſe pacis amator accedēs ad eū ait. In noīe ſancte pacis que eſt de⁹ oſcu- lor te vt in eiuſdē noīe oſculer a te. Brith- fardus vero nec dn̄o terreno parcens nec celeſtem veritus deoſculando eum extra xit gladiū quē ſub latere ſuo clā habebat: ⁊ caput dn̄i ſui quaſſando cū capulo leta le vulnus in cono eius infixit. Quidā ve- ro alius de circūſtantib⁹ mucrone corp⁹ regis perforauit. Supradictos aūt nūci- os ſcꝫ iubaldū/man/⁊ edulphū eo ꝙ poſt veritatē agnitā ſemper beato martiri ve ritatis aſſertori vt vero dn̄o veritatis imi tatores adheſiſſent: deteſtabiles miniſtri eiuſdem brithfardi gladio interemerūt. Nec mora idem brithfard⁹ diuino iuditio percuſſus ſtatim amens effect⁹ eſt: ⁊ nec ad regine matrimonium attingere: nec ad regiam dignitatē ſublimari a dn̄o per mittitur. Paſſus eſt aūt kalendis Junij ⁊ precioſum corpus terre relinquens glo- ſam aīam celo intulit. De loco aūt in quo innocenter occiſus eſt colūpna lucis vſqꝫ ad celum porrecta oībus incolis loci illi us apparens per triginta dies ſtabat per- ſpicua. Delatum eſt autē corp⁹ martiris ab hijs qui tunc preſentes aderant ad mo naſteriū de rependon̄. ⁊ in manſoleo aui ſui wiglaui cōdigno honore ⁊ ſumma re- uerentia eſt humatū. Nec multo poſt ſpe- cialis fili⁹ et martir regis ſuperni ad ſpe cialem filiam romane eccl'ie: eccleſiam vi delicet euiſhamenſem diuina diſponente gratia eſt tranſlatus vt locum quē kenre dus rex regia poteſtate regie libertati do- nauit: eiuſdem regis cōſanguineus bea- tus wiſtanus vt alter quodāmodo ſubſti- tutus patronus regia poteſtate protege- ret ⁊ martiris preſentia letificaret. Cum aūt beatus wiſtanus martirio vt prefer- tur coronaretur omī anno per vnam ho- ram illius diei qua gladijs impiorū occu- buit in eodem loco vbi colūpna lucis ap- paruit: capilli quales videnť in capite ho minum oriuntur: vt per capillos a capite eiuſdem adoleſcentis auulſos in eodē lo- co effuſos ⁊ diſperſos: q̄ a fidelibus tunc ibi preſentibus colligi non poterāt adhuc tn̄ ibidem permanentes ⁊ annuatiꝫ creſ- centes veridica ſaluatoris approbeť ſentē tia qua dicitur quia capillus de capite ve ſtro nō peribit. Et cū multi martires capi tis abſciſione martiriuꝫ cōpleuerunt: iſte nō abſciſo capite ſꝫ tm̄ cono capitis quaſ- ſato in modū corone victor occubuit. Cuꝫ enī baldewinus archieps̄ cantuarienſis ſuper predictis certificari vellet inſtante die natalis eiuſdem martiris: miſit illuc viros religioſos ⁊ fide dignos qui illuc ac cedentes per ſpacium vni⁹ hore diei paſſi onis ſue in eodem loco circa capellam que ibi ſita eſt inter herbā viridē capillos qua ſi hoīs quos manibus ſuis palpauerūt et ore oſculabātur videre meruerūt. Et ite rum poſt modicū nihil in eodem loco niſi ſolam herbā perſpexerunt. Cū enī Wal terus abbas qui primus francigenarū ec- cleſie prefuit: euiſhamenſi multas ſancto rum inueniſſet reliquias igne illas ꝓbari decreuit. Reliquias etiā beati wiſtani de cuius ſanctitate dubitabat in ignem co- pioſum immiſit: ſed dn̄s ita illas illeſas conſeruauit vt flāmis diuiſis intacte per manerent colorqꝫ in oſſib⁹ mutatus nō eſt Unde perterritus abbas tremulis mani- bus teſtam capitis glorioſi martiris cum ab igne ad locum priſtinū deportaret ca- ſu de manibus ei⁹ ſubito in terrā cecidit: tantumqꝫ riuū ſudoris emiſit quātū ali- quis virorum quolibet accidēti de ſe emit- tere poſſet. Quo viſo oēs dei laudantes

magnalia voces ad ſidera tollunt ⁊ caput cum ceteris membris in feretrum honorifice reponunt.

¶De ſancta Withburga virgine.

Sancta wythburga filia fuit anne regis eſtangloꝝ ſororqꝫ ſancte etheldrede virginis. Eius namqꝫ ſanctitas ⁊ vite mūditia ex diuturna poſt obitum ſuū incorruptione apparet. Poſt trecentos fere ⁊ quinquaginta quatuor annos corp⁹ eius integrum repertum eſt ⁊ incorruptū Hec enim virgo ſancta in annis puellaribus conſtituta: cenobium apud derham conſtruxit ⁊ habitum monialiū aſſumpſit Cōtigit enī vt cum eccłiam in eodem loco conſtrueret: nihil victualium preter ſiccū panem haberet qđ operariis ſuis apponeret. Ad vnicā ergo poſt xp̄m ſpem ſuā dei genitricem confugit ⁊ pro inſtanti neceſſitate precibus rogare cepit. Cumqꝫ inter preces paululum dormitaret aſtitit ei regina virginū pulchritudine ineffabili decorata docens eā in dn̄o habere fiduciam non ſollicitari de victu corporeo: nec cogitare de craſtino. Mittite inquit diluculo puellas miniſtras ad proximum pontem ſilueſtris fluuii: ibi enim diebus ſingulis occurrent due fere lactiflue quas mulgētes ſolatium victui veſtro interim miniſtrabunt. Facto aūt mane miſit duas puellas ad pontē vno ſtadio diſtantem ⁊ ecce occurrunt illis due cerue quaſi domeſtice quas virgines mulgentes tantā lactis vbertatem expreſſerūt vt hydriā plenam duo viri iniecto per anſas vecte humeris ſuis efferrent ⁊ omnib⁹ copia habūdaret. Quod audiens prepoſit⁹ ville tanta miracula paruipendere et irridere cepit ⁊ liuore demū ac indignatiōe ſtimulatus adductis canibus inſontes feras capere nitebatur. Eadem vero hora dum feras inſectatur: equus in obſtantē ſepem calcaribus vrgentibus incurrit ſepiſqꝫ acuta ſude transfixus ilia dū reſiliendo tergiuerſatur: ſeſſor ſupino capite excutitur fractaqꝫ ceruice exanimatur. Ablato aūt lacte ferino non defuit dn̄s ancillis ſuis ſed rediit qui defuerat victus tempore opportuno. Tandē plena operibus bonis ⁊ virtutum exemplis cum virginitatis palma celeſtia conſcendit ⁊ in cimiterio eccłie de Derham cū honore corpus eius terre cōmendatur. Poſt q̄nquaginta quinqꝫ annos reſerata eius tumba ita incōtaminata inuenta eſt veſtibus et toto corpore ſicut primo die in tumulo fuerat collocata. Tranſlatū eſt autem eius venerabile corpus in eccłiam quā ipſa viuens ibidē conſtruxerat. De loco autem quo pri⁹ ſepulta fuerat fons aque luciſſime emanat: multis diuerſarum beneficia conferēs ſanitatum. Cenobium tandē illud virginale incurſione danorum tempeſtateqꝫ bellorum fugato virginū cetu in parochiam eſt deſtitutū. Tēpore regis edgari beatus ethelwoldus ep̄s monaſterium helienſe reparauit ⁊ congregata monachoꝝ caterua brithnotum priorē wintonie primum illis abbatem fecit. Adiecitqꝫ rex eidem monaſterio cenobiū derham vna cū thezauro ſuo Witburga virgine. Cū aūt abbas cum monachis ac militia armata corpus de terra leuaſſet ac per viginti miliaria terreſtri via progreſſus fuiſſet ad fluuium in brenduna deuenerūt: ingreſſiqꝫ naues remis et armamentis certatim incubuere: totoqꝫ illo itinere per totā fere noctem ſtella ſplendidiſſima ſuper virginis corpus rutilabat ⁊ claros radios effundēs iugiter comes ibat. Et ecce populus de derham aſſociatis ſibi illius plage plebibus fugientes cōſequitur armatus ſed ſopore omnes grauati dū tardius explorant corpus virginis ablatum reperiunt ⁊ ad arma proſilientes vnanimi impetu proruunt bipartito agmine vtrāqꝫ ri-

pam occupant/iactant conuitia/intēptāt ſpicula/exprobrant ſacrilegia / terroꝛib⁹ ⁊ clamoꝛibus ac minis implent aera. Abbas eni͂ cum ſuis tanꝙ ſurdus non audiens pertranſiuit: diuinumqꝫ auxiliū crebris oꝛationibus obtinēs dei pꝛotectione munitus feſſo reditu confuſis perſequutoꝛibus abſqꝫ cuiuſꝙ detrimēto cum ſancto coꝛpoꝛe euaſit ⁊ iuxta tūbā ſctē etheldꝛede in tumulo honoꝛifice ꝑparato collocauit. Depoſitio vero eius octauo id⁹ Julij celebꝛatur. Facta eſt autē tranſlatio memoꝛata ſub bꝛithnoto abbate helienſis eccl̃ie anno dn̄i nōgenteſimo ſeptuageſio quarto. Anno vero dn̄i milleſimo viceſio ſexto richardus abbas vltimus trāſtulit coꝛpus virginis ſctē ad locū vbi vſqꝫ ad noſtra tēpoꝛa requieſcere meruit. Repertum eſt coꝛpus eius ſctiſſimū poſt tot annoꝛum curricula integrū cum veſtibus et incoꝛruptū. Cūqꝫ monachus quidā membꝛa virginea tangeret ⁊ flexibilia reperiret: candet roſatis genis facies virginis quaſi vite ſpiraculo inſpirata. Et cū tumba eius lapidea inconſulte ⁊ fatue tractaretur ⁊ fracta fuiſſet edificata noua bꝛeui oꝛ vno pede videtur: ſed pꝛima virtute diuina ac ſi nūꝙ fuiſſet fracta reſolidatur.

¶ Incipit Epiſtola ad virgines xp̄i vniuerſas ſuper hiſtoꝛia vndecim miliū virginum.

Uniuerſis xp̄i virginib⁹ pijs eccl̃ie filiabus ſalutem ad interminabilē perhēnis vite iocunditatē. Anno dn̄i. M.C.lxxxiij. inſpirāte dn̄o piaqꝫ ſp̄ius genitrice cooperante cunctoꝛū regina nouam vndecim milium virginum hiſtoriam deſcribētes ammonitione perſuaſimus diuina hanc veſtre charitati dedicare ⁊ ſanctificare. Hec eni͂ ſunt verba celorum regine dicentis. Tu cōi vtilitati vniuerſoꝝ pꝛouidere diſponis hoc opus virginibus dedicādo: igitur eis ex parte meriti ſcribas atqꝫ eis dicas quatenus illas ⁊ caſtitate imitent et ſanctitate. Uos itaqꝫ venerande virgines atqꝫ in xp̄o diligēde animo letanti coꝛdeqꝫ deuoto ſuſcipite munus vobis celitus tranſmiſſum ſcientes quoniam ſi eiſdem ſacris virginibus debitam exhibueritis reuerentiā deuotoqꝫ honoꝛe ⁊ ſtudio eas dilexeritis meritis illarū apud dn̄m ſuffragātib⁹ ꝓmio vos donari perpetuo. Poꝛro ⁊ fratrib⁹ pꝛemōſtrēſis oꝛdinis eandē quoqꝫ iuſſit dedicari hiſtoꝛiam dicens illos eſſe amatoꝛes vndecim milium virginū ⁊ veneratoꝛes eſſe pꝛecipuos. Beata quoqꝫ vꝛſula earundeꝫ domicellarum ſacratiſſimarū pꝛinceps ⁊ magiſtra hoc opere ferme peracto cuidaꝫ viſibili ſpecie apparuit dicēs. Cumqꝫ hic idem notarius hoc op⁹ deſcriberet nos vndecim milia virginū coꝛā dn̄o ſtantes oꝛauimus quatenus ipſe dn̄s pꝛo laboꝛe huius opuſculi retributionis illi mercedē reſtituat. Lectoꝛes igitur noſtros monētes obſecram⁹ ne ſubito mentis vulnere ſcādaliꝫati ſaucientur dicentes. Quis dieb⁹ iſtis et modernis antiquoꝝ facta / perſonas/noīa/conditiones/⁊ genealogias ſcire poterit aut ſtilo veraci depꝛomere? O amice xp̄i cur ſuper hijs ambigendo dubitas? Nōne idē ſpirit⁹ qui quondā patribus nr̄is ea que ab ip̄o mundi exoꝛdio acciderūt celitus inſpirando manifeſtauit: poteſt ⁊ nunc ſacrarum virginū ſuarum expeditionē ſctām ⁊ admirabilem illaruꝫ dilectoꝛibus ad laudem et gloꝛiā ſuā atqꝫ ad plurimoꝝ edificationem pandendo reuelare. Explicit pꝛologus.

¶ Incipit reuelatio noua itineris ⁊ paſſionis vndecim miliū virginū ⁊ martirū.

DEus ab eterno cūcta ſapient diſponens occaſione nuptiarū nobiliſſime virginis vꝛſule ſuiqꝫ ſponſi iuuenis regij et pꝛeclariſſimi totius oꝛbis no-

bilioꝛes domicellas virgines et iuuencu-
las ſapienti ſuo conſilio ac ꝓuidētia ad
celeſtes inuitare dignatus eſt nuptias fi-
lio ſuo regi eterno deſpōſandas perpetuo
qꝫ ſecū permanſuras. Quocirca beatarū
vndecim miliū virginū ſacre reliq̄e apud
xp̄ifideles nō ſunt paruipēdende. In vno
ſiquidē loco ciuitate colonia vniuerſe ꝓ
xp̄o ſponſo ſuo celeſti ⁊ amatoꝛe martirij
palmam cōſequute ſunt gloꝛioſam. Nūc
itaqꝫ per oꝛbem dei ꝓuidente clemētia
diſperſe ſuis veneratoꝛibus apud dn̄m
precibus aſſiduis ſuccurrunt ipſarumqꝫ
ſuffragijs ⁊ meritis pia celoꝝ regina ea-
rundem ductrix ⁊ patrona amatoꝛibus il
larum pie opitulari non ceſſat. Deniqꝫ in
paſſione ipaꝝ ſatis oſtendit illuſtris glo
ria earum et martirij triumphus. Euidē
tius tn̄ in virginis cuiuſdam memoꝛie fe-
licis elizabeth viſione: nobilis earū perfe
ctio ⁊ magnificentia paſſionis habet con
ſcripta. Preterea ⁊ dn̄s ipaꝝ ſponſus et
amatoꝛ amplioꝛi eas volens adhuc gloꝛia
clarificare nuper āno milleſimo cēteſimo
octogeſimo tertio que hucuſqꝫ ſup earuꝫ
peregrinatione latebant ⁊ geſtis digna-
tur reuelare. In exoꝛdio itaqꝫ narratiōis
huius iuxta eiuſdem beate vrſule admoni
tionem que ceteraꝝ ductrix extitit virgi-
num ⁊ magiſtra: paſſionis eaꝝ ſeriem tā
gemus ⁊ que vel vnde fuerint atqꝫ gen⁹
et patriam oſtendem⁹. Plures ſane religio-
ſoꝛum vidim⁹ q̄ penit⁹ ignoꝛabāt cui⁹ cō
ditionis foꝛent aut nationis. De diuerſis
ſiquidē partibus erant videlicet angloꝛū
britonū/wallionū/ſcotoꝝ atqꝫ de alijs ad
huc plurib⁹ regnis ⁊ regionib⁹ fuerūt oꝛi
unde. Poꝛro ⁊ reges quidā/duces/comi-
tes/ac principes atqꝫ epoꝝ pleriqꝫ cū eis
ſunt profecti ⁊ matronarū plures gloꝛio-
ſum cū illis martirij ſubeuntes triūphū:

¶ Qd̄ rex pagan⁹ beatam Urſulam filio
ſuo deſponſari rogauit.

Ceterū rex quidam pagan⁹ de britānia
maioꝛi fuit oꝛiund⁹ nobilis et religioſus
vxoꝛqꝫ illius generoſa ſil'r erat illuſtris ⁊
religioſa. Qui cū libꝛis carerēt quotidia-
nis bn̄ficioꝛū obſequijs: iugiqꝫ oꝛationū
inſtantia obtinuerunt a dn̄o filiam. Quā
educantes ſcd̄m legē dn̄i docebāt incede-
re: vrſulamqꝫ ꝓpꝛio noīe nūcupabant.
Hec cū ad annos peruenisset nubiles ele-
gans valde fuit et decoꝛa vniuerſoꝛumqꝫ
oculis gratiſſima. Deniqꝫ ⁊ moꝝ illi⁹ ho
neſtas atqꝫ modeſtia vbiqꝫ predicat/vbi-
qꝫ laudatur. Fama tādem ipſi⁹ felix ⁊ ſua
uis odoꝛqꝫ bone opinionis ei⁹ ad regē quē
dam puenit paganū: ſed diuitijs atqꝫ po-
tentia huius puelle patre foꝛtioꝛē. Rex ſi-
quidē hic auſteri erat animi ſed vxoꝛ illi⁹
ab infantia bonis pollebat moꝛibus. Qui
filium hēbat iuuenē ⁊ honeſtū in omnib⁹
Poꝛro iuuenis idem regi⁹ bone extitit in
dolis: ſpecioſus foꝛma ⁊ decoꝛus. Cui pr̄
⁊ mater ei⁹ prefati regis boni filiā in ma-
trimonium copulare querebant. Cōſilio
autē habito mittunt legatos cū blanditi-
is temptant ⁊ promiſſis parentū aīos ad
cōſenſum allicere: cū etiā minis geſtiunt
nolentes compellere. Quid plura? Religi
oſo rege ſuper filia nihilominus religio-
ſa ⁊ pudica titubante nimiſqꝫ fluctuante
q̄d ſibi foꝛet agēdū: mittitur de celo ange-
lus hui⁹ copule paranimph⁹: ſuadet filiā
cōſenſum prebere legatis/ſponſam voca
ri/dotalicia ſuſcipere ⁊ ꝓpꝛiū patrē de pe-
riculis imminentibus eruere: alterumqꝫ
regem vna cū filio promiſſis nuptijs leti-
ficare. Preterea ſuadet vrſulam virginē
vndecim milia virginū expetere: quaꝝ ex
ſocietate inſtruat nuptijs preparāda fu-
turis. Suſcepto igitur nuncio bono lega
ti reuertuntur in regionem ſuā: hilares
bona nunciant regem ⁊ filiū letificāt. Cō
tinuo vniuerſarū ꝓuīciarum virgines
ꝯuocātur: filie regū et ducū ⁊ principum
comitū ac nobiliū ⁊ militaris generis pu-
elle. In plures ſiquidem reges tūc tēpo-

ris illa fuere regna diuiſa. Rex tñ idem pater iuuenis labore pmaximo acies virginũ electarũ plures cõgregans predicte virgini vrſule cũ ingenti dirigit apparatu & gloria. Pr̃ ſane eiuſdẽ virginis virgines electas elegantes nobiles vbiq̃ colligens & adunãs illi donauit. Quas illa velut celitus ſibi tranmiſſas ſuſcipiẽs fide xp̄i et religione virgo nobilis et religioſa nobiliter inſtruxit. Venerũt ſepi⁹ angeli inter eas de celis directi viſitare illas atq̃ in bono corroborare propoſito. Deniq̃ & angeli tenebrarũ crebri⁹ nuptias eis ſuadere legittimas atq̃ ad opera maligna & deſideria carnis adimplẽda incitare. At ille dei adiute gratia atq̃ angelorum ſctõrũ munite cuſtodia in religioſo fuerũt quotidie proficientes ſtudio. Angeli ſiquidẽ miſſi de celis btãm Urſulã oẽm futuri triumphi ſeriem edocentes predicũt eas coloniam pariter ituras glorioſoq̃ martirij tropheo omes coronandas.

¶ Qđ epõrũ quidã et principũ cũ eis ſint profecti & q͂ puelle paruule in earum cetu erant.

Interim dũ in fide xp̄i & amore tot uirginum inſtruunt milia ad iter diſpoſitum: a rege patre virginis preparant nauigia Extiterũt inter eas puelle & q͂plures paruule lactantes & infantule que cũ adhuc inueniuntur non modicũ quibuſdã generant ambiguitatis ſcrupulũ. Quarum quedam ſeptennes vel quinquennes et infra fuerũt: vni⁹ etiã anni q͂dã vel dimidij ac duorum menſium vix extiterunt. Et hec erat ratio quemadmodũ nuper earundẽ virginum quedã apparentes teſtate ſunt Ex vobis inquiunt multe fres habuerũt & ſorores / cognatas etiam & ſibi propinquas atq̃ charas matronas: que quomodo angelis ſibi annũciantibus peregrinationẽ preſcierunt inſtare futuram coronã q̃ martirij virginitatis premiũ ſibi celit⁹ promiſſum: ſorores & cognatas cũ filiab⁹ paruulis ſibi aſſociantes retributiõis eterne premia & illas pariter optant cõſeq̃ ſecum. Preuenit preterea rumor earũ et fama felix ad epos terre illi⁹ ad nobiles quoq̃ et militares: qui ſcientes vere q2 dominus erat cũ eis per quẽ talia fiebant relictis q͂plures illorũ diuitijs / dignitatib⁹ & terris / patria & cognatis: aſſociati ſunt eis peregrinari & ipſi cupientes etiam mori pro xp̄o. Inter eas erãt nihilomin⁹ regum quidam / comitũ / ducũ ac principum quorum quidam illarũ patres extiterunt & fratres et amici: quidã etiã ſponſi quas in proximo fuerunt ſi remanſiſſent cõnubij legittimo iure ducturi. Interea dũ expenſe ad iter peregrinationis atq̃ nauigia preparantur. Angeli veniunt de celis & veniunt ſancti ac virgines ſacre conſocias ſuas viſitantes: illaſq̃ ad propoſitum ſalubre & ſctm̃ confortantes.

¶ De genealogia btẽ Urſule ſociarumq̃ ſuarũ virginũ principalium.

Prefat⁹ itaq̃ rex pater ſancte virginis vrſule tres habuit ſorores et tres fratres vna ſoror Joſippa dicebat & chelindris alia: tertia vero Ewlalia. Porro fratrum vn⁹ helindi⁹ / ſcõs ludrencus / terti⁹ autẽ herwic⁹. Uxor nãq̃ ludrẽci hirmegardis eſt appellata: quorum filia beata fuit pinnoſa que poſt ſanctã vrſulã toti⁹ collegij beatarũ virginũ gerebat principatũ. Cui⁹ ſoror ſancta Enodia ſecũ pfecta eſt ſequẽs eam. Herwic⁹ ſiquidem vxorem habebat que nũcupata eſt Adwigis: & tres in hoc exercitu filias habuerũt. Quarũ vna ſapientia / alia ſerena / tertia eulalia vocabãt. Btã ſane ſapia ſuper mille virgines magiſteriũ habebat. Deniq̃ dux helindi⁹ filium etiã habuit probũ iuuenẽ helindium noĩe de vxore que malcha eſt apellata & filia erat nobiliſſimi principis cuiuſdã. Sane vxor iunioris helĩdij illorum filij anna vocabatur: qui duas in eodem comitatu filias habebant. Quarũ vna ſpes / altera eu-

froſina dicebatur. Joſippa ſiquidē illoꝝ fratrū ſoror prima: maritum habebat euſebium: ⁊ hic fuit dux nobilis ⁊ tres ī hoc cetu ſctō habuit filias. Quarū vna eleutheria dicta eſt/ ⁊ alia ioſippa/ tertia vero neſtoria que de alia vxore procreata eſt. Eleutheria nēpe poſt ſctām vrſulam pinnoſam et cordulam ſuper oēs virgines ē conſtituta magiſtra. Poſt quā btā florentia prefuit vniuerſis que filia regis extitit cuiuſdā incliti qui dict⁹ eſt Egidi⁹ vxorq; illi⁹ helena vocabatur. Hic quidem ſane rex cōſobrin⁹ erat regis btē vrſule patris. Sancta ſiquidē florētia egidij regis filia ſororē ſecū habebat noīe placentiam magne virtutis virginē valde illuſtrē ⁊ inclitā: que pre moꝝ ſuoꝝ virtute animiq; ſapiētia et ſuauitate tā deo chara extitit et amabilis q̄ hoībus commēdabilis. Que ambe illuſtriſſimis fuerūt deſpōſate iuuenib⁹ ⁊ multū nobilib⁹. Porro ſpōſus virginis placentie nobiliſſimi cuiuſdam ducis filius noīe florinus ipſi⁹ amore illect⁹ cū ea ceteris adiunctis proficiſcitur. Porro ſoroꝝ predictarū altera chelindris filiā quoq; inter ceteras habuit placidam. Tertia vō eulalia ſequuta eſt virgines ſanctas exulans et ipſa pro chriſto Inter illas nihilominus virgo quedā extitit illuſtris noīe chelindris filia matertere regis virginis vrſule pris: ⁊ hec mille preerat virginibus. Cuius ſoror dicta eſt virgilia cū ea in eodē exiſtens comitatu. Cordula ſiquidem virgo illuſtriſſima cuius iam ſupra mentionē fecimus filia illuſtriſſimi fuit comitis qui appellat⁹ eſt quirinus vxorq; illi⁹ adwigis dicta eſt que filia fuit Harderici illuſtriſſimi Comitis. Mortuoq; quirino duxit eam helindi⁹ frater regis patruus btē vrſule in vxorē. Harderic⁹ vero comes vir mlte ꝓbitatis amiculus erat pie regine matris vrſule virginis. Cuius vxor vrſula dicebatur et erat de dania nobiliſſimi cuiuſdā principis filia de regali proſapia qui proprio noīe ebbo dictus eſt. Duas itaq; filias virgines illuſtriſſimas in hoc cetu ſacro habebant Julianam et ebbinā magne virtutis et honeſtatis domicellas.

¶ Quō comes quidā cū vxore ⁊ ſex filiab⁹ profectus eſt cū virginib⁹ ſacris.

Beata lucia virgo prudentiſſima ⁊ illuſtris genere ac morib⁹ cognata fuit ſancte cordule ⁊ hec ſecū habebat ſororē noīe ſapientiam quarū pr̄ rex erat ſed pagan⁹ Hui⁹ aūt cōſobrin⁹ ſctūs fuit donat⁹ q̄ poſtea rome fact⁹ papa noīe mutat⁹ dictus eſt ciriacus. Qui etiā occubuit relicto papatu eaſdē virgines ſequut⁹ cū illis interemptus. Prefata itaq; lucia prudēs ⁊ generoſa extitit vna de principalib⁹ vndeci virginib⁹ que capita fuerūt ⁊ pricipes totius colegij. Et hec mille prefuit virginibus magiſtra illarū exiſtēs. Sctā quoq; oſāna erat filia rogerij ducis cognati beate pinnoſe. Porro ſctā ſapiētia virgo ſapiēs ⁊ nobilis: cui⁹ paulo ante mētionē fecimus beate vrſule cōſobrina vna etiā de principalib⁹ vndecim: auūculum hēbat in eodē comitatu ſacro euſtachiū noīe qui comes illuſtris erat et potēs cui⁹ vxor ſibilia vocata eſt. Hic idē ſane comes ſeptem habuit filias. Quaꝝ vna in terra iā obierat natiua: ſed ſex relique virginū beatarum ſequute ſunt agmina. Quarū noīa ſūt hec margarita/ florētia/ euſebia/ margarita/ walburgis et eleutheria. Harū ſiquidē ſororū tres maritis copulate: et relique tres virgines fuerūt. Pr̄ itaq; earūdem filiarū ſex ⁊ mater tū illarū affectu/ tum ſpe martirii excitati relictis dignitatibus et terris ſequuti ſunt filias pro xp̄o mori deſiderantes. Deniq; idem comes euſtachius frēm habebat epm qui Eleutherius eſt appellat⁹. Hic ſilr̄ abiecta pōtificat⁹ dignitate frēm ſequut⁹ eſt ⁊ nepotes exulans et ipē ꝓ dño. Porro comitiſſa vxor euſtachii iam dicti comitis fratrē ha

buit nobilem principē et probū qui dict⁹ eſt machari⁹: ꝛ hic cū quatuor filiabus ad iunctus eſt illis. Quarū vna Margareta dicebat: alie Serena Aleidis Mitronia Helindi⁹ etiā minor dux nobilis ſupradictus fili⁹ patrē btē vrſule cū anna vxore ſequebatur duas filias ſctām ſpem ꝛ beatam eufroſinā. Adheſit nihilomin⁹ eis beata blādula comitis cuiuſdā illuſtriſſimi filia: cui⁹ mr̄ erat matertera btē ſapiētie: ſctē vrſule cognata.

¶ Qō quindecim principaliū virginū hic ſeries narratur acieſqꝫ vniuerſaꝝ ad iter et inſtruit.

Beata Urſula ceterarū ductrix ꝛ regina nutu dei epōrūqꝫ conſilio qui cū ea fuerūt nauigijs preparatis: accercitis ad ſe prudentiorib⁹ tam virginū ꝙ viroꝝ: munerant ſodaliū acies/ꝯſtituūt principes/ eligunt ſapientiores aīoqꝫ cōſtantiores vndecim virgines. Diuiſis itaqꝫ virginū milibus cuilibet millenario vnā delegāt ex hijs vndecim magiſtrā ꝛ principē ſup vniuerſa ꝙppe ſacrarū virginū agmia. Iſte prime extiterūt ꝛ maiores. Beata vrſula piiſſimi regis filia oīm erat caput ꝛ princeps prudēs valde ꝛ mēte ſagax. Poſt quā beata pinoſa illuſtris cuiuſdā ducis filia patrui ſctē vrſule ꝛ ipa virgo fuit prudētiſſima ab infātia ſp viuacis extitit animi Poſt quā ſctā cordula filia nobiliſſimi comitis cuiuſdā. Poſt quā btā eleutheria filia amite btē vrſule ꝛ ducis cuiuſdā. Poſt quā btā florentia que filia erat regis egidij qui cōſobrinus fuit patris btē vrſule. Iſte quinqꝫ virgines quaſi capita ꝛ priores extiterūt ſuper oēm exercitū virginū Poſt has vndecim elegerūt virgines regū filias ducū ꝛ principū ac comitū aīmo prudētes/mēte intelligētes atqꝫ ſagaces quarū queuis mille preficitur virginib⁹ illas inſtruēdo. Quarū iſta ſūt noīa Btā yota filia regis cuiuſdā virgo ſapientiſſima morib⁹ inſignis ꝛ ornata virtutibus Et hec ſecū duas ſorores habuit ſctām geminianā ꝛ btām iuſticiā que btē Urſule fuerūt cognate. Scdā ſctā erat benigna cuiuſdā illuſtriſſimi ducis filia quā quatuor ſequebant ſorores ſctā ſibilia/nobilia/eufroſina ꝛ euſtochia. Tertia btā clemētia filia potētiſſimi comitis: que duas ſecū hēbat ſorores ſctām Julianā ꝛ btām Judittam. Quarta ſctā ſapientia principis cuiuſdā nobiliſſimi filia patrui ſācte vrſule ꝛ ipa virgo illuſtriſſima ſapiens ꝛ decora que duas ſecum duxit ſorores ſanctam eulaliā ꝛ btām ſerenā. Quinta btā carpofora regis cuiuſdā filia boni et religioſi hoīs que duas ſecum habuit ſorores eutropiam ꝛ pallodorā. Sexta ſctā colūba ꝛ ipa ſimāt filia erat regis cuiuſdā ꝛ hāc ſequebat ſoror vna btā Cordula. Septima ſctā bn̄dicta filia cuiuſdā pricipis incliti et deuoti: ꝛ iſte quatuor erāt ſorores ſecū comitātes decore ꝛ prudētes: ſancta cornula prudētia/ſapiētia illuſtris. Octaua ſctā odylia comitis cuiuſdā filia potētis ꝛ iſta duas ſecū ſorores habuit vnam adultā ꝛ alterā lactentē btām iuliā ꝛ ſanctā vrſiciā. Nona beata chelindris que extitit comitis viri potentis nobililiſſimi et diuitis filia ꝛ ipa illuſtriſſima moribus ꝛ genere prudenſqꝫ valde fuit atqꝫ elegans que ſecū habuit ſororē ſctāꝫ virgiliā. Decima ſctā ſibilia ꝙ fuit filia regis viri prudētis ꝛ ſtrenui ꝛ hāc tres ſequute ſūt ſorores ſctā iuliana/lucia ꝛ eugenia. Undecima btā lucia virgo prudentiſſima ꝛ illuſtris aīo ꝛ genere regis cuiuſdam filia et hec cognata extitit ſponſi ſctē vrſule que ſolam duxit ſororē paruulā noīe placidaꝫ Porro iſte vndecim virgines ſuper vniuerſum ſacraꝝ virginū cetū gerebāt magiſteriū ꝛ quelibet illarū mille prefuit virginibus regens eas ꝛ gubernās. Fuerūt preterea inter eas vt ſupradictū eſt: epiſcopi/principes/ꝛ nobiles ꝙplures earundem virginū plurimarū parentes. Qui

dam etiã ip̄arũ ſponſi extiterũt multarũ
ſed ad ipſarũ nuptias necdũ peruenerãt
ſponſo celeſti eos preueniente. Comitiſſe
ſimiliter interfuerũt quedam ⁊ duciſſe at
ꝙ regine exceptis nobilibꝰ adhuc matro-
nis cõpluribus. Extiterũt etiã inter illas
nutrices ꝙplures q̄ ſiſi ardore martirij
⁊ deſiderij paſſionis anhelabant. Deniꝙ
rex iunior filius regis btē vrſule ſponſus
duas illic ſorores habebat vnã infra an-
nos puellam et alterã nubilē q̄ comiti cui-
dam nobili deſpõſata eſt et iuueni. Que
cũ ſctã vrſula ⁊ ceteris virginibꝰ xp̄m ha
bere ſponſum recuſauit comitē illi prepo
nēs ad matrē redijt nuptura marito. De
qua frater eius btē vrſule ſpõſus ait. So
ror mea plus gloriam et dignitatem dile-
xit terrenã ꝙ celeſtē reuerſa ducēs comi-
tem maritum. Qui poſtmodũ i breui ma-
le obijt interemptꝰ. Tũc illam ſero peni-
tuit ſacrarum virginum deſeruiſſe comi
tatum ⁊ ip̄a in breui poſt mortua eſt.

¶ De nũero regũ et ep̄orũ qui de Anglia cũ ſacris ſunt virginibus profecti ⁊ pariter cum eis fuerũt trucidati.

Reguꝫ et ep̄oꝝ qui cũ eiſdem xp̄i ſacris
virginibꝰ de britãnia ſunt profecti ⁊ illa-
rum patria venerũt breuiter hic genealo
gia ⁊ ſeries tangit̃ ſed in fine hiſtorie hu-
ius in alio volumine cõuerſio illoꝝ et ſta-
tus exponet̃ latius. Quinꝙ ſiquidem epi
eas de anglia ſunt ſequute ſꝫ plures illis
poſtea ſunt additi in diuerſis regionibus
et regnis. Prioꝝ aũt ep̄oꝝ hec eſt ſeries ⁊
genealogia. Quoꝝ vnꝰ ſctũs erat Willel
mus qui proprio vocatꝰ eſt noīe michael:
pater vero illiꝰ willelmꝰ dicebat̃. Inde
iſte traxit cognomē vir ſane prudēs et ſa
piens nobiliꝙ ortus proſapia ac de rega-
li ſtirpe progenitꝰ. Cõſobrinꝰ etenim erat
regis ſancte vrſule patris ⁊ multas i hoc
ſacro virginũ comitatu habuit cognatas
Porro ſanctꝰ iacobꝰ vir ſtrenuus frat̃ ipi-
us ⁊ btã geraſina ſoror illiꝰ matrona illu
ſtris cũ tribꝰ filiabus proficiſcentes ſecũ
fuerũt. Alter ep̄oꝝ ſane columbanꝰ dice-
batur et de regali cetus proſapia filiꝰ fu-
it ſancte alexandrie iluſtris duciſſe ſoro-
ris vrſule matris. Uir nãꝙ prudēs erat
caſtus magniꝙ conſilij ac ſctē conuerſa-
tionis. Tertiꝰ vero ep̄oꝝ btũs erat ywa-
nus vir grandeuus boneꝙ vite ſagax et
prudēs atꝙ ab vtero matris ſue ſp̄ caſtꝰ
extitit. Erat etiã ip̄e de nobiliſſima ſtirpe
ꝓgenitꝰ auũculus nr̄is vrſule virginis ⁊
btē alexandrie ac ſctē eulalie. Quartꝰ ep̄o
rum deniꝙ ſctũs fuit eleutherius vir no
bilis et ſapiens in om̄ibꝰ quoꝙ prouidus
magniꝙ conſilij et induſtris. Iſte frater
erat beati euſtachij comitis cuiꝰ vxor ſibi
lia ſecũ fuerit in eadē expeditione cũ ſex
filiabus. Quintus itaꝙ ep̄oꝝ ſanctorum
lothariꝰ erat vir ⁊ ipſe generoſus ac de re
gali progenitus ſtirpe. Conſobrinus ve-
ro erat nobiliſſimi iuuenis btē vrſule ſpõ
ſi vir prudens et boni teſtimonij caſtꝰ ani
moꝙ ſtrenuus et bene diſcretꝰ. Porro de
ep̄is qui poſtmodũ illis ſunt in itinere aſ-
ſociati nihil nos ſcimꝰ excepto ceſario mel
denſi ep̄o nobili viro: cuius nos caput ha
bemus partemꝙ corporis eius. Deniꝙ
felicis memorie virgo elizabeth hoc ſatis
de illorũ ſerie ſcribēs exponit. Que inter
ceteros ep̄os ſctõs ſctm̄ mauriciũ eē nar-
rat fratrē matris vrſule virginis. Nunc
de regũ quorundã ſerie que nuper ſũt ce-
litus reuelata narremus. Quoꝝ quidaꝫ
p̄res et fratres auunculi et ſponſi extiterũt
quarundã virginũ illarũ quos ipſe rex ce
leſtis mirabili ſua et dulci gratia per eaſ-
dem virgines mirabiliter conuertit. Pri-
mꝰ illoꝝ ſctũs fuit olofernes iuuenis pre
clariſſimꝰ rex et filius regis beate vrſule
ſponſus hic cũ eis non eſt profectꝰ ſꝫ poſt-
modũ illis de roma reuertentibꝰ magun
cie aſſociatus pergit cũ eis coloniam: ⁊ fe
licem vna cũ eis martirij adeptꝰ eſt pal-
mam. Hoc aũt nomē olofernes nequaꝙ̄ il

li eſt proprium ſed propter virtutē aīmi multaꝫ ⁊ corporis pulchritudinē ita eſt cognominat⁹ quē dña elizabeth ethereū vocat. Secūd⁹ aūt erat inclitus iuuenis rex oliuerus nobiliſſimi regis oliueri ſenioris fili⁹ q̄ per ſpōſam ſuā virginē oliuā illuſtriſſimā eſt ꝯuerſus. Que magni regis cleopatri erat filia qui patru⁹ extitit vrſule pr̄is Terti⁹ fuit crophor⁹ iuuenis p̄clariſſim⁹ rex ⁊ regis pinnoſi fili⁹ illuſtriſſimi q̄ cuꝫ vxore cleopatra virginū aſſociat⁹ eſt collegio. Erat etiā hic idē rex crophor⁹ virginis vrſule cognat⁹. Quart⁹ rex erat lucius pr̄ p̄ote virginis q̄ prima fuit vndecim virginū p̄ncipaliū: vir erat nobiliſſimus potēs ⁊ vite bone Hic vxore regia piſſima mortua p p̄otā filiā ſuā et duas illi⁹ ſorores cōuerſus cū illis ꝓficiſcitur. Erat aūt ipē virginis vrſule cognat⁹. Quint⁹ ſane rex clodoneus fuit vir ſtrenuus ⁊ fortis ⁊ religioſus: q̄ cū vxore regina noīe blandiua pia ⁊ religioſa p filiā eugeniā nobileꝫ duciſſam ⁊ per maritū ipi⁹ ducē piſſimū alexandrū cōuertitur ⁊ duas filias ſecuꝫ ducētes ſacris aſſociantur virginib⁹. Sextus ſiquidē rex erat canutus vir nobilis ⁊ grādeu⁹ magneqꝫ ꝓbitatis hō ⁊ virtutis. Qui vna cū vxore balbina illuſtri regina ⁊ prudētiſſima cōuerſus eſt. Qui filioꝝ duoꝝ ac quatuor filiarū feliciter exēplo attracti atqꝫ exhortatiōe perſuaſi vni filioꝝ ſuoꝝ karolo regnū relinquētes pegre pro xp̄o vniuerſoꝝ rege ⁊ dño profecti ſunt. Septim⁹ regū pipinus de orientali terre illi⁹ plaga cū vxore illuſtri margarita proficiſcitur. Erat aūt ipē rex Urſule virginis cōſanguineus. Quatuor ſane filij eoꝝ et tres filie religioſum regem ⁊ matrē deuotā reginā ⁊ piam cū filijs et filiabus vndecim liberis ſequūtur ꝓ xp̄o vero rege attēptantes oīa. Octauus etenim rex odulphus iaꝫ dicti regis pipini fili⁹ homo religioſiſſim⁹ cū vxore dioniſia honeſta valde regina ⁊ virtuoſa pr̄i ⁊ matri adiunctus pergit cū illis: filios vero ⁊ filias ſecū ducētes oībuſqꝫ mūdi pōpis abrenunciātes leti dūm ſequūtur. Non⁹ quoqꝫ regū Anit⁹ noīe vir diues ⁊ prob⁹ filias duas ſequut⁹ illuſtriſſimas virgines btām Columbā ⁊ ſororem Cordulam Sctā deniqꝫ colūba ex nūero fuit virginū vndecim principalium. Auunculus preterea erat odilie virginis que vna erat virginum principalium. Decim⁹ ſane regū erat firanus qui multa moruꝫ probitate pollebat ⁊ hic cū vxore ſibilia illuſtriſſimā filiaꝫ ſibiliā ⁊ tres illius ſorores ſequut⁹ eſt. Deniqꝫ btā ſibilia virgo prudēs ⁊ honeſta valde de principalib⁹ fuit vndecim virginib⁹ mille virgines gubernans. Undecim⁹ ſiquidē regū erat inclitus rex danorum retridus qui per vxorem oliuam adhuc valde iuuenculam conuerſus illā ſequebatur iungens ſe ſacratum virginū cetui. Hec eadem oliua filia ducis de ſaxonia viri nobiliſſimi quaſi apis ſtudioſiſſima circuit querēs quos ad dominum cōuertat. Nos ſane omnes reges ⁊ reginas ducēs et comites ſubſequentes: non audemus affirmare legitimos: ſed cum virtute/potentia/diuitijs/et genere regib⁹ cōparari: et regum nominibus appellari. Nos itaqꝫ veritatem diligentes pure veritatis tramitem incedētes reuelata ſcribimus: falſitatis ambaginē prorſus deteſtantes. Erant enim regum regna modica ſicut in libro regum legitur: quia triginta duo reges contra tres ad bellū venerant preparati.

¶ Quod ſibi ſunt cōcordantes in hac vndecim milium virginum expeditione frater huius hiſtorie notari⁹ et domina Elizabeth.

Ut auctoritate alioꝛum ⁊ teſtimonio noſtrā tueamur puritatē virgis xp̄i elizabeth deuote in mediū proferemus teſtimoni

um ⁊ qđ illa de tam ſublimiū perſonarū perfectione ſentiat oſidamꝰ. Ait enim de Colonia ſe titulos ſibi trāſmiſſos vidiſſe epoꝝ/reginarū/⁊ duciſſarū/virginū nobiliſſimaꝝ vndeci miliū ſocioꝝ ⁊ ſociarū Inter quos btē geraſine ſilicienſis regine repperit titulū ⁊ quatuoꝛ filiaꝝ eiꝰ virginū vniuſcꝫ filij ſui adhuc pueri. Et hāc totiꝰ exercitus virginū dicit eſſe pꝛincipē ⁊ ductricē atqꝫ ſoꝛoꝛē regine mřis vꝛſule virginis. Pꝛeterea ⁊ reginā ꝯſtātiā regni cōſtantinopolitani imperatricē ⁊ virginē aſſerit interfuiſſe cū ſctō marculo epō ipius auūculo. Sctām quocꝫ axparam illuſtriſſimā duciſſam ⁊ filiā matertere pꝛeclariſſimi iuuenis vꝛſule ſpōſi affuiſſe deſcribit. Nos itaqꝫ ipi quā nūcꝫ vidimꝰ teſtimoniū in hac parte phibemꝰ: qꝛ que de iam dictis ſcribēdo ptulit pſonis vera ſūt ⁊ multo minꝰ ꝙ̄ eiuſdē materie veritas expoſcat ſcripſit. Qđ tū iuuāte dño p nos latiꝰ ſupplebiř. Axpara ſane hec eadē et duciſſa fuit et regia ſapiēs valde ⁊ induſtria ac ꝓuida. Poꝛro alias de ipa ⁊ filiabꝰ eiꝰ atqꝫ cōſobꝛinis ipius. Auchira duciſſa et filiabus eiꝰ quatuoꝛ ⁊ eleutheria comitiſſa ac filia ſua virgine lucencia pꝛeclariſſima tractabitur. Aderat etiā ſibilia regia magne virtutis iuuēcula ſctē eulalie filia vꝛſule virginis matertē. Regina vō noꝛwēnoꝝ hodierna cū filia virgine hodierna affuit. Regina pꝛeterea ſuanoꝝ bñdicta cū duabꝰ filiabꝰ virginibus iacincta ⁊ ſophia ſiř aderat. Regina etiā lucretia iam añ pagana ab angelo xpi ammonita cum duabꝰ reginis ⁊ filia eiꝰ decēni virgīe ſctiſſima cū eis pꝛoficiſciř Regina ſiquidē pꝛeclara noīe religioſa valde ⁊ elemoſinaria maxie iā cū duabꝰ filiabꝰ virginibꝰ ſapientia ⁊ charitate ſequiř illas. Rex ſane bonifaciꝰ iam añ paganꝰ cuꝫ filia bonifacia virgīe religioſiſſima aderat. Rex etiā laurentiꝰ iā añ paganꝰ atqꝫ xpianoꝝ inimicus ſeuꝰ tirānꝰ poſtea nutu dei coꝛreptus mirabiliťqꝫ conuerſus ex lupo agnꝰ efficitur. Qui ſponſam ſuā ſequitur reſiudem virginē btiſſimā regis coꝛchanie filiā de hibernia. Deniqꝫ ⁊ ipaꝫ reginā reſiudem ſpōſe ſue mřem cū duabꝰ reginis euſtoꝛa ⁊ magmoꝛa ſecū ducebat: quaꝝ vna erat ſoꝛoꝛ ipius. Affuerūt adhuc plures taꝫ de hibernia ꝙ̄ de ceteris regnis pꝛīcipū filie regū ⁊ duciſſarū ⁊ comitiſſaꝝ. Filia etiā arthuri regis de bꝛitānia btā nathalia atqꝫ ſctā polodoxia cū ſoꝛoꝛe nilia ipius cognata policarpi regis filia virgines illuſtriſſime cū nobili virginū aderāt comitatu. Filia nihilominꝰ affuit magni regis ⁊ ducis incliti nichomedis euſtemia virgo pꝛudētiſſima ⁊ deuota valde cū ſoꝛoꝛibꝰ eudonia ⁊ eugenia virginibꝰ pꝛedictarū virginū cognate filie vō quōdā regis noꝛmānoꝝ q̄ nūc comes appellař de noꝛmādia: btā doꝛothea ⁊ ſoꝛoꝛ eiꝰ lucia cuꝫ ſuo affuerūt comitatu nobiliſſimo. Filie pꝛeterea quōdā regis flādꝛēſiū q̄ nūc comes dꝛ lucia ⁊ germana cū mře theodoꝛa p̄clariſſima matrona. Affuerūt pegrinātes pꝛo xpo filia ſane ducis bꝛabātini louaniēſis gyaua atqꝫ cognata ipiꝰ ywana filia auūculi eiꝰ ⁊ due filie comitis ywanēſis yſamia ⁊ herdara cum illis ꝓficiſcuř. Filia etiā ducis friſonū elizabeth cognata regine danoꝝ ⁊ ſoꝛoꝛ ipius ſiř ꝓgūt cū illis. Dux vō alexāder cū vxoꝛe ſua ⁊ filiabꝰ q̄nqꝫ. Dux leo cū vxoꝛe ⁊ tribꝰ ſoꝛoꝛibꝰ. Dux vō ſincerꝰ iwari regis filiꝰ cū vxoꝛe ⁊ filia tayſi ⁊ duabꝰ ſoꝛoꝛibꝰ illis adheſit Pꝛeťea cū ceťis pꝛīcipibꝰ ducibꝰ ⁊ comitibꝰ affuit hardericꝰ comes illuſtris auūculꝰ regie virgīs vꝛſule mřis cū vxoꝛe vꝛſula muliere deuota ⁊ ſtrenua mřťūqꝫ laudabili. Ab iſta vꝛſula cōitiſſa regia vgo vꝛſula nomē accepit. Hēbāt ſane ſecū tres filias iulianā ⁊ ebbinā virgīes p̄claras atqꝫ aldewigē duciſſam coꝛdule virgīs mřem. Elizabeth virgo ſctiſſima iohānis magni pꝛincipis filia: cuius mř elizabeth dicebatur ⁊

erat ſoror ſancti ceſarij epi meldenſis int cetera que agebāt mater hec et filia dominā nr̄am intimo affectu dilexerūt Vn̄ ipa regina celorū materiā dans fr̄i expeditionem earū ſcribenti iniunxit vt eam ſcribēt. Eſt ei ſeries expeditionis ei⁹ pulchra Scā etiā neſtoria virgo affuit illuſtriſſima cuius mater egidia filia fuit henrici magni regis Walliorū. Pater ſiquidē neſtorie virginis dux erat euſebi⁹ ⁊ erat eadem virgo ſoror eleutherie ⁊ ioſippe virginū ex parte patris. Ecce predictorꝝ regum ⁊ reginarū/ducū/comitum/⁊ principum illuſtriſſimarū virginū ⁊ matronatum expeditionem: ſerie pulcherrima ſingillatim deſcripſimus in alio volumine ⁊ pleniorem in quibus lector (ſi eā vſqꝫ ad finem pelegerit) virginū plurimarum nobilium ⁊ domicellarū laudabilem vitam mirabitur et religioſam conuerſationem earum ⁊ pudicam.

¶ Quō ſacre virgines celitus iubētur iter arripere.

Cumqꝫ virginum earundē a deo diſpoſitum peregrinatiōis tp̄s inſtaret ſacreqꝫ expeditionis dies affuiſſet diuinit⁹ admonent iter arripere atqꝫ ad naues confugere. Tūc ſurrexerūt oēs virgines ille curli ad nauigia feſtinātes. Nulli dubiū quin ſanctorum multi tam angelorꝝ ꝙ ceterorꝝ affuiſſent illas deducentes illiſqꝫ congratulantes. Aderat preterea ⁊ ſathan cū innumerabili ſatellitum ſuorū multitudine aliquas ex ipis impedire volens. At ille diuina ſunt protectione munite ⁊ maligni ſpiritus vacui reuertunt ⁊ inanes. O quantus ibi luct⁹ quātuſqꝫ meror ⁊ planctus cum filie tam nobiles tāqꝫ decore et elegantes a parētib⁹ ⁊ amicis abinuicē ſeparant atqꝫ ſpes nl'la decetero foret remeandi. Gladi⁹ tui amoris ihū bone hoc fecit bis acutus q̄ ſeparauit filios ⁊ filias a parentibus a charis ⁊ notis. Cōfeſtim vt oculo parentū amicorūqꝫ obtutib⁹ velificantes ſubducuntur angelica deductiōe gaudētes cōfortant: illorumqꝫ preſentia delectate que retro ſunt oblite ad gaudia ſibi promiſſa feſtinant. Porro lactētes infantule que vberū lacte nutriri ſolebāt iā nullo ꝑſus mamillarū nutrimēto alebātur: ſed digitos in ora mittebāt ⁊ ſtatī de ipis digitis rorem ſibi celit⁹ miniſtratū ſugebāt cui⁹ vigore ſuſtentabant nec vnꝙ in eodē itinere vt paruulorꝝ mos ⁊ natura ſordebant ſe madefacientes: ſed nec plorantes vagiebāt alijs inferētes moleſtiam. Et iſte in nūero vndecim miliū nō fuerunt ſed etiā ſunt annumerate. Quarum nūer⁹ paruularū fere ad q̄ngentas habebat. Sed ne alicui iſta incredibilia videant ⁊ friuola que de ipis infantibus dixim⁹ ecce que nuper in nr̄a parochia cōtigiſſe percepimus ad confirmationē horum proferemus. Deniqꝫ matrona tres ī partu edidit infantulas. Harū vna quindecim ſuperuixit diebus/alia trib⁹ hebdomadis/tertia quatuor. Nulla ſiquidem illarū vel vberū vel cibi alicuius alebatur nutrimento dū adhuc viuerent. Ecce adhuc in medium ꝑferam⁹ que ab honeſtis abbatib⁹ quibuſdā ac viris et mulierib⁹ pro certo ꝯperim⁹. Virgo quedā iam prouectioris exiſtens etatis ſctēqꝫ conuerſationis ⁊ vite multis annis lecto decūbēs in inferiori corporis parte ferme premortua nullum cibi vel pot⁹ deguſtat alimentum: aliqn̄ tn̄ parū eſce ingerit ori. Qua maſticata ipaꝫ ſubſtantiā expuēs egerit: at ſic ſolo illius ſucco alitur. Preterea vix oui vni⁹ teſtā vino plenā hauriēs ſumit: ⁊ hec eſt dieta illi⁹. Idem ſane vini tantillum taliter hauſtum intrinſec⁹ conſumit naturali eſtu ⁊ nō eget vt ſaltē de lecto raro moueat: ſed nec ꝑpter requiſita nature mouet de ſtratu ſuo. Itē ex plurib⁹ dei miraculis q̄ ipe pia dignatione ſua in quibuſdā nobis bn̄ notis opat ad illorꝝ teſtimoniū q̄ de ipis adhuc ſacris virginibus

ſumꝰ dicturi narrabimꝰ. Quãdã dei famulam nouimꝰ ⁊ virginẽ que frequẽter in orõne dñ ſpũs ſancti ſuccenderet amore ſurſum in aerem ſubleuata ſtabat orationes ſuas perficiẽs. Quod ſibi abbati cuidam religioſo quẽ ſatis cognouimꝰ accediſſe percepimus. Deniqꝫ aliqñ de rebus ſuis cuidã ciſtelle nr̃e impoſuimꝰ diligẽti cura claue ferrea firmantes que poſtmodũ illa obſerata archa manu tenebat nobis omñes. Quid ergo mirũ ſi dñs ſacrarũ virginũ ſponſus aliqua mira cũ illis operatur romã eas deducẽdo atqꝫ coloniam reducendo. Ecce cũ hic nuper idẽ notarius ſuper quibuſdã que in hoc continentur volumine dubiꝰ heſitaret miraculis illi celitus dicebatur: qꝛ que ſcripſiſti omnino vera ſunt atqꝫ adhuc tanta ⁊ tam miranda inter eaſdem virgines dñs patrauit miracula que ſi ſcripta forẽt vix aliquis hoĩm illas credendo fidem preberet.

¶ Quõ rex olofernes vrſule ſponſus diuinitꝰ iubetur ſequi ſponſam ſuam.

Maligni aũt ſpũs qui ad illarũ venerãt diſceſſũ tẽptãtes ſi aliqd ſui iuris in eis reperirent fruſtratos ſeſe dolentes aggrediuntur ꝓncipes quorũ filie ſororeſqꝫ abierãt ⁊ cognate: dolore nimio illorũ corda ſauciant. Adeo reuera plurimorũ meror extitit grauis ſuper illarũ abſentia vt vix in illis tẽporibꝰ ꝯſolatiõis medelã reciperet. Sicut enĩ egiptij quondã ſuis ſpoliabantur principibꝰ ⁊ charis in mari rubro diuerſis ita nũc multarũ regna illuſtriſſimis ſpoliantur virginibꝰ/matronis/⁊ principibus: quocirca graui gemũt luctu flentes nunq̃ reuerſuras. Adhuc aũt dolor addit dolori letalis ſed ⁊ exitialis cũ in breui poſt filiꝰ regis rex iuuenis olofernes inclitꝰ ⁊ piꝰ totiqꝫ pplo charꝰ ⁊ acceptꝰ vtẽ virginis vrſule ſponſus: grã inſpiratꝰ diuina patriã ⁊ regnũ deſerẽ diſpoſuit q̃ ſpes totiꝰ terre illiꝰ extitit et regni: Ipſe quidem diuino fretꝰ auxilio celeſtiqꝫ adiutꝰ amminiculo ſponſam ſuã exercitũqꝫ illiꝰ piarũ virginũ agmina aĩo inſequitur virili angelica protectiõe deductꝰ. Beatꝰ quippe iohãnes appl's atqꝫ angelici quidã ſpũs ſepe illi affuerũt pie deducentes eũ a malignorũ ſpirituũ infeſtatiõe defenſabãt. Hic idẽ vero euãgeliſta dulciſſimꝰ ab ipo earũdẽ virginũ peregrinatiõis exordio ſp illis aderat in bono ꝯfortãs ꝓpoſito ⁊ vſqꝫ in finẽ eas pia ſolicitudine gubernãs. Cũqꝫ idẽ iuuenis cũ ſuis comitibꝰ virgines ſacras ſumma inſequeretur feſtinãtia demones illum frequẽtes impetentes retrahere nitebantur mala ſuggerentes. Qui dei ꝓtectus cuſtodia angelicoqꝫ munitus ꝑſidio ceptũ iter deuotꝰ proſequitur. Iã enĩ ante multo dilectiõis ardore eſtuãs eandẽ ſponſam vtpote rex inclitꝰ mitis ⁊ piꝰ ſui preſentia glia magna nobili apparatu ⁊ honore regio viſitauit. Ubi ſecretorũ eiuſdẽ [illegible]is q̃ celitꝰ reuelata illi extiterũt cõ[illegible]ãti aĩo inſtitit et fideli quatenꝰ ho[illegible]ce ſcd̃m dei diſpoſitionẽ oĩa ꝯſuma[illegible]oficiſcerentur.

[illegible]õ i duobꝰ diebꝰ et dimidio anglis du[illegible]bꝰ vſqꝫ coloniã peruenerunt.

Quẽadmodũ quõdã moyſe de egipto populũ iſraeliticũ in terrã ꝓmiſſiõis ducẽte aderat diuina cuſtodia nocte dieqꝫ illos ꝓtegẽs ita nũc virginũ iſtarũ ſctis agminibus angelorũ affuit frequẽtia ⁊ tãta ſctõ[illegible] ora et circa conuerſantes oẽm eis metũ auferrẽt ⁊ meſticiã dulci ſua viſiõe ⁊ ꝑſentia. Deniqꝫ ⁊ infãtuli q̃ in ceterarũ vlnis geſtabantur ⁊ ſinibꝰ viſiones angelicas ammirãtes inſolitaſqꝫ illarum perſonas et effigies rutilantes ſurſum in aerẽ digitos extendentes pre ammiratione ſonos emittebãt dicẽtes ha/ha/velociſſimo ſiquidẽ curſu naues mare ſecãtes ad magnũ reni fluuiũ trãquilla nauigatiõe deo ducẽte angelicoqꝫ ductu regẽte proſpere

peruenerũt. Ubi cõtra eiuſdẽ reni curſũ ⁊ impetũ velificantes tertia die circa ſextã colonienſi ciuitati applicuerũt ⁊ pluſꝗ̃ octo dierũ iter in duob⁹ dieb⁹ et dimidio perfecerunt. Porro ſcriptor paſſionis earũdẽ virginũ dicit eas inter diem et noctẽ a portu quẽ ingreſſe ſunt naues ad dictam ꝓpe coloniã perueniſſe in vicũ quẽdam qui dicit tileforence. Potuit enĩ fieri vt aliquorũ principũ charitate detinerentur ⁊ ſic tertia die coloniam peruenerunt Illic ab epo ⁊ ciuibus eiuſdem ciuitatis honorabiliter excepte per biduũ quieuerũt. Ibi dũ ſane aduenerat felix illarũ triumphi tẽpus ⁊ agonis quo in eodẽ loco erãt precioſo coronãde martirio. Nã gẽs hunorũ barbarica ⁊ crudelis longe adhuc aberat a quibus fuerunt in proximo perimende Unde rurſus angelico ammonent reſponſo quatinus romã proficiſcant: ibiqꝫ deo ac genetrici ei⁹ btẽ atqꝫ aplis ⁊ ſctis quorꝫ illic reliquie habebãtur ⁊ corpora ſeſe cõmendant aſſerentes etiã pollicẽtur quoniam de roma reuertentes in eadẽ ciuitate beati agonis adepture ſunt triumphum. Quorũ acquieſcentes monitis naues repetunt atqꝫ ab archiepo reliquiſqꝫ ciuib⁹ et nobilibus cum ſummo deducuntur honore a quibus etiam neceſſaria quibus indigebãt copioſe miniſtrabantur.

¶ Quõ baſiliam venientes relictis ibi nauibus proceſſionis ordinabant romam tẽdentes.

Igitur dño glorioſaqꝫ matre eius virginum ſanctarũ regina necnon et angelis eas ſanctis proſpere deducentibus deniqꝫ contra ictum fluuij et curſum fluẽtis reni tendentes tribus diebus et dimidio pluſꝗ̃ octo dierum iter expleuerunt baſiliam adeuntes ciuitatem. Quo cum perueniſſent ab ipſo epiſcopo ciuibus et magnatis honorifice excipiuntur. Illic naues relinquentes domino ſueqꝫ matri benedicte ſe cõmendantes: ad iter ſe prepararant deſideratum. Acies inſtruuntur pulcherrimas proceſſiones ordinãt decẽtiſſimas. Prefata etenim elizabeth virgo xpi deuota baſilienſem epiſcopum cũ eis romam ſcribit profectum atqꝫ martirij palmam colonie vna cum eis conſequutum Siquidem non ſubuehuntur nec curribus nec quadrigis ſed nec mulorum aut equorũ reuelantur miniſterio. Habebãt tamen epiſcopi et principes necnon et de ipſis matronis et virginibus que int eas fuerunt excellentiores quedam ferme ad centum equos et mulos ſeruitarios qui eorum apparatus deferebant et ſarcinas. Porro decenti ordine ſuas inſtituunt acies et proceſſiones. Una fuit omnium vndecim milium proceſſio. Beata ſane vrſula quandoqꝫ in medio: quãdoqꝫ etiam in capite omnium cum epiſcopis quibuſdã et ſacerdotibus preceſſit cum matronis ⁊ virginibus ad hoc ſibi aſſumptis. Habebat vero ſecum ſororem patris beatã eulaliam et duas matris ſue ſorores matronas honeſtas ⁊ prudentiſſimas ſanctam eulaliam et ſanctam eugeniam que Alexandria dicebatur. Concordi namqꝫ proceſſione illis incedentibus nulla (vt mos eſt) iuuencularum ac virginum hac et illac ſe abrumpens diſiũgebat. Tanta deniqꝫ angelorum ac virginum ſacrarũ frequentia de celis ad eorum cuſtodiam aderat directa vt eorum perſonas miro viderent vbiqꝫ ſplendore refulgentes. Non ſolum adulte et maiores illorum aſpectum mirabantur et preſentiam: verum etiam paruule vt ſupradictum eſt in eorum intuitu iocundabantur et ſuper illorũ ſplẽdore iocantes vehemeter gaudebãt. Sũma namqꝫ diſciplina gradientes: incedẽtes modeſtiſſime in verbis et geſtibus ſe habebant. Porro pleriqꝫ lectorũ qui paſſiones earundem virginum legerunt hiſtoriã arbitrabãtur eas virorꝫ carere ſolatio ⁊ comitatu qꝛ ibi nulla fit mẽtio virorꝫ

Si tñ diligenti⁹ eadē hiſtoꝛia ꝯſiderenꝫ fa
cillime aīaduertēt illas viroꝝ gubernari
cōſilio adiutoꝛio ⁊ miniſterio. Legitur in
paſſione illarū qꝛ ſub vni⁹ diei et noctis
ſpacio ꝓpe coloniam velificantes vene
rūt ad opidū foꝛēſe vbi nauiū vela dimit-
tebantur ⁊ anchoꝛe exponebanꝫ/hoſpitia
eis p̄peparabantur ad pernoctādū mane
illis neceſſaria emebanꝫ/anchoꝛe retrahe
bantur/vela in malis ſuſpendebāꝫ/claſ-
ſeſq; gubernaculis regebanꝫ. Per quos
iſta fiebant niſi per viros in arte peritos:
Audem⁹ ſane cōfirmare vti paulo aſi di-
uinitus eſt reuelatū pluſq̄ trecentos eſſe
viros in illarū comitatu: quoꝝ ducenti et
pauci plures cū eis voluntarie martirii
palmam ſubierūt. Pꝛe numeroſitate ve-
ro virginū multarū nulla in paſſione illa
cum fit mētio matronaꝝ aut viroꝝ. Dña
ſiquidem elizabeth ⁊ viros ⁊ matronas ⁊
reginas ⁊ comitiſſas in earū ſcribit ſocie-
tate fuiſſe qḋ et nos appꝛobam⁹.

¶ Qḋ ſine īpedimēto ⁊ abſq; difficultate ꝑ
arctas vias ⁊ difficiles alacriꝫ inceſſerūt.
Poꝛro veſtimēta illarū ⁊ calciamēta nul-
lo atterebanꝫ laboꝛe ſꝫ nec magno aliqua
earū tedio laboꝛabat aut graui difficulta
te. Nec etiā egritudinis alicui⁹ ſenſerunt
diſpendiū neq; nimie laſſitudinis graua-
bantur faſtidio. Oīa eis extiterunt iocun
da vniuerſa illis ſuccedebant pꝛoſpera.
Deniq; et puelle octo aut quinq; annoꝝ
cum ingēti alacritate ibant ⁊ vix vllā qñ
q; laſſitudinē ſentiebant. Mirabile eſt ſa-
tis quod nūc referemus: ſed duris coꝛdi-
bus et obturatis aurib⁹ fere videbiꝫ īcre-
dibile: qꝛ nulla eis via quantūcūq; arcta
fuerit et anguſta eſſe potuit impedimēto
adeo ſane expedite in laboꝛioſis gradiebā
tur viis queadmodū ſi in planis irent ac
ſpacioſis. Sicut enī quedā earūdē virgi
nū ſacrarū nuper r̄ndebāt cū ſup ipaꝝ vi
is interrogarentur ⁊ itinere ſi aliquaꝫ in
anguſtiis itinerib⁹ difficultatē paterenꝫ
nullo ſe viarū incomodo grauari fatebā-
tur vel artari atq; adiicientes dicebāt ve
luti ſi multe aīe in paruo alicuius paradi
ſi regno vel loco tenerentur modico ita et
nos in ipſo itinere nulli⁹ vie artabamur
grauamine nullaq; via nobis fuit angu-
ſta. Que cū ſepe ad riuos fluminū vada
ad artiſſimos fluuioꝝ tranſitus veniſſēt
abſq; difficultate ⁊ abſq; ſui leſione tran
ſierunt ſine miniſterio nauigii alicuius
aut pontis. Qualiꝫ iſta fierent ⁊ quomo-
do per artas incederent vias ac montium
ardua tranſcēderent ⁊ fluminū vada trā
ſirent: ignoꝛam⁹ penitus nec etiā vt reue
lentur oꝛando inueſtigare audem⁹. Nos
ſane cū mirantib⁹ pariꝫ ammiramur ⁊ in
hiis ſicut in ceteris deū mirabilē pꝛedica-
m⁹. Diuina ſiquidē opa ⁊ iuditia noſtro
ſenſu cōpꝛehēdere nō poſſum⁹ nec eſtima
re audemus. Reuelata ſcribim⁹ et ad ea q̄
nō ſunt reuelāda deū ac ſctōs ei⁹ vt reue
lētur nequaq̄ cogim⁹: legiꝫ ꝙ dñs q̄nq;
milia hoīm de q̄nq; panib⁹ ⁊ duob⁹ piſci
bus ſaciauit ⁊ ꝙ vndeciꝫ cophini pleni de
fragmētis ſuperāt comedētib⁹. Operaba
tur ibi dñs in hoibus operaꝫ et hic pꝛout
vult in virginib⁹. Sed cū ipe virgines ſa
cre quō hec fierēt ſumma inſtantia inter-
rogarenꝫ affuerūt plures ſtatim r̄ndētes
Quid nos tantū ꝯſtringis interrogando
abſq; difficultate et ſine leſione nr̄i tran-
ſiuimus. Et ſcias pꝛo certo qꝛ plura de no
bis nō ſcripſiſti que ſunt admirāda. Que
cū ſero vel mane dietam ſibi deliberātes
pꝛoponerēt ibi vel ibi pernoctabim⁹ abſ-
q; dubio ⁊ ſine impedimēto cū permaxia
ſui coꝛdis iucūditate illuc ſero ꝑuenerūt

¶ Qḋ nulla ſuper eas pluuia cecidit ex q̄
de palatio regio egreſſe ſunt eundo romā
⁊ redeundo.

Ex quo ſane ab aula regis btē vꝛſule pa
tris diſceſſerūt nullo ꝑfundebanꝫ imbꝛe
pluuiali euntes romā ⁊ redeūtes qꝛ diui-
na eas clemētia ab oīni moleſtia pꝛotexit

Sed ne hoc alicui incredibile videat̃ narrabimꝰ quoddā ſiue qđ multis vñ cōpertum eſt. Deniqꝫ beatꝰ bernardꝰ abbas clareuallenſis dū aliq̄n ſub diuo videlicet ſb aere cū fratre quodā ſedēs lr̃as dictaret: alterqꝫ illas ſcribendo notaret: ecce vbiqꝫ in circuitu pluebat et ipi a pluuia ſcribentes illeſi permanſerūt ⁊ intacti. Aderat ſane ſacris virginibus in om̄ibus piiſſime celoꝝ regine cuſtodia et gratia fida illaꝝ ductris ⁊ pia fideliter eas ducēs quā imitate ſunt virginitatis ſue floꝛem filio ſuo virginū piarū ſponſo offerētes. Poꝛro infantule que in ſinibꝰ quarundā geſtabātur: nullo vt ſupꝛadictū eſt cibo vel vberꝝ lacte alebantur: ſed cū foꝛte digitū oꝛi imponerēt: exinde nutrimentū diuinitꝰ ſibi datū ſugerūt. Reliquaꝝ vo ꝙplures virginū nequaq̄ tā multo indigebāt cibo ꝙ dei grã que illas foꝛinſecus cōſeruās gubernabat: intrinſecꝰ aderat cōfoꝛtās eas ⁊ ſuſtentās. Qui autem hoꝝ que ſcripſimus incredulus fuerit legat vitas patrū ⁊ inueniet plures in ebdomida ſemel modico cibo guſtato ſuſtentatos. Legat ⁊ vitam marie egiptiace ⁊ inueniet eā duobꝰ panibꝰ ⁊ dimidio per decē et ſeptē annos ſuſtētari: ac poſtmodū paucis herbaꝝ radicibus viuere. Deniqꝫ pluſq̄ valerēt iſte virgines in edēdo ꝯſumere: om̄i illis amminiſtrabant̃ copia. Angeloꝝ eni quidā ipaꝝ ductoꝛes quēadmodū dña nr̃a nuꝑ ait eas ſemꝑ pꝛecedētes honeſtoꝝ ſpecies viroꝝ ſibi aſſumpſerūt: accedētes ad maioꝛes ciuitatis et pꝛimos quo nocte fuerīt venture ſuꝑ illaꝝ eis aduentū pꝛedixerūt Qui cū gaudio de pluribꝰ occurrerunt locis nobiles matrone plebei ⁊ villani cum deuotione ferueuti offerētes neceſſaria. Fertilis eni erat annꝰ tēpuſqꝫ habūdans bonis vniuerſoꝝ copiā pꝛebebat. Noctibus ſepiſſime in pꝛatis quieſcētes doꝛmierūt nulliꝰ moleſtie ſentiētes grauamen. Tota nāqꝫ nocte immēſi lūis claritas ſuꝑ eas atqꝫ in circuitu illarū choꝛuſcās radiabat. Ad arduos tandē montes alpiū venientes necnō ad ipm montē qui ceteris ⁊ altitudine pꝛeminet ⁊ hoꝛrore accedētes: q̄ ſolo etiā aſpectu robuſtiſſimoꝛū quoſqꝫ viroꝛū terrere ſolet facilitate ſumma trāſilierūt. Tanta q̄ppe agilitate vt quedaꝫ ait illarū virginū tam ille que infantulas geſtabāt in bꝛachijs cōſcendebāt ꝙ ⁊ iſte que abſqꝫ onere nihil poꝛtātes ſcādebant Adeo reuera facile vt illa dixit ipis patuit eiuſdē mōtis ardui aſcēſꝰ ⁊ alti quēadmodū alicui nr̃m in domo aliqua ꝯmoꝛāti ꝯcederet̃ vſqꝫ ad oſtiū eiuſdē domꝰ peruenire. Deniqꝫ ⁊ dña nr̃a cū de ipſo monte atqꝫ ſuper alijs eiuſdē itineris difficultatibꝰ interrogaret̃: ait ꝙ videretur illis ipm montem concendentibꝰ quaſi in planiſſima via icedētes atqꝫ vñ ſpacioſa ambularent Quō aūt hec fierēt fateoꝛ me penitus ignoꝛare.

¶ Qđ ipſe virgines ammirabātur ſepiꝰ quō montiū viarūqꝫ grauiū itinera tranſierunt.

Vrā ſiquidē vꝛſula vti teſtabat̃ necnon ⁊ alie quedā cū ſuper harū difficultatibꝰ viarū interrogarent̃: tūc tpis ſeſe vehemēter ammirari dicebāt: ⁊ qualiter eoſdem mōtes ceteraqꝫ itinera difficillima trāſirent. Poꝛro dña nr̃a dulci ſua eas grã crebꝛius ꝯfoꝛtās letificauit: ita vt cōſolatiōe ipius benigniſſima oīs illis laboꝛ leuis fieret ⁊ delectabilis. Oē pꝛeterea cibi coꝛporalis delectamentū multis faſtidio erat. Aderat plane illis dulcis virginū regina gubernādo eas ⁊ regendo cū ſuis angelis ⁊ ſctis illas cuſtodiēs. Unde nullus latronum/furū/aut pꝛedonū eis obeſſe potuit aut coꝛruptoꝛ. Plures ſiquidem virginū ⁊ matronarū nobiliū que occurrerūt eis viſitantes illas: bono exēplo ipaꝝ attracte xp̄iqꝫ grã intꝰ operante patriā ipſe ac parentes reliquerūt: xp̄m ſequute ſūt omniū regē verū. Poterit aliq̄s lectoꝛ ſuper

hijs et ceteris que ſupꝛa diximꝰ vacillan
do dubitare aut irridendo impꝛobare diſ-
ſimilans dei omnipotentiã eiuſqꝫ clemẽ-
tiã conſiderare: qui qñ vult et quõ vult in
ſuis operatꝛ ſeruis ⁊ ãcillis ipſe mirabilis
deꝰ mirabilitꝛ in oĩbus agens. Conſideret
pꝛimo earundẽ virginũ quãta ſit multi-
tudo: quãta nobilitas ⁊ teneritudo ꝙ cele
ſti reſponſo angelico nũcio dũ adhuc fo-
rent in terra natiua pꝛedicuntꝛ romã ꝓfi-
ciſci nauigio vſqꝫ baſiliam venientes de-
fuerũt tante multitudini bige et quadri-
ge equi et muli pedeſtres ire nõ valebant
niſi dñs illaꝝ dirigeret greſſus pie operã
do in eis. Qui ſane quondã iſraeliticũ po
pulũ de egipto fugientẽ duce moyſe per
mare rubꝝ ſicco pede atqꝫ per deſertũ in
colũpna nubis ⁊ ignis i trã ꝓduxit repꝛo
miſſionis multiſqꝫ ſignis et pꝛodigijs il-
los certificauit: hic idẽ dñs potẽs ⁊ clemẽs
ſuas etiã virgines teneras ⁊ nobiles at-
qꝫ puellas/ ſignis/ virtutibꝰ/ pꝛodigijs et
magnalibus quibꝰ ipſe magnꝰ et mirabi-
lis voluit per vias artas ſemitas ⁊ ſiluas
montes arduos et alpes/ riuos ⁊ fluuios
traducere potuit et perducere. Si cui au
tem impoſſibilia videntꝛ ⁊ deũ cui oĩa ſũt
poſſibilia i ſuis virginibꝰ iſta nolle putat
operantẽ ſi paſſiones ſctõꝝ legit et vitas
atqꝫ ſctãrũ virginũ atqꝫ matronarũ ma-
terias ⁊ geſta necnõ ⁊ vitas patrũ in me-
moꝛia habuerit dñmqꝫ i illis mirabiliter
operantẽ cognouerit: credet ⁊ cognoſcet i
hijs etiã virginibꝰ ſuis illum magnifice
agentẽ. Legitur etiam de beatiſſima ma
ria egiptiaca: qm̃ cene dñice nocte ſigno
crucis edito pede ſicco ioꝛdanis fluuium
zozimam peruenit ⁊ ſumpto coꝛpoꝛe dñi
⁊ ſanguine iterũ remeãs in ſpacio vnius
hoꝛe viginti dierũ itꝛ in coꝛpoꝛe adhuc coꝛ-
ruptibili explens ad interioꝛa deſerti di-
uinitus adiuta peruenit: vbi etiã moꝛtua
poſtmodũ eſt inuenta. Scripſimꝰ ſuperi
us qꝫ angeli ⁊ ſupꝛa ⁊ circa illas viſibilitꝛ
cõuerſantes apparerẽt: qđ tñ nõ audemꝰ
aſtruere qꝫ qualibet die ⁊ quauis hoꝛa vi-
ſibili ſpẽ illis apparentes ab eis cernerẽtꝛ
¶ Nõ ceſariꝰ meldẽſis eps cis eſt adiun-
ctus: ⁊ ꝙ apoſtolicus cũ cardinalibꝰ et ro
manis nobili eas exceperũt ꝓceſſione.
Que cũ ad vnã dietã pꝛope romã veniſ-
ſent btũs ceſariꝰ meldẽſis eps vir pꝛudẽs
⁊ honeſtꝰ cũ ſuo ſupuenit comitatu nã et
ipſe ſiltꝛ romã eẽt pꝛofecturus. Qui cũ oc-
curriſſet cognita illa itineris cauſa iunctꝰ
eſt eis paritꝛ cũ illis pꝛoficiſcẽs. In eodẽ
ſane virginũ collegio hic idẽ eps ſoꝛoꝛem
ſuam repperit ſctãm elizabeth matronã
religioſam ⁊ valde honeſtã cũ filia ſua eli-
zabeth pꝛeclariſſima virgine ⁊ deuotiſſi-
ma: filiũ etiã illic repperit alterꝰ ſoꝛoꝛis
ſue iunioꝛem/ helindiũ ducẽ illuſtriſſimũ
vxoꝛẽqꝫ ipſius filiũ patrui btẽ vꝛſule pñs
Inuenit etiam ibi duas filias eiuſdẽ du-
cis ſctãm ſpem ⁊ btãm eufroſinã. Sed et
plures inter eas repperit cognatas. Qꝛ
ſpũ dei accẽſus ſeqͥtur etiã virgines ſa-
cras coꝛpꝰ ꝓ dño traditurꝰ ⁊ aĩam. Hunc
etiam duo ſequũtur de ſuis capellanis ⁊
quatuoꝛ de comitatu ſuo laici. Cũqꝫ pꝛo-
pe romã cũ oĩni mẽtis alacritate ſane ⁊ in
columes vniuerſe veniſſẽt ipſe quidẽ aplꝭ
cus cũ clero ⁊ cardinalibꝰ. pꝛincipibꝰ/ ma
tronis et virginibꝰ/ plebeis et ciuibus in
magno exultatione/ nobiliqꝫ pꝛoceſſione:
vt dignũ erat illas excepit. Pꝛeterea ⁊ de
vicinis ciuitatibus vicis ⁊ caſtellis pꝛope
rabãt tã nobiles ꝙ̃ plebei gloꝛiam earum
certatĩ videre. Tota deniqꝫ ciuitas illis
obuiã venit ammiratione capti ſimul et
nouitate Virgines aũt xpi virginali grã
refulgentes mirabilem de ſe cũctis opini-
onẽ virtutis ⁊ decꝰ ſparſerũt: inſigne ce-
leſtis grẽ ⁊ boni odoꝛis fragrantiã omni-
bus miniſtrarunt. Que cum illic quatu
oꝛ dierum moꝛã facerẽt oꝛationis gratia
ſctõꝝ loca circumeunteſ ⁊ ecclias agonis
ſui triũphũ atqꝫ martirij ſacri calicẽ quẽ i

xp̄o erāt bibiture dn̄o et ſue genitrici gl̄o
ſe atꝙ apl̄is reliquiſꝙ ſc̄tis deuote cōmē
darūt: fuerūt etiam inter eas virgines ꝙ
plures cathecumine q̄ cū adhuc ī palatio
regis eēnt ſc̄tē vrſule pr̄is accepert̄ celitꝰ
rñſum ꝙ rome forēt baptizāde. Jlle vero
tūc tp̄is aſtāte clero ⁊ cardinalibꝰ et ma-
gnatis ab ip̄o apl̄ico cū ingēti gl̄ia bapti-
zant̄ ⁊ honore. Quarꝫ prime ⁊ nobiliores
btā erat lucia ⁊ ſc̄tā anaſtaſia duorꝫ filie
regū que ambe extiterūt cognate iuuenis
illuſtriſſimi ſc̄tē vrſule ſponſi.

¶ Nō apl̄icꝰ per viſum eſt ammonitꝰ vt
relicta dignitate apoſtolatꝰ proficiſcatur
cum eiſdem virginibus.

Paucis itaꝙ diebꝰ illic ſacre virgines
morā facientes licentiā expetūt redire ꝓ-
ponētes. Quarū exēplo ciriacus papa tūc
romane ſedi preſidēs accēſus recōſigna-
ta ſui apoſtolatꝰ dignitate romanis mul-
tis tn̄ eū retrahere volētibꝰ earūꝙ comes
efficit̄ virginū atꝙ caput illarū de cetero
⁊ magr̄. Jp̄i deniꝙ pape ciriaco tres in vi
ſu apparuerūt ſc̄ti candidi exhortātes eū
quatinꝰ relicta dignitate paratꝰ ſui cū ſa
cris virginibꝰ comitaret̄ exemplūꝙ bonū
ceteris preberet tante ſublimitatis cōtē-
ptu. Promittētes etiā pollicent̄ ei ꝙ ⁊ ip̄e
coronā foret eternā per martirij palmam
adepturus. Preterea inquiūt aſſerentes
q̄m ſi rome remāſerit in breui tn̄ ſit mori-
turus. Qui qꝛ cōtra volūtatē cardinaliuꝫ
romaniꝙ ſenatꝰ cōſiliū illinc diſcedēs pro
ficiſcit̄ de cathaloco romanorꝫ pontificuꝫ
nomē ipſius delet̄. Cuiꝰ reuera nomē co-
rā dn̄o int̄ xp̄i martires precioſos in libro
vite perpetuo ſcriptū cōtinet̄. Habeat eti
am ip̄e quaſdā in hoc ſacro virginū colle-
gio cognatas propria ſibi conſanguinitate
ꝯiūctas. Deniꝙ ſc̄tā ſibilia vxor bti euſta
chij martiris ⁊ comitis cū ſex filiabꝰ ſuis
eiꝰ extiterūt cognate inſup ⁊ alie de cetu
illarū ꝙ plures. Porro ducente illas ihe-
ſu xp̄o celeſti pio duce: gubernāteꝙ eas
mūdi regina ſp virgine maria denuo re-
uertunt̄. Jnanes ſiquidē ⁊ vacue redire
nō poterāt: q̄m nutu dei preceptoꝙ dn̄o
iter iſtud ꝑfecerūt. Sane eundo romā et
redeūdo iuxta virginis elizabeth bōe me
morie viſionē plures illis adiūcti ſūt eo-
rum itineris earum et corone facti parti
cipes.

¶ Nō cardinales duo ⁊ principes duo cū
alijs quibuſdā papā ciriacū ſequunt̄ ⁊ ꝙ
magūcie olofernem inuenerūt.

Btō ſiquidē ciriaco pape ſubrogat̄ ī ſum
mū pontificē vir prudēs et bonꝰ multaꝙ
morū honeſtate cōſpicuꝰ. Mire vero fuit
abſtinētie caſtꝰ amator dei ⁊ pauperum
Porro btm̄ ciriacū duo ſequūtur cardina
les ponciꝰ ⁊ petrus: quorꝫ vnꝰ petrꝰ vin-
centius dicebat̄ qꝛ binoīs erat. Sequunt̄
et illos diaconi duo kalixtus ⁊ kilianꝰ. Po
rū prior filꝰ erat ſororis ciriaci pape ⁊ alt̄
cognatꝰ. Proficiſcūt̄ cū eis ſbdiaconi tres
Ambroſiꝰ Juſtinꝰ atꝙ xp̄ianus. Seque
bat̄ ſilr̄ eū btūs Florētiꝰ eccl̄ie romane ar
chidiaconꝰ qui ⁊ ip̄e cognatus fuit eiuſdē
apoſtolici ⁊ ſex filiarū ſupradicti comitis
vxoriſꝙ illiꝰ. Principes etiā duo comita
bant̄ cuꝫ eis ſc̄tūs eugeniꝰ ⁊ btūs nicho-
ſtratꝰ parati ⁊ ip̄i vna cū virginibꝰ aīas
ſuas dare pro xp̄o. Deniꝙ et ſeptē de fa-
milia pape ſequuti ſunt eū. Porro matro
na quedā nobilis eiꝰ neptis: que dicta eſt
herrengardis cū filia ſua ⁊ tribꝰ eū ſeque
batur puellis. Exercitꝰ itaꝙ xp̄i tātꝰ vir
ginū ⁊ tā ſublimiū perſonarꝫ de roma pro
ficiſcēs cū ingenti gaudio ad ciuitatē co-
loniā exultationis tripudio tendebāt celi
tus ſibi promiſſam felicis triumphi coro
nam pre oculis habētes totoꝙ affectu illā
deſiderātes ad brauiū feſtināt Paucis ſa
ne diebus ciuitatē baſiliam vbi naues ſu
as reliquerent adierūt. Quas denuo in-
trantes inſigni magūcie applicuerēt ciui-
tati que eſt ſup renū ſita. Quo dū perueniſ-
ſent reppererunt ibi iuuenē illuſtriſſimū

btē vꝛſule ſponſum moꝛibꝰ ⁊ gn̄e nobiliſ⸗
ſimū. Hic pꝛidie ante ductu angelico cum
pluribꝰ ſocijs quoꝝ quidā erāt xp̄iani: et
quidā cathecumini venerat paratꝰ ipſe ⁊
comites eius pariter cū ſpōſa ſua ꝓ amo
re xp̄i pꝛopꝛiū ſanguinē fundere. Deniqꝫ
virgo xp̄i elizabeth dicit illū ⁊ mr̄em ſuā
cū filia paruula ⁊ ep̄m quendā noīe clemē
tem adduxiſſe. Cuiꝰ aduentū btā vꝛſula
triduo anteq̄ȝ illuc veniſſēt angelo ſibi an
nūciante pꝛeſciuit. Cōtinuo itaqꝫ leticie ⁊
gaudij vniuerſis ingens oꝛitur exultatio
qm̄ ſup eius aduentū oēs fuerūt iucundi
tate immēſa gratulātes. Egrediētibꝰ eis
de nauibꝰ occurrit cū clero archiep̄s ⁊ ci⸗
uibꝰ excipientes vniuerſas virgines atqꝫ
ſocios eaꝝ nobili pꝛoceſſiōe in leticia ma⸗
gna ⁊ exultatione biduo ſane ibi pauſan⸗
tes moꝛā faciūt. Interim iuuenis regius
btē virginis vꝛſule ſponſus qui iā trien⸗
nio ante cathecuminꝰ extiterat cū ingen⸗
ti nobiliū glīa ⁊ pꝛincipū a btō ciriaco pa⸗
pa baptizaꝛ. Qui coꝛde deuoto baptiſmi
grāꝫ ſuſcipiēs deo ⁊ hoībꝰ dilectꝰ vniuer
ſiſqꝫ qui eū nouerāt ⁊ viderant amabilis
erat ⁊ gracioſus. Aſſiſtente illi btā vꝛſula
ipſiꝰ ſponſa cū oībꝰ ep̄is ⁊ cardinalibꝰ re
gibꝰ et pꝛincipibꝰ atqꝫ vniuerſo illiꝰ ciui⸗
tatis clero. Baptizati ſunt etiā cū eo qui⸗
dam ſocioꝛū eiꝰ qui cū ipſo conuenerant
qm̄ iā añ cathecumini extiterāt.

¶ Nō angeli de celis aſſūt vbi vꝛſule vir
ginis ſpōſus baptizatur.

Aperto ſiq̇dē celo angeli lucis a deo di⸗
recti veniūt illuc pꝛeſentes cū alijs cōplu
ribꝰ ſctōꝝ perſonis huic tā feſtiue ſolenni
tati cōgaudentes. Deniqꝫ ip̄e iuuenis re
gius tante virginis ſpōſus adhuc virgo
exiſtēs nūq̄ȝ mulierē cognouit aut vxoꝛēꝫ
cuſtodiente illū matre ſua ⁊ doctrinante
optima muliere ⁊ pijſſima regina: que in
om̄i caſtitate/mūdicia/ ⁊ moꝝ honeſtate
eū inſtruēs erudiuit. Diſcāt ergo matres
ab iſta ſumētes exemplū: ⁊ doceāt filios
ſuos ⁊ filias atqꝫ familiam caſte viuere/
iuſte et pie incedere. Poꝛro ⁊ ip̄e in earū⸗
dem ſacrarū virginuꝫ cetu plures hēbat
cognatas de quaꝝ nūero iſte fuerunt btā
bn̄dicta ⁊ lucia que de vndecim pꝛincipa
libꝰ virginibus erāt atqꝫ anaſtaſia virgi
nes illuſtriſſime ⁊ pꝛudētes valde necnō
⁊ alie q̄ȝ plures. Fuit etiā btā lucēcia cum
eo virgo pꝛudentiſſima ⁊ nobilis tam aīo
q̄ȝ genere filia patrui pr̄is ip̄iꝰ vꝛſule ſpō⸗
ſi cū mr̄e honeſtiſſima comitiſſa. Paꝛ ita⸗
qꝫ eiuſdē iuuenis rex ſenioꝛ de lupo ⁊ vꝛ⸗
ſo crudeli mutatꝰ in ouē in pꝛopꝛio regno
baptizatꝰ bona obijt moꝛte ⁊ in vera chꝛi⸗
ſti cōfeſſione. O quāti tūc gaudij iocundi
tas vniuerſos letificauit cū iuuenē tā ge
neroſum ac nobilem ſpōſe nobili viderēt
in oī pꝛobitate coequari ⁊ honeſtate. Ele⸗
gantiſſime vero erat illa pulchꝛitudinis
elegās et iſte nimis fuit ⁊ decoꝛꝰ. Viginti
ſane ⁊ quinqꝫ annoꝝ ⁊ ſeptē mēſiū ferme
extitit eo tempoꝛe idem iuuenis ⁊ illa fe⸗
re decē ⁊ ſeptē annoꝝ erat ⁊ triū menſiū.
Quid plura: filiꝰ ille regis ⁊ rex iunioꝛ in
clitus ⁊ illuſtris atqꝫ ip̄a nihilominꝰ filia
regis incliti ⁊ regina nobilis ac generoſa
immenſam cūctoꝝ leticiam q̇ ad tā admi
randi gaudij ſpectaculū venerant ſubito
ꝯuertūt in lachꝛimas ⁊ merore nimio vni
uerſos ſauciant. Feſtināt ergo q̄ȝ totiꝰ ad
bꝛauiū: ꝓperant ad diu deſideratum ſibi
martiriū filie regū/ducū/ ⁊ pꝛincipū: im⸗
mo reges ip̄i cū reginis/duciſſiſſis/ ⁊ co⸗
mitiſſis feſtināti curſu pergūt coloniam.
Quo cū perueniſſent reppererūt gentem
hunoꝛū barbaricā ip̄am obſediſſe ciuita⸗
tem. Pꝛinceps igiꝛ eoꝛūdē barbaroꝝ ex⸗
tra murū reſidens ſuper tanta puellaruꝫ
mlr̄titudine atqꝫ domicellarū exercitu am
miratꝰ eas fecit ſibi pꝛeſentari. A quibus
mox genꝰ patriam atqꝫ aduētꝰ illaꝝ cau⸗
ſam diligēti requirit inueſtigatione. Btā
q̇ppe vꝛſula cū ſponſo ſuo pariꝛ pꝛeſenta⸗
ta tiranno pꝛotinꝰ oculis eiꝰ placuit ⁊ al⸗

mū in illam totū iniecit ammirās virgis elegantiā/pulchritudinis expauit decorē ꝛeamqꝫ ſibi ſociari cōcupiuit. Quē virgo iā ān a celeſti ſpōſo ꝛ regis filio eterni do talicijs ſubarrata celeſtibus ꝯtēpnens ne phandis eis acquieſcē deſiderijs refugit. Porro anꝙ̄ in manꝰ incidiſſēt tirannorꝫ bono ꝛ ſalubri vtebanꝭ conſilio atqꝫ bea ti laurentij exemplo: qui thezauros eccle ſie dedit pauperibꝰ agētes: quicq̄d illis ex penſarū/veſtiū precioſarū/ thezaurorꝫ atqꝫ ornamentoꝝ erat reſiduū ciuitate co lonia expendētes ecclis xpi pauperibꝰ ero ganda reliquerūt. Cōſiderēt iſta diuites/ prelati/et nobiles/epi/ꝛ comites: q̄ eccleſi as xpi ꝛ paupes ſpoliāt: q̄ de alienis labo ribꝰ ſe ditant ꝛ poſt mortē res paupeꝝ im peratoribꝰ ꝛ diuitibꝰ relinquūt ſibiqꝫ in fernalia ſupplitia mercātes ꝯquirūt. Ec ce virgines iſte ſuiqꝫ comites/reges/ du ces/et principes/regine/ducilſe / ꝛ comi tiſſe/terras diuitias/patriā/honores/di gnitates/ꝛ parentes cōtēpnunt exulātes ꝓ xpo corpora ſua tradūt ꝓ deo ad ſuppli tia pro quibꝰ eterne vite conſequuti pre mia perhennis gaudij iocūditate regnan tes cum xpo perfruuntur.

¶ Nō ſctā vrſula ſue mortis ſeriem atqꝫ ſodaliū ſuarū referēs expoſuit ꝛ ꝙ demo nes ꝓ eaꝝ interēptione laborabāt.

Ceterū princeps ille hunoꝝ dirꝰ nimis ac truculētꝰ cū virginis ipſius vrſule ſan cte ſodaliūqꝫ ſuarū inuictā cerneret men tem nec ad ea que voluit illas poſſe defle cti. Aſtutia circūuētus agit diaboli: vt ſo cie virgines ſocijqꝫ ſodales viri priꝰ ſub btē vrſule interimanꝭ preſentia. Arbitra tur eni ꝙ illa ceteraꝝ nece territa tāto ce leriꝰ ei conſentiat volūtati ipſius prebens effectū. Porro ſpōſus virginis inclitꝰ a la tere ſponſe ſue gladio percuſſus interimi tur optataꝫ felicis martirij palmā ꝓ xpo iugulatus accepit. Dehinc graſſanꝭ car nifices innoxiū fundētes ſanguinē noxio ſe maculauere piaculo. Ipſa deniqꝫ virgo btā debachari cernēs in ſodaliū nece ma lignos ſtat impterrita nec minis tiranni vincitur: nec ꝓmiſſis delinita circūuenitꝭ Porro hec eadē virgo vrſula hec eadē nu per cuidaꝫ aſſiſtens ſuper ſerie paſſionis ſciſcitanti ſic ait. Princeps ille putabat mentē meā ad amorē ſuū inclinare. Un de oēs priꝰ fecit corā me interfici virgines quo faciliꝰ ei conſentirē. Sed cū nollē ini quis eius cōſilijs praueqꝫ acquieſcere vo luntati oīm fere nouiſſimā me fecit occidi ꝛ ſagitta in corde percuſſa iterij. Uniuer ſis ſociabus meis interēptis ꝛ ſocijs me in ſui iuſſit adduci preſentiā ibiqꝫ necari Unde accidit vt a ſponſo meo vnius lapi dis iactu ſemota perimerer. Ecce hec ſūt eiuſdē virginis verba. Iſta ſane loqueba tur latine adhuc autē adiūgens dixit. Cū qꝫ iam eſſemꝰ interficiende en infinita de monū multitudo affuit diuerſas mōſtro rum ſpecies ꝛ formas habentiū. Qui ar mis varijs armati per totū cāpū vbi era mus iugulande hac et illac diſcurrentes ad nr̄m interitū excitāt interfectores. De niqꝫ et aer totus vſqꝫ ad celos angelis et ſctis atqꝫ virginibꝰ ſacris ꝛ matronis be atis apparuit plenus qui ad noſtrū vene rant agonis ꝛ martirij triumphū.

¶ Nō de quouis ſctōꝝ ordie plures illis obuiam veniunt qui aīas illarum ad cele ſtia gaudia perferant.

Uniuerſi celeſtiū ordinū chori tā ange loꝝ ꝙ̄ reliquoꝝ ſctōrū inq̄t eadē virgo de ſuis cōſocijs plura nobis obuiā milia mi ſerūt preꝭ thronos qui paucos de ſuo ag mine in occurſum nr̄m direxerūt. Thro ni nāqꝫ ita in dei preſentia ꝯfirmati ſunt vt facile ab eo ſeparari nō poſſint. Sꝫ cū ab angelis in celū deferemur ipſiqꝫ ſcti no bis vbiqꝫ letātes occurrerūt. Uicinius ta mē nobis erāt ꝓpiuſqꝫ ad nos acceſſerūt ſctāꝝ virginū multitudines atqꝫ btāꝝ ma tronarū acies que quaſi certatim ad nos

properantes familiari⁹ nobis adheſerūt. Et cū apertis celis ab angelis ceteriſq̄ ſanctis qui nobis gaudētes occurrerāt cū ingenti tripudio introduceremur: vniuerſi ferme ſcti qui in celo remanſerāt cū ſummo nobis gaudio occurrerūt: oīa cantib⁹ dulciſonis ac iubilatione replēt ſuauiſſia in preſentiā dñi atq̄ in conſpectū matris eius glorioſe nos perducūt. Qui nr̄e continuo congratulantes victorie iubent angeli quaten⁹ ſtolis induamur virginalibus/coronis adornemur prefulgidis. Introducimur ſiquidē in māſionē quandā a ceteris virginib⁹ ſacris ſeiunctā: iam ab nobis a deo preparatā vbi pariter nos vndecim milia virginū cū perhenni ſumus iocunditate letantes. Ex latere ſane vno matrone ſacre cōſortes nr̄e deputatā ſibi habēt māſionē ineffabili claritate choruſcantē in qua ⁊ ipē felici gaudio ſunt exultantes perpetuo. Porro btūs Michael et ſctūs euāgeliſta iohannes q̄ comites nobis indiuidui fuerūt ac cuſtodes toto itinere nr̄o extiterūt cū plurib⁹ angelorū obſequijs ⁊ ſctōꝝ cū ego fere oim nouiſſima interimerer: Aiam meā cū ſumma leticia ſuſcipientes dño ſueq̄ genitrici btē eā offerunt preſentantes. Hic reuera btūs extat finis virginū btiſſimarū vndecim miliū ſociorūq̄ illarū laudabilis ⁊ ſctūs que vniuerſe triūphalis: necis palmā perhenniſq̄ vite coronā roſei effuſiōe cruoris adepte ſunt glioſam atq̄ celeſtis ſponſi amplexib⁹ btis perpetuo aſſociate. Pro cui⁹ dulci amore patriā parentes diuitias atq̄ delicias relinquentes florē virginei pudoris ⁊ immaculati mūdiciam ꝯſeruauerunt cādoris ab ipo ſane in eterne btitudinis thalamū itroducte perpeti cū eo gaudio iocūditatis perfruentur.

¶ Qō infantes in vtero matrū parit cuꝫ illis occidebantur ⁊ adhuc inter cetera virginum corpora reperiuntur.

Quandoq̄ inter virginū earūdē ſacrarum reliquias ⁊ corpora tam paruula inueniuntur oſſa ⁊ corpuſcula vt vix triuꝫ menſiū temp⁹ et ſpaciū a dic cōceptionis eaꝝ videant̄ habere. Vñ ſane pleriq̄ titubātes nō modice quid ea portendant ſunt ammirantes. Super quib⁹ btā vrſula interrogata reſpondit dicēs. Matronarum alique inter nos extiterūt quarū quedam dū de tra nr̄a egrederemur fuere pregnātes nouiterq̄ in vtero concipientes. Amore xp̄i ⁊ ipē nihilomin⁹ ſpe regni celeſtis nos ſequute nobiſcū parit occubuerūt interempte. Harū infantes quicūq̄ in mr̄is vtero ſpiritū vite habebāt aīamq̄ viuentem cū mr̄es occiderent̄ lꝫ gladi⁹ eos non attingeret in morte tamē matrū ⁊ martirio atq̄ in ipārū ſanguine baptizati abſq̄ dubio ab angelis vna cū matrib⁹ ad regna celeſtia perducebant̄. Et hec eſt ratio veriſſima paruuloꝝ qui cū ceteris reperiunt̄ robuſtiorib⁹. Huic capittulo inueniūtur lectoꝝ aliqui refragari pretendētes illam dñi ſententiā dicentis. Niſi q̄s renatus fuerit ex aqua ⁊ ſpiritu ſctō nō poteſt ſaluari. Plures aūt abbatū ⁊ lratorū pietatē dñi ac matrū fidem atq̄ i deo dilectionem: purāq̄ illaꝝ cōfeſſionē ad martirium ꝓ xp̄o properantiū ꝯmēdant dicentes eoſdē infantes in cōfeſſione matrū ⁊ ſanguine baptizatos. Pace dixerim lectoruꝫ q̄ pietas xp̄i multū foret dormitās ⁊ languida ſi pro ſuo noīe occiſos ſineret dampnari. Sed cū vice quadā eiuſdē hiſtorie ⁊ capituli notari⁹ legentiū apud ſe ſententias tacit⁹ reuolueret celitus illi dicitur. Pro certo ſcias frat̄ q̄ ſi infantes in matrū vteris moriuntur: dāpnant̄ ſed pia illorū erit dampnatio. Sed hoc ſcias quia ſi mater pro xp̄o occidatur: puer in vtero matris ꝯfeſſiōe matris et ſanguine pene cū matre ſaluatur. Nō attendas inq̄t q̄d magr̄i ſuper hoc loquantur. Nulſch eniꝫ diuina ſerenitas habet in eis vt dāpnentur. Quia ſicut diuīa iuſticia vbiq̄ ſe ex-

tendit vbi feriens corrigat ita diuina pie-
tas vbiqꝫ ſe dilatat vbi ſaluans ſubueni-
at. Item alia vice. Nã ſicut veritas diui
na ipſaqꝫ dei iuſticia atqꝫ ſeueritas vbiqꝫ
ſeſe extẽdit quatin⁹ nihil impunitũ relin
quat: ita ineffabilis ei⁹ mĩa ⁊ charitas vbi
qꝫ ſe dilatat/ vt innocentib⁹ miſericorditer
parcat.

¶ Nõ lactentes ⁊ paruule inter vndecim
milia virginũ occiſe locũ habeãt ⁊ premi
um cũ ſanctis innocentibus.

Quelle ſiquidem paruule que inter eas
fuerunt ⁊ lactentes que cũ virginib⁹ pa-
riter ſunt iugulate etiam ſupra vndecim
milium numerũ reputantur. Iſte vero li
cet inter ſctõs innocentes nõ maneãt qui
ſub herodiana perſequutione ſunt inter-
empti: premiũ tñ innocentie ac beatitudi
nis etne cũ illis ſortiunt̃. Adhuc ſane qui-
buſdã nõ modicũ ambiguitatis ſcrupulũ
generat ꝙ tanta multitudo vndecim mi-
lium virginũ dicatur ⁊ nõ aliqua earꝫ ſal
tem in domo pr̃is ſui ſub hitu ſit virgina
li corrupta. Dũ die quadã harũ notarius
ſtans ſuper hiis mente reuolueret ecce ce
litus cogitationi ei⁹ rñdetur qꝛ nõ eſt ita
vt tu putas. Nã integer nũer⁹ vndecĩ mi
liũ ibi erat virginũ. Cui ⁊ alia virgo illu
ſtris de illarũ nũero interrogata dicebat.
Erant in tr̃a illarũ natiua vt tu exiſtimas
in quarũdem domo paterna tres aut qua
tuor iuuencule: quarũ aliqua ex hiis fuit
corrupta ⁊ nudo capite ac virginali habi
tu incedens diſſimilabat ſe fuiſſe corruptã
Sed cũ ad id ventũ fuiſſet vt virgines eli
gerentur nutu diuino actum eſt celeſtiqꝫ
prouidentia geſtũ vt vere virgines elige
rentur ad btãm vrſulã mittende ⁊ deuir-
ginate ac corrupte in domo paterna relin
querentur. Vñ accidit vt plen⁹ vndecĩ mi
liũ ſacrarꝫ virginũ nũer⁹ atqꝫ integer fo-
ret ⁊ perfect⁹. Ecce quantũ ⁊ quale mira
culum ac ſatis ſuper earũ electione ammi
randũ ꝙ ſi tant⁹ virginũ nũer⁹ abſqꝫ cor-
ruptarum intermixtiõe eligi potuit ⁊ diſ-
cerni.

¶ Nõ robuſta inter ceterarum virginũ
corpora inueniantur ⁊ mẽbra ⁊ capita et
corpora.

Accidit ſepe vt magna corpora int̃ eaſdẽ
inueniant̃ virgines ⁊ robuſta. Quorum
quedã predictorũ qui cũ illis pariter inte
rimebant̃ ſunt virorꝫ/ quedã etiã matro-
narum: quarũ multe cũ eis occidebãtur
martirizate/ quedã ꝯo quarũdã virginũ
illarũ ſacrarũ. Porro vt quedã virgo ſa-
cra de ipſarũ nũero aſſerens nup atteſta-
batur: qꝛ fuerũt inter eas quedã virgines
adulte etatiſqꝫ prouecte que dño glioſeqꝫ
mr̃i ei⁹ virginitatẽ ſuã deuouerãt ſe vſ-
qꝫ ad mortẽ illibatã ſeruare. Erãt prete-
rea ĩter eas quedã ſatis ꝑfecte etatis que
viris extiterũt deſponſate: quarũ ſponſi
bellicis intenti negotijs ⁊ morte preuen-
ti: ſiue quidam etiã interẽpti ſponſas ſu-
as reliquerũt intactas. Ita enĩ dei proui
dentia qui ſolus nouit quid de illis ſibi fo
ret agendũ: nuptie illarꝫ ſunt dilate pluri
marum. Et hec eſt certiſſima cauſa robu
ſtorũ corporũ que paſſim int̃ ceteras vir-
gines tenellas inueniuntur.

¶ Nõ trib⁹ eſt reuelatũ ꝙ viri ⁊ in illarꝫ
erãt comitatu ⁊ cũ illis occiſi.

Perſonarũ ſublimiũ atqꝫ girorũ qui in
earundẽ btiſſimarũ fuerũt virginũ ſocie
tate interempti nũerus erat aliquantulũ
pluſqꝫ ducentorũ. Sic enĩ duob⁹ conſtat
celitus eſſe reuelatũ. Fuerũt etiã int̃ eas
matrone que de virginũ illarũ non erant
nũero pluſqꝫ ducente. Licet enĩ in paſſio
ne illarꝫ antiqua nulla virorꝫ ꝙ cũ eis erãt
fiat mẽtio pre nũeroſitate virginũ ⁊ mul-
titudine: tñ quiſqꝫ hoĩm ꝙ ſane fuerit mẽ
tis facillime intelligens aduertet illas vi
rorũ ſicut ſupradixim⁹ nõ poſſe carere ob
ſequio ⁊ miniſterio tam nauigio ꝙ pede-
ſtri itinere romã tendentes. Funicul⁹ (vt
quidã ait) triplex difficile rumpitur. (Tri-

bus ſane celit⁹ reuelatū eſt ꝙ viroꝝ quidam in eaꝝ fuerant comitatu ꝛ matronarum. Fratri cuidā atqꝫ virginib⁹ duabus Felicis memorie virgo elizabeth ſcribit ciriacum papā cū cardinali vincētio illarū interfuiſſe cetui ꝛ ſocietati. Et nos ſcribimus eundē cū duobus cardinalibus pontio et petro atqꝫ cū plurib⁹ pſonis adhuc qui eū ſequebantur interfuiſſe. Binois ſiquidem erat vnus illorū cardinaliū nam petrus vincēti⁹ appellabat. Nec hoc q̄cꝙ derogat vitati ꝙ illa nō ſcripſerit plures cuꝫ illo fuiſſe comitatos ꝛ nos plures ſcripſim⁹ illū fuiſſe ſequutos. Ita etiam euāgeliſte ſcti videntur impares inter ſe diſcordātes in plurib⁹ locis. Scribit vn⁹ illoꝝ dn̄m quēdam demoniacū in q̄ erat legio demonū curaſſe. Scribit alt̄ duos de ſepulchro proceſſiſſe atqꝫ a legione demonū curatos per xp̄m. Scribit vnus latrones dn̄m conuiciantes. Scribit alter ſolum vnū. Porro virgo elizabeth predicta dicit plures epoꝝ virginib⁹ ſacris in eodē itinere fuiſſe aſſociatos qđ nos ſatis approbamus. Hic reuera btūs extat virginū finis btiſſimaꝝ vndecim miliū ſociarumqꝫ illarū ſctūs ꝛ laudabilis que vniuerſe triumphalis necis palmam perhēniſqꝫ vite coronaꝫ roſei cruoris effuſione ſūt adepte atqꝫ celeſtis ſponſi amplexib⁹ btīs perpetuo aſſociate. Uniuerſarū ſiq̄dem virginū ſctārum reginā celeſtis ſpōſi ſui genitricem piā imitantes vſqꝫ ad finem virgines immaculate ꝑmanſerunt: ſanguinē ſuū ꝓ eo fūdētes ab angelis in celum ſuis conſortib⁹ ſctis videlicet virginib⁹ aſſociande perferunt. Ubi felices ſponſe dulciſſimo ſponſo ſummi pr̄is vnigenito bn̄dicte virginis marie dilecto cōiūcte filio leticia inenarrabili ꝛ exultatione gaudētes eterna ſine fine regnabunt: q̄ eſt vna cū matre ſua virginū ſacraꝝ pia ꝛ perpeti regina bn̄dict⁹ in ſecula Amen.

¶ Explicit hiſtoria noua vndecim miliuꝫ virginū: ꝛ ſequitur alia de antiqua earūdem hiſtoria excerpta.

Quale hoc die in celo factum eſt: tripudiū qualis occurſus ſupnorū ciuiū q̄ exultatio aploꝝ: ꝙ cōis gloria martirū ſanctarūqꝫ virginū de augmēto ordinis ſui gloriantiū: ꝙ deuotā cōgratulatio patriarchaꝝ et ꝯfeſſorū. Ut etiā illa colonia beata ꝛ incōparabili hoc theſauro beatior ſciret q̄tū ſacratiſſimis virginū cinerib⁹ reuerentie ſemper deberet in ſua liberatione eſt experta ꝙ precioſa in cōſpectu dn̄i mors earū fuiſſet ꝛ ꝙ magnifice in cōſilio ſanctorū viuerēt quaꝝ nuda forſitan corpora tantū potuiſſent. Nā peracta tam beluina rabie quaſi tortorib⁹ illis manifeſte de⁹ calicē ire vertiginis et inſanie miſcuiſſet dati ſunt in reprobū ſenſum. Viderūtqꝫ tot armatoꝝ acies quot virginū trucidauerāt pſequētes ſe ad quaruꝫ impetū effera illa barbaries et poſt triumphum iā fuge neſcia nō auderet ſubſiſtē. Fugatis igitur pacis hoſtib⁹ cōcluſis ciuibus inſpata pax reddita eſt longoqꝫ luctu ſoluti colonienſes portis eruperūt: et ecce paſſim ſuper nudam humū inhumata virginū cadauera īuenerūt. Nec multum eos res fefellit q̄ppe q̄ iā pridē trāſeuntiū ibidē ſctārū puellarū veſtes habit⁹ ꝛ naues nouerūt. Sꝫ qꝛ facile aīaduerterant deuotas deo virgines ꝓ cōſeruando pudicitie ſignaculo in agone martirij occubuiſſe: ſeqꝫ eaꝝ patrocinātib⁹ meritis nō mō mortē ſꝫ etiā cruciat⁹ barbaroꝝ oī morte grauiores euaſiſſe vnanimi cōſenſu nō quaſi hoīes ſꝫ quaſi deū ī humanis corporib⁹ venerātes nō priuatis/ nō publicis ſumptib⁹ pepcerūt: dū nō mō hūanitatis officio verū etiā humillime veneratiōis ſtudio ꝓ ſe quiqꝫ ſatagētes/ alij dilaniata diſiectaqꝫ martiꝝ mēbra collegerūt alij veſtib⁹ cooperiūt/ alij trā effodiūt/ alij ſarcophagis īponūt breuiqꝫ tp̄e ſicut ho-

die illic eſt cernē ſctiſſime virginū reliq̄e
ad eternā Coloniēſiū gloꝛiā pauſauerūt ī
pace. Ex eo iā creſcēte diuina religione non
mō ꝯſuetudo ſꝫ ꝓ ꝯſuetudīe ſacramētum
ciuibꝰ inoleuit vt ītra ambitū virginalis
ſepulture nemo vſqꝫ hodie cuiuſcꝫ moꝛtui
coꝛpꝰ audeat ſepelire. Aliq̄nto aūt tpe euē-
to dītꝰ frequent̄ ꝑ viſionē āmonitꝰ ⁊ qua
ſi legatiōe ſctāꝝ virginū accitꝰ vir religi
oſus noīe clematiꝰ ex oꝛientis partibꝰ ad
uenit q̄ ꝓ voto ſctāꝫ eccłiaꝫ ſuꝑ ſctiſſimos
cineres a fūdamēto ꝯſtructā ī honoꝛe ſan
ctarū virginū ꝯpleuit. Lauda ergo colo-
nia dn̄m q̄m ꝯfoꝛtauit ſeras poꝛtaꝝ tua-
rum ⁊ poſuit fines tuos pacē ⁊ tanto pꝛe
miſſo pignoꝛe benedixit filijs tuis in te.
Erat aūt de eodē ſctiſſimo virginū contu
bernio quedā virgo noīe coꝛdula q̄ ceteris
virginibꝰ ī agone xp̄i occumbētibꝰ ſola ī
vniꝰ nauis alueo ſub eadē nocte delituit:
⁊ ī craſtino vltro ſe moꝛti quā fugerat vi-
rili aīo offerens triūphales cateruas cuꝫ
pari gł̄ia martirij ſubſequuta eſt. Sꝫ ne-
mo in hoc ſcandalizet̄ ꝙ btā illa virgo cō
rone ſue ꝑua hac foꝛmidīe aliq̄d deroga-
uerit cū nec petrꝰ negās nec thomas dubi
tās ab apłatꝰ honoꝛe eiectꝰ ſit. Foꝛſitā illa
virgo btā de aſiacta vite puritate et fidei
ꝯſtātia p̄ſumēs ad tollerandā paſſionē ali
q̄d in ſe fiducie hūit Jdōqꝫ hūilianda erat
vt nō ī ſe ſꝫ in deo gł̄iari diſceret ⁊ ſic hūi-
liata ad celeſtē thalamū gł̄ioſiꝰ trāſiret.
Sic ⁊ fidelis dauid cū dn̄o diceret iuraui
⁊ ſtatui cuſtodire iudicia iuſticie tue mox
quaſi in ſe reuolutꝰ ſubiecit dicēs. Hūilia
tꝰ ſum vſquequaqꝫ. Lōga igit̄ ſerie tēpo
rū euoluta ſctā quā p̄dixīmꝰ coꝛdula īclu
ſe cuidā incōparabilis vite ⁊ ſpālis meri-
ti helletrude ꝑ viſū appuit eāqꝫ quaſi ꝯtu
bernalē ſuā an ſe agnoſceret req̄ſiuit. Jl-
la aūt ꝯpuis ſctā ⁊ mēte iam deo ꝓxia: tn̄
adhuc coꝛruptibilis ⁊ quaſi coꝛruptio in
coꝛruptelā non ſufferēs dīne venuſtatis
⁊ grauitatis ꝑſonā exhoꝛruit. Erat ei vir
go dei vltra oē artificiū hoīs veſtita miri-
fice coꝛonā lilijs roſiſqꝫ altnātibꝰ geſtās
ī capite intextā. Famula igit̄ dei ex pa-
uoꝛe reſpirās indignā ſe tāte maieſtatis
agnitiōe eē r̄ndit. Cū ego inquiēs ſim car
nalis pcti legibꝰ obnoxia: tu aūt iā ī oꝛdi-
nē celicolaꝝ aſſūpta totiꝰ ſis coꝛruptiōis
aliena. Tūc illa. Noueris me inq̄t vnā de
ſacro colonienſiū nūero fuiſſe q̄ illis ī ago
ne xp̄i triūphātibꝰ vna nocte ſuꝑuixi. Se
quēti die moꝛtis me vltro carnificibꝰ ob-
tuli. Sicqꝫ in xp̄o moꝛiēs nec ſoꝛoꝛes me-
as deſerui nec ſocialē martirij coꝛonam
amiſi. Itaqꝫ cū illarū gł̄ioſiſſimi trāſitꝰ
diē debita iā veneratiōe tota colonia cele-
bꝛet mei noīs nec breuis adhuc recoꝛda-
tio agit̄. Pꝛoinde nūc veniēs id tibi iniū-
go obediētie q̄d ſctīmonialibꝰ ad coꝛpoꝛa
nr̄a deuote excubātibꝰ denūcies de me vt
cū ſoꝛoꝝ mearū triūphalē gł̄iaꝫ celebꝛēt
ꝓxia ſequēti die ⁊ mihi aliq̄d veneratiōis
īpendāt: qꝛ minime eis expedit vt int̄ oēs
q̄ illic pauſant mei tm̄ noīs reuerētia nul
la ſit. Cūqꝫ illa de noīe eiꝰ req̄reret: iuſſa
eſt a virgine frontē eiꝰ intueri vt hoc ſibi
nomē indubitant̄ ſciret ꝙ illic exaratū in-
ueniret. Paruit illa vidit ⁊ legit: diſcretiſ-
qꝫ ſyllabis coꝛdula diſtincte ſcriptū inue-
nit. Famula igit̄ dei ad ſctīmoniales diui
nū oꝛaculū retulit: creditū eſt ac deinceps
ſtatutū vt cū pꝛidie ſctāꝝ virginū celebꝛi
tas agit̄ ſequēs dies ſctē coꝛdule laudibꝰ
impendat̄. Famula dei cui hec reuelatio
oſſa eſt: tā celebꝛis vite tamqꝫ ſctē cōuer
ſationis fuit vt ipſa ꝓ certiſſimo ꝟitatis
teſtimonio habēda ſit. Nā poſt ſctiſſīe vi-
te eiꝰ curſum vſqꝫ hodie ad tumulū eius
frequent̄ redditur lumē cecis/greſſꝰ clau
dis ⁊ infirmi ad vſum vite reparant̄ ⁊ ob
ſeſſi ab immūdis ſpiritibꝰ emūdant̄. Jdō-
qꝫ ꝯpetēs eiꝰ teſtimoniū fuit ⁊ nephas eſt
dubitare ꝙ de ſctā ſctē de ſponſa ſpōſe de
dilecta dilecte ſue dn̄s dignatꝰ eſt reuela
re. Gloꝛiet̄ igit̄ ſuperna hieruſalē ⁊ cele-

ſtis illa curia tot ingenuis ciuib⁹ ampliata vbi non eſt ſeruus aut liber/maſculus aut femina. Gloꝛiet̃ bꝛitannia ꝗuis ĩ adã generãs: virginee tñ indolis fecũda. Glorietur germania tot electiſſimos occeani floꝛes accipiens. Gl̃ietur roma nũerũ virginũ quẽ acceperat reddens. Gl̃iet̃ colonia talem apud ſe thezaurũ retinẽs. Gloriet̃ btã illa ſctimonialiũ aggregatio tot ſctãrũ virginũ quibus deuote famulant̃ patrociniis de ꝑpetua ſalute p̃ſumẽs Bñdicta igitur gl̃ia dñi de loco ſctõ ſuo. Uos aũt ſctimoniales tot celeſtiũ gẽmarũ ꝯſeruatrices: fideli obſequio ſatagite vt ſi ad cẽteſimũ vel ſexageſimũ fructũ nõ pertingitis ſaltem poſt veſtigia earꝫ diuine mĩe ſpicas colligatis. Oẽs etiã in cõi ſctiſſima earũ patrocinia humillime flagitem⁹: vt qꝛ ad ſocialem cũ ipſis gl̃iam aſpirare nec audem⁹ nec poſſumus: tamẽ qꝛ in domo p̃ris mãſiones m̃lte ſunt earũ meritis patrocinantib⁹ in celeſti hieruſalem vel nouiſſime ſoꝛtis municipatũ capiam⁹ p̃ſtãte dño nr̃o iheſu xp̃o qui cũ p̃re ⁊ ſpũ ſctõ viuit ⁊ regnt de⁹ per oĩa ſecula ſeculoꝝ Amen.

¶De legenda aurea.

Paſſe ſunt anno dñi. C.xxxviii°. Abbas quidã ab abbatia colonie coꝛp⁹ vni⁹ virginũ impetrauit ꝓmittẽs ꝙ ipaꝫ in capſa argentea in ſua eccl̃ia colocaret. Sed cũ per annũ integrũ ſuper altare in capſa lignea tenuiſſet quadã nocte dũ abbas ipſius monaſterij cũ ſuo conuẽtu matutinas cantaret virgo illa coꝛpoꝛalit̃ deſup altari deſcẽdit ⁊ añ altare reuerent̃ inclinãs per mediũ choꝝ videntib⁹ monachis ⁊ ſtupẽtibus inde receſſit. Abbas igit̃ ad capſaꝫ currẽs ⁊ vacuã ipam inueniẽs coloniam ꝓperauit ⁊ abbatiſſe rei oꝛdinẽ intimauit. Pergẽteſqꝫ ad locũ vnde illud coꝛp⁹ ſumpſerãt: illud ibidẽ inuenerũt. Cũ aũt abbas veniã petẽs ⁊ illud vel aliud coꝛp⁹ peteret: certiſſime ꝓmittẽs capſam p̃cioſaꝫ ſe citius facturũ nullatenus impetrauit.

Religioſus quidã cũ has virgines ĩ deuotione m̃lta hẽret quadã die dũ grauit̃ infirmaret̃ vidit quãdã virginẽ pulcheꝛrimã ſibi apparentẽ ⁊ ſi ſe cognoſceret inquirentẽ. Qui cũ ad ei⁹ viſionẽ miraret̃ ⁊ ſe nequaꝙ ipam cognoſcere fateret̃: illa ait. Ego ſum vna virginũ erga quas tantum habes dilectionis affectũ. Et vt inde mercedẽ accipias ſi amoꝛe ⁊ honoꝛe noſtri vndecies millies dñicam oꝛationẽ dixeris in hoꝛa moꝛtis in ꝓtectiõe et in ſolatiuꝫ nos habebis. Qua diſparente ille ꝗciti⁹ potuit hec adimpleuit. Statimqꝫ vocato abbate inungi ſe fecit. Qui cũ vngeret̃ ſubito exclamauit vt fugerent ⁊ venientibus ſacris virginib⁹ locum darẽt. Queꝫ cũ abbas q̃d hoc eſſet interregaret: ⁊ ille ꝓmiſſionẽ virginis ſibi per oꝛdinẽ enarraſſet recedentib⁹ cunctis ⁊ paulopoſt redeuntibus ipm̃ migraſſe ad dñm inuenerunt.

De ſancta Wlfhilde virgine ⁊ abbatiſſa.

Alfredus rex Weſtſaxonũ ſiluam quãdam venandi gratia vice quadam adijt: et vocem paruuli vagientis in arboꝛe audiuit et a venatoꝛuꝫ turba quid nam hoc foꝛet diligenter inquiri fecit. Inuenerunt enim in ſummitate arboꝛis in nido aquile infantem elegantem foꝛma conſpicuum: habentem in coꝛpoꝛe notam quaſi regificum ſignum purpureo pallio inuolutuꝫ in bꝛachijs gemellas armillas aureas nobilitatis iuditiũ pꝛeferentem. Quem rex baptizari fecit ⁊ a nido neſtingum vocans nobiliter educatuꝫ in comitem pꝛouexit. Hic genuit Witburdingum qui genuit Wlfhelmũ qui ex vxore ſua liberos pꝛocreans vna cum coniuge ſua decem ⁊ octo annis vſqꝫ ad pꝛouectam etatem celibem vitam duxit. Angelus aũt dñi tandem trina viſione vtrũqꝫ hoꝛtatus eſt vt conuenirent: quia iam ca-

ſtiori euo ſponſam xp̄i generarent ⁊ dece
tero propoſitū conſeruarēt. Fiūt itaqꝫ cer
tiores alterutro teſtimonio nec rebellarē
audent tam euidēti celeſti edocti imperio
trina inditione probato. Nata igitur in/
fantula et Wlfhildis vocata ablactataqꝫ
virginibus Wintonie traditur educāda
Quā cū interiecto tp̄e edgarus rex fugi/
entem vt columba accipitrem nullo argu
mento blanditiarū vel promiſſionū mina
rum ne accerſire ad ſe poſſet nec de dn̄i ra
pere eccl̄ia auderet per eius amitā nomi/
ne Wenfledam que illi apicem regni con
ſanguinitatis affectu concupiuit: irriti/
re temptat. At illa callens ad decipiendū
gcaui ſe corporis ſui languore laborare ſi
mulat: puellam ad ſe in domum ſuam
apud werewelle inuitat vt quaſi neptem
vnice dilectam rerū ſuarū heredem mori
tura aſcribat. Quo cū peruenifſet ecce rex
edgarus ſedens ad conuiuia aſſidente ip
ſa wenfleda non languida ſed regalibus
epulis iocunda. Jubetur in cubiculo pu
ella parari regaliter ⁊ auratarū veſtium
decore radians ad regē adduci. Quā rex
colligit ⁊ lateri eius amatā aſſidere fecit
mediam inter ſe ⁊ eius amitam blanditie
pollicitatiōes/ſuaſiones/diuitie/regnū
⁊ imperium affatim virgini promittunt:
regina ⁊ domina rerū britannie preliba/
tur. Uirgo aūt xp̄i tacito ore ſed clamoſo
corde reſpuit et deteſtatur oīa ⁊ hec blā
dimenta vt crudeliſſima gemit tormēta:
de ſola cogitat fuga ⁊ alto ſilentio alta ad
xp̄m vt eripiatur attolit ſuſpiria. Jā toto
cōuiuio fatigata ab oīnibus vt epularet:
animoſa abſtinentia potius dolorem ſu/
um vlciſcitur. Simulata enim infirmita
te nihil prorſus acquieuit guſtare. Tādē
vix impetrata dimiſſiōe ad pauſam vt de
ſeſſa egreditur. Rex vero virginis intenti
onem iam pridem agnoſcens ne quoquo
modo euadere poſſet foris militum ponit
cuſtodiam et in ipſum cubiculum impor
tuna eā aſſequitur cuſtodia. Procedit tan
dē virgo quaſi ad ſecreta nature vbi tur
pe erat maris ſequi: et preſentibus dua/
bus puellis exuta pompa ornamentorū
et monilium per meatum cuniculi ange/
lo duce fuga dilabitur atqꝫ in villa de we
rewelle cuiuſdā paupercule tugurio vt
mendica hoſpitata eſt. A curialibus vndi
qꝫ conclamantibus queritur ſed nequaq̄
reperitur. Mane autem facto accerſitis p
hoſpitam ancillis wiltoniā cum feſtinati
one deuenit. Quod rex comperiens illuc
properat et oīnibus capture inſtrumētis
virginem nulla prorſus impetrare ſuffi/
cit conditione vt vel ad colloquium rega/
le procedat ac omnibus nexibus legatio/
num/donationum/adulationū/allicere
ſibi wlfhildam ſanctam temptabat. Sed
virgo in xp̄o fundata immobilis perdura
bat. Rex verumptamen attentius tā per
ſe q̄ per alios inſidias apponēs forte eā
in clauſtro extra eccleſiam deprehendit ⁊
velut victor capta preda exultans inſilijt
fugientemqꝫ in ipſo eccleſie limine p ma/
nicam rapuit: ſed illa vtcumqꝫ potuit re/
nitente manica in manu trahentis dicto
citius remanſit adeo videlicet vt non ſen
tiretur ſciſſura ⁊ ſolida veſtis tanq̄ hūa/
na induſtria erat circūſciſa. Uirgo vero
deo deuota coram altari proſtrata cordis
gemitibus pudicitiam a xp̄o illibatā ſer/
uari exorabat. At rex ad ſe conuerſus ob/
ſtupuit prodigio/erubuit ipudentie: vol/
uebat tremēs qd portēderet hec ſciſſura i/
tellexitqꝫ prudens q̄ a ſuo appetitu ſpon
ſa domini eſſet abſciſa. Et accedēs ad eā
dixit. Noli timē virgo dō accepta pmitto
ei oīa videnti deo q̄ vltra nequaq̄ moleſtꝰ
ero propoſito tuo ſed potius adiutorē et
defēſorē me prebebo. Dedit igitur rex ed
garus ſctē wlfhilde monaſteriū virginū
de berkingo ⁊ ad antiquū ſtatū regali mu
nificentia reparauit ipſiuſqꝫ wlfhilde no
bile patrimonium ad viginti quatuor vil

larum mãſionem auxit pꝛedictoq; mona-
ſterio de berkingo tam nũero ſacrar͂ vir-
ginũ ꝙ copia rerum coequauit. Eſt autẽ
hoꝛtoñ. vbi virgo ſctã de patrimonio ſuo
cenobiũ conſtruxit: quaſi vmbilicꝰ tetra-
polis a quatuoꝛ vꝛbibꝰ ſpaciis equalibus
id eſt fere duodecim miliaribus diſtãs in
quibus conceſſit illi rex quinq; domos in
ſinguliſq; vnam eccl'iam ſcʒ wiltoñ. ſcaf-
tiſbyꝛy/warram/hamptoñ. Cum autẽ
beata wlfhildis excuſſo ſeculi iugo federe
virginitatis perpetuo xp̄o conſecraretur
ecce columba niue candidioꝛ de celo lapſa
ſuper verticem eius conſediſſe viſa eſt.

Quadã autem die intrauit mulier que-
dam paruulum in humeris geſtans infã-
tem ſed cecũ. Quẽ cũ virgo ſancta conſpi
ceret crucis ſignum ſuper oculos infãtis
poſuit: et puer apertis oculis clare vidit.
Cum aũt epm wintonienſem ſanctum
ethelwoldũ ad pꝛandiũ iuitaret: miniſtri
de potus inſufficientia conqueſti ſunt. Il
la diues et potens in plenitudine dilectio
nis dei oĩa ſe poſſe et habere credebat ꝑ
leticia hoſpitalitatis tam ſancte. At mini
ſtri humana curioſitate ducti ĩpoſita vir-
ga liquoꝛis quantitatem notant vt tali mi
niſtrarent induſtria potũ qua ante tẽpus
non deficeret. Cumq; tota die pꝛedictꝰ li-
quoꝛ inceſſanter pꝛopinaretur conuiuis:
nunq̄ inferiꝰ ſubſedit pꝛefixo ſigno virge
ſed ſemper in pꝛioꝛi plenitudine perſeue-
rauit. Quodq; pincerne timuerant cõui-
uis defecturum ſaciatis omnibus ad in-
tegrum eſt repertum. Cũ autem virgo
ſancta longo tempoꝛe monaſteria de hoꝛ-
toñ. & berkingo equali ſoꝛoꝛũ numero re-
xiſſet inuida pꝛeſbiteroꝝ ambitio in ber-
kingo contra eam ſurrexit & apud reginã
alftrudem ethelredi regis matrẽ quatinꝰ
eiiceretur & ipſi eccl'ie pficerent egerunt.
Que cũ ſoꝛoꝛibꝰ eiulantibus in limine ec
cleſie ſubſiſteret dixit clara voce. Nolite
flere ſed ſicut tradidi vobis ſic ſtate ĩ dño
chariſſime pꝛedico vobis in dño qꝛ in hac
die & hac ipſa ianua qua nũc egredioꝛ poſt
viginti annos de reliquo vobiſcũ permã-
ſura huc regrediar. Sic ſuas oꝛphanas
cõſolata ad hereditariũ monaſterium de
hoꝛtoñ. pergẽs nec ceſſabat tã abſentes ꝙ
pꝛeſentes ſoꝛoꝛes ad ſuperna gaudia ſecũ
trahere atq; has alloquiis & exẽplis illas
mãdatis & nunciis crebꝛo accendere. Al-
trudis vero regina cũ relictũ ipſius locũ
quaſi pꝛopꝛiam poſſeſſionẽ frequentaſſet
pꝛimo clade et moꝛte iumentoꝛũ/ deiñ ho
minũ ſuoꝝ: & inſtante demũ tpe a ſctã vir
gine pꝛophetice pꝛedicto letali ibidẽ egri
tudine coꝛripitur. Cui beata ethelburga
per viſum apparuit miſerabili cultu ve-
ſte pannoſa et conſciſſa facie egra attoni-
tamq; hac defoꝛmitatis iniuria ſic mina-
ci increpat ſententia. Uides inquit igno-
miniam deiectionis mee oꝛnamentũ glꝛie
mee: wlfhildam ſanctã eieciſti et in eius
diuturna eiectiõe hoc erumpnoſo habitu
me ſqualere feciſti. Et qua fronte ſcim̃ oc
cupas locũ quem mecũ deſolaſti: Dico ti
bi ꝙ niſi ꝙtocius illã reuocaueris ex hac
ĩfirmitate tua nequaq̄ ſanaberis ſʒ moꝛ
te moꝛieris. Sicq; ſancta wlfhildis reuo
catur: & eadem die eademq; ianua vt pꝛe-
dixerat excipitur & regina a ſua egritudi
ne liberatur. Uirgo ſancta ſeptẽ annis
poſt hec vixit et vtrũq; monaſterium vni
ca mater ſtrenue rexit: amoꝛ et dulcedo ſi
nus et geſtatoꝝ oim/ vita angelica & dile-
ctiõe oĩʒ coꝛda ad ſuperna gaudia trahẽs
pꝛedixitq; ſe in vigilia ſcti ethelwoldi epi
hoc eſt quinto idus ſeptembꝛis ab hac lu-
ce ad dñm migraturam. Sepulta vero in
monaſterio de berkingo poſt triginta an-
nos integra & incoꝛrupta cum veſtibꝰ re-
perta eſt. Mulier quedam oculoꝝ & greſ-
ſuum carens auxilio in oꝛatoꝛio virginis
ſancte de hoꝛtoñ. lumẽ & viſum recepit et
vt reliquum ſalutis apud berkingum re-
ciperet admonita cum illuc cum difficul-

tate quaſi repẽs veniſſet ſanitate recepta
cum leticia redijt. Amabilis wlfhildis ĩ
vrbe londoniarũ propter externos exerci-
tus cum ſuo grege morata migrauit ad
dñm. Cumq; corp⁹ ad monaſteriũ ſuum
de berkingo deferretur: quidam cui ſctã
mater ob ſcelera ſua infenſa fuerat inter
ceteros man⁹ feretro apposuit. Mõ mox
tanto radicatum eſt põdere vt nulla poſ-
ſet multitudinis virtute moueri. Mõ ipſe
ſceleratus ab omĩbus vocatus ſibi impu
tans abſceſſit cum tremore ſtatimq; cor-
pus mira aſportabatur lenitate. Uir ille
ingemiſcens et peccata ſua confitens ad
funus acceſſit & cũ alijs vſq; ad monaſte-
rium illd detulit. ¶ Narratio.

Anno aũt dñi milleſimo ducẽteſimo de-
cimo (vt ait vincentius) carbonarius qui
dam pauper in ſeculo ſed diues in deo / re
ligioſus et timens deum ob hoc etiam fa-
miliaris erat cuidam comiti. Hic dum no
cte quadam vigilaret et cuſtodiret foſſam
ſuam carbonificam acriter incenſam ecce
quedam femina nuda currẽs apparuit et
poſt eam eques quidã equo nigro inſidẽs
euaginato gladio velociter equitãs vt fu
gientem apprehenderet mulierem. Que
dum fugiens foſſam circuiret comprehẽ-
ſa eſt ab eo et perfoſſa gladio & ſtatim qua
ſi mortua effecta eſt. Quam ille proiecit
in ignem et exuſtam rurſus extraxit & po
ſuit ante ſe ſuper equum et abijt. Hec vi-
ſio pluribus noctib⁹ illi oſtẽſa eſt. Quod
cum cuidam comiti ſibi familiari narraſ-
ſet confeſſus comes cũ carbonario ad ſil-
uam iuit et que predicta ſunt vidit & adiu
rauit equitẽ vt in noĩe xp̃i ſtaret: quis eẽt
et cur ſic faceret ſibi diceret. Et ille. Ego
ſum veſter ille miles et hec eſt illa mulier
nobilis vxor talis militis quem pro amo-
re meo interfecit vt licentius et frequen-
tius meo concubitu frueretur. Et in hoc
peccato mortui ſumus niſi q̃ heu ſero in
ipſa morte penituimus. Nunc tale tormẽ
tum patitur q̃ ſingulis noctibus a me vt
vidiſti gladio percuſſa comburitur. Tan-
tum enim dolorem patitur in ictu gladij
quantum nullus vnq̃ in morte ſua paſſ⁹
eſt & in combuſtione multo maiorẽ. Equ⁹
ſuper quem ſedeo diabolus eſt qui nos in-
effabili vexatione torquet. Poſſet ne vo-
bis ait comes aliquis ſuccurrere? Poſſet
inquit ſi vos faceretis in cunctis congre-
gationibus que vobis ſubiecte ſunt orare
pro nobis et a presbiteris miſſas celebra-
ri et a clericis pſalmos decantari. Hijs di-
ctis euanuit.

¶ De ſancto wlrico cõfeſſore.

Beatus wlric⁹ de mediocri an-
glorum gente originẽ ducẽs
in contana octo a briſtollia mi-
liaribus diſtante natus / alit⁹ /
et conuerſatus eſt: vbi & ſacer
dotis officium per annos aliquot admini
ſtrauit: canum & auium venationib⁹ p̄ſ-
biter non abſtinuit. Tandem apud haleſ-
bergiam ab oxonia triginta miliarib⁹ di-
ſtantem migrauit vbi in cellula eccl̃ie cõ
tigua: nulla epiſcopi introductione / nul-
la benedictionis ſolempnitate ſed familia
ri ſpũs ſancti auctoritate xp̃o ſe conſepeli
uit: mlt̃o ieiunio mortificabat mẽbra ſua
& vigiliarum labore vexabat vt pellis vix
oſſibus hereret. Erat enim ei pro cibo deli
catiori panis auenacius et pulmentũ de
auena factum. Uinum et omne quod ine
briare poteſt niſi in precipuis ſolempnita
tibus ob reuerentiam feſti magis q̃ car-
nis refocillationẽ nõ guſtauit. Uigiliarũ
vero tam peruigil & indefeſſa aſſiduitas
erat vt inſompnes prſus duceret noctes:
niſi cum naturalis interdum infirmitas
perurgeret & tunc non lecto quidem ſʒ ca
pite ad parietem reclinato non tam capi-
ebat ſompnũ q̃ incipiebat & continuo ve-
lut ad iniuriam factaʒ eiulans eo fortior

quo recentior ad conſueta redibat. Ceruical quoqꝫ de feni funibus intextum capiti ſupponere conſueuit. Cilicio primo ad carnē deinde lorica vſus eſt. Noctibꝰ vero in frigore ⁊ nuditate in vas quoddā frigida aqua infuſum deſcendebat pſalteriumqꝫ ex integro dño decātabat: Exiēs vero de aqua loricā induit ⁊ in hymnis ⁊ orōnibus cum crebris genuflectionibꝰ qđ reliquū erat vigiliarū deuotꝰ et alacriter expendebat. Incentiua carnis ſue cuiꝰ acerrimos ſtimulos patiebaꝛ in aquis vehementiſſimis mortificauit. Quadā eni nocte dum ex more de aqua aſcenderet manu aquā excutiens ſerpentē a femore dependentē inuenit. Expauit illico vir ſanctus ⁊ nihil moratus violenter arreptū in terrā excuſſit eūqꝫ diligentius ad lumen lucerne intuitus capite truncatū aſpexit ⁊ ſe pre ſtupore rei geſte mox in extaſi ſoluit a qua exſuſcitatus venenū omne quod tabidus ille anguis infuderat multū eluctatus euomuit ⁊ inflicti vulneris curā agens ſanitati poſt modicū reſtitutus eſt cicatrices tñ vulnerū quibus dentes impreſſerat vſqꝫ ad mortem non euaſit. In colloquendo perſonas potentū nullatenꝰ accipiebat ſed vnūquēqꝫ puro noīe appellare contentus: maiorum titulis vł iuditio vel ſimplicitate abſtinebat/reges et principes ad eū venientes mendacis vocabuli ſpolians ⁊ tacite predicens qm̄ homines ſunt. Cum aūt lorice longitudo i diutina genuflectione ſua eū impediret: militem huius rei conſciū cui primo ſeruierat aduocat: de nimia lorice longitudine cauſatur dicens. Forfices accipe et coram deo loricam reſcinde. Cumqꝫ ille obſtupeſceret ⁊ velut delirantem reſpiceret Vlricus forfices de domo militis allatas filoqꝫ in anulos lorice inducto quo finem reſciſionis ſignificauit in feneſtra coram ipo poſuit dicens. Conſtās eſto et inde ne trepides: ecce ego vado orare dñm meū

Inſtās ergo miles inſciſioni putabat nō ferrū ſed veſtem incidere tanta facilitate in ferro non ferreo forfices cucurrerunt. Cum aūt demoniū a corpore obſeſſo eieciſſet precepit ſanato ⁊ qui cū eo erant ne miraculum cuiqꝫ reuelarent. Egreſſis illis vir dei ſompno corripitur diuinitꝰ. Videtqꝫ perſonā vultu venerabilem aſſiſtētem ſibi atqꝫ dicentē. Quid hoc facere voluiſti vt prohiberes hoībus illis narrare opa dei: Caue ne id vltra feceris: ſed virtutes dñi quas facturus eſt in manu tua ⁊ ipſe confidenter loquere ⁊ alijs vt loquātur iniunge. Euigilans ergo vir dei miſit puerū poſt viros qui diceret. De quibus mandaui vobis ne ſileatis ſed gl'iam dei quā vidiſtis palam predicate. Deinceps enim vir dei opera que per eū dñs faciebat religioſis duntaxat auribꝰ humiliter enarrabat. Vlrico itaqꝫ medio noctis ſilentio orōni vacante conueniunt ad eum ſpiritus maligni in multitudine graui ⁊ velut iuditio rem acturi vndiqꝫ obſident innocentem. Conquirunt inter ſe quid nā fieri oporteat de homine qui ipſis ita totis viribus aduerſetur: conſilia diſſipat/ diripit ſpolia/que edificant deſtruit/que deſtruunt edificat. Nec mora iuditiū iniquorum vnanimi ſententia diffinitū eſt: quia hic homo reꝰ eſt mortis dignaſqꝫ pro meritis debeat dare penas. Iniectis itaqꝫ manibꝰ capitur/trahitur: primum in eccleſiam deinde per ecc'iam ſine miſeratione vlla tractatur. Cūqꝫ foras ecc'iam iam eſſet eijciendus adueniens virgo reuerentiſſima ⁊ interrogans cur ita innocentem vexare preſumerēt manica explicata omnes pariter euentilauit. Fecerat eni die illo beate cuiuſdā virginis i miſſa commemorationem ⁊ ipſa erat que indicauit cauſam eius de manu inimicorum ſuorum. Alio quoqꝫ tempore infirmante viro dei introiuit inimicus et terribilibus oculis intuēs eū baculū quē manu te

nebat leuauit in altũ eumq́ʒ tertio valide percuſſit. Ad quẽ nihil mot⁹ ſeru⁹ dei reſpõdit. Jaʒ nũc recede maligne qm̃ amplíoꝛem in me poteſtatem nõ habes: ſed nec hãc omino haberes niſi tibi deſuper data fuiſſet. Tent⁹ eſt enĩ ſemel inimic⁹ a viro dei ⁊ diuti⁹ flagellatus nec pꝛi⁹ vt abire poſſet obtinuit ꝙ̃ ſe vltra non reuerſurum ad eum iure iurando pꝛomitteret.

In aquilonarib⁹ anglie partib⁹ hõ quidam erat valde miſerabilis qui foꝛtunaʒ paupertatis nõ eque ferens diabolo manus dedit ⁊ homagiũ ei fecit. Tandẽ miſer ille intelligẽs reatũ penitere cepit. Et cũ cuidã caſum ſuuʒ ⁊ pꝛopoſitũ reuelaſſet aſtitit ei diabolus in effigie conſueta: ⁊ nota illum pꝛoditionis arguẽs caſtigatione crudeli ſeipſum punire minatur ſi quid tale decetero attemptare pꝛeſumeret. At homo ille videns ꝙ inimic⁹ ei⁹ cogitationes coꝛdis ſui non cognouiſſet niſi eas pꝛius per verbũ vel ſignũ pꝛodidiſſet diſſimulato aliq̃diu penitẽtie ſue pꝛopoſito ad Vlricũ dei amicũ iter tandem arripuit ⁊ ad vadum quoddã illi⁹ fluuioli: qđ extra heleſbergiam ſitũ eſt aceſſit. Et cũ vadũ fuiſſet ingreſſus ſuperuenit diabolus ira magna ſuccenſus ⁊ man⁹ i hominẽ immittẽs infremuit ⁊ ait. Quid eſt inquit pꝛoditoꝛ quod facere voluiſti. Moliris pactũ noſtrũ diſſoluere ſed fruſtra: quia pꝛoditionis qua olim deo renũciaſti ⁊ qua nũc mihi renunciare cogitas ſoluere penas modo debes: qꝛ iam miſerabilit ſubmergeris. Et tenẽs eũ diabol⁹ ita immobilẽ fecit ꝙ nec ꝓcedere nec in lat⁹ aliquod valuit declinare. Dũ hec agerent in flumine vir dei Vlric⁹ angelo reuelante cũcta cognoſcens vocauit ad ſe pꝛeſbiteꝝ ⁊ ait. Accelera inquit: et aſſũpta cruce cũ aqua bñdicta occurre hoĩ quẽ diabol⁹ in vado qđ extra villam eſt captiuũ tenet et aqua bñdicta aſperſum adduces ad me. At ille pgẽs inuenit hoĩem ita in aqua immobiliter fixum qđ de loco ſe mouere non potuit. Quẽ aqua bñdicta perfundẽs pꝛedonẽ fugauit ⁊ ad virũ dei hoĩem illũ adduxit. Appꝛehendit aũt ſeruus dei manũ hoĩs dexteram ⁊ diabolus ſiniſtrã tenens om̃i virtute trahebat. Vlricus ei vna manu captiuũ tenuit: ⁊ altera aqua bñdicta cõtra faciem inimici aſpergẽs ipm̃ valde confuſum ab edibus effugauit. Vir autẽ ille penitens ⁊ purã cõfeſſionẽ faciẽs coꝛpus dñi ſibi oblatũ in ſpecie carnis vidit Et interrogat⁹ ſi ex toto coꝛde crederet: credo inquit dñe quia coꝛpus et ſanguinem dñi mei in manib⁹ tuis ſub ſpecie carnis ego miſer et peccatoꝛ aſpicio. Cui Vlric⁹ ait. Deo gratias: ſed nũc ſimul oꝛem⁹ vt in ſpecie conſueta illud recipere merearis Sicq́ʒ coĩcatũ hoĩem ⁊ in fine confirmatum dimiſit in pace.

Data eſt aũt poteſtas inimico in carnem ei⁹ percuſſitq́ʒ eũ in bꝛachijs vlcere peſſio adeo vt caro humerotenus putrefacta ſcateret vermib⁹ ⁊ ſanie ebulliẽte deflueret. Vir aũt dei iuditium celeſte cum gratiarum actiõe amplexatus patienter ſuſtinuit letatuſq́ʒ eſt in hijs ſicut qui inuenit ſpolia multa. Et poſt paululum cõualeſcẽs: leuiatan igne quodã inuiſibili ⁊ vt creditur ĩfernali carnem eius inflammauit vt ſupꝛa oẽm humanũ modũ flãme inſanientis incendio ſe cremari diceret ⁊ velut in fauillas ⁊ cinerem mox reſoluend⁹ ſacerdotẽ vocaret ⁊ aĩam deo ꝯmẽdaret. Poſt aliquot tamẽ hoꝛas inuiſibilis carnifex mutauit toꝛmẽtum: ſed vir dei patientiam non mutauit Subito enĩ ſicut aduenerat ablata eſt: ⁊ cõfeſtim a quodã gelidiſſimo frigoꝛe compꝛehẽſus totus rigeſcere et congeleſcere cepit: ⁊ hui⁹ hoꝛe exitum cũ patiẽtia pꝛeſtolari. In hac ſuppliciorꝝ ꝑmutatione caro in man⁹ impij data a mane vſq́ʒ ad veſperã deſudauit quãdã futuri iuditij dãs metuentib⁹ deũ ſignificationẽ: in quo ab aq̃s niuis tranſitur in caloꝛem nimium.

Cumq̄ illuceſceret paſchalis ſolẽpnitatis nox ſacra immūdꝰ ſpūs viro dei ſompnū incuſſit ⁊ per ſompniū de carnis lubrico triūphauit. Mane facto oī eccleſia cōgregata de cella ſua ad publicū ꝓceſſit aperienſq̄ os ſuū dimiſit aduerſuz ſe eloquiū ſuū. Sic ait miſero huic wlrico: ſic hac ſacratiſſima nocte pctis meis exigentibus accidit ſic inimicꝰ meus mihi infelici illuſit. Peccatū meū deo ⁊ vobis confiteor: veniā a deo vobis intercedentibꝰ deprecor: de iniuria hac corā deo ⁊ vobis cōqueror qua me inimicꝰ meus in tam reuerenda feſtiuitate dehoneſtare non pepercit. Ita humilitatis ſectatorꝝ fortis non parcens aliquatenꝰ pudori ſuo/ non aſtātium verecūdie/ nō deniq̄ eſtimatiōi ſctitatis que de eo lōge lateq̄ ſpirabat. Hijs dictis in cellam regreſſus eſt. Vir namq̄ dei frigore habundantiori plerūq̄ rigeſcebat adeo vt homo quidā de finibus briſtollie per viſionem admonitus opertorium nouū de vulpinis pellibꝰ quo ſe operuerat trāſmitteret. Ait eni illi in viſiōe dn̄s: ſeruus meus wlricus frigore cruciatur tu vero calide hic foueris: ſurge q̄ctocius ⁊ opertoriū hoc cū feſtinatione trāſmitte. Et ita factum eſt. Cū ſemel in cella ſedens capā a mure corroſam videret: ait. Pereat mus qui ita capā meā ledere preſūpſit. Et ecce dicto citiꝰ mus de muro proſiliens corruit ad pedes eiꝰ et mortuus eſt. Vir ergo dei preſbiterꝝ vocauit ⁊ quia murem incaute maledictiōis verbo interfeciſſet humiliter confeſſus eſt. Cui preſbit: vtinā ait ſimili anathemate oēs mures regionis huius perdere digneris Abſit inquit ille hoc a me: nimis hac vna vice in hoc vno erratum eſt. Vere ſi nō id diſplicere crederē dn̄o meo pro iſto etiaz orarem vt priſtine reſtitueret vite. Lumen lucerne ſue bis extinctum diuinitus accenſum eſt. Accidit autem vt preſbit quidam oſbernus in ipſo noctis crepuſculo quieſcendi gratia ad eccleſiā feſtinaret ⁊ ecce vidit ecc̄liam immenſo lumine choruſchantē vt a facie flāme per feneſtras erūpentis cimiteriū oīe reſplēderet. Expauit homo et ſubſtitit ⁊ pſalmos decantauit. Poſt paululū vero angelꝰ in flamma ignis per feneſtram egreſſus eſt. Mane facto vocauit eū vir dei et ait. Que nā illa viſio fuit quam ſero vidiſti oſberne: Cui ille. Flamma ignis nō modici ait intra eccleſiam vidi. Bene inquit dixiſti q̄ dn̄s meus affuit ⁊ conſolatus eſt ſeruum ſuū ⁊ cōſolatiōes huiuſmodi ſb̄miniſtrat Proinde oraui dominum meum vt aperiret oculos tuos ad contemplandū hec vix q̄ id impetrare valui. Sed ⁊ hoc noui q̄ hos et hos pſalmos interim decātaueris ⁊ extra cimiteriū viſionis expectaueris finem. Preſbitero quodā in menſa aſſiſtēte ſibi aqua in vinū conuerſa eſt. Alia vice aqua ab ipſo populo oblata vini ſaporē induit colore priſtino nullatenꝰ mutato. Aqua ab ipſo bn̄dicta in vinū conuertitur ⁊ quaſi ad mortē egrota inde ſumēs cōtinuo ſanatur. Nobilis dn̄a cū em̄i comitatu ſuo eū viſitans ſolo pane a ſctō dei ſeruo benedicto laude refecta eſt ex cuiꝰ reliquijs turba virorꝝ nō modica pre foribus aſtans eum videre ⁊ alloqui ⁊ ab eo benedici querens ſaciatur. Quadragenariuz vt ferebant nūerꝝ exceſſerūt. Virgo quedam vſq̄ ad mortem infirmata de ſōpno vigilans ait matri ſue. Ecce grā dei ⁊ ſancti wlrici famuli dei ſanata ſum. Ut eniz in ſompnis viſum eſt mihi: veni ad eū et ſuſceptaz ab eo aquā bn̄dictā in cipho eo offerente guſtaui ⁊ viſceribus meis ⁊ corpori meo ſalus effecta eſt. Et vt facilꝰ credas talis et talis eſt vir: et talis ⁊ talis eſt locus. Mulier quedam inter cetera munuſcula tres panes ſigulis furnaturis viro dei mittere ſolebat ⁊ die quadā ꝑ quendā puerorꝝ ſuorꝝ tres panes ei deſtinauit Qui quidem vnum ſibi reſeruans panē

⁊ abſcondens duos ſctō obtulit ⁊ reuerſ⁹ eſt: productūqꝫ panē de latibulo incidere moliebatur. Sed nil proficiēs panē omnino inuiolabilē cōprobauit. A fure enim ſe pollui vel ledi panis nō ſuſtinuit: ſed pro pane lapidem in man⁹ preuaricatoris exhibuit. Quo viſo ad virū dei rediens ⁊ rē geſtam aperiens miām implorauit. Uenia aūt puero data panē benedixit ⁊ facilitate ſumma frāgēs de pane calido ⁊ vaporante comedit ⁊ puero dās portionē edificatū cū bñdictione remiſit. Cū quidā panē viro ſancto miſſum in domo pauperis cuiuſdā hoſpitandi grā deferēs diuerteret ⁊ paruulis panem petentib⁹ nullū porrigente videret de ſacculo productū panē incidere parat. Et quidē incidi panē ſenſit: ſed qꝛ opus miſericordie citra contraqꝫ obedientiā pſumebat ſanguine manare cepit: quē cū tremore ⁊ timore ad ſāctū detulit. Auditis aūt que acciderāt ſanctus ait. Fili nō debuiſti etiā piū op⁹ contra mādatū preſumere. Acceptumqꝫ panē benedixit ⁊ a ſanguine emundans ait Accipe nūc panē ⁊ defer paruulis illis quibus preparaſti eū. Et ita factū eſt. Monachus quidā de monte acuto celerarius puero viri dei Ulrici infeſtus ⁊ iniuriis afficiens quadā vice acceſſit ad domū ſerui dei. Cui Ulricus ait. Tu inquit hacten⁹ ambulaſti mihi ex aduerſo et exacerbaſti ſpm̄ meum ⁊ nūc iudicet deus inter me ⁊ te. Ille vero exiens ⁊ paruipendens monita ei⁹ ⁊ verba contempnere nō metuit Conſueuerunt enī monachi Ulrico portionem quandā vict⁹ ſingulis ſeptimanis ex conſuetudine mittere quā celerari⁹ ille auferri procurauit. Et audiēs Ulric⁹ cor eius induratum ait. Auferat ei inqt hodie deus victum ſuum qui meum abſtulit mihi. Eadem enim die monachus ille ab aquis interceptus ⁊ ſubmerſis vitam finiuit. Quidam magnus princeps de domo regis henrici audita Ulrici fama ait. Bene faceret rex ſi mitteret ad cellam illuſoris huius ad accipiendas pecunias eius: qꝛ fieri nō poteſt vt multa ſibi nō thezaurizauerit ad quē tam multi conueniunt. Adhuc verba in ore eius erant ⁊ ecce eliſus in terrā ore ad aurem retorto volutabatur ſpumans. Quo audito: rex habita occaſione declinauit ad cellā ſerui dei ⁊ ſtudioſe precib⁹ ei⁹ ſe commēdās ⁊ pro milite cuncta referens ſupplicauit. Non imputo inquit ei peccatum hoc ⁊ preſto ſum quicquid debuero facere. Unus itaqꝫ aſſiſtentium apphenſam Ulrici manum egroti faciei applicuit ⁊ ſtatī reuerſum eſt os eius in locum ſuum ⁊ mēte recepta ſana loquebat̄ recte magnificās deum. Dum ſacris aſſiſteret miſteriis dominicaqꝫ oratiōe completa atqꝫ perfecta ſuborta eſt ei heſitatio ſi aquam calici infudiſſet multa in aīo reuoluēs toto corde tandem ad deum conuerſus cum cordis puritate deū exorauit. Completa oratione vidit in calice roſeum ſanguinem velut agni īmaculati ihū chriſti vſqꝫ ad labium calicis redūdantem: perceptoqꝫ ſacramento ſanguinē deniqꝫ bibit vue meraciſſimum. Seruus dei Ulricus cuidam muto in ſompnis apparens digito ori ei⁹ impoſito os eius aperuit et linguam reſerauit. Latroni oculorum effoſſione punito: oculos nouos et viſum ſua prece reſtituit. Mulier quedam duos pueros cum panibus/paſtellis/et duobus vaſis vini ad Ulricum miſit. Qui portionē aliquā ex ſingulis reſeruantes apud pauperem quendam in via depoſuerunt. Illis igit̄ ad ianuam pulſantibus: vocato Ulricus puero ait. Uade et ſuſcipe de manu hominum illorum ea que tulerūt: ſꝫ eos ad me introire non permittas: ſed ne de hiis guſtent que defraudauerūt ⁊ repoſuerūt ſibi ſub mortis interminatione eos prohibe. Quo audito cū multa cōfuſione reuerſi vinum enī plenum genimine ranarum

venenatarũ inuenerunt: ⁊ quod de pane ⁊ paſtillis reſeruauerãt plenũ ſcaturigine vermiũ viderũt. Percutiẽtes ergo pectora ſua ad virũ dei qualia erãt celerius detulerũt. Quibus confeſſa culpa ſua veniam ↄſequentib⁹ Wlric⁹ panem ⁊ vinũ ſua bñdictione forme priori reſtituit ⁊ vt pauperi apud quẽ ea depoſuerãt illibata reportarent imperauit. ¶ Wlrico eni nocturnis vigilijs fatigato cũ membra ſopori daret vidit in ſompnis quaſi tres pueros vltra altare ſuum ſuſpẽſos ⁊ laqueis quibus aſtricti erant iam quaſi ſuffocandos. Quoꝝ vnus ad illũ conuerſus ait. O dñe mi Wlrice cur pigritaris ſuggerere ⁊ eruere nos? Cui cũ vir ſctũs nõ iuenire ſe diceret quo nã modo id faceret reſpondit. Aſcende ſuper altare hoc ⁊ ſtans mitte manũ tuã ⁊ fer opem morituris. Qui cõtinuo acquieſcens manu extenta a morte eos et ſuſpendio liberauit. Dũ tractaret ſecũ vigilians de viſione hac venerũt ad eum preſbiteri tres pro peccatis penitentes et gemẽtes ⁊ ab eo pctõꝝ veniã et cõſilij ſanioris formã expetẽtes reportabãt. Quõ aũt hij tres vſqꝫ ad tẽps illud vltra altare pependerũt dũ ſanctis non ſancte aſſiſterent: aduerti facile eſt. Ordinabat rex angloꝝ henricus prim⁹ profectionem in partes tranſmarinas: ⁊ cũ hoc famulus dei audiſſet ait. Ibit quidẽ ſꝫ non redibit: ſed ⁊ ſi redierit non tot⁹ tamẽ nec integer. Nũciatũ eſt hoc regi ⁊ dure accepit rex ſermonẽ hunc: ⁊ miſit ad eũ q̃ quereret ſi verbi huius auctor ipſe fuiſſet. Si dixi ait: nõ me penitet qꝛ ex me nõ ſum loquutus. Itaqꝫ rege profecto ⁊ aliquãto tẽpore elapſo vocauit ſeru⁹ dei dñm ville eiuſdẽ ⁊ ait. Rex heſterna die mortu⁹ eſt: tu vide qd agas. Porro milite obſtupeſcẽte ⁊ ipante ſilentiũ: mihi ait ſilere pfacile eſt ſed i ꝓximo eſt vt oẽs loquãtur. Deniqꝫ qꝛ miam rex cõſequutur⁹ cẽt a domino: eo ꝙ paci et iuſticie militaſſet in vita ſua ⁊ domũ de radinges regali munificẽtia edificaſſet prophetauit. ¶ Venit ad virũ dei comes ſtephan⁹ qui poſtea regnauit in anglia ⁊ iã tunc cũ regis cognatus eſſet multis et magnis poſſeſſionibus in anglia habũdabat. Venit autem ⁊ frater ei⁹ henric⁹ Wintonienſis eps cũ eo. Reſpiciens itaqꝫ in comitem vir ſanctus ait. Salue rex. Illis ad alterutrũ reſpicientib⁹ ⁊ opinantib⁹ ne forte vir ſctũs hũane opinionis falleret incerto: tibi dico o ſtephane ſalue rex: Tradidit eni de⁹ regnuꝫ anglie in manu tua: tu paci et equitate intendere ſtude ⁊ eccleſiam dei tueri ⁊ honorificare curato. Igit cũ ſtephan⁹ regnaret et alijs regnũ requirẽtib⁹ de manu ei⁹ pax oĩno de anglia exturbata fuit. Quaꝫ quidẽ turbationẽ vir ſctũs ꝓphetauerat: ⁊ ait eiuſdẽ ville dño. Rex ſtephan⁹ craſtina die dabitur in man⁹ ĩimicoꝝ ſuoꝝ ⁊ captiuus ducet: liberabitur tñ ⁊ qui captiuat eũ conſequent de eodẽ calice bibet. Poſtremo venienti ad eũ rege ſtephano poſt obiurgationes plurimas ⁊ exhortationes ſalutiferas: hoc inter cetera repromiſit ꝙ eũ oporteret regnari quoad viueret: regẽ qꝫ cuiuſdã peccati ſui qd etiam noĩeten⁹ expreſſit penitentiã agere exhortatus eſt adijciẽs quouſqꝫ peniteret ĩpoſſibile erat firmari ſoliũ ei⁹ ⁊ pacẽ reb⁹ dari. Quib⁹ auditis rex vbertiꝫ flere cepit ⁊ pcti eiuſdem cõfeſſionẽ ex aĩo faciens percutienti ⁊ cõſpuenti prophete maxillã dedit. ¶ Cũ eni ann⁹ ei vel eo ampli⁹ adhuc ſupereẽt ad vitam ſedenti quadã die in cella ſua lorica ab humeris diuinitus diſſuta ad genua ſubito concidit ⁊ ſtatim loricã ad ſcapulas reducẽs corrigijs eam fortiorib⁹ recollegit. Et ecce corp⁹ eius omne veſicis turgeſcere cepit ⁊ caro paulo ante ferrea ex ſpiritu dei iam ex ſeipa caro inuẽta eſt Sic lorica ſimul et caro ſimili ꝑſagio militie ſue temp⁹ impletum preſignabant. Dixitqꝫ olberno pſbitero. Hora inqt voca

tionis mee eſt et die ſabbati ĩveſpere paratum me eſſe opoꝛtet. Ego enim ad dñm meũ vado cui ſeruiui ⁊ dies que nunc inſtat dies illa eſt quã olim deſideraui. Igitur hoꝛa qua pꝛedixerat iunctis directiſq in celum manibus migrauit ad dñm anno gratie milleſimo cẽteſimo quinquageſimo quarto decimo kalendas marcij.

¶ De ſancto Wlſino Epõ et confeſſoꝛe.

Sanctum enĩ Wlſinũ claris natalib⁹ londonijs natum ⁊ a parentibus diligenter educatum in puerilem floꝛem pꝛouectũ domino iheſu xp̃o parentes ſtatuunt offerendũ. Lucet enim ſub ipi⁹ vꝛbis menib⁹ ſcti petri cenobiũ nũc Weſtmonaſteriũ dictũ: in q̃ eũ monachũ factũ ppetuo tradũt dño famulãdũ Excurſa autẽ pueritia ad gradũ ſacerdotalẽ ſuſcept⁹ maturo euo et moꝛibus clarum ſanctitatis ſpeculum effulſit. Contra humani generis inimicum vigilijs decertabat ⁊ orõnibus coꝛpus ieiunijs caſtigans / cupiditates ſeculi celeſtibus deſiderijs contempſit: ⁊ omes animi motus ⁊ coꝛpoꝛis omi vigilãtia et cura ſeruauit. Humilitate deiectus fraterna ſeruitute deuotus: charitate repletus / lectionibus nõ ſolum inſiſtere: ſed etiam lecta confratribus exponere piacq exhoꝛtatione ad oẽm virtutẽ eos accendere ⁊ xp̃o lucrifacere cõſueuit. Fauoꝛe tandem ſcti dunſtani epi rex edgar⁹ Wlſinũ pꝛefecit eidem monaſterio. Quãtum enĩ pꝛo ſalute multoꝛum inuigilauerit ⁊ contra dñici gregis aduerſariũ inſurrexerit q̃ale exemplũ doctrine ſue ⁊ vite omĩbus exhibuerit: quis digne explicare ſufficit. Rex tandem ethelred⁹ edgari filius eccl'ie ſcierburnenſi fauoꝛe populi et electione cleri eum pꝛefici fecit in paſtoꝛẽ ⁊

Erat enĩ refugium pauperũ oculus cecorum / pes debilium / bacul⁹ infirmoꝝ cib⁹ eſurientiũ / veſtis nudoꝛũ / ⁊ redẽptio reorum. Quadrageſimali tpe incluſus cenobiali clauſtro ⁊ mũdi tumultu exuto ſimpliciter cũ monachis mãſit: ieiunijs / contemplationi ⁊ lachꝛimis vacans. In cena vero dñi de cubiculo egreſſus criſma cõfecit docẽs ⁊ bñdicẽs ppl'm. Peracto paſchali ſacramẽto dioceſim ſuã euãgelizando viſitauit. Solicitus vero illud antiq̃tus nobile triumphum ſchireburnie non ſolũ emẽdare / augmẽtare / pꝛouehere ſtuduit verumetiam perpetua pace ſtabilire. Eterni nãq anathematis mucrone pcuſſit oẽm lupũ ipius dom⁹ inimicũ ouile xp̃i lacerantẽ vexantẽ aut diſpergentẽ. Quinto vo ep̃t⁹ ſui anno: exacto boni diſpenſatoꝛis miniſterio: decidit in languoꝛẽ ⁊ cũ eo miles quidã ſu⁹ noĩe egelwius ſibi ſemper fidiſſim⁹. Is audita dñi ſui infirmitate doloꝛe intrinſecus tactus nuncium mittit qui querat ſi nã ſpes eſſet valitudinis ſue. Ep̃s enim ad nunciũ dixit. Refer celeri⁹ inq̃t dño tuo vt diſpoſitis rebus omni cura pꝛeparet ſe: qꝛ cras mecũ pficiſcetur ad eterni regis curiã vbi fidelis ſeruicij a cõmuni dño recipiat mercedem ſuã. Illo aũt abeũte ep̃s pñtes frẽs tali voce affari cepit. Hoc chariſſimi mei paterna charitate rogate / ſeruate hũc fidelẽ nr̃m ad deũ mecũ migraturũ meũ funus pꝛeſtolãdo mecũ ad ſchireburniã deferri ⁊ ſepeliri faciatis vt q̃ mihi deuotus in pñti vita ſp fuit in moꝛte etiã ⁊ in pace aſſit perpetua. Lugebat pl'imũ inter ceteros ſacerdos quidã ſctõ p̃ſuli merito ſctitatis familiaris ac ſecretoꝝ ſuoꝝ ꝯſcius noĩe wlric⁹. Cui ſctũs ep̃s cõpatiẽs ⁊ quaſi iã ſolut⁹ ⁊ in celo poſit⁹ fiducialiter loquẽs dixit Noli flere inq̃t frẽ chariſſime qꝛ vado ad gaudiũ dñi mei vocãtis me. Confide potius ⁊ crede qꝛ hinc a duodecio trãſit⁹ mei anno ac deĩceps recoꝛdat⁹ dñs bo

nitatis ſue mĩas ſuas mecū miraculoꝝ attestatiõe oñdet: plebē ſuā gr̃e ſue reuelatione in me viſitabit. Ut ſicut de tranſitu meo doloꝛe affecti eſtis: ita tunc ſupno reſpectu gaudeatis. Hijs dictis eleuatis ĩ celum oculis in admirabile vti ſtephani erupit pꝛeconium dicēs. Ecce video celos apertos et iheſum ſtantē a dextris dei. Et in hac voce ſexto Idus ianuarij in manu dñi efflauit ſpm̄ ſuum. Narratio.

Citra hos dies heremita quidā vir modeſt⁹ ⁊ ſctūs nō lōge a purgatoꝛio ſcti patricij in loco deſerto in hibernia degebat: in cuius hoꝛto om̄i fere nocte demones viſibiliter ꝯuenerūt. Et ſtatim poſt ſolis occaſum ꝯgregati placitū ibi tenuerūt ante ſolis oꝛtū inde recedētes. Rationē ibi reddebāt pꝛincipi ſuo quid mali fecerāt decipiendo. Quoꝝ cōfabulatiões audiuit vir ſctūs manifeſte ⁊ eoꝛū figuras defoꝛmes viſibiliter conſpexit. Ad oſtiū cellule eius ꝯuenerūt: ſed q̃m intrare non poterāt nudas illi ſepe mulieres oſtẽderūt. Sicq̄ heremita ille per cōfabulationes eoꝝ vitaꝫ illi⁹ regiōis multoꝝ hoīm cognouit. Erat aūt in patria illa ſacerdos quidā ſctē vite ⁊ honeſte q̄ quotidie mane ſurgēs cimiterium circūiuit ⁊ p aīab⁹ in cimiterio q̄eſcentiū ſeptē pſalmos deuotus cecinit. Caſte vixit ⁊ bonis opib⁹ ac ſctē doctrine ſollicite ſtudiū impēdit. Demones in cōſilio ſuo multotiēs ꝯq̄ſti ſunt de eo q̄ a pꝛopoſito null⁹ eoꝝ ipꝫ flectē poſſet. Increpat ſatellites ſuos pꝛinceps eoꝝ q̄ tā diu p̄ſbit inflexibilis ꝑſtitiſſet. Et accedēs vnus eoꝝ dixit. Ego decipiā eū qꝛ paraui ei mulierē p cui⁹ pulchꝛitudinē ſubiciet nobis. Sꝫ hoc facere nō potero niſi infra q̄ndecim annos. Si infra hūc terminū ait magiſter illū decipes magnā rē faceres. Cōtigit aūt eo tpe vt ſacerdos mane cimiterium iuxta moꝛē circūiens infantulā iuxta crucē poſitā inueniret. Quam pietate motus accipiēs nutrici eā ꝯmēdauit ⁊ illam in filiā adoptās lr̃as diſcere fecit. Cū q̄ annos pubertatis attigiſſet ei⁹ pulchꝛitudine allect⁹ in cōcupiſcētia ei⁹ tēptari cepit. Nocte ſequēti poſtq̄ puella actionē p̄ſbitero cōceſſiſſet demones in hoꝛto heremite ꝯueniētes magnū de conſenſu facto gaudiū ꝯceperūt. Ecce inq̄t demō p̄ſbiter quē per mulierē me decepturū dixerā iaꝫ feci q̄ a virgine quam in filiā adoptauerat ⁊ ſctimonialē facere decreuerat: ꝯſenſum ſtupꝛi petēs impetrauit ⁊ cras hoꝛa meridiana op⁹ nephariū ad effectū pducam. Gr̃as ergo ei magr̃ egit ⁊ viriliť ipꝫ feciſſe dicebat. Die itaq̄ craſtina p̄ſbiter puellā vocans introduxit illā in cubiculum ſuū ⁊ eā in lecto collocauit Et ſtās añ lectū in temptatione poſit⁹ quid facturus eſſet cogitauit. Et tandē in ſe reuerſ⁹ quouſq̄ rediret puellā expectare iuſſit. Et ad oſtiū cubiculi diuertēs cultrū arripuit et ꝓpꝛia mēbꝛa virilia abſcidēs foꝛas pꝛoiecit. Quid inq̄t putaſtis demones q̄ nō intellexerim temptationes vr̃as: De pditione mea vel filie mee nō gaudebitis qꝛ nec me nec ipſam hēbitis. Sequēti eni nocte cū diabolus interrogaret diſcipulū q̄d de p̄ſbitero actū fuiſſet: ⁊ ille rem geſtā enarraſſet: iuſſit magr̃ vt demō ille grauiť flagellaret ⁊ ſic cōuētus ſoluitur ſpirituum immūdoꝝ. Sacerdos aūt puellā quā nutrierat deo ſeruiturā ſanctimonialib⁹ cōmendauit.

¶ De ſancto Wlſtano Epõ et confeſſoꝛe.

Amabilis deo Wlſtan⁹ in puīcia Warewicēſi oꝛiund⁹ ⁊ ĩ monaſterio de burgo lr̃is ⁊ officiis eccľiaſticis inſtruct⁹ miſſā moꝛoſe cantabat aliaſq̄ orões adijciēs ſolis fideliū oblationibus cōtentus erat. Hic virgo exiſtens ſuperflui potus ſemper expers eſui carnium indulſit: quibus tamen ſpernendis occaſio talis fuit. Die quadam cum ad placitū q̄d-

dam exiturus miſſa celebrata cibũ ſume-
re ſtatuit appoſita igni auca nidor aduſte
carnis nares celebrãtis oppleuit odor mẽ
tem aduocauit. Sed cũ diu reluctãs cogi
tationẽ auertere non poſſet iuramentum
ad ſacram que tractabat fecit nullo ſe am
plius pacto id gen⁹ cibi cõmeſſurũ. Com-
pleta vero miſſa impranſus ad negotiũ
diſceſſit. Seculo tãdem relicto in mona-
ſterio wigornienſi quo pr̃ ſuus ſeruierat
monachus effectus per oĩa pene loci offi-
cia gradiens ad prioratũ aſcẽdit. Jeiuni-
is/vigilijs/et orõnibus iugiter indulſit:
ſuper ſcãnum in eccl'ia libro ĩ quo orabat
capiti ſuppoſito dormire conſueuit. No-
cte eni quadã ante altare ĩ eccl'ia orãs de-
monẽ ad luctã cũ importune prouocantẽ
quamuis illũ paſſione fatigat⁹ ter cõple-
ctẽs ꝓſtrauit. Apparuit aũt illi in forma
ſeruientis cuiuſdã de curia quẽ poſtmo-
dum quotiẽs wlſtan⁹ videret expalluit:
ad cetera ſẽ timore vacu⁹. Affirmabat ei
ſe neſcire qd eſſet timor. Pro fractura põ-
tis equũ nunq̃ deſcẽdit quin etiã in ſum-
mitate fabricarũ anguſtarũ ſecur⁹ ince-
deret. Cũ matrona quedã pulcherrima
nobilis ac diues in cõcupiſcentiã ei⁹ inſa
no amore ac illicito decepta ĩ tantũ vexa-
retur vt temptationi reſiſtere non vale-
ret: deſideriũ ſuũ ei apit/ſuſpirãdo rogat
⁊ orat vt cubile ſuũ paululũ rigore ꝓpoſi
to inflexo dignaretur. Jlle vero vocẽ fu-
neſtã vlterius non ferẽs ſ; ſermone loq̃n
tis interrupto ⁊ facto fronti crucis ſigna-
culo dixit. Fuge inq̃t fomes laſciuie mor-
tis filia vas ſathane Alapamq; mulierčcu
le tanto niſu impegit q̃ crepit⁹ illiſe pal-
me circũquaq; audita fuit. Sicq; alter io
ſeph muliebrem laſciuiã aĩo reſpuẽs ma-
nu cõpeſcebat. Solebat aũt ſedula deuo-
tione omĩ dñica pp̃lo verbũ dei predicare
quẽ frater quidã ĩcrepãs ſoli⁹ aſſeruit eſ-
ſe põtificis p̃dicare monacho ſilentium ⁊
clauſtrũ ꝯpetere. Cui ſctũs r̃ndit. Verbũ
dei nõ eſt alligatũ: nihilq; deo gratius q̃
xp̃m annũciare pp̃lmq; ab errore vie ſue
reuocare idcoq; ſe nõ omiſſurũ. Nocte ſe-
quente frater ille ad tribunal ignoti iudi
cis in viſione duct⁹ ⁊ cur ſeruũ ſuũ obiur
gaſſet redargut⁹ in pauimentũ iuſſus eſt
ſterni ⁊ cedi. Lachrime eni in maxillis et
liuores euident in ſcapulis euigilãtis ap
paruerũt. Cuius calamitate mot⁹ vir dei
bñdictionẽ ei dedit: ⁊ ſtatĩ ſanitas ei redi-
it omĩſq; doloris veſtigiũ cõquieuit. Cũ
quidã de cãpanili preceps rueret wlſtan⁹
emin⁹ ſtãs ⁊ intuẽs cõdoluit ⁊ ſignũ cru-
cis oppoſuit caſuſq; nõ ſolum ruentis nõ
attriuit: ſed nõ animũ frigente ſanguine
vt ſolet ebetauit. Surrexit ĩcolumis ſue
reputans temeritati q̃ cecidit: et wlſtani
ſctitati q̃ euaſit. Trib⁹ in ebdomada die
bus omĩs cibi abſtinẽs perpetuo linguã
cohibuit ſilentio reliq̃s tribus porros vel
caules elixos ⁊ panẽ ordeaceũ edebat. Cũ
q; electioni de ſe facte ad cõſentiẽdũ mini
me flecti poſſet a viro dei wlſino per qua-
draginta annos incluſo acriter ꝓ obſtina
tia corrept⁹ diuinoq; oraculo perterrit⁹
electioni cõſenſit. Cũ enim willelm⁹ rex
litterature inſufficientiã ⁊ gallici ſermo-
nis carentiã pretẽdẽs wlſtanũ priuare ni
teretur: cõuocato cõſilio iubet lamfranc⁹
archiepũs venerabilẽ virũ baculũ reſigna
re cũ anulo. Vir aũt dei nec vultu muta-
tus nec aĩo erexit ſe ⁊ virgã paſtoralẽ ma
nu tenẽs dixit. Vere dñe archiepẽ ſe ſcio
q; nec hoc honore dignus ſum: nec huic di
gnus oneri nec ſufficiẽs labori. Sciebam
eni hoc cũ me clerus eligeret cũ epi coge-
rent cũ me dñs meus ad hoc officiũ inui-
taret. Jpe auctoritate ſedis apl'ice in me
os humeros hoc on⁹ refudit ⁊ per hũc ba-
culum me epali gradu inueſtiri precepit.
Nũc tu paſtoralem virgã exigis quã non
tradidiſti: officiũ adimis quod nõ contu-
liſti. Et ego quidẽ inſufficientiã meã non
ignorans ⁊ huic ſancti ſynodi ſententie ce

dens reſignabo quidē baculū ſed non tibi ſed poti⁹ ei cuius eū auctoritate ſuſcepi. Hiis dictis accedēs ad tumulū ſcti edwardi ⁊ ſtās ante ſepulchrū dixit. Tu ſcis dn̄e mi q̄ inuit⁹ hoc op⁹ ſuſceperim quotiens ſubterfugerim: quotiēs me cū quererer abſētauerim. Fateor inſipiens fact⁹ ſum ſed tu me coegiſti. Nā licet non deeſſet fratrū electio/plebis petitio/epōꝝ volūtas/grā procerū: hiis tamē oībus tua preponderabat auctoritas/tua magis vrgebat volūtas. Et ecce nouus rex/noua lex/nou⁹ pōtifex noua iura condūt nouas ſententias promulgāt. Te erroris arguūt qui iuſſiſti me preſumptionis qui ꝯſenſi. Et tūc q̄dē falli potuiſti vt homo ſe nunq̄d modo cōiunct⁹ deo? Nō igitur illis qui exigūt q̄ nō dederunt qui cū ſint hoīes fallere poſſunt et falli: ſed tibi qui dediſti iam deductus in ipſam veritatē ignorantie vel erroris tenebras euaſiſti tibi reſigno baculū tibi curā eorum quos mihi cōmēdaſti dimitto. Tibi ſecure eos cōmitto cuius ego merita non ignoro. Hec cū dixiſſet eleuata paululū manu in lapidē quo ſanctū corpus tegebatur baculū infixit dicēs. Accipe dn̄e mi rex ⁊ cui libuerit trade illū. Et exutus pontificalib⁹ inter monachos ipſe iam monach⁹ ſimplex reſedit. Admirabātur oēs cernētes virgā lapidi immerſā ⁊ quaſi radicibus vteretur non moueri. Cumq; baculū temptantes nulla ratione euellere poſſent: res defertur in ſynodū ⁊ gundulphus roffenſis eps a lāfrāco miſſ⁹ ad ſepulchrū accedēs cū baculum nullatenus mouere valeret lamfranc⁹ nouitate miraculi ſtupefactus vna cū epis et rege ad tumulum properās facta oratione manum inuanū ad eruendū baculum appoſuit. Exclamat rex/orat pontifex ⁊ ad ſanctum ait. Uere iuſt⁹ dn̄s et cū ſimplicib⁹ graditur et cum humilibus ſermo eius. Deriſa eſt a nobis frater tua ſctā ſimplicitas ſed eduxit quaſi lumen iuſticiam tuam: errauit in te iuditiū noſtrū ⁊ ſimplicitatem tuā deo gratā oībus propalauit. Auctoritate proinde qua fūgimur immo diuino iuditio quo cōuincimur curā qua te inconſultius exuim⁹ iterum tibi cōmittimus et imponim⁹. Ille aūt impoſſibilitatem ſuā ⁊ onus ſupra vires pretendens Aſſerit in loco ſancto miniſtrū ſctm̄ ſtatuendū. Uictus tandē precū inſtantia coraꝫ oībus ad ſepulchrū acceſſit: virgā manu tetigit ⁊ mox manuꝫ eius ſequuta ac ſi in molli luto fuiſſet impreſſa deſiluit. Lamfranc⁹ ergo ad pedes ei⁹ prouolutus fatetur delictum: veniam implorat dicēs ſimplicitatem eius deo acceptam ⁊ bn̄placitā qui ſapientiam hui⁹ mūdi ſtultā facit vt fortia confundat ⁊ gratiam infūdat hūilibus. Mulierē quādam a demonio vexatā per cāporum deuia ſpūs impetu vagantem ſua benedictione valitudini priſtine reſtituit ac precepit vt non wulſtanū ſed deū benediceret: virtutes amaret/pudicitiā nō perderet ne deterius ei aliquid contingeret. Mulier eni monita eius ſequēs in ſanctimoniali habitu placentē deo vitam egit. Demoniacus quidā ferreis cathenis poſti ligatus tanta vocū variarū confuſione loquut⁹ eſt vt ex vno ore quaſi exercitum loq̄ crederes. Uiſo aūt pontifice totis intremiſcens mēbris/ſtridebat dentib⁹ patulo rictu ſputa euomens magno hiatu obſtrepere cepit. Tāto incomodo ſacerdos impalluit et expanſis in celū manibus orauit et infirm⁹ confeſtim conualuit. Leproſus quidā viſu horrid⁹ carne maculoſus/aqua lotionis manuū ſcti viri in balneo poſita ſe lauit ⁊ puſtularū continuo tumor reſedit letiferū vir⁹ effluxit: omiſq; caro in puerilem puritatē i breui refloruit ⁊ impetigine ⁊ ſcabie capitis abolita/ceſaries capillis ſuccreſcentibus reformatur. Gunnildis ſctimonialis regis haraldi filie tumor infeſtus oculos inuaſit ⁊ moles palpebrarū viſum obducēs

maſſa carnea oppleuit. Suſcepta eni epi
ſancti benedictione deiectis ⁊ erectis pal-
pebꝛis lucem ſerenã virgo conſequitur.
Æiſinus regis edwardi quõdã miniſter
ad conſecrandã eccłiam epm pꝛecibus ad
uocauit. Erat aũt in cimiterio arboꝛ nu-
cea patulis frondibus vmbꝛoſa que luxu
riante ramoꝛũ amplitudine luminibꝰ of-
ficiebat eccłie. Solebat aũt vir ille aleis
⁊ epulis ſub eadem arboꝛe vacare et cum
iuſſiſſet eam eps abſcidi: maluit eccłiam
nõ dedicari q̃ arboꝛem inde penitꝰ depo-
ni. Uir ergo ſctũs maledictionis iaculum
in arboꝛẽ offenſus itoꝛſit ⁊ illa quaſi vul-
nerata: paulatim ſterileſcens radicitꝰ exa
ruit ⁊ fructu caruit. Excerbatus inde dñs
eã abſcidi iuſſit et dixit Nihil wlſtani ma
ledictione amarius: nihil eius bñdictiõe
poterit dulcius inueniri. Cum quidã de
anglia verſus hiberniã nauigarẽt muta-
ta celi clemẽtia flauit ſpũs pꝛocelle inhoꝛ
ruit fragoꝛ ventoꝛũ factaqꝫ eſt tempeſtas
valida. Diruptis rudentibꝰ ⁊ malo effra
cto inuocato ſcti wulſtani ſuffragio qdaꝫ
in eius effigie apparens armamẽta cõſo-
lidat/rudentes coaptat: ⁊ vt aĩos reuoca
rent exhoꝛtans erigerẽt antempnas quia
tranquillitatem daturus erat dñs. Et cõ
feſtim ſerenitate reddita mare tranqllũ
efficitur. Uilioꝛibus indifferenter vteba
tur pellibus magis tamẽ agninis frigus
depellens vnde ⁊ cuidã ſuggerenti vt pel
les ſaltem catinas admitteret: ait. Crede
mihi cantari nõ audiui catus dei ſꝫ agnꝰ
dei: ideo agno volo caleſieri. Legebanꝭ
ad menſam eius edificationũ libꝛi: cũctis
interim ſummũ pꝛeſtantibus ſilentium.
Quiete vero epulis data vt celeſtem im-
partiret alimoniam quibꝰ miniſtrauerat
coꝛpoꝛalem: lectionẽ patria lingua expo-
nebat. Cũ vero poſt pꝛandiũ ſcdm moꝛeꝫ
potꝰ poꝛrigeretur. Ipe aquam purã ſolo
miniſtro cõſcio ſumere cõſueuit. Pꝛimis
quidem annis merã hauriebat aquã con-
fectꝰ ſenio vino vel ceruiſia mixta. Diſ-
ciplinã domus ſue tam i laicis q̃ clericis
ſeueriſſime exercens legem ſtatuit vt om
nes tam miſſe q̃ omnibꝰ hoꝛis intereſſent
cuſtodes ad hoc conſtituit vt nullũ impu-
ne ridere ſinerent: alioqñ aut potu eo die
caruit aut palma ictũ ferule excepit. Lai
cũ nullum de ſuis quoqꝫ iuſſit: cui nõ pꝛe-
ces ſepties in die dicendas iniũgeret hoc
aſſerens vt ſicut clerici ſeptem hoꝛas: ita
laici ſeptem orões deo libarent Si quis
ante eũ iuraret ſtatim ferule vindicta ſe
quebatur. Indigne ferebat ſiquis coꝛam
eo alioꝝ vitam roderet vel carperet mo-
res: qm̃ hoc ſumme malitie deputabat.
Noctibus aũt poſt modicũ ſompnũ ſur-
gens pſalteriũ dixit: nõnũq̃ ſolus ne q̃e-
tem alioꝛũ impediret/ quãdoqꝫ cũ ſocio
quem ceteris vigilantioꝛem depꝛehẽdit.
Et cũ ſompnolẽtiã cuiuſdã frĩs nutu no-
cte quãdã argueret ⁊ ille oſcitabundus ⁊
inuitus reſideret cum coꝛpꝰ quieti daret
magna vi per viſum concuſſus/flagris
ceſus/inconſulte temeritatis penas per-
tulit. Dat poſtremo fidem q̃ nunq̃ vlteri
us virũ dei a bono opere impedire pꝛeſu-
meret. Miſſas duas ad minus quotidie
audire et ipſe tertiam cantare ſolebat.
Aſcenſo equo pſalteriũ incipere nec pau-
ſam niſi ad finem facere conſueuit. Eius
eni cubicularíꝰ pſto elemoſinã deferebat:
nulli egenti denegatã. Quocũqꝫ iaceret/
ſtaret/vł ambularet: ſemp̃ i oꝛe pſalmus
ſemp̃ in coꝛde xp̃s. In ſingulis villis ſu-
is habebat ediculas in quibus ſe a mane
poſt miſſam incluſit donec clericus pulſa
tione oſtij tp̃s pꝛandij vel hoꝛarũ nuncia-
ret. Quãdo erat wigoꝛnie miſſam maio-
rem loco hebdomadarij quotidie fere cã-
tabat a quo vt dixit officio pꝛo ep̃atu reſi
gnando noluit abſolui. Collationi mona
choꝝ interfuit ⁊ cõfeſſiõe dicta ⁊ bñdictio
ne data ad ſua rediit. Dũ ſemel monachi
ſui ad maioꝛem eccłiaꝫ migrarẽt quã ipe

conſtruxerat ⁊ videret eccl'iam antiquã
deſtrui quã ſanctꝰ oſwaldꝰ conſtruxerat:
lachꝛimas fudit. Super quo modeſte re-
dargutꝰ ꝙ potiꝰ gaudere deberet ꝙ ſe ſu
perſtite tãtus honoꝛ eccl'ie ſue acciddiſſet
ꝙ multiplicatis monachis edificia auge-
rentur dixit. Ego longe aliter intelligo ꝙ
nos peccatoꝛes ⁊ miſeri opera ſanctoꝛum
deſtruimus vt nobis laudem cõperemus
Nõ nouerat illa etas põpatica cõſtruere:
ſed ſub qualicumqꝫ tecto ſeipſos deo imo-
lare ſubiectoſqꝫ ad exẽplũ attrahere. Nos
econtra nitimur vt curã animaꝝ negligẽ
tes cumulemus lapides. Dũ ſemel ſan-
ctus wlſtanꝰ ſermonẽ de pace faceret: et
multi ad concoꝛdiam redirent vnus inter
eos nullo ſuaſu nec etiam epi rogatu pꝛo
fratris nece homiſide veniã petenti indul
gere voluit. Huic in medio adducto: dixit
eps. Bti pacifici qm filij dei vocabunt. Cõ
ſtat eni ꝙ pacifici ſunt filij dei ⁊ bti diſcoꝛ
dantes ſunt miſeri et filij diaboli. Illi er-
go cuius es te cõmendo ⁊ trado carnẽ tu-
am ſathane. Statim ille mancipium ho-
ſtile effectꝰ dentibus ſtridere/ſpumas ia-
cere/caput rotare cepit. A wlſtano demũ
ſanatꝰ cũ pacem adhuc repudiaret: iteꝝ
⁊ tertio arreptꝰ eſt: quouſqꝫ ex coꝛde iniu
riam ⁊ offenſaꝫ remitteret. Ailwinꝰ qui
dam apud ſaltũ maluernie anachoꝛitice
degens ſi deſiderio hieroſolimitani itine
ris ſepius afflatus erat. Qđ cuꝫ wlſtano
panderet diſſuadẽs eps dixit. Deſiſte ſo-
des ailwine crede mihi mirareris ſi ſcires
que per te deus facturus ſit. Acquieſcens
ille in loco illo ad nũerũ tricenarium mo-
nachos congregauit ⁊ maluerine mona-
ſteriũ fundauit. Quidã noĩe ſewlfus dũ
ſepius eadem peccata epo panderet: ait
eps. Opoꝛtunitas vt video latroneꝫ facit
ideo ꝯſulo vt monachus fias ⁊ ſic vitioꝝ
impoꝛtunitate carebis. Cũ vero ille pꝛ ri-
goꝛe oꝛdinis hoc renueret vade inquit mo
nachus fies velis nolis. Tãdeꝫ ille ſeneſ-
cens ⁊ apud malmeſbyꝛy tonſoꝛatꝰ quoti
ens dictũ wlſtani menti ingeſſit mitiꝰ ſe
habuit. Dũ alumpni ſui nicholai caput
palparet qui iaꝫ iuuenis calueſcere cepit
ait ad eũ. Puto fili ꝙ cito caluꝰ eris. Et il
le. Quare pr̃ nõ tenes crines meos? Cui
eps. Crede fili ꝙ diu vixero reſidui nõ de-
ficient. Et factũ eſt ita. Ebdomada nãqꝫ il
la qua eps obijt oẽs capilli eiꝰ ita euanue-
runt vt quaſi nudam cutẽ relinquerent.
Anno aũt dñi milleſimo ſexageſimo ſe-
ptimo epatꝰ ſui triceſimo quarto: etatis
ſue octuageſimo ſeptimo: quartodecimo
kal. februarij defunctꝰ ſeculo viuere cepit
in xp̃o. Anulũ aũt quẽ in conſecratione ac
ceperat multis annis digito eiꝰ herere nõ
potuit: ⁊ crebꝛo lapſus nũꝙ amiſſus fuit
Quippe caro digitorum ita exianita fue-
rat vt vix pellicula oſſibus inhereret. Fer
tur eni ſepius ipm dixiſſe. Anulum queꝫ
ſine ambitu ſuſcepi inſeparabilem mihi i
humũ poꝛtabo Poſt obitũ eiꝰ quidã anu
lum digito ſubtrahere inuanũ temptaue
runt: ita eni pellis plena pꝛotuberãtes ar
ticuli/neruoꝝ integritas/reſtituta vide-
bant moꝛtuo que pꝛe abſtinentia exinani
ta fuerant viuo. Elapſis eni poſt obituꝫ
eius annis centũ dũ transferret coꝛpꝰ eiꝰ
⁊ in ſcrinio pꝛecioſo collocaretur repertũ
eſt vna cũ veſtimentis pontificalibꝰ inte
grũ et incoꝛruptũ. Inter multa eni mira
cula pꝛo famulo ſuo a deo patrata mulie
rem q̃nqꝫ annis incuruatã ac inclinatam
humiqꝫ accliuẽ curauit linguã pueri a no
uerca abſciſam reparauit: cecos quinqꝫ il
luminauit demoniacos q̃nqꝫ ſanauit mu
tis quatuoꝛ loquelam reddidit/ moꝛtuos
tres reſuſcitauit/lepꝛoſos duos munda-
uit/⁊ hydꝛopicis duobus ſanitatem cõtu-
lit. Infra triduũ vice quadã triginta q̃n-
qꝫ variis moꝛbis oppꝛeſſi ſalute cõſequu-
ta gratias deo ⁊ ſancto eiꝰ referebãt Ocu
los iuuenis cuiuſdã ab emulis effoſſos et
in cãpum pꝛoiectos anlauit. Nõ eni ſibi

proprios reſtituit: ſed nouas et modicas
in foſſarum profunditate pupillas tanq̄
duas poſuit prunulas & quas varias ha-
buit ex natura: nigras recepit ex gr̄a. De
die aūt in diem vſq3 ad quantitatē compe
tentem creuerūt. Teſticuli eiuſdē iuuenis
ab eiſdem emulis a follib⁹ ſuis eruti & pre
ſciſi longiuſq3 proiecti: eidē ſunt reſtitu-
ti vulneraq3 om̄ia diuerſis corporis locis
recepta in momēto ſunt curata. Juuenis
iſte thomas noīe cū pecuniam multā con
gregaſſet quedam dn̄a mutuo pecuniam
ab ipo recepit & tandem ad fornicandū cū
illa allexit. Qui tandē cōpunct⁹ cū digne
pro cōmiſſo ſatiſfeciſſet illa contemptā ſe
dolens et repulſam erubeſcens quendā
iniquū & malefactorem in maritū aſſum-
pſit & ad ſupradictū op⁹ nephariū eum
ſua inſtigatione allexit. Narratio.

Jllis dieb⁹ ſctūs edward⁹ rex qui nuſq̄
niſi alieno conſilio duct⁹ perperam egit:
roberti archiepi & comitis godwini inſtin
ctu et cōſilio mr̄em propriam ꝓpter nimi
am epi wintonienſis familiaritatē bonis
om̄ibus priuatā in monaſterio de Where-
welle detruſit & epm̄ alwinū incarcerauit
Emma demū laxius cuſtodita epis ī qui-
bus cōfidebat ſcripſit ſe ferri cādētis exa-
mine paratā ꝓbare epm̄ iniuſte fore dif-
famatū. Prefixo aūt purgationis die mu
lier nocte precedēte ad ſepulchrū ſcti Swi-
thuni perorās confortabat. Die vero ſe-
quēti ignitos vomeres nil leſa pertranſijt
Tūc rex ingemiſcens et veniam petēs ab
epo et mr̄e diſciplinas recepit & ablata il-
lis reſtituit. Regina vero dedit ſctō Switu
no nouem maneria ꝓpter nouē vomeres
q̄s ptrāſiuit. Jllo etiā tpe papa bn̄dict⁹
poſt obitū ſuū in ſpecie mōſtruoſi aīalis
cuius aures et cauda aſini erant: cetera
vrſi cuidā iuxta mediolanū apparuit. Cū
q3 fugā iniret vir ille expaueſcēs mōſtrū
illud exclamare cepit. Noli timere q2 ho-
mo fui ſicut tu es ſed q2 beſtialit̄ vixi poſt
mortem beſtie ſpecie3 preferre merui. Et
ille. Quis es tu? Ego ait: illo ſolo noīe bn̄-
dictus fui qui nup apoſtolicā ſedē īdign⁹
obtinui vſq3 ad diem iudicij per dumoſa
& ſqualentia & ſulphurea loca et fetida et
bullientia rapior & pretrahor. Poſt extre-
mum vero iuditium corp⁹ meū & aīam ſi-
mul irremediabiles cruciat⁹ & irreuoca-
bilis olla iehennalis baratri deglutiēt vt
nulla mihi ſpes requiei ineternum reſtet
Fuerat enī in pontificatu ſemper luxurie
deditus ideoq3 ab auribus aſini in caudā
deſinebat. Et q2 vitā carnalē ſemꝑ duxit
cetera igitur vrſus erant. Jllis inſuper
diebus hildebrand⁹ poſtea papa gregori
us quondā prior cluniacenſis & poſt archi
diacon⁹ rome cū equitaret cū multa tur-
ba abbas hugo cluniacēſis ipm̄ ſequens
in aīo cogitare cepit vn̄ eſſet tant⁹ honor
homūtioni exilis ſtature deſpicabilis pa
rentele: proculdubio hoc ei ex ſuperbia ac
cidere. Mox archidiacon⁹ reflexo equo: a
longe clamans ait. Tu male cogitaſti nō
enī michi hanc gloriam ſi gl̄ia dici poteſt
que cito tranſit vel imputo vl̄ ab alijs im
putari volo: ſed beatis apl̄is quoꝝ preui-
legio mihi exhibetur. Erubeſcēs abbas:
quomodo cogitatum ſuū nouiſſet queſi-
uit. Ab ore īquit tuo quaſi per fiſtulas ad
auras meas deductus eſt. Cū aūt iterum
iūctis lateribus in eccl̄ia proſtrati diuti⁹
orarent: reſpexit archidiacon⁹ abbatē tur
bulēto vultu dicēs. Si me amare vis: ne
vlterius hac me iniuria expugnes. Dn̄s
enī me⁹ iheſus xp̄s poſtulationib⁹ meis
viſibiliter aſtabat: intendēs dictis & ſere
nis fauens oculis: ſed orationis tue violē
tia me deſeruit ad te conuerſus. Puto eē
genus iniurie: amico eripere auctorem ſa-
lutis ſue. Hic etiam dū cardinalis eſſet cō
tra p̄latos ſymoniacos in francia acriter
ꝓceſſit. Vn⁹ tn̄ eps grauiter infamatus:
accuſantes eū clā corrupit & tanta dicēdi
arte callebat vt nullis argumētis confu-

tari poſſet. Tūc legat⁹ ait. Ceſſet hūanū iuditiū frequent̄ fallibile ⁊ pꝛoducat̄ diuinū oꝛaculū. Certū eſt ꝙ epalis gr̄a ſpiritus ſancti donū eſt ⁊ qui epatū ꝑcio mercatur: donū ſancti ſpūs cōparari poſſe pecunia opinatur. Si igitur tu epē ꝯtra ſpiritum ſctm̄ nō feciſti dic palā gl'ia pr̄i ⁊ filio et ſpiritui ſancto. Sed licet frequentius incepiſſet ⁊ temptaſſet nunꝙ ſpiritui ſancto pꝛoferre potuit: ſed ab epiſcopatu deiectus plane dixit. Explicit.

¶ De ſancto Edgaro rege et confeſſoꝛe.

¶ Vita beati regis Edgari minime fuit inuenta quouſqꝫ liber iſte impꝛeſſus fuit vltra lr̄am E: ita ꝙ in loco ſuo ſecundū oꝛdinē alphabeti nullo mō imponi potuit ideo in fine pꝛeſentis libꝛi imponitur ⁊ in tabula ſecundū oꝛdinē alphabeti locū ſuū tenebit.

Edgar⁹ rex angloꝝ iſignis fr̄ edwii cepit regnare āno othonis impatoꝛis vigeſimoſecundo dū adhuc eſſet iuuenculus annoꝝ ſedecim: quo naſcente dūſtan⁹ archiep̄s cantuarienſis audiuit vocē de celo anglice dicētē. Pax anglie ꝙdiu puer iſte regnabit: ⁊ dūſtan⁹ nr̄ dixerit. Regnauit aūt ānis. xvi. et q̄libet anno nouū monaſteriū fūdauit: totamqꝫ inſulam in ſumma pace ⁊ iuſticia gubernauit Nā regē ſcotoꝝ cinandū cambioꝝ malcolinū: archipyꝛatā maſcoſiū omeſqꝫ reges Walenſiū nūero. v. ad curiā coactos ꝑpetuo ſacramēto ſibi obligauit. Quos apd̄ legionū ſibi occurrentes: ⁊ pompā triumphi ꝑ fluuiū deduxit vna naui impoſitos quā illi remigabāt ⁊ ipſe in pꝛoꝛa ſedebat Compatriotas ſuos a nimia potatione timoꝛe et induſtria refrenauit. Et adeo ſeuer⁹ fuit: ꝙ ibi null⁹ fuit pꝛiuatus latro nullus popularis ꝑdo: niſi q̄ vellet amittere vitā: qn etiā oīs gn̄is feras ſanguis auidas ex regno exterminauit. Guidualo regi gualdēſiū indixit / vt ſibi ēm āno tributū. ccc. lupoꝛū ſolueret. Quod dum ille plurib⁹ annis feciſſet: nullū ſe āplius inuenire ꝓfeſſus eſt. Omni eſtate p⁹ paſcha naues per oīa littoꝛa adunari ꝑcipiebat: ⁊ aſcēdens ipſemet mare circuibat: vt pyratas arceret. hyeme vero ꝑ ꝓuītias equitabat vt pꝛedones deleret: iudicia potētioꝝ exquirens ne ius violarent. Quodā tēpoꝛe venatū ꝓrexerat: dunſtanū qui ſecū erat rogās miſſam differre: qua dies dñicus erat. Appꝛopinquante hoꝛa tertia epiſcopus ſacris indutus ſuper altare regē expectabat: ſubitoqꝫ ſopoꝛe leui depꝛeſſus: raptus in celū audiuit cātus angelorū cātantes kyrieleyſon. ix. vicibus. Excitat⁹ poſt modicū adhuc expectās rapitur ⁊ audiuit alta voce dici. Ite miſſa eſt ⁊ rñderi: deo gr̄as. Tūc accurētes eius clerici regē adeſſe dixerunt: quibus rn̄dit ꝙ miſſam audiuerat: nec eſſe opus ꝙ ea die ampli⁹ celebꝛaret. Interrogatus a rege cur hec diceret: ⁊ quare celebꝛare nollet viſionē apit. Et hoc ſumpta occaſione regi pꝛohibens: ne die dñico vlterius venatū pergeret. Quā coꝛreptionē ſctūs rex benigne ſuſcepit et de cetero obſeruauit. Qui gubernato regno poſt annos. xvi. āno etatis ſue. xxxij. in pace quieuit: et miraculis poſt obitum claruit. Ut in vita beati patricij clarius patet.

Explicit (Noua legēda anglie). Impꝛeſſa lōdonias: i domo Winādi de Woꝛde: cōmoꝛātis ad ſignū ſolis: in vico nūcupato (the flete ſtrete). Anno dñi. M. CCCCCxvi. xxvij. die Febꝛuarij. ¶ Itaqꝫ omnes hyſtoꝛie hic collecte: merito dicūtur noue: quia licet quedam de iſtis etiā reperiūtur apud plures: nō tamē ita emēdate ⁊ coꝛrecte ſicut in hoc volumen continentur.